

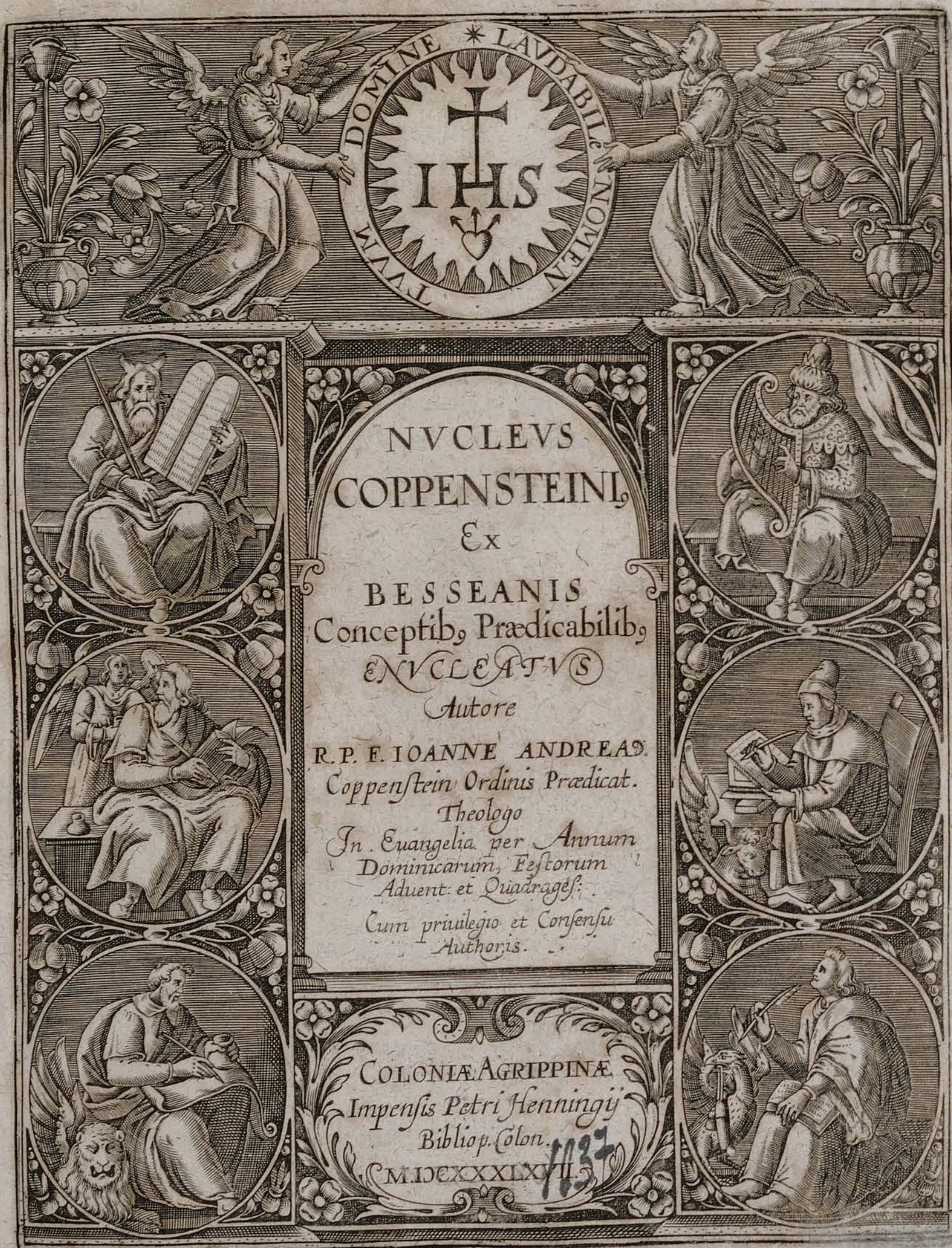

BESSEVS ENVCLEATVS

EDITIO QVINTA

PRIORIBVS CORRECTIOR.

Patrum Camaldulen' prope Varsaviam Montis Regis

OPERIS DEVOTIO,

DEO OPT. MAX.

DEIPARÆ, DIVISQVE COELITIBVS

VNIVERSIS, ECCLESIÆ TRIVMPHANTI: SIMVL EIVSDEM ſuppari Militanti omnis militet Labor, & Liber iſte meus, Candido ſub Vexillo, & in Candidato FF. Prædicatorum exercitu, terra poloque, ex hoc, vt ante, & inde, vbique, feliciter, perenniter: ITA VOVEO, Ita nunc te NVCLEVM meum,

DO, DICO, CONSECROQVE

SERENISS: ELECT: PRINCIPI PALATINO, BAVARIÆ DVCI, &c.

MAXIMILIANO, &c. Domino meo Clementiſſimo.

VEM Reuerendiſs. Ordinarius VVormatienſis (piæ recordat.) Greiffenclaianæ Domûs prænobilis Lumen ac Columen, me indignum licet, primum ad Heidelbergenſem vrbis vnicam Parochiam vocauit, ac inſtituit; is ego humilitate religioſa Dominicana, & ſpe hilari fretus, iſthoc cum opere ad Ser.am Cel.em V.am adrepere acclamabundè gratulabundus, Suæ Serenitatis Cliens confido. Quocirca, Ad bonam beatamq́; meritiſsimi honorũ noui Imperialis Ominationem: Ad fauſtam ELECTORATVS *congratulationem: Ad* DEVOTIVS *eiuſdem perennaturi* VOTVM: *Ad Dei, Eccleſiæ, Imperij, Domusq́; Bauaricæ gloriam maiorem: Ad auitæ Romano-Catholicæ Religionis per omnem Palatinatum reſtituendæ auſpicium felicius: Ad operariorum in noua Domini vinea Palatina recolendæ auxilium maius: Ad optima omnia iterum, æternumq́;* Do, Dico, Conſecroque

Sereniſſimæ Celſitudinis Veſtræ

Seruus in Chriſto

F. IOANNES ANDREAS COPPENSTEIN Ord. Præd. Theol. & Parochus pro tempore Heidelbergenſ.

REVERENDISS. ET SERENISS. PRINCIPI

FERDINANDO, ARCHIEPISCOPO

COLONIENSI, &c. S. R. IMP. ELECTORI, &c.

SERENISS: MAXIMILIANO, Reuerendiſs. Serenit. Veſtræ Germano, verbo breui, ſono tenui; at animo ſonoro acclamaui, tempore felici, felicior tunc: nunc, vt minus ab alijs; at iſto infelicior, quòd Suecica vis, me cauſæ piæ intentum Parochiali Heidelbergæ, iſthinc captiuum rapuit, detinuitque perdiu aſperè in arcis carcere Manhemianæ. Verum, quia *non carcer, ſed cauſa infamat,* aut commendat captiuum, idcirco *iudicet me Deus, & diſcernat cauſam meam,* qui me *de Gente non ſancta, & ab homine inique & doloſo eripuit.*

Quid verò temporum hic memorem INFELICITATEM? Lugendam Germanico Nomini, Imperio, Solo, ac Soli non minus, quàm depugnandã, eluctandã, & fæce Luthero-Caluini expurgandã S. R. Imperio, Duce Deo; at pudendã maxime, luendamq; Liberis Ciuitatibus, iſtius fabris INFELICITATIS: quę tamen fabrefecerint olim ſuis ipſæ pedibus compedes, talibus debitos, ac dignos.

Interea, quia NVCLEVS hic meus olim Sereniſs. Bauariæ Duci, Electori Palatino, Principi meo Heidelbergenſi Clementiſs. ac Patrono Parochi Clientis, cum FELICITATIS Suæ gratulabunda Acclamatione mea Dedicationem ſui humiliter obtulit; & verò idem nunc ad quartam editionẽ correctior in lucẽ procedit; AVSPICIO indiget tãto FELICIORE & SERENIORE, quò turbulẽtiora ſe tempora ferunt. Atqui, ſi extra SERENISS. DOMVM BAVARICAM irem, errarem, peccarem. Iam autem proxima, & Vnica eſt Reuerendiſs. Serenitas Veſtra, CVI huiuſce NVCLEI correctioris Quartam Editionem humillime deuoteque Do, Dico, CONSECROq;: Confluentiæ in Conuentu FF. Prædicatorum poſtridie Noui, ô ſi, felicioris Anni M. DC. XXXIV.

Reuerendiſs. & Sereniſs. Celſitud. Veſtræ. Seruus in Chriſto

F. Io. Andr. Coppenſtein Ord. Præd. Theol.

PRÆFATIO
AD LECTOREM.
Aue, Faue, Lector Beneuole.

NVCLEVM dem Qualem, & Quare; cùm Operis titulus fronte præfert: tum liber ipse loquitur. Addo duo quædam: Alia, quæ scias, moneo: Quæ obserues, alia.

I. SCIS Concionatorum tam grandia, quam multa esse Volumina: vt his plus officiant; istis ad minus sæpe minus seruiant, 1. Tardioribus ingenio, ob Conceptuum varietatem: 2. Afflictioribus memoria, ob multitudinem: 3 Scientia infirmioribus, ob rerum selectißimarum præstantiam: 4. Mediocribus, ob horum aliquod vnum: 5. Præstantibus, ob occupationes suas alias. Hisce vnum omnibus perinde satisfacere velle, est optantis: conari, periclitantis: spondere, dementis.

Equidem volo: Sed responsurum euentum, opto. Sperabo tamen nonnihil ex ijs, quæ à me præstantur in hoc Nucleo: 1. Nimirum in beata rerum Varietate, profuturam Distinctionem Tardis: 2. in Multitudine, Breuitatem Obliuiosioribus: 3. Inscitioribus Delectum fore, ad aliquorum vsum: 4. Præstantioribus, (qui rerum amant breuitatem, ac medullas; vnoque omnia capere obtutu, cogitareq; ipsi Adiuncta rerum plura, quam legere:) his, inquam, ad mentem ac saliuam seruire studeo. Nam eloquentiam afferunt ipsi paratam: explicare circumstantias, applicare comparata, vel disparata, amplificationes ex rebus, locisq; rhetoricis petere ipsis promptum est. 5. Denique mediocribus ingenio, studio, arte, vsuq; ad ista talia sese exercendi ansam præbeo. Vt plane confidam tam Lectori, quam Concionatori, 1. Delectum fore ex mea Partitione faciliorem: 2. Ordinem delectæ ex omnibus materiæ, ex mea subdiuisione distinctionem: 3. distinctam vero Breuitatem meam ipsi memoriæ aptiorem & in discendo, & dicendo. Atque ita operam hanc meam: 1. Lectori non ingratam: 2. Concionatori commodam: 3. Bono Ecclesiæ publico salutarem: 4. Deo, Diuisq; Cœlitibus ad gloriam.

Noui, Latinæ copiose loquendi felicitas delectat; sed vacuum: At concionaturus eam nihil spectat; molestat magis rerum bonarum cupidum circumducta periphrasis, aut variata phrasis, suffarta, phalerataq; verbis. Si quem tamen ista iuuant, hæc illi parata oratorum eloquentiæ deesse non sinit. Dices: Hanc, vt explicatam, intelligere cuiusuis est: Breuitas synoptica non nisi doctioribus seruierit. At ego affirmare posse mihi videor: quisquis in meo Nucleo caligauerit, eum in cæteris cæcum fore, & Andabatam.

II. Porro alia, quæ ipse, vel ad quæ OBSERVES; mea est in partiendo, suppartiendoq; Methodus ac ratio. In ea viam teneo, modumq; solemnem vnum, ac perpetuum. Ergo 1. cuiusque Euangelij Conceptus in plures seco Partes; & has singulas vnius certi cuiusdam propositi. 2. Partis dein cuiusque subdiuisio fit in Membra: 3. ac rursus Membrorum in Articulos. Singula non titulis; sed vel Zypheris Membra maiusculis, minusculis Articulos adnumero: vel paragraphis distinguo. Omnia tum perspicuitatis, in tanta breuitate; tum memoriæ gratia, in ea rerum varietate. Stylus (nec Illatinus) Laconizat: ne synopsios condendæ proposito excidat. Idcirco titulum, vt scopulum, in cuiusque Partium fronte præfigo: Et semel præstituisse sat habeo. Nec repeto, cùm rerum Articulos, ad eundem directos subijcio. Scilicet: Affero cibum; præmansum non ingero.

Marginalium lemmata præstant tria: Rerum in textu distinctionem; Connexionem; & singularem sæpe intentionem. Quare legentem esse memorem oportet lecti semel, & intellecti propositi.

Quod si memoriam fugerit, continuo Lector in lectione caligabit. Quo in casu se culpet quisque oscitantem; non me vigilantius Laconizantem. Punctim mihi res geritur; vtque in transcursu. Dico: simul ad aliud auolo. Congero similia: sæpe nec coniugo: Quod id obuium intelligenti putem, & vigilanti. Similium quoque dissimilitudinem, si qua sit, lemmate marginali innuo: connexionem adiuuo: præfixum in scopum collimo. Itaque dum leges, præripe raptim, & præcipe oculo, quæ exhibet margo. Equidem nolebam mihi interprete; sed lectore opus esse volebam. Omnino attentionem requirit breuitas, & sensum non pinguem, vel obsaturato ventre obuaporatum. Verum nihil de Noctua, nihil de Bœotio Laconum stricta pelta laborat. Amat hic mansum: mœstum illa bubat.

Ego do Compendium; *& hoc meum spondeo nullius esse dispendium. Sicut Homerus olim; quod nucis putamine conclusus esset; non ideo minor erat: sed tanto maior seipso, quanto admirabilior. Sed ego Conceptus in nuce, exclusi è nuce; & edidi* enucleatos. *Non maiores quidem mole; sed admirabiliores in compendiosa rerum sub oculos positione: & breuitate ipsa perspectiores, quo collectiores. Quæ quidem singula certius inspiciuntur nuda; quam vel cortice obsepta; vel tecta folijs; vel per arboris vasta ramos diffusa cerni, aut discerni perinde queant. Excussi nucem ex ramis: selegi ex foliis: extraxi è cortice: enucleaui ex putamine: prælo submisi: Tu, Lector amice, oleum elice; excipe;* Vtere: Fruere: Vale.

APPROBATIO.

NVCLEVS COPPENSTEINIVS Conceptuum Prædicabilium in Dominicas Festaque per Annum, Authore R. P. F. JOANNE ANDREA COPPENSTEINIO Ord. Prædic. Theologo extractus, veram, synceram, orthodoxamque continet doctrinam, ideoque vti hactenus multorum vtilitate euulgatus tritusque est, ita deinceps non minori fructu commodoque verbi Dei Præconum aliorumque piorum teretur. Quapropter vt denuo recudi possit, concedo. Colon. die 3. Decembr. Ann. 1633.

F. Ioann. Philippus Fridt Ord. Præd. SS. Theol. D. & in Vniuersitate Colon. ordinarius Professor, necnon S. Officij per Colon. Archidiœcesin & annexas partes Commissarius Generalis.

AVTORIS HAEREDITARIA NVCLEI SVI TRADITIO.

EGO F. JOANNES ANDREAS COPPENSTEIN *Ord. Prædicatorum Theologus*, NVCLEVM MEVM Conceptuum Prædicabilium TIBI, Spectabilis D. PETRE HENNINGI, Ciui ac Bibliopolæ Coloniensi, LIBERISQVE TVIS, Do, Trado, Donoque perpetuum, typis recudendum, quando, quotiesve libuerit. Idque ita, pro Iure, quo in liberos suos gaudent, valentque parentes, pari meo in librum meum, volo; vt à quoquam alio per Romanum Imperium inuadi, imprimique NOLIM, me seu viuo, seu vita perfuncto mortali. Fortunet Donum DEVS, & Proficiat Ecclesiæ ad Maiorem Dei Gloriam.

Ita testor

F. JOAN. ANDR. COPPENST. &c. m. p.

AVTOR

AVTOR INTELLIGENTIBVS PAVCA:
Quorum ad Saliuam hic Nucleus.

FIDO; Faues: quicunque leges, breuitatis amator.
Quales Doctores; Docti: Clerusque; Mitrati.
Principibus persæpe *Viris*, quos ardua torquent:
Et *Clero*, cui sacra diu, noctuque canuntur,
Liminaque, Templique Chorus, Cathedræque teruntur:
Ingeniove Viris meliore peracribus: Aut fors
Pluribus intentis, quàm queis sit adire Disertos
Integrum vacuis, & pleno attendere templo:
His breuitas hæc nostra venit percommoda: spero,
Pluribus huius erit pretium non vile laboris:
Quo mage delectat paucis percurrere multa:
Quamque oculis, animo solerti plura videre.
Interea, *Lector*, nostrorum hæc Summa laborum est:
Besseus, ante bonus, si nunc quoque *Besseus* idem
Sit Breuitate bonus, seque ipso hoc Maior in Vsu,
Quo minor effectus: *Satis* hoc mihi. Cætera, *Iesu*,
CHRISTIPARÆQ; *Tibi* DO, DEDICO, CONSECROQ;

MONITIVNCVLA.

Inconnexa refert Textus: sed marginis ordo
Nectit: Distinguit. Sic voluit Breuitas.
Ni, quod margo refert, cum Textu legeris vna;
Tædia forte leges: forteq; nec capies.
Attentos Breuitas sibi nostra synoptica poscit,
Atque Scopi memores. Cætera præstat Opus.

QVÆSTIVNCVLA.

Volue: Vide, statuine queat: Thesaurus an iste
Rerum Orandarum forte Libellus erit?
Attamen Orator facundus ab Arte, vel Vsu
Sit, cupiés nostra ludere in hac Cithara.

CRITICO.

Nosse cupis penitè, quid præstitit Enucleator?
Hunc Nucleum *Besso confer: & ecce,* Liquet.

Ad Diuini Verbi Præcones
EPIGRAMMA
D. CORNELII CANTERI Ambsterdamensis, S. T. L. & Canonici ad S. Cunibertum, quondam Pastoris in Merxem & Dambrugge.

Non opus est vobis Bessæa *euoluere scripta,*
Qui vestrum instruitis voce sonante gregem.
Non opus est vobis Nucleum *sub cortice duro*
Quærere, non opus est frangere velle nucem.
Nux fracta est vobis, Nucleo *gaudete suaui,*
Vnius Andreæ *sufficit iste labor.*
Mundior at rursus per nos prodibis in orbem,
Præconum manibus iure terende Liber.

SYNO-

SYNOPSIS MATERIARVM EVANGELICARVM ANNI TOTIVS.

DE PARTIS HYBERNÆ *Dominicis.*

OMINICA I. ADVENTVS. *Erunt ſigna*, Luc. 21. Supremi iudicij, vt obliuio noxia, ſic ſalutaris memoria; 2 adeoque congenita cunctis. 3. Iudicij vero ſigna, 4. ſignorumq́ue modus ac ſenſus, 5. rebus ſignatis erunt perſimilia, horrifica vtraque. fol. 1.

DOM. II. ADV. *Ioannes in vinculis*, Matth. 11. Iuſtos hic pati, ſed ſuo bono fatale eſt. 2. At triſte malum fœmina 3. Nec minus luxuria; & in aulis veritas exoſa. 4. Huius interim Prædicator tribulatus peruincit. 5. Baptiſtæ capti percunctationi vt multa ſuberat cauſa; 6. ſic in reſponſo Chriſti mera inerant miracula: 7. & illuſtres notæ cum Saluatoris, tum Prædicatoris. 8. Quocirca meritum laudat Ieſum amicum. 9

DOM. III. ADV. *Miſerunt Iudæi ad Ioan.* Ioan. 1. Cognitio ſui neceſſaria eſt, vi quæ maxime. 2. Legatio affectatæ ignorātiæ. 3. Magiſtratus arguit rudes, titulorumq́ue admiratores. 4. Sed ſpernit iſta vox clamantis prædicatoris, 5. qui honorum fugitans, de ſeſe modeſte ſentit; 6. & amat ſolitudinem, ſuiq́; mortificationē fol. 16.

DOM. IV. ADV. *Anno quinto decimo Tiberij*, Luc 3. Prædicanda libere pœnitentia eſt: 2 Qua omiſſa, diſtrahi contigit orbis regna; 3. pro vanitate, & inconſtantia mundo conſueta: 4. Quo maior elucet his interuentura Meſſiæ bonitas, 5. & vocati ad prædicandum Baptiſtæ præſens cultus ſolitudinis: 6. Ex qua is demum egreſſus, 7. prædicat mortificationem, viam Domini. 22

DOM. INTRA OCTAV. NATIVIT. *Erant mirantes*, Luc. 2. Meditatio cœleſtium ſalutaris, 2. parit notitiam rerum ſalutarium, & de Incarnatione admirationem ob multa eius admiranda: 3. in quibus ſignum ruinæ, quam multi Præſules etiam cauſant. 4. Quo maior in orationibus teneatur aſſiduitas. 22

DOM. I. POST EPIPH. *Ieſus annorum duodecim*, Luc. 2. Aduerſa vitæ ſunt propria, & communia omnibus: 2. Feſta cole, 3. & vxorem; ſed vſque ad aras: liberis attende: 4. Ne feſta infeſta fiant, cor cuſtodi: 5. ſitq́ue libera ad religionem fuga: 6. quo demum in templo inueniatur natus inter doctos, non templorum profanatores. 32

DOM. II. POST EPIPH. *Nuptiæ in Cana*, Ioan. 2. Status eſt triplex, & bonus: 2. ſicut & matrimonium cum epulo nuptiali: 3 ſed caſte diligatur vxor; 4. ducta Dei intuitu, ad honorē Chriſti. 5. dotes habens vxorias, & Chriſtum menſa cōuiuam, 6. & 8. & ob mundi & defecto, & vina: 7. Vox *Mulier*, docet Deū in Chriſto, & cognato ſanguini ne quid nimis tribuendū. 35.

DOM. III. POST EPIPH. *Leproſus*, Matth. 8. Vana gloria officit: 2. inficit lepra: 3. proficit oratio, 4. & ritus orantis euincit. 5. Sanat cito Ieſus, 6. adq́ue Sacerdotes remittit honorandos. 7. & arguit ingratos. 42

DOM. IV. POST EPIPH. *Aſcendens Ieſus in nauiculam*, Matth. 8. Omnipotentia Dei ſpectata in mari, 2. quod mundus eſt: 3. vt nauis Eccleſia. 4. In illo turbante ſuis præeſt Ieſus: quem abeſſe eum aduerſis ab ſeſe quidam mallent. 5. Quod ob Dei præſentiam ſæpe fiant motus. 6. At iuſti cum hoc malunt iactari deſpecti, 7. dormitante quaſi Domino. 47

DOM. V. POST EPIPH. *Seminans ſemen ſuum*, Matth. 13. Deus patienter expectans peccatores ad pœnitentiam, 2. eſt ſeminator, tolerans lolium, 3. ob cauſas iuſtas 4. Hæreticos autem eradicari nil prohibens. Interim ſaluti indormientes mala multa adeant. 5. Nec minora ex magiſtratus dormitantia, 6. inter tot malos bonis remiſtos in Eccleſia, ſubeuntur. 53

DOM. 6. POST EPIPH. *De grano ſinapis*, Matth. 13. Orta ex paruo in magnum procreuit Eccleſia: 2. ſecus regnum mundi, quod exit in paruum, aut nihilum. 3. Omnia in Eccleſia parua ſunt ſpecie tenus, non reaut fine. 4. In qua tamen ſunt & prædicatores vani, 5. & mali Chriſtiani. 59

DOM. SEPTVAGESIMÆ. *Exijt conducere operarios*, Matth. 20. Conſtat labore ſalus 2. ad quem Dei nos vocat amor paciſcens mercedem, 3. vt debitor, & adhuc tardanus? 4. Quouſque? An ad vndecimam ſenij otium agemus, & infame otium? 5. Sua ancillulis danda merces eſt, quam ergo procurator operarijs dabit? 6. Denarium, cuius vnde fiet æſtimatio? 64

SYNOPSIS

DE PARTIS ÆSTIVÆ *Dominicis.*

at & reconciliatores. 6. Adeo Spiritus vt ventus omnia perflat mirificus operator. 140

DOM. SS. TRINITATIS. *Euntes, docete, baptizantes*, Matth. 28. Cur tam & incomprehensibilis, & ineffabilis Deus? 2. Eiusque Vnitas, an & vnde cognosci queat? 3. Huc via duplex duci, 4. Fidei tamen est princeps via: 5. quam S. Scriptura docet, annuitque natura. 146

DOM. I. POST TRIN. *Diues Epulo*, Luc. 16. Diuitiæ ad mala plura aditum pandunt, 1, at illarum abusus plenis in ea velis inuehitur. 3. Conuiuiorum autem luxus sæpe etiam Parricidialis est, 4. inque Lazaros saturrimmites: 5. sed vtrorumque sortem Deus mutat per mortem. 150

DOM. II. POST TRIN. *De cœna magna*, Luc. 14. Ingratitudo perosa Deo est. 2. Cuius Cœna, quia magna, 3. ideo excusatio deterior, 4. inprimis auari centimali, 5. dein Vxorati, maxime luxuriosi malis innumeris obnoxij. 153

DOM. III. POST TRIN. *Erant appropinquantes Publicani*, Luc. 15. Detractores feræ pessimæ, 2. Saluatori directe oppositi, 3. & angue peius fugiendi: 4. & vincendi in bono. Mollis tamen est aditus ad Iesum peccatoribus, 5. requirentem oues perditas, quia mitis est. 158

DOM. IV. POST TRIN. *Estote misericordes*, Luc. 6. Misericordia Dei multa. 2. Homines efficit Deo suppares: 3. Ad eam multa nos inuitant. 4. Vitandum interea iudicium temerariũ: 5. Iniuriæque remittendæ, remitti cupientes sibi peccata. 163

DOM. V. POST TRIN. *Duc in altum*, Luc. 5. Verbi Dei vis flexanima est, 2. & homo piscis, 3. in piscibus vero cur miraculũ ostendit Deus? 4. Noctu piscantur multi prædicatores, sæculares, peccatores: 5. Sed piscatores duplices sunt. 6. Optimi, qui in altum Euangelij ducunt, quod legem veterem multis vincit. 167

DOM. VI. POST TRIN. *Nisi abundauerit*, Matth. 5. Noua lex Veterem multis exuperat: 2. In vtraque tamen multi pharisaizant, 3. Immane scelus homicidiũ: 4. Ira proin est diræ. 172

DOM. VII. POST TRIN. *Misereor turbam*, Marc. 8. Misericordia Dei est omnia super, 2. Prouidentia proxima: 3. Et hominum sequela Dei. 4. itemque sustinentia magni est: 5. Maior autem & certa Christi beneficentia. 177

DOM. VIII. POST TRIN. *Attendite à falsis*: Matth. 7. Operibus promerenda salus est in Iesu. 2. Pseudoprophetas cauendo, 3. imposturasque hæreticorum pessimas. 4. vti luporum, quales praui sunt etiam concionatores, 5. subsimiles Christiani mali arborib. infructuosis. 6. Sed quæ proprie arbos dicetur infructuosa. Liquet de pseudoprophetis: proin exscindendi. 182

DOM. IX. POST TRIN. *De villico diffamato*. Luc. 16. Fama notæ bonæ omnibus esse super omnia debet 2. At omniũ diues, & iudex Deus est, 3. cui & ratio reddenda: proin hæc ab Sapiẽte prævidenda. 4. Diffamatorum enim accusatores multi sunt: 5. Est tamen in arcto subinde consilium. 6. inprimis ab eleemosyna etiam auxilium. 188

DOM. X. POST. TRIN. *Videns ciuitatem fleuit*, Luc. 19. O vim lachrymarum, sed manantium ab oculis saluandorũ. Lachrymabilior Solyma, quo gloriosior: 3. sed peccatrix euerti meruit: 4. Christus fletu misericordiam offert, delictaque dissimulat: 5. quæ merito sunt deflenda. 6. Interim cuique dulce solum patriæ. 193

DOM. XI. POST TRIN. *De Pharisæo & Publicano*, Luc. 18. Detestabilis superbia est, nocetque plurimum: 2. Sit igitur orantis situs humilis: 3. Detque Deo gloriam: 4. Sui accusator in principio, dein precator: 5. at prædicator sui nequaquam: 6. Quin sui se pudeat magis, ac pœniteat: nam petita sic impetrat: 7. O submissio te quis satellitat? Deus: 8. Vos autem humiles, quanti non estis Deo? 198

DOM. XII. POST TRIN. *De surdo & muto*. Matth. 7. Septena Fidei fundamenta notes: 2. quibus subnixa stat charitas proximi: sed à Deo vtraque. 3. Cuius misericordiæ manus tactu cõsanat, 4. surdos ac mutos ab Satana factos: 5. sed per Iesum ad sese retractos; inprimis à turba: 6. tam noxia, quam praua. 7. Cui celanda sunt altiora mysteria. 8. Interim super impij iustificatione Iesus mœstum ingemiscit: tanta peccati immanitas est? 203

DOM. XIII. POST TRIN. *Et incidit in latrones*. Luc. 10. Sine gratia peccator nequit emancipari Dæmoni: 2. quicquid nasutuli Politici ac Leguleij moliantur: 3. Necesse est scientiæ sit comes virtus: 4. Corque Deo detur: qui super omnia diligendus est ex toto corde: 5. Sin': pronus erit lapsus in latrones Dæmones. 6. Nec inde quis liberat, nisi Iesus, sacerdos, & eleemosyna. 210

DOM. XIV. POST TRIN. *Decem leprosi*. Luc. 12. Prauorum damnosa societas est, 2. Magis ipsa peccati lepra. 3. Cui obnoxia nobilium castella. 4. Clament, vt mundentur, Confessique venerentur Sacerdotes, 6. Et grati sint Deo, ni perdere malint omnia. 216

DOM. XV. POST TRIN. *Nemo potest duobus dominis*

NVCLEVS COPPENSTEINIVS E CONCEPTIBVS BESSEANIS ENVCLEATVS.

IN DOMINICAS OMNES PER ANNVM.

DOMINICA I. ADVENTVS.

Erunt signa in Sole, & Luna, & Stellis, Lucæ 21.

DE TRIVMPHALI IN IEROSOLYMAM INGRESSV CHRISTI, Conceptis reperientur infra, in Dominica Palmarum.

EXOD. 10. DEVS in Pharaonem, Ægyptiosque diu populo Dei iusto iniquos vindicaturus præmisit signa & iræ suæ, & cladis venturæ; tenebras, tempestates, bestias, &c. Sic in genus humanum, orbemque animaduersurus, signa ab terroribus immania præire iubebit.

De quibus in præsens.

I. Parte. *De memoria, & obliuione extremi iudicij, quanti sit vtraque.* II. *Quod originalis agnitio fuerit de Iudice & Iudicio.* III. *De signis, qualia sint.* IV. *De signorum modo ac sensu.* V. *De rebus signatis.*

PARS I.

Quanti sit meminisse, vel obliuisci Iudicij.

Fatui sunt immemores iudicij. 1. ECclesiastes *cap.* 10. genus humanum bipartitum, velut in theatro, proponit, & ait: *Cor Sapientis in dextera illius: & cor Stulti in sinistra eius.* Id de extremo iudicio interpretatur S. Hieronymus: in quo ad dexteram electi; reprobi ad sinistram statuentur. Rectè ille: At non minus is, qui dixerit: Sapientis cura & cogitatio respectat ad dexteram. Deique iustitiam, & beatorum sortem. Ex quo sequitur, vt sit peccati abstinens, ac recti amans. At stulti cor ad læuam aduertitur per profana mũdi, & infanda reproborum. Effectus est, vt sit coopertum sceleribus, inimicum & iniquum æquitati. Idque quia hic immemor; memor ille iudicij viuit.

1. Testatur id Psalmista 9. *Propter quid irritauit impius Deum? Dixit enim in corde suo: Non requiret.* Hoc effrenem sceleratorum soluit audaciam; contumaciam roborat; Dei contemptum auget: fugat iudicij memoriam. *Id vix credunt.* 2. Vnde sic apud S. Iob 22. blasphemant: *Nubes latibulum eius; nec nostra considerat; & circa cardines cœli perambulat.* q. d. Non est Deus: aut, si vsquam sit; est talpa cæcior: nec vlla tangitur cura nostri. Vah blasphemam cæcitatem 3. Quid? *Qui plantauit aurem, non audiet? Qui vinxit oculum, non considerat?* Psalm. 93. Qui aures, oculosque Deo; idem iustitiam, ac prouidentiam simul tollit: Deumque facit idolis parem: *quæ oculos habent, & non videbunt: aures habent, & non audient.* Ps. 113. v. 5. *Deum vident.* *Quasi idolum.*

II. Non ita, 1. Propheta Zacharias c. 3. Vidit is lapidem, seu petram oculorum septem: *Petra autem erat Christus.* 1. Cor. 10. Hic intima perspicit & vndique omnia, 2. Inde gemens, tremensque Iob 14. *Tu quidem,* ait, *greßus meos dinumerasti.* vt nec cogitatus tenuis te fugiat 3. Argum finxere *At is omnia videt.*

Poëtæ & oculis centum, & gigantæa vaſtitate metuendum. At Deus quoque *magnus Dominus, & laudabilis nimis: & magnitudinis eius non eſt finis*, pſ.144.v.3. Denique *exultauit, vt Gigas, ad currendam viam*, Pſ.18.v.6. Et oculatior Argo eſt.

Arguendi ſunt tales.

Proinde ſe fallunt ipſi, qui poſt occiſas viduas; alienigenas, ac pupillos oppreſſos, aiunt: Pſ 93.v.7. *Non videbit Dominus, nec intelliget Deus Iacob.* Hiſce inclamat ibid. v. 8. *Intelligite inſipientes in populo, & ſtulti aliquando ſapite.* Talem eſſe Deum, ſcitote, qualis Apoc.1. viſus eſt. *Caput eius & capilli candidi, vt nix: oculi flammei, pedes ſimiles aurichalco ſicut in camino ardenti: vox; vt vox aquarum multarum: in dextera ſtellæ 7. De ore eius gladius vtraque parte acutus exibat, & facies, vt ſol. Similis deſcriptio.* Dan.10.

PARS II.

Originalis agnitio fuit de Iudice & Iudicio.

Iudex agnoſcendus Deus eſt.

I. IVdicij obliuio, ſcelerum inuehit colluuiem, & vilipendium offenſæ Dei. Hinc querela. Pſ. 9. *Non eſt Deus in conſpectu eorum: inquinatæ ſunt viæ illorum in omni tempore, auferuntur iudicia tua à facie eorum.* Hebraica & Chaldaica verſio, loco *Deus*, habet *Heloim*, id eſt, *Iudex*: q.d. Quia immemores ſunt Iudicis ac iudicij, adeo in omne nefas proruunt.

Sic ab O. C. eſt agnitus.

II. O ſtulti, qui non agnoſcitis Deum Iudicē, quē orbis primordia agnouere. 1. Gen.1. *In principio creauit Deus cœlum*: Hebræi legunt: *Iudex*: Et hoc nomen S. Hieron. Epiſt.3. ad Marcellam, inter decem vocabula Dei præcipuè miratur, quod primum voluerit vt Iudex agnoſci, ac metui. 2. Per iſtud, quod prima mundi die Creator *diuiſit lucem à tenebris*; intelligit S. Auguſt. iudicium, quod in Angelos tulit, bonos à malis ſequeſtrando: Idipſum & hominibus facturum ait: Cæpit ab Angelorum; definet in hominum iudicio mundus. 3. Enoch cur in paradiſum trāſlatus eſt viuus? Vt iudicium Dei prædicet. Teſte Iuda in Canon: *Prophetauit de his ſeptimus ab Adam Enoch, dicens: Ecce venit Dominus in Sanctis millibus ſuis facere iudicium contra omnes.* En; quam cito miſit iudicij præconem Deus?

Hinc ſpes eſt emendationis.

4. ſeptimo diei ſubeſt myſterium. Nam is in ægris eſt criticus; quo ſymptomata mutant; ſpemque dant bonam: Sic orbi ægro, in ætate ſeptima; ægrique animo reuocandum ad mentem iudicium eſt: Ita namque mutabuntur conſuetudines prauæ, criſi ſupernaturali per gratiam facta in ſpem vitæ melioris.

Nam iudicij memoria eſt efficax.

III. Iudicij vis eſt, quanta tonitrui. 1. Bombyces (quæ fatales ſibi filum trahunt, & ſuis irretiti laqueis exſpirant;) ita ad tonitru perhorreſcunt, vt hoc audito moriantur. Ea cauſa nolis circumperſtrepi ſolet; vt tonitru minus exaudiant. Ita peccator: vermis eſt, Pſ.21.v.7. *Vermis ſum, & non homo.* Et bombycinus, ac byſſo indutus; vt Epulo; ſuiſque curis implicitus; exhorreſcit ad iudicij tonitru; vt peccato moriatur. Mundus autē aures ipſi obtundit tinnitu ſuo; vt fragore iudicij minus terreatur. Hinc, *Aures eorum ſurdæ erunt.* Mich.7.v.16.

Territ quoque ſalutariter.

Ceruas tradunt muſica delectari, ſed & illectas ea illaqueari: tonitru autem horrere; atque vitam eo conſeruare. Nec enim prius fœtum effundūt; quam terrore tonitrui panefactæ iuuentur metu. 3. Fortè huc reſpexit Iob 39. v.1. *Nunquid parturientes ceruas obſeruaſti?* Bruta eſt cerua, quæ noxia ſectatur, fugit ſalutaria. At brutus magis homo, qui voluptatum Syrenes deamat, ſibi lethales: quique ſalubria iudicij tonitrua deſpuit, ſicque peccatis illaqueatus perit: quia nunquam eorum vterū deponit, adiutus metu iudicij. Quid? Non hic plus valebit apud nos; quā apud ceruas tonitru? 4. Huius gnara metus Eccleſia, quam vim is

habeat,

habeat, iudicium confert ex Euangelio tonitruis, tubis Angelorum, deliquijs astrorum terræ motibus, tempestatibus maris, elementorum conturbationibus. Inde etiam hodie prædicat: *Erunt signa in Sole, & luna, Stellis, &c.*

PARS III.

Signa qualia sint, ac significent.

Signa pœnarum ex historijs.

I. SIgna pœnæ secuturæ præmittere Deus amat: Vt istis moniti, has declinent homines. 1. Sic Neronis anno quarto terra tremuit, sol in meridie defecit; secutæ persecutionis Neronianæ præsagia. 2. *Richobaldus in Chronic.* 2. *Seneca in Quæst. naturalib.* refert, post Cometæ apparitionem, æstu Oceani duas insulas cum incolis ab sorptas perijsse. Cometas impendentis mali indices esse docent *Arist. in Meteoris, Ptolomæus in proposit.* & alij. 3. Natalem Mithridatis Regis Ponti cometes præijt splédore solem obfuscans, & tantus, vt cœlum ardere videretur, plusquam terræ dimidiū occupans. Venturi is Regis crudelissimi nuntius fuit. Ita *Val. Max. & Eutropius.* 4. Clades Cannensis Romanorum, 44000. cæsorum à Pœnis, præmonstrata fuit per bouem loquutum, infantum voces ex vtero editas, serpentum volatus. 5. *S. Aug.* 5. *Ciuitat. c. vlt.* prodit, quod excidium Ierosolymitanum significarit stella gladio similis. Luna noctibus duodecim continuis deliquium passa: ærea templi porta, vix viris xx. mobilis, sponte reserata ruptis, repagu lis. Ita sub iudicij horam cœli templum patescet. Namque *erunt signa in:* &c.

1. Signant Dei misericordiam.

II. Signa hæc ad Dei misericordiam nos aduertunt, qua animæ consulamus. 1. Sicut Iudex, reo beneuolus, strepitum excitat; quo monitus reus venientes lictores effugiat. Sic Deus peccatorem præmonet his signis; vt iram fugiat Numinis. Ps. 59. v. 6. *Dedisti metuentibus te significationem; vt fugiant à facie arcus.* 2. Orbis ingemiscet, omnia contremiscent: & tu securus indormisces? Holofernes, *Iud.* 2. cum Assyrijs terrā Madian vastat ferro, flammaque. Damascenorum segetes, arbores, vineas succendit. Horum nuntio in Iudæam perlato, *terror & tremor cecidit super omnes*: dicentes, si talia in res exsensas, quæ nil in eum commisere: qualia in nos statuet rebelles & cōtemptores sceptri? Si talis Deus in cœlum, stellas, elementa, terram sæuiet: innoxia, adque nutum parentia: qualis in peccatorem animaduertet?

III. Signa eadem iustitiā Dei præfertum. Et iustitiæ cū misericordia vinculū indissolubile. *Iustitia* namque *& pax osculatæ sunt.* Ps. 84. v. 11. Et Aba. 3. v. 2. *Cum iratus fueris, misericordiæ recordaberis.* Et apud Zach. 11. v. 7. *Assumsi mihi duas virgas, vnā vocaui Funiculū & alterā vocauit Decorē:* hoc est, Iustitiam, & Misericordiam. Quibus, vt habenis, orbē refrenat à peccatis; ista grauiter, hac suauiter. Decore nunc; & in iudicio vtetur Funiculo, quem anteibunt *signa in sole*, &c. *2. Iustiti.*

Significat allegorice.

Horū allegoriam sic accipe. Sol iustitiæ, Christus, tunc ira vultum obnubet obscuratū. Luna, Deipara, lumen deprecationis suæ pro peccatorib. negabit. Stellæ de cœlo cadent, id est, Sancti venient ad iudiciū.

Signa Zodiaca Euangelij & Christi vinctis qua.

Sol permeat XII. signa Zodiaci annuè. Quæ

Sunt Aries, Taurus, Gemini, Cancer, Leo, Virgo.

Libraque, Scorpius, Arcitenens, Caper, Amphora, Pisces.

Totidem & in Euangelio reperire est, quorumdā in vita obiuit Christus, alia in iudicio percurret. 1. In Arietis signo vidit eum Astrologus Ioannis 1. dum exclamat: *Ecce agnus Dei* &c. Præuidit Is. 16. v. 1. dum orat: *Emitte agnum Domine, Dominatorem terræ.* 2. In Virginis signo idem Isai. 7. *Ecce, Virgo concipiet, & pariet.*

 3. In

3. In Geminis videt eum omnis caro, cũ *Verbum caro factum est*, in duabus naturis, & vna hypostasi. 4. Cancrum retrogradum inijt, quando à sede Maiestatis descendit ad nos, *paulò minoratus ab Angelis*. Ps. 8.

Iudicatiu. At in iudicio introibit. 1. Libram iustitiæ, trutinaturus omnia nostra. Tunc fiet æquinoctium, hoc est, dies Beatorum & nox reproborum æquabuntur pari perennitate. 2. Leonem inibit, quando in furore *montium fundamenta comburet*. Deut. 32. Heu incendium! *Non est, qui se abscondat à calore eius*. Ps. 18. Tunc Amos 3. *Leo rugiet, quis non timebit?* Ioel 3. *Dominus de Sion rugiet, & de Ierusalem dabit vocem suam, & mouebuntur cæli & terra.* O sæuitiam Leonis. At huic it comes clementia: Quia *dulcis & rectus est Dominus*. Ps. 24. Ideo S. Bernar. eum confert api, cui mel in ore, in cauda aculeus. Sic Dominus iam *dulcis*, post *rectus erit*.

Signa tum luctum. IV. Signa ista luctus erunt. Nam vt Rege extincto luctum induit aula tota, sic orbis, homine Rege suo sublato, lugebit, magnates cœlorum, præsides elementorum, terræ vasalli lugebunt. 1. Expressit Ezech. 32. v. 7. *Operiam, cum extinctus fueris, cælos, & nigrescere faciam stellas eius, solem nube tegam; & luna non dabit lumen suum.* Id ad literam de Rege Ægypti, mysticè de Rege mundi, homine, dicitur. 2. Dauid audita cæde Saulis, & exercitus, acerbè planxit, planctumque cunctis indixit. 2. Reg. 1. *Filiæ Israel super Saul flete, qui vestiebat vos coccino in deliciis.* Sic natura acerbum hominis casum feret peracerbe, omnesque creaturas ad planctum concitabit: Stellæ cadent, omnia mouebuntur, gement, rumpentur. 3. Vt patrefamilias vita functo lugent filij, serui, parietes, sellæque atratæ, & domus tota. ait *S. Chrysost.* Ita homine orbis domino adiudicando morti, orbis lugebit, vigore singulis emarcescente.

V. Signa erunt interitus mundi. 1. Cum palatij ianuæ, & fenestræ clauduntur, aulæis parietes nudantur, tubæ canunt abitum, stipatores regij procedunt; signum est, Regem parare abitum. 2. Cum bases tremunt, ruina domus imminet: Cum in vultu color, calor in corpore, vigor in sensibus perit, tunc mors præsagitur. Sic cum fenestræ & ianuæ, cœli, Sol, & Luna manu Dei claudentur, aulæa lucis ac diei tollentur, tubæ concrepabunt, Angeli procedẽt: signum est, abiturum hominem orbis Dominum. Quassabitur orbis: & non fractus illabetur? Color vigorque agris, plantis, &c. peribit: id ipsis finem adesse indicat. Si fausti erat ominis, nato Christo, cœlorum exultatio, concentus Angelorum, fulgor stellæ: si mœsti, passo Christo, sol obscuratus, petræ scissæ: quanto magis in die iudicij terræ tremor, squalor cœli, mœror siderum, horror orbis? Hinc exclamat. Ezech. 7. *Finis venit, venit finis: euigilauit aduersum te ecce venit. Immittam furorem meum in te, & iudicabo te iuxta vias tuas.* Ex signis prodigiosis quid nisi prodigiosa, colligas? *Signant interitum orbis.*

VI. Signa & obscuratio in sole quia erit, necesse est, vt & in luna, stellisque sit.

1. Liquet hinc quantam exempla magnatum vim habeant in bonum, ac malum in vulgus. Cum primates deliquium patiuntur; inferioribus quid fiet? Si lux sint tenebræ; hæ quantæ erunt? 2. Concussis à Samsone columnis domus, in qua epulabantur Philisthæi, signa, trabes, cæteraque corruebant: *Iud. 16.* Ita lapsis in vitia proceribus, cæteri sunt in præcipiti. 3. Aaron, & Principes Israelitici vt cœpêre idola conflare: mox eadem plebs adorabat. *Exod. 32. 4.* Vna solis obtenebratio est siderum omnium; Sic pro axiomate Philosophorum: *Paruus error in principio, maximus est in fine.* Magna multaque vitia è paruo nascuntur initio: Ita Sathan Iesum cœpit à lapidibus tentare; finijt in regna. 5. Verè Isa. *Deliquiũ solis est orbis.*

14. De

14. *De radice colubri egredietur regulus.* Ex tantulo tantum! Et si tam erunt horrifica signa, res signatæ eiusmodi non erunt?

VII. Significant æternitatem instare solam. 1. Dixit Creator principio, Gen. 1. *Fiant luminaria, & diuidant diem ac noctem, & sint in signa, & tempora, & dies, & annos.* Iam in fine confundent diem & noctem: nec erunt in tempora: sed vna dimetietur omnia æternitas; Teste Angelo, Apoc. 10. *Iurauit, quia tempus non erit amplius:* 2. Ergo, sic per Lucam modo Dominus vt per Moysem olim. Exod. 34. *Signa faciam, quæ nunquam visa sunt super terram, nec in vllis gentibus, vt cernat populus iste, in cuius es medio, opus Domini terribile, quod facturus sum.* 3. Apoc. 12. *Signum magnum apparuit in cœlo.* Si is ad vnum sic exclamans obstupuit, quid si vidisset tot, tantaque in iudicio apparitura.

PARS IV.

Signorum quis modus ac sensus.

Sententiæ interpretũ

I. 1. CHrys. sermo. 130. de temp. ait, 1. *Sol obscurabitur, non quia destruetur; sed quia luce aduenientis Christi superabitur.* Sic ad literam Hier. Euthym. Beda, & Aug.

2. Tropologisant, *S. Greg. 18. in Iob. Moral.* & alij. Quod per tenebras, nubes, &c. Scriptura intelligat afflictiones. Vt Is. 13. *Stellæ cœli & splendor earum non expandent lumen suum. Obtenebratus sol,* &c. Sic & Amos 8. *Occidit sol in meridie & tenebrescere faciam terram in die luminis.* Hoc est in mediis gaudiis obruam eos angustiis. 3. Origenes vult ex fumo terræ incensæ sidera obnubilanda fore. At prius sol obscurabitur, quàm terra succendatur. Alioquin homines exurerentur, nec signa viderent cœli. *Arescent autem præ timore.*

4. *Sententia.* Verè obtenebrescent. Idque modo quadruplici, secundum *Tostatum Matth. 24.* 155. 1. Subtractione radiorum, 2. Interpositu corporis spissioris, 3. Suspensione claritatis solaris. 4. Eclipsi supernaturali. Nam naturalis non est prodigiosa. Solem & lunam simul pati Eclipsin, hoc innaturale est: Sicut & totum orbem ex Eclipsi obscurari. Durabit ea tres horas, vt in Passione: aut triduum, vt Ægyptiacæ tenebræ. At neutrum certum. Hæc de modo. Iam de sensu; Tum postea de causa.

Sol est signum 1. iustitia & vita.

II. Sol est symbolum 1. Iustitiæ, luce discernens bonum ac malum. Ideo Orpheo appellatur oculus iustitiæ. 2. Est & vitæ hieroglyphicum. Hinc Regi Cyro somnianti, solem sibi è manibus elabi, interpretes eum propediem moriturum augurati sunt; Nec errârunt. Ita sol obscuratus, prænunciat orbi & iudicium, & interitum vitæ. Agno, *Apoc. 6.* sextum sigillum aperiente, signa hæc Euangelica patuêre. Patebunt & in ætate mundi sexta. At quam terribilia? Id ex subiectis accipe.

2. Fauoris

1. Ioseph vidit se à sole, luna, ac stellis adorari. *Gen. 37.* Ipsa ea nunc fauent etiam nobis, & obsecundant. At demum in nos insurgent cum Iudice.

3. Vindictæ seruit.

2. Iosuæ ad nutum stetit sol & luna, oppugnanti Amorrhæos, donec omnes delesset. *Ios.* 10. Sic eadem & Christo parebunt vindici. *Vt sumat vindictam de inimicis suis.* Iere. 46. Et Ps. 149. v. 7. *Ad faciendam vindictam in nationibus.* Ipse namque est, Iob 9. v. 6. *Qui præcipit soli, & non oritur, & stellas claudit, quasi sub signaculo; qui commouet terram de loco suo, & columnæ eius concutiuntur.* Et istud est quod legimus: *Sol cognouit occasum suum.* Psal. 103. v. 19.

4. Monet sol fugientis anni.

3. *Memento igitur Creatoris tui; in diebus iuuentutis tuæ,* id est, modò dum vitam viuis breuem: *antequam veniat tempus afflictionis tuæ, & appropinquent anni, de quibus dicas, non mihi placent; antequam tenebrescat sol, & lumen, & luna, & stella.* Eccl. 12. 1. Eccl. c. 46. v. 5. effert potentiam Iosuæ super omnium

Regum potentiam, dicens. *In iracundia sua impeditus est sol, & vna dies factus est, quasi duo.* Potentior est Christus, qui omnium siderum lumen impediet, eritque *dies magna & amara valde.*

5. Confundetur ob peccata. 5. Isa. 24. v. 23 ait, *Erubescet luna, & confundetur sol, cum regnauerit Dominus exercituum in monte Sion*, iudicaturus orbem, *& in conspectu senum suorum*, cœlitum, *fuerit glorificatus.* Hinc Ioel. 2. & Sophonias 1. eum vocant *diem tenebrarum & caliginis.*

6. Tunc orbis non amplius erit paradisus voluptatis, sed *terra miseriæ, & tenebrarum*, Iob. 10.

Dixisti olim de sponsa, Domine, *Pulcra vt luna, electa vt sol.* Cant. 6. At ecce, *Luna tota facta est sicut sanguis.* Apoc. 6. *Sol. & luna obtenebrati sunt.* Ioel. 2. Dixisti Dauid, Ps. 148. Mecum *Laudate Deum sol & luna, laudate eum omnes stellæ & lumen*, At nunc tanto ea *Musica in luctu importuna narratio est.* Eccl. 22.

III. *Sed eccur signa talia in immerentibus sideribus edet Deus?*

Ob peccata. I. Odio peccati. Vt etiam, quæ ei seruiêre, punire velit. Vere Horatius:

Quicquid delirant Reges, plectuntur Achiui. Homines, orbis sunt Reges.

Ob hominem. II. Vt istis peccator perterrefactus, ad pœnitentiam respiciat. 1. Si enim triduanæ tenebræ Ægyptiacæ incolas terruere, *Exod.* 10. quantò magis hæ spissiores? 2. Israelitæ auditis tonitruis, visisq; fulgetris territi aiebant, Exo. 20. v. 19. *Loquere tu nobis, & audiemus: non loquatur nobis Dominus, ne forte moriamur.* Peccatores, in valle Iosaphat terribiliora experturi, quid dicent.

Ob Deum. III. Vt significet, quod sibi *proprium est misereri semper & parcere*: irascique & cogi ad pœnas. 1. Sic ante diluuium. Gen. 6. v. 6. *Tactus dolore cordis intrinsecus, delebo*, inquit *hominem, quem creaui.* 2. Sic fleuit super Ierusalem vastandam. *Luc.* 19. 3. Ideo queritur Is. 43. v. 24. *Seruire me fecisti in peccatis tuis.*

IV. Quia inferiora ab cœlestium, cœlestia ab solis influxu dependent, ideo, cum pessum ire debeant omnia, ab sole fiet initium. Causæ hæ sunt tantæ quanta signa sunt ipsa. *Ob naturam.*

PARS V.

De rebus signatis.

PRophetæ diras Dei iras, ac plagas annunciaturi, ad verba parem cultum, gestum, aut signa adhibebant. 1. vt Isa. 20. & Michæas ca. 1. v. 8. Nudi prædicabant: *Vadam spoliatus & nudus*, ait hic, *faciam planctum sicut draconum.* 2. Ierem. cap. 28. Catena onustus cladem & captiuitatem Ierusalem nuntiabat. 3. Ezechiel induto peregrini habitu, ait Dominus, c. 12. v. 3. *Fac tibi vasa transmigrationis.* Quo cultu, vultu, signo vtetur præco iudicij? Nil sufficit ad tanta mala repræsentanda; sol, luna, &c. prodire atrata, confusaq; debent? 4. *Apoc.* 10. Angelus iudicium annunciaturus, nouum habitum præferebat. Facie erat solari, radijs terram penetrantibus, voce leoninum irrugiente; pede hoc mare, isto terram insistente; amictus nube, iride redimitus, in manu liber, verba tonitruantia. Talis etiam, tunc iudex erit. Ideo, *à voce tonitrui tui formidabunt.* Ps. 103. v. 7. Quia Matt. 24. *Erit tribulatio magna, qualis non fuit ab initio mundi, neque fiet.* *Signa Deo punituro consueta.* *Signa Iudicii erunt sæuissima.*

Si signorum præludia sint talia, qualis factorum erit tragœdia? Magna Samaritanorum fuit calamitas; 4. *Reg.* 17. cum leones, à Deo è desertis in eos immissi, pœnas scelerum sumebant, vrbis, liberorum, pecorum vastatores. Maior in iudicio; cum terra feras, mare monstra, cœlum aues, sepulcra mortuos, orcus dæmones *Præiudicia exemplorum id ostendunt.*

dabit in peccatores. 2. Gabaonitarum angustiæ & mortes multæ erant , *Iosue* 10. Iosue eos vndique cingente, cædente; Sole etiam perniciem eorum stante. At ludus hic est ad iudicij mala. Suprà iudex, infrà orcus, circum superi, inferique, intra conscientia. 3. Horribile fuit excidium Ierosolymæ : quod etiam Christus defleuit, At hic *erit tribulatio, qualis non fuit*. Ad eam horrificandam quatuor conuenient : Crux, Tuba, Pressura, Iudex.

Erunt præcipua quatuor. 1. Crux ante salutis.

I. *Signum filij hominis*. Matth. 24. id est, vt *Origeni* placet , gloria Christi in cruce parta. Vel (vt Autor operis imperf.) vibices & vulnera Christi. Vel (vt communis Patrum). Crux Christi. Huius figuram gerebat 1. Serpens æneus, erectus à Moyse. Sanator aspicientium eum. *Num.* 21. Item 2. Ezech. 9. Thau. *Signa* T. *super frontes virorum gementium* 3. Signum coccineum , quo Rahab se suosque seruauit. Iosue 2. 4. *Signum fœderis quod do inter me & vos , & ad omnem animam viuentem*, Gen. 9. v. 12. *Signum, cui contradicetur*. Luc. 2.

Tam necis.

At crux alias pacis, vitæ, gloriæ; tunc mutata, erit iræ , & mortis; sic , vt stellarum signa nil sint ad eam. Illis enim homines , his etiam *Virtutes cœlorum commouebuntur*. Matth. 24. *Et plangent se super eum omnes tribus terræ*, Apoc. 1.

Ineuitabilis.

Quo tunc fugies peccator ? 1. Adam Gen. 3. v. 8. *Abscondit se in medio ligni paradisi*. Docens, lignum crucis asylum fore lapsis. At hic id erit excidium. 2. Iacob idola Laban ad radicem terebynthi , id est , peccata sub cruce sepeliebat , At iam ea crux persequetur. 3. Nocte , qua primogeniti sunt cæsi etiam idola cecidere prostrata. Exo. 12. v. 12. *In cunctis Diis AEgypti faciam iudicia*. Inde matres è strato surgentes repertis infantibus cæsis confugituræ ad lararia, Deos quoque confractos offendunt; patres item in templis inueniunt; hic nusquam refugium; eoque planctus immanior. At immaniora in iudicio. Nil iuuabit potentia, honor, opulentia, voluptas, fauor, amici, serui.

Tuba planctus hominum.

II. Tuba *mirum spargens sonum per sepulcra regionum. Coget omnes ante thronum*. Tunc *plangent omnes tribus terræ*, Apocal. 1. Quia Ps. 49. v. 3 *Deus manifeste veniet, & non silebit: Ignis in conspectu eius exardescet , & in circuitu eius tempestas valida*.

Et vocis Dei.

Verane hæc tuba ? Non; sed vox Iudicis Apoc. 1. *Tanquam vox aquarum multarum*. Et: *Audiui quasi vocem tubæ*.

1. Ad conuocationē. 2. Maiestatem.

Vox tamen tuba dicitur. 1. Ob conuocationem omnium, cui tuba seruiebat. *Num.* 10. *Isa.* 18. 27. *Sopho.* 1. *Zach.* 9. 2. Quia maiestatis est signum. Hinc 3. *Reg.* 1. Salomone inaugurato tuba cantatum , acclamatumq; *Viuat Rex Salomon*! At Christus dicet. Ps. 2. v. 6. *Ego autem constitutus sum Rex ab eo super Sion montem sanctum eius*. 3. Ob futuri belli iudicium. Sic Gedeon Madianitis bellum indixit, ac vicit tubarum cantu *Iud.* 7. Bethulienses, *Iud.* 15. fugam Assyriorum persecuti sunt buccinis. Sic in iudicio iudex *accipiet armaturam Zelus illius, & armabit creaturam ad vltionem inimicorum*, *Sap.* 5. 18. Tuba dat signum conuasationis & profectionis *Num.* 10. Ideo hic vox tubæ cosmophilos conuocare iubebit, & è mundo emigrare.

3. Iudicium. 4. Migrationem.

III. PRESSVRA GENTIVM. Expressit, Esdras 4. *Cum venerit dies pressuræ & angustiæ, alij plorabunt, & tristes erunt*. Io. 16. v. 33. *In mundo pressuram habebitis*. VNDE? 1. Ab hæresibus. Vt enim moribundus varijs cogitationibus: sic orbis tunc erroribus agitabitur, ceu notat S. *Chrysostomus*. Ideo monuit Dominus, Matth. 24. *Videte, ne quis vos seducat. Multi enim venient in nomine meo*. 2. Ab prælijs. *Audituri estis prælia*. *Videte, ne turbemini. Surget enim gens contra gentem*.

3. Ab

3.Ob famem, bella consecuturam. Qualis in Ierosolymitana obsidione cum matres deuorarunt filios. Cuius similia & ante iudicium fient. 4.Ob maiestatem, & furorem Iudicis ineffabilem 1. Ps.89. *Quis nouit potestatem iræ tuæ. & præ timore tuo iram tuam dinumerare?* 2. An scelera solum discutiet? Imo ait, Ps. 74. *Cum accepero tempus, ego iustitias iudicabo.* Id metuens Psal. 142. orat. *Non intres in iudicium cum seruo tuo.* Quid ergo impiis fiet? 3.Suos monuit, Isa. 2.vt cauerent ab eo, *cuius spiritus in narib⁹*, i. e. qui iras spirat. 4. Iob. 7. v. 8. orat. *Non me aspiciat visus hominis*, iudicis huius. Ideò 14. ait: *Quis mihi tribuat vt in inferno protegas me, & abscondas me, donec pertranseat furor tuus?* 5. Qualis is visus hominis? Dan. 10. *Antiquus dierum, vestitus lino, facies instar fulguris, oculi instar lampadis ardentis. Similis descriptio* Apoc. 1.

Iudex erit terribilis, & seuerus. *1.ab ira,* *2.ab visu,* *3.Horrore diei.*

Heu Ps. 50. *Auerte faciem tuam à peccatis meis.* Nam Malach. 3. *Quis poterit cogitare diem aduentus eius? Quis stabit ad videndum eum?* 1.Nec Angeli, Quia *contriti sunt montes sæculi, incuruati sunt colles mundi ab itineribus æternitatis eius.* Ha. 3. v. 6. Vbi *S. Ber.* Angelos intelligit. 2. Hanc suauissimam vocem Iosephi, Gen. 45. *Ego Frater vester Ioseph*: sustinere nequibant fratres: memores peccati sui vnius. Quomodo istam (*Venite ad iudicium. Ite maledicti*) ferent auari, luxuriosi, &c. Præsertim cum ipse singulatim delicta explorabit Mat. 25. *Esuriui, & non dedistis* &c.

4.Ab voce

Negligentiæ seram pœnitentiam hinc æstima 1. Ioas Rex Elisæum ægrum inuisit, Elisæus vt gratiam reponeret, iubet eum eiaculari contra Syros hostes, quoties vellet. At bis tantum iaculatus est, *Si quæ septies*, aiebat Vates, *percussisses Syriam vsque ad consummationem.* An non is doluerit post, non sæpius se iaculatum fuisse? Quanto dolebit amplius, qui percutie[n]di dæmonis tam multam occasionem neglexit vecors? Cum id vel aquæ potu præstare potuisset. 2. Dolores hos describere nemo potest. *Apoc.* 10. Ioanni audita 7. tonitrua scribere volenti dicitur: *Noli scribere.* Nec enim sat mente comprehendi queunt, minus scripto. Itaque & ego *manum de tabula.*

Non istius memoria negligenda est.

PERORATIO.

Concludo verbis Moysis: Deut. 29. *Vos vidistis vniuersa, quæ fecit Dominus coram vobis in terra AEgypti. Tentationes magnas, quas viderunt oculi tui, signa illa, portentaque. Et non dedit vobis Dominus cor intelligens, & oculos videntes, & aures quæ possent audire, vsque in præsentem diem.*

Respondebitis verbis Israelitarum, in Sichem à Iosue admonitorum, vt Deo inhærerent: Ios. 24. v. 16. *Absit à nobis, vt relinquamus Dominum, & seruiamus Dijs alienis. Dominus Deus noster, ipse eduxit nos, & patres nostros de terra Aegypti*, &c. *fecitque videntibus nobis signa ingentia.* Quanto maiora nobis prædicta sunt?

1. Quare, vt Dauid ad ministros Sacrorum; sic ad vos ego: 1. Par. 16. *Recordamini mirabilia eius, quæ fecit, signorum illius & Iudiciorum oris eius.* Etenim nil efficacius his, ad peccata cauenda.

2. Nam *Psal.* 9. ad superbos & impios coërcendos directo, (vt vult S. August.) demum sic ait. *Exurge Domine, & exaltetur manus tua*, &c. *Iudicate pupillo & humili, vt non apponat vltra se magnificare homo super terram.*

3. Quod, si sæpius Gedeonææ tubæ Iudicij nobis insonent: si lagenæ corporum defunctorum collisæ cernantur vacuæ: lampadesque intus, (ignes tartarei,) visantur, tunc vero vincemus facile Madianitas dæmones. *Iud.* 7. Hoc agite. Et audietis illud: Matth. 25. *Venite benedicti Patris mei, possidete paratum vobis regnum.*

DO-

DOMINICA II. ADVENT.

Cum audiisset Ioannes in vinculis opera Christi. Mat. 11.

4. REg. 2. Elia in cœlum rapto, Elisæus, eius discipulus, alios Prophetas per montes ac siluas emisit inuestigatum eundem. Non quod ipse raptum eum dubitaret; sed vt, eo non reperto, & illi crederent raptum in cœlum esse. Sic Ioannes. De quo nos

I. *De necessitate tribulationum in iustos.* II. *De fœmina Herodiana militia.* III. *De luxuriæ malitia.* IV. *De captiuo documenta.* V. *Eius percunctatio.* VI. *Christi responsio.* VII. *Nota Prædicatoris.* VIII. *Præconium de Ioanne.*

PARS I.

Necesse est iustos pati.

Tribulati sunt 1. aurum. IVsti sunt aurum: ideo probandi sunt igne. Vtrumque istud pars est beatitatis. 1. Sap. 3. *Tanquam aurum in fornace probauit electos Dominus.* Iob. 6. *Quasi aurum, quod ignem pertransiit, probauit me Dominus.* 2. In

2. Dicati Deo. excidio Iericho omnia hausit ignis; præter aurum, argentum, æs, ferrum, quæ Dominus voluit consecrari ad tabernaculum, Ios. 6. Similes iusti, non cedunt tribulationibus: quia dicati sunt Deo, Deique serui-

3. Diuites. tio, vt vasa honoris. 3. Ditat his suos Deus. Psal. 124. *Gloria & diuitiæ in domo eius.* At quales? Ps. 111. *Qui producit ventos de thesauris suis*; id est tribulationes, ex omnium Patrum sensu. 4. Sponsa, vt sponsum sibi

4. Hortuli Dei. deuinciret; hortum adornauit; *Cant.* 4. 1. muro, 2. arboribus, 3. areolis, 4. fonticulis, 5. floribus, 6. fructibus: Et, quasi parum ista; turbulentissimos quoque ventos inuitat: *Surge Aquilo, & veni Auster, perfla hortum meum, & fluent aromata eius.* Ita Electorum animæ sunt Deo horti instructi, 1.

5. Semper integri. gratia Dei, 2. virtutibus, 3. opportunis locis, 4. fluentis gratiarum, 5. desideriis sanctis, 6. meritis: nec desunt venti tribulationum. Quæ eo meliores; quo turbulentiores. 5. Angelos. *Apo.* 7. misit Deus ad excidium orbis; ante tamen eos iussit alas ventorum continere; ne orbem afflarent. Sic diaboli, facti in perniciem orbis, priusquam noceant, tribulationes sistunt: ne hæ afflent iustos. Sciunt enim ab his proficere ipsos. Atque ita moliuntur perniciem ipsa quiete, & securitate. Mare, terra, arbores ni afflentur ventis, torpescerent. Ita homines non tentati nil sciunt. Hanc quietem æmulatus, imprudens ait, Psalm. 72. *Zelaui super iniquos pacem peccatorum videns.* 6. Elias, 4 Reg. 1. curru igneo, & *6. Contemplatiui.* turbine velificante raptus est: id est, tribulationes, non placido vento. Vt enim ventus festucas euehit: ita tribulatio animas. Ideo Ps. 24. *Tribulationes cordis mei multiplicatæ sunt:* Hier. vertit ex Hebræo; *Tribulationes cor meum sursum ferre fecerunt*: quod prosperitates deiecerunt. 7. Vt tonitrua *7. Vigiles.* stertentes excitant, & terrent: ita tribulationes. 8. Arca Noë quo magis vndis intu- *8. Cœlestes.* mescentibus fluctuabat; hoc vicinior cœlo fiebat. Vita, diluuium est. Talis Martyrum. Vt cum lapidum imber in Steph. rueret: *Ecce*, ait, *Video cœlos apertos, & Iesum.* Act. 7. 9. Idcirco sponsa sponsi perfectio- *9. Inuicti.* nem describens, ait, Cant. 7. *Statura tua assimilata est palmæ.* Et de se: Ecclesi. 24. *Quasi palma exaltata sum.* Quia hæc quo grauatur magis, magis exurgit. An animabus dicitur Oseæ 2. *Sponsabo te mihi, in fide*, scilicet perseuerantiæ in aduersis. 10. Fi- *10. Grati.* des musicæ percuti debent; & quo acutius feriuntur: hoc sonant iucundius. Emblema est: cui additur epigraphe: *Non percussa silent.* Testis Baptista, vinctus hinc est ab Herode, inde ab Herodiade vexatur, suppliciaque destinatur: at hoc fortius prædicat.

PARS II.

Triste malum fœmina.

BAptista, regij impatiens scandali, Herodem arguit incœstus; quem Naturæ lex refutabat, & Moysis. *Deut. 25.* Ac tametsi plura Regibus liceant, quam aliis: quæ tamen legis sunt diuinæ, arctius eos tenent, ob exemplum. Ideo carceratur, *propter Herodiadem* amicus monitor. *Dux fœmina facti*; Eum necti; quem omnes insontem, sanctum, Mesiam credunt. Alius nemo tantum vel audere potuisset.

Malum fœmina.

1. Ve-re, Eccl. 25. *Breuis omnis malitia super malitiam mulieris.* 2. Ipse Deus nullum, ad exprimendam iram suam ac furorem, emblema potuit reperire aptius; quam fœminam, Iubet *Oseam. c. 1.* ducere vxorem; primamque filiam vocare, *Absque misericordia. Quia non addam vltra misereri domui Israel.* (Impias Herodiades ferit oratio; ideo piæ ignoscent.) 3. Zach. cap. 9. vidit mulierem in amphora stantem, cum massa plumbea in ore. Nescienti, quid portenderet, ait Angelus: *Hæc est impietas.* Amphora & infundibulum, quod patet vtrinque, significat garrulitatem, hac illacque perfluentem: Ideo in ore plumbum, vt cogatur silere. 4. Apoc. 9. Nouum Locustarum genus, 1. equis bellicis simile, cum caudis scorpionum, dentibus leonum, capillis mulierum, potestate nocendi hominibus, significat Spiritus S. nil immanius muliere mala. 5. Apoc. 17. *Mater fornicationum & abominationum terræ* aptius describi nequit, quam per fœminam indutam fastuose, insidentem septicipiti bestiæ, cornutæ decies; hoc est, loquacem, ferocem, capitosam. Hæc meretrix, vera est Herodiadis imago. Fac Oetopœiam. 6. Vere Orig. Hom. 7. in diuersos: *Mulier caput est peccati, arma diaboli, expulsio paradisi, corruptio legis.* 7. Elias, etsi CCCC. pseudoprophetas necasset, Regem tamen Achab impium non fugit; 3. *Reg.* 18. 19. At Iezabelem fugit ad deserta, tutior inter feras. Et ante orabat: *Domine, tolle animam meam, &c.* quam in mulierem incidere vellet: Nempe morte peiorem: maxime meritricem 8. Megolopolitani Venerem statuere cum hac epigrapha: *Dea machinatrix, & artifex.* Nam quæ amat, quid non audet? Cui delicto ignoscit irata? quod ipsa non exercet? Ouid. 6. Metam. *Et nil est, quod non effræno captus amore ausit.* Talis machinatrix consilii pessimi Herodiat; vt vnica mundi Phænix caperetur Ioannes, ac enecaretur.

1. Ob insitã malitiam. *2. Ob sæuitiam.* *3. Ob garrulitatem.* *4. Ob maledicentiã.* *5. Capitositatem.* *6. Ob originem peccati.* *7. Ob persequendi cupiditatem.* *8. Quia mille artifex.*

PARS III.

Non minus malum luxuria.

1. REx eum capi quidem iussit: at Amor cupidineus suggessit. Crudeles deliciæ, amor & fœmina! Cœcus amor! Ps. 4. *Fornicatio, & vinum, & ebrietas auferunt cor.* 1. Quia vsu rationis priuant, dein taminant. Hinc expertus orat, Psal. 50. *Cor mundum crea in me Deus.* 2. Quia sicut vinum tollit iudicium, vt homo obbrutescat: sic fornicatio. En Herodem: quæ in eo ratio? Ebrius amore sæuit. 3. Hoc vitium generali nomine Iniustitiæ afficit Psal. 118. *Non dominetur mei omnis iniustitia.* Imo, Infernale barathrum est, Ps. 85. *Confitebor tibi Domine Deus in toto corde meo, & glorificabo nomen tuum in æternum, quia misericordia tua magna est super me, & eruisti animam meam ex inferno,* hoc est, de carnis peccato, Sic S. Euthymius.

Quia 1. cæca est. *2. Orcus est.*

II. Vt odit; sic punit id Deus, Genes. 6. *Delebo hominem, quem creaui, à facie terræ: ab homine vsque ad animantia, à reptili vsque ad volucres cœli:* Satis parcit piscibus: qui coitu non generant: ideo castitatis sunt symbolum.

3. Punita semper.

Cui soli non parcit Deus; id solum non par-

parcit etiam castissimo Baptistæ. Mira iniustitia! Speculum innocentiæ & virtutum Angelorum socius, fax mundi, Messiæ præcursor, doctor omnium, pœnitentium dux, & vnus omnia; Ab incœstuoso, ebrio, truci, impio, politico capitur; libenter auditus plectitur ab templi profanatore, Sacerdotii inuasore, sacrorum venditore, Tyranno, ciuium depeculatore, nobilium prædone, filiorum carnifice, externorum vastatore, pesti patriæ, labe regni: idque per mulierem scortum, lasciuiæ fomitem. Iudææ propudium.

5 Veritate exosa, maxime in aulis. III. Animæ Regis vitam daturus erat confessor veritatis, magister morum & vitæ: & vita ei tollitur? Nimirum veritas exulat aulis: regnat palpatio. Audax ibi, qui loqui veritatem audet. 1. Ideo magnum ducit. Psal. 118. *Loquebar de testimonijs tuis in conspectu Regum, & non confundebar.* 2. *Amos* 7. Idololatriam Ieroboæ Regi exprobrans à summo Pontifice eijcitur aula; & regno. 3. Vt Balthasaro Regi Babyloniorum veritas annunciaretur; non ausus est Deus ei virum mittere; sed manum *hominis scribentis contra candelabrum in superficie parietis aulæ regiæ.* Dan. 5. 4. Nathan propheta Dauidi nunciasse veritatem iussus à Deo, ante alte petit exordium, quam ad rem descendat: & parabola de oue pauperis cæsa à diuite ob luxum conuiuij; eum circumuenit. Lataque ab Rege sententia, eduxit demum 2. Reg. 12. *Tu es ille vir, qui fecisti hanc rem.* Adeo plena est periculi functio veritatem insinuare aulicæ potentiæ. *Quocirca bene Lucanus.*

Exeat aula
Qui cupit esse pius. Nam
Virtus, & summa potestas
Non coeunt.

Hac de causa Ioannes nexus est. Pro! Manum, Christi indicem, innecti? Iam verum istud Ps. 149. *Et nobiles eorum in manicis ferreis.* Quid? Linguam, Messiæ testem obmutescere? Eremicolam carceris fieri incolam? Vocem clamantis claudi in antro? Libertatem constringi captiuam? Christi Baptistam teneri ab nequam?

PARS IV.

De captiuo documenta Ioanne.

I. Videtur, *Ioannes in vinculis*, exemplum esse iustorum: quasi quorum Deus obliuiscatur. Psal. 87. *Nunquid cognoscentur in tenebris mirabilia tua, & iustitia tua in terra obliuionis?* Nam, vt ait S. Chrysostom. *Ioannes magisterium vitæ, sanctitatis norma, schola virtutis, est in vinculis:* quasi & in Dei obliuione. In hac *terra obliuionis, vsque quo peccatores Domine, vsque quo peccatores gloriabuntur?* Psal. 93. *Deus memor tribulatorum.*

II. Attamen etsi corpus patiatur, animam Deus gratia roborat ac recreat. *1. Seruator est animarum.* 1. Quia Sap. 3. *Iustorum animæ in manu Dei sunt, & non tanget illos tormentum malitiæ:* id est, peccatum. 2. idem significat Angelus *Apo.* 1. qui stellas manu præferebat. Quo primum mirus splendor gloriæ iustis accedit. Deinde securitas præstatur beatitatis: quia *in manu Dei sunt.* 3. Tangi finit corpus Iob. 2. at *Animam illius serua.* 4. Christus suum tradidit corpus: at ait Luc. 23. *In manus tuas commendo spiritum meum.* 5. Cuius rei signum lectulus Salomonis quem LX. fortissimi ambiebant, *Cant.* 3. At anima, thalamum Dei, dona gratiæ ambiunt longe plurima.

3. Fauor mundi vitreus est. III. O fragilis fauor mundi, & gloria! Quanti omnibus ante Ioannes erat? At mox in carcere gemit. 1. Ita Daniel. 5. & 14. omnibus satrapis præpositus hodie, cras leonibus obiicitur in lacum. 2. Sic Pau-

Paulus, sanato Lystris claudo, Mercurius creditur, Iupiter Barnabas: Act. 14. *Dij, similes facti nobis, descenderunt ad nos.* Ergo Sacrificuli coronas offerunt, parant victimas. At paulo post *superuenerunt quidam Iudæi, & persuasis turbis lapidantes Paulum traxerunt extra ciuitatem.* Vah fidem mundi, ac metamorphosin!

4. Prædicator veritatis est tuba. IV. Veritatis Præco captus docet Concionatorem, neu sileat veritatem. 1. Ideo *Isa. 58.* Vox eius tubæ comparatur: *Quasi tuba exalta vocem tuam.* Sicut enim tuba castrensis omnium aures stringit, tam ducum, quam gregariorum, & lixarum: ita & prædicator. 2. Isa. 60. Vidit homines, vt

Nubes. nubes volare: Nescit mysterium; Quærit: *Qui sunt isti, qui, vt nubes volant?* Sancti Doctores interpretantur, esse Prædicatores: Qui animis in cœlo suspensi, dum è terra, marique vaporem bibunt: eum mature factum pleni sine discrimine effundunt: cuius agrum attigerit, seu Regis seu ple-

Venator. bis. 3. Tales per Ieremiam 16. promissi. *Mittam eis multos venatores: & venabuntur eos de omni monte, & de omni colle*, id est, in aulis, & caulis; in vrbibus, & viculis; per plana, aspera: alta, humilia locorum: lepores, vulpes, lupos, vrsos, apros, &c. venabuntur impertæsi laborum, periculorum. Talis Baptista in desertis, syluis, agris, litore Iordanis, inque vrbe venabatur. Nunc rem indignam vide & præposteram.

5. Vitium præmio virtutem. V. Ioannes, id est, gratia, est in vinculis, ac vitia dimittuntur libera. 1. Fides vincta est: Luc. 18. *Cum venerit Filius hominis, putas ne inueniet fidem.* 2. Et spes Isa. 28. *Posuimus mendacium spem nostram.* 3. Charitas Luc. 21. *Surget gens contra gentem*, &c. Liberalitas: Iere. 6. *A maiore vsque ad minorem omnes auaritiæ student*; & castitas captiua. Psal. 18. *Corrupti sunt, abominabiles facti sunt.* Ita Herodes dominatur; carceratur Ioannes.

6. Constantia cordati. VI. Miranda Ioannis constantia. Tota Iudæa nullus ausus verum dicere Herodi: ausus Ioannes. Pharaonis indurationem viderunt Aegyptii: at demum serui dixerunt: Exod. 10. *Vsquequo patiemur hoc scandalum?* Sic Ioannes hic solus. Bene de eo Ps. 118. *Loquebar de testimoniis tuis in conspectu Regum, & non confundebar*: Scilicet vrebat zelus & vrgebat. Idcirco ibidem, *Defectio tenuit me pro peccatoribus derelinquentibus legem tuam.*

7. Solatia in miseriis spiritalia. VII. *Cum audisset Ioannes in vinculis opera Christi.* 1. Hoc ipsi in miseriis solatium. Et nostrum esto, audire conciones, legere spiritalia, orare, psallere.

8. Christũ ob Christũ relinqui. VIII. Poterat Ioannes adhæsisse Christo; eoque frui suauiter, familiariter vti: at prodromus maluit parare vias ei, prædicando pœnitentiam. Sic & nos priuata nostra post habeamus publicis. 1. Moyses in Sinai perfruebatur Deo: at peccante populo iubetur: Exod. 32. *Descende cito: quia peccauit populus.* q. d. Contemplationem desere; operi insiste. 2. Christus in horto instabat orationi pro se; at eam abrupit præ cura discipulorum. 3. *Leuit.* 12. Non prius Pacifica: id est, hostiæ voluntariæ offerri iubebantur; quam legalia; quæ præcepta fuissent oblata. Ita publica, necessaria, præcepta prius: tum tua, & Consilia perage. 4. Ionathas, in prælio Dei laborans, fessus gustat fauum contra, quam vetuerat Saul. 1. *Reg.* 14. Quia tamen suam prætulerat patris voluntati, damnatur à patre ad mortem: etsi optima Ionathæ esset intentio. Ne ergo zeli proprij opera, quamuis pia, obedientiæ præferamus.

PARS

PARS V.

Captiui Percunctatio.

1. TV *es qui venturus es?* 1. *S. Greg. Homil. 6.* putat interrogasse: Vt cognosceret, an Christus ipse esset descensurus ad limbum, educendis Patribus. 2. *S. Chrysostomus*: vt alij scirent, ac discerent ex ipso; quod sciebat Ioannes. Alij aliter opinantur, Isti bene literaliter.

Facta est, 1. Ob defunctos, Mystice verò. 1. Vt ostendat se tam defunctorum, quam viuorum cura tangi. Secundum S. Greg. Ruth. 2. *Benedictus sit à Domino*; ait Noëmi de Booz; *quoniam eandem gratiam, quam præbuerat viuis, seruauit & mortuis.*

2. Ob discipulos. 2. Misit, vt discerent esse Messiam. Sic domesticorum habenda est cura. 1. Tim. 5. *Si quis autem suorum, maximè domesticorum, curam non habet, fidem negauit, & est infideli deterior.* Hinc Iacob ad suos ista, Gen. 15. *Abijcite Deos alienos, qui in medio vestri sunt, & mundamini; ac mutate vestimenta vestra,* &c. prauarum scilicet consuetudinum.

3. Ob zelum. 3. Misit, vt zelum animarum captus ostenderet liberis nobis; quo tanto zelemus amplius; nec vllas excusemus difficultates. 1. At similes Israëlitis plerique sumus, spem terræ benedictæ obtinendæ abijcientibus, audito; quod gigantes eam incolerent vrbibus munitissimis.

2. Animosior vox illa, Psal. 118. *Anima mea in manibus meis semper; & legem tuam non sum oblitus,* id est, & iam animam exposui pro lege tua. Sic cordate locutus est Sauli Ionathas pro Dauide; Nam 1. Reg. 14. *Posuit animam suam in manu sua.* Ita & Baptista: tum increpando Herodem; tum mittendo suos percunctatum: *Tu es qui venturus est,* &c.

4. Ob mysteria & figuras. II. Quæ sublimior quæstio? Est ea de diuinitate filij Dei: de veritate Messiæ; de redemptione; de consummatione Prophetarum; de placatione Dei, &c. 1. Tun' *Melchisedech sine patre* humanitus, *sine matre* diuinitus, *sine genealogia*? Hebr. 7. Nam, Isa. 53. *Generationem eius quis enarrabit?* 2. Tun' Isaac, miraculo editus, morti destinatus à patre, & signi victimarij baiulus? *Gen. 22. 3.* Tun' Noë arcam humanitatis ingressus, diluuio peccatorum nos eripiens, amore ebrius in cruce nudaris, & rideris? *Gen. 7. & 9.* Tun' Iacob, vestibus Esau peccatoris indutus, nocte passionis luctans cum angelo, & sanguinem sudans demum vinces? *Gen. 27. 31. 5.* Tun' Ioseph à fratribus venditus, traditus, veste cruentatus, captus, demum restitutus regnas? *Gen. 37. 40.* Tun' Moyses ab Herode infans ad cædem quæsitus, dux populi, per mare rubrum passionis, in terram promissionis? *Exod. 28. &c. 6.* Tun' ille Sacerdos summus, post cuius mortem exules omnes reuocati in patriam sunt? *Num. 35. 7.* Tun' Samson, humanæ naturæ captus amore cum ea, vt cum Dalila, in sepulchro congressus, portas, funes, &c. confringens: demum hostium ludus fies? *Iud. 14. 15. 16. 8.* Tun' Dauid, funda carnis promptus, ærumnarum nostrarum lapidibus instructus, Goliath? Satanam) cum exercitu fundes? *Tu es, qui,* &c.

S. Ambrosius, & Rupertus, aiunt non dubitantis, sed admirantis quæstionem esse. Nã audierat ipse: Ioan. 3. *Hic est Filius meus dilectus.* Ante cognorat eum exultans: & baptizans: *Domine, vis baptizari à me?* &c.

5. Ob mores. *Moraliter.* Ablegemus ad Deum nostras voluntates, intentiones, sensus. Quæramus, hæccine vitæ meæ, & actionum est via bona? Mittamus ad templa familiam, adque Sacra, vt discat vt pietati adsuescat.

PARS VI.

Christi responsio.

I. ITe, *renunciate, quæ.* &c. Operibus respondet. Si enim verbo: *Ego sum Messias:* mox æmuli, Ioan. 8. *Tu de te ipso testimonium perhibes.* Quibus tamen alibi dixerat: Ioan. 5. *Opera, quæ ego facio, testimonium perhibent de me.* Et vere. 1. Nam etsi alij Prophetæ miracula patrarint, tamen difficillimè. Adeò vera est hostium vox Matth. 9. *Nunquam apparuit sic in Israel.* Quare bene Ioan. 15. *Si opera non fecissem in eis, quæ nemo alius fecit: peccatum non haberent.* 2. Elias mortuum quidem suscitauit: Elisæus Naamam à lepra mundauit; at Deo prius impensè inuocato: Christus sola voluntate vult, & factum est. 3. Non ipsi: sed per ipsos *Dominus soluit compeditos, Dominus illuminauit cæcos, Dominus erexit elisos.* Psal. 145. 4. Ipsi prædixerunt, Christum similia editurum excellenter: Isa. 35. *Deus ipse veniet, & saluabit nos: tunc aperientur oculi cæcorum.*

1. De singularitate miraculorum.

II. Cur autem cæcorum reluminatorum meminit magis, quam aliorum miraculorum? 1. Ob Isaiæ prophetiam iam dictam: 2. Ob factum his ipsis visum discipulis: 3. Quia Luc. 7. *Cæcis multis donauit visum,* tot alias ægritudines non sanauit, quot cæcitates.

2. De reluminatis.

III. Varia autem hic recenset conglobata Dominus de Ioanne: eximiæ laudis, gratiæ ac virtutis singula. Exemplo nobis: ne in vno bono actu sistamus. Quo plura: hoc Deo gratiora præstamus. Placet ei multiplicatio. 1. Genes. 7. *Germinet terra herbam arentem, & facientem semen, &c. fructum iuxta genus suum.* At magis desiderat animum varia virtutum genera progerminare. 2. Sic sponsa. Cantic. 7. *In portis nostris omnia poma, noua, & vetera.*

3. De diuersitate operum.

IV. Nota vero humilitatem dicti, & animi. Non dixit: ego reddo cæcis visum, &c. sed *cæci vident, &c.* 1. Ita Iacob grandæuus: sciscitanti Pharaoni Gen. 47. *Quot sunt dies annorum vitæ tuæ?* ait, *Dies peregrinationis vitæ meæ sunt* 130. *annorum parui, & mali.* Nec omnes nominauit, & istos extenuauit. 2. Et tu gesta tua tuus ipse crepabis buccinator? Ita mundus; similis est Pharisæo: *Luc.* 18. Amat sciri, & videri. 3. Similis fratri prodigi se iactat, Luc. 15. *Ecce tot annis seruio tibi.* Non sic egeris cum Deo. 4. Cum ingrato fortè (vt Laban cum socero *Gen.* 31.) expostularis. *Per* 20. *annos seruiui tibi.* Deo dic, cum omnia feceris: Luc. 17. *Serui inutiles sumus, quæ debuimus facere, fecimus.* Præsumptio enim semper in periculo, in tuto humilitas est, *Da gloriam Deo.*

Humilitas Christi.

Coarguit ostentationem mundi.

V. Nota, nec Ioannem in vinculis animo deijci; nec miraculis extolli Christum. Is nil exprobrat; hic nil derogat Deo. Dicit: *Cæci vident:* non ait, reddo visum. Et tu bona, quæ agis; adscribe Deo: mala tibi: Ita Ioseph, Gen. 45. *Non vestro consilio; sed Dei voluntate huc missus sum. Qui fecit me quasi patrem Pharaonis, & Dominum, &c.* Profanus dixisset: Huc me euexit fortuna; industria, scientia, &c.

Dāda Deo quæ Dei sunt.

PARS VII.

Notæ Saluatoris, ac Prædicatoris.

I. MYstice. Quæ hic notæ Saluatoris: eædem & veri Prædicatoris sunt. Per eos cæci ob ignorantiam, vident: surdi ad verbum Dei, audiunt, &c. Omne genus peccatorum consanatur.

Cæci sunt peccatores. In multis enim offendunt. Soph. 1. *Ambulabunt, vt cæci; quia Domino peccauerunt.* Hos solus Christus reluminat in Sacramento pœnitentiæ.

2. *Surdi* sunt, qui nec tubarum, campanarum, nec tormentorum bellicorum sonitum audiunt. Sic peccatores nec iudicij extremi tubas; nec iustitiæ & misericor-

diæ campanas; nec Dei minarum tonitrua; nec inferni tormenta audiunt. Psal. 37. *Tanquam surdus, non audiebam.*

3. *Leprosi* sunt mortalium peccatorum rei; vt enim lepra 1. corpus inflat, 2. sitim excitat, 3. contagio inficit, 4. humorem radicalem vitiat, 5. habitum taminat. 6. rauum causat, 7. membra omnia inuadens debilitat: Ita 1. superbia, 2. auaritia, 3. luxuria, 4. inuidia, 5. gula, 6. ira, 7. acedia. Bene ergo Elisæus Naamano leproso, 4. Reg. 5. *Vade, & lauare septies in Iordane.*

4. *Mortui*, in peccatis scilicet plus, quam qui virus hauserunt. Quia 1. Ioan. 3. *Qui non diligit proximum, manet in morte.* At quam acre venenum, quod immortalibus infert mortem? Tale peccatum animabus.

Miraculũ est pauperibus prædicari.

II. *Pauperes euangelizantur.* En; miraculi numero est istud. Vę ergo diligentibus primas cathedras! Nabuchodonosoris arbor vmbrosa omne genus animalium suis fructibus pascebat, *Dan.* 4. Sic prædicator omnibus omnia fiat ciborum genera præbens varia pro concione.

At prædicare ipsos maius est.

At maius videtur miraculum, *Pauperes euangelizare.* 1. Abiecta mundi elegit Deus, piscatores; non Platones, Aristot. Demost. Cicerones, 2. Hinc superciliosè sapientes *Actor.* 4. auditis ijs, obstupuere. Stupet *Augustin. libr. de verbis Domini*, Philosophos & Oratores à piscatoribus conuersos; non hos ab illis. 4. Planè sicut 1. *Regum* 30. Dauid, persequens Amalecitas prælio, reperit in agro seruum Amalecitæ, derelictum ægrum à fugiente hero. Sic Christus, persecuturus mundanos, reperit pauperes, mũdi pompam affectari non valentes, & ab hoc relictus: hos duces suos assumit in castra hostium? quæ, genio indulgentia, cædit, vincit, excindit.

PARS VIII.

De Ioanne Christi præconium.

Fides amicitiæ.

QVid existis videre? *Arund. ve. ag? &c.* Dimissis cum responso istis; Ioannem dilaudat reliquis IESVS. Fidus Deus in amicitia colenda; tenerè & constanter diligit etiam in aduersis; inque vinculis. Non enim vincula; sed facta reum faciunt. At secus mundus. Exemplo vide: Aman, dum felix multos numerabat amicos; & ipse inter intimos Regis Assueri erat. Vt autem sors vertit, animusque regis; iam minus omnium in vnum, & animus, & vox, Esth. 7. *En lignum, quod parauerat Mardochæo, stat in domo Aman.* q. d. In malam crucem cum eo, quam alteri parauit.

Laudat ab alijs. 1. Desertũ.

Secus Christus. 1. Laudat captum, nullo suo metu capientis; desertumque ab ijs, quibus ante colebatur, simul præfert eum cunctis à vita supra hominem angelica. Neu desistas laudare iustos, licet impijs exosos; quia in ijs Deum laudas, Psal. 150. *Laudate Dominum in Sanctis eius.*

2. Suspectum.

II. Laudate eum, cuius innocentia capti periclitabatur, ne suspecta maleficij fieret. Ita *Num.* 12. Dominus Moysen laudabat, cum Maria & Aaron ei detrahebant, quoniam sequebatur bonitatem. 2. Vt canes latratu & morsu prætereuntem sequentes sunt à bono arcendi, sic & maledici.

3. Absentem.

III. *Illis autem abeuntibus*, discipulis, Dominus Ioannem laudat in absentia. Quia laus vera ab amore, non ab assentatione oritur. Illa ex Deo; hæc ex diabolo est, 1. Sic *Iudic.* 14. Philistæi Samsonem perdidere; persuasa vxore, vt ei adulans solutionem ænigmatis exsculperet. Hinc omnis eius ruina cætera. 2. Recte Diogenes Cynicus adulatores coruis deteriores dixit, quod hi mortuos, illi viuos lacerent.

cerent. Ergo & tu *de absentibus non, nisi bona.* 3. Sic Ps. 10. *Detrahentem secrete, proximo suo, hunc persequebar.* 4. Exo. 2. Ægypti plaga e rant ranæ; quæ in cœno latent, silentque diu, noctu coaxant. Similes detractores cœnosi.

4. *Affictum.* IV. Laudat captum Dominus, quia fidus in aduersis cultor amicitiæ. 1. Sint alij hirundinei amici, & ad hyemem fugitiui, tantumque æstiui, & ollares. 2. Secus Apostoli, Matth. 26. *Qui mecum permansistis, in tribulatione,* ait Dominus. Et hi tamen fuit dein dissimiles, *omnes relicto eo fugerunt.*

5. *Constātem.* V. Laudat eum à Constantia in Dei cultu, minime arundineâ. 1. Vt verum de ipso, Ierem. 1. *Ego dedi te hodie in columnam ferream.* Vera quippe virtus etiam plusquã chalybea est. 2. Virtutis emblema fax est inuersa & ardens; hocque maiorem & flammam, & lucem eijciens: cum ista epigrapha: *vires inclinata resumo,* Fax talis Ioannes in vinculis. Ioan. 5. *Erat lucerna ardens, & lucens.* Vt, quo clausa arctius, eo effulgeret latius. 3. Quid? Vitane arundinea est, à quarto ætatis anno, annis xxv. sic vixisse; sic pro mundo penituisse? sic verbo & facto docuisse Regem, milites, ciues, pharisæos? &c. 4. Arundo improborum & symbolum, 1. quia inconstans, 2. quia in vliginosis nata ac cœnosis, 3. quia foris polita, recta; at emedullata. Non talis Ioannes.

6. *Modestū habitu.* VI. Laudat *à non mollibus vestimentis.* 1. Quia

Non est conueniens luctibus ille color. Ouid.

Quo arguit Fastum. 2. Vestem Adæ dedit Deus ad necessitatem verecundiæ, non ad luxum. Mnymosynon est peccati, & innocentiæ perditæ. 3. Demens is, qui suspendio addictus, in aurea furca & veste, se cuperet suspendi: Dementiores fastuosi luxu. Eccles. 11. *In vestitu ne glorieris vnquam, nec in die honoris tui extollaris.* 4. Stultum est, domum iam ruituram inaurare. Et tu vietum & caducum corpus sic vesties? 5. Esth. 14. *Tu scis Domine, quia abominer signum superbiæ, & gloriæ meæ, quod est super caput meum in diebus ostentationis meæ; & detester illud, quasi pannum menstruatæ.* Et nos gloriabuntur luxu vestium, vnde confundi oportet. 7. Scilicet; laudem sibi quærunt malefici ex cauterio, vel stigmate suo.

PERORATIO.

Constabit recapitulatione dictorum protreptica siue hortatoria: demum per Apostrophen ad Christum precatoriam, vt tribuat ad talia gratiam; excurret ad DIXI.

DOMINICA III. ADVENTVS.

Miserunt Iudæi ab Ierosolymis Sacerdotes & Leuitas ad Ioannem, Ioan. 1.

1. Reg. 16. Reprobo iam Saule, prædestinatoque Dauide, Samuelem, vngendo Dauidi, mittit Deus in Bethlehem. Propheta putans & natura, & statura maiorem fore destinatum, vertitur diuinitus ad Dauidem, pastorem postfœtantium. Sic hic. Extincto regno, nouum missurus Regem Deus; ab æterno destinatum Synagogæ misit. Quæ putans ortu & vita mirum Baptistam Regem fore; hic autem eos à se ad Christum vertit, magistrum paruulorum.

Nos ex istis

I. *De interrogatione: Tu quis es?* II. *De legatorum, & legantium ignorantia affectata.* III. *De ignorantia Magistratus noxia Reipubl. ac de vitiis mundi.* IV. *De voce clamantis.* V. *De modestia Baptistæ.* VI. *De cultu solitudinis, & carnis mortificatione.*

PARS

PARS I.

De interrogatione: Tu, quis es?

Cognitio sui est. 1. necessaria.

1. SImonides Philosophus roganti Pausaniæ, Regi Spartiatarum, vt sibi memorabile dogma traderet; aiebat; *Hominem te esse memento.* Tanti *cognoscere seipsum* ducebat. 2. Huius ob vtilitatem Philippus rex Macedo sic indies mane primo submoneri se à puero iussit: *Mortalis es, Rex.* 3. Eliphaz Themanites remedium efficacissimum inquirens contra peccatum, ait Iob 5. *Visitans speciem tuam, non peccabis.* 4. Idem antipharmacum Delphicum, *Nosce te ipsum,* Chilon primus edidit. Vnde

2. Vtilis. 3. Salutaris. 4. Peruetus disciplina.

Nosceret se, Chilon Spartanus quemq́; iubebat.

5. Turcica

5. Torlaci (Turcarum religiosi) specula per plateas circumgerunt; obuijs intuēda præbent: vt sui recordētur visa specie fragili. 6. *Bernardi* vox est: *Præstat scire teipsum, quam si te neglecto, siderum cursus, vim herbarum, & omnium cœlestium & terrenorum naturas tenueris.* 7. *Clem. Alexand. lib. 1. Pædagog.* Cognitionem sui omnium scientiarū magistram appellauit. Rectè, Quia scientiarū dignitas petitur ab obiecto: at homo est omnium dignissimus. 8. Mōstrum Sphyngē sic prisci finxerunt, ceu canit Ausonius:

6. Christiana. 7. omniū. 8. Prima sapientia.

Volucris, est pennis, pedibus fera, fronte puella.

Hoc explicat Alciatus Emblem: 187. sic:

Prima est prudentis laurea: nosse virum.

9. Sciatur aut pereatur.

9. Idem suasit sponsæ, Cant. 1. *Si ignoras te, pulcherrima inter mulieres, egredere, & abi,* q.d. Quanto gratiosior, tanto sis humilior, te noscendo. Vel: Etsi Pandora fores; te autem nescires; abeas volo.

10. Reprobis auferetur. 11. Datur electis.

10. Inter alia, quæ minatur *Isai.* 3. Deus se Ierosolymitanis ablaturum, etiam *specula* numerat, id est, cognitionem sui: Vt sic in barathrum peccatorum ruant. 11. Econtra, inter Tabernaculi ornamenta erant & specula. *Exod.* 38. quibus sacrificabatur, vt sese intuentes nossent seipsos. 12. Ipsa æterna sapientia se speculo confert. *Candor est lucis æternæ, & speculum sine macula Dei Maiestatis.* Vt scias veram sapientiam esse: *Nosse te ipsum.* Ergo ex te quære: *Tu, quis es?*

12. Est diuina.

PARS II.

De legationis ignorantia affectata.

Legatio quanta.

I. LEgationi huic nulla similis vnquam. 1. Quia legati erant Sacerdotes, omni Iudææ venerabiles. 2. Vrbs ex qua Ierosolyma, Iudææ caput, sedes Pontificum, Regum, Templi, Sacrificiorum. 3. Legantes erant Iudæi, gens electi id est, ex qua Messias expectabatur. 4. Caussa; Messias: & quia defecerat sceptrum de Iuda, *Gene.* 49. & hebdomadæ Danielis completæ erant, *Dan.* 9. ac prophetiæ.

Cur ad Ioannem.

II. Cur autem crederent Ioannem Messiam, erat: quia natiuitas eius mira, vt ex effœtis: & patre in loquelam restituto. 2. Nominis nouitas & fama: *quis putas puer iste erit?* 3. Vitæ ratio noua à quinto ætatis anno, *Luc.* 1. vt esset. Matt. 11. *neque manducās, neque bibens,* 4. Eius baptizandi ratio, nulli ante Prophetarum vsurpata: promissa tamen, Ezech. 36. *Effundam super vos aquam mundam, & mundabimini ab omnibus inquinamentis vestris.*

Cur non ad Christum.

III. Cur vere Christum non crederent Messiam, erat. 1. quia eum Galilæum & Nazarenum putabant. Vnde Nathanael Ioan. 1. *A Nazareth aliquid boni esse potest.* Et Iudæi Ioan. 7. *Scrutare Scripturas, & vide, quia à Galilæa propheta non surgit.* 2. Ab omnibus indoctus, mechanicus, ac vilis habebatur. Matth. 3. *Nonne hic est fabri filius.?* 3. Christi agendi ratio similis erat cæterorū, nulliusque adhuc nominis, nec miraculis insignis. 4. Eius ortus putabatur cæterorum similis. Quantum mundus iudicijs suis fallitur?

Error legantium quantus.

IV. O stupor! 1. Messiæ nomen fore Ioannes, quis legit? Isaias 7. ait: *Nomen eius* Ema-

Emanuel. 2. Vbi de matre, fore vetulam? Isa. 7. legitur, *Ecce Virgo concipiet, & pariet*. 3. Vbi legitur, Ierosolymis nasciturum? Michæas 5. ait. *Et tu Bethlehem non es minima in principibus Iuda*. 4. Vbi, quod è sacerdotali stemmate nasciturus? *Ex Iuda*, dicitur Gen. 49. 5. Ioannes nulla: Christus multa editurus est miracula. Isa. 35. *Aperientur oculi cæcorum*. Magnus ergo stupor eorum, & error.

PARS III.

De ignorantia Magistratus noxia Reipubl. ac de vitijs Mundi.

Magistratus sit sciẽs 1. HInc liquet; quam periculosa, & noxia sit ignorantia sedentium ad clauum Reipublicæ. Impia suadere vulgo nituntur, Ioannem esse Messiam: pia dissuadere, Christum non esse. 1. Quin igitur agite, *vt beate præsit.* Sap. 6. *Diligite lumen sapientiæ omnes, qui præestis populis*. 2. Ideo Plato libro Reipubl. *Tum fore beatas Respubl. si, qui regerent, philosopharentur*. 2. Nam imperiti nocent. Psal. 81. *Nescierunt, neque intellexerunt? in tenebris ambulant. Mouebuntur omnia fundamenta terræ*. 4. Diogenes Cynicus, teste Laertio, æger inuisus, ab amico rogat sepeliri pronus, miranti cur non, vt omnes, supinus? ait. Noui ab indoctis Athenæ gubernabuntur, & ima summis vertentur: tunc resupinabor. 5. Dominus puniturus denunciat, *Quæ plaga non maior est.* Isaiæ 29. *Quoniam miscuit vobis Dominus spiritum soporis, claudet oculos vestros: Prophetas, Principes vestros, qui visiones vident, operiet*. Quo quid calamitosius? 6. Ægypti plagarum vna fuit, caligo: Ignorantia præsidum est grauior, quippe qua nec seipsos, nec alios, nec aliud agnoscunt. Ex hac quærunt hi, *Tu quis es?*

Critici aliorum. II. Sic hodie cæci omnes quærimus potius; quam, *Quis sum ego?* Epidaurei in aliorum næuis sumus: in nostris vitijs talpæ. 1. Nimirum, qui habet domum optimè sitam, & comparatam, raro exit: nam domi habet, quæ recreent. Qui vero casam sordidam, &c. is forum compita petit per aliena vagus. Ita virtutis inops alios scrutatur; velletque similes sui. 2. Plut. ait, esse lamias domi cæcas, exeuntes vero oculos resumere. Fabula hæc: at doctrina ista: Quosdam in noscendis se, cæcutire: in rimandis alijs lynceos esse.

III. Mundus titulos potius quam merita spectat. *Tu quis es?* 1. sciuit; ac metuit id Moyses. Exod. 3. *Si dixerint: quod est nomen eius? quod dicam eis?* Nempe nominum, quam virtutum studiosiores erant. *Mundi fucus, & vmbra natalium.* 2. Optimates Saulis viso Dauidis facinore, quærunt. 1. Reg. 17. *De qua stirpe est hic adolescens?* Nouerant; sed per hoc gloriam facti obscurare inuidi studebant. 3. Lyra notat, Iosepho ad clauum è carcere prouecto, indignatos Ægypti proceres parere noluisse; quod nouum & obscurum putarent. At viso patre, esse eum ex Patriarchis ac Principibus Chanaan, submisisse se. Ita hodie Iudæi; Quærunt. *Quis es*, sic natus, educatus, doctus, mirandus, animosus, &c. similem quæ vidit ætas, aut terra? 4. Diogenes interrogatus; *quæ beluarum crudelissima?* ait, *Adulator, & Detractor*. Ioannem adulatores prius inuadunt. *Messias es?* Dein Detractores: *Quid ergo baptizas; si tu non es Christus, neque Elias, neque Propheta?* Nouus, en, Daniel in lacu leonum. *Dan.* 14.

5. Mendax munde, Affingis ei opinionem Messiæ, & rem dare nequis: nisi prius alteri eam eripias. Sic Samson, *Iud.* 14. Socijs XXX. vestes promisit: at non habens, tot occidit Philistæos: & horum vestes dedit Oedipis.

IV. At pungebat Pharisæos, 1. Christum à plæbe præferri Ioanni. 2. Messiam tam vilem videri, ipsorumque dignitati imparem. 3. vulgus mobile ipsum inter vtrumque non satis discernere. *Vlcus occultũ Pharisæorum*

Dæ-

Dæmon quoque tentabat spiritalem virum, opinione clarum, occasione ambitionis. Sic Adam. *Eritis sicut Dij*. Gen. 3. At obscurum tentat in materia impatientiæ. Vt Saulum, corpore dotibusque maximum, dignum imperio, Regem factum, filij Beliali carpunt dicentes: *Num saluare nos poterit iste?* 1. Regum 10. Sic expectantes Christum, & expetentes cum Isaia 16. *Mitte Agnum Domine Dominatorem terræ.* Et Psal. 143. *Domine, inclina cœlos, & descende.* Iam præsentem despiciunt missum, etsi capite cunctis altiorem. Quippe caput Ecclesiæ Christus. 1. Cor. 11. *Caput autem Christi Deus.*

Tentandi praxis.

Mundi fucus, & vmbra natalium.

PARS IV.

De voce clamantis.

1. *EGo vox clamantis in deserto*, q. d. Ortum, parentes, patriam, pueritiam, vitam, doctrinam, mores meos nostis, nostis venturum Eliam, ex 3. *Regum* 17. 18. 19. & Messiam *Deut.* 18. ante finem mundi; at alius præter hos promissus est; Isai. 40. *Vox clamantis in deserto, parate viam Domini.* Is sum: & sum Psalm. 28. *Vox clamantis super aquas multas*, Vox *in virtute & magnificentia* percellés milites, Herodem &c. *Vox præparantis ceruos*: peccatores ad pœnitentiam; *Et reuelabit condensa* Filij arcana digito indice, *Ecce*: Ioan. 1.

Ioannes est 1. Vox Verbi.

1. *Ego vox.* Huc Philosophi: An non *vox est signum conceptus?* Et Dei Patris conceptus est Verbum, Ioannes autem vox est: Ergo Ioannes est diuini conceptus interpres; id est: Verbi, *fuit in principio apud Deum.* Ioan. 1.

2. Miranda vox! Si illa Petri. Matt. 16. *Tu es Christus Filius Dei viui*: fuit oraculum; defecit tamen rauca negando. *Non noui hominem.* Vox Ioannis numquam irraucuit; quin & post fata superstes vixit. Mar. 6. *Quem ego decollaui Ioannem, ipse surrexit à mortuis; & virtutes eduntur in eo.* Non is erat, de quibus Isai. 56. *Canes muti non valentes latrare*: Vel spe lucelli, vel fauoris, honoris, vel specie boni. Væ! Semaer is *Vox* erat: *in deserto*: Matth. 3. *Facite fructus pœnitentiæ*: Ad Iordanem: *Ego debeo baptizari à te.* In carcere; *Non licet tibi habere vxorem fratris tui.* Ad Messiæ dignitatem oblatam: *Non sum ego Christus.* Ioan. 1. 3. Vere Can. 7. *Collum tuum sicut turris eburnea* semper vocem sonat: caput Christum corpori Ecclesiæ iungit docens: *Ecce hic est Christus agnus. Turris est.* Idem quia hæretici eum erant impetituri: *Eburnea*: ab robore inuicto, & elegantia præstans. 4. Tria deesse querebatur Oseas 4. *Non est veritas; non est misericordia; non est scientia Dei.* Eadem docet Vox hæc: Veritatem Ioan. 1. *Confessus est, & non negauit; quia non sum ego Christus*; Cognitionem Dei: *Ecce Agnus*: Et *Medius vestrum stetit, quem vos nescitis.* Misericordiam; dolens animarum perditionem, erat *prædicans pœnitentiam.*

2. Sonora semper.

3. Inuicta vbique.

II. Et *hæc dicens clamabat.* Luc. 8. Fuit ergo Ioannis & Christi vox vna. Quia idem vtraque docuit, & intendit, & vita exhibuit. 1. Quærit *S. Cyrillus*: cur Moysi dixerit Deus, instituturus LXX. successores? *Auferam de spiritu tuo, & tradam illis.* Num. 11. Respondet Idem illos, quod ipse prolocuturos. Fuge ergo spiritus singulares, quos non nouit Ecclesia. 2. *Ezech.* 1. Leo, Vitulus, Aquila, homo, rotæ, omnia eodem spiritu mouebantur: *Quocunque ibat spiritus, illuc & rotæ pariter eleuabantur sequentes eum, &c.* Sic in Ecclesia, feroces leones, & fortes milites, tardi boues, ciues, coloni; subtiles aquilæ doctores affabilesque homines: & rotæ diuersæ voluntatum, morum, &c. vno spiritu temperantur. 3. Huc hortatur Paulus, Philip. 2. *Si qua societas spiritus, si qua viscera miserationis; implete gaudium meum, vt idem sapiatis, eandem fidem habentes; vnanimes idipsum sapientes.*

Est clamās consone Christo.

Est clamās in publico.

III. *Ego vox* q. d. Quid agitis? Men' Regem designatis? Vocatis ad delicias, palatia, famulitia, curas mundi, purpuram? &c. Non his insueuit: sed eremo, radicibus, pelli camelinæ, Ioui frigido, feris cautibus. *Vox* sum, & *clamantis*, idque in deserto. 1. Ergo verus prædicator explet hoc iussum: Isa. 40. *Super montem excelsum ascende tu, qui euangelizas: & exalta in fortitudine vocem tuā, qui euangelizas Ierusalem.*

Est castigans, non blandiens.

Quam ampla est cathedra & prouincia prædicatoria desertum? Fuge clancularios, angulares euangelizantes. Ama publicos; quorum vbique & doctrina vna *clamat*, castigat: non pompose perorat, aut blanditur. 1. Instar Isocratis: cui idcirco post mortem tale positum monumentum est: teste F. *Paulo in Hebr. lib. 1. cap. 3.* Syren arieti insidens, cum lyra in manu. Sugillabatur vox bona eloquentiæ; sed emascula, inutilis; & blanditijs homines in bruta mutans, ac in syrtes trahens, quasi pellaci cantu syrenum. 2. Talis & Demosthen. notatus est ab Diogene Cynico, ad cauponā eum inuitante, at excusantem se: cui ait: *Dominus tuus cauponam quotidie init; & tu recusas?* Intelligebat populum Atheniensem, cuius aurium is seruus erat blandiloquus. *Aelian. l. 9. c. 19.* Vox is erat: at nō clamabat.

Est imitāda prædicatori.

IV. Ergo pœnitentiæ prædicator.

1. *Isaiæ 58. Quasi tuba exalta vocem tuam*; aduersus arma mundi, carnis, dæmonum. 2. Sic Apostoli fecere; vt *Act. 2.* ebrij crederentur. Et *in omnem terram exiuit sonus eorum.* 3. Sic Christus; Marc. 3. *Cùm audissent sui exierunt tenere eum, dicebant enim, quoniam in furorem versus est.* Sic acres in vitia; habentur fatui, palpones efferuntur. 4. Angelo agente in Sinai cum Moyse, & fulminante cœlo, populus clamat. *Exod. 20. Loquere tu nobis Moyses, non loquatur nobis Dominus, ne forte moriamur.* Ita hodie zelosi ægre audiuntur. Prędictum 2. Tim. 4. *Erit tempus, cum sanam doct. non sustinebunt, sed ad sua desideria coacervabunt sibi magistros prurientes auribus, & à veritate quidem auditum auertentes, ad fabulas autem conuertentur.* O insensati!

Etsi ægre audiatur.

PARS V.

De modestia Baptistæ.

Amans virtutu, fugitans honoris est.

1. IOannes Christum extulit, se humiliauit, respondens negando, & oblatum temsit honorem. 1. Quod nec Adam intellexit, cupiens esse sicut Dij.

2. Nec philosophi, quantumuis virtutē profiterentur, auram tamen popularem sectati, maiores cæteris haberi amarunt, & quasi diuini. Teste Augustino. 2. Hinc Honorem vt Virginem pinxere, ad cuius pedes iacent virtutes captiuæ, vt seruæ. Nimirum virtutem quidem dilexerunt: at honoris amore. Non sic Ioannes, *Angelorū socius* ait S. August. *tuba cœli, signifer Christi, Iudæorum flagellum, parentum gaudium, stirpis decus, mundi speculum, mortis telum, vitæ ianua, amicus sponsi.* Et vt Andreas Ierosolymitanus ait, *paranymphus sponsi, legis silentium, interpres gratiæ, oraculorum finis, virginitatis autor.* Et vt Petrus Chrysol. ait, *Schola virtutis, Magister vitæ, hominum Phœnix, &c.* licet tantus esset; se tamen humiliauit. Etsi Malac. 3. etiam *Angelus diceretur.*

Exempla modestiæ.

II. 1. Sic Ioseph docuit fratres, *Genes. 46.* quomodo Pharaoni responderent, altos silendo titulos ac stemma, gestaque: sed *Pastores ouium sumus.* 2. Sic Iacob ad Esau. Genes. 33. *Præcedat Dominus meus ante seruum suum: & ego subsequar.*

3. Sic Angelus *Apocal. 19.* volenti Ioanni genibus eius aduolui, ait: *Vide, ne feceris: conseruus tuus sum.* Erubesce superbe, & vilis puluis. 4. Petrus lapso ad genua eius Cornelio, ait. Act. 10. *Surge: & ego ipse homo sum.*

5. Paulus & Barnabas à Lystrensibus diuinis honoribus afficiendi, aiunt. Act. 14. *Viri, quid hæc facitis? Et nos mortales sumus similes*

miles

miles vobis homines. 6. Miror elatos: vt Dauid tumentes fluctus. Psal. 92. *Mirabiles elationes maris*. Cùm scilicet naturâ grauis aqua ascenderet: at terra, homo grauior ascendit leui ventulo gloriæ afflatus, 7. Saul à Samuele vocatus ad regnum, ait 1. Reg. 9. *Nunquid filius Iemini ego sum: de minima tribu Israel: & cognatio mea nouissima? &c.* Meruit humilitas hæc exaltari à Deo.

Ambitio dolet Ecclesiæ.

III. Rebecca vterum ferens indoluit ex collisione infantum, vter exiret prior. *Genes.* 25. Ingemiscit Ecclesia ex ambitione filiorum. Et prior sæpè exit in lucem hanc Esau indignus. 2. Vere Eccles. 10. *Est malum, quod vidi sub sole: Vidi seruos in equis, & Principes ambulantes super terram quasi seruos.* Peccatores namque citius à mundo euehuntur. 3. Ægyptij, teste *Pierio in hierogl. pa.* 208. Humilitatem pingebant, genibus nixam; manibus in cœlum extentis; quod inde omnia speret: oculis cœlo fixis; quod ibi omnia quærat.

PARS VI.

De cultu solitudinis, & carnis mortificatione.

Solitudo est 1 Sanctorum.

I. VOx *in deserto*. En Eliā in deserto Carmeli. 3. *Reg.* 17. 18. 2. En Ducem corū, qui Heb. 11 *errant in solitudinibus, in mōtibus, & speluncis, & cauernis terræ*. 3. En qualis 2. *Timot.* 2. describitur. *Nemo militans Deo, implicat se negotijs sæcularibus*. 4. En summi Sacerdotis filium Ioannem, qui relicto Anna, Caypha, Herode, &c. integrum se ab eorum seruat impietate contagiosa: solusque agit. Et 1. Pet. 3. *Quis est, qui vobis noceat: si boni æmulatores fueritis?* At ais, quos imiter, non habeo solitarios. Esto, etsi *non esset, qui faceret bonum, vsque ad vnum*. Psal. 52. statue tamen cum Ioanne, *Psalm.* 70. *Introibo in potentias Domini*, id est, Angelorum choros, *Domine, memorabor iustitiæ tuæ solius*.

Securorū.

Socia Angelorum.

Mortificāda caro.

II. En carnis domitorem, purum, pene impeccabilem, angelum! & tu fomenta peccandi adijcis fomiti peccati, delicias, ac voluptates? &c.

Subtrahe ligna foco, si vis extinguere flammā.

Antichristi prodroma.

1. S. Bernardus tria persecutionum genera, Antichristum præcessura, refert, Tyrannos, Hæreticos, Voluptates. Et has pessimum esse ait, maximeque ab Ecclesia sic deplorari *Isa.* 38. *Ecce in pace*, id est, voluptate, *amaritudo mea amarissima*. Nam, vt bene Chrysostomus. *Tormenta, Martyres, blandimenta vero faciunt Epicuræos*. Cui malo occurritur in deserto. 2. Pudeat nos, videre natum nobilem, in vtero sanctificatum, sic se macerasse; & nihilominus prædicasse: neque id tamen per auxilium imitari peccatores.

Deus adiutat.

3. Dicamus, & audeamus cum Hebræis, Num. 21. *sicut fecit in mari rubro, sic faciet in torrentibus Arnon*, vbi latrunculi eis insidiabantur. Pugnarunt cum ijs, iterque cœptū persecuti sunt victores. Sicut potuit cum Deo Ioannes, sic poterimus & nos.

Aut ea carendum est gloria.

4. Aut si qui tenelli detrectent; vt Duces ante prælium, *Deut.* 20. proclamabant, sic & nos. 1. *Quis est homo, qui ædificauit domum nouam, & non dedicauit eam? Reuertatur, ne forte moriatur in bello, & alius dedicet eam*. 2. *Quis est homo, qui plantauit vineam, & necdum fecit esse communem, de qua vesci liceat omnibus? Reuertatur, &c.* 3. *Quis est homo, qui despondit vxorē & nondum accepit eam? Reuertatur, &c.* 4. *Quis est homo formidolosus? Reuertatur, &c.* En vt ad bella, sic & ad pœnitentiam ineptos, 1. superbos. 2. auaros, 3. voluptuarios, 4. Acediosos.

PERORATIO.

QVid? Impendite vitam ei, qui dedit corpus. Atteri vultis potius febri, quam pœnitentia? Arcam noluit in templo Dagon commorari Deus 1. *Regum.* 5. Nec piū virum in mundo vano, sed *Osee* 2. *Ducam eam in solitudinem, & loquar ad cor eius*. Et sic, facta recapitulatione, perora: simul ora

Vocem clamantis, vt pro nobis clamet ad Deum deprecatrix.

DOMINICA IV. ADVENTVS.

Anno quinto decimo Imperij Tiberij Cæsaris. Luc. 3.

IVssit *Num.* 10. Dominus tubas fieri duas argenteas, quarum vnâ ad epulum, ad prælium alterâ populus inuitaretur. In Euangelio item duæ sunt: Christus, ad prælium: nam *venit non pacem mittere, sed gladium.* Matth. 10. Et Ioannes ad beatitudinis epulum inuitat. Huius iam hic clangor auditus est.

De quo

I. *Quod prædicanda pœnitentia. II. De regnorum diuisione. III. De mundi inconstantia. IV. Quod diuisio regni est argumentum excidij. V. De Ioannis solitudine. VI. De eius ad mundanos egressu. VII. De voce eius ad viam parandam Domini.*

PARS I.

Prædicanda pœnitentia est.

Pœnitētia prædicāda est. 1. S. Scrip. exemplo. 1. DEus mittens Ezechielem, vt prædicaret; ostendit ei manum cum libro, *Ezech.* 2. intus forisque perscripto lamentis, minis, pænis, Hic est S. Scriptura istorum plena, quæ populo prædicet Concionator: in primis pœnitentiam. 2. Prædictum est Psalm. 125. *Euntes ibant, & flebant, mittentes semina sua* pœnitentiæ. vbi Hieronymus. *Ille doctor Ecclesiasticus est, qui lachrymas, non risum mouet.* Et idem ad Nepotianum: *Docente te in Ecclesia non clamor populi, sed gemitus suscitentur. Lachrymæ auditorum laudes tuæ sint.* 3. *Apoc.* 15. Angeli septem niueis, & lineis induti, auroque cincti aureas phiales, ira Dei plenas tenebant, quas in terram effunderent: Tales prædicatores iaciant Sacræ Scripturæ minas ac pœnas in auditores: at in aurea charitate. Sic Rupertus, Beda, Haymo.

2. Maiorū.

3. Angelorum.

4. Figurarum. Figuris liquet idem. 3. *Reg.* 7. Mare æneū 12. bobus innitebatur: Sic doctores in Ecclesia gerant omnem molem amaræ increpationis, proponendo minas, pœnas, &c. *Non alligabis os boui trituranti.* 1. Cor. 9. id est, ait *Greg. l. 2. de cur. pastor. cap. 3.* prædicatorem talia silere non facies.

2. Sit vt tuba Prædicator. Isa. 58. *Clama, ne cesses quasi tuba exalta vocem tuam; & annuncia populo meo scelera eorum, & domui Iacob peccata eorum.* At tuba est belli, terret, animat: Sic prædicator agat.

3. Duæ tubæ *Num.* 10. debebant esse ductiles malleo factæ, non fusiles: *Sic Origenes homil. 7. in Ios.* Ita prædicatores ait *Grego. 30. Mor. c. 7.* debent ex sacris Scripturis varia argumenta mouendi extundere; nilque dare metui, vel gratiæ. *Ecce labia mea non prohibebo; Domine tu scisti.* Ps. 39.

S. Chrysostomi. Talis erat sanctus Chrysostomus, in prima concione ad Constantinopolitanū, coram imperatore Arcadio. *Hoc primum verbum, ait à Christo, & præcursore accipientes annunciamus: Pœnitentiam agite: approp. &c. Nulla difficultate impediar, quin eandem vobis perpetuo inculcem.*

Abstinendum palpis & respectibus. II. Sanciuit Deus sic olim Leuit. 2. *Nec quicquam fermenti, ac mellis adolebitur in sacrificio Domini.* Ac prædicatio est genus sacrificij: nil in ea sit fermenti respectuū, affectuumque; nil mellis assentatorij. Lege prophetas: omnes arguūt, increpant, minātur. At quod iam paruus sit fructus concionū: causa est mel, & fermentum mistum.

Vtendum charitate aurea. Cum Sesac Rex Ægypti, 3. Reg. 14. omnia vasa, thesaurum, & scuta Salomonis aurea abripuisset; Roboam Rex, eorum loco suffecit ærea. Sic olim aureis scutis instructi erant prædicatores: at iam vix æreis. Inde & par pœnitentia vulgi. Heu!

Quod

Et prædi-tione colũ-bina; ſed mœſta.

Quod ſponſa de præcurſore dicit **Cant.** 2. *Vox turturis audita eſt*: id *Theodoretus in* 3. *Matth.* ſic interpretatur. *Turturem nominat præcurſorem, cuius vox eſt pœnitentiæ prædicatio.* Sic namque hodie: *Parate viam Domini, rectas, &c.* Idque in ipſo tempore, quo omnia peccata dominabantur: & Tiberius Romanum Imperium, Pilatus Iudæam, Annas & Cayphas Synagogam regebant: ambitioſi omnes, ac flagitioſi.

PARS II.

Hiſtoria: de regnorum diuiſione.

Sceptrum ab Iuda ablatum.

I. VNicum Iudææ regnum in quatuor Præfecturas diuiſerant Romani; (tunc ſummi rerum Domini) ablato Iudæ ſceptro. Secundum *Geneſ.* 49. *Non auferetur ſceptrum de Iuda, & Dux de fœmore eius; donec veniat, qui mittendus eſt: Et ipſe erit expectatio gentium*, id eſt, Meſſias. Nam hebraicè eſt vox *Schilo*, hic, & alibi nuſquam Schilo, id eſt, Meſſias, vel omnium diues & felix.

Datum alienigenæ.

Iam vero Herodes Idumæus externorum primus regnum obtinuit: *Matth.* 2. Capto namque Hyrcano eius ſocero à Parthis ipſe Romæ ſibi regnum dari impetrauit. At Iudæi non ei fidem iurarunt, niſi 31. anno regni eius: quod eſſet exter, fœnus, exoſus. Atque tum anno 32. *Verbum caro factum eſt.* Herode poſt infanticidium mortuo, regnum in quatuor Præfecturas eſt diuiſum *anno decimo quinto Imperij Tiberij.* Et quia cœpi, agere pergam hiſtoricum.

Orbis Monarchiæ.

II. Monarchiæ 4. extitere per 4. orbis oras. 1. Chaldæorum, autore Nemroth, *Gen.* 10. Cuius pater Aſſur Niniuen condidit. 2. Perſarum & Medorum regna; cœpta ſub Cyro & Dario. *Dan.* 5. 3. Græcorum; autore Alexandro Magno *Curtius l.* 9. 4. Romanorum autore Romulo.

Hæ quatuor varijs figuris in S. Scriptura ſunt deſignatæ. 1. Zacharias *cap.* 6. vidit quatuor quadrigas ex duobus æreis exire montibus. Ad primas equi rufi: ad ſecundas nigri: ad tertias albi: ad quartas varicolores erant. Id eſt, (vt Ruperto, &c placet) Martyres, Confeſſores, Virgines, Doctores ſiue Paſtores. Vel, (vt propius ad literam Lyra) Monarchia prima Babyloniorum ſæua, ſanguinolẽta. Secunda Perſarũ, in caligine ignorantiæ degentium. Tertia Græcorum: cum ſub Alexandro cœpit elucere clementia. Quarta, Romanorum; qui iam ſæui, iam mites, vtpote variarum moribus gentium imbuti agebant.

Præfigurata.

2. *Daniel.* 7. vidit beſtias quatuor è mari emerſas; Leænam alatam: Vrſum tres dentium ordines exſerentem: Pardum volantem, & quadricipitem: & beſtiam ignotã, cui dentes ferrei. Et hæ depugnabant inuicem. Lyra intelligit 4. Monarchias.

3. *Daniel* 2. Statuæ Nabuchodonoſoreæ caput aureum, Babylonios; pectus & brachia argentea Perſas; ventrem æneum, Græcos; fœmur ferreum & pedes luteos, Romanos ſignificaſſe vult Rupertus Tuitien.

PARS III.

Mundi inconſtantia.

Vana omnia.

1. HInc idoli veſtri, mundi inconſtantiam attendite. Cœptum ab Saule Regnum Iudæorum, 1. *Reg.* 9. nunc eſt quadripartitum: pars Herodis, pars Lyſaniæ, pars Pilati, pars Philippi erat. Vere 1. *Cor.* 7. *Præterit figura huius mundi*: Vt nec ſumma ſtent imperia. 1. Omnia vt ſcenicæ perſonæ ſunt, & figuræ mathematicæ. 2. *Pſalm.* 38. *Vniuerſa vanitas omnis homo viuens. Veruntamen in imagine pertranſit homo:* In imagine nec picta quidem; nam hæc conſtantior; ſed in ſpeculo viſa: qua quid magis euanidum? 3. Ægyptij fidentẽ rebus caducis pingebant cum anguilla in manu; quam ſi premas, erumpit; ſi laxes elabitur.

O fal-

O *fallacem hominum spem*, ait Cicero lib. 3. de Oratore *fragilemq́, fortunam, & inanes contentiones nostras; quæ in medio sæpè spatio franguntur, & ante in portu obruuntur, quam portum conspicere potuerunt!*

1. Admiserum istiu fidere. II. Tolerabile hoc; ad istud indignum: tantum diffidere Deo; quantum mundo fiditur. Augustinus ait; quoddam esse desperationis genus; in creaturis spem ponere. 1. Psal. 145. *Nolite confidere in Principibus, in filijs hominum, in quibus non est salus.* Psal. 117. *Melius est sperare in Domino, quam sperare in Principibus.* 2. Romani Spem Deam in Æde Spei sic formarant; Virgo erat in toga viridi, cum flagello in hac, in illa cum cornicula. Notant spei inconstantiam, iam cantu corniculæ abblanditur; mox flagellat.

2. Sunt fiscus Ethnicorum.

3. Pœna Iudæorum. 3. Moyses *Exod.* 32. adoratum vitulum aureum in cineres redegit, deditque bibendũ populo. Arguebat eos stultitiæ, qui rei tam vanæ fiderent, vt Deo, iam deuorato.

4 Ruina impiorum. 4 *Dan.* 2. Statua miranda laterculi tactu deiecta, comminutaque pondere suo; arguit Nabuchodonosoris animum potentiæ suæ innixum. Idem arguit Tetrarchia vnius olim regni. Quę ego infelicior; quod à tyrãnis, & Pontificibus simoniacis teneretur: quod hi tot annis quiete dominati sint: quod boni ab regimine essent exclusissimi, 5. *Iud.* 9. Arbores sibi Regem quærentes, rhamnum denique accipiunt: sed in suum exitium: nam ab hoc exustæ peribant, latent sub vmbra eius: ad igne è spinis egresso, correptæ. Ita Sichemitis euenit: quod Abimelech crudelem nuncupassent Regem.

Exitium magnatũ.

6. Interitus, prosapiarum. III. At ipsæ sæpè Regum prosapiæ, quod deficiant, sunt causa peccatis suis.

1. Id præuidit Psaltes 48. *Relinquent alienis diuitias suas*: qui scilicet iam excæcati auaritiâ opes congerunt, plus statui suo euehendo, quam Dei cultui.

2. Hoc metuit Abraham sibi: Gen. 15. *Domine Deus, ego vadam absque liberis, &c. & ecce, vernaculus meus, hæres meus erit?* 3. Rex Ezechias, 4. *Reg.* 20. audito se moriturum, fleuit amare. Causam fletus dant interpretes, orbitatem liberorum; & regi ad exteros deuolutionem.

7. Excidiũ regnorum. IV. Ita artibus parta malis regna Reges aut amittunt, aut secum euersa obruunt. Liquet exemplis. 1. Herodes Ascalonita tyrannus vixit, viditque quadripartiti regnum suum, dominarique Romanum. 2. Abimelech, trucidator 70 fratrum, vt solus regnaret, breui deletur manu fœminæ. *Iud.* 9.

3. Ieroboam conspirans contra Roboam Dominum suum; vitulis aureis statutis populum sibi deuinciens: regno & vita simul priuatur. 3. *Reg.* 12. 14.

4. Achab similiter, 3. *Reg.* 16. 20.

PARS IV.

Diuisio regni est argumentum excidij.

Vitium gentis diuidit. 1. Liquet in Iudaico. 1. Verissimum Luc. 11. *Omne regnum in se diuisum desolabitur.* 2. Quod si linguarum confusio Babel destruxit: quanto magis voluntatem dissensio potest? Ideo hic Tetrarchæ, & tetrarchiæ numerantur, *S. Gregor.* hic notat Iudæorum & Gentilium fieri mentionem: vt sciatur vtrorumque Messiam esse Christum; facturum vnam ex ijs Ecclesiam. Huius plura erant indicia. Quod nasci inter duo voluit bruta: Quod ouans, asinis insederit: Duos inter latrones medius pependerit, &c.

Christus vnit.

Hoc clarior eius bonitas fit. II. Sceleratissimorum Pontificum mentio innuit similes populi mores corruptos. Idemque Dei bonitatem, tunc incarnati: cum orbis minime mereretur. Gal. 4. *Quando venit plenitudo temporis, misit Deus filium suum factum ex muliere.* Id est, quando impleuerant mensuram Patrum suorum.

Vnde

Amanda ideo plus. Vnde amorem sui voluit augeri in nobis. Audi Isa. 43. *Ego sum, ego sum ipse, qui deleo iniquitates tuas propter me. Reduc me in memoriam, & iudicemur simul. Narra, si quid habes; vt iustificeris. Pater tuus primus peccauit; & interpretes tui praeuaricati sunt in me:* q. d. Non tuo merito; sed meo beneficio mero peccata tibi remitto.

Et imitāda erga inimicos. Discite benefacere his, qui oderunt vos. 1. Nam id Christus docuit se incarnando. Isa. 49. *Dedite in fœdus populi vt suscitares terram, & possideres hæreditates dissipatas.* 2. Ideo præcepit Hebræis, ne Idumæos, posteros Esau, odissent; quod fratres eorum essent. *Deuter.* 23. Sed quia in hos, & alios, & Deū iniqui erant, similes luteis pedibus statuæ: *Dan.* 2. ideo lapillus Christus è monte B. V. M. lapsus deiecit regnum.

Prolepsi. III. *Quæres*: Cur Ecclesiastes profanis veteris historijs? 1. Quia, inquam, profanorum & ethnicorum & Pontificum meminit Euangelium. Et profana in loco iuuant belle Ecclesiasticum; vt suis profanos armis feriat. 2. Sic Philistæi deuictis Israëlitis fabros & fusores abstulerunt; ne rebellandi occasionem haberent; ex armorum copia: 1. *Reg.* 13.

3. In mundo serpentis prudentiam habere nos voluit Christus: modo virus absit. *Matth.* 10.

PARS V.

De S. Ioannis solitudine.

Ioannes est nobis exemplum. I. REgno gentibus in prædam facto, *Factum est verbum Domini super Ioannem in deserto*: Vti Isa. 38. *Factum est verbum Domini ad Isaiam.* Id est, Præcepit Deus, verbum suum annunciaret: vir iam annorum XXX.

1. Vocationis diuinæ ad prædicandum. Disce Prædicatorem esse debere ætate maturum: Eque cœlo vocatum ad docendum. 1. Ideo *Isa.* 6. vidit spiritus, ante Dei thronum volantes alis duabus; at quatuor vinctæ erant. Sic ad quæ obligamur ex voto, vel officio; ad ea semper aduolemus. At, quæ sponte extra ordinarie suscipimus, in eis verbum Dei super nos expectemus. Tanti obedientia est! 2. Oza vector arcæ Domini, lapsantem temere tangens, occiditur à Deo. 2. *Reg.* 6. Ita intrudentes se in prædicationes, sacraque officia alia, rei fiunt paris temeritatis. 3. Ergo Hebr. 5. *Nemo assumit sibi honorem; sed qui vocatur à Deo tanquam Aaron.* Vnde Ioannes, XXX. annis vocem Dei præstolatus est in deserto.

II. *In deserto.* 1. Quia in vtero sanctificatus: tametsi non posset peccare mortaliter; hominum tamen fugitans erat. Quoniam homo homini fit pestis, Ideo *Num.* 33. Deus Iudæos inducens in Chanaam, iussit omnes eijci Chananæos: ne per hos deprauarentur. Atque hoc volebat Dauid, 1. *Reg.* 26. Sauli dicens: *Maledicti serui in conspectu Domini: tui eiecerunt me hodie, vt non habitem in hæreditate Domini; dicentes: vade, serui Dijs alienis.* *2. Solitudinis, quæ cauet peccata.*

2. Solus contemplationi melius vacare poterat. Psalm. 45. *Vacate, & videte, quoniam ego sum Deus.* Vacuis videtur Deus. 1. Hinc *Genes.* 2. sabbatho soli benedixit; quo quieuit, scilicet in quiete benedictionem mereberis. Hinc sponsus de sponsa Cant. 2. *Adiuro vos filiæ Ierusalem, ne suscitetis, neque euigilare faciatis dilectam; quo adusque ipsa velit.* *Contemplanti apta est.*

3. Hebræis mandarat Deus. Leuit. 6. *Ignis in altari semper ardebit.* Et arsit; quam diu Ierosolymis erant. At in Babylonem abducti, ignem abdunt: reuersi conuersum in aquam reperiunt: qua aspersa sacrificij signa ab sole accenduntur. 2. *Mach.* 1. Sic quietis in corde ardet amor Dei; quo omnia eorum opera accenduntur; imperfecta absumuntur; perfecta, v[i]tiurum, purgantur. Ad idem acquiescit *Amoremque Dei fouet.*

amor: quando in negotia Babylonica migramus.

3. Perseuerantia. III. Ea Ioannes ab infantia fugit. At sic; vt nec austeritate sua fatigaretur.

1. Qualis Dauid; de quo 2. Reg. 14. *Sic est Dominus meus Rex, sicut Angelus Dei; qui neque maledictione neque benedictione moueatur.* 2. Felix, qui, vt rupes inter fluctus immotus perstat! 3. Similibus ait Dominus, Luc. 22. *Vos estis qui permansistis mecum in tentationibus meis. Et ego dispono vobis, sicut disposuit mihi Pater meus.* Hoc præmium perseuerantibus datur. 4. Ideo Iustus soli: at stultus lunæ mutabili comparatur. Eccl. 27. *Homo sanctus in sapientia manet sicut sol: Stultus autem sicut luna mutatur.*

5. Atque Chamæleon, loci, in quo est, colorem attrahit: ita inconstantes pro loco mutantur.

4. Profectus sui in solitudine. IV. Ioannes item erat. 1. vt nobilissimæ aues, quæ in locis inaccessis habitant, hominum exosæ familiaritatem; ne capiantur: ita sanctissimus quisque.

2. Inde S. Bernardus. O *anima mea sola es; vt illi soli te solum serues, quem ex omnibus elegisti.* 3. Iulius Cæsar dicere solebat: *Nunquam minus sum solus, quam dum solus sum.* suscitanti, qui hoc fiat, ait. *Huiusmodi seligamus socios, qui meliores nos efficere sua consuetudine possint. Si viuentium consuetudinem conjector: omnes in vitia pronos comperio. At solus, mortuorum commercio gaudeo; eorum heroica lectito, ac ad similia extimulor.* 4. S. Antonij vox est: *Si saluari velis: honores & homines fuge.* Fugit S. Ioannes.

PARS VI.

De Ioannis è deserto in Mundum egressu.

An contemplatione ad Actionem pergendu. I. ET *venit in omnem regionem Iordanis.* Deserenda subinde contemplatio, & ad misericordiæ exeundum est Actionem. 1. Vtriusque figura Martha & Magdalena est. *Luc.* 10. 2. Sponsus sponsæ ait; Cant. 8. *Quæ habitas in hortis, amici auscultant: fac me audire vocem tuam.* quasi dicat. Veni in hospitalia, templa publicum: hic amici, &c. 3. Ezech. c. 1. quæ vidit animalia, habebant manus sub pennis, id est, actioni paratas æque ac contemplationi. At manus erant hominum; non ferarum: Ne prædicator doctrina bonus, sit vita ferus.

II. Non sic Ioannes: vtraque sui similis erat. En, Marc. 1. *Parate viam Domini, rectas facite semitas eius.* Docet, quod exercuerat: ideoque efficaciter. 2. Epulo, *Luc.* 16. Angelum, vel ex mortuis mitti rogauit, qui fratribus prædicaret: experta scilicet, aut à se exercita: Vt hoc prædicatio foret efficacior. *Sic erit hac efficacior.* 2. Hinc mittens Ezechielem *cap.* 12. Deus ait, *In conspectu eorum portaberis, in caligine effereris, faciem tuam velabis, & non videbis terram.* Ita scilicet prædicator rarus exeat foras, nec nisi exemplaris, mundanarum rerum quasi nesciens nec videns. *Sit tamen inter homines rarior.* 3. Qualis Angelus *Apoc.* 14. visus cum libro Euangeliorum in manu, præteruolasse Babylonem, & clamasse: *Timete Dominum, & date illi honorem,* simulque vrbem corruisse. Sic prædicator est Angelus doctrina: ideo vitâ tantum quasi præteruolet vrbes: terreatque Euangelij voce.

4. Felix qui trichordon potest concordare hoc cordis, oris, operis. *Aut exemplaris.* Huc monet Salomon Prou. 7. *Legem meam quasi pupillum oculi tui liga, in digitis meis scribe illam,* id est, opere exhibe.

PARS VII.

De Ioannis voce ad parandam viam.

IOsephum iam Ægypti Dominum, præibat præco clamans, vt omnes genu flexo Dominum agnoscerent. *Gen.* 41. Sic Iesum Ioannes clamans: *Parate.* Prædictum id de eo. Luc. 1. *Praibis enim ante faciem Domini, parare vias eius.*

Mortificanda caro est. I. Quid hoc: *Parare vias?* Mortificare carnis

carnis desideria prius: dein cor sacrificare. 1. Sic *Leu.5.* turturis aut colūbæ sanguis omnis erat profundendus ante, quam offeretur pro peccato. Non vult Deus cor, sibi offerendum fœdari sanguine. 2. Sic Iudæi circumcisi, in desertum introducti, omnes mortui sunt: inibi nati, nō circumcisi sunt. Nimirum indigni circumcisione, seu sanctificatione sunt, qui ollarum & carnium desideria circumgerunt. Quare *Parate* animas vestras Deo: vt Regi alicubi diuersuro.

Sin gratia est incapax.

At Deus. Iudith.10. Formosa erat & natura & cultu: at Deus insuper gratiam addidit, vt formosior esset in oculis Holofernis. Sic animam pulchram creatione, & baptismo, vult Deus reddi gratiosiorem. Vere enim & bene de sapientia dictum, Sap.7. *Venerunt omnia bona pariter cum illa.*

Vult esse gratiosissimam. Est que necessarium.

2. Ita *Esth.2.* puellæ scitissimæ natura, & cultu amplius ornabantur ab Assuero, cupiente ornatissimas. 3. Salomon, 2. *Par.5.* ornatissimum Deo templum pararat: at Deo necdum sat dignum iudicabat. Itaque sua id demum gloria Deus in nebula complebat.

Quod si descendente ad populum & sacerdotes Angelo, & tantum Dei personā repræsentante, *Exod.14.* Deus voluerit omnes ante mundari: quanto magis ipso veniente. Ergo. 1. Isa.1. *Lauamini, mundi estōte, auferte malum cogitationum vestrarum. Parate viam.* 2. Pridie, quam coturnices mitteret carnalibus Deus, iussit vbique cani buccinis: Num.11. *Sanctificamini cras, & comedetis carnes.* Quanto magis ad esum Agni Christi?

3. Nullus pannosus atrium Assueri inibat sine capitis discrimine: sed lauti omnes. *Esth.4.* Et sceleribus putiscentem animam Deo offeres? *Parate viam Domini.*

Quæ via Domini.

II. At, quæ via Domini? 1. Nostra voluntas. Per hanc ad nos init Deus; sine hac non vult. 2. Virtutes quoque sunt viæ Domini: peccata sunt nostræ. Isa.55. *Non sunt viæ meæ, sicut viæ vestræ; & cogitationes meæ sicut cogitationes vestræ,* Itane? Ergo Psal.24. *Vias tuas Domine demonstra mihi; & Semitas tuas edoce me,* Id est: Decalogum, & Consilia Euangelica; quæ etsi strictiora sunt; In ijs tamen non plus est seu difficultatis, seu tentationis, quam in Præceptis: etiamsi Gen.49. *Coluber in via & Cerastes in semita; vt mordeat vngulas equi, & cadat ascensor eius retrorsum.*

Viarū difficultates.

In via 4. difficultates sunt obuiæ. 1. Si sit aspera. At *erunt aspera in vias planas.*

2. Anfractus & labyrinthi. At *erunt praua in directa.* 3. Valles. *At omnis vallis implebitur.* 4. Montes. At *omnis mons & collis humiliabitur.* Id est: Superbus. In hoc certè non morabitur sponsus aduenienes Iesus, Nam Cant.2. *Ecce ipse venit saliens in montibus trāsiliens colles.* Ergo Eccles.3. *Quanto maiores, humilia te in omnibus: & coram Deo inuenies gratiam.* Facta recapitulatione perora, adque viam hortare parandam Domino.

DOMINICA INFRA OCTAVAM NATIVITATIS.

Erant Ioseph & Maria Mater Iesu mirantes super his, quæ dicebantur de illo. Luc.2.

EXod. 25. In Salomonis Templo duo Cherub. aduersis oculis Propiciatorium intuebantur, admirabundorum similes. Sic Maria & Ioseph Iesum.

De quo

I. *Quæ vtilitas meditationis.* II. *De admiratione Mariæ & Iosephi.* III. *De ruina & signo.* IV. *De Annæ in templo assiduitate.*

PARS I.

De meditationis vtilitati.

Meditari cœlestia

1. CIc. lib. 4. Academ. quæst. ait. *Est animorum, ingeniorumque nostrorum naturale*

est 1. Christiani.

turale quasi quoddam pabulum Consideratio, contemplatioque naturæ: doctoque homini & erudito cogitatio est viuere. Quod hic de naturalibus; nos de spiritualibus dicamus, ac Christianis. 1. Sic Psalm. 76. *Meditabor in omnibus operibus tuis.*

2. Iusti.

2. Iusti perfectiones describens Ieremias 3. Thren. ait. *Sedebit solitarius; & tacebit. Quia leuauit se super se.* Notãda hic tria contemplationi necessaria. Solitudo, Silentium, Eleuatio spiritus.

3. Spiritalis.

3. Sed festinato ab Actione necessaria reuertendum est ad contemplationem: sicut mysteriosa. *Animalia*, Ezech. 1. *ibant; & reuertebantur instar fulguris.*

4. Deo chari.

4. *Leuit.* 11. Animalia non ruminantia, nec bifida cum vngula, censebantur immũda, inuisaque Deo? sic; qui non meditantur diuina, ; nec habent charitatem geminam. Hinc sponsæ laudatur *Guttur, sicut vinum optimum, dignum dilecto meo ad potandum, labijsque ac dentibus illius ruminandum*, Cant. 7. 5.

5. Illuminati.

Ex tali ruminatione sequitur luminis influxus & gratiæ, necessarius animæ: sicut inferior mundus necessario debet cum cœlesti connecti ob influentias, Psal. 33. *Accedite ad me, & illuminamini.* Vtrumque fit per meditationẽ. Hortatur ad eam Eccles. 6. *Cogitatum tuum habe in præceptis Altißimi; & in mandatis eius aßiduus esto: & ipse dabit cor.* id est, intelligentiã diuinarum rerum meditatoribus. At alij. Psal. 81. *Nescierunt; neque intellexerunt; in tenebris ambulant.*

6. Deuotione feruentis.

6. Bene igitur Augustin. libr. Meditationum; *Ipsa pariet scientiam: scientia compunctionem, compunctio deuotionem: deuotio incendit orationem.* 7. Expertus dixit Psalm. 38. *In meditatione mea exardescet ignis.* Si remittas ab hac; refrigesces, vt calida, subtracto foco.

Meditari est iucundum.

II. Vsurpata fit iucunda Ps. 118. *Quam dulcia faucibus meis elogia tua! super mel & fauũ ori meo.* Vbi Hieron. *Rectè: Post mel gustatum, alius nullus sapit cibus.*

2. Roborat.

Hinc istud: *In iustificationibus tuis meditabor*, alias vertit *delicia bor.* 2. Vt Samsonis robur *Iud.* 16. in crinibus consistebat: ita animi, in meditationibus. Ab his si desistas, Isa. 3. *Erit pro crispante crine caluitium*: id est, ait Hier. *erit vt gens absque cogitatione.* Tunc sic eris Ier. 12. *Vt desolatione desolata est omnis terra: quia non est qui recogitet corde.*

3. Est. Deo gratus odor.

III. Ergo 1. Exod. 30. *Sume tibi aromata æqualis ponderis*, id est, dicta factaque Christi patientis & docentis: *& cum in tenuißimum puluerem contuderis* per meditationem; *Pone ex eo in tabernaculum fœderis*: Et gratissimum dabunt odorem Deo 2. Item Deut. 8. *Recordaberis cuncti itineris*, id est, omnium beneficiorum Dei, *per quod adduxit te Dominus Deus tuus annis quadraginta.* 4. Esdræ 4. *Vade pondera mihi ignis pondus*, gehennæ, *aut mensura mihi flatum venti*, vitæ breuitatem, *aut reuoca mihi diem, quæ præterijt*, beneficiorum, Hoc age: Meditare; & eris cum Maria & Ioseph admirans.

PARS II.

De admiratione Mariæ & Iosephi.

Notitia est admirationis causa.

1. ERant mirantes: Vti Christus, fidem audiens Centurionis, *miratus est* Matth. 8. Vbi D. Tho. Non admiratione ignorantiæ: sed obiecti magni. Nec enim ignorare poterant puerum verum esse Deũ ac hominem. Sciebant id ex reuelatione S. Spiritus, salutatione Angeli, Pastorum adoratione, Magorum aduentu, stellæ ortu, prophetijs, &c. Quo autẽ maior est rerum diuinarũ cognitio; hoc & maior admiratio. At meditatio maiorem parit notitiã: ideoque & admirationẽ Teste Ps. 118 *Mirabilia testimonia tua: Ideo scrutata est ea anima mea.*

Est & feruoris.

2. Inde ignorantia, ingratitudo, tepor Christianorum; quia opera Christi nõ meditantur. Hinc ardor nonnullorum paucorum: quia meditantur. Psalm. 38. *Concalcauit cor meum intra me, & in med. mea exardescit ignis.*

3. Ipsa

Et Scopationis. 3. Ipsa est fornax; quæ succensæ ollæ sordes à fundo sursum agit, ac despumat. Sic agnoscit quis imperfectum suum. 4. Ipsa sunt scopæ, quibus vsus Psal. 76. *Meditatus sum nocte cum corde meo; & exercitabar, & scopebam spiritum meum.*

Est virtutum. 4. Aromata conclusa non dant odorẽ: at reclusa. Pictiq; tapetes tum agnoscuntur, cùm explicantur. Sic mysteria diuina: quæ per meditationem quasi spectatum exponuntur: suntque admirationi, & venerationi. Et *Quis merces congregauit, & misit in sacculum pertusum?* Agg. 1. *Nunquid cognoscentur in tenebris mirabilia tua; aut iustitia tua in terra obliuionis?* Psal. 87.

Incarnatio est digna admiratione, & veneratione omni. 1. Quia homines æquat Angelis aut præfert. II. Nouerant omnia Ioseph & Maria. quia tamen audita recognoscebant, *erant mirantes.* Recole & tu. 1. Nam *nil maius, quam quod Deus homo factus est*, ait Damas. lib. 3. Orth. fid. cap. 3. Quid admirabilius; humanam naturam vsque ad Diuinitatis vnionem ascendisse? Aut ad eam descendisse Deum? 2. Atque ideo fortasse Angeli, Psal. 103. vocantur ministri, & Hebr. 1. *Administratorij spiritus:* Homines autem *Fratres:* Hebr. 2. *Propter quam causam non confunditur fratres eos vocare, dicens; Narrabo nomen tuum fratribus meis:* De hoc gloriatur S. Bernard. serm. 2. in Cant. Puto. *spernere me Christus non potest: quia os ex ossibus meis, & caro de carne mea est.* 4. Quid, Quod ipsi Angeli se hominum conseruos fateantur? Ioanni Angelum adoraturo, is ait, Apoc. 19. 22. *Vide, ne feceris; Ego conseruus tuus sum, & fratrum tuorum.*

Quare *Agnosce ô homo.* S. Leo serm. 1. de Nat. Christi: *dignitatem tuam; & diuinæ consors factus naturæ noli in veterem vilitatem degeneri conuersatione redire.* 6. At hodie *homo, cum in honore esset, non intellexit: comparatus est iumentis insipientibus.* Psal. 48 Non sic Ioseph & Maria.

2. Mysteria V. T. III. Miratur Dauid, 2. *Reg.* 7. Angelum à Deo missum, qui educeret populum ex Ægypto *Quæ est autem, vt populus tuus Israel, gens in terra; propter quam iuit Deus, vt redimeret eam sibi in populum, & poneret sibi nomen?* *Superat vna incarnatio.*

Quid de Christianis dixisset à Deo ipso incarnato redemptis? Moyses Deu. 4. cõmendat memoriam Dei descendentis in Sinai: & ait: *Interroga de diebus antiquis, qui fuerunt ante te, ex die, qua creauit Dominus hominem super terram; si facta est aliquando huiusmodi res; vt audiret populus vocem Dei loquentis de medio ignis; sicut tu audisti, & vidisti?* Quãto magis iam? cum non Dei vox tantum audita est: sed *ipse in terris visus est?*

De hoc Ierem. 31. *Creauit Dominus nouũ super terram: fœmina circumdabit virum.* Quã nouitatem sic explicat S. August. *Portans omnia verbo virtutis suæ ab infirmitate portatur, &c. De creatura sua Creator omnium creatur.* *3. Est nouũ miraculum.*

4. Iacob. *Gen.* 32. luctans cum Angelo totam noctem, eum noluit dimittere, nisi percepta benedictione, quantumuis elabi is niteretur: dũ demũ vinceretur. Sic omnes tota nocte legis luctãtes ab Angelo testamẽti benedictionẽ efflagitarũt; *ps. 66. benedicat nos Deus:* At is restitit; donec ascẽderat aurora B. V. M. cuius vtero arctatus fuit. *4. Dedit benedictionem multam.*

5. Iacob, *Gen.* 27. veste mutata extorsit benedictionem paternam: cumque senex *expauit stupore vehementi, & vltra quam credi par est, admiratus est*, volenti ait, *Glossa*, reuocare benedictionem, cœlitus fraus reuelata est; eiusque, significatio Deum nempe induturum hominem. Eadem & hic Iosephi fuit admiratio. Sic *Rupertus Tuit. in Gen.* 27. Et iuste miratur. Nam *nouum fecit Dominus super terram;* Iere. 31. Adamum ẽ terra; è costa Euam; Christum ex Virgine. Sic *Aug. ser. 11. de temp.* *5. Eamq; irreuocabilem.*

IV. 6. In quo Mysterio mirificam inesse oportuit potentiam, etiam cœlos rupturam: Vnde Isai. 64. *Vtinam disrumperes cœlos, & descenderes!* Et quia ima summis erant- *6. Ostendit potentiam Dei.*

rant mutanda: homo in cœlum vehendus, Deus in terram mittendus; ideo eandem orat potentiam Psalm. 143. sic *Inclina cœlos tuos, & descende.* Illam admiratus idem Psal. 70. ait, *Deus docuisti me, & cæt. vt annunciem brachium tuum, potentiam tuam, & iustitiam tuam, vsque in altissima, quæ fecisti magnalia Deus, qui similis tibi.*

7. Humilitatem.

7. Nec in potentia solum: sed & in humilitate *quis similis tui*? Ab extremo ad extremum: è Creatore creatura: è Domino seruus: imo Philip. 2. *Exinaniuit semetipsum, formam serui accipiens.* Bene S. Greg. Nyss. in Dialog. cathed. 24. *Magnum & excelsum quid operari, in Deo non est miraculum; sed naturæ eius consentaneum est. At in humilem & abiectum statum descendere, qui omnium supremus est; hoc omnem admirationem superat.* S. August. serm. 21. de temp. ait. *Deum hoc facto seipsum vicisse.*

8. Attributa puelli.

V. 8. *Erant* etiam *mirantes* puelli qualitates, & perfectionem; etsi tener esset; sapientiam, etsi ploret: demum quod Luc. 4. *plenus esset spiritu sancto.* Nam teste Augustin. Epistol. ad Dardan. *Vt in capite omnes sunt sensus, ita & in Christo omnes fuerunt gratiæ.* Non tamen infinitæ, quia anima Christi fuit creata. *S. Thom. part. 1. quæst. 7. art. 12.* Ipse est, Coloss. 2. *In quo omnes thesauri sapientiæ, & scientiæ absconditi;* etiam infiniti in verbo. Inde pro infinitis, *Ipse est propitiatio pro peccatis nostris, non autem pro nostris tantum, sed etiam pro totius mundi.* 1. Ioan. 2. Quam bene igitur *vocabitur nomen eius admirabilis.* Isa. 9. Regina Saba Salomonem mirabatur; iustius Maria Iesum. 3. *Reg.* 10.

Qui quæ mirentur.

VI. At soli iusti mirantes sunt Diuina: vt hic Maria Ioseph, Nam, 1. Profani ad sana stupent; vt milites Holofernis Iudithæ *Pulchritudinem stupentes, mirati sunt.* Iudith. 10. Nimirum *secundum desideria sua ambulantes, & os eorum loquitur superbiam, mirantes personas, quæstus gratia.* Iudas in *Canonica.* 2. Iusti mirantur diuina, improbi turbantur ad eadem: Vt *Herodes, & omnis Ierosolym. cum eo.* Matth 2.

Vxores deferant viris.

Nota: Ioseph prius, quam Maria ponitur, discant vxores deferre viris suis, quantæcumq; sint. Sic Luc. 2. *Ecce Pater tuus, & ego dolentes quærebamus te.* Eph. 5. *Mulieres viris suis subditæ sint, sicut Domino. Quoniam vir caput est mulieris, sicut Christus caput est Ecclesiæ.* Sic Sara Gen. 18. *Dominus meus vetulus est.*

PARS III.

De ruina, & signo.

Ecce: *positus est hic in ru. & in resur. mul. in Isr. & in sig. cui cont. Et tuam ipsius an. pert. gladius.* Hæc Matri putatur Simeon dixisse; non patri: Vt qui non esset victurus vsq; ad passionem. Disce rerum instabilitatem. iam læta sonant: mox tristia canuntur.

Sententiæ de ruina & resur.

I. Porro *ruinam & resur.* varij variè interpretantur. 1. *Beda Theoph.* ad credituros in Iesum interpretatur. 2. *Orig.* ad ruinam suam suæ passionis ac mortis; resurrectionem vero multorum prædestinatorum ad vitam æternam.

3. *Greg. Zaz.* ait, opera Christi alijs ad scandalum & damnationem: alijs salutem fore. Nimirum vt sol aquilam iuuat: vespertilionem oblædit: Ita Dominus Deut. 32. *Ego occidam, & viuificabo: percutiam, & ego sanabo.* 4. *Glossa* ait fore ruinam vitiorum, & resurrectionem virtutum: *multorum;* eo quod peccata, vti & virtutes, nunquam sint sola; sed vnum aliud sequatur.

5. *Mea* est sententia fore multis ruinã occasionaliter: resurr. vero causaliter. 1. Quia Ose. 13. *Perditio tua ex te Israel: tantummodo auxilium tuum ex me,* vti ex ipsa causa. 2. Dein animarum salutem, vel perditionem Simeon ipse verbis ijsdem spectabat. 3. Vnde ipse Ioann. 11. *Ego sum resurr. & vita.* 4. Col. 3. *Si consurrexistis cum Christo:* Nulla autẽ est resurrectio, vbi ruina non fuit prius.

II. Nota

Prelati sunt ruina sæpè suis.

II. *Nota* Christum non esse ruinam multorum; sed positum in ruinam. Nec enim est autor peccati; non potest peccare ipse. At vero Prælati ipsi hodie multi sunt ruina sibi, & multis. 1. Vt fœmina æthiopem enixa, ideoque accusata, quæ consuesset cum Mauro: illa negans sic tutata innocentiam est; quod pictum in pariete æthiopem in conceptione fuisset intuita. Vt *Aluarius de planctu Eccles. lib.* 1. *artic.* 69. *prodit.* Ita monstrosa peccata vulgi esse constat persæpè ex intuitu superiorum. 2. Oseæ 5. *Audite hoc sacerdotes: quia vobis iudicium est, quoniam laqueus facti estis speculationi: rete expansum super Thabor.* 3. *Genes.* 30. Oues Laban fœtus suos coloratos edebant ad colorem virgarũm in canalibus obiectarum tempore conceptus: sic oues sunt Christiani; Canales. sacramenta: virgæ, pastores: fœtus, exempla. Pastorum varietas varios fidelium mores, aut candidos aut atros causat. vt sunt, quæ cernimus: ita viuimus & sumus.

Sententia de ruina & resurr.

Nota. Cum S. Scriptura vtitur voce *Ruinas*, semper grande excidium significari. Exod. 34. *Caue, ne vnquam cum habitatoribus terræ illius iungas amicitia, quia sunt tibi in ruinam*, similiter *Nume.* 6. *Psalm.* 109. *Iudicabit in nationibus: implebit ruinas. Luc.* 6. *Et facta est domus illius ruina magna.*

Christus est signum variè.

III. *Et in signum cui, &c.* In Script. vox *signum* plura significat. 1. Rem significantem. Sic salutis signo Cruci contradicendum ait. Nam ea, 1. Cor. 1. *Iudæis scandalum, gentibus stultitia est.* 2. Miraculum Actor. 5. *Fiebant signa & prodigia multa in populo.* Psalm. 73. *Signa nostra non vidimus: iam non est propheta.* Sic ortus, vita, exitus Christi vere signum & miraculum est, eique contradictum viuenti, mortuo, suscitato. 3. Fædus. Genes. 8. *Arcum ponam in nubibus, & erit signum fœderis inter me, & inter terram.* Sic & Christus & signum fœderis inter Deum & homines & seipsum Thren. 3. *Tendit arcum suum, & posuit me quasi signum ad sagittam.* Iob. 16. *Posuit me quasi in signum.*

O signum mirandum. 1. Signi signum sanguis Agni in superliminaribus, Exod. 12. contra Angelum exterminatorem, &c. 2. Serpens æneus, Num. 21. positus *pro signo, qui percussus aspexerit, eum, viuet.* 3. Signum Ezechiæ regi datum, fore sanandum, 4. Regum 20. *Vis vt ascendat vmbra decem lineis, aut vt reuertatur totidem?* 4. Signum Isa. 5. *Leuabit signum in nationibus.*

PARS IV.

De Anna in orando assiduitate.

1. Visitata à Christo.

I. NOn decedebat de templo, &c. Orandi assiduitas Laudatur; At Alget.

2. Præcepta.

1. Sic & Dominus Luc. 6. *erat pernoctans in oratione.* 2. Fecit, & docuit Luc. 18. *Oportet semper orare, & non deficere.* 1. Thessal. 5. *sine intermissione orate.* 3. Iac. 5. *Multum valet deprecatio iusti assidua.* 4. S. Chrysost. lib. 2. de orando Deum, ait. *Cùm videro quempiam non amantem orandi studium, nec huius rei feruida vehementique cura teneri continuo mihi palam est, eum nihil egregiæ dotis in animo habere.*

3. Efficax est.

4. Signum gratiæ variæ.

5. Omissa arguitur.

similibus.

5. Vt auis raro excludit oua; quæ foueri cæpta deserit; ita desertor orationis. 6. S. Ægidij vox est apud *Surium tom.* 7. Desistens ab oratione ob distractiones, similis est fugienti è prælio ante victoriam; quam perseuerantes ferunt.

7. Vt tabellarius non tantum literas perfert; sed & vrget responsum importunè: Talis sit oratio 8. Iudith. cap. 8. increpat Bethuliæ Sacerdotes ac ciues, ab oratione absistentes: *Qui estis vos, ait, qui tentatis Dominum? Posuistis vos tempus miserationis Domini; & in arbitrium vestrum constituistis diem ei?*

Assidua 1. vincit Deum,

II. 1. Iacob. *Gen.* 32. euicit importunitate, quod colluctator *Angelus benedixit ei eodem in loco.* Lucta, erat oratio feruida. 2. Cant. 1.

Mure-

Murenulas, vel, vt alia versio, *turtures aureas*
2. Flectit Deum gemitu. *faciemus tibi*. id est, assidue gememus tibi, vt turtur amisso compare.

3. Fit facilis vsu. At assiduitas ea tædiosa est. Non assuetis, inquam. 1. Vt arma Saulis erant Dauidi molesta. 1. Reg. 17. *Non possum sic incedere: non enim vsum habeo.* Ergo sua leui armatura sternit Goliathum, &c. Sic nos humili oratione Dominica & salutatione Angelica.

4. Et perutilis. 2. Erit & hoc graue? Audi Heb. 12. *Omnis disciplina in præsenti quidem videtur non esse gaudij; sed mœroris; postea autem fructum paratissimum exercitatis per eam reddit iustitiæ. Perora*, facta recapitulatione per communicationem cum auditoribus.

DOMINICA I. POST EPIPHAN.

Cùm factus esset Iesus annorum XII. Luc. 2.

TObiæ 10. In mediam missum Tobiam mater anxie, indies ad montes excurrens, speculabatur aduenturum. Diuque frustrata queritur: *Heu! heu me, fili mi! Vt quid te misimus peregrinari, lumen oc. nostrorum, baculum senectutis nostræ, solatium vitæ nostræ, spē posteritatis nostræ.* Talis Maria & Ioseph. At, Tobia reuerso, exultarunt gaudio.

Hic itaque nos circa ea.

I. *De aduersis humanæ vitæ.* II. *De matris, filijque exemplo.* III. *De cura vxorum, ac prolium.* IV. *De festo nefasto; ac amisso Christo.* V. *De amisso filio; Matrisq; dolore.* VI. *De inuentione pueri templo.*

PARS I.

De aduersis humanæ vitæ.

Sunt vitæ propria ex instabili mundo. I. MIseriarum congeries vita est hominis. 1. Iob. 7. *Vita hominis militia est super terram.* Miles varie agitatur; iam cædit, iam cæditur, &c. nil vsquam certi spōdere sibi potest. 2. Vita est vt mare à ventis, & fluctibus instabile; à beluisque infestum. Euripus est indies reciprocans septies. 3. Prou. 14. *risus dolore miscebitur, & extrema gaudij luctus occupat.*

Viuimus medij cœlum inter & orcum; at media participant vtrimque. Inde Iob 17. *Post tenebras spero lucem.* id est, *Post nubila Phœbum.* *2. Ex statu humano.*

3. Quid quod etiã, vt ait S. Chrys. ho. 8. in Matth. *Deus mœstis rebus quadam iucunda permiscet? Quod in omnium Sanct. vita reperies, quæ mirabili varietate contexta est.* Scilicet, Vt mira varietate orbem Deus regit dans tēpora, tempestatesque, fructusque diuersos: ita & vitam cuiusque microcosmi.

4. Sed & sui cuique mores sæpè fortunam fingunt. Isa. Eccles. 33. *Præcordia stulti, quasi rota carri; & quasi axis versatilis, cogitatus illius.* Talis est mundus stultus, & quisque mundi filius Psalm. 82. *Deus meus pone illos vt rotam, & sicut stipulam antè faciem venti:* Nimirum si nolint sapere, quæ Dei sunt. *4. Sæpè à mundo.*

II. 1. Commune tamen omnibus est liber Ezechieli, c. 2. ostensus intus forisque perscriptus: *& scripta erant in eo lamentationes; & carmen, & Væ.* Quam pauca multis habetis folia annorum vitæ? & quam mala? 2. *Cant.* 4. Hortus sponsæ varijs quidem vernabat floribus: at impetuosis ventis dicebatur, *Surge Aquilo, & veni Auster:* & omne genus calamitatum persla vitam florentem. 3. Hæc ager est *Matth.* 13. seminatus à Deo semine bono: at inimicus superseminat zizaniam. *Cōmunia sunt omnibus.*

PARS II.

De Matris, Filijq; exemplo.

1. EXlex Deipara legi paret Exod. 23. *Ter in anno apparebit omne masculinum tuum coram Deo tuo.* Et nos festa colamus: idque *secundum consuetudinem diei festi.* Quæ non est otiari, ludere, conuiuari. At ô triste consuetudinum piarum exilium! 1. Iudæi seruant suas: & Christiani suas profanant. Peccant, quando expiare peccata oportet. *Festa colēda, non profananda.*

Leu.

Leu. 23. *Decimo die mensis septimi dies expiationis erit celeberrimus: & vocabitur sanctus: Affligetisque animas vestras in illo.* sic olim. Nunc contraria: dissolutionis est dies. 2. Voluit Deus: Deut. 16. etiam Paschalibus. *Septem diebus comedi absque fermento afflictionis panem.* At iam quo festum maius, hoc culinæ fumant magis. 3. In Paschate olim lactucas agrestes edere iubebantur. *Exod.* 12. At iam cupediæ conquiruntur. 4. Sacrificabant olim festis victimas Deo: id est, humanos affectus bestiales: At iam cæduntur ventri, seruitur passionibus. 5. Orig. *In spiritu diem festum agamus; & spiritalia sacrificia iugulemus.* 6. Iudæi veriti sunt *in die festo* comprehendere Iesum: *Mar.* 14. Et nos peccatis non veremur idem. Non sic Duodennis.

A teneris assuesce Deo.

II. *Annorum XII. Iesus* se offert Patri. 1. D. Thomas alicubi iudicat, quo tempore vsus rationis incipit, teneri sub p. m. hominem se offerre Deo. 2. Quare Eccl. 12. *Memento Creatoris tui diebus iuuentutis tuæ; antequam veniat tempus afflictionis tuæ, & appropinquent anni, de quibus dicas: non mihi placent.* 3. Thren. 3. *Bonum est viro, cùm portauerit iugum Domini ab adolescentiâ sua:* obediens Deo. 4. Cur *Leuit.* 11. Deus, vt immundas aues, cygnum quoque ab ara remouit, noluitque offerri? An quod in sola senecta moriens semel cantet, non in vita? Sed quidam dealbati cygni aiunt: in agone pœnitentiam agam, *&c.* Non sic te docuit Duodennis. Bona indoles mature emicat.

PARS III.

De cura vxorum, ac prolium.

Vxor viri socia esto.

1. ASCēdentibus illis Ierosʃ. Dedecet vxores prodire solas absq; maritis. 1. Gen. 1. *Faciamus ei adiutorium simile sibi:* alia lectio: *quod sit cum eo,* vt custode, duce. 2. Cant. 7. *Ego dilecto meo; & ad me conuersio eius,* oculo dilectionis & obseruationis. 3. Psal. 127. *Vxor tua sicut vitis abundans,* in prolificatione, *in lateribus domus tuæ;* non foris sola, vagaque, sed domi inter proles ac familiam. 4. *Exod.* 4. Moyses causam Israëlitarum acturus coram Pharaone, secum duxit vxorem; licet ea nulli vsui foret.

Sed vsque ad aram.

Attamen in itatione Ierosolymam, ac reditione separatim ire solebant viri per turmas, ac fœminæ: maioris pietatis causa. 1. Caue. Gen. 3. *Præcepit nobis Deus, ne comederemus, & ne tangeremus: ne forte moriamur.* En: tactum quoque vetuit. Facilis enim descensus à tactu ad gustum; ab hoc ad vsum. 2. Suam in hoc innocentiam *Iob.* 31. testatus, se consolatur in fimo. *Si vidi solem, mulierem, cùm fulgeret, & lunam incedentem clare; & osculatus sum manū meam ori meo.* Chaldæi, inter quos habitabat Iob, solem & lunam adorabant. Ita multi vxores, aut concubinas. 3. Psal. 118. *Beati immaculati.* sed orat: *viam iniquitatis amoue à me:* id est, occasionem: Qua certior vix vlla, quam pellex. Periculum vt dilectioni, sic perditioni proximum. 4. Etiam viri à fœminis separatim sepeliebantur. *Gen.* 23. Sepeliuit in spelunca agri duplici Saram, Abraham: *Glossa:* alia pro viris, pro fœminis alia.

Mores & pietas prolium sit cura parētum.

II. In comitatu erat *ascendentibus illis.* Sint & modò proles cum parentibus in tēplo. Nā solis domi multa pericula. 1. *Exod.* 32. Aberat à filijs Israël pater Moyses: *& sedebant bibere; & surgebant ludere:* id est, idololatrari. 2. Tempus obseruat Dæmon: Vti Iobo, c. 1. sacrificante, liberi epulabantur, & opprimebantur.

Id Deo gratum.

3. Curam pro liberis Deus recompēsat parentibus. Ecce: Pentapolim exusturus Gen. 18. ait: *Nū celare potero Abraham, quæ gesturus sum?* Cur nō potes? *Scio enim, quia præcepturus sit filijs suis, & domui suæ post se, vt custodiant viā Domini.* Idcirco Eccl. 7. *Filij tibi sunt? Erudi eos, & curua eos à pueritia eorū.* 5. Id egit Tob. c. 4. Helcias in Susanna, *Dan.* 13.

Neque in opes curentur. At multi plus opibus, quam pro lib. student. 1. Similes solicitis de calceo Sicyonio, vt aiunt; non de pede, *Plut. de educ. liberis*. 2. Aristippus adductum filium se eruditurum patri ait; *mille dragmis*. Patrique idē, *his seruum empsitem*, dicenti respondet: *hoc fac, & habebis duos*.

PARS IV.

De festo nefasto, perdito Christo.

Victitatio pueri triduana. I. ET *requirebāt eum inter cognatos Nazarenos, in comitatu virorum*. 1. *Orig. hom.* 19. *in Luc.* putat factum inuisibilem remansisse: Vti & *Ioan.* 8. lapidandus. 2. *S. Bern.* putat eum triduo mendicato victitasse; amore paupertatis. Huc illud 2. Cor. 8. *Propter vos egenus factus est*, vbi S. Basil. legit Græcè *mendicus*. 3. Verisimilius est, Angelos ei ministrasse.

Dies festi multis infesti ex culpa. *Remansit puer.* Eheu! in festo perdi Christum? In que templo? Et quidem id multis. 1. Sic Saul 1. *Reg.* 13. dicto citius offerēs peccat; regnoque exuitur. 2. Ozias rex thurificaturus, leprosus fit. 4. *Reg.* 15. 3. Pharao natalia sua epulo celebrans, œconomum decollat. *Gen.* 40. 4. Vasthi regina perdit diadema in Regis solenni conuiuio. *Esth.* 1. 5. Philistæi, arca in fanum Dagon introducta, Deum perdunt. 1. *Reg.* 5. Atque ista in Festis. Infeliciter?

Custodia cordis necessaria ad sapientiā. II. Quid prodest bona tua conseruasse; si Deum non serues? 1. Salomon impetrauit sapientiam 3. *Reg.* 3. At satius erat sic orasse, ait S. Amb. *Da vt sic te possideam; vt nunquam amittam*. Ergo. Prou. 4. *Omni custodia custodi cor tuum*. Multæ enim technæ hostis, & pericula; vt facile perdatur.

2. Ad robur spiritus. 2. Samson *Iud.* 16. erat fortissimus; At in crinibus ei vis omnis. Sic, si in cogitationes admiseris prauam vnam, succidet hæc alias omnes robustas; quasi crines Samsonis *Iud.* 16. 3.

3. Terrorē hostis. Salomon, 3. *Reg.* 10. leones XII. adhibuit throno custodes: ô, si cordi! Similes multi, diligētiores auri, quam animæ sunt custodes. 4. 1. *Par.* 9. Duo custodes templū Salomonis claudebant, & obseruabant, quando arca prodiret in agros. Tute te claude, & obserua. 5. Dauid castra Saulis ingressus, stertentibus Ducibus hastam Regi abstulit, 1. Reg. 26. *Filij mortis estis vos*, ait, *qui non custodistis Dominum vestrum, Christum Domini*. Tales filij; qui Deum in corde non obseruant. 6. Imitare Salomonem. 3. *Reg.* 10. qui ad templi defensionem multa scuta ex auro, & hastas suspendit in templo. Arma nostra cordis seruandi est charitas. Si desint aurea, sume ærea, imitatus Roboam qui eadem æneis commutauit. id est, timorem & mortificationem arripe.

4. Ad Religionem internam. 5. Ad hostes arcendos. 6. Ad securitatem.

Ætas duodennis lubrica est. III. Perdebatur puer XII. ætatis anno. Ætas periculosa. 1. in hac pueri in Bethel, irrisores Elisæi, deuorantur ab vrsis. 4. Reg. 2. 2. Prou. 30. *Tria sunt mihi difficilia: & quartum penitus ignoro. Viam nauis in medio mari, &c. & viam viri in adolescentia*: 3. Sunt, qui credant ægrum à paralysi annis 38. cœpisse infirmari ab anno XII. ætatis, *Ioan.* 5. 4. Dæmoniacus. *Marc.* 9 à pueritia vexatus fuisse traditur. O damnum. Christum si perdas! Nam infanda succedunt mala, præsentia, & futura. Isa. 24. *Cum cantico non bibent vinum*, id est, peccatum, *Amara erit potio*, malorum subsequentium, *bibentibus illam*. Ita S. Thom. interpretatur.

PARS V.

De amisso Filio, Matrisq; dolore.

Fuga ad Religionē est heroica. I. NOn temere, nec fortuito deseruit parentes Dominus. Res patres cælestis agebatur: In qua non semper parentes consulendi. 1. *Hieron.* epist. ad Heliodorum & Nepotianum, *Si super limina domus pater & mater iaceant, vt ingressum prohibeant; per calcatum perge patrem, per calcatam perge matrem; & nudus ad crucis vexillum euola. Summum enim pietatis genus est, in his fuisse crudelem*.

crudelem. 2. Moyses tribus benedicens singulas, Leuiticam sic commendat. Deut. 33. *Qui dixit Patri suo, & Matri suæ; Nescio vos, & fratribus suis; Ignoro illos, & nescierunt filios suos, hi custodierunt eloquium tuum.* quo certiores salutis forent.

Quicquid expostulet mundus.

Vt Laban cum Iacob, *Gen.31.* Sic mundus cum Neophytis expostulat: *Cur ignorante me fugere voluisti, nec indicasti mihi, vt prosequerer te cum gaudio, & canticis, & tympanis, & cytharis? Non es passus, vt oscularer filios meos, & filias? Cur furatus es Deos meos?* En, 1. obijcit mundus difficultates ordinum. 2. Offert suas blanditias & oscula. 3. Queritur idola sibi auferri, opes, honores, &c.

Vel suadet.

4. O quot à proposito retrahuntur dicto simili: *Reuertere fili & dormi*: quo Heli vocatum à Deo Samuëlem relegabat ad somnum. Age, animum hunc exue; meliora capesse, & meliora; dormi, fruere opibus, ætate, amicis, &c. O belle: Si clam talibus pergas ad religionem.

Quæstiunculæ tres.

II. Quæris: 1. Cur Ierosolymis manserit? Vt minorennis det specimen sapientiæ; quo adultiori credatur facilius. Nihilominus tamen post dixerunt: Matt.13. *Vnde huic sapientia hæc & virtutes?* Et Ioan. 7. *Quomodo hic litteras scit, cùm non didicerit?* 2. Cur ætate duodenni? *Beda* ait: Quia hac se prodit indoles; quo spectet. *Ambr.* ait: Quòd totidem Apostolos erat vocaturus. 3. Cur inscijs parentibus? *Euthymius* ait: Ne si dixisset, dissuaderent; Sicque inobediens videretur. *Beda* rectius: Vt alium in cælis habere se patrem ostenderet facto.

Dolor Matris ex amissione.

III. At indoluit Mater. Et acerbè. 1. Plus quam Ruben *Gen.37.* nō reperto Iosepho in cisterna: *Puer, ait, non apparet: & ego quo ibo?* 2. Audire video quærentem, Psalm.79. *Ostende faciem tuam, & salui erimus.* Cant.2. *Sonet vox tua in auribus meis.* Cant. 1. *Indica mihi, vbi pascas, vbi cubes.* 3. Sisarâ, Tribuno Iabin Regis, *Iud.5.* agente militiæ, mater eius omni die per fenestram prospiciens eorsum versus, absentiā filij ægre ferebat. Quanto amplius hæc Mater talis Filij?

4. Sic mater Tobiæ, *cap.10. Heu, mi fili? Vt quid misimus te peregrinari?* Plus Maria sub corde tacito. 5. Ideoque cum sponsa Cant. 3. *Surgam, & circumibo ciuitatem per vicos & plateas, quæram quem diligit anima mea.*

Gaudium ex inuentione.

At, vt tristis amissio; sic læta inuentio filij inter Doctores. 1. Iacob, viso Iosepho inter Proceres Ægypti, ait Gen.46. *Iam lætus moriar, quia vidi faciem tuam.*

2. Fortè Mater sic ad ipsum: Psalm.29. *Conuertisti planctum meum in gaudium.* Tob. 3. *Non delectaris in perditionibus nostris; sed post tempestatem tranquillum facis; & post lachrymas & fletum exaltationem infundis.* Psal. 91. *Secundum multitudinem dolorum meorum in corde meo consolationes tuæ lætificauerunt animam meam.*

PARS VI.

De inuentione Pueri in templo.

Inuenitur non in cognatione.

I. Reperitur; sed non inter cognatos. 1. Sic enim ipse *Gen.12.* iussit: *Exi de terra tua, & de cognatione tua.* 2. Et Ps.44. *Audi filia, & vide, & inclina aurem tuam, & obliuiscere populum tuum; & domum patris tui.* 3. Et Luc.14. *Si quis venit ad me, & non odit patrem suum, & matrem suam, &c. non potest meus esse discipulus.*

Sed in templo.

II. Reperitur inter Doctores. 1. Iussit Dominus, *Exod.25.* Vt in templo 7. lampades aurei candelabri arderent. En iam donis 7. S. Spiritus illustrem Iesum, vt perstringit oculos doctorum?

Docens.

2. Nempe Col.2. *In quo omnes sapientiæ & scientiæ Dei thesauri absconditi sunt.* Et quod *Luc.2.* dicatur profecisse *sapientia & ætate, & gratia coram Deo & hominibus*: id Beda intelligit sic; quod specimen dederit.

Verè is fuit locuples Ezechias, qui Synago-

Inter Doctores. nagogæ legatis aperuit thesauros. 4. *Reg.* 20. Quos? S. Vincentius putat de Messiæ aduentu: Itemque An. XII. hebdomadæ Danielis exactæ? An sceptrum Iudæ defecerit? Quæ Messiæ qualitates? Quæ eius miracula futura, quibus agnoscatur? &c.

III. Reperitur in medio Doctorum. O mutationem! Antea in medio animalium inuentus: post in medio latronum. Et rectè. Pertinent Doctores ad templum; animalia ad stabulum: latrones ad crucem. 1. Erat inter Doctores, qualis sol inter planetas; propitiatorium inter Cherubinos; Arca inter Tribus Israël. Psal. 21. *In medio Ecclesiæ laudabo te.*

Disertissimus. 2. Erat, quale *lilium conuallium. Cant.* 2. inter dumeta, id est, eloquentissimus.

1. Lilium enim Theophrasto est hieroglyphicum eloquentiæ. Vnde Homerus finxit legatos Troianos comesse liliũ *Trides* purpureum, tribus aureis lineis insigne. 2. Ad hanc eloquentiam pueri & sapientiã sordet. Papirius Prætextatus puer Romanus, sapienti responso curiositatem matris deludens, *Agell. lib.* 13, 3. Iosephus, *Gen.* 41. Somnia Pharaoni interpretans. Est infans. Daniel. *cap.* 13. lasciuos senes conuincens.

Non sic impij, non sic templorum profanatores. IV. In templo inuentus disputans; At multi inibi sunt vendentes simoniace; aut alia profana, loci prætextu, velantes.

1. Vt Absalon, 2. *Reg.* 15. fingit se oblaturum in templo; cum in fratrem conspiraret, regnum inuasurus. 2. Sacrificuli Dagon. 1. *Reg.* 5. nunquam voluere id limen calcare pedibus, id quod Dagon ceciderat diffractus, quod suus id Deus tetigisset. Et Christiani, ac sacerdotes hodie templum Dei, tam sanctum, sæpè conscelerabunt? 3. Magna erat abominatio, cum C. Caligula statuæ suæ in templo Ierosol. voluit sacrificari. De qua Christus, Matth. 24. *Cùm videbitis abominationem stantem in loco sancto, &c.* At maior; stans in templo simoniacus, incestuosus, vsurarius, &c. 4. De filijs Heli scribitur 1. Reg. 2. *Erat peccatum puerorum grande nimis coram Domino, quia detrahebant homines sacrificio Dei.* Idemque hodie, eheu! verum nimis.

Et istud peccatum est; spiritalem virum negotijs se ingerere sæcularibus, & vanescere. Quin hos iure vel mundus ipse persequitur; Vt Laban citatis equis Rachaëlem persequebatur, raptricem idolorum ipsius. *Genes.* 31. Idola superbiæ, auaritiæ, luxuriæ, &c. vobiscum fertis in templa, monasteria, adque aras. Vah! Perora facta ex dictis protreptica recapitulatione. *Non sic Religiosi vani.*

DOMINICA II. POST EPIPHAN.

Nuptiæ factæ in Cana Galilææ. Ioan. 2.

ISraëlitæ, 1. Reg. 10. à Samuële Regem domi; militiæ Ducem postulant. Datur Saul; at licet capite cæteris altior, despicitur nonnullis; deseritur, nec paretur ei. Interim Rex Ammonitarum indicto Hebræis bello obsidet Iabes. Aduolat Saul; profligat hostem: Tum vero omnis Israël ei fidem iurat. Regemque agnoscit. Ita Iudæi Messiam diu postularunt: qui ipsis honori, hostibus terrori foret. (Nam regifice appariturum opinabantur.) Venit, & capite Diuinitatis altior cunctis. At despicitur. Dum factis nuptijs, miraculum edit; tum primum nouitius discipulorum cœtus in eum credit.

Quare de hoc nos.

I. *Triplicem esse statum Christianorum.* II. *Quis sponsus? & an bonum matrimonium?* III. *De amore coniugali.* IV. *Quomodo vxor ducenda, Christusque inuitandus?* V. *De vxorum dotibus, & conuiuijs spiritalibus.* VI. *In mundo deficere vinum bonum, abundare malum.* VII. *De Christi voce;* Mulier. VIII. *De Christi vino ex aqua facto.*

PARS

PARS I.

De triplici statu Christianorum.

Tres status Ecclesiæ.

1. TRes in Ecclesia sunt status : Deo grati singuli. Virginalis: dum Matrem non nisi Virginem elegit. Vidualis: dum Annæ se in templo manifestare dignatus est. Coniugalis: quem præsens cohonestat. Sunt , qui hos arbori componunt. Coniugalem radici , terra obrutæ: Vt pote curis terrenis pressum. De quo 1. Cor. 7. *Tribulationem carnis habebunt huiusmodi* id est, vt D. Thom. exponit: *Occupationes & afflictiones.* Virginalem ac Vidualem; verbo. Continentium statum ramis conferunt diffuse luxuriantibus. Hos falce castigat, putatque colonus, quasi sæuus : at bonus: radicem verò fouet, fodit, stercorat. Nam disciplina seuerior & mortificatio debetur Continentibus : indulgentia quædam corporis coniugatis.

Boni singuli.

Vere Prouer. 3 *Pulchræ sunt viæ Domini.* Non vna, qua itur ad astra; sed plures. Item vere Apostolus. *Ex vna radice* , coniugali, *multi prodeunt rami* , continentium. At omnia pulchra.

At gradu diuersi.

II. Sed ordine tamen. 1. Quo scilicet Arca Noe extracta fuit , fabrica tristega. *Gen.* 6. Hanc *S. Aug. l.* 15. *de ciu. c.* 26. vult trinum Ecclesiæ statum designare. 2. *Theop. in* 1. *Timoth.* 4. confert Matrimonium plumbo: quod onus graue : Viduitatem argento: Cœlibatum virgineum auro.

3. Ecclesia vineæ confertur in Script. At œconomus Pharaonis *Gen.* 40. ait Iosepho: *Videbam coram me vitem, in qua erant tres propagines :* Trium statuum Ecclesiæ vnius. Hi cœlum , terramque fœtu multiplici complent.

4. Seminis euangelici pars quarta, cadens in terram bonam, fecit fructum centesimum, sexagesimum, tricesimum. Matt. 13. Id est : vt vult *S. Hier. l.* 1. *contra Iouin. Et in Matth. Et in Apolog. ad Pamma. Et S. Athan. in epist.* fructum Virginum , Viduarum, Coniugum.

PARS II.

Quid hic sponsus? & an bonum matrimonium?

Sponsus non fuit Ioannes.

1. S. *Hier. Beda* , &c. plurimi sentiunt, Sponsum fuisse Ioannem Euangelistam : quòd omnem alias turbam exosa. B. V. M. nuptijs cognatorum interfuerit. Infirma coniectura hæc.

Et ratio obstat. 1. Ioannes non fuit Cananæus : Et iam tum erat cum fratre ad Apostolatum vocatus: eratque cum Christo conuiua nuptialis. 2. Omnis S. Patrum antiquitas S. Ioannem virginem permansisse affirmant; Aug. etiam matrimonium iniisse negat. 3. Aderat Christus, vt præsentia ratum haberet matrimonium; non vt ratum dissolueret , Sponsum ad se vocando.

4. Ioannis vocatio , & sequela Christi cœpisset, in domo nuptiali : at cœpit ad mare Tyberiados. *Matt.* 4. *& Mar.* 1.

Apocryphum aliud.

Quod *Nicephorus l.* 8. *c.* 30. dicat sponsum fuisse Simonem Cananæum: Et *S. Antonius p.* 3. *sum. tit.* 1. § 5. sponsam Mariam Magdalenam ; dein vagæ sequacem Veneris: quod matrimoniali esset iam priuata: vtrumque apocryphum est.

Epuli nuptialis vsus peruetus est.

II. Epulæ porro connubiales sunt antiquissimæ. 1. *Gen.* 29. Laban ad Liæ, & Rachaelis nuptias : Samsoni suus pater ; *Iud.* 14. 2. Raguel *Tob.* 9. suæ filiæ , 3. Assuerus. *Esth.* 2. suæ Estheræ magnificas epulas nuptiales parauit.

4. Item Rex suo filio; *Matt.* 22. cui simile est regnum cœlorum. 5. Apoc. 19. *Beati, qui ad cœnam nuptiarum Agni sunt vocati.*

Bonum est Matrim.

III. Matrimonium ipsum hæresibus exagitatum fuit: præcipue quinis. 1. Saturnini, Marcionis, Iouinia. &c. asserentium, malas

malas esse nuptias: vt pote ob Adæ peccatum inuectas. Nec enim in statu innocentiæ futuras: sed Deum alio modo genus humanum propagaturum fuisse.

Et nuptiæ 2.

2. Montanistarum, secundas nuptias esse vetitas: easque adulterijs pares docentium. At contra 1. Cor. 7. *Si dormierit vir eius, cui vult, nubat: tantum in Domino.* 1. Tim. 5. *Volo iuniores viduas nubere, filios procreare, matres familias esse.*

Estque sacramentum.

3. Armenorum & Lutheri. Negant hi matrimonium esse Sacramentum, aut vllam conferre gratiam. At contra. 1. Eph. 5. *Sacramentum hoc magnum est: dico autem in Christo, & in Ecclesia*: 2. Hebr. 13. *Honorabile connubium in omnibus, & chorus immaculatus.*

Et insolubile.

4. Volentium esse dissolubile propria voluntate. At contra. 1. Matth. 19. *Quod Deus coniunxit, homo non separet.* 2. Et 1. Cor. 7. *Mulier alligata est legi, quanto tempore vir eius viuit.*

Infra Virginitatem.

5. Iouiniani, qui matrimonium virginitati anteponebat. At contra. 1. Cor. 7. *Qui matrimonio iungit virginem, bene facit: & qui non iungit, melius facit.*

PARS III.

De amore coniugali.

I. HOnorabile est Matrimonium. Quia autor eius Creator in paradiso: Idemq; occultos, ac mutuos inseruit igniculos. Sensit *Gen.* 2. hos Adam dicens; *Hoc nunc os ex ossibus meis, & caro de carne mea.*

Vxor diligenda est caste, iubente Deo.

Tenentur ergo se amare; at honeste, seseque iuuare. 1. Nam *propter hanc relinquet homo patrem & matrem, & adhærebit vxori suæ.* 2. Vnde Ephes. 5. *Viri diligite vxores vestras.* Non ficte, & luxuriose; Vt Sichimitarum Princeps Dinam. *Gen.* 34. Nec assentatorie; vt Samson Dalilam. *Iud.* 16. Nec ob opes; vt Adonias Abisai. 3. *Reg.* 2. Non lasciue; Vt septem mariti Saram. *Tob.* 3. Sed corde puro, *sicut Christus dilexit Ecclesiam.*

Iubente natura.

3. Notat *Magister senten. lib.* 1. Vxorem factam esse non ex capite, ne superbiret, dominatiq; vellet: Nec è pedibus, ne vir eam mancipij loco haberet. Sed è costa sinistra; vt corde toto comparem vir diligeret, vti alteram se. Ideo Deus ambos non ex diuersa materia creauit; sed vna: & illam ex hac fecit: ne vlla vtriusque foret diuersitas, nisi sexus: sed essent *duo in carne vna.*

Et necessitate.

4. Fingit *Plato in sympos.* duplicia membra omnia Deum homini principio tribuisse. sed quia inde superbe insolescebat; quædam fecisse singula; Vt caput, cor, iecur, &c. Vt ea nobiliora ope ignobiliorum indigeant. Sic & vir opus habeat fœmina; si prolificare velit: Et habitam foueat libentius, vt partem sui.

Frendente Sathana.

5. Satana perdente omnia, quæ Iobi erant; solum vxorem non attigit. Cur? An vt viro exprobraret? Forte. At certius; quia dixerat Deus, *Iob.* 2. *Veruntamen animam ipsius serua.* Atqui vxor est dimidium animæ viri. Tanto concordius viuant!

Approbante Deo.

6. Eccl. 25. *In tribus placitum est spiritui meo, quæ sunt probata coram Deo & hominibus: Concordia fratrum; Amor proximorum; & vir, & mulier bene sibi consentientes.*

Dissidium est tyrannis.

II. Horum enim dissidio nil peius 1. Vt si duo inimicissimi essent connexi. Sicut istud Mezentij tyrannidem reddidit insignem, quod

Corpora corporibus iungebat mortua viuis: & viua viuis; vt memphiti sua, & famis rabie se conficerent. Talis est tyrannis coniugum dissidium, eodem attellatorum iugo.

Lepide.

2. At amore eorum mutuo, honoreque nil melius. Leo Bizantius legatus ad Athenienses seditiosos componendos, exorsus orationem risum aqualiculo grandi mouebat. Casum is vertit in vsum: dicens. Est mihi vxor me crassior triplo: & vnus tamen lectus capit ambos, cum

eadem volumus: sed cum dissentimus; integra domus nos vix capit. Dixit: simul pacem persuasit discordibus cum Magistratu.

Deus præ vxore esto.

III. Amanda tamen est vxor: sed vsque ad aras. 1. Non vt *Luc.* 14. inuitatus ad nuptias cœlestes respondit: *Vxorem duxi, & ideo non possum venire.* Cæterorum nullus dixerat; nolo ire: solus hic rigide abnuit. 2. *Relinquet* quidem *homo patrem & matrem, & adhærebit vxori*: At non Deum Heu! multis id hodie frequens. Optimè ergo hi Cananæenses; qui Iesum & Mariam inuitârunt. Iosephum iam mortuum putat Epiphanius.

PARS IV.

Quomodo vxor ducenda, Christusque inuitandus?

1. Vxor ducenda intuitu Dei.

1. QVomodo autem vxor ducenda sit; 1. id ex *Genes.* 2. *Rupertus* obseruat: Quod Deus Adæ soporem immisit, facturus Euam: id est, in ecstasin rapuit. Docet sensus exteriores occludendos, Deumque intuendum in vxore ducenda, Vxor enim bona donum Dei est: estque Dei manu sumenda. 2. Prou. 19. *Domus, & diuitiæ dantur à parentibus: à Domino autem propriè vxor prudens.*

Non forma.

Ne imiteris filios Seth, *Gen.* 6. Qui capti filiarum Cain forma, gigantes procrearunt; quorum nequitiæ debitum fuit diluuium.

Non fastus causa.

Non imiteris Esau, *Gen.* 28. qui duxit, quas ob fastum parentes non ferebant. Vah purpurissantes vultum, & adulterantes cerussatrices!

Fidelis esto.

Non Samsonem: qui alienigenam, alterius religionis, duxit, *Iud.* 16. & sibi interitum acquisiuit. Quæ pericula vt euites; Christum cum Maria inuites.

2. Inuitatur Christus si is sit finis.

II. Tunc inuitas; cum ipse præcipuus est finis matrimonij: vt ipsi seruiatur tutius; At si Plutum, Venerem, Bacchum, Iouem nobilem, Priapum, &c. inuites; quid boni speres? 1. Exemplo sint septem viri Saræ, omnes Sathanæ pabula. 2. Felix connubium, quod à Deo: Quod à carne oritur, infelix! Tob. 8. *Filij quippe Sanctorum sumus: ideo non possumus ita coniungi; sicut gentes; quæ ignorant Deum.* 3. Idem, vt cœpta secundet Deus; ita precatus est: *& tu Domine scis, quia non luxuriæ causa accipio sororem meam coniugem: sed sola posteritatis; in qua benedicatur nomen tuum in sæcula sæculorum.*

Si sit principium.

Si subsit virtus.

4. Tunc inuitas Christum; cum virtus spectatur; non dos, non forma, &c. Disce ex Abrahæ seruo Eleezer: Is sic ad parentes Rebeccæ. Gen. 24. *Dominus benedixit Domino meo valde, & magnificatus est: dedit ei oues & boues, argentum & aurum, &c.* En gratus Deo, eius memorat beneficium.

Absit improbitas.

III. Iam, quia fit secius: hinc lachrymæ: probra filiorum, vxorum, ruinaque domus, &c. 1. Cur Ioram, cæsis fratribus, iam Rex solus, lapsus est in idololatriā? 4. Reg. 8. *Filia quippe Achab erat vxor eius: & fecit malum in conspectu Domini.* 2. Achab cur idolis immolauit? Prophetas occidit? Dei cultum profligauit? 3. *Reg.* 11. *Concitauit enim eum Iezabel vxor sua, & abominabilis factus est: in tantum, vt sequeretur idola, quæ fecerant Amorrhæi.*

Vt adsit prosperitas.

Inuita Christum: ne, dum in vxorem, simul incidas in infernum. Eccles. 25. *Commorari leoni, & draconi placebit; quam habitare cum muliere nequam.*

PARS V.

De vxorum dotibus, & conuiuiis spiritalibus.

Dotes variæ sunt modestia.

1. DOtes in vxore ducenda quas spectes, 1. sub allegoria accipe Nathanis prophetæ. 2. Reg. 12. *Pauper nil habebat omnino, præter vnam ouem paruulam: quam emerat, & nutrierat: & quæ creuerat*

apud.

apud eum filijs eius, simul de pane illius comedens, & de calice illius bibens, & in sinu eius dormiens; eratque illi sicut filia. Sit ouis vxor, dulcis, mansueta, &c. 2. Eccl. 26. *Gratia super gratiam mulier sancta, & pudorata.* En dotes sanctitas, pudor.

Sanctitas.

Castitas.

3. Prisci castitatem pinxere Mulierem cum serto è varijs floribus absque rosa reti amictam vultu, totòque corpore.

Rosa enim Veneri sacra erat. Ita vxor floreat virtute? & amicta est satis.

Virtus omnigena.

4. Alij pingebant Mulierem gemmis ornatam; inque fronte pyropis lucebat vt sol: vestitam viliter adusque pedes. Ita vxoris cultus sint virtutes; non vestes. Pedes sint tecti: id est, raro in publicum prodeant.

Epulis adhibendi spiritales.

II. Christus vero nuptijs adest, ideo quoque ne scandalizeris, ex visis apud nuptias viris spiritalibus. 1. Horum lydius lapis sunt conuiuia, ad quem eorum modestia examinatur. Ad aram, in suggestu, in choro videri, esseque zelosum, ac ædificationi, facilè est: at non item in epulis.

2. Magni id sapientia ipsa vel in se ducebat: Eccl. 24. *In plateis, sicut cinnamomum & balsamum, aromatizans odorem dedi*: In publico, in suspectis locis esse integrum hæc laus est.

3. Ergo ab inuitato Christo, eos inuitare disce; qui amant modestiam, virtutem: idque in honorem Matrimonij. *Deut.* 14. Iubetur ad mensam adhiberi Leuita. *Comedes coram Domino Deo tuo, & epulaberis tu, & domus tua, & Leuita, qui intra portas tuas est. Caue, ne derelinquas eum.* Nimirum persona & officium viri talis monet Dei & honesti.

III. Hodie ad lachrymas citius; quam epulas inuitatur Christus. quia Psal. 77. *Cùm occideret eos, quærebant eum, & reuertebantur, & diluculo veniebant ad eum.* At in prosperitate, *incrassatus est dilectus, & recalcitrauit; incrassatus, impinguatus dereliquit Deum fatorem suum, & recessit à Deo salutari suo.* Deut. 32.

Non sic timens Dei, & amans: qui ait Psal. 33. *Benedicam Dominum in omni tempore, semper laus eius in ore meo.*

PARS VI.

In mundo deficit vinum bonum; abundat malum.

Inopia in mundo ipsa copia est.

D*Eficiente vino*, scilicet Voluptatum, 1. In mundi conuiuijs semper vinum deficit. quia in eo nunquam est vera satietas, & lætitia: sed breuis. 1. Iob. 21. *Ducunt in bonis dies suos: & in puncto ad inferna descendunt.* ô vtinam inuitam?

2. Daniel. 5. Regi Balthasari conuiuium instruxit mundus regificum: At mox defecit vinum & ruit regnum. 3. Luc. 16. *Epulo viuebat quotidie splendide*: At vinum defecit, *mortuus est, & sepultus in inferno.* 4. Iob. 1. Filij eius in domo primogeniti epulantur: at euersa domo obruuntur. Defecit vinum, ô defectus infelices!

Omnia desunt mundo.

Mundo omnia deficiunt: & tamen habere se omnia iactat. 1. Panis: vt Sauli, 1. Reg. 9. *Panis defecit in sitarcijs nostris.* 2. Aquæ haustus: Iosu. 4. *Defecerunt aquæ Iordanis*: & in obsidione Bethuliæ *defecerunt cisternæ*: Iud. 7. 3. Dies: Ps. 77. *Defecerunt in vanitate dies eorum.* 4. Cor & anima: Ps. 72. *Defecit cor meum, & anima mea* 5. Peccatores: Ps. 103. *Deficient peccatores à terra, ita vt non sint.* 6. Vita Ps. 30. *Defecit in dolore vita mea.*

Præter dolum.

Omnibus deficientibus mundo, sola *non defecit de plateis eius vsura & dolus*, Psa. 54. Cœlo autem nil vnquam deficit. Ergo. Luc. 12. *Thesaurizate vobis thesaurum non deficientem in cœlo.*

Mundi vinum quale.

II. Nec solum in mundi nuptijs vinum deficit: sed si quod dat; id turbita vappa est. 1. Psal. 74. *Fæx eius non est exinanita: bibent omnes peccatores terræ.* Imo Deut. 32. *Fel Draconum vinum eorum.* 2. Noxium, quo No-

achos

achos etiam mundus inebriat, pudendaque reuelat. *Genes.* 9.3. Sodomiticum, *Gen.* 19. quo Loteani incœstus committunt. 4. Vinum sacerdotibus olim vetitum. Leu. 10. *Vinum, & omne quod inebriare potest, non bibetis, tu, & filij tui, quando intrabitis in tabernaculum testimonij: ne moriamini.* Vetitū Nazaræis. Numer. 6. *Vir, siue mulier cùm fecerint votum, vt sanctificentur, & se voluerint Domino consecrare; à vino, & omni, quod inebriare potest, abstinebunt.* 6. Vinum est mundi, quod pararius & læno Holofernis Vagao Iudithæ propinauit: Iudith. 12. *Non vereatur bona puella intrare ad Dominum meum, vt bibat vinum cum iucunditate.* 7. Vinum, quo iustis iniqui detrahunt. Psal. 68. *Aduersum me loquebantur, qui sedebant in porta: & in me psallebant, qui bibebant vinum.* 8. Vinum quod sponsa reijciebat. Cant. 1. *Meliora sunt vbera tua vino*: vbera consolationum Dei præstant vinis sæculi. Hæc respue; appete ista.

PARS VII.

De Christi voce, Mulier.

Vocis huius causa erat. *1. Diuinitas Christi.*

1. DEipara, vt honori consuleret, & inopiæ coniugum; vtque grata esset pro inuitatione, ait: *Vinum non habent.* Cui seruator: *Quid mihi, & tibi, mulier?* Bis dicta *Mulier* est: hic, & sub cruce, *Ioan.* 19. Alias plus decies audijt *Mater Iesu.* Atque illud Antonomastice; cum respectu ad istud, Prou. 31. *Mulierem fortem quis inueniet.*

Montanistæ, & Manichæi inde astruebant; Christum non habuisse verum corpus. q. d. Non te matrem agnosco. At 1. eo se Deum esse declarauit; miraculaque edi non humana potentia. Atque in hoc nil sibi cum matre esse commune, Ita *Orig. Aug. Greg. & communis.*

2. Humanitas eius. 2. *S. Bern.* tamen *serm. 1. in hoc Euang.* etiā de humanitate Christi id accipit. q. d. Hactenus, cum, quæ tua erant, humana egi, *eram subditus tibi*, Luc. 2. at nunc, cum acturus sum, quæ patris mei sunt, ad quæ missus sum; in his *nil mihi, & tibi.* Belle! Aug. tract. 9. in Ioan. *Miraculum exigebat Mater: at ille, tanquam non agnoscat viscera humana, operatus facta diuina:* sic loquitur.

3. Item instructio Ecclesiasticorum, ne cognationi plus dent, quam Ecclesiæ.

II. Item *docet, ad Dominum conuersi semel, de carnali propinquitate minus simus soliciti,* ait *S. Bern. serm. 2. hic* Malè ergo Episcopi, Canonici: qui suos Ecclesijs obtrudunt: posthabitis dignioribus, 1. *Fulgosus l. 4. c. 3.* refert de Clemente IV. Pontifice. Duas filias nupturas, (quas Iuris professor Bononiæ, ante pontificatum susceperat) dotem ab eo petijsse: At ipsum respondisse: Papæ non sunt filiæ: proinde patrimonio viuite contentæ.

2. *Phil. Diez* ait: Cæci sunt triplices.

Illi sunt inter cæcos triplices.

1. Quos Scipio regit. illi, qui pedum, vel sceptrum gerunt regiminis; & nefande impingunt. 2. Quos catellus ductat. Sunt Leguleij forenses: qui ob lucellum de asini vmbra vitiligium instituunt. 3. Cæcissimi, qui manu ducuntur: sunt Præsules, Sacerdotes: qui cognatos, aut liberos ditant ex aræ eleemosynis. Hi suos secum manu trahunt in tartari præcipitium.

Reguntur à sæcularibus.

3. Themistocli Athenarum Duci, dictum suum infame fuit istud: *Meam vxorem puer regit: vxor me: Athenas ego: ergo Athenas puer meus dirigit.* Turpius viris sacris, Ecclesiarum rectoribus, eos regi affectu sanguinis plus, quàm flaminis.

Abutuntur bonis Ecclesiasticis.

4. Gersonis *l. de vita contemp.* dictum est: *Reus, dum in loco sacro est, comprehendi non potest: At egressus, potest.* Ita bona Ecclesiastica, dum ad pios vsus vertuntur; in asylo manere censentur: at profanis nata, fiunt præda sæcularibus. Vir igitur spiritalis dic matri; *Nescio te.*

PARS VIII.

De Christi vino ex aqua facto.

I. H*Oc fecit initium signorum Iesus: Et manifestauit gloriam suam.* 1. Nec enim minor requiritur potentia ad vinum ex aqua faciendum; quam è nihilo creandum. Sed gloriam inexplicabilem manifestauit. 2. Age confer infima summis. Neque sartor è lapide magis, quam è nihilo vestem parauerit.

Miracula Epiphaniæ.

Nota 1. Satanam voluisse in deserto præuertere Deiparam in impetrando miraculo à Iesu *Luc.* 4. 2. Itē: Christum miracula cœpisse in trāsubstantiationē, vt hic: Et in eadem desijsse; instituendo S. Eucharistiam.

3. Item: Hoc die retro, Christum à Magis adoratum, Et à Ioanne baptizatum: simul Dei filium vtroque declaratum. 4. Vinum hoc miraculosum fuisse optimum, *Perfecta enim sunt opera Dei.* Deut. 32. Sic cæci, claudi, &c. sanati; cæteris præstabant. Isaiæ 35. *Saliet sicut ceruus claudus.*

Defectus temporalium supplet Deus.

II. Deficiente vino nuptiali, tum primum prouidit Iesus. 1. Vt *Exod.* 16. deficiēte farina Ægyptiaca, tum demum manna datum est. Ita tum gaudia fluunt cœlestia, cum vanæ deliciæ deficiunt. Vt merito dicas, Cantic. 1. *Meliora sunt vbera tua vino.* Ista gustanti, facile hoc vinum putet, vt villi vappa.

Defectus spiritualium accidunt in vanis.

2. Vt manna quoque defecit, cum fructus terræ promissæ gustarentur: Sic ad terrenas delicias deficiunt supernæ. Teste S. Bernard. sermon. 6. de Ascen. *Praeoccupatū secularibus desideriis animum delectatio sancta declinat; nec misceri poterunt vera vanis, æterna caducis, spiritalia corporalibus, summa imis; vt pariter sapias, & quæ sursum sunt, & quæ super terram.* 3. Qui vinum iam facit; is *Ioan.* 6. panem multiplicat. Verus orbis paterfamilias, de quo Prou. 9. *Sapientia ædificauit sibi domum, miscuit vinum, & posuit mensam.*

Sex ætates mundi.

Porro sex hydrias *Augustin. comment. in Ioan.* interpretatur ad sex ætates mundi: omnes aqua oraculorum de Christo plenas. Aquam in vinum transisse ait, cum deficientibus figuris, veritas illuxit. Ideo Luc. vltim. *Aperuit illis sensum, vt intelligerent Scripturas. Perora* ex dictorum repetitione hortatoria, cum patho superiorum simili.

DOMINICA III. POST EPIPHAN.

Domine si vis, potes me mundare. Matth. 8.

De Centurione, Euangelij parte altera, vide Feria V. post Cinerum.

NAaman leprosus, 4. *Reg.* 5. ab Elisæo ad Iordanem mittitur lotum se ibi septies; & sanatur. Hic à Christo missus ad sacerdotes, mundatur.

De quo nos

I. *Vanam gloriam officere.* II. *Lepram inficere.* III. *Breuitatem orationis proficere.* IV. *Situm, perfectionemque orantis euincere.* V. *Iesum cito sanare.* VI. *Ad sacerdotes remittere.* VII. *Ingratitudinem Deo odibilem esse.*

PARS I.

Vanam gloriam officere.

Virtutes 1. perimit.

I. VAna gloria virtutum hostis, & pestis est, teste S. Basilio. *inani gloria spiritalium opum est latro; blandus animarum hostis; sub mellis illitu, fraudis sua venena propinat.*

2. Constuprat.

2. Similis Babylonicæ meretrici, *Apoc.* 17: quæ ostro & auro fucata, poculum porrigit abominationis. Ista alienam laudem induta, virtutum vasa aurea præferens, illectat.

3. Despoliat.

3. Ezechias Rex, 4. *Reg.* 20. Assyriorum legatis thesauros ostēdit: ideo sic illi Isaias: *Ecce dies venient, & auferentur omnia quæ sunt in domo*

in domo tua, & quæ condiderunt patres tui vſque in diem hanc in Babylonem. Sic, qui proximis oſtentant virtutes.

4. Putrefacit. ¥ 4. Manna reſeruatum in diem Sabbathi, recens permanebat; *Exod.* 16. at in diem poſtridianam ſeruatũ verminabat: ſic bona opera in diem gloriæ ſeruata, reperiuntur integra: at putiſcunt, verminant. hic oſtentata.

5. Taminat. 5. Moyſis manus in ſinu ſeruata, erat pura: producta vero, leproſa, *Exod.* 4. At in S. Scriptura *manus* deſignat opera.

6. Venenat. 6. Baſiliſcus hominem prior videns, viſu necat: viſus prius, hominis viſu necatur. Sic à nobis agnita noſtræ gloriæ vanitas, perit: non agnita, perimit.

7. Inanit. 7. S. Arſenius ait: Benè operans ad laudem hominum, ſimilis eſt haurienti aquã vaſe pertuſo. Mercedem à Domino talis expectet? Fallitur. Matth. 6. *Amen dico vobis; quia receperunt mercedem ſuam.*

Ergo eas conde. II. Matth. 13. *Simile eſt regnum cœlorum theſauro abſcondito in agro; quem qui inuenit homo; abſcondit.* Theſaurus is bonorum eſt operum.

Ne in flore pereant. 1. Amygdali citius florentes frigore vruntur, nec fructum efferunt: at, quæ ſerius gemmaſcunt, brumæ non ſunt obnoxiæ. Sic oſtentatores recte factorum ſuorum præcipites, *in fine benedictione carebunt.* 2. Apud Ezech. c. 1. animalia duabus volabant; velabãt corpus alis duabus. Sic opera cœleſtia hic ſi texeris ala timoris & humilitatis; protegeris.

Aut auferantur. 3. Vt longum iter habituri crumenam cum auro abdunt: at proferunt alteram cũ nummis in hoſpitijs; periculi cauſa: Ita cor conde, ſecretaſque virtutes: at os, ad neceſſaria promenda in mundi hoſpitio, operi; ſed parce. Ecce Chriſtum: Mundauit leproſum: cauet, ne cui dicat; quo vanæ gloriæ fugiendæ exemplum relinquat.

PARS II.

Lepram inficere.

Arcendi improbi. ECce *leproſus veniens*: nempe exul vrbibus, in agro venit ad deſcendentem è monte. O ſi ſpiritales leproſi hodie ſimili lege exularent ſeparati!

Nam vicina nimis pecoris contagio ſerpit.

1. Fœtent. 1. Iſa. 5. *Facta ſunt morticina eorũ, quaſi ſtercus in medio platearum.* Peccatores ſunt morticina putida, ac fœtida.

2. Plagam accerſunt. 2. Et hi ſæpè in pœnam aliorum peccãtium à Deo tolerantur. Leuit. 26. *Si non volueritis recipere diſciplinam; ſed ambulaueritis ex aduerſo mihi: ego contra vos incedam; & percutiam vos ſepties propter peccata veſtra.*

3. Improbos pariũt. 3. *Num.* 32. Duabus Tribubus cis Iordanem conſidentibus ita Moyſes: *Nonne ita egerunt patres veſtri, quando miſi eos ad explorandam terram, &c. Vos ſurrexiſtis pro eis, incremẽta & alumni hominum peccatorum; vt augeretis furorem Domini contra Iſrael. Vos cauſa eritis necis omnium.* Separandi ergo leproſi ab integris.

Peccatum facit cacos. II. Vere peccatum eſt lepra. 1. Adhebetat intellectum. Nam Sap. 2. *Excæcauit illos malitia eorum.* Vt Naas rex Ammonitarum, 1. *Reg* 11. Galaaditis, prius obſeſſis, petentibus pacem, hanc dat; ſic tamen, vt dexteros oculos erueret eis; ne vtiles in arma rebellarent: Ita peccatum in primis Fidei oculum tenebrat; ſæpeque eruit. *Cui reſiſtite fortes in fide.* 1. Pet. 5. *Sumentes ſcutum fidei.* Eph. 6.

Surdos. 2. Peccato ſurdeſcit anima, vt monitorem non ferat, impatiens verbi Dei. Sicut 3. *Reg.* 11. cum infantes Moloch immolarẽtur, Sacrificuli tympanis obſtrepebant, ne iulatus miſerationem parentibus moueret: Ita peccata aures obtundunt.

Eneruat. 3. Manus lepra eneruat bonorum operum. Prou. 26. *Abſcondit piger manus ſub aſcella, & laborat ſi ad os eas conuerterit.*

Hypocritas.

III. *Leu.* 13. Leprosos lex iussit vestem ad latera dissutã gerere, capiteque nudo clamare obuijs: *Declinate leprosum.* Qui secus: puniebantur. At hodie notorij peccatores se cultu vultuque optimorum similes gerunt, & fallũt hypocritæ. 1. Vt angeli lucis. 2. Vt Pharisæi, *sepulchra dealbata.* 3. Vt Iudæi captum Iesum adorant genu flexo, sed deludunt: Ita isti consputant, colaphisant.

Ora improbos.

Leprosi os obtegere iubebantur. 1. An non *sepulchrum patens est guttur* improborũ? Ps. 5. Blasphemant, mentiuntur, inficiunt, &c. 2. Vt dæmones expulsos Christus *non sinebat loqui*, etiam præconia sua, Marc. 1. Sic vtinam Ps. 30. *Muta fiant labia dolosa.* Quia Eccl. 15. *Non est speciosa laus in ore peccatoris.* 3. Iusta igitur increpatio Psal. 49. *Quare tu enarras iustitias meas; & assumis testamentum meum per os tuum?*

Excommunicatos.

IV. Leuit. 13. *Omni tempore, quo leprosus est & immundus, solus habitabit extra castra* Ecclesiæ, id est, contumax in malo velut excommunicatus esto. Sin' nocet. En: 1. Ozias Rex in fronte percussus à Deo lepra, 2. *Par.* 26. templo quidem eiectus est: at non vrbe: Hinc per annos 52. non erat reperire Prophetam: vt notant *Orig. Hier. Chrys.* Ecce pœnam. 2. An non Acham. *Ios.* 7. ob furtum è spolijs Iericho, causa fuit, vt ad vrbem Hai populus fugatus cæderetur? 3. Achabi Regis peccato non pluit triennio. 3. *Reg.* 17. Pœna omnium erat culpa vnius. 4. Ob blasphemiam Sennacherib, Angelus vna nocte occidit 185000. Assyriorum. 4. *Reg.* 19. 5. Ob Dauidis peccatum, 70000. virorum cæsa. 2. *Reg.* 24. Ecce quantum vnus malus noceat multis bonis. Liquet ergo lepram inficere.

Noxios communicati.

PARS III.

Breuitatem orationis proficere.

Orationis 1. fides.

I. **D**omine si vis, *potes me mundare.* q. d. Credo te Ezechiæ annos XV. adiecisse vitæ, 4. *Reg.* 20. Elisæo dedisse, 4. *Reg.* 4. vt suscitaret Sunamitidis filium: Naamanumque, 4. *Reg.* 5. per Iordanem à lepra mundaret: *Si vis, potes & me mundare.* Sic Amb. Hier. Chrys. Prolixius idem orat Mardochæus, Esth. 13. *Domine mi rex omnipotens, in ditione tua cuncta sunt posita, & non est, qui tuæ possit resistere voluntati: Si decreueris saluare Israel. Tu fecisti cœlum & terram, & quicquid cœli ambitu continetur.* Sap. 12. *subest enim tibi cùm volueris, posse.*

2. Modestia.

Nota leprosi modestiam. 1. Hinc lepram: inde Dei potentiam proponit. 2. Quamuis aueat sanari, non tamen ait: *Sana me.* Age disce: Oratio modesta, quam efficax est: 1. Sic illa Ioannis, 11. *Ecce, quem amas, infirmatur.* 2. Sennacherib obsessor Ierosolymæ, 2. *Para.* 32. 4. *Reg.* 19. blasphemam dedit epistolam, qua lecta Ezechias, ita: *Aperi Domine oculos tuos, & vide, & audi omnia verba Sennacherib, qui misit, vt exprobraret nobis Deum viuentem.*

3. Breuitas.

II. Disce breuiter Deo aperire necessitates. 1. Persequẽte patrem Absalone, Dauid hoc tantum orabat: 2. Reg. 15. *Faciat Deus, quod bonum est coram se.* 2. Heli auditis è Samuele futuris sibi malis ait 1. Regum 3. *Dominus est, quod bonum est in oculis suis faciat.* 3. Idem docemur Matth. 6. *Fiat voluntas tua, sicut, &c.* 4. Vt optime soluit, qui auro: sic qui precatione breui. Hæc; vt aurum pondere, non mole, præstat.

Profani Laconismi.

5. Agesilaus rex Laconum subduxit se orationi ampullatoris dicens: *Ne sutor bonus; qui maiorem pede calceum fecerit.*

2. Lysandri, Laconum Ducis, post deuictos Athenienses, epistola erat: *Captæ sunt Athenæ.* Cui ciues rescripserunt. *Sat est; cap.* 3. Ijdem Philippo Macedonum, multa sciscitanti, sic rescribunt. *Ad id quod scripsisti, Non.* Scribenti eidem, Hostili, an amico modo veniret ad eos? Rescribunt: *Neutro.* Ista *Alexand. ab Alexand. lib.* 2. *c.* 18.

Si sermo breuis ad hominem sic efficax: magis ad Dei omniscientiam oratio breuis Matth. 6. *Orantes nolite multum loqui, sicut Ethnici. Putant enim, quod in multiloquio suo exaudiantur.* Ergo non tam multa, quam multum ora.

PARS IV.

Situm, perfectionemque orantis euincere.

Orandi situs.

I. PLenus lepra, Luc. 5. *genuflexo*, Marc. 10. *& procidens in faciem*, Luc. 5. *adorauit eum*, Matth 8. En modum orandi.

1. Sic Eph. 3. *Flecto genua mea ad patrem Domini nostri Iesu Christi.* 2. Sic Iesus in horto agonizans. 3. Cæsarius Arel. hom. 24. *Prostratus in terram orat medicus. & non inclinatur ægrotus?* 4. Gratum irato Deo. Parcit namque postratis & Leo: sic Deus Iacob. 4. *Superbis resistit, humilibus dat gratiam.*

Deus vult & factum est.

Si vis. Regum in terra nullus, quæ vult, potest. 1. Iob. 23. *Ipse solus est: & nemo auertere potest cogitationes eius: & Anima eius, quodcunque voluit, hoc fecit.* Nam Sapient. 12. *Subest tibi cùm volueris, posse.*

2. Rex Israel misso ad se Naamano ab Benedab Rege Syriæ, vt eum â lepra sanaret; ait 4. Reg. 5. *Nunquid Deus ego sum?* 3. Sisannes Rex Persarum, mirantibus cur tam potens non impleret, quæ statuerat & volebat? respondit: *Ego sum Dominus verborum tantum, & non rerum.* 4. Esto,

Quis nescit longas Regibus esse manus?

Profani Laconismi.

Non illi tamen sunt omnipotentes; vt Deus, 5. Prisci, ait *Vibrian. l. 35.* Deum pingebant. 1. bicipitem: quod omnia sciret. 2. Truncũ pedibus: quod immutabilis: Malach 3. *Ego Deus, & non mutor.* 3. Mancum manus, quod sola voluntate faciat omnia.

Oratio perfecta.

II. *Potes me mundare.* Oratio omnibus partibus absoluta. 1. Fide. Iacob. 1. *postulet in fide, nil hæsitans.* Sic Dauid Psa. 26. *Si exurgat aduersum me prælium, in hoc sperabo.*

2. Humilitate, Eccles. 35. *Oratio humiliantis se penetrat cœlos.* Sic Dauid Psalm. 37. *Non est sanitas in carne mea: Quare Miserere mei Deus.* Non orat; vt prius in statu gratiæ, Psalm. 131. *Memento Domine Dauid.* Iam enim fuisse pudet, ac pœnitet, dicens; *Secundum magnum misericordiam tuam.* Psal. 50. Quia magnum illius peccatum erat. Magnos magna decent dari. Alexander inopi dans magnam vim auri, ait *Do, quod dignum est me dare: non quod mereris.* teste Seneca lib. de benef. Sic Deus quasi leproso. Non mereris; attamen *Volo mundare.* Quid Dei voluntate beneuola maius?

3. Prudentia. Ideo leprosus præuenit potentiam voluntatis mentione, vt effectum causa. Multa Deus potest, quæ non vult: ideo voluntatem prius exorat, potentia vltro sequetur. Chrysost. Op. imperfect. homil. 21. *Non de voluntate Christi ad omnia bona parata dubitat, sed de iudicio voluntatis, Christus enim, cùm sit bonus, nociua non vult præstare, etiamsi rogetur.* Quo perfectior leprosi est oratio.

PARS V.

Iesum citò sanare.

Iesus prodigus est sanguinis.

I. VOlo mundare. 1. Quid ais, quid agis, Iesus? De sanguine tuo agitur. Nam sanguinis in emundatione lepræ fundendus est. Leu. 14. *In purificatione eius sumet duos passeres, lignumq́; cedrinum, & vermiculum, & hyssopum.* Tu is vermiculus in Cruce notaris: Nec metuis? *Volo*, ais. Eia, *Aspergas & me Domine hyssopo.* Psalm. 50. *& mundabor.*

Et honoris.

2. Quid, quod ipse leprosus fias oportet prius, quam leprosos mundes? Nam Isai. 53 *Et vidimus eum quasi leprosum.* Quamdiu in sinu Patris latebas, vt *Exod.* 4. dextera Moysis; mundus eras. At productus in mundum, immundus haberis.

Amore iuuandi nos.

II. Atque tu Cherubes, cum expansis alis desiderij tui ad nos aduolans iuuandos; *Exo.* 25. *Volo*, ait. 1. Quia Diuinitatem tuam vis innotescere per istud; *Volo.* Ipse

tibi satis es: *Si vis, potes. Sic Tert. lib. 4. contra Marc. &c.* 2. Imo & Humanitatem simul vis esse indubitatam. Ambros. libr. 3. in Luc. *Volo dicit, propter Photinum: Imperat, propter Arium: Tangit, propter Manichæum.* Hic enim verum corpus eius negabat, ille, Deum Patri æqualem.

Cito iuuat.

3. *Volo.* Vere *bis das, qui cito das.* Ludouicus XI. Rex Gallorum petenti Magistratum in pago, negat. Petitorem actis gratijs abeuntem reuocans quærit, Intellextin'? Cur sic aufugis? Et is, Quia præcise negas. Et alia me domi vocant, quorum interest. Quid tempus ludam, cum opera damnum geminans? Rex miratus, Cur ergo gratias egisti? Is, quia me nil distulisti. Habebis, ait Lex, quod postulas: quo bis mihi gratias agas. Ratus & in officij rebus perinde fore expeditum.

4. Expeditis in orando, est Iesus expeditus in dando. Verè de eo, quod *Ouidius in Trist.* de Augusto Cæsare, canas,

> *Tardus es ad pœnas, Princeps ad præmia velox.*

Causa tactus.

III. *Extendens Iesus manum*, non obstante, quod lex talem ob contactum iudicaret immundum. Sed tactui causa subest. Prima, *Cyrilli.* Vt ostendat carni suæ, ob vnionem hypostaticam, inesse vim sanandi. 2. *Ambros. lib. 5. in Luc.* Vt probet Humanitatis suæ veritatem.

3. *Chrysostom. homil. 26. in Matth.* Amb. Euth. Vt ostendat se à lege immunem, & superiorem omni lege: nec posse pollui. 4. *D. Tho. ex Chrys.* Vt doceat, à se tangente sanatum esse.

Causa silentij.

IV. *Vidi, nemini dixeris.* E contra, adiuto Dæmoniaco *Luc. 8.* ait: *Narra quanta tibi fecerit Deus.* Cur istud? 1. *Hilarius* ait: *Vt salus hæc non offerretur: sed quæreretur.* Id est: ne reliqui infirmi festinarent ad Dominum, miraculi fama excitati magis, quam interno fidei instinctu. Sic & Ambros. 2. At *Hieron.* ait: Quod verbis nil opus, vbi res ipsa loquebatur. 3. *Chrysost. & Beda, &c.* Humilitati id dictum dant. 4. Aut, ne fama de mundato prius ad Sacerdotes veniret; quam ipse se ostenderet. Quicquid, id est: Deus ad sanandum nos citus est, & certus.

PARS VI.

Sacerdotes par est honorari.

Causa ostensionis iussa.

1. **O**Stende te Sacerdoti. Cur? 1. *Tertul. Chrys.* Vt declaret se legis obseruantem. 2. *Theophil.* Ne, si non se ostendisset, vrbe prohiberetur. 3. *Hier.* Docens suam humilitatem. 4. *Beda*: Vt essent inexcusabiles, si nollent credere illi, cuius miracula approbassent. Ideo subditur: *In testimonium illis.* 5. Docet: quis honor Sacerdotio debeatur etiam in Vet. lege.

Sacerdotes sunt honorandi ob potestatem officij.

Quanto maior in noua? 1. Cùm, vt ait *Chrysost.* lepram animarum Sacerdotes sanent; non lepram corporum discernant. 2. Cùm sint iudices animarum. Matt. 16. *Quodcunque solueris super terram, erit solutum & in cœlis.* 3. Cum suos ipsi habeant lictores. Vnde Apostolus aliquot *Tradidit Satanæ. 1. Tim. 1. 4.* Cum regale Sacerdotium sic exaggeret idem: *1. Cor. 4. Sic nos existimet homo, sicut ministros Christi.* Et *2. Cor. 5. Pro Christo legatione fungimur.* 5. Adeo, vt nec ab Sacerdotum iudicio porro appellare fas sit: Vt Dæmones quoq; sub se habeant ijdem 1. Cor. 6. *Nescitis, quoniam Angelos iudicabimus?* id est, cacodæmones. 6. Illata sacerdotibus iniuria censetur pro blasphemia. 1. Cor. 4. *Blasphemamur, & obsecramus.* Causa. Quia Deum ij repræsentant. Vnde Lucæ 10. *Qui vos spernit, me spernit.*

Eorum vitia tegenda.

II. Quare vitia Sacerdotum tegenda; non propalanda sunt. 1. Vnde Seruator incredulitatem Apostolorum taxaturus, *Mat. 8.* iussit nauim abduci in altum à plebe. 2. Constantius Imperator oblatos libellos contra sacerdotes non inspexit sed exussit; diçens:

dicens: *Videns Sacerdotem peccantem purpura hac tegerem, ne cuiquam innotesceret.*

Quin & honor est s praeten- endus.

Quare Eccl. 7. *In tota anima time Dominum, & Sacerdotes illius sanctifica. In omni virtute dilige eum, qui te fecit, & ministros eius non derelinquas. Honora Deum ex tota anima tua; & honorifica Sacerdotes.*

2. Idem allegorice Psal. 71. *Erit firmamentum in terra in summis montium: superextolletur super Libanum fructus eius.* Montes sunt Sacerdotes: fructus est sacrificium Eucharistiæ. Ob hanc vnus Christianus Sacerdos dignior est omnibus Sacerdotibus, & Patriarchis Veteris Legis, imo Angelis. Quin etiam regibus Eccles. 4. *Sacerdoti humilia animam tuam; & Principi caput tuum.*

Honori par eorum vita esto.

III. At dignitati eorum par sit vitæ honestas. 1. Id prisci hoc hieroglyphico notarunt. Senem pingebant, cuius in dextera sol; in sinistra horologium esset. 2. Hinc Pythagoræum: *Aduersus solemne loquitur.* 3. Ideo Matth. 5. *Vos estis lux mundi.* 4. Reges Persarum ad bellum ituri vltro inclusam imaginem solis præferebant ostentui cunctis. Talis Sacerdos esto. 5. Esto horologium, ait *Cælius Rhod. l. 5. c. 2.* ad quod vrbs tota se dirigit: sic vita Sacerdotis, sit norma plebis: & honori Ecclesiæ, Deo gloriæ.

PARS VII.

Ingratitudo odibilis Deo est.

Ingrati Deo exosi.

1. OFfer *munus*: duos passeres: gratitudinis causa. Ingratitudo enim Deo ingratissima est. 1. Ergo Ps. 102. *Benedic anima mea Domino, & noli obliuisci omnes retributiones eius, qui propitiatur omnibus iniquitatibus tuis; qui sanat omnes infirmitates tuas.* Namque Deus auersatur auersantes eum ingratos. Liquet ex figura.

2. Lex erat, Ezech. 46. *Qui ingreditur templum per viam portæ meridianæ; egredietur per viam portæ Aquilonis.* Ne scilicet. Propitiatorio tergum obuerteret. Significat odium ingratitudinis in orante, qui beneficium à Deo accepisset, vel separasset.

At grati grati.

3. Quare esto vt Columba quæ ad singula ore legens grana in cœlum suspicit; quasi grata Deo, Hinc Cant. 1. & 4. *Oculi tui sicut columbarum.*

Ingrati vita indigni.

II. Ad Ps. 9. *Conuertantur in infernum omnes, qui obliuiscuntur Deum* ingrati, hac cœli aura indigni. 1. Nam *ingratitudo*, ait S. Bernard *est quasi ventus exsiccans, & ardens fontem pietatis, rorem misericordiæ, fluenta gratiæ.* 2. Seneca notat, nullam pœnam legibus humanis statutam esse ingratitudini. Tam ingens vitium est; vt soli Deo vindicandum relinquatur. 3. Diogenes sciscitanti: *Quid citissime senesceret*, ait, *Beneficium*, Hoc pulueri; iniuria marmori inscribitur. *Aelian.* ait *l. 4.*

Tangant ergo nos Dei beneficia; mortuosque suscitent. 1. Sicut. 4. *Reg.* 15. ad tactum ossium Elisæi cadauer reuixit. 2. Sicut carbones extincti ad prunas accenduntur. *Perora*, facta repetitione affectus plena istius, quem concione tota præcipue spectasti.

DOMINICA IV. POST EPIPHAN.

Ascendens Iesus in nauiculam. Matth. 8.

IOnas 1. Iussa Dei fugiens per altum, orta tempestate cunctis complorantibus, solus dormit. Excitatus, se & ortæ causam esse; & sedandæ fore ait, si in mare præcipitetur. Fit. Mare pacatur, Sic Iesus dormit. Excitatur: *Domine salua nos perimus.* Olim præcipitandus, iussu nunc solo mare sedat.

De quo nos

I. *Quod Dei omnipotentia in mari se declarare soleat.* II. *Quod mare sit mundus.* III. *Ecclesia nauis.* IV. *Quod in aduersis nos præeat Christus; exemplum discipulorum inuitet.*

V. Mo-

V. Motus magnus cur factus. VI. De iactatione Apostolorum. VII. De dormitione Christi.

PARS I.

Omnipotentia Dei se in mare declarare sueuit

1. In terra & mari se Deus ostendit præcipuè.

I. ETsi orbis totus; terra tamen & mare potissimum sunt velut theatrum mirabilium operum Dei. 1. Quia, In hisce: nō in igne, vel aere, viuit homo: cuius causa omnia sunt creata: Vt Psal. 55. *In me sunt, Deus, vota tua*, 2. Quia præcones miraculorum Dei, quæ terra marique edidit, maximè extollunt. Vt Ps. 10 . *Magnalia in AEgypto, terribilia in mari rubro.* 3. Sic Iob. 9. *Qui commouet terram de loco suo; & columnæ eius concutiuntur, &c. Qui graditur super fluctus maris*: Id est, vt S. Grego. exponit: *Super mundi afflictiones.* 4. *Qui facit Arcturum & Oriona*: Id est: Ecclesiam 7. stellis donorum S. Spiritus illustrem; Sicut 7. candelabris: *Apocal.* 1. Arcturus vt semper voluitur, marique mergitur, & emergit: sic Ecclesia affligitur: at nunquam submergitur.

Ecclesia bono.

2. In mari vel maximè.

II. Mirabilis Deus in mari, si vsquam: 1. Ideo. *Genes.* 1. Diuinitatis indicium dat Moyses hoc: Spiritum Domini super aquas ferri. Ps. 76. *In mari via tua, & semita tua in aquis multis.*

3. Hieroglyphicum rei impossibilis erant priscis pedes picti super mare: At Deo idem est omnipotentiæ signum.

Mysteriū de reprobatione Iudæorū, & vocatione gentium per Iesum factæ.

1. Vt, *Apocal.* 10. Angeli pes super mare, alter in terra, signat, Dominum esse terræ, & maris: Vel Iudæorum, ac Gentilium. 2. Et sicut Iacob dexteram iuniori, *Gen.* 49. sinistram seniori filiorum Ioseph, benedicens imposuit: ita Deus dextero pede mare gentium, sinistro terram Iudæorum pressit: ad horum reprobationem; electionem istarum. Vnde Psalm. 106. *Posuit flumina in desertum; & exitus aquarum in sitim: terram fructiferam in salsuginem à malitia habitantium in ea.* Id Augustin. de reprobis Iudæis intelligit ibid. in Comment.

Perque Apostolos & Prædicatores.

1. Istud Abacuc. 3. *Viam fecisti in mari equis tuis, in luto aquarum multarum.* S. Hieron. de gentibus exponit. Nam præconibus fecit viam per gentes euangelizandi. 2. Hinc, *Apoc.* 19. Verbum Dei equo candido inuectum scribitur. 3. S. Gregor. lib. 34. moral. ca. 48. *Aperuisti iter prædicatoribus tuis inter doctrinas huius sæculi, sordida & terrena sapientes.* Ita in mari Deus.

Item se Deum probat.

III. Verum & in ventis mirus. 1. Eccles. 43. *In sermone eius siluit ventus: & cogitatione placuit abyssum.* 2. Ita hodie Iudæa vidit; & quæsiuit. *Quis est hic, quia mare, & venti obediunt ei?* 3. Origenes respondet: *Cum multa magna & mirabilia fecisset in terra, transit ad mare: quatenus terræ marisque Dominum se esse omnibus ostenderet.* Rem dixit Origenes.

PARS II.

Mare est mundus.

DIuinæ prouidentiæ symbolum fuit priscis picta nauis, cuius clauum regeret, & remos impelleret Deus. Idem in mundo hoc vnus est omnia Deus.

Mundus est 1. Varius.

At mundus mare est. 1. Quia varius, tristib. alternat prospera: & risum miscet lachrymis. 2. Momento ad honores surgitur in mundo; & exciditur. Psalm. 36. *Vidi impium super exaltatum, & eleuatum, sicut Cedros Libani: Transiui; & ecce, non erat.* 3. Cadauerum impatiens est: sic mundus non fert mortuos mundo, & sibi ipsis. Sap. 2. *Grauis est nobis ad videndum &c.* Nam *quæ conuentio lucis ad tenebras?* 2. Cor. 6.

2. Vndosus.

3. Mortuorum osor.

4. Minorum oppressor.

4. Minores à maioribus piscibus deuorantur in mari: in mundo inferiores à potentibus. 2. Cor. 11. *Sustinentes, si quis vos in seruitutem redigit; si quis deuorat.* 5. In fundo maris nil nisi arena Ierem. 5. *Qui posui arenam terminum mari.* In mundo nil nisi puluis,

5. Sterili[s]

6. Periculosus. uis, & vanitas arenâ sterilior. Roman. 6. *Quem fructum habuistis in illis, in quibus nunc erubescitis?* 6. Pericula in mari? In mundo plura: & animarum maiora, quam corporum in mari. S. Augustinus, *Amas sæculum? Absorbebit te. Amatores suos vocare nouit; non portare.* 7. Monstra parit mare? & mundus: *7. Monstrosus.* Vt bilingues, bicipites, bicordes. Prou. 8. *Os bilingue detestatur Deus.*

8. Hospes militans. 8. Mare est inhabitabile: Et mundus. Heb. 13. *Nō habemus hic manentem ciuitatem, sed futuram inquirimus.* 9. Mare amarum est; *9. Amarus.* neque tamen pisces eius salsuginem sentiunt: Sic in mundo. Iob. 30. *Esse sub sentibus, delicias reputant.* 10. Mare insatiabile est, plu- *10. Insatiatus.* raque hauriret flumina: Et mundus vsque sitit honores suos, voluptates: nouaque excogitat. & in omnibus verum est hoc: *Motus magnus factus est in mari*, in mundo.

PARS III.

Ecclesia est nauis.

Ecclesia indiscissa est. I. NAuis agitata est, secundum omnes, Ecclesia; Extra quam, vt Arcam Noë, nulla salus. 1. Nullas ea rimas patitur; vt mergi queat: id est, errores, vt errare possit. Can. 6. *Vnica est columba mea; vna Perfecta mea.* 2. Scindi, Ecclesiæ est, perdi. Sicut Antiochus rex cum obsesso à se pyrata famoso sic transegit, vt eum cum dimidia classis parte saluum dimitteret. Pyrata se dedit. Rex naues singulas secat medias; iubet, vt quam vellet partem, eligat. Sic fregit potentiam pyratæ. Idem Ecclesiæ eueniret, si diuisa scinderetur.

Seruatur diuinitus. II. *Prou.* 30. Quod Salomon non intelligebat, erat *Via nauis in medio mari.* Et quis intelligit, quomodo Ecclesia tot inter fluctus iam diu nondum perierit? qua via se seruet? Stat autem, & æternat infracta. Cur? ob assistentiam S. Spiritus: & promissum Christi. 1. Matth. 16. *Portæ inferi non praualebunt aduersus eam.*

2. Quia 1. Tim. 3. *Est firmamentum & columna veritatis.* 3. Quare Iere. 1. *Ne timeas. Ecce dedi te in ciuitatem munitam, & in columnam ferream.* Deinde Ecclesia perennat inter procellas persecutionum. Hæ trinæ sunt: 1. Ab tyrannis, Imperatoribus ethnicis. 2. Ab Hæreticis. 2. *Petr.* 2. *Et in vobis erunt magistri mendaces.* 3. Ab peruersis Christianis. Quarta omnium sæuissima erit; Antichristi.

III. Inter has Ecclesia est Arca Noë, continens munda, & immunda animalia & superat vsque. 1. *Gen.* 25. Etsi in vtero Rebeccæ fœtus rebelles colliderentur: ipsa tamen non abhorruit: Ita. *Periclitatur humanitas.*

2. Esto: sint bella in Ecclesia: ipsa tamē est pacifica. Sint peccatores: ipsa tamen Cant. 4. *tota pulchra est amica Dei.* 3. Apoc. 12. Mulierē parturientem bestia deuorare conata est: at ista mansit illæsa. Ita demum triumphum Ecclesia auferet inuicta, & integra. 1. Vt inter flammas rubus ardens, vt incōbustus. *Exod.* 3. 2. Vt sub onere pressa palma, *Cant.* 7. sed opprimi nescia. 3. Est & nauis nata nare, ac maris Domina ire super vndas. Talis Ecclesia superfertur scopulis tyrannorum; monstris hæreticorum; decumanis vndis male Christianorum.

PARS IV.

In aduersis nos præit Christus; exemplum discipulorum inuitat.

ASCENDENTE *Iesu in nau.* Ipse primus in periculis maris: in pœnis terræ primus sua constantia amaritudines perfringit, iterque planat. sequatur cuilibet. 1. *Iud.* 9. Abimelech pinum dissecans, ramosque inter milites distribuens, ait: *Quod me videtis facere, cito facite*: hodie nos ab hoste vindicabimus. *Dux Iesus in asperis.*

2. Sic. Luc. 9. *Qui vult venire post me; abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me.* Arripe ramum. Est vitæ.

3. Moyses cum virga in manu præit in mare populum, & ait Exod. 14. *Nolite timere*, &c. Ita Christus præit in mare tribulationum. 4. Qui mare sunt nauigaturi; nauim, seque ab necessarijs instruunt: inprimis nauarcho bono. Sic prouidendum inprimis, nauclerum Christum habeamus. Hunc conciliato tibi: cæterum, insulta fortunæ, ac tristia ride. Licebit secure per eũ, qui te ducit, Iesum.

Exemplorum vis magna.

II. *Et discipuli secuti sunt eum.* Nil efficacius roborat inter aduersa, quam exempla Sanctorum. 1. Hinc Judas ad Israel. 1. Machab. 4. *Mementote, qualiter salui facti sunt patres nostri in mari rubro, cum sequeretur eos Pharao cum exercitu multo.* 2. Et Iosue c. 4. transito Iordane iussit XII. grandia saxa fundo educi, ac in litore poni: signum posteris, & exemplum spei in Deum Apostoli XII. inhærentes Christo nos plus ad exemplum valebunt nobis?

Attamen tristia paucis grata.

At, quid est, quod *turba plurima* Dominum sequitur in terra prosperitatis: per mare autem aduersitatum pauci tantum *discipuli secuti sunt*? 1. *Act.* 26. Perorans vinctus Paulus coram Agrippa Rege, ait: *Opto omnes fieri tales, qualis & ego sum, exceptis vinculis his.* q. d. Velim omnes me imitari, & sequi Christum: sed vincula & passiones non sunt omnium. 2. Omnibus paradisi gaudia parata sunt: Crux tamen est discipulorum. Qui cum ipsi hic trepident; quid facient tenelli mundani?

Amant Deum multi ob beneficia.

III. Terra sequuntur, non mari; qui amore sui adhuc tenentur plus iusto.

1. Sic Isaac *Gen.* 25. quamuis Sanctus, ad Esau tamen plus afficiebatur, quam ad Iacob: quod de illius venationibus subinde vesceretur. Vnde non tam Esau, quam seipsum diligebat. Ita Deum quidam diligũt ob beneficia; mundique ferinam carnem, qua pascuntur opipare. 2. Sic Psal. 118. *Inclinaui cor meum ad faciendas iustificationes tuas, propter retributionem*: temporalem? an æternam? an vtramque? 2. Iacob quoque Gen. 28. *Si fuerit Dominus mecum, & custodierit me in via, per quam ambulo, & dederit mihi panem ad vescendum & vestimentum ad induendum, reuersusq; fuero prospere in domum patris mei; erit mihi Dominus in Deum.* 2. Ita nullus gratis pati amat: amore sui, Prou. 22. *Dicit piger: leo est foris.* Pigro ieiuniũ est leo, &c. En & temporalia appetere iustum est: at ijs seruire, impium.

Quæ imperfectio est.

IV. Hæc cum Deo amicitia temporaliũ respectu, valde imperfecta est. 1. Eccl. 6. *Est amicus secundum tempus; non permanebit in tempore tribulationis.* At; *Omni tempore diligit, qui amicus est: & frater in angustijs comprobatur*: Prouerb. 17. Vti per mare secuti Dominum discipuli. Luc. 22. *Vos estis, qui permansistis mecũ in tribulatione.* 2. Hebræi prius trepiduli, vt videbant Ægyptios submersos; se vero spolijs dites; tum vero lætum canebant, Exod. 15. *Cantemus Domino: gloriose enim magnificatus est.* Breui post, aliqua laborantes penuria, murmurant, Exod. 16. *Vtinam mortui essemus per manum Domini in terra Aegypti: quando sedebamus super ollas carnium.* Varium cor hominis!

Quidam à se Deum abesse volunt.

3. Genezareni, audito quod Dominus eiectos Dæmones in porcos immisisset, & hos in mare: rogant finibus excedat *Matth.* 5. Ita quidam malunt à se abire Dominum; quam spiritui subiectum corpus suum priuari voluptatulis suillis.

Suspicio Sathanæ de Iob.

4. Diabolus credebat Iob seruire Deo, ob temporalia: Vt ipsum eo etiam nomine apud Deum traduceret. Iob. 1. *Nunquid frustra timet Deum? Nonne tu vallasti domum: eius vniuersamque substantiam per circuitum: operibus manuum eius benedixisti; & possessio eius creuit in terra. Sed extende paululum manum tuam, & tange cuncta quæ possidet; nisi in faciem benedixerit tibi.* Rectè Psal. 26. *mentita est iniquitas sibi.* Nam perstitit in fide Iob &

dixit:

dixit: *Dominus dedit; Dominus abstulit: sit nomen Domini benedictum.*

PARS V.

Motus magnus cur factus.

Motus is fuit supernaturalis. 1. ECce motus magnus factus est. Supernaturalis fuisse videtur; Luc. cap. 8. innuente: *Et descendit procella venti in stagnum:* Cùm tamen procellæ à ventis, sub aqua clausis, cieri soleant. Vt in Psal. 134. *Educens nubes ab extremo terræ, qui producit ventos de thesauris suis, è mari.*

Et hi ipsi parent. 1. Ps. 148. *Spiritus procellarum, qui faciunt verbum eius.* Et fecerunt. 2. Exod. 14. Siccantes mare, & vt murum hinc, & hinc sustinentes.

3. Exod. 10. Auehentes ex Ægypto cyniphes, & locustas: Exod. 16. Afferentes in castra coturnices.

Motus causa. Magnus. 1. Quia timentes; excitare Dominum coacti sunt. 2. Sedatio tanto admirabilior accidit: ait Origen. 3. Vt hoc maius gaudium foret; quo maius periculum. Neque id tamen sine Numine: Quia creata nulla insurgunt in Creatorem; nisi homo solus.

1. Fit ob Dei præsentiam. II. Semper insigne quid accidit; vbi Deus adest. 1. Ierosolymam init Dominus: Matt. 21. *Et commota est vniuersa ciuitas.* 1. Arca Domini, 1. Reg. 4. venit in castra Hebræorum: mox exultant omnes: vt etiam hostes obstupescerent. Ita 3. Arca insertur in fanum Dagon: 1. Reg. 5. & hic corruit. Sic idola superbiæ, gulæ, &c, ruunt Deo animam subeunte.

Nostro bono. Sicque alium in hominem mutamur.

1. Vt Saul. 1. Reg. 10. cum Spiritus Domini in eum descendisset, fit ex sæuo mitissimus. 2. Psal. 113. *A facie Domini mota est terra, à facie Dei Iacob: qui conuertit petram in stagna aquarum, & rupem in fontes. Hæc est mutatio dexteræ Excelsi.* Psal. 76.

III. Credit Amb. D. Tho, Beda, ob Iudam motum extitisse. Male domui, in qua impius. 1. Sic ob Ionæ inobedientiam, Ion. 1. periclitantur in naui omnes. 2. Ob Achani furtum, Ios. 7. Israël cæditur victus. 3. Ob Core, Dathan, & Abyron omnes eorum domestici absorbentur viui ab inferno. Num. 16. Vbi impietas; ibi tempestas. *2. Fit ob Iudam vnum multis noxii.*

Caue igitur familiæ. Sic Dauid Psalm. 100. *Oculi mei ad fideles terræ; vt sedeant mecũ. Ambulans in via immaculata, hic mihi ministrabat. Non habitabit in medio domus meæ; qui facit superbiam. Qui loquitur iniqua; non direxit in conspectu oculorum meorum.*

IV. An motus causa Christus? Non is quidem: sed init nauim; & mare turbatur, ante pacatum. Ita impijs, vt mari, est ficta pax, bellis deterior, 1. Luc. 11. *Cùm fortis armatus custodit atrium suum, in pace sunt omnia, quæ possidet.* Infelix pax impio! *3. Fit ob impiorum pacem.*

2. Tunc dæmon, vt Holofernes, ait: Iudith. 11. *Ego nunquam nocui viro, qui voluit seruire Regi Nabuchodonosor.*

At sub hoc risu quantæ lachrymæ? Isai. 38. *Ecce in pace hac amaritudo mea amarissima.* *Qua bello dirior.*

Nimirum hanc pacem turbat Christus. 1. Edixit Matt. 10. *Non veni pacem mittere sed gladium.* 2. Cùm amor virtutum intus turbat vitia, tum vero surgunt bella intus, forisque odia improborum.

3. S. Chrysostomus ait. *Fur non insidiatur domui, fœno, scutisque refertæ; sed auro, opibusque plenæ: Sic dæmon meritis, & virtutibus instructus attentat.*

4. S. Gregor. ait: *Dæmon eos tentare negligit; quos quieto iure se possidere sentit.*

PARS VI.

De iactatione Apostolorum.

Mundus est periculosus. 1. PElago iactantur Apostoli. Glossa. *Nihil enim in mundo stabile.* Time igitur etiam præsente Christo. 1. Prou. 28. *Beatus, qui semper est pauidus.* 2. S. Bern. *Nusquam est se-*

est securitas, nec in paradiso: multo minus in terra. 3. Cælo eiecti Angeli: cœtu Apostolorum Iudas. 4. Pacatum antea mare fuit: ineunt cum Christo Apostoli; iam turbat. Cur?

Iusti mundo sunt despecti, exosi.

Secuti Dominum in Religionem, carpuntur à mundo, vt desides. 1. Hinc de tali, vt de Christo, dicitur: Sap. 2. *Contrarius est operibus nostris.* Nam paupertate diuitias, humilitate superbiam, &c. mundi arguit Religiosus. 2. Vt Simia speculum horret, & vbi potest frangit, suæ inibi visæ fœditatis impatiens: 3. Vtque Camelus limpidam turbat bibiturus, ne gibbi deformitatem intueatur: ita mundus turbat orbis specula, viros bonos. 4. Ioanne aulam Herodis ingresso, illa turbat in eum, donec occidisset. Nempe austeritas aulicę mollitiei contraria videbatur.

2. Sunt peregrini, &c.

II. Ideo iustos oportet infestari: Cum mundus eos habeat peregrinorum instar. 1. Ioan. 15. *Si essetis in mundo, diligeret vos mundus. Quia vero de mundo non estis, odit vos mundus,* 2. Captiuus quamdiu in carcere latet, omnes quieti sunt: at si eruperit, omnes vnum insectantur. Sic religiosum mundus.

Suntque Dauides.

3. Dauid, 1. *Reg.* 17. ante cæsum Goliath, & aliquanto post, omnibus charus fuit, & ambibatur, etiam à Rege: At vbi virtutes eius, & gratia innotescebat: iam inuidia, odia, persecutiones ciebantur in vnum. Causa subest.

3. Sunt pretiosi.

Onustas pretiosis naues inuadunt pyratæ: dæmon, hanc Apostolorum vectricem: in qua *omnes thesauri sapientiæ & scientiæ Dei erant* cum Christo. 2. Paulus vas gratiæ, cū etiam ad cœlestia euectus fuisset, tum vero 2. Cor. 12. *Datus ei stimulus carnis, angelus Sathanæ, qui eum colaphizet. Propter quod ter Dominum rogauit, vt discederet à se.* 3. Nec tutus vel ipse Seruator: vel in desertum persequitur eum tentator: Matth. 4. *Hæc omnia tibi dabo, &c.*

Sint ergo cauti.

Quare, seruus Dei es? *Custodi animam tuam, quoniam sanctus es:* Psal. 85. Cassianus refert visionem eremitæ: Hic in specu orationi intentus vidit Luciferum cum turba dæmonum considere ad conferendum, quid quisque mali patrasset, Varij varia. Vnus fert palmam: qui xxv. annis tentans religiosum, demum impulit ad nuptias. Iā sibi quis fidat? Vel ipsi iactantur Apostoli: Nec tutus ab turbine IESVS: nec ab dæmone intentatus.

PARS VII.

De dormitione Christi.

Præsulum Vigilantia est necessaria, & salutaris.

I. *Ipse vero dormiebat.* Præsulum dormitantia & sæpè turbationum causa.

1. Cant. 7. *Mane surgamus ad vineas: videamus si vinea nostra floruit.* 2. Vigilans super gregem suum nocte tribulationis, est vt luna, noctis præses: quæ licet planetarū sit minima; maiores tamen influxus habet in terrena, cumprimis in aquas, ob vicinitatem. Sic Præsul, vicinus suis residendo, rē rectius agit. (maximè vbi mobile vulgus est:) 3. *Act.* 5. Petro terram obambulante, vmbra eius mortuos suscitauit. Sic Pastor indoctus, at bonus: vel vmbrâ suâ salutaris est, 4. *S. Bern.* ait: si cui phiala pretioso Christi Iesu Sanguine plena daretur custodienda, quanta eam cura custodiret: At vel vna anima æquipollet huic Sanguini.

Ad Dei maximè.

Ergo vel *surgens prælatus imperet ventis & mari:* Vel imploret Iesum maris Dominū. Nam Ps. 88. *Tu dominaris potestati maris: motum fluctuum eius tu mitigas.*

1. Atque ita eueniet istud Psal. 106. *In aquis multis ipsi viderunt opera Domini, & mirabilia eius in suo fundo.* Item Psal. 76. *Viderunt te aquæ Deus, & turbatæ sunt abyssi.*

Est omnino solius Dei pacare fluctus, aut ciere: Isa. 51. *Ego Dominus Deus tuus qui conturbo mare.* Atque id inter mirabilia Dei Dauid refert, Psal. 64. *Qui conturbas profundum maris.*

II. Cùm

Inobedientia hominum.

II. Cùm autem maria obediant ei, & venti; heu! quod solus homo resistat. Ierem. 5. *Audi populè stulte, qui non habes cor: qui habentes oculos, non videtis; aures, & non auditis: Me ergo non timebitis, & à facie mea non dolebitis? qui posui arenam terminum mari, præceptum sempiternum, quod non præteribit: & commouebuntur, & non poterunt: & intumescent fluctus eius, & non transibunt illud: populo autem huic factum est cor incredulum exasperans.* Id est: obedientia insensibilium tuam condemnat inobedientiam, tuosque impetus, quos sequeris.

Obedientia rerum creatarũ.

III. *Imperauit ventis*: Non extendẽdo Virgam: vt Moyses *Exod.* 14. Non pallio aquas tangendo: vt Elias ad Iordanem. 4. *Reg.* 2. Sed vt Creator imperat. 1. Præuidit hoc Sara, Tob. 3. *Post tempestatem tranquillum facis; & post fletum exultationem infundis.* 2. Ps. 106. *Dixit & stetit spiritus procellæ.* 3. Psal. 148. *Nix, glacies, spiritus procellarum, quæ faciunt verbum eius.* Et Psal. 118. *Omnia seruiunt tibi. Perora* cum recapitulatione epidictica & graui.

DOMINICA V. POST EPIPHAN.

Simile est regnum cœlorum homini, qui seminauit bonum semen in agro suo. Matth. 13.

Simile in Dominica Sexagesima.

SPonsus, *Cant.* 1. Sponsæ spondet: *Murenulas aureas faciemus tibi*: vel, vt LXX. *Similitudines auri.* Eædem notant parabolas, sine quibus non erat Christus mysteria sua prolocuturus. In quibus hodierna facile princeps est.

Occasione cuius nos,

I. *De patientia Dei, peccatores tolerantis.* II. *Quis qualisq; seminator, & quod semen.* III. *Quæ causa Deo peccatores toleranti.* IV. *Hæreticos esse eradicandos.* V. *De Christianis saluti indormientibus.* VI. *De vtriusque Magistratus dormitantia.* VII. *Quis inimicus sator sit lolij.*

PARS I.

De patientia Dei, peccatores tolerantis.

1. MIrandum, impios tam patienter à Deo tolerari, ac si eorum nesciret scelera, Dauid abyssum iudiciorum Dei non capiens, fatetur angi se, ac penè indignari propterea. Vt propè dubitaret, pergeretne, qua cœperat; an pedem strueret. 1. Audi Ps. 72. *Mei penè moti sunt pedes; penè effusi sunt gressus mei pacem peccatorum videns.* 2. & Psa. 93. *Vsquequo peccatores Domine, vsquequo peccatores gloriabuntur: & loquentur iniquitatem? Loquentur omnes, qui operantur iniustitiam. Populum tuum Domine humiliauerunt, & hæreditatem tuam vexauerunt.* 3. Similiter Abac. 1. *Quare non respicis super iniqua agentes, & taces deuorante impio iustiorem se & facis homines quasi pisces maris: quasi reptile, non habens principem?*

Admiranda est.

Et penè scopulosa.

II. Tanta Dei patientia nonnullis cogitationem mouit: Num Deus rerũ nostrarum cura tangeretur? Contra quos sic 2. Pet. 3. *Non tardat Dominus promissionem suam sicut quidam existimant: sed patienter agit propter vos, nolens aliquos perire sed omnes ad pœnitentiam reuerti.* Idem mirabatur vetula Corinthi, viso Stratonico, citharœdo improbo. Quæ eum fixis intuita, roganti causã, ait: *Miror, si te mater nouem ferre menses potuit, cum ciuitas vno te vix die ferre queat.*

At pœnitentia cōmoda.

1. Timon, cognominatus μισάνθρωπος, bipedum nequissimus, sciscitanti, *quid adeo homines odisset?* ait. *Improbos odi, quia improbi sunt. Probos, quia improbos non oderunt.* Non ita Deus. Sed ait. Ezech. 33. *Nolo mortem peccatoris, sed vt magis conuertatur & viuat.* 2. Solon percunctanti, *ecqui fieri posset, ne scelus in repub. admitteretur?* ait teste Stobæo: *Si tam indignarentur illi, quibus non est facta iniuria, quam quibus est facta.*

Osor improborum.

Modus cauendi scelera bona.

Non ita Deus. Nam etsi Psal. 5. *Odit omnes qui operantur iniquitatem*: Attamen

1. *Ad pœnitentiam nos exspectat*. Rom. 2.

2. Idem docuit Iesus Petrum, ostenso linteo, *Act.* 10. Animalium immundorum pleno. 3. Ipseque Matth. 13. *Regnum cœlorum simile est sagenæ missæ in mare, ex omni genere piscium congreganti bonos ac malos.* 4. Quales, *Gen.* 25. eodem in vtero nutriebãtur Iacob electus, & Esau reprobus. Qui, licet collíderentur; Rebecca tamen non abhorruit; sed patienter eos tulit in vtero, vsque ad tẽpus partus. Talis Ecclesia tolerat, quos emendare nequit, improbos: Talis & patiẽtia Dei est, *præstabilis super malitia*. Ioël. 2. Talis paterfamilias in præsenti Euangelio.

At melior in Dei patientia.

PARS II.

Quis, qualisque seminator, & semen quod?

Seminator est Deus.

1. DEus est seminator inde à Creatione. 1. Nam cœlum, angelorum semine, hominum, conseuit terram. Hinc de Deo Iere. 14. *Quasi Colonus futurus es in terra.* Et Ioan. 15. *Pater meus agricola est.* Et Zach. 13. *Homo agricola ego sum.*

2. Ipse prohibuit, Deut. 22. *Non arabis in boue simul & asino.* Quia hoc sibi reseruauit, (ob mysterium,) nascituro. Vti prædictũ Abac. 3. *In medio duorum animalium cognosceris*; secundum LXX. scilicet, quod sis agricola natus. 3. Coloni est senticosam humum cremare: Virgil. in Georg.

Sæpè etiam steriles incendere profuit agros.

Ideo Christus *venit ignem mittere*: Luc. 12. Et misit in Pentecoste ignem exterminatorem vitiorum orbis.

Semen Apostoli.

4. Dedit & semen Apostolos, vt *Hesychius in Comment. in Leuit.* & alij intelligunt istud: Isa. 1. *Nisi Dominus reliquisset nobis semen; quasi Sodoma fuissemus.* Et rectè. Nam Is. 61. *Omnes, qui viderint eos, cognoscent illos; quia isti sunt semen, cui benedixit Dominus.*

Et Christiani.

Sunt itaque semen quicumque Christiani Gal. 3. *Si vos estis Iesu Christi; ergo semen Abrahæ estis, secundum promißionem hæredes.*

Vt autem boni sunt semen bonum: ita mali malum. Is. 1. *Væ genti peccatrici, populo graui iniquitate, semini nequam, filijs sceleratis! Dereliquerunt Dominum, &c.*

Tolerat lolium.

1. Vt pareat segeti.

II. Bonus hic Agricola; sed infelix interuentu zizaniæ. Et in hac quoque bonus: *Sinite*, ait, *vtraque.* 1. S. Hieron. hic miratur bonitatem Dei, quod non euellat, non destruat. At ita sæpè bonum semen simul periret. Qui enim malus hodie; cras bonus erit S. Hier. in Matth. *Datur locus pœnitentiæ: & monemur, ne cito amputemus fratrem. Quia fieri potest, qui hodie prauus, cras resipiscat.* 2. S. Aug. hom. 5. de pœn. *Si Zizanijs Dei patientia non subueniret: nec Matthæum de publicano Euangelistam; nec Paulum de persecutore Apostolum; nec Magdalenam de peccatrice pœnitentem Ecclesia poßideret.* 3. *O misericordiam!* exclamat S. Chrys. *sex diebus mundum, & omnia condidit: sex diebus consuluit, num Ierichο euerteret.* ô patiens vox *Sinite.*

2. Vt pateat sua bonitas.

1. Rom. 9. *Sustinuit in multa patientia vasa iræ apta in interitum, vt ostenderet diuitias gloriæ suæ in vasa misericordiæ, quæ præparauit in gloriam.* 2. 1. Tim. 1. *Fidelis sermo, & omni acceptione dignus: quod Christus Iesus venit in hunc mundum peccatores saluos facere: quorum primus ego sum. Sed ideo misericordiam consecutus sum; vt in me primo ostenderet Christus Iesus omnem patientiam ad informationem eorum, qui credituri sunt illi, in vitam æternam.* Hoc in malis boni, quod in eis Dei patescat bonitas.

PARS III.

Quæ causa Deo, peccatores toleranti.

1. Pretium Iustorum

PEr magni iustos æstimat Deus. Nam ob vnum plurimis parcit improbis. 1. *Gen.* 18. Sodomæ toti pepercisset ob 10. 2. *Exod.* 32. Ob Moysen Israelitis delendis omnib. Quot hic spinæ ac lolia!

Imo

Imo puniturus indignatur: nec ab vno se iusto impediri. Ezech. 22. *Quæsiui de ijs virum, qui se interponeret, vt sepem, & staret oppositus contra me pro terra, ne disperderem; & non inueni.* Veruntamen *finite vtraque crescere vsque ad messem.*

Qua causa Domine? *Prima* iam liquet. *Secunda.* Vt bonorum & virtus emicet: & meritum augescat. 1. Aug. *Omnis malus ideo viuit, vt corrigatur: aut vt per eum bonus exerceatur.* 2. Quicquid in rerum natura est, per contrarietatem qualitatum conseruatur: Vt in elementis, animalibusq; patet. Itē & in spiritalibus; vbi pugnæ sūt intus, & foris.

Conseruatio.

3. Vnde non prorsum absurda Philosophorum quorundam sententia est; *li.* 1. *Phisic.* Discordiam & contrarietatem rerum omniū fuisse Principium: interitū vero concordiam. 4. Nec dissensit valde Aristoteles, docens; *Principia naturæ inter se contraria esse.*

Tertia. Viuunt scelerati, vt bonis sint auxilio in temporalibus gerendis; quo iustos alant: & hi commodius Deo deseruiant. 1. Ita 3. *Reg.* 9. Salomon Ethæos, gentesque circum subiugatas, vectigales fecit: Israelitarum vllum diuendi in seruum cauit; sed Duces, Tribunos, aliosque honoratos fieri iussit. Ita Deus suos vilibus rebus misceri noluit: exemit à cura temporalium. 2. Ideo Ps. 104. *labores populorum*, reproborum, *possederunt; vt custodiant iustificationes eius, & legem eius requirant.* 3. Iosue. c. 9. pepercit Gabaonitis, *vt viuant: & in vsum multitudinis vniuersa ligna cædant, & aquas comportent.* 4. Inde 2. *Tim.* 2. *In domo magna non solum sunt aurea vasa & argentea; sed lignea, & fictilia.* 5. Atque vt in aulis non tantum satrapæ, & nobiles; sed & lixæ, calones, caculæ, agasones: Sic & in Ecclesia electi sunt & reprobi. 6. In Babylonem, 4. *Reg.* 25. Nabuchodonosor captiuos abduxit nobiliores: agricolas reliquit. Ita Deus nobilitatem generis humani destinat cœlo; terræ terrenos. *Qui terrena sapiunt*: piorum *autem conuersatio in cœlis est*, Phil. 3.

Auxilium in temporalibus.

Quarta. Vt, si quæ bona præstent impij; ea Deus hic compenset temporalium prosperitate. Nullus enim tam peruersus est: quin aliquid boni subinde agat: vt nullus tam bonus, quin subinde peccet. Ideo iusti hic torquentur, vt purgentur. Iniusti vicissim pro benefactis suis temporaneis temporalia recipiunt. 1. Sic. *Gen.* 25. Abraham ex asse hæredem scripsit Isaacum: at vernulis quædam munera dedit. Hæreditas nostra in cœlis est: in terris mera munuscula. 2. Quæ S. Aug. ait etiam Romanis à Deo data cum Imperio; ob præclara acta etiam in statu peccati.

4. Præmiū temporale impiorum.

3. Et talia de congruo esse digna mercede S. Th. ait. Ergo *finite vtraque.*

PARS IV.

Hæreticos esse eradicandos.

Hinc volunt nonnulli, etiam hæreticos tolerandos esse; non puniendos. Errant. Quia non dicit hic Dominus, parcendum lolio; sed tritico. Ergo si id possit eradicari sine tritici damno; euellatur; si non possit; sinatur. Sicut Loth, *Gen.* 19. educitur; & tum primum Sodoma exuritur.

S. Aug. Epist. 48. ad Vinc. *Mea primitus sententia erat; neminem ad vnitatem Christi esse cogendum, ratione vincendum: Ne fictos Catholicos haberemus, quos apertos hæreticos noueramus. Sed hæc opinio mea, non contradicentium verbis, sed demonstrantium superabatur exemplis.* Subijcit de vrbe Hipponensi, Donatistis plena: at Imperatorum decreto punita, conuersa est.

Merito, ait, supplicijs addicuntur: Si enim raptoribus, sicarijs, &c. leges non parcant; cur sacrilegis, & hæreticis? *Primo,* Quia ipsi hæretici alios hæreticos capitis damnarunt; 1. Vt Caluinus Valentinum Gentilem Trinitarium, teste *Iacob Garscio.* Item Seruetum, teste *Surio* 2. Suuingliani in

Docetur id 1. ex praxi ipsorum.

in Anglia nouos Arianos exusserunt: teste *Nic. Sandero l. de schism. Angl.* 3. Beza anno 1554. tractatum edidit, *De hæreticis à ciuili Magistratu puniendis.*

2. *Praxi Ethnicorum.* *Secundo*, Athenis fuit tribunal ἀθεότητος. 1. Ibi Socrates à plusquam 280. iudicibus morti addicitur; quod Deos nullos esse diceret: Bibitque cicutam. *Laert. lib.* 2. 2. Theodorus impietatis conuictus, veneno propinato, datur neci. *Idem*. 3. De protagora in exilium pulso, quod diceret. *De Dijs, neque, vt sint, neque vt non sint, habeo dicere*: testatur. *Cic. l.* 1. *de Nat. Deorum*. Eius libri quoque publico decreto combusti sunt: teste *Lac. lib. de ira Dei*. 4. Diagoras Philosophus, patriâ Melo direpta, Athenas concessit, atheismum ibi docens plures, in exilium actus est. Pertinaciter perstante eo, edicitur talentum fore dandum afferenti caput; duo viuum adducenti. 5. et Paulus ibidem stetit iudicio. *Act.* 17. quod nouum Deum doceret.

3. *Iure ciuili.* *Tertio*. Ius ciuile pœnam capitis in hæreticos sanciuit: flammas in libros. 1. *L. Arian. de hær. & Manich* Et *L. Quicunque ibid.* 2. Act. 19. *Multi credentium veniebant confitentes, annunciantes Actus suos. Multi autem ex his qui fuerant curiosa sectati, contulerunt libros, & combusserunt coram omnibus.*

3. Constantinus Magnus, ait, *Niceph. hist. Eccles. l.* 8. *c.* 18. edixit, omnes Arrianos libros toto Imperio comburendos. 4. Arator in Numæ Pompilij cadauer aratro forte impegit: reperti simul sunt libri latini de iure Pontif. Max. & Græci de religione. Isti per S.C. sunt asseruati: hi cremati. *Noluerunt enim prisci viri quicquam in hac asseruari ciuitate, quo animi hominum: à Deorum cultu auocarentur.* ait. Val. Max. *l.* 1. *c.* 1.

4. *Lege diuina.* *Quarto*. 1. Exod. 22. *Qui immolabit Dijs præterquam Deo soli; occidetur.* Atqui hæreticus Dei formam credendi, Ecclesiam, Dei vicarium, sacramenta, & sacramentalia reijciens, Deum ipsum abijcit facto; quicquid verbo præferat. Ergo. 2. Deut. 13. *Si surrexerit in medio tui propheres, aut qui somnia se vidisse dicat; interficietur. Quia locutus est, vt vos auerteret à Domino Deo vestro.* At hæretici sua somnia proferunt, vt diuina. Ergo.

3. Leuit. 24. *Qui blasphemauerit nomen Domini, morte moriatur: lapidibus opprimat eum omnis multitudo populi, siue ille ciuis, siue peregrinus fuerit.* Atqui hęretici blasphemant Christi corpus, Sacramenta, Ecclesiam, Sacrificium, Passionem, mortem, &c. Ergo.

4. *Exod.* 32. Moyses 33000. hominum de cultoribus vituli gladio extinxit.

5. Iehu. 4. *Reg.* 10. omnem posteritatem Achab, ob impietatem ocidit: omnesque sacerdotes Baal. 5. *Exempla.*

6. Iosias, 4. *Reg.* 23. idolorum sacrificulos occidit, lucos euertit, ossa mortuorum combussit.

7. Elias, 3. *Reg.* 18. occidit omnes sacerdotes Baal.

8. Mathathias, 1. *Machab.* 2. thurificantem Iudæum ad aram occidit, sileo quæ Nabuch, *Dan.* 3. quæ Darius 1. *Esd.* 7. sanciuerunt.

Quinto. Ratio euincit. 1. Quia L. 9. *Qui ædes. ff. de incend.* addicuntur igni incendiarij. At hæretici domum Dei incendunt: & triticum S. Scripturæ. Illi sunt Herostrati Dianæ incensores: sunt Samsonis vulpes messem exurentes. *Iud.* 15. 2. Lex Sacrilegos igni adiudicat. At hæretici sunt Sacrilegi. Sancta namque profanant, S. Scripturam adulterant, aras diruunt, statuas, &c. 3. *L. Si quis nummos. C. de falsa moneta.* Adulterantes monetam ad flammas damnantur: At hæretici sunt mangones Scripturæ. Ergo similes fiant Core, Dathan & Abyron factiosorum. *Num.* 16. Hæc vt Theologus, non vt politicus, præscribo nil Principibus, & horum exulceratorum temporum necessitati. 6. *Ratione.*

PARS

PARS V.

De Christianis saluti indormientibus.

Tales 1. laqueantur. 1. CVm dormirent homines, venit inimicus. Diabolus otiosis, aut salutis negligentibus serit malas cogitationes, sermones, peccata. 1. Auis, quamdiu volat, immunis ab laqueo est: at non, cùm sidit. Nam Prou. 1. *Frustra iacitur rete ante oculos pennatorum.* Ita homo, cuius auceps Sathá. *2. Putiscũt & vermiscant.* 2. Aqua fluens saporem, vigoremque seruat: stagnans putiscit, ranas, vermesque, &c. generat, Sic anima otiosa: vel negotiosa. *3. Sordent & ruunt.* 3. In domo deserta mures, aranei, sordes dominantur, dum corruat: Ita anima à Deo non habitata. Ecce Matth. 23. *Relinquetur vobis domus vestra deserta.*

4. Excidũt gratia. 4. Regula Iuris est: *Priuilegio non vtentes, vel abutentes, perdunt idem:* Sic anima non vtens donis Dei gratuitis. *Labore res paruæ crescunt, otio magna dilabuntur:* Sicut concordia & discordia, vt *Salustius* ait.

5. Euastantur. II. 5. Filij Dan, (stemma Antichristi) vrbem Lain sine gladio & sanguine inuasere, soloque æquarunt, adeo stertebant *Iudic.* 18. Sic dæmon animas.

6. Exarmantur. 6. Dauid, 1. *Reg.* 26. se clam in castra, inque tentorium Saulis penetrauit, Regique arma sublegit. Occidisset eum tunc, vel alias, naturæ necessitati seruientem, si libuisset. Ita dæmon Christiano in Ecclesiæ castris, arma surripit dormitanti, sique potest, occidit. 7. Solon Athen. liberam cuique dedit Actionem in otiosos. *Laert. l.* 2. *c.* 2. Similem Deus: vt liceat Tentatori ea vti in otiosos, varijs tentandos vitijs: vt vel sic exagitentur.

7. Accusandi sunt. 1. Thess. 5. *Fratres, non estis in tenebris; vt vos dies ille, tanquam fur, comprehendat. Omnes enim vos filij lucis estis, & diei: non sumus noctis, neque tenebrarum. Igitur non dormiamus, sicut & cæteri; sed vigilemus, & sobrij simus.*

PARS VI.

De vtriusque Magistratus dormitantia.

1. CVm dormirent homines. id est, sacri Præsules, (ait *Chrysost. homil.* 45. *in Matth.* 1.) tum seruntur hæreses ab tanto vigilantiore Satana. 1. Audi Isa. 62. *Super muros tuos Ierusalem constitui, custodes tota die ac nocte non tacebunt,* 2. De hac custodia fuit prima Ieremię visio, c. 1. *Quid vides? Virgam,* ait, *vigilantem ego video:* Hebræi hic legunt *Amygdalinam*; vt notat Lyran. Atqui Procopius ait, hanc ceruicali suppositam somnum abrumpere. Quare, cum Deus virgæ istius signo vrbi inimicitiam ostenderet, somnolentia Antistiti, vt hostis, fugienda. *In Ecclesiasticis est vetita.* *2. Est in pœnam populi.*

3. Indignos officij facit 3. Petrum dormientem, vt notat *Rob. Holcot. in sapient. lect.* 82. Dominus non compellat honorabili nomine Petri, quod deerat confitenti, sed ait *Mar.* 14. *Simon dormis?* q. d. Indigni sunt nomine Præsulis dormitantes.

Exempla vigilãtiæ. 1. Alexander Magnus, teste *Ammiano li.* 16. *& Laer. l.* 5. *in vita Arist.* globum argenteum super subiectam peluim manu tenebat, cuius excidentis tinnitu excitaretur altius indormiens.

2. Similis gruibus, *Perer. lib. Hierog.* 17. quorum agminis custos constitutus lapillum pede tenet, ne indormiscat: aut eius lapsu euigilet: totum id, cauendo periculo turmæ. Et Sacri Præsules saluti animarum indormient?

Ex dormitantia occisi. II. Paria de Magistratu politico. Ecce 1. Samsonem perdere gestiens Dalila, *Iud.* 16. soporauit: sicque decapillauit: Ita caro Philistæa nos soporat delicijs, & eneruat. 2. Holofernes ebrius stertens *Iud.* 13. suopte pugione ab Iuditha truncatus capite. 3. Ab Iahel clauo per tempora adacto lactatus Sisara dormiẽs necatur. *Iudi.* 4. 4. Isboseth, 2. *Reg.* 4. Saulis filius meridionans, in inguine percussus occubuit. 5. Id Isaias de-

H plorat.

plorat, *cap. 51. Filij tui proiecti sunt, & dormierunt in capite omnium viarum.*

Dormiẽtes in vijs non Domini. III. Hæ duplices. 1. Viæ Domini. *Psal.* 24. *Vias tuas Domine demonstra mihi.* Psal. 15. *Notas fecisti mihi vias tuas Domine.* 2. Viæ dæmonis. Psal. 13. *Contritio & infelicitas in vijs eorum.* Psal. 34. *Fiant viæ eorum tenebræ.* Et Psalm. 145. *Vias peccatorum disperdet.* Zach. 1. *Conuertimini de vijs vestris.*

Hæ cauẽdæ. Hæ damnant. Vnde Psalm. 118. *Viam iniquitatis amoue à me.* Et, *Omnem viam iniquitatis odio habui.* Capita harum viarum sunt superbia, auaritia, luxuria. 1. Ioan. 2. *Omne quod est in mundo, aut est concupiscentia carnis, aut conc. oc. aut superbia vitæ.*

Maxima in ingressu. Quare sicut dormiens in ingressu viæ ab latronib. infestæ, est in præsenti periculo: sic suggestionibus indormitans. Non sic Dominus, sed *surgite eamus*, ait. *Ecce, qui me traditurus est appropinquat.* Matth. 26. Tentaris? Ecce peccatum appropinquat; *Surge*, Clama: *Salua nos Domine: perimus.* Matth. 8.

Luxuriosis hæ fiunt minæ: Prouer. 23. *Eris, quasi dormiens in medio mari: & quasi sopitus gubernator amisso clauo in mari*; vt tanto præsentius periculum innuat.

PARS VII.

Quis inimicus Sator lolij.

1. VEnit *inimicus homo*; Dæmon. Sic enim 1. *Pet. 5.* Ipse serit in agro, non Iudæorum, Turcarum, &c. sed Ecclesiæ, idque dormientibus. Prælatis, & nocte. Hinc. ô quot mala vitiorum, sacrilegiorum, hæresum? &c. Vigilate Principes: aut demum falces stringite. Nunquam satis laudata est Caroli V. clementia: At in hæreticos non bene posita fuit.

Homo malus dæmone peior est. *Inimicus homo*; Vt nec ipse dæmon magis sit noxius homini, quam homo. Hominis odio nullum dirius. Nam homo leone sæpè sæuior est. 1. *Daniel. 6.* In lacum leonum iniecto pepercere leones: non satrapæ. 2. *Dan. 5.* Balthasar Rex nil horribilius conspexit vnquam manu hominis scribente. Non feræ vngulam misit Deus, dira scriptitantem; hac horribilior erat manus hominis.

3. Dauid habens opinionem inter mala tria, ait: 2. *Reg. 24. Coarctor nimis: sed melius est mihi, quod incidam in manus Domini: quoniam multæ sunt misericordiæ eius.* Exhorruit ad manum hostis. Ergo *Inimicus homo* est nomen Satana dignum.

II. *Hic superseminauit zizaniam, & abijt.* 1. Scorpio, vt icit; abit: relinquit corporis succo mistum venenũ. Ita mali semper in Ecclesia permisti bonis. *Aug. lib. de hæres. cap.* 69. 2. Sic in Arca Noe animalia munda, & immunda. *Genes.* 7. 3. In aera paleæ, & grana. *Matth.* 13. Vocatæ ad nuptias fatuæ, & prudentes. Intersunt ijsdem *Matth.* 25. Vestiti, & non vestitus nuptiali veste, *Matt.* 22. Sic & hic ager. *Boni & mali in Ecclesia.*

III. *Nonne bonum seminasti? &c.* 1. Vere mirandum; qui anima sit zizaniosa? Quomodo omnes eius partes instrumenta virtutum, sint facta vitiorum? 2. Arma quibus nex homini paretur; vetat natura fieri ex arboribus frugiferis: fiunt ex sterilibus. Et homo ferax arbor membra sua facit arma iniustitiæ ad mortem? 3. Si peccatum est monstrum spiritale & diluuium commune animarum; quomodo in anima crescit? 4. Si sit contrarium rationi, cœlo priuet, orco mancipet, immortali mortem inferat: quomodo intrat animam? 5. Si angelos cœlo exuit, innocentia homines, diluuium inuexit, Christum crucifixit, & inferno debetur; quomodo id in se suscipere audent homines? *Inimicus homo hoc fecit.* *Anima vnde zizaniosa.*

IV. Nequaquam igitur Deus autor peccati esse potest. 1. *Psal. 5. Non Deus volens iniquitatem tu es.* 2. Sed Sap. 2. *Inuidia diaboli mors* *Deus non est autor peccati.*

mors introiuit in orbem terrarum. Ergo impius Melanchton, docens, tam Iudæ proditionem, quam Pauli vocationem Deo adſcribendam. Impius Caluinus; aſſerens, Deum pure autorem peccati: Et qui id negarit, (vult Bucerus,) hunc Deo adimere Diuinitatem.

1. Quam hæreſin Bernenſes ipſos in Caluino ſuo damnaſſe ait *Ebroicenſis li.5.de Atheiſmis Calu.2.* Damnauit *Trid. Conc. ſeſſ. 6. can. 6.* 3. S. Baſil. in hom. ait: *Fatuus eſt qui nullum Deum credit: at ſtultior, qui Deum cauſam peccati ſtatuit.* quod hic Deum abneget; ille bonitatem ei detrahat. 4. *Philo Iudæus li. de profugis*, vult omnes ſupplicijs addici, qui Deum & cauſam peccati, non ſeipſos, ſtatuũt. Sic & Theodoretus, &c. *Perora*: facta repetitione protreptica, cum argum. dictorum gnauiter & grauiter conglobatis.

DOMINICA VI. POST EPIPHAN.

Simile eſt regnum cœlorum grano ſinapis. Matth. 13.

NAbuchodonoſor *Dan. 2.* vidit arborem ingentem. Ei ſimilis ſinapina hæc: vtrique Chriſtus. Qui in primis *minimus eſt terræ vermiculus, & abiectio plebis*: at iactus in terram, ſic creuit poſt reſurrectionem, vt omnes animæ SS. in eo nidificarint, & ex eo paſtæ ſint. In medio terræ Ieruſalem plantatus Ieſus, vt arbor, ad cœlum aſſurrexit vertice: radice deſcendit ad inferos: Ramos potentiæ orbe toto diffudit. Exciſus in morte fuit, radice hypoſtatica permanente.

De talis grani arbore tali nos.

I. *De magnis, arte factis minimis, minimoq; regno.* II. *Quid grani paruitas, ad Diuina, totamq; Eccleſiam collata.* III. *Quid eadem ad Eccleſiæ adiuncta & contenta.* IV. *De grano fidei & doctrina.* V. *De auibus.* VI. *De Fermento.*

Pars I.

De magnis, arte factis minimis, minimoq; grano.

I. MIra artis opera quædam celebrantur. 1. Vt Myrmecidis ſculptoris quadrigula omnibus partibus perfecta, cum auriga inſidente, nec tamen maior, quam quæ muſcæ alula tegeretur. 2. Alterius nauis cum omni inſtrumento nautico, quæ ceraſi nucleo clauderetur: & apiculæ alis cooperiretur in antenna. 3. Plinius refert, Homeri Iliadem deſcriptam totam nuci potuiſſe includi. 4. Noſtra ætate ſculptor 11000. Virginum ſculpſit in vna gemma. *Opera quædam magna.*

5. *Ezechiel cap. 4.* iuſſu Dei in laterculo totam Ieroſ. deſcripſit, cum ſuis caſtellis, turribus, & licet tantam, vt eam Ioſephus dicat 200000. hominum continuiſſe.

6. *Daniel. 2.* Viſus eſt Nabuchodonoſori lapillus in montem maximum excreuiſſe: At hoc inuiſum, & inauditum decreuiſſe montem in lapillum, oceanum in guttam, elephantem in muſcam.

Maius cunctis & mirabilius fecit Deus, omnia contrahendo. Fecit ex Deo hominem, ex Creatore creaturam, è Domino, impaſſibili, immortali, infinito contrariũ. Iſai. 10. *Conſummationem, & abbreuiationem Dominus Deus exercituum faciet in medio terræ.* Rom. 9. *Verbum abbreuiatum fecit Dominus ſuper terram.* *Maius.*

Iſtis omnibus mirabilius eſt, quod Dominus omnem cœleſtis gloriæ amplitudinem, & Eccleſiæ monarchiam in omnium rerum minimo grano ſpectandam hic proponit. *Simile eſt regnum cœlorum grano ſinapis.* *Maximũ.*

II. Per *regnum* intelligit Ambroſ. ſer. 1. Auguſtin. ſerm. 31. de ſanctis *Fidem.* Hieron. *Doctrinam Euangelij*, vt *Matt. 21. Auferetur à vobis regnum.* Alij *Chriſtum*: Alij *Eccleſiam.* *Idq; Eccleſia, quæ regnũ eſt.*

clesiam. Hisce consciscо. Quia est de cœlo orta, leges habet cœlestes, in se cœlestia habet, tendit ad cœlos. De hoc Gabriel Luc.1. *Regni eius nō erit finis.* Dan.6. *Regnum, quod in ætat. non dissipabitur.* Ioan.18. *Regnum meum non est de hoc mundo,* quod foris niteat, intus sordeat.

Sed paruū initio.

III. *Est simile grano*: Exiguum. 1. Ob suum caput, quod, Philip.2. *Exinaniuit seipsum* Et *nouissimum & despectum* fuit habitum: Isa.53. 2. Ob doctrinam Euangelij, quæ exterius vilis videtur. 1. Cor.1. *Nos prædicamus Iesum Christum Crucifixum, Iudæis scandalum, gentibus stultitiam*: Non prædicamus Deorum maiestatem, vt olim Plato: Non leges, quales Lycurgus: Non rerum principia, quæ Aristoteles: Non beatitudinem in diuitijs, potentia, &c. sed Crucifixum, paupertatem, &c. Matt.18. *Nisi efficiamini sicut paruuli, non intrabitis in regnum cælorum.* 3. Ob ortum eius: in quo habuit piscatores, indoctos. 1. Corinth.1. *Quæ stulta sunt mundi, elegit Deus, vt confundat sapientes: quæ infirma sunt, vt confundat fortia.* 4. Ob paruum credentium numerum. Vnde sic ad eos, Luc.12. *Nolite timere, pusillus grex.*

PARS II.

Quid grani paruitas, ad Diuina, totamque Ecclesiam collata?

1. REgnum duplex est, Terrenum, & Cœleste. 1. Terrenum in speciem est augustum: at intus emedullatum. Simile, quoad speciem, cedro. Vt Psal.36. *Vidi impium superexaltatum, sicut cedros Libani.* Simile est arbori Nabuchodonosoreæ. *Dan.*4. At cœleste tale, Psalm.44. *Omnis gloria eius filiæ Regis ab intus.* Ideo simile grano sinapis, specie paruo, vi & efficacia maximo.

Regni terreni pompa & ruina.

2. Terrenum est vastum: vbi ceciderit, cinis est, & vmbra. 1. Vt statua *Dan.*4. cuius caput aureum; at pedes imi lutei. O Reges, attendite ad bases regnorum: quātulo lapillo comminuuntur, trahuntque ruinam ô quâtam? 2. Exod.27. Iubet Deus parari lebetes duos, tēpli cineribus excipiendis: Cineres mundi è tot regnis colligite Reges. At vbi sunt? Nec ipsi supersunt.

Mundi initia quāta, fines quantuli?

II. Ira & mundus à magnis incipit, contra naturæ ordinem; & desinit in parua. 1. Substructores turris Babel quanta conceperant? *Gen.*11. At in confusionem linguarum desinebant.

2. Somnia Nabuchodonosor. sumpserunt initia ab arbore, *Dan.*4. at desiere in radicem. 3. Contra Dominus, *Matt.*21. & 27. introitum in Ierosolym. cœpit ab oratione & regno: *Benedictus, qui venit in nomine Domini*: finijt in cruce, *Tolle, crucifige.* 4. Mundus in delicijs spirat: at in tormentis expirat. Apocal.18. *Quantum fuit in delicijs; tantum date illi & tormentum.* 5. Luc.16. *Diues epulabatur splendide*: at *sepultus est in inferno.* 6. Ioan.2. *Omnis homo primum bonum vinum ponit; postea id, quod deterius.* Sic Mundus.

Diuinorū initia quantilla? fines quanti?

III. At non sic Deus: qui à minoribus orditur; & ad summa progreditur; Ab ærumnis, paupertate, Cruce procedit ad gaudia, diuitias, regnum. 1. Iosephum è carcere ad regnum, *Gen.*14. Danielem *ca.*14. è lacu ad palatium: Mardochæum, *Esth.*6.7. à cilicio ad trabeam euehit. 2. Ipse è cruce ad cœlos transijt. Philip.2. *Factus obediens vsque ad mortem, &c. propter quod & Deus exaltauit illum, &c.* 3. Ita Deus à grano inchoat, & exit in arborem tantam.

4. In creatione ab indigesto chaos, (vt Philosophi opinati sunt,) vtque fideles credunt, à nihilo auspicatur; finit in perfectum mundum. Incipit à piscibus: desinit in hominem. 5. Ita ordo naturæ à minoribus ad maiora progreditur. Prius enim, ait *Aristotel.* vita plantæ, post animalis, tum hominis viuimus.

Ecclesia initium à grano.

IV. Ita Ecclesia à grano Christo. 1. Hinc in S. Scripturis ea dici luna solet. *Psal.* 88.

*Cant.*6. Nam vt hæc sensim in orbem coalescit illustris: ita primum obscura, vsque huc crescit; donec orbem totum impleat. Vt sola Psal. 71. *Dominetur à mari vsque ad mare, & à flu. vsque ad terminos orbis terrarum.*

Ex hac amplitudine Ecclesiæ sanctus Augustinus telum prompsit, quo vno Donatistas confixit, volentes Ecclesiam in vna Africa concludere: in qua sola ipsi reperiebantur. Verba eius sunt: *Ecclesia lunæ similis est. Si quis nouam lunam primo & secundo die non videt, cæcus est.* Quid ergo Caluinistæ negant esse visibilem?

3. Vt cœpit à grano visibili Christo, & piscatoribus; sic progressa cepit Philosophos, Reges, orbemque ipsum, & iam tãta est. *Non fuit ex hominibus opus, quia autẽ ex Deo, ideo dissolui non potuit, sed præualuit.* Act. 5.

Quia Dei opus est.

Itaque opera Dei ab humili; mundi, à fastu exordiuntur; At hæc in infamiam; illa in gloriam terminantur, & durant; illa pereunt. 1. Sicuti *Alciatus Emblemate* 124. ostendit in pinu & cucurbita.

Aeriam propter creuisse cucurbita pinum
Dicitur, & grandi luxuriasse coma: (men,
Cum ramos complexa, ipsumque aggressa cacu-
Se præstare alijs credidit arboribus.
Cui pinus: Nimium breuis est hæc gloria.
Nam te,
Protinus adueniet, quæ male perdit, hyems.

Talis mundus cum suis operibus & regnis ad Ecclesiam, qualis cucurbita ad pinum, 2. Isai. 55. *Non sunt viæ meæ, sicut viæ vestræ, dicit Dominus. Quia sicut exaltantur cœli à terra, sic exaltantur viæ meæ à vijs vestris.*

PARS III.

Quid grani paruitas ad Ecclesiæ adiuncta & contenta.

Tristia inter & læta fertur Ecclesiæ puppis ac prora. Diximus de tota Ecclesia, quæ grano similis: Iam de partibus quibusdam eius & adiunctis. In his fideliũ testationes pono, Sacramenta, Instituta, Fidem, Doctrinam, &c.

Tentationum initia sinapina sunt fines arborei.

I Ecclesia grano sinapis est similis, & tentationes magnas è paruo initio. 1. Hæ ordiuntur à lapidibus, & ascendunt ad regna. Et Matth. 4. *Dic, vt lapides isti, &c.* demum *ostendit illi omnia regna, &c.* 2. Diluuium à guttis cœpit; creuit in tantum. 3. Iudas ab osculo cœpit; finit in laqueum sibi, in crucem Domino. *Matt.* 26. 4. Axioma Philosophorum est: *Paruus error in principio, maximus est in fine.* 5. Velut Ægypti plagæ. *Exod.* 8. 9. 10. inceptæ à muscis desiere in amnes cruentos, inque stragem primogenitorum: sic tentationes ex scintilla gliscunt in incendium. 6. Isa. 14. *De radice colubri egredietur regulus.* Id est, Granum in arborem crescit; tẽtatiuncula in grande peccatum. 7. Ipsa vulpecula est. At Cant. 2. *Capite nobis vulpeculas quæ demoliuntur vineas:* Peccatum vero Leo est, 1. Pet. 5. *rugiens, & circuit quærens, quem deuoret.* 8. Ezech. *ca.* 47. Fluuium intranti aqua primum ad talos: tum ad genua: dein ad pectus, hinc ad collum pertingebat: dum submersioni proximus esset. Ita tentatis contingit.

In Ecclesia omnia aspectu parua.

II. Quæcunque in Ecclesia sunt, sinapina sunt: id est, parua aspectu; at vi magna. Vt crux, Sacramentorum symbola, paupertas Euangelica, pœnitentia, tribulationes, &c. 1. Non nisi talia grana Christus in sua Ecclesia seminat: In paradiso seminarat arbores vitæ. At hæ mole quidem magnæ; ista vero virtute maiora.

Sed similia in spiritu vno.

2. *Leuit.* 19. Vetuit Deus agrum diuerso semine conseri; ita nec Ecclesia, nec anima conseri debet institutis Dei, & Dæmonis, ac mundi. 3. Item *Deuter.* 22. vetuit vsum vestium è lino & lana contextarum; sic nequeunt contexi Gentilismus, & Christianismus, Iudaismus vel hæresis: item virtus, & fucus hypocrisios, &c. Sit vnum & simplex granum Ecclesia, & qui, & quæcunque sunt in ea.

Etorta humilia: maxima successu. Ista ipsa, & singula in ea, à minimo cœpta initio, auxere. Quid minus iacente in præsepio, pannis inuoluto, vt putabatur, fabri filio? Quid minus viuente in deserto, ignoto, &c. Attamē tanto postea: vt Matt. 11. *Inter natos mulierum non surrexit maior Ioāne baptista.* Idem censendum de SS. Martyribus, Virginibus, &c. qui *peripsema & purgamentum huius mundi*, 1. Cor. 4. At iam Psalm. 138. *Nimis honorati sunt amici tui Deus.* Felix initium, cui talis obtingit finis!

Finē specta mundi. III. Admonet Granum, finem spectandum non solum initium. In quo per magna mundum inter & Christum distantia est, 1. Mundus agyrta spondet diuitias: At linteum denique & angustum dat sepulchrum. Spondet delicias; dat morbos. Spōdet honores; dat infamiam, inuidiam, dolores, &c. Initia mellea; at finis: absinthius.

Et Christi. Contra Deus, 1. *Exod.* 12. Israelitas in Ægypto pascit lactucis agrestibus, at in deserto manna. 2. *Exod.* 7. Moysis virga in Ægypto mutarat aquas in sanguinem, in deserto aquas è petra elicuit. 3. *Iud.* 15. Samson ex asini mandibula, Philistæorum clava lethali, dulcem aquam exorauit: Ita è paruis, ex asperis, &c. emanāt sæpè magna, dulcia, dante Deo.

PARS IV.

De grano Fidei, & Prædicationis.

I. **F**Ides granum est sinapis. Matt. 17. *Si habueritis fidem sicut granum sinapis*: id est, ardentem. Anno M.C.XXV. Rex Tartarorum Calipha statuit, omnes Christianos eijcere regno. Satrapa quidam suadet, *Fides mōtem transfert.* rectius posse à fide abduci: habere enim eos in lege: *Si habueritis fidem sicut granum sinapis, & dixeritis monti huic: Transi hinc; & transibit: & nihil erit impossibile vobis.* Hoc iussi præstare, dum nequibunt; fidem esse falsam cum lege palpabunt. Rex conuocatis id imperat, intra X. dies præstent; aut occidendos fore: Præsules triduanum indicunt ieiunium, & orationem: stato die adsunt ad vrbem Taurum. Vnus eorum imperat monti, & transfertur: Rex conuertitur. Ita *Paulus Venetus lib.* 1. *de region. Orient. ca.* 18. *Et magnum speculum tit. Fides exempl.* 1.

Prædicatores fabulosi. II. Verbum Dei granum est. Eo quid simplicius? 1. Et tamen theoria physica omnis, argumenta philosophica, &c. meræ ad id sunt fabulæ. Psal. 118. *Narrauerunt mihi iniqui fabulationes; sed non vt lex tua.* Et adhuc tamen aliqui. 2. Tim. 4. *A veritate quidem auditum auertent*; Aliter Dominus qui *Zelosi.* suam prædicationem instituit humilem verbis; & modo per parabolas, & vulgaria argumenta; nudam simplicitatem demonstrando, sine coloratione oratoria, aut philosophica.

2. Pompos. 2. Mulieres deformes, & superbæ, formam sibi parariam conciliant; at formosæ purpurissam abhorrent: Ita mendacium ingenij humani; & Veritas verbi Dei. Sed heu! Concionatores hodie fere amant ostendere eloquentiam quam virtutem, &c. *Neruosi.* Non ita Deus; Ier. 23. *Nunquid non verba mea sunt, quasi ignis, & quasi malleus conterens petras?* q. d. Non fucata, non delicata, &c. sed quæ conterere corda valeant lapidea ferrea, adamantina.

5. Vani. 3. Vt si obsessor vrbis spargeret flores, rosas, odores, loco pilorum, hastarum, gladiorum, tormentorum, Ita concionator comtulus & promptulus, contra vitia, hæresesque, &c. quid efficiet? Persuasionē humanam forte; at non fidem Christianam, nec vitam solide bonam. 6. Iere. 48. *5. Maledicti illi.* *Maledictus, qui facit opus Dei fraudulenter: & maledictus, qui prohibet gladium suum à sanguine.* Tales fallunt Euangelium, & fraudant: & canentes placentia, sibi gratiam populi aucupantur; non Dei.

III.

...i ae ...plices, ... fortes ...certi ...is. III. Oratores vere Christiani exemplum capiant ex Dauide, 1. *Reg.* 17. Hic tum cum Goliath congressus est, cum arma Saülis exuisset. A Deo hoc: Ne victoria daretur armis regijs. Pedum vnctionis, & lapides veritatis, *&* funda spiritus sternit mundum, peccatum, Satanam.

Tales primi piscatores erant Prædicatores. 1. Cor. 1. *Videte vocationem vestram, Fratres: quia non multi sapientes secundum carnem, non multi potentes, non multi nobiles; sed quæ stulta sunt mundi elegit Deus: vt confundat sapientes: vt non glorietur omnis caro.* Hæc de arbore, quæ Ecclesiam: rami vero diuersos status eius significant. Sed quæ *aues* erunt?

PARS V.

De auibus in arbore sinapina nidificantibus.

1. HIlarius ait *Aues* esse Apostolos, qui inter ramos prædicationis harmoniam concinunt. Quo allusit Dauid Psal. 67. *Præuenerunt Principes, coniuncti psallentibus.* 2. S. Gregorius ait esse animas iustorum, quæ alis contemplationis ad mysteria diuina vsque ad Cœlitum choros euehuntur. 3. Alij volunt esse Confessores, Doctores, Martyres, Virgines. 4. Ego homines intelligo, ad cœlestia conditos. Vtque multa sunt auium; sic & hominum genera.

...hristiani rapaces. 1. *Aquila*, regina auium; ab vnguibus sæua, dilaniat alias: sic quidam dominandi auiditate alios lacerant, & depascunt. Vti Rhamnus *Iud.* 9. igne suo reliquas arbores *Auari.* exurebat. 2. *Pelicanus* suo perfosso pectore pullos sanguine fouet: ita quidam Dei legem perfringunt, & ex alieno sanguine *Terreni.* suos filios locupletant. 3. *Struthio* grauis, volare nescius; volabundus tantum humi cursitat; sic quidam terræ filij mentem sustollere nequeunt, pressi & amore terræ, & pondere. Similes pisci illi, quem Petrus cepit, ore drachmam ferenti: sic isti meras pecunias, opesque loquuntur. 4. *Pa-* *4. Vani.* *uo*, plumis speciosissimus, at voce ingratissimus auium: Ita quidam superbi cultu, natuque magni; at dum loquuntur, ineptias meras, noua, vanaque ampullant, mundum, carnemque crepant, Psal. 5. *Sepulchrum patens est guttur eorum.*

5. *Luscinia*, aedon, acanthis, aliæque ta- *5. Religiosi.* les, corpore sunt exiguæ, & cantu mirificæ: Ita Religiosi coram mundo viles, at cantu diuini cultus, doctrinæ, vitæque harmonia cunctis venerabiles, multis imitabiles, omnibus ædificatorij. Sunt *columbæ*, felle carentes malitiæ, victu simplices: sunt gementes turtures, aridis insidentes ramis peccatorum alienorum, quibus deprecantur veniam. Hæ aues omnes, peccatorum, & iustorum, nidificant in ramis Ecclesiæ, id est, & in statibus varijs.

II. Attamen omnes duplicis sunt gene- *Omnium duo sunt genera.* ris. Vel sunt rapaces, aut feræ: aut cicures & domesticæ. Istæ noctu requirunt nidum, interdiu prædæ inhiant: Hæ etiam de die nidum occupant, pullos excludunt, plumas mundant, vel cantillant: &c. Ita homines duplices. Feri ad arborem Ecclesiæ, aut templi aduolant, cum nox ingruit afflictionis, aut mortis: tum de Deo, anima, sacrisque remedijs cogitant. Vbi autem ex morbo, vel malo respirarunt, redeunt ad pristina, similes sui, non Dei. Iusti autem secus, tempori omnia sedatis peragunt, quietisque animis.

PARS VI.

De Fermento.

1. S. *Chrys.* parabolicum fermentum modicum, subleuans massam, & saporem immutans, ait esse Apostolos specie

viles

viles,indoctos, qui mundum condiuerunt totum, conuersum in panem sapidum, & gratia subleuatum. Mirabilis Dominus in parabolis. Prius ait, *Simile est regnum cœlorũ, grano sinapis, quod homo seminat*: dein: *Fermẽto, quod acceptum mulier abscondit in farinæ satis*: Vt differentiam denotet inter viri, & fœminæ opera. Indecorum enim foret, seminare mulierem, & virum pinsere.

Viri, vxorisq; cura diuersa esto in vna domo.

1. Quare, Vir in domo agere debet conuenientia viro, fœminæ, fœmina. Iuxta illud.

Omne viro soli quod conuenit esto virile.
Esto fœmineum, quod fœmina sola requirit.

2. Ideo *Deut*.22. cautum à Deo, neu quis è lino, lanaque contextum quid gerat. Talis est forma domestica, vbi virilia ac muliebria munia promiscue vsurpantur. 3. Naturæ ordinem est euertere, si vir quæ mulieris sunt, & hæc, quæ viri, tractet. 4. Amphibia sunt isti animalia, viuentes quasi in diuersis elemẽtis aquæ & terræ: Vti mures marini, crocodili, ranæ, mergi, &c. Hoc est mulieris: Prouerb. 31. *Considerauit semitas domus suæ, & panem otiosa non comedit*. Item Tit.2. *Iuuenculas adhortare, vt sint curam domus habẽtes*. 4. Dei ordinatio est ista: Genes. 1. *Germinet terra lignum pomiferum faciens fructum iuxta genus suum*: pomi poma, pruni pruna, &c. Magis hoc in hominum operibus vult Deus, ac sexuum. 5. Ita Dauid distinxit Psal.122. *Sicut oculi seruorũ in manibus dominorum suorum: & sicut oculi ancillæ in manibus dominæ suæ*. Liquet, in benè morata familia alijs alia conuenire.

Vocis vnius diuersa significata.

II. Fermentum tamen diuersa notat in S.Script. Vt & vox *Leo* Christum, Apoc.5. *Vicit leo de tribu Iuda*: Et Satanam, 1.Pet.5. *Circuit diabolus tanquam leo*. Vt, *Serpens*, Satanam, Gen.3. *Serpens decepit me*: Et Messiã, Ioan.3. *Sicut exaltauit Moyses Serpentem, &c.* Sic *Aues*, dæmones notant. *Luc*.8. qui semẽtem verbi Dei à cordibus raptum deuorant: hic iustos vocant.

Fermenti item.

Ita quoque *fermentum* in peiorem partẽ accipitur: Vt Luc. 12. *Cauete à fermento Pharisæorum; quod est hypocrisis*. 1. Cor. 5. *Modicum fermentum totam massam corrumpit*. 2. Signat doctrinam & traditionem hominum. Vt Matt.16. *Cauete à fermento Pharis. & Saducæorum*. Origenes, *hom*. 5. *in Leu*.2. putat eam ob causam fermentum à sacrificijs fuisse exclusum. 3. Signat malitiam. 1. Cor. 5. *Expurgate vetus fermentum, vt sitis azimi*. Qua forte ex causa comesturi Agnum, domi fermentum asseruare prohibebátur. Exod. 12. *A die primo non erit fermentum in domibus vestris. Quicunq; comederit fermentum, peribit anima illa de Israel*. 4. Signat prædicationem: Vt hic.

Ecclesia est fermentatrix.

III. Mulier ergo id fermẽtum subigens, est Ecclesia. Et quidem Iudith. 11. *Non est talis mulier super terram in aspectu, in pulchritudine, in sensu verborum*. Et hanc Prouerb. 31. *Mulierem fortem quis inueniet?* Hæc est. *Apoc*. 12. amicta sole, premens lunam pedibus redimitaque stellis XII.

Tria fermenti *sata*, quibus id inseritur; lex est triplex. Naturæ, Moysis, Euangelij. Aut Fides, Spes, Charitas. Aut Oratio, Ieiunium, Eleemosyna. Aut Paupertas, Obedientia, Castitas. Aut Contritio, Confessio, Satisfactio. Hæc enim Ecclesia subigit prædicando, & practicando.

Perora ex repetitis dictis per partes: ac insiste in affectu iam prius concitato.

DOMINICA SEPTVAGESIMÆ.

Simile est R. C. H. P. qui exijt primo mane conducere operarios. Matt.20.

1. NVmine irato, 2. *Reg*. 21. pluuiam diu negante Iudæis, Dauid orans, causam flagelli intelligit, esse peccatum Saulis, ob iniuste cæsos Gabaonitas. Qui ab

ab Dauide rogati per legatos quam satisfactionem expetant, aiunt: *Dentur nobis* 7. *viri de filiis eius, vt crucifigamus eos Domino*. Dati, in monte ad vrbem Gabaa, crucifiguntur. Respha, mater aliquorum, die noctéque adhærens crucibus plorat innocentes, ob patris noxam non ob suam, plexos.

Sic iratus Deus per inobedientiam Adæ, diu negauit pluuiam gratiæ, & misericordiæ. Patribus multum orantibus, vt destinatam diu ac promissam satisfactionem Christum daret. Datus est: & in Vno eo 7. dona Spiritus. Sed deditus is neci crucique est. Ecclesia, hoc tempore, triste intuens spectaculum, mortem in sontis luget, cantu habituque mutato. Simul Fideles hortatur, vt partæ, per eius mortem pluuiæ gratiarum participes efficiant vineas suas, & seipsos, in istis, & in Domini vinea laborantes, donec merces annumeretur.

Nos autem in præsens de hoc

I. *Quod labore ad salutem opus.* II. *De Dei nos vocantis amore accelerante, & pacto.* III. *De vocantis, vocatorumque debito, & horum tardatione.* IV. *Qui sint otiosi in hora vndecima.* V. *Quid à Vespera, & Procuratore expectandum* ? VI. *Quales opera* ? VII. *Quæ merces operarum* ? VIII. *Quis, quantusq; Denarius?*

PARS I.

Labore ad salutem opus est assequendam.

1. Opera bona sunt ad salutem necessaria: ad ea labore opus. 1. *Dij namque laboribus omnia vendunt.* Hoc omnium gentium axioma semper obtinuit. 1. Ægyptijs symbolum laboris erat, pictum bouis caput: vt pote bruti laboriosi. 3. Romani immolantes bouem, coronabant ei caput: innuentes labori coronam deberi. Hæc vana: Accipe sacra.

1 *Natura docet in Ethnicis.*

1. Salomon in templi columnarum basibus, boues & Cherubin efformauit: 3. *Reg.* 7. significans, instar boum nobis in Ecclesia laborandum; si Cherubinis sociari cupiamus. 2. In Exodo iussus est Moyses cortinas lineas, hyacintinas, & purpureas facere. Purpura notat, adusque sanguinem esse laborandum: Linum quod toties manus subit, & tunditur; denotat mortificationem: Hyacinthus, cœleste præmium declarat. Hinc Cant. 5. *Manus illius plenæ hyacinthis*. Indicat, quod, qui laborat, se mortificat; is gloriæ hyacinthum promereatur.

2. *Docetur in figuris Legis.*

2. Inde Matth. 11. *Regnum cœlorum vim patitur; & violenti rapiunt illud*; id est, laboriosi, & mortificati, non inertes. 2. Nam. 1. Cor. 3. *Vnusquisque propriam mercedem recipiet secundum laborem suum.*

3. *Docet Euangelium.*

II. Dauid 1. *Reg.* 17. ante debuit Goliatham sternere; quam filiam Regis acciperet vxorem. Sic ante mundum vincas, quam cœlum teneas. *Dedit* enim *Deus potestatem filios Dei fieri*. Ioan. 1. Et *Vita hominis militia super terram*. Iob. 7. 2. Expertus dixit. 2. Tim. 4. *Bonū certamen certaui, cursum consūmaui; in reliquo reposita est mihi corona iustitiæ:* 3. Petentibus honoré sedendi à dexteris & sinistris Christi, hic ait, Matth. 20. *Nescitis, quid petatis*, q. per laborem huc itur. 4. Antigonus Rex iuueni imbelli, præmium petenti bellicositatis paternæ, ait: *Ego virtuti propriæ, non alienæ, mercedem dare soleo*. Sic Deus *reddet cuique secundum laborem suum*.

4. *Docent exempla.*

Isaac; *Gen.* 24. Rebeccæ sponsæ Armillas, & Inaures dedit. Hæ sunt fidei; istæ operum sunt symbola. Fide nos Deus donat primo: quæ Iac. 2. *Sine operibus mortua est.* Sine operibus præmium nec speres. 2. Cant. 5. *Pone me vt signaculum super cor tuum, vt signaculum super brachium tuum*. q. d. Me ama: & ad labora. 3. Debiles manu, & claudos, *Leuit.* 21. ingressu tabernaculi Deus lege arcebat, id est, Labori ineptos,

5. *Figura alia.*

aut inuoluntarios cœlo arcet. 4. Animæ ornatus talis sit oportet, Pſ. 44. *Omnis gloria filiæ Regis ab intus*, in intentione: *in fimbreis aureis circumamicta varietatibus* foris laborioſis operibus.

Cœli pretium labor eſt.

III. Opera neceſſaria ſunt. Quia cœlum eſt eorum præmium. 1. Si enim ob minutum quid terrenum ſudemus; magis oportet ob cœlum. Ecce, Iacob, vt Rachaele potiretur coniuge, 7. annis, iterumque 7. laborans ſeruit. *Gen.* 29. Quid ad cœlum illa? Rom. 8. *Non ſunt condignæ paßiones huius temporis ad futuram gloriam.* 3. Cicero *in epiſt. ad Atticum*, audito, fratrem petere conſulatum ei ſcribit: *Peregrinus es, mi frater; Roma eſt; Conſulatum petis.* Quid de te, cœlo dicam? *Non eſt mollis ad aſtra via.* Quia cœlum hoc pluris fit, quo conſtat pluris. Nam *difficilia, quæ pulchra*, At chara, quæ cara, ac rara.

Charum quod labore emptum.

1. Saul. 1. *Reg.* 11. gratias, ex ſola Dei gratia ad regnum euectus, id tanti non fecit, quanti par; vt ſe fugâ quoque ſubduceret, ne eligeretur. At, poſt Ammonitas profligatos, vt promeruiſſe id viſus eſt, regnum plurimi fecit. 2. Iacob. ſingularem Ioſepho hæreditatem præ cæteris dans, ait, Gen. 48. *Do tibi partem vnam extra fratres tuos, quam tuli de manu Amorrhæi in gladio & arcu meo.* LXX. vertunt: *Do tibi Sichimam præcipuam.* Alij ſic: *quam tuli oratione & obſecratione.* Labore cœlum emitur: & vim patitur.

PARS II.

Dei vocantis non accelerans amor, & pactum.

Deus eſt amans noſtri.

1. DEus pater, Nos laboratores ad Eccleſiam vocat, pro beatitudine. Deus *exijt primo mane*: amore noſtri tanto, vt vel quietem abrûmperet. 1. Nam Prou. 13. *Qui diligit filium, inſtanter erudit.* Hebraicè legitur, *Mane diluculo erudit.* 2. Amore pellaci quærens adoleſcentẽ lupa. *Prou.* 7. ait: *Egreſſa ſum in occurſum tuum, deſiderans te videre.* Sic hebraica lectio, q. d. adeo te ardens depereo. Plus amat nos Deus: vt mane primo exeat. Imo feſtinans, Pſal. 17. *Aſcendit ſuper Cherubin, & volauit ſuper pennas ventorum*, amator tui.

Citus ad iuuandũ: tardus ad puniendum.

II. Miſericordiam præſtiturus *mane exit*: at vindictam parans, tardus & ſerus exit, Gen. 3. *Deambulans ad auram poſt meridiem.* Pedes habet, vt Cherubin, velatos: id eſt, tardos ad pœnam: at alas ad gratiam. 2. *Ouid.* de Cæſare canit *in Triſtibus.*

Tardus es ad pœnas, Princeps; ad præmia velox.

Sic Deus. 3. Nondum ſurrexerat ſponſa, cùm ſponſus diceret: Cant. 5. *Aperi mihi ſoror mea ſponſa, quia caput meum plenum eſt rore.* 4. Hinc ea vigilantior facta ait, Can. 2. *Ecce iſte venit: ſaliens in montibus; tranſiliens colles.* Nimirum vt exercitationibus faciat lampades cœli: & aſtris ipſis inuidiam.

3. Vocatione nos præuenit.

III. *Mane exit*: Ab incunabulis nos gratia ſua præuenit. *Iſ.* 49. *Dominus ab vtero vocauit me.* Ieremiæ ait *cap.* 1. *Priuſquam te formarem in vtero, noui te.* Pſal. 21. *In te proiectus ſum ex vtero.* Pſal. 138. *Suſcepiſti me ex vtero matris meæ.* De Baptiſta Luc. 1. *Spiritu ſancto replebitur adhuc ex vtero matris ſuæ*, Paulus Gal. 1. *Cùm autem placuit ei, qui me ſegregauit ex vtero matris meæ, & vocauit per gratiam ſuam*; An parum *mane* ad hos *exijt*?

Pacto ſe nobis obſtringit.

IV. Quin & horis exit diuerſis diuerſos, aduocans, operarios, Patriarchas, Prophetas, Apoſtolos, Martyr. Confeſſores. Et cum ſingulis paciſcitur mercedem. Mirum! Pacta Deum inter & hominem eſſe poſſe, tot illi nominibus debitum.

Pactum ſcripto firmat.

Et pactum non ſolum promiſſo firmat Deus, ſed & ſcripto. Cum tamen ſit Pſal. 114. *Fidelis Dominus in omnibus verbis ſuis, & ſanctus in omnibus operibus ſuis.* Vnde Paulus 2. Tim. 1. *Scio, cui credidi; & certus ſum, quia potens eſt depoſitum meum ſeruare in illum diem.*

Addit etiam Deus pacto ceremonias,

vt

Ceremonijs solemnizat.

vt sit insignius. 1. *Gen.* 15. Pactum cum Abraham firmat signo flammæ, ante eum per medium auium, & iuuencarum cæsarum transeuntis. 2. *Exod.* 24. In publicatione Legis pactum suum firmat aspersione sanguinis, super aram & populum facta per Moysen: Vt ex signo cognoscant sanctum esse oportere.

Hoc admirandus magis ac venerandus.

Mirum! Deum, quasi hominem, ad certas leges & conditiones astringi, fierique debitorem: & nostrum. Quid, si Rex vili lixæ ius daret, quo posset ipsum Regem in iudicium vocare, nisi stet sponte initis cum eo pactis? Et hoc Deus homini dedit. Miratur id Iob. 13. *Contra folium, quod vento rapitur, ostendis potentiam tuam*; Iob. 14. *dignum ducis super huiuscemodi hominem aperire oculos tuos; & adducere eum tecum in iudicium?*

PARS III.

De vocantis debito, & vocatorum insuper tardatione.

Deus est hominis debitor.

I. Miranda ista: sed magis, quod modum Deus excogitarit, quo se hominis debitorem constituat. Sicut, si quis Dominus allaboret, quemadmodum seruorum suorum potestati sese subijciat obligatum: atque ex sola misericordia inductus pactum ineat: & dein facti se debitorem fateatur, Ita vi pacti opera nostra, alioquin ex se nullius valoris, meriti sunt infiniti. Nihilo minus tamen Luc. 17. *Cum feceritis omnia, quæ præcepta sunt, dicite; serui inutiles sumus.* Nam Rom. 8. *Non sunt condigna pass. &c.* Interea 2. Tim. 4. *Reposita est mihi corona iustitiæ: quam reddet, &c.*

Idque ex suo ipsius pacto.

Dauid 1. Reg. 17. adolescens iugularat vrsum, aut leonem, &c. Quæ facinora etsi magna; nullum tamen ex ijs præmium, aut laudem tulit. At mox vt hominem confecit, gratiam, & filiam Saulis meretur. Cur? Quia Saul ita iurarat. Sic in vinea Domini meremur mercedem: quia pactus eam Deus est.

Itaque vltro accurrere oporteret: At iam Dominus etiam exit, nos conductum. Quæ miranda bonitas est. Quid enim hoc? Creatura ante vult esse mercedis certa; quam Creatori quidquam præstet. Quasi nolit ei obsequi; nisi præstet promissum suum, in primis voluntarium; at nunc quasi necessarium: vt quam ipse sibi necessitatem imposuerit.

Attamen homo est mercenar.

Vere nihilominus de homine Iob. 7. *Sicut dies mercenarij, dies eius*, hominis. Inter Mercenarios se Dauid profitetur Ps. 118. *Inclinaui cor meum ad faciendas iustificationes eius propter retributionem* mercedis.

Va si in vinea dæmonis.

II. At in vinea Domini, non dæmonis, laborandū est. Huius vineæ sunt Gomorrhææ, Vah! sunt Sodomææ, Ierichuntinæ; sunt vitiorum omnium. Isaiæ 43. *Non me inuocasti, Iacob; nec laborasti in me Israel.* q.d. Dū idolis impij sacrificarunt sanguine; tu mihi ne vel amore, aut prece seruijsti. Et si quid laborasti, non tamen in vinea mea.

Deus vocat obstrictos vltro accurrere.

Deinde omni hora nos vocat; tametsi hic vndecima ponatur vltima. *Ab vtero vocauit me*; Isaiæ 49. *Adolescens tibi dico surge*, Luc 7.

At tardamus malo nostro.

Sed facimus vocati, 1. vt ille, Matt. 8. *Permitte me primum ire; & sepelire patrem meum.* Friuole causamur cunctatores.

2. Agimus, vt vocatus ab Elia Elisæus, 3. Reg. 19. prius *tulit par boum, & mactauit illud; & in aratro boum coxit carnes, & dedit populo, & comederunt.* Ita primas obsequij damus homini; dein, ac vtinam satis, secundas Deo: quin fæces sæpè ac scoriam.

Subinde & ad mala abimus.

Quid, quod in alia omnia, quam ad quæ vocamur, non raro abeamus? Idq; vel destinata malitia; vel errore, vt Loth contigit. Corrixantibus indies pastoribus Abrahæ & Loth, inuicem hi separati sunt, *Gen.* 13. Loth optione accepta elegit regionem

planam, amœnam, sed decliuem, & sceleratam. In qua ditatus, spoliabatur: imo & sui capiebantur: quæ ipsa demum de cœlo periit igne. *Malo vsus consilio in eligendo*: ait S. Ambr. Montosa scilicet virtutum reliquerat Abrahæ. Ita vocati à Deo persæpe facimus similes Loth.

Vocat etiam magis obstrictos in Euangelio. Exit Dominus omni hora: Prima cum Ada stipulatur: tertia cum Noe, sexta cum Abraham: nona cum Moyse: XI. cum Apostolis. Hac in otiosos stomachatur: *Quid statis tota die?* q. d. Quod ante hac steterint, minus mirum: at iam tempore gratiæ hic stare, est regredi, & excidere: Adeo multa, & certa suppetunt nunc auxilia Sacramentorum, doctrinæ, exemplorum; vt hæc citra grauem culpam negligi non possint.

PARS IV.

Qui sint otiosi in hora vndecima?

Senex otiosus est, 1. ADolescentes, iuuenes, viri tardantes vocati, aliquam merentur veniam: at Senes horæ vndecimæ, increpandi sunt acrius, si tardent. Quo enim se excusent? Iam stant: imo decurrerunt, fessi vanitatis ac pertæsi. 1. Hinc bene S. Cy-

1. Odiosus. prian. l. 12. de Abus. *Secundus gradus abusionis est, Senex absque religione, & sanctimonia.* 2.

2. Impius. Ezech. *ca.* 8. vidit abominationes in templo: in his fuere cani, sed lasciui; & dorsum aræ obuertentes, id est, pietatem auersati.

3. Inutilis. 3. Arbores in vere florentes, æstate virentes, at autumno nullum fructum efferentes, excidendæ sunt: sic Senes Deo o-

4. Fatuus. tiosi. 4. Eccl. 25. *Tres species odit anima mea, & aggrauor valde animæ illorum: Pauperem super-*

5. Aetati contraria gerens. *bum, diuitem mendacem, & senem fatuum.* 5. *Alciatus* refert priscorum emblema fictum: Amorem & Mortem in idem forte hospitium diuertisse: mane alterum alterius arma accepisse ex imprudentia: suis deinde quemque vti voluisse: at

Hinc iuuenes occidit Amor, fallente pharetra:
Hinc Mors ipsa suos cogit amare senes.

Amor necabat falce: Mors telis cupidineis hirciffare cogebat senes. Ambr. an non otiosi?

Longe aliud reliquit exemplum, 2. *Reg.* 19. Berzellai senex oblatos à Dauide honores recusauit: tum parto in iuuentute contentus decore; tum indignum sene ratus, iam canum sequi aulicas delicias.

Si otiosi in foro; quanto magis in templo, reprehensibiles? Vt sunt oscitabundi in Sacris, Concionibus, precibus. Quid de canonicis? Quid de otiosis in cœnobijs? In domibus ciuium? In curijs? In tabernis? In lupanaribus? &c. *Otium in loco grauius.*

Et solum otium hic obiecta: non adulteria, homicidia, vsuras, &c.

II. Sed cur otium solum? 1. Quia infame est. 2. Quia malorum complurium radix. 1. Hierony. *Amice Rustice, semper aliquod opus facito, vt te semper inimicus inueniat occupatum. Et sic quantumcunque tenteris, nunquam tamen vinceris.* *Otium est criminosum.*

2. Tum est infame: vt Philosophi maluerint credere, mundum ab æterno fuisse, quam otium Deo affingere. Nec enim sciebant operationes Dei ad intra; sed solas ad extra; vt Theologi loquuntur; adeo, si Deus otium ageret, non esset Deus. Ioan. 5. *Pater meus vsq; modo operatur, & ego operor.* 2. Hinc Elias pseudodeitatem Baal exsibilans, ait, Sacrificulis: 3. Reg. 18. *Clamate voce maiore: forsitan enim Deus in diuersorio est; aut certe dormit, & excitetur.* *Est infame.*

III. Catonis vox est: Brissonio teste li. 4. *Homines nihil agendo male agere discunt.* 1. Solon, ait *Diog. Laer. lib.* 9. legem tulit; ne filij alerent parentes senes, aut ægros; à quibus artem nullam didicissent. 3. Ægyptijs lex fuit, ceu prodit *Diod. Siculus*; vt quisque nomen & artem apud Magistratum profiteretur, qua viueret. 4. Pisistratus Athe. tyran- *Ethnicis detestabile.*

rannus, teste *Aeliano lib. 9. var.* otiosos omnes ad se congregari iussit: dixitque eis: *Si nec boues, nec semina habetis; de meo accipite, vt terram colatis.* Metuebat ab otiosis coniurationem in suum caput. S. Augustin. ait, *Otium, viuentis sepultura est.*

PARS V.

Quid à vespera, & Procuratore expectandum?

Fraudatio mercedis est iniusta.

1. *CVm sero factum*, ob vesperam mortis, vel iudicij extremij, dat mercedem Deus eodem die: Et tu seruo tuo procrastinas suam? Quin & defraudas? 1. Non ita Iob 31. *Si contempsi subire iudicium cum seruo meo, vel cum ancilla mea, cum disceptaret aduersum me:* 2. Hem, quid sapiens? Eccl. 34. *Qui effundit sanguinem, & qui fraudem facit mercenario, fratres sunt.* Ergo fraudatio homicidium est. 3. Est & peccatum in S. Spiritum, clamans vindictam.

2. Homicidialis.

3. Labanitica.

1. Mundus autem est, vt Laban *Gen. 31.* deceptor iusti Iacobi querentis: *Pater vester circumuenit me, & mutauit mercedem meam decem vicibus.* 4. Est, vt Pharao, tyrannus: qui per diem fessos etiam flagellabat sub vesperam. Exod. 5. *En famuli tui flagellis caeduntur: & iniuste agitur contra populum tuum.*

4. Pharaonica.

Officium Principis duat.

II. *Voca operarios, & redde mercedem.* Demandat hoc procuratori, & simul ipse præest rationibus. Et Principes, vt habeant Vicarios, ipsi tamen non ideo sunt omni cura liberi. Oculum adijciant tum Vicarijs, tum subditis. 1. Sic Moyses; etsi haberet 70. seniores. Exod. 18. *Qui iudicarent plebem omni tempore,* Attamen, *quicquid grauius erat, referebant ad ipsum.*

III. Principatus enim sunt onus personale: ideo humeris incumbit Vnius, Isa. 9. *Principatus eius super humerum eius.*

3. Elias vnus erat *Currus Israel, & auriga eius:* 4. Reg. 2. ita Princeps bonus.

Seruus dominans.

At, quia Officialibus minus attendunt Principes; hinc lachrymæ. Saul visis & auditis Galaaditis plorare, (opprimebantur enim ab Ammonitis,) quærit: 1. Reg. 11. *Quid habet populus quod plorat?* Reque cognita, spondet auxilium: *Et insiluit spiritus Domini in Saul, & iratus est furor eius.*

voces subditis.

III. Atqui subinde Domini seruos, vt dicitur, adorare videntur: tantumque eis tribuunt; vt & à subditis benè adoratos velint. 1. Similes Nabuchodonosori; qui iussit adorari statuas à se erectas; etsi luteas. *Dan. 5.* Hinc serui videntur esse domini: & vice versa. Quod quicunque seruo displicet; Domino item. 2. Accidit hoc Dauidi. Cui Achis Rex. 1. Reg. 29. *Scio, quia bonus es tu in oculis meis, sicut Angelus Dei: sed principes Philistinorum dixerunt: Non ascendat nobiscum in prælium.* Igitur eum ablegat ex aula, Heu! Hæc hodie ruina est regnorum, magnificatio seruorum. 3. Ita Satan decepit Achab. 3. Reg. 22. *Ego decipiam illum. Cui Dominus: in quo? Et ille ait: Egrediar, & ero spiritus mendax in ore omnium prophetarum. Et ait Dominus: Decipies, & prævalebis. Egredere, & fac ita.* Non sic egit hic paterfamil.

Et Domini.

Et reguntur à Satana.

IV. Neque tamen ipse; sed procurator mercedem adnumerat. Rectè, Melius enim æstimare de labore sciunt experti, vel inspectores propiores: quam delicijs affluentes sæpè Domini. Procurator autem noster est Christus, Heb. 4. *Tentatus per omnia.* 1. Hoc vnum solabatur Iob. 19. *Scio quod Redemptor meus viuit,* qui ærumnas has ipse vti inspicit; sic & compensabit. 2. Idem vnice orauit. Psal. 71. *Deus iudicium tuum Regi da, & iustitiam tuam filio Regis.* id est: Transfer in filium tuum munus remunerationis, quam mihi datam volebas. 3. Item Psalm. 85. *Da Domine imperium tuum; puero tuo, Christo.*

Expertus Procurator est Christus.

PARS VI.

Quales Operæ.

1. OPerarij in Ecclesia multi, strenui. Quia Eph. 4. *Ipse dedit quosdam quidē*

Apostolos, quosdam autem Prophetas, alios vero Euang. alios autem Past. & Doctores, ad consummationem SS. in opus ministerij, in ædificationem Corporis Christi. Ita tunc:

Ecclesiastæ boni rari. Nunc vero Matt. 9. *Messis quidem multa, operarij verò pauci.* Quia mundus operas omnes conduxit. Vt 1. Reg. 13. *Faber ferrarius non inueniebatur in omni terra Israel. Cauerant enim Philisthijm; ne forte facerent Hebræi gladiũ, aut lanceam,* vel ad resistendum, vel rebellandum. Ita mundus arma eripit plebi spiritalia, fabrosque eorum Prædicatores bonos. Philisthæi non abduxerant negotiatores, vsurarios aulicos: sed fabros & poliones. Ita nec mundus frigidos, vanos aut improbos prædicatores non retardat. Si tamen quos relinquit spiritales, eos tibi inutiles censet; natosque fruges consumere.

Perfecti quales. Veri operarij specimen in Hiera Tyrio descriptum est. 2. Paralip. 2. *Misi tibi virum prudentem, qui nouit operari in auro arg. ære & ferro & marmore, & lignis: in purpura quoque hyacintho, bysso & coccino: & qui sciat celare omnem Scripturam, & adinuenire prudenter, quodcunque in opere necessarium est.* Talis Ecclesiastes esto, aptus in omni materia labora in summis, medijs, infimis, duris, mitioribus, &c. in omni tentatione, affectione, casu.

Catastropha omnium. II. *Voca operarios.* Vbi ergo Nobiles, Philosophi, &c. Illi mundi luce euocantur ad alta; at in vespera iudicij extremi vocantur *Operarij*. 1. Tunc magis proderit remisisse iniurias, &c. quam Cæsaris habuisse victorias. 2. Tunc vnus actus humilitatis est pluris, quam Alex. Magni maiestas: Eleemosyna pluris, quam opes Crœsi, AsSueri, Crassi. 3. Tunc Isa. 29. *Libanus in Carmelo conuertetur.* 4. Tũc fertilia, pulcra, &c. mundi sterilescent, sordescent, &c. Tunc verũ, quod 1. Reg. 2. *Sterilis peperit plurimos, & quæ multos habebat filios, infirmata est.*

PARS VII.

Quæ merces operarum?

Bona opera sunt salutifera; sed in Christo. 1. REdde *illis mercedem,* bonorum operũ. Ergo hæretici sunt, qui istam his reddi negant. 1. Contra Gen 15. *Ego sum merces tua magna nimis.* 2. Marc. 9. *Non perdet mercedem suam.* 2. Matth. 5. *Exultate, quoniam merces vestra copiosa est in cœlis.*

Fateor, ex nobis *serui inutiles sumus.* 1. At *Sufficientia nostra ex Deo est.* 2. Cor. 3. Et *Omnia possum in eo, qui me confortat.* Phil. 2. Vt 4. *Reg.* 2. putiscentes aquas Ierichuntinas Elisæus iniecto sale reddidit dulces: Ita sal nostrum sunt merita S. Crucis Christi. 3. Moysis manus extra sinum erat leprosa; reducta in sinum fit munda, *Exod.* 4. Sic opera nostra extra Christum. Adeo primas operum nostrorum debemus Deo, *qui dat velle, & perficere.* Vnde ait per Ps. 90. *Cum ipso sum in tribulatione.* Ideo inuocatur, Sap. 9. *Veniat ad me Sapien. Dei. Vt mecum sit, & mecum laboret.*

Qui gratiam is & gloriam dat pro operibus Christus. II. Mira dignitas hominis, qui in collegam à Deo adsciscitur, cuius etsi minor pars operis est; ei tamen merces datur soli. 1. Vt si Dux multa pertulisset in obsidione vrbis; occupatæ vero triumphum Tribuno cederet. 2. Vt fecit, 2. *Reg* 12. Ioab, castra Rabbath delens, & vrbem Aquarum cogens ad deditionem; prior noluit intrare, sed Regi nunciat, vt prius intrantis sit gloria Regis. Ita Dominus suum donum esse meritum hominis facit.

3. Simile in expugnatione vrbis Iericho *Ios.* 6. Iussit Dominus omnes stare in acie, muros circumire; cùm tamen ipse eos deijcere statuisset, & deiecit. At cooperatores eos esse cupiebat; non egebat. 4. Ioas Rex Israël, 4. *Reg.* 13. eijcit sagittas, at Elisæus tergo eius imponebat manus suas. Sic homo Rex mundi, tela operum bonorum iacit; at Deus prosperat.

5. Sane

5. Sane Isa. 64. *Iustitia nostra quasi pannus menstruata.* At in Christo fiunt *gloria & honor coronata.* 6. Nam Can. 5. *Species eius, vt Libani.* In quo monte quasi omnis decor templi creuit; cum omnia ligna inde sint desumpta. Ita *omnis species* operum nostrorum est, *vt Libani* Christi. At Christo, Isa. 35. *Gloria Libani data est ei, decor Carmeli, & Saron.* 7. Clare Paulus Rom. 11. *Tu autem cum oleaster esses insertus es oliua, & socius radicis, & pinguedinis factus es.*

PARS VIII.

Quis, quantusque Denarius?

1. **E**T *acceperunt singuli denarios*, æternæ vitæ. At cur vnus idemque singulis; 1. Hæretici aiunt, indicari æqualem omniũ gloriam fore ex mera gratia; non ex operibus. 2. Catholici quidam aiunt, Deum, præter omnium opinionem, his minorem, istis maiorem daturum gloriam, quam meriti fuerint. 3. Omnes fere aiunt, mercedem dandam non vitæ tempori; sed operi, operisque charitati. 1. Hunc admodum Sap. 4. *Consummatus in breui, expleuit tempora multa.* 2. Sic qui vna hora laborarunt nouissimi, pares fiunt primis, aut superiores.

Virtutis modum, non temporis remuneratur Deus.

Hinc Religiosi non se efferant ob professionis antiquitatem. Virtutes numerẽt; non annos. 1. Et isti sunt refutati, qui dicebant: *Hi vna hora laborarunt, & pares nobis fecisti, qui portauimus, &c.* Sic & 1. *Reg.* 30. Expugnatores vrbis Sicelech nolebant esse socios prædæ eos, qui ad sarcinas remanserant. At secus sanciuit Dauid.

Imperfecti secus.

II. Rectè. Nam meriti magnitudo è tribus maximè sumitur. *Primo*: Ex temporis diuturnitate. 1. Idem Iacob, *Gen.* 31. questus est ad Laban: *Viginti annis seruiui tibi.* 2. Sic frater prodigi ad Patrem, Luc. 15. *Ecce tot annis seruiui tibi.* 3. Sic Ezechias Rex, 4. Reg. 20, *Memento quæso, quomodo ambulauerim coram te in veritate, & in corde perfecto.*

Trutina meriti trinx. 1. Tempo-ris.

Secundo: Ex difficultate operis. 1. Hinc D. Thom. q. 26, art. 2. ad 8. putat Martyrem Confessori præire multo quoad præmium accidentale. Ergo quisque se animet ad opera ardua, & heroica; dicatque cum Dauid ad Achis. 1. Reg. 28. *Nunc videbis, quæ facturus est seruus tuus*: præsertim si causa Dei difficultatem habuerit. *2. Laboris.*

Tertio: Ex charitatis quantitate. 1. Sic Luc. 21. viduæ denarij duo pluris æstimati sunt quam cæterorum oblata in gazophylacium. 2. Sic, qui vndecima venerunt. *3. Charitatis.*

Quod autem Deus huic maiorem, minorem illi det gratiam: est, quia sic vult. 1. Liquet hic in murmurantis increpatione. 2. Dein, vt in creatione conqueri vna creatura non potuit de altera nobiliore: ita nec in reparatione ad gratiam. 3. Ganyceium puellarum Assueri conqueri non poterat de Esthera, cunctis prælata: sat ijs esse debebat, seipsas ex humili euectas ad Regiam Maiestatem gemmis auroque rutilare, *Esth.* 2. Ita sub lege Christi, qui vna hora laborant, maiori sæpe gratia dotantur, quam qui sub lege Moysis pondus & æstum diei tulerunt: Neque tamen, quod conquerantur, habent. *Perora* ex repetitione dictorum, patheticos instituta.

Iusta querela nullus locus.

DOMINICA SEXAGESIMÆ.

Exijt, qui seminat seminare semen suum, Luc. 8.

Simile in Dominica V. Post Epiphaniam.

IN arca Noe, *Gen.* 6. tristega, siue habitacula erant quina. Primum Foricarum; sordibus egerendis. Secundum, penuarium; victui asseruando. Tertium, Cauea ferarum. Quartum, Stabulum animalium cicurum. Quintum, habitaculum hominum, & volucrium. Hæc Figura. Iam Parabola; Istis volunt interpretes significari totidem loca diuersa iacti seminis.

Vtriusq;

Vtriusque applicatio, & explicatio datur ista. 1. Terra secus viam, siue sentina arcæ, notat Luxuriosos, non nisi immundas cogitationes corde, & ore egerentes. 2. Terra saxosa, siue penuarium, indicant superbiam: Quod opes pariant corda saxea, & elata. 3. Terra spinosa, siue cauea ferarum significat auaros: qui, quæ dentibus & vnguibus rapiunt, eadem & dilaniant. Nam spinæ pungunt, & lacerant. 4. Terra bona, siue cubiculum hominum, & stabulum cicurum, designat animas studiosas virtutum.

Triplex quoque status Fidelium denotatur. 1. Coniugalis, per cubiculum cicurum animalium. Huic fructus est tricesimus. 2. Cœlebs per hominum cohabitationem. Nam homines in arca se continuisse, aiunt Doctores. Huic fructus est sexagesimus. 3. Virginalis per aues notatur cœliuagas, & cælicolas: Est enim proximus Angelorum: Et fructus illi centesimus est.

Nos modo

I. *Parabolas quasdam de Verbo Dei adducimus.* II. *Cur parabolis vsus Iesus: quis Sator sit.* III. *Quales esse satores Verbi Dei oporteat.* IV. *Quæ alia seminatoris sint adiuncta.* V. *De clamore Domini; & auribus populi.* VI. *Quod semen secus viam.* VII. *Quod semen cadat super petram? quod inter spinas.* VIII. *Quæ terra bona: & quis fructus eiusdem?*

PARS I.

Parabolæ quædam, de Verbo Dei.

SCriptura Verbum Dei varijs rebus assimilat, ob effecta innumera. *Primo*, PLVVIAE, Psal. 67. *Pluuiam voluntariam segregabis hæreditati tuæ Domine:* scilicet Ecclesiæ. 2. Didicit id Dauid à Moyse, Deut. 32. *Concrescat in pluuiam doctrina mea, fluat, vt ros, eloquium meum.*

3. Quem Ioannes vidit: *Apoc.* I. cano capillitio, oculis flammeis, facie solari, manu stellata: & erat *Vox illius tanquam vox Aquarum multarum.* Quia vt aquæ terram fœcundant: ita Christi Verbum.

4. Iubetur, Matt. 17. *Ipsum audite.* Nimirum, quia, Eccl. 39. *Ipse tanquam imbres, mittet eloquia sapientiæ suæ.* Talis esto Prædicator.

Secundo SECVRI, Vt i. Matth. 3. *Iam Securis ad radicem arboris posita est*, id est, Prædicatio, ait hic S. Hieron. ad voluntatem non ad ramos posita est; & clamatur, Matt. 3. *Omnis arbor, quæ non facit fructum bonum, excidetur, & in ignem mittetur. Iuste.* 2. Hinc, Dan. 4. *Succidite arborem, & dissipate illam.* Fortiter hoc quidem, at clementer istud; *Attamen germen radicum eius in terra dimittite.*

Male videtur apposita securis; quod non excisa stirpitus fuit. Discat ergò Prædicator non solos inanes inanium conceptuum ramos amputare, vel iniquitatum: sed ferire radices ipsas. 3. Dauid, 1. *Reg.* 17. ita destinauit lapidem, vt ictu primo Goliathum sterneret ac obtruncaret. Caput pete, Prædicator; non circa pedes vel brachia girato. 4. Arborem totam succidi iussit Dominus infructuosam; *Luc.* 13. non tantum luxuriem ramorum putari. 5. Idem iussit *Deut.* 20. Vt primum Israelitæ terram Chanaan inirent, arbores succiderent infrugiferas omnes. 6. *Exod.* 34. Prohibito omni commercio cum gentibus, iussit quoque sic: *Lucos earum succide, aras destrue, confringe statuas.*

Tertio, Fermento, Vt Luc. 13. *Regnum cœlorum simile est fermento; quod acceptum mulier abscondit in farina satis tribus.* Scio, per fermentum hic intelligi. 1. ab S. Aug. l. 1. quæst Euang. q. 12. Charitatem:

2. Ab S. Chrys. Apostolos: 3. Ab S. Hieron. & Ambr. Iesum ipsum. 4. Attamen ab S. Hieron. Verbum Dei: per sata tria, tres animæ potentias: irasc. concup. rationalem

nalem. Nam verbum Dei partem rationalem erudit; irascibilem coercet: concupiscibilem frenat: Totam animam sapidam reddit: vt dicat, Psal. 118. *Quam dulcia faucibus meis eloquia tua: super mel & fauum ori meo.*

Quarto, Gladio. Vt Hebr. 4. *Viuus est sermo Dei, & efficax, & penetrabilior omni gladio ancipiti.* Sic Orig hom. 3. in 12. Num. Aug. Epist. 58. & l. 20. ciu. c. 21. (Licet alij intelligant id de Verbo incarnato) Vidit Ioann. *Apoc.* 1. quod *de ore eius gladius vtraque parte acutus exibat*, id est, Verbum Dei, ait Primasius, Aretas, &c. Anceps vero: 1. Ob vtrumque Testamentum, teste Aug. l. 20. ciu. c. 12. 2. Quod verbum Dei in V. T. superfluitates carnales; at in N. T. spiritus dedecora præscindat.

3. Quod contemptores eius in anima, & corpore puniendi sint. *Cant.* 3. Lectus regius Salomonis à LX. fortissimis Israel circumstari dicitur, binos gladios habentibus in manu vnum, alterum super femur. Sic Theodoret. ait, Verbo Dei mentem, manumque armatam esse oportere.

Quinto, Semini confertur Verbum Dei in hoc Euangelio.

PARS II.

Cur in parabolis locutus Iesus: & quis sator?

1. SEminans est Christus. Sic *Hieron. Chrys. ho.* 45. *Iren.* 1. Quod is de sinu Patris exijt: 2. Quod *suum semen* seminauit. Nam omnes alij non *suum*, sed Christi seminarunt. Vnde Prophetæ semper; *Hæc dicit Dominus.* At Christus: *Ego autem dico vobis.*

1. Ob nostram tarditatem. Nota vero, quod Matth. 13. *Sine parabola non loquebatur eis.* Inde de X. Virginibus, Grano sinapis, Thesauro absc. margarita pretiosa: Nuptijs, pastore bono; Vinea, Sagena, zizania, Seminante. Cur? An, vt ex rebus creatis assuefaceret ascendere nos ad creatorem? Vtque ex hisce condiscere-mus? 1. Ita sanè Rex quidam; cuius filiolus alphabetum è tabella discere non quibat obtusior; tot ei pedissequos addidit, quot literæ sunt: singulisque singularum nomina literarum indidit: & sic puellus alphabetum ocyus addidicit. Ita & Deus res creatas, vsu consuetas, nobis pædagogas dedit in parabolis. *2. Ob vtilitatem in pietate.* 2. Causam dixit per Isaiam, ca. 51. *Posui verba mea in ore tuo, vt plantes cœlos, & fundes terram*: id est, omnibus ex rebus similitudinis spirituales elicias. Sic allegorizat Ioel 3. *Stillabunt montes dulcedinem, & colles lac, & mel.* hoc est, ipsum Messiam.

Christus est sator. II. Et hic est sator: Zach. 13. *Ego sum colonus.* Habet enim omnes proprietates seminantis. *1. In veste vili.* 1. Sator, etsi diues sit, vestem tamen humilem induit. Ita Dominus noster se vestiuit sacco; eoque demum, lacerato, & conscisso. *2. Cum bobus.* 2. Sator vtitur bobus aratoribus: Dominus Apostolis Prædicatoribus, qui glebas animarum frangant, & noualibus semen credant.

3. Sermone. 3. Sator sermone vtitur suæ functioni consono: Dominus parabolas duxit non à rebus philosophicis, astrologicis, altis: *Humano.* Sed obuijs, vti colonus. 1. Hoc obstupuit Baruch ca. 3. *In terra visus est, & cum hominibus conuersatus est*: qui Angelis insueuerat. *Familiari.* 2. Hac de causa inquit sponsa, Cant. 3. *Tenui eum, nec dimittam, donec introducam illum in domum matris meæ, & in cubiculum genitricis meæ*: Nimirum, vt tanto familiarius cum ipso loquatur, & agat.

Et simplici. 3. Vt, si Rex arcana sua cum rustico communicaturus, amore viri, suum aulicum sermonem mutaret in rusticum, quò melius intelligeretur; mirandum id foret. Ita Dominus, &c. Per magna hæc est gratia.

Causa, vt doceat. Idcirco Moyses, iussus à Deo omnia sua beneficia populo reducere in memoriam, recenset singula: demum hoc quasi maximum

mum: inquiens. Deut. 8. *Recogites in corde tuo, quia sicut erudit filium suum homo, sic Dominus Deus tuus erudiuit te*, sermone, moreq; tibi vsitato. Hominem impium Balthasarum territat Deus, signo hominis vtebatur. Nã Dan. 5. *In eadem hora apparuerunt digiti, &c.* Signum hominis erant *dextra*: at verba erant supra hominem. Sic Prædicator sermone sit vulgaris; at spiritu & doctrina diuinus. Huic tamen dissimiles sunt Prædicatores Theologizantes ad populum.

PARS III.

Quales esse Satores Verbi Dei oporteat.

1. Non altatractantes. I. PRædicatores ergo sublimia, & peregrina non tractent: Similes ficui luxurianti multum in folia, at in fructum nullum. 1. Ab hoc S. Franciscus suos dehortabatur, suadebatque gladium assumi ancipitem, *Apoc.* 19. ad excidenda vitia, & inferendas virtutes. Itemq; ore geri hunc gladium, impijs ad terrorem: manu autem stellas, iustis ad imitationẽ Sanctorũ prælucentes, 2. Sic *Isaiæ cap.* 8. suasum de mysterio Incarnationis: *Sume librum quendam, & scribes in eo stylo hominis*, id est, ad captum humanum. 3. Deus, *Dan.* 5. iram suam denunciaturus Balthasari Regi, manum hominis misit scribentem, vt is hoc melius intelligeret scripturam. 4. Deus iussit Moysi, *Exod.* 38. non tantum aurea vasa parari in tabernaculum, sed & ænea, ac viliora: Sic prædicator minuta non contemnat docere; miscere subinde sublime quid.

2. Nisi raro. II. Fas sit tamen quandoq; curiosiora, honestaq;, vtilia & licita inspergere. 1. Nã & Iudith *cap.* 10. vsa est lautiore cultu, calamistro, & gemmis; quo gratior Holoferni, & perniciosior foret: suisque salutarior.

3. Et cum grano. Tempori tamen & loco seruiet Prædicator, rebusq; & personis. 1. Nã Luc. 12. *Quis, putas, est fidelis dispensator & prudens, quem constituit Dominus super familiam suam, vt det illis in tempore tritici mensuram?* 2. Mensuram hanc, modumue dicendi didicerat Paulus 1. Cor. 3. *Nõ potui vobis loqui, quasi spiritualibus, sed quasi carnalibus. Tanquam paruulis in Christo lac vobis potũ dedi, non escam.* Prudens doctis docta, rudibus vulgaria prædicabit. 3. Vt Moyses, *Exod.* 34. descendens de monte, legem promulgaturus, velat faciẽ, tunc mire splendentem: ne ab eo plebs diffugeret. De quo S. Greg. *Coruscantem coram populo faciem velat, qui intimæ claritatis arcana non reuelat.*

4. *Apoc.* 11. Ioannes iubetur metiri templum & aram. Quod Richar. à S. Victore l. 5. part. vlt. Past. sic exponit: *Metiri præcipitur, qui Actiuis siue Contemplatiuis Verbum eruditionis administrare, secundum vtrorumque captum, admonetur.* Ergo prædicaturus ante metiatur auditorium, & noscat mores. Nam S. Greg. in Dialog. part. 3. Past. *Pro qualitate audientium formari debet sermo doctorum.* Vt citharædus non eodem chordas omnes pulsat modo: Sic Prædicator.

III. Quod vt sciat, à Deo discat necesse est. Itaq; se prius in Deum includere ac abdere assuescat: vnde hauriat spiritum, quẽ promat. Nam *Exijt qui seminat.* Exeat etiam *4. Cumq; zelo.* prædicator à Deo, ab oratione, ad zelum animarũ: ab rerum diuinarum meditatione ad concionandum populo. 1. Sic, 2. *Cor.* 12. Apostolus exijt è tertio cœlo ad prædicandum. O raptum! Sed parem fructũ. 2. Isaiæ 6. os calculo, ab ara accepto, mundauit Seraphin. 3. Apostoli succensi sunt igne S. Spiritus: tantum vt digne prædicarent. O quã felix ab ara ad cathedram est progressio? Quã ignea fit post orationem peroratio.

PARS IV.

Quæ alia Seminatoris adiuncta sint.

I. EXijt quoque Deus pater è loco iustitiæ, (vbi concluserat eum peccatum Adæ) in campum misericordiæ, Hic seminat Christum in vtero B. V. Mariæ. Inde hoc semen cecidit secus viam in stabulo. *Christus semen est.*

Post

Post idem, cum hominibus conuersatum in saxa incidit, durum genus hominum: vt lapidationi proximus esset. Deinde cecidit in spinas, his coronatus & laceratus est. Demum in terram bonam sepulchri. Vnde resurgens *ortum, fructum fecit centuplum.* Ita oportuit. Nam *Ioan.* 12. *Nisi granum frumenti, cadens in terram, mortuum fuerit, ipsum solum manet. Si autem mortuum fuerit multum fructum afferet.* Hæc allegoria.

Prædicator sit exemplaris. II. Iam litera. Qui seminat; manu serit: Prædicator opere doceat, 1. *Leuit.* 19. vetitum, diuerso semine conseri agrum. Quod fit aliud verbo, aliud opere declarando. 2. Ideo *S. Basil. in Psal.* 44. ait, prædicatoris vestem è duplici texi oportere tela; Verbi, & operis.

Sit publicus. Deinde *exijt* de die. Qui enim seminat clam noctu; is iuste suspectatur. 1. Ideo, Prou. 1. *Sapientia foris prædicat, in plateis dat vocem suam.* 2. Item Dominus interrogatus de doctrina, ait, Ioa. 18. *Ego semper palam locutus sum; & in occulto locutus sum nihil.* 3. Qui secus; *is inimicus homo* est: Quia *cùm dormirent homines, venit.* Matth. 13.

Non auarus. III. *Exijt seminare*: Vt confundat exeuntes tantum ad colligendum auarè Matt. 25. *Metis, vbi non seminasti*: Heu! Quot metunt; & non meruerunt; Nemo Ecclesiasticus meretur temporalia, nisi seminarit spiritalia. 1. Cor. 9. *Si nos vobis spiritalia seminamus magnum est, si carnalia vestra metamus.* Esto: sis doctus, possis serere: at non seris. Cur metis? Vel nomen seminantis incassum geris: messoris vero etiam ad damnationem tibi cadet.

Plus est quam Creator. Nomen id excellentius est nomine Creatoris: Ac tanto; quantum gratia superat naturam. Nam Deus, in quantum Creator, orbem creauit, &, mera naturalia. At in quantum Sator, mera diuina seminauit: Verbum, Gratias, Sacramenta, &c. Ideo per excellentiam dicitur: *Qui seminat*: quasi *solus* ipse per se; sementem quoque suam sanguine suo irrigauit. Et hoc verè est *semen suum.*

Heu, quot alienum ferunt semen carnis, dæmonis: &c. Sed Sap. 4. *Adulterinæ plantationes nō dabunt radices altas.* Quem ergo fructum? Perditionis. Quippe quorum *Deus venter*, Phil. 3. eorum *finis interitus* est.

PARS V.

De clamore Domini, & auribus populi.

1. *Qui habet aures audiendi, audiat.* Dominus ter exclamasse legitur. 1. hic 2. Ioan. 7. *Qui sitit, veniat ad me, & bibat.* 3. In cruce expirans: *Pater in, &c.* 1. Hic autem ipse clamat prædicator Dominus: Quia Ioannes, ante pro eo fuerat *Vox Clamantis.* Ioan. 1. 2. Clamat: quia Verbum Dei dignum auditu est. Ita Pater; Matt. 17. *Ipsum audite.* 3. Quia est *Verbum Vitæ*, mortuis animabus resuscitandis. Sicut *Ezech.* 37. Vox Dei, per agrum sparsa cadauera, & ossa arida, redanimat. *Causa clamoris Christi.*

II. Sed *Audiat, qui aures habet audiendi diuina.* Nā vana pleriq; amant, id est. At *Leu.* 22. Noluit Deus victimam sibi fieri sine auribus & cauda: id est: nouissimorum immemorem, eaq; non audientem libenter. *Christiani surdastri 1. Deo ingrati.*

2. Loth. *Gen.* 19. generos suos monuit secum exire, cremandam fore Sodomam. *Surgite*: ait, *egredimini, quia delebit Dominus ciuitatem.* At non audiere: fabulam rebantur. Pereunt. Sic Prophetæ, Euangelistæ, Ecclesiastæ canunt nobis pluuiam sulphuream, & spiritus procellarum diros: at surdis canunt, & ad fabulas conuersis. *2. Pereunt.*

3. Demosthenes aliquando de re graui perorabat ad populum Athen. Hoc pertæso, alioq; circūspectante, Orator fabulam orditur de asini vmbra. Æstate aiebat, Athenis Megæras iturus agaso in via sub vmbra asini à se conducti, solem declinat. Locator se asinum, non vmbra locasse cō- *3. Fabulas captant.*

 ten-

tendit: pertendit alter contrà: Vnde lis. Dixit. Abijt. Reuocatum rogat populus, pertexat apologum. Quibus ait: *De vmbra asini audire cupitis; de salute Græciæ differentem audire detrectatis.* Similes & hodie auditores multi. Et hi similes sibi nanciscuntur sæpè oratores. Illi aures asini habent; quia hi fauces: Nam asininum rudunt.

4. Notæ electionis & reprobationis. 4. Inter cætera gratus Deo Dauid pro beneficijs, etiā gratias agit pro auditu: Psal. 39. *Aures autem perfecisti mihi.* S. Hier. ex Hebræo vertit: *fodisti.* q. d. æternum me seruū tibi effecisti. Nam, *Exod.* 21. aures perfodiebantur seruo perpetuando. Nota serui Dei æternum electi, est audire verbum Dei aure aperta. At nota reprobationis videtur esse audire grauiter. Quæ heu quam vulgaris? Vnde semen perit plurimum.

PARS IV.

Quod semen secus viam.

Perditio seminis. 1. Aliud cecidit *secus viam*, scilicet, in priscos Philosophos, aliquam Dei cognitionem habentes. 2. *Aliud* in saxa, *dura ceruicis* Iudæos: quorum lex in lapideis incisa tabulis, & caro lapideo cultro circumcisa; non corda. 3. *Aliud inter spinas*, Turcas 4. *Aliud in* terram bonam. Ecce 1. Pigros, 2. Obstinatos. 3. Diuites, 4. Fructuosos. Hæc allegoricè.

Est informatio Prædicatoris. Sed eccur Sator bonus, in tria illa loca non bona semen iactauit bonum? 1. Vt imitemur verbum bonum communicantes omnibus. Exemplo dicentis Rom. 1. *Græcis ac Barbaris, sapientibus & insipientibus debitor sum.* 2. Ad consolationem Prædicatorum; si zelo eorum minus respondeat fructus. Nam *Aug.* ait. *Magna consolatio membris ex ca.* 3. Quod is, cuius semen est, sterilem potest in fertilem commutare. Iob. 14. *Quis potest facere mundum de immundo conceptum semine, nisi tu, qui solus es?*

Secus viā. II. *Secus viam*, id est, in peccatores; qui Verbum Dei pessundant. Per horum vias enim volant harpyiæ infernales, auesque feræ, quæ deuorant semen, *Vel*: Cecidit in occasiones peccandi, nam & has habentibus deuoratur semen. 1. Vt Dina, *Genes.* 34. Vrbi Sichem videndæ egressa, defloratur. Reperturam se fœminas rata, viros reperit, & rapta est. 2. Atque idcirco Deus, *Exod.* 19. daturus legem Moysi, edixit: *Qui tetigerit montem morte morietur.* Sciebat, si tetigissent vel primo pede, eundem & ascensuros fore. *1. sunt peccatores.*

Secus viam sunt etiam S. Chrysostomo, *hom.* 45. *in Matth.* oscitabundi auditores, & ociosi. Hi à Prædicatore accipiunt, feruntque Vriæ literas, 2. *Reg.* 11. Putant se exauditis concionibus in die iudicij prouehendos fore ad præfecturam: Et ecce, literas Deo aperiente, inuenientur minus habentes; & dedentur neci: æternumque iacebunt *secus viam* damnati. *2. Oscitabundi auditores.*

3. *Secus viam* sunt quoque venerei furtiui. Furantes Venerem latere putant: at innotescunt cunctis. 1. Cœcus amor Videri nec vult, nec videt se videri publice. Vti, quæ secus viam sunt, ipsa & in oculis sunt. Difficile occulas amorem. *Quis enim celauerit ignem?* ait Ouid. At *Beati quorum tecta sunt peccata.* Psalm. 31. *3. Luxuriosi, qui innotescunt.*

2. Thamar, *Gen.* 38. secus viam sedens fefellit Iudam, putantem cum prostituta, non cum nuru, se rem habere. Ita peccatum, vt scortum, semper secus viam assidet, insidians viatoribus, sub specie rei multis consuetæ, nec magni momenti: At magna dantis scandala in publicum. *Dant scandala.*

3. Ita Isai. 51. *Posuisti corpus tuum, & cor tuum, & desiderium sicut viam: vnde transeunt omnes.* Et hoc vel maximè de libidinoso dicendum. Nam cæteri peccatores sunt in vno genere peccandi insignes: at luxuriosi patent pluribus, tanquam, *secus viam* positi; vti scelerum propudium omnium. *Sunt collegium peccatorum.*

4. Belle igitur Eccl. 9. *Omnis mulier forni*ca-

[...]t excusa-[...]ores sui. *nicariæ, quasi stercus in via ab omnibus prætereuntibus conculcabitur.* Nullus peccatorum penè verbum Dei vilius pendit, quam Venerei. Adeo multa causantur: iuuentutem præferuidam; naturam fragilem, occasionem multam, & ineuitabilem; lapsus facilitatem; facilem ex eo resipiscentiam; Et commune plurimis: summis quoque viris obuium. Vnde sibi blandiuntur in sinu, & Dei Verbum auferri vilipendunt: sicque pereunt.

[...]orum [...]xitus est, [...]orari. III. *Aues deuorant illud.* 1. Sic Oseæ 7. *Comederunt alieni robur eius, & ipse nesciuit.* Animæ fortitudo est Verbum Dei. Hoc deuorari, indicium est perpetui interitus: Nam temporaneus non accidit animæ. 2. Ecce, Pistor Pharaonis videbatur sibi tria farinæ canistra ferre in capite, cibosque pistorios & hos ab auibus deuorari. Ioseph ei suspendium inde auguratur. Sic qui farinam Verbi Dei in capite tantum gerit, non dentibus masticat, nec ruminat eam cogitatione; sed auibus fert propatulam: quid ei, nisi suspendium infernale? 3. Israëlitis terram promissionis cultam, ac satam perdunt in herba Madianitæ & Amalecitæ. Sic dæmones voliuagi in cordibus patulis vanitati, deuastant animas, seminaque rapiunt prædicatorum.

[...]unt Con-[...]mptores [...]rædica-[...]onis. 4. Quin luxuriosi quoque prædicantem de luxuria exsibilabunt: dicat licet ex *S. Greg. in Moral.* quod omnes ad vnum S. Patres eam suis pingere coloribus nunquam sat potuerint: Dicat cum *S. Hieronymo in Matth.* ea mentem turbari, iudicium inuerti, spiritum eneruari, animam excœcari, hominē obbrutescere. Et cum *S. Isidoro li. de sum. bono,* Luxuriosum reddi viuum cadauer, tetrum spirans. Et *cum S. Bern.* Lasciuum subire labores pericula vitæ & famæ, intus discruciari, &c. omnia amore (an furore?), amantes exsibilabunt mulierosi.

PARS VII.

Quod cadat semen super petram? quod inter spinas.

1. ALiud c. *super petram*, id est, super auaros ait *S. Th. Aqu.* Nam his, vt obstinatis, deficit humor gratiæ; ac proinde etiam germinatio. 1. Ideo Tentator, *Matt.* 4. Iesum subuexit in summa petrarum iuga, ostentans illi è rupe omnia regna. 2. Vt rupes sub vndis impactas euertunt naues aut lacerant: Ita in mundo scopuli auaritiæ naufragium multos subire cogunt. *Heu, fuge littus auarum!* monet Polydorus apud Virg. Æn. 3. *Auari sunt obstinati.* *2. Sunt naufragi.*

3. *Apoc.* 8. Vt Aquila, visa Ioanni, clamat: *Habitantibus in terra, væ, væ, væ,* Ita Prædicatores; (quorum vt Aquilæ, *Conuersatio in cœlis est*: Philip. 3.) clament ad terræ filios: *Væ*; ob laborem in parandis opibus: *Væ*; ob anxietatem in conseruandis: *Væ*; ob dolorem in amittendis. Aut: *Væ* libidinosis! *Væ* auaris! *Væ* diuitibus! Idem innuit Ieremias 22. *Terra, terra, audi sermonem Domini.* Væ triplici terræ isti! *3. Infelices.*

4. Vrgendi sunt. Vti Ioas Rex, 4. *Reg.* 13. Hic inuisens Elisæum ægrum; iussus ab hoc sagittas eiaculari per fenestram, at tres solum excutiens ab Elisæo arguitur. Ita multi seruire Deo incipiunt; sed cito defatigātur. Eiaculantur vnam sagittam boni propositi, suggerente Deo, tanquam Elisæo: iaciunt dein alias; sed non vltra tertiam. Bis forte ieiunant, bis confitentur, ter cauent malèsueta, at non vltra. Occurrit petra scrupulosæ difficultatis, mox, arescit propositum, & excidit. *4. Inconstantes in bono proposito.*

II. *Aliud cecidit inter spinas* diuitum. Nam 1. Vt spinæ lanam ouibus auellunt, ita diuites substantiam pauperum. 2. Vt rhamnus spinosus, Rex arborum factus, *Iud.* 9. incendio omnes, & se quoque perdidit eodem; Ita diuites, iam respectati, & ani- *Diuitiæ 1. Lacerāt. 2. Perdūt.*

mam suam, & aliorum fortunas sæpè eunt perditum. 3. Vt in Passione Domini corona spinea præcipuè eminebat, ita diuites plurimum ad Passionis Dominicæ causam conferunt aggrauandam.

3. Cruciāt Iesum.

4. Moyses, **Exod. 3.** viso ardere in rubo Deum, ait, *Ibo, & videbo visionem hanc magnam.* Et verè prodigium est, Deum in rubo diuitiarum ardere. Nam vt spinæ sunt latibula serpentum, ita diuitiæ cunabula vitiorum sunt ac fomenta. 5. Vnde 1. Tim. 6. *Qui volunt diuites fieri: incidunt in tentationem & laqueos diaboli, & desideria multa inutilia, & nociua, quæ mergunt hominem in interitum, & perditionem.* Quare hoc?

4. Vitiis Deum vrunt.

5. Damnant.

6. Quia *spinæ simul exortæ suffocauerunt illud.* Nimirum, *Quia importunis cogitationibus suis guttur mentis strangulant*: ait S. Greg. hom. 15. hic. At illa de causa vetuit olim Deus ita: Deut. 16. *Non plantabis lucum, & omnem arborem iuxta altare Domini Dei tui.* Ara Dei, est cor nostrum; arbores verò, opes & delitiæ: Harum vmbra cor inumbratum frigescit.

6. Suffocant.

PARS VIII.

Quæ terra bona: & quis fructus eiusdem.

1. Aliud cecidit in terram bonam, animam fide & charitate integram: *Et fecit fructum centuplum*; Vel bonorum operum, 4. Matth. 21. *Auferetur à vobis regnum Dei, & dabitur genti facienti fructus eius.* Vel Beatæ vitæ, secundum 2. Cor. 9. *Qui parce seminat, parce & metet, & qui seminat in benedictionibus, de benedictionibus & metet.*

Fructificandum est bonis operibus.

Liquet hinc hæresis Caluinistarum, & Lutheranorum. Qui negant, vitam æternam bonis operibus nos promereri. Cùm tamen fructus non tam bonitati terræ, quā diligentiæ laborantis respondeat. Item dicentium: Eandem omnium beatorū gloriam esse sine discrimine. Cum tanta hic fructuum sit differentia. Quam quidem differentiam gloriæ S. Patres alij alijs Fidelium statibus, vel Ordinibus diuersam fore dandam in cœlis affirmant. Caluiniani autem ipsos in hoc, vt & in cæteris, impiè exsibilant. Sed eos refutat hic terra alia fructificans, quam altera, felicius. Vt stellam stella superat claritate; vt terram terra fertilitate, ita iustum iustus gratia & gloria, sine tamen inuidia.]

Reclamāt hæretici.

II. At, at, Eheu! quantula saluandorum paucitas? Qua de causa? 1. Cor. 10. *Nolo vos ignorare, Fratres quoniam Patres nostri omnes sub nube fuerunt, & omnes mare transierunt. Sed non in pluribus eorum beneplacitum est Deo. Nam prostrati sunt in deserto.* Pauci enim Verbum Dei audiunt cum fructu: pauciores faciunt.

Saluātur pauci, cu

O surdos, qui illud audire nequiuerint, cùm tamen, id quauis sit tuba sonantius. 1. Isa. 58. *Quasi tuba exalta vocem tuam*, Vt id esse signum belli sciatur: belli in dæmones carnem, mundum. 2. Atque huc istud *Filij Aaron sacerdotes clangent tubis.* Num. 10. 3. Ibidem iubentur duæ tubæ asseruari in tabernaculo ad bellum indicendum, scilicet vitijs, altera ad virtutem accendendam. 4. Angelus ipse *Apoc. 1.* præco Euangelij, vocem instar tubæ exaltauit. 5. Tubarum sacerdotalium clangore muri Iericho corruerunt. *Iosue 6.* 6. Gedeon tubis cuneos Madianitarum profligauit, deleuit. *Iudic. 7.*

Istis verbum Dei esto tuba

O exsensi stipites, & *arbores*, ait S. Iudas, *bis mortuæ*; qui Verbi Dei ictus minus persentiscunt! Cùm tamen id malleus sit cœlestis. 1. Ierem. 23. *Nunquid non verba mea sunt quasi ignis; & quasi malleus conterens petras. Ignis*, ad accendendos bonos: *malleus*, ad conterendos improbos. 2. Vt enim Iahel Sisaræ malleum per tempora adegit, *Iudic. 4.* Ita Ecclesia sathanam transuerberat. 3. At pios delectat: Eccles. 38. *Vox mallei innouat aurem eius.*

Esto malleus.

III. Ec-

[pilogus ntra au- tores. & n facto- s.] III. Ecquid est igitur: 1. Quod *quidam firmauerunt sibi sermonem nequam*: Pſ. 63. Et quod ſectentur nouatores *prurientes auribus*, 2. Tim. 4. *à veritate autem auditum auertentes*? Quod alij ſint auditores quidem: ſed adeo non factores, vt nec obſeruatores illius exiſtant? Hi aquam cribro hauriunt vaſa pertuſa. Omnino, Eccl. 21. *Cor fatui, quaſi vas confractum; omnem ſapientiam non retinet.*

[milia.] 3. Quo venter cibis ingurgitatur; ſi mox reuomat? Quò ſemen in ſaccum pertuſum ingeris? Aut cribro aquam hauris? Aut in aquam ſcribis, vel ſeminas? Quot audiſtis Prædicatores; & hos prædicatis ipſos: ſed & algetis ipſi: vt tellus ſub vltimo poſita ſeptentrione?

4. Pluuia vermes, & bufones è terra elicit: eadem & humum facit herbeſcere, ac fructificare. Quid in vobis Verbum Dei? In hoc vermicat, in iſto fructificat.

Eſtote factores Verbi; non auditores tantum. Iacob 1. Si Rex nuncium cum literis gratioſiſſimis ad nos deſtinaret: eum vero nullus vel domo receptaret: quæ hæc iniuria? quam iuſtæ foret iræ cauſa? At prædicatio Euangelij eſt, Prou. 25. *Sicut aqua frigida animæ ſitienti; ita nuncius bonus de terra longinqua* cælorum. *Perora* ex repetitis tam fortiter, quam breuiter.

DOMINICA QVINQVAGESIMÆ.

Ecce aſcendimus Ieroſolymam; & conſummabuntur omnia. Luc. 18.

IN Tigri, *Tob.* 6. loturo pedes Tobia viatore, cete emergens ipſi inhiabat deuorando. Iubente Angelo: *Apprehende branchiam eius; & trahe eum ad te, exentera* cor, & fel aſſerua, morbis medendis, & cæcitati. Piſcis Chriſtus eſt, in Tigri paſſionis: ſed inde emerſurus erat, magis vt ſaluet mundum, quam vt iudicet eum. Exenterari eum vult Dominus, extaque inſpici: obſeruari cor abyſſum bonitatis & amoris noſtri; vt redamemus: Fel quoque amantiſſimæ paſſionis, vt collyrium cæcitatis humanæ. Id hodie inſtituit Eccleſia cultu pullo.

Sed de Euangelio nos

I. *Deum & hominem paſſum eſſe, difficile captu eſt.* II. *Chriſto de ſua paſſione iugis fuit memoria.* III. *Chriſtianorum de paſſo ingrata obliuio.* IV. *Quod Debacchatio, quam Paſſio pluribus plus cordi.* V. *De Traditione & illuſione Domini.* VI. *Quorum cæcus nos moneat.* VII. *Præeuntes comminabundi quorum ſint ſimiles?*

PARS I.

Deum & hominem paſſum eſſe, difficile captu eſt.

DIfficile perſuaſu eſt, Chriſtum Deum ac hominem, ſubijſſe mortem; & mortem Crucis. Hinc, 1. Cor. 1. *Ieſum prædicamus crucifixum, Iudæis quidem ſcandalum, Gentibus autem ſtultitiam.* Hoc vero torſit olim Philoſophos, omnem cæteroquin doctrinam ac vitam Chriſtianam de facili adprobantes. 1. Moyſes, viſo ardente, at incombuſto rubo, ait, Exod. 3. *Vadam, & videbo viſionem hanc magnam.* Non minus eſt miranda viſio in Deo & homine crucifixo, & ea humanitus creditu perquam difficilis. 1. Difficilis Philoſophis.

2. Hinc ipſi Prophetæ de ea inſpirati, & vaticinati, obſtupuere, Iſaias, *ca.* 53. deſcribens naſciturum, docturum, &c. paſſurum, exclamat, *Domine quis credidit auditui noſtro?* Habac. 3. *Domine, audiui auditionem tuam, & timui.* Idcirco dicitur *Petra ſcandali, & lapis offenſionis* Roman. 9. 2. Prophetis.

II. Difficultas vero exiſtit ex duobus in vno diſcrepantiſſimis, *Deo & Homine.* Iſtum deſcendiſſe, & paſſum: Hunc pati tanta Cauſa difficultatis.

tanta potuisse. Ergo 1. Ps.106. *Ascende vsque ad cœlos, & descende vsque ad abyssos*, ista considerarurus. Quis autem potest, nisi qui credit? 2. In signum istius, Seraphini, Isai.6. *Duabus velabant faciem eius diuinam*: neque solum, sed *& duabus velabant pedes eius*, Humanitatis. Hinc scias, non solùm Diuina, sed & Humana in Christo nobis occulta esse. 3. Idem dicitur, Ps.17. *Ascendit super Cherubin, & volauit super pennas ventorum, & caligo sub pedibus eius.* Id est, Fecit opera Deus tam alta, quæ omnem superant captum. Fecit & tam humilia, quæ perinde sunt obscura intellectu.

Dilemma contra Christum passum.

III. Philosophi veteres rationem & sensus super ista consuluerunt, & vt impossibilia exploserunt. *Orig. lib. 2. contra Celsum*; hunc ita argumentatum tradit: Passio ea fuit aut absolute necessaria; aut voluntaria. Si necessaria; ergo potentia Christi non erat absoluta. Si voluntaria, ergo stulta; quia pro tam ingratis. Fatuus igitur, aut impotens fuit Christus: proinde nõ Deus.

Dilutio.

Respondetur. Isa 53 *Oblatus est, quia volui.* Et Ps.39. *Sacrificium, & oblationem noluisti, Corpus autem adaptasti mihi, Deus meus, voluit*: Quod *Heb.* 10 de Christo exponitur. Imo ipse ait Ioan. 10. *Ego animam meam pono pro ouibus meis.* At vero hoc Philosophia ista cũ Christo agit; quod Michol cum Dauide, 2. *Reg.* 6. Rex se regijs exuerat, induerat vili lacerna; præsultat Arcæ; visus ab vxore deridetur vt stultus. Ita Christus, gloria exutus, induit hominem, *formam serui accipiens*, Phil. 2. ridetur à mundo, quasi ista via sit animas nostras in cœlum perducturus. Sed *inanis est Philosophia, secundum elementa mundi huius; & non secundum spiritum.* Col. 2. Nam Ps. 85. *Non est similis tui in Dijs Domine*: bõnitate & natura: *Et non est secundum opera tua.*

Philosophia irridet Christum.

PARS II.

Christo de sua Passione iugis fuit memoria.

Monen Christ natura sua.

1. ECce *ascend. &c.* ad labores Redẽptionis 1. Cant. 2. *Ecce, iste venit saliens in montibus, transiliens colles: Similis est Dilectus meus capreæ, hinnuloque ceruorum*; per labores & aspera montium transilienti. Poterat Dominus humanam quidem naturam; sed tamen impassibilem assumsisse, sicque nos redemisse: At maluit viam scopulosam, & præfractos inire anfractus passionis. Vtque est caprea acutissimi visus, & lege sacrificijs debita; ita Dominus acute præuidit debitam Passionem suam.

2. Com tatu suo

2. Huius etiam monebat eum Mors & Satan. Ideo Abac. 3. *Ante faciem eius ibit mors, egredietur diabolus ante pedes eius.* Hic superãdus, illa præuisa.

3. Patr suo.

3. Abraham celauit filium suum ipsum fore immolandum *Gen.* 22. sciscitantique de victima, pater ait: *Deus prouidebit, mi fili.* Sciebat horrorem mortis morte ipsa grauiorem futuram: At Deus Pater filio mortem non celabat: neque Filius discipulis: *Ecce ascendimus*, ait.

4. Pecc assump

4. Ammon, filius Dauid, constuprarat sororem Thamar. 2. Reg. 13. *Cùm audisset Rex Dauid, contristatus est valde; & noluit contristare spiritum Ammon filij.* Non sic Deus: Etsi aliena essent delicta filij, non propria.

5. Et i semper sano.

Rursus aliter Dauid, 1. *Reg.* 25. iratus in Nabal ingratum, ac durum. Huius culpam Abigaili in se suscipienti eam condonauit. *In me sit, Domine mi, hæc iniquitas. Ne ponat, oro, Dominus meus Rex cor suum super virum istum iniquum Nabal; quoniam, secundum nomen suum stultus.* At Deus tantum non condonauit Filio peccata mundi; vt etiam in eo bis vindicarit: in præscientia scilicet, & in præsentia vindictæ.

6. Seip

6. Hinc sponsus ista sponsæ, Cant. 7. *Coma capitis tui, sicut purpura Regis iuncta canalibus.* Id est: Cogitationes capitis Eccle-

siæ,

siæ, quod est Christus, sunt sicut passio Christi ipsa manantes sanguine.

7. Iussu Patris. 7. Fatetur ipse, Ioan. 10. *Mandatum accepi à Patre meo.* Et Luc. 12. *Baptismo habeo baptizari, & quomodo coarctor, vsque dum perficiatur.* *8. Mosis facto.* 8. Et Ioan. 3. *Sicut Moyses exaltauit serpentem in deserto: ita exaltari oportet Filium hominis.*

9. Gloria sua. 9. Imo in ipsa gloria sua transfigurationis alium non habuit sermonem, quam de passione Luc. 9. v. 31. *dicebant excessum eius, quem completurus erat in Ierusalem.*

10 Baptismo. 10. Et Baptismum quoque suum ab Ioanne suscepit in signum, ac memoriam mortis suæ: teste Paulo Rom. 6.

11. Eucharistia. 11. Eo fine & S. Eucharistiam instituit. 1. Cor. 11.

Quare qui sermo eius in hoc fuit itinere: ea fuit ipsius cogitatio toto vitæ tempore. Vt viuendo semper moreretur: licet *Rom.* 6. semel mortuus sit in ligno. Heu! Itan' Vita ipsa Christus mortem semper quasi in vlnis, in oculis suis gesserit, tua causa: & tu tanti immemor & amoris, & doloris viuis? *12. Natiuitate.* 12. Quin mortem crucis circumtulit vel iam primum natus: Isa. 9. *Paruulus natus est nobis; cuius Principatus super humerum eius.* Id est, Crux victrix, eiusque iugis memoria. Ea principatus erat: Quia *Regnauit à ligno Deus.*

13. Nomine. 13. Vel inde nomen accepit, Philip. 2. *Quod est super omne nomen, Vt in nomine Iesu omne genu flectatur.* *14. Christianismo futuro.* 14. Suæ ipsum passionis immemorem esse non sinebat illa quondam innumera eius posteritas à Cruce desensura; De qua Isa. 53. *Generationem eius quis enarrabit?*

Quare *Sol cognouit occasum suum.* Psalm. 103. Quod sic D. Aug. interpretatur:

Christus assidue præ oculis tulit passionem suam.

PARS III.

Christianorum de Passo ingrata obliuio.

I. ECce *ascend.* Quo, Iesu, quo properas in arma, in supplicia, & in odia istis ditiora? 1. At *omnia vincit amor.* Vere, Cant. 8. *Aquæ multæ* tribulationum *non potuerunt extinguere charitatem.* 2. Scipio, quod cæsum exercitum perdidisset, à Romanis carceratur. Lucius clam eum educit cum suo, & illius præsenti capitis periculo. Exclamat hic Val. Max. l. 4. *Prô magnum, & inexsuperabile nomen Amicitiæ!* Plus potuit vnius amici cordatus affectus; quam omnia Romanorum odia, deposcentium ad mortem vnum. At tuum verum est amicitiæ Numen, Iesu: Tu verus es Lucius: qui hominẽ liberas. gratiæ perditorem, ad mortem damnatum: sicque efficaciter liberas, vt nec Tartara sint impediendo. *Ex amore est passio Christi.*

Ergo à Passo discamus compati, loqui, meditari de passo. 1. Si enim vel iam hic astaret Dominus, ac foret ab Iudæis ad similia abripiendus, pro nobis passurus & sic vellet Ipse: quis non exclamaret cum Dauide, 2. Reg. 24. *Ego sum qui peccaui: Ego: qui inique egi. Isti, qui oues sunt, quid fecerũt?* 2. Triste est, insontem pro sonte plecti: Ideo hoc cauit Salomon, 3. *Reg.* 8. *vers.* 32. precibus contendens à Deo, ne vnquam sibi tantæ iniustitiæ lapsus contingeret. Sed esse orabat. *Condemnans impium, & reddens viam suam super caput eius: iniustificansq́; iustum, & retribuens ei secundum iustitiam suam.* *Compassio à nobis ob culpam nostram debetur illi.*

II. Est quidem id, si secus fieret; (vti in Christo Passo factum) deplorandum; At hoc magis; quod tam nunc pauci peccatores talem recolant animis gratis Passionem. 1. Eheu! *Perit iustus, & non est, qui recogitet in corde suo.* Isa. 57. Non quiuis *Iustus*: sed natura *Iustus*, & alios iustificans. De quo Isa. 45. *Rorate cœli desuper, & nubes pluant Iustum,* IESVM. *Eoque maior quo est multus ea rarior de Iusto.*

L 2. Saul

De ornatore nostri.

2. Saul prælio oppetens in monte Gelboe à cunctis filiabus Israël plangebatur: quod *eas coccino vestiebat in delicijs*, & vestibus aureis ornabat. 2.*Reg.*1. Et non comploremus nos crucifixum in cruce Caluariæ animarum nostrarum Exornatorem?

De præcursore.

3. *Omnes qui transibant locum, in quo ceciderat Asal*, (Dux & cursor ceruis ocyor, ab Abner hasta occisus) *& subsistebant*: 2.Reg.2. viso tantum virum instar gregarij iacere. Non subsistemus viso Crucifixo Illo: nec ingemiscemus super eos qui Ps. 18. *Exultauit, vt gigas, ad currendam viam: à summo cœlo egreßio eius.*

At ingrati sumus.

III. At interroganti Philosophum quendam, *quid citißime senesceret*. hic respondit: *Beneficium*: teste Plutarcho. *Senuit* apud plurimos *Beneficium redemptionis*. Heu! *Obliti sunt benefactorum eius, & mirabilium eius, quæ ostendit eis*. Psal. 77.2. Sapienter, & iuste Ioseph nomen indidit maiori natu filio *Ephraim*, id est, *Abundantia*: Alteri natu *Manasses* id est, *Obliuio* Gen. 41. Indicans, in beneficiorum affluentia homines istorum excidere memoria 1. Dauid, 2.*Reg* 8. (sicut plerique Reges) habebat Iosaphat à commentarijs, & memoria, qui intento pluribus Regi suggereret merita subditorum, ac obsequia. Et Reginæ nostræ Animæ sua est memoria. Quid ergo rarius

Simus grati ob merentem.

suggerit tantum passi meritum? 2. Nauis in statione 4. alligari sueuit anchoris: Et anima nostra 1. Proposito vitæ melioris. 2. Oratione. 3. Sacramentorum vsu. 4. Beneficiorum Dei memoria firmetur. Sin, male agetur cum ea. Audi, Psal. 118. *Nisi quod lex tua meditatio mea est, tunc, forte perijssem in humilitate mea.* 3. Iussi à Deo Sacerdotes ignem perpetuum in ara fouere, *Leui.*6. Ecce lignum Crucis, flagella, arundinem, lanceam, spinas: foue ignem amoris, & compassionis in corde.

Ob animæ firmationem.

Ob debitã Charitatem.

PARS IV.

Debacchatio quam Paßio pluribus plus cordi est.

Debacchantes in Passum multi.

I. Ecce *ascend*. Sequimur? Heu! In cõtraria potius omnia. Descendimus enim ad Bacchanalia, ad Circeia mundi agmina, &c. 1. Absaloni, 2.*Reg.*15. coniurāti in patrem totus populus adhæsit, Sectarius in arma nefanda. Sic hodie Mundũ, coniuratum contra Christum, sequitur omnis natio. Vah rebellionem! Pro dedecus! 2. Meretrix est visa, *Apoc.*17. insidere aquis multis, cum aureo poculo, spurcitiarum pleno, cui Reges concumbebant, & populi inebriabantur vino prostitutionis. Eadem hodie insidet populis domina, &c.

Et meretricij.

Fugiendi sunt.

3. Heu! *Quis me dabit in solitudine diuersorium viatorum, & derelinquam populum meum, & recedam ab eis? quia omnes adulteri sunt, cœtus præuaricatorum.* Iere.9. Bonus seruus videns Domini sui absentis bonorum dilapidationem fieri per conseruos, optat se procul abesse: sic Ieremias, sic tu. 4. Hocque magis quod simile accidat hodie Christo, quale Dauid. 2.*Reg.*16. Hic nudipes, & capite aperto fugiens Absalonem, secessit in montem Olìueti mœstus, mœsto comitante populo. Et ecce: *Egrediebatur inde vir de cognatione domus Saul, nomine Semei, filius Geza: procedebatque egrediens, & maledicebat; mittebatque lapides contra Dauid.* O quot hodie Semei bacchantur in Christum?

Tentationum initio sinapina.

Christus adeundus.

II. 1. Quin imitantur potius Tobiam, *Tob.* 1. Qui contribulibus ad vitulos Ieroboamiticos adoratum accurrentibus, his declinatis, Ierosolymam ascendebat clam adorans Deum. 2. Huc tempus inuitat, & Ipse Passus, calicem Passionis suæ porrigens, vt bibamus. Nam Psal. 74. *Calix in manu Domini, vini meri, plenus mixto. Veruntamen fex eius non est exinanita. Bibent ex eo omnes peccatores terræ.*

Ei compatiendum.

3. Bibite salutem: Vocamini. Psalm. 41. *Abyssus* enim nostrorum peccatorum *abyssum* patientiæ Christi *inuocat*. Vel etiam econtra: *vocat abyssus* patientiæ Dei *abyssum* nostrorum peccatorum, *in voce cataractarũ tuarum. Omnia excelsa tua*, tormentorum, *& fluctus tui* irarum, *super me transierunt*.

1. Vt collætemur.

Si combibamus: & collætabimur. Nam: 1. Psal. 93. *Secundum multitudinem dolorum meorum in corde meo, consolationes tuæ lætificauerunt animam meam.* 2. Agamus sicut Leuitæ, Num. 1. 4. 7. Castra migrabant? Iam Leuitæ, iussu Domini, vtensilia tabernaculi inter se distributa ferebant. Sic nos arma Passionis feramus. 3. Ita Apostolus, Col. 1. *Adimpleo ea, quæ desunt passionum Christi*, quasi dicat. 4. De fæce nondum exinanita bibo: Arma passi relicta *fero, & stigmata eius in corpore meo: Christo concrucifixus.*

2. Vt simul cum eo proficiscamur.
3. Vt collaboremus, &c.
4. Vt hostes cædamus.

Ergo dicat quisque proximo suo, vt Ionathas armigero, quando in castris Patris Saulis erat: 1. Reg. 14. *Veni, & transeamus ad stationem Philistinorum, quæ est trans locum illum.* Castra intrant, quamuis per prærupta montis: cædunt vigilias, stragesque edunt. Ecce, armigero populo Christiano suus adest Ionathas Iesus: ipse fortis est contra portas infernalium solus, te tamen vocat in partem laboris, ac præmij. Quid cessas? Quid respectas ad ollas Ægypti, & Bacchi fumantes?

PARS V.

De Traditione & Illusione Domini.

Bacchãtes tradunt Christum.

I. TRadetur *Gentibus*. Hic dolor Christo non leuis. 1. Vt Sauli, 1. *Reg.* 22. (quod Ionathas filius cum Dauide, obæratorum & confugarum Duce, Sauli exoso, fœdus iciisset:) expostulanti: *Coniurastis omnes aduersum me, & non est qui mihi renunciet: maxime cum & filius meus fœdus inierit cum filio Isai.* Sic dolet Christo: quod Christianus ineat fœdus cum duce bacchantium Gentilitate: cui quasi traditur. 2. Est, quod conqueratur, Ps. 68. *Extraneus factus sum fratribus meis, & peregrinus filijs matris meæ.* 3. Quid Nathan potissimum obiectauit Dauidi adultero, & homicidæ, 2. *Reg.* 12. Nimirũ, quod barbaris gentibus eum tradidisset. *Occidisti eum gladio filiorum Ammon.* 4. Quid Moyses fratribus Iosephi probro maxime dedit? *Genes.* 37. Quod insontem vendidissent gentibus Ismaëlitis. 5. Hoc in persecutione Saulina Dauid vnice timuit: Ideo sic ad Ionatham ait: 1. Reg. 20. *Si est iniquitas aliqua in me, tu me interfice: & ad patrem tuũ, hostem, ne introducas me.* Sæpe grauius est ab inimicis occidi, quam amicis. Tradendus tamen erat gentibus Dominus.

Hoc dolet Christo quod hostibus tradatur ab Christianis.

II. *Et illudetur.* 1. Præsagierat id ante: Ps. 21. *Ego autem vermis, & non homo opprobrium hominum, & abiectio plebis: omnes videntes me deriserunt me.* 2. Item Isa. 28. *Vt faceret opus suum, alienũ est opus eius ab eo. Vt operetur opus suum, peregrinum est opus eius ab eo.* Quam alienum à Deo, ipsum latronis instar prehendi, necari?

Illusio indigna Deo prædicta.

Præmonstrauit illusionem suam ante *Deut.* 25. Si superstes defuncti fratris viduã illiberem ducere detractasset: *accedet mulier ad eum coram Senioribus, & tollet calceamẽtum de pede eius, spuetq; in faciem illius.* Ita, (cũ Moyses è Synagoga multas proles, cœlesti aptas hæreditati, suscepisset,) Christus, mortui viduam ducere nolens, ob ingratitudinem, auaritiam, &c. nouam ardens Ecclesiam, ab illa conspuitur coram Senioribus: & nudatus etiam calceo carnis exuitur, vitaque mortali.

Præfigurata.

PARS VI.

Quorum cæcus nos moneat.

Cæcitas est misera.

I. CAEcus *sedebat secus viã.* 1. Miser, vti Tobias dicens: Tob. 5. *Quale gaudium mihi erit: qui in tenebris sedeo, & lumen cæli non video?* 2. Quale igitur erit animæ cæcæ, tãto nobi-

nobiliori, quam corpus? S. Antonius id declarauit, teste *Palladio*, quando Didymum, cæcum eremitam, visitans percunctatur: Nunquid doleret de cæcitate? Et illo silente, at altum suspirante, ait is: Itan' possibile, te dolere ob oculos, communes cum formicis: & non gaudere potius ob internos oculos, communes cum angelis? Est sæpe pœna peccati cæcitas. Hinc Isaias c.6. *Excæca cor populi huius*, rebellis Deo, *& aures eius aggraua: & oculos eius claude, ne forte videat oculis suis.*

Pœnosa.

Non exprobrāda.

II. Nemini tamen vlli defectus corporales debent ad peccatum interpretari. Nā dona corporis pluribus damno fuerunt. Vt 2.Reg.2. Asaeli sua pedum pernicitas: Absaloni sua cæsaries rutila, Dinæ sua forma: Samsoni suæ vires. Defectus vero corporales humiliant animos. Vt Isboseth Saulis filius, à Dauide benigne habitus, ait 2.Reg.9. *Quis ego sum seruus tuus, quoniam respexisti super canem mortuum similem mei?* Defectus quoque Deus immittit alios alijs ad maius animæ bonum, Pater Matth.5. *Si oculus tuus scandalizat te, eijce eum. Bonum est tibi luscum introire in regnum Dei, quam duos oculos habentem mitti, &c.* Idcirco nemini sunt defectus tales exprobrandi. Eccl. 7. *Non irrideas hominem in amaritudine animæ: Est enim qui humiliat, & exaltat circumspector Deus.* Improbe irrisit Annam Phenenna 1. Reg.1. *Affligebatque eam æmula eius, & vehementer angebat; in tantum, vt exprobraret, quod Dominus conclusisset vuluam eius.* Hic vero etsi cæcus erat, fuit tamen tanto animosior, vt peteret reluminationem ab eo, cui Pharisæos inimicissimos esse sciebat. Sic plures Cœlites celebrantur virtute strenui. Vt Philip. Macedonum Rex: Annibal Carthaginens. Sertorius Rom. Antigonus Lacedæmonum Dux. Item Isaac Patriarcha, Ahias Propheta, Samson Dux, Tobias, &c. cæci fuere.

Sæpè à Deo est.

Est sæpe animosa.

III. *Domine, vt videam.* Magnam rem postulas? 1. Quam tibi humana iam vilescit opulentia? Hæc dimidiæ parti nostri vix subuenire potest. 2. Quanto hunc Vnum antefers omnibus hominibus, qui Vnus optimæ parti animæ potest epitulari? 3. Idē sensit Ioram 4. *Reg.*6. tempore famis orāti fœminæ: *Salua me, Domine mi Rex*; Ita respōdens. *Non. Saluet te Dominus. Vnde te possum saluare? De area, vel de torculari?* quasi dicat Dei, id est, Rex vt sim, nubibus tamen imperare nequeo, vt pluant.

Petit à Deo & accipit.

Bene oras, cæce. 1. Hic est Candelabrū cum 7. lucernis accensis: *Zach.*4. Christus, qui 7. donis S. Spiritus dispellit 7. Cæcitates hominum: superbiam humilitate, auaritiam paupertate voluntaria, luxuriam castitate, &c. 2. Audistin' de eo: *Erat lux vera, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum?* Ioan.1.3. Intellexistin' à spōsa *Cant.*2. Sponsum cōparari capreæ. Hanc enim *Orig. ho.*5. *in c.*2. *Cant.* ait in præcordijs humorem habere oculis acuendis vtilissimum. Atque talium nos cæcus admonet.

Apostrophe.

PARS VII.

Præeuntes comminabundi quorum sint similes.

I. *QVi præibant, increpabant eum:* Marcus ait *comminabantur vt taceret.* Et vero hoc deplorandum est: quod cum in angustijs nostris ad Deum confugimus, sint, qui increpent, impediantque bonum. Ita Dauidem contra Goliath venientem in castra, increpabat frater Eliab, 1. Reg.17. *Quare venisti? Et quare dereliquisti pauculas illas oues tuas in deserto? Ego noui superbiam tuam, & nequitiam cordis tui.*

Bonum impedire nefas.

Grande peccatum est pia desideria remorari. Amos 1: *Super tribus sceleribus filiorū Ammon, & super quartum non conuertam eum, eo quòd dissecuerit prægnantes Galaad.* Id est, Animas pijs propositis grauidas effudit, & effœtauit.

II. Ta-

nsilia-sint 1. andidi. Taciti.

II. Tales sunt consiliarij, non sincerum dantes consilium. 1. *Apoc.* 4. Visus Princeps sedere in throno, & viginti quatuor seniores, albis vestiti circum: Ita sint candidi Consultores. Nam candor symbolum puritatis est, ait *S. Ambr.* 2. Ideo prisci fanum Consilij habuere subterraneum; quod celanda sint consilia: Et in eo candidam aquilam, cum crista gallinacea diuersicolore: Quod, quamuis pugnacissimis, Regibus consulere ad pacem debeant. *Henr. Farn. l.* 1. *de sim. Reip.*

Pacifici.

3. Lacones, nacti victoriam stratagemate, sine sanguine multo, bouem Marti; at cum multo sanguine partam, gallinaceum offerebant. Ergo Conciliarius imitetur Deum, dicatque cum eo, Iere. 29. *Ego cogito cogitationes pacis, & non afflictionis.*

Cauti.

4. Ælianus prodit, Persis in more fuisse; vt consulere volentem reip. sisterent in lamina aurea. Hanc ferebat præmium si reip. salutare ipsius consilium accidebat. Sin' infelix virgis plateatim cædebatur.

Tardi.

5. Vt ergo, Ezech. 1. *planta pedis* animalium, *quasi planta pedis vituli*: Sic consiliariorum tarda, & firma sint consilia. 1. Sintque vt *Bostardus*, ait diuerbium, qui *fortius figit pedem*. 2. Valeat apud ipsos Delphicum istud: *Festina lente.*

3. An ideo Heliopolitæ bouem pro Deo adorarunt: quod bos consilij esset symbolum.

Si *malum consilium consultori pessimum*: iuxta adagium; certe istis male, qui cæco consulebant, vt taceret. Nisi forte eo fuasserint; quod ipsos obtunderet clamando; quo minus exaudirent Dominum.

rbato- Præ- atorum uendi.

Vtinam & hodie essent, qui increparent Prædicatorum zoilos, turbatores, &c. 1. Sponsus est talis, Cant. 3. *Adiuro vos filiæ Ierusalem per capreas, ceruosque camporum; ne suscitetis dilectam meam, donec ipsa velit.* Turbatores adiurat per bestias; quasi his deteriores sint: quæ à clamoribus fugiunt.

Dona Dei referenda in Deum.

III. *Vidit, & sequebatur illum.* Felix, qui ab oculis restitutis occasionem sumis Deum laudandi! Quod enim miraculose, vel gratuito datur; id soli Deo debetur. 1. Ita Naaman Syrus, 4. *Reg.* 5. à lepra mundatus sic statuit: *Non faciet vltra seruus tuus holocaustum, aut victimam dijs alienis; nisi Domino.* 2. Quam pie Ezechias, 4. *Reg.* 20. anno xv. vitæ longioris datos insumserit? Cùm tamen hodie multi, in Confessione sancti ad annos æternos, forte contrarium faciant. 3. Similes Sauli, ab Philistæis liberato, postea vero in liberatorem Dauidem ingrato, & eum persequenti. Imitanda igitur cæci huius gratitudo. *Perora* ex dictis repetitis, cum acri admonitione, &c.

DOMINICA I. QVADRAGESIMÆ.

Ductus est Iesus à spiritu in desertum vt tentaretur à diabolo. Matth. 4.

Siste, Lector amice,

Bessæus noster in tomo Concionum Dominicalium primo nullos habuit descriptos Conceptus in Dominicas sequentes septem; Qua causa (ne vnquam hic desiderares Dominicam) è Quadragesimali eiusdem hus à me compendio transmigratas accipe septenas,

Hoc te volebam.

Perge.

IVcundum spectaculum, 1. *Reg.* 17. videre pusillum Dauidem in arena stantem cum funda, aduersus vastum Goliathum, qui XL. diebus agminibus Israel exprobrarat. Iucundius, in vestitu pastoritio prosternentem ictu lapidis vno turrim carneam. At iucundissimum, hodie videre Christum in deserto, stantem contra dæmonem; qui toti mundo exprobrarat quinque millibus annorum; Videte exutum Diuinitatis armis; humano in habitu,

Verbo virtutis suæ, Victorem hostis eiusdem.

Nos de eo

I. *Quis tentator hostis?* II. *Quodnam desertum tentatoris?* III. *Quod desertum Tentati?* IV. *De Duellibus ipsis, trinoque duello.* V. *Cur trina fuerit tentatio?*

PARS I.

Quis tentator hostis?

Vita vanior, an miserior est?

1. PLinij vox erat: *Omnibus est mater, soli Natura nouerca est homini.* Adeo cum fletu nascimur nudi, & inermes: in laboribus viuimus, & ærumnis: cum dolore morimur. Natis anima corpori, corpus mundo incarceratur: nec, nisi morte, liberatur. 1. Qualis *Exod.* 2. Moyses vix dum editus fiscellæ includitur, vndis exponitur: quo hæ cunque eum tulerint. Talis vita nostra.

Miserior.

2. Vt haud sciam, vter rectius: Democritus, vanitatis mundanæ risor irremissus: an Heraclitus, humanarum miseriarum deplorator assiduus. 3. Iob certe sic heraclitisat, cap. 10. *Quare de vulua eduxisti me? Qui vtinam consumptus essem: ne oculus me videret. Fuissem, quasi non essem, de vtero translatus ad tumulum.* Cur? Quia

Quia hostibus circumdata ac dedita.

II. Cicero l. 1. offic. ex Platone scribit: *Non solum nobis nati sumus; sed ortus nostri partem patria, partem parentes, partem sibi amici vendicant.* Deplorandum ne hoc? Absit. 2. At istud sequens: quia, vt sententia inuersum, sic re peruersum. *Non solum nobis nati sumus; sed vitæ nostræ partem caro, partem mundus, partem sibi dæmones vendicant.* Caro, delicijs: Mundus, diuitijs: dæmō technis. Caro vult foueri, Mūdus diligi, dæmon adorari.

2. Vt in medio orbe terra pendula tribus ab elementis vndique diuexatur: nam Aquis submergitur occultata, aeris vaporibus corrumpitur afflata, igne aduritur: Sic homo inter tres istos. 3. Bene S. Hier. Epi. ad Helio. *Inde me persequitur luxuria*: ignis, *Inde auaritia conatur irrumpere*: aqua: *Inde venter vult mihi pro Deo esse*; aer. *Prosequitur me, inquam, hostis; cui nomina mille, mille nocendi artes.* Atque hæc sunt prælia, Christo præliata hodie; præliandaque nobis.

PARS II.

Quod sit desertum tentatoris.

Mundus est 1. Desertum. 2. Vitijs plenus.

1. D*Vctus est Iesus à spiritu in desertum.* Hoc mundus est 1. Cant. 8. *Quæ est ista, quæ ascendit de deserto, delicijs affluens.* 2. Vere mundus desertum est; in quo venti tentationum, tempestates persecutionum; procellæ concupiscentiarum: In quo montes superbiæ; rupes pertinaciæ; cedri ambitionis, monstra, feræque peccatorum sunt.

3. Exilium. 4. Maledictus.

3. Illud est; quod in pœnam peccati datum homini exilium est, Gen. 3. *Maledicta terra in opere tuo; spinas & tribulos germinabit tibi.* 4. Illud est Desertum Gelboe; cui Dauid, accepta Saulis morte maledixit; 2. Reg. 1. *Montes Gelboe, nec ros, nec pluuia descendant super vos*; in quibus tot, tantæque cædes patratæ sunt. At magis *maledicta terra in opere tuo* peccatorum, ô munde. In te cecidit Adam; inque vno hoc omnes cecidere Apostoli, Martyres &c. O theatrum crudelitatis tragicum!

5. Infam[is] 6. Latrociniosu[s]

II. 5. Vt mons Caluariæ fuit fœtens, infamis à supplicijs, & sepulcris, & ossibus sceleratorum, atque patibulis, ita mundus hominum pœnis destinatus, putens, infamis, &c. est. 6. *Luc.* 10. meminit deserti, in quo *descendens ab Ierusalem in Iericho, incidit in latrones, qui despoliauerunt eum; & plagis impositis, eo semiuiuo relicto, abierunt.* Adam is fuit. Descendit à gratia in peccatum; exutus à Deo omnibus gratijs; displagatur à dæmonibus.

6. Campus tentationum

6. Hoc desertum Philistæi tartarei iam diu despoliant; in quo nil auditur penè præ-

præter *Mitte te deorſum* ; pro ambitioſis, & *Hæc omnia tibi dabo*; pro auaris. Deſertum in quo *ſanguis ſanguinem tangit* per luxuriam; in quo hæretici clamant; Papiſta, *ſi filius Dei es*, ſi in vera ſis fide, & Eccleſia, *dic, vt lapides iſti panes fiant*; doce, quomodo fiat tranſubſtantiatio? At *Vade Satana.* Qui vxorem Loth in ſtatuam ſalis, Gen.19. *Rupem in ſtagna aquarum*, Exod.17. Pſal. 113. Virgam in ſerpentem vertit, Exod. 7. Is panem & vinum quoque tranſubſtantiat.

PARS III.

Quod deſertum tentati.

I. POenitentia, inquam. 1. Hic Angeli ſe oblectant, manna conſolationum pluit; fluunt torrentes lachrymárum. Vbi petræ, cubicula; terra ſtratum: ſaxa, puluinar; feræ, ſocij ſunt; flores, aromata. Vbi orationes ſunt confabulationes: ieiunia, conuiuia; radices, bellaria; ſuſpiria, muſica; flagra, tripudia.

2. Per hoc Iſraelitæ ex Ægyptiaca captiuitate ingreſſi, 40. annis tetenderunt ad terram promiſſionis. 3. Hoc Dominus mox poſt Baptiſmum inijt: Vti nobis primū fere Sacramētū poſt Baptiſma eſt Pænitētiæ.

4. Deſertum felix! Thabores; *Matth.* 17. in quo animæ transfigurantur, è terrenis factæ cœleſtiores. Hic eæ clamant: *Bonum eſt nos hic eſſe.* 5. In deſerto Sinai, *Exod.* 19. legem dedit Deus inter fulgura fulmina, buccinæque clangores: timuitque populus. Ita in pœnitentia timor Dei, & legis diuinæ amor inſeritur.

II. 1. S. Hieronymus ſic amauit deſertum hoc, vt vrbes adiens, ſe ergaſtula adire diceret. Baptiſta reliquit cultam patris domum; Cœlos Dominus, præ amore deſerti huius. 2. Tibi verò, Chriſte, vndenam deſerti amor? In duplici naſceris deſerto; præſepij & ſtabuli. Moreris in deſerto Paleſtinæ, & Caluariæ. 3. Philoſophi, definite iam Deum indagare in cœlo Empyreo, inq; locis imaginarijs. Animæ piæ, nolite eū quęrere in mundo. Cant. 3. *non iacet in terra ſuauiter viuentium*: In deſerto eſt. 4. *Leu.* 16. Iubet Deus, hircum peccatis totius populi grauatum emitti in deſertum. Ecce tibi agnum hodie emitti. *4. Quia propitiatio eſt.*

Audiſti ante vocem clamantis in deſerto: audite iā plorantis Heracliti peccata orbis.

1. Plorauit olim peccata Babylonis Iſaias: Filiæ Sion, Ieremias: Ægypti & Tyri, Ezechiel: Samariæ, Oſee & Amos: Hic Ieſus, omnium. 2. Neq; hic deplorat peccatum originale: ſed omnia mortalia, venialia, & horum pœnas. Accede anima, & audi clamantem: Ierem. 9. *Quis dabit capiti meo aquā, & oculis meis fontē lachrymarum; & plorabo die ac nocte?* 4. Hic eſt magnus ille plorator, qui ait: Pſ. 6. *Lauabo per ſingulas noctes lectum meū, lachrymis ſtratum meum rigabo.* Quia nactus ſum tandem locum, & tempus. *5. Quia plorat peccata.*

III. Nouū! Mirum! Deum in deſerto, & plorantem, &c. 1. Vti, *Iſai.* 20. nouū ac mirū olim, ex iuſſu Dei, Iſaiam nudū procedere, pœnitentiam agere tum, cum Iſraelitę byſſoi cenderēt. *Vade: ſolue ſaccū de lumbis; & calceamenta tua tolle de pedibus tuis. Et fecit ſic, vadens nudus, & diſcalceatus.* 2. Mirum, ac nouū olim, Ieremiā cum Iudæi genio, feſtiſq; indulgerent, prodire catenis onuſtū. Ier. 27. *Hæc dicit Dominus: Fac tibi vincula, & catenas, & pones eas in collo tuo.* 3. Mirum, ac mœſtum, in tripudijs Ieroſolymæ iuſſu Dei Ezechielem domo claudi, & fodere parietē. *Ezech.* 8. 4. At miriſſimum, orbe iam tripudiante, à Deo Patre ſuum deſerto includi Filium, actum SpirituS. vt ieiunet, ploret, oret. Vide anima, 1. verum Eliam, ſub arborū vmbris in preces & fletus effuſum. 3. *Reg.* 19. 2. Vide Iſmaelē Ægyptiæ Agar, filium Mariæ Filium fame penè emorientem; *Gen.* 21. 3. Quid? Quin imo vide Ieſum, velut prodigum filium, *Luc.* 15. domo relicta Patris, *Et hæc dum contraria mundus agit.*

in

in regione longinqua mundi, quasi dissipare substantiam Maiestatis suæ, & irretiri meretricibus animabus, cumque ijs sua prodigere. Et hunc vero iam in deserto etiam desertum agere, gemere, &c.

Istum, non hunc sequamur.

IV. Tu vero S. Spiritus, Domini mei conductor, an & animam meam in desertum conduces? Vos, Christiani, anne Ducem hunc sequemini tales, qualis olim Dauid, nudus capite & pedibus exiuit Vrbe per Olilueti montem? Hic ille orat, esurit, plorat, vigilat. At vos contra omnia. O mores!

Mundi fuga.

Quin potius **Exeat** è mundi *aula, qui cupit esse pius*: ait Lucanus. 1. Israelitæ Pharaonis furorem deuitantes, desertum, vt asylum, petebant, *Exod.* 14. 2. Elias, 3. *Reg.* 19. Item, fugiens iram Iezabelis. 3. Item Mulier Apocalyptica, *cap.* 12. quam septiceps persequebatur draco.

Cùm igitur etiamnum Pharao, Mundus, Iezabel, Caro, Draco, Diabolus vos persequantur: *Fugite de medio Babylonis*, monet S. Bern. Epist. 10. *saluate animas vestras.* Eccur? *Periclitatur enim castitas in delicijs; humilitas in diuitijs; pietas in negotio; veritas in multiloquio; charitas in hoc nequam sæculo.*

PARS IV.

De Duellibus ipsis, trinoq; duello.

Duella miranda.

1. **E**T *accedens tentator.* Ecce, age, duellum. Huic quod vnquam simile? Duellauit *Apoc.* 12. Draco cum Michaele in cælis: Eua, *Genes.* 3. cum Serpente in Paradiso: Iob. *cap.* 2. cum Sathana in Chaldæa! Iudith. *cap.* 13. in castris cum Holoferne. Aman cum Mardochæo in Perside, *Esth.* 7. At nihil ad hosce duos veteranos, & peritissimos, &c. Deum cum Dæmone præliari? 1. *Reg.* 17. Dauidem cum Goliath? Agnum cum Leone & Dracone?

Christi robur.

Quid? 1. Qui mundum cataclysmo perdomuit, *Gen.* 7. 2. Qui, *Num.* 16. ignem cœlo toties eiaculatus est: 3. Quique vna die hominum quatuordecim millia cremauit: 4. Qui robur Ægypti cum Pharaone obruit mari rubro, *Exod.* 14.

5. Qui nocte vna primogenitos Ægypti occidit, *Exod.* 12. 6. Qui, *Gen.* 19. Pentapolim, Sodomam, &c. è cœlo perdidit.

7. Qui, *Num.* 16. terra dehiscente Core, Dathan, & Abyron viuos inferno dedit.

8. Qui denique Psalm. 146. *Magnus Dominus, & magna virtus eius*: Et Psal. 135. *Qui facit mirabilia magnus solus*: Is, inquam, in duellum descendit? Cum pari?

Satanæ vis.

At, quis hic? Angelus, *Apoc.* 12. draco, qui tertiam stellarum partem cauda detraxit. 2. Qui, *Gen.* 3. protoplastas in Paradiso expugnauit: & omnem posteritatem prostrauit: 3. Qui Iob *cap.* 2. iustum torsit: 4. Qui, 2. *Reg.* 12. Dauidem adulterij reum fecit: totumque regnum in exitium traxit: 5. Qui, *Tob.* 6. septem Saræ viros strangulauit: 6. Qui, *Matth.* 2. infanticidium per Herodem patrauit.

7. Qui, *Matth.* 27. Iudam ad laqueum adegit. 8. Qui Cain, *Gen.* 4. ad fratricidium instigauit: 9. Qui denique plusquam 5000. annorum orbi dominatus est, Et Iob. 41. *Factus est; vt nullum timeret*? Hi pugiles duo, Iam quæ pugna?

II. Quid agis, quid cogitas Satana? Nihilne meministi primæ rebellionis tuæ euentum? Horresco; Tu Deo pugnabis? Ecquid igitur in nos non audebis? Omnia tentas desperate, Et vltima penè cum Christo.

Tenta. 1. Gulæ.

Si filius Dei es, dic vt lap. q. d. Mira dudum omnium de te opinio; & fama: maiora homine agis: reor Deum te esse, Vt me, vt omnes dubio liberes, age, *Si filius Dei es, &c.* Meminerat, simili se esca, *Gen.* 3. Adamum: & Esau, *Gen.* 25. illaqueasse: itemque Epulonem, *Luc.* 16. At hic non istorum est similis. Adam edendo nos perdidit: hic ieiunan-

nando nos ſaluat, &c. Muta locum & arma.

Tenta- ...o Am- tionis ...ua eue- ...it. Ergo *Aſſumpſit eum in montem, &c.* Aſpice, ait, orbis oras, regna Aſſyr. Perſ. Iudæorum, Romanorum, &c. *hæc tibi: ſi cadens, &c.* O impudens beſtia! *Domini eſt terra, & plenitudo eius*, Pſalm. 23. & tua nec tartara, nî Ipſe velit.

At vide, Chriſtiane, montes, in quos te ſubuectet; qui oſtentet: Sed te vt præcipitet. 1. Aquila teſtudinem euehit in cœlum, vt deiectam collidat ad rupem. Ita ſuperbi *Tolluntur in altum, vt lapſu grauiore ruant*, ait Claud. in Rufin. 2. Tu, Ambitio, ſaxum es illud Tarpeium, è quo Romæ præcipitabantur ſontes, huc impacto vnco pertracti. 3. Tu furca es infamis, *Eſth.* 7. in quam Amanum egiſti ipſamet. 4. Tu es, qualis Lycomedes Rex, teſte *Plutar. in Theſeo*: qui regno pulſum Theſeum, à te petentem auxilium ſeſe in regnum vindicandi, ducis in montem, tuum illi regnum oſtentans, pollicensque opem: at ſimul præcipitem inde deturbas. Sic tecum agit diabolus, ſuperbe. At nihil peragit cum Chriſto. Ergo ad alia.

...t deuo- ...et totum.

Præcipi- ...et.

Infamet. Fallat.

3. Tent. vana gloria. *Aſſumpſit eum in S. ciuitatem, & ſtatuit ſuper pinn. &c.* O ſuperbia! Angelos cœlo, Adam paradiſo, Amanũ aula eiecisti: hunc quò? *Mitte te deorſum*. Parum ne alte deſcendit? *à ſummo cœlo egreſſio eius*, Pſalm. 18. in terram, in præſepium, in deſertum: breui poſt ad Crucem, mortem, ſepulchrum, infernum. 1. Sol, 4. *Reg.* 20. in gratiam Regis Ezechiæ, reduxit vmbram per decem lineas, quibus deſcenderat. Et Chriſtus deſcenderat iam decem lineas per nouem choros Angelorum; dein in decimo, *Homo factus eſt.* Vere *Minuiſti eum paulo minus ab Angelis.* Pſalm. 8. Sta; *Non vltra*, habet epigraphas columnæ Herculis. Quin, *vltra*: ſed non modo. Poſtea *deſcendet ad inferos.* Væ tibi!

PARS V.

Cur trina fuerit tentatio?

I. SEd cur tertium tentat? 1. Dubitabat trinequam de myſterio Incarnationis quod tribus conſtat naturis in vna hypoſtaſi: Itaque impetebat Corpus per gulam: Animam, per ambitionem: Diuinitatem, per gloriam vanam. 2. Et vero hęc tria ſunt, vnde cætera dimanant peccata omnia: Sicut Phyſicis tria rerum ſunt principia, vnde formantur omnia; Materia, Forma, Priuatio. 3. Sic, 1. Ioan. 2. *Omne, quod eſt in mundo, aut eſt concupiſcentia carnis; aut concupiſcentia oculorum; aut ſuperbia vitæ.*

1. Quia triplex natura Christi.

2. Tria ſunt peccata præcipua.

3. Tria rerum principia.

4. Cœli voluũtur motu trino: Naturali, Violento, ſeu motu *raptus* & Trepidationis: ſic anima mouetur motu quaſi naturali ſuperbiæ, ab occaſu humilitatis ad ortum vanæ gloriæ: Violento Ambitionis, ab Oriente gratiæ, ad Occidentem peccati: Trepidationis, in guloſis ac vinoſis. 5. Homicida Ioab. 2. *Reg.* 18. tribus haſtis traiecit cor Abſalonis, pendentis è quercu: Ita Satan, *homicida ab initio* peccatores, è ſterili quercu mundi pendentes, tribus paſſionibus dictis tranſadigit.

4. Quia tres animæ motus.

5. Quia Tria Satanæ tela ſunt.

II. At iſtis Chriſtus tria validiſſima obiectat: Gulæ, ieiunium: Superbiæ, humilitatem: Ambitioni, paupertatem. Hi tres ſunt lapilli limpidi, quibus Dauid Goliathan ſtrauit primum, deinde in Caluaria Crucis pedo, & quinq; vulnerum ſaxis obtruncauit & opimis expoliauit. 1. *Reg.* 17. *Iſtis tria contraria.*

Perora. Vide Ieſum Victorem: Philiſthæũ proſtratum, Holofernem obtruncatum, Amanum ſuſpenſum, Aſſuerianum edictum, de nobis delendis, deletum, &c.

DOMINICA II. QVADRAGESIMÆ.

FAs mihi per Te, cauſa Tua, (*Germane Lector, & Romane*) *quod autor in hac poſuit*

Dominica & exposuit Euangelium de transfiguratione, in Feriam id quintam; retro proximam, reijcere: exque ea huc transmigrare illud de Chananæa. Vti, quod Romanus, Germanusq; iuxta hodie pro concione recitare iã à tempore immemoriali consueuimus, adeoque præscripsimus, Da id preci, da Iuri: & Accipe.

Fili Dauid, miserere mei. Filia mea male à dæmonio vexatur.

Matt. 15.

THecuitis vidua, 2. *Reg.* 14. filium suum vnicum, à cognatis ad cædem postulatum, Dauidi supplex cum lachrymis facta, sibi vitæq; condonari impetrauit. Ita Chananæa suam sibi à Domino.

De qua nos

I. *Quanta vis insit Orationi?* II. *Qua partes sint & Orationis, & orantis?* III. *Quæ voces Chananææ, quæ Christi?*

PARS I.

Quanta vis insit orationi.

1. INfluentias cœlestes Philosophi admirati semper sunt adeo, vt quarum causas rerum indagare nulli quibant, eas ad influxus cœlorum referrent. Huc Euripi, marisque reciprocatio, metallorum sub terra excoctio, varia corporum inferiorum affectio, quod magnes ferrum, festucas succinum trahat, huc refertur. At influxus Orationis nimium quanto maiores sunt, adeoque diuiniores! *Vt omnem exuperet naturam vis orationis*, ait S. Chrysost. hom. 13. in Ephes. Addubitas?

Oratio superat 1. cœlorum vim. Ecce tibi, 1. Oratio Moysis & Aaron fecit dehiscere seditiosis Core, Datan & Abyrõ. *Num.* 16. 2. Aperuit, & suspendit mare rubrum transeuntib. sexcentis millibus virorum. *Exod.* 14. 3. Fornacis Babylonicæ flammas tribus pueris vertit in roré & Etesias. *Dan.* 3. 4. Iosuæ, *cap.* 10. Solem stitit. 5. Retro solem egit, *Isai.* 38. Ezechiæ.

6. Eliæ oratio obseraüit, & reseraüit cœlos pluuiales. 3. *Reg.* 17. 7. Eadem, 2. *Reg.* 18. ignem cœlo deuocauit, voracem victimæ, aquarum, saxorumque. 8. Suscitauit mortuos. 3. *Reg.* 17.

9. Farinam, 3. *Reg.* 17. & 4. *Reg.* 4. auxit & oleum. De huiusmodi influxibus ecqui vnquam Philosophi?

II. Poteftne corpus sine cibo durare saluum quadraginta dies? At oratione potuit in Moyse, *Exod.* 34. In Elia, 3. *Reg.* 19. In Iesu, *Matth.* 4. *2. Naturalē vim*

Num potest natura, vt, quod natura graue est, aquis innatet? vt securis Elisæi. 4. *Reg.* 6. Corpus aquis inambulet? vt Petri, *Matth.* 14. At oratio id potuit.

III. Tradit *Arist. l. 2. de nat. anim. c.* 14. ab Remora marino pisciculo, naues, quantæ quantæ sint, in rapidissimo cursu sisti immobiles. Oratio est pisciculus in mari lachrymarum: Ruant naues mundi, dæmonum, tentationum, &c. quantiscunque ventis, velis, remisque, omnes vna sistit oratio iusti. *3. Animalem vim.*

IV. Tradit *Plut. in conui. 7. Sapient.* Colloquium Reges inter & Philosophos habitum super hoc quæsito: *Quid fortissimum?* Rex Æthiopiæ Fortunam, Thales Necessitatem dicebat. Errabat vterque. Oratio est. Nam. 1. Mar. 9. *Est genus dæmoniorum, quod non eijcitur, nisi in oratione, & ieiunio.* 2. Hæc de Angelis triumphat: Vt in Iacob. *Gen.* 23. 3. Quid? *Regnum cœlorum vim patitur, & violenti rapiunt illud.* Matt. 11. Oratione qua sine ruunt cætera. *4. Humana omnia* *5. Dæmones.* *6. Angelos.* *7. Cœlum*

V. Assuerus Rex viginti supra centum prouincijs imperitabat: At ipsi Estheris oratio: Vt diceret: *Etiam, si dimidiam partem regni petieris, dabitur tibi.* Esth. 7. Atque hoc amplius Rex cœli spondet orationi: Marc. 11. *Omnia, quæcunque orantes petitis; credite, quia accipietis, & eueniet vobis.* *8. Deum*

Deamabat Assuerus, *Esth.* 2. gratiam for-

mæ Estheræ? At plus Deus orationem Chananææ, Quanto magis animæ Christianæ Sponsæ, terrestris Deæ?

PARS II.

Quæ partes sint & orationis, & orantis.

Perfecta orationis partes 4.

1. CHananæa ortum duxit, ait *Lactant. l.2.c.14.* à posteris Chami, filij Noë Is ab hoc patre maledictus residebat in Arabia, quæ Chanaan dicta. In huius manu, vt in tabula, ecce depictam orationem perfectam. 1. *Fide*: Quia; *O mulier magna est fides tua.* 2. Item *Patientia & perseuerantia*: Quia, *Ecce clamat post nos.* 3. Item *Humilitate*: Quia, *Etiam Domine: nam & catelli edunt de micis.* 4. Adde *Charitatem*; iam quadrigam habebis triumphalem Elianam. 4. *Reg.* 2. Quæ possit etiam in tertium te cœlum inuehere, vt Paulum.

o cooperandum homine.

II. *Accessit ad Iesum*; egressa prius à terra maledictionis, Paratus offert Deus gratiam, sed *hominis est, præparare*, & offerre *animam*. Egredere tu & accede: Deus obuiam ante progressus est. 1. Ex Chanaan botrum ferebant in desertum viri duo. *Numer.* 13 Botrum salutis in mundo tam est graue, vt opus habeas comportitore socio Deo. 2. Nec Seruator solus erat baiulando crucem, Cyrenæum admisit. *Matt.* 27. Dei est dare, tuum acceptare. Christi est mereri, tuum, merita tibi applicare.

3. Axioma est Philosophis: *Homo hominem generat, & Sol*: Aristot. 2. Physic. Ita Christianis hoc: *Deus hominem saluat, & homo.* Augustino illud in ore frequens: *Qui fecit te sine te, non potest saluare te sine te.*

4. Ecce scalam Iacob, *Gen.* 28. Hæc parte vna cœlum, terram altera tangebat, Angelis, eidem innixis. Sic scala iustificationis superne Deum, gratia præuenientem, inferne hominem tangit cooperantem animabus per eam discurrentibus.

PARS III.

Quæ voces Chananææ: quæ Christi?

Fuge peccatum & 1. eius materiem.

1. EGressa de finibus. Peccatum fuge; sed & occasiones peccandi, omnesque fines eius. 1. Egressuris Israelitis Ægypto sic mandabat Dominus, Exod. 10. *Cuncti greges pergent nobiscum: non remanebit ex eis vngula.* Peccator, exi: tua tecum tolle omnia, neu vlla remaneat occasio te retrahendi. 2. Sauli iussit Deus, 1. Reg. 15. *Percute Amalec, & demolire vniuersa eius*; pecora, domos, domesticaque. Tu peccatum. 3. Loth è Sodoma egressus nil reliquit, quod retro eum potuisset inuitare. *Gen.* 39. Ita vos: credite Angelis Prædicatoribus, fugite ad montem pœnitentiæ.

2. Occasionem.

3. Locum.

4. Cogitationes.

4. Moysi. *Exod.* 32. parum erat, proturbasse Vitulum aureum, quin & *combussit, & contriuit vsque ad puluerem: quem sparsit in aquam; & dedit ex eo potum filijs Israel.* Ita peccatum tu, eiusque cineres cogitationem, & occasionem persequere. 5. Victima pro peccato. Leu. 6. *Cremabitur in altari tota nocte; tolletque Sacerdos cineres, &c. & efferet eos extra castra, & vsque ad fauillam consumi faciet*, 6. Sara Abrahæ dixit, *Gen.* 21. *Eijce ancillam, & filium eius.* Tu peccatum, & matrem eius.

Tres peccatores Euangelica.

II. *Domine, miserere mei.* Hanc formulā ex Dauide didicerat, *Ps.* 50. &c. Vtere anima Chananæa, & fruere. Scriptura tres mulieres peccatrices memorat: Hæmorrhoissam Fidei: Chananæam, Spei: Magdalenā, Charitatis exemplum. Vel triū pœnitentiæ partium imaginem præbent istæ. 1. Contritionis, 2. Confessionis, 3. Satisfactionis.

Perseuerantia Chananaa.

Non respondit illi Verbum: Nec tamen despondit illa animū. Instat: amicos solicitat Christi: Hi monēt, *Dimitte eam*, &c. O mulier, Domini quęris gratiam: at non metuis offensam; dū, velut eo deserto, conuertis te ad Apostolos deprecatores? Hodie te hæ-

retici in hoc contemnant. At laudat Dominus.

Non sum missus, nisi, &c. Non audit illos, non illam: nec illa Ipsum, reclamat: *Domine adiuua me.* (Fac ethopœiam hic patheticam supplicantis fœminæ, cum Communicatione facta cum Auditoribus. Demû Christum, istis petita abnuentem: *Non est bonum, &c.* Eia, age Chananæa, vrge, insta. *Etiam Domine.* Cessas? Perurge. *Regnum cælorum vim patitur.* Esto violenta. *Sed & catelli comedunt de micis Dominorum suorum.* Euge: peruicisti benè peruicax fœmina!

III. At cur toties repulsam tulisti? 1. An in pœnam tuam; cuius culpa tua fuit obsessa filia? 2. An, quod Chananæa esses, de maledictione Chami? An quod preces, in statu peccati factæ, nullius sint pretij? Ioann. 9. *Peccatores enim non exaudit Deus.* Atqui & Publicanum *Luc.* 18. exaudiuit: Et Ezechiam, 4. *Reg.* 20. Sed dolentes de peccato, & pœnose instantes orando.

Tu interim catellum te fateris; non Iudæum. Ideo non quæris signa, qualia in Ægypto, mari rubro, inque deserto edita fuerant; Non. Sed credis nudè, instas in fide: impetras in opere. *O mulier magna est fides tua! Fiat tibi sicut vis:* Et nobis, Amen.

DOMINICA III. QVADRAGESIMÆ.

Erat Iesus eijciens dæmonium: & illud erat mutum. Luc. 11.

1. IVcundum 1. *Reg.* 7. intueri, ab Dauide pastore prosterni leonem, ouis direptorem. At à Christo, gregum Paternorum pastore, dæmonem, obsessi diuinatorem, iucundius.

De quo nos:

I. *Odia, ac prælia Christi, & Satanæ.* II. *De potentia, ac malitia Satanæ.* III. *Cur dæmon suos obcæcet?* IV. *Cur elinguet?* V. *Cur surde faciat dedititios suos Cacodæmon?*

PARS I.

Odia, ac prælia Satanæ, & Christi.

1. ODium Dei, dæmonisque est, quantum aliud nullum. 1. Amilcar Dux Cartha. sic oderat Romanos, vt filium Hannibalem, vix dum balbutientem, coegerit iurare in eorum persecutionem. Ita Deus Pater suum Filium. Ps. 109. *Iurauit Dominus, & non pœnitebit eum.* Quia *Ps.* 5. *Odisti Domine, omnes qui operantur iniquitatem.* At præ ceteris fabrum iniquitatis Satanã. *Odium Christi & diaboli summum est.*

2. Arca fœderis, & idolum Dagon, 1. *Reg.* 5. nunquam eodem consistere loco potuere. Ita nec Arca Incarnationis in eadem cordis ara, vix dum natus de Virgine, stare potuit cum dæmone Gen. 3. *Ponam inimicitias inter te, & Semen eius, & Ipsa conteret caput tuum.* 3. Isaac vix natus erat, cũ ecce odia ab Ismaele. Ergo mandatur, Gen. 21. *Eijce ancillam & filium eius.* Ita vix ostensa Lucifero fuit prædestinatio Christi, cum ecce odit. 4. Aquis diluuij diminutis, *Gen.* 8. columba, & coruus in ea cohabitare nequibant. Ita cessante iræ diuinæ diluuio, Iesus & Satan in eadem Ecclesia.

II. Porro hæc odia orbe antiquiora sunt. 1. Apoc. 12. *Factum est prælium magnum in cælo, Michael & Angeli eius pugnabant cum Dracone, & Draco pugnabat, & angeli eius.* 2. Recruduit hoc prælium in Paradiso, *Gen.* 3. sic indictũ, *Ponã inimicitias, &c.* 3. Repræsentatũ fuit in Dauid & Goliath. 1. *Reg.* 7. In Iob, 2. & Sathana. In Dauid, 1. *Re.* 18. *& seqq.* & Saule. In Iudith. 13. & Holoferne. In Esau. *Gen.* 25. & Iacob nondum natis, dumq; viuerent; Ita in vtero cœli conclusit Christus & Lucifer; ac deinde quoad vixit Dominus mortalis, fuit digladiatio de primogenitura, in cæde infantum; de adoratione in deserto, de redemptione in Cruce. *Perantiquus.*

III. Ideo iam *Erat eijciens dæmonium.* 1. *Is erat:* Hercules monstrorum orbis domitor; *Victoriosum Christi.*

tor; hydrarum, aprorum, leonum, &c. 2. *Israt* Theseus, Minotaurorum occisor in labyrintho. *In hoc enim apparuit Filius Dei; vt dissoluat opera diaboli.* 1. Io. 3. 3. Vti Moyses descendit in Ægyptum; vt de Pharaonica seruitute eriperet populum; duceretque per mare in terram promissionis.

Facile vincit. 4. Nimirum talem inferni Hannibal Scipionem; Polyphemus Vlyssem; Goliath Dauidem; 1. *Reg.* 17. Statua Nabuchodonosorea lapillum requirebat euersorem. *Dan.* 4. *Petra autem*, 1. Cor. 4. *erat Christus.*

5. Ierichuntini muri, *Iosu.* 7. putabantur inexpugnabiles: Ad clangorem tamen tubarum Sacerdotalium corruunt: Satan ad vocem Christi.

6. Habitans in Ægypti fluuijs draco, aquas corrumpebat. *Ezech.* 32. Effugatur à Domino aquas reparante. Sic *Apocal.* 12. draco septiceps, & cornuum X. mare mūdi insedit; hodie eijcitur.

7. Multa magnaque Daniel in Babylone facinora designauit: at maximum, quod *Daniel.* 14. idolum Bel, omnibus adoratum, comminuerit. Orbis iam diu adorarat dæmonem; hunc eijcit Dominus.

8. Samson, descendens ad amasiam Philisthæam, *Iudi.* 14. leonem suffocatum in via dilacerauit. Iesus deperit vile scortum naturam humanam: Ad hanc descendit; in via energumenam hanc eripit ouiculam leoni à se deuicto.

PARS II.

Potentia & malitia Satanæ.

Potens dæmon. I. PRæpotens est ille leo. Quidquid natura, id & ipse potest: non tamen quod supra hanc. Potest assumere corpora; ciere tempestates; scientias edocere; transferre mōtes, torquere corpora, *Iob.* 2. turbare mentē, vt Sauli, 1. *Reg.* 16. fascinare sensus; vt Nabuchodonosori *Dan.* 4. interimere hominem, vt Saræ viros 7. *Tob.* 6.

Attamen quam potentia, maior eius est malitia. En, hunc trino malo mulctat. Nā erat *mutum*, Luc. 11. *Cæcum*, Matth. 12. & *Surdum*, addit Theophylactus. 1. Has plagas Adæ inflixit: gerimus posteri cicatrices; sc. occæcationem mentis; silentiū voluntatis; surditatem concupiscentiæ. 2. Hæ tres sunt hastæ Ioab, 2. *Reg.* 18. quibus cor Absaloni transfixit. *Sed malitiosior.*

II. Hinc suum æstiment periculum, qui sub Talis potestate degunt. 1. Holofernes, *Iudith.* 7. in obsidione Bethuliæ omnes circùm fontes & canales obstruxit, & aquæ penuriam inuexit maximam. Ita Sathan corporis sensus capit, tum intellectū. Nam *nihil in intellectu, quod non prius in sensu.* Ammon, 2. *Reg.* 13. omnes excedere conclaui iubet; pessulum obdit, atque sic Thamar sororem incœstuat. Ita (cum *nemo repente malus*) Satan sensim gratiam à nobis effugat; se ingerit; sensus obserit: te obterit. 3. Noë arcam ingressus, *Genes.* 7. fenestram mox occludit, arcendis aquis. Ita sensus dæmon, gratiæ deferendæ. 4. Galaaditæ, debellatis Ephrataeis, *Iudic.* 12. Vada omnia Iordanis obsedere; neu vsquam foret effugium. Ita Satan anima semel fusa prælio: neu vsquam reditus ad cœlum pateat, nec vllus ad gratiam Dei transitus. *Sensuum obsessor.*

PARS III.

Cur suos obcæcet dæmon.

ERat *cæcum.* Hoc primum animæ humanæ vulnus. 1. Idem intulere Philistæi. *Iud.* 16. Samsoni; Babylonij, 4. *Reg.* 25. Sedechiæ Regi: Christo, Iudæi, Marc. 14. *Cœperunt conspuere in eum, & velare faciem eius.* 2. Gabaonitis, 1. *Reg.* 11. pacem orantibus dedit Naas, Ammonitarum Rex, ita, vt oculi eis dexteri eruerētur; quo armis essent inutiles. Ita dæmon. *Excæcat Sathan. 1. Vt enecet. 2. Vt exarmet.*

3. Aquila suas plumas onerat puluere & arena; hanc inter cerui cornua excutit, vt ex- *3. Vt denod- ret.*

vt excæcatus rabiosis discursibus erret, dū præcipitetur, fiatque esca Aquilæ: Sic dæmon animabus nostris, ceruo similatis. 1. Psal. 41. *Quemadmodum ceruus desiderat ad fontes aquarum: ita desiderat anima mea ad te Deus.* 2. Spiritus hominis ceruo est velocior, estque bicornis, amore Dei, & proximi. Dæmon, in arenaria mundi oppletus, excutit in nos puluerem honorum, opum, voluptatum, inter cornua charitatis; oculosque obcæcat. Inde heu! quo rapidè, & rabidè efferimur?

4. Vt illudat. 4. Dionysius Syracusanus Damocli palponi, eius maiestatem, potentiam, felicitatem deprædicanti, ait: *Vin' experiri? Quoniam hæc te vita delectat.* Cupientem in aureo collocat solio ad opiparam mensam, circumque nobilissimos quosque ministros. At supra verticem, è tenui seta strictam rhomphæam suspendit. Quo is penè exanimis orat, ista carcere felicitate finatur. *Malo*, ait, *Damocles esse, quam Dionysius.* Teste Cic. 5. Tuscul. Ita Satan admiratoribus felicitatis vanæ.

5. Vt feriat. 5. At at: *Nisi conuersi fueritis; gladium suum vibrauit.* Psalm. 7. Hunc ne cernamus; eruit oculos, ita cæcus Balaam, in via non recta, Angelum cum gladio non vidit. Perijsset; ni oculatior fuisset asinus; & vocalis idem. Num. 22.

PARS IV.

Cur elinguet Sathan?

Elinguat 1. Vt rapiat. ET *mutum.* Elinguat Sathan; ne Deum Diuosque oret opem homo. 1. Lupus raptam ouem ocyus suffocare assolet: ne balatu pastor excitus aduolet. Ita cacogenius. 2. Infelix anima; quæ sic muta! Æger, *2. Vt extinguat.* cum loquela destitutus est, iam ad extrema deuenisse censetur. Ita actum est de muto ad precandum, confitendum, &c. Ps. 37. *Factus sum sicut homo non audiens, & non habēs in ore suo redargutiones.* Causidicus, aut Prædicator ad rauim perorabūt; fœmina item triduum garriet indefessa: attamen isti canes muti erunt in Confessione.

Pudet? 1. Audi Chrys. ho. 3 de Pœnit. *Pudorem & verecundiam Deus dedit peccato; Confessioni vero audaciam: inuertit diabolus; & peccato præbet audaciam: Confessioni verecundiam.* 2. Nobilis quidam Angliæ, (scribit *V. Beda l. 5. Hist. Ang.*) Regi aulicus & charus in paucis, æger ad mortem, inuisitur ab Rege; monetur periculi, Confessione præuertendi. Is, actis Regi gratijs, negat eam se vim morbi persentiscere. Postridie, sæpiusque dein monitus idem procrastinat; dum obtumescit. Exhalat. Quo vappa anima: quò? Væ muto ad confitendum! *3. Vt Confessionem profanet. Vt dānet.*

PARS V.

Cur surdefaciat dedititios suos dæmon?

I. ET *surdum.* 1. Obsessor qui vrbis est; viarum aut insessor, aut incisor est idem. Sic qui animarum est insidiator, is & sensuum est occupator. 2. Carceris custos facilè captiuos obambulare sinit intus; dummodo ianuarum repagula firmata sint foris. Ita ianitor Orci in carcere mundi ire te per vanitates sinit: tantum si sensuum ipse seras asseruet. *Surdefacit dæmon. 1. Vt teneat obsessos. 2. Vel captos.*

3. Furtis, & latrocinijs assueti domos effringunt, scandūt muros cum sopore pressi dormiunt homines; non dum vigilant. Ita dæmon animas præterit; at vbi sensus fascino sopiuit; hic in eas se insinuat; aut inijcit. 4. Matt. 13. *Noctu, cum dormirent homines, venit inimicus, & superseminauit zizaniam,* id est, cum animæ in delicijs stertunt. *3. Vt spoliet & mactet. 4. Vt loliū serat.*

5. Bombyces ad tonitrui fragores emoriuntur. Itaque ne hunc exaudiant, tinnitibus circumsecus perstrepit herus cū alias, tum vero, quando tonat. Ita Satan; ne animæ, audito tonitru nouissimorum, aut cōcionum, sibi moriantur, viuantque Deo; negotijs & vanitatibus obstrepit, assuetudine *5. Vt mundo sui viuant.*

dine iam sibi familiaribus, vt etsi auritus ad omnia alia homo, surdus tamen sit ad salutaria.

6. Vt nouissimorũ sit obliuio. 6. Pseudoprophetæ Ammonitarũ, immolaturi infantes dijs, personabant tympanis; ne eiulatus mouerent parentibus miserationem: Ita dæmon, mundus, caro delicijs, iris, bellis, curis obtundunt aures; vt pereuntium animarum suarum nec sensum habeant peccatores, nec curam. Hinc omnibus penè mundus hodie obsurduit: morti, iudicio, inferno, conscientiæ, &c.

7. Vt gloria cœlestis nesciatur. II. 7. Pythagoræi cœlorum orbes suauissimam harmoniam edere suo motu, aiunt, quæ si audiretur. (at nequit præ mũdi strepitu,) omnes in sui raperet admirationem. Ita in Cœlestium consideratione mira inest suauitas: at per mundum stat, & *8. Sciatur de solo mundo.* Satanam, quo minus percipiatur. 8. Tradunt cosmographi, nili accolas penè omnes surdastros esse præ strepitu, quo cum fluuius is de montibus delabitur. Ita fragosum esse mare mundi; rapitur sus deque per impetus: vt incolæ obsurdescant ad alia. 9. Apes cum aluearia, fauosque deserere *9. Eius nugis inhæreatur.* parant: cymbalis dissonæ sisti solent: Ita cum mundi fauos, & lustra quis fugere parat, hic Satan cymbala mouet gulæ, sistra luxuriæ, &c. ad sistendum.

Hæreticus esse videtur hic dæmoniacus. III. Porro quis cæcus, surdus, mutus: nisi hæreticus; qui Ecclesiam non videt; etsi ea, Isa. 2. *Mons est in vertice montium*; sit Candelabrum super montem posita; sit Tabernaculum in sole: Qui nec solẽ videt, Christum in Eucharistia; Qui septem sacramenta, istorum septem candelabrorum, *Apoc.* 1. non videt; Qui visibile Caput Ecclesiæ Pontificem Romanum non videt. Et alia sexcenta talia; ad quæ tam muti sunt profitenda quam surdi ad audienda.

In eijciendus. Vos igitur præsules Sacri, quibus potestas est eijciendi dæmones: istos procul eijcite; *Auferte malum de medio vestri.* Deut. 21.

DOMINICA IV. QVADRAGESIMÆ.

Abijt Iesus trans mare Galilaa, & sequebatur eum multitudo magna. Ioan. 6.

ELias, 3. *Reg.* 17. init domum Sareptanæ viduæ, & crescit oleum indeficiens, 4. *Reg.* 4. Elisæus alteri viduæ solo iussu facit manare oleum, quantum capere, etiam sumpta mutuo, vasa aliena poterant. Mirum! Mirius illud: Quod panes viginti hordeaceos sic multiplicarit Dominus benedictione, vt centum viris suffecerint: Mirissimum hoc: quod quinque hordeaceis, & duobus piscibus satientur quinque millia hominum: sintque super duodecim cophini fragmentorum.

Atque nos

I. *De Pane transubstantiato.* II. *De mari Iesu transito.* III. *De incomparabili conuiuio Eucharistico.*

PARS I.

De Pane transubstantiato.

I. MYsterium Eucharistiæ est imperscrutabile. 1. Ezechiel, c. 47. *Vidi,* *Est inuestigabilis.* ait, *torrentem, non potui transire; quoniam intumuerant aquæ torrentis profundi, qui non potest transuadari.* Hic est torrens SS. Sanguinis D.N.I.C. tantis intumescens meritis, ac mysterijs. 2. Aristoteles, quod Euripi septenos indies fluxus, & refluxus capere non *2. Est immensus.* posset: dixit, in Euripum se præcipitans: *ergo tute me cape.* Eucharistiæ 7. Spiritus dona, diuinaque mysteria capere impotentes philosophi, & hæretici; in abysso periere. Sicut & Capharnaitæ, *Ioan.* 6. Vt & Ægyptij in mari rubro, *Exod.* 14.

Deus *Gen.* 2. ab orbe condito constituit *3. Est a Deo.* in Paradiso fluuium, qui in quatuor alueos se diffunderet, Sic ab orbe recondito

in Ec-

in Ecclesia, de suo Corpore Christus instituit fontem, septemplici Sacramentorum flumine dimanantem; Cuius: *Fluminis impetus lætificat ciuitatem Dei vniuersam.* Psal.45.

1. Eucharistia est visus, *Apoc.* 4. fluuius aquæ viuæ, instar crystalli pellucidus, de sede Dei, de throno Agni promanans. 2. Ea est puteus, ad quem Samaritana adijt. *Ioan.* 4.3. Puteus Democriti, è quo ipse in fundo latitantem veritatem haurire studebat; At Theologi sunt ij: Qui, quod ingeniose non inueniunt; credunt animose. O salutaris Hostia! *tibi nomina mille: Mille iuuandi artes.*

4. Est præfiguratus. II. 1. Tu candelabrum es ex puro puto auro charitatis, & Diuinitatis, septem cōtinens lampades, seu donorum Spiritus, seu Sacramentorum à tuo gratiæ igne collucentes. 2. Tu namque Sol es septem inter planetas vnicus, istos illuminans. Tu gratiam essentialiter habes per naturam: cætera à te per participationem. 3. Tu manna es in deserto. *Exod.*16.4. Tu panis in cinere Humanitatis coctus Eliæ das robur in Horeb vsque, 3.*Reg.*19.

5. In te funda est Dauidica, 1.*Reg.* 17. cū lapidibus quinque limpidis Vulnerū Christi. 6. Arbor vitæ es paradisiaca, *Gen.*2. 7. Arbor Apocalyptica es. *cap.*22. quot mensibus diuersos fructus efferens duodecim, *& folia ligni ad sanitatem gentium.* 8. Tu frumentum, quod Ioseph, *Gen.*41. horrea cōpleuit Ecclesiæ: de *cuius adipe frumenti satiat te*, ô homo, Deus, *Ps.*147.9. Tu panis, cuius farina humanitas: fermentum, Diuinitas: aqua, Sanguis Christi: furnus, B. V. vterus: ignis, charitas: pistor, S. Spiritus obumbrans B. V. M. 10. Tu es panis, qui iam 5000. hominum pascis, O beatitas.

PARS II.

De mari transito: hocque vario.

I. ABijt Iesus trans mare. Moyses, multis in Ægypto editis miraculis, sexcēta millia virorum duxit per mare, sequentium in solitudinem, inibi manna refectorum. Hic Christus quinque millia in deserto pauit: post alia miracula. *Iesu maria.*

Hem, Iesu bone, quot Tu maria transisti? 1. SS. Trinitatis mare, naui æternæ generationis. Vtque Oceanus vnus duos in sinus diuiditur; in mare rubrum, & Mediterraneum: Ita Deus Pater quasi in Filium sanguine rubricatum, & in S. Spiritum procedentem, quasi medium, ab Vtroque. Oceanus Deitatis in essentia vnus, in Personis trinus. *1. Trinitatis.*

2. Hinc aliud inis mare, in quo virgo, nauis: Humanitas, velum: Charitas, rudes: S. Spiritus, nauclerus. In hoc nouem menses nauigasti. Quo modo? *Psa.*76.v. 20. *In mari via tua & semita tua in aquis multis: & vestigia tua non cognoscentur.* *2. Incarnationis.*

II. Ex hoc, in mare mundi prouectus es. heu, quam infame, & exæstuans! 1. *Psa.* 76.v.17. *Viderunt te aquæ Deus: viderunt te aquæ & timuerunt: & turbatæ sunt abyssi.* Quot hic adisti pericula, qualia, quanta? 2. Noë, *Gen.*8. ex quo arcam inijt, continuis pluuijs, ventis, procellis fuit ludibrium. Ita tu, Iesu. Neque vlla tibi quies ante ab laboribus, pax ab hostibus; quam columba animæ tuæ, volans ex Arca crucifixi, constitit in ligno montis Caluariæ, 3. Moyses, vix dum natus, in profluentem Ægypti abijcitur; *Exod.*2. Tu in mare mundi. Tu ibi fiscella, præsepium cum fœno & panniculis est. *3. Natiuitatis & mundi.*

Et tu mare mundi, quid te procellosius? Quid magis infame? 1. In te qui Venti, siue tui, opum, honorum, voluptatum? Siue nostri, passionum? Siue inferni, tentationum? *Mundi mare [illegible]le.*

num? 2. Quot tu Regnorũ naufragijs, aut iactationibus illætatus irrisisti? Quot, quãtos absorpsisti? Taceo alios: Vel Apostolos non veritus es, quin clamare cogerentur, Matth.8. *Domine, salua nos, perimus.* Tu mare mortuum, in quo tota vitæ nocte laborantes, nil meriti capiunt. *Luc.*5.4. Tu mare Babylonicum, in quo Daniel, *c.*7. ventos vidit quatuor depræliantes, Carnem, Dæmonem, Mortem, Voluptatem: Post quæ prodeunt monstra peccatorum.

Apostolis.

Christo.

His Iesus iactatus in vndis. His post Troiæ Angelicæ, & Paradisiacæ excidium.

——*Terris iactatus, & alto est,*
Vi superûm: sæuæ memorem Iunonis ob iram
diuinæ Iustitiæ.

4. Passionis.

III. Neque in hoc sistit alto Iesus. In altius euehitur, Vltra columnas Herculis, aut Pellæi iuuenis; in mare, inquam, Passionis: Quò: Quò Domine? Ps.92. *Eleuauerunt flumina Domine; eleuauerunt fluctus suos.* Heu, *Mirabiles elationes maris!* Hic furores, & æstus, scopuli, & syrtes, Scylla & Charybdis: Mors & vita. Hic ea experieris, vt dicas. Ps.68. *Veni in altitudinem maris, & tempestas demersit me:* Et, *Omnes fluctus tuos induxisti super me.* At cum in hoc mare sis delatus, quia voluisti: scias, non enatabis nisi facto naufragio. Et vt Ionas, *c.*1. eijcieris in altum Caluariæ & Crucis: triduo absorptus in vtero terræ iacebis corpore: cætera quoque in Ceti, Inferni aluo deges, limbi spes, & res, & omnia; mundique Victor, & victoria.

PARS III.

De incomparabili conuiuio Eucharistico.

Eucharistia figura.

I. ACcepit *Christus panes; & cum gratias egisset, distribuit.* En, hic eandem substantiam benedictione multiplicat: In Eucharistia vnum Corpus Consecratio facit esse posse multis in locis. Ibi 5000. hominum cibat; in hac, infinita. Ibi duo Apostoli dubitabant de Virtute & Potentia Domini: Philippus ait: *Ducentorum denariorum panes non sufficiunt:* Andreas: *Quid hæc inter tantos?*

Impugnatio hæretica.

In hac de Transsubstantiatione duo hæretici Veritatem eius abnegant. Caluinus vult adesse Christum figuratum: Impanatum Lutherus.

Duo insignes.

Scilicet insigne par senum! 1. Quale, quod castissimã Susannam adulterij accusauit: Sic hi S. Eucharistiam idololatriæ insimulant. 2. Quales in Passione testes duo nouissimi. *Hic dixit,* Matth.26. *Possum destruere, &c. Sed* Marc.14. *non erat conueniens testimoniũ eorũ.* 3. Quale latrones duo, quos inter Dominus medius in ara Crucis.

4. Quales Philisthæi, nouis funibus rati se tenturos Samsonem; at is rupit & erupit. Nouis hæresibus isti se posse putarunt Eucharistiam tenere, quasi ad ipsorum captum captam. At Dominus telas ipsorum araneas difflauit: & Patri acclamat: Psal.115. *Dirupisti vincula mea, tibi sacrificabo hostiam laudis.*

Conuiuiũ est incomparabile. 1. In pretio.

II. Hoc est, *Sacrum conuiuiũ, in quo Christus sumitur, &c.* Cuius figura fuit istud panum quinque. 1. Quid Cleopatræ conuiuium? In quo duæ gemmæ liquatæ, vno haustu sunt ab M. Antonio absumptæ, quæ æstimabantur ducentis quinquaginta millibus coronatorum. Teste *Plut. in Ant.* Hic duæ gemmæ, Humanitas & Diuinitas: præ quibus quid vsquam vnquam.

2. In cibo.

2. Quid Antonij Getæ Cos. Rom. conuiuium? In quo tot missus, quot literæ in Alphabeto: & in quolibet missu item tot fercula eduliorum ab eadem incipientium litera, de nomine. Teste *Spartano.* Hic vero, in vno quot fercula gratiarum? Stellas cœli numeres licet, neqũe has tamen numerabis.

3. In conuiuijs.

3. Iulius Cæsar, deuicto Pompeio, triumphans Romæ publicum dedit epulum,

magnificentiæ oſtentandæ, in quo 20000. menſarum Regifice inſtruxit, ſimul vim auri ſparſit ingentem. At Chriſtus, toti orbi parauit menſam diuinam.

4. In donis. 4. Pythius Græcus, vir plebeius, Democriti Philoſophi pater, tantarum fuit opum vir; vt lauto exciperet prandio totũ Xerxis exercitum: qui conſtabat duodecies centenis millibus hominum, *Herod. lib.7.* Quin Regi abeunti donauit quadringentas myriadas auri, & bis mille talenta argẽti. Sed hoc quid ad iſtud? In quo, Dan. 7. *Millia millium miniſtrabant ei, & decies centena millia aſſiſtebant ei?* Et Apoc.7. *Vidi turbam magnam, quam dinumerare nemo poterat ex omnibus tribubus.* An non Pſal.110. *Memoriam fecit mirabilium ſuorum miſericors & miſerator Dominus! Eſcam dedit timentibus ſe.*

5. In effectis. 5. Aſſuerus, 127. prouinciarum Rex *Eſth.1.* Satrapis ac Dynaſtis conuiuium apparauit in Suſis. At nihil ad noſtrum: quale in euangelicis cœnis, prandijsque indicatur. Cuius cauſa dictum, Matt.11. *Venite ad me omnes, qui laboratis, & onerati eſtis, & ego reficiam vos.* Pſ.33. *Venite, & guſtate, quoniã ſuauis eſt Dominus. Accedite, & illuminamini.*

An pœnitentia animum præparet. III. At triduo ſequendus eſt Dominus, per tres pœnitentiæ partes. 1. Vaſa, *Exod. 16.* in quibus manna colligebatur, eſſe voluit Deus aurea, (ex auro charitatis) intus, & foris. 2. Arca, *Gen.6.* in quã Noë ſe recipere debebat, annis centum ædificabatur: Hæc & talis, conſcientia ſit & tua. 3. Salomon, *3.Reg.6.* annos 7. conſumpſit in conſtruendo tẽplo, pro Arca inibi reponẽda. 4. Virgines, *Eſth.2.* ad Aſſuerum admittendæ, anno ipſo gratiã faciei comparabant: Tibi communicaturo quid facto opus? 5. Præſertim cũ hinc colligi poſſint 12. cophini fragmentorũ: Nimirum remiſſio peccatorũ, Gratiæ acquiſitio, Dei amicitia: Pœnæ abſolutio, vel commutatio, Quies conſcientiæ, Conſolatio S. Spiritus: Mortificatio, malorum habituum exterminatio, augmentũ gratiæ: vitæ emendatio, prõptitudo ad bene operandum, gloria cœleſtis.

DOMINICA PASSIONIS.

Quis ex vobis arguet me de peccato? Ioan.6.

AGnus Paſchalis, *Exod.12.* multo ante Paſcha in vrbem adducebatur: vt eius balatu cuncti monerentur diutius liberationis Patrum ex Ægypto, & gratitudinis. Ideo Eccleſia hodie exaudiri facit Dominicæ Paſſionis vocem, vt eiuſdẽ meritis ſimus gratiores, eorumque participes.

Nos

I. *Quo valeat Dominicæ Paſſionis memoria.* II. *De innocentia vitæ Ieſu.* III. *De veritate Doctrinæ Ieſu.* IV. *De Calumniatoribus Phariſæis.*

PARS I.

Quo valeat Dominicæ Paſſionis memoria.

I. THemiſtocles, Athenienſium Dux, à diſſolutiore vita ſe ad frugem recipiens, noctu plateas obibat: cauſam rogatus, ait, ſe Miltiadis trophæis ad æmulationem excitari. Sic *Plutar. in vita.* Quãto magis ſomnum excutiet nobis memoria Paſſionis Dominicæ, inque ordinem rediget, ab vanitate auocatos? *Memoria Passionis 1. reuocat ad frugem.* 2. Quid enim vſquã efficacius? vel ſolus enim aſpectus ſerpentis ænei, *Num. 21.* morſos ab ſerpentibus conſanabat. *2. Sanat.* 3. Exterminator Angelus ſolos eos præteribat, quorum ſuperliminaria ſanguine fuerant Agni aſperſa *Exod.12.* ſic Paſſionis memores abhorret dæmon, & peccatum. *3. Seruat à pœna.* 4. Orig. in c.9. ad Rom. ait. *Certum eſt, vbi mors Chriſti animo circumfertur, nõ poteſt regnare peccatum. Eſt enim tanta vis crucis, &c. vt ad eius præſentiam totus peccati & carnis fugetur exercitus.* *4. Seruat à culpa.* 5. M. Manlius, teſte *Plut. in vita, & Liuius*, Eques Romanus, ductus ad ſupplicium eo peruenit, vnde Capitolium aſpici poterat. Exclamabat hic: Itan' *5. Liberat à nece.*

Iudi-

Iudices, hodie Manlium occidetis, qui Gallos è Capitolio expulit, patriamque seruauit, mori paratus? Vnus esse omnibus saluti potuit, non omnes vni? Tūc me prope Ioui parem fecistis: nunc vinctum ducitis? Hoc moti Iudices, virum absoluerunt. Plus poterit Crux conspecta, ne peccando Liberatorem rursum crucifigas. Recordare, quod est salutare.

6. Reddit memoriã beneficiorum. II. 6. Ioseph. Gen. 50. *cùm adiurasset fratres atque dixisset: Deus visitabit vos: asportate ossa mea vobiscum de loco isto.* Nimirum ob sui memoriam conseruandam, ac beneficiorum præstitorum ijsdem in fame, in remissis iniurijs. Iustius hoc Iesus postulat à nobis. *7. Conformat nos Crucifixo.* 7. Hinc si esse debeatis, 2. Cor. 4. *semper mortificationem Iesu Christi in corpore vestro circumferentes:* Quanto magis in anima? *8. Æquat peno martyrio.* 8. Isti sane his sunt similes, de quibus Apocal. 7. *Hi sunt qui venerunt ex magna tribulatione & lauerunt stolas suas, & dealbauerūt eas in sanguine Agni.* Vel martyrio suopte, vel compassione Christi passi. *9. Mortificat.* 9. Nec enim se molliter tractabit, qui viderit talia passum pro se Dominum. Vti Rebecca *Gen.* 24. procul conspecto in agris sponso Isaaco, desilijt ex camelo: indecorum rata, se vehi, illo pedes incedente. Sic tu, &c. *10. Humiliat.* 10. Dauid 2. Reg. 11. *Ecce, ego habito in domo cedrina, Arca autem Domini sub pellibus est.* Efficax cōparatio tui, & Christi: at quam disparata? *11. Acuit ad imitandum.* 11. Hanc hodie proponit Ecclesia: Vt, sicuti 1. Machab. 6. v. 34. *Antiochi elephantis ostenderunt sanguinem vuæ, & mori, ad acuendos eos in prælium:* ita nos inspecta Passione. *12. Absterret ab occasionibus peccandi.* 12. Similis matri, quæ visis prolibus conuersari cum patris interfectoribus, ostendit eis vestem paternam perfossam, & cruentam: quo sic eos à consortio talium absterreat, adque cædis vindictam tacite extimulet. Ita nos à mundo, peccatoque refugiamus memoria Passionis: cuius hodie *vexilla prodeunt:* facta Iudæorum conspiratione.

PARS II.

De Innocentia vitæ Iesu.

I. QVis ex vobis arguet me de peccato? Quæstio prima de sua innocentia: Secūda de Doctrina: *Si veritatem dico vobis, quare non creditis mihi?* Causa quæstionum erat, quod in se iam conspiratum sciret. Ex ijs duabus tota dependet salus. Ex prima: Quia alioqui nos redimere non valuisset; si in debitis ipse fuisset. 1. Quare, Hebr. 7. v. 26. *Talis decebat vt esset Pontifex, sanctus, innocens, impollutus, segregatus à peccatoribus, & excelsior cœlis factus.* *Innocens Iesus 1. Quia Pontifex.* 2. Designatum ita *Leu.* 22. Vbi cautum; neu mancum, aut mutilū offeratur: *vt acceptabile sit; omnis macula non erit in eo.* *2. Quia oblatio erat.* Ergo dicite coniurati, *Quis ex vobis arguet me?* Quid igitur in me innocentem fremitis? 3. Vos appello, legemque vestrā. *3. Quia talis præfiguratus:* Euoluite hanc. 1. Reperietis me Arcam esse, diluuio innantem absque naufragij periculo, seruantemque cæteros. *Gen.* 7. 2. *1. Vt seruatrix Arca.* Me esse Mosen, *Exod.* 2. in profluentem abiectum, illæsum, Ducemque factum populi, ex Ægypto Satanica, in terram Beatorum. *2. Vt Moyses Dux.* 3. Me esse Iosephum, *Gen.* 37. qui escam salutis defero fratribus, in agro mūdi bestiarum ritu viuentibus, à quibus per coniurationem vendar: à Synagoga pellice deinde putipharæa in carcerem cōpingar, & indigna patiar. *3. Vt Ioseph Saluator.* 4. Me Hircum esse emissarium pro peccato, peccatis onustum populi, *Leu.* 16. spectate in desertum Caluariæ. *4. Vt hircus pro peccato.* 5. Agnum me esse immaculatum, victimam paschalem *Exod.* 12. Futurum. *Quis* igitur *ex vobis arguet me?* Quasi diceret, cum Samuële sanctificato ab vtero, 1. Reg. 12. *Ego senui, & incanui, conuersatus coram vobis ab adolescentia mea, vsque ad hanc diem, ecce præsto sum: Loquimini de me coram Deo, & coram Christo eius: Vtrum bouem cuiusquam tulerim, aut asinum: Si oppreßi aliquem, &c.* Ita Iesus Synagogæ.

4. Talis probatur ab hostibus testibus.

II. Et quis illum arguat, cum omnes pro ipso testentur. 1. Vel Iudas, Matt. 27. *Peccaui tradens sanguinem iustum.* 2. Pilatus: Matt. 27. *Innocens sum ego à sanguine Iusti huius.* Vxor eius: *Nihil tibi, & Iusto illi.* 3. Alia, Luc. 11. *Beatus venter, qui te portauit, & vbera quæ suxisti.* 4. Prophetæ: Ier. 23. v. 6. *Hoc est nomen, quod vocabunt eum: Dominus Iustus noster.* 5. Dauid, Psal. 10. *Iustus Dominus, & iustitias dilexit: æquitatem vidit vultus eius.*

Ac iterū præfiguratus est insons; Pulcherrimus.

De Messia Figuras recognoscite. 1. Est insons Naboth. 3. Reg. 21. Qui vt vineam Ecclesiæ tueretur suam, ab Iezabele, Synagoga, accusatus, neci addicitur. 2. Est Absalon pulcher, 2. Reg. 14. *Sicut Absalon, vir non erat pulcher in Israel. A vestigio pedis vsque ad verticem non erat in eo vlla macula*; O Absalon, tu aduersus Dei Patris Iustitiam arma sumsisti; at ab ea cæsus, per desertum mūdi fugiens, crinibus Humanitatis tuæ ex arbore Crucis pependisti; tribus in ea clauis transfixus. At tu quoque cum detondebaris, capillum meritorum tuorum vendebas mulieribus Ierosolymitanis: quo mitellas animarum infarciebant. Et te quisquam arguet peccati?

Apelles, pictorum princeps, teste *Plin. lib. 31. c. 10.* tabulas suas propatulo exponebat; vt publice culparetur, quod posset. Sic se Iudæis Iesus. At inculpatus. Vt, *Num. 21.* serpens æneus Sanator figuram solam, at non venenum serpentis habebat: Ita Iesus *formam serui, absque peccato.* Phil. 2.

Insons arguere alios potest.

III. Bene igitur Iudæos arguebat Ipse.

1. Nam, vt Cic. in Salustium: *Carere debet omni vitio, qui in alterum paratus est dicere.*

At alia iam omnia: & hæc peruersa.

In detractores inuectiua.

1. In aliorum vitia tam cernimus acutū, quam aut aquila, aut serpens Epidaurius. Vitam inspicimus alienam, despicimus nostram. Isthic talpæ, hic lynces. Nostra in illud manticæ inijcimus, quod à tergo gerimus: quod ante, huc aliena. 2. Bern. *O Curiosum genus hominum ad cognoscendam vitam alienam, desidiosum ad corrigendum suam.* 3. Nā, vt Senum quidam ad remota clarum tuētur, ad vicina vero cæcutiunt: ita Catones iniqui, Momi, Zoili, Aristarchi, Archilogi. 4. Ita Pharisæus, *Luc. 15.* 5. Ita vultures, auesque cadaueriuoræ procul odorantur escā, quam fœtore allectæ lacerant: Sana corpora nil percipiunt.

Vtiles sunt correctioni.

At conducunt bonis. 1. Diogenes Cynicus enim aiebat: *Virtutis studioso aut fidissimis amicis, aut inimicissimis opus esse.*

2. Vnde Philippus Macedo lætari se aiebat, quod Athenienses haberet infensissimos: Eorum enim inuectiuis moneri se, & corrigi.

PARS III.

De veritate Doctrinæ Iesu.

Agnitæ veritati resistentes.

I. SI *veritatem dixero, quare non creditis mihi?* q. d. Par vitæ doctrina est. Duo hæc fidem merentur. Sed Iudæi fidem non dabant: quia Veritatem respuebant.

1. Sic Achab Rex Israel, 3. *Reg. 22.* in bello contra Regem Syriæ consuetos 400. pseudoprophetas Baalim audiebat, qui ad aures loquebantur optata: At Michæam refutabat: quia ait: *Odi eum. Non prophetat mihi bonum, sed malum.* 2. Similes hodie, qui non credunt, nisi quod allubet. Quā multa prophetat Euangelium, quæ nulli applacent hominum, vt faciant? Sciunt: Et hoc tantum. Neque audire volunt: Increpiti pro Concione acrius, indignantur: Queruntur: Temnunt. 3. Similes Pilato, Ioan. 18. Qui, *quid sit veritas*, quærit: Dicere parat Dominus: at ipse *exibat foras.* 4. Qualis *aspis surda, & obturans aures*, quo *non exaudiat vocem incantantium*, Ps. 57. Tales quot hodie, & quanti, sapientes sibi?

Temptores sunt Prædicatorū.

II. In hisce Prædicatores sumus similes puero Giezi, 4. *Reg. 4.* Quem Elisæus cum baculo suo, ad Sunamitidis filium, à mor-

tuis suscitandum misit. Hunc tangitis baculo, mouet: & promouet nihil. *Non enim erat vox, neque sensus.* Giezi indignatus ait Elisæo: *Non surrexit puer.* Ita prædicatores mittimur ab Elisæis nostris, cum baculo doctrinæ, ad mortuos. At mortuis prædicamus. Nec baculum sentiunt iudicij, inferni, potentiæ diuinæ, ac iræ. Quia *auditum à veritate auerterunt*: 2. Tim. 4. Et *obturauerunt aures suas*, ne audiant, conuertantur, & sanentur.

eductio-nesq; alio-um.

III. Ita Ieroboam, 3. *Reg.* 12. raptor regni Israel, volente Deo, noluit vt ascenderet populus Ierusalem sacrificatum, ne conuertatur cor populi ad Roboam Regem Iuda, interficiantque ipsum. Idcirco vitulos aureos proposuit adorandos. Ita Sathan cum fascinatis suis agit: Ita Pharisæi cum populo: Ita ipsi inter se. Nolunt vel respectare vitam, vel audire veritatem Domini.

At non sic vos, Auditores. Este filij aquilæ. Vt hæ pullos ad solis inspectum probant fixum: ita ad fructuosum Veritatis auditum probatur Christianus. Nam (vt hic,) *Qui ex Deo est, verba Dei audit. Propterea vos non auditis, quia ex Deo non estis.*

PARS IV.

De Calumniatoribus Pharisæis.

Defecti veritate alumni-niur.

AD hæc quid Pharisæi? Calumniantur: Nec aliud. *Nonne bene dicimus nos; quia Samaritanus es, & dæmonium habes?* O ineptum responsum! Ad innocentiam aiunt; *Samaritanus es*: Ad Veritatem; *dæmonium habes.*

1. Euenit hisce, vt terræ, iam diu non perplutæ, & exaridæ. In quam quæ demum in cidit pluuia, vertitur in ranas, vermes, &c. Sic anima, quæ longo peccati ardore emarcuit, resoluta in puluerem vanitatis; cum aqua Prædicationis irroratur, eam vertit vel in venenum, vel in putredinem deterioris corruptionis. Videas id in Pharisæis euenisse Christo. Huius aqua cœli viua, & verba vitæ, quid apud eos profecere, nisi ad productionem viperarum, bufonum, blasphemiarum, &c. *Nonne bene dicimus, &c. O Genimina viperarum.*

Inferuntque dedecora.

2. Misit Dauid 2. *Reg.* 10. legatos ad Hannon Regem, lugentem patris mortem consolaturos. Is ratus exploratores esse; semiberbes fecit, semique nudos; vestibus ad nates præcisis. Vah infamiam! Maior Christo facta. Missus à Patre, in solatium Synagogæ, hæc eum vt pseudoprophetam, despuit, persequitur, pessimis posthabet Samaritanis, æquat dæmonijs. 3. In Iosephum tam acerbum fuit odium fratrum, *Gen.* 37. *Vt non possent ei pacifice loqui.* Erat eis Somniator, accusator, morti dedendus, venditius. Talis Dominus Iudæis. Quin iam & Christianis, maxime in eũ blasphemiuomis. *Si veritatem dico vobis, quare non creditis mihi.*

Odia exercens.

Perora. Iesu da nobis aurem audiendi Verbum tuum; *Sonet vox tua in auribus nostris.* Cant. 2. Age, *Loquere Domine, quia audit seruus tuus*, 1. Reg. 3. Nam Psalm. 118. *Dulcia faucibus meis eloquia tua, super mel ori meo.* Iesu, tu verè Samaritanus es, Adæque filius: At & ille es, qui *Luc.* 10. lapsum in latrones Ierichuntinos mundi excepit, fouet, ac in pristinum restituit.

DOMINICA PALMARVM.

Benedictus, qui venit in nomine Domini. Matth. 22.

EMissa, *Gen.* 8. reuenit in Arcam palmifera columba; signum placati Numinis, & diluuij subsidentis. Iesus, cœlo demissus, vel vtero Virginis egressus, ex ægris reuertit palmarius in Vrbem pacis; signum remissæ & iræ Dei, & noxæ nostræ, & pœnæ. O lætam diem: ramosque felices!

Nos

I. *De mundi vsu, & exitu.* II. *De Iesu triumphante.* III. *De Iesu se humiliante, & Mundo variante.* IV. *De Iesu ramos inter & vestimenta exultante.*

PARS I.

De mundi vsu, & exitu.

Meror mœror in mundo est 1. Quia captiuat. 2. Diuexat. 3. Nouerca est.

1. FLebilis est myrias ærumnarum Mūdi. 1. Eas Heraclitus philosophus sapienter, & irremisse deflebat: & hoc solum agebat. 2. Sic Israelitæ captiui, teste Psal. 136. *Super flumina Babylonis sedimus, & fleuimus* ærumnas humanas, *dum recordaremur tui Sion.* 3. Lætare, si possis, exul apud hospitem, te continuo diuexantem qua ficta pace, qua aperto marte. Sic namque mundus assolet.

4. Necat.

4. Iam Plini, ne querare de Natura, vt nouerca homini, brutis matre: iniquior in Dominum suum hominem Mundus est, quā in bruta. Quibus sponte fundit terra, quæ optant: homini vixdum subacta: At mundus subigi sese à quoquam haud sinit: sed quoscunq; sibi subactos vult ac mancipatos. At talibus suis mancipijs, quid boni volet. Imo quod non mali inferet?

Tyrannizat.

5. Ita regulus serpens visu hominem solo inficit, simul interficit: cæteris animantibus noxius. Mundus, basilisco venenosior, quantos infecit contagio, quantos & interimit? 6. Pharao, *Exod.* 5. per diem laboribus; sub vesperam flagris obruebat Israelitas exactorum vsus diritate: Talis mundus, per vitam ærumnis vrget; sub mortem, pœnis inferni instantibus lancinat.

Pellicit

7. Ioseph, *Gen.* 39. vix inierat domum Putipharis, iam hinc ab hera ad peccandum illicitur; mox accusatur: vnde ab hero fit nexus. Ita natos mox ad peccatum natura pellicit; mundus sibi innectit: Mors vincula soluit.

Seruit ipsemet.

II. 8. Antigonus Rex Macedonum potestatē regiam, vocitabat splendidā miseriā, vel seruitutem. Quid mundi felicitas: nisi quædā aurea seruitus, & pulcella captiuitas? 9. Vtq; Naaman, 4. *Reg.* 5. opib. beatus; at infelix à lepra: ita mundus apparet aureus; cùm sit leprosus, ac putidus. 10. Eius imago. Nabuchodonosoræa est statua; in imo lutea fragilis vel ad lapilli ictum. *Dan.* 2. 11. Neque firmitatis plus mundo est quā domui, Matth. 7. quam *vir stultus ædificauit super arenam, & descendit Pluuia, & venerunt Flumina, & flauerunt Venti, & irruerunt in domum, & cecidit, & fuit ruina magna* Hem, qualia circum domum tam male fundatam? cui deijciendæ vel vnum istorum nimium. 12. Vt mare surgit in tumorem: Sic Psal. 36. *vidi impium super exaltatum, & eleuatum, sicut cedros libani:* mox detumescit: *Transiui, & ecce non erat.*

Leprosus est. Lutens

Caducus.

Varius cursu, Certus ab interitu.

III. Tales Euripus mundi affluxus habet & defluxus. Vt Protheus formas omnes; omnes rerum colores Chamæleon, induit, quibus inhæserit. Vin' exempla? Vel vna dat Roma. 1. Iulius Cæsar 40. victorijs, prælijs innumeris, nobilis; in Curia 22. ictibus Senatorum corruit. 2. In Oriente Alexander Magnus sic, vt hic orbis ei angustus videretur, ac alium quæreret; Babylone extinguitur veneno; dies 30. iacuit inhumatus. 3. Adonibezech, *Iudic.* 1. Regum 78. Rex sub mensa sua micas legentium; demum regno exutus, fortunæ fit ludibrium. 4. Sedechias, 4. *Reg.* 25. Rex Israel quā potens ac diues? Rapitur in Babylonem, cæsis liberis, exoculatus, vxore violata, euerso regno. 5. Valerianus Imperator Romanus, captiuus fit in Persia. Regi stapedem tenens equum conscensuro; fit demū ephippiarius. 6. Dionysius Siculus exrex pro sceptro demum ferulam tenet ludimoderator senex. Prisca illa: At innouantur quotidie. Quot ab equo ad asinum; imo

imo ad haram defluunt? Et hic æui curſus eſt: huc exit gloria mundi.

PARS II.

De Ieſu Triumphante.

1. EN Ieſum, Regem Angelorum, hodie triumphantem: cerne apparatum, audi acclamationes. Iam magnificus; alias nunquam. Natus enim vt orbem inibat, Et ſi aſtra ſeruirent illi; Reges apparerent; adorarent paſtores; Angeli accinerent: Tunc tamen breui poſt fugatur: nunc poſt dies quinque in Crucem datur. O vita quid es, niſi rota?

At in fatis ſic erat. 1. *Exod.* 12. Ita cum palmis Agnus paſchalis introducebatur ex agro, poſt immolandus in ara. 2. Filij prophetarum, viſo quod Eliæ ſpiritus in Eliſæum deſcendiſſet, venienti occurrunt, 4. *Reg.* 2. demiſsè Iericho vſq; deducunt, & adorant. Dei ſpiritum requieſcere ſuper Ieſum nil ambigunt Iudæi; cuius rapti veneratione Chriſtum ſic honorant.

3. Dauidi, 1. *Reg.* 30. 20. Amalecitarum à ſe cæſorum ſpolijs onuſtus Ieroſolymá intranti acclamatur: *Hæc eſt præda Dauid.* Hæc Chriſti eſt, victo Satana: Ideo *Benedictus Oſanna.* 4. Stabat Deo Achabi domum ſtirpitus excidere: 4. *Reg.* 9. Iubet Eliſæo; regnum in Iehu tranſferat: Iehu Rex proclamatur: certatim mox omnes pallia ei ſubſternunt; acclamant: *Viuat Iehu Rex!* At viuas Ieſu Rex! Is hodie tibi factus honos eſt, *Dicita filiæ Sion* iſta Prædicatores, &c.

II. Et vero, Cant. 3. *Egredimini filiæ Sion, videte Salomonem: Ecce Rex tuus venit tibi manſuetus.* Egredimini de vanitatibus toti; de negotijs tantiſper; vt videatis expectatum annis iam pene 5000. Accurrite; neu timueritis: 1. Non eſt Deus iam tonans ac fulminans, vt in Sinai, *Exod.* 16. 2. Non *Iſa.* 6. Terribilis Deus Sabaoth. Deus exercituum. 3. Non, *Exod.* 20. Deus Zelotes vlciſcens peccata Patrum. 4. Non is, cuius manus armatæ, inebrians ſagittas ſuas ſanguine: *Deut.* 32. 5. Non, Pſ. 2. *Qui regit gentes in virga ferrea, & tãquã vas figuli confringit.* Non.

Sed eſt 1. humilis Dauid exutus regijs, paſtoritijs indutus, 1. *Reg.* 17. Sic & contra Goliath nunc procedit. Etſi olim vndiq; armatus ſit proceſſurus contra ſtultum Nabal mundicolam. 1. *Reg.* 25. *Sed manſuetus.*

2. Ipſe eſt Noe iuſtus; *Gen.* 9. Quia amore ebrius, ſuam nuditatem paupertatis & humilitatis toti orbi notam facit.

III. *Dicite filiæ Sion*: Animæ: Ecce mœſta, vt Tobiana mater, humana natura; hodie filium tuum conſpicies: exi obuiam *Tob.* 10. Hodie Iacob, ô homo; nuncium accipies: *Ioſeph filius tuus viuit*, & regnat, *Gen.* 45. Videbis, quem nunquam viſurum putabas. Item: nihil opus eſt, ad inferos deſcendere ad eum *Ecce adeſt.* *Aduentuq; lætus.*

At qualiſnam tuus hic triumphus eſt, ô Ieſu? Angeli vbi eſtis? Vbi Cherub? Michael vbi? Vbi Gabriel? Vbi, Dan. 7. *millia millium miniſtrantium ei, & decies centena millia aſſiſtentium*: Vbi Matth. 26. *pluſquam decem legiones?* *Abſque Angelis.*

1. Vidit Roma Cæſarem, curru triumphantem eburno, tractum 40. elephantis: 2. M. Antonium à leonibus curru tractum: à ceruis Aurelianum: Et ecce, Orbis Dominum fert Aſina! 3. Nero nunquam inibat Romam; niſi mille rhedis ſtipatus, & ſoleæ mularũ eſſent argẽteæ: teſte *Suetonio* 4. Seſoſtris, Rex Ægypti curru vehebatur, à 4 Regibus tracto coronatis, & ſceptrigeris. 5. Salomon plerumq; alebat 40000. equorum, curruum 12000. Et ecce aſina cum pullo ſunt omnia Chriſto. *Abſque Pompa mundi.*

Mi Ieſu: 1. Vbi ſunt modo, *ſuper quas ambulas, pennæ ventorum?* Pſ. 103. 2. Vbi ſunt Angeli: *Qui ſedes ſuper Cherubin?* Pſ. 79. 3. Vbi de quibus Pſal. 67. *Currus Dei decem millibus multiplex: Dominus in eis, in Sinai, in Sancto?* Exclamat hic S. Chryſoſtomus *Naſcitur in*

præ-

præsepio, famet in deserto, conuiuia hordeaceis celebrat; pauperibus stipatur, hodie asina vehitur, nudus in cruce emoritur?

PARS III.

De Iesu humiliante se, & Mundo variante.

In altis humilis.

AT non mireris quin audi ipsum: *Ps.* 87. *Pauper sum ego, & in laboribus à iuuentute mea.* Quare Matth. 11. *Discite à me, quia mitis sum, & humilis.* 2. Ioseph. *Gen.* 46. Etsi primus à Pharaone: prioris tamen sortis memor vixit, & humilitatis. Adeoque voluit & fratres eandem profiteri apud Pharaonem; *Dicite*, ait, *viri pastores sumus nos & patres nostri.* 3. Sic Agathocles, Siciliæ Rex, ne se filium esse figuli obliuisceretur; abacum figulinis adornatum voluit: teste *Plutar. in Apoph.* 4. Lechas, Rex Poloniæ, ab aratro ad regnum euectus, vestes rusticas in palatio suspensas in oculis ferebat. *Chron. Pol. li.* 1. *c.* 5. Mira hæc. At mirabilius, Iesum, orbis vtriusque Dominum, asina vehi: assumptæ memorem naturæ.

In lætis subtristis.

1. Epaminondas, Dux Thebanorum, post victoriam reuersus, & postridie ab Senatu consalutandus prodit vili indutus habitu, vultu submœsto. Causam sciscitantibus, ait: *Heri nimium mihi placui. Fortunæ metuenda mutatio est.* Ita Iesus, in excitato mortuo Lazaro, quasi infernum occiderat: hodie in tantis honoribus nil insolescit: Sciens futuram mutationem.

2. Philippo Maced. vno tempore tres nuncij aduenere læti: primus de nato Alexandro: secundus de suorum equorum in Olympico victoria: tertius de vrbe quadam à suis expugnata. Quibus auditis, in cœlum clamauit: *Fortuna moderare lætitiam, & felicitatem tempera. Ne dein simul omnia caput hoc obruant aduersa.* Christo hic quam læta? At post qualia?

Mundus eum blanditur, insidiatur.

II. Post lætitiam de Amalecitis deuictis, aduolat, ecce, Dauidi nuncius de occiso Saule, & Ionatha, & exercitu cæso, 2. *Reg.* 1. Sic Christo post paulum ab omnibus deserto, abnegato, prodito, &c. 2. Vah munde! quem hodie colis Regem; cras latronem, &c. proclamas. Hodie Cæsari anteponis; cras Barnabæ postponis Iesum. 3. Ioab Abnerum benigne affatur; mox trucidat. 2. *Reg.* 3. Simulator Mundus Saluatorem. 4. Sic Leui & Simeon, *Gen.* 38. Sichemo se fingunt amicos: mox vitam eripiunt. 5. Aman, quo cum Assuero & Esthera pranderat die, die suspenditur eodem. *Esth.* 7. Christus, quo sic inuehitur in Vrbem die, die exors hospitij exire cogitur eodem. 6. Daniel primus à Rege proclamatur: postridie in lacum leonum condemnatur. Ista fides est mundi!

PARS IV.

De Iesu ramos inter & vestimenta exultante.

Dum dantur eleemosynæ, Mortificantur corpora.

1. ECce, ramos abscindunt superfluos diuitiarum, ex arboribus diuites, & substernunt in pauperibus Domino. 2. Ecce, animæ pœnitentium castigant corpus suum, & peccatorum exuuias ad pedes Crucis expandunt; queis stercora viarum suarum obtegunt: Sicut vxor Iacob stramine idola. Sole meridiano subinde cogit æstus exutas ponere vestes: Ita ad imminentem Solem Iesum suas Ierosolyma, suas item ponit peccator. 3. Ecce, Angeli, & Fideles, passionem commemorantes Passum præeunt, & sequuntur clamantes: *Osanna. Benedictus.*

Exultat Iesus.

4. Ecce, 1. Ipse *Exultat, vt gigas ad currendam viam*, Ps. 18. 2. Sicut Delphinus exultabundus ludit in vndis, cum cieri persentiscit tempestatem. Heu, quantam præsensit Iesus? 3. Sic Ægyptij in filiorum morte soliti exultare. 4. Sic mortem præcipiens Cygnus, canit exultans.

Quia amat fortis opere.

II. Triumphans autem exultat Iesus, quia nos amat, & desiderat se pascha fieri.

1. De-

1. Designatus talis, *Num.* 19. in vitula rufa, iussa immolari extra castra, eiusque cineres ad legalis munditiæ expiationem adhiberi. Ardet amore Iesus: rubebit cruore: Vt Passi merita sint expiatio nostra.

Intus maximopere. 2. Sed quantumcunque ostenderit amorem, cruorem, meritaque foris; intus tamen in animo eius longè erant maiora. Quales fenestræ Templi aliquæ, intus latissimæ, foris angustæ fuerant; 3. *Reg.* 6. Ita Christi sunt vulnera. Quid, quod amor patiendi tota passione fuerit pene infinities maior? *Ergo egredimini filiæ, expoliantes vos veterem hominem Col.* 3. eiusque vestes substernentes Seruatori.

DOMINICA RESVRRECTIONIS.

Resurrexit, sicut dixit. Marc. 16.

IOnas, *cap.* 1. mari fremente, eiectus forte, & absorptus à cete, triduum exegit in ventre: dein effunditur, quasi rediuiuus stans in litore. *Et ecce plusquam Ionas hic*, Luc. 11. Iesus. Nauigat mare Redemptionis: sæuit tempestas iustitię: eijcitur is in mare tribulationum; triduo tenetur in morte: Demum reddit se vitali auræ.

De quo nos

I. *Quod resurrectio sit fide capienda, non ingenio.* II. *Quod oportuerit Christum exaltari.* III. *Quod & nos oporteat in Christo resurgere.* IV. *Quis, mortuo Christo, status fuerit Corporis, Animæ, & Diuinitatis eiusdem?* V. *De morte Mortis.*

PARS I.

De resurrectione non ratione, sed fide capienda.

Resurrectio est incomprehensibilis. I. TErt. *l. de Resur.* ait, Nihil esse difficilius, aut admirabilius resurrectione mortuorum. Nisi credas, non intelliges. 1. Ea est fluuius Ezechieli, *c.* 47. visus adeo intumescens, vt tranari non queat. Item *Apoc.* 5. Ea liber est ille intus & foris. 7. signaculis signatus, quem nemo vel aperire, vel aspicere poterat, præter Agnum: *Et animalia clamabant: Dignus es Domine accipere librum, & soluere signacula eius quoniam occisus es & redemisti nos.* Liber is in cuiusque anima *intus*, & corpore *foris* scriptus, & innumeris signatus miraculis est. 2. In hoc mysterio, sapientia defecit Salomonis: Prouerb. 30. *Tria mihi sunt difficilia; & quartum penitus ignoro; Viam aquilæ in cœlo*: id est, ascensionem Domini: *viam colubri supra petram*, id est, Resurrectionem: *Viam nauis, in medio mari*, id est, Incarnationem: *& viam viri in adolescentia.* 3. Saducæi negabant resurrectionem: sciscitantibusque super ea Iesus respondit, Matt. 22. *Erratis nescientes Scripturas, neque virtutem Dei.*

II. At nos credimus, 1. quod, sicut Israelitæ simul & Pharaonitæ, *Exod.* 14. sunt Ægypto egressi: verum ad mare cum ventum, hi submersi; illi egressi sunt in terram sanctam, sine vel morbo, vel vestium attritione: Ita corpora ex terra egressa, iudicij Diuini mare transire habent; in quo peccatores peribunt; iusti pertransibunt ad gloriam. 2. Quales duo cum Ioseph capti, *Gen.* 40. ambo è carcere sunt educti: sed hic in malam crucem; ille ad pristinam dignitatem. Ita 1. Cor. 15. *omnes morimur; sed non omnes immutabimur.* *Credibilis tamen vel ex Figuris.*

Et vero potens est Deus nos resuscitare. Nam 1. Qui ex nihilo creauit omnia, qui *potest de lapidibus suscitare filios Abrahæ*: Luc. 3. facilius potest idē mortuos ad resurrectionem conuocare, 2. Ezechiel, *cap.* 37. agrum videns plenum ossibus, interrogatur: *Putasne, viuent ossa ista?* Et ipse: *Domine Deus tu nosti.* Et Dominus sic eum clamare iubet. *Ossa arida, audite verbum Dn̄i.* Mox anima subintrante constiterunt corpora. *Et Deo possibilis.*

At Philosophi hæc non credere. Nam 1. Paulus Athenis de resurrectione disse- *At creditu difficilis.*

rens, explosus est *Act.* 17. 2. Refert *Euagrius l.* 1. *Hist. Eccl. c.* 15. Synesium Cyr. Epis. initio credidisse omnia: at ægre resurrectionem 3. Quin Apostoli. Nam Marc. 16. *Recumbentibus XI. apparuit Iesus, & exprobrauit incredulitatem eorum, & duritiam cordis: quia his, qui viderant eum resurrexisse, non crediderunt.* Lucas, *c.* 24 ait eos, viso Iesu, putasse spiritum esse. Thomas, *Ioann.* 20. præfracte ait: *Non credam.* At satis iam est: nunc scimus, quia *Surrexit, sicut dixit.*

PARS II.

Quod oportuerit Christum exaltari.

Resurrectionis certitudo.

I. Resurrectio docetur hodie, 1. Marijs per Angelos. 2. Per mortuos resurgentes, & multis apparentes. 3. Per redeuntes ex Emaus. 4. Per Petrum ex viso Domino. 5. Omnium primo per B.V. Mariam, cui Dominus primæ apparuit: vt S. Ambr. vult.

Causa triplex.

S. Thomas Aquin. prodit, tribus de causis Dominum resurrexisse. *Prima.* Vt iustitiam diuinã faceret notam; quæ *erigit elisos, & exaltat humiles.* At Dominus Phil. 2. *Humiliauit semet ipsum factus obediens propter quod & exaltauit illum Deus.* Fontes tam ascendunt alte, quam alte cadit origo: At Ps. 18. *A summo cælo egressio* Christi: proinde *& occursus eius vsq. ad summum.*

Figura de exaltatione Christi passi.

1. Ad nutum Iosuæ, *ca.* 10. sol in cœlo substitit: Ad nutum Patris, Iesu in Cruce fixus pependit; dum inimici profligarentur mũdo subacto. Ideo par erat; vt qui decẽ gradibus retrocesserat; infra nouem Angelorum choros, & humanũ statum; is iam reuerteretur ad gradum pristinum. Sicut & Ezechia ægrotante factum est. 4. *Reg.* 20. 2. Iobo reddita sunt duplicia, postquam patientiam dolorũ in fimo deuorasset *Iob.* 42. Sic Iesu. Quia Ps. 109. *De torrente in via bibit, propterea exaltauit caput.* In tantum quod Psalm. 8. *Gloria & honore coronasti eum* Deus: *Et exaltatum est nomen eius solius.* Psalm. 148.

3. Ioseph. *Gen.* 41. postquam vltima perpes⁹ fuisset; regijs induitur, vehitur carpẽto, Saluator salutatur, Dominus & Princeps Pharaonicæ domus, & possessionis cõstituitur. Ita Iesus hodie gloria amictus, curru Diuinitatis vectus, Monarcha Saluator fit orbis. Act. 10. ver. 42. *Hic est, qui constitutus est à Deo Iudex viuorum, & mortuorum.* Et Ps. 71. *Dominabitur à mari vsque ad mare,* Illi dictum Ps. 2. *Tibi tabo gentes hæreditatem tuam & possessionem tuam terminos terræ.*

4. Mardochæus cum omni populo Iudaico neci addict⁹ diplomatis regijs *Esth.* 7. acto in crucem Amone, eousq; prouehitur, vt primus à Rege esset. Ita Iesus Cui prædictum Ps. 109. *Dixit Dominus Domino meo; sede à dextris meis; donec ponam inimicos tuos, scabellum pedum tuorum.* 5. Moyses, *Exod.* 2. in aquã abiectus; perpessus multa, fit Dux populi. Sic IESVS. Sic & modo. Quare *Exurgat Deus; & dissipentur inimici eius:* Ps. 67.

6. Daniel, *c.* 6. coniectus in lacum leonum, obsignatum, custoditum militibus, ecce egreditur, & cunctos satrapas supergreditur. Ita Iesus; Ideo Ps. 8. *Omnia subiecisti sub pedibus eius.*

PARS III.

Quod & nos oporteat in Christo resurgere.

1. Oportet Christi exemplo.

D. Thomæ *ratio secunda Resurrectionis Dominicæ* est, vt & nos resuscitandos monstraret Deus. 1. Sic Tert. lib. de patient. *c.* 3. aduersus Marc. Et 1. Cor. 15. *Si Christus resurrexit; ergo & mortui resurgunt.* Idque propter Diuinitatem, ait *S. Th. p.* 3. *q.* 36. *art.* 1. cui nostra humanitas hypostatice vnita fuit. Vnde 1. Cor. 15. v. 21. *Per hominem mors, & per Vnum Hominem resurrectio mortuorum.*

2. Virtute trahente.

Magnes vi sua ferrum extra centrum rapit sursum. At 1. Cor. 10. *Petra erat Christus;* Et idem Ioan. 12. v. 32. ait: *Si exaltatus*

fuero

fuero, omnia traham ad me ipsum. Ideo per Ipsum resurgimus tracti.

Odore gratiarũ. 3. Panthera tam grato fragrat odore, tam pulchris est variegata maculis; vt progressa per syluam omnia contrahat animalia. Talis resurgens Iesus, cuius corpus donatum notis Immortalitatis, Impassib. Agilit. Charitatis, odore gratiosissimo trahit bestias agri, mundi peccatores, & iustos. Cant. 1. *Curremus in odorem vnguentorum tuorum.*

Merito. 4. In natiuitate Iacob calcem Esau arripuit sicq; simul sunt editi. *Gen.* 25. Ita Humanitas Christi apprehensam tenens Diuinitatem, cum ea resurrexit: & in ea nos omnes. Nam Oseæ 11. *Traham vos in funiculis Adæ.*

Auxilio. 5. Sicut flumen tranaturi cerui, *Plinio* teste, ad id congregantur. Tum validissimus init primus, alius dein super alium, & primi tergo secundus cornuum pondus imponit, secundi tertius, sicque deinceps, dum pertranantes in sicca consistant. Nobis præijt Iesus in flumine lethæo, perissemus, ni Dux educeret omnes. Et potens est: modo sequamur ad insulas Beatorum.

Dono. 6. Elisæus sepultus contactu suo mortuum suscitat, 4. *Reg.* 13. Atqui, ait Euseb. Emiss. Hom. 7. de Paschate: *Noster Elisæus Christus mortuus, morte sua salutem largitur, & vitam sepultus operatur.* Et Ecclesia. *Mortem nostram moriendo destruxit: & vitam resurgendo reparauit.* Resurrecturum inuocat Psaltes 207. *Exurge gloria mea, exurge psalterium & cithara.* Respondet ibidem: *Exurgam diluculo.* Et Psal. 3. *Ego dormiui, & soporatus sum, & exsurrexi.*

PARS IV.

Quis mortuo Iesu fuerit status Corporis Animæ, & Diuinitatis eius.

Humanitas fuit imperfecta. I. TErtia *causa Resurrectionis Dominicæ* est apud D. Thomam: Vt corpus & Animam ambo perfectissima redderet. Alterum enim absque altera est imperfectum. Nam vel Christi Corpus in sepulcro exanime, digressa ad inferos anima, verus perfectusque homo non fuit, teste *S. Th. p.* 3. *q.* 50. *art.* 4. Et *Arist.* 4. *Metaph.* negat mortuum esse verum hominem: nisi æquiuoce. Atque hoc erat, quod tam efflictim à Patre Ipse petierat, Ps. 15. *Caro mea requiescet in spe*, resurrectionis: *quoniam non derelinques animam meam in inferno; nec dabis Sanctum tuum videre corruptionem.* Et Ps. 70. *Quantas ostendisti mihi tribulationes multas, & malas? & conuersus viuificasti me, & de abyßis terræ iterum reduxisti me.*

Diuinitas semper vnita Humanitati fuit. II. *At vbinam Diuinitas interea; dum Corpus in sepulchro, Anima in limbo?* Fuit hæc ab illo seiuncta: sed à neutro Diuinitas vnquam, Nam, vt ait Damasc. lib. de Incarnat: Verbi: *Quod semel Assumpsit, nunquam dimisit.*

Similia. 1. Vt arcus, nimium tensus, dum rumpitur medius, pars vtraque neruo hæret: Ita Christi corpus & Anima Diuinitati.

2. Cum miles stringit gladium, hic à vagina separatur, at vterque à milite tenetur: Sic inuictus miles Iesus. 3. Vetuit Deus in Leuitico mortui turturis caput à corpore separari, Ita Christi Diuinitatem ab Humanitate.

Figura. Idem Figuræ præmonstrarunt. 1. *Samson, Iud.* 16. Dalilæ amoribus obsequens, Gazam diuertit. vrbs clauditur ab hoste. At is, in hostis ludibrium, portas abstulit secum in montem: Christus amore generis humani, sepulchro clausus, in ludibrium hostium, portas Mortis & Orci confregit. 2. *Ioseph, Gen.* 39. nexus nexorum fit magister, eosque secum eduxit Iesus, in limbo detentos.

Simile. 3. *Catulus leonis* recens effusus tres ipsos dormit dies, mortuo similis: dum parens horrendo rugitu eũ suscitet. Sic Iesus excitus voce Patris, Ps. 107. *Exurge gloria mea;*

Exurge psalterium & cithara. Et vero *Resurrexit sicut dixit.*

PARS V.

De morte mortis.

ERgo hodie, ô Cæsar, ô Hercules mundi, mortem morte destruxisti. 1. Vt Eleazarus, 1. *Machab.* 6. *v.* 46. sub elephantem subiens, (cui insidere Regem autumabat,) bestia suffossa, ignoranter mole oppressus perijt: Ita mors, dum maximum elephantorum Iesum parat occidere, occiditur, Osee 13. *Ero mors tua, ô Mors.*

2. Iacob nocte tota colluctans Angelo sub auroram læditur quidē: sed vincit. *Gen.* 32. Ita Iesus nocte Passionis in Humanitate læditur: at vincit. 3. Saul fugiens è prælio premitur ab instantib. Philisteis: atq; armigero, 1. *Reg.* 31. *Euagina gladium tuum, & percute me.* Facit: simul eodē & se gladio interficit. Iesus ab Iudæis pressus, mādat morti, occide me. Isa. 53. *Oblatus enim est, quia voluit.* At mors per Christū se quoq; peremit. 4. Vt Samson, *Iud.* 16. morte inimicos occidit: Ita Iesus inimicos Crucis dæmones, Mortem, & impios, Exod. 15. *Cantemus ergo Domino: gloriose enim magnificatus est: equum & ascensorem,* Mortem & diabolum, *proiecit in mare.*

Perora, facta apostrophe, si placet 1. Ad detentos in limbo: quæ illis gaudia?

2. Ad Viatores viuos, quæ illis solatia, & auxilia? &c. 3. Ad B. V. Mariam: quæ dicere cum Iacob possit; *Gen.* 45. *Sufficit mihi: quia filius meus* Iesus *viuit.* Noli Tobiana excurrere amplius in Caluariæ montem: Ecce *resurrexit, sicut dixit; Mulier ecce filius tuus.* 4. Ad Marias, ne quærant eum in sepulchro: *Non est hic.* 5. Ad filias Ierusalem, animas, ne egrediantur videre Regem in diademate spineo. *Non est hic.*

Bene! Non est amplius miser ille Iob in fimo Neo nudatus: Non est, vt in horto sanguinem sudans. Sed multum mutatus ab illo, Saluator est gloriosus in sæcula, Amen.

DOMINICA IN ALBIS.

Cùm esset sero die illa, vna Sabbatorum; & fores essent clausæ. Ioan. 20.

IOseph: *Gen.* 37. inique ab fratribus habitus, expertus varia in Ægypto, demum Saluator eius effectus, augurationis suæ scyphum ab ignaris fratrib. clam tolli curauit. Qua causa furti eos arguens, complensque terrorib. vt diu anxios tenuit, tandem ad solos ingressus se prodit, Gen. 45. *Ego sum Ioseph frater vester; quem vendidistis in Aegyptum. Nolite pauere, neque durum vobis esse videatur, quod vendidisti me in his regionibus.* Iam Christus clausis ob metum, in maxima fame charitatis extinctæ, ecce medius astat, mœstosque affatur. *Pax,* &c.

Nos

I. *De causis Resurrectionis Dominicæ.* II. *Quid, quod sero veniat Dominus?* III. *Quid ianuis clausis ingreßio, & statio in medio sibi velint?* IV. *Quæ pax Christi, quæ mundi?* V. *Qualia Domini vulnera fuerint?* VI. *Quæ causa vulnerum à Christo retentorum?*

PARS I.

De causis Resurrectionis Dominicæ.

PRima, apud *D. Th. p.* 3. *q.* 54. *art.* 4. est Iustitia Dei in remunerando Filio, pro meritis tantæ Charitatis, passionis, ac Iustitiæ. 1. De ea Phil. *Factus obediens vsque &c. propter quod & exaltauit eum Deus.* 1 *Causa Iustitiæ.*

2. Ipse viatoribus, Luc. 24. *Nonne oportuit Christum pati, & sic intrare gloriam suam?*

3. Et Petrus, Act. 2. *Quem Deus suscitauit, solutis doloribus inferni; iuxta quod impoßibile erat, teneri eum ab eo.* q. d. Ex iustitia debuit suscitari, sic meritus. Sicut nec naturali-

raliter teneri possunt quædam corpora, ex centro suo mota, locove naturali. Hinc ignis sub terra disrumpit montes, vrbes, & quæque, vt erumpat. Sic aër terræmotus efficit coarctatus. Ita nec corpus Christi poterat teneri.

4. Debebatur cœlo, & gloriæ: Et hanc gloriam vt manifestaret nobis, quo pro ea digne coleretur; necessaria erat resurrectio. 5. Et corpori Christi debebatur vnio cum anima, propter vtriusque vnionem hypostaticam cum Deitate: neu imperfecta Humanitas cum Deitate iungeretur, corpore separato.

2. *Causa Diuinitatis ostendendæ.* *Secunda.* Vt ostenderet suam Diuinitatem. At licet alijs id factum miraculis; resurrectio tamen ex vi propria superat omnia. 1. Vnde Rom. 1. *Qui prædestinatus est Filius Dei in* VIRTVTE, *ex resurrectione mortuorum.* 2. Tribus se Deum esse, docuit Iesus: Miraculis: Remissis peccatis: Resurrectione, & mortuorum suscitatione. Quæ ipse præstitit autoritate propria, non aliena, & concessa: vt Elias 3. *Re.* 17. Elisæus, 4. *Reg.* 4. Nam ipse ait, Luc. 7. *Adolescens, tibi dico; Surge.* Ioan. 11. *Lazare veni foras.* Deinde & Se, & alios secū resuscitauit. Ossa Elisæi mortuum excitarunt quidem, 4. *Reg.* 13. Sed ipsa non sunt redanimata.

3. *Iosephi in manus tradidit, Custos carceris vniuersos vinctos, qui in custodia tenebantur: & quidquid fiebat, sub ipso erat.* Vnde egrediens, secum captiuos eduxit. At Christo maior erat gratia in oculis Patris. Vnde Apoc. 1. *Habeo claues mortis, & inferni.* 2. Vt igitur moriendo se hominem demonstrauit: ita Deum, resurgendo vi propria.

3. Ideo vocatur 1. Cor. 15. *Primitiæ mortuorum:* Vt notat *S. Epiph. l. de incar. Verbi.* 4. Nullus enim vel ante, vel post eum id potis est. Ideo rogatus, quod signum suæ missionis, vel potestatis daret, ait, Ioan. 2. *Soluite templum hoc, & in tribus diebus excitabo illud.* Et Matt. 16. *Non dabitur illis signum nisi signū Ionæ Prophetæ.* 4. Ezechiel. c. 37. vt populo persuaderet, posse Deū restaurare Vrbem & Templum, ostendit ei Deus velut signū potentiæ suæ, agrum ossibus mortuorum resurgentibus ad iussum suum.

Tertia. Quod resurrectio sit Fidei nostræ fundamentum, & cæterorum Christi mysteriorum finis. Huc enim respectat Incarnatio, Natiuitas, Prædicatio, Mors Miracula, &c. 1. Hinc 1. Cor. 15. *Quod si Christus non resurrexit, vana est fides nostra.* *3. Ob fidē nostram.*

2. Iob. 19. *Scio, quod Redemptor meus viuit, & in carne mea videbo Deum Saluatorem meū, Reposita est hæc spes mea in sinu meo.*

3. Dubij illi, Luc. 24. *Nos autem sperabamus, &c.* arguuntur à Domino.

4. Ob Scripturas figurarum. *Quarta.* Vt Scripturæ implerentur. 1. Nam in Christi Resurrectione *Adam* soporatus, iam suscitatus sibi despondit Euā Ecclesiam, quæ è latere suo exilierat, aperto lanceâ 2. Moyses *Exod.* 2. in fiscella scirpea vndas Nili, Iesus Passionis aquas in Humanitate sua euasit, transitoque mari rubro liberauit electos, reprobos submersit. 3. *Isaac. Gen.* 22. patris gladio subductus est. 4. Passer, *Leu.* 14. pro mundatione leprosi immolandus, dimissus est. 5. Ioseph, *Gen.* 39. & 41. post ærumnas Saluator factus est. 6. *Virga Aaron*, Christus *Num.* 17. in nocte mortis suæ floruit, & fructificauit. 7. Mardochæus *Esth.* 8. occiso Naamano, indutus bysso gloriosus apparuit. 8. Ionas c. 3. in Passionum pelagus iniectus; è ceti ventre redditus luci est. Ita Christus, vmbrarum lux, & veritas.

5. Ob peccata. *Quinta.* Rom. 4. *Mortuus est, propter delicta nostra; & resurrexit propter ædificationem nostram.* Atque id suis Apparitionibus spectauit Dominus; & obtinuit. Vti & hodie vel apud pertinacissimum Thomam.

PARS II.

Quid, quod sero veniat Dominus.

I. IPso Resurrectionis die quintum apparuit Dominus 1. Magdalenæ, 2. Tribus Marijs. 3. Petro. 4. Euntibus in Emaus. 5. Clausis X. Hæ in Missa repræsentantur quina Sacerdotis ad populũ conuersione. Conuersio tacita significat apparitionem Petro factam. Quod Euangelistæ eam reticeant.

Domini cura suorum. *Cùm sero esset*, sub vesperam. 1. Innuit Domini solicitam properationem solandi, & succurrendi Suis. Ita Sponsus, *Cant. 5.* amore saucius noctem totam circuit quærens Sponsam; *Caput meum plenum est rore, & cincinni mei guttis noctium.*

Auxilium Dei serũt at verum, Aperitq; virtutes multorũ. 2. *Sero*: S. Chrysost. Leon. Euthy. aiunt ideo, Vt collectos reperiret prius, quam in diuersa abirent.

3. Vel, *Moraliter*: *Sero*: Quia suorum fidem Deus experitur; & adest, cum omne deficit auxilium. Hoc probãdi modo Virtutes plurimæ inclaruere: quæ alias latuissent. *1. Abr. obedientiam.* 1. Sic *Abrahæ* Obedientia in Isaaci immolatione innotuit. *Gen. 22.* *2. Noe pietatem.* 2. *Noachi* pietas longo clarior diluuio facta est: quã si hoc biduo tantum durasset. *Gen. 6. 7. 8.* *3. Iobi patientiam. 4. Iac. amorem.* 3. *Iobi* patientia pluribus nuncijs plurium cladium, non vno; illustrior. *Iob. 1. 4.* *Iacobi* amor in Rachaëlem ex iniquitate Labani patuit. *Gen. 29.*

5. Spei tolerantiã. 5. Auxilium Dei, in obsessa *Samaria* liberanda, dilatum, fit insignius. *4. Reg. 6.* Ad tantam famem adigi permisit obsessos, quantumuis supplicarent; vt caput asini venderetur 80. siclis; stercus columbinum auro appenderetur; à matribus proles deuorarentur; Ducibus necessaria deficerẽt, &c. Quo gratior postridiana fuit copia, vt farinæ modius veniret denario.

6. Fiduciã in Deum. 6. *Daniel*, desertus ab omnibus in lacu inter leones, luculentissimum fuit omnibus auxiliantis Dei exemplum. *Dan. 14.* Sex iam dies in fame exegerat; cum ecce *sero* pascitur ab Abacuc: & dein liberatur. *7. Pusillanimitatẽ propriam.* 7. In lacu Genezareth, *Matth. 8.* iactatis, ac desperantib. Apostolis, altum dormit securus Dominus. Excitatus arguit diffidentiam: Vt discamus etiam in extremis quibusque sperare. *8. Perseuerantiam.* 8. *Abac. ca. 2.* dicit Dominus: *Scribe visum; & explana eum super tabulas: vt percurrat, qui legerit eum.* Quid vero? *Si moram fecerit Deus; expecta illum: quia veniens veniet, & non tardabit*: vel *sero* veniet.

9. Constãtiam. 9. Bethuliam obsidet Nabuchodonosor diu: Ozias Pontifex, & omnes statuunt quinto inde die se dedere. Hic Iudith. *c. 8.* *Qui estis vos, qui tentatis Dominum; Non est iste sermo; qui misericordiam prouocet, sed potius irã excitet, & furorem accendat. Posuistis vos tempus miserationis Domini, & in arbitrium vestrũ diem constituistis ei? &c. Expectemus humiles miserationem & exquiret sanguinem nostrum de afflictionib. inimicorũ nostrorum, & humiliabit omnes gentes, quæcunque insurgunt contra nos.*

10. Dei cultum præcura tẽporali. 10. Saul, *1. Reg. 13.* Vrgebatur ab hoste: occasio præliandi optima labebatur: Samuëlem immolaturum pro auspicando bello exercitus operiebant: quo tardante Saul sacrificat: interuenit Samuel gemens ait: *Stulte fecisti, nec custodisti mandata Domini tui, quæ præcepit tibi. Quod si non fecisses, iam nunc præparasset Dominus regnum super Israel in sempiternum. Sero* auxilium Dei: at sat cito. Quia nunquam non bene.

PARS III.

Quid ianuis clausis ingreßio, & statio in medio sibi velint?

Hæresis noua. I. IAnuis clausis ingressus Iesus: sicut vtero clauso egressus, & sepulchro consignato ait *S. Greg. Mag. ho. 26. in Io.* Primus Caluinus extitit, qui talem negaret ingressum. Marcionitæ credebant; sed hinc astruebant, Dominum non habuisse verum corpus

pus

pus. Isti causa fuit: vt negaret veritatem Corporis Dominici in Eucharistia. Quod loco indigere asserat.

Asseclæ tamen dissecti sunt. Alij volunt, pulsanti clausam, fuisse reseratam. Alij, eã vltro se pandisse. Alij Omnipotentia fuisse apertam. Alij per fenestram eum se iniecisse: Aliud alij somniant.

At, vera fuit penetratio corporum. *Causa*.1. Leontij: vt Apostoli cognoscerẽt corporis glorificationẽ; nec de eo secundum carnem iudicarent. 2. Theodori Heracleotæ; Vt Diuinitatẽ declararet. 3. Euthymij: Ne percelleret Apostolos; putãtes irruere Iudæũ missum ad eos comprehendendos. 4. Theophylacti. Vt ostenderet, quomodo resurrexisset à mortuis. Nimirũ, vt huc ingressus, ita sepulchro fuisse egressum.

Moraliter. Non intrat Deus, nisi vbi ianuas clausas reperit: Non quidem ipsi excludendo: sed retinendo Ierem. 9. *Mors intrat per* apertas *fenestras*. Vnde sepiendæ sunt aures! claudendi & oculi, vt vana non videant. Ita se sponsa munijt, *Cant*. 5. Vt opus fuerit sponso vocare: *Aperi mihi, soror mea, columba mea*.

II. *Et stetit in medio*: Vt victor, succurrens necessitatibus cuiusque; & sua communicans bona, medium amat: Natus in medio animalium, orbis, noctis. Iuuentus in medio Doctorum: Crucifixus in medio latronum. Nimirum ostendens, se principium & finem omnis boni existere.

Item, *Se mediatorem esse*, 1. verumque Dauidem; qui Angelum inter cædentem, & cædendos medius clamat: *Ego sum, qui peccaui. Ego iniq; egi*. 2. Reg. 24. Atq; ideo sic ad Patrem fidenter audet. Ps. 87. *In me transierunt iræ tuæ*. 2. Verum se Ionam esse; mediũ inter iratum mare, & socios nauigationis. Ideo hoc desiderium eius: Io. 1. *Mitte me in mare, & cessabit mare à vobis*. Caput suum obiectauit Iesus; at, Psal. 30. *Abscondit nos in abscondito faciei suæ*: alibi, *In oculis faciei*. Ita vere 1. Tim. 2. *Vnus est Mediator Dei; & hominum Homo Christus Iesus*.

III. Tria ad mediũ Philosophi requirũt, vt medij sit æqualis vndequaque distantia: Vt de proprietatibus extremorum participet: Vt extremitates in medio cõbinentur, quæ alias incõpatibilia sunt. Sic homo est substantia media inter Corpus & Spiritum. *Verum medium.*

Vnde cerne, quanta sit distantia inter hæc extrema, Deum & Hominem. nulla similis. Nam istorum trium conuenit nullũ. Et quanta erit accedente peccato Isa. 59. *Iniquitates vestræ diuiserunt inter vos, & Deum vestrum*. Quod daretur medium inter Deũ Sanctum, immortalem: & hominem peccatorem, mortalem? *Homo Deus Christus Iesus*: Hic enim participat ab vtroque extremorum, Deo & homine, æquali distantia: & combinauit eos suo merito. 1. Distantia par est. Quia, quoad Humanitatem, Patre minor est: Ioan. 14. *Pater maior me est*, Et maior hominibus; ob vnionem hypostaticam. 2. Est participatio attributorum Deí hinc inde humanarum miseriarum. *Et Christus est idem.*

3. Estque vnio extremorũ Dei & hominis in Christo medio. 1. Hinc 2. Cor. 5. *Deus erat in Christo, mundum reconcilians sibi*.

Ideo hic semper medium amauit. 2. Et in cœlo visus est tenere idem, Apocal. 1. *in medio 7. candelabrorum aureorum*.

PARS IV.

Quæ pax Christi, quæ Mundi?

I. PAx vobis. Bellum Deum inter & hominem omnia perdebat. Cœlum, fulmina, diluuia, iustitiam: Terra spinas, idololatriam, bella: Homo, carnis & spiritus pugnas producebat. Christus omnia pacauit. 1. Eph. 2. *Ipse enim est pax nostra: qui fecit vtraque vnum, &c. Per crucem interficiens inimicitias in semetipso*. Nec enim vna erat inimicitia vnius; sed omnium. *Pacificator est Christus.*

Athe-

Athenienses, (*Val.Max.l.5.6.7.*) Apollinem consulebant de suo cum Dorib. bello. Is respondit: Vincetis, si Rex occubuerit. Dores, hoc audito, cauent, ne Regem quisquam occidat. At Codrus, Rex Athen. habitu gregarij in confertam se aciem ingerit: fit cædes vtrinque: Rex ignotus cæditur. Vincunt Athenienses. Ita Iesus, facto Dei oraculo, induit hominem: cæditur. Fit pax.

Pax cordis est vera. II. Dixit, simul *Ostendit ei manus & latus.* q.d. 1. In his spem habetote. Ad hæc tuta vocat sponsam Cant.2. *Columba mea veni: in foraminibus petræ, & in cauernis maceriæ*, pax tibi à vulturib. esto. 2. q d. Videte, & æstimate, quanti steterit mihi pax parta, & dignitas Mediatoris? Pax, inquam, vera; de qua, Ps.75. *Factus est in pace locus eius.*

Pax mūdi 1. falsa. Nam pax mundi est bello deterior. 1. Qualis eorum, Psal.27. *Qui loquuntur pacem cum proximo suo: mala autem in cordibus.* *2. Est homicidiaria.* 2. Sic Ioab, osculans Abnerum, occidit gladio. 2. Reg. 3. Ita versipellis mundus enecat blāditijs. *3. Est oris tantum.* 3. Isaiæ 48. *Non est pax impijs*: nisi in ore. At pijs in corde originaliter: eamque manibus & pedibus re ipsa ostendunt.

4. Est pathetica. 4. Pax mundi contrahitur cum prauis affectibus, primum suauis; at postea, vt Ezechias deplorat, Isa.38. *Ecce pace amarissima.* *5. Serpentina.* 5. Quales serpentes in caduceo Mercurij sese osculantur: ita Mercuriani in mūdo, pacis ementitæ Mercurio, *mordent dentibus & prædicant pacem.* Micheæ 3. 6. *6. Perniciosa.* Samsonis vulpes caudis colligatæ erant; sed ad destruendam messem; & sui deflagrationē Iud.15. Ita in mundo conflantur amicitiæ; sed in aliorum perniciem sæpe.

7. Sæpe diues. 7. Prisci, teste *Pierio* efformabant Pacis signum vt mulierem, offerentem Plutoni sugenda vbera. Nimirum Pax alit diuitias, *Concordia res paruæ crescunt, discordia maximæ dilabuntur*, inquit Salustius.

8. Est mors ipsa. 8. Chilonis vox est: *Amor & pax gerunt manu clauim natiuitatis: at mortis, discordia.* Nam vtraque dissociatas diuidit. Vox *Diuisio* persæpe in S Scriptura, pro *morte* capitur: 1 Par 13. *Contristatus est Dauid: eo quod diuisisset Dominus Ozam.* Dominus autem vel nauis, &c. cū diu ditur, interitui proxima est. Quantū vero pax vnit, tantū distrahit discordia. Infelix diuisio! Ideo Virginitas Connubio præfertur: quod qui vxorem habet, *diuisus est.* 1. Cor. 7. At qui mundo fores occluserunt, vt cœlibes, & Religiosi, hos veram habere pacem solere, S. Greg. ait, *l.4.in 1.Reg.4.*

Pax vobis. Nil quærit præter pacem, & amorem. 1. Cato tantus fuit amator pacis, vt insculpi symbolum hoc annulo curarit: *Amicus vnus: inimicus nullus.* teste *Alex. ab Alex.l.2.c.19.* 2. Et Gygas Rex in annulo gēmam, (pacis signum,) gerebat eam, quæ in draconis Indici fronte reperitur. Sic *Plato.*

PARS V.

Qualia Domini vulnera fuerint?

I. *Ostendit eis manus, pedes,* Luc.24. *& latus,* Ioan. 20. *Quid sunt plagæ istæ in medio manuum tuarum?* Zach.13. Sic Angeli ad ascendentem in cœlos. Et Isa 63. *Quare rubrum est indumentum tuum?* Vnde vera sunt adhuc vulnera; non ementita. Quæ, vt *Aug. Epi.49.q.1.* Et *l.20.ciu c.19.* in extremo iudicio ostendet: Ioan.19. *Videbunt, in quem transfixerunt:* *Vulnera vera & realia fuerunt.*

1. Eadem *S. Aug.* putat non hiasse, rupta carne; sed cicatrices, vt signa in corpore glorioso remansisse. Indecorum enim putat, imperfectionem in glorioso.

2. At melius sententia communis; vera fuisse: Neq; ea quicquam afferre imperfectionis corpori glorificato; sed augere gloriam, quantum & meritum. Vt scissuræ in chirothecis, per quas annuli apparent, decori sunt: Item segmentatio vestium, *colore traducente alio.* *Non in gloria Christo.*

5. Item

Sanguis Christi recollectus est.

5. Item putatur inde cum omni sanguine fuso resurrexisse, per Angelos in monte, vrbe, cruce, collecto. Sic *S. Thom.* Qui putat ipsum Christi sanguinem non esse, qui ostéditur in reliquijs Romæ, Mantuæ, &c. Sed ex imagine aliqua forte miraculose manasse. Ita & S. Athanasius. Vt patet in act. Synodi 7. Constantinop.

Præter pauxillū.

2. Quin tamen aliquid S. Sanguinis veri adhæserit Cruci, spinis, clauis, sudorio non negandum. 1. Quia, ait Pij II. Extrauagans, id credere, non aduersatur Fidei.

3. Et *Nicephorus hist. Eccl. l. 1. c. 20.* dicit: B. V. & S. Ioannem aliquid S. sanguinis collegisse, & sancte obseruasse. Neque tamen necesse est dicere; Diuinitatem ei esse coniunctam: Quia is nec iam est, nec erit pars Humanitatis Christi. 5. Et adorandus tamen est: Quod fuerit Diuinitati vnitus.

Vulnera ea dicuntur Petra.

II. Vulnera ea mira habent nomina in Scripturis. 1. Cant. 2. *Veni columba mea, in foraminibus petræ, in cauernis maceriæ*: Hebræi vertunt: *in ciuitatibus rupis.* 2. Simile pene est, quod Moysi videre cupienti faciem Domini, dicitur Exod. 33. *Est apud me locus; & stabis supra petram, & transibo: & abscondam te in foramine petræ; & manu mea protegam te.* 3. Simile Isa. 2. *Ingredere in petram; & abscondere in fossa humo à facie timoris Domini.* *Petra*, est Christus: *fossa, humus*, eius humanitas. 4. Ps. 103. *Montes excelsi ceruis, & petra refugium erinaceis*, q. d. Iusti in Deo, Deique attributis quiescunt meditandis: ad peccatores in Vulneribus Christi.

Cornua.

Eadem dicuntur Abac. 3. *Cornua in manibus eius, ibi abscondita est fortitudo eius.* Est enim in Script. *Cornu* signū fortitudinis. Vt Ps. 74. *Nolite extollere in altum cornu nostrum.* Psal. 111. *Cornu eius exaltabitur in gloria.* Vicit in humana infirmitate Dominus: signa gerunt victoriæ pedes, manus, ac latus. Tuque *in his vinces.*

Fontes.

Dicuntur etiam *Fontes* 1. Isa. 12. *Haurietis aquas in gaudio de fontibus Saluatoris.* Hebræi legunt: *de Visceribus.* Ex his bibe salutem ô Samson, pugnando lesse. Nec enim paulo sunt salubriores; quam tuæ ex mandibula aquæ. 2. Hos fontes obturare, vel incidere nititur Dæmon: & Holofernes obsessor Bethuliæ, *Iudith. 7.*

Sculptura.

3. Vt Philistæi. *Gen. 26.* puteos Abrahæ filio Isaaco obstruxerunt, lapidibus opletos. Sic, &c. Dicuntur *Sculptura.* Zach. 3. *Super lapidem vnum 7. oculi sunt: Ecce, ego cælabo Sculpturam eius*, ait *Dominus exercituum.* Id est, ait S. Hier. in Comment. *Vulnera eius.*

PARS VI.

Quæ causa vulnerum Christo retentorum?

1. Gloria Christi.

CVr *voluit Dominus vulnera retinere?* Causa. 1. S. Th. p. 3. q. 54. art. 1. Et Opusc. 60. c. 22. in Luc. 24. *Vt in perpetuum gloriæ suæ triūphum circumferret.* 1. Nam S. Chrysost. putat, vulnera reliquo corpore fuisse lucidiora. 2, Ita militi cicatrices sunt gloriosæ: vt testes fidi animi, ac virtutis.

2. Fides resurrectionis.

Causa 2. Vt fidē nostrā de resurrectione astrueret, contra istud Philosophicū. *A priuatione ad habitū non datur regressus*: At omnium priuationum maxima est mors: Ideo resurrectio naturaliter, vt nec doceri; ita nec credi facile potuit: nisi ex dante Deo.

Difficilis captu & creditu est.

1. Ea propter Paulus Athenis diligenter audiebatur, quamdiu de cultu Dei perorabat: at mox, vt de resurrectione meminit, exsibilatur vti nouorum dæmoniorū assertor. *Act.* 17. 2. Quin, cum mulieres afferrent, resurrexisse Dominum; Luc. 24. *Visa sunt ante Apostolos sicut deliramentum verba ista, & non crediderunt.*

3. Hinc Conc. Nicænum Symbolo addidit hæc: *secundum Scripturas*: ex Apostolo. 1. Cor. 15. *Resurrexit tertia die, secundum Scripturas.* 4. S. Aug. articulum de resurr. appellat *Veram & propriam Christianorum Fidem.* Est enim ea euidens Diuinitatis indicium.

P Hinc

Hinc Sunamitis videns ab Elisæo filium suum resuscitatum ait, 4.Reg.4. *Nunc scio quia vere Propheta Dei es tu.*

3. Spes in Mediatore.

3.*Causa.* Vt nostra hinc spes firmetur. Irato enim patri ea pro nobis repræsentat IESVS.1. Viator voce orabat: Ioan.17. *Ego pro eis rogo;* Hebr.5.*cum lachrymis & clamore valido.* Quin & ipso sanguine fuso: Hebr.12. *Accessistis ad sanguinis effusionem, melius loquentem, quam Abel.* At modo à voce, à lachrymis quia abstinet: Vulnera exhibet. *Quorũ vis quanta non Patri est? quanta reuerentia?*

Efficax ratio placandi Deum per vulnera Christi.

2. Vt Antipater, Herodis Ascalonitæ infanticidæ frater: (ceu refert *Iosephus Ant. Iud.*) Cæsaris Augusti deditus obsequio, militans aduersa vulnera tulit plurima. Demum proditionis accusatus, noluit Oratorē; ipse dicta die adest: Cæsari pectus suum nudans, ait. *Non sunt hæc proditionis; sed fidelitatis indicia, maxime Cæsar.* Hic spectaculo motus, ipsum amplectitur: absoluit: & arctius amat, quam vnquam dolens iam spectatam viri fidem in discrimen adduci. Quid igitur non valebunt apud Patrem vulnera Christi?

3. Ideo fidenter 1. Ioannes 2. *Aduocatum habemus apud Patrem, Iesum Christum.* 4. Et S. Bern. *Mater ostēdit Filio pectus & vbera: & Filius exhibet latus & vulnera; quomodo ibi poterit esse repulsa; vbi tot concurrunt charitatis insignia.*

Quomagis adorāda nobis.

Iam vero Vulnera istius tantæ charitatis quam apud nos vim habere par est?

1. Si enim 2.Reg.15. *toto corde vniuersus Israel sequebatur Absalonem;* quod sub portis benignè ius cuique diceret, causasque audiret: quanto magis nos Christum, causas nostras peragentem? 2. Etenim Act.10.v.42. *Ipse est constitutus à Deo Iudex viuorum, & mortuorum.*

4. Indiciū amoris Iesu.

4.*Causa.* Seruatorum Vulnerum est, vt suum in nos Amorem testaretur: vtq; nos ad redamandum proliceret. 1. D.Th.p.3.q.54. *Vt sua morte redemptis quam misericorditer sint adiuti, propositis suæ mortis indicijs insinuet.* 2. Conclaui intus exæstuante, fenestræ aperiuntur: Intus amore Dominus æstuabat: corpus vulneribus præbet apertum; vt testetur ardorem.

3. Vulnus lateris S.*Aug.lib.15.Ciu.c.26.* cōfert fenestræ in Arca Noachi, per quam emissa columba fuit; Promanauit & Ecclesia de Christi latere. *Hist. Scholastica cap.32. in Gen.* ait vitreā eam fuisse, lumini admittendo. Etsi Hebræi quidā lapidem fuisse pretiosum dicant, instar Pyropi lucentem. Quicquid id fuerit: ista Vulneri lateris aptissima quadrāt, per quod Dei misericordia clarissime transparet, immensaq; charitas.

4. *Rupertus* quoque *Tuitien.l.3.in c.10.Regum:* Vulneri lateris applicat templi Salomonici ostium vnicum laterale. Nam & Christi corpus templum est Diuinitatis.

3. Gloria ex humilitate.

Causa 5. Quia Dominus plus gloriatur in signis humilitatis suæ, quam gloriæ. Vt & nos humilitatem discamus. 1. Nec enim se iam exhibuit gloriosum, vt in Thabor: sed humilē, vulneratum. 2. Saulem quoque prosternens, *Act.9.* humili nomine, non alio magnifico vsus est: *Ego sum Iesus Nazarenus, quem tu persequeris.*

3. Similiter & Angeli: Marc.16. *Iesum quæritis Nazarenum Crucifixum.* 1.Cor.2. *Nos autem prædicamus Christū, & hunc Crucifixū.*

Præfigurata.

1. Ita filij Iacob coram Pharaone; (vt dicere potuissent: fratres sumus tui Vicarij, abnepotes Abrahæ) maluerunt tamen, Iosepho monente dicere, *Viri pastores sumus,* Gen.47.2. Sic Isaias c.11. de ortu Messiæ locuturus, orditur ab humili: *Egredietur virga de radice Iesse.*

3. Ita & Dauid ad summa quæq; euehēdus, his se humiliat: 1.Reg.18. *Quis ego sum: aut quæ est vita mea, aut cognatio patris mei in Israel vt fiam gener regis?* Præclarus suā hodie Christus demissionem ac modestiā, nobis in exemplum, testatam fecit, & spectatam.

DOMI-

DOMINICA II. POST PASCHA.

Ego sum Pastor bonus, Ioan. 16.

NVm. 16. & 17. Litem de summo Sacerdote inter Mosen, (qui Aaronem designabat) & Core, Datan, & Abyron Moysen nolentes, ortam Deus sic composuit: Iussit tribuum XII. Principes singulos singulas virgas in Tabernaculum inferre; Cuius mane floruisset virga, eũ placere Deo. Floruit, fronduit, amygdalinumque fructum extulit Aaronitica virga. Ita de vero Pastore, seu Messia, lis erat Christum inter, & Pharisæos. Hi ex præscriptione pastoralem sibi vendicabant honorem: At Dominus eum se à Patre iam accepisse docebat: & dicebat: *Ego sum Pastor bonus.*

De quo nos

I. *Quam multis Sacer sit periculosus Honor.* II. *Quod verus Pastor sit Christus.* III. *Veri cuiusque Pastoris proprietates.* IV. *Dotes Pastoris boni generatim.* V. *Eiusdem dotes quadam singulatim.* VI. *Pastoralis Regiminis partes ac munia.* VII. *De mercenario.*

PARS I.

Quam multis Sacer sit periculosus Honor.

[Onerosus.] I. *ONus est, non tam honos, Prælati potestas,* ait S. Greg. Et Conc. Trid. *Onus Angelicis humeris formidandum.* 2. Veruntamen. 1. Tim. 3. *Qui Episcopatum desiderat, bonum opus desiderat.* 3. Interim Regis Agesilai responsum obtinet, apud Plut. *in Apoph.* cũ sciscitanti: *Quæ in optimo Principe excellerent:* sic ait: *Principis est, non mollitia, sed temperantia & fortitudine priuatis antecellere.* Quanto amplius Sacri id Antistitis est?

[Ecclesiasticus honos imprimis.] Omnino graue est onus Ecclesiasticus honos. 1. Hinc Dominus, *Isa.* 22. summo Sacerdotio priuaturus Sobnam, idque in Eliachim translaturus, ait: *Dabo clauem Domus Dauid super humerum eius.* q. d. Tam grauis est, vt non manu geri, sed vix dum succollari queat. 2. Idem Isaias, *c.* 9. de Messia Principe Sacerdotum loquens, ait similiter, *Factus est Principatus super humerum eius.* Vt nec Messiæ manus clauium ponderi sat sint ferendo. 3. *Sed & gigantes gemunt sub aquis.* Iob. 26. Id est, vt vult Rodulphus Flauiensis; *Potentes huius sæculi, sub prouidentia & gubernatione temperati.* Ecclesiastica vero dignitas, etiam abyssus aquarum est.

II. Pericles, quoties togam magistratus sumeret, Senatum aditurus; exhorruit officium, & aiebat sibi: *Attende tibi Pericles: Liberi sunt, quos regis, Græci sunt, & Athenienses.* Sic Plut. in Politicis. Quid dicere, & cogitare par, Pedum sumentes? Nec enim Græcos habent; sed Animas. Bene Martialis ad amicum: *1. Est Sollicitus.*

Quæris onus magnum, magnum dum quæris honorem.

2. Rhamnus, *Iud.* 9. in arborum Regem euectus, & sibi, & istis exitio fuit. Ipse namque flammis correptus accendit & arbores cæteras. *2. Perniciosus sæpe.*

3. Verissime S. Isidorus l. 3. de sum. bono. *Quanto quisque in superiore constitutus est loco, tanto maiori versatur in periculo.* Quis autem policitus honor est præ Ecclesiastico? Huius gradus infimus, istius est summus. *3. Periculosus.*

4. Quare, vt S. Bern. Epi. 42. *Si tentatio est vita hominis cuiusque super terram, quantis, putas, periculis patet vita Pontificis?* Audi. *Si ego, inquit, in cauerna latens, & sub modio fumigans, tamen ventos euitare nequeo, & instar arundinis huc, illuc agitor: quid persona super mõtem, super candelabrum posita?* *4. Tentationum campus.*

5. S. Greg. in Ps. 72. istud, *Deiecisti eos, dum alleuarentur*: de Prælatis ambitiosis exponit: quos euectos eo ipso deijci putat. O quot *tolluntur in altum, vt casu grauiore ruãt?* vt canit Claudianus. *5. Ruinosus.*

6. Quare Deut. 22. *Cùm ædificabis domum nouam,* dignitatem, *facis murum tecti per circui-* *6. Eo sit cautior.*

circuitum, murum virtutum: *ne effundatur sanguis in domo tua*: ne sequatur animarum damnatio.

7. Doctus exemplo. 7. Heli summus Pontifex, 1. Reg. 4. de sella resupinatus ceruicem fregit. Casus plurium animabus hodie frequens pastorum magis nomine, quam re.

PARS II.

Verus Pastor Christus.

Verus pastor nullus. I. ANte aduentum Christi dispersus grex hominum pastore carebat. 1. Hinc Michæas propheta coram Rege Israël, 3. Reg. 22. *Vidi cunctum Israel dispersum in montibus, quasi oues non habentes pastorem.*

2. Quod Moses miseratus sic orat, Nu. 27. *Prouideat Dominus Deus spiritum omnis carnis, hominem, qui sit super multitudinem hanc, & possit exire, & intrare ante eos: Ne sit populus iste, sicut oues absque pastore.*

Christus promittitur. Exoratus Dominus Pastorem verum promittit, 1. Ezech. 34. *Ego saluabo gregem meum, & non erit vltra in rapinam: & suscitabo super eos Pastorem vnum, qui pascat eas.* Vbi S. Hier. ait; ea de Dauide accipi non posse; vt, iam diu mortuo. 2. Exposuit autem Apostolus, Hebr. 13. *Deus pacis eduxit de mortuis Pastorem magnum ouium, in Sanguine testamẽti æterni, Dominum nostrum Iesum Christum.* Eũ, qui dixit: *Ego sum Pastor bonus, promissus.*

Expectatur auide. 1. Ipsum Sponsa videre ardebat. Cant. 1. *Indica mihi, quem diligit anima mea, vbi pascas, vbi cubes in meridie, Ne vagari incipiam post greges sodalium tuorum.* 2. De ipso Michæas c. 5. *suscitabimus super Eum septem Pastores, & octo Primates homines.* Vbi vult Hier. S. Trinitatem loqui de tam eximio Pastore, vt in eo prisci pastores sint resuscitandi 7. præcipui; Abel, Abraham, Isaac, Iacob, Ioseph, Moyses, Dauid. Primates Duces 8. Iosue, Caleb, Othoniel, Ahor, Baraac, Gedeon, Iephthe, Samson. Hos Iesus æquitate & strenuitate illos vigilantia vicit. Bene igitur: *Ego sum Pastor bonus.*

Maximus omnium.

II. In bono Pastore tria necessaria. 1. Laborum, & molestiarum patiens constantia. Nam pastorale officium ab quot curis est anxium? Iacob apud socerum, Gen. 31. *Die, noctuque æstu vrebar, & gelu, & fugiebat somnus ab oculis meis.* 2. Odium ei & bellum cum lupis est 1. Reg. 17. qui exemplo Dauid: erat Vrsi vel Leonis percussor. 3. Gregem sic pascat, vt is grandescat pinguedine, & numero: & oues morbidæ sanentur, vel separentur, Sic Luc. 2. *Erant custodientes vigilias noctis super gregem suum.* At hæc in Christo: ergo *Pastor bonus.* — *Requisita in Pastore tria.*

Illius idea viua. De eo Nathan corã Dauide, 2. Reg. 12. qualis ouem tractet. *pauper habebat ouẽ paruulam, quam emerat, & nutrierat, & creuerat apud illum cum filiis eius, simul de pane illius comedens, & de calice eius bibens, & in sinu illius dormiens erat que illi sicut filia:* At de se Christus in Ps. 87. *Pauper sum ego, & in laboribus à iuuentute mea.* Vnica ouis ei erat humana natura: centesima hæc, ab eo quæsita diu. Hanc suo corpore & calice nutriuit: in sinu suo eam hypostatice sibi vniuit. Fiat igitur oro, quod 1. Pet. 5. *Cum apparuerit Princeps Pastorum, percipietis immarcessibilem coronam.* Tu me pasce Pastor bone Iesu!

PARS III.

Veri cuiusque Pastoris proprietates.

BOnum pastorem reperire, hic labor. Matth. 27. *Quis, putas est fidelis seruus & prudens, quem constituit Dominus super familiam suam, vt det illis cibum in tempore?* Vbi S. Chrys. *Quærit Dominus, ait, non quasi ignorans: sed innuere volens huius rei difficultatem, & raritatem.*

At innuit quoque tres proprietates Pastoris. *Primam*, Fidelitatem 1. oris in verbis, quibus manus consonent. Alioquin est bilinguis; Atqui Eccl. 5. *Denotatio pessima super bilinguem.* 2. Et cordis: Ne hoc ab — *Proprietates tres Pastoris boni, 1. Fidelitas.*

ore discordet. Qui secus, is *in ore suo pacem cum amico loquitur, & occulte ponit ei insidias.* Iere.9.3. Et operis. Ne, vt *inimicus homo, superseminet Zizaniam.* Matt. 13. Neue sit, vt isti, *Isa.* 1. *Principes tui infideles omnes diligunt numera: sequuntur retributiones.*

Humilitas. *Secundam* Humilitatem innuit vox *Servus.* Vt & se tanto honore ducat indignũ: & præstet affabilem. 1. Eccl. 32. *Rectorem te posuerunt? Noli extolli. Esto in illis, quasi vnus ex ipsis.* Sin': iam talis erit euectus, vt ruat: aut per eum subditos Deus puniat. Meminerit is huius Sap. 6. *Iudicium durißimum his, qui præsunt, fiet.*

Te exitus vanitas. 2. Iesus cauit, & exemplo cauere docuit Nam *Matt.* 4. Spiritu bono ducebatur in desertum ad orandum, ieiunandum: &c. At malo reducitur in mundum, in montem vanitatis mundanæ adq; summa honorum Ecclesiasticorum fastigia; & in Templi quoque pinnaculum. Ita quidam spiritu incipiunt, sed carne consummant, etiam Religiosi.3. Ita Saul 1. *Reg.* 15. humilis primum, iam vero Rex, fit grauis multis; inobediens Deo; arreptus à spiritu nequã; persecutor iusti Dauidis. Ita quidam Pastores, &c. Quare Eccl.3. *Quanto magnus es te humilia in omnibus: & corã Deo inuenies gratiã.*

Prudentia. *Tertia* proprietas Pastoris est: *Prudens.*

1. Si omnibus dictum, Matth.10. *Estote prudentes, sicut serpentes:* certe in primis Pastori talium. Nam 1. Tim. 3. *Si quis domui suæ præesse nescit, Ecclesiæ Dei quomodo diligentiam habebit?* 2. De talibus S. Bern. li. de considerat. *Rex fatuus in solio, est simia in tecto, quæ nihil componit vel vnit, sed quod compositum est, dissoluit, & diuidit.* 3. Salomon 3. *Reg.* 10. *v.* 22. quotannis classe in Tharsis missa, præter aurum & argentum, pauones etiam, & simias aduehebat, Et *Ecce plusquam Salomon hic, Iesus,* Matt. 12. Cuius in naui, Ecclesia, ô quot pauones, & simiæ? 4. Quorum, (vt Roboam suorum consiliariorum, 3. *Reg.*

Ne causa sit ruina.

12.) consilijs pessum it Ecclesia. Præsertim si iuniores sint quorum *in corde stultitia colligata est.* Prou. 22. Tribus istis Proprietatibus pastoris addo quartam.

Quarta proprietas, *Paternitas:* Vt sit, *quem constituit Dominus super familiam suam*, qui Ecclesiæ magis, quam domui suæ præesse sciat, ac velit. 1. Sin': audiat S. Greg. *Tot occidimus, quot ad mortem quotidie tepide & tacentes ire videmus.* 2. *Ezech.* 33. edicit Dominus negligentiæ pastorum, se de eorum manibus sanguinem pereuntium repetiturum. *4. Paternitas solicita.*

Vnde liquet, Pastores socordes, & (hocque magis vecordes,) esse animarum peremptores, 1. Virulenta pascua eis præbendo vitâ improbâ & doctrinâ vel parum sanâ, aut frigidâ. 2. Necessaria eis subtrahendo Concionum statarum, Sacrorum, &c. 3. Ad impunem subditorum vitam conniuendo. Vt sub tali sint, vt Iudic. vlt. *In diebus illis non erat Rex in Israel: sed vnusquisque, quod sibi videbatur, hoc faciebat.* *Mali Pastoris actus.*

At non sic boni Patres familias Ecclesiastici? Sed vti, *Exod.* 25. iussum fuit Pontifici, *Pone super mensam panes* quotidie recentes: Sic oues ipsi recentibus quotidie pascunt. Gnari illius S. Aug. l. de XII. Abusibus. c.10. quod *Abusus mundi vltimus sit negligens Prælatus.*

PARS IV.

Dotes Pastoris boni generatim.

CElebres in Script. Pastores tres. Iacob in lege naturæ, *Genes.* 31. omnia perpessus pro soceri grege. Dauid in lege scripta. Christus in lege gratiæ. Quibus inspectis plurimæ dotes boni Pastoris conspiciuntur: & necessariæ, 1. Earum elenchus est Hebr. 7. *Talis decebat nobis vt esset Pontifex, Sanctus, Innocens, Segregatus à peccatoribus, Excelsior cælis factus.* Hę cui absunt, is mercenarius est.

2. Quare quod ab pio Rege Iosaphat,

2. *Paral.* 19. Suis olim, id nostris hodie dicitur Sacerdotibus. *Videte, quid faciatis, non enim hominis exercetis iudicium, sed Domini: Et quodcunque iudicaueritis, in vos redundabit. Sit timor Domini vobiscum, & cum diligentia cuncta facite. Non est enim apud Dominum Deum iniquitas, nec personarum acceptio, nec cupido munerum*: Quæ sunt apud mercenarios.

3. Moysi, Prælatos cõstituturo, sic ab Iethro socero consultum est; Exod. 18. *Prouide de omni plebe Viros Potentes, ac Timentes Deum, in quibus sit Veritas: ac qui oderint Auaritiam.* Belle! Beatus Præsul, qui hæc intelligit, & facit. Is verè electus est Domini, & à grege plebis egregius.

4. Mementote igitur illius Iehu Regis, 4. Reg. 10. *Eligite meliorem, & eum, qui vobis placuerit, de filijs Domini vestri, eum ponite super solium.*

5. Sumite exemplum ab Saule, vt cunctis maiore, sic & meliore. 1. Reg. 10. *Ecce videtis, quem elegit Dominus: quia non est similis illi in toto populo.* De mercenario autem dixeris; Isaiæ 24. *Vt populus, sic sacerdos.*

PARS V.

Pastoris boni Dotes quædam singulatim.

Pondus officij. I. PONdus dignitatis pastoralis sic innuit Dominus. Exod. 28. *Portabit Aaron nomina eorum omnium tribuum, coram Domino super vtrumque humerum*: ob ponderis supportationem, & muneris recordationem. Non autem gemmas, non diuitias portabit: sed nomina singulorum, curas, ærumnas eorum, & pericula.

Prælatis ista cordi sunto. 1. Cura peruigil ouium. Hac causa 3. Regum 6. *Omnes parietes templi per circuitũ sculpsit Salomon varijs cælaturis Cherubin, & palmis.* Pagninus vertit, *cælaturis fundarũ.* Vt vndiq; occurrentes oculi Sacerdotis fundæ pastorales, eũ officij commonefacerent: & Cherub. quidẽ, scientiæ; palma constantiæ submoneret.

2. Ideo duo tantum verba hæc in Rationali inscribi iussa: *Vrim, & Thumim*, id est, *Scientia & veritas.* Duo hæc orbitæ sunt, aut rotæ currus Ecclesiastici. *2. Scientia & Veritas.*

3. Quidam sibi regem optantes aiebant, Isa. 3. *Vestimentum tibi est* Virtutum; *Princeps esto noster. Ruina autem hæc sub manu tua.* Tu vero succurrere poteris ruinæ. At ijs responsum est: *Nõ sum medicus*; vt delictis aliorum succurram: *& in domo mea non est panis* doctrinæ, *nec vestimentum* charitatis: *Nolite me constituere Principem populi.* Sapienter! At paucorum est hodie honorum fuga similis; quin ambitio frequentior mendax, ab ijs se instructissimam simulando. *3. Honoris fuga.*

4. Quid, quod *Apoc.* 1. Angeli oculos flammicantes significare Pastoris scientiæ fulgorem: pedes vero æneos, patientiam infractam, aiunt interpretes? *4. Constantia.*

5. Sicut & animalium oculi rutilantes, (quæ Ezechieli visa, *c.* 1.) & planta eorum pedis vituli: ijdem esse pastores volunt Peruigiles, ac Laboriosos. *5. Laborũ patientia.*

6. Similiter Candelabrum aureum, *Exod.* 25. fideles sunt ouiculæ; lucernæ eius aureæ; Præsules sunt. Itaque præluceant, vitâ non minus aurei; quam oues. *6. Vita exemplaris.*

II. Accedat misericordia. 1. Alexandrum monuit Aristoteles: *Noli esse crudelis circa delinquentes; sed flexilis ad parcendum: & semper de futuris cogita.* Ideo pastor esto pater. 2. Vt feceris; sic fiet tibi, Dauidicus pastor. Audi: Ps. 39. *Non abscondi misericordiam tuam, & veritatem tuam à concilio multo. Tu autem Domine, ne longe facias misericordias tuas à me.* Quare à clementia, & compassione sis præstans. 3. pareas monenti M. Antonium Ciceroni in Philip. Ne *ignorans verum iter gloriæ, gloriosum putes, te vnum plus posse, quam omnes: & metui ciuibus tuis, quam diligi malis.* 4. Enimuero Arca Dei Episcopus est: gerat in se tria: *Manna* misericordiæ, & placidæ exhortationis ad bonos; *Virgam* pa- *7. Benignitas cõpatiens.*

ternæ correptionis in discolos: *Tabulas Decalogi*, sapientiæ & discretionis, Sic S. *Greg.* l.20.*Mor.*

8. Mansuetudo. 8. Isaias c.16. Pastorem petens orat: *Emitte Agnum Domine Dominatorē terræ.* Quid? Agnus dominetur leonibus, lupis &c? Et vero is *in patientia sua poßidebit animam suam;* & sibi commissi gregis: Luc.21. *Et vincet in bono malum.* Rom.12.6. Quid? Vel in igne currus ecclesiasticus abripiatur licet: tamen pastor is talis tutò sit auriga eius, cui acclametur. *Pater mi, Pater mi!* 4. Reg.2. Adeo Pastori necessaria bonitas & mansuetudo est!

9. Cognitio sui. 9. Vnde sic monet Gal.6. *Fratres si præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto; Vos qui Spiritales estis, huiusmodi instruite in spiritu lenitatis: Considerans teipsum; Ne & tu tenteris.* O salubre præceptum hoc: *Considera teipsum!* Hoc est illud cælo lapsum, & valuis Delphici affixum γνῶθι σεαυτόν: prisca fingebat fabulositas.

10. Seueritas iniqua. III. Huius negligentes sic priscis pingebantur. Vir erat Sphæram orbis in manu intuens fixis; at à tergo gerens speculum. Talis, qui, se neglecto, aliena scrutatur inanis. Sui autem immemores, vt plurimum in alios sunt crudeliores, & in eos cernunt acutum, ceu serpens Epidaurius: vt vix tolerari queant. Tales præsertim, qui ex humili surgunt. Vnde Claudianus:

Asperius nihil est humili, cum surgit in altum.

11. 2. Refert *Domin. lib. de stigmat.* Princeps quidam Italus dure premebat subditos. Hi ad eum legarunt idoneum, arte medicum: qui causam ageret populi apud Principem. Is metnens sibi, reperit modum. Obtulit sertum è basilico herba, nomine populi: & hoc tantum. Nescienti quid vellet sertum, poscentiq;, legatus exponit: Quale sertum ait: talis populus tuus. Herbam si molliter hanc teras: fragrat gratum: at si conteras: fœtet, & viperas progignit. Hoc caue: istud age cū subditis. Dixit simul persuasit. Ideo hi Ethnici erunt iudices nostri.

3. Quod Esau, *Gen.27.* exclusus primogenituræ benedictione fuit: causa, in cæteris, etiam hæc erat: quia manus habebat à pilis asperas: læues Iacob. Huius, non illius, similes sint manus Prælatorum: nequaquam asperæ. Qualia iuniorum erant consilia data Roboæ regi. 3. *Reg.12.* *Caret benedictione Dei.*

PARS VI.

Pastoralis Regiminis partes ac munia.

I. RIgorem tamen benignitati inspergant. 1. Ad oleum suæ Vnctionis, acetum subinde addant lotionis. 2. Ita. 3. *Reg.7.* in basibus Templi erant boues placidi, Cherubin scientifici: at & leones quoque irati. 3. Ezec.1. *Quatuor facies vni, & quatuor pennæ vni* Pastori sunto. Facies bouis, tolerantiæ onerum: Aquilæ, prouidentiæ: Leonis, seueritatis: Hominis facies, humanitatis indicium est. *Rigor disciplinæ temperatus.*

4. In Emblemate Martiani Capellæ id intuere. Finxerat Solem in curru, quatuor vasa manu præferentem. Primo vasi ferreo nomen erat *Caput Vulcani:* ex quo flammæ, & fumi: Secundo argenteo nomen, *Risus Iouis,* ex quo Ver, serenitas, deliciæ: Tertio plumbeo, nomen, *Mors Saturni:* ex quo pluuiæ, grando, tempestates: Quarto vitreo nomen, *Mamilla Iunonis:* ex quo semina prodibant, vnde animalia gignebantur. *Cartharius li. de imag. Deorum*, id de quatuor temporibus anni interpretatur: Recte, Sed & apte accipias licet de Pastoris virtute quadruplici, iam dicta. *Virtutes 4. pastorales.*

Vel de hisce quatuor in Euangelio. Vult enim Dominus Oues 1. *Pasci,* vt à Boue, vel Mamilla Iunonis. 2, *Cognosci,* vt ab Aquila, vel Capite Vulcani. 3. *Defendi,* vt à Leone, vel morte Saturni. 4. *Congregari in ouile,* vt ab Homine, seu Risu Iouis.

Hæc ita præstitit Pastor bonus Iesus, vt

Animam dans pro ouibus. in passionem pro nobis rueret: ac demum in Cruce etiam viscera quasi in nos effunderet: vt 2. *Machab.* 14. Razias *Pater Iudæorum* dictus, non valens effugere, è muro se præcipitauit, crepuitq; medius. Inde in rupem præaltam excurrit, vnde viscera sua in populum spargens expirauit. Ita Iesus dum nequibat, quia nolebat, effugere manus Iudæorum, ac mortem: se dedit quærentibus eum, præceps inq; morté Crucis: Vnde rupto latere quasi viscera sua spargebat. Hinc Zacharias bene orabat. Luc. 1. *Per viscera misericordiæ, quibus visitauit nos oriens ex alto.*

1. Cognoscere oues. II. Cognoscat Pastor oues, in animabus. 1. Sic Gen. 2. *Formatis Deus cunctis, adduxit ea ad Adam; vt videret, quid vocaret ea.* Aspexit coram propius: & inspexit penitius: vt imponeret naturæ nomina quæque suæ conuenientius.

2. Mithridates, Rex ponti, & linguas suarum nationum callebat XXII. & singulorum militum nomina callebat ex memoria: Portentum memoris! At Pastor ait: *Qui Pastor est ouium, proprias oues vocat nominatim, & educit eas* Ioan. 10.

Residere apud oues. Id quemadmodum fieri potest? 1. Sic; vt Struthio sua excludit oua, solo scilicet intuitu assiduo. Adsit Pastor ouibus: & præsit, vt prosit. Cognoscat; vt cogat, ducat, flectat, arceat; defendat, laudet, culpet, puniat. 2. Angelus, *Apocal.* 1. in medio septem candelabrorum apparebit. Sic & *Concil. Trident. Sessio. sext. & tert.* iubet Residentiam personalem Curatis.

Non abesse. 1. Alioquin, dormiéte Domino in mari, *Matth.* 8. cooritur tẽpestas. 2. Moyse, *Exod.* 32. absente supra montem Sinai, à Deo ad idolum vituli apostatat populus; Non obstante, quod Vicariũ, & fratrẽ eis reliquisset Aaronem. Hodie, qui ob pluralitatem beneficiorum distractus Præsul, esse vult vbique; nusquam est. Hinc grex Talis est.

Cura animæ præcipua esto. III. *Bonus Pastor ponit animam suã pro ouibus suis.* 1. Sodomorum nequissimorũ Rex nequior laudatur; quod subditorum salutem præ opibus duceret. Dicebat is Abrahæ, *Gen.* 14. captiuorum vindici ex manu Regũ cæsorum; *Da mihi animas: cætera tolle tibi.* Ita velit bene Pastor bonus: vt is male.

Orandum pro Pastore. 2. Quin & suæ saluti ouiũ anteferat salutem. Sic Moyses *Num.* 27. dum è monte prospectaret terram promissam ante, quã moreretur, non petijt sibi vitam longioré, non ingressum in terram: sed *Prouideat Dominus hominem, qui sit super multitudinem hãc: ne sit populus Domini, sicut oues sine pastore.*

3. Certe Iacob, *Gen.* 33. cum fero Esau pari passu gradi nequibat; causabatur solam gregum curam; non suarum rerum aliarũ. *Nosti,* inquit, *Domine, quod paruulos habeam teneros, & oues, & boues fœtas mecum quas si in ambulando fecero laborare: morientur vno die cuncti greges.* Ita Pastor, rerum gregis satage; simul tua accurateris *Bonus* bene.

PARS VII.

De Mercenario.

Eius nota quatuor. I. **M***Ercenarius autem.* Tria hic prauorum genera pastorum: *Mercenarij; Fures; Lupi.* De his graphice Ezec. 34. *Væ Pastoribus Israel, qui pascebant semetipsos! Lac comedebatis; lana operiebamini: Gregem autem meum non pascebatis.* 2. *Quod infirmum fuit non consolidastis.* 3. *Quod confractum est, non alligastis.* 4. *&, Quod perierat, non quæsistis. Et dispersæ sunt oues meæ; eo, quod non esset pastor: & factæ sunt in deuorationem omnium bestiarum.* Quatuor culpat. 1. Fideles non confirmatos. 2. Peccatores non reductos ad sanitatem. 3. Hæreticos non informatos. 4. Infideles non adductos fuisse. Demum per Pastoris absentiam fieri licentiam; & hac oues deteriores: in prædam easdem.

Præfigurata. Hæc Deus per Zachariam populo sic ostendi iubet, Zach. 11. *Sume tibi vasa;* (mitram

tram pedum, &c.) *Pastoris stalti.* Hic cuiusmodi est! quæ agit? *Derelicta non visitabit; Dispersum non quæret: Contritum non sanabit: id quod stat, non enutriet: Et vngulas eorũ dissoluet.* Ad quæ Eusebius Emiss. ita scribit. *Mercenarius ille est Episcopus, qui in pascendis & regendis ouibus sola temporalia, & transitoria quærit.* Vt lucifugam noctuam, coruumque cadariuorum stridulam hirundinem.

Duo auium genera amant templa: Hirũdines; quæ nidificant, pullulant, garriũt. Et bubones, qui oleum noctu exsorbent. Illis boni: hic mali pastores similes. Vtrique autem sui quam dissimiles? *Duplices pastores.*

Moyses: *Exod.* 25. duos Cherubin collocauit supra Propitiatorium, qui hoc fixis intuebantur: Salomon addidit duos alios. 3. *Reg.* 6. sed qui ad ianuam templi respectarent. Pastores boni gloriam Dei: mali temporalia spectant similiter.

II. Mercenarius vero singulatim quis? *Proprie mercenarius.* 1. Qui Pastoratum acquirit simoniace: possidet ob lucrum auare; non residet proxime. 2. Iussit Dominus Moysi aram tabernaculi fieri in plano; noluit per gradus ad id ascendi, id est, per cognationem munera, promissa, &c. vt *Euseb. Emiss.* exponit.

Tituli talium in S. Scripturis sunt infames. *Tituli eius.* 1. Ezechiel: 13. *Quasi vulpes in deserto Israel, prophetæ erant.* Vt in vulpe nil vsui est, præter pellem: Ita præter habitum & nomen in quibusdam Pastoribus vix aliud. 2. Item c. 22. *Lupi rapientes prædam:* ob sitim honorum & opum. 3. Isa. 56. *Canes muti, non volentes latrare* ob ream similium scelerum conscientiam. 4. Ps. 17. *Vt lutum platearum delebo eos.* Quia vt populus, sic sacerdos lutulentus. 5. Ierem. 10. *Lignum est auro inuolutum.* Rom. 9. *Lapides offensionis & scandali,* ob indurationem in malis, dum etiam *gloriantur in rebus pessimis.* 7. 1. Cor. 13. *Aes sonans, aut Cymbalum tinniens.* Ob vitam doctrinæ diffinitam, S. Greg. in Ezech. *Scire Prælati debent: quia si peruersa perpetrant, tot mortibus digni sunt, quot ad subditos suos perditionis exempla transmittunt.* Hæc vero homicidarum est descriptio. Item S. Aug. l. de Pastoribus. *Omnis, qui in conspectu eorum, quibus præpositus est, malè viuit: quantum in ipso est, omnes occidit.* *Culpa talium.*

Proles Iobi in domo primogeniti, genialiter viuentes, opprimuntur ruina. *S. Greg.* ait; Pastores esse primogenitos inter Fideles. Itaque apud ipsos, qui ventri seruiunt; cum ipsis vna obruuntur ruina. Homo viuit, etsi cætera langueant membra manca, dummodo caput valeat: Ita Resp. si pastor valeat. *Pœna est interitus.*

Esto: Præsit talis domui suæ, & prosit: viuat in speciem fortunate: Attamen 1. vt ait Seneca: *Non faciunt equum meliorem aurea frena, nec hominem præstantiorem fortunæ ornamenta:* Nec pastorem autoritas, sed probitas. 2. *Apoc.* 16. Angelis phialas iræ Dei effundentibus, vnus suam effundit contra Solem: id est, Episcopum quemque animarum; qui, quod Sol in astris, id in hominibus est.

DOMINICA III. POST PASCHA.

Modicum & iam non videbitis me. Ioan. 16.

ESth. 3. Proposito ferali edicto Assueri de cæde Iudæorum, vna die complenda in Perside, ingens horum mœror fuit, & planctus. E contra Amani, qui autor illius, elata exultatio. At, postquam Esther intercessit, edictum fuit antiquatum; mœror in gaudium vertit publicum Hebræis: Amano autem gaudium in luctum, & exitium. Ita ex vno Iesu passo discipulis luctus; Iudæis gaudium erat: at vtrumque breue Nam eo rediuiuo, omnibus omnia in contrarium vtrinque verterunt.

Nos

I. *De fine hominis vltimo, denique medio ad finem.* II. *Quod, & quale ſit Modicum?* III. *Mundi gaudium quam ſit damnoſum.* IV. *Quam idem ſit lacrymoſum.* V. *Cur iuſtorum ſit, hic plorare.* VI. *De Phœbo poſt nubila.*

PARS I.

De fine hominis vltimo: deque medio ad finem.

I. OMnia *naturaliter bonum appetunt:* ait Ariſt. 1. Eth. & 4. Meta. 2. Et vero de hominibus Boetius *Omnis mortalium cura,* inquit; *diuerſo quidem calle procedit; ſed ad vnum tandem beatitudinis finem nititur peruenire. Eſt enim mentibus hominum veri boni naturaliter inſerta cupiditas: ſed ad falſa deuius error inducit.* 3. S. Aug. l. 3. de Trin. c. 8. *Ad appetendam beatitudinem natura compellit; Cui Creator indidit.* Ratio vnica: Quia beatitudo noſter eſt finis: propter finem autem agit omne agens. 4. Idcirco vetuit Deus, *Leuit.* 22. offerri ſibi cauda truncatū. Quod finem in omnem velit attendi, ac re ab ſe præſtari. 5. Hoc omiſſum ab Ieroſolymitanis deplorauit, Ierem. Thr. 1. *Sordes eius in pedibus eius; & non eſt recordata finis ſui.*

Finis igitur eſſe ſcopus debet omnium deſideriorū noſtrorum. Indicatur id in rotis apud Ezechielem c. 10. 1. *Quo ferebatur impetus ſpiritus, eo ferebantur & rotæ.* Spiritus erat finis rotarum, hic autem finis idem impetu trahit nos.

II. Sed cum ad hunc non perueniatur, niſi per medium ipſi aptum, ac proprium; noſtri finis ad Beatitatem medium eſt Mandatorum obſeruatio. Matt. 19. *Si vis ad vitam ingredi, ſerua mandata.* 1. Anguſta autem hæc via eſt non lata. Nam, Act. 14. *Per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum cœlorum.* 2. Idem hodie ſuis denunciat Ieſus: ſed addidit; *Triſtitia veſtra vertetur in gaudium.*

PARS II.

Quod, & quale ſit Modicum.

I. MOdicum, *& non videbitis me.* Vti pater, ita ſolatur filios Dominus ab vtili ipſorum: *Vado: ſed vobis parare regnum.* Inde *Modicum, & videbitis me.*

Iſtud *Modicum*, vt ſignificet triduum paſſionis; malo tamen ſignificatum eius de viæ noſtræ breuitate accipere, cum S. Aug. & plurimis alijs. *Modicum eſt vita.*

In iſto Modico *flebitis vos; Mundus autem gaudebit.* En legatum Teſtatoris, legatique partitio. Filijs & hæredibus fletum; gaudium Vernaculis reprobis & exhæredibus legat. At vtrumque breue. Æternitas ſequetur vtrumque, heu, diuerſa nimis. Ita & Abraham, *Gen.* 25. teſtamentum inſtituit bona ſua ſic partiendo, vt legitimum Iſaac hæredem faceret omnium ex aſſe: filijs autem concubinarum legaret mobilia, & temporalia. Chriſtus hic terrena terrenis, cœleſtibus filjs cœleſtia legat. *Et hoc mœſtum iuſtis.*

At mundani Modici quanta breuitas, & vanitas? 1. Iob. 20. *Laus impiorum breuis & gaudium hypocritæ ad inſtar puncti.* Punctum vel nec ſub ſenſum cadit: Gaudium cum præterijt, pro nihilo reputatur. *Mundo breue eſt funeſtum.*

2. *Solinus Polyh. & Abr. in Hex.* aiunt; Cygnum tota vita ſilere, mœrere: at morte vicina canere. Contra, Syrenem vita cātare, tota, ſub mortem luctu tabeſcere. Cygno iuſti, mundani Syreni ſimiles vitæ curſu. & & exitu. Hiſce Prou. 14. *Riſus dolore miſcebitur: & extrema gaudij luctus occupat.* *Simile.*

3. Imo, vt in Archiſynagogici, luctu *Matth.* 9. tubicines & citharœdi intercinebant: ita in mundo triſtia lætis miſta ſunt, Quin imo vnius in funere hi rident, lugēt iſti, Exempla docent. Condiſce periculo alieno.

1. *Balthaſaris aula* Regis delicijs, tripudijſque beata ſibi videbatur; at ecce, *Dan.* *Exempla.*

5. in-

5. interuenit manus in pariete scribens funesta, sequiturque mors Regis, & regni amissio.

2. In *aula Nabuchod.* Dan.3. hinc omnia personabant tibijs, & cantu, ad statuæ adorationem: ac inde fornax æstuabat; & neci addicebantur iusti. Talis talia miscet mundus. Adorat statuas in iubilo; homines deuorat incendio: At exitum sibi parat similem Nabuchodonosoræo.

3. Domus Epulonis, *Luc.16.* natat vino turget epulo, luxu diffluit, personat cantu: Omnia adsunt vni. At inde vni Lazaro desunt omnia, præter canũ beneficium, Sic in mundo popinæ, gurgustia, ingluuies, iubila: at breuia omnia. Iustis contraria.

4. Domus filiorum Iob epulis, & gaudijs exultabat: mox quassa ventis æquatur solo, fitque sepulcrum, quibus seruierat domicilium. Ita mundus, in quo, dum vt satyricus ait, Curios simulant, & Bacchanalia viuunt, mors in capita bacchantium conspirat. Vere Iob.21. *Ducunt in bonis dies suos, & in puncto ad inferna descendunt.*

Gaudium mundi.
1. Falsum.

II. Nihilominus *Mundus gaudebit*: Quo gaudio! 1. Falso. 1. Prou.23. *Ne desideres de cibis eius, in quo est panis mendacij.* Cibi eius sunt honores, opes, voluptates, vindictæ, &c. 2. Hæc num deerãt Dauidi? Et tamen ea non esuriebat, sed alia, vt diceret Ps.16. *Satiabor cum apparuerit gloria tua.*

2. Breue.

2. Breue gaudium mundi est. 1. Cum ipsa vita *sit vapor ad modicum parens*: Iac.4. 2. Et Seneca l.6. Epist.7. *Punctum est omne, quod viuimus, & adhuc puncto minus.* 2. Et Ps. 143. *Homo vanitati similis factus est, & dies eius, sicut Vmbra prætereunt.* 3. Psal.145. *Nolite confidere in Principibus, & in filijs hominum, in quibus non est salus. Exibit spiritus illorum: In illa die peribunt cogitationes eorum.* Ecquæ hæ sunt? Aurum, palatia, vxores, conuiuia, &c.

3. Somniũ.

3. Gaudium mundi est somnium. 1. Ps. 75. *Dormierunt somnum suum viri diuitiarum, & nihil inuenerunt in manibus suis.*

2. Nabuch. somniauit statuam auream, æream, ferream: Euigilat, nil videt: imo nec somnij meminerat, *Dan.2.* Talis hæc vita, mundique phantasmata. Ps.72. *Velut somnium surgentium, Domine, in ciuitate tua: Imaginem ipsorum ad nihilum rediges.* Et adhuc. *Mundus gaudebit?*

4. Noxiũ.

4. Gaudium hoc ô quam noxium est? Rom. 8. *Si secundum carnem vixeritis, morte moriemini. Si autem spiritu facta carnis mortificaueritis viuetis;* Ad carnem qui viuit, mundo seruit, seruiendoque perit. Et tamen *Mundus gaudebit.*

PARS III.

Mundi gaudium quam sit damnosum?

Carni & spiritui bellicosum est.

1. INfelix gaudium! Tu causa es: quod, Galat.5. *Caro concupiscit aduersus spiritum; & spiritus aduersus carnem:* quod corpus conspiret contra animam, appetitus contra rationem. 1. Inde lacrymæ, quod Prou. 29. *Qui delicate nutrit à pueritia seruum, postea inueniet eum contumacem:* Vide gaudium, quod corpori animam subijcit seruam.

2. Præposterum.

2. O præposterum facinus, ipsique aduersum naturæ, ac Deo! Hic dixit: Gen.4. *Sub te erit appetitus tuus, & tu dominaberis illius.* Vbi S.Bon.sent.dist.38.art.2.q.2. inquit: sicut familia sub nutu domini, ita animæ partes omnes sub vna ratione sunto.

3. Turpe.

3. Hinc *Arist.1.Polit.* ait. Corpus regi, regere animam debere. Qui autem mancipio dominium dat in Reginam, is mihi hominem ex homine exuit, hominis porro indignus nomine.

4. Damnosum.

4. Adam primus homo qualem hominẽ exuit: & qualem è paradiso extulit? Heu! quantum hic mutatus ab illo: Primus, Ps. 8. *Gloria & honore coronatus, paulo minoratus ab Angelis.* Secundus Psalm. 48. *Homo*

cum in honore esset, non intellexit: comparatus est iumentis insipientibus, & similis factus est illis. Fecit vnus pomi gustus; vt ex prænobili fieret homo plebeius, orbis Dominus fieret tribulorum colonus.

At est remediũ ab castigatione sui.

II. Sed quid ages cum appetitu nequam, & corpore subdito peccatis, ac animam aggrauãte? 1. Quod Angelus inquam cum pertinace colluctore Iacob. *Genes.* 32. Qui cum nollet Angelum dimittere, hic eum percussit in fœmore, vt neruo marcescẽte, claudicaret omni vita. Sis Angelus corpori ipse tuo percussor. *Castiga id, & in seruitutem redige* cum Apostolo 1. Cor. 9.

2. Ab sequestratione.

2. Imitare Saram, *Gen.* 21. Hæc Isaacum voluit sanctius institutum: at is ab Ismahele ad nefandum seducebatur ludum. Ergo hunc cum Agara domo eijcit in desertum. Tu corpus ad pœnitentiam adige: simul animam seruaueris ab deprauatione Ismahelitica. *Eijce Ancillam* carnem cum filio suo Concupiscentia. Sic mundi gaudia spernes: perque te licebit, quod *mundus gaudebit* infeliciter, breue hic: æternum isthic flebit.

Gaudium Mundi. 1. Obcæcat rationem.

O Cæcum, & excæcans gaudium! Rationem obtenebras: memoriam beneficiorum Dei extinguis. 1. Eccl. 5. *Non enim satis recordabitur dierum vitæ suæ; eo quod Deus occupet delicijs cor eius.* 2. *Non potest*, inquit S. Isidorus lib. de summo bono: *ad contemplandum Deum mens esse libera, quæ desiderijs huius mundi inhiat.* Væ gaudio tali. *Non potest*, ait. 3. Nam vt oculus puluere oppletus cœlum & astra tueri nequit: ita intellectus, mundi gaudijs dementatus, cœlestia. 4. Id sibi euenisse deplorat. Psal. 37: *Dereliquit me virtus mea, & lumen oculorum meorum, & ipsum non est mecum.* 5. Samson, *Iud.* 16. pellicio Dalilæ captus capitur oculis: Præsentius menti malum voluptas est.

2. Demẽtat sapientem.

Nec rationem solum obcæcat; sed & prudentiam adimit. Iob. 28. *Sapientia non inuenitur in terra suauiter viuentium.* Quia obbrutescere facit hominem. 1. Cor. 2. *Animalis homo non percipit ea quæ Dei sunt.* Quia Genesis 6. *spiritus meus in homine caro est.*

3. Priuat solatio diuino.

III. Vnde mundani aucupes gaudij, sunt extorres diuini solatij. Nam, Luc. 1. *Esurientes iustitiæ impleuit bonis: diuites* gaudiorum mundi *dimisit inanes.* 2. Iustus es Domine, qui Psal. 67. *Parasti in dulcedine tua pauperi Deus;* non diuiti. 3. Quamdiu superabat farina Ægyptiaca, *Exod.* 16. de cœlo non descendit manna, Defecit illa: hoc pluit. Et *Mundus* adhuc *gaudebit*?

4. Crucia in orco.

O gaudium! In quantum verteris tormentum? 1. Iob 12. *Tenent tympanum, & citharam; & gaudent ad sonitum organi, ducunt in bono dies suos, & in puncto ad inferna descendunt, &c.* Hic Apoc. 2. 18. *quãtum glorificauit se, & in delicijs fuit, tantum date ei tormentum & luctum.* 3. S. Greg. in serm. *Momentaneum est, quod delectat: æternum vero, quod cruciat.* 4. S. August. *Nulla maior insania, quam pro delectatione momentanea, perdere æterna gaudia; & obligare se ad æterna supplicia.* 5. S. Bernard. *Qui in delicijs huius mundi transigit vitæ suæ curriculum; similis est latroni, qui per prata florida ducitur ad suspendium.* Et tamen *Mundus gaudebit*?

1. Mundus est reprobus.

IV. Et quis cum mundo sciens prudensque gaudeat? 1. Quippe in quo. Ps. 13. *Omnes declinauerunt, simul inutiles facti sunt, &c.* 2. Qui Io. 12. *Iesum odio habuit.* 3. Qui *totus in maligno est positus.* 2. *Ioan.* 5. 4. Cum Iac. 4. *Qui amicus voluerit esse huius mundi; inimicus Dei efficiatur?* 5. Cum 1. Io. 2. *Qui diligit mundum: non est charitas Dei in illo.* Nam vt Regula Iuristarum habet; *Vere inimicus est, qui inimici amicus est.*

2. Est deplorandus.

Quare, vt phreneticus moriendo ridet flentibus amicis: ita mũdus; ita peccatores in phrenesi mentis: flẽtibus interim iustis. Sicut Iesus, Luc. 19. *fleuit super Ierusalem.*

Et vero causam flendi maiorem habent

iusti:

iusti: quam alij gaudendi.

Primo. Vt maleficus ab risu abstinet, dum feralem mortis sententiam expectat; ita in Deo iustus, ancipiti nouissimorum sollicitudine suspensus mœret: & tamen cupit dissolui, *Phil.* 1. 23. Absurdum faceret; qui in Vigilia paschatis lasciuiret: Atqui *vniuersum vitæ tempus, & ait* S. Bern. *vigilia est quædam solemnitatis magnæ, & æterni Sabbati, quod præstolamur in gloria.*

Ex dolis. *Secundo.* Cum omne, quod in mundo magnum, iucundum, volupe est; idem fucum redoleat: quis sanus secure gaudeat?

Percunctanti; quandonam sit vrbs fugienda? respondit Plato: *Cum lucra sunt minora sumptibus, & commoda incommodis, & probis plures improbi;* At in mundo talia. Nã, *Luc.* 5. *Totam noctem laborantes, nil cepimus:* Et Eccles. 1. *Stultorum infinitus est numerus:* Et Psal. 115. *Omnis homo mendax.* Quare fugiendus est mundus.

PARS V.

Mundi gaudium, quam sit lacrymosum.

ET *videbitis me.* Dulcis Iesus consolatur suos, vt *Gen.* 27. Rebecca Iacobum filium: *Fili, fuge ad fratrem meum Laban: habitabisq; cum eo dies paucos, postea mittam, & adducam te inde huc. Pauci dies erunt peregrinationis, & laboris tui.*

Causæ flendi. *Plorabitis, & flebitis vos.* 1. Nec causæ desunt Heraclitis pijs. 1. Peccata propria. 2. aliena. 3. Vitæ exilium. *1. Quia hic exiliũ.* Ergo Psal. 136. *Super flumina Babyl.* &c. 4. Incertitudo de felici vitæ exitu. 5. Dilatio gloriæ. Ideo Ps. 119. *Heu mihi, quia incolatus meus prolongatus est.* Ps. 41. *Fuerunt mihi lacrymæ panes die & nocte. &c.* Vbi *S. Aug. Quia si dulcis est patria; amara est peregrinatio, & hæc, tota die tribulatio.* 2. Ea de causa abstinuit à vanitate Raguelis filia Sara, Tob. 3. ait: *Nunquam cum ludentibus miscui me: neque cum his qui in leuitate ambulant, participem me præbui.* Optima turtur- *2. Multa corruptio.*

mundi fuga? Fuge late: defle mundi vesaniam. Quid hæc ad me, inquis? Animas perire, lædi Deum, triumphare infernum; hoc ad te. Si ames Deum, proximum, & te. Amicus quondam Solonis, vt prodit *Val. Max. l. 7. c. 2.* cum mortalium fleret infortunia Solon in turrim summam educto subiectarum Athenarum tecta ostendens; ait: *Cogita quot luctus sub his tectis fuerint, sint, & erunt? Mitte mortalium incommoda, tanquam propria deflere.* Haud scio, hic sapienter locutus fuerit; an iste fleuerit sapientius? Equidem huic dedero calculum. Solon tamen istud dicto commonet; Vrbes esse miseriarum, quanta hominum, collegia; Vnde inferos. Tanto etiam maiora flendi seminaria. *3. Multa miseria.*

II. Sed hoc æquiore sunt animo ferenda priuata, quanto præ his sunt, & plura etiam communia. Et hoc sensu recte suasit amico Solon. 1. Sicut & Demonax Orator, (vt *Erasm. lib. 8. Apoph.*) promittens flenti mortem defuncti filij, se hunc in vitam reuocaturum; tantum si ipse sibi tres ex omni hominum turba ostendere possit, qui aduersi nihil vnquam sensissent. Diu circumspicienti, ac frustra, ait: *Et quid igitur te crucias ob id, quod commune omnibus & fatale est?* *Tenenda tamen æquanimitas.*

2. Legislator Lyciorum sanciuit, vt *Seneca lib. de Consolat.* refert, si quando lugere quis velit, habitum muliebrem induat. 3. Diogenes, teste *Laert. l. 6.* interrogatus: quid sibi philosophia prosit? ait: *Vt nihil aliud, ad hoc ipsum, quod ad omnem fortunam paratus sum.* Quanto magis id Christiana disciplina dabit? *Non flendũ muliebriter.*

PARS V.

Cor iustorum sit, hic plorare?

1. PLorabitis, *& flebitis.* Vti Iusti omnes in hoc mundo. Et cur. Ne gratiarum dono superbiant. Ideo 1. Dauid: Psal. 118. *1. Vt humilientur.*

118. *Bonum mihi, quia humiliasti me.* 2. Paulus, 2. Cor. 1.2. *Ne reuelationum magnitudo extollat me, datus est mihi stimulus carnis meæ, Angelus Sathanæ, qui me colaphizet.*

2 Ne pluri- iusto fiant.

Secundo: Ne, iusto maior Sanctis honor habeatur tanquam semideis, vnde caute Apostolus de se ait 2. Cor. 12. *Parco autem: Ne quis existimet me supra id, quod videt in me.* Idcirco gloria Deo: nobis hic confusio, & tristitia, *Sic itur ad astra.*

3 Vt glorificetur Deus.

Tertio. Contristantur hic iusti, vt Virtus Dei in vilibus eius instrumentis fiat illustrior. 1.2. Cor. 12. *Sufficit tibi gratia mea: Nam virtus* (Dei) (hominis) *in infirmitate perficitur.* 2. Sane totam Ægyptum in admirationem Dei rapuere vel maxime cyniphes, muscæ, & ranæ immissæ. *Exod.* 8. Per tantula tantumque vexari posse populum. 3. Ab ipsis etiam Madianitis fuit adoratus Deus, sententia Theodoreti: quando innumeras eorum copias occidit per 300. metu semianimes viros duce Gedeone, *Iudic.* 7. Vicisse Deum constitit in paucis. Quid: quod Ioel. 2. ait: *Et erucæ fortitudo mea magna, quam misi in vos.* Ita per viles in speciem Deus sua patrat miranda. Sed illos tamen humiliari sinit, ac flere. Istas hactenus causas allegat *S. Chr. in ho.*

4. Vt constantia effulgeat.

Quarto. Id ideo: Vt iustorum perseuerãtia inuicta clarius illucescat: qua Deo, quasi gratis, deseruiunt. Hoc de Iob Satan obijcit. 1. *Nunquid frustra timet Deum? Nonne tu vallasti eum, ac domum eius, vniuersamq; substantiam per circuitum?*

5 Vt cœlestia plus suspirent.

Quinto: vt electi tanto ardentius ad vitã beatam aspirent. Sicut Iudæi in Babylonia captiui suspirabant ad Ierosolymam: Ps. 136. *Super flumina Babyl. illic sedimus, & fleuimus, dum recordaremur tui Sion.* Huc respexit Ro. 5. *Tribulatio patientiam operatur; patientia vero probationem; probatio spem* vitæ futuræ.

6 Vt dignoscantur

II. *Sexto.* Vt ex hoc signo veri amici Dei ab falsis discernantur. Spiritus est, qui à stemmate degenerat. At stemma nostrum Christus: hic fleuit, viamque Crucis tenuit. 1. Heb. 12. *Tanquam filijs vobis offert se Deus. Quis enim filius, quem non corripit pater? Quod si extra disciplinam estis, cuius participes facti sunt omnes, adulteri, & non filij estis.*

ab vernaculu Dei.

2. Rachel grauida inauditas passa conuulsiones natum appellauit Benoni filium doloris: at pater Beniamin, filium dexteræ, *Gen.* 35. Ita Ecclesia in tribulationibus Benones parit: quos tamen pater facit Beniaminos, à dextris Dei collocatos.

Filij dexteræ.

3. Bene igitur Aschylas Tragicus Gloriã appellauit filiam Laboris. *Beati* enim, *Qui lugent: quoniam ipsi consolabuntur.* Mat. 5.

Laboris & Gloria.

4. Nec Romani eo in loco triumphum agebant, vbi pugnando vicerant. Ideo & iusti hic pugnent flentes. 5. Petrus est reprehensus, *Matt.* 17. quod in die & loco Transfigurationis quæreret tabernaculũ requietis. Sic, qui in breui gaudio poneret domicilium.

Filij excussorum.

6. Arbores frugiferæ, non steriles, petuntur lapidib. Vnde Nucis querela est:

Nux ego iuncta viæ, cum sim sine crimine vitæ,
A populo saxis prætereunte petor.

At iusti sunt Psal. 1. *Tanquam lignum, quod plantatum est secus decursus aquarum, quod fructum suum dabit in tempore suo.* Impij autem sunt *arbores autumnales. bis mortuæ, &c.* & Psal. 72. *In laboribus hominum, non sunt, & cum hominibus non flagellabuntur.*

Agit cum ijs Deus, vt medici cum ægris, iam depositis assolent, his, quod libet, licere sinunt seu in victu, seu potu, at spei bonæ infirmis amara propinant, prohibent multa. 1. De hisce Ps. 76. *Potum dabis in lacrymis in mensura.* 2. Qui gustarat, fatetur medico, Ps. 41. *Fuerunt mihi lacrymæ meæ panes die & nocte.* O duram anangotrophiã! At salutarem.

Filij bonæ spei.

1. Elias, 4. *Reg.* 2. per turbinem raptus in cœlum fuit: Hoc qui optas, non illo mitiora

Sic itur ad astra.

tiora

tiora speres. 2. Maximi quique pisces, & optimi in mari salso natare, ac viuere solét, non in dulcibus ac sapidis fluminibus. Ita non in mundi delicijs, sed ærumnis circumferuntur Electi.

Pars VI.

De Phœbo post nubila.

Tristitium consolatio. 1. **T**Ristitia vestra vertetur in gaudium: Adeo breuis erit illa, hoc æternum. 1. Eo se missum ait Isa. 61. *Vt prædicarem Annū placabilem Domino; & Diem vltionis Deo.* Ecce pro die tribulationis, annus dabitur consolationis. 2. Id spectauit idem c. 40. dicens; *Quis mensus est Pugillo aquas* afflictionum, *& cælos* gaudiorum *Palmo ponderauit?* 3. Hoc Dauid isthoc expressit, Ps. 83. *Melior est dies vna in atrijs tuis super mille. ideo Elegi abiectus esse in domo Domini magis: quam habitare in tabernaculis peccatorum.* *Magnitudine eorum beatorum.*

Et dulcedine oblivionis oppressarū. Tantæ sunt cœlestes dulcedines, vt vel gustatis ijs, dicere queas. Isa. 65. v. 16. *Obliuioni traditæ sunt angustiæ priores.* 2. Ioseph, Genes. 41. post multos perpessos casus, iam Dominus Ægypti hanc à Deo sibi gratiam collatam prædicat: quod *obliuisci me fecit Deus omnium laborum meorum, & domus patris mei.* Eadem tribulati Sācti donantur obliuione. 3. Abisai. 2. Reg. 19. iniuriarum Regi factarum ab Semei memor erat: at immemor Dauid: Nam hic die inaugurationis suæ hilariter sic ad eum: *Non morieris. Non est hic dies: vt in eo sit memoria priscorum malorum.* Potuit hoc Dauid amore terreni regni: cœlestis amore quid non poteris? Tantum velis. 4. Experta vxor Tobiæ, c. 3. aiebat: *Post tempestatem tranquillum facis, & post lacrymationem, exultationem infundis.* Prisci Iouem duo inter vasa bonorum, ac malorum, pingebant, cum hac epigrapha: *Neq; prospera sine aduersis.* Quale est illud, Ps. 74. *Calix in manu Domini, vini meri plenus mixto: & inclinauit ex hoc in hoc.* Consueta Deo *Et successione earum.*

hæc mixtio est. Scias: vt perferas, Apoc. 2. *Vincenti dabitur manna.*

II. Sed *Modicum*: breuis enim omnis tribulatio. Nam vita breuis est. Illa torrenti similis. Ps. 123. *Torrentem pertransiuit anima nostra.* Vnde S. Hier. Ps. 109. Comment. *Audientes sæculi torrentes, nolite desperare: frequenter hic torrens deficit. Videtur quidem tumescere: sed cito perficit, si sustineas.* Vnde & Eliæ *defecit aqua torrentis.* 3. Reg. 17. Dominus ipse, Psalm. 109. *De torrente in via bibet: propterea exaltabit caput.* *Modici hic.*

En, *vertetur in gaudium.* 1. In hoc Isa. 33. *Regem in decore suo videbunt.* 2. Dicent cum Regina Saba. 2. Par. 9. *Beati viri tui, & beati serui tui hi, qui assistunt coram te omni tempore, & audiunt sapientiam tuam!* Quanto beatiores cœlestes aulici. 3. Huiusce spei plenus dixit Psalm. 15. *Adimplebis me in lætitia cum vultu tuo, &c.* *Infinitum sit ibi gaudium. 1 ex visione Dei.*

O quale gaudium; in quo *quicquid petieritis fiet vobis?* 1. Deus est, Psal. 102. *Qui replet in bonis desiderium tuum.* Mundus replet vanitatibus: At Psalm. 74. *Replebimur in bonis domus tuæ.* 2. Nam si, secundū Aug. in hac vita: *Felicitas est, habere omne, quod cupis, & nihil habere quod odisti.* Magis in æterna. 3. Ibi Isai. 35. *Lætitia sempiterna super capita eorum: gaudium & exultationem obtinebunt.* 4. Hic *Apoc.* 21. *Absterget Deus omnem lacrymam ab oculis Sanctorum, & mors vltra non erit, neque luctus, neque clamor, neque dolor erit vltra, quæ prima abierunt.* *2. Ex tristium cessatione.*

5. Sic & Isa. 51. *Gaudium & lætitiam obtinebunt, & fugiet dolor & gemitus.*

III. O quale gaudium, 1. vbi etiam corpore Matt. 13. *Fulgebunt iusti tanquam Sol?* 2. Vbi subtilitate dotantur: vt Psal. 17. *In Deo meo transgrediar murum.* 3. Agilitate: Isa. 40. *Qui sperant in Domino, mutabunt fortitudinem, assument pennas vt aquilæ, current, & non laborabunt.* *3. Ex corporis glorificatione.*

O gaudium in tali palatio! Apoc. 21. *4. Ex loco.*

Stru-

Structura muri eius ex lapide Iaspide: ipsa vero ciuitas aurum mundum, simile vitro mundo: Et fundamenta muri ciuitatis omni lapide pretioso ornata. Et Duodecim portæ XII. margaritæ sunt, & plateæ ciuitatis aurum mundum. 2. *O quam dilecta tabernacula tua Domine virtutum? Concupiscit, & deficit anima mea in atria Domini.* Ps. 83. 3. Age, Ps. 41. *Quando transibo in locum tabernaculi admirabilis vsq; ad domum Dei?*

Ex gaudij magnitudine.

O gaudium, gaudijs omnibus maius!

1. Ratio id docet, Nam Arist. 1. Poster. *Omne quod est per essentiam, maius est, & perfectius omni eo quod est simpliciter per participationem*. Et, 2. Metaph. *Quidquid est causa aliorum, vt sint talia, illud est magis tale.*

Nunc inspice hinc mundum, inde cœlum. Vtrobi sunt gaudia liquidiora? 2. Omnibus inuicem collatis, sic statuẽdum est denique ex Arist. l. 1. de anima: *Quicquid potest causa secunda, nobiliori modo potest prima.* Etenim *nobilior causa nobiliorem semper producit effectum.* 3. Hinc euenit contemplatoribus cœlestium, quod S. Greg. Hom. de vno Mart. scribit: *Si consideremus, quanta sint quæ promittuntur nobis in cœlis; vilescunt in animo omnia, quæ habentur in terris.* 4. Et S. Augustinus serm. de gloria cœl. *Tanta est dulcedo cœlestis patriæ; vt, si vna gutta in infernũ deflueret, totã damnatorum amaritudinẽ dulcoraret.* 5. Hoccine spectauerit Epulo? *Luc.* 16.

6. Ex incõprehensibilitate.

IV. O gaudium, quod est ineffabile, incomprehensibile! Nam Arist. 2. de cœlo, & 8. Phys. 2. Metaph. in 4. sent. distinct. 46. *Nullum finitum potest infinitum comprehendere: Cum in ipsis non sit proportio.* Imo 1. Phys. *Infinitum, secundum quod infinitum est, nobis ignotum est. Si tibi sint linguæ centum, sint oraque centum:* Si etiam *vel linguis Angelorum loquaris:* eloqueris tamen hic nihil.

7. Ex insatiata satietate.

O gaudium, quod Animum, alioquin rebus hic cunctis insatiabilem, exsatiat.

1. Nimirum Arist. 2. de Ani. & 3. Ethic. *A proprio obiecto recipiunt potentiæ perfectionem suam.* Nihil hic oculum, aurem, gustum, &c. satiat; Solus Deus obiectum est vltimũ animæ. 2. Aug. l. Conf. *Fecisti nos Domine ad te; & ideo inquietum est cor nostrum, nisi requiescat in te.* 3. Idem lib. de Ciuit. ex Platone. *Tam dilecta est diuina visio, tantoq; amore dignissima, vt, quicquid haberi possit, ea non habita, faciat hominem miserum, non beatum.*

Atque talia, tantaq; sunt; quæ, *qui seminant in lacrymis; in exultatione metent*, Ps. 125.

DOMINICA IV. POST PASCHA.

Vado ad eum qui misit me, Ioh 16.

RAphael, *Tob.* 12. pulso in desertum Ægypt. demone, 7. virorum interfectore; Tobia reducto filio; patre reluminato; domo eorum felicitatibus multis beata; valedicens, ait: *Iam tempus est, vt reuertar ad eum, qui me misit. Vos autem benedicite Deum, & enarrate omnia mirabilia eius.* Idem Magni Consilij Angelus hodie, peractis similibus, dixit,

Nos

I. *Aduersa inter diuersos effecta sortiri diuersa.* II. *De tristitia muta Discipulorum.* III. *Cur expedierit Apostolis abire Dominum.* IV. *Quid acturus veniens Paraclitus.*

PARS I.

Aduersa inter diuersos effecta sortiri diuersa.

1. Mors & Vita. 2. Bonum & Malũ.

QVod vni medela est, & vita; virus alteri est, & mors idem. 1. Ita ceruis serpentes sunt salutares; noxij hominibus. 2. Mithridati Regi venenum assuetudine cibus, & vita fuit: mors cæteris. Id in secretis naturæ: Ita & in mysterijs gratiæ. Quod hunc beat, damnat illum. Exemplo sint tribulationes. Pro. 12. *Non contristabit iustũ, quicquid acciderit ei; Impij autem replebuntur malo.*

3. Constãtia & ruina.

3. Arbores altum radicatæ ventis pulsantur: sed ramis duntaxat agitatis: Summâ hærentes terrâ laxantur, vt arescant; aut

aut prosternuntur. Psal. 1. Iustus *erit tanquam lignum; quod plantatum est secus decursus aquarum, & folium eius non defluet.* At vero: *Non sic impij, non sic: Sed tanquam puluis, quem proijcit ventus à facie terræ.*

4. Domus duæ, *Matth.* 7. Vna supra petram: stulti super arenam: hæc quassa vētis corruit: perstat illa. Ita iusti & improbi, *S. Greg. Naz. orat.* 26. Se, refert, propter maris ripam ambulasse, & visis rupibus stare immotis decumanas inter & insanas vndas, ostrea autem, & conchilia alia sus deq; ferri: egeri ac resorberi, talibus, inquā, visis ait mundi se faciem agnouisse: in quo iusti, vt marpesia cautes, impij, vt stuppa. — *Quies & inquies.*

5. Igne purius fit aurum: palea, fit cinis. At Sap. 3. *Quasi aurum in fornace probauit electos Dominus.* Ecce tres pueros in camino, *Dan.* 3. Cantant: deliciātur. At, qui circūsecus, exuruntur. Nempe Babylonij erant: id est, peruersi. Ardens in igne Rubus incōbustus in deserto Moysi ostenditur. *Exod.* 3. Vt cognoscat Israelitas in Ægypto tribulatos: at non extinctos: sed integros persistere. Felix rubus talis Christianis! — *Perfectio & destructio.*

6. Sic Apostoli, 2. Cor. 4. *In omnibus tribulationem patimur; sed non angustiamur, persecutionē patimur; sed non derelinquimur.* Quia inhærebant Deo. Secus, qui deserunt eum, hi pereunt. — *Tolerantia.*

7. Eadem fornace fiunt & carbones nigri & prunæ. Sed frigore isti: hæc calore: Iusti charitate. Rom 8. *Quis ergo nos separabit à charitate Christi? Tribulatio? an angustia? fames? an, &c. an persecutio?* 8. Duo ex vno egrediebantur carcere. *Gen.* 40. Pistor ad furcam, pincerna ad honorem. Carcer mundus est, in quem eiecti paradiso, detrusi sumus. Inde dispares egredimur. — *7. Charitas dicharitas.*

9. Virga in manu Moysis recta est, & in nodis, *Exo.* 4. At humi proiecta vertit in serpentem Virga tribulatio est, Psalm. 22. *Virga tua & baculus tuus ipsa me consolata sunt.* Hæc in manu iusti est ei occasio virtutis: signum prædestinationis: At in terram incidens, in improbos: eis fit virus. — *9 Spes recta & desperatio.*

10. Mare rubrum *Exod.* 14. electis fuit in viam rectam: Pharaonitis in barathrū. Illis ad terram promissam: his ad interitum tartareum. Quibus omnibus quid diuersius? — *10 Via & inuium.*

PARS II.

De tristitia muta discipulorum.

I. *Quia hæc locutus sum vobis, tristitia impleuit cor vestrum.* Et vero quidni! In Iesu amisso omnia amiserant. 1. Ergo cum Tobiana sic poterant: Tob. 10. *Heu heu me: fili mi! Vt quid te misimus peregrinari, lumē oculorū nostrorum, baculū senectutis nostræ? Omnia simul in te vno habentes, te non debuimus dimittere.* Maior Apostolis causa mœroris. 2. Si enim Luc. 10. *beati oculi, qui vident, quæ vos videtis: & beatæ aures, quæ audiunt, quæ vos auditis. Multi enim Reges & Prophetæ desiderauerunt audire, quæ vos audistis:* Iam iure sunt mœsti, quibus ea subtrahuntur. 3. Quod si, 3. Reg. 10. *Beati viri tui* Salomonis, *& beati serui tui: qui astant coram te semper, & audiunt sapientiā tuam,* iam plane iustus est Apostolorum luctus. 4. Vt Dei præsentia læta Psal. 15. *Adimplebis me lætitia cū vultu tuo: delectationes in dextera tua vsq; in finem.* Ita mœsta absentia Ps. 41 *Fuerunt mihi lacrymæ meæ panes die ac nocte; dum dicitur mihi quotidie: Vbi est Deus tuus.* — *Læta Dei est præsentia, absentia mœsta.*

II. *Ego vado.* Bina expositio. 1. *August.* In die Ascensionis meæ ipse *vado*, non Eliæ instar rapiendus. 2. *Emissenus:* Vado ad Passionem. Tertiam amplector. Nam vtramque semper in oculis tulit dominus: hanc, vt viam: istam, vt finem.

Disce meminisse & vitæ tuæ, & mortis. Inter vtramque stes cum spe, & metu. 1. Hi sunt duo molares, *Deut.* 24. superior, & inferior: quos vetuit Deus in pignus capi. Inter hos teratur granum *Christus*: neu desit panis animæ. — *Spes metusque finis attenti pascit animam.*

2. Humiliat. 2. Examen apum, se procul in altum librans relictis fauis & cunabulis, recessurum, si terræ glebulis ac puluere petatur, reducitur ad alueare. Cogitationes tuas elatiores impete terræ puluere, quod *Puluis es, & in pulerem reuerteris*: mox humiliabere, reductus ad limites modestiæ.

3. Mansuefacit. 3. Aues ad prædam natæ, vt falco, vultur: teste *AEliano in varijs*: si ferrarij camino apponantur: continuo cicurantur. Efferascunt tibi passiones? Memorare gehennam: & mansuescent. Dic tibi *Ego vado* ad mortem, iudicium, &c.

4. Seruat sibi Iesum. 4. Cogita istud Christi: *Vado*: metue, ne à te relicto vadat. quod quidem ipsa mors est animæ. *Arist. l. 2. de cœlo* ait, Accessu, recessuq; Solis inferiora & generari, & corrumpi: Ita & Christi. Etenim nox, mortis: dies, vitæ semper fuit symbolum. Atqui Christus sol est iustitiæ, & lux mūdi. Vę cui *sol occiderit in meridie*! Amos. 8. Cyro somnianti, ac si manibus suis elapsus sibi fuisset Sol; Augures respondebant: ipsum Regem moriturum propediem. Et factum. Teste *Richar. Brixio lib. de myst. symb.* Vide ne ex ijs sis qui dicent. Sap. 5. *Sol intelligentiæ non est ortus nobis.* At vero *Orietur timentibus vobis sol iustitiæ, & sanitas in pennis eius.* Malac. 4.

III. *Et nemo interrogat me, quo vadis?* Id est: 1. (*Rupertus*) q. d. Num cogitatis de me deserendo? *Aug. & Beda*: Intelligitis enim me ascensurum. 2. *Leontius Theophyl.* Loquente me vobis tristia, videmini attoniti iudicium amisisse; nam alias interrogabatis: *Domine quo vadis?* Ioan. 13.

Perdere Deum in aduersis. Ita quidam sunt: vt amisso per. p. m. Deo, non secus, ac prius lætentur. Alij in prosperis quidem conseruare eum sibi student: at in aduersis amittunt. De his Ps. 48. *Confitebitur tibi, cum benefeceris ei.* Psittaci, cicuresque aues, dum suauiter habentur, brutalitatem exuunt, discunt garrire, aut cantillare: percussæ dediscunt, redeuntque ad brutalem sonum. Ita quidam in lætis laudant Deum: in tristibus obmurmurant.

In prosperis. E diuerso alij voluptatibus perdunt se; in aduersitatibus seruāt. 1. Vt polypus piscis, etsi, in mari viuat; ita tamē adhærescit subinde scopulis, vt diuelli nequeat: At si oleo tergum vngatur, recedit. Ita, delinitio soluit; quem vis nulla frangere quiuit. 2. Talis Dauid, Psalm. 72. *Mihi adhærere Deo bonum*: At voluptate delinitus mox effertur in oceanum vitiorum. 3. Talis Sponsa Cant. 3. *Tenui, eum nec dimittam.* Indormiens vero in lectulo deliciarum, Sponsum perdit.

Solus Paulus hæret: Rom. 8. *Certus sum, quod neque mors, neque vita: neque persecutio, neque virtutes; neque creatura vlla poterit me separare à charitate Dei.*

Necessaria felicitati publicæ V. Salomon quatuor enumerat ad reip. salutē necessaria: Prou. 30. *Quatuor sunt minima terræ; & ipsa sapiētiora sapientibus, Formicæ,* (cura commeatus) *populus infirmus: qui præparat in messe cibū sibi. Lepusculus*, alij erucius, (munitio loci) *plebs inualida: qui collocat in petra cubile suum. Locusta*, (vnitas) *Regem non habet: & egreditur vniuersa per turmas suas. Stellio*, alij araneus: (Principum fauor) *manibus nititur; & moratur in ædibus Regis.* Quintū, & præcipuum omisit. Idque Pater eius vnicum posuit; Ps. 45. *Deus noster refugium & virtus.* Sine hoc vno, omnia nihil.

PARS III.

Cur expedierit Apostolis, abire Dominum?

Vt, quod erat sensuale in Apostolis fieret spirituale. I. EXpedit vobis, vt ego vadam. Sin' Spiritus paraclitus nō veniet ad vos. Oberat perfectioni, non præsentia Christi; sed sensualis affectio discipulorum. Ergo, sicut Ezechias, 4. Reg. 18. æneū Mosis serpentem fregit: cui eo vsque incensum adolebat populus. Mala gratitudo; etsi magnum beneficium ab serpente olim: Factum vero bonum Ezechiæ. Ita nimiæ Apostolorum affectioni auferēda erat pręsentia corporalis Christi,

Christi, relinquenda memoria. Idcirco *Expedit, vt vadam.*

Liquet hinc, quantum terrenæ spiritalibus aduersentur consolationes. 1. Ideo expertus ait Ps. 76. *Renuit consolari anima mea*, è rebus terrenis: *Sed memor fui Dei, & delectatus sum.* 2. Omnes aues, quæ natant simul & volant, immundæ erant Deo: *Leuit*: 11. Ita, qui in mari mundano se oblectant nando, & simul in cœlestibus contemplando. 3. Vetuit Deus *Leu.* 15. vnum agrum diuerso conseri semine: ita mentem vtrisque affici, cœli, & terræ consolationibus. Se, suamque dulcedinem sensibus hic subtrahit Deus, vt eam reseruet animæ. Ideo *Expedit vobis, vt vadam.* 4. Quamdiu farina Ægyptia suppetebat Israelitis; mãna nõ pluebat. Solatiola terrena sunt farina Ægypti. 5. S. Bern. serm. 6. de Ascens. *Mẽs occupata carnalibus desiderijs, gratiam Spiritus sancti non speret.* Sæpe creditur esse spiritalis deuotio; & est sensualis affectio, ac delusio. 1. Ioan. 4. *Nolite credere omni spiritui: sed probate Spiritus an sint ex Deo.*

Consolationes spiritales non danatur carnalibus.

6. Abraham, *Gen.* 21. epulum dedit in die ablactationis Isaaci. Quærit ibi *S. Aug.* Cur non potius in die Natiuit. aut Circumcisionis? Respondet. Subest sapientia. Tunc Luc. 15. *Gaudium est in cœlo super vno peccatore pœnitentiam agente*, cum mundi vbera reliquerit. 7. Prodigus, *Luc.* 16. non ante conuiuio patrio recreatur; quam siliquas porcorum reliquisset. Ita, &c.

II. Quare *expedit vt vadam.* Nec enim cor esse domus S. Spiritus potest simul & mũdi. Amat is animam solitariam. 2. Vnde Ps. 21. *Erue de manu canis* mundani *vnicam meam.* Hiero. ex Hebræo vertit *solitariam* 2. Solitarijs datur Spiritus: Vnde talem miratur Cant. 8. *Quæ est ista, quæ ascendet de deserto, delicijs affluens, innixa super dilectum?* 3. Eclipsim lunæ causat terræ interposite vmbra lunam inter ac solem, quo minus hic ad eam possit radijs pertingere; ita nec S. Spiritus radius ad animam inumbratam terrenis se penetrat.

4. Duæ corrixabantur de prole. 3. *Reg.* 3. Suppositrix voluit eam diuidi, *Nec mihi, nec tibi*: ait. At vera mater cohorruit ad istud, maluitq; totum aduersariæ tradi. Ita Christi & mundi consolatio de anima contendunt, &c. Mundus amat diuisionem: vnionem Christus Zelotes est: solum tutum solus poscit. 5. Christus, *Matth.* 21. eiecit templo etiam necessaria sacrificijs vendentes. Adeo solum soli voluit templum seruire orationi; quanto magis animam?

PARS III.

Quid acturus sit veniens Paracletus.

I. *Si non abiero: Paracletus non veniet ad vos.* Ideo Ioan. 7. *Nondum erat spiritus datus*, plene: *quia Iesus nondum erat glorificatus.* Ratio Theologis est: Quia Spiritus S. à *Patre Filioque procedit*, Ab his enim mittitur. S. Thom. p. 1. q. 34. S. Aug. l. 4. de Trin. 1. *Consolaturus Apostolos.*

At vero *cur expediebat*? 1. sententia & causa est. *Rupert. Tuit.* Si Christus non abijsset ad passionem: non habuisset consolationis occasionem: quia non Apostolis accidisset mœror.

2. *Leontius Theophyl.* Quod iter demittendi S. Spiritus fuerit obseptum, & à Domino aperiendum, *Quippe qui peccatum moriendo destruxit, & vitam resurgendo reparauit.* 2. *Cœlum apertum esse testaturus.*

3. *Aug. Bern. Beda.* Quod terrenus affectus per abitum Domini erat auferendus Apostolis prius. Nam 1. Cor. 2. *Animalis homo non percipit ea, quæ Dei sunt.* Vt cum *Matt.* 16. Dominus quæsisset: *Quem dicunt homines esse Filium hominis?* Deinde: *Vos autem quem me esse dicitis?* Et respondisset Petrus, ait ei Dominus: *Beatus es S. B. quia caro & S. n. r. t. s. pater m. q. e. in cœlis.* 3. *Eos reformaturus.*

4. Maldonatus. Paraclitus *Non veniet* Quia à Filio mittendus erat Ecclesiæ, tanquam ab huius Pontifice, qui & S. Spiritũ 4. *Merito Christi satisfacturus.*

mitti meruerat, & cuius erat procurare necessaria Ecclesiæ.

5. Saluti humanæ cooperaturus. 5. *Euthymius*. Non, quod non posset venire; sed quod ita in consilio diuino esset statutum: vt tres personæ SS. Trinitatis cooperarentur in salutem humanam.

Figura Euangelij. II. Neque tamen huiusce causam Apostoli exquirebāt. Vti Elisæus, 4. *Reg.* 2. comitatus Eliam discessurum non audebat mœstus interrogare, quo iret, dum transsito Iordane Elias diceret, *pete à me quod vis.* Et is. *Obsecro; vt fiat in me duplex spiritus tuus.* Rapitur Elias, demittit pallium. Quo Elisæus Iordanem pulsans transit siccus. Hoc vico stantes cis flumen prophetæ, dicunt, *Requieuit Spiritus Eliæ super Elisæum.* Hæc impleta hodie, promittente Iesu Spiritum Prophetiæ, & miraculorum. Currus igneus erat Crux amantis Iesu: pallium relictum sunt Sacramenta. Eo secuerunt Iordanes peccatorum Apostoli.

6. Veniet vt arguat peccatum mundi. *Expedit* item, vt, *cum venerit ille, arguat mundum peccato*: id est, ait *S. Aug. & Chry.* confutabit, & erubescere faciet. 2. *Cyrillus*, De omni peccato conuincet, vt negare non ausit, Nec solos Iudæos, sed totum *mundum arguet* per Apostolorum doctrinam, vitam, miracula, &c.

7. Iniustitiam. III. *Expedit* etiam, Vt *arguat eum de iustitia, & iudicio*. Isto vix aliud in scriptura obscurius. 1 *Bern.* sic. Spiritus *S. arguet mundum de peccato*, quod dissimulat: *de iustitia*, quam non ordinat: dum sibi, non Deo eam dat: de iudicio, quod vsurpat: dum tam de se, quam de alijs temere iudicat. 2. *Aug. Cyr. &c.* aiunt, arguendum mundum ob suam iniustitiam, & demonstrandā fore Iesu iustitiam. 3. *Chrysost. Leon. Theoph.* tantum de Christi iustitia intelligunt idem. Quibus ista fauent è Vet. Instrumento.

1. Psal. 97. *Reuelabit in conspectu gentiū iustitiam suam.* 2. *Psalm.* 74. *Ego cum accepero tempus, iustitias iudicabo.* 3. Psal. 9. *Sedisti super thronum qui iudicas iustitiam.* Quæ omnia de Iudice S. Spiritus prædicta sunt. 4. Act. 10. *Hic est, qui constitutus est à Deo Iudex viuorum & mortuorum.*

8. De iudicio. *Arguet*, & ostendet iudicium aliquod extremum instare. Sed vt malefici cruces esse paratas sciunt: non tamen putant se fore suspendendos: donec suspendantur: Ita mundani, &c.

9. Vt terreat per extr. iudicium.

10. Vt doceat veritatem. IV. *Expedit* denique, Vt *doceat vos omnem veritatem.* Quia mundus mendacium docet. Ps. 115. *Omnis homo mendax.* Sed Ps. 4. *Vt quid diligitis vanitatem, & quæritis mendacium?* Non ita Deus. Nam, Ps. 118. *Principium verborum tuorum Veritas.* Spiritus prædicat beatos pauperes, esurientes, &c. E contra mundus. Fugite mundum.

DOMINICA V. POST PASCH.

Si quid petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis. Ioan. 16.

SAlomoni, 2. *Paral.* 1. cum varia immolasset, nocte insecuta dixit Deus: *Postula, quod vis.* Et ecce plusquam Salomon Christus, postridie immolandus, dixit: *Si quid petieritis, &c.* Nos

I. *De orationis titulis & commendatione.* II. *De Explanatione Thematis.* III. *De vi & efficacia Orationis.* IV. *Quæ virtutes sint potissima comites orationis.*

PARS I.

Orationis tituli & commendatio.

1. Est virtutū arx, & complexio. I. ORatio est cultus Dei. Quem enim adoramus proprie: Deum agnoscimus. Est etiam arx virtutum. 1. Et inter has, vt rota princeps in horologij rotis, qua mota, mouentur & cæteræ. Nam aliæ virtutes in, & cum hac exercentur? vt sine his ipsa sit nihili. Quid enim oratio, sine fide, spe, charitate, humilitate? &c.

2. Est panoplia Christiano. 2. Hinc Apostolus, cum Christianum instruxisset lorica iustitiæ, galea spei, clypeo fidei, gladio Verbi diuini; tandem panopliam.

pliam adijcit: Ephes. 6. *Per omnem orationẽ, & obsecrationem orantes, omni tempore in spiritu, & in ipso vigilantes in omni instantia.* q. d. Ieiunio pœnitentia, eleemosyna non semper vti potestis; potestis oratione: in qua vna habetis omnia. Nam Cant. 4. *Mille clypei pendent ex ea, & omnis armatura fortium.*

Est pro- gatio. stium. 3. Non hinc abludit *S. Chrys. l. 2. de orat.* Vt ciuitas nudata muris ac vallis, captu facilis, nec hosti arcendo est: ita homo nudus ab orationis præsidio. Addit: *Non rugitus leonis sic bestias fugat, vt iusti oratio dæmones.* Nam hæc maior rugitus est. Ps. 37. *Rugiebã à gemitu cordis mei Domine: ante te omne desiderium meum, & gemitus meus.*

Neruus imæ. 4. *Chrysostomus ibidem* vocat orationem Neruum animæ: vt enim corpus eneruе est inutile pondus; neruosum vero mouetur, &c. Ita anima robore orationis instructa.

pitheta mplura usdem & gia. II. Quam orationis vim tam certam, quam multiplicem eiusdem quoque tituli declarant. *August. tract. de orat.* ait: Orationem nostrorum *Votorum interpretem* ascendere ad Deum. Alibi ait: *Oratio est animæ sanctæ præsidium, Angelo bono solatium, Diabolo supplicium, Deo obsequium: Columna virtutum: Deitatis scala: Angelorum cognata, fundamentum fidei Beatus, qui te amat, sed beatior, qui te frequentat* 2. S. Chrys. *Oratio ait, est custos temperantiæ: Virginitatis sigillum: nutrix castitatis, humilitatis initium.* 3. Huius Diaconus & discipulus Cassianus de Or. isthæc. *Oratio est in terrestri corpore incorporea operatio, consistentia animæ ante Deum. suauis clamor cordis: restrictio sensuum; obliuio sui, & omnis creaturæ; portus vago spiritui; verum animæ speculum.* 4. Climacus Gradu. 28. *Oratio est constantia mundi: tentationum pons: interpositus tribulationum paries; bellorum confractio, virtutum fons, infinita operatio.*

st ea ens salu- s. Cum autem *Oratio* ex S. Io. Damasceno l. 3. c. 24. Theologis in 4. sent. dist. 15. *sit ascẽsus mentis in Deum*; ea mihi videtur Monti similis ascensu difficili. Præsertim *Non poterit vulgus ascendere in montem* hunc, Exod. 19. Nam vani mundani sunt inepti orationi: 1. Hæc igitur is erit mons, de quo Psal. 67. *Mons Dei, mons pinguis; mons in quo beneplacitum est Deo habitare in eo.* cui dicebatur: 2. Huc missus Loth Genes. 19. *In monte saluum te fac.* 3. De hoc Exod. 24. *Habitauit gloria Domini super montem Sinai*, id est, ait Hieronym. montem exitus è tentatione.

PARS II.

Explicatio Thematis.

I. *SI quid petieritis.* Vt sponsus à sponsa digrediens poscit, scribe, quare cumque egueris, habebis. Sic Cant. 8. *Fac me audire vocem tuam.*

At nota *Primo.* Patrem orari iubet. 1. Quippe Iac. 1. *Qui dat omnibus affluenter:* nec quicquam ab alio accipit. Nam Filius à Patre, S. Spiritus ab vtroque Essentiam accipit; Pater nihil ab ipsis. Ac proinde Iac. 1. *Omne bonum desursum est, à Patre luminum.* *Orandus Pater est, dans omnia.*

2. Et quia Deus Opt. Max. magna quoque dat. Vt Alexand. Magn. petenti munus, donauit vrbem: sed perspecta prius & rei petitæ exiguitate, & petentis inopia, & sua maiestate; ait, *Vt ne conferam beneficiũ, non quis sis, aut quibus dignus; sed quid me elargiri conueniat, attendo.* Teste Seneca l. de Beneficijs. Et vos. Marc. 11. *Omnia quæcunque orantes petitis, credite, quia accipietis.* *Et tantũ magna.*

Secundo nota, Verba illa solum esse filijs dicta Dei, At improbi sunt filij satanæ, Io. 8. *Vos ex patre diabolo estis.* Et Ioan. 9. *Scimus, quia peccatores Deus non exaudit.* Sic Isa. 1. *Cum multiplicaueritis orationem, non exaudiam. Manus enim vestræ sanguine plenæ sunt.* *Filijs Dei hæc facta promissio est.*

Tertio August. ait, Moneri hic; ne, nisi cœlestia, petamus, vt quæ vere *Quid sint*, cætera sunt nihili. 1. Quare Ps. 4. *Filij hominum vt quid diligitis vanitatem, & quæritis mẽdacium:* 2. Augustin. li. de verbis Dom. *Qui* *Cœlestia petenda esse.*

verus Christianus est, non ista temporalia petere debet. 3. Saul. 1. Reg. 15. rogabat Samuelem, oraret Deum, ne regno se priuaret: Tamque importune instabat, vt ei pallium discumperet; At de venia peccati oranda silebat. Ita multi.

Temporalia sæpe nocent.

Imo sæpe abutuntur homines oratione, vt noxia petant. 1. Vt Rachel, *Gen.* 30. impatiens sterilitatis flagitabat, *Da mihi liberos alioquin moriar.* Voti facta cōpos, dolorū pertæsa fuit. 2. Ita & Rebecca, prolis auida orat, *Gen.* 25. & prolem impetrat. Verum post ita: *si sic mihi futurum erat, quid necesse fuit concipere?* Ergo, exemplo monitus disce meliora orare, modoque meliore.

Orandum est in nomine Iesu Figuræ tres.

II. Nimirum, *In nomine meo.* Sic olim in nomine Abraham Isaac, & Iacob (qui figurabant Christū) orabant. 1. Vt Salomon in dedicatione templi. Ps. 131. *Memento Domine Dauid; & omnis mansuetudinis eius.* (Et si hunc Psal. ipse Dauid putetur composuisse filio, ac tradidisse in dedicatione vsurpandū. Sic Rabbi Salomon (Ergo cum Dauid, Ps. 62. *In nomine tuo leuabo manus meas,* id est, orabo. 2. Filij Iacob orarunt Iosephum in nomine patris sui. Gen. 50. *Pater tuus præcepit nobis, antequam moreretur, vt hæc tibi verbis illius diceremus. Obsecro, vt obliuiscaris fratrum tuorum peccati, atque malitiæ, quam exercuerūt in te.* 3. Ioseph, Gen. 43. sic mādat fratribus; *Non videbitis faciem meam: nisi fratrem vestrum minimum adduxeritis vobiscum.* Nos Iesum; petendo in Nomine eius, & offerendo merita eiusdem Patri. Sic enim in nos transferuntur.

Simile.

4. Hocq; amat Iesus. Similis Duci, plurimis nobili victorijs; sed qui nullo adhuc præmio sit cumulatus ab Rege: Hic moriturus, Regi filios suos cōmendat; ipsis præstet, quod sibi merenti cōtulisset. 5. Et vero efficax est Filij Nomen præteritum apud Patrem. Vt exclamet Ps. 8. *Domine Dominus noster, quam admirabile est nomen tuum in vniuersa terra?*

PARS III.

De vi, & efficacia orationis.

I. VIs orationis est quanta maxima. 1. Ionam è ventre ceti; Danielem è lacu, Tres pueros è camino liberauit. *1. Oratio liberat.*

2. Oratio SS. Patrum impetrauit de cōgruo Incarnationem: S. Thom. p. 3. & Ps. 11. *Propter miseriam inopum, & gemitum pauperum nunc exurgam, dicit Dominus.* 3. Quin Christi de condigno Redemptionem impetrauit. Hebr. 5. *Cum clamore valido & lachrymis offerens, exauditus est pro reuerentia.* *2. Impetrat. 3. Redemit nos.*

4. Quid? Ipsam quoque gentium conuersionem, Psal. 2. *Postula à me, & dabo tibi gentes hæreditatem tuam.* *4. Conuertit.*

5. Oratio est generale instrumentum ad omnia obtinenda: Sicut *pecuniæ obediunt omnia:* quæ est commune medium contractuum, & mercimoniorum commutandorum. *5. Valet ad omnia.*

6. Caietan. opusc. de Potest. Papæ, ait: Si Papa vellet Ecclesiam Dei destruere: nec alia re vlla retardari posset, solam datam à Deo orationem sufficere ad obsistendum plenariæ pontif. potestati. Sic Iosaphat Rex: 2. Paralip. 20. *Dum ignoramus, quid agere debeamus: hoc solum habemus residui, vt oculos nostros dirigamus ad te.* *6. Conseruat Ecclesiam.*

7. Impetrat peccatori gratiam iustificātem. Matth. 7. *Petite,* Contritione: *& accipietis: Quærite* Confessione: *inuenietis: pulsate* Oratione, *& aperietur vobis.* *7. Iustificat.*

II. Vincit, cogit, triumphat Deum. Sic is Mosi, Exod. 32. *Dimitte me, vt irascatur furor meus contra eos.* Vbi Glossa: *Deus fatetur se Moysis oratione teneri, qui postulat se ab eo dimitti.* Ouid. 5. Trist. *1. Vincit Deum.*

Sæpe Iouem vidi, cum iam sua mittere vellet
Fulmina, thure dato sustinuisse manum.

2. Valet oratio contra tyrannos. Baruch. 4. *Clamate ad Dominum, & eripiet vos de manu Principum inimicorum.* 3. Contra dæmones *2. Tyrannos. 3. Dæmon*

mones Matth. 17. *Hoc genus dæm. non eijci-tur, nisi in ieiunio & oratione.* Ambrosius, *Bonum scutum oratio, quo omnia tela inimici repelluntur.* Nam Rom. 5. *In carne ambulantes non secundum carnem militamus.*

4. Pugnantibus Israëlitis cũ Amalecitis orantẽ expansis manibus Moysen vicisse constat, Exod. 17. Rom. 15. *Obsecro adiuuetis me, συναγωνίσασθαι*: Id est, cõfligatis mecũ, *in orationibus pro me ad Deum.* Vbi Origen. *Ostendit, quasi agonem haberet certamen orationis.* Sic Cant. 7. *Quid videtis in Sunamite, nisi choros castrorum?* Vbi Theod. *Dum Dei laudes in Choris cantantur, Ecclesia quasi armis gloriosa triumphat, terribilis vt castrorũ acies ordinata.* — *4. Hostes.*

5. Oratio naturam superat. Nam Aristot. 1. de Gener. *Omne viuens, quam diu vi-uit, indiget alimento conueniente naturæ suæ*: At homo etiam oratione viuit: Vt Moyses 40. dies. 6. Valentior est Angelis. Hi enim sunt motores cœlorum: At cœlos sistit oratio *Iosu.* 10. Claudit, soluitque in pluuiã. 3. *Reg.* 17. & 18. — *5. Naturā.* *6. Angel.*

7. Valentior est omni potentia creata. Nam *à priuatione ad habitum non datur regressus*: ait Philosophus. At oratio mortuos reduxit ad vitam, 4. *Reg.* 4. cæcosque reluminauit. — *7. Creatura.*

PARS IV.

Quæ virtutes sint potissimæ comites orationis?

I. HVmilis sit oratio. Eccl. 35. *Oratio humiliantis se nubes penetrabit.* 1. Ideo, Oseæ 12. *Inualuit ad Angelum.* Iacob Gen. 32. *& confortatus est, fleuit & rogauit eum*; q. d. Lucta illa non aliud fuit, quam gemens cordis humiliatio. Metuens enim fratrem Esau, orabat opem Angelum. — *Humilitas.* *Prostans fortiter.*

2. Hinc iusti orantes, prosternere se cõsueuere. 1. Sic procidit Iesus orans. Matth. 26. *Pater mi, si possibile est transeat à me calix iste.* 2. Et ipsa oratio dicitur adoratio. Exod. 11. *Descendent omnes serui tui isti ad me, & adorabunt me* vbi alius interpres vertit, *orabunt me* eo quod esse debeat cum submissione tam corporis quam animæ. — *2. Prostratio humi.*

3. Talis fuit Publicani, qui nec oculos tollebat. Luc. 18. *Deus propitius esto mihi peccatori.* 4. Talis oratio Manassis Regis humi prostrati cum lachrymis; *Peccaui super numerum arenæ maris. Et nunc flecto genua cordis mei ad te Domine.*

3. Hæc cordis humiliatio lacrymas elicit, Psal. 38. *Auribus percipe lacrymas meas.* Id est, preces lacrymantes. Hæ enim audiuntur; illæ lacrymæ aspiciuntur. Istud. Cant. 2. *Vox turturis audita est*: orationem gemebundam notat. — *3. Lacrymosa.*

4. Et ea efficax est. Loquitur enim victorias. Vt Gen. 48. *Dabo tibi partem vnam extra fratres tuos, quam tuli de manu Amorrhæi in gladio & arcu meo.* Chaldæa paraphrasis habet, *quam orationibus acquisiui.* Nam Iacob non gessit vnquam bellum. — *4. Est efficax.*

5. Hinc Iud. 7. Madianitæ armis & precibus sunt profligati. Balaac, Rex Moabitarum; quod audisset Hebræos precibus, quam armis potius inire pugnã solere, ideo eijsdem eos armis oppugnandos ratus, Balaam conducit, vt à Dijs belli successum precibus impetraret, *Num.* 22. Et *Orig. ibid.* — *5. Victoriosa.*

6. Lex immundos censebat pisces, qui pinnis, & squamis carerent: *Deut.* 14. Ita oratio; quæ nec contemplationis pinnis saliat in aërem, nec sub squamis humilitatis, quasi sub lorica, lateat. — *6. Est grata Deo.*

II. Oratio ardeat charitate, Tob. 12. *Bona est oratio cum ieiunio, & eleem.* qui sunt actus duo charitatis. 1. Ezech. c. 1. animalia manus hominum sub pennis habebant; id est, sub alis orationis opera latebãt charitatis. — *Charitas 1. Operosa.*

2. Apoc. 5. *Senes habebãt phialas aureas*, corda charitatis, *thymiamate* bonorũm operũ *plenas, quæ sunt orationes Sanctorum.* Sed quibus insit intentio recta. Hinc Psalm. 140. *Dirigatur oratio mea, sicut incensum in conspectu tuo.* — *2. Cum intentione recta ad Deum.*

Thus

Thus non ſumat, niſi ab igne; nec cor bene orat, niſi ex Charitate. 3. *Apocal.* 8. Angelus, cum thuribulo aureo eſt ante aram: ita nemo adeat Deum, niſi ardenter oraturus, tactus & aræ, templi, vel orationis reuerentia.

3. Cum debita reuerentia.

4. In tabernaculo Moyſis, *Exod.* 27. & 38. aræ duæ erant: ænea holocauſtorum, id eſt, Crucis, aut mortificationis. Aurea thymiamatis, id eſt, orationis ardentis Sãctorum. *Beda de templo Sal. cap.* 12. placet, æneã eſſe vocalis, auream mentalis orationis: & vtramque calere oportere.

4. Sit vocal. & mẽtalis.

5. Tunc autem adeſſe charitas orationi cenſetur, cum orans non eſt ſciens in peccato mortali. 1. Significabatur id *Leuit.* 28. quod nemo immundus auderet ad æneam adire aram, niſi prius mundaretur. 2. Gemma Diaſcorides ſtupendas habet virtutes: eas tamen perdit, ſi in os mortui indatur. Ita oratio in ore peccatoris. Vt tali *Oratio eius fiat in peccatum.* Pſal. 108. 3. Bias orta tẽpeſtate nautis orantibus, viris nequam, ait: *Tacete ne Dij ſentiant vos hic eſſe.* Quod improborum preces magis irritent Deum. 4. *Auguſt. li. de perf. iuſt.* ait, eſſe ſerpentis genus, quod bibiturum prius omne virtus eiectat: Sicque oraturis facto opus eſſe.

5. Sit ex-ers peccati.

III. Oratio ſit perſeuerans, & aſſidua. 1. Iac. vltim. *Multum valet oratio iuſti aſſidua.*

Perſeuerantia eſt 1. Efficax. 2. Pertinax.

2. Hanc ſolam decet importunitas, pertinacia, & violentia. Quia Matt. 11. *Regnũ Cœlorum vim patitur, & violenti rapiunt illud.* Talis Iacobi cum Angelo lucta, *Gen.* 32. fuit ſola orantis inſtantia.

3. Religioſus in vitis Patrum, orationi deditiſſimus, ſe orare didiciſſe ait ab mendicis, ante fores diuitum oſtentantibus vulnera ſua; vt flectant.

3. Eſt verecunde innerecunda.

4. Eſt oratio vt Regina Eſther, c. 15. quæ oratum ingreſſura ad Regem Aſſuerum, duas ſecum puellas ducebat: alterius humeris innitebatur, quæ eſt humilitas: Altera leuabat firma; quæ eſt inſtans perſeuerantia, ac peruigil. Pſ. 76. *Anticipauerunt vigilias oculi mei.* Cur? In promptu cauſa eſt, vt ſequitur.

4. Eſt humiliter, perſeuerans

5. Satan eſt impugnator dirus perſeuerantiæ. Nam *Greg. in Dial.* refert: Fratrem à confratrum orationibus abire citius ſolitum, ac fruſtra ſæpius monitum; denique apud S. Benedictum fuiſſe accuſatum. Vidit hic autem ab nigello ipſum è choro euocari. 2. Abrahæ *Gen.* 15. Sacrificium ab auibus infeſtabatur carniuoris, quas abigebat iterum: at fruſtra: Obdormiuit; & aues abſiſtunt. Ita, ait *S. Greg. l.* 2. *Mor.* orantes ſedulo à Satana moleſtantur; at dormientibus eſt pax ab iiſdem. 3. Tam intentus ſacrificio Socrates fuit; vt audiens filij ſui in bello necem, nec vultum auertiſſet. *Val. Max. l.* 2. *c.* 10. Quanto impenſius intentum eſſe precibus decet Chriſtianum.

5. Eſt exſa Satan.

DOMINICA VI. POST PASCHA.

Cum venerit paraclitus, ille teſtimonium perhibebit de me. Ioan. 15. & 16.

Eliæ, 3. *Reg.* 18. cum ſacrificulis Baalim contentionem de vero Deo, quis eſſet; diremit ſacrificium bouis, ab eo vndatim aquis perfuſum, in ara è XII. lapidibus excitata: ad quam ſupplex Deum inuocabat: Simul ignis de cœlo victimam, & aquas abſumebat. Chriſtus obtulit in ara Crucis; cuius ligna, erant tormenta: victima ipſe: Iniuriæ probroſæ fuerunt aquæ: Iſthic omnes verum Deum agnouerunt, & laudarunt; hic Chriſtum etiam negarunt vel ipſi Apoſtoli. Quare vltimum ſuæ Diuinitatis argumentum daturus Dominus edicit ſuis, oraturum ſe pro eis, foreque mittendum S. Spiritum, qui igne doceat Chriſtum verum Deum.

Nos ſuper iſtis

I. *Quod præſcita minus ſint noxia.* II. *De teſti-*

testimonio S. Spiritus promissi; III. *De Testimonio Apostolorum.* IV. *De aduersis prædictis à Domino.* V. *Cur suos velit afflictos Dominus?*

PARS I.

Quod præscita minus sint noxia.

Præuisa sunt minora.

I. REpentina omnia videri grauiora; inquit Cic. in Tusc *Et præuisa minus lædere tela solent;* ait Cato 2. S. Greg. hom. de plur. Mart. *Minus iacula feriunt, quæ præuidentur: Et nos tolerabilius mundi mala suscipimus, si contra hæc per prouidentiæ clypeum munimur.* 3. Diogenes sciscitanti; quid eum Philosophia docuisset? ait: *Præuidere aduersa: Et cum aduenerint illa, patienter ferre.* 4. Vt Basiliscus, prior videns hominem, enecat: prius ab homine visus enecatur, aut fugatur: ita inquit Seneca l. de Tranquil. *c.* 11. *Vires rebus aduersis infregit, quisquis prior vidit.* 5. Et idem. 6. q. natur. 3. *Quæ alijs diu patiendo leuia fiunt, vir sapiens leuia facit diu cogitando.* Sic isti dicto: alij similia facto.

Mors præuisa non est horrida.

II. Anaxagoræ duo simul nuncij afferebantur carcerato. 1. Athenienses ipsi decreuisse mortem: Respondit: *Iam pridem tã aduersus ipsos, quam me, ex æquo natura tulit sententiam.* 2. Idem filios interijsse audiens aiebat: *Sciebam, mortales me genuisse.* 3. Seuerus Imp. vt omnia, sic mortem præuidebat. Ideo loculum sibi paratum habuit ad lectum, quem amplexatus ait: *Tu virum capies, quem totus capere orbis non potest.* 4. Ideo Ægyptij, (prodit *Herodotus* l. 3.) in solennissimis epulis cranium mortui inferebant, mortis monendis omnibus.

Improuisa parua lædunt non parum.

Refert *Plut. lib. de animi tranq.* Vlyssem, post XV. annos peregrinationis reuertentẽ domũ siccis oculis Penelopæ suæ lacrymas tersisse quia præuiderat: catelli autem sui, præ gaudio emorientis hero viso mortiillacrymasse; quia non præuiderat. Hac de causa Dominus Apostolis prædixit persecutiones. Ioan. 16. *Vt non scandalizemini.*

PARS II.

De testimonio S. Spiritus promissi.

Hæreses de Spiritu.

I. CVm ven. Par. *quem ego vobis mittam à Patre.* Diuinitatem hoc vltimo docturus testimonio, Hæreses cõfutat. Quia namque ait, *Mittam à Patre:* 1. Ergo *à Patre, Filioq; procedit:* Contra Græcos.

2. Ergo Filius est Patri consubstantialis; cum vnum ambo spiritum mittant. 3. Ergo & S. Spir. vtrorumque est Deus, non creatura contra Arium. 4. Ergo Filius alia est à Patre persona, non eadem cum Patre. Cõtra Sabellium. 5. Ergo Filius cum esse suum habeat à Patre, etiam *creat à Patre*, id est, cum Patre. Ita Hilar. l. 8. de Trinit. *Qui enim dat esse, dat & quæ consequuntur ad esse.* Hic Io. 5. *Non potest filius à se facere quicquam, nisi quod viderit Patrem facientem.* Nam, quod facit, à Patre facit. Vt dicitur Gen. 19. *Pluit Dominus à Domino sulphur*, id est, Filius à Patre: Vna enim vtriusq; est actio: Quia opera Trinitatis *ad extra* sunt indiuisa. Ista Theologicôs.

Effectus S. Spiritus.

II. At moraliter. *Cum ven. Spir. veritatis.* Non iræ, fraudis, &c. 1. At dulcissimus, & ditissimus Nam 1. Cor. 12. *Alij datur per Spiritum sermo sapientiæ, alij sermo scientiæ.* 2. Viuificans, Ezech. 37. *Intromittam in vos spiritũ meum, & viuetis.* Ita factum ossibus in agro resuscitatis, *Ezech.* 37. 3. Necessarius, Nam vel ipsa cœlorum corpora, per se grauia, ac sine motu, egent motore Spiritu, seu potentia intelligibili: Magis anima nostra S. Spiritu. Hic enim est, Act. 27. v. 28. *in quo viuimus, mouemur, & sumus.*

Munia S. Spiritus.

Cuius munia sunt varia. 1. Animas ad portũ cœlestem appellere: Vt vetus naues Ps. 142. *Spiritus tuus bonus deducet me in terram rectam.* 2. Docere. Inde act. 2. *Cœperunt loqui varijs linguis.* Nam prædictũ: *Ipse docebit vos omnia.* Oculis hyænæ educitur gemma, quæ dormientis supposita capiti futura, &

obſcura reuelari facit. Ita S. Spiritus à Patre Filioque procedens, immiſſus Apoſtolis, fecit eos diuina prædicere, obſcura cognoſcere. &c.

3. Patrocinari infirmis. Rom. 8. *Spiritus adiuuat infirmitatẽ noſtram.* 4. *Meditari. Hinc* Ezech. 36. *Ponã ſpiritum meum in medio veſtri.* 5. Conſtituere Pſ. 50. *Spiritu principali confirma me.* 6. Remunerari fideles. Apoc. 14. *Amodo iam dicit Spiritus, vt requieſcant à laboribus ſuis.* Hinc varia in S. Script. ſortitus eſt nomina: vt *Spir. Domini, Rectus, Sanctus principalis, bonus deducet me in terram rectam.*

1. Teſtis eſt S. Spiritus.

III. *Ille teſtimonium perhibebit de me.* Innumera erant teſtimonia data à Prophetis, in Domini natiuitate, vita, morte. Neque tamen ijs ſat creditum fuit. Iſa. 53. *Quis credidit auditui noſtro?* Ideo & tertia Deitatis perſona opus erat teſte: Sicq; Pſ. 92. *Teſtimonia tua credibilia facta ſunt nimis.* 1. Et teſtata eſt in Baptiſmo Domini ſpecie columbæ. In transfiguratione ſub forma nubis, Inq; Pentecoſte per ignẽ. Itaq; 1. Ioan. 5. *Spiritus eſt, qui teſtificatur, quoniam Chriſtus eſt veritas.*

2. Aegre creditum illi.

2. Et adhuc ægre, ſed tamen creditũ fuit. Vt Ioſephum *Gen.* 45. audiens Iacob ſupereſſe, velut è ſomno excitus fabulam audire ſibi videbatur: ac viſis currib. commeatu, donis miſſis, iam certus credebat. Ita vix creditum Prophetis, ipſique Ieſu fuit: at viſis S. Spiritus donis, hic tum credebatur.

3. Creditũ tamen.

3. Viſo, 3. *Reg.* 18. ignem ſuper aram cœlo delapſum abſumere omnia, iam tũ clamabatur; *Dominus ipſe eſt Deus, Dominus ipſe eſt Deus.* Ita miſſo S. Spiritu. Sed prius orarat Elias ita: *Domine Deus, oſtende hodie, quia tu es Deus Iſrael & ego ſeruus tuus.* Sic & Chriſtus orarat prius patrem pro Spiritu mittendo.

PARS III.

De teſtimonio Apoſtolorum.

I. PErfecit Apoſtolos S. Spir. Nam quidquid in Diſcipulis imperfectum erat, abſumpſit. 1. Sicut de Agno paſchali conſuetum, Lege iubente. Exo. 12. *Si quid reſiduum fuerit, igne comburetis.* 2. Et impletum in ijs fuit iſtud Pſ. 17. *Ignis à facie eius exarſit, & Carbones ſuccenſi ſunt: ab eo,* Apoſtoli. 3. Vaſa figulina incocta facile ſordes contrahunt adhæreſcentes: facile franguntur: at ſecus, quæ igne durata ſunt. Ita homines expertes S. Spiritus taminantur peccatis, franguntur aduerſis. Secus iuſti.

Et Apoſtoli teſtes ſunt.

II. *Et vos teſtimonium perhibetis de me.* Ager oſſibus plenus redanimatis verbo, *Ezech.* 37. eſt mundus: in quo ſunt Apoſtoli innumeri redanimati. Inde & ipſi eo conſtantius Chriſtum teſtari Deum potuere per omnes orbis oras. 1. Quorum etiam teſtimonium tanto accidit orbi admirabilius, quanto viri erant incultiores & humiliores. Quanto diſſimiliores mundo ſapienti, potenti, delicioſo, terribili, at ipſi contra indocti, &c. *Vere vos eſtis teſtes mei, dicit Dominus.* Iſa. 43. Viciſtis: & mundum conuiciſtis. Eccuius hoc Virtutis teſtimonium eſt talib. ceſſiſſe Imperatores, Reges? &c. *Nũquid theſauros niuis, & grandinis aſpexiſti, quæ præparaui in diem pugnæ?* ait Deus ad *Iob.* 38. Niue frigidiores fuerant Apoſtoli: & tamẽ eos Deus parauerat ad expugnandum mũdum. Sic. S. *Greg.* exponit.

1. Admirabiles doctrinis.

2. Admirandi ab origine.

3. Oculati & auriti teſtes.

3. *Et vos ergo teſtimonium perhibebitis:* nam vidiſtis, audiſtis omnia, *& vobis dedit eum manifeſtũ fieri, vt teſtibus præordinatis,* ait Petrus *Actorum* 10. Hinc 1. Ioan. 2. *Quod vidimus, quod audiuimus, & manus noſtræ contrectauerunt de Verbo vitæ.* 2. Petr. 1. *Non doctas fabulas ſecuti, ſed ſpeculatores facti illius magnitudinis.* Act. 4. *Non poſſumus, quæ vidimus & audiuimus, non loqui.*

4. Concordes & conſtantes.

4. Ad hanc certitudinem teſtimonij acceſſit Conſtantia, & concordia teſtium: tertio & vita inculpata.

Item eorũ imitatores ſunt teſtes.

III. Ad eorũ claſſem referẽdi ſunt omnes Eccleſiæ Ordines religioſi, præter ſacrum

Clerũ:qui omnes teſtimoniũ perhibuere.

Quo turpius eſt eos tales reuolui ad cœnum ſæculi:Sicut *Deut*.29.trib. Gad & Ruben alias quidem trib. adiuuere in occupanda terra promiſſionis:verum ipſi deinde trans Iordanem reuerſi ſunt in amœna loca paſcendis pecoribus apta.

PARS IV.

De aduerſis, prædictis à Domino.

I. HAEc *locutus ſum vobis; vt non ſcandalizemini*. Solatur eos, quos ob teſtimonij perhibitionem multa perpeſſuros prædixerat. Verũ ſe ijs affore: vt Iſraëlitis *Iudic*.3.multum anguſtiatis, Aod ambidexter & liberator eorum à Deo ſubmiſſus eſt:quia ad proſpera paratus hac : illa ad aduerſa. Tales & ipſos fore ambidextros. Manus dexteræ mundanæ id eſt proſperitatis digiti ſunt, honor, ſanitas:forma, diuitiæ, nobilitas. Siniſtræ, aduerſitatis digiti ſunt infamia, egeſtas, morbi, ignobilitas, perſecutio. Periculoſæ manus hæ: Vt nec Salomon vnam ſine altera petere ſit auſus, Prou.30. *Mendicitatem, & diuitias ne dederis mihi, tribue tantum victui neceſſaria; ne forte ſatiatus illiciar ad negandum, & dicam, quis eſt Dominus? aut egeſtate compulſus furer. &c.*

...tis & ...ſtibus ...um eſſe ...n eſt ...iuſuis.

2. Solus Apoſtolus ſcite vtraque vti norat; Phil.4. *Ego enim didici, in quibus ſum ſufficiens eſſe. Scio & humiliari; ſcio & abundare, vbique in omnibus inſtitutus ſum: & ſatiari, & eſurire, & abundare, & penuriam pati: Omnia poſſum in eo, qui me confortat.*

II. Vt fabri ferrarij ad focum habent lacum aquæ; nec enim ſine igne foci tractare ferrum; nec temperare ſine aqua poſſent. Ita ſuos Deus vſtulatos igne tribulationis, aſpergit aqua conſolationis, ſeu proſperitatis. 2. Pſal.65. *Tranſiuimus per ignem, & aquam; & eduxiſti nos in refrigerium* conſolationis.

...is tamē ...eus illa ...mperat.

3. Et hoc tale eſt; quales *Aquæ* Ezech.47. *quæ ab* templo Salomonis Chriſti Ieſu *egrediuntur, & vſque ad mare* mundi, ac tribulationum *profluunt, & aquas ipſius maris dulces efficiunt*; vt pati iucundum ſit. *Piſces vero* bonorum operum, ac meritorum, *quos producebant; quam plurimi, & pulcherrimi erant.*

4. Hiſce aquis dulcibus ſuos aſpergit Deus: Vt hortulanus herbas, quas ipſe plãtauit: Nõ autem quas terra ſponte effudit. His enim ipſa ſatis dat ſucci, non item inſertis. Ita mundus ſuos fouet, non quos in eo plantauit Ieſus. Sic ipſe Ioan.15. *Si de mundo fuiſſetis: mundus quod ſuum erat, diligeret. Quia vero de mundo non eſtis: ſed ego elegi vos de mundo, propterea odit vos mundus.* Quare Pſalm.9. *Tibi derelictus eſt pauper, orphano tu eris adiutor.*

PARS V.

Cur ſuos velit afflictos Dominus?

SEd eccur iuſtos affligi ſinit Deus? *Primo*. Quia mundi proſpera inducunt obliuionem Dei. 1. Pſ.48. *Homo cum in honore eſſet, non intellexit.* Et Seneca: *Fortuna, quem fouet, ſtultum facit.* 2. Vnde tumor. Pſal.72. *In laboribus, hominum non ſunt: & cum hominibus non flagellabuntur: ideo tenuit eos ſuperbia.* Id quod ſcite Poëta. — *1. Ne proſperis mũdi corrumpantur.*

Luxuriant animi rebus plerumque ſecundis.
Nec facile eſt æqua commoda mente pati.

Cum igitur ſecunda mundi tanta inuehant mala: aduerſa, cui immittuntur, ſunt in beneficio ponenda: quod ab ijs retrahant. 1. Bene namque Boëtius li.2. de Conſol. c.15. *Plus hominibus reor aduerſam, quam proſperam prodeſſe fortunam.* 2. Et S. Greg. *Niſi tribulationes eſſent, homines obliuiſcerentur Dei. Tribulationes, quæ nos hic premunt: ad Deum ire compellunt.* 3. Ecce Agar ſuperbiens Saram quaſi deſpiciebat. Eijcitur. *Gen*.16. Et, (inquit hic S. Aug.) *ad hoc affligitur, vt reuertatur.* Cui idcirco Dominus: *Reuertere ad Dominam tuam, & humiliare ſub manu illius.*

2. Vt certius saluentur.

Secundo. Tristia cōducunt ad beatitudinem acquirēdam. 1. Luc. 24. *Nonne oportuit Christum pati, & ita intrare in gloriam?* Quāto magis Christianos? Bern. *Si oporteat Christum pati, & sic intrare in regnum suum, quomodo nos miseri intrabimus in regnum non nostrum, nisi prius patiamur?* 2. Certe 1. Petr. 2. *Christus pro nobis passus est, nobis relinquens exemplum, vt sequamur vestigia eius.* Tribulatio *hac porta Domini, iusti intrabunt per eam.* Psal. 117.

3. Vt subarratos cœlo se persentiscant.

Tertio. Vt gustatis acerbis iusti prædestinationis argumentum percipiant. Arrha gloriæ est tribulatio vitæ. Bern. *Qui in hoc mundo flagellari non merebitur, in alio torquebitur.* Ideo Dauid salutem suam adscribit afflictioni, Ps. 117. *Castigauit me Dominus, & morti non tradidit me.* Ita Tobias c. 11. *Benedico te Domine Deus Israel, quia tu castigasti me, & tu saluasti me.* Atque *hæc* de tribulatione *locutus sum, vt non scandalizemini.* si iustos ea comprehendat, Felix ea infœlicitas est, Qui salutis, idem & Crucis est amans, quin & appetens.

Peroratio. Quare vt dona, vimque Spiritus iam explicatam experiamini, *date locum Spiritui*, non resistentes illi. Maximus est hospes, parandum hospitium est. Huc opus munditie animi. Nam Matt. 5. *Beati mundo corde.* 2. est opus Virtutum ornatu: Nam Psal. 44. *Omnis gloria filiæ Regis ab intus, in fimbrijs aureis circumamicta varietatibus.* 3. Opus humilitate: *Luc.* 18. *Qui enim se humiliat, exaltabitur.*

4. Opus oratione feruida. Nam Luc. 11. *Dabit Spiritum bonum petentibus se.* Et Sap. 7. *Inuocaui, & venit in me Spiritus Sapientiæ.* 5. Opus malacia conscientiæ. Nam Psal. 75. *In pace factus est locus eius.* Quare 2. Cor. 13. *Pacem habete, & Deus pacis, & dilectionis erit vobiscum.* 6. Opus est amore vero: Nam Ioan. 14. *Si quis diligit me, sermonem meum seruabit; & ad eum veniemus.*

DOMINICA PENTECOSTES.

Factus est repente de cœlo, sonus, tanquam aduenientis Spiritus vehementis: & repleuit totam domum vbi erant sedentes. Act. 2.

PErfecto, 2. Par. 7. Salomonis Templo, in quo 80000. operarum laborarunt toto septennio, *ignis descendit de cœlo, & deuorauit holocausta, & maiestas* Domini *repleuit Domum*: sic nimirum rite dedicatam. Quo populus in Dei laudes effusior: in victimas Rex: fecit illas boum 22000. ouiū 120000. Deo cum Angelis. Patriarchis, Prophetis annos iam quater millenos in reparationē hominum incumbente: IESVS demum perfecit misso iam Spiritu sancto, &c.

Super quo nos

I. *De Deo, ac Spiritus sancti processione.* II. *Cur Sanctus Spiritus in igne?* III. *S. Spiritus necessarius, quomodo impetrandus?* IV. *Ad quid Spiritus sit vehemens?* V. *De impletis Spiritu Apostolis.* VI. *Spiritus cur sonus, ac ventus dicatur.*

PARS I.

De Deo, ac S. Spiritus processione.

Deus est incomprehensibilis.

I. QVales noctuarum oculi ad lumen solis, ait *Arist. in Metaph.* talis hominum intellectus ad maiestatem Dei contuendam: 2. Paulus; *Lucem* enim *habitat inaccessibilem.* 3. Vt Propitiatorium. *Exod.* 25. factum ex incorruptibilibus lignis Setim, à duobus Cherub eo obumbrabatur magis, quo alas isti expandebant latius. Ita Deus immortalis, quo magis consideratur ab intellectu Angelico, & Humano; hoc minus comprehenditur.

Ideo subijciendus est intellectus

1. Quare vt, *Ezech.* 1. volantes Cherubim 4. super firmamentum audita voce *stabant, & submittebant alas suas*: ob maiestatem Dei; ita nos, in huius consideratione, sensus submittamus. 2. Sic Dauid eam ingressus contem-

contemplationem, mox ſenſit, & dixit: *Pſ. 72. Ad nihilum redactus ſum.* Hier. vertit: *Ego inſipiens: & neſciui, vt iumentum factus ſum apud te.* 3. Proinde *Prou. 25. Qui ſcrutator eſt maieſtatis, opprimetur à gloria.*

4. Qua cauſa, Ethnici Sphingem ad tẽporum valuas, aut in veſtibulis ſtatuebant. Diuinorum ænigmata & myſteria indicãtes non eſſe perſcrutanda, ſed colenda.

Hæreſes aliquæ de S Spiritu.

II. Ænigma de S. Spiritu Arius infeliciter ſoluere conatus, aiebat, Eum eſſe creaturam Filij: Illudque de Filio, eum eſſe Patre minorem in Deitate. Macedonius, S. Spiritum à Filio creatum procedere, non à Patre. Neſtorius, Eum à Patre ſolo procedere: ſic hodieq; ſchiſmatici Græci.

Procedit à Patre Filioque.

At contra 1. *Ioa. 16. Omnia, quæ habet Pater, mea ſunt,* &c. 17. *Omnia tua, mea ſunt*, excepta relatione Paternitatis, ait Aug. Atqui Pater ex Eſſe ſuo habet hoc, quod ſit origo S. Spiritus. Ergo & filius habet. 2. Deinde ſi vtriq; non ſint omnia cõmunia, ergo aliud maius erit diſcrimen inter eos, quam Relatio. Et hoc eſſe non poteſt niſi eſſentia, Vnde eſſentialiter differrẽt, quod atheum eſt. 3 Si Spiritus à Filio non procederet, eſſet vna perſona, nec eſſet Trinitas, ſed binitas. Quia inter eos nulla poteſt alia dari diſtinctio; præter originalẽ relationẽ. Nam in Deo nil eſt, niſi Eſſentia & relatio.

Pater igitur & Filius, etſi duo ſint Spirantes, vnum tamen ſunt principium S. Spiritus, & vna ſpiratione ſpirant. Sicut tres Perſonæ ſunt vnum principium creationis, quod eiuſdem ſint potentiæ, & eſſentiæ, Hinc tam Spiritus filij appellatur, *Rom. 8. Si quis Spiritum Chriſti non habet, hic non eſt eius:* quam Spiritus Patris, *Matth. 10. Spiritus Patris veſtri loquitur in vobis.* Atque vt illius Diuinitas pateſcat, hodie mittitur.

PARS II.

Cur S. Spiritus in igne.

Relucet in igne Diuinitas.

I. IGnis ait *S. Dionyſ. Areop. lib. de diu. nom.* rerum eſt omnium, poſt hominem, Deo ſimillimus. Vnde apparens Deus, ſub igne apparuit 1. Vt *Exod. 19. Totus mons Sinai fumabat: eo, quod deſcendiſſet Dominus Deus ſuper eum in igne.* 2. IESV in Thabor Diuinitatem oſtendentis *reſplenduit facies ſicut ſol.* Græce eſt ἐλάμψετο πρόσωπον verbum λάμπεσαι ſplendere ſignificat, & ardere. Vnde lampas, quæ ſimul & lucet, & ardet. 3. Quin idem venturus ad iudicium, in igne apparebit, *Pſal. 96. Ignis ante ipsũ præcedet, & inflãmabit in circuitu inimicos eius.* Hodie & S. Spiritus ſe in igne præbet aſpectabilem.

Et regia maieſtas.

1. *Imperatores*, prodit Alex. ab Alex. lib. 1. Genial. dier. 2. cap. 38. *Sacrum ignem, velut imaginem Imperij ſibi præferri ſinebant, eoque præcipuo inſigni, & ſingulari ornatu vtebantur.* 2. Addit idem. *Sic Iuliani vxor & filia Auguſtæ appellatæ ſunt. Quibus hoc etiã honoris tributũ, vt illas quandoq; ſacer Ignis præiret.* 3. Perſis nihil etiam diuinius igne fuit. Nec ibat Rex vſquã, quin Ignifer Myſta præiret eodẽ.

Deo apparenti comes it ignis.

Neque Deum ſacra Scriptura præſentem vſquam deſcribit, quin ignem addat comitem, 1. *Exod. 3. Apparuit Moyſi Dominus in flamma ignis.* 2 *Pſal 17. Ignis à facie eius exarſit. 49. Ignis in conſpectu eius exardeſcet.* 3. *Daniel. 7. Thronus eius flammæ ignis.* 4. Idcirco hodie S Spiritus venit in igne.

Igne S. Spiritus agnoſcitur.

II. Aptum illi Symbolum ignis eſt, 1. Vt enim is ſub ſphæra lunæ non videtur nobis, at hic accenſus cernitur: Ita S. Spiritus nec cognitus ſatis fuit, donec hic infra atſiſſet in mundo.

2. In terris operatur vt Creator.

2. Ignis in ſphæra ſua nil producit; at extra eam gignit omnia: Vt Heraclitus, & alij eum rerũ omnium dicerent eſſe principium. Ita S. Spiritus in cœlo nil producit. Nam Pater gignit, Filius cum Patre ſpirat: neu-

neutrũ Spiritus Sanctus, ſed ad extra producit omnia Creator Vnde Eccleſia: *Veni creator Spiritus.* Dauid: Pſ. 103. *Emitte Spiritũ tuum, & creabuntur, & renouabis faciem terræ.*

3. Vt gratiarum largitor. Ipſe eſt etiã Oeconomus gratiarum: eſt *Spiritus veritatis, Ipſe vos docebit omnia.* Ante miſeria, & mera cœleſtium paupertas hic erat: At ipſo veniente Cant. 2. *Hyems tranſijt, imber abijt, apparuerunt flores in terra noſtra.* Verbo, *Non eſt, qui ſe abſcondat à calore eius.* Pſal. 18.

4. Efficit \[e\]emptores opum eremitas. Hodie, quaſi in ſolſtitio æſtiuo, tantus calor fuit vt plures leuibus induti, veſtes facultatum relinquerent, deponerent ad pedes Apoſtolorum; plures etiam deſertorum peterent latibula: alij quoque pellem exuerent, vt Bartholomæus: alij ſudarent ſanguinem vt martyres; alij ſe ſpoliari ſinerent nuditatem & paupertatem perpetientes: vt Confeſſores. O æſtum nouum: & hactenus inauditum! Nec mirum. *Martyres.*

5 Exurit lolia mundi, &c. Si enim ignis elementaris deſcenderet in terram: (at cœleſtis deſcendit:) neceſſe foret areſcere herbas *vanitatum*, fontes ſiccari *voluptatum*; aerem æſtuare *gratiarum*, *peruicaciæ* rupes colliqueſcere, *ambitiones* in fumum abire. Diue ſpiritus; *tange tu montes & fumigabunt.* Pſ. 143.

PARS III.

S. Spiritus neceſſarius quomodo impetrandus.

Fœcundat orbem. I. NEceſſarius is calor erat. 1. Nam peccato omnia obriguerant: agri orbis ſteriles erant, plantæq; , vt in hyeme. Talibus: vt fertileſcant, ignis ſolet injici, ad ſentes, caliginemque exurendam. Ita hodie factum orbi ab agricola Deo. 2. vt Maro in Georgicis.

Sæpe etiam ſteriles incendere profuit agros.

3. Ideo filius Agricolæ ait: Luc. 12. v. 49. *Ignem veni mittere, & quid volo, niſi vt accendatur?* Quod S. Greg. de Spiritu interpretatur, 4. Origenis in Leuit. hom. 5. votum eſt, *Vtinam & mea terra accendatur igne diuino: vt vltra non afferat ſpinas*, paſſionis, rãcoris, &c.

II. Orantibus Deum, & cupientibus, igne tali fertileſcunt agri. 1. Sicut Elias, 3. *Reg.* 18. Carmelum aſcendens orat, pluuiam impetrat qua terra ſuæ fertilitati reſtituitur. 2. Idem in Carmelo orat: Sacrificiũ de cœlo exuri impetrat, Baalitaſq; exſcindi. Ita IESVS cœlos aſcendit Aduocatus noſter, & obtinet demitti ignem terræ reparatorem, & extirpatorem idololatriæ, teſtem doctrinæ ſuæ: de quo dixerat: *Ipſe teſtimonium perhibebit de me.* Ioan. 15. *Sed breuib. impetrãdus eſt*

Factum hodie quod *Apocalypſ* 8. dictum: *Accepit Angelus thuribulum aureum, & impleuit illud de igne altaris, & miſit in terram, & facta ſunt tonitrua & voces, & fulgura, & terræmotus magnus.* At Ieſus is eſt *magni conſilij Angelus*, Iſai. 9. Iuxta 70. Interp. Sed ante thurificarat aram thure orationum ac meritorum gratiſſimo Diuinitati. *Impetrauit ſic eum Ieſus.*

Salomonis templum iam Deo victimis conſecrandum cum eſſet, ecce ignis cœlo lapſus id dedicabat. 2. *Paralip.* 7. IESVS ædificium, in quo ipſe lapis angularis, & ſuperſtructi Apoſtoli, dedicaturus, id igne inauguratur ſanctiore. Tunc vero perfectum id erat, cum diceret *Conſummatum eſt*, mox in eadem cruce *cum clamore valido & lacrymis orauit*, Heb. 5. ſicut & Salomon in dedicatione, ſicque deſcendens *Spiritus Domini repleuit orbem terrarum*: Sap. 1. In primis vero Apoſtolos, vt prædictum Pſ. 74. *ego confirmaui columnas eius.* *Sic & Salomon.*

PARS IV.

Ad quid Spiritus ſit vehemens.

I. DIe quinquageſimo, *Exo.* 19. poſt deletum Pharaonem, ac maris rubri tranſitũ, Lex datur Moyſi deſcendẽte in montẽ igne: ſic iam quadrageſimo die poſt deuictũ Satanã, ac paſſionẽ Domini *apparuerunt diſpertitæ linguæ tanquam ignis* Act. 2. *Datur poſt Paſſionem. ex merito Paſſi Cur ſit vehemens.*

Et

Et *ignis vehementis*.1. Cur? quod igne contra naturam fit descendere, ideoque violentum. Sed & Sanctus Spiritus hactenus cœlos tantum incolere consuêrat; nunc vero & terras, 2. Siue, *vt Sancto Epiphanio* placet: ideo vehemens: vt significet se in nullo quiescere, qui non vim faciat passionibus prauis, & consuetudinibus. Quippe Matt. 11. *Regnum cœlorum vim patitur, & violenti rapiunt illud.*

Expurgat infecta. Cum timetur infecta domus, aut aer, igne ac fumo valido perpurgatur. Vnde Hippocrates Athen. medicus in communi peste, Græcia tota iussit ignes fieri, quin & syluam incendit; patriamque à peste liberauit. Ita Deus hodie pestilentem accendit mundum emundandum.

Expiat polluta. II. Quæ ab Madianitis, alijsque ethnicis iure belli acceperant Iudæi, quia contaminatum censebatur omne, ideo mandat DEVS *Num.* 31. *Omne, quod potest transire per flammas, igne purgabitur.* Mundus totus contaminatus erat, & *in maligno positus*: 1. Ioan. 5. & ideo purgandus igne fuit.

Expiato ia tria 3 vno, Spiritu. At tria semper expiationum genera fuerunt: Ventus, Aqua, Ignis. Vt *Virg.* 6. *AEneid.* de animabus purgatorijs canit.

——— *Aliæ panduntur inanes*
Suspensæ ad ventos: Alijs sub gurgite vasto
Eluitur scelus: aut sacro exuritur igni.

Tria eadẽ vsurpata S. Spiritui. Aqua: Vt Ps. 67. *Pluuiam voluntariam segregabis hæreditati tuæ Deus*: Et Ecclesia, *Fons viuus, ignis, charitas.* Ventus. Ideo *factus est repente de cœlo sonus, tanquam Spiritus vehementis.* Ignis: Nam *Apparuerunt illis dispertitæ linguæ tanquam ignis.*

Est salutaris. III. O Salutaris ignis! Non quali deflagrarunt Sodomitæ; aut Baalitæ: Non qualis in Sinai visus; vel quo orbis exuretur. Nam ij sunt ignes iustitiæ ac furoris: Hic amoris est: accendens Cherubinos cæterosque Angelos, & animas pias.

Archimedes Mathematicus ignem inuenit, quem ex Syracusarum vrbe procul in classes Romanas, vrbem obsidentes, eijciebat etiam in medio mari flagrantem. At ab IESV missus ignis, in mundo glaciali flagrat, cogens Satanas soluere obsidionem hominum. Et hic est *ignis*, qui *ante ipsum præcedet, & inflammabit in circuitu inimicos eius. Illuxerunt fulgura eius orbi terræ. Vidit, & commota est terra.* Ps. 96. *Liberat ab hoste.*

P A R S V.

De impletis Spiritu Apostolis.

I. SAmson, *Iud.* 15. vt vindicaret in hostes, trecentas vulpes facib. armatas in Philistæorum segetes immisit, Samson IESVS est: Vulpes Apostoli; Ezec. 13. *Quasi vulpes in deserto Prophetæ tui Israel*: Faces sunt ignitæ linguæ: seges est peccatum. *Apostoli sunt orbis incendiarij.*

Videte discurrentes incendiarios sanctos; Ioannes & Philippus per Asiam; per Scythiam Andreas; Thomas per Indos; per Armenos Bartholomæus. Iudas per Arabiam; Simon per Persidem, & cæt. *In omnem terram exiuit sonus eorum*, Psal. 18.

Erant ij omnes ante Spiritus aduentum carbones atri ac mortui; Petrus negando, Thomas non credendo: omnes fugiendo in Passione: At hodie Ps. 17. *Ignis à facie eius exarsit, carbones succensi sunt ab eo.* Hic ex Pygmæis ac Thersitis reddidit eos Hectores, ac Cæsares. *2. Diuisi per orbem. 3 Sed quantum mutati à Spiritu.*

Figulus è molli luto vasa igne durat IESVS figulus noster. Nam *Manus tuæ fecerunt & plasmauerunt me totũ in circuitu*: ait Iob. 10, v. 8. Apostoli vasa erant, indiga induratiönis: ea hoc igne sic perfecta sunt, vt, qui prius ad ancillæ vocem trepidabant; iam nec Herodes, aut Nerones metuerent. *4. Et corroborati.*

Quamdiu balistarius tormenta nondum apparauit, ea pueris & fœminis adeuntur; At instructa puluere & igne, cum exploduntur, iam fugiuntur ab quibuslibet. Tales balistæ Apostoli post acceptum Spiritum sanctum.

Ge-

5. Et metuendi.

Gedeon, *Iud.* 7. trecentis militibus *dedit tubas in manibus eorum, lagenasq; vacuas, ac lampades in medio lagenarum*: his concussis, inflatis istis, Madianitæ exanimantur, debellantur. IESVS in XII. Apostolos ignem immittit; quem vt *thesaurum portabant in vasis fictilibus*, 2. Cor. 4. Illis per martyria confractis, eorum tubis concrepantibus, orbis simul debellatus est. fractus diabolus, peccatum profligatum; idololatria deleta, *Vicit Leo de tribu Iuda!* Apoc. 5.

Fortissimos quosq; incenderunt.

II. Ad ignem succendendum vti solemus stramine, stuppa, &c. At iam succenso, flagrantique grandiora adijcimus ligna. Festucæ erant Apostoli ante ignem S. Spiritus missum: at post, trabes erant grandes ipsi, ipsique magnos admouerunt Philosophos igni, Reges ac imperatores, orbem denique vniuersum.

Heroica facinora ediderunt.

Ad singula Samsonis facta heroica dicitur. *Irruit Spiritus Domini in Samson*, Iud. 14. & 15. Ita & in Apostolos, nouos Samsones ad Reges, Philosophos diabolos, &c. tremefactandos &c.

In dictis, factis, vitaq; nil errarunt.

Apud Ezech c. 1. *Spiritus vitæ erat in rotis, & ignis*, circum circa flammæ apparebant, *quasi carbonum ignis ardentium, & quasi aspectus lampadum.* Apostoli rotæ per orbem circumrotabantur à Spiritu fulgurantes doctrina, vita, miraculis sic, vt nunquam errarint, vel extincti sint. Sicut lapis ἄσβεστον de quo Poeta.

Qui semel accensus, susceptos detinet ignes,
Extinguique nequit:

Inextinguibiles, scribat, qui dixit: *Quis nos separabit à charitate Christi?* Rom. 8.

Orbem ad fidem congregarunt.

III. Cum magnæ sunt fundendæ campanæ, magna magnæ formacis succensione est opus. In Ecclesia Dei iam constructa campanis opus Apostolis ad conuocandos fideles, ideo succensi prius ac liquefacti sunt hodie. Sonuerunt sic, vt *in omnem terram exiret sonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum.* Psal. 18.

Orbi Prinsipantes.

Ignis supra eos, significat, futuros orbis Reges ac Principes. 1. Vt prædictum Ps. 18. *Constitues eos Principes super omnem terram.* 2. Cyrillus ait Ierosolym. *Sedit super Apostolos vt noua corona spiritales, per linguas igneas, imponantur capiti illorum.* 3. Nam Regibus olim ignis præferebatur, in signum regium. 2. Sic in capite L. Martij perorantis apparens flammula ei portendit regnum, ait *Iul. Obseq. c.* 38.

Orbem Deo per Spiritum reconciliarunt mediatorem.

IV. Ethnicis in medio Aræ perpetuus fouebatur ignis, quasi homines inter ac Deos mediator. Hinc Virgil.

Tange aras; mediosque ignes.

Idem significabat, *Gen.* 15. Flāma per medīu animaliū, ab Abraha diuisorū, transiens. *Apparuit clibanus fumans, & lampas ignis transiens inter diuisiones illas.* Ita hodie, dum fœdus Deum inter ac homines icitur, per fœderis Legatos medios transijt ignis.

Dei logati & linguati.

Ethnici quondam linguas Dijs offerebant pro legatis, causa pacis vel amicitiæ missis. Quin ipsis quoque linguæ dari solebant, insigne legationis. Ita hodie Apostolis datæ; oblatæ à Christo Patri.

Et reliquia Agni.

Ex agno paschali immolato, post comestionem, *Si quid residuum fuerit, comburetis.* Exod. 12. Iam Christus in Cruce fuerat immolatus; reliquiæ erant Apostoli: hos igne consumi oportuit spiritali.

PARS VI.

Spiritus cur sonus, ac ventus dicatur?

Processio S. Spiritus.

I. *Factus est de cœlo sonus*: qui S. Spiritus productionē innuit. Nam Philosophi doceat; sonum fieri ex collisione duorum corporum: ita S. Spiritus coniuncta Patris ac Filij conspiratione procedit. Ideo *factus est de Cœlo sonus.*

Sciri non potest, nec debet.

Sed cur *Spiritus vehementis*? Vt eius effecta permagna indicarentur. 1. Venti originem adhuc nemo certo scire potuit. Dixerunt alij aerem esse agitatum; alij exhala-

tio-

tiones æstuantes: alij è terra, cauernisque procreari. At incerta omnia. Hinc Ioan. 3. *Spiritus, vbi vult spirat: & vocem eius audis, & nescis vnde veniat, aut quo vadat.* Si ventorum origo tam est difficilis inuestigatu; quanto magis S. Spiritus?

2. *Vade,* Ait Angelus ad Esdram. 4. Esd. 4. *pondera mihi ignis pondus, aut mensura mihi flatum venti.* Cui Esdras. *Quis maiorum poterit facere, vt me interroges de his?* q.d. ænigmata sunt ista insolubilia. Minus sciri Spiritus S. potest: credi debet. 3. *Gloria & diuitiæ in domo Dei sunt:* Psal. 111. at is *producit ventos,* non ex diuitijs, sed *de thesauris suis.* Ps. 134. Hi enim magis sunt reconditi. Quo minus sciri S. Spiritus potest: sed credi. Ventus enim est, in thesauro intimo Trinitatis.

Donum dat lacrymarū. II. Ventus meridionalis est pluuialis: ita Ps. 147. *Flabit Spiritus eius; & fluent aquæ lachrymarum.* 1. Hoc afflatus ait, Ps. 118. *Exitus aquarum deduxerunt oculi mei: quia non custodierunt legem tuam.* 2. Hic expulit Petrum è Palatio: *Et egressus fleuit amare* Matth. 26. 3. Hic à Magdalena vanitates deflabellauit, collectos in nodum crines pigmentatos sparsit, oculos soluit in fontes, fastum in luctum.

Reuiuificat opera bona. Plinius l. 2. c. 47. ait: Fauonium, seu Zephyrum, ventum occiduum, plantas elicere in gemmas & herbas in virorem. Ita S. Spiritus flabro bona reuiuiscunt opera, quæ peccati bruma necarat. 1. Nam Ioa. 6. v. 63. *Spiritus est qui viuificat.* Rom. 8. *Viuificauit mortalia corpora vestra propter inhabitantem Spiritum,* 2. Sponsa, ventos in hortum inuitat, Cant. 4. *Surge Aquilo, veni Auster, perfla hortum meum.* Sic Ecclesia inuocat S. Spiritum.

Superbus resistit. Excelsa ventus agitat. Hinc Horat. lib. 2. Odarum.

Sæpius ventis agitatur ingens
Pinus, & celsæ grauiore casu
Decidunt turres, feriuntq; summos
Fulmina montes.

Talis S. Spiritus. Nam, Luc. 1. *Deposuit potentes de sede, & exaltauit humiles.* Deturbauit cœlo Luciferū: Iezabelem è Palatij fenestra in plateam. Pharaonem cum exercitu in mare: Nabuchodonosorem in deserta expulit. E contra, euexit Danielem supra omnes Satrapas Chaldæos: Iosephū in Ægypto.

III. Mirus ventus S. Spiritus, Persæ ventos in Dijs colebant: quod ijs vitam hominum acceptam ferrent. Errabant ipsi. At S. Spiritus verus est Deus. 1. Nam Act. 17. *Ipse est, in quo viuimus, mouemur, & sumus.* 2. Id prædictum Ezech 37. *Dabo vobis Spiritum, & viuetis, & scietis, quia ego Dominus.* *Humilia euehit. Est verus Deus.*

Quin mortuos hic ventus excitat. Ezech. 37. *Deus dimisit me in medio campi, qui erat plenus ossibus:* mox à quatuor orbis oris spirat, *& ingressus est in ea spiritus,* & reuixerunt, *steteruntq; super pedes suos, exercitus grandis nimis.* Id hodie factum; ac fit quotidie. Mundus erat, estque mortuorum plenus; at reuixit ad hunc Spiritum. *Suscitat mortuos.*

Apuleius in asino aureo scribit Psychen suam magnificum habuisse palatium; ad quod nulli aditus erat, nisi per ventos. Fabula. At Parabola sic: ψύχης est anima; eius palatium, cœlum: Huc *Spiritus tuus bonus deducet me in terram rectam,* Ps. 142. Sicut 4. Reg. 1. Elias per turbinem, & curru igneo in cœlum euectus fuit. *Euehit in cœlos.*

Peroratio. Quare *Date locum Spiritui sancto,* corda expiate: Ne his eueniat, quod cordi Germanici, qui pater fuit Caligulæ Imp. Illius namque mortui cadauer cum in rogo fuisset exustum, cor ab igne mansit intactum. Consulti augures aiunt, esse veneno plenum fortiore, quam ignis sit. Itaque theriaca id perlinunt, & in cineres combui potest. Ita in corda peccatis venenata nil operatur S. Spiritus, cui pœnitentia est certa theriaca. Quod Elisæi vasa

vacua essent, & munda, oleum capere poterant. 4. *Reg.* 4. Nostra Spiritum, si fuerint à vanitatibus, passionibus vacua, munda ab peccatis.

DOMINICA SS. TRINITATIS.

Euntes ergo docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti. Matt. 28.

VIdit *Gen.* 40. Pincerna Pharaonis vitem vnam, è qua tres propagines existebant. Figura hæc SS. Trinitatis in vnitate, & Personarum trium Deitatis in Essentia vna. Qualis Oceanus in duos se fundit sinus, Maris Rubri, & Mediterranei: ita Deus Pater, Diuinitatis fons, in duas se velut exonerat Personas alias. In Filium: De quo Cant. 5. *Dilectus meus candidus, & rubicundus*. Et Esa. 63. *Quare rubrum est vestimentum tuum?* Inque S. Spiritum qui medius inter vtrumque Patris ac Filij quasi vinculum est ac Amor.

Nos circa istud

I. De notitia Dei generatim. II. De vnitate Dei, an sit, & vnde cognoscatur? III. De modo duplici cognoscendi Deum. IV. Fides de SS. Trinitate qualis esse debeat, ostenditur. V. De SS. Trinitate ex S. Scriptura, & Natura.

PARS I.

De notitia Dei generatim.

Deus incomprehensibilis est. I. SImonides Philosophus, vt refert *Cic. l. 1. de Natur. Deor.* Sciscitante Hierone, Siciliæ Rege: *Quid est Deus?* tridui deliberationem postulauit: quo euoluto, decem, post hos 30. dierum moram expetijt. Instanti demum Tyranno ait: *Quo diutius considero, eo mihi res videtur obscurior, & intricatior.* Si id ille de Vnitate Dei: quæ magis idem nos de Trinitate Vnitatis?

1. Ob gloriam. I. Omnino *lucem habitat inaccessibilem.* 1. Tim. 6. Humani ingenij bolid hæc abyssus immensa manet. 2. Nam Iob. 36. *Deus magnus, vincens scientiam nostram* Plato in Timæo. *Genitorem, opificemq; Vniuersi & difficile est inuenire: & inuentum impossibile explicare.* 3. Quid enim? Cant. 5. *Caput eius aurum optimum* Diuinitatis: *Coma eius* Attributorum *sicut elatæ palmarum*, quarum altitudo nequeat vllo creato attingi intellectu: *Nigra, quasi coruus*; nobis obscura in Deo omnia. *2. Ob ma-gnitudi- 3. Ob na-turam*

4. Id fumus Isaiæ visus denotat: Isa. 6. quando vidit Seraphinos circumsistentes Deum, & acclamantes: *Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus Deus exercituum: & commota sunt superliminaria cardinum à voce clamantis: & domus repleta est fumo:* Isto, ait ibi S. Hieronymus, excæcati Iudæi post Christi passionem; in hoc etiam angelica caligant ingenia fumo. Agnouit ita Dauid, Ps. 17. *Posuit tenebras latibulum suum.* *4. Qui sic vul-*

II. Hinc Ægyptijs hieroglyphicum Dei, erat Crocodilus. Causa. Quia hic lingua caret. Nec enim effabilis est Deus. Audi Iob. 11. *Excelsior cælo est: quid facies? profundior inferno, & vnde cognosces? Longior terra mensura eius, & latior mari.* *Est ine- bilis De-*

Idcirco Ægyptij, in omnibus symbolici, Deum sic repræsentabant: Hominem pingebant vultu graui. (Homo enim imago Dei est) Eius ex ore prodibat ouum. (Orbis vniuersi verbo creatus.) *Dixit & facta sunt.* Cum toga hyacinthina lymbum inaurata, (cæli indice stellati.) Hac sceptrũ Monarchiæ, illa circulum Prouidentiæ gerebat. Caput sublimes pennæ decorabant, indices immensæ altitudinis diuinæ.

III. Cymba hunc Oceanum inuecta, submersioni est obnoxia. 1. Ecce vel Angeli iussu torrentem inuasit Ezechiel, cap. 47. & aqua illi primum ad talos, dein ad genua, porro ad renes pertingebat, hic vero procedenti ita intumuerunt aquæ profundi torrentis, vt ab eo obruendus esset, ni reuertisset. Ita licet intrare in Deũ *Pericu- Dei pe- scruta- est.*

&

& cognoscere, esse vnum. Dein, esse Creatorem omnium: Porro, incarnatum, passúmque esse, Altum hoc. Siste. *Non vltra.* Trinum & vnum esse, non disce, sed crede.

Illa peperit hæreticos. Hoc portus est, illud vorax Scylla atque Charybdis. Hæc absorpsit Arium, qui minorem Patre Filium ratione astruebat, non fide. Hausit Macedonium, qui S. Spiritum creaturam esse meram docebat. Abripuit Sabellium, qui distinctionem Trinitatis abnegabat. Nequaquam hic ratio, sed Fides nauiget. Rationi dic Ioan. 4. *Puteus altus est, & in quo haurias, non habes.* Bene igitur Innocentius Papa IV. 3. Myst. Miss. c. 8. *Credere iubemur, discutere prohibemur.* Ergo litus rade, orámque lege, altum fuge cymbella mea.

PARS II.

De vnitate Dei: *An sit, & vnde esse cognoscatur?*

Athei o-[mnes] qui. I. TAnta olim & cæcitas, & temeritas, & impietas fuit complurium, vt Atheismum inferre nil erubescerent. Teste *Euseb. l. 4. Præpar. Euang. c. 6.* Illius farinæ fuit Diagoras, Ortheus, Theodorus, Euripides, &c. qui nullum esse Deum asserebant. Protagoræ addubitantis, an esset Deus, libros publico S. C. exusserunt Athenienses. Monstra hæc potius, quam homines.

Deum esse [cognos]citur naturaliter. Quod si exceperis. *Nulla gens est tam inconsueta:* ait Cic. l. 1. de Leg. *nec tam ferrea quæ non, (etiamsi ignoret, qualem Deum habere deceat) tamen habendum sciat.* Consciscit huic vel Epicurus ipse. Idem l. 1. de Nat. Deor. esse Deum sic docet. *In mundo Deus est aliquis, qui regit, qui gubernat, qui cursum astrorum, qui mutationes temporum, rerum vicißitudines ordinésque conseruat, terras, mariaque contemplans.*

Vulgus Deos fecit & coluit. II. Verum ab hac scientia vno de Numine homines deriuarunt vltra 30000. Deorum, *teste Eusebio l. 5. Præpar. Euang. c. 11.* Id quod Isa 2. deplorat. *Repleta est terra eius idolis, opus manuum suarum adorauerunt.*

Sapientes vnum agnouerunt. Sed is error non fuit nisi popularis, sapientissimi quique Ethnicorum vnum Deum cognouerunt. licet non glorificauerunt. 1. Hinc *Aristoteles* vnum Ens primum, in causis primam vnam, in motoribus vnum primum identidem repetit, negans dari progressum in infinitum, demum 12. *Met.* ait, eam omnium esse Philosophorum sententiam, nec esse necessarium magistrum, hoc qui doceat. 2. Ideo *Cic. l. 1. de Nat. Deor.* veritatem hanc appellat. *Antitipationem naturæ,* cuius hæc prima sit doctrina. 3. Hanc quod profiteretur Socrates, cicutam bibere coactus est ab Athen. teste *Aug. 8. ciu. c. 9.* Pythagoras in exilium proscriptus, teste *Euseb. lib. 5. cap. 10. Hier.* &c.

Exemplum Deo vt sapientissimo defertur honos à sapientibus. Refert *S. Cyrillus Alex. inuectiua in Iulianum.* Quod piscator in Milesia verriculo mensam eduxit auream: Consulit Apol. Delphicum quid ea fieri oporteret? Qui respondit.

ὃς σοφίῃ πάντων πρῶτος, τούτῳ τρίποδαν δῶ.

Qui sapientia omnium primus, illi Tripodem dato:

Ergo Milesij vno consensu mensam obtulere Thianti: hic Cleanthi: ille Periandro, hic alij, donec Deo crederet Delphico remissa, vt omnium sapientissimo.

Stulti Deū negant. III. Proinde stulti, qui Deum negant. 1. Psalm. 52. *Dixit insipiens in corde suo, non est Deus.* 2. Cui omnes creaturæ reclamant; *Ipse fecit nos: non ipsi nos.* 3. Adeoque Psal. 18. *Cœli enarrant gloriam Dei; & opera manuum eius annunciant firmamentum.* In quo Iob. 38. *eum laudant astra matutina.* id est, Angeli.

Deus facile agnoscitur ex creatura. Dauid docens Deum sciri facile posse, quod sit. 1. Quia Psal. 18. *In sole posuit tabernaculum suum.* 2. Sua enim opera loquuntur omnia,

omnia. 3. Protogenes pictor pictorem Apellem, vel ex vnius lineæ ductu agnouit: quanto facilius Deum agnoscas tot ac tantis ex operibus eius.

Ex rationibus naturalibus. Deus est Atlas sustentator orbis. 1. Est primum Mobile. 2. Est Sol, cuius nos scintillulæ. 3. Est essentia prima, cuius nos numeri sumus. 4. Est infinitum, extra, non intra orbem collocãdum. 5. Est Creditor, cuius omnes debitores sumus. 6. Est vbique Dominus idem. Psal. 138. *Quo à facie tua fugiam? Si ascendero in Cœlum, tu illic es; Si descendero in infernum, ades.*

PARS III.

De modo duplici Deum cognoscendi.

Diui clare, nos obscure videmus Deum. Figura. I. SEd, qualis est Deus? 1. Etenim 1. Cor. 13. *In ænigmate hic videmus, & per speculum.* Rom. 1. *Inuisibilia enim ipsius per ea, quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur.* 2. Ideo, quos Moses, *Exod.* 37. Cherubinos duos in Tabernaculo efformauit, alis sese tangentes, & Arcam, quam fulciebant, rectis intuentes ac fixis: Eosdem in Templo Salomon, 3. *Reg.* 6. & 2. *Par.* 3. constituit similiter; nisi quod obliquis respectarent Arcam. Ita cœlites facie ad faciem contuẽtur Deum: mortales vero oblique in creaturis, *facies eorum versa ad exteriorem domum,* naturæ scilicet ianuam, qua ad Dei iustitiã intramus.

Exemplũ. 1. Quod igitur oras Moses? Exod. 23. *Si inueni gratiam in conspectu tuo, ostende mihi faciem tuam, vt sciam te.* Audi: *Videbis posteriora mea,* in operibus meis: *faciem autem meam videre non poteris.* 2. Sic eum sponsa videbat: *Ipse stat post parietem nostrum* facturæ nostræ, *respiciens per fenestras, prospiciens per cancellos,* creaturarum. *Cant.* 2.

Via duplex cognoscedi Deum. II. Sculptores in sculpendã statua, eam demendo sculpunt: Pictores vero imaginẽ pingunt, colores coloribus addendo. Ita nos qualis sit Deus, quædã negatiue asserimus: quædam affirmatiue illi attribuimus.

1. Negatiue Plato in Timæo: *Quid Deus sit, non noui, quid non sit, noui. Nam scio non esse colorem, neque quidpiam huius generis; sed his præstantiorem esse intelligo.* Similiter August. libro de speculo. cap. 7. *Deus est magnus sine quantitate, bonus sine qualitate: omnia continens sine habitu, vbiq; præsens sine situ.*

2. Affirmatiue, addendo vsque perfectius perfectiori, vsque ad vltimum perfectissimum, & infinitum, quod est Deus.

III. Hinc ethnicus Mercurius Trismegistus docuit, *Deum sphæram esse intellectualem, cuius centrum vbique, circumferentia nusquam.* *Ethnicorũ doctrina.* 2. Suidas ait Græcos credidisse Deum esse quid rationale, spiritale, beatum, mali incapax, & gubernans omnia.

3. S. Cyril. Alex. contra Iulianum scribit: Ægyptios Deum repræsentasse per oculũ sceptro affixum, quasi contemplantem ac regentem omnia. 4. Vti & Ezech. 20. *Subijciam vos sceptro meo.* Et Ps. 33. *Oculi Domini super iustos.* 5. Ier. 1. *Quid vides? Virgam vigilantem ego video:* en sceptrum cum oculo vigili. Verum sat littora rasimus.

PARS IV.

Fides de SS. Trinitate qualis esse debeat, ostenditur.

I. NVnc in altum laxemus vela: sed Helice & Pharos, Fides esto. Imitemur autem Abraham, qui in monte adoraturus, seruos inferne reliquit cum asinis, ascendit cum gladio, & igne solus, comitante filio. Ita Philosophiam, rationẽ, sensus, aliosque seruos omittamus inferne, sumentes gladium verbi Dei, & lucidum ignem Fidei, comitante Humilitate, *adoremus.* Vnitatem capimus ratione: Fide Trinitatem agnoscimus. *Fide inquirendus Deus Trinus, non sensu.*

1. Eliæ. 3. *Reg.* 19. dictum post occisos Baalitas: *Egredere, & sta in monte coram Domino. Et ecce Dominus transit, & spiritus grandis, & fortis, subuertens montes & conterens petras.* *Docet id Exemplum seu figura.*

tras ante Dominum. Non in spiritu Dominus: Et post Spiritum commotio. Non in commotione Dominus. Et post commotionem ignis; non in igne Dominus. Et post ignem sibilus auræ tenuis. Quod cum audisset Elias, operuit vultum suum pallio. Omnia præcedẽtia intueri apertis & oculis, & ratione potuit: subtilem Auram non potuit vel oculis tueri, vel ore profari: ideo obnubit vtrumque, Et tu crede.

2. Parabola.

2. Salomon Pro. 30. v. 18, ait: *Tria sunt mihi difficilia: via aquilæ in cœlo: via colubri super terrã, & via nauis in medio mari.* Et quamuis in Aquila ascensio: in serpente resurrectio, in naui conuersatio Iesu intelligatur: tamẽ & de cognitione Dei potest accipi, qua tam euolat alte, vt sub oculis dispareat.

3. Testimonium.

3. Iob. 37. *Magnus fortitudine & iudicio & iustitia; & enarrari non potest.* Nam Prou. 30. *Quod nomen est eius? & quod nomen Filij eius? Si nosti.* quasi dicat, Etsi Deum in creaturis agnoscas: attamen Isaiæ 53. *Generationem eius quis enarrabit?*

Ex affectibus item agnoscitur Deus Trinus.

II. Vidit *Isa.* 6. considentem in throno, cuius maiestas repleuerat domum; *& Seraphin stabant super illud; sex alæ vni, & sex alteri: duabus velabant faciem eius, duabus pedes, duabus volabant; & clamabant alter ad alterum; Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus.* Ambr. Cyr. Hil. de Iesu exponunt istud: At S. Atha. Basil. Aug. de Trinitate, ob ter *Sanctus.* Velatur facies, quia à priori non potest cognosci. Velantur pedes, quia comprehensibilis cognitio de Deo haberi nequit. Ita Theologi. 2. Liquet idem ex Ezech. 40. *Mensus est templum interius & vestibula, atrij limina, & fenestras obliquas,* &c. q. d. Deus interius fidei mensura capitur, exterius in creatis cognoscitur. Plura *S. Hier.* super idem.

Ast & in istis fides prapolleat.

Sed Fides rem peragat tantam: de qua Boetius: *Substantia in Diuinis continet vnitatem: Relatio autem muliplicat trinitatem.*

Processiones in Deo duæ.

III. Obiter hic nota; in Diuinis duas esse Processiones, siue emanationes internas, quæ extra Deum se cognoscentem non exeunt. Vnam ex parte intellectus, hæc Generatio dicitur: Verbum inde procedens, Filius appellatur. Aliam ex parte voluntatis, hæc Spiratio nominatur. Spiratum inde procedens, Amor vocatur, seu S. Spir. Adeo vt *Generare* in diuinis sit *cognoscere:* Sed Pater ab æterno cognoscit: Vnde Filius ei coæternus. Et ambo æternum se amant. Vnde Spiritus S. vinculum est vtriusque. Homo dum quid cognoscit, tunc rei cognitæ imago in mente est accidens, diciturque verbum mentis: At in Deo non est accidens, sed mera Essentia; ac proinde Verbum eius est Substantia sua, & Filius consubstantialis.

Docetur Scripturis.

Hinc 1. Psal. 109. *Ex vtero ante Luciferum genui te.* 2. Et Ioan. 15. *Omnia tua mea sunt.* 3. Item Col. 1. *Qui est imago Dei inuisibilis, primogenitus omnis creaturæ.* 4. Et Ipse Iesus, Ioan. 14. *Philippe; qui videt me, videt & Patrem.* Nam Heb. 1. *Est splendor gloriæ, & figura substantiæ eius.* 6. Sap. 7. *Speculum sine macnla & candor lucis æternæ.*

Quo in speculo seipsum recognoscens infinite amat. Inde Matt. 3. *Hic est filius meus dilectus, in quo mihi complacui.*

Ergo tres Personæ: Pater gignens & spirans; Filius non gignens, sed spirans; Spiritus S. neutrum, sed procedens ab vtroque: Patri damus potentiam, Filio sapientiam, Spiritui bonitatem: Sic tamen, vt communia sint omnia, distinctum nihil. *Omnia enim in diuinis sunt vnum, vbi non obuiat relationis oppositio.*

PARS V.

De Trinitate ex S. Scriptura, & Natura.

Testimonia S. Script.

1. SAcr. Scripturis ad Trinitatis agnitionem, seu fidem deducimur. 1. Ps. 66. *Benedicat nos Deus, Deus noster, benedicat nos Deus:* Et tres in persona: vnus tamen ibidẽ;

dem; *Et metuant Eum omnes fines terræ.*

2.Ita Isa.6. *Sanctus, Sanctus, Sanctus*, ter. Et tamen vnus *Dominus exercituum.*

Figura aut signa. Ita & figuræ. 1. Abraham, Gen. 18. *Tres vidit, sed vnum adorauit*, adoratione, qua *soli Deo honor & gloria*. 2. Iacob Gen. 28. incumbens, plures capiti subiecerat lapides: Surgens vnum reperit, *tulitq́ lapidem, quem supposuerat capiti*, & vnxit.

3.Balthasari. *Dan.5.* inter epulandum *tres apparuerũt digiti, quasi manus hominis, scribẽtis contra candelabrum.* En manus vnius digiti tres scribentes ad fidei candelabrum, tam obscura, quæ nemo poterat legere præter Danielem, Et vero Isa. 40. *Quis appendit molem terræ tribus digitis?* Deus 4. Eccles. 4. *Funiculus triplex difficile rumpitur.* Hebraica legit *filum trinum non cito rumpitur.* Galatinus lib. 2. cap. 4. de Trin. *Mysterium* inquit, *trini & vnius Dei non cito discutitur.*

Veritas manifesta. 5.Solus aperte Ioannes in 1. c. 5. *Tres sunt qui testimonium dant in cœlo: Pater, verbum, & S. Sanctus. Et hi tres vnum sunt.* Hæc in Scriptura.

Similia naturalia. 1. Anima. II. In Natura quid? 1. Anima vna cum tribus potentijs, Intellectu, Voluntate, Memoria. Bonau. in Moral. c. 58. *Constat vnumquemq́ seipsum flagrantißimo amore diligere: Minime autem diligeret, nisi se intelligeret. Non intelligeret, nisi sui meminisset.*

2. Sol. 2. Sol, vnus tria habet, corpus, lumen, calorem: quæ vnum solem constituunt: Sol producit lumen: ambo calorem: nec vnum tamen altero est prius. Pater est *Iustitiæ Sol*: Malac. 4. Filius *Lux erat vera*, Ioa. 1. *quæ illuminat omnem hominem.* Vnde S. Dionys. l. de Diu. Nom. *Laudatur Deus in sole, tanquam in expressa imagine, & primitiua forma totius Diuinitatis.*

3. Isoscelõ. 3. Mathematicis in figuris vna est Isoscelon, cuius tres anguli, & eadem Basis. Sic Trinitas vt trigonum est trina: sed vt Isoscelon vna.

4. Oxalus 4. Oxalus gemma, ait *Plin. l. 37. c. 21.* tricolor est: vno latere ignit, vt carbunculus: altero rubet, inspectus recta: oblique si videris, viret, vt Smaragdus & vna tamen gemma est. Ita Deut. 4. *Dominus Deus tuus ignis consumens est.* Isa. 53. *Quare rubrum est vestimentum tuum?* Apoc. 4. *Et iris in circuitu sedis similis visioni Smaragdinæ.*

Peroratio. Sed vela contraho: anchoram fidei eijcio: & cymbam in portum salutis subduco. Valeant rationes, sensus abeant: Credatur & adoretur Trinitas. 1. Deus 1. *Reg. 6.* percussit *de populo* Bethsamitarum, *70. viros & 50000. plebis*, ob curiosam Arcæ aspectionem. Absiste, Neu tibi quid simile, Adora potius, quam explora. *Crede simpliciter, n curiose quære.*

2.Sicut diuina illa animalia, Ezec. 1. v. 25. *cum vox fieret super firmamentum; stabant, & submittebant alas suas*: Sic hac in re facto opus. *Nisi enim credideritis, non intelligetis.* 3. Id indicauit, *Gen. 32.* Angelus iste, qui cum Iacobus luctabatur. *Dimitte me*, ait, *iam enim aurora est*; q. d. lucescit, à te videri non debeo, neque nosci, idcirco *cur quæris nomẽ meum?* quasi dicat, est ineffabile, admirabile: abstine, & sustine: sat est, Deum hic sub ænigmate cognosci. Proin *altiora te ne quæsieris.* Petrus cum quæreret, *Hic autem quid!* Ioa. 21. audiuit: *Quid ad te? tu me sequere.* Sequere fidem: non rationem. *Crede humiliter.*

DOMINICA I. POST TRINITATEM.

Homo quidam erat diues, & induebatur purpura, & bysso, & epulabatur quotidie splendide. Luc. 16.

DEus, *Leu.* 16. præcepit, vt Põtifex duos hircos, ad ostium tabernaculi sisteret Domino; immolaret alterum, alterũ peccatis populi, & imprecationibus onustus eijceret in desertum. Hic, erat Epulo, Lazarus ille.

Super

Super quibus nos.

I. De noxia diuitiarum. II. De Diuite purpurato. III. De Epulone. IV. Quales sunt diuites erga Lazaros. V. De vtriusq; morte.

PARS I.

De noxia diuitiarum.

Diuitiæ hostibus dant ansã. 1. LYcurgus, Legislator Lacedæmoniorum: rogatus ab his, qua maxima re ab inimicis tutiores forent? ait. Si paupertaté colueritis, diuitijs ab rep. exulantibus. Ita Christianus ab dæmonibus tutior, quo contentior paucis, ac suo, 1. Nam, 1. Tim. 6. *Qui volunt diuites fieri, incidunt in laqueos diaboli.* Et laqueos hos quæritis filij Dei.

Possidentẽ enecant. 2. Similes in hoc bombycibus, qui filis se euiscerant, ac emedullant ductis, quo mollem sibi lectulum apparent. Ac carcerem, & sepulchrum sibi struunt, in quo moriantur. Ita structores diuitiarum, honorum ac voluptatum mundi.

In peccatũ ducunt. 3. Nemroth. *Gen.* 11. Babylam extruens, non verebatur consecuturam confusioné. Ita turrifex opum, ac dignitatum babylonicus. 4. Giezi, 4. *Reg.* 5. accipiens munera ab Naaman, non putasset, se lepra puniendum. Ita multi persuadent sibi, se non agere fœneratorie, simoniace, sacrilege, auare, aut quoquo modo iniuste.

Sequeant. II. Ergo technas disce Satanæ; & fuge.

1. Est is qualis vxor Putipharis. *Gen.* 39. primo solicitat, rogatque ad scelus: dein negantem pallio prendit, vt cogat; delusa furit, & calumniatur. Ita tentator pallio diuitiarum te pertrahet, ni relicto illo te in fugam dederis.

2. Alexander Magnus, ait, *Plutar. & Q. Curt.* cum Dario de summa regni præliaturus, visa optime instructa acie suorũ, simul & prolixas Macedonũ barbas, aiebat iocatus: *barbas abrasisse oportuit, ne ansam afferrent hosti.* In pugnam paramur ab Iesu. Quare ansam ne dæmoni afferamus ipsi diuitias, queis prensemur raptandi ad necem.

3. Samsoni crines roboris sui: *Iudic.* 16.

4. Absaloni sua formositatis cæsaries auricoma, 2. *Reg.* 14. fuit exitio. Ita sua Epuloni, sua dromoni in lecto, sua filio prodigo, sua multas habenti possessiones Opulentia.

PARS II.

De Diuite purpurato.

Abusus opum. 1. HIstoria facti, non paracola ficti hic refertur. Ita S. Patres. Aug. Ambr. Chrys. Greg. Iren. Bern. Cum quo dico: *ab his co!ũnis d:fficile auellor.* Ratio: Quia in parabolis propria poni nomina insuetũ. Hic diues abusu opum vertit opes in suũ damnum. 1. Vt aranea succum floris optimũ in venenum pessimum. At peccatum pessimo peius est. 2. Vt Israelitæ Ægypto egressi, spolia secum exportarunt Ægypti; at eas post maris rubri transitum contulerunt in idolum. *Exod.* 12. Beneficium vertit eis in scandalum & peccatum. Datæ in cultum Dei, transeunt opes ad cultum idoli. Vere & luxuria & auaritia, &c. *est idolorum seruitus,* Ephes. 5.

1. Venenosus est. *2. Idololatricus est.*

3. Tenebrat. 3. Cum plena est luna, tunc tantum patitur eclypsim. Ita turgidi diuitijs, sunt inanes ab!gratijs, & obscurati peccatis. 4. Proinde vti quo plenior luna, eo remotior est à Sole; ita quorum *arca flagellat opes*, eorum sunt corda remota Deo. Minima est illi cura de peccato redimendo eleemosynis, qui angitur de opibus congerendis. Is doleret de male partis, qui male parere non desinit? Talis hic diues.

4. Remouet à Deo.

Exempla luxus vestium. II. Quæ damnati causa? 1. Quia *induebatur purpura, & bysso.* 2. *Epulabatur quotidie splendide.* 3. Lazarum negligebat. Quid futurum est Proteis, & Chamæleontibus nostris, qui in dies formam mutant & colorem vestitus? 1. Heliogabali Imp. tanta erat vesania, vt veste vna semel duntaxat vteretur, nec sæpius vna muliere; vt quæ vnionibus calceos stiparet. Aonij Roma-

ni

ni Senatoris luxus tantus, vt *Plinio teste*, annulum gereret coronatorum quinque millibus æstimatum. Similis hic diues bysso indutus. At hoc quam hodie etiam populare est? Nobile istud, esse turritas capite, calamistratas, mitellatas, fucatas, &c. Quæ deteriora diuite hoc; quia luxuriosa sunt.

3. Dominici Syluij Ducis Venet. vxor tanti luxus fuit, vt *Sabellicus & Damianus* referunt, vt non nisi rore molli manus lauaret, fuscinulis aureis vteretur in vescendo, cubile odoribus exoticis suffiebant famulæ. Morbo autem correpta tam ponticum fœtebat, vt deserta miserrime expiraret. Quanto fuisset potius imitatam esse Christum vnius vestis gestatione, Apostolosque nudipedes, & lacernosos?

PARS III.

De epulone.

Luxus conuiuorum participialis est.

1. Epulabatur splendide. O epulæ; quot malorum vomicæ. 1. Vos Absalonis manus incæstuosi fratris Amon sanguine lauatis. 2. *Reg.* 13. 2. Balthasari Regi ex Templi vasis pergræcanti, terrorem mortis prouocatis, mortemque ipsam. *Dan.* 5. 3. Herodi sententiam capitis in Baptistam dictatis. *Marc.* 6. 4. Iobum orbum liberis redditis: orbem fauore Dei & gratia.

Exempla ethnica.

II. Veteres à quanto luxu notantur infames? 1. *Lucullus* Imper. Rom. ait *Plut.* Pōpeio & Ciceroni, dedita opera veniētibus ex improuiso cœnam præbet decem millibus Careolorum. Deditque prouerbio locum: *Loquitur, vt Cato: viuit vt Lucullus.* 2. *Cleopatra* Ægypti Regina M. Antonio præbuit vnico haustu gemmam colliquatam & æstimatam centum millibus coronatorum: Et alteram auriculæ detractam addidisset, ni Antonius obstitisset: *Plut. in Ant.* 3. Eius medicus forte culinam ingressus vidit octo ipsos apros vastos in verubus torreri præter obsonia cætera plurima. Sciscitanti, ecquid ad Reginam diuertissent? cocus ait: Nemo præter Antonium. 4. *Vitellius* frater in cœnam dedit aduentitiam piscium duo millia: auium septem millia: dicens, *aut Cæsarem: aut parcum esse oportet.* Ita *Suet. in Vitell. c.* 13. 5. *Heliogabalus* vna cœna sibi iussit apponi sexcenta capita struthionum. Sic *Ael.* 2. *Lamp.* 6. Athenæus l. 12. prodit *Sybaritam* venatoribus mille, milleque coquis, stipatum ad amasiæ ædes inuisisse. Hoccine epulari splendide?

O diues, diues, non omni tempore viues.

PARS IV.

Quales sunt diuites in Lazaros?

Diuites immites, Stulti.

1. Erat quidam mendicus. Ad huius vlcera cæcutit diues: ad clamorem obsurdescit: ad miseriam induréscit. 1. Detonent licet cœli: nil tamen rupes percelluntur: Talis hic diues. 2. Talis Nabal. 1. *Reg.* 25. Dauidi, quamuis optime de se merito negauit cibaria. Periisset: ni vxor sapiētia prouidisset. Quod hodie ingrati Nabales? quibus in hoc deserto Dei seruis multa precibus ac meritis: & *non est qui recogitet.* Væ!

Lapides.

3. *Plinius l.* 2. refert, fluuium esse, in quem arbores aut plantæ coniectæ mox lapidescant. Talis vorago & oceanus diuitiarum est hic epulo: apud quem lapidescunt omnia, vt nil seruiat cuique pauperum.

Instructiosi.

4. Vt arbores, quæ in præruptis stant locis, & inaccessis fructus efferunt feris solū auibus. Ita diuites cum stent in præcipitijs superbiæ, opum eius fructus cedunt coruis orci. Nec enim accessus est pauperibus.

Afflictis consolat.

II. *Canes lingebāt.* Cane peior & angue diues est epulo. At fide, Lazare; vt Iob in sterquilinio, cōfide omnia tibi duplo reddentur. 2. Sustine pauxillū afflicte Mardochæe: erit cum superb. Aman in malā crucem abibit: tu in gloriā. *Esth.* 6. 3. Cōsolare Daniel. *c.* 14. in lacu leonum posite. Abacuc, te pascet, te Rex educet, ac vindicabit.

4. Spe-

4. Spera Elia. 3. Reg. 19. fugitans Iezabelis: te famelicum vel corui, vel Angeli pascent; ducent; ac reducēt. 5. Age Dauid: etsi mensa Saulis exclusus, in deserto vagus, anceps vitæ, morti deditus: fide, dabit his meliora Deus. 8. Tuque Lazare. Ps. 54. *Iacta super Dominum curam tuam, & ipse te enutriet.*

PARS V.

De vtriusq; morte.

Mors par. I. F*Actum est, vt moreretur mendicus: & diues*, Nimirum, vt Hor. l. 1. Ode. 4.

Pallida mors, æquo pulsat pede
Pauperum tabernas, Regumque turres.

Nam vt sidera, in Oriente orta, post mille cursus ac recursus, demum in Occidente occidunt omnia; ita vno progressi ortu, occumbimus pari occasu. Sed non euentu pari: Nam: is in sinu Abrahæ; Epulo inferno conditur: Heu quali sepulchro hoc?

1. Ita *Apoc. 12.* visæ mulieres duæ: Altera inops in sacco: altera in bysso, & auro, cui Reges ministrabant. At continuo subuertitur hæc sentētia, quę fertur *Apoc. 18. Quātum glorificauit se, & fuit in delicijs: tantum date illi tormentum.* Ista exuitur sacco, induitur regijs, coronatur aurea.

Sors dispar. 2. Ita Nabuchodonosoræa arbor, *Dan.* 4. (sub qua bestiæ habitabant, & pascebantur, non homines) excisa perijt. 3. Ita Dagon Idolum corruit comminutum; sicut Epulo hic.

Hic tunsiones, Ibi consolationes. II. At Lazarus. 1. est arca, antequam corruit Dagon: In qua erat Manna patientiæ, Virga tribulationis: Legis tabularū obseruatio. Tales in hac valle lacrymarum, qui possunt dicere, Ps. 43. *Humiliasti nos in loco afflictionis*, qui hic mūndus est. 2. Sicut, 3. *Reg.* 9. in monte Libano lapides secti aptabantur sic, vt in loco templi tantum componerentur, neque vel ictus mallei audiretur: ita expolimur hic, in monte hoc saxoso mundi, afflictionibus, & in templo gloriæ construimur sine strepitu vel ictus vllius.

DOMINICA II. POST TRINITATEM.

Homo quidam fecit cœnam magnam. Luc. 14.

ASsuerus *Esth.* 1. 120. prouinciarum, ac Persiæ Rex, anno tertio regni optimatibus epulum parauit lautissimum. Ita anno 3. prædicationis suæ IESVS orbem inuitauit ad epulas beatitudinis.

De hoc nos

I. *Detestabile ingratitudinis vitiū esse.* II. *Cœna cur magna.* III. *De vitio excusationis.* IV. *De emptore boum.* V. *De vxorato.*

PARS I.

De ingrati animi vitio.

I. SAnctus Bernardus serm. 2. de 7. misericor. *Ingratitudo est gratiæ hostis, inimica saluti: quoniam nil ita Deo displicet.* 2. Petrus Rauennas ait: *Est malorum prouocatio, beneficiorum exinanitio: & meritorum exterminatio.* 3. Seneca: *Nil æque concordiam humani generis dissociat, ac ingratum esse.* Similia id declarent. *Dicta.*

1. Plut. in Moral. *Serpentem alit; qui apud ingratum beneficium collocat.* Quicquid beneficij in viperam contuleris, non ideo viperinam exuet naturam, 2. Plutarchus ibidem. *Perinde facit, qui ingrato beneficium confert, ac si cadauer pretioso oblinat vnguento.* Sensu caret beneficij, proque eo fœtorem refundit. 3. Pythagoræum est: *Hirundinem sub tectum ne admiseris.* Est ea ingrati Symbolum: auolat insalutato sordesq; relinquit. 4. Non sic ciconiæ, quæ bufones, &c. diripiunt, ac venenum dispellunt. *Similia.*

II. S. Scriptura vetus ingratitudinem execratur. 1. Angelus, *Iud.* 2. Israelitis eam exprobrat, Vt & Iacob Labano, Gen. 31. *Seruiui in domo tua XX. annis, immutasti mercedem meam decem vicibus, &c.* 2. Iosephi Genes. 40. *succedentibus prosperis, præpositus pincernarum* *Exempla V. T.*

rum oblitus est. 3. Saul. 1. *Reg.* 19. in Dauidem qualem ingrat. declarauit? 4. Ieroboam in Deum quantam? Qui eum ex plebeio in Regem euexit: Pro quo is contra Deum vitulos aureos adorandos erexit. 3. *Reg.* 12. 5. De Iudæis sic Isai. 1. *Filios enutriui, & ipsi spreuerunt me. Cognouit bos possessorẽ, & asinus præsepe Domini sui. Israel autẽ me non cognouit.*

Noui T. Exempla. In nouo T. *Matt.* 18. Quale exemplum in seruo nequam statutum est? 2. Leprosi nouem, *Luc.* 17. Sanati: sed ingrati. 3. Inter maxima nouissimorum mala temporum, etiam ingrati numerantur, 2. *Tim.* 3. Ex quibus isti, qui negligunt hodie cœnam vocati; vah, quam ingrati!

PARS II.

Cœna cur magna.

I. HOmo *quidam, &c.* Deus Pater homo dicitur ob dignitatem humanam, quæ miraculum est creaturarum: Ob suum in homines amorem, qui communia facit omnia: ob filium, qui humanitatem assumere dignatus est.

1. Ob mundi paratorem. *Fecit cœnam*; nimirum *paratum vobis regnum à constitutione mundi.* Matth. 25. *Magnam.* 1. Quia *Magnus Dominus, & magnitudinis eius non est finis.* *Ps.* 144. Et Ps. 88. *v.* 8. *Magnus, & terribilis super omnes, qui in circuitu eius sunt*: Et Ps. 94. *Rex magnus super omnes Deos.*

2. Ob durationem. 2. Magnam, Quia interminabilem. Ioan. 4. *Qui biberit ex aqua, quam ego dabo ei, fiet fons aquæ salientis in vitam æternam.*

3. Ob prãdiola mundi. 3. *Magnam.* Vt distinguatur à cœnis mundi. Hæ quam breues? fastidiosæ? sæpe insidiosæ? aut cruentæ? Ecce Adonibezech Iud. 1. *Dixit*: LXX. *Reges amputatis manuum & pedum summitatibus colligebant sub mensa ciborum reliquias.* Tales mundus mundanas habet. Huius conuiua fuerat prodigus. *Luc.* 15. qui nec siliquas cum porcis habebat *Nemo enim dabat illi.* 2. Quot colligunt mundi fæces, & amurcas potant? *Veruntamen* Psalm. 74. *Fex eius non est exinanita: bibent omnes peccatores terræ.*

4. *Magnam*, Ob fercula eius, quæ mira, maxima, suauissima, tutissima impermixta dolore. At in mundo contraria. 1. Inuitauit ad cœnam protoplastas serpens; heu quo exitu! *Gen.* 2. 2. Sic primogenitus Iobi fratres suos inuitauit: Exitus erat interitus. *Iob.* 1. 3. Ioseph, *Gen.* 44. fratres genialiter tractat epulis; finis erat incarceratio, quod scyphum ignari abstulissent. 4. Assueri conuiuium, *Esth.* 1. exitu mœstum, dato repudio Vasthi. 5. Balthasar cum proceribus epulabatur; Exitus erat manus terrifica scribens. *Dan.* 5. *Et hæc exitiosæ.*

4. Ob apparatum Alia Dei cœna. 1. *Ps.* 67. *Parasti in dulcedine tua pauperi Deus.* 2. Et Ps. 35. *Torrente voluptatis tuæ potabis eos.* Torrens dicitur, ob amoris diuini vehementiam cum qua se Deus beatis communicat: & ob mentium beatarum angustos tubulos vix tanti impetus amantis Dei capaces. Attamen toti *intrant* in gaudium Domini. Quam immensitatem declarat Apostolus hac metaphora. 2. Cor. 4. *Æternum gloriæ pondus.* Explicauit istis. 1. Cor. 2. *Nec oculus vidit, nec &c.*

3. Si qua in aula calones furfureo, at sapidissimo, vescantur pane: Rex sane quod ex optimo polline confectos comedat lõge sapidiores, facile cogitatu est. Ita cum hic ex creaturis sit delectatio peccatori homini, quid non isthic ex Deo Beatis erit?

5. Ob æqualitatem. III. 5. *Magnam.* Quia minimus, quantum maximus, ea perfruitur. 1. Sicut *Exod.* 16. manna cuique erat cuiusque saporis, & æqualiter omnibus sufficiebat, etiam ijs, qui minus collegerant. Mensura erat *Gomor per singula cap.* 2. In epulo Iosephi, *Gen.* 43. fratres ætatis ordine quidem assidebant, sed æqualiter participabant.

6. Ob locum. 6. *Magnam*; ob loci præcellentiam. Si omnes orbis Reges ac subditi ad vnam parandam aulam conferrent; si & Angelus,

quin

quin Angeli, imo & Deus allaboraret; qualis illa foret? Quis explicaret? At *cœlum cœli Domino*. Hinc Pſ. 83. *Quam dilecta tabern. tua Domine virtutum? Concupiſcit & deficit anima mea in atria Domini*.

7. Ob ſeipſum Quia cænaeſt. *Cœna* dicitur: quod ſub vitæ veſperam adeatur. Mundus inuitat ab prandia breuis diei, ſed incœnatos dimittit, deferens morituros. 1. Baruc. 4. *Nutriui illos cum iucunditate: dimiſi autem illos cum fletu & luctu*. 2. Imo Pſ. 58. *Conuertentur ad veſperam; & famem patientur vt canes*. 2. Vt Leonides, Athen. Dux. compellauit exercitum ſuum ante congreſſum; *Prandeamus modo tanquã apud inferos cœnaturi*: Sic Cice. li. 1. Tuſc. 4. Ita ſuos mundus cum Plautino lurcone; *Viuamus hodie: craſtinum Orco deſpondeamus*. 5. Hi ſane Iob. 21. *Ducunt in bono dies ſuos, & in puncto ad inferna deſcendunt* incœnes.

PARS III.

De vitio excuſationis.

1. Eſt originale. I. *VOcauit multos*. Quin oẽs mortales, ſed alios aliter, aliterque temporibus alijs. *Et cœperunt omnes ſimul excuſare*.

1. Iſtud *Excuſare* ab origine hominũ obtinuit, non à Deo inditum, ſed ex culpa acquiſitum, & ad culpam vſurpatũ. *Gen. 3. Mulier, quã dediſti mihi, dedit, & comedi*. Ipſa: *Serpens decepit me*: Tu: Caro me tẽtauit, iſte dæmon me obcæcauit; alius aliud excuſat.

2. Eſt cœcorum philautorum. 2. Heu! Oculos amiſimus, vitiorum perſpicaces, vt vitijs carere nos, & oculatiſſime videre credamus. Similes Harpaſtæ, *apud Senecam*, quæ ſenio occæcata iuſſit in clariorem domum ac lucem ſe alio deduci, *hic nimis obſcurum videri* aiebat. Cæcam ſe non credebat.

3. Eſt peccati peccatum. 3. Malum? Hocque peius; quod iſthoc *Excuſare* apprehendatur primum, vt primum bonum. Pſ. 140. *Ne declines cor meũ in verba malitiæ: ad excuſandas excuſationes in peccatis*: Ergo candida confeſſio ſunt verba virtutis: non f... Adæ & Euæ peccantiũ.

4. Dæmonis armentura deſcribitur *Iob*. 41. *Corpus eius, ſicut ſcuta fuſilia, compactum ſquamis* excuſationum: Tales hi in Euangelio hoc. 4. Eſt Diabolicum.

O inſenſatos! Ad Principum menſas vocari, & accumbere quam honorificum eſt? 1. Vel primus ab Aſſuero Aman gloriatur; Eſth. 5. *Regina Eſther nullum alium vocauit ad conuiuium cum Rege præter me*. 2. Dauid, 1. *Reg*. 20. ad Ionatham: *Ecce, ego ex more ſedere ſoleo iuxta Regem ad veſcendum*. 3. Idem eius filio Miphiboſeth ait: 2. Reg. 9. *Faciens faciam tecum miſericordiam: & tu comedes in menſa mea ſemper*. Veſania venire nolẽtium.

5. Eandem gratiam fecit Berzellaio. 2. Reg. 19. Et Rex Babyloniorum Regi Ioachim captiuo. 4. Reg. 25.

II. *Villam emi*. Diſce ex vngue leonem; ex voce Typhon. Gigas hic Pelion Oſſæ imponit, villam villæ, vt dominetur & cæteros inde faſtuoſe deſpiciat. O ventoſam colicam Ambitionis: quot cauſaris tormina & ſtoliditates capitis? Superbia excuſatio.

Nota, tria ſunt, quæ imperant mundo, vitia, 1. Ioan. 2. *Quod in mundo eſt, aut eſt concupiſcentia carnis, aut conc. oculorum, aut ſuperbia vitæ*. Hæ tres furiæ mundum diuexant. Primæ debetur lapſus Angelorum ſuperbiæ, Secundæ, diluuium luxuriæ. Gen. 6. *Omnis n. caro corruperat viam ſuam*. Tertiæ, auaritia orbisque interitus: cum ſpinæ ſuffocatrices comburentur. Nimirum Matth. 24. *Tunc refrigeſcet charitas*.

Væ iſtorum vel vni deditis! Audi qui Dei militia proſcribuntur. Deut. 20. *Qui ædificat domum nouam, & non dedicauit eam; vadat, vt reuertatur in domum ſuam. Qui deſpondit vxori, & non accepit: qui eſt corde pauidus: vadat, & reuertatur in domum ſuam*. At *vita hominum militia ſuper terram*, &c. Huic inhabiles qui ambitioſe *ædificant ſibi ſolitudines*; qui amãt mulieres; qui ſunt inertes, &c.

PARS IV.

De emptore boum.

Auaritia 1. deprimit 2. Implicat 3. Inquinat affectus, cõſcelerat.

I. IVga boum emi. Auaritiæ hic typus eſt. 1. Nequit in altum librare ſe aquila, quæ vel ponderi alligata, vel implicata viſco eſt. 2. Aug. ſer. 31. de verb. Domini. Amor *rerum terrenarum, viſcus eſt ſpiritualium pennarum*. 3. Ardebat rubus inambuſtus: videre ardebat Moyſes: arcebat Dominus, niſi prius ſe diſcalceaſſet. Adeo amor mundi contrarius eſt cœleſti Exue ſordimenta pedum & affectuum, puluerem excute, & ſic accede.

Acceſſit Samaritana, *Ioan*. 4. audiuit, exarſit, Vel hydria relicta currit ad vrbem, Meſſiam nunciat aduenisse. Nimirũ tunc digna Chriſto diſcipula facta, cum quæ *retro ſunt, obliuiſcitur; extendens ſe ad anteriora*.

Contra fecit Giezi, 5. *Reg*. 4. Curſum ſequitur Naamanum, ſpreta ab Eliſæo ſibi repetit mentiens: vt ditetur ac ſuperbiat. At mundati opum temptoris lepram accipit cum opibus, harum appetitor auarus, ſimul leproſus: ſed qui prius cupiditate fuerat obcæcatus.

4. Non agnoſcit morbum ſuũ. 5. Euacuanda eſt 6. opibus.

II. O *rem deplorandã*! Exclamat Plut. l. de Cupid. *Si quis vltra, quã ſatis ſit, bibat aut comedat, nec tamen ſatiari queat: medicos conſulit, morbi genus, cauſamq; exquirit: at opum inſatiatus congeſtor, ideo ſe peius in animo habere non credit: quin præ cæteris ſe ſapere putat*. 2. Hydrop. euacuationes præcipiunt & adhibẽt, non ingurgitationes. 3. Plato apud Stobæũ ſerm. 2. de Iniuſtit; inquit: *O improbe, ne poſſeſſioni augẽdæ ſtudeas: ſed minuẽdæ cupiditati*. 4. Iſraelitæ, *Exod*. 5. in argilla ac laterculis totos dies diſtenti, & famelici, flagellabantur veſperi: Tales mũdicolæ lutulẽti ſub Ægyptio Pharaone ait *S. Chryſ. hom. 40. in Mat*.

7. Damnoſa eſt.

III. Heu quanta inuexit mala ſola auaritia? Achanum lapidauit, *Ioſ*. 7. Giezi lepra taminauit. 4. *Reg*. 5. Ananiam *Act*. 5. & Saphiram enecuit: ſuſpendit Iudam: IESVM prodidit.

Auri ſacra fames quid non mortalia cogis *8. Anxia*
Pectora?

O emacians fames, & Stryx pallida! *Semper auarus eget*, & pallet. 1. Diogenes ſciſcitanti, cur palleret aurum? inquit: *Quia multos habet inſidiatores*. 2. S. Greg. Nyſſ. *Auarum*, ait, *dolium eſſe pertuſum, nunquam oppletur*. His conſentit. Pſ. 33. *Diuites eguerunt & eſurierunt*. Hebræi legunt, *Leones*. Hi ob internum æſtum ſunt voraciſſimi. *9. Famelica.*

10. Eſt Aſina. 11. Eſt Dipſas.

IV. Muli ac aſini quantumcunque portent onerum, nil tamen inde percipiunt: paſcuntur carduis. Ita diuites auari. 2. Dipſas ſerpens, ſi quem mordet, ſiti emoritur. Hinc Africani pingebant virum cum dipſade; & duabus fœminis aquam eius inuergentibus ori: quo auarum notabant. Sic *Pier. l. 16. Hierogl*. 3. Angeli ſeptem phialas plenas irarum Dei effundunt iuſſi, Apoc. 16. 1. in terram, 2. in mare, 3. in fontes ac fluuios, 4. in ſolem, 5. in thronum beſtię, 6. in Euphratem, 7. in aerem. Et ſeptima hæc phiala erat auaritiæ; cæteræ ſunt aliorũ iudices peccatorũ mortalium. 4. Hinc auari, vt Chamæleontes, aerem captant. Nam ventus eſt mundi theſaurus. 5. Ex aere viuit auarus, adeo vix audet tangere opes: Sic Ethnicis idola, præ reuerentia, tangere nefas: ita hæc eſt. Gal. 5. *Idolorum ſeruitus*. Auro viſo ſe delectat, non ſatiat. *12. Eſt ventus.*

Scriptura ventus. 13. Exoſa Deo.

V. Exoſum Deo vitium eſt. 1. Nam Leuit. 11. *Quod ambulat ſuper manus ex cunctis animantibus, quæ incedunt quadrupedia, immundum erit*. Vt vrſæ, ſimiæ, &c. Talia ſunt mõſtra animalium auari, quorum manus ſunt inſtar pedum in luto: cum ſuſtolli eas conueniat in cœlum. 2. *Terra, terra, terra, audi ſermonẽ Domini*, Ier. 22. Et terra factus in terram immerſus, in terram reuerſurus duras habet aures ad diuina auarus. 3. *Vulpes foueas habent*, Luc. 9. Vbi Clemẽs Alex. l. 4. Strom. ait: *14. Terrena.*

Fraudulenta.

ait: *Qui in effodiendis & in fodiendis diutius versantur, homines prauos, & plane terræ filios vulpes Christus appellauit.* 4. Quare bene ibidem S. Bonau. *Beatus, qui æternam foueam commutat in æternam aulam.* 1. Piscem, è cuius ore Petrus, iussu Domini, portorium accepit, *Matt.* 17. Theophylactus auarum intelligit, qui meras opes ore cordeque crepat & cogitat: Vt hic *boues* loquitur, & *iuga*. 2. Tali vel cœlum venale est, si aurum des, ius suum omne prodigat talis, ac demum ipsum cœlum; licet Psal. 111, *Gloria & diuitiæ in domo eius.* Sicut de nepote, qui dilapidatis omnibus denique domum prostituebat venalem; Diogenes dicebat: *Sciebam, prope diem post vini crapulam, domũ hanc euomendã.*

...st prodiga ...eli.

PARS V.

De vxorato.

...ifficilis ...igna cũ ...rne.

I. *Vxorem duxi.* Etiam res licita licentiã non meretur, nec veniam. Quid si scorto inhæsisset? Sed & in matrimonio luxuria est, retardans à cœna. 1. Eia *Abstinete vos à carnalibus desideriis, quæ militant aduersus animam*, 1. Pet. 2. 2. Aug. l. de honesto matr. c. 2. *Inter omnia certamina Christianorũ, sola dura sunt prælia castitatis, vbi quotidiana est pugna & rara victoria.* 3. Hier. Epist. ad Fur. *Grandis virtus & solicitæ diligentiæ, superare quod natus sis, & in carne non carnaliter viuere, tecum pugnare quotidie, & inclusum hostẽ Argi centum oculis obseruare.* 4. Spiritum sedẽtem in tribunali carnis, velle ius suum tueri, hic labor. Hic vxoratus libere fatetur iam; se alijs vacare rebus non posse.

...n ducẽ- ...vxor.

Vere *Bonum est homini mulierem non tangere*, 1. Cor. 7. Quia *vxorem accipere: est libertatem vendere.* 1. Socrates percunctanti, *quid sit vxorem ducere*, ait: *Quod nassa concludi.* Vt enim nantes circum nassam pisciculi vellent intus esse; sed foris, qui sunt intus, ita vxorati, ac liberi. 2. Quæ his rosæ, ac mella videntur; istis sunt spinæ, sunt ac fellea. 3. *Nemo nouit, vbi me calceus premat: ego sentio:* dicebat Æmilius Paulus cognatis dissuadentibus ne vxori pulcellæ, prænobili, daret repudium. *Plut. in AEm. Paul.* 4. Cicero repudiata Terentia, roganti Hircio suam duceret sororem, actis gratijs, negat amori & philosophiæ conuenire, nec eadem sede morari posse. *Hier. l. 1. contra Iouinianum.*

Non ducẽda secũda.

II. Quare, 1. vt Philemon Comicus aiebat, Hominem in vita semel conscendere mare, mirandum est; at expertum repetere, hoc mirum. Mare malorum mulier! Vt mirum non sit, hunc vxoratum venire nequiuisse. 2. Etiam Noë, vel propriæ vitis, non alienæ, vino gustato inebriatus est, *Gen.* 4. Quanto magis retardabit ab salute pellex aliena? Si matrimonij sit sarcina tanta: quanta pellicatus erit.

Nam altera meretr... est.

Dic potius, quod Abimelech (à muliere exturri percussus lapide.) ad armigerum, Iud. 9. *Euagina gladium tuum & interfice me: ne forte dicatur, quod à fœmina interfectus sim.*

Pellex maxime.

Collisor faucium leonis, aut vrsi, prostrator Goliathi, Victor Victorũ, superior omni persecutione Saulina se ipso fit inferior, succumbens fœminæ. Et inde heu! in quod mare lacrymarũ incidit? Fleuit hoc, dum vixit spem inter ac metum, *Cur timebo*, inquit, *in die mala?* Hæc spes, at mox: *Iniquitas calcanei mei circumdabit me.* Ps. 48. Id est, luxuriæ iniquitas. Nam Medici in calcaneo venam inesse volunt, exsuscitatricem amoris, ac cupidinis. Similis Achilli, qui corpore toto inuulnerabilis, in calce pedis à Paride vulneratus est. Fabulæ mysterium est. Victorem cæterorum vitiorum omniũ à libidine victum esse; qua bestias, quam homines, magis conuenit superari. Hic vxoratus, instar bestiæ, prærupte inquit: *Vxorem duxi, non possum*; Cùm alij duo mollius responderint: *Rogo te, habe me excusatum.*

Effectus luxuriæ. 1. Brutescere. 2. Abripi inuitum. 3. Perdere virtutes.

III. Hoc peccatum hominem mutat in alium; ac sæpe exuit, vt brutescat. 1. Vnde istud Gen.34. *Simeon, & Leui necauerunt Sichem*: Chrys. legit, *necauerunt taurum.* quod ex homine taurum libido fecisset.

Æstus venereus Euphrati similis est, rapidissimo, & vorticoso flumini, in quod Angelus sextus effudit irarum phialam. *Apoc.*16.3. Iob.31. *Si deceptum est cor meum super muliere, & ad ostium amici insidiatus sum, scortum alterius sit vxor mea, hoc enim* NEFAS *est, & iniquitas maxima* IGNIS *est, vsque ad perditionem deuorans, & omnia eradicans germina.* Id est, ait S. Hier. *Omnia bona virtutum deuorans.* Tali ab igne procul?

4. Vri. 4. Estote ergo Eph.6 *in omnibus sumentes scutum fidei, in quo poßitis omnia tela nequißimi ignea extinguere.* Id est. *Desideria impudica*, vt Chry. & D.Th.Aq. interpretatur. Vt enim ignis, sic ea pestis ictu vno corpus inflammat totum. Deinde & inualescit ad cætera se fundens circum, & ex peccato in peccatum viam præstat. Demum ex parua scintilla in magnum gliscit incendium. Id metuens ait Iob.31. *Pepigi fœdus cum oculis meis, vt ne cogitarem quidem de virgine.*

5. Corrumpere ætatē. 5. Ea est, de qua Daniel.7. *Ecce bestia similis vrso in parte stetit, & tres ordines erant in ore eius, & in dentibus eius: Et sic dicebant ei; Surge, comede carnes plurimas.* Vt enim vrsus mellis appetens insidiatur aluearijs: Sic Venus: est ea carnes deuorans puerorum, virorum, senum, ordine trino dentium: sed alio hos: istos alio.

6. Ingeniũ. 6. Est ea obfuscratix ingeniorum. Quorum stuporem, S.Th. ait, primam esse filiā libidinis. Quis solem Salomonem extinxit? Samsonem exoculauit? Quare, quod S.Hieron. Rustico consuluit: *Fœmina nomen nouerint, vultum nesciant.*

7. Corpus & animā. IV. 7. Libido sic hominem destruit, vt animæ solum relinquat cadauer, corpori laruam hominis, Ac licet Ps.38. *in imagine pertransit homo* omnis peccator, at maxime tamen scortator: in quo, quod est, bestiale est. 8. Ideo ad primogenitū Ruben sic Iac. Gen.49. *Effusus es, sicut aqua: ne crescas*, ad Sacerdotium: quod primogeniti erat: *quia ascendisti cubile patris tui.* Omnia amisit: Nam Leui accepit Sacerdotium, Iudas sceptrū, Ioseph ius Maioratus. Cur? Quia Ps.118. *Coagulatum est sicut lac*: vel vt alij legunt: *Incrassatum est velut adeps cor eorum* luxuriosorum: vt stupidum sit. Nam Psal.57. *Supercecidit ignis, ideo non viderunt solem.* *7. Domi que ali.*

9. Luxuria fascinat & mancipat ad infernum irretitos, Prouerb.2. *Inclinata est ad mortem domus eius, & ad inferos gemitus eius. Omnes qui ingrediuntur ad eam, non reuertentur, nec apprehendent semitas vitæ.* Testis hic aspernator cœnæ. *9. Mancipare inferno.*

10. Prisci sic eam eliminabant; vt quem eius reum sciebant, eum in lamina aurea fronti affixa, nomen scriptum circumferre cogerent. Ita *Apoc.*17. Meretricis in fronte scriptum, *Babylon magna mater fornicationū.* Quas epigraphas Tert. lib. de pudicitia vocat *titulos voluptatis*, 3. Israelitæ etsi duodecim Madianitarum prælio occidissent, laudem tamen non merebantur, sed iram Moysis: qui ait: Num.31. *Cur fœminas reseruastis? Nonne istæ sunt, quæ deceperunt, filios Israel ad suggestionem Balaam, & præuaricari nos fecerunt in Dominum. Ergo cunctos interficite.* Atque isti sunt pauci ex innumeris effectus Luxuriæ. *10. Non infami.*

DOMINICA III. POST TRINITATEM.

Erant appropinquantes ad Iesum publicani & Pharisæi, vt audirent illum. Luc.15.

MAria, *Num.*12. & Aaron clam, palam detraxere Moysi, quod æthiopissam duxisset; quasi id familiæ dedecus esset. Pharisæi Christo: quod peccatores susciperet; quasi rē faceret indignam bono viro. Nos

Nos ex eo ista.

I. *Detractores feras esse pessimas.* II. *Quod saluator, & calumniator sint opposita.* III. *Fugiendos esse detractores.* IV. *Quod benignitas aduersus maledicos sit opponenda.* V. *Cur benignissimus* IESVS *perditos requirat.*

PARS I.

Detractores feræ pessimæ.

etracto- s sunt rruli. DEtractio, malum pessimum. 1. *Diog. Laert. libr. de vit. Phil.* In conuiuio Xenocrates inter cõuitiantes varia varios referre, audiens siluit; roganti causam, ait: *Quia locutum fuisse, pœnituit sæpe: tacuisse, nunquam.* 2. Quare prouerb. 23. *Noli esse in conuiuiis potatorum: neque comedas cum eis, qui carnes ad vescendum conferunt.* Id est (vt Greg. 14. Moral. exponit:) *In collocutione derogationis vicissim in proximorum vitia dicunt.* *Carni- ri.*

canes. 3. Ideo S. Bonauentura, *in Dieta salut. c.* 19. Detractores lanionũ canibus assimilat; quibus dentes ac fauces semper sanguinolentæ sunt. 4. Tales & aues carniuoræ *Leuit.* 11 immundæ censentur: vt ijs vesci nefas: Quales ergo hominum rosores viuẽtium?

Exosi io. II. Sane Rom. 1. *Detractores Deo odibiles.* Prou 6. *Sex sunt, quæ odit Dominus & septimũ detestatur anima eius.* Nimirum, testem fallacem & seminatorem discordiæ.

2. Quocirca 1. Cor. 6. *Nec maledici, nec rapaces regnum Dei possidebunt.* 4. *Non igitur appelleris susurro in vita tua: & lingua tua ne capiaris, & confundaris.* Eccl. 5. 1. S. Bern. ait: *Nũquid Vipera, est lingua detractoris, ferocissima?* 2. S. Hier. in Eccl. *Serpens, & detractor æquales sunt. Quomodo enim ille mordens venenũ infert: sic iste detrahens pectoris sui virus in fratrẽ effundit.* 3. Quin amplius Bern. *Detractor, & libens auditor vterque diabolum portat in lingua.* *Sunt pera.* *le da- nes.*

Ergo Prou. 4. *Remoue à te os prauum: & detrahentia labia sint procul à te.* Labia & ora Pharisæorum hic talia in eum, 1. Thi. 1. *qui venit in mundum peccatores saluos facere.*

PARS II.

Quod Saluator & calumniator sint quasi opposita.

MVrmurabãt Phãi, Curã, Quod Creator adiret creaturas, Rex subditos, Diues pauperes, Redemptor captiuos; Messias peccatores, Medicus ægros, Et hæc carpenda fore homini, quis credidisset? 2. Sciscitanti, cur Philosophi diuitũ domos ac palatia tererent? Aristippus ait teste Laër. l. 2. *Quia & medici Languentium ianuas frequentant.* Quod responsum laudauit omnis ætas. Et ipse alias respondit: Luc. 5. Marc. 2. *Non est opus valentibus medico, sed male habentibus.* 3. Phocion Orator Athen. arguentibus amicis, quod improbum patrocinio seruasset in iudicio, ait: *At nemo bonus indiget huiusmodi patrocinio.* Ita Dominus hic: *Non veni vocare iustos, sed peccatores.* Matth. 9. Ne igitur *contra Solem loquaris.* Vt Pythagoricum monet: vt hic Pharisæi contra innocentem. *Iesus miserorum Saluator est.*

Eorum, vt etiamnum Sacerdotum, Est fouere, tueri, quæ Zelum Dei sapiunt: non rodere. 1. Eorum arma esse defensiua, vt clypei, debent. Indicio sit turris Dauid, Cant. 4. *Mille clypei pendebãt ex ea.* 2. Vel ethnicorum id Sacrificulorum semper fuit. Nam cum Athenis Alcibiades ab vrbe tota abijceretur, bona confiscarentur, honoribus priuaretur ipse, vtque solennius peragererur iudicium; omnes ad id vocati sunt Sacerdotes. Qui hoc tantum aiebant, *Ad nos supplicatio pertinet; non execratio.* Id est; defensio, non offensio. *Peccatoribus vel Deos ipsos propitiamus orando.* *Similiter sint & Sacerdotes.*

II. Quo detestabilior est detractorum vox horum, & os. 1. Vt ranæ per diem latent, silentque in cœno: sub vesperum coaxant ingratum: ita momi putiscentes vitiorum paludes incolunt, præsente viro claro silent, in nocte vulgi ignari sagittant inob- *Detractor sacer & intestabilis est.*

in obscuro rectos corde. Psal.10. 2. Gallus plus alieno gaudet fimeto, quam domestico: illud euertit, excutit: repertæque gemmæ, vel muscam præfert. Ita Zoilus. 3. Scarabæus sordibus innatus, & pastus, odore rosæ aut violæ, vt toxico, emoritur. Ita detractoris vita, & voluptas, sunt sordes alienæ: at mors ipsi laus est aliena.

Est propagator silentiorum. 4. Olympiæ locus, vbi Græcorum artes certabant ac vires, sic constructus erat, vt vox vna septemplici echo resonaret, vnde ἑπτάφωνον dictus est: Vocaliores autem sunt voces detractorum.

Est animæ putiscentis homo. III. Stomacho, hepateque vitiatis tetri sapores ascendunt, quæ halitum taminant; Ita hominis conscientia cor, & anima putiscens exhalat memphitim maledicentiæ. Nam Matth.12. *ex abundantia cordis os loquitur*, 2. Psalm. 5. *Sepulchrum patens est guttur eorum. Quia linguis suis dolose agebāt.* 3. Leproso, *Leu.*13. Sic mandatum *Habebit vestimenta dissuta; caput nudum; os veste contectum, contaminatum ac sordidum se clamabit.* Lingua tam purulenta maledicum arguit totum esse leprosum, & noxia in eo omnia, halitum, tactum, vestitum, affatum, &c.

PARS III.

Fugiendi sunt detractores.

NE talis fieret orabat Dauid: Psal.140. *Pone custodiam ori meo*; Et Ps.38. *Custodiam vias meas, vt non delinquam in lingua mea.*

1. Fugiēdi. 2.1. Idem fugiebat hos cōtagiosos, Ps.100. *Detrahentem secreto proximo suo, hunc persequebar.* Quo zelo? Ps.30 *Erubescant impij, & deducantur in infernum: muta fiant Labia dolosa.* Cur? *Quia loquuntur aduersus iustum iniquitates in superbia sua & in abusione.*

2. Metuendi. 2. Eccl.26. *A tribus timuit cor meum; & in quarto facies mea metuit: Delaturam ciuitatis; & collectionem populi, & calumniam mendacem: super mortem omnia grauia.* Quare Leu. 19. *Non maledices surdo.* De quo S.Greg. in Past. p.3. *Surdo maledicere, est absenti, & non audienti derogare.* 3. Non absimile Plut. in Moral. *Vt inquit, noctuæ aues sunt inauspicatæ, nocte tantum volant, & gemunt: sic detractor, qui in absentia loquitur.* 4. Leu. 11. *Comedere non debetis, & vitanda sunt vobis, &c. & omne coruini generis.* De hoc atri sunt & feræ les momi. Coruus *Gen.* 8. emissus ex arca non rediit; nactus forte cadauer. Maledicus, vbi semel rationis ac veri excessit fores, per passionum mala volat, rancorisque rostrum in cadaueribus cruentat semper crocitans, & vix ad arcam salutis reuertitur. 5. Locustas vidit Ioannes Apoc.9. *Similes equis paratis ad bellum; super capita coronæ similes auro: facies hominum, capillus mulierum, & dentes leonum erant.* Interpretes hic detractores intelligunt. 6. De ijs Psalm.26. *Appropiant super me nocentes, vt edant carnes meas.* Iob. 19. *Quare persequimini me, sicut Deus, & carnibus meis saturamini.* Vbi S. Gregorius. *Qui aliena vita detractione pascuntur, alienis carnibus saturantur.* 7. *Quod si inuicem mordetis, & comeditis, videte, ne ab inuicem cō-sumamini*, Galat.5. Item Daniel.7. *Ecce bestia quarta mirabilis, atque terribilis, & fortis nimis. Dentes ferreos habebat magnos, comedens, atque comminuens, & reliqua pedibus suis conculcans, dissimilis erat cæteris bestijs, & habebat cornua decem.* Mystice significabat ea Rom. Imperium: Moraliter detractionem. *Glossa* notat, tres alias bestias nominatas esse, Leænam, vsum, leopardum, at quartam innominem esse. Adeo nullis terminis malitia eius contineri potest, vt nomen vnum habere nequeat. Sic Psal. 49. *Os tuum abundauit malitia, & lingua tua concinnabat dolos.* 8. Quin etiam diabolus ea nuncupatur. 1. Tim.3. *Mulieres similiter pudicas, non detrahentes:* Græce est, μὴ διαβόλους *non diabolicas:* Vt detractor sit Diabolus, & vice versa. 9. Vterque etiam serpens dicitur, Psal.139. *Acuerunt linguas suas, sicut serpentes.* Hoc ait Plinius

3. Sunt noctuæ. *4. Corui.* *5. Locustæ.* *6. Anthropophagi.* *7. Bestiæ pessimæ.* *8. Sunt diaboli.* *9. Serpentes.*

Plinius *hist. nat. lib.* 5. linguam habere tenuem, longam, trisulcam, ac tetri odoris. Sic & illi vno linguæ ictu lædunt proximũ cui detrahunt; se: & audientem patienter: Lingua ea se ad mortuos porrigit, vt sagitta eos vulnerans: Ps. 56. *Dentes eorum arma, & sagittæ.* 13. Deut. 23. *Non offeres mercedem prostibuli, nec pretium canis in domo Domini. Quia abominatio est, vtrumque apud Dominum.* At non fidum animal est canis ac vtile? Sed impudens, & quemque allatrans: & maledicorum typus est.

Sunt cane peiores.

PARS IV.

Benignitas aduersus maledicos opponenda est, exemplo Christi.

I. QVocirca Ouinos dentes amemus, non caninos. Nã de sponsa. Cant. 6. *Dentes tui sicut grex ouium, quæ ascendunt de lauacro.* Tales sint & filij Sponsæ, Christiani, dentes. 2. Labia etiam, qualia sponsi. Cant. 5. *Labia tua lilia distillantia myrrham primam,* id est. Candida vt lilium; redolentia, vt myrrha. 3. *Emunctoria.* Exod. 25. *& vbi, quæ emuncta sunt, extinguantur, fiant de auro purissimo:* Id est, Modeste fiat de proximi defectis sermo; & factus cœletur; vt charitas adsit aurea, quæ corripiat, & occultet. 4. De Bonaso refert Plinius *l. 10. nat. hist. c.* 70. quod, si à venatoribus se premi sentiat, cum ob recurua in ceruicem cornua defendere se nequeat; tam tetrum, tam calidum odorem emittat, vt vel solo tactu venatores adurat. Ita detractor, alijs nocendi armis destitutus, rumore sparso nocet.

Piscis est, raiæ genus, qui in obambulantes ad ripam maris humorem eijcit, tam noxium, vt intoxicatos enecet, quos tetigerit. Deterior lingua est maledici.

II. Vt suscepto prodigo in patrem murmurabat filius ita Pharisæi in Christum, quod *peccatores suscipit.* Sicut quoque Maria & Aaron in Moysen; quod Æthiopissã duxisset vxorem. Hæc autem Æthiopissa anima peccatrix est, quam Dominus accipit in amplexus conuersam.

Aditus ad Iesum facilis est.

Quid gratiam Domini vertitis in vitiũ? Infinitæ misericordię est eius, quod audeãt ad eum se peccatores aggregare. 1. Arcam aspicere Soli S. Pontifici licuit & accedere: Ios. 3. *Sit inter vos & arcam spatiũ cubitorum 200. cauete ne appropinquetis.* At vera Arca dixit; *Venite ad me omnes.* Matt. 11. 2. Bethsamitarum. 5000. & 70. morte subita perierunt, quod propius Arcam accessissent, alij metuentes clamabant, 1. Reg. 6. *Quis poterit stare in conspectu Domini Dei Sancti huius?* At *hic* etiam *peccatores recipit.* 3. Exod. 19. *Cauete, ne ascendatis montẽ, ne tangatis fines illius: Omnis, qui tetigerit montem, morte moriatur.* At Christum, montem magnum ex paruo lapillo, qui adierit, vita viuet. 4. Assueri vel atrium inire, vel intueri vultum fas nulli, nisi vita periclitante: *Esth.* 4. Holofernis, *Iudith.* 14. inire cubiculum, aut pulsare ianuam nefas! Ad Iesum facilis est aditus.

III. Regi Babylonio Magi de Dijs loquentes aiunt, *Horum non est cum hominibus conuersatio.* Dan. 2. Falsum. Nam Deut. 4. *Non est alia natio tam grandis, quæ habeat Deos appropinquantes sibi, sicut Deus noster adest nobis.* 2. Asylum sacrum est Iesus. 3. Sicut 1. Reg. 22. *Conuenerunt ad eum,* Dauidem, *omnes qui erant in angustia constituti, & oppressi ære alieno, & amaro animo, & factus est eorum Princeps.* 4. Diluuij tempore, *Gen.* 7. etiam bestiæ ad Noën habuere receptum, ac salutem. Certior & ara, & arca salutis est Iesus Saluator: Ergo, *ad eum publicani & peccatores* accurrite.

Deus in medio nostri est refugium omnium.

PARS V.

Cur benignissimus Iesus perditos requirat?

I. QVis ex vobis homo, &c. Liuorem, & scandalum retundit parabola de amissa margarita; & alia de ouicula perdita. 1. Ægyptus ranis abundat, & raniuoris

Mollis in respondendo Iesus.

 serpen-

ſerpentibus Enydris. Contra hos ranæ virgam ore obtendunt, quæ faucibus inhærens necat inuaſores Enydros. Itaque pingebant Ægyptij ranam cum virgula in ore, & intuentem Enydrum, cum epigrapha: *Virtute, non vi.* Ita hic Dominus cōtra Phariſæos. 2. Secundum iſtud vetus hieroglyphicum, vt *Rich. Brixius tom.* 2. Pingebant vetulā alatā, columnæ aſtrictam; ad pedes Herculem. Id eſt, Virtutem veteraſcere debere, volareque fama ferente: affixā ad innocentiæ columnam, ac tutam; Hercule fortiorē eſſe. Talis hic Ieſus paſtor, requirens ſequeſtratum ab Angelis Adamum.

Nos ouis perdita. Inde, 1. Iſa. 53. *Omnes nos quaſi oues errauimus, vnuſquiſque in viam ſuam declinauit.* 2. Ezech. 34. *errauerunt greges mei in cunctis montibus, & in vniuerſo colle excelſo, & ſuper omnem faciem terræ diſperſi.* 3. Pſal. 118. *Erraui ſicut ouis, quæ perijt. Quære ſeruum tuum Domine.*

Requirimur ob Dei gloriā. II. Sed cur Domine hanc requiris ouē tam ſolicite? 1. An, quod ea ad Dei gloriam ſpectet? Nam Pſalm. 113. *Non mortui laudabunt te Domine, neque omnes qui deſcendunt in infernum?* *2. Quia creauit nos.* 2. An etiam quia Iob. 10. *Manus tuæ fecerunt me, & plaſmauerunt me totum in circuitu?* 2. Ionæ dixit Dominus. Ion. 4. *Tu doles ſuper hedera, in qua non laboraſti, neque feciſti, vt creſceret, quæ ſub vna nocte nata eſt perijt: Et ego non parcam Niniuæ ciuitati magnæ, in qua ſunt tot homines,* quaſi dicat. Etſi plus de hiſce doleam, quam tu hedera, attamen non parcam. Nunc tamen nos quærit. *3. Ob pœnas paratas perditis.* 3. An, quod ſolus nouit optime pœnarum immanitatem, à qua ſeruatos nos diſcupit? Certe tanta non erat euaſtatio Ieroſolymæ, & tamen Luc. 19. *Fleuit ſuper eam.* *4. Ob dæmonis tyrannidem.* 4. An, quod nota tibi Satanæ tyrannis ſit, & leonina rabies circumeuntis? Ita Dauidi dolebat Goliathanus faſtus, 1. Reg. 17. *Qui,* ait, *eſt hic incircumciſus, qui exprobrat aciem Dei viuentis?* Ideo ſtabat animo, cum hoſte congredi, ſuoſque vindicare ab eo. Et vindicauit cum Deo. Sic Ieſus ouiculam ex ore leonis aut vrſi eruebat baculo, & habitu paſtorali.

Itaque nos iam quaſi, vt Dauid trepidos Iſraelitas, affatur, 1. Reg. 17. *Leo, vel vrſus tollebat arietem de medio gregis*, genus humanum Angelis prædeſtinatione inſertum, *& perſequebar eos, & percutiebam, eruebamque de ore eorum, & illi conſurgebant aduerſum me*, vt hic Phariſæi: *& apprehendebam mentum eorū, obmurmurantium, & ſuffocabam, interficiebamque eos*, in parabolis refutatos. Ergo Chriſtus victoria noſtra, Ioan. 16. v. 33. *Cōfidite, quia ego vici mundum. Iam Princeps huius mundi iudicatus eſt*, Ibid. v. 11. Et vero tanti eſt ei vel vna anima, vt ei ſoli impendiſſet, quod nunc omnibus impendit. Nam *venit, vt faceret voluntatem Patris ſui.* Atqui, Matt. 18. *Non eſt voluntas ante Patrem veſtrum; qui in cœlis eſt: vt pereat vnus de puſillis iſtis.*

III. Notanda eſt mira Domini benignitas, qua reſpondens in bono vincit malum Phariſaicum. Non clamat, non contradicit, ſed interrogat. Vti hic & aliàs, *Licetne cenſum dare Cæſari?* Matth. 22. *Quomodo legis in lege? Diliges*, &c. *Quis veſtrum non educet aſinum?* &c. *Licetne ſabbatho benefacere?* &c. *Suauis in arguendo Ieſus.*

Vt balena gratiſſimum odorem effundit contra tetrum piſciculi inſidiantis ei, ac peſtiferum effundentis, *teſte Plinio*: Ita Ieſus in hoc mundi Oceano contra linguas virulentas vtitur remedio benignitatis odore.

Mirum! Cum Sap. 16. *Creatura Factori deſeruiens exardeſcit in tormentum aduerſus iniuſtos.* Et Sap. 5. *Pugnabit cum illo orbis terrarum aduerſus inſenſatos.* Cum, inquam, omnis creatura ſit aduerſa peccatori, Deum tamen læſum ſtare pro eo, hoc mirum & magnum. Vere Thren. 3. *Miſericordia Domini, quod non ſumus conſumpti.* *Etſi alia omnia ſint infeſta.*

Quo ſceleſtiores Caini deſperabundi. Ge. 4. *Ecce*, inquiunt, *proijcis me à facie tua,* *Non igitur deſperandum eſt.*

omnis,

omnis, qui inuenerit me, occidet me. Non sic. Nusquam tutius viuitur, quam ante faciē Domini, sis vel Cain deterior. 2. Augustine, quid expertus ais? *Ego te offendebam, & tu me defendebas.* 3. Ergo Domine Ps.30. *Abscondes eos*, peccatores, *in abscondito faciei tuæ, à conturbatione hominum.* 4. Dicant Ps.45. *Deus refugium nostrum & virtus, adiutor in tribulationibus, quæ inuenerunt nos nimis.*

DOMINICA IV. POST TRINITATEM.

Estote misericordes, sicut & Pater vester misericors est, Luc.6.

I. DEVS, *Gen.*2. hominē ad imaginem & similitudinem suam condidit, quasi Deum quendam terrestrem. Esse ea pignus amoris vtrimque debebat. Sed & calcar homini, vt opere similis esse contēderet illi, quem referret imagine. Quod vt perfectius assequeretur, posuit illi, vt Sponsus Sponsæ, signaculum suum super brachium eius, *Cant.*8. Ne cor solum amaret. Sed & manus opus præstaret misericordiæ iustitiæ, &c. Vti Deus exhibuit opere, quod gessit in voluntate. Et hoc monet hodie.

Nos igitur

I. *De excellentia misericordiæ.* II. *De vi & efficacia eiusdem.* III. *De incentiuis ad eam.* IV. *De iudicio temerario.* V. *De iniuriis remittendis.*

PARS I.

De excellentia misericordiæ.

I. *Misericordia est aliena miseria in nostro corde compassio.* Sic August. D.Th. & Scholastici. Vnde in Deo non reperitur; quia in eum non cadit passio. Opus tamē subueniendi miseris, Deo est proprium; vti bonum agere, & dare. Quo magis nos tāgi misericordia vult in corde, & opere probari; vt quæ & passiue, & actiue nobis conueniat. *...a est homini propria.*

Ideo tot ad eam monita, Eccl.9. *Oleum de capite tuo non deficiat.* Et quidem; vt oleum omnibus superfertur liquoribus; ita virtutibus misericordia. Ait hic *Eus. Emis.*2. Plane vt Deus præ cunctis diligit hominem, ob imaginem creationis: ita homines misericordes præ hominibus alijs amat, ob similitudinem virtutis. 3. Prou.3. *Misericordia & veritas te non deserant. Circunda eas gutturi tuo: & scribe eas in tabulis cordis tui, & inuenies gratiam & disciplinam coram Deo & hominibus.* 4. Oseæ 6. *Miseric. volo, & non sacrificium.* Matth.9. *Euntes discite, quid sit: Misericordiā volo, & non sacrif.* Iac.2. *Superexaltat autem misericordia iudicium*: Id est, vt Aug. in Psal. 143. *Præponderat, exultat & gloriatur miseric. aduersus iudicium.* Addit Oecumenius in Epist. Iacobæam. *Siquidem misericordes misericordiam consequentur.* *1. Mādata* *2. Chara Deo.* *3. Altior virtutib. omnibus.*

II. Ethnici sane, vt Athenis, aram Deæ Misericordiæ statuerunt: ait *Pausan. & Plut.* Nos eam esse fontem dicimus in Deo, ex quo cætera dimanant in nos dona omnia. Vti *Gen.*2. Fluuius Paradisi vnus in quatuor se diuidit: ita Miseric. vna est quadrifida, circumiens omnem orbem. 1. Creationis, 2. Gubernationis, 3. Redēptionis, 4. Glorificationis. *Figura. 1. Fons est omnium virt.*

2. Miseric. est arca, in qua centuplicatū reperitur in cœlis, quicquid hic manus operata fuerat. Est enim *Exod.*25.37. Arca fœderis, è lignis incōputribilibus Sethim, vestitaque auro: In qua Tabulæ legis, Māna, Virga Aaronis. In hanc Matt.6. *Thesaurizate; vbi neque ærugo, neque tinea demolitur, vbi fures non effodiunt.* *2. Est arca Dei.*

3. Misericordia est ianua cœli. Ideo ostia ad Sancta Sanctorum erant oleagina, 3.*Reg.*6. *3. Porta cœli.*

4. Columba, ad arcam rediens, Gen.8. *Ore ramum oliuæ virentibus foliis retulit.* Ita Misericordes Cœlum ingrediuntur. *4. Columba pacis.*

III. Miseric. dissoluit laqueos damna-

tionis,

Sospitatrix est, &c. tionis, & luctatorem dæmonem eludit. Vti luctatores oleo se vngebant, vt & fortiores essent, & ne teneri possent. Vt Aug. l. 50. Homiliarum hom. 39. *Ante fores gehennæ stat misericordia, & neminem permittit in carcerem mitti.* Chrysost. *hom.* 5. *de pœnit.* ait, habere nos hic nundinas, in quibus paucis misericordiæ nummulis emere possimus cœlum.

PARS II.

De vi, & efficacia Misericordiæ.

1. Ethnicis magni facta. I. ESTote miseric. Ethnici indignum vita ducebant, qui careret misericordia. Hanc in tristibus, in lætis Amicitię esse Solem volebant. 1. Ideo Antoninus Verus Imp. teste *Capitolino*, aiebat: *Inhumanum est, humanis casibus non ingemiscere.* 2. Martiani Imp. vox erat: *Eas demum veras esse diuitias ac certas, aliena non rapere egentibus elargiri sua.* 3. S. Franciscus ait: *Misericordia est amoris Dei pararia.* S. Bonau. in vita cap. 1.

2. Est pro Iustitia. In S. Scr. Misericordia pro Iustitia accipitur. 1. Prou. 21. *Facere misericordiam & iudicium, magis placet Deo, quam victima.* LXX. vertunt, *facere iusta*: Rabini, *facere iustitiam.* 2. Hinc 2. *Cor.* 9. vocat eam, *frugem iustitiæ.* 3. Enimuero qui misericordiam ostendit, is & suum cuique reddit: Id quod iustitiæ est: ac tanti, vt dicat Deus, Matth. 25. *Quod vni ex istis fecistis, mihi fecistis.*

3. ditatur a Deo. 1. Deus, vt misericordes ditat gratiis, ita & animā. Hinc Oseæ 1. *Ablactauit eam, quæ erat absque misericordia.* Quis? Gen. 17. *Ego Deus omnipotens,* Hebr. legunt, *Saddai*, i. qui habet vbera. 2. De hisce Cant. 1. *Osculetur me osculo oris sui: quia meliora sunt vbera tua vino, fragrantia vnguentis optimis.* Sic Sponsum ab vberibus misericordiæ Sponsa laudat.

Puniuntur immisericordia. Quo durius puniuntur immites Aug. l. de Con. vit. *Memento, quid purpurato diuiti contigerit. Non damnatus est, quod aliena tulerit; sed quod egenti sua non tribuerit: Et in inferno positus ad petenda minima peruenit, qui hic parua negauit.*

4. Misericordia beat. Hier. Ep. ad Nepot. *Non memini me legisse mala morte mortuum, qui libenter opera charitatis exercuit. Habet enim multos intercessores: & impossibile est, multorum preces non exaudiri.* Ergo, *Estote miseric.*

Facit D. suppares & filios. II. Non vult nos Patri potentia pares esse: vti Lucifer & Eua voluere: sed misericordia, Eph. 5. *Estote imitatores Dei, sicut filij charissimi.* 2. Sic Æneas Ascanio:

Disce puer virtutem ex me, verumq; laborem,
Te pater Æneas, & auunculus excitet Hector.
Dedecus est natis claros habuisse parentes,
Ni studeant illis moribus esse pares.

Degeneres sunt immisericordes. Cn. Scipioni, filio Africani, sed degeneri cognatio detraxit annulum, cui insculpta Patris erat imago: quod eam virtutibus non æmularetur. *Val. Maxim. l.* 3. *c.* 5. 2. Alexander Magnus cognomini adolescenti, sed dissoluto, ait: *Aut nomen, aut mores muta.* Maximus serm. 4. de Fort. Sic & tu Christiani, id est, vncti misericordis nomen.

Est Dei propria. III. Salomon, 2. Paral. 3. *Ante fores templi fecit duas columnas*, id est, ait Rupertus in 3. Reg. 7. *Misericordiam & iustitiam.* Nam Cant. 5. *Crura eius sicut columnæ marmoreæ, quæ fundatæ sunt super bases aureas.* His autem cruribus incedit Deus, vt ait Psalmista, Ps. 24. *Vniuersæ viæ Domini misericordia & veritas. Hisce columnis*, ait Rupertus, *totum S. Scripturæ ædificium innixum est.* 2. Prisci idola sua pleraque ex ligno oleagino sculpebant: quod eorum sit misereri. Et licet Iouis fieret ex auro; tamen oliuæ ramis coronabatur. 3. Milesiis, quod inscij oliuam succendissent, oraculum consultum respondit: *quia Misericordiæ symbolum violastis, insignem crudelitatem patiamini.*

PARS

PARS III.

Incentiua ad eandem.

Quia miseri sumus oẽs. Mãdata nobis. I. HÆc complura sunt. 1. Quia quisque est ipse miserijs obnoxius. 2. Motiuum. Deus eam exigit, omissamque punit. Ezechiel c. 16. v. 49. omnem Sodomæ ruinam adscribit immisericordiæ: *Hæc fuit iniquitas Sodomæ, superbia, saturitas panis, & abundantia, & manum egeno & pauperi non porrigebant.* Habens aridam manum, *Matth.* 12. iubetur eam extendere, & sanatur. Vbi quidam ait: *Nulla res tantum valet ad salutem recipiendam, quam aperire manum extensam, & dare eleemosynam.* 3. Motiuum.

Quia etiam innata est brutis. Ea etiam in brutis reperitur. 1. Hoc miratus Iob, remittit ad bruta cap. 12. *Interroga iumenta, & docebunt te; volatilia cœli, indicabunt tibi, loquere terræ, & respondebit tibi, & narrabunt pisces maris.*

Terrestribus. Et quidẽ inter terrestria, ecce. 1. Elephantes, ait *AElian. l. 12. Var.* transituri flumen, robustiores se in flumen sistunt, vt cursum frangant aquæ, infraque se transeant infirmiores. Cumque senserint sicubi tectam esse fossam, qua capiantur; in eam se fortissimus inijcit, præbetque cæteris dorsum pro ponte, vt transeant. Dein alij proboscide ramis arborum fossam implent, vt & ille possit emergere. En misericors auxilium, *Idem l. 8. c.* 14. Leo, nisi extrema adactus fame, parua non lædit animalia: quin hæc eum sequuntur, vt diuisam ab eo prædam participent. *En iumenta.*

Volatilibus. Iam *volatilia.* 1. Ciconiæ parentes senio debiles migraturæ aliò, humeris supportant. Pelicanus sanguine redanimat pullos. 2. Coruus, ait *AElian. lib. 3. c.* 41. cum præ senio prædam quærere pullis nequit, iis se dat ipsum in escam. 3. Idem *l. 1. c. 19. & l. 11. c. 12.* Delphin si paruulorum suorum quis capitur, horrendo eiulatu cæteris fugam suadet. Dein congregat socios, sicque insultant in cymbam vi, vt ni paruulus reddatur, eam submergant. Mortuum segregatim deferunt, vbi profundissimum, cum magno luctu.

Demum, *terra loquere.* Vbi S. Ambros. monet: *Aspice terram, quam copiose fruges fundit homini?* &c. *3. Tellur.*

II. 4. Motiuum ac incentiuum sit merces quoque temporalis: Adeo large reddit Deus. 1. Prou. 11. *Alij diuidunt propria & ditiores fiunt: Alij rapiunt non sua, & semper in egestate sunt.* 2. Prou. 3. *Honora Dominum de tua substantia, & de primitiis frugum tuarum da pauperibus; & implebuntur horrea tua saturitate, & vino torcularia tua redundabunt.* *4. Quia remuneratur à Deo.*

Ecce exempla. 1. Sareptana, 3. *Reg.* 17. quod Eliæ magno effectu succurrisset, sic benedicitur, vt oleum & farina ei non deficerent, dum plueret post triennium. 2. Tiberius Imp. cum etiam insignia & ornamenta Imperij fuisset elargitus, monitus ne prodigat res imperij, respondit *Deus non deerit fisco nostro.* Et ecce, paulo post in Palatio ambulans marmori crucem incisam conspicatus, iubet lapidem eleuari, honore Crucis. Sub hoc similis erat & alter, sub hoc & tertius, ac ibi thesaurus maximus. Quem ipsum continuo elargitur egenis. Sic *Paul. Diac. l. 6. cap. 3.* 3. Ethnicus à Christiana vxore persuadetur elocare pecunias Christo, plus recepturum fœnoris. Ducitur ab ea ad templum; hic repertis egenis distribuit; experturas promissum ac fidem vxoris. Post. vrgente necessitate, expostulans cũ ea, de pecunia quasi perdita; quæ ipsum eodem iubet redire. Dumque dispicit ibidem, quis quid offerret sibi forte humi conspicit aureum. Affert vxori, emat piscem in prandium. Emptus piscis, dũ exenteratur, ecce gemma in eo reperitur, quæ vendita fuit 300. milium aureorum. Ecce Prou. 19. *Fœneratur Domino, qui miseretur pauperis: & vicissitudinem suam reddet ei.* *Exempla.*

5. Motiuum. Quia opera misericordiæ potissime examinabuntur. Matth. 25. *Esuriui, & non dedistis mihi*, &c. Ideoque Iacob. 2. *Iudicium sine misericordia ei, qui non fecit* &c. Contra Matth. 5. *Beati misericordes, quoniam misericordiam consequentur.*

PARS IV.

De iudicio temerario.

Subitum iudicium est erroneum.

I. NOlite iudicare, & non iudicabimini. Quia & hoc est misericordiæ. 1. Et iudicium nostrum est plurimum temerarium, vt pote secundum faciem, vt Scriptura id vocat, Ioan. 7. *Nolite secundum faciem iudicare, sed rectum iudicium iudicate.* 2. Leprosum, *Leu.* 13. dies septem segregari ac inspici iussit Deus; ne sacerdos præpopere quid pronunciaret. Si ita cunctabundos esse conuenit constitutos ad iudicandum; quid par eos agere, quibus id datum non est negotium?

Est improborum.

Improbus omnes sui esse similes aut cogitat, aut vellet: quo citius errat iudicio. 1. Vt Nero, Veneri deditus, iudicabat neminem posse abstinere. Idem & Lutheri fuit iudicium; quod & scriptis consignauit. 2. Eccl. 10: *In via stultus ambulans; cum ipse sit insipiens, cæteros putat insanire.* 3. Sic Vagao *Iudith.* 14. mulierosus etiam Holofernem putabat Iudithæ amplexibus inhærere diutius, quod non surgeret instante hoste. 4. Ita *Luc.* 7. Iudicabat Magdalenam Simon temerariam, ac peccatricem. 5. Ita *Luc.* 18. Pharisæus Publicanum. 6. Sic. 2. *Reg.* 10. Ammonitæ iudicarũt pro exploratoribus legatos Dauidis, missos Regi consolando, ob mortẽ patris, & fœderi iciẽdo amicitiæ.

Est sordidum.

1. Cucurbitulæ noxium exsugunt sanguinem, non bonum: Ita suspiciosi, vt porci lutosi, sordes rimantur. 2. Qui, quod agant, domi non habent, vagantur male feriati; alienaque notant: Ita qui secum non habitant in conscientijs suis Ista **Plutarchus in Politicis.**

Est ignarum sui.

Sophronius *cap.* 134. *Prati spirit.* Anachoreta senex sciscitanti iuueni, cur tam cito iudicaret? ait: *Quia tu te ipsum non nosti, nec inspicis.*

Medetur ei misericordia.

II. Isti temeritati medetur charitas, & miseric. Quia hæ aliena vt bona, sic & mala, sua esse ducũt. 1. Vnde suadetur Rom. 12. *Gaudete cum gaudentibus, flete cum flentibus.* 2. Cor. 1. *Sicut socij paßionum; ita & consolationum.* 2. Qui in vrbibus sordes coaceruant vicatim, ac euehunt, vilissimi capite censi habentur. Ita critici suspiciosi, hominum sunt peripsemata.

3. Vera *Charitas non cogitat malum.* 1. Cor. 13. Ergo in ipsis mera inest malignitas.

Prodit malitia.

Ideo Adam, dum innocens erat, nuditatem non agnouit: at puduit eum sui, iam nocens factus. Ita mali male cogitant, & loquuntur. 2. Nota est duplex Æsopi anterior, & posterior mantica. De qua *Persius Sat.* 4.

Vt nemo in sese tentat descendere; nemo,
Sed præcedenti spectatur mantica tergo.

3. Cicero libro tertio Tusculan. Quæstiõ. ait: *Stultitiæ proprium est, aliorum vitia cernere, obliuisci suorum.* Gregorius Magn. *Stulti tanto intensius de alieno iudicant; quanto sua profundius ignorant.*

Est bonis & malis iniquum.

Psal. 5. *Linguis suis dolose agebant: iudica illos Deus. Decidant à cogitationibus suis: secundum impietatem eorum expelle eos.* Quia *guttur eorum sepulchrum patens.* fœtetque à mortuorum putredine, quibus non parcent. Et tam bono, quam malo viro os suum parant in tumulum: Sicut Raguel, *Tob.* 8. tam iusto Tobiæ sepulcrum parabat, quam alijs septem prioribus, male de hoc iudicans.

1. Sibi ea dat mali

III. Nõ sic bonis erit: Malis male. Nam 1. *Vir linguosus non dirigetur in terra: virum iniustum mala capient in interitu.* Ps. 39. Vel vt Chaldæus: *Venabitur angelus mortis, & detrudet in gehennam.* Iuste. Nam pœnę par culpa. 2. Vt enim montes quidam ignem eiectant accen-

accensum ex sulphure intus, incensoque aere: ita critici maledici sulphure intus ardent, succenso per flabellum dæmonis. Quibus imprecatur Ps. 82.

Ponantur sicut flamma, quæ comburit montes.

3. Pro Maria Num. 12. leprosa ob murmurationem contra Moysen, aues sunt sacrificatæ: quæ symbolum sunt garrulitatis. At critico maledico nil garrulius, nilq; leprosius. 4. Ideo Baccho sacra fuit pica, pectus alba, cætera atra: talem maledici speciem præferunt candoris ac Veri; at atri sunt, & mendaces picæ.

1. Bene igitur, Eccles. 21. *Verba sapientis statera ponderabuntur.* 2. Sicut prisci in bilance pingebant hinc canem, libere latrantem; inde serpentem, cautum Mineruæ comitem; Ita sapiens arguit, sed caute. 3. Temerarij erant Melitenses, *Act.* 28. viso adhærere manu Pauli serpentem, dicentes: *Vtique homicida est hic homo; qui, cum euasu de mari vltio non sinit eum viuere.*

PARS V.

Iniurias remittendas esse.

Dimittite, & dimittemini. Et hæc pars misericordiæ est. 1. Eph. 4. *Estote inuicem benigni, misericordes, donantes inuicem: sicut & Deus in Christo donauit vobis,* q. d. Si Deus Dominus, &c. homini, seruo, &c. quanto magis, &c. Matt. 18. *Serue nequam, omne debitum dimisi tibi, quia rogasti me; nonne ergo oportuit & te misereri cõserui tui?* 2. Vt prudens Nauarchus tempestate superante non obnititur contra, sed vela contrahit, dum illa deseuiat; atque tum prouehitur. Ita cede malis; silentioque in eos te vindica. Hæc ô quanta est victoria?

1. Æneas offa melle à Cerbero obiecta non allatratus vel ad inferos tutus abijt, Ita tu. &c. Nam Prou. 15. *Responsio mollis frangit iram.* 2. Audi patientiam, Psal. 128. *supra dorsum meum fabricauerunt peccatores.* Dorsum eis dedit; non pectore se opposuit. Honesta hæc fuga est: *dimittere vt dimittaris.*

II. 1. Pythagoricum est: *Olla ab igne remota nullum in cinere vestigium relinquitur,* id est: Iræ memoriam aboletò. *Cyr. l. 5. Strom.* *Obliuiscitur per Amnistiam.*

2. At monet Isidorus *Epist.* 12. *Iras aquæ inscribendas; amicitias æri.* 3. Hem: ab Ethnicis vincemur Christiani? *S. Basil. orat. de legendis scriptis gentium*: ait. Socratem infringentis sibi colaphum nomen fronti inscripsisse imperturbatum, quasi beneficio affectum 4. *Seneca l. 2. de ira cap.* 33. Aulico suscitanti, qui possit in aula senescere? dictum: *Iniurias accipiendo: & gratias agendo iniuriantibus.*

Quo deteriores, qui nec verbo dignantur eum, à quo læsi fuere. 1. Alciatus, & Pierius produnt ex Physicis duo tympana diffringenda citius, quam sonum edant compulsata; Quorum hoc ouina, lupina istud fuerit tectum. Ob odium animalium, quod in exuuiis etiam viuit. Tales isti bestiæ. 2. Leo rugit, lupus vlulat, sibilat serpens, crocodilus tamen hisce acutissimis dentib. sæuior est, etsi elinguis sit. Ita elingues inimici sunt crocodili. *Comitas.*

DOMINICA V. POST TRINITATEM.

Duc in altum. Laxate retia vestra, Luc. 5.

Tobias c. 6. Raphaelis iussu feliciter piscatus piscem est; quo dæmonem fugauit, matrimonium prosperauit, cœcitatem patris consanauit, Petrus felicius iussu Domini &c.

Nos de eo

I. *De vi verbi Dei flexamina.* II. *De piscium, & hominum comparatione.* III. *Cur in piscibus miraculum ostenderit Dominus?* IV. *De nocturna piscatione, deque Nihilo.* V. *De piscatoribus.* VI. *De iussu; Duc in altum.*

PARS

PARS I.

De vi verbi Dei flexanima.

Nulla ei par eloquētia est.

I. DVlce Dei Verbum est. 1. Expertissimus Ps. 118. *Quam dulcia faucib. meis eloquia tua? Super mel & fauum ori meo.* Ipsæ rupes dedere aquam, cœli manna, &c. 2. Eccl. 40. *Tibia & psalterium suauem faciunt melodiam, sed super vtraque lingua suauis.* Suauior vis Verbi Dei, magisq; flexanima. Nā Dei est: Luc. 21. *Ego dabo vobis os & sapientiam.* 3. Ex ore Herculis pingebant prisci catenam populos trahentem: Ipsum vero, vt *Alciatus* describit talem:

Arcum læua tenet, rigidam fert dextera clauam,
Contegit & Nemeos corpora nuda leo.

Quo eloquentiæ vim exprimebant: qua feros populos & agrestes domuisset magis, quam robore. At hæc fabula est respectu veritatis in Verbo Dei. Hoc enim quos populos non perdomuit? 4. Diogenes ita rapiebatur Antisthenis dissertationibus, vt minanti fustigationem, si rediret, se ad pedes abiectum diceret; *Cæde: nec eum ita durum reperies baculum, quo me abegeris; quam diu aliquid dixeris, quod discam.* Vbi tuus Christiane, Zelus est verbum Dei audiendi?

Audiendum Zelose.

II. Ergone, 1. Regina Sabæ. 3. *Reg.* 10. attentius pendebat ab ore Salomonis, quam tu à Prædicatoris! At is humanam, naturalemque, ac moralem promebat sapientiā, Vere autem. *Beati, qui audiunt verbum Dei, & custodiunt illud!* Luc. 11. Nam *Vt esurire, bonam corporis valetudinem declarat*, ait Chrys. homil. 2. in Isa. *Sic Sermones appetere spirituales, animæ sanitatem arguit.*

Indicium dat prædestinationis.

1. Qui piscem explorat, recens sit, an putiscens; is aures seu branchias attendit: Ita ex auribus & auditu Verbi Dei æstima Christianum sanum, vel corruptum. *Qui enim ex Deo est, verba Dei audit.* Ioan. 8.

2. Sanæ aures erant dicentis, Ps. 118. *Lætabor ego super eloquia tua, sicut qui inuenit spolia multa.* q. d. Vt miles diu obsessor vrbis, spe facta deditionis, ad spolia adspirat; sic ego, &c.

3. Sit vrbs, cuius ciues omnes mortem meruerint: Principis tamen clementia ablegetad eos, non lictores, sed nobiles cum literis gratiæ factæ: quo has animo audirent singuli? Tales leguntur à Prædicatoribus ad peccatores. Ob hasce turba fuit tanta CHRISTVM affectata, irruens in eum, vt vix in terra locum reperiret: Ergo *ascendit nauiculam.*

PARS II.

Piscium, & hominum collatio.

Mundi vani.

I. SEcus *stagnum Genesareth.* Mundus mare est, a b superbia tumidum, auaritia feruidum, spumosum luxuria. 1. Ioan. 2. *Omne, quod est in mundo, aut est concupiscentia, &c.* Nauis est Ecclesia; sagena vero S. Litteræ, pisces homines: Vnde versus.

Ecclesiam pro naue rego: mihi climata mundi
Sunt mare; Scripturæ, retia: piscis, homo.

Minor opprimunt.

1. Pisces minores à maioribus deuorantur. Iac. 2. *Nonne diuites per potentiam opprimunt vos?* Abac. 1. *Et taces, deuorante impio iu stiorem se, & facies hominis quasi pisces maris.*

Dulcis miseri mundi

2. Nati in mari salsuginem non sentiunt: ita cosmophili non æstimant ęrumnas mūdi: cuius sal eis mel videtur. Israelitæ Ægypto pasti allio, & porro delectabantur: & præ horum eis memoria dein manna putebat. Ita siliquę mūdi sunt quibusdā tanti; vt nauseent ad cœlestia. Vah porriuoros.

Diuin gratia egenti mi sun

3. Pisces, vt aquigenæ, extra aquas viuere nequeunt; Ita extra gratiam Baptismi, nemo fidelium. Ioan. 3. *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu S. non potest introire in regnum Dei.* Sicut Naaman sanari nunquam potuisset, nisi lotus in Iordane 4. *Reg.* 5.

Tenta tionib

4. Pisces nunquam extra periculum sunt, ne capiantur: plura hominibū periculla-

la in mundo, insidiæque plures à dæmone, carne, mundo. De Dæmone Ps. 140. *Cadet in retiaculis eius peccatores.* Eccl. 9. *Sicut pisces capiuntur hamo, sic homines in tempore malo tentationum.* Quare Eph. 6. *Accipite armaturam Dei, vt possitis resistere in die malo.* Tali die Satan orbem totum in nassam suam pertraxit sub aquis diluuij. *Gen.* 7. Itemque Ægyptum in mari rubro mersam. *Exod.* 14.

6. Magni pisces in mari salso, minores in dulcib. fluuijs viuunt. Ita magnæ animæ in afflictionibus: abiectiores in prosperis degere sinuntur. Magni pisces erant Iob, Moyses, David, Elias, &c.

Pars III.

Cur in piscibus miraculum ostenderit Dominus?

Concluserunt piscium multit. copiosam. Cur? 1. Vt potentiam ac dominium suum declararet; in obedientia piscium ipsi præstita. Ps. 8. *Omnia subiecisti sub pedibus eius, &c. Et pisces maris.* Olim idem castra Israelitarum impleuit coturnicibus. *Nu.* 11. Quo suum dominium in cœlum ac terram ostendit. Idem *Apoc.* 10. per Angelum, cuius pes dexter super mare, super terram sinister stabat.

2. Quia, cum in diluuio animalia collegisset in arcam; pisces exclusit, relictos diluuio; iam idcirco concludit eos, quasi compensans omissum prius.

3. Quia pisces sunt liberius vagi, quam vlla animalia; nec possunt cicurari vllo modo, vt alia: ideo potentiam declarat; quod illi etiam ad nutum pareant sibi, quasi cicures.

4. Vt Petro talionem redderet gratus pro naui concessa sibi concionanti. 1. Ita Sareptanæ remuneratus est olei multiplicatione, & filij suscitatione hospitium datum Elias. 3. *Reg.* 17. 2. Sunamitidæ sterili filium dedit pro Elisæo hospitato: eumque dein mortuũ suscitauit. 4. *Reg.* 4. Ecce quã verum. *Matt.* 10. *Qui vos recipit, me recipit.*

5. Vt Prædicatores reddat excitatiores in piscationem hominum, imprimis Apostolos piscatores. Quemque trahit modo &c. cui propensior est: Ita, Magos astrorũ studiosos, astro trahit: sic captura piscium hic piscatores.

6. Vt Prædicatores à terra abductos esse debere ostenderet; sicque reijcere rete. *Reducite, inquit, à terra pusillum.* Ergo relicta auaritia, luxuria, negotijs secularibus moribusque, in altum ducant perfectionis, &c. ac inde sperent felicem in piscatione capturam. Huius figura tubæ argenteæ ductiles fuere: *Num.* 10. quibus populus ad mouenda castra vocabatur. Ita Prædicatores sint purum à scoria argentum, sint sonorum, candidum: sint ductiles, id est, malleo tribulationum facti.

Pars IV.

De nocturna piscatione ac Nihilo.

Tota nocte laborantes nil cepimus. Hoc est. 1. Nocte legis Mosaicæ. Nam Heb. 10. *Vmbram habet lex futurorum bonorum:* In ea nulla capiebatur iustificatio. 2. In nocte mundi, In quo mundani *in tenebris ambulant.* In hac laborant tantum: capiunt nihil. 3. In nocte peccati. *Qui enim male agit: odit lucem.* In hac nil capitur meriti. 4. In nocte mortis. Ad hanc differentes pœnitentiam rarissime quid capiunt. De ea Dominus: Ioa. 9. *Veniet nox, in qua nemo potest operari.* *Noctes infructuosæ.*

In verbo autem tuo laxabo rete. Nomine Dei inuocato, opus quoq; inchoato. Sin': nil capies. Imprimis vero Prædicator. Alioquin eueniet ei, 1. quod puero Elisæi. 4. *Reg.* 4. misso ad reuocandum in viuos filium viduæ. At *Non surrexit puer: non est vox, neque sensus.* 2. Solus Naaman, lotus in Iordane, fuit ab lepra mundatus: 4. *Reg.* 5 Iussu autem Elisæi inibat. Cum tamen plures *Prædicatores vani.*

 sex-

sexcentis eum intrarint iniussi, nec tamen sanati sint.

Prædicatores peccatores.

3. At quam multi concionatores laborant in nocte mundi, & peccati? Hi non solum nil capiunt: sed etiam retia lacerant: vt Apostoli: Nam *Reficiebant retia.* 4. Heu tales. Oseæ.8. *Ventum seminabunt & turbinem metent.* Molendina ventosa molunt vento flante: stante hoc, stant. Ita ventosi Prædicatores in vento vanæ gloriæ, 5. Non sic Apostoli, 1.Thes.2. *Neque aliquando fuimus in sermone adulationis, neque in occasione auaritiæ, Deus testis est: Nec quærentes ab hominibus gloriam.*

Sæculares Vanè laborantes.

II. Rursus: Quot sæculares mittunt sua retia opificiorum, officiorum, negotiorum, desideriorum, &c. in mare, & nil capiunt? Cur? Quia Isai.59. *Telas araneæ texuerunt. Opera eorum opera inutilia: & cogitationes eorum cogitationes inutiles.* Si resurgerent Cæsares, Reges, Philosophi, &c. dicerent: *per totam noctem laborauimus, & nil cepimus.* Sap.5. *Lassati sumus in via iniquitatis & perditionis, & ambulauimus vias difficiles.* Psal.75. *Dormierunt somnum suum, & nihil inuenerunt omnes viri diuitiarum in manibus suis.*

S. Ioan. Damascenus libr. de Barlaam & Iosaphat refert hanc parabolam. Eam inspersa explicatiuncula reddam. Fuit (*homo*) qui criminis reus, morti addicitur. Adit supplex tres ordine amicos, quorum duos summe coluit; tertio neglecto: hos orat pro se deprecentur. Primus (*parentes & cognati*) negat: tantum, ait, te comitabor ad mortem. Aditur secundus, (*diuitiæ*) & hic negat; inuolucrum tamen se daturum ait. Aditur tertius, (*virtus*) hic spondet: apud Iudicem deprecabor pro te, quin & patrocinabor. Ecce, Apocal. 14. *Opera eorũ sequuntur illos.* At de duobus istis dicas. Ier. 16. *Seruietis Dijs alienis, qui non dabunt vobis requiem die ac nocte.*

Mundani & peccatores Nil capiunt.

III. Iacob idololatræ Labano seruiens queritur Gen. 31. *Mutauit mercedem meam decem vicibus.* Cum mundo frustra expostulant iniurioso cosmophili; quantumcunque ei seruiant: Nil capiunt. Hoc mundi est: *Nihil.*

Seruiant peccato: Nil capiunt. 1. Peccatum Nihil est, ait August. Et hoc *sine ipso,* Deo, *factum est Nihil.* 2. Et 1.Cor.13. *Si charitatem non habeam, Nihil sum.* Quia in statu peccati. Psal.72. *Ad nihilum redactus sum, & nesciui.* 3. Ezech.28. *Nihil factus es, & non eris in perpetuum.*

Vita est Nihil.

Quin vita hæc mortalis ipsa est Nihil. 1. Psal.38. *Ecce mensurabiles posuisti dies meos: & substantia mea tanquam Nihilum ante te.* 2. Iob.7. *Nihil sunt dies mei.* 3. Labores ergo continuare maiorum insignia, nobilitate, &c. & Nihil sunt: Isa.41. *Ecce vos estis ex nihilo, & opus vestrum ex eo, quod non est.* 4. Quid fama & gloria? Ioan.8. *Si ego glorifico meipsum, gloria mea Nihil est* 5. Quid dominium in subditos? Gal.6. *Si quis existimet se aliquid esse, cum nihil sit, ipse se seducit.*

6. *Per mare, per terras currit mercator ad Indos,*
Vt congestet opes.

Sed hæ quid sunt? Sap.7. *Diuitias nihil esse duxi in comparatione Illius.* Quid mundus? Ierem.4. *Aspexit terram, & vacua erat,* & Nihil.

Ergo *Propter quid irritauit impius Deum?* Ps.9. Hinc qui in istis velit quid piscari,

Delphinum syluis, appingat fluctibus aprum.

Itaque *Duc in altum & laxate retia vestra.*

PARS V.

De piscatoribus bonis ac malis.

1. DVc in altum. Piscatores sunt duplices. 1. Boni ab missione, & vita; aut illa sola, 1.Matth.4. *Faciam vos fieri piscatores hominum.* Petrus Act.2. piscatus est piscium circiter 3000. Rursus Act.4. ad 5000.

Chri-

Christus quantum iactatus in alto est? Cumque pertulisset omnia; demum Ipse *Veni in altitudinem maris, & tempestas demersit me*, Psal. 68. Idque in Passione. Hic omnes nassæ dæmonis conclusos ac Mortis, eripiens, vel mortuus piscatus est. 4. Ægyptij exprimunt liberatorem multorum per piscem torpedinem. Hic reti captum se sentiens, virus effundit, quod ascendens ad manus piscatoris, torpidas reddit ac semimortuas. Sicq; elapso è reti, pisces elabuntur omnes. Ita IESVS satanæ fecit; *Laqueos contriuit, & nos liberati sumus*, Ps. 123. 5. Quia igitur, IESV, *Dirupisti vincula mea, Tibi sacrificabo hostiam laudis*, Ps. 115.

II. Mali piscatores Hæretici sunt. Eunt infausti illi, de quibus 1. Ierem. 16. *Ecce, ego mittam*, id est, currere permittam, *piscatores multos, & piscabuntur eos*. 2. Et Psal. 140. *Cadent in retiaculo eius* Satanæ. 3. Huius farinæ fuit Arrius, anno 318. Cuius verriculum conclusit mundum. *Totus terram orbis ingemuit, & se Arrianum esse miratus est*, ait Hier. Et prodit *Tripart. hist. l. 4. c. 8.* Talis fuit Macedonius fingens S. Spiritum esse creaturam, anno 388. Talis Pelagius, sub annum 400. negans p. orig. & gratiam; tribuens omnia, cœlum quoque soli libero arbitrio. Talis Manes, & innumeri hæresiarchæ. Vtinam Europa eos non nosset! Qui omnes caruere acceptis à Deo patentibus istis: *Duc in altum.* Duxerunt; sed iniussi: non vocati, non missi.

PARS VI.

De iussu: Duc in altum.

1. Summa mysteriorum.

1. QVis sensus dicti huiusce? 1. An: In altum mysteriorum diuinorum? Duxit, & dixit, Matth. 16. *Tu es Christus filius Dei viui*: quicquid vulgus de te sentiat. 2. An, *Duc in altum*, id est: Non in solo stagno Genezaret, inque Iudæa prædica: sed *ite in vniuersum mundum*. Aug. lib. 2. q. Euan. ait, *2. Orbis totius.* Hoc, Duc in altum, *ad remotiores gentes pertinet. Sicut Isaias dixit. Tolle signum in gentes; ad eas, qua propius, & quæ longe.* 4. An hic sensus est: Pontifices V.T. viderunt tantum ripam mysteriorum; tu in abyssos prouehare. Tantum differunt lex tabulæ; & lex gratiæ. Placet, quicquid horum senseris. *Lex noua præstat veteri.*

II. Id figuræ ostendunt. 1. Angelus Danieli, *c. 10.* visus est præcinctus ad renes; *Apoc. 1.* aut circa mamillas: Quod (ait *Richard. à S. Victore & Pannonius*,) V. T. opus ipsum luxuriæ prohibitum fuerit; in N. etiam cogitationes, Matth. 5. *Dictum est antiquis: Non mœchaberis: Ego autem dico vobis: Qui viderit mulierem ad concupiscendum eam, iam mœchatus est*, &c. 2. Orig. *hom. 12. in Exod.* Moysis facies resplenduit, *Exod. 24.* sed manus leprosæ fuerunt, Exod. 3. Quia opera V. T. imperfecta: At Christus in transfiguratione totus resplenduit. Hinc *Galat. 3.* Isti in V. T. pueri vocantur: at Christiani, viri perfecti. 3. In V. T. Moyses præferebat mucronem iustitiæ, & cultrum circumcisionis: at in N. T. *Apoc. 1.* IESVS *habebat in dextera sua stellas 7.* misericordiæ. 4. Psal. 135. *Fecit duo luminaria magna, maius & minus. Solem, in potestatem diei: Lunam & stellas in potestatem noctis.* Vbi Arnobius ait: *Sol radiat in lumine agentibus: aliud in nocte Iudaica conuersantibus.* Vere Dominus *in Sole posuit tabernaculum suum*, Psal. 18. Hinc *Apoc. 1.* visa est Domini facies instar Solis radiare: Moyses vero *Exod. 34.* instar Lunæ cornutæ. 5. Lex V. T. fuit iugum importabile. At in N. T. Act. 15. *Visum est Spiritui S. & Nobis, nihil imponere vobis vltra oneris, quam hæc necessaria.* Vnde sic vocat Iudæos, Matth. 11. *Venite ad me omnes, qui laboratis, & onerati estis.* Veneruntmulti. His dicit Gal. 5. *State & nolite iterum iugo seruitutis contineri.* Vere iugum: nam teste *Lyrano, & Tostato*, erant vltra

1. Prohibitione cogitati mali.

2. Perfectione operis

3. Misericordia.

4. Dignitate.

5. Facultate.

vltra sexcenta præcepta. At Dominus ait Matth. 11. *Iugum meum suaue, & onus meum leue.* 6. Id in Arca significatum, transferenda ex domo Obededom: Ea enim, ait *Lyra ex Rabbinis*, seipsam leuauit, vt portantes Leuitæ onus non sentirent. 1. Paral. 15. *Cumque audisset Deus Leuitas, qui portabant Arcam:* idcirco *immolabantur septem tauri, & septem arietes.*

6. *Auxilio gratiæ.*

7. *Veritate rerum.*

III. Quare *Duc in altum*: Id est, ingredere in plenitudinem Legis. Nam *vmbra abijt, & recessit*, Gal. 4. *Venit plenitudo temporis, misit Deus Filium suum.* Nam lex vetus inanis erat ab gratia. Vnde Apostolus vocat eam, Gal. 4. *infirma & egena elementa.* Ideo iussit Deus, vt altare holocaustomatum inane esset, non solidum; *Exod.* 27. & 38. Et ideo Dominus Matth. 5. *Non veni legem soluere, sed adimplere.* Id est, ait Hier. ibidem, *perficere.* Quia Roman. 10. *Perfectio, seu, finis Legis Christus.*

8. *Claritate interpretandi mysteria.*

IV. *Duc in altum*, hoc est: Scripturas interpretare; mysteriorum & Religionis adyta reserato. 1. Et vere Apoc. 10. *tonitrua voces* sunt in noua Lege: Nam in Vetere, ait *Rupertus ibidem*, tonitrua confusa, inarticulata erant Prophetarum dicta: in Noua *Locutæ sunt voces.* 2. Inde in V. T. Lex data est in Sinai cum tonitruo; *Exod.* 19. & in caligine: Et Moyses blæsus balbutiebat: at in N. T. Spiritus S. venit in igne, vt linguæ, fecitque desertos, & *in omnem terram exiuit sonus eorum*, Ps. 18. 3. Ierem. c. 1. mysterium Triados explicaturus amat: *A, a, a, Domine Deus nescio loqui: quia puer ego sum.* At Apostoli plane sunt elocuti, 1. Ioan. 5. *Tres sunt, qui testimonium dant in cœlo, Pater, Verbum, & Spiritus Sanctus.* 4. Ideo iussit Deus Isaiæ c. 8. *Sume tibi librum, & scribe in eo stylo hominis*, q. d. Non ænigmatico, Mosaicoque: sed hominis Dei Christi Iesu.

6. *Cognitione mysteriorum.*

V. *Duc in altum*: Id est, in maiorem mysteriorum cognitionem. 1. Ideo Ezech. c. 1. visa animalia sunt habere alas quatuor: At Ioanni *Apocal.* 4. habere senas. Quod tanto sit maior in Christianis cognitio cœlestium rerum. 2. Prædictum Psal. 138. *Nox sicut dies illuminabitur.* 1. Heb. 1. *Multifariam, multisque modis olim Deus loquens Patribus in Prophetis: nouissime diebus istis locutus est nobis in Filio.* Quo sub Doctore non plus proficeretur? Inde Christiani dicti sunt Discipuli Dei. Secundum istud Isa. 54. *Ponam vniuersos suos Doctos à Domino.* LXX. vertunt, διδάκτους τοῦ θεοῦ, *Discipulos Dei*, 5. Hinc & Angelos docent Apostoli. Ephes. 3. *Mihi omnium sanctorum minimo data est gratia hac in gentibus euangelizare inuestigabiles diuitias Christi, & illuminare omnes, quæ est dispensatio Sacramensi absconditi à sæculis in Deo, qui omnia creauit: vt innotescat Principatibus & Potestatibus in cœlestibus per Ecclesiam multiformis Sapientia Dei.* Vnde infert S. Thomas ibidem: *Non videtur ergo irrationabile, quod doceant Angelos Apostoli, qui immediate à Deo sunt edocti.* O altum, in quod Petrus ducere iussus est! Et duxit. Duxereque, ducuntque quot à Petro missionem iussionemque accipiunt.

DOMINICA VI. POST TRINITATEM.

Nisi abundauerit iustitia vestra plus, quam Scribarum & Pharisæorum, non intrabitis in regnum cœlorum, Matth. 5.

DAuid 2. *Reg.* 10. iustitiæ, & domesticorum suorum iuxta amans, si qua hosce affici contigisset iniuria, vindicabat: vt in Legatis ad Ammonitas, iniuria affectis, declarauit. Minus patitur IESVS suorum quenquam despici, vel notari. Quod iniuriam proximi, suam esse ducat. Itaque vetat cuiquam vel bilem cieri. Quod qui sequitur, veram is perfectionem assequitur: Sin autem, Pharisaicæ iustitiæ affectator est,

Nos

Nos ista.

I. Veteris ac Nouæ Legis comparatio dispar. II. De Pharisaica iustitia. III. De homicidij immanitate. IV. De iratum iusta, tum dira.

PARS I.

Veteris ac Nouæ Legis comparatio dispar.

[...]stat [...]lis lex [...]a ve[...]rem.

1. PHilosophi orbem bipartiti sunt in Elementarem, & cœlestem. Theologi; Legem, in Veterem, ac Nouam. 1. Atque vt *Cœlestis* est 1. dignior natura. 2. Nullis obnoxia mutationibus. 3. Ab sole illustris. 4. Dispulsis tenebris, nubibus, nebulis; serena semper serenat elementa: At vero *Elementaris* 1. indignior est. 2. Varijs obnoxia corruptionibus & generationibus. 3. Luce caret propria. 4. Tenebrat, ac turbat: Ita quoque *Lex Noua* 1. præstat *Veteri* dignitate rerum. 2. Constantia immutabili. 3. Magistro iustitiæ IESV. Qui fons & origo omnis boni ad nos dimanantis. 4. Magisterio: Nam elucidat vmbras, eliminat figuras, timores, minas, seruitutes ablegat. Quæ in Veteri contraria erant omnia.

[...]ificat.

2. Inde 2. Cor. 3. *Litera occidit, Spiritus viuificat.* Vbi sic S. Chrysost. *Lex Sabbato lignantem.* Num. 15. *lapidat. Hoc est, quod ait: Litera occidit. Gratia sexcentos homicidas & latrones accipit. Lex vetus deprehensum ex viuo mortuum reddit; Lex nostra reum ex mortuo viuum efficit.* S. August. li. de spir. & lit. c. 4. Idcirco ait: litera occidit; quia vitam & gratiam præstare nequit: At Euangelium dat vtrãque, reos absoluit; spem promissis addit.

II. Figuræ id docent. 1. Giezi, 4. *Reg.* 4. seruo datur ab Elisæo baculus, vt viduæ filium suscitet mortuum: Tentat: at nequicquam. Ipsum venire Elisæum necesse erat. Deus Moysi dedit virgam rigoris Legem: sed nulli vita venit. Venit IESVS; sine virga: homini incubuit; vitã restituit. 2. Lapsũ

[...]ificat.

in latrones seminecem pertrãsit Sacerdos, & Leuitis immitis. Humanior Samaritanus eum suscipit, curat; curandumque commendat; & suis id sumptibus Homo displagiatus, ab Lege V. relinquebatur in suo sanguine se volutare semimortuum: Eius misertus est IESVS, deditque eum legi gratiæ.

Nimirum 1. *Radix & genus David* erat, *Apoc. vlt.* Vt igitur rami omnes è radice succum trahunt; ita ex spe in IESVM omnes V. T. Patres iustificationem trahebant. 2. Quin & Cherubini, *Exo.* 25. irretortis aspectabant Propitiatorium salutis. Atqui Deus Roman. 3. *Christum proposuit propitiatorem in sanguine ipsius ad ostensionem iustitiæ suæ; propter remissionem præcedentium meritorum.* Nam IESVS verum est & vnicum Propitiatorium, in Lege noua: At Heb. 10. *Vmbram habet lex futurorum bonorum.*

3. Lex V. non erat cœlo reserando: At 1. Petro dicitur Matth. 16. *Tibi dabo claues regni cœlorum.* 2. Et Steph. ait: Act. 7. *Video cœlos apertos.* 3. Aperti sunt Christo incarnato: & baptizato. 4. Apertas vidit Ioannes portas XII. cœlorum, *Apoc.* 21. At 1. in V. T. præcepit Deus, vt Nehemiæ, 2. Esd. 7. *Non aperiantur portæ Ierusalem vsque ad calorem Solis*, Messiæ. 2. Mandatur Num. 35. *Exules & profugi ante mortem Pontificis nullo modo in vrbes suas reuerti poterunt.* Atqui omnes ante Christum erant *exules filij Euæ.* Quo imperfectiores ijdem in iustitia: quam nostra exuperare debet. — *Cœlos reserat.*

PARS II.

De Pharisaica iustitia.

N*Isi abundauerit iustitia vestra.* Vox *Iustitia* hic accipitur pro omnium virtutum vsu, secundum vulgarem hunc versum: *Iustitia in sese virtutes continet omnes.* Sic *Chrys.* 2. At *Hier.* ait accipi pro vita à peccatis immuni. 3. *Aug.* ait: pro animæ iustæ nitore, oculis Dei grato. Sic *Ge.* 6. Noe iustus dicitur. Tales X. in Pentapoli reperiri Do- — *Iustitiæ notio.*

minus desiderabat. *Gen.* 18. Non igitur pro virtute particulari est accipienda hic Iustitia.

1. Pharisaicum est valore operum mereri gratiam.

1. *Pharisaica iustitia* fuit; proprijs operibus sic inniti, vt quibus meritum cœleste debeatur, idque suo valore mereantur; nullo ad Messiam respectu. Error. 1. At nos Rom. 3. *Iustificati gratis per gratiam ipsius, per Redemptionem, quæ est in Christo Iesu.* Cuius iustitiam participamus per Sacramenta, operaque bona. 2. Nulli erat propitiatio, nisi immolato prius Agno; Sic modo Sanguine Agni Iesu lauamus stolas nostras, 3. Tum aquæ Ierícho dulcescebāt, 4. *Reg.* 2. cum salem immisisset Elisæus: Ita opera hominum, meritoria cœli facta sunt; cum lignum Crucis in fontem Sanguinis Christi fuisset immissum. Vt à Moyse factum, *Exod.* 15.

2. Externa spectare nō interna.

2. Pharisaica Iust. tantum externa spectabat opera, non intentionem. At Matt. 23. *Væ vobis Scr. & Pha. qui mundatis, quod de foris est calicis: intus autē estis pleni rapina, &c.* Christiana non sic. 1. Nam Ps. 44. *Omnis gloria filiæ Regis ab intus.* 2. Ideo sic iussit, Le. 7. *Offerent caudā,* finem operis, *& adipem qui operit vitalia,* interiorem cordis intentionē: *duos renes: & pinguedinem, quæ iuxta ilia est.* 3. Ita Dauid Ps. 102. *Benedic anima mea Domino, & omnia quæ intra me sunt Nomini sancto eius.*

3. Placere hominibus.

3. Pharis. Iust. spectabat gratiam hominum, & gloriam propriam: At nos monemur 1. Mat. 6. *Attendite, ne iust. vestram faciatis coram hominibus, ne videamini ab eis.*

2. Isti vero Matt. 23. *Omnia opera sua faciunt, vt videantur ab hominib.* Vt ludiones, histrionesque omnia agunt; vt placeant, & lucrentur. 3. Demū dicent *Sap.* 5. *Ergo errauimus à via veritatis, & iustitiæ lumen non illuxit nobis, & Sol intelligentiæ non est ortus nobis. Lassati sumus in via iniquitatis, & perditionis, & ambulauimus vias difficiles. Viam autem Domini ignorauimus. Quare Nisi abund. &c.*

4. Fucare exteriora.

4. Pharis. iust. fucata erat: nec enim prauos affectus peccare ducebat. 1. At *audistis, quia dictū est antiquis, &c. Ego autē, &c.* 2. Rex apum cæteris duplo maior, aculeo caret: Sic quo maior es, eo suauior sis intus, absq; rācore, peccato, &c. Et externa opera sint animo similia. 3. Est enim qui minatur, *Ps.* 74. *Cum accepero tempus, ego iustitias iudicabo.*

5. Hypocrisare.

5. Pharis. iust. est mera hypocrisis Matt. 22. *Quid me tentatis hypocritæ.* 1. Nummi sunt adulterini, ærei sed inaurati. 2. Statua sunt Nabuchodo. cuius facies aurea, pectus æneum. *Dan.* 2. 3. Ad mare poma nascuntur rubella; at tactu in fumum tetrum soluūtur: sic opera hypoc. 4. *Struthionis penna similis est herodij, & accipitris. Iob.* 39. Quæ aues volatu superant omnes, istæ tamen nec humo se sustollere valent: Ita miram quidā præseferunt sanctitatem: præstant nullam.

5. Arx munita loco, muris, fossa, valle, tormentis, &c. videtur inexpugnabilis; at intus vacua est ab puluere, hominib. necessarijs: Ita ieiunans, orās, &c. sed in speciem.

6. Aquila pullos explorat suos soli oppositos; nunc si fixi queant intueri, genuini sunt; si conniueant, abijciuntur: Ita si intentio operantis bene sit fixa in Deo.

7. Meretrix se comit, colit ambitiose: *Sic gens praua & adultera* Pharisaica. De qua Ier. 3. *Tu autem fornicata es cum amatoribus multis.* Ezech. 20. *Cum idolis suis fornicata sūt.*

6. Arguere peccātes, peccare grauius.

6. Phar. Iustitiæ erat, aliena peccata arguere: sua nescire, velare, &c. 1. Absalon 2. Reg. 16. persequebatur patrem bello: Grande nefas! Reperit amicissimū Patris Chusai in Palatio stantem; exprobrat ei: *Hæc est gratia tua ad amicum tuum? Quare non iuisti cum amico tuo?* En colat culicem, & deuorat elephantem. Ita Luc. 6. *Vides festucam in oculo fratris, non trabem in tuo.*

2. Vt campanæ ad templum omnes vocant: Intersignia hospitiorum omnes inuitant: & ipsa non intrant. 3. Fabri arcæ

Noe

Noe ipsi non intrarunt eam: perierunt. 4. Diogenes apud *Laertium lib.6.* bene arguit musicos, quod fides & notas concordarét, moribus vero dissonarent.

5. Non sic Themistocles: Hic negabat se nosse ludere testudine; nosse auté è parua magná facere Remp. *August. Epist. 66.* Minora libens nesciebat & negligebat: Contra Pharisæi; parua magni faciebant, maxima parui. Sic *Ioan. 18.* Fugiunt inire prætorium Pilati, nec tamen metuunt occidere Iesum.

PARS III.

De homicidij immanitate.

[...]nitur [...]us à cō[...]entia. QVi occiderit, reus erit iudicio. Homicidij primus iudex, & vindex est cōscientia, naturaq; exhorrescens facinus. 1. Ita Abigail, *1. Reg. 25.* dissuadens Dauidi cædē Nabalis: *Non erit tibi hoc in singultum, & in scrupulum cordis; quod effuderis sanguinē, aut ipse te vltus fueris.* 2. *S. Chrys.* ait Cainum, per agros vagum, semper tremuisse præ horrore tum conscientiæ de paricidio, tum vmbræ fraternæ, quæ nunquam ab eo abfuit, vsq; secuta pœnas exigēs. 3. Dauidi eadem pœna dictatur. *2. Reg. 12. Vriam occidisti: vxorē eius accepisti: Quamobrē non recedet gladius de domo tua vsque in sempiternum.* Sed sæuior gladio fuit ipsi conscientia facti. Hæc somnum ei excussit: gemitus etiam inter Principes, *Psal. 50. Et peccatum meum contra me est semper;* Vriæ sanguis, & vmbra. Ergo. *Non occides.* 4. *[...]unitur [...]re.* Homicidæ, *Num. 35.* exulare iubebantur vsque ad mortē Pontificis. Adeo execrabiles iudicantur. Quasi, ait *Rabbi Moses c. 3. ca. 4.* occisum terra & incolæ lugere debeant, donec maior sit luctus assumendus de Pontifice mortuo. Vel: Quod imbuta cœde tellus ab alijs expiari non possit, nisi morte: Et morte Pontificis, qui vnus pro omnibus mori censetur. Sic *Andr. Masius. S.* S. Chrysostomus ait: *Quanto maius peccatum Caini sit, quā protoplastæ, ex maledictionis varietate videre licet.* Nam Adæ dictum, *Maledicta Terra in opere tuo.* At maledictio in *Caput* Cain facta est. 6. Quot persecutores sunt vnius homicidæ? 1. Cæli vmbra, 2. Sanguis vindictam clamans. *Quia,* inquit S. Ambr. l. de Cain: *Deus iustos suos audit, etiam mortuos: quia Deo viuunt.* 3. Terra: Vnde Ambr. *Vox sanguinis clamat de terra: Non dixit, de fratris corpore. Quia frater parcit; terra nō parcit.* 4. Creaturæ. Vnde Procopius Gazæus: *Cain vidit virtutes cœlestes: metuebat quoq; insidias ferarum ac reptiliū; quæ Deus ad vindictā creauit impiorū.* Nam cum eius pater, & mater soli in orbe essent: ipse tamen semper tremebat metu. *Vindicatur à multis.*

5. Deus fusi est sanguinis vindex: qui Caino tremorem immisit, in quo vixit 7. ætates: in septima occisus à Lamech.

PARS IV.

De ira tum iusta, tum dira.

1. QVi irascitur fratri suo, reus erit iudicio. Ira non omnis peccat. *1. Psa. 4. Irascimini, & nolite peccare.* 2. Deus ipse irascitur iuste *Psf. 89. Quis potest irā tuam dinumerare?* *Psf. 6. Domine ne in furore tuo arguas me:* 3. Est ea colūbæ ira; *Iere. 50. Disperdite satorē de Babylone, à facie gladij colūbæ:* Id est: Nabuchodonosoris, Nā Babylō in insignibus gerebat colūbam. *S. Gregor. in c. 40. Iob.* ait irā Dei esse columbinam; quod sine perturbatione sit. *Ira columbina bona.*

1. Aaron, & filij in Vnctione sua iubebātur offerre similam; *Leu. 6.* sed in oleo frigendā: Id est: Dum ira in sartagine æstuat; sit ea tamen in oleo misericordiæ. *2. Ephes. 4. Sol non occidat super iracundiam vestram:* Id est moraliter, Charitas non extinguatur in ira. 3. Periander ad pictum frœnum scribebat. *Iram cohibe.* Sic *Psal. 31. In chamo, & freno maxillas eorum constringe.* 4. Prisci in symbolum iræ moderatæ, pingebāt quercum, ramis oliuæ intercurrentibus. Quod animus, ira durus sit lenitate temperandus. Sic *Pier. l. 51. Hieroglyphicorum.* *Ira moderandum.*

5. Clementia, est mare rubrum, in quo bel- *Per clementiam.*

bellatores Ægyptij submerguntur. Si malagranata cœperint ab arbore efferri acerbiora: ait *Pierius lib.* 4. tunc coloni ramum pini adalligabant radici: quo amarorem ad se trahente, fructus redibant ad solitam suauitatem. Malogranata fructus vitæ bonos significant. Vnde *Exod.* 28. ad vestem Pontificis pendebant circumsecus: Pinus autem mortis est Symbolum, quod succisa non renascatur. Quare iram temperes per mortis memoriam.

Ira dedecora. II. Stoici negabant in sapientem cadere iram ac perturbationem. *Aug. lib.* 9. *Ciuit.*

1. Est stulti. Certe, Arist. ait, Herois esse, tarde irasci, & iræ cito obliuisci. 1. Iob. 5. *Vere stultum interficit iracundia, paruulum occidit inuidia.* 2. Eccles. 7. *Ne sis velox ad irascendum: Quia ira in sinu stulti requiescit.* 3. *Seneca* lib. de ira. ait: Nullam compendiosiorem viam esse ad stultitiam, quam iræ.

4. Rom. 12. *Non vosmetipsos defendentes, sed date locum iræ.* Sanctus Basilius. *Date locũ iræ, quasi torrenti, qui obuia quæque deuoluit.*

2. Est sæuientis in seipsum. Irati in seipsos sæuiunt sæpe. Vt tigris, cui rapti sunt catuli. Quos rapidissimo discursu requisitos si reperire desperet; seipsam dilacerat, Iob. 4. *Tigris perijt, eo quod non haberet prædam.*

3. Voluntarie insanientis. Describitur ira sæuiens. 1. *Aristoteles* ait, esse sanguinis incendium circa cor. *Chrysostomus homilia vigesimaprima in Ioan.* Est ebrietatis species, quę animam affectib. ebriat: *Est*, inquit, *ebrietate grauior, & dæmone miserabilior.* 2. De ea Prou. 26. *Spinæ nascentur in manu ebriosi*, id est, irati: spinæ sunt inimicitiæ. 3. Chrysostomus homilia vigesima-quarta in Ioa. *Si iratus seipsum intueri posset, nulla vlterius indigeret admonitione. Nihil enim irato turpius.* 4. Prou. 30. *Per tria mouetur terra; & quartum non potest sustinere.* Hoc est. *Ancilla cum fuerit hæres Dominæ suæ*, id est, cum in rationis dominium inuolat passio, quæ illi alias ancillari debet.

5. Cicero in offic. *Sicut ciuitas in seditione non potest esse beata; sic animus à seipso dissidens, nullam gustare partem liquidæ voluptatis potest.* 6. Clarius Iacob. 4. *Vnde bella, & lites in vobis, nisi ex concupiscentijs vestris, quæ militant in membris vestris?*

7. Deus Ierosolymæ excidium, & iram suam ostensurus Ezechieli ait, capite quarto. *Sume tibi sartaginem ferream, & pone eam murum inter te, & ciuitatem.* Est ira bulliens sartago. 8. Angelus Apocal. 16. *quartus effudit phialam suam in solem, & datum est illi æstu homines affligere, & igni, & æstuauerunt æstu magno, & blasphemauerunt nomen Domini.* Phiala hæc iræ fuit in solem rationis obfuscandæ effusa ab Angelo Satanæ. *Figura æstuantis iræ.*

9. Martem ait *Cartharius l. de imag. Deorum* pingebant prisci cum gladio, quem in seipsum adigeret, & pedes obscura nube inuolutos. Talis & ira sæuit in se obcæcata mente. 10. Fumo ligni viridis apes ex alueario eliciuntur, vt faui tuto auferantur: Sic dæmon choleræ fumo expellit rationem & virtutes: spoliatque animam gratia Dei. *Symbolica.*

Nota. Per iram tamen hic Dominus intelligit eam, quæ ad homicidium viam præstat. 2. Vocem *Racha*, Chrysostomo esse vocem cõtemnentis, quasi *Tu*. Augustino, indignantis interiectionem: Hieronymo idem, quod *vesane*. 2. Nota, Apud Iudæos triplex iudicium fuisse.

1. Commune rerum minorum.
2. Synedrion, constrans 23. iudicibus.
3. Synedrion maius, ex 72. Iudicibus, summis quibusque viris.

Peroratio. Quare Psal. 36. v. 8. *Desine ab ira, derelinque furorem.*

1. *Seneca* ait: Nautæ vela dant ventis cum serenitas inuitat; cum tempestas instat, in portu se continent. Sic tu: Vt Ps. 76. *Turbatus sum, & non sum locutus.*

2. Athenodorus Philosophus ab Augusto Cæsare discessurus supremam do-

ctrinam

ctrinam dabat: iratus non prius quicquam diceret, ageretue; quam secum tacite Alphabetum recitasset. Cui Cœsar. Mane: Opus es mihi. *Plutarchus in vita.*

3. Ita Sanctus Ambrosius iniunxit Theodosio Imper. in iram prono, neminem ad mortem traheret, nisi 30. dies ab sententia lata effluxissent. *Historia Tripart. libr. nono capit.* 30. Architas Tarentinus, *Cic.* 4. *Tusc.* seruis iratus ait: *Fortunati estis, quia irascor vobis.* Quare, Viatores Christiani, Genes. 45. *Ne irascamini in via.*

DOMINICA VII. POST TRINITATEM.

Misereor super turbam. Marci 8.

MAnna, *Exod.* 16. prius missum non fuit: quam farina defecisset Ægyptia. Ita his à Domino non parata in deserto mensa est; dum cibus assumptus per triduanam sequelam defecisset.

Nos ergo

I. *De misericordiæ Dei præcellentia.* II. *De Prouidentia Dei Seruatoris omnium.* III. *De triduo sequelæ.* IV. *De triduana populi sustinentia.* V. *De Christi beneficentia.* VI. *De Misericordia.* VII. *De diffidentia Apostolorum, & zelo turbæ.*

PARS I.

De misericordiæ Dei præcellentia.

Estimatio ab re. I. THeologis etsi in Deo æqualia sint omnia; inter attributa tamé cæteris eminet Misericordia. 1. Ps. 144. *Suauis Dominus vniuersis, & miserationes eius super omnia Opera eius.* Quæ præcipua quatuor sūt: Potentia, Sapientia, Iustitia, Miseric. 2. Aug. in Ioan. ait: *Maius opus fuit genus humanum iustificare quam mundum creare.* At hoc potentiæ, id misericordiæ fuit. Genebrard. sic explicat: *Super,* id est, *erga omnia opera sua misericordiam exercet;* nimirum in potentia, iustitia, sapientia. Adeo his singulis aut præuenit, aut interuenit misericordia.

3. Hinc 2. *Cor.* 1. appellatur *Pater misericordiarum, & Deus totius consolationis.* Non Pater Sapientiæ, &c. 4. Ita Psalm. 58. *Deus meus misericordia mea.* 5. Item Ephesc. 2. *Deus, qui diues est in misericordia.* Quasi non diues in Iustitia. &c. 6. Hinc orat Ecclesia: *Deus cui proprium misereri semper & parcere.* Vt igni proprium est ardere; Angelis intelligere, &c. Id è cæteris liquet hoc clarius. *Ab nomine.* *Figura.*

II. Visus *Apoc.* 4. sedere Deus in throno simili Iaspidi viridi, & Sardonychi flammeo; id est, (omissis variorum interpretationibus,) in sede misericordiæ virentis, & Iustitiæ ardentis. 2. Ezechieli *c.* 1. visus est specie hominis; at superne similis electro, festucas attrahere solito; inferne igni. Ecce, an non Iac. 2. *Misericordia superexaltat iudicium?* Digniorem tenet locum illa inter cætera attributa Dei.

3. Visus Apoc. 1. *Præcinctus ad mamillas zona aurea.* Qua vtraque licet homines lactet: dexteræ tamen tribuitur Misericordia; Iustitię sinistra pars indignior. Hac tardior, illa promtior est Deus. Bonū vtrūq; ? ac acre sinistræ: dexteræ dulcius vber est.

De his Cant. 1. *Meliora sunt vbera tua vino, & fragrantiora vnguentis optimis.*

Et sane Psal. 24. *Vniuersæ viæ Domini misericordia & veritas.* 5. Inprimis autem Psalm. 102. *Quomodo miseretur pater filiorum; Ita misertus est Dominus timentibus se: Quoniam ipse cognouit figmentum nostrum; recordatus est, quoniam puluis sumus.* Et hodie ait: *Misereor super turbam.*

PARS II.

De prouidentia Dei seruatoris omnium.

I. MIsereor super turbam. Duo nota: Dei misericordiam & turbæ perseuerantiam. Chaldæi scribunt Deum è Zona claues 4. gerere. 1. Pluuiæ: Deuter. 28. *Aperiet Dominus thesaurum suum optimum; cœlum,* *Claues Dei quatuor.*

vt tribuat pluuiam terræ suæ in tempore suo. 2. Prouidentiæ. Ps. 144. *Aperis tu manum tuam, & imples omne animal benedictione.* 3. Generationis. Gen. 30. *Recordatus Dominus Rachelis, exaudiuit eam, & aperuit vuluam eius.* 4. Resurrectionis. Ezech. 37. *Ecce ego aperiam tumulos vestros*, Apoc. 1. *Noli timere: habeo claues mortis, & inferni.*

Prouidentia scala. Harum quarta pulcherrima est Prouidentiæ, 1. Vnde Psalm. 103. *Omnia à te expectant, vt des illis escam in tempore. Dante te illis, colligunt, aperiente te manum tuam, omnia implebuntur vbertate.* 2. Prouidentia ea Dei est scala Iacob, *Gen.* 28. hinc terram, inde cœlum *attingens*, Sap. 1. *à fine vsque ad finem fortiter, & disponens omnia suauiter.* En, latera scalæ sunt Fortitudo, & Sapientia: gradus sunt creaturæ: Scala tota est misericordia prouidens singulis, etiam animalculis in sectis: 1. Ecce Alcyones oua sua ponunt, excludunt q; nonnisi in littore maris, hyeme media, & pro his Deus imperat malaciam ventorum ac maris. Quanto magis prouidet homini? 2. Ad montem Cassium, ait *S. Basil. in Hexa. hom.* 8. quotannis locustę nascuntur innumeræ, certo tempore, quæ segetes depascũtur. Et ecce prouidit Deus auis genus, Seleucis dictum, voracissimum, qnod omnes deuorat & agrum peste liberat. 3. Refert *Olaus Magnus l.* 25. *hist. c.* 15. in remotioribus Septentrionis partibus ob continuum ac sæuum frigus non posse sat lignorum suppetere: Itaque prouidit Deus, vt è costis piscium quoq; domus cõstitui possint, quo ligna focis sufficiant.

Exempla eiusdem.

Ita prouidet his Domini sequacibus. 1. Psal. 24. *Vniuersi, qui sustinent te non confundentur.* At isti *iam triduo sustinent te.* 2. Ergo Psalm. 36. *Sustinentes Dominum ipsi hæreditabunt terram.* 3. Et vere ideo Psalm. 129. *Sustinuit anima mea in verbo eius.*

PARS III.

De triduo sequela.

I. CONsidera autem singularem Dei curam in eos, qui Iesum sequuntur per desertum. 1. Ambros. l. 6. in Lucã. *Gratiæ cœlestis impartitur alimentum Christus. Sed non otiosis, non in ciuitate, vel sæculi dignitate residentibus: sed inter deserta Christum quærentibus.* 2. Inde dicens Dominus, Luc. 22. *Vos estis, qui permansistis mecum in tentationibus meis:* mox subdit: *Et ego dispono vobis, sicut disposuit mihi Pater meus regnum.* *1. Deus [se]quentes pascit.*

Porro similes illorum sunt Religiosi; qui relictis omnibus sequuntur vnum *triduo* Paupertatis, Obedientiæ, Castitatis. Et vero pascuntur varia cœlesti consolatione, *Triduo* fidei, spei, charitatis. *Triduo* contritionis, confessionis, satisfactionis. *Triduo* orationis, ieiunij, eleemosynæ. Ergo Ps. 54. *Iacta super Dominum cogitatum tuum, & ipse te enutriet.* 1. In desertum egressis manna pluit Deus, *Exod.* 16. Non hærentibus in Ægypto mundanis. 2. Neque iis in deserto, qui, vt Rachaeli, *Gen.* 31. Idola patris, ambitionem, amorem proprij, &c. secum portant in Religionem. 3. Religiosi sunt, qui *de longe venerunt*, per contemptum mundi, per paupertatem & castitatem, &c. quæ longe à mundo sunt. Longe venit qui venit à toto ad nihil: longius, qui ab esse ad non esse venit, adq; omnium, etiam sui priuationem. 4. Sed dicitur: *Quidam ex eis:* ergo non omnes. Nec enim id omnium est. Neque omnes Religiosi æque veniunt de longe. Nam quidam longe; qui votum paupertatis habent, sed in lauta rerum abundantia. Alij longius, egentiores. Alij longissime! ex meris eleemosynis victitantes. *2. Religiosi sunt [...] nentes.* *Sunt de longe.* *Sed aliis alij lõgius*

II. Sustinentia meretur miserationem. 1. Sic Magdalena sustinens ad sepulchrũ sola, meretur videre Dominum, *Marc.* 16. 2. Chananæa instans, *Matt.* 15. meretur audire: O *3. Sustinẽtia meriti*

re: *O mulier, magna est fides tua, fiat tibi sicut vis.* 3. Importune pulsans amici fores pro pane, *Luc.* 11. impetrat. 4. Sara formosa, iam septimum vidua, orat; & demũ feliciter maritatur. *Tob.* 8. Ita hic turbæ *sustinent.* 5. Quẽ ergo sequaris Regem potius, quam Iesum? Cantic. 3. *Tenui eum, nec dimittam.* Et quid ni? Nam Ioan. 6. *Domine, ad quem ibimus? Verba vitæ æternæ habes.*

emune tis Dei nera- perū.

III. 4. Accurate dies sequelæ numerat Dominus. 1. Sicut actiones Magdalenæ in domo Simonis minutatim notantur. *Luc.* 7. 2. Item vt & Abrahæ, Gen. 22. *Quia* 1. *fecisti hanc rem,* 2. *& non pepercisti filio* 3. *tuo* 4. *vnigenito benedicam tibi.* 3. Numerat Dominus omnes gressus, & cogitatus quoque pro ipso factos. Vnde Iob. 7. *Sicut mercenarij dies eius.* Vt scilicet *tribuat vnicuique secundum opera eius.* 4. Post sanguinariæ manus scripturam Daniel ait Balthasari Regi, Dan. 5. *Numerauit Deus regnum tuum, & compleuit illud, appensus es in statera.* Qui regnorum acta singula sic numerat: quanto magis hominum? 5. Assuerus, *Esth.* 6. ingressus conclaue, recensuit in Commentarijs coniuratores, & bene meritos. Fidelius Deus suorum merita censet. Nam Iob. 14. *Tu quidem gressus meos numerasti.* Quin & *Capilli capitis vestri omnes numerati sunt,* Luc. 12. Alia non de causa, quam ob remunerationem. *Non enim iniustus est Deus, vt obliuiscatur operis vestri & dilectionis, quam audistis in nomine ipsius,* Hebr. 6. 6. Hoc fiduciam dabat istis *Matth.* 20. dicentibus: *Hi vna hora laborarunt: nos autem portauimus pondus diei, & æstus, & pares illos nobis fecisti.*

IV. At discrimen est inter obsequia Domino, ac mundo præstita. 1. Mundus est gratus, vt Laban Iacobo, *Gen.* 31. cõquesto: *Circumuenit me, & mutauit mercedem meam decem vicibus.* 2. Vt de Deo *Iob.* 30. sic Cosmophilus de mundo dicere potest: *Sto, & non respicis: clamo; & non exaudis. Mutatus es mihi in crudelem.* 3. Mundus cum suis agit, vt Baal cum sacrificulis. 3. *Reg.* 18. sinit hos vociferari, seq́; lacerare: nec tamen exaudit. Vocẽ non habet veræ cõsolationis mũdus.

PARS IV.

De triduana populi sustinentia.

I. *Ecce iam triduo.* 1. Isid. l. de sum. bon. *Salus solum perseuerantibus datur. Non enim beatus erit, qui bonum facit; sed qui perseueranter facit.* 2. Bern. in epist. *Scias, diabolum soli perseuerantiæ inuidere, quam solum nouit à Domino coronari.* 3. Quare. 1. Cor. 15. v. 58. *Sic state in Domino, charissimi, & stabiles estote, & immobiles, abundantes in opere Domini semper, scientes, quia labor vester non est inanis.* 4. Bern. Epist. 129. ad Genuen. *Perseuerantia vigor est virium, virtutum consummatio, nutrix ad meritum, mediatrix ad præmium. Soror est pœnitentiæ, constantiæ filia, amica pacis, amicitiarum nodus, vnanimitatis vinculum, propugnaculum sanctitatis.* — *Encomia perseuerantiæ.* — *Figuræ eiusdem.*

II. Mala granata voluit Deus appensa esse ad extremitates vestis Pontificis, *Exod.* 28. Sed mala ea, cum in capite coronam præferant, mercedem boni operis significant. Verum in extremitatibus vitæ ea appendetur. Hinc Phil. 1. *Confido, quod, qui cœpit in vobis, bonũ perficiet vsq; in diem Iesu Christi,* id est, mortis. Nam dies cæteri sunt nostri: Vt Iob. 7. *Dies mei velocius transierunt, quam à texente tela succiditur.* Ps. 101. v. 4. *Sicut fumus dies mei.* Nostri autem sunt; quod per eos sit in nobis, dextrum aut sinistrum eligere. 2. Templum Salomonis annis septem ædificatum est, 3. *Reg.* 6. Et destructum, vix quadraginta sex annis potuit instaurari, *Ioan.* 2. *v.* 20. Ita perseuerans in gratia baptismatis cito in perfectum euadit; at excidẽs ægre se reparat. 3. Iubet Deus *Exod.* 35. offerri sibi primitias frugum; & *Leu.* 27. decimas. Ita pascit vitæ, operumq; & primordia, & finem, quod est ipsa perseue- — *1. Sola coronatur.* — *2. Perfectum facit* — *3. Est oblatio Deo.*

 ran-

4. Est perfecta. rantia. 4. Quæ sibi offerebantur animalia; habere Deus ea voluit, *Leu.* 22. aures & caudam. Quo idem significat: *In cauda quippe finis est corporis*, at hic S. Greg. l. 1. Moral. c. vlt. *Et ille bene immolat, qui sacrificium boni operis vsque ad finem debitæ perducit actionis.* 5. Polymita Iosephi talaris, *Gen.* 37. est perseuerantia: quæ & totum vitæ cursum obtegit; ait *Gregorius homil.* 25. *in* Euang. *Et Ambrosius in* 1. *Apoc.* Et ea est varicolor: ob virtutum varietatem, quas continet vna. 6. Ezechielis c. 1. Animalia *coram facie sua ambulabant; nec reuertebantur.* Ita perseuerantes: Ne accidat Lucæ 17. quod *vxori Loth*, non perseueranti: ait *S. Aug.* 6. *Ciuit.* 7. Prisci, (ait *Rich. Brix. tom.* 2. *de Symbolis*,) pingebant matronam canam alatam, alligatam columnæ, astantemq; Herculẽ. Indicabant virtutis perseuerantiam; quæ vincit omnia.

5. Est virtutum compendium.

6. Ad anteriora vsque tendit.

7. Et vincit.

Sciens huius bona; & mala deficientiæ, orabat Ps. 50. *Spiritu principali confirma me.* S. Hiero. vertit, *Spiritu potenti*: quasi dicat heroico.

PARS V.

De Christi beneficentia.

Nutrire diuinum est. I. ACcipiens *septem panes*, &c. Quod si septem panibus saturare 4000. sit miraculum; quanto maius est mundi sustentatio? Si potentissimus Rex vel aues regni sui pascere deberet; vix posset: At Deus Ps. 135. *dat escam omni carni: Et implet omne animal benedictione*, Psal. 144.

Benefacere aliis regium. Celebrantur variorum regiæ liberalitates: at nihil ad illam Dei. 1. Titus Vespas. Imp. recordatus vesperi, neminem à se affectum beneficio per eum diem, aiebat: *Amici, diem perdidi.* Sic Sueton. 2. Alex. Seuerus Imp. irasci solebat, si quo die nemo quid ab eo petiisset. *An me die circumacto*, aiebat, *vobis debitorem fieri vultis?* Ita Lamprid. 3. Dionys. Siculus Rex visis in Palatio filij vasis aureis & argent. ait: *Non est in te regius animus; qui his poculis neminem tibi amicum feceris.* At nulla est munificentia cum diuina conferenda.

Figura a vtroque Inq; rem Euange. præsente II. Ioseph, *Gen.* 37. videt in agro se erigentem manipulum, à quo adorabatur: indicabat, eum frumenti & condum & promum futurum, cibaturumque multos. Hic Iesus est hodie. 2. In Pontificis consecratione. *Leu.* 8. *Num.* 6. ait S. Th. ibidem. *offerebatur vitulus pro peccato: aries, in holocaustum, auis, quæ erat pacifica, & canistrum panis: vt sciret Sacerdos se assumpturum illius seruitium, qui pane cœlesti in deserto pauit filios Israël*: Videlicet vt scirent, se illi seruire, qui pascit orbem. Populus hoc motus miraculo, Iesum statuit creare Regem. Tali enim seruire dignum iudicabat. Quanto magis Deo? 3. In mensa Panum propositionis, *Exod.* 25. ait *Iosephus libr. Antiq. Iud.* sculpti erant Reges Iuda, sed tecti, ne adorationis foret periculum. At verus Rex Iesus significabatur cum sua panum mensa hodierna, vere adorandus: *Ecce, Rex tuus mansuetus.* 4. *Isa.* 3. Electus quidam in Regem, resignauit, causam dicens: *In domo mea non est panis, neque vestimentum*, quasi dicat: Munificus esse nequeo. At IESVS munificentissimus. 5. Sed & Nutritor est; quæ duo eum & Regem esse, & Deum arguunt. Hinc Iacob, Gen. 28. *Si fuerit Dominus mecum, & custodierit me in via, & dederit mihi panẽ ad vescendũ, & vestimentum ad induendũ, erit mi Dominus in Deum.*

PARS VI.

De misericordia.

Miserendũ egeni I. DIscamus subuenire egentibus, ac misereri. 1. Hanc sibi cœlo datam agnoscit dotem inter alias Iob. 31. *Ab infantia creuit mecum miseratio, & de vtero matris meæ egressa est mecum.* Vere *beatus, qui intelligit super egenum & pauperem, in die mala liberabit eum Dominus*, Ps. 40. 2. Par est, benefaciat egentibus, cui benefecit Deus. Qui vt

Raab

Raab exploratores terræ hoſpitatos ; ſic nos videtur alloqui, Ioſue 2. *Nunc ergo iurate mihi per Dominum, vt, quomodo ego feci miſericordiam vobiſcum; ita & vos faciatis cum domo patris mei.* 3. Quare ſic & pauperes afficimur, vt Dauid Miphiboſeth, 2. Reg. 9. *Ne timeas, quia faciens faciam tecum miſericordiã, propter Ionatham patrem tuum, & reſtituam tibi omnes agros patris tui, & comedes panem in menſa mea ſemper.* 4. Nec enim Deum amat, qui proximi non miſeretur, 1. Ioan. 3. *Qui habuerit ſubſtantiam huius mundi, & viderit fratrem habere neceſſitatem; & clauſerit viſcera ſua ab eo; quomodo charitas Dei manet in illo?*

[Im]mites [ho]minibus [qua]m beſtiis [be]nefici. II. Inhumanus in pauperes, ſæpe eſt profuſus in beſtias. 1. Achab, 3. *Reg.* 18. in triennali ſiccitate ac fame mittebat *ad nemoroſos fontes aquarum & in cunctas valles, ſi forte poſſimus inuenire herbam, & ſaluare equos & mulos; & non penitus iumenta intereant.* Hominum & orphanorum cura ei nulla. 2. Nabuchodonoſor *Dan.* 4. ſomniat arborem, cuius *fructus nimius, & eſca vniuerſorum in ea, ſubter eam habitabant animalia & beſtiæ.* Similes huic arbori quot? Sed, qui inopes ſub ea fouentur? Nulli. At meræ beſtiæ. 3. Canes ſaginantur; ſed Lazaro ne mica cedit, *Luc.* 16. ô quot talium domus epulonum ſunt? *[...]cus hu[m]ani.* Hæc feritas eſt. 1. Iuſtior Rex Niniue, *Ioan.* 3. mandat: *Homines, & iumenta, & boues, & pecora non guſtent quicquam, nec paſcantur, & aquam non bibant.* Iniquum cenſebat macerari homines, & beſtias ſatiari. 2. Similis Rebecca, *Gen.* 24. quæ primo dedit potũ ſeruo Abrahæ; deinde elephantibus. Et ſeruos ſummi Abrahæ poſtponet Chriſtianus?

Quid; quod quidam egentes etiam aſpere exagitant, dentque nihil? 1. Sic amici Iobo egerunt, *c.* 4. & tantæ caſtigationis culpam inueſtigauere curioſi. 2. Sic Satan exhauſtum ieiunio Dominum exagitauit. Sed hic lapides tantum obtulit; Dominus panes hodie. Cur? Quia ille durus; hic humanus eſt, & miſericors.

III. Et miſericordia eſt, quæ fœcundat ac multiplicat. Exemplo liquebit. Eleeſer, *Gen.* 24. vxori quærendæ Iſaaco miſſus, ita ratiocinabatur: Cum ſit hero meo facta promiſſio: *Semini tuo dabo terram hãc*; oportet, ſit fœcunda Iſaaco quærenda coniux: Sed huius ſignum miſericordia dabit: quæ potum dederit; illa erit. Orat. Venientem Rebeccam appellat: Et illa: *Bibe, quin & camelis tuis dabo potum.* Ita Procopius *in Gen.* 24. ratiocinatur. *Miſericordia fœcundat.*

Miſericordia eſt, quæ vitam profert. Liquet in Melchiſedech, (qui & Sem, Noë filius;) Abrahæ panem & vinum offerente. Hunc tam ſenem interrogauit Abraham; quomodo vitam tam longæuam conſeruaſſet? Ait verbo; *Credas*, id eſt, eleemoſynâ. Cui Abraham, in quos ea facta: cum octo tantum animæ in arca fuerint? Ait, in beſtias, eis pabulum porrigendo. Rurſus Abraham: Quantum igitur remuneranda eſt eleemoſyna in homines? Illa *Fauſtinus Taſſus ex Rabbinis.* *Vitam prolongat.*

PARS VII.

De diffidentia Apoſtolorum, & zelo populi.

I. ERant, qui manducauerant, 4000. Mirũ! Apoſtolos virtutem Chriſti agnouiſſe in vindicta; *Luc.* 9. *Vis, dicamus, vt deſcendat ignis de cœlo, & comburat illos?* Et non in bonitate. Hinc quærunt: *Vnde illos quis poterit hic ſaturare panibus in ſolitudine?* Nimirum in hoc mundi typum repræſentant; Is ſe potentem agnoſcit ad luxum, ad inimicos bello & iudicio perſequendos, &c. at impotentem ad eleemoſynas, &c. *Diffidentia Apoſtolorum.*

Contra iuſti, Inde Phil. 4. *Omnia poſſum in eo, qui me confortat.* Iſa. 40. *Qui ſperant in Domino, mutabunt fortitudinem.* Quomodo? Ex infirmis robuſti fient; *Aſſument pennas, vt aquila volabunt, & non deficient, current, & nõ* *Fiducia iuſtorum.*

laborabunt. Ecce, turbæ infractum gerunt animum inhærentes Domino; & diffidentes sunt Apostoli?

Sobria Sacrorum auditio. II. Imitandæ sunt turbæ. Non prius pasti ac suffarti adeamus Sacra, & Cóciones. 1. Sed vt Iudæi, 1. Reg. 9. *Hic est Videns quia sacrificium est hodie populi, &c. Nec comesturus est populus, donec ille veniat.* 2. Nec Eleeser, *Genes.* 24. voluit gustare cibum prius, quam *loquar,* ait, *sermones meos* pro sponsa petenda. At iam; eundum ad templum est? *Etiam si saturati sint, murmurabunt.* Psal. 58. Sicut Israelitæ, etsi manna saturarentur; tamen in Mosen murmurabant: ad allia, ollasque Ægyptias respectabant. *Num.* 11. Hi in Euangelio non sic.

Quare, *Nolite recedere à tergo Domini,* ait Samuel ad Israelitas 1. Reg. 12. *& nolite declinare post bona, quæ non proderunt vobis.* Dicamus igitur Gen. 48. *Deus in cuius conspectu ambulauerunt patres mei, Deus, qui pascit me ab adolescentia mea.*

DOMINICA VIII. POST TRINITATEM.

Attendite à falsis Prophetis. Matth. 7.

SYriæ Rex, 2. *Mach.* 5. Antiochus Apollonium armata cum manu Ierosolymam misit, vt eam dolo subiugaret his cæsis, diuenditis illis. Pacem is amicitiamque præferens simulat alia omnia; Sabbato quoque Templum init. At hic tum in collectos irruit, mactat; vastat omnia, resistente nemine: quod Sabbathum esset. Ne par animarum strages ab simili contingat Apollonio Cacodæmonio, monet Dominus.

Nos

I. *De salutis merito, ac medio consequendæ.* II. *De pseudoprophetarum generibus.* III. *De hæreticorum imposturis.* IV. *De lupis.* V. *De arbore,* VI. *De fructibus arboris.*

PARS I.

De salutis merito, ac medio consequendæ.

An sola intentio absque opere? I. PEruetus est quæstio: An ad salutem promerendã bona sufficiat voluntas sola; an etiam opera bona requirantur? Solam illam sat esse quidam pertendunt, hoc potissimum Canonistarum axiomate nixi: 1. Cap. Omnis cap. homicid. &c. De pœnit. 1. dist. 1. *Voluntas pro facto reputatur,* ad pœnam; ergo & ad præmium. 2. Deinde isto S. Bern. li. de lib. Arb. *Intentio sufficit ad meritum: bona actio requiritur ad exemplum.* 3. Et Glossa in hoc: *Dixi confitebor. Votum pro operatione reputatur.* 4. Et Greg. hom. in Matt. *Nunquam est vacua manus à munere; cũ arca cordis repleta fuerit bona voluntate.* 5. Decretal. c. Cum volunt. de Sent. Excom. *Amplius respicit Deus ad spontaneas voluntates, quam ad actiones.*

Idem *Figuris* persuadere nituntur. 1. Vt iubet *Leuit.* 3. Deus offerri ex animalibus caudã perseuerantiæ, ad adipem bonæ voluntatis, atque vitalia. Vt adeps præcipuũ est pecoris: ita voluntas hominis. Vnde.

Quicquid agant homines, intentio iudicat omnes.

Sat, si brutales cupiditates Deo victimemus, & offeramus optimum bonæ voluntatis.

2. In consecratione Sacerdotis, immolati arietis pectusculum, (in quo cor est symbolum voluntatis,) eleuabatur coram Domino, *Exod.* 29. Sic intentio in actione. 3. Hinc Dauid optimum offerebat: Ps. 50. *Sacrificium Deo spiritus contribulatus: cor contritum & humiliatum.* Sed falsa est ista sententia.

Non: Sed opere & veritate. II. Contraria, vera. Tam opera bona, quam voluntas sunt necessaria. Quia 1. *Fides sine operibus mortua est,* Iac. 2. Est corpus sine anima: sol sine luce. 2. Ideo *Satagite,* 2. Pet. 1. *vt per bona opera vestra certam vocationem*

nem & electionem faciatis. 3. Ambr. in officijs. *Non satis est bene velle; nisi sit etiam benefacere.* 4. Arist. 2. Eth. Tria ad perfectionem virtutis requirit: *Scientiam voluntatem, operationem.* 5. *Theologiæ perfectio est praxis*, ait S. Dyo. l. de mystic. Theolog.

Figuræ idem indicant. 1. Leu. 21. *Habens maculam, cæcus, claudus, mancus, &c. non offert panes Deo*: At talis est nil operans. 2. *Quid statis hic otiosi?* ab opere vllo bono. Matth. 20. His tamen bona voluntas erat: Nam aiunt: *Nemo nos conduxit.* 3. Cant. 8. *Pone me vt signaculum super cor tuum; vt signaculum super brachium tuum*, q. d. Ostende voluntate & opere amorem. 4. Et Dominus hic: *Omnis arbor, quæ &c.* Et *Attendite, &c. vestimenta ouium: intus lupi.*

PARS II.

De Pseudoprophetarum generibus.

I. PErsecutiones Ecclesiæ sunt variæ: sed triplices potissimæ. *Tyrannorum*, qui Martyres: *Hæreticorum*, qui errores: *Christianorum* improborum, qui scelera seminarunt. Hæ sunt visæ *Apoc. 6.* indice equo Albo Christi Victoris, Rufo, Nigro, Pallido. Vt Rupertus interpretatur. *Sunt sæuientes. gladio.*

Deinde *Pseudoprophetæ* varij. 1. *Dæmon*: Suasor peccati & agendæ olim pœnitétiæ; Exemplo Dauidis, Magda. Pauli &c. 2. *Caro.* genio & cupiditati indulgendum, fruédum ætate, &c. 3. *Mundus*: autor honorum, opum, vindictæ, &c. *dolo.*

4. *Concionator prauus*, 1. Iere. 5. *Stupor, & mirabilia facta sunt in terra: Prophetæ prophetauerunt mendacium, Sacerdotes applaudebãt manibus suis, & populus meus dilexit talia.* 2. Iere. 23. *in Prophetis Ierus. vidi speciem adulterantiũ, & iter mendacij.* 5. *Hæreticus.* 6. Et *Pseudo Christianus.* Hucusque Orig. in Mat.

II. *Pseudoprophetes duplex est.* quoad Doctrinã, & intentionem. 1. *Doctrina* peruersus fuit 3. *Reg. vlt.* Sedechias persuadens A- *verbo.* chabo obsidionem Ramoth Syriæ vrbis. Qui *fecit sibi cornua ferrea, & ait, Hæc dicit Dominus: His ventilabis Syriam, donec deleas eam.* Sed prædixerat Satan: *Ero spiritus mendax in ore eius.*

1. *Intentione*, falsus fuit Balaam. *Num.* 23. & 24. Qui vera & fausta prænunciauit: sed pessimum Balaco Regi Moabitarum consiliũ suggessit, vt cogeret Israelitas immolare idolo Phegor. Talis & Caiphas, qui verum dixit: *Expedit*, Ioa. 11. *vt vnus moriatur pro populo*: At malo animo: Hoc genus est *in similitudine adulterij*, adulterans veritatem: Illud *in itinere mendacij*. *4. Votis.*

III. Ergo *Attendite*, priusquam nouitatẽ acceptetis. 1. *Nolite omni spiritui credere, sed probate Spiritus, an ex Deo sint. Quoniam multi Pseudoproph. exierunt in mundum.* 1. Ioan. 4. 2. Nam Eccl. 19. *Qui cito credit, leuis est corde.* 3. Eph. 4. *Non simus paruuli fluctuantes; nec circumferamur omni vento doctrinæ.* 4. In Galat. 1. ad peccantes ista Paulus: *Miror, quod sic tã cito transferamini ab eo, qui vos vocauit in gratiam Christi, in aliud Euangelium.* Ergo *Attendite.*

PARS III.

De hæreticorum imposturis.

I. ILli Pseudop. sunt hæretici, qui simulant, oues, & reformationes, sed lupi omnia vastant. 1. Talis Balaam, *Num.* 24. qui plaustra benedictionum in Israelitas crepat, sed suadet Moabitis & Madianitis; mulieres in terram Israël mittant, *Scandalum coram eis edere, & fornicari*: Num. 22. Successit consilium, & 24000. fornicantium cum eis, & idolis, sunt cæsa, iussu Dei. *Num.* 24. Ita hæretici hodie crepant Scripturas, benedictiones, &c. Sed opiniones fornicatrices immittunt, &c. *1. Balaamita consultores: sed Seductores.*

2. *Veniunt in vestimentis ouium*, cum cæremonijs. q. reformatis, abusibus abrogatis, &c. Interim placentia canunt; libertatem aperiunt: laxant ad cœlos viam; quæ *2. Corruptores: quasi correctores.*

asperiora, planãt ac tollunt: remouẽt aras, Sacra, suffragia pro defunctis, Cõcilia, &c.

3. Lupi quasi amici certi. 3. Phil. Macedo Athenas obsidens, ciuibus per legatos promittit omnem suæ reip. libertatem, tantum si decem sibi dederent Oratores. Hic Demosthenes existebat: Conuenerunt olim, ait, lupi cum pastoribus, dicentes: nullum sibi cum his vel ouib. esse dissidium: tantum cum canibus, hos remouerent, & pacem fore stabilem. Deduntur canes, mox lupi grassantur impune. Ita Philippus. Ita hæret.

4. Balantes, sed & belligerantes. II. 4. *Veniunt*: non missi, Ier. 23. *Ipsi currebant, & Ego non mittebam eos*: Vt oues sic isti balant fidem, Christum, eleem. temperantiam, castitatem, pacem, &c. Solos oderũt pastores canes. His se bella mouere aiunt: dum omnia vastant, mactant: *A fructibus eorum cognoscetis eos.*

5. Gabaonitæ mendaces. 5. *Veniunt*, quales Gabaonitæ ad Israelitas. Isti auditis Iosuæ victorijs, veniunt cũ detritis vestibus panibus duris, vacuis lagenis: dicuntque ad Iosue: Cap. 9. *De terra longinqua venimus, pacem vobiscum facere cupimus.* Credidit Dux & populus, fœdus icũt: at demum eos in medio terræ sanctæ habitare rescíscunt. Ita hæretici asinos suos ministros pane suo onerant: vestes vetustas S. Scripturæ præferunt, quasi qui longe à primitiua venirent Ecclesia. Hoc dolo capti multi, *Susceperunt de cibarijs eorum, & os Domini non interrogauerunt.*

6. Piscatores caprini. 6. Aucupes imitantur cantu voces auiũ: quas capere volunt. Sic isti. Sargus piscis, ait *AElian. l. 1. de Anim. c. 23.* caprarũ aspectu delectatur, itaque piscator capræ induit exuuias cornutas, sicque capit Sargũ. Tales caprini cornutique hæretici. 7. Vulpes Æsopica, viso curru gallinis onusto, se vt mortuam in viam abijcit, ab pullario in carrum inijcitur, quo securo ac læto, ipsa in gallinas etiam sæuit, vorat quantum satis; deq; curru desilit. Sic vulpinãtur hæretici.

7. Vulpinatores.

8. Agni dracones. 8. Apoc. 13. *Vidi aliam bestiam, ascendentem de terra, habebat cornua duo similia agnis & loquebatur sicut draco.* Ita hæretici cornua agnina Scripturæ gerunt, ac virtutis speciẽ, at vox eorum enecat animas ac deuorat.

9. Leones melliti. 9. Samson reperit leonem à se cæsum, in cuius ore mel, cætera leo erat. *Iud.* 14. Ita hæretici: *Loquuntur pacem cum proximo suo, mala autem in cordibus eorum.* Ps. 27. In ore mel: in corde fel.

10. Homicidæ Ioabini. 10. Similes Ioabo, 2. Reg. 20. qui *dixit ad Amasam, salue mi frater, & tenuit manu dextera mentum Amasæ, quasi osculans eum.* Hæc fraus. *Porro Amasa non obseruauit gladiũ Ioab, qui percussit eum in latere, & effudit intestina eius, & mortuus est.* Hæc vis. Ita sub saccaratis verbis gladios ingerunt hæretici.

11. Scorpiones humani. 11. *Apoc.* 9. visum est animal cũ facie humana ridibunda: sed caudis scorpionum. *impostores hæretici:* (ait in Matt. Theop.) *blandiloquentiam prætexunt, & vitam simulant sanctam; sed intrinsecus latet aculeus.*

12. Apes venenatæ. 12 Refert *Plinius l. 21. c. 13.* In Ponto mel esse, quod sumptum dementat. Causa; quod aculei apum venenati putentur. Ita hær. melle vtuntur; sed ipsi venenati sunt, ac dementant.

Impia sub dulci melle venena latent. Et
Pelle sub agnina latitat mens sæpe lupina.

Bene Tert. lib. de præs. hæret. *Quæ sunt pelles ouium nisi nominis Christiani extrinsecus superficies? Qui lupi rapaces, nisi sensus & Spiritus subdoli?* Eadem *S. Cypr. ad Nouatianum.* Ergo hæreticos caue, fuge, fuga, Aut corripiat flamma vorax, quos non corrigit doctrina verax.

PARS IV.

De Lupis.

1. Peccatores sunt I. PEccatores sunt animalium similes 1. Act. 10. *Vidi linteum magnum, & quadrupedia terræ, & bestias, & reptilia & volatilia cœli.* 2. Iob. 30. *Frater fui draconum, & socius struthio-*

ſtruthionum. 3.Ezech.2. *Fili hominum, increduli, & ſubuerſores ſunt tecum: & cum ſcorpionibus habitas.* 4. Luc.13. *Dicite vulpi huic.* 5. Luc.10. *Ecce ego mitto vos ſicut agnos inter lupos.* 6.Luc.3.*Genimina viperarum.* 7.Fabulantur Poëtæ Circen veneficam ſocios Vlyſſis in varias beſtias commutaſſe: At vitijs eos deprauarat; & viros effœminarat vile ſcortum. 8.Quin & diabolos efficit ex hominibus peccatum. Ioann.6. *Nonne ego vos XII. Elegi, & ex vobis vnus diabolus eſt?* Quanto magis lupus? Act.20.*Scio, quod poſt diſceſſionem meam intrabunt lupi rapaces, non parcentes gregi.*

unt diaboli. *roprietates luporũ unt & hæreticorũ.* *Maledici unt.*

II. Cur lupi? Quia violenti in doctrina intrudenda: ſanguinolenti; ſeditioſi. Teſtes, ab Ariana; omnes hæreſes: & hodierni expilatores templorum, &c. Pſal.56.*Dentes eorum arma, & ſagittæ: & lingua eorum gladius acutus:* Pſ.13. *veloces pedes eorum, ad effundendum ſanguinem.*

Blaſphemi.

2. S.Chryſ. ait: Lupus mordet, vlulat; carnes vorat. Non ouis. Mordent hæretici ſcommatis Deum, Sanctos, Paſtores: ſeque lacerant ipſos. Vlulant blaſphemando: Pſ.72. *Ponentes in cœlum os ſuum.* Carniuori carnaliter viuunt.

Damnatas hæreſes renouant.

3.Lupi, ait *Ælia.l.3.c.6.& li.8.& cap.14.* flumen tranaturi, ſe per caudas mordicus apprehendentes, primum robuſtiſſimum inijciunt, ac ſequuntur. Ita hæretici damnatas olim hæreſes apprehendunt: vnum ſecuti hæreſiarcham tranant flumina Sacramentorum, & doctrinæ: quæ Pſal. 45. *lætificant ciuitatem Dei* Eccleſiam. Vtque Samſonis vulpes caudis colligatæ, incendunt ſegetes Chriſtianas, *Iud.15.*

Verſuti unt.

4.Lupi noctu vident acutum. Sic Luc. 16.*filij huius ſeculi prudentiores ſunt in generatione ſua filijs lucis.* In controuerſijs exercitati ſunt hæretici: cæterum ne micam habent Theologiæ. 5. Lupi noxios habent oculos, *Plin.l.8.c.2.* vt viſu vocem eripiant: Vnde Virg. *Lupi Mœrin videre priores.* Et hær. elinguant pœnitentes: vt os *habeant, & non loquantur* in Exomologeſi, Pſ.113.

Pœnitentiam lidunt.

6. Famelici, terra ſaburrant ventrem. Ita hær. cum omnem ſubſtantiam ſane doctrinæ prodegerunt, deſperantes ſe ipſos omnibus flagitijs ingurgitant. In quibus ſpiritalem *famem patiuntur, vt canes.* Pſ.58. *S. Flagitioſi ſunt.*

7. Quidam tam obliuioſi ſunt lupi: vt ſi ab eſca auerterint oculos, eius mox obliti eam omittant: quærant aliam. Quot apoſtatæ obliti S.Euchariſtiæ, ſiliquas quærũt, immemores inſtitutionis ſuæ? *7 Immemores Dei.*

8. Odium luporum in oues nec mortuis extinguitur. Nam nerui ouini & lupini in eadem tenſi cheli: ad nullam ſymphoniam redigi poſſunt. Pelles ouinæ lupinis iunctæ conſumuntur item. Iſtud & Alciati Emblema memorat. *8. Immortaliter oderũt oues.*

Cætera muteſcunt, coriumq; ſilebit ouinum,
Si confecta lupi tympana pelle ſonent.

III. Pſeudoprophetæ ſunt etiam cõcionatores palpones. Nec enim Prophetæ tantum prædicebant: ſed & prædicabant. Qui magis falſi: quam ore à corde, aut vita ab doctrina diſſoni? 1. Achan, *Ioſ.7.* quod ex præda gentilis Iericho ſeruaſſet *regulam auream*: (Hebræi legunt:) *linguam* reſeruaſſet; lapidatur. Ita quidam etiamnum gentilium loquendi ſeruant vel modos vanos: vel dicta, geſtaque vane inferciunt concionibus: ſicque profanant doctrinam Euangelicam. Ne herculi clauam extorqueant; fanaque vertant in templa; ac venena ethnica, in remedia Chriſtiana. *Concionatores praue ſunt quidam lupi.*

Meminerint, quod Pſalm.11. *Eloquia Domini argentum igne examinatum, purgatum ſeptuplum:* id eſt, multum. 2. Sit Prædicator: qualis *Apoc.19.* viſus eſt inſidere equo albo, oculis ſcintillans, conſperſus ſanguine: cui nomen *Verbum Dei*: ſit, inquam candidus innocentia: ſcintillans Zelo: conciones Sãguine Chriſti rorantes habeat. Et vero *Boni deſcripti.*

plane sit, Ier. 48. *Maledictus, qui prohibet gladium suum a sanguine*, id est, linguam à reprehensione peccatorum. 3. Audi Paulum Act. 20. *Contestor vos hodierna die, quia mundus sum à sanguine omnium: Non enim subterfugi, quo minus annunciarem vobis omne consilium Dei.*

Principū est arcere lupos.

IV. *Attendite à falsis Proph.* Hoc vobis dictum Præsules & Principes. Æquum est, vt Adam, *Gen.* 2. à serpente sibi caueat: 2. Noë, *cap.* 6. aquas diluuij præuideat: 3. Abraham, *cap.* 15. muscas ab sacrificio abigat: 4. Loth, *c.* 19. cum suis Sodoma se proripiat: 5. Filij Prophetarum, 4. *Reg.* 4. ab colocinthide abstineant; ne mortem in olla degustent. 6. Orent, Ps. 143. *Libera me Domine de manu filiorum alienorum, quorum os locutum est vanitatem, sed dextera eorum dextera iniquitatis.*

PARS V.

De arbore.

Homines sunt arbores.

I. OMnis arbor, quæ &c. Homines vocātur arbores, 1. Iud. 9. *Ierunt ligna, vt eligerent sibi Regem*, &c. 2. Zacharias de Ierosl. deuastatione c. 11. ait: *Aperi Libane portas tuas, & comedat ignis cedros tuos. Vlula abies, quia cecidit cedrus, quoniam magnifici vastati sunt, vlulate quercus Basan.* 3. Dan. 4. Nabuchodonosor arbori componitur. 4. Cæcus Marc. 8, ait: *Video homines ambulantes sicut arbores.*

Infructifera Deo exosa sunt.

Ab ijs Deus fructum poscit. 1. Sed queritur Ier. 8 *Non est vua in vitibus; non sunt ficus in ficulnea: folium defluxit.* 2. Deus cum alijs de causis irascebatur Achabo, tum maxime, quod Nabothi vineam fructiferam vertisset in viridarium voluptatis. 3. *Reg.* 21. 3. Et Dominus ficum infructuosam maledicto arefecit, Matth. 21. *Nunquam ex te nascatur fructus.* 4. Israelitis, terram Chanaan ingressis præcepit Deus *Deut.* 20. steriles arbores succidant; seruent fructiferas. Sic *omnis arbor, quæ non facit fruct.* &c. In cæteris vero istum *Laudis Dei.* 1. Circa fimbrias vestis Pontificis tintinnabula pendebant, quæ ipso incedente consonarent ad harmoniam, *Exod.* 28. Ita quasi circa fimbriam diuinæ Potentiæ creaturas pendentes oportet operibus, ad quæ creatæ sunt, laudare Deum. 2. Vnde tres in Babylonica fornace, Dan. 3. *Benedicite omnia opera Domini Domino.* 3. Hinc Matth. 25. *Inutilem seruum proijcite in tenebras exteriores.* 4. Item Ioan. 15. *Omnem palmitem in me non ferentem fructum, tollet eum, & in ignem mittet.*

In creaturis laudandus Deus est.

Arborum insipidi fructus.

II. Multæ quoque arbores bonæ sunt; at fructum afferunt insipidum. 1. Nabuc. talis erat, Dan. 5. *Et fructus eius nimius:* Sed siluestris, animalibus tantum aptus. Ideo iubetur: *Succidite arborem: discutite folia: dispergite fructus.* Heu malum triplex. 2. Suis Dauid passionibus & cupiditatibus, quibus indulserat, iratus, ait Ps. 34. *Retribuebant mihi mala pro bonis*, quæ ipsis male indulseram, *sterilitatem animæ meæ.*

Bonæ arboris fructus.

Bona erat arbor Sponsa, Cant. 7. *Omnia*, inquit, *poma seruaui Tibi, noua & vetera.* Deo serua fructus, & te æternum seruasti. 2. Arbor bona Iustus est. Vim suam habet in radice cordis: in cortice exempli boni: in folijs verborum; in floribus desideriorum; in fructibus operum: Ps. 1. *Erit, tanquam lignum, quod plantatum est secus decursus aquarum, quod fructum suum dabit in tempore suo:* quo scilicet iniurijs afficitur, tentatur, irascitur, &c. tunc dat fructum patientiæ, constantiæ, clementiæ, &c.

Cuiusque proprij fructus.

III. In arboreto quæque fructum effert naturæ suæ proprium; pyrus pyra, non cerasa, &c. Ita in Ecclesia pro sua quisque vocatione operetur.

Quidam alieni.

Sed quæ ista peruersitas: si Religiosus ferat fructus sæculares, Sacerdos laicos? &c. 1. Vt si in corpore audire vellent oculi, videre manus, &c. Sic si statuum officia & functiones ab alienis vsurpentur. 2. Non ita;

ita; Verum Rom. 12. *Sicut in vno corpore multa membra habemus; omnia autem membra non eundem actum habent; Ita multi vnum corpus sumus in Christo, singuli autem alter alterius membra, habentes donationes, secundum gratiã, quæ data est nobis, differentes.* 3. Quare, 1. Pet. 4. *Vnusquisque sicut accepit gratiam, in alterutrum illam administrantes.*

PARS VI.

De fructibus arboris.

I. OMnis arbor: Id est, vt Beda & Aug. Ench. l. 1. c. 15. voluntas; Vel, fides, ait Tert. Sed melius, homo intelligitur. Quia hic potest in ignem abijci: non Fides, nec Voluntas.

Porro arbor hæc quot ferax opinionũ fuit? 1. Sensus autem falsus est iste: Arbor bona, quamdiu bona est, non potest malos fructus facere: & contra. Sic *Chrys. & Beda.* Sed displicet: Quia sic iustus nõ posset peccare; nec quicquam boni agere peccator: Atqui potest vterque. Nam bonus fide, aut voluntate, potest esse malus opere: & contra; licet diuerso respectu. Ita Trid. Concilium contra S. Augustinum. 2. Deinde occasione arboris huius natus Manichæorum est error, duo statuens genera hominum: Bonos: Malos. Natura bonos non posse fieri malos; aut male agere: & contra. Eos elidunt Aug. & Hier. 3. Natus & Pelagianismus; qui peccatum orig. negabat esse: Quia Matrimonium arbor esset bona. Item ille Pelagian. Voluntatem bonam sufficere ex seipsa ad bene operandum; non egere gratia. Refellit Augustinus: *l. 1. de gratia Christi c.* 18. 4. Item is Donatistarum error: Sacerdotem bonum nõ posse male baptizare: nec contra. Nam baptismum induere naturam baptizantis. 5. Iste Caluinismus. Ex bonis operum fructibus hominem non posse iustificari: sed tantum agnosci; & contra.

II. At Adam erat arbor bona; malum tamen fructum protulit. Quia quæ naturaliter bona sunt, necessario bonos fructus faciũt: at secus possunt, quæ moraliter sunt bona, vel mala; vt homines. Cum autem homo peccando malum effert fructũ, id alio referendum non est, quam quod relicto Deo, partes sequatur Diaboli. *Refutati perfunctorie & generatim.*

Sicut Sichemitæ spretis Gedeonis filijs alienum sibi elegerunt Regem Abimelechum, *Iud.* 9. Id quod Ionathan Propheta eis exprobrat: *Ierunt ligna, vt vngerent super se Regem,* &c. *Et dixerunt ad Rhamnum: veni impera nobis: egrediatur ignis de eo, & consumat habitatores Sichem.* Ita peccator regem eligit sibi Satanam; sed in suam perniciem. Nam *excidetur, & in ignem mittetur.*

III. O duram sententiam? At iustam, & veram. Quippe 1. Heb. 6. *Horum consummatio erit in combustionem.* 2. Ioan. 15. *Omnis palmes, qui in me non manserit, mittetur foras & arescet: & colligent eum, & in ignem mittent.* 3. Et factum par sententijs istis constat. Apocal. 19. *Apprehensa est bestia, & cum ea Pseudopropheta, & viui missi sunt in stagnum ardentis ignis & sulphuris.* 4. Constat comminatio, 2. Reg. 23. *Præuaricatores autem, quasi spinæ, euellentur vniuersi, igneque succensa comburentur vsque ad nihilum.* *Damnatio iusta est.*

In V. T. magni semper viri vibrarunt securim ad Pseudoprophetarum talium excidium. 1. Elias, 3. *Reg.* 18. sacrificulos Baalim occidit, & in torrentem Cisson, vt cœnum, abiecit. 2. Iehu, 4. *Reg.* 10. omnes cultores Baalim deleuit. 3. Iosias Rex 4. *Reg.* 23. omnes sacrificulos idolorũ combussit, ac cineres in auram sparsit. 4. Mathathias, 1. *Mach.* 2. Iudæum immolantem contrucidauit ad aram. Iure. Si enim nullos habens fructus sit exscindenda, quanto magis ferens malos? *Pseudoprophetæ semper occisi sunt.*

Peroratio. Quare fugiendi inprimis hæreticis eorum librorum lectitatio. Nam

Abbas Cyrias (*vt in Prato spir.c.40.*) non procul Iordane viuens, visam sibi in somnis B.V.M. inuitat in cellam; quæ ait: Qui intrem isthuc, vbi hostis meus est? Mane excutit omnia, reperit duos libellos Nestorij hæresiarchæ ad calcem Hesichij compactos. Fuge, Fuga.

DOMINICA IX. POST TRINITATEM.

Homo quidam erat diues, qui habebat villicum, & hic diffamatus est apud illum. Luc.16.

DAuid, 1.*Reg.*25. comperta Nabalis ingrata auaritia, in eum ducit armatam manum, ad ipsum cum domo tota delendum; ni ab vxore Nabalis precibus victus ac donis, iram iustam fregisset. At hic Dominus in prodigum suorum vindicaturus: ipsiusmet solertia tali flectitur sic, vt cui omnia libens condonet.

Nos circa hæc:

I. *De fama nota melioris.* II. *De diuite quis hic, & iudice.* III. *De ratione reddenda.* IV. *De diffamato.* V. *De villici deliberatione.* VI. *De capto villici consilio.*

PARS I.

De bona nota fama.

Ea est super omnia in Iesu. I. SPonsum Sponsa extollit, quantiscunque laudibus potest, vt famam eius celebret. 1. *Curremus*, ait Cant.1. *in odorem vnguentorum tuorum; oleum effusum nomen tuum*: id est, fama tua. Nam Chaldaica paraphrasis sic habet: *A voce miraculorum tuorum & potentiæ commoti sunt omnes populi, qui audierunt famam potentiæ tuæ: & Nomen sanctum tuum auditum est in vniuersa terra, quod electum est magis, quam oleum, quo vnguntur capita Regum & Sacerdotum.* Similes Sponso & filij

In Apostolis. Sposi sunto. 2. Ita enim 2. Cor.2. de IESV: *Deo autem gratias, qui odorem notitiæ suæ manifestat per nos in omni loco: quia Christi bonus odor sumus.* Ambo optime. Quid enim præ fama nominis boni? 3. Enimuero Eccl.7. *Melius est nomen bonum, quam vnguenta pretiosa.* 4. Æmulatur in præconio Sponsam Dauid Ps.44. *Myrrha, & gutta, & casia à vestimentis tuis*: Hebræi legunt: *Omnia vestimenta tua*, seu Humanitatis Christi, seu Christianorum. *In Christianis.* *In Ecclesia.*

II. Nec Ecclesia reperit maius inter merita sua vllum, quam odor sit operum bonorum. 1. Eccl.24. *Ego quasi vitis fructificaui suauitatem odoris.* Odorem fructificare, est famam factis exæquare. 2. Sic laudatur Iacob Gen.27. *Ecce odor filij mei, sicut odor agri pleni* floribus ac fructibus. 3. Sic Apostoli, 2. Cor.2. *Bonus odor Christi sumus*: q.d. Odor noster spirat Crucem, pœnitentiam, opprobria; non aulam, carnem, &c. *Anto. Misaldus l. de Mirab. c.1.* prodit herbam Basilicon, in capite sentientis eam sæpius, generare posse scorpionem, aut viperam: Ita mundi odor venenata generat in animis eum sæpe captantium. Sicque Isa.3. *Erit pro suaui odore fœtor.* Cloaca, impiorum est vita. *In mundi secus.*

III. At iustorum vita & in viuis & vero post fata fragrat inprimis. 1. Nam sic Sponsa ænigmatice, Cant.7. *Mandragoræ dederunt odorem in portis nostris.* Id quod *Philo Episcopus tom.1. Bibliotheca PP.* istuc intelligit. Sed scito, ex ea herba, præter radicem, asseruari nihil. Et eam odorissimam referre faciem hominis mortui. Ita mortui Patriarchæ, etsi in vita contempti, ac etiam exagitati variè: nunc tamen superstes fama redolet ipsorum, vt mandragora. Ita & Christi, ac cuiusque iusti Christiani. 2. Huc respexit Abigail, 1. *Reg.*25. quando dissuadebat Dauidi, ne nomen suum viri stulti sanguine taminaret; hocque ipsi ad sempiternam gloriam futurum: *Si enim*, inquit, *surrexerit homo persequens te, & quærens animam tuam, erit anima Domini mei custodita, quasi in fasciculo Viuentium apud Dominum Deum* *In mortuis istis est fragrantissima.* *Sanctorũ eos catalogos adscribit.*

Deum tuum. Fasciculus viuentium, chorus est Sanctorum. 3. Nam mos Hebræorum istam tumulis epigraphen fueuit impone-re: *Colligat te Dominus in fasciculo viuentium.* In quo non erat colligatus is, qui in Euangelio legitur *diffamatus.*

PARS II.

De Diuite, quis hic; deq; iudice.

I. HOmo *quidam erat diues*: Deus Pater. 1. Nam Ps. 111. *Gloria & diuitiæ in domo eius*; cœlesti. In terrena enim mera paupertas est, ac ærumna. 2. Atque Ro. 10. *Idem Dominus omnium diues in omnes, qui inuocant illum.* 3. Harum quanti sunt diuitiarum termini? Ps. 49. *Meus est enim orbis terræ, & plenitudo eius.* 4. Estq; plus quam Salomon, 2. Paral. 9. *Quia magnificatus est in diuitiis, & gloria super omnes reges mundi.*

Quærunt Theologi: *An Deus, solus in se, perfectior sit, quam cum toto mundo consideratus?* Post multa in vtramque, negatur concorditer esse maiorem cum mundo consideratum. Quia finitum additum infinito, hoc nihil exauget; vt nec punctum puncto additum. At creaturæ sunt puncta, collatæ Deo. 1. Itaque Ps. 44. *Magnus Dominus, & laudabilis nimis, & magnitudinis eius non est finis.* 2. Vt Oceanum nulla flumina exhauriunt: ita nec Deum.

Omnia dat Dominus; non habet ergo minus 3. Eccl. 1. *Omnia flumina intrant in mare, & mare non redundat.*

II. *Qui habebat villicum*: Deus hominem; cui omnes creaturas locauit; corpusque & animam. Non ergo rerum dominus est homo; sed villicus; etiam sui ipsius. Iob. 1. *Dominus dedit, Dominus abstulit: Sit nomen Domini benedictum.*

Quid hoc audio de te? Quam mansuete; iuxta & grauiter? Non æstuat, non bacchatur, non conuitiatur: Sed purgandi sui dat locum reo. *Quid audio?* Imitentur Iudices. 1. Sic Deus, Gen. 3. *Adam vbi es?* Sic &c. 4. ad Cain. 2. Sic Nicodemus Ioan. 7. *Nunquid lex nostra iudicat hominem, nisi prius ab ipso audierit, & cognouerit, quid faciat?* Sic Act. 25. Festus: *Non est Romanis consuetudo damnare aliquem hominem prius, quam is, qui accusatur, locum defendendi accipiat.* — *Deus mitis Iudex.*

Adhæc tametsi *Deo omnia nuda sunt, & aperta oculis eius*, Hebr. 4. non tamen iudicat nisi ex oris proprij confessione. Quanto magis Iudices, quorum delatores errare possunt? Est omnino nouerca iustitiæ, præcipitantia. Qua vel ipse Dauid lapsus, cito nimis Sibæ credens delatori Miphibolethi, ait: *Tua sunt omnia, quæ fuerunt Miphiboseth*, Reg. 16. — *Et non præceps.*

III. Non sic diues hic: Sed, *Redde*, ait, *rationem.* Disce, *quia mitis est*, & *venit tibi mansuetus.* Vt sis & ipse. 1. Sic Elias ad Achab 3. Reg. 18. *Non ego turbaui Israël, sed tu, & domus patris tui, qui dereliquistis mandata Domini, & secuti estis Baalim.* 2. Deus eidem soli, 3. Reg. 19. in monte ostendit austeritatis tempestatem: Primo *Spiritus grandis & fortis* ipsi occurrit, *subuertens montes, & confringens petras coram Domino*: Verum, *non in spiritu Dominus.* Secutus est terræ motus: Hunc ignis vehemens omnia depopulans. *Et post ignem sibilus auræ tenuis*, Hebræi legunt, *Vox emissa subtilis*: *Et in hac Deus.* Quo ei innuit, mirum non esse, quod durior illa correptio Achabum non emendarit, sed exasperarit. Nam Prou. 15. *Sermo mollis frangit iram; durus suscitat.* Notat etiam ibi *Caietanus*, visiones priores fuisse imaginarias: At postremam, veram: Quod similiter inanes abeant castigationes duriores. — *Vult clementer nos obiurgari.*

Sponsus, inter cæteras Sponsæ dotes, ait Cant. 4. *Labia tua sicut vitta coccinea*, id est, præ amoris ardore rubentia. Sicut enim ait *Philo. Episc.* Funiculus coccineus ex fenestra Raab propositus *Ios.* 2. signum fuit amicitiæ ipsam inter & hospitatos explora- — *Et ex charitate.*

tores; *ita & labia coccinea.* Ita iusti increpatio proficiscatur oportet ex amore; vt famæ non officiat, proficiat saluti.

Mixta seueritate. Visus est Dominus, *Apoc.* 1. cum gladio ancipite in ore; id est, seueritate: sed & cũ stellis in manu: id est, multa cum bonitate: Vt, etsi metuendus: plus tamen amandus sit. Talis sit cæterorum corrector.

Cant. 4. *Mel, & lac sub lingua eius*, Sponsi. Eximia laus hæc. At quam dissimiles ij, Psalm. 13. *Venenum aspidum sub labijs eorum?* Hos caue: Et *Ignem gladio ne foderis*: vt Pythagoricum monet: hoc est, *iratum ne irrites*: nam ignis est cholera. Non effudit ignem hic diues; sed cum moderamine rationis reddi postulauit rationem.

PARS III.

De ratione reddenda.

Vt sera hac tamen certa est. I. AT tu hoc meditare: *Redde rationem.* 1. *Omnes enim nos*, 2. Cor. 5. *manifestari oportet ante tribunal Christi: Vt referat vnusquisq; prout gessit.* 2. Lenis quidẽ Domin. est: sed memor. Audi in metaphoris: Cant. 5. *Crura eius columnæ marmoreæ; quæ fundatæ sunt super bases aureas*: quasi dicat, Tardigradissimus est; quia longanimis ac patiens.

Redde rationem 1. Cogitatuum: Sap. 1. *In cogitationibus enim impij interrogatio erit.*

De omnibus reddenda. 2. Dictorum Matth. 12. *De omni verbo otioso, quod &c.* 3. Factorum. Eccl. 12. *Cuncta, quæ fiunt, adducet Deus in iudicium.* 4. Iustitiarum. Ps. 74. *Cum accepero tempus, ego iustitias iudicabo.* 5. *Rationem redde* de Anima Sanguine Iesu redempta: De corpore, templo S. Spiritus: Quod *si quis templum Domini violauerit, disperdet illum Deus.* 1. Cor. 3. 6. De temporalibus, in quibus furta, fraudes, artes illicitæ, fastus, deliciæ, ludi, odia. &c.

Sapiens eam præuidet. II. Is sapiens; qui iudicia Dei præuidet sæpius. 1. Sic laudatur Nabuch. Dan. 2. *Tu Rex cogitare cœpisti in strato tuo, quid esset futurum posthac.* 2. Et Ioseph futurorum præuisor sapientissimus est habitus. Genes. 41. *Num inuenire poterimus talem virum, qui spiritu Dei plenus est?* 3. Et sane is talis est, qui prospicit sibi de futuro hic, vbi *Misericordia Domini plena est terra*; Ps. 32. vt se ea repleat: Quod eat ad terram iustitiæ. Tantoque erit infelicior ibi; qui omnem hic misericordiam negligit, aut prodigit.

Ac metuit. 1. Iob exhorrescens tribunal iustitiæ, orat: cap. 10. *Dimitte me, vt plangam paululum dolorem meum; antequam vadam ad terrã tenebrosam, & opertam mortis caligine.* 2. Nobile par adolescentũ vixit in deserto; vt prodit *V. Bedæ hist. Anglic.* Alter, Egbertus, ægrotans in cogitatione hac; Reddenda ratio est: è lecto se humi abiecit pœnitens; simul vouit, si superuixerit, indies se totũ Psalterium oraturum, corpusque maceraturum. 3. Ita cogitat, & villicus. *Quid faciam?*

Pranis monet pœnitentia. III. *Redde rat.* 1. Zacharias *cap.* 2. in viso, ait, *Leuaui oculos meos, & vidi & ecce vir, in manu eius funiculũ mensorium.* Et tu leua oculos ad funem iudicialem, operum tuorũ mensorium. 2. Helchias Sacerdos. 4. *Reg.* 22. inter scruta templi librum reperit legis: Iosiæ dat Regi: qui legit forte minas in capita eã negligentium. Tertius Oldam prophetissam consulit, omnemque remouet idololatriam. Fac quoque similiter: & beatus eris *ex terrore, & vitiorum reiectione.*

Neglecti deplorat. Infelices, qui secus! En, vt deplorentur, 1. Ierem. 12. *Posuerunt vineam meã in dissipationem, luxitq; super me. Desolatione desolata est omnis terra. Quia nullus est, qui recogitet corde*, 2. Isa. 44. *Nescierunt, neque intellexerunt. Obliti enim sunt; ne videant oculi eorum, & intelligant corde suo, non recogitant in mente sua; neq; cognoscunt, neque sentiunt.* De idololatria loquitur, cui adeo immersi erant.

Instituenda est sæpius. Amasis Rex Ægypti sanciuit: Quisque quotannis apud præfectos rationem redderet vitæ, artis, domus, &c. Solon eandẽ legem & Atheniensibus dedit. Qui lautius viue-

viuere, quam pro censu, deprehendebatur: is furti similiter puniebatur. Ita diues *Matth.*18 ponit rationem cum seruis.

IV. *Redde rat. vill. tuæ.* hoc est, functionis, & vocationis: quam scire, & explere quisque tenetur, ait *D. Thomas part.* 3. *q.* 67. *art.* 3. *Tuæ*, non alienæ. Quare, rerum tuarum satage. Sit *lumen oculorum tuorum tecum.* Ps. 37. Ne forte *derelinquat te virtus tua. Attende tibi. Nosce teipsum.*

Miserum ac pudendum, quod Eccl. 21. *v.*25. *Pes fatui facilius in domo proximi*: & hunc melius norit, seipso. Similis Esau, qui *Gen.* 26. foris vagabatur in agris. At Iacob domi suæ se continebat. Hoc bonorum est; illud improborum.

Tecum habita: & noris, quam sit tibi curta supellex.

PARS IV.

De diffamato.

I. *Iam non poteris villicare.* Hoc in agone mortis cuique dicetur. 1. Ioa. 9. *Veniet nox, in qua nemo poterit operari.* 2. Quare, *Dum tempus habemus, operemur bonum*: Gal. 6. Luc. 19. *Negotiamini dum venio.*

Sed *Quis hic villicus*? 1, Dæmon, ait S. Gaudentius. 2. Apostoli, ait Hieron. & Præsules Ecclesiæ. 3. Populus Iudaicus: ait Tert. 4. Quilibet diues, ait Ambr. Chrysost. S. Thom. August. &c.

5. Peccator quicunque est œconomus diffamatus, ait Maldon. Qui, quæ deberet dispensare vt villicus; possidet, ac dissipat, vt Dominus. Communia hic sunt, ex natura rei, omnia. Vt fluminis vrbē transfecūtis aqua, non est vnius; sed omnium ciuium: ita opes mundi sunt incolarum. *Cœlum cœli Domino, terram autem dedit filijs hominum.* Ps. 113. Propria fecit hominum malitia.

Tres sunt celebres Oeconomi: Eleeser, Gen. 24. *Qui præerat omnibus, quæ habebat Abraham* & Ioseph. *Ps.* 104. *v.* 21. & *Gen.* 41. Quem Pharao, *constituit Dominum domus suæ, & Principem omnis possessionis suæ.* Abdias Achabi dispensator. 3. Reg. 18. Qui *timebat Dominum valde*: ideoque fidelis.

II. *Et hic diffamatus erat.* A plurimis conseruis &c. 1. Ab Cacodæmone. Hic Iobum apud Deum diffamat cap. 1. *Nunquid Iob frustra timet Deum?* Ideo Angeli, Apoc. 12. *Proiectus est accusator fratrum nostrorum, qui accusabat eos die ac nocte.* 2. Ab Angelis: Qui dicunt patrifam. Matth. 13. *Vis imus & colligimus Zizania?* Qui *Matt.* 18. Conserui crudelitatem in conseruum denunciant Domino. Vnde monet, Matt. 18. *Nolite contemnere de pusillis istis, qui in me credunt. Quia angeli eorum semper vident faciem Patris mei*: quasi dicat: Erunt accusatores vestri. — *Eorum accusatores sunt dæmones.* — *2. Angeli.*

3. Ipsa inanima accusabunt peccatorem, Abac. 2. *Lapis de pariete clamabit; & lignum, quod inter iuncturas ædificiorum est, respondebit.* Adeo Rom. 8. *Omnis creatura ingemiscit, & parturit vsq; adhuc* quod peccatori seruire cogatur: quod à fine suo excidat, qui est Dei gloria. Vt conqueri possit. Ps. 118. *Funes peccatorum circumplexi sunt me*: quo minus finem attingam creationis. — *3. Res inanimæ.*

4. Ipsa merita sua priora peccatorem accusabunt, quod ab eo dissipata fuerint. Nam Ezech. 18. *Si auerterit se iustus à iustitia sua, & fecerit iniquitatē, nunquid viuet? Omnes iustitiæ eius, quas fecerat, non recordabuntur.* — *4. Merita priora propria.*

III. Nota dici: *Quasi dissipasset*: Ne spes omnis peccatori adimatur, super esse gratiæ locum. 1. Prælio victum Ioab consolabatur Dauid 2. Reg. 11. *Non te frangat res ista: varius est euentus belli, & nunc hunc nunc illum consumit gladius. Conforta bellum aduersus vrbem.* Ita peccato victum soletur illud, *Quasi*: Varius enim vitæ euentus est; & Iac. 3. *in multis offendimus omnes.* 2. Esto, clament aliqui, Dan. 4. *Succidite arborem, præscindite ramos, excutite folia eius, & dispergite fructus eius.* Ergone stirpitus peribit? *Veruntamen germen radicum eius in terra sinite, & rore cœli* — *Spe tamen salua peccatori facta.*

irroretur. Dictum factum. 3. Factum ſimile villico eſt.

Bona diſſipata peccatori.

IV. Peccator diſſipat bona Fortunæ, Naturæ, Corporis ac Animæ; & Gratiæ, Virtutum infuſarum, & acquiſitarum. Id Deus Ezechieli declarat iſtis, c. 5. *Sume tibi gladium acutum, & capillos tibi rade; & aſſumes ſtateram ponderis, & diuides eos: Tertiam partem igni combures in medio ciuitatis; tertiam gladio concides in circuitu eius; tertiam vero aliam diſperges in ventos.* Ad litteram iſthæc captiuitatis Iudaicæ prænunciant ærumnas; ſed etiam ſignificant, ſic omnia eos bona fortunæ, naturæ, gratiæ diſperdidiſſe igne venereo, gladio irarum, vento vanitatum, &c.

PARS V.

De villici deliberatione.

Opera non verba in iudicio valent.

I. QVid faciam: Dominũ iratum habeo, inſtant accuſatores; atrox diffamatio eſt; certa bonorum diſſipatio eſt; rationes poſcuntur; amouebor à villicatione. *Quid faciam?* Cur non ais: Quid dicam? 1. Quia Cor. 4. *Regnũ Dei non eſt in ſermonibus*, ſed operibus. 2. Nam Pſal. 23. *Quis aſcendet in montem Domini, aut quis ſtabit in loco ſancto eius?* Reſpondet: *Innocens manib. & mundo corde*, q.d. Opera manuum neceſſaria ſunt ad ſalutem. 3. Non ſat Iſaaco verbis dediſſe benedictionẽ; niſi manibus quoque contrectaſſet gnatum, *Gen.* 27.

Prudentia ſæculi

Ignara ſpiritualis conſilij.

II. *Quid faciam?* 1. Vox eſt deſerti à Deo, ac redire cupientis in gratiam. Vti illa Iob 7. *Quid faciam tibi, ô cuſtos hominum? Quare poſuiſti me contrariũ tibi?* 2. Vox eſt & callidi, ſicut *filij huius ſæculi prudentiores ſunt in generatione ſua filiis lucis*, Luc. 16. 1. Ita dormientibus in horto diſcipulis Iudas vigilat, armat milites. 2. Noctuæ, bubones, noctu vident; per diem cæcutiunt. Ita mundani ſunt lyncei ad peccandum, talpæ ad bene operandum. 3. Scripturam manus in conuiuio Balthaſaris, *Dan.* 5. nemo potuit legere Satraparum; ſolus Daniel potuit. Ita cœleſtium ignari ſunt terreni.

Cœſ... fluct...

Mu... inqu... ſunt

III. *Quid faciam.* Mundanus nequit abſque negotio viuere. 1. Cæſar octuagenario Senatori Rom. dedit vacationem à muniis reip. ait *Seneca l. de breuit. vitæ.* Hic is ſe in feretro collocatum efferri curat, quaſi mortuum. Significans ſe viuere, vt agat aliquid. Adeo inſueuerat negotijs mundi. 2. Et Dauid ſuadet Vriæ, 2. *Reg.* 11. domi ſuæ quietem capeſſat. At militarem inquietem quieti prætulit is domeſticæ. Similes plerique mundani, & hic villicus.

Inſu... aſpe...

IV. *Fodere non valeo.* Hæc diuitum ad incitas redactorum vox eſt. Moraliter: Ieiunare, in monaſterio viuere, peccata plangere, aſpera ſequi non valeo.

Mendicare erubeſco: & à Deo irato veniam orare ac ſperare vix audeo: peccata tot mea erubeſco: *Quid faciam?*

PARS VI.

De capto villici conſilio.

Elee... na ... pecc...

I. QVid? Ad miſericordiam in proximum confugit: conſeruis remittit: gratiam ab eleemoſynis ſibi quærit: ac reperit: laudatus etiam à Domino. Qui ſerui prudentiam proponit in exemplum, dicens: *Facite vobis amicos de Mammona iniquitatis.* Id eſt, ait Hier. de diuitijs, peccatorum plurimorum occaſionibus, vt bene poſitæ ſint, & occaſio, cauſaq; ſalutis. 1. Ita Nabuchodonoſori ſuaſit Daniel, c. 4. *Peccata tua eleemoſynis redime.* 2. Bonum, & iuxta certum. Nam Eccl. 3. *Ignem ardentem extinguit aqua, & eleemoſyna reſiſtit peccatis.*

Sup... nat...

3. O vim eleemoſynæ: maiorem totius vi naturæ: quæ nec vnum abolere peccatũ valet. Neque id potuit totum diluuium: non ignis Eliæ de cœlo deuocatus: non Samaritana fames: nõ Circumciſionis culter: non Aaronis ſacrificia, Eleemoſyna potuit.

II. Pla-

II. Placat & implacabilē. 1. Iacob, *Gen.* 33. sciens iram Esau, ait secum: *Placabo eum muneribus*. 2. Ita Rex, *Luc.* 14. non valens *cum* 10000. *resistere venienti cum* 2000. *missis legatis*, pauperibus: *rogat ea, quæ pacis sunt.*

Psal. 111. *Iucundus homo, qui miseretur & commodat, disponit sermones suos in iudicio; quia in æternum non commouebitur*, quasi dicat: Securus ac lætus agit, aduocatum sibi conciliat inuictum per eleemosynas.

Raab, *Iof.* 2. exploratores spicis cooperuit, quæsitos ad necem: Ideo in excidio rursus & ipsa meruit seruari. Spicæ sunt eleemosynæ, quæ seruant in excidio mundi. Ergo Luc. 11. *Quod superest, date eleemosynam.*

III. Hæc data liberaliter, ditat etiam dantem. 1. 4. Vidua Elisæo dedit, & recepit oleum in redundantia. Quo plus transfundebat in vasa: hoc plus de vase suo manabat. Sinas in vasa tuarum opum intrare misericordiam: & ea centuplicabit opes. 2. Vt putealis, quo plus exhauritur; hoc copiosius inferne subintrat. 3. Aquæ stagnantes putiscunt: ranas, bufones, &c. progignunt: fluentes vero nitent argenteæ, sanæ: Ita thesauri conditi peccata alunt: expositi gratiam prouocant.

4. Frumentum conditum fit esca murium; creditum terræ fructificat. Sic opes non in arca, nec in tuis, sed in manibus pauperum crescunt. Psalm. 111. *Dispersit dedit pauperibus: Iustitia eius manet in sæculum.* 5. Aquilā multæ sequuntur aues, quod de præda sibi reliqua pascat eas: At vultur, & vrsus, quam deuorare nequeunt, abscondunt: hoc ignobiliora sunt animalia: Aquilæ, sunt eleemosynarij, auari, vultures, fœdique vrsi.

Perora. Facta recapitulatione, & communicatione cum auditoribus instituta. *Quid audio de te Pastor? Redde rationem.* Heb. 13. *Ipsi enim peruigilant quasi rationem reddituri pro animabus vestris.* Qualem Iacob reddidit Labano, Gen. 31. *Viginti annis fui tecum, oues tuæ, & capræ steriles non fuerunt; arietes gregis tui non comedi, nec captum à bestia ostendi tibi: ego damnum omne reddebam, Quicquid furto deperibat, à me exigebas.* Item Ieremias c. 13. *Vbi est grex tuus, qui datus est tibi? Pecus inclytum tuum? Quid dices, cum visitauerit te? Nunquid dolores non apprehendent te, quasi mulierem parturientem!*

Quid audio de te Sacerdos? Vixisti vt præco, an vt prædo? Vt Sacerdos, an sacrilegus? Prælati instar, an Pilati? Vt doctor, an seductor? Certe 1. Corint. 4. *Sic vos existimet homo, vt ministros Christi, & dispensatores ministeriorum Dei.*

DOMINICA X. POST TRINITATEM.

Cum appropinquaret Iesus Ierosolymam, videns ciuitatem fleuit super eam. Luc. 19.

MArdochæus, *Esth.* 6. Regis quidam Assueri iussu à Principe Aman circūducebatur per vrbē cultu & honore regio: at animo tacite gemebat instantem Iudaicæ gentis cædem, toto iam regno indictā. Ita hic Iesus futurorum præuisor.

Circa quod nos

I. *De efficacia, & præstantia lachrymarum.* II. *De Ierosolymitana clade.* III. *De causa cladis.* IV. *De lachryma Christi.* V. *De peccatis deplorandis.* VI. *De amore patriæ.*

PARS I.

De efficacia, & præstantia lachrymarum.

I. SAnctarum lachrymarū magna semper laus extitit apud SS. Patres. 1. Cassianus in Psalmos ait, fletum esse cibum animarum, robur sensuum, peccatorum absolutionem, & lauacrum. 2. Bern. in serm. *Deliciæ Angelorum sunt lachrymæ nostræ.* 3. S. Hier. in Epist. *O lachryma humilis, tua est potentia, tuum regnum. Tribunal Iudicis non vereris; accusatoribus silentium impenis. Non est, qui te accedere vetet. Magis crucias diabolum, quam* *Lachrymarum præconia.*

 pœna

pœna infernalis. Quid plura? Vincis inuincibilem, ligas omnipotentem, inclinas Filium Virginis. 4. Et Dominus Matth. 5. *Beati, qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur.* 1. Beatus fuit Dauid, 2. *Reg.* 12. per lachrymas: his enim vitã, regnũ, victorias, &c. debet. 2. Ezechias mortis sententiam lachrymis ad quindecim annos prorogari fecit, 4. Reg. 20. Nam *conuersus ad parietem fleuit.* 3. Petro, *Matt.* 26. lachrymæ gratiam restituerunt. 4. Veniam Magdalenæ impetrarunt, *Luc.* 7. 5. Hinc Chrysostomus, *hom.* 15. *in Matth.* eas secundum baptisma nominauit. 1. Proinde suadet Ierem. 4. *Laua à malitia, Ierusalem, cor tuum, vt salua fias*: q. d. Messias quidem sanguine eluet: at tu lachrymis id interim præsta. 2. Huc Ps. 73. *Tu contribulasti capita draconum in aquis*, id est: peccata capitalia committentium. 3. Præmonstratum fuit peccata olim in mari rubro submergenda fore. Sicut Exod. 14. *Aqua operuerunt currus & equites cunctos exercitus Pharaonis. Nec vnus quidem superfuit ex eis.*

Exempla.

Dant tẽporalia.

II. Beati igitur, *qui seminant in lachrymis*: quia *in exultatione metent*, Ps. 125. 1. Vim earum notat, qui clamabat, Ps. 38. *Auribus percipe lachrymas meas.* Alij legunt: *Lachrymas meas repone in ventrem tuum*, intimæ quasi essentiæ. 2. Conduntur eæ in thesauris Dei; sunt tuba pietatis, ianitrices cœli, bases pœnitentiæ, aduocatæ peccantium. Iob. 10. *Dimitte me, vt plangam paululum dolorem meum; antequam vadam.* 2. Ps. 38. *Quoniam aduena ego sum, & peregrinus, remitte mihi vt refrigerer, priusquam abeam, & non reuertar.* Ea vitæ prolongationem petierunt, non alia de causa, quam lachrymarum. 3. Est hic vallis lachrymarum; par vt in exilio, sicut captiui Hebræi *super flumina Babylonis; hic sedeamus ac fleamus, dum recordamur tui Sion.* Ps. 136. *In salicibus suspendamus organa* mundi, memores sterilitatis nostræ. 4. Babylonij ad musicam auditam adorant statuam

Beant.

Thesaurizant Deo.

Sunt propria mortalium.

Non mundi.

Nabuchodonosoræam. *Daniel.* 3. Veri. Israelitæ etiam vultus auertunt. 5. Dicunt Psal. 6. *Lauabo per singulas noctes lectum meum: lachrymis meis stratum meum rigabo.*

III. Deus olim Angelos emisit, dicens: 1. Ezech. 9. *Ite, signate omnes, qui lugent super iniquitates, quæ fiunt in medio Ierusalem.* Nota hic, 1. Beare lachrymas. 2. Lugere pro peccatoribus, signum esse prædestinationis, 2. Dauid 1. *Paral.* 14. ethnicos expugnarat, fuderat, fugarat: *Dereliqueruntque ibi Deos suos; quos Dauid iussit exuri.* Cur? quærit Augustinus. *Quia*, inquit, *cum lachrymis sacrificarunt eis: cum soli Deo regium hoc sacrificium debeatur.*

Sũt le[...] dorum

Sunt s[...] crificiu[...] Deo.

Et ipso Iesu dignæ sunt lachrymæ. Nam *videns ciuitatem, fleuit super eam.*

Dign[a] su.

PARS II.

De Ierosolymitana clade.

SAlem, Iebus, Solyma; demum Ierosolyma ab Dauide nuncupata, monti peramœno insidebat, mollibus cincta montibus, hinc Moria, in quo Templum; inde Sion, in quo arx. In ea ante deuastationem erant incolæ plusquam 200000. Ob peccata clades passa varias est: Diripuit eam Antiochus: Nabuchodonosor euertit: Vespasianus excidit. Quod, qui vidit, descripsit *Iosephus li.* 6. *c.* 15. *de bell. Iud.* tempore obsidionis periisse ait, peste, fame, gladio 1100000. venditos 30. homines vno denario. Iustum iudicium Dei! 1. Prædictum Ps. 68. *Fiat habitatio eorum deserta; & in tabernaculis eorum non sit, qui inhabitet.* 2. Dan. 9. *Finis eius vastitas, & post finẽ belli statuta desolatio.* 2. Isai. 1. *Relinquetur filia Sion, vt vmbraculum in vinea, sicut tugurium in cucumerario.* 4. Matth. 23. *Ecce, relinquetur domus vestra deserta.* 5. Vastationem Deus iussit Ezechielem, c. 4. depingere in laterculo, cum toto apparatu obsidionis; quod alij de Chaldæorum, at Rupertus de Romanorũ eua-

Solyma[...] amœnit[...]

Clades.

Prædictũ

sta-

uastatio. statione intelligit. Tanta fuit tunc vrbis maiestas; vt, teste *Galatino lib. 4. de arcan. c.* 59. eam dicerent *hortum fructuum aureorum*. Tantarum ciuitas diuitiarum erat; at Syri; Babylonij, Romani fructus eos autũnarũt.

staura- ...sed cum ...fectu ...ulto. II. Reuersi, 1. *Esdr.* 3. è Babylone restaurarunt quidem templum: sed quinq; ei defuisse refert Galatinus: Ignis sacer, olim cœlo lapsus in aram, Arca, Rationale, oleũ vnctionis, Responsa Dei. Vel, vt alij Arca, Vrna mannæ, Virga Aaron, Flores eius & amygdala, & Velum arcæ. Ergo *cecidit Babylon; cecidit, & fuit ruina illius magna* Luc. 6. Ita de Idumæis, dicturis, facturisque, Ps. 136. *Exinanite, exinanite vsque ad fundamentum in ea.* Hic Dominus: *Venient dies*, &c.

...citas ...bus ei o- ...nditur ...nis pal- ...bilibus. At tanta cæcitas, vt non cognoscas. 1. Phreneticus, quo maiore laborat vesania, mortiq; propior est, eo minus sentit, vel curat; at astantes compatiuntur: ita peccator quo maior, hoc minus cognoscit; at Angeli dolẽt, &c. 2. Vt *Threnor.* 1. Ieremias: *Sordes eius in pedibus eius: nec recordata est finis sui.* Sic iam Dominus. 3. Isaias c. 20. prænuncians captiuitatẽ Assyriam, nudus per vrbem oberrauit. 4. Ieremias c. 27, catena grandi onustus, Babylonicam captiuitatẽ prædicebat. 5. Ionas 3. *cap.* eo modo nudus init Niniuen, quo balæna eum respuerat. 5. Iesus hodie lachrymans init. *Non lætatur in perditione viuorum*; vt ait Sapiens c. 1.

Pars III.

De causa cladis Ierosolymitanæ.

...ccata ...sant ...nas ...bium. I. Peccata publica sunt euersorum regnorum ac vrbium causa. 1. Sic Pentapolis periit igne de cœlo. Samaria fame punitur, orbis diluuio, Solyma euastatione perit. 2. Peccata sunt causa Reprobationis sola. Oseæ 13. *Perditio tua ex te Israel, tantum ex me auxilium tuum.* 3. Itaque Dominus defleuit culpam & pœnam. De hac Oseæ 2. *Comedet eam bestia agri, & visitabo super eam dies Baalim, quibus accendebat incensum.* Male impiis! At Ps. 73. *Ne tradas bestiis animas confitentium tibi.* Chaldæa paraphrasis sic: *Populis bestiarum similibus animas discentium legem tuam.* His relinque semen; istis nec lapidem super lapidem.

Causa flendi hoc maior; quod præterita, præsentia singulorum, Cleri, populi, &c. & futura vrbis videret, vt Homo Deus. Ideo cum Sophonia, c. 3. flebat, & quasi dicebat: *Væ præuaricatrix, & redempta ciuitas! Principes eius in medio eius, quasi leones rugientes: Iudices eius lupi, vespere non relinquebant in mane. Prophetæ eius vesani, viri infideles, Sacerdotes eius polluerunt Sanctum, iniuste egerunt contra legem.* *Mala Solyma.*

II. Vnde 1. bene Amphides dixit, *Vrbes, theatra fortunæ & tragœdiarum.* 2. Et Stratonicus Athen. egressus Heraclea, respexit ad vrbẽ curiosius; interrogantiq; causam, ait: *Pudet, si videar exire è lupanari.* Adeo flagitiosa Heracleotarũ vita erat. At præ Solyma sceleribus nulla fuit vrbium vnquam. *Cuiusque vrbis vitiosa.*

Saxones prisci, teste *Goropio*, fœlicem statum repræsentabant per statuam armatam (militari concordia,) nudam pectore, (id est, fidam) diuersicolorem (in varietate ordinum, & opificiorum; (cum bilance, (iustitiæ) iuxta eam vrsus, (catulorum amantissimus,) idemq; pugnando supinus quasuis bestias vincit: Ita cœlum qui spectat, quasuis ærumnas tolerat. Statuæ adscriptum: *Certam victoriam polliceor venerantibus.* Non talis Solyma: Sed Isai. 1. *Omne caput languidum, & omne cor mœrens.* Ideo, *Non relinquetur* &c. *Non aurũ honesta.*

III. Significat ea ruinam animæ peccatricis. Heu qualis rerum qualium hic vastitas? 1. Sensit Dauid, & dixit Ps. 72. *Ad nihilũ redactus sum; & nesciui.* 2. Si omnes creaturæ in cœlo & terra conspirarent in hominem, nocere tantũ non possent, quantũ peccatum. 3. Imo nec Deus vl[l]is pœnis alijs lædere *Anima peccatricis vastitas.*

lædere poteſt tantum. Proin orco debetur peccatum: Adeo malum culpæ ſuperat infinitis modis omne malum pœnæ. 4. Deinde culpæ malũ repugnat Diuinitati; non pœnæ malum: Vt Deus in aſſumpta humanitate potuit, quaſi, mori; at non peccare: potuit induere formam ſerui, & peccati; non peccatum. *D. Th.* 1. *q.* 48. *art.* 6. ait: Malum culpæ maius eſt omni malo pœnæ ſenſus & damni. Quem id igitur in anima lapidem ſuper lapidem relinquat?

PARS IV.

De lacryma Christi.

Dominus fleuit quater.

I. QVater Dominus fleuit. Primo, Sap. 7. *Primam vocem ſimilem omnibus emiſit plorans.* Dein, *Ioan.* 11. Lazarum ſuſcitans. Tertio, in Cruce, Hebr. 5. *Cum lachrymis, & clamore valido exauditus eſt.* Quarto hic. M. Marcellus, ait *Val. Max. l.* 5. *c.* 1. viſis ex edito loco Syracuſis, ab ſe expugnatis, fleuit: Ita Dominus viſa Solyma, tota ab vitiis iam vaſtata.

Flere pie decet.

Ethnici dedecori ducebant lachrymari Regem. Vnde Alexander M. Poetam occidit, quod ſua tragœdia Regem fecerit lachrymari. 1. Sed Prou. 12. *Viſcera impiorum crudelia.* 2. Et Amos 6. *Væ qui opulenti eſtis in Sion! Nihil compatiebantur ſuper contritione Ioſeph.* 3. Et fletu ſuo Dominus eam barbariem refutat. 4. Docent lachrymæ contemnere mundum. Eccl. 2. *Riſum reputaui errorem. Et gaudio dixit: Quid fruſtra deciperis?* Proinde 1. Eccleſ. 7. *Melius eſt ire ad domum luctus, quam ad domum conuiuij.* 2. Dominus, Luc. 6. *Væ vobis, qui ridetis, quia flebitis.* 3. Iac. 4. *Riſus veſter in luctum conuertetur.* Et nunquam legitur riſiſſe Dominus.

Fletu miſericordiã offert.

II. *Fleuit ſuper eã.* Offert enim miſericordiam prius, quam iuſtitiam ſtringat. 1. Sicut præcepit olim Iſraelitis, Deut. 20. *Si acceſſeris ad expugnandam ciuitatem, offeres ei primum pacem: Si acceperit, & aperuerit tibi portas, cunctus in ea populus ſaluabitur, & ſeruiet tibi ſub tributo: Sin autem fœdus inire noluerit, & cœperit contra te bellum, oppugnabis eam.* Ita Deus agit cum homine. 2. Id indicatum fuiſſe in Nube, & Columna ignea, putat Clemens Alex. *Quos ergo nubes non fouet* miſericordiæ, *ignis vaſtat: Et ideo quiſquis reiicit vmbram refugientem, ignem ſentiet amburentem.*

Punit I… us & p… tegit.

Fleuit, oculo vno miſericordiam, altero iram fundens venturam. Vna Deus protegit peccatores, altera manu punit. 1. Iob 14. id innuit: *Quis tribuat, vt in inferno protegas me, & abſcondas me, donec pertranſeat furor tuus.* Vindicem orat eſſe, & patronum ſibi. 2. Ita Deus & Cherub in Propitiatorio conſidebant, *Exod.* 25. Hoc autem erat coopertorium Arcæ; in qua legis tabulæ. Significatur Leges & peccata tegi, quaſi, ne videns ea vindicet iuſtitia. 3. Pſal. 31. *Beati, quorum remiſſæ ſunt iniquitates, & quorum tecta ſunt peccata*, id eſt, diſſimulata à Deo, vſque dum pœnitentia deleantur. 4. Ezech. 16. *Expandi amictum meum ſuper te, & ſuper ignominiam tuam.* 5. Iſa. 38. *Proieciſti poſt tergum tuum omnia peccata mea.* Sic hic *videns ciuitatem fleuit.* Vbi vnquam ſuper pagum fleuit?

Diſſimu lat delic…

Dolet ob delicta noſtra.

III. Maledictæ vrbes, quæ Domino lachrymas cietis. 1. Cogitis ad pœnam: Iſa. 1. *Heu! conſolabor de hoſtibus meis, & vindicabor de inimicis meis.* Dolentis vox hæc, & coacti: Sic & tu, Eccl. 22. *Super mortuum plora: defecit enim lux eius, Et ſuper fatuum plora: defecit enim ſenſus eius.* 2. *Super* hic ſignificat *propter.* Et propter hominem flebit Deus, cui omnes aliæ creaturæ ſunt gaudio? Pſ. 103. *Lætabitur Dominus in operibus ſuis. Hæc perſeuerant in ordinatione eius:* at homo exorbitat hetroclitus. 3. Ideo, *Pœnitet*, ait, *me feciſſe hominem*, Ge. 6. Et iam flet propter eum.

Orandũ pro peccatoribus.

Tardus ad vindictam.

IV. Adeo diſſimilis eſt hominib. in vindicando. *Hi exultant*, Iſa. 9. *vt capta præda*, de occaſione vindicandi nacta: 1. At tu, Domine,

mine, *Non delectaris in perditionibus nostris.* 2. Imo dictans sententiam diluuij, Ge. 6. *Dolore cordis tactus intrinsecus es.* 3. Vnde miratus Domini in se sæuitiam Iob quærit, c. 10. *Nunquid oculi carnei tibi sunt: & sicut videt homo, tu videbis?* Hui! homo hostem vt toruum intuetur.

PARS V.

De peccatis deplorandis.

flenda ...t pec- ...apro- ...a.

I. Disce tua ipse peccata flere. Nec frustra: 1. Ezech. 18. *Si impius egerit pœnitentiā ab omnib. peccatis suis, omnium iniquitatum eius non recordabor.* 2. Idcirco Dominus, Luc. 23. *Nolite flere super me sed super vos, & filios vestros,* qui peccastis. 3. Et Petrus *exiuit foras, & fleuit amare*, Luc. 22. 4. Purgatoriū nulli extinguet vllus oceanus; at vna potest lachrymula. 5. Flagrat domus? affusa aqua deflagrat. Ardes concupiscentia? Iniecta pœnitentiæ lachryma suffocat ardorem. 6. Tunc proxima serenitas est, cum nubes resoluuntur in aquas. Rumpe nubem peccatorum; & fluent aquæ dolorum: & vero etiam gaudiorum.

...genda ...t & aliena.

Nec tua solum; sed & aliorum deplāge delicta. 1. Sic Paulus, Rom. 9. *Tristitia mihi magna est, & continuus dolor cordi meo. Optabam enim anathema esse pro Christo pro fratribus.* 2. Item 2. Cor. 2. *Ex multa tribulatione & angustia cordis scripsi vobis, per multas lachrymas: vt sciatis, quam charitatem habeam abundantius in vobis.* Hanc negligi charitatem queritur Augustinus: *Suntne in te, Christiane, viscera compaßionis; qui plangis corpus, à quo receßit anima; & non plangis animam, à qua receßit Deus?* 4. Ideo de anima iusti, Cant. 7. *Oculi tui sicut piscinæ in Hesebon.* Cum igitur tanta sit hodie materia flendi: *Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lachrymarum, & plorabo die ac nocte?* Ier. 9.

...did iam ...eestiā-

II. Sed eheu; planctus peccatorum alienorum iam pene in solis cœnobijs coarctatur hospes: rei foris *exultant in rebus pessimis*; & ijs indormiunt. Qualis in tempestate Ionas cap. 1. cum *clamarent viri ad Deum suum, & miserunt vasa, quæ erāt in naui, in mare, vt alleuiaretur ab eis; & Ionas dormiebat sopore graui.* Vacuos habēt cœnobitæ animos ad agnoscendam peccatorum & multitudinem & magnitudinem. 1. Vt Petrus ad Simonem Magum, Act. 8. *In felle amaritudinis, & obligatione peccati video te esse.* 2. Vbi malitiam peccati notat infinitam; sicut Redēptionis pretium infinitum est. 1. Cor. 6. *Empti enim estis pretio magno.* Duo infinita in vno peccato mortali: 1. offensæ Dei spreti; 2. & spreti pretij redēptionis. 3. Sique posset in Deum cadere dolor, infinite doleret ob peccatum. Hinc Eph. 4. *Nolite contristare Spiritum Sanctum Dei.* 4. Quin & fugat Deū è templo suo peccatum; non quidem effectiue; cum sit Deus omnipotens: sed demeritorie, ait Scotus, per peccatoris & Dei auersionem mutuam. Vt, *Gen.* 31. ab Iacob Laban auersus: *Video faciem patris vestri, quod non sit erga me, sicut heri & nudiustertius.*

tum Religiosorum.

Queis notæ peccati immanitas.

PARS VI.

De amore Patriæ.

Amor patriæ est naturalis.

I. *Fleuit super eam:* Forsan vt iustum in patriam amorem ostenderet. Hunc natura inseuit omnibus; vt vel sanguinē pro ea fundere dulce sit, & gloriosum. Exemplis plena omnia. 1. Codrus Rex Athen. (audito oraculo, tum pacem fore patriæ, si Rex oppetijsset:) vel mentito habitu se hostium ferro obijcit. 2. M. Curtius Rom. caput pro vrbe deuouit, in apertum fori chasma eques insiliens, manesque placauit, hiatu coeunte.

3. Dauid, 1. *Reg.* 17. amore patriæ Goliathum aggressus est cum Deo. 4. *Iudith. c.* 10. se Assyrijs obtulit & Holoferni; patriāque liberauit. Esther pene similiter.

5. L. Sylla victo[illegible] Prænestinos gladio sæuiens,

ſæuiens, vni iuſſit parci quondam hoſpiti ſuo: qui aiebat: *Nolo patriæ meæ extinctori vitam debere.* 6. Vt cicada, ſole ſuperæſtuante, moritur potius in loco, vbi nata eſt, quam inde cedat longius. 7. Hinc priſci quidam, ait *Plinius*, natos primum in terram deponebant, quaſi in gremium veræ matris cōmunis. Terramque dicebant *ter bonam*: quod natos excipiat: viuos ſuſtentet: mortuos recipiat.

8. Hinc patriā miſeratus eſt Dominus. 9. Ita & Dauid pro ſuis peccatis deprecās Pſ. 50. *Miſerere mei Deus*: ſtatim patriæ meminit: *Libera me de ſanguinibus Deus*: id eſt, de hoſtica ſanguinolentia. Et *Benigne fac Domine, in bona voluntate tua Sion; vt ædificentur muri Ieruſalem*: quæ ipſius patria.

Tria mala ciuitatis cuiuſque.

II. *Fleuit ſuper eam.* 1. Nam Eccleſ. 26. *A trib. timuit cor meum, & à quarto facies mea metuit: Delaturam ciuitatis, & Collectionem populi, & Calumniam mendacem.* Contentio, Conſpiratio, Calumnia vrbis ſunt tria peſſima Kappa. Hæc futura deflet Dominus. 2. Quidam ait: *Pallas, vrbium Domina, tribus immaniſſimis belluis delectaris; Noctua, Dracone, & Populo*: Hoc eſt: Ignorātia & noctiuaga, Inuidia viſu acutiſſima, & turba populari. Hæc fleuit Dominus, & homo: etſi Deus.

Sinite plorare, quia dignitas imperatoria non impedit illum eſſe hominem; aiebat Philoſophus ſuadentibus Imperatori, ad triſte nūtium acceptum flenti, vt flere deſiſteret: quod indignum eſſet Imperatore.

DOMINICA XI. POST TRINITATEM.

Duo homines aſcenderunt in templum, vt orarent: vnus Phariſæus, & alter Publicanus. Luc. 18.

ISaias 40, ait *Omnis vallis exaltabitur, & omnis mons & collis humiliabitur. Et erunt praua in directa, & aſpera in vias planas*, Factū hic in duobus [illegible] dictum à Domino: *Omnis, qui ſe exaltat, humiliabitur; & qui ſe humiliat, exaltabitur.*

De quo nos

I. *De ſuperbiæ deteſtatione.* II. *De orantis Phariſæi faſtu.* III. *De orantis gloriatione.* IV. *De precum ſubmiſſione.* V. *De laudis propriæ amantibus.* VI. *De orantis Publicani pudore.* VII. *Parænesis, ſeu præconium Humilitatis.* VIII. *Encomium humilium.*

PARS I.

Deteſtatio ſuperbiæ.

I. SVperbia, ait Aug. 4. de ciuit. c. 15. *eſt peruerſæ celſitudinis appetitus.* Vel vt li. ad Inno. *Eſt inordinatus amor propriæ excellentiæ.* Addit D. Tho 2. 2. q. 162. *per quam ſe quis extollit ſupra id, quod eſt ei præfixum diuina regula.* Alludens ad illud 2. Cor. 10. *Nos non in immenſum gloriamur: ſed ſecundum menſuram regulæ, quam menſus eſt nobis Deus.* Vel vt alij: Superbia eſt propriæ conditionis præſumptuoſa exiſtimatio. *Superbia vitiorum teterrimum eſt.*

Eſt ea vitiorum teterrimum. 1. Quia quo magis vitium retrahit à Deo; eo eſt grauius; Sed illa maxime retrahit, ergo. 2. Quia alia peccata contingunt ex infirmitate, vel ignorantia: at ſuperbia ex malitia, quia non vult. 3. Hinc *Gloſſa* in iſtud Pſal. 18. *Emundabor à delicto maximo*, ait, id eſt, *à ſuperbia*, vitiorum capite. *Auertit à Deo.*

II. Quia fons eſt & cauſa aliorum peccatorum. 1. Nam 1. Topic. *Propter quod vnūquodque eſt tale, illud magis eſt tale*: Sed Ecc. 10. *Initium omnis peccati eſt ſuperbia; & qui tenuerit illā, adimplebitur maledictis, & ſubuertet eum in finem.* 2. Ideo Tob. 4. *Superbiam nunquam in tuo ſenſu, aut in tuo verbo dominari permittas. Quia in ipſa initium ſumpſit omnis perditio.* 3. Hinc Greg. l. 31. Mor. *Radix cuncti mali, & regina omnium vitiorum ſuperbia eſt.* *Cauſat peccata omnia.*

III. Ea eſt ſæuior in Deum cunctis, cui par eſſe vult, dum nulli ſubeſſe, quod ſolius eſt Dei. 1. Aug. in Spec. c. 18. *Deus eſt, ſupra quē nihil,* *Se æquat Deo.*

nihil, sine quo nihil, sub quo, cum quo, in quo totum, à quo omnia, per quem omnia, & in quo omnia. Hæc superbia sibi arrogat. 2. Vnde quasi diuinas assumens proprietates, 2. Thess. 2. *Extollitur supra omne, quod dicitur Deus.*

IV. Est virtutum, bonorumque omniũ grando, pestis, diluuium. 1. Greg. *Sicut humilitas omnia vitia extirpat, omnesque virtutes colligit, & roborat: sic superbia omnes virtutes destruit, & eneruat.* 2. Vt aquila, ad prædam nata, testas, testudines, nuces altissime euehit, vt in petram deiecta elidat: sic arrogantia superbos. 3. Ps. 72. *Deiecisti eos, dum alleuarentur.* 4. Poëta: *Tolluntur in altum, vt casu grauiore ruant.*

V. Eam Deus plus cæteris detestatur. 1. Prou. 8. *Superbiam, & arrogantiam ego detestor,* 2. Iud. 9. *Superbi non placuerunt tibi ab initio.*

Hinc præ cæteris vitium id punit semper Deus. 1. Ps. 30. *Retribue abundanter facientibus superbiam.* 2. Quin & *Domos superborum demolietur Dominus.* Prou. 15. 3. Adeoque *Et substantia superbi eradicabitur.* Eccl. 21. Exemplum dictorum liquet in Euangelio.

PARS II.

De orantis fastu Pharisæi.

I. AVgust. 14. ciu. c. vlt. *Amores duo, duas fecerunt ciuitates, Amor Dei vsque ad cõtemptum sui, erexit ciuitatem Dei: Amor autem sui vsque ad contemptum Dei, erexit ciuitatem diaboli.* Patet in duobus his orantib. Vnus est ciuis huius, de quo Iob. 41. *Ipse est Rex super omnes filios superbiæ.* Alter ciuis Illius *qui humilia respicit & alta à longe cognoscit.* 2. Pharisæo similis frater prodigi, iam humiliati, instar Publicani: Is ait Patri Luc. 15. *Tot annis seruio tibi, sed postquam filius tuus hic,* (non ait,) *frater meus, qui dißipauit omnia cum meretricibus, rediit, occidisti ei vitulum saginatum.*

II. *Pharisæus stans apud se orabat.* Situs arguit fastum. 1. Non sic orauit Salomon, 3. *Reg.* 8. sed nixus humi genib. 2. Item & Dan. c. 8. 3. Moyses, *Num.* 16. loquens cum Deo se humi prosternebat. 4. *Apoc.* 24. seniores cum cœlitibus proni adorabant. 5. Et Dominus Matth. 26. *procidit in faciem suam orans in horto.* — *Situs orantium priscus.*

Orauit contra ritum Iudæorum stãdo. His enim genuflexio consueta; vt 3. *Reg.* 8. *& 2. Par.* 6. *Dan.* 6. *&c.* Deinde Christiani situm orandi sine immutatione transtulerunt ab Iudæis: Atqui flexis oramus. Ita *Maldonatus.* — *Genuflexio Iudaica.*

III. Quicquid id est, stetit præsumptuose, non pie. 1. Superbia in Scrip. vocatur impietas. Vt Abdiæ 1. *Superbia cordis tui extulit te.* Chaldæi legunt: *Impietas cordis tui seduxit te.* — *Superbia est impietas.*

2. Dæmon olim duxit vxorem; suscepit ex ea nouem filias, has in mundum dedit nuptui: nonam iussit esse communẽ. Dedit 1. Superbiam Principib. ac Prælatis. 2. Simoniam Sacerdotibus. 3. Hypocrisin Religiosis. 4. Rapinam militib. 5. Vsuram mercatorib. 6. Mendaciũ mechanicis. 7. Pigritiam nobilib. 8. Murmurationẽ operarijs. Luxuriam omnibus etiam mendicabulis. — *Filiæ dæmonis nuptæ.*

PARS III.

De orantis gloriatione.

I. DEus tibi gratias ago, quod non sum sicut cæteri hominum. 1. S. Bern. explodit hãc orationem minime bonam. Similem mẽdicanti, & simul vtramque auro plenam ostẽtanti; Aut gestanti torques, armillas, coronam, purpuram, &c. 2. Dauid ostendebat suos defectus: Ps. 6. *Miserere mei Deus, quoniã infirmus sum;* Ps. 40. *sana animam meam, quia peccaui tibi.* 3. Non ita Pharisæus. Ac proinde Ps. 108. *Oratio eius fiat in peccatum.* — *Oratio fastuosa.*

Non hic orandi est modus: sed 1. Interroga te prius cum Ioan. 1. *Quod est opus omnino tuum?* — *Da gloriã Deo ex quo*

tuum? Quæ terra tua? & quo vadis? Agnoſce Deum, & adora Iſa.26. *Domine, omnia opera noſtra operatus es nobis.* 3. Deus eſt, Act.17. *in quo viuimus, mouemur & ſumus.* Deus ait, Ioan.15. *Sine me nihil poteſtis facere.* 4. Omnis ars, ac venus picturæ debetur pictori, non penicillo: Ita 5. Pſal.113. *Non nobis Domine, non nobis, ſed Nomini tuo da gloriam.* 6. Iure ciuili cautum eſt; ne vllus opifex ſua inſignia, vel nomen affigat vſquam in ædificium, quod ſumptibus publicis conſtruit. Ita 7. Matt.22. *Quæ Dei, Deo.* 8. Sic Paulus: 1.Cor.15. *Non ego, ſed gratia Dei mecum.* 9. Sitho Dux Athen. quod Cotym Regẽ profligaſſet, rempub. liberaſſet, &c. cum actis gratijs mire eueheretur, ait: *Dijs agendæ grates, habendæ laudes: Ego manum tantum ac laborem contuli.* Et tu Phariſæe, quæ de quo prædicas?

Sin' perdet omnia. Ezechiæ. 4. *Reg.* 20. oſtentanti theſauros Babylonijs Legatis, iratus Dominus ait: *Et auferentur omnia, quæ ſunt in domo tua, & quæ condiderunt patres ſui, vſque in diem hanc, in Babylonem Non remanebit quicquam.* Sic euenit huic thraſo-ni, ait *S. Aug.*

Id Cœlites agunt. II. Chriſtianæ perfectionis eſt; Adſcribere Deo, quod in nobis boni, quod mali, nobis. Hinc humilitas nobis, inde gloria Deo ſurgit. 1. Sic Apocal. 4. *Seniores XXIV. adorauerunt Viuentem in ſæcula ſæculorum, mittentes coronas ante thronum Dei:* à quo acceperant. Nec enim Pſ.43. *gladio ſuo poſſederunt terram, & brachium eorum non ſaluauit eos: Sed dextera tua, & brachium tuum.*

Sibi nil tribuendũ. Itaque nemo ſibi ab meritis ſuis blandiatur, fidens ipſis, minime ſolis. 1. Namque omnia ſunt leuiſſimo momento mobilia, Adam paradiſo; Salomon ſapientũ numero; Apoſtolorũ Iudas excidit. 2. Vocatio noſtra eſt de contingentibus. Iudas damnatur: latro ſaluatur: Magdalena in gratiam recipitur, publicanus item. Quis igitur ſibi ex ſe quidquam ſpondeat?

PARS IV.

De precum ſubmiſſione.

Prec. grat. actio. I. GRatias ago tibi. Bonum exordiũ precandi. 1. Sic præſcriptum. Phil. 4. *Cum gratiarum actione petitiones veſtræ innoteſcant apud Deum.* 2. Sic Ipſe orat Dominus, Matt.11. *Gratias tibi ago Pater, Domine cœli & terræ.*

Sint sator. Sed Phariſæe, ſuperbas agis tu gratias: Hinc ab ſuperbia incipis ipſa. 1. Neſcis dictum, Prou.18. *Iuſtus in principio eſt accuſator ſui:* Quanto magis te oportuit? 2. Neſcis miſſo ad prædicandum Ieremiæ dictum, Ierem.1. *vt euellas ac deſtruas* prius vitia, dein *ædifices* ſpiritale ædificium; *& plantes* virtutes in hortulo animæ.

Non dator. II. Si cui è ſecta vena primum effluat ſanguis purus: corruptũ maneat: hoc vero ominoſum medicis ſymptoma eſt: bonũ; ſi contra. Sic in orante Deum. At tu primum, *Ieiuno bis, &c.* Hem, fæces & amurca remanet in corde.

Sed h... les. Irato iudici oſtentare opes, iactare delicta: ſtultitiæ eſt: prudentiæ, his tacitis, miſericordiam orare. Sic *Ioſ.*9. Gabaonitæ vt gratiam apud Ioſuen inuenirent; laceris veſtibus, miſerabileſque acciderunt illi ſupplices, & vultu pallentes, etſi cum fuco. Sic iuſtus orator abſque fuco.

Non f... ta. III. Refert *Ælianus in varijs l.* 7. Cæcum ſenecionem Legatum Spartham capita legationis percenſuiſſe: Tum Regem Archidamum extitiſſe: *Quid*, ait, *hic ſani diceret; cuius non animus tantum, ſed caput etiam fucis contaminatum eſt.* Nam quo minus oculi attenderentur, capillos infucabat. Similes deliri, queis ſqualidus vitiorum ſitu eſt animus: & foris mentiuntur lucem & Angelum.

Quod bes bo... da Deo Lex erat Deut. 15. *Non operaberis in primogenito bouis: & non tondebis primogenita ouium:* At opera bona ſunt primogenita, Nam

Nam gratia Dei præueniente & adiuuante fiunt: licet cooperantibus nobis, quod posterius est, Pellis nostra est, vellus seu lana Dei. 7. Ab hoc vitio securus *Iob 31*, ait: *Si lætatum est in abscondito cor meum: & osculatus sum manum meam in ore meo: quæ est iniquitas maxima & negatio contra Deum Altissimum:* At is manum osculatur, qui opera manuum dilaudat suarum. Thesaurus absconditus est tutus.

PARS V.

De laudis propriæ amantibus.

...dis eu- ...i sunt| ...igi lau-

1. CONtra multi peragere nil posse videntur, nisi laudibus excitentur. 1. Vt organa haud insonarint; ni folles ab alio leuati adspirent ventum. 2. Nauræ non egrediuntur portu in malacia; sed flante vento secundo; tum vela faciunt. Ita superbi folles ac vtres prouehuntur, dum afflantur vanis rumusculis. 3. O damnum! Pauxillum aceti in dolium infusi vinum omne facit acessere: ita virtutum corruptrix superbia est. 4. Sicut quidam cerebelli tam imbecillis sunt, vt vno vini haustu capiantur: sic nonnulli tam in virtute infirmi, vt istius aceti odore inebrientur; ac vacillent.

...sti sunt. Contra Iusti, ait S. Gregor. *quo altius ad Deum virtutum dignitate procedunt: eo subtilius se indignos esse deprehendunt. Quia, dum luci proximi fiunt, quicquid eos in seipsis latebat, deprehendunt.* Talis Iob erat c. 9. *Si simplex fuero; hoc ipsum ignorabit anima mea.*

...mirator est, con- ...itor pro- ...ni. II. At Pharisæus alterius est toni. *Non sum sicut cæteri, &c.* Arist. est sententia: *Qui non est sicut cæteri homines: aut aliquid melius est omni homine, sicut Deus, aut aliquid vilius omni homine: sicut bestia.*

Contemptus proximi, mala multa affert, & perniciem autori. 1. Vt enim mare, quo se purget; ad litus, & agros vicinos eijcit sordes, eisque relinquit; ita superbus, vt videatur hoc integrior, alios conspurcat ore. Sic Pharisæus. 1. Vt inclusus sub tellure aer terræmotus causat, & erumpens disijcit omnia; ita superbia erumpit cum clade famæ alienæ. Tumebat Pharisæus, sed pati debuit publicanus.

III. *Ieiunio bis, &c.* O male collocatas Virtutes apud animum superbum! 1. Sunt ceu seruæ Naamanis, 4. *Reg.* 5. quæ exire seruitute gestiunt; 2. reginæ; quæ truncatæ, & constrictæ ; ac nudæ micas colligunt sub mensa Regis Adonibezech. *Iud.* 1. 3. Sunt gemmæ plumbeo annulo inclusæ. 4. M. Collius iocans Galbæ gibboso, sed ingenioso, aiebat: *Ingenium tuum male habitat:* At virtutes in Pharisæo peius. Ita Michas, habens idolum domi hæreditarium, conduxit Leuitam, qui ipsi sacrificaret, & ait: *Iud. 17. Nunc scio, quod bene mihi faciet Deus; habenti Leuitici generis Sacerdotem.* Credebat sub titulo Leuitæ omnem suam idololatriam celatum iri. Similes hodie quot? Vti & Pharisæus. *In eo virtutes male habitant.* *Estque hypocrita.*

Alio Dauid spectabat; Ps. 118. *Ad omnia mandata tua dirigebar; omnem viam iniquam odio habui.* Id est. Bonum sectatus, malum omne fugi: non aliquod solum. 1. Qualis, qui omnibus in vrbe optime custoditis, vnã portam relinquat apertam hosti. Matth. 11. *Tollite iugum meum super Vos.* quasi dicat, *totos*, non super humeros tantum.

PARS VI.

De orantis Publicani pudore.

1. PV*blicanus autem à longe stans:* Id est, vt quidam Trapezita, seu mensarius fœnerator. Vel vt D. Thom. Hugo Card. exactor portoriorum: Vel, vt Eutym: peccator publicus in vsuris. Vt fuerit : certe pœnitens erat. *Deus esto mihi propitius peccatori.* *Quis Publicanus.*

In hac oratione laudabiles 4. conditiones sunt. 1. Timor: *stans à longe.* Vere Initiũ sapi- *Preces eius quales.*

sapientiæ timor Domini. 2. Pudor. *Nolebat oculos in cœlum leuare?* Ita peccatores *Conuertantur, & erubescant valde velociter.* Psal. 6. 3. Pectoris percussio. Nam *Cor contritum, & humiliatum Deus non despicies.*

Confessio nuda. Ps. 31. *Confitebor aduersum me iniustitiam meam Domino, & tu remisisti iniquitatem peccati mei.*

II. Pudor peccati perquam laudabilis, ac salutaris est. 1. Achabū, 3. Reg. 21. ita peccati sui puduit, vt semper dein capite demisso incesserit. 2. Manasses ait, cum captus teneretur in Babylone *Non sum dignus intueri altitudinem cœli, præ multitudine iniquitatum mearum.* 3. Asaeli ait Abner, se persequenti, 2. Reg. 2. *Recede, & noli me persequi: ne compellar cōfodere te in terram, & leuare non potero faciem meam ad Ioab fratrem tuum.* Quid? Bello virum persequebatur; occidere noluit; ne erubesceret coram fratre occisi; & tu Deum læsum intuebere?

III. Si tamen *erubueris, salua res est.* Nam sic de sponsa spōsus, Cant. 4. *Sicut fragmen mali punicigena tuæ.* Nam verecundia vt non sit virtus, tamen *color hic virtutis est*, ait Philosophus. Vt sit sponsa Dei sancta; humiliat se tamen. 2. Esdras talis, 1. Esd. 9. *Deus meus, confundor, & erubesco leuare faciem meam ad te; quoniam iniquitates nostræ supergressæ sunt caput nostrum: & creuerunt vsque ad cœlum.* 3. Dauid Ps. 43. *Tota die verecundia mea contra me est, & confusio faciei meæ cooperuit me.*

IV. At Pharisæe, *Frons meretricis facta est tibi, noluisti erubescere.* Ierem. 3. Te iactas eum, qui non es: & superbis: Publicanus fatetur eum se, qui est: humilemque se ignorat. Ridetur merito Epicurus, quod se Sapientem diceret; & hoc ipso esset insipiens. Græciæ 7. Sapientes, ab Græcia, non ab seipsis sic appellati sunt.

Sponsa, Cant. 4. erat *Hortus conclusus soror mea Sponsa, hortus conclusus, fons signatus.* Omnia eius ... erant bona: non expo-

sita in vanitatem. Talis hic publicanus; plenus humilitatis, pudoris, &c.

V. Neque certior est via quid obtinendi precibus, quam per animi demissionem. 1. Sic Sponsa: Cant. 1. *Nigra sum, sed formosa filiæ Ierusalem.* 2. Oras: Prius Psal. 36. *Reuela Domino viam tuam.* Hoc est, ait Ambr. *aperi conscientiam tuam, ne eam sæculi istius grauet vmbra, vel carnis.* Ideo hic primo; *Deus, propitius esto.*

O vim humilitatis! Omnia mysteria Domini adscribit illi S. Greg. *Ad hoc Dei filius infirmitatis nostræ formam suscepit, ad hoc Inuisibilis, non solum visibilis, sed etiam despectus apparuit, ad hoc probra, tormenta sustinuit: Vt superbum non esse hominem doceret, humilis Deus.*

PARS VII.

Præconium humilitatis.

1. APud SS. Patres præcipua laus est humilitatis, titulisque afficitur mirificis. 1. Climacus scribit: *Vt superbia ex Angelis dæmones fecit, sic humilitas ex dæmonibus Angelos efficere potest.* 2. Quo eam amplectimur arctius, hoc plura in nos confert bona. Quo honor fugitur longius: hoc sequitur is prius. Ideo Sauli dicitur, 1. Reg. 15. *Nonne, cum paruulus esses in oculis tuis, caput in tribubus Israel factus es?*

Minores amauit semper Deus. 1. Adam duorum erat liberorum pater: Abelum iuniorem dilexit Deus. 2. Abrahæ erat Ismael & Isaac; hic gratus Deo *In Isaac vocabitur tibi semen: Quia hunc elegit Dominus*, Gen. 21. Et Malach. *Iacob dilexi: Esau autem odio habui.* 3. Iacob multos habuit filios: at Deus dilexit minores Iosephum, & Beniamin. Deus Luc. 1. *deposuit potentes de sede, & exaltauit humiles.* 4. Missus à Deo Samuel in domum Isai, in filium huius maiorē Eliab oculos vertit Regem vngendum: sed *adhuc paruulus est & pascit greges.* Attamen 1. Reg. 16. hunc elegerat Deus. 5. Et ipse, Matt 18. *Nisi efficiamini, vt paruuli, non intrabitis in regnum*

num cœlorum: Innuit, solis humilibus cœlum patere. 6. Matt. 19. *Sinite paruulos ad me venire.* Adeo Deus Psl. 112. *humilia respicit in cœlo, & in terra.*

ma- Iesus

II. Tanti est humilitas: vt magister illi par nullus: nec verba docendæ paria; Ipse Dei filius facto eam docuit, Matt. 11. *Discite à me, quia mitis sum, & humilis corde.* Vbi S. Greg. *Non ait, discite à me miracula patrare, mortuos suscitare, fugare dæmones, mundos condere nouos &c.* Græciæ vrbes omnes Homerum sibi vendicabant: ita virtutes singulæ humilitatem: quæ terror vitiorum est. Adeo virtus vniuersalis est. Hinc Dominus eam *Iustitiæ* nomine affecit, cum Baptista illi certaret humilitate, Matth. 3. *Sine modo; sic enim decet nos implere omnem iustitiam.* Vbi *Glossa* ait, id est, *humilitatem.* Et hæc vna fuit saluti Publicano: vt perditioni sua Pharisæo superbia.

vni- ales us utum.

PARS VIII.

Encomium humilium.

miles non unt.

1. Est superborum de meritis, humilium de peccatis suis loqui. 1. Hinc Rufino percunctanti ex S. Francisco: quid de se ipse existimaret, is ait: Quod de maximo peccatorum. At, inquit ille, nec fur, latro, nec adulter, &c. es; ait ille: Si, qualem mihi, Deus & illis gratiam dedisset: maiora præstarent: & ego in maiora ruerem, ni Dei me seruaret bonitas immerentem. 2. Iusti ipsi sua non norunt bona. Quia, vt qui in obuersum intuens solē, simul & in domū nil videt eorum, quæ in domo sunt: ita humiles, in Deum omnia referentes, in se nil suum vident: nisi quod fuliginosum. 3. Vnde Sponsa Cant. 1. *Nolite me considerare, quod fusca sim; quia decolorauit me sol.* 4. Dauid, quia alias ait: *Inops & pauper sum ego*, humilitatem tamen suam norat vnicam: eaque fretus ait Psl. 130. *Domine, non est exaltatum cor meum; neque elati sunt oculi mei: neque ambulaui in magnis neq; in mirabilibus super me.* Ecce cor, oculi, pedes, caput, omnia humilia. Sed *humilis corde*, & cor contr tum est princeps.

II. Ferunt esse fontem, in quo faces accensæ extinguuntur: extinctæ accenduntur, si immergantur: Ita succensus superbia, ad Deum accedens, emoritur: Vt Pharisæus: humilis vitam refert: vt Public. *In Deo viuunt.*

Chabriæ Ducis Athen. dictum est: *Agmen ceruorum fortius est duce Leone: quam leonū, duce ceruo.* Ita copiæ vitiorum duce humilitate fortiores sunt copijs virtutum, quarum Dux superbia fuerit. In Pharisæo erat. *Ieiuno, do decimas, &c.* Virtutes: sed cum superbia: In Publicano nihil: at humilitas: Et hic iustificatur præ illo. Vicit humilitas! *Vincunt vel cum vitijs.*

III. Hæc causa est nostræ iustificationis: reprobationis vero superbia. 1. Quæ facit, preces non exaudiri. Ioan. 9. *Peccatores Deus non exaudit:* Glossa, id est, *superbos.* 2. Hinc Bias Prienæus nauigans cum sceleratis, orta tempestate orantibus Deos, ait: *Tacete, ne Dij infensi vos hinc abnauigare sentiant.* Nam, qui se exaltant, hos humiliāt dij. *Iustificantur.* *Exaudiūtur orātes.*

3. Quare vt aurei nummi in bilance optimi descendunt; & hi in thesauris ponuntur: qui autem leuiores eleuantur, ij extruduntur: Ita superbi reprobantur; accepti sunt humiles. 4. Nam Eccles. 10. *Odibilis Deo est omnis superbia.* At Iudith. 9. *Mansuetorum & humilium semper tibi placuit deprecatio.* *In cœlo re ponuntur.*

Perora, facta vtrorumque contentione per opposita ad effectum placentiæ Dei in humilitate, & displicentiæ in superbia.

DOMINICA XII. POST TRINITATEM.

Adducunt ei surdum & mutum, & deprecabantur, vt imponat illi manum, Matth. 7.

DAuid, 2. Reg. 11. *vt vidit; vt perijt; vt eum malus abstulit error!* Nam, cum visa

visa è solario lauante se, vt peccauit semel; in plura abijt inde peccata; diu quasi mutus ac surdus à Deo relictus. Hinc Psal. 37. *Ego, sicut surdus, non audiebam, & sicut mutus non aperiens os suum.* Quæ calamitas hodie complurium: habetque exemplum in Euangelio.

Circa quod nos

I. *De septem Fidei fundamentis.* II. *De fide & charitate adducentium surdum, ac mutum.* III. *De manu Dei tangente ipsum.* IV. *De surdo, ac muto ipso.* V. *De sanandi abductione ab turba.* VI. *De nocumento turbæ.* VII. *Turbæ altiora mysteria sunt celanda.* VIII. *De ingemiscente Iesu.*

PARS I.

De septem Fidei fundamentis.

Fides Christiana, etsi per se indubitata; septem innixa tamen est fundamentis. 1. De quo Prou. 9. *Sapientia ædificauit sibi domum, & excidit columnas.* 7. 2. *Apoc.* 5. Visum grande volumen, sigillis 7. munitum, intus ac foris conscriptum.

I. *Fundamentum*, Oracula Prophetarum, de omnibus articulis vaticinantium. Idque ex Dei instinctu. 1. Iuxta Actor. 10. *Huic Iesu, omnes Prophetæ testimonium perhibent.* 2. Et illustrius 2. Pet. 1. *Habemus firmiorem propheticum sermonem: cui benefacitis attendentes: Hoc ipsum intelligentes, quod omnis prophetia Scripturarum propria interpretatione non fit. Non enim voluntate humana allata est aliquando prophetia, sed Spiritu S. inspirante locuti sunt S. Dei homines.* 3. Cum igitur solus Deus futura contingentia norit: iuxta Isa. 41. v. 23. *Annunciate, quæ futura sunt, & sciemus quia Dij estis*: Sequitur Prophetias esse ineffabiles.

II. *Fund.* S. Script. consensus & harmonia; in tanta scriptorum eius varietate; concordantiam tamen in altissimis articulis, aliter atque aliter indicans; *humanam notitiam transgredientibus*; Vt *Albumasar lib.* 1. *Commut. diff.* 4. loquitur *August.* 10. *Ciu.* hoc vtitur contra hæreses, in quibus mera dissensio.

III. *Fund.* Autorum scribentium libros sacros sanctitas & vita. Vt Moses *Dilectus Deo, & hominibus.* Eccles. 45. Et ex ordine cæteri, vt Apostoli. Quorum vnum quis arguet de mendacio, qui ora mendacibus obturant.

IV. *Fund.* Quicquid lex Christiana vel credi aut fieri præcipit, omne rationi, æquitati, honestati, &c. consentaneum est: vt, cui nil obijci queat, Psal. 18. *Lex Domini immaculata, conuertens animas.*

V. *Fund.* Martyrum constantia; quibus Deus singulare auxilium non impertiuisset: si res ipsius non acta fuisset. Vnde, secundum Hieronymum, Martyrium sapit quid supra hominem.

VI. *Fund.* Fidei immota perseuerantia, tot inter insultus & Imperatorum; & Amicorum; & hæreticorum; & impiorum. Vt illud Gamalielis *Act.* 5. manifestissimum sit factum: *Si ex hominibus erit consilium hoc; aut opus; dissoluetur. Si vero ex Deo est; non poteritis dissoluere illud.*

VII. *Fund.* Miracula. Hinc Ioan. 10. *Opera, quæ ego facio, testimonium perhibent de me.* Et confirmare volens discipulos Baptistæ, ait Matth. 11. *Renunciate Ioanni, quæ audistis, & vidistis; cæci vident, claudi ambulant.* &c. Hinc D. *Tho.* 3. *p. q.* 43. *ar.* 4. edita docet miracula esse sufficientia ad confirmandam fidem; tum propter speciem; nam omnem potestatem creaturæ potentiæ excedunt. Ioan. 9. *A sæculo non est auditum, vt quis aperiat oculos cæcinati. Nisi esset hic à Deo, non poterat facere quicquam.* Tum ob modum, quo ea fecit: Nam propria virtute: non alia inuocata superiore; vt Moses, &c. Marc. 1. *Quanam doctrina hæc noua? Quia in potestate spiritibus immundis imperat & obediunt ei.* Et

hodie: *Bene omnia fecit; & surdos fecit audire, & mutos loqui.*

PARS II.

De fide & charitate adducentium surdum, ac mutum.

1. ADducunt ei surdum, & mutum; non à natiuitate, vel casu: sed ex obsessione dæmonis, aiunt Theophylactus, & Euthymius. Quod tamen vix probabile. Cum rem tam notabilem Euangelista non siluisset. Et *Matt.* 9. *Luc.* 11. expressserint idem de alio muto. At hoc in medio esto.

[Ch]aritas [pro]ximi [comm]endata. *Adducunt*: ex charitate proximi. Huius sanctissimi quique studiosi fuere. 1. Moses, annis 40. pastor ouium soceri Iethro, salutis Hebræorum fuit studiosissimus. Iamque Ductor eorum effectus etiam animã pro eis despondet: Exod. 32. *Aut dimitte illis hanc noxam: vel, si non facis, dele me de libro tuo, quam scripsisti.* 2. Abrahã pro Pentapoli supplex Domino ait, Gen. 18. *Nunquid perdes iustum cum impio? Absit à te, vt facias hanc rem. Non est hoc tuum, qui iudicas omnem terram: nequaquam facies iudicium hoc.* 3. Dauid, visa populi clade ob suum peccatum, orat, 2. Reg. 24. *Ego sum, qui peccaui. Ego inique egi, isti, qui oues sunt, quid fecerunt? Vertatur, obsecro, manus tua contra me.* q. d. Etsi plures sint in regno peccatores: ego sum pessimus. 4. Paulus Rom. *Optabam anathema esse à Christo pro fratribus meis, qui sunt cognati mei secundum carnem.* 5. Dominus, curato paralytico in sabbatho, calumniatoribus ait: Ioa. 5. *Pater meus vsque modo operatur: & Ego operor*, quasi dicat, Pater non cessat benefacere hominibus vllo die. Et tu cessabis, qui Deo indiges & proximo?

[F]ide [...] [...] est. II. *Adducunt*: cum viua fide de Domini potentiã: si vel manu tangeret, fore sanandum. Fides ea nitebatur duobus. 1. Eximia existimatione de Domini benignitate ad benefaciendum. 1. Factis ab eo miraculis alijs.

Et ea fides tamen donum erat Dei. Eph. 2. *Gratia saluati estis per fidem: & hoc non ex vobis: Dei enim donum est.* Et Rom. 12. *Vnicuiq; diuisit Deus mensuram fidei.* Sed. Ioan. 6. *Nemo potest venire ad me, nisi Pater meus traxerit eum.* Id est, ait August. & Chrys. *Nisi fidem ei dederit.* Vnde dicitur Act. 13. *Crediderunt, quotquot erant praordinati à Deo.*

Ergo fides est infusa. 1. Vt stella, Magos ducens ad adorandum, & offerendum, facta recens à Deo fuit, non vna ex creatis. Ita fides à Deo infusa est, non vna moralium virtutum, quæ ducit ad colendum Deum. 2. Huius figura fuit columna ignea Israelitis ex Ægypto egredientibus prægressa, *Exod.* 13. 3. Isaac Rebeccam sibi despondet: *Gen.* 24. datis ei armillis, & inauribus aureis: idque ad fontem potatis camelis: Ita Deus baptizatis fidem dat, & operosam in ea charitatem. Oseæ 2. *Sponsabo te mihi in fide.* Rom. 10. *Fides ex auditu est.* 4. *Hierem.* 3. Reg. 5. *dabat Salomoni ligna cedrina & abigena iuxta omnem voluntatem eius ex Libano*: Itemque *marmor*, quo ad Templum vtebatur, non erat in regno Salomonis natum: sed aliunde ista inferebantur; Ita in animæ templum Deus aliunde immittit bases fidei, &c.

PARS III.

De manu Dei tangente infirmum.

1. ET *deprecabantur eum; vt imponat illi manum.* Et opus, & preces ad salutem proximi contulerunt. Si minus re iuuare; at orare Deum pro indigo promptum esse cuiuis potest, vt peccatori surdo ad salutaria aurem aperiat, mutoque ad laudes, & grates Dei, det vocem.

Imponat manum. Hæc gemina Deo: Psal. 100. *Misericordiam, & iudicium cantabo tibi Domine.* Manus Iustitiæ rigida est. 1. Docet Iob. 19. *Miseremini mei, miseremini mei, vos saltem amici mei, quia manus Domini tetigit me.* 1 *Manus Dei duplex.* *1. Iustitiæ.*

2. Misericordia. c.13. *Manum tuam longe fac à me; & formido tua me non terreat.* 2. De hac Psal. 20. *Inueniatur manus tua omnibus inimicis tuæ.* Manus Misericordiæ leuis & lenis est. Ps. 143. *Emitte manum tuam de alto, & eripe me de aquis multis.* Hæc imponi rogabatur. Tum quod scirent, sic plures eum persanasse *Mar.* 1. 5. 8. *Matth.* 1. 9. 19. *Luc.* 13. Tum, quod & Prophetæ sic sueuerint sanare. Id quod Ethnici quoque non ignorabant. Vt Naman 4. Reg. 5. *Putabam, quod egrederetur ad me; & stans inuocaret nomen Domini Dei sui, & tangeret manu sua locum lepræ, & curaret.*

Hoc opus homini sanando. II. Arduum opus, sanare hominem. Tota manus requiritur; cum ad condendum orbem digiti suffecerint. 1. Ps. 8. *Videbo cœlos tuos, opera digitorum tuorum.*

2. Et Isa. 40. *Quis appendit trib us digitis molem terræ?* Imo visi tantum digiti Dei Regibus sunt horrori. Dan. 5. *Apparuerunt digiti, &c. tunc facies Regis* Balthasaris, *commutata est, & cogitationes eius conturbabant eum.* 4. Dæmones effugant Luc. 11. *Digito Dei eijcio dæmonia.* Et ad sanandum hominem manu est opus tota?

PARS IV.

De surdo ac muto.

Surdi & muti sunt reprobi. I. AT Centurionis puero restituendo sat erat verbum. *Dic tantum verbo, & sanabitur puer meus.* Cur hic non item? Quia surdus, & mutus erat, ad diuina vel audienda, vel prædicãda. Quod reprobationis est signum. Hinc Leu. 22. *Bouem, & ouem, aure & cauda amputatis, voluntarie offerre potes, votum autem ex his solui non potest.* Ita surdi & muti, à Deo sunt reprobi: Eorumque preces sunt mutæ Deo; Deus surdus ipsis.

Arte, usuque dæmonis fiunt muti ad Dei laudes, preces, voces. Nimirum hic dæmon animabus eripere vocem sueuit, & auditum; neu quando victimare queant Deo preces, grates, laudes offerendo, vel audiendo. Hæc enim sacrificia istis potissimum sensibus patrantur. 1. Sic Iobum afflicturus Satan, greges primum victimales, vt oues, extinguebat; non camelos & asinas. Vt præriperet placandi Numinis occasionem.

2. Ita Iudam obstinauit; vt *Oratio eius fieret in peccatum.* Ps. 108. non in remedium. 3. Ita omnis victima impiorum abominabilis. *Prou.* 15. ab eo redditur.

4. Hoc agit, & satagit vnum, vt peccatori Ps. 3. *Non sit salus in Deo eius:* maneatque reprobus. Ecce tibi, Hebræis poscentibus, Exod. 32. *Surge, fac nobis Deos, qui nos præcedant;* ait Aaron. *Tollite inaures aureas de vxorũ filiorumque & filiarum vestrarum auribus, & afferte ad me.* Non torques, brachialia, scyphos, &c. Vt significetur; erepto auditu, cætera omnia ad idololatriam prona esse, adque scelera quæcunque alia.

II. Videtur hic non prorsus fuisse mutus, seu ægriloquus. Nam Græce dicitur μογίλαλος, id est, qui vix loquitur. Et de sanato dicitur, *& loquebatur recte.* Ita muti multi, qui loquuntur, sed non recte, maxime in Confessione. 1. At væ, hic *qui abscondit scelera sua, non dirigetur. Qui autem confessus fuerit, & reliquerit ea; misericordiam consequetur.* Prou. 28. 2. Expertus inde damnum, ait Psal. 31. *Quoniam tacui, inueterauerunt ossa mea, dum clamarem tota die.* Ossa virtutes sunt: vt, caro, pro peccatis accipitur. Inde Ps. 34. *Omnia ossa mea dicent tibi; Domine, quis similis tibi?* Virtutes putrescunt, dum homines surdescunt, & mutescunt. *Muti in confessione.*

Attamen in S. Scr. voces *Surdus & mutus* ambigue sumuntur. In bonã partem. Psal. 37. *Ego tanquam surdus non audiebam, & sicut mutus non aperiens os suum.* Et ibidem. *Factus sum sicut homo non audiens, & non habens in ore suo redargutiones.* Et Psalm. 38. *Dixi, custodiam vias meas, vt non delinquam in lingua mea, posui ori meo custodiam: cum consisteret aduersum me peccator, obmutui, & humiliatus sum.* In partem sequiorem. Isaias 42. *Surdi audi-*

audite, & cœci intuemini. Michææ 7. *Aures eorum surdæ erant.* Lucæ 7. *Leprosi mundantur, surdi audiunt.* Marc. 9. *Surde & mute Spiritus, ego præcipio tibi, exi ab eo.*

PARS V.

De sanantis abductione à turba.

CEremonias adhibuit Sanator plures. 1. *Apprehendit eum de turba seorsum.* In turba infelicius succedit salutis cura. Ergo Ierem. 51. *Fuge de medio Babylonis, & saluet vnusquisque animam suam.* 2. *Digitos imponit in aures* vnctas saliua: Quicquid ab sancto deriuatur, tactu eius sanctificatur. Dignũ, quod in Reliquijs colatur: Hæresis licet ringatur. 3. *Oculos subleuat.* Ostendens misero, vnde opem petat. Psalm. 122. *Ad te leuaui oculos meos, qui habitas in cœlis.* Psal. 120. *Leuaui oculos meos in montes, vnde veniet auxilium mihi,* 4. *Suspirat:* vt & tu peccari condoleas.

II. *Apprehendit eum.* Adeo nemo sequi potest, *nisi Pater traxerit eum,* quasi violenter. 1. Loth. Genes. 19. Angeli monuerant mali, exire suaserant; & tandem *dissimulante illo, apprehenderunt manum eius, eduxeruntque eum.* 2. Ita Ioan. 6. *Nemo potest venire ad me, nisi Pater meus traxerit eum.* 3. Vult etiam spõsa trahi; Cantic. 1. *vt currat in odorem vnguentorum sponsi.*

4. Et Dominus Ioan. 12. *Ego, si semel exaltatus fuero, omnia traham ad meipsum.* Ora igitur Ps. 143. *Emitte manum tuam de alto, & eripe me, & libera me de aquis multis.*

III. *De turba seorsum.* An non gloriosius, turba propius inspectante? At docet vanæ gloriæ fugam, aiunt Hieron. Chrysost. Theoph. Euthym. Vel, quod multi miraculo essent indigni; Vel, vt commodius funderet preces; Vel, vt diuersis modis suam potentiam ostenderet; alias enim aliter.

Sed maxime ideo Quia, vt bene Cassiodorus; *Nimia turba vitiorum sine certamine vincitur; quando solitudo gratiæ suffragatur.* Qui solitarius agit, emori peccata cogit. Quod enim concupiscat, nil videt, audit, sentit nihil.

Heu: quam nocent contubernia hominum, & vero fœminarum? 1. Loth. Gen. 9. Nec inter filias tutus. 2. Nec apud sororem Ammon. 2. Reg. 13. Nec Absalon continentiæ potens inter vel patris concubinas. 2. Reg. 16. Nec Salomon inter vxores. 3. Reg. 11. 4. Ecclesi. 42. *In medio mulierum noli commorari. De vestimentis enim procedit tinea, & à muliere iniquitas viri: melior est enim iniquitas viri, quam benefaciens mulier; & mulier confundens in opprobrium viri.* Item Prou. 6. *Nunquid potest quis abscondere in sinu suo ignem; vt vestimenta illius non ardeant? Aut ambulare super prunas, vt non comburantur plantæ eius?* Sic videre mulierem, est ignem igni iungere. *Fœmina maxime.*

PARS IV.

De nocumento turbæ.

1. SEd & aliæ nocent mundi terræ. Id quod ex eo æstimato. Domus Dei, 3. Reg 6. *cum ædificaretur, de lapidibus dolatis, atque perfectis ædificata est; & malleus & securis, & omne ferramentum non sunt audita;* At cum esset perfecta; Ecce *Nebula impleuit domum Domini; non poterant Sacerdotes stare, & ministrare propter nebulam.* Ita in operibus corporalibus, nullum est impedimẽtum, vel contradictio: at vbi Deo nos dedicare incipimus; mox intus, forisque nebulæ obijciuntur. Ergo *de turba seorsum.* *Turba obstat homi-nem dicarẽ Deo.*

Cur in luna maculæ? Non quod in ipsa insint? sed quia terræ est vicinior; cuius humiditas propior afflat. Sic & turba vicinum turbat. Ergo *de turba seorsum.* *Maculas.*

Audi Iobum 12. *Interroga volatilia cœli, & indicabunt tibi.* Quid? qua? Apes, inquã, Hæ ingruente hyeme, vel tempestate, aut vento conscieæ suæ infirmitatis, non se librant in altum; sed condunt in apiarium. *Cauenda est.*

Sic

Sic ventosam fuge turbam, fuge periculosam: Isa. 32. *Et erit vir, sicut qui absconditur à vento & celat se à tempestate.*

Est sylua malorum. II. *De turba seorsum* cede è mundo: qui est ager zizaniosus; *Matth.* 13. Est clima Sodomæum. *Gen.* 18. cede cum Loth: Est regnum Babylonium; in quo ad sonitum fistulæ adoratur statua peccati. *Dan.* 3.

Est hostis. Qui iuratum habet inimicum; fugit ipsum: quin & addictos ipsi socios. Tu mundum fuge, & mundanos. Nam Eccl. 7. *Qui timet Deum nihil negligit.*

Idololatra est. Abrahamo Deus, *Gen.* 12. iussit; *Exi de domo tua & cognatione tua.* Cur? Terra Chaldæa erat idololatrica tota. Sic inter vitia nec optimus sat tutus. Et quæ Chaldæa periculosior mundo hoc, & sæculo nequam!

Immunda. III. Quis perambulet aspera loca ac senticosa, pedes illæsus? Et in mundo quis volutabitur inoffensus? Quis permeabit cum affectibus intaminatis?

Sponso ad ostium pulsanti Sponsa ait: Cant. 5. *Expoliaui me tunica mea; quomodo induar illa? Laui pedes meos; quomodo inquinabo illos?* Sic & tu responde, cum amor mundi pulsat te: Tunica ambitio, &c. est: pedes, affectus sũt: posita hæc semel, neu resumas.

Corruptrix Si nec sponso sat sponsa fidebat euocanti; tu mundo fidas, ac tali? En totam Lothi familiam corruptam ex cohabitatione Sodomitarũm: vxor immorigera salescit in statuam; filiæ vsque ad incœstum exardescunt. Ergo beatus qui *de turba seorsum.*

PARS VII.

Turbam altiora mysteria celanda.

1. SEd cur *seorsum*? An etiam, quod turbæ sacra mysteria non sint vulganda; ne eorum vilescat dignitas? Ita reor.

1. Ideo Elisæus, 4. Reg. 4. *ingressus clausit ostium super se, & super puerum: & orauit ad Dominum*: Sicque solus solum suscitauit mortuum. 2. Ita Iesus, Matth. 9. *Cum eiecisset turbam, intrauit, & tenuit manum eius; & dixit: Puella surge.*

3. Quin & Ethnici sacra sua seruauere secreta. 1. Hinc Cæsar laceros Sybillinos libros iussit Pontifices sua ipsos manu describere, neu profanus legeret. *Sic Dion. l.* 54. *hist. Rom.* 2. Tarquinius Superbus Tullium Duumuirum insutum culeo viuum in Tiberim abiecit, quod Rituum sacrorum librum Petronio credidisset describendum, iam tritum, ac lacerum. Ita *Val. Max. l.* 1. *c.* 1. 3. Ægyptij templorum valuis Sphinges affigebant: Indicio, sacra esse ænigmata, & silẽda: Sic *Clem. Alex. l.* 5. *Strom.* *Sic Ethnici.*

4. Deus iussit, *Exod.* 26. Sanctis sanctorũ oppandi velum: Tabernaculum obtegi cortinis, ne vulgarentur Sacra. 5. In Eleusinijs sacris sacrificuli clamabant inchoaturi: *procul hinc procul ite profani.* Nec ijs inter esse licebat, nisi initiatis. Alcibiades, inuictus Atheniensibus Dux, quod non initiatus ijs adfuisset, accusatus est capitis, ac peregre absolutus. *Plut. in vita eius.* *Sic Deus.*

II. *Misit digitos suos in auriculas eius*: id est, S. Spiritus charismata. De quo Ecclesia: *Dextera Dei tu digitus.* Luc. 11. *In digito Dei eijcio dæmonia.* Id est, vt Matth. 12. ait: *In spiritu eijcio.*

Surdi huius, & muti curatio significat impij iustificationem: Sed hæc est opus S. Spiritus, ac maius quam mundi creatio, teste *August.* & D. *Thom.* Ergo. *Quid per digitos Redemptoris, nisi dona S. Spiritus designatur,* ait *S. Greg. hom.* 10. *en Ezech.* *Iustificatio impij.*

Misit digitos suos, id est, virtutem miraculorum. Est enim Iesus manus Patris. Vt Ps. 143. *Emitte manum tuam de alto*: Sic Orig. hom. 27. in Num.

In ea manu Patres quinque notant digitos 1. Minimus, humilis obedientiæ. *Attributa Christi*

2. Medicus, misericordiæ peccatorum sana-

sanatricis 3. Medicus, miraculorum operator. 4. Index, prudentiæ. 5. Pollex fortissimus, Passionis & mortis.

Et saliuam infricuit: Ostendens, ait *Euthym.* omnes corporis partes, ob vnionem hypostaticam, esse salutares.

PARS VIII.

De ingemiscente Iesu.

Causa gemitus. I. SVspiciens in cœlum ingemuit. 1. Quia in immensum amauit salutem humanã. *Amor Christi.* Vnde tantus hic dolor eius fuit; quantus amor erat. Hic enim causa doloris est.

Grauitas peccati. 2. Quia solus peccati grauitatem norat, & pensabat: Quam nec Angeli, nec ipsa B. V. Maria satqueunt comprehendere: quomodo peccatum malitiæ mortalis perdat bonum summum & immortale. Necesse est malum sit incomprehensibile, quod perdit bonum incomprehensibile.

Infelicitas peccatoris. 3. *Ingemuit*: Quia solus peccatoris miseriam norat: quod & summum bonum amisit Deum, & eum habet hostem ac persecutorem. Psalm. 33. *Oculi Domini super iustos, & aures eius in preces eorum. Vultus autem Domini super facientes mala: Vt perdat de terra memoriam eorum.*

Ob iratū Deum. II. Heu Dei ira quam res dira est? 1. Iac. *Gen* 31. vel Labani soceri mutatum vultum nõ sustinuit: & Dei quis feret? 2. Cain, *Gen.* 4. sensit iratum, & dixit: *Ecce, eijcis me hodie à facie terræ, & à facie tua abscondar, & ero vagus, & profugus in terra. Omnis qui inuenerit me, occidit me.* Eadem cuique sors peccatori.

Ob inimicas creaturas. Nec mirum. Nam anima, à qua recessit Deus, omnes in se creaturas armat; vt nesciat, vbi corruet. Sensit id Ps. 70. *Dixerunt inimici mei*, dæmones, *qui custodiebant animã meam; consilium fecerunt in vnũ, dicentes: Deus dereliquit eum, persequimini; & comprehendite eum, quia non est, qui eripiat.*

Iram Dei quis feret. Absalon, 2. *Reg.* 14. quam acerbe tulit à patris se conspectu arceri? *Obsecro, ait, vt videam faciem Regis. Quod si memor est iniquitatis: interficiat me.* Neque tamen oderat eum pater: At Deus est, qui & odit peccatorem. Amano *Esth.* 7. videre Assuerum iratum, morte grauius videbatur: eo maxime, quod summa omnia ab eo accepisset, Regis quondam ipse delicium. Exitus erat: *Suspensus est Aman in patibulo, quod parauerat Mardochæo & Regis ira quieuit.* At peccator quanto plura ab Deo accepit? Et Deus ipsi nunc iratus est; non metuet ipsum? Non Angelos? &c.

III. 4. Ingemuit: quod pœnarum nosset immensitatem solus: Ideoque ab creatura incomprehensibilem. 1. Quo igitur amore, ac dolore fleuit super Ierusalem; eo hic ingemuit super hominem peccatorem. 2. Quid? Dei Filius gemit ob peccatum; peccator cachinnatur? *4. Immensitas pœnarum.*

Quid est, quod peccati grauitatem non sentit? Quia peccatum in suo centro est, in voluntate nimirum residet: At cum primum inde emouetur per pœnitentiam, iam tum eius sentitur grauitas. Vt elementa, ait *Arist.* in suo centro grauia non sunt: at extra hoc, grauant. Nam homo viuus in fundo iacens Oceani, huius pondus non sentit: at in sicca iacens sub vase aqua pleno, pondere opprimitur: Sic iacens in voluntate peccati & peccandi, leue ducit, aut nihil peccatum: at ex eo extractus voluntatis malæ oceano, tum grauitatem sentire peccati incipit, ac dolet. Dauid Ps. 37. *Sicut onus graue, grauatæ sunt super me.* Et mox: *Afflictus & humiliatus sum nimis & rugiebam à gemitu cordis mei.* Ideo & Iesus ingemuit. *Peccati grauitas.*

IV. Denique miserum persanauit, ac tãtum non beauit. Hic fructus alienæ fidei & charitatis adducentium ipsum. Sic *Matth.* 8. viuæ Centurionis fidei donatus est seruus eius: Sic filia matri Chananææ: Sic S. Stephani precibus Paulus: Sic Monicæ S. Augustinus, qui de illo, ser. 2. & 4. de S. Stephano:

phano: *Nisi Stephanus orasset, Ecclesia Paulum non haberet.* Deque Augustino Ambrosius Monicæ ait: *Impossibile est, vt filius tantarum lachrymarum pereat.* Quare impletum Isa. 35. *Tunc aperientur oculi cæcorum, & aures surdorum patebunt.* Et Sap. 10. *Sapientia aperuit os mutorum, & linguas infantium fecit disertas.* Itaque *bene omnia fecit.*

DOMINICA XIII. POST TRINITATEM.

Homo quidam descendebat ab Ierusalem in Iericho, & incidit in latrones. Luc. 10.

DAuid, 1. Reg. 30. in procinctu persequendi incendiarios vrbis Siceleg, relictum ab fugientibus in via seruum ægrũ Ægyptium benigne suscepit, ac fouit: Ita præsens Samaritanus.

Circa quod nos

I. *De gratia iustificante.* II. *De politicis multiscijs, sed rerum salutis ignaris.* III. *Iungendam scientiæ virtutem esse.* IV. *De dilectione Dei ex toto corde.* V. *De lapso in latrones.* VI. *De Sacerdote & Samaritano.*

PARS I.

De gratia iustificante.

Sine gratia opera non sunt meritoria.

I. FIdes & Theologia docet apud D. *Tho.* 1. 2. q. 111. *a.* 9. Et 2. *Sent. dist.* 28. *a.* 8. Nil posse hominem operari boni, quod cœlo sit dignum, ni gratia Dei adiuuetur. 1. Nam Arist. 3. de anima ait: *In omnium rerum natura semper est aliquid quod potest facere omnia illius genera.* 2. Ostendit exemplo, 1. Meta. & 7. Phys. Nam *in mouentibus & motis non est processus in infinitum, sed necesse est venire ad aliquem motorem primum.* Ita bonas actiones necesse est à Primo Agente deriuari. 3. Nã, vt ait Plato in Timæo: *Omne esse est à primo Esse, vt omne verum est à primo Vero: sic omne bonum est à primo Bono.* 4. Clarissime Arist. 1. Polit. *Sine Deo nihil est possibile.* 5. 2. Cor. 3. *Non sumus sufficientes cogitare aliquid à nobis: sed omnis sufficientia nostra ex Deo est.* 6. Ioan. 15. *Sine me nihil potestis facere.*

Peccator non potest per se resurgere.

II. Rursus D. *Th.* 1. 2. q. 109. *a.* 7. Existens in peccato mortali emergere sine speciali Dei gratia non potest. 1. S. Anselmi vox est: *Homo seipsum in puteum dare, sed non educere potest.* 2. Hinc de peccatore Prou. 23. *Eris, sicut dormiens in medio mari, & quasi sopitus gubernator amisso clauo.* 3. Ionas huius figuram dicti fert facto. 4. Augustini vox est: *Homo sibi vitam eripere potest, sed non reddere.* Ita peccator *homo per malitiam occidit animam suã.* Sap. 16. At dein Ps. 77. v. 39. *est spiritus vadens, & non reuertens.*

Est mancipatus Satanæ.

III. Chrysostomi sententia est. Homo per peccatum se obligat Satanæ, vt domino mancipium. Vt, qui elegerunt Regem; Regem pati debent eundem: At Satan, Iob 41. *Ipse est Rex super omnes filios superbiæ:* quem libere peccantes, libere eligunt: ac proin pati debent obnoxij: ni Deus eripiat. 2. Iacob cum filijs tempore penuriæ, in Ægyptum commigrauit, vt biennij, vel triennij tempus isthic morarentur. Sed contigit patrem extingui; durare sterilitatem; mori Patriarchas; morari inibi posteros annis 400. redigique in seruitutem. Dum eos Deus educeret in manu forti, & brachio excelso. Idem euenit pertractis in peccatum. 3. Vnde nemo exit; nisi miraculo eductus. Nam vt Aug. *lib. de lib. arbit.*

Miraculo se emancipatur.

Maius est opus peccatoris iustificatio, quã mundi creatio. 4. Ratio Arist. in Postpræd. ait: *A priuatione ad habitum impossibilis est regressus per naturam.* Vt, amissi visus nulla est recuperatio naturaliter. At peccatum excæcat animam, Sap. 2. *Excæcauit eos malitia eorum.* Quare ad lumen gratiæ non datur regressus naturaliter. Vti hic lapsus in latrones, perijsset, ni Deus ipsum seruasset.

PARS

PARS II.

De politicis multiſciis, ſed rerum ſalutis ignaris.

[…nt ocu-…la.] I. ECce legiſperitus: at ignarus ſui, & cœli, & vitæ, 1. Similis oculo, qui videt omnia, ſe vnum non. 1. Similis Adæ, qui Doctor [Adami-] creatus creatis rebus omnibus nomina dareſciuit, apta naturæ cuiuſque, at ſibi vni non: ſe vel nudum eſſe neſciebat. Tales hodie multi ſcioli, at ſuorum neſcij, atque ſa-[Beſtia.]lutis, rerumque conſcientiæ. 3. Sæpe eſt hiſce vt quiſque talium dicere queat, Pſ. 72. *Vt iumentum factus ſum apud te* in ſpiritualibus, *& ego ſemper tecum* in regendis ſubditis, regno, rep. &c. Ita politici ſunt, terrena ſapiunt, atqui, vt 1. Cor. 2. *Animalis homo nō* [Achito-] *percipit ea, quæ Dei ſunt*: ſic ipſi. 4. An non. 2. […liani.] Reg. 16. 17. *conſilium Achitophel, quaſi quis conſuleret Deum* ? In rebus tamen animæ, bruto erat brutior; vt deſperatus ſe ex laqueo ſuſpenderet. Tales aquilæ, ac lynces in ſæcularibus multi; talpæ in ſpiritalibus. Quia ſunt, qualis Pſ. 48. *Homo, cum in honore* gratiæ *eſſet, non intellexit*: ſed floccipendit, & excidit: *Et* ideo *comparatus eſt iumentis in-*[Caci.] *ſipientibus, & ſimilis factus eſt illis.* 5. Et idem illis, quod euenit Dauidi, Pſ. 37. *Dereliquit me virtus mea: & lumen oculorum meorum* in politicis acutum, *non eſt mecum* in ſpiritualibus. Quid? Vicerat Goliathum, Philiſtæos, hoſtiles exercitus, leones, vrſos, &c. & vt Deo ſeruiat, *dereliquit eum virtus, & lumen oculorum*? Ita cæcutit hic Doctor; *Domine quid faciendo, vitam &c.* Inde Doctor, [Syri im-…undi.] alios docere potes, teipſum non potes. 6. Ita Rex Syriæ dixit Naamani, 4. Reg. 5. *Vade & mittam litteras ad Regem Iſrael, &c.* quibus eum commendabat, vt iuuaretur, quo à lepra mundaretur: & mundatus eſt ab vtraque lepra: Rex autem ſibi ipſi non ſapuit ad ſalutem animæ ſimilem. Similes Syriac Reges multi, dirigunt alios bene, ſe negligunt, vel euertunt, Pſ. 49. *Peccatori autem dixit Deus: quare tu enarras iuſtitias meas, & aſſumis teſtamentum meum per os tuum? Tu vero odiſti diſciplinam, & proieciſti ſermones meos retrorſum.* 7. Sunt vt arcæ fabri, qui i- 7. *Arcafabri.*
pſi diluuio periere, cum Noacho ac filijs arca ſaluti eſſet, *Geneſ.* 6. 8. Eiuſdem metuens Apoſtolus ait: *Timeo, ne, cum a-* 8. *Reprobi.*
liis prædicauerim, ipſe reprobus efficiar, 1. Corinth. 9.

II. Sed eſto, ſint qui ſciant alia, at neſciāt 9. *Dānoſi.*
ſpiritalia; ſapiant alijs ac conſulant, non ſibi. Verum, eſſe doctos, & eos etiam noxios alijs, hoc vero intolerabile. 1. Inquirunt, vt Herodes, de Chriſto nato; Scripturas euoluunt, non vt Deū colant, ſed impietatē ſuam ſtabiliant. 2. Produxit Deus, Geneſ. 2. *lignum vitæ in medio paradiſi, lignumque ſcien-* 10. *Ligna mortis.*
tiæ boni & mali. Talia ſunt iſti ligna, at infructifera: ſæpius noxia. 3. Similes ſeruo, 11. *Serui*
Matth. 25. qui talentum abſcondit in ſudario; ſibi inutilis, damnoſus Domino per ſo- *pigri ſæpe nequam.*
lam ceſſationem; Quid ſi etiam aduerſus ſe ipſum vſus talento fuiſſet? id quod peccatoribus commune eſt, proprium ac perpetuum. 4. Vt aſtra, etſi facta ad bonas in- 12. *Aſtro-*
fluentias, ſæpe tamen peſtilentes produ- *rum ignis*
cunt influxus, ſecundarum interuētu cau- *fatui.*
ſarum: Ita docti, qui, *Dan.* 12 comparantur ſplendori firmamenti, & ſtellis. 5. Sunt vt ager ille conſitus ſemine bono: zizanijs tamen plenus.

PARS III.

Iungendam ſcientiæ virtutem eſſe.

I. MAgiſter quid, &c. Verſipellis ten- *Quærens*
tator eſt, non quærit vt diſcat, *malus.*
ſed, num quid ignoret Dominus, reſciſcat. 1. *Os tuum*, Pſal. 49. *abundauit malitia, & lingua tua concinnauit dolos.* 2. Hæc percunctationis tuæ veſtis ex lino & lana contexta eſt; contra vetitum, *Deut.* 22. Ponderoſam tamen moues quæſtionem; non vt

hodie plures scholæ; An Deus sit in locis imaginarijs? An serpens ante Adæ peccatū constiterit pedibus? *Narrauerunt mihi iniqui fabulationes*, Ps.118.

Quæstio bona de bonis operib. Deinde 1. Vt veterator fuerit; non erat tamen Lutheranus, aut Caluinianus, qui opera bona esse saluti abnegant: At is ait: *Quid faciendo.* 2. Ille etiam Paterfamilias mercedem dat operarijs, *Matth.*20 non otiosis. 3. Quin & conuersus quærebat Paulus, Act.9. *Domine, quid me vis facere?*

Scientia comes virtus sit. 1. Actionis. II. Par indiuisum esto scientia & virtus: perniciose dissociantur. 1. In ora vestis Pōtificiæ esse tintinnabula, & mala punica alternis debebant: Ita in Doctore, scientiæ & virtutis actus simul appareant. Tintinnabulum habebat is legis peritus; sed malum granatum nullum. *2. Concordia.* 2. Vitium doctorum & istud est, non consulere Antiquitatem, Consensum maiorum ac retro sæculorum Traditionem: sed altius sapere, credere sibi, cæteros suo subijcere iudicio, & despicere. Hi carnales sunt. Contra hos *surgunt indocti, & cœlum rapiunt: ipsi cum doctrinis suis, ecce, in carne & sanguine volutantur*: aiebat de se S. Aug. *l.*8. *Conf. c.*8. 3; *3. Iustitia.* Arsenius Arcadij & Honorij Imp. pædagogus ac magister, cum spreto mundo eremum coleret; idiotam senem quendam identidem consulebat subditus illi; rogantibus causam, ait: *Huius rustici illiteratam iustitiam fateor me nondum didicisse.* *4. Bonitatis.* 4. Hyppomachus Dux, refert Plut. *l. de cupid. diuit.* audiens laudari quendam à longitudine corporis, ac manuum; ideoque gymnicis duellis aptum, ait: Bene quidem, si corona in alto pendens deripienda foret: at iam robore solido & dexteritate certandum est. Ita est; *5. Charitatis.* Si doctus celebretur, at non perinde vir bonus. 5. Ecce Paulum, 1. Cor.13. *Si habuero omnem scientiam, charitatem non habuero, nihil sum.* *6. Disciplina.* 6. Ideo Psal.118. *Bonitatem & disciplinam & scientiam doce me.* *7. Sequela Dei.* 7. Potuerunt isti quidem ostendere Herodi, *Matth.*2. Christum in Bethleem nasciturum; sed loco se mouere, Magosque comitari adoratum noluerunt. Nimirum se respectibus pasci sat habebant. *8. Perfectionis.* 8. Alia Sponsus ornamenta spondet Sponsæ Cantic.1. *Muraenulas aureas faciemus tibi, vermiculatas argento.* Quis? Quis aurum vidit argento illustrari? At charitas aureæ perfectionis, condecoratur argento scientiæ. Quæ duo diuinum quid efficiunt.

Similia contrariorum doctis, sed improbis. III. Alioquin, 1. *Cor.*13. Argentum solum, *est velut æs sonans, aut cymbalum tinniens.* 2. Velut idolum, quod oculos habet, & nō videt; manus, & non palpat. 3. Vt camini, eminent quidem supra domum altiores, sed domus pars sunt fuliginosissima: Tales doctores, affectuum & vitiorum interiori fuligine defœdati: Ex parua ij scintilla sæpe magnum excitant incendium. 4. Sunt vt montes, qui etsi sæpe sint fontipari, fœnipari, fructiferi, amœni: cœlestis influentiæ proximi: in ijs tamen sunt sæpe Gelboini steriles, fragosi, ibicunque nidi, &c. 5. Idem proinde, quod arbori Nabuchodonosoræ, eueniet ijs qui similes illi sunt. Erat *fructus eius nimius* quidem, Dan. 4. sed *subter eam habitabant animalia & bestiæ, & ex ea vescebatur omnis caro.* Ingrata arbos, bestias pascens meras; non homines: Ideo Dominus; *Succidite arborem, discutite folia, dispergite fructus.* Quot sunt Doctores eximij cætera omnia: sed vel auripetæ, vel honoripetæ, vel hæredipetæ: aut aliter improbi? *Arbores autumnales, bis mortuæ*, ait Iudas. Ergo Matth.3. *Omnis arbor, quæ non facit fructum bonum, excidetur, & in ignem mittetur.* Sunt ij quidam Naamanes, 4. *Reg.*5. qui cunctos præstant honoribus, opibus, gratia, potentia, scientia: Sed & vitiorum lepra. Qualis hic Leguleius.

PARS

PARS IV.

De Dilectione Dei ex toto corde.

Deo ...ctur.

I. Diliges Deum *tuũ ex toto corde.* Chryſ. ait: Primum, quod poſtulat, eſt cor: Primum igitur illi conſecrandum eſt. 1. Hinc Pſal. 50. *Cor mundum crea in me Deus: & ſpiritum rectum innoua in viſceribus meis.* Non petit pedes, ad ambulandum audacius; non manus, ad bellandũ fortius, &c. Omnia ſunt nihil, niſi cor ſit rectum. 2. Cor eſt quaſi primum Mobile, cæteros mouens orbes: Ita cor omnia, quę corporis ſunt, regit. 3 Ezech. 1. *Quocunque ibat ſpiritus: illuc, eunte ſpiritu, & rotæ pariter eleuabantur, ſequentes eum. Spiritus enim vitæ erat in rotis.* Ita cor regit animæ potentias. Ideo Deo debetur, vt nobiliſſimum 4. Exod. 13. *Sanctifica mihi omne primogenitum tam de hominibus, quam de iumentis:* Cætera viui relinquit. At cor in homine eſt primogenitum: teſte *Ariſt.* primũ & vltimum viuens. Amor item in virtutibus eſt primogenitus: Ergo Deo ſacrandum cor & amor.

...ons a: ...ue eſt. ...uſque.

II. Auguſtinus ait, cor eſſe fontem, è quo duo exiſtunt flumina; quibus cœlum & terra exundat. Nimirum Appetitus terrenorum fœdæ aquæ; at illimis vndæ alter; vnde amor cœleſtium. Ergo *Diliges Dominum Deum, &c.*

...ligẽdus toto ...us eſt.

1. S. Bernardus id ita explicat: *Sic Deum diliges, vt nullis voluptatum illecebris ita capiaris, vt ab eius amore & obſequio diſiungaris.* 2. Moyſi ait Pharao Exod. 10. *Ite, & ſacrificate Domino: oues tamen veſtræ & armenta remaneant:* Cui Moyſes confeſtim: *cuncti greges pergent* nobiſcum. Non remanebit ex eis vngula, quæ ſunt neceſſaria in cultum Dei. Ita & mundus ſuggerit: greges ſenſuum ac facultatum exteriorum delicijs relinquamus: *Sed ex omnibus viribus tuis*, dicit Dominus: id eſt; Ex omni; quod in anima, corpore, circumq; eſt, nil in te, vel extra te ſupra Deum diliges.

Amori Dei omnia poſtponenda.

Et nota. 3. cor primo nominari, demum mentem, id eſt, intellectum. Nam piæ mentales meditationes manant ex corde diligente. Hinc Cant. 2. *Introduxit me in cellã vinariam: ordinauit in me charitatem.* Vt ea 1. debeatur Deo, tũ mihi, dein proximo: Et 1 corde, 2 anima 3. mente. Idq; ita: vt potius mundum & omnia perdas, quam Deũ. Sic Moyſes fecit, Exod. 32. *Ponat vir gladium ſuper fœmur ſuum: & occidat vnuſquiſque fratrem ſuum, & amicum, & proximum.* Quia vitulum adorarant: Honori Dei cunctos poſtponebat. Dictum, factum. Cæſis 20000. hominum ait: *Conſecraſtis hodie manus veſtras Domino, vnuſquiſq; in filio, & fratre ſuo: vt detur vobis benedictio*, quia amorem Dei prætuliſtis amori proximorum.

Etiam in veteri Lege.

III. Quod ſi tale in veteri Lege patratum; quanto magis in Noua præſtandum eſt? Nam in Cœna dans idem mandatum ait, Ioan. 13. *Mandatum Nouum do vobis*: quia nouo modo, & exemplo id ipſe implerat, Et vero impleri cupit à nobis, pro cuiuſque virili.

Eoq; magis in Noua.

Et ad hoc creatus homo eſt. Quærit Picus Mirandula. Cur omnibus creatis demum hominem crearit Deus? Iam enim cuncta diſtribuerat, Angelis cœlos, terram animalibus, aerem auibus, piſcibus vndas: Reliquum homini nihil. Nec illa quicquã de ſuo cedent iure ipſi. Reſpondet, ſua ſint cuique, ſed homini Deus. 1. Pſal. 15. *Dominus pars hæreditatis meæ, & calicis mei. Tu es, qui reſtitues hæreditatem meam mihi.* 2. Pſal. 141. *Portio mea Domine in terra viuentium.* 3. Et alibi, *Pars mea Deus.* Vere Pſ. 143. *Beatus populus, cuius Dominus Deus eius.* 4. Auguſt. 1. Conf. cap. 1. *Feciſti nos Domine ad te, inquietum eſt cor noſtrum, donec quieſcat in te.*

Ob finem hominis.

Cuius pars Deus.

Ergo hoc ſit pondus, ad quod appendes omnia opera tua, *Diliges Dominum Deũ tuum.* Pondus erat Hebræis duplex. *Leuit.* 5. *Exod.* 30. Publicum ſeu commune, & San-

Amoris pondus.

Sanctuarij : hoc exactius erat : Ita pondus amoris iam nunc. Commune est pro mundi more & amore; Sanctuarij Religiosorum ac perfectiorum est.

Et meritis. Amor similis est notæ arithmeticæ, o, nullam vocant. Huic si præponas vnitatẽ, valet 10. si addas o, valet 100. si aliud, valet 1000. Ita tantum valent actiones piæ, quantus amor.

Cur diligendus Deus. IV. Dignum est Deum diligi; Quia, Dominus Deus, Tuus est. Quia bonus, Iucundus, vtilis. Ob Potentiam, Sapientiam, Clementiam. 1. Sic dilexit eum Susanna, *Dan.* 13. quæ mori maluit, quam duobus consentire senecionibus. 2. Sic herum suũ Ioseph. *Gen.* 39. heræ se negans, *Quomodo possum hoc malum facere, & peccare in Dominum meum?*

Diuisus amor punitur. *Ex toto* vult diligi, non ex parte, 1. Vt 1. *Reg.* 5. Philistæi eodem in templo Arcam & Dagon colere volebant, sed irato Deo vtrumq; perdiderunt. 2. Filij Aaron, *Leu.* 10. quod ignem nouũ & alienũ acerræ imposuissent, à Domino occidũtur. Sic qui amorem profanũ cordi imponunt, eius fumus Deo odibilis est. 3. Meretrix parui pẽdebat infantem dissecari, 3. *Reg.* 3. At Salomon saniori iudicio totum matri reddebat, sic amor, animæ fœtus, non est diuidendus, dãdus Creatori totus. 4. Cain, *Gen.* 4. quod optimũ de sacrificio retinuerat sibi, deterius Deo offerebat, fit reprobus, ac inde paricida. Diuisus amor signum reprobationis est.

PARS V.

De Lapso in latrones.

Peccati malitia. I. ET *quis est meus proximus?* Respondet Dominus per parabolam; simul qua docet peccati malitiam, è qua omnis miseria manat, & diluuium malorum. 1. Nã *peccatũ* Hebræi dicunt *Aberem*; ab radice *Aben*, id est, *vniuersalis destructio.* 2. Nec mirum. Deum eijcit animo, simul omne bonum. Patet in Saule peccatore, 1. Reg. 28. *Quid me*, ait Samuel, *interrogas, cũ Dominus recesserit à te?* 3. Eccl. 9. *Qui in vno peccat, multa bona perdit.* 4. Deut. 28. *Maledictus eris in ciuitate, maledictus in agro, maledictum horreum tuum, & maledictæ reliquiæ tuæ : maledictus eris ingrediens, maledictus egrediens.* Hanc miseriam repræsentat *Homo quidam descendens.*

Adami lapsus. II. *Homo*, Adam, (vt S. Patres consentiunt) integer vndique in Ierusalem paradisi : *descendebat* ad appetitus inferiores, (cuius *conuersatio in cœlis* erat, Philip. 3. Et *cum in honore esset, non intellexit; comparatus iumentis insipientibus similis factus est illis*, Ps. 48. Patet idem in prodigo, *Luc.* 15. Illustri loco natus, voluptates consectatus, ad incitas venit. Quoties casum deflērit suum ante, quam ad patrem reueniret? At flebilior status est peccatoris. Ex quanto, à quantis excidit; ad qualia, quousque?

Eius corruptio. Sed Adami nostri statum triplicem intuere, Creationis, Lapsus, Reparationis. Quam beatus in primo; tam infelix in secundo. 1. Vtq; dolium vini totũ corrumpit aceti gutta; vnus pestilens vrbem; ita peccatum hominem destruxit; truncauit vndiq; arborem; vt fructibus efferendis esset inepta. 2. Vt cadauera, dum vis balsami durat, durant incorrupta : at ea deficiente, deficiunt. Sic gratia in homine.

Dæmones latrocinantur. III. *Incidit in latrones*: Dæmones, raptores gratiarum, virtutum. 1 Hi sunt, 4. *Reg.* 20. Babylonij fures qui Ezechiæ thesauros diripiunt 2. Hi sunt latrunculi Chaldæi, qui greges & armenta Iobi abripiunt *Iob.* 1. 3. Latrunculi Amalec, qui Dauidis Siceleg vrbẽ incendunt. 1. *Reg.* 30. 4. Sunt dracones. *Apoc.* 12. qui cauda stellas cœlo detrahunt planetasq; despoliant. 5. Est Sathan, Ierem. 3. *Exspectans eos, quasi latro in solitudine* mundi : subindeque se in formam Angeli induens: vt decipiat.

Præda... IV. *Qui despoliauerunt eum.* 1. Sponsa conque-

queritur Cantic. 5. *Tulerunt pallium meum custodes murorum*. 2. Et Iob. 19. *Expoliauit me gloria mea, & abstulit coronam capiti meo: & quasi arbori euulsæ abstulit spem meam.* Ita per peccatum dæmones grassantur in animam. Despoliant eam pallio charitatis; corona iustitiæ. Vulnerant in facultatibus naturæ, intellectus, voluntatis, memoriæ, appetitus ac semiuiuum relinquunt: vt, quod viuit; magis peccato, quam bono viuat. Vt ait Iere. 4. *Sapientes sunt, vt faciant malum: bene autem facere nesciunt.*

PARS VI.

De Sacerdote, & Samaritano.

I. SAcerdos, & Leuites pertransfeunt. Nec enim illius Sacrificia V. T. erant abolendo peccato: nec huius prælectio Legis erat saucio persanando. 1. Heb. 7. *Nihil enim ad perfectum adducit Lex* Mosaica. Neque iustificationem affert. Nam Galat. 2. *Ex operibus Legis non iustificabitur omnis caro.*

2. Id ostendit Elisæus, 4. *Reg.* 4. Præmisit puerum cum baculo ad hospitæ filium suscitandum. At nequicquam. Oportebat ipsum venire; mortuo se superextẽdere: Sicque *calefacta est caro pueri, & reuixit.* Seruus Moyses: Lex baculus. IESVS Elisæus: puer mortuus humanum genus: superextensio erat acceptio formæ hominis ac serui.

II. Queis vlla tamen vnquam in Veteri Lege facta fuit gratia; ea respectu Christi prouenit. 1. Hinc Apoc. 13. dicitur *Agnus occisus ab origine mundi*, 2. Et Apoc. vlt. *Radix, & genus Dauid.* Nam vt ab radice vis omnis est arbori, ita generi humano gratia omnis per IESVM: vt cuius merita ab initio mundi operata sunt. 3. Hinc 1. Cor. 10. *Bibebant de spirituali consequente eos petra: petra autem erat Christus:* crux erat virga percutiens; aquæ erant gratiarum dona. 4. In Propitiatorium, *Exod.* 25. duo Cherubin fixis tuebantur: Id est, in Christum duo populi, Iudaicus, & Christianus.

5. Serpentem æneum, *Num.* 21. respicientes sanabantur à serpentinis morsib. Serpens erat Christus; itaque in veteri Lege respectiue sanabat: in noua effectiue reapse suscipit lapsum in latrones.

III. Similiter vult, vt in primis faciant Sacerdotes in Ecclesia. 1. In cuius signum præcepit, Exod. 40. *Assũpto vnctionis oleo vnges Tabernaculum cum Vasis suis, vt sanctificentur.* Ita omnes Ecclesiæ ministros voluit esse oleo trãquilliores, & misericordes in lapsos: nõ hos pertũtãsire. At, eheu! sæpe Samaritanus laicus benignitate superat Sacerdotes. Quo magis hi vituperãdi: laudãdus iste.

Sacerdotes imitentur pietatem in lapsos.

Semper debiliori succurrendum est.

1. Vt cor, etsi in medio corporis situm membris robur impertiat: parti tamen sinistræ potius, vt debiliori: ita potius pauperi propter Deum dandum: quam diuiti propter amicitiam. 2. Vel vt Lucullus amicis conuiuio exceptis, ac splendorem sumtusq; admirantibus, ait: *Non nihil vestra causa: sed maxima pars Luculli causa feci*: Ita pauperi des ipsius; at tua maxime causa. Data enim eleemosyna plus tibi danti, quam accipienti confert. 3. Deus, *Leu.* 1. noluit integram sibi victimam offerri: sed in frusta concisam. Concide opes tuas, ac disperge. Reijciebat ideo forte Deus olim, *Deut,* 14. animal, vt immundum: quod vngulam non diuidebat. Sic immundus, qui amorem sui non diuidit etiam in proximum. Diuisit Samaritanus.

Laici liberalitate in egentes.

IV. Qui IESVM repræsentat. Ioan. 8. *Nonne benedicimus nos, quia Samaritanus es tu,* 1. Et ille peccatori, ait S. Ambros. *Tunc appropinquauit, quando factus est compassionis nostræ susceptione finitimus: & misericordiæ collatione vicinus.* 2. Ille ex equo: id est, è cœlo descendit: & se ipsum humilians *factus est obediens vsq; ad mortem,* Phil, 2. 3. Ille vna in do-

Samaritanus Iesus.

ctrina

ctrina sua dedit oleum gratiæ, ad amorem: & vinum iustitiæ, ad timorem excitandũ. Vnde Psal 59. *Potasti nos vino compunctionis.* Quia Roman. 1. *Ira Dei reuelatur super omnem impietatem hominum.* 4. Ille demum panniculis Sacramentorum obligauit vulnera nostra, porro curanda.

DOMINICA XIV. POST TRINITATEM.

Cum ingrederetur Iesus in quoddam castellum, occurrerunt ei decem viri Leprosi. Luc. 17.

NVncium, 4. *Reg.* 5. de Naaman à lepra per Elisæum consanato, vt primũ in Syriã venit; magnã haud dubie admirationem excitauit. Maiorem decem leprosorum mundatio per Galilæam commouit.

Circa quam nos

I. *De vitanda prauorum societate.* II. *De lepra peccati.* III. *De castello, Decemq; leprosis.* IV. *De Leprosorum clamore.* V. *De Sacerdote lepræ iudice.* VI. *De regressu Samaritani.*

PARS I.

De vitanda prauorum societate.

1. Testimonia. I. IMproborum deuita consortium 1. Nam monet Pythagoricum: *Quæ nigricantes habent caudas ne gustato.* 2. Isid. l. 9. Soliloq. *Melius est habere malorum odium, quã consortium: Sicut bona multa habet Communis vita sanctorum, sic plurima mala societas affert malorum.* 3. Hinc Plato vetat ab improbis conueniri pueros: ab nutricibus fabulas narrari, aut cantari lasciua: 4. Pro. 1. *Fili mi, si te lactauerint peccatores, ne ambules cũ eis. Prohibe pedem tuum à semitis eorum: pedes enim illorum ad malum currunt.*

2. Exẽpla Achab. Propheta Jehu, dure & iuste ad Iosaphat, ista, 2. Par. 19. *Quare impio, Regi Achabo præbes auxilium? Et ijs, qui oderunt Dominum, amicitia coniungeris? Idcirco iram Dei merebaris.* 2. Elisæus 2. Paral. 20. *Quia*, increpat Iosaphat eundem, *habuisti fœdus cum Ochozia, filio Achab: percussit Dominus opera tua, contritaq; sunt naues, nec potuerunt ire in Tharsis ad aurum aduehendum.* Nam classem suam iunxerat classi illius. Tantum nocet improborum societas. *Iosaph.*

3. S. Ambros. in c. 14. Luc. *Non turbatur nauis, quæ petrum vehebat: Sed illa, quæ Iudam habebat: & sic multa discipulorum merita naufragabant. In vtraq; Petrus: sed qui suis meritis firmus est, turbatur alienis. Caueamus igitur perfidum: caueamus proditorem: ne per vnũ plurimi fluctuemus.* Idem serm. de cathedra Petri. *Tranquillitas est, vbi solus Petrus nauigat, tempestas, vbi Iudas adiungitur. Vnius igitur delicto cunctorum merita quassantur.* *Iudas.*

II. Idcirco Pythagoras monebat: *Ne cuiuis dexteram inieceris.* Delige, quem diligas. Vide, cui fidas. 2. Sanciuit olim Deus ita, Exod. 34. *Non accipies vxorem de filiabus Idololatrarum filiis tuis: Ne fornicari faciant filios tuos in Deos suos.* 3. Quid matrimonia? Imo & amicitiæ vetitæ ibidem: *Caue, ne vnquam cum habitatoribus terræ illius iungas amicitias, quæ sint tibi in ruinam.* *3. Inta Pgora.*

Filij Seth, quidam erant quasi semidei, Deo gratissimi. Ducunt filias Cain; mox eo prolapsi sunt impietatis: quæ nisi diluuio, dilui nequibat. *Gen.* 6. Adeo perfectis quoq; perniciosa est improborũ societas. 2. Suo id malo sensit Prophetes vir Sanctus, missus à Deo in Samariam, 3. *Reg.* 15. sed quod apud alium, iniussu Dei, cœnatũ diuertisset; à leone in via discerpebatur. An non 1. Pet. 5. *Aduersarius vester, tanquam leo rugiens circuit, quærens quem deuoret.* *4. R exem Seth Prop*

3. Esto: vixerit Loth: *Gen.* 19. inter Sodomitas integer vitæ: At paucorum id est: Et demum exire coactus est ab Angelo. Cui est charior talium societas; quam salutis propriæ securitas: eum manet insignis calamitas; vtinam non æterna infelicitas! 4. Exemplo sic Iob 34. *Quis est vir, vt est Iob?* *Loth* *Iob.*

Qui

Qui bibit subsannationem, quasi aquam. Qui graditur cum perantibus iniquitatem: & ambulat cum viris impijs. Non id quidem Iob: sed calumniator eius etiam hinc eum arguere nitebatur, quo tantas fuerit commeritus ærumnas.

profi. Vt igitur leprosi ab alijs sequestrabantur, vt ij, qui *steterunt à longe*, Luc. 17. Sit praui ab bonis arcendi.

PARS II.

De lepra peccati.

Lepra, pecca-m. Detur-t. 1. ECce X. *leprosi*, corpore, ac significatione vniuersi peccatores contra Decalogum. 1. Nam lepra corporis humorem & decorem corrumpit: animæ, peccatum. Vnde Ps. 13. *Corrupti sunt* in anima & appetitu, *& abominabiles facti sunt* in decore per maculam peccati. Clarius Ezech. 16. *Abominabilem fecisti decorem tuum.*

nficit. 2. Lepra contagione inficit: Ideo Deus Moysi, *Num. 5. Præcipe filiis Israel: vt eijciant omnem leprosũ extra castra: ne contaminent ea.* Ita peccatum est contagium vicini. Ideo Ps. 100. *Non habitabit in medio domus meæ, qui facit superbiam.*

xtet. 3. Lepra halitum & os corrumpit. Ita Psal. 5. *Sepulchrum patens est guttur eorum.* Quid odoris grati ex cadauere putri de sepulchro prodeat? Minus è mortuæ animæ sacco hoc. Quam fœtent iuramenta, turpiloquia, mendacia, crapulæ, luxuriæ? &c.

itis. 4. Lepra siti ardet perpete. Ita Isai. 5. *Multitudo eorum* peccatorum *siti exaruit.* Semper arent, & ardent affectus: & appetitus. Vnde *venter impiorum insatiabilis.* Prouer. 13. Hier. *Libido famem patitur sui.*

bomi-ilis est. 5. Lepra deformatum reddit & abominabilem. Et peccatum. Eo Ps. 118. *Iniquitatem odio habui & abominatus sum.* Prou. 29. *Abominantur iusti virum impium.* Oseæ 9. *Intrauerunt ad Beelphegor, & abalienati sunt in confusionem; & facti sunt abominabiles.* Et ita abominabiles, vt teste Hugone lib. de Bono Conscientiæ, *Tolerabilior sit canis putridus hominibus, quam Deo anima peccatoris.* Adeoque auersatur; vt eum perpetuo priuet cõspectu suo, remotum longissime in profundum, & obscurum.

6. Lepra corporis vires abdit, membrorum vsum impedit, ac eneruat. Ita peccatum eneruat animam, mutilat potentias, detruncat sensus, manus, pedes; Quales 70. Reges & Principes manibus pedibusque truncos sub mensa sua micilegos & ossilegos habebat Rex Chanaan Adonibesech, id est, doctor tempestatis: *Iudic.* 1. At talis doctor est & Rex dæmon, aut peccatum; quod perinde reddit inutilem peccatorem. Ideo par pœna culpæ, Matth. 22. *Ligatis manibus, & pedibus mittite eum in tenebras exteriores.* 6. Eneruat.

7. Lepra visum exedit, At peccatum excæcat. *Ps.* 57. *Supercecidit ignis, & non viderunt solem.* Sap. 2. *Excæcauit eos malitia eorum*, Ps. 113. *Aures habent, & non audient*, Fastidiuntque omnia; Prou. 27. *Anima saturata* peccatis, *calcabit fauum* rerum cœlestium. 7. Excæcat.

8. Lepra naturaliter est incurabilis; Ita Iere. 30. *Insanabilis est fractura tua.* Vnde Theologis dicitur *peccatum summum malum*. Cum autem persanatur, fit miraculo. Aug. Comment. in Ioan. Et li. de gratia. Maius est, de impio facere *pium*, *quam de nihilo creare cœlum & terrã.* Et D. *Tho.* docet *Maximum Dei opus esse, remissionẽ peccatorum.* 8. Incurabilis est.

II. Ad hæc lepræ genera sunt 7. Et peccati septem. Et quidem designata fuit 1. *Superbia* in lepra Oziæ Regis, 2. *Paral.* 26. Qui ex fastu Sacerdotalem sibi functionem arrogans, lepra in fronte punitur. Lepra, & peccati species sunt 7.

2. *Auaritia*, in Giezi. 4. *Rẽ.* 5. 3. *Luxuria* in Ioab. 2. *Reg.* 3. Cui Dauid sic imprecatur: *Non deficiat de domo Ioab fluxum seminis sustinens; & leprosus.* 4. *Inuidia*, in Maria contra Moysen æmula & murmurante. *Num.* 12.

5. *Gula* in leprosis istis: qui, 4. *Reg.* 7. Assyriorum ingressi castra, se ingurgitarunt. 6. *Ira* in Naaman. 4. *Reg.* 5. in Elisæum irascente, quod ad se non exiret, iuberetque lauari in Iordane. 7. *Acedia* in manu Moysis intra sinum, *Exodi* 4.

Luxuriosi sunt Leprosi.

III. Libidinosi tamen præcipue leprosis sunt similes. Nam *Leu.* 13. tria leprosorum genera notantur. 1. In crinibus caluescentes. 2. In colore solo, non scabie. 3. In crinibus, & colore simul. Ita luxuriosi triplices. 1. in solis cincinnis calamistrandis, pingendis. Qui sæpe, vt Absalon, ijsdem laqueantur. 2. In solo intuitu, & colore: Vt ij, qui impune loquuntur obscœna; etsi à facto sint alieni. Et hi inficiunt scandalo audientes. 3. In vtroq; cooperti lepra peccati verbo, & facto & cogitatu. In tales sanciuit lex, vt arcerentur vrbe; vestem gererent apertam, caput nudum, os obturatum: clamarentque se leprosos.

Tales vrbicolæ meretriculæ vestē dissutam gerunt; carnem, pectusq; nudant; frōtem ostentant: os confessioni obturant, se profitētur peccatrices: nolūt dicere, meretrices. Arcendæ sunt pestes pellaces istæ.

PARS III.

De castello, & Leprosis Decem.

Arces vitiorum sedes.

I. ECce *castellum* ingresso Iesu decem isti occurrunt. Itan' ad castella reperiūtur leprosi? 1. Hic in castello Bethaniæ Lazarus mortuus, *Ioan.* 11. Martha sanguinis fluxu laborās: libidine Magdalena. 2. *Matt.* 14. In Herodis palatio incœstuosa Herodias, & nex Baptistæ, epulæ choreæ, In castro Balthasaris, *Dan.* 5. conuiuia concubinarum, vasa templi rapta, & profanata.

Mobil. stemmate, non virtute.

1. Eclipses in luna & sole sunt maximè notabiles: ita peccata in ijs, qui regnant inter homines; vt astra. Heu, quot hodie nobiles maiorum sanguine, non virtute similes? Dedecora maiorum, & Nobilitatis sunt carcinomata, seu vlcera tales.

2. His dicas, licet; quod Anacharsis Philosophus, obijcienti patriæ barbariem: (nam Scytha erat:) respondit. *Mihi quidem probro est patria. at tu patriæ.* Sic illi ignobiles à vitijs animi, sunt probra prosapiæ.

Luna similes.

3. Romani Lunatos gerebant calceos, soli nobiles: quod se lunæ similes profiterentur. Atqui vt noctis Regina.

Pallida luna pluit: rubicunda flat: alba serenat.

Ita Nobiles, præsides vulgi obscuri: si ipsi sint flagitiosi, tum effuse pluunt scelera subditi. Si fuerint ira præferuidi, armis prompti, aut ventosæ gloriæ auidi; subditis facile excitant turbas. Sin' pietate ac virtute cādidi; fœliciter præsunt cū Deo.

Confusio similij.

II. *Et vnus erat Samaritanus.* Reor in cōfusionem Iudæorum ita factum diuinitus. Nam cæteri nouē Iudæi erant. 1. Sic Iere. 2. *Transite ad insulas Cethim: & videte, si factum est huiusmodi, si mutauit gens Deos suos.* Probrum est, quod Ethnici sint iustiores. 2. Ita. 1. *Reg.* 4. Voluit Arcam à Philistæis capi, vt cernerent Iudæi, ab iis eam maiore habendā in honore. Ionam Deus minorem Prophetem misit in Niniuen prædicatum, vt Iudæi confunderentur, qui nec maiores audirent, nec, vt Ethnici pœniterent.

Simile simili.

III. *Decem leprosi.* Multi hi. Ita *aues concolores volitant*: & malis mali aggregantur.

1. Ad Absalom, 2. *Reg.* 15. conueniunt 10000. & cum eo coniurant aduersus Dauidem. 2. Pharaoni adgregatur Ægyptus tota, *Exod.* 14. 3. Cum Herode, *Matt.* 2. omnis Ierosolyma turbatur. 4. Samsonis vulpes 300. *Iud.* 15. currunt iunctis caudis ad segetum incendium. Ita hic *X. Leprosi*, & hi *viri*: Si pueri ad malum conspirarent, tribueretur stultitiæ: fragilitati sexus, si fœminæ: At iam malitiæ, quia *viri decem.*

Praui arcendi.

IV. *Steterunt à longe.* Quia *Num.* 5. Lex & vrbibus, & hominum affatibus eos pro-

hibe-

hibebat. 1. Vt mortuus adolescens *Luc.7.* efferebatur ex vrbe. 2. Vt *Gen.3.* Adam Paradiso. 3. Lucifer *Apoc.12.* cœlo pulsus: 4. Regno Nabuchodonosor. *Dan. 4.* Ita arcendi scandalosi, contagiosique sunt à cœtibus, & affatibus hominum.

Reuerentia. Ad hæc *stant à longe* reuerentiæ ergo in Messiam. 1. Vti & *Publicanus*, Luc. 18. *à longe stans, nec oculos ad cœlum leuare audebat.*

2. Fratres item Iosephi, *Gen. 45.* vultus eius visa maiestate, & culpæ sibi conscij accedere propius non audebant.

PARS IV.

De leprosorum clamore.

Ardor precandi aduersitas. I. *V*ocem *leuauerunt.* Clamor index desiderij est, & pietatis. 1. Sic Psal. 119. *Ad Dominum, cum tribularer, clamaui: & exaudiuit me.* 2. Afflictio accendit desiderium velut igne; sicque excutit vocem; vt globum fistula ænea. 3. Ioab, 2. *Reg. 14.* inuocatus Absalomo sæpius, adiret pro eo supplex Dauidi, non audit: At vbi ignis dominatur in agris eius, iam tum festinabat oratũ pro eo Regem. 4. Creditor monet debitorem; non satis dat: mittit ei apparitorem, qui eum vel in ius vocet, vel pignora ducat, hic ille approperat.

Constantia supplicantium. II. *Simul leuauerunt vocem.* Vt mouerent efficacius, & citius. 1. *Hæc vis Deo grata est*, ait Tertull. Nam, vt Philosophi aiunt: *Vis vnita fortior est seipsa dispersa.* Voxq; cõmunitatis, quam singularitatis plus habet energiæ. 2. Clama: Ipse *Sanat omnes infirmitates nostras, & redimit de interitu vitam nostram.* Psal. 102. Est regressus peccatori, ac receptum habet ad Patrem vel sero: Vti prodigus, etsi miserrimus. Luc. 15. *Nam sera nunquam ad pœnitentiam via est*, Seneca Tragicus.

Oratio communis. III. *Miserere nostri.* Communiter, en, pro communitate supplicant. 1. Ita *charitas non quærit, quæ sua sunt*, publica spectat, & in hisce sua reperit. 1. *Co. 13.* 2. Vnde monet Iacobus, 5. *Orate pro inuicem, vt salueminii.*

Oratio breuis. Tam efficax, quam breuis oratio: *Iesu.* Item credunt esse Messiam. *Præceptor*, En obedientiam offerunt. q. d. Dixisti adolescenti, Luc. 7. *Surge*, & filiæ Archisynagogi, *Surge.* Marc. 5. & surrexerunt. *Et nostri miserere:* dic, quæ vis, & factum puta. *Miserere.* nullum nostrum est meritum, & Iustitiam tuam veremur, misericordia tua nos sustentat.

PARS V.

De Sacerdote lepræ iudice.

Cur ad Sacerd. missi. I. *I*Te, *ostendite vos Sacerdotibus.* Cur? An vt cognito miraculo conuertantur Sacerdotes? aut confundantur? 2. An, quod lex ijs iudicium commisit? *Leuit. tertio, 3.* An, quod publicas regiminis Ecclesiastici ceremonias vidit obseruatas? 4. An, vt ne ansam arriperent in eum, tanquam præuaricatorem legis? 5. An, vt quia *venit non soluere legem, sed adimplere?* Matth. 5. Hinc & circumcisus, præsentatus, Agnumque paschalem comedit ritu solenni. 6. An, vt fidem eorum experiretur? An, vt eam confirmaret iudicio Sacerdotum, vere mundos esse. 7. An, vt doceret peccatores se ostendere Sacerdoti debere?

Confessio auricularis astruitur. Hinc siquidem omnes Orthodoxi auricularem Confessionem non incongrue astruunt. Quo & ista faciunt. Isa. 43. *Narra, si quid habes, vt iustificeris.* Rom. 10. *Ore autem fit Confessio ad salutem*, tam illa peccatorum secreta, quam publica fidei. Psalm. 31. *Dixi, confitebor aduersum me iniustitiam meã Domino: Et tu remisisti iniquitatem peccati mei. Si confiteamur peccata nostra* .1. Io. 1. *Fidelis est, & iustus, vt remittat nobis peccata nostra, & emundet nos ab omni iniquitate.*

Sacerdotes honorandi. 1. Etiam vitiosi. II. S. Hieron. de alio leproso. *Matth. 8.* ad summum sacerdotem misso ait, voluisse Dominum docere reuerentiam Sacerdotum. *S. August. & Cyp. Epist. ad Rogatianũ*, volunt Sacerdotẽ, quamuis vitiosum, hono-

norandũ tamen. Exemplo Iesu qui respondere dignatus est Annæ, & Caiphæ: item Scribis, & Pharisæis. Et iussit Matth. 23. *Omnia, quæcunq; dixerint vobis, seruate, & facite.*

2. Sunt Alumni Dei. Hinc docet *Cyrill. Alex.* honorem Sacerdotum: quod partem in terra promissionis nullam eis assignarit Deus: sed de sua eos voluit mensa ac censu viuere. Vt vere canerent ipsi, Psalm. 15. *Dominus pars hereditatis meæ.*

Regum similes. 1. Certe Philo Iudæus scribit: *Ex his rebus liquet,* (priuilegijs, tributis, decimis, &c.) *iuxta legis iudicium, Sacerdotes æquiparari honore ac maiestate Regibus. Siquidem illis conferri tributa imperat.* 2. Quin etiam Gen. 47. *In vniuersa terra Aegypti quinta pars soluitur Regibus: & factum est quasi in legem:* Absq; terra *Sacerdotali, quæ libera ab hac conditione fuit.* Sic vel Pharao eos honorabat. 3. Sic omnis Aegyptus, teste Platone: πρῶτον μὲν τὸ ἱερέων γένος ἀπὸ τῶν ἄλλων χωρὶς ἀφωρισμένον: id est: *Principium quidem Sacerdotum genus ab aliis est sequestratum.*

4. Ita titulantur quoque Psal. 44. *Constitues eos Principes super omnem terram.* 5. Ier. 1. *Ecce constitui te super gentes, & regna, vt euellas, & dissipes, ædifices, & plantes.* 6. In cœlo Deus *Gen.* 1. fecit duo luminaria magna. In terra duas supremas dignitates. Pontificiam, quæ diei cœlestium: & Regiam, quæ nocti temporalium præsit.

Sunt Angeli. Quin & Angeli dicuntur Sacerdotes Malach. 2. *Labia Sacerdotis custodiunt scientiam, & legem requirent ex ore eius: quia Angelus Domini exercituum est.* Et 1. Corint. 11. *Debet mulier velamen habere super caput suum propter Angelos*, id est, Sacerdotes, aiunt ibi interpretes concorditer.

Sunt Dij. Quid, quod Dij appellentur? *Exo.* 22. *Applicabitur ad Deos*, id est, Sacerdotes: Ibidem. *Diis non detrahes.* Et Psal. 81. *Ego dixi: Dij estis, & Filij excelsi omnes.* Hinc functiones eorum diuinæ sunt omnes.

III. Quare, si chonorandi sunt, sicut audiendi. At Matt. 10. Luc. 10. Ioan. 13. *Qui vos audit, me audit: qui vos spernit, me spernit.* 1. Notant Chrysost. serm. 2. de Epiph. Et Saluianus l. 1. de Prouid. Ambos Mariam & fratrē Aaronem perinde in Mosen peccasse detractione sua: Mariam tamen lepra percussam, non Aaronem, quod Sacerdos esset. Adeo & Deus pepercit honori. 2. Constantinus Magnus, oblatos sibi libellos contra Sacerdotes nonnullos, in Conc. Nicæno, abiecit in focum, dicens: *Si cernerem peccantem Sacerdotem, vel in foro, eum purpura mea contegerem.* *Lapsus rum tegendi.*

Digressio inuectiua in irreuerentes eorum. Quos olim tanti fecere Monarchæ, eos vix tantulo dignatur hodie ciuis, aut calo. Quid, quod in mensis, in circulis traducātur Sacerdotes impune? 1. *Gen.* 9. *Maledictus puer Chanaan: seruus seruorum erit fratribus suis:* quia Patris nuditatē risisset: At Sacerdos præ patre tantum est: quantum sacrum præ profano. 2. Dauid Saulis cædem ac sociorum deplorat istis, 2. Reg. 1. *Nolite annunciare in Geth, neque in compitis Ascalonis: ne forte lætentur* hostes ethnici; quanto minus, (inquit ibi Bacharius, Sanct. Augustini æqualis,) Sacerdotum lapsus erunt propalandi, in confusionem Religionis?

Pœna eorum Deo reseruata. Mirum videtur Dominum ipsum flagello nundinatores eiecisse Templo? Respondet *S. Anacletus*, ideo factum quod Sacerdotes essent: quorum castigandorum authoritatē sibi soli Dominus reseruauit.

Honorādi sunt vt conuiuæ Dei. IV. Aman honori sibi ducebat maximo, Esth. 5. quod *Regina nullum alium vocauit ad conuiuium cum Rege præter me*, ait: *apud quam etiam cras cum Rege pransurus sum.* Quāto Sors maior Sacerdotis: qui Iesu conuiua est, inultante quotidie Ecclesia? Quo nec Angeli aspirare audent.

Vt Angel. 2. Volenti Ioanni *Apoc.* 19. honorare Angelum, hic ait: *Vide ne feceris: conseruus enim tuus sum*, q. d. Angelos oportet Sacer-

dotibus

dotibus deferre. 3. Quis Ierosolymitanos conuocauit, quis instinxit, vt palmas, vestesque substernerent asino Domini? Non nisi, quia Dominum orbis veheret. At Sacerdotes throni sunt Dei, ianitores cœli.

4. Refert *Iosephus Antiq. Iud. l. 11. c. 8.* Alexandrum Magnum in Ierosolymam duxisse, iratum, quod Iudæi Dario tulissent auxilium, quem iam debellarat ille. Pontifex, tristi audito aduentu, cum Sacerdotibus occurrit venienti. Rex eo viso, descendit equo, nixisque humi genibus adorans, ait. *Non hunc; sed Deum adoro: cuius principatu Sacerdotij functus es.*

1. Deus voluit Sacerdotem à Duce populi obedienter honorari. *Num. 27.* Sic ait Mosi: *Tolle Iosue filium Nun, virum, in quo est Spiritus Dei, qui stabit coram Eleazaro Sacerdote: ad verbum eius egredietur, & ingredietur Ipse, & omnes filij Israel.* 2. Iudith c. 8. Sacerdotes ab officij authoritate sic hortatur. *Vos, qui estis Presbyteri in populo Dei, & ex vobis pendet anima illorum, ad eloquium vestrum corda illorum erigite.*

Quare Eccles. 7. *In tota anima tua time Deum: & Sacerdotes illius sanctifica.* Vtrumque vno facto docuit hodie Dominus: Quod miraculum non multo ante mortem patrauit: sicut & illud de suscitato Lazaro: deque Eucharistia instituta. Nempe *erat lux vera.* At fax ante quam moriatur, scintillas maiores excutit: ita Iesus illustriora miracula, quo morti vicinior.

PARS VI.

De regresso Samaritano.

VNus autem ex illis regressus. At vbi nouem? Vah ingratos animos. 1. Romani seruum donatum libertate, si ingratus extitisset, ad seruitutem retrahebant. 2. Leges ciuiles hæreditatem ingrato filio abiudicant. 3. Lex Mosaica *Leu. 7.* vetabat carnes victimæ gratijs agendis, in crastinum asseruari. Ita gratiarum actio non procrastinanda.

1. Noë cessante diluuio, continuo *ædificauit altare Domino, & tollens de cunctis pecoribus, & volucribus mundis, obtulit holocaustum super altare.* Gen. 8. En cita gratitudo: sed & integra corporis ac Spiritus; quod indicat pecora & volucres. 2. Dein & munda. Ita Leu. 7. *Si pro gratiarum actione oblatio fuerit, offerens panes absque fermento*, id est, absque peccato, corde mundo. *Gratitudo sit cita & integra.*

3. Ergo. *Qui gratè beneficium accipit, primam eius pensionem soluit,* ait Seneca l. 2. de Benef. c. 22.

II. 1. Ingrati similes sunt mari. Hoc omnes fluuios dulces haurit; nec tamen de salsugine sua remittit. 2. Similes agro, in quo semen bonum seminatum est, effert tamen lolium. Matth. 13. 3. Similes Iudæ; multis cumulato beneficijs, at proditori demum facto. *Similia ingratorū.*

Cæterum in duobus consistit ingratitudo. 1. Obliuisci benefactorum. *Malefactores benefactorū.*

2. Benefactorem offendere. 1. Vt luna, quæ omne lumen à sole accipit, ipsum tamen subinde obscurat, suo interiectu causans eclypsin. 2. Platanus ob vmbras colitur pergratas; at vetula diffinditur in focū. Ita benefactor multis ob dona colitur; demum malum ei reponitur.

III. *Non est inuentus, nisi hic Samaritanus?* Tres Samaritani in Euangelio celebres. Susceptor lapsi in latrones. *Luc. 10.* Inuitatrix ciuium ad Christum, iuxta puteum. *Ioan. 4.* Demum hic leprosus. Qui vnus, bene cœptum finit bene. 1. Ecce *multi vocati* ad sanitatem, *sed pauci electi*, & ex decem vnus. 2. Thren. 4. *Filiæ Sion inclyti, & amicti auro purissimo, quomodo computati sunt in vasa testea, opus manuum figuli?* 3. Similes statuæ Nabuchod. Cuius caput ab auro cœptum, deficit in æs, ferrum, denique in lutum. Dan. 2. 4. Similes bombycibus, quam diu *Bene cœptū, male finitum, perditum est totum.*

 alun-

aluntur viridibus folijs, tenelluli sunt, facileque emoriuntur: at duriores sunt, si aridis pascantur. Ita beneficijs lactati infirmiores sunt, quam aduersis solidati.

DOMINICA XV. POST TRINITATEM.

Nemo potest duobus Dominis seruire. Matth. 6.

PHilistæi, 1. *Reg.* 5. in eadem ara cum Dagon idolo statuerunt arcam Dei captam à sese, vt ambo adorarent. At nefas id esse Deus ostendit prostrato Dagon. Par hic iudicium fert de Deo, & Mammona.

Super quo nos

I. *De auaritia detestanda.* II. *De seruitio duobus addicto quale sit.* III. *De seruis duorum, quales sint.* IV. *De Mammona iniquitatis.* V. *De sollicitudine temporalium nimia.* VI. *De Dei cura nostri.*

PARS I.

Auaritiæ detestatio.

Auaritia est infœlix malorum radix.

DVæ res, *quæ maxime impellunt ad maleficium, Luxuries, & auaritia sunt,* ait Cicero l. 2. ad Heren. 2. Valer. Max. l. 3. *Auaritia neque habendo fruitur fœlix, & cupiditate habendi miserrima est.* 3. S. Chrys. in Matth. *Auaritia est insatiabilis ebrietas, iniustitiæ fomes: Auarus communis omnium hostis.* 4. Hier. *Auaritia est bursa Principum, cellarium latronum, rixa parentum, sibilus hominum.* 1. Tim. 6. *Est radix malorum omnium.*

5. Bern. in Cant. *Est fornax in qua omnia Christi opprobria, sputa, claui, lancea, flagra, crux, mors, &c. procusa sunt.*

Est ignis.

1. S. Basilius Hom. 17. in Ditescentes. *Mare terminos habet: nox leges non transgreditur: solus auarus nullum circumscribit tempus, terminum nescit: sed ignem imitando omnia comprehendit, ac depascitur.* 2. Mich. 6. *Adhuc ignis in domo impij, thesauri iniquitatis,* Quæ ista? *Mensura minor, iræ plena.*

Est in- nus.

Quin Aug. Epist. 3. auaritiam inferno confert. *Auarus, ait, similis est inferno. Infernus enim quantoscunque deuorauerit, nunquam dicit: Satis est. Sic, etsi omnes thesauri confluxerint in auarum, nunquam satiabitur* Isa. 57. *Impij, quasi mare feruens, quod quiescere non potest.* In primis auari. Nam Chrysostom. hom. 36. in Matth. *Vt sine fluctibus mare nunquam: sic animi auarorum nunquam absque turbatione. Et antequam priora componant, alia inuaserunt.*

Est m- inqui-

Est ia- orci.

Hugo de S. Vict. l. de claustro animæ. *Superbia clausit diabolo cælum; gula Adæ paradisum: Auaritia diuiti aperuit infernum.* Secundum istud 1. Tim. 6. *Qui volunt diuites fieri, incidunt in tentationem, & in laqueum diaboli, & desideria multa; & inutilia, & nociua; quæ mergunt hominem in interitum, & perditionem.*

Est n- ria i- extre-

II. Auaritia in tribus mundi malis est vnum 1. Ioann. 2. *Omne, quod est in mundo aut est concupiscentia carnis, aut conc. oculorum aut superbia vitæ.* His tria respondent à Deo & consignata iudicia. 1. De superbia Angelorum, punita præcipitio: Et Ps. 73. *Superbia eorum, qui te oderunt, ascendit semper.* 2. De carnalibus, punitis diluuio. *Omnis quippe caro corruperat viam suam.* Gen. 6. 3. De auaris, puniendis in extremo iudicio. Matt. 25. *Ite maledicti: Esuriui; & non &c.* Et hoc erit omnium terribilissimum. Quare, vt S. Isid. li. de summo bono: *O pestis maligna auaritia, semper bonis animis detestanda; quid inconcussum dimittis? Tu genus humanum confudisti; tu comitem Christi ab Apostolatu deiecisti.*

Est i- latri-

Ephes. 5. *Auaritia est idolorum seruitus.* Vbi Sanctus Thomas, 1. Quia finem vltimum quasi constituit Diuitias. 2. Quia spem in his ponit. At hæc duo sunt idololatrica. Sicut Hebræi datum serpentem æneum, vt eo viso sanarentur; peruerso affectu dein adorarunt, thus illi adolentes: donec

4. Reg.

4. *Regum*.18. Ezechias eum comminuit. Ita auari datas necessitati opes, tantum non adorant.

Demum peribunt cum ipsis. Eccles.21. *Qui ædificat domum suam impendiis alienis, quasi qui colligit lapides suos in hyeme.* Græci vertunt: *qui congregant sibi lapides ad tumulũ sepulchri.* Quod hyeme ædificatur, non solidatur: moxque dissoluitur & corruit: Ita *male parta male dilabuntur*, & sæpe ruina obruunt collectorem suum. Manna plus colligentibus in crastinum vermicabat. *Num.* 11. *Exod.* 16. Ita congestæ opes in putorem animæ vertũt auaro, abominabilem Deo. Quia Deo seruire non potest.

PARS II.

De seruitio duobus addicto quale sit?

1. NEmo potest duobus Dominis seruire, Deo & diabolo, ait S. Aug. 1. Nam Eccles.2. *Væ duplici corde, labijs scelestis, & peccatori ingredienti terram duabus vijs.* 2. Negant etiam Philosophi; & D. Tho.1.q.1.a.3. hominem plures habere fines posse: Dixi hoc: *Quia nemo potest duobus Dominis seruire.* 3. Nequiuere Dagon & Arca in templo consistere eodẽ, vel coli, 1. *Reg.*5.3. Neque Deus cœlestia impertit; dum terrenis inhiatur. Sicut *Exod.*16. nõ pluit manna prius, quam farina defecisset Ægyptia.

4. Degenerum aquilæ genus describit *Plin.l.*10.c.5. quod pisces captat in aquis, Pede id altero, est anserino, ad nandum: aquilino altero, ad pugnãdum natum: Tales biformes, bifrontes, bicipites, bicorpores, bipsychici, bidij, mõstra denique sunt, qui carni simul & Spiritui, mundo ac Deo, terræ ac cœlo seruire posse videri volunt. 5. Finxerunt poëtæ Hippocentauros, & Satyros, (hique fuere forte) qui formas gererent corpore binas; hominis vnam honestam, capræ aliam salacem, ac hircissantem. Designarunt autem animos hominũ hac ad bestialitatem, illac ad humanitatem, ad instar vertumni, versatiles. 6. Vespertilio, *Leu.*11. abominabilis Deo est, & in immũdis censetur: Quod biformis sit: alis, auicula; serpens, pectore nudo. Tales sunt nycticoraces, qui desiderijs volare vellent, at pectore toto nudi serpentem terrigenorum, & humi reptum repræsentant. 7. Nequeunt amores duo, vel affectus vno consistere animo magis, quam vno in cœlo soles duo. Quale quid Alexander Magnus respondit Dario Persarum Regi, suum ipsi regnum dimidiatum offerenti: *Nec cœlum, ait, duos soles, nec regnum vnum duos habere Reges potest.* Superbe; at sat vere.

Immundum.

8. Noluit Dominus, *Deut.*22. agrum vnum semine conseri diuerso: noluit arari in boue & asino iũgo iugatis vno: noluit vestes lana linoque mixtim contexi, vel indui. Et tu amores iugabis dispares? Affectus seminabis dissimillimos? Opes coaceruabis terræque, polique? Sic habe. *Nemo potest seruire duobus.*

Intolerabile.

Quare (vt Ios.24.) *Nunc timete Dominũ, & seruite ei perfecto corde atque verissimo, & auferte Deos alienos.* Respondit que populus: *Absit à nobis, vt relinquamus Dominum & seruiamus Dijs alienis.* Ecquis oculus vno cœlum, terram altero conspexerit? Perinde id impossibile est animo.

PARS III.

De seruis duorum quales sint.

1. QVi tamen id conantur, ranæ sunt Ægyptiæ coaxantes ineptum. Ranæ sunt amphibiæ, terra viuunt & aqua: sed sunt & Ægypti plagarum vna: Exo.8. *Percutiam omnes terminos suos ranis*; Adeoque Ps.104. *Edidit terra eorum ranas etiam in penetralibus Regum ipsorum.* Vah, quot putres in orbe sunt ranæ huiusmodi! in cœnosa luxuria coaxant; in terra pœnitentiæ

Serui tales sunt. 1. Ranæ.

tentiæ gradiuntur, scilicet. Quo passu, norunt Confessarij: quin Deus:

2. Neutri sufficiẽtes domino. 2. Sint homines duo, & Domini ijdem; at humoris, vt aiunt, diuersi. Hic Democritus aliquis, ille Heraclitus; vel hic Epicurus, ille Socrates, vt hic Cæsar, ille Sardanapalus vel Heliogabalus; quis vir bonus reperiatur, qui vtrique seruire se posse confidat? Neque tamen hi tantum distant, quantum Deus & Mammona.

3. Sunt Samaritani. 3. Qui nihilominus his seruire volent, Samaritanorum sequaces sunt: qui 1. Reg. 5. Deo & idolis vnam superstitionem confinxerunt seruam.

Merces eorum 1. Laborare & decipi. II. Et quæ merces est, quæ data mandata seruis mundi? 1. Expertus Iacob. *Gen.* 31. bis septenni seruitio, quod Labano seruit durũ periculosum, infructuosum. Nisi quod lippa ei Lia supponeretur, pro formosa Rachaele; *Gen.* 29. Sed & hac sterili. Et rem talem ac tantillam tanti emptites? *Ego pœnitere tanti non emam*: ait Socrates de caro scorto Laide, magno emenda. At plurisemuntur à mundo voluptatulæ, tituli, diuitiolæ: Idque annorum vitæ totius seruitio, heu, & vah, quali?

2. Deseri. 2. Tali quales Amalecitæ; qui cum seruum haberent, quamuis fidum; ægrum tamen deserebant. 1. Reg. 30. *Puer AEgyptius sum*, ait ille: *Seruus Amalecitæ: dereliquit autem me herus meus, quia ægrotare cœpi.*

I nunc, & Mundo serui Carnique & Auerno. Tribus seruieris? Non potes duobus. Vnus est Dominus, & hic Deus, Iesus tuus.

Domino seruiendũ soli. Notat *Tertull. lib. contra Hermog.* Deum post hominem creatum appellari Dominum in Genesi, non ante. Quod creata cætera velut nihili duceret; at hominem dignum, cuius Dominus esset Deus, & solus. Et homo illa præ Deo ponet posthabito? Dignus plane, qui infra cuncta deturbetur.

Serui vitiorum innumerum. III. Iam vero, cum duobus seruiri non queat, qui pluribus poterit? At Io. 8. *Qui facit peccatum, seruus est peccati.* Quot igitur sunt genera peccatorum, tot & dominorũ. Quot autem peccatis multi seruiunt?

1. Vnde Isa 49. *Hæc dicit Dominus ad contemptibilem animam, ad abominatam gentem, ad seruum Dominorum* superbiæ, iræ, luxuriæ, &c. 2. *Peccator tot est seruus* Dominorum, *quot vitiorum*, ait S. Aug. 3. Et Diogenes Cynicus *Laertio teste*, Alexandro glorianti, orbis se Dominum esse totius, inquit: *Nequaquam, ô Alex. es Dominus, sed seruorum meorum Seruus.* id est vitiorum. 4 De talibus Ierem. 16. *Seruietis Dijs alienis die ac nocte, qui non dabunt vobis requiem.*

PARS IV.

De mammona iniquitatis.

Opes habere non nocet. I. ET *Mammonæ*, id est, diuitijs. Has enim seruire homini oportet. Non dixit: Non potestis diuites esse; & Deo seruire. Nam copiosi fuerunt Abraham, Iacob, Iob, Tobias. &c. & serui Dei simul eximij.

Sed male habere 1. Cum seruitio. 1. Si fœda sit, & non ferenda seruitus sub tyranno; fœdior illa, quæ sub Pluto Mammonio. Obtrudit aurũ; deludit specie; & bulga demum plena reperitur stercore. 2. Quàm hic verum Ps. 75. *Dormierunt somnum suum, & nihil inuenerunt in manibus suis Viri Diuitiarum*, non sui iuris, sed serui istarum. 3. Hi ab Deo reijciuntur, qui auide hauriunt diuitias; non, qui moderate: Sicut Gedeonis milites Iud. 7. *Qui manu & lingua lamberint aquas, sicut solent canes lambere, separabis eos seorsum. Qui autem curuatis genibus biberint; in altera parte erunt.*

2. Eum vano.

3. Cum auiditate.

Itaque Ps. 61. *Diuitiæ, si affluant, nolite cor apponere.* Cor accommodare licet, non dare: non apponere sic, vt, Matt. 6. *Vbi thesaurus, & cor tuum sit.*

4. Cum affectu aditatis Istius, est.

1. Idololatria. II. Hoc efficit idololatram. 1. Sicut *Exod.* 12. Spolijs Ægypti ditati Hebræi, *argentum & aurum suum fecerunt idola, vt interirent.* Ose. 8.

2. Ita

2. Ita Iudas cecidit; volens in Apostolatu viuere, & in Mammona: *Matth.27.* *2. Aposta-[sia]*

3. Ita Giezi seruus Elisæi, & Pluti, munera sectatus Naamani. Quæ merces? 4. Reg. 5. *Lepra Naaman adhærebit tibi, & semini tuo vsque in sempiternum.* Quam corpus eius plenum lepra; tam vitiorum plena omniū est auaritia. *3. [P]eccatū.*

4. Speciem sume ex meretrice Apoc. 17. *Mulier erat circumdata purpura, & coccino, & inaurata auro; & lapide pretioso, & margaritis; habens poculum aureum in manu sua*: Ecce inauratam Auaritiam. Sed nunquid aliud? *Poculum plenum abominatione, & immunditia fornicationis eius.* Vti hæc, sic & auara anima, est prostituta mundi concubina, & pellax succuba. *4. Abominatio.*

5. Fuit Templum 4. *Reg.* 25. Iudæis simul & Ærarium publicum; & diuitiarum domicilium: Fuit vero & idem hoc causa, cur bello ab Chaldæis, Syris, Romanis appeteretur, expilaretur; demum vastaretur. Habent auripetæ in hoc & sui exitus exēplum. *Nescitis, quia templum Dei estis vos?* 1. Cor. 3. Quid igitur eadem in ara Dagon, & Arca? *Qui templum Dei sic violauerit, disperdet illum Deus.* *5. Deuastatio.*

PARS V.

De solicitudine temporalium nimia.

NOlite soliciti esse. Quantum enim curæ temporalibus impendimus: tantum animæ detrahimus. Quippe diuisa est. 1. Israelitis sacrificare cogitantibus, ait Pharao, Exod. 5. *Otiatur; & ideo hæc loquitur: Plures reddat lateres, paleas etiam quærat: Vt sic ei non vacet alia cogitare.* Ita Satan de cultu Dei solicitis ingerit cogitationes alias, occupationes mouet & obijcit, vt distineat, & abstineat. Sed *nolite soliciti esse.* Et Luc. 21. *Videte ergo, ne grauentur corda vestra crapula, & ebrietate, & curis huius sæculi.* *[Auoca]ta ab [a]nima.*

Stolidus foret, qui scansurus montem procliuem, onus inutile assumeret. Talis, qui *ea quæ sursum sunt, quærit*; & se vel terra, vel cura onerat. *Non est mollis ad astra via.* Quo durior fit onere tali opum? Et vel maxime, si pondus accesserit vitiorum. Est autem cupiditas tam vitiorum genitrix, quā nutrix curarum. En & geminum pondus, Nec alterum vnquam absque altero est. Ergo *nolite soliciti esse.* *Est onus voluntariorum stolidorum.*

II. Sed & crudelis est, ac sanguinaria Iezabel auaritia, 3. *Reg.* 21. quæ mites efferat Achabos, & innocui sanguinis accendit siti. 2. Est mula vectrix Absalomi. 2. *Reg.* 18. quæ præcipitem rapit in arma virū, inque patrem filios armat, ius omne profanat; sed demum ex arbore pendulum hastis hostiū obiectat. Est Megæra, quæ Dei quoque Filium in summa euehit montium sæcularium principatuum, in excelsa pinnarū ecclesiasticarum, in ima vallium deuehit, ac intima desertorum; tentat & attentat omnia, tantū *vt cadens adoraueris eam.* Matt. 4. ô Mammonam omnis iniquitatis! *Est Iezabel.* *Est Absalomi mula.* *Est Dirarum vna.*

4. Bene Lucas *cap.* 12. & 16. asseclas eius fures, & latrones cordis humani sub parabola vocat; Apostolus 1. *Tim.* 6. Retia & laqueos diaboli *Ouidius* 1. *Metam.* *Est fur animæ.*

Effodiuntur opes Irritamenta malorum.

5. Ego eas Circes veneficas, & incātatrices, Medæas, ac Sirenes marinas, Orci Diras, Furias, Megærasque libens appellarim. Sic animum fascinant, & abripiunt totum, hominemque ex homine exuunt.

Quod Apelles pictor fassus est. Hunc ægrum Rex Archesilaus inuisens, clam ei sub ceruicali bulgam auri subtrusit. Eam reperienti, & exclamanti puero, dum sterneret lectum: ait Apelles: *Tace, Furtum Regis est.* Et is: Imo dederit indigentiæ tuæ. *Dedit*; ait Apelles: *Sed his donis animum mihi & cor dudum surripuit.*

III. Maledicti sunt tales. 1. An ideo Deus, *Gen.* 1. benedixit volatilibus, & na- *Maledicitur à Deo.*

Ff tati-

tatilibus: nō item terrestribus animātibus, quod, qui bestiarum adinstar *terrena sapiunt*, ac quæritant; indignos benedictione subindicet? Dignos vero, qui mente cœlestium meditabūda, volant; aut animo nouissimorum ac infernalium memore, per profunda natant? 2. Et merito. Nam vt terræ, auriferaces rerum sunt cæterarum steriles: ita aurifodinæ animæ sunt litore Tagi & Pactoli; aurifluorum fluminum, steriliores. 3. Adeo ardor adulterij, (quod animus cum auri scorto, auri pellacis amans committit,) succum exugit omnem religionis, & exsiccat cor auarum, ac aridum.

Est sterilis.

Vredo animæ.

Adultera.

Cor huiusmodi cognoscitur; sicut adultera in veteri lege explorabatur. *Num.* 5. Ad Sacerdotem adductæ, aqua ab eo diris deuota, & maledicta, & aliquantulo terræ mixta, & amara, dabatur bibenda. Ab qua si crepabat, rea erat; Sin'; innoxia. Talis aqua Diuitiæ, ex se adiaphoræ, sed auaris maledictæ, amaræ ob laborem acquirendi; fluxæ ob aleam perdendi: Hæ haustæ auari animam crepare faciunt ac necant; at bonis viris sunt innoxiæ. Quia isti sunt adulteri mammonæ: non hi.

PARS VI.

De Dei cura nostri.

Fidendum prouidentia Dei. 1. Quia sic iubet.

2. Quia animam dedit.

I. NOlite soliciti esse, de crastino. 1. Sic Leu. 7. Sancitum. *Victima carnes eadem comedentur die, nec remanebit ex eis quicquam vsque mane.* Innuit, præsentibus fruendum cum gratiarum actione, cæterum Dei prouidentiæ non diffidendum esse. 2. Idem in mannæ collectione significatum, Exod. 16. *Vt nullus relinquat ex eo in mane. Qui non audierunt Moysen: sed dimiserunt ex eo quidam vsque mane, & scatere cœpit vermibus, atque computruit.* 3. Idem docuit Dominus Luc. 11. istis; *Panem nostrum Quotidianum da nobis Hodie.* Noluit nos in mensem, annum, &c. petere.

II. In idem hic affert rationes, *Prima: Nonne anima plus est, quam esca: & corpus: plusquam vestimentum?* quasi dicat: qui dedit animam, qui corpus; dabit idem & sustentationem vitæ Dominus, quamdiu hanc superstitem esse voluerit. Secundum Philosophicum hoc axioma; *Qui dat esse: dat & quæ sequuntur ad esse.*

Secunda ratio: *Respicite volatilia, quæ, &c. Nonne vos pluris estis?* q.d. Iniqua foret Dei prouidentia, ni res curaret humanas solicitius: quam animales brutorum.

3. Ali alit.

Sed auium meminit hic potius, quam aliorum animantium, ob tria. 1. Quod prouidentiæ exemplum è cœlo peti oporteat; *Respicite volatilia cœli*: & in terram desini: *Considerate lilia agri.* 2. Quod quasi ab altrice terra absint lōgius cœliuagæ. 3. Quod brutis terræ & auxilia plura sint ab natura adpabulandum; & esca eis vicinior. Vt formicæ industria, quæ, Prou. 6. & 30. v. 25. *populus infirmus*, Sed *qui præparat in messe cibum sibi.*

Poterat, ait *Chrysost. hom.* 22. proferre exemplum Moysis, 40. dies conseruati sine cibo, *Exod.* 24. Eliæ 3. *Reg.* 17. ab coruo pasti: Baptistæ 30. annis in deserto victitantis. *Matth.* 3. At maluit obuia, quam sublimiora, ac rara.

Tertia ratio. Quis vestrum cogitans potest adijcere ad staturam cubitum vnum? q.d. Vt crescitis absque cura vestra, sed Dei prouidētia; ita & victitabitis. Suadet igitur Apostolus, 1. *Pet.* 5. vt omnem curam in Deum proijciamus: *Quoniam ipsi est cura de nobis.* Ita & Psal. 54. *Iacta super Deum cogitatum tuum, & ipse te enutriet.*

4. Facit crescere.

Quarta. Considerate lilia agri, &c. q.d. Deus non de necessarijs solum; sed & de decoris prouidet istis inanimis; quo magis Sui similibus hominibus? Exemplum cape ex Israelitis, 40. annos per deserta vagis: Attamen ingratis sic exprobrat, Deut. 8.

5. Lilia vestit.

Vesti-

Vestimentum tuum, quo operiebaris, nequaquam vetustate defecit, & pes tuus non est subtritus: en quadragesimus annus est.

III. Quocirca iuste infert Dominus porro sic: *Nolite soliciti esse, dicentes: quid manducabimus, aut quid bibemus; aut quo operiemur: Hæc enim omnia Gentes inquirunt.* Summa veritas hæc dixit.

Talem fiduciam ad Dei prouidentiam Esdras habebat, è Babylone captiuum educturus populum Ierosolymam. Quamuis via longa, aspera: difficultatesque multæ: & inops populus: noluit tamen à Cyro quicquam commeatus petere.

1. Esdr. 8. *Erubuit petere auxilium à Rege: Qui dixeramus Regi, Manus Dei nostri super omnes, qui quærunt eum in bonitate.*

Quare *nolite soliciti esse.* 1. Hoc statuite, quod Epicteto percunctanti: *Quis diues esset?* respondit Socrates: *Cui satis est, quod habet:* Ac rursus: Quis ditissimus? Ait: *Qui paucissimis contentus est:* 2. Item, Quod alteri sciscitanti, *Quæ via compendiosissima ad opulescẽdum?* respondit Democritus Philosophus: *Si cupiditatum pauper fueris.*

DOMINICA XVI. POST TRINITATEM.

Ecce, defunctus efferebatur, filius vnicus matris suæ: & hæc vidua erat. Luc. 7.

ELias, 3. *Reg.* 17. in Sareptam prope Sidonem veniens viduæ filium ad vitam reuocauit; fama mox late factum deferente. Ita in Naim IESVS.

Super quo nos

I. *De triplici mortis genere.* II. *De mortis necessitate.* III. *De obliuione, & memoria mortis.* IV. *De morte, & honore funebri.* V. *De explorato defuncto.* VI. *De luctu viduæ.* VII. *De excitato defuncto.*

PARS I.

De triplice mortis genere.

I. PEccati malitia ineffabilis est, & trinæ mortis inuectrix: Naturalis in corpus. Spiritalis in animam, & in vtrumque Damnationis. 1. Vti Ioab, 2. *Reg.* 18. Absolomum, rebellem patri, è quercu pendentem lanceis tribus trãsuerberauit, ac vitæ, honorumque cursum abrupit. Ita Adamũ peccantem in Deum plagis tribus peccatum affecit; ac vitæ, honorisque filum incidit. Rom. 5. *Per vnum hominem peccatum intrauit in mundũ: & per peccatum mors.* 2. Vidit Daniel, c. 7. *Ecce bestia alia similis vrso in parte stetit: & tres ordines erant in ore eius, & in dentibus eius: & sic dicebant ei: Surge, comede carnes plurimas.* Bellua hæc effera peccatum est cum rictu faucium ter mortalissimo. 3. Fingitur Poëtis triceps, triquefaux canis Cerberus, ad orci ianuam excubitor, qui, Virg. Æn. 6. *tria maxima guttura pandens,* latratibus territat vmbras. Typus is peccati est, habentis trifaucem malitiam deprauatæ Voluntatis, Affectus peruersi, & Cõscientiæ sæuientis.

Mors occidit lanceata.

2. Vorat dentata.

3. Territat trifaux.

4. Tria, inquit Salomon, *Prou.* 30. esse, per quæ terra moueatur, quartum eam penitus sustinere non posse. Tria illa sunt mortis genera dicta: peccatum est quartũ intolerabile: terra autem mota homo est: Ier. 22. *Terra, terra, terra, audi verbum Dei.* *4. Concutit orbem.*

5. Idem Eccl. 26. *A tribus timuit cor meum.* Et quis ad trium iam dictorũ memoriam non exhorrescat? Ipsa Domino sanguineum expressere sudorem. *5. Terret memorata.*

6. Apoc. 9. *Tribus plagis occisa est tertia pars hominum, de igne, de fumo, & de sulphure.* Plagio hic peccatum est trinequam. *6. Displagiat omnes.*

II. Id Lapillus est, *Dan.* 2. de monte Satanico, in pedes luteos statuæ Nabuchodonosoreæ, Adami scilicet, deuolutus, & hominem strauit morte corporali. Erat *1. Mors corporis necat.*

 corpus

corpus ante vti nobile, nulli vectigale, non morbo, non fami, non frigori, non morti, &c. At peccatum ei nobilitatem, immunitatem, vitam abstulit: vt illi subsit decreto: *Puluis es, & in puluerem reuerteris.*

2. Anima damnat. 2. Idem in anima spiritale homicidium designauit, dum de statu gratię eam deturbauit. Rom. 6. *Existimate vos mortuos quidem esse peccato.* Ephes. 2. *Cum essetis mortui in delictis, & peccatis vestris.* Ita est: Omnis *Anima*, Ezech. 18. *quæ peccauerit, ipsa morietur.*

3. Inferni vindicat. 3. Idem mortem genuit sempiternam damnationis. De qua Ioa. 8. *In peccatis vestris moriemini*, dictum, factum. Nam Psal. 48. *Sicut oues in inferno positi sunt: mors depascet eos.*

Singula terribilissima. 1. *Mors* corporis quidem *omnium terribilium terribilissimum est*, ait Arist. 3. Eth. 2. At mors animæ dirior: Psaltes: 33. *Mors peccatorum pessima.* 3. Mors vero inferni sæuissima. Aug. 13. Ciu. cap. 2. *Ibi erunt homines semper in morte, ac per hoc nunquam viuentes, nunquã mortui, sed sine fine morientes.* Et Dominus: Matt. 10. *Timete eum, qui potest animam & corpus mittere in gehennam.* De prima in præsens agit Euangelium.

PARS II.

De mortis necessitate.

Moriendum est. I. THecuitis Dauidem Absalomo vt reconciliaret, ait, 2. Reg. 14. *Omnes morimur, & velut aqua dilabimur in terram.* 2. Heb. 9. *Statutum est omnibus hominibus semel mori.* 3. Dauid. Ps. 88. *Quis est homo, qui viuit, & non videbit mortem?* 4. Orig. in Ps. 33. ait Duo pharmacopolia Deum instituisse, ex herbis vnum, medendis morbis, aliud in S. Scriptura, animæ curandæ; morti nullum. Sap. 1. *Nullum est medicamentum exterminij:* 5. Alex. Magnus se Iouis Ammonij filium, Deoque natum Deum coli permisit, ac voluit: poscentibus ab eo Philosophis mercedem aliquam pro obsequijs suis ait: Poscite, quicquid optaueritis: Et ij: *A morte nos immunes præsta.* Quibus ille: *Nemo dat, quod non habet.* Cui isti; Quid igitur audis acclamatores: *Rex, æternum viues*; Ioanni *Apoc.* 6. visa est peruagari omnia pallido mors inuecta caballo: Hic, quem naribus afflat; necat.

Mnemosynon Mortis Spectaculo vitæ. II. Pontifex Iudæorum *Exod.* 28. duabus insculpta gemmis nomina gerebat XII. Patriarcharum, vt horum intuitu viueret memor mortis, & virtutis. 2. Græci, ac Romani ludis Circensibus vitæ cursum repręsentabant quadrigarum quatuor celerrimis flexibus atque reflexibus. Earum Aurigæ colorati significabant quatuor anni tempora. Equi qui quatuor item colorati, humores corporis. Vnde Sap. 15. *Æstimauerunt lusum esse vitam nostram & conuersationem vitæ compositam ad lucrum.*

Idolum humani generis. Simile Deus Nabuchodonosori, se immortalem credenti ostendit, *Dan.* 2. in statua: cuius caput aureum Reges & Principes; brachia argentea Prælatos brachij sæcularis, & Ecclesiastici. vẽter & femora ænea milites; pedes lutei, homines notabãt. Hunc colossum lapillus deijcit mortis. 4. Ioel. *c.* 1. Quatuor orbis plagas ab irato Deo immittendas, vt narrat, ait, *Residuum erucæ comedit locusta, & residuum locustæ comedet bruchus, residuum bruchi comedet ærugo*; Id est, fors, morbus, gladius, mors omnia depascent.

Plagæ corporis.

PARS III.

De obligatione, & memoria mortis.

Est amica dæmoni. I. MOrtis memoriam detergit animis dæmon; renouat Prædicator. 1. Sic & intulit, & abstulit Satan Nabuchodonosori memoriam somnij de statua: sed retulit eam cum Deo Daniel, eiusdem & interpres extitit, 2. Noluit Deus victimam, *Leu.* 22. quæ cauda & auribus careret; Ita, ait Glossa, nec vult immemorem nouissimorum.

Inimica Deo.

morum. 3. S. Athanasius inquit ideo Dominum maledixisse ficui, quod eius folijs nuditatem protexisset Adam; quasi memoriam lapsus ac miseriæ propriæ obruisset ijsdem.

[Me]moria [mo]rtis. [..]s pro- [..]tho- [..]mis.

II. Hinc animalium induitur exuuijs homo; Quod, ait Orig. hom. 6. in Leuit. *dicebat: vt peccator se talibus indueret, quæ essent insignia suæ mortalitatis, ne posset prætendere obliuionem, vel ignorantiam suæ mortis*. 2. Non est Melior schola, quam sit mortis memoria. Ideo in officinam figuli Deus misit Ierem. 18. Et enim, *Ibi audies verba mea*, Officina, est mortis schola: figulus, natura: nos, vasa: denique rerum vicissitudo, rota. Nam Eccles. 1. *generatio præterit: & generatio aduenit*: Illa mortuorum, hæc viuentium processio est. 3. Cœci nati oculos Dominus luto perlitos aperit: Notitia tui tuos aperit tibi. Et ea est, quæ Psal. 138. *Mirabilis facta est scientia tua ex Me.*

[S]chola [ma]xima.

[S]cientia [ma]xima.

[Ign]orantia [pessi]ma.

Tam ea salutaris est: quam noxia ignorantia sui. Inde enim quæ nascantur mala, prisci innuebant, picto homine cum pedibus leoninis quatuor, facie muliebri; corpore toto plumato. Id est: infantia quadrupes; bipes iuuentus, senecta tripes. Aut aptius forte: 1. Ioan. 2. *Concupiscentia oculorum* leonina, *concupiscentia carnis* fœminina: *superbia vitæ* plumea, ventosaque. Hæc trifariam incurruntur, ferociter, muliebriter, & leuiter, si te non noueris.

[Co]gnitio [sui] neces[sar]ia.

III. Sin' te nosti: 1. Tum vero gratum ac crebrum offeres sacrificium super aram notitiæ tui. Ideo Exod. 20. *Altare de Terra facietis mihi: & offeretis super eo holocausta, & pacifica vestra*. 2. S. Bern. totus toto libro de Consideratione ad Eugenium Papam, aliud non vult, quam cognitionem sui à seipso incipere, & in seipso desinere oportere. 3. Vnicum hoc votum erat S. Augustini: *Domine norim te: norim me*. At mors intimis essentiæ nostræ inhæret principijs; Iam vero, cum *scire, est rem per causas cognoscere*; Certe tum optime nosmet cognouerimus; si nostra principia inspexerimus; quæ sunt lutum, mortalitas, fragilitas, & vanitas.

1. *Chrysostomus in* 16. *Matth.* ait, illum venire post Christum; abnegare se; tollere crucem suam, qui memor mortis degit: ad quam singulis passib. quisque ducitur, vt capitis reus. Huic non libet redire, catulire. 2. ludere Referunt, Lazarum resuscitatum fuisse agelastum, & quasi apathon. Scilicet expertorum memorem. *Parit memoriam mortis.*

IV. Ioseph, *Gen.* 50. mandauit, in exitu Israel de Ægypto; sua secum ossa asportari. Factum: sed aiunt Rabini, Arcam Dei cum Lege Moysi, Virga Aaronis, & Manna cœli præijsse: agmen vero clausisse arcã Iosephianam. Nimirum illa tutabatur ab hostibus visibilibus: hæc inuisibilibus satanæ. In qua item tria: Lex vitæ & mortis Heb. 9. *Omnib. statutum est semel mori*. Virga, iustitiæ, Ps. 75. *Tu terribilis es: & quis resistet tibi? Ex tunc ira tua*. Manna, Spei nostræ, *Iob*. 19. *Credo, quod surrecturus sum, hæc Spes requiescit in sinu meo*, Vt Iob ait. *Hæc defendit à dæmone.*

Moysem, Deut. 34. *Sepeliuit Dominus in valle Moab contra Phogor* Idolum Priapæum Luxuriæ: Vt nimirum mortis memoria istam refutaret ac refrænaret. Nam quoniam Ps. 72. *Non est respectus morti eorum: ideo tenuit eos superbia: operti sunt iniquitate, & impietate sua*. S. Hier. vertit sic: *Non cogitant de morte sua: ideo, &c.* Quare sic precare: Psalm. 38. *Notum fac mihi Domine finem meum.* *Libidinem frenat.* *Abducit à vitijs.*

1. Ægyptijs multæ immissæ plagæ sunt; vt ab obstinacia resipiscerent: vt muscæ, ranæ, grando, tonitrua, tenebræ, sanguis aquarum, strages animalium: denique mortes primogenitorum, *Exo.* 12. Ad has Israelitas etiam abire coegerunt: quin dederũt, quæcumque poscerent. 2. Exploratores duo- *Cicurat effrenes.*

duodecim terræ promiſſæ, à Moyſe, miſſi, *Num*.13.ſecure omnia peragrarunt, ac perluſtrarunt, fructuumque ſpecimen, comportarunt. Quia id temporis, ab peſte tota terra graſſante, erat plurima vbiq; mortis imago. At cum dein Ioſue duos mitteret; omnia erant intuta: Vt ij etiam ab Raab eſſent occultandi. *Ioſ*.2. Nimirum, quia in alta pace luxuriabantut incolæ, Adeo caſtitas mitigat animos, efferat impuritas.

Confundit auaros. Semiramis Regina ſuo mauſoleo inſcripſit hos characteres: Q.R.P.E.D.M.Q.Q.V.S. id eſt. *Quiſquis Regum pecunijs eguerit; demoliens monumentum, quotquot volet ſumito.* Darius Rex Perſanarum legit; aperuit: cadauer reperit, & hoc tantum: ſimul epigraphen: *Niſi malus, & pecuniarum inexplebilis fores, mortuorum loculos nunquam mouiſſes.* Acris caſtigatio hæc ab mortis memoria in auripetas, & auaros.

PARS IV.

De more, & honore funebri.

In veteri lege. I. E*fferebatur filius.* Vnde exequiarum decus laudabile eſt. Nam vſurpatũ ſemper. 1. Abraham Saræ electum coemit ſepulcrum, *Gen*.23.2. Iacob, *Gen*.50. Ex Ægypto in patrum infertur ſepulchrum, tota nobilitate Ægypti comitante. 3. Tobias mandat. *Tob*. 4. *Cum acceperit Deus animam meam: corpus meum ſepeli.*

1. Lazarus, *Ioan*. 11. honorifice conditus fuit. 2. Et *Stephanum ſepelierunt viri timorati.* Act. 8.3. Ieſum Ioſeph & Nicodemus: Et vero *Erit ſepulchrum eius glorioſum*. Iſa. 11.

In Noua. Celebrantur & funerum deductiones. 1. Abneris funus, 2. Reg. 3. Dauid & omnis Iſrael proſecuti ſunt luctu publico. 2. Saulis, & cũ eo cæſorum, Gabaonitæ, Quibus idcirco per legatos ampliſſimas egit gratias Dauid. 3. Iudas 2. *Mach*. 12. per ampla miſit oblata Sacris faciundis, ac precibus pro cœſis prælio. 4. Tobiæ laus magna, quod in mortuos ſepeliendos pius extiterit. *Tob*.12.

II. Item ethnicis adeoque impijs curæ fuerunt ſepulturæ. 1. Nam Alexander Magnus amici Hephæſtionis funus luctu duxit longo, & toto cum exercitu; quin & equis detonſa iuba: vrbem, vbi deceſſit ille, nudabat muris.

2. Refert *Val. Max. l.* 1. *c*. 7. quod Poëta Simonides ad mare inambulans, reperit cadauer, humat. Poſt multo transfretare paranti defunctus apparet; diſſuadet nauigationem in præſens: fore namq; periturũ. Acquieſcit Simonides & collegis diſſuadet; at fruſtra. Hi vixdum è portu egreſſi, ſub oculis Simonidis merguntur. 3. *Idem* alias è cœna euocatus ad duos iuuenes; exit ad portam: reperit neminem: corruit domus: obruit vniuerſos, ſeruato Simonide.

III. Varijs variæ tumulationes vſurpatæ fuerunt, *Lotophagi* in Africa defunctos in mare abijciebant: *Hungari* in lacus: *Bactriani* canibus obiectabant, publice ad hoc altis; ſic *Cic*. 1. *Tuſc*. & *Hier*. *li*. 2. *cont*. *Ioui*. Maſſagetæ eos deuorabant; imo filij ſenes parentes ægros iugulabant etiam. *Alex*. *ab Alex*. *l*. 3. *c*. 2. Tibareni ex pertica ſuſpenſos ad ſolem exſiccabant, quos maxime dilexerant, vt præſentes intuerentur. *Scythæ* ſe viuos cum chariſſimis defunctis conſepeliebant. Ægyptij pyramides ſuis ſtatuebant, Iudæi ſuos in deſertis, ac montibus ſparſim defodiebant. *Matt*. 18. *Mar*. 5. *Luc*. 8. Ideo hic *efferebatur.*

PARS V.

De exportato defuncto.

I. ELatus hic, eſt peccatoris typus 1. Corpus à morte gelaſcit: Et anima ab peccato, vnde peccata in pænam Deus minatur: Eccl. 43. *v*. 21. *Gelu, ſicut ſalem effundam ſuper terram.* Vtque brumam nocet floribus: ita peccatum virtutibus. 2. Mortuus eſt *Peccator eſt mortuo ſimilis.* *1. Frigore.* *2. Pondere.*

est ponderosus : At peccato nil grauius,

1. Nam mare onera supportat omnia: Ionam tamé peccatorem ferre non quiuit. 2. Terra est solidissima, Ps.103. *Fundasti terrā super stabilitatem suam non inclinabitur in sæculum.* At peccato ferendo non est: Nam sub Core, Dathan, & Abiron disrupta dehiscebat. 3. Cœli, *solidissimi sunt, sicut ære fusi*, Iob.37. Luciferi tamen peccatum sustinere non valebant. Et anima fert. Heu! *Fœtoro*

Morte. ...sensuum ...itu ...e.

4. Mortuus fœtet? Et peccatum. Ps.5. *Sepulcrū patens est guttur eorum.* 5. Mors necat: Et peccatum. Vtq; sæpe fulmen ensem absumit illæsa vagina: sic animam peccatum. Apocal 3. *Nomen habes, quod viuas: & mortuus es.* Quin Eccl. 8. *Vidi impios sepultos: qui etiam, dum adhuc viuerent: in loco sancto erant.*

Mortuus est extensus: & peccator: Prou. 13. v. 35. *Vulnerauerunt me, & non dolui: traxerunt me, & non sensi.* Inde peccati nec pudor, nec dolor, nec vllus sensus.

...ncti ...iun- ...bli- ...e.

II. *Efferebatur* ex vrbe, simul ex memoria hominum. 1. Ps. 30. *Obliuioni datus sum tanquam mortuus à corde.* 2. Ideo sepulchrum dicitur terra obliuionis. Ps. 87. *Nunquid cognoscentur in tenebris mirabilia tua: & iustitia tua in terra obliuionis?* Id est, in inferno, vbi Deus impiorum obliuiscitur; ait Genebr. Ibid. *Sicut vulnerati dormierunt in sepulcris, quorum non es memor amplius.*

...entes ...a ...is li- ...rum.

Efferebatur mortuus; qui patre orbus, à quo honeste institueretur. Et hæc sæpe causa mortis liberorum est, 1. Thren. 5. *Pupilli facti sumus absq; patre: matres nostræ quasi viduæ.* 2. Imprimis autem *Quartum penitus ignoro, viam viri in adolescentia*, Prou. 30.

PARS VI.

De luctu viduæ.

...rbi ...funeris ...sa.

I. *Filius vnicus matris suæ.* Quo funus acerbius, 1. Dauid. 2. Reg. 1. *Doleo super Ionatha; quia sicut mater vnicum amat filium: ita ego te diligebam*, 2. Ieremias 6. monet populum, *Luctum vnigeniti fac tibi.* Item *Amos 8. Zach.* 12.3. Annæ luctum audi: Tob. 10. *Heu; heu, fili mi, vt quid te misimus peregrinari, lumen oculorum nostrorum, baculum senectutis nostræ. solatium vitæ nostræ, spem posteritatis nostræ.* 4. Thecuitis, 2. *Reg.* 14. Dauidem Absalomo reconciliare hisce conata est. *Mulier vidua ego sum: Et ancillæ duo erant filij: & alter alterum interfecit. Et consurgens cognatio: Trade, ait, eum qui percussit, vt occidamus eum, &c. & quærunt extinguere scintillam meam, quæ relicta est vt non superfit viro meo nomen, & reliquiæ super terram.*

Mirabilis medicus Deus! huic aufert liberos, opes relinquit: vt Dauidi. 2. *Reg.* 12. Isti vtrumq; tollit: Vt Iobo. Alij finit inuri notā: vt Susannæ. *Dan.* 13. Quia alius alio laborat morbo, egetque medicamento alio.

II. *Et hæc vidua erat.* Cuius resuscitando filium IESVS ostendit curam suam in viduas. 1. Ps. 145. *Dominus custodit aduenas pupillum, & viduam suscipiet.* 2. Exo. 22. *Viduæ, & pupillo non nocebitis. Si læseritis eos: vociferabuntur ad me: & ego exaudiam clamorem eorum: & indignabitur furor meus, percutiamque vos gladio: & erunt vxores vestræ, & filij vestri pupilli.* Hæc spes esto vestra. 3. Qui autem contra vos steterint, *Turbabuntur à facie eius, patris orphanorum, & iudicis viduarum.* Psal. 67. 4. Ad hæc Deus, *Non despiciet preces pupilli: nec viduæ: si effundat loquelam gemitus.* Eccles. 35. 5. Tutor viduarum obiectat Pharisæis, quod eárum domos deuorent. *Matth.* 23. 6. Præco viduæ, duo minuta offerentis, est IESVS. *Luc.* 21. 7. Pontifex vt abstineret Heliodorum ab expoliando Templo, ait pecunias illic esse pro viduarum ac pupillorum sustentatione. 2. *Mach.* 3. Sed cum is eum non audiret: ecce duo Angeli dire mulctauerant iniquum. *Viduæ Deo sunt curæ.*

PARS

PARS VII.

De excitatione defuncti.

I. MIsericordia motus super eã, luctu squalentẽ. Qualis Romæ L. Piso damnandus criminis, vultum luto sordidauit ac fletu: quo iudices flexit, vt absolueretur, donatus vitæ. Ita IESVS motus & matris, & mortui luteo vultu. Psalm. 102. *Recordatus est, quoniam puluis sumus: homo sicut fœnum dies eius.* Eia *Memento, quod sicut lutum feceris me, & in puluerem reduces me.* Iob. 10.

Mortis memoria est medela salutis.

II. *Noli flere*, q. d. Si scires, quot malis ereptus sit, gratulareris ei: Et cum Salomone. *Eccl.* 4. magis laudares mortuos, quam viuentes. Persæ defunctos triumphali cultu adornabant indutos: quod felices esse censerent, iamque vicisse.

III. *Tibi dico: Surge*, ex morte peccati, Sed per memoriam mortis, hæc enim vitalis est, ac salutaris. 1. Qualis vituli aurei puluis, quem Moyses contritum dedit eius adoratoribus bibendum: *Exod.* 32. vel in remedium morbi genti idololatriæ. Talis est memoria mortis: itemque vanitatis considerata, quæ in rebus est mundi, solitis tantum non adorari. Eam tu contere, ac bibe salutem. Est id poculum τῆς ὑγιείας 2. Naaman, 4. *Reg.* 4. mundatus à lepra, duo terræ plaustra secum vexit in Syriam: ad reuerentiam terræ: in qua sanatus fuit: & vouit Deo terræ: ne idola rursus adoraret. Vehito in memoriæ plaustro cineres mortis: iuuabit. 3. Expertus Dauid Psalm. 118. *Consideraui vias, & conuerti pedes meos in testimonia tua.*

IV. *Et surrexit.* Simile 4. Reg. 13. *Quidam sepelientes hominem viderunt latrunculos, & proiecerunt cadauer in sepulchro Elisæi. Quod cum tetigisset ossa Elisæi, reuixit homo, & stetit super pedes suos.* Et, tu ô IESV, eripe *de manu canis vnicam meam*, Psalm. 21.

DOMINICA XVII. POST TRINITATEM.

Cum intrasset Iesus in domum cuiusdam principis Pharisæorum sabbato manducare panem: & ipsi obseruabant eum. Luc. 14.

ABsalon, 2. *Reg.* 13. vt se de fratre Amnone vindicaret; conuiuium parat; in quo vitæ ipsius insidiabatur. Ita grex Pharisaicus IESV hodie.

Nos circa ista

I. *De Inuidia adumbrata.* II. *De peccato malitiæ in Sabbato.* III. *De Pharisæis obseruatoribus Christi.* IV. *De aliorum Censore ipso in primis culpabili.* V. *De ingressu Domini in domum.* VI. *De hydropico.*

PARS I.

De Inuidia adumbrata.

I. INuidia, inquit Alanus li. de complor. naturæ, *quod mõstrosius monstrum? aut quod damnosius damnum? Quæ culpabilior culpa? Quæ pœnalior pœna? Hæc erronea cæcitatis abyssus, contẽtionis stimulus, corruptionis aculeus* 2. Cypria. sermon. de liuore, *Inuidia est malum iugiter permanens, & sine fine peccatum. Huic vultus minax*, ait alibi: *Pallor in facie, in labijs tremor, stupor in dentibus: verba rabida: effrenata conuitia: manus ad cædem prompta, etsi gladio vacua, odio tamen furiata mentis armata.* 3. Augustin. serm. de verb. Dom. *Inuidia est filia superbiæ: suffoca matrem, & non erit filia. est odium alienæ felicitatis respectu superiorum, quia eis non æquatur: inferiorum respectu, ne sibi æquentur: respectu parium, quia sibi æquantur.* 4. Idem lib. de Doct. Christiana. *Est vitium, quo solo diabolus reus est, & inexpiabiliter.*

Quid sit.

Qualis.

Vnde fiat.

II. S. Chrysostomus. *Pestiferum malum inuidia! Hominem in dæmonem immitissimum conuertit. Ea suadente mors intrauit; occisus Abel: Dauid persecutionem passus; CHRISTVS in crucem actus est.*

Effectus eius. 1. Satanescere.

2. Pro-

2.Prou.14. *Vita carnium, sanitas cordis, putredo ossium Inuidia.*

1. Viperæ natalem suum matricidio cruentant; Inuidia animam perrumpit, & necat.2. Vnde Ambros. lib. de fuga sæculi. *Fuge inuidiam, quæ non alios solum: sed magis eum, quem possederit, lacerare consueuit.*

3.Hier. Epist. ad Demetr. *Quid inuido delectationis præstat inuidia? Quam secretis quibusdam conscientiæ angulis liuor ipse discerpit: & alienam felicitatem tormentum facit.* 4. Ideo Basil. sermon. de Inuidia, *Vt rubigo ferrum: sic inuidia, quam inficit animam, consumit.*

III. Vt tigrides, ait *Plut. in Moral.* audito tympano efferascunt; Tigride ferocius inuidi ad laudes alienas ferociunt, ac rabiunt.2. Iustus *Lucerna ardens, ac lucens*: iniustus est extincta lucerna fœtens, Vt autem cæcutiens Heli, 1. *Reg* 3. ardentem videre lampadem non quiuit, ita nec inuidi iustum, sed delectantur sui similibus fœdum fumantibus.

3. Similes Phœnici, quæ odoratissima colligit ad nidum ligna, sed quibus incēsis ipsa concrematur, ita inuidi alienis laudibus torrentur, & torquentur. Alieno malo viuit, inuidia, moritur alieno bono.

4. Vt milui putescentia odorantur cadauera, locaque memphitica: at purum fugiunt aerem. Vtque muscæ saniosa corpora appetunt; fugiunt sana. Sic inuidi. Ista fere S. Basilius. Chrysost. in hom. *Inuidi aduersa aliorum fortuna, vt Scarabæi alieno stercore nutriuntur.* Scarabæi erant Pharisæi.

Pars II.

De peccato malitiæ in Sabbato.

I. S*abbatho manducare.* Ex composito die tali, ac præsente hydropico, inuitatur. Atque ideo inuitator indignus, cuius nomen exprimarur: quia ex certa malitia peccare adornabat, Iesumque calumniari. Et Simon, hospes Domini, inter prandēdum peccabat, at fortuito. Nec enim quærebat capere Iesum.

Adeo Deus odit ex malitia peccantes, vt dicat Psal.15. *Nec memor ero nominum eorum per labia mea.* 1. An ideo forte Adam ac Euam Deus acriter increpuit, serpentem vero vixdum verbo: quod hic ex quæsito; ex occasione illi peccassent? 2. An ideo forte Sacrificia constituit propitiantia pro peccatis, ex ignorantia, vel casu alio commissis: nullum vero pro admissis ex dedita opera? *Est Peccatū malitiæ. 1. Deo exosū maxime. 2. Punitū seuerissime.*

3. Hæc enim sunt peccata in Spiritum S. His vltima perditio diluuialis debetur. Nam Gen. 6. *Videns Deus, quod multa malitia hominum esset in terra.* 4. Fratres quoque Iosephi in hunc peccarant ex malitia: Ideo sic orant. Gen. 50. *Obsecro, vt obliuiscaris sceleris fratrum tuorum, & peccati, atque Malitiæ, quam exercuerunt in te.* Scelus, crimen enormius est. 5. Tale erat Amani scelus. *Esth.* 8. Cuius causa Esther *procidit ad pedes Regis, & locuta ad eum, vt malitiam Aman Agagitæ, & machinationes eius pessimas, quas excogitauerat contra Iudæos, iuberet irritas fore.* 6. Et Deus, teste Dauid, in extremo iudicio singulariter inquiret in peccata malitiæ, Maxime si *&os tuum abundauit malitia*; Ps.49. *& lingua tua concinnauit dolos.* *1. Diluuio. 2. Subiectione & confusione. 3. Morte turpi. 4. Iudicio extr.*

II. *Sabbatho manducare.* Sabbathi magna religio: Sed nobis migrauit in Dominicam; ob Resurrectionis Dominicæ memoriam. Et quod hoc die conditi sint Angeli; Israel exijt de Ægypto, vt Osorius ait: Deus legem dedit, Dedit primum manna; Iesus natus, Circumcisus; Dedit Paracletum, En, quot causæ, tot mysteria. *In Dominica facta.*

1. Voluit, Numer. 28. DEVS offerri indies vnum: *die autem Sabbati offeretis duos agnos anniculos immaculatos.* Vt & nos in Dominica nostram duplicaremus deuotionem. 2. Vnde S. Gregor. lib. 1. Epist. 3. *Dominica die* *In ea deuotio geminādæ est.*

à labore terreno cessandum est; atque omni modo orationibus insistendum: Vt, si quid negligentius per sex dies agitur; precibus expietur. 3, At ita agitur, vt cum Ieremia iure plores, Thren. 1. *Viderunt eam hostes , & deriserunt Sabbata eius.* Adeo festa profanantur: Idque si solū cessando; & non etiam peccando grauius, quam alias. Et hoc, quam istud hodie peruagatius est.

Obseruata exempla.

Quid illis fiet? 1. Certe *Num.* 15. misellus ligna pauxilla colligebat Sabbatho; lapidabatur. 2. Iudæi, Sabbatho ad pugnam lacessiti, 2. *Mach.* 2. se mactari sinunt potius, quam arma capiant. 3. Baptista Fulg. refert, in Iudæa fontem reperiri, qui continuo fluat, præterquam Sabbatho. Vnde Sabbathum dictus est. 4. Veteres Rabini tradunt, etiam dæmones obsessorum corpora Sabbatho deseruisse.

PARS III.

De Pharisæis obseruatoribus CHRISTI.

1. ET *ipsi obseruabant eum.* Vere S. Ber. *Habuit in factis obseruatores: in verbis contradictores, & in tormentis illusores.* Adeo omnis Iesu vita *fasciculus myrrhæ* fuit, *Cantic.* 1. ob odium malignantium in eum.

Veritas odium.

Cuius causa? 1. Quod eorum is argueret hypocrisin. Iuxta Isa. 58. *Clama necesses, quasi tuba exalta vocem tuam , & annuncia populo meo scelera eorum.* 2. Hoc non agebāt ipsi; ne exciderent gratia populi. Ideo Isa. 56. *Speculatores cæci omnes, canes muti, non valentes latrare.* 3. At vero Iesu. Ps. 39. *Annūciaui iustitiam tuam in Ecclesia magna; ecce labia mea non prohibebo, Domine tu scisti.* Patet hodie in conuiuio.

Canes muti.

Insidiatores.

At illi obseruabant, hinc instruentes mel epularum, inde fel insidiarum. 1. Similes Samsonis Leōni, *Iud.* 14. cuius in faucibus mel, in visceribus putor; in corpore toto mors. Nam Psal. 27. *Loquebantur pacem cum proximo suo, mala autem in cordibus eorum.*

Maledicti.

2. Maledixit eos Habac. 2. *Væ, qui potum dat amico suo, mittens fel suum, & inebrians: vt aspiciat nuditatem eius.*

Sunt peccatores.

Ita ingenium est peccatoris. Psalm. 36. *Obseruabit peccator iustum , & stridebit super eum dentibus suis.* Et mox: *Considerat peccator iustum, & quærit mortificare eum.*

Et de hoc queraturne iustus; an magis glorietur; dicens, Psal. 55. *Tota die verba mea execrabantur : aduersum me omnes cogitationes eorum in malum.*

At sibi quam.

Sed nocetis ipsi vobis insidiatores. 1. Vt manus emunctrices candelæ, hanc lucidiorem reddunt; at vrunt se, ac fœdant. 2. Item vos esse peruersos docetis: Vt qui visam in cœna Crucifixi imaginem non leuaret, non mundaret, imo etiam digito monstratam exploderet. At Christum induerunt omnes Christiani; quos explorādos obseruatis: hocque malitiam propriam declaratis.

Iusto sui gloria.

Laborum Herculis primus fuit, hydræ multicipitis in Lerna superatio. Iustus est *hercules: hydra*, inuidia; & hæc serpens est: Ps. 13. *Venenum aspidum sub labijs eorum.* Multiceps est; multorū, & in multis fortunis, fama, honore, vita, &c. in *Lerna* est cœnosa, paludosaque vitiorum. Sed *victa* nomen Herculi iusto parit sempiternum.

Nec magnanim nocent.

Tinea, vestium ac lignorum pestis, nunquam cedros odoras rodit: Nec ad animas se penetrat inuidia, licet exteriora iusti arrodat: *Paruulum occidit:* Iob. 5. Magnæ Animæ sunt illius contemptrices.

PARS IV.

De aliorum censore, ipso culpabili.

1. Est ra

1. SEd quid est, quod, qui inquinatissimi, sint in aliorum defectus sagacissimi? 1. Cum, vt Salustius monet, *Carere debet omni vitio, qui in alterum paratus est dicere.* 2. Ideo & Dominus iussit; *Exod.* 25. in templo emunctoria esse aurea, itemque lucernas. Aurei sint charitate, qui arguunt alios pro æquitate.

Alioquin erunt similes illi, de quo Apoc.16. *Vidi de ore draconis, & de ore bestiæ, & de ore pseudoprophetæ exire spiritus tres immundos, in modum ranarum.* Harum oculi rubent sanguine, non vero, quo carent, bromuli glocientes: Sunt ranæ amphibia, quæ terra & aqua viuunt, in cœno coaxant, noctu maxime, obmutescunt hominem aduertentes adire; iniecto lapide se condunt mutæ. Talia sunt & detractorum; vt alibi explicatum.

n, verus rector. Fuge. Non sic viri boni. Sed horum labia, vt Sponsi in Cant.5. *Labia tua, sicut lilia stillantia myrrham primam*: id est, dulcem præ cæteris, sed & amaram: At quæ corruptionem prohibeat. Ita sunt verba iusti, arguunt, per oleum & vinum; ac sanant, seruantque à morte: Momo occinas licet illud *Martialis l.1. Epig.*

Est Momus.

Cur maculas alios, maculosior omnibus, Albi:
Et carpi dignus carpere non metuis?

n vir us. Nam, vt Aug.l.de serm.Dom.in monte. *Accusare vitia officium est bonorum.* Sin' *Non debet aliorum vitia corrigere*, ait Isid.1.de sum. bono, *qui est vitiis subiectus.*

st peior nico. 1. Quo indignius erat, Petri manus in vinculis attineri, quarum erat à vinculis animas soluere. 2. Sed vinxerat Ethnicus. Tu autem Christianus per linguam, culpæ astringis Sacerdotem detractor; à quo te solui oportuit. Eo deteriores Ethnico.

ior Oza. 2. Deterior Oza, 2. Reg.6. Qui arcam videbat cadentem, sed non videbat rem se committere indecentem, quod re vxoria pollutus Arcam auderet contingere. Ideo & morte luit subita. Time Deum, reuerere Sacerdotem, etsi peccatorem.

ior Iuda idolola-is. 3. Cape exemplum; quam oderit Deus etiam vindices peccati, de quo rei sunt ipsi vindices. Rex Moab Hebræos diu attriuerat. Itaque tres Reges Iudæ, Israelis, & Edom iuncti vnum oppugnant, obsident, ad incitas adigunt. Vt Rex Moab in muris ante oculos Hebræorum sacrificaret suum primogenitum, 4.Reg 3. Vel ipsis placandis, vt obsidionem soluerent; Vti Caietano placet; Vel Numini propitiando, quod Iudæis fauisse audierat, fauereque eo, quod Abraham primogenitum ipsi obtulisset. Placuit Iudæis, eo redactū esse angustiarum hostem. Sed ecce Deus in eos pestem immittit dirissimam: vt cogerentur re infecta abscedere obsidione. Causa. Quia ipsi iam ante isti fuerant idololatriæ dediti, in qua Psal.105. *Sacrificauerunt filios suos, & filias suas dæmoniis*: Cuius iam erant vindices indigni; ac proinde vindictæ obnoxij eidem. Quam ergo pœnam repetunt; in illam incidunt. Quia culpa priores, & ideo peiores.

PARS V.

De ingressu Domini in domum.

I. *Cum introisset Iesus in domum.* Beata domus, quam init Dominus! Non exit sine symbolo dato. 1. Intrarat nuptiale triclinium: *Ioan.2.* Et aquam vertit in vinum, Domum iniit Zachæi, *Luc.19.* Et salus ei facta est. Ædes Matthæi, *Matt.9.* Et ex fœneratore facit Apostolum. Castellū Bethaniæ, *Ioan.11.* Et Lazarum suscitat quatriduanum. *Felix domus, hospita Christi.*

Id præfiguratum 1. in Arca, 2. Reg.6. Quæ trimestri in domo Obededom morata, eam benedictione implet. *Figuræ.*

2. Elias.3.Reg.17. & Elisæus 4.Regum 4. vix subierant viduarum casas, cum ecce lecythi redundant oleo, farinulæ crescunt, filius reuiuiscit. Felix ter & amplius, cuius animam successerit Iesus!

3. Aristotel.lib.de cœlo ait: *Accessus, & recessus solis est causa generationis, & corruptionis in his inferioribus.* At Sol Iesus est. O quas salutes generat accessus Iesu? 4. Testis domus vel Pharisaica hæc. *Simile.*

II. *Ecce homo hydropicus*, supercilij nil metuēs Pharisaici, domū eius subit, desiderio sanitatis indipiscēdæ. Ad instar Magdalenę alias. *Fidenter adeundus Iesus.*

Ambo docent, quærendum esse Dominum, vbi fuerit, etsi in domo Pharisæi, in turba, in deserto, in monte, in mensa, in strato nauiculæ, &c. Fidite, & Ps. 33. *accedite ad eum, & illuminamini, & facies vestræ non confundentur.*

Impijs nil sanctum.

Sed viris nequam nil sacrum: vel *mensam hospitalem* conscelerant. Quin, hanc vertunt in arcam escæ aucupalis. 1. Quid hic aliud Pharisæi? *Principes conuenerunt in vnum aduersus Dominum, & aduersus Christum eius*, Ps. 2. Ita, 1. *Mach.* 16. Ptolomæus Simonem S. Pontificem cum filijs duobus conuiuio tractat; & obtruncat. 3. Ita Absolon fratrem Amnonem 2. *Reg.* 13. 4. Anne verum in istis Iesu obseruatoribus istud: Ierem. 6. *A Propheta vsq; ad Sacerdotem omnes faciunt dolum.* Ast, *Væ duplici corde!* Eccles. 2.

Bene sẽper agendum.

III. Atqui docet nos Dominus, semper, & vbique locum esse faciendi bene; sed volenti opera misericordiæ colere, etiam vel in die festo. Vti Tob. 2. *Cum esset dies festus Domini, & factum esset prandium in domo Tobiæ, dixit filio suo: Vade, & adduc aliquos de tribu nostra timentes Deum, & epulentur nobiscum.* Nota commensales pios, esse cõtribules. At hodie, heu quot mensæ sunt Balthasariæ, ad quas plures adhibentur concubinæ? *Dan.* 5.

De Epijkia.

Idem docet nos Dominus τὴν ἐπιείκειαν Legis; præcepta scilicet obseruanda esse, prout Charitas dictat, & necessitas. Vnde Moses in deserto non circumcidit Iudæos; Dauid, etsi non sacerdos esset, Panes tamen Propositionis comedit. Iesus Sabbato sanitates procurauit. Ita subinde licet baptizare & fœminæ, carnibus vesci vel in maiore hebdomada; præliari vel in dominica, armis defensiuis.

Nec enim necessitas habet legem.

De hydropico.

Hydropi sunt. 1. Fastu.

1. ECce hydropicus. Cuius similes turgidi fastu, exhaustis immodice aquis mundanarum opum, honorum, voluptatum pereuntium instar aquæ fluentis. Heu! quam multis hæ dulces videntur aquæ! Et quam pauci his potis se credunt hydropicos? Quin etiam

Quo plus sunt potæ, plus sitiuntur aquæ.

2. Voluptuarij.

Neque tamen omnibus potantur aquæ putiscentes meræ, id est, fastidiosæ voluptates ac fœdæ ad nauseam vsque; sed vina quoque hydropisin causantia, haudque paulo deteriorẽ oinoposin illa hydroposi. At quæ vina ista? Non opes, non luxurias ipsas; sed harum inquam voluptates quæsitas in illis, & spectatas solas.

1. Ita non peccat, cui opes affluunt: sed qui cor apponit. Non qui conuiuatur, sed qui se vel ingurgitat, vel deliciatur.

2. Huc spectat istud Prou. 23. *Ne intuearis vinum, cum splenduerit in vitro color eius, subito enim mordebit, vt coluber, & vt regulus venena diffundet.* Ecce; non vinum ipsum; sed cupediæ vini vetantur. Hæ faciunt esse *fel draconum, vinum; & venenum aspidum insanabile.* Deut. 32, 3. Quale erat, quod Hannibal in castris suis pararat, mistum succo mandragoræ. Hæc autem lethargum inducit. Simulabat igitur fugam Hannibal; hostis in castra irruit, potat, sopitur alto sopore; Hannibal reuertit, sopitosque internecione delet. Vt refert *Sext. Iul. l. 9. cap. 5.* ô vinum Hannibalicum?

II. *Ecce hydropicus.* Cui peccator similis.

3. Peccatores sitiunt peccatum.

1. Teste Iob 18. *Tenebitur planta illius laqueo, peccati, & ecce exardescet contra eum sitis* plus peccandi. Adeo Psal. 41. peccati *abyssus abyssum inuocat.*

Deũ derelinquẽt.

2. De his querela Ierem. 2. *Me dereliquerunt fontem aquæ viuæ, & foderunt sibi cisternas* dissi-

diſſipatas, quæ continere non valent aquas; & ideo ſiti vexantur ad peccandum: Adeo, vt *Quo plus peccarunt, hoc plus peccare laborent.*

...um pro ...ſtu cō- ...antes.

3. Similes Lyſimacho Thraciæ Regi, qui in conflictu æſtuans ſiti, ſe dedit hoſti: proque hauſtu frigidæ tradidit regnum. Sic qui *Iob.15. vt aquam, peccatum bibunt*, cœleſtis regni proditores fiunt.

I...ſmaeles ...pbi.

4. Similes Iſmaeli; quem Agar ancilla, Gen. 21. *cum conſumta eſſet aqua in vtre, abiecit puerum; ne videret eum præ ſiti mori.* Multis aquæ baptiſmalis gratia ante annos conſumitur; ſed filijs ſeruæ animæ peccatricis, Digni, qui abijciantur ad mortem.

...di ſitis ...ridisas.

Heu: quanta in mundo ſitis eſt? 1. Tanta nunquam in Samaria; cum triennio toto non pluiſſet. Quot moriuntur ſcelerum infami ſiti? Hos Ieſus ſitiebat clamans: *Sitio.* 2. Hi ſunt montes Gelboe maledictæ ariditatis. 2. Reg. 1. *Super quos nec ros, nec pluuia venit* gratiæ vllius; *Vbi ceciderunt fortes Iſrael*, ab ſceleratis deleti Prophetæ, Apoſtoli, Martyres: deletæ in animabus proprijs infuſæ gratiæ; *Neque ſunt agri primitiarum*; quia innocentiam primam perdiderunt, volentes perdi.

...partes ...ropiſis ...vitiorū ...per ſi-...tium.

III. *Ecce hydropicus.* Cuius Humor libidinem, Tumor ſuperbiam, Sitis auaritiam deſignat. Hæc tria ſunt oſtia ad infernum.

1. Huc alluſit Iſa. 5. *Propterea dilatauit infernus animam ſuam, & os ſuum abſque vllo termino, & deſcendent Fortes eius, & Sublimes, Glorioſique eius ad eum.*

Hæc tria hominum genera ſunt hydropica; ſitiuntque aquam. *Qui biberit ex hac aqua; ſitiet iterum*: ſitiet in æternum Ioan. 4. 2. Talis erat Samaritana hydropica: *Quinque viros habuiſti*: Neque tamen ſatiata: Nam *& quem nunc habes, non eſt tuus.* Neque hic illi explebat libidinem: at miſeratus eam Ieſus extinxit. 3. Vt de Meſſalina, Claudij Imper. vxore, Iuuenalis ait,

Quæ laſſata viris, nondum ſatiata receſſit.

4. Prou. 30. *Tria ſunt inſaturabilia, & quartum nunquam dicit: Sufficit. Infernus: & os vuluæ: & terra quæ non ſatiatur aqua. Ignis vero nunquam dicit: Sufficit.* Ignis ambitionem ſuperbiæ, terra auaritiam, vulua luxuriam notat: tria autem vnam hydropiſin; quæ nullo humore ſatiatur infuſo; Ambitio; quia, Eccl. 14. *Inſatiabilis oculus cupidi.* Et Prou. 13. *Venter impiorum* ſuperborum *inſatiabilis.* Alex. Magnus orbem ſubegerat, & tamen

Vnus Pellæo iuueni non ſufficit orbis.

Auditoque Anaxagora docente, plures eſſe mundos, fleuit, ſe necdum eos viciſſe, *Val. Max. lib. 8. cap. 14.* Auaritia item inſatiata eſt: quam Diogenes olim hydropiſin eſſe definiuit. Et tales mundus propinat aquas ſiticuloſas; quas quantum bibis, tantum ſitis.

Aliæ ſunt aquæ cœli. 1. *Qui biberit ex hac aqua quam Ego dabo; non ſitiet in æternum: ſed fiet in eo fons aquæ vitæ.* Ioan. 4. 2. Quare Ioan. 7. *Si quis ſitit, veniat ad me, & bibat: & flumina de ventre eius fluent aquæ viuæ.* 3. Per Iſaiam vocat cap. 55. *Omnes ſitientes venite ad aquas.* Nam Iſai. 44. *Effundam aquam ſuper ſitientem, & fluentes ſuper aridam.* 4. Apocal. 21. *Ego ſitienti dabo de fonte aquæ viuæ gratiæ.* Hæ ſitiantur aquæ. *Sitis & aqua cœleſtis.*

DOMINICA XVIII. POS TRINITATEM.

Diliges Dominum Deum tuum, ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota mente tua. Matthæi 22.

LEuitis, *Leu. 6.* præcepit Deus, perennem ignem fouere in ara holocauſti. Nobis Ieſus in corde, & opere charitatem.

Cuius occaſione nos

I. *De Charitatis præcellentia.* II. *De amore Dei cordiali.* III. *De modis, & cauſis amandi Deū.* IV. *De dilectione proximi.* V. *De modo, & cauſis amandi proximum.*

PARS I.

De Charitatis præcellentia.

1. Eſt præcipua in virtutibus.

1. GRatiarum gemma; regina virtutum eſt *charitas omnium maior*, 1. Cor. 13. Quale inter metalla eſt aurum, adamas inter gemmas; in corpore caput; à quo omnia in ſenſus, in artus ſingulos fluunt, ad ſuas cuiuſque functiones: Talis inter virtutes charitas, rectrix animæ, eiuſque facultatum. 2. Hinc Theologis eſt ea finis, ac centrum virtutum. Quo alludit pſ. 118. *Omnis conſummationis vidi finem:* Quis hic? *Latum mandatum tuum nimis*, Charitatis, omnia ſinu complectentis ſuo.

2. In Ieſu.

Vnde 1. Thim. 1. *Finis præcepti eſt charitas.* Eſt ea vel in Ieſu virtus princeps. Cant. 3. *Ferculum* omnis perfectionis *fecit ſibi Rex Salomon*, Ieſus *de lignis Libani*, donis Spiritus ſancti; *columnas eius fecit argenteas* Fidei; *reclinatorium aureum* Spei, *aſcenſum purpureum* paſſionis ac mortis *media caritate conſtrauit*: quam eximie ſanguinis effuſione demonſtrauit.

3. Eſt aurũ.

II. Auro ea confertur, 1. Apoc. 3. *Suadeo tibi emere à me aurum ignitum, probatum, vt locuples fias*. Ecce Ieſus eſt hic menſarius: qui quam morte meruit, nobis offert in fœnus. 2. Hanc qui habet, prædiues eſt: Nullus eſt, ea cui abeſt. 1. *Corinth.* 13. *Si fidem habuero; ita vt montes transferam; charitatem non habuero: nihil ſum.* 3. Hanc reſpexit Salomon, 3. *Reg.* 6. & 2. *Paralip.* 3. quando templum, & clauos etiam inaurauit.

4. Eſt ignis.

Confertur Igni, in elementis præcipuo, Charitas in virtutibus præcellens.

1. Ezech. 1. *Sume tibi ignem de medio rotarum* duarum, Noui & Veteris Teſtamenti, *in* cuius *meditatione exardeſcet* tibi *ignis* Pſal. 38. Erat autem Nouum Teſt. implicite in Vetere: ideo *rotis rota erant implicitæ*: vt viſebantur Ezechieli. 2. Moſes de Deo ſcribit, Deuteron. 33. *In dextera eius ignea lex*; id eſt, in Ieſu, qui dextera Patris, ardet charitas. 3. Ideo, Luc. 12. *Ignem veni mittere in terram*. Qui vt vſque ſublime petit; ita charitas cœleſtia quærit.

5 Eſt veſtis nuptialis.

III. Veſtis *charitas* 1. Pet. 4. *quæ operit multitudinem peccatorum*. 1. Eſt pallium Eliæ, 3. *Reg.* 19. Quo ille ſimul ac repertũ in agro arantem Eliſæum cooperuit; & mox duob. hic bobus mactatis, ſequutus Eliam eſt. Ita Ieſus arantes in terrenis negotijs, aut vitiis, tegit ſua charitate, trahitque ad Religionem: vt dicant Gal. 2. *Viuo ego, iam non ego; viuit vero in me Chriſtus*: quem indui.

Heu; quot habitum ſumunt Religionis; ſed non charitatis? His dicet Ieſus: Matth. 22. *Amice, quomodo huc intraſti non habens veſtem nuptialem?*

2. Hæc eſt tunica inconſutilis Ieſu: cuius etſi S. corpus, vt ſaccus, ſciſſum ſit, non tamen illa. Vnde Aug. 19. c. Ioan. *Tunicam hominis iam iudicati, & in cruce pendētis carnifices non ſunt auſi concidere: & tu vis charitatem Dei; imo charitatem, quæ Deus eſt, ſcindere?*

6. Eſt zona Ieſu.

Zona aurea Ieſu, eſt charitas; qua *Apoc.* 1. cingitur ad mamillas Miſericordiæ & Iuſtitiæ, ad regendum omnia ſuauiter, & fortiter. Vnde Pſ. 92. *Dominus regnauit, decorem indutus eſt* miſericordiæ; *indutus eſt Dominus fortitudinem* iuſtitiæ, *& præcinxit ſe* charitate: Quippe *quæ eſt vinculum perfectionis*, Col. 3. Eam ſignificabant catenulæ aureæ, Exod. 28. in rationali animæ, duobus nexæ annulis duorum maximorum præceptorum. Vt autem catenæ ex pluribus conſtant annulis, ita charitas virtutibus cæteris. Nam 1. Corinth. 13. *Patiens eſt, benigna eſt, &c.*

PARS II.

De Amore Dei cordiali.

Amor Concupiſcentiæ

1. AMor duplex eſt: Amicitiæ quo amamus alterum propter ſeipſum: Concupiſcentiæ, quo amamus alium propter emo-

emolumentum ex ipſo. Ille huic præſtat. Vtroque ſumme diligendus eſt Deus.

Concupiſcibili. 1. Quia Prou.3. *Omnia quæ deſiderantur, huic non valent comparari.*

2. Hinc Moyſi ait, Exod.33. *Oſtendam tibi omne bonum.* 3. Exclamat S. Anſelmus: *Cur ergo per multa vagaris ô homuncio, quærens bona animæ & corporis? Ama vnum bonum, quod eſt omne bonum, & ſatis eſt.*

Et Amicitiæ ingendus eſt Deus. 2. *Item amore amicitiæ* amandus Deus eſt, quia Deus eſt. 1. Pſal.72. *Quid eſt mihi in cœlo; & à Te quid volui ſuper terram Deus cordis mei, & pars mea Deus in æternum?*

2. Iuſſit Deus, *Exod.*30. ſibi ſuffitus genus parari ſoli, & *Talem compoſitionem non facietis in vſus veſtros; quia ſanctum eſt Domino. Homo, quicunq; fecerit ſimile, vt odore illius perfruatur; peribit de populis ſuis.* Simile iuſſit de diligēdo ſe propter ſe. 3. Filij Aaronis, Nadab, & Abiu, quod alieno igne thurificaſſent, morte luerunt, *Leu.* 10. Non vult amore profano diligi Deus, ſed amore qui ſit omnia ſuper. 4. Hinc D. Thom. in Opuſ. de Amore Dei, ait. *Dei proprium eſt, vt ſit centrum totius amoris. Eſt enim ſummum bonum, cui proinde debetur omnis amor.* 5. Rege Babylonis omnia vaſtante Ieroſolymis, Sacerdotes ſolū Ignem Sacrum occultarunt. 2. *Matth.* 1. cum & alia perinde potuiſſent. Ita amori Dei omnia poſthabenda. Sitque fixū hoc Rom.8. *Quis nos ſeparabit à charitate Dei.*

Ex toto, nō partim. II. *Dilige ex toto.* 1. Quia Oſeæ 10. *Diuiſum eſt cor eorum: nunc interibunt.* 2. Elias Iſraelitis. 3. Reg. 18. *Vſquequo claudicatis in duas partes? Si Dominus eſt Deus, ſequimini eum, ſi autem Baal; ſequimini eum.*

Cor offerēdum Deo. 3. *Phil. Dietz. in hac Dom.* tale quid refert. Eremita quidam cum diu impenſe Deum oraſſet; vt, quæ ipſi forent gratiſſima, ſibi reuelaret: facturum ſeſe, cum Deo. Demum Tentator adeſt, Angelum mentitus lucis: Tria ſunt, inquit, quæ ſi obtuleris Deo; certam te iubeo ſperare ſalutem. Sunt autem, Luna noua, Solis rotunditas, Rotæ pars quarta. Dixit, & euanuit. Ille iſta ſibi ratus impoſſibilia, oraculum interpretatur ad ſui reprobationem, Iamque propius erat nihil, quam vt deſperaret; cum ecce miſeratus hominem Deus, per Phylacangelum ei reſoluit ænigma. Luna, ait, eſt C: Solis rotunditas eſt. O: pars rotæ eſt R: Ergo, COR offer Deo & ſatis eſt. Quo dicto, ſublimis abijt. Idem ænigma Poeta ſic complexus eſt,

Dimidium ſphæræ, C. Sphæram, O, cum Principe Roma,
Poſtulat à nobis totius ConditOR orbis.

Alius ita.

Tolle caput Ceruis caput Ouis, viſcera ceRui:
Offerto iſta Deo. Deinde beatus eris.

Ita nimirum Prou.23. *Fili, præbe mihi COR tuum.*

Cor repoſcit totum ſolus; ad cætera vel dimidiata acquieſcit. Hinc Luc. 11. *Quod ſupereſt, date eleemoſynam, & ecce omnia munda ſunt vobis,* 1. Luc.19. *Dimidium bonorum meorum do pauperibus.* Et ſat erat Domino. 2. Sat illi, *Ioan.* 6. colligi fragmenta, & dari pauperibus. 3. Sat illi decima pars frugum. 4. Sat Dominica, dierum hebdomadæ data vna. At Cor vult totum. *Et totū cætera partim*

III. *Virtus omnis in medio conſiſtit,* ait Ariſt. in Eth. *vitia in extremis.* Solus autem amor Dei in exceſſu perficitur. *Charitatis exceſſus bonus.*

Sed Angelus ad Eſdram, 4. Eſd. 4. *Vade pondera mihi pondus ignis.* Id eſt, Charitatis, quantum id in te præponderet rerum pereuntium amori. Hunc miratur Sponſus in Sponſa, Cant. 4. *Quam pulchræ ſunt mammæ ſoror mea ſponſa?* &c. Alij legunt. *Quam pulchri ſunt amores tui?* *Pondus unde.*

Idem Cant. 8. *Fortis, vt mors dilectio, dura, ſicut infernus æmulatio:* Id eſt, Tanta eſt tua mei dilectio, vt morti & inferno par ſit. *Robur quantum Simile.*

1. Vt mors hominem ad læta, triſtia, deſideriaque reddit inſenſibilem: Vtque infernus

ternus est inexorabilis, ad vllum dimittendum. Ita charitas cor ab omnibus abstrahit, astringit Deo, nec auelli finit.

2. Roman. 8. *Quis nos separabit à Charitate Christi, Tribulatio, angustia, an fames, an nuditas, &c. Certus sum, quia neq; mors, neq; vita.* Exclamat S. Chrysost. *O Paule, cœli ciuis ecclesiarum columna, Angelus terrestris, homo cœlestis?*

PARS III.

De modis, & causis amandi Deum.

Dilectionis 1. modus. 1. DIliges *Dominum Deum tuum, ex &c.* Id est, 1. vt S. Gregor. *super omnia.* 2. Vel, vt Hugo Cardin. in 4. cap. Luc. Quia Creator est, Tutor, Redemptor, Glorificator est. 3. Vel, vt Greg. Nyss. *ex toto corde,* id est, *ex potentia vegetatiua,* quæ in corde. *Ex tota anima,* id est, *potentia sensitiua,* quæ in anima est: *Ex tota mente;* id est, *potentia rationali,* quæ in mente residet. Vt, quod viuimus, sentimus, intelligimus: id omne amori Dei consecremus.

4. Vel, vt Alex. ab Hales in 3. dist. 27. *Ex corde:* id est, super omnia temporalia: contra auaritiæ appetitum, qui ex corde existit. *Ex anima,* id est, super omnia creata: contra concupiscentiam delectabilium. *Ex tota mente:* id est, super omnes honores: contra inanem gloriam.

2. Æquitas Et vero æquissimum mandatum est.

1. Nam 1. Cor. 9. *Quis plantauit vineam, & de fructu eius non edit? Quis pascit gregem, & de lacte gregis non manducat?* At Deus omnē amandi potentiam in anima plantat, ergo.

2. Ideo Exod. 23. &c. iussit: *Primitias frugum terræ tuæ deferes in domum Domini Dei tui:* At cordis primitiæ sunt desideria, affectus, amor: ergo.

3. Proprietas. Sed scito, quid amori vero proprium sit quarto modo: Nimirum Prou. 17. *Omni tempore diligit, qui amicus est.*

Causa, quia. II. Iam cur sit diligendus Deus? *Primo.* Deus est nostrum *Totum & omne;* sed pars naturaliter diligit suum totum. Ideo manus se obijcit ictui pro capite. Ne detur vacuum in Vniuerso, ignis aliquando contra naturam descendit; terra eleuatur, & aqua; aer turbatur ac tonat. 1 Deus Totum.

Secundo. Quia amor est quasi ens omniū affectuum; vt, quo is vergit, totus sequatur homo. Est vt primum Mobile, quod omnes rapit orbes. Est Spiritus, Ezech. 1. qui rotas animi impellit: Vnde August. *Amor meus pondus meum: illo feror, quocunq; feror.* 2. Amor Rex affectuum.

Tertio. Quia Mundus Mathematicis est merum punctum; Philosophis pene Nihil, respectu Dei; nam *finiti ad infinitum nulla* comparatio Sapienti est. Eccl. 1. *Vanitas vanitatum, & omnia vanitas:* At Deus est æternum Esse, & Bonum infinitum, & mera realitas: ergo Ps. 4. *Filij hominum vt quid diligitis vanitatem, & quæritis mendacium.* 3. Deus est infinitus.

Quarto. Quia quod in rerum natura est, Deum id semper amat, & suo modo adorat. Vt Angeli, cœli, sidera, *in ordinatione tua perseuerant* Deus Ps. 118. Sic elementa, animantia, plantæ; Ergo & homo vel maxime tenetur. 4. Omnia amant Deum.

Quinto. Cum Rex creaturarū sit homo, & quædā vniuersalis creatura, illo amāte, etiā cæteræ amabunt: non amante Deum ipso, cæteras etiam abstrahet ad peccatum suum, & vertet in DEI iniuriam. Et omnia alia DEVM diligent: Principium autem omnium homo non diligeret? Hoc vero esset absurdum totius Vniuersi generale. 5. Homo est creatura vniuersalis.

Sexto. Omnia naturaliter petunt suum centrum; & extra id detinentur non nisi violenter: in eo autem quiescunt: Sed Deus est animæ, & amoris humani ac diuini centrum. Vnde nullus amor, aut affectus noster potest in vllis terrenis quiescere: semper enim in statu violento est. Ergo. Hinc Augustinus li. Confess. *Fecisti nos Domine ad Te: & inquietum est cor nostrum, donec perueniamus ad Te.* 6. Deus est centrum.

Septi-

7. Deus & amor infiniti sunt.

Septimo. Si qua silua & ignis, ambo infinita, forent coniuncta: semper flagrarēt: At Deus, & amor sunt infiniti ergo. Hinc Augustinus in Soliloq. c. 28. *O ignis, qui semper ardes, & nunquam extingueris: O amor, qui semper eris, & nunquam tepescis: Accende me, & accendar. Accendar, inquam, vt totum diligam Te solum. Minus enim Te amat, Qui Tecum aliquid Amat.*

2. Amor efficit diuinos.

Octauo. Virtutes morales hominē reddunt prudentem, iustum, temperantem, fortem: Sed tales & Ethnici fuerunt. At verus amor diuinus diuinos, ac quasi semideos efficit, 1. Ioann. 4. *Qui manet in charitate; in Deo manet: & Deus in eo.* Et 1. Cor. 6. *Qui adhæret Deo, vnus spiritus est.* Augustin. *Si terram diligis: terra es. Si cælum diligis, cœlum es. Nonne dixi: Si Deum diligis, Deus es?* S. Dionysius ait: *Anima speculum est; si cœlo obuertas, stellas repræsentat, si terræ, lapides & spinas exhibebit.* Quare *Diliges Dominum Deum tuū, &c.*

Simile scitum.

Signū dilectionis.

Sed vnde cognosces, te diligere? Deum *Exod.* 19. in montem descendisse in igne; fumus indicabat. Si tui fument affectus & appetitus, atque exhalantes quasi in te exarescant, ac rarescant, indicium est Deum per charitatem in te habitare. Item ex pulsu incitatiore febrim grauiorem, leniorem ex remissiore dijudicas: ita de charitate æstimato ex affectu, & conatu tuo ad diuina incumbente.

PARS IV.

De amore proximi.

Amor proximi est. 1. Luna.

I. DIliges *proximum tuum.* 1. In mundo luminaria duo; in microcosmo amores sunt Duo; Dei, & proximi. Hi prælucēt ad omnia. Ab his omnis fortuna, salusque hominis dependet. 2. Astronomis duo docentur poli, Arcticus, & Antarcticus: alterum qui sustulerit; orbē dissoluerit. Christianis duo sunt amores, *In quibus tota lex pendet & prophetæ.*

2. Polus arct. Antarct.

3. Alteræ alæ.

3. Animalia *Ezech.* 1. alas habebāt, ad cœli volatū; & pedes ad gressum in terra, Homo alas amoris diuini; pedes, proximi. Vnde Isa. 40. *Assument pennas, sicut aquilæ.*

4. Diplois. 5. Spiritus Dei.

4. Prou. 31. *Domestici eius vestiti sunt duplicibus.* At domestici Dei sunt iusti. 5. Elisæus Eliæ, 4. Reg. 2. *Fiat in me duplex spiritus tuus.* Ita quilibet iustus orare Deum tenetur pro amore gemino.

6. Minutū magnum. 7. Oleum.

6. Viduam dilaudat Iesus, *Luc.* 21. quæ duo minuta obtulerat. Ea sunt geminatus amor animæ impensus in Ecclesiæ communionem. 7 *Luc.* 10. Pius Samaritanus oleum & vinum conferebat secum, ad curandum seminecem: Christianus misericordiam in proximum ex amore Dei probet necesse est, ac præstet.

8. Discipulus Domini.

8. Luc. 10. *Misit illos binos ante faciem suam.* Vbi S. Greg. *Quia duo sunt præcepta charitatis: Dei videlicet amor, & proximi.*

Apophthegmata.

II. Amor proximi est naturalis toti humanæ naturæ, etiam barbarissimarum gētium 1. Vnde Nero etsi sæuissimus, catalogo adiudicatorum ad mortem subscripturus ait, *Vellem nescire litteras.* 2. Seruus Pollionis crystallinum forte fregit; addicitur murenis obijciendus; supplicat eius amico Cæsari. Hic seruum donat pileo libertatis, Pollioni destruit viuaria, diffringit omnia vitra. Sic *Io. Bapt. Fulg. l. 5. c. 5.*

1. Clementia. 2. Misericordia.

3. Iustitia.

3. Alexand. Magnus matri quendam ad necem poscenti ait. *Aliam mater à me postula mercedem: Vita enim hominis nullo beneficio compensatur.* Plut. in Apopht.

4. Remissa iniuria.

4. M. Antonius coniuratis in caput suū proditis cōdonans coram Senatu testatur: *Malo ab inferis excitare mortuos: quam viuos dare inferis.* 5. Scipio Africanus ait: *Malo vnum seruare ciuem, quam hostes mille perdere.* 6. Cæsar Aug. viso, quod legati gestarent melitæos; quærebat: Suntne in Græcia pueri? q. d. Homines amandi sic, non catelli.

5. Figura.

S. Greg. Hom. 38. *Vos estis Cortina Taber-*

naculi, Exod. 26. *qui per fidem in cordibus secreta cœlestia velatis. Sed cortinis coccus bis tinctus debet inesse. Coccus ignis speciem habet, Quid vero est charitas, nisi ignis? Sed ista debet esse bis tincta: per amorem Dei, & proximi.*

PARS V.

De modo & causis amandi proximum.

Dilige. 1. In aduersis. I. AT dilige tam in aduersis, quam secundis, 1. *Tob.* 9. Ad reluminatum Tobiam *venerunt consobrini, & congratulabantur ei de omnibus, quæ circa illum ostenderat Deus, & per 7. dies epulantes, omnes cum gaudio magno gauisi sunt.* Ante ad cæcum venisse, nil reperitur. 2. Nec Adam peccator vxorem pari, quo sese, dilexit amore: accusans ipsam se excusando. *Mulier, quam dedisti &c.* Gen. 3. S. Bern. negat eum vere vxorem dilexisse.

2. Vt teipsum.

3. Vt animam tuã. 3. Aristoteles roganti; *quid vera est amicitia?* ait: *Est anima vna in duobus corporibus.* Idem 8. *Eth. Amicus est alter ego.* 4. Corinth. sic amabat Paulus, vt 2. *Corinth.* 11. testaretur: *AEmulor vos Dei æmulatione*, id est, vti pro Deo, sic & pro vobis mori non fugio. Vere, Cantic. 8. *Fortis, vt mors, dilectio.*

4. Supra vitam.

5. Moyses in Sinai audiens de morte sua, nil de se solicitus, orat pro populo. Numer. 27. *Prouideat Dominus hominem, qui sit super multitudinem hanc, qui possit exire, & intrare ante illam Ne sit populus Domini, sicut oues absque pastore.*

6. Elias ex amoris ingentis commiseratione erga afflictos ex triennali siccitate, 3. Reg. 18. *ascendit in verticem Carmeli: & pronus in terram posuit faciem suam inter genua sua orans.* Gestus is humilitatis erat. Nam seruis Iudæi caput inter genua, & infra ligabant manus, sicque conglobatos fustigabant. Vnde Iob 15. *Angustia vallabit eum, sicut regem, qui præparatur ad prælium.* Ita Elias, quasi seruus; Psal. 37. *Ecce ego in flagella paratus sum.*

7. Cerui, ait August. *lib.* 83. *q.* 28. flumen tranaturi, cornua alter in alterius dorsum ponit: primus secandis fluctibus fessus abit ad postremum, eique sua imponens cornua quiescit, sicque deinceps, donec transmiserint vndas. Similiter Gal. 6. *Alter alterius onera portate, & sic adimplebitis legem Christi.* Euseb. Emiss. ibi sic commentatur: *Alter alterius commodis studeamus.* Ideo mandatum, Rom. 12. *Charitate fraternitatis inuicem diligentes.* *Vt natura in ceruis.*

II. 1. Cor. 13. *Nunc autem manent spes, fides, & charitas, tria hæc. Maior autem horum est charitas. Causa.* 1. Quia *Qualia sunt subiecta, talia sunt prædicata*, aiũt Philosophi, sed Voluntas est subiectum charitatis, At ea est maior memoria, in qua spes, maior intellectu, in qua fides: Ergo *omnium maior est charitas.* *Causa ob subiectum.*

2. Quia *finis est nobilior omnibus quæ sunt ad finem.* 2. Phys. 1. Eth. &c. Sed charitas est finis. cæteræ virtutes sunt ad finem, illam scilicet ipsam: ergo. *2. Finem.*

3. Quæ virtus ad Deum accedit propior, ea est & nobilior: *D. Thom.* 2. 2. *q.* 23. *a.* 6. Sed charitas est illa;: Nam 1. Ioann. 4. *Deus charitas est.* Et Virtutes cæteræ sine hac ne virtutes quidem nominari possunt. *D. Th.* 2. 2. *q.* 23. *art.* 7.

4. Forma est, quæ dat esse rei, & est dignior omnium, sed charitas est forma cæterarum, ergo. 1. Vnde August. li. de Verb. Domini. *Attende, quanta est charitas, quæ si desit, frustra habentur cætera, si adsit, habentur omnia.* Ratio Quia 8. *Phys. Arist. & D. Th.* 2. 2. *q.* 1. *art.* 1. In causis essentialibus subalternatis si vna tollatur, cæteræ concidunt, Sin' prima perstet, cæteræ non deficiunt. Ita charitas, cæteræque virtutes. Sicut salua radice, succus permeat ad truncum, ramos, folia, flores, fructus, Sin' illa patiatur; & hæc patiuntur. *4. Obedientiam.*

Quare ad hanc incumbamus; quia

1. Auguſtin. 10. ciuit. *Eſt donum Dei, quo nullum eſt excellentius.* 2. Et Auguſt. l. de verbis Domini: *Qui ſecundum regulam veræ charitatis viuit, non homo, vel Angelus, ſed Deus cenſendus eſt.* Oratorie dixit.

DOMINICA XIX. POST TRINITATEM.

Aſcendens IESVS in nauiculam transfretauit. Matth. 9.

ARca Dei 2. *Reg.* 6. Cariathiari per triginta millia hominum ducta in domum Obededom, eam locupletauit. IESVS Noui Teſtamenti Arca è Iudæa in Capharnaitæ domum veniens, eam benedictionibus replet, prædicat in ea, peccata dimittit, ſanat.

De hoc nos

I. *Dignitas & vis Fidei quanta ſit.* II. *Quid patriæ, quid cognatis debeamus.* III. *Oblatus æger quorum nos moneat.* IV. *Baiuli, & turba quorũ.* V. *Qualis Fides proſit, & quatenus.* VI. *Qualis morbus ſit & conſanatio.* VII. *Qualis remiſſio, & iuſtificatio.*

PARS I.

Dignitas, & vis fidei immenſa eſt.

SAnctus Chryſoſtomus ſuper Matth. *Fides Religionis Catholicæ culmen eſt animæ, oſtium vitæ æternæ, & totius veritatis ſtabile fundamentum.* 2. S. Auguſtinus l. de Fide ad Petrum; *Fides eſt omnium bonorum fundamentum, & humanæ ſalutis initium.*

3. Fides eſt *theſaurus in agro*, Matth. 13. *quem qui inuenit homo, vendit omnia & emit agrum illum.*

4. Eſt *Candelabrum aureum totum, & lampas eius ſuper caput ipſius, & ſeptem lucernæ eius ſuper illud, & duæ oliuæ ſuper illud; vna à dextris lampadis, & vna à ſiniſtris eius.* Hoc fieri Deus præcepit, *Exod.* 25. & Zacharias vidit in templo, *Zach.* 4. Hoc eſt Fides cum 7. Sacramentis, & charitate gemina. Regina

Figura. Eſt ea Cădelabrum templi, & omniſcia.

eſt ea ſcientiarum, ſine qua nil ſcimus; cum qua omnia ſcimus. Prou. vlt. *Multæ filiæ congregauerunt ſibi diuitias, tu vero ſupergreſſa es vniuerſas.* Gloſſa. *Scientia fidei omnes diuitias ſcientiarum ſupergreditur.*

5. Fides eſt minutum viduæ, *Luc.* 21. dãtis plus omnibus. 1. Quia ſubiectum habet digniſſimum, Deum; Et increatæ veritatis lumine cognoſcitur: D. Th. 2. 2. q. 4. a. 8. Et ſcitur S. Spiritus teſtimonio, qui docet nos omnia. Vt hac vna ſtupidiſſimus quiſque doctior cunctis Philoſophis. Vnde verſus:

Est minutum viduæ.

Qui Chriſtum bene ſcit; ſatis eſt; ſi cætera neſcit. 2. S. Bonauent. *Melius eſt modicum de Deo ſcire, quam omnium, cœleſtium ſimul & terreſtrium notitiam habere.* 3. Bernar. *Nulla maior nobilitas eſt in mundo, quam Fidei, quæ animam ſic nobilem facit, & ſublimat, vt etiam digna ſit ſedere à dextris Virtutis Dei.*

II. Fides non ſolum dignitate, ſed & poteſtate ſuperat. Aquis inambulat cum Petro, ferrum aquis innare facit in Eliſæo, ſoli imperat in Ioſue & Moyſe; ignem extinguit tribus pueris, *Dan.* 3. Montes transfert, *Matth.* 21. Eſto, Iob 41. *Non eſt poteſtas ſuper terram, quæ comparetur* dæmoni, *qui factus eſt, vt nullum timeret*: Marc. vlt. tamen fide pellitur, & Matth. 11. *Cæci vident* Fide, *claudi ambulant, leproſi mundantur.* Et *Videns Ieſus Fidem illorum, dixit paralytico; confide fili, remittuntur tibi peccata tua.*

Eſt quaſi omnipotẽs.

PARS II.

Charitatem patriæ, cognatiſque debemus potius.

CApharnaum ciuitas Chriſti dicitur, quod eſſet caput Galilææ, & quod in ea educatus eſſet, vel habitaſſet. *Matth.* 4. Chryſoſt. hom. 30. in c. 9. Matth. *Bethlehem Ieſum tulit, Nazareth educauit, ſed Capharnaũ proprium ipſius habitaculum.*

Quicquid id eſt, prius patriæ, ac ſuis ſe dedit Chriſtus, quam alienis. 1. Hic enim

est ordo charitatis. Est & naturæ: Nam vt agentia naturalia prius aguntin viciniora, sic & calor charitatis, 2. Hinc Paulus cognatorum perditionem in primis dolet, Rom.9. *Est continuus dolor cordi meo, optabam anathema esse à Christo pro fratribus meis, qui sunt cognati mei secundum carnem.*

3. Sol prius vicina sibi corpora illuminat, dein inferiora.

4. *Dan.*4. Arbor Nabuchodonosoræa bestijs pastum dabat; non suis; excisaque est. Sic indigni vita, qui in suos, cum possent, non sunt benefici. 5. Matth. 15. *Non est bonum sumere panem filiorum, & dare canibus.*

6. Vidua Sareptana petenti Eliæ victũ, suam, filijque excusauit & prætexuit inopiam, 3. Reg. 17. *Viuit Dominus, quia non habeo panem, nisi quantum pugillus capere potest farinæ in hydria, & paululum olei in lecytho. En colligo duo ligna, vt ingrediar, & faciam illud mihi & filio meo, vt comedamus, & moriamur.*

7. Alia vidua, 4. *Reg.*4. ipsi oleum Elisæo impetrante, prius sua, ac item vicinorum vasa impleuit. Idem oleo charitatis faciamus, incipientis à se. 8. Abraham illiberis indolet opes suas ad alienos ituras: Gen. 15. *Et ecce vernaculus meus, hæres meus erit.* Idcirco Dominus patriam intrauit, & miraculo illustrauit paralytici Capharnaum.

PARS III.

Oblatus arguit sanitatis pretium, & mundi obstaculum bonis.

Sanitas pra opibus est.

O*Fferebant ei paralyticum.* Insignis charitas! Cum præ multitudine aditus interclusus esset; non dubitant cum damno proximi in fortunis ei procurare sanitatẽ corporis. Bonus is ordo charitatis; hæc enim illis præstat, 1. Ob hanc Naaman 4. *Reg.*5. aulam & Syriam deserit, dona ingentia parat sanaturo sese Elisæo; 2. Pyrrhus, Rex Epirotarũ, nil à Dijs petijt aliud, quã *Rectè valere*: quo si careret, cætera nihil prodesse, imo nec vitam esse vitalem ducebat.

Deo: quod vilius datur.

II. Mundus autem Deo meros paralyticos offert: Defunctum habet corporis, aut ingenij? Belle. Salua res: In monasterium intrudatur. 1. Sic & Cain oues morbidas & macras Deo offerebat. 2. Sic Chodorlahomor Rex deuicto Elamitarum Rege, ait Abrahæ, Gen. 14. *Da mihi animas*, id est, homines: *cætera tolle tibi.* Ita mundus optima sibi: Deo vilissima.

At morte vindicatur.

3. Exod. 19. *Bestia quæ tetigerit montem, moriatur.* Status autem religiosus mons est perfectionis: Apage inde cum bestijs. Et has illis adhuc ingeres?

4. Miphiboseth, Ionathæ filius, claudus, audiens per Dauidem restitui se in omnia bona paterna; indignum se agnouit, & excusauit, 2. Reg. 9. *Quis ego sum seruus tuus, quoniam respexisti in canem mortuum similem mei.* Claude, mance membro vel ingenio, ad oblatum beneficium Ecclesiasticum te excusa, non ingere.

Mundus obsistit semper piis molientibus.

III. *Non inuenientes, qua parte illum inferrent, præ turba.* Ita hæc semper est obstaculo ad bene operandum. Ergo fuge turbas mundi. 1. Ideo Dauid orat, Ps. 54. *Quis dabit mihi alas, sicut columbæ, & requiescam?* 2. Heu quot retardantur paralytici in mũdo ab accessu ad Dominum? Quot in turba suffocati exspirant? 3. 4. *Reg.*7. Dum Samaritæ spolijs Assyriorum onusti redirent, Ducem turbas compesciturum in porta obterunt. Innumeri hodie Duces tales Ecclesiastici & sæculares sic pereunt. Quocirca:

Exeat è mundo, qui cupit esse pius.

4. Mundus nebula est, *Exo.*10. quæ omnia nostra proposita obfuscat, & alio aberrare tramite facit. 5. Sic Pharao cogitantes de Dei cultu Hebræos ita obruere laboribus studuit; vt de Deo cogitationes exciderent. Exod. 5. *Vacatis: & idcirco dicitis,*

tis, Eamus, & sacrificemus Domino Ite ergo, & operamini. Paleæ non dabuntur vobis, & reddetis consuetum numerum laterum.

Sic mundus obruit pia proposita, &c.

6. Quin parantibus exire Ægypto Israelitis, è diuerso exercitum cogit Pharao: Ita & mundus obarmat se contra mundi fugas: itinera incidere, elidere conatus pios allaborat.

PARS IV.

Pastoribus magna cura, improbis turba adest.

Conditio paralytici.

I. CVm dirupto tecto fuerit ad Dominum demittendus æger; diues idem fuerit, qui tectum resarcire posset; esset que honoratiorum aliquis, cuius gratiæ tanta baiulorum, aut famulorum opera præstabatur. Nã, *Ioan.* 5. alius paralyticus duodequadraginta annos iacuerat hominẽ non habens, à quo piscinam mitteretur.

Magni stat cura ouiculæ.

Heu, quanti stat ouicula vnica, dum sistatur pastori? 1. Iacobo quãti stetere oues Labani? *Gen.* 31. Adeo, vt somnus ab oculis eius fugeret. 2. Dauidi vna ouis quanti? 1. *Reg.* 17. *Veniebat Leo, vel vrsus, & tollebat arietem de medio gregis, & persequebar eos, & percutiebam, eruebamque de ore eorum.* Tanto statis sudore Pastorib. ô paralytici.

3. Moyses, Exod. 32. quid non egit, & tulit; vt refractarium Deo populum reconciliaret? 4. Samaritanus quid omisit, vulnerato resanãdo? Luc. 10. Paulus Rom. 9. *Optauit anathema esse à Christo pro fratribus suis.*

3. Ideo forte sal sunt terræ, pastores; quod conteri, aut liquari debet, vt gustatũ exacuat comedentium, *Matt.* 5. 6. Pelicanus vt sanguine suo pullos viuificat, & alit: ita suos parochus sudore pascat, baiuletq; vt Domino sistat paralyticos.

Improbis turba fauet.

II. *Offerebant vel per tectum.* Qui ad virtutem adspirat, ei turba obstat: pauci, vix quatuor opitulantur vni. At qui nefanda molitur; huic turba aduolat. 1. Seba. 2. Reg. 20. vt primum ait, *Non est nobis pars in Dauid, neque hæreditas in filio Isai. Et* continuo *separatus est omnis Israel à Dauid, secutusq; est Seba filium Bochri.* 2. Abimelech; cum ambiret præfecturam. *Iud.* 9. conduxit viros inopes ac vagos; secutique sunt eum; in primis Sichemitæ in eius nomen iurauere.

3. Adonias regnum patri erepturus, habet mox patris *seruum cum Ioab* militiæ Præfecto; 3. Reg. 1. *& cum Abiathar Sacerdote, qui adiuuabant partes Adoniæ.* Ita qui Deo, Sanctis, Ecclesiæ, virtuti bellum indicit, illi adsunt innumeri; huic vero pauci, qui pœnitentiæ, cultusque Dei suscepit. 4. Absalonem. 2. Reg. 15. regnandi cupidum *toto corde vniuersus Israel secutus est contra* Dauidem. Sic &c.

5. At cum post captiuitatem Babyl. essent ruinæ templi instaurandæ, omnes circum obstitere. 2. *Ezech.* 4. Ita pauci stant cum auctoribus rerum piarum. Recusat turba locum dare baiulis: dat tectum. O insensata turba!

Cura corporalis sola.

III. Horum fides, & charitas baiulorum magis spectabat sanitatem corporis, quam animæ. 1. Imo de hac nil legitur hic magis, quam 4. *Reg.* 5. Naaman Syrus leprosus habuerit: qui nullis sumptibus parcebat, vt tantum corpore valeret.

Eam tamen, licet imperfectam, charitatem sibi non præstitam esse Iob, c. 30. queritur; *Frater fui draconum, & socius struthionum.* Vnde hoc illustrior fuit ipsius in eos fraterna charitas. 1. Dracones igneo visus

Feritas amicorũ.

sui veneno aerem igniunt, mortiferũ cuique: Ita sermones malorum vrunt corda piorum, vt deprauent ea, vel dolore afficiant. 2. Struthionis feritas ac vis tanta est, vt ferrum, petrasque concoquat, oua visu excludat; pullos tamen in ardentissimo Africæ sole non obumbret corpore: quãuis plumoso. Ita amici improbi, sunt feri: scelera omnia concoquunt ferrei consciẽ-

tijs?intuitu ſimiles ſui efficiunt: ô noxia ſocietas? opitulâtur nemini. Secus hi paralyticophori, proximum, vt ſeſe amantes,

PARS V.

Qualis Fides proſit, & quatenus.

Fides communionis.

I. **V**Idens fidem illorum. Ergo hæc proficit ægro ad corporis ac animæ ſalutem. 1. Iam vel hinc *crede communionem Sanctorum, & remißionem peccatorum.* 2. Illa maxima eſt nos inter & CHRISTVM: qualis inter Caput & corpus. 1. Cor. 1. *Fidelis Deus, per quem vocati eſtis in ſocietatem Filij eius* IESV Chriſti *Domini noſtri.* 3. Magna quoq; inter nos & Cœlites. Pſal. 118. *Particeps ſum ego omnium timentium te.* 4. Ioannes, Apoc. 5. vidit XXIV. Seniores *coram Agno ſe proſternentes, qui habebant ſinguli cithara, & phialas aureas, plenas odoramentorum; quæ ſunt orationes Sanctorum.* Ipſis quidem nihil: at multum nobis neceſſariæ: & ſæpe ſalutares, cum neſcimus. Si enim *fides illorum* mortalium profuit: quanto magis beatorum charitas miſeris ſuccurrere poteſt?

Fides iuſtificans.

II. Hæretici abutuntur hac *fide illorum*, vt ſola ſufficiente ad ſalutẽ, excluſis operibus. Huc trahunt iſta Marc. 5. *Confide filia, fides tua te ſaluam fecit.* Item *Luc.* 17. & 18.

Eſt operoſa.

Reſpondetur ijs: quod prima iuſtificatio, de qua ibi, fit ſine operibus: Attamen fide non ſola. Nam charitas hanc inter & opera interuenit. Hæc. 1. Pet. 4. *operit multitudinem peccatorum.* Et Luc. 7. *Remittuntur ei peccata multa: quia dilexit multum.*

En hic ſolius charitatis fit mentio; nec tamen hac ſola remittuntur peccata, Ergo nec Fide ſola; licet ſolius mentio fiat. Nam nec charitas eſſe ſine fide poteſt; nec fides ſine illa viuere. Fidei tamen primas damus; quia fundamentum eſt omnium, & ordine prima inter theologicas virtutes.

Obiectio.

Fingunt illi triplicem fidem: Hiſtoricam, dictorum Dei: Alteram miraculorum: Dei tertiam Chriſtianam, & hanc iuſtificantem; Atque per hanc meritis Chriſti nobis peccata eſſe remiſſa volunt.

Solutio.

At *fidem illorum*, & aliorum locis citatis, conſtat fuiſſe miraculorũ: Proinde, ſecundum hæreticos, non ſaluantem. *Dein*, hic fit mentio fidei baiulorum, non ægri. At aliena fides non iuſtificat; ſed tantum propria.

Confide fili. Hem! Agnus ſe patrem facit lupi: ſe Deus patrem peccatoris? *Confide:* Fides enim propria in primis eſt neceſſaria. *Fili:* Spem excitat, fore eum cohæredẽ omniũ bonorũ eius. Ro. 8. *Si filij ergo & heredes.*

PARS VI.

Qualis morbus ſit, & ſanatio.

Paralyſis ſpiritalis.

I. **R**Emittuntur tibi pec. tua. Ergo typus peccatoris eſt hic paralyticus. Vt enim paralyſis corporũ, eſt interceptio ſpirituum animalium, per humorem inſinuatum neruis cerebri, vel arterijs cordis: Sic paralyſis animarum eſt interceptio gratiæ Dei, per peccatum, in parte rationali & animali hominis: priuans ſenſu & motu erga cœleſtia. Hinc deſideria pia iacẽt grabatis, affixa. Incolę labes Galaad 1. *Reg.* 11. obſeſſi à Rege Ammonitarũ, aiunt; *Habeto nos fœderatos.* Idem fœdus Satan icit cum impijs: *& ſeruiemus tibi.* Et is: *In hoc feriam vobiſcum fœdus: vt eruam omnium veſtrum oculos dexteros:* eruit eis dexterum, cœleſtium, relinquit ſiniſtrum, terreſtriũ oculum. Hinc in his lyncei; in ijs talpæ ſunt. Eruit autem, obſtruendo neruum opticum per peccatũ. Inde paralyticus eſt oculus; ſimileſq; efficit ſenſus reliquos. Inde motus deficit. Mali autem totius curatio eſt peccati remiſſio.

Culpa eſt cauſa morbi.

II. At Cur peccata remittit, petentis non hoc, ſed corporis ſanitatem. 1. *Hieronymus, Euthymius, Theophylactus:* Quia cauſa morbi, fuerat culpa peccati: Quare prius cauſa, dein effectus remouendus erat. 2. *Chryſoſt. hom.* 30. ait: Dominum voluiſſe Scribis anſam carpendi præbere; Simul Diuini-

tatem

tatem quoque suam prodere. Adeo ipse primo regnum Dei quærebat; dein cætera adijciebat. *Matth 6.*

Constat autem quod peccatum causat morbum: Iob. 33. *Increpat per dolorem in lecto, & omnia ossa eius marcessere facit.*

2. Ezechias Rex vt reualuit, sic orauit: Isa. 38. *Eruisti animam meam, vt non periret: proiecisti post tergum tuum omnia peccata mea:* Idcirco ait paralytico Io. 5. *Iam amplius noli peccare: ne deterius tibi contingat:* Hicque huic *Remittuntur tibi peccata.* Simul & sanitatem reddit.

Deus dat plura quam petita.

O bonitatem! Dat plura, quam petita. 1. Sic oranti Abrahæ, vt sospitet Ismaelē; dat & Isaacum è sterili, ac vetula. *Gen. 21.* Salomoni, sapientiā petenti, addit diuitias. 3. Manassi, veniā peccatorū oranti, reddit & regnum. 4. Ezechiæ, sanitatē poscenti, addit annos XV. vitæ. 4. *Reg. 20.* Quare 5. Merito Ecclesia orat: *Deus, qui merita supplicum, excedis & vota.* 6. Nam. Eph. 3. *Potens est Deus facere supra id quod petimus, aut intelligimus.*

PARS VII.

Qualis remissio, & iustificatio.

Clauis triplex remittendi.

I. Remittuntur: At vbi confessio? Scias, quod remittendi peccata sit *Clauis triplex. Auctoritatiua,* solius potentiæ diuinæ immediate, & absolute. Huc respexit, qui orauit Ps. 50. *Auerte faciem tuā à peccatis meis: & omnes iniquitatis meas dele.* Secūda Christi est *Clauis excellentiæ:* qua *Agnus Dei tollit peccata mundi.* Tertia est *clauis ministerij* est Sacerdotum Ioan. 20. *Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis.* Ideo, ait S. Augustinus, *Lazarus est datus Apostolis soluendus.* 10. 11. *Quæcumque solueritis super terram, erunt, &c.*

Iudicium triplex Diuinitatis Christi.

II. Christus hic tripliciter suam Diuinitatem ostendit. 1. Detegendo cogitationes Pharisæorū: *Vt quid cogitatis mala in cordibus vestris?* Is enim est. Ps. 7. *Scrutans corda, & renes Deus.* Et 2. Paral. 6. *Tu nosti solus cor omniū filiorū hominum.* Et Ps. 43. *Nonne Deus requiret ista? Ipse enim nouit abscondita cordis.* 2. Verbo sanans: *Surge tolle grabatū.* 3. Peccata remittendo. Nam Marc. 2. *Solus peccata dimittit.*

Hoc vero mordebat Pharisæos, qui eum vt vulgarem, merumque hominem habebant. At prodit eos; docetque parem se habere potestatem & sanandi, & peccata remittendi: *Quid est facilius dicere dim. t. p. tua, And. Su. & Amb.*

Iustificatio opus est difficillimum.

Quin imo difficilius esse, peccatorem iustificare, quam paralyticum sanare, hinc Theologi recte inferunt. *Augustin. tract. 22. in Ioan.* ait difficilius esse, quam orbem creare. Quia in iustificatione reperitur aliqua contradictio, vel obstaculum, quoad animam, animæque potentias, at nulla in creatione est resistentia, Ergo bene D. Thom. tract. de gratia: *Maximum opus Dei est iustificatio peccatorum.* Ergo peccare est pessimum opus hominum. Vnde æstima remissionis beneficium, quantum sit.

III. *Surge: Tolle: Vade. Surge:* quia lapsus es in peccatum. *Tolle lectum:* ne cuiquam porro sis scandalo. *Vade in domum:* ne prauo contubernio corrumparis, bonis operibus incumbe. *Lectus* est socordiæ, consuetudinis prauæ, &c. Ista *Surge, Tolle, Vade,* deducere licet per enumerationem longam peccatorum, & peroraris, *glorificans Deum, qui dedit potestatem talem hominibus.*

DOMINICA XX. POST TRINITATEM.

Simile est regnum cœlorum homini Regi, qui fecit nuptias filio suo. Matt. 22.

ASsuero, *Esth. 1.* rex Persarum Satrapis conuiuium apparans, potentiæ suæ declarandæ; Reginam Vasthi, cum Reginis separatim epulantem; inuitat; formæ eius ostentandæ. At venire abnuentis impudentiam punit eiusdem repudio, & nouo Estheræ coniugio. Simile hodie,

De

De quo nos

I. *Quæ vis, & techna sit mundi.* II. *Quodnam sit regnum cœlorum.* III. *Quis Rex, & qualis.* IV. *Quæ nuptiæ; & qui serui.* V. *Quæ sub inuitatorum negligentia lateant.* VI. *Quod mundi, & diuitiarum sit ingenium.* VII. *Quod efficax sit medium conuocandi nuptiales.*

PARS I.

De vi & techna mundi.

Mundus homini nouerca est.

I. HOmini sæuior inimicus non est Mundo. Adeo & natum captat insidiosus; & morientem angustat perfidiosus. Vt igitur C. Plinius de natura queritur, quod mater sit in animaria, natis vngulas det defensioni, victumque offerat: at nouerca homini, inermem & indigum omniū edat. Ita de mundo querar, qui brutis cliens necessaria vltro præbet, hominem vero suo mancipat seruitio tyrannico.

2. In domo Epulonis, *Luc. 16.* bestiæ sat habent: at Lazaro *nemo dabat.* Quot carnes in mundo? His datur; Homo vel emat; vel sudet; vel careat. 3. Aues non sunt solicitæ, nec ager; nec flores. *Luc. 12. Matth. 6.* At homo, scire optat? Discat: Mundus vnū deserit & odit. At odit amando, dum offert opes, honores, voluptates. O hypocritam! Iob. 20. *Gaudium hypocritæ ad instar puncti est.*

Eiusque proditer & occisor.

II. Vt Iudas osculo tradidit Iesum hosti, & morti: Ita mundus fictis delicijs ac blanditijs hominem orco. 2. Sic Assuerus Aman purpupratum à conuiuio Estheræ ad laqueum rapi iubebat. *Esth. 7.*

3. Iahel, vxor Haber Sisaram, Ducem Regis Cananæorum, domum inuitat è fuga, Iud. 4. *aperuit vterem lactis, & dedit ei bibere, & operuit illum.* O illicem! At mox *tulit clauum tabernaculi, assumens malleum, & ingressa abscōdite posuit supra tempus capitis eius clauum, percussumq; malleo defixit in cerebrum vsque ad terram.* Ita & tu perfide munde, &c.

Impostor & captator.

III. Filia Loth, Gen. 19. *dixit maior ad minorem: veni, inebriemus eum,* patrem, *dormiamusq; cum eo.* Ita mundus omni vespera vitæ huius. 2. Leo Samsonius in ore mel gerebat mortuus; at erat cætera leo. *Iud. 14.* Talis mundus Psalm. 27. *Qui loquitur pacem cum proximo suo; mala autē in corde eius.* 3. *D. Thom. Comment. in Ioann.* ait Mundū similem balenæ captanti pisces. Hæc ore hiante natans odorem gratissimū è ventre emittit, quo illecti pisces ei vel in ipsam aluum innant; inque mortem voluntarij. Ita, &c.

Eius œstrum.

IV. Quis furor ô ciues mundi? Itane 1. Iere. 2. *Onager assuetus in solitudine*, mundanus, *in desiderio animæ suæ attraxit ventū amoris sui, & nullus auertet eum?* Tanto si quidem œstro onagri catulientis rabies efferascit; vt, si fœmella sibi desit, omnia late pererret comtemptor laqueorum, cassium, venatorum, dum potiatur fœmella. Vera hæc cosmophili imago est. Adeo rabit audita mūdi Sirene, dum voluptatula fruatur, cœli contemptor, & orci.

Et perditio.

V. Vt supplantator Iacob. *Gen. 25.* lenticula pulmentarij fratrem Esau exuit primogenituræ, & hæreditatis paternæ iure: Ita mundus cœlo suos vna exuit nugula. 2. Pharao Israelitas regni sui laboribus occupat, alit, pascit; amorem sacrificandi vt amittant, & gustum terræ promissæ. Sic mundus suos in hodierno Euangelio distinuit.

PARS II.

Quodnam sit regnum cœlorum.

Allegoria explicata.

REgnum est Ecclesia; *Rex*, Deus Pater, *Sponsus*, Filius; *Sponsa*, Filij humanitas; *Paranymphus*, Sanctus Spiritus: *Serui*, Prophetæ, Apostoli, Doctores. Nam Psalm. 18. *In omnem terram exiuit sonus eorum, &c. Inuitari* ad nuptias has, est vocari ad communionem meritorum Christi. *Iudæi* venire nolentes prophetas tempsere, Ieremiam lapidarunt, Isaiam serra dissecuerunt, Iesum crucifixerunt. Deus Apostolos emisit

ad exitus viarum ac Gentes, ad ductum bonos & malos in Ecclesiam, dum hæc impleatur. Vtque acer est in non venientes: ita & in venientes sine veste nuptiali charitatis, etsi fidem habeant solam.

Ecclesia est regnū. Ecclesia regnum cœlorum dicitur: quia Rex cœlorum ei præsidet. 1. Est id legitimum. Id enim sibi Iesus comparauit iure, & merito; mediante hypostasi. Vnde Ps. 2. *Ego constitutus sum rex ab eo super Sion montem sanctum eius.*

2. Est antiquissimum. Nam regnum inchoauit Assyriorum Ninus. Medorum, Cyrus. Xerxes, Persarum: Romulus, Romanorum. Alexander, Græcorum. Horum antiquior est *Rex regum* & Ecclesia.

3. Et nobilissimum. 1. Prou. 14. *In multitudine populi, dignitas Regis; & in paucitate plebis, ignominia Principis.* 2. Inde magni fit Assuerus, quod Rex centum viginti sex esset prouinciarum, ab India ad vsq; Æthiopiā. At Christus Ps. 71. *Dominabitur à mari vsque ad mare: à flumine vsque ad terminos terrarum.* Ideo Mar. 16. *Euntes in mundum vniuersum præd. Eu. omni cre.* 3. Et Pater, Psal. 2. *Dabo tibi Gentes hæreditatem tuam; & possessionem tuam terminos terræ.* 4. Et ipse Matt. vlt. *Data est mihi omnis potestas in cœlo & in terra.*

4. Est ditissimum. Nil enim ab alijs regnis mutuatur. Victum habet in corpore Christi: vestitum in cæteris Sacramentis: terram promissionis in petra Petri, monte Caluariæ; syluam in Cruce: hortum in sponsa: vbi *poma noua & vetera.* Cant. 7. &c.

5. Est fortissimum. Quia cætera vni subiecta omnia. Et *supra petram* ædificatum, Matt. 16. *nec portæ inferi præualebunt.* Ps. 128. *Sæpe expugnauerunt me, à iuuentute mea: dicat nunc Israel: Sæpe expugnauerunt me: etenim non potuerunt mihi.* Ipsum est. Dan. 2. Lapillus de monte ad statuam auri, argenti, æris, ferri, luti allapsus: qua strata ipse creuit in montem maximum.

7. Est ordinatissimum legibus: quarum nusquam similes ad pacem, ad mores, ad iustitiam, ad vitam. Estq. Ps. 18. *Lex Domini ad conuertendas animas.*

7. Est perenne. Dan. 7. *Potestas eius, potestas æterna; quæ non auferetur, & regnum eius nō corrumpetur.* Psalm. 144. *Regnum tuum; regnum æternum; regnum omnium sæculorum.* Angelus, Luc. 1. *Et regni eius non erit finis.*

PARS III.

Quis rex, & qualis?

I. REx Christus est. Plato, ait, *Beatas tū fore resp. si aut Reges philosopharentur, aut Philosophi regerent.* At Col. 2. *in Eo omnes thesauri sapientiæ & scientiæ Dei absconditi.* Fuit Rex ab æterno: at incarnatus, regnum promeruit. Heb. 2. *Eum, qui modico, quam Angeli, propter passionem mortis, minoratus est, videns Iesum gloria & honore coronatum.* Ps. 8. *Minuisti eū paulo minus ab Angel. gloria & honore coronasti eum.* Philipp. 2. *Et dedit illi Nomen, quod est super omne nomen.* Quod? IESVS. Sed & hoc: *Rex gloriæ*, ait S. Greg. Naz. in illa Ps. 23. *Attollite portas princ. &c. & introibit Rex gloriæ.*

Apoc. 1. *Oculi eius sicut flamma ignis; & in capite eius diademata multa, & vocabitur nomen eius verbum Dei.* Diademata inquam, Diuinitatis, cœli, terræ, &c. *Apoc.* 10. Angelus magni Consilij habet iridem pro diademate: At iris

Mille trahit varios aduerso sole colores:

Significat regna varia sub vno Rege Christo Homine Deo.

II. *Simile est homini Regi.* Rex se hominem meminerit. 1. *Ezech.* 1. Cherubinus ille, faciem habens leonis, humanam quoque præferebat. Ita Rex, qui inter homines est, quod leo inter bruta, dum regnat vt leo, vt homo quoque regnet. *Rex humanus esto.*

2. Triumphanti, Romæ seruus à tergo inclamabat: *Memento hominem te esse.* Hieron. Tertull. 3. Philippus, Rex Macedo,

omni die à certo sic mane salutabatur. *Rex, memento te esse hominem*, quasi dicat, Regnū humanitate destitutum, est tyrannis.

Sic ruet cum regno. Inde regnorum euersio, est Regum crudelitas, adeoque bestialitas. 1. Dan. 4. Dicitur Nabuchodonosori: *Regnum à te transibit, Et ab hominibus eijcient te, & cum bestijs & feris erit habitatio tua, &c.* Psal. 79. *Exterminauit eam* Ierusalem *aper de silua, & singularis ferus depastus est eam.* Id est, Titus & Vespasianus. 2. Cum Sichemitæ Abimelech regem elegissent, *Iudic.* 9. Ioathan eis proposuit parabolam de Lignis regem quærentibus, acceptantibusque demum Rhamnum, vnde egressus ignis ligna deuorauit. Sic crudelitas Regum, est ruina regnorum.

PARS IV.

Quæ nuptiæ, & qui serui?

Nuptiæ Christi cum Ecclesia. I. QVi *fecit nuptias filio*, Humanitatem copulans Diuinitati. Ob quod coniugiū dedit ei regnum, 1. Cant. 3. *Egredimini filiæ Sion, & videte Regem Salomonem in diademate, quo coronauit illum mater, in die desponsationis illius.* 2. Sic Patres: Ambr. lib. de Institut. Virg. cap. 16. *Beatus est Mariæ vterus, qui tantum Dominum coronauit, quando formauit. Coronauit eum, quando generauit.* 3. Augustin. hic *Christus, qui processit ex vtero Virginali tanquam sponsus de thalamo suo, in quo vtero spirituales nuptiæ celebratæ sunt, Deus cōiunctus est carni, & caro adhæsit Deo, vt esset vnus Christus, & totus homo.*

Ter factæ. 4. S. Hieronym. ait, Deū Synagogæ desponsatum tertio. In Circumcisione: Legis promulgatione in Sina. In Incarnatione.

Horum figura fuit Moysis cum Æthyopissa: Samsonis cum Philistæa: Assueri cum Esther connubium.

Vocat Deus voce. II. *Misit seruos.* Apo. 19. *Audiui vocem tubæ magnæ, & sicut vocē aquarum multarū, & sicut vocē tonitruorum magnorū dicentium: Gaudeamus, & demus gloriā Deo, quia venerunt nuptiæ Agni.* *1. Sua.* Prima, vox tubæ Io. 3. *Hic est filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui: Ipsū audite.*

Secūda torrentiū, Act. 10. *Huic omnes prophetæ testimoniū perhibent, remissionem peccatorū accipere per Nomē eius omnes, qui credūt in eū.* *2. Prophetarū.*

3. Vox tonitruorum est Apostolorum: Act. 4. *Virtute magna reddebant Apostoli testimonium Iesu Christi.* His vocibus ad nuptias inuitati sumus clamantibus. *3. Apostolorū.*

Omnia parata sunt: dixerunt Prophetæ Iudæis: At Apostoli etiam hoc: *Tauri & altilia occisa sunt*: Messias scilicet & eius merita *parata omnia*: mors mortua, cœlū reseratū, obseratus infernus: Deus reconciliatus, peccatum remissum. Quod gaudiū fuisset hoc Patriarchis? Sed Hebræor. 11. *Iuxta fidem defuncti sunt omnes, non acceptis repromissionibus.* Hinc præsentibus dicebat. Luc. 10. *Beati oculi, qui vident, quæ vos videtis.*

PARS V.

Quæ sub inuitatorum negligentia lateant.

I. ILli *autem neglexerunt.* Quid? Homines vocantem Deum? Iam sponsa non queratur, Cant. 5. *Quæsiui, & non inueni: Vocaui, & non respondit mihi.* Cum nec Ipsius inspirationes audiant homines. O cæcam mundi insaniam! 1. Sic inhiari terrenis, quæ nec optari deberent, vt cœlestia posthabeantur? 2. An non vel Ethnici, illa contemni, heroicum esse duxerunt? *Mundana nec debent optari.*

3. Philippus rex Macedonū postulauit à Philosophis disputari quid in vtramq;. Illi hoc delegerūt. *Quid in rerū natura foret maximū?* Primus dixit, montē Olympū esse; vt *qui caput inter nubilia cōdat* altior vētis & nubibus. Alius Aquam, vt quę ignis domitrix terrā ambiat: Tertius Solē; orbe terræ & aquæ maiorē. Quartus, Cor humanum, q̄ orbē contēnit & fluxa omnia, rebusq; gestis maximis maius est. hic vicit. Et Christian⁹ id subiectū faciet villę, vxori, bobus? &c. 4. Vah! Ad nuptias vocat Deus, nō ad sudores; sathā vero ad pericula, curasq; honorū, &c. Et hic auditur; Deus spernitur? *2. Debent sperni.* *3. Debent animo subijci.* *4. Sunt noxia.*

5. Saul aduersus Israelitas, ne Dauidē crearēt Regē, ait, 1. Reg. 22. v. 7. *Nunquid omnibus vestrum dabit filius Isai agros, & vineas; & vniuer-* *5. Sunt insufficientia.*

vobis

sos

ſos vos faciet Tribunos, & Cēturiones, quia coniuraſtis omnes aduerſum me? quaſi dicat: Fœlicitare vos nequit. Potius de nobis queratur Deus. Quid mūdus dabit, niſi mortē? dæmon, niſi infernū? caro, niſi corruptionē?

6. Sunt gloriabunda. 6. Vah negligentiam! Aman gloriabatur, Eſth. 5. *Regina quoque nullum alium vocauit ad conuiuium cum Rege, præter me, apud quam etiam cras cum Rege pranſurus ſum.* Non pluris eſt honor inuitationis diuinæ?

7. Ad Aſſueri in Suſis conuiuium omnes vocati accurrerunt; Dei negligunt?

Mundi iugum eſt. II. Quantūuis iniquus in ſuos ſit mūdus; eum pleriq; tamē exoſculantur, ac venerātur. Audite vero quid profiteatur. 1. *Quinque iuga boum emi.* Hiſce iugat ſuos. Chriſti vnicū eſt; & illud *ſuaue, onuſq; leue.* Matt. 11. Et iſtis tamen potius, quā huic adhæretur. *1. Multiplex.*

2. Seruile. 2. Vt Hebræi, olis carnium aſſueti, malebāt laboribus Pharaonicis emaciari; quam obſequi Moyſi. Sic mundicolæ lutulenti.

3. Graue. 3. Zach. 5. *Ecce talentum plumbi portabatur: & ecce mulier vna ſedens in medio amphoræ. & dixit: Hæc eſt impietas.* Quodque peccatum eſt graue, vt talentum plumbeum: quodque onus eſt mundi. At conſuetudine minus ſentitur. Heu! Væ exſenſis.

4. Cruciabile. 4. Iſa. 24. *Formido, & fouea, & laqueus ſuper te, qui habitator es terræ:* id eſt; qui toto animo terræ affixus es, vt incola eius; non vt peregrinus, ſuper eū ſit cruciatus intus, & foris, omneſq; anguſtiæ carnis, mundi, Satanæ.

5. Obruit ſuos. 1. Infœlix Manaſſes Rex amarè queritur, in ſua oratione dicens. *Incuruatus ſum multo vinculo ferri, & nō eſt reſpectus mei,* quaſi dicat; obruor miſerijs, & à nemine ſubleuor.

2. Inſtar religatorum ad triremes; ita negotiorum vinculis innexi ſunt multi, vt ſub catenarum onere fatiſcant curuati. 3. Pharao Exod. 1. ait: *Ecce populus filiorū Iſrael multus & fortior nobis eſt. Venite, ſapienter opprimamus eū, ne forte multiplicetur.* Itaq; laboribus obruit eum. Sic, ait in hunc locum *Origen.* diabolus, viſis agere quiete Chriſtianis, eorumq; cumulari merita: ſuggerit mundana opera, curis afficit, officijs negotijſq; implicat, emant, nubant, ædificent, &c. & *ſic abeant alius in villam ſuam, alius &c.*

III. Non vobis, ô mundi negotia, natus eſt homo; ſed cœleſtibus, 1. Pſ. 63. *Accedet homo ad cor altum; & exaltabitur Deus.* Id eſt: alto corde homo ſpectabit ſupera, proculcabit infera temptor mundi, magnificator Dei. 2. Salomon, 3. Regum 9. *De filijs Iſrael non conſtituit ſeruire quenquā, ſed erant viri bellatores, & miniſtri eius, & Principes, & Duces, & Præfecti curruum & equorū.* Et Chriſtiani vilibus reculis deſeruirent, omiſſis diuinis? O deſpectum ſuæ, quem ipſi inferunt, nobilitati! 1. *Deut.* 22. Vetuit Deus arbores plātari intra vineas, aut de alio quopiā ſemine interſeri, dicens. v. 9. *Non ſeres vineam tuam altero ſemine: ne & ſementis quā ſeuiſti, & quæ naſcuntur ex vinea, pariter ſanctificentur,* id eſt: ne his illa officerent. Sic in cordis vinea ſolus Deus; alia circumſecus ſunto: neu quid amori Dei officiant. 2. Rebecca formoſa, *Gen.* 24. Seruo Abrahæ potum dedit ad fōtē Meſopotamiæ: *cumq; bibiſſet, adiecit; quin & camelis tuis hauriam aquam.* Ita Deum dilige, at cætera Dei reſpectu: da Deo, vt Deo; & proximo propter Deum. *Homo natus eſt cœlo, non mundo debetur.* *Ergo Deū in corde gerat circum, alia 2. Deo prima Deo.*

Eſto: ſint alia vitæ neceſſaria in curis & corde noſtro præter Deum: At ſint ita, ſicut in arca fœderis, 3. *Reg.* 8. tabulæ legis continebātur: licet his adeſſet vrna cū manna, & Virga Aaronis, quia tamē, ait *Gloſſa,* hæc ad legē ſpectabāt, dicitur, ſolas tabulas legis inibi fuiſſe. Sic: quæ alia erūt in corde, ea referātur ad Deū. Id quod hodierni abeūtes ad villam, boues, & non fecerunt. *Alium ferat ad Deum.*

PARS VI. *Quod mūdi, & diuitiarū ſit ingeniū.*

AMor mūdi, & opū hos à ſalute retraxit. *Opes, & mundana.*

1. Rachel patri abſtulit idolā, ſequēs Iacob virū. At pater acerbe ea repetit. *Ge.* 31. Idola mūdi ac opes, &c. q. ſequēs, Ieſū, abſtulerit ſecū: is mox à mūdo exagitabitur. Ergo Pſ. 44. *Audi filia: obliuiſcere domū patris tui:* nec iā idola *1. Vexant habētem.*

dola, sed Iesum sequere, vel nuda nudum.

2. Granant. 2. Nā opes dant curas habitæ, appetitæ, labores; perditæ, mœrores, Absoloni. 2. Reg. 14. caput erat pulcrum, auricomū, omnibus miraculum; at assidue grauatum: ideo *semel in anno tondebatur: quia grauabat eum cæsaries.* Sic diuitiæ pulcræ: at graues consciétiæ, vel animæ. Quid ergo anima *solicita es, & turbaris erga plurima?* Luc. 10.

3. Sunt periculosæ opes. 3. Dauid esse gener Saulis detrectabat Dicens nobilibus 1. Reg. 18. *An parum vobis esse videtur; esse generum Regū?* quisi dicat: Honores trahunt secum innumera pericula, onera, vt pœnas suas. *An parum tibi videtur esse diues mundi?* Et vero tam vilis quam grauis est seruitus.

4. Sunt Mortifera. 4. Sunt quidem mundi fercula lauta, & regificum epulum; sed quale Absolon Ammoni pararat, in quo à sicarijs cædebatur. 2. Reg. 13. Inuitat mundus, sed vt enecet: Extollit ad honores; sed vt præcipitet: inescat, sed vt illaqueet.

Insidiosa sunt. Extollunt vt deijciant. II. 1. Astu vtitur, quo Saul in Dauidem. 1. Reg. 18. Chiliarcham creat, sed vt discrimini obijciat. *Amouit eum Saul à se, & fecit eum Tribunum super mille viros.* Ornat officio, vt euertat. Sic mundus. 2. Dauid Vriam cum literis ad Ducem Ioab destinat, vt in prima stet acie: sed vt citius cadat. 2. *Reg.* 11. Sic mundus dat primas, vt excidas ad vsque incitas.

3. Rhamnus ambitiosa, quam diu serpebat; florebat, & sepis adinstar erat. At rex arborum factus, igne correptus sibi arboribusque excidio fuit. Ita, quot in humili stetere pulcre, & effloruere; qui in alto pessum iuerunt? Otia negotiosa dant vitę, salutiq;, quod satis: at mūdi negotia ambitiosa, & ista, & istam abstulerunt; Mundi risus est vitæ interitus. O risum Sardonicum.

4. 1. *Regum vlt.* Saul cum rex esset, in conflictu cū Philisthæis erat *totum pralij pondus versum in Saul.* Ita regem te mundus dicit: at omne molitionum, ac persecutionum pondus in te vertit. *Horat. Feriunt summos fulmina montes.*

Discruciat Mundus cruciabiles. III. Diris mundus passionibus animi torquetur; estq; totus passio mera; sed speciosa. Has passiones suis ingenerat, vt dire discrucientur. Vah martyres mundi. Talis Heliodorus, Regis Syriæ Antiochi Archidux missus Ierosolymam inhiabat thesauro templi: At ab equitibus duobus, (angeli erant:) pene ad necem percutitur. Vt reuersus diceret. 2. Mach 3. Rex, *Si quem habes hostem, aut regni insidiatorem, mitte illuc, & flagellatum eum recipies, si tamen euaserit.* Rex is tenebrarum est vel Satan, vel mundus. Destinat suos, vt mundi thesauros expilent: At sæpe cœlitus puniuntur.

Ac demum enecat gloriosos, etsi ditans. IV. Quos odit mundus; destinat ad inuestigandos thesauros. 1. Satan, cum ruinam Christo moliretur, offert ei in deserto regna, modo se mittat deorsum. Sic mundus Christiano; modo se ire perditum non fugiat. 2. Bene ergo duobus candidatis honorum, Matt. 20. *Nescitis, quid petatis.* Dixit id Psaltes 48. *Relinquent alienis diuitias suas: & sepulchra eorum domus illorum in æternum.* Hoc petebant. *Hæc via illorum scandalum.* Chrysostom. homil. in Psalm. 48. *Quæ illa via? Sane est studium, quod ponunt mundanis in sequenda voluptate insana cupiditas habendi bona, & insatiabilis sitis honoris mundi. Quod totum non est paruum impedimentum ad virtutem operandam.* En villas, vxores, boues, præsentis Euangelij.

3. Missi exploratores terræ promissæ referunt, *Num.* 13. bonos esse fructus terræ: Sed *ibi vidimus*, aiunt, *monstra quædam filiorum Enache genere gigantæo.* Ita competitores fructuum mundi habent pugnare cum gigantæis difficultatibus. Nam *Terra diuitiarum deuorat habitatores suos*, quominus ad cœlestes nuptias aspirare queant.

PARS

PARS VII.

Quod efficax sit medium conuocandi nuptiales.

ITe *in exitus viarum*. Cur non in vicos vrbis, in fora, palatia? Quia hic nimium distenti sunt alijs; ad nuptias has ire non vacat. Alia vocant. Pauperibus enim prædicatur Euangelium; *Matth.* 11. Attamē Prædicatores eant *in exitus viarum*: Nouissima prædicent opum, honorum, voluptatum, vitæ, omnesque exitus viarum humanarū ac mundi inculcent.

1. Isaias, *cap.* 47. Babylonis superbiam coarguens tunc, cum Persæ vicos. Ierosolymæ sanguine replessent, dixit: *Non posuisti hæc super cor tuum, nec recordata es nouissimi tui.* 2. Sic & Ieremias in Thren, capite primo, *Sordes eius in pedibus eius, & non es recordata finis eius.* Ite ergo, tubæ Dei, *in exitus viarū* mortis, iudicij, gloriæ, pœnæ, *& quoscunque inueneritis, vocate ad nuptias. Prædicate Euangelium* hoc *omni creaturæ.*

3. Dicite Cantic. 4. *Veni de Libano, sponsa mea*: Ecclesia perfectorum. *de cubilibus leonum*, Regum, Principum: *de montibus pardorum*; varijs peccatis maculatorum: turba peccatrix veni.

Venite ad nuptias Ecclesiæ. Hæc enim iustos & iniustos complectitur. Est ea ager in quo triticum cum lolio. Est arca Noë, in qua columbæ cum coruis. Est grex Iacob, in quo nigræ, variæ, albæ oues. Est area, in qua palea cum grano. Est sagena & Petri rete, in quo boni pisces, & mali.

Perora facta anacæphaleosi protrepticos.

DOMINICA XXI. POST TRINITATEM.

Erat quidam regulus, cuius filius infirmabatur Capharnaum. Ioan. 4.

IOsaphat Rex, 2. *Par.* 20. obsidione pressus, desperatis omnibus in templo sic orat; *Cum ignoremus, quid agere debeamus; hoc solum habemus residui, vt oculos nostros dirigamus ad te.* Ita Regulus afflictione pressus ex filio, qui pro deposito erat.

Nos de eo

I. *Quod vtiles sint tribulationes.* II. *Infirmitas quo conferat.* III. *Quod aduersa ad Deum adducant.* IV. *De cura liberorum, & ægrotorum.* V. *Quod aduersorum, & prosperorum effectus sint contrarij.* VI. *Cur suos affligat Deus.* VII. *De febrium varietate.*

PARS I.

Quod vtiles sint tribulationes.

I. VTilitas tribulationum per magna est. 1. Vnde in S. Script. nominibus magnificis afficiuntur, vt virga consolationis, cœli ianitrices, Dona cœlestia, vitæ directrices, medela miseriarum, &c. Ideo, immissa nobis à Deo aduersa, sunt beneficia. 2. Oculos amiserat bello Ionathas; 1. *Reg.* 14. melle sanauit amissos Deus: Tobiæ idem felle piscis. *Tob.* 11. Vtrumque beneficium fuit. Sic & cum hos dulcedine, illos amaritudine ad conscientiæ sanitatem reducit, Fel sit, an Mel, Deo vtrumque pollet virtute sanandi. 1. *Sunt magnifica.* 2. *Illuminant.*

3. Ideo Ps. 138. *Mihi nimis honorati sunt amici tui Deus*: Sic vulgaris; at hebraica lectio habet: *Mihi valde pretiosæ sunt afflictiones tuæ.* Quia per eas agnosco fragilitatem meā; & cognosco me. Bonum factum! 4. Hocque melius, quod Ps. 76. *Sagittæ tuæ transeunt*: nō lædunt; sed sanant. *Vox tonitrui tui in rota*; quæ scilicet mox vertitur in vocem iubili. 3. *Sunt pretiosa.* 4. *Transitoria.*

5. Vt sagitta Ciceroni obsesso, ac pene desperato, in vrbem eiaculata ab Iul. Cæsare cum tali epigrapha, *Cæsar Ciceroni fiduciam optat, Expecta auxilium.* Cæsar in Commentariorum libro octauo. Premeris? Iam sperare occipe. Tentaris, vt ad impatientiam traharis? Fide, & vinces. 5. *Consolatoria.*

II. 6. Sciens emolumenta tribulationū dixit, Ps. 114. *Tribulationem, & dolorē inueni,* 6. *Quærenda.*

& Nomen Domini inuocaui. Inuenit: Ergo quæsiuit. Ideoque de inuentis gratias egit. Imitare: & beneficium agnosce.

7. Sunt thesauri Dei. Et tale, quod ex reconditis sit Dei thesauris: Nam Ps. 134. *Producit ventos* tribulationum *de thesauris suis.* Vt in copiosa domo diuitiæ sunt, & thesauri; illæ in vsus quotidianos promuntur, hi asseruantur ad rarũ euentum, aut charum. Ita Deus est *Diues in omnes, qui inuocant eum*, sua misericordia: At tribulationis thesaurum non aperit in quemuis.

8. Testes virtutum. 8. Ad Paduam, ait *Cœlius Rod. lib. de ludo alearum*, fons erat, in quem sortes conijciebantur explorandis rerum successibus. Aleam auream iniecit Iul. Cæsar, studio cognoscendi statum Imperij. Hoc prosperitatis erat, si alea ostendisset puncta plura; si pauciora, aduersitatis. Sic tu ex Dei fonte tribulationum æstima de tuis virtutibus. Si multæ illæ; & hæ; & è contra. Ergo Eccl. 18. *In tempore infirmitatis ostende conuersationem tuam.*

9. Necessaria. *Origenes hom. 9. in Exo.* notat, candelabrũ aureum cum 7 lampadibus, semper ardẽtibus, iussisse Deum statui ad septemtrionem, vnde sæuissimi venti. At lumini quæ maior iniuria, quam exponi ventis? & talibus? inque templo? Atqui amici Dei sunt lumina. Et his iubet Dominus, Luc. 12. *Sint lumbi vestri præcincti, & lucernæ ardentes in manibus vestris.* Tametsi autem in eos *ab Aquilone pandatur omne malum.* Ierem. 1. Ventis tamen flammescit tæda, non extinguitur: ita iustus.

10. Sunt proba probi viri. 10. Vt prisci pingebant adamantem inter malleum & incudem, & scribebant circumsecus: *Semper idem.* Talis iustus tribulatus, politur ictibus, vultu animoque *Semper idem*; nisi quod indies se ipso euadat melior.

PARS II.

Infirmitas quo conferat.

I. REgulum putat 1. *Chrys.* fuisse nomen proprium. 2. *Beda*; nomen officij. 3. *Leon. Chrys. Theoph.* eundem cum centurione: de quo *Matth.* 8. 4. *Orig.* cognatum, vel Vicarium Cæsaris in Capharnao. 5. Ego putarim idem: & Herodis consiliarium egisse, cuius fuit vrbs Capharnaum. *Hier. Orig.* putant gentilem fuisse. *Ego*, Iudæum: Quia arguitur modicæ fidei: & signum petebat. Vtrumque Iudæorum erat. *Qui Regulus.*

Omnia illi, omnia filio suppetebant: deerat valetudo. Ne scilicet deesset testis humanæ miseriæ, & sortis. 1. Vt omnes Giezi posteri, 4. *Reg.* 5. hæredes erant lepræ; ita ab Ada nati, ærumnarum sunt filij. Eadem incude procusi, ijsdem ictibus sumus & obnoxij. Neminem excipiunt opes, honores, voluptas, potentia. *Infirmitas est. 1. Ab Ada.*

2. Statua *Dan.* 2. etsi caput aurea, brachijs argentea, pectus ænea, fœmur ferrea esset; erat tamen pedes lutea: lapilloque tacta corruit. Hic est febricula. 3. Ps. 32. *Non saluatur Rex per multam virtutem: & gigas*, à morbis immunis. *2. A natura.*

II. Quærit S. Greg. de Christo saluatore: Cur, cum sit *copiosa apud eum redemptio* Psalm. 129. *Et ipse redimet Israel ex omnibus iniquitatibus eius*: permiserit tamen superesse corporis incommoda: peccati effecta: & non cum causa peccato abstulerit & effectum?

Respondet primo. Absoluta sanitas in alteram vitam gloriæ reseruata est: etsi hic perfecta sit redemptio ad gratiam. 2. Est etiam hic tanta fragilitas: vt venialia vitare nemo possit. Nam Prou. 24. *Septies in die cadit iustus.* Eccl. 7. *Non est homo, qui non peccet.* 1. Ioan. 1. *Et si dixerimus, quia peccatum non habemus, ipsi nos seducimus.* Quare in satisfactionem relictæ sunt pœnæ. *3. A[...] pro satisfactione.*

1. Sic

1. Sic petit satisfacere Iob.6. *Quis det, vt veniat petitio mea: & quod expecto, tribuat mihi Deus: & qui cœpit, ipse me conterat: soluat manum suam, & succidat me. Et hæc sit mihi consolatio: vt affligat me dolore, & non parcat.*

2. S. August. in Medit. *Hic vre, hic seca: dũmodo in æternum parcas.* 3. Sic Abacuc. cap. 3. *Ingrediatur putredo in ossibus meis, & subter me scateat: donec quiescam in die tribulationis: & ascendam ad populum accinctum nostrum.*

Secundo. Quia corpus, etsi per gratiam spiritui subiugetur, plene tamẽ nunquam potest domari; quin semper bellũ sit pertinax ei & spiritui. Ideo morbis emacerãdum relinquitur. Vt gemini in vtero Rebeccæ collisi *Genes.*25. Sic corpus & spiritus vsque sibi pugnant. 1. Sed 2. Corinth. 12. *Cum infirmor,* corpore, *tunc potens sum* spiritu, 2. S. Gregorius *Infirmitas corpus cruciat: sed mentem curat.* Allusit huc sponsa, Cantic.1. *Nigra sum,* corpore: *sed formosa,* spiritu; *sicut tabernacula Cedar, & pelles Salomonis;* foris rudia, intus bellula.

3. Iacob opilio *Gen.*32. ausus duellare cũ Angelo, ab hoc in fœmore icitur vt emarcuerit. Ita cũ corpore humano egit Deus: Nõ id occidit; sed subneruat; ne recalcitret incrassatum, impinguatumque fortunis.

4. Deus, *Iosu* 11. spondens Iosuæ victoriã de quinque Regibus, iussit equos subneruari, & currus succendi. Vbi Orig. hom. 15. *Non præcepit Deus occidi, aut subneruari reliqua iumenta, oneribus apta ferendis: Quia caro non occidenda est, sed seruanda. Ita tamen, vt spiritui subdita, onera ferat ieiuniorum. &c.*

Equus animæ est corpus: subinde currum hoc agit in illam bellicosum: At *subneruatur,* ait Origen. *quando ieiunio, &c. corpus humiliatur.*

5. Ita Sancti. Vt S. Hilarion corpusculo suo: *Ego te fame conficiam: vt potius cibum cogites, quam delectationes.* Teste Hieronymo. Vt Euagrius, teste Palladio in Lausiaca, reprehensus seueritatis, ait, *Occidit me, occido illud.* Paulus 1. Corinth. 9. *Corpus meum in seruitutem redigo, &c.* 2. Cor. 12. *Gloriabor in infirmitatibus meis: vt inhabitet in me virtus* CHRISTI. S. Bern. *Optima infirmitas:* quæ CHRISTI *virtute compensatur.*

PARS III.

Aduersa ad Deum adducunt.

I. CVius *filius infirmabatur.* Aduersa nos ad Deum euocant. 1. Ps. 85. *In die tribulationis clamaui ad te: quia exaudisti me.* Nõ animo, & ore tantum oraui: Sed *clamaui,* quasi oppressus Ps. 106. *Clamauerunt ad Dominum, cum tribularentur.* *Aduersa docent.* *1. Orare.*

2. Nabuchodonosor *Dan.* 5. mutatus in bestiam, Deum agnoscit, sceptrum gerẽs, eum negligit. Dauid tribulatus, ait *Cassiod.* pulcherrimos psalmos composuit. *2. Agnoscere Deũ.*

3. Alexander Magnus in fœmore vulneratus, ait: *Ecce Iouis Ammonij filium. Nemo me, vt Deum adoret: Hic sanguis me arguit mortalem.* Ideo hic iam sese desperans Regulus alium requirit Deum verum. *3. Seipsum.*

4. Israelitæ, Ps. 77. *Cum occideret eos Deus in deserto: quærebant eum, & reuertebantur: & diluculo veniebant ad eum. Et rememorati sunt, quia Deus est adiutor eorum.* *4. Quærere Deum.*

5. Nam vt medicus amaris catapotijs depellit noxia, ac sanat: ita Deus. *5. Sanant.*

6. *Contraria contrariorum sunt consequentia:* ideo tribulatio adducit memoriam: prosperitas obliuionem beneficiorũ DEI. *Genes.* 40. Oeconomus Pharaonis liberatus obliuiscebatur Iosephi. 3. Moyses quã cauet obliuionem talem? Deut. 6. *Cum introduxerit te Dominus in terram: dederitque tibi, &c. Caue diligenter, ne obliuiscaris DEVM.* Oblitum Regulum monuit Deus. *6. Faciunt grates.*

Idcirco *Rogabat eum, vt descenderet.* Ita & S.S. Patres, Isa. 64. *Vtinã dirumperes cœlos, & descenderes.* Ps. 143. *Inclina cœlos & descende.* Matth. 27. *Si Filius Dei es: descende.* *7. Euocant cœlo Deũ.*

II. Roga-

8. *Fastum ponunt.* II. *Rogabat eum*: Aulici hic fastus est: Nō enim adorabat. Ita Tribunus Ochoziæ ad Elisæum. 4. Reg. 1. *Homo Dei: Rex præcepit festinus descendere.* Naaman 4. Reg. 5. *Putabam quod egrederetur ad me Propheta, & stans inuocaret nomen Dei sui, & tangeret manu sua locum lepræ, & curaret.*

Modestior leprosus, *Matth.* 8. qui adorauit. Chananæa, Matth. 15. *postulans orabat.* Mater Zebedei dum Matth. 20. *accessit adorans, & petens.* Magi, Matth. 2. *procidentes adorauerunt eum.*

9. *Deastros arguunt.* III. *Rogabat eum.* Solenne potentum fuit Deascere. Scilicet continuata prosperitas, peruerso sensim iudicio, visa eis fuit sua quædam immortalitas. 1. Hinc *Domitianus* edicto sancijt, se Deum appellari. 2. *Maximinus* Senatoribus Romanis pedes porrigebat osculandos: Atque suam apposuit & Iouis statuam pariter adorandam.

3. *Demetrius* Rex Macedonum se Deum fecit: 4. *Nabucho.* sui statuam similem adorari iussit. 5. Hanc dementiam in Rege Tyri arguit Ezechiel cap. 28. *Eleuatum est cor tuum in decore tuo.* 6. Zacharias ca. 10. Simile comparauit equis indomitis, exire visis è monte cum quatuor quadrigis Monarchiarum. De quibus supra *Dom.* 4. *Aduentus*; Talis & Regulus ante: at nunc qualis?

Rogabat. Duo nota. Rogantem: & Rem, pro qua: Is Regulus: hic hæres regni. Vtrūque efficax: Sic Ps. 19. *Domine saluum fac Regem.* Rex enim præcipue tua est in terris Imago. Ideo tu es Ps. 143. *Qui salutem das Regibus.* Anguntur potentes; hæreditatem suā transire ad alios. Hoc doluit Dauidi in morbo infantis Bersabeæ. 2. *Reg.* 12. At hoc mortuo orabat pro Salomone & sese: Ps. 71. *Deus iudicium suum Regi da: & iustitiam tuā filio Regis*: Ezechias Rex, audito se moriturum, fleuit, quod illiberis esset. 4. *Reg.* 20. Item & Abraham: *Gen.* 15. Vt quereretur: *Hic vernaculus meus hæres erit.*

PARS IV.

De cura liberorum: & ægrotorum.

I. **R**Ogabat eum; Quia soboles parentibus esse cordi, & curæ debent; vt euadant honestæ: & piæ: Ne degenerent à progenitore bono, & Creatore. 1. Vel corui non cognoscunt pullos exclusos albicātes, dum nigrescant; hi tamen non ideo à senioribus suis abhorrent, nec deseruntur à Deo. *Greg. l. 6. Mor. cap.* 18. *A [...] assue[...] De[...]*

2. Aquilæ pullos ad solem probant; si oppositi eum irretortis intuentur, agnoscunt suos: Sin' abijciunt. Ita si vel à cunis ad Deum adhibeantur proles, de facili se prodent, cuius indolis futuræ sint. *Sin pro[...] nus est.*

At, at, vti hic; quam de animæ plus de corporis anguntur salute, Præposterū hoc. in veteri Testamento duplex pondus erat; *Leu.* 5. Commune; & Sanctuarij. Nolebat Deus eadem bilance ponderari Sacra, & profana. Ita subtiliore pondere filijs tradendæ sunt doctrinæ sacræ, & curæ piæ, quam profanæ. At iam, si proles ægrotet: si moriatur, hic luctus quantus? Si vero peccet; *quis est, qui requirat?* Ps. 61. *Mendaces filij hominum in stateris.* Talis Regulus hic.

II. *Incipiebat enim mori.* Et hoc ingenium est Mundi: Instante morte instat pro spiritualium cura: tum scilicet, cum ad omnia corpus inutile; & anima vix potens sui est, sensusque semimortui. 1. Non sic Martha & Magd. Ioan. 11. *Ecce, quē amas, infirmatur.* 2. Non sic Isaias Ezechiæ: sed mature monet. 4. Reg. 20. *dispone domui tuæ quia morieris.* 3. Deus *Leuit.* 11. cygnum noluit sibi offerri: An quod nisi moriens cantet? Ita adusque mortem solam reseruantes emendationem sui, cætera muti, gratum Deo sacrificium nec sunt, nec faciunt. *An[...] prim[...] mori[...] ra [...]*

4. Iussit Deus, *Num.* 10. Sub primum tubæ clangorem ad ostium Arcæ congregari Israelitas: Ad prolixiorem, & concisum,

mouc-

mouere castra. Prima tuba mortis semper sonat, adque templum nos euocat. Vel. Ad initium morbi confuge ad SS. Sacramenta: si prolixior morbus & concisus; iam consarcinato.

Humilium curator Deus est.

III. *Vade.* Non descendit; quantumuis rogatus. Cum tamen vltro Centurionis ad seruum iuerit. Ecquid hoc? 1. Quia Psal. 137. *Deus humilia respicit: & alta à longe cognoscit.* 2. Ideo cœlo descendens neglexit aulam Herodis; diuertit in caulam pecoris natus IESVS: Annunciaturque Pastoribus, non proceribus.

PARS V.

Aduersorum, & Prosperorum effectus contrarij.

Serui infausti Domini.

I. OCcurrunt *serui nunciantes, quod filius eius viueret.* Serui boni est gaudere de prosperis heri, nunciareque bona.

1. At Iobo sui erant infausti nuncij. *Iob.* 1.2. Similes *Luc.* 16. illi, qui villicum diffamabant apud Dominum; *Quid hoc audio de te?* aiebat ad eum. 3. Nuncium de cœde Saulis, eiusque participem, Dauid iussit occidi 2. *Reg.* 1. Qui mortem alterius spiritalem propalant, puniendi sunt, quantum fama est præ vita.

Aduersa erudiunt intellectum.

II. *Credidit ipse, & domus eius tota.* Hic fructus aduersitatum est. 1. Vere Isa. 28. *Vexatio dat intellectum*; quasi dicat, prosperitas stuporem inducit, vt homo obbrutescat. An non Psalm. 48. *Homo, cum in honore esset,* in prosperitate, *non intellexit, comparatus est iumentis insipientibus, & similis factus est eis?*

Affectum excitant pietatis vera, etsi sera.

2. At erudiunt tristia. 1. Dauid. Psalm. 17. *Circundederunt me dolores mortis, & pericula inferni inuenerunt me.* Atque ideo. *Nomen Domini inuocabo, Domine libera animam meam.*

2. Epulo, *Luc.* 16. tum oculos ad Abraham subleuauit, cum arderet. 3. Nabuch. item Dan. 4. *Leuaui oculos meos in cœlum, & sensus redditus est mihi.* 4. Ad Christum Regulus, & filius redditus est ei.

Bonum malum: felix infe-

licitas, prospera aduersitas.

5. Eccl. 38. *Honora medicum propter necessitatem;* Qui vero sanus esset semper, non egeret medico, hocque eum minus honoraret: Ita, cui vsque secunda fluerent.

6. S. August. *l.* 10. *Confes.* ait, Eo sua fuisse incurabiliora vulnera, quo habere se melius credebat.

7. Similes multi; in primis illi Harpastæ, apud Senecam *epistola* 5. Quæ cæca se cœcam non credebat, rogabatque conductorem, se vt in lucidiorem duceret locum, pati se tenebras non posse. Ab tali mentis cœcitate ignorata, liberat aduersitas.

Prospera dementant.

III. Si quem albæ gallinæ filium fortunæ riuus inauraret totum, vt puris semper voluptatibus frueretur, is Dei prorsus obliuisceretur. 1. Eo infelicitatis felicitate peruenit Pharao; vt eum Domini monentibus diceret, Exod. 5. *Quis est Dominus: vt audiam vocem eius, & dimittam Israel: Nescio Dominum: & Israel non dimittam.* Proh! Vel vnum exemplum huius toni sat foret ad omnem prosperitatem metuendam.

2. Similis erat natio hominum effrenis. in quos deposcit vindictam Dauid Ps. 93. *Exaltare, qui iudicas terram: redde retributionem superbis.* q. d. Tuum, ô Deus, est dijudicare tyrannidem, tuo in regno inuasam à dicentibus cum animo suo: Psal. 93. *Non videbit Dominus, nec intelliget Deus Israel.*

Heu! infandam Dei obliuionem! An potius matrem eius prosperitatem exitiosam? An vero æqualem iusti, & iniusti exitum? Nam Ps. 72. *Non est respectus morti eorum, neque firmamentum in plaga eorum. Ideo tenuit eos superbia, & dixerunt: Quomodo scit Deus? Et; si est scientia in excelso?*

PARS VI.

Cur suos affligat Deus.

Vt humiliet: id est 1. Ad gra-

TOrsit non paucos quæstio: *Cur suos affligit Deus? Primo.* Vt humiliet; & super-

titudinem.

perbiendi ansam tollat. 1. Aulicus; quotidie à Principe affectus beneficijs nouis, ni superbiret, pene miraculum foret: Sic Christianus. Cauet ideo Deus, ne damnationem sui acquirant ex beneficijs.

2. Ad illuminationem mentis.

2. Testis Paulus. 2. Cor. 12. *Ne magnitudo reuelationum extollat me, datus est mihi stimulus carnis meæ, Angelus Satanæ, qui me colaphizet.*

3. Ad patientiam iniuriarum.

3. Eadem de causa Romani triumphantis in curru eburneo seruum à tergo apponebant, qui ei conuitia faceret ac identidem hoc ingereret: *Hominem te esse memento.* Talis erat triumphator Paulus, eiusque conuitiator Angelus.

4. Ad agnitionem sui.

4. Ostendit Deus Ezchiel. c. 1. gloriam Dei in forma currus, & rotarum inuicem implexarum. Fit vox. *Hæc est similitudo gloriæ Dei* Paulo post alia vox accidit. *Ezech. 2. Fili hominis sta.* Ibi S. Gregorius quærit: An hoc titulo non sit iniuria facta viro tantum beato? Respondet: Deum humiliandi illius gratia id dixisse, neu se Angelum putaret.

II. Vt coronet.

1. Purificatum.

2. Tentatum.

Secundo. Affligit suos Deus: vt coronam parent afflictiones: quæ sint instar ignis, incudis, mallei. 1. Aurum, quod ignis vrit: excoquit: Ita hominem afflictio. 2. Istud Rebeccæ factum oraculum, Genes. 25. *Maior seruiet minori.* S. Augustinus quærit, qui id expletum sit: cum Esau dominatus sit in Iacob? Respondet: *Maior seruiet minori, non obediendo, sed vexando. Vt ignis deseruit auro.* Quod si igitur tribulationes prosint ethnicis, & impijs: quanto plus pijs?

3. Etiam coactum obedire.

O igitur felix Patri, filioque febris! 1. Incensæ segetes excitarunt Ioab, vt accurreret ad Principem, cuius iussa contempserat. 2. *Reg.* 14. O quis ignis exuiat eorum segetem negotiorum, quæ nos ab Dei retardant obedientia? An, qualis hic regulus febrilis? Eius vrebatur domus: Sed vt purgaretur ad fidem accipiendam.

PARS VII.

De febrium varietate.

FEbris eum reliquit. Hæc medicis varia est. 1. *Quotidiana*, Isa. Similis gulæ hæc. Isa. 56. *Venite, sumamus vinum, & impleamur ebrietate, & erit, sicut hodie, sic & cras: & multo amplius.* Sic Epulo Luc. 16. *Epulabatur quotidie splendide.* 2. Similia febri huic peccata venialia. Hæc S. *August. lib.* 50 *Homiliarum*, assigmilat arenæ, & guttis aquæ; quod inde anima sterilescat. Guttæ multæ flumen, arenæ multæ montē faciunt: ita peccata venialia multa non paruam culpam, & pœnam aggerant, disponuntque ad mortale.

2. Est & febris *erratica*, cuius nullum certum paroxizandi tempus. Hæc inuidiæ similis: quæ efferuescit, quandocumque laudes cuiusquam audit. Nimirum, *Non potest videre lucernam Domini*, 1. Reg. 3. *antequam extinguatur.*

Inuidus inuidia comburitur intus, & extra.

3. *Est tertiana.* Quæ frigus & æstum sæue alternat. Huic acedia similis, quæ proponit hodie vitam meliorem; cras remittit. Frigidum continet, & calidum. In ea sanguis deliciarum est minuendus.

4. Est *Continua*: Sic est auaritia, quæ semper vrit. Cætera peccata dant inducias, hoc nullas: Adimit cibum, somnum, requiem: tria vitæ necessaria. Semperque sitit auarus, & eget. 1. Ecclef. 14. *Non satiabitur pane, & in tristitia erit super mensam suam.* 2. Eccl. 2. *Cuncti dies eius pleni sunt laboribus, & ærumnis.* Ierem. 49. *Præ solicitudine quiescere non poterunt.* 3. Eccl. 5. *Saturitas diuitum non sinit ipsum dormire.*

5. *Quartana*: Superbiæ similis, curatu difficilis, & pertinaciter inhærens animæ & corpori. Mortui sunt hac febri Aman, Nabuchodo. &c. periere & Angeli.

5. *Hectica*, medullis & ossibus hærens, & exugens humidum radicale. Ita Luxuria. 1. Iob. 31. *Ignis est vsque ad consummationem*

nem deuorans: & omnia eradicans genimina. 2. Est ignis Sodomæ. 3. Ambros. in cap. 4. Luc. ait: *Febre flagrantior est libido.*

4. Hac cruciabatur Dauid orans Ps. 6. *Miserere mei quia infirmus sum, sana animam meam, quia peccaui tibi.*

Perora ἀνακεφαλικῶς.

DOMINICA XXII. POST TRINITATEM.

Simile est regnum cælorum homini Regi, qui voluit rationem ponere cum seruis suis. Matt. 18.

SEdit, *Apoc.* 20. Antiquus dierum, ad rationes, *& aperti sunt libri. Et contremuit cœlum & terra à maiestate vultus eius.* Ita hodie *Rex posuit rationes cum seruis suis, & oblatus vnus* factus est terror omnibus.

Nos

I. *De Misericordia, & iustitia Dei.* II. *Quæ causa parabolarum Christi & quod regnum.* III. *Quæ vis exempli, & quod ius Regis.* IV. *De ratione cum seruis posita.* V. *De seruo debitore: & debito.* VI. *De seruo nequam facto.* VII. *Benigne faciendum egentibus.*

PARS I.

De Misericordia, & Iustitia Dei.

DOcet Philosophia, orbem polis sustineri duobus immobilibus, Arctico, & Antarctico. Ita Theologia; Diuinitatem consistere in Miseric. & Iustitia. 1. Psal. 24. *Omnes viæ tuæ misericordia, & veritas.* 2. Idem Attributa Dei perscrutans, eadem præcipue miratus ait, Ps. 100. *Misericordiam, & iudicium cantabo tibi.*

Hac vtraque regit omnia 1. Cuius signum Angelus, qui Apoc. 10. *posuit pedem Dextrum super mare: Sinistrum super terram.* Communis Patrum tenet: notari IESVM cum Misericordia, & Iustitia sua. Hinc Ipse Matt. vlt. *Data est mihi omnis potestas in cœlo, & in terra.*

2. Inter Sponsi dotes sponsa duas celebrat Cant. 1. *Meliora sunt vbera tua vino.* Et Cant. 4. *Duo vbera tua, sicut duo hinnuli capreæ gemelli, qui pascuntur in lilijs.* Ea sunt Misericordia & Justitia; quibus nos pascit Deus. Prou. 5. *Vbera eius inebrient te.* Isa 66. *Ad vbera portamini.* Et Ps. 91. *In misericordia vberi*: Metalepsis est, pro *In vbere misericordia.* 3. Hæc duo, sunt *Exod.* 25. duo illa in Arca: *Manna & Gladius.*

4. Ezechieli, *cap.* 1. Cherub ad flumen Chobar visus cum facie leonina, & humana: Deum notat Misericordem & Iustum. Ps. 111. *Misericors, & miserator, & Iustus Dominus.* 5. Item *Apocal.* 1. Visus Angelus cum ancipiti gladio in ore, & stellis in manu. At in hieroglyphicis signum clementiæ, stella est: Iustitiæ, gladius. Hæ duæ Cynosuræ sunt cœli, terræ, maris. *Et forti-ter.*

II. 1. Regum Ægypti sceptrũ in imo præferebat caput Hippopotami, sæuæ feræ in summo, Ciconiæ, auium placidissimæ, caput, Symbolum est, in regendo Regem imitari Deum oportere; *vt superexaltet Misericordia iudicium.* Regum Galliæ nonnullorum fuit symbolum: *Pietate & Iustitia:* Conforme præsenti proposito. *Imitanda sunt superioribus.*

2. Vidit Daniel, *cap.* 10. virum, *cuius facies, sicut facies fulguris, & oculi, vt lampas ardens: & brachia, quasi species æris candentis*: His horribilem ad terrendum; At istis mitem, ad alliciendum, *cum veste linea, Fidei, & Zona aurea,* Charitatis, quæ *est vinculum perfectionis.* *Pariunt amorem, & timorem.*

3. Ad thronum Salomonis erant, 3. Reg. 10. *Duæ manus, hinc atque inde tenentes sedile.* De illa iustitiæ manu Iob. 19. *miseremini mei vos &c. quia manus Domini tetigit me.* De hac misericordiæ, Ps. 144. *Aperis tu manũ tuam, & imples omne animal benedictione,* De vtraque, Ps. 101. *Opera manuum tuarum sunt cœli.* *Sunt manus Dei.*

4. Ferunt Physici Elephanto cor esse geminum; vnum furoris; alterum clementiæ, Ps. 114. *Misericors Dominus, & Iustus, & Deus noster miseretur.* *Corque geminum.*

1. Patet hic; Debenti 10000. talentorũ im-

imperat iustam solutionem Dominus; venditis etiam omnibus: Roganti remittit omne debitum: Non remittenti vicissim reuocat remissum, aggeratque pœnam geminanti culpam contra Regem prius, iam contra proximum admissam.

PARS II.

Quæ causa parabolarum Christi. Et quod Regnum?

Cur vsus parabolis Iesus.
1. Ob morem.
2. Ob captum nostrum.
3. Ob fructum & ornatum.

I. CHristus amat vti parabolis. 1. Quod Palæstinis familiare id esset: 2. Et vt hominum stupori se accommodaret: neu ab rerum altitudine, & captus sui angustia se quisquam excusaret. 3. Vt impleret prædictam suam benignitatem: Oseæ 11. *Ego, quasi nutricius Ephraim, portabam eos in brachijs meis*, per doctrinam captiui accommodatam.

Vere *per omnia similis nobis factus, absque peccato*: similis in docendi modo, & loquendi idiomate. 1. Designabat in eo sponsa, Can. 1. *Murenulas aureas faciemus tibi.* LXX. habent, *Similitudines*, auribus animarum aptas: *faciemus*; quia ex vulgari sermone nostro repetes eas. Et vere *aureas*; quod ornent & ditent animas.

4. Ob benignitatē suam.

2. Gemmæ auro includi assolent, ornatui maiori acquirendo; At *sermo Dei* Psal. 18. *desiderabilis super aurum; & lapidem pretiosum multum.* Attamen parabolis inclusus est; Quia quasi in vagina gladius est Eph. 6. *Assumite gladium Spiritus, quod est Verbum Dei.* Quod si Rex strictum manu vibraret ensem, dum qua iret: sane obuij fugerent; potentiam, licentiam metuentes, & iram. Itaque vagina conditum gerit. Ita Dominus Verbi gladium in parabola. Vt hic.

Ecclesia militantis & inclatio.

II. *Regnum cælorum*, Ecclesia est. Huius prouincia duplex. Triumphans: quæ in cœlis: & Militans: cui vix vlla pura, certaque iucunditas est 1. Vt 2. *Reg.* 6. Iudæis Arcam ab Philistæis recuperatam referentibus Ierosolymam, gaudium ingens erat: at Oziæ interitu interruptū, ac corruptum. 2. Bene igitur Achab Regi Benadab, cingenti ipsum exercitu, in quo XXX. Reges, dixit. 3. Reg. 20. *Ne glorietur accinctus æque, vt discinctus*: quasi dicat. Anceps belli est alea, & exitus incertus: Ita & Militantis Ecclesiæ. Ne igitur triumphum canat ante victoriam.

Ad arma nos hæc euocat. Ad ea nos Paulus extimulat; sicut Achab Iosaphatum Rex Regem, 3. *Reg.* 22. Vocat & Iesus. Quippe Isa. 49. *Iste est quem mittet pater æternus in sagittam electam, & gladium acutum*: Misit ex Triumphante ad Militantem similem illi regno cœlorum: vt vmbra luci est; vtque parabola veritati similis.

PARS III.

Quæ vis Exempli: & quod ius Regis.

Exempla docent, & visa mouent.

I. SImile regnum cœlorum. Parabolæ partes duæ. Prior docet, vt omnes agnoscamus, nos peccatores esse. Altera; peccatoribus ignoscendum. Sed quia rari se agnoscunt ipsi: in figuris nos ipsos nobis exhibet Deus. 1. Pramasius pictor nobilis, vt Prometheum distentum & distortum in rupe, ad viuum exprimeret, seruos conductos, crucifixos funibus distēdebat, neruis, musculisque perspiciendis. 2. Lacedæmonij, refert *Plut.* seruos inebriabant: vt filij eorum visu ipso vitium detestarentur. Ita Iesus debitorem nobis proponit: ex quo de nobis æstimemus. 3. Vel ipse Dauid, in cæteris lynceus; at talpa in animæ rebus; hoc conqueritur: Ps. 37. *Dereliquit me virtus mea, & lumen oculorum meorum non est mecum.* Se enim inspicere neglexerat. Nathan ideo prophetes, quo oculos ei aperiret, parabola vtitur. Qua audita Rex, alium iudicans, se condemnat ipsum. 2. *Reg.* 12. Ita hic Dominus, nostro bono. Ergo *Exemplo disce sapientiam.*

II. Ho-

II. *Homini Regi*: Christo: in cuius fœmore scriptum, Apoc. 19. *Rex Regum, & Dominus dominantium.* Huius serui sunt Angeli, iure Creationis: & duplici, homines, Creationis, & Redemptionis: Quo ei parēdum diligentius. Parendū & Regibus terræ est.

Rex Christus.

Regis est, subditis æquitatem administrare. 1. Philippus Macedo, ab fœmina rogatus, sibi ius reddi, excusauit occupationem aliam in præsens, Cui illa; *Nec te Regem habeo, quem iustitiæ vindicem habere nequeo.* 2. Certe ex opilione Rex orabat, Psal. 71. *Deus, iudicium tuum Regi da; & iustitiam tuam filio Regis* Salomoni. Dei iustitiam orat; quia hæc misericors, & maiora ignoscit: Non hominum; quia hi sæui, & minora morte mulctant. Dauid morti addicit raptorem ouiculæ; Deus ei homicidæ condonat. 2. Reg. 12. Ita Rex hic in seruum; & seruus in conseruum secus.

Rex ministerium iustitiæ.

Iudex prima misericordia.

Rex, minister Iustitiæ, hic *Homo* dicitur: Quod misericordiæ esse memorem oporteat iudicem. Nam sine hac, Iustitia summa sæpe iniuria est. Cui potestas, ei sit & humanitas. Sin; illa fit crudelitas. 1. Memineritis ergo Prælati, Etsi Psalm. 81. *Dij estis, & filij Excelsi omnes*: Veruntamen *Vos autem sicut homines moriemini*, quasi dicat; vt dij, ius vitæ & mortis habetis; sed accepistis; ideoque & ipsi iudicandi. 2. Socrates nuncianti; *Senatus te morti addixit*, ait: Et illos *olim Natura* quasi dicat: Sui immemores quia sunt, tam inique iudicant: quasi & ipsi non forent iudicandi.

PARS IV.

De ratione cum seruis posita.

1. *Voluit rationem ponere cum seruis*, Cum quibus? De quibus? *Omnes nos.* 2. Cor. 5. *manifestari oportet ante tribunal Christi: Vt referat vnusquisque propria corporis prout gessit, siue bonum, siue malum.* Nam Eccl. 12. *Cuncta, quæ fiunt adducet Deus in iudicium pro omni errato: siue bonum fuerit, siue malum.*

Iudicabuntur omnes, & omnia.

Etiam iustissimus quisque apparebit: nam quid Iob queritur? cap. 17. *Non peccaui: & in amaritudine moratur oculus meus.*

Etiā iusti.

At, quî nosti, non peccasse te? 1. Rom. 2. *Iudicabit Deus occulta hominum.* 2. Ideo Dauid Psalm. 18. *Ab occultis meis munda me: & ab alienis parce seruo tuo.* Non est Deus, sicut homo; qui nota iudicat: nam occulta etiam Deus. 3. Hinc per Nathan denunciat Dauidi, 2. Reg. 12. *Tu fecisti abscondite: Ego autem faciam verbum istud in conspectu omnis Israel, & in conspectu Solis.* 4. Ne id porro sibi eueniat, sic orat. Psal. 50. *Tibi soli peccaui & malum coram te feci*: quasi dicat. Non dedi scandalum publicum.

Et occulta.

II. *Rex ipse* ad rationes sedet: non Vicariū submittit. Ita Assuerus, *Esth. 6.* Annales sibi afferri iussit, quæ *illo præsente cum leguntur*, reperit: quod alius reticuisset. Oculus Regis solus quadrat iustitiæ Legis.

Deinde, *Cum seruis.* Cur non cum Dominis, Quæstoribus? &c. Ingenium ostendit mundi: in quo

Rationes mundi.

1. *Dat veniam coruis: vexat censura columbas.*

2. Ita Saul. 1. *Reg.* 15. bruta Amalecitarū occidit, Regem dimittit impunem, 3. Dauid Amalecitas latrones publicos dimittit; persequitur latrunculos, 1. *Reg.* 30.

4. Anacharsis Scytha Philosophus leges aranearum telis similes aiebat, quæ muscas retinent, fucos & vespas nil morantur: Ita, ait, furibus parcitur, non furunculis.

Dei tamen serui sunt Reges quoque. Vt Dauid Ps. 18. *Ab alienis parce seruo tuo.* Idē Ps. 115. *Ego sum seruus tuus, & filius ancillæ tuæ.* Omnes rationem reddere oportet, num sint vtiles Domino, & quantum. Nam hoc fine seruus assumitur. Cuius gratia prisci in domum seruis introductis super caput effundebant fructus & legumina: vt meminerint se Dominis quiddam esse cornucopiæ oportere. Talis fuit Labano Iacob; *Gen.* 30. Ioseph Putiphari. *Gen.* 39.

PARS V.

De seruo debitore, & debito.

Debitores varij declinantes per omnes casus.

I. OBlatus est ei vnus. Vnus? At non omnes debitores sumus? Certe Psal. 13. *Omnes declinauerunt, & simul inutiles facti sunt: non est qui faciat bonum, non est vsq; ad vnum.* In Grammatica dæmonis *declinauerunt.* 1. Alij in Nominatiuo, mancipia famæ ac nominis. Ps. 48. *Vocauerunt nomina sua in terris suis.*

2. Alij in Genitiuo; vel vt generent illegitime, vel genitiuos locupletent ac eueshant. Similis Zebediadi. *Matth.* 20. 3. Alij in Datiuo per largitiones & corruptiones: Similes Amono, *Esth.* 3. qui pro ferali in necem Iudæorum edicto, sic spondebat, *Decerne, vt pereant, & 10000. talentorum appendam ærarijs.* Sic Iudithæ spondet Holofernes, vt ea potiatur. Iudith. 11. *In domo Nabuchodonosor magna eris; & nomen tuum nominabitur in vniuersa terra.*

4. Alij in Accusatiuo: Vt detractores, similes duobus senibus *Dan.* 13. Susannam accusantibus adulterij: Similes Iezabeli accusatrici falsæ Naboth, vt perimeretur. 3. *Reg.* 21. Similes Semei medico in Dauide. 2. *Reg.* 16. 5. Alij in Vocatiuo: qui flagitia alio vocant nomine: vt acediam, otium, libidinem, fragilitatem, &c.

6. Alij denique declinauerunt in Ablatiuo: vt raptores, vsurarij. Similes Heliodoro templi expilatori. 2. *Mach.* 3.

Est Ablatiuus nonnullis solus in vsu.

Atque ita Ps. 13. *Omnes declinauerunt, simul inutiles facti serui.*

Debitum æris finitũ est.

II. Attamen *Oblatus est ei vnus, qui debebat 10000. talentorum*: id est, sex auri vasa. Nã talentum, Budæo, est 600, Coronatorum. Vnde duo miranda. 1. Bonitas Regis, tantum concredi ei, qui soluendo non sit. 2. Socordia prodiga serui in cura tanti thesauri.

Peccaui infinitum.

S. Hieronym. & August. intelligunt peccata mortalia: Ex quibus patratis remanet in anima, nil præter maculam: vt *D. Thomæ, p.* 2. *q.* 86. *art.* 2. placet: Vt autem *Scoto in* 4. *distinct.* 14. etiam obligatio ad supplicium: Secundum Ps. 124. *Declinantes in obligationes adducet Dominus eum operantibus iniquitatem.*

Est vero peccatum infiniti debiti; ob deperditam infiniti pretij gratiã. Id quod luculentam constituit differentiam inter debitum peccati in hominem, & peccati in Deum. Exemplo sit Dauid; Qui tametsi in Vriam, Bethsabeam, & regnum peccasset; id minoris ducebat: Hoc deplorabat; quod in Deum: Ps. 50. *Tibi soli peccaui: malum coram Te feci.*

At omnes peccauimus.

Omnes vero debitores sumus. Quia Rom. 3. *Omnes peccauerunt, & egent gratia Dei*: Iac. 3. *In multis offendimus omnes.* Matth. 6. *Dimitte nobis debita nostra*: Non debitum. Quia 2. Paralip. vlt. *Peccaui super numerum arenæ maris.*

Ergo solliciti simus.

Et quisquam tantis obrutus debitis adhuc in aurem stertet vtramque? Eques Romanus etiam quasi animam debebat; moritur. Omnia eius sub hasta væneunt. Audit istud Oct. Augustus: iubet illius sibi culcitram emi: cui is tam secure potuit indormire; forte & sibi eam somnum conciliaturam. Ita *Macrob. Satur. lib.* 2. *c.* 4. Magis miranda peccatoris est securitas.

Sin' tra-demur pe-cato.

III. *Iussit eum venundari*, &c. Ita moris quondam. Liquet, 4. *Reg.* 4. vbi Vidua sic Elisæo. *Ecce creditor venit; vt tollat filios meos ad seruiendum sibi. Iussit*, id est, permisit: vt *S. Hieronymus* expon. 1. Nam permittit Deus peccatorem vendi quasi in mancipium dæmoni, cum concupiscibili & irascibili affectu, omnibusque operibus. Ex quo patet, peccatorem constitui per vnum p. m. debitorem Dei quoad animam, potentias, corpus, & sensus omnes. Hæc enim sunt *omnia quæ habent.*

In Scrip. etiam *Vendi aliquem* tantun-

dem

dem eſt, ac deſeri, reijci in reprobum ſenſum dari. Rom. 7. *Ego carnalis, venundatus ſub peccato.* 1. Mach. 1. *Receſſerunt à teſtamento ſancto: & venundati ſunt, vt facerent malum.* Iſa. 50. *Ecce, in iniquitatibus veſtris venditi eſtis: & in ſceleribus veſtris dimiſi matrem veſtram.*

Et ſimul mari i es p. s tis.

IV. *Et vxorem eius & filios* ſubhaſtari. Ecquid Iſti commeruere? Iſtud, quod participarint de ſerui peccato: Vt fit luxu veſtium, victus, &c. In *Hiſtoria de viris illuſtribus ff. Ciſtertienſium* legitur: Mercatorem Infirmum teſtaturum, accito tabellioni dixiſſe: Sic ſcribe: *Corpus meum terræ detur, ex qua ſumptum fuit: Anima vero dæmonibus.* Cohorreſcentes amici monent virum; increpant; At is inſtat iterum, ac tertium: *Anima mea dæmonibus detur: quia iniuſte multa corraſi. Et vxoris anima, quod me impulerit: Et filiorum animæ, quos ditare contendi.* Dixit: ſimul animam exhalauit.

PARS VI.

De ſeruo nequam facto.

Omnia reddi q. i- us poſſint modis.

I. OMnia reddam tibi. Qui poteris? Quid ais? Bene! Potes namque. 1. Quia ea Domini eſt bonitas, vt *omnia*, vel frigidæ hauſtum, in ſatisfactionem admittat.

2. Quia cum homini *omnia* ſint ſubdita, is ſe ſubijciendo, reddendoque Deo, omnia reddit. 3. Quia pœnitenti *omnia*, quæ operatur, bibat, ſiue dormiat &c. omnia cedunt in ſatisfactionem.

4. Quia ſcit, ſi noſtra ad Chriſti merita referantur, & hæc nobis applicentur, omnia facile ſolui poſſe. 5. *Omnia reddam* in Confeſſione, nil ſilentio reſeruans: Sicut & Deus in ea dimittit omnia. Pſ. 50. *Omnes iniquitates meas dele. Cor mundum crea in me Deus, &c.*

6. Reddam omnes animæ potentias, & corporis ſenſus, obſequio Dei mancipandos. Sicut victimantes, ſola Dijs corda, & capita offerebant ſingulariter: cætera in minimis erant. Sic *Strabo* de quibuſdam Gentibus. At Iudæi omnia offerebant. Vnde Pſ. 83. *Cor meum, & caro, exultauerunt in Deum viuum.*

Promiſit *omnia* ſeruus: reddidit nihil. Quia dimiſit ei omnia Dominus, At conſeruo nihil remiſit ſeruus; Quia *nequã erat.*

II. *Serue nequam.* Quianam? debitum, & quod ſuum, exegit? At, vere *nequã*. Primo. Quia ſuffocabat eũ. Hæc vero vis ſumma, & p.m. eſt. Et quanto maius, quã verbo *Racha* læſiſſe? Secundo. Quia ſua autoritate nexum fecit. Quod magiſtratus eſt, non priuati. *Seruus cur nequam.*

Tertio Quia cogebat inopem ſoluere, cui impoſſibile erat in præſens, quique bonæ voluntatis fuit. At egenti etiam dandũ erat, non rapiendum, 1. Ioan. 3. *Qui viderit fratrem neceſſitatem habere, & clauſerit viſcera ſua ab eo, quomodo charitas eſt in eo?*

Quarto peccauit ingrati animi vitio, non faciens alteri, ſibi quod fieri voluit, & obtinuit factum. Vel in talis ſui Domini gratiam, gratiam conſeruo præſtitiſſet. 1. Bene verſus ille:

Lex, & Natura, Cœlum, Deus, omnia Iura
Damnant ingratũ, triſtantur eum fore natũ.

2. Eſto, non conſeruus, ſed vel hoſtis fuiſſet. Naturam tamen habuit communem. Vel huic ius ſuum reddidiſſet. 3. Iehu Rex, 4. *Reg.* 9. canibus diſcerptam videns ſanguinariam Iezabel, ait. *Sepelite eam. Quia filia Regis eſt.* At maior naturæ, quam Regis reuerentia eſſe debet. Nam ius maius eſt. *Vel improbis eſt benigne faciendum.*

4. Zachariæ cap. 14. promiſit Deus: *Erunt lebetes in domo Domini quaſi phialæ coram altari:* Id eſt, Animæ carnales in quibus, vt cacabis carnium, varia concupiſcentiæ vitia ebullierunt, poſt Chriſtum vertentur in vaſa electionis. Heu, qualis hic nequam ſeruus? lebes fuit, & cacabus. Quam nidoroſis ebullijt paſſionibus?

III. Omnino, miſericordia qui indiget, is alijs miſericordiam præſtet, Qui ipſe pec- *Commiſerandum lapſis.*

peccat, & alijs ignoscat idem. 1. Quid est, quod in reum obruendum lapidibus iusserit Dominus singulos vrbis ciues congregatos iacere lapides? *Philo super Cantica* respondet: Vt, si quis foret eiusdem reus delicti, ingemisceret, & condoleret.

2. Cur in filiorum Leui potestate refugij ciuitates esse Deus voluit? Respondet ibidem Philo: Vt sui memores Leuitæ ad commiserandum essent faciliores tanto, quod filij Leui & ipsi homicidæ fuissent Sichemitarum; & adorati vituli idololatrarum. Cum igitur hic seruus in eadem fuisset damnatione, misericordiam indeptus; *oportebat, & ipsum misereri conserui sui.*

PARS VII.

Benigne faciendum egentibus.

AT misertus est nihil. Id quod audientes hodie quidam in eum fremũt, cum ipsi eo sint iniquiores sæpe in confratres Christianos; taceo debitores; pauperes inquam. Ille creditor vtebatur iure suo in monendo debito, & roganti dilationem vim inferebat. Pauper, amore Dei, (qui omni iure potior) te orat eleemosynam: & tamen, quamuis indigus, à te fert repulsam. Scito, non pauperem; sed Deum te repulisse. Quanto Deus maior est illo serui Domino; tanto tua in Deum, quam illius in Dominum, maior quoque iniuria, & noxa.

Heu! quo inclementiæ recidimus? 1. Olim, *Deut.* 23. sic præceperat Dominus. *Ingressus vineam proximi tui comedes vuas, quantum tibi placuerit: foras autem ne efferas tecum.* Iam non appellato hero quisquam pauper iniret tutus: Nec tuto rogarit quidem.

2. Ioseph, *Genes.* 42. edixit fratribus. *Non videbitis faciem meam, nisi fratrem vestrum minimum adduxeritis.* Idem Deus: Non videbis faciem meam me orans, nisi pauperem, minimum fratrem adduxeris.

3. *Si homo homini vsquam lupus sit;* hic seruus conseruo lupus fuit. Et frater diues non esset lupus pauperi, adeo durus in ipsum? Quid? Lupus? Immo Satan. Cuius malitiam Dominus aptius exprimere nesciens, dixit Matt. 13. *Inimicus homo fecit.*

4. Ita *Dan.* 6. Nabuchodonosor mitiores fore leones rebatur in Danielem, proiectum in lacum, quam æmulos eius homines: ideo horum causa lacum obsignauit. 5. Hos metuebat, qui orabat: *Eripe me Domine ab homine malo.* Ps. 139.

DOMINICA XXIII. POST TRINITATEM.

Reddite, quæ sunt Cæsaris, Cæsari: & quæ sunt Dei, Deo. Matt. 22.

PONtifex *Exod.* 28. Iudæorum, in lamina aurea ad frontem nomen Dei *Iehoua* scriptum gerebat: indicio, eum, tantum quantum, Deo esse consecratum. Homo, quasi Pontifex orbis Dei, non solum nomen, sed imaginem essentiæ diuinæ præfert in fronte animæ; argumento, signatũ ac debitum Deo esse totum oportere.

Nos

I. *Quod naturalis sit appetitus Veri in hominibus.* II. *Quantum ab lingua sit periculum?* III. *De interrogantium Dominum adulatione.* IV. *De eorundem hypocrisi tentatrice.* V. *De Denario oblato.* VI. *De imagine Denarij.*

PARS I.

Quod naturalis sit appetitus Veri in hominibus.

Homini est proprium intelligere.

I. PHilosophia hæc perpes fuit: *Intelligere,* essentialem hominis proprietatem esse, eiusque operatione comprimis delectari: Vt sua quodque animal. 1. Hinc Quinct. lib. 1. de orat. Instit. *Sicut aues ad volandum, equi ad cursum, ad sæuitiam feræ gignũtur, ita nobis propria est mentis agitatio, atque solertia, vnde origo animi cœlestis creditur.* 2. Et Com-

Commentator Auerrois in 2. de Anim. *Scientia est prima animæ perfectio.* 3. Auguſt. in Enchir. *Fecit Deus rationalem creaturam, vt ſummum bonum intelligeret.* 4. Ariſt. 1. Metaph. *Omnes homines natura ſcire deſiderant.*

...t Verum amat. Cæterum, 1. *Sicut bonum eſt obiectum voluntatis, ita Verum intelligentiæ.* Ariſt. 1. Metaphy. Quia, ait Lactant. l. 3. Inſtit. Chriſt. *Naturam hominis Deus Veri adipiſcendi cupidiſſimam fecit:* eam dicat inſatiabilē caro. *Cic. vt l. 1. offic.* Ratio, quia omnis potentia obiecti ſui fruitionem naturaliter ſequitur, vti perfectionem ſuam: *Ariſt. 2. de anim. & 10. Ethicor.* Perfectio autem rationis, cognitio eſt veritatis.

...c oret à ...o. II. Ideo orat. 1. Pſal. 24. *Dirige me in veritate tua.* 42. *Emitte lucem tuam, & veritatem tuam.* 2. Deplorat idem improbos. Pſ. 5. *Non eſt in ore eorum veritas: cor eorum vanum eſt: ſepulcrum patens eſt guttur eorum.* 3. Ideo ſolicite Moyſes, Exod. 18. *Prouide, Domine; de omni plebe viros potentes, & timentes Deum in quibus ſit Veritas.*

...uſdem ...ura. ...xemplū. 1. In Pontificis Rationali Deus inſcribi iuſſit. *Doctrina & Veritas.* 2. In *cæteris* Tobiæ laudibus illa princeps, *Tob. 1. in captiuitate poſitus, viam Veritatis non deſeruit.* 3. Nec in ...ritas. Chriſto maius Veritate vidit Ioannes, c. 1. *Vidimus gloriam eius, gloriam quaſi vnigeniti à Patre, plenum Gratiæ, & Veritatis.* Itaque hic Phariſæi ſumunt *Verum* in Chriſto, vt faciant fucum palpo ſuo, capiendo Domino.

PARS II.

Quantum ab lingua ſit periculum.

...chna! ...uſtionis ...ſita. I. CVm ab Auguſto totus orbis deſcriberetur, tunc *Ioſeph. lib. 18. Iud. Antiq.* & Act. 5. *Extitit Iudas Galilæus in diebus profeſſionis, & auertit populum poſt ſe;* ne Cæſari tributum penderent; *& ipſe perijt, & omnes, quotquot ei conſenſerunt, diſperſi ſunt* ab Romanis. Atque etiam tum inuitum erat vulgus ad idem tributum. Quare moliuntur hac quæſtione Dominum vel in inuidiam apud populum trahere, aut in crimen læſæ maieſtatis vocare. Nam quærebant, *Vt eum in ſermone caperent.*

Periculoſum lingua membrum eſt.

1. Vt veriſſimum ſit: Iac. 3. *Qui non offendit verbo, hic perfectus eſt vir.* 2. Quo perfectior Iob: quem, etſi omnibus membris percuſſerit Satan: non tamen in lingua. Forte vt hanc ad peccandum relinqueret potentem. Vnde Iob. 19. *Adhæſit os meum carni meæ; & derelicta ſunt tantummodo labia circa dentes meos,* quaſi dicat, omnia afflicta ſunt in me, ſola lingua ſuperat intacta. *Lingua periculoſa eſt teſte. 1. Deo. 2. Satana.*

3. Forte, quia tam eſt periculoſa, duplici eam Deus ſepto muniuit. *Plinius* ait, duas ea venas eſſe: Vna ad cerebrum, ad vſque cor altera pertinens. Vt diſcamus tum moderatu eſſe ſolicitam ac difficilem: tum orationis cum ratione & corde eſſe conſenſum oportere. *3. Natura.*

II. 1. Quare Eccl. 28. *Verbis tuis facies ſtateram: & frenos ori tuo rectos: & attende, ne forte labaris in lingua, & cadas in conſpectu inimicorum:* dæmonum. Freni ſunt Dei amor, timor, pudor tui, & hominum; ſilentium, ſecretum, detractionis odium. *Ergo frenanda.*

2. Pſalm. 17. *Si mei non fuerint dominati ſenſus; tunc immaculatus ero, & emundabor à delicto maximo;* quod membrorū maximo, non mole, ſed malitia, fieri poteſt. O ſcintilla, quantos ſæpe das ignes?

3. Cuſtos, & rector regni totius optimus Dauid orat, Pſal. 140. *Pone Domine cuſtodiam ori meo.* Et Pſal. 38. *Cuſtodiam vias meas, vt non delinquam in lingua mea.* 4. Ab hac ſibi maxime metuebat Sapiens, Eccleſ. 22. *Quis dabit ori meo cuſtodiam; & ſuper labia ſignaculum certum; vt non cadam in ipſis, & lingua mea perdat me.* Plus diffidebat linguæ, quam fideret ſuæ ſapientiæ.

Ac tanto ſapiebat diuinius.

PARS III.

De interrogantium Dominum adulatione.

Adulator verum sæpe dicit.

I. MAgister, *scimus, quia verax es.* Vah palpones! 1. Similes Ægyptijs: qui Iudici ex collo icunculam Veritatis saphyrinam suspendere solebant. Vt *Ælian. in varijs.* Recte tamen, Christus enim vere est Summus Pont. cuius erat ad pectus gerere Rationale inscriptum vocibus, *Vrim, & Thumim,* id est, *Doctrina & Veritas.*

Sed nocet.

2. Tubicen quidã bello captus, cum neci addicitur, ait: parcite, nec enim quemquam occidi: Cui hostes: At incendisti alios ad cædem cãtu. Tales sunt adulatores. Assentando ad peccatum inducunt alios. Nam Eccles.40. *Tibiæ & Psalterium suauem faciunt melodiam: & super vtraque lingua suauis*, præsertim adulantis, aut etiam audientis.

Ergo 1. Cauendus est.

II. Caue; & obsepi aures aduersus Sirenem hanc incãtatricem. 1. Esto, quales locustæ. Hæ, oleo aspersæ, moriuntur: aceto, redanimantur, Ita tu; Dic Ps.170 *Corripiet me iustus in misericordia, & increpabit me* quasi aceto ; *oleum autem peccatoris non impinguet caput meum.*

2. Execrabilis Deo est.

2. Cygnus *Leu.11.* immundus Deo fuit, & sacrificio exclusissimus: forte, quod sub mortem canat. Sic adulatores, morti, id est, peccato vicinos laudant, cygni cantu sacri & intestabiles.

3. Damnosus.

3. Plin. *l.8.c.vlt.* notat, pluuiam portendi, cum greges per pascua cursitando lasciuiunt. Ita cum bestiæ adulatores in aulis lasciuiunt, in proximo malum aut Regi, aut regno, aut alij paratur.

4. Temporizans.

4. Moriente Iacob, *Gen. 49.* omnis Ægyptus luctum bimestrem tenuit; nullum vero mortuo Ioseph: Istud, in gratiam Iosephi rerum Domini. Ita palpones adorant orientes, at soles auersantur occidentes.

Mel vetitũ felle peius.

5. Mellis vsum *Leu.2.* vetuit in sacrificijs Deus. Eo ab operibus nostris proscripsit adulationem. Nam Augustini Enarr. in Ps. 69. *Plus nocet lingua adulatoris, quam manus persecutoris.* Et Prou.27. *Meliora sunt vulnera diligentis, quam oscula fraudulenta odientis.* Quia Ps.51. *Tota die iniustitiã cogitauit lingua tua: sicut nouacula acuta fecisti dolum.* O hamum inescatum? Mors in te Procul hinc.

Principibus cauda adulatio.

III. 1. Iul. Cæsar aiebat: *Volo instar vrsi curari.* Vrsus, natura mellis appetens, dum laborat grauedine capitis, aluearia circumit, non vt sorbeat mel, sed vt apibus compunctus, sanguinem mittat, sicque sanetur. Ita Cæsar maluit morderi dictis, quam palpari. 2. Vt formicæ, aut muscæ gustato oleo moriuntur : ita Principes peruertuntur palpo. 3. Diogenes aiebat: *malo incidere in coraces: quam colaces.* Hi enim viuis oculos, mortuis isti effodiunt.

Prædicatoribus maximè.

Prædicatores vero quam minime decet esse adulatores. *S. Greg. Nyss. in Cant.* Quærit: Cur sponsus dentes potius, quam labia sponsæ laudet? Respondet: Dentium beneficio verba efformari solida, cibumque dari corpori: neutrum bene labia sola præstare. Ita prædicator adulans, merus Labio est, docet, & pascit. Quare sint Cant.4. *dentes tui sicut greges tonsarum: quæ veniunt de lauacro*, quasi dicat: Mordeant, sed ouina cum mansuetudine, qua cũ se lauari sinunt, ac tonderi. Ergo & oui sui dentes insint.

PARS IV.

De eorundem hypocrisi tentatoria.

Hypocrisis execranda.

I. OMnis adulatio est filia hypocrisios: Et hęc in primis exosa Deo. 1. Vetuit hic in V.T. contexi vestem ex lana & lino; quod hoc sub villis istius delitescat innotabile. Ita fictum sub fuco veri afferunt hic Pharisæi. 2. Ficus, arborum sola fuit maledicta. *Mar.11.* Ob virorem lætum? Non: sed sterilem. Deinde cortice tenus aspera est; at succo dulcis, & quasi lac in folijs. Ita quidam apparent vitam ducere

asperam:at intus mollem agitant. Scilicet, *Qui Curios simulant, & Bacchanalia viuunt.* Ita hic Pharisæorum lingua dulcedinem distillat:cor laqueos parat. *Magister scimus, &c.* Vah *Hic populus labijs me honorat; cor autē eorum longe est à me,* Matth.15. Dicitis & non sentitis,docetis bona, non facitis. Quid vero? Ecce.

Cordis & operis concordia ponitur.

II. Intentio agentis opus dijudicat.

1. Ferunt, si dextera in cauernam serpētis ingeratur, eam ab hoc non lædi: Sin' sinistra, lædi, quod huius venæ ad cor pertineant. Ita per sinistram intentionem hypocrisis cor petit. Quippe *Cor stulti in sinistra illius, Eccl.* 10.

2. Num ideo, *Leu.*7. *&* 8. Deus sibi voluit pectusculū offerri, & humeros; quod cordis intentionem cum opere consentiētem postulet?3. Certe sic Sponsus Cant. 8. *Pone me vt signaculū super cor tuum, vt signaculū super brachiū tuum.* 4. Aliquando Iulio Cæsari, & Ælio sacrificātibus, corda non reperiebātur in victimis. Augures consulti respondent, victimas Dijs non placere. Excors est opus hypocriticum; displicetque Superis.

5. Cynocephalon pingebant prisci adorare lunam, & adscribebant: *Aliud sub pectore gestat.* Et hypocrita fingit se adorare quicquid vanum sapit ac mundanum, at animo fraudem struit. Vt hic isti Pharisæi; Laudant, vt capiant.

Christus, solus verax

III. *Magister,* &c. tria laudant. 1. Vitæ sinceritatem. 2. Doctrinæ veritatem.

3. Iustitiam: *Non est tibi cura de aliquo.* Maxima hæc, & Diuinitatis indicia non parua. 1. Vere viam veritatis docet; Docuit Aristot. viam Naturæ; Mahomet viā Satanæ; Moyses viam Figuræ: Ethnici viā Fabulæ. *Narrauerunt mihi iniqui fabulationes.* Psal. 118. 2. Christus maior in hoc Zorobabele. 3. *Esd.*3. qui præ cæteris verax dici meruit. 3. Esto; Psalm. 115. sit *omnis homo mendax;* at *scimus Iesu, quia verax es.* 4. Ideo de te Pater Matt.3. *Hic est filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui.*

Tētatores.

Ergo, *Magister scimus* Messiam non fore pseudoprophetam: non fore solem, & lumen mundi; sed fore Dei filiū, Redemptorem hominum, ac proinde nec falli, nec fallere posse magis, quam ipse Pater. Scitis hæc? Quid igitur tentatis eum? 1. Ita 3. *Reg.*22. Achab Rex certum habebat persequi bellum iniussu Dei initum: consulebat Michæam, non vt auditum sequeretur, sed an forte posset in suā eum pertrahere sententiam, id est, dementiam. Sic Confessarios quidam consulunt, vt in suam ipsos inducant cauteriatam conscientiam fraude circumuentos, viri tentatores. 2. Hi similes Samaritis, 4. *Reg.*17. qui etsi Leuitam, legis doctorem postularent; idola tamen deserere non cogitabant. Arcam cum honore multo in aram imponunt, sed Dagon idolum non deponunt.

PARS V.

De Denario oblato.

Categoriæ X. mundi.

I. OBtulerunt ei denarium. Hic mundus est, cuius imago sunt X. categoriæ. 1. De Substantia Ps.108. *Scrutetur fœnerator omnem substantiam eius.* Luc. 16. *Dissipauit* prodigus *omnem substantiam suam.*

2. *Quantitas mundi continua,* est terra, quæ, vt Martha, *turbatur erga plurima.* Luc.10. De hac Deus Abrahæ, Gen.13. *Surge & perambula terram in lōgitudine, & latitudine; quia tibi daturus sum eam. Discreta,* est laborum longitudo, ærumnarum latitudo, dolorū profunditas, bonorum nuda superficies. De hac Iob 14. *homo natus de muliere, breui viuens tempore, repletur multis miserijs.*

3. *Qualitas* sunt opes, honores, voluptates, vanitates. 4. *Relata* sunt Domini, serui: creditores, debitores, patres, filij. 5. *Passio* sunt ærumnæ, turbæ, mors, &c.

6. *Actiones* sunt curæ, negotia, sudores, filio-

filiorum educatio, status, &c. 7. *Vbi*, sunt agere in carcere, in bello, in theatro miseriarum, in colluuie. 8. *Quando* eius, est *Sēper male*. 9. *Situs* eius est cubare insomnem, in curis, animo turbato esse, mēte discruciata iris, ambitionibus, &c. cubare in morbis, &c. 10. *Habitus* morborum, vitiorum, affectuum, habere pecunias, discordias, &c.

Anima est denarius varijs modis.

II. 1. Est & Anima denarius, habens sensus V. interiores, & V. exteriores. 2. Item anima post 9. choros Angelorū condita est decima. 3. Item gratuito donata est septem Sacramentis & theologicis virtutibus. Sanctus sane Denarius vterque.

Habet anima in se imaginem Dei, Gen. 1. *Faciamus hominem ad imaginem nostram.*

1. Id est, ad eam similitudinem, in qua Dei filius appariturus est. Vt Origeni placet: Qui est Colos. 1. *Imago Dei inuisibilis*, & *Figura substantiæ Patris*. Hebr. 1. Nam Ro. 8. *Deus electos prædestinauit conformes fieri imaginis filij sui.* At hæc sententia displicet S. August. *l. 7. de Trin. c. 6.* 2. Ergo, vt ait Greg. Nyss. Chrys. Abulensis, &c. Ad imaginem nostram, id est, vt Deus mundum replet, regit, &c. ita anima corpus. Psal. 8. *Omnia subiecisti sub pedibus eius*: vt altior mundo eum contemnat; Non, *sub manibus*, quo detestetur auaritiam. Non *oculis*, vt cupiditates secludat. 3. Vel: Quod Anima sit, vt Deus, vna in natura, trina in potentia: & harum vna non sit alia; quod seipsam cognoscat: quod immortalis sit, incorporea, rationalis, liberi arbitrij, capax virtutum, gratiæ, fœlicitatis, quod cunctis & præstet & dominetur. Quibus omnibus Deo similis est. 6. Anima est drachma, *Luc.* 15. perdita, quam mulier, Sapientia Dei, amoris accensa face requisiuit.

(∴)

PARS VI.

De imagine Denarij.

Tria genera imaginum.

TRia Imaginis genera in S. Scriptura sunt; Dei, Mortis, Diaboli. De prima est, *Gen. 2. Sap. 2.* De secunda Ierem. 2. *Traduxit nos per desertum, & imaginem mortis.* De tertia Apoc. 13. *Vt faciat imaginem bestiæ, quæ habet plagā gladij.* Primam condidit Deus, (supernaturalē, cœlo debitam;) in filiam Dei. Secundam inuexit peccatum, (naturæ conformem vermibus debitam,) in sociam bestiarū. Tertiam conuertit Satan, (cōtra naturam, orco debitam;) in filiam Satanæ.

Cuiusque effectus.

Dei imago nobilitat: vti *Gen. 41.* Iosephum Regis annuli, insignia, sigilla; Vt cunctis honori esset, ac timori. 2. Mortis imago humiliat, mundique contemptum inducit. Hinc Ægyptij in epulis cranio circumlato monebant omnes conditionis suæ. 3. Diaboli imago damnat. Similis est bestiæ septicipiti & decacorni, *Apoc. 13.* Hanc ô quot circumferunt.

Athalia Regina interfecta, 4. *Reg.* 11. plebs aras Baalis euertit, & statuas: ita sim anima tali agendum per pœnitentiam.

II. *Cuius est imago hæc, & superscriptio?* Duplex in Christiano est. Creationis, & Baptismi; & hæc cum inscriptione characteris. Qui animæ inditur, sicuti pictores, sculptoresque operibus suis subscribere nomina sueuerunt.

Imago in nobi- honorā

Habitus tuus ad aram iture Sacerdos; tuus Religiose, &c. *cuius imago est?* 1. Cn. Scipio, Magni Africani filius, sed degener ac luxuriosus, patris imaginem in annulo gerebat. Amici hanc ei detraxerunt; quod moribus dedecoraret. *Val. Max. lib. 3. cap. 5.* Ita Psal. 72. *Ad nihilum, Deus rediges imaginem ipsorum.* At vero nos, 1. Cor. 15. v. 49. *Sicut portauimus imaginem terreni, portemus & cœlestis.* 2. Romanorum filij bullas ex collo gerebant insculptas imagine parentum;

Imitanda.

cum; vt earum intuitu patriam, auitamq; gloriam æmularentur. Sic nos Dei imaginem gerimus, vt simus sancti, misericordes, &c. sicut Ipse, &c. Isaias *cap.* 51. & amorem virtutis auitæ, & pudorem degenerationis incussurus populo, ait: *Attendite ad Abraham Patrem vestrum, & Saram, quæ vos peperit.* 4. Et Dominus, Io. 8. *Si filij Abrahæ estis, opera Abrahæ facite.*

Non dehonoranda. III. Quæritur, 1. Ezech. c. 7. *Imagines abominationum suarum, & simulacrorum fecerunt ex eo* auro obrizo: quasi dicat: Tantum abest, vt aurum suum templo obtulerint; vt etiam sibi lasciuas inde imagines efformarint. Ita iam multi abutuntur & bonis, & donis ad turpitudinem animæ suæ. 2. Rom. 1. *Mutauerunt gloriam incorruptibilis Dei in similitudinem imaginis corruptibilis hominis, & volucrum, & quadrupedum, & serpentium.* Hem! *Cuius est imago hæc?* Deus ostendit Ezechieli cap. 8. abominationes pessimas templi: *Et ingressus vidi, & Ecce, omnis similitudo reptilium, & animalium abominatio: & vniuersa idola Domus Israel depicta erant in pariete, in circuitu, per totum.* Peiora in animæ peccatricis templo. *Cuius hæc imago?*

Exea: Deus agnoscendus. Est Dei filius, *imago Dei inuisibilis: Figura substantiæ Patris.* Est & homo imago Dei Patris; vt ex cognitione sui ascendere possit in notitiam Dei. Qua causa Deus apparens, in forma hominis videri voluit. Vt Daniel. 10. Apocal. 1. & Dominus Ioa. 14. *Philippe, qui videt me, videt & Patrem meum.*

Imagines Sanctorū colendæ. Disce & hinc, Imagines honorandas esse. Nec enim Dominus hanc partem Religionis reiecit, sed iussit *reddi honorem, cui honorē.* Si ergo in sua imagine Cæsar honorabilis; quid ni & *Mirabilis* DEVS *in sanctis suis?*

IV. Reddite ergo quæ sunt Cæsaris Cæsari: quæ Dei Deo. Id est, 1. Pet. 2. *Deum timete: Regem honorificate* Nam

Diuisum imperium cum Ioue Cæsar habet

Non omnia soli Deo, nec omnia soli Cæsari.

Est modus in rebus, sunt certi denique fines.

Nec omnia corpori demus, vel negemus. Sed ita sensibus vtamur eiusdem; sicut Israelitæ Gabaonitis: Hi, *Iosue* 9. audito totam Chanaan expugnandam fore, vt Iericho; dolo se in amicitiam ac fidem Iosue ingesserunt; At fraude comperta, tolerabantur quidem inter Judæos Ethnici; sed tantum ad vilia opera peragenda, vt serui. Sunt enim sensus *inimici hominis domestici eius*, Matth. 10. Ergo serui sunto. *Aliquid corpori dandum vt seruo.*

Quare, *reddite Deo, quæ Dei.* Nam 1. Corinth. 4. *Quid habes, quod non accepisti?* Da ergo gloriam Deo, & dic: 1. Paralip. 29. *Tua Domine sunt omnia: & quæ de manu tua accepimus, hæc dedimus tibi.*

DOMINICA XXIV. POST TRINITATEM.

Filia mea modo defuncta est, Matt. 9. Luc. 8.

MAlachiæ 4. *Orietur vobis, timentibus Nomen meum. Sol iustitiæ: & sanitas in pennis eius. Et egrediemini, & salietis sicut vituli de armento, & calcabitis impios, cum fuerint cinis sub planta pedum vestrorum, in die, quæ ego facio.* Expletum hoc testatur Euangelium. Sol viuificans & iustificans ortus est defunctæ. Sanitatem pennæ dederunt hæmorrhoissæ. Vt enim pennæ vestis sunt auis: ita cœlestis Aquilæ Christi vestis est Humanitas, in qua infinita sanitas.

At nos:

I. *De tribulationibus.* II. *De adorante & afflicto Iairo.* III. *De filia defuncta.* IV. *De Iairi domo, eiusq; tumultu.* V. *De Hæmorrhoissa prodeunte in publicum.* VI. *De sumptu & duratione morbi.*

PARS I.

De tribulationibus.

TRibulationum est multiplex emolumentum. 1. Bern. in Cant. *Vt stellæ* *Sunt perutiles virtuti clarificandæ.*

in nocte lucent, in die latent : sic vera virtus, quæ sæpe in prosperis non apparet , in aduersis eminet. Quis Iobi virtutes nosset , ni eas tribulationis æstus aperuisset? 2. August. in Ps. 60. *In fornace ardet palea, & purgatur aurum. Illa in cinerem vertitur , & illud sordibus exuritur. Fornax, mundus: aurum iusti : ignis, tribulatio: artifex Deus.* Idem alibi: *Sicut sub eodem igne aurum rutilat, & palea fumat: & sub eadem tribula stipula comminuitur, & frumenta purgantur: Ita vna tribulatio irruens bonos probat, purgat & eligit: malos reprobat , exterminat & annihilat.* 3. Idem alibi in Psalm. plures enumerat vtilitates: *Flagellum interius & exterius glorificat peccatorem, compellit nolentē, erudit ignorantem: custodit currentē: protegit infirmantē: excitat torpentem: humiliat superbientem: purgat pœnitentem: coronat innocentem: initiat ad mortē semper viuentem.* 4. Vt, qui in manus incidit medici, secatur, vritur, vena inciditur, &c. Crudelitas hæc est tua sanitas. Esto; clames, queraris, repugnes, &c. Medicus ægro sapit sanius. Augustinus in Ps. 21. *Intelligat homo, medicum esse Deum: & tribulationem medicamentum esse ad salutem, non pœnam ad damnationem.*

Probanda.

Aliĳ; bono sunt plurimo.

Consanant.

II. Est ea administra diuinæ misericordiæ : salutis est medium , quæ remedium peccati est. Plus enim apud nonnullos valent afflictiones ; quam felicitates. Regi debent ij asperitate, non lenitate. 1. Vt, 2. Reg. 14. Absolom nullis Ioabum precibus flectere quiuit; compulit flammis in segetem immissis: Ita Deus hominem.

Sunt lictores iustitiæ.

Dei cognitionem afferunt tribulationes. Iob. 42. *Auditu auris audiui te:* ærumnas videns alienas : *Nunc autem oculus meus videt te,* sentiens meas : *Idcirco ipse me reprehendo , & ago pœnitentiam in fauilla & cinere.*

Docent Deum agnoscere.

Adeo vix mouent casus alieni: hoc dolent acrius proprij : Ideo Balthasar Rex Babylæ, audita subditorum attritione, nec vultum mutasset : at visa manu scribente, *Dan.* 5. intremuit.

III. Est tribulatio, cœli negotiatio , qua cum id comparari possit; quid ringeris? ait S. Chrys. *lib. de Adam & Sodom.* Idem *hom. 4. de pœnit.* ait, Deum nos per eam compellere se sequi, mundo fastidito.

Emun cœlum.

Neque tamen audimus vocantem : nec sequimur flagellantem. 1. Samuel semisomnis vocatus propere exilit , ad Heli accurrit. 1. *Reg.* 3. Et nos pedem struimus stertentes ? Imo ad mundum aduolamus opem quæsitum. 2. Saul dum ab malo spiritu agitatur , nunquam illi , aut suis in mentem venisset ad Deum confugere : cithara delectabatur 1. *Reg.* 16. Ita mundani mundana ad consolationem arripiunt. 3. Similes adorantibus idola Dibon. *Isa.* 15. qui fanum inibant supplices ; at exibant cum eiulatu. Talis hic Princeps Synagogæ.

Digressio cōtra currentes ad mundana solatia in aduersis.

PARS II.

De adorante & afflicto Iairo.

Ecce *Princeps vnus adorabat eum.* Plebecula Dominum sequebatur ; Synagoga persequebatur : & huius Princeps iam adorat? Mirum! Sed amori proprio sui ac filiorum id adscribo. 1. Ita *Genes.* 25. Isaac amabat peiorem Esau , præ meliore Iacobo; quod is senior esset, & eius escis de venatione delectaretur. 2. Sic filiæ Labani, cum marito Iacobo clam abituræ, *Genes.* 31. Nimirum sui amantes magis, quam patris.

Philautia.

Adorabat eum. Hoc scilicet docuit eum amor sui, & tribulatio. Ideo, 1. Ps. 118. *Bonum mihi, quia humiliasti me.* Nam Psalm. 22. *Virga tua , & baculus tuus ipsa me consolata sunt.*

Subi- boni occas-

Sed his prodest : nocet istis tribulatio. 1. Dæmones ideo vociferabantur, Matt. 8. *Vt quid venisti ante tempus torquere nos?* 2. Ita aquis omnibus in sanguinem versis , ea san-

Tribulatio prodest bonis, obest istis.

ſanguinea erat Ægyptiis, Iſraelitis autem pura fiebat bibenda. *Exod.* 7. Vti Scriptores graues ſunt teſtes. 3. Serpens, *Exod.* 4. in manu Moyſis virga erat; extra eam coluber in terra: Ita tribulationes in manu terreni; aut iuſti. 4. Suſpectæ de adulterio Sacerdos propinabat aquam maledictam; à qua ſontes crepabant; inſontibus illæſis. *Deuteron.* At Aqua in Scriptura tribulationem ſignificat. Pſalm. 68. *Intrauerunt aquæ vſque ad animam meam.* Iuſtis ea eſt innoxia; improbos ſoluit in blaſphemias.

II. Neque Deum immiſſis tribulationibus nos torquere delectat; ſed lucrifacere, & in gratiam reponere. 1. Dauid, 2. *Reg.* 18. adiurabat Duces, ne in prælio filium Abſolom occiderent; ſed viuum adducerent rebellem Patri. Cumq; periiſſet tamen pene ad mortem fuit adductus dolore pater. Ita Deus nos tribulari ſinens, bellum gerit pacificum; nobis ad ipſum adducendis. Nam Ierem. 29. *Ego cogito cogitationes pacis, & non afflictionis.* 2. Afflictiones quaſi obſtetricantur parituris ſalutem. Quidam iis opus habent obſtetricibus, quidam non. Sicut *Exod.* 1. Ægyptiæ mulieres non poterant ſine obſtetricibus parere: at poterant Hebrææ. His Deus, non illis opitulabatur in anguſtiis enitendi.

PARS III.

De filia defuncta.

I. TRia ad mouendum efficacia affert Iairus. 1. *Filia mea in extremis eſt,* Marc 5. 2. Luc. 8. *Vnica erat ei fere annorum* 12. 3. *Et hæc moriebatur.*

Ecce, vt caſui obnoxia ſunt figulina vaſa tam noua, quam vetera. 1. Adeo *Mors iuuenemq; ſenemq; rapit diſcrimine nullo.* 2. Pſal. 2. *Tanquam vas figuli confringes eos.* 3. 2. Cor. 4. *Habemus theſaurum iſtum,* animæ, *in vaſis fictilibus.* 4. Iniquus foret, qui acceptam mutuo pecuniam creditori repetenti negaret reddere. Ita, qui vitam Deo.

IV. Filia mea modo defuncta eſt. Heu quot hodie moriuntur, parentibus nil ſolicitis de hoc; ſæpe etiam adiuuantibus ad mortem vanitatis! 1. Nimia Dinæ libertas, *Gen.* 34. & pudoris amiſſi, & Sichemitarum excidij cauſa fuit. Forte conniuens matris indulgentia fuit natæ cauſa ruinæ. 2. Filiæ Loth, *Gen.* 19. in Sodomitarum licentia educatæ flocci pendebant, patri, ſibiq; tetram inceſtus notam inferre. *Filiarum corruptio.*

O libertatem, vitiorum academiam! Et in hac vel à parentibus ipſis educantur filiæ. 1. Quales. *Ezech.* 20. *v.* 31. Iudæi proles idolo Moloch non immolabant quidem igne; vt gentes: per ignem tamen ductas ei dicabant. O quot hodie tales vſtulatæ ac fuliginoſæ? 2. Michæ Sacerdoti parentes idolum legarunt hæredi ex aſſe, vt per quod citius promoueretur: ſed id ipſi cauſa ruinæ fuit, *Iudic.* 18. Ita filiabus parentes quaſi in dotem dant molles, fractosq; mores, & vanitatem; ſed in ruinam. 3. Herodes, *Matth.* 14. gratioſiorem fore credebat filiam, ſi tripudiare ſcire noſſet: at eo animam perdidit, & corpus. 4. Sic filia Liæ deflorata eſt. Chananææ gnata, *Matth.* 15. obſeſſa ab dæmone: Herodiadis deliciæ ſub merſa: Et hæc Iairi *defuncta eſt.* *Sæpe parentum ſit ſtudio.*

III. Chriſtus domum adit: turba ſequitur permagna, & diſcipuli. Diſce, indecens eſſe Sacerdotes inire domum, vbi filia ſit mortua: etſi miraculum quoque circa eam patrandum foret ſine teſtibus. Scandalizati ſunt etiam vel ipſi diſcipuli viſo Dominum cum Samaritana loqui; in aperto licet. *Sacerdotes fugiant ſuſpecta loca.*

Hunc Dominus vltro ſequitur: Regulum vero Capharnaitam ne rogatus quidem, dicens; *Niſi ſigna videritis.* Cur?

1. Quia

1. Quia Iairus fuit vnus ex præcipuis inimicis suis: nam *Princeps Pharisæorum*: Vt ergo deuinciat eum sibi, sequitur Dominus. Et vicit in bono malum.

Sunt honorandi. 2. Vt ostendat Sacerdotes esse honorandos, quorum is princeps erat. Certe idcirco *Leu.* 14. lege cautum fuit, vt domum ingressuro Sacerdote, eadem prius emundaretur. Honor Sacerdotum par Regum, Angelorumq; honori est. Quid si & superior?

PARS IV.

De domo Iairi ac tumultu eius.

Mundi cantus. CVm ingrederetur domum Iairi: Ibi luctus & Musica, quæ duo quam contraria? Ideo est domus hæc mundi imago vera: sed vesania mera. Nam Ecclesiastic. 22. *Musica in luctu importuna narratio.* Quotcunque sint funera in mundo; is tamen lasciuit, ineptit: hisque immoriens renascitur ex se: sed ad mortem. 1. Vt mons Caluariæ, sic mundus est, *Matth.* 27. in quo, Crucifixo Domino, & iustis tribulatis; Iudæi furunt, at milites aleis tempus terunt, iocantur, rident.

2. Babylon est Mundus: in qua alij in fornace periclitantur: at saluantur; Alij ad sambucam ac fistulam exultant, idolaque adorant, & dispereunt.

Causa cantus. Sed cur hic musica? 1. An quod, more Thracum, in natali die plorarent, in die fatali autem exultarent? 2. An, vt Theophylacto placet, quod solerent Iudæi Virgini defunctæ honorem per musicam habere, quem in nuptijs ipsi habuissent? 3. An, vt ferali cantu ac nænia cunctos ad luctum flecterent? Quicquid id est: Dominus omnes tacere iubet, & exire.

Mundi risus. II. *Et deridebant eum.* Ita etiamnum serui eius exsibilantur. 1. Iob. 12. *Deridetur enim iusti simplicitas.* Sed & *Tu domine deridebis eos.* Psalm. 58, 2. Nec vel ipsi Christo parcitum: Ps. 21. *Omnes videntes me, deriserunt me,* meam paupertatem, humilitatem: Crucem, & mysteria alia vitæ. *Omnes,* Herodes in palatio; Iudæi in cruce; Gentes in prædicatione, hæretici in Eucharistia, superbi in humili. Sic *deridetur iusti simplicitas.*

1. Maledicti Chamitæ, qui nuditatem Patris deridetis. *Gen.* 9. 2. Scelesti Semeitæ; qui afflictum contra Dauidem lapides spargitis. 2. *Reg.* 16.

Sed cur ridet mundus Dominum?

1. Quod alia sit ipsi ratio vitæ, loquelæ, ingenij; quod viuos dicat mortuos, & contra, *sinite,* ait, *mortuos sepelire mortuos suos.* Quid? At hos mundus credit viuos, & eos mortuos, quos tu viuos dicis. *Non est mortua puella: sed dormit.* Qui? Audi, vide, quæ gerantur. An non pater? *Filia mea modo defuncta est.* Ridet ea mundus: quæ nunquam vidit. 2. Sic risit Sara ad promissionem conceptus, & ait, Gen. 18. *Omnis, qui viderit me, corridebit mihi* iam nonagenariæ. 3. Ridet, & odit mundus, *vt Fur,* lucem & opera pœnitentiæ. 4. Proinde dicam illi, quod furi Demosthenes. *Scio, me tibi molestum esse, quia noctu lucernam accendo.* Lucem iusti accendunt modo. *Vos* enim *estis lux mundi,* ait Dominus. *Causæ risus.*

PARS V.

De Hæmorrhoissa predeunte in publicum.

I. ECce, *mulier.* Hanc quidam putant fuisse Veronicam, Ambrosius Martham. At Cæsareensis fuit *Euseb. lib.* 7. *hist. Eccl. c.* 14. *Sozom. l.* 5. *cap.* 21. Quæ & æream statuam Saluatoris ac sui supplicis ante fores collocauit, è cuius basi natus flos mire salutaris extitit. Eam, teste *Tripart. hist. l.* 6. *c.* 4. Iulianus Apostata comminuit, suam substituit, quæ fulminata disperijt. *Historia relatio*

Grauis fœminæ afflictio fuit. 1. Morbo abominabilis Iudæis, *Leu.* 15. Iubentur sequestrari tales. 2. Diu ægra. 3. Incurabilis. *Reliquiarum vi*

4. Sub-

4. Substantiam impenderat curæ. Ideo fidenter ait: *Si tetigero fimbriam.*

Caluinus arguit eam superstitionis, & inconsiderati zeli! At licet sanata sit tactu fimbriæ, non tamen vult ideo reliquijs honorem habendum esse. Quid? Indiscrete diceret Dominus, *Fides tua te saluam fecit?* Quid? Nonne idem alijs contigit. Quid ergo Sudaria, & semicinctia Pauli? *Act.* 19. Quid ossa Elisæi tactu mortuum excitantia, 4. *Reg.* 13. Quanti tunica S. Pauli eremitæ fuit S. Antonio? laudante idem *S. Hieronymo in Vita S. Pauli.*

Medicorũ error. II. Medici exhauserant huius & opes, & vires. Hoc est emere miseriam. 1. Xiphilinus, ait *Dion. Cassius*, viso Adriano Cæs. exclamauit. *Medicorum multitudo Cæsarem perdidit.* 2. Pausanias Rex sciscitanti, *qui nunquam ægrotaret?* ait: *Quia te medico non vtor.* Et is: *Cur me arguis, cum me non sis expertus?* Rex, *Si te expertus essem, arguere non possem, quia non superessem.*

3. Et Anabaptistæ suis vsum medicinæ interdicunt, quod S. Scriptura Asam Regẽ reprehendat, quod medicis se crediderit. *Honor.* Errant. Nam Eccl. 38. *Honora medicum propter necessitatem.* Et *Medicinam sapiens non abhorrebit:* sed auripetas medicos. 4. Attamen amissio substantiæ vitam huic impetrauit. Dicere ea poterat, quod Themistocles Atheniensis exul, & confugus ad Persarum Regem, *Perieramus fili, ni periissemus.* Plutarc. in Themist.

Raro prodeant puellæ. Vetula exi in turbam, Iuuencula domi labores. 1. Ideo Hebræis ea dicebatur *Alma*, hoc est *abscondita.* 2. Sapiens quidam dixit: Non, nisi ter in vita exeat puella, cum baptizatur, cum nubit, cum sepelitur. 3. Cant. 8. *Quid faciemus sorori nostræ, cum alloquenda est à viro,* & nuptui danda? 4. Hieroglyphiti Filiam pingebant cum dracone ad latus & testudine ad pedes: hoc est, vt sit tardigrada ad extra, domi custodita: qualis domiporta in sua cochlea. Et qualis è specu se tarde effert Draco. 5. Ideo sponsæ sponsus Cant. 2. *Amica mea, columba mea in foraminibus petræ,* quasi dicat; delitescens, mea est: vagæ non sunt meæ.

Cordatæ vxoris est, 1. vt sit, Ps. 127. *Sicut vitis abundans in lateribus domus suæ.* *Et fœmina.* Huius maritus dici beatus potest. 2. Recepti ab Abraha Angeli quærunt, Gen. 18. *Vbi est Sara vxor tua?* Quia solitaria agebat. Nam Vocata, post ostium residens ridebat. 3. Israelitæ Ægypto egredientes iubetur vasa, &c. mutua sumere ab Ægyptijs: at mulieres tantum à vicinis: non ire procul; *Exod.* 12. Iudith c. 8. laudatur, quod domi secretum sibi construxerit, raro exiens.

PARS VI.

De sumptu & duratione morbi.

I. QVæ *sanguinis fluxum patiebatur, & omnẽ substantiam impenderat.* Atque sic in mundo viuitur: Quies quæritur, at non reperitur. 1. Latro mundus est, diuites perdit, pauperes temnit. *Mundus prædo est.*

2. Qualis Rex Siculus. Quærenti: *vt se haberet Dionysius Siculus,* ait Diogenes; *Sicut quis cum vasis: euacuat plena; vacua abijcit.*

3. Sic mundus prodigo Luc. 16. *dissipat omnem substantiam suam. At micas de mensa nemo illi dabat Lazaro.* Luc. 16.

Tangam porro pulsum hæmorrhoissæ. Reperio eam peccatores designare. Hi vel concupiscentijs omnibus obsequẽtes diffluunt luxu & mollitie, aut vni peccato insueti in eo consenescunt. 1. Illis dici potest, quod Galbæ gibboso. Cæsar Augustus dixit, poscenti se corrigi: *Ego te monere possum, corrigere non possum.* Quis enim innatum ossibus corrigat gibbum? Sic & ægre inolitã peccandi consuetudinẽ. 2. Ezechieli Deus, c. 8. ostendit abominationes templi, & introitu primum ecce idolum Zeli, amorosi seu mulierosi; dein huic thurificantes, postea planctrices Adonidis. Ecce consuetudo *Peccandi consuetudo est incorrigibilis.* *Execrabilis.*

peccandi venerea. Demum ſenes dorſum aræ obuertentes,& naribus flores; En delectatio conſuetudinis. Et hoc, *Super quartum non conuertar.* Amos *cap.*1.eſt ipſum illud,3.Ezechiel. *cap.*9. Vidit prodeuntem legatum cum calamario, vt eripiendos ſigno Tau notaret, cæteri omnes cæderentur: *Cœperunt ergo à ſenioribus* cædere: hoc eſt,inueteratis in malo.

Sanata ægra. II. Vide nunc vt arrepta, afflicta, ſpe, metuque plena tangit: ſanatam ſe ſentit, gaudet. Rurſus terretur voce. *Quis me tetigit?* Mox,ait *Chryſoſt.* quaſi ſacrilegij rea, fatetur, inter ſpẽ ac metũ poſita, quaſi malleũ & incudẽ. Recreatur voce alia laudatæ fidei; *Et ſalua facta eſt*,in puncto temporis.

O medicinam, quæ ſuperat naturam & artem. Quid ſimile de ſuo Priſci Mercurio, & Æſculapio? Nugæ! Hic eſt IESVS medicus verus 1.Pſ.104. *Narrate mirabilia eius.* Alibi idem. Pſ.64. *Venite,& videte omnes, qui timetis Deum, & narrabo, quanta fecit animæ meæ.*2.Ita Moyſes ſuo ſocero Iethro narrauit omnia, quæ mira illi Deus præſtitiſſet, Exo.18.3.Sic Angelus iuſſit Tobiam cá.12. *Vos autem benedicite Deum cœli: & narrate omnia mirabilia eius: Sacramentum enim Regis abſcondere bonum eſt, opera autem Dei reuelare honorificum eſt.*

DOMINICA XXV. POST TRINITATEM.

Sedebit ſuper ſedem Maieſtatis ſuæ: & congregabuntur ad eum omnes gentes: & ſeparabit eos ab inuicem: Matth.25.

MOyſes, *Exod.*19.eduxit ex Ægypto ſexies centena millia Iſraelitarũ in deſertum Sinai; vbi Legem acciperent, quæ horribili cœlorum cum tonitru,& tubarũ ſonitu ferebatur. Jeſus omnes homines è tumulis euocatos ducet in vallẽ Ioſaphat, vbi ſententiam accipient generalem; quæ terribili cum procella feretur.

Nos circa ea

I. *De iudiciali gladio Christi.* II. *De comparatione omnium, ac ſeparatione.* III. *De reſurrectione omnium.* IV. *De diſparitate reſurgentium.* V. *De loco iudiciali.* VI. *An & paruuli non baptizati comparebunt.*

PARS I.

De iudiciali gladio Christi.

I. PRudentius, aut ſeuerius nullũ legitur iudicium,illo Salomonis,3.*Reg.*3. tribunali duodecim leonibus fulto;quod de infante,inter matrem & meretricem controuerſo,tulit,ſc.cum liqueret,eſſe diſſecãdum,& dimidiatũ cuique dandum. Christi iudicium extremum iſto prudentius erit ac ſeuerius. Quando ſedens pro tribunali,ſtipatus Cœlitibus, diſceptabit Militantem inter & Triumphantem Eccleſiã, de prole Beatitudinis. Tunc exeret gladiũ iuſtitiæ,& ſuum cuique diſtribuet. *Iudiciũ Dei ſuis & ſeuerũ.*

De hoc gladio, 1.Pſal.7. *Gladium ſuũ vibrauit, arcum ſuum tetendit*,2.Ezech.21. *Egredietur gladius meus de vagina ſua ad omnem carnem ab Auſtro vſque ad Aquilonem.* 3.Iob.19. *Fugite ergo à facie gladij. Quoniam vltor iniquitatum gladius eſt.*4.Hunc horruit Pſ.143. & orat. *De gladio maligno eripe me.* *Quia gladio geritur.*

*Apoc.*1. Viſus homo, cuius ex ore anceps exibat gladius. Hic eſt ſententia Iudicis, tranſuerberatura animas & corpora. Atq; vt maturet iudiciũ in impios, orat Pſ.44. *Accingere gladio tuo ſuper femur tuum Potentiſſime* Væ ijs,qui *Traditur in manus gladij. Partes vulpium erunt. Rex vero ſui lætabitur in Deo, & laudabuntur omnes recti corde.* Pſalm.62. *Anceps In corpore & anima.*

In iudicio contra protoplaſtas, *Gen.*3. cõſtituit Deus Cherubinum cũ rhomphæa flammea ad introitũ paradiſi; qui arceret ingreſſuros. In hoc extremo Ipſe gladium in valle Joſaphat; Et ancipitem;quod tum corpora,tũ animæ ſint damnandæ; quodque tam mortui,quam viui iudicandi.

II. A-

viuis rpus fe- t gladi-

II. Aciem eius vnicam in viuis sentimus, quæ corpora tangit pœnis. Multos is sæpe perdidit, at nunquam omnes. 1. In diluuio *Gen.* 7. omnes, præter octo. 2. In Ægypto multos; *Exod.* 12. Sed tantum primogenitos, 3. in Iericho, *Ios.* 6. omnes domos; at Raab cum cognatione superstes relicta est. 4. In Sodoma omnes hausit; at familia Loth seruata fuit. *Gen.* 19. In extremo autem Judicio nemo excipietur.

iudicio iam ani- am.

Figuræ ita significant. 1. Deus iussit Iosuen bello exscindere Amalecitas; *Exo.* 17. at stirpitus omnes exscindi noluit : Sed quadraginta post, stabilito Hebræorũ regno Saulii id præcepit: 1. Reg. 15. *Percute Amelec: & demolire vniuersa eius, omniaque interfice à viro vsque ad mulierem, paruulum, & lactentem.* Sæpe hic DEVS triumphat vitia humana: sed completo electorum numero, finem faciet vniuersæ carnis.

2. Saulis, diu persecutoris, laciniã præscisse sat erat Dauid; 1. *Reg.* 24. cum occidere quiuisset. Demum tamen Saul, non remittens à persecutione insontis, perit in montibus Gelboe cum filijs inglorius. Ita Deus, dum eum hic impij persequuntur peccatis, eos quasi fugit: ac licet perdere posset; sat tamẽ est aliqua tribulatione hos castigasse. At pertinaces reseruat in montes Gelboe, ad vallem Josaphat, ibi à Philistæis orci mactando. Hoc *memorare: & in æternum non peccabis.*

PARS II.

De congregatione omnium ad iudicium: ac Separatione.

mnes ongregantur.

I. OMnes ad iudicium cõgregabimur, omnes omnium sæculorum, nationum, ætatum, statuum, conditionum, Legum Naturæ, Mosaicæ, Gratiæ, Ethnicæ, Hæreticæ. Matth. 25. *Congregabuntur ad eum omnes gentes.* Magnus hic iudicij districtus. 2. *Omnes*, 2. Cor. 5. *Nos manifestari oportet ante tribunal Christi: Vt recipiat vnusquisque prout gessit in corpore suo siue bonum siue malum.* 3. *Tuba mirum spargens sonum, per sepulchra regionum,*

Coget omnes ante thronum.

Terribilis tuba : Terribilius hoc *Manifestari* peccata, & secreta cordium. 1. Non hic folia fici. *Gen.* 3. ad pudendorum velationem, Non erunt cameli ad idola Laban asportanda, *Gen.* 31. 2. Tunc per parietem templi corporis Deus Ezechieli, *c.* 8. ostendet omnes abominationes intus latentes. *Omnia manifestabuntur.*

1. Tunc ibi Patriarchæ, hic Apostoli: ist- hic Martyres, &c. consistent, & Angeli in suis choris: Et Iob. 25. *Non est numerus militum eius:* Dan. 7. *Millia millium ministrabunt ei & decies centena millia assistent ei.* 2. Tunc erit exitus ille de Ægypto. *Exod.* 14. corporum de terra; vt vel rubrum Judicij mare tranent: aut mari rubro mersi obruantur. *Omnes iudicabũtur.*

II. Tunc parabolæ euangelicæ implebuntur. 1. De X. Virginibus, *Matth.* 25. quæ corporum lampades resument, cum oleo bonorum operũ; sicque sponso procedent obuiam. At fatuis ianua promerendi quicquam tunc clausa erit; & inutilis pœnitentia vitæ peractæ. Prudentes vero intrabũt ad nuptias, 2. Tunc *Matth.* 13. ager seminis boni, & zizania falcem patietur. Hæc messores colligabunt ad ignem; istud in horreum cæleste condent. 3. Tunc *Matth.* 25. Paterfamilias, (qui in regionem longinquam abiens, dedit seruis talenta Crucis, mortisque suæ, & gratiarum; vt in eis negotientur) reuertet; rationem & lucrum exiget his dicet : *Euge serue bone & fidelis, quia in pauca fuisti fidelis, supra multa te constituam: Intra. Istis, Eijcite in tenebras exteriores, ibi erit fletus & stridor dentium.* 4. Tunc Matt. 25. *Pastor bonus* oues ab hœdis sequestrabit: istis in ouile dexteræ, his in hœdile sinistræ missis. Hæ parabolæ. *Parabolæ implebuntur.*

III. Accipe nunc Figuras, 1. Moyses *Item que Figuræ.*

*Deut.*27. Iſraelitas diſtincturus, ſex tribus ex honeſtis matronis, Lia & Rachaele natas, conſtituit in monte Garizim, benedictioni accipiendæ: ſex alias in monte Hebal, maledicendas: vtpote natas ex ancillis & libertinis. Ita Chriſtus ad montem oliueti in valle hinc ſtatuet ſex tribus, Angelos, Patriarchas, Prophetas, Apoſtolos, Martyres, Confeſſores, omnes bene natas: Queis dicet; *Venite benedicti Patris mei.* Illinc ſtatuet ſex alias; Diabolos, Ethnicos, Hæreticos, Iudæos, Chriſtianos impios & Infantes non baptizatos, Queis dicet: *Ite maledicti, &c.* 2. *Ioſue* 8. Cum Leuitæ cuperent populũ benedicere, aut maledicere, Arca ſtatuta eſt media; populus vtrinque partitus; *poſt hæc legit omnia verba benedictionis, & maledictionis, & cuncta, quæ ſcripta fuerunt in Legis Volumine.* Arca eſt Jeſus: Angeli. Leuitæ: Lex, liber vitæ, & mortis, &c. 3. In principio, Gen. 1. *diuiſit Deus lucẽ à tenebris.* Quo vult Auguſt. intelligi, Angelorum bonorũ à malis diuiſionẽ. At ſimiliter in Iudicio *filij lucis* Ioan. 12. à tenebrionibus diuidentur.

4. Nabuchodonoſor, *Dan.* 1. in excidio Solymæ adoleſcentes forma, ingenio, moribus præſtãtes elegit, qui coram ipſo, abſque næuo, eſſent à menſa, à poculis, à cubiculo, reliquos iuſſit nexos abripi in captiuitatem, ac venundari: Ita Jeſus in iudicio.

PARS III.

De reſurrectione omnium.

Reſurgent corpora. I. ERgone reparabuntur corpora, varie perdita? Et vero è puluere facilius colliget Deus, quam è nihilo crearit. Sed 1. Pſ. 33. *Cuſtodit Dominus omnia oſſa eorum; vnum ex his non conteretur.* 2. Id Ezechieli, *cap.* 37. oſtendit in agro Deus. *Putaſne viuent oſſa iſta? Ecce, acceſſerunt oſſa ad oſſa: vnumquodque ad iuncturam ſuam. Et vidi, & ecce ſuper ea nerui & carnes aſcenderunt: & extenta eſt cutis in eis deſuper: & ingreſſus eſt in ea ſpiritus, & vixerunt, ſteteruntque ſuper pedes ſuos, exercitus grandis nimis valde.* 3. Plane, *vt Ionas* 2. è ventre ceti: Sic nos è terra reddemur.

Integri. II. Tres Pueri, *Dan.* 3. illæſi ex camino; Daniel, *c.* 14. viuacior è lacu leonum exijt, quam intrarit. Non vermes, non aues, non ignis, &c. effecerint, quominus integri reſurgamus. 2. Moyſes virga petram Sinaiticam percuſſit; Exod. 17. Et *Conuertit petram in ſtagna, & rupem in fontes aquarum,* Pſal. 113. Deus potentia ſua percutiet terram, mare, &c. & dabunt mortuos ſuos; *Et rurſum circumdabor pelle mea, & in carne mea videbo Deũ Saluatorem meum,* Iob. 19.

Omnium. III. *Congregabuntur ante eum omnes:* non aliqui, Iſa. 13. *Viſitabo ſuper orbis mala*, non ait aliquorum: *& contra impios iniquitatem eorum. Iudæi legunt, ſuper habitatorum orbis mala.* Etiamne Regum, Imperatorum? &c. Alexandri, Cæſaris, &c? Martyrum, Virginum? &c.

At quantum inter proborum ac reproborum corpora diſcrimen? Ergo 1. Corint. 15. *Canente tuba mortui reſurgent incorrupti.*

Glorioſa. Figuris id liquebit: 1. Eſther, *c.* 8. tenuiter apud Mardochæum educata: (*Anima ſic in corpore, eam aggrauante:*) *ad* Aſſueri connubium aſſumpta, *Dei gratiam indepta*: non ingrata nutricio; ſuæ eum felicitatis participem reddit: Nam morti eripuit: ad quã Aman eum cum Iudæis omnibus addixerat; regifice veſtituit, (*donis glorificationis:*) & ſecundum à Rege fecit. (*Deo.*) 2. Dauid, 1. *Reg.* 17. paſcens oues vilibus indutus erat; reſtante illi Goliato expugnando. At hoc cæſo, in vrbem ex agro tranſmigrat; regie veſtitus; generque fit Regis. Sic *corpus mortale induet immortale*; cum mundum, carnemque expugnarit. Tunc cantabit,

Pſal. 29. *Conſcidiſti ſaccum meum;*
& circumdediſti me
lætitia.

PARS IV.

De disparitate resurgentium.

I. OMnes *resurgemus* : sed non vno cultu: hi nitido; tetro illi. 1. Quales gemini Rebeccæ, Iacob leuis, & pilosus Esau. *Gen.*25. Ita eadem è terra exibunt fratres omnes; sed gemini: Iacobitæ, & Esauitæ. Nō sic impij, Ps. 1. *non sic: neque peccatores in concilio iustorum.* 2. Eadem fornace egrediuntur prunæ; & carbones atri. Sic corpora ex iudicio Dei, Iustorum quidem *tanquam scintillæ in arundineto discurrent,* Sapient. 3. At reproborum ; *Sicut carbones ad prunas.* Prou. 26. 3. Clarius idem Thren. 4. *Denigrata est sicut carbones facies eorum; & non sunt cogniti in plateis: adhæsit cutis eorum ossibus, aruit, & facta est quasi lignum.* 4. Pharao vno in prato vidit boues septem torosos: & totidem macros. *Gen.* 41. Pratum boum vallis erit Iosaphat: hic adiudicabuntur laniena gehennali.

II. Eia, accede anima: corpus ama, & intra tuum, iam tale: O quale præ illo?

1. Veni, ait Methodius: *Vna patiens, vnaq; gloriam suscipiens cum collega corpore.* 2. O gaudium quale, inter Angelos, hominibus? Quæ voces exultantium? Quæ Dei vocantis. *Venite benedicti?* &c. 3. Ioseph, *Gen.* 41. ex biennali carcere ad tantam egressus gloriā, quo gaudio tacite cor ei exilierit? Quo corpora è tumulis educta ad tantam gloriam? *Venite, possidete paratum vobis regnum.*

E contra heu, quis cruciatus reproborum? Quæ maledicta animarum in corpora: & viciſſim ; *Incipient dicere montibus* , &c. Luc. 23. At At Ps. 57. *Lætabitur iustus, cum viderit vindictam.* Iam ei dulce ; fuisse passum esuriem, pauperiem, cilicia, &c. Hoc attendit Iob. 14. cum dixit: *Cunctis diebus nunc milito : expecto , donec veniat immutatio mea.* Tunc qui sericati &c. prius, erunt damnati; & contra. *Mea,* inquis? Dic *nostra.* Nam erit tunc vniuersalis descriptio orbis ; non ab Augusto, sed Deo.

PARS V.

De loco Iudiciali.

I. QVis locus iudicij? 1. Ioel. 3. *Congregabo omnes gentes; & deducam eas in vallem Iosaphat, & disceptabo cum eis ibi.* 2. Angeli videntur Apostolis quoque locum illum designasse. Act. 1. *Hic Iesus qui assumptus est à vobis in cœlum sic veniet; quemadmodum vidistis eum euntem in cœlum.* Atqui constat, quod è monte Oliueti ascenderit cœlos, cui vicina Iosaphat. 3. S. Thomas 4. *Sent. dist.* 48. *q.* 1. *art.* 4. putat id aperte colligi posse ex dictis *Act.* 1. Deinde ex Ps. 73. *Deus Rex noster operatus est salutem in medio terræ*, id est, in meditullio orbis, vbi vallis est Iosaphat; ait Iosephus l. 3. c. 3. Hier. Cyr. &c.

II. Ratio fauet: Quia vbi saluator salutem misericordiæ est operatus; probabile, quod ibidem & iudicium Iudex velit peragere Iustitiæ. 2. Quia *emittet Angelos, qui congregabunt electos à quatuor ventis*: ergo in medium ab extremitatibus. 3. Vbi Iesus ignominiam tulit; par est ibidem & gloriam ferat: Ibi Iudicet ; vbi iudicatus est. 4. Conuenit Regem in metropoli de summa rerum decernere: at Solyma est orbis metropolis: vnde electus est. Ergo illic restituatur. 5. Valet locus Domino ad exprobrandū ingratis beneficia à se præstita in Bethlehem, Bethania, Ierusalem, Caluaria, &c.

Manlius Romam, in Saxo Tarpeio contra Senones olim à sese defensam, seruarat; ait *Plut. in vita Camilli.* Post à Romanis damnatus cum educitur, visa rupe Tarpeia, ait: Ecce rupes illa vos arguet, testis seruatæ ibi à me Romæ. Confusi, virum absoluerunt. Plus è locis sanctis Christi confundentur iniusti.

PARS VI.

An & paruuli non baptizati comparebunt?

I. QVi conuenient ad iudicium? *Rich. de S. Vict.*

Vict.ex.4.dist.17. Quatuor sunt genera hominũ: Iudicati & damnati: Iudicandi, & damnandi: Iudicati & saluati; Iudicandi & saluandi.

Paruulis autem non baptizatis quid fiet? Duplex opinio. *Prima* Eos abfore ab iudicio. 1. Quia aderunt tantum Agni, & hœdi; At neutri sunt paruuli. Nec cum Agnis statui possunt; ob peccatum originale, Nec cum hœdis; quia peccato carent actuali: ac proinde pœna sensus.

2. Duplex sententia Iudicis erit: At neutra paruulis conuenit. Quia opera ea nec præstare potuerunt cum Agnis; nec omittere cum hœdis. Neq; plures sunt, quã duæ sententiæ. Ergo neutri intererunt iudicio.

3. Dan. 12. *Multi de his, qui dormiunt, euigilabunt: alij in vitam æternam, alij in opprobrium.* Si *multi*: ergo videtur, quod non *omnes*. Ergo aliqui nec ad vitam; nec ad opprobriũ. In quibus quos numeres, nisi paruulos? 4. Iudicium erit de saluandis ad cœlum, & damnandis ad infernum. At neutrum in locum venient paruuli ergo:

II. *Secunda sententia* certior est. Resurgent, & iudicabuntur. 1. Apocal. 20. *Vidi mortuos magnos, & pusillos stantes in conspectu throni.* 2. Et *Congregabuntur ad eum omnes.* 3. Sic D. Th. Ratio eius. 1. Omnibus debetur merces aut boni, aut mali; Sed paruulis inest malum Adæ nondum persolutum totum: ergo. 2. Gratia Iesu infinitis partibus est maior, & efficacior peccato Adæ *Rom.* 5. At per peccatum mors; per Iesum autem resurrectio æque ad *Omnes* pertransijt: ergo & paruuli resurgent.

O quis tunc erit cruciatus abortum procurantium; aut negligentium baptismum parentum? 8. Graue erat Ezechiæ Regi audire, filios in Babyloně abducendos captiuos, Isa. 39. Quanto istis grauius? 2. Neque tunc dicendi est locus cum Iob. 10. *Dimitte me, vt plangam paululum dolorem meum.* 3. Nec cum Dauide in sacco & cinere, & ieiunio orandi locus erit; vti illi pro filio Bersabeæ. 2. *Reg.* 12.

DOMINICA XXVI. POST TRINITATEM.

Cum videritis abominationem desolationis. Matth. 24.

Vidit, *Apoc.* 12. Ioãnes draconẽ rufum, septicipitẽ, decacornem, septies coronatum, trahentem cauda tertiam stellarum partem, qui rabiem suam in vnam cõuertebat Mulierẽ. Fuit ille Lucifer. At erit similis Antichristus sanguinarius; regnorũ potens multorum; virulentus, innumeros trahet: Ecclesiæ persecutor dirus.

Nos circa hæc

I. De *nominibus Antichristi.* II. *De desolatione Ierosolymitana Vrbis, & Orbis.* III. *De tribulatione magna, in secundo Aduentu Iesu.* IV. *De abominatione Antichristiana generatim.* V. *De Antichristi fraudulentia.* VI. *De eiusdem Tyrannide.*

PARS I.

De nominibus Antichristi.

Antichristi nomina infausta, horrifica 1. Iob. 21. *In diem perditionis seruatur malus, & ad diem furoris adducetur.* 2. Isa. *In spiritu labiorum suorum interficiet impium*, pietatis hostem & ruinã. 3. *Reuelabitur*, 2. Thess. 2. *Iniquus, quem Dominus Iesus interficiet spiritu oris sui; & destruet illustratione aduentus sui.* Ius, fas omne pessundabit; diuina, humanaque explodet, tyrannidem meram inferet. 4. Dan. 8. *Consurget Rex impudens facie, & intelligens propositiones.* Nulli vnquam hæc nomina data. Atque ideo forsan dicitur Apoc. 13. *Admirata est vniuersa terra post bestiam*, 5. *Nisi venerit discessio primũ*, 2. Thess. 2. *& reuelatus fuerit Homo peccati*, vel *Filius Perditionis*, vt S. Methodius & Hieron. legunt. Vt Salamandra omne serpentum genus

nus inficere potest veneno, & interficere. Si enim alij serpentes tantum innatent aquæ in qua illa fuit, quin si quid tangant, quod illa attigit, moriuntur. Ita Antichristus perditorum erit perditissimus, afflatu, tactuque noxius. 6. *Matt.* 24. dicitur etiam *Pseudophropheta*, Dan. 11. *Rex Septemtrionis.* Hic, *abominatio desolationis.*

PARS II.

De desolatione Ierosolymitanæ Vrbis, & Orbis.

I. CVm *vid. abom. desol.* scilicet vrbis Ierosolymitanæ. De qua Mar. 13. *Magister aspice, quales lapides, & qualis structura?* Et Dominus. *Non manebit lapis super Lapidē.* Ita locum hunc intelligunt *Orig. Aug. D. Th. &c.* de Vastatione Vespasiana. Et aptissime.

Licet accipiat eum *Hier.* de Antichristo. *Chrys.* &c. de Statua Caligulæ cum Aquila. *Hugo Card.* de statua Adriani. *Ambros.* de Capite porcino, quod Romani intulerunt templo ad contemptum Iudæorum.

II. Desolationem describit *Iosephus de bel. lo. Iud.* tantam, quanta nusquam fuit, aut legitur. 1. Peste, fame, gladio perierunt millies centena millia hominum, capta nonaginta millia, & per orbē diuendita: Vt hodieque sint ostentui. Psalm. 58. *Deus ostendit mihi super inimicos meos; ne occidas eos; ne quando obliuiscantur populi mei,* Christiani Passionis Dominicæ. *Disperge illos in virtute tua, & depone eos, Protector meus Domine.*

2. Dominus ait. *Væ prægnantibus, & nutrientibus in illis diebus.* Simile Elisæus malū prędixit Iazaeli, Duci Regis Syriæ, quod facturus esset Iudæis. 4. *Reg.* 8. Sic & *Amos* 1. facturos Ammonitas ijsdē. *Theophylactus*, ait, Dominū indicasse mulieres voratrices liberorum. Quod factum, teste *Iosepho.*

3. *Magna.* 1. Ideo *Luc.* 19. *Dominus videns ciuitatem fleuit super eam.* 2. Sic *Dauid & populus leuauerunt voces suas, & planxerunt* excidium Siceleg, *donec deficerent in eo lachrymæ.* 1. Regum 30. 3. Similiter Mach. 2. *Matathias: Væ mihi, vt quid natus sum videre contritionem populi mei, & ciuitatis sanctæ, &c.*

III. Posse tamē hæc accipi de excidio orbis, & aduentu Domini, auctor est *Aug.* 2. *Ciu. c.* 5. Et Hier. Quærunt enim Apostoli. *Quando hæc erunt? Et quod signum aduentus tui?*

Nota autem vocem *Tribulatio.* Erit tanta, quanta nunquam, ob iram Dei in impios, & iustitiam in pios. Hos enim oportet prius expurgari tribulatione, quam fiat iudicium omnibus, & beatitudo ipsis. Ideo vocatur *Diluuium*, vt, Ps. 31. *Pro hac orabit ad te omnis sanctus. Veruntamen, in diluuio aquarum multarum*, tribulatione hac, *ad te non appropinquabunt.* Hinc Matt. 24. *Sicut in diebus Noe, sic erit aduentus filij hominis.* Sed erit diluuium ignis, 1. Deut. 32. *Montium fundamenta comburet.* Psal. 96. *Ignis ante ipsum præcedet, & inflammabit inimicos in circuitu.* 2. Is in momento totum orbem corripiet, & consumet omnia; sola erit super tellus purgata. De eo Ps. 49. *Ignis in conspectu eius exardescet. In circuitu eius tempestas valida.* Psal. 82. *Persequeris illos in tempestate tua.* Dan. 11. *Quasi tempestas veniet contra illam.* Nahum 1. *Dominus in tempestate & turbine viæ eius, & nebulæ puluis pedum eius.*

Iustorum expurgatio per ignem.

Secundum diluuium igneum erit. Et quasi tempestas.

PARS III.

De tribulatione magna. 1.

I. TRibulatio *magna.* 1. Ob signa in sole, & luna, & stellis. 2. Ob citationem ad iudicium. Nam, 2. Cor. 5. *Omnes nos manifestari oportet ante tribunal Christi.* 3. Ob iudicij claritatem. Quia, 1. Cor. 4. *Illuminabit abscondita tenebrarum, & manifestabit consilia cordium.* 4. Ob Iudicis furorem. Psal. 79. *Ab increpatione vultus tui peribunt.* Nahum 1. *Ante faciem indignationis eius quis stabit? Et quis resistet in ira furoris eius? Indignatio eius effusa est vt ignis, & petræ dissolutæ sunt ab eo.*

Causa tribulationis.

II. Tri-

Principes causa Furor Christi.

II. *Tribulatio magna*. Nam, quam clemens in primo aduentu, *quoniam hic peccatores recipit, & manducat cum illis.* Tam ab furore terribilis erit, in secundo. 1. Naum 1. *Montes commoti sunt ab eo, & colles desolati sunt, & contremuit terra à facie eius, & orbis, & omnes habitantes in eo.* 2. Ps. 54. *Diuisi sunt ab ira vultus eius.* Ps. 96. *Montes fluxerunt à facie Domini, & omnis terra.* 3. Abacuc. 2. *Sileat omnis caro à facie Domini.* Hæ Prophetiæ. Figuræ istæ. 1. Dan. c. 10. *Vidi, & ecce vir, &c. & facies eius sicut species fulguris, & oculi eius vt lampas ardens.* 2. *Apocal.* 1. Visus cum flammicantibus oculis, facie solari, voce aquarum multarum 3. Alias semper Domine *lætitia in vultu tuo.* At tunc vel iustus Iob 1. cap. 7. sic horrebit ad iras, vt dicat: *Nec aspiciat me visus Hominis.* 4. Ac rursus c. 14. *Quis mihi hoc tribuat, vt in inferno protegas me, donec pertranseat furor tuus.* 5. Tunc dicere potest omnis homo, quod Iacob Labano, Genes. 31. *Video faciem patris vestri, quod non sit erga me, sicut heri & nudius tertius.* Terribilis erit incessu, vt supra ex Nahum liquet. Nam, Ps. 96. *Ignis ante ipsum præcedet, & inflammabit in circuitu.*

Et vox Dei.

III. Terribilis à voce. 1. Isa. 42. *Dominus, sicut fortis egredietur, sicut vir præliator suscitabit zelum, vociferabitur & clamabit.* 2. Ioel. 3. *Dominus de Sion rugiet, & de Ierusalem dabit vocem suam, & commouebuntur cœli & terra.* 3. Ierem. 25. *Dominus de excelso rugiet, & de sancto habitaculo suo dabit vocem suam.* 4. Si Dauid tantopere suum peccatum detestatus sit, vt dicat, Ps. 37. *Rugiebam à gemitu cordis mei:* quantum rugiet Iesus detestator omnium peccatorum? 5. Iob. 27. *Quis poterit magnitudinem tonitrui illius intueri?*

Præ hac, 1. Matth. 24. *Sol obscurabitur, luna non dabit lumen suum, & stellæ cadent de cœlo.* 2. Item Ps. 64. *Turbabuntur gentes, & timebunt, qui habitant terminos à signis tuis.* 3. Isa. 64. *Descendisti, & à facie tua montes fluxerunt. Cum feceris mirabilia, non sustinebimus.*

IV. Sola memoria tribulationis istius sat est ad homines à vitiis reuocandos. 1. Ita Dauid Ps. 74. *Dixi iniquis, nolite inique agere, & delinquentibus, nolite exaltare cornu. Quia neque ab oriente, neque ab occidente, neque à desertis montibus, quoniam* DEVS IVDEX *est.* 2. Ita Ierem. 15. *Sedebam solus.* in vita solitaria, *quia comminatione repleisti me* facta de iudicio & tribulatione vltima. 3. Ita Iob. 9. *Verebar omnia opera mea sciens, quia non parceres delinquenti.* 4. Cicero contra Epicurum, Dei osorem, disputans de prouidentia diuina, ait: *fieri non posse, vt Deum offendat sciens, eumque non timeat, qui Iudicem fore ipsum sibi persuadet.* *Memoria istius efficax ad pœnitentiam.*

PARS IV.

De Abominatione Antichristiana generatim.

I. ANtichristum dici mero nomine *Abominationem*, ait Hil. Aug. &c. Quod Deo sit directe contrarius futurus. *Desolationis*, ob bella, persecutiones, &c.

Sed quæ insania, aut stupor hæreticorum est, qui Papam volunt esse Antichristum? 1. Nam Ioan. 5. *Si alius venerit in proprio nomine illum recipietis:* Atqui Iudæi Papam nunquam receperunt vt Messiam: 2. Nec est Papa Vnus aliquis tantum solus, sed plures successiue sunt. 3. Nec se quisquam dixit Messiam. 4. Nec solium suum Papa collocauit in templo Salomonis, vti Antichristus faciet. 5. Nec diuino cultui bellum mouit, se Deum proponens adorandum. 6. Nec triennio tantum durauit Papatus. 7. Neque in Babylone natus est vnus aliquis talia docens, & agens: vt Hieron. *in* 11. *Dan. &c.* de Antichr. recte colligit. *Papa non est Antichristus.*

II. Antichristus erit & versutissimus & violentissimus: *Ita vt*, Matth. 24. *in errorem inducantur, si fieri potest, etiam electi.* Quippe. 2. Thess. 2. *Cuius aduentus est secundum operatione Satanæ in omni virtute, & signis, & prodigiis mēdacibus, & in omni seductione iniquitatis.* *Antichristi calliditas.*

Trien-

dura-

Triennio & femeftri furet, Aug. 20. *Ciu.* 6.8. Et Apoc.13. *Data eft illi poteftas facere menfes quadraginta duos.* Dan. 12. *In tempus* anni, *& tempora* biennij, *& dimidium temporis* anni, Siue quod idem, Dies 1260.

PARS V.

De Antichrifti fraudulentia.

I. PErfecutio Antichriftiana generatim erit duplex: Fraudis & Tyrannidis. DE FRAVDVLENTIA, captatrice innumerorum, Jacob Gen. 49. *Dan coluber tortuofus:* Vbi Gloffa: *Antichriftus erit, vt coluber fallax blanditiis & deceptionibus: Et erit, vt Ceraftes, exterminans tormentis.* Ceraftes autem terra fe abdit, prominentibus tantum cornibus duobus; quæ aues ratæ effe vermes, cum deuorare volunt, deuorantur ab eo. Talis & is beftia.

it Ceraftes.

Emittet quoque fuos idem in totum orbem prædicaturos contra JESVM ac Deű: Et Dan. 8. *Robur datum eft ei contra iuge Sacrificium: & profternetur veritas in æternum.*

II. Circumcifionem inducet, iuuans ad inftaurationem templi Salomonis: & adorabitur à Iudæis vt Meffias. Hæc Apocal. 16. *Vidi de ore draconis, & de ore beftiæ; & de ore Pfeudoprophetæ exire tres fpiritus immundos ad modum ranarum.* Primus fpiritus eft Dracontius; ad miriffimas doctrinas fubtiliffime fpargendas. Secundus beftialis; ad vitam impuriffimam laxandam omnibus flagitijs. Tertius hypocriticus. Greg. lib. 33. Moral. *Sub æqui fpecie auditoribus reprobis ferpentinum virus infundet.* Ideo dicitur Dan. 7. *Os loquens ingentia.* Verum, *Cuius maledictione os plenum eft, & amaritudine, & dolo,* Pfal. 9.

rit rechriftus.

rit trinon.

III. Miracula edet, fed falfa, auxilio diaboli. S. Thom. 2.2. q. 159. Sicut magi in Ægypto coram Pharaone, *Exod.* 7. Prodigia operabitur, tonitrua, fulgura, ignes, ventos, terræmotus, &c. Sed Pfal. 15. *Propter ea non timebimus, dum turbabitur terra, & transferentur montes in cor maris.*

Erit dimagnus.

IV. Donis multos inefcabit illectos. 1. Nam arte diaboli thefauros fub terra inuifos inueniet. 2. Dan. 11. *Abundabit auro & argento.* 2. Et innumerorum bona depeculabitur confifcata. 3. Adhæc Dan. 11. *Abundantes & vberes vrbes ingredietur, rapinas, & prædas, & diuitias earum difsipabit,* affeclis dilargiendas. 4. Iob 21. *Poft fe omnem hominem trahet, ante fe innumerabiles.*

5. *Erit Polydorus.*

PARS VI.

De Antichrifti Tyrannide.

I. DE Tyrannide in detrectantes eum fequi. 1. Dan. 7. *Ecce quatuor venti cœli pugnabant in mari magno, & quatuor beftiæ grandes afcendebant de mari diuerfæ inter fe.* Mare, eft mundus: Venti, funt bellum, peftis, fames, terræmotus. *Luc.* 21. Beftiæ, funt perfecutiones per beftialia vitia: Superbiã leoninam; Libidinem vrfinam; Hypocrifin Pardi maculofi, Crudelitatem inexplicabilem; Ideo quarta beftia eft innominis, terque triplicem dentium feriem in vrfo vidit, id eft, Adulterium, Sodomiam, Sacrilegium. 2. Similis beftia vifa *Apocal.* 13. Leopardi fimilis, fepticeps, decacornis, pedibus vrfinis, ore leonino. 3. Erit igitur *Homo peccati* plenus omnium peccatorum feptem mortalium fepticeps: Vt re & nomine fit *Abominatio* ipfa; non tantum abominabilis.

Tyrannus qualis.

II. Ab hoc ô quanta tribulatio! 1. Chryfoft. in Matth. *Vt nunquã fuerit fimilis nec futura fit.* 2. Stellas detrahet; iuftos in errorẽ pertrahet. Greg. l. 32. Moral. *Penfemus*, ait, *quæ erit humanæ mentis tentatio illa, quando pius martyr corpus in tormentis fubijciet, & tamen tortor ante eius oculos miracula faciet?* 3. Adhæc Job 41. *Sub ipfo erũt radij Solis,* id eft, difertiffimi quique ac potentiffimi. Vbi

Tyrannis qualis.
1. *Ab tali.*

2. *Ab fociis eius.*

Greg. *Quid per radios Solis, nisi cacumina Sapientum designantur?* 4. Adde quod largitiones faciet profusas, similis Satanæ, offerenti Christo regna, *Matt.* 4. Per hoc quot cum affectabuntur, cum tot iam gratis vndique venentur opes? Vt miretur Psal. 9. *Propter quid irritauit impius Deum?* q. d. ob terrena.

3. Ab opibus.

4. Ab circumstantiis.

III. Heu tribulatio quanta? 1. Conueniunt in eam vnam Orcus, Mundus, Antichristus: Diabolus, Ars, Dolus, Vis, Dona, Promissa, Dignitas, Prosperitas: Singula quanta? At collecta qualia? 2. Magna tribulatio: quia postrema: quia electorum proba & lapis lydius.

Sed Deus pro nobis.

Habent vero iusti Ducem Jesum, 1. Hic *Ascendit vsque ad cœlos* gloria sua? At prius *descẽdit vsque ad abyssos* tribulationũ vltimarũ. Sequere: *Ipse te eripiet.* 2. Tribulatio scala est Jacob, qua descenditur ad aspera: ascẽditur ad ætherea, *Gen.* 28. 3. Sunt Psalmi 7. graduales, qui in ascensu tẽpli dici consuẽrunt: horũ primus incipit ab tribulatione: *Ad Dominum, cũ tribularer, clamaui, & exaudiuit me.* Et singuli loquũtur tribulationes. Et hæ sunt gradus quidã ad cœlum. Quoniam *per multas tribulationes oportet intrare in regnum cœlorum.* 4. Ita Sponsa, Cant. 6. *Descendi in hortum meum, vt videam poma conuallium.* Nuces amaræ foris, intus dulces; & arbor verberabilis, indicant tribulationes. Ab his itur ad iucunda pomorum. 5. De talibus Psalm. 125. *Euntes ibant & flebant, mittentes semina sua,* tribulationes; vnde surgunt *manipuli* gloriæ. 6. Ita & factum est ductis in Babylonicam captiuitatem; de quibus ibi Psaltes vaticinatur: Quos Darius & Cyrus dein cum gloria restituit.

Sic itur ad astra per aspera.

Perora collectis summatim quinque in Euangelio consilijs. 1. *Tunc qui in Iudæa sunt, fugiant ad montes* à facie Antichristi in deserta: vt Loth, Elias, &c. fecerunt. Item confugiant ad Deum, ad Diuos. 2. *Qui in tecto* seruitij diuini, contemplationis, &c. *Non descendat* ad humana solatiola & auxilia, *tollere aliquid de domo sua.* 3. *Qui in agro* eremita vel cœnobita, *non reuertatur* ad mundum, *tollere tunicam suam* negotiorum disponendorum. 4. *Væ prægnantibus & nutrientibus in diebus illis*, quia minus fugere possũt, quales etiam sunt auari, ambitiosi, voluptuarij, &c. 5. *Orate, vt non fiat fuga vestra in hyeme* mortis; *vel sabbato* vitæ futuræ. Nam hic non locus vel tempus est pœnitendi; ibi non facultas, præ angustijs.

Nota monita.

FINIS.

NVCLEVS COPPENSTEINIVS EX CONCEPTIBVS BESSEANIS IN FESTA SANCTORVM PER ANNVM.

ENVCLEAVIT,

Hoc est: *Extraxit integre: Contraxit perspicue: Digessit methodice: Dispertijt distincte: Illustrauit in margine:*

AVXIT,

CVM APPENDICVLIS DE VSV VTRIVSQVE SPECIEI, & cultu Sanctorum:

COMPLEVIT,

R. P. F. IOANNES ANDREAS COPPENSTEINIVS Mandal. Ord. Prædic. Theol.

AVSPICIO

Reuerendissimi & Nobilissimi Capituli Metropolitanæ Ecclesiæ Moguntinæ.

In gratiam occupatiorum; quam quibus vel legere plura: vel seligere pauca: vel distinguere inter congesta, & similia: vel inter dissimilia statuere sit integrum.

AVTORIS ANATHEMA DEO OPT. MAX.

MI TRINVNE DEVS, mea Sic Tibi VITA, LABORque
Militet; vt NOSSE, vt POSSE, vt mihi VELLE dedisti.
Plura velim, si plura queam. Fac paucula Multa:
Paucula si Bona sint; Tua sunt: & erunt mihi Multa:
Multa mihi ex Paucis merces sperata polo stat.

BIBLIOPOLA LECTORI AMICO.

Pauca placent? & Docta iuuant? & adire disertos
Non vacat in templis? Hunc Lege sis NVCLEVM
Non indocta dabit, nec paucis paucula; acute
Inspicata Stylo; Suada cui acris inest.

AT, MONEO;

MEnte Scopum serua; cum textu perlege Lemma;
Sic obscura tibi non fuerit Breuitas.
Hæc Res contraxit; detraxit verbaque Rebus,
Nilque Rei. Accessit Ordo, Stylusque Rei.

ARCHILOGO.

VIR bonus atque miser, dignus miserantis amore est;
Vir bonus, & felix inuidiam patitur.
Cur? Zoilus miser est, & non miserabilis vlli,
Inuidet, & carpit; non imitatur Opus.
At sæpe haud culpa est, culparis; sed bona Causa
Culpati. Illa Boni gloria culpa Viri est.

LECTOR AMICE;

SYNOPSIN ISTHANC MATERIARVM FESTIVARVM ACCIPIENS, IN VICEM INDICIS, BONI CONSVLE.

Inſperſi Numeri, ſunt Partium Indices.

SALVE. FAVE. FRVERE.

S. Andreæ. *Ambulans Ieſus.* Matth. 4. vocationis beneficium vti permagni eſt. 2. Ita S. Andreæ fortitudinem contulit & gloriam. 3. Obedientiam quoque & Fidē. 4. Demum in partem gloriæ Crucis eum. 5. Suus aſſeruit amor exceſſiuus.

Festvm S. Andreæ. *Ambulans Ieſus, &c.* Matth. 4. Magna Dei elucet Sapientia in orbe condito, maior in Eccleſia fundata: 1. Cuius Petrus & Andreas fratres, velut duo ſunt Cardines: 2. Aut primi lapides fundamentales ab aquis euocati: & vero 3. S. Andreas Apoſtolorum vocatione primus, velut Iaſpis: factus eſt Chriſto cōformis 4. cum in merito, tū in genere paſſionis ac mortis. 5. Cuius quidē cauſa duplex: prior Electio Dei gratuita ſic miſerentis. 6. Altera, Cooperatio S. Andreæ cunctis in exemplum Chriſtianis propoſita.

S. Nicolai. *Peregre proficiſcens.* Matt. 25. Donis Dei abuti malum eſt: 2. Ea autem de manu Dei accipi debent, non exambiri. 3. Non enim talentorum abuſus remanet inultus. 4. Ab ijs ſic excelluit S. Nicolaus, vt in vita & Epiſcopatu ſummum apicem inuaſerit.

F. S. Nicolai. *Homo quidam peregre,* Matth. 25. Diuerſitas talentorum aliqua quidem eſt ab Deo dante: at potiſſima ab humano genere, datis diuerſimode vtente. 2. Ea autem ſingulatim trifariam diſtinguuntur. 3. S. Nicolai vero eximia extitere cum gratum facientia: 4: tum gratis data, quæ in miraculis memorantur. 5. Enumerantur tamen illorum alia ipſi fuiſſe. Patriarchica; 6. Prophetica alia: 7. alia Apoſtolica: 8. Singula vero oleum diuinum redolentia.

S. Thomæ. *Thomas vnus de XII.* Ioan. 20. Societas prauorum periculoſa & noxia, 2. S. Thomæ defectus attulit ſat graues: 3. qui haud fruſtra cōmemorantur: 4. Ille tamen conuerſus ſubijt martyrium ac cœlum.

F. S. Thomæ Apost. *Cum ſero eſſet.* Ioan. 20. Aduerſa virtutum ſunt adiumenta, adducuntque ad Deum. 2. Glorificati corporis dotes agilitas & ſubtilitas. 3. Hiſce Dominus tranſijt ianuas clauſas. 4. Pacem diſcipulis imprecatus. 5. Et Apoſtolicam poteſtatem impertitus, vulnera ſalutis acquiſitæ indicia ſunt certa.

In F. Nat. Christi. *Verbum Caro factum eſt.* Ioan. 1. Incarnatio eſt incomprehēſibile myſterium myſteriorum. 2. Quoad generationem æternam. 3. Et temporariam. 4. Documenta tamen vtraque nobis complura præbet. 5. imprimis illa in panniculos inuolutio. 6. Dein quæ magna, miraque acciderunt.

F. S. Steph. *Video cœlos apertos.* Actor. 7. Præſtantia Martyrij ex pluribus cauſis extitit: 2. Lapidatio vero certis pro delictis vſurpabatur: at inſonti Stephano dulcis erat. 3. Cuius multæ magneq; sūt laudes, ac tituli meriti. 4. Sed hoc ſingulare, cœlos apertos vidiſſe. 5. ac in hos intendiſſe. 6. oraſſeque pro inimicis.

F. S.

F.S.IOAN. EVANG. *Hic est discipulus.* Ioan. 1. Iusti gratitudinem modis multis declarant. 2. Ioannis vero prærogatiuæ eximiæ sunt.3.In hisce est, esse dilectum & & super pectus Iesu recubuisse.4. Tum etiam Deiparæ filium, custodemque fuisse. 5.Expenditur istud:Quid autem hic? 6. Et istud,sic eum volo manere.

F.SS.INNOCENT.*Herodes videns* Matt.2. Multiplex Satanæ conatus ad retardandum Christi Aduentum.2. demum per fugam seruandi. 3. Cuius causæ sunt plures. 4. Infanticidium autem immane fuit. 5.At gloriosum cœlis & Ecclesiæ.

S.GENOVEFÆ.*Simile X.Virg.*Matth.25. Multi ventricolarum virginimastigū sunt latratus vani aduersus castitatem; 2. Quæ seipsa suis sat tutatur præconijs. 3. Atque exemplis naturæ ac studij: 4. Ipsaq; S. Genouefæ vita laudatissima.

F. CIRCVMCISIONIS. *Postquam impleti.* Luc. 2.Circumcisio Veteris Legis signum fuit salutis ac fidei: Iesuq; circūcidendi. 2. quod factum in stabulo.3.Ob causas complures 4.in cæteris, ob desiderium sanguinis pro nobis fundendi. 5. In testem sui in nos amoris. 6. Atque nomen Iesu initiandum. 7. Cuius mira maiestas est adorandi. 8. Eius proin gratia spiritalis est vsurpanda circumcisio.

F. EPIPHANIÆ.*Ecce magi.* Matt. 2. Maiestas regia pares habeat virtutes, constantiæ,misericordiæ, Iustitiæ. 2. Ob has regi nato nomen regium Magi detulerunt, 3. Aduenientes è Persia intra 13.dies:demum Christiani facti.4.Habebant in Nato quæ admirarentur,5.Et adorarent, 6.Munerib usque honorarent.

F. S. MARCELLI. *Ecce Sacerdos.* Eccles. 44.Duas esse dotes præcipuas Episcopales docetur. 2. Doctrinæ sanitatem, &3.vitæ probitatem 4.Quæ cui absunt,sat eum infatuatum esse arguunt.

F. S. SEBASTIANI. *Descendens Iesus, &c.* Luc. 6. Martyrij in Ecclesia tam innumeri causa,in cæteris, duplex assignatur: cum Christi & Martyrum voluntas: tum vtrorumque voluptas.2.Idque cœpit, vt Deus ad homines descendit homo,facto ad eum hominum confluxu, alius hac, alius via alia. 3. Tanta ex eo ad confluentes vis exijt, similisque ex S. Sebastiano. 4. A qua ad eum redijt beatitudo multiplex, 5. & merces copiosa.

F.S.AGNETIS.*Simile,&c.decem virginibus* Matthæi 25. Virginitas eminet in cœlo in B. Virgine,in Christo,in Ecclesia:& omnibus ab ea lux est:ipsoque maior martyrio est.2.Illi & Christo cupiti sunt multiq; occursus,3.Ea, & martyrium, S. Agneti geminarunt laureolam. 4. Vnde festina surrexit Virgo ad vocem: *Ecce Sponsus.* 5. Fatuasque voce ITE repulit.

F.CONV.S.PAVLI.*Ecce nos reliquimus omnia.*Matthæi 19. Vt relinquere omnia Religiosis est necessarium;ita sæcularibus retinere sua periculosum accidit.2. Sequi tamen Dominum perinde oportet vtrosq;.3. Saulus quantumuis fureret contra Deum: 4.ad lucem tamen, & 5. vocem Domini: 6.est hunc constanter secutus.

F. PVRIFICATIONIS. *Postquam impleti.* Luc.2.Humilitatis vis mirifica. 2. Imprimis in Purificata Virgine Maria. 3. Inque munusculis oblatis, 4.Et Filio.5.Per quod facta est mediatrix.

F.CATHEDRÆ PETRI. *Tu es Petrus.* Matth.16. Ordo rerum in natura & Ecclesia,2. Cathedris quoque variis insignior fit:3.Et illa Petri imprimis, festo solēni celebrata: 4. Cui & Clauiū potestas accedit.

F. CATHED.S.PETRI. *Quem dicunt homines.* Matthæi 16. Hæc vero quæstio ex cura in subditos profecta est, in exemplum nobis. 2. Est tamen perardua quæstio, scituque necessaria hominibus veris, no-

mineque hoc dignis, ac bonæ famæ ſtudioſis.3. Ad eã ſinguli Apoſtoli, apoſtolicique vt reſpõderint, Dominum confeſſi. 4. Petro tamen præmiũ inde obuenit omnino diuinum & cathedrale: 5. pari cum & poteſtate ac dignitate coniunctum, quantacunque in vlla reſidere Cathedra vnquam potuit.

F. MATTHIÆ. *Cecidit ſors.* Act. 1. In reliqua Diuinarum Humanarumque rerum viciſſitudine, 2. Reprobatio Iudæ, & 3. Electio Matthiæ iure cenſentur.

F. S. MATTHIÆ. *Confitebor tibi Pater.* Matthæi 11. Aduerſa mortalibus ſalutaria eſſe, minime paradoxon eſt. 2. Quin magis ſapientia eſt ſeculi ſapientibus abſconſa. 3. à qua, vt & ab alijs per Dominum auocamur. 4. Sicut Matthias: ſimul & à Domino reficimur: 5. Si tamen iugũ Domini ſubeamus cum eo pariter, cui ſors cecidit in præclaris. 6. quam & ſui Apoſtolatus tota periodo eſt tutatus.

S. IOSEPHI. *Cum eſſet deſponſata.* Matth. 1. Eſt à Deo ſua cuique gratiæ ſufficientia: 2. At S. Ioſepho etiam ex eo, quod ſponſus ſit Mariæ. 3. Doniſque varijs donatus extiterit inſignis.

F. S. IOSEPHI. *Cum eſſet deſponſata.* Matt. 1. Nouum exemplum virginitatis coniugalis oſtendit orbi: 2. Deſponſatio Mariæ & Ioſephi: cuius hiſtorica relatio conſtat. 3. Et vero eſſe *virum Mariæ* decus eſt Ioſephi ſingulare. 4. Sicut & illud, Patrem fuiſſe, *nutritium Chriſti.* 5. Præterquam, quod vir iuſtus eſſet: 6. mirificeque ex conuictu cum Chriſto profecerit? 7. Deo prohibente, ne Sponſam dimittere porro cogitaret.

F. ANNVNCIATIONIS, *Miſſus eſt.* Luc. 1. Cauſis Incarnationis pares ſunt effectus. 2. Gabriel eſt nuncius. 3. Virgoque digna myſterio. 4. Præfigurata vt conceptura. 5. Vnum cum duplici natura, 6. & nuncium cum pio reſponſo dimiſſura.

FERIA 2. PASCH. *Duo ex diſcipulis.* Luc. 24. Multa humanæ vitæ miſeria eſt. 2. In qua qui Paſſi Ieſu memores agunt, ijs ſe & ipſe iungit: 3. vti peregrinus, quales ſumus omnes. 4. Amnhiſtiam tamen iniuriarum olim afferet gloriæ amplitudo.

FERIA 3. PASCH. *Stetit Ieſus in medio.* Luc. vltim. Labore cœlum paratur. 2. Siſtit ſe hic in medio noſtri Ieſus. 3. Pacemque amemus, 4. & eum qui eſt. *Ego ſum*; Stigmatibus inſignis.

F. S. MARCI. *Deſignauit alios 72.* Luc. 10. Euangeliſtarum 4. encomia, 2. præcipua in quaternario myſterioſo. 3. inque myſticis animalibus quatuor. 4. Quo Euangeliſtæ longe ſuperant Veteris Teſtamenti ſcriptores: tam admiranda præſtat Euangelium. 5. S. Marcus quis, qualiſque inter illos, 6. & quam impauidus leo.

F. ASCENSIONIS. *Et Dominus quidem.* Marc. 16. Aſcendentis triumphus, nomenque *Domini*, & gloriam quis explicet? 2. Adiuncta forte poterunt adumbrari. 3. Ac figuræ commemorari. 4. Item & cauſæ, vt humilitas Chriſti antegreſſa, quæ exaltat: 5. Et referandorum cœlorum neceſſitas; vt eodem nos attrahat ad ſeſe.

FERIA 2. PENTECOSTES. *Sic Deus dilexit.* Ioan. 3. Amoris vis per ſe magna. 2. in Deo etiam rerum eſt omnium cauſa. 3. at in amandis hominibus excedit omnia. 4. Sic quærit nos, ac ſi noſtra indigeret ope. 5. Ideo dedit & ſpiritum, & ſeipſum. 6. vt ambo ad noſtram adlaborarent ſalutem.

FER. 3. PENTECOSTES. *Repleti ſunt omnes.* Actor. 2. De S. Spiritus proceſſione, doniſque ſeptem ſingulis.

SS. PHIL. & IACOBI. *Non turbetur.* Ioan. 14. Multa Apoſtolorum ſunt præconia: 2. In his etiam ipſa illa paſſionum moderata turbatio. 3. Prout turbati tamen turbatoresque fuerint. 4. Hoc par Apoſtolorum quoque iſto illuſtriores ſunt, quod typis

varijs

varijs præsignari. 5. Et factis typorum similes aut maiores exhibere.

F. SS. PHILIPPI & IACOBI. *Non turbetur cor vestrum.* Ioannis 14. Cum eximia sint Apostolorum præconia & in V. Testamento præmonstrata, & in N. præstita re ac verbo; 2. Turbari passionibus ipsos aut credentes per eos non conueniebat. 3. Itaque constantia mentis addecebat. 4. Huc, & illuc media à Domino præclara dictantur; 5. eaque diuersa. 6. Qua in perfectione præcelluerũt hi Apostoli insignita, 7. Id quod ex S. Philippi, & 8. S. Iacobi vita docetur.

F. INVEN. S. CRVCIS. *Sicut Moyses.* Ioan. 3. Bellissima Crucis bella. 2. Statuere valent eximia tropæa: 3. Exaltata vero crux cum primis: 4. Cuius idcirco gloria prælustris. 5. Honorque par est certus.

S. IOAN. ANTE PORTAM LAT. *Accessit mater Zebed.* Matth. 20. Quid quæris Ioannes mortuus sit, an viuat? Mortuum viuere inquam. Idque 2. quam vere sese Discip. dilectum Deo nominat: 3. Superque pectus Domini recubuit. 4. Nec Martyrio caruit, 5. & non sanguine, sed oleo tantum fuerit balneatus.

EVCHARISTICON.

F. CORPOR. CHRISTI. CONC. I. *De excellentia V. Sacramenti,* 1. Venerandum, silendum, credendum est magis; quam perscrutandum Mysterium ratione; minus sensu; 2. Tantæque præcellentiæ; vt omnium sit apex Sacramentorum. 3. Cui pares etiam in Vtroque Testament. Tituli memorantur: 4. pariterque illustres Figuræ: 5. Indices mirifici aduersum nos amoris Dei, se in cibum nobis ac potum offerentis. 6. Idque velut ex percusso æterni fœdere amoris.

CONCIO II. *De reali Existentia Corporis Christi in Eucharistia.* 1. Hæc mysterium Fidei per excellentiam dicitur: & Fidei tanto diuinioris, quanto rationi obscurioris. Quare impij sunt, qui scire, quam credere, malunt, 2. Atque hæc lerna hæresium est, & Sacramentariorum. 3. Inprimis Caluinianorum nauci commenti: aptis tamen hic figuris illustrati. 4. Simul & fortiter refutati: & velut idolophagia eleuati. 5. Quo solidius *Veritas* Scripturis astruitur, 6. ac Figuris, atque Rationibus: his tamen Fidei submittendis.

CONCIO III. *De Transubstantiatione.* 1. Fides rerum est basis spiritalium: & hic eo clarior in se: quo rationi obscurior: tantoque mirabilior. 2. Vocem Transubstantiationis hæretici execrantur: At refutantur. Est ea vero tessera Fidelium. 3. Cuius nouitatem cauillatores obiectant: 4. Sed retunduntur per & Rei, & vocis vsum approbatum: 5. Accedentibus eodem iustis rationum monumentis.

CONCIO IV. *De cœna magna,* 1. Dei in nos alias maxima; at hoc in Sacramento summa in excessu existit liberalitas. 2. Et ipse Iesus sibi compatientes inuitat ad *Cœnam* hanc; non abs re sic dictam: 3. & vero *Magnam* non sine magna causa. Recumbentibus autem gratia datur pro cuiusque merito diuersa. 5. At Cœnam hanc qui spernunt, spernuntur: cumque mundo cænare in orco coguntur. 6. Quibus haud scio num sit quicquam brutius.

CONCIO V. *De modo existentiæ Christi in Eucharistia.* 1. Hoc Sacramentum rerum maximarum est monimentum. 2. Nam illius Essendi modus est substantialis conuersio: Quantitas, sine loco. 3. Et Quantum multiplicatum manet vnum Contentum; & diuisum Quantum manet indiuisum. 4. Quin & pluribus in locis existens, proprio sine loco existit: 5. Et vero Accidentia etiam sine subiecto. At hic hæretici vah quam Bœotij sunt ac plumbei! 6. Sensus autem iudices procul hinc procul ite profani.

Con-

CONCIO VI. *De Effectibus Euchariſtiæ.*

Quo nos Deus ſuſtentat; eodem ſibi & obligat. 2. Per Euchariſtiam vero animam roborat; inflammat charitatem, opera mortificata reſuſcitat: At à peccatis non liberat. 3. Effecta autem cætera quis memoret ſpiritalia? 4. Et ea, Quæ charitatem attinent, præcipuè? 5. Quid, quod vis eiuſdem in corpus ſæpe redundet? Sane reſurrectio huius & immortalitas illi cumprimis debetur: 6. Similiaq; plura.

CONCIO VII. *De præparatione ad S. Synaxin.* 1. Honorem & gratitudinem hæc dia menſa repoſcit; quo præparatione opus eſt. 2. ac fide de vna ſpecie ſumpta, vt de vtraque. 3. Præparatio autem generatim eſt illa. Declina malum, Fac bonum. 4. Singulatim plura alia. 5. At væ indigne manducanti. 6. Tarde, ac tepide accedenti non erit bene.

CONCIO VIII. *De Veritate Sacramenti,* 1. Fides hic ſola opus eſt, & ſatis. 2. Ipſa fidelium regula eſt, & teſſera etiam. 3. Inque ſua iuſta cauſa triumphat aduerſarios. 4. Quorum firmamenta cauſæ ſunt fabulamenta.

CONCIO IX. *De Dignitate & Reuerentia Sacramenti,* 1. Hoc inſtituentis amor in nos meretur grates, laudes, & redamari. 2. Imprimis quoque ob infinitam Myſterij Dignitatem, effectuſque mirandos. 3. Quo ſolicitiore opus præparatione eſt illud aditu-ro: 4. puritate præcipue.

CONCIO X. *De Miſſæ Sacrificio.* In vna Euchariſtia ſacrificium eſt, & Sacramentum: Vtrumq; Figuræ oſtendunt, & ſimilia. 2. Sacrificium vero aſtruunt figuræ veteres, 3. & rationes: 4. at vna inſignior. 5. Adhæc nouæ Legis teſtimonia, iterumque rationes.

CONCIO XI. *De eodem argumento.* Fuiſſe ſemper, eſſeque oportere Sacrificium liquet: 2. Et Miſſæ quidem ſubſtantia immutabilis: 3. perennabit cum Eccleſia. 4. Væ blaſphemantibus eam: bene vero venerantibus ipſam.

APPENDIX, *De Communione ſub Vna & Vtraque.*

S. BARNABÆ. *Hoc eſt præceptum meum.* Ioannis 15. Prælatorum in ſubditos amor eſt debitus: 2. idque certo modo graduque dilectionis, 3. In quo quia S. Barnabas inſignis, factus eſt *Vir bonus*: 4. Qui delatos ſibi diuinos honores cordate refutaret.

F. NAT. BAPTISTÆ. *Quis putas puer.* Lucæ 1. Eius incomparabilis excellentia eſt. 2. quæ mira ortum eius prægreſſa. 3. quamque re & nomine Gratioſus vixerit, nemo ſat dixerit. 4. vti nec ſanctitatem Eremitæ, nec dignitatem Præcurſoris, 5. nec quibus *Magnus* dicatur, quiſquam ſe exequi dicendo poſſe confidat.

F. PETRI & PAVLI. *Tu es Petrus.* Matth. 10. Duodenarius myſticus eſt Apoſtolorũ, 2. Inter quos re & titulis princeps Petra Petri eſt. 3. maxime vero in poteſtate clauiũ vt Chriſti Vicarius. 4. Suppar illi Paulus authoritate & ſcientia eſt. 5. præſertim charitate.

F. VISITATION. B. V. *Exurgens Maria.* Lucæ 1. Deipara Humilitate mira 2. obiuit viſitationem multis inſignem virtutũ ſtellis: 3. quibus Montana feſtinans illuſtrauit. 4. Cum multa benedictione.

S. BENEDICTI. *Ecce nos reliq.* Matth. 19. Animus contemptor mundi magnũ quid eſt, at maius, ſequi Chriſtum. 2. proin iſtud vtrumque age. 3. ſed & tu te ipſum abnega communi fixus Chriſto. 4. Vt benedictionẽ ſequelæ conſequaris, & detrectationis maledictionem effugias. 5. In quibus magnus fuit contemplator S. Benedictus.

S. M. MAGDALENÆ. *Ecce mulier.* Luc. 7. Lacrymarũ vis permagna eſt, 2. Ad peccata etiam Magdalenæ eluenda: 3. Quantũuis enormia & plurima. 4. Sic, ſic vera ſuccedit pœnitentia, 5. Seque poſtponens humili-

militas:6. Quippe lacrymarum causæ sunt piæ, & pretium grande.

F. S. MAGDALENÆ. *Ecce mulier*. Luc.7. Pœnitentiam maturato, 2. Peccatricis exemplo, 3. pœnitentis mundo irrespecto, 4. lauacro vtentis lacrymarum, 5. & capillorum detersorio.

S. IACOBI APOST. *Potestis bibere*. Matt. 20. Honorum mundi est periculum & vanitas. 2. Proin eorum petitio est importuna Deo. 3. Noxia petenti. 4. Consultius S. Iacobus factus est Boanerges.

F. S. IACOBI. *De matre Zebedeidum*. Matt. 20. Ambitio multorum perditio est. 2. matremque extimulabat, vt nos nostra caro. 3. Sed viles illa obsidet animas. 4. Ideo durum accidit Domini responsum ad ambitiosam; at dignum illa.

S. ANNÆ. *Simile R. C. negotiatori*. Matt. 13. Filiæ facta sunt magna S. Annæ, 2. Monogamæ & vniparæ: 3. Huius proinde laus est magna. 4. Et specialis prærogatiua.

S. PETRI AD VINC. *Misit Herodes*. Act. 12. Gloria & gloriatio Ecclesiæ est in martyrum passionibus. 2. Ea idcirco Festi huius est causa; quicquid insaniat Herodes. 3. Vt ipsa vincula Sanctorum in tanto maiore sunt honore nobis, 4. Spernentibus custodes Herodianos. 4. Liberatio tamen Petri indiga interim est ope Dei, Angeli, & Ecclesiæ. 5. Singularique inspiratione facta.

S. LAVRENTII. *Nisi granum*. Ioan. 12. Martyrij effectus, gradusque plures, 2. Mirificam eius præstantiam extollunt. 3. Simul Heroismum, Triumphum ac beatitatem. 4. Quo dignior S. Laur. qui Typis varijs præsignaretur: 5. Igne sanctificatus, & inuictus.

F. ASSVMPT. V. M. *Quæ est ista*. Cant. 6. Præeminet vniuersis. 2. mortua amore suaui, 3. ac rediuiua cum corpore in cœlos euecta. 4. Suppar filio mater in isto. 5. Sed assumptæ triumphum quis explicet? 6. quo Sanctius hyperduleuticos colenda est.

S. ROCHI. *Sint lumbi*. Luc. 12. Exemplorum in aduersis vis per magna est: 2. præsertim in pestis malo grandi. 3. Contra quam fieri patronus meruit S. Rochus ab infantia & adolescentia. 4. ætatisque robustioris charitate & miraculis.

S. BARTHOL. *Iesus pernoctans in oratione*. Luc. 6. Numerus duodenarius mysterio non vacat, 2. nec merito S. Barthol. persona, & vita: 3. ac martyrium. 4. detractaque ei pellis.

DECOLLATIO BAPISTÆ. *Misit Herodes*. Matth. 14. Magna mulieris improbæ malitia est: 2. præsertim in Herodianis conuiuijs, & 3. in Luxuria Herodiana. 4. Quæ Baptistam fecerunt martyrum principem, adeoque Angelum, S. Lucernam quoque illustrem.

F. NATIVIT. B. V. M. *Liber generatonis*. Mat. 1. Infælices mortalium cæterorũ sunt natales. 2. non vero Seruatricis, quamuis sero natæ. 3. quam tarditatem compensat gaudiũ. 4. Quod merito festiuũ est Ecclesiæ. 5. Præsertim de tã eximia merita Virg.

EXALTATIO S. CRVCIS. *Si exaltatus*. Io. 12. Digna Cruce crucis sũt elogia, 2. variaq; encomia: 3. & exaltatæ crucis causæ.

S. MATTHÆI. *Vidit Iesus sedentem*. Matt. 19. Deo magna est gloria ex conuersione peccatorum, 2. Idcirco videt sedentem Matthæum. 3. Vocatq; sequentem. 4. Hinc mira eius vita, mors, merita, præconia.

F. S. MICHAELIS *Archang. Mich. constitute*. Quia Angelorum nostri est cura, 2. Ideo par quoq;, vt à nobis colãtur. 3. Præsertim cum tot, tantaque nobis præstent, 4. præcipue aduersus cacodæmones; 5. In ijs Princeps eminet S. Michael. 6. idque in prima Hierarchia.

S. FRANCISCI. *Confiteor tibi*. Matth. 11. Per infirma Deus confundit fortia. 2. Et sa-

ſapientia Diuinorum eſt humilium, non ſuperborum. 3. Qualis S. Franc. fuit in humilitate & paupertate. 4. Meritus Chriſti ſtigmata, 5. & orbi, Ordiniq; dare ſalutem.

S. DIONYSII *Hi venerunt ex.* Apoc. 7. Quia noſtra gubernat Deus, ideo affligi ſinit iuſtos: 2. Conuerſuſque S. Dionyſius eſt. 3. Cuius exemplo ſcientias ethnicorum laudabiliter ea peſſimus, queis pollebat S. Dion. 4. Facile à S. Paulo conuerſus.

F. S. LVCÆ. *Deſignauit & alios* 72. Luc. 10. Eximij animarum Curiones miſſi in ætate mundi tertia, 2. Apoſtolicæ miſſionis formam in orbem intulerunt, 3. Fortes ac pauperes. 4. In quibus excelluit S. Lucas multarum vir ſcientiarum. 5. Cuius patientiæ, labori ac religioni aptum Bos ſymbolum eſt.

SS. SIM. & IVDÆ. *Hæc mando.* Ioan. 15. Charitas ingens bonum. 2. Ex qua ſimplex & rectus fuit S. Simon, 3. Zeloteſq; magnus, & 4. Nobilis de ſtemmate Chriſti.

F. OMNIVM SANCTOR. *Beati pauperes,* Matt. 5. bonorum operum in Chriſto meritum nemo ſcit, niſi qui accipit. 2. eſtque Beatitudo ipſa, quam nobis æſtimare ex fide licet & adiunctis; non ſcire. 3. Ibi noſtra curant Beati, ſed alius alio beatior. 4. Beatitudines octo nobis eodem præſtant viam, 5. Præſertim pauperibus Spiritu. 6. mitibus ac patientibus.

F. ANIMARVM. *Requiem æternam.* Mors cita, breuis vita, eſt memoranda vtraque. 2. Id quod ad plurima confert. 3. Sed & mortuorum cura habenda eſt; 4. Nulli gentium omiſſa.

F. S. MARTINI. *O virum ineffabilem.* Quales eſſe Epiſcopos ſeu paſtores oporteat. 2. S. Martinus bonus fuit miles. 3. Monachus. 4. Mundifuga mundi improbi. 5. Quæ glorioſa eſt fuga. 6. Præſertim cum paupertatis iuncta ſtudio, in medio etiam Epiſcopatu: vt in S. Martino. 7. cuius zelus inuictus erat.

S. CATHARINÆ. *X. Virginibus.* Matt. 25. Cum Angeli caſtis honorem deferant, 2. à Virginitate ſuperari coniugium, ipſamque naturam oportet. 3. Cui idcirco propria eſt Aureola. 4. Quo illuſtriores cæteræ in Cath. Virgine virtutes radiarunt: 5. dum demum Martyrium obtineret.

FINIS.

NVCLEVS COPPENSTEINIVS CONCEPTVVM

IN FESTA SANCTORVM PER ANNVM.

IN F. S. ANDREÆ APOSTOLI.

Ambulans Ieſus iuxta mare Matt. 4.

DEVS, *Exod.* 1. mirifice infantem Moyſen ex aquis eduxit; quem dein Legiſlatorem populo ſuo daret. Ita S. Andream à mari Tiberiados vocauit ad Apoſtolatum IESVS.

De quo nos:

I. *Quale Vocationis ſit beneficium.* II. *Quanta S. Andreæ fuerit fortitudo, ſitque gloria.* III. *De S. Andreæ vocatione, Obedientia, & Fide.* IV. *Quam glorioſum ſit cum Chriſto pati Crucem.*

PARS I.

Quale diuinæ ſit Vocationis beneficium.

I. AMorem Dei in homines teſtis orbis celebrat vniuerſus, reſque, ſi vel ſolum eſſe habeant, In hoc exclamat, Pſ. 8. *Am Dei teſta vocat*

Quid

Quid est homo quod memor es eius: aut filius hominis quoniam visitas eum.

Istius amoris tui, vt alia multa. ita Vocatio est per magnum signũ. 1. Ideo cõqueritur: Ier. 7. 11, 25. 35. *locutus sum ad vos mane consurgens & loquens, & non audistis me.* 2. Gloriatur de eo. 1. Pet. 5. *Deus omnis gratiæ, qui vocauit nos in æternam suam gloriam, in Christo Iesu.* 3. Quodque mirabilius Matt. 9. *Non veni vocare iustos, sed peccatores.* Publicanus testis, Petrus, Paulus, Matthæus &c.

4. Id *Matth.* 20. in parabola expressit conducentis in vineam operarios horis diuersis exeundo: 5. Et *Matth.* 22. in parabola parantis nuptias filio, perque emissarios vocantis ac intrare ogentis

Qui quantus & Amor Dei & honor hominis? At 1. vocati adesse noluere. Vah! *Multi sunt vocati, pauci vero electi*: Hæc causa. 2. Nullus intrauit, nisi vocatus. Quia Rom. 9. *Non volentis nec currentis sed miserentis est Dei.* Et Ioan. 6. *Nemo venit ad me, nisi pater meus traxerit eum.*

II. Et vero vocatio est primus prædestinationis effectus. 1. Nam Rom. 8. *Quos prædestinauit, hos & vocauit,* 2. D. Tho. in Epis. ad Ro. idem asserit. 3. Rom. 9. *Non ex operibus, sed ex vocante dictum est.* 4. Plura de hoc *S. Aug. to. 4. l. 83. q. 2.* Prædestinatio est ab æterno: At vocatio Isa. 49. *Dominus ab vtero vocauit me, de ventre matris meæ recordatus est nominis mei.* 2. Isa. 41. *Et tu Israel serue meus: Iacob quem elegi. semen Abrahæ amici mei; in quo apprehendi te ab extremis terræ, & à longinquis vocaui te.* 3. Item ibidem. *Quis suscitauit ab oriente iustum? vocauit eum vt sequeretur se? Quis hæc operatus est? vocans generationes ab exordio? Ego Dominus primus & nouissimus.* Itaque vocatio cum ortu mundi cœpit.

Sumitur in S. Scriptura sæpe vocatio & electio pro eodem 1. Soph. 1. *Sanctificauit vocatos suos.* 1. Prædestinatos. 2. Ap. 17. *Rex Regum est, Qui cum illo sunt vocati, & electi & fideles.*

III. Vocatio duplex est; sufficiens: & efficax: 1. Generis Lothionis erat Sufficiens ex suasu Angelorum ad fugam periculi, nec paruere tamen. 2. Lothi erat efficax qui ad manum educebatur. *Gen.* 19. 3. *Matt.* 22. Sufficiens inuitatis ad nuptias; compulsis intrare erat Efficax.

Vocatio interior, D. Thomæ est instinctus animi, à Deo, ad assentiendum fidei, vel virtuti. Et hæc necessaria est ad conuersionem Thren. 5. *Conuerte nos Domine ad te, & conuertemur* efficaciter. Exterior per prædicationem, exempla, beneficia, aduersa, &c. 1. Prou. 9. *Misit Ancillas suas, vt vocarent ad arcem.* 2. Sic, Psalm. 18. *In omnem terram exiuit sonus eorum Apostolorum.* sic hodie vocatus S. Andreas, & Apostoli: *Dixit eis: Venite post me.*

PARS II.

Quanta S. Andreæ fortitudo, & gloria?

I. DAmianus *serm. de S. And.* hunc vocat primum Christianum, exemplo Petrum suo inducentẽ, factum dein Principem Apost. Lyranus in Gen. 49. *Non auferetur sceptrum de Iuda. &c.* Et Titelmannus in Ps. 113. *Facta est Iudæa sanctificatio eius*: quærunt: Cur in tribum Iuda collatum sit regnum potius, quam aliam; inque ea continuatum. Respondent ex hebraica Traditione: Cum Moyses virga mare diuisisset in XII. diuisiones, ac omnes mire horrerent, crescente in montes aqua; generosiorem Aminadab vexillum Iudæ intulisse, præeundoque animum cæteris fecisse: Ideoque Deum tribum benedictioe coronæ ornasse. Ita S. Andreas, Christo cruce cœlum referante, & mundi mare aperiente vadari vt possit tuto, primus inuasit, præijtq; cæteris: ideo summi Pontificatus infulam eius fratri dedit, nec ab hac domo auferet vnquam successione perennante. *S. And meruit Petro & Ecclesiæ S. Pontificatum.*

Ei inter XII. gemmas templi prima cõpetit, *Iaspis*, Apoc. 21. Huius vis naturaliter *Est fortis.*

corroborat animum. 1. Id S. Andreas in nominis significatu præfert. 2. Et prædixit Zach. 4. *Educet lapidem primarium, & exæquabit gratiam gratiæ eius.* 3. Ideo dixit ipse, Ioan. 20. *Sicut misit me viuens Pater, & ego mitto vos.* En exæquationem. 4. S. And. Iob. 23. *Vestigia eius secutus est pes meus. &c.*

Exæquatus Christo.

II. Mirum; à Deo sic æquari Filio Apostolos! Vnde non mirum, eos, etsi viles, infirmos, subegisse Filio mundum: quippe æquales Christo in & ex eo quasi omnipotentes. 1. Deus, *Iud.* 6. infirmos elegit 300. qui præ infirmitate nec prosternere se valerent ad bibendum; præ metu nec morari; sed manu raptim lamberent: sic Iosephus *Antiquit. l.* 10. Per hoc Duce Gedeone victoria obtenta tanto fuit illustrior.

Vti Apostoli cæteri.

2. Cæso per Iudith. *c.* 9. Holoferne, quid illustrius? *Erit. n.* ait illa orans, *memoriale Nominis sui, dum manus fœminæ deiecerit eum.* Sic per piscatores conuerti orbem, Regum, nationum leges euerti, confundi sapientes. &c. quid mirabilius? At Deo gloriosus. Gloriæ pars magna huius & prima S. And. est.

Qui suam in Deum retulerunt gloriam.

Et tamen, Vti Ioab, 2. *Reg.* 12. obsessam vrbem iam fessam ac inuadendam defert adscito Regi Dauid; vt eius esset gloria: Ita Apostoli sua facinora ad Deum retulere, orbisq; subacti gloriam. Vt à quo accepissent Vocationis gloriam; ista gestorum gloria illustriorem.

Eam dat gratiam Deus humilibus.

III. Ita Iob. 28. *Profunda fluuiorum scrutatus est oculus Domini, & abscondita produxit in lucem* gloriæ tantæ. 2. Ipse enim Psalm. 137. *Excelsus Dominus, & humilia respicit.*

Ita humilem, & nonnisi 321. vernaculorum herum Abrahamum respexit, *Gen.* 14. vt ijs tres Reges potentissimos vicerit. Occurrenti autem regi Sodomæ, petentique: *Da mihi animas*, captiuorum meorum à te retentorum, *cætera tolle tibi.* Cui Abraham: *Leuo animam meam ad Dominum Deum excelsum, possessorem cœli & terræ; quod à filo subtegminis vsq; ad corrigiam caligæ, non accipiam ex omnibus, quæ tua sunt: ne dicas: Ego ditaui Abraham.*

4. Similis huic Sodomorum est redemptio mũdi facta per Apostolos XII. Christi, contemptores opũ mundi & honorum: Ita 1. Cor. *Infirma mundi elegit Deus, vt confundat fortia.* Causa: *Vt non glorietur omnis caro.*

Et sustamen loquentium.

Mirabile *tam viles*, Psal. 18. *constitui Principes super omnẽ terram.* 1. Vt verũ is diceret, 1. Cor. 3. *Dei adiutores sumus.* 2. Cor. 5. *Pro Christo legatione fungimur.* 3. Vt ijs diceret Dominus, Luc. 8. *Vobis datum est nosse mysterium regni Dei.* 4. Ioan. 15. *Omnia, quæcunque audiui à patre meo, nota feci vobis.* O beatos in terra cælites, secretarios Dei, orbis Doctores & saluatores!

Vt eorum dedit eis notitiam; sic & eloquentiam. At eloquentia S. And. piscatoris quid disertius & admirabilius? Nimirum promissa Luc. 21. *Dabo vobis os & sapientiam, cui non poterunt resistere, & contradicere omnes aduersarij vestri.*

Deniq; quale, esse orbis iudicem And.? Matt. 19. *In regeneratione, cum sederit Fil. hominis in sede Maiest. suæ; sedebitis & vos super sedes XII. iudicantes XII. tribus Israel.*

PARS III.

De S. Andr. vocatione, obedientia & fide.

Vocat Apostolis structura sunt Ecclesia.

VIdit duos fratres, & dixit eis: Venite. Ad quid? Vt structurã Ecclesiæ inchoarent. Quo de sic Isa. 51. *Posui verba mea in ore tuo, & in vmbra manus meæ protexi te; vt plantes cœlum, & fundes terram.* Vtriusq; lapis, semenque primum S. Andr. hodie vocatur.

Siccato per Iordanem vado iussum, Ios. 4. *Præcipe, vt tollant de medio Iordanis alueo XII. durissimos lapides: quos ponetis in medio castrorum. Et, si interrogauerint vos filij vestri; Quid sibi volunt lapides isti? Respondebitis: Defecerunt aquæ Iordanis ante arcam fœderis Domini &c.*

&c. Dominus passionis ac mortis ingressus aquas & transitum aperuit nobis, & XII. Apostolos in monimentum sui, monitoresque reliquit. Gloria tibi Domine, Abac. 3. Tu *Viam fecisti in mari equis tuis, in luto aquarum multarum.* Mare & lutum exsiccauit, & positi sunt in medio castrorum Ecclesiæ militantis XII. Apostoli.

…vocati …nt è mari …undi vt …bes ad …niam.

Angelus. *Apoc.* 10. fortis amictus nube & iride, vt Sol rutilans cum pede super mare, est Christus ab mari vocans Apostolos ad Ecclesiæ fundamentum. 2. Prima orbis creatio cœpit ab aquis: Gen. 1. *In principio cre. Deus cœlum & terram: Et spiritus Domini ferebatur super aquas.* Ita & reparatio cœpit à mari vocatis Apost. 3. In his S. Andr. similis, 3. *Reg.* 18. Nubeculæ, è mari ascendere visæ ab Elia, specie humana; versæ dein grandē in pluuiam super orbē vniuersum.

…edientia … And. …cati, re… …quentis …omnia

II. S. And. vocatus, nullis dum visis miraculis, continuo secutus est; vt Abraham. 1. Cui idcirco Dominus, Gen. 22. *Nunc cognoui, quod timeas Deum.* Id clarum in S. Andr. 2. Et vero, Luc. 14. *Nisi quis renunciarit omnibus quæ possidet non potest meus esse discip.* S. Andr. & fratres *relictis retibus secuti sunt eum.* 3. Et ita secuti sunt, quasi mandasset Dominus: 1. Mach. 4. *Non concupiscatis spolia mundi, quia bellum contra nos est: Sed state nunc contra inimicos vestros & expugnate eos & sumetis postea spolia securi:* Onerati non sunt ad prælium expediti: Ad vocem, ad nutum Domini secutus expedite S. And. est.

…od signū …t sacer…ij.

Talis Apostolorum sequela prompta indicium erat sacerdotij. Nam Nū. 10. Tubis argenteis vno dato signo, Duces euocabantur; datis pluribus, totus populus. Ita in auditu auris obediunt religiosi: sæculares euocandi sunt potentius.

…des vo… …tirara …dit.

III. Ad obedientiam hanc S. Andr. fides accessit cæca. Nā quis esset, tunc miraculis aut doctrina nondum didicerat, nec promissa audierat: & tamen continuo *relictis omnibus secutus est eum.* Quis hodie non se temerarium iudicaret? 1. Quis non, vt Samuel à Deo vocatus, 1. *Reg.* 4. se ad senem Heli recipiebat sciscitatum; ita multum prius consultaret, & multos: Hoc est senem adire mundum, & cum de sequendo Deo cōsulere. 2. De hisce Ier. 7. *Locutus sum ad vos mane consurgens & loquens; & non audistis; & Vocaui vos, & non respondistis.* Quot tales inspirati, vocati, tracti, coacti nec audiunt, nec sentiunt, nec parent?

Prædicatoribus pro fide irrogatur ignominia.

Et si talia Deo, quo magis prædicatori! Quin & ignominiam ei irrogare non verebūtur, Sicut Dauidicis legatis rex Hamnon Ammonitarum. 2. Re. 10. 1. *Par.* 19. abrasit barbam, vestesque pube tenus præscidit; quod proditores regni potius crederet: quos tamen Dauid miserat, vt eum de morte patris Naas consolarentur, & de regno gratularētur. Iratus igitur iniuria Dauid bello eam vindicare statuit. Ita etiamnum prædicatores, ni placita canant, traducunt, vt indoctos, atque infamāt. Væ illis! Vindex Deus vel sero existit; ceu Dauid.

Pars V.

Quam gloriosum cum Christo pati crucem.

Præmium S. Andr. crux erat.

I. Virtutibus S. Andr. præmium quod par? Isa. 65. *Erunt campestria* graminosa pinguia, læta; *in caulas gregum* fideliū è vulgo: *Et vallis Achor,* id est, crux, tribulatio &c. in *cubile armentorum* Antistitum, Prædicatorum, *populo meo, qui requisierunt me.* In Achor, *Ios.* 7. lapidatus est Acham peccator. Ita zelosi habentur nunc peccatores; sicque tractantur.

Eademque eius similium.

Verum Apoc. 7. *Hi sunt, qui venerunt de tribulatione magna, & lauerunt stolas suas in sanguine agni.* vt Apostoli. 1. At illi Rom. 5. *Non solum autem, sed & gloriamur in tribulationib.* 2. Sunt enim vt pisciculi è Sabalo: hic piscis oua ponit, educitq; in aqua dulci: robustiores dein pisciculos in mare educit. Ita Dñs suos eduxit in aduersa, in vallem Achor.

Gloriosum pati seruũ vti Dominus passus.

Testis S. Andr. De quo verum hoc Sap 18. *Simili pœna seruus cum Domino afflictus est, & popularis homo Regi similia passus est,* crucẽ vterque. 2. Gloriosum Vasallum mori, vt mortuus est Dominus. 3. Phocioni illustri genere & virtutum merito, mors insonti dicta; similis & Tudippo plebeio, cumque lætus ille venenũ, is quiritabundus sumeret; ait Phocion, *Non satis tibi est, cũ Phocione mori?* q.d. Mortem serui solatur eadẽ Domini. Ideo S. And. ita ad Crucẽ lætus *ô bona Crux, iamdiu desiderata & concupiscenti animo præparata: securus & gaudens venio ad te.*

Andr. fuit quidam Mardochæus.

II. Nimirũ bene Amã respondit Assuero: vt honorandus sit, quẽ rex honoratum velit. Esth. 6. *Homo, quẽ Rex honorare cupit, sedere debet super equum, qui de sella Regis est.* Equus Christi, contra hostes bellaturi, Crux est. Ascendit S. And. alacer, cũ eximio honore.

Fuit spica oblata.

Et merito. Nam Leu. 2. *Si autem obtuleris munus primarum frugum tuarum Domino de spicis adhuc virentibus, torrebis igni.* At S. And. fuit prima spica: vt S. Bern. ait, *prima vocatio Saluatoris.* Itaque offerri debuit, vt Dominus, in cruce. Nec sine igne, nam biduo pependit amore ardens plus patiendi, media in luce coruscus: vt *Exo.* 3. Rubus ardẽs; at incombustus.

Fuit Armiger Ionathæ.

Generosum plane fuit, 1. *Reg.* 14. cum Ionatha suam armigerum per montis ascensum conniti, in monte eum per hostiũ sequi cuneos & mille pericla, stragemque late edere. Sic And. cum Iesu inter Gentes, ac demum in crucifixione.

Vidit in cruce Angelos.

III. Iacob, *Gen.* 28. vidit in scala ascend. & descendentes Angelos: Dominus ad Nathanaelẽ Ioa. 1. *Videbitis cœlos apertos, & Angelos Dei ascen. & descendentes super Filium hominis.* S. And. ascendit crucẽ alacer; vidit supra se Seruatorẽ, cum Angelorum choro. Sic in cruce esse, est in cœlo esse. Simul dolebat homo suspensus, gaudebat spiritus accensus præsentia Ducis, Deoque plenus.

Apost. sunt q. Cœli.

Quid, quod ipse Andr. quoddam cœlũ beatitatis fuerit? Istud *Iob.* 9. quidam sic exponunt: *Extendit cælos suos*, Apostolorum martyria per orbem; & *graditur super fluctus maris*, Ecclesiæ persecutiones calcat; *Qui facit Arcturum*, 7. stellarum sidus boreale, 7. dona S. Spiritus impertitur Ecclesiæ agitatæ semper, mersæ nunquam: *Et Oriona, & hyadas* Autumnales quæ cient tempestates, persecutiones Ecclesiæ, *& interiora Austri, qui facit magna & incomprehensibilia, & mirabilia, quorum nõ est numerus.* Ita Ecclesiæ constructionem parauit.

Rat.

In ea Apostoli sunt Cœli quidam; tum quod Dei gloriam diffuderint late, *Psal.* 18. *Cœli enarrant gloriam Dei.* Tum quod vitæ cœlestis exemplo ambiant Ecclesiam. Phil. 3. *Nostra conuersatio in cœlis est:* Tum quod protectores sint Ecclesiæ & quidam soles charitatis. 2. Corin. 6. *Cor nostrum dilatatum est ad vos:* sic vt vita nobis sit despecta, & cruces, mortesque pro vobis appetamus. Ideo vt S. Petrus Romæ capite deorsum in crucem suffixus fuit; ita S. Andr. Patris in Achaia sub Ægea Præside in crucem actus est.

PARS V.

S. Andreæ amor crucis excessiuus.

Amor crucis in

I. SEd ad crucem quæ viri anhelatio; conspecto eminus gloriæ suæ tropæo acclamat; *O bona Crux*, &c. 1. Vti Gal. 6. *Mihi absit gloriari, nisi in Cruce D. N. I. C.* 2. Impletum in eo istud Matt. 5. *BEATI eritis, cum vos oderint homines; gaudete in illa die & exultate.*

Facit sensu dolor

Amor tales causat ecstases, cruciatusq; reddit insensibiles. 1. Ideo Iacob, *Gen.* 29. amore Rachaelis duram seruiuit seruitutem annis XIV. qui tamen illi dies pauci visi. 2. Amor IESV quanta pertulit? at plura voluisset; perpessaque, parua ducit. Huic Cant. 5. *Aperi mihi soror mea, quia caput meum plenum est rore*, at torrens erat: *& cincinni mei guttis noctium:* quin vndis potius. 3. Ideo

vicissim

eo viciſſim ſponſa: Cant. 1. *Faſciculus myrrha dilectus mihi*, at faſcis dolorum grandis erat, ſyluaque vaſta.

II. Plane, Cant. 8. *Fortis vt mors dilectio tua; aqua multa* tribulationum *non potuerunt extinguere charitatem*. Et 2. Corinth. 1. *Charitas omnia ſuffert*. Ideo Iob. c. 13. *Etſi occiderit me, ſperabo in eum*.

His mortis contemptus, amor, gaudiumque patiendi orbi fuit prodigium: Vt magiæ id adſcriberetur. Vnde, Pſ. 70. *Tanquam prodigium factus ſum multis*. Et 1. Cor. 4. *Spectaculum facti ſumus mundo, & Angelis, & hominibus*.

Multa Iob tulit; at feſſus ingemuit; *Neque fortitudo lapidum: ait, fortitudo mea; neque caro mea anea eſt*. Mera Apoſtoli gaudia in tormentis ſpirarunt. S. Andr. *O bona crux*. &c.

Vlyſſes, ait *Ambr. ſerm.* 55. vt præter Sirenum cantus duceret claſſe ſuos, aures goſſipio clauſit, ſe vero alligauit malo, quo audiret innoxius. Ita Dominus, And. Petrus, Bart. & Apoſtoli vt ſuos per mundi Blanditias cõtemptas, ſe cruci alligari permiſere. Se & ſuos Vlyſſes ab interitu vindicauit, ita & Dominus. &c. 2. Sap. 14. *Exiguo ligno* Crucis *credunt homines animas ſuas, & tranſeuntes mare, per ratem liberati ſunt*. 3. Enimuero, 1. Corinth. 1. *Verbum crucis pereuntibus quidem ſtultitia eſt, nobis Dei Virtus*.

Olim in arborum regem rubus fuit electus, *Iudic*. 9. Nunc Crux. Virga Moſis, Exod. 4. in ſerpentem verſa, erat abominabilis, vt in virgam rediјt, auxilio fuit Moſi, miraculo Ægyptijs, & plaga.

S. Andr. biduo in cruce dies noctesque prædicabat indefeſſus; inde refigendus à tumultuante populo, ni precibus eos & arcuiſſet, & accerſiſſet mortem ſanctam.

DE S. ANDREA APOSTOLO PANEGYRIS,

Suppleuit Enucleator.

Ambulans Ieſus iuxta mare Galilaa, vidit duos fratres. &c. Matth. 4.

DEus, *Leuit*. 2. ſanciuit: *Si obtuleris primitias frugum tuarum, de Spicis adhuc virentibus, torrebis igne*. Poſtquam cœlis ad Archangelicam Salutationem rorantibus terra germinaſſet Saluatorem, *Iſai*. 45. hicque exiens, *Marc*. 13. *Seminare ſemen ſuum* in Agricolæ Patris ſui agro, vidiſſet demum *meſſem quidem multam*. Matth. 9. *operarios autem* nec vel paucos. Ecce tibi primos hic vocat: ſimul eoſdem Patri offert *primitias frugum ſuarum*.

Et vero S. Andream velut primam ſpicam *De ſpicis adhuc virentibus* futuræ meſſis Chriſtianæ. Is quoque, ait Bernard. *Primitiua Domini Vocatio hodie in Cruce oblatus eſt*. Nec ſine igne diuini amoris; quo flagrauit cum in omni vita Apoſtolatus ſui, tum vero maxime biduo illo ſuæ crucifixionis, luce continua circumfuſus; indice ac teſte flammæ diuinioris. *Quis enim tantum celauerit ignem?*

De quo nos

I. *Quod Petrus & Andreas fratres, velut duo ſint Eccleſia Cardines*. II. *De vocato ab aquis ad Apoſtolatum Andrea*. III. *De eodem lapide primo ex aquis euecto ad fundamentum Eccleſia*. IV. *De compatiente, & commerente Andrea cum Chriſto*. V. *De cauſa priore Andrea gratia & gloria coronati*. VI. *De altera cauſa eiuſdem: Ex Euangelio vtraque*.

PARS I.

Quod Petrus & Andreas fratres, velut duo ſint Eccleſia Cardines.

I. STerilis diu, effœtaq; ſenio, at fœcunda demum precibus & fletibus Anna *Figura*.

Suma-

Dei sapiētia in cœli regimine Magna.

Samuelem, hoc eſt, à Deo *poſitum*, enixa, Deo dum læta dedicat, canticum illud de & venturo Chriſto, & Eccleſiæ generatione ſeu fundamentis, (ait S. *Auguſt. tom. 5. lib. 17. Ciu. cap. 4.*) cecinit dicens: 1. Reg. 2. *Domini ſunt cardines terræ, & poſuit ſuper eos orbem.* Cardines autem, in quibus cœlorũ orbes circum iacentem terram vertuntur, poli ſunt duo. Arcticus, & Antarcticus: quibus terræ quoque ſtabilitas ſtat. Mira in his, infinitaque Dei ſapientia relucet.

At maior in Eccleſia.

At illuſtrius in Eccleſiæ primordijs, gubernatione, ac ſtabilitate, cum cæpta in hiſce, tum poſita ſuper duos hoſce Cardines ſeu polos, fratres germanos, Petrum & Andream: Dubitas?

Hæc regnũ Dei eſt.

Ecquando enim illud ſeruatoris verum accidit, Luc. decimoſeptimo. *Regnum Dei eſt intra vos*, id eſt, Rex? Chriſtus ſolus.

Conregnãt Petrus & Andreas.

Quin &, 1. Theſ. 2. *Vocauit vos*, Petrum & Andream *in regnum ſuum* Eccleſiæ. Ac Petro quidem, Matth. 16. tradidit *Claues regni cœlorum.* Per hoſce primum cœpit & condere, & regere Regnum ſuum cœlorũ Eccleſiam nouam Rex Chriſtus.

2. Sicut antiquam Synagogam ſupra Moyſen & Aaronem cõſtituerat Deus. Hi vero Iudaicæ, iſti Chriſtianæ Eccleſiæ Cardines agnoſcuntur. Ideo Andreas, ceu polus Arcticus, altam in crucem capite ſursũ verſus erectus fuit: Petrus vero, vt Antarcticus, idem in crucem actus, ſed capite deorſum, ſtetit. Nimirum qui velut *terræ Cardines* orbem Eccleſiæ totum mutua charitate aſpectent ſimul & ſuſtentent.

4. Adde, quod & regnum hoc cœlorum Eccleſiæ regant. Nam ſicut Intelligentiæ, (vt Ariſtoteli placet,) vt vere, Angeli cœlorum orbib. aſſiſtunt, iuſſu Dei, mouendis ſic, vt Pſalm. 118. *in ordinatione hac perſeueret dies*: Ita ad motum, & regimen Eccleſiæ duo hi Apoſtoli eſſe deſignati mihi videntur à Deo. Petrus anni partem regit æſtiuam; hybernam Andreas. Quis fortuna magis, (quæ nulla eſt:) quam diuina ſapientia ſic ordinata eſſe, gerique omnia in Eccleſia exiſtimet?

Noſtro[…] dem di[…] gunt n[…] ad por[…] ſalut i[…]

II. Atque vt ex orbis & Eccleſiæ primordijs ſimilibus horum clarior eluceſcat dignitas Apoſtolorum, 1. An non ſicut ad polos duos curſum dirigunt, qui mare nauigant: ita ad horum doctrinam, vitam & exemplum vitæ noſtræ curſum in hiſce fluctibus dirigi neceſſe eſt, ſi portum intrare ſalutis amemus? 2. Quid vero etiam minus hi præſtant ambo, quam cœlis duo *luminaria magna* creata, Geneſ. 1. *vt diuidant diem à nocte, illuminent terram, & ſint in ſigna & tempora?* Petrus & Andreas vtrique ſunt Eccleſiæ triumphanti & militanti lumina magna, quæ & illuſtrant terras, & tempora ſignant. Et quidem Andreas auroram, àq; ſomno ſurgendi horam affert ac indicat. Vnde Eccleſia clamat cum Paulo Rom. 13. *Fratres hoc ſcientes tempus? quia hora eſt iam nos de ſomno ſurgere. Nunc enim propior eſt noſtra ſalus, quam cum credidimus. Nox præceſſit, Dies appropinquauit, &c.* Dante diem Deo, diemque nunciante Andrea. Et hæc ſunt Eccleſiæ exordia. Fœliciter.

Vt in e[…] luce an[…] lemus, […] eſt & C[…] ſti.

O lux Andreæ, niueo ſignanda lapillo!

PARS I.

De vocato ab aquis ad Apoſtolatum Andrea.

Vis voc[…] in figur[…]

QVid minns felicitatis habes, quam cum, Gen. 1. *in principio creauit Deus cœlum & terram & ſpiritus Domini ferebatur ſuper aquas*, id eſt, incubabat vt auis ſuper pullos, quaſi confouens ad creaturarum productionem: Ita & nunc præparatori orbis ab aquis placuit Eccleſiæ principia auſpicari; dum *ambulans iuxta mare Galileæ vocat Petrum & Andream.*

Felicita[…] vocati a[…] omen in[…] ſtituend[…] Baptiſm[…]

Fœlices aquæ: ſed fœlicior ſpiritus noſtri Eliæ, & iuxta & ſuper aquas ambulantis, exque his noſtrum ducentis Eliſæũ

Andream. Bonum omen Andreæ ab aquis vocati: Accipimus omen: teque vel hinc quoque hoc amplius colimus & prædicamus. Nam præsignas nobis instituenda breui in aquis initia Sacramentorum, quorum ianua Baptismus foret. Hic necessitate primus Mysteriorum: Andreas primus Apostolorum vocatione.

2. Ad aquam *descendit Spiritus Sanctus corporali specie sicut columba*, Luc. 3. Super Andream. Act. 2. *factus est repente de cœlo sonus tanquam spiritus vehementis, tanquam dispertita lingua ignis, seditque supra eum*, & *singulos eorum*. 2. Bene dicis ac doces Ambrosi, *in cap. 22. Luc.* initium totius creaturæ ab aquis cœpisse: at quanto felicius extitit exordium Ecclesiæ ab aquis Andreanis? 3. Descendit in Vterum Christus; eum vocauit ab vtero Deus: Nunc idem descendit ad aquam; & ab aqua vocauit Andreã. Scilicet, vt mersus in aquis ipse, & suum ijsdem post mergat Andream, ferosque Andreæ nepotes fideles. *...ra e- ...ti ab ...i.*

Vere Christum dicas, Apocal. 10. *Angelum fortem, descendentem de cœlo, amictum nube*, &c. qui *& posuit pedem dextrum super mare*. Placet dexter; vt Fortitudinis & Fœlicitatis index. Vt fortiter & fœliciter educeret è mari Andream, dixit quasi. Psal. 88. *ponam in mari manum meam, & in fluminibus dexteram meam.* *...ica- Apo-*

Hoc pede tuo pes fuisti Andr. claudo; manus manco. Ideo & ipse viciſſim pes tibi factus est, vt item alij Apostoli. Vnde dicis, Leuit. 26. *Ambulabo in eis.* Tumque cœpisti, cum iussisti: Marc. 16. *Euntes in mundum vniuersum, prædicate Euangelium omni creaturæ*, id est, Matth. 28. *docete omnes gentes.*

Hoc præuidebas Isaia, nec intelligebas: ideo miraris. Isai. 60. *Qui*, inquis, *sunt isti, qui, ab aquis vocati, vt nubes volant,*

PARS III.

De lapide primo ex aquis euecto Andrea, ad fundamentum Ecclesiæ.

1. Eductum quondam ex aquis Moysen constituit Dominus Ducem populi sui, *Exod. 2.* Nunc Andream ab aquis vocat ad Apostolatum. *Fit lapis fundamentalis in Ecclesia Andreas.*

Nec satis hoc: Nam simul ipsum posuit fundamentum ac lapidem nostræ salutis & Ecclesiæ. Sicut enim Iosue *cap. 4.* è Iordane lapides 12 elegit, super quos figerent tentoria Israelitæ, in testimonium transitus miraculosi: Ita IESVS, tentoria fixurus Ecclesiæ, Ierusalem nouæ descendentis de cœlo, *Apoc. 21.* Andream ab mari vocatum ponit cum cæteris Ecclesiæ fundamentum: Plane Saphirinum ab Isaia, *c. 54.* prædictum ac promissum.

Huius *primus omnium lapis* extitit Andreas, ex discipulo Baptistæ factus assecla Christi: Parum hoc: Factus est & adiutor Christi in cæteris vocandis Apostolis. Ecce Ioann. 1. *Erat autem Andreas frater Simonis:* cui dux est factus ad Messiam. *Nam inuenit hic primum fratrem suum Simonem, & dicit ei: inuenimus Messiam. Et adduxit eum ad Iesum.* *Fit autor vocandi Petri.*

Age nunc, cœlestem contemplare Ierusalem, Huius *Apoc. 21.* primus est lapis Iaspis. Nostrum hic Andream designat, Apostolorum vocatione primum. 1. Iaspis aduersum ictus fortis est & inuictus, Andreas re est, & nomine *fortis*, seu *Virilis* interpretatur. Vt *petra* fieret Petrus, vocandus erat *Cephas*: At Andreas virilis fuerat, & virilior factus est, planeque Iaspinus Andreas. 2. Iaspis sanguineis quasi maculis aspersus visitur. Andreæ in fidei confessione, vitæque cum sanguine profusione supra Virile, constantiam quis nescit? Scythis, Sogdianis, Sacis, gentibus, hui, quam barbaris, quam viriliter Christum prædicauit? Æthiopes isthic interiores incolas *Est Iaspis inuictus in omni vita.* *In prædicatione.*

colas Baptiſmi lauacro dealbauit fidenter: conſtanter iniurias, plures in vita mortes pertulit: Ægeæ Præfecto Patras vrbem ingreſſo, cogentique Fideles Dijs ſacrificare occurrens cordate inquit: *Oportebat te, qui iudex hominum es, Iudicem tuum, qui in cœlis eſt, cognoſcere, agnitum colere, & ab ijs, qui dij non ſunt, animum reuocare. Nam iſta idola ſunt peſſima dæmonia.*

In Crucis deſiderio.

II. E contra idem Crucis gloriam ſuper æthera vexit audacter. Ipſam appetenter affectabat ſubire. Ipſam reuerenter conſalutauit, ac pene tantum non adorauit. In ipſa Chriſtum crucifixum indeſinenter prædicauit. In ipſa biduo ipſo clara in luce refulſit. In ipſa tumultuantem populum aduerſus Proconſulem coercuit. In ipſa ſpiritum & magnam animam Deo reddidit. Ipſam à Magiſtro nobilem ſe diſcipulo in maius nobilitauit. O virum inuictum viriliſſimum Andream.

Fit lapis vnctus ſpiritu,

Sic Andrea, ſic meruiſti lapis fieri & primus, & primarius Eccleſiæ. Vicit patientia. Conſtantia vicit. Sed forte minus euiciſſet, niſi lapis primarius benedici vngiſque ſoleret; ſicut Iacob, Geneſ. 28. *Erexit lapidem in titulum, & fudit oleum deſuper*, Andreas lapis erat vnctus vnctione Spiritus Sancti: qui etiam *præuenit eum in benedictionibus dulcedinis*, Pſalm. 20. 2. Impleuitque ſuum illud Zach. 4. *Educet lapidem primarium, & exæquabit gratiam gratiæ eius*: id eſt, ad modum gratiæ & gloriæ Crucifixi crucifigendus & ipſe gratiam & gloriam crucis ſimilem aſſequetur, vere portans imaginem Chriſti. 3. Secure igitur gloriari poteſt cum Iob, cap. 23. *Veſtigia eius ſecutus eſt pes meus.*

Et Coangularis Chriſto & conformis cõpatiendo.

Et in commerendo.

Proinde Eſth. 6. *Homo, quem Rex honorare cupit, ſedere debet ſuper equum, qui de ſella Regis eſt.* Equus Chriſti Regis, quem aſcendit contra dæmonem ac mortem pugnaturus, CRVX eſt. Et hunc Andreas aſcendit equum Chriſto fauente, ceu coadiutor eius, & ſocius paſſionis illi compatiens.

Et ſa… cien… nobis

Qui & Col. 1. *adimplens in carne ſua, quæ deſunt paſſionum Chriſti* (quoad efficaciam & imitationem, non quoad ſufficientiã:) idque *pro Corpore Eius, quod eſt Eccleſia.* Quo te, Andrea, quo euexit gratia? Nimirũ *conformis factus es imaginis Filij Dei.* Ideoq; viuis tu iam non tu; viuit autem in te Chriſtus in gloria, in ſæcula. Et ita viuis, vt cum Chriſto conglorificeris, & conregnes. Quid, quod etiam cum eo in noſtrorum partem debitorũ exſoluendorum venias?

PARS IV.

De compatiente & commerente Andrea cum Chriſto.

Rede… Chri… ſolui… nobis

I. STaterem in ore piſcis inuentum, *Matt.* 17. voluit Dominus pro ſe, Petroque exſolui. *Hæc ſunt*, ait Hieronymus tom. 3. Epiſt. 142. ad Damaſum, *æra minuta duo, quæ vidua obtulit*: & ſunt, Apocal. 19. *Gladius ex vtraque parte acutus*, quia ſtater duos habet denarios. Quos S. Hieronymo de vtroque Teſtamento placuit intelligi. S. Auguſtinus vero *tom. 8. in Pſal.* 137. myſterium ibi Redemptionis agnoſcit. Chriſtus enim, vt *primogenitus mortuorum*, Apoc. 1. & Ionas ille, *Luc.* 11. è mari mortis, & ventre abyſſi rediuiuus exiſtens ſtaterem ore ferebat, pretium didrachmarum, naturæque diuinæ & humanæ meritum obtulit Patri, itemque Teſtamenti vtriuſque complementum.

Addi… ſymbo… ſuam… dreas.

Ita S. Andreas primus erat piſcis ex aquis eductus à Chriſto: in cuius ore fuit ſtater didrachmaticus vtriuſque Teſtamẽti prædicatio cum alias, tum biduo ſuæ crucifixionis: Quo pretium Chriſti paſſi ſua paſſione in ſtatera crucis perfecte rependit; ſeq; pro nobis ſuperimpendit lætus Ægeæ reſponſans: *Si crucis patibulum expaueſcerem, crucis gloriam non prædicarem.*

Vere,

Vere, cum S. Bernardo inquam: *Vere granum est sinapis: quod, vbi teri cœpit, tantum feruorem profert: Lapis est, qui tactus ferro, ignem emittit: quo magis teritur & percutitur, magis scintillat.* Sic Andreas lætior, quo cruci vicinior: *Salue,* inquit, *Crux pretiosa, quæ in Corpore Christi dedicata es, & ex membris eius, tanquam margaritis, ornata. O Crux diu desiderata; & iam concupiscenti animo præparata! Securus & gaudens venio ad te, ita & tu exultans suscipias me. Amor tuus semper fui.*

II. Verum, eccunde amor iste tibi? An quod Amor tuus Iesvs eodem amore languit? *Baptismo,* ait Luc. 2. *habeo baptizari: & quomodo coarctor, vsque dum perficiatur?* Inde ad Sponsam, Cant. 5. *Aperi mihi, quia caput meum plenum est rore, & cincinni mei guttis noctium.* Inde & Andreas cum Apostolis, Act. 5. *Ibant gaudentes à conspectu Concilij: quoniam digni sunt habiti pro nomine Iesu contumeliam pati.* Sic pati, magnum est: at & mori, idque cum gestiente lætitia: hoc vero prodigium est. Hinc amor is Crucis Andreæ miraculosus est.

Et ô quam gloriosus? *Tunc,* Oseæ 2. *datur illi vallis Achor ad aperiendam spem æternæ vitæ.* Magna vis tormentorum: at maior amoris. Nam Cant. 8. *Fortis, vt mors, dilectio: aquæ multæ non potuerunt extinguere charitatem.* Inde crucis tibi dulcis amor.

Sed quid est, quod aiebas: *Venio ad te, tu exultans suscipias me.* Exultet crux, cui sensus abest? *Excessus est amoris,* ait S. Bernard. ser. de S. Andr. *Ignis vibrans est, non lingua loquēs: &, si lingua est, certe ignea. Carbones sunt ignis Excelsi: vtinam desolatorij & exurentes quicquid in nobis est carnalis affectionis!*

Ecquid es Andrea sic exultans in exultante cruce? Angelus? ita S. Bernardo placet. An homo? Quidni ergo vox sonat humana ista? *Domine, si possibile est, transeat à me calix iste.* Sed Phœnix es, igne amoris ardens, ex te ipso ad nouam vitam sic renasceris. Dic. 1. Ps. 70. *Tanquam prodigium factus sum multis.* Et rem dixeris.

III. Prodigio impulsus populus circunstans crucifixum de cruce refigere parat: At Deum Andreas orat, continuoque lux multa cœlo Diuum ambit, oculos, pie irruentium, perstringit, vt non viderent Sanctum; quousque Deo reddidisset spiritum. Hic factum, quod Ioan. 1. dictum: *Videbitis cœlum apertum, & Angelos Dei ascendentes & descendentes supra filium hominis,* Christum & fratrem Andream. Hoc in splendore coruscus, Cœlites inter medius, cœlos triumphator ascendit. Moritur. que beatè.

Hic illum inuenit gloriosum gloriosus, à quo fuerat inuentus ad maris littus, sicut alter in fiscella scirpea Moyses, *Exod. 2.* Factus dein dux plurium ex Ægypto vanitatis in terram promissionis, doctor fidei, autorque salutis. Nimirum fecerat, quam factam sibi à Domino acceperat gratiam. Verus enim Moyses Christus ipsum inuenit ad vndas; eduxit ab aquis, posuit in lapidem fundamentalem Ecclesiæ, ipsumque alijs præposuit Moysen. Et quia, 1. Cor. 3. *fundamentum aliud nemo ponit, præter id quod positū est;* Andreas porro *superædificabat* alios *super fundamentum Apostolorum,* Eph. 2.

Ergo Moyses Christus Andreæ? Moyses Christianis & Andreas erat. Nam, vt Moyses iuxta mare rubrum ardens liberare populum, adque promissa perducere, viso autem hinc instare hostes, inde obstare mare, virga mare serpens viam in-uiam aperuit populo transituro: Ita Dominus Andreæ, virga virtutis suæ, Vocātis ipsū, perduxit: Andreas itē dein plurimos per Scythiam & Achaiam pari virtute eductos in portu salutis constituit. Ps. 76. *In mari via tua,* Andrea, *& semita tua in aquis multis.* Nunc autē cardines cœli perābulas.

Hunc itaque celebrare diem tibi nata-

Hinc festa dies natalis Andreæ.

lem ius fas est. Non, *quia*, inquit Chrysologus; *hodie materno est effusus ex vtero; sed conceptu Fidei, Martyrij partu cœlestem nascitur generatus ad vitam. Celebratur dies, non quo materna cunabula suscepere vagientem: sed quo superna tabernacula suscepere triumphantem. Non quo lac petit à terrena matre; sed quo sanguinem fudit pro Christi Patre. Non quo humanis brachijs est exceptus, pannis inuolutus, & in cunabulis reclinatus; sed quo ex brachijs Crucis ad Christi brachia est gloriose translatus.* O gloriam, quis explicet fando?

Ex caussa singulatim duplice.

Caussam tamen eius geminam hic Matthæus expromit. Alteram ex parte gratiæ præuenientis: Quia *Ambulans IESVS iuxta mare, VIDIT eum.* Alteram ex parte ipsius S. Andreæ, *in quo gratia Dei vacua non fuit*; sed continuo *relictis retibus secutus est IESVM*, & porro *ambulauit digne vocatione sua, qua vocauit eum Christus.*

PARS V.

De causa priore Andreæ gratia & gloria coronati.

Ea est abyssus misericordiæ Christi.

I. AMbulans IESVS, solus, nec enim adhuc quenquam habebat discipulum; *iuxta mare VIDIT.* 1. Quia *iudicia Dei abyssus multa*: & Eccles. 24. *Consilium illius in abysso magna.* O IESV, Psal. 91. *Nimis profunda facta sunt cogitationes tuæ* secus mare profundum, cuius *abyssus abyssum inuocat.* 2. VIDIT: An, quia prius viderunt IESVM? Non: Quia *non est volentis, neque currentis, sed miserentis Dei,* Roman. 9. Sed 1. Ioan. 4. *ipse prior dilexit eos.* Sic enim ipse, Ioan. 15. *Non vos me elegistis, sed ego elegi vos.* Ipsi piscationi intendebant; nihil minus quam de Christo, suaque vocatione cogitabant; & IESVS *vidit eos, & vocauit.* Sic telonio intentum vocauit Matthæum: *Matt.* 9. Sic haustura aquas Samaritanam: *Ioan.* 4. Ita Saulum se persequentem vidit in via. *Act.* 9. Sic Zachæum in sicomoro sedentem, *Luc.* 19. videbat. Hoc *Videre* Dei est, & solius. Psal. 112. *Quis,*

Videntis nescios videri.

sicut Dominus Deus noster &c. suscitans à terra inopem, & de stercore, &c.

Sic videns eorum salutem disponebat, & per eos nostram similiter. Ps. 39. *Dominus solicitus est mei.* Cant. 5. *Ego dormio, & cor meum vigilat.* Cor meum Christus. Huius figuram accipe. Elias, *Reg.* 18. Vidit *nubeculam paruam, quasi vestigium hominis ascendentem de mari*: Hæc Andreas erat: *& facta est pluuia grandis*: Hæc fidelium multitudo erat conuersa per S. Andream, in qua & nos hodie.

Sic v... & no...

O felix Domini videntis oculus, aspectus ter felicissimus! Zach. 9. *Dominus est oculus hominis*: à quo omne bonum. 1. Isto Gen. 1. *Vidit Deus cuncta, quæ fecerat, & erant valde bona.* 2. Isto Gen. 4. *respexit ad Abel, & ad munera eius.* 3. Agar fœta, Dei visu, Ismaelem ex Abraham concipiens Gen. 16. *Tu Deus qui vidisti me. Dixit enim profecto hic vidi posteriora videntis me.* 4. Exod. 3. *Videns vidi afflictionem populi mei*: Ideo eduxit in libertatem.

5. Quid multa? Iob. 28. *Omne pretiosum Vidit oculus*, vel quia præscit futurũ id pretiosum, vel quia visu pretiosum efficit. 1. Vt Aurifex rudes inter lapillos visu gemmas dignoscit: Gemilegæ eas etiam per aquas in fundo perspiciunt. 2. Ita, Iob. 28. *Profũda fluuiorum scrutatus est oculus Domini, & abscõdita produxit in lucem.* Apostolos, cæterosque vocatos Christianos. 3. Nam, Ps. 137. *Excelsus Dominus, & humilia respicit.*

Visio ... mini caus... nis ...

II. Nunc igitur, Psal. 34. *Domine, quando Respicies? Restitue animam meam mihi,* quam heu perdidi. 2. Nam & ego, Psal. 26. *Faciem tuam Domine requiram*; Tantum Ps. 26. *Ne auertas Faciem tuam à me.* 3. Memento Domine verbi tui, quod dixisti, 3. Reg 9. *Sanctificaui* in Baptismo *domum hanc* corporis ac animæ, *quam ædificasti mibi.* Quo fine? *Vt ponerem,* inquis, *nomen meum ibi, vsque in sempiternum, & erunt Oculi mei, & cor meum ibi cunctis diebus.*

Apo... ad V... Dom...

Beatus, quem fert in oculis Iesus. 1. Nam

Visi... D... bea...

Nam Pſ.33. *Oculi Domini ſuper iuſtos; & aures eius in preces eorum.* 2. Vnde quæſo tantum Almæ bonum Virgini? *Quia Reſpexit humilitatem ancillæ ſuæ : Ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes.* 3. Nathanaeli dixit Dominus, Ioan.1. *Sub ficu vidi te*: An ideo verum illud: *Ecce, vere Iſraelita, in quo dolus non eſt*? An inde colluſtratus idem Ipſum agnouit, & confeſſus eſt, dicens. *Tu es filius Dei.* Tantum venit è tantulo viſu Domini.

Nec mirum, etſi miriſſimum. Nam oculus ille mundi Sol panomphæus, quo non penetrat? Vel ad ima terræ viſcera. Quid non vegetat? Etiam ſaxa ipſa vel in aurum tempore vertit. Quas non producit opes? Opes gemmarum, fructuum, &c. & omnium. At Eccl.23. *Oculi Domini multo lucidiores ſunt ſuper ſolem, circumſpicientes omnem viam hominum.*

[margin: ...mile: ...bar.]

PARS VI.

De altera cauſa gratiæ & gloriæ Andreanæ.

[margin: ...operan: ...n vo: ...ti Deo.]

I. PRior vocantis, altera cauſa ſequentis erat. Nam *Continuo, relictis retibus, ſecuti ſunt eum*; vt cooperatores gratiæ, 2. Pet.1. *Quapropter, Fratres, magis ſatagite, vt per bona Opera certam veſtram vocationem & Electionem faciatis. Hæc enim facientes non peccabitis aliquando.* Hocque amplius Vocatur ſequendus; quod dicat; Ioan.8. *Ego ſum lux mundi quid ſequitur me, non ambulat in tenebris; Sed habebit lumen vitæ.* Quæ quidem vt gratia per ſeſe eſt maxima; ita gloria eam ſequitur infinita.

Vtraque præſtitit Andreas: Quia vocatus primus, primus in *Opus* iuit. Sicut, cum Moyſes, *Exod.* 14. tactu virgæ Rubri maris vndas *diuiſit in diuiſiones & ſemitas multas*, Pſ. 135. Siue, (vt Hebræis & Epiphanio Hæreſi ſexageſima quarta placet:) in duodecim ſectiones, pro tribubus duodecim, quo celerius pertranſirent: tunc Aminadab, nepos Iudæ, Princeps Tribus Iudæ primus ad vocem Moyſis ſecutus in alueũ ſiccum fidenter inuaſit: Ita nunc ad tactum vocis Euangelizantis Chriſti viæ multæ ſeſe aperuere ſalutis; vti & hodie, at primus perfectiſſimam inuaſit Andreas, ſequendi autor cæteris factus & exemplum: Simul hanc gloriæ palmam cunctis præripuit.

Primis rerum inuentoribus ſua laus certa manet: manebit & hæc Andreæ. 1. Enos, filius Seth, quod, Gen. 4. *Primus cœpit inuocare Nomen Domini*; hinc gratiam, hinc gloriam filio attulit ſempiternam. Parem quis abnuat Andream? Ego vero hoc etiam diuiniorem; quo lux vmbram ſuperat illuſtrior. 2. Sua debetur laus, & redditur Abrahæ, Aſtrologiæ apud Ægyptios vel inuentori, ſiue Magiſtro.

[margin: *At primis laus prima debetur.*]

3. Noæ, quod vini exprimendi, vineæque colendæ autor extiterit: Vnde Ianus dictus, ab Hebræo Iein, id eſt, vinum. 4. Germanis eſt laudi, inter alia, quod typographiam, tormentaque bellica repererint primi. 5. Vitelianus Papa quod ſub annum Domini 656. primus cantum organis coaptarit, æternum celebratur.

6. Sabianus item Pont. Romanus circa annum 600. inde ſibi memoriam inuenit, quod cymbalorum vſum primus in Eccleſiam inuexit. At iſtis talibus talium autoribus quanto potior eſt autor princeps ſequendi Domini, deſerendi mundi?

Andreas Chriſtianæ militiæ dux primus; primus hoſtium mœnia tranſcendit: primus areas poteſtates vna ſequela ſua debellauit: Et palmam ei militarem primam; primam muralem coronam; lauream primam illi non vltro deferrent etiam Diuorum cæteri vniuerſi?

[margin: *Ergo & Andreæ.*]

Suo quodam iure glorioſi geſtiunt Apoſtoli Domino acclamantes: Matth. 19. *Ecce, nos reliquimus omnia, & SECVTI ſumus te: quid ergo erit nobis?* Quid ergo erit Andreæ, quem primum ſecutum ſecuti ſunt cæteri? Mirum foret, ſi diuitem, ſi poten-

[margin: *Altera cæteris ſecutis Apoſtolis.*]

tem,&c.affectatus fuisset;quod autē ignotum sibi,quod pauperem,priuatum, nullis adhuc visis miraculis, ait S.Gregorius, sequatur; hoc vero miraculum est. Et nos etsi quotidie flagellis etiam atterimur; vix tamen pauci,& ægre vocantem ad salutaria sequimur.Ier.5.*Percussisti eos, & non doluerunt: attriuisti eos, & renuerunt accipere disciplinam* sequelæ.

Et sua Christianis necessitas est relinquere omnia.

II. Dices: *Relictis omnibus* sequi Dominum paucorum est,non omnium.Ego vero inquam,*Sequi*, omnium esse oportere; at *Relinquere* non item,nisi hactenus: Apostolici relinquunt omnia & sequuntur vnum Affectu & Effectu: Cæteri fidelium minimum Affectu vt præstent idem necesse est. Et vero etiam Effectu,tum,cum quid eis ad salutem fuerit impedimento. Hinc illud: Matt.10. *Qui amat patrē,aut matrē plus,quam Me;non est me dignus*. Et Luc.14. *Si quis venit ad me,& non odit Patrem suū.* &c.

Ex mandato. Consilio.

1.Proinde iubet,Matt.18. *Si oculus tuus,* vxor,soror,frater,*scandalizat te,erue eum,& proijce abs te,&c.*2.Iubet,Ps.61. *Diuitiæ si affluant, nolite cor apponere*:3.Suadet,1.Cor.7. *Qui vtuntur hoc mundo,tanquā non vtātur.*&c.

Ratione.

Nec ratio abest.1.*Quia* generosum est, vltro dimittere, quod tueri atque tenere non queas: ne ab cæteris simul omnibus denuderis. 2. *Deinde*, vel maxime terrena hæc & fluxa despicere, seque ijs altiorem ducere;homine dignum est. Præsertim ea cum vmbra sint mera,fucusque. Eccl.34. *Quasi,qui apprehendit vmbram,& sequitur ventum.*&c. Adeo omnes *Viri diuitiarum nihil inuenerunt in manibus suis.* Ps.75.& tu *stulte, quæ parasti;cuius erunt?* Luc.12.Ecce,Ose.7. *alieni comederunt robur eius.*

Et tamen Ierem.8. *Omnes apprehenderunt mendacium*.Eheu,Psal.4. *Vt quid diligitis vanitatem,& quæritis mendacium?*

Et exemplo Gentium.

Istam oderunt,hoc fugerunt vel ethnici,relictis omnibus; Testis Socrates, Bias, Diogenes,Thales Milesius, Crates Thebanus,Pythagoras Samius, Fabritius Romanus: cæterique complures Sapientum. Diogenes quidem offerenti munera, aiebat: *Apage sis cum hisce; Onera potius iumentorum sunt hæc,quam munera hominum.*

At ô si istis nudum sequi Christum sic contigisset:felices.Nunc tantam virtutem male posuerunt.Vt qui patientiæ constantiam in scelerum suorum perferendis fortiter tormentis perdit, nihilo emendatior nisi quod pereat denique è medio sublatus,nocereque desinat.

Deni.. Decei.. Ob pu.. latum nostru..

III. Nos autem non sic: non. Vocantem sequimur,ac præeuntem IESVM pugiles indefessi. *Qui autem*.1. Cor.9. *in agone contendit,ab omnibus se abstinet*: Agon est,relinquere omnia,tollere crucem, & sequi: 2.Et ob hæc Apostoli secure de se prædicant,1.Corinth. 4. *spectaculum facti sumus mundo, Angelis,& hominibus*:3.Sed prius erat Dominus spectaculum,2.Cor.9. *Qui cum esset diues, propter nos egenus factus est: Vt illius inopia diuites essemus.*

Ob Sp.. tores. Ob A.. nothe..

Exem..

1. Bene Gedeon Dux militibus Iud. 7. *Quod me videritis facere facite.* Haud mora, sequuntur eum, cæsorum fascibus ramorum onusti; & sequuntur in hostem vel perenses,& ignes. Quo magis nos,Hebr. 12.*oportet deponere omne pondus*,impedimenti Plutonei, *& circumstans nos peccatum; Vt per patientiam curramus, adspicientes ad Autorem Fidei,& Consummatorem* IESVM.

2.Quid euocatum de Vr, secutumq; Abrahamum,retardabat?Gen. 13. *Abraham erat diues valde.*Septuaginta legunt:*erat grauis vehemēter.*3.Quid Iacobum?Onere gregum ac familiæ grauis ibat. Ideo dicebat ad Esau:Gen.33.*Præcedat Dominus meus.*

Quare Matth. 6. *Primum quærite regnum cælorum; & hæc omnia adijcientur vobis.* Ita Iudas Machabæus, in prælio aduersus Gorgiam,suis suadebat; 1. Mach. 4. *Non*

concupiscatis spolia : quia bellum contra nos est, Et Gorgias , & exercitus eius prope nos in monte: sed state nunc contra inimicos nostros , & expugnate eos : & sumetis postea spolia securi.

IV. Et illa tamen ipsa , quantula sunt? Indigna certe homine, quæ sumantur; nisi quantum ad vsum. 1. Quanta maiestas Ierosolymæa ? At maior non erat Domino; nec videri ampliorem volebat, quam quæ in laterculo iussa pingi proponeretur, *Ezech.* 4. 2. Et vel orbem vniuersum vitreo ludebat in orbe Archimedes. 3. Nec enim terram, nisi punctum asserunt Philosophi. 4. Quod omnes orbis monarchias vna Danielis statua repræsentarit. *Dan.* 2. Et hæc lapilli tactu leni in puluerem corruebat. Fragilior est fortuna leuis, omnesque fortunæ , & opum vis. Ob quam tamen Tentator *Luc.* 4. affectabat adorari.

At Paulus. Phil. 3. *Omnia arbitratus est vt stercora ; vt detrimenta.* Quæ quia multi, Thren. 4. *amplexati sunt stercora*; ideo *dati sunt in reprobum sensum*, Isa. 36. *vt comedant* quoque *stercora sua.* Hinc ipsi, Ps. 82. *Facti sunt vt stercus terræ*; Et Soph. 1. *Corpora eorum sicut stercora* in via cõculcabuntur. Iusto Dei iudicio talium Iezabelitarum *erunt carnes vt Iezabel sicut stercus.* 4. Reg. 9.

Beati igitur *pauperes spiritu.* Matt. 5. qualis Andreas, *qui relictis omnibus, secutus est Iesum.* Idq; protinus. Prou. 22. *Vidisti virum velocem in opere suo ? Coram Regib. stabit.* Remoram, (torpedinem , seu Echinem vocant alij, pisculum pusillum , qui onustæ adhærescens naui vel maximæ , eam sistit in cursu: *Plin.* l. 9. Ælian. l. 13.) hanc pestem excussit Andreas, & Apostoli: Ideo , *vt nubes volant, & quasi columbæ ad fenestras.* Ideo, ceu sancta illa animalia, Ezech. 1. *ad impulsum spiritus ibant , in similitudinem fulguris coruscantis.* Et vt ibid. Rotæ *eleuabantur ad motionem spiritus, quia spiritus vitæ erat in rotis*, viris vel inde perfectissimis,

V. Quicunque Gal. 6. *hanc Regulam secuti fuerint; Pax super illos.* Pax crucis, inquam, Andreanæ. Quam referebat benedictio Iacob, manu dextra super Nephtalim, sinistra super Manassem concellatim posita. Fuit autem Andreas de tribu Nephtalim; ad quem moriens Iacob ista : Genes. 49. *Nephtalim currus emissus, dans eloquia pulcritudinis.* Qualia in omni Apostolatu suo Andreas. — *Qualis S. Andreas erat.*

1. Vt ceruus erat , eum in velocitate sequendi. Nam tetigerat eum, Psal. 28. *Vox Domini præparantis ceruos*: Tum virtute spiritus ; quo, vt cerui habitu è cauernis extrahunt serpentes, ac enecant; ibi adnotat S. *Amb.* ita S. Andreas peccatores spiritu labiorum exciuit ad pœnitentiam ; vt mortui carni viuerent Deo. — *Hinc idem expeditus expedijt peccatis multos.*

2. Eloquia item ipsius erant *pulcritudinis.* 1. Qualis colore, & odore Panthera; Plinio teste : cuius ab ore tanta fragrat odoris gratia, vt desertis cubilib. late bruta excita trahantur. Talis ore Andreas erat: quia talis esse à Magistro vocante expertus didicerat. Vnde sponsa, Cant. 4. *Mel & lac sub lingua tua.* Et Petrus Ioan. 6. *Verba enim vitæ æternæ habes.* 2. Ita Cete pisces odore trahit mari , terra Monocerotem animantia vltro in Ægypto sequuntur, vt Aquas Nili, cornu ipsius tactas, & à veneno purgatas, bibant. Talis odore, cornu talis Christus & Andreas erat : vt, qui eos viderat, vel audisset, diceret. Cant. 1. *Trahe me post te ; curremus in odorem vnguentorum tuorum.* — *Traxitque eloquio, & exemplo ad salutem.*

Trahamur tribulationibus , curramus inspirationibus per odorem vnguentorum gratiæ , ad montes aromatum gloriæ æternæ Amen.

(.·.)

IN FESTO S. NICOLAI CONFESSORIS ET EPISCOPI.

Homo quidam peregre proficiscens vocauit seruos suos. Matth. 25.

SI Iob, suæ contra obtrectatores innocentiæ tuendæ causa, opera sua bona commemorat; in hisce, misericordiæ præsertim, Iob. 29. *Oculus fui cæco, pes claudo, & pater eram pauperum* cap. 31. *Ab infantia creuit mecum miseratio.* Ita S. Nicolaus.

Nos de eo.

I. *Quantum malum, abuti donis Dei.* II. *Talenta à manu Dei accipienda, non ambienda.* III. *Talentorum abusus, dire, iusteq; punitur.* IV. *S. Nicolaum in vita & Episcopatu fuisse absolutißimum.*

PARS I.

Quantum malum, abuti Donis Dei.

Donis Dei abuti probrosum est. I. NOn donis carere Dei, sed ijs abuti; noxã habet ingrati animi. 1. Hinc ita exprobrat Dauidi Nathã, 2. Reg. 12. *Hæc dicit Dominus: Ego vnxi te in regem Isr. Ego erui te de manu Saul, & dedi tibi domum Domini tui, & vxores Domini tui in sinu tuo; dediq; tibi domum Isr. & Iuda. Et si pauca sunt ista, adijciam tibi multo maiora;* 2. Isaiæ 14. Lucifero obiectat donorum abusum: *Quomodo cecidisti, lucifer; qui mane oriebaris;* Ezec. 28. *in medio lapidum ignitorum ambulasti.* 3. Apostolus apostatis à fide sic exprobrat. 2. Pet. 2. *Melius erat illis non cognoscere viam iustitiæ, quam post agnitionem retrorsum reuerti.*

At reprobum. II. Struthio, *Leu.* 11. est inter aues sacrificari ineptas: forte, quod alas habeat ingentes nec tamẽ volitet; sed humi semper gradiatur. Tales reprobi, qui datis donis non vtuntur, aut abutũtur. 1. Deus, Eccl. 6. *Est & aliud malum, quod vidi sub sole: Vir, cui dedit Deus diuitias, & substantiam, & honorem: & nihil deest animæ suæ ex omnibus, quæ desiderat: Nec tribuit ei potestatem, vt comedat ex eo: hoc vanitas, & miseratio magna est.* 2. Ecce, talentum in sudario serui nequam. 3. Bene Greg. hom. 9. *Cum crescunt dona, rationes quoque crescunt donorum.*

Et tremendum malum. Si rex omnia clam palamq; dicta, factaque suorũ palatinorum in commentaria, ceu Assuerus factitabat, *Iud.* 6, atq; rationes olim vocaret singulos; quis tremor plurium foret? &c. Atqui nostra omnia data, accepta, cogitata, dicta, facta notantur Deo. Nam *Ezec.* 9. vidit indutũ lineis, atramentarium scriptoris ad renes habentẽ, qui adnotat minutim humana omnia. 3. Viditq; Ioa. Apocal. 20. *Aperti sunt libri, & iudicati sunt mortui ex his, quæ scripta erant in libris.* 2. Et hodie Matt. 25. *Homo quidam peregre proficiscens vocauit seruos suos. &c.* Et quis non timeat difficiles rationes?

PARS II.

Talenta à manu Dei accipiãtur, & nõ ambiãtur. *Talenta qua.*

I. PArabolam *Orig. Chry. Hier. Beda, Euth. Theoph. Amb. &c.* exponunt de Christo in ascensione eunte peregre, datis ante donis, redituroq; ad iudicium. Talenta varie exponuntur: 1. *S. Ambr.* vult esse Rationem naturalem, & gratiam. 2. *Autor operis imperf. hom.* 55. Esse officia & honores sacros & laicos. 3. *S. Hier. Beda.* Esse sensus & naturæ facultates. 4. *Iust. Orig. Hil. Chrys. Theop.* Esse Euangelium per data talenta prædicandũ.

Amb rapit accipi 5. *Alij*: Esse gratias omnes, seu gratum facientes, seu gratis datas. Quibus nõ omnes similiter cooperantur. At *nota* hic, Dominum omnes vocasse seruos; delegisse ex his paucos ad danda eis talenta. 2. Neminem se vltro ingessisse, vt plerique hodie ad sacra & sæcularia se intrudũt ambitiose &c. Ideo nec veri sunt serui IESV Christi, quia non de manu eius accipiunt. 1. Zebedeides hic impingebant; ideo audiunt, Matt. 20. *Nescitis, quid petatis.* 2. Heb. 5. *Nec enim quisquam sibi assumit honorem, sed qui vocatur à Deo, tanquam Aaron.* Ethnicis ipsis anibitio fuit exosa. 1. Ideo Traianus, indicaturus se nullo ambitu adisse imperium, numisma *Exos. Ethn.*

cu-

cudit tale: à dexteris nomen eius, à ſiniſtris Iouem referebat offerentem ei ſceptrum per Aquilam. 2. Ideo Romani aquilam in vexillis præferebant: in ſignum à Ioue dari honores, aquila miniſtrante.

Quo magis nos à Deo expectamus omnia. Hoc tutum, beatū, aliud eſt regnum Nonne, Pſal. 117. *Lapidem quem reprobarunt ædificantes, hic factus eſt in caput anguli? A Domino factum eſt iſtud, & eſt mirab. in oc. noſtris.* Ita etiamnum euehit Deus, quos deprimit mundus, Aarones, Moyſes, Ioſephos, &c.

II. Ideo *vocauit ſeruos, tradidit eis talenta.* Quid conducat nobis ipſe nouit, neſcimus nos. 1. Eccle. 23. *Oculi Domini multo lucidiores ſunt ſuper ſolem, circumſpicientes omnes vias hominum, & profundum abyſſi* cogitationum, intentionum, &c. Homo neſcit, quæ ſint in ſeipſo. 2. Ideo Delphicum *Noſce teipſum,* & ſtude noſſe. Peregrini hic vias imus incognitas; Vtere Duce Deo. 1. Sæpe enim Prou. 14. *Eſt via, quæ videtur homini iuſta, nouiſſima autem eius ducunt ad mortem.* 2. Tobias Angelo vſus, Tob. 12. *Me duxit & reduxit ſaluum.* At *Magnus Teſtamenti Angelus* Chriſtus eſt, qui omnibus in actionibus noſtris eſſe dux amat. 3. Tantum ora, Pſal. 24. *Vias tuas Domine demonſtra mihi* præceptorum, *& ſemitus tuas* Conſiliorum *edoce me.*

Dominum prius conſule: dein ſtatum delige; delectum dilige. Sin ſecus. 1. Iſa. 57. *Opera tua non proderunt tibi: cum clamaueris, liberent te congregati tui: Et omnes eos auferet ventus.* 2. Oſe. 8. *Proiecit Iſrael bonū, inimicus perſequetur eū. Ipſi regnauerunt, & non ex me: Principes extiterunt, & non cognoui.* 3. De talibus. 1. Mach. 5. *Ioſephus & Azarias audientes magnalia Iudæ & Ionathæ, dixerunt; Faciamus & ipſi nobis nomen & eamus, pugnemus aduerſus gentes exiſtimantes fortiter ſe facturos: ſed fugati cum plaga magna* Cauſa. *Ipſi autem non erant de ſemine virorum, per quos ſalus facta eſt in Iſrael.*

PARS III.

Talentorum abuſus dire iuſteque punitur.

I. *VOcauit ſeruos, &c.* ad duo: ad *Accipere* taléta, & *Negotiari* in eis. Sat de iſto, de hoc pauca. 1. De vſu accepti ſic Apoſt. 2. Cor. 6. *Adiuuantes vos exhortamur, ne in vacuum gratiam Dei recipiatis.* 2. Nam Pſal. 23. *Quis aſcendet in montem Domini, aut quis ſtabit in loco ſancto eius?* Reſpondet: *Innocens manibus, & mundo corde, qui non accepit in vano animam ſuam, &c.* 3. Talis negotiator erat Iacob, *Gen.* 30. in domo Laban: Cui exprobrat ille iuſte: *Modicum habuiſti ante, quam venirem ad te; & nunc diues effectus es, benedixitque tibi Deus ad introitum meum.*

Bene vtentibus bene.

II. *Tradidit illis bona ſua.* Væ abutentibus male! 1. Pont. Max. præmonebatur: Exod. 28. *Veſtietur tunica* cum tintinnabulis *Aaron in officio miniſterij, vt audiatur ſonitus, quando ingreditur Sanctuarium in conſpectu Domini:* Hoc donum: pœna iſta: *Et non moriatur,* q. d: Sin' morietur. Veſtis, eſt charitas; tintinnabula, ſunt gratiarum ac virtutum dona; quæ ſemper ſonare vult Dominus.

Male vtentibus male. Exempla.

2. Quæ arborum par Babylonicæ Nabuchodonoſoris? Et tamen vox cœlo facta: *Succidite arborem, & præcidite ramos eius, excutite folia, & diſpergite fructus.* Dan. 4. Eccur? Quia *veſcebatur ex ea omnis caro:* non homo, non Deus: ſed beſtiæ. O abuſum tot tātorūq; donorū! Iuſte ſucciſa eſt. Nā Mat. 3. Luc. 3. *Omnis arbor, quæ non facit fructum bonū, excidetur, & in ignem mittetur.* Audite Prælati: audiat omnis homo & exhorreſcat. 3. Mat. 13. *Nōne bonū ſemē ſeminaſti in agro tuo; vnde ergo habet zizania?* quærebat admirans ſeruus. Quid à te requiret Deus à quo bona tanta recepiſti; & tanta rependis mala? Mandabit ſeruis, vt zizanioſum mittant in Orcum. 4. Abſalon ex capillis eximijs ſe efferebat, 2. *Reg.* 14. ideo facti ſunt ipſi in laqueum ad mortē, O mundicolæ comptuli, & criſpatuli exemplum temnitis?

Discite iustitiā moniti, & non temnere Numē.

5. Hebræi spolia ægyptiaca auri cōtulerūt ad vitulinum idolū; & dira morte luerunt. Heu quot hodie colūtur idola & comūtur ex bonis Ecclesiæ?scorta, canes, equi &c.

PARS IV.

S. Nicolaus in vita & Episcopatu fuit absolutißimus.

I. BEne donis vsus S. Nicolaus est: ideo beni ei accinit Ecclesia, Matt.25. *Euge serue bone & fidelis, quia in pauca fuisti fidelis, super multa te constituam.* Sed eum virtutum succum cū lacte matris imbibit: Vnde, Tit. 2. *Sobrie iuste & pie vixit in hoc sæculo*: 1. *Sobrie puer*; ter enim quaque hebd. ab vberibus abstinebat. 1. Thr. 3. *Bonū est viro, cū portauerit iugū Domini ab adolescentia sua.* 2. Etenim Isa. 28. *Quem docebit scientiam aut quem intelligere faciet auditum? Ablactatos à lacte, auulsos ab vberibus.* Hoc S. Nicol. didicit infans S. Spiritus instinctu. 3. Domine nunc scio, quia Psal. 8. *ex ore infantium & lactentium perfecisti laudē tuam. Iuste vixit vir*, dando cuiq; suum; Eleemosynas pauperibus. 1. Quo factus est *Pater pauperū*. 2. Attendens, *Matt.* 6. ne iustitiam suam faceret coram hominibus. 3. *Cum ergo facis elee. noli tuba canere.*

S. Nic. infantia sobria.

Viridis ætas eleemosynaria.

4. Scytale serpens non exit è cauerna, nisi expulsus: hinc ab eo, ignotam viuendi rationem habente, literæ hieroglyphicæ quædam dictæ sunt *Scytalæ*. Exuuias quotannis ponit in solstitio brumali, non in æstu, more cæterorum serpentum; Et ijs calor inest tantus, vt agricolæ manus hyeme calefaciant pugno conclusis. Ita eleemosynarius seruet eleemosynæ conditiones. 1. Sit secreta. Matth. 6. *Te faciente eleem. nesciat sinistra tua, quid faciat dextera.* 2. Fiat, cum necessaria est tempore opportuno: non expectando vltimum articulum. Vt S. Nicol. clam stipem suggerebat. 3. *Pie vixit Senex.* Nam factus Episcopus, meram deuotionem spirabat verbis, factis. 1. In Conc. Nicæno Arianos refutans S. Trinitatem defendit & naturali ratione: arrepto latere dicens: tria in hoc diuersa sunt: aqua, argilla, igni constat; & non nisi vnus est later. Ita S. Trinitas, &c. 2. Episcopalem dignitatem expleuit, & collustrauit virtutum & exemplorum copia & præstātia. Huc vigilantia vtebatur: vt Iacob, Gen. 31. *Diu noctu æstu vrebar & gelu, fugiebatq; somnus ab oculis.*

Senium Episcopale.

II. Istud Prou. 30. S. Beda ibid. sic exponit: *Tria sunt, quæ bene gradiuntur: Leo fortißimus bestiarum.* i. Seruator Iesus; *Gallus succinctus lumbos suos.* i. Prædicator doctus; *Et aries:* i. ordo Sacerdotalis, qui plebi præire debet. *Nec est Rex qui resistat ei.* i. in hoc robur Ecclesiæ positum est. Atque tunc Prælatus bene graditur, cum in eo est leonina generositas, ouina innocentia, vigilantia galli. De vigilantia, 1. Leu. 21. *Si cæcus, si claudus, si fracta manu; non accedet ad ministerium altaris.* 1. Somnolentus, piger, non operosus ad exemplū. 2. Zach. 11. *O pastor, & idolum, & derelinquens gregem!* Idola oculos habent, & non vident: Ita habentes ingenium, scientiam, dotesque requisitas; at non vtentes in bonum gregis. 3. Vigilantia sic præcipitur Leu. 8. *Die ac nocte manebitis in tabernaculo, obseruantes custodias Domini:* Sub pœna, *Ne moriamini.* id est; ait Glossa: *in prosperitate & aduersitate manebitis in seruitio Domini.*

Tria in prælato necessaria.

Sit vigilans.

Ne sit idolum.

Ne moriatur.

4. Iuda proditionem adornante, indicto seruatori bello, Ecclesia ad angustias redacta, dormiens Petrus arguitur, Mar. 14. *Simon dormis? non potuisti vna hora vigilare.* Dormitor nomine prælati indignus censetur: sed vti vulgo nominabatur ante vocationem: Antistites sunt Ecclesiæ excubitores. Isa. 62. *super muros tuos Ierusalem constitui custodes; tota die ac nocte in perpetuum non tacebunt.* Quare sicut Ezec. 1. Cherubinus scribitur habuisse facies. 4. Hominis, bouis, leonis & aquilæ; ac proinde 8. oculos: Ita prælatos oportet pollere leonina genero-

Ne tentetur.

Sed sit Cherubinus.

sita-

sitate, bouina labiorum constantia, humana clementia, aquilina perspicacia. Omnia in vno fuere S. Nicolao cherubino.

III. Misericordiam in agentes præstabat eximie. Omnino Ps. 111. *Dispersit, dedit pauperibus: iustitia eius manet in sæculum.* 1. Tales esse Episcopos oportere, Salomonæũ docet: in quo, 3. *Reg.* 6. duo stabant Cherubini oleagini; non aurei: Olea Symbolũ misericordiæ est. Vbi ianuam respectabant, vt excubitores. 2. Moses quoq;, *Exod.* 25. in Tabernaculo duos statuerat, Dei iussu, qui alis Propitiatorium obũbrabant: Indicio, præsules item miserorum esse protectores debere.

IV. Contẽptus mũdi in S. Nic. emicuit, cum illustri humilitate, & mentis in recollectione. Hinc in epulis sobrietas, in splendore mediocritas, in copia omniũ, priuata inopia viro. 1. Templi Salomonis, 3. *Reg.* 7. Tabernaculi *Exo.* 25 Moysis columnæ fuerunt cedrinæ & æneæ; nõ aureæ: cũ cætera ex auro cõstarent. Ita prælati nõ sint pecuniosi sibi, sed à vitio incorrupti, vt cedrus, exemplis & moribus solidi ac sonori: vt æs.

Traditur Pont. Max. in talari totũ mũdũ gestare depictum, & nudipedẽ operari sacris Ita Prælati orent pro toto mundo, & tamen affectu ad mundũ sint nudi; degant, Luc. 22. *sine sacculo, sine pera, sine calceamẽtis.* 2. Cor. 6. *Tanquam nihil habentes, & omnia possidentes.* Ps. 61. *Diuitiæ si affluant, nolite cor apponere.* Nil in bono Episcopo desideratur, quod in S. Nicolao non fuerit eximium.

DE S. NICOLAO EPISCOPO ET CONFESSORE.

Suppleuit Enucleator.

Homo quidam peregre proficiscens, vocauit seruos suos & tradidit illis bona sua. Matth. 25.

GEn. 1. *In principio creauit Deus cœlum & terram*: & sua cuique dona ac munia affignauit. Cœlo dedit luminaria; *quæ diuidant diem, & noctem, & sint in signa, & tempora, & dies, & annos.* Terræ dedit herbam, *facientem semen*: dedit & lignum, *faciens fructum iuxta genus suum.* Aquæ dedit reptile & volatile: *benedixitque eis dicens; crescite & multiplicamini.* Homini subiecit omnia: singulatim vero dedit Paradisum *vt operaretur, & custodiret eum.* Qui creata diuisit singula, singulis quoque indidit, quo lucrum ex sese multiplicationis proferrent. Ita dona dedit hominibus. Idem: repetetq; cum lucro: teste hic parabola, Diuoque Nicolao, seruo fideli, supra multa constituto.

Quare nos

I. *De diuersitate donorum Dei generatim.* II. *De eadem singulatim.* III. *De talentis serui boni S. Nicolai.* IV. *Quæ miraculosa ipsi, aut ab ipso euenere, ceu lucra talenti.* V. *De Patriarchicis S. Nicolai talentis.* VI. *De Propheticis eiusdem talentis.* VII. *De Apostolicis Viri sancti talentis.* VIII. *De olei talento S. Nicolai peroratio.*

PARS I.

De diuersitate donorum Dei generatim & datorum, & vsurpatorum.

I. HOmo peregre proficiscens; ait Chry. ho. 53. *Imperf.* Est is qui cœlos sua virtute triumphator ascendit. Ioan. 3. *Nemo autem ascendit in cœlum, nisi qui descendit, de cœlo, Filius hominis.* 2. Et is hic peregrinus erat: Qualis euntibus in Emaus visus est. Vnde Ier. 14. *Quare futurus es quasi colonus in terra, & quasi viator declinans ad manendum?* 3. Nos quoque quia, 2. Cor. 5. *Dum sumus in corpore, peregrinamur à Domino*: ideo ipsum degere à nobis peregre arbitramur.

Christus est peregrinus nobis.

Nosque ab illo.

Interim ex dono ipsius, & arbitrio. 1. Corint. 12. *Diuisiones gratiarum sunt.* Et hæ æquissimæ; etsi non æquales. Nam, Ephes. 4. *Vnicuique nostrum data est gratia secundum mensuram donationis Christi.*

1. *Dedit* ipse. Accipe à Domino; non sur-

ripe;

Ipsius est dare dona non nostrum, eligere.

ripe: Det ille tibi statum, opes. &c. non tute finge tibi. Hebr. 5. *Nemo assumit sibi honorem; sed qui vocatur à Deo, tanquam Aaron.* Ioan. 15. *Non vos me elegistis: sed ego elegi vos; & posui vt eatis.*

Quia scit dare conuenientia.

Deus quod dederit, id conuenit. 1. Quia, Eccles. 23. *Oculi Domini multo plus lucidiores sunt super solem, circumspicientes omnes vias hominum.* At vero, Prou. 14. *est via, quæ videtur Homini iusta; nouissima autem eius ducunt ad mortem*: Ideo in optione *omnis homo mendax* fallitur: at *solus Deus* verax *nec falli potest, nec fallere.*

Et data secundat.

2. Quia quod dat Deus, id incrementat quoque & fortunat in aduersis. Vt Moysen elegit. *Exo. 2.* ideo & prosperauit. Secus, qui se ingerunt. Ose. 8. *Ipsi regnauerunt, & non ex me: principes extiterunt, & non cognoui.*

3. Ita decreuerat Deus liberare Israel per Machabæos: quos & felicitauit. Ioseph & Azarias dixerunt: 1. Mach. 5. *Faciamus & ipsi nobis nomen, & eamus, & pugnemus. &c. Sed fugati sunt cum plaga magna.* Quia, *Ipsi non erant de semine virorum illorum, per quos salus facta est.* Non ijs datum erat à Deo: sed ipsi arrogarant sibi.

Quare, qui suo arbitrio & auspicio magis, quam Dei vitam instituunt, aut aliud quid gerunt, ijs Deus quasi subsannans ait, quod Israelitis ad Baalim descíscentibus & afflictis. Iud. 10. *Ite, & inuocate Deos quos elegistis: ipsi vos liberent in tempore angustiæ.*

Deus est iustus munerarius.

II. *Dedit alij quinque, alij duo, alij vnum* Nimirum, 1. Cor. 12. *Diuidens singulis prout vult*: id est, iuste. 1. Nam velle nec malum, nec male, potest Deus. Adeo Ps. 18. *Iudicia Domini vera, iustificata in semetipsa.* 2. Quia dat ex gratia; non ex debito. Vnde Isa. 45. *Non potest lutum dicere figulo: quare sic me fecisti?* 3. Quia diuidit *vnicuique secundum propriam virtutem.* Quam? An donorum naturalium; vt qui potior est natura, fiat & potior in gratia? Negat *S. Thomas hic.* Sed se-

At homo est varius vsurarius doni.

cundum Conatum in cooperando maiorem vnius quam alterius: Et secundum electionem suam, Eccl. 33. *Quare dies diem superat, & lux lucem, & annus annũ, à Sole ad Solem? A Domini scientia separati sunt.* Scit, quod vno talento dato bene, sis vsurus male: quanto peius pluribus? Isa. 48. *Scio, quia præuaricans præuaricaberis, & transgressorē ex vtero vocaui te.* Ideo dat vnum talentum solum. Quia si vnum abscondas, ex metu scilicet; ergo tria magis abscondes: & maiorem damnationem acquires. Quare prius esto *super pauca fidelis: & dein super multa constitueris*, Matt. 25. Ita est: Ille plus habet, qui dato vtitur melius; quamuis paruo: minus habet, qui peius vtitur quamuis magno: Et perinde multum habet, qui sic vno vtitur, vt alius quinque talentis. Et ita, 2. Cor. 8. *Qui multum, non abundauit: & qui modicum, non minorauit.* Sicut & Exod. 16. *Collegerunt alius plus, alius minus: & mensi sunt ad mensuram Gomor*, conatus cuiusque. *Nec qui plus collegerat, habuit amplius: nec qui minus parauerat, reperit minus. Sed singuli, iuxta id, quod comedere poterant* (en conatum) *congregauerunt.* Ita multum fecit, multumque vixit; non qui diu; sed qui bene: sat diu, si sat bene. Sat multa, si sat multum.

Hocq; Deus, eo parc[...]

Ex vsu[...] ni, non dono v[a]rietas e[...] iudicij

III. *Exemplo disce sapientiam*: monet Sapiens, *Prouerb. 24.* Epicteti Platonici, *in Enchiridio cap. 22.* ista philosophia est: Vita hominis fabula est. In hac nihil interest tua, Regem agas Crœsum, an Irum pauperem: Hoc tua refert; vt personam quamcumque tandem, tueare bene. Nec laborés alienam assumere; sed agere tuam: Ea dignior est persona, non quæ repræsentatur; sed quæ digne agitur: serui fuerit, seu morionis. Hoc gratior actio, quo inferior persona, si bene sit acta: eoque deterius vitium, quo dignius personæ officium, si actione sit erratum. Sic non minus habet meriti, qui minus accepit doni:

sed

ſed qui accepto vtitur induſtriè, quamuis paruo, plus aufert meriti. Quanti fuiſſet prodigo *Luc.15.* ſi minus accepiſſet de patrimonio? Non accipere ſatius eſt, quam deperdere: Miſerum fieri infœlicius eſt, quam fœlicem fuiſſe nunquam. 2. Aliud accipe ab Tempore. Seneca l.5. Epiſt. 1. & 6. *Omnia*, inquit, *mi Lucille, aliena ſunt: Tempus tamen noſtrum eſt. Si alia deficiant in vita, tempus tantum deficere non poteſt. Quocunque ieris, tempus te ſequitur* Sapienter vere. *Nihil enim tam noſtrum, quam tempus*; ait Cic. ſit tamen, qui viuat diu, ſed male: & alius non diu, ſed bene: Is vixiſſe cenſendus eſt: *Quia male viuere*, ait Democrates, *non eſt tam diu viuere, quam cito mori.* At hic ſat vixit diu, quia ſat bene. Nam, Sapient. 4. *Conſummatus in breui expleuit tempora multa.* Tempus talentum eſt: accepit vnum, & vno plus lucratus eſt, quam qui quintuplò vixit diutius. Ideo *placita Deo erat anima eius: & propter hoc properauit educere illum de medio iniquitatum.* Quare vt non longitas vitæ, ſed bonitas penſatur: ita nec talentorum numerus, ſed vſus abs Deo ponderatur, & redonatur. 3. Addo tertium ab diuitijs: Donum hæ Dei ſunt: daturque maius huic, illi minus. Qui minus accepit, plus quandoque boni facit: & minus facit, qui maius accepit. 1. Patet, *Luc.21.* Vidua paupercula duo æra minuta obtulit; & plus tamen, quam cæteri principes opulenti. *Non quantum: ſed ex quanto, æſtimatur*: ait Aug. Affectum dederat, re maiorem. 2. Patet, Apoſtoli aiunt: Matth. 19. *Ecce, nos reliquimus omnia*, id eſt, effectu pauca, vbi pauperes; at affectu omnia, vbi Apoſtoli. Vnde re curta ſua plus lucrati ſunt illius vſu bono; quam ſua perampla alij vſu minus bono. Hinc Tobias ſuadet iuniori c. 4. *Si multum tibi fuerit, abundanter tribue: ſi exiguum, etiam exiguum libenter impertiri ſtude.* 3. Patet alchymia vera quanti non eſt? Et merito. Nam metallum quoduis ad ſuam auri perfectionem arte mature facit, idque cito: Sic naturæ fert vſus, etſi perrarus, perque difficilis, Gratiæ vſus in ſpiritualibus talentis facilior eſt, frequentior & fœlicior. Vnde Eccl. 35. *Da Altiſſimo ſecundum datum eius, & in Bono Oculo adinuentionem facito manuum tuarum: Quoniam Dominus retribuens eſt, & ſepties tantum reddet tibi.* Non enim melior, cui plus datum: ſed à quo donum eſt melius vſurpatum.

Quot & quanti Diuo Nicolao præſtiterunt opibus, honoribus, ingenio, ſapientia, robore, forma, cæteriſque donis corporis ac animi; non tamen meritis? Diſcrimen attulit, non talentorum munera, ſed vſus.

Pars II.

De talentorum tripartitorum diuerſitate ſingulatim.

I. *Vni dedit quinque*, D. Th. in 25. Matth. ex Orig. id eſt, Supereminentem diuinorum ſcientiam. *Alij duo*, id eſt, Intellectum & voluntatem illuſtratam: vt ſciat ſpeculatiue, & velit practice. *Alij vnum*, id eſt, Intellectum ſolum diuinorum: non affectum, vt cor apponat. 1. Donum quinque talentorum eſt Scientia ſanctorum, qua in omnibus vijs diriguntur. Hæc ſpecialis eſt in electos gratia. De qua Pſalm. 147. *Non fecit taliter omni nationi; & iudicia ſua non manifeſtauit eis.* Nam, ait Orig. *Diuina eloquia, ac diuinorum cognitio talentum eſt, Fidelibus conceſſum, vt eo vitam æternam negotientur.* 2. Breuius, Iſaias, c. 33. *Diuitiæ ſalutis, ſapientia.* 3. Luculentius Sapiens, c. 7. *Infinitus enim theſaurus eſt hominibus, quo qui vſi ſunt, participes facti ſunt amicitiæ Dei: propter diſciplinæ dona commendati*, &c. 4. Plena exemplis Scriptura, & vero Eccleſia eſt. Dan. 1. *Dedit Deus pueris intelligentiam in omni Scriptura.* Luc. vlt. *Aperuit eis ſenſum, vt intelligerent Scripturas.*

Sapientia Diuinorũ eſt ſpecialis electorum.

Et quidem perfectorũ.

pturas. 2. Sed quorum præcipue Electorum donum hoc esse proprium censebimus? Paulus ait, Hebr. 5. *Perfectorum autem est solidus cibus: Eorum, qui pro ipsa consuetudine exercitatos habent sensus ad Discretionem Boni & Mali*. Quales Apostoli & Ecclesiæ Doctores. Vnde 1. Corinth. 2. *Sapientiam loquimur inter perfectos; quam nullus Principum huius mundi agnouit*. 3. Eccunde hauritur ea? 1. Ioan. 2. *Vnctio docet vos de omnibus*. 1. Hæc Sap. 20. *Dedit illi Scientiam sanctorum*. Luc. 21. *Dabo vobis os & sapientiam, cui non poterunt resistere*. 2. Hæc, Apocal. 2. *Est calculus candidus: & nemo scit, nisi qui accipit*. 3. Hæc docet intus, & dirigit foris. Expertus, qui ait: Sapien. 7. *Et lætatus sum in omnibus, quoniam antecedebat me ista Sapientia*. Expertus Dauid; cui per Nathan Deus: 2. Reg. 7. *Fui tecum in omnibus, vbicunque ambulasti: feciq; tibi nomen grande, iuxta nomen Magnorum, qui sunt in terra*.

Eius fons Deus.

Eius vas, cor mundum.

4. Hæc datur quidem à Deo; sed inuitatur à nobis ac attrahitur. At quo magnete? Mundo corde inquam. Matth. 5. *Beati mũdo corde: quoniam ipsi Deum videbunt* hîc, 1. Cor. 13. *Videmus Nunc per speculum & in ænigmate: Tunc autem facie ad faciem. Nunc cognosco ex parte: Tunc autem cognoscam, sicut & cognitus sum* Præclarè Augustinus: *Dicit Gentilis Christiano: Ego ostendo tibi Deum meum: quia solem vel lunam colo: ostende mihi* Deum tuum. *Ego*, ait Augustinus, *ostendam tibi* Deum meũ, *sed videri non potest, nisi à mundo corde: Munda cor, & videbis*. Hoc fac, & viues.

Altera explicatio facilior.

II. Sed altiora hæc, obuia magis ista: Donum quinque talentorum quid si esse dixerim Donum Naturæ, Gratiæ, Sciẽtiæ, Potentiæ, Fortunæ? Quid si huc spectet Scriptura, vbi de talentis loquitur? Vt passim *in lib. Paralip.* 1. De talento Auri 1. Gratiæ nos ornantis. 2. Argenti, id est, Scientiæ nos sonoros ad Prædicandum reddentis. Ferri, id est, potestatis coercentis improbos. 4. Aëris, id est, naturæ fusilis in omnẽ formam. 5. Et *Zach.* 5. de talento plumbi, id est, fortunæ seu diuitiarum, quæ *mergent multos in interitum*, 1. Tim. 6. Hæc inter varios varie diuiduntur, & alijs alia; paucis omnia, singulis tamen quantum satis ad negotiandum pro salute.

Rursus aliter Lopez. Talentum primũ huic esse placet Corpus: Cuius lucrum est, 1. Thess. 4. *Vt sciat vnusquisque vas suum possidere in sanctificatione & honore, non in passione desiderij*: Vt caro spiritui subijciatur. Alterum est, Anima cum potentijs. Tertium, Gratia baptismatis. Quartum est, Tempus: Vt, Gal. 6. *Dum tempus habemus, operemur bonum ad omnes*. Quare Prouerb. 5. *Ne des alienis honorem tuum, & annos tuos crudeli, & gemas in nouissimis*. Quintum, bona temporalia, quæ seminantur, vt inde spiritalia, æternaque metantur.

Tertia explicatio tolerabilis.

Hæc, vt data sunt omnibus; sic & repetentur cum lucro. Male ei, qui defoderit; peius illi, qui vane abusus; pessime, qui peruerse vsus his fuerit. Sed quia data ea sunt omnibus; ideo minus hæc explicatio cadit ad literam Euangelij, quæ ait: *Alij tradidit quinque: alij duo*. Ad vsum tamen ac mores non incommode accidit. Sicut & illa Cæsarij Heisterbacensis, nuper à me primum ex M. S. in lucem emissi: autor, vt antiquitate bonus; ita nouitate editionis necdum sat notus.

Quarta morali ratio [illegible]*lis.*

Eius ista est expositio. *Inter quinque ista talenta, ait, primum est Visus: qui ad mensam dari debet lucri causa, Mensa est conscientia, seu intentio*. Huius, Luc. 11. *Si oculus simplex fuerit*, ne videat Vanitatem, & vt videat Bonum, *totum corpus lucidum erit*, id est, opus. Sed ad mensam conscientiæ necesse est assideas, ad lucrum intentus, adque vsum. *Quicquid mentem ad peccatum trahit, hoc resistendo animus in suum lucrum vertit*, ait Cæsarius.

Alterum, est Auditus. Claude ad malũ. Nam Isa. 33. *Qui obturat aures suas, ne audiat*

sangui-

ſanguinem , malum cum delectatione : *& claudit oculos ſuos, ne videat malum, iſte in excelſis habitabit.* Aperi ad bonum, Pſ.77. *Inclinate aurem veſtram in verba oris mei.* Nam, Luc.11. *Beati, qui audiunt verbum Dei, & cuſtodiunt illud.* Caute in hiſce talentis negotiandum. Quia Eccl.1. *Non ſatiatur oculus viſu, nec auris auditu.*

Tertium, Olfactus eſt. Huius lucrũ eſt, claudi delicijs. Quia Nahum 3. *Inimicis tuis pandentur portæ terræ tuæ: deuorabit ignis vectes tuos.* In quæ verba S.Hieron.tom.9. *Obtura nares, ne vnguenta prima in effœminationem animæ odores ſuſcipiant.* At aperi eos in odorem vnguentorum Chriſti.

Quartum, eſt Guſtus. In hoc vt lucrum, ſic & damnum eſt multiplex: niſi ederis, vt viuas; ait Socrates: *non viuas vt edas.* Nec enim *regnum Dei eſt eſca & potus*, Rom.14.

Quintum, Tactus eſt. Huic dictum puta: *Suſtine & abſtine.* Et lucro ſat magno ditatus erit.

III. Porro, *Alius vero duo accepit.* Quæ? Diuinorum intelligentiam & ſpeculatiuam, vt ſciat & Practicam, vt velit. De his, Eph. 1. *Det vobis Deus 1. Spiritum Sapientiæ & reuelationis, in agnitione eius, 2. illuminatos oculos cordis veſtri*, id eſt, voluntatis: *vt ſciatis, quæ ſit ſpes vocationis eius, & quæ diuitiæ gloriæ hæreditatis eius in Sanctis.* 1. Ioan.5. *Scimus, quoniam Filius Dei, 1. dedit nobis ſenſum, vt cognoſcamus verum Deum: 2. & Simus in vero Filio eius.* Dauid, Pſ.118. De primo, *Meditabar*, ſpeculatiue, *in mandatis tuis quæ dilexi.* De ſecundo: *Et leuaui*, practice, *manus meas ad mandata tua, quæ dilexi.*

In vtroque negotiandum eſt. Quia, Prou.13. *Anima operantium impinguabitur bonis.* Et, Sap.3. *Bonorũ laborum glorioſus eſt fructus.* Ne ceſſa: Nam vel Paulus de ſe Phil.3. *Ego non arbitror me comprehendiſſe: ſequor autẽ, ſi quo modo comprehendam* Apoc.22. *Qui enim iuſtus eſt, iuſtificetur adhuc:* Quia, datur Pſ.110. *Intellectus bonus omnibus facientibus eũ.* Ipſe promiſit Pſ.31. *Intellectum tibi dabo, & inſtruam te:* Tu tãtum ora: *Intellectum da mihi, & viuam*, hucq; adlabora. Cæterum Pſ. 15. *Benedicam Dominum, qui tribuit mihi intellectum.* Itemque tu mecum, lector optime.

Denique, *Alius vero vnum*: nimirum is. Luc.12. *Qui ſcit voluntatem Domini ſui, & non Facit: ideo vapulabit multis.* Hæc cognitio eſt, at non exhibitio operis. Deut.29. *Vos vidiſtis vniuerſa, quæ fecit Dominus in AEgypto: Et non dedit vobis Dominus cor intelligens, & oculos videntes, & aures, quæ poſſent audire, vſque in præſentem diem.* De his Iſa.6. & Paulus Act.28. *Aure audietis, & non intelligetis, videntes videbitis, & non perſpicietis. Incraſſatum eſt enim cor populi huius, & auribus grauiter audierunt.* Hi videntes ſunt cæci; & ſæpe duces cæcorum; bis mortui, arboreſque autumnales.

Pars III.

De talentis ſerui boni S. Nicolai.

I. Euge, *ſerue bone!* Vere bonus S. Nicolaus. Quia, ait Bernardus, *Electus ab vtero, ſanctus à puero, iuuenum gloria, ſenum reuerentia, ſacerdotum honor, pontificum ſplendor.* Nempe, Num.16. *Quemcunque elegerit Dominus, ipſe erit ſanctus.* *Bonus fuit ab gratia Dei.*

Ipſi *tradidit quinque talenta*: id eſt, Sap.10. *Dedit illi ſcientiam Sanctorum, honeſtauit illum in laboribus, & compleuit labores illius*, &c.

Ita cum S. Nicolaus cum Deo Cœpit; Profecit; Perfecit Deus. Ecce porro Talenta data, redditaque Lucra Nicolai.

Cœpit: Ab incunabulis par Moyſi. Hũc fatalis neceſſitas, ſeu crudelitas Pharaonis, fiſcellæ incluſum in carecto Nili expoſuit; at viſum pulcellum & vagientem miſerata filia Regis, nutriendum collocauit; ac demum *adoptauit in locum filij, vocauitque nomen eius Moyſes, dicens: quia de aquis tuli eum.* Exod. 2. 1. S.Nicolaus vero parentes natura ſteriles nactus; at gratia *2. Ab natalibus & infantia*

fœcun-

fœcundus velut alter Samuel, precibus ab Deo impetratur donum sterilium. Qui datum sibi talentum filij ex eo continuo reddunt Deo quintuplum, dicatum ipsi & oblatum. Quo fœlicior Moyse Nicolaus; qui ab Regis filia ignara matris, matri reddebatur nutricandus; at Nicolaus Deo.

2. Quare id quoque velut persentiscens pusio, dum Baptismo lustrandus erat, magnũ quid ex gestu prænunciabat. Nam vi sua, vel diuina potius, sese in genuscula surrigens, Deum velut adorare gestiebat; quem voce nondum proferre valebat. Specimen hoc, non obscurum futuræ religionis omẽ ferebat. *Euge, serue bone.*

3. Abstinentia. 3. Nec minus illud. Pusillus; (cui sugere viuere est,) quarta & sexta quaque feria semel tantum vbera sugere materna sueuit; nec id, nisi sole occiduo. Velut præsciẽs serpentem protoplastis in gulæ sinu & cunabulis imposuisse, vt in Deum essent contumaces: proinde sibi in vitæ limine cum veteratore quasi pugnandum ducebat.

Et in isto felicior Moyse Nicolaus. Is quoque lacte pastus adipaliter matrem tantum non pene expectorabat: 1. hic tactu suam pascebat magis ac roborabat.

2. Simul, quam ex ea pietatem imbibebat, gratia vultus & futuræ sanctimoniæ eandem illi rursus maiorem afflabat.

3. Simul, quot guttas liquoris niuei papillis eliciebat, tot pietatis flumina eæ parabant inter fideles olim ex eo profundenda.

4. A pugna & victoria de hoste. Ferunt Poëtæ, Herculem, cum in crepundijs iaceret infans, ab anguibus petitũ fuisse. Periisset, vt in tali, obnoxia iniuriæ, ætatula: nisi tantus ille inde ab cunabulis fuisset, quantum esse oportebat eum, qui orbis monstra domiturus erat.

S. Nicolaus iam tum draconem septicipitem sibi adrepere sentiebat, & quia monstris conficiendis natus erat, vel in ipsis cunis cum eo Abstinentiæ armis depugnauit.

Nec arma posuit ea vnquam: nam in omni vita semel per diem tantum, & parce vescebatur. Puer autem è domo patria viã haud aliam nouisse proditur; nisi ad templum vnam, alteram ad scholas.

Ita *Cœpit*: Iam vt *Profecit*.

II. Moysen hisce prædicat Apostolus: Heb. 11. *Fide Moyses grandis factus, negauit se esse filium filiæ Pharaonis. Magis eligens affligi cũ populo Dei, quam temporalis peccati habere iucunditatem: Maiores diuitias æstimans thesauro Ægyptiorum, improperium Christi.* Sunt, qui tradunt, S. Gregorio teste, puellum Moysen impositum forte sibi à Pharaonis filia diadema dereptum capite rupisse, inque solum proiecisse. Masculum hoc, & plus quam virile in puero!

1. At virilior puer Nicolaus, relictas sibi paternas opes peropimas posthabens fieri maluit *Vir videns paupertatem*, quam *vir diuitiarum* patriarum. Quas inter egenos distribuit puer: vt thesaurum in cœlis haberet. Magnus hic amor, & duplex: Paupertatis castæ, & Pauperum. Feliciter *Dispersit, dedit pauperibus*: Ps. 111. idcirco *Iustitia eius manet in sæculum sæculi.*

2. Nec tamen egebat: Quin, quo largiebatur plus; plus suppetebat. Vtque in sole fugientem vmbra; sic opes respuentem, & dispergẽtem sua Nicolaum sequebatur rerum amplior copia. Vt etiam nocte intempesta, auri vi tanta per fenestram iniecta in domum viri; qui tres filias nubiles prostituere decreuerat, victui quæritando: istum scelere, & has dedecore liberaret. *Beatus vir, qui post aurum non abijt*; Eccles. 31. *Quis est hic, & laudabimus eum?* S. Nicolaus est.

III. Esto, defenderit Moyses ab latrunculis filias Jethro. Nam, Exod. 2. *Erant sacerdoti Madian septem filiæ, quæ veniebant ad hauriendum aquam, & impletis canalibus adaquare*

quare

quare cupiebant greges Patris sui. Superuenere pastores, & eiecerunt eas: surrexitque Moyses, & defensis puellis adaquauit oues earum. Nulla iactura pudicitiæ puellarum: Nihil de suo eis contulit Moyses: Sed spe magis perfugij, aut præmij, aut matrimonij forte id præstitit. Tale nihil spectabat altior Nicolaus.

...lloque ...ectu, ...nano, vane. Scipio Maior Africanus, Carthagine Hispaniæ capta, ad maiorem Africæ Carthaginem auspicia proferebat. Iamque obsides, Pœnis datos complures, receperat. In his iuuenis Victor conspicatus virginē peruenustam, illustri loco inter Celtiberos natam, & nobilissimo gentis illius Indibili pridem desponsatam, eidem tradidit eam intactam; aurum quoque in puellæ redemptionem oblatum, summæ dotis adiecit. Quo motus Indibilis, Celtiberorum animos Romanis applicauit, vt horum Amicitiam vltro expeterent. *S. Nicolaus* Scipione maior maius præstitit: non vanæ laudis gratia; non gratiæ hominum colligendæ: Sed virtutis amore, honore castimoniæ; gloria Dei; præmio salutis: Vtque sese inter redemptores animarum assereret.

Admiretur Hippomenem fabulosa vetustas; quod trium pomorum aureorum obiectu Athlantam, in stadio decurrentē, à meta destinata sit remoratus. Admiranda magis, venerandaque Nicolai est prodiga sui pietas; qui trium, non vnius puellarum pronos in flagitium pedes ac animos, auri non pomi, obiectu reuocauit, inque sanctitatis scammate reposuit. Sed eum mox Deus in altius candelabrum posuit, electum miraculo cunctisque præpositum Episcopum Myrensem.

PARS IV.

Quæ miraculosa ipsi, aut ab ipso euenere, velut in lucro ponenda.

1. S*Vpra multa te constituam*: Hic, vt sis mihi Angelus Myræ, & salus multorum: ibi, vt intres in gaudium meum. Nota est, diuino Moysis calculo facta electio in Ducem & sacerdotem populi; *Exo.3.* Myræ, metropoli Liciæ decesserat Episcopus. Prouinciales Episcopi, congregati dum soliciti de Capite successuro inter se quærunt diu, & frustra: ecce, vox demum cœlo accidit: eum eligerent, qui postridie mane primus Ecclesiam iniret, vocabulo Nicolaum. Aduigilatur: & ipsus aduenit de more. Licet renitens, Episcopis sistitur; vngitur Episcopus Feliciter. *Creatur Episcopus miraculo.*

1. Hoc auunculus quondam ipsius prævidit; cum in sacerdotem vngeretur. *Nouum* exclamabat, *terris solem oriri video.* Dixit: Natumque monasterio fratrum præfecit quod ipse construxerat. 2. Istud illi Antiochiæ in templo precanti vox lapsa per aures cœlitus, ominabatur, *Nicolae*, aiebat, *ad mundi palæstram tibi redeundum est, si meam coronam expetis.* Nec mora, omissa patria, Myras abit: huc eum, non suo cōsilio, sed ducente Deo, futuri ignarum. Multa prætereo. Episcopus neu quando non daret eleemosynas, exhausto ærario: mutuas alicunde sumit pecunias. *Præsignificatur oraculo.*

2. Vt orationes, vt lectiones, vt prædicationes, constanter obiret, nocturnas exigit assidue vigilias. *Se totum impendit proximo.*

3. Vt hospitalitati, vt liberalitati res suppeteret domi; sibi parsimoniam imperat, & inediam. *1. Eleemosynis. 2. Orationibus.*

4. Vt necessitati, vt ouium vtilitati sese totum impenderet dies totos in seram vsque noctem omniū accessibus & affatibus facilis & impertœsus sedebat expositus. *3. Prædicationibus. 4. Officio pastorali.*

5. Vt clinicis, infirmis, captis, moribundis, nusquam deesset; cum Iobo, 29. *Oculus fuit cœco, & pes claudo: pater erat pauperum: & causam quam nesciebat, diligentissime inuestigabat: Conuertebat molas iniqui, & de dentibus illius auferebat prædam,* Vt pastor bonus ouiū, saluator omnium. *5. Afflictis.*

6. Captiuis.

6. Vt absentibus in carcere positis adesset Tribunis tribus Constantini Magni, iamque imminuendis capite: ecce inuocatus ab his prece tacita, ipsius spiritu per noctem astat Imperatori, vultuque minaci exprobrat præcipitem mortis sententiã in innoxios: imperat insontes restitui in pristinum. Dictum, factum. Eum insuper longe positum Constantinus Magnus magno munere transmisso donat.

Et ab isto idem felicior est Moyse. Hic quidem percussum ab Ægyptio Hebræũ vindicabat; sed necem nece mutua Ægyptij, sabulo absconsi. At à scelere Imperatorem, à nece tribunos; à calumnia accusatos; à cœpto male accusatores; ab errore cæteros absoluit S. Nicolaus. Quid plura?

7. In mari periclitantibus.

Mari iactatis, iamque hauriẽdis absens vocatus adest B. Nicolaus: Late celebris sanctitate & miraculis, vndas inter decumanas, oratur à periclitantibus ferre opẽ. Et velut cœlo lapsus, *Ecce, Adsum*, dixit: disparuit: ad vocem illico tempestas desedit. Duxerit per vada sicca plebem Moyses, *Exod.* 14. Ictas virga diuiserit vndas: At voce, at Spiritu S. Nicolaus.

Nec semel, vt Moyses; verũ sæpius, hodieque vocatus patronus mari imperat ac ventis, tempestatesque serenat. Testes, Ps. 106. *Qui descendunt mare in nauibus, facientes operationes in aquis multis: ipsi viderunt opera Domini*, Nicolai, *& mirabilia eius in profundo. Dixit*, S. Nicolaus, *& stetit spiritus procellæ: & statuit procellam eius in auram, & siluerunt fluctus eius. Et lætati sunt quia siluerunt: & deduxit eos in portum voluntatis eorum*. Nimirum, ita sueuerat viuus: iam Diuus quid se inuocantibus negaret?

3. Viuus olim peregrinabatur Ierosolymã: cooritur sæua tẽpestas: orat Nicolaus, & illã mox sedat. Excussum è malo nautã: obtritum lapsu & enectum è morte reuocat in vitam. Quid vsquam tale Moyses?

4. In nauim iniuriam vela facturam dæmon quondam, specie fœminæ, vas olei imposuerat; in posturæ cunctis ignaris. Prouectos in altum turbat tardatque, nequicquam omnia expertos. Vt denique S. Nicolaum implorant; hic apparens, vas, ait, istud eiectum mergite. Fit: propereque ad eius templum adnauigant. Vere *Sacerdos magnus, qui in diebus suis placuit Deo, & monstra placauit*. Cætera quid persequar?

8 Sacr. obseru. & seru. contra Ethnic.

III. Pro religione fortia egit, tulitque Moyses, & Sacra plebi, Cleroq; ordinauit ac sanciuit S. Nicolaus Rex Sacrorum, lex & norma plebis, regula Cleri, murus omnium, qualia non pertulit? Licinius Imperator sæua in Christianos edixit: contradixit Nicolaus: in vincula & catastas raptus, negareque Christum iussus respuit, tyranni, mortisque contemptor.

Contra hæretic.

Eductus è carcere post ab Constantino Magno, in Nicæna Synodo malleus extitit Arianorum. Quatiebatur ab Paganis, ab Arianis, à Meletianis: stabat vt Marpesia cautes: Assultate, inquit, furentes vndæ, ferendo vos vincam: Vincet Deus: Vicitque in hoc S. Nicolaus.

Oratio multu potens.

Oratione idem quæ non mala vicit? Moyses, misso contra Amalecitas Iosue, cum Aarone in monte Hur passis ad Deũ palmis dum orat, vincit populus, *Exod.* 17. Idem, *Exod.* 32. iratum Numen, ne deleat gentem idololatricem deprecatur: Deumque precibus superat. S. Nicolaus, vt Onias, vt Ieremias alter erat, qui multum orabat pro populo, pro Ecclesia. Arium, Eusebium, impios Diuinitatis Christi hostes doctrina fregit, & prædicatione quidem multũ; at plurimum oratione prostrauit.

Orabat dus obi & abi Diuos.

Et ipse in oratione Deo spiritum reddidit ætate grauis, grauior sanctitate. Prius tamen decumbens, visis ad se venire Angelis, Psalmum cœpit; *In te Domine speraui*: interque verba hæc: *In manus tuas Domine commen-*

commendo spiritum meum: cum Angelis in cœlos lætus euolauit: Corporis reliquias oleo manantes, Deo miraculis plurimis glorificante.

...aret ho- ...que ...raculis.

Moysi, *Deut.* 34: Sat esse debebat à mõte procul terram vidisse promissam: intrare autem haud licuit: *mortuusque est ibi Moyses seruus Domini, in terra Moab iubente Domino; & sepeliuit eum; & non cognouit homo Sepulcrum eius.* Nicolai vero tumulus sacer ab extremis orbis oris, hodieque inuisitur pari & cum deuotione, & miraculorum designatione *Sequentibus signis*.

Pars V.

De Patriarchicis Sancti Nicolai talentis.

Ecce alia quinque superlucratus sum. Euge: Supra multa te constituam. Ergone dabitur VLTRA? Equidem iam vel præterisse me Herculis columnas rebar in mari laudum S. Nicolai. At quia cum vnius solum Moysis gratia hactenus, ipsum comparaui: eiusque & talenta, & lucra demonstraui; ne quis ea hosce intra limites stetisse arbitretur faciendum mihi duxi, vt intelligatur; quod Dominus Eccl. 44. *Benedictionem omnium dedit illi.* S. Nicolao. Talenta autem tulit à Deo Patriarchica, Prophetica, Apostolica.

...inosa ...iuitas ...baa.

I. Primum est, nascendi forma. In hac par Iacobo: Gen. 25. Qui de vtero matris egrediens tenebat manu plantam fratris sui Esau: velut cum vsu rationis iam spe ius primogenituræ præriperet.

...inis ...rpre- ...,

S. Nicolaus in lucem editus cum abluеretur, in pedes sese tantillus erexit; omen constiturum in Fide contra hæreses: Spe affectaturum cœlestia: Charitate in Deũ, in proximum semper fore promptũ, pronoque passu ruiturum. Et par respondit euentus.

Fare infantille; istane vox gestus erecti tui? *Spes mea Deus, ab vberibus matris mea.* Psal. 21. Equidem sic intelligo: An ideo te surrigebas; quod iam tum intelligebas, quia Deus, Ouid. 1. Metam.

Os homini sublime dedit, cœlumque tueri
Iussit, & erectos ad sidera tollere vultus:
Pronaque cum spectent animalia cætera terram.

Dicam hic cum Boëtio.

Hæc, (nisi terrenus male desipis) admonet figura:
Qui recto cœlum vultu petis, exerisque frontem,
In sublime feras animũ quoque: ne grauata pessũ
Inferior sidat mens corpore celsius leuato.

Nam, ait Claudianus in raptu Proserp. 3.

Quid mentem extraxisse polo, quid profuit altum.
Erexisse caput; pecudum si more pererres
Auia?

Infantulus Nicolaus se ad imaginem Dei creatum meminerat. Tu itaque, ait Bernard. sermon. 14. *O homo parumne tibi videtur istud quia te fecit Deus? Cogita Qualem te fecit:* Illius te statio Nicolai vult submonitum.

II. Secundum talentum erat vitæ puritas Nicolai. Par Noë: Genes. 6. qui *erat vir iustus atque perfectus in generationibus suis, cum Deo ambulauit:* Ideo *inuenit gratiam corã Domino.* quo nato dictum: Gen. 5. *Iste consolabitur nos ab operibus & laboribus manuum nostrarum, in terra cui maledixit Dominus.* *Puritas vitæ Noë.*

Singula hæc in S. Nicolao eximia. 1. *Iustus* infans ex baptismo, & præcoce rationis vsu: Puer vere purus ab institutione parentum, magistrorum; ab exemplo vsuque vitæ supra puerum. Adultior in statu seu laico, seu sacerdotali, seu Pontificali nullius nõ virtutis viuum existebat exemplar, natus fictusque ad benigne cũctis faciendũ. 2. *Perfectus*, in Dei & Præceptis, & Consilijs examussim obseruandis.

3. *Cum Deo ambulauit*, sciens quod nullus *habitabit in tabernaculo Domini, nisi qui ingreditur sine macula, & operatur iustitiam:* sobriè quoad se, *iuste* quoad proximos, *pie* quoad Deum, *viuit in hoc sæculo.*

Quid quod vixdum natus suam vitæ castimoniam ad parentes transfudisse videatur?

deatur? Istis enim conuenit, post susceptũ S. Nicolaum, perpetuam castitatem ad inuicem custodire. O Sanctum matrimonium! Sed rarum exemplum.

4. Terram vero, terrigenosque parumne ab caloribus suis consolatus est? Noë quidem per arcam in diluuio: Nicolaus vero plurimum in mari proceloso.

3. Pietas Abrahã. III. Tertium talentum patriarchale. Nicolai Pietatem dico. Hac alter erat Abraham, seu fidem spectes; seu obedientiam; seu patriæ, cognatique sanguinis præ Deo pium contemptum; seu hospitalitatem quæras, seu humanitatis officia; siue sacrificiorũ sanctimoniam; siue partem aliam quamcumque pietatis in Deum, Diuosque cœlites, seruosque Dei. Singula non exequar, loquuntur ipsa. Dicere poterat cum Iob, quicquid cap. 31. secure de sese commemorat: in primis quod *ab infantia creuit mecum miseratio.*

Imitanda. In quo intueare, quod imitere: Pretium erit operæ, & *merces tua magna nimis*, in vita; morte, post mortem. 1. In vita peccatorum remissio. Nam, Luc. 11. *Date eleemosynam, & ecce omnia munda sunt vobis.* Vnde Daniel, *ca.* 4. Nabuchodonosori; *Peccata tua eleemosynis redime.* In morte; felix exitus. August. serm. 6. ad frat. in eremo. *Amate, fratres, misericordiam; quia nunquam vidi pium hominem mala morte finiri.*

3. Post mortem; beatitas. Augustin. ibidem sermon. 64. *Qui in præsenti libenter opera pietatis exercet; post mortem multos habet intercessores. Impossibile est autem, vt preces multorum non exaudiantur.* Vere Psalm. 111. *Iucundus homo, qui miseretur pauperi; & disponit sermones suos in iudicio* extremo; vt dicere tunc possit: Psalm. 39. *Non abscondi misericordiam tuam; & veritatem à consilio multo* operum pietatis ex consilio Euangelico præstitæ. Et ideo Ps. 39. *tu Domine ne longe facias miserationes tuas à me.*

IV. Quartum talentum patriarchale S. Nicolai, Amor est castitatis, Par Josepho. Hic, *Gen.* 39. impudicitiæ vim, *Dormi mecũ*, vi pudicitiæ excussit: *Nam relicto pallio, fugit.* S. Nicolaus alienæ castimoniæ conseruator, suæ maxime fuit, fugitans procul ab igne, ab oculo Saliente. Nec enim se fortiorem Samsone, Dauide sanctiorem, sapientiorẽ duxit Salomone: quos *Mulier decepit.* *4. Ca... tas Io... phian...*

CAVE hic, si vnquam. 1. Nam Eccles. 13. *Qui tetigerit picem, inquinabitur ab ea.* *Sed for... na ma...*

2. Proinde Eccles. 42. *In medio mulierum noli commorari. De vestimentis enim procedit tinea* corrumpens integritatem; *& à muliere iniquitas viri*, suscitata concupiscentia sola; *vt melior est iniquitas viri, quam mulier benefaciens* se præbendo concupiscenti.

3. Optime S. Hieronymus ad Rusticum monachum, Epist. 39. *Matrem ita vide: ne per eam alias videre cogaris, quarum vultus cordi tuo inhæreant, & tacitum viuat sub pectore vulnus. Ancillas, quæ illi in obsequio sunt; tibi scias esse in insidiis, Quia, quanto earum conditio vilior est; tanto facilior ruina imminet. Et Ioannes quidem Baptista sanctam matrem habuit, Pontificisque filius erat; & tamen nec matris affectu, nec patris opibus vincebatur, vt in domo parentum viueret cum periculo castitatis.* 4. Consule exemplum in *S. Greg. Dial. l.* 3. de Andrea Episcopo Nolano castissimo & Sanctimoniali eius domestica, quæ molitus dæmon: at incassum.

PARS VI.

De Propheticis Sancti Nicolai talentis.

I. PRimum talentum est Curæ pastoralis constantia. De Moyse dixi, & docui: In ea par Ieremiæ S. Nicolaus: 1. Vocatione par: Ier. c. 1. *Priusquam te formarem in vtero, noui te*: vt parentum precibus concipiendus donareris. *Prophetam in gentibus dedi te*, id est, prædicatorem. *Quoniam ad omnia quæ mittam te, ibis: & vniuersa quæcunque mandauero tibi, loqueris.* Dictum, factum. *1. Cur... pastor... Ierem... na.*

2. Par...

2. Par persecutione. Ieremias, c. 20. ab sacerdote Phassur percussus in neruum datur, c. 26. Conclamant in prophetantem sacerdotes, *morte moriatur*, c. 38. Regem Sedeciam orāt: *Rogamus, vt occidatur homo iste*: insontemq́ue in lacum cœnosum demergunt. Paria Lycinius, Pagani, & Hæretici in S. Nicolao designarunt: omnia, quod vnus maxime vita & doctrina sese inimicis Crucis Christi obiectaret pro grege Christiano fidus Pastor. Dum denique pius Abdemelech quidam *Locutus est ad Regem* Cōstantinum, dicens: *Domine mi Rex, malefecerunt viri isti omnia, quæcunque perpetrarunt cōtra Ieremiam Prophetam*, seu S. Nicolaum. Sicque extrahitur è lacu Constantini iussu Nicolaus, redditurque Ecclesiæ.

II. Secundum talentum est zelus Dei. Par Heliæ: qui. 3 *Reg.* 18. interfecit omnes prophetas Baal, Deique cultum adauxit. S. Nicolaus: fana & sacra Dianæ omnia in Episcopatu suo audacter euertit, excidit: Gentiles innumeros conuertit; fidelium mores formauit: firmauit fidem: hostesque Christi triumphauit: Sibi dictū hoc ratus, Prou. 6. *Discurre, festina, suscita amicū tuum.*

III. Tertium S. Nicolai donum erat largitas in egentes. Par Helisæo: qui, 4. *Reg.* 4. de panibus xx. hordeaceis viros pauit centum. Quid S. *Nicolaus*? Sua ditio fame & annona diu laborabat; expenderat is omnia: Dei nutu forte naues frumētariæ portum intrant Myrensem, quæ Alexandriā tendebant. Frumentum nautas orat, spondens nihilo habituros minus vbi Alexandriam venissent. Mirum! at verum. Ex qualibet naue modios centum extrahit; nec tamen vel granum esse demptum videbatur: adeo mensuræ nautis adnumeratæ sibi constabant. Accessit, quod extractum triticum biennio toto Myrensibus suffecit in victum. Suppar in hoc Seruatori, *Ioan.* 6. panibus quinque hordeaceis, piscibusque duobus 5000. hominum saturanti; & rursus 4000. pascenti panibus septem, *Matth.* 15. Sed, Aug. hom. 32. *Miracula, quibus regit Deus mundum, assiduitate viluerunt. Maius quippe est gubernatio mundi, quam saturatio 5000 &c.* Idem l. 10. Ciuit. c. 12. *Miracula visibilium creaturarum videndi assiduitate viluerunt.* Greg. hom. 26. *Ecce enim ex vno grano purissimi seminis arbor crescit ingentis magnitudinis.*

IV. Quartum talentum propheticum est subita eius translatio. Par in hac Abacuc qui *Dan.* 14. momento fuit ex Iudæa translatus in Babylonem ad Danielem in lacu leonum sedentem. At S. *Nicolaus* periclitantibus in mari procul absens inuocatus adest præsens seruator. Inuocatus Cōstantinopoli ab captiuis tribunis, inde Myræa adest, astatque Constantino ad vindictam insontum.

4. Præsentia absentis auxiliatrix.

V. I Nunc hæretice, & longas finge Cœlitibus aures, vt terricolas exaudiant. Facile id viuo sancto mortali; & impossibile Diuo blateres immortali. Si de modo quæras: Hieronymus ad Vigilantium respondet: *Vel* ipsæ adsunt animæ: *Vel* audiunt absentes: *Vel*, vt Augustino placet, absentes cognoscunt per homines tūc quotidie decedentes: *Vel* per Angelos astites nostros: *Vel* per Deum ipsis reuelantem immediate: *Vel* mediate per Angelos, *Aut* homines: aut aliter indicantem. Quid quod in visione Dei, velut in speculo, res omnes humanas speculari queant? Quid, quod Deus, vt 1. Regum 9. *reuelauit auriculam Samuelis*, Sic & Diuis reuelet? 1. Elisæus, 4. *Reg.* 5. absens vidit, audiitque omnia Giezi cum Naaman dicta, factaque quin & cogitata; *Nonne*, inquit, *cor meum in præsenti erat?* 4. Reg. 5. 2. Quî Petrus, *Act.* 5. Ananiæ & Saphyræ fraudem absentium absens cognouit? Bene igitur S. Greg. 1. Moral. cap. 2. *Sancti interius, exteriusque sciendo diffusi sunt;*

Diuorum modi in exaudiendo preces. Exempla facti.

quia ipsum scientiæ fontem contemplantur. Quid enim de his, quæ scienda sunt, nesciunt, qui Scientem omnia sciunt? D. Tho. p. 1. q. 2. a. 8. *Quid est, quod non vident, qui videntem omnia vident?* 3. Qui S. Stephano dedit oculos videndi tunc in cœlis Iesum; idem & inde in terris dat aures audiendi humanas preces. Beza in 1. Ioan. c. 2. *Sunt cœlites soliciti de laborantium fratrum salute*, bene: *suo nobis incomperto modo*: Omni, falsum; aliquo, verum ais. 4. Ergo; premeris? Iob. 5. *Ad aliquem sanctorum conuertere.* 5. Ita 2. *Mach.* 15. Ieremias, pridem vita perfunctus, sese in somnis Iudæ Machabæo stitit, dicens: *Accipe sanctum gladium munus à Deo, in quo deiicies aduersarios populi mei.* Quare ora cum Ecclesia, *Summe Dei Confessor Nicolae, te venerantes protege: Namque credimus tuis precibus nos posse saluari.*

PARS VII.

De Apostolicis S. Nicolai talentis.

1. *Ieiunij obseruatio.*

PRimum talentum Apostolicum S. Nicolai erat, Ieiunij obseruatio. Maior in hoc Iacobo minore est: Hic fertur sibi ieiunium imperasse, dum sepultum vidisset rediuiuum resurrexisse. Vidit; & comedit. De S. Nicolao canit Ecclesia: *B. Nicolaus adhuc paruulus multo ieiunio macerabat corpus.* Puer hic surget in iudicium contra viros multos ventricolas. Ideo Thren. 3. *Bonum erit viro, cum portauerit iugum Domini ab adolescentia sua.*

2. *Fidei propugnatio.*

Secundum est, Fidei defensio. Suppar in hoc S. Paulo. Qui, tametsi, 1. *Cor.* 15. fuerit *minimus Apostolorum* vocatione; prædicatione tamen *abundantius omnibus laborauit.* S. Nicolaus acerrimus hæreticorũ insectator, vt lupos indagabat: *At illi*, Act. 6. *non poterant resistere sapientiæ & spiritui, qui loquebatur: sed stupebant omnes, qui eum audiebãt.* Impletum in eo istud, Luc. 21. *Dabo vobis os & sapientiam, cui non poterunt resistere, aut contradicere aduersarij.* Prodit S. Anton. *par.* 2. *tit.* 10. *c.* 3. §. 5. In Nicæna Synodo Nicolaum Ario dicenti Filium Patre, Spiritum Sanctum vtroque minorem, alapam inflixisse: Ideoque priuatum ad tempus mitra, Hinc pingitur cum mitra pone pedes, capite nudus. Sed peccauit in hoc, vt Petrus aurem Malcho resecans: quia absque autoritate iudicis. Alioquin Bonum factum vtrumque. Sed, ait historia, *non sermone maior, quam opere: sed maxime assiduis ad Deum precibus contra Arianos pugnauit.*

3. *Miraculorum operatio.*

Tertium est, Miraculorum operatio. Suppar in hac S. Petro: de quo Act. 5. *Ponebantur infirmi in vicis & plateis, cum lectulis & grabatis, vt saltem vmbra illius obumbraret quẽquam illorum, & liberarentur.* De B. Nicolao Ecclesia in Collecta ait, quod de nullo Sanctorum: *Quem innumeris decorasti miraculis.* Neque dum decorare desistit: *Non fecit taliter omni nationi.*

4. *Sepulchri priuilegium.*

Quartum est, Sepulchri priuilegium. Similis in hoc S. Ioanni Euangelistæ: *Quod illic*, ait S. Isidorus, *terra, sensim ab imo scaturiens, ad superficiem sepulchri conscendat: & quasi flatu quiescentis deorsum ad superiora puluis ebulliat.* Hunc mannæ similem ferunt alij: At de B. Nicolao canit Ecclesia: *Ex eius tumba marmorea sacrum resudat oleum: quo liniti sanantur cæci, surdis auditus redditur, & debilis quisque sospes regreditur.* Et hodieq; *Cateruatim ruunt populi cernere cupientes, quæ per eum fiunt mirabilia.* Da Diue, vt fluat in nos oleum misericordiæ de Petra, 1. Corint. 10. *Petra autem erat Christus.* Sic hanc expertus Iob ait, cap. 29. *petra fundebat mihi riuos olei.*

PARS VIII.

De olei talento S. Nicolai Peroratio.

Iustitiæ in parata fuit.

I. SI vere Sapiens, Prou. 21. *Thesaurus desiderabilis, & oleum in tabernaculo Iusti*: iam hoc de S. Nicolao verisimũ est. Adeo, Ps. 20. *Præuenisti eum, Domine, in benedictionibus*

bus dulcedinis. Vt pene fas sit de eo dicere; Eccl.44. *Non est iuuentus similis illi, qui conseruaret legem Excelsi.* 1. Sanctificatus ab vberibus matris, dicere poterat, Psal.21. *Spes mea ab vberibus matris meæ: in Te confirmatus sum ex vtero.* 2. In pelluuio primi lauacri prodigiũ dedit firmitatis erectæ, nunquam casuræ. Proinde, Deut.33. *Sicut dies iuuentutis tuæ, sic senectus tua. Quippe Homo sensatus in sapientia manet, sicut sol.*

Vere igitur *Iustus* erat, iuxta tres Iustitiæ partes apud *Aug. l. de perfectione Iustitiæ.* 1. *Iustus* ab Pænitentia, erga sese; vt ab ortu suo ieiunator. Thre. 3. *Si bonũ viro, cum portauerit iugum ab adolescentia sua:* ortu suo, quanto melius, si ab infantia? Adde quod vere cum Apostolo poterat gloriari: 1. Cor. 9. *Ego castigo corpus meum, & in seruitutem redigo;* Idque in omni vita sua.

2. *Iustus* erat *ab oratione* in ordine ad Deum: adeo aut cubile in abscondito, aut limina templi gratia precum terebat assiduus, Audiens Consilij,) Luc. 18. *Quia oportet semper orare, & non deficere.*

3. *Iustus* erat charitate erga proximum: Et hic est *Thesaurus desiderabilis, & oleum in tabernaculo iusti.* Erat illi sapientia, *quæ infinitus Thesaurus est hominibus:* Sap.7. Erat virginitas: aliaque innumera: at *maior borũ charitas, quæ nunquam excidit.* Quam nec fures furantur, nec tinea rodit. *Matt.6.*

II. *Oleum in tabernaculo iusti* Nicolai Charitas est, sepulcro etiamnum id exsudante & testante Misericordiam facti.

1. Quia oleum cunctis supernatat liquoribus: ita Charitatem vocat Apostolus, 1. Cor.12. *Excellentiorem viam:* & cap.13. *maiorẽ, fide, & spe.* De misericordia vero Iacob 2. quod *superexaltat iudicium:* vt ad remittendum culpam & pœnã via altiore procedat quã humanitus capi queat. Vel vt Græci legũt: *Superexaltat iudicio:* vt victor victo assolet: adeo iudiciũ triũphat misericordia.

2. Quia vt oleũ penetrans emollit rigida: Sic cœlum, & pectus Dei effringit misericordia. 1. Eccl.29. *Conclude eleemosynam in sinu pauperis: & hæc exorabit pro te ab omni malo.* Eccl.17. *Eleemosyna viri, quasi signaculum cum ipso: & gratiam hominis, quasi pupillã conseruabit.* 2. Ea cor inimici emollit; vt ea sit illi velut, Rom.12. *Carbones ignis super caput illius.* 3. Ea dãti, cor impænitens emollit ad resipiscentiam. Tob.4. *Eleemosyna ab omni peccato, & morte liberat; & non patitur animam ire in tenebras.* Eccl.29. *Super sensum potentis, & super lanceam, aduersus inimicum tuum pugnabit.*

2. In molliendo Deo.

Inimico & peccatore.

Hoc oleum S. Nicolaus, vt Iabob, *Gen.* 28. effudit super petram Christum vnctũ, etiam sic ab eo vnctiorem.

Oleo hoc præstans S. Nicolaus erat.

1. Ideo meruisti; quod, Eccl. 9. *Oleum de capite tuo non deficiat*, viui in terris; in cælis Diui; in tumulo sepulti.

2. Ideo in habitaculo beatitudinis oleo perpetuæ iucunditatis exundat: Iuxta Isa. 61. *Dabo eis coronam pro cinere*, pœnitentiæ, *oleum gaudij pro luctu, pallium laudis pro spiritu mœroris:* id est, vestem nuptialem in patria quæ respondeat illi in via Charitati.

3. Sic visi Ioanni, Apoc.7. *Amicti stolis albis, & palmæ in manibus eorum.* Inter quos *S. Nicolae, ora pro nobis.*

IN FESTO S. THOMÆ APOSTOLI.

Thomas vnus de XII. qui dicitur Didymus, non erat cum eis, quando venit Iesus. Ioan.20.

IAcob, *Gen.* 46. allato nuncio, viuere Iosephum, præ gaudio vix credebat: at viso ipso, exclamabat: *Iam lætus moriar, quia vidi faciem tuam.* Similiter S. Thomas.

De quo nos

I. *Quod iuxta periculosa & noxia sit prauorum Societas.* II. *Qualis D. Thomæ fuerit defectus ingratit. & incredulitatis.* III. *Cur imperfectiones Sanctorum commemorentur.* IV. *De Conuersione S. Thomæ & Martyrio.*

PARS

PARS I.

Quod periculosus item ac noxius sic prauorum vsus.

Praui fugiendi. I. VEterum eximiæ, de mali consortij fuga, gnomæ produntur. 1. Solon. *Cum malis commercium non habeto.* 2. Cato. *Cum bonis ambulato.* 3. Philemon: *Cum improbo iter ne feceris.* 4. Epictetus: *Scito inquinari, qui cum malo ingenio conflictatur.* 5. Ps. 1. *Beatus vir, qui non abijt in consilio impiorum,* &c. 6. Quia periculosum Cant. 1. *Nolite mirari, quod fusca sim.* 1. quia decolorauit me sol. 1. animalis concupiscentiæ calor. 2. *Filij matris meæ, pugnauerunt contra me*, vt seductores insidiantur pijs.

Typus. Sic visi & descripti sunt, Apocal. 9. *Numerus equestris exercitus vicies millies dena millia*, seducentium, *Et qui sedebant super equos* dæmones, qui ministris hominibus ad multa vtuntur, *habebant loricas igneas ac sulphureas*; se enim ipsos vrunt & conspurcant detractores bonorum & corruptores: *Et capita equorum erant tanquam leonum* rabida & sæua: *& de ore eorum procedit ignis* sermo adustulans bonos, *& fumus* obfuscans, *& sulphur* male olens late *ab his tribus plagis occisa est tertia pars hominum.* Vere Ps. 5. *sepulcrum patens est guttur eorum.*

Similia. II. Fuge Scyllam. 1. Nam. Eccles. 12. *Quis miserebitur incantatori à serpente percusso; & omnibus, qui appropiant bestijs? Sic & qui comitatur cum viro iniquo, & obuolutus est peccatis eius* 2. Eccl. 13. *Si communicabit lupus agno aliquando; sic peccator iusto.*

Exempla. 3. Ecce euentum, Ps. 105. *Commixti sunt inter gentes, & didicerunt opera eorum, & factum est illis in scandalum.* 2. Ideo Deus, Num. 5. *Præcipe filijs Isr. vt eijciant de castris omnem leprosum, & qui semine fluit, pollutusq́; est super mortuo; eijcite de castris, ne contaminent ea, cum habitauerint vobiscum.* 3. *cum* Ea de causa iratus regi Iosaphat Deus, quod Achabi, peruersi amicitiam expetisset, ait: 2. Par. 19. *Impio præbes auxilium; & ijs, qui oderunt Deum, amicitia iungeris: Idcirco iram quidem Domini merebaris; sed bona opera inuenta sunt in te.*

III. E contra, Bonorum expetenda societas est. 1. Gen. 30. Laban fatetur, ingresso in domum suam Iacobo, Deum, & omnem benedictionem intrasse. 2. Idem. Gen. 39. Putiphar de Iosepho famulo confitetur. 3. Ab arca Domini, 2. Reg. 6. domus Obededom benedicta, ditataque est paucis mensibus. 4. Ita sceleratus, 1. Reg. 19. *Saul inter prophetas prophetauit cum cæteris.* 5. Tumultuarie cadauer ad Elisæi ossa proiectum. 4. Reg. 13. redibat in vitam. Ita bonorum prodest consuetudo.

Ecce, S. Thomas adhærens Domino, animose, cæteris ex morte Lazari attonitis, aiebat; Ioan. 11. *Eamus, & moriamur cum illo.* At cum *non erat cum Apostolis, quando venit Iesus*, etiam iuratis id non credebat.

PARS II.

De Thomæ ingratitudine & incredulitate.

I. THomas, *vnus de XII.* q. d. specialiter à Domino electis, dilectis, donatis dono gratiarum, toties ei. q. sacramento addictis, miraculorum testibus, &c ex hisce *vnus* ita *fui*, Dominiq; immemor fuit. 1. Isa. 1. *Audite cœli, auribus percipe terra; quoniam Dominus locutus est: Filios enutriui & exaltaui, ipsi autem spreuerunt me.* 2. Ingratitudinem talem exprobrat Dauidi Nathan, quo verbis suis pondus adderet ait: 2. Reg. 12. *Ego vnxi te in Regem Israel. Erui te de domo Saul, & dedi tibi domum Domini tui, &c. & si parua sunt hæc, adiiciam maiora. Quare ergo contempsisti verbum Domini, vt faceres malum in conspectu eius?* 1. Immaniter ingratus ille, Ps. 40. *Qui edebat panes meos, magnificauit super me supplantationem.* Hic traditor prodidit Dominum, Thomas non credidit rediuiuum. 2. De populo idololatra Moses ait:

Deut.

Deut. 32. *incrassatus est dilectus, & recalcitrauit: impinguatus, dilatatus dereliquit Deum factorem suum, & recessit à Deo salutari suo.* O pudor, ô dolor! Et *Thomas vnus de XII.* 3. Ezec. 16. *Laui te*, ô ingrata Synagoga, *& emundaui sanguinem tuum ex te: & vnxi te oleo, & vestiui te discoloribus, & ornaui te ornamento*: hinc *ornata es aur. & perfecta eras in decore tuo, quem posuerunt super te: dicit Dominus Deus. Et habens fiduciam in pulchritudine tua, fornicata es.* Vah! Ex tantilla tantam factam patrare tanta ad tantam ingratitudinem? Puellam rusticam, à parentibus infamem, factam reginam se vulgare lixis & calonibus? Quo de grauius queritur Ier. 3. *Ecce locuta es*, ingrata Synagoga, *& fecisti mala, & potuisti*: siccine Thoma, *Vnus de XII.* Eheu! Isa. 26. *In terra Sanctorum iniqua gessit.* Ita Lucifer. Ezech. 28. *Tu Cherub extentus & protegens, in medio lapidum ignitorum ambulasti.* Isa. 14. *Quomodo cecidisti, Lucifer, qui mane oriebaris*: Ingrate Thoma, siccine ad incredulitatem prolaberis?

II. Attamen incredulitatem eius multi excusant ad populum. 1. *Petrus Chrys.* ait prophetiam fuisse, qua è plagis Domini confirmaretur resurrectio. 2. *Haymo* vult permissum dubitare ad nostram fidem firmandam. Vt cæcus natus ad Dei gloriam; non ob delictum suum, aut parentum. 3. Ita & *S. Greg.* qui addit sicut Iosephum de B. V. integritate addubitare permisit, quo certior eius testis foret. 4. Quare, 1. Aug. ser. 156. de temp. *Quam bona ignorantia, quæ erudiuit ignaros, quæ instruxit incredulos? Quam bona infidelitas, quæ sæculi fidei militauit?* 2. S. Cyriac. *Quamuis mihi Thomas videri soleat non infidelitate magis, quam summo amore perturbatus fuisse: quia Dominum oculis suis non videbat.* 3. Amplius S. Bern. ho. 2. super Missus est: *Plus nobis Thomæ dubitatio ad fidem profuit, quā aliorum Apostolorum cito credentium fides.* 4. Euthy. *Dubitatio hæc Apostoli multos alios confirmat, & à dubitatione liberat.* 5. Cyrillus nil eum peccasse vult, ad quod resurrectionem credere non teneretur; vtpote nondum ab Ecclesia ceu articulum fidei declaratam: quod factum dein Apostolorum in Concilio. Equidem ipsum nō omni culpa absoluerim; vnum nolle credere viris decem. Et sic non credere, vt diceret: *Nisi videro in manibus eius fixuram clauorum, & mittam manum in latus &c. non credam.* Ecquæ ista obstinacia? Plane quanto maior, tanto ad conuersionem difficilior. Hoc magnatum & Doctorum ingenium est, itemque eorum, qui à veritate exciderunt. 1. Vnde Angelus Zachariæ prædicationem Baptistæ exaggerans, ait: Luc. 1. *Et multos filiorum Isr. conuertet ad Deum* q.d. qui difficilius conuertuntur, quam ethnici, &c. Videte hic decem in vno conuertendo sacerdote nequicquam laborare. Dein obstinaciæ causa erat inueteratio: nam diu in errore iam hæserat. Ita peccatores inoliti. Ecce *Matth.* 4. vocante Domino Iacobum & Ioannem cum patre Zebedæo, illi protinus sunt secuti: hic non.

At accusatur.

Magni & docti ægre conuertuntur.

Inueteratio in peccato.

PARS III.

Cur imperfectiones Sanctorum cōmemorentur?

I. *Nisi videro, non credā.* Falleris Thoma: prius credendum, quam videndum est. Fides mortalium est in mundo: Visio, Beatorum in cælo. 1. Iacobo Laban ait: Gen. 29. *Non est in loco nostro consuetudinis, vt minores ante tradamus ad nuptias, &c.* Lia militans Ecclesia, *erat lippa oculis*: Nam *hic in ænigmate videmus*: Rachel autem decora facie, *& venusto aspectu*: qualis triumphans Ecclesia videns *reuelata facie ad faciem*, *sicuti est.* Tametsi Lia fœcunda meritis in tempore gratiæ, Rachel sterilis fuerit. Quare Liam prius ducere oportet, quam Rachele perfrui. Quid? Incredulorum est non Apostoli, velle videre vt credant: Ioan. 6. *Quod ergo signum facis, vt videamus, & credamus?*

Credere est prius, & mortalis; at videre posterius, & Beatorum.

Contrarium est infidelium.

Apostolorum vero credere est.

mus? Apostolorum vero est. Io. 6. *Nos credimus & cognouimus, quia Tu es Christus Filius Dei viui.* 2. Vbi Aug. tract. 7. in Io. *Dixit prius, Credimus, quã Cognouimus: Vt doceret, occulta Dei mysteria credenda esse, vt cognoscantur, & Fidei cognitionem esse præmittendam.* 3. Etenim ait Prosper lib. de vitâ contempl. *Non fides ex intellectu, sed intellectus ex fide nascitur.* 4. Hinc Sponsæ dicenti, Cantic. 2. *Indica mihi, quem diligit anima mea, vbi cubes in meridie:* respondetur: *Murenulas aureas faciemus tibi,* ad aures sc. *vermiculatas argento,* q. d. audias prius, quam videas Nam Ro. 10. *Fides ex auditu est.* Iob. 42. *Auditu aurĩs audiui te: nunc autem oculus meus videt te.* Et Thoma ais: *Nisi videro, non credam?*

Et Fides non est ex intellectu.

Defectus Sanctorum cur proponantur.

II. Thomæ autem incredulitatem Deus proponi sinit, vt & aliorum Sanctorum defectus, quo nostros cognoscamus: ac emendemus exemplo: Non nos excusemus per Sanctos ad eorum contumeliam. Hi Diuis faciunt, quod Palatini Regis Hanon missis à Dauide, quibus barbã & vestes illi præsecabãt, 2. *Reg.* 10. ad vsq; verẽda. Ita ad nostram emendationem, non excusationẽ se peccatorem non celat Paulus. 1. Tim. 1. *Quia Christus Iesus venit in hunc mundum peccatores saluos facere quorum primus ego sum: sed ideo misericordiã consecutus sum, vt in me primum ostẽderet Christus Iesus omnẽ patientiam: ad Informationem eorũ, qui credituri sũt illi in vitã æternam.* Ecce finẽ; *Informatio* Bene ergo Ecclesia pariter lapsus & laudes Sanctorũ proponit: sicut Romani eodẽ in curru triumphali & triũphantem & mancipiũ collocabãt: qui, dũ cæteri eius facinora heroica prædicabãt, contumelias ei, mortisq; memoriã ingereret. At nos meras Diuis laudes accinimus ex eorum & recte & male factis: ex hisce quod omissa conuersi obruerent Sanctis meritis. Vnde præcipua Deo laus existit, qui dat gratiam talem hominibus Octiduanam post incredulitatem (quę reliquos non mentiri, sed decipi putaret) derepente se discipulis sistit Dominus: *Infer,* ait, *digitum,* &c. O misericordia, ô amor! Cui Thomas amore respondens pari exclamat, *Deus meus,* &c. Hunc item ante ostenderat, cum reliqui Dñum comitari in Iudæam metuerent, Thomas autem ad eos: *Eamus & nos, & moriamur cum illo.* Io. 11. Sicut Ethai Satrapa ad Dauid fugientem Absalonem: 2. Reg. 15 *Viuit Dominus, viuit Dominus meus Rex, quoniam in quocunq; loco fueris, siue in morte siue in vita; ibi erit seruus tuus.* Quæ generositas adeo placuit Dauidi, vt eum è tribus summis Ducibus constitueret vnum. Ita & illa Thomæ sic Domino placuerat, vt iam eum non desereret in errore. Hoc tale orabat Ezechias Rex, audito se moriturum: Isa. 38. 4. Reg. 20. *Obsecro Domine memento quæso, quomodo ambulauerim coram te in veritate, & in corde perfecto: & quod bonum est in oculis tuis fecerim.* Multum valet bonorum operum recordatio apud Deum. Psalm. 131. *Memento Domine Dauid, & omnis mansuetudinis eius.*

Mali eis abutũtur.

Boni bene vtuntur.

Am[...] Thom[...] in I[...]

Bon[...] oper[...] cord[...] pote[...] ad D[...] flect[...]

PARS IV.

De conuersione S. Thomæ, & martyrio.

Incr[...] à D[...] seru[...] est.

I. INfer *digitum tuum huc.* Visa mulier Ecclesia, *Apoc.* 12. cum XII. stellis Apostolis: Vnam Sathan iam detrahere nitebatur, qui *cauda trahebat tertiam partem stellarum cœli, & misit eas in terram.* At obstitit ei Deus. Nam Ps. 36. *Homo cum ceciderit, non collidetur quia Dominus supponit manum suam.* Ideo Dominus: *Vide manus meas, affer, &c.*

Que[...] cus t[...] cogn[...] & c[...] dit.

Hic ille: *Dominus,* &c Cæcus attrectando res cognoscit: 1. Vt Isaac, Gen. 27. *Accede huc, fili mi, vt tangam te, vtrum tu sis filius meus Esau, an non.* Ita cæcus Thomas tactu voluit explorare de Domino. Quem vere resurrexisse perfecte agnouit; non imperfectè vt deceptus Isaac: *Vox quidem vox Iacob est; sed manus Esau:* 2. Dic Thoma, Psal.

76. De-

76. Deum exquisiui manibus meis nocte incredulitatis *contra eum: & non sum deceptus.*

Quæ quanta gratia? Ab amantissima & amatissima Magdal. ipso resurrectionis die tangi noluit Dominus: Ioan. 20. *Noli me tangere*, vel ad pedes: hic vero & latus offert. Mirum? sed cur? 1. Sacerdos erat Thomas. Sacerdotibus, *Num.* 4. licebat Arcam fœderis tangere. 2. Apostoli erant Fidei testes XII. *Act.* 10. Vnde ceu, è XII. fontibus Elim, *Exod.* 15. hauriret orbis. Isa. 2. *Haurietis aquas de Fontibus* Saluatoris. 3. Apostoli erant. q. exploratores terræ, tangunt, portãt Ecclesiæ Botrum Christum; populumque animant ad pugnandum pro terra benedicta. 2. Pet. 1. *Non enim indoctas fabulas secuti, notam fecimus vobis D. N. I. Christi virtutem & præscientiam, sed speculatores facti illius magnitudinis.* Hanc in Thabor cominus viderat Petrus.

II. Antipater Idumæus, Herodis magni pater, apud Cæsarem proditionis reus cũ perageretur, teste *Eccles. hist. in Antipatro*: nil respondit: pectus nudauit, cicatrices ostẽdit: Demum ait: *Has pro te, proq; patria in prælijs excepi, sanguinem profudi crede crede nunc, si vis, accusatori meo, me rerũ esse proditionis.* Protinus absolutus est, ac insuper honoribus & præmijs auctus amplioribus. Ita suum corpus S. Thomæ aperuit Dominus: 2. Hoc & sponsæ Cant. 5. præstitit, *aperi mihi soror mea sponsa: quia Caput meum plenum est rore, & cincinni mei guttis noctium.* 1. Humanitas mea displagata est: vide. *Infer digitum.*

O Amor: reipsa, non tam voce vocat. Isa. 42. *Non clamabit vox eius, non audietur foras; calamum quassatum non confringet, & linũ fumigans non extinguet.* Ideo *Infer* &c. O misericordiam, & benignitatem.

Aberrantes à Iericho duos pie reducens acriter obiurgat ignotus: Luc. 24. *O stulti, & tardi corde ad credendum.* Longe aliter cum Thoma, vt cum ægro. *Infer*, &c. *Noli esse incredulus, sed fidelis.* è diuerso iterum, Mar. 16. *Discumbentibus XI. apparuit illis Iesus, & exprobrauit incredulitatẽ eorum.* O Domini patientiam & longanimitatem.

Disce non statim vindicare delicta, refractarios desperare & peccatores. Patienter *expecta, reexpecta.* 1. Theophyl. hic, *Vide quomodo propter vnum hominem non dedignatus est ita condescendere Dominus & latus ostendere: vt saluet animam vnam incredulam: Ita & nos neque minimum contemnere debemus.* 2. Trucis reprobi Caini vox est: Gen. 4. *Nunquid custos fratris mei sum ego?* 3. Desperãti Iudæ: *Peccaui tradens sanguinem iustum*: reprobi reddunt: *Quid ad nos. Tu videris.* Vah! Sacerdotes hi an latrones? Non sic Dominus cum seruo Thoma. *Reproborũ est lapsos afflictos affligere.*

III. Euenit huic, quod Moysi; & felicius. Exo. 33, is orabat: *Si inueni gratiã in oculis tuis, ostende mihi faciem tuam.* Hæc negabatur: tergum videre dabatur, iusso stare in foramine petræ: vbi viso fulgore exclamat Moses: *Dominator Domine Deus.* Non ei dabatur, tangere. &c. Et Thomas per foramina Petræ cognito Domino, exclamat, *Dominus meus, & Deus meus!* *Felix tactu visuque Thomas.*

Ex confracto Domini latere emicuit lux Thomæ & Ecclesiæ: sicut *Iud.* 7. è collisis lagenis Gedeonitarum lux apparens his victoriam, istis terrorem attulit. *Lux fidei è testa emicat ipsi.*

Quid si S. Thomas attonitus visu in medio fuerit q. extra se factus? q. d. Quis me nunc beatior. 1. Dominus Petro claues dedit, pedes Magdalenæ, dextram latroni bono, pectus Ioanni clausũ; mihi manus, pedes, latus, aperta omnia 2. Dicat cũ Regina Saba, visa Salomonis auditaque sapientia; 3. Reg. 10. *Verus est sermo, quem audiui in terra mea super sapientia tua.* Quare, quod Sauli prædictum, 1. Reg. 10. *Insiliet in te spiritus Domini, & mutaberis in virum alterum.* Idem Thomæ factum est. *Datum ei plus cæteris de Christo.*

At duo iussit eum Dominus; Inferre digi-

Bona opera discreta. digitos in loca clauorum, id est, discretionem operum: & manum in latus, id est, operandi facultatem. Nimirum sic in Leuitico sacrificia omnia sale conspergi iubentur. Et sponsa: Cant. 5. *Manus mea distillauerunt myrrham, & digiti mei pleni sunt myrrha probatissima*: idque omne in loco clauorũ, inque latere; id est, per merita Christi passi opera pœnalia vim obtinent.

Reseruatorum Christi vulnerum causæ. IV. Infer, &c. q.d. Disce me, disce vulnera, causamque seruatorum. *Prima est*, vt idem post resurr. esse, quod ante fuerat, teneatur, *Chry. ho. 86. in Io. Aug. Ps. 74. Et p. 49. q. 1. Beda, Cyr.* 2. Vt signa memoriæ gerat beneficiorum, & infinitæ misericordiæ. *Haymo in Ioan.* 3. Vt irato Patri ea ostendat placando, *Amb. in vlt. Lu. Cyp. ser. de S. I. Baptista, Beda.*

4. Vt in extr. Iudicio electis ea ad solatium, reprobis ad tormentum exhibeat. *Haymo, &c.* 5. Vt sint ipsimet trophæa suæ generositatis inuictæ. *Amb. in vlt. Luc. Bern. ser. 3. de resur. Beda.* 7. Causa. Vt ea sint asyla tentatis contra dæm. car. mũdum: sint pijs columbis requies optata, &c. *Bern. ser. 61. in Cant.* 8. Causa: Vt æternũ cognoscantur manuum eius pro nobis opera, pedum labores, lateris cor, & cordis amor &c.

Animatus fuit ad martyriũ. Credere est S. Thomæ isto tactu ac visu mirificos additos fuisse animos ad Martyrium. Sicut 1. *Mach.* 6. elephantes succo mori viso in prælium exarserunt. 1. Hinc intrepide S. Thomas Calamine Indiæ vrbe se stitit lanceis transadigendum.

Hasta insigne regiũ est. Vnde cum hasta, vt insigni, pingitur. 1. Et vero regale est insigne hasta; sicut diadema. *Virgilius* Æneam vt Regem repræsentaturus, *bina manu lato crispantem hastilia ferro*, inducit. 2. *Festus Pompeius* ait; Viris generosis olim hastas offerri solitas. 3. Ideo, ait *Plut.* statuarius Lysippus Alexãdro Mag. hastam in manum dedit, insigne regium. 4. Ideo, ait *Cyril.* Deorum statuæ cum hastis ponebantur.

Captiui quoque subhastabantur: ita & S. Thomas sub hastam subiectus est Domini seruus perpetuus. Felix subhastatio: *iugum enim Domini suaue est, & onus leue*: æternumque gaudium. Amen. *Subh[...] tio f[...]*

IN FESTO S. THOMÆ APOST.

Suppleuit Enucleator.

Cum sero esset die illo, & fores essent clausæ, venit Iesus, & stetit in medio eorum. Ioan. 20.

IAcob, *Gen.* 45. audito, filium suum Ioseph viuere, dominarique Ægypto; quasi ex somno reuixit, etsi vix crederet: dicebatque, *Sufficit mihi, si adhuc Ioseph filius meus viuit. Vadam, & videbo illum; antequam moriar.* Vadit, videt, inque amplexibus ait: *Iam lætus moriar, quia vidi faciem tuam.* Ita S. Thomas audito Dominum resurrexisse, ait: *Non credam, nisi videro fixuram clauorum.* Visaque exclamat, *Dominus meus, & Deus meus!*

Super quo nos

I. *Quod aduersa faueant, & adiuuent.* II. *De glorificati corporis dotibus duabus.* III. *De transitu per ianuas clausas.* IV. *De imprecante pacem.* V. *De dante potestatem Apostolicam: deque vi vulnerum ostensorum.*

PARS I.

Aduersa fauent & adiuuant.

I. SEneca refert, Demetrium vitam tribulationum expertem mari mortuo conferre solitum; quod magis, quam procellosum, sit pertimescendum. 1. *Chrysostomi* vox erat: *Prosperitas virtutis nouerca est, at vera philosophia mater.* 2. Vt neruus belli pecunia: ita virtutum ærumna. 3. Dabunt id vltro Philosophi mihi: Vel mundum ipsum sustentat elementorum dissidium; quod ni foret, nullæ forent generationes; perirent omnia. Quia fluxa. Ita in animis *amat ardua virtus*; & gliscit in aduersis; marcescit prosperis, *Adu[...] virt[...] sunt meni[...]*

ſperis,ac collabaſcit. 4. Herbæ amaræ, vt abſynthium, Rhabarbarum, &c. magis ſunt medicæ; quam dulciaria. 6. Sal carnem conſeruat:mel corrumpit. 7. Ventus ſuccendit ignem. 8. Ignis metalli ſcoriam excoquit,ipſum ſublimat:Sic aduerſa.

Quo maius eſt beneficium,à Deo ea vel immitti,vel permitti. 1. Ponendi in Jeroſolymitano templo lapides aliunde politi inuehebantur. Hic animarum eſt polionæum: hincque per multas tribulationes in gloriam intratur.

2. Noluit Deus offerendas ſibi victimas illini melle. 3. Faſtidit melitæos mollículos:duris aſſuetos amat. 4. Non farris flore;ſed hordeaceis ſuos pauit. *Ioan.* 6. Ita mauult ſuos aſperis durari, vt æternum durent,quam emolleſcere, vt putres diffluant.

II. Omnium vna eſt princeps cauſa: vt ſui ad extrema triſtibus perducti; ab terrenis abducti in Deum ſe iactent vnũ; hincque petant,ſperentque auxilium. 1. Pſal. 9. *Tu Domine exaltas de portis mortis.* Tob. 13. *Tu deducis ad inferos,& reducis.* 2. Anna prius ſterilis, poſt fœcundata; ſic laudat grata Deũ: 1. Regum 2. *Dominus mortificat,& viuificat, deducit ad inferos,& reducit;* Hoc ab aduerſis condidicit.

Teſtis Job quo ex quo deiectus? Quo ex quo dein euectus? Vt eius etiam vitæ ſint adiecti anni 140. videritque abnepotes.

Lazari, *Ioan.* 11. ſuſcitatio ad quatriduum dilata,fuit tanto admirabilior; quo inſperatior,& è verminantiore fœtore ad priſtinum reparatior.

Piſcatio diſcipulorum, *Luc.* 5. diurna nocturnaque ni inanis fuiſſet;illa ad Domini iuſſum facta demũ adeo fœliciter, minus accidiſſet admiranda & grata. Ita illa hodie ſerotina apparitio; tãto fuit opportunior ad fidem, & lætitiam; quanto inſperatior. Dei auxilium nunquam ſerum, Nunquam ſera ſalus.

PARS II.

De glorificati corporis dotibus duabus.

Dotes glorificati corporis duæ.

DVas glorificati dotes oſtendit Jeſus ſubtilitatem,penetrãdo clauſa: Agilitatem; toties tam diuerſis locis apparendo. Magdalenæ, vt hortulanus: Viatoribus, vt peregrinus:alijs aliter. Ita & nos glorificati,ait S. Auguſtinus 22. Ciuit. Dei, *Vbi volet ſpiritus,ibi protinus erit corpus.* 1. Cõſentit Sap. 3. *Sicut ſcintillæ in arundineto diſcurrent.* 2. Talia vidit animalia Ezechiel c. 1. *quæ ibant,& reuertebantur inſtar fulguris coruſcantis.* 3. Viſa ſunt quoque habere alas ad euolandum in Deum,ac pedes ad deſcendendum ad nos inuocatorum Sanctorum corpora. 4. Vidit idem rotas, quæ ad motum Spiritus mouebantur. Hæc ſunt glorificata corpora, ſpiritu agitanda quoquo verſum. 5. Quam ſubito, *Dan.* 14. ferebatur Abacuc à Spiritu ex Judæa in Babylonem per 500. milliaria? 6. Angelorum impulſu primum mobile 24. myriadibus milliariũ circumagitur. Cæteri item cœli ab aſſiſtentibus Intelligentijs agitati quanta ſpatia euoluunt? Celeriora tamen erunt glorificata corpora.

De agilitate.

II. *Ianuis clauſis*: Itque, reditque Deus quocunque volet. Simile corpus Sanctũ. 1. Penetrauit ſepulchrum ſigillo ſaluo; iam ianuas. 2. Ionam, *cap.* 3. clauſum & mari, & ventre ceti eduxit tamen. 3. Ad Danielem, *ca.* 14. in lacum ſigillo clauſum, perduxit Abacuc. 4. Clauſos in fornace ſuccenſa Deus adit,præſtatque illæſos. *Dan.* 2.

De ſubtilitate.

Iam finge tibi peccator, neſcire Deum, nec adeſſe,cum peccas. Quid? 1. Orcum effringit. Et *ſcrutatur renes Deus: Quem nullum latet ſecretum.* 2. Vani ſenes, Ezechielis *capit.* 2. viſi clauſis oſtijs adoraſſe idola. 3. Similes illis, Pſ. 93. *Dixerunt: Non videbit Dominus,nec intelliget Deus Iacob.* Sed quid Pſaltes? *Intelligite inſipientes in populo, & ſtulti aliquando*

Nil occultum Deo.

quando sapite: Qui plantauit aurem, non audiet? Aut, qui finxit oculum, non considerat? Intrat vel clausis ianuis.

PARS III.

De transitu per ianuas clausas.

I. FOelices ianuæ; quæ fidem & adiuuatis, & docetis: vt cauillationes hæreticorũ per vos infringamus. Per vos transiens Domini corpus ostendit dari penetrationem corporum: corpus suum nullum tunc locum occupasse: item numero idem pluribus in locis adesse posse absque loco. Quibus Sanct. Eucharistiæ mysteria constabiliuntur.

Hæretici eũ negant. Audet impietas hæretica mendacij arguere Scripturam, 1. Textum Berengarius adulterat. 2. Oecolampadius vult, ad instar furis, per fenestram se iniecisse Dominum. 3. Caluinus *l.4. Instit. c.17. §.29.* ait, virtute diuina clausis ianuis irrupisse, noluisseque expectare donec aperirent, qui intus morabantur: foresque pessum dedisse, ac momento reparasse. 4. Petrus Martyr, fores eum, vt ceram, emollijsse, aut rare fecisse fingit.

Concedũt alij: sed abutũtur. 1. At si ista: vbi tunc miraculum? Nam S. Patres certum affirmant id miraculũ esse. 2. Prisci hæretici, vt Marcionistæ, Valentiniani, Origenistæ, veram negantes resurrectionem, istis item ianuis sic abusi sunt: Verum corpus non potest ianuis clausis intrare: sed ita Dominus intrauit: ergo verum eius corpus non erat. Maiorem orthodoxi, minorem hæretici hodierni negant, altera concessa.

Refutãtur ex 1. Natiuitate. II. Atqui agite, 1. Idem nondum glorificatus, vtero clauso Matris exiuit natus: at hæc fuit penetratio corporum. Assentiuntur id nobis ipsi quoque Mahometani.

2. Resurrectione. 2. Glorificatus exijt clauso sepulchro.

3. Ascensione. 3. Ascendit super omnes cœlos idem: Atqui, Job.37. *hi solidissimi sunt, velut ære fusi,* nec effringi, corrumpiue queunt. In omnibus penetratio fuit dimensionum, sine loco, & corruptione alterutrius.

Quod cœli dicantur aperti alibi: vt *Marc.1.* columba descendente. *Act.7.* Stephano Iesum vidente; id pro captu nostro dicitur; nec sine metaphora. Vti & *Ioan. 1.* angeli sus deque scandere videbuntur. Nec enim hi, vel Sanctus Spiritus, aut reuelatio oculorum egent cœlorum diuisione, cum Spiritus sint. *Oc... obi... nu...*

4. Potest Deus, *Matt.19. Luc.18.* camelũ, (seu animal, seu funem nauticum,) per foramen acus facilius adigere; quam inferre cœlo diuitem: *Hoc apud homines impossibile est; sed apud Deum omnia possibilia sunt.* Atqui id sine corporum penetratione non fieret; ergo hæc Deo possibilis est. Nam si per extenuationem faciendum intellexisset Dominus; etiam ea homini possibilis esset: foretque inefficax Domini demonstratio. *4. ... rat...*

PARS IV.

De imprecante pacem.

I. PAx vobis, ouibus, sine pastore: discipulis sine Magistro: militibus sine duce: peregrinantibus sine conductu: nauigantibus absque sidere: at dilectis mihi vt pupilla oculi. Euge agite; alleluia Psallite. *Ego sum Ipse qui loquor vobis.* *Ap... phe... sti c... prof... ia c... tori.*

Fidite: nolite timere Synagogam, &c. Ecce ego vici *leo de tribu Iuda*: Confregi tartara: nunc triumpho omnia. Alia quæro trophæa, vestra pectora: vt & ista expugnem, & occupem.

Age Petre: arripe fidẽ: spem cõcipe; plorare desine: elui peccata: oraui pro te: quia nescisti, quid faceres. Quin ex me paratam tibi gloriam percipe: vide, palpa: *Ego sum.*

Atque ita omnes ac singulos affatur; & animat. In primis Thomam. 1. Qualis Ioseph, *Genes.45.* pauore exanimes fratres osculabatur, solabatur, erigebat, se in fame, *Figu...*

in aduersis præsore ipsis, &c. Ad quæ ipsi reuixerunt; sui Dominique admiratores, iam gaudio pectus obtinente, ac veneratione.

2. Quale fuit gaudium in Arca clausis, visa oliua frondente, per columbam allata; diluuioque remittente; *Gen.* 8. Tale Apostolis, ex causa potiore, viso Seruatore, pacificatore Iesu; victore ac fugatore partium aduersarum.

II. Psalm. 29. *Ad vesperam demorabitur fletus, & ad matutinum lætitia* Apostolorũ iam inexplicabilis: maior ipsorum amore, doloreque antegressis. Hunc detergebat: istũ succendebat. 1. Audisses spiritu confitentes, Iob. 19. *Credo, quod Redemptor meus viuit: & in carne mea videbo Saluatorem meũ.* 2. Audisses, 1. Cor. 15. *Christus resurrexit, ergo & nos* resurgemus. 3. Audisses elatius exclamantem Thomam: *Dominus meus, & Deus meus.*

4. Varijs varia spiritus inspirarit; quæ cõferrent; 1. Vnus: Tu Samson; qui rediuiuus inferni portas sustulisti. 2. Alius; Tu Ionas, qui ex ceti ventre redditus es terræ, &c.

3. Fœlix Theseu; qui inextricabilem Minotaurici labyrinthi exitum reperisti! 4. Prodigiose Phœnix: ex tuopte busto crucis rediuiue! Nescit amor mori: se suscitat ex se. Vel in sepulchro, vbi putrescunt omnia, reuirescit amor.

Pars V.

De dante potestatem Apostolicam; deque vi vulnerum.

I. Pax *vobis*: sperate iam victorias: cœloque S. Spiritum. 1. Ecce *sicut misit me Pater & ego mitto vos.* Quid Amplius? 2. *Accipite Spiritum Sanctum, quorum remiseritis.* &c. Vel ab vno hoc Dijs similiores estis, quã hominibus: quin Angelis superiores. 3. Ego *Mitto vos*, vt Cæsares, Reges, Philosophos; orbem subiugetis mihi; Noua facitis omnia. 4. Neu dubitate: *Ego sum, Palpate, & videte.* Accedite, à quo fugistis ante! Vos nunc facio bases orbis, & columnas veritatis, *eritisque mihi testes.*

Palpate, videte, & similes effici contendite. *Videte*, nec vnquam ab me oculos auertite: æstimate propius inspectum redemptionis pretium, & *prædicate id omni creaturæ.* Sic fatus: simul alios in viros eos repente mutauit. *Et euentus patiendi.*

II. Prodit *Iosephus l. 1. de bello Iud. c. 8.* Antipatrum, Herodis patrem, de coniuratione aduersus Cæsarem, fuisse accusatũ. Audijt Antipater: Romam aduolat: oratore non optat: Cæsari ipse pectus nudat suum; cicatrices ostentat: *Hæc*, inquit, *ô Cæsar accepta pro salute tua, non sunt proditoris tui, sed seruatoris.* Virum Cæsar amplexus etiam ab omni suspicione absoluit; arctiusque deinamauit, accoluit; totius quoque Iudææ procuratorem constituit. *Vide te* IESVM latus, manus, ac pedes ostendentem, &c. Quantum amabitis! coletis? *Exemplũ de vi ostensorum vulnerũ.*

Refert Xenophon l. 3. Pædiæ: Cyrus Rex Persarum bello victum, captumque Tigranẽ Regem Armenorum, cum Regina mensæ suæ adhibens; illi per iocum ait: *Quanti hãc coniugem tuam redimeres?* Tigranes ait: *Regnum quod abstulisti, equidem, si haberem, libens pro ipsa darem: sique non sufficeret adderem & sanguinem meum.* Quo motus Cyrus, regnum eis reddidit, & ipsos regno. Reuersus Rex Reginam percunctatur: *Quid tibi de Cyro videtur vxor mea? An non regno dignus?* Illa: *Nescio*, ait: *Nec enim; quid egerit, aut dixerit Cyrus, noui. Nam ita toto eo tempore captiua in te oculos animumque habui, parato me sanguine suo redimere.* Nos quantum Regi nostro debebimus? Nil tamen postulat iam aliud; quam, *Palpate, & videte.* Et quisquam oculum auerteret? *Fides sui spectũ. Amor coniugalis.*

1. In gratiam magnam Hebræorum, Deus olim stitit in axe solem, *Iosue* 10. At maior *Gratia præstita*

magnitude. maior hic amor eſt & gratia, ſolem iuſtitiæ in terram deſcendiſſe. 2. Magni amoris erat traductio eorundem per mare rubrum in terram benedictam. At maioris, per ſanguinem in Dei gratiam facta noſtri reſtitutio. 3. Magnum; eos ex ſeruitute Ægypti exemiſſe, & maximis hanc plagis mulctaſſe: Maximum; ereptos dæmoni in libertatem filiorum Dei vindicaſſe.

DE FESTO NATIVITATIS Chriſti.

Verbum Caro factum eſt: & habitauit in nobis. Ioan. 1.

NOe, *Gen.* 7. (Poetis Ianus bifrons dictus; vt qui ante, poſtque diluuium vixerit) arcam ingreſſus, vt humani generis reparator futurus, id diluuio exemptũ in tuta collocauit. IESVS humanæ carnis diluuio ereptos nos in libertatem vindicauit. Felix dies, plena miraculorum nunciumque diei felicius! Felix Virgo parens! Felix ſtabulum, præſepium, fœnum; Paſtores feliciores!

Super quibus nos

I. *De myſterio Incarnationis generatim.* II. *De gemina Chriſti generatione.* III. *De generatione in tempore figuræ.* IV. *Noſtra inde documenta figuris illuſtrata.* V. *De inuoluto panniculis Ieſulo.* VI. *Magna, Mira, Læta, quæ acciderunt.*

PARS I.

De myſterio incarnationis generatim.

Incarnatio eſt incomprehenſib. 1. Omnib. I. ISaias nouum Incarnationis myſteriũ deſcripturus, inſolito more ita orditur: cap. 53. *Quis credidit auditui noſtro? Et Brachium Domini cui reuelatum eſt? Generationem eius quis enarrabit? Qui abſciſſus eſt de terra viuentium.* Dicam: *Natiuitatem eius quis enarrabit?* 2. Ambroſ. lib. de Patriarcha Benedict. ait, Ignorari, vndenam Rhinoceros originem trahat. At Num. 23. *Fortitudo eius, Chri-* *2. Hominibus.* *ſti, ſimilis eſt Rhinocerotis.* Ideo generatio eius ignota captui humano; non Fidei, 3. Ignorantiam ſuam fatetur Salomon Prou. 30. *Tria ſunt mihi difficilia: & quartum penitus ignoro. Viam aquilæ in cœlo: Viam nauis in medio mari: viam colubri ſuper petram: & viam viri in adoleſcentia.* Id eſt, Chriſti Aſcenſionem: Paſſionem: & Reſurrectionem: & Natiuitatem. Etenim via inſueta, & ignota per B. V. Mariæ vterum tranſiuit ſic, vti prædictum Pſ. 76. *Et veſtigia eius nõ cognoſcentur.* 4. Quin ipſi Cherubini ab exordio ſui eam capere nequiuerũt. Hinc Ezech. 1. *Cum fieret vox ſuper firmamentum, quod erat ſuper caput eorum: ſtabant animalia, & ſubmittebant alas ſuas;* intellectus. Vox autem erat. *Verbum Caro factum eſt.* Nam ſubijcitur: *Et ſimilitudo hominis erat ſuper firmamentum.*

3. *2. An-*

Bene igitur Cyprianus ſerm. de Nat. Dom. *In cæteris mirabilibus quocunq; modo aliquæ ſatiſfaciunt rationes: hic ſolum me complectitur ſtupor.*

Ide- my- my- rur

II. Qua cauſa Eccleſia ad vocem: *Et homo factus eſt:* genua flectit, tum admirabunda. 2. Salomon Templo iam conſtructo; Arca introducta; victimis immolatis: apparenteque Dei gloria ſolum in nebula ſpiſſa, proſtratus in genua, expanſis palmis inclamat: 2. Par. 6. *Ergone credibile eſt, vt habitet Deus cum hominib. ſuper terram?* Quid ſi vidiſſet apparentem ore, cultuque humano? 3. Magi in ſomnio Nabuchodonoſoris interpretando ſuam ignorantiam diſerte confeſſi aiunt, Dan. 2. *Sermo, quem tu quæris Rex, grauis eſt; nec reperietur quiſquam, qui indicet illum: exceptis Dijs, quorum non eſt cum hominibus conuerſatio.* Errant. Quin iam etiam cum beſtijs eſt. Dei conuerſatio.

1. A- tur- nam tam- 2. C- tur *3. C- ocu-*

Ita prædixerunt Prophetæ futurum. 1. Baruch. 3. *Poſt hæc in terris viſus eſt: & cum hominibus conuerſatus eſt:* 2. Ieremias 7. *Habitabo vobiſcum in loco iſto,* 3. Dauid Pſal. 84. *Vt inhabitet gloria in terra noſtra.* 4. Edixit factum Ioannes, cap. 1. *Verbum Caro factum eſt:*

4. P- citu-

eſt;

est: & habitauit in nobis: Non in flamma rubi: non in nube; non in vertice Sinai: sed in carne nostra, in Virginis gremio. O miraculum.

O torrentem Ezechieli intranabilem! *Ezech.* 47. Eum iussu Angeli ingressus ille primum ad talos: dein ad genua: tum adusque renes: porro progressuro sic intumuere aquæ, vt perijsset; ni Angelus ipsum eripuisset. Iste torrens S. Scriptura est, 1. de Creatione: Hæc cuiuis facilis captu est. Eā Plato, & Aristoteles sat intellexerunt. 2. De iustitia Originali, deque amissione eiusdē. Hæc paulo profundior, captuque difficilior accidit. 3. De Redemptione, Incarnatione, &c. Hic torrens scripturarum est humanitus inuadabilis.

III. Nauicula rationis eum tentarunt quidam infelices: at naufragauerunt de fide. 1. Cerinthus abnegauit infantis nostri diuinitatem. Cuius impietati Ioannes scriptum à se Euangelium obiecit: vt ait Hieronymus libr. de script. Eccles. 2. Cerdo, qui duos colens Deos, Bonum, & Malum, negat Iesum vnum esse? 3. Manes Persa, Iesum negat verum assumpsisse corpus: sed imaginarium. Quo in errore S. Augustinus nouem ipsos annos deerrauit. 4. Valentinus, negauit è Virgine, sed è cœlo corpus eum traxisse. 5. Nestorius Constantinop. negauit Deum ex Virgine natum fuisse, vel Crucifixum: sed merum hominem. Nam duas in Iesu personas, vti & naturas, constituebat. 6. Eutyches è cōtra naturas fuisse permissas, humanitatemque transisse in Diuinitatem; ac vice versa. 7. Arius pertendit Iesum meram esse creaturam: ideoque minorem Patre, etiam qua Deus est: Quæ hæresis orbē obtinuit totum annis ducētis. 8. Donec Arianus quidam cōponeret Alcoranum: quo errores Mahumetanorum exorti, ac propagati, hodieque dominātur. Ecce naufragia in torrente Incarnationis.

IV. Si in consilium adhibeas sensus; vides paruulum inopem; audis vagientem. Si rationem adeas hæc dicet: Hanc incarnationem non intelligo: nescio modum, qui nascatur in tempore æternus, patiatur impassibilis; infinitus capiatur à præsepio. Quantæ hic voragines? 1. Elisæus, viduæ puero excitando corpus corpori, mēbra membris eius coextendebat: sed ostiū occludebat; ne cui patesceret, quod agebat. Ita hic Deus secrete se Tantum tantillo homulo coextendit. 2. Nimirum hoc est ænigma, quod Samson, (Deus per Prophetas) Philistæis (humano generi) dedit *Verbum caro factum est*: Quod non paulo difficilius est illo: Iudic. 14. *Exiuit de forti mel.* Nā IESVS est *Leo is de tribu Iuda* simul *dulcis super mel & fauum*. Hoc ænigma hodie diuinandum proponitur.

6. Oculis ē est.

Essque voluit Deus.

PARS II.

De gemina CHRISTI *Generatione.*

I. VT Generationes; sic & Natiuitates sunt duæ in CHRISTO: Æterna: qua ex sinu, vel Memoria Patris Verbum, natus est: Et Temporaria ex Virgine. De illa Ioan. 1. *In principio erat, &c. & habitauit in nobis.* Hac, vt homo, natus est è fœmina: ista, vt Deus ex Deo Patre. 1. Vt vestis aurea, quam leuidensa byssi tela obducit, per hāc transparet: ita per humanitatem Diuinitas. Huius emicans splendor terrefecit Herodem; acciuit Magos, pastores, Angelos, stellas. 2. De vtraque Psalm. 61. *Semel locutus est Deus: Duo Hac audiui: Quia potestas Dei est: & Tibi Domine Misericordia.* 3. Augustinus id exponens, ait: *Quomodo semel locutus est, & secūdo sonuit. Nisi, quia Verbum intransgressibile procedens à corde Patris suscepit carnem, vt esset homo in vtero matris.* Mira potestas, quæ hominem exaltauit ad Deum! Mira Misericordia, quæ Verbum humiliatum, & exinanitum, nostræ copulauit naturæ!

Generatio Iesu duplex est, æter. & temporaria.

Simile.

Item Potentia, & Misericordia.

Hæc est mirabilior illa. II. S.Leo. *Mirabilior fit nobis in Deo humilitas, quam potestas: Et difficilius capitur diuinæ Maiestatis exinanitio, quam seruilis formæ in summa prouectio.* 5. Totum hoc duobus Euangelista: *Verbum caro factum est.*

Æterna modus. *Verbum* ait, non *Filius*: Vt spiritalem insinuet generationem; Nil carnale cogites. Sed quomodo natus à Patre est? Psalm. 2. *Dominus dixit ad me, Filius meus es tu: Ego hodie genui te*: in die illo æternitatis scilicet. *Dixit*: nam Verbum, mens, seu cogitatio Dei fuit Filius Dei; & mutuus vtriusque amor fuit S.Spiritus. Quam gloriosa illa generatio: tam obscura hodierna.

PARS III.

De generatione temporanea.

I. Ecce Virgo partui vicina, exclusa diuersorijs, stabulum sumit campestre, cum suo corporis custode Iosepho: parit; adorat: pannis inuoluit. Hic impletæ figuræ sunt: 1, Noë, *Gen*. 8. finito damnationis diluuio, ex arca vteri progreditur, ad genus humanum instaurandum. *Figuræ. 1. Noë.*

2. Lapillus. 2. Laterculus, *Dan*. 2. monte descendẽs; à nemine impulsus, statuam impietatis comminuit, orbemque repletipse, *Petra autem erat Christus*: & *Mons in vertice montiũ* est factus sicut Psalm. 112. *à solis ortu, vsque ad occasum laudabile nomen Domini sit.*

3. Fluuius paradisi. 3. Fluuius è paradiso voluptatis, vtero Virginis emanans Jesus est; cuius torrente aquę viuę peccata nostra lauãtur, orbis fœcundatur. De quo Eccl. 24. *Ego quasi fluuius Dorix, ego quasi aqua ductus exiui è paradiso.*

4. Angelus fortis in nube. 4. Joannes Apoc. 10. *vidit alium Angelum fortem descendentem de cœlo, amictum nube: & iris in capite eius.* Hic fortis Est JESVS, & à *summo cœlo egressio eius*: amictus nube nunc carnis; post crucis: iridem seu arcum fœderis & pacis gerit. *5. Sol oriẽs.* 5. Talem in nube aduentum eius prædixit Isa. 19. *Ecce, Dominus ascendet super nubem leuem*: humanitatem nullo peccato grauatam: *ingredietur Ægyptum* mundi: & commouebuntur simulacra Ægypti, idololatria, dæmones, scelera, &c. Hæ figuræ.

II. Jam Oracula Prophetarum hodie impleta sunt: & ipsa tamen figurarum plena. Mala. 4. *Orietur vobis sol iustitiæ.* Vt enim sol oriẽs idem est, qui ab orbe Cond. etsi recens ortus videbatur: Ita JESVS, etsi natus hodie de Virgine; esse tamen hodie non cœpit. *Nam in principio erat Verbum. &c.* etsi hodie *Verbum caro factum est.* 2. Zacharias Luc. 1. *Visitauit nos Oriens ex alto.*

3. Hodie sol cursum suum vertit, & X. gradibus retrocessit; vt Ezechiæ tempore: 4. *Reg*. 2. Namque *Minuisti eum paulo minus ab Angelis*, Deus: quãdo *Verbum caro factum est*: Quanta hæc retrocessio? *6. Sol retroced[it].*

4 Hodie ex Adæ soporati latere exempta costa est, substituta caro, formataque Eua: qua visa Adam dixit: *Hoc nunc os de ossibus meis, & caro de carne mea.* Quid hoc? Eph. 5. *Sacramentum hoc magnum est, ego autem dico, in Christo.* Nam Patres docent: imprimis S. August. Incarnationem fuisse designatam. Etenim Pater, Verbum quod in sinu eius intellectus delitescebat, carne cooperuit hypostaticos, vt inde Deus sit homo Deus: possitque dicere, *Hoc nunc os ex ossibus meis, & caro de carne mea.* *7 Os è costa A[dæ].*

Ratio comparationis est. 1. Quia vt os, vel costa sub carne latet: Ita Deus sub homine Ps. 17. *Posuit tenebras latibulum suum.* Isa. 45. apertius: *Vere tu Deus absconditus.* *1. Absc[on]dita.* 2. Vt ossa, etsi vegetentur, nil tamen sentiunt, suntque impassibilia. Ita Verbum Deus est, impassibilis in se; in carne vero vel hodie pati cœpit. Impletum ergo Joan. 19. *Os non comminuetis ex eo*: significans illæsibilem eius Diuinitatem. *2. Impa[ssi]bilis.*

3. Ossa, ait *Arist. lib. 2. de part. anim.* carnem sustentant; ita Humanitatem Diuinitas, *3. Sustentatrix ca[r]nis.*

tas,

tas, ad tanta pro nobis agenda, patiendaque, roborauit. Vnde hanc illa sic, quasi alloquitur, Ps. 17. *Diligam te Domine: quia tu es fortitudo mea. Dominus firmamentum meum: Qui* Heb. 1. *portas omnia Verbo virtutis tuæ.* Et hic tantus in præsepio, fœno, frigore, nuditate.

...dmi- ...da. Hic natura & omnia obstupescant. *Abacuc* certe, *cap.* 3. stupens ait. *Consideraui Domine opera tua, & expaui: in medio duorum animalium cognosceris,* qui inter, imo supra choros Angelorum versabaris.

...rator ...us, III. Sed vetuit olim Deus, Deut. 22. *Non arabis in boue simul & asino.* An forte id reseruatum fuit Filio Agricolæ? Nam hodie Dei filius in præsepio ad id sese præsentat. Ita est: hoc compare Veteris ac Nouæ legis orbem perarabit vniuersum. 1. Et hunc Aratorem Deum & hominem quis non obstupescat? Quid Regina Sabæa illum sic stupes Salomonem, 2. *Par.* 9. vt non sit vltra in te spiritus? Hic Salomon iacet; hūc agnosce, &c. adora. 2. Dic cum Dan. 10. *Domine in visione tua dissolutæ sunt compages meæ & nihil in me remansit virium: & quomodo poterit seruus Domini mei loqui cum Domino meo? Nihil enim remansit in me virium: sed & halitus meus intercluditur.* Itan' ad Angeli conspectum: quid ad Dei? quid ad Dei Incarnati? Nec Angeli ad hoc satis obstupescunt. Quo impensius adorant.

PARS IV.

Nostra inde Documenta, item figuris illustrata.

...a sub ...bus ...s salu-ti. I. ECce Figuras hodie elucidatas. 1. Arca Testamenti sub pellibus: Diuinitas est sub pelle carnis. Dic igitur ipse tibi, quod Dauid, 2. Reg. 7. *Videsne, quod ego habitem* in domo cedrina: & Arca Dei posita sit in medio pellium? Quod Vrias Dauidi, 2. Reg. 11. *Arca Dei & Israel & Iuda habitant in papilionibus, & Dominus meus Ioab, & serui Domini mei super faciem terræ manent: & ego ingrediar domum meam, vt comedam & bibam, & dormiam cum vxore mea. Per salutem tuam, & per salutem animæ tuæ, non faciam rem hanc.* Iesus est illa Arca: est Ioab cum seruis Angelis: est ipse Vrias sub dio cubās. At & literas habes Vriæ, Iesu, patieris, & oppetes in acie. 2. En manum Moysis à sinu productam leprosam, *Exod.* 4. Jesus est dextera Patris: Et Isa. 53. *Nos putauimus eum quasi leprosum.* Sed Ps. 76. *Hæc mutatio dexteræ Excelsi.* Qui Angelis imperabat, obsequitur hodie animalibus, coram his plorat. Et tu ô Domine, *Vt quid auertis manum tuam, & dexteram tuam de medio sinu tuo:* vt eam, quasi leprosam ostentui des mundo? *Psal.* 73.

Christo morti.

Manus Mosis producta.

II. Alexander Magnus subacta Persia habitum assumpsit Persicum, Macedonico tamen non prorsus deposito. Vt gentis vtriusque fauorem sibi, & regnum inter ipsas stabiliret. Ita Jesus. Deus licet, tamen *habitu inuentus vt homo,* Philip. 2. reconciliationem nostrûm cum Cœlitibus, est adortus. Jona cap. 3. clamante: *Adhuc quadraginta dies, & Niniue subuertetur:* Rex regio fastu posito posuit in saccum se ac cinerem. Ita totus *in maligno positus mundus* subuerti meruerat; sed Rex JESVS in saccum se humanitatis induit, abijcit in cineres mortalitatis, pœnitet, iubet pœnitentiam cunctis, spondet gratiam. Israel idololatrica mania transuersum actus pœnitere iubetur à Moyse, *Exod.* 33. Paret, luget, ornatum ponit omnem, saccum indutus. Sed ante omnes Moyses, qui orat, seque etiam deuouet pro populo: Ita Jesus, Et exorarunt ambo. Tantum potuit nuditas, paupertas, humilitas, patientia, pœnitentia! Tantum, ait Cyprianus serm. de Nat. *Panniculi pro purpura, pro bysso in ornatu regio laciniæ!*

Reconciliat nos Deo.

Prait nos ad pœnitentiam.

Exorat pro nobis.

PARS V.

De Iesulo panniculis inuoluto.

Querela priscorum quatuor.

I. ET *pannis eum inuoluit*. Hic ô quot inuoluta mysteria? Quatuor olim cõquerebãtur homines de Deo. Primum: Quod Deus inaccessibilis. Psal. 41. *Fuerunt mihi lacrymæ panes die ac nocte, dum dicitur mihi quotidie, vbi est Deus tuus?* Secundum: Quod manus Dei nimis essent graues. Ideo Iob 13. *Manum tuam longe fac à me.* Tertium: Quod in loquendo nimium durus. Ideo Exod. 20: *Ne loquatur Dominus nobis: ne forte moriamur.* Quartum: Quod etsi cætera omnia placidus; Maiestate tamen inque throno terribilis sit. Isa. 6. *Vidi Dominum super solium excelsum & eleuatum, & Seraphim stabant, & clamabant, Sanctus.* At nunc facessant querelæ, audito ab Angelis: *Inuenietis infantem pannis inuolutum, & positum in præsepio.* Inuenietis eum, non fabricantem fulmina; pestes, gladios, non inaccessum, non grauem manibus, non austerum voce, non maiestate formidabilem. Sed in campis expositum, ligatum, vagientem in præsepio.

Quæ præcisa sunt.

Ligatus est Samson.

II. O Samsonem ligatum in sinu, non Dalilæ; sed Virginis. Vinceris, & vinciris, quia diligis. Ten' Virguncula ligat? Non: sed Amor. Vere *Amare & Sapere vix* DEO *conceditur.* Et sapis. Et heu! Sapientia tua est stultitia coram hominibus. Ideo 1. Cor. 1. *Nos autem prædicamus Christum crucifixum, Iudæis quidem scandalum, Gentibus autem stultitiam.* Nempe, *Quæ stulta sunt mundi, elegit Deus, vt confundat sapientes.* Hodie soluta est quæstio Iob 38. *Quis conclusit ostiis mare* infinitum gratiarum, *quando erumpebat, quasi de vulua procedens*, natum de irreserata Virgine. *Cum ponerem vestimentum eius, & caliginem illud, quasi pannis infantiæ obuoluerem.* Adam, ne ad folia refugias; hic inuenit tibi panniculos, quibus tuam obtegat nuditatem. Tu pellibus animantum tectus exis paradiso, vt moriturus instar animalis. Hic cœlo exijt, tua tectus pelle, iam insuper panniculo se contegit: nudus olim in cruce exponendus; ac rursus in sindone munda inuoluendus. Hem, qui Cherubinos vestit lumine, agros lilijs, plumis aues, operit cœlum nubibus, is hic serpit in fœno, interque lacinulas, ac fasciolas.

Gratia circumscripta.

Adam obtectus.

III. Cur & in stabulo? An quia brutalem indutus naturam *homo, cum in honore esset, non intellexit, comparatus est iumentis insipientibus?* Tu Redemptor hominem inter bruta requiris, hospes stabuli? Vere Ps. 35 *Homines & iumenta saluasti Domine. Quemadmodum multiplicasti misericordiam tuam Deus.* Laudatur, *Luc.* 10. Samaritani pietas: Tu is eras ipse; mutato nomine de te parabola dicetur. Tu spoliatum, seminecem hominem in iumentum Diuinitatis imposuisti, &c. O stabulum Capitolinum! Quin Salomoniacum: cui erant 41200. equorum currulium. Tibi plures Angelorum myriades.

Homo qui sit & rep... tus est.

Suscep... que in ... ram.

PARS VI.

Magna, mira, læta quæ acciderunt.

I. ERgo, vt Bernar. serm. 4. in Vigil. Nat. *Ascende Maria, Noui splendorem Solis Ponè in præsepio, inuolue pannis infantem: Nam & ipsi panni diuitiæ nostræ sunt. Pretiosiores panni Saluatoris omni purpura. Et gloriosius hoc præsepe, auratis Regum solijs, Ditior paupertas cunctis opibus, cunctisque thesauris sæculi.* S. Anselmus sermone quodam ista. *Archelaus*, Herodis filius, *natus in palatio, positus in lecto. Christus in diuersorio natus, in præsepio est reclinatus. Ille pretiosis inuolutus est sericis: Iste vilissimis pannis, & tamen ille contemnitur. Iste quæritur, & suppliciter adoratur.* Age anima, exi de mundi contemptis Deo palatijs: limina osculare stabuli. Descende cum pastoribus de vanitatum collibus: & præsepe hoc mirare, venerare Sapientiorem Platone; argutiorem Aristotele, Angelis maiorem. Qui

Magna virtus pretio...

In Nat. adorat...

In Infa. Sapient...

dicunt

dicunt cum Ioann. 1. *Vidimus gloriam eius, gloriam quasi Vnigeniti à Patre plenum gratiæ & veritatis.* Vide, quantillus: qui orbem sustentat, ac gubernat omnia, tempora mutat & annos; regna transfert; mortificat & viuificat. *Oculi eius super gentes respiciunt.* Psalm. 65.

II. Ecce tibi mutata, nouata omnia. 1. Nam temporalitas vertit in æternitatem, seruitus in libertatem, mors in immortalitatem, humanitas quasi in Diuinitatem, peccatum in gratiam, contemptus in gloriam, paupertas in affluentiam, infirmitas in robur transijt. 2. E contra: Deus in hominem, immortalis in mortalem, passibilem, finitum, &c. Creator in creaturam, & æternus in temporalem, Dominus in seruum, &c. Virgo in matrem & virginem: Anima in Deum transit: Deus *nouissime locutus est in Filio*, Heb. 1. Ad tot mira ista, quid mirum, 1. Orbem totum describi edicto Augusti? 2. Iani templum occludi, signum pacis vniuersalis? Prædictum hoc impleri necesse, Psal. 71. *Orietur in diebus eius iustitia, & abundantia pacis.* 3. Quid mirũ, vetari ab Augusto; neu quis Domini sibi nomen arroget? 4. Magos aduolare, trepidare Herodem: Doctores oracula consulere, Pastores audire concentus Angelorum, bouem ac asinum agnoscere præsepe Domini; Vineas Engaddi florere: corruere idola: oracula obmutescere; soles tres apparere: Romæ fontem isse oleo, inque Tyberim influxisse. Magna hæc; at maiora illa superiora. Istis paria hæc. 1. Adamum è terra virgine formari, hunc è matre Virgine nasci. 2. A sterili vetula Isaacum, *Gen.* 21. Iesum è virguncula deuota progigni. 3. Rubum, *Exod.* 3. ardere, & non comburi. 4. Vellus Gedeonæum, *Iud.* 6. irrorari, nec madescere.

III. O lætam diem hominibus, quod Redemptorem; Angelis, quod Dominum; Patribus in limbo, quod Messiam adepti sint! Quale gaudium Patribus, cum audiuere natum cunctis gentibus desideratum? Psal. 117. *Vox exultationis, & lætitiæ in tabernaculis iustorum.* Adam clamat, Hic est Arbor vitæ. Noë, hic est Arca. Abrahã; hic est Benedictio mei seminis Iacob: hæc scala mea. Moyses, hic Rubus ardens. Isaias, hic Flos de radice Iesse. Daniel, hic lapis auulsus de monte. Omnes, Hic gaudium & expectatio plebis est. Tu vero, ô homo, non gaudeas, cuius natura eo vsque euecta est, vt ei se Angeli dein submissuri sint. *Læta viuentibus.* Ecce vel ad pastores iam aduolant gratulatum, qui ante se adorari permisere à Patriarchis, Prophetis, Ducibus, Regibus. At postea, se ab Ioanne adorari vetuerunt, Apoc. 19. *Caue, ne feceris, Conseruus tuus sum.* Nimirum hoc erat, vnde Lucifer, inuidia stimulatus, coniurationem inijt infœlix. *Vt ringatur Satan.* Legem enim tulerat Deus, in Cantic. *Adorent eum omnes Angeli eius.* No, Lucifer cum socijs.

PERORATIO.

I. EXultet orbis igitur, 1. quod, qui prius fuit *Lumen de Lumine*, iam *Homo factus est* de Virgine. *Lætandi.* 2. Noua Academijs Logica nascitur, *Homo est Deus*, & conuersa, *Deus est homo.* 3. Athenis Deus ignotus annuntiabitur. 4. Romæ, virginem peperisse. 5. Ierosolymis, Messiam aduenisse; orbe toto, Deum natum esse. Iam illud templum Pacis Romanum occidet, quia virgo peperit. Nam in eius dedicatione consultus Apollo respondit, tum id interiturum, cum Virgo pepererit. Teste Innocentio Papa III.

II. Liquet nunc igitur, Filium Patri consubstantialem factum esse & mortalem, Naturas duas in vna Deitatis Persona hypostatice vnitas. *Comparatio generationis æterna cum temporali.* 1. Sicque se hanc *ad extra* communicare humanitati, Sicut *ad*

intra ſeſe vna diuina eſſentia tribus Perſonis communicat. 2. In hac generatione ad intra Verbum eſt increatum, & Deus. In illa eſt incarnatum, ac Deus homoque ſimul. 3. Ibi Trinitas Creatorem, hic Binitas naturarum in Vnitate perſonæ conſtituit Redemptorem. 4. Ibi tres faciunt vnum; hic duo vnum. *Verbum caro factum.*

III. Hic ergo fideles canite cum Angelis, *Gloria*: inuiſite cum Paſtoribus: diſcite nouam Theologiam, humilitatem, paupertatem, &c. audite prædicatorem in cathedra præſepij. 1. Alexander Magnus, prodit. *Q. Curtius lib. 5.* Perſidem ſubiugaturus, ob vim niuium retrocedente exercitu, ipſe deſcenſione facta ex equo, primus niuem inuadit pedes altam; trahit exemplum pudorque cæteros, ſeſeq; penetrant. Ieſus noſtra iniit frigora externa & interna: & fidenter ſequi dubitabimus? 2. Ionathã per confragoſa reptantem ſaxa, noctu in caſtra Philiſtæorum, ſuus puer aſſectabatur, 1. *Reg.* 14. 3. Armiger Saulis viſo, quod Saul in gladium incumberet, & ipſe in ſuum ſeſe proiectum tranſadegit. Quid nos? Tam horrida non adeunda nobis; & ſtamus, pedem ſtruimus? Quin in contraria alia omnia ruimus: ad vitia, ſuperbiam, &c.

IN FESTO S. STEPHANI PROTOMARTYRIS.

Video cœlos apertos, & Ieſum ſtantem à dextris virtutis Dei. Act. 7.

NAboth, 3. *Reg.* 21. quod vineam maiorum ſuorum cedere nollet Achabo Regi impio; Iezabelis Reginæ aſtu reus agitur & peragitur: vt Regis edicto fuerit lapidatus. S. Stephanus quod vineam Domini Sabbaoth, Eccleſiam prodere nollet, ab Synagoga damnatur, lapidatur.

Nos ſuper ea

I. *De præſtantia Martyrij.* II. *De ſupplicio lapidationis, & Martyrum fortitudine.* III. *De inuicto Protomartyrio S. Stephani.* IV. *De viſis cœlis apertis.* V. *De intendente in cœlum.* VI. *De orante pro lapidatoribus ſuis.*

PARS I.

De præſtantia Martyrij.

MArtyrium ſua & pretij & præmij excellentia ſemper in Eccleſia fuit præ omnibus, & longe ſupra Confeſſorum Virginumq; trophæa: teſte S. Th. 1. 2. *q.* 12. *a.* 24. 1. Nam Ioan. 15. *Maiorem hac dilectionem nemo habet, quam vt animam ſuam ponat quis pro amicis ſuis.* Charitas dat põdus operi; ſed nulla maior quam Martyrij: quod opere ipſo diligit, dans animam, id eſt, vitam. Qua quid habet pretioſius homo? *Quam dabit homo commutationem pro anima ſua?* 2. Quod ſi igitur, Matt. 19. *Omnis qui reliquerit domum, vel fratrem, &c aut filios, aut agros propter nomen meum; centuplum accipiet, & vitam æternam poßidebit.* Quanto magis, *qui perdiderit animam ſuam in hoc mundo, in vitam æternam cuſtodiet eam?*

II. 3. Deus, *Gen.* 22. tanti fecit paratum Abrahæ animum ad immolandum filium, vt dixerit: *Per memetipſum iuraui: Quia feciſti rem hanc, & non peperciſti vnigenito tuo propter me; benedicam tibi, & multiplicabo ſemen tuum, ſicut ſtellas cœli.* At ſuam dare vitam per Martyrium, quanto maius id eſt? Ergo maius & præmium. Martyres ſunt, qui Deo libere dicere poſſunt, Pſ. 43. *Propter te mortificamur tota die, æſtimati ſumus ſicut oues occiſionis.* 2. Si Matth. 10. *Quicunq; potum dederit vni ex minimis iſtis calicem aquæ frigidæ, tantum in nomine diſcipuli, non perdet mercedem ſuam*: quanto certiorem is auferet, qui dederit ſanguinem ſuum? Non vita pluris, quam eleemoſyna? Dominus, quam diſcipulus? 3. Sephora, *Exod.* 4. vt viro in circumcidendis filiis tardanti, Deumque offendenti, vitam ſeruaret; raptim filios recu-

recutiuit, dicens: *Sponsus sanguinum tu mihi es*, quasi dicat: En, quam te diligam, vt nec liberorũ sanguini pepercerim; quò te seruarē: quare me redamato. Iustius id Martyres Christo dicent. 4. Si, Gen. 4. *Vox sanguinis fratris tui clamat ad me de terra* vindictā: vt eo clamore Deus excitaretur. Quo magis excitabitur ad gloriā impertiēdam clamanti sanguini ob generositatem, fidem, &c in patiendo.

III. Est ager hic mundus, *Matth.* 13. Agricola Deus, qui seminat homines: sed in idem solum cadunt non omnes. Alij enim in latam idololatriæ viam cadunt, & ab Harpyis deuorantur. Alij in petram obstinationis: hi exarescunt, vt Iudæi. Alij in hæresum spinas: hi suffocantur. Reliqui in terram bonam: & hi fructum afferunt, tricesimum Doctores: sexagesimum Virgines: centesimum Martyres. Paulus se Apostolum Doctorum Gentium, vas electionis, &c. nominare solebat: At post carceres, verbera, vincula, gloriosius nomen vsurpans, ait: Ephes. 3. *Ego Paulus vinctus Christi.* Eph. 4. *Ego vinctus in Domino.* Ad Philem. *Paulus vinctus Iesu Christi.* Ita S. Stephanus meruit titulum Protomartyris hodie.

PARS II.

De supplicio Lapidationis, & martyrum fortitudine.

I. *Eiicientes eum extra ciuitatem lapidabant.* Nullum isto crudelius supplicium Iudæis; & proprium blasphemorum. 1. Ita Leu. 24. *Educ blasphemum extra castra: & ponant omnes qui audierant, manus suas super caput eius, & lapidet eum vniuersus populus.* 2. Blasphemia grauior iis homicidio; par idololatriæ. Quia par vtriusque pœna. Audi leges: *Qui occiderit hominem, morte moriatur.* Seuera hæc: at seuerior de blasphemia ista: *Qui blasphemauerit Nomen Domini, morte moriatur.* Parum hoc. *Lapidibus opprimat eum omnis multitudo populi.* Par de idololatria. Leuit. 20. *Si quis dederit de semine suo idolo Moloch, morte moriatur, populus terræ lapidabit eum.* Hodie iuramenta sunt elegantiæ sermonis: sunt indicia magnanimi: sunt lætitiæ, sunt amicitiæ phrases: sunt sales ac lepores. Proh! Lapidatio talium vbi est? Tot in orbe non lapides sunt, quot blasphemiæ iaciuntur in Deum. Hoc vero est Deum lapidari. Lapidatio item militare olim supplicium fuit. Sic Iosue *cap.* 7. obruit Achanum, prædæ vetitæ Ierichuntinæ reum. Ad eandem damnabuntur & iniqui Exactores regij. Sic Aduram, 3. *Reg.* 12. super rationes Roboami constitutus, quod exhauriret populum, à populo lapidatur. Verbo dicam: Lapidatio summum habebatur Iudæis supplicium. Vnde & Deus Israelitis vltima minatus per Ezechielem, *cap.* 16. istam eis minatur ab hostibus euenturam. 2. Et Apostolus eam inter Martyrum tormenta sæuiora recenset, Hebr. 11. *Ludibria & verbera experti, insuper & vincula & carceres: lapidati sunt, secti sunt, tentati sunt.* 3. Ab lapidatione sibi metuebat Moses, vt eam ab Deo auerti precaretur: Exod. 17. *Quid faciam populo huic? Adhuc paululum, & lapidabit me.*

3. Fuit militum.

4. Depeculatorum.

5. Deo inobedientiũ.

6. Martyrum.

II. Quo admirabilior in S. Stephano gratia fuit constantiæ, martyriumq; gloriosius: qui tantum non ad lapidationem contraxit animum: Vt etiam *ei lapides torrentis dulces fuerint.* Vt furor lapidantium, robur esset lapidati. Non tot illi lapides populus, quot gratiarum vires ei Deus adiiciebat. Vere Psalm. 67. *Mirabilis Deus in Sanctis suis! Deus Israel ipse dabit virtutem, & fortitudinem plebi suæ.*

S. Stephano est 1. Dulce.

1. Est *Fortitudo* propria Martyrum. Ideo *Hebr.* 11. dicuntur *Fortes facti in bello* vitæ. 2. Quis lectulus ille Salomonis, *Cant.* 3. quem circumstant *sexaginta fortissimi ex Israel, tenentes gladios?* Status est

2. Cos fortitudinis.

Martyres sunt fortes Ecclesiæ.

est Ecclesiæ : cuius Fortes sunt Martyres: quibus, vt excubitoribus, gladios dedit animosus Deus, 3. Ecce, *Cant.* 4. Similis Ecclesia turri est, septem propugnaculis, septem donis Spiritus Sancti, munitæ: ex qua *mille clypei dependent, & omnis armatura fortium*: vt fides, constantia, patientia, castitas, &c.

Anteeunt cæteros exemplo fideles.

1. Israelitis Chananæos oppugnaturis mandat Deus, neruum virorum educi in campum. Num. 1. *Tollite summam vniuersæ congregationis filiorum Israel, omnium virorum fortium ex Israel.* Idem in Ecclesia sua obseruat. Ipse delectum agit. 2. Iosue, *cap.* 1. Dux populi, monet fortissimum quemque præire alios, terramque inuadere promissam. Ita IESVS Dux, Martyres in acie nobis præstruit imbellioribus, vt primipilos.

PARS III.

De inuicto Protomartyrio S. Stephani.

1. Impauidus fuit.

I. EXemplum cape ex S. Stephano, per saxa, per dira præeunte, Martyrum ductore: derisore mortis, ac tyrannorum. Ecce tibi; vt Virgil. canit.

Veluti magno in populo cum sæpe coorta est
Seditio, sæuitque animis ignobile vulgus:
Iamque faces, & saxa volant: furor arma ministrat.

2. Inuictus

In vnum omnes Stephanum: vincitur, palo astringitur, obruitur.

Sed nil agitis rabidi. Nam, 1.

Si fractus illabatur orbis,
Impauidum ferient ruinæ.

Mons hic Atho est, qui fulmina ridet. 2. Hic ille est, de quo Ierem. 1. *Ego dedi te hodie in ciuitatem munitam, & in columnam ferream, & in murum æneum super omnem terram. Bellabunt aduersum te, & non præualebunt. Quia Ego tecum sum, dicit Dominus.*

3. Vicinior Deo, quo afflictior.

Vt Arca Noe, *Gen.* 8. salus orbis, generisque humani seruatrix, quo procellæ surgebant altius, ventique sæuiores, hoc illa cælo fiebat propior. Similis Stephano in pelago lapidoso. Et quo vsque eueheris? *Video, ais, cœlos apertos, & Iesum stantem à dextris virtutis Dei.* Iacob, *Gen.* 28. vidit scalam cœlo terræque contiguam, susdeque scandi ab Angelis: Heri ea scala fuit demonstrata; cœlum Diuinitate, terram Humanitate contingens. Per eam Magni consilij Angelus IESVS, *Isa.* 9. descendit heri, hodie ascendit Angelus Stephanus. Nam *Intuentes omnes, qui sedebant in Concilio, viderunt faciem eius, tanquam faciem Angeli.* Erat is, quale Summi Pontificis Rationale, Sancta Sanctorum ingressuri. Ex puro id auro erat, præferens gemmarum ordines quatuor; in quibus nomina Tribuum duodecim. Talis hic ad pectus Iesu, aureus totus charitate, & gemmeus charismatis. Ezech. 28. *Omnis lapis pretiosus ornamentum tuum, & in medio lapidum ignitorum ambulasti.*

4. A... in sc... cœli. *5. Pl... grat...*

II. Quod Iacob ad Ruben, idem Iesus ad Stephanum. Gen. 49. *Ruben primogenitus meus* Martyrum. 2. *Tu fortitudo mea* Ecclesiæ. 3. *Et principium doloris mei* persecutionum. 4. *Prior in donis* charismatum. 5. *Maior in imperio* cœlorum. 6. Vere Ruben, id est, *Videns filium*, is talis est. Ait enim: *Video cœlos apertos*, &c. 7. Quidni de te accipiatur istud, Psal. 88. *Ego primogenitum ponam illum, excelsum præ Regibus terræ?* 1. Qui in oppugnatione primus scandit muros aut vallum, inuadit vrbem vel castra; is præ omnibus laudem fert primam ac honorem. Sic Ioab, 1. *Par.* 6. quod primus in muros Ierosolymitanos euasisset, Dux fit exercitus. An non *Regnum cælorum vim patitur, & violenti rapiunt illud?* Horum primus est Stephanus. 2. Aminadab, totius Tribus Iuda Princeps, quod primus mare rubrum inuasisset, metuentibus cæteris antegrediens; Deus Tribui eius regnum contulit, & sanctificationem. De quo Psal. 113. *In exitu Israel de Ægypto, facta est Iudæa sanctificatio eius.* Talis Stephanus in mare Martyrum primus. Idcirco *in memo-*

Prot... tyrij ... rogat... *Com... tioni... mino... illust... tur.* *Inua... prim... 1. Sol... Ioab.* *2. M... rubri... mina...*

memoria æterna erit iustus. Et, *Ponam illum excelsum præ Regibus terræ.* 3. Cerui similis est, cæterorum per flumen tranantium ductoris, in cuius dorsum secundus cornua reclinans, alterq; in alterius deinceps, sic flumen euadunt. Sic ad Beatorum insulas Stephanum secuti Martyres euaserunt. Ps. 65. *Transiuimus per ignem & aquam, & eduxisti nos in refrigerium.* 4. In Lege naturæ, primus martyr Abel, *Gen.* 3. In Mosaica, primus Achimelech, ab Saule cum LXXX. Sacerdotibus contrucidatus, 1. *Reg.* 22. Inter Prophetas, Zacharias. In Apostolis, Iacobus. Stephanus inter cæteros primus. 5. Celebratur Banaias, inter fortes Dauidis, 2. *Reg.* 23. quod solus inuasorem discerpsisset leonem manibus, in summo hyemis rigore. Laudabilior Stephanus; in frigore sæuissimo persecutionis, victor mortis & Satanæ, ac cœlorum effractor.

...x ...orum. — Marty- rum primi. — ...or

P A R S IV.

De visis cœlis apertis.

V*ideo cœlos apertos*, quasi dicat: Eia agite, mortales; Clausi ab annis 5000. cœli, vltro se nobis pandunt, rupit repagula Iesus: remouit Cherubinum, rhomphæa horribilem flammea, custodem aditus paradisiaci: Numen iratũ placauit; portionem nostri, nostram naturam ad Patris dexteram collocauit; sedes inter Diuos nobis parauit Huc inuitat, hic nos expectat, hinc nostra spectat. *Video* cœlos, Iesum, Angelos, Patriarchas, &c. 1. Parum præ hoc, quod Iacob vidit *Gen.* 28. Scalam & Angelos. 2. Parum, quod Iosue, *cap.* 10. Solem stare iussit, ac vidit. Aliam Scalam ac Solem Stephanus, &c. 3. Si omnes Christiani, 1. Cor. 4. *Spectaculum facti sumus mundo, Angelis & hominibus*, quale Stephanus hodie fuerit? Vidit, & visus est.

...la- ...aper- ...tis. — ...is ...fica- ...ni- — ...is ...s. ...ide-

II. Saxa inter crepitantia clamat: *Video cœlos*, quasi dicat: Agite dum carnifices strenui, ictus ingeminate, cõtendite vires, vitam mihi exturbate, Sepeliar saxis, vt fruar cœlis. *Video*, quod *non sunt condignæ passiones huius temporis ad futuram gloriam, quæ reuelabitur in nobis*, Roman. 8. Vt, qui diu iactati in Oceano denique terram procul prospiciunt, exclamant: Terra, Terra: Vt illi apud Virgil.

rium patiendi.

2. Patris.

Italiam, Italiam, primus conclamat Achates,
Italiam socij læto clamore salutant.

Ita Stephanus portum salutis salutat: *Video cœlos*, &c. Enauigato salo, isthanc intrabo salutem. O gaudia! ô fœlicitas mea quanta! *Certus sum, quia nec mors, nec tribulatio me separabit à Christo.* Hunc dicere audio, 1. Stephane: *Per multas tribulationes oportet intrare in regnum cælorum*, Act. 14. Sustine tu, 1. Saxa, 2. secus pedes Saulis: Ego sustinui crucem, 2. inter latrones. Tu vides cœlos apertos, ego opertos caligine. Tu me stantem: at Patrem iratum ego. 3. Phocion, dux Athen. ab ingrata patria damnatus ad mortem, Tudippum in eadem damnatione socium, sed animo fractum, sic affatur: *Non tibi satis est, cum Phocione mori?* Ita quasi ad Stephanum Iesus: Non tibi satis, cum Christo extra portas oppetere.

3. Gaudiũ de salute.

4. Inspiratio Christi ipsum animantis.

III. Fœlix Stephane! Vides; quæ præcedentium nemo. Vidit Arcam Noe: Abraham Angelos: Iacob scalam: Moses rubum: Aaron virgam: Gedeon vellus: Iosue solem stantem: Ieremias virgam vigilantem: Ezechiel Seraphinos: Daniel giganteæ vastitatis Virum: Alij alia: Cœlos apertos nemo. At tu: ô priuilegium. Quid ais, Paule? 1. Cor. 12. *Nec oculus vidit, nec auris aud, nec in cor hom. ascend. quæ Deus præpar. dilig. se.* Vidit Diaconus Stephanus. O oculum plusquam lynceum! Diuine ocule, quo tu penetras? Vltra vndecimum cœlum Empyreum. Nam *intendens in cœlum, vidit gloriam Dei, & Filium hominis.*

Visio visionum incomparabilis.

Prolepsis.

PARS V.

De intendente in cœlum.

Suſpectio cœlis eſt ſalutaris, ſeu Contemplatio cœleſtium.

BEata oculorum intentio! 1. Non aliò diuerte; huc intende oculos. Ita Pſalm. 122. *Ad te leuaui oculos meos, qui habitas in cœlis.* 2. Et Pſalm. 120. *Leuaui oculos meos in montes, vnde veniet auxilium mihi.* 3. Ita Ieſus Lazarum ſuſcitaturus, in cœlum intendit, *Ioan.* 11. 4. Ita mater Machabæorum natu minimum animabat, 1. Machab. 7. *Peto, nate, vt aſpicias in cœlum: Ita fiet, vt non timeas carnificem iſtum.* 1. Omnino hæc in cœlum ſuſpectio Therſites mutat in Hercules: acerba reddit dulcia: impoſſibilia viſa fieri poſſe docet. 2. Hieronymus Euſtochium Virginem Romanam huc vertit: *Præſentis,* ait, *laboris tibi ante oculus pinge mercedem, quam nec oculus vidit, &c.* 3. Huius ſcintillam duntaxat vidit Paulus, & exclamauit: Act. 9. *Domine, quid me vis facere?* An mundum temnere, fugere, mortes ſubire? &c. Tanti eſt cœleſtis gloriæ contemplatio. Cœlos ille vidit apertos.

Animat.

Cœli nec ſunt ſciſſi.

II. Quid hic dicitis Philoſophi? Cœline ſe diuidunt? Frangine queunt? *Solidiſſimi ſunt cœli, & tanquam ære fuſi,* Iob. 37. Sed quæ iſthuc acies penetret? Quanta ſit ſiſſura oportet; cum Sol tantus videatur eſſe tantulus? Quam color micans, vt videri queat? Eſto: ſint cœlorum corpora Diaphana: vt per quæ ſeptena, etiam ſtellæ in firmamento nobis conſpici queant. Non tamen Stephanæa viſio eſſe naturalis potuit. 1. Erat, qualis Ezechielis cap. 1. *Cœli aperti ſunt, & vidi viſiones.* 2. Qualis Apoc. 4. *Ecce oſtium apertum eſt in cœlo.* 3. Qualis *Matth.* 3 in baptiſmo Chriſti, *Cœli aperti ſunt.* Ita ſe, ſuaque Deus ſimpliciorum accommodat captui. 4. Sicut in diluuio dicitur: cataractas cœli reſeratas: vt vis pluuiæ ſignificetur. Deinde Creator animarum, Dominus eſt potentiæ imaginatiuæ: huic exhibet quæ vult in imagine: Ita Stephanæa viſio imaginaria fuit: vt partes hiantes viderētur denſiores: hiatus ipſe rareſcens perſpicuus. Cuius artificij & pictoribus eſt vſus, dum feneſtram, aut hiatum adumbrant. Ita Suarez de Baptiſmo Chriſti. Apud Lyram tamen hic tres referuntur ſententiæ. 1. *Aug. ſer.* 99. *de diuerſ. Greg. & Nyſſ.* Viſionem fuiſſe mentalem: qua adeo Deum ac Trinitatem viderit. 2. Fuiſſe imaginariam: impreſſis à Deo ſpeciebus iſtis in mentem Stephani. Id quod Prophetis familiare. Ita *Toſtatus* poſt multos. 3. Viſionem fuiſſe corpoream, indita oculis viuacitate, vt eò penetrare poſſent, videreque Ieſum, vt Angeli videri ſolent. Ita *Caietanus* cum multis. Neque tamen Deum ipſum, ait, vidiſſe potuit. Quia *Deo nemo vidit vnquam;* ſed claritatem, quæ Dei præſentiam includeret. Ita Scriptura gloriam Dei viſam exprimit per quiddam illuſtre. 1. Vt 3. *Reg.* 8. cum Templum repletum eſſe Dei Gloria dicitur apparente fumo. 2. Item *Exod.* 40. in Tabernaculo Moyſis. 3. Item *Luc.* 1. de ſplendore paſtoribus viſo. 4. Vnde Hier. in Epiſt. ad Gal. lib. 3. cap. 5. *Significat in Scripturis, vox gloria, cum auguſtius aliquid, atque diuinius ſe præbet obtutibus.*

Nec viſu penetrati.

Sed imaginaria viſio fuit impreſſa.

Sententiæ tres de viſione.

Quid viderit gloria Dei.

PARS VI.

De orante pro lapidantibus.

Ignoſcendum.

DOmine Ieſu ſuſcipe ſpiritum meum: Et ne ſtatuas illis hoc peccatum. Gemina charitatis hæc: Proximi, vt ſui. Didicit ab Magiſtro: *Pater ignoſce illis: quia neſciunt, quid faciunt.* q. d. Grande peccatum eſt, ſed maior ignorantia: putant latronem quendam ſe morti addicere. Et adhuc quiſquam inimicitias alet? *Ego autem dico vobis diligite inimicos veſtros.*

Vindictæ cupidi

Quo deteſtabiliora ſunt odia, atque vindictæ. 1. Audi Iacob iam moriturum,

Gen.

Gen. 49. *Simeon & Leui fratres, vasa iniquitatis bellantia: in consilium eorum non veniat anima mea; & in cœtu illorum non sit gloria mea. Maledictus furor eorum, quia pertinax, & indignatio eorum, quia dura.* Quia Sichemitas trucidarant, auidi vindictæ. Iesus qua maledictione feriet similes illis?

II. Voluit Deus *Leu.* 7. in dedicatione Tabernaculi ab Principibus tribuum argentea offerri acetabula: Quo nos iubemur Deo corda offerre irarum, odijque plena & acetosa; atque amore Dei remittere offensas. Prou. 23. *Fili, præbe mihi cor iratum, vt fiat placatum.* Relinque *mihi vindictam, & ego retribuam.* Roman. 12.

1. Num. 6. Lex est: *Vir, siue mulier cum fecerit votum, vt sanctificentur, & se voluerint Domino consecrare; à vino & omni, quod inebriare potest, abstinebunt: acetum ex vino, & ex qualibet alia potione, & quicquid de vna exprimitur, non bibent,* Acetū nihil est Deo curæ: sed quod in pectore est acetum iræ; istud significabatur, vetabatur; quia rationem obfuscat, & euertit. 2. Dominus moriturus aceto potari se permisit; vt nostras aceti fæces exhauriret. At quot etiamnum sunt acetosæ spongiæ, scilicet animæ? 3. Non talis sponsus, *Cant.* 4. cui oculi sunt columbarum, queis nil fellis inest; non oculus toruus. Talis Stephanus. 4. Cicer. pro Ligario coram Cæsare, iam Dictatore, perorans, ait: *Nihil obliuisci soles, nisi iniurias* quasi dicat: Vno hoc omnes victorias vincis tuas; ac trophæa: recipiendoque in gratiam omnes, Deo similis es. Stephanus quid non ignoscebat dicens: *Ne statuas illis,* &c.

Aristides præclare de patria meritus cum proscriptus exiret vrbe Athen. in exilium; flexis humi genibus orabat Deos suspiciens: neu hanc in se iniuriam vindicare velint. At Stephanus ad mortem etiam eijcitur, non tantum in exilium.

IN FESTO S. IOANNIS EVANGELISTÆ.

Hic est Discipulus, quem diligebat Iesus. Ioan. 21.

IAcob, *Gen.* 37. in XII. filijs Iosephum, natu minimum maxime diligebat: Iesus Ioannem.

Circa quod nos

I. De gratitudine. II. De S. Ioannis prærogatiuis nonnullis. III. De *dilecti nomine, & Accubitu supra pectus Domini. IV.* De *Tutela Matris Iesu credita Ioanni. V.* De *quæsito,* Quid autem hic! *VI. De permanentia S. Ioannis.*

Pars I.

De gratitudine.

PRiscis sancta semper, solennisque beneficiorum Dei memoria colebatur. 1. Psalm. 65. *Venite, audite, & narrabo omnes, qui timetis Deum; quanta fecit animæ meæ.* 2. Ita & Iacob sciscitanti Esau ait, Genes. 33. *Paruuli sunt, quos donauit mihi Deus seruo tuo.* Bonorum dein partem offerens ait. *Accipe benedictionem, quam attuli tibi, & quam donauit mihi Deus tribuens omnia.* 3. At Esau seruus Deo nil attribuit. *Habeo,* ait, *plurima frater mi, tua tibi sint.* 4. Ioseph. Genesis quadragesimo quinto. *Deus fecit me Dominum vniuersæ domus Pharaonis ac principem in omni terra Ægypti:* Non ait: Pharao fecit. *Iusti sunt Deo grati, cui tribuunt omnia.* *Secus improbi.*

II. Eidem *Gen.* 41. filiorum primo nomen indidit *Manasses:* id est: *Obliuisci me fecit Deus omnium laborum meorum:* Alteri Ephraim: id est: *Crescere me fecit Deus in terra paupertatis meæ.* *Signis vtuntur memoriæ in prolibus*

Exploratores duo *Iosue, cap.* 2. adiurati ab Raab meretrice in Iericho, vt gratiam redhibeant olim; volunt signum memoriæ sibi fieri in loco accepti beneficij, funiculum coccineum in fenestra, per quam dimiserat eos. Ars bella memoriæ. 3. Deus similem docet Israëlitas, ad memoriam transiti Iordanis. Iubet Iosuæ, capit. *In locis.* *In monumentis.*

quarto. *Elige XII. viros singulos per singulas tribus, & præcipe eis, vt tollant de medio Iordanis alueo, vbi steterunt pedes Sacerdotum, XII. lapides durissimos: quos ponetis in loco castrorum, vbi fixeritis hac nocte tentoria.* Ex XII. tribubus, non & vna vult eligi viros, vt ostendat commune esse beneficium. Et lapides durissimos, non quosuis, vt perennet memoria.

In reliquiis. 4. Eadem de causa, *Ioan.* 6. colligi fragmenta iubet ex V. panibus, & duobus piscibus, quibus cibarat 5000. hominum.

In Actis. 5. Assuerus in somnis, *Esth.* 6. annales euoluit, vbi benefactorum sibi præstita recensebantur officia, quæque nondum remuneratus erat, iubet compensari. In quibus & Mardochæus eximius. Annales nostri Euangelium est. Hîc quanta? At nos quam ingrati?

In dicti. 6. Tanto gratior Ioannes; gratitudinem suam hisce testatam relinquens. *Hic est discipulus, quem diligebat Iesus.*

PARS II.

De S. Ioannis Prærogatiuis nonnullis.

1. Euangelistarum est maximus; 2. Visu mentis acutissimus. I. IOannes, frater Iacobi maioris, Zebedæanus; Apostolorum natu minimus, Euangelistarum erat maximus, Ezech. 1. *Facies Aquilæ desuper ipsorum quatuor:* id est, Io. ait Aug ho. in Apoc. Greg. Mor. 31. c. 33. Hier. &c. Vt enim aquila nil fulmina metuit, solemq; fixis intuetur; Ita Io. nil tormenta vlla, ipsam intuens Diuinitatem, & alios, & se ipsum superauit. Bene Ezec. 17. *Aquila grandis magnarũ alarum, longo membrorum ductu, plena plumis, & varietate vertit ad Libanum,* montem gloriosum Deum, *& tulit medullam Cedri*, Diuinitatem Filij protulit explicatiorem. O volatum!

3. Volatu scientiæ altissimus. Psal. 17. *Ascendit super Cherubim, & volauit super pennas ventorum.* Vbi Aug. intelligit scientiæ altitudinem. Per Cherub. cum alis duabus, vtramq; naturã Christi: Per pennas, Angelorum & Apostolorum, ac Philosophorum scientias. Nimirum ideo doctus, quia *Hic est discipulus, quẽ diligebat Iesus.*

4. Doctorum doctissimus. Dignus Magistro Discipulus! Iactet se Alexander Aristotele Magistro. At *Beatus, quem Tu erudieris Domine, & de lege tua docueris eum.* Ps. 93. Referunt Magistrum Scripta. In Apocalypsi, ait *Hier.* tot esse sacramenta, quot verba. *Chrys.* ait etiam Angelos ab eo mysteria quædam didicisse. An ideo Marcus c. 3. eum filium tonitrui appellat, quod cœlesti; non humana voce loquatur? Consentit Ps. 76. *Vox tonitrui tui in rota;* Ezechielæa scilicet.

5. Prophetarum summus. II. Doctrinæ par Prophetia fuit Ioannis. Apoc. 1. *Beatus, qui audit verba prophetiæ huius, & seruat quæ in ea scripta sunt.* Eminus videntes alij prophetarunt; at hic ex Prophetati pectore hausit.

Martyr idem est quarto. 1. Sub Cruce. 2. Veneno propinato, & hausto. Quo impletum. *Calicem meum bibetis.* 3. Exul in Pathmo factus à Domitiano. Namque ad mortem ciuilem referunt I. C. exilium. 4. Suasu Tyanæi Magi Romam est euocatus, iussu Domitiani, & in oleum bulliens coniectus; sed *in oleum igneum demersus, nil passus est*, ait Tertull. l. de præscript. hær.

6. Martyr quartus. Quod autem vitam non violenter amisit, non ideo martyrium amisit. Nam Deus nunquam edit miracula in damnum alterius, atqui, Ioannem seruando innoxium à veneno, & oleo, affecisset damno erepti martyrij per miracula. Quin *Chrys. hom. 66. in Matt. & 27. in Ep. ad Gal.* ait promissum ei Martyrium istis fuisse. *Calicem meum bibetis.* Ad hæc alijs Apostolis, omnibus data Martyrij gratia, & huic vni, *quem diligebat Iesus:* negata fuisset? Quædam hæc iniuria foret.

PARS III.

De Dilecti Nomine, & Accubitu.

7. Nomen Dilecti singulare est. I. IAm nomen tale *Discipulus, quem diligebat Iesus*, cui vnquam simile? De Iesu, Heb. 1. *Tanto melior Angelis effectus, quanto excellentius præ illis nomen hæreditauit.* Sed illud

illud Ioannis post Hoc, & Mariæ, est omnium excellentissimum &c. O delicium Iesu! *Dedit hic illi nomen, quod est super omne nomen.* Philip.2. profecto. *Melius est nomen bonum, quam diuitiæ multæ.* Prouerb.22.

Sed & commune hoc illi nomen cum Christo. Hic enim in V.T. sic audiebat: Ps. 28. *Dilectus quemadmodum filius vnicornis.* Et Cant.2. *Dilectus meus mihi, & ego illi.* Matth. 17. *Hic est Filius meus Dilectus, in quo mihi bene complacui, ipsum audite.* Ita & Ioannes.

Ratio. Quia *amicorum communia sunt omnia.* 1. Et Iesus quos amat; sibi similat. Rom.8. *Quos præsciuit, & prædestinauit confor-mes fieri imaginis filij sui.* Atqui is erat, *quem diligebat Iesus*, ergo. 2. Magni facta amicitia est Chusai cum Dauid, 2. *Reg.*16. vt antonomasticos diceretur *Amicus Dauid.* Sed nihil ad Iesum & Ioannem. 3. Non iam de Rachaelis suauio Beiamino dic Moyses Deut. 33. *Beniamin amantissimus Domini inter humeros requiescet.* Nam Ioannes etiam *supra pectus* Iesu; Et Iesus super humerum Ioannis recubuit. Vere tale *nec oculus vidit, nec auris audiuit: nec in cor hominis ascendit.* 1. Cor.2. Ioan.9. *A sæculo non est auditum.*

II. O amor! ô honor! 1. In vtero sanctificatus: educatus in deserto: maior è mulieribus non natus; & tamen adhuc corrigiā soluere Christi indignus? 1. Magdalena, *Luc.*17. videre etiam metuens, ad pedes accidit retro. 3. Thomas *Luc.* 24. digito latus tangere veretur. 4. Petrus. Luc.5. *Exi à me domine: quia homo peccator sū.* At Ioan. corpus totum sibi cum Iesu commune habet. 5. Sponsa gloriatur; Cant.2. *Læua eius sub capite meo, & dextera illius amplexabitur me.* Spiritalis iste amplexus est: at Ioānis etiam corporalis. Limites amicitiæ transcendit hoc, in sinu requiescere amici 6. Iacob, *Gen.*28. indormiens lapidi, mira vidit: Mirissima Ioannes innixus Petræ, Hæc illi schola, & oceanus scientiæ. 7. Aquila, ait *Plut.* pullum cordatius amat eum, quem ex ouo ad cor viciniore exclusit, dum ouis incubaret. Ita Ioannem Iesus ideo & *sicut aquila prouocans ad volandum*, Deut.32. ipsum euexit.

PARS IV.

De custodia Mariæ concredita Ioanni.

I. PAuca, quæ dixi, hominis cum Deo familiaritatis argumenta: At hoc omnem familiaritatem excedit, Deiparæ esse custodem, ac filium: Reginæ cœlorum asseclam esse primum, vt Tutorem, solenni testamento Crucis constitutum. Iesus Animam Patri; Mariam Ioanni commisit; idque in Cruce; vbi de summa rei agebatur tantæ. Quare ipsam quoque circumduxit in Asiam secum. Vt liquet ex Epist. Conc. Ephesini ad Clerum Constantinopolitanum. *Datur ei vni.*

1. Ioseph, *Gen.*39. ita gloriatur, & iuste. *Ecce Dominus meus omnibus mihi traditis, ignorat, quod habeat in domo sua, quod non in mea sit potestate.* Quanto iustius Ioannes? *Vt fidissimo procuratori.*

2. Iacob moriens suum erga Ioseph amorem singularem istis testatur: Gen.48. *En ego morior: & erit Deus vobiscum, reducetque vos in terram Patrū vestrorum. Et tibi do partem vnam extra fratres tuos: quam tuli de manu Amorrhæi in gladio, & arcu meo.* Ita suum amorem in Ioannem Iesus testatur data ei Matre: quam præseruauit à peccato Adæ per Crucem & Passionis meritum. *Pignus eximium Figura Prima.*

3. Ioseph, *Gen.*44. in sacco iunioris Beniamini suum argenteum scyphum includebat. Atqui Rupertus ad istud Cantic. 7. *Vmbilicus tuus sicut crater tornatilis, nullis indigens poculis:* ait, B.V. Mariam istum fuisse scyphum. Et ille in saccum quasi, inque custodiam Ioannis includitur. *Secunda.*

II. Hinc Dignitas Ioannis est, quanta maxima. 1. Aman, *Esth.*5. gloriatur: *Nullum alium Regina Esther vocauit ad conuiuium cum Rege præter me.* Ad Reginæ Angelorum con- *Inde Ioanni dignit. singular.*

tubernium etiam solum Joannem Jesus. 2. Elisæo, 4. *Reg.* 2. maximi erat pallium Eliæ relictum ab rapto. Sed B. V. pallium fuit Jesu, ex qua suam Diuinitatem texit: sub quo vmbratur, ac meridionatur Ecclesia. Et hoc in suo raptu; in cruce facto, Jesus reliquit Joanni, pignus amoris ac honoris.

Vtilitas spiritalis.

I. Si igitur domui Obededom benedixit Deus, 2. *Reg.* 6. ob receptam Arcam: quid non Joanni, annos XV. Deiparæ custodi ac nutricio? 2. Si Baptista in vtero sanctificatus fuit, ad vnam Mariæ salutationem, *Luc.* 1. Quid Euangelista ex tanta cohabitatione? Hic hominem lingua, vox, oratio, ratio deficiant necesse est: ad tantas gratias, & vel vnum istum Dei, Deiparæq; amorem mutuum adumbrandum.

Auctoritas intercedendi.

Si enim ad solam Josuæ vocem sol cursum stitit, *Ios.* 10. ad Eliæ verba ignis cœlo bis lapsus, 4. *Reg* 1. Quæ vis erit vocis Ioannæ ad Jesum, vel Mariam, pro re quacumque? Si magna seruorũ Dei, si & Amicorum Dei auctoritas tanta: quanta talis Dilectæ?

PARS V.

De quæsito: Quid autem hic?

I. DIcente Jesu ad Petrum de futuro eius martyrio. *Sequere me*: id est, corporali passu, vt Theophy. Vel, vt Theodorus Heracl. & Rupert. per viam crucis: Js de Ioãne subijcit: *Hic autem quid*? Quod varie accipitur.

1. Curiositas.

Explicatio. Videtur esse curiositas Petri scire cupidi, quæ alium attinent. 1. Jstud in se deplorat Psal. 37. *Et lumen oculorum meorum, & ipsum non est mecum*: sed in aliorum est factis; ac vita. 2. Similes curiosi sunt oculo omnia tuenti, præter se; Jta in suis *oculos habent, & non videbunt, &c.* 3. Adam omnium creaturarum naturas penitissime peruidebat: sibi tamen aptum nomen inuenire nequibat. Similis curiosus. Sed audit: *quid ad te?*

2. Æmulatio fraterna.

2. *Explicatio.* Quibusdam videtur sapere inuidiam, vel æmulationem istud *Hic quid?* quasi dicat: Ego ad mortem destinor: Hic an immortalis erit? Quid Petre? cum audis: *Pasce oues meas*: super omnes euectus; cur non item quæris *Hic quid?* Velles illum habere socium dolorum; & non honorũ? Miser es hac parte: Nam *solatium est miseris habere socium in pœnis*. Vellet decaudata vulpecula cæteras sui esse similes.

3. Fauor Petri fraternus.

II. *Tertia.* Nolim tamen notam æmulationis impingere S. Petro. Si enim in transfiguratione voluit socium gloriæ Moysen & Eliam; non se solum; *Matth.* 17. Quanto magis Joanni non inuiderit gloriam? Proin ad fauorem potius interpretabor: *Hic quid*: q. d. Me Pastorem constituisti, & occidar: quid tunc ouibus fiet desertis: & hoc meo fratri tam dilecto?

Vt Superioris pro inferiore soliciti.

Dissimilis mundanorum; qui ad honores prouecti, inferiores despectant. Quasi honores non dentur de cœlo: non ad inferiorum subuentionem. 1. Non ita Joseph. *Gen.* 45. sed ait: *Pro salute vestra misit me Deus ante vos in Ægyptum.* 2. Eiusdem monuit Estheram, iam Reginam effectam, Mardochæus: Esth. 4. *Ne putes, quod animam tuam liberes: quia in domo Regis es. Si enim nunc silueris, per aliam occasionem Iudæi liberabuntur: & tu, & domus patris tui peribitis. Et quis nouit, vtrum idcirco ad regnum veneris, vt in tali tempore parareris?* 3. Natura docet, minoribus subuenire maiores. Nec enim sibijpsis creati sunt cœli, sed inferioribus, vt causæ generales. Item elementa, corporum maxima, sunt velut communes patres, & rerum officinæ Ignis calorem, aer spiritum, terra victum, potum dat aqua: & sic *trahitur miseris mortalibus æuum.*

Exemp. Iosephi. Estheræ. Naturæ.

Secus ingratus pincerna.

4. Pincernam Pharaonis rogarat Ioseph, Gen. 40. *Tantum memento mei, cum tibi bene-*

fuerit

fuerit: & facias mecum misericordiam: vt suggeras Pharaoni, vt educat me de isto carcere, quia furtim sublatus sum de terra Hebraeorum, & hic innocens in lacum missus sum. Ille contra *succedentibus prosperis, oblitus est interpretis sui.* Non sic Ioannes, aut Petrus.

1. Cic. in offic. ait. *Non solum nobis nati sumus; sed ortus nostri partem patria: partem parentes, partem sibi amici vendicant.* 2. Imo vitam impēdi vult Ioannes. 1. c. 3. pro proximo. *In hoc cognouimus charitatem Dei, quoniā ille animam suam pro nobis posuit: & nos debemus pro fratribus nostris animas ponere*, ad quantosuis honores supra alios conscenderimus, 3. Ita Sponsa in cellam vinariam introducta, & amore sponsi ebria; item & socias ad eius fruitionem inuitat; Cant. 4. *Egredimini filiæ Sion: & videte Regem.*

Similem hic Petrus charitatem ostendit in Ioannem. Quem pari etiam Martyrij corona secum optabat clarificari. *Hic autem quid?* q. d. Nunquid & ipsum ea dignaberis gloria: qui te non negabit; non fugiet à te; primus ad sepulcrum veniet, &c. Significat: quos amat Deus maxime, hos & castigari maxime; indicio amoris 1. Psa. 79. *Potum dabis nobis in lachrimis in mensura:* quæ est dilectioribus maior; minor minus diligentibus vel dilectis. 2. Vult Deus suam cum dilectis amicitiam sanguine firmari. Sicut *Exod. 24.* Moyses, ipsius iussu sanguinem fudit super aram: & eo populum respergens, ait: *Hic est sanguis fœderis, quod pepigit Dominus vobiscum super cunctis sermonibus his.* Ergo *Omne gaudium existimate, fratres, cum in varias tribulationes incideritis.* Alij tamen sanguine tantum resperguntur; vt Confessores; alij, immadescunt toti ab eo; Vt Martyres.

Pars VI.

De permanentia S. Ioannis.

I. *Sic eum volo manere:* vt Apostolis cunctis superuiuat, quasi dicat, post varia superata aduersa, nolo violenter eum extingui. 1. Vt Satrapæ Dauidi, ex prælio reuertenti, 2. *Reg.* 21. aiunt: *Non egredieris amplius nobiscum in prælium: ne extinguas Lucernam Israel.* 2. Vt enim Protoplastas diutissime viuere voluit Deus, proli propagandæ: ita Iesus Ioannem, consolandis Christianis, post sublatos Apostolos omnes. Tradunt enim historiæ annis, vno minus, centum vixisse Ioannem, solatio Ecclesiæ maximo. *Hier.* *Iesus voluit Ioannem diu superuiuere.*

II. Opinati sunt quidam, Ioannem viuere raptum, venturumque cum Enocho contra Antichristum. 1. Secundum sermonem, qui *exit inter discipulos, quoniā discipulus iste non moritur.* 2. Nixi isto Angeli, *Apoc.* 10. *Oportet te iterum prophetare gentibus, linguis, & multis regibus.* 3. Et quia Dominus dixerat; Luc. 21. *Non transibit generatio hæc, donec omnia fiant.* 4. Quia vt in Lege naturæ Enoch, in Lege Mosaica Elias; sic in Noua Ioannes esset inter non mortuos; sed translatos. *Noluit eum non mori.*

III. Attamen probabilius est, mortuum esse, & vna cum corpore ac anima in cœlo regnare. 1. Quia opinationem sermonis istius refutat ipse: *Non dixit, quia non moritur.* 2. Ps. 88. *Quis est homo, qui viuet, & non videbit mortem?* 3. Paulus: *Statutum est omnibus hominibus semel mori.* *Sed mori voluit.*

PERORATIO.

QVare cuius *Apocal.* 19. esse conseruus voluit Angelus, Is & dilexit Dominum vsque in finem. Nam Prouerb. 17. *Omni tempore diliget, qui verus amicus est,* Idem *in arduis* perfectionis *posuit nidum suum*, *in Petris* IESV mansit, & inaccessis rupibus Diuinitatis, Iob 39. Ideo & IESVS *posuit eum, vt signaculum super cor suum.* in æternitatem.

IN FESTO SS. INNOCENTIVM.

Herodes videns, quoniam illuſus eſſet à Magis, iratus eſt valde; & mittens occidit omnes pueros, qui erant in Bethlehem, & in omnibus finibus eius, à bimatu & infra. Matt. 2.

DAuid, 2. *Reg.* 6. cum in natalem ciuitatem ſuam Bethlehem conduxiſſet Arcam; victimas, thymiamata, ſacrificiáque plurima Deo obtulit. Ita vixdum Arca humanitatis Ieſu in Bethlehem intrauerat; cum ecce victimantur infantes Deo.

Super quo nos

I. *De conatu Satanæ ad Meßiæ aduentum impediendum.* II. *De Ioſepho monito, & fugam maturante.* III. *De fuga ipſa.* IV. *De infanticidio, & infanticida.* V. *De cæſis infantibus.*

PARS I.

De conatu Satanæ ad Meßiæ aduentum impediendum.

Odium primum & æternum Satanæ & Ieſu.

I. NVllum fuit ſæuius prælium iſto, quod Jeſum inter & Luciferum exarſit: Nec enim vllum acerbius odium ac immortalius. De quo Apocal. 12. *Factum prælium magnum in cœlo.* 2. Idem recruduit in Paradiſo, indéque ad homines tranſijt: Vti eſt Geneſ. 3. *Inimicitias ponam inter te, & Mulierem: inter ſemen tuum, & ſemen illius.*

Repræſentatum.

Qua de muliere, ac inimicitia. Apoc. 12. *Ecce draco magnus, rufus, habens capita ſeptem, & cornua decem. Et draco ille ſtetit ante Mulierem, quæ erat paritura, vt, cum peperiſſet, Filiũ eius deuoraret.* Mulier eſt B. Virgo, amicta ſole iuſtitiæ, chariſmatum ſtellis coronata, mundum ſub pedibus proculcans: quam ille nocendi artifex perſequi nunquam

1. Inde ab Creatione Angelorũ ortum.

deſiſtet. 1. Vtque Jacob & Eſau vel in vtero ſe calcibus impetiuerunt; odiumque hoc cum vita produxerunt: ita ab ipſa natiuitate Ieſus ac Satan. Jmo, vt *Bern.* ait, ab ipſa creatione Angelorum; quando reuelata ijs Chriſti humanitate iuſſit Deus; vt *adorent eum omnes Angeli eius*; noluit Lucifer, eum ſibi arrogans honorem Diuinitatis: Vel contra decretum Dei, iudicans indignum, Angelicam naturam ſubijci vnquam humanæ. 2. Hinc, vt primum creatus homo fuit, adortus eſt Satan ipſum, ac ſupplantauit vnum; *In quo omnes peccauerunt, & mortui ſunt.* Rom. 5. Nitebatur perſequi in ſtirpe Ieſum, corrumpendo genus humanum; vt IESVS ab hoc horreret. Jnnuit hoc Dominus, Ioan. 8. *Vos ex patre diabolo eſtis: & deſideria patris veſtri vultis perficere. Ille homicida fuit ab initio*, occidere Meſſiam deſiderans. 3. Cumque hoc non ſucceſſiſſet, audiens *Gen.* 22. factã ſemini Abrahæ promiſſionem Meſſiæ; illud in Ægypto ſtudet elidere, edicto Pharaonis in maſculos natos, ſubmergendos, *Exod.* 2. Sed extracto vel ex aquis Moyſe, & is illi conatus in irritum cadit. 4. Ergo rurſus alia tentat. Athaliam concitat Reginam, 4. *Reg.* 11. quæ Dauidis poſteritatem exſcindere conata perfeciſſet; ni Joiadæ Pontificis ope manus ſicariorum euaſiſſet Joas in Regẽ euectus. 5. Neque dum ſtetit furor. Multo poſt, *Eſther.* 3. per Amanum iam impetrabat Judæorum ad vnum omnium internecionem. Cum ecce technam Deus vertit in alia omnia per Eſtheram. 6. Sed & aliam mox telam orditur Satan. Per Antiochum, ſemen Jacob, Machabæos in primis, qui è regia ac Sacerdotali deſcendebant linea, abolere laborat, aduentumque Meſſiæ prohibere. 1. *Mach.* 2. Sed Pſ. 32. *Dominus diſſipat conſilia gentium.* Et Prouerb. 21. *Non eſt ſapientia, non prudentia, non eſt conſilium contra Dominum.* Jſta draco Satin? 7. Maiora audet ſæuus, nato iam Meſſia ipſumque acheronta mouet, opportunum ſibi nactus in nefas Herodem infanticidam. Nam *mittens* hic *occidit omnes pueros, &c.*

2. C… Sat… Me… uen… imp… dun…

3. C…

Qu…

Qui…

Sext…

Sept…

PARS

Pars II.

De Iosepho monito, & fugam maturante.

I. Surge, & accipe pu. & mat. eius, & fuge in Ægypt. Cur Angelus Josepho potius, quam Mariæ apparuit? 1. An, ne tam atroci nuncio terreret eam, de quærendo ad necem Filio, ab Rege vicino: quem Orientales quæsierant adorare? 2. An, ne funesti esset nuncij baiulus, qui ante tam læti fuerat. 3. An, vt disceremus, Fœminis cõuenire curam domus, rerum grauiorum viro. 1. Non hoc quidem abs Apostolo ad Titum. 2. *Tu vero loquere, quæ decent sanam doctrinam.* Quæ? *Adolescentulas vt filios diligant prudentes, castas, sobrias, domus curam habentes, benignas, subditas viris suis.* 2. Jta lege veteri discretum fuit; dum cautum est; *Deut. 22.* ne mulier viri, nec vir mulieris vestitu indueretur. Similiter ne officio misceretur. Catonem in agone pœnitebat trium. 1. Quod dies aliquot exegisset otio. 2. Quod iter fecisset, mari: quando terra potuisset. 3. Quod vxori arcana quædam credidisset. Ergo Mich. 7. *Ab ea, quæ dormit in sinu tuo, custodi claustra oris tui.*

II. *Qui consurgens accepit Puerum, & Matrem eius:* eadem nocte, promptæ vir obedientiæ: & curæ solicitæ nutritius abijt in Ægyptum: Non, vt Abulensis vult, paucis post diebus: Quod reculis suis ante disponere oportuerit. Et quod nocturna, repentinaque fuga notis ac vicinis eius scandalo esse potuisset. Sed dicit ista Tostatus, non docet 1. Deproperata hæc fuga quas lacrymas, gemitus, curas ciuerit piæ Matri? O vices! 2. Paucis ante adorabatur à Regibus: iam Rex ei necem machinatur. 3. Vbi Potestates ac virtutes Angelorum? Deum fugere? 4. Hæc initia infantis? qualia se dabunt cætera? *Surge, accipe, fuge.* Omnia terrifica. Adeo nil pro tali Nato in te, & causa, & tempore tali, auxilij? Non dicitur, Fide, tecum ero, Solabor, opitulabor, tuebor, ductabo, robur dabo, &c. Nil horum.

Fuge in Ægyptum. milliaria circiter LXX. ait Tostatus. Jbi perigrinatus est annis 7. aut 5. Nam anno 32. regni Herodis est natus IESVS, anno 37. regni est mortuus Herodes: & reuocatus IESVS. *Longa.*

Pars III.

De fuga ipsa.

I. Verum intuere noctu iter habentẽ IESVM: 1. Vt eo nos ducat, vbi nox nulla. 2. Iam verum esse video, de te quod ais Psal. 101. *Factus sim sicut nycticorax in domicilio:* Ad noctem illustrem luna, volat noctua. Talis es, Christe: Noctu nasceris: fugis, oras, 40. noctes ac dies ieiunas, nocte caperis in hortu. *1. Fugæ causa. 2. Nox.*

Sed quæ vis ista, infantulum persequẽs? Num id Figuræ prodent? Ecce Moyses vixdum natus, ad necem à Pharaone deposcitur; in profluentem abijcitur. *Exod. 2.* Ergo sic fata ferunt. *3. Figura.*

At ô Virgo, quid agis? quid cogitas, & quo? 1. Jacob, Gen 44. vel XII. filiorum pater, Beniaminum vt in Ægyptum ducerent X. fratres, sub data fide reducẽdi, infimis precibus vix adigi quiuit: Et tu tam prompta pares? 2. Recordare qualẽ Patres seruitutẽ seruierint in Ægypto quo tendis. 3. Ibi suffocati infantes. Jbi idola, & lerna & barathrum impietatis, &c. Quo tu ibis, poterit eodem te consequi Herodes. *T. Grauamina dissuasoria.*

II. Sed facessant ista. Facere iussa didicit? non discurrere Virgo. Fidit iubenti & fugit, impleri ista, in fatis erat. Psal. 54. *Ecce, elongaui fugiens, & mansi in solitudine.* Et Ose, 11. *Ex Ægypto vocaui filium meum.* *5. Vaticinia.*

Et fugæ isthuc ratio subest. 1. Ægyptus olim percussa plagis, Magni egebat Æsculapij, illius medici visitatione, sanitati recuperandæ. 2. Clades primogenitorum, ipsius vnius erat *primogeniti in multis fratribus* substitutione resarcienda. 3. Tenebris cim- *6. Probabilitas.*

merijs vexatam, iam Sole iustitiæ recreari oportuit. 4. Hieronymus tradit, ad ingressum idola corruisse pleraque. Id quod prædictum, Isa. 19. *Dominus ascendet super nubem leuem, & ingredietur Ægyptum, & commouebuntur omnia simulacra Ægypti à facie eius.*

7. Euersio idolorum.

Sic oportuit, Figuris præmonstrantibus. 1. Arca, 1. *Reg.* 5. in terram, ac templum inuecta Philistæorum, Dagon cecidit obtritus. 2. *In exitu Israel de Ægypto* nulla fuit sine clade domus: ita in Christi ingressu nullum fanum, idolum nullum sine clade. Ita *Orig. Cyrill. Athan. Hier.* Fuga igitur Christi stragem intulit idolis Ægypti.

8. Similis Dauidica.

Fuit illa quoque similis fugæ Dauidicæ, 1. *Reg.* 19. Ille vrbem Naioth inijt, vt obsidione liberaret; sed mox inde subducere se coactus, Saule persequẽte. Ita Iesus è cœlo descendit in orbem, vt eum liberaret: at mox in fugam agitur, Herode persequẽte.

9. Fuga ea indecora similis.

III. Sed tu IESV cædem fugitas tui, & infanticidia multiplicas. Itan' Dux de prælio? Quin primum in acie oportuit stetisse. 1. Tun' ille Dux promissus, Isa. 55. *Ecce testem populorum dedi eum, Ducem ac Præceptorem gentibus.* 2. Tun' affirmabis olim de te: Ioan. 10. *Ego sum Pastor bonus: Bo. Pa. animam dat pro ouibus; Mercenarius autem, & qui non est pastor, vidit lupum venientem, & fugit: quia mercenarius est.*

At decebat & conducebat.

Nimirum, quod fortis ac prudentis est Ducis, hoc agis: Videt peditatum in conflictu laborare; se mox subducit vel ad Triarios, vel ad equitatum, vt hos sufficiat, reuersus fortior ad salutem cæterorum, & omnium victoriam. Esto cadant interea aliqui; morte & gloriosa cadunt. Et tu quantos de in triarios, principes, Apostolos, Martyres, Doctores, Virgines ductasti, ac in prælium suffecisti? Iam verum ac salutare Demosthenis illud, à prælio fugientis, & fugam exprobranti dicentis: *Vir fugiens iterum pugnabit.*

PARS IV.

De Infanticidio, & Infanticida.

I. HErodes illusus, iratus est valde, &c. Heu, rabie efferascentis incendium! quãtum sanguinis fluuium hauriet? 1. Exhorruit ad id Ieremias, cap. 9. *Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lachrymarum, & plorabo die ac nocte interfectos filiæ populi mei?* 2. Idem de barbarie, ab Chaldæis in Ierosolymitanæ vrbis vastatione designata, sic Thren. 2. *Defecerunt præ lachrymis oculi mei, conturbata sunt viscera mea, cum deficeret paruulus, & lactens in plateis, cum exhalarent animas suas in sinu matrum suarum.* Quanto magis isthoc deplores infanticidium in tali pacis tempore vniuersalis? In causa tali Saluatoris? &c.

1. C... prop... la...

II. Certe Græcorum Menologium hodie memorat triginta millia interfectorum. Quæ par vnquam vsquam facta clades infantum legitur? 2. Certius Ioannes in Apocal. 14. *Ecce Agnus stabat supra montem Sion: & cum eo centum quadraginta quatuor millia habentes Nomen eius, & Nomen Patris eius scriptum in frontibus suis.* At illi qui? *Et audiui vocem: Hi empti sunt ex omnibus Primitiæ Deo & Agno: & in ore eorum non est inuentum mendacium, sine macula enim sunt ante thronum*, hoc est, Innocentes sunt infantes. 3. Ita & quondam Rex Iudæorum Manasses, 4. Reg. 24. *Impleuit Ierusalem cruore innocentum.*

2. C... mult...

III. Quin exclamem cum Iacob, (audita cæde, quam filij Simeon & Leui in Sichem ediderant.) Genes. 49. *Maledictus furor eorum?* 2. Sane Augustus Cæsar, audita cæde, in qua & proprio filio non pepercerat; iocans dixit: *Herodis porcus, quam filius esse malim.* Teste Macrob. lib. 2. Saturn. cap. 4. 3. Abimelech, Gedeonis filius, quod septuaginta fratres suos occidisset, regni perdendi metu, in dirum odium Sichemitarum incidit: vnus tamen fratrũ

3. Ca... execra...

Simile... bimele...

Ioa-

Ioathas cædi subtractus superuixit in spem regni. Quanto Herodes dignior est odio. 4. Impletus est furor draconis, *Apo.12.* & parturientis mulieris clamor, id est, Ecclesiæ. Nihil tamen agis ô impie! Figuræ prædocuere aliud. Vetuit lex, *Exod. 23.* hœdum occidi, quam diu sugeret. Id Doctores de Iesu accipiunt, non in pueritia occidendo. Sic *August. q.90. in Exod. D. Tho. 1. q.102. art.6.*

IV. Interea tamen propter te, Iesu, vti ob Ionam mare ingressum, hæc cietur tempestas. Ille demersus sedat eandem, *Ion.* 1. Te quid fiet? 2. Num, quod Psalm. 68. *Veni in altitudinem maris*, huius mundi è cœlo, *& tempestas demersit me?* At prius sensit orbis, quam audiret ex te, verissimum illud: Matth. 10. *Non veni pacem mittere: sed gladium.* 1. Nam ex quo cœpere martyria: cœpit *regnum cælorum vim pati.* 2. Enimuero *Posuerunt* sicarij Herodiani *morticina seruorum tuorum* Innocentium *escas volatilibus cœli, carnes Sanctorum tuorum bestijs terræ: effuderunt sanguinem ipsorum, tanquam aquam, in circuitu Bethlehem: & non erat, qui sepeliret,* Psal. 78. Sed tu Deus, dixisti, 1. Mich. 7. *Præcoquas ficus desiderauit anima mea.* 2. Atque tametsi fuerint impij, qui Psa. 105. *Immolauerunt filios suos dæmonijs, & non Deo:* Iam tamen *Innocentes & recti adhæreseunt tibi,* Psal. 24. 3. Iam dixti, & factum est. Matth. 19. *Sinite paruulos venire ad me: talium est enim regnum cælorum.* 4. Atque *Hi sunt, qui sequuntur Agnum, quocunque ierit.* Apoc. 14.

PARS V.

De ipsis cæsis infantibus.

I. HOdie prima Ecclesiæ iacta fundamenta sunt. 1. Prædixit Isaias 54. *Paupercula, tempestate conuulsa, & absque vlla consolatione, ecce, ego sternam per ordinem lapides tuos, & fundabo te in Saphyris.* Erat tunc Ecclesia pauperrima, & simul conuulsa ab Herode: absque consolatione: nam fugit Consolator. 2. De Sapphiro scribit *Plin. lib. 37. cap. 9.* quod cœli colorem imitetur: aureis venis ac notulis interpolatus. Ita Innocentes colorem martyrij sunt mutuati è cœlo: id est, Dei dispositione, non sua voluntate sunt martyres facti. Neque solum in Ecclesiæ domo antes illi, seu lapides fundamentales fuerunt: sed & ignis in ea sunt fomes primus. Nam cum necesse esset, quod edixit de in Iesus, Luc. 12. *Ignem veni mittere in terram, & quid volo, nisi vt ardeat?* Huic excitando palea, è lignellis minusculis opus erat: Infantulis martyribus dein grandiora adijci poterant capita Apostolorum, Paparum, &c. Qui ignis ex tantulo cœptus, in quantum exarsit incendium sub Domitiano, Nerone, Decio? &c. Ex Herode cane rabido, quot catuli?

Sūt primus fomes sacri ignis.

II. Fuit is Hazaeli similis, quem Elisæus adse, ab Benadab Rege infirmo, cum onustis auro camelis, missum deplorauit. Cui seruus Hazael, 4. Reg. 8. *Quare Dominus meus flet?* Et Elisæus: *Quia scio, quæ facturus sis filijs Israel mala. Ciuitates eorum munitas igne succendes, & iuuenes eorum interficies gladio, prægnantes diuides.* Cui Hazael: *Quid enim seruus tuus canis, vt faciam rem istam magnam?* Nonne canis Herodes? Et qui rabiei stragem non defleat? O furibundam tigridē. 1. Vidisses micare sicas; cruentas manare tabo, vultus spirare cædes; carnifices sanguine conspersos, nudare cunas; spondas, matrumque sinus cruentari, illidi terræ, laniarique pusillos: prægnantum ventres effringi ferro, fœtus effundi, obteri calcibus, &c. Audisses quod Ier. 31. *Vox audita in Rama est, ploratus & vlulatus,* &c. 2. Si matri illi, 3. *Reg.* 3. commota sunt viscera, audito de secanda prole: quæ in tanta cæde commotio fuerit? Nonne hic, quod ibi, auditum: *Obsecro Domine, date* Herodi *infantem viuum, & nolite interficere.* 3. Agar, *Genes.* 21. ancilla

Herodis figura.

Cædis prosopopœia.

Illustrata exemplis.

ancilla Abrahæ, deficientibus ei in deserto, quibus Jsaacum aleret, commota ait: *Non videbo morientem puerum: & sedens contra leuauit vocem, & fleuit.* Quid hodie factum autumas? 4. Sacrificuli, dum idolo Moloch infantes immolabant, tympanis ac sistris perstrepebant, vt eiulatus auditum parentibus eriperent, 4. *Reg.*24.*Ierem.*32. Hic nil tale solatij.

Apostrophe ad cœlos. III. Fideles ô animulæ, corpuscula tenellula:

Quæ lucis ipso in limine,
Ceu turbo nascentes rosas,
Christi insecutor sustulit.

Veros Martyres. Felices, qui vix egressi portu, portum inuaditis citeriorem. Vere Martyres. Nam vt defuerit voluntas, quam ætatula negabat; non tamen corpus defuit & sanguis. *Non habebatis*, ait Augustinus, *ætatem, qua in passurum Christum crederetis: sed habebatis carnem, in qua pro Christo passuro passionem sustineretis.* Vobis datum est cito; quod sero paucis. Felicitas præuertit ætatem. Neque tamen putandum ijs præcox infusum cœlo fuisse iudicium senile, Vti quosdam opinatores refutat *S.Thom.*2.2.*qu.*124. *ar.*1.*ad* 1. Nam Deus id suppleuit vt in baptismo

Deo quod deerat supplente. fit, ex opere operato Martyrij, non operantis passi. Capiti Jesu intétabatur ictus: vos vt brachia vos obiectastis. Tu vero Iesu vere dicas licet Psal.87. *Pauper ego sum, & in laboribus à iuuentute mea.*

Perora, anacephalæosi pathetica instituta.

DE S. GENOVEVA VIRGINE PARISIENSI.

Simile est regnorum cœlorum decem Virginibus, Matt.25.

HOlofernes, *Iudith.*11. & Assyrij ad multiplicem oris, animique gratiam in Iuditha obstupefacti aiebant: *Non est talis mulier super terram in aspectu, in pulchritudine, & in sensu verborum* &c. S. Germanus Præsulum Galliæ præcipuus Præsul Antisiodorensis, idem de S. Genouefa dictum S. Spiritus instinctu, ad virtutum eiusdem intuitum vsurpauit. Nec posteri aliud censuerunt, quotquot in vitam eius ac miracula penitius introspexerunt. Adeo, qualis in Judæa fuit Iudith ab & vitæ sanctimonia, & patriæ defensione: talis in Gallia S. Genouefa, & Parisiorum conuersatione: hocque illa superior, quantum virgo præ vidua.

Nos de ea

I. *Ventricolæ Virginummastiges, quæ effutiant.* II. *Parthenica Virginitatis & Castitatis præconia, quæ afferant.* III. *Exempla honoratæ Castitatis, quæ demonstrent.* IV. *Genouefæ laus & Virginitas, quæ prædicent.* V. *Eius virtus quanta Lutetiæ & Galliæ præstet.*

PARS I.

Ventricolæ Virginimastiges, qualia effutiant.

I. VTerucæ, bruchi, infectaque alia pestes hortorum, fœtentes infestant herbas, & flores castos naturali quadam inuidia taminant, arrodunt, extinguunt. Ita impij seu Ethnici, seu Christiani, Ecclesiæ pestes, spurca voluptatum sectantur, & cœnosa volutabra porci Epicuri, cadauera Corui: at mores castos sanctaque alia dire impetunt sic, vt vel extinguere, vel obscurare nitantur; aut rosas in algam, violas vertant in vrticas, *dicantque bonum malum, & malum bonum.* Si quidquam; certe Virginitatem infestarunt in Ecclesia. 1. Jnter Ethnicos primipilus Hermes Trismegistus scilicet *lib.* 9. cuius illa calami venena sunt: *Maxima in vita, & pijssima cura est prudentibus filiorum procuratio: & maximum infortunium & impietas est, sine filijs aliquem ex hominibus excedere. Et pœnas iste dat post mortem dæmonibus, &c.*

bus, &c. 2. Plato, iuratus hostis Cœlibatus, ita sanxit, lib. 6. de Legib. *Si quis in cœlibe vita ad annum 35. perdurarit, damnis & mulcta quotannis plectitor: si de maximo censu est, drachmas* 100. *&c. Si quis singulis annis mulctam non soluerit, decuplum debeto; omnino nullum honorem iuuenes illi debent, &c.* 3. Testis Dion. *lib.* 4. *&* 56. Augustum Cæsarem, Veneris mystam, cœlibes multasse, præmia decreuisse vxoratis. Sic Ethnici.

II. Hæretici diriora: 1. *Nicolaus Diaconus*, aiunt Irenæus, Epiph. Aug. *dicebat: Nisi quis Venerem singulis diebus exerceret, non posse eum vitæ æternæ participem fieri.* Vah! Istis cœlum voluptatibus deberi. De Nicolaitis Ioannes *Apoc.* 2. Gnostici, ab promiscua Venere infames hæretici, castitatem adeo etiam Diris dirius execrati, teste Epiph. *hær.* 26. continentes sannis excipiebant. 3. Eunomius, mulus voluptarius, virginitati matrimonium anteferens immensum, monachos & monachas, ipse prior excucullatus, è sanctimonia in omne nefas seducebat. *Hier. in Ose.* 4. *Aug. l. de hæresib. hæres.* 54. 4. Vigilantius istis brutalitate nequior, *dixit*: ait S. Hier. aduer. Virgin. cap. 1. *Continentiam hæresim, pudicitiam libidinis seminarium: Virginitatem impugnauit; nullique pudicitiam credidit.* Faustus Manichæus, teste *Aug. l.* 30. *cap.* 4. *contra Faustum*: Virginitatem etiam dæmoniorum esse doctrinam asserebat. 6. Lutherus, Epicuri de grege porcus, Epist. ad Wolffgangum Castitatem sic proscribit: *Votum Continentiæ, contra Verbum & Opus Dei susceptum, vt impossibile & impium, nullius momenti est. Deus reprobat illud, non secus, ac si vouissem Dei matrem me velle fieri; aut nouum cœlum condere velle, &c.* 2. Idem lib. de vita coniugali dicit: ceu edere, purgare aluum, &c. necessarium; ita & coire: *Vt in potestate mea non est, ne vir sim, ita nec, quo minus cœlebs viuam.* 3. Idem lib. contra Catharinum ait; Decima facies *Antichristi est insignis ille Cœlibatus Papisticus: plane Angelica facies; sed diabolica res.* 4. In Coll. germ. de vita Coniug. ait: *Ego prius, quam matrimonium inieram, omnino statueram si forte citius mori me contingeret, vel in ipso articulo mortis, velle cum aliqua puella contrahere saltem sponsalia.* *Antichristianum.*

III. In Priapos istos, suesq; lutulentos S. Ioan. Damas. l. 4. Fid. Orthod. c. 25. ait: *Virginitatem Carnales homines insectantur*, nequitiam isto Deut. 25. velantes: *Maledictus omnis, qui non suscitat semen in Israel.* At Domino etiam tanti Virginitas est, vt dicat Matth. 25. *Simile est Regnum cœlorum decem Virginibus*: qualis S. Genouefa.

Pars II.

Parthenica Virginitatis & Castitatis præconia.

I. Vox Conc. Gangrensis est: *Nos autem Virginitatē cum humilitate admiramur.* Et vero ea quid eminentius? Virtutum flos, flos Ecclesiæ; est & corona. Hanc ei tolle; iam in squalore ac pædore iacebit: Hanc redde; iam nec cœli gloria cuiquam rei similior fuerit, quam *decem Virginibus.* *Virginitas admiranda.*

Præcelsa Martyrum est gloria; par, aut celsior Virginum. Exod. 26. *Facies & operimentum aliud tecto cœlorum, de pellibus arietum* Martyrum *rubricatis* sanguine fuso: *Et super hoc rursum aliud operimentum de pellibus Ianthinis* Virginum niuea puritate, cum cœlesti cœruleo mista. Earum enim *Conuersatio in cœlis est*: Angelis altior. Quippe Psalm. 44. *Astitit Regina* Virginea Ecclesia *à dextris tuis in vestitu deaurato*: ac ne dubites de Virginibus dici, addit: *Adducentur Regi Virgines post eam, & proximæ eius afferentur tibi*: En à Christo primas Ecclesia, secundas habent *Virgines*: porro tertias *Proximæ*, sc. viduæ, & nupti, nuptæque: vt S. Hier. intelligit. 1. Bene ergo Virgines *Apoc.* 14. dicuntur *Primitiæ Deo & Agno*, *Est enim* *Similis cœlo & martyriis.* *Superior Angelis.*

primitiæ Christi Sponsi.

qui *stabat supra montem Sion* altissimæ perfectionis: *& cum Eo centum quadraginta quatuor millia, habentes nomen Nouum* Christi Sponsi, *& nomen Patris eius scriptum in frontibus suis*, &c. Ecquod istud Mysterium? *Hi sunt*, ait, *qui cum mulieribus non sunt coinquinati: VIRGINES enim sunt: & sequuntur Agnum quocunque ierit. Hi empti sunt ex omnibus PRIMITIAE Deo & Agno*, &c. 2. Quem primum ex humanæ redemptionis arbore fructum carpsit Iesus, Virginitas erat. Hæc Redemptorem genuit: hic dein cum Matre vtrique sexui autor extitit Virginum pene prius quam Christianorum.

A Christo laudem accepit & benedictionem.

Ab IESV audire bene cœpit Virginitas, ante maledicta etiam per Legem. Hinc Iephte Filia, Iud. 11. *Dimitte me*, ait, *vt duobus mensibus circumeam montes, & plangam Virginitatem meam cum sodalibus*, &c. Christus maledictionem vertit in benedictionem; atque fecit Virginitatem suæ Deitatis templum.

Encomia SS. Patrũ: Est templum Dei.

II. Hinc 1. S. Ambr. 1. Offic. *Quanta est Virginitas gratia, quæ meruit à Christo eligi vt esset corporale Dei templum, in qua corporaliter habitauit plenitudo Diuinitatis? Virgo genuit mundi salutem.* 2. S. Athan. l. de Virginit. *Ingens glorificatio puritas: O Virginitas opulentia indeficiens, corona immarcessibilis, templum Dei, margarita pretiosa, &c.* 3. Hier. lib. 1. contra

Est holocaustum.

Iouin. *Grandis fidei est, grandisque virtutis, Dei templum esse purissimum, totumque se holocaustum offerre Domino, & iuxta Apostolum, sanctum esse corpore & spiritu.* Radulphus Ardens ex S. Hiero. *Culmen*, ait, *omnium virtutum est Virginitas: vtpote quæ omni virtute, omni merito, & Martyrio cumulatur. Quæ enim maior est virtus, quod meritum maius, quam viuere in carne non secundum carnem, quam esse in igne, & non ardere? manere in luto, & non contaminari: & inter malitias huius mundi Angelicam ducere vitam? Quod martyrium maius, quam seipsum crucifigere?* Similia certatim SS. Patres: summatim S. Cypr. lib. de Virg. *Virginitas*, ait, *est soror Angelorum, victoria libidinum, regina virtutum, possessio bonorum omnium: flos est Ecclesiastici generis, decus atque ornamentum gratiæ spiritualis, illustrior portio gregis Christi.* 1. Bene *Bernardus* ait, solam Virginitatem in hoc mortalitatis loco & tempore quendam immortalitatis locum detegere. 2. Illustrius *Doctor Angelicus* docet, Virginitatem esse perpetuam incorruptionis meditationem in carne corruptibili stabile propositum. 3. Est ergo vt balsamus, corpora à corruptione defendens, & suauissime redolens. 4. *O Castitas*, exclamat S. Ephrem, *quæ homines Angelis similes reddis!*

Est Martyrium & apex virtutum.

Est cognata Angelis.

Est i... mor...

PARS III.

Exempla honoratæ Castitatis.

Virginitatis Ca... honor... homin...

I. FElices, Castitatis adstricti vinculis! Honor eorum quantus? Psal. 48. *Homo, cum in Honore esset, non intellexit; comparatus est iumentis insipientibus, & similis factus est illis* in concupiscentia carnis. Hinc, Ioel. 1. *Computruerunt iumenta in stercore suo.* S. Greg. in Psalm. 50. *Computrescere*, ait, *iumenta, est carnales homines in fœtore luxuriæ finire vitam.* At Virginitas Deo est vt cordi, ita & curæ, vt eius protectori. 1. Ita enim Israelitas iussit de Madianitis, Numer. 31. *Cunctos interficite: puellas autem & fœminas omnes Virgines reseruate.* Quia, ait ibi Oleaster, *Accepta fuit semper Domino Virginitas.* 2. Simile Iud. 21. *Hoc est, quod obseruare debetis: Mulieres, quæ cognouerint viros, interficite: Virgines autem reseruate.* 3. Quid, quod Deus Virginitatem miraculorum quoque dignatur honore? Damascenus lib. 4. de fide cap. 25. *Danielis, inquit, corpus ita Virginitate obduratum, vt leonum dentes illi infigi nequiuerint.* 4. Eadem quoque illæsos præstitit tres in fornace Babylonica pueros. Vel Ethnicis Sibyllis vnde Prophetiæ gra-

Eam honor... vita... tali c... anjus.

Leones.

Ignes.

In Ethni... cis etiam...

gratia? 1. S. Hieron. tom. 2. lib. 1. contra Iouin. *Quid referam decem Sibyllas: quarum insigne Virginitas est: Virginitatis præmium Diuinatio?* 2. Subiicit ibidem de Claudia Romana; quæ suspicioni pudoris violati refurandæ, nauim in Tyberinis hærentem breuibus sua zona ad ripam pertraxit solus: nec pluribus vi vel arte mobilem. Ibidem idem, *Moyses*, inquit, *moriens plangitur à populo Israel, Iosue autem victurus non plangitur: Nuptiæ enim finiuntur in morte: Virginitas post mortem incipit coronari.* Cœlebs vixerat Iosue: ideo mortuus ad coronam euocabatur non plangendus.

II. Quale, quod S. Epiphanius in Compend. doctrin. fid. Cath. prædicat? *Ecclesiastici Ordinis*, inquit, *veluti fundamentum est sancta Virginitas*, q. d. Sacerdotij eminentia, Sacramentorum Sanctitas, Maiestas Diuinorum, Ecclesiastica dignitas in Virginitate subsistit nixa & fixa. S. Athanas. in Apologia ad Imp. Constantium, tria prædicat: 1. Virginitatem esse donum, datum, quo similes Angelicæ sanctitati esse possimus. 2. *In ea magnum*, ait, *documentum est, apud nos esse veram Religionem.* 3. Imp. Constantinum Castitatis ac Virginum fuisse obseruantissimum. Quare bene Theodoretus in Epitome diuin. decr. cap. de Virgin. ait, Virginitatis altitudinem esse infinitam. 2. In lib. 1. de Virgin. ait: *Quis humano eam potuit ingenio comprehendere; quam nec suis Natura legibus inclusit: Aut quis naturali voce complecti, quod supra vsum naturæ sit.* 2. Similiter S. Cyrillus Catechesi 12. *Non ignoramus Castitatis gloriam: Angelica enim est corona, & supra hominem perfectio.* 3. Clarius id Damascenus lib. 4. fid. orth. cap. 2. *Virginitas Angelorum munus est, ac peculiaris omnis incorporeæ naturæ nota.*

PARS IV.

De S. Genouefæ laude Virginitatis.

Præcones S. Virginis.

I. S. Genouefa nota sub Valentiniano III. Imper. vixit ad vsque Clodoueum. Scripsere de ea V. Beda, Ado, Vsuardus, Baronius sic: *Lutetiæ Parisiorum S. Genouefa Virg. quæ à B. Germano Antisiodorensi Episcopo dicata Christo, admirandis virtutibus & miraculis claruit, &c.* De ea Greg. Turon. lib. de glo. Conf. cap. 91. & Histor. Franc. lib. 4. cap. 1. *Surius* tom. 1. *Sigebertus* in Chro. ad annum 457. *Constantius* in vita S. Germani multa gloriose. Ego ex Iudith c. 8. *Erat*, inquam, *hæc in omnibus famosissima; quoniam timebat Dominum valde.* Erat talis; quia, Sap. 4. *O quam pulchra est casta generatio cum claritate! Immortalis enim est memoria illius; & apud Deum nota est, & apud homines.* Proinde cum Holoferne dicam, Iudith 11. *Tu in domo Nabuchodonosor magna eris, & nomen tuum nominabitur in vniuersa terra.* Neque breui id, aut leui momento: Sed Ps. 111. *In memoria æterna erit iustus, & ab auditione mala non timebit.* Stetit Diuæ laus annis iam amplius millenis. 1. De Iuditha, *cap.* 8. nemo ausus malum loqui verbum: minus de S. Genouefa, adeo nomen eius inclyte sanctum. 2. Rebecca, Genes. 24. *Puella decora nimis, virgoque pulcherrima, & incognita viro.* Vbi Origines: Nonne *sufficiebat dicere*, Virgo! *quid opus*, Incognita viro? *Quia non sufficit animæ, vt casta sit corpore: opus est, vt vir ille pessimus, qui in Euangelio dicitur* Inimicus homo, *non cognorit eam.* Talis Genouefa. 3. Sara Raguelis, Tob. 3. *Virgo fuit mente & corpore placens Deo*: Vt ipsa secura ad Deum, *Tu scis Domine*, orabat, *quia nunquam concupiui virum, & mundam seruaui animam ab omni concupiscentia.* Talis Genouefa.

Meruit laudem virginitate.

Figuræ.

III. Nimirum idcirco ætatis anno XV. fugit vana omnia, mundum, matrimonium etiam sanctum. 1. Videbat illa, vt

Facta erat ad regulam SS. Patrum.

Assy-

Assyrij, Iudith. 14. quod *vna mulier fecit confusionem in domo Nabuchodonosor Regis*: in paradiso Eua, &c. hoc metuebat ipsa sui custos. 2. Talem esse præcipit S. Ambr. lib. de Virgin. *Virginem mihi prius grauitas sua nunciet pudore obuio, gradu sobrio, vultu modesto, & prænuncia integritatis anteeant signa virtutis.* 3. Copiosius S. Chrys. tom. 5. Orat. quod regul. fœm. viris cohab. *Cum in publicum Virgo se recipit, oportet vt omnis prophetia speciem præseferat, & omnes in stuporem vertat. Sicut Angelus si nunc è cœlo descenderet, &c.* Talis Genouefa. 4. Ideo quisque de ea visa id poterat occinere, Ruth. 3. *Scit omnis populus, qui habitat intra portas vrbis, mulierem te esse virtutis.* Scit hoc Lutetia, vniuersaq; Gallia.

PARS V.

De S. Genouefæ insigni multaq; virtute.

Virtus tribus cernitur.

I. VIrtus autem hominis trifariam cernitur. 1. Coniecturis; vt Eccles. 19. *Amictus corporis, & risus dentium, & ingressus hominis enunciant de illo.* Et ibid. *Ex visu cognoscitur vir, & ab occursu faciei cognoscitur sensatus.* Hinc Arist. in Physiognomicis ait: *Animæ sequuntur corpora.* Prou. 17. *Sicut in aquis respondent vultus perspicientium, sic corda horum manifesta sunt prudentibus.* 2. Experientia operum. Arist. l. 2. de Anima; *Per actus cognoscitur habitus.* Ita *mores & verba sunt conceptuum signa*: Arist. periherm. Matth. 7. *A fructibus eorum cognoscetis eos.* At duo illa sæpe fallunt: non item hoc tertium. 3. Diuina reuelatione. 1. S. Germanus de S. Genouefæ Virtutibus cognouit, cum votum eius Virginitatis excipiens diceret parentibus: *Felices vos tam venerandæ sobolis progenitores!* 2. Similes Iullicus Episc. Paris. plures cum ea Deo Virgines offerens, diuinius quid in ea videns, sanctam censebat. 3. Pimeon Antiochenus eius se precibus deuote commendabat.

Et eximiè in S. Genofena.

Virtutis

II. Itaque *Virgo virtutis erat.* Virtutis notio triplex est: 1. Significat habitum animæ ad bene faciendum inclinantem, 1. Corinth. 4. *Non in sermone est regnum Dei: sed in virtute.* 2. Corinth. 12. *Virtus in infirmitate perficitur.* Coloss. 1. *In omni virtute confortati.* 2. Idem est, quod miraculum. Psal. 23. *Dominus virtutum ipse est Deus.* Matth. 7. *Domine, nonne in nomine tuo virtutes multas fecimus?* Matth. 11. *Quia si in Sodoma factæ fuissent virtutes, quæ, &c.* 1. Corinth. 12. *Alij operatio virtutũ.* 3. Virtus pro robore capitur, Iudith. 6. *Præsumentes de se, & de sua virtute gloriantes humilias.* Psalm. 73. *Confirmasti in virtute tua mare.* Luc. 4. *In potestate & virtute imperat.* Luc. 9. *Conuocatis Apostolis dedit Virtutem & potestatem super omnia dæmonia.*

not. plex. bit. mi. *2. M. cul.* *3. R.*

S. Genouefa Virgo virtutis erat in 1. significatu: quia demississima, modestissima, charitatis plenissima, &c. abstinentissima, vt quæ ab XV. ætatis anno ad quinquagesimum ieiunarit, exceptis Dominicis & Ferijs V. vino abstinebat omni & carne, hordeaceo pane victitans & leguminibus. Ætate & morbis fatiscens, suasu Episcoporum pauxillum admisit lactis & pisciculorum: nec tamen ex his gustabat quicquam prius, quam leuatis in cœlum oculis humanæ illachrymasset necessitati. 2. Miraculorum claruit virtute viuens ac mortua. Precibus, matri cæcæ visum restituit; à duodecim energumenis dæmonia excussit: puerum in puteo submersum vitæ reddidit: Parisios ab hostili insultu liberauit: Sequanum effusum solo iussu intra alueum reuocauit. Talia viuens; maiora mortua. Sit vnum exemplo. Anno 1109. morbo exotto nouo, qui *sacer Ignis* nunc dicitur; ars omnis humana cedebat: vt depasceret innumeros Ardennium: Demum inuocata S. Genouefa, Ignis extinctus inextinctos reliquos fecit plurimos. 3. Fortissima quoque Parisio-

S. G. cla. vir. *Mi.* *Vic.*

ſiorum propugnatrix eſt Genoueſa: vrbis omnium forte antiquiſſimæ; ſi hiſtoriæ fides; ante Chriſtum natum ſtetit annis octingentis & triginta. Ipſa vrbi ſeneſcenti Juditha fuit; Heſtera Galliæ toti. Væ vrbibus, ſui quas deſerunt Sancti. 1. Noë terram deſerente, eam diluuium ſubmerſit. 2. Sodomam hauſit flamma egreſſo Lotho. 3. Mare rubrum, & Angelus percuſſor Ægyptios internecione deleuit, digreſſo inde populo Dei Iſraelitarum.

Adſtitit hucuſque Pariſijs S. Genoueſa: vt vere illud Iſaiæ 62. *Super muros tuos Ieruſalem* Pariſiorum *conſtitui Cuſtodes*, in his Genoueſa: *tota die & nocte in perpetuum non tacebunt*: cum ea S. Marcellus, S. Eligius, S. Maglorius, S. Germanus.

Itaque Judith 15. *Tu gloria Ieruſalem, tu lætitia Iſrael, tu honorificentia populi noſtri, quia feciſti viriliter, eo quod caſtitatem amaueris, &c. ideo eris benedicta in æternum.*

IN FESTO CIRCVMCISIONIS.

Poſtquam impleti ſunt dies octo, vt circumcideretur puer: Vocatum eſt Nomen eius Ieſus. Luc. 2.

IVſſit Deus, Exod. 12. vt quotannis, die primo menſis menſium primi, agnus anniculus maſculus immolaretur: in ſignũ factæ liberationis ab Angelo exterminatore primogenitorum Ægypti: Imo in ſignum, inquam, Liberatoris noſtri Jeſu, in Circumciſione ſua, ſanguinis ſui immolati profuſione nos ſeruantis ab exterminio peccati & Satanæ. Et hæc ſtrena Chriſtiana hiſce Kalendis eſto.

Circa quod nos

I. *De Circumciſione veteris Legis.* II. *De circumciſo Ieſu.* III. *De cauſa circumciſi.* IV. *De circumciſi ſanguine.* V. *De Amore circumciſi.* VI. *De Nominis Ieſu Admirabilitate.* VII. *De eiuſdem Magnitudine, & merito.* VIII. *De Kalend. Ianuarijs, ac circumciſione ſpirituali.*

PARS I.

De Circumciſione Legis veteris.

I. LEgum veteris Teſtamenti lex princeps illa fuit de Circumciſione. *Geneſ.* 17. ſic Deus ad Abraham: *Infans octo dierum circumcidetur in vobis.* Hæc lex. Jam pœna: *Maſculus, cuius præputij caro circumciſa non fuerit, delebitur anima illius de populo.* 1. Cauſa legis & pœnæ eſt, ait Chryſoſt. ho. 40. in Gen. *Quod ex hoc ſigno Iudæi eſſent cognoſcibiles, & ab aliis gentibus ſequeſtrarentur.* 2. Hinc in deſerto per quadraginta annos circumciſi non ſunt; quod inter gentes non degerent; nec opus haberent ſigno ſui dignoſcendorum. At progreſſi inter gentes, rurſus circumcidi cœperunt. 1. Ita militibus dant ſignum certum duces in conflictu. 2. Ita ſuas ſignant oues paſtores. 3. Ita Jeſus baptizatis imprimit characterem. Vnde ait: *Ego cognoſco meas, & cognoſcunt me meæ.*

Lex Circumciſionis præcipua legum.

Signum erat 1. Diſcriminis. 2. Salutis.

II. In excidio Jerichuntino, *Ioſue* 6. domus Raab ſigno funiculi coccinei fuit immunis à clade. 2. Ita domus Abrahæ per ſignũ circumciſionis ab excidio generis humani libera fuit. 3. Iſraelitis in Ægypto ſanguis ſuperliminaris ex Agno immolato ſignum ſalutis erat, *Exod.* 12. Id Chriſtianis eſt Sanguis noſtri Agni circumciſi. 4. Idque eo fine, quo Deus iuſſit Ezechielem, *c.* 9. ſigno Thau notare frontes gementium ſuper abominationes Jeruſalẽ: Juſſus Abraham ſuos circumcidere, tanquam qui ſoli eſſent pœnitentes, ac veniam requirerent à Domino. Eandem nos ex circumciſi pro nobis Sanguine ſperamus & oramus. 5. Et hoc diſtinguimur ab ijs, quos, *Apoc.* 13. infauſto ſuo charactere inurit beſtia ſepticeps, decacornis, cum faucibus leoninis & pedibus vrſinis, è mari emergens. Atque iſta figurate. Exempla facti ſunt iſta, 1. Dinã procanti Sichemitarum Principi fratres reſpon-

Signa ſimilia.

Exempla ſimilia.

respondent: Gen.34. *Non possumus sororem nostram dare homini incircumciso: quod illicitum & nefarium apud nos.* Cur? Vt id esset discrimen electos inter & profanos. 2. Samsoni. *Iud.*14. cum deperiret Dalilam exprobrāt parentes. *Nunquid non est mulier in filiab. fratrum tuorum; quia vis accipere vxorem de Philistijm, qui incircumcisi sunt?* quasi dicat. Nimia disparitas est. 3. Hebræis ex deserto eductis, & circumcisis, Deus Josuæ ait: c.5. *Hodie abstuli opprobrium AEgypti à vobis*, quasi dicat Ægyptijs incircumcisis similes fuistis; nunc differtis electorum signo.

Est professio fidei & cultus Dei.

III. Erat enim Circumcisio cultus Dei, ac fidei professio, teste D. Thom. 3. q. 70. art. 12. ad 3. ex Rom. 4. *Abraham accepit circumcisionem tanquam signaculū fidei.* 2. In quo vno lex tota signabatur. Vt Gal. 5. *Testificor omni homini circumcidenti se, quoniam debitor est vniuersæ legis faciendæ.* 3. Rupertus in Cantica ait, Abisai datam Dauidi frigido calefaciendo; significare fidem circumcisionis datam frigidis Judæis, ad quod fidei signū non nihil accenderentur amore Dei.

Est indiciū Iesu circūcidendi.

Sed omnia ista in signum Circumcisionis Jesu, quæ vna erat profutura omnibus, ait Galatinus l. 10. c. 8. Nam Joan. 1. *Lex per Moysen data est, gratia & veritas per Iesum Christum facta est.* Ad terminandam, & exterminandam legem. Vt 1. Cor. 13. *Cum venerit, quod perfectum est, euacuabitur, quod ex parte est.* Dictum, factum hodie.

PARS II.

De Circumciso Iesu.

Circumcisus est in stabulo.

I. **P**Ostquam impleti sunt dies octo, vt circumcideretur Puer. *Vbi? à quo?* S. Hilarius (dictus ab S. Hier. in dialogo contra Luciferianum, *tuba mundi: orbis Deucalion: torrens eloquentiæ:*) in Ps. 118. ait, esse in templo circumcisum. 1. At contra: lege prohibebatur mater & puer in templo apparere ante quadragesimum diem à natiuitate. 2. Nec potuit fieri, vt omnes nati, octauo die ferrentur in templum circumcidendi, ob locorum distantiam &c. 3. Nec erat necesse circumcisionem peragi in templo.

Epiphanius ergo bene ait: Hæresi, 2. In stabulo fuisse circumcisum.

Ab Deipara.

A quo? Ab Deipara. Ita *Hier. l. de Circumcis. & Bern. tractat. de lamentatione B. V.* 1. Ratio. Quia in lege certus minister Circumcisionis non erat constitutus. Ita *Abul. in c. 5. Iosue.* 2. Adeo vt etiam mulieres quandoque circumciderent. Vt Sephora vxor Mosis, *Exo.* 4. 3. Et sub Antiocho matres quæcunque circumcidebant, 1. *Mac.* 2.

Id admirandum, humilitas.

II. Ergo natus vt pauper, circumciditur vt peccator; vt seruus redimitur, crucifigitur vt latro. 1. Iam vero Luc. 3. *Omnis mons, & collis humiliabitur;* Cum mons montium eo se deiecerit. 2. *Scitote,* Psal. 4. *quoniam mirificauit Dominus Sanctum suum.* Quid enim admirabilius?

Est [...] sorum, quasi [...]

Quid agis? Circumcisio est aduersus peccatum originale; est seruorum, &c. At tu es absque peccato. Es quidem serpens æneus in deserto erectus, *Num.* 21. sed absque veneno. Nam Roman. 8. *Deus filium suum mittens in similitudinem carnis peccati.* Tu quoque Agnus es sine macula.

PARS III.

De causis circumcisi.

Circumcisus ad legem implendam.

I. **C**Vr igitur circumcisus est? I. Quia impleturus totam legem legi debuit subijci. Matth. 5. *Nō veni soluere legem: sed adimplere.* Pandectæ. *Vox digna maiestate regnantis; se legibus obnoxium Principem fateri.* Et hic Imperio dignissimus dicitur apud Plutar. in conuiuio 7. sapientum. Itaque se Legis Principem ostendit Jesus; dum legi se subijcit. Non obstante, quod Ipse esset *Beatus vir, qui non abijt in consilio impiorum; & in via peccatorum non stetit.* Ps. 1. *Sed cuius in lege Domini voluntas.* Ps. 118.

II. Quia

II. Quia legem adimplendo abrogat, ac sepelit. Par erat, vt cœpta ab Abraham, finiretur à Christo, ostendente mysteriũ figuræ. 1. Quare vt gladius in saxũ illisus obtunditur; ita culter circumcisionis in hac petra obtusus est, & porro inutilis effectus, Vnde, Eccl. 44. *In Carne eius stare fecit testamentum.* 2. Cyrillus l. 4. in Joannem, cap. 51. ait: Mortuo Josue, omnes cultros lapideos, quibus, circumcisi fuerant Judæi, in eius sepulcrum illatos fuisse: In signũ: Cũ Christo moriente morituram legem cæremonialẽ, 3. Ad hoc aspirauit Spõsa, Cant. 4. *Vtinam aspiret dies, & inclinentur vmbræ.*

III. Humilitatem suam declarauit hoc facto. Natiuitas quidem eius in stabulo, &c fuit humilis; sed honorata ab Angelis concinentibus, ab Regibus, pastoribus, stella. Humilis in cruce inter latrones; sed obscurato sole eius diuinitas eluxit, At in Circumcisione cernitur mera humilitas instar peccatoris.

Satan tribus cum turmis procedit in aciem, 1. Ioan. 2. *Concupiscentia carnis; Oculorum, & superbia vitæ.* De hisce Daniel c. 7. *Ecce bestia similis vrso, & tres ordines erant in ore eius, & in dentibus eius.* Jam Puer opposuit auaritiæ paupertatem, superbiæ humilitatem, voluptati dolorem carnis. Venit, vidit, vicit ea. Vt prædictum Isa. 19. *Ecce Dominus ascendet super nubem leuem*, id est, carnis, ait Hieron. *ingredietur AEgyptum*, mundũ, *& mouebuntur simulacra AEgypti à facie eius*, quorum præcipua illa tria.

IV. Circumcidi voluit, vt verum se hominem demonstraret. Cōtra Apellem, Cerdonem, &c. 1. Alex. Magnus ait Plut. coli, haberique volens pro Jouis filio immortali, ictus sagitta cruore viso iratus ait: Hæccine signa sunt immortalitatis meæ? Vah adulatores; homo sum. Ita nunc Jesus quasi. 2. Vt aurum ante ad lydium lapidem probatur nũ spurium sit; quam sublimetur ac approbetur. Ita humanitas Jesu ad cultrũ lapideum probata est. *Domine probasti me, & cognouisti me.* Ps. 138, 3. Vt chymicus putans se lapidẽ philosophicum inuenisse experitur colliquato stanno, ferro, aut plumbo, si materia in fumum abeat, fucus est; sin' resistat igni aliaque metalla subito maturefacta perficiat in aurum versa, iam exilior est. Illum, qui *homo factus est, verbum caro factum*, inuenit humana natura vt verũ lapidem philosophicũ. Eius proba in circumcisione est facta, & *inuentus est homo.* 4. Mosi ita Deus, Exo. 28. *Facies laminam de auro purissimo, in qua sculpes opere cælatoris Sãctum Domino, ligabisq; eam vitta hiacynthina, & erit super tiarã imminens fronti Põtificis.* La- *Figura illustris.* mina fuit Jesu Humanitas pura à peccato, tunsionib⁹ attenuata; quia *exinaniuit semetipsum.* Et *Attritus est propter scelera nostra.* Vitta est vnio hypostatica, lamina cum tiara iungens, hominem cum Deo. Ei hodie cultro circumcisorio insculpitur Sanctũ Nomen Jesus. Qui sit, Ps. 109. *Sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech*, vt verus homo. Et hæ causæ circumcisionis.

Pars IV.

De Circumcisi Sanguine fuso.

I. Jam ecce, vixdum natus, & Sanguinem *Est ille sacrificium.* offert Deo. 1. Sicut Noë, simul ac egressus ex arca, post diluuium, gratus Deo sacrificat. Quo sic delectatus est Deus, vt iurarit, se terræ nunquam maledicturum ob homines. Ita Jesus post diluuium damnationis, ex Arca Virginis vt exijt, Sanguinem offert Deo gratissimum. Vti Ps. 50. *Tunc acceptabis sacrificium Iustitiæ*: quæ est Christus. Item *Tunc imponent super altare tuum vitulos.* 2. Vt sol mane & vesperi apparet rubicundior: Ita *Qui illuminat omnem hominem* *Est sol oriens.* *venientem in hunc mundum* Jesus in ortu, & occasu suo sanguinatus purpurissatus. Sed hinc præcipimus futuram serenitatem mundi redimendi, &c.

Est pluuiola. 3. Densam imbris ruinā tenuior anteire assolet stillatio pluuiolæ. Talis hodie: at diluuium sanguinis in passione inundabit, quo orbis peccata obruenda sunt. 4. Ecce Elias 3. Reg. 18. ait. *Ecce nubecula parua, quasi vestigiū hominis ascendebat de mari*, id est, stilla Sanguinis ex Jesu mari gratiarum. *Cumque se verteret huc atque illuc, ecce cœli contenebrati sunt, & nubes, & ventus, & facta est pluuia grādis*, effusi in passione Sanguinis.

Est arrha redemptionis. II. Vt mercator merces empturus multas, dat primum arrhas; ita mundū redempturus, iam incipit, data sanguinis arrha.

Est secundum legē. Causa subest. Quia *Leu. 25.* ita sancitum erat. *Si attenuatus frater tuus vendiderit possessiunculam suam & voluerit propinquus eius, potest redimere, quod ille vendiderat.* Iste attenuatus venditor fuit, heu, Adā; Jesus Redemptor vnus propinquus; diues; cæteri omnes pauperes. 1. De hoc Ps. 15. *Dominus pars hæreditatis meæ, & calicis mei, tu es, qui restitues hæreditatem meam mihi.* 2. Anselmus l. Cur Deus homo ait. *Conueniebat, vt esset, qui nos redimeret, Deus & homo. Homo, vt hominū propinquus esse & pati posset: Deus, vt sanctißimæ humanitatis operibus infinitū daret valorem.* 3. De quo 1. Pet. 1. *Non corruptibilibus auro & argēto redempti estis: sed pretioso sanguine quasi Agni immaculati.* 1. Cor. 6. *Empti estis pretio magno.*

PARS V.

De amore Circumcisi.

Hunc testatur. 1. Sanguis fusus. I. O Amorem ineffabilē Redemptoris Circumcisi! 1. Amasij colorem amasiarum in vestitu ferre amant; quo plùs eis placeant. Jesus naturæ nostræ amasius eiusdem colorem sanguineum testèm amoris, ostendit circumcisus. Hinc Sponsa: *Dilectus meus candidus & rubicundus.*

2. Circumcisio spontanea. 2. Ita Dinā deperibat Princeps Sichemitarum: Vt que eam vxorem acciperet, se circumcidi finit. *Genes. 34.*

3. Finis eius salus nostra. Sic Jesus generis humani amator. 3. Sephora, *Exod. 4.* vt Mosi vitam seruaret, filios circumcidit suos, & ait: *Sponsus sanguinum tu mihi es*, q. d. Amasti: At dein iam plùs me amasis seruatricem tui per sanguinem. Quanto iustius sic homini Jesus? Amasti me vt Creatorem: iam ama etiam vt Redemptorem.

4. ... pta ... forma ... stra Si bene argumentabantur ij, visis in Lazari suscitatione lacrymis Domini, dicentes, Joan. 11. *Ecce, quomodo diligebat eum?* Quanto euidentius viso sanguine colliges de amore? 4. Romę seruus, cognito herum suum quæri ad necem ab lictoribus; se heri vestibus induit; captus, securi percussus occidit. Cui dein herus gratus statuam collocauit. At contra hic: Nam Dominus formam serui accepit, proque eo passus est, &c. 5. Sane Joan. 15. *Maiorem hac dilectionem nemo habet vt animam suam ponat quis pro amicis suis: imo pro inimicis.*

5. La... ama... II. O amorem? Non is tu es, qui dicis. Cāt. 2. *Fulcite me floribus, stipate me malis: quia amore langueo?* Languebat amore Jesus, vt febri æstuans. Ideo sectione venæ opus. Hæc facta in Circumcisione & passione.

6. E... pro n... oblat... Confide æger Christiane; sibi Jesus vitalem emittendo sanguinem, tibi mortalē vitam subtraxit & correxit. Suam vel Puer pro te obtulit. Sicut Arcades, teste *Plin. lib. 8. c. 2.* quotannis puerum Joui immolabāt; vt per annum numine vterentur propitio: Ita anni salutiferi exordio se vltro Deus offert Deo pro te ægro.

PARS VI.

De nominis Iesu Admirabilitate.

Nom... par... nullu... I. ET *vocatum est nomen eius Iesus.* Exclamat Psalm. 8. *Domine, Dominus noster quam admirabile est Nomen tuum in vniuersa terra?* 1. S. Dion. *l. de diuin. Nom. c. 1.* docet; Essentiæ diuinæ nullum posse nomen conueniens imponi: Quod in Deo infinita omnia. 2. Greg. Naz. orat. 9. ait: *Sicut fieri nequit, vt hominis paruum os totū Oceanū sorbeat: ita*

ita fieri nequit, vt os aut mens infinitam Dei Essentiam nomine aliquo definiat, aut complectatur. 3. Ideo Tetragrammaton illud ineffabile erat Iudæis, ait Galatinus. *l.* 2. c. 10. *Quia Deus trinus & vnus omnino ineffabilis est.*

Imperfectum tamen dari nomen potest. Hinc dictus est *Sadai*, à fortitudine. *Adonai*, ab potentia. *Cados*, id est, sanctus, *Iehouah*. id est, Qui erat, est, erit: vt Epiph. l. 2. c. 10. placet. Et hoc fuit ineffabile olim, nũc puero datum. Ideoque nouum est. 1. Quia, vti summis Pontificibus nomen imponitur nouum, ita Puero ad S. Pontificium nato. 2. Ducibus, sæpe nomina sunt data ab subiugatis gentibus, vel locis. Sic Scipio dictus Africanus, alter Asia ticus. Ita vel natus tantum aduentu suo mundum iam subiugarat; vnde nomen ei Iesus. 3. Iacob post nocturnam cum Angelo luctam, vulnusq; acceptum, *Gen.* 32. dicitur Israel, Ita & natus, ac sauciatus Saluator.

Prædixit Angelus Matri, Luc. 1. *Ecce, Concipies in vtero, & paries filium: & vocabis nomen eius Iesum.* 2. Item Isaias, c. 9. *Paruulus natus est nobis, & filius datus est nobis, & vocabitur nomen eius Admirabilis, Consiliarius, Deus fortis, Pater futuri sæculi, Princeps pacis.*

II. Vere Admirabile. 1. In quo Reges salutem quærunt, Ps. 53. *Deus in Nomine tuo saluum me fac.* 2. Quod Regnum suspicit omne, Ps. 75. *In Israel magnum Nomen eius.* 3. Quod orbis veneratur: Ps. 112. *à solis ortu vsque ad occasum laudabile Nomen Domini.* 4. Quod omnes populi metuunt. Psalm. 101 *Timebunt gentes Nomen tuum Domine.* Psal. 110. *Sanctum, & terribile Nomen eius.* 5. A quo nobis omne auxilium. Ps. 123. *Adiutorium nostrũ in Nomine Domini.* 6. Quod appellatũ dæmones fugat. Mar. 16. *In Nomine meo dæmonia eijcient.* 7. Quo impetrantur petita. Io. 15. *Si quid petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis.* 8. Quo iustificamur. 1. Cor. 6. *Sed abluti estis, sed sanctificati estis, sed iustificati estis, in Nomine Domini nostri Iesu Christi.*

Pars VII.

De nominis Iesu Magnitudine, ac merito.

I. A Deo diuinum, vt omnia contineat vnum, quæ priscis erant per partes reuelata. Vnde Exod. 6. *Ego Dominus, qui apparui Abraham, Isaac & Iacob, & nomen meum Adonai non indicaui illis.* 2. Vt nolæ plures suum singulæ sonum edunt, at conflatæ in vnam campanam grande sonant: ita vis nominum Dei in hoc vnum conuenit, conflatum in fornace charitatis diuinæ. Ideo sonat sic; vt *à solis ortu vsque ad occasum laudabile nomen sit.* Ps. 112. 3. Conflari oportuit. Nam prædictum. Zach. 14. *In illa die erit Nomen Domini vnum.* 4. Perfectũ. Phil. 2. *Dedit illi Nomen, quod est super omne nomen.* *Complectens omnia olim reuelata.* *Idq; prædictum.*

Ideo dicitur, *Magnus es tu, & Magnum Nomen tuum:* Ier. 10. Ac Tantum; vt Psalm. 148. *Reges terræ, & omnes iudices populi, Principes, & omnes iudices terræ laudent Nomen Domini. Quia exaltatum est nomen eius Solius.* Tantum, vt Phil. 2. *In Nomine Iesu omne genu flectatur, cœl. ter. & inf.* *Hinc maximũ.*

Deus cætera sibi nomina singula vno aliquo acquisiuit, vt *Adonai*, per fortitudinem, &c. At hoc per Obedientiam, quæ omnia complectitur in se. Vnde Phil. 2. *Factus est Obediens vsque ad mortem, mortem autem Crucis. Propter quod Deus exaltauit illum, & dedit illi Nomen, quod est super omne nomen.* *Acquisitum re maxima.*

II. Martinus Doyza, Minorita, celebris Hispania tota concionator historiam refert: (ego parabolam aio:) Vespasiani Imp. tempore in senatu Romano agitatum; Quis Deorum esset optimus, quodque nomen illi foret. Dictæ sententiæ sunt. Hi bello potentissimum: Illi Opulentissimũ: Isti doctissimum. Alij refutant: Quod ita soli essent fœlices futuri, vel Milites: vel diuites: vel docti: Cæteri Deum habituri *Deo est dignum.*

nullum. Ergo amplies pronunciatum eſt. Poſtero die dum in eadem ſunt diſceptatione, adoleſcens ijs medius aſtat, cum imagine ex collo ſuſpenſa: pictus erat expanſis brachijs, ſub dextero ſcriptum *Promitto*, ſub ſiniſtro *Expecto*: ad latus pectoris aperti, *Remitto*: In peripheria tabulæ erat, *Deo clementiæ*. Itaque conſtitutum eſt: Hunc eſſe colendum Deum, qui bonis bona promittat: malos ad pœnitentiam expectet: iniurias remittat: Cui nomen Clementiæ ſit. Huncque omnium eſſe communem, & vnum poſſe.

Dirimit inter omnes orbis Deos hosque refutat. Vere dubitarunt omnes nationes orbis, quem ſibi Deum deligerent. Hinc Romani Martem: Africani Plutum: Apollinem Græci, alios alij ſibi optarunt. Hodie vna dirimit puella litẽ cũ puello in gremio; qui eſt *ſplendor gloriæ, & figura ſubſtantiæ Patris*. Qui in Cruce latroni, ait: *Hodie mecum eris*. Qui clemens omnibus orat: *Pater ignoſce illis, quia neſciunt, quid faciunt*. Cuius in corde, & ore iſthoc: *Nolo, mortem peccatoris*, &c.

Ideoq; & adorandum eſt vnicum relatiue. Tamerlanes, terror & malleus Turcarum, anni diem primum ſic celebrabat, Sacrorum miniſter nomen Principis in lamina maiuſculis ſcriptum præferens, id pronunciabat reuerenter; moxque omnes alto cum ſilentio ſe humi ſternebant pronos. Vanum iſtud; Sanctum hoc hodie præcipue Nomen Ieſu magnis characteribus Humanitatis, ſcriptum adorari.

PARS VIII.

De Kalend. Ianuar. & ſpirituali circumciſione.

I. NVma Pompilius, Rex Romanorum ſecundus Kalendas Ianuarias primus inſtituit, dicatas Magiſtratui capeſſendo: poſtea Conſulatus eo die auſpicabantur: Vnde Poeta,

Iamque noui præeunt faſces; noua purpura fulget.

Colendæ ſunt ob Quanto iuſtius nos Kalendas colimus haſce: quibus Rex noſter purpuratur; Cui Matt. 28. *data eſt poteſtas in cœlo; & in terra.* Et tale datum eſt Nomen; cui omnes iure acclament: Iſa. 26. *Domine nomen tuum, & memoriale tuum, in deſiderio animæ tuæ.* *rei no*

1. Hinc Paulus id toties in Epiſtolis vſurpat: Imo profitetur, Act. 21. *Non ſolum alligari; ſed & mori paratus ſum propter Nomen Domini Ieſu.* 2. S. Aug. l. 3. Conf. c. 4. ait ſe lectitatione Ciceroniani Hortenſij mire captum fuiſſe: quod autem nomen Ieſu nuſquam occurreret, ſe librum abieciſſe.

3. Bene Bernardus *ſerm. 15. in Cant.* fatetur: Qualiacunque ſint: ni hoc Nomine condita ſint; ſibi putida videri. 4. Vnde in ſuo Iubilo.

Ieſu Decus Angelicum,
In aure dulce Canticum,
In corde nectar cœlicum,
In ore mel mirificum.

Quæ igitur maledictio, quod par ſupplicium ijs; qui Dei nomen blaſphemant? 1. Romæ, qui iniuſſu ſenatus, *Iouem lapidem* iuraſſet; morti addicebatur. Quid iſtis fiet? *Pun blaſ mi.*

2. Nabuchodonoſor, viſis ex fornace illæſis exire tribus: ſanciuit, neu quiſquam Dei nomen blaſphemaret, *Dan. 3.* Quid hodie Magiſtratus? 3. Refert *S. Baſ. hom.* 24. Cliniam potuiſſe 3000. aureorum mereri, ſi per nomen Dei iurare, pro veritate, voluiſſet: at noluiſſe.

II. Clauſulã ſibi vendicat ſpiritalis Circũciſio: hæc vſurpanda; dimittenda legalis in carne. Id in figura cõdiſce. Deut. 22. ſancitur: *Si ambulans per viam*, vitæ mortalis, *in arbore, vel in terra*. S. Scripturæ; *nidum auis inueneris*. Dictũ factumue aliquod legale; & *matrem pullis vel ouis deſuper incubantem*, ſenſũ literalem: *non tenebis eã, ſed abire patieris: captos tenens filios* doctrinam ſpiritalis ſenſus; *vt bene ſit tibi, & longo viuas tempore*. Ita D. Th. 1. 2. q. 102. a. vlt. Eſt enim *Circumciſio cordis in ſpiritu, non in litera*. Rom. 2. Et ea non vnius, ſed ſingulorum membrorum in vſu. *Circiſi rita v u da.*

Neceſ-

Necessaria hæc. 1. Nimium enim silues-cit vitis, ni puretur:fordet caput:ni rada-tur.2. Non hæsisset Abſalon suſpendiarius, ni ad comæ luxuriem, 2. *Reg.* 18.3. Quare Deut. 10. *Circumcidite præputium cordis vestri.* 4. Ier. 4. *Circumcidimini Domino, & auferte præputia cordium vestrorum viri Iuda.*

Huc nobis adlabora Iesu. Qui de te ipso ais Ps.87. *Pauper sum ego, & in laboribus à iu-uentute mea*: Inque doloribus, vt verus Be-non, Matri, filius doloris licet Patri sis. Beniamin, filius dexteræ, *Genes*.35. vt ad cu-ius nos dexteram transfers beatos.

IN FESTO EPIPHANIÆ

Cum natus esset Iesus in Bethlehem Iuda, Ecce Magi ab Oriente venerunt. Matt.2.

SAlom.3. *Reg.* 10. Rex dictus, mox ab Regina Saba, alijsque magni nominis inuisitur, cum muneribus. *Et ecce plus, quam Salomon* Hic Iesus est. Bene ergo Magi ip-sum inuisunt.

Circa quos nos

I. *De regia maiestate.* II. *De Magorum appel-latione.* III. *De eorum aduentu, & conuersione.* IV. *De nati Admirabilitate.* V. *De nato Magis adorato.* VI. *De nato muneribus honorato.*

PARS I.

De Regia maiestate.

I. MAiestas regia, atque potestas per-magna est.1. Hinc Satraparũ Per-siæ, de hoc disceptantium, quid fortissimũ, tertius euincit, Regem esse. 2. Ideo Reges mundi columnæ, soles terræ, cœli filij, Vi-carij Dei appellantur. 3. Platonis vox est. *Rex, Deus quispiam humanus est.* Plut. de doct. Princ. *Princeps simulacrum est Dei admini-strantis omnia.* 4. Ideo noluerit se corrumpi Alex. Magnus, quando Edicto vetuit, *Ne quis se, præter Apellem pingeret: aut alius à Lysip-po duceret ære.* Sic Pet. Crin.l.16. c.1.4. Inde quoq; Olympo monti Reges conferri sue-runt, Is mons altior est, quam vt ventis, fulminibus, cœlique subsit iniurijs; adeo, vt si cineribus in eo sparsis inscribas, reuer-sus post annum integros characteres repe-rias. Tales, tãq; constantes ac imperturba-ti esse Reges deberent; vt Dij terrestres.

II. Vt Dei; sic Regum est propria miseri-cordia.1. Hinc Prou. 30. *Tria sunt, quæ bene gradiuntur; & quartũ, quod incedit feliciter. Leo fortissimus bestiarum: Gallus succinctus lumbos; & aries; & Rex: Nec est qui resistat ei*: Si sit for-tis iustitia, vt leo; mitis misericordia, vt ag-nus; solicitus vigilantia, vt gallus.2. In Re-gum Ægypti sceptro est caput ciconiæ su-perne, inferne hippopotami: illud clemen-tiæ; hoc iustitiæ nota. Cœpit id vsurpare primum Rex Osiris.3. Cassius, interfecto Cæsare, in nummis cusis symbolũ regimi-nis euulgauit: Eratque id Viola, & gladius inter ramos oliuæ, id est, Respub. regenda per iustitiam, & Clementiã, 4. Ideo Deus, *Exo*.29. iussit summũ Pontificem (qui Rex Sacrorum est,) primo inungi oleo; dein conspergi sanguine.5. Et *Iud*.3. populo Re-gem postulante suscitauit Dominus Aod ambidexterum: Innuens Iustitia, & Mise-ricordia promptum.6. Ad idem Ezechieli *cap.* 1. visus est Cherub hinc cum humana, inde leonina facie. Qualis enim Cheru-bini inter Angelos; tales sunt Reges inter homines: humani in bonos, improbis leones.

At ma-ior esto miseri-cordia.

Iustitia item ijs par adsit.

III. Adhæc vel ab ipso Deo sunt Reges. 1. Prou.8. *Per me Reges regnant, & legum con-ditores iusta decernunt.* 2. Fatetur id Dauid Psal.2. *Ego autem constitutus sum Rex ab Eo su-per montem sanctum eius.* 3. Et clarius Psal. 4. *Quoniam tu Domine singulariter in spe consti-tuisti me.* 4. Vel Ethnici idem sensere. Hinc M. Aurelius Imp. in nummismate cuso ef-finxit aquilam è manibus Iouis accipien-tem sceptrum. Indicans se per Deum, non per ambitionem nactum imperium. Idem

A Deo habens quod sint Reges.

tres

tres Magi profitentur, dum Regem regum indagant.

PARS II.

De Magorum appellatione.

Magi quales? non incantatores.

I. **E**Cce *Magi*. At vero *Quinam estis vos? Aut vnde venistis?* Quærit Iosue *cap.* 9. ex Gabaonitis. Respondet, 1. S. Aug. *hom.* 2. *de Epiph.* & putat sortilegos fuisse: *Præualet*, inquit, *imperitia in rusticitate pastorum, & impietas in sacrilegijs Magorum.* 2. Origenes *contra Celsum*: *& hom.* 13. *in Num.* ait eos visa stella sortes consuluisse, dæmones incantasse: cumque dæmonibus iam multis factis esse potentiorem colligerent, quem stella signabat: hinc statuisse, eum indagare: ac sequi. Sic *Iustinus, S. Ignatius*, &c. 2. At Probabilior sententia est, fuisse in Perside Reges. 1. Sic *Tert. Isid. Hier. Atha. Cyp. Chry. &c.* 2. Et Ps. 71. *Reges Tharsis, & Insulæ munera offerent, Reges Arabum, &c.* 3. Isa. 60. *Ambulabunt gentes in lumine tuo, & Reges in splendore ortus tui.* 4. Indicia suadent idem. Vt celeritas tanti itineris emensi; per dromedarios: cum thesauris: ad Regem nouum consalutandum: quos & Herodes respectarit.

Sed Reges Sapientes.

At tunc Iesus Rex solus.

II. Sed cur Euangelista ipsos non appellat Reges? An quod Rex Regum iam ortus, velut sol stellas, obfuscaret alios; vt soli nomen id ipsi deberetur? 1. Sicut Dario, regni dimidium offerenti, respondit Alex. Magn: *Nec cœlum duos soles: nec regnum duos Reges capere posse.* Vere: Nam *Sol & regnum non patiuntur parem.* 2. Itaque sicut Ioannes vidit, *Apoc.* 4. seniores XXIV. coronatos procidere adorantes sedentem in throno, & dicentes; *Dignus es Domine Deus noster, accipere gloriam, & honorem & virtutem*: Ita terreni Reges vel maxime adorent Agnum. 3. Prædixit id Isaias, 49. *Erunt Reges nutritij tui, vultu in terram demisso adorabunt te, & puluerem pedum tuorum lingent.* 4. Et Ps. 101. *In conueniendo populos in vnum, & Reges: vt seruiant Domino.* 5. Refert Orosius: Augustum Cæs. audito, Regem natum cœlestem; edixisse: neu quis se Dominum sineret appellari. Natus enim erat *Rex Regum, & Dominus dominantium.*

Cuncti Reges vni obnoxij.

Ita necesse erat ob vaticinia.

Ma[gi] exce[llen]tiam

III. Appellati sunt autem Magi: Quia, ait S. Anselm. *non malefici: sed sapientes Astrologi fuerunt.* Et Cic. ait, *In Persis augurantur, & diuinant Magi. Nec quisquam Rex Persarum potest esse, qui non ante Magorum scientiam perceperit.* Similia S. Hieronymus.

Adhæc nomen sapientiæ nobilius est Sceptris. 1. Sap. 6. *Melior est sapientia, quam vires.* 2. Sap. *Præposui illam regnis, & sedibus: & diuitias nihil esse duxi in comparatione illius.*

PARS III.

De Magorum aduentu, & conuersione.

Vene[runt] ex P[ersia]

I. **S**Ed *Vnde domo?* 1. Chrysost. hom. 7. in Matth. putat è Perside: Isto persuasus Poetæ,

Ille penes Persas Magus est, qui sidera nouit:
Qui sciat herbarum vires, cultumq; Deorum.

2. Iustinus Philosophus, Cyprianus, &c. Ex Arabia; Quia Ps. *Reges Tharsis & Ins. &c.* 3. Alij ex Chaldæa; Ex India alij; At probabilior Chrysost. sententia. Quia Persia ad Orientem sita est.

Non e[ni]m Nati[u]itat[e]

Quando venerunt? 1. Epih. &c. biennio post natum Iesum. Quia *à bimatu, & infra secundum tempus, quod exquisierat à Magis* pueros occidit Herodes. 2. Dein, Deipara, vti paupercula obtulit in Purificatione. Vnde necdum acceperit thesauros. 3. Demum iter longissimum mensium erat plurium.

Vt do[ce]tur

At nihil ista. Nam infanticida, pro securitate occidit adultiores quoque. 2. Et B. Virgo esse maluit, ac videri paupercula, similis Filio; quam gazis ditata: Et putatur continuo in egenos distraxisse oblata Nato. 3. Demũ iter par Dromedarijs est. Alij aiunt: stellam ijs biennio ante apparuisse.

Sed di[e] XIII.

II. Sed verior, quæ communior, est sententen-

tentia: Magos nato Christo, exisse quæsitum de eo, apparuisseque Bethlehem XIII. die. 1. Potest autem dromedarius, etiam onustus, 40. milliaria Gallica die vno decurrere. 2. Certe in Bethleem Magi adorarunt: atqui B. V. die 40. Iesum præsentauit Ierosolymis in templo; Vnde necdum puerperio egressam, (pro lege *Leu.* 12.) B. V. inuenisse ipsos cum puero in Bethleem necesse est. 3. Dein Magorum tam citum; tamque procul aduentum fuisse mirabilem, indicat vox *Ecce Magi, &c.*

III. Nisi malis id eo referre. 1. Quod miraculo sit simile, Reges conuerti ad Iesum. 1. Sunt enim vt vasta saxa; quæ semel humi strata, perægre mouentur. 2. Vtque animalium rex elephas collapsus humi, erigere se nequit: ita Reges lapsi raro conuertuntur à peccatis. 3. Et vt Suturnus, planetarum septimus ac summus, se mouet tardissime: vt orbem suum aliquot annorum millibus non conficiat: at Lunaris orbis intra 29. dies se conuertit: Ita magni ad pœnitentiam tardiores sunt mediastimis, ac imis. 2. *Ecce* dicitur: quod ideo Regum admiranda conuersio, quia plures trahit in exemplum. 1. Vt *Ionæ.* 3. cum Rege Niniuitæ omnes pœnituere. 2. Vt in cœlis ad primum Mobile mouentur cœli cæteri: ita

Regis ad exemplum totus componitur orbis.

IV. *Ecce Magi.* Mirum! Quia primitiæ sunt gentium. 1. Templi, ab Ezechiele visi, *c.* 46. porta orientalis semper patebat: Sic Ecclesia Christi gentibus. 2. Ad Salomonis templum 3. *Reg.* 5. lapides in Iudæa effodiebantur: at ligna ex Libano, confini Tyrijs ethnicis petebantur. Signum id, Ecclesiam ex Iudæis & Gentibus construendam fore.

3. Ostensum id Petro in linteo, *Act.* 10. animalium immundorum pleno.

4. Idem hodieque fit: Quantæ Gentes ad Ecclesiam adducuntur stella iam ex occidente in orientem Indiæ transeunte? Itaque vel in cunis se Dominus cum sponsa gentium desponsauit per hos Magos. Ergo verum Psal. 18. *Tanquam Sponsus procedens de thalamo suo* fuit hodie.

Pars IV.

De Nati admirabilitate.

I. **E**Cce Magi: Ecce figuræ. 1. *Gen.* 2. Ad Adam vixdum creatum, conueniunt animalia, Dominumq; agnoscunt. Ita ad Iesum natum bruta, Angeli, pastores, Reges. 2. Arca, vixdum compacta erat, iam ad eam conueniunt, quæcunque seruari optabant, *Gen.* 6. Sic ad modo Natum, Ecce naturalia. 1. Panthera tam gratum edit odorem; vt in apertum progressa, trahat quævis animantia è lustris odore euocata. Sic peccatores Iesus. Vnde Cant. 1. *In odorem vnguentorum tuorum curremus.* 2. Magnes lapis ferrum trahit: Ita 1. Cor. 10. *Petra*, quæ *erat Christus*, vno Humanitatis suæ annulo ad se attracto, secuta mox catena est tota mortalium omnium. Vt ipse lapis sit factus angularis, *qui fecit vtraque vnum*: gentes & Iudæos. Edixit id ipse, Io. 12. *Ego, si exaltatus fuero, omnia traham ad me ipsum.*

Figura de Nato visitato.
1. Vt orbis Domino.
2. Vt seruatore.
Similia.
1. De eius odore
2. De potentia attractiua.

II. *Ecce Magi.* Mirus pusio? Emittit per orbem Legatos, sui nuncios: stellas in Orientem: Angelos ad montes pastorum: Apostolos per orbem: Et *in omnem terram exiuit sonus eorum, & in fines orbis terræ*, Ps. 18. 1. Id prædixit Isa. 8. *Voca nomen eius Accelera, Festina prædari: Quia antequam sciat Puer vocare Patrem suum, & Matrem suam auferetur fortitudo Damasci.* 2. Id Augustinus *serm.* 4. *de Epiph.* ait, iam accidisse, acceptis muneribus Magorum. Quam hic fortis, quam festinus in prædam? 3. Bene de eo Cant. 2. *Ecce iste venit transiliens colles*, Id est, cœlos vndecim vsque in stabulum. 4. Vere *Similis est Dilectus meus capreæ, hinnuloq; ceruorum saliens in montibus*, Patriarcharum, Prophetarum, Regum, Saliens è cœlo in Sion, in

Natus, ad famam atque prædam celer.
En, saltus eius.
Perspicacitas.

Thabor, in Caluariæ, oliuetique montes. Vt caprea est perspicacissimis oculis: Ita Natus vsque in Oriente Magos vidit; nutuq; exciuit. Sed quo ipsorum cum bono? *Ecce*: Vt ceruus, vixdum effusus, iam serpentes persequitur, vel è cauernis eos halitu attrahendo: Ita peccata, peccatoresq; Iesus quærit & attrahit.

Cupiditas spectatorum.

III. Tres amici Iob, (qui *Iob* 2. Reges dicuntur:) viso Iobo, lachrymantes, oculis manibusque in cœlum erectis, stupebant. Sic tres ad iacentem in præsepio. Id Ps. 47. innuitur: *Reges terræ congregati sunt, conuenerunt in vnum. Ipsi videntes sic admirati sunt, conturbati sunt, commoti sunt: timor apprehendit eos.* Inter fortes Dauidis tres palmam tulerunt, qui aquam è cisterna vel per hostium castra attulerant Dauidi, 2. *Reg.* 25. Magi per Ierusalem se ad Iesum penetrarāt cum muneribus imperterriti. Dauid promisit Betsabeæ, regnaturum eius filium Salomonem. Audito autem ex Nathan. 3. *Reg.* 1. inuadere regnum Adoniam; rursus matri Rex promittit idem: accersitosque tres regni Principes mittit per regnum, vt promulgent, Salomonem regnare, non Adoniam. Quo mire perculsi sectatores Adoniæ cecidere animis. Ita Deus iam sæpius promiserat, quod *dabit* Iesu *Dominus sedem Dauid patris eius, & regnabit in domo Iacob in æternum*: Luc. 1. Viso autem, tyrannizare Herodem; accersit tres Magos Deus, per quos Iesum regnare publicat; mox *omnis Ierosolyma turbatur cum eo* Herode. Deus in gratiam Ezechiæ Regis Solem retrocedere decem gradibus iussit, 4. *Reg.* 20. & *Par.* 32. Quod vt ab Astrologis audiit Rex Babyloniæ, legatos ad eum, amicitiæ causa, misit cum muneribus. Ita Iesu decem gradibus minorato; nouē Angelorum, vno hominum; Magi stella vocante, aduolant cū muneribus, gratia amicitiæ. At Ezechias legatos in palatio ditissimo excepit, eis thesauros ostendit: Iesus autem in stabulo suam iis paupertatem ostendit, cunctis diuitijs ditiorem.

Natus fuit stupori Regibus.

Amori; honori.

Sed ad hoc à Deo datus & Rex factus.

Ideoq; per Legatos ac munera honoratus.

PARS V.

De Nato Magis adorato.

I. VBi est, qui, &c. *Turbatur Herodes*. 1. Balthasar Rex turbabatur visis scribentibus in Conuiuio digitis: *Dan.* 5. Mirum hoc. Mirius, turbari Herodē ac Ierosolymam, audito puellum esse natum, in loco ignoto, obscuro. *Nunc Reges intelligite*. Si digiti, si puellus tantum cient terrorem, quantum ciebit brachium, & Deus Vindex olim? O Scribæ, ô Rabbini: 1. expectatis Messiam, & venisse trepidatis? Agnoscitis, & adorare tardatis? Misistis ad Ioannem; & ad Iesum vos nō vertitis? 2. Similes, *Aug. serm.* 65. *de diuers.* vos facitis Arcæ Noe fabris; qui quam pararant, ipsi non intrarunt, sed perierunt. 3. Ecce Magi ad vnam prophetiam vnius maiorum suorum Balaam, *orietur stella ex Iacob*, deseruerunt omnia, tamq; procul natum quæsierunt: Et vos nec pedem domo emouetis. *Et intrantes inuenerunt puerum cum Maria Matre eius*. 1. Ergo Ioseph aberat: forte ne neophyti eum pro genitore haberent. 2. Ergo fuerit Deiparæ gratia linguarum data, vt audire & reddere voces posset Magis.

Herodes turba[tur]

Rabbi[no]rum oc[c]atio.

Iosephi absenti[a]

II. *Et procidentes*. 1. Ita Isaias, 49. *Erunt Reges nutricij tui: vultu te in terram demisso adorabunt, & puluerem pedum tuorum lingent*. 2. Ps. 71. *Coram illo procident AEthiopes: & inimici eius terram lingent*. 3. Sed agite, vbi signa Deitatis. Maiestas adoranda vbi. Non absterret paupertas: stabulū: solitudo deserti ab omnibus. Non sensus vestros consulitis de visis, auditis, &c. Istane Regis? Dei? &c. Sed Fides ista refutat omnia. Hac magistra Deum adoratis. Euenit, 1. quod Regi, in ementito habitu, clam regnum frustranti; facile is gestu, teneritudineque se pro-

Magorum adorati[o]

Dei in Ie[su] occulti sed cogni[ti] tamen

prodit. Ita hic Jesus: quantumuis se celarit Deũ; emicat tamen, & his agnoscitur Magis: timetur ab Herode. 2. Sicut & in cruce, vulneribus obsitus, desertus, despectus, à latrone tamen agnoscitur: *Matth.* 27.

...gnorā ...noci- ...o.

III. An non exclamarint? *Vere, tu Deus es absconditus.* Isa. 45. 2. Dixerint: Diuine puer: *Ad te gentes venient ab extremis terræ, & dicent: Mendacium possederunt patres nostri: vanitatem, quæ eis non profuit.* Ierem. 16. 3. Dixerint inuicem? 2. Reg. 7. *Videsne, quod ego habitem in domo cedrina, & Arca Dei posita sit in medio pellium?* Hocque impensius *adorauerunt eum.*

...rētia ...sum.

Rebecca *Gen.* 24. camelo vecta, indutaq; laute, vt procul in agro, conspexit Isaacum meditantem, camelo desiliit, pedesq; spõsum accessit. Ita Magi intrantes, dimissis foris camelis, rerum domi suarum iam obliti, stabulo succedentes, procul nixi genibus ad Puerum arrepserunt.

Pars VI.

De Nato muneribus honorato.

...fide ...cha- ...præ- ...la est ...ibus.

I. Et *apertis thesauris obtulerunt ei*, ipsius se vasallos professi, eoque ipso Deum Creatoremque omnium confessi, &c.

Aurum Thus, Myrrham Regiq; Hominique
Deoq;
Dona ferunt. Vt Prudentius canit.

Ecce fidem toto facto; at charitatem etiam dono declarant. Præter Fidei cultum Deo præstitum, præstanda quoque in proximum misericordia est. 1. Nec enim vllum in V. T. mundum censebatur animal, nisi quod ruminaret, & vngulam diuideret. Sit & animæ tuæ bifida vngula Fidei, & Misericordiæ. Illa Deum ora: hac *honora de substantia tua.* 2. Sin: ecce ficus, *Marc.* 11. foliis virens, ac fructu carens, maledicitur & arescit. Isti apertis thesauris adorarunt; tu conditis in arca, vel defossis, vel, quod nefandius, in vsuram expositis, abs te solo animo sat coli Deum putas? Vere *omnis auarus iniquus.* 1. Male & iis: qui ad ostentationem thesauros reseruant. Vt Ezechias Rex, 4. *Reg.* 20. ostentans thesauros Babyloniis Legatis: at post annum spoliatur iisdem. 2. Male arbori Nabuchodonosoræ; *Dan.* 4. quæ late patula fructibus animalia saginabat: exscinditur: dispergitur. Ita qui opibus abutuntur in vsus brutales vel suos, vel suorum brute viuentium; vel canum ac equorum. 3. Quam in delicias profusus Epulo, *Luc.* 16. tam parcus in egenos. At *sepultus in inferno est.*

Sed opib. multi ab utuntur ad ostentationem.

Vel ad bestiales vsus.

II. Porro imitandi sunt Magi in sequela stellæ. 1. Stellæ nobis multæ & illustres. Vt Sanctorum exempla, ait *S. Leo Serm.* 3. *de Epiph.* item prædicationes: inspirationes diuinæ, ait *S. Greg. hom.* 36. *in Euang.* 2. Imitanda sunt & munera. 1. Aurum charitatis. Nam D. Th. p. 1. q. 38. a. 2. *Amor omnium donorum est Primum.* 2. Thus deuotionis dans odorem thymiamaticum in orationibus, conuersationibus, &c. 3. Myrrha, mortificationis. Nam *expedit vt vnus homo* carnalis in nobis *moriatur pro populo* gratiarum, animæque facultatum. Iussit Deus, *Num.* 8. omnes pilos corporis radi: non euelli: ita non succrescens imperfectum nostrum extirpemus oportet. 3. Imitandus eorũ & reditus. Nam *per aliam viam reuersi sunt in regionem suam.* Venerunt per viam latam idololatriæ: redeunt per viam fidei ac pietatis. Ita iussit apud Ezechielem Deus, vt ingressus templum per vnam portam; egrederetur alia, non eadem. Contra egit Phariseus, qui intrarat per portam sui fastus, & exit eadem, *Luc.* 18. Non sic Publicanus, qui per iustificationis ianuam descendit.

Sequenda stella quæ.

Munera offerenda quæ.

Reuertendũ quoque.

III. Nec Lycurgus à Delphis Spartham reuerti voluit. Remp. is Lacedæmoniorum optimis legibus iam diu instituerat; ciuibus conuocatis ait, se Delphis consulturum Apollinem de legibus. Sed prius eos iurare sibi iubet, omnes leges obseruatu-

Hisce Besseus valedixit suis Auditoribus alio migrans domiciliũ

 ros

tos sese, donec ipse reuerteret. Iurant. Ipsi oraculum ait: Lacones prospere agent, quam diu latis vsi fuerint legibus. Lycurgus ergo se fame enecat; cineresq; suos etiã in mare spargi mandat: ne vel mortuus rediret Sparthem; quo suis & iuramentum & felicitas perennaret. Ita prædicator instituat auditores suos, vt in doctrinam suam iurare queant. Cæterum, eos Deo committat. Possit hisce Paulinis eos affari, Act. 20. *Ecce, nunc ego scio, quia amplius faciem meam non videbitis vos omnes, per quos transiui, prædicans Regnum Dei. Quapropter contestor vos, quia mundus sum à sanguine omnium. Non enim subterfugi, quo minus omne Dei consilium annunciarem vobis. Attendite vobis.* O nunquã audire contingat mihi de vobis istud Matt. 13. *Venit inimicus homo, & superseminauit zizaniam.* Sique interroger: *Nonne bonum semen seminasti in agro tuo? Vnde habet zizania?* Cogar respondere dolens: *Inimicus homo hoc fecit.* Vt Iosue, *cap. 6.* cum ad sonitum tubarum solo æquasset circum Iericho: *Maledictus*, inquit, *qui reædificarit mœnia Iericho.* Tuba prædicationis viam sternit: igitur *maledictus, qui reædificarit, &c.*

IN FESTO S. MARCELLI EPISCOPI ET CONFESSORIS.

Potest esse Communis de Episcopo, aut Confessore quocunque.

Ecce Sacerdos magnus, qui in diebus suis placuit Deo Ecclesiast. 44.

MArcellus bello & pace iuxta vir inclytus. Hannibalis profligator, Quintum Cos. Remp. Romanam beneficiis, rebusq; gestis magnifice nobilitauit. Et hunc, & Parisiensem Episcopatum suum virtutibus S. Marcellus superauit; lumen Galliæ, columen Ecclesiæ.

Cuius occasione nos

I. *Quæ duæ sint dotes Episcopales.* II. *De Doctrina Episcopali.* III. *De vita ac virtute Episcopali.* IV. *De dictorum omissione Episcopali.*

PARS I.

Quæ duæ sint dotes Episcopales?

I. VItæ probitas, & Doctrinæ sanitas, Episcopo necessaria sunt. 1. Tim. 3. *Oportet Episcopum irreprehensibilem esse, sobrium, continentem, pudicum, Doctorem.* Ita Deus, 1. Sū figur Leuit. 21. *Qui habuerit maculam, non offeret panes Deo suo: nec accedet ad ministerium eius si cæcus fuit; si claudus, si fracto pede, si manu;* id est, ignorantia cæcus, aut à piis operibus otiosus cessator est. In istis ita præstabat Expr ab A Apostolus, vt diceret, Philipp. 4. *Qui vidistis, Opera, & audistis, Verba, in me; hæc agite.* Nec enim cymbalum erat tinniens: nec eorum è numero, quorum lingua brachio longior; *qui dicunt, & non faciunt.* Hinc easdem dotes sic Tito suo cap. 2. commendat: 3. Doc aliis *In omnibus temetipsum præbe exemplum bonorum operum, in doctrina, in integritate, in grauitate.* Tito autem ita: *Exemplum esto fidelium in verbo, in conuersatione:* quasi dicat: Nolo te, vt campana templi, conuocare fideles; quæ tamen ipsa nunquam intrat templum. Isaias, *cap. 30.* Messiam, verumque Episcopum his descripsit: 4. De sto præ cta. *Erunt Oculi tui videntes Præceptorem tuum* in Operibus: *& Aures tuæ audient Verba post tergum monentis,* verbis scilicet duobus omnia, quæ Episcopus det, tum oculis, tum auribus.

Euntes in Emaus ab ijsdem Christi qualitates describunt, Luc. 24. 5. In ipss eximia *Fuit Propheta potens in Opere & Sermone.* Atqui talis verus est Pontifex.

II. 1. Quare merito Anacharsis Philosophus, apud Plut. *lib. de profectu morum*, Græcos exsibilabat, dicens: Quin & ab Ethni cis commendatu *Græci verborum magni sunt Philosophi, Sed vita & moribus leuissimi.* 2. Idem Plato in Timæo: *Vos, Græci, semper pueri estis: senex autem Græcorum nemo,*

quasi

quasi dicat: Verbis multi, factis nulli. 3. At vero vbi ista simul in vno; is magnus. Id Zenalis pictor ostendit, Vlyssem prudentem, & fortem Diomedem pingens sese complexantes, ac intuentes; addita epigrapha hac: *Vnum nihil: Duo simul plurimum.* De quo sic Alciatus emblemate 10.

Viribus his præstat: hic pollet acumine mentis;
Nec tamen alterius non eget alter ope.
Cum duo coniuncti veniunt, victoria certa est.
Solum mens hominum, Dextraue destituit.

4. Idem Ægyptij exprimebant pingentes geminum Mercurium: sed hunc iuuenem, illum decrepitum. Volebant, accedentes ad gubernandum præstare oportere prudentia & operis exemplo. Nimirum Matt. 5. *Qui fecerit & docuerit, hic magnus vocabitur in regno cœlorum.* Tanti ista sunt duo; vt ob miranda Opera Barnabas pro Ioue, ob verba diuina prædicator Paulus pro Mercurio à Lystrensibus haberentur; diuinis honoribus, si tulissent, afficiendi, *Act.* 14. Sic res habet, duo illa, in quo conueniunt vno, virum eum diuinum efficiunt. Qualis hic Sanctus extitit.

Pars II.

De doctrina Episcopali.

I. Doctrina Episcopo perquam necessaria est. 1. Teste Domino, Matt. 5. *Vos estis lux mundi*, quasi dicat: Ego cœli, Angelorumque sum lux: vos mundi ac hominum. Sunt illa cœlorum astra lux animalium; at animarum lux Pastor est: vt oues ad gloriæ lucem perducantur. Nō paulo hæc nobilior est lux, quam illa. Nimirū, quantum animæ animalibus præstant. 2. Ac velut Sol tenebras ac nebulas effugat; è solo euocat omnia, fouetque: Ita præsul hæreses, moresque prauos doctrinæ dissipat splendore & calore. 3. Hinc Sap. 18. *Dedit eis ignis ardentem columnam ducem ignotæ viæ.* En tria; fortitudinem Columnarem in sustinendo: Ignem in zelo Ardentem; doctrina Lucentem: tum vt vias ignotas doceant: & arduas aperiant, ac præeant. Rupertus *Holcot. lect.* 195. vult Sapientem respexisse ad septem æreas, aliasque septem lateritias columnas quas Cham post diluuium ingentes constituit, inscripsitque septem artes liberales, ne hæ quo simili orbis excidio interciderent. Harum esse similes vult idem Episcopos oportere scientia, ac labore. Vt verum perstet: *Labia Sacerdotis custodiunt scientiam.* An ideo forte Deus voluit Summi Pontificis vestem tintinnabulis esse fimbriatam? *Vt audiatur*, Sancta Sāctorum *ingrediens & egrediens, & non moriatur*: id est: vt S. Greg. Magnus intelligit: *Sacerdos ingrediens & egrediens moritur, si sine sonitu prædicationis incedat.* Væ igitur ab morte ijs, qui Episcopatus honorem magis, quam laborem doctrinæ quærunt. 4. *Videri audirique debet.*

II. Quam illi dissimiles Christo? Huic, vt Deo, scientia erat increata: vt homini, infusa. Et hæc ideo ait *S. Th. p. 3. q. 9. ar. 3.* vt eodem idiomate posset loqui cum Angelis, quorum Magister & Caput esse debebat; vt ait *S. Dionys. l. de cœl. Hier. cap. 7.* Quod si docere Christus debuerit Angelos; quāto magis Episcopus subditos? Caput enim is est: at huius solius proprij sunt oculi: quorum est, cæteris membris prospicere. Hæc offendunt, dum palpant; isti, si cæcutiant Matth. 15. *Si cæcus cæcum ducat, ambo in foueam cadunt.* Hoc Isaias, cap. 56. deplorabat. *Speculatores cæci omnes nescierunt: vniuersi canes muti non valentes latrare: videntes vana, dormientes: & amantes somnia.* Atqui Episcopi sunt Speculatores, ἀπὸ τοῦ ἐπισκοπεῖν, ab inspiciendo. Quo terribilior ac sæuior cōminatio illa, Isa. 29. *Claudet oculos vestros, Prophetas & Principes vestros, qui vident visiones, operiet.* Vnde certa ruina, vel ab ipso Deo eam immittente, aut permittente. 2. Sicut, 2. Reg. 5. *proposuerat Dauid præmium*

5. Est caput simile Christo.

6. Est oculus in Christo.

Inde nomē Episcopi.

Plaga est occæcatio Episcoporum.

qui percußisset Iebusæum, & abstulisset cæcos & claudos, odientes animam David: hi enim arcē Sion obtinebant: Ecclesiam sæpe Episcopi tales. Væ! horum quis David, quis percussor erit? 3. Naas quoque, Rex Ammonitarum, vt Galaaditas deleret stirpitus, iussit Duces eorum exoculari, 1. *Reg.* 11. atque hac conditione ducem eis petentibus impertiuit. Ait Lyranus Galaaditas fuisse proceros, clypeumque sinistra præferentes oculo sinistro nil dispicere quiuisse; ideoque Naan dextros erutos voluisse. Talis Satan agit cum nonnullis Episcoporum, quos exoculat.

7. Est candelabrum. III. Tales quam parum similes sunt Candelabro aureo Tabernaculi, Exod. 25. *super quod lucernæ septem, vt luceant ex aduerso.* Hæ sunt, septem oculi super vnum lapidem, id est, septem artes liberales cū Theologia, quibus prælucetur populo docendo & ducendo. De hoc candelabro Dominus, Matth. 5. Luc. 8. *Nemo accendit Lucernam, & ponit eam sub modio, sed super candelabrum.* Quare si lux sit populo necessaria; magis est populi Magistro Episcopo.

8. Est tuba. Quid enim voluit Deus, cum iuberet in castris Sacerdotes clangere tubis? Nonne hoc potius gregarij alicuius fuisse decebat? At significabat prædicationem Euangelicam fore Sacerdotum propriam. Ideo Isaiæ mandatum, c. 58. *Quasi tuba exalta vocem tuam, & annuncia populo meo scelera eorum.* Talis fuit tubicen S. Marcellus Parisiorum Episcopus nonus, annis ab hinc 1200. æqualis S. Genouefæ, ac ei perfamiliaris. 1. Qui velut duo erant luminaria magna Parisiorum. 2. Velut virentes oliuæ duæ Apocalypticæ. 3. Fuit ille velut Jacob, qui vt gregem Labani seruaret tutum, nulli perdius ac pernox labore parcebat, *Gen.* 31.

Omnia ipsa fuit S. Marcellus doctrina sua.

PARS III.

De vita ac virtute Episcopali.

I. ACtio studiosa Episcopo secundum doctrinam quoque necessaria est. 1. Cæteroquin similis mendaci fuerit horologio: quod audis edere ære decimam; at, dum inspicis gnomonem, vides eum monstrare vix semitertiam; continuo vitiatos iudicas axes intus. Ita multa sonant quidam buccones; at dictorum agunt ipsi nihil: quin contraria subinde. Adeo verbis facta constant parum. Quid? Si ab hoc sibi metuebat, qui dicebat, 1. Cor. 9. *Castigo corpus meum, & in seruitutem redigo, ne fortè, cum aliis prædicauero, ipse reprobus efficiar*: tu te tibi non metues? Qui prædicas pœnitentiam ac ieiunia; ipse bacchanalia viues? Non sic illi, qui Ps. 125. *Euntes ibant, & flebant mittentes semina sua.* 1. Similis est docens, nec eadem opere præstans, tædæ; quæ lucet alijs, se destruit. 2. Similis aquæ baptismali, alijs ad cœlos asserenti; se minime. 3. Similis Arcæ Noë fabricatoribus; quam ipsi nō intrarunt, præter Noën.

II. Plane sic est, 1. vti Demosthenes sciscitantibus iterum ac tertium, *quid in Oratore primas ferret*; respondit iterum ac tertium, *Actio.* Ita & in Episcopo. *Actio* namque fundamentum est prædicationis, & Episcopalis dignitatis. 2. Hinc Sponsa non tantum vocem Spōsi laudabat, Cant. 2. *Sonet vox tua in auribus meis: vox enim tua dulcis & decora*: sed etiam manus: Cant. 5. *Manus tornatiles, aureæ, plenæ hyacinthis.* Hæc sunt opera aurea charitatis in Sponso Ecclesiæ. Et vero pater ille familias in vineam suam vocauit operatores; non oratores, *Matth.* 20. Ita & in messem messores, Luc. 10. *Rogate Dominum messis, vt mittat operarios.* Et iustam subdit querelam: *Messis quidem multa, operarij autem pauci.* Multi sunt Doctores,

ctores, Philosophi, Abbates, Canonici: & tamen operarij pauci: Quique sunt, hi sunt plerique mercenarij. Aut Matth, 23. *Dicūt, & non faciunt.* Hinc orbis lachrymæ. Ideo, vt de Saule, non omnes Amalecitas delente, vti iussus: queritur Deus: 1. Reg. 15. *Pœnitet, quod constituerim Saul Regem: quia dereliquit me, & verba mea opere non compleuit.* Ita de otioso Episcopo queri potest.

III. 1. Hocque magis, quod similem esse oporteret isti Aod ambidextero, Iud. 3. qui *fecit sibi gladium ancipitem, habentem in medio capulum longitudinis palmæ manus.* Ita Præsulem esse decet & obsecrando & increpando ambidexterum, habereque gladium ancipitem Verbum Dei cum capula palmari, vt faciat, quod docet. 2. Est Ecclesia, vt mare fusile, 3. *Reg.* 7. circa quod Salomon sculpsit animalia; quorum Episcopus esse similes conuenit; vt sint *Leones* fortitudine, *Boues* labore, *Cherubini* scientia. 3. Monet idem, *Apocal.* 1. quod visus Filius hominis tenere manu septem *stellas, quæ Angeli sunt septem Ecclesiarum,* id est, Episcopi sint puritate Angeli: sint stellæ lucentes doctrina, & fixi in Deo ac Spiritu: sint in manu Dei stabiliti; non in manu seu fauore ac munere hominum; sint in manu operosa operosi. Atque talium videre regimen quam pulchrum, quamque beatum est? Sin secus, quam id infelix?

PARS VI.

De dictorum omissione Episcopali.

I. ET vero plerique *sciunt: & aliqui non faciunt.* 1. Quales Græci: de quibus grādæuus quondam, cum in Olympicis sibi locum conuenientem inter Græcos quæsisset: nullus viro cano cessit. Transijt ergo ad Lacedæmonios; hic ei iuuentus omnis, virique assurrexere, interque canos similes deduxerunt. Cui facto cum Græci acclamassent, ipse eis acclamabat: *Heu miseriam! Omnes Græci norunt, quid sit honestum: sed eo solum vtuntur Lacedæmonij.* Plut. in Laconicis. Ita inquam, & Præsules sciunt. Sed sæpe hoc tantum. 2. Cæterum, *stant tota die otiosi,* Matth 20. *Otiosi,* non reformantes Clerum: non visitantes diœcesim: non pascentes gregem: non arcentes lupos, vulpes, apros: non plantantes, aut euellentes: non in caulis ouium, sed in aulis nobilium conuersantur. *Malefe-riati.*

II. Quam hi maiorum dissimiles? De quibus S. Greg. in Moral. istud *Iob* 39. interpretatur: *Nunquid nosti tempus partus ibicum in pratis: aut parturientes ceruas obseruasti? Incuruantur ad fœtum, vt pariant: & mugitus edunt.* Ibices ac ceruas celeritate prædicandi superarunt Apostolici viri: hic continuo *in omnem terram exiuit sonus eorum.* Sed quāto cum labore, ac dolore *per Euangelium ego vos genui?* 1. Cor. 4. Ipse ita describit, 2. Cor. 11. *Ter virgis cæsus sum, semel lapidatus sum, ter naufragium feci, in itineribus sæpe, in periculis fluminum, latronum, ex genere, ex gentibus, in falsis fratribus, in labore & ærumna, vigiliis multis, & fame, & siti, ieiunijs multis, in frigore & nuditate.* Ita seminarunt maiores; hinc metimus: Ps. 104. *Dedit eis regiones gentium, & labores populorum possederunt.* Hos illi in egentes, in Ecclesias, in cœnobia dispertiebant. Vnde hodieque eorum extant monumenta: sed quæ sint Ecclesiæ & incrementa, & adiumenta, & firmamenta, & ornamenta. Hinc quisque eorum *in memoria æterna erit, vt iustus ab auditione mala non timebit,* Ps. 111. Ideo, Eccl. 44. *fecit illum, eorū quemque, Dominus crescere in plebem suam,* Vt Prou. 31. *Laudent eum in portis OPERA eius.* *Maiorum dissimiles in labore.*

IN FESTO S. SEBAST. MART.

Suppleuit Enucleator.

Descendens IESVS de monte, stetit in loco campestri, Luc. 6.

HOlofernes, *Iudith.* 5. ab Nabuchodonosore missus cum exercitu, ad orbem

orbem sibi subiugandum; audito Bethulianos sese ad resistendum parare; exarsit ira, conuocatisque militiæ principibus, quærit: *Quare præ omnibus, qui habitant in Oriente, isti contempserunt nos?* &c. Tunc Achior dux, Israelitarum repetit originem, gesta, religionem, Deique cultum: in quo si perstent, vinci non posse. Ad quod irati principes, ei mortem intẽtant. Holofernes, *cap.6.* iubet adstrictum arbori exponi, dum præliaretur: ac dein occidi. Bethuliani vero solutum recipiunt: dum victoria daretur in manũ Judithæ. Ita Diocletianus, *Baron. Anno.386.* dæmonis œstro percitus Christianos persequitur. At S. Sebastianus, dux primæ cohortis Prætorianorũ, Christũ cõfessus, adalligatus arbori telis omniũ proponitur. Diuinitus vero morti exemptus tyrannum increpat acrius: Vincente demum Nomine Christiano:

De ipso nos ex Euangelio

I. *De tam innumeri Martyrij & Causa, & voluptate.* II. *De Domini descensu, & populi accursu.* III. *De virtute, quæ exiuit à Christo, & S. Sebastiano.* IV. *De Beatitudinibus S. Sebastiani.* V. *De mercede S. Sebastiani in cœlis.*

PARS I.

De tam innumeri Martyrij causa, & voluptate.

Quæ causa tot Martyrũ sane miranda.

I. SÆpe mihi in mentem venit admirari: Cur in lege Gratiæ tantum profundi sanguinem Martyrũ voluerit Deus! 1. Cui, in lege seruituris, brutorum sanguine litasse sat fuerat. 2. Cui vnius Filij effusus sanguis mille mundis redimendis plus satis erat: eoque minus opus Martyrum cruore: Quo tamen adeo immaduit orbis, vt vere Psaltes 78. *Effuderunt sanguinem sanctorum tuorum, sicut aquam in circuitu.* Dixeris; Plures martyrio in lege noua; quam in veteri bruta sacrificio occidisse. 2. S. Hieronymus sane testatur; ad suam vsque ætatẽ, in quemque anni diem, esse quinque millia ex præclaris Martyribus. Et quanti post eum oppetiere? 3. Dixerit Ecclesia Christo, quod Sephora Moysi: Exod.4. *Sponsus sanguinum tu mihi es.* Veruntamen cum Sponsus sponsam dilexerit *vsque ad mortem, mortem autem Crucis*; percunctanti sibi, Ps.115. *Quid retribuam Domino, pro omnibus, quæ retribuit mihi?* Sponsa ipsa respondet: *Calicem Salutaris* Saluatoris *accipiam, & Nomen Domini inuocabo.* q.d. Amor amore, & sanguis sanguine compensetur. Vnde ei debitum reddit eodem genere monetæ. Ideo subijcit: *Vota mea Domino reddam coram omni populo eius:* publico, plurimoque martyrio, seu testimonio: Quia *Pretiosa in conspectu Domini mors Sanctorum eius.* Adhucne quæres Domine, Matth.20. *Potestis bibere Calicem, quem ego bibiturus sum?* 1. Ecce, potuerũt innumeri: & alia *omnia*, sed *in Eo, qui confortat eos.* Tu sic orasti, & impetrasti: Matth. 26. *Pater, si fieri potest, transeat à me* ad Martyres *calix iste.* Vt nimirum discipuli mei sint veri. 3. Hinc S. Ignatius aiebat: *Modo incipio discipulus Christi esse,* cum ducebatur. 4. Ideo S. Sebastianus, Luc.2. *Ecce, positus est in signum, cui contradicetur:* Sicut & Christus. Verum vterque secure cum Job: c.34. *Violenta sagitta mea,* sed *absque peccato.* Quare sic pro Christo pati, non ira Dei est, sed gratia.

II. Reges mundi dilectis sibi deferunt officia & laboris & periculi parui; at honoris & delectationis magnæ: è contra Dominus. Hinc Moysi vocato mox ignem & spinas ostendit, *Exod.2.* Abrahæ occidiũ vnigeniti, *Gen.22.* Dauidi Goliathum & Saulis hastam: Danieli lacum leonum: Jobo sterquilinium: Apostolis odia, ignes, & enses. Nempe sic & *ipsum pati oportuit, & in gloriam intrare. Neque discipulus est super Magistrum: satis est, si sit sicut Magister eius.* Ergo, Phil. 1. *Vobis datum est, non solum vt in*

eum

eum credatis; sed etiam vt pro illo patiamini.

Diuini hoc signum amoris est, Vti 1. *Re.* 20. Ionathas Dauidi, recte an secus res eius essent, hoc Signum dabat: *Si dixero puero: Ecce, sagitta intra te sunt, tolle eas, tu veni ad me: Pax tibi est, & nihil est mali. Si autem dixero: Ecce sagitta vltra te sunt. Vade in pace; quia dimisit te Dominus.*

Sic Dominus Sebastiano, *Sagitta intra te sunt.* Psalm. 37. *Domine, ne in furore tuo arguas me, neque in ira corripias me: Quoniam sagitta* tribulationum *infixa sunt mihi; & confirmasti super me manum tuam.* amoris; Quia doloris manum sentio.

III. Enim vero sic *cum infirmor, tunc potens sum.* 2. Cor. 12. Antestat testis expertus Apostolus. 2. Cor. 4. *In omnib. tribulationem patimur; sed non angustiamur, aporiamur; sed non destituimur, persecutionem patimur; sed non derelinquimur, deijcimur; sed non perimus. Semper mortificationem Iesu in corpore nostro circumferentes; Vt & vita Iesu manifestetur in corporibus nostris.*

Hinc prunæ, illis rosæ, tormenta erant delectamenta, mors vita dulcior; sane pueris puellisque, spectaculum factis, & miraculum orbi. Testis Sebastianus, tum constantius affari Diocletianum ausus; cum stipiti ad excipienda tela fixus staret. Quia Militaris est mos, hastandis aut sagittandis patronum legere; qui ictu primo cor figat; quo ictus cæteri sine sensu excipiantur, S. Sebastiano Patronus erat Christus: Cui is cum S. Augustino: *Sagittaueras tu Domine cor meum charitate tua.* Sic confixis dicitur: Colos. 3. *Mortui estis, & vita vestra abscondita est cum Christo in Deo.* 1. Atqui vero hasce Dominus *sagittas suas ardentibus* cum charitate *effecit*: Vt esset ibi cor, vbi amor, amor, vbi thesaurus, in cœlo. 2. Huc inuitat Dominus: Matth. 11. *venite* vltro *ad me omnes, qui laboratis* persecutione mundi vel carnis, *& onerasti estis, ego reficiam vos* amore mei. Sic *enim iugum meum* crucis *suaue est, & onus meum leue,* amantibus.

Dices, Opto adire martyrium: at occasio deest: Quid ergo retribuam? Quomodo calicem Salutaris accipiam? Accipe, & Retribue voto; Si non queas facto. Nunc voto soluitur, quod olim posita vita. Vt gemmarius, quas recens ex Indijs allatas gemmas magno vendidit, eas post cogitur dare minoris quo factæ sunt vulgatiores: Ita Dominus Martyrium nunc voto vendit, quod alias cruore fuso. Vel accipe calicem, voto, si non detur bibere facto. Saltem baiula crucem tuam, & veni post me; *Luca.* 14. Si fixus in ea mori non queas. Ideo *Descendens Iesus de monte stetit in loco campestri:* Quo accessus est omnibus; paucis ascendere datur, *& adire Corinthos, superasque euadere in auras.*

Votum martyrii pro facto imputatur.

PARS II.

De Domini descensu, & populi accursu.

I. Ascenderat montem perfectionis cum paucis; qui dicere poterant: Matt. 19. *Ecce, nos reliquimus omnia, & secuti sumus te.* Sicut, *Exod.* 19. Moyses cum paucis subijt in montem: populo ad radices eum opperiente. Ps. 23. *Quis ascendet in montẽ Domini? Innocens. Quis hic, & laudabimus eum.*

1. *Descendit* autem; Vt plures valeant sequi, paucorum enim perfectio est. Ambr. 2. *Quomodo enim turba, nisi in humili, Christum videret? Non sequitur ad excelsa.* Mira in hoc Charitas Dei est; parantis sublimia per humilia, viam cœli altam per facilia. 1. Ita Baptista, *Luc.* 3. ab militibus vulgaria exigebat; non suæ rigorem vitæ. 2. Sic Apostolus, *Tit.* 2. cuique pro statu suo regulam viuendi dictabat. Ergo stantem in campestri coniugali, sæculari, militari, &c. adi, sequere: quia, 1. Io. 5. *Mandata eius grauia non sunt.* 2. Descendit, postquam ascenderat; vt similiter Actiuam misceas vitam contemplatiua. Eleuare in Deum ratione; mox

Loquere paruulis vt paruulus.

Misce vtile Dulci: & omne feres punctum.

mox condeſcende proximo per opera charitatis. Sede in monte cum Chriſto; in campeſtri Peregrinare cum illo. 1. Præclare Hieronymus ad Cælantiam: *Intra in cubiculum ſecretum; qui ſit tibi portus, in quo à tempeſtate quieſcas. Cum Chriſto in monte ſedente, tu quoque ſede.* Th. 3. *Sedebit ſolitarius, & tacebit; & leuabit ſe ſupra ſe* Pſ. 33. *Guſtate & videte: quoniam ſuauis eſt Dominus.* Sed poſtquam ſederis ſurge. Pſ. 126. *Surgite poſtquam ſederitis, qui manducatis panem doloris.* 2. Deſcendite, neceſſaria proximo præbete. Cum angelo: 3. Reg. 19. *Surge, comede: grandis tibi reſtat via* ad montem gloriæ, Vbi, Iſa. 32. *Sedebit populus meus in pulchritudine pacis, & in requie opulenta.* 3. Iam tamen, 1. Ti. 4. *Attende tibi,* in abſcondito, vel monte: *& doctrinæ,* in publico & campeſtri. Sic philacangeli, licet nos cuſtodiant, curentque noſtra, tamen & Deo adſtant contemplatores. Locutio non impedit intellectionem, ſed explicando adiuuat: Sic nec contemplationem actio. Cæſarius Heiſt. hic, *Qui ſedens regnat, ſtans pugnat.* 5. *Deſcendit:* Quia licet in alto *Sedeat cum ſenatoribus terræ;* Prou. 32. non tamen oblitus eſt pauperis inferioris, 1. Pſ. 112. *Quis ſicut Dominus Deus noſter, qui in altis habitat, & humilia reſpicit?* 2. Non vt Pincerna liberatus, oblitus Ioſephi nexi eſt. *Gen.* 40. Non ſecurus in alto conſiſtit; qui condeſcendere neſcis. 3. Quis tam ſuperbus gallus eſt indicus, qui viſis pedib. ſuis non criſtas ponat, Mich. 6. *Humiliatio tua in medio tui.* 4. Hinc Rex, Pſ. 21. *Ego autem ſum vermis: & non homo.* Iſai. 47. *Deſcende; ſede in puluere virgo filia Babylon.*

Altus eſt: Humilia 1s.

5. Deſcendit de ſolio Rex Niniuæ. *Ion.* 3. 6. Nabuchodonoſor aſcendens ait: *Da.* 4 Deus ego Sion; Et excidit regno: poſtquã ad beſtias deſcenderat; tum ſecure in regnum aſcendebat. 7. Eccl. 32. *Rectorem te poſuerunt? Noli extolli: Eſto in illis, quaſi vnus ex ipſis.* Ecce, qui regnat in cœlo; ſtat hic in

Eſt ſalutare.

campo. Pſ. 131. *Ecce, audiuimus eum in Ephrate Celſitudinis; & inuenimus eum in campis ſyluæ* ac turbæ. Hic tamen ſtat: *Quia,* 1. Petr. 2. *peccatum non fecit, neq; inuentus dolus in ore eius.*

II. *Et multitudo copioſa plebis;* Vicinæ, *Ex Iudæa;* Remotæ: *Et Maritima Tyri.* Iudæa, id eſt. *Confeſſio.* Hæc triplex: Fidei; Criminis; Laudis. Prima præcedat ſecundam. Quia. Heb. 11. *Sine fide impoſsibile eſt placere* Deo, eumque placare de peccato. Secunda tertiam. Quia, Eccleſ. 15. *Non eſt ſpecioſa laus in ore peccatoris.* De vnaquaq; conuenit multitudo ad Chriſtum. 1. De Confeſſione Fidei, Martyres adſunt circumſtantes in campo Martio. Ecce, primipilũ Sebaſtianum, qui ait, Thre. 3. Dominus *poſuit me, quaſi ſignum, ad ſagittam: miſit in renibus meis filias pharetræ ſuæ.* Venit; vt ſanetur: Et ſanatus fuit corpore reſtituto; & poſt anima glorificata. 2. De Iudæa Criminis venit adultera, Magdalena, Zachæus, &c. 1. Ioa. 1. *Si confiteamur peccata noſtra; fidelis & iuſtus eſt, vt remittat nobis peccatum, & emundet ab omni peccato.* 3. De Confeſſione Laudis trinæ, ex corde, ore, opere; venit Dauid, &c. Pſ. 97. *Confitemini Domino in cithara cordis; & Voce Pſalmi, in tubis ductilibus, & voce tubæ corneæ,* id eſt, opere: vt Confeſſores prædicatione; & Martyres paſſione.

Conf[...] triple[...] cum[...] Dom[...]

1. Fide[...] Vt m[...] rum.

2. Cr[...] nis vt [...] catoru[...]

3. Lau[...] vt Co[...] ſorum.

De Maritima Gentium prædictum, Iſa. 2. *Fluent ad eum omnes Gentes.* Iſa. 60. *Tunc videbis & afflues, & mirabitur & dilatabitur cor tuum: quando conuerſa fuerit ad te* ex paganiſmo *multitudo maris, fortitudo Gentium venerit tibi:* Sicut 2. Par. 9. *Omnes Reges terræ deſiderabant videre faciem Salomonis; vt audirent ſapientiam, quam dederat Deus in cor eius.* Cauſa accurſus eſt duplex. 1. Agnitio erroris ſui, amorque veritatis. *Venerant, vt audirent eum.* Ier. 16. *Ad te gentes venient, & dicent. Vere Mendacium* idololatriæ *poſſederunt patres noſtri; & vanitatem* vitæ, *quæ eis non profuit.* Idcirco Mich. 4. *Docebit nos de vijs ſuis; & ibimus*

Accur[...] Gentiu[...] prædict[...] & fact[...]

Vtiliter veritate intellig[...] dam.

mus in semitis eius. Viciſſim, ipſi, ait per Zachariam, c, 2. erunt mihi in populum. Et habitabo in medio tui: deſerta velut Iudæa. Matt. 21. Dico vobis quia auferetur à vobis regnum Dei, & dabitur genti facienti fructus eius. Io. 10. Oues alias, quam Iudæos, habeo, quæ non ſunt de hoc ouili: & illas oportet me adducere. Matt. 22. Ite ergo ad exitus viarum. 1. Gentes exteras, Iuit Philippus. Act. 8. Petrus admonitu viſi lintei. Act. 10. Paulus iuit Doctor gentium. Iuerunt & cæteri. Nam Act. 13. Ecce conuertimur ad Gentes. Ergo ex amore veritatis, Venite filij, audite me, timorem Domini docebo vos. Pſ. 33. Doce iuſtum: Prou. 9. & feſtinabit accipere.

2. Cauſa accurſus erat Sanitatis amor. Vt ſanarentur à languoribus ſuis. Vt Magiſter docebat: vt Medicus ſanabat. Aduocabat, Matt. 11. Venite ad me omnes, qui laboratis & onerati eſtis: Ego reficiam vos. Adueniebant Oſeæ 6. Reuertamur ad Dominum: quia ipſe cœpit, & ſanabit nos: percutiet, & curabit nos. Ipſe enim eſt. Pſ. 102. Qui propitiatur omnibus iniquitatibus tuis: qui ſanat omnes infirmitates tuas: qui replet in bonis deſiderium tuum.

PARS III.

De Virtute, quæ exiuit de Chriſto, & S. Sebaſtiano.

I. VIrtus de illo exibat, & ſanabat omnes: id eſt, operatio virtutis. Luc. 8. Ego noui virtutem de me exijſſe: quæ latens prius, tum in opere ſe manifeſtarat. Iuxta Sap. 12. Virtutem oſtendis tui, qui non crederis eſſe in virtute conſummatus. 2. Exit autem, cum ſe alijs communicat, Iſa. 40. Qui dat laſſo virtutem: & his, qui non ſunt fortitudinem & robur multiplicat. 3. Magna virtus ea: quæ, Sap. 14. Potens eſt ex omnibus ſanare. Quod ſi enim, 4. Reg. 13. oſſa Heliſæi tactu ſolo mortuum vitæ reddiderunt: quid non poterit contactus Chriſti?

Accede igitur, Aſſuerus aiebat Heſteræ, c. 15. & tange ſceptrum Miſericordiæ. 2. Fide; Abolita iam lex eſt illa: 2. Exod. 19. Beſtia, peccator, quæ tetigerit montem, Chriſtum; lapidabitur: At iam ſanabitur. 3. Oza, 2. Reg. 6. quod Arcam tetigerit; repente occidit: At tange nunc Chriſtum: & vita viues. 4. Aromata tacta fragrant; afflantque odorem tangenti. 5. Ara tacta fit aſylum confugo. Ideo omnes quærebãt Ieſum tangere. Sed tangentẽ & ipſe tangit. Quem admodum?

II. S. Sebaſtianus acceſſit: tetigit; & multam virtutẽ exeuntem accepit. Verũ mox tactus & ipſe à Chriſto, multa itẽ virtute fragrauit. Tangitur à Chriſto, cum patitur pro Chriſto; & pariter ſaccus eius aromatũ ſcinditur: Vt & Chriſti bonus odor eſſet: & nobis in odorẽ vnguentorũ ſuorum. Hinc, qui hodie ad ipſum conueniunt: cũ Chriſtum in ipſo, tum ipſum in Chriſto agnoſcunt, ac venerantur: ſimul & ſanantur omnes. *Item ex S. Sebaſtiano exiit.*

Quare & exeuntes in eum, & exeuntes ab eo virtutes inſpiciamus, Ideo enim Dominus eum poſuit quaſi ſignum ad ſagittam, quod intuentes imitemur.

I. Virtus eſt Humilitas. Hæc exijt à Chriſto: Matt. 11. Quia mitis ſum, & humilis eſt corde. Exijt & à Sebaſtiano. 1. Nam de ſua nobilitate nõ ſuperbiuit: Sciens quod Sap. 7. Vnus eſt introitus omnibus ad vitam, & ſimilis exitus. At vero Nonnullis ait S. Greg. Dia. l. 2. Solet nobilitas generis parere ignobilitatem mentis: Vt minus ſe in hoc mundo deſpiciant, qui plus ſe cæteris aliquid fuiſſe meminerint. 2. Forma corporis erat peregregius: at modeſtus, Gnarus, quod, Prou. 31. Vana eſt pulchritudo. Atqui perſæpe, Ouid. in Faſtis: *1. Virtus humilitas.*

Faſtus ineſt pulcris, ſequiturq; ſuperbia formã.

3. Officio ſublimis erat, Dux primæ Prætorianorum cohortis apud Diocletianum Imp. Sciens, quod, Eccl. 10. Omnis potentatus vita breuis. Verum iure queritur S. Aug. lib. 8. Conf. quod Hoſtis antiquus plures tenet ſuperbos nomine autoritatis. 4. Prædiues erat: At tanto ſubmiſſior, Sciens,

quod, Prou. 10. *Nihil proderunt thesauri impietatis: Iustitia vero liberabit à morte.* Cum tamen multis eheu, ait S. Aug. hom. 13. *Vermis diuitiarum est superbia. Difficile enim est, vt sit superbus, qui diues est.* Ecce tetigit nobilis nobilem, speciosus speciosum, potentem potens, diuitem diues: & neuter superbiuit: quia *Virtus* humilitatis *de illo exiuit.* Ideo vterq; *humiliauit se, vsque ad mortẽ.*

2. Discretio, ad iuuandos Christianos. II. Virtus est Discretio exiens à Christo in S. Sebastianum: & ab hoc nobis ad exemplum. Ipsius id Acta loquuntur. 1. Elegit militare tyranno; vt hoc prætextu commodius opitularetur Christianis egenis, aut captis pro fide, aut trucidandis.

Par in hoc Tobiæ, cap. 1. Qui *in* Babylonica *captiuitate positus, viam Veritatis,* Christianæ, *non deseruit; ita vt omnia quæ habere poterat, quotidie concaptiuis fratribus, qui erant ex eius genere, impertiret.* 2. *Cum irent omnes ad vitulos aureos: hic solus fugiebat consortia omnium.* 3. *Custodiuit animam suam; & nunquam contaminatus est in escis eorum.* 4. *Pergebat ad omnes, qui erant in captiuitate, & monita salutis dabat eis.* Ita prorsus S. Sebastianus. Exemplum est Marcellianus, & Marcus. Hi ab cognatis solicitabantur ad defectionem: & iam labascebant: Ecce Sebastianus prosilit: *O milites,* ait, *nolite per blandimenta coronam perdere sempiternam.* Digna oratio Sebastiano, apud *Surium tomo* 1. prolixa. 2. Deinde ipsum accusatum tyrannus tentabat blanditijs; iactabat promissis; terrebat minis: Sed operam perdebat. Adeo *prudentia huius mundi stultitia erat apud* Sebastianum docibilem Deo, & spiritu plenum discretionis boni & mali. *Omnia arbitratus est vt stercora, tantum vt Christum lucrifaceret.*

Adq; vincendum tyrannum.

3. Virtus omnigena. III. Virtus, quæ exibat ab illo, erat Panoplia quædam gratiarum, fragrans, *sicut odor agri pleni, cui benedixit Dominus.* Gen. 27. Erat namque in sermone verax, in iudicio iustus, in consilio prouidus, in commisso fidelis, in bello strenuus; aspectu angelicus; corpore integer, pietate eximius, animo generosus, & in omni morum honestate singularis. Hinc vel hosti amabilis, inter primos semper palatij, arcanique consilij erat Diocletiano.

Quare merito, ait S. Ambr. l. de Ioseph. c. 1. *Sanctorum vita cæteris norma viuendi est,* Aug. l. 8. de Trin. c. 17. *Summa religionis est, imitari quem colis.* *Cum imit...*

Dicis: Altiores sunt, quam ad quos aspirare audeamus. *Respondet* Chrys. li. 1. de Compunctione cordis. 1. *Nonne sancti Dei amici eiusdem naturæ erant; cuius & nos?* 2. *Nonne eadem via ingressi sunt hunc mundum; qua & nos?* 3. *Nonne ijsdem cibis vtebantur, & eundem respirabant aërem?* 4. *Nonne ijsdem vitæ vsibus agebantur? Non aliqui eorum etiam coniugia experti sunt; & liberos procrearunt? Quidam etiam opifices communium artium erant; Alij vero & lapsus perpessi sunt peccatorum.* *Nam ... cti su... mita...*

Sed multum, inquis, gratiæ acceperunt. Si miracula facere iuberentur: aliquid diceres. Sed quia conuersationis obseruantia quæritur: nihil dicis. Accepisti enim gratiam per baptismum, si non vt signa faceres: at vt recta vita innocentiam custodires. Ideo perditionis nostræ causa est negligentia nostra. Non dicet: Quia mirabilia fecistis: sed quia esuriui, & dedistis, &c. Cæterum sancti non proponuntur nobis in exemplum, quia signa fecerunt: sed quia præcepta seruauerunt. Hæc Chrys.

IV. Virtus quædam Christi transfigurati, & Apostolorum exibat ab eo. Nam *Spiritus S. in eos descendit in specie ignis:* Act. 2. *Et tunc cœperunt loqui varijs linguis, prout, &c.* Ita S. Sebastianus, *exhortans Marcellianum ad constantiam, Gentiles ad fidem: subito per vnam fere horam, splendore nimio de cœlo veniente, illuminatus est: & à septem angelis clarissimis pallio candidissimo amictus.* *4. Clari... catio.*

At-

Atque vero S. Spiritus. Sap. 7. *in animas sanctas se transfert*: *Et* Sap. 1. *non habitat in corpore subdito peccatis*. Sicut emissa ab Noë columba, non requieuit super cadauera, ceu coruus; sed super Arcam. *Gen.* 8.

V. Virtus erat Donum miraculorum. Nam dum exhortabatur Marcellianum ad tolerantiam, 1. Visus est astare angelus librum præbere ex quo quasi legeret parænesin. 2. dicere ei, Pax tecum: Sebastiane, tu mecum semper eris. 3. Zoem vxoré Nicostrati, in cuius domo illa gerebantur, quæque ea vidit, mutam restituit ad loquelam; perque S. Polycarpum baptizauit eam alijs cum plurimis. 4. Tarquilinum patrem Marcellini podagricum baptizat, & sanat. Jtemque Vrbis Præfectum Cromatium, *Scitote, quoniam Dominus mirificauit Sanctum suum, &c.*

VI. Virtus Patientiæ ab eo exiuit dire discruciato telis tot fixis, quot gerit ericius. Pro mortuo relictum Deus reparat integrum. Christiani suadent, loco cedat; at contra audentior ibat in Diocletianum & Maximianum, arguens eos tyrannidis, & impietatis. Quorum iussu fustigatur ad necem: in cloacam abijcitur, ne pro martyre coleretur. At insecuta nocte S. Luciam ipse iubet sese ad limina Apostolorum tumulare.

Anno post 608. Jtaliam sæua pestis exhausit, viso angelo malo, iussu boni, ferire fores telo toties, quot morte mactatos volebat. Tunc reuelatum est; S. Sebastiano ara poneretur in S. Petri Æde, vt patrono aduersus pestem; foreque hanc desæuiturá. Factum vtrumque est. Ex eo structis aris orbe coli toto cœpit. *Baron. Annal. tom.* 8. Meritoque suo: patet ex dictis; & liquet ex Beatitudinibus quatuor, hic à Domino prædicatis. Quas in S. Sebastianum conuenire nunc breuiter condocebimus.

PARS IV.

De Beatitudinibus S. Sebastiani.

BEati, 1. *pauperes spiritu*. 2. *Qui esuritis*. 3. *Qui nunc fletis*. 4. *Cum vos oderint homines*. *Quia* 1. *Vestrum est regnum Dei*. 2. *Saturabimini*. 3. *Ridebitis*. 4. *Merces vestra multa est in cælo*. Omnia vtrinque in vnum apte conueniunt S. Sebastianum. Si quidem vere ac bene promittitur. 1. Regnum opulétiæ, contemnentibus temporalia. 2. Conuiuium abundantiæ, desiderantibus spiritalia. 3. Risus iucunditatis, detestantibus mala culpæ, 2. Multitudo mercedis, sustinentibus mala pœnæ. *Beatitudines 4.*

Atque vero Dominus istis promisit. 1. Regnum, quod est in participatione diuinæ Potestatis. 2. Saturitatem; quæ est in gustu diuinæ Bonitatis. 3. Risum; qui est in contemplatione diuinæ Veritatis. 4. Mercedem; quæ est in duratione æternitatis. *Promissa à Christo.*

S. Sebastianus autem 1. tempsit temporalia. 2. affectauit spiritalia. 3. odit mala culpæ. 4. pertulit insons mala pœnæ. *Promerita à S. Sebastiano.*

Ergo vt fidelis Deo 1. Potestate recepit opulentiam regni. 2. à Bonitate abundantiam. 3. à Veritate iucunditatem. 4. Jn æternitate mercedem.

Satagite, Eph. 3. *comprehendere cum omnibus Sanctis, quæ sit longitudo* æternitatis, *Latitudo* Bonitatis, *sublimitas* Potestatis, *& Profunditas* Veritatis. 1. Nam super hosce *eleuatis oculis dicit: Beati, &c.* Quippe Ps. 33. *Oculi Domini super iustos.* *Imitanda nobis.*

Maxime super pauperes. 2. Quia, Eccl. 11. *Homo marcidus, abundans paupertate, oculus Dei respexit illum in bono.* 2. Exemplo Lazarus. 3. Quia Jac. 2. *Nonne Deus elegit pauperes in hoc mundo, diuites in fide, hæredes regni; quod repromisit diligentibus se?* Prou. 19. *Melior ergo est pauper* Sebastianus, *qui ambulat in simplicitate sua; quam diues torquens labia sua* Diocletianus. *1. In paupertate.*

1. In eſurie iuſtitiæ.

II. Num & eſuriuit? 1. Certe, *qui eſurit, virium quærit augmentum*: S. Ambr. tom. 3. l.5. in c. 6. Luc. 2. Deinde, Eccl. 24. *Qui edũt me, adhuc eſurient: & qui bibunt me, adhuc ſitient.* 3. Denique iuſtitiam eſuriunt, qui cum Domino aiunt: Ioan. 4. *Meus cibus eſt, vt faciam voluntatem eius, qui miſit me.*

Atqui S. Sebaſtianus & quæſijt auctariũ virtutis; & edit, bibitque Dominum. proindeque eſurijt iuſtitiam Zelator Dei.

Vt Saturemur.

Ac Saturatus eſt, 1. Vt ij, de quibus Apo. 7. *Non eſurient, neque ſitient amplius; nec cadet ſuper illos vllus æſtus* perſecutionis: *quoniam Agnus, qui in medio throni eſt, reget illos*, 2. Ex promiſſo, Pſ. 35. *Inebriabuntur ab vbertate domus tuæ, & torrente voluptatis tuæ potabis eos*, 3. Jdque de facto, Pſal. 80. *Cibauit illos ex adipe frumenti, & de petra mellis ſaturauit eos.*

3. in fletu. 1 pro peccatis proprijs.

III. Nam & fleuit S. Sebaſtianus. Et quidem fleuit, 1. Pro adoleſcentiæ ſuæ peccatis. Vt Ezechias Iſaiæ 38. *conuerſus ad parietem fleuit fletu magno.* 2. Vt *Petrus*, Matth. 26. *Egreſſus foras* ex infidelitate *fleuit amare.* 3. Vt afflictus Iob. cap. 30. *Verſa eſt in luctum cithara mea, & organum meum in vocem flentiũ.*

2. Alienis. 2. Fleuit pro peccatis alienis. Vt Dauid ſuper Saulem, 2. *Reg.* 1. Vt Dominus ſuper Jeruſalem: *Luc.* 19. 3. Fleuit ſuper alienis miſerijs.

3. Miſerijs proximi: Vt Job: 30. *Flebam quondam ſuper eo, qui afflictus erat.* Rom. 12. *Flete cum flentibus.*

4. Pro tentationibus vincendis. 4 Fleuit pro euadẽdis laqueis tentationum. Juxta 1. Pet. 1. *Modicum nunc ſic oportet contriſtari in varijs tentationibus: Vt probatio veſtra fidei multo pretioſior auro, quod per ignem probatur, inueniatur in laudem.* Et talis inuenta fuit illa Sebaſtiana in medio nationis Ethnicorũ. Vt dicere queat. Pſ. 41. *Fuerunt mihi lacrymæ meæ panes die ac nocte, dum dicitur mihi* ab Ethnicis: *Vbi eſt Deus tuus?*

Vt rideamus.

At nunc ridet, ridebitque plenus gaudij ac beatitatis. Prouerb. 13. *Fortitudo, & decor indumentum eius: & ridebit in die nouiſſimo.* Euge Diue, Job. 8. *Impleatur riſu os tuum; & labia tua iubilo.* Et vero etiam quia, Gen. 21. *Riſum fecit tibi Deus, quicunque audierit, corridebit tecum*, Tuique, Deique laudator Chriſtianus.

IV. Num Sebaſtianum oderant homines corde? 1. Amarunt ob dona naturæ: at corde oderant ob chariſmata gratiæ. Juxta Matth. 10. *Eritis odio hominibus propter Nomen meum.* 2. Oderant ore: cum *exprobrauerint* ei Chriſtum, *& eiecerunt nomen eius* Chriſtiani, *tanquam malum.* Atqui 1. Pet. 4. *Si exprobramini in nomine Chriſti, Beati eritis. Nonne ipſi blaſphemant bonum nomen, quod inuocatum eſt ſuper vos?* Jac. 2. Quia, *Bonum, dicunt malum.* 3. Oderant opere: Cum *ſeparauerint eum.* Sicut Io. 9. *Conſpirauerant Iudæi, vt, ſi quis eum confiteretur eſſe Chriſtum, extra Synagogam fieret.* Excluſus Sebaſtianus eſt militia, aula, regis gratia, vita.

Jdque omne, *Propter Filium hominis.* Quippe *martyrem facit non pœna: ſed cauſa:* ait Auguſt.

Quo Præmio? 1. Pet. 3. *Si quid patimini propter Iuſtitiam; Beati eritis.* At S. Sebaſtiano Chriſtus *factus eſt Sapientia, & Iuſtitia, & Sanctificatio, & Redemptio.* Ergo ter, quaterque beatus. Nam *in iſtis quatuor, hæ octo continentur aliæ* ait S. Gregorius.

De illis tamen octo ſingulis eximie S. Auguſt. tom. 6. de Virginit. Beati pauperes, Spiritu, inquit: *Imitamini eum, qui propter vos pauper factus eſt, cum diues eſſet*, 2. Cor. 8. Beati mites: *Imitamini eum, qui fleuit ſuper Ieruſalem.* Luc. 19. Beati qui eſuriunt & ſitiunt. *Imitamini eum, qui dixit*, Joan. 4. *Meus cibus eſt, vt faciam voluntatem eius, qui miſit me.* Beati miſericordes: *Imitamini eum, qui in via iacenti ſemiuiuo relicto à latronibus, ſubuenit.* Luc. 10. Beati mundo corde: *Imitamini eum, qui peccatum non fecit, nec inuentus eſt dolus eius in ore eius.* 1. Pet. 1. Beati pacifici: *Imitamini eum, qui pro perſecutoribus ſuis dixit: Pater, ignoſce illis.* Luc. 23. Beati, qui perſecutionem, &c.

&c. *Imitamini eum, qui pro vobis passus est, vobis relinquens exemplum.* 1. Pet. 2.

PARS V.

De Mercede S. Sebastiani in cœlis.

1. Ecce *merces vestra multa in cœlo.* Ergo Sebastiane, Ier. 31. *Quiescat vox tua à ploratu, & oculi tui à lacrymis, quia est merces operi tuo.* 1. Et quidem, *Multa.* Adeo Psal. 118. *Pax multa diligentibus legem tuam.* 2. quin & perpetua: quia *In cœlo,* Sap. 5. *Iusti autem in perpetuum viuent, & apud Dominum est merces eorum.* 3. Nec Sera. Nam Apoc. 22. *Ecce venio cito, & merces mea mecum est, reddere vnicuique secundum opera sua.* 4. Et merito Sebastiani. Nam vt Elisæus, Eccles. 48. *In diebus suis non pertimuit Principem* Diocletianum: *& potentia nemo vicit illum, nec superauit illum Verbum aliquod.*

Et nunc, ô Sebastiane, tibi merces tua. 1. Salua; vt Angelorum. Tob. 5. *Inquire tibi aliquem fidelem Virum, qui eat tecum: salua mercede sua.* Inuenitque Raphaelem. Sic enim ministrant angeli mortalibus: vt interim gaudio non priuentur cœlesti: Inuenit & Angelum S. Sebastianus, astitem in cōcione, in sagittaria confixione, in tyranni increpatione, in morte iterata martyrij.

2. Magna: vt Præpositorum seu Ducū. Sic Abrahæ patri multarum gentium, Deus; Gen. 15. *Ego protector tuus, & merces tua, Magna nimis.*

3. Digna, Vt Obedientium. Esth. 16. *Cognoscantur omnes, qui Persis obediunt, Dignā pro fide recipere mercedem.* Recepit obediens vsque ad mortem geminatam.

4. Plena, Vt Contemplantium. Sic Ruth dicitur, quæ cuncta reliquit: *Ruth. 2. Reddat tibi Dominus pro opere tuo, & plenam mercedem accipias à Domino Deo Israel, ad quem venisti, & sub cuius confugisti alas.*

5. Temporanea quoque, vt Operantium. Eccles. vlt. *Operamini opus vestrum ante tempus, & dabit vobis mercedam vestram in Tempore suo* Hinc hodieque in terris accrescit honor, cultus & gloria S. Sebastiano.

6. Festina, vt Proficientium est. Eccl. 11. *Benedictio Dei in mercedem iusti Festinat.* *6. Proficientium.*

7. Fidelis: Vt Perfectorum est. Prou. 11. *Seminanti iustitiam merces Fidelis.* *7. Perfectorum.*

8. Copiosa, Vt Patientium. Matt. 5. *Ecce enim merces vestra Copiosa est in cœlis.* *8. Patientium.*

9. Perpetua, Vt Perseuerantium. Eccl. 18. *Non verearis vsque ad mortem iustificari, quoniā merces Dei manet in æternum.* *9. Perseuerantium.*

Atqui in vno ista omnia S. Sebastiano eximia eluxerunt. 1. Vultu vitaque angelicus; 2. Dux bello fuit. 3. Cœlestium contemplator in terris: 4. Obedientissimus. 5. Operator strenuus. 6. Proficiens de virtute in virtutem sedulus: 7. Perfectus Confessor. 8. Patiens Martyr: 9. Perseuerans Victor, 10. Ergo est & beatissimus æternum Triumphator. Hoc decimum Summa est omnium.

IN FESTO S. AGNETIS, VIRGINIS ET MARTYRIS.

Suppleuit Enucleator.

Simile est regnum cœlorum decem Virginibus.

DAuidi, 2. *Reg.* 15. decem erant concubinæ, quas furente Absalone, excedens vrbe Hebron reliquit pro custodia Domus. Absalon autem tyrannidis inuasor, consilia Achitophel, concubuit cum eis, inspectante populo, ad despectum patris, *cap.* 16. At Dauid, dein victor, eis conclusis perpetuam imperauit viduitatem.

Felicior nouæ Legis Dauid: quod in veteri virginitas exularet. Is lectas decem Virgines domi reliquit, excedens ex orbe hoc: Furens Mundus, consilio Carnis, corrupit quinque at quinque non attigit. Id eo corruptis sponsus perpetuam imperauit viduationem regni cœlestis, perpetuoque in carcere clausit.

De

Deeonos

I. Virginitatis encomium ex iure merito. II. De occursu Virginum, & S. Agnetis, ad sponsum. III. Degeminata S. Agnetis Aureola. IV. De festina surrectione Agnetis, sponso adproperantis. V. De tentationum incentiuis protinus ablegandis verbo: ITE FATVÆ.

PARS I.

Virginitatis encomium ex iure merito.

Virginitas cœlo cōfertur à Christo.

I. SImile *est regnum cœlorum X. Virginibus.* Hæc vero laus Virginitatis est præcipua; vnde & prædicetur, & ametur; & honoretur. Dignitas nimirum eius, & sublimitas, & sanctitas, & puritas; quanta vel ipsius regni cœlorum est. 1. Quid cœlum, (à Deo si abeas,) diuinius habet Virginum Virgine Maria? Et quidem ipsis hæc dignior cœlis est. At nec ipsa quicquam habet Virginitate dignius. Quare nec cœlum, post Deum, aliud melius aut maius Virginitate nouit. 2. Bene S. Bern. Serm. super Missus est: ea. *si Dei mater esset futura cum detrimento Virginitatis, & gauderet de Filio, & doleret de Proposito. Nec antea Angelo assensum prabuit, donec ab eo audiret: Spiritus S. superueniet in te.*

1. Est ea in B. Virgine admirabilissima.

Praque materna reuerentia.

Est ei gaudiosissima.

3. Et vero eiusdem Deiparæ cœlesti gaudium in præcipuis hoc est: quod & hic in terris, & hinc è terris ad cœlos, Ps. 44. *Adducantur Regi Virgines post eam.* Mariam, Virginum Reginæ imitatrices. Quod *proximæ Eius* pedissequæ *afferantur: tibi* Christo & Matri *in lætitia & exultatione beatitatis.* Eas itaque sic quasi appellat: Philip. 4. Sorores *mea charissimæ, & desideratissimæ: gaudium meum & corona mea, sic state in Domino.* Nunc quam B. Maria cum Virginitate in cœlis gloriam parat: eam seruator cum eadem quoque; in terris exhibet.

2. Ecclesia fit magni à Christo.

II. Seruatori Iesu in terris nihil est præ Ecclesia; Vt etiam vocet eam Regnum cœlorum, *Matth.* 13. Simile Sagenæ: & alibi sæpius. 2. Vocetur Corpus eius. Col. 1. *Ipse est Caput Corporis Ecclesiæ*, Eph. 5. *Quoniam, vt vir est caput mulieris: sic Christus Caput Ecclesiæ.* 1. Cor. 12. *Vos autem estis Corpus Christi, & membra de membro.* 3. Et eam dicit Ioannes Apoc. 21. *Ciuitatem Sanctam Ierusalem nouam, descendentem de cœlo, paratam à Deo, sicut sponsam ornatam viro suo.* Quanti tamen cunque sit Illa Sponso; in ea nihil est humanitus ipsi præ Virginitate. 1. Qua & Matrem suam præcipue voluit insignitam eminere. 2. Seque ipsum ab eadem ornari; quin & beari. 3. Sui quoque voluit ac Matris similes fieri complures: Non præcepto: Quia *non omnes capiunt verbum hoc* tam diuinæ perfectionis; sed consilio: dicens Matth. 19. *Qui potest capere, capiat.* Cæteri Fideles Christi amores sunt; at Virgines deliciæ. Hæ sunt nostri Abrahami Saræ sorores pariter & vxores, *Gen.* 12. Isaaci Rebeccæ dulcissimæ, *Gen.* 24. Iacobi Racheles formosissimæ, *Gen.* 29. Dauidis nostri Abisag castissimæ, 3. *Reg.* 1. Assueri Hesteres lectissimæ, *Hest.* 2. & 7. Hæ in cœlo post Solem Christum, & Lunam Mariam, sunt octauæ magnitudinis stellæ. Hæ corporis sui, Ecclesiæ, sunt anima, Caput ipse: membra cæteri. Hæ flos sunt delibatus populi Christiani: Ecclesiæque medulla, & mediastima medullæ medulla.

III. Quid? Isidorus: *Qui casti perseuerant, & Virgines, Angelis Dei efficiuntur æquales.* Sunt, qui dicant apud Cæsarium Heistert, Serm. 32. de Sanctis; quod ruina Angelica de solis Virginibus sit reparanda. Nituntur isto Sap. 3. *Fœlix sterilis & in coinquinata, quæ nesciuit thorum in delicto! Habebit fructum in respectione animarum sanctarum*, eximium scilicet, planeque singularem. An centesimum? Ita plerique Interpretes in Matth. 13. & Luc. 8. At ecquem illum? 1. Sequi Agnum, quocunque ierit, *Apoc.* 14. 2. Cantare canticum nouum, quod nemo alius. 3. Gaudere Aureola, quali martyrium. Vnde in

in Tabernaculo fœderis pelles hyacinthinæ coniungebantur pellibus rubricatis: in signum, fore parem martyrio Virginitatem in cœlo. Jmo superiorem forte: Ideo hyacinthinis rubricatæ pelles supponebātur, *Exod.* 25. Quicquid id est: Coniugij est, replere terram; Virginitatis, cœlum.

IV. Quare, Jsa. 56. *Non dicat Eunuchus*, id est, circumcisus propter regnum cœlorum: *Ecce ego lignum aridum. Quia hæc dicit Dominus eunuchis: Qui custodierit* Virginitatem, *& elegerit de præceptis meis, quæ ego volui* esse in Consilio Euangelico; *& tenuerit fœdus meum*, votum à se mihi factum castitatis perpetuæ, *Dabo ei in domo mea* Ecclesia *locum honoris, & in muris meis* cœli *locum, & nomen melius à filijs & filiabus meis: & nomen sempiternum dabo ei.* Quis locus, quod nomen melius? Jn cœlesti Jerusalem quotquot sunt, reges sunt ijdem, coronati omnes. Matth. 25. *Benedicti Patris mei, percipite regnum.* Et Apoc. 2. *Esto fidelis vsque ad mortem, & dabo tibi coronam vitæ.* 1. Cor. 9. *Et illi quidē in terris vt corruptibilem coronam accipient, nos autem incorruptam* in cœlis. Ecce reges sunt omnes. Attamen inter eos sunt quidam Reges Regum: id est; quidam, qui super coronam gloriæ essentialis alia coronantur accidentalis gloriæ: quæ Aureola dicitur. Daturque ab heroico facinore insignibus, quod in militia spirituali designarunt. Huius figura extat *Exod.* 25. vbi Dominus: *Facies mensam de lignis Sethim, & inaurabis eam auro purissimo.* De hac Luc. 22. *Ego dispono vobis regnum, vt edatis & bibatis super Mensam meam.* Additur: *Faciesque ei aureum labrum per circuitum, & ipsi labio coronam interrasilem:* (hæc premium essentiale est Sanctorum) *Et super illam, alteram Coronam Aureolam*, id est, coronæ coronulam, seu Laureolam. Quæ est gaudium insigni facinore in corpore præstito. Talium porrò facinorum genera esse tria censentur: Virginitatis, Doctrinæ, & Martyrij: Secundum tria genera Hostium, contra quos; Virium per quas; Finis triplicis ob quem pugnamus, vt Christo consignemur propius. 1. *Hostes*; ecce, Caro vincitur Virginitate; Mundus Martyrio, cum resistitur vsque ad mortem; Dæmon doctrina, cum à nostris, imo & ab aliorum mentibus arcetur. De hac Matth. 5. *Qui Fecerit, & Docuerit, hic magnus vocabitur in regno cœlorum.* 3. Qui Fecit, magnus; atqui etiam Docuit, insigniter magnus. 2. *Vires*, quibus pugnamus, sunt; Rationalis, qua Doctrinam spargimus: Irascibilis, qua acuimur ad Martyrium: Concupiscibilis, qua spiritalia sectamur aduersus carnalia. 3. *Configuramur* autem Christo vt Mediatori per Doctrinam; qui *omnia, quæ audiuit à Patre, nota fecit nobis.* Eius puritati per Virginitatē: Passioni per Martyriū. D. Th. 4. Dist. 49.

Harū maior Virginitatis est laureola.

V. Jam vero, 1. Vt malus Dæmon, peior Mundus, pessimus hostis est Caro: Vtque malum est magnum Falsitas, maius Tyrānis, maximum Carnalitas. Jta Aureola Doctrinæ est magna, maior Martyrij, maxima Virginitatis. (*1. Quia melior.*) 2. Christus in seipso vicit Mundum: Io. 16. *Confidite, ego vici mundum.* Vicit in sese Dæmonem tentatorem in deserto, *Matt.* 4. At Carnem non vicit in seipso. Quia, vt expers ea fomitis, non ipsi recalcitrauit. Hostis autem victus semel, vincitur iterum facilius; difficilius, qui victus nunquam à Christo est: Quo gloriosior est laureola virginitatis: quia obtinetur difficilius de hoste intra viscera pugnāte; non extra nos, vt cæteri. (*2. Quia superatu difficilior.*) 3. Adde. Victus in pugna Carnis potest tamen reliquas consequi Aureolas. (*3. Quia irrecuperabilis.*) Sic Doctrinæ, Augustinus, etsi carne lapsus. Sic martyres martyrij, et si non virgines. Jmo victus aliquādo & lapsus in doctrina; item negans aliquando fidem, potest resurgere, & tamē aureolam prendere doctrinæ. Vt Augustinus,

qui errauit: aut martyrij: vt multi. At virginitatis coronulam, qui semel perdidit, recipit nunquam. Dico cum Hieronymo: *Deus, cum omnia possit, Virginem recuperare non potest*: creare potest aliam. 4. Deinde quia, teste *Aug. lib. de Virginit.* Virginitas in pluribus configurat nos Christo, quam Doctrina, aut Martyrium: idcirco suo quanto iure hæc illis antecellit, 5. Denique per decē Virgines secundum Hieron. & Orig. hic intelliguntur Fideles Christiani omnes. Iuxta 2. Cor. 11. *Despondi vos vni viro virginem castam exhibere Christo.* Neque tamen omnes esse corpore virgines possūt. Quare, qui poterunt, erunt quoque ijdem Capiti Christo similiores, propiores Agno, cum coronula singulari supra coronam eam, cum cæteris communem. Et taliter *vincenti dabo Manna absconditum* gaudij cœlestis, *& Nomen nouum, quod nemo scit, nisi qui accipit.* Apoc. 2. Quo beatior gaudio, & honore gloriosior in cœlis erit S. Agnes Virgo & Martyr gemina insignis Aureola, per felicem occursum, prudenter factum spōso, consecuta.

4. Quia Christo similior & propior.

5. Quia est pars melior Christianæ gentis.

PARS II.

De occursu Virginum, & S. Agnetis ad sponsum.

Lampades duplices.

I. Accipientes *lampades suas*: secundum Hilarium, gratiæ baptismalis: De qua Isai. 50. *Erumpet quasi mane lumen tuum.* Secundum Augustinum, Lampades bonorum operum. 1. Iuxta Matth. 5. *Sic luceat lux vestra coram hominibus, vt videant opera vestra bona & glorificent Patrem vestrum, qui in cœlis est.* 2. Et sic *Exierunt obuiam sponso & sponsæ*: id est, 1. Christo, in quo Diuinitas cum Carne desponsata est. Vnde est: Psal. 18. *Tanquam sponsus procedens de thalamo suo.* 2. Vel ipsi & Ecclesiæ. Quā Ioan. 3. *qui habet sponsam, sponsus est.* Itaque exire his obuiam est, seruire Christo Patri, & Ecclesiæ Matri. 3. *Exierunt* autem 1. de peccato. Psalm. 113. *In exitu Israel*, animæ, *de Ægypto*: de tenebris *domus Iacob*, 2. *de populo barbaro*: *facta est Iudæa* 1. Confessio peccati, *sanctificatio eius.* Et sic peccator corde egreditur ad contritionem, ore fit confessio ad sanctificationem. 2. Exierunt de sæculo obuiam Pauperi, Casto, Obedienti vsque ad mortem Christo: idque in Religione professæ. 4. Prudentes exeunt de vtroque: *Fatuæ*, de sæculo: at non de affectu peccandi. Hinc illarum lampades ardent charitate, & lucent opere bono, in gratiæ oleo: istarum sunt extinctæ ab oleo vacuæ. Suntq; hypocritæ. Ita illæ: S. Agnes autem quid?

Desponsatio duplex.

Exi- plex

Virg- dupl

II. Exijt ipsa duodennis cum lampade & baptismali & operosa: de originali peccato, at nullo actuali; deque sæculo hoc nequam, cum oleo gratiæ, ardore charitatis, & luce exempli: Suo obuiam sponso, & Virgo prudens, & Martyr inuicta. 1. Non, qualis Eua cum Adamo ad pomum adijt, deceptura ipsum, *Genes.* 2. 2. Non, vt Cain, *Genes.* 4. cum Abelo, occisurus eum. 3. Non, vt Cham, *Genes.* 9. cum Noe, illusurus ei. 4. Non, vt, *Genes.* 19. vxor sua Loth, respectura retro, inque sal fatuum peruertenda. 5. Non, vt, *Genes.* 19. filia cum Loth, inebriatum pollutura. 6. Non, vt, *Num.* 12. Maria cum Moyse, ei fastuose obmurmuratura. 7. Nec, vt, *Genes.* 34. Dina cum Iacob, curiosa spectatum & spectanda. 8. Nec, vt, *Iud.* 11. vnigenita patri Iephtæ occurrit, decepta & decipiens, ideoque suam deplanctura virginitatem. Non talis obuiam exijt Christo, Non 1. Sed qualis, *Genes.* 12. Sara speciosa exijt cum Abraham, cui foret bene propter ipsam: periclitatura quidem ab Pharaone, & *Genes.* 20. ab Abimelech; at non lapsura. Quin hoc & benedicenda magis, & ditanda. 2. Qualis, *Genes.* 24. Rebecca cum Isaac in agris meditabundo, se pallio ve-

S. Ag- qual

Non fatu

Sed qu- prud

recun-

fecundiæ opertura ipſum de morte matris conſolatura. 3. Qualis, *Geneſ.29.* pulchra, & ſterilis Rachel, fœta Deo, exijt è Canaa cum Iacob, comes indiuidua. 4. Qualis, 1. *Reg.* 25. Abigail occurrebat Dauidi, ab eo benedicenda, ſibique deſponſanda. 5. Qualis, 3. Reg. 1. Abiſag ad Dauidem ſenem; illius in ſinu dormitura, virginitate ſalua. 6. Qualis, *Ruth.* 2. Ruth in agrum Booz ſponſum repertura in ſpicilegio. 7. Qualis, *Iudith.* 14. cum ancilla Iudith, Holofernem mactatura. 8. Qualis Heſter, *cap.* 14. & ad Aſſuerum, ſuam gentem ſeruatura. 9. Qualis, 1. *Reg.* 1. Anna exijt cum Helcana in templum animam cum precibus coram Deo effuſura. Feliciter ô! Denique Virgo & Martyr S. Agnes exijt obuiam Sponſo, laureolam ablatura ſibi duplicatam.

Pars III.

De Sancta Agnetis Aureola gemi-nata.

Figura. I. Caleb, *Ioſ.* 14. deletor gigantum Enacim in monte Hebron, viuidus ſenex perinde vt iuuenis; dixit Ioſ. 15. *Qui percuſſerit Cariath Sepher, & ceperit eam; dabo ei Axam filiam meam vxorem.* 2. *Cepitque eam Othoniel, frater Caleb iunior.* 3. *Quæ, cum pergerent ſimul, ſuaſa eſt à viro ſuo, vt peteret à patre ſuo agrum: ſuſpirauitque vt ſedebat in aſino.* 4. *Cui Caleb: Quid habes, inquit. At illa reſpondit: Da mihi benedictionem, Terram Auſtralem & arentem dediſti mihi; iunge & Irriguam. Dedit itaque ei Caleb Irriguum ſuperius & inferius.* Ita figura: *Veritas.* Veritas iſta. 1. Deus Pater, deletor Luciferianorum in cœlis; Iſa. 14. Et, vt ait Malach. 3. *Ego Dominus, & non mutor;* dixit: *Qui percuſſerit & ceperit* Mundum; (in quo gigantes carnales, quales, *Geneſ.6.*) *dabo ei:* S. Agnetem *filiam meam vxorem.* 2. vicit eum Ieſus *frater* Dei *iunior* humanitate, par diuinitate. 3. *Pergebantque hi ſimul* de virtute in virtutem; & *ſuaſa* à ſponſo *petere agrum;* in quo theſaurus eſſet abſconditus virgineæ aureolæ, Matth. 13. *ſuſpirauit, vt ſedebat in aſino* corporis infirmi, at prompti ſpiritu. 4. *Cui* Deus: *Quid habes. At illa: Da mihi benedictionem: Terram Auſtralem & arentem* virginitatis perpetuæ ſterilis, quæ non parit, *dediſti: iunge & irriguam* ſanguine martyrij. Et *dedit ei* vtramque Aureolam *irriguum* virginitatis *ſuperius, &* irriguum martyri *inferius.* Hæc ſumma breuis; iſta hiſtoria.

II. Primo de laureola virginitatis ſtrictim ex S. Ambroſio. 1. *Anno ætatulæ tertio decimo, pulchra facie: ſed pulchrior fide, e Scholis reuertitur, à Præfecto vrbis adamatur: Donis & promiſſis tentatur: quæ à S. Agnete velut ſtercora ſunt recuſata.* 2. *Acrius exardeſcens iuuenis maiora & omnia offert. Cui Agnes. Diſcede à me fomes peccati, nutrimentum facinoris, pabulum mortis, diſcede à me,* 1. *Quia iam ab alio amatore præuenta ſum, qui mihi meliora te obtulit ornamenta, & annulo fidei ſuæ arrauit me, longe te nobilior & genere & dignitate.* 2. *Ornauit me inæſtimabili dexterocherio, dexteram meam & collum cinxit lapidibus pretioſis; tradidit auribus meis inæſtimabiles margaritas: circumdedit me vernantibus atque coruſcantibus gemmis. Poſuit ſignum in facie mea, vt nullum præter ipſum, amatorem admittam: induit me cyclade auro texta, & immenſis monilibus ornauit me.* 3. *Oſtendit mihi theſauros incomparabiles, quos mihi repromiſit.* 4. *Non ergo potero ad contumeliam prioris amatoris vel aſpicere alium, & eum relinquere.* 1. *Cum quo ſum charitatis iugo deuincta.* 2. *A quo mihi iam thalamus collocatus eſt, cuius organa modulatis vocibus cantant.* 3. *Iam mel & lac ex eius ore ſuſcepi, iam amplexibus eius caſtis adſtricta ſum, iam corpus eius corpori meo ſociatum, & ſanguis eius ornauit genas meas.* 5. *Cuius mater virgo eſt: cuius pater Deus eſt: cui Angeli ſeruiunt: cuius pulchritudinem ſol & luna mi-*

At retuſus Oratione ad amaſiũ S. Agnetis profeſſæ.
1. Deſponſationẽ ſui factam.
2. Ornatũ ſibi in arrã natum.
3. Dilationem ſui.
4. Cõſummationem matrimonij ſpiritalis.
5. Laudes Sponſi.

rantur : cuius odore reuiuiſcunt mortui : cuius tactu fulciuntur infirmi : cuius opes nunquam deficiunt.

6. Caſtitatem matrimonij, & fructum.

6. *Ipſi ſoli ſeruo fidem : ipſi me tota deuotione committo. Quem cum amauero, caſta ſum : cum tetigero, munda ſum : cum accepero, virgo ſum. Nec deerunt poſt nuptias filij, vbi partus ſine dolore ſuccedit & fœcunditas quotidiana cumulatur.*

Alter inſultus varius, & vanus.

Inter hæc iuueni gliſcit amor; vt ægreſcat lectulo ſtratus. 1. Re comperta pater Agnetem inſtantius poſcit, recuſantem conſtantius. 2. Solam in tribunali minis adoritur & blanditijs: Nequicquam. 3. Parentes eius appellat: vt nobiles, cogere nequit. Ergo ad ſæua vertitur: ſed minas perdit ac pœnas.

Tertius inſultus ſanus At auxilia Dei certa. 1. A capillis

Nudatam lupanari includit. 1. At *Crine reſoluto tantam denſitatem capillis eius diuina gratia conceßit; vt melius videretur fimbris eorum, quam veſtibus tecta.*

2. Ab Angelo.

2. *Ingreſſa autem turpitudinis locum, Angelum Domini ita præparatum inuenit, vt circumduceret eam immenſo lumine. Et quanto quis curioſior eſſe volebat, tanto ſibi viſus aciem obtundebat.*

3. Ab veſte

3. Oranti apparuit ſtola candidiſſima, Angelicis manibus præparata; qua induit ſe, actis Deo gratijs.

4. Ab hoſtibus. Quartus inſultus tragicus.

4. Quiſquis locum ingreditur, dans honorem lumini mundior egreditur. Amaſius eos, vt impotentes, arguens inuadit, in lumen irruit; at præfocatus à Diabolo exſpirauit. Fit mora, poſt clamor & planctus; inde concurſus omnium. Aduolans pater, vt magam proclamat; dicentem: *Deus miſit Angelum ſuum, & induit me, & cuſtodiuit corpus meum, quod ab ipſis cunabulis Chriſto conſecratum eſt, & oblatum.*

At victus.

Petenti filium reſtitui viuum;

miraculo 1. redivivi. 2. Ignis extincti. 3. Spõſi amplexati.

1. oratione facta viuum reddit patri, confitentem Deum, Deos execrantem. 2. Illa, igni mox iniecta, nil vritur, vt quæ libidinis non carpitur igne, 3. Demum obuia Sponſo eius in amplexibus mortem vincit gladio.

Collectio dictorum.

III. Multa hic Admiranda, Veneranda, Imitanda. 1. *Admiranda* in ætatula, Sapientia; in ſexu puellari, conſtantia: in deſponſatione, ſingularitas: in matrimonio, caſtitas: in periculis, ex pietate proſperitas: in aduerſis comploratis, ab hoſte ſalus: in tormentis, voluptas: in morte, vita. 2. *Veneranda*, cum hæc ſingula : tum ſanctimoniæ diuinitas; vis ſpiritus, Gratia miraculorum, Angeli cuſtodia, præſentia ſponſi, victoria ſponſæ, diuina vtriuſque fœcunditas, & virginalis Aureolæ ſublimitas. 3. *Imitanda* vero ex vtriſque illis non pauca; nota ſeipſis intelligenti.

Apoſtr ad virg

Audi filia Agneta, Pſalm. 44. *& vide, & inclina, & obliuiſcere*, &c. *Quia concupiuit Rex ſpeciem tuam.* Benedicta: Quia 1. Cant. 6. *Sexaginta ſunt Reginæ* Salomoni ; *octoginta concubinæ, adoleſcentularum non eſt numerus: Sed vna eſt Columba mea, Perfecta mea, Electa genitrici ſuæ.* Quæ? Virgo; & quidem Agneta. Hæc, 1. Corinth. 7. *cogitat, quæ Domini ſunt, quomodo placeat Deo, vt ſit ſancta corpore, & ſpiritu:* & non *diuiſa eſt.* 2. Multæ puellæ ad Aſſuerum intrabant, ſponſæ omnes: *Eſth.* 2. Verum Heſter ei vna placebat maxime: ideoque Coronam accipit ſola, Regina ſuper reginas declaratur, Regi adeſt, manetque perpetua. Sic, *Virgines ſequuntur Agnum, quocunque ierit*, &c. Apoc. 14, *Virgines enim ſunt:*

Tantane virginibus ſtat gratia? Gloria tanta?

IV. Nunc de altera S. Agnetis laureola pauca. De hac ſanguine ſcribendum foret; ſed ſanguine Agnetis Sponſæ, ſponſi lacte & melle remiſto. Tu igitur, Ambroſi, ambroſiam prome tuam, & purpuratam Martyris deſcribe Coronam.

Hiſtoria martyrij in puella

Tertio decimo, inquis, *ætatis ſuæ anno mortem perdidit, & vitam inuenit: Quia ſolum vita dilexit Autorem. Infantia quidem computabatur in annis: Sed erat ſenectus mẽtis immẽſa: Corpore quidem iuuenculæ, ſed animo cana.* Cum vero & apud Amaſium, & apud

patrem

patrem eius Symphronium Vrbis Præfectum identidem Sponsum in ore ferret; parasitus astans suggerit Præfecto, Christianam esse, magicis ita fascinatam, vt Christum dicat sponsum suum. Hic Præfectus dicto lætus, apparitione missa, eam tribunali præcipit sisti; Secretius blanditiis prouocat; terroribus pulsat. At ea vultu eodem & omnia terrentem sicut blandientem similiter temnit. Parentibus idem iudex titulum Christianitatis in filia exprobrat. Postridie vero eiusdem ipsi superstitionem & magiam obiectat: iubet, Vestam colat; aut perituram. Cui Agnes: *Si hominem cunctu florentem, causa amoris Christi, nulla possum ratione respicere: quomodo possum ad idola muta, ad iniuriam* Dei, *ceruicem inclinare, Noli infantiam corporalem ita in me despicere, vt putes me velle te habere propitium: Fides enim non in annis, sed in sensibus inuenitur: & Deus mentes magis comprobat, quam ætates.* Et ille: Elige: Aut cum virginibus Vestæ sacrifica, aut cum meretricibus scortabere. Et ipsa: *Si scires quis est Deus meus, non ista proferres. Scio, ideo minas sperno: Sperno: sciens quod nec sacrificem, nec polluar. Mecum habeo custodem corporis mei* Angelum Domini: *& Dei filius murus est mihi, custos non dormiens, defensor non deficiens. Tui autem Dij ærei sunt aut lapidei, igne conflati luunt igne cum sui cultoribus.* Ad hæc in lupanar intruditur: vbi necato & resuscitato proco; sacrificuli, vt magam, ad necem deposcunt. Præfectus frustra renitens diu, abit: eam vicario Aspasio tradit: Qui in pyram iniicit; sed flammis cedentibus illi, & circumstantes haurientibus, eam gladio ferit orantem; & rogum precibus restinguentem. Parentes natam sepeliunt. Ad tumulum Emerentiana virgo lapidibus obruitur, cœlo in latrones fulminante. Tragœdiæ hæc catastrophe. *Omnes ergo*, ait S. Ambrosius, *gratulemur in Domino, & ad ædificationem Virginum, qualiter passa sit Agnes beatissima, ad memoriam reuocemus.* Rursus idem: *Quia Fides mortis damna non patitur, vsque hodie multæ virgines Romanæ Agnetem, quasi in corpore manentem attendunt; & eius exemplo agentes viriliter & integre perseuerant: credentes quod perpetuæ victoriæ palmam acquirent.* Quare, porro ait Ambrosius, *mirentur viri, non desperent paruuli, stupeant nuptæ, imitentur innuptæ: Fuit deuotio super ætatem, virtus supra naturam. Magna vis Fidei, quæ etiam ab illa testimonium inuenit ætate.* Nouum martyrij genus. 1. Nondum idonea pœna, & iam maturæ victoriæ. 2. Magistra virtutis, quæ per ætatem disciplina esse non poterat. Mirari omnes, quod vitæ prodiga, quam nondum hauserat, iam quasi perfuncta donaret: Stupere vniuersi, quod iam Diuinitatis testis existeret, quæ adhuc arbitra sui per ætatem esse non posset. Cerneres trepidare carnificem, quasi ipse addictus esset. Ita Ambrosius.

Imitatrices nactæ est.

PARS IV.

De festina surrectione Agnetis sponso adproperantis.

I. *Ecce, Sponsus venit: exite obuiam ei. Tunc surrexerunt omnes.* Hæc tuba in auribus S. Agnetis: *Ecce sponsus venit.* Cantic. 2. *Surge, propera amica mea, &c. Ecce sponsus: Surge,* non *ludere*, Exod. 32. sed Psalm. 34. *Apprehende arma & scutum, & exurge* in fide & spe; vt bellona Domini. Tam diu non retro sublapsa fereris, quam diu ad anteriora te extendendo surrexeris. Et nobis ait S. Hieronymus, *Quotidianis, ac repentibus virtutum incrementis instauranda mens est.* Nam, inquit S. Bernardus, *In via Domini non progredi, regredi est.*

1. Surgit pugnare.

II. *Ecce sponsus: Propera.* Ambrosius, *Nescit enim tarda molimina Spiritus Sancti gratia.* Ambrosius idem: *Non vlla sic ad thalamum nupta properaret, vt ad supplicij locum læta successu,*

2. Properat vincere.

cessu, gradu festina Virgo Agneta processit: non intorto crine caput compta, sed Christo; non flosculis redimita, sed moribus. Sic ornarat lampadem suam.

3. Surgit vt amica in fide sponsali.

III. *Ecce sponsus*: Surge *amica*: ob Fidem, ob Charitatem, ob Humilitatem. 1. Ob Fidem præstitam *Amica*: dixit enim: *Ipsi soli seruo fidem; ipsi me tota deuotione committo: Ipse annulo suo* Passionis Dominicæ *arrauit me.* 2. Ob charitatem: 1. Ipsa dixit: *Amo Christum, in cuius thalamum introibo.* 2. Dixit: *Ecce, venio ad Te, quem amaui, quem quæsiui, quem semper optaui.* 3. Dixit: *Non potero ad contumeliam prioris Amatoris vel adspicere alium, & eum derelinquere, cum quo sum charitatis iugo, (quamuis sit parum honoratus ex me,) deuincta.*

In charitate.

In demissione.

3. Ob Humilitatem *Amica*: in qua placere studuit Altissimo. Vt Hester, *cap.* 15. cum humi strata iaceret; tum perplacuit Assuero.

4. Surgit vt formosa, seu Topazius.

IV. *Ecce Sponsus*: surge *Formosa*, ob niueam virginitatem, ob promissam capillorum auream q; cæsariem, ob stolam candidissimam tibi ab Angelis allatam, ob diuinam lucem tibi circumfusam. *Tota pulchra es amica mea*, Cant. 4. Eia, Cant. 2. *O stende mihi faciem tuam: facies enim tua decora.* Iob, 28. *Non æquabitur ei Topazius.* Hic gemma est, ait Glossa *in* 21. *Apocal.* pulchritudinis præcipuæ; vt aspectum prouocet intuentium. 1. Idem in structura supernæ Ierusalem collocatur, *Apoc.* 21. 3. Eodem in thesauris regum nil charius. Et vero, Eccles. 26. *Omnis ponderatio non est digna continentis Animæ* tuæ, ô Agneta, ocelle Christi deliciose.

5. Venit vt columba visura Sponsum.

V. *Ecce Sponsus*: *Veni columba mea*, prudens: quæ coruum Præfecti filium repulisti dicens: *Discede à me, pabulum mortis, &c. quia iam ab alio amatore præuenta sum.* Veni 1. vt faciem meam speculeris. Dixisti: *Pulchritudinem ipsius sol & luna mirantur.* Quippe, Sap. 7. *Emanatio quædam est claritatis omnipotentis Dei sincera; & ideo nihil inquinatum in eam incurrit. Candor enim est lucis æternæ, & speculum sine macula* Dei Maiestatis; *& imago bonitatis illius.* Veni 2. Vt regalibus induta coroneris æternum. Iam enim ante mortem adhuc Isai. 61. *Induit me*, ais, *vestimentis, salutis, & indumento iustitiæ circumdedit me, quasi sponsam decoratam corona, ornatam monilibus, Gaudens gaudebo in Domino, & exultabit anima mea in Deo Sponso.* Dixisti: *Congaudete mecum, & congratulamini, quia cum his omnibus lucidas sedes accepi.* Veni 3. Vt *osculer te osculo oris mei*: Dixisti enim: *Mel & lac ex ore eius suscepi.* Sic Hesteram suus osculabatur Assuerus, *Esth.* 15. Sic, Gen. 45. *osculatus est Ioseph omnes fratres suos.*

Veni rona

Veni scula

Surge, propera, veni: Ecce sponsus venit. Dicis: *Ecce venio cito.* Sic enim orabas: *Benedico te Pater prædicande; qui etiam inter flammas intrepidam me ad te peruenire permittis. Ecce; Iam quod credidi, video: quod speraui, iam teneo: quod concupiui, complector. Te confiteor labiis & corde: te totis visceribus concupisco. Ecce, ad te venio viuum & verum Deum.* Expectata venis, Agnes: propera obuia Sponso.

Orat Agni voto suo.

PARS V.

De primis tentationum incentiuis protinus ablegandis verbo, Ite Fatuæ.

I. MVrispontici id ingenium est; vt in ignem insiliat prius, quam in cœnum se adigi sinat; adeo sui deamans candoris est, fugitansque næui. Similis S. Agnes, ante in ignem & gladium ruebat, quam in maculam. Hinc vox ea; *Discede à me fomes peccati, &c.* Amores iactas tuos? *Iam ab alio præuenta sum.* Ignes minaris? suauem illi rorem mihi sudabunt. Ita Satanam in limine primo confecit: obruit ipso in aditu incentorem peccati: Cunctis in exemplum, imitatu necessarium. Quid arrepitis *Fatuæ* tentatriculæ! quid poscis:

Necat præstat quam minus

Proin. princip. obsta.

poſcitis: *Date nobis de oleo veſtro?* Apagite; protinus Ite. 1. Eua, *Gen.* 3. male cauta ſerpentem ad colloquium admiſit: incautior cum eo diſſerere cœpit; nec expulit veteratorem. Cautior Agnes maleſuadum ab adytis arcebat & ſtrauit. *Exemplo diſce ſapientiam*, Prou. 24. 2. & Ægyptij; vt Pierius. Hierogl. lib. 17. inquit, *perniciem aliquam exilientem ex concepta concupiſcentia ſignificare volentes, Ibin & Baſiliſcum pingebant.* Nam ex Ibidis ouo Baſiliſcum naſci tradunt priſci. Produnt cauſam Philoſophi: Quod auis ea venenatorum ſit multiuora, quorum virus oua inficiat. Sic in nobis. Nam, Iac. 1. *Vnuſquiſque tentatur à Concupiſcentia ſua abſtractus. Deinde Concupiſcentia cum conceperit, parit peccatum. Peccatum vero, cum conſummatum fuerit, generat mortem.* Et, *Mors peccatorum peſſima eſt*, Pſalm. 33. Apte, at luculentiſſime ouum id deſcribit Iſaias, cap. 59. *Manus veſtræ pollutæ ſunt ſanguine, & digiti veſtri iniquitate. Labia veſtra locuta ſunt mendacium, & lingua veſtra iniquitatem. Non eſt, qui inuocet iuſtitiam: ſed confidunt in nihilo, & loquuntur vanitates: Conceperunt dolorem & pepererunt iniquitatem:* Cauſam ſubiicit: *OVA Aſpidum ruperunt, & telas araneæ texuerunt. Qui comederit de Ouis eorum, morietur: Et, quod confotum eſt, erumpet in Regulum.* Ergo vel ouum tentationis reiice; vel hoſtem in ouo, quod aiunt, interfice, Vbi eruperit, iã in manu tua haud fuerit, te ab interitu vindicare. Sapiens igitur Pſalm. 136. *allidet paruulos ſuos ad petrã.* Dic, ITE. Hydræ multicipiti ſerpenti caput mox ſuccreſcit aliud, vno reſecto. Nec enim extinxeris, niſi vel in ſemine vel cunctis reciſis capitibus. Iſtud vel puer effecerit: hoc non niſi herculeo lacerto audendum facinus eſt. Ita peccatum ſepticeps aut in ſemine concupiſcentiæ, inq; ouo, & vtero occide ſuffocandum: aut occide ab eo ſuffocatus. Ergo potius, & protinus, dic tentatriculis: *Ite fatuæ.*

II. Ite Amorrhæi cogitatus amoroſi: *In figura exemplum eroticum.* Nunquam Iſraelitæ terram promiſſam iniſſent, niſi Ammorrhæos cum Rege ſuo Sehon ipſo in aditu contrucidaſſent, Rex concupiſcentiæ, Amor eſt carnis: huius fœtus Amorrhæi ſunt omnes: nec aliud homini infeſtum magis. *Ite* peſtes, *Auerte oculos tuos, ne videant vanitatem.* Sic Iob. 31. *Pepigi fœdus cum oculis meis, ne cogitarem de virgine.* Quare, Gen. 21. *Eiice ancillam* concupiſcentiam, *& filium eius* cogitationem primam. *Beatus*, Pſalm. 136. *qui tenebit, & allidet paruulos ad petram* 1. Cor. 10. *Petra autem erat Chriſtus.* Præclare, vt omnia, Seneca lib. 1. de ira, cap. 7. & 8. *Eodem Philoſophia Ethnica tēdit.* *Quarundam rerum*, ait, *initia in noſtra poteſtate ſunt: vlteriora nos vi ſua rapiunt, nec egreſſum relinquunt. Vt in præceps datis corporibus nullum ſui arbitrium eſt, nec reſiſtere, morariue poſſunt,* *Simile ſcitum.* *ſed conſilium omne, & pœnitentiam irreuocabilis præcipitatio abſcindit, vt non liceat eo non peruenire, quo nõ ire licuiſſet: Ita animus, ſi ſe proiecit in affectus, non permittitur reprimere impetum: Rapiat illum oportet, & ad imum agat ſuum pondus, & vitiorum natura procliuis.* Hoc malum: nunc conſilium accipe: *Optimum eſt, ait, primum irritamentum protinus ſpernere, ipſiſque repugnare ſeminibus, & dare operam, ne incidamus in affectum.* 1. *Nam ſi cœperit ferre tranſuerſos, difficilis ad ſalutem recurſus eſt.* 2. *Quoniam nihil rationis eſt, vbi ſemel affectus inductus eſt, iuſque illi aliquod voluntate noſtra datum eſt, faciet de cætero, quantum volet, non quantum permiſeris.* 3. *Inprimis, inquam, finitimus hoſtis arcendus eſt.* *Simile.* *Nam, cum intrauit, & ſe portis intulit, modum à captiuis non accipit.* Hæc Ethnicus: Vt nos pudeat Chriſtianos. *Ite fatuæ* beſtiolæ: vos arceo. Nam beſtias metuo. *Ite* irritamenta malorum. *Concluſio.* Ego cum Abraham iuro, & Gen. 14. *Leuo manum meam ad Dominum Deum excelſum, quod à filo ſubtegminis vſque ad corrigiam caligæ nihil accipiam ex*

his,

bis, quæ tua sunt: aiebat Regi Sodomæo: id est, Superbiæ, aut luxuriæ: Nam si vel pilum admiseris, nedum filum, erit mox, vt querare serius, heu *Funes peccatorum circumplexi sunt me*, Psalm. 118. Quare *ito*, *discede fomes peccati, pabulum mortis*, Ite: Ioel. 3. *Quid mihi & vobis, Tyrus & Sidon, & omnis terminus Palæstinorum?* S. Agnes, quam festina surrexit ad vocem: *Ecce sponsus*: tam propera Fatuas reiecit voce Ite.

IN FESTO CONVERSIONIS S. PAVLI.

Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te. Matt. 19.

MOysen, *Exod.* 12. ex Ægypto secutus Israel grauis farina & spolijs nationis per mare quidem ductus, sub nube & columna ignis; manna quoque pastus, & veste detrita nulli, aut valetudine læsa vnquam, diu per deserta circumducitur, spe promissæ terræ ineundæ: at in hanc ab Iosue. *c.1.* transito Iordane, impedimentis à tergo relictis, demum introducitur, post multa prælia ac pericula profligata.

Ita Iesum. 1. Tim. 2. *Qui omnes homines vult saluos fieri*: ad terram promissam sequuntur alij, vt Moysen, vt Iosuen, alij. *Isti* fortunis onusti, vt sæculares, sub amore & timore Dei protecti per mundum circumducuntur: at in cœlum denique non inferuntur, nisi cunctis exuti, ceu nudi de matre egressi fuerant. *Alij*, vt Religiosi, Iesum sequuntur, sicut illi Iosuen, per multa prælia: Sed relictis prius omnibus, sic tamen, vt & *hic centuplum recipiant*, vt ij sub Moyse: *& ibi vitam æternam possideant*; vt illi sub Iosue terram promissam. Experto S. Paulo crede Conuerso.

De quo nos

I. *De Perfectione Euangelica relinquendi omnia.* II. *De sequela post Christum Religiosa, & Christiana.* III. *De Paulo furente, & Christum persequente.* IV. *De Sauli per Lucem Vocatione & Conuersione.* V. *De eadem eiusdem simul facta per Vocem.* VI. *De sequela Pauli post Christum, ad vocem eius Conuersi.*

PARS I.

De Perfectione Euangelica Relinquendi omnia.

I. PEtro percunctationis occasio erat ex adolescente copioso, sua relinquere Dominumque sequi iusso: si quidem velit esse perfectus. Et quamuis impar illi opibus habitis: at superior erat tum relictis paucis, tamen omnibus, tum relinquendi voluntate; tum sequendi Christum: Ideo fidenter ait: *Ecce nos rel. omnia*, &c. effectu, & affectu, tam in relictione, quam in sequela. Magna in vtroque iunctim perfectio est: At certa, illi, cui neutrum adest, damnatio ceu iuueni illi mœsto ex eo *Matt.* 19. ni post resipuit. *Occ dict ce*

Sequi Christum voto & facto, cunctis ad salutem necessarium est: at relinquere omnia, effectu quidem, non item: nisi Religiosis. Qui, quod erat Consilij, sibi fecerunt esse præcepti. Proinde omnia his relinquere effectu, & affectu, necesse est. *Re nec lin om fect*

1. Ne, si parti adhæserint, seruire Deo, & Mammonæ dicantur, *Matt.* 6.2. Euangelicæ namque perfectionis forma requirit, rerum aliarum formas abijcere, qui illam voluerit suscipere. Cum sint contrariæ. 3. Nequit statuarius nouam inducere formam, ni destruat priorem. 4. Grauiter & vere S. Augustin. lib. 83. q. 44. q. 36. *Venenum charitatis est*, in religiosis, *spes adipiscendarum, aut retinendarum rerum temporalium. Augmentum eius est, cupiditatis diminutio: Perfectio vero, nulla cupiditas.*

Ea perfectio, gradus habet. Primus, ac *fundamentum est voluntaria paupertas*; vt S. Greg. 2. Mor. c. 27. *Hæc inchoat perfectionem, & accingit hominem ad culmen eius.* Secundus est, exuere affectum ad terrena, *Diuitia* *Illi fect gra*

tiæ enim, ait ibidem, *velut ſpinæ animum hominis timoribus, ſolicitudinibus, mirifice angunt, cruentant.* Tertius, ſi accedat ijs perpetuitas. Hæc enim & ſpem ea repetendi extinguit. Quartus, ſi illam voto ſtabilias. Quod Apoſtolos feciſſe, ex hoc: *Ecce nos reliquimus omnia*: colligit S. Auguſt. n. 17. Ciu. c. 4. Hier. Greg. apud *Rofin. l. 5. c. 2.*

Dices: Perfectionis ſumma in charitate conſiſtit: hac qui præſtiterit, perinde eſt ſeu viuat relictis, ſeu retentis omnibus. Exempla ſuppetunt, Abrahã, Iſaac, Iacob. &c.

Reſpondeo: Vox hæc & ingenium eſt blandientium ſibi: 1. Nec enim iam dicti vixere in Euangelica perfectione, id eſt, in religione profeſſa: quæ compendioſa eſt via ad perfectionem: offertque Paupertatem voluntariam perpetuam, vt nauim, aut vehiculum pertingendi adam: ſimul aufert incommoda multa retardationis.

2. Crede Veritati: Luc. 14. *Quicunque ex vobis non renunciat omnibus, quæ poßidet; non poteſt meus eſſe diſcipulus.* Matth. 19. *Si vis perfectus eſſe, vende omnia, da pauperibus: & Veni, ſequere me.* 3. Negotiator, Matth. 13. *inuenta vna pretioſa margarita* regno cœlorum, *vendidit omnia, quæ habuit, & emit eam.*

4. Chriſtus vult totum pro toto reddi. Ipſe enim non tantum affectu animã poſuit exinanitus; ſed etiam effectu reque ipſa. Religioſis id dico.

Nam ſæculari ſat eſt, & neceſſarium affectum terrenorum exuere. Vnde Pſ. 61. *Diuitiæ ſi affluant, nolite cor apponere.* Manet tamen iſtud, Matt. 19. *Facilius eſt camelum per foramen acus, quam diuitem ad cœlum intrare.* Certa aſſero, non diſputo hæc.

II. Illud quæri ac diſputari permiſerim; *Si quis poßit cor non apponere diuitijs in ſæculo: an tamen rectius ea relinquat actu, quam poßideat?*

Vtrinque momenta ſunt: Mihi tamen arrident iſta. 1. Si peccandi ſe periculum oſtenderit, præſtat nimis cautum, quam parum prudentem videri; & tutiora ſequi; vt eſt, *Relinquere omnia, & ſequi Dominum.*

2. Perdifficile.

2. Non poſſunt opes teneri abſque cura: quo minorem eſſe cœleſtiũ curam neceſſe eſt. Ita *Baſil. Hom. 43. in Matth.* 1. Chryſoſtomi ratio eſt alia: *Facilior*, ait *medicina eſt ad ſanandos affectus, nihil, quam aliquid habere etiam moderate.* 2. *Facilius enim eſt vt corpus humanum volitet, quam vt plura addendo quietum reddamus deſiderium.* 2. Et Seneca Epi. 110. *Quædam facilius abſcinduntur, quam temperantur.* Cic. *Qui ſe ex alto demittit, fruſtra ſperat poſſe in medio ſe inſiſtere, cum volet.* Sic inhærens opibus, poſſe ſimul Dominum ſequi, cũ volet, poſſe collectis non delectari: Potius ipſa noſtra imbecillitas indulget ſibi.

Simile.

3. Eſt dãnoſum.

I. S. Leo Ser. 12. Quadr. *Per licitos vſque ad immoderatos tranſitur exceſſus, dum per curam ſalutis irrepit delectatio voluptatis: & non ſufficit concupiſcentiæ, quod poteſt talis eſſe naturæ.* 1. Adde, quod, vt S. Baſil. hom. de humilit. ait, *Anima ſimilis fiat in ſtudijs & operibus, quæ tractat exterius.* Nam quæ in ſenſu, eadem ſunt & intellectu. Quam autem ſecularibus ſunt in ſenſu multa, quam varia? A quibus abiunctus, velut propitijs ventis fertur Religioſus: cum alter velut remis proprijs vrgere nauim ſuam debeat.

Simile.

3. S. Greg. 7. Mor. c. 14. *Multi, dum terrenorum curæ licite ſeruiunt, etiam illicitis mundi iurgijs implicantur. Cumque res terrenas ſtudioſe tueri deſiderant, cordis requiem deſerunt. Sic obortum ſemen ſpinæ obruunt.* Concludit: *Diſſolutis itaque greßibus ambulant, qui dum mundum perfecte non deſerunt, ſemetipſos gradiendo obligant, ne gradiantur.* Quid luculentius?

Simile.

4. Eſt imperfectum.

4. Addo S. Bernardi ſententiam, Hom. *Ecce nos reliq*; vbi ait: *Antiquis patribus ſat fuit ſpiritum Domini ſolo ſpiritu ſequi. At vbi Verbum Caro factum eſt, & habitauit in nobis, iam nobis in eo tradita eſt imago vitæ, & Perfectionis exemplar: quod oporteat etiam corporaliter imitari, &*

Figura.

vtroque ſequentes veſtigio. Affectus, & effectus, *non vlterius cum Iacob altero femore claudicemus.* Chryſ.l.de Virg.c.83. *Habuerunt Patriarchæ opes & coniuges: ſed non idem à nobis, & ab illis virtutis modus exigitur.* Docui, pene neceſſe ſæcularibus eſſe, relinquere omnia.

Non expedit. Quia adimit poſſeſſa. 1. Vel Mundus, & tempus.

III. Nunc prorſus expedire, ſuadebo. 1. Cum, 1.Io.2. *Mundus tranſeat, & concupiſcentia eius,* expedit, à nobis eum relinqui prius; quam vt relinquamur ab illo. Vnde Apoſtolus, 1.Cor.7. *Tempus breue eſt: Reliquum eſt, vt, qui habent vxores, tanquam non habentes ſint; & qui emunt, tanquam non poſsidentes, & qui vtuntur hoc mundo, tanquam non vtantur. Præterit enim Figura huius mundi. Volo autem vos ſine ſolicitudine eſſe.* At *quis eſt* in terris *hic; & laudabimus eum?*

2. Vel mors.

Præterit figura. Nam ſpongiæ, poſtquã affatim biberunt; exprimuntur. Ita *Viri diuitiarum dormierunt ſomnium ſuum, & nihil inuenerunt in manibus ſuis.* Pſalm.75. Imo ſæpe ante emunguntur, quam diem obeant.

3. Vel auripeta, & hæredipeta.

Notum illud Veſpaſiani Imp. apud Suet. *Quibuſdam, vt ſpongiis vtebatur, quod ſiccos madefaceret; repletos exprimeret. Ideo rapaciſsimum quemque ad Cauſidicorum munus promouebat, quo locupletiores damnaret.*

4. Vel Deus.

Ita & Deus diuiti, *Luc.* 12. de horreis amplificandis cogitanti; dicentique *animæ ſuæ: Habes multa bona, poſita in annos plurimos, requiſce, comede, bibe, epulare. Cui Deus, Stulte, hac nocte, animam tuam repetent à te, quæ autem paraſti, cuius erunt? Sic eſt, qui ſibi theſaurizat, & non eſt in Deum diues.*

Ex quo infert V. Beda: *Ergo, qui vult eſſe in Deum diues: non ſibi theſaurizet.* Ianſenius in Concord. c. 86. *id eſt: Qui propter Deum vult in pauperes eſſe beneficus: non debet ad ſuam voluptatem cõgregare.*

Item poſſeſſa auferunt honorem nobis.

IV. Nocet hoc; vitam aufert, & honorem. Vnde S.Chryſ. hom. 18. in Matth. *Si ergo,* ait, *apud terrenum Regem Honorẽ nobis auferrent opes, deſpicabiles fierent. Rego vero cœlorũ inclamante, Difficile eſt nos cum diuitijs regni cœleſtis gloriam intrare, non impendemus omnia?*

2. Non opes expediunt. Notus enim Apologus de Anſeribus & Gruibus. In prato paſcebantur eodem, aduenienţe aucupe, grues ſua leuitate ſublati auolant: capiuntur anſeres ſuo pondere depreſſi. Ita opibus graues facile *in laqueos incidunt diaboli,* & in ſeruitutem eius: At nudi ſequentes Chriſtum, rident hoſtem, &, Pſalm.18. *Exultant, vt gigas, ad currendam viam.*

3. *Relinquere omnia,* viam expedit ad Latriam: ad idololatriam vero, aggerere multa. Iſraelitæ Ægypti ſpolia ampla ferentes, per viam aurum vertunt ad vitularem idololatriam. *Exo.*32. Quid auaritia? an non *eſt idolorum ſeruitus?* Eph.5. Qui non in via, relinquendo omnia, ad Chriſtum proficiunt, ſenſim à Chriſto deficiunt, & ad idola conuertuntur opum: Quibus incubant, velut, *Gen.*31. Rachael tectis ſub ſtramine furtiuis idolis Laban id eſt mundi. 4. Ioſue viderat, quo aurum Ægypti vertiſſet Hebræis, Cautior præcepit, vrbe Iericho iam æquata ſolo, *Ioſ.*6. omne vrbis aurum & argentũ conſecrari Domino. At Achan, *Ioſ.*7. clam aurum ſublegit, & morte luit. Iericho, id eſt, Luna cui ſimilis mundus, qui *ſtultus vt luna mutatur.* Eccl. 27. Et Dominus ait, Ioan.16. *Ego vici mundum.* Idẽ ſequentibus ſe vetuit auri ſacram famem: cõſuluit relinquere omnia, dare pauperibus. Contra commiſit, *Act.*5. Ananias & Saphyra: morteq; luerunt ambo ſubita. Terrena ſpernas: & vita viues. 5. Relinque; aut relinquere. 1. Elias. 4. *Reg.*2. in cœlum aſcendere non valuit; niſi dum pallium reliquit. 2. Ioſeph. *Gen.* 39. periclitabatur de pudicitia; niſi relicto impudicæ pallio ſeſe protinus eieciſſet. *Quid autem;* ait S. Greg. ho, 32. in 13.c.Matt. *Sunt terrenæ opes, niſi quædam corporis indumenta? Qui ergo ad certamen properat, indumenta abijciat; ne ſuccumbat.* Heb. 12. O-

por-

portet deponere omne pondus terrenorum, *& circumstans nos peccatum, vt per patientiam curramus aspicientes ad Autorem fidei, & consummatorẽ Iesum.* Qui enim *in agone contendit, ab omnib. se abstinet.* 3. Iacob *Gen.* 33. onere gregum & familiæ sequi se posse negabat. 4. Adolescens, Mar. 14. *reiecta Sindone profugit nudus.* Et tu, Virg. 3. Æn. *heu, fuge littus auarũ* mundi pontici: & vel onera omnia proijce in Pontum; vt te penetres certior in portũ. 5. Vetuit Deus, *Leu.* 21. in Tẽplo sibi ministrare gibbosos: Nimirũ, quod oculos minus attollere cœlo queant. Ita gibbosi elephantes mundi suffrarcinati & sarcinati, leuare capita parũ volunt, aut valent. Sic diuites camelo comparat Dominus; *Matt.* 19. Cœlum hi suspicerent? Citius per foramẽ acus transit & camelus; quam in cœlum auriuorus. Quare Religiosus relinquat omnia affectu & effectu: Sæcularis certe affectu toto; quodque minus effectu pari queat, de hoc sat doleat; & imperfectum suum eleemosynis redimere satagat.

PARS II.

De sequela post Christum Religiosa, & Christiana.

I. D*Imidium facti, qui bene cœpit, habet,* Perfectionem cœpit, qui omnia reliquit: restat plus altero tantum hoc. *Et secuti sumus te.* Quod quidem *sequi Christum* vt ipsum *Relinquere omnia*, duplex est: Apostolicum, & Christianum; vtrumque iuxta necessarium: licet aliter alijs.

Religiosæ perfectorum sequelæ, partes tradũtur Abnegatio, Resignatio, & Indifferentia. 1. *Abnegatio* quidem; vt prodroma Renunciatio fuit rerum tantum externarũ abdicatio, ita abnegatio, sui inquã, est internarum affectionum & corporis, & animæ mortificata abiectio. 1. *Nisi enim quis à se ipso deficiat*, inquit Gloss. *ad Deum non appropinquat.* 2. Ergo *eijce ancillam* Philautiam: & erit Pax Saræ: & rex erit Isaac: ne cũ Ismaele seruæ filio affectu colludat obscœne.

Hæc corpus in seruitutem redigit: odit Animam suam, dicens: *Velle meum nihil est:* Sed *Fiat voluntas tua:* item. 2. Cor. 10. *Omnem intellectum in obsequiũ fidei;* ac vitæ Christi: Sic, vt illi sit, 1. Reg. 15. *Idololatriæ scelus, Nolle acquiscere: & quasi peccatum ariolandi, Repugnare.* 2. *Resignatio*: quæ est sui, rerumq; suarum libera assignatio alteri Dei loco facta. Vt B. Virgo, Luc. 1. *Ecce ancilla Domini: fiat mihi secundum verbũ tuum.* Paulus Conuersus; *Domine, quid me vis facere?* Augustinus Da *Domine, quod iubes: & iube quod vis.* Isid. *Vt ferrum sub fabro: sic ego sub Obedientia* 3. Indifferentia: quæ est animi præparatio, circa media vel amplectenda: vel relinquenda: quæ sunt ad finem perfectionis, pro nutu Præpositi. Circa finem quidem nemo esse indifferens debet: qui est ipsa salus: At electio mediorũ est: eaq; duplex præceptorũ, quæ necessaria: Consiliorum & actionum; hæc libera cuique est. Sed hæc scholæ sunt religiosæ: non cathedræ ecclesiasticæ.

2. In Resignatione sui.

3. In indifferentia mediorum.

II. Ergo sequelam alteram voco Christianam vitæ communis. Huius plena librorum omnia; vt de ea nil dicatur; nisi quod dictum sæpius, Esse ea debet non solius nominis Christiani; sed facti ac vitæ. 1. Nam, 1. Ioan. 2. *Qui dicit, se in Christo manere, debet quemadmodum Ille ambulauit, & ipse ambulare. Ipse autem*, 1. Pet. 2. *pro nobis Passus est: nobis relinquens exemplum, vt sequamur vestigia eius.* 2. S. Cypriani vox erat: *Christianus nemo recte dicitur: nisi qui Christo moribus, prout valet, coæquatur* 3. Aug. de 12. Abusibus. c. 7. *Christiani nomen ille frustra sortitur qui Christũ minime imitatur.* Ratio, *Quid enim tibi prodest vocari quod non es, & nomen vsurpare alienum?* Addit durum; at verum: *Ille non Christi seruus, sed subsannator & irrisor est; qui eius se seruum dicit, cui seruire dissimulat.* 1. Quo melius S. Dacianus Tyranno in martyrio de genere, patria, fide percunctanti, hoc tantum: *Christianus sum: hoc mihi nomen, patria,*

2. Christiana sequela, par esse nomini debet.

Exempla Sãctorum.

genus, doctrina. Aliud nihil sum. 2. S. Paulus, 1. Cor. 2. *Non iudicaui me scire aliquid inter vos, nisi Iesum Christum, & hunc Crucifixum.* 3. Sic Pacianus Episcopus ad Sempronium: *Christianus mihi nomen; Catholicus cognomen. Illud me nuncupat, hoc ostendit, hoc probor, inde significor.* 3. S. Christophorus accepta à Sami Præfecto alapa, ait: *Repercußissem, nisi Christianus essem.* 4. S. Malachias Epis. Hiberniæ, suadentibus fugam, ob sicarios imminentes: *Sinite*, ait, *me imitari magistrum meum: Sine causa sum Christianus, si Christum*

Dicta Doctorum. *non sequor.* 1. Aug. de Symb. ad Catech. lib. 4. c. 1. *Detegeris Christiane, quando aliud agis, & aliud profiteris: fidelis in nomine, aliud in opere.* 2. Orig. hom. 2. in c. 16. Matth. *Nemo potest ire post Christum, nisi denegauerit se. Denegat autem seipsum; qui vitam priorem malam bona conuersatione relinquit.* 3. Sic Paulus Conuersus Gal. 2. *Viuo autem iam non ego; viuit vero in me Christus.* Et; Certe. *Christo confixus sum*

Necessitas est; & ea. *Cruci.* Sequere Christum Christiane. Sic opus est. Nam, ait S. Bernardus: *Mundus dicit: Decipiam: Caro dicit: Inficiam: Dæmon dicit, Interficiam, at Christus dicit: Reficiam.* Sequere Agnum: *si non, quocunque ierit*: ait S. Aug. tom. 6. de Virginit. *saltem quousque po-*

Excludit excusationem. *teris.* S. Hieronymus: *Nihil enim omnino agimus, qui nos per multitudinis exempla defendimus, & ad consolationem nostram aliena sæpe numerantes vitia, deesse nobis dicimus, quod debeamus sequi. Ad illius exemplum mittimur, quem omnes fatentur imitandum.*

PARS III.

De Paulo furente, & Christum persequente.

Apologia Saulis pro se. I. S*Ecuti sumus te.* At persecutus est 1. Saulus, Act. 9. *Spirans minarum, & cædis.* Quid ergo erit illi? Quid de Saulo mihi dicitis? 1. Cor. 6. *Et hæc quidem fuistis* Vos cæteri quoque Apostoli: *Sed abluti estis, sed sanctificati estis, sed iustificati estis in Nomine Domini nostri Iesu Christi, & in spiritu Dei nostri.* Et hæc omnia Paulus. Sed ipse pro te loquere Paule, 2. Cor. 11. *In quo quis audet, (in insipientia dico,) audeo & ego. Israelitæ sunt? & ego. Semen Abrahæ sunt? & ego. Ministri Christi sunt? (vt minus sapiens dico:) plus ego, &c. Existimo enim nihil me minus fecisse à Magnis Apostolis*; c. 12. *Factus sum insipiens: Vos me coegistis. Ego enim debui à vobis commendari. Nihil enim minus fui ab ijs: qui sunt supra modum Apostoli: tametsi nihil sum. Signa tamen Apostolatus mei facta sunt.* Adhuc, Petre, dices; Ioan. 21. *Domine, hic autem quid?* Rursus tamen ipse respondet: 1. Cor. 15. *Ego sum minimus Apostolorum: qui non sum dignus vocari Apostolus: quoniam persecutus sum Ecclesiam Dei, &c.*

II. Quomodo? Ibat furijs actus, vt Christi discipulos persequeretur, 1. Velut: *Num.* 22. alter Balaam, mercede cōductus, vt populo Dei malediceret; 2. Velut Aman, impius, *Esth.* 3. acceptis ab Assuero epistolis, Mardochæum, populumque Iudæum omnem dire persequebatur proscriptum.

1. Habebat, ait *S. Thom.* 1. 2. *q.* 113. *a.* 10. voluntatem non præparatam conuersioni, sed diuinæ motioni repugnantem; & in peccatis progredientem. 2. Aug. hom. 17. l. 50. Hom. *Quid habebat in corde? Quid nisi malum? Date mihi merita eius. Si merita quæris; damnationis sunt, non liberationis.* 3. Ecce *spirans minarum* in absentes; *cædis*, in præsentes, *inquirebat huius viæ viros*; tam erant & pauci, & abditi, Vt literis armatus, *perduceret Ierosolymam: si quos inueniret.*

O Fili doloris, natu minime Beniamin! Gen. 49. Tu *Lupus rapax, mane comedens prædam*; mane ante conuersionis lucem: *& vespere diuides spolia* Victoris Christi prædicator. Vide de hoc *S. Aug. serm.* 14. *de sanctis.*

Nuncquidem, Gen. 49. *Catulus leonis Iuda: ad prædam, fili mi accessisti, requiescens accubuisti, vt leo, & quasi leana. Quis suscitabit eum?* Leo, inquam, de tribu Iuda. Verum

is adhuc *est tacens, sciens, tempus apti temporis?* Eccl.20.

Nunc, vt Exo.13. Hebræos Pharao; tu persequeris Christianos minister diaboli.

Hodie similes tui non desunt, August. hom.85. de Temp. *Hoc tamen scitote, Fratres,* ait, *quia diabolus non persequitur nisi bonos. Malos p. rsequi non consueuit: amici enim sunt sui. Et in tantum eos non persequitur: vt etiam per illos, persequatur alios. Malos enim quasi malleos, vel flagella habet.* Habebat ita Saulum.

Bene de talibus monet Dominus: Matt. 10. *Cauete vobis ab hominibus.* Vbi Chrysost. hom.24. Operis imperf. *Præ omnibus malis, homo pessimum est malum. Peior bestiis: quarum irrationabilis crudelitas declinabitur. Peior serpente, qui etsi malitiam, tamen & timorem hominis habet: nec insanit, nisi irritatus. Peior diabolo: qui iustum non audet accedere; at eum etiam magis contemnit homo malus.* Vt Saulus, piorumque Deique contemptor, ac persecutor.

III. Verum ex persecutore prædicator idem; ex leone agnus: vua ex labrusca futurus erat. 1. Jam quidem. Ille vt Leo Samsonis erat: *Iud.* 14. qui ipsum impetebat. Sed ab ipso discerptus mox, fauum mellis in ore feret: *feret Nomen* eius *coram Gentibus, & Regibus, & filiis Israel.* Act.9.2. Ille Piscis magnus, inuasor Tobiæ: Sed eductus ex vndis, & euisceratus sordibus, & cibum præbuit in viam; & patri medicinam; & contra dæmonium amuletum.

3. Illius propositum, vox illius erat, & par opus: Oseæ 13. *Ego ero eis quasi leæna, sicut Pardus in via Assyriorum. Occurram eis, quasi vrsa raptis catulis, & dirumpam interiora iecoris eorum: & consumam eos ibi, quasi leo: bestia agri scindet eos.* Oseæ 5. *Ego, Ego capiam, & vadam: tollam, & non est, qui eruat.*

Age Saule, mox Paulus eris: 1. Dan. 11. Dominus *conuertet faciem suam, & cessare faciet Principem opprobrij sui: & opprobrium eius conuertetur in ipsum.* 2. *Ego enim,* Act.9. *ostendam illi, quanta oporteat eum pro Nomine meo pati* persecutio, quam in me mouet: conuertetur in ipsum]: stimulus cui obcalcitrat: figetur in ipsum. 3. Isa. 10. *Adhuc enim paululum, modicumque: & consummabitur indignatio & furor: Et suscitabit super eum Dominus flagellum.* Aggæi 2. *Adhuc vnum modicum; & ego commouebo cœlum & terram.*

Et vero ecce tibi: Act.9. *Cum iter faceret, contigit, vt appropinquaret Damasco,* id est, sanguinis poculo, vrbi remotæ in Syria: nam vicinis circũ locis iam diu exercuerat persecutionem. Sed hic prostrato eo, Isa. 8. *Deus abstulit fortitudinem Damasci. Et subito circumfulsit eum lux de cœlo. Et cadens in terram audiuit Vocem.* Ecce duo inferam districta tela Dei; Lucem, & Vocem. *Ecce initia.*

Pars IV.

De Sauli per Lucem Vocatione, & Conuersione.

I. Et *secuti sumus te.* An Voce magis Vocantis ad aurem allapsa; aut Luce eiusdem in mentem illapsa? Nam ipse & Verbum, & Lux erat: id in aure: hæc in mẽte. Quanto autem mens aure potior: tanto interior vocatio & sequela, est exteriore efficacior. Itaque Luce magis duce: quam voce illice *secuti sunt* Jesum. Atqui etiam Act.9. *circumfulsit* Paulum *lux de cœlo*: quanto magis, 2. Cor.4. *Deus, qui dixit de tenebris lucem splendescere: illuxit in corde* Pauli? Quare in vocatione sua, & sequela, 2. Cor.12. *nihil minus fuit ab ijs, qui sunt supra modum Apostoli.* Vt, in luce vocatus: sit etiam *in lucem gentium* datus. Deus, qui 1. Tim.7. *lucem habitat inaccessibilem:* & est, Io.1. *Lux vera quæ illuminat omnem hominem.* multa, magna, mira semper in luce operatus est: inprimis, electorum vocationes, 1. Sic Moysen ex ardẽte Rubo vocauit, Exo.3. Quem virum? Homicidam Ægyptij: ideoque profugum. Qui nimio zelo vindicandi fratris iniuriã

Lux Dei vocat vt vox.

Luce vocatus Paulus in lucem est.

Vocationes Dei in luce figurantes Paulum.

1. Vocatio Miserẽtis, non merentis.

passi sæuierat:sed non ex scientia. Ita Paulus:vt ait, Gal.1. *abundantius æmulator existens paternarum mearum traditionum , supra modum persequebar Ecclesiam Dei, & expugnabam illam.* Sed 1. Tim. 1. *misericordiam Dei consecutus sum: quia ignorans feci* in incredulitate. Hæc vocatio Dei est tantum miserentis;non merentis hominis. 2. Ecce aliam.

2. Dei consolantis.

Deus, vt populum Israel vniuersum, quasi virum vnum, vocaret ex Ægypto: tametsi inaudita prodigia designasset in terra: ad vltimum reseruauit illud , quod ante maris transitum de columna ignis loquebatur eis , & *præcedebat eos* : *Exod.13.* cunctis hoc certius sibi astringendis ad cordatam sequelam. 3. Eosdem ad accipiendam legem Decalogi ad obseruandam vocaturus inter tonitrua cantusque tubarum , illuxerunt coruscationes & fulgura. *Exo.19.* Ita Paulum vocat idem Deus:inque Paulo Doctore gentium Gentes vniuersas, ad sequelam : semper quidem ex Miseratione mera: plerunque cum Consolatione: aliquando etiam incusso Terrore. Vetera omitto:noua carpo. 1. Deus Pastores 1. Pet. 2. *de tenebris in admirabile lumen* vocare dum parat, ecce, Luc.2. *claritas Dei circumfulsit illos.* 2. Idem sub luce & duce Stella Magos tres, id est, gentes omnes: (nam *tria sunt omnia*:) vocauit, 3. Idem in vocatione sua confirmaturus Apostolos , ac per hosce mundum vniuersum vocaturus: in linguis igneis superuenientibus, quæ lucent, & ardent, qua fidem de Apostolis: qua stuporē & timorem populis; qua signum in nationes; qua certam cunctis vocationem sic facere volebat. Ita & hodie Saulo in Paulum conuertendo. Lux ergo Dei, vox Dei est, habens vocem virtutis.

3. Dei terrentis.

1. Vocatio terrentis Dei.

2. Consolantis Dei.

3. Miserentis Dei erga populos.

Typus Pauli conuersi.

II. Illustre, quod simili in casu proditur, 2. *Mach.3.* Dignum describi ad longum: perstringam tamen. Dux Cælesyriæ misit Heliodorum Jerosolymam, thesauros templi , & victualia pauperum expilaturum. Fit timor , & luctus vrbi, precesque Deo. Ecce Heliodoro cum satellitibus ærarium adeunte , *Spiritus Omnipotentis magnam facit suæ ostensionis euidentiam : ita vt omnes, ruentes Dei virtute, in dissolutionem & formidinem conuerterentur. Apparuit enim equus, terribilem habens sessorem: is Heliodoro priores calces elisit. Duo etiam iuuenes, virtute decori, optimi gloria, circumsteterunt , & flagellabant eos. Subito autem Heliodorus concidit: eumque multa caligine circumfusum , mutum, spe & salute priuatum eiecerunt. Precibusque Oniæ Sacerdotis vita donata est ei. Cui, qui flagellauerant, dixerunt: Tu à Deo flagellatus, nuncia omnibus magnalia Dei & potestatem.* Sicque cœpto destitit. Ita Paulus , *cum literis missus* , vt expoliaret ærarium Christi, *& vinctos perduceret* , luce circumfunditur , caditque; sed cum spe salutis. Mutatus in alium , ad Ananiam mittitur , prædicare iussus magnalia Dei.

Et vero prædicauit, quoad vixit. Vt 1. Ti.1. *Fidelis sermo , & omni acceptione dignus: quoniam Christus Iesus venit in hunc mundum peccatores saluos facere: quorum primus ego sum.* Subdit vero: *Sed ideo misericordiam consecutus sum: vt in me primo ostenderet Christus Iesus omnem patientiam:* Cui bono & vsui? *Ad informationem eorum: qui credituri sunt illi in vitam æternam.* Vide igitur hodie filium prodigum ad patrem reuerti; *Lu.15.* stola prima indui: cum gaudio conuiuali omnium in cœlis super agente pœnitentiam. Hinc lux: ô felix ! Mulier *Luc. 15.* Dei sapientia drachmam vt inueniret, lucernam accendit; & Saulum circumfulsit: Simul, vt altera Iudith, c.13. Holofernem occidit, dicens cincta tædis: *Laudate Deum , qui non deseruit sperantes in se: & in me adimpleuit misericordiam suam: & in manu mea interfecit hostem populi sui.* Vtri acclamabunt sic angeli. Sapientiæ Dei, peccatorem cōuertenti; an Con-

Conuersionem suam f... dicere ... piu... Salua... ter.

Par b... prodi... histo...

Drachm... inuen...

Fit ... diui...

Conuerso? Vtique, at magis Deo miserenti, & potenti. Age Paule, ex hoc eris bos Domino ad arandum vomere Euangelij: fodicaberis periculis & persecutionibus: *Durum est, & erit, tibi contra stimulũ calcitrare:* Sed, *si contra Deum fortis fuisti: quanto magis contra homines præualebis?* Gen. 32.

III. Hic Jacobi exemplum vetus in Saulo hic, & peccatore quouis renouatur. 1. Nam *ecce nocte tota* peccati, *Vir*, Deus, *luctabatur cum eo*, multa mouens vt conuerteretur. *Qui, cum videret, quod eum superare non posset*; obstinatum; *tetigit neruum femoris eius*, cor impœnitens potenter ferit; *& statim emarcuit*, cadens in terram. Et hæc conuersionis pars prima est. 2. *Dixitque illi* Vir: *Dimitte me*: ne porro lucteris mecum resistendo: seu, *noli iterum peccare: ne tibi deterius aliquid contingat.* Ioan. 5. *Dimitte me, igitur: iam enim ascendit aurora*, gratia te iustificans prima, cuius lux circumfulsit te è cælo. *Respondit* autem: *Non dimittam te, nisi benedixeris mihi.* Et hæc pars altera est cooperantis. *Ait ergo: quod nomen est tibi? Respondit: Iacob*: vel Saulus persecutor. *At ille: nequaquam, inquit, Iacob appellabitur nomen tuum, sed Israel*: vel Paulus. *Quoniam, si contra Deum fortis fuisti, quanto magis contra homines præualebis? Et benedixit ei in eodem loco. Vocauitque Iacob nomen loci illius, Phanuel: dicens: Vidi Deum facie ad faciem: & salua facta est anima mea. Ortusque est ei statim* Sol iustitiæ perfectioris, *postquam transgressus est Phanuel*, vsque ad domum Ananiæ: *ipse vero* Saulus *claudicabat pede*: nesciens satis, quid se velit facere Dominus. Nam Ananias *ipse dicet tibi quid te oporteat facere, Et nihil videbat.* 1. Nam minorem lux maior obfuscarat. 2. Curaque oculorum corporis reluminandorum ipsi afferebat cum internæ suæ cæcitatis imaginem, tum curam eiusdem cõsanandæ per Ananiam. Videbat autem in eo Deus; sicut & in Moyse, *Exod.* 3. inquit Aug. zelum, animique robur, multis olim heroicè perpetrandis aptum. Ceu gemmarius vel in luto gemmas: & aurifex intra terram latens aurum dignoscit.

Lux erat Christus. 1. Illuminans.

IV. *Circumfulsit eum lux: Quæ? Lumen de lumine*, Deus de Deo, Filius de Patre: Nam Io. 1. *Ipse erat lux vera, quæ illuminat omnem hominem. Et Vita erat lux hominum* primum ipse Christus exemplo vitæ & doctrinæ; dein & ipsa spiritalis conuersatio illuminati. 2. Ista erat lux lucernæ, *Psal.* 17. qua Deus scrutatur Ierusalem & tenebris ex ea fugandis, & luci suæ inferendæ. 3. Ista erat, *Habacuc.* 3. Lux sagittarum Dei: quibus præualuit contra robustum: Fortius quam 1. *Reg.* 17. Dauid in funda & silice contra Goliath. Quando, Iob. 28. *ad silicem extendit manum suam, & subuertit à radicibus montes* Goliathæos. Vere hic; vt Debora, & Barach cecinere, Iud. 5 *Noua bella elegit Dominus.* Nimirum, Abac. 3. *Dedit Abyssus vocem suam, altitudo leuauit manus suas*, & sic Domine, *in luce sagittarum tuarum, & in splendore fulgurantis hastæ tuæ percussisti caput de domo impij. Domine audiui auditionem tuam & timui. Domine opus tuum in medio annorum* Paulum virum perfectum, *viuifica illud. Sed in medio annorum facies, cum iratus fueris* furore Pauli; *misericordiæ recordaberis.* 1. Atque ita Deus, Iob. 12. *Reuelat profunda*, sapientiæ & misericordiæ suæ, *de tenebris* Paulinis: *& producit in lucem vmbram mortis* impium conuertens ac circumfulgens. *Immutat cor Principis populi terræ, & decipit eos, vt frustra incedant per inuium. Palpabunt, quasi in tenebris & non in luce: & errare eos faciet, quasi ebrios.* 2. Paule an non dicere potes? Iob. 13. *Ecce, omnia hæc vidit oculus meus: & audiuit auris mea: & intellexi singula.* Dicere ideo & coapostolis potes sic illuminatus, vt ipsi: Iob. 13. *Secundum scientiam vestram & ego noui: nec inferior vestri sum.* 3. Vere Dominus, Iob. 28. *Tempus posuit tenebris* Pauli-

2. Scrutã.

3. Sagittãs.

Nouo belli genere.

Ætas Pauli conuersi.

Implẽturque prophetia Iobiana.

Paulinis:& vniuersorum eius finem ipse consi-derat:Lapidem quoque caliginis cor durum & vmbram mortis malitiam. Omne pretiosum vi-dit oculus eius, & abscondita Paulina in lucem Gentium produxit; &c. Fecit Moyses, Dei iussu, Exo.37. candelabrum ex auro purissi-mo; cuius lucernæ septem oleo purissimo perenniter erant concinnandæ. Paulus id erat, super quem requieuit septiformis Spiritus Dei, vt luceret omnibus qui in domo sunt Ecclesiæ. Sed prius opus erat in Pau-lo; vt Deus diceret: Gen. 1. Fiat lux: & diui-deret gratiæ lucem à tenebris peccatorum e-ius: atque ita porro & Paulus in lumine i-sto videret lumen scientiæ Dei: vnde post i-tem populus, qui sedebat in tenebris videret lucē magnam: & fieret lucerna pedibus eius verbum Pauli: Psal.118. Et sicut Israelitas Exod. 14. præcedebat obumbrans & illuminans, A-poc.14. Nubes candida: ita Paulus præiret gentibus, sicut Nubes volans, Isa.60. Ni-mirum sic Deus, Psalm. 75. mirabiliter il-luminat à Montibus æternis, Apostolis æ-ternum prædestinatis. Adhucne quæres, Job sancte, cap. 38. Nunquid mittes fulgura, in Saulum persecutorem: & reuertentia à Paulo prædicatore dicent, Adsumus? Ecce, il-luminant: & resoluunt Nubes Apostolos in a-quas doctrinæ.

Inde lucet Pauli lucerna in eo, vt in Candelabro.

Prius illuminato.

Lucet, vt Nubes cādida.

Expleta prophetia.

PARS V.

De Pauli per Vocem Dominicam Vocatione & Conuersione.

Vis vocis Dominicæ in sensu carentibus magna.

SEcuti sumus te Vox Christi vox Virtutis est. Psal.32. Verbo Domini firmati sunt cæ-li: & spiritu oris eius omnis virtus eorum. 2. E-ius voci, Matt.8. venti & mare obediunt: Abscedit, Mar.1. febris ab socru Petri: Mor-tuus resurgit etiam quatriduanus. Ioa. 11. Spiritus, Lu.4. obmutescentes exibant. Eā turbæ sequebantur, &c. Vox Domini, Ro. 4. vocat ea, quæ non sunt: tanquam ea, quæ sunt: vt & illa essent in charitate. Nam 1. Cor.13. Si charitatem non habuero: nihil sum: quia pec-catum totus.

Vis vocis autem Dominicæ in peccato-rum vocatione præcipue lucet. Adam, Gen.4. ait: Vocem tuam Domine audiui, & ti-mui: concepitque Spiritum pœnitentiæ ac salutis. Eam experti vocem Matthæus, Magdalena, Petrus, Latro. Sed alij aliter: Hos sagittis figit acutis: Psal.44. illis mul-tiplicat fulgura, donec appareant fontes a-quarum pœnitentiæ. In alijs, ait Aug. in Ps. 147. dat niuem cordis frigidi, sicut lanam, ca-lefacientem alios quoque: Nebulam caligi-nosam peccatorum sicut cinerem spargit in pœnitentiam. Mittit crystallum duros sicut buccellam mollem & suauem. Vnde? Quia Vox Domini in virtute: vox Domini in magnifi-centia confringentis cedros, Saulos etiam.

In[...] tio[...] ca[...] ma[...]

II. Sauli vocatio cunctis mirabilior est & gloriosior. Reliquos enim vocauit ante: at post ascensionem Saulum: quando iam ab redemptionis opere quiescebat. Quasi vnum hoc defuisset Ecclesiæ. Itaque, qua-lis ad iudicium venturus est, ait D. Th. 3. q. 57. a. 6. & in 1. Cor. 15. Lect. 1. talis iam appa-ruit serius saliens in collibus Sanctorum, trāsi-liens colles Angelorū, visus est & Paulo. Ideo-ne ipse. Col. 1. Adimpleo, ait, ea, quæ desunt passionum Christi, in carne mea pro Corpore e-ius, quod est Ecclesia. Deerat autem Paulina imitatio Christi passi, & Prædicatio. Ad duo hæc Dominus illi apparuit. Et quidē propter vnum de cœlo rursus descendit; quem propter omnes semel descendisse tantæ molis ac moræ fuerat. Quasi vnus Paulus reliquus Christo & orbis, & om-nium instar fuisset. Nec multo secius. Nam ab ipso Gentium pendebat conuersio, ex Dei ordinatione; vt in vnius conuersione ac salute, salus verteretur plurium. Vnius conuersio erat futura velut noua quædam orbis quasi aut redemptio, aut reforma-tio. Alios vocauit Apostolos ambulans ad mare,

In[...] tio[...] li[...] ma[...]

1. V[...] pre[...] cœl[...] rei[...] nu[...]

2. [...] eis[...] opu[...] Do[...]

mare, aut aliquo transiens, facili vocula: At Paulum de cœlo, cum fulgure, per vim, & Ipse. Per vim. Quia Isa.11. *spiritu labioru suorum interfecit impium* Saulum, & suscitauit de terra Paulum. Et hoc laboriosius, quam de terra creauit Adamum. *Gen.* 2. Nec enim, Isai.45. *Contradixit Fictori suo testa de samijs terræ.* At Saulus etiam persequebatur Dominum: vt vis vi repellenda esset.

Erat tum Saulus quidam Babylonius Gen.11. Consilium erat nonnullis istud: *Faciamus nobis ciuitatem & turrim, cuius culmen pertingat ad cœlum: & celebremus nomen nostrū, descendit autem Dominus vt videret ciuitatem & turrim. Et dixit: Cœperunt hoc facere: nec desistent, donec opere compleant. Venite igitur, & descendamus, & confundamus linguam eorum*, &c. &c. Ita Saulus turris Pharisaicæ abundantius æmulator celebrabat nomen suum. Vnde Ananias, Act.9. *Domine audiui à multis de viro hoc.* Nec destitisset, nisi cœlo Dominus descendisset ipse. Rege ipso in prælium descendente, de summa rerum agi debet, alias suos mittere duces assolet. *Nec enim aquila captat muscas*: vt est in diuerbio. Ita Alexander Magnus ad olympica certamina nunquam venit: quod sui impares adessent, Reges nulli quibuscum sese cōponeret. Quantus ergo visus Deo Saulus fuit, ob quem cœlo descendit? *Ego sum* ipse *Iesus Naz. quem tu persequeris.* Acideo vim fecit: ac vicit.

III. Nabuchodonosor. *Dan.* 4. in Deum contumax demum subigitur: at vi facta: vt eiectus ad bruta, demum ad cognitionem Dei perueniret. 2. Pharao, Exod.5. *Quis Dominus, ait, vt audiam?* Vt in brachio forti vincendus fuerit. 3. Antiochus, vt vim senserat à Deo, dixit: 2. Mach.9. *Iustum est subiectum esse Deo, & mortalem non paria sentire Deo.* 4. *Herodes*, Act.12. *vestitus veste regia, sedit pro tribunali, & concionabatur. Populus autem acclamabat, Dei voces, non hominis. Confestim autem percussit eum Angelus Domini, eo quod non dedisset honorem Deo, & consumptus à vermibus expirauit. Verbum autem Domini crescebat, & multiplicabatur.* Ecce vim: Istis quidem ad interitum. Saulo autem in salutem.

At Paulo in salutem Ob preces Stephani.

Cur? 1. Forte, quia orationi S. Stephani donatus fuit. Juxta nomen: *Saulus* enim, id est, *expetitus, postulatus*. Aug. *Nisi enim Stephanus pro lapidantibus orasset, Ecclesia Paulum non habuisset.*

Ob Dei prouidentiam.

2. Quid: quod S. Chrysostomus putet, sexcentos viros de tribu Beniamin sontes ab cæde reliquos fuisse seruatos *Iud.* 21. vt Paulus inde nasceretur? Tanti erat Domino? 3. Nec immerito: Nam, *S. Augustin.* ait, Beniamin binominem gessisse Pauli typū: Qui prius Saulus, quasi *Benoni*, id est, *filius doloris*, vti persecutor: Dein Paulus, quasi *Beniamin*, id est, *filius dexteræ* vti cooperator Christi: vocatus est. Ideo Rachaelem matrem Synagogam difficili partu interfecit. Ideo sese 1. *Cor.* 15. Abortiuum vocat: Tū: quia, ait *S. Thomas*, nascebatur extra tempus, *nouissimus Apostolorum*: Tum: quia cum violentia ex vtero Synagogæ fuit extractus à Christi voce obstetricante.

Ob Synagoga occidium, Ecclesiaque præsidium.

Vox Domini præpotens est vocationis.

V. *Saule, Saule,* Luce circumfusa Saulo Dominus Intellectum captiuarat in obsequium fidei: *vt nihil videret ex sese*: Voce nūc voluntatem vicit, & vinxit: Iere.23. *Nūquid non verba mea quasi ignis, & quasi malleus conterens Petras?* Psal.118. *Ignitum eloquium tuū vehementer.* Atque inde, Cant.5. *Anima Pauli liquefacta est, vt Dilectus locutus est.* Geminata Appellatio nominis proprij affectum Domini diligentis significat: itemque malitiam viri, & facti. *Dilectionem*: sicut vox sponsi, Cantic. 6. *Reuertere, reuertere Sunamitis anima: reuertere reuertere vt intueamur te.* D. Ambrosius lib.3. de virginit. & Hieron. Epi. ad Algasiam legunt: *Conuertere.* Mirum! Non solum tolerari

Est plena dilectionis.

peccatorem talem; sed & vocari ad gratiā.

Idque erga peccatorē. Figura.

Figurauit id Dauid 1. Reg. 24. *Quem persequeris Rex Israel, quem persequeris?* Vox querula, & suauis vtrobique. *Sit Dominus Iudex inter me & te.* At hic Dominus quasi ipsum Saulum constituit Iudicem, q.d. Ipse iudica: *Quid me persequeris?* 1. Quo maior Domini bonitas, quam Dauidis, est. Vere, Iac. 2. *Eius misericordia superexaltat iudicium.* 2. Ita Ierem. 2. *Quid inuenerunt Patres vestri iniquitatis, quia elongauerunt à me, & ambulauerunt post vanitatem.*

Ea vincitur Saulus.

Et Paulus, quasi victus nullam in victore caussam persecutionis inueniens, seque dedens ait: *Domine, quid me.* &c. q.d. cum Saule persecutore Dauidis, 1. Reg. 26. *Peccaui. Reuertere mi Dauid: Nequaquam enim vltra tibi malefaciam, eo quod pretiosa fuerit anima mea in oculis tuis hodie. Apparet enim, quod stulte egerim: & ignorauerim multa nimis. Ait ergo Saul ad Dauid. Benedictus tu mi Dauid, & quidem faciens facies, & potens poteris. Abijt autem Dauid* Christus in *viam suam, & Saul reuersus est in locum suum,* ad Ananiam. Ecce Dilectionem Dauidis. Porro quanta Saulis *Malitia.*

Figura.

Sauli ferocia indomita.

VI. Age, Iob sancte, nunc (vt S. Greg. exponit,) quasi impossibile interroga: c. 39. *Nunquid volet Rhinoceros seruire tibi? aut morabitur ad præsepe tuum?* q.d. Feræ aliæ ferocissimæ mansuefieri queunt; at non Rhinoceros. Ita voci Domini paruere venti, vndæ, mortui, dæmones: an & Saulus spirās? Isa. 2. *Quiescite ab homine, cuius spiritus est in naribus eius,* Iob. 39. *Nunquid Rhinocerota alligabis ad arandum loro tuo?*

Domatur à Domino.

Matt. 19. *Apud homines hoc impossibile est: apud Deum autem omnia possibilia sunt.* Vidit, Vicit, Vinxit Saulum Deus: & vertit in Paulum. 1. Ipse dein gloriatus est. Eph. 3. *Ego vinctus Christi Iesu.* q.d. Ego sum onager, ego Rhinoceros ille indomitus: at nunc loro vocationis ducor, 2. Acclamemus victori, Sap. 10. *Victricem manum tuam laudauerunt pariter.* 3. Hanc coronam victoriæ vidit Ioannes in capite Agni. *Apoc. 6.* qua coronatus *exiuit vincens, vt vinceret.* O Triumphum?

Eius fuit typus in Dauide victore Goliathi. 1. *Reg.* 17. Quid Gladius Goliath, 1. *Reg.* 21. pallio inuolutus dein post Ephod est in Tabernaculo asseruatus. Bonum factum! Saulus erat gladius Diaboli, quo vtebatur hic in Christianos. Lapis Christus strauit statuam: *Dan.* 2. id est, Synagogam diaboli; huic eripuit gladium Saulum, & Diabolum Synagogam obtruncauit: gladiumque Paulum condidit in Ecclesia, id est, Doctrinam & Scripta Pauli, 1. Reg. 21. *Non est huic similis alter.* Hebr. 4. *Est penetrabilior omni gladio ancipiti.* Hoc Ecclesia contra hæreses, moresque prauos *accingitur gladio suo super femur suum potentissime.* Ps. 44. Hæc causa forte potior erit, Paulum cum gladio pingi; quam quod ense Neronis oppetierit.

VII. *Quid me persequeris?* 1. Redemptorem tuum? Dominum? Patrem? 2. *Me,* Corpus meum Ecclesiam? Nam, Matt. 25. *quod vni de Fratribus meis minimis fecisti mihi fecisti.* Et, Zach. 2. *Qui* meos *tetigerit, tangit pupillam oculi mei.* 1. Par. 16. *Nolite tangere Christos meos.* Aquila, teste Plinio, quantūuis alte à nido euolet, à pullis tamen oculos nunquam auertit. Si quem affectare nidum senserit, instar fulguris momento adest protectrix. Christus est aquila ait *Greg.* 31. *Mora. c.* 33. & *Rupertus lib.* 1. *c.* 5. *in Ezech.* Ipse, Deut. 32. est *sicut aquila, prouocans ad volandum pullos suos, & super eos volitans,* de cœlo: videns persecutorem pullis imminere, aduolat. Iuxta promissum, Ioan. 14. *Non vos relinquam orphanos: vado, & venio ad vos:* Ac tametsi ascenderim: tamen, 3. Reg. 9. *Erunt oculi mei, & cor meum ibi cunctis diebus.*

Simi-

¶. Similis aquila dein factus eſt Paulus. 2. Cor. 13. *An experimentum quæritis eius, qui in me loquitur Chriſtus?* Chryſ. legit. *An experimentum quæritis præliantis in me Chriſti?* Matt. 10. *Non enim vos eſtis, qui loquimini; ſed Spiritus ſanctus.* Luc. 21. *Ego dabo vobis os & ſapientiam.* Dedit Paulo, qui & vocauit.

Pars VI.

De Pauli conuerſi ad vocem Dominicam ſequela.

I. DOmine: *Quid me vis facere?* Hic tu te, Paule, viciſti: hic te, victoriamque tui Chriſto obtuliſti. Vocati ſunt, & ſecuti Apoſtoli: Tu *plus omnibus*; vocatus fortius, ſecutus perfectius es. Illi ſecuti: At tu & animam, & corpus, & omne opus tibi poſſibile in ipſo initio perfecte obtuliſti, arborem cum fructibus conſecraſti.

Quam repente ex peſſimo optimus? Veriſſime dixiſti: 2. Cor. 12. *Cum infirmor, tunc potens ſum.* Adhuc, quam modo, infirmior fuiſti nunquam. Nam *Manus Domini tetigit te:* Iob. 19. *Vt cadens in terram, tremens, ac ſtupens* diceres: *Domine, quid vis me facere?*

Ecquid ſtratus fractuſq; potes? Quid? Phi. 4. *Omnia poſſum in eo, qui me confortat.* Nam, 2. Cor. 3. *Sufficiētia noſtra ex Deo* Chriſtus eſt. Atqui, inquam, is te iam ſtrauit. Eſto, 2. Tim. 4. *Omnes me dereliquerunt. Non illis imputetur. Dominus autem mihi aſtitit, & confortauit me: vt per me prædicatio impleatur: & audiant omnes Gentes & liberatus ſum de ore leonis. Liberauit me Dominus ab omni opere malo: Et ſaluum faciet in regnum ſuum cœleſte. Cui gloria in ſæcula ſæculorum Amen.*

Ecquæ tanta in infirmo potentia, an audacia? *Quid me vis?* Ex ſui, inquam victoria, & reſignata Voluntate, iudicioque prouenit. Sic, Prouer. 16. *Melior eſt patiens viro forti, & qui dominatur animo ſuo, expugnatore vrbium.* Victor ſui, eſt & cœli, teſte Ambroſ. in Matth. 11. iſtud: *violenti rapiunt illud*, ait: *Violenti ſunt, qui ſibi ipſis vim inferendo regnum cœlorum viriliter acquirunt.* Talis hic Paulus: ante fortis contra homines, nunc fortis contra Deum: Vt Jacob. *Gen.* 32.

Quid me vis? 1. Reg. 3. *Loquere, Domine, quia audit ſeruus tuus*, Pſ. 115. *Ego ſeruus tuus, & filius ancillæ tuæ. Dirupiſti vincula mea: Tibi ſacrificabo hoſtiam laudis: & Nomen Domini inuocabo.* Hac ſequendi Dominum celeritate omnes vicit Apoſtolos: & factus eſt nouiſſimus primus. Nimirum, Prou. 21. *Vir obediens loquetur victoriam.* *Et ſacrificans.*

II. Dominus, *Leu.* 7. iubet omni ſacrificio litari ſibi ſanguinem victimæ. Hic, quia ſedes eſt animæ, ait *S. Tho.* 1. 2. *q.* 102. *a.* 8. voluntatem hominis ſignificat. Hanc da, & dediſti omnia. Prou. 23. *Fili, præbe mihi cor tuum.* 1. Quia cor ſuum appoſuit nobis: & latus rupit, vt cor Patri pro nobis offerret. 2. Obtulit & Dauid. Pſ. 102. *Benedic anima mea Domino, & omnia, quæ intra me ſunt, Nomini ſancto eius.* Pſ. 83. *Cor meum, & caro mea exultauerunt in Deum viuum.* 3. Obtulit & Paulus: Vt diceret, Galat. 2. *Viuo iam non ego: viuit vero in me Chriſtus:* Ergo dic: *Quid me vis?* In hoc, *Quid me vis:* totius Religionis eſt vis. Ergo *Fiat voluntas tua.* Pſal. 72. *Quid enim mihi eſt in cœlo: & à te quid volui ſuper terram?* Quid? *Deus cordis mei: & pars mea Dominus.* *Sed totam voluntatem.* *Hæc ſumma eſt religionis.*

Seſe Paulus exinaniuit totum: vtque Chriſtus, *Philip.* 2. factus obediens. Cum autem Sui plenus eſſet; erat *Spirans minarū & cædis.* &c. at cum exuit ſeſe ex ſe: Chriſtū induit mitem Agnum. Ideo tam cito inter vtrumque coaluit amicitia. exinanito & tu te: Ecce, ait S. Aug. in cap. 9. Luc. *Delicata enim eſt diuina ſequela.* *Paulus ſe ſe exinaniuit.*

Vidiſti Paulum: Hunc & audi. Galat. 1. *Cum autem placuit ei, qui me ſegregauit ex vtero Synagogæ matris meæ: & vocauit per gra-* *Abnegatione. 1. Sui.*

tiam, vt reuelaret in me Filium ſuum: Continuo non acquieui carni & ſanguini.

2. *Vitæ & actionis præteritæ.*

Quomodo? Primo: Phil.3. *Quæ retro ſunt, obliuiſcens.* Deinde, Exuens amorem ſui, & æſtimationem: 1.Cor.15. *Ego ſum minimus Apoſtolorum: qui non ſum dignus vocari Apoſtolus: quia perſecutus ſum Eccleſiam Dei.*

3. *Æſtimationis ſui.*

At, *Qui ſe humiliat, exaltabitur.* Nam Iſai. 60. *Minimus erit in mille: & paruulus, in gentem fortiſſimam:* S. Thomas ibid. legit: *Paulus in gentem fortem.*

Manus Dei mutat Saulum.

III. *Quid me vis facere?* Antea facto dicebat. *Quod non vis faciam.* Quid dicam? *Digitus Dei eſt hic?* Exod. 8. Non *digitus*: ſed, 4. Reg.3. *Facta eſt ſuper eum Manus Domini.* Et quidem Pſ.117. *Dextera Domini exaltauit me: Dextera Domini fecit virtutem. Impulſus, euerſus ſum, vt caderem : & Dominus ſuſcepit me. Fortitudo mea, & laus mea Dominus: & factus eſt mihi in ſalutem. Caſtigans caſtigauit me Dominus: & Morti non tradidit me,* &c. Ipſe applica ſequentia: quadrant pene omnia. Et vero meræ *Delectationes in dextera tua, Vſque in finem.* Pſal.15. Atque hæ etiam tam cum, quam ex gratia prima efficace miſerentis Dei; & noſtra quoque cooperatione. Hæc vis *Manus* eſt Dominicæ. Audi ſponſam caſte. Cant.5. *Dilectus meus,* Jeſus, *miſit manum ſuam* miſericordiæ *per foramen* effracti cordis duri : *Et venter meus* animæ *intremuit,* timore Dei & amore : *ad tactum eius,* gratiæ efficacis. Ideo *ſurrexi* conſenſu voluntatis: *vt aperirem Dilecto meo.* Expertus ita Paulus eſt; tactus fortiter, & efficaciter motus, & ipſe celeriter cooperatus: duo pariter vnam certam fecerunt vocationem ſuam. 1.Cor.15. *Non ego autem, ſed gratia Dei mecum.*

Sed ipſo cooperante.

Similiter omnem cōuerſum.

1. Ita Ierem.31. *Conuerte me Domine: & cōuertar: quia tu Dominus Deus. Poſtquam enim conuertiſti me: egi pœnitentiam: & poſtquam oſtendiſti mihi, percuſſi femur meum. Confuſus ſum, & erubui.* 2. D. Ambroſ. in 22. Luc. *Quos Ieſus reſpicit: plorant delictum. Reſpice ergo Domine Ieſu: vt ſciamus noſtrum deflere peccatum, & lauare delictum.*

3. Hoc eſt Io.6. *Nemo poteſt venire ad me: niſi Pater meus traxerit eum* efficaciter.

4. Ideo Luc.14. *Exi in vicos, & ſepes, & Compelle intrare.*

Non do[...] cien[...]

Id quod non eſt cogere voluntatē; ſed efficaciter vocare & mouere ſalua libertate Arbitrij. Sic ſponſa, Cant.1. *Trahe me poſt te:* & mox, *curremus.* Id tu; hoc nos ex, tecū. Hæc vis violentos facit paſſiue, & actiue. Nam trahit ita ſuauiter; hinc curritur ita vehementer; vt ſuauiter & libenter.

Hinc dient facili man[...]

Hæc vis facit aues. Iſa.41. *Quis ſuſcitauit ab oriente iuſtum?* Septuaginta vertunt; *auē, & vocauit eum?* Vbi S. Hieron. intelligit Abrahamum ſequentem vocante Deo. Sic obediens, auis eſt; volat ad iuſſa. 2. Imò. Iſai.40. *Qui ſperant in Domino, mutabunt fortitudinem, aſſument pennas ſicut Aquilæ: current, & non laborabunt, ambulabunt, & non deficient,* Pſal.54. *Quis dabit mihi pennas, ſicut columbæ? volabo, & requieſcam.* 3. Abel ideo placuit Domino; vt notat *S. Ambroſ. cap.7. libr. de Abel:* quia ſtatim obtulit de primitijs terræ.

4. Sic & S. Paulus: *Domine, quid me.*

Quin[...] verbi[...] reddi[...] quin[...]

IV. Dixerat quinque verba Dominus: *Saule, Saule: quid me perſequeris?* Quaſi quinque ſua SS. Vulnera tacta fuiſſent atrociter. Reddidit quinque Paulus: *Domine, quid me vis facere?* Quaſi corporis ſui quinq; ſenſus ei mortificatos offerret.

Figur[...]

V. Felicior Beniamino: cui, *Gen.45.* Ioſeph frater quinque veſtes optimas contulit, 2. Dauid, 1. *Regum* 17. quinque lapidibus limpidis ſtrauit Goliathum: Chriſtus, merito V. Vulnerum, Saulum. 3. Chriſtus verbis quinque tranſubſtantiauit: totidem & Saulum proſtrauit, conforrauit. Hinc idem iſtius memor ait, 1. Cor.14. *Volo in Eccleſia quinque verba ſenſu meo loqui,*

Verba quinq[...] loqui in Eccleſi[...]

vt

Vt & alios instruam: quam decem millia verborum in lingua, id est, in spiritu: quam in humana eloquentia. *Vel*: Quinque verba 1. Credenda. 2. Agenda. 3. Viranda: 4. Speranda: 5. Timenda. Hæc enim loquenda in Ecclesia sunt.

Quare, vt diuinitus vocatus fuit Paulus: ita vocationi velut echo diuinitus respondit. Vnde, Matt. 19. *Centuplum accepit, & vitam æternam possedit: possidet:* possidebit.

Hanc vt ego Tecum: orato, Paule inclyte, mecum.

IN FESTO PVRIFICATIONIS B. V. M.

Postquam impleti sunt dies purificationis Mariæ. Luc. 2.

ANna, 1. *Reg.* 1. diu sterilis, demum precibus, dante Deo effecta mater, natum Samuelem offert in templo sanctum Deo: vitulumque ad gratiarum actionem facit. S. Maria Deipara Iesum cum munusculis offert.

Super quo nos

I. *De vi & efficacia humilitatis.* II. *De virgine purificata.* III. *De Simeone, & compare turturum.* IV. *De oblato Iesu.* V. *De offerente matre, & iubilo Simeonis.*

Pars I.

De vi, & efficacia humilitatis.

I. SAtrapis Persicis in atrio Darij Regis orta disceptatio fuit, 3. *Esdræ.* 3. Quid fortissimum? Primus vinum: Secundus Regem: Tertius Zorobabel, Mulierem. *Super omnia autem vincit Veritas.* Ego dixerim: *Humilitas.* Hæc triumphat Reges, Dæmones, Angelos, Deumq; ipsum telis vindictæ exarmat. 1. Benadab, 3. *Reg.* 20. in sacco flexit Achab Regem humilis inuictum armis, ac ferocientem.

2. David Angelum populi vastatorem in cilicio stratus humi cohibuit humilis, 2. *Reg.* 24. 3. Iob Satanam deuicit in fimeto humilis: 4. Achab impius, 3. *Reg.* 21. intentatam à Deo mortem humiliatus deprecatur. 5. Humilitas Iesum ad mortem adegit. Philip. 2. *Humiliauit semetipsum factus obediens vsque ad mortem.* *3. Dæmones. 4. Deum. 5. Iesum.*

II. Ea ex se sola nihili est. 1. Vt o. Nulla: Cui tamen si zipheros præponas: iam numerum efficis maximum: Vt 50. 500. 50000. Ita, si nostris operibus pijs accesserit humilitas. Hinc Apostolus vocat *Pondus humilitatis nostræ.* 2. Quid in homine imbecillius, ac vilius crinibus? At in ijs Samsonis robur inerat omne contra Philistæos, *Iud.* 16. In humilitate robur inest. *Dat pretium operibus bonis. 2. Dat robur.*

3. Dauid, 1. *Reg.* 17. armis regijs grauatus magis, quam tutus, cultu solo pastoritio procedit in duellum & vincit: Regis factus gener, & Rex. Sic humilis. *3. Obarmat nos.*

4. Vere Horatius. *Feriunt summos fulmina montes: Et celsæ grauiore casu decidunt turres.* *4. A casu seruat.*

5. Aesopus percunctanti, quid Iupiter in cœlis ageret? ait: *Excelsa humiliat: & extollit humilia.* B. V. Luc. 1. *Deposuit potentes. &c.* Et. Ps. 137. *Excelsus Dominus, & humilia respicit, & alta à longe cognoscit.* Iacob. *Superbis Deus resistit: humilibus autem dat gratiam.* *5. Exaltat.*

III. Succinum, ait Scaliger *exer.* 140. *n.* 12. attrahit festucas: præterquam herbam Basilici capitati: ea caput crassis opplet fumis comesta. Ita Deus attrahit festucas nos humiles: non capitatos, fumosos, &c. *6. Deo appropinquat. Tutatur contra dæmones.*

S. Onuphrij Anachoretæ parabola erat. Ligna conuentum egerunt, questa de hominum sæuitia, cædere ligna non tandem cessantium. Quid agant? variæ proferuntur sententiæ. Demum Cedrus ait: Nullum nostrum det homin. b. lignum, quo manubrium parent: & cædere desinent. Placuit consilium. At rubus reptans id euertit, & ait: Nullum è nobis crescat in altum, sed, vt ego, serpat humi: sicque non succidemur. Et animæ sunt arbores, Ps. 133.

plantatæ in domo Domini, in atriis domus Dei nostri: dæmones sunt ſucciſores rabidi. Cōtra hos ſuadet Ieſus Mat. 11. *Diſcite à me, quia mitis ſum, & humilis corde.* *Diſcite* ait Aug. ſerm. 10. de verb. Dom. *non mundos creare, ſuſcitare mortuos, non miracula patrare, ſed vos humiliare.* Et ecce hodie duo exempla in Maria & Ieſu: qualia nulla retro vidit ætas.

PARS II.

De Virgine purificata.

Mera humilis Virginis ethopoeia inſtituatur, ac ſeruetur in toto genere dictionis per Apoſtroph.

1. Virgo quanta ac qualis.

I. *POſtquam impleti ſunt dies purgationis*, affert, & offert Virgo *Speciosum præ filijs hominum*: Pſ. 44. Etſi exempta per legem, Leu. 12. *Mulier quæ ſuſcepto ſemine peperit maſculum.* Nec enim virum cognouerat Deipara. Templum ingreditur: 1. Qualis. 3. *Reg.* 10. Regina Saba palatium Salomonis, onuſta dono incomparabili. Nam Prou. 31. etſi *multæ filiæ congregauerunt ſibi diuitias*: ait Tu Chriſtophora *ſupergreſſa es vniuerſas.* 2. Fuit vt Luna, quæ in ſtabulo latitans quaſi eclipſin paſſa, nunc progreditur pulchra & plena in templum.

3. Fuit vt Arca fœderis, quæ, 3. *Reg.* 8. diu in caſtris ſub papilionibus ſtabuli inter bruta habitarat: nunc in templum infertur glorioſa. Currite piæ animæ: hanc Diuam comitemini: humilitatem condiſcite.

2. Quam humilis.

II. Sed quid agis Virgo! Ten' peccatricibus, pollutiſque miſces? 1. Dauidem, regijs exutum, indutum lineis, miſtum turbæ, arcæ præſultantem, ſua ridet Michol: 2. *Regum.* 6. Te cum Filio Synagoga ſubſannatrix olim deridebit. At eo te amplius humilias. 2. Non, vt Iulia, Cæſaris Auguſti filia faſtuoſiſſima; quæ cum moneretur, faſtum omitteret nimium: patri haud tolerabilem diutius: reſpondit: Quid? Pater ſe Cæſarem eſſe oblitus eſt, ad quem orbis tremiſcit. *Suet. in Aug.* At B. Virgo longe nobilior Regina fuit: ſed & tanto demiſſior: quaſi cæterarum vna de medio. *Veri tibi*, ait S. Ber. *non opus fuit purificatione: Sed nunquid Filio tuo circumciſione?* Ille igitur circūciſus, vt peccator: tu vt peccatrix purificata. Quid anima te effers, & admiraris ipſa: cum nihil ſis: & Virgo hæc talis, ac tanta ſe quouſque demittit? De te dicas Pſ. 50. *In peccatis concepit me mater mea.* At de illa Deus ait: *Tota pulcra es amica mea, & macula non eſt in te.* *3. Iudæ.*

III. Quid ergo purgationem adis? 1. Quæ, vt ſalamandra in igne viuens, nil vſta: ſic inter peccatores tu nil inquinata vixiſti. 2. Fuiſti laurus ſemper virens: dicata Deo: nullo inquam fulgure peccati afflata. 3. Fuiſti Arca, quæ ſuper vndas diluuij originalis ſemper natauit. 4. Es de qua Dilectus tuus: *Sicut lilium inter ſpinas: ſic Amica mea inter filias.* Tu lilium odore, candore, ſapore: cæteræ omnes ſpinæ meræ. 5. Tu firmamentum es ſtellarum, quæ eclipſin nullam pati poſſunt. Nam de ſe iſtud Pſ. 150. *Laudate Dominum in ſanctis eius, Laudate eum in firmamento virtutis eius.* *4. ... puria ... mn... actuali ... orig...*

6. Tu es, quæ nec in peccato originali fuiſti. Nam Prou. 8. *Nondum erant abyſsi*, peccati, mortis, inferni; *& ego iam concepta eram*, inque Dei prouidentia à peccati maſſa exempta. Ea tamen purgari ſtudes; quæ non eges: Vt hoc amplius, qui egemus: ſtudeamus idem.

PARS III.

De Simeone, & compare turturum.

I. ET tu cane Simeon, afflate Deo: non ſentis hanc ab lege exemptam, à Spiritu S. obumbratam: integram vitæ ſceleriſque puram, gratia plenam? Agnoſcis Filium Deum: & matrem non agnoſcis puriſſimam? 1. Ea eſt Arca ab Moyſe, Dei iuſſu, de lignis virginitatis incorruptibilibus fabrefacta, *Exod.* 25. auroque charitatis puriſ- *Simeon minus ... virgini eſt ad... tens q...*

puriſſimo conueſtita intus, foriſque. 2. Hæc eſt Thronus Salomonis, 3. *Regum.* 10. eburneus, inauratus; cui in orbe nil ſimile: Ecce, pluſquam Salomon, qui in vlnis eius reſidet puellus. Itan' te Natus rapit; vt matrem non attendas? Illa eſt, quæ

Nec primam viſa eſt ſimilem, nec habere ſequentem.

3. Intuere ipſam. Hæc illa Eſther; ab Aſſuero præ cæteris electa: in Reginam euecta, ſeruatrix Mardochæi auunculi, gentiſque Iudææ. Et tu ab ea purificationis debitum audebis depoſcere? Sed ita voluit miranda Deiparæ humilitas.

II. Par turturum & duos pullos columbarum.

Tanquam paupercula; Nam ditiores agnum offerebant. At oblatio tuæ Filijque maieſtati impar nimis, ô Virgo!

1. Alexander Magnus Anaxarcho philoſopho dedit 100. talenta; quia Alexander erat. 2. Pythagoras, quod lineam mathematicam vnam inueniſſet, Dijs obtulit Hecatombas. 3. Salomon. 3. *Regum.* 8. in dedicatione Templi obtulit boum viginti duo millia, ouium centum viginti millia. Et Tu pro Filio tantillum? vbi thus, & aurum? O humilem, amatamque inopiam!

Sed quid *Turtures* denotatis? 1. An quod ab turture caſta offerti amatis? 2. Quod aues cœleſtes decebatis Cœleſtem prolem? 3. Quod duas in hypoſtaſi vna ſignificatis naturas? 4. Quod haſce in vtero geſtauit Virgo: ſicut Rebecca gemellos? *Gen.* 25. 5. An quod ſimilis Virgo eſt viduæ, *Luc.* 21. offerenti minuta duo: & in his totam ſubſtantiam? 6. An, quod hic Filius tuus eſt Botrus ille, *Num.* 13. quem duo medium baiulabant: olim in torculari Crucis exprimendus?

PARS IV.

De oblato Ieſu.

I. VT *facerent ſecundum conſuetudinem Legis pro Eo*, Lex Exod. 13. eſt: *Sanctifica mihi omne primogenitum, tam de hominibus, quam de iumentis.* Orta lex inde ab cæſis Ægyptiorum: ſeruatis Hebræorum primogenitis. Atqui IESVS eſt primogenitorum *primogenitus in multis fratribus.*

Quid, Ieſu? 1. Parumne te hominem natum talem: taliter: talique loco, ac tempore? Te circumciſum? &c. Quid vltra excogitat tuus amor noſtri. *2. Amor Ieſu.*

2. Sacrum Sanguinem litaſti: iam Corpus offers totum: idque pro nobis reprobatis diu.

O quale gaudium Iſaaco, *Gen.* 20. cum à ceruice gladius auerteretur, proque ſe hircus ſubijceretur hærens in vepreto? Tale ſit gaudium nobis. Nobis id euenit hodie. *3. Gaudium & liberatio noſtra.*

II. Sacrificium en matutinum. *Numer.* 28. 4. nunc Ieſus: Veſpertinum futurus in Cruce. Sed quanto cum diſcrimine? Iam offertur à Matre læta: inter Simeonis vlnas: ſiclis argenti quinis redemptus. At tunc ab lacrymoſa: affixus Cruci inter latrones: ſtillantibus quinque vulneribus pertuſus. *Sacrificium Deo litatum.*

Et tunc *Tuam ipſius animam gladius pertranſibit.* Audis hoc, Virgo: neque tamen exhorreſcis. Qualis pene mater Neronis, vt (*Suet. in Nerone.*) oraculum conſulens, quid filio futurum ſuo: audienſque: *Imperabit: ſed matrem enecabit*: Et ipſa: *Occidat: modo imperet.* Talis tu ad iſtud oraculum Simeonis. At in cauſa ſanctiſſima. Tranſadigi gladio nil metuis, dummodo filius agnoſcatur Deus. *5. Gladius matris.*

III. At tu Pater, 1. Ecce tibi Oblationem, cui par nulla, in quam, ad quam tecum orbis anhelauit. *Oblatio exoptata diu.*

2. Ad quam nil Abelis, Abrahæque oblatio. Pſalm. 39. *Oblationem, & holocauſtum pro peccato non poſtulaſti: tunc dixi Ecce venio.* Hunc vnum ſpectabas offerri tandem.

3. Sicut Herodes omnes occidi infantes iuſſit; vt in his & Rex natus periret: Ita Tu, pater, primogenitos offerri iuſſiſti; vt his

his

hic demum quoq; offerretur. *Et oblatus est, quia voluit*. Isai. 53.

PARS V.

De offerente Matre, & iubilo Simeonis,

Figura de Mediatrice nostra B.V. Maria & Purificatrice.

I. ERgo pater hodie ira tua conquiescet; gratiam inueniemus in oculis tuis; aquæ diluuij cessabunt; Filium suũ dat mater sua vadem pro nobis. Salua omnia!

1. Abigail prudens, 1. *Reg.* 25. audito, venire Dauidem ad stulti sui Nabalis necem, occurrit ei cum cibarijs humiliter supplicans: *Suscipe benedictionem hanc, quam attulit ancilla tua tibi Domino meo.* Quo flexit iratum; iniuriæq; memoriam ipsi detersit. Istud B. Virgo, pro stulto mundo, Tibi Pater, per Filium, &c.

2. Esau, *Gen.* 33. cum equitibus quadringentis ducebat in Iacob, ad veterem iniuriam vindicandam: at Rachaele paruulum ipsi Iosephum monstrante, vertit animus feroci, ac emollitur; datq; dextram, & pacem. Quàm Esau, Deus iratior iã deletionem orbis parabat; B. Virgo suum Paruulum offert hodie; placatque numen.

3. Moysen Deus occisurus erat, *Exod.* 4. ob incircumcisos filios: hic Sephora vxor eius festina cunctos facit recutitos; factoque placat Deum, & virum morte liberat. Id hodie Virgo facit. Vt illud mundo queat dicere: Exod. 4. *Sponsus sanguinum tu mihi es.* Non igitur amemus Sospitatricem Talem?

1. Arca triumphus.

II. Sed quid denique in templo actum est? 1. Olim 2. *Paral.* 7. Arca isthic collocabatur: ornabatur: maiestate Domini replebatur: Cum cantu, 3. *Reg.* 9. isthuc introducebatur. At hodie ad veram Arcam audiuntur carmina Prophetiarum: Canit Simeon. *Nunc dimittis*, &c. 2. Exultat Senex plusquam Iacob, audiens quod filius Ioseph viueret. Gen. 46. *Iam lætus*, inquit, *moriar: quia vidi faciem tuam, & superstitem te relinquo, &c.*

2. Simeonis Iubilus.

IN FESTO CATHEDRÆ S. PETRI,

Tu es Petrus, & super hanc petram, &c. Matt. 16.

AAronis Virga, Nũ. 17. vna inter Principum Israelis duodenas, noctu inclusas Tabernaculo, germinauit in amygdala: Pontificatum ei portento hoc conferens. Ideo vnam Moyses in sanctuario perpetuum asseruari iussit. Sic duodenas inter Cathedras Apostolorum, Petrina effloruit celebrior, vt Pontificia; æternum celebranda per Ecclesiam, & conseruanda ordine perpetuo.

Nos itaque

I. *De Ordine rerum, & Ecclesiæ pulcerrimo.* II. *De varijs Cathedris.* III. *Causa Festi Cathedralis instituti.* IV. *Alia causa; præcipue Claues.*

PARS I.

De ordine rerum pulcerrimo: inprimis Ecclesiæ.

Ord nat

I. TOtius vniuersi conseruatio pendet ab ordine fixo: iuxta illud,

Ordine cunctarum stat gloria maxima rerum;
Ordine subuerso vertitur orbis iter.

Istum Conditor orbis omnium voluit oculis expositum, nostro bono, suo dono, & laude. 1. Sapiens agnoscit, cap. 11. *Omnia in mensura, & Numero, & Pondere disposuisti Domine.* 2. Apostolus quoque: Rom. 13. *Quæ autem sunt, à Deo ordinata sunt.* 3. Ps. 118. *Ordinatione tua perseuerat dies: quoniam omnia seruiunt tibi.* 4. Iobo altæ quæstiones propositæ sunt: in his illa: cap. 38. *Nunquid nosti ordinem cœli; & pones rationem eius in terra?* q.d. Nihil isto admirabilius ac difficilius. 5. Hinc Debora, Sisaræ regis Iabin victrix, in epinicio canit. *De cœlo dimicatum est contra eos: stellæ manentes in ordine & cursu suo aduersus Sisaram pugnauerunt.*

In lege veteri

Vtque ordo constaret, Moyses quoque iussus, tam accurate omnia cæremonialia ordi-

ordinauit in vestitu. &c. Salomon in templo. Lege caput 28. Exod. 3. Reg. 6. *In veste Sacerdotali 4. ordines lapidum inclusi auro erant per ordines.* Ordo vbi fuerit in terris, index est virtutis cœlestis; hinc apud inferos, *nullus ordo, sed sempiternus horror inhabitat.*

Ecclesia. II. In Ecclesia omnia merus ordo est. 1. Ideo *Terribibilis vt castrorum acies ordinata.* Cantic. 6. 2. Illius typus arbor erat Nabuchodonosoræa Dan. 4. in qua nihil non ordinatum. 3. Idea eiusdem corpus humanum est: cuius membrorum ordo, functionesque quam belle concordant; vt quod vnum eorum facit, homo totus fecisse dicatur? Atqui & Ecclesia corpus est; Eph. 4. *In ædificationem Corporis Christi, quod est Ecclesia.* Col. 1. *Et ipse est caput Corporis Ecclesiæ.* 4. Quæ quid foret, ni in ea docerent Doctores, Prælati regerent, sacrificarent Sacerdotes, orarent religiosi, plebs obediret; quid? mera foret Babylon. 5. Turbarum, &c. olim Iudæis quæ causa! Iudic vlt. *In diebus illis non erat Rex in Israel, sed vnusquisque, quod sibi rectum videbatur, faciebat.*

Sane, inimici pacis hæretici ac schism. vix aliud peius oderunt, quam Ecclesiæ Hierarchiam, ac Monarchiam. Vociferantur Psal. 11. *Quis noster Dominus est?* Luc. 19. *Nolumus hunc regnare super nos.* Effrenes sunt vt, Iob. 11. *Vir vanus in superbiam erigitur, & quasi pullum onagri, se liberum natum putat.* Quo magis ordinem amant ac seruant Romano Catholici, nixi isto; *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam.*

PARS II.

De Cathedris variis.

Vocis Cathedra. I. VOcis *Cathedræ* est notio multa. 1. significat regnum. 1. Reg. 20. *Cum se dixisset Rex super cathedram suam,* &c. 2. Reg. 27. Et Iob. 29. *Procedebam ad portas ciuitatis, & parabant cathedram mihi:* id est, ait Greg. 19. Moral. regnum.

2. Prælaturam. Psal. 106. *In cathedra Seniorum laudent eum.* Matt. 23. *Super cathedram Moysis sederunt scribæ, &c.* Quam S. Hieronymus in 21. Ierem. de Episcopali & sacerdotali dignitate interpretatur.

3. Honoris gradum. Eccles. 7. *Noli quærere ab homine ducatum, neque à Rege cathedram honoris.* Matt. 23. *Diligitis primas cathedras.* Huc adspirabat mater Zebedæidum: *Dic, vt duo filij mei sedeant, vnus ad dexteram, &c.*

4. Autoritatem docendi notat. Sic interpretes *Matth.* 23. Cathedram Moysis accipiunt; & illam seniorum Ps. 106. Vt iuniores hodie declamatores audaculi de Cathedris deturbandi sint. Nam Apoc. 4. *Vidi in circuitu Sedis sedilia 24. & super thronos 24. Seniores,* non iuniores.

II. Porro Cathedrarum 4. genera in Scrip. reperiuntur. 1. CATHEDRA DEI. *Species Cathedrarũ.* Ezech. 28. *Dic Principi Tyri: Dixisti, Deus ego sum, & in Cathedra Dei sedi, cum sis homo.* Origenes hom. 1. in Gen. & Hom. 1. in Isa. Cathedram Dei interpretatur ad Dei Maiestatem indicandam. Vnde *sedere* Deus varie describitur. Psalm. 46. *Deus sedet super sedem sanctam.* Psalm. 79. *Qui sedes super Cherubin.* Isa. 6. *Vidi Dominum sedentem super solium excelsum.* Ezech. 1. *Quasi aspectus lapidis Saphyri similitudo Throni.*

Is describitur, Apocal. 4. *Iris erat in circuitu sedis, & sedilia 24. & de throno procedebant fulgura, & voces, & tonitrua, & 7. lampades ardentes ante Thronum, qui sunt 7. Spiritus Dei.*

2. CATHEDRA DIABOLI. Apoc. 2. *Scio vbi habitas, vbi sedes est Satanæ.* Ps. 1. *Beatus vir, qui, &c. in cathedra pestilentiæ non sedit,* id est, hæreseos, ait Basil. Hil. Hier. Aug. Ps. 93. *Nunquid tibi adhæret sedes iniquitatis, qui fingis laborem in præcepto.*

Væ insessoribus. Exod. 12. *In noctis medio*

dio percussit Dominus omne primogenitum in terra Ægypti , à primogenito Pharaonis,qui in solio eius sedebat. Væ! Nam Apoc.16. *Quintus Angelus effudit Phialam suam super sedem Bestiæ ; & factum est regnum eius tenebrosum.* Eius cultores præ furore *manducauerunt linguas suas , præ dolore ; & blasphemauerunt Deum cœli.*

Prouerb.9.Hæresis depingitur ; *Mulier stulta & clamosa ; plenaq; illecebris ; & nihil omnino sciens , sedet in foribus domus suæ super sellam in excelso vrbis loco : vt vocaret transeuntes per viam , & soli vecordi locuta est.* O sellam Philistinam! 1. Reg. 5.Philistæi in secretis percussi , *fecerunt sibi sedes pelliceas.* Ita hæretici suis parant sedes mollibus suffartas ; austeris ieiuniorum , & pœnitentiarum sublatis ; nil vt terreat , nil doleat , nil molestet. O delicatæ cathedræ! at pestiferæ.

3. CATHEDRA Moysis. *Matth.* 23.id est, ait *Rupertus in 3. Ioan.* Doctrina Legis: 1.Quæ vt in Euangelium transiit ; ita Cathedra Mosis est facta Petri. 2.Sicut 1.*Reg.* 4. Senex Heli de sella resupinatus fracta ceruice expirauit ; ita lex vetus ad Euangelij prædicationem desijt. 3. Vt Aman, *Esth.* 7. insolescens in Assueri caput conspirabat, mox honore exutus ad dedecus vltimum decidit : At humili *Mardochæo tradidit annulum Rex , quem ab Aman recipi iusserat.* Ita Caiphas in synagogæ rebus insolescens in Christi necem conspirat , & honore excidit.Successitque ei Petrus humilis. 4. Prædixerat Dominus Matt.21. *Auferetur à vobis regnum Dei , & dabitur genti facienti fructus eius.*

4.CATHEDRA S.PETRI, id est, Christi ; magistra veritatis ; & mucro mendacij. In hac ab annis 1600. plus 240. Pontifices sederunt : Ad hanc omnes allisæ hæreses periere : ad eam omnia tribunalia respectant ; Hanc tyranni metuerunt:reges honorarunt: hanc audiunt pij omnes. *Ab hoc Throno fulgura , voces, & tonitrua* censurarum *procedunt.* Apocal. 4. Hæc honori est, & terrori.

PARS III.

Causa festi Cathedralis instituti.

I. PRima *causa Festi* de Cathedra instituti est , Ordo Ecclesiæ hierarchicus & monarchicus , fundatus hac in Cathedra.Iste enim de fide est , deque lumine naturæ.1.Nam & ipsa bruta suo velut rege quodam reguntur : quadrupedum leo, volucrum,aquila;serpentium , crocodilus , Delphinus rex piscium est : & suus formicis rex est,& Apibus.2.Quin & Angelis , vt Ecclesia canit , *Michael Princeps militiæ cœlestis exercitus.* 3. Etiam in statu Innocentiæ,teste *D.Thom.par.1, quæst.96. art. 4.* primatus inter homines fuisset. Ratio est. 1. Nam cum homo sit animal sociale : societas capite constare debet, quod bonum procuret publicum. Quare si incipiente mundo fuisset monarchia: cur deficienti deesset ? Si in statu perfectionis vtilis ; in corruptionis vtilior aut necessaria erit. 2. Voluit Deus homines ab hominibus regi , cum per se , vel Angelos regere eos potuisset. In quo mira hominis elucet dignitas , Dei similis imagini. Nam si quid diuinitatis insit homini , quo similis Deo credatur ex eo, quod Genes. 2. *præfit volatilibus cœli , & bestiis terræ*:quanto magis , quod præsit hominibus ? Hac de causa Paulo dictum, Act. 9. *Surge,& ingredere ciuitatem , & ibi dicetur tibi , quid oporteat te facere* : Parere Ananiæ rectori tuo. Ideo, Luc.17,leprosis dictum:*Ite,ostendite vos Sacerdotibus*, subditi superioribus.

Refert Sophronius , *in Prato spirituali. cap.*119. Sacerdotem ex simplicitate verba quædam fidei parum congrua solitum

pro-

pronunciare : monitum ab Diacono adstante non emendasse : sueuisse autem ordinarie inter celebrandum Angelos intueri præsentes : demum hos eum appellasse, cur vidissent errare se ; nec monuissent: responderunt: *Ita Deus disposuit, vt homines corrigant , vt homo ab homine discat, & gubernetur: ne putet propter angelicam visionem se hominis doctrina non egere.* Quanto dignior est Ecclesiastica Monarchia, vniuersis imperans, non vni soli?

3. Monarhicum regimen cæterorum est perfectissimum : vt in quibus analysis & reductio demum fit ad vnum aliquod. Tale fuit in Synagoga, typo Ecclesiæ : ergo magis in hac esse oportuit. Idcirco Dominus Ecclesiam comparauit sæpe monarchicis rebus. Vt exercitui, cui Dux vnus præest; Regno, Naui, Vineæ vnius patrisfam. Caulæ, vnius pastoris. Io. 10. *Vnus pastor, & vnum ouile* : Cathedræ, in qua vnus Doctor ; cui dictum *Pasce agnos meos, oues meas.*

II. *Secunda causa festi* huius instituti est, Honor S. Petri. 1. Mos est, quem Rex honorat; honoretur ab inferioribus. Gen. 41. *Tu Ioseph eris super domum meam; & ad tuum imperium cunctus populus obediet* : simul tradidit sigillum regium, potestatis collatæ indicium. Ita Dominus Petrum dedit Ecclesiæ Oeconomum, Vicarium suum, ianitorem cœli : quare nostrum est, colere præpositum. 2. Ita S. Gregor. ad Mauritium Imp. *Dignum est vt vestra Pietas honorare dignetur illos, quibus suo loco honorem Deus tribuit, & Angelos , aut Deos appellat. Et signanter B. Petrum ; quem constituit Dominus super omnes Principes , dignissimum Principem: sicut hodie canit Ecclesia : Tu es Pastor ouium, princeps Apostolorum ; tibi tradidit Deus omnia regna mundi, &c.*

Et merito : Nec enim post Christum Petro similem vidit Ecclesia. 1. Esto, Matt, 11. *Inter natos mulierum non surrexerit maior Ioanne Baptista*, at alijs hunc multis præcelluit Petrus : Vt Nauim Ecclesiæ in altum ducere, Diuinitatis abdita penetrare, cœli gestare claues , Principem esse Apostolorum, Ecclesiæ caput, Dei Vicarium.

2. Quibus quidem par Christo fuit : at inprimis Cathedra. Luc. 1. De Christo dictum : *Dabit illi Dominus Sedem Dauid Patris sui*: Dedit hanc Petro Christus. *Ideo* ait S. Greg. ad Maurit. Imp. *merito exaltent eum in Ecclesia plebis; in Cathedra Seniorum laudent eum*. 3. De Christo Isai. 22. *Dabo clauem domus Dauid super humerum eius , & claudet, & non erit , qui aperiat : aperiet, & non erit, qui claudat.* Petro Dominus ; *Tibi dabo claues* R. C. & Q. L. S. T. &c. Quæ par dignitas, altior potestas? *Par Christo pene.*

4. Nihil in Ægypto gloriosius, post Regem, Iosepho, cui annulus datus Regis, & horrea credita regni. At diuiniora Petro. 5. Daniel, *cap.* 5. Nabuchodonosorem, ego Petrum, istis prædicem : *DEVS Altissimus regnum* cœli & terræ validius inferni portis , *& magnificentiam* Mysteriorum Verbi Dei, Sacramentorum , Sacerdotij &c. *gloriam & honorem* miraculorum, & maiorum hisce *dedit Nabuchodon.* imo Petro. *Quos volebat, exaltabat ; & quos volebat, humiliabat*, cœlū claudendo vel aperiendo. *Supra Iosephi.* *Nabuch.*

Iusta de hominis excellentia admiratio est, Ps. 8. *Quid est homo, quod memor es eius? Gloria.* &c. Admirabilior Petrus, gloria & honore coronatus: *omnia cœlestia & terrestria subiecisti sub pedibus eius* , homines, animas , thesauros meritorum Christi, peccata, dæmonia, Angelos. 1. Corinth. 6. *Nescitis, quoniam Angelos iudicabimus, quanto magis sæcularia.* *Supra hominem.*

7. Illustris illa Iosephi laus. Genes. 39. *Ecce , Dominus meus omnibus mihi traditis, ignorat , quid habeat in domo sua ; nec quicquam est, quod in mea non sit potestate.* Altior

sors Petri est; quando ei Diuiniora sunt tradita.

Supra Ieremia. 8. Ieremiæ, *cap.* 1. fuerit dictum: *Ecce, constitui te super gentes & regna, vt euertas, & dissipes, ædifices, & plantes.* At maius est recipere vel excludere cœlo posse. Potuit Petrus. Christo & Petro dictum; Psalm. 2. *Dabo tibi gentes hæreditatem tuam, & possessionem tuam terminos terræ.* Nam Ioan. 20. *Sicut misit me Pater, & Ego mitto vos.*

PARS IV.

Causa alia, præcipue claues.

Clauium vsus. I. TErtia *causa fessi* huius est, vt S. Petri declaretur maiestas per *Claues*, & *Cathedram*. Hæc enim Symbola sunt cum Autoritatis, tum Potestatis decernendi de Fide, Scripturas interpretandi, hæreses proclamandi, discernendi lepram, condendi leges, &c.

Clauium abusus. 1. Clauium quidem is honor est vti Isa. 22. *Dabo Clauem domus Dauid super humerum eius.* Isa. 9. *Cuius imperium super humerum eius*: non supra pedes. Hoc enim foret abuti, non vti Clauibus Abutuntur, qui ad fastum, vel quæstum, aut iniuriam cuiusquam eis vtuntur. Sic namque tartarum, non cœlum aperirent. Talis Apocal. 9. *Stella magna cecidit de cœlo, & data est ei clauis putei Abyssi; & aperuit puteum, & ascendit fumus, sicut fornacis magnæ, & obscuratus est sol.* Decidêre tales in Ecclesiam stellæ, bonorum vastatrices morum, (non Fidei vnquam) vnde fumus infamiæ ac scandali ascendit, solque Ecclesiæ obscuratus, non è cœlo sublatus fuit ad Tempus.

Clauium sanctimonia. 2. Dicitur *Tibi Dabo claues regni Cœlorum*, non *Terræ*: sciant sacri Præsules, cœlestium, non terrestrium eos sectatores esse oportere. 1. Domini exemplo. Ioan. 18. *Rex es tu?* ait: *Regnum meum non est de hoc mundo.* 2. Quin, *Reddite, quæ sunt Cæsaris, Cæsari*: Matt. 22. mihi vero spineam dabitis coronam. Ita sacri Antistites.

3. Eccur autem *claues Cœlorum*, non *Inferorum*? Vt sciant Animarum Curatores, reserare infernum ad animas educendas, non inijciendas. Educendas non dando eis gratiam effectiue, ceu viuis mortalibus; sed ministrando per modum suffragij. *Nam gratiam & gloriam dabit Dominus.* Ps. 83. homo adiuare & cooperari potest. *Date Deo, quæ Dei sunt*: Atqui Apoc. 1. *Viuo Ego, & fui mortuus; & habeo claues mortis & inferni.* Matth. 28. *Data est mihi omnis Potestas in cœlo, & in terra.* Ita nunquam fari aut gloriari de se Ecclesia, vel creatura alia potuit vlla. *Vis l[...] tata*

4. *Tibi dabo Claues*: non *clauem*: gemina enim potestas est Clauium, *Ordinis*; communis omnibus sacerdotibus: & *Iurisdictionis* propria Episcopis. 1. Vtque in summi Sacerdotis pectore legebantur duæ voces: *Doctrina & Veritas*: Ita nunc in manu Pontificis duæ hæ claues. *Clau[...] dupl[...]*

5. Dixit, non *Claues meas*, sed absolute *regni Cœlorum*: innuens Episcoporum & Sacerdotum potestatem esse imparem Christi potestati. 1. Quia Christus cœlum omnibus reserauit: illi tantum singulis aperiunt: Ipse enim *dedit omnibus potestatem Filios Dei fieri.* Et *Aperit, & nemo claudit: claudit, & nemo aperit*: per Excellentiam. 2. Quia remissio peccatorum est à Christo in forma meriti: vt cum ea peccator aliquid Christi accipiat: Sacerdotes vero non dant quid suum, sed dispensant quæ sunt Christi; eorum & ipsi indigi. 3. Quia Christus non solum peccata remittendi, sed & sacramenta instituendi potestatem habuit: non Ecclesiæ ministri. Vnde istis vis est ex opere operato: his ex operantis opere. 4. Potestas Christi non est Sacramentis alligata: absque his conferre potest omnem gratiam, prout voluerit; Non sic ministri Ecclesiæ. *Alia[...] Pi & [...] stian[...]*

Quid

Quid gloriaretur canalis, se dare aquam, ex fonte quam accipit per sese manantem? Sacerdoti opus absoluenti à peccatis, vt pœnitentiam iniungat: nullam Christus dedit vnquam. Luc. 7. *Mulier, vade in pace; fides tua te saluam fecit.* Ioann. 8. *Vade; amplius noli peccare.*

II. *Quarta festi causa* particularior, est non vna. 1. PONTIFICATVS Petri Antiochenus septennis. Vnde, vt *S. Marcellus*, ait diuina reuelatione Romam est translatus. Docet euentus: quod nunquã inde amoueri potuerit; stetque hodie. 2. Quia Antiochiæ ortum nomen CHRISTIANVM est. 3. TONSVRA CALCEATIS ibidem cœpit. Nam Petro isthic capto, in opprobrium Christi, caput radi contingit.

Continuo & sua Christiani rasere, in gloriam vertentes ignominiam Petri Capitis sui. Ex eo Petrus eximij honoris esse voluit insigne perpetuum. 4. Quia S. Petrus prima Diuina Antiochiæ in Pontificalibus celebrauit: vt Ioannes in Asia, Iacobus Ierosolymis, S. Marcus Alexandriæ. Ista Cathedræ, Clauium, Ecclesiæ, Petri exaltatio.

...atio
...is
...iana
...derij
...lis.

III. Quæ nostra? An quod Ioan. 1. *Dedit eis potestatem filios Dei fieri?* Magna sane hæc & mira: at dira ista depressio, quod Ioann. 8. *qui peccatum facit, seruus est peccati.* 1. Ioann. 3. *Qui facit peccatum ex diabolo est.* Non sic: non Deut. 26. *Dominum Deum tuum hodie elegisti, vt sit tibi Deus, & ambules in vijs eius: Et elegit te hodie Dominus, vt sis ei populus peculiaris, & faciet te excelsiorem cunctis gentibus, quas creauit in laudem & gloriam suam,* &c.

Quousque serpes humi, vermicule? Excita caput; cœlo natus cœlo deberis: hoc require, hic habita; hæc patria est.

...de-
...ne.

Sed prius hic te humilia; Psalm. 83. *Elegi abiectus esse in Domo Dei magis, quam habitare in tabernacul. peccatorum.* Dic & fac cum Susanna: Daniel. 13. *Quid eligam, ignoro: Melius est mihi incidere in manus hominum, quam derelinquere legem Dei mei.* Tu te inspice, tibiq; in sinum inspue; erit quo refugias, adque cœlestia confugias, vt tartarea effugias. Dices: Psal. 118. *Iuraui, & statui custodire iudicia iustitiæ tuæ.*

Sic è luto erectus, puriora affecta; scelera priora obrue operum meliorum cumulo, cumulique accumulandi studio iremisso. Ita teipso maior victor tui, hostiumque omnium, regno celorum vim violentus feceris, ac viceris. Talis erat, qui aiebat: Eccles. 2. *Magnificaui opera mea,* sed mea & in Deo. Talis Psalm. 111. *In mandatis eius volet nimis:* quin & volabit. *2. Meritorum studij ac operis.*

Ita purgato à sentibus agro tuo, & ditato diuite messe: quid restat? Num illud stulti: *Habes multa bona, requiesce anima,* &c. Absit. Tertia via altior superest inuadenda, via Passionis ac patientiæ, quæ coronam det prioribus. Et quidem, Rom. 8. *Non sunt condigna passiones huius temporis, ad futuram gloriam, quæ reuelabitur in nobis.* Istis exerceri est exaltari. *Nonne oportebat Christũ pati, & sic intrare in gloriam?* *3. Patientia.*

Eia ergo, Iob 7. *Suspendium elegit anima mea, & ossa mea mortem.* Incipe à morte tui, seu mortificatione propria: hæc viam ad gloriosa præstabit. Mors mortem vincet: Gloria vera est inglorium hominibus videri, &c.

IN FESTO CATHEDRÆ S. Petri, siue Antiochenæ, siue Romanæ: seu etiam in ipso F. S. PETRI.

Suppleuit Enucleator.

Quem dicunt homines esse Filium hominis: Matth. 16.

ADolescentes tres, 3. *Esd.* 3. Darij custodes corporis problema inter se mouent:

mouent: Quid fortissimum: Differunt in publico coram principibus. Primus: Forte est vinum. Secundus , Fortior Rex: Tertius, Fortiores mulieres. Super omnia autem VERITAS. Hic Zorobabel vicit. Darius ait. *Es sapientior proximis: & proximus mihi sedebis, & cognatus meus vocaberis.* At ille petit reædificari Ierusalem & Templum , auferique petitum. Hic Dominus mouet problema: Resoluit Petrus. Beatus acclamatur, proximusque Christo futurus in regno Ecclesiæ, nouæ Jerusalem futuræ.

Verum quia tertius Esdræ forte cui minus videri autenticus posset: illi damus. 1. Somnium Pharaonis, *Gen.*41. Quod diuinis explicare nescijs, resoluit Joseph: idcoque alter ab Rege constitutus. 2. Aut, *Iudic.* 14. Problema Samsonis *de Forti* propositum triginta nuptialibus. 3. Aut, *Dan.* 2. Somnium Nabuchodonosoris, Chaldæis propositum: at interpretari nescijs, ab Daniele explicatum. Quem Rex idcirco cunctis præposuit.

Nos hic

I. *Quod superiorib. esse curæ debeant subditi.* II. *De eo:* Quem dicunt homines? *Qui homines? Quem? Cur?* III. *Quem Apostoli, Apostolicique dicant esse Dominum?* IV. *Quod Confeßionis præmium venerit ad Petrum.* V. *De Potestate & Dignitate Cathedræ S. Petri.*

PARS I.

Superioribus esse curæ debent subditi.

Causa quæsiti: est cura pastoralis

I. INterrogauit discipulos suos: non vt disceret; sed doceret eos, vti Magister: Dans in sese specimen curæ seu Pastoralis, seu Paternæ in sibi commissos.

Quæ magni esto.

Pastoralem quidem acuere *curam* debet Christi præsens cura suorum, quos nondum Sanguine redemerat; ne tamen perderet ex eis quenquam : & pro eis orauit Patrem, *Ioann.*17. & impetrauit, *Ioann.*18. Quanto maior esse cura debet Pastori pro tanti redemptis ouiculis: Grauissima certe hanc in partem est oratio D. Pauli ad Maiores Ephesinæ Ecclesiæ, Act.20. *Contestor*, ait, *vos hodierna die, quia mundus sum ab sanguine omnium, &c. Attendite vobis, & vniuerso gregi: regere Ecclesiam Dei: quam acquisiuit Sanguine suo, &c.*

Exe typic

1. Jacobo, *Gen.*31. Quanti stetere greges Laban? Certe somnus ab oculis eius fugerat. 2. Dauidi aries vnus quanti, 1. Reg.16. *Veniebat leo, vel vrsus, & tollebat arietem de medio gregis, & persequar eos, & percutiebam, eruebamque de ore eorum.*

Ideo forte Pastores *sal terræ* sunt, quod conteri curis, aut liquari debent; vt ouicularum comedentium acuant gustatum, *Matth.*5. 3. Certe, vt Pelicanus sanguine suo pullos viuificat, ac alit: ita suos Prælatus sudore pascat , & exsudata doctrina. 4. Moyses, *Exod.*32. quid non egit, tulitque; vt rebellem Deo populum reconciliaret? 5. Samaritanus, *Luc.*10. Quid omisit vulnerato resanando. 6. Paulus etiam, Rom.9. *Optauit anathema esse à Christo pro fratribus.*

Mal lati stru Sunt

Sint igitur Curiones circumspecti. Nam, 1. Timoth. 3. *Si quis domui suæ præesse nescit, Ecclesiæ Dei quomodo diligentiam habebit?* 2. De talibus Bernardus libr. de Consid. *Rex fatuus in solio, est simia in tecto: quæ nihil componit vel vnit , sed compositum dissoluit.* 3. Salomon, 3. *Reg.*9. quotannis classe in Tharsis missa, præter aurum & argentum, pauones etiam ac simias aduehebat. In naui Christi, Ecclesia, ô quot pauones ac simiæ. Quorum, vt Roboamitarum, 3. *Reg.*12. Consiliariorum consilijs pessum it Ecclesia, Præsertim si iuniores sint, quorum *in corde stultitia colligata est.* Prouerb. 22. Hi illud audiant S. Gregorij: *Tot occidimus, quot ad mortem quotidie tepide & tacentes ire videmus.* Credant sibi iussum illud,

Ani cide.

Exod. 25. *Pone super mensam panes quotidie recentes*: Talibus rationales Christi oues pascendæ sunt. Sed quærit Dominus, Luc. 12. *Quis putas est fidelis & prudens seruus, quem constituit Dominus super familiam suam, vt det illis cibum in tempore?* Vbi S. Chrysostomus: *Quærit Dominus, non quasi ignorans, sed innuere volens huius rei difficultatem & raritatem.* 1. Sic Elisæus, 4. Reg. 2. Helia in cœlum rapto, emittit discipulos per syluas ac montes quæsitum eum; non quod dubitaret ipse, sed vt illi iuxta secum crederent vnum; eo nusquam reperto. 2. Sic Baptista, Matth. 11. discipulos misit ad Christum percunctatum; *Tu es qui venturus es, an*, &c. vt ipsi discerent; non quod nesciret ipse. Prudentia hæc & cura est pastoralis pro suorum suaui ac facili institutione, qualis hic Christi pro discipulis.

II. Similis & parentum esto in liberos, 1. Timoth. 5. *Qui enim domesticorum suorum curam non habet, infidelis est.* 2. Si ad Baptismum Patrinis cura baptizatorum commendatur seria; quanto maior parentum sit oportet? 3. Aristot. Oeconom. libr. 1. cap. 2. *Filium erudire, patris est, sicut nutrire, matris.* 4. Terra gemmas edit & aurum, rudia omnia: at perpolire, polionum est, & artis opus. 5. Si quas aues esse cicuratas volumus; eas è nido subductas mansuefacimus in cauea. Verum, quia secus fit sæpe, ideo dici de talibus potest, quod de gente Israelitica Ezechiel, cap. 16. *Pater tuus Amorrhæus, mater tua Cethæa*, barbari ambo. *Quando nata es, aqua non es lota, nec sale salita, nec inuoluta pannis: sed proiecta es super faciem terræ.* Diogenes, (vt in vita eius testatur *Laërtius*,) patrem percussit, cuius filium insolentem vidit. 3. Lacedæmonij, ait *Plutarch. in Lacon. Apoph.* si quando fratres duo inter sese diffidabant; mulctam patri dicebant; quod eius negligentia orta inter eos simultas extitisset. Proinde Dominus, vt pater filios, de sese interrogat; vt doctrina eis altius in animum descendat.

PARS II.

De eo, Quem dicunt homines? Qui homines? Quem? Cur?

I. QVem dicunt homines esse Filium hominis? S. Augustinus tom. 8. in istud Psalm. 88. *Quid est homo, quod memor es eius: aut filius hominis, quoniam visitas eum?* quærit: *Quid inter hominem, & filium hominis distet? Hoc sane retinendum est, quod omnis filius hominis, homo: quamuis non omnis homo, filius hominis possit intelligi.* Vnde, qui 1. Corinth 15. *portant imaginem terreni hominis, qui non est filius hominis, hominum nomine significantur. Qui autem portant imaginem cœlestis hominis, filij hominum potius appellantur. Ille enim vetus homo dicitur, iste autem nouus. Sed nouus ex vetere nascitur. Ille longe seiunctus à Deo: hic autem præsens Deo. Et propterea Illius Memor est, tanquam in longinquo positi: hunc vero visitat, quem præsens illustrat vultu suo. Longe est enim à peccatoribus salus*, Psalm. 35. *Homines & iumenta saluabis*: per misericordiam, quæ ad longe positos peruenit: *Filij autem hominum in teg. alarum tuarum sperabunt: inebri. &c. Nonne homines estis*, 1. Cor. 3. *& secundum hominem ambulatis?*

Differt homo, & filius hominis.

Itaque hoc quæritur: Quem dicunt terreni esse Cœlestem? quem mali bonum? veteres nouum? peccatores iustum? *Quem*, quærit de essentia personæ, non *qualem*, de accidente eiusdem. Inter vtrumque hoc multum interest. Vnde S. Thom. in Matth. cap. 16. ait. *Qui Diuinitatem cognoscunt, dicuntur Dij.* Psalm. 81. *Ego dixi, Dij estis: qui Humanitatem; homines.* Hoc, ait hic S. Hieronym. *Sapiens, cum interrogat docet.* Id quod toto liquet Euangelico textu.

Sensus quæstionis ac status.

II. At,

Quæstio ardua: quis sit.

II. At, quæ sublimior vsquam quæstio? Est de Diuinitate filij Dei: de veritate Messiæ: de redemptione: de consummatione Prophetarum: de placatione Dei, &c.

Typi eius varij.

Quem esse dicunt? 1. An *Melchisedech sine patre* humanitus, *sine matre* diuinitus, *sine genealogia.* Nam Isa. 53. *Generationem eius quis enarrabit?* 2. An *Isaac?* miraculo editus, morti à patre destinatus, & ligni victimarij baiulus? *Genes.* 22. 3. An est *Noe?* arcam humanitatis ingressus, *Genes.* 7. diluuio peccatorum nos eripiens; amore ebrius, in arca crucis nudabitur & ridebitur? 4. An Iacob est, *Gen.* 27. qui vestibus Esau peccatoris indutus: in nocte passionis luctans cum angelo, demum vincet. 5. An Ioseph est: qui à fratribus vendendus, veste cruentandus, demum restituendus regnabit? *Gen.* 37. 40.

6. An Moyses est, *Exod.* 2. 8. &c. qui ab Herode infans ad cædem quæsitus, duxque populi per mare rubrum passionis est futurus?

7. An est summus ille Pontifex. *Num.* 35. post cuius mortem exules omnes in patriá reuocati sunt? 8. An Samson est, *Iud.* 14. qui naturæ humanæ captus amore, & cū Dalila in sepulcro congressus, portas & vincula inferni confringens, hostium demum ludus erit? 9. An est Dauid, qui funda Carnis promptus, ærumnarum nostrarum lapidibus instructus, Goliathum Satanam cum exercitu fundet. fugabitque?

Aut *quem* tandem *dicunt homines esse Filium hominis?* 10. An eū, de quo vox lapsa cœlo, dixit: Matt 3. *Hic est Filius meus dilectus,* &c. Sed hunc Pater cœlestis esse dixit: *Quem homines esse dicunt?*

III. Si de hominib. sit quæstio, Domine, prius mihi forēt quærēdi homines: velut in conferto foro Diogenes accensa laternula q̄ritabat. Quærebat similiter olim S. Chrys. to. 2, ho. 4. in ca. 1. Matt. verū, inquit: *Nec, si homo sis, possū euidēter cognoscere. Quando enim, vt asinus, calcitras, vt taurus, superbis: Libidine incensus sic hinnis, vt equus quando in epulis, vrsorū imitaris voratum, & pinguedine corpus, more mulorum, distendis: cum in exercenda simultate camelum: lupum imiteris rapina: cum irasceris, vt serpens, & atrocitate scorpionū percutias: cum subdole insidieris, vt vulpes: cum veneno malignitatis armeris, vt coluber: cum, quasi diabolus: aduersus fratres crudelia bella suscipias: Qua ratione in numero hominum te possum collocare, nūlla in te cernens humanæ signa naturæ?* O rem plenam *doloris & lacrymarum!*

Homines bruta imitantes.

Nec inter homines & feras, quod sit discrimen, inuenio. Feram appellem? Hæc vno aliquo horum vitio tenetur: tu vero simul omnia in te colligendo, longe ferarum irrationale & stultum transgrederis.

An Diabolum te potius appellem? Sed ille nec pecunias concupiscit, nec tyrannidi ventris obsequitur. Cum igitur plura in te vitia sint, quam in bestijs & dæmonibus; vnde possum te iure hominem nuncupare?

Cum ergo hominem reperire sit vix vllum; quid *homines* dicant qui sciam? Nam, ait S. Chrysost. Hom. 6. in 2. Corin. tom. 4. *Si bestiam viderem humana voce loquentem; nequaquam dixerim hominem esse; sed potius ob hoc ipsum bestiam: quin quauis bestia prodigiosorem.* At tales hodie sunt, qui loquuntur.

Sed igitur quæreretur: *Quem dicunt, bestia esse filium hominis*; facilior foret responsio. Adeo, cum Isaia *cap.* 50. dicere cunctis Dominus verissime potest: *Ecce, in iniquitatibus vestris venditi estis. Quia veni: & non erat Vir.* Vbi S. Hier. ait: *Omnes enim bestiarum sumpsere imagines.*

Domine, qui hic homines? 1. Dicis de Herode; Luc. 13. *Dicite Vulpi illi.* 2. De Pharisæis, Matth. 3. *Genimina viperarum.* 3. De voluptuosis, Matth. 7. *Nolite mittere margaritas ante porcos.* 4. De impudentibus: Neque

Neque Sanctum canibus detis. 5. De gentilibus: Mar. 7. *Non est bonũ mittere panem canibus.* 6. De Scribis, & Iudæis, Ioa. 8. *Vos ex patre diabolo estis*, vt sint quasi diaboli. 7. De libidinosis, Ieremias ait, c. 5. v. 8. *Equi insanientes in fœminas facti sunt.* 8. De omnibus in communi Isaias, c. 30. *Visio quadrupedum.* 9. Et Dauid Ps. 48. *Homo comparatus est iumentis insipientibus, & similis factus est illis.*

Et tute ipse dixisti nobis: Matth. 4. *Faciam vos fieri piscatores Hominum:* Et ecce Luc. 5. *Nihil cepimus* adhuc. Quare qui, & vbi erunt homines, quibus de quæris? Si istos velis, iam ipse audisti. Alij dicunt te Dæmoniacum: Ioan. 8. *Dæmonium habes.* Alij Magnum. Luc. 11. *In Beelzebub eijcit dæmonia.* Alij Gulosum: Matth. 11. *Ecce homo vorax & potator est.* Alij Amicum peccatorum & publicanorum *Luc.* 7. Alij, blasphemum, Io. 19. *Filium Dei se Fecit.* Luc. 7. *Quis est hic, qui etiam peccata dimittit?* Alij, Latronem, Mar. 14. *Tanquam ad latronẽ existis.* Alij malefactorem, Seductorem, Regni affectatorem: alij denique dicunt: *Non est hic homo ex Deo.* Ioan. 9.

Sed porcorum grunnitus, canum latratus, sibilus viperarum, hinnitus equorum, Vulpium gannitus, bestiarum voces minime sunt attendendæ. De quo igitur *Dicere hominum* quæritur?

Neque enim hoc quæris: vt gloriolam captes à mortalibus, Ipse enim dixisti: Ioan. 8. *Ego non quæro gloriam meam, est qui quærat, & iudicet.* Et, *si ego glorifico meipsum: gloria mea nihil est.* Itaque Ioann. 5. *Claritatem ab hominibus non accipis.* Simul exprobrasti ambitiosis Ioan. 5. *Quomodo vos potestis credere, qui gloriam ab inuicem accipitis? & gloriam, quæ à solo Deo est, non quæritis?*

IV. An fortassis cordi erat, curæque nomen bonum ac fama? Nam Prou. 22. *Melius est nomen bonum; quam diuitiæ multæ: super argentum & aurum gratia bona.* Proinde monet Ecclesi. 33. *In omnibus operibus tuis præcellens esto; ne famæ tuæ maculam imponas.* Quia Eccl. 41. *Thesauri pretiosi & magni bonæ vitæ, numerus dierum: bonum autem nomen permanebit in æternum.*

Quod si huius cura Dominum quoque tangebat; iam nos maxime attinebit. 1. Hier. Ep. ad Celanciam. *Apostolici*, ait, *præcepti & exempli est; vt habeamus rationem non conscientiæ tantum, sed & famæ.* Ro. 12. *Prouidentes bona, non tantum coram Deo; sed etiam coram hominibus.* 2. Cicer. l. 1. offic. *Negligere, quid de se quisque sentiat, non solum arrogantis est, sed etiam omnino dissoluti.* Distinguit S. Aug. de bono Viduit. 11. q. 3. *Nobis est necessaria vita nostra: aliis fama.* Et alib. *Sic Doctor bonam eligat vitam; vt etiam bonam non negligat famam.* 3. Quin etiam Episcopus, 1. Tim. 3. *testimoniũ habeat ab his, qui foris sunt.* 4. Seneca, *Honestus rumor alterum est patrimonium.*

Sed vnde fama bona nascitur? 1. Euripides, Famæ patrem esse *Laborem*, dixit. 2. Hesiodus eam ait, per Labores virtutum incedere. 3. Agesilaus Rex Laced. ait Plut. in Apoph. Laconi percunctanti: *Vnde bona haberi fama queat facile?* respondit: *Si loquamur, quæ sunt optima: & faciamus, quæ sunt honestissima.* 4. Socrates sciscitanti, ait: *Si talis esse studeas, qualis haberi velis.* Non enim medendi imperitus, medicus erit: qui talis appelletur. 5. Itaque ex operibus nomen sortimur: Ps. 41. *Sicut nomen eius, ita & laus eius.* — *Eius ortus & causa.*

Neque fructus bonæ famæ, ipsa inferior est in vera laude. Nam. Prou. 15. *Fama bona impinguat ossa* 2. Greg. Naz. *Nihil est, quod hominem ad altiores honorum gradus prouehat, quam Virtus & Fama honestis rationibus collecta.* 3. Ouid. l. 3. de Ponto., Eleg. 3. *Effugiunt structos nomen, honosq; rogos.* Bias aiebat: *Bonum nomen mater annorum est.* 4. Plato sciscitanti: *Ecquod futurum esset ipsius monumentum*, ait: *Prius nomen parandum, ita monumenta futura sunt multa.* — *Effectus eiusdem. 1. Impinguat. 2. Honorat. 3. Æternat. 4. Memorat.*

PARS III.

Quem Apostoli, Apostolicíq; dicant esse Dominum?

I. **V**Os autem quem me esse dicitis? 1. Petrus dicit: *Tu es Christus Filius Dei viui.* Ioannes dicit: c. 1. *In principio erat Verbum, &c. Et Verbum Caro factum est, & habitauit in nobis.* 3. Andreas Petro dicit, Ioan. 1. *Inuenimus Meßiam, quod est interpretatum Christus.* 4. Philippus ad Nathanael dicit, Io. 1. *Quem scripsit Moyses in Lege, & Prophetæ, inuenimus Iesum, filium Ioseph à Nazareth.* Sed Io. 14. *Domine ostende nobis Patrem, & sufficit nobis. Dicit ei Iesus: Philippe, non credis, quia Ego in Patre, & Pater in Me est. Qui videt Me, videt & Patrem.* Et credidit. 5. Thomas qui dicitur Didymus, dicit: Ioann. 14. *Domine, nescimus quo vadis, & quomodo possumus viam scire? Dicit ei Iesus: Ego sum Via, Veritas, & Vita.* Et credidit, Ioan. 20. *Deus meus, & Dominus meus.* 6. Iacobus Minor Alphæi Thaddæus, Epist. Cathol. cap. 1. dicit: *Iacobus Dei & Domini nostri Iesu Christi seruus* sum. Itaque *in mansuetudine suscipite insitum Verbum, quod potest saluare animas.* Et c. 2. *Nolite in personarum acceptione habere fidem Domini nostri Iesu Christi gloriæ.* 7. Iacobus Maior Zebedæi, dicit: Marc. 10. *Magister, volumus, vt quodcunque petierimus, facias nobis. Da nobis, vt vnus ad dexteram tuam, & alius ad sinistram tuam sedeamus in gloria tua.* 8. S. Matthæus dicit: Matth. 17. *Ecce vox de nube, dicens: Hic est Filius meus dilectus in quo mihi complacui, Ipsum audite.* 9. Bartholomæus dicit: Ioan. 6. *Et nos credimus & cognouimus, quia Tu es Christus Filius Dei.* 10. Simon Chananæus, qui vocatur Zelotes, dicit. Matth. 14. *Qui in nauicula erant, venerunt, & adorauerunt eum, dicentes: Vere Filius Dei es.* 11. Iudas Iacob. in Canonica dicit: *Ei, qui potens est vos conseruare sine peccato, & constituere ante conspectum gloriæ suæ immaculatos in exultatione, in aduentu Domini nostri Iesu Christi: soli Deo Saluatori nostro, per Iesum Christum Dominum nostrum gloria & magnificentia, imperium & potestas, ante omne sæculum, & nunc, & in omnia sæcula sæculorum, Amen.* 12. Iudas Iscariotes, qui & tradidit eum, dicit Matth. 27. *Peccaui, tradens Sanguinem iustum.* 13. Paulus dicit: Philipp. 2. *Hoc enim sentite in vobis, quod & in Christo Iesu: Qui, cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo: Sed semetipsum exinaniuit, formam serui accipiens, in similitudinem hominum factus, habitu inuentus vt homo.* Sic Apostoli dicunt.

II. Quid alios commemorem? 1. Angelus Gabriel, Luc. 1. *Ecce concipies, & paries Filium; & vocabis nomen eius IESVM.* 2. Item Luc. 2. *Ecce*, Pastoribus ait Angelus: *Euangelizo vobis gaudium magnum, quod erit omni populo: Quia natus est vobis hodie Saluator, qui est Christus Dominus.* 3. Magi Matth. 2. *Est Rex Iudæorum: Vidimus stellam eius in Oriente, & venimus adorare eum. Et obtulerunt ei munera: Et procidentes adorauerunt eum.* 4. Ioannes Baptista, Io. 1. *Hic est Filius Dei: Ecce Agnus Dei, qui tollit peccata mundi. Hic est, de quo dixi: Post me venit vir, qui ante me factus est, quia prior me erat.* Matth. 3. *Ego baptizo vos in aqua: Qui autem post me venturus est, fortior me est, cuius non sum dignus soluere calceamenta: ipse vos baptizabit in aqua & Spiritu Sancto.* 5. Martha, Io. 11. *Vtique Domine ego credidi: Quia tu es Christus, Filius Dei viui, qui in hunc mundum venisti.* 6. Centurio, Marc. 15. *Vere hic homo Filius Dei erat.* 7. Energumenus, Marc. 5. *Videns* Iesum *à longe*, qui à dæmonio vexabatur, *cucurrit, & adorauit illum; & clamans voce magna dixit: Quid mihi & tibi* Iesu, *Fili Altißimi.* Matth. 8. *Venisti huc ante tempus torquere nos.* 8. Latro, Luc. 23. *Memento mei cum veneris in regnum tuum.* Denique, Tit. 2. *Apparuit gratia Dei Saluatoris nostri* Omnibus hominibus.

III. Pro-

III. Proinde Act. 4. Petrus & Ioannes: *Non possumus ea, quæ audiuimus & vidimus, non loqui.* Nam sic erit: Matth. 10. *Omnis, qui me confessus fuerit coram hominibus, confitebor & Ego eum coram Patre meo. Qui autem negauerit me coram hominibus, negabo & Ego eum coram Patre meo.* Marc. 8. *Qui me confusus fuerit, & verba mea in generatione ista adultera & peccatrice; & Filius hominus confundet eum.* Luc. 12. *Negabitur coram Angelis Dei.* Et quidem necessarium est, Rom. 15. *vt vnanimes vno ore honorificemus* Deum. Quoniam, Rom. 10. *Corde creditur ad iustitiam: ore autem fit confessio ad salutem.* Opere etiam præstandum, Matth. 5. *Sic luceat lux vestra coram hominibus, vt videant opera vestra bona, & glorificent Patrem vestrum, qui in cœlis est.* Et Gal. 1. *Licet nos, aut Angelus de cœlo euangelizet vobis aliter, anathema sit. An quæro hominibus placere? Si adhuc hominibus placerem, Christi seruus non essem.* Gal. 6. *Et quicunque hanc regulam secuti fuerint, pax super illos & misericordia.*

IV. Et ista quidem Fidelium Confessio sustentat Cathedram Petri, quam ipsi erexit Dominus, dicens: *Tu es Petrus, & super hanc Petram,* &c. Eius typus præcessit. Isa. 51. *Attendite ad petram vnde excisi estis, & ad cauernam laci, de qua præcisi estis. Attendite ad Abraham patrem vestrum, & ad Saram, quæ peperit vos.* Sic Petrus & Ecclesia. *Quia vnum vocaui eum, & benedixi ei, & multiplicaui eum,* &c. Indigebat & altero inde sustentaculo Ecclesia; nimirum Protectione Principum. Ideo forte ad Cæsaream Dominus Petro Cathedram voluerit erigere. Prædixit Isa. cap. 60. *Reges ministrabunt tibi: suges lac gentium, & mammilla Regum lactaberis.* Isa. 49. *Erunt Reges nutricij tui, & Reginæ nutrices tuæ.* Prædictũ, factum: vel vno Constantino teste; à quo potissimum descendit Patrimonium S. Petri. Vtrumque Ecclesiæ fulcimentum, & Principum protectio, & Fidelium confessio typum suum habent in Arca primum. Exod. 25. *Pones in ea Testificationem, quam dabo tibi. Facies Duos Vectes de lignis Sethim;* incorruptibilibus: & operies auro: Vectesq; semper *erunt in circulis, nec vnquam extrahentur.* Ita duo illa semper inerunt Ecclesiæ. 2. Deinde in Throno Salomonis, 3. *Reg.* 10. Hic ab duodecim leunculis ferebatur, & ab duabus manibus sustentabatur: Sic Ecclesia, hinc potentia Principum; inde testimonio fidelium. 3. Cant. 2. *Læua eius, Protectionis sub capite meo, & dextra illius* Confessionis *amplexabitur me.* 4. Inter hæc brachia Sponsi cubans dormit ecclesia. Prou. 3. *In dextra illius longitudo dierum: in sinistra, diuitiæ & gloria.*

Certe August. Romanorum victorias eorum tribuit cultui circa templorum cultum, licet impium. Salomon sane, 3. *Reg.* 10. tanti structor Templi ad tantos opes & gloriam ascendit: quam corrupit corruptus per mulieres & idololatrias. *Inde prosperitas imperio.*

Pars IV.

De Petra & Cathedra velut Confessionis præmio quod obuenit Petro.

I. *Tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo ecclesiam meam.* Impletur istud. *Isa.* 28. *Ecce Ego ponam in fundamento Sion lapidem pulcrum, angularem, pretiosum in fundamento fundatum.* Hic est lapis, quem Iacob capiti supposuit: & vnxit. *Gen.* 28. In hanc Petram excreuit lapillus de monte abruptus, *Dan.* 2. qui creuit in montem. *Petrus fit Petra.*

1. Typus Petri Ieremias erat, c. 1. *Sicut columnam ferream, & sicut murum æneum posui te.* Sed, ait Chry. ho. 66. in c. 16. Matth. 2. *Ipsum genti vni Pater: Hunc autem vniuerso terrarum orbi Christus præposuit.* 2. S. Hier. to. 9. Epist. de vera Circumcis. Petrum Abrahæ confert. *Ille, ait, est alius Abraham, nescio an maior: certe, quod sentio, non secundus.* 1. *Illi generatio larga promittitur; huic pascen-* *Typus Petri. 1. Ieremias. 2. Abraham.*

da committitur.2. Ab illo iustificanda procedunt: in hoc iustificata fundantur: ita quod ille sperat, hic accipit.3.Illi dicitur, Faciam te in gentem magnam: *huic* Faciam te piscatorem hominum. 4. *Illi*, In semine tuo benedicentur omnes Gentes: *huic*, Iudicabis XII. tribus Israel. 5. *Illi*, Vt stellæ, erit semen hominum, *huic*, Tibi dabo claues regni cœlorum.6.*Illi*, pro filiis claritas monstratur astrorum: *sed huic* traduntur regna cœlorum: *vt videlicet in ea sine Petro nec Filii Abrahæ poßint intrare.*

Christus & Petrus sunt Petra.

3. S. Ambrosius Serm. de fide Petri, hunc cum Christo comparat. *Petra*, ait, *dicitur, eo quod primus in nationib. Fidei fundamenta posuerit. Petra pro deuotione Petrus dicitur: & Petra Dominus pro virtute.* 1. Corinth. 1. *Bibebant de spirituali consequente eos Petra. Recte consortium meretur nominis, qui consortium meretur & operis. In eadem enim domo Petrus fundamentum posuit; plantat & Dominus incrementũ dat, irriguum subministrat.* Dat 1. Cathedram. 2. In hac Doctorem. 3. In hoc scientiam. 1. Quare, Ps. 106. *Confiteantur Domino misericordiæ eius, & mirabilia eius filijs hominum. Exaltent eum in Ecclesia plebis, & in Cathedra Seniorum laudent eum.* 2. Ioel explicat. c. 2. *Filiæ Sion exultate, & lætamini in Domino Deo vestro: Quia dedit vobis Doctorem Iustitiæ.* 3. Promisit Ieremias, 3. *Dabo vobis Pastores iuxta cor meum, & pascent vos scientia & doctrina.* Tu autem *Petre pasce oues meas, pasce agnos meos.* 1. Huc data est illi clauis scientiæ, & clauis Iurisdictionis, 2. Hisce erecta est Cathedra, olim Moysis, nunc Petri. 3. Huius Cathedræ *Fundamenta in montibus sanctis*, Psalm. 86. 4. Hoc fundamentum autem est petra: 1. Cor. 10. *Petra autem erat Christus.* Ideo, 1. Cor. 3. *Fundamentum nemo potest aliud ponere, nisi id, quod positũ est, quod est Christus Iesus*: primarium excellentiæ: Petrus vero est secundariũ: Eph. 2. *Superædificati super fundamentum Apostolorum*; 1.

1. Climax in Petra est cathedra.

2. In hac Doctor.

3. In doctore scientia Climax.

Horum Principem Petrum; sed *Ipso Angulari lapide Christo Iesu.*

Vere, Matt. 7. Petrus *est similis Homini*, Christus est ipse Homo ille, *qui ædificauit domum suam supra petram.* 1. Ecclesiam supra Petrum, hunc supra sese Christum Lapidem angularem. Et honor iste, honorisque meritum Petro in confessionis obuenit præmium fundamentale ac Cathedrale. Hæc generatim: nunc speciatim, quale sit illud, inquiramus. Ac primum de Cathedra sola.

II. Cathedra est sedes hominis autoritatem habentis ad Docendum, vel Imperandum, quæ & *Thronus* dicitur. *Tribunal* erat locus excelsus, arcuatus; vbi ius Tribub. reddebatur. *Cathedra Dei*, vel solium excelsũ sunt vel Angelicæ Virtutes, seu Throni: vel Anima cuiusque Iusti: vel cœlum, &c. Vide *Hier. Laureti syluam Alleg.* Eccl. 7. *Noli quærere ab homine* Ducatum; *neque à Rege Cathedram* honoris Regij, Pontificij, vel Magistralis. 1. S. Greg. 19. Mor. c. 13. ex Iob. 29. *In platea ponebant Cathedram mihi* Iudicialem. 2. De *Magistrali* Dominus dat probro Pharisæorum ambitioni, *Luc.* 11. quod *diligebant primas Cathedras in Synagogis* magisteriales. 3. *D. Hier. in cap. 29. Iere.* ait, *Cathedram Moysi* esse doctrinam Legis & Prophetarum. 4. *Rupertus lib. 3. in Ioan. ait*: Cathedram Petri vocamus Euangelicæ Doctrinæ Magisterium; simul cum suprema Clauium Potestate, ipsi à Christo tradita.

Qui thea

Quo plex

Deus sui in Ecclesiam amoris signa etsi ostenderit in datis ei Rectoribus: Vt vocato Abraham ex Vr; Moyse in Rubo; Vnctione Dauid. 2. Illustrius tamen præmisso isto, Ezech. 34. *Ego, Ego pascam eas.* 3. Magis Facto, Ioan. 10. *Ego sum Pastor bonus.* 4. Hocque amplius, (quia in cœlos rediturus erat,) respondet, Ier. 3. *Dabo vobis Pastores iuxta cor meũ; & pascent vos scientia & Doctrina.* 5. Et promissum præstitit, Ioan. 21. *Pasce*

Est si amor in Ec siam.

oues

oues meas. Quo Primariam ei Cathedram conferebat: vt prius Petram constituerat eundem.

1. Vidit *Ezechiel cap.*1. supra Firmamentum Thronum Saphyrinum, super quem *similitudo quasi aspectus Hominis desuper, & quasi species electri*: id est, Christus in duplici natura: qui est Caput Ecclesiæ totius, Militantis vero Caput Vicarium Petrus, eiusque successores.

2. Hanc Cathedram, typo Nauis, describit Psaltes 106. Periclitantem: *Stetit spiritus procellæ, & exaltati sunt fluctus eius*, &c. Seruatam in periculo: *Clamauerunt ad Dominum, cum tribularentur; & de necessitatibus eorum eduxit eos, &c.* Gratias agentem ob liberationem: *Confiteantur Domino misericordiæ eius; & mirab. &c. & in Cathedra seniorum laudent eum.*

III. Hinc sponsa cupida Cathedræ Euangelicæ, ait, Cant. 8. *Quis mihi det te Fratrem meum*, Papam, *sugentem vbera Matris meæ*, diuinæ Sapientiæ, *vt inueniam te foris, &c. ibi me Docebis*. Respondet Sponsus, Is. 30. *Erunt oculi tui videntes Præceptorem tuum.* Ideo acclamat, Ioel cap. 2. *Filiæ Sion exultate, & lætabimini in Domino Deo vestro; quia dedit vobis Doctorem Iustitiæ.* O vere, Luc. 11. *Beata vbera, quæ suxisti* Ecclesia semper ex Deo & inhabitante tibi Spiritu sancto.

Nunquam vbera deficient: Quia *Super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam*, super Christum & Petrum *bibent autem de consequente eos Petra*. 1. Cor. 10.

Hæc Petra est *Lapillus de monte* Iudaico *sine manibus*, non ex voluntate carnis, *excisus*, sed ex Deo natus: Dan. 2. *factusque est Mons magnus; qui impleuit vniuersam terram*, non solum Palæstinam. 2. Huius *Regnum in æternum non dissipabitur. Comminuet autem vniuersa regna: & ipsum stabit in æternum.*

3. Hic est lapis Iacob, Gen. 28. quem *erexit in Titulum: fundensque oleum desuper, dixit*: *Erit mihi Dominus in Refugium, & Lapis iste, quem erexi, in Titulum.*

4. De Primatu.

4. De eo prædictum, Zach. 4. *Educet Lapidem Primarium, & exæquabit gratiam &* Potestatem Petri, gratiæ & Potestati Christi.

5 De eius successione & subordinatione.

Porro vnum semper in ea sedere Sede voluit Deus. Psalm. 132. *Sicut vnguentum* Creationis & Inspirationis *in Capite, quod descendit in barbam* Christi, *barbam Aaron*, Petri: Atque inde *in Oram vestimenti eius*, ab ipso dependentes. Quales erant, de quibus, 1. Cor. 3. *Dei enim adiutores sumus, in opus Ministerij*. Ecce Monarchiam Ecclesiasticam.

Monarcha est Petrus, vel Papa.

IV. Ordo optimus Monarchicus est. D. *Th. lib. 4. contra Gent. c. 76*. Optime vnus. Quia Finis est pax: at hæc in vnitate consistit. Vnus enim vnitati conseruandæ melior est multis. Nam multis non est pax, nisi conueniant in vnum: Ioan. 17. *Vt sint vnum; sicut & nos vnum sumus*, &c. orat Vnigenitus.

Cum Potestate suprema ordinaria.

Hic datam sibi Potestatem omnem in cœlo & in terra dedit Petro: 1. Vt Petræ, firmam ordinariam; cæteris vt legatis: 2. Cor. 5. *Pro Christo legatione fungimur.* 2. Vt supremam supra cunctos: Ideo iussit, Luc. 22. *Et tu aliquando conuersus confirma Fratres tuos.* Item Ioan. 21. *Pasce, Pasce, Pasce oues meas & Agnos meos.*

Ceu prædictum.

Prædictum Isa. 22. *Erit in die illa, vocabo seruum meum Eliacin: & Induam illum tunica tua, & cingulo tuo confortabo eum: Et Potestatem tuam dabo in manu eius: & erit quasi Pater habitantibus Ierusalem, & Domui Iuda. Et dabo Clauim domus Iacob super humerum eius: & aperiet, & non erit, qui claudat: & claudet, & non erit, qui aperiat. Et figam illum paxillum in loco fideli, & erit solium Gratia domus patris sui: Et suspendam super eum omnem gloriam domus patris sui, vasorum diuersa genera*: 1. Eliacin, id est, *Deus surgens*, Christus is erat, vere. 2. Tunica

Prophetia sensus Primus.

nica Humanitatis assumptæ. 3. Cingulum, Isai. 11. *Erit iustitia cingulum lumborum eius.* 4. Potestas, iuxta Matth. vltim. *Data est mihi omnis,* &c. 5. Clauis est Crux, Isai. 9. *Factus est principatus super humerum eius.* 6. Aperit & claudit, Joan. 14. *Nemo enim venit ad Patrem, nisi per me.* Vel secundario, 1. Eliacin est Petrus, quasi Deus surgens in terra. 2. Tunica Potestatis datæ. 3. Cingulum crucis, Joan. 21. *Alius præcinget te: hoc autem dixit, significans, qua morte esset clarificaturus Deum.* 4. Potestas Missionis: *Sicut misit me Pater,* &c. 5. Clauis ligandi & soluendi. 6. *Pater.* Reges Palæstinæ omnes vocabantur *Abimelech,* id est, *Pater mi Rex.* Nimirum, ait S. Augustinus, *quod omnis Rex vel Præsul esse debet non tam Potestate dominus, quam paterna charitate seruiens.* 1. Hinc, *Exod.* 29. Pontifex iubetur & *vngi oleo* charitatis, & *aspergi sanguine arietis immolati,* rigore in delinquentes. 2. Ideo, Ezech. 41. *Habebat Cherub faciem hominis iuxta palmam ex hac parte* Charitatis, *& faciem leonis iuxta palmam ex alia parte* Seueritatis. Semper tamen palmam adspicere debent, victoriæ hic, & præmij isthic. 1. Ita 1. Pet. 5. *Non quasi dominantes in Cleris, sed forma facti Gregis ex animo.* 2. Ideo quæsiuit Dominus, Joan. 21. *Petre, diligis me plus his?* Ergo *Pasce, Pasce,* &c. 1. Vt Jacob. 31. *Die noctuque æstu vrgebar & gelu, & fugiebat somnus ab oculis meis.* 2. Pasce: vt Moyses, Num. 12. *Erat enim Moyses vir mitissimus.* Et tamen, Exod. 32. *Si quis est Domini, iungatur mihi:* mactatque idololatras. 3. Paulus, 1. Cor. 4. *Vultis, in virga veniam ad vos, an in spiritu Mansuetudinis?* Petrus venit in virga Ananiæ, & Simoni; alijs in Lenitate. Ista *Ildeph. Giron Prædicator Conc. 7. in Cathed. tom. 1.*

Secundarius.

Esse debet Pater & Rex.

Typus eius.

Veritas.

Typus.

Veritas.

PARS V.

De Potestate & Dignitate Cathedræ S. Petri.

I. CAthedræ in S. Script. diuersæ. 1. Pontificia, Regia, Judiciaria, Doctoralis: Presbyteralis; Nummularia.

Pontificia. Et hæc vna; vt vnum Templum, & vnius erat; inde ab Moyse & Aaron, iussu Dei erecta; conseruata: demum, (quia, Hebr. 7. *Translato Sacerdotio, necesse est, vt & Legis translatio fiat:*) ad Christum translata, eique perennis: De ea sic sancitũ, Deut. 17. *Si difficile iudicium apud te perspexeris, &c. ascende ad Locum, quem elegerit Dominus, venie sque ad Sacerdotes. &c. & ad Iudicem, qui fuerit illo tempore, quæresque &c. Qui autem superbierit, nolens obedire Sacerdotis imperio, qui eo tempore ministrat Domino, &c. morietur.*

In Ecclesia hodie Cathedræ tot sunt Pontificiæ, quot Episcopi. Quarum idem discrimen est ab Romana, quod supra dixi Apostolos inter & S. Petrum intercessisse: Vt *Romana* per Excellentiam dicta semper fuerit *Pontificia*: Cum ob alia, tum quia S. Petrus Romæ Sedem denique stabilem fixit, sanguineque consignauit. Hanc acceperat à Christo, Christus à Moyse, Moyses à Deo. Eam superbe sibi Tyrios arrogasse, damno ijs fuit. Ezech 28. *Dixisti: Deus ego sum, & in Cathedra Dei sedi in corde maris, cum sis homo, & non Deus, & dedisti cor tuum, quasi cor Dei.*

Si Romana, inquis, Petri sit Cathedra, ecquid de Antiochena nunc festum agitur? Agitur, inquam, & de Romana alias: sed cum discrimine. De hac, vt Prima honore stabili: de illa, vt prima tempore. Sicut S. Andreas etsi fuerit Apostolorum primus Vocatione, at non dignitate: qua Petrus præcellit. Perstringam historice, & liquebit.

Anno 34. post ascensum Christi, Jerosolymis

Cat... sunt ...ria.

Pont... ius ...

Tra... Petr... man...

Prius... men ... tioch...

Ratio.

solymis & circum Apostoli prædicarunt. Anno 35. post necem S. Stephani, in Saulina persecutione, Fideles, plures quindecies millenis è Judæa proscripti in exilium, ad gentes secum late Fidem differunt. Apostolorum facta diuisione, Petrus ad Samaritanos legationem obit, peregrinatur visitans Ecclesias: donec anno 39. Sedem Antiochenam institueret: denique Romã abiret, anno 45. ibique diem suum Martyr obiret anno LXIX.

Antiochia id tẽporis fuerat ab Romanis Syriæ totius ac Palæstinæ metropolis facta, proinde aptus idem locus in Sedem Principis Apostolorum visus fuit; vnde in totum Orientem haberet inspectionẽ Petrus. Habuitque pene septennio fœliciter. Et istius hodie institutæ sedis memoria celebratur quam ibi cœpit prouincialem: & post Romæ fixit vniuersalem, multis à Deo miraculis celebratam. De qua vtraque dũ nos disserimus, aut festa agitamus, non Absides ipsas plerumque ligneas, verum datã abs Deo, inque ipsis solitam exerceri Dignitatem sacri officij, Doctrinæ sanctitatem, & potestatem Clauium veneramur. Quæ cum maxima sint dona Dei, iure merito quoque sunt gratissima cum Religionis pietate recolenda.

Nunc porro doceamus, in vna S. Petri Cathedra, omnium ac singularum superius allatarum cathedrarum residere Dignitatem.

Pontificiã sua ipsa hactenus tuetur sanctitas, & Spiritus sancti infallibilis assistẽtia; *nec portæ inferi praualebunt aduersus eam.*

Antiochenæ vero ista feruntur exordia: Cum ex Judæa proscriptorum Ecclesia sese isthic numerosa congregasset, Petrus eodem receptum habere consueuit, dum ad alias visitandas ecclesias peregrinarẽtur. Erat Antiochiæ præfectus vrbis Theophilus quidam, cui peracerba semper filij; ante annos XIV. defuncti; viuebat tamen memoria. Hunc S. Petrus de puluere suscitauit rediuiuum. Quo miraculo permotus præfectus & vrbs tota ad prædicatum à Petro Euangelium Christi facile accesserunt. Theophilus palatium suum in templum dedit consecrandum: in cuius medio erexit absidem seu cathedram, vnde Petrus ad populum annis septem, prædicabat & regebat Orientem.

II. Regia Imperatorum ac Principum Maiestas suas item Cathedras reddit augustas. 1. Reg. 20. *Cum sedisset Rex Saul super Cathedram suam, secundum consuetudinem* Calendarum scilicet. 2. Reg. 23. *Dauid sedens in Cathedra sapientissimus Princeps inter tres. Ipse est quasi tenerrimus ligni vermiculus.* 3. Reg. 8. *Salomon sedit super thronum Dauid patris sui. Et Rex Salomon benedictus, & Thronus Dauid erit stabilis coram Domino vsque in sempiternũ.* Qui thronus, Cathedræ Petri figuram exhibuit. *Regia Cathedra Saulina. Dauidica. Salomonica prior.*

Præsertim ille, de quo, 3 Reg. 10. *Fecit etiam Rex Salomon thronum de Ebore grandem: 2. & vestiuit eum de Auro fuluo nimis. 3. qui habebat sex Gradus: 4. & summitas throni Rotunda erat à parte posteriori. 5. & duæ manus hinc atque inde tenentes sedile: & duo Leones stabant iuxta manus singulas. 7. & Duodecim Leunculi stantes super sex gradus hinc atque inde. Non est factum tale opus in vniuersis regnis.* *Posterior.*

Saulis cathedra, ob inobedientiam, 1. *Reg.* 15. reproba, Synagogam significabat abijciendam. Sicut & illa Heli, 1. *Reg.* 4. ex qua resupinus ille ruens ceruicem fregit. *Synagogica.*

2. *Dauid* in cathedra Seruatorem Dominum apte repræsentabat, tenerrimũ ligni Crucis vermiculum. 3. *Salomon* vero Petrũ, & quemcunque successorem Petri, Christi Vicarium designat. Jam ex vmbrarum istarum gloria, de luce veritatis, eiusque & sanctitate & maiestate veneranda facile cuique licet æstimare. *Apostolica.*

Dicit

Apostolorum. prouinciæ singulæ singulorũ.

Dicitur quidem, & vere de Apostolis vniuersis: Ps. 44. *Constituisti eos Principes super omnem terram*: Sua tamen cuique terra sorte obtigit diuina: vt Ioanni Asia: Simoni & Iudæ Persia, ad vsque Babyloniam: Syria Philippo: Iacobo minori, simul & Matthiæ, Iudæa: Hispania Maiori: Andreæ, Syria, Lycaonia vsque in Indiam Bartholomæo: Thomæ India: Matthæo Æthiopia sorte obuenit. Principatus Pauli, vt nouissimi Apostolorum, per Gentes quaqua versus excurrebat. Petri vero Apostolatus primum Antiochiæ, dein Romæ cõsedit, velut orbis Christiani speculator, ac rector vniuersalis cæterorum prouincialium.

At Petri, orbis erat. teste,

Prophetia de Petro.

1. Vt verissime in Petrum conueniat illud Psal. 104. *Constituit eum Dominum Domus suæ* militantis Ecclesiæ: *& Principem omnis possessionis suæ*, Christianorum. Quocirca etiam Ps. 46. *Principes populorum* Apostoli singulorum singuli *congregati sunt cum Deo Abraham* Christo, eiusque in terris Vicario Petro; eum vt Caput vnum ac Principum Principem respectantes.

Deque Apostolis.

Et teste Figura facti.

Neque ceu Abrahæ, seu Iosephi vita & facta minus, quam prophetia conuenit in Petrum. 1. De Iosepho quidem ita mandabat Pharao, Gen. 41. *Num inuenire poterimus talem virum, qui Spiritu Dei plenus sit?* Et Dominus talem quærebat interrogans: *Vos autem, quem me esse dicitis?* Responditque Petrus. 2. *Dixit ergo ad Ioseph* Pharao: *Quia ostendit tibi Deus omnia, quæ locutus es, Nunquid sapientiorem, & consimilem tui inuenire potero?* Sic Christus Petro: *Beatus es Simon bar Iona: Quia caro & sanguis non reuelauit tibi: sed Pater meus, qui in cœlis est.* 3. Cæterum Pharao ad Ioseph. *Tu eris super Domum meam: & ad tui oris imperium cunctus populus obediet. Vno tantum regni solio te præcedam.* Sic Dominus Petro: *Et Ego dico tibi: Quia tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduersus eam.*

4. *Dixitque rursus Pharao ad Ioseph: Ecce cõstitui te super vniuersam terram AEgypti: Tulitque annulum de manu sua & dedit eum in manu eius: vestiuitque eum stola byssina; & collo torquẽ auream circumposuit.* Ita Petro Christus: *Et tibi dabo claues regni cœlorum: & quodcumque ligaueris super terram, erit ligatum & in cœlis: & quodcumque solueris super terrã, erit solutũ & in cœlis.* Io. 21. *Pasce oues meas.* 5. Cætera quæ Iosepho, paria sunt consecuta & Petro, eiusque in Cathedra successoribus. Nam *dixit quoque Rex ad Ioseph: Ego sum Pharao,* iurantis hoc est, *absque tuo imperio non mouebit quisquam manum, aut pedem in omni terra AEgypti: Fecitque eum ascendere super currum suum secundum, clamante præcone; vt omnes coram eo genu flecterent; & Præpositum esse scirent vniuersæ terræ AEgypti.*

Iu... dig... est p... sed... tifi...

III. IVDICIARIA Cathedra erat tertia: vnde ius respondebant Iudices. De hac Iob. 29. *Quando procedebam ad portam ciuitatis; in platea parabant Cathedram mihi* Iudici: vt sequentia de paupere, pupillo, vidua. &c. declarant.

Iudicum quanta fuerit iuxta Potestas & Autoritas, liquet in S. Scriptura se ipso multis. Omnis autem ea, longeque sanctior in Petri residet Cathedra. Quid enim Potestate Clauium sanctius aut diuinius in vlla Cathedra iudiciaria vnquam extitit. Iudicum iudicijque in Ecclesia vmbrã solam habuit Synagoga & hæc tamen qualia de iudicibus Exod. 23. abs Deo sancita accepit? Deu. 16. *Iudices & magistros constitues in omnibus portis tuis, quas Dominus Deus tuus dederit tibi, & iudicent populum iusto iudicio.* Deut. 1. *quia Dei iudicium est.* Isa 5. *Exaltabitur Deus in iudicio, & Deus sanctus sanctificabitur in iustitia,* &c.

Ea... ma... ve... ge.

In Cathedra *Moyses sedit, vt iudicaret populum; qui aßistebat illi à mane vsque ad vesperam.* Exod. 18. Quod iudicium vnius erat & de sacris, & de Ciuilibus causis. Quod vni

Typ...

viro

viro quia immensi laboris erat.; Jethro ait illi: *Vltra vires tuas est negotium, solus id non poteris sustinere; Sed audi: Esto Tu populo in his, quæ ad Deum pertinent; vt referas, quæ dicuntur ad eum; ostendasque Caremonias & ritum colendi; viamque per quam ingredi debeant, & opus, quod facere debeant. Prouide autem de omni plebe viros potentes, & timentes Deū, in quibus sit veritas, & qui oderint auaritiam. &c. qui iudicent populum omni tempore. Quidquid autē maius fuerit, referant ad Te: & ipsi minora tantummodo iudicent. Quibus auditis, Moyses fecit omnia. &c.* Similis huic fuit, Curia Romana, Episcoporumque Cancelli, inde vsque ab Apostolis: estque hodie; si μεγαλοπρέπειαν demas. Quid; quod ita Dominus esse voluerit Judices Apostolos, eorumque successores, vt etiam orbem secum essent iudicaturi? Matt. 19. *Amen dico vobis, quod vos, qui secuti estis me, in regeneratione, cum sederit Filius hominis in Sede Maiestatis suæ, sedebitis & vos super sedes duodecim, iudicantes duodecim Tribus Israel.* 2. Ac ne quis id solis concessum Apostolis arbitretur, ecce omnium id sanctorum fore Apostolus testatur. 1. Cor. 6. *An nescitis, quoniam Sancti de hoc mundo iudicabunt?* Judæ Catholica. *Prophetauit Enoch: Ecce venit Dominus in Sanctis millibus facere iudicium.* 3. Rursus, ne quis erret, quasi ad Ecclesiasticam Cathedram sæcularia minime pertineant: addit ibidem Apostolus: *Nescitis, quoniam Angelos iudicabimus? quanto magis Secularia.* Hinc Ecclesia Apostolis accinit in hymno: *Vos sæcli iusti iudices,* id est, mundi huius.

Iudiciaria autem potestas ordinaria & suprema est penes Cathedram Petri: subordinata ac limitata penes Episcopos. Vnde S. Greg. in Decr. 2. q. 6. *Romana Ecclesia vices suas ita aliis impertiuit Ecclesiis; vt in partem sint vocati solicitudinis, non in plenitudinem potestatis.*

IV. Magisterij Cathedra inter omnes gentes præcipui semper honoris fuit. Vt eam Scribæ & Pharisæi impense ambirēt. Quod non semel ijs Dominus exprobrauit. Vt Matt. 23. *Dilatant enim phylacteria sua, & magnificant fimbrias suas. Amant autem primos accubitus in cœnis; & primas Cathedras in Synagogis; & salutationes in foro; & vocari ab hominibus Rabbi.*

Est eiusdē deprauatio.

Quam Cathedris existimationem ac reuerentiam sanctitas & reuerentia Legis conciliabat; eam sibi Rabbinorum ambitiosa peruersitas vendicabat; tanto indigniores & nomine, & officio; quo fastuosius honore Cathedrali abutebantur. Idcirco Dominus, Luc. 11. *Væ vobis Legisperitis; quia tulistis clauem scientiæ: ipsi non introistis; & eos, qui introibant, prohibuistis.*

Fugienda que.

Monet ideo suos Dominus: Matth. 23. *Vos autem nolite vocari Rabbi. Vnus est enim Magister vester: omnes autē vos Fratres.* Repetit; *Nec vocemini Magistri: quia Magister vester vnus est, Christus.* Itidemque repetit Jacobus cap. 3. *Nolite plures magistri fieri, Fratres mei: scientes, quoniam maius iudicium sumitis.*

Magisterij magistra Pietas esto.

Vbi non prohibetur res ipsa; sed rei, eiusque reuerentiæ turpis abusus ad superbiam. Adeo sine charitate *scientia inflat:* at sine hac etiam sola *charitas ædificat:* 1. Cor. 9. *Pietas autem,* 1. Tim. 4. *ad omnia vtilis est.*

Sin' proxima impietas est.

1. Tim. 6. *Hæc doce, & exhortare. Si quis aliter docet & non acquiescit sanis sermonibus D. N. I. C. & ei, quæ secundum Pietatem est, doctrinæ; superbus est, nihil sciens; sed languens circa quæstiones, & pugnas verborum. Ex quibus oriūtur inuidiæ, contentiones, blasphemiæ, suspiciones malæ, & conflictationes hominum mente corruptorum: & qui veritate priuati sunt, existimantium quæstum esse Pietatem. Est autem quæstus magnus Pietas, cum Sufficientia.*

Petri Cathedra docet infallibiliter.

Quæ idcirco prolixius recito: quo cōstet illustrior S. Petri Cathedræ sanctimoniæ, atque maiestas. Quippe ab qua vna omnis

omnis hactenus error abfuit:illaq; omnia, quæ S. Iacobus commemorat; quæque Pharisæis Dominus exprobrat. Vt nec etiam eam in Cathedram error cadere possit;ob infallibilem S.Spiritus assistentiam. Morum vero lapsus,æquus rerum æstimator,personæ,non Cathedræ, semper attribuit.

Estque audienda. Quid vero grauius, quid excellentius ad supremæ in Ecclesia Cathedræ afferri commendationem queat isto Domini Oraculo? Matt.18. *Qui Ecclesiam non audier t; sit tibi sicut Ethnicus & publicanus.* ¶ *Amen dico vobis, quæcunque alligaueritis super terram; erunt ligata, &c.* Tum vero cumprimis audienda est, cum ex Magisterij sui Cathedra pronunciat.

Seruat eius Fidem. 1. Oratio Domini. Ac nequis ab errore sibi metuat; sic affirmat Petro Dominus; visque verbi transijt ad posteros successores: Luc. 22. *Simō. Simon; ecce Satanas expetiuit vos, vt cribraret vos, sicut triticum. Ego autem rogaui pro te, vt non deficiat Fides tua. Et tu aliquando conuersus confirma Fratres tuos.*

2. Præsentia Domini. 2. Nec rogauit solum: sed etiam, Matt. 28. *Ecce, ego vobiscum sum omnibus diebus, vsque ad consummationem sæculi.* *3. Assistentia S. Spiritus.* 3. Quin etiam, Ioan. 16. *Cum venerit Spiritus sanctus, docebit vos omnem veritatem.*

4. Permanentia eiusdem. 4. Venit, docuit, docet, docebitque. Nam, Ioan. 14. *Ego rogabo Patrem, & alium Paraclitum dabit vobis, vt maneat vobiscum in æternum.*

Quæ omnia vnum Petrinæ Cathedræ Magisterium extollunt in immensum, ac venerandum proponunt.

V. Presbyterij Cathedram verò, quam excipiendis peccatorum confessionibus expositi tenent Sacerdotes. De huius sedis sacrosancta reuerentia & præcellentia dicere nil attinet. Quicquid tamen in sese habet vsquam vlla; id omne pene ab vna S. Sede S. Petri accepit. Huic enim principaliter dictum, & datum est: *Quodcunque ligaueris. &c.* Atque inde promanat vtraque potestas & Ordinis, & Iurisdictionis.

Hanc sedem Confessionis vidit S. Ioannes in Apoc. *cap.* 20. teste S. Augustino to. 5. *lib.* 20 Ciu. c. 9. *Cum dixisset*, ait, *Ioannes, alligari diabolum mille annis: & postea solui mille annis breui tempore: mox recapitulando, quid isti mille annis agat Ecclesia: Et vidi*, inquit, *Sedes, & Sedentes super eas: & Iudicium datum est. Non hoc putandum est, de vltimo iudicio dici, sed Sedes Præpositorum, & ipsi Præpositi intelligendi sunt; per quos Ecclesia nunc gubernatur. Iudicium autem datum nullum melius accipiendum videtur, quam id quod dictum est: Quæcunque ligaueritis super terram. &c.* Hæc Augustinus.

VI. Nummularia est Cathedra, in qua trapezitæ assident negotiationi. Quales templo Dominus euertit. *Matth.* 21. Hæc etsi plurimum turpi stet erecta lucro: quia tamen & Domino fœnerari, omnesque datis talētis negotiari iubemur: ideo quædam est optimi quæstus cathedra negotiatoria: & hæc Eleemosynarum, operumque misericordiæ, seu corporalis, seu spiritalis, præcipue vero charitatis. De hac Apoc. 3. *Suadeo tibi emere à me aurum ignitum, probatum: vt locuples fias.*

In hac S. Petrus negotiabatur, quando in Porticu Salomonis claudo dicebat: Actor. 3. *Argentum & aurum non est mihi: quod autem habeo, do tibi: In nomine Iesu Christi surge & ambula.* Certe Petri Cathedra felicissime semper est negotiata tum spiritali, tū corporali eleemosyna: siue quando depositam ad pedes Apostolorum substantiam & pecuniam Fidelium, per constitutos rite Diaconos, in egentes curauit distribui, siue quando Collectis factis exules ob fidem, & rerum inopes sustentabat ipse, eiusque in Cathedra successores.

Atque

Atque inde ad omnes manauit sacerdotes necessitas egenis benigne faciendi. 1. Vt *S. August. Epist.* 50. dicat Ecclesiasticos dispensatores, nō possessores appellari oportere. 2. S. Iuo ex Nannetensi Concil. 3. p. ca. 20. ait. *Instruendi sunt Presbyteri, decimas & oblationes, pauperum esse stipendia.* 3. Proinde, ait S. Hier. in c. 46. Ezech. *qui de iis largitur pauperibus reddit Deo, quæ sunt Dei.* Prou. 14. *Honorat Factorem eius, qui miseretur pauperis.* Prou. 19. *Fœneratur Domino, qui miseretur pauperis. Et vicissitudinem suam reddet ei.* Eccl. 35. *Qui facit eleemosynam, offert sacrificium.*

Vide negotiationem: 1. Luc. 12. *Vendite, quæ possidetis: & date eleemosynam.* 2. Sed de Ecclesiastica negotiatione mihi sermo est: S. Ambrosius in Decr. 12. q. 2. *Aurum Ecclesia habet: non vt seruet: sed vt eroget.* 3. Aug. ser. 15. de verb. Dom. *Dicit tibi Christus: Da mihi ex eo, quod tibi dedi, de meo quæro: da, & redde. Habuisti me largitorem: fac me debitorem, habeā te fœneratorem: vsuram soluam.* 4. Laurentiani thesauri inter manus pauperum condūtur in cœlo. 5. Bene S. Bernardus ex S. Hier. ad Damasum. *Facultates Ecclesiarum patrimonium sunt pauperum. Res pauperum non pauperibus dare, par sacrilegio crimen esse dignoscitur.* 6. Idem orat. Ecce nos: *Væ, væ tibi Clerice: mors in olla: Ideo præsertim, quod, quæ comedis, peccata sint populi.*

IN FESTO S. MATHIÆ APOSTOLI.

Cecidit sors super Mathiam: Act. 1.

AD ostium Tabernaculi, *Leu.* 16. adductus hircorum alter Domino mactabatur: in desertum alter sacer & intestabilis emittebatur: missa prius super eos sorte. Agni hic duo iusti sistuntur: Ioseph Barsabas Domino relinquitur: Matthias sorte in desertum mundi emittitur. Vtraque sors alta, ad vsque prædestinationem pertingit.

Nos in rem

I. *De vicissitudine rerum Cœlestium, & humanarum.* II. *De reprobo Iuda.* III. *De sorte S. Matthiæ.*

PARS I.

De vicissitudine rerum cœlestium, & humanarum.

Vicissitudo rerum naturalis.

I. NAturæ prouidentia est; *vt corruptio vnius sit generatio alterius:* ait Arist. Ipsa sui depastrix, suique reparatrix est. Prædatrices rerum. 4. sunt Qualitates sibi contrariæ; & eædem aliarum continuo genitrices, noua exorta re ex corrupta priore. Vt nec pulex pereat, quin aliud inde existat. Ita vnius occasus animæ, est alterius successus cum Deo.

Diuina similis. Figura.

O bonitas Dei! Cuius *Iudicia abyssus multa:* Ps. 35. quod is pereat: Et quod Psal. 22. *Misericordia tua præueniat me, & sequatur me.* Illud malum iræ: hoc gratiæ est Dei, & melius.

1. Sic Ieremiæ iussit, cap. 1. *Ecce constitui te hodie super gentes, & super regna, vt 1. Euellas, & destruas, & dissipes, & 2. AEdifices & plantes.* Illud Iustitiæ: hoc bonitatis est declarandæ.

Prædictio facti.

2. Sic Christus: Luc. 2. *Hic erit in Ruinam, & Resurrectionem multorum.* Aperuerit Simeoni Dominus abscondita sua prædestinationis. Hinc Isa. 43. *Ecce ego facio noua* &c. scilicet ex Synagoga angulari Ecclesiā vniuersalem. 3. Iob. 34. *Conteret multos innumerabiles, & stare faciet alios pro eis,* &c. Sic Deipara. Luc. 1. *Deposuit potentes de sede; & exaltauit humiles.* Nam *superbis resistit; humilibus dat gratiam, istorum naufragium, horum est cautelæ monimentum.*

Simile facti.

Hac causa Dominus Ieremiam ad figulum misit, *Ier.* 18. vas factum dissipantem, aliudque parantem: & ait: *Nunquid sicut figulus iste, non potero vobis facere, domus Israel: ait Dominus? Ecce, sicut lutum in manu figuli: sic vos in manu mea, domus Israel.* Impios iustificare

ſtificare poteſt publicanos, Magdalenas; &c *& de lapidibus ſuſcitare filios Abrahæ.*

Scala Dei. Nunquid Gen. 28. *Iacob vidit in ſomnis ſcalam ſtantem ſuper terram; & cacumen illius tangens cœlum; Angelos quoque* Dei *aſcendentes & deſcendentes per eam?* Scala eſt Dei Potentia, Præſcientia, Prouidentia, Prædeſtinatio, Reprobatio, Iuſtitia, Miſericordia: per hæc ab alijs atque alijs ſus, deque itur. Excidit hic? Exurgit ille. 2. *Eſth.* 7. Perit Aman? Mardochæus exiſtit in ſolium. Dominus eſt, qui Pſal. 109. *Iudicabit in nationibus, implebit ruinas.*

Exemplorum decas. II. Vin' exempla? 1. Cadunt Angeli: prædeſtinantur homines, Iſa. 14. *Quomodo cecidiſti de cœlo Lucifer, qui mane oriebaris?* Luc. 10. *Videbam Satanam, quaſi fulgur, de cœlo cadentem.* v. 1. Sent. Diſt. 10. 2. Cadit Cain & Gigantum progenies, Gen. 6. *Omnis enim caro corrupit viam ſuam.* Et ecce ex Noë ſurgit noua progenies. 3. Impio Chanaan, & XXX. regibus ab eo deſcendentibus deletis ſuccedunt Ioſue, Caleb, alijque Duces. 4. Eſau cum ſuis Idumæis perditionis vitam viamque terunt: at ſalutis Iacob cum ſuis. Quia Rom. 9. *Iacob dilexi; Eſau autem odio habui.* 5. Core, Datan, Abyron ambitioſis terra dehiſcit: Eliguntur ſacerdotes Moyſes, Aaron, Eleazarus &c. meliores. *Num.* 17.

6. Heli 1. *Reg.* 4. Ophni, & Phinees ſcelerati abijciuntur; Samuel aſſumitur. 7. Dixitque Dominus ad Samuelem: 1. Reg. 16. v. 1. *Vſquequo tu luges Saul, cum ego proiecerim eum, ne regnet ſuper Iſrael? Imple cornu tuum oleo, vt mittam te ad Iſai Bethlehemitem: prouidi enim in filijs eius mihi regem.* 8. Demum Gens Iudæa eſt reproba; Electa Ethnica. En Iob, Centurio, Cornelius, Latro, Chananæa, Samaritana, &c. *Populus, quem non cognoui, ſeruiuit mihi.* 9. Scribis, Phariſæis, damnatis, ſucceſſere Apoſtoli in functionibus multo diuinioribus, ſacramentorum, doctrinæ, miraculorum. &c. 10. Iudas ſuſpendio *crepuit medius, & effuſa* &c. Pſalm. 108. *Fiant dies eius pauci: & Epiſcopatum eius accipiat alter.* Itaque *ſors cecidit ſuper Matthiam.*

PARS II.

De reprobo Iuda.

I. MAgna Dei attributa hæc duo ſunt, Pſal. 100. *Miſericordiam, & Iudicium cantabo tibi:* 1. Sic vna in Vena aurea inerat Manna miſericordiæ, *Heb.* 9. & Virga Aaron, ad memoriam iræ in ſeditioſos exercitæ: Ita, ait *Bernhardinus de iuſtit.* in Deo ſunt duo illa pro & paruulis, & ſuperbis. 2. Huc reſpexit, Matt. 11. *Confiteor tibi Pater &c. quia abſcondiſti hæc à ſapientibus, & prudentibus; & reuelaſti ea paruulis.* Cur? Quia *ſic placitum eſt tibi.* Hæcque ſola Prædeſtinationis eſt cauſa, Exod. 33. *Miſerebor cui voluero: & clemens ero, in quem mihi placuerit.* Quid diſputas? Matth. 20. *An non mihi licet facere, quod volo?* Dic, *Confiteor tibi Pater.* &c. Du[...] Deo Com[...] ne l[...] Præ[...] nati[...] ſolo[...] vole[...]

Vel ipſe Paulus miratur occulta Dei, Rom. 9. *Cum nondum nati fuiſſent Iacob & Eſau, aut aliquid boni egiſſent, aut mali, vt ſecundum electionem, propoſitum Dei maneret, non ex operibus: ſed ex voluntate dictum eſt: quia maior ſeruiet minori.* Progredi metuens ſic concludit humiliter: *Igitur non volentis, neque currentis: ſed miſerentis eſt* Dei. Dic igitur *Confiteor tibi.* &c. Miſ[...]

Crede, time; mare ne metiare: labyrinthum inire fuge. Hæc materia Torrens eſt Ezechielis ille, qui intranti vadatur; at progredieti aperit periculum. Hoc ſcias. Prædeſtinatio pure fit ſine intuitu meritorum: quia miſericordiæ eſt actus: At reprobatio fit intuitu peccatorum: quia iuſtitiæ eſt. 1. Rex poteſt aliquos obſcuros natalibus & factis nobilitare: at neci addicere neminem poteſt, abſque culpa: ſalua iuſtitia, Ita Deus. Nam, Matth. 7. *Omnis arbor, quæ* Cau[...] ſerut[...] Repr[...] tio e[...] cato[...]

quæ non facit fructum bonum, excidetur : & in ignem mittetur. Talis arbor Iudas. 2. Sic ficulnea; Luc. 13. *Ecce, anni tres sunt ex quo venio quærens fructum, & non inuenio. Succide ergo eam: Vt quid enim terram occupat.* Talis triennis cum Christo Iudas. 3. De Nabuchodonosoræa arbore dicitur, Dan. 4. *succidite arborem, præscindite ramos eius, excutite folia, & dispergite fructus eius.* Eccur? Quia *ex ea vescebatur omnis caro.* Talis Iudas Apostolus tantus: at frustra in eo dona erant apostolica: cum fructus eius insatiata depasceret auaritia. Et si, Psalm. 1. *plantata secus decursum aquarum*; non tamen *fructum suum dedit in tempore suo.*

II. Rupertus in Psalmo 108. numerat XXX. maledictiones in Iudam pro 30. argenteis, queis Dominum vendidit. Sicut impostor Euæ serpens maledictus inter animantia fuit.

Eius autem scelera potiora quatuor fuerint. 1. Homicidium Dei Filio intentatum. Matthæi 27. *Peccaui tradens sanguinem iustum.* 2. Hæresis: nam à Christo apostata factus, *præuaricatus est, vt abiret in locum suum,* 3. Simonia diuendens Christum. 4. Furtum. Ioan. 12. *Fur erat, & loculos habens.*

Omnium caput & summa est eius Desperatio, Spiritui S. contraria, ex mera Malitia promanans: non ex Ignorantia, aut Infirmitate. Istam eius malitiam quibus artibus emollire conatus est Dominus, in cœna, in horto, &c. 1. At Chalacias gemma, ait *Plin. l. 37. c. 9.* in medijs flammis manet frigida, B. Albertus causam assignat: quod poros habeat restrictissimos. Talis Iudas, ad quem Dominus, Luc. 12. *venit ignem mittere*, at frustra. Non frustra ijs, Luc. 24. *Nonne cor nostrum ardens erat, cum loqueretur nobis in via?* 2. Tanta Iudæ nequitia, vt de eo Dominus: Ioan. 6. v. 71. *Numquid vnus ex vobis diabolus est?* Et Apostolus erat. *O incomprehensibilia iudicia Dei, & inuestigabiles viæ eius!* Rom. 11.

Ergo, 1. Cor. 10. *Qui stat, videat, ne cadat,* Apoc. 3. *Tene quod habes, vt nemo accipiat coronam tuam.*

III. Quæres: Cur Apostolum elegit, quem fore Apostatam sciuit? Cur Angelos, cur Adamum creauit, sciens lapsuros? *Ratio electi & lapsi.* Respōdent prolixe S. *Hier. l. 3. contra Pelag. Et Cyril. Alex. l. 9. in Ioan. c. 10.* Neminem creat DEVS, vt peccet, vel pereat: sed omnes vult saluos fieri. Reliquit tamen nos in manu consilij nostri: Inde Ose. 13. *Perditio tua ex te Israel.*

Electum vero Iudam labi permisit, ait Aug. ciu. 18. c. 49. *Vt malo vteretur bene ad opus passionis.* 2. *Vtque Ecclesiæ suæ tolerandorum malorum præferat exemplum.* Ea causa paterfamilias ait, Matth. 13. *Sinite vtraque crescere vsque ad messem.*

1. Iudas, vti Saul, principio bonus erat: *Exemplis liquet.* 1. Reg. 13. *Filius vnius anni erat Saul, cum regnare cœpisset*, id est, tam insons vt puer vnius anni. Ita erat & Iudas: ait *S. Ambr. Cyr. Hier. Tert. &c.* Nec enim ad Magdalenæ vnctionem murmurasse legitur; quod nondum esset peruersus. Alij tamen Patres aliter arbitrantur. 2. Quicquid id est, bene *Hier. Basil. Greg.* &c. eum Caino comparant fratricidæ desperanti, Gen. 4. *Maior est iniquitas mea, quam vt veniam merear.* 3. Achitopheli eum confert Hier. Aug. Rupertus: intimo Dauidis consiliario; at in caput eius cum Absalone conspiranti; ac demum desperanti; *dum suspendio interijt*, 2. Reg. 16. 17. & 18. cap.

4. Similis Absaloni: qui 2. Reg. 13. *fecerat conuiuium, quasi conuiuium regis: præceperat autem pueris suis: obseruate, cum temulentus fuerit Ammon vino, & dixero vobis, percutite eum & interficite.* Demum ipse 2. *Reg.* 18. in arbore suspensus perijt. 5. Similis Doeg. ait *S. Ambr.* prophetarum occisori in die vna cæsis Sacerdotibus 85. 1. *Reg.* 22.

6. Similis duobus nequam senibus Su-

sannæ insidiatoribus, Dan. 13. ait. S. Leo. 7. Similis Ioabo, qui 2. Reg. 20. *dixit ad Amasam: Salue mi frater: & tenuit manu dextera mentum Amasæ, quasi osculans eum; qui percussit eum in latere, & effudit intestina eius in terram.* Ita Iudas: *cuius peccatum,* Ierem. 17. *scriptum est stylo ferreo, & vngue adamantino* in libro mortis: ait Euseb. Cæsa.

PARS I.

De Sorte S. Matthiæ.

Sortium vsus.

I. SOrs *cecidit super Matthiam.* Sortes fiebant missis Schedis, aut signis aliis in vrnam, in re politica; in galeam super re militari; aut in vas aliud. Mos terra, marique vsitatus. Mari, Ion. 1. *Miserunt Sortes, & sors cecidit super Ionam.* 2. Terra, & longe ante *Rex Babylonis,* Ezech. 21. *Stetit in biuio, diuinationem quærens, commiscens sagittas.* 3. Ita Esth. 3. *Missa est sors in vrnam, coram Aman, quo die & quo mense gens Iudæorum deberet interfici.* 4. *Milites,* Matth. 27. *Diuiserunt vestimenta eius, mittentes sortem.*

1. Romani Magistratus, Legationes, &c. sorte designabantur, *Corn. Tac. l.* 10. Castrensia omnia sorte fiebant, *Liu.* 2. *dec.* 3. Areopagitæ sententias sorte ferebant datas. *Sigon. de Rep. Ath. l* 3.

Iudæi sorte terram diuidebant Num. 26. reges eligebant. 1. Reg. 10. Super hircos duos, *Leu.* 16. sortiebantur. Aaron, Nū. 17. Sacerdotibus alijs sorte præfertur. *Iof.* 7. Furtum Acham sorte comperitur.

Electio Matth. legitima.

II. *At Nota,* post missum Spiritum S. desiisse vsum sortium: S. Mathias tamen rite electus sorte est: quo ad Electores: nam Psalm. 46. *Principes populorum congregati sunt cum Deo Abraham.* Quo ad Electum: 1. Reg. 10. *Certe videtis: quem elegit Dominus: quod non sit similis ei in omni populo.* Quoad modum eligendi: Nam *Orantes dixere,* &c. Ita adhuc sueuit omnis Ecclesia: 2. Par. 20. *Cum ignoramus, quid agere debeamus: hoc solum habemus refugij, vt oculos nostros dirigamus ad te.* 2. Ita Iudith ausura facinus, ait, cap. 8. *Nolo, vt aliud fiat, nisi oratio pro me ad Dominū Deum nostrum, vt mihi propitius sit.* 3. Ita, 1. Tim. 2. *Obsecro primum omnium fieri obsecrationes, orationes, postulationes, & gratiarum actiones.* Quare cum *Virtus vnita sit fortior seipsa,* orationes quoque Communitatis efficaciores esse tanto necesse est, quanto è pluribus fuerint collectiores.

III. Itaque imprimis est in Præsulum electionibus vsurpanda oratio: vt dignissimus eligatur. 1. *Mach.* 1. Alex. Magnus rogatus in agone, quem sibi velit surrogari, ait, *Dignissimum:* & si filiorum foret nullus 2. Deus Moysi: Num. 27. *Tolle Iosue, virum in quo est Spiritus Dei, & pone manum tuam super eum, & audiat eum omnis Synagoga.*

3. Salomon nullum suis è syluis lignum cædebat in templi vsum: sed 3. Re. 5. *Hiram Rex dabat ligna Cedrina, & abiegna, iuxta omnem voluptatem:* Ita si digniores sint honore externi: prætereundi sunt cognati, vicini, &c. Num. 17. *Quem ex hisce elegero, germinabit virga eius:* flore exemplari, & rigore disciplinæ; *Sequenti die regressus inuenit germinasse virgam Aaron.*

Talis S. Mathias erat. 1. Sanctimonia vigens inter 72. discipulos. 2. Sorte diuina dignior Iosepho iusto declaratus: 3. Idque à Christo iam glorioso: non passibili. 1. *Apoc.* 31. Ciuitatis mysticæ lapides 12. Apostolis aptantur: in hisce S. Mathiæ, id est, *paruo Dei,* Amethystus: quod eius demissio nullo vnquam fastu quiuerit inebriari. 2. Fuit itaque is vt Iacob, Iudas vt Esau in vno matris Ecclesiæ vtero. Sed vt, *Esth.* 1. Vasthi regina ob fastum excidit: Esthera ob modestiam euecta fuit: ita Iudas & Mathias. *Beatus ergo, qui semper est pauidus: & sperat in Domino.* Ita Sane Deus Isa. 47. *Vocans ab oriente iustum, & de terra longinqua virum voluntatis meæ: & locutus sum, & adducam.*

IN FESTO S. MATHIÆ APOSTOLI.

Suppleuit Enucleator.

Confiteor tibi Pater, Domine cœli & terræ, quia abscondisti, &c. Matt. 11.

DAuid, 1. Reg. 22. Saule persequente, *fugit in speluncam Odollam. Quod cum audissent fratres eius, & omnis domus patris eius, descenderunt ad eum illuc. Et conuenerunt ad eum omnes, qui erant in angustia constituti, & oppressi ære alieno, & amaro animo. Et factus est eorum Princeps: fueruntq; cum eo quasi quadringenti viri.* Et hoc istis sacrum Asylum erat.

Ita Dominus de sese, de Apostolis & Christianis, Isaiæ. 61. *Spiritus Domini super me: eo quod vnxerit Dominus me. Ad annunciandum mansuetis misit me; Vt mederer contritis corde, & prædicarem captiuis indulgentiam, & clausis apertionem: Vt prædicarem annum placabilem Domino; & diem vltionis Deo nostro: Vt consolarer omnes lugentes, vt ponerem fortitudinem lugentibus, Sion, & darem eis coronam pro cinere, oleum gaudij pro luctu, pallium laudis pro spiritu mœroris. Et vocabuntur in ea Fortes iustitiæ, plantatio Domini ad glorificandum*, &c. quæ sequuntur, Dictum ibi; hic factum: *Venite ad me omnes, &c.*

Super quo nos

I. *Aduersa Fidelibus conducere.* II. *De abscondita sapientibus gratia Dei.* III. *A quibus, ad quæ vocemur per istud*, Venite. IV. *De vocatione S. Mathiæ, & Refectione Domini.* V. *De iugo, & sorte S. Mathiæ.* VI. *De periodo Apostolatus eiusdem.*

PARS I.

Aduersa Fidelibus conducere: Dei Patrumque doctrina est.

I. VLtimum orbi, generique humano instabat exitium ab diluuio infundendo, & datur à Deo, licet irato, Noe; dicente patre Lamech; Gen. 5. *Iste consolabitur nos ab operibus & laboribus manuum nostrarum, in terra, cui maledixit Dominus.* Sic afflictis Dominus est *repente apparens de cœlo Deus*, vt fert adagium quo soletur, & adiuuet. Necessitatis autem afflictionum nostrarum, vt causæ sint aliæ, tres tamen præcipuas hic assigno. Ex S. Chrysost. duas; 1. Quia homines sumus: 2. Quia vita nostra nauigatio est. Ex S. Aug. tertiam: Quia peccatores sumus. Hominis est tribulari. *Neque enim fas est*, inquit S. Chrys. homil. 1. in 2. Tim. *vt, homo qui sit, doloris, angorisque sit expers. Sed, nisi hodie, cras se ingeret mœstitiæ causa.* — *Debent esse aduersa. 1. Homini.*

2. Causa. Quia. *Sicut, ait, fieri nequit, vt qui nauigant, absq; cura sint: ita & qui vitam hanc fragilem viuunt, absque angore esse non possunt.* — *2. Peccatori. Simile.*

3. Causa. Quæstionem mouet S. Aug. to. 7. *lib. 2. de pecc. meritis, & remiss. contra Pelag.* Cum ob peccatum in sudore Adam vesci, in dolore Eua parere debeat cur, remisso peccato, pœna remaneat? Respondet: 1. *Reatum peccati soluit Deus, ne post vitam obsit: Pœnas ad certamen fidei sinit manere, vt per illas erudiantur, & exerceantur proficientes in agone iustitiæ.* Itaque *Ante remissionem illæ sunt supplicia peccatorum: post eam, certamina iustorum.* Et infra, 2. *E paradiso eiectus Adam, contra Edem habitauit: id est, sedem deliciarum. Vt significaret: quod in laboribus: (qui sunt delicijs contrarij) erudienda esset caro peccati: Quæ in delicijs obedientiam non obseruauit. Sicut ergo ij, postea iuste viuendo, ab extremo supplicio liberati, non tamen in illa vita meruerunt ad Paradisum reuocari: Sic & caro peccati etsi remissis peccatis homo iuste vixerit; non continuo meretur eam mortem non perpeti, quam traxit de propagine peccati.* Vt Dauid, Regum 12. *confessione peccati veniam meruit, & tamen consecuta sunt, quæ Deus fuerat comminatus. Vt sic humiliaretur à filio, & in illis pietas exerceretur, atque probaretur.* — *Etiam post culpã remissam pœna remanente. Quæ duplex est: 1. Miseria. Typus. 2. Et mortis. Exemplũ miseriæ.*

II. Tribulatio in nobis spem acuit multorum.

Spes acuitur aduerſis.

torum Bonorum. Auguſt. tom. 8. in Pſal. 59. Moab olla ſpei meæ: Non, conſumptionis meæ. Vide ollam: audi Apoſtolum. Rom. 5. Gloriamur in tribulationibus: ſcientes, quia tribulatio patientiam operatur, patientia probationem, probatio vero ſpem: Spes autem non confundit: Nec Olla ſpei, id eſt, tribulatio confundet niſi ſtultos: qui vti ea nolunt, aut neſc unt ad virtutem, & ad ſalutem.

I. Spes honoris augēdi etiam in hac vita.

Verum Olla ea tribulationis quorum ſpem bonorum coquit? 1. Honoris hic etiam illuſtrioris. S. Chryſ. to. 1. homil. 5. de Patientia Iob. Quando fuit illuſtrior Iob. 1. Cum domum cunctis aperuit: aut, cum ea cadente, benedixit Deum? 2. An cum de velleribus calefacti ſunt nudi: aut, cum audiens de cœlo ignem deſcendiſſe, non eſt turbatus; ſed manſuete tulit calamitatem: 3. Cum ad oppreſſorum defenſionem, corporis ſanitate vtebatur: aut cum id ſcutum aliorum videbat vermibus & ſanie ſcatere? Et illa quidem præclara geſta: hæc autem patibula, tormentaq; erant. Sed tamen plus hæc quam illa, Iob clariorem reddebant.

Simile.

Infra. 1. Ex duobus reis alter torquetur: alter non, afflictus non afflicto melior eſt. 2. Ita pauperes alij habebant vel laceram veſtem: ſedebant ſub aliquo tuguriolo: At Iob nudus, lacer, ſanioſus; inque fimo ſub dio ſedebat. Maior tamen ab afflictione ſurrexit: quam vel eſſet ante, cum ad proſperitatem aſcenderet: vel cum ab hac ad fimum deſcenderet: Nimirum Deus de ſtercore erigit pauperem, vt collocet eum cum Principibus Pſ. 112. Tribulari igitur eſt glorificari. 8. Ber. ſer. 17. in Pſ. 90. Qui habitat. In tribulatione ſpes gloriæ eſt: ſicut ſpes fructus in ſemine. Tribulatio theſaurus in fictili vaſe eſt abſconditus. Vis Cauſam? Quia, ait, hunc Inuenerat, qui ait: 2. Cor. 4. Momentaneum, & Leuè tribulationis noſtræ ſupra modum in ſublimitate Aeternum gloriæ Pondus operatur in nobis. In momentaneo, æternitas, in leui, pondus abſconditum eſt. Quare. Iac. 1. Omne gaudium exiſtimate, fratres, cum in varias incideritis tribulationes. Bonum mihi magis in camino, Dan. 5. habere Te mecum; quam eſſe ſine Te vel in cœlo. Nam tu dicis. Pſ. 90. Cum ipſo ſum in tribulatione. Si Deus nobiſcum, quis contra nos? Ita ſtrictim Ber. Chryſ. hom. 10. in 3. Mat. to. 2. Deus non modo ab alijs nos ſæpe tribulari ſinit, Sed Ipſe etiam plagam minatur: non, vt eam in nos inducat: ſed vt nos ad ſe potius adducat. 1. Ratio, Quod ſi, quales in tribulatione ſumus, tales etiam eſſemus in requie nequaquam egeremus afflictionibus erudiri.

2. Quid ego de nobis loquor? Sanctis quoque plurimum eruditionis de tribulatione veniebat. 1. Pſ. 118. Bonum mihi, quod humiliaſti me, vt diſcam iuſtificationes tuas. 2. Ipſe Dominus, Io. 16. in mundo preſſuram habebitis. 3. Cum Paulo datus eſſet ſtimulus carnis, deprecatus obtinere non potuit: Quia maxima inde commoda colligebat. 2. Cor. 12.

1. Dauidem quoque inuenimus inter pericula clariorem. 2. Sed & cæteros Sanctos, Nam B. Iob maxime, cum tribularetur, effulſit. Et Ioſeph Deo in tribulationibus plus placuit, Iacob & pater eius, &c.

Noſſe enim: quando tribulationes auferri oporteat, illius eſt, qui permiſit inferri: Illatas vero, cum gratiarum actione tolerare, noſtræ opus voluntatis eſt. Atqui omnes iam dicti gratias Deo egerunt pro immiſſis aduerſis: quæ eo tolerarunt patientius, atque ad poſteros glorioſius. Quæ eſt gloria & gloriatio Eccleſiæ Militantis? Quæ militum: nimirum, Pertuliſſe multa S. Bern. Ser. 28. in Cant. 1. Nigra ſum. ex perſecutione: ſed formoſa; ex iuſtitia. Vnde Act. 5. Ibant Apoſtoli gaudentes à conſpectu Concilij: quoniam digni habiti ſunt pro nomine Ieſu contumeliam pati. Hac nigredine gloriatur Eccleſia: Quid exprobratis nigredinem, quam feruor perſecutionis, non pudor conuerſationis inuexit? Quia Filij matris meæ pugnauerunt contra me. Hæc Bernar.

III. Olla ea ſpē coquit Iuſtitiæ. 1. S. Chry. hom. 3. oper. imperf. Iuſtitia in tentationibus

bus floret, in prosperitate, marcida est. Vt si focum posueris super terram, comburit ipsas radices herbarum: sic tentationis ignis, positus super carnem, comburit radices concupiscentiarum.

2. Aug. to. 8, in Ps. 33. Multæ tribul. iustorum. *Num ideo iusti, vt nil tribulationis patiantur?* Non hoc *promittit: sed dicit,* multæ trib. *Iniusti paucas habent: sed post paucas venient ad tribulationem sempiternam: iusti post multas ad pacem.* Et tamen in his omnibus *Custodit Dominus ossa eorum: vnū ex his non conteretur. Ossa firmant carnem: Fides, cor in patientia. Hæc non conteritur.* Hæc summatim S. Augustinus.

3. Idem in Ps. 9. Iustus vt palma florebit. &c. *Transit fœnum, transit flos peccatorum: & Iustus vt palma: quæ in nouissimis suis pulcra est. Aspera radix videtur in terra: pulcra coma sub cælo est. Erit ergo & tua pulcritudo in fine. Nunquid, cum sol exierit, arescit palma, arescit Cedrus? At sole cadente arescit fœnum. Venit iudicium, vt arescant peccatores: virescant fideles.* Olla ea spem coquit nostri è mundo liberandi. Chry. to. 4. Hom. 9. in c. 5. Ro. *Deus nobis vitā reddit laboriosam: vt nos mundi seruitute liberet. Sic Iudæi,* Exo. 1. *dū luto abstricti essent, faciles erant, Deumq; aßidue inuocabāt: at liberati, tum murmurare, Deum irritare ac se malis multis conficere. Nam qui ab afflictione transuersum agitur: is facilius à laborū relaxatione patietur. Si enim ligatus* (afflictione) *cadis: facilius solutus.*

IV. Olla spem coquit beatitatis. S. Hier. to. 2. lib. 2. contra Pelag. *Cuputrescant,* ait Abac. 3. *ossa mea, & subter me vermes scateant: tantum, vt requiescam in die tribulationis, & ascendam ad populum fortem meum:* Sanctorum.

Ideo Fide Moyses grandis factus, *ait, Chrys. hom. 26. in c. 11. Hebr.* negauit se esse filium filiæ Pharaonis; eligens magis affligi cum populo Dei: quam temporalis peccati habere iucunditatem; *cum ei liceret & pie viuere, & secularibus perfrui bonis. Peccatum duxit, nolle affligi cum alijs: ergo bonum est afflictio, ad quam ex fastigio regali se ipsum proiecit.* Maiores diuitias æstimans, thesauro Ægyptiorum, improperium Christi: *id est improperium sustinere ab domesticis his quibus beneficium præstitit.* Aug. to. 8. in Psal. 36. *Cum sequeris viam Christi: non tibi seculi prosperitates promittas. Per dura ambulauit: sed magna promisit. Sequere: noli tantum attendere, qua iturus es; sed quo venturus sis. Si vis sustinere laborem; attende mercedem. Miraberis tantum dari pro tanto labore. Veterani milites versantur inter vulnera tot annos: incipiunt militare in iuuentute: exeunt senes: vt habeant paucos dies quietos senectutis: Ad quos vtrum perueniant, nesciunt:* Ergo Psa. 36. A *Domino gressus hominis dirigentur, & Viam eius volet* Christi, *noli per aliam viam velle ire: quam qua ipse iuit. Dura: sed tuta est: Alia forte delicias habet: sed & latrones. Cum autem ceciderit iustus: non conturbabitur: quoniam Dominus firmat manus eius. Quid timebis, ô homo?*

Intuitus finis beati.

Exemplū militū.

Nam, Aug. tract. 17. in Ioan. *Quis operarius perdurat ad percipiendam mercedem.* Matt. 20. *finito die, finito opere: nisi qui pascitur, cum laborat? Ita Deus hic nos pascit, ne deficiamus in via.*

Deus confortat in via.

V. Quærit Aug. to. 5. l. 1. Ciu. cap. 30. *Cur afflicti querimini? Quia vestram luxuriam cupitis habere securam, & perditißimis moribus, remota molestiarū asperitate, affluere: Vt secundis rebus ea mala oriantur in moribus, quæ sæuientibus peiora sint hostibus.*

Prosperitas peritur ad vitia.

Scipio enim, iudicio Senatus, Vir optimus: nolebat æmulam Imperij Carthaginem dirui: & Catoni contradicebat: timens infirmis animis securitatem hostium, & necessarium videns esse terrorem. Nec fefellit sententia. Vt bellis ciuilibus crudeliora paterentur à ciuibus: quàm vnquam metuerint ab hostibus.

Exemplū.

Quare prospera obsunt: prosunt aspera. Ergo pugna. Chrys. Hom. 27. ad Antioch. *Nullus athleta generosus in stadio balnea quærit, aut mensam opiparam,* Basilius to. 1.

Aspera coronant.

hom.5.in Pſ.33. *Qui dixerit, quod iuſtum tribulatio non deceat: nihil aliud dicit, quam athletæ non conuenire aduerſarium. Et tum, quas habebit occaſiones ſibi parandi coronas?*

Modo ergo, ait Aug. in Pſal. 36. *tempus eſt hyemis: & gloria nondum apparet: Sed ſi alta radix charitatis eſt, ſicut arborum gloria per hyemem tranſit, dum venit æſtas, id eſt, iudicij dies, tunc areſcet viror fœni: tunc apparebit gloria arborum. Ergo quæ ſpes, ſi mortuæ ſumus in hyeme arbores? Intus vbi eſt radix, ibi & vita noſtra.* Et vita veſtra, *Col.* 3. abſcondita eſt cum Chriſto in Deo. *Quando erit Ver noſtrum?* Cum Chriſtus apparuerit vita veſtra, tunc apparebitis & vos cum ipſo in gloria.

PARS II.

De abſcondita ſapientibus Dei gratia.

Paruuli triplices.

I. *Confiteor tibi Pater, &c. quia abſcondiſti hæc à Sapientibus: & reuelaſti ea paruulis*, Paruulis. 1. Abiectione: Abdias. *Ecce paruulum dedi te: contemptibilis tu valde.* Tales Apoſtoli ab fortuna erant, & coram mundo futuri. 2. Humilitate animi, Mat. 18. *Niſi conuerſi fueritis, & efficiamini vt paruuli: non intrabitis in regnum cœlorum.* Sic exponit S. Aug. *Vbi enim humilitas, ibi ſapientia.* 3. Simplicitate. 1. Cor. 14. *Malitia paruuli eſtote.* Sic Hilarius exponit. Sap. 1. *in ſimplicitate quærite illum.* Atqui etiam, 1. Cor. 1. *Deſpecta mundi elegit Deus, vt fortia quæque confundat.* Hiſce reuelauit Deus agnitionem Filij ſui.

Sapientes triplices.

Non abſcondit ſapientibus, 1. naturali ingenio, ſeu carnali ſapientia. Iere. 9. *Non glorietur ſapiens in ſapientia ſua.* Nam Eccl. 7. *Dixi, ſapiens efficiar: & ipſa longius receſſit à me, multo magis, quam erat.* Nimirum Ro. 10. *Ignorantes Dei iuſtitiam, & ſuam quærentes ſtatuere: iuſtitiæ Dei non ſunt ſubiecti.*

3. Abſcondit ſapientibus, ſuperbis. Ro. 1. *Dicentes ſe eſſe ſapientes, ſtulti facti ſunt.* Quippe *quæ carnis ſunt, quærentes, non, quæ Dei.* 3. Sunt ſapientes, vt faciant mala: & benefacere neſcierunt. Eph. 4. *Non ambuletis, ſicut & gentes ambulant in vanitate ſenſus ſui.* Hiſce abſcondit ſapientiam ſuam, non apponendo gratiam Vnde Rom. 1. *Tradidit eos in reprobum ſenſum.*

Quid eſt, quod, gratias agit, quia abſcondit? Non: quod gaudeat de cæcitate eorum: Sed de iudicio Dei, ita ſapienter ordinantis. Quare? Hic non eſt quærenda cauſa: In talibus enim Dei Voluntas pro cauſa eſt. *Ita, Pater: quia* Sic *Placitum eſt ante te:* Quod Deus hos ſaluet, eſt miſericordia: quod alios damnet, eſt iuſtitia. Ro. 9. *Cuius vult, miſeretur: & quem vult, indurat.* Ergo Pſ. 118. *Beneplacitum fac* Domine. Huc vſque S. Tho. tom. 14. in c. 11. Matt.

S. Chryſ. tamen ait: Gratias agit, non quia myſterium abſcondit ſapientibus: ſed quia reuelauit paruulis. Sicut Paulus, Rom. 6. *Gratias ago Deo, quoniam fuiſtis ſerui peccati: obediſtis autem ex corde in eam formam doctrinæ, in quam traditi eſtis.*

II. Certe is amor Chriſti eſt in nos: vt hominum aduerſitate doleat, non gaudeat. Aug. in Pſ. 101. Et oſſa mea ſicut in frixorio frixa ſunt: *Fortitudo corporis Chriſti frigitur: quando ait: Quis infirmatur: & ego non infirmor? Quis ſcandalizatur, & ego non vror? Stupendus amor Chriſtus dicitur in ſartagine frigi: quando nobis eueniunt mala.*

Similis factus ſum Pelicano ſolitudinis. *De quo fertur, quod roſtro ſe vulnerat: vt ſanguine matris ſuperfuſo pulli reuiuiſcant.*

S. Hier. lib. 18. in c. 66. Iſa. Ad vbera portabimini, & ſuper genua blandientur vobis: quomodo ſi cui mater blandiatur, ita & ego conſolabor vos. *Tanta eſt vis amoris:* Iſa. 49. *Nunquid obliuiſci poteſt mulier infantem ſuum: vt non miſereatur filio vteri ſui? Et ſi illa oblita fuerit: ego tamen non obliuiſcar tui.* Nam, *Deut.* 32. *ſicut aquila protegit nidum ſuum, & pullos ſuos deſiderauit, expandens alas ſuſcepit eos.* Sic Dominus.

Bru-

Brŭta quidem omnia ſuos amant fœtus: at aquila maxime, Ideo in editis & inacceſſis nidum ponit: ne coluber accedat. Amethyſtum gemmam inter pullos ponit: quo omnia venena ſuperentur. Ita Dominus arcet Satanam. Hæc ſtrictim Aug. ibid. Imo, Ieremiam mittit ad peccatricem Ieruſalem, ait Hier. l. 1. in c. 1. Ier. *iam vallante eam exercitu Babylonio: populumq; ad pœnitentiam prouocat malens ſeruare conuerſos, quam perdere delinquentes.* Quare, ait Aug. lib. de ſpiritu & anima: *Nemo de Dei miſericordia diffidat: quoniam maior eſt eius miſericordia, quam noſtra miſeria. Et tardius videtur ei dare veniam peccatori: quam ipſi peccatori accipere, quaſi plus eum cruciet paßio miſeri: quam ipſum miſerum compaßio ſui.*

Adeo ſitit miſerorum ſalutem. Vnde Aug. in Pſal. 61. Pretium meum, *honorem,* cogitauerunt repellere: cucurri in ſiti: *ego ſitiebam eos. Moyſes Caput vituli,* Exod. 32. *in ignem miſit, comminuit: in aquam ſparſit: bibendum populo dedit iratus. Caput vituli, corpus eſt impiorum in ſimilitudinem vituli manducantis fœnum: Hoc mittitur in tribulationes: verbo Dei comminuitur: ſparſum in aquam peccati ſitit Dominus. Multos bibit, ſed nunquã erit ſine ſiti.* Inde Io. 4. *Sitio: Mulier da mihi bibere. Sentit illa ſitientem: & bibit ille credentem, Et in cruce, ſitio, ait, ipſos, nimirum.* Io. 19. ſic fere Aug.

III. Verum enimuero idem miſerator Dominus gaudet intuens Dei Iuſtitiam in peccata vindicantem: gratiaſque patriagit. Pſ. 57. *Lætabitur Iuſtus, cum viderit vindictam:* Non lætatur de malo proximi: ſed de oſtenſa gloria Dei in perditione impiorum. Ita Regis maieſtas liquet, dum abſoluit inſontes, ſontes plecti. Aug. lib. 2. de pecc. meritis & remiſſione. to. 7. *Hoc in ſapientiæ theſauris, in Chriſto abſconditis, docetur & diſcitur: cur vnuſquiſque noſtrum bonum opus ſuſcipere, & implere nunc ſcit, nunc neſcit, nunc delectatur, nunc non: Vt nouerit non ſua facultatis, ſed diuini muneris eſſe, cum velit illos conuertere: illos pro auerſione punire. Sicut in Euangelicis operarijs nemo culparit reddentem alijs placitam, alijs non placitam mercedem. Conſilium tamen occultioris iuſtitiæ penes ipſum eſt.* Ita hic Abſcondit ſapientibus quia non reuelat, lumen ſubtrahens, non velamen obijciens. Sic Pharaonis cor induraſſe dicitur, quia id non molle faciebat. De quo Aug. ſerm. 88. de Temp. *Quoties Pharaonem Dei plaga percußit: rex pœnituit. At vbi ei remißio facta, iterum in ſuperbiam elatus ſe erexit. Ergo dictum: Ego indurabo cor: intelligi voluit: Ego ſuſpendo plagas meas, permittens indurari.*

Abſcondit non reuelando.

IV. Coniungit vero vtrumque, *Abſcondiſti, & Reuelaſti:* vt ſcias Miſericordiã ſemper eſſe eius Iuſtitiæ coniunctam. Hebr. 12. *Quis enim filius, quem non corripit pater?* Pater eſt Deus. 1. Vnde ait Orig. to. 2. Hom. 5. in cap. 5. Ezech. Sic Ægyptios fame puniuit, vt eis tamen prouideret Saluatorem Ioſeph. 2. Ita, Pſal. 79. *Cibabis nos pane,* ſed *lacrymarum, & potum dabis nobis,* ſed *in lacrymis.* 3. Ita Ezechiel, cap. 1. videt inſidentem currui eſſe igneum pube tenus, at infra electri ſimilem: *Non enim,* ait, Orig. *tormenta ſolum habet Deus: ſunt in eo etiam refrigeria. Obſerua coniunctiones: ſpiritus, & Nebulæ: Ignis, & Luminis: Electri & ſplendoris: Sic triſtia, iucundiorũ vicinitate penſantur.* Hæc ſtrictim Orig.

Miſericordia ſemper cum Iuſtitia eſt.

Exemplũ.

Typus.

Vide bilancem Dei: Hunc mergit, erigit illum, *vt collocet eum cum principibus populi ſui.* 1. Iudas ſuſpenditur: ſuo merito: Mathias ſubſtituitur, beneficio Dei gratuito. 2. Angeli cœlo proturbantur: homines eo collocantur. 3. Spiritus Domini malus exagitat Saul, 1. *Reg.* 18. & à die illa, cum ſpiritus Dei ab illo recedit, dirigitur in Dauid. 4. Ideo monetur Epiſcopus Philadelphiæ, Apoc. 3. *Tene quod habes: vt nemo accipiat coronam tuam.* Iob. 34. *Conteret multos, & ſtare faciet pro eis.* Sic pro Iudæis Gentes ſubſtituit. Ergo. Ro. 11. *Conſidera in eos, qui ceciderunt*

Hũc mergit, illum erigit.

At homo non iudicet. *runt seueritatem, in te autem bonitatem.* Interim moneo cum S. Aug. Tract. 26. in Ioan. *Quare, & quem trahat, quem non trahat, noli velle iudicare si non vis errare.* Quia Eph. 1. *Deus operatur omnia secundum consilium voluntatis suæ.* Sicut Ps. 113: *Omnia, quæcunque voluit, fecit.*

PARS III.

A quibus ad quæ vocemur per istud Venite.

Onerum tria genera. I. V*Enite ad me omnes*, &c. q. d. Ego, vt Dauid, 1. *Reg.* 22. sum dux omnium, *qui amaro sunt animo.* Onus autem est vniuerse triplex: Vitæ humanæ: conscientiæ: *1. Vitæ onera varia.* Legis Mosaicæ. I. Onus Vitæ. De hoc Eccl. 40. *Occupatio magna creata est omnibus hominibus, & iugum graue super filios Adam, à die exitus de ventre, vsque in diem sepulturæ.*

Oneris huius Pars. 1. est Corruptibilitas humana Sap. 9. *Corpus, quod corrumpitur, aggrauat animam.* 2. Prælatorum austeritas. Matth. 23. *Alligant enim onera grauia, & importabilia, & imponunt in humeros hominum, digito autem suo nolunt ea mouere.* 3. Hominum malitia. Isa. 46. *Bestijs & iumentis onera vestra graui pondere, vsque ad laßitudinem.* 4. Mundi vanitas. Naum. 1. *Onus Niniue*, Glossa, id est, *mundi.* 5. Proximorum indigentia quæcunque, Gal. 6. *Alter alterius onera portate, &c.* Et. 2. Tim. 3. *Omnes, qui pie volunt viuere in Christo, persecutionem patientur.* Et Iob. 7. ipsa *vita hominis militia super terram*: qua haud aliud onerosius est. Denique *Cogita, quam multi luctus sub his tectis olim fuerint, nunc versentur; moxq; futuri sint*: aiebat, Solon amico consolando: qui Athenis ingenti ex arce subiectas ædes monstrabat. Quare vitæ molestiæ tam onus graue sunt, quam necessarium.

2. Conscientiæ, peccatum. 2. *Onus* conscientiæ est peccatum. Ps. 37. *Iniquitates meæ supergressæ sunt caput meum, & sicut onus graue grauatæ sunt super me.* Thr. 1. *Vigilauit iugum iniquitatum mearum.*

3. *Onus* Legis Mosaicæ. Act. 15. *Vt quid tentatis imponere onus, quod nec nos, nec patres nostri portare potuerunt?* Ab his oneribus auocat benignissime Dominus.

II. Ab onere vitæ auocari tanto beneficium maius est: quanto ea grauior. *Nec Mirandum*, inquit S. Hieron. Epist. ad amicum ægrotum. tom. 9. *quod sic mortalium vita populetur in mundo, in quo nemo nascitur ridens. Malorum primitias in primis lacrymis gustamus. Primam vocem, ait Salomon*, Sap. 7. *Similem omnibus emisi plorans, & similis est exitus. O angustum & anxium tempus vitæ, vbi cum initio nominatio & finis?* Vere? Eccl. 30. *Melior est mors, quam vita amara, & requies æterna, quam languor perseuerans.*

Itaque hinc auocari, gratia est. 1. *Sæculum*, ait ibid. S. Hiero. *pelago comparatur: in quo rara sunt prospera, solus exitus, securitatis est portus. 2. Sed vsque ad portum, virtutis est tolerare. Nec suam virtutem didicit, quem calamitas non excußit. Nec eum sequitur felicitas præmiorum, qui sarcinam non vult gestare armorum. Superatur animus in corpore, si discat animus sustinere.* Tum Deus te vocat; cum gratiam tolerandi subministrat.

Item tum vocat, cum flagellat, 1. Nam bene ibid. S. Hieron. *Profecto illi sani sunt, quos morbus iactat insanus, Incolumis est, quem quolibet verbere corrigit Deus: qui se hominis amatorem castigando testatur.* 1. Cor. 11. *Cum iudicamur, à Domino corripimur: ne cum hoc mundo damnemur.*

2. *Paterna enim flagella, exercitia sunt innoxia pietatis. 3. Nec inimicus est medicus, qui ferit, vt periculum tollat, & vulnere vulnus excludat.* Deut. 32. *Ego occidam, & viuere faciam, percutiam & sanabo.*

Itaq; regnum teneat virtus intra corpus anxietatibus captiuatum. Eccl. 2. *Coniungere Deo, & Sustine; vt crescat in nouißimo vita tua.* Nam qui, Ps. 72. *in laboribus hominum non sunt, cum hominibus non flagellabuntur: ideo tenuit*

eos

eos ſuperbia. Cernis igitur medicinali flagello immeritos deſpici: & meritos amicabiliter caſtigari. Huc vſque S. Hier.

rom- vincit

Sed dices cum S. Aug. tom 10. ſer. 9. in Mat. Mirum videtur quibuſdam, cum audiunt: Venite ad me, &c. Et conſiderant eos, qui iugū Domini ſubierunt, tantis agitari difficultatibus ſæculi: vt non à laboribus ad quietem: ſed à quiete ad labores vocati videantur. 1. Quomodo eſt iugū ſuaue, & ſarcina leuis: cum illa ferre nihil ſit aliud, quam pie viuere, id eſt, perſecutionem pati? 2. Tim. 3. 2. Cur non dicit potius: Venite, qui vacatis, vt laboretis? Nam, Matt. 20. Vacantes conduxit in vineam.

que

Reſpondet: Quæ dura ſunt laborantibus, iiſdem ipſis miteſcunt amantibus. 1. Ideo Paulus: Rom. 8. Non ſunt condigna paſſ. 2. Et via etſi anguſta eſt paucis eligentibus: facilis tamen omnibus diligentibus. S. Chry. hom. 39. in c. 11. Mat. Si iugum aut onus formidas: non eum timorem naturæ rerum, ſed ignauiæ attribuas. Dixit onus, & Leue appoſuit: ne aut tanquam laborioſa nimium fugeres: aut vt facilia contemneres. Quod ſi vehementer ardua tibi Virtus videtur veniat in mentem, quanto difficilior vitioſitas eſt: cum Dominus eos, qui in peccatis ſunt laborantes & oneratos vocauerit.

ti o- r-

III. Ab onere peccati auocari, ſummum eſt beneficium Dei. Non onus peccatum? 1. De Iſraelitis Iſaias c. 1. Væ genti peccatrici, populo graui iniquitate. Vbi S. Hier. to. 5. l. 1. Grauis dicitur, vt illius recorderis, Zach. 5. quod, vt mulier, Iniquitas ſedeat ſuper talentum plumbi. 2. De Ægyptijs Exod. 15. Deſcenderunt in profundum, quaſi lapis. Vbi Origenes Hom. 6. to. 1. Quare? Quia non erant tales lapides, de quibus ſuſcitari poſſent filij Abrahæ, ſed qui amarent profundum voluptatum. Vnde & de ipſis dicitur: Demerſi ſunt quaſi plumbum in aquis vehementibus. Sancti autem ambulant ſuper aquas, quia peccato non grauantur. 3. De Jona, ait S. Hiero. tom. 5. in c. 1. Ion. Arbitrantur nauim ſolito onere prægrauari; & non intelligunt totum pondus eſſe fugitiui prophetæ. Ab hoc onere nos auocat Deus. 1. Per inſpirationem. Mal. 3. Reuertimini ad me: & reuertar ad vos. Iac. 4. Appropinquate Deo: & appropinquabit vobis. Et Ipſe: Matt. 9. Non veni vocare iuſtos, ſed peccatores. Sed orandus eſt. Pſal. 79. Domine Deus virtutum conuerte nos, & oſtende faciem tuam, & ſalui erimus. Ierem. 31. Poſtquam enim conuertiſti me, egi pœnitentiam.

Ab eo auocamur per inſpirationes.

Rite rogatus ait: Iſa. 44. Reuertere ad me, quoniam redemi te. Ab hoc enim onere. Ioan. 6. Nemo poteſt venire ad me, niſi Pater traxerit eum inſpiratione.

2. Auocat etiam per afflictiones. 1. Pſal. 82. Imple facies eorum ignominia: & quærent te Domine. 2. Prodigus, Luc. 15. Quanti mercenarij in domo Patris mei abundant panibus: & ego hic fame pereo? Surgam, & ibo ad patrem meū. 3. Quare Eccl. 5. Non tardes conuerti ad Dominum, & ne differas de die in diem. Subito enim veniet ira illius, &c.

Per tribulationes.

3. Auocat per prædicatores: Iere. 26. Noli ſubtrahere verbum: ſi forte audiant: & conuertatur vnuſquiſque à via ſua mala: & pœniteat me mali, quod cogitaui facere eis. Et auocat alijs plus mille modis: Currendum igitur eſt, ait Aug. to. 9. Tract. 2. in Ioan. vt deponatur hæc ſarcina, quæ premit, & mergit.

Per Prædicatores.

IV. Ab onere Legis veteris auocamur per hoc Venite, Mat. 11. Omnes enim prophetæ, & lex vſque ad Ioannē. Cauſa. Quia, Heb. 7. Reprobatio fit præcedentis mandati propter infirmitatem eius, & inutilitatem. Nihil enim ad perfectum adduxit lex. 2. Accedit, quia Ro. 3. Ex operibus legis non iuſtificatur omnis caro coram Deo. Rom. 5. Lex enim iram operatur. Vbi enim non eſt lex, nec præuaricatio. Lex autem ſubintrauit, vt abundaret delictum. Quia Ro. 7. Peccatum non cognoui, niſi per legem. Gal. 3. Igitur lex propter tranſgreſſiones poſita eſt, donec veniret ſemen cui promiſerat: ordinata per angelos in manu mediatoris.

Lex V. antiquatur, 1. ob inutilitatem.

2. Ob detrimentū.

Christus ab eà redemit nos.

Demum vero, Gal.3. *Christus nos redemit de maledictio Legis, factus pro nobis maledictum: Quia scriptum est, maledictus omnis, qui pendet in ligno: vt in gentibus benedictio Abrahæ fieret in Christo Iesu: vt pollicitationem spiritus accipiamus per fidem.*

Vt simus Christi.

Vnde sic infert: Rom. 7. *Itaque fratres mei, & vos mortificati estis Legi, per Corpus Christi: Vt sitis alterius, qui ex mortuis resurrexit: Vt fructificemus Deo.*

Redemptio est facta in Cruce.

Ita nostri translatio à lege iræ ad gratiā tunc facta est: quando, Col. 2. *Nos cum mortui essemus in delictis & præputio carnis; conuiuificauit cum illo, donans omnia, delicta: delens, quod aduersus nos erat chirographum Decreti: & ipsum tulit de medio affigens illud Cruci: & expolians principatus & potestates traduxit confidenter palam, triumphans illos in semetipso.*

Typus.

Id totum fuit significatum in eo, quando, Matt. 27. *Velum templi scissum est in duo, à summo vsque ad deorsum.* Hinc iam, Rom. 8. *non secundum Legem ambulamus, sed secundum spiritum*, charitatis. Nam *Hoc est mandatum nouum: Vt Diligamus.*

PARS IV.

De vocatione S. Mathiæ, & Refectione Domini.

Bina vocatio eiusdem.

I. VEnite ad me omnes. Et S. Mathiā vox hæc vitæ attigit. 1. Qui Bethleemita nobiliter natus, & ab Simeone sacerdote literis bene eruditus; vocatione Domini inter duos & septuaginta discipulos fuit cooptatus. 2. Deinde ad apicem euocabatur: nam confestim, vt S. Spiritus erat datus, itum ad sortes fuit: Act. 1. *Et cecidit sors super Mathiam: & annumeratus est cum vndecim Apostolis.*

Lata Deo.

Vbi innouatum fuit gaudiū illud Christi: Ex quo Patri gratias agebat: *quod reuelasti ea paruulis*: vt Episcopatum Judæ acciperet alter; vt *Apoc. 21.* muri Jerusalem suis constarent portis XII. ex gemmis totidem; in quibus duodecimam portam gemma duodecima *Amethystus* efficiebat, index idem S. Mathiæ.

Hunc, ait *Plin. lib. 37. c. 9.* ad vini rubei colorem accedere, desinere in violam cum fulgore purpureo; & ebrietati resistere: fœcundare steriles, frangereque venenum. S. Mathias variarum dono linguarum imbutus: ad purpureum martyrij fulgorem designatus: musto plenus putabatur, cum ebrietati infidelitatis viriliter resisteret; venena idololatriæ vinceret; & Ecclesiam fœcundaret.

Quale gaudium Christo hæc electio, talisque viri prædicatio extitit? Luc. 10. *Gaudete, quia nomina vestra scripta sunt in cœlis. Tunc in ipsa hora exultauit Iesus in Spiritu sancto.* Vbi Cyrillus. *Exultauit amator hominum de acquisitione plurium, per potestatem à se traditam, & operationem Spiritus sancti.*

Abraham, *Gen. 21.* cum ablactauit filiū *Isaac*, id est, *risum*: fecit grande conuiuium: Ita Dominus, ablactatis à mundi vanitate discipulis, fecit grande Conuiuium misso S. Spiritu: in quo, & ex quo deinde porro ad vnum omnes respexere Dominum. Quale inter herbas, (quas omnes sol vnus recreat) Heliotropium tamen, flos solis, quaqua versus ab oriente ad occidentem sequitur solem. Ita par. Nam Eccl. 1. *& flumina, vnde exeunt, reuertuntur, vt iterum fluant.*

II. S. Mathias etsi ad Dominum, vnde exijt, reuertit; tamē hodieque fluit ad nos. Verum est enim, quod vnus instar omniū ait: 2. Thess. 1. *Oramus pro vobis, vt dignetur vos vocare Vocatione sua sancta.* Sic etiamnum orant. 2. Vti & Dominus vocare non desinit, *Venite ad me.* Quia, *Vult omnes homines saluos fieri.* Estque 1. Rom. 10. *Idem Dominus omnium, diues in omnes, qui inuocant illum,* Quique Iac. 1. *dat omnibus affluenter, & non improperat.* Quocirca, *Venite,* Ier. 3. *Tu fornicata es cum amatoribus multis; veruntamen reuertere,*

uertere ad me, dicit Dominus, Leua oculos tuos in directum, & vide, vbi nunc prostrata sis. Ierem. 31. *Reuertere virgo, Israel, reuertere: vsquequo dissolueris filia vaga?*

1. *Ego reficiam vos*, id est: 1. Reparabo fractos: 2. Cibabo defectos: 3. Alleuiabo oneratos. 1. Reficere fractos, est Dei solius. 1. Psal. *quoniam Ipse fecit nos, & non ipsi nos.* 2. Conuenientiam assignat S. Tho. p. 3. q. 3. a. 8. Quia Heb. 1. *Cum sit Imago Patris, & figura substantiæ eius*: ad cuius similitudinem homo factus est; oportuit hominem per ipsam Imaginem reparari. 3. Ipse per Baptismum nos reficit ad innocentiam primam. Ipse *Agnus qui tollit peccata*, ad resipiscentiam. Ipse, Psal. 22. *Super aquam refectionis educauit me.*

2. *Ego reficiam vos*. 1. in Cœnaculo grandi strato Eucharistico. August. *Cibus sum grandium: cresce, & manducabis me.* Prædixit Isai. 25. *Faciet Dominus omnibus populis in monte hoc conuiuium pinguium, conuiuium vindemiæ: conuiuium pinguium medullatorum, vindemiæ defæcatæ.* Ps. 22. *Parasti in conspectu meo mensam aduersus eos, qui tribulant me.*

2. In cœnaculo cœlesti; Luc. 22. *Ego dispono vobis, sicut disposuit mihi Pater meus regnum; vt edatis & bibatis super mensam meam in regno meo.* Refectio hic ineffabilis est. Quia 1. Cor. 2. *Nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit, quæ præparauit Deus ijs, qui diligunt illum.* Merito Sponsa, Cant. 1. *Indica mihi vbi pascas?* Hebræi quidam legunt: *quomodo pascas.* Non Isa. 29. *Sicut somniat esuriens, & comedit; cum autem expergefactus fuerit, vacua est anima eius. Sic erit multitudo omnium Gentium*: quæ *famem patientur vt canes.* Sed Agnus Dei est noster cibus.

Infelices, quos per visum aspexit S. Bernardus. Primus arenam vorabat. Secūdus aërem: tertius fumum fornacis: quartus fauillas sorbebat, quintus scintillas, sextus carnes proprias rodebat.

3. *Ego reficiam vos* oneratos, tentatos, &c. refocillabo, viresque dabo. 1. Paulus Philemoni: *Refice viscera mea in Christo*, fideles cōforta. Isa. 28. *Hæc est requies mea, reficite lassum & hoc est meum refrigerium*: consolamini, & supportate inuicem. 2. Reficit; cum 1. Cor. 10. *Non patitur vos tentari supra id, quod potestis, sed facit etiam cum tentatione prouentum, vt possitis sustinere.*

3. Vt consolatur nos & confortet.

Hinc 2. Cor. 4. *In omnibus tribulationem patimur, sed non angustiamur: aporiamur*, id est depauperamur: *sed non destituimur: tribulationem patimur, sed non derelinquimur: humiliamur, sed non confundimur: tanquam despecti, sed non perimus. Semper mortificationem Iesu Christi in corpore nostro circumferentes: Vt & vita Iesu manifestetur in cordibus nostris.*

In aduersis felices.

Sicut lux lampadum, in manibus militū Gedeonis, Iud. 7. fractis lagenis manifestabatur ad terrorem hostium, & certam de eis victoriam. Sic, qui, 2. Cor. 4. *portamus thesaurum* gratiæ confortantis *in vasis fictilibus*, dum concutimur, vincimus cum gloria: dum laboramus, reficimur. Ps. 127. *Labores manuum tuarum manducabis: beatus es, & bene tibi erit.* Vbi Aug. ait, *Modo labores habemus, postea fructus erit.*

Fortes, & victoriosi.

Interim in labore Rom 12. *Spe gaudentes* sumus. 2. Cor. 6. *Quasi tristes: semper autem gaudentes.* Ita, Act. 5. *Ibant Apostoli gaudentes à conspectu Concilij: quoniam digni habiti sunt pro nomine Iesu contumeliam pati*: Sic Andreas crucem exultans consalutabat; Mathias gestiens sese lapidātibus exponebat. Quare *gustate & videte, quoniam suauis est Dominus* reficiens laborantes & oneratos.

Spe boni pleni.

Pars V.

De Iugo & sorte S. Mathiæ.

1. Tollite iugum meum super vos, quocunque sensu vocem Iugi acceperis: omne in S. Mathiam quadrat. Nam iugum bonum suscepit; malum vel excussit, vel

Portat iugum Christi Præceptorum eius, & Crucis.

vel pertulit. Est enim iugum præceptorum Dei, & Crucis Christi. Thre.3. *Bonum est viro, cum portauerit iugum ab adolescentia sua.* Sic istud præceptorum Dei tulit S. Mathias, à Simeone sacerdote eruditus. Sic & iugum Crucis, ab articulo suæ vocationis.

A iugo 1. Legis. 2. Et peccati orig. liberatur.

1. Duxerat diu, *Luc.4.* iuga boum quinque, id est, Pentateuchum Legis obseruarat. 2. Etiam subierat Eccl.40. *iugũ graue super filios Adam à die exitus de ventre matris eorũ, vsque in diem sepulturæ, in matrem omniũ*, hoc est, iugum peccati originalis, & consecutæ id miseriæ humanæ, 3. Iugum quoque: Assur, *Isai.1.* id est, peccatorũ forte perpessus fuerat: Verum ab his omnibus liberauit eũ Dominus: imposito ipsi suo iugo vnico suaui. Adeo omne iugum aliud, Isa.10. *computrescit à facie olei*, id est misericordia Christi: vt ibidem S. Hier. exponit.

In Vocatione sua ad Discipulatum.

Ad faciem olei vero vnus ex primis venit S. Mathias: S. Petro teste: qui ait, Act.1. *Oportet ex his viris, qui nobiscum sunt congregati in omni tempore, quo intrauit & exiuit inter nos Dominus, incipiens à baptismate Ioannis, vsque in diem, quo assumptus est à nobis, testem resurrectionis eius nobiscum fieri vnum ex istis.*

Subit iugũ Apostolatus.

II. Postquam autem, oratione communiter facta, sortibusque datis, *cecidit sors super Mathiam, & annumeratus est cum vndecim Apostolis*: iam tum, Virtute indutus ex alto, in agrum Domini strenuus, velut bos arator inuasit; ipseque sub iugo alios item suauissime subiugauit Christo. Illa sunt iuga boum quingenta quæ Iob, *cap.1.* habebat: id est, ait *S. Greg. lib.1. Moral. c.16.* sunt laborantes sub iugo Christi Apostoli atque discipuli. Et vero sic laborarunt vt illa quingenta duplicarentur Iobo Christo, fierentque ei mille iuga, *Iob.42.* id est, ait *Greg. lib. 1. Moral. c.19.* innumeri Fideles. Atque illius iugi suauissimi amore dein porro iugũ illud terrificum Babylonis. *Isa.47.* hoc est, ait ibi *Glossa*, sæuæ persecutionis iugum adire non exhorruit. Quod tamen sic adijt, non vt subiugatus ab eo vinceretur, sed vt victor idipsum gloriose triumpharet. Nimirum vaccis fœtis, iniugibus, arca Domini imponitur reducenda. 1. *Reg.* 6. Tales erant Apostoli fœcundi à felicissimis fœtibus: & iniuges, siue ab omni iugo Peccati, ac diaboli Nabuchodonosoris. *Ierem.27.* immunes, portabant Christum corã Gentibus, portabant Ecclesiam, reducentes militantem ad triumphantem. Denique S. Mathias Martyr factus est, qualis *Num.* 19. vacca iniugis describitur. Vbi sic Dominus. *Ista est religio Victimæ, quam constituit Dominus, Adducant ad te vaccam rufam* ex desiderio patiendi pro Christo, *ætatis integræ*, animam spiritus heroici: *in qua nulla sit macula* peccati, *nec portauerit iugum* dæmonis; *tradetisque eam Eleazaro sacerdoti qui eductam extra castra immolabit in conspectu omniũ; comburetque eam cunctis videntibus, tam pelle & carnibus eius, quam sanguine & fimo flammæ traditis.*

Et subiugat multos. *Subit iugũ persecutionis.* *Ini- me- sub- iug-* *De- tris- ma-*

III. *Tollite iugum meum*: Hoc erat *Sors, quæ cecidit super Mathiam.* Et vero præclarissima sors illa: teste vel ipso fulgore diuino cum caderet sors ipsi. Nam *S. Dionysius* ait, sortem fuisse lucem, quæ de cœlo super Mathiam descendit. Cum quo sentit *S. Augustin. sermone 2. in Ps.30. & Orig. hom.33. in Iosue, & in cap.12. Leuit.* Nec absimilis ea sors erat orationi S. Petri: Actor.1. *Tu Domine qui corda nostri omnium ostende, quem elegeris ex his duobus vnum, accipere locum ministerij huius.*

Sors ...thia-

Et sic *Ostendit*, vt simul eum victimale iugum præmonstraret subeundum. Sicut, ait *Augustin. ibid.* descendit de cœlo ignis super sacrificium Abel *Gen.4.* Et 4. *Reg.*10. super Heliæ bouem immolatum. Parẽ namque sortitus exitum est S. Mathias, igne magis suæ Charitatis consumptus, quam saxis obrutus lapidantium.

Et vi... malis

Sed

Sed vt iugum est bonum aliud, aliud malum: ita sortes in Scriptura dispares; bonæ, & malæ. De bona bonorum gloriatur Paulus, Col. 1. *Qui dignos nos fecit in partem Sortis sanctorum.*

2. In hanc sortem vt duceret idem Gentes, se vocatum ait: Act. 26. *Vt conuertantur à tenebris ad lucem: & de potestate Sathanæ ad Deum: vt accipiant remissionem peccatorum: & Sortem inter Sanctos per Fidem, quæ est in me.*

3. De ea item gloriatur Psaltes, Psal. 15. *Funes ceciderunt mihi in præclaris: etenim hæreditas mea præclara est mihi.* Funes erant sortes: Nam Psal. 77. *Sorte diuisit eis terram in funiculo distributionis.*

De malorum sorte mala, Eccles. 6. *Animam nequam disperdet, & in gaudium inimicis dat illum, & deducet in sortem impiorum.*

2. Impij aiunt, Prou. 1. *Sortem mitte nobiscum.* Infelix sors? quia vana, momentanea. Sap. 2. *Venite ergo fruamur bonis, quæ sunt. &c. quoniam hæc est pars nostra, & hæc est sors nostra.*

3. At quo euentu? Ierem. 13. *Disseminabo eos, quasi stipulam, quæ vento raptatur in deserto. Hæc sors tua, parsq; mensuræ tuæ à me, dicit Dominus: quia oblita es mei, & confisa es in mendacio.*

IV. Iam vero hoc etiam attende: sicut, Prou. 16. *Sortes mittuntur in sinum: sed à Domino temperantur:* Ita Dei gratia datur, cui vult prædestinator Deus. Sic, Roman. 9. *Iacob dilexit, Esau autem odio habuit.* Mathiam elegit: reprobauit Iudam: hunc demerito suo: illum ex mera gratia Ps. 71. *Saluum me fecit, quoniam voluit me.* Nimirum, *Ita Pater, quoniam sic fuit placitum ante te,* Matth. 11. Eph. 1. *In quo etiam Nos sorte,* id est, gratia *vocati sumus, prædestinati secundum propositum eius, qui operatur omnia secundum consilium voluntatis suæ.* Eph. 2. *Gratia enim saluati estis per fidem, & hoc non ex vobis: Donum enim Dei est non ex operibus, vt nequis glorietur.*

Aug. in illud Ioan. 19. *Super Vestem meam miserunt sortem,* ait: *Vestis Christi gratia est, quæ sorte datur: quia Deus eam concedit, cui vult.* Quod figuratur Leu. 16. Vbi iubetur; vt duo hirci adducantur coram Domino: & mittentes sortem super vtrumque, cui sors euenit, is offerebatur Deo; non quem ipsi mallent. Vbi Orig. homil. 9. ait immolatum significare sortem electorum: emissarium vero libere dimissum filios Belial, id est, absque iugo Dei. Hæc Osorius ex nostro Ildelph. Giron. conc. 1. in hoc festum, vt pleraque alibi cætera. *Ea est vestes Christi.*

Quod si nos sorti prædestinationis nostræ non strenue cooperamur; iuste irasci tur Deus. Sicut Ioadi Elisæus: cui dixit: 4. Reg. 13. *Affer arcum & sagittas: pone manum tuam super arcum:* & *superposuit Elisæus manus suas manibus Regis.* Et cum tres sagittas emisisset, ait: *Ter percuties Syriam; & si plures sagittas emisisses, pluries percussisses.* Et indignabatur, quod non pluries. Ita Manus Domini cum sit nobiscum in cooperatione, iuste irascitur, si non instantius operemur, quicquid manus nostræ possunt. S. Mathias sane ita sortem vocationis suæ expleuit, vt nihil vel Deo reliquum fecerit, quod desideraret. Similis in Ecclesia lapidi Abeston, de quo Plin. lib. 37. cap. 10. Albert. Mag. & Isid. l. 16. *Sorti Dei cooperandum est.* *In feruore charitatis: vt S. Mat.*

Arcadia tellus lapidem producit Abeston:
Ferreus huic color est, natura mira potestas:
Nam semel accensus conceptos detinet ignes,
Extinguique nequit, pellucens perpete flamma.

Vnde ἄσβεστος, inextinguibilis dictus est. Talis S. Mathias; semel accensus ab alto, non potuit separari à Charitate Christi q. d. Rom. 8. *Certus sum, quod nec instantia, neque futura: neque creatura alia poterit nos separare à charitate Dei, quæ est in Christo Iesu Domino nostro.*

PARS VI.

De periodo Apostolatus S. Mathiæ.

I. HAnc termino intra Principium ingressus; Medium progressus; Finem egressus sui. De ingressu Apostolatus sui Lucas Act. 1. tria. Eligentes, Electum, & Eligendi modum exponit. Eligentes erant Collegium XI. Apostolorum, cæterorumque tum fidelium, fere CXX. capitum. *Petrus* vero *in medio fratrum exurgens* commemorabat de apostasia Iudæ. 2. de necessitate subrogandi alterum 3. De sortitione inter duos propositos. Defectio Iudæ, & suffectio Mathiæ renouauit veterem Luciferianæ ruinæ fortunam, quando Deus, Luc. 1. *Deposuit Potentes de sede* cœlesti, *& exaltauit humiles* de terra homines. Vnde sic de improbis colligit S. Petrus in 2. cap. 2. *Si Deus Angelis peccantibus non pepercit; sed rudentib. inferni detractos in tartarum, tradidit cruciandos: &c. Hi velut irrationabilia pecora, in corruptione sua peribunt, percipientes mercedem iniustitiæ.* Par enim sors est vtriusque: peccatoris cuiusque & Iudæ. Nam & ille dux est ligantium Iesum, cum tamen sit connumeratus cum Fidelib. 2. Possidet agrum sanguinis & iniquitatis: 3. Suspendit se ex fragili creaturarum arundine: Sicut Achitophel, 2. *Reg.* 17. consilium dans contra Dauid, id est, Christum. 4. Crepat, & effundit viscera, vires & vitam in amore sæcularium. 5. Fit notum omnibus, aut hic, aut in iudicio. 6. Episcopatum eius accipit alter, *Mathias*, id est, *donatus seu paruulus Domino.* Quare Apoc. 3. *Tene quod habes,* gratiæ, *vt nemo accipiat coronam tuam;* quæ est ex merito gratiæ, nam quæ est ex prædestinatione, perdi non potest. D. *Th. p.* 1. *q.* 23. *a.* 6. *ad* 1. Itaque 2. Thess. 2. *qui tenet, teneat, donec de medio fiat.* Etenim Iob. 34. *Conteret multos & innumerabiles, & stare faciet alios pro eis.* Id quod Angelis, quodque Christianis è gratia lapsis euenit; contingit quoque in dignitate positis. De quo Ps. 82. *Deus meus pone illos vt rotam*, vt similiter alius alium extrudat; *& sicut stipulam ante faciem venti.* En quanti sit grauitas honorum mundi; vt stipula. Olim fugiebantur Episcopatus: 1. Vt opus esset suadere, quod, *qui Episcopatum desiderat, bonum opus desiderat*, cogere electos oportuit, vt impositos adirent honores, 2. S. Aug. lib. 1. de vita & morib. Clericorum: de se ait: *Quod esse potui, esse nolui, nec tamen quæsiui esse quod sum.* Ps. 83. *Elegi enim in domo Dei abiectus esse magis quam habitare in tabernaculis peccatorum. Adeo timebam Episcopatum, vt, quoniam cœperat esse iam alicuius momenti inter seruos Dei fama mea, in quo loco sciebam non esse Episcopatum, non illum accederem, Cauebam autem hoc, & agebam, quantum poteram, vt in loco saluarer humili & non in alto periclitarer. Sed* Domino *seruus contradicere non debet, cui placuit, mihi dicere; Ascende superius.* Luc. 24.

Iudæ casus est Mathiæ exaltatio.

Similiter & peccatoris. &c.

Ergo attende tibi.

Ne ex alio deponaris.

Epis... tus f

II. Eligentium Caput Petrus, à Deo instinctus, conditionem Apostoli eligendi sic proponit: Act. 1. *Oportet ex his viris, qui nobiscum sunt congregati in omni tempore.* &c. Similiter in electione Diaconorum: Act. 6. *Considerate fratres, viros ex vobis boni testimonij septem plenos spiritu & sapientia, quos constituamus.* Ita D. Iethro Moysi, Exo. 18. *Prouide de omni plebe viros potentes, & timentes Deum in quibus sit veritas, & oderint auaritiam.*

Nunc eligendi conditiones aduerte, Virtutesque Apostolicas. I. *Ex viris*: Vir sit robore corporis & animi ad orbem peragrandum. Nam fœmineum sexum pudor abstinet à publico; infirmitas ab labore tanto atque periculo.

Electi esse d

1. Viri

II. *Ex his viris*: non pueris alijs, aut adolescentulis; quibus prudentia raris inest, nec par est, tam adultam sponsam dari minorenni: Ne impleatur Istud. Isa. 3. *Dabo*

2. Non puer.

bo

bo pueros Principes eorum, effœminati dominabuntur eis, Eccl.10, *Væ tibi terra, cuius Rex puer est.* Electi sane peccata recidunt in caput eligentis; nec sola; sed tradunt in simul in vtrumque errata subditorum. Adeo raro, peccans Episcopus peccat solus: adeoque rarius, peccatum populi non etiam non fit Episcopi. Quo sanctius hoc monitum est Pauli, 1. Tim. 5. *Manus cito nemini imposueris, neque communicaueris peccatis alienis.* Quem in locum S. *Chrys. hom.* 3. *Act. t.* 3. paucos saluari Episc. putat.

III. *Ex his*, minime suspectis de hæresi, ambitione, vita. &c. IV. *Ex his viris*: huius nationis nostræ, non exteræ. Talis enim si in quoquo haberi loco queat extero præferri potest, cæteris paribus: quod esse gratior, & fidelior soleat. Hinc sub S. Gregorio natæ sunt Commendæ Episcopatuum extero factæ, dum internus haberi posset idoneus.

V. *Qui nobiscum sunt congregati*, in vinculo Charitatis. Hæc necessaria est. Ideo Dominus, Io. vlt. *Simon Ioannis diligis me? Pasce oues meas*: & *agnos.*

VI. *In omni tempore.* Vt Scientia adsit vtriusque Testamenti electo: & non sit *neophytus.* Periculose enim ab extremo laici ad extremum Ecclesiastici fit transitus. Idque cautum est, 1. Tim. 3. *Ne in superbiam elatus in iudicium incidat diaboli.* Sit ex catechumeno factus Episcopus S. Amb. hoc rarum est: quia rari sunt Amb.

VII. *Testem resurrectionis fieri nobiscum.* Iuxta Vocem Domini Actor. 1. *Eritis mihi testes.* Et Io. 15. *Vos testimonium perhibebitis; quia ab initio mecum estis.* Quæ quidem conditiones tametsi in Electo S. Mathia abunde fuerint, & eximiæ, nullam tamen Lucas ipsi laudem apponit, sicut Iosepho Iusto: quod sua ipsum electio prædicaret: Iosephum vero ne sua præteritio infimulare culpæ videretur, laudauit.

III. Electionis denique modus hic erat. 1. Orabant: vt Dominus ipse, *Luc* 6. Apostolos electurus pernoctauit in oratione. Item Saulus & Barnabas *Actor.* 13. Apostoli creati sunt præmissis orationibus & ieiunijs. Sic fieri decreuit *Concil. Trident. sess.* 24. *cap.* 1. Sic Elias 3. *Reg.* 18. pro igne sacrificij orauit; & impetrauit. Atque ita vnctio spiritus docet intus. 2. *Cor.* 1. quæ oratione impetratur. Deinde *Dederunt sortes eis*: Vt affectus abessent; ac studia; humanique erroris metus. Et vt Galat. 1. *non ab hominibus, neque per hominem; sed per Iesum Christum fieret Apostolus.* *Electio regitur oratione; Sorte.*

At quales Sortes? 1. Proprie ad litteram intelligit S. Chrysost. Homil. 3. in Acta. *Si enim*, ait, *illic, vbi nec erat deprecatio, nec viri probi; tamen valuit sors; eo quod recto animo fieret super Iona: multo magis hic.* Ita sentit D. Thomas & Beda. &c. *Sors diuinatoria*, de faciundis, est illicita; quia est vel superstitiosa, vel impia, vel fortuita. *At diuisoria*, de rebus diuidundis licet, sæpeque necessaria est. Quia Prouerbior. 18. *Contradictiones comprimit sors; & inter potentes quoque dijudicat.* Et hæc, licet bona; à malo tamen discordiæ oritur; sicut & iuramentum. Præstaret igitur maiorem diuidere; minorem eligere: vt fecit Abraham cum Loth. *Gen.* 13. Et Sortes in electione Ecclesiastica perpetuum damnauit Honorius III. *tit de Sort. cap. vltim.* Iudæis tamen multus sortium vsus erat: Vt *Num.* 33. in diuisione terræ promissæ: In ministerio Sacerdotum & ianitorum, 1. *Par.* 24. in electione Saulis, 1. *Regum* 7. Item, *Ios.* 10. Acham; Ionathas quoque 1. *Reg.* 14. & Ionas, *c.* 1. sorte ad mortem sunt deprehensi. Eæ sortes, Prou. 16. *mittebantur in sinum, sed à Domino temperabantur*: vel vt Hebræi legunt: *exibat illarũ iudicium.* 2. Methaphorice, *Sortes* quidam exponunt. Vt sortes dare sit declarare ex Deo occulte inspirante; vt

Sors duplex, Vetita. Licita. Iudæis frequens. Sors est vel inspiratio diuina.

in creato Saule & Sacerdotibus factum. Ita Luc. 1. *Zacharias ſorte exijt, vt* poneret incenſum. Sic, *Iſa.* 34. Idumæa brutis fuit ſorte data in vaſtationem.

Vel appa-ritio ali-qua.

Alij volunt Sortes dare, eſſe petere ſignum ſenſibile à Deo, Ita *Num.* 17. Aaron factus eſt ſacerdos ſigno florentis virgæ. Ita Ioſeph factus eſt Deiparæ ſponſus: S. Fabianus columba in caput eius inſidente fit Papa: Ambroſius epiſcopus, &c. Ita igne de cœlo patuit, *Gen.* 4. Abeli ſacrificium placere Deo; Item, *Iudic.* 13. Manuæ: item Eliæ 3. *Reg.* 18.

Hi tres ſenſus ſortis Dei aſſiſtentiam habebant: primus, Deo ſortes temperante: alter, Deo cor inſpirante: tertius, Deo ſenſibiliter oſtendente. Et hæc de S. Mathiæ ingreſſu in Apoſtolatum. Porro de eiuſdem progreſſu, Egreſſuque loquitur Hiſtoria vitæ & paſſionis illius.

IN FESTO S. IOSEPHI NVTRITII IESV CHRISTI.

Cum eſſet deſponſata Mater Ieſu Maria Ioſeph. Matt. 1.

IOſeph, *Gen.* 40. celebratur tum à Caſtitate, tum à Fide Domino præſtita ſomniorum interpres. Celebrior Ioſeph Mariæ cuſtos, Angelorum dignus alloquio.

Nos itaque

I. *Quod ſua cuique ſit gratiæ ſufficientia.* II. *Ioſephi gratia ex eo, quod ſponſus Mariæ.* III. *Item quod Pater Chriſti nutritius fuerit.* IV. *Varia de S. Ioſepho.*

PARS I.

Quod ſua cuique ſit ſufficientia gratia.

I. SVfficientem cunctis, ad quodcunq; munus à ſe vocatis, dat gratiam Deus: 2. Cor. 2. *qui idoneos nos fecit miniſtros Noui Teſt.* per, Ro. 8. *primitias ſpiritus quem accepimus.* 1. Exod. 3. *Quis ego ſum, vt vadam ad Pharaonem, & educam filios Iſrael de Ægypto?* Cui Deus: *Ergo ero tecum* Exod. 6. *En, incircumciſus labijs ego ſum, quomodo audiet me Pharao?* Cui Dominus: *Ecce conſtitui te Deum Pharaonis* 2. Ieremias cap. 1. *A, a, a, Domine Deus, ego neſcio loqui; quia puer ego ſum.* Et Dominus: *Ne timeas à facie eorum, quia tecum ego ſum. Ecce conſtitui te hodie ſuper gentes, & ſuper regna, vt euellas, &c.* Et rurſus: *Ne formides: Ego quippe dedi te hodie in ciuitatem munitam, & in columnam ferreã, & in murũ æneum. &c.*

Ita eſt, vt Philoſophorum fert axioma. *Qui dat eſſe, dat & quæ conſequuntur ad eſſe.* Id ſi in natura: magis in gratia: quia vtriuſque Autor idem: & in gratiam tanto propenſior, quo hæc natura ſuperior.

Ita dedit & Ioſepho gratiam parem ſuæ vocationi: quæ quanta, eſſe ſponſum Matris Dei, Nutritium Chriſti? Dixerit; *Quis ego ſum, &c.*

PARS II.

Gratia Ioſephi ex eo, quod ſponſus eſſet, Deiparæ.

I. PSal. 67. *Mirabilis Deus, in Sanctis ſuis:* at in Ioſepho hoc mirabilior, quo ipſius ſingularior deſponſatio: cui paria quoque gratiarum dona haud dubie collata fuere. 1. Si enim Eccleſ. 26. *Mulieris bonæ beatus vir:* & Eccl. 25. *Beatus qui habitat cum muliere ſenſata:* quæ aut bonitate, aut ſapientia præ Deipara extitit! *Nec primam ſimilem viſa eſt: nec habere ſecundam.* 2. Si Eph. 5. *Vir caput mulieris!* iam vel ipſa Virgo Mater debitum marito ſuo detulerit honorem: Hocque amplius, quod Angeli etiam ei, vt capiti, fugam in Ægyptum, indeque reditum denunciarint. 3. Exod. 25. *Duos Cherubin aureos, & productiles facies ex vtraque parte Oraculi, reſpiciantque ſe mutuo verſis vultibus in propitiatorium.* Chriſtus eſt, Rom. 3. *quem propoſuit Deus Propitiatorem per fidem in ſanguine ipſius.* Virgo hinc & hinc Ioſeph Cherubini ſunt ardentiſſimi: vtriuſque vox, Cant. 7. *Ego Dilecto meo, & ad me conuerſio eius.*

Cher- nus e[...]

II. Che-

II. Cherubinus eſt Ioſeph inter viros tantus, quanta B.V.M. inter mulieres benedicta; quod Mater ſit Chriſti: is quod Pater ſit eiuſdem. Pares ambo natalibus regijs, ſimiles & donis ſpiritalibus fuerint.

Hoc potiſſimum nixus fundamento *Gerſon* docuit; quem & ſequuntur plures; S. Ioſephum, ceu Ieremiam, ab vtero matris ſanctificatum fuiſſe, inque gratia confirmatum; vt vel iſto aliquando ſimilior foret Deiparæ ſponſus. Sane *S. Aug.* & *Rupertus* Abbas aiunt, nunquam eum mortale delictum commiſiſſe. In quo ſuperior Apoſtolis, proximus fuit Deiparæ.

S. Hieronymus eſt autor, eum perpetuam conſeruaſſe Virginitatem. Sunt, qui die Aſcenſionis eum cum anima & corpore ſurrexiſſe, cœloſque petiſſe dicant. Hoc conſtat quod *Ioſeph, cum eſſet IVSTVS, &c.*

Magnus S. Eliſabethæ honor, quod viſitata ſemel ab S. Maria: Magnus S. Ioanni Euang. quod ipſi Dei commendata parens: maior ab vtroq; S. Ioſeph. Si verum illud coniugum: *Gen. 2. Faciamus adiutorium SIMILE ſibi*: Scilicet vt in morum animorumque ſimilitudine charitas coniugalis ſolidius conſtet: plane negandum non eſt, permagnam inter hocce par Coniugum ſimilitudinem voluiſſe DEVM, & fuiſſe. Quin Ipſa ſuum quaſi imperfectum aperit: *Nigra ſum*: At *Dilectus meus* Ioſeph *candidus & rubicundus electus è millibus.* Sicque ipſa eum prædicat: cum tamen defectus vxoris potius ſint excuſandi, quam mariti.

Abrahæ ſeruus, *Gen. 24.* donis varijs donata Rebecca, iniquum cenſebat eius parentes ac fratres indonatos relinqui: DEVS hanc Rebeccam deſpondens, Ioſephum non magnis donaſſet? Vel hoc donum quantum: deligi in ſeruum Deiparæ? 1. *Reg. 25.* Beatam ſe Abigail cenſuit ſeruire Dauidi: *Ecce, ait, Famula tua ſit in ancillam, vt lauet pedes ſeruorum Domini mei.* Ad hanc autem B.V.M. Matrem Domini ita omnes Patriarchæ, Prophetæ, Apoſtoli reſpectarunt, vt ſerui eius minimi. Quanto ipſi præ cunctis interior ſuus fuerit Ioſephus?

Pars III.

Varia de S. Ioſepho.

I. Cvr autem Deipara ei nupſerit, dantur cauſæ. 1. Ne Filius nothus crederetur. 2. Vt nutritium haberet. 3. Vt eius incarnatio diabolum lateret. Hanc S. Patres aſſignant ex S. Ignatio. *Cauſæ deſponſationis.*

Deinde quoad Deiparam. 1. Ne innupta pariens notam incurreret ac pœnam, iuxta *Deut. 22.* Lapidationis. Sic *Amb.* 2. Vt haberet adiutorem, ducemque peregrinationis. Sic Hier. in Matt. 3. Vt ex Ioſephi ſtirpe etiam de Deiparæ conſtaret progenie.

Demum quoad nos: 1. Ambr. in Luc. Virginitatis Marianæ *locupletior teſtis maritus adhibetur, qui poſſet & delere iniuriam, & vindicare opprobrium; ſi non agnoſcerent ſacramentum.* 2. Ob myſterium: Vt ſicut à virgine nupta ortum peccatum: ita à nupta oriretur remedium. 3. Vt ita ſanctitas Matrimonij innoteſceret contra venturos Manichæos.

II. Neque decrepita ætas ſat recte Ioſepho tribuitur, ad fidiorem Virginis cuſtodiam: cum etiam ſenibus inſit ſalacitas: & iuuenibus multis eximia caſtitas. Neque ſat conſultum Virginis honori per ſenem; cuius impotentia ſuſpicionem de grauida aperuiſſet. Hinc ſimilior vero ſententia, quæ quadragenarium aſſerit ſponſum, in Euangelio ſemper *Virum*, non *Senem*, appellari ſolitum. Itaque infirma & obſcura mundi elegit Deus, vt confundat fortia: Sicut Zacharias, cap. 1. *Vidi, ecce, quatuor cornua*, quæ quatuor regna orbis ventilarent; aiebat Angelus: qui mœſto mox *Ætas eius quæ.*

ostendit quatuor fabros, vt deiiciant cornua gentium : S. Ioseph Faber, fit sponsus, vt, obturet ora maledica, &c. B. V. Prou, 31. *facta est quasi Nauis institoris, de longe portans panem* cœli: Eius nauarchus Ioseph.

Quam diu vixerit. III. S. Augustinus putat eum triginta annis cum B. V. superuixisse, inq; monte Garusim adorasse resurgentem: sic completum Iosephi somnium, *Gen.* 37. quod Sol & Luna, Ioseph, Maria & Apostoli Christum adorarint. Rectius tamen plures sentiunt, eum sub initium prædicationis Christi, diem obiisse.

P A R S IV.

De gratia Iosephi ex eo, quod Pater esset.

Maior est Adam. I. LVc. 2. *Ego & PATER Tuus dolentes.* Magna reuerentia & dignitas Patris Christi. 1. Adam creatis cunctis nomina indidit, Ioseph Christo: Luc. 2. *Vocabis Nomen eius IESVM.* 2. Laus est & gloria Deo. Ps. 146. *Qui numerat multitudinem stellarum, & omnibus eis Nomina vocat.* Ergo & Iosepho; qui Nomen Deo imposuit. 3. Ipse IESVS eum obedienter honorauit: quia Luc. 2. *Erat subditus eis.* 4. Pharao Iosephum,

Fidelior Iosepho & dignior. Gen. 41. *Fecit ascendere super currum suum, clamante præcone, vt omnes coram eo genuflecterent*, vt conseruatore, &c. Iustius is honor debetur nostro Iosepho, nutritio *Panis qui de cœlo descendit*, Ioan. 6. Is omnino est, Matt. 25. *Fidelis seruus & prudens, quem constituit Dominus super familiam suam* Matrem & Filium. Genes. 41. *Nunquid sapientiorem, & consimilem tui inuenire potero?* Quare *Tu eris super domum meam; & ad oris tui imperium cunctus populus obedient.* Qui enim Deiparam ac IESVM subditos fecit Iosepho; quomodo non simul subiecit ei vniuersos eisdem subditos?

Maior Dauide. II. Dauidi Deus, 2. Reg. 7. *Fecit nomen grande, iuxta nomen Magnorum, qui sunt in terra*: Maius Iosepho, quanto IESVS & Maria maiores. 2. Esto sint Claues regni cœlorum commissæ Petro: At Iosepho Rex ipse cœlorum cum Regina. *S. P.* 3. Steterit ad iussum Iosue, *cap.* 10. Sol: ad Iosephi iussum Sol & Luna, IESVS & Maria; idq; semper. *Iosu.* 4. Apostoli acceperint Spiritum Sanctum, & scientiæ plenitudinem: His maius accepit Ioseph, & citius. *Ap.* Ps. 20. *Præuenisti eum Domine in benedictionibus dulcedinis.* 5. Et maioribus, quam domus Obededom, *Ben. Obed.* 2. Reg. 6. *Cui benedixit Dominus, & omnem domū eius*, ob Arcam receptam. 6. Non plus splendoris Ioseph hauserit ab IESV & Maria tot per annos; quam *Exod.* 24. Moyses *Cla. Moy.* à facie Angeli per dies quadraginta in Sina? Quid, quod & Tutor fuerit Domini, melius ac sanctius, quam M. Lepidus Ptolomæi Regis Ægypti, de quo *Val. l.* 4. *c.* 4. Ioseph & Maria fuerunt illa candida lilia, inter quæ pascebatur Dilectus noster, quo sanctius honorandi, &c.

IN FESTO S. IOSEPH SPONSI MARIÆ.

Suppleuit Enucleator.

Cum esset desponsata Mater eius Maria cum Ioseph. Matth. 1.

MIssus Abrahæ seruus, *Genes.* 24. ad quærendam filio Isaac sponsam, cum Rebeccam illi Deus præparatam obtulisset; huic ingentia donabat muneras; simul mater & fratres eiusdem dona ampla ferebant, Ita, facta desponsatione Dei cum Humanitate in vtero S. Mariæ, per Angelum paranymphum: continuo sponsa Humanitas; eiusq; Mater Maria, ac frater seu cognatus sponsus Ioseph donis ingentibus sunt donati.

Super quo nos

I. *De coniugali virginitate.* II. *De Iosephi desponsatione historica relatio.* III. *Quantum id Iosepho erat*, Virum Mariæ *fuisse.* IV. *Quantus eiusdem honor, dici* Patrem Christi. V. *De eo, quod Ioseph esset* Vir iustus. VI. *De profectu* Ie-

Iosephi ex comitatu Christi. VII. De Iosephina cogitatione dimittendi Virginem,

PARS I.

De coniugali virginitate.

I. CVm *esset desponsata.* Fateor victus: Honor, amorq; Diuæ sponsæ mihi adeo imperat; vt ne Sponsi honorem prætercam silentio: forte nonnullis exemplo futurus idem, ac imitationi. Noui exempli primus autor, post Deum, est Sanctus Ioseph: Exemplum virginei Matrimonij cœpti & obseruati. 1. August. lib. 2. de conf. Euang. cap. 1. *Exemplo Virginis & Iosephi insinuatur fidelibus coniugatis, etiam seruata pari consensu continentia, posse permanere, vocariq; coniugium, non commixto corporis sexu.* 2. Idem lib. 1. de nupt. & concup. cap. 12. *Cur non coniuges maneant, qui ex consensu, concumbere desinunt: si manserunt coniuges Ioseph & Maria quia concumbere nec cœperunt?* Rationem reddit S. Ambros. lib. Virgin. cap. 6. *Cum enim initiatur Coniugium, tunc coniugij nomen adsciscitur. Non enim defloratio Virginitatis facit coniugium, sed pactio coniugalis. Cum iungitur puella, coniugium est: non cum virili admixtione cognoscitur.* Idem huius in exemplum affert Iosephum & Mariam, Epist. 79. *Testis est, inquit, Christus, materni pudoris Assertor: quod desponsata fuerit tantummodo viro Ioseph, nulla tamen coniugalis coitus consuetudine, thori iura cognouerit.* Veritatem facti confirmat testimonio S. August. lib. 1. de nupt. & concup. cap. 11. *Non inquit, fallaciter dictum est ab Angelo ad Ioseph: Noli timere accipere Mariam coniugem tuam. Coniux vocatur ex prima fide desponsationis, quam concubitu nec cognouerat, nec fuerat cogniturus. Nec perierat, nec mendax manserat coniugis appellatio, vbi nec fuerat, nec futura erat carnis commixtio, &c.* Idem ibidem: *Omne nuptiarum bonum impletum est in illis parentibus Christi: Proles, Fides, Sacramentum. Prolem cognoscimus ipsum Dominum Iesum: Fidem, quia nullum adulterium: Sacramentum, quia nullum diuortium.* At voce Sacramenti late accepta, Theologia id vocat *matrimonium ratum*, etsi non *consummatum*: estq; verissimum. Rationes liquent supra. De quo ego sic censeo. Cum esse castitas sine virginitate possit; non tamen hæc sine illa: hanc virginitatem castitati longissimæ antecellere necesse est. Est tamen Virginitas cöiugalis, quæ solitariæ Virginitati spatiis anteſtat altioribus, reor, quam ipsa castitatem virginitas antecedat. Quid? 1. In mediis flammis nihil vstulari; quin etiam irrorari; ceu in camino Babylonico tres pueri, Dan. 3. hoc vero miraculum est. Qualia & ista. 2. Ferrum aquis innatare, 4. Reg. 6. 3. Ex aqua, 2. Machab. 1. gliscere flammam. 4. Vellus Gedeonæum, Iud. 6. in rore medio nõ irrorari. 5. Vndis, Matt. 14. inambulare, nec mergi tamẽ, aut humectari. 6. Aridam, Num. 17. efflorescere virgã Aaronis. Qualia denique ista apud Isaiam, cap. 11. *Habitabit lupus cum agno, & pardus cum hœdo accubabit: vitulus, & leo, & ouis simul morabuntur: & puer paruulus minabit eos. Vitulus & vrsus pascentur, simul requiescent catuli eorum: & leo quasi bos comedet paleas. Et delectabitur infans ab vbere super Foramine aspidis: & in Cauerna reguli, qui ablactatus fuerit, manum suam mittet.* Id clare exponit Isaias cap. 62. *Lætabitur sponsus super sponsam, & habitabit iuuenis cum virgine* Maria. Hæc miracula, sunt virtutes dexteræ Excelsi: atqui par istud coniugalis virginitatis, aut virginei coniugii. Cuius innocentiæ vim & causam assignat Isaias, cap. 11. *Non nocebunt, & non occident:* 1. quia sunt *in vniuerso Monte* Ecclesiæ *sancto meo.* 2. Quia *repleta est terra scientia Domini, sicut aqua maris operientes.* Hæc virtus est in spiritu nouæ Ierusalem, & in noua castitatis gratia, prius incognita in veteri Testamento.

Id excellentius est virginitate.

Similia. Est miraculum.

Et quasi propheta tum.

Origo ipsius causaq; efficiens.

II. In

Imitatores exempli noui. II. In noua Lege, vox Turturis audita est, Matt. 19. *Sunt Eunuchi, nati, facti, & sunt Eunuchi, qui seipsos castrauerunt propter regnum cœlorum.* Neque id ex præcepto, sed consilio: Nam *qui potest capere, capiat.* Ac tametsi *non omnes capiant verbum hoc*, continuo tamen multis mens dextra fuit, qui Apoc. 14. *cum mulieribus non sunt coinquinati, virgines enim erant. Hi sequebantur Deo Agnum: Hi empti sunt ex hominibus primitiæ Deo, & Agno.*

1. Apostol. Ecce primitias sic emptorum, primum Apostoli: qui relictis vxoribus, liberis, & omnibus, secuti sunt Agnum. 1. Vnde Tert. lib. de Monoga. *Apostolos*, ait, *cum maritos non inuenio, aut spadones intelligam necesse est, aut Continentes.* 2. S. Hier. Epist. 50. ad Pammach. *Apostoli vel virgines, vel post nuptias Continentes fuerunt.* 3. Quid, quod Theologia doceat cum D. Thom. 2. 2. q. 88. a. 4. ad 3. quod *Apostoli intelliguntur etiam vouisse pertinentia ad perfectionis statum, quando Christum relictis omnibus sunt secuti?* Platus de bono sta. Rel. lib. 2. 20. de hoc luculenter. 4. Quid; quod Domino in cœlos assumpto, 1. Corinth. 9. *Cephas, fratres Domini, & cæteri Apostoli mulierem sororem circumduxerint?* At hoc in facto nouo præluxerat exemplum iis Iosephi ac

2. Innumeriq; dein alij. Mariæ coniugum ac virginum. Exinde idem iuit in exemplum adeo vulgariter, vt obstupescés dicat Tertull. l. 1. ad vxorem c. 6. *Quot sunt, qui consensu pari inter se matrimonij debitum tollunt? Voluntarijs spadonibus pro cupiditate cœlesti, saluo matrimonio, Abstinentia toleratur, quanto magis adempto?* Hanc Abstinentiam appellat idem, l. de resur. car. c. 8. *honestam in occulto matrimonij dissimulationē.* Quodq; amplius, ait, l. de velam. virg c. 13. *Ex consensu Contumeliam communem iam recusauerunt* multi.

III. In exemplorum copia, nonnulla etiam illustria extitere. 1. tradit. *S. Greg. Dial. l. 4. c. 11.* de Vrsino Nursiæ presbytero, qui presbyteram suam amabat, vt sororem; deuitabat vero etiam, vt hostem: vt nec vel accedere ad sese propius fineret. Iamq; quadraginta ipsos annos cum ea sic vixerat; & febri deiectus animam pene agebat. Vxor autem propius ori applicabat iacentis viuum inter ac mortuum, exploratura num spiritum duceret: & ecce vir sentiens, exclamat: abscede mulier: adhuc viuit igniculus; stipulam remoue. Dictoq; citius inter adstantes Petrum & Paulum Apostolos animam Deo resignat. 2. Haud scio num admirabilius sit, quod narrat *S. Greg. Turon. lib. de gloria Confess. c. 67. & 77. Sur. tom. 3. die 24. Iunij*, de S. Simplicio Augustodunensi Episcopo: qui & tecto eodē communiter cum vxore vtebatur; nec tamē alteruter quicquam tentabatur: quod cum populo incredibile iuxta & impossibile videretur, multumq; obloqueretur; demum ipso Natali Domini palam tumultuans plebs in eum vociferabatur: Forte puella focum gerebat: Ecce vxor eius, recti conscia, foci carbones viuos sinui suo infusos gerit vltra horam; nec ipsa, nec veste læsa: dein viro S. Simplicio ardentes in manus inq; vestes infundit; qui item gerebat diu innoxius: Cunctis ab indignatione in admirationem pariter ac venerationē vtriusq; coniugis versis. 3. De alio *Idem c. 78.* refert Episcopo; qui solicitantem sæpius vxorem petulcam refutabat; sui negator constans. Id metienti ipsum pede suo vxori suspicionem mouebat: quod furtiua gauderet venere & aliena. Ergo noctu in cubile irrepit exploratrix: Episcopum dormire altum videt; sed & Agnellum ipsius incumbere pectori cernebat. Quo viso, curiositaté suam ac temeritatem ipsa vehementer arguebat, plurimum ædificata. Sed coniugalis hæc castitatis, non virginitatis Coniugum exempla esse dices.

IV. Iam igitur virginitatis, inter coniu-

ges

ges perenniter conſeruatæ exempla ſuppetunt innumera. E multis vnũ dabo, & eximium. Antiochiæ ſub annum 80. teſte *Metaphraſte, Baron. in Martyrol. 9. Ian. & Surio tom. 1. 9. Ian.* S. Iulianus, vtroque inſtante parente, vt Baſiliſſam, parem ipſi ſtemmatis illuſtris generoſitate, duceret in vxorẽ; dierum decem petiuit deliberationẽ. Quibus in orationem incumbẽti, Chriſtus apparens aiebat: Age, fidenter parẽtibus obſequere: eſt parata tibi eiuſdem futura tecũ propoſiti ſancti: nam ipſe virginitatem amabat. Qui prima nocte, celebratis rite nuptijs, conueniebant, Iulianus prior Deũ precatus, thorum vt inibat, continuo mirifica variorum floſculorum fragrantia diuinitus ſpirabat., idque in media bruma. Admiranti ſponſæ ſponſus ait: Non hic florum, ſed virginitatis eſt odor; quę ſi perinde chara tibi fuerit, vti mihi, mecum pariter Angelico etiam conſortio gaudere poteris. Nec difficile erat perſuadere illi virginitatis propoſitum obſeruandæ; quæ in promiſſum quoque prompta ruebat. Vt ambo vouerent perpetuam virginitatem coniuges, ecce cõclaue moueri totum, refulgere clarum, aſtareque Chriſtum hinc, inde Deiparam, choris Cœlitum ſtipatos, diuinum concinentibus Hymenæum. Ille Iuliano, hæc Baſiliſſæ coronam ſpondere; iungere ambos ſtabili fœdere virginitatis: ſimul æterna omnia ſperare iubebant. Par ſuis initijs vita eſt vtriuſque conſecuta ad vſque & miraculum ſanctimoniæ & ſalutem plurimorum. Similia, cui libuerit, reperiet apud *Surium tom. 4. die 27. Aug.* de S. Aurelio & Natalia: apud *Baron. tom. 5. anno 415.* de S. Pulcheria & Martiano. *Item tom. 11.* de S. Henrico Imperatore, & S. Kunegunde: apud *Surium tom. 1. die 5. Ian.* de S. Eduardo & Editha: apud *Greg. Tur. l. de gloria Conf. c. 32.* de duob. Romanis, & alibi aliorũ complura talia: quæ vnum omnia Joſephi ac Mariæ reſpectabant exemplum.

PARS II.

De Ioſephi deſponſatione hiſtorica relatio.

I. CVm eſſet deſponſata: hoc ordine hiſtorico: *Greg. Nyſſ. orat. de Nat. ex arcana hiſtoria,* ait, ſacerdotes, obſeruata virginis venerabili ſanctitate, cognitoque eius virginitatis voto, perplexi quid agerent: ne quid de ſacro illo corpuſculo ſtatuentes peccarent in Deum; id viri tradendo poteſtati: conſilium inierunt, perſpectæ probitatis cognato Joſeph dandam deſponſationi forte magis, quam nuptui: cum eam manere innuptam nefas eſſet ex lege: nec in templo retinere deceret ſacerdotes. Ita & *Niceph. l. 1. c. 7. S. Germanus Epiſc.* & *Epiphan. hæreſi 78.* dicunt ſortem ita cecidiſſe ſuper Mariam, Sortem fuiſſe ait *Autor lib. de Natiuit. B. M. V.* quod vna inter omnes cognatorum virgulas virga Joſephi germinaſſet. Cauſæ Coniugij afferuntur à SS. PP. 1. S. Ambroſ. lib. 2. in Lucam: *Deſponſata,* ait, *Virgo, ne temerata Virginitatis adureretur infamia, cum grauis aluus corruptelæ videretur inſigne præferre. Oportet enim ſanctos & ab iis bonum teſtimonium habere, qui foris ſunt. Nec deerit ſiniſtra virginibus opinione viuentibus velamen excuſationis relinqui; quod infamata quoque mater Domini videretur.* 2. S. Bernard. Homil. 2. ſuper Miſſus: *Tolerabilius, putari ad tempus, Chriſtum de coniugio fuiſſe natum; quam de fornicatione.* 3. S. Baſil. homil. 25. de Chriſti generat. *Virgo erat, & Deſponſata: vt & Virginitas in honore haberetur; & Matrimonium propterea non improbaretur.* 4. *Simul, Vt & Ioſeph domeſticus puritatis Mariæ teſtis eſſet.* S. Bernard. ibid. 4. *A ſponſo virginitas comprobatur; & virginis famæ prouidetur. Illa fuit ratio deſponſationis Mariæ; quæ dubitationis Thomæ. Hic palpando, reſurrectionis Chriſti: ille conuerſando, pudicitiæ Mariæ factus eſt teſtis.* 5. S. Hieron. in 1. Mat. Theop. Orig. Vt in Ægyptum fugiens comitem haberet & ſola-

Deſponſatur per ſacerdotes.

Sorte.

1. Ad ſuſpicionem cauendam

2. Ad conſulendum Chriſti honori.

3. Virginitati cum matrimonio honoranda.

4. Vt teſtis eſſet puritatis.

5. Vt eſſet auxilio.

6. Diabolo fallendo. solatium Virgo.6.S.Ignatius: *Vt partus diabolo celaretur.*

Ætas desponsatoris. II.Ætatis erat virgo annorum quatuordecim.Nā trimula præsentatur; vndecim annis perstitit in templo. Sic communis. De ætate Josephi variant. 1.Damasc. Niceph.Epiph.octuagenarium fuisse putant; vt aptus custodiæ foret, non generationi: At sic Virgo non sic exisset suspicionem. 2. Gerson & Abulensis, quinquagenarium, 3.Viguerius,iuuenem,aptum labori, solatioque Virgini.Iuxta Isa. 62. *Lætabitur sponsus super spōsam,& habitabit iuuenis cū virgine.*

Prætextus. III. Incarnationis Dominicæ velamen fuit hoc coniugium.Et hoc mirandum. At habuit typum, Exod.26. velum ante sancta sanctorum oppandi iussum ex hyacintho, purpura,cocco,byssoque,&c.quæ symbola virtutum erāt variarum huius coniugij.

Matrimonium magnum fuit. Fuit magnum:1.Quia.Inter magnos. Nec enim S. Virgine maius quid inter Diuos; nec Josepho,inter homines. 2. Quia, Dos coniugij maxima: Virtus pretiosior auro; Deique gratia dos vtrique fuit, & sanctitas.3.Quia Maxima matrimonij bona aderant: Proles; Fides,sacramentum, ait supra S.August.4.Quia,Gemina floruit Virginitate.5.Quia,Expers curæ fuit istius: 1. Cor.8. *Quæ nupta est, cogitat quæ sunt mundi, quomodo placeat viro:* & *quomodo placeat vxori.* 6. Quia, vtrinque sanctitas,velut duo Pyropi lucebant. Typus esto Rubus, Exod. 3.Quod Moysi,idem Josepho? *Ne appropies huc,solue calceamentum de pedibus tuis: locus enim,in quo stas,terra sancta est.* Putatur itaque & S. Joseph vouisse Deo virginitatem. Et nihilum addubito.

PARS III.

Quantum id Iosepho erat, Virum Mariæ *fuisse?*

Ioseph par est titulis cuicūque. I. IOseph,fili Dauid, noli timere accipere Mariam coniugem tuam.Magnus hic titulus viri est. Tituli sunt Virtutum & dignitatis indices. At Joseph titulatur *Vir Mariæ*, & *Pater Christi nutritius.* 1. Vere Hebr. 1.*Tanto melior Angelis effectus,quanto differentius præ illis nomen hæreditauit.* 2. Nec inanes putandi sunt tituli,quos Deus indidit.Si enim Deus 2.Cor.3. *Idoneos fecit ministros noui Testamenti*:certe & *idoneum* sibi nutritium. Nam,vt bene S.Th.in 2. Cor.3. *Deus cuique rei dat ea,per quæ possit consequi perfectionem suæ naturæ.* Quid vero altius isto:*Vir Mariæ?* 1. Magnum Ioanni,commendatam sibi matrem accepisse in *sua*: At Iosephetiam in *suam* accepit. 2. Vt torques aureus gemmatus ornat virum: ita Maria Iosephum.3.Gerson serm. de Nat. Virg. *O miranda Ioseph sublimitas tua! ô dignitas incomparabilis, vt Mater* Dei,*Regina cæli*, *Domina mundi appellare te Dominum non indignum putarit!* Id vel inde mecum æstimes velim.Inter choros Angelorum etsi alter altero superior sit; sua tamen est inuicem proportio,vt comparari queant:At B.V.M. est adeo supra omnes choros,vt nulla sit horum cum ea proportio,nec comparatio, solaque ipsa chorum totum efficiat singularem. Quantus ergo Joseph, qui in terris vt coniugium, sic & chorum cum ea fecit vnum. Crede: si cordi Deo *facere adiutorium simile* Adæ: quanto magis, simile Mariæ? Haud enim paulo minus intererat.Ergo Mariæ similis factus Ioseph est,Et ea,ô qualis? 2.*Quomodo*, ait S.Bern.tom.3.serm.de Ioseph, *cogitare potest mens discreta. quod Spiritus Sanctus tanta vnione*,coniugij, *vniret menti tantæ Virginis aliquam animam, nisi virtutum operatione simillimam. Vnde credo Ioseph fuisse mundissimum in virginitate, profundissimum in humilitate, ardentissimum in charitate, altissimum in contemplatione. 3. Fidelis seruus & prudens, quem constituit Dominus suæ Matris solatium: suæ carnis nutritium: solum denique in terris magni Consilij coadiutorem.* 4. Quare sicut S.Greg.

Maior anne angel.

Chori Ange. maior

Simil. sponsa

S.Greg.Naz. orat.11. de S.Gorgoniæ viro ait: *Vultis vno verbo describam virum? Vir Gorgoniæ fuit.* Ita in hoc omnia: *Vir Mariæ* fuit Joseph. Si S.Gorgonia putarit, se tantum semibaptizatam, quod vir nondum esset tinctus: reor & B.V. Mariam ratam, sibi deesse, quod Josepho defuisset. Quodque deerat, suis illi precibus id impetrabat Ipsa. Nam, ait S.Bern. *Cum Virgo tot & tanta impetret peccatoribus, quanta putas impetrauerit charismata sponso?*

...trāte ...omnia ...ia.

II. Jam ex familiari cohabitatione quæ non à Maria ad sponsum transierunt? 1. Namque vel *Vua liuescit ab vua.* Et, vt Cicero ait, *Sicut in sole ambulans, nec sentit se decolorari.* Ita Ioseph mire profecit, vt nec senserit. 2. Bene S.Bern. ser.1. de Ass. *Quod si paruuli, necdum nati, anima liquefacta est, vt Maria locuta est: quid putamus, quæ fuerit illa cœlestium exultatio, cum & vocem audire, & videre faciem, & beata eius præsentia frui meruerunt?* At meruit item S. Ioseph. *Quid ergo putamus?* 3. Præsertim, vt ait S. Bern. *Quia nouerat Virgo, quanta erat Vnitas matrimonialis in amore spirituali, & sciebat Ioseph sibi à Spiritu Sancto datum sponsum, custodemque sui, participem charitatis mutuæ, & curæ obsequiosæ: credo quod totius ex cordis affectu eum sincerissime diligebat.* 4. *Amplius: Cum omnia, quæ sunt vxoris, sint viri, credo quod B. Virgo totum thesaurum cordis sui, quem Ioseph recipere poterat, ei liberalissime exhibebat.* Rupertus in 1. Matt. *O coniugium sanctum, & cœleste? Vnus spiritus, & vna fides erat in eis; sola illic carnis corruptio desiuit. Si mulieris bonæ beatus vir:* Eccl.26. Si Eccl.25. *Beatus vir, qui habitat cum muliere sensata:* Si Eccl.26. *Mulier bona pars bona, & ea in parte timentium Deum dabitur viro pro factis bonis:* Si denique Prou.19. *A Domino vxor prudens:* quis in terris vnquam beatior Iosepho? Deus ipsum Psalm.67. *habitare fecit Vnius Moris in domo* cum *Maria,* quæ *optimam partem elegit.*

...cit ...mi- ...tate ...ginis. *...more ...a.* *...om- ...ica- ...spon- ...a.* *...piritu ...a.* *...quali- ...sexus.*

III. Fecerit Abrahæ risum Sara. *Gen.21.* at Iosepho Maria gaudium beatum. 1. Illius vna salutatio domum totam impleuit gratia, quid non familiaris conuersatio? 2. Certe 1.Cor.7. *Sanctificatus est vir infidelis per mulierem fidelem.* Imo, 1.Pet.3. *Qui nō credunt Verbo, per mulierum bonam conuersationem lucrifiant.* Lucrifactus sanctificatus est Ioseph per Mariam. 4. Adde conuictum Christi: Et si velis, adde Cœlum ipsum. Cœlum desideres, vbi Christus & Maria sunt præsentes. 1. Beatior Ioseph Prophetis, qui videre diem Domini desiderarunt, & non viderunt, 2. Beatior Simeone, qui semel duntaxat vlnis amplexus est Ipsum. 3. Beatior Angelis, qui desiderabant videre faciem eius: Ioseph etiam conuescebatur, &c. Felix *lignum, quod plantatum est secus decursus aquarum,* imo fontem vitæ ac paradisi, *quod dabit fructum in tempore suo, & folium eius non defluet.* Psal.1.

Beatus inde euasit.

Beatior ex Christo.

Accedit, quod, Eph.5. *Caput Mulieris Vir.* Ideo Maria Iosepho obediebat, vt capiti: Ideo ipsi, vt capiti, reuelationes fiebant, de accipiendo eam coniugem, de fuga in Ægyptum, deque reditu. Non tamen ex hoc eum Mariæ anteponas: Quia is propter hanc tantus erat: sicut Illa propter Christum tanta, nec maior filio, etsi Mater. Nam *propter quod vnumquodque est tale, illud magis est tale.*

Caput Mariæ ipse, officioque maior, non gratia.

Pars IV.

Quantus honor Iosepho, dici Patrem Christi.

I. Ecce, *Pater tuus,* opinione hominum, non generatione, *& ego,* &c. Altus hic titulus est, Patrem esse Altissimi. I. Magnus ex hoc prædicatur, & iure, S.Ioannes Euang. quod dictum ei; *Ecce filius tuus.* At de Iosepho dictum, *Ecce pater tuus* Vtrum maius, Filium esse, an Coniugem Virginis? Vtrum mirabilius; dici filium Virginis, an Patrem Christi? 2. Elisabetha exclamat:

Hoc nomine maior Ioanne est.

2. *Felicior Elisabetha.* *Vnde hoc mihi vt veniat Mater Domini mei ad me?* Quoties Joseph visitatus interiore gratia exclamarit: *Vnde hoc* &c. quod *Mater Domini*, & Dominus ipse veniat ad me? Vt matris Dei sim coniunx? Vt Pater Dei appeller? Vt Deus obediat mihi? *Erat* enim

3. *Potentior Iosua.* *subditus eis.* Mirum ad vocem Josue, *c.* 10. stetisse solem, vt si Deus obediret ei: at mirabilius solem iustitiæ retrogressum cœloque delapsum parere Josepho. *Hæc subiectio*, ait Gerson in c. 2. Luc. *vt inæstimabilem notat humilitatem in Christo, ita dignitatem incomparabilem signat in Ioseph & Maria.*

1. *Christo vicinior cunctis.* II. Vidit Jacob Deum in cœlo, Scalæ gradui supremo innixum: *Gen.* 28. Joseph est supremus in Genealogia gradus, ait *Rupertus in c. 1. Matt.* Ipsi Dominus, vt tutori pupillus, innitebatur, & cum matre sustentabatur: ipsius in vlnis quiescebat vigilans ac dormiens. 2. Simeoni semel videre con-

2. *Beatior Simeone.* tigit, & amplecti puellum: felix? Felicior Joseph, cui licuit id toties, cum libuit. Haud minus spiritu exultauit, in cantica prorumpens, quam Simeon.

3. *Ioanne Euangelista.* 3. Felix Joannes quod semel ei recũbere datum super pectus Domini: Felicior Joseph, in cuius sinu toties totus recubuit Dominus, & super Dominũ ipse vicissim. *Laua* Josephi *sub capite* Christi, *& dextera* Christi *amplexabatur* Patrem C. 2. 4. Opta-

4. *Sponsa.* bat Sponsa, Cant. 8. *Quis mihi det te Fratrem meum, sugentem vbera Matris meæ, vt inueniam te foris, & deosculer te: & iam me nemo despiciat?* Optato, votoque felicior Joseph *inuenit* eũ *foris* in stabulo natum, & *deosculatus est*: & eum quis *despiciat*? quis non beatum prædicet? Primus vidit Sponsum è thalamo procedentem, primus adorauit; Manna gustauit primus: primus solem vidit post noctem longissimam.

Ardebat ex Christo. III. Nunquid *potest homo abscondere ignem in sinu suo, vt vestimenta sua non ardeant?* Prou. 6. Tulit Joseph Jesum, arsitque amore Jesu. 1. *Moyses*, Exod. 34. *ignorabat, quod cornuta esset facies sua, ex consortio sermonis Domini*, id est, splendida: nec diu tamen cum Deo versatus est. Quis Josephi splendor animæ, quis ardor erat, tam diu, taliterque cũ Jesu versantis? *Beati oculi, qui vident, quæ vos videtis*, Joseph & Maria? *Luc.* 10. Beatæ manus, quæ portant, quæ vos, &c. Non vobis dicitur: *Noli me tangere.* Non interrogamini: *Quis me tetigit?* &c. *O venerandam*, exclamat Gerson, *Trinitatem Iesu, Mariæ, Ioseph? Inuidebat terris tales habitatores cœlum, cœlo digniores.* Vere, Cant. 4. *Hortus conclusus* ab profanorum oculis illa domus, vbi Agnus *inter lilia*, Mariam & Josephum, *pascebatur*, ac pascebat. Domus ea cœlum erat, celans Deum in puello: Virginitatem in cõiugio; Virginem in matre; in patre seruum.

IV. Joseph, id est, Gen. 49. *Filius accrescens*, vel, vt Pagninus vertit, *vt ramus fructificans iuxta fontem*: iuxta Jesum noster Joseph quantum non creuit & fructificauit? Facto nomen superauit. Felix lignum vitæ ad fontem vitæ! Bene comparat S. Bernar. serm. 2. sup. Missus: 1. *Iosepho illi data est intelligentia in mysterijs somniorum: nostro datum est conscium fieri cœlestium sacramentorum.* 2. *Ille frumenta seruauit, non sibi, sed omni populo: hic Panem viuum è cœlo seruandum accepit, tam sibi, quam toti mundo.* 3. Illi subditi fuerunt Ægyptij; huic Jesus & Maria. 4. Illum honorauit Pharao; hunc Dominus. 5. Illi Rex dedit, filiam Sacerdotis, vxorem: huic suã Matrem Deus. 6. Illius castitas effugit adulterium; huius Virginitas custos erat Marianæ Virginitatis. 7. Ille dictus Saluator mundi; hic Pater Jesu. 8. Ille à fame Ægyptum; hic ab Herode liberauit Christum. 9. Ille procul ab ortu Domini abfuit; hic proxime adfuit. *Filius* igitur *accrescens Ioseph*, & *vt ramus fructificans.*

PARS

Pars V.

De eo, quod Ioseph esset Vir iustus.

I. Ioseph cum esse vir iustus. Et hic vel ab vtero matris sanctificatus, & porro ab omni peccato præseruatus. Sic enim Gerson orat. de Natiuit. B. V. in Conc. Constantiensi habita 1. *Sicut decuit*, ait, *vt Virgo summa puritate niteret: ita decuit, vt haberet suo modo parem purißimum sponsum, qui cum perpetua Virgine Virgo permaneret.* 2. *Vterque regali progenie illustris.* 3. *Vterque sanctificationem ex vtero recipiens.* 4. *Cum Maria, gratia plena, fomitem reprimente, mansit Ioseph repletus gratia peccatum mortale quodlibet superante.* Atque ideo non Angelo, sed Iosepho credita fuit, ceu cubiculario Dei: cui aurea clauis esset data ad thalamum sponsæ Dei. 2. Fuit Deo Maior domus, *quem constituit super familiam suam.* 3. Fuit Deo pædagogus Vnigeniti sui. 4. Fuit Gener Dei. Ad quos honorum gradus cum aliquem eligunt Principes, multi vti consilio consueuerunt, Eccles. 7. *Trade filiam tuam viro sensato; & grande opus feceris.*

Alij vero reddere idoneum pro voto suo non possunt, quem ad talia legunt: at Deus, Ps. 113. *Omnia quæcunque voluit, fecit:* & Iosepho ad omnia sufficientiam suffecit. 1. Sicut Moysi ex pastore Duci facto, Exod. 7. *dedit os, & sapientiam*: Imo *constituit eum Deum Pharaonis.* 2. Sicut Dauidi, *de post fœtantes* accepto, heroica omnia dedit, 2. Reg 7. *Fecitque illi nomen grande, iuxta nomen Magnorum, qui sunt in terra.* 3. Sicut Baptistam in vtero sanctificauit: vt præcursor esset. 4. Sicut 2. Cor. 3. *Idoneos fecit ministros noui Testamenti* Apostolos. 5. Sicut Electæ in Matrem, Luc. 1. *fecit Dominus magna, qui potens est, & sanctum Nomen eius.* Ita Iosepho fecit.

II. Vnde ipse Iosepb, considerans altitudinem misericordiæ Dei; *non satiabatur considerare diebus ac noctibus*, ait S. August. Vere Ioseph & Maria duo erant; *Exod. 25.* Cherubini mutuo respicientes & sese, & propitiatorium Christum. Vt dicere posset vterque: Cant. 7. *Ego dilecto meo: & ad me conuersio eius.* Alter in alterius amore ac desiderio absorptus hærebat: conuersi ad inuicem, ceu Heliotropium ad solem.

Hinc splendor iustitiæ veniebat & in Iosephum; & ex Iosepho. Par typis suis. 1. Adam Deus posuit principem paradisi: *vt custodiret, & operaretur eum.* Gen. 2. inprimis lignum vitæ, Fontemque orbis irriguum vnicum. Hæc cura fuit Iosephi verior: Vnde & magis *gloria & honore coronasti eum* Iesu. *Typus præsignatus.*

2. Magnus Assuerus, *Esth.* 2. prouinciarum 127. Rex, totidemque Principum Dominus. 3. Magnus Iosue, *cap.* 10. qui voce solem stitit. Maior his Ioseph & Pater Domini Dominantium, & illius, Ps. 146. *qui numerat multitudinem stellarum, & omnibus eis nomina vocat.* 4. Magnus Adam dans cuique nomen suum; At Ioseph *Vocauit nomen eius* Iesus.

III. Vere Ioseph *Iustus*: Vnde, Psalm. 47. *Secundum nomen tuum, ita & laus tua.* Nomen est, *Filius accrescens, ramus fructificans*: Laus eius, quod creuerit *de virtute in virtutem*, vsque in perfectum virum: vt, *qui perfectus est, perficeretur adhuc.* *Nunquam satis laudatus.*

Accepit namque perfectionem & antecedentium sanctorum; & præsentium: Innocentiam Abelis, Fidem Abrahæ, obedientiam Isaac, patientiam Iacob, castitatem Ioseph, misericordiam Dauid, mansuetudinem Moysis, &c. Ideo Gen. 49. *in vertice eius Nazaræi inter fratres suos*, id est, perfectio omnium: Et Deuter. 33. *Beniamin, amantißimus Domini, habitabit confidenter in eo quasi in thalamo* sponsæ *tota die vitæ morabitur: & inter humeros illius requiescet.* Inde inter coætaneos ipse, Rom. 8. *accepit primitias* *Antecedentium sese perfectione donatus pandorus.*

2. Sequentium sese. *tias spiritus*: etiam ante Apostolos ex tam domestica vita cum Iesu. 1. Sicut domus Obededom, 2. *Reg.* 6. repleta est benedictionibus ad præsentiam arcæ susceptæ. 2. Sicut Paulus raptus *audiuit arcana verba, quæ non licet homini loqui*. 3. Sicut Moyses resplenduit ex colloquio cum Deo. 4. Sicut Ioannes altitudinem Verbi hausit in accubitu super pectus Domini.

3. Præsentium siue æqualium. Nimirum, qui arborem inuenit in prædio suo: iure fructus eius colligit: At arbor vitæ Iesus est: B. Maria prædium Iosephi est: ergo ex arbore ea sibi fructus gratiarum proprios, plurimosq; collegit: pariterque ex agro seu prædio, quod *gratia plenum* erat: vt *Ager, cui benedixit Dominus*.

IV. Quis tam vel cogitatione esse aut iniquus in Alumnum Iesum, aut sinister in Nutritium eius Iosephum posset; vt suspicetur Fontem gratiæ Iesum quicquam negasse eorum Patri suo, quod abunde profundebat in Zachariam, Elisabetham, Baptistam, Pastores, Magos, Simeonem, publicanos porro & peccatores, infirmos, arreptitios & obsessos. 2. Cui subditus iura omnia præstabat naturæ, dona illi gratiæ non affatim affudisset? 3. Ab cuius fide; & cura, amore, ac reuerentia fouebatur Alumnus: non illi gratitudine Filius, non gratia certasset Dominus, non gloria nunc omni communicata illi responderet Deus? 4. Qui asylum Matri sacrum erat, & tali, ac tantæ: vllum ipsi beneficium gratiæ subtraxisset Filius is, talis, ac tantus? 5. Qui hostes obruit gratijs, præuenit amicos: patri nutritio vel in tantillo defuisset? Non patitur Christiana pietas, hæc in mentem vlli venire. Itaque *Pandorus* fuit Iosephus, id est, *Iustus*.

Quem, vt S. Bern. serm. 2. super Missus ait, *tanquam alterum Dauid, Dominus inuenit secundum cor suum; cui tuto committeret secretissimum, & sacratissimum sui cordis arcanum: cui, tanquam alteri Dauid, incerta & occulta sapientiæ suæ manifestauit; & dedit illi non ignarum esse mysterij, quod nemo Principum huius sæculi cognouit.* Et hæc est vita æterna, cognoscere Iesum Christum.

PARS VI.

De profectu Iosephi ex comitatu Christi.

I. *Exemplum dedi vobis*. Io. 13. Addit 1. Petrus, c. 2. *Vt sequamini vestigia eius*: memores omnium & imitatores, quæ Act. 1. *cœpit Iesus facere & docere, in omni tempore, quo intrauit, & exiuit inter nos Dominus Iesus*, ait Petrus ante electionem Mathiæ, *incipiens à baptismate Ioannis, vsque in diem, qua assumptus est à nobis*.

Atque ita quidem ex paucorum annorum exemplo Domini, profecerunt Apostoli, vt vnus de omnibus affirmet, 2. Cor. 2. *Christi bonus odor sumus in Deo, in his qui salui fiunt & in his, qui pereunt.* Nimirum ab exemplo Domini cunctis in exemplum euaserunt. Vt vnus diceret, 1. Cor. 11. *Imitatores mei estote, sicut & ego Christi.* Imo de tota Ecclesia inquit vere S. Bern. ser. 21. in Cant. *Habet sponsa imitatores sui, sicut & ipsa est Christi.*

De S. Ioseph quid sentire par est? qui vt domesticus, vt familiaris, vt interior, vt continuus speculator, ac venerator, vitæ, factorum, dictorumque Christi extitit, tot annis, inde ab infantia eius: qui primitias spiritus hausit: qui in Sole iustitiæ dies noctesque versabatur: qui Magistro intus S. Spiritu, & Filio Dei; foris hinc coniuge, inde Nato vtebatur. Idque annis forte plus triginta.

Nam ex S. *Augustini* sententia, *Serm.* 81. *de Tempore*; Christum vidit, & planxit Crucifixum. Quippe quem in monte Garizin adorauit rediuiuum: Simul impleuit Iosephi illud somnium, *Genes.* 37. cum cæteris; quando Sol Maria, Luna Ioseph, & stellæ

ſtellæ vndecim Apoſtoli Dominum adorarunt. Etſi dicant alij, diem clauſiſſe ſuum Ioſeph ante Ieſu paſſionem.

Quod vt vt, fuerit: tam diu minimum ſui ſuperſtes egit Alumni Ioſeph nutritius, reor; donec ſuccedentium illi piarum fœminarum liberalitas de ſuis facultatibus ſuſtentare Dominum cœpit. Interim Ieſus, vt *fluuius Doris* fœcundauit cœleſtem Paradiſum Ioſephum: *Dedit illi irriguum ſuperius* ex ſeſe Fonte vitæ; & *irriguum inferius* ex S. Maria: Et Ipſe *paſcebatur* medius *inter lilia* Matris ac Nutritij.

Vnam audiuit vocem Domini Saulus: & factus eſt Paulus: vnam Petrus, cæterique vndecim; & facti ſunt Apoſtoli ſectatores Domini: vnam Zachæus; & factus eſt hoſpes Chriſti; vnam Magdalena: & flebat pœnitentiaria, intima dein Chriſti: Potuit talia in peccatoribus vox vna Ieſu, qualia non valuit & voluit per omnem vitam in Nutritio Iuſto? Hunc, nil dubito, factum *Vas electionis*: raptumque ſæpius audiſſe, vidiſſe, *quæ non licet homini loqui*: quæque *nemo ſcit, niſi qui accepit*. Excēpli viua vis, viui quanta non eſt?

II. In ſola memoria S. Auguſtini verſabantur exempla Sanctorum: & hi ex mortuis viui efficiebantur ipſi, erantque ei carbones vaſtatores, qui frigidam eius mentem accendebant: erant & ſagittæ acutæ, quæ animam amore vulnerabant, *lib. 9. Confeſſ. c. 2.* In oculis Iuſti quam vim habuit Vita ipſa Dei & hominis?

1. Saul ſpiritu Dei malo agitabatur. 1. *Reg.* 16. Ad citharam tamen Dauidis auditam reſpirabat cedente maligno. Ioſeph plenus ſpiritu Dei optimo ad vocem Chriſti ſeipſo melior in dies euadebat.

2. Saul quantumuis efferatus 2. *Reg.* 26. audita mitis Dauidis voce, miteſcebat accuſator ſui furoris, & prædicator iuſtitiæ Dauidis: Dixit cunctis Dominus, *Diſcite à me, quia mitis ſum, humilis*: at prius id iam didicerat, & hoc amplius, ab eo ſuus Ioſeph, mitior, humilior, patientior, maior, melior Dauide. 3. Nempe, *qui ſanctus ſanctificabatur adhuc*: Vt Eccleſ. 13. *Qui tangit picem inquinatur ab ea*: ſic cū *ſancto ſanctus eris*; Quo ſanctior Ioſeph cum ſanctiſſimo Jeſu.

Item & Sponſa.

1. Dotem ſanctitatis magnam attulit Joſeph ad S. Mariam coniugem ſuam: hãc in immenſum fecit auctiorem, coniunctam cum Dote ſanctitatis Marianæ: Ex dono autem filij, quo non perfectionis aſcendit? 2. Vidit Ezechiel, *cap.* 3. animalium alas mutuo concutientes loqui: *Ala ſua me percutit.* ait S. Greg. 24. Moral. cap. 6. *qui exemplo ſuo me accendit*: Vidit, Joſeph, audiuitque Jeſum & Mariam colloquentes, ac conuiuentes: colloquebatur, & conuiuebat ipſe: mens eius, oculique, ſenſuſque & omnia interiora exterioraque eius alis amborum diuinis percutiebantur; & ad ignem Seraphicum accendebantur. Hæc quis explicet fando? vel cogitando comprehendat nemo.

Typus.

Præſertim in charitate profecit.

Non ſic diſertus euaſit Ezechiel ex infante, carbonis viui tactu ex ara deſumpti, Sicut vel aſpectu vno puelli, de cœlo viui, inque matris ſinu recubi, Joſeph inarſit amore omnis doni; & ſplendore gratiæ collucebat.

1. Ipſe dixit: Luc. 12. *Ignem veni mittere ſuper terram; & quid volo, niſi vt ardeat.* Hunc poſt Sponſam primus & proximus ſenſit Ioſephus. 2. Qui ignis ſi arſit in ligno viridi peccatorum: quanto luculentius in arido, ab peccatis exſicco?

3. Suadebat Dominus, *Apoc.* 3. ab ſe emi aurum ignitum, hoc filius patri dedit dono probatiſſimum.

4. *Diues in omnes Dominus*, quanto ditior in domeſticum, nutritium, iamque ab initio Iuſtum Ioſephum?

III. *Quantas*, ait S. Bern. *exhortationes, conſo-*

Morienti Iesus & Maria adfuerunt.

consolationes, promissiones, illuminationes, inflammationes, & æternorum bonorum reuelationes recepit in transitu suo Ioseph à sanctiss. Sponsa sua, à dulcissimo Filio Dei Iesu, &c. Nam Gerson opinatur, ante passionem Domini obijsse Iosephum. Itemque post resurrectionem Christi inter corpora Sanctorum, etiam Iosephum surrexisse & cum Christo cœlos ascendisse; *non dubium, in anima: sed in corpore nescio, Deus scit.*

Cum corpore in cœlum assumtus putatur.

S. Bernardus tamen ait: *Pie credendum est; non tamen asserendum, quod pijs. Filius Dei pari priuilegio decorauit suum putatiuum patrem, sicut suam sanctissimam matrem, At sicut illam assumpsit in cœlum in corpore & anima: & sic & Ioseph.*

Probabiliter.

Vt sicut illa sancta familia, Christus, Virgo & Ioseph, in laboriosa vita; & amorosa gratia simul vixerunt in terris: sic in amorosa gloria nunc & corpore & anima regnent in cælis. Iuxta regulam Apostoli, 2. Cor. 1. *Sicut socij passionum estis, sic eritis & consolationis.*

In gloria vicinus Christo.

De gloria eius cœlesti sic Gerson: *Cum dicat: Vbi sum ego, illic & minister meus erit, ille proximior videtur collocandus in cœlis: qui in ministerio fuit vicinior, & fidelior, post Mariam, inuentus in terris* Iosephus, De eius patrocinio sic Gerson in Iosephina.

Exauditur facile dum orat pro nobis.

——Quanta, ô fiduc a quanta est
Vis impetrandi? Quia, dum Vir, dum pater orat.
Vxorem, & Natum, velut imperium reputatur.

PARS VII.

De Iosephina cogitatione dimittendi Virginem.

Ordo facti historicus.

I. IOseph *accepit Coniugem suam, & non cognoscebat eam*: accepit Angeli iussu. 1. Nam Iosepho desponsata est verbo de præsenti; non de futuro; ait Caiet. matrimonio rato. 2. Ipsaque Virgo tradita viro, habitans in domo Iosephi, salutatur ab Angelo sola noctu; tecto enim, non lecto communiter vtebantur. 3. Ab salutatione, id est, conceptione *confestim exurgens Maria iuit ad* Elisabetham sola, non comitante Iosepho, ignaro conceptionis. 4. Inde post tertium fere mensem reuersa, *inuenta est in vtero habens de spiritu Sancto.* 5. Ideo Ioseph Iustus, eam traducere per ora hominum nolens, voluit dimittere. Cur? 1. An ex reuerentia; quod sciret eam de S. Spiritu habere? 2. An ex metu; quod crimen suspicaretur? Difficilis hic responsio est, eaque duplex. Prior sententia, Origenis. *Virtutem ait, mysterij, & magnificum sacramentum in ea cognoscebat, cui approximare se indignum existimabat: ideo humilians se, quærebat se longe facere.*

Co[...] tio [...] mit[...] Ma[...] ort[...] ex r[...] reu[...] tiā[...]

1. *Sicut & Petrus,* Luc. 5. *Recede à me Domine, quoniam ego peccator sum.* 2. *Vel, vt Centurio: Non sum dignus,* Matth. 8. *vt intres sub tectum meum.* 3. *Vel, vt Elisabeth: Vnde hoc mihi?*

Ex[...] sim[...]

Consentit S. Basilius orat. de hum. generat. Domini. 1. *Talis nominari Vxoris maritus metuens: Et verens patefacere, quæ circa ipsam gesta erant.* Non *abominatus Virginem, nec quod moleste tulerit. Sed quod eam metuerit, vt S. Spiritu plenam.* Ita & Theophyl. & Bernardus.

Ca[...] cogi[...]

Viguerius in Theol. Institutionib. c. 2. §. 9. addit: 4ᵒ. Virginis vultum à conceptione effulsisse sanctitate. 5. Gerson orat. de Festo S. Ioseph instituto, ait B. Virginem ei conceptionem aperuisse antequam abiret ad Elisabetham.

Vel[...] est [...] spic[...]

Altera sententia vult Iosephum mysterij prorsus ignarum fuisse. 1. Ideoque & de suspicione sinistra innoxium: informatum vero ab Angelo posuisse & timorem & suspicionem. 2: *Deinde*, sententia prior dum tribuit Iosepho humilitatem; prudentiæ derogat. Nam sciuisse mysterium, & dimittere velle; parum esse prudens videtur.

3. Ita S. Chrys. hom. 4. in Matt. Euthy. Niceph. Aug. serm. 16. de Verb. Dom. Cū illi esset *certa adulterij suspicio; mariti dolor non vindictam quæsiuit: voluit prodesse peccanti, non punire: nec approbator flagitij fuit.*

4. S. Hieronymus censet mitius: *Ioseph*

sciens

ſciens illius caſtitatem, & admirans quod euenerat; celat ſilentio, cuius myſterium neſciebat.

5. Autor Oper.imperf.ait: *Quoniam auditio verborum Mariæ, & conſideratio vitæ eius mala conſiderare de ea non ſinebat Ioſeph: Conſideratio autem conceptionis non permittebat eum ad plenum bona æſtimare de ea: & ſic animus eius inter vtraſque partes fluctuabat, & tenere, & tradere eam non audebat: ob hoc neceſſaria ei reuelatio fuit.*

Alioquin occulte eam dimiſiſſet, nimirum vel ea relicta clam abeundo procul aliam in regionem: Vel dando ei libellum repudij. Sic Abulenſis.

Non ipſa tamen aperire myſterium voluit Ioſepho; quod ſpe certa Deo fidens omnem ipſi diſpoſitionem relinqueret.

II. Multa hic miranda mihi veniunt: ex his mouenda aliqua. *Primo:* Myſteriũ Verbi; mundo incarnati: & tamen mundo celati. Sicut Arca teſtamenti *Exod.* 40. auro intus foriſque tecta, oppanſo velo variegato tegebatur: ita B. Virginis Virginitas matrimonij velo celabatur: & Conceptio, Virginis ſilentio. Hanc, Ioſeph, ſi ex Ipſa ſciebas; cur dimittere eam cogitabas? Si neſciebas; quid ſuſpicabaris?

Audi Sponſam: Cant.1. *Nigra ſum*; id eſt, ait Rupertus: grauida inuenior: *ſed formoſa*: ab virginitate ſalua *Nigra ſum*, opinione male videntium: *formoſa*, fide recte credentium. Nigram putat ſponſus, & vult dimittere, *velut Agar* alteram cum filio eijcere: ſed formoſam me docebit cuſtos Angelus. *Nolite me conſiderare, quod fuſca ſim*; coniugata quaſi deflorata: quod grauida ſim: *quia decolorauit me ſol*, S.S. me obumbrauit.

Hoc tamen ipſum celabat omnes certe alios præter Eliſabetham, ac forte etiam Ioſephum. Agar, *Gen.16.* concepiſſe ſe videns, deſpexit Dominã: Non ſic Maria honore concepti filij intumuit; nõ ſeſe oſtentauit; ſed ad cognatę obſequiũ ſeſe demiſit.

Fuge pariter oſtentationem: monet S. Chryſ. hom.2. in Ioann. *Nam, ait, videns Moyſis mater eum elegantem*; Exo.2. *abſcondit: ſic tu, ſi quid, quod laudem mereatur: accepiſti, abſconde: ne per inanem gloriam corrumpatur. Intolerabilis quædam ebrietas eſt inanis gloria.* Ea Ophthalmodulia, id eſt, oculorum ſeruitus appellatur; *Col.*3. Hac faſcinatus, ait Chryſoſtomus Homil.17. Roman. *quam multis eſt cognitus, tam multos habet dominos; omnibus ſeruire coactus.*

Virgo ſuam gloriam occultauit: at Deus orbi manifeſtauit. Idem & tibi 1. Cor. 4. *Illuminabit abſcondita tenebrarum & manifeſtabit conſilia cordium: & tunc laus erit vnicuique à Deo.* Col.3. *Mortui eſtis, & vita veſtra abſcondita eſt cum Chriſto in Deo; Cum autem apparuerit Chriſtus Vita veſtra; apparebitis & vos cum ipſo in gloria.* *Sed expectanda diuina manifeſtatio nis.*

Theophylactus in Col. 3. *Deliteſcit margarita tantiſper, dum in conchyli fuerit: ſimulac vero id confractum fuerit, tum in gloria relucet. Sic & vos, quam diu in hoc corruptibili corpore eſtis, &c.* *Etſi id poſt mortem modo fiat.*

Adhæc ſilebat myſterium Virgo, quod fiſa Deo, honoris ſui curam ipſi reſignaſſet. Sic 1.Pet.5: *Omnem ſollicitudinem veſtram proijcientes in eum: quoniam ipſi eſt cura de vobis.* Pſalm.54. *Iacta cogitatum tuum in Deum, & ipſe te enutriet: & non dabit in æternum fluctuationem iuſto.* Quia Pſalm.124. *Qui confidunt in Domino, ſicut mons Sion* erunt immoti. *Item exẽplo Fiduciæ in Deũ.*

Et ecce Angelum miſit Deus, qui cauſam ageret Mariæ apud Ioſephum. Pſ. 30. *Saluaſti me de neceſſitatibus meis; & ſtatuiſti in loco ſpatioſo pedes meos*, Pſalm.4. *In tribulatione dilataſti mihi.* Ita S. Virgo quidem fidebat Deo. *Adfore opitulatorem.*

III. At Ioſeph angebatur ſeu metu reuerentiali, ſiue ſuſpicioſo: in iſto, ſuæ indignitati, in hoc, grauidæ honori volens cõſulere, dimittere beatiſſimam Virginem *Iuſtus angitur tentatione.*

animus ipsi erat. Sed iusto in tẽtatione posito prouidit Deus. Esse poterat occasio lapsus cum Virgine faciendi. In hac dicere anima potuisset: *Vadam post amatores meos*: At respondit occurrens ei Deus. *Ego sepiam vitam tuam spinis: &c. Quaret eos, & non inueniet; & dicet: reuertar ad virum meum priorem*: Cum prodigo, *Luc.* 15. cuncta, quæ ei perditionis occasio fuerant, defecissent: dixit: *reuertar*. Misericordia Dei est subtrahere peccatoribus occasiones peccandi.

Sed in occasione peccandi seruatur à Deo.

Itemque, iustos in periculo conseruare. Vt Josephum, *Gen.* 39. Susannam, *Dan.* 13. conseruans in solicitatione vtriusque periculosa tunc *fecit ventis pondus*, Job. 28. lubricam naturæ fragilitatẽ sustentauit. Hæc virtus heroica est, meritiq; maximi, virtutẽ operari, cum deest occasio, impedimentaque circumstans constantia nutaret vel cogitatu carnis vllo: ecce Deus metum ei aliunde suboriri permisit de infamia virgini extitura, vel de sua indignitate. Quas inter cogitationes foras iacebat mens iusti, Sicut Daniel, *c.* 14. in lacu inter leones: Sicut, *Dan.* 3. tres pueri inter globos igneos: Sicut Jonas, *c.* 1. inter fluctus.

Et si Josephi Iusti Aut tentationi medetur alia tentatione.

Vel auxilio submisso.

Viam tamen inuenit ei Deus, fecitque ex tentatione prouentum. Angelus ei adest; vt Danieli Abacuc: pueris tribus angelus: Jonæ Deus: Petro in vndis Christus: Josepho annis tredecim in carcere adest liberator Deus, & vinctum educit ad honores. *Gen.* 41. Jacob post luctam cum angelo, ab ipso demum benedicitur. *Gen.* 31. Ita hic Joseph ex nutatione sua confirmatur.

Oratio tamen necessaria tentato est.

In ea tamen nutatione mentis, dubio procul orauit intense. Ps. 118. *Amputa opprobrium meum, quod suspicatus sum: quia iudicia tua iucunda.*

Atque ita in spe & silentio erat fortitudo eius, nolens grauidam traducere. Sicut, *Gen.* 30. nec Putipharæã Joseph: nec Judices Susanna: *Dan.* 13. verum vterque siluerunt.

IN FESTO ANNVNCIATIONIS Deiparæ V. M.

Missus est Angelus Gabriel à Deo in ciuitatem Galilææ. Lucæ 1.

ABraham, *Gen.* 24. filio sponsam quæsiturus, seruorum ad id delegit prudentissimum, & honoratissimum, quo põderis plus foret legationi. Ita Deus Angelorum præcipuum, in proxenetam Sponsæ sponsarum delegit.

Super quo nos

I. *De causis, & effectibus Incarnationis.* II. *De Angelo Annunciante Incarnationem.* III. *De Virgine, cui Annunciatio est facta.* IV. *De Virgine conceptura.* V. *De nascitura cum vno duplici Natura.* VI. *De Responso Mariæ.*

PARS I.

De causis, & Effectibus Incarnationis.

I. POstquam homo lapsus; & Deus fuit offensus grauiter: nulla hic re placabilis erat, nisi Filij Incarnatione peracta.

Dei inca[...] nece[...] fuit.

1. Vnde Ps. 39. *Sacrificium & oblationem noluisti: aures autem perfecisti mihi. Holocaustũ pro peccato non postulasti: tunc dixi: Ecce, venio:* scilicet Homo factus: *In capite libri*, de æterna rerum prouidentia, *scriptum est de me; vt facerem voluntatem tuam*: Homo factus, & Patiens. *Deus meus volui: & legem tuam in medio cordis mei.*

1. O[...] plac[...] tate[...] tru.

2. Achab, 3. *Reg.* 22. vix decreuerat bellum aduersus Syriam, cum ecce habitum regium mutat cum plebeio. Ita ab æterno præuiso peccato, belloque contra inferos declarato, continuo necesse fuit Dei Filium incarnari, Dux hominum futurus.

2. O[...] infer[...]

3. Ita namque & in mente Patris fuit Dei filius conceptus: vt olim hominem indueret: Sicut, quam in conceptione mater sibi formam imprimit; eandem proles referre solet: Vt patuit *Gen.* 30. ex obiectu virgarũ,

3. Ob na pr[...] denti[...] cretu[...]

ante

ante oculos ouium, in conceptu virgis si-miles fœtus reddentium. Quare necesse fuit, vt ab æterno conceptus Dei filius, cum respectu ad incarnationem, homo tandem fieret, similis conceptioni primæ. Hinc demum Phil. 2. *Habitu inuentus est vt homo.*

II. Neque pro peccato, quisquam alius erat satisfaciendo, præter hominem Deū. Sicut paralyticus ille, Jo. 5. *erat 38. annos habens in infirmitate, quia hominem non habebat,* à quo in probaticam ab Angelo motam inferretur. Talis humana natura erat, & Christus *magni consilij Angelus.*

Sunamitis, 4. *Reg.* 4. vt suus ipsi vnicus mortuus erat filius, Elisæum supplex orat auxilium, eum vt suscitet. Hic suum Giezi puerum mittit cum baculo. Quo is eum tangit, at non excitat. Venit Elisæus ipse: solus soli se applicat, & membris membra coaptans calefacit mortuum, reuocatque in vitam. Ita Natura humana, vnico suo Ada mortuo cum tota posteritate, ipsa Deum orat. Qui mittit Patriarchas, Prophetas, &c. excitatum illum, at nihil agūt. Deus solicitatur his ipse: Psal. 143. *Inclina Domine cœlos tuos, & descende.* Exod. 4. *Mitte Domine, quem missurus es.* Venit Deus, seque homini aptat, factus homo, hominis suscitator Jesvs.

III. Mardochæo. *Esth.* 7. totique Israel fata vltima imminebant, ni Assuerus plebeiam Estheram elegisset sibi in Reginam, adeoque deamasset, vt eius precibus condonaret deditam neci gentem Judæorum; ac cædis antiquaret edictum: honoraret Mardochæum: Amanum ageret in furcā. Continuo *Iudæis noua lux oriri visa, gaudium, honor, & tripudium.* Ita actum erat cum genere humano, ni humanam Deus asciuisset sibi Naturam, Diuinæ sociam; hæcque illi culpam remisisset omnem, ac Satanam, eiectum orbe, ad inferos relegasset.

Quin etiam, qualis Codrus Rex Athen. cum omnem Atticam late belli vastaret clades; consulto per legatos Delphico, oraculoque reddito: tum Athenas vincere posse, si Rex acie oppetierit. Ergo hostis edicit, nemo Regi vim inferret: At Rex habitum mutat, vt gregarius irruit: cæditur: simul hostis vincitur, fugatur; teste *Val. Max. l.* 5. *c.* 6. *Iustin. l.* 2. Talis Dei Filius in acie pro nobis, *habitu prius inuentus vt homo.* Et facta est *in terra pax hominibus.* Matth. 2. ac denique *Consummatum est.* Matth. 27. Vt vere diceret, Luc. 24. *Pax vobis; nolite timere. Ego sum.* *7. Ad profligandos hostes inferni, mūdi, carnis.*

IV. Idem Jonæ historia repræsentat, Nauis tota periclitabatur: hic demum Jonas exclamat: *Tollite me, & mittite in mare: & cessabit mare à vobis.* Jon. 1. Ita quasi dormiēs in Humanitate Jesvs it obuiam capturis se, eijciturque ex humanis necatus. Et ira quieuit Patris, salusque Niniuitis ex prædicatione succedit. *8. Ad placandum Deum.*

Ezechias Rex æger ad mortem, ab Isaia Propheta inuisitur; diciturque ei vitam annis XV. prorogatam esse. Res visa Regi citra fidem. Ergo sit fides per signum solis, gradibus X. reuoluti. Homo febri peccati originalis afflictus ad mortem, à multis viris Dei visitur, vitam pollicitantibus per signum Dei infra nouem choros Angelorum inter homines descensuri. Atque ea causa *Missus est Angelus Gabriel à Deo in ciuitatem Galilææ.* *9. Ad vitā nobis perēnandam.*

Pars II.

De Angelo Annunciante.

I. Præsentis mysterij paranymphus Angelus fuit. 1. Quia ruinæ, mortisque pararius item cacangelus fuerat. 2. Vt, *vnde mors oriebatur, inde vita resurgeret.* 3. Hic Euā excitarat in perniciem. Ille Mariam in omnium salutem conciliat. *Cur Angelus sit nuncius.*

4. Vt ad Rebeccam, Isaaco sponsam

quærendam, missus Eleezer ab Abraham, *Gen.*24. Ita Gabriel ad Mariam dicens: *Aue gratia plena*, &c. O gratiam? Quanta, ex vna hac plena, redundas in omnes?

Et tam dispar ab aliis Angelis. Sed tu boni nuncij Angele, tuus docet aduentus & vox ista tua, quod non sis Angelus, qui *Gen.*3. romphæa formidandus flammea paradisi aditum obseruabat. 2. Non, qui, *Exo.*12. Ægypti primogenitos mactabat. 3. Non, qui 4. *Reg.*18. exercitum Sennacherib delebat.

4. Non, qui, 2. *Reg.*24. cum gladio videbatur Dauidi. 5. Non, qui, *Gen.*19. Pentapolim flammis absumpsit. Sed Angelus pacis, *ijs, qui longe* in limbo, *& ijs qui prope* in terra, gentibus ac Judæis. O gaudia vndique omnium!

Infamis humanitas cur adamata à Deo. II. Sed quid amas, Christe, filiam Adæ, Naturam nostram, seruam Dominus? &c. Infamis est. Cuius maiores alij diluuio submersi: Alij in Babel confusi. Alij mari rubro submersi. Terra absorpti alij: Alij de cœlo exusti, aliter alij infames: quid inquam horum posthumam amas?

Samsonem parentibus, *Iud.*14. ab Philistæa, ne duceret eam, auertere nitentibus, causam is aliam non affert ijsdem; cur vellet eam, nisi quod amaret ipsam. *Quia sic voluit.* Ita Iesus, etsi Deus, & Angeli dissuaderent ei cum Philistæa nostra coniugium, ipse tamen, quia amat, adoptat. Ita & Dominus. At age, amabo, Psal.8. *Quid est homo, quod memor es eius, aut filius hominis, quoniam visitas eum?* Respondes Prou. 8. *Deliciæ meæ esse cum filiis hominum.*

Qui finis Aduentus Iesu. III. Eia, veni ergo vt Jacob ad tuos Esauitas. 1. *Inclina cœlos, & descende.* 2. Assuesce pati humana Deus. 3. Baculo nixus crucis peregrinare sine domo in terra Cham. 4. Iordanis nostri aquas inuade pie Iosue, etsi intumescentes demergant te. 5. Pasce armenta ingrati idololatræ Labani. 6. Eius filias duc Liam triumphantis, & Rachaelé militantis Ecclesiæ, 7. Duabus stipatus gregum turmis occurre Esau, redique in patriam. *Gen.*32.

8. Veni Dauid pastor: Contra Goliathã, nemo audet: aude tu, namque potes. Præmium erit filia Regis, Ecclesia. 1. *Reg.*17.

PARS III.

De Virgine, cui Annunciatio est facta.

I. AVe, *Gratia plena*, prædestinata Dei Mater, cum Filio nascituro, homineque condendo: *tunc aderas cuncta componens.* *Præ… Ma… præsi… ta, v…*

Plena: Nam 1. Turris es Dauid. *Cant.*4. quam circa *mille clypei* virtutum, *& omnis armatura fortium.* 2. Salomonis es Lectulus, quem LX. *fortes circumsistunt*, imo Cherubini. *1. M… 2. C… dita.*

3. Domus Sapientiæ, *Prou.*9. septem fulta columnis donorum Spiritus. *3. S… contr… ealli… serpe…*

4. Tu *Benedicta inter mulieres*, imo homines vniuersos; qui cum maledicerentur, *Gen.*3. Tu excipiebaris, ea; de qua dicebatur: *Ipsa conteret caput tuum.* *4. Be… cta.*

5. Tu es illa, de qua Zorobabel asserebat: omnium fortissimum esse Mulierem, quando 3. *Esd.*3. tres Satrapæ disceptabant, Quid esset fortissimum? 6. Te spectabat Sapiens, dum quærit: Prou. 31. *Mulierem fortem quis inueniet*, quæ ruinas nostras reparet? *5. For…*

II. Quot te illustres fœminæ præsignarant? 1. Iudith, *cap.*10. expugnatrix Holofernis, obsessæ Bethuliæ liberatrix. *Infœr… it em… monsi…*

2. Esther. *cap.*7. Assueri regina, seruatrix populi. 3. Rebecca, *Gen.*25. Isaaci à patre immolandi coniux. Quare *Audi filia, & vide, & inclina aurem tuam, & obliuiscere domum patris tui: & concupiscet Rex decorem tuum.*

PARS IV.

De *Virgine Conceptura.*

I. E*Cce concipies, & paries filium.* 1. Hæccine tua recognoscis verba Isaiæ? *Proph… similes Annu… ciation…*

Ecce

Ecce, inquis, *Virgo concipiet, & pariet filium.*

2. Eadem Angelus matri Samſonis, Iud.13. *Ecce concipies, & paries filium. Ille erit Nazaræus, & dabit initium liberationi populi Iſrael.* 3. *Paries filium*, non Alexandrum, vt Olympias, non Cæſarem, vt Aurelia, non Salomonem, vt Bethſabee. Sed Ieſum.

1. O fœlix Vellus Gedeonis, quod es Tu, *Iud.6.* rore cœli plena! O Arcam Noë, ſeruatricem omnium! *Gen.7.3.* Cetus es in mari gratiarum eiectum cœlo Ionam ventre excipiens, *Ionæ ſecundo*, & *Auguſt. Epiſtol.* 49. 4. Tu filia Pharaonis, Moyſen eiectũ, inque fiſcella vagientem ſuſcipiens; *Exod.* 2. populi Ducem futurum, & paſtorem.

II. Sedebat forte in conclaui Virgo, intenta cælo, ruminans promiſſum Patribus factum, & expectationem Iſrael. Admirabunda, quænam, quamque fœlix Meſſiæ futura Parẽs? Quàm illi optaret famulari, vel vltima famularum? Quanta ea foret,

Quæ Diuum incedet Regina, Deique
Et Mater Coniuxque.

Hiſce medius interuenit cogitationibus Angelus: datque ſalutatam in ſtuporem altiorem: vt diceret: *Quomodo fiet iſtud: quon. Vi. non cognoſco?* 1. Virgo deuota ſum Deo. 2. Et virginitatis cuſtodem Ioſephum habeo.

1. Similem illi, qui, *Gen.39.* Putipharææ ſe negabat. Quam is hanc, non magis ille me cognouit: 2. Non magis, quàm Dauid puellam Sunamitidem Abiſag. 3. *Reg.1.*

PARS V.

De naſcitura in vno duplici Natura.

QVare *Quomodo fiet?* 1. Sicut factum, *Exo.* 3. vt arderet Rubus incombuſtus in deſerto. Erit Deus in homine, vt ignis in Rubo: Nec ignis tamen rubum vertebat in ignem, ſed igneum. 2. Sicut Rebecca gemellos enixa eſt, hunc læuem, piloſum illum: *Gen.25.* ita tu Deum miſericordiam, & hominem miſerum.

3. Sicut è Bethulia (quæ nunquam ab hoſte capta fuit:) *Iudith.10.* duæ ſunt egreſſæ mulieres, Iuditha cum famula: ita ex te naturæ duæ, hæc hera, illa aſſecla. *Glorioſa dicta ſunt de te ciuitas* Dei!

4. Sicut duo exploratores à Ioſue egreſſi, *Ioſue.2.* in domo Raab abſconditi latuere, perque feneſtram, non ianuam conſuetam dimiſſi ſunt trans murum peccatorũ noſtrorum, poſtea euerſum Dei manu, ad clangorem tubarum prædicationis *Ioſ.6.* Ita Deus & homo Ieſus &c.

5. Sicut, *Num.13.* ex duodecim miſſis ad terram benedictam cognoſcẽdam, reuerſi duo in vecte vna portantes botrum: Ita duæ naturæ, merito Redemptionis onuſtæ, ex te ad homines redibunt. 6. Sicut ex Arca Noë coruus & columba euolarunt, ille mortuaria conſectans, hæc ramum oliuæ. *Gen.8.* Et ex te exibit natura mortem paſſura, vti maledictum, & Agnus ſufferẽs peccata mundi: Exibitque alia ſemper virens miſericordia.

7. Sicut duo Cherub Propitiatorium, auro incruſtatum, alis tegebant, ſeſe reſpectantes, *Exod.25.* Ita *Verbum caro factum*, &c.

8. Sicut Samaritanus duos protulit denarios, in medelam ſauciati, Ita ex te naturæ duæ, ad noſtram redemptionem proficiſcentur.

II. *Quomodo fiet iſtud?* Neſtorius dicet: Naturas duas accidentaliter vniẽdas fore. Eutyches & Dioſcorus: eas inuicem fore in ſeſe commutandas. Pro blaſphemias! Arius: Fore diuinam naturam Deo Patre minorem. Sed impie *mentitur iniquitas ſibi*. Vere ſic. 1. Velut tres perſonæ in vna Deitate, ita naturæ duæ in vna perſona Chriſti. 2. Sicut Scalenus figura mathematica triangularis, cui latera duo inæqualia, ſed eadem eſt baſis: Ita in Ieſu inæquales naturæ duæ: ſed vna hypoſtaſis.

Hæreſes de earum qualitate.

Modus vnitatis.

III. *Ne timeas Maria*, falſitatem; vera ad-

fero ab Deo. 2. *Ne timeas* peccatum originale, actuale, veniale; non dolores partus: Paries vt Sara Isaacum ridens. Nascetur ex te ridens, vt Zoroastes Rex Bactrianorum. *Ne timeas* Virginitati. Nam *Spiritus S. superueniet in te.* Iulius Cæsar in cymba transmittens rapide pontum, orta sæua tempestate vectori desperanti ait: *Ne timeas: Cæsarem vehis, & fortunam eius.* Et timeres ab Messia virgo?

PARS VI.

De Responso Mariæ.

Pondus & necessitas responsi. I. VErum, sat multa Angelus: Responsum expectat à te, Virgo: quod referat Domino. Ecce nostræ tibi redemptionis oblatum est pretium: si annueris: nos redemeris. 1. Hoc est illud, quod expulsi paradiso debebant, & soluendo non erant. 2. Quod votis tot expetitum est diu. 3. Quod Israel, quod limbus, quod Angeli, quod ruina cœli expectat vnice vnicum. 4. Abs te Esthera pendet Mardochæus, id est, status omnis humanus. Ab vna oris tui voce dependent omnia. Loquere Virgo, & viuet homo. *Ecce Ancilla Domini: Fiat mihi secundum verbum tuum:* O vocem! O Angele, ocyus auola: Habes, quod vel Deus optet. Expectat Deus, stant Angeli, patent cœli. Age, auola ocyus.

Angeli abscessus.

Responsi figura. II. At Tu, ô ter & amplius Beata Virgo, nunc absorpta Deo, Deoque plena recognosco in te Abigailem, quæ ab Dauide in vxorem petita, ait prostrata: *Anc illa Domini mei.* 1. Reg. 25.

Et præcellentia. 1. Beata vox! Dixisti & nuptias confecisti, ô quales? 2. Figuras & Prophetias complesti, ô quot, & quantas?

3. Orbis est debitor tuus, & omnis retro ætas, posteritasque omnis. 4. Superasti etiam vota Prophetarum: Obruisti mala protoplastarum: Demersisti maledictiones diluuio gratiarum. 5. Vicisti cœlos: Superasti Angelos: ad Deum accessisti. O ter optima Virgo: & Deo proxima ter Maximo! 6. Hic ad Te, ad Vocem hanc tuam sistuntur vota & suspiria omnia.

Effectus huius natio... III. Hic paruus ille lapillus de montibus æternis in Vterum delapsus tuum: absque humano opere in quantum excrescet olim? *Dan.* 2. 2. Vere *Nouum creauit Deus super terram, Mulier circumdedisti virum*, à viro intacta. Ierem. 31.

Et M... æstim... Tua quis exprimat, quis mente æstimet merita: *O pulchra vt luna, electa vt Sol!* Cantic. 6. Quin pulchrior vtroque; Nec enim passa vnquam deliquium es. *Aue Maria gratia plena, Dominus tecum: Benedicta tu in mulieribus: Et benedictus fructus ventris tui Iesus. Sancta M. M. D. ora pro nobis nunc & in hora mortis nostræ, Amen.*

FERIA II. PASCHATIS.

Duo ex discipulis ibant ipsa die in Castellum, quod erat in spacio stadiorum LX. ab Ierusalem, nomine Emaus. Luc. 24.

NEuter Tobias, *Tob.* 12. Angelum peregrinationis comitem, quantumuis confabulati multis, & conuersati, noscitare tamen quibat ante, quam confectis omnibus pararet abitum Raphael, ac valedicens dispareret. Simile hodiernis duobus euenit.

Nos super isto.

I. *De humanæ vitæ miseria.* II. *De Magistro sese Discipulis associante.* III. *De peregrinatione Christi, & cuiusque Christiani.* IV. *De perpessorum malorum amnistia.*

PARS I.

De humanæ vitæ miseria.

Humana vita est 1. Flebilis. 2. Misera. 3. Corruptibilis. I. HEraclitus Philosophus humanas ærumnas assidue considerabat; simul & irremisse deflebat. 2. Neque Job secius, Ecce considerantem: *Homo*, ait, *natus de muliere, breui viuens tempore: multis repletur miserijs.* Ecce flentem: *Tædet animam meam*

vita mea. 3. Et quem non tæderet viuere, quem omnia nituntur corrumpere, penitusq; destruere? Cœlorum influxus corpora nostra afficiunt, variantque Passiones: elementa valetudinem: animalia infestant vbi possunt: quin *homo homini est lupus*:

1. Stolidos fuisse censemus Hebræos: quod maluerint in Ægypto miseri, quam in terra promissa viuere ab fœlici rerum omnium copia beati. Dementiores ij, qui mundum, illa deteriorem, sic deamant, vt frigide, & vix raro ad superna adspirent. 2. Heu, insueti malis ac indurati meliora vel nesciunt, vel non credunt: aut seipsos tacite desperant. Jtan' amara præ dulcibus, præ bonis mala amantur, & optantur? 3. Cætera sileo: vel ipsa vita hæc, quid, nisi mera est mortalitas? Bene Seneca: *Vita hominis nunquam acciperetur; si sapientibus daretur*. 4. Obæratorum, vita decedentium relictam adire hæreditatem timemus. Et vita nostra quid obæratius? Debita est miserijs: qui animam debet. Et suis nos debitis cum obruat; adhuc amamus ipsam?

5. Et ipsam fugitiuam? Nam *velut flos egreditur, & conteritur, & fugit velut vmbra*.

6. Solis cursui similis. Js stare videtur: & ita tamen fugit, vt qualibet hora viginti millia milliarium decurrat: testibus Philosophis. Sic vita: Adeo, vt vix ea cucurrisse sentiatur prius, quam cum ad sepulchrum peruentum est.

Recte S. Greg. in Regist. eam nauiganti confert: qui in naui residens arbores, cæteraque foris moueri putat: cum ipse sit, non illa, qui mouetur. Jta vita fugax, & mendax. 8. Ephemerus animalculum est die non amplius vno viuens: & tamen eo tam solicite victum conquiritat, vt si foret coruo viuacior, qui sæcula quina superuiuit. Ita homo. Cum igitur Ephemeros, tum & nos ridemus, stultitiæque arguimus.

II. Ethnici Spartiatæ sapientiores nobis. Hi atrati ibant, lugentum cultu ipso vitam flebilem professi: At quibus vel ab senio, aut aliunde spes fiebat mortis propediem adeundæ, hi sese colebant vestitu lautiores. Nimirum emensi miseriam, se ad fœlicitatis ingressum comparabant. *Vita flenda: mors gratulanda.*

2. Simile Thracibus vsu veniebat, natos fletu excipientibus: cantu, plausuque mortuos prosequentibus. 3. Idem bruta nos monent. Cygnus vitam muto cum mœrore exigit: at vicinus morti lætum occinit. *Vna fœlicitas vitæ eius est breuitas.* *vda proiectus in herba*. 4. Idem sors docuit Judæos, qui, Babylonica pressi captiuitate, suspenderunt organa sua plangentes, Ps. 136. *Quomodo cantabimus canticum Domini in terra aliena?* At contraria omnia cosmophili in mundana Babylone, tam infami ab tot, tantisque miserijs, quæ alibi vndiq; exclusæ, in hunc orbem redactæ, & compactæ videntur. Inter quas istud fœlicitatis est nobis, quod hic viatores agamus, non incolæ. Vt hi duo mœsti in via: at in termino apertis oculis iam primum sibi viuere, videbantur.

PARS II.

De Magistro se Discipulis associante.

I. Jbant isti, talia confabulantes, subibatque nescijs Dominus, & viæ socium sese dabat. Qualis Dux, cæso fugatoque exercitu suo, palantes, aut latitantes colligit, reparat vires, viros, ac animos, credentes ab hostibus stetisse victoriam: quos ille secus informat, increpat, & victoribus aggregat. Ita Dominus dispersos, &c. Ecce hos è fuga retrahit, de victoria edocet: Errantem quærit Magdalenam: Marias tres ad Apostolos redire compellit. Petrum insequitur. Apostolis se offert, fideique ad castra reducit. *Pax vobis* ait. Ante omnes Matri fœlicitatem ex Filio gratulatur. Vt Soliuga montium afflat *Iesus colligit dispersos.* *Matri apparet primum.*

afflat primum, dein colles, vallesque luce perfundit. At B. Virgo erat, Isa. 2. *Mons in vertice montium.* Ps. 67. *Mons pinguis, mons, in quo beneplacitum est habitare Deo.* Apostoli colles erant: de quibus Psal. 86. *Fundamenta eius in montibus sanctis.* Valles erant discipuli hi. Vt reuiuiscunt luce prima tacti? *Nonne cor nostrum ardens erat in via?*

Qui duo hi. II. At, qui vos, & vnde domo? qui nomine? Vnus est Cleophas, pater Apostolorum trium Iudæ Thadæi, Simonis, & Iacobi minoris: ac Iosephi Iusti de LXX. discipulis. Alter anonymus est. 1. S. Greg. Mag. Niceph. Theoph. Epiph. & communis opinatur, Lucam Euangelistam fuisse. 2. S. Hier. tamen illi Dominum in carne visum fuisse negat, ex istis, Act. 1. *Sicut tradiderunt nobis, qui ab initio sui oculis viderunt, & ministri fuerunt sermonis.* At S. Lucas fuerit ex postremo vocatis, non ex primis. Sed cur his adiungis te; non mulieribus? 1. An quod hæ aromatibus onustæ quærunt te, fugiunt isti? Exclamat August. *Vere Domine, maiori semper occurris necessitati!* 2. Vt cor lateri adest infirmiori sinistro. Et ipsi, pauore palpitanti, sanguis affluit opitulaturus. Ita Dominus, relictis cæteris, hos defectos fide, speque quoque destituendos adiuuat.

Cur his se iungit. 1. Quia fugitiui. 2. Infirmiores.

3. Passi memores. Istius quævis & dignitas. 3. Deinde horum esse socius amat: quorum sermo erat de Passo, in via, quamuis ab errore culpandus.

III. O vim miram memoriæ de Passo Iesu! Sed mirabilior bonitas Dei, nam indignam ex se, dignam tamen propter Filium æstimantis, cui gratia fieret, essetque & meritum.

Imitanda est exemplo. At vero mirabilissima Passionis pia memoria, tu quanta potes? 1. Amorem suscitas: humilitatem inspiras: superbiam suffocas: carnis delicias effugas. 2. Vt Christianus sit talis, qualis Castrensis Vrias, 2. Reg. 11. cui suadente Dauide commoda, is aiebat. *Arca Dei & Israel, & Iuda habitant in Papilionibus: & Dominus meus Ioab, & serui Domini mei super faciem terræ manent: & ego ingrediar domum meam vt comedam, & bibam, & cubem cum vxore mea?* Ita Dominicæ Passionis commentator ait, & agit compatiēs Passo, fortis aspernator voluptatum.

3. Dauid, 2. *Regum* 15. nudus, & vdus fletu, Absalonem fugiebat, torrentem transiens, prosequentibus eum pari cum luctu proceribus. Et quisquam Christianum Passum intueri, aut prosequi nolet? aut poterit sine luctu? sine odio sui? sine demissione animi?

IV. Est illa recordatio vis inuicta aduersus Satanæ technas, 1. Sicut Daniel sparsis in fano Bel cineribus aperuit Beli ementitam diuinitatem. *Dan.* 14. Ita cineres Iesu, id est, Passi memoria, in anima sparsi dolos mundi, carnis, dæmonisque reuelāt. 2. Iussit, *Ezech.* 9. Deus omnes occidi, qui *Tau* signo signati non forent. Væ, quibus non fuerit Passionis signum in mente, vel fronte, vel manu. *Me[...] pass[...] val[...] tra des[...] nis.*

Ser[...] mal[...] Si aliud non accidat his malum, at isthoc est, quod ijs in via vitæ se non iungat Iesus, qui eius immemores degunt: qui de sordibus, de poculis, fabulisque loquuntur. Non cum his ambulat: qui non cum, & in ipso, vera via, ambulant. Quod si etiam ob verba se istis adiunxit; quid non ob opera faciet sancta! *Serm[...] nus[...] cax.*

PARS III.

De peregrinatione Christi, & cuiusque Christiani.

I. QVi *sunt isti sermones, &c. Tu solus peregrinus es?* Quid hominis es? Nescis vnus quod omnes sciunt? Nescis potentem *in opere & sermone.* In opere; quia mortuos, cæcos, leprosos, &c. curauit. Et in sermone: Nam Io. 7. *Numquam homo sic locutus est.* Rupes Orpheus traxerit: at iste peccatri- *Chri[...] stiani.*

ces,

ces, publicanos, piscatores, hostes: sedauit ventos & maria, &c. Milites in horto prostrauit verbo: tremefecit orbem, petras rupit. &c. *Tu solus peregrinus hæc ignoras?*

Peregrina tio Iesu. Et tu ignoras, Cleopha, te dicere verum! 1. Peregrinus Iesus à cœlo hic exul, ob delicta nostra. Vnde ipse de sese Io. 7. *Vos de deorsum estis: ego de supernis.*

Ecce vo- 2. Ipse ab æterno, Psalm. 131. *Votum vouit Deo Iacob*, se hic peregrinaturum tot annis, tali cultu, sorte, via, modo: *donec inueniam locum Domino, tabernaculum Deo Iacob.* Ecce vias, *A summo cœlo egreßio eius* ad præsepe in Bethlehem, inde in Ægyptum hinc in Nazaret: porro in desertum: tum in Caluariæ Crucem: denique in sepulchrum. Nec singula tantum loca percurrit: sed qualia egit, ac pertulit in præsepio? &c. De vijs istis sic Bernard. hom. 29. de ascens. *Vultis eius saltus agnoscere fratres? de cœlo venit in Vterum: de vtero in præsæpe: de præsepio in Crucem: de Cruce in sepulcrum: de sepulcro rediit in cœlum.* Soluisti votum, IESV: *tentatus*, & peregrinatus *per omnia* es: nec infera tibi inuia. Ad ea qui te penetrasti? Dicis Iere. 12. *Dimisi domum meam*, corporis: *reliqui hæreditatem meam*, discipulos, ac vitam: *dedi dilectam animam meam. Nunquid auis discolor hæreditas mea mihi. Nunquid tincta per totum: Venite, congregamini omnes bestiæ terræ.*

Homo est peregrinus. II. Tu peregrinus es, Cleopha. 1. An nescis, Heb. 13. quod *non habemus hic ciuitatem permanentem: sed futuram inquirimus.* 2. Audi Ps. 38. *Aduena ego sum, & peregrinus: sicut omnes patres mei.* 3. Recordare: primum, qui vrbem condidit, Cain fuisse: Ac forte ob id cœlo excidit: 4. Quid? Apoc. 8. *Væ, væ habitantibus in terra.* Quia merum hic exilium est. Quod quanto est peregrinatione miserius? Nam id pœnæ, hæc voluntariæ religionis est.

5. Quocirca ethnicus Philosophus Anaxagoras, teste Laertio: ob hæreditatem in ius vocatus; maluit iure suo cedere quam lege agere, & ob fluxa contendere: quæ casus forte subitus queat interuertere. Cognatis eum ob hoc increpantibus ait, digito in cœlum intento: *Illa patria est: illa hæreditas mea. Illam ego curo: non ea, quæ super terram.*

PARS IV.

De perpessorum malorum amnistia.

I. ET *quæ?* quærit Dominus. Quid? Tune oblitus es talia? Tot? Tãta? *Quæ?* O flagrantiam charitatis immensæ! 1. Hæc omnia absumsit præterita: nihil de sacrificio pœnarum, iniuriarumque reliquum fecit. Vere, *Aquæ multæ non potuerunt extinguere eam.* 2. Ipsa tanta fuit, vt vel corpus suum perrumpens erumperet: Sicut si detractus cœlo ignis antro terræ coerceretur, viam vi sibi faceret prius, quam pressus acquiesceret: O ardor amoris, cui nullus nocuit algor Passionis? *Malorum obliuio præ amore nimio.*

3. Plane, vt sol, quo in meridiem eleuatior, hoc & flagrantior est: ita Iesus, quo in cruce altior, hoc magis ardet amans. Ardet, & quærit amatos.

4. Nimirum is motus amoris ei naturalis erat, ideo in fine vehementior. Nam violenti principio sunt concitatiores, remissiores in fine: & ne cessent, impulsu opus habent. Isto nos egemus, quos & actiue, & passiue esse violentos oportet. Domine, vim patiar.

II. *Quæ?* Quæris. Quia resurgentis gloria præteritorum amnistiam attulerat, dolorem deterserat, ablataque plus millecuplo reddiderat. Vsque adeo *non sunt condignæ passionis huius temporis ad futuram gloriam, quæ reuelabitur in nobis.* Rom. 8. *Præque gloria resurrectionis.*

Et martyres, similia passi, Confessoresque quærunt: *Quæ?* Itan' Stephane non meministi lapidum? Non detractæ pellis, Bartholomæe? Non crucis Andrea? &c. *Sic & Diuis est.*

Et tu recordabere, vindex etiam: quæ frater tuus in te asperior dixit, aut egit?

E contra damnatis. Ita damnatis nulla est memoria voluptatũ præteritarum opum, honorum, &c. 1. Fatere Cæsar, Alexander, Cicero, Homere, &c. Sap. 5. *Quid profuit nobis superbia? Diuitiarum iactantia quid contulit nobis? Transierunt omnia velut vmbra.*

2. Immemorem præteritorum Epulonẽ, petentemq; guttulam, monet Abraham, Luc. 16. *Recordare fili:* etiam ad pœnam: sique possis, *quia re. episti bona in vita tua.*

3. Euenit istis, quod Ægyptijs, *Genes.* 41. quos superuenientes anni sterilitatis coëgerunt obliuisci priorum septem annorum fertilitatis: Sed quid ad hos septem anni æternæ damnationis?

III. *Vir erat potens*, inquit. O misera cymba, fractus tibi fidei est malus; anchora spei amissa est. Nam, *sperabamus*, aiunt. *Vir*: Quid? Nescitis, an non agnoscitis eius Diuinitatem? *Potens* opere, & virtute, vt Deus: Sermone, & doctrina, vt homo. Vt, Sol, habens lumen, & calorem. Vt bombarda, instructa puluere, & globo, sonans, & effringens. Sperate, credite: *quoniam ecce, ipse adsum, qui loquor vobis.*

FERIA III. POST PASCHA.

Stetit IESVS in medio discipulorum suorum; & dixit eis: Pax vobis. Luc. vlt.

ANgelo, *Tob.* 12. manifestante sese Tobijs duobus, quod vnus esset de septem assistentibus Domino, consternati in faciem corruerint proni. Quibus Raphael: *Ego sum*, ait, *nolite timere*. Et Christo sese manifestante Discipulis, vt Deum verum ac viuum agnoscerent, perculsis ait; *Pax vobis: ego sum.*

Circa quod nos

I. *De cœlo laboribus inuadendo.* II. *De stante in medio.* III. *De imprecãte pacẽ.* IV. *De voce Ego sũ.*

PARS I.

Labore Cœlum inuaditur.

I. CIcero fratri Q. Ciceroni Consulatum petenti sic scribit: *Attende tibi frater: Peregrinus es: Roma est: Consulatum petis.* q.d. Nil Arpinati cum Romano: præ Roma vrbs nulla: præ consulatu honor nullus. Ita Christiano dixerim: *peregrinus: Cœlum est: Beatitudinem petis.* Singula vim habent, ac diuersitatem. Ad eam vt emergas, hoc laboris opus. 1. Nam, 2. Tim. 2. *Nemo coronabitur, nisi qui legitime certauerit.* 2. In cœlum fit via vi, Matt. 11. & *violenti rapiunt illud.* 3. Hinc Ethnicis Dij plerique armati pingebantur: vt quibus diuinitas acquisita fuerit heroico nisu. Nam *virtus in arduis* cernitur. 4. Extincto Romulo, Rege primo Romanorum ac conditore, incertis Romanis, vi discerptus periisset, an diuiniore morte fugisset humana: ecce prodit eques, & affirmat: sibi armatum, homine augustiorem, visum fuisse Romulum in cœlos subuehi, iussisseque se pro Deo coli. Finxit is; nil fingo: Cœlum armis acquiritur, *& vim patitur*, Matt. 11. *Dijque laboribus omnia vendunt*; canit Hesiodus in Theogonia.

Si honor politicus quo plus diuinus labore parandus.

Exempl facti.

II. Non ante Saulis filiam meretur coniugem Dauid, quam manus cum Goliath victor conseruisset. 1. *Reg.* 17. Nobis Satan, mundus, caro deuincenda sunt. Est namq; prius *vita hominis militia super Terram*; Iob. 7. quam inter superos beata coronetur.

Figura facti.

2. Iacobo, *Ge.* 29. merenti annis 7. datur Lia: iterumque 7. alijs, datur formosa Rachel. Nobis, vt promissa est cœli gloria: at *non est mollis ad astra via*: Suntq; *Ardua quæ pulchra*. Laborandum est prius pro Gratia, dein *Gloriam dat Dominus*, Psal. 83.

3. Ioseph *Gen.* 40. quanta perpessus ante, quam eueheretur? venditus seruus, accusatus vt maleficus tulit omnia, iniurias, carceres,

ceres, aliaque non ferenda. *Vicit gaudens patientia duris?* Ita *per multas tribulationes oportet introire in regnum cœlorum*, Act. 14.

Vtilitas exempli, & martyrij. III. Dicite SS. Martyres quo vos tramite emersistis? Potentiæ? Opulentiæ? Gloriæ? Sapientiæ sæculi? &c Psa. 65. *Transiuimus per ignem; & aquam: & eduxisti nos in refrigerium.* Dura hæc? Sed ad Beata ducunt. 1. Tantula pro tantis sanus quis abnuat? Sint rotæ, enses, craticulæ, catastæ, vngulæ, faces, cruces, tauri Phalaridis, & mille mortes &c. ludus sunt pro beatitate assequenda. Ro. 8. *Non sunt condignæ passiones huius temporis ad futuram gloriam, quæ reuelabitur in nobis.* *Necessitas Christi.* 2. Nec Christus seu voluit, seu potuit secus. Luc. 24 *Oportebat Christum pati: & Sic intrare in gloriam suam:* in propriam, non alienam: Et nos quid non oportebit? 3. Hac causa apparens Dominus *stetit in medio*, seque imitandum proposuit. Fidenter aude: Ipse est qui dixit: *Pax vobis. Nolite timere: Ego sum.*

PARS II.

De stante in medio.

Copia. I. **R**Epete *anima* prægressa, intuere mæstos discipulos sedentes, incertos rerum, anxios periculi: dubios fidei. *Aspice* apparentem ex improuiso Deum intrantem ianuis clausis, stantem in medio coruscum, Attonitos visu discipulos, ac mutos. *Audi* loquentem Dominum. *Pax vobis*, cordi pauido, iudicio turbato, intellectui ignaro ac rudi, affectui vario, & diffidenti animo, &c. *Ego sum*, qui fui ab æuo, quique nudius tertius & ante, qui viuus, qui mortuus, &c. *Palpate, & videte, &c.*

Stare est surgentis. *Stetit.* hæc dicens. 1. Quia resurrexerat. Nam ante vel iacebat, vel sedebat, vel defatigatus sitiebat, vel ambulabat. In præsepio reclinatus, in horto prostratus, in vrbe Solyma vinctus, circumductus, in cruce suspensus, in sepulchro clausus. Iam *stetit* gloriosius, &c. 2. Antea sub peccati iugo ac onere incuruus ac pressus, iam erectus in libertatem nos vocat. *2. Et liberū ab peccatis.* 1. O pondus peccati quot, depressas ipsa natura, grauasti petentes superna animas? Vis hæc, & iniuria est. 2. Quot tu infelices Iobos das in fimetum vsq proiectos? 3. Quot in Ierichunta descendentes latrocinio mulctas, & mactas? *Luc.* 10. Quot in sanguine suo Venereo volutas? Quot semiuiuos, aut enectos præteris? 3. Sancti autē nō sic. *Stant* *3. Et Sanctorum.* cum Christo, onere peccatorum excusso. Apoc. 7. *Vidi turbam magnam, quam dinumerare nemo poterat, ex omnibus gentibus & linguis, Stantes ante thronū Dei.* Ita inde vsq; ab creatione sua *decies centena millia assistunt illi.*

II. *In medio.* Sic & virtus in medio: Sol medius planetarum: qui Rex eorum: terræ globus in orbe: Crux item. Nam *operatus est salutem in medio terræ.* Arbor vitæ in medio paradisi: *Christus* quo que, 1. Tim. 2. *Mediator est Dei & hominum.* Summa fidei mysteria in medio sunt: Incarnatio in duabus naturis: Natiuitas, *in medio duorum animalium cognosceris.* Aba. 3. Transfiguratio, in medio Eliæ & Mosis. Christus in medio latronum: in nocte media natus: & suscitatus est. Ps. 107. *Exurgam diluculo:* Sedit in medio doctorum: In Medio duorum it in Emaus. *Medium amat Mediator*, Iesus.

PARS III.

De imprecante Pacem.

Pax Ethnicis culta temporalis I. **P***Ax vobis. Ego sum. Nolite timere. Palpate, & videte*, quasi dicat: Absit dissensio & dubitatio de me. Absit incredulitas. Pusillanimitas ac diffidentia absit. Sensu percipite, quod sit in intellectu, *Sed ante omnia pacem habete.*

Dia Pax? 1. Tanti priscis eras, vt Parmenides, Hesiodus, alijque Philosophi te rerum Creatricem esse pertenderent: perq; te omnia, ipsamq; Naturam subsistere. 2. Romanis Pax Dea colebatur, Quorum

templo Pacis quid famosius? 3. Et Redemptoris rediuiui vox prima est, Pax.

Prædicta à prophetis, Præstita, à Iesu.

1. Ita fore prædixerat Isaias Messiæ nomen *Princeps pacis*. Isa. 9. 2. Ideo vixdum nato occinitur: Luc. 2. *In terra pax hominibus bonæ vol.* 3. Moriturus ait, Io. 14. *Pacem relinquo vobis: pacem meam do vobis*: Hanc vel sanguine parabo, sacrabo, donabo.

4. Hanc obstupuit Psaltes, 45. *Venite & videte opera Domini, quæ posuit prodigia super terram, auferens bella, vsque ad finem terræ arcum conteret, & confringet arma, & scuta comburet igne. Vacate, & videte, quoniam* Ego *sum.* 5. Præuidit id Daniel. c. 7. quatuor rabidas bestias depræliari: id est, Monarchias Assyriorum, Persarum, Græcorum & Romanorum: Et eas à Messia prosterni, inque ordinem redigi.

Dominatur orbis.

Diluuium, *Gen.* 7. submersit omnia: vna vndis Arca super ferebatur. Ita, vnum Christi regnum extiturum, cæteris illi subiugatis. Id Ecclesia est. Quare, Psam. 147. *Lauda Ierusalem Dominum: quoniam confortauit seras portarum tuarum, & posuit fines tuos Pacem.*

Mundus ante Messiam fuit merus campus bellorum: parricidia, diluuia sulphureæ pluuiæ, dehiscens terra: Ægyptus persequens: Bella vndique, & vndique bella. Nequicquam Patriarchæ, Reges, &c. orabant pacem, Ps. 121. *Fiat Pax in virtute tua: & abundantia in turribus tuis.* Tandem promissio facta Psalm. 71. *Orietur in diebus Eius iustitia, & abundantia pacis.* Et vero *Iustitia & Pax osculata sunt*: & dixit *Pax vobis*. Hæc de pace temporali.

Pax spiritalis ab, & cum Iesu est.

II. Porro de Spiritali: Hæc à lapsu hominis nulla vsquam: à Christo exorta, hodieque durat. Hæc bella ponit tentationum, passionum, opinionum, religionum. 1. Qualis nauicula iactabatur fluctibus at iubente Domino, Matth. 8. *cessauit ventus, & facta est tranquillitas magna.* Sic euenit animæ, in turbellis Christum respectanti, ac ab eo respectæ. Nutus omnem peragit rem. 2. Qualis *Gen.* 7. feræ in Arca congregatæ, concorditer agebant præsente Noe, agnus cum vrso ac leone accubabat; dimissæ vero ab Noe suum quæque repetiere cubile, atque sæuitiem. Ita in nobis passiones, præsente, absenteque Iesu. 3. Protoplasta, *Gen.* 3. perseuerante in iustitia, pax ei alta fuit. Vt Deum expulit animo, secuta omnium perturbatio est. Hinc lacrymæ, Gen. 2. *Morte morieris.* Hæc *summa malorum, Et vltima linea rerum.*

PARS IV.

De voce Ego sum.

Christi est Ens.

I. E*Go sum, nolite timere.* Tu es Ens entium, verum esse, vera substantia; à te Ipso es, &c. Nos nil sumus, nisi priuationes, imperfectiones, accidentia, ex luto. Sic omnes creaturæ confitentur, Psal. 99. *Quoniam ipse fecit nos: & non ipsi nos. Quid est homo, &c.*

1. Dant omnia. Similia.

1. Sol vnus suo lucet lumine; stellæ reliquæ alieno Solis. Ita Deus, & nos ex eo. 2. Oceanus diffundit flumina omnia, nec minuitur; sorbet omnia, nec augetur; Ita Deus, *ex quo omnia, in quo omnia.* Quia *Ipse est.*

Figura. 2. Et Inficiens est.

1. Vt oleum Eliæ, 3. *Reg.* 17. quo plura implebat vasa, hoc manabat amplius 2. Manna, *Exod.* 16. quo plus colligebatur, hoc plus superabat. 3. Panes hordeacei, *Ioan.* 6. quo à pluribus sumebantur, hoc plus multiplicabantur. Ita:

Omnia dat Dominus, nec habet inde minus.

Deus est 1. Vnus.

II. *Ego sum*, Quid? Deus. Hoc doceo resurrectione, quæ nec humana arte; nec vi naturæ: nec angelica potestate; sed sola omnipotentia fit. Homo sum, corpore, cæterisque sequentibus; en stigmata, *palpate, videte.*

Trinus.

Ego sum. Totum hic mysterium latet Trinitatis. Nam *Ego* triliterale est dissyllabum, & mononymon, Ita in Deo tres

perso-

personæ: duæ processiones, Intellectus, & Voluntatis, natura trium vna.

Sic & τὸ *Sum* est trium literarum vox vna. Ita & *Iesus* tribus constat naturis, corpore, anima, diuinitate, in vna tamen persona. Ergo *Ego sum* Deus & homo.

Et vero Apostoli quid stupetis diu? *Ego sum*, inquit. Vocem non agnoscitis Agni & Magistri? Vox est, quæ clamauit: *Si quis sitit, veniat*: quæ vos vocauit sequutos: quæ mortuos suscitauit: quam ventus, ac mare agnouit: quæ Scribas confutauit. Agnoscite vocem, cui nulla similis: Joan. 8. *Nunquam homo sic locutus est.*

Quid? Isaac, *Gen.* 27. cæcutiens, vocem Jacobi agnouit, licet indutus esset exuuias Esau: & ait *Vox quidem Iacob: manus autem Esau.* Et vos verum Jacob indutum gloria Dei, & hominis, nondum agnoscitis? O tardi? Vere vox est, quæ in cruce septies vltimum clamauit. Sique vox nondum sat liqueat vobis: ecce ipsus adest.

III. *Palpate, & videte.* Corpus est, quod natum & passum est, nam & stigmaticum: etsi gloriosum. Vtrumque miraculosum. Quia sic voluit.

Cur autem stigmata reseruauit? 1. Vt Judæos confundat in iudicio extremo. *Videbunt, in quem confixerunt.* 2. Vt videntes ea, scientesque Christiani adorent, isthic eis sit, vt *in petra refugium herinaceis.* Psalm. 103. 3. Vt ad grates excitentur. Item extimulentur ad compatiendum: & patiendum cum ipso pro peccatis proprijs; quasi dicat. Hæc mihi vos infixistis: & necdum desistetis? Inflicta refodicabitis? Iterumne crucifigetis? Hæc vos accusabunt, damnabunt, cruciabunt.

Respice in faciem, inque vulnera *Christi tui*: & pati pro Christo tibi volupe accidet.

Ecce Julius Cæsar, cum vrbem obiret eques, appellatur à milite emerito, cuius fortunæ in iudicio vertebantur, vt opitularetur. *Tuis*, inquit, *Cæsar, auspicijs arma indui: vltima pro te sæpe adiui: perij, si causa nunc cadam. Hocce caput tueare, Cæsar, fortunasque egentis, & emeriti.* Augustus causam viri mandat proximo, qui Judicem conueniat. Hic miles pectore nudato vulnera ostentans ait: *Non ego te, Cæsar, per procuratorem in bello Actiaco periclitantem defendi.* Erubescens Cæsar descensione facta ex equo, pedes adit Judicem, mandans æquitati causæ militis vt faueat. Ita Christiane te Jesus conuenit, & affatur: ostentans vulnera, quibus permotus non detrectes indicta seruare ieiunia, pati Ipsius nomine quasi dicat tibi: *Ego periclitantem te in bello Passionis per procuratorem non quæsiui*: non Angelum substitui vicarium, ipse excepi tela furoris hoc Corpore: *Palpate, & videte.*

Ita & Cicero *Act.* 7. in Verrem, pro M. Aquilio perorans, cum nihil moueri Judices cerneret: Aquilij pectus nudat: vulnera pro Reipub. defensione accepta ostendit: peruincit, vt eum viuere patiantur. Quem Vulnera Christi non mouerint; is caute, Caucasoque durior, hominem ex homine exuit. *Palpate* peccatores, *& videte*: quoniam in hoc salutis vestræ Summa consistit.

IN FESTO S. MARCI EVANGELISTÆ.

Suppleuit Enucleator.

Designauit Dominus & alios LXX. Discipulos. Luc. 10.

VIsus Joanni, *Apoc.* 10. Angelus fuit, qualis in S. Scriptura nusquam: Validus clamore, vt leo rugiens in deserto: manu libellum præferens: pede dextro mare: terram sinistro insistebat. Similis S. Marcus: Vita Angelicus: viribus, ac rugitu prædicationis, vt leo: Qui & ipsi appingi assolet. Euangelium gerit minus cæteris, vt idcirco à nonnullis compendium Matthæi voci-

vocitetur. Pede is dextero insistit vrbem marinam Venetiarum: sinistro in Continente sitam Alexandriam.

Nos circa Ipsum ista

I. De ipsis quatuor Euangelistis. II. *De quaternarij Mysterio rerum Ecclesiæ multiplici.* III. *De mysterio quatuor animalium.* IV. *De præcellentia Euangelistarum præ Vet. Test. Conditoribus.* V. *De S. Marco historia.* VI. *De Symbolico ipsius Leone.*

PARS I.

De ipsis 4. Euangelistis.

1. Sunt columnæ veritatis.

I. EVangelistas quatuor repræsentauit Deus olim varie. 1. Columnis de lignis Setim in Tabernaculo: *Exod. 26.* quarum capitella aurea, & bases argenteæ: è quibus pendebat Velum ex Hyacintho, Purpura, Cocco bis tincto, & Bysso retorta. *Origenes,* & Patres cæteri de Euangelistis ea interpretantur. Quippe qui fulcra Ecclesiæ sint Sethimæa, & incorruptibilis, exempli, vitæ, memoriæ, ac doctrinæ, inaurati charitate: deargentati Sapientia: in Spiritu Jesu fundati. E quibus Velum dependet Mysteriorum, varium pro tempore, loco, & personis.

2. Testes sunt Diuinitatis & Humanitatis Christi.

2. Jussit Deus, Exod. 25. *Quatuor Circulos aureos pones per quatuor Arcæ angulos.* Similiter, Circa angulos mensæ propositionis. Hi sunt: ait *Rupertus in Exod. c. 5.* & alij, quatuor Euangelistæ circa Christi Diuinit. ac Humanitatem: quæ & Arca, & Mensa est gratiarum: quæ per 4. orbis oras prædicata insonuit. Ps. 18.

3. Sunt mysteriosi; & cœlestes.

3. *In ipso Candelabro* Tabernaculi: Exod. 25. *erunt quatuor scyphi, in nucis modum sphærulæque per singulos, & lilia.* Ita circa Iesum Euangelistæ pleni scyphi mysteriorum sunt: suntque cælestes sphæræ viri perfectissimi, instar cœlorum. De quibus Psal. 18. *Cæli enarrant gloriam Dei.*

4. Sunt Panoplia

II. 5. Zacharias ait, cap. 1. *Ostendit mihi Dominus quatuor viros fabros:* Euangelistas, (aiunt interpretes:) qui arma fabricati sunt contra vitia, hæreses, dæmones: Ita *Hieron.* Qui etiam ibidem intelligit per eos virtutes cardinales quatuor, vti passiones quatuor, per cornua quatuor, ibidem visa prophetæ. *Ch... na.*

5. S... curru Triumphali

5. Abacuc. c. 3. visa quadriga Diuinitatis, ait: *Qui ascendis super equos: & quadrigæ tuæ saluatio.* S. Aug. ait Eam esse Euangeliū rotis quatuor inuectum: in quo Iesus Deus triumphat: quodque *est salus omni credenti in eo.* Hieron. in cap. 6. Zachariæ ait: *Legi, quatuor has quadrigas, quatuor esse Euangelia: & equos Apostolos, per diuersitatem cœlorum diuersas gratias possidentes.* Dein quatuor equorū colores sic exponit moraliter; Vt significet *Rufus* Martyres: *Niger* Confessores ænigmaticæ mysteriorum fidei: *Candidus* Virgines, *Varicolor* alijs dotatos donis.

PARS II.

De quaternarij mysterio rerum Ecclesiæ multiplici.

Quaternarij mysterium. 1. Euangelistæ perf...

I. EVangelistæ sunt tantum quatuor, velut Notarij, aut Secretarij Ecclesiæ. Numero subest & ratio, & mysterium. 1. Quia, ait *Philo. l. de opif. mundi, & l. 3. de vita Mosis,* quaternarius est perfectissimus, & primus qui de solido corpore participat. Nam vnitas respondet puncto: binarius lineæ: ternarius latitudini: quaternarius solido.

2. E... Irrig...

2. Mysteriosus est in scripturis, Gen. 2. *Fluuius egrediebatur de loco voluptatis ad irrigandum paradisum: qui inde diuiditur in quatuor capita.* Ita Christus & Ecclesia prorumpens est *Fluminis impetus, quæ lætificat Ciuitatē Dei.* Et, vt Hieron. in prol. Matth. ait, *Ecclesia est quatuor flumina, paradisi instar, eructans: id est, quatuor Euangelia.*

3. Er... tio.

3. Iussit ita Deus Exod. 28. *Rationale iudicij facies opere polymito, &c. quadrangulum erit, & du-*

& duplex. Isti inscriptum erat: *Doctrina & veritas.* Sic & Euangelium est quadrangulum Euangelistis, &c.

4. Hæc autem figura quadranguli est solidissima: Tale & Euangelium, vt nec orcum, nec hæreses metuat. Qualis Apoc 21. *Ciuitas in quadro posita.* Et vero quam *Gloriosa dicta sunt de te Ciuitas Dei,* Ecclesia, in quadro Euangeliorum fundata supra CHRISTVM? Omnino *in his, velut in quadrato lapide sanctæ Fidei structura consurgit*: ait S. Greg. l. 1. Epist. 24.

5. S. Aug. l. 1. de Consen. Euang. c. 2. ait. *Ob hoc fortasse quatuor sunt Euangelistæ: quoniã quatuor sunt partes orbis terræ, per cuius vniuersitatem Christi Ecclesiam dilatari, ipsi sui numeri Sacramento declarauerunt.*

6. Idem *Act.* 10. S. Petro fuit declaratum in linteo, quatuor extremitatibus demisso cœlitus; varia hominum animalia continente; collecta, ait *Irenæus tit.* 3. *c.* 11. ex quatuor orbis oris. Quibus item quatuor aspirent venti, Spiritus Euangelistarum.

7. Adde: Sicut in rerum vniuerso quatuor elementis omnia constant, & conseruantur: ita in Ecclesia salus singulorum ex quatuor Euangelistis dependet. Ioannes mysteriosa aquila Igni: Lucas, terræ similis; cui arandæ bos natus est. Marcus, aëri: cuius leoninus rugitus per aëria resonat. Est autem aër soni vehiculum: Matthæus aquæ similis; eius typus *facies hominis*: *Omnes* autem homines *velut aqua dilabimur in terram.*

8. Apoc. 7. *Vidi quatuor Angelos stantes super quatuor angulos terræ, tenentes quatuor ventos terræ.* Ita Euangel. conspirant in vnum.

9. Istud Exod. 25. *Quatuor circulos aureos ponas per quatuor Arcæ angulos*: S. Gregorius in Prolog. Matth. Sic exponit: Ecclesiam per quatuor Euangelistas ab Prædicatoribus, vt ansulis Arcam, circumferri.

10. Isti Apocal. 4. *sunt quatuor animalia plena oculis ante, & retro: in medio sedis, & in circuitu Sedis.* Vt nil eorum effugerit obtutum, quæ diuina scitu, vel creditu necessaria fuerant. *10. Infallibilitas.*

PARS III.

De mysterio quatuor animalium.

1. *Lyranus* tamen per ea scire intelligit Sedes quatuor Patriarchales. 1. In Leone, Hierosolymitanam. Ob audacter prædicatum ibi ab Apostolis Euangelium, *Act.* 4. 2. In Boue, Antiochenam: Ob Fidelium Obedientiam, iugum Apostolorum subeuntium. 3. In facie hominis, Alexandrinam: Ob celebres scientia viros inibi. Vt Athanasius, Clemens, Cyril. 4. In Aquila Constantinopolitanam: Ob viros inibi contemplatiuos, vt Chrys. Gregor. Naz. &c. *11. Sedes 4. Patriarchales.*

2. *S. Ambros.* autem *l.* 3. *de Virg.* vult notari in Leone, Fortitudinem, in boue, Iustitiã, in aquila, Temperantiam; Nec enim ista prædam comedit vllam, nisi ipsa ceperit: quamuis sæua fame stimuletur. In homine, Prudentiam, qua qui caret, bestia fuerit, non homo. *12. Virtutes 4. Cardinales.*

3. *Abulensis in proœm. D. Hieron. super* 4. *Euang.* Alij aliter. Nam vult vnum Iesum ijs designari; Humanitatem eius in homine; Passionis victimam in boue: Resurrectionem in Leone: Ascensionem in aquila. *13. Christus Iesus*

4. Attamen *communis interpretatio* apud S. Hieron. in proœm. est de 4. Euangelistis, *Quod Matth. de homine exorsus est: Liber generationis, &c. Marcus à voce clamantis in deserto. Bos Lucas à Sacerdote Zacharia. Ioannes de verbo disputauit.* *14. Euangelista ipsi.*

II. Sunt vero *plena oculis*: ob mysteriorũ cognitionem. *Ante*, ob scientiam futurorum; *Retro*, præteritorum. Vel *ante & retro*: quod vtriusque Testamenti mysteria complectantur. *15. Omniscientia.*

Israe-

16. Ordinata dispositio omnium rerum, statuum, articulorum. Israelitæ in deserto castra metabantur in 4. partes diuisa, tribubus ternis vnam plagam obtinentibus. *Num.*2. Singularum plagarum vexillis Rabbi Abraham appingit quatuor animalia Ezechielis: Aquilam Judæis; hominem Rubenitis. Leonem Ephraimitis; Danitis vitulum. Addit: ea vere inscripta vexillis fuisse.

Digressiuncula. Rationem dant alij. Quod scriptum sit de Juda. Gen. 49. *Catulus Leonis Iuda.* 2. Quod Ruben fuerit primus homo in stirpe Jacob natus. 3. Quod Ephraim fuisset filius Josephi: de quo Deut. 33. *Quasi primogeniti pulchritudo eius.* Vituli 4. ob Gen. 49. *Fiat Dan coluber in via, cerastes in semita.*

Pulchra castrorum Israeliticorum acies: At Ecclesiæ ea figura fuit. Quæ *Terribilis, vt castrorum acies ordinata.* Cantic. 6. Et ea sub quatuor vexillis fidei Euangelistarum collocata est in deserto mundi.

PARS IV.

Præcellentia Euangelistarum præ V. T. Conditoribus.

Præcellũt Euangelistæ. Quod Euangeliũ. Non Lex. 1. Promittit gratiã. 2. Confert gratiam & vitam. I. DIgnitas vero eorum est, quanta maxima. Quantum Nouum Test. præstat Veteri: tantum ipsi Moysi, & Prophetis. 1. Ipsi enim habent Patentes nostræ iustificationis: quas Veteres nec ausi fuerũt, nec gnari, conscribere. Nam, Gal. 2. *Ex operibus Legis non iustificabitur omnis caro.* Vnde nec promittere ausi fuere.

2. Similes Giezi seruo, 4. *Reg.* 4. ad Sunamitidis mortuum vnicum filium suscitandum misso, cum baculo Elisæi: At incassum. Venire Elisæum ipsum necesse erat seque mortuo applicare calefaciendo. Ita illi: Elisæo similes Euangelistæ: qui verba vitæ habent in, & de vita Jesu. Secus Moyses & Prophetæ, indices gratiæ: non efficaces eiusdem ad Justificationem.

3. Sanatã vulnerib. 3. Similes Sacerdoti, (Aaron,) & Leuitæ, (Moysi,) qui ab latronibus seminecem relictum præterierunt, *Luc.* 10. iuuerunt re nulla: tantum viderunt ipsum: & hoc solũ. At Samaritanus: de quo Joann. 8. *Nonne benedicimus nos, quia Samaritanus es?* hic eum suscepit; & curæ mandauit. Atque huius Secretarij. 4. Euangelistæ sunt.

4. Isti in V. T. nil scripsere perfectũ, sed erasionibus obnoxium. Vnde Hebr. 7. *Reprobatio fit præcedentis Mandati, propter infirmitatem eius, & inutilitatem. Nil enim ad perfectum adduxit Lex.* At Euangelistæ aliter scripserunt. Et ita, vt Rom. 1. dicat: *Non erubesco Euangelium. Virtus enim Dei est, ad salutem omni credenti.*

5. Quid, quod V. T. Conditores terrena duntaxat, & temporalia promiserint: at N. T. Euangelistæ audent addicere: *Dedit eis potestatem filios Dei fieri.* Joan. 1. & Rom. 8. *Iam non accepistis spiritum seruitutis iterum in timore, sed accepistis spiritum adoptionis filiorum, in quo clamamus Abba Pater.* Vnde Aug. contra Adimantum c. 16. *In V. Testamento erant onera seruorum, in Nouo gloria liberorum.* 6. Mosaici scripserũt plena timorum, rigoris, minarum, &c. At Euangelistæ gratiosa, amorosa, pia. In cuius signum S. Spiritus visibiliter eis superuenit in Pentec. Quo quid suauius, salutarius? 1. Et ipse Legislator, Matth. 11. *Venite ad me omnes, qui laboratis, & onerati estis, & ego reficiam vos,* excusso onere Mosaico. Item, *Discite à me quia mitis sum, & humilis corde.* Non cinctus amplius ignibus, nubibus, fulgetris, buccinis, vt in Sinai. 3. Item, Noui Test. *iugum meum suaue est, & onus meum leue.* 1. At Vetus explosit, qui dixit Petrus. Act. 15. *Quid tẽtatis Deum, imponere iugum super ceruices discipulorum; quod nec patres nostri, nec nos portare potuimus?* 2. Ideo Manus Mosis dicuntur graues & ponderosæ, *Exod.* 17. Quia, ait August. ser. 9. de Verb. Dom. in eis *Sarcina erat veterum obseruationum.* 3. Plane harum præcepta fuerunt. 613. in Mo-

in Mosaico Digesto. Affirmatiua 248. negatiua 365. Horum vmbram extinxit sol Euangelistarum.

...onsi- ...trea- Veri- ...m, non ...bram. III. 7. Mirus visus Moses, quod Legem primus accepisset. At maiores Euangelistæ, qui digni fuerunt conscribere Sacramenta, vitam, mortem, doctrinam Iesu, pacem Dei & hominum, apertionem cælorum, 1. Ioan. 1. *Lex per Mosen data est, gratia & veritas per Iesum facta est.* 2. Act. 7. *Accepistis legem in dispositione Angelorum; & non custodistis.* 3. Et Galat. 3. *Lex ordinata per Angelos.* At Euangelium per Iesum.

...ræfer- Ange- 8. Quid quod Euangelistarum Notariatus, & apices præponderent Angelis? Gal. 1. *Licet Nos, aut angelus de cœlo euangelizet vobis, præterquam euangelizauimus vobis, anathema sit.* Cum tamen Angelus cœli non possit mentiri.

Rationem dat S. Chrysosto. in 1. Gal. *Idque valde congruenter, Siquidem Angeli, quamlibet magni serui sunt. Cæterum omnes Scripturæ non à seruis, sed ab vniuersorum Deo ad nos venerunt.* Fuerunt ergo Euangelistæ Pontonotarij Dei; Calami S. Spiritus, Præcones ac buccinæ orbis æternæ. 1. Audi Apoc. 14. *Vidi alterum Angelum, volantem per medium cœli, habentem Euangelium æternum.* Quin, 2. Ipse Luc. 22. *Hic est Calix sanguinis mei noui, & æterni testamenti.*

Pars V.

De S. Marco historia.

...lius ...ri fuit. I. Sanct. Marcus Romam secutus Petrum ei familiariter inhæsit. Vnde 1. Petr. vlt. *Salutat vos Marcus Filius meus.* Quia ipsum baptizarat. 2. Non is est idem cum *Alius à Marco.* Ioanne Marco, affine Barnabæ, vt autores volunt graues. Nam Marcus Euangelista est mortuus anno Neronis octauo; ille autem vixit adhuc anno 14. imperij Neronis. Nam Epistola 2. ad Timotheum est sub illum annum scripta; patet ex hoc: *Ego iam delibor, & tempus resolutionis meæ instat.* 2. Tim. 4. In ea autem de Ioanne Marco sic: *Marcum assume, & adduc tecum, est enim mihi vtilis in ministerium.* 3. Neque etiam filius fuit sororis Sancti Petri: vt male Nicephor. l. 2. c. 43. Nec pollices ipse sibi præcidit: ne Sacerdos inaugurare- tur. 4. Marci Euangelium est compendium Matthæi. *Scripsit Romæ.* Id scripsit circa tertium Claudij annum, anno pòst Ascensionem decimo. Sic Euseb. Theoph. Euth. Secundo Claudij anno Romam cum Petro appulit, sequenti scripsit ante, quam subsequenti iret in Ægyptum. Vbi occubuit *Exoratus.* anno. 3. Causam scripti ab eo Euangelij assignat Eusebius l. 2. c. 45. Istam. *Non suffecit auditio ijs, qui Petrum prædicantem audierant: sed Marcum discipulum eius omnibus precibus exorarunt, vt ea, quæ ille verbo prædicabat, ad perpetuam eorum commonitionem scripturæ traderet* Eadem S. Athan. Hiero. Epiph. Euth. 6. S. Hier. Epi. 123. *Latine: deinde Græce.* Solus Matthæus Hebræo perhibetur scripsisse eloquio; cœteri græco. Genebrardus tamen lib. 3. Chron. 45. Baronius, &c. putant latine scripsisse. Vtrumque potuerit fuisse, Romæ scripserit Latine: Alexandriæ reddiderit græce.

II. Missio eius Roma Alexandriam est *Missio eius in Ægyptū.* in laudem ipsi præcipuam. Nec enim S. Petrus ad eam vrbem, quæ ab Vrbe Roma princeps esset, misisset; nisi virum vere Apostolicum. Præiuisse iam olim videtur *Venturi præsagium prius.* illius præsagium. Nam refert Pierius Hierogl. lib. 25. cum Vrbis conditores primi essent spatium condendæ Vrbis designaturi, cretam aut gypsum defuisse: itaque farina vsos metatores fuisse, quam mox aues deuorarunt. Quo de Augures varie. At verius: Indicium fuisse, venturum olim S. Marcum, qui Psalm. 147. *adipe frumenti satiaret* Eucharistica; Ad quem aduolarent Religiosi, Anachoretæ Christiani. Et il- *Alterum.* lud præsagij fuerit, quod Alexander

Magnus vrbem eam conditã voluerit Leontopolim appellari: eoquod cũ vtero gestaretur, mater somniasset, se leonẽ vtero ferre: quod diuinatores ei ad generositatem prolis sunt interpretati. At Marcus præsignabatur à Deo, cuius Symbolum leo futurus esset. Bene igitur Petrus Damianus de S. Marco & Alexandria: *Beata es Alexand. triumphali hoc sanguine purpurata! Fœlix & tu Italia, Corporis huius thesauro diues effecta.*

Corpus in Italia.

PARS VI.

De symbolo eius leone.

1. Marcus impauidus.

I. ET vero isthoc leone Marciano quid vsquam, quid vnquam generosius?

1. Prou. 30. *Leo. fortissimus bestiarum, ad nullius pauebit occursum.* Nec S. Marcus ad vllum discrimen expauit: tremefecit Ægypti principes, idola, aras, &c. subuertit: Ecclesiam statuit. 2. Mare fusile. 3. *Reg.* 7. leonis XII. portabatur: sed & *sculpsit in tabuletis illis, quæ erant ex ære, & in Angelis Cherubin, & Leones & Palmas.* Id est, Ecclesiæ XII. Apostolos, Prælatos Cherubinæ doctrinæ, & Martyres. In horum angulari statione Leo Marcus. 3. Samson leonem occiderat. Iud. 14. *Et ecce examen apum in ore leonis erat, ac fauus mellis.* De quo dein ænigma solutum ait *Quid dulcius melle: & quid fortius leone?* Marcus in viuis leo, post Martyrium, vitæ & doctrinæ memoria melleus. Vt deserta, ac cœnobia discipulis eius fuerint repleta: Quibus hausta ab S. Marco Euangelia fuerunt *dulciora super mel & fauum.*

2. Est Triarius in statione Ecclesiæ.

3. Est dulcis & fortis.

II. 4. Diogenes Cynicus, factus Xeniadis seruus, eam eius sortem miserantibus amicis ait: *An nescitis, leones non ipsi seruire, à quibus aluntur, sed altores potius seruire leonibus?* Talem se gessit Marcus in Ægypto, vt ipsi prædicanti Christum pene Omnis Ægyptus submissa pareret. Et par erat, Quia leoni.

4. Est Rector Ægypti.

5. Pausanius prodit Agamemnonis in clypeo medio leonem efformatum fuisse cum hac perigrapha.

5. Fuit terror Ægypti.

Terror hic est hominum; Quique hunc gerit, est Agamemnon.
Verius hoc Marco conuenit Elogium.

6. Chabias Dux Athen. & Philippus Macedo dicere solebant: Agmen Ceruorum leone duce fortius est, quam agmen leonem duce ceruo. Atqui electi ab IESV LXXII. discipuli, quibus orbem subigeret: fuerunt ceruini. Illis idcirco præfecit Leonem Marcum, qui Prædicatorum Euangelij dux esset Euangelista leo.

6. Dux LXXII. discipulorum.

III. 7. Quatuor testium Christi Marcus vnus, & quantus, inde æstima. Mathæus scripsit de Iesu humana genealogia, vt Homo. Ioannes De Diuina, vt Aquila. Lucas de passione prolixius cæteris, vt victimarius Vitulus. Marcus de Resurrectione, vt Leo, qui catulum natum aut letho ipsó, aut lethali somno iacentem die tertio suscitat horrendum irrugiens.

7. Euangelistarum secundu[s]

8. Ex tunicæ Pontificalis fimbria dependebant, iussu Dei, mala granata. LXX. & nolæ argenteæ LXX. alternatim. *Exodi* 28. Ita LXX. vel LXXII. duo discipuli circa Iesum, in quibus princeps Marcus, cuius vox in Ægypto quidem, vt nola, sed Calamus per orbem, vt rugitus, vel campana cœli maxima personuit.

Campana maxima orbis.

PERORATIO.

FInio S. Hieronimi verbis in Prologo in Marcum, *Marcus Euangelista Dei electus, Vt Paulus vas electionis, & Petri in baptismate filius: atque in sermone discipulus: Sacerdotium in Israel agens secundum carnem Leuita.* Hæc vitæ Periodus. Quare *Laudate Dominum in sanctis eius. Quia mirabilis Deus in Sanctis suis,* inque eorum vita doctrina, miraculis, &c.

IN FESTO ASCENSIONIS DOMINI.

Et Dominus quidem Iesus, postquam locutus est eis, assumptus est in cœlum, & sedet à dexteris Dei. Marc. 16.

ARca Noe, *Genes.* 9. post quadraginta dierum iactationem in diluuio, demum stetit in montibus Armeniæ. 2. Arca Testamenti, cum diu in castris sub papilionibus habitasset; demum gloriose in Templum Salomonis infertur. 3. *Reg.* 8. Iesu humanitas horis XL. in Passionis circumacta diluuio: ac dein XL. diebus in orbe hoc versata: demum ad dexteram Patris ascendens resedit. 2. Est idem Testamenti Arca, diu in castris Iudæorum, interque Philistæos barbaros versata; nunc audijt à Diuinitate sibi acclamari: *Surge Domine in requiem tuam, Tu & Arca sanctificationis tuæ.* Ps. 131. O nobilem hunc diem cœlorum reseratione; Regis coronatione; & nostri, & nostra expectatione.

Super ista vero nos,

I. *De Ascendentis triumpho, Nomine gloria.* II. *Adiuncta ascensus Domini.* III. *Figuræ de Ascensione.* IV. *Ascensionis causa prior, humiliatio Christi.* V. *Posterior reseratio cœli.*

PARS I.

De Ascendentis triumpho, nomine, & gloria.

I. NOn verba suppetunt paria scriptoribus, Cæsarum triumphos adumbraturis. 1. Iulius Cæsar triumphali curru, tracto ab XL. elephantis, in Capitolium est inuectus. 2. M. Antonius, curru Leonibus quatuor iugatis tracto, triumphabat. 3. Aureliani triumphalis quadriga ceruis quatuor agebatur. At Iesus ante asina & pullo vectus inibat Ierosolymam comitante popello pio. *Triumphis Cæsarum gloriosior Iesu triumphus.*

Hodie autem *Videntibus illis eleuatus est, & nubes suscepit eum ab oculis eorum,* ait Lucas. Et Marcus: *Postquam locutus est eis, assumtus est in cœlum.* Ista quis potis describere?

Obstupuere visu in medio, stetereque Apostoli. 1. Dicite vos, si potestis, *Viri, Galilæi, quid admiramini aspicientes in cœlum?* Act. 1. 2. Dicite Prophetæ: Et tu Isaia. cap. 63. *Quis est iste, qui venit de Edom, tinctis vestibus de Bosra?* Dicite mortales, Ps. 8. *Domine Dominus noster, quam admirabile est nomen tuum in vniuersa terra? Quoniam eleuata est Magnificentia tua super cœlos.* *2. Est ineffabilis.* *3. Est tantum admirabilis in Scriptura.*

Merito Ecclesia, cum ipsum orat *per natiuitatem tuam; per Crucem & Passionem tuam; per mortem & sepulturam tuam, per sanctam resurrectionem tuam;* Merito inquam subdit singulare hoc, *per Admirabilem Ascensionem tuam,* quasi dicat. Hæc cæterorum mirabilium est admirabilissima. *In Ecclesia.*

Esto enim: in Natiuitate Iesu aduolarint è cœlo Angeli concinentes; pastores, Magi, stellæq; approperarint: *vt essent mirantes Maria & Ioseph.* Luc. 2. in Passione sint abscissæ petræ, sol obscuratus, *ita vt miraretur Præses.* Matt. 27. 3. In Resurrectione, sint aperta sepulcra, rupta tartara, educti Patres, ligati dæmones: *adhuc autem illis non credentibus, & mirantibus præ gaudio* Apostolis illa sunt patrata, *Luc.* 24. *In omni Iesu vita.*

At vero in ascensione maiora. En Corpus nube vehi, cœlos reserari, Angelos homines affari: mortem vita commutari; *potestatem in cœlo, & in terra* dari: Humanitatem vltra Cherubinos eleuari: collocari ad dexteram Dei: Hæc inquam, quot, & quanta non sunt?

II. Hac de causa, qui antea plurimum Filius hominis appellatur: Vt Matt. 17. *Filius hominis à mortuis resurget,* item, *tradetur,* cap. 20. *parebit signum F. H.* cap. 24. *Væ homini, per quem F. H. traditur.* Matth. 26. *F. H. non venit animas perdere, sed saluare.* Luc. 9. *Oportet exaltari F. H.* Ioann. 3. En Angeli *Iesum quæritis Nazarenum.* *Inde alias Filius hominis.*

Is post ascensionem *Dominus quidem Iesus* *Iam Do-*

Dominus dicitur. *ſus* nominatur, *Marc.* 16. Ita prædictum Pſ.67. *Qui aſcendit ſuper occaſuum. Dominus nomen illi*, quaſi dicat. Cœlos vi perrumpere, percellere Angelos triumpho, mortem, & captiuam ducere captiuitatem, &c. non niſi Domini Monarchæ eſt. Qui in Natiuitate fuit, & dicit de ſeſe Pſal. 21. *Ego sũ vermis, & non homo.* 2. Qui in vita fuit, *Ecce, Agnus Dei, qui tollit peccata mundi*, Ioan. 1.3. Qui in morte Iſa. 53. *Sicut ouis ad occiſionem* ducitur. 4. Qui in Reſurrectione, Apoc.5 *Vicit leo de tribu Iuda.* At in Aſcenſione idem, Ierem. 48. *Ecce, quaſi aquila volabit.* 1. Vt aquila, inquam, Imperialis biceps in naturis, Rexque omnium creaturarum: vt auium illa. 2. Hæc quouſque euolat? Iob. 39. *Eleuabitur aquila, & in arduis ponet nidum ſuum*: in totius Vniuerſi frontiſpicio: Vbi *Non datur vltra*, iſtud vere Herculeæ columnæ.

Iam Aquila.

Iam ſuper omnia. III. Eouſque non aſſequitur Salomon, Prou.30. *Tria mihi ſunt difficilia; & quartum penitus ignoro. Viam aquilæ in cœlo.* non ſub cœlo; *viam nauis in medio maris; viam colubri ſuper petram; & viam viri in adoleſcentia*: LXX. vertunt. *in Adoleſcentula.* Id eſt. De Aſcenſione nil intelligo; nil de mari Paſſionis: nil de Reſurrectione per clauſam petram; nil de Incarnatione. Ideo quærit Prouerb.30. ignarus; *Quis aſcendit in cœlum; atq; deſcendit?* Ieſus, *Quis continuit ſpiritum in manibus ſuis?* Ieſus: *qui habuit poteſtatem ponere animam ſuam, & iterum ſumere*: Idem Spiritum Diuinitatis continuit in Humanitate. *Quis colligauit aquas, quaſi in veſtimento?* Ieſus; qui tollit peccata mundi in veſte Humanitatis ſuæ. *Quis ſuſcitauit omnes terminos terræ?* Ieſus qui redemit vniuerſos in vitam ſuſcitatos; ſi velint Idem eſt, Pſalm. 103. *Qui ponis nubem aſcenſum tuum, qui ambulas ſuper pennas ventorum.*

Homini quidem inueſtigabilia.

Nam aſcendit virtute propria. Nihil Eliæ raptus, 4. *Reg.* 2. quem Eliſæus videns, (licet duplicato Spiritu donatus,) effari non quiuit: Nil Enochi translatio inuiſibilis: Nil occultatio Moſis, ad hanc Aſcenſionem, onuſtam ſpolijs opimis mundi, peccati, Satanæ, mortis, limbi, carnis, &c. & tamen euehitur, idque vi propria; vt Pſalm. 20. *Exaltare Domine in virtute tua.*

PARS II.

Adiuncta Aſcenſus Domini.

I. DE triumpho graphice Pſ. 67. *Currus Dei decem millibus multiplex; millia lætantium. Dominus in eis, in Sinai, in Sancto. Aſcendiſti in altum, captiuam duxiſti captiuitatem.* Deſcenſum Dei in montem, ad dandam legem, cum Aſcenſu in cœlum, ad nouam legem ferendam, confert, comitantibus vtrumque innumeris Angelis. *Aſcenſ. Domini 1. Triumphus.*

Nec mirum. 1. Si enim, 4. Reg. 6. *mons plenus equorum, & curruũ igneorum in circuitu Eliſæi*: quanto plures circa IESVM? 2. Currus idolorum finguntur trahi ab beſtijs. Vt à ſerpentibus Saturni, Bacchi à tigribus: Neptuni ab Delphinis, Solis currus à Pegaſis, Veneris à culumbis. At *Currus Dei decem millibus multiplex.* Nam Angeli ſunt currus Dei, Pſal. 79. *Qui ſedes ſuper Cherubim.* *2. Comitatus.*

Aſcenſus eius terminus cœlum eſt empyreum, ſupra ſeptem planetarum, firmamenti, primi mobilis, cryſtallinique cœlos. Vnde Eph. 4. *Aſcendens in altum.* Pſalm. 67. *Aſcendiſti in altum*: Tertullianus vertit, *Sublimitatem.* *3. Terminus.*

Contra hæreticos, ex hoc Pſ. 18. *In ſole poſuit tabernaculum ſuum.* Et *Ego ſum lux mundi*; fingentes, Corpus Ieſu terminaſſe aſcenſum ſuum in ſphæra ſolari. Ideo Manichæi, &c. Solem adorabant, vt ait *Gregor. Naz. orat.* 51. *S. Auguſtin. lib. de carne Chriſti. cap.* 24. *Leo ſermon.* 4. *de Nat. Dom.* Quos refutat, *Theod. lib.* 1. *de Hæreſ. fab. Auguſt. lib. de Hæreſ. cap.* 59. *Hæreſ*

II. De

II. *De die ascensus ita supputatur.* Obijt Dominus 25. Martij: Resurrexit 17. Ascendit 5. Maij, ætatis anno 33. & quinto mense. *Chrysostom.* putat fuisse Sabbatinum; *Epiphanius*, diem Mercurij. Indeque Veteres diebus istis ieiunare solitos aiunt. Existimo die Iouis ascendisse. Fauet tropologia. 2. Nam probabile, eo die piscatores esse missos, quo pisces creati fuerant; at hoc die Iouis, *Gen.* 1. 2. Par erat Aquilam eo die euolare primum, quo aues conditæ fuerunt: at hoc die Iouis. 3. Eo die se humiliauit ad pedes Iudæ: ergo par, vt eodem exaltaretur. 4. Dicata Ioui Deorum Deo, dies; par erat, vt Deo vero dicaretur. Vnde quasi nefas semper visum Iouis die ieiunare.

De hora Ascensus, 1. August. & plerique Patres sentiunt, meridie ascendisse: nixi isto, Psal. 54. *Vespere* Dominus in Cruce, *& Mane* in Resurrectione, *& meridie* in Ascensione: *Enarrabo* vespere patientiam Morientis, *annunciabo* mane vitam Resurgentis: *orabo*, vt exaudiat meridie Sedens ad dexteram Patris. 2. Alij malunt, hora tertia. Quod illa expirans inferos adierit: Quod eadem olim Adamum eiecerit paradiso. Hocq; probabilius. Nam Marc. 16. *Nouißimè recumbentibus vndecim apparuit*, &c. at prandebatur hora sexta, id est, duodecima. Et tempus intercessit ante quam ad montem Oliueti peruenirent, & Dominus eos compellaret valedicens.

Pars III.

Figura de Ascensione.

I. Patres diem, actumq; diei certatim Figuris adaptatis celebrant. 1. Origenes *homil.* 9. *in* 16. *Leuit.* Diem esse ait, quo S. Pontifex in Sancta Sanctorum inibat magnificus. At Hebr. 4. *Habemus Pontificem, qui penetrauit cœlos.* 2. Augustinus serm. 107. de tempore, ait: *Noster hic Samson, ablatis portis, imperioq; inferni & mortis, ascendit in cacumen montis cœlestis.* 3. Idem ser. 180. *Noster Iacob baculo Crucis mundum apprehendit; & cum duobus populis ad Patrem rediit triumphans.* 4. Hieron. tom. 3. *Noster David, Goliatho truncato, in ciuitatem cœlestem cum canticis excipitur.* 5. Greg. Magn. hom. 29. in Euang. Cyrill. ser. de Ascens. *Elias ascendit per turbinem in cœlum*, &c. Hoc tamen discrimine, quod is raptus; at Iesus vi propria ascendit. 6. Beda & Glossa Ordin. *Hodie Arca infertur in locum suum.* Fuerat illa diu alienis in locis, in manibus Philistinorum diu peregrinata. Demum in Salomonis infertur templum, & sub alis Cherubin collocatur.

3. Iacob pius. *4. David condatus.* *5. Elias raptus.* *6. Arca testamenti.*

II. S. Bern. ser. 10. ex paruis: *Hodie ille*, Isa. 9. *cum natus fuit admirabilis, prædicans, Consiliarius, in miraculis Deus: Fortis in Passione: Pater futuri sæculi in Resurrectione: Ascendens Princeps pacis, fuit in perpetua beatitudine.* Hodie, qui fuit in terris *formam Serui accipiens, & habitu inuentus, vt homo:* Philip. 3. is in libertatem vindicatus, in æthere triumphat infera & inimica omnia. Ita præuidit Isaias, cap. 52. *Ecce seruus meus Exaltabitur* super inimicos, *& eleuabitur* super cœlos, *& sublimis erit valde* super Angelos, *& adorabunt eum omnes Angeli eius.* Ecce hodie mirificus ille Peregrinus, de quo Luc. 24. *Tu solus peregrinus es in Ierusalem* confecta peregrinatione, reuertit in patriam. Et *Quid est, quod ascendit, nisi quod & primum descendit?*

1. Princeps pacis. *2. Seruus liber.* *3. Peregrinus repatrians.*

III. At quo ascendit? 1. In locum beatæ vbertatis: Vbi *promptuaria illorum plena, eructantia ex hoc in illud:* Psalm. 143. 2. In domum voluptatis. Vbi Psalm. 35. *Inebriabuntur ab vbertate domus tuæ, & torrente voluptatis tuæ potabis eos.* 3. Isthuc, vbi, Apoc. 21. *Ciuitas aurum mundum*, &c. 4. Vbi mansiones Beatorum, Num. 24. *Quam pulchra tabernacula tua Iacob, & tentoria Israel?* 5. Isthuc,

Ascendit quo?

vbi Pſ.117. *Vox exultationis & ſalutis in tabernaculis iuſtorum*. 6. Vbi Pſ.83. *Beati qui habitant in domo tua*. 7. Denique aſcendit in *Ieruſalem, quæ ſurſum eſt libera mater noſtra,* Gal.4. cuius iſte titulus, Viſio Pacis. Beate Sol Ieſu! *Oritur Sol, & occidit*. Eccl.1. Ille tuus ſic ortus eſt, velut ſacco indutus humano: Sic ille girauit vitam: ſic occidit ille paſſus deliquium ſicque reſurrexit: Sic hodie ſcandit in æternum meridiem. Vere, Pſal.18. *A ſummo cœlo egreſſio eius; & occurſus eius vſque ad ſummum eius.*

Sol orbem peragens.

IV. Fabulantur poetæ, apud *Natalem Comit. in Mytol.* Perſeum, quod Meduſam triueneficam occidiſſet, Bellerophontem, quod monſtra ſuperaſſet, & equi ſui Pegaſi vngula fontem Hippocrenes excitaſſet: ideo ambos in cœlum inter aſtra translatos fuiſſe. Ieſus Mortem, & monſtra peccatorum perdomuit, & niueo equo ſuæ Humanitatis aperuit fontem, de quo Iſa. 12. *Haurietis aquas de fontibus Saluatoris*. Nam, Apoc.6. *Ecce equus albus; & qui ſedebat ſuper illum, habebat arcum: & data eſt ei corona*, &c. Commentator in Pindarum ait: Perfuncto fatis Hercule, proceres Græciæ conſuluiſſe Delphicum, ecquo foret humandus honore vir factis tam nobilis. Et illud reſpondiſſe: *Hodie vt Heroem colite: exinde ſemper vt Deum adorate*. Nugæ. At vere nos Ieſum in Paſſione vt Heroem heroum, in Aſcenſione vt Deum adorare neceſſe eſt.

Nenia in fictis, in Christo vera.

PARS IV.

Aſcenſionis cauſa prior, Humilitas Chriſti.

1. Humilitas exaltat

I. ASceſionis cauſæ plures; at duæ principes. *Prior.* Ieſu Humilitas, quæ meruit exaltari. 1. Nam *Qui ſe humiliat, exaltabitur.* Atqui Ieſus, Philip.2. *Humiliauit ſemetipſum, factus obediens vſque ad mortem, mortem autem crucis. Propter quod & Deus exaltauit illum, & donauit illi Nomen, quod eſt ſuper omne nomen.* O vim humilitatis! Euehis te ſectantes; te deprimentes deprimis. 2. Tu primum Mobile es & Aſcenſionis, & Deſcenſionis Dominicæ. Nam Epheſ.4. *Qui deſcendit, ipſe eſt, & qui aſcendit ſuper omnes cœlos.* Diſce, ſuperbum caput, deſcenſum eſſe viam ad aſcenſum. Hæc via fuit Viæ, ac Vitæ Ieſu. 3. Quantum origo fontium deprimitur, tantum aſcendunt ipſi. Aqui, Pſal.35. *Apud te eſt fons vitæ*, Ieſu. Ad Te accurrimus, vt Deum fontem viuum, Pſal.41. Ita prædictum, Zach.13. *In die illa erit fons patens*, &c. 4. Tu ad vſque centrum deſcendiſti neceſſe erat ad vſque ſummum exurgeres. Quippe Pſ. 109. *De torrente in via bibet, propterea exaltabit caput.*

2. Eſt p... mum ... uens. *3. Eſt ... alien...* *4. Eſt ... trum*

II. Sic Figuræ volunt. 1. Horologium Ezechiæ, Iſa.38. & 4.Reg.20. in quo decem lineis Sol regreſſus, dein iter repetijt. Solem Ieſum *minuiſti paulo minus ab Angelis*, Pſ.8. ecce nouem chori, decimus: *Et Verbum Caro factum eſt*, Ioan.1. Ideo *Aſſumptus eſt in cœlum*. 2. Iob (Rex Iob 2. dictus,) fortunæ, corporiſque bonis nudatus, inque fimarium vſque humiliatus fuit. At, Iob 42. *Omnia reddita ſunt illi duplicia.* Ita Pſ.111. *Gloria & diuitiæ in domo eius.* Iobi noſtri. Et idem eo deſcendit pauperiei, vt non haberet, vbi caput reclinaret. Idcirco iuſte Deus rurſus *Gloria & honore coronaſti eū*, & Pſ.8. *& exaltatū eſt nomen eius ſolius*, Pſ.148. *Aſſumptus eſt in cœlum, & ſedet à dextris Dei*. 3. Luc.15. Pius ille Filius prodigus Maieſtatis ſuæ, deſertor domus patriæ, cū noſtris animabus meretricatus, diſſipauit in nos gratias cœlorum, ſubſtantiam ſuam, ac Sanguinē, ad vſque famem ac ſitim ſuam vltimam. Ter beata prodigalitas! Ea fuit ſumma charitas, & infima humilitas. Quare ſumma illi debebatur ſublimitas Maieſtatis. Ideo *Aſcendit Deus in iubilatione, & Dominus in voce tubæ.* 4. Dauid, 1.Reg.17. habitu vilis paſto-

Aſce... eſt. V... rolog... Ezec... *2. Vt ... fima...* *3. Vt ... gus f...*

ritio

ritio strauit Goliathum, opprobrio liberauit populum. Tum vero in Regem euectus, regijs indutus, filiæ Regis fit sponsus. Ita Iesus. 5. Iustus Ioseph à fratribus affligitur, *Gen.* 37. diuenditur. Ab Putipharæa solicitatus continens, fit nexus diu. At cunctis sapientior, euehitur, par Regi imperat cunctis, Saluator mundi nuncupatus. Ita Deus Filium *fecit ascendere super currum suū*, &c. Et Ps. 104. *Constituit eum Dominum domus suæ, & Principē omnis possessionis suæ.* Hic triduo carceratus Ioseph *factus est inter mortuos liber, & captiuam duxit captiuitatem. Et data est illi omnis potestas in cœlo & in terra.* Talis ascendit, qualis, *Apoc.* 1. visus est; solari facie, oculis stellarum instar, capillis niueis ac vestibus, zona ad renes aurea, itide coronatus, pedibus ære durioribus, cum epigrapha: *Rex Regum, & Dominus dominantium.* O Triumphatorem, cuius sub pedibus Satan: Mors reuincta sequitur: consummatū peccatum ignoratur; Caro serua trahitur: Reges cui sceptra submittunt. Horum vna parens est Humilitas antegressa. Opprobria in encomia: arma passionis vertunt in insignia Maiestatis: condemnatio in iudicium, Nam Ioan. 5. *Pater omne iudicium dedit Filio.*

Pars V.

Ascensionis causa altera est Reseratio cœli.

I. Altera causa gloriosæ Ascensionis est, vt cœlum reseraret, eoq; nos inuitaret. 1. S. Leo serm. 1. de Ascens. *Christi ascensio nostra est prouectio. Et quo præcessit gloria capitis, eo vocatur & spes corporis.* Ecclesiæ. Vtriusque enim proportio est capitis & corporis, quo vnum, penetrat & alterum; Atqui Ephes. 1. *Ipsum dedit Caput super omnes.* Colos. 1. *Ipse est Caput corporis Ecclesiæ.* Et 1. Corinth. 12. *Vos estis corpus Christi & membrum de membro.* Ergo spes & res, membris à capite est, Non quod forte tubera superbiæ gerat; hoc enim quo caput, intrare nequit. 2. Desperata iam classis inter vndas, cum sociarum vná succedere portum cernit; spem concipit eodem pertingendi. *1. Spem portus dat desperatis.* Miles viso Duce scandisse muros, vibrareque stantem vexillum; iam eodem perurget vel per tela, per ignes. At mundus mare est, classis Ecclesia, nos linterculi: Visa cœli penetrare portum naui prætoriana; spes animum subit aspirans eodem. Mundus bellum, Dux Iesus, nos milites, &c. Agite, *regnum cœlorum vim patitur*, &c. Vim fecit, & vicit Iesus.

II. Iosue 3. *Ecce Arca fœderis Domini omnis terræ antecedebat eos per Iordanem*, quo Israelitæ tutius ac fidentius sequerentur in terram promissionis. *3. Addit animum sequendi.* Arca Humanitatis Iesu per torrentem passionis nos præijt: Patefacta via est vi, quid restitamus? Ducem desperat, omnem, qui post hunc affectare cessat patriam. Cerui, teste Plin. & August. *lib. de Ciu. Dei*, flumen tranaturi validissimum præmittunt, seque ex eo longo tractu cornibus in terga positis catenati nectunt cæteri, sicque trāsmittunt. *4. Addit & auxilium dux.* Nos, patresque cerui timiduli: At generosus Dominus, Ps. 41. *Quemadmodum ceruus desiderat ad fontes aquarum*; prius init oceanum passionis: fluctus secat mortis: tum aëre tranat: & illi proximus incumbit Adam, Adæ Noe, huic Abraham, &c. dein ordine longo: Sic Vnus, Eph. 4. *Ascendens Christus in altum, captiuam duxit captiuitatem*, dum constitit ipse, & stitit omnes portu in æthereo. Fertur Panthera odorem tam spirate gratum, vt, dum prodit, feræ ex lustris excitæ eam quaquaversus sequantur. *5. Trahit suauitate gratia.* Iesus hodie prodit apertum; odore trahit è limbo Patres, è sepulchris tumulatos, è cœlis Angelos, in terra peccatores. Cantic. 1. *Curremus in odorem vnguentorum tuorum.*

III. Succinus lapis attrahit paleas, festucas, &c. *Petra autem erat Christus; & lapis* *6 Et sua persona merito proprio.*

pis quem reprobauerunt ædificantes. Nos ille trahit vt ſtramen. Nam *Omnis caro fœnum.* Nos igitur trahit: Inſuper & *captiuam duxit captiuitatem.* Vnde ipſe Ioan. 12. *Ego, cum exaltatus fuero, omnia traham poſt me:* corda, corpora, animas, Reges, &c. *Ezech.* 1. vidit volantē quadriga in nubibus virū *de medio ignis quaſi electri ſpecies:* quod eſt vel ſuccinū, vel ſuccino ſimile: *attrahique ſtipulas,* id eſt, homines. Nam Iob. 13. *Quid ſtipulam ſiccam perſequeris?* Vnde ſic vociferati in cœlum priſci: Pſ. 7. *Exurge Domine in præcepto, quod mandaſti; & ſynagoga populorum circumdabit te: & propter hanc in altum regredere.*

7. Noſque contrahit ſparſos, ac vnit.

Quæ hodie acclamationes & facta magnifica.

IV. O triumphum! ô Cœlites; *Beati oculi, qui vident, quæ vos videtis!* 1. Hodie in cælis, quæ vox futura Luciferum proturbauit, ea præſens omnes exhilarauit, Pſal. 109. *Dixit Dominus Domino meo: ſede à dextris meis.* 2. Hodie Ioan. 5. *Pater omne iudicium dedit Filio.* Et dixit, Pſal. 88. *Ego primogenitum ponam illum, excelſum præ Regibus terræ.* 3. Hodie Pſa. 106. *Diripuit portas æreas, & vectes ferreos confregit.* 4. Hodie cœli peccatoribus reſerantur, & acclamantur: Pſ. 23. *Attollite portas principes veſtras, & eleuamini portæ æternales.* 5. Hodie armatus Cherubin rhomphæa ab aditu paradiſi remotus eſt; & claues Petro traditæ. 6. Hodie ſumma omnia de Chriſto finem acceperunt, confecta vitæ periodus, & poſt Actum vltimum Epilogus tulit Plauſum, Pſal. 46. *Pſallite Deo noſtro, pſallite Regi noſtro, pſallite ſapienter.* Quid ni? *Aſcendit* enim *Deus in iubilo, & Dominus in voce tubæ. Pſallite.* Nam Epheſ. 4. *Qui deſcendit, Ipſe eſt & qui aſcendit ſuper omnes cœlos.* Huc oculi, animique vertantur: Huc vbi votorum conſiſtit ſumma meorum Ieſus, Ieſu *damnabis tu quoque votis.*

(✠)

FERIA II. PENTECOSTES.

Sic Deus dilexit mundum, vt Filium ſuum Vnigenitum daret. Ioan. 3.

TObiæ, *cap.* 12. ſubmiſſus Philacangelus magnum magnæ beneuolentiæ fuit argumētum. Qui filium duxit, ſeruauit ab cete, dæmone, vxore donauit, patrē reluminauit. At maioris amoris erat, Dei Filium dari ducem, ſeruatorem, medicum, medicinam, doctorem, & omnia. Gaudij mille argumenta.

Nos illius occaſione

I. *De amoris vi ac robore.* II. *De amore Dei in nos incomparabili, vt cauſa rerum prima.* III. *De amoris in nos diui Exceſſu.* IV. *De amore Dei nos quærentis.* V. *De Spiritus S. dono, ex Chriſti merito.* VI. *Quo fine datus ſit Spiritus S.*

PARS I.

De amoris vi ac robore.

Vani amo

TRes Principes Darij, Regis ſuper centum viginti ſeptem prouincias, corā hoc diſceptabant, 3. *Eſd.* 3. quid omnium eſſet fortiſſimum. Hic vinum: ille Regem ait: at Zorobabel: *ſuper omnia vincit Veritas.* Errant. *Omnia vincit amor.* 1. Enimuero, Cant. 8. *Fortis eſt, vt mors dilectio.* Nulli Parca fatalis ſuo parcit: ſic & profanus amor, *Quem ferit, ille perit.* 2. Ecce, *Dan.* 13. Senes duos decapulares: *ambo vulnerati amore illius* Suſannæ. 3. Ecce, 2. *Reg.* 13. ſic ardebat ſororem Thamarim Ammon, *vt propter amorem eius ægrotaret.* 4. Ecce Sponſa hos ignes ſenſit, Cant. 2. & 5. *Nuncietis ei,* inquit, *quia amore langueo.* 5. Ideo Poetæ finxerunt puerum Cupidinem, flammis armatum, & ſagittis pharetratum, cui Mars ſit pater. Hinc Ouid. 1. Metam.

Vinc anim

Quid ve tibi, laſciue Puer, cum fortibus armis? Alex. ab Alex. l. 4. c. 7. tradit Lacedæmones ante prælium ſemper Amori feciſſe victimas;

mas;quod sentirent, victoriam magis pēdere ab effectu animorum,quam vi armorum.Si illos subruisset amor ; facile hostes imperata accepturos. Vel quod omnia mallent amice componere, quam vi cogere. Certe & Philosophi, vt Empedocles apud *Arist.in Metap.* Amorem inter Deos esse censuerunt. Et Plato *l. 1. in conuiu. Socr.* Diuinum asserit, & orbis beneficium singulare esse Amorem : Atque ipsum orbis fuisse conditorem. Inde pingebant eū hac pisces,illa spicas præferentem: vt cuius potentia terra marique imperitaret. Sic *Cartarius l.de imag. Deor.* Ista vana.

...betur ...r Deos.

...er om- ...diui- ...amor.

II. At hæc sana adeoque diuina. 1. Nam, 1. Ioan. 4. *Deus charitas est*: Non sic dicitur *Iustitia est*: Nam hoc *alienum opus ab eo*: Ex illa condidit omnia, & conseruat. 2. Hinc 2. Cor. 13. dicitur, *Deus pacis & dilectionis erit vobiscum.* Non, vt olim, Gen. 17. *Ego sum Deus omnipotens.* Exod. 20. *Deus tuus Fortis Zelotes.* Deut. 7. *Deus magnus, & terribilis*, 1. Reg. 1. *Deus scientiarum Dominus.* 2. Reg. 5. *Dominus Deus exercituum.* 2. Esd. 1. *Deus cœli.* Tob. 13. *Deus sæculorum.* Esth. *Rex Deorum, & vniuersæ potestatis.* Ista olim: At nunc quicquid est Deus, amor est. Nā ad intra gignit Amorem amore suum Filium : & spirant Amorē ambo : & amore personæ tres sunt vnum essentialiter. Vt cuiusque sit dicere, *omnia mea tua sunt.* Ex amore vnus & tres condiderunt omnia: inquiunt: *Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram.* Quantus hic amor? Denique *sic Deus dilexit mundū, vt Filium suum Vnigenitū daret.* Ioan. 3.

...i Deus ...verus ...s.

PARS II.

De amore Dei in nos incomparabili, vt causa rerum prima.

...turalia ...a ho- ...i facta ...t ma- ...s.

I. Mirificum Deus amorem ostendit in hominem, cum in ipsius gratiam condidit orbem: & Ps. 8. *Omnia subiecit sub pedibus eius.* 2. Ad hæc Angelos ei custodes addidit: Ps. 90. *Angelis suis mandauit de te, &c.* 3. Dein vim creaturarum, naturamq; omnium dedit vni : vt plantarum vegetationem, sensum animantum, Angelorum intellectum. Quo esset velut parua auri massa pretium terræ totius. 4. Vnde μικρόκοσμος dictus: Et istud Marci 16. *Prædicate Euangelium omni creaturæ*, S. Gregorius interpretatur, *omni homini.* Magna hæc: at nihili ad istud donum Filij: quod vt infinitū, Deo dignū infinito est. Vt Philippus Macedo Rex in vltimæ sortis homulum incidens, miseratus ei talenta dans XXX. arguentibus profusionem, ait : *Non quod is meruit; sed me quod decet, dedi.* Ita Deus. Hoc de dono: sed quæ causa doni?

At nil ea ad vnum Diuinum donū, Deo datore dignum.

Amor Dei causa rerum est omnium.

II. Bene Philosophi, principiorum orbis indagatores, ad causam deuenere primam, liberam, æternam, omnium potentem ac diuitem; ex qua, inexhausta tamen, manarunt omnia: Atque hanc Amorē entis entium esse statuerunt : qui gratis omnia fecit: tantum, quia amauit. Qui tamen ipse seipsum denique nobis dedit Amor. Num quid superesse potest? Esto 1. fuerit Paulo gloriæ promissa corona: sed quia *bonum certamen certauit, cursum consummauit.* 2. Tim. 4. Abrahæ, benedictio seminis, *Gen.* 22. sed quod proprio filio non pepercisset. 3. Iacob etiam data benedictio, *Gen.* 32. sed quod *fortis contra Deum* siue Angelum *fuisset* : At quod *Deus Homo factus est*, inde est, quia *Sic Deus dilexit mundum*, Non, quia nos merebamur; aut eum prius dilexissemus.

Non meritū nostrū, de Deo.

Vel, de homine.

Princeps Sichimorum deperibat Dinam, *Gen.* 34. ideo fratribus nihil non offerebat; inque conditiones quascunque descendebat. 2. Pharao, *Gen.* 41. Josephum euehebat parem sibi, solio excepto; sed ita merentē, ac dignum. 3. Assuerus. *Esth.* 6. cum Esthera quoque regnum partiri paratus erat ; sed forma, sensuque captus fuerat. 4. Nabuchodonosor Danielem cunctis anteferebat;

bat;sed miraculo prius obstupefactus erat. At Deus *Filium suum dedit*, Quia *sic dilexit mundum* gratis.

Comparationes diligentium sese.

III. Furente Saule, 1. Reg. 18. *inierunt Dauid & Ionathas fœdus. Diligebat enim eum quasi animam suam*; At erat illis æqualitas, & causa: Deo cum homine nulla: & tamen is hunc plus pene dilexit, quam Filium. 2. Isaac, Gen. 24. *In tantum dilexit Rebeccam: vt dolorem, qui ex morte matris eius acciderat, temperaret.* Ita Deus dilexit mundum, vt dolorem ex passione Filij eo temperaret. 3. Dauid, interfectum in montibus Gelboe Jonatham sic deplorat: *Sicut mater vnicum amat filium, ita ego te diligebam.* 2. Reg. 1. Ita Deus hominem quasi lugebat lapsum in peccatum. 4. Deo multa præstiterat Abraham, euocantem secutus Deum, exijt cognatione sua, ancillam cum filio eiecerat: ad offerendum quoque filium cum paruisset, aiebat Deus, Gen. 22. *Nunc cognoui, quod timeas Deum*, q. d. ne quid vltra: maximum hoc amoris est signum. Ita multa Deus homini ante: at nil illustrius eo, quod *Filium daret.* 5. Moabitarum vrbem obsidentes Israelitæ deserunt, viso quod eorum Rex suum filium immolaret in muro, 4. *Reg.* 3. Vel, vt ostendat, quam ad extrema sit adactus, ait Abulensis. Vel, vt Lyra, quo sibi conciliaret Deum Israelitarum, quem audierat sibi propitiasse Abrahamum filij oblatione: vt adhuc posteris inde faueret. Qui quidem ingens Regis erat amor in gentem suam, ac vrbem. Sed quid ad Dei in nos amorem? Rom. 8. *Qui proprio filio non pepercit: sed pro nobis tradidit illum*: vt nos diabolica exolueret obsidione.

At nil ad Deum, nostri amantem.

PARS III.

De amoris in nos diuini Excessu.

Dans Filium, se dedit. Quia Pater &

I. ILlius intensum ardorem post factum, etiam voluta. Vocula (Sic) innuit, quæ emphatica est. Vt Mar. 15. *Videns Centurio quod sic clamans expirasset.* Et Luc. 2. *Fili, quid fecisti nobis Sic?* Joan. 4. *Sedebat, sic fatigatus.* Ita, *Sic Deus dilexit mundum.* q. d. Tanto cum ardore, quantus est Ipse Pater, quantus Filius, quantus Spiritus S. Ergo dans Filium, sese dedit. Inde Dominus, Ioan. 14. *Philippe, qui videt Me, videt & Patrem meum.* De amore illo, Eph. 2. *Deus, qui diues est in misericordia, propter Nimiam Charitatem suam, qua dilexit nos*; notant Scholastici, nullum Dei opus appellari sic excessiuum, præter Amorem. Quem quãtum in peccato hominum declarauit, per semet amoliendo: tãtam iustitiæ seueritatẽ in Angelos distrinxit. An quod mente *Angelus apprehendit immobiliter*, vt D. Th. ait, 1. q. 64. art. 2. *homo autem mutabiliter?* Notasse Sponsa videtur illum amoris excessum verbis istis, Cant. 1. *Oleum effusum Nomen tuum*, q. d. Cum nil tuo sit Nomine pretiosius, vt quod sit ipsa salus; adeon' id prodige effundis? Hæc profusio Dauidi calcar addidit gratitudinis. Hinc Ps. 53. *Voluntarie sacrificabo tibi, & confitebor Nomini tuo, quoniam bonum est*, vltra quam æstimari queat.

Fili... num...

Vnu... Deo... sus e... u A...

Am... prod...

II. Jam vero, *Si, cum inimici essemus, reconciliati sumus Deo per mortem Filij eius*: Ro. 5. quanti is nobis esse debebit Amor? Merito eum Angeli obstupescunt, Isa. 63. *Quis est iste, qui venit de Edom?* de terra hostili & idololatrica? Indutus ibi naturam humanam, Deo tã exosam? Respondet ijs Deus: Matth. 3. *Hic est filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui.* Respondet hic Joannes: *Sic Deus dilexit mundum.* Non potuit nisi ex infinito Dei *Esse* creari mundus, vnde tot eius creaturæ *esse* acciperent ex nullo præexistẽte; nisi quod ita vellet Deus. Quæ & infinita fuit beneuolentia. Ita quoque ex nullo nostro præexistente merito donauit nobis Filium; quia gratis, ac *prior dilexit mundum.* Si verum, quod Ioan. 15. *Maiorem hac dilectionem nemo habet, quam vt animam suam po-*

Ama... inimi...

Idque... nite, ... gratu...

Vt cũ reconci... rentur...

nat

nat quis pro amicis suis: quantam habuerit Deus, qui dedit Filium inimicis? Quantam Filius, qui posuit animam pro ijsdem? *Nam cum inimici essemus, reconciliati sumus Deo per mortem Filij eius.* Rom. 5. Ideo iussit Jesus, Matth. 5. *Diligite inimicos vestros, &c. vt sitis filij Patris vestri, qui in cœlis est: qui solem suum oriri facit super bonos & malos.* Id est, solem iustitiæ Filium obtulit pro omnibus.

Pars IV.

De amore Dei nos quærentis.

I. MAgnum videbatur Iacobo, dare Beniaminum fratribus, non inimicis, in Ægypto duntaxat sistendum pro obside redimendo Simeone, adque testandã fratrum innocentiam; & frumenti plus reportandum, *Gen.* 43. Non ita suo metuebat Filio Deus. Quia infinities plus diligebat nos inimicos suos. Quin nostram Deus amicitiam quærere videbatur. Sicut *Gen.* 32. Iacob Esau fratris inimici; *placabo*, ait secum, *eum muneribus*. Sic nos Deus vt reconciliaret, dedit Filium suum pro munere. Quid est homo, quod ambias ipsũ, Deus? 1. Nos à via aberrasse cernebas: Ecce das Illum qui ait Ioan. 14. *Ego sum via.* 2. Eramus *mendaces filij hominum*: Ille datur, qui ait: *Ego sum veritas.* 3. Eramus in tenebris tenebræ; Das eum, qui ait: Ioan, 8. *Ego sum lux mundi, qui sequitur me, non ambulat in tenebris.* 4. Eramus vt oues errantes; Das eum, qui ait: Ioan, 10. *Ego sum Pastor bonus.* 5. Eramus viam veritatis ignorantes; At nunc Ioel. 2. *Filiæ Sion, exultate, & lætamini in Domino Deo vestro: quia dedit vobis Doctorem iustitiæ.* Isa. 55. *Ecce Testem populis dedi eum, Ducem, ac præceptorem gentibus.* 6. Dedit eum, cuius mors nobis vita fuit: sicut, *Gen.* 35. Rachelis interitus Beniamino fuit occasio vitæ. Vnde ineffabilis Dei elucet amor, Filium dantis nobis pro nobis.

Vnigeniti donatio quanti.

II. Sed istud: *Vnigenitum* dari, iure obstupescit Chrysostomus hom. 27, in Genesin, dicens: *Si filios plures habuisset, & dedisset vnum hoc etiam esset maximum: Nunc vero Filium vnicum dedit.* Erat Iacob complurium liberorum pater; & tamen, *Genes.* 43. vel vnum natu minimum missurus in Ægyptum, misere deplorat: *Ego autem*, ait, *quasi orbatus absque liberis ero.* Non sic Deus: Dedit Vnigenitum, & vltro. Parum hoc amanti: Addit & Spiritum Sanctum. Verus nobis Elias est, duplicem dans Spiritum. Sed prius Filium: quia vt, (pro captus nostri modulo:) gigni Filium in Deo prius fuit, quam Spiritum ab vtroque spirari: tametsi nihil in Deo, ad intra, prius posteriusque sit. Ita prius dari Filium oportuit, quam Spiritum Sanctum. Quod innuit Ioannes 7. *Spiritus nondum erat datus: quia Christus nondum erat glorificatus.*

Additus & Spiritus Sanctus.

Pars V.

De Spiritus Sancti dono, ex Christi merito.

1. In vno Spiritu omnia.

I. IN vno Spiritus Sancti dono, dona omnia. 1. Eph. 4. *Dedit dona hominibus*, in plurali: (Sicut in S. Scripturis vox, *Peccata*, pro vniuersitate peccatorum accipitur: Vt Ps. 50. *In peccatis concepit me mater mea.*) Itaque Rom. 8. *Quomodo non etiam cum Illo omnia nobis donauit?* 2. Sane, postquam, Isa. 9. *Filius datus est nobis*: nihil erat, quod denegari poterat. Diu quidem distulit donum Deus, sed demum dedit duplum. 2. Laban, *Gen.* 29. ægre quidem filiam dabat Iacobo: at longo eius seruitio eam denique debebat: dedit; & cum ea dotem. Ita Deus quater annorum millibus dare distulit promissum. Vt dedit semel; addidit & S. Spiritum.

2. Qui tarde datus sed duplicatus.

3. Verũ, vt Filius est donum iure promissionis gratuitũ, ex nullius merito, ita S. Spiritus est donum ex merito Filij. Hinc, Ioan. 14. *Paraclitus autem Spiritus, quem mittet Pater in nomine meo*, id est, ob merita mea.

3. Datus ex Filij merito de condigno.

Bella figura.

Vt Jacob: *Gen.* 37. Josephum mittebat ad filios; quod eos diligeret. At Joseph de-in suo merito ad summa omnia conscendit, deditque dona suis, alijsque Saluator Ægypti: Ita Pater *sic dilexit mundum, vt daret Filium suum.* Dein huic Matth. 28. *Data est mihi omnis potestas in cælo & in terra*, ex cōdigno merenti: Merenti quoque S. Spiritū mitti. Hinc, Joan. 15. *Cum venerit Paracletus, quem ego mittam vobis à Patre Spiritum Veritatis.* Et Joan. 16. *Expedit vobis, vt ego vadam. Si enim non abiero; Paracletus non veniet ad vos. Si autem abiero; mittam eum ad vos.*

II. Adhæc, Quia Pater Filium dedit gratis: & Filius cum Patre S. Spiritum ex merito Filij: Spiritus, cum persona quarta nō sit, quam daret; seipsum dedit.

Quin seipsum dedit Ipse.

Hunc dando Pater egit, vt amicus; qui cum dedisset omnia amico; demum cor ipsum extraheret sibi. daretque dilecto. 1. *Spiritus enim est, qui viuificat*, Joan. 6. Quia vita est Dei. 2. Ideo, Galat. 2. *Viuo ego, iam non ego; viuit vero in me Christus.* 3. Et Dauid Dei vita viuebat. Sin; non dixisset Deus: *Inueni Dauid secundum Cor Meum.* Tale petebat idem Ps. 50. *Cor mundum crea in me Deus:* Nec enim habeo: *Nam vt iumentū factus sum apud te*, Ah! Cor illi Bethsabea abstulerat.

2. Et Deus Ipsum dādo cor suū dedit.

Vt vidit, perijt: vt eum malus abstulit error. Quam se penitus nouerat? quam depingit graphice? Certum est enim, quod *Fornicatio, & ebrietas auferunt cor.* Vel igitur cor Dei petit sibi dari; aut suum emundari. Dat Spiritum Deus, & cum hoc cor suum.

PARS VI.

Quo fine datus sit Spiritus Sanctus.

3. Vt affectaremus despoliare Deum.

I. ET vero idcirco suos in dato Filio thesauros ostendit, sicut 4. *Reg.* 20. Ezechias exteris Babylonijs suos: Quo similiter suis Deus à nobis exspoliaretur. Nam hoc optat, nec tamen inde minus habet quanto rapimus plus, vimque cœlo facimus. 2. Duo terrestres interitum attulerūt, duo cœlestes salutem: Ita quoque Filius, vt peccata lueret Satisfactor: Spiritus vt elueret Sanctificator. Is, vt hostes eijceret, hic, vt præsidium imponeret gratiarum. 3. Ecclesiæ nauim instruxerat Jesus: Gubernatores Apostolos dederat: Sacramenta, in arma; Fideles, in milites; virtutes in tela: Crucem in malum; ventus deerat. Orauit ille, & exorauit: *Spiritus tuus bonus deducet me in terram rectam.*

2. Vt d[...] certati[...] nostra[...] operem[...] saluten[...]

3 Vt Ec[...] sia nau[...] fieret [...] dequa[...] absolu[...] sima.

II. Eia, Anima mea; animam debeo obrutus beneficijs, tu exolue me. Sed, Ps. 115. *Quid retribuam Domino pro omnibus, quæ retribuit mihi?* Dicam cum Apost. 2. Cor. 9. *Gratias ago super inenarrabili dono eius.* Neque ex me ipsum hoc possum: Sed sufficiētia mea Jesus. Finio verbis ad Israelitas Mosis: Deut. 4. v. 36. & 37. Deus *dilexit Patres tuos, & elegit eos. De cœlo fecit eos audire vocem suam; vt erudiret te, & in terra ostendit Ignem suum maximum.* Hæc in Filio, inque S. Spiritu præstita sunt, atque completa. Si igitur sis fidelis seruus, & prudens in domo Domini cum solicitaris ad quodcunque peccatum; dic cum Josepho, Gen. 38. *Ecce Dominus meus omnibus traditis ignorat* (quasi) *quid habeat in domo: nec quicquam est, quod non sit in mea potestate, vel non tradiderit mihi.* Quid enim facere debuit, & non fecit tibi? 1. Qui tantum te amauit gratis; non illum tot, & infinitis de te nominibus meritum redamabis? 2. Hocque amplius: quia cum te sic dilexit inimicum: quantum iam diliget reconciliatum? 3. An non tecum expostulet Amor: *Si contra Deum fortis fui, quanto magis contra hominem præualere me fas est?*

Ergo g[...] tissimu[...]

Simusq[...] fideles [...] ui abst[...] nentesq[...] pecca[...]

FERIA III. PENTECOSTES.

Et repleti sunt omnes Spiritu Sancto. Actor. 2.

PHarao, *Gen.* 41. per quietem vidit septem spicas in culmo vno. Quibus tunc regni;

regni; nunc Ecclesiæ significatur abundantia. Nam illius ex essentia vna septem existunt dona in agro Ecclesiæ.

Super quibus nos iam

I. *De S. Spiritu generatim.* II. *De septem Donis S. Spiritus generatim, deque effectis eorum.* III. *De dono Sapientiæ, & Intellectus.* IV. *De dono Consilij, & Fortitudinis.* V. *De donis reliquis strictim.*

Pars I.

De S. Spiritu generatim.

1. IN S. Pagina S. Spiritus per pluuias & aquas designatur. 1. Ioel. 2. *Effundam de spiritu meo super omnem carnem.* 2. Psal. 67. *Pluuiam voluntariam segregabis hæreditati tuæ Deus.* 3. Isa. 55. *Omnes sitientes venite ad aquas.* 4. Ioann. 4. *Qui biberit ex hac aqua, non sitiet in æternum.* 5. Apoc. 21. *Ego sitienti dabo de fonte aquæ viuæ gratis.* Vt enim nec homo viuere, nec terra germinare sine aqua potest: ita nec animæ sine S. Spiritu. Vnde Ps. 142. *Anima mea sicut terra sine aqua tibi;* Ac proinde infrugifera.

Sub Rege Achab triennali siccitate fontes & flumina exaruerant, & erat vbique plurima mortis imago. 3. *Reg.* 18. Loquente Elia cum Rege, fit sonus; Et ait Elias: *Sonus hic sonus aquæ multæ.* (iam orarat prius.) Dixit; Et *Ecce cœli contenebrati sunt, & nubes, & venti, & facta est pluuia grandis.* Ita triennio, Naturæ, Legis & Prophetarum, clausum fuit cœlum: siccitas erat mera, & dira sitis gratiarum.

At Iesu in montem ascendente, & orante, *Ecce factus est repente de cœlo sonus, tanquam aduenientis spiritus vehementis.* Factaque est pluuia charismatum, & prisca impleta oracula sunt. Vt illud Mosis; *Percussit Petram,* in passione Christum: *& fluxerunt aquæ: & torrentes inundauerunt,* Ps. 67. *Etenim cœli distillauerunt à facie Dei Israel.* Quid? Spiritum Sanctum. Nam hic est, Cant. 4. *Puteus aquarum viuentium, quæ fluunt cum impetu de Libano.*

II. Ioannes ait, Apoc. 22. *Ostendit mihi fluuium aquæ viuæ splendidum, tanquam Crystallum procedentem de sede Dei, & agni:* id est à Patre Filioque procedentem S. Spiritum, quorum Trium est vna Sedes Essentiæ. Qui Cant. 4. *Fons hortorum* dicitur, S. Spiritus intelligitur. Ex quo maxima per Ecclesiam *eleuauerunt Flumina Domine,* Apostoli scilicet, *eleuauerunt flumina vocem suam.* Ps. 92. 2. Posito in Paradisum Ada, Gen. 2. *Ecce fluuius egrediebatur de loco voluptatis ad irrigandum paradisum:* Ita reuerso in cœlos Iesu; continuo ecce *Fluminis impetus lætificat Ciuitatem Dei,* S. Spiritus Ecclesiam. Psalm. 45. *1. Processio S Spiritus: & vox in Apostolis. 2. Missio eius ex merito Christi.*

Prodit *Mela lib.* 2. Euripum in Bœotia quotidie septies reciprocari. Cuius cum Aristoteles causam nequisset capere; in eum se præcipitem dedisse dicentem: *Non capio te; Tu cape me.* Est autem fluxus ille atque refluxus Euripæus ad instar torrentis. Atqui Isa. 30. *Spiritus eius sicut torrens inundans.* Et hic septies redandruans, *Tu septiformis munere:* Idemque infinitus altitudine, occultus causa, planeque incomprehensibilis tantum. O quot in eo periere Euripo hæretici, Schismaticique pereunt Græci? *3. Est septiformis incomprehensibilis.*

4. Plinius tradit Nilum, Ægypti fluuium, certis anni temporib. late stagnare, suaque effusione & rigare loco pluuiæ, & oblimatos stercorare agros: eundemque septenis ostijs in Mediterraneum mare deuolui. Id natura. Quid gratia? Ecce Spiritus *Flumen Dei repletum est aquis,* Ps. 64. & cum septenis se donis effudit in mare mundi eluendi, ac fœcundandi. Ille namque est fluuius iste, de quo Isa. 11. *Leuabit manum suam super flumen* Nilum, *in fortitudine Spiritus sui, & percutiet eum in septem riuis.* Tunc ita quidem: iratus Ægypto rebus tristibus feriendæ: at nunc propitius nobis diuidet *4. Facundans omnia.*

Septiformem gratijs, ad hostium perniciem: salutem nostram.

PARS II.

De VII. Donis S. Spiritus generatim: eorumque effectis.

Dona 7. Spiritus in Christo.

I. DE Messia, deque S. Spiritu sic Isaias c. 11. *Egredietur Virga de radice Iesse: & Flos de radice eius ascendet, & requiescet super eum Spiritus Domini. Spiritus 1. Sapientiæ, & 2. Intellectus: Spiritus, 3. Consilij: & 4. Fortitudinis: Spiritus. 5. Scientiæ, & 6. Pietatis, & replebit eum Spiritus 7. Timoris Domini.* Eph. 2. *In Ipso enim complacuit omnem plenitudinem Diuinitatis inhabitare.* Et eadem ipse *Ascendens Christus in altum, dedit Dona hominibus.* Nam sine hoc spiritu nemo sapit, intelligit, &c.

Et à Christo ad nos.

1. Septem ab Planetis cœlestis influxus sunt in hæc inferiora necessarij: sed motu primi Mobilis impulsi. Ita ab istis septem donis in animas omnia, sed dante ea Iesu, Act. 17. *in quo viuimus, mouemur, & sumus.* 2. Testatur id ipse, Ioan. 16. *Expedit vobis, vt ego vadam. Nisi enim abiero, paracletus non veniet.*

Sed nota Septenarium in Scriptura accipi pro infinito, siue indeterminato vt Ps. 118. *Septies in die laudem dixi tibi. Et Septies in die cadit iustus.* Hinc mysteria septenarij multa & alta.

1. Ea Cor Deo conferant.

II. Nam Moses Leu. 8. *Cum sanctificans* Aaronem & filios in Mystas, *aspersisset altare septem vicibus,* vnxit illud, & omnia vasa eius. Plane 1. Cor. 10. *Omnia in figuris contingebant illis.* Quare Heb. 9. *Christus Assistens Pontifex* erat: Aza cor hominis, donis S. Spiritus septenis aspergendum. Eia *Asperges me Domine hyssopo, & mundabor.* Psa. 50. Et me vngat *spiritalis vnctio.*

2. Cor illuminant.

2. Zacharias vidit in cœlo c. 4. *Ecce candelabrum aureum, & septem lucernæ eius super illud.* Idem deinde in Ecclesia, Num 8. Illud est S. Spiritus in cœlo, & in terra, ad illuminandas animas. 1. Pro quo orabat, Ps. 17. *Deus meus illumina tenebras meas.* 2. Illuminatus Ps. 33. *Accedite,* ait *ad eum, & illuminamini.* Etenim Ps. 145. *Deus illuminat cæcos.* 3. Tantum velis: iam *nox sicut dies illuminabitur* tibi *Psalm.* 138. & ô luce quanta?

Lumin incompa rabili.

Tabernaculum Moysis *Exod.* 25. resplēduit ab candelabro 7. lucernarum: Et clarius Salomonis templū, cui è cælo accessit ignis, & diuinæ Maiestatis splendor, 2. *Par.* 7. victimas omnes deuorans. At multo clarius istis cor Spiritu plenum relucebit. Euibret igitur se splendor iste, 1. Pet. 2. *Vt Virtutes annuncietis eius, qui de tenebris vos vocauit in Admirabile Lumen suū.* Est enim admirabile candelabrum in Ecclesia, inq; anima cuiusq;, à quo intellectus, voluntas, &c. Illuminatur, affectus in bono roborantur, &c.

3. Christ id Con forman circum spectum

III. Zacharias vidit, c. 3. quod *super lapidem vnum septem oculi sunt. At lapis angularis, & Petra erat Christus.* 1. Cor. 10. Et Isa. 11. *requiescet super eum Spiritus Domini.* Ita Hier. & Hector Pintus. Ioannes Apoc. 5. *Vidi,* ait, *& ecce in medio throni, & quatuor Animalium, & Seniorum Agnum stantem, tanquam occisum habentem cornua septem, & oculos septem.* Agnus est Iesus, quotidie immolandus. Num. 28. *Offeretis agnos anniculos immaculatos quotidie in holocaustum.* Eius cornua sunt Potestas ac robur: Vt Psalm. 131. *illuc producam cornu Dauid,* 1. Reg. 2. *Sublimabit cornu Christi sui.* Oculi septem sunt dona Spiritus; quibus omnia vndique illustria fiunt. Nam sapientia & intellectus cælestia: Scientia & Pietas naturalia & Sacra: Timor futura: Fortitudo & Consilium vtilia seu noxia intuentur, atque dispiciunt. Vt Agnus fiat anima; similisque animalib. Ioann. in Apoc. & Ezech. 1. *oculis plena ante & retro.*

4. Corr borant. Obiecti singulor donoru

5. Alligant co Deo.

IV. Credebant Philistæi, *Iud.* 16. Samsonem neruis septem nouis ligatum euadere non posse. Sic Anima 7. donis Spi-

ritus alligata Deo, non rapietur illi è manu. *Nam Iustorum animæ in manu Dei sunt.* Vel vno horum se ligari Dauid orabat, Ps. 118. *Confige Timore tuo carnes meas.*

Prou. 9. *Sapientia ædificabit sibi domum; excidit columnas septem.* Illa est Ecclesia vel Anima istis stabilita. Istis fretus Iob ait: c. 17. *Pone me iuxta te; & cuiusuis manus pugnet contra me.* Quis enim præualebit contra sapientem, intelligentem, fortem, consiliarium, pium, &c. Puer Sunamitidis mortuus, post varias Elisæi ceremonias, 4. *Reg.* 4. oculos aperuit, & oscitauit septies. Ita Iesus super humanam naturam emortuam incubuit, factus homo: calefecit: resuscitauit: vitæque indicium fuit septiformis Spiritus. Istud, Isa. 4. *Apprehendent septem mulieres virum vnum*, Christum Ecclesia, donis S. Spir. iam tum septemplicata, (ait Orig. hom. 3. in Isaiam: Et Cypr. in Exhort. ad Mart.) *in illa die* Pentecostes; *dicentes: inuocetur Nomen tuum super nos: aufer opprobrium nostrum.*

V. Ios. 6. *Omni populo vociferante, & clangentibus tubis, muri Iericho illico corruerunt.* Mundus animiq; peccatores, idololatria, &c. euersa sunt ad 7. tubas SS. 1. Dij boni, quantus clangor Fortitudinis? Sapientiæ? Consilij? &c. 2. Tali vsus Isa. c. 58. *Quasi tuba exalta vocem tuã.* Quantæ tubæ Apostol. Ps. 18. *In omnem terram exiuit sonus eorum.* 3. Talis Apocalypticus Angelus personam Dei gerens, *Apoc.* 4. Cuius *Vox prima, tanquam tubæ loquentis mecum*, plena Deo; ac Spiritu. Quid? Quod Apoc. 10. *Et locuta sunt 7. tonitrua voces suas.* His peccatores terrentur, vt caput sustollant. An non *Sapientia clamat in plateis?* Quantus sonus Consiliorum Euangelicorum est? Deserta, cœnobiaque repleuit. Fortitudo quot Martyres? Quot Doctores scientia fecit? Timor quod tonitru? &c.

Ezech. c. 40. ait, *Septem graduum erat ascensus in templum.* Et per 7. dona SS. est ascensus ad templum cœlorũ. Ipsa sunt *scala Iacob.* Nam. *Initium Sapientiæ timor Domini.* *12. Sunt gradus ad cœlum*

Pars III.

De dono Sapientiæ, & intellectus.

I. Bina ac bina recensentur dona illa: timor autem solus. Par primum. *Sapientia, & Intellectus.* 1. Prou. 18. *Vbi Torrens redundans, fons Sapientiæ* dicitur: Qualis nulla est humana sapientia. 2. Item Ps. 146. *Sapientiæ eius non est numerus*, quia infinita est: & *nihil* naturalium aut supernaturalium *absconditum est ei.* *Sapientia est donum diuinum.*

Est itaq; duplex sapientia Terrena *huius mundi*, quæ *stultitia est coram Deo.* 1. Cor. 3. Corinthij vero Græcique se perquam sapientes credebãt. Sed & Romani in rebus gerundis. Quibus tamen scribitur Rom. 8. *Sapientia carnis inimica est Deo.* Et *Mors.* Quia terrena quærit. Vt is, cui dicitur Luc. 12. *Stulte, hac nocte repetent animam tuam à te.* *Sap. humana est vana.*

II. Cœlestis sapientia est prima in 7. donis Spiritus: Et datur tantum humilibus. 1. Ps. 18. *Sapientiam præstans paruulis.* 2. Mat. 11. *Confiteor tibi Pater, &c. Quia abscondisti hæc à Sapientibus, & prudentibus, & reuelasti ea paruulis.* 3. Infœlices, quos *scientia inflat*; & non perinde *charitas ædificat!* Stulti & bardi estis Deo; At vero Prou. 3. *Beatus homo, qui inuenit Sapientiam* θεοδίδακτος. *Cœlestis datur paruulis.*

De Mundo dicitur Eccl. 27. *Stultus* antonomasticos *sicut Luna mutatur.* Dauid, etsi politicis in rebus sapiens: de se tamen fatetur, Ps. 72. *Vt iumentum factus sum apud te* in Spiritalibus negotijs. *Mundus eam non habet.*

Quocirca sic orabat. Psal. 118. *Da mihi intellectum, & scrutabor legem tuam.* Ibidem iterato: *Intellectum da mihi, & viuam.* Cui Deus, Psalm. 31. *Intellectum tibi dabo, & instruam te.* Dedit Ps. 118. *Super omnes docentes me intellexi.* Ibidem: *Super senes intellexi.* *Dauid eã precibus impetrat.*

Hoc donum est, quod *infantes facit esse* diser-

Efficit gratiosos.

disertos Salomonis. 3. Reg. 3. *Deus dedit sapientiam Salomoni.* Ideoque 2. Par. 9. *Omnes desiderabant videre faciem Salomonis, & audire sapientiam eius.* Et beati inde serui eius ab Regina Saba prædicabantur.

Docet omnes scientias.

III. Quanti vero discipuli ex Schola hac Sapientiæ prodiere? vt Angeli, Adam, &c. Noen docuit naupegiam. Iosuen, *c.* 10. astrologiam: Mosen rhetoricam. Exod. 4. *Obsecro Domine, non sum eloquens.* At causanti Deus. *Perge: Ego ero in ore tuo, & docebo te, quid loquaris.* Apostolos docuit omnia. quia *loquebantur variis linguis magnalia Dei.* Et *non poterat resisti sapientiæ* eorum. Vt promissum, Luc. 21. *Ego dabo vobis os, & sapientiam, cui non poterunt contradicere, & resistere omnes aduersarij vestri. Non enim vos estis, qui loquimini; sed Spiritus Patris vestri.* Gloriatur Apostolus 1. Cor. 2. *Loquimur Sapientiam inter perfectos, quam nullus principum huius mundi cognouit: nobis autem reuelauit Deus per Spiritum suum.* Vere Ps. 93. *Beatus homo, quem tu erudieris Domine, & de Lege tua docueris eum.*

PARS IV.

De Domo Consilij & fortitudinis pauca.

Coniuncta valent.

I. Consilio & Fortitudine in arctum cogimus; quæ ardua intellectu & sapientia cognouimus. Neutrum sine altero vllius est pretij. At coniunctorum vis eximia. 1. Hinc Emblema apud Alciatum, vbi pacti ambo simul Vlysses vaferrimus, & Diomedes validissimus addita Epigrapha. *Vnus nihil: duo plurimum possunt.* 2. Idem prisci repræsentarunt pictis simul Mercurio vno sene, iuuene alio, id est, forti cum prudente.

Hæc illi. At Spiritus S. *Ipse dabit virtutem, & Fortitudinem plebi suæ.* Ps. 67. Nam. Ps. 60. *Est turris fortitudinis à facie inimici.* At vero *Terribilis in Consiliis super filios hominum.* Psal. 65. Consulit mundus honores, opes, volupt. &c. At Spiritus contraria omnia: quæ & supra, & contra filios hominum sunt.

Consi... Spirit...

II. Quare Prou. 12. *qui sapiens est, audit consilia: via autem stulti recta in oculis eius.* Ideo enixe Psaltes 24. *Vias tuas demonstra mihi, & semitas tuas edoce me.* Viæ sunt mandatorum communium, Quæ: *si vis ad vitam ingredi, serua mandata.*

Duri... la eg... xilio...

Semitæ Consiliorum sunt, inuentu & ambulatu difficiliores. Vt in ijs duce opus. Vnde Ps. 118. *Deduc me in semita mandatorum tuorum, quia ipsam volui.* Ps. 26. *Dirige me in semita recta,* Ps. 16. *Perfice gressus meos in semitis tuis.* Duriora sunt carni Consilia. Vnde Ps. 16. *Propter verba labiorum tuorum ego custodiui vias duras.* paupertatis cast. obed. hum. patientiæ.

Sunt ... men suau...

Est tamen & suum illis delicium cœleste. Sunt iugum; sed suaue: onus, sed leue. 1. Quales pennæ aliti: hæ grauant, sed subleuant ad volatum. 2. *Audi* igitur, *quid loquatur in te Deus:* audi spiritus consilium. *& sine Consilio nihil facias.* Eccles. 32. 3. Temerarios deplorat Moyses, Deut. 32. *Gens absque consilio est. Vtinam saperent, atque intelligerent!*

Cau... teme... prace...

Cæsar Augustus pro symbolo gerebat in annulo Delphinum anchoræ illigatum, cum inscriptione: *Festina lente:* Idque cum in re omni; tum in consilijs. Hinc animæ dicitur Ps. 44. *Audi filia,* promissa vel iussa; *& vide* pericula, *& inclina aurem tuam* Deo loquenti ad cor.

PARS V.

De reliquis donis excursim.

I. PAr tertium donorum est, *Scientia, & Pietas,* 1. Hic, 4. *Reg.* 2. Eliæ spiritus est duplex. 2. Hi oculi duo sponsæ, Cant. 5. *Oculi tui sicut columbæ.* 3. Sunt, *Gen.* 1. illa duo, quæ *fecit Dominus luminaria magna.* 4. Hisce, Prouerb. 31. *omnes domestici eius,* Sapientiæ, *vestiti sunt duplicibus.* 5. De hisce Sponsus ad Sponsam. Cant. 1. *Murenulas* ait, *aureas faciemus tibi vermiculatas argento,* id est: Virtutes

tes adijciamus tibi ſcientijs humanis vermiculatas. Has S. Spiritus largitur. Ideo, 1. *Reg.* 2. dicitur *Deus ſcientiarum Dominus eſt, & ipſi præparantur cogitationes.* Nil vſquam in Chriſtianis doctorum fuit hominum, quod non ab hoc Spiritu. Nam 2. Petr. 1. *Spiritu ſancto inſpirati locuti ſunt Sancti Dei homines.*

II. Supereſt *Timor Domini*, cuius epitheton Pſal. 18. *Timor Domini Sanctus.* Et vero. *Initium Sapientiæ timor Domini.* Sed timeo, ne ſim longior. Itaque, diue Spiritus, eſto mihi, quod ais ipſe: Zach. 2. *Ego ero ei murus igneus in circuitu.* Inſpira me, vt mortuum Eliſæus, 4. *Reg.* 4. ſepties, vt viuam tibi, &c.

DE F. SS. PHILIPPI ET IACOBI APOSTOLORVM.

Non turbetur cor veſtrum; neq; formidet. Ioa. 14.

IN Arca Moyſis, ſeu Tabernaculo, *Exod.* 25. duo ſtabant Cherubini ex auro, ſeſe reſpectantes, alis expanſis. Aureum charitate par Apoſtolorum eſt iſtud in Eccleſia, obumbrantes eam alis patrocinij ſui, &c. Nos in præſens

I. *Encomia Apoſtolorum nonnulla.* II. *De Paſſionum turbatione.* III. *De Turbatoribus, & turbatis.* IV. *Typis deſignati fuerunt Apoſtoli.* V. *De S. Philippo, & S. Iacobo ſingulatim pauca.*

PARS I.

Encomia Apoſtolorum quædam.

I. MAieſtatem Eccleſiæ depingit Pſaltes, Pſal. 46. *Principes populorum congregati ſunt cum Deo Abraham,* relictis idolis ſuis facti ſunt Credentes; *quoniam Dij fortes terræ vehementer eleuati ſunt;* qui fuerant ſerui dæmoniorum, iam ſunt *Dij ſcuta terræ,* vt S. Hier. vertit: ideoque honorandi ſunt. Vel, vt S. Chryſoſt. exponit? *Principes* ſunt Chriſtiani facti; *quoniam Dij* Apoſtoli *eleuati ſunt* ſcientia, ſpiritu, miraculis, ſic! vt nil eis eſſet reſiſtendo. Aperuerunt Euangelio terras, maria, inſulas; vicerunt Principes, dæmones, mortem. Impleturúmque iſtud Pſ. 67. *Dabit fortitudinem plebi ſuæ.*

At Apoſtoli vere ſunt *Dij ſcuta terræ,* & protectores. 1. Quales 1. *Para.* 5. Rubenitæ, & Gadditæ *Viri bellatores, ſcuta portantes & gladios, & tendentes arcum, eruditique ad prælium* Apoſtoli contra idola, tyrannos, &c. 2. ipſi fuerunt Cant. 4. *Mille clypei, qui pendent ex ea* turri Dauidica Eccleſiæ. 3. *Fecit Rex Salomon ducenta ſcuta aurea* ad decus Templi ſuſpenſa in eo, 3. Reg. 10. *Et ecce,* Matt. 12. *plus quam Salomon hic Chriſtus* qui elegit Apoſtolos Principes. Eadem ſcuta rex Ægypti ſuſtulit; & Roboam rex Iſrael alia ænea ſubſtituit, ita ſublatis tyrannide Apoſtolis, hæreſes dæmon inuexit vt ſcuta ænea: de quibus Pſal. 45. *Arma & ſcuta comburet igni.* Quantum, quod Apoſtoli etiam Amici Dei ſint? Ioann. 15. *Vos autem dixi AMICOS: quia omnia, quæcunque audiui à Patre meo, nota feci vobis:* quorum capaces eratis. Vt fuerint velut ſecretarij Chriſti. Quo, Pſal. 138. *Nimis honorificati ſunt amici tui Deus: nimis cōfortatus eſt Principatus eorum,* ſuper vniuerſam terram; imo & cœlos. Hinc varij eorum in S. Scr. tituli, *Sal terræ, Lux mūdi, Miniſtri N. Teſtamenti.* 2. Cor. 3. 4. *Diſpenſatores myſteriorum Dei.*

Sunt Eccleſiæ ſcuta

Sunt Amici Dei, & Secretarij.

II. Numerus quoque eorum duodenus ex Figuris multum eos illuſtrat. 1. *Num.* 1. Principes XII. Tribuum à Moyſe electi. 2. *Ioſ.* 4. Lapides ex peruadato Iordane exportati, ſuper quibus tentoria explicarent Iſrael: an non XII. erunt fidei articuli Apoſtolici? 3. *Num.* 12. Principes XII. quanta offerebant ad Tabernaculum: quāta chariſmatum dona Apoſtoli ad Eccleſiam. 4. *Apoc.* 21. Portæ XII. & fundamenta deſignant Apoſtolos. 5. XII. Fontes Elim, *Num.* 33. ſunt ij, de quibus Iſa. 12. *Haurietis aquas gratiæ de fontibus Saluatoris.* Apoſtolis, Oeconomi sūt Chriſti. 3. Reg. 4. *Habebat Salo-*

Duodenarius eorum numerus typicus.

Sunt Oeconomi Chriſti.

mon XII. Præfectos super omnem Israel, qui præbebant annonam regi, & domui eius. Tales in cæteris SS. Philippus & Iacobus.

PARS II.

De paßionum turbatione.

Animatio Apostolorum fit.

I. ANte conflictum Duces de more in exercitu spiritum militarem excitant oratione, qua victorias obtentas & gazas, factaque maiorum extollunt; deprimuntque hostem, spe facta victoriæ & prædæ. 1. Vt Antigonus relatam ex hoste gazam ostendens tantum aiebat. *Hæc sunt, propter quæ pugnatis, ô Socij.* 2. Judas Mach. 2. Mach. vlt. *hortabatur suos, ne formidarent ad aduentum nationum; sed in mente haberent adiutoria sibi facta de cælo: & nunc sperarent ab Omnipotente sibi affuturam victoriam.* Christus, positis contra dæmonem, mundum, carnem, castris suis, suos ita compellat. *Non turbetur cor vestrum, neque formidet:* sed contra audentius ite.

Ob trinam turbationē

Tria prædixerat Dominus Apostolos perturbatura: 1. *Adhuc modicum vobiscum sum.* 2. *Vnus vestrum me traditurus est. In mundo pressuram habebitis.* Hodie metum his discutit: *Non turbetur,* &c. Ad patientiam animat spe gloriæ: *In domo Patris mei mansiones multæ sunt.*

Passionum vis, & propassionum.

II. Passionum vis permagna est tum in rationem obscurandam, tum in humores ciendos ad vel inflammationem, seu pallorem. Et *primi* quidem *motus non sunt in hominis* potestate; secundi vero sunt propriæ voluntatis: ac proinde laudabiles aut vituperabiles.

Timoris vis.

Jn passionibus Timor potens est. 1, Psa. 37. *Cor meum conturbatum est in me, dereliquit me virtus mea, & lumen oculorum meorum, & ipsum non est mecum.* 2. Ita; vt Polypodi pisci euenit; is ex terrore lapidi, naui, aut ipsi piscatoris manui adhærescit terrore obstupefactus. *Non sic turbetur cor vestrum,*

Vincen est.

Non sic Apostolus. 2. Corinth. 4. qui ait: *In omnibus tribulationem patimur: sed non angustiamur* vt animum despondeamus. 2. Talem infractum videns, vere Visionem magnam videt, *Exod.* 3. vt Moyses Rubum ardentem; sed incombustum. Talis aiebat: *Si exurgat aduersum me prælium in hoc ego sperabo.* 3. Generosus equus, Job. 39. *cum audierit buccinam, dicit, vah!* id est, gestit. Non ergo *turbetur. &c.* Deut. 20. *Si exieris in bellum contra hostes tuos; & videris maiorem aduersarij exercitus, quam tu habeas multitudinē non timebis eos, quia Dominus Deus tecum est.* Ergo non turbabor. Sed Iob. 17. *Pone me iuxta te: & cuiusuis manus pugnet contra me.*

Passio species 1. Ob catas

III. Passionum tria genera S. Scripturæ notant: 1. Cum ob peccata quis perturbatur. Vt Psal. 47. *Ipsi videntes turbati sunt, commoti sunt: tremor apprehēdit eos.* 2. Cor. 7. *Gaudeo propter vos, quia contristati estis ad pœnitentiam.* Dauid Psa. 6. *Sana me Domine, quoniam conturbata sunt omnia ossa mea,* id est, *anima mea turbata est valde: sed tu Domine vsquequo?* Cur? Ps. 37. *Non est pax ossibus meis à facie peccatorum meorum.* Eccur & hoc? Ps. 6. *Turbatus est à furore Dei oculus meus.*

2. Ob natur aut

2. Species perturbationum est tolerabilis, cum doletur ob licitam causam; vt ob mortem, morbum, &c. Ita *Gen.* 37. Iacob lugebat Iosephum: Job, c. 1. *Scidit vestimēta sua, & tonso capite corruit in terram.* Et tamen. *In omnibus his, non peccauit Iob labijs suis.* Dominus, Mat. 26. *Tristis est anima mea vsque ad mortem.* Ioa. 12. *Nunc anima mea turbata est.*

3. Ob pisce

3. Species perturbationum vitiosa est: fit ob amissionem rei concupitæ. Psalm. 106. *Turbati sunt, & moti sunt sicut ebrius, timor apprehendit eos, & omnis sapientia eorum deuorata est.* Itaque Cor *impij quasi mare feruens, quod quiescere non potest.* Isa. 57. Hinc suauiter mouebatur Martha, solicitior iusto: Luc. 10. *Solicita es, & turbaris.* &c. *Non turbetur cor.*

PARS

PARS III.

De Turbatoribus, & Turbatis.

I. HEm, quot cient turbas iam, qui sedare deberent; 1. Ionathas ait, 1. Reg. 14. *Pater meus turbauit terram.* Quia *Adiurauit populum dicens; maledictus vir, qui comederit panem vsque ad vesperam, donec vlciscar de inimicis meis.* Ipse forsan satur erat: suis panem vetabat. 2. Quot sunt qui Matt. 23. *dicunt, & non faciunt, alligant onera grauia, & importabilia imponunt in humeros, digito autem suo nolunt ea mouere.*

Non huc potestatem acceperunt. 2. Cor. 13. *Potestatem quam Dominus dedit mihi in ædificationem; & non in destructionem.* Turbator erat Achab rex; cui Elias, 3. Reg. 18. *Non ego turbaui Israel; sed tu, & domus patris tui, qui dereliquisti viam Domini.* 2. Inobedientes turbant: vt Achan: Ios. 7. *Quia turbasti nos, exturbet te Dominus in die hac. Vnus improbus tantū valebat ad omnes turbandos.* 3. Peccatores turbant. sunt causa bellorum, cladium, &c. 1. Eccl. 28. *Vir peccator turbat amicos.* 2. Ita Ionas, c. 1. Deo parere recusans, tantæ causa tempestatis erat. Bis malum, quod vicinū; quale consortium malum. 3. Ita Iudas causa, vt turbarentur in Cœna Apostoli. 4. Detractores turbant. Eccl. 28. *Multos perturbat pacem habentes bilinguis & susurro.*

II. Sex in homine turbari solere S. Scrip. notat. 1. Mens & spiritus: Vt Assyrij Holoferne obtruncato, Iud. 14. *Turbati sunt animi eorum valde.* 2. Anima. Psal. 6. *Anima mea turbata est valde.* 3. Oculus: Ps. 6. *Turbatus est à furore oculus meus.* 4. Cor. Ps. 142. *In me turbatum est cor meum.* 5. Sensus: Ier. 4. *Sensus corporis mei turbati sunt.* 6. Ossa. *Conturbata sunt omnia ossa mea.*

Cordis vero custodiam inprimis commendat Dominus. *Non turbetur cor vestrum*, q. d. etsi sensus, oculi, ossa, mens turbentur. Mirum! Turbetur terra: 1. Reg. 14. *Pater meus turbauit terram.* Cœlum, Isa. 13. *super hoc cœlum turbabo.* Mare Ps. 64. *Qui conturbas profundum maris.* Montes Ps. 7. *Fundamenta mōtium conturbata sunt.* Insulæ Ez. 26. *Turbabūtur Insulæ in mari.* Abyssi. Psal. 76. *Timuerunt, & turbatæ sunt abyssi.* Ista, inquam, omnia turbentur; *non tamen turbetur COR vestrum.* Tale ijs erat: Psa. 45. *Non timebimus, dum turbabitur terra*, id est, etsi fractus illabatur orbis. Ratio confidentiæ: quia Psal. 72. *Deus Cordis mei, & pars mea Deus in æternum:* Hebræa sonat: *Deus petra cordis mei & rupes.* Quare, Prou. 4. *Omni custodia serua cor tuum.*

PARS IV.

Typis designati fuerunt Apostoli.

I. SS. Philip. & Iac. sunt tubæ duæ argenteæ malleatione tribulationū productæ, quibus canebatur admouenda castra, *Nume.* 10. Ita argentei sunt virtutibus, incude patientiæ fabrefacti. 2. duæ Columnæ æreæ, 3. *Reg.* 7. quibus porticus Salomonis nitebatur. 3. Sunt duo sponsæ Vbera, Cant. 8. *Vbera mea quasi turris:* ob charitatem, & doctrinæ abundantiam: quibus lac dederunt paruulis. Iuxta Isa. 66. *Ad Vbera portabimini.* *Typi Apostolorum.*

4. Sunt Nubes. *Psalm.* 76. *Vocem dederunt Nubes:* loquentes: Sed & volantes: *Isa.* 60. *Qui sunt isti, qui vt nubes, volant?* 1. Ambo, vt nubes, sublimes in contemplatione. Hinc Philippus: *Domine, ostende nobis Patrem:* quasi præ hoc cætera fastidiret omnia. Talis Phil. 3. *Nostra, ait, conuersatio in cœlis est.* 2. Vt nubes, mouentur ambo. At nubes mouentur motu solis, qui est, *Psalm.* 134. *Educens nubes ab extremo terræ.* Et motu ventorum: Ita Apostoli 1. E limo terræ extracti eleuantur in altum regimen animarum, ac gentium, demum in cœlum beatum. Psalm. 146. *Qui operit cœlum nubibus.* At, Vento spiritus ferebantur. Deut. 33. *Magnificentia eius discurrit nubes.* Vt singuli di- *Apostoli sūt Nubes contēplatiua. Obediētes.*

cere possent. Psal.142. *Spiritus tuus bonus deducet me in terram rectam.* Tales rotæ, Ezech. 1. *Vbi erat impetus, illuc gradiebantur rotæ, currus triumphalis Ecclesiæ, & militantis.*

Pluentes doctrinam. II. 3. Vt nubes naturæ sunt quasi cellariæ, sitientem aquantes terram: nam Eccles. 11. *Si repletæ fuerint nubes, imbrem effundent super terram.* Ita Apostoli. Prou. 3. *Sapientia illius eruperunt abyssi, & nubes rore concrescunt. &c.*

Aliæ degeneres nubes, honoribus eleuatæ, Judæ Epist. *Nubes sine aqua, quæ à ventis circumferuntur.* Hi ventos & tempestates in Ecclesia ciere, & perdere fruges nati. Dira plaga Dei. Jsa. 5. *Mandabo nubibus, ne pluant super terram.*

Fœcundantes terram. 4. Nubium est, fœcundare terram: Ab Apostolis factum, Nam Psal. 18. *In omnem terram exiuit sonus eorum:* sonus verborum, virtutum, &c.

Digressio. Non pompæ, ditationis suorum, præbendarum. Nunc fere, Jer. 6. *Pascit vnusquisque eos, qui sub manu sua sunt* cognati, &c. 2. Similes puteis altis, qui sibi conditam seruant aquam, emanantem fundunt nullam, nisi labore exantlatam: Prou. 5. *Habeto diuitias & scientias solus, nec sint alieni participes tui.* 3. Similes mari nubes humectanti vaporibus, non indigas: ita opulentos, nobiles ij beneficijs cumulant. Contra quam Luc. 14. *Cum facis conuiuium, noli vocare diuites, &c.*

Typus. Aliter ille, Gen. 2. *Fons, qui ascendebat de terra, & irrigabat vniuersam superficiem terræ.* Ita Prouer. 5. *Deriuentur fontes tui foras, & in plateis aquas tuas diuide:* aquas doctrinæ, vitæ, &c.

Tonantes. 5. Nubes fulgurant, tonant. Ita miraculis & exemplis Apostoli. Psal. 76.

Illuxerunt corruscationes tuæ orbi terræ, commota est & contremuit terra.

PARS V.

De S. Philippo, & S. Iacobo singulatim pauca.

Philip. prædi... I. S. Philippus è patria SS. Petri & Andreæ Bethsaida, id est, domo venationis, oriundus, illud cum eis compleuit Ieremiæ c. 16. *Mittam eis venatores multos, & venabuntur eos* in montibus, &c. Et venatus est, idque in quàm altis montibus? *Domine, ait, ostende nobis Patrem.*

Familiaritas Chri... Pruden... Maior hæc eius cum Christo est familiaritas; quam Ioannis sciscitantis: *Domine, quis est, qui te traditurus est?* tantoque confidentior, quanto res postulata est diuinior. Nec eius minor Prudentia fuit, vt Christo ab consilijs. Ioa. 6. *Philippe, vnde ememus panes, vt manducent hi?* erat ea Gentibus perspecta: ideo Ioa. 12. *Venerunt ad Philippū dicentes, Domine, volumus IESVM videre.* *Pieta...* Pietate in Deum præ cæteris præstitit. Nam suis in petitionibus alij honores quærebāt: Matt. 20. *Dic, vt sedeant hi duo filij mei, vnus ad dextram, & alter ad sinistram.* Alij, futurorū notitiam: Matth. 24. *Dic nobis, quando hæc erunt?* Alij vindictam: Luc. 9. *Vis dicamus, vt descendat ignis de cælo, & consumat eos?* Alij mercedem: Matt. 19. *Ecce, nos reliquimus omnia, & secuti sumus te: quid ergo erit nobis?* At S. Philippus cęlestia tantū: *Domine ostēde.* &c.

Mors. Demum Hierapoli Phrygiæ crucifigitur. Jd quod ibi tam infame, vt teste *Bapt. Pio. c. 35.* tum expiatam domum & sanctam putarent, si in ea vespertilionem, aut simile fœdum quid cruci affixissét; tum vrbes & resp. Dijs reconciliatas, si flagitiosus quis fuisset crucifixus. Hinc Sap. 2. *Morte crucis turpissima condemnemus eum.*

S. Iac. cur Mi... II. S. IACOBVS dictus Minor vel quod vocatione posterior, vel quod Maior cum Petro & Ioanne à Christo in consilium vocaretur, non hic, vel quod humilior visus,

S.Hie-

S. Hieron. & Hegesippus aiunt, fuisse in vtero matris sanctificatum; quam gratiam ita semper integram conseruauit, vt vndique eius gratia visendi, tangendi, osculandiue conflueretur.

Accessit vitæ austeritas, nam, *siceram*, ait S. Hieron, *non bibit, carnem, non edit, ferrum in caput eius non ascendit, oleo non vnctus, balneo non vsus est.*

Adhæc adeo similis Christo fuit, vt vix dignosceretur, vnde frater Domini dictus *Gal. 2.* Et Iudas osculo Dominum ab eo discreuit. Errat autem Eusebius dicens ex Iosepho nutritio Christi natum; hincq; Minorem dici, & fratrem. At S. Hier. contra Heluidium docet, ex Cleopha fratre Iosephi, & sorore B. V. Maria genitum fuisse. Quantum, quod resurgens Dominus, 1. Cor. 15. *visus est Cephæ post vndecim; dein visus est Iacobo*, ex speciali gratia? Quod Apostolorum suffragio primus sit Ierosolymorum electus Episcopus, & primo Ecclesiæ Concilio præsederit? Causa illius assignatur non vna. 1. Quod qui similior Domino, idem eiusdem quoque foret Solymæ successor. Eccles. 30. *Mortuus est pater, & quasi non est mortuus; similem enim reliquit post se.*

2. Quia, ait *S. Bern. lib. de consid.* in Deut. iubetur frater suscitare semen fratris defuncti absq; prole, ducta vxore eius. At S. Iacobus erat frater Domini, & Dominus paucos Ierosolymis conuerterat, Deo renatos. S. Iacobus conuertit multos; quos Christo ferebat acceptos; cuius nomini dabat gloriam. Vt Ioab. 2. Reg. 12. nunciabat Dauidi, *Dimicaui aduersus Rabbath*, iam proxime capiendam: inuitabat ergo Regem in gloriam: *Obside ciuitatem, & cape eam; ne, cum à me vastata fuerit vrbs, nomini meo adscribatur victoria.* Ita Prælati, Non nobis, sed Deo gloriam: *Et cum feceritis omnia, dicite: serui inutiles sumus.*

3. A quo significaretur, Ecclesiam Ierosolymitanam non perennaturam; sicut nec Pontificatus Iudæorum: eo quod successio fieret in linea cognationis, Petri vero Pontificatus erat æternaturus: ideo spiritus successio erat, non sanguinis in eo. *Ob portentum.*

4. Causa, Figura est. *Ge. 25.* Rebeccæ gemini indole discrepantes, proinde & sibi pugnantes: notabant in Ecclesia fore semper malos bonis mixtos, Dein maiorem minor supplantauit; Ita Petro maiori Iacobus Minor Ierosolymis antepositus fuit; Hinc Gal. 2. *Cum cognouissent gratiam, quæ data est mihi, Iacobus*, Cephas, *Ioannes, qui videbantur columnæ esse, dexteras dederunt mihi & Barnabæ societatis.* Vbi Iacobum anteponit. *Ob typum.*

Forte quia insignior Sacramentorum zelator. Nam missam primum publice ceremonijs exornauit, & celebrauit: Quos dein ritus S. Basilius & Chrys. in suis Liturgijs secuti in Græciam inuexerunt. 2. Columna fuit Confessionis auricularis: *Confitemini alterutrum peccata vestra.* 3. Columna item extremæ Vnctionis, vt de ea nullus disertius. Iac. 5. *Infirmatur quis in vobis, inducat presbyteros Ecclesiæ, & orent super eum, vngentes eum oleo in nomine Domini.* 4. Columna operum bonorum fuit: Orationis maxime, vt genua quoque callum duxerint camelinum. *Est columna S. Sacramentorum.*

IN FESTO SS. PHILIPPI ET Iacobi Minoris Apostolorum.

Suppleuit Enucleator.

Non turbetur cor vestrum. Creditis in Deum, & in Me credite Ioan 14.

Nicanor: 2. Mach. 15. *cum summa superbia erectus, cogitauerat commune tropæum statuere de Iuda: 2. Et cum omni impetu die Sabbati committere bellum.* Dicentibus Iudæis: *Honora eum: qui vniuersa conspicit*, aiebat: *Si est potens in cælo, qui imperauit agi Sabbatum?*

Et ego potens sum super terram, qui impero sumi arma, & negotia Regis impleri.

Machabæus autem semper confidebat cum omni spe, auxilium sibi à Deo affuturum. 2. Et hortabatur suos ne formidarent ad aduentum nationum: sed in mente haberent adiutoria sibi facta de cœlo: & nunc sperarent ab Omnipotente victoriam: Et allocutus eos de lege, &c. promtiores constituit. Singulos autem armauit, non clypei & hastæ munitione: sed sermonibus optimis, & exposito somnio de Onia, & gladio Iudæ, &c.

Ita Dæmone aduersum Fideles ac Deum furente, Christus hic suos animat: exposita visione mansionum in cœlis, ac Paternæ secum vnitatis fide proposita.

Nos itaque in præsens

I. *De Apostolorum typico præconio.* II. *De Turbatione passionum & rationis.* III. *De constantia Rationis in turbatione.* IV. *De antidotis euangelicis aduersum turbationes.* V. *De alijs ex Euangelio tribus aduersum easdem.* VI. *Par hoc Apostolorum Typis adumbratum.* VII. *De vitæ periodo S. Philippi.* VIII. *Vitæ summa breuis S. Iacobi Minoris.*

PARS I.

De Apostolorum typico præconio.

Sunt amici Christi. I. *Verum veniam, & accipiam ad meipsum: vt vbi Ego sum, & vos sitis.* Mira hæc & Charitas Christi, & Apostolorum est Dignitas. Ac laus ea, ceu & gratia, Apostolorum communis est omnium, esse interiores & à secretis, & in amicis Christo. Moriturus enim ait: Ioan. 15. *Iam non dicam vos seruos, sed Amicos: quia seruus nescit voluntatem Domini sui. Vos autem dixi Amicos: quia omnia, quæcunq; audiui à Patre meo, nota feci vobis.* Omnia quorum capaces erant. 2. quæ amicus amico credidit: 3. quæ Apostolatui necessaria. 4. quæ saluti hominum.

Iacoq; Omniscij. Typis signati tanquam. His ideo consona dedit nomina suis: vt, Sal terræ, Lux mundi; Principes Ecclesiæ, & primitias spiritus impertijt.

Et congruis eos typis præsignauit. 1. *Gen.* 17. Ismael. mundus. *XII. Duces generabit:* quorum nomina, *Genes.* 25. recensentur. Verum eos Dominus vocauit de mundo, & ex filijs Abrahæ vet. Testamenti fecit filios Iacobi fortis contra Dominum, id est Christi Patriarchas XII. qui crescerent in XII. Tribus Israel, Gentis Christianæ: iuxta suam cuique datam è Iacob benedictionem *Gen. vlt.* 2. Moyses XII. Principes elegit, qui ducerent, & docerent populum. Ita Dominus. 3. Iosue, *cap.* 4. viros elegit XII. qui de medio Iordanis tulerũt XII. Lapides, super quos figerentur tentoria & castra Israel. Sic Apostoli de medio mundi electi, tulerunt de medio S. Scripturæ XII. articulos fidei, quibus inniteretur Ecclesia. 4. Ecclesia, ait *S. Hier. Epist. ad Fabiolam, to.* 3. est Elim, Exo. 16. *Vbi erant XII. fontes aquarum, & LXX. palmæ.* 5. Apostolorũ nomina sex vni, & sex alteri insculpta Onychi, *Exo.* 28. inclusaque auro in superhumerali portantur ab Aaron coram Domino. *Gaudete, quoniam nomina vestra scripta sunt in cœlis.* 6. Ibidem, *Exod.* 28. In Rationali gemmæ XII. inscriptæ XII. nominibus Tribuum, coniunctæ catenulis duabus, charitatis geminæ, poni iubentur: cum quo Pontifex inibat sanctuarium, Christus Ecclesiam ac cœlum cum suis XII. 7. Ijdem sunt Propositionis Panes XII. *Leu.* 24. ex simila facti, super mensam cum thure imposito. Nam & saliunt cunctos, & redolent odore thureo his in salutem, alijs in mortem. 8. *Nu.* 17. Virgas XII. singulorum Principum Israel in Tabernaculo ponit Moyses, Domini iussu: inter quas Aaronica germinat. Sic Christus inter Apostolos in virga ad mundum venientes. 9. Vide oblationes in dedicatione altaris, à XII. Principibus factas, & victimas, *Nu.* 7. ac senties singulorum ab ijs Apostolorum esse vitam, labores, ac passionem velut repræsentatam. 10.

1. Electi mundo.
2. Doctores.
3. Bases,
4. Fontes
5. Prædestinati.
6. Beati
7. Panes mundi.
8. Virga orbis.
9. Victimæ & oblationes.

11 *Exploratores vtrisque ...is.* 10. Moyses *Deu.*1.*Nu.*13.misit XII.viros in terram promissam exploratores, iussu Dei. Christus Apostolos. &c. 11. *Habebat Salomon*, 3. Reg. 4. *duodecim præfectos super omnem Israel, qui præbebant annonam Regi, & Domui eius*, &c. Apostoli Christo & Ecclesiæ. 12. Salomonis mare fusile XII. bobus innitebatur: 3. *Reg.* 7. & 2. *Par.* 4. *Item.* 3. *Re.* 10. Thronus Salomonis ab XII. Leunculis sustentabatur; Thronus, Doctrina est Ecclesiæ, Mare, orbis at Christianus. Alia talia complura & mysterij, & dignitatis plena prætereo. Totum Psaltes ita complexus est. Ps. 46. *Deus sedet super Sedem sanctam suam: Principes populorum congregati sunt cum Deo Abraham: quoniam Dij fortes terræ vehementer eleuati sunt.* Quid altius dici posset? *Ego dixi, Dij estis.* Sic Veritas Scripturæ.

Pasto- r

Baiuli ...lesiæ.

...roni & ...trinæ.

Princi- & Dij ...ræ.

II. Quid SS. Patres? Mirificam Apostolorum dignitatem ex typis item proposuerunt venerandam. S. Hieron. tom. 4. lib. 2. in cap. 3. Abacuc. *Fluuios scindes terræ. Cerne Apostolos XII. Intellige exire de Paradiso fluuios XII. Isti antequam terra commoueretur, latebant in terræ venis & sitientibus pocula non præbebant. Postquam vero ad Christi aduentum omnis terra concussa est, subito proruperunt. Tunc*, Ps. 106. *posuit Dominus desertum in stagna aquarum, & terram sine aqua, in exitus aquarum, & habitare fecit ibi esurientes, & constituerunt Ciuitatem habitationis.*

...bem ir... ...ant & ...undant.

Huius ciuitatis *Fundamenta in Montibus sanctis*, Ps. 86. id est, Apostolis, ait S. Hier. tom. 7. ibidem. *Quia in his primum posita est Fides Ecclesiæ. Legamus Apocalypsin*, cap. 21. *Vbi ædificatur Ierusalem, & XII. portæ ipsius dicuntur de XII. lapidibus pretiosis constructæ. Illa diligit Dominus portas Sion super omnia tabernacula Iacob, super omnes veteres sanctos.*

...clesiæ ...t fun- menta.

Quid ciuitatis fundamenta dico Apostolos? *Cæli sunt Apostoli*, ait S. August. tom. 8. Conc. 2. in Psalm. 32. *per quos compulsi sumus, vt per totum mundum seges Ecclesiæ pullularet. Ergo misericordia Domini plena est terra: Vnde? Missi sunt cæli, vt eam spargerent. Nam alibi*, Psalm. 18. *Cæli enarrant gloriam Dei, & opera. &c. Non sunt loquelæ, neque ser. quorum non audiantur voces eorum. In omnem terram exiuit. &c. Quomodo ausi ire ex infirmis electi? Verbo Domini firmati sunt. Vnde enim haberent tantam virtutem oues inter lupos? Spiritu oris eius omnis virtus eorum.* Ver. Job. 26. *Spiritus eius ornauit Cælos*, id est, *apostolos*, ait ibi S. Hieron. tom. 8. *Secundum illud*, Abac. 3. *Operuit Cælos virtus eius. Hi ergo sancti à S. Spiritu ita distincti sunt gratiarum donis, tanquam sidereis luminaribus.*

...bi gra- ...m con- ...iant.

Ijs gratiosissimi.

De istis Apoc. 12. *Mulier amicta sole, & luna sub pedibus eius*, &c. id est, ait S. Aug. tom. 9. Hom. 9. in Apoc. *Ecclesia, in cuius capite erat Corona stellarum XII. quæ XII. Apostoli intelligi possunt.* Horum in prædicando vis inuicta fuit: qualis Tubarum Iosuæ, *cap.* 6. Vbi Orig. hom. 7. ait. *Dominus mittit Sacerdotes Apostolos, portantes tubas ductiles prædicationis, quibus muros Iericho, & omnes idololatriæ machinas: & Philosophorum dogmata deiecit.* Id pulchre deducit S. Chrysost. hom. 4. in 1. Corinth. 4. *Non idem est, regnum nouum instituere, & nouam Religionem. Id Plato potuit, at hoc conatus ipsam amisit libertatem. Et Protagoras, quod auderet dicere, se Deos ignorare, vltimum subijt periculum. Diogoras Milesius & Theodorus atheus appellatus est, quantiuis essent Philosophi: & Socrates venenum hausit, quod parum quiddam alienasse animos à Dijs in disputatione creditus est. Quod si sola innouationis suspicio tantum philosophis, qui multa habebant auxilia, periculum attulit, quid non admiraris piscatorem barbaros & Græcos superantem, vt dij tollerentur, & Crucifixus annunciaretur? Quæ duplex innouatio est.* Homil. 7. ait. *Et non simpliciter à consuetudine in consuetudinem trahebant, sed ab ea, cui multa esset licentia, in eam cui multum impendebat periculum. Credentem enim*

Et coronant Ecclesiam.

Idololatriam euertunt.

Quod philosophi nulli potuerunt.

Vitia extirparunt.

nim oportet exulare, perpeti. &c. & transire insuper à luxuria ad continentiam: ab ebrietate ad ieiunium, à risu ad lachrymas. &c.

Dæmoneq; ligarunt.

Quodq; mirere magis, tanta pro tantillo peregit Deus. Vt bene Iob. cap. 40. *Alligabis Leuiatham ancillis tuis.* Vbi Greg. 36. Moral. cap. 15. *In seruis, etsi despecta conditio, Virilitas viget: in ancillis autem cum conditione pariter sexus iacet. Bene ergo Dominus eius fortitudinem non seruis, sed ancillis ligare se asserit:* quia 1. Corinth. 1. *infirma mundi elegit Deus, vt confundat fortia.*

Hinc amici & æquales Christi sunt.

Quæ quidem abiecta eo vsque eleuauit, vt, pro iure amicitiæ, fecerit æquales sui. Nam, ait Cic. in Lælio, *Amicitia pares aut accipit, aut facit: Vbi inæqualitas est, ibi non tam amicitia, quam adulatio est.* Quam æqualitatem hic innuit Dominus, cum inquit: *Accipiam vos ad me ipsum, vt, vbi ego sum, & vos sitis.* Cui quæ par dignitas, & altitudo? Vide Ioan. 19. vt oret impense Dominus Patrem: *Vt sint vnum, sicut & nos vnum sumus.*

PARS II.

De turbatione paßionem ac rationis. Siue *De turbatione imperfectorum.*

Occasiones turbationis Apostolica.

NOn turbetur cor vestrum, Turbationis occasio ex dictis erat Domini, nec vna. Dixerat enim. 1. De passione sua, morte, ac recessu ab ijs. 2. *Persequentur vos: & eritis odio omnibus hominibus.* 3. *Omnes scandalum patiemini in me.* Et *dæmon expetiuit vos, vt cribraret vos.* 4. *Vnus vestrum me tradet.* Et tu Iuda, *quod facies, fac cito.* 5. Petre, *priusquam gallus cantet ter me negabis.* Primam, 4. quintam recensent plerique ex S. Thom. hic.

Turbatio est duplex.

Qui & quærit: Quomodo docet, non turbari, prius ipse turbatus? Ioan. 13. *Turbatus est, ait, spiritus:* non *spiritus eius.* Est enim turbatio rationis, illaudataque: Est & procedens ex ratione; & hæc laudabilis. 2. Cor. 7. *Quæ enim secundum Deum tristitia est, pœnitentiam in salutem stabilem operatur: Sæculi autem tristitia mortem operatur.* Hanc prohibet: quia *abducit à rectitudine,* ait S. Thom. 1. Vt in mari, à ventis quatuor, fit tranquillitatis, 2. Vt valetudinis fit, ab humoribus quatuor, in corpore: Sic in corde fit turbatio rationis, à passionibus quatuor. Quarum duæ in appetitu Concupiscibili, Cupiditas & Gaudium, duæ in irascibili, Metus & Tristitia, insunt. Hæ versantur circa bonum aut malum fugiendum vel appetendum: Earumque, inquit S. Basil. to. 1. hom. 9. in Ps. 33. *omnes immoderati motus aciem perspicacitatemq; animi confundunt & exturbant.* Ausim affirmare, quod ipsa vitia vix aliud sint, quam passiones immoderatæ, eoque grauiora, quo eæ corroboratiores vsu. Dum ergo ait. *Non turbetur cor,* est, q. d. vitiorum principijs obstate, Ps. 136. *Beatus, qui tenuerit, & alliserit paruulos ad petram.*

Elius [...] sunt du[...] motus quatuo[...]

Immoderatæ, factus, sunt vitia.

Eius in[...]tiis resi[...]dum est

S. Dorotheus serm. 11. refert de patre monachorum, qui in sylua Cupressorum iussit fratrem has euellere, primo minusculam vna manu, alteram maiusculam vtraque: tertiam robustam vix toto annisu: quartam vix ægre: quintam inueteratam nec mouere quibat: ita, ait, Passiones sunt. &c. Quare, Bernar. serm. 58. in Cantic. *Scrutemur, iuxta prophetam, vias nostras & studia, & tunc se quisque iudicet profecisse, non cum inuenerit, quod reprehendat, sed cum, quod inuenit, reprehendet Tempus putationis aduenit. Credite mihi, putata repullulant. Parum est, semel putasse, sæpe putandum est. Imò si fieri poßit, semper. Erras, si vitia putas emortua; & non magis suppressa. Velis, nolis, intra fines tuos habitat Iebusæus: subiugari potest, non exterminari. Non potest virtus cum vitijs pariter crescere: Ergo, vt illa vigeat, ista crescere non sinantur.* Hoc agendum. *Non turbetur cor vestrum.*

II. Cor mare est: *Impij,* Isa. 57. *quasi mare*

re

e cor- Deo tur.

re feruens. *Quis conclusit ostijs mare*, quod est *furore turbidum*, ait S. Greg. 28. Mor. ca. 9. *rixis amarum, superbia tumidum.* Cui *Deus terminum posuit, ne omnia bona animæ subrueret. Circumdedit terminis suis, quia tentationibus timidum occultis donorũ distributionibus mitigat, ne ad consensum mali veniat. Posuit vectem* charitatis robur: *& ostia*, virtutes: *Dixitq; huc vsque venies.* Opis enim diuinæ est, turbationes coërcere, ne hominem absorbeant. Ait ergo, *Non turbetur.*

homi- ope- e.

Ac tametsi id Dei sit, hominis tamen operam accedere vult Deus. Nam, vt bene S. Basil. Epist. 166. *Nauclero non permittitur, vbi velit, vt mare tranquillum reddat: nobis facile est, vt vitam tranquillemus, si internos animi tumultus, qui ex affectionibus inordinatis aduersum nos insurgunt, mentemq; ijs, quæ foris contingunt, reddiderimus superiorem.*

At curis vitæ occupati, instar auium carnosarum sunt; quæ frustra alatæ, humi cum pecudibus detinentur.

aque on- .

Itaque Psa. 114. *Conuertere anima mea in requiem tuam: Erras*, ait Bernard. serm. 58. in Cant. *si citra te inuenire existimas locum quietis:* Intra te est, huc conuertere: *Quia Dominus benefecit tibi*, gratia præueniens & adiuuans. Intus, si velis, habes cum Deo, Isai. 4. *tabernaculum in vmbraculum Diei ab æstu, in securitatem & absconsionem à turbine, & à pluuia.*

iones non ques-

III. Interea verissimum est illud Hieronymi, tom. 2. Epist. ad Thesiphontem: *Affectiones tollere*, sic vt esse in homine desinant, *est hominem ex homine tollere, & in corpore constitutum, esse sine corpore.* 2. M. Antonium, flentem obitum sui instructoris, reuocantibus à luctu ait Antoninus Pius: *Permittite illi vt homo sit. Neque enim Philosophia tollit affectus.* 3. M. Antoninus verus (prodit *Herod. lib. 1.*) iam moriturus flentibus circa lectum aiebat: *Humanum est, humanis casibus ingemiscere.*

Itaque *affectiones*, ait Greg. Nyss. *ab homine tollere, est Aquatilia traducere ad vitam aeriam.* Simile.

Ideo, 1. *Irascimini, & nolite peccare:* vbi Hieron. Epist. 8. ad Demetrium. *Irasci hominis est: finem autem iracundiæ ponere, Christiani.* Ita quoque *turbari.* 2. Nam *is demum*, aiebat Cato Rom. *optimus Imperator est, qui proprijs affectibus imperat.* 3. Et Sapiens Prouerb. 16. *Melior est patiens viro forti & qui dominatur animo suo, expugnatore vrbium.* 4. Demonax, viso Domino in seruum sæuire immitius, ait: *Desine, te seruo tuo similem reddere.* Et hoc regium est sic regere.

PARS III.

De constantia rationis in turbatione, Siue De *turbatione iustorum.*

I. NOn *turbetur cor vestrum:* sicut Dauidi quondam, cum querebatur: Psal. 37. *Cor meum conturbatum est in me, dereliquit me virtus mea, & lumen oculorum meorum: & ipsum non est mecum.* Turbatio pulsat.

Quin mage Hebr. 13. *Optimum est gratia stabilire cor suum.* Hæc enim ad omnem euentum, nos præueniens, excubat, & *stat ante ostium, & pulsat, donec aperias illi*, Apoc. 3. Gratia fustentat.

Esto, motus humorum concitus genas tingat, aut horrore quatiat artus, actus etiam Appetitus, seu motus primo primi anteuertant rationem in nobis: demus hoc ipsis: at NON VLTRA, dicit Columna Herculis, virque fortis. Non sunt motus isti in potestate nostra: nostra autem ratio est, cuius actus actum appetitus continuo sequi assolet, ac debet, facereque ex passionis necessitate virtutem. Motus primos sistit.

Hic est equus ille. Iob. 39. *qui cum audierit buccinam* affectus in sese moti, *dicit, Vah.* 2. Vbi S. Greg. ait *Hic sermo exultationis est. Vir iustus, & fortis miles Christi, cum certamen passionis sibi propinquat, non terretur, sed exultat.* Hoc opus rationis, hoc gratiæ. Exacuitq; renitentem

Exempla. Quod enim vel ethnici, heroico tali rationis & altæ mentis vſu, nomen ſibi immortalitatis inuenerunt? nomen Magni, Inuicti Adamantini, Herculis?

2. Petrus, vt primum dictus *Petra* fuit, audit: Ioan. 21. *Alius cinget te, & ducet, quo tu non vis*, animalis homo tuus. Nam *Spiritus quidem promptus eſt, ſed caro infirma*: ideo ducenda hæc *Spiritu in deſertum*, ad ieiunia, ad
Simile. tentationes. 1. Mauortius inſtante prælio non trepidat, ſed ira iuſta in hoſtem exardet: ita *Iuſtus natura quidem infirmitate concutitur, ſed ſpei ſoliditate roboratur: de vicina morte trepidat, ſed de triumpho exultat: & gaudens metuit, & metuens gaudet.* Hæc S. Gregor. Moxque ſubijcit:

2. *Sicut qui nouit ſalutem in potione amara eſſe, timet amaritudinem, ſed libens bibit, vt ſalutem aſſequatur, &c. Licet ergo vt homo trepidet, ſed vt Chriſtianus exultat.*

Typus. Hæc eſt, *Exod.* 3. Viſio illa magna Moyſis, *Rubus ardens*, attamen *incombuſta*. 2. Cor. 4. *In omnibus tribulationem patimur, ſed non anguſtiamur.*

Cuſtoditur aduerſis. Ideo, ait S. Gregor. *iuſti tentatione exerceri deſiderant: quia tanto robuſtius gratiam cuſtodiunt, quanto tentatione concuſſi infirmitatem ſuam humilius agnoſcunt.* 1. *Audita ergo buccina, dicit, Vah: quia ex aduerſitate magis confidit.* 2. *Sicut, qui ait* Pſ. 16. *Si exurgat aduerſum me prælium, in hoc ego ſperabo.* Non turbatur tunc cor, ſed ſolidatur. 3. Vox iuſti eſt, Cantic. 5. *Ego homo carnis dormio, cor meum* ſpiritus *vigilat.* Talis, verus eſt aſſecla Chriſti.

Sic hortari eſt Chriſti. II. Chriſti proprium erat ſic exhortari: *Non turbetur cor*: perinde Chriſtiani proprium eſt, vt Scæuola aiebat, apud Liuium dec. 1. libr. 1. ad Porſennam regem: *iuxta fortia agere & pati*: Chriſti quidem: quia viator ſimul & Comprehenſor erat, qua viator, *dolores noſtros* tulit, expertuſque loquitur, qua Comprehenſor, (nam anima Chriſti ſemper in viſione Dei fuit:) ſolus nouerat optime de promiſſis manſionibus Terræ Sanctæ in cœlis. Itaque conferre vtraque aſperis dulcia, quiuit. Nequit ſic Angelus, qui ſolum Comprehenſor eſt, expertus viator non extitit. Chriſtus vero fuit, 1. Vt ſenſus communis in homine eſt, ſpiritalis & corporalis: ideoque vtriuſque æſtimator optimus, & prædicator huius doctrinæ *Non turbetur cor.* 2. Fuit qualis Scala Iacob, *Gen.* 28. ſuperne Dei baiula, inferne terræ contigua. 3. Fuit, quale lignum vitæ, quod hinc & hinc flumine alluebatur *Apoc.* 9. 4. Fuit, qui pede hoc mari, iſto terræ inſiſtebat. *Apoc.* 12.

5. Tales Apoſtoli, de quibus Phil. 3. *Noſtra autem conuerſatio in cœlis eſt*. Idem proinde monet: 1. *Quæ ſurſum ſunt ſapite, non quæ ſuper terram.* Quare Heb. 12. *adſpicientes in Autorem fidei, & Conſummatorem Ieſum*, ſimus qui dicere valeamus. Pſal. 121. *ſtantes erant pedes noſtri in atrijs tuis Ieruſalē.* 3. Quod ſi quando *dicebam, motus eſt pes meus*: continuo tamen *miſericordia tua Domine adiuuabat me.* Pſal. 93. *Sic agere & pati Chriſti.*

Contra impius. Huius pes alter per culpam in tartaro eſt, in terra ſpei quidem alter, dum viuit: at tendit in pœnam. Quot ſunt, qui duas vias ingrediuntur, hanc pede hoc cum Chriſto, illam iſto, cum diabolo? 1. Ita meretrix illa, Prou. 5. *Pedes eius deſcendunt in mortem, & ad inferos greſſus eius penetrant: per ſemitam vitæ non ambulant. Nunc ergo fili mi, audi me: Longe fac ab ea viam tuam; & ne appropinques foribus domus eius.* *Contra impios.* *Horum via ſunt mortis.*

2. Ita quoque de impijs, Prouerb. 1. *Fili mi, ſi te lactauerint peccatores, & dixerint: Veni nobiſcum. &c. Ne ambules cum eis, prohibe pedem tuum à ſemitis eorum. Pedes enim ad malum currunt. Ipſi quoque contra ſanguinem ſuum inſidiantur, & moliuntur fraudem contra animas ſuas. Sic ſemita omnis auari, animas poſſidentium rapiunt.* *Sunt cauenda.*

Huius

Huius tam iniquæ viæ caput, ingressus, progressusque est, quod Ps. 72. *prodijt quasi ex adipe iniquitas eorum & transierunt in Affectum Cordis*: hoc est Gen. 6. *Non permanet Spiritus meus in homine caro est*: hinc nimirum *cuncta cogitatio cordis intenta est ad malum*, & est *multa malitia hominum super terram.*

Quousque impietatis, quantos in fluctus turbationum ac passionum abripiantur tales, qui, omissa Rationis constantia, transeunt in affectum cordis graphice describit Psaltes, Psa. 72. *Quam bonus Deus Israel his, qui Recto sunt Corde* id est, imperturbato, inque cœlis anchorato. At *qui elongant se à Te, peribunt.* Atque ista generatim de tuenda rationis constantia in quacumque turbatione passionis.

II. *Non turbetur cor vestrum*; non solum turbatione quacunque, sed nec singulatim Tristitia de morte mea, nec metu de proditione mei, ac persecutione vestri.

De I. *Nõ turbetur &c.* immoderata tristitia: Quia Prou. 15. *In mærore animi deijcitur spiritus.* Solus? sequitur & corporis deiectio. Nam Prouerbior. 17. *Spiritus tristis exsiccat ossa, animus gaudens ætatem floridam facit.* Atq; adeo, Ec. 25. *Omnis plaga tristitia cordis est.* Quę plaga? Ec. 38. *A tristitia enim festinat mors, & cooperit virtutem, & tristitia cordis flectit ceruicem*: id est, Prou. 12. *mæror in corde viri humiliabit illum.* Heu, quam triste malum.

Quod tam malæ nomen tristitiæ? 2. Corinth. 7. *Sæculi tristitia*: & illa *Mortem operatur.* Hac *non turbetur cor vestrum.* Nam sæculum hoc nequam est.

Quærit S. Chrys. ho. 15. in c. 7. ep. 2. ad Cor. to. 4. *Quid est sæculi tristitia?* Respõdet, *Quæ tristibus perniciosa est. Quando contristaris propter diuitias, gloriam, mortuum; ideo & mortem facit. Nam qui propter gloriam tristatur; inuidet, & sæpe perire cogitur; qualis erat tristitia Cain, & Esau.*

Nulla in his rationis inest constantia, sed mera vastitas eius & subiugatio: omne tenet imperium tristitia; hæcque velut hominem ex homine exuit, & cani similem inuido constituit: Sic ira furorque leoni, luxuria hirco, pauoni superbia, gula porco, & lupo rapacitas harpyiæ, asino ignauia, lepori metus similem efficit. His tristitia accidit ac turbatio; si cupitis non potiantur. Quare sic *non turbetur cor vestrum.* *Hæc vastat hominem, & bestiam efficit.*

Neque tamen nulla cadit in iustos tristitia: Ecquæ vero? S. Gregor. lib. 23. Moral. cap. 13. *Quatuor*, ait, *sunt qualitates, quibus iusti viri anima in compunctione vehementer afficitur. Cum* 1. *aut malorum suorum reminiscitur, considerans.* Vbi fuit, 2. *Aut iudiciorum Dei sententiam metuens cogitat*, Vbi erit, 3. *Aut mala vitæ præsentis solerter attendens, mærens considerat*, Vbi est. 4. *Aut cum bona supernæ patriæ contemplatur; quæ quia necdum adipiscitur, lugens conspicit*, Vbi non est. *Iustorum tristitia est quatuor è rebus.*

Sic lugens Paulus, 1. ait, 1. Cor. 15. *Non sum dignus vocari Apostolus; quia persecutus sum Ecclesiam Dei*, De 2. ait, & hoc agit; 1. Cor. 9. *Castigo corpus meum, & in seruitutem redigo; ne forte aliis prædicans, ipse reprobus efficiar.* De 3. ait, Rom. 7. *Video aliam legem in membris meis, repugnantem legi mentis meæ; ac captiuum me ducentem in lege peccati, quæ est in membris meis. Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius?* De 4. ait, 1. Cor. 13. *Videmus nunc per speculum in ænigmate; tunc autem facie ad faciem.* Item 2. Cor. 5. *Scimus, quoniam si terrestris domus nostra huius habitationis dissoluatur; quod ædificationem ex Deo habemus, domum non manufactam, sed æternam in cælis.* *Exemplũ Pauli mœsti.*

De II. Nec Metus turbare iustum debet: pulsare potest, & agitare, vt pinum ventus; at non euertere. Aliquis timor est iusti; nimirum Dei, non hominum, nisi propter Deum. Nam Prou. 29. *Qui timet hominem, cito corruet.* Eccl. 22. *Sicut ornatus* *Timor humanus nocet.*

arenosus in pariete limpido; & Sicut palea in excelsis contra faciem venti non permanebunt: sic cor timidum in cogitatione stulti contra impetum timoris non resistet. Quare monet Luc. 12. *Dico vobis Amicis meis: ne terreamini ab his, qui occidunt corpus, & post hæc non habent amplius, quid faciant.* Cordate Petrus, 1. Pet. 3. *Quis est, qui vobis noceat, si boni æmulatores fueritis? Timorem eorum ne timueritis, & non conturbemini.* Vltra non possunt, nisi in corpus: hoc vile heroi est præ virtute: Quo magis præ Deo? Nam 1. Ps. 24. *Firmamentum est Dominus. Timentibus eum.* Ps. 55. *In Deo speraui, non timebo, quid faciat mihi homo.*

Temne eũ Quia corpus vile est.

2. Deus adest 1. Timenti se. 2. Speranti 3. Seruo suo.

3. Isai. 41. *Seruus meus es tu; ne timeas, quia Ego tecum sum. Ego Deus tuus: confortaui te, & auxiliatus sum tibi, & suscepit te dextera Iusti mei. Ecce confundentur & erubescent, qui pugnant aduersum te: erunt, quasi non sint: & peribunt viri, qui contradicunt tibi, Quæres eos, & non inuenies viros rebelles tuos, Quia ego Dominus Deus tuus apprehendens manum tuam; dicensq; tibi: Ne timeas, ego adiuui te, &c.*

4. Redemptos à se.

4. Ibid. *Noli timere, quia Redemi te: & vocaui te nomine tuo:* Isa. 43. *Cum transieris per aquas, tecum ero; & flumina non operient te: cum ambulaueris in igne, non combureris, &c.*

Iusti timentur.

Hinc iustos timent impij Exod. 14. Ægyptij clamant: *Fugiamus Israelem: Dominus enim pugnat pro eis contra nos.* 2. Item. 1. Reg. 18. *Timuit Saul Dauidem; eo quod Dominus esset cum eo; & à se recessisset.* 3. Adde: 2. Esd. 6. *Factum est, cum audissent inimici, vt timerent, & conciderent intra semet ipsos; & scirent, quod à Deo factum est opus hoc.*

Ita Iosue gentibus terrori erat; 1. Gladius Gedeonis, Iud. 7. Madianitis. 2. Samuele sacrificante, 1. Reg. 7. & pugnante Israele *intonuit Dominus super Philisthym, & exterriti cæsi sunt.* 3. Sic, *Iudith.* 15. perijt exercitus Holofernis. 4. Expertus est, 2. *Mach.* 3. vapulans Heliodorus, 5. *Mar.* 6. Herodes metuit Ioannem. *Non* igitur *turbetur cor vestrum.*

PARS IV.

De antidotis Euangelicis contra turbationes.

I. CReditis in Deum, & in Me credite; id est, habete & Fidem, & Fiduciam seu spem, Amuleta duo in verbo vno. De Fide; S. Ambr. 1. Off. cap. 36. *Facile forsan homini erit plures diuitias aut honores non quærere, difficile vero est, eum non turbari, cum ea amittit. Sed hoc difficile Fides magna facile præstat.* *Hinc dicitur,* 1. Pet. 5. *cui resistite fortes in Fide. Et iterum.* 1. Ioa. 5. *Hæc est victoria, quæ vincit mundum, Fides nostra. Et iterum,* Eph. 6. *Accipite scutum Fidei, in quo possitis omnia tela nequissimi ignea extinguere.* *1. Fide*

Eius vis vnde.

Est autem fidei ea vis inde: quod illuminet mentem, turbatio obtenebrat. Fides docet spernere temporalia: æterna sperare. adstare Deum: spectare Angelos, &c. Ps. 45. *Propterea non timebimus dum turbabitur terra.* Luc. 17. *Domine, adauge nobis fidem.* Hęc dum intuetur Deum credendo, fit animo, quod cerebro debili in nauigatione: intuens aquam labentem capite turbatur: at montes fixos contuenti cessat turbatio.

2 Spes in Deum.

II. De spe, Job. 17. *Pone me iuxta te; & cuiusuis manus pugnet contra me.* Isaias c. 50. *Iuxta est, qui iustificat me: quis contradicet mihi? Stemus simul: quis est aduersarius meus? accedat ad me. Ecce Dominus Deus auxiliator meus: quis est qui condemnet me:* Fortis mundus? Trux dæmon est? Fide. Psalm. 43. *Non enim in arcu meo sperabo, nec gladius meus saluabit me: sed dextera tua & brachium tuum.* Ita Deus spondet. Accedit specialis sponsio, fauor & adsistentia Christi. *Et in Me credite.* Hinc Ps. 3. *Multi dicunt mihi: non est salus ipsi in Deo eius: Tu autem Domine Jesu Susceptor meus es.* Nautæ cum lembo C. Julium Cæsarem, in Pharsalica pugna, traijcienti mare, ac periclitanti ait: *Fide Cæsarem vehis.* At suos Christus in manibus portat. Isa. 45. *Ego ante te ibo & gloriosos terræ humiliabo:*

Assistentia Christi: seu spes specialis in eum.

portas

portas areas conteram, & vectes ferreos confringā & dabo tibi thesauros absconditos. vel Moysis virga potentior est Pharaone; Pallium Eliæ, Vmbra Petri quanta poterant? at in Deo. Quanta ergo Justus credens & sperans? Præsertim cum spes ea innitatur promissioni Christi, iureiurando firmatæ, Hebr. 6. *Abundantius volens Deus ostendere hæredibus immobilitatem consilij sui, interposuit Iusiurandum: Vt per duas res immobiles, quibus impossibile est mentiri Deum, fortissimum solatium habeamus: qui confugimus ad tenendam propositam Spem: quam sicut anchoram habemus animæ tutam ac firmam: & incedentem vsque ad interiora velaminis, vbi præcursor pro nobis introiuit Iesus.* Quid vsquam certius, quā quod habet Christi præsentiam: securitatē loci; & firmitatem iuramenti? At hæc bonæ spei adsunt. Vnde hodie inquit: *Vado parare vobis Locum* spei: *Et iterum veniam, & accipiam vos ad meipsum: vt, vbi Ego sum, & Vos sitis.* Vel Thersites & lepus hoc Duce Hercules fieres ac leo. Si nautis ponti tantum spei: quantum peregrinis mundi factum esset: qua contentione ac spiritu per mare, per terras cursitaret mercator ad Indos? Et tamen adhuc sunt, qui spem hastamque abijciunt; Horum tria sunt genera apud *S. Bern. ser. 1. in Psal. 90. Qui habitat.* 1. Non confitentes; qui sua freti virtute sola abs Deo se elongant. 2. Diffidentes: qui sua imbecillitate inspecta deficiunt pusillanimes 3. Præsumentes de bonitate Dei, sic vt in peccatis maneant. *Nullus horum habitat in adiutorio Altissimi. Primus enim habitat in meritis suis: secundus in pœnis: tertius in vitijs. Immunda habitatio tertij, anxia secundi, stulta & periculosa primi.* At vero Prou. 28. *Iustus quasi Leo confidens, absque terrore erit.* Quare, vt S. Hier. ad Eustoch. *Quod si dæmonum te multitudo turbauerit: & ad singula vitiorum incitamenta cœperis æstuare: & dixerit tibi tua cogitatio: quid faciemus? Respondet tibi Elisæus: Noli timere: quia plures nobiscum sunt, quam cum illis.* Igitur *Non turbetur cor vestrum.*

4. Spes præmij extimulat.

III. *In domo Patris mei mansiones multæ sunt.* Tertium hoc contra turbationes antidotum est: præmium beatitudinis. Præmij cuiusque vis permagna est ad virtutē, adque conandum, & audendum in omni re, cum quantouis etiam periculo. Vnde Persæ Lysandrū interroganti: *Quam Remp. florentissimam censeret:* responsum: *In qua bene meritis condigna præmia redduntur.* Antisthenes paucorum discipulorum philosophus; quod care doceret; aiebat, se argentea virga depellere discipulos. At Christus discipulos etiam inuitat, & cumulat Præmijs; non mineruali terret. Quo plures habere eum oporteret, illectos solo beatitatis præmio. Vox erat S. Ludouici Episc. Tolosani, nati regis Siciliæ: *Quid terrena hæc regna, si ad cœlestia conferantur?* 2. Recaredus Hisp. rex Patri necem minitanti, quod Arianismum eiurasset, ait, teste Egnat. l. 1. c. 2. *Bene igitur mecum acturus es, mi pater: siquidem, hoc amisso regno, consequar æternum.* 3. Amedæus Sabaud. Dux plurimos indies pauperes pascens, legatis externis se canem venaticum nullum cernere mirantibus ait: *Ecce, hi canes mei sunt, quibus cœlestem gloriam venor:* Sic Munster. l. 2. Cosm. 1. Abraham, *Gen. 12.* ex patria in terram euocatus ignotam non tardat: & nos ad cœlum sequi tardamus? 2. *Isachar,* Gen. 49. *vidit requiem, quod esset bona: & terram quod optima: & supposuit humerum suum ad portandum: factusque est tributis seruiens.* Et nos pro cœlo tributa mandatorum soluere cessabimus? S. Hier. ad Demetriadem c. 31. *Respice, quod promissum, Omne opus fit leue, cum eius pretium cogitatur. Et spes præmij solatium est laboris.* Itaque manum mitte ad fortia; & contra audentior ito. Nam *iucundi, acti labores:* & in cœlo requies beata. 1. Ideo Ps. 121. *Lætatus sum in his, quæ dicta sunt mihi: quæ? In domū Domini ibimus.*

Maxime cœlestis.

Apophtheg.

Quod affectandū.

Eo dulcescunt labores.

Idem est dispar.

ibimus. Ecce mansio. 2. Hic, Ps.64. *Replebimur in bonis domus tuæ*, 3. Ps.83. *Concupiscit & deficit anima mea in atria Domini.* Hocque amplius, quod *multæ sunt mansiones*, & gloria sanctorum dispar. 1. Sicut 1. Cor. 15. *Alia est claritas Solis, alia Lunæ, alia stellarum: & sicut stella differt à stella: sic & resurrectio mortuorum.* 2. Quantum vas quisque ad Fontem attulerit; tantum & hauriet. 3. Quanto cuiusque oculus acutior: hoc cernet plura. 4. Idem manna comedebāt omnes, at non sapor omnibus idem, par tamen saturitas. Ita ait S. Greg. 4. Mor. c. vlt. *Eundem denarium dispares laborantes accipiunt: quia vna cunctis erit beatitudo lætitiæ: quamuis non omnibus sit vna sublimitas vitæ.* Diuersitatem causat varietas charitatis in via; ex quo mēsura sumitur meritorum. 1. Hinc dicitur, Job. 1. *Non fuit similis Iob in terra.* 2. De Saule. 1. Reg. 9. *Non erat vir in filiis Israel melior illo.* 3. Et Matt. 11. *Non surrexit maior Ioanne Baptista.* 4. De Magdalena Luc. 7. *Quoniam dilexit multum.* 5. Ioan. 21. *Simon, diligis me plus his?* Terra item alia affert centuplum, alia sexagesimum, &c. *Matth.* 13. In corpore quoque, 1. *Cor.* 12. membrum alio dignius est: Et super fundamentum ædificat alius aurum, argentum, alius lignum, & 1. *Cor.* 3.

Quia dispar charitas hic.

Et merita disparia.

PARS V.

De tribus aliis antidotis aduersum turbationes.

In Christo tria.

I. EGo *sum via, veritas & vita.* Hoc quartū est contra turbationes antidotum. q. d. De mansionibus securos feci: nunc ecce: ne erretis, *Ego sum Via:* ne dubitetis, *sum Veritas:* ne inania, aut pereuntia vobis danda metuatis *sum Vita.* Ergo *Non turbetur cor vestrum.* August. hic ait: *Idem est, ac si diceret: Qua vis ire? ego sum via. Quo vis ire? Ego sum veritas. Vbi vis permanere? Ego sum vita.*

Typus.

Qualis columna ignis *Exod.* 13. populo ex Ægypto in terram promissam Dux erat, & Lux, & Salus protectionis: Ita Christus est omnia tria: Dux viæ, Lux veritatis, Salus vitæ.

Per itur Deu

Quare audacter dico: vt ad Deum Moyses: *Si tu non Ipse præcedas: ne educas nos de loco isto.* Nam ipse dixit: *Nemo venit ad Patrem, nisi per Me.* 2. Quia nimirum ais, Joan. 10. *Ego sum ostium: per me si quis introierit, saluabitur: & ingredietur, & egredietur, & pascua inueniet.* 3. Et ibid. *Bonus pastor ante oues vadit, & sequuntur illum.*

Sim

* Et necessario. Nam riuulus via longa nō ad mare pertinget; nisi in flumen se maius infuderit: quo perueharur. Ita nec opera nostra neque nos ad Deum, nisi per Christum pertingemus. Ioan. 8. *Qui sequitur me, non ambulat in tenebris, sed habebit Lumen Vitæ.* Quod, ceu sol, non illuminat solum, sed & fouet. Sol iustitiæ Christus est; Viatoribus se viam dedit exemplo, prælucet Veritatis doctrina, roborat vita vsque in vitam.

Sed duc

Orem cum Moyse, *Si inueni gratiam in oculis tuis, scire fac me viam tuam, & sciam Te.* Dauid Ps. 24. *Vias tuas Domine demonstra mihi, & semitas tuas edoce me.*

Et se dux.

S. Bern. ser. 2. in Ascens. *Sequamur Domine te per te quia tu es Via, in exemplo; Veritas, in promisso: Vita, in præmio.*

II. Porro non turbari docet ex factis, & votis. Ex factis: Nam *Qui credit in me, opera, quæ ego facio, & ipse faciet: & maiora horum faciet.* Ex Votis precum: nam, *Quodcunque petieritis Patrem in nomine meo, hoc faciam.* q. d. Si ego hactenus & Me, & vos istis sum tutatus; & vos eadem protegent opera vestra, & orationes.

Facta eorum mira.

Sed quomodo *Maiora?* Lopez ait, aut Existimatione hominum: aut pro causa, & loco, vbi expedierit: aut plura numero; aut vtiliora effectu. 1. Qualia enim? tot mortuos suscitasse. 2. Petrum, *Act.* 4. vna concione 5000. conuertisse? vt datis in commu-

commune omnibus Christum sequerentur. Quod vel ab vno adolescente impetrare Dominus nequibat. 3. Quale hoc, tales orbem totum conuertisse? Augustinus id *omnium miraculorum maximum miraculum* appellat.

dem. 4. Quot, quanta, qualia produntur Sācti perpetrasse? Impletum facto illud Mar. 9. *Omnia possibilia credenti*. Matt. 17. *Si habueritis fidem sicut granum sinapis, dicetis monti huic: transi hinc illuc, & transibit, &c.* Heb. 11. *Sancti per fidem vicerunt regna operati sunt iustitiam, adepti sunt repromissiones; obturauerunt ora leonum, extinxerunt impetum ignis, effugauerunt aciem gladij, conualuerunt de infirmitate.*

Ita facta Bene dicit S. Hieron. in c. vlt. Sopho. impletum illud per Apostolos: *Auferam de medio tui magniloquos superbiæ tuæ* Pharisæos, Legisp. Philosophos; *& derelinquam in medio tui populum pauperem & egenum, & sperabunt in Nomine Domini*. 2. His dictum factum: Isa. 41. *Ego posui te, quasi plaustrum triturans nouum habens rostra ferrantia, triturabis montes, & comminues: & colles quasi puluerem*. 3. His dictum credit August. tom. 8. in Ps. 76. *Vox tonitrui tui in rota: illuxerunt coruscationes tuæ orbi terræ.* Rota est terra; Apostoli tonuerunt præceptis, coruscarunt miraclis: Hinc *commota est & contremuit terra*, id est, terreni. *Illuxerunt fulgura orbi terræ*, ex volantibus, vt nubes, Apostolis. 4. Hinc vt Dij habebantur, *Act.* 14. Paulus & Barnabas: *Homines dijs similes descenderunt ad nos*. 5. Hinc *Act.* 19. Semicinctia Pauli sanabant ægros: Ducebantur in carceres; Ab angelis educebantur, *Act.* 3. 4.

an- ta tū III. De altero: *Quodcunque petieritis, &c. faciam*: 1. Vt sciant thaumaturgi, ex Deo, nō ex sese ista mira promanare. 2. Vt sciant Operatorem miraculorum, esse eundem & protectorem suum. Quippe, Rom. 5. *Per hunc habemus accessum ad gratiam istam; in qua stamus*. Et ille *consummatus* passione, *factus est omnibus obtemperantibus sibi, causa salutis æternæ* & meritoria, & efficiens. Celebratur Moyses mediator Deum inter & populū potens precib. ad victorias, reconciliationes, &c. At potentior Jesus; dummodo ipsius nomine rogemus. Et quia hoc rarius vsurpamus, increpat: Joan. 16. *Vsquemodo non petistis quicquam in nomine meo.*

Pars VI.

Par hoc Apostolorum typus adumbratum.

I. Dicit ei Philippus: *Domine, ostende nobis Patrem.* Rei vnius desiderium hoc plurium est indicium. Sed quia compar ei S. Jacobus: ideo sunt ambo. 1. Velut duo Cherubini, dia pleni sapientia, se mutuo respicientes: alasque protectionis extendentes super Propitiatorium Ecclesiæ. *Exo.* 37. 2. Sunt, *Num.* 10. Tubæ duæ ductiles argenteæ quibus populus conuocabatur castris mouendis. 3. Sunt, 3. *Reg.* 7. duæ Columnæ æneæ, in porticu templi Salomonis erectæ. 4. Sunt, *Cant.* 4. Vbera duo Sponsæ, quæ hinnulis duobus capreæ assimilantur. Cant. 8. *Vbera mea quasi turris*: ob charitatis, pietatis, doctrinæque apostolicæ robur, & copiam. Sic promissum, Isa. 66. *Ad vbera portabimini.* Quæ rore cœli impleta turgebant: adeo *in omnem terram exiuit sonus eorum* doctrinæ ac vitæ. Sed cum varij sint horum cæterorumque typi Apostolorum equidē dabo vnicum duntaxat duobus hisce cōmunem ab Nubibus repetitum. De quib. Isa. 60. *Qui sunt isti, qui; vt Nubes, volant.*

Typi duorum Apostolorum. *1. Sunt Ecclesiæ Seraphici protectores.* *2. Prædicatores.* *3. Bases.* *4. Lactatores.*

II. Bene Nubes Philippus & Jacobus 1. Ob vitæ actæ sublimitatem in terris cœlestem. Quanta enim theologia hæc: Relinquere patrem, liberos, cognatos? Abdicare se cæteris vitæ commodis, agris, auro, &c? Nil in via ferre, neque tunicas duas? Abnegare se ipsum, tollere crucem, sequi Christum? Benefacere malefacientibus:

Apostoli hi sunt in perfectissima vita.

Adire

Adire persecutiones irretorto oculo: Pro persecutoribus orare: Alteram præbere etiam maxillam percussa altera: hæc, inquã, supra hominem sunt. At sunt propria Apostolorum Philippi & Jacobi. Esto, fuerit in tertium raptus cœlum Paulus; & hi dicere queunt, Phil.3. *Nostra conuersatio in cœlis est.* Et Istud, Gal.6. *Mihi mundus crucifixus est & ego mundo. Viuo autem ego iam non ego; viuit vero in me Christus.* Atque hinc *facti sunt spectaculum mundo, angelis, & hominibus,* 1.Cor.4.2. Nubes sunt, ab officio portandi Christum per orbem, ac depluendi Justum, vt germinet terra Justos Christianos, 1. Job 36. *Quid tu scis, si voluerit* Deus *extendere nubes quasi tentorium suum; & fulgurare lumine suo desuper; cardines quoque maris operire.* Vbi S. Greg. *Extendit,* ait, *dum ministris suis viam prædicationis aperiens, eos in mundum circumquaque diffundit.* 2. Nam in Apostolis orbem peragrat Dominus; quibus ideo dicitur, Ps.67. *Iter facite ei, qui ascendit super occasum.* 2. Cor.6. *Quoniam inhabitabo in illis, & inambulabo inter eos:* ecce tẽtorium Domini.

Portant Christum.

Qualis igitur hic inter Apostolos iuit prædicans, talis & in ipsis obiuit orbẽ prædicãs, 1.Ps.69. *Nubes* Apostoli, *& caligo* ipso nimirum inuisibili manente, *in Circuitu eius.* 2. Expressius Ps.17. *Posuit tenebras latibulum suum,* inuisibilis enim est, qua Deus: *in Circuitu eius Tabernaculum eius;* Apostoli: *tenebrosa aqua* prædicationis Verbi Dei, *in nubibus aëris,* Apostolis: 3. Nam cũ sit Deus lux immensa, *lucem habitans inaccessibilem,* & *amictus lumine sicut vestimento;* nunquam Solem suum doctrinæ exerit ad homines sine Apostolica Nube. Cæcutiremus enim à fulgore; vreremur ab ardore. Ideo *Nubi insidens leui,* Apostolis, descendit in Ægyptum mundi; ideo *videmus nunc in ænigmate.* Et sic, *iuit Deus in AEgyptum, vt redimeret sibi populum.* 3. Nubes dicuntur, ob miracula.

Imo in ipsis est Christus.

Miraculis potentes sunt.

Nam ab Apostolis procedunt pluuia doctrinæ: coruscatio miraculorum; fulgura comminationum. Quale fulmen Petri in Ananiam? *Act.5.* Pauli, 1. *Cor.5.* in Corinthium incestuosum? In Simonem; *Act.* 8. Magum? *Act.2.* In incolas & aduenas Jerosolymæ die Pentecostes? Hæc vniuersim dicta: porro singulatim, ac primum de S. Philip.

PARS VII.

De vita periodo S. Philip.

I. S. Philipp. è Bethsaida Galilææ, Mosaicis imbutus disciplinis, ait *Sim. Metaph.* iste fuit adolescens, inquit *Clemens Alex 3. Strom.* cui dixit Dominus, Matth.8. & Luc 9. *sine mortuos sepelire mortuos suos; tu me sequere; vade & annuncia regnum Dei.* Dictũ, factum. Nec enim tristis recessit; vt alter, Matt. 19. *qui erat habens multas possessiones.* Voce nimirum vna Vocationis edoctus caput perfectionis istud: Præ dilectione parentum esse Deum oportere. Quippe ait S. Ambr. serm.15. in Ps.118. to.4. *Si ideo deferimus parẽtibus, quia nostræ generationis auctores sunt, quanto magis Christum oportet amare; qui ipsorum est autor parentum? Isti dederunt, quod non potestatu est; sed ministerij sui: Christus donat salutem, qui parentum beneficia conseruat.* Bina vocatione tractus est: Primo, *Io.1.* quando Petr. & Andr. vocabantur: Secundo, *In crastinum,* inquit, *voluit exire in Galilaam, & inuenit Philippum: & dixit ei: Sequere me.*

Præ parent.

Sequi Christ.

Inuenit eum: sicut, *Gen.16.* Angelus Domini inuenit Agaram cum filiolo in deserto; iussitque reuerti in domum Abrahæ, ac subditam esse Saræ. 2. Sicut inuenit Angelus Loth, inuentus in Sodoma iustus, & euocatus est, *Gen.18.3.* Ita, *Exod.3.* ex rubo vocans angelus Moysen inuenit. 4. Ita, 1. *Reg.3.* Samuel. puerum noctu inuenit Dominus, & vocauit. 5. Ita, 1. *Reg.9.* Saulem Samuel. 6. Idemque 1. *Reg.16.* Dauidem

Sui tores.

paruum

parvum paſtorem, vnxitque in Regem. Inuenit ergo conſilio, non caſu. Et Inuentori par vox vocans, efficax ſcilicet; parque animus vocati ad audiendum ac parendum.

[...tius in ...ne A-...lorū.] II. Fuit idem inter Apoſtolos vocatione tertius, vocatis pridie Andrea, & Petro: Ideo hodieque habet præcedentiam, vt aiunt, præ Jacobo, in Calendario, Martyrologio, & Euangelio. Quo minus inſimulandi ſunt ambitionis Fratres Prædicatores; quod in Corpore Iuris Fratribus Minoribus, multoque magis cæteris Mendicantium Ordinum præponuntur. Vt liquet *in gloſſ. c. Quia ex eo. Rubric. De pact. l. 6.* Et *Extra, De exceſſibus præl. c. Nimis parua.* Et *Extra. De priuileg. c. In his.* Item *in Clementinis Rubric. de ſepulturis. c. Dudum.* [præce-ntia.]

Quam quidem præcedentiam, ad inſtar primogenituræ Ordines inter Mendicantes ex tempore orti approbatique Ordinis noſtri repetitam Pontifex dedit honori; eſſeque iuris perpetui iuſſit. Et vero complura ſui habet exempla in Eccleſia inde vſque ab illius primordio.

[...peri-...ſa.] Sed hic metuendum illud *S. Auguſtini lib. de XII. Gradibus Abuſionum Gradu. 6.* quod aliqui præſunt multis, qui forſan corā Domino ſunt multo meliores ipſis. Imò aliqui per ſupercilium dominationis ad deteriora defluunt: ſicut Saul poſt regnum ſuſceptum, per inobedientiæ ſuperbiam Deum offendit.

[...us in re contendo.] III. Charitate ac zelo ardebat idem, ac lucebat, Deo, teſte ſequela ad vocationē; proximo, teſte fratre ſuo Nathanaele, quē ad Dominum adduxit, inuentum nunciās ei Meſſiam, *Ioan. 1. 1.* Merito *Philippus*, id eſt, *os lampadis* dictus; quod lumen inuentum prædicarit. 2. Quaſi dictum ſibi fuiſſet, quod Jacobi anis, Gen. 43. *Non videbitis faciem meam, niſi adduxeritis mihi fratrem veſtrum.* 3. Quaſi iſtud Cainum deteſtaretur, Gen. 4. *Nunquid ego cuſtos ſum fratris mei?* Quaſi igitur exaltabundus ait, *Quem ſcripſit, &c. inuenimus IESVM*: in quem deſiderant angeli proſpicere, deſiderarunt & Patres noſtri, &c.

Veni & vide Ecce quam auide, Sap. 7. *qui ſine fictione ſapientiam didicerat; ſine fictione communicat.* Similis Andreæ, qui idem & Petro prædicarat. Vere impletum, Pſ. 67. *Præuenerunt Principes coniuncti pſallentibus.* Vbi S. Hier. *Apoſtoli præuenerunt, vt populi ſequerentur.* Ita hic præuentus à Domino Philippus præuenit & fratrem pari zelo; vt ſequeretur Dominum vna ſecum. Et hoc velut tyrocinium ſuæ in Deum & proximum charitatis poſuit. Inde porro cætera redundarunt ex eo in omni ſua triennali conuerſatione cum Chriſto & cum infidelibus conuertendis. [*Is vero Apoſtolicus eſt.*]

IV. Familiaritate cum Chriſto vſus fuit omnino ſingulari. Indicio eſt 1. Quod Ipſe eum vocauit Dominus primum: Nā Andream vocauit per Joann. Bapt. Petrum per Andream, Nathanaelem per Philippum: hunc vero nō prius per alium. 2. Volens paſcere 5000. hominum, *Ioan. 6.* ex Philippo percunctatur: *Vnde ememus panes?* 3. Quod gentiles eum, vt Domino familiariorem rogarent: Ioan. 12. *Domine volumus Ieſum videre.* Ita illius iam ſimiles ſunt Eccleſiaſtici; queis familiarior ad Dominū eſt aditus in ſtatis precibus, in ſacrificijs, vbi ore ad os loquuntur; manibus pertractant; populo diſpenſant Dominum. Sane, 1. Reg. 2. *Si peccauerit populus, orabit pro eo Sacerdos.* Quod explicatius S. Aug. tom. 8. in Pſ. 36. *Talem oportet eſſe Domini Sacerdotē; vt quod populus apud Dominum per ſe non valuerit; ipſe pro populo mereatur, quod propoſuerit impetrare.* [*Chriſto familiaris.*] [*Sic & quiſque ſacerdos.*]

V. Solicitudo de ſalute vrebat eum. Hinc vox illa: Job. 14. *Domine oſtende nobis Patrem, & ſufficit nobis,* Gloſſ. *Quia in eo ſufficientia erit nobis.* Vbi *Hugo Cardinalis* ait. [*Salutis anxius vrabat.*]

Fuit in errore, quod maior esset in Patre viso sufficientia, quam in Filio. Item in errore: ait. *Nic. de Lyra*, oculis cerni posse corporeis Patrem, ceu Filium.

Docetur à Domino. Cuius vtrumque erroré sic arguit Dominus: *Philippe, qui videt me, videt & Patrem meum*: eo quod vtriusque vna sit essentia. Similis & nos nî cura tangat; expertes fore salutis continget. Per merita Christi nati, passi videre nos Patrem in cœlis, optandū est: Et hoc *sufficit nobis*. Nam, Io. 17. *Hæc est vita æterna, vt cognoscant Te solum Deum verū; & quem misisti* IESVM CHRISTVM. Sap. 15. *Nosse Te, consummata iustitia est*. Gloss. id est, *summa beatitudinis perfectio*.

Miraculis claret. IV. Idem *Vir potens in opere erat, prodigia & signa multa faciebat in populo*: Ceu Christus, *Luc.* 24. & Steph. *Act.* 6. Signa, inquam, super dracones; infirmitates; mortem, hæreticos; Paganos. Omnia hæc vna docebit relatio. In villa quadam Syriæ, (quam forte receperat:) statua Martis colebatur, sub qua ingens draco latitabat; S. Philippus eā adorare iussus, orat Deum, & ecce sub base draco erumpit, filium Pontificis, Tribunosque duos enecat: halitu complures inficit. 1. Apostolus belluam in loca sola cogit abire procul, nec vlli nocere vnquam. 2. Infectos cruce consanat. 1. Occisos resuscitat. 4. Ebionitas hæreticos, affirmantes Christi carnem phantasticam fuisse, multos ad fidē reducit, spectaculi testes. 5. Paganosque loci conuertit. 6. Denique deiecto Marte Crucem substituit erectam. An huius in signum hodie statui solent maiales arbores virentes?

Martyr- suspenditur. VII. Denique circumlato per eum Euāgelio per Galliam, Phrygiam, Syriam ac Asiam, in hac Hierapoli item draco diuinis cultus honoribus, precibus eius occiditur. Continuo sacrificuli vinctum cædūt Apostolum, ac è talis capite deorsum suspendunt, anno prædicationis suæ ac ætatis 87. Ecce tempestas sæua, terræque motus terrificat, quatitque omnia, vt solum hiatu magno dehiscens magna terræ spatia absorberet. Philippus vero ab S. Bartholomæo cum hymnis de more sepeliebatur. Qui honor vni soli inter Apostolos contigit S. Philippo. Fœlix *suspendium*, quod Iob. 7. *elegit anima tua* Philippe. Sic *oportuit eum pati, & intrare in gloriam*, Luc. 24. Nos item Rom. 8. *si compatimur simul conglorificabimur*. 2. Cor. 1. *Sicut socij estis passionum, sic eritis & consolationis*. *Sepelitur.*

PARS VIII.

Vita summa breuis S. Iacobi minoris.

I. CEdros Libani plantauit; illic passeres nidificabunt. Ps. 103. Tales Cedri Phil. & Iacobus erant, in felicis Arabiæ monte Christo seu Ecclesia plantati. Libano haud locus est magis ab thuris ac Cedrorū præstantia inclytus: Ecclesia nihil ab sanctitate, ac robore celebratius. In hac Iacobus stat, vt Cedrus.

Cedro prææltæ sunt radices? Et S. Iacobo longa est retro genealogia. Patre natus Alphæo iusto, matre S. Maria Cleophæ: Iacobi fratres erant Simon & Thadæus Apostoli, & Ioseph Iustus. *Hæc est generatio quærentium Dominum*. *Eius genealogia.*

Dictus fuit Minor: quia etsi S. Iacobus maior, fuerit è natu minore natus sorore Maria Salome; ex maiore autem natu Iacobus minor; tamen ille prior vocatione fuit. Quippe eodem die vna cum S. Ioanne fratre suo vocatus; quo Andreas ac Petrus vocabantur: *Matt.* 4. Ideo *Matt.* 10. in Apostolorum Catalogo Iacobus Zebedæi ante Iacobū Alphæi minorem nominatur. Neque in hac præcedentia attenditur, aut vitæ sanctitas; aut gloriæ in cœlis sublimitas: Nam soli hæc nota Deo, qui ponderator est spirituum. *Cur Minor.*

Episcopatus honore inter Apostolos præcel-

rchiepe- pus exi- ius.

præcelluit. Petrus etsi vt Christi Vicarius; Iacobus tamen etiam vt primus Archiepiscopus Ierosolymitanus, post Christum ibidem Pontificem. 2. Vtque qui primus post Christum Missam ibidem celebrauit. 3. Vt, qui primus Missæ ordinem ac ritum conscripsit. *De consecr. Dist.* 1. 4. Vt qui in Concilio Ieroso. de obseruatione Legaliũ, ita sententiam dixit: Act. 15. *Ego iudico, non inquietari eos: qui conuertuntur ex gentibus ad Dominum: Sed scribite ad eos, vt abstineant se à contaminationibus simulacrorum, & fornicationibus, & suffocato, & sanguine.* In istis, inquã Eccl. 44. *Non est inuentus similis illi* Iacobo per vocationem Minore; at istis Maiore. Atque ita Eccl. 5. *Excelso excelsior est alius.*

ccelsus frater mini.

II. Cedro nulla arborum altior est? Iacobo quis altior? 1. Quia Frater Domini dicitur, *Gal.* 1. id est, cõsobrinus: & vultu persimilis, teste B. Ignatio in Epist. ad S. Ioannem: *Cupio videre Iacobum Ierosolymitanum Episcopum, qui cognominatur Iustus: de quo etiam dicitur, quod, qui videt eum, videt Christum.* 2. Quia, ait Anacletus Papa, *Dist. 66. Porro.* fuit ordinatus in Episcopum ab eximijs, Petro, Iacobo Maiore, & Ioanne. Hinc sancitum; vt nullus ordinetur Episcopus minus quam ab Episcopis tribus. Qua causa S. Florus in Gallia ordinatus à duobus Episcopis & Abbate vno; sub annum M.CCCXC. iussũ Papæ debuit rursus cõsecrari, omnesque ab eo ordinati, rursus sacris initiari. 3. Quia Canonicam conscripsit: suppar eo nonnullis, maior cæteris. Nimirum, Matth. 5. *Qui fecerit & docuerit, hic Magnus vocabitur in regno cœlorum.* Item Matth. 12. *Quicunque fecerit voluntatẽ Patris mei, qui in cœlis est, hic meus Frater, & soror, & mater est.* In quibus imitabilis nobis est.

atione ... *istola* ...

nocen- m ser- uit.

III. Cedrus nunquam non viret? Et S. Iacobus nunquam amisit gratiam, vt peccato suscepto arueritin eo charitas. Vnde *Iusti* cognomen inuenit. Nec abs re. 1. Nã, teste Hieronymo lib. de viris illustr. ex Egesippi *lib. 5. Comment.* in vtero matris creditur sanctificatus fuisse. 2. Tantæ sanctitatis fuit & opinionis, ait *Hieron. ibid.* ex Iosepho *lib. Antiquit.* vt creditum sit, propter eius necem fuisse Ierosolymam per Titum & Vesp. destructam. Eadem *Euseb. Eccles. hist. lib. 1 cap. 13.* 3. In passione Domini, tametsi Matth. 26. impletum: *Omnes vos scandalum patiemini in me in nocte ista:* Tamen S. Iacobus vel non peccauit: quod, vt S. Hieron. ait lib. de viris illustr. *votum vouit, se non comesturum, donec videret ipsum Christum à mortuis resurrexisse. Ideoque ipsa die resurrectionis apparuit illi Dominus, pariter & illis, qui cum eo erant,* dicens: *Ponite mensam & panẽ. Et accipiens panẽ, benedixit, deditque Iacobo,* dicẽs: *Surge frater mi, & comede: quia Filius hominis à mortuis resurrexit.* De hoc videtur 1. Cor. 15. *Deinde visus est Iacobo.* Præseruatus igitur sic fuisse videtur ab peccato mortali; sicut ab originali sanctificatus. Aut, si in isto Domini: *Omnes vos:* & ille comprehensus fuit: (quod Ecclesia in cereorum extinctione declarat in septimana sancta.) 1. *Iustus* tamen fuit, tanto cum rigore vitæ; vt omni vita pane & aqua victitaret, nec carnem nec piscem gustãs. 2. Lachrymis pene semper infusus, orationi vacabat sic, vt genua camelina mortui sint visa, ait *S. Chrys. hom. 5. in Matth. tom.* 2. 3. Hinc Paulus Gal. 1. *Vidi Iacobum fratrem Domini:* Quod retulit, ait Metaphrastes, quod dignum esset memoriæ mandari, *Vidisse Iacobum*, Gal. 2. Iterum ascendit Ierosolymam, allocutusque est Iacobum, Petrum & Ioannem, *qui videbantur columnæ esse.* 4. Vere Iustus, & dignus fuit, qui solus sancta sanctorũ semper iniret, populi cũ Deo recõciliator plus, quam Moyses. Itaq;, vt Cedrus, sẽper virescebat.

IV. Cedrus longæuæ durationis est præ cunctis arboribus. S. Iacobus post Christi passionem annos superuixisse XXX. puta- *Superstes esse post Christum*

putatur, Magna hæc ætas in vrbe tam inimica nominis Christiani; vt Stephanum lapidaret anno, quo Christum occiderat, *Act.* 7. Apostolos flagellaret, *Act.* 5. Christianos persequeretur: Jacobo non pepercisset, ni singularis protectio Dei eum seruasset, gratia ipsi data, vt cunctis amabilis degeret mansuetissimus. Scilicet tria longæuum efficiunt:

Meritus est tribus. 1. Exod. 20. *Honora Patrem* &c. 2. Eccles. 37. *Qui abstinens est, adjiciet vitam*: abstinens in victu & venere: nã, *Arist. lib. de Animal.* Animalia magni coitus sunt breuis vitæ. 3. *Mansueti hæreditabunt terram, & inhabitabunt in sæculum sæculi*: id est, diu. Hæc tria in S. Jacobo: ideoque longæuo.

Integer virgo fuit. V. Cedrus nec cariẽ sentit, nec vermes. Nec S. Jacobus corrupit virginitatem vnquam. Petro eam abstulit filia Petronilla genita. *Excepto Petro*, ait S. Hieron. Epist. 5. parte 1. Epistolarum, *non est manifestum alios Apostolos habuisse vxores. Et cum de vno scriptum sit ac de cæteris tacitum; intelligere debemus, sine vxoribus fuisse de quibus nihil tale Scriptura cõmemorat.* Virgo igitur Jacobus erat. Verũ, cum, vt S. Aug. ait ser. 2. Dom. 25. post Trinit. *Inter Christianorum certamina sola duriora sunt prælia castitatis; vbi quotidiana est pugna, & rara victoria.*

Vt se tueretur, vsus est. Idcirco triplici vsus antidoto est. 1. Abstinentia.

1. Abstinentia. Nam, ait Hieron. l. de vir. illust. *carnes nunquam comedit, neque vinum aut siceram aliquando bibit.* Atqui inquit S. August. serm. 47. ad frat. in eremo, *Castitas cum abundantia & fertilitate stare non potest. Sed si mihi non creditis, Gomorrensibus credite. Abundabant enim cunctis bonis, & postquam comederant & biberant, surrexerunt ludere* 2.

2. Asperitate corporis. Irritamẽta luxuriæ deuitauit. Nam, ait Hier. *Oleo non est vnctus*, pro more Palæstinorum ad carnis delicias fouendas. Item, *Balneo non est vsus.* 3.

3. Oratione. Orationi insistebat. Gnarus, Sap. 8. *Non possum esse continens, nisi det Deus.* Similiter vero Apostoli, eorumque asseclæ, tria sibi indicunt, seruandæ Castitati,

Imitata est. 1. Exemplum Christi ac Mariæ intueri. 2. Meritum sublime sperare. Quippe *semen castitatis in terram cadens bonum fructum affert centuplum.* 3. Desiderium vitæ Angelicæ. Hier. 2. p. Epistolarum, Epist. 55. *Bene ad Mariam Virginem Angelus mittitur: quia semper Angelis cognata est Virginitas. Profecto, in carne præter carnem viuere, non terrena vita est, sed cœlestis.*

Fit Martyr. IV. Cedri ferre odorem serpentes nequeunt: Nec Judæi odorem sanctimoniæ vel doctrinæ Jacobææ. Ideo anno post Christum passum XXX. proceres Judæi ad Jacobum aiunt: *Oramus te, vt reuoces populum, & suadeas in die Paschæ, ne vlterius credant in Iesum. Nam omnis populus tibi credet: quod habet magnam de te opinionem, quod sis iustus & sanctus.* Ascendit pinnaculum templi: prædicat Jesum. Furentes eum præcipitant orantem: *Domine, dimitte eis, quia nesciunt, quid faciunt.* Dixit; simul impius pertica fullonis ei cerebrum elidit. Ter & amplius Fœlix.

Multipliciter coronatus. Nam vt Discipulo, Sanctificato in vtero, Apostolo, Pontifici, Justo, Fratri Domini, & Martyri coronæ ei debitæ & redditæ sunt multiplices.

IN FESTO INVENTIONIS S. CRVCIS.

Sicut Moyses exaltauit serpentem, &c. Joan. 3.

MIraculum, 2. *Mach.* 1. & gaudium fuit Israelitis, Persica exemptis captiuitate ignis sacri, in puteo olim conditi, inuentio Nehemiana. Præ illa multis est Heleniana Crucis Inuentio.

De qua nos

I. *Præconium Crucis bellatricis.* II. *Vis S. Crucis.* III. *Exaltatæ efficacia.* IV. *Exaltationis gloria.* V. *Honoratio Crucis, vt libri vitæ.*

PARS

PARS I.

Præconium bellatricis Crucis.

I. MEssias, vt præpotens bellator, in Scripturis proponitur. 1. Psal. 23. *Dominus fortis & potens, Dominus potens in prælio.* 2. Ideo implorat ipsum, Psal 44. *Accingere gladio tuo super femur tuum potentissime: sagittæ tuæ acutæ, sub te cadent populi.* 3. Ecce triumphantem: Isa. 63. *Quis est iste, qui venit de Edom, tinctis vestibus de Bosra? Quare rubrum est vestimentum tuum, & vestimenta tua sicut calcantium in torculari?* Hinc cæci Iudæi rebantur, Messiam bella gesturum cruenta. At non sic. 1. Nam Salomon pacificus est: *Ecce, Rex tuus venit tibi mansuetus.* 2. Ideo *Isa.* 53. *Ierem.* 8. Agno comparatur. 3. Et Ps. 2. *Ego autem constitutus sum Rex super Sion montem Sanctum eius. Prædicans præceptum eius*: non belligerans. 4. Ose. 1. *Saluabo eos in Domino Deo suo: & non in arcu, & gladio, & in equis, & equitibus.* 5. Etenim, Psal. 71. *Orietur in diebus eius iustitia, & abundantia pacis.* Bella tamen, nec parua, geret; at spiritalia. 2. Cor. 10. *Arma militiæ nostræ non carnalia sunt, sed potentia Deo, ad destructionem munitionum.* Dauidis de Golia victoriam arma, queis vsus, admirabiliorem reddiderunt: quod pedum essent, lapides, ac funda: Nisi quod demum, 1. Reg. 17. *Stetit super Philistæum, & tulit gladium eius, & interfecit eum, præciditque caput.* Ita Dominus Cruce victor eo admirabilior est: & quod mors morte superata est, suopte quasi gladio. 1. Nam, Sap. 2. *Inuidia diaboli mors intrauit in orbem:* sicque mortis Christi fuit occasio. 2. Psal. 7. *Lacum aperuit, & effodit eum, incidit in foueam, quam fecit, conuertetur dolor eius in caput eius, & in verticem ipsius iniquitas eius descendet.* Quibus vero id armis? 1. Reg. 17. Dauid ait: *Nouerit vniuersa Ecclesia hæc, quia non in gladio, nec in hasta saluat Dominus.* Exprimit arma Abacuc, c. 3, *Cornua*, Crucis, *in manibus eius: ibi abscondita est fortitudo eius.* Arma crucis. Hæc inuicta.

Horum audi vim armorum ibid. *Ante faciem eius ibit Mors: & egredietur diabolus ante pedes eius* prostratus, protritus. Iacob de læto rerum successu gratus Deo, ait: Gen. 32. *In baculo meo transiui Iordanem istum: & nunc cum duabus turmis regredior.* Christus in cruce transiuit torrentem passionis, in Ascensione cum Patrum è limbo & Angelorum, è cœlo huc redit.

Est gladius.

II. Pro baculo dixit gladium Isaias c. 27. *Visitauit Dominus in gladio suo duro, & grandi & forti super Leuiathan, & serpentem.* Ita Isti. Est Iris.

At nobis Crux est Iris. Gen 9. *Arcum meum ponam in nubibus, & erit signum fœderis inter me, & terram*: Crux est reconciliationis Et admiranda.

signum. Stulte Plato *in Theeteto* Iridem Thaumantis seu Admirationis filiam vocat: Crux est ea vere, vt in qua Deus homo suspensus; tot tantaque patrata miracla sunt. Iris, Æneid. 5. *Mille trahit varios aduerso sole colores:* sed prius est densa nubes. Ita ante Saluatorem crux obscura erat & infa- Est scala Iacob.

mis, at post, gloriosa est. Scala Iacob, *Gen.* 28. summitate hac cœlum, illa terram tangens, Christi & Diuinitatem & Humanitatem notat: verum & Crucem, ait *August. serm. 79. de tempore* Nam per hanc in cœlum hi, isti ad inferos scandunt: scalæ autem innititur Deus, Christus crucifixus. Iacobo, Est Terebinthus.

Gen. 35. sui famuli *dederunt omnes Deos alienos, & inaures, quæ erant in auribus eorum, & infodit eas subter Terebinthum*: id est, ait Rupertus Tuit. *Terebinthus, arbor resinam generans pretiosissimam, lignum Crucis est optimæ virtutis; subter quam omnia peccata nostra sepeliuntur, ne vnquam appareant.* Imo ante eam mors in vitam vertitur: vti ante serpentis ænei stipitem.

PARS II.

Vis S. Crucis.

I. CRux in Caluaria triplex: 1. Latronis impij; quæ est peccatorum, tor- 1. Crux peccantiū.

quens eorum conscientiam. Nam, Eccles. 12. *Non est bene ei, qui est assidue in malis.* Ps. 31. *Multa flagella peccatoris.* Psal. 50. *Peccatum meum contra me est semper*, vt tortor. 2. Crux Latronis boni, quæ pœnitentium est, & orantium: Ps. 50. *Secundum multitudinem miserationum tuarum dele iniquitatem meam.* Ps. 37. *Dolor meus in conspectu meo semper.* Fœlix talis! Quare, 1. Ierem. 31. *Pone tibi speculam, statue tibi amaritudines, &c.* Inde pax conscientiæ erit: Nam. Isa. 38. *Ecce, in pace amaritudo mea amarissima.* 2. Ideo orat Psaltes: 118. *Confige timore tuo carnes meas*, id est, concrucifige me tibi. Nam, Eccl. 27. *Nisi in timore Dei te tenueris, cito subuertetur domus tua.* Timor Dei, crux est pœnitentiæ: hæc firmat domum conscientiæ. Huc inuitamur, Luc. 9. *Qui vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat Crucem suam, & sequatur me.* Tolle sufferens: sequere progrediens. Caue deseras. Impiorum vox est, non Dei: Matth. 27. *Si Filius Dei est, descendat de Cruce:* imo tunc maneat. Nam, Matt. 10. *Qui non accipit crucem suam, & sequitur me, non est me dignus:* nomine Christiani, aut filij, aut coronæ honore: Crux coronat, filiat, beat. 3. Crux Christi & iustitiæ, Gal. 2. *Christo confixus sum cruci:* hinc gaudium: vt dolor inde, confixum esse mundo. Huc monemur Ps. 4. *Sacrificate sacrificium iustitiæ.* Gal. 5. *Qui Christi sunt, carnem suam crucifixerunt cum vitiis & concupiscentiis.* Vbi Aug. in Glossa. *Congruit nostræ deuotioni, vt, qui Domini crucifixi passionem celebramus, reprimendarum carnalium voluptatum crucem nobis faciamus.* S Bern. ait, quadrangulam crucem notare Christum pro quatuor orbis plagis passum: gemmasq; affigit quatuor: pedibus patientiam, capiti humilitatem, charitatem dexteræ, sinistræ obedientiam. De hac in præsens.

2. Pœnitentium. — *Optanda.* — *Petenda.* — *Sequenda.* — *Non abiicienda.* — *3. Crux Christi.* — *Quadrangula.*

Crucis encomia.

II. Apud SS. Patres Crucis encomia mira & diuina sunt, apudq; Chrys. hom. de cruce: & lib. 2. de fide, c. 3. *Hæc dormientium resurrectio; infirmorum baculus, pastorum virga est. salus animæ & corporis, malorum auersio, bonorum datrix, lignum vitæ, adeo pretiosum, vt Corporis & Sanguinis Iesu Christi contactu sanctificatum omni cum honore ADORARI debeat.* Ea est victoriarum Christi trophæum, est confusio diaboli, &c. Sicut, Esth. 7. suum Amano patibulum fuit scandalo & neci; at Mardochæo gloriæ. Vti serpens deserti fuit mors morti: salus confugis. Ecce tibi: 1. Serpens is erat non serpens; sed æs veneno carens: ita Dominus forma serui & peccatoris: non peccator, Phil. 2. *In similitudinem hominum* peccatorum *factus* verus homo Deus. Ro. 8. *Misit Deus Filium suum in similitudinem carnis peccati.* 2. Is serpens ex alto propositus fuit solatio & saluti: Et Ioan. 12. *Ego si exaltatus fuero à terra.* Ioan. 8. *Cum exaltaueritis Filium hominis*, pessumdatos peccatis attraham. 3. Serpens saluti erat aspicientibus; morti eam auersantibus: ita Crux Rom. 1. *Virtus Dei est in salutem omni credenti: at scandalum Iudæis, gentibus stultitia.* 4. Serpēs & sibi vicinis, & remotis, dummodo ad eum versis, erat vitæ: Ita Ro. 10. *Christus ad iustitiam omni credenti*, Iudæo & Græco Ethnico; præsentibus fidelibus, præteritis retro, & post futuris. Ioan. 8. *Abraham pater vester vidit diem meum, & gauisus est.* Hæc Crucis gloria exaltata est.

Conf- tur serpe exalt

PARS III.

Exaltata Crucis efficacia.

I. EXaltari oportuit: Leu. 23. *Feretis manipulos spicarum, primitias messis vestræ, ad sacerdotem; qui ELEVABIT fasciculum coram Domino, vt acceptabile sit pro vobis.* Ecce vnus ex omni messe hominum, manipulus poscitur placando Numini. Is in arbore Crucis exaltatus est: quanta arbor, quæ Tantum ferre potis? Isa. 40. *Forte & imputribile lignum elegit artifex sapiens* ad fabricam mun-

Typus altati propiti- toria.

mundi raparandam. Baculum quo Dauid Goliam strauit, 1. Reg. 17. Ideo Crux vexillum Regis est victoriosum: Matth. 24. *Apparebit Signum Filij hominis*: id est, crux, aiunt SS. Patres: non vt de Caluino ait *Maioratus in Catena c.* 24. dicente: Filius hominis tam apparebit clare, vt si signo aliquo ad se, omnium oculos traxisset. At cum SS. Patribus dicit Ecclesia: *Hoc signum Crucis erit in cœlo, cum Dominus ad iudicandum venerit.* Quin *Tho. VValdensis to. 3. tract. 20. c. 159.* probabiliter ait ipsum illud crucis signum appariturum. Consonat Sibylla lib. 6. oracul. Sibyll. dicens: *O lignum cœli, in quo Deus ipse pependit*, Isa. 5. *Leuabit signum in nationibus; sibilabit ad eum de finibus terræ, ecce festinus velociter veniet*: vti gens Assyria Iudæis, ita Christus mundo iudicando. Exaltare ô Crux S. sicut, Ios. 8. *Dixit Dominus ad Iosue, LEVA Clypeum, qui in manu tua est, contra Hai: quoniam tibi tradam eam.* Lyra & alij tradunt, clypeum prælongo in hastili eleuatum fuisse omnium obtutibus: & vicisse. Sic Christus. 1. Pet. 4. *Christo igitur passo in carne, & vos eadem cogitatione armamini.* Tanta vis Crucis, vt non visa solum, sed & cogitata vincat, saluet. Ea Clypeus Ecclesiæ est. Ergo Heb. 12. *Recogitate eum, qui talem sustinuit à peccatoribus, aduersus seipsum contradictionem: vt non fatigemini animis vestris deficientes.* O animationem inuictam! Bern. in Cant. 1. *Christus tanquam myrrhæ fasciculus tunc inter vbera Sponsæ commoratur, cum Ecclesia mortem sui Redemptoris, sine intermissione intimo corde meditatur.* Post hunc te myrrheũ fasciculum conde: feliciter! Secure.

II. Exaltata Crux eadem est Turris. Ps. 60. *Deduxisti me Domine, quia factus es spes mea, Turris fortitudinis à facie inimici.* Vbi Aug. Tom. 8. *Vnde spes factus, nisi quia passus est, & resurrexit? Nos enim nasci noueramus & mori; resurgere hominem, & viuere æternum, non noueramus. Suscepit, quod nouerat; & demonstrauit, quod non nouerat. Ideo factus est spes & turris nostra.* Vidit Ioannes, Apoc. 5. *Agnum stantem, tanquam occisum*: Nimirum, Isa. 53. *Oblatus est, quia ipse voluit, & non aperuit os suum: sicut ouis ad occisionem ducetur, & quasi agnus coram tondente se obmutescet*: sed vidit *habentem Cornua septem, & oculos septem*: id est, Spiritus S. dona. Sed quid Cornua? I. An Regna? vt *Zach.* 1. regna orbis quatuor cornibus designantur. Et Ps. 131. *Illuc producam cornu Dauid.* 2. An maiestatem & prærogatiuam innuunt partem in vtramque? vt Ps. 74. *Omnia cornua peccatorum confringam, & exaltabuntur cornua iusti.* An robur? Ps. 17. *Protector meus, & cornu salutis mea.* Plane robur & decus gloriæ septemplex significant, id est vniuersale & infinitum. Hæc sunt, Deut. 33. *Cornua rhinocerotis, cornua illius: in ipsis ventilabit gentes.* Tert. lib. aduersus Iudæ. ait, id in cruce factum, quando totum triumphauit orbem. *Ibi*, Habacuc 3. *absconditá est fortitudo eius.* Et ea ad protegendum ac saluandum maior quam ad conterendum hostes. Nam *Ezech.* 9. emissi ad perdendum terram, mare, homines, &c. Angeli iubentur stare, donec alius signo Tau frontes gementium notasset. Sicut & Apoc. 7. *Nolite nocere terræ, & mari, neq; arboribus: quousq; signemus seruos Dei in frontibus eorum*, signo Tau. In hoc omnia: sine hoc nil sciebat Paulus: 1. Cor. 2. *Non iudicaui me aliquid scire inter vos, nisi Iesum Christum, & hunc crucifixum.* Et tamen percallebat Legẽ, Historias, Philosophiam, Theologiam. Quid? Scientiam? Quin omnem honorem suum in Cruce constituebat, Gal. 6. *Mihi absit gloriari, nisi in Cruce D. N. I. Christi.*

Est sedes donorum Spiritus S.

Est robur.

Est salus.

Est scientia.

Est honor noster.

Pars IV.

Exaltationis gloria.

I. Anno à Christo passo 140. ad abolendam Crucis memoriam, Adrianus Imp. eam cum duabus latronum obscuro loco defodit; ibique Veneris sta- *S. Crux defoditur.*

tuam

Inuenitur. tuam erexit. Sed Prouerb. 21. *Non est sapientia, non est prudentia, non est consilium contra Dominum.* Hinc anno 318. iam prius in cordibus, tum in capitibus, inque Regum coronis gerebatur: Constantino Magno adhuc Ethnico, contra Maxentium prœliaturo, clara die apparebat in aëre istis circũscripta: *In hoc signo vinces.* Insequente nocte Christus ei cum eodem apparet; mox ille omnia vexilla eodem insignit: vincit: templa Christianis aperit & erigit. Demum Helena, anno 326. pervisum monita, S. Crucem Solymæ quærit, præuijs miraculis edocta inuenit. In memoriã beneficij, *Mirabile.* Ecclesia festum instituit. Quam inuentionem S. Augustinus nuncupat *Altitudinem diuini consilij super salutem humani generis.* De ea Isa. 12. *Notas facite in populis ad inuentiones eius.* Psal. 76. *In adinuentionibus tuis exercebor,* ad salutem certiorem: sunt autem eæ Creatio, Incarnatio, Passio, &c.

Causa Festi institutæ 1. Potentia Christi. II. In hac permagnam, Ps. 79. *excitauit potentiam suam, & venit, vt saluos faciat nos.* Nam terra tremuit, sol inhorruit, &c. vt hostes dicerent: Matth. 27. *Vere Filius Dei erat hic.* Ecce Ioan. 8. *Cum exaltus fuerit filius hominis, tunc cognoscetis, quia ego sum.* 2. Istud exaltationis festum igitur est recordatio *2. Causa amor Christi.* amoris Christi in nos. Rom. 5. *Commendat charitatem suam Deus in nobis; quia, cum adhuc peccatores essemus secundum tempus, Christus pro nobis mortuus est.* Eph. 2. *Eramus natura filij iræ, sicut & cæteri : Deus autem, qui diues est in misericordia, propter nimiam charitatem, qua dilexit nos.* Hic charitatis Excessus est. Luc. 9. *Loquebatur de Excessu in hoc* Thabor Moyses & Elias. Vere, Ioan. 13. *Cum dilexisset suos, qui erant in mundo, in finem dilexit eos* : id est, vsque ad vltimum amoris gradum. De quo Ephes. 3. *Scire supereminentem scientiæ charitatem Christi:* id est, quæ excedit omnem scientiam, vt humanitus nequeat cõprehendi. 3. Demum hæc exaltatio insignis gloria Christi est, quanta passio. 1. *3. Causa gloria Christi.* Hinc Ioan. 17. *Pater venit mortis hora, clarifica Filium tuum.* 2. Hinc dies Passionis dicitur dies Desponsationis à Sponsa, Cant. 3. *Egredimini filiæ Sion, & videte Regem Salomonem in diademate, quo coronauit eum mater sua, in die desponsationis illius, & in die lætitiæ cordis illius.* 4. Heb. 2. *Eum, qui modico, quam Angeli, minoratus est, videmus Iesum propter passionem mortis gloria & honore coronatum.* Ps. 8. *Minuisti eum paulo minus ab Angelis; gloria & honore coronasti eum.* Ps. 18. *Cœli ergo enarrent gloriam Dei,* eam præcipue, quæ est ex Cru- *Ergo laudanda.* ce. Nam magnam Deus bonitatem in alijs ostendit; at maximam in passione; velut è doctorali sua cathedra Crucis. Vnde S. *Thom. 3. q. 12. a. 4.* vult Crucem adorari posse non tam repræsentationis causa, quam quod sancta membra tetigerit.

PARS V.

Honoratio Crucis, vt libri Vitæ.

I. CRux Christo regnum tribuit. 1. Isai. *Regnum ligno.* 9. *Factus est principatus super humerum eius.* Crucem baiulantis: Ita, *Tertul. l. cont. Iudæos, & l. cont. Marcion. Iustinus, Cyr. Cyp. Hier. Ambr.* 2. Isa. 22. *Dabo CLAVEM domus Dauid super humerum eius*, id est, crucem, Ecclesiæ & cœli clauim. Sic *Chrys. to. 2. de Epulone: Aug. in Ps. 45.* 3. Ps. 95. *Dicite in gentibus, quia Dominus regnauit:* LXX. addunt, *à* *Idquirito.* *ligno*, id est, in cruce regnum promeruit. Sic *Amb. in 15. ad Cor. Aug. in Ps. 95. Iustinus, &c.* Cypr. l. de eleem. ait Judæos illud, *à ligno*, erasisse. Vt & alia, *teste Hieron. in S. Mich. & Iosu. 15.* 4. Ps. 77. *Induxit eos in montem sanctificationis suæ*, id est, regnum suum: *mõtem, quem acquisiuit sibi dextera eius* in cruce *Sic Ecclesiam acquisiuit.* potenter extenta. 1. Ideo 1. Pet. 2. dicitur *populus acquisitionis.* Act. 20. *Attendite, &c. regere Ecclesiã Dei, quã acquisiuit sanguine suo.* 2. Pro *Per ricordiam.* hac orauit Isaias c. 16. *Emitte Agnum Dominatorem*

natorem terræ de petra deſerti , ad montem filiæ Sion. Agnum, non leonem: quia Bonitate, non Pontentia voluit orbem in cruce ſubigere. *Exaltatus omnia traham*, id eſt, regnabo. En, exaltatio eſt crux Chriſti & paſſio. 1. Ad ſapientiam mundi confundendam; cui quæ magna , ſunt Chriſto vilia: & è contra. 2. Quia crux fuit virtutum Chriſti theatrum, oſtendens eas in ſole , terra, ſepulchris redapertis , orando pro crucifixoribus , &c. Non igitur crucem honorarent Chriſtiani , quam adeo decorauit Chriſtus? Quin & ipſi Ægyptij Gentiles Crucem eſſe voluerunt, & coluerunt hieroglyphicam Vitæ futuræ. 2. Suo ſummo Deo ſerapis pro eximio monili crucem è pectore ſuſpendebant. *Aug. 8. Ciuit. c. 5.* 3. A Coſroe Rege Perſarum, *teſte Niceph.* miſſi ad Mauritium Imp. Legati , inciſam frontibus crucem gerentes , interrogati cauſam , aiunt : in ſæua olim peſte id ſignum cunctis fuiſſe ſaluti , peſtemq; remiſiſſe : hinc obſeruari cœptum hoc vitæ remedium. 4. Ecce vetus illud Angeli, *Exod. 12.* Et iſtud Tau hic renouatum. Olim dictum, Deut. 21. *Maledictus omnis, qui pendet in ligno.* Iam Sap. 14. *Benedictū lignum, per quod fit iuſtitia.* Fecit hanc in cruce Chriſtus perfecte. Ideo, Pſ. 9. *Confitebor tibi Domine in toto corde meo: narrabo omnia mirabilia tua: lætabor & exultabo in te*, &c. Cur tam affectuoſe ? *Quoniam feciſti iudicium meum, & cauſam meam, ſediſti ſuper thronum* crucis, *qui iudicas iuſtitiam*, dirempta lite nos inter & Deum.

In crucē honorat Chriſtus.

Ægy. signū.

II. Apocal. 5. *Vidi in dextera ſedentis ſuper thronum Librum intus & foris ſignatum ſigillis ſeptem.* Librum Bibliorum intelligunt *Orig ho. 12. in Exo. Hila. Hier.* &c. ſigilla eius ſeptem enumerat *Hugo Card.* ſcilicet Sententiarum profunditas, Senſuum multiplicitas, Figurarum varietas, Rerum incomprehenſibilitas , Myſteriorum obſcuritas , Tropologiarum pulchritudo, Veritatis infallibilitas. Deut. 32. *Nonne hæc condita ſunt apud me , & ſignata in Theſauris meis.* 2. Alij rectius Librum dicunt eſſe Crucifixum ipſum , cuius ſigilla ſeptem ſunt figuris olim tecta & propheriis : Incarnatio, Natiuitas, Paſſio, Mors, Reſurrectio, Aſcenſio , Spiritus Sancti miſſio. 1. Pſal. 138. *In libro tuo*, Chriſto, *omnes ſcribentur* , Iſa. 49. *In manibus meis deſcripſi te*, penna crucis, & ſanguine. 2. In cruce extenſus Dominus Liber eſt. Abac. 2. *Scribe viſum, & explana eum ſuper Tabulas*, crucis, *vt percurrat, qui legerit eum.* 3. Iſa. 8. *Sume tibi librum grandem*, Chriſtum, *& ſcribe in eo ſtylo hominis* : vt hominibus cerni legiq; valeat. Nam ante Incarnationem Deus ſtylo Angeli ſcribebat prophetice; at poſt humano more Deus homo iam factus : vt quod ante perobſcurum , iam cunctis ſit obuium intellectu perfectæ vitæ genus, quod Deus aſſumpſit & exhibuit, præſertim in cruce; vbi ſe, vt librum, oculis aperuit. 4. Gal. 3. *O inſenſati, &c. ante quorum oculos Ieſus Chriſtus præſcriptus eſt , & in vobis crucifixus*: præſcriptus ſtylo hominis, vt legi poſſit, quoad virtutes omnes. 5. Legit Apoſtolus & profecit. Hinc 1. Cor. 2. *Non iudicaui me ſcire aliquid inter vos , niſi Ieſum Chriſtum, & hunc crucifixum.*

III. Quicquid id eſt; ſane in cruce, Pſ. 70. *Tanquam prodigium factus ſum multis*: his vt fugiant à me , iſtis vt mirentur & venerentur me. Sic Hier. Vel *tanquam portentum* , vertit Hiero. Iſa. 20. *Sicut ambulauit ſeruus meus nudus & diſcalceatus : trium annorum ſignum & portentum erit ſuper AEgyptum, & ſuper AEthiopiam.* Ezechielem, *cap.* 12. iubet ita ambulare Deus ſine domo per vrbem , deſignans captiuitatis tranſmigrationem, *Quia portentum dedi te domui Iſraël.* Et quem portentoſiorem , quam crucifixum ? 3. Vel , *Vt miraculum factus ſum*: di-

Crux eſt prodigiū.

2. Eſt portentum.

3. Miraculum.

gnum admiratione,ſeu figuras,ſeu factum ſpectes.Ita *Caietanus*.Quare cum Elia ſub hoc iunipero quieſcamus , cumq; Iona, *cap.*1. Hoc ligno amaras aquas dulcoremus , *Exod.* 15. Sub hac idola defodiamus,*Geneſ.*35.

DE F. CORPORIS CHRISTI EVCHARISTICVM AD VNDENAS REDACTVM CONCIONES

de Euchariſtiæ

1. *ET SACRAMENTO,*
2. *ET SACRIFICIO,*
3. *ET VSV SVB VNA VEL Vtraque Specie.*

Diſperſorum Beſlæi Conceptuum collectio mea in iuſtum excreuit libellum. Reor tamen, ordine collecta malle te habere; quam diſperſa diu quærere. En accipe in Nucleo.

CONCIO PRIMA.

De Excellentia Sanctiſſimi huius Sacramenti.

MIRABILE PRIMVM.

Memoriam fecit Mirabilium ſuorum miſericors & miſerator Dominus : Eſcam dedit timentibus ſe. Pſ.110.

Rebecca , *Gen.*24. quæ ab Eleazaro, ſponſi nomine Iſaaci , cimelia in futuri connubij arrham acceperat : eadem exultabunda vicinis ſpectanda exhibebat. Eccleſia CORPVS CHRISTI,pignus amoris,acceptum à Sponſo Ieſu , adorandum dat ſpectaculum , & circumfert pompa ſolenni: Qualis Salomon,3.*Reg.*8. cum Clero , omniq; populo Arcam in Templum inferebat. Iuſtior hodie nobis cum Arca Dei viua triumphus eſt.

Super quos nos:

I. Myſterium hoc credendum:non ſcrutandum. *II. De varia V. Sacramenti excellentia. III. De Titulis nonnullis Panis Euchariſtici. IV. De Figuris eiuſdem nonnullis. V. De amore ſe dantis in cibum , ac potum. VI. De pacto fœdere amoris. VII. De redhibitione amoris mutui.*

PARS I.

Myſterium hoc credendum: non ſcrutandum eſſe.

I. Timide,inquit Cic.lib. de nat. Deor. *de poteſtate Deorum , & pauca dicenda ſunt.* Conſciſcit Seneca in laudibus Ariſt. *Nunquam nos verecundiores eſſe debere , quam cum de Dijs agitur.* Hem , talia ethnici de Idolis? Qualia nos ergo de Deo? 1.Solum Angelus in ardente rubo inerat ; *Exod.*3. Et propius inſpecturus Moyſes , quaſi temeritatis arguitur : *Ne appropies huc: Solue calceamenta de pedibus tuis.* Nos, quo animo, & oculo vel aſpectabimus, quem Angeli deſiderant aſpicere? 2. Metu trepidarint Hebræi ad Dei vocem,in monte auditam dumtaxat,dicentes : Exo.20. *Ne loquatur nobis Dominus , ne forte moriamur.* At nos præ veneratione ſoliciti ſimus coram Deo, Angelorum imitatores, adoratores Dei abſconditi in publico. Venerare, inquam;non ſcrutare. Quin,quo in re maiore; eo metue magis , quam Hebræi,de quibus ad Moſen Deus:Exo.19.*Conteſtare populum,ne forte velit tranſcenedere terminos ad videndum Dominum , & pereat ex eis plurima multitudo.* Quo rectius ita ordinatum: Num. 4. *Aaron & filij eius intrabunt tabernaculum fœderis , ipſique diſponent opera ſingulorum : & diuident , quid portare quiſque debeat.* Terribile, & iuſtum, quod ſubditur : *Alij nulla curioſitate videant , quæ ſunt in Sanctuario,priuſquam inuoluantur: Alioquin morientur.* At quanto diuiniora in Euchariſtia inuoluit Deus? Et homo curioſitate euoluerit? Væ! Caue. Sir.:Prou.25. *Sicut,qui mel multum comedit , non eſt ei bonum:ſic,qui ſcrutator eſt Maieſtatis,opprimetur à gloria.*

Myſterii 1. Reuerenter adeundum in pœna proxima.

2. E... venerandu...

3. C... conc... tum

Silentium est.

II. An fors ideo, vti Vulgata legit, Psal. 64. *Te decet hymnus Deus in Sion*; Hieronymus vertit. *Te decet silentium Deus?* Crede & sile, quæ effari nequis digne: 1. In symbolum, Romani Angeronam Deam finxere cum ore obuoluto: 2. Harpocratem Deum Ægyptij: cum digito compescente labellum. Ergo in diuinis homines *fauete linguis*. Aut nihil, aut parce, aut diuine loquitor. In quibus etiam Theologi se Andabatas magis, quam lynces fateri malunt, plusque venerari admirabundi, quam se ostentare Magistros, quorum nunquam satis esse discipulos posse confitentur.

3. Verum est hic Iobianum istud: cap. 37. *Non audebunt contemplari omnes, qui sibi videntur esse sapientes.* In hac enim Oceani abysso *Sapientia eorum deuorata est*. Psal. 106.

Diuine igitur S. Gregor. lib. 27. Mor. c. 25. *Homo*, inquit, *si de Deo loqui cœperit: illico, quam sit Nihil, ostendit. Quia magnitudinis illius immensitate deuoratur, & quasi in profundum raptus absconditur. Loquitur enim caro de spiritu, creatura de Creatore, temporalis de Æterno, mortalis de Immortali: & quasi cæcus de luce loquitur.* Quo magis in hoc Mysterio omnis succumbit scientia, ac deficit: *Sola fides sufficit.* Hæc est vna, & summa ex Magistris tribus vitæ huius, rerumq; omnium: Nam Sensus, sensibilium: Ratio, intelligibilium: Fides, magistra est cœlestium. 2. Caligantem senio Jacobum, *Gen.* 27. Tactus decepit: Auditus, verum dixit, Vnde ait: *Vox quidem vox Iacob: manus autem Esau.* Hoc certius & hic crede; quo minus intelligis. Ideo *Fides ex auditu est.* Rom. 10. Et Ro. 1. *Iustus ex fide viuit.* Adde, quod; vt Augustinus ait: *Fides non habet meritum, vbi ratio humana prabet experimentum.* 3. Quare vsu venit rationi, quod hæmorrhoissæ, *Matth.* 9. cuius malum ingrauescebat, quam diu humana sequebatur: at secuta Deum fide, & prece tacita consanatur. 4. Ita Magi, *Matt.* 2. recto calle procul inde processere, stella duce: at hanc perdunt ex oculis, vt primum humana captāt consilia Ierosolymis. Fuge ergo habere scientiam præ Fide, in mysterio tam paradoxico: vt nullum ei simile. Nec enim scientiam, sed *Memoriam fecit Mirabilium suorum &c.*

...quo sci-... ia defi-... omnis. ... fficie ... des.

...lit sen-... tu ta-... n Au-... us.

...tio ca-... tit.

Memoria commendatur.

Pars II.

De varia V. Sac. excellentia.

I. De Manna sic, Ps. 43. *Deus, auribus nostris audiuimus. Patres nostri annunciauerunt nobis,* OPVS, *quod operatus es in diebus antiquis,* Mirabile. Hinc eo viso exclamarunt, *Man Hu?* Sic isti de figura. At de Veritate hodie vel Angeli ipsi: *Quid hoc?* videre Accidentia sine subiecto? Corpus; nec tamen visibile? Quod varijs sit in locis; nullum tamen occupet locum? Esse quantum, sine dimensione? 1. Abac. 1. *Admiramini & obstupescitis: quia Opus factum est in diebus vestris, quod nemo credat, cum narrabitur.* 2. Ideo S. Dionysius lib. de cœl. Hierar. cap. 3. id appellat, *Miraculorum miraculum, Sacramentorum Sacramentum, & consummationem.* Quia, ait S. Thomas, est finis & perfectio cæterorum, Vnde Concil. Trid. Sess. 13. c. 3. *Sacramentum hoc aliorum finis est, & perfectio. Quia cetera Sacramenta ordinantur ad ipsum, vt finem.*

Mirabile Sacramentum.

Finis id est omnium.

II. Declarant id Figuræ, & Exempla. 1. A Planetis 7. inferiora dependent omnia: at in istis Sol rex est, ac medius: vnde tamen omnes sex cæteri lucem mutuantur. Talis Eucharistia: in qua vt *in sole posuit tabernaculum suum Altissimus: Deus in medio eius non commouebitur.* 2. Vtque in nuptijs Cananæis, Io. 2. Vinum ex aqua factum sex repleuit hydrias: ita Eucharistia sex reliqua Sacramenta. Quippe, quæ omnē ex Corpore & Christi Sanguine gratiā accipiunt. Vnde *Vasa gratiæ* dicuntur: at Fons eorum est Eucharistia. 3. Pharao, *Gen.* 41. vidit, & ait;

Simile 1. Vt Sol in planetis lucet.

2. Vt Vinum in 6 hydrijs potas.

3. Vt Spica

7. In culmo cibat.

ait: *Septem Spicæ pullulabant in culmo vno plenæ, atq; formosæ.* Ex Christo septem Sacramenta, quibus Ecclesiæ horrea complentur: Vnde *Adipe frumenti satiat te*, Christiane, Psalm.147.

Est vnum summum omnium.

III. Omnibus in rebus naturalibus vnum aliquod eminet: In astris sol; aurum in metallis, in brutis leo, homo in animalibus. 1. Axioma est Philosophis: *In omni genere datur vnum primum.* 2. Ita (vt ait August.) *Reliqua Sacramenta, quæ in Ecclesia tenentur: stupenda sunt, & veneranda: Sed istud tuum Domine Sacramentum præcellit vniuersa.* 3. Prædixit in figura Iacob; Gen. 27. *Frumento & Vino, & Oleo stabiliui eum: & tibi posthæc, fili mi, quid faciam?* Tria hæc in Eucharistia sunt: oleo Vnctionem significante Ministri Mystæ. Quare, quod Salomon moraliter; tu mystice accipe: Prou. 23. *Quando sederis, vt comedas cum Principe diligenter attende, quæ apposita sunt ante faciem tuam.* Alia Versio legit: *in mensa Potentis.* At Eucharistia est opus eximium Omnipotentiæ Dei, Ideo *memoriam fecit Miribilium* in hoc vno. Attende, quod appositum est.

Hoc reuerentius vsurpandum.

Est terra benedicta bimons.

IV. Promisit Israelitis Deus, Exod.3. *Educam eos de terra illa in terram bonam & spatiosam; in terram, quæ fluit lacte, & melle.* Anagogice terra hoc Sacramentum est. De quo Psalm. 67. *Parasti in dulcedine tua pauperi Deus.* De quo Ioel.3. *In illa die stillabunt montes dulcedinem; & colles fluent lac.* O altitudo collium Humanitatis; ac montium Diuinitatis in Sacramento! Quippe in quo illa Hanc etiam præcedat, *Primo enim*, aiunt Theologi, *per verba Consecrationis producitur Corpus Christi* cum tamen in Incarnatione secus fit factum; Diuinitate præcedente Humanitatem. Quid intelligas per istud: Matth. 13. *Simile est regnum cœlorum Thesauro abscondito in agro.* An Verbum Dei sub ænigmate? vt *Ambr. August. Hieron.* An Sapientiam? vt *Orig.* An Deum in Humanitate? vt *Hilar.* An Christum in Sacramento? Hoc existimo. O thesaurum! Nihil ad hunc ille, è Dauidis erutus sepulchro; quo de *Iosephus lib.13. Antiq.c.15.* qui tribus millibus talentorum æstimatus est: millies millenis, & octingenties millenis millibus coronatorum. Adeo *Thesaurorum Deus* in Sacramento habitat: Col.2. *In quo thesauri sapientiæ & scientiæ Dei reconditi sunt.* Liquet ex titulis eiusdem.

Est thesaurus absconditus.

PARS III.

De Titulis huius Panis.

I. PAnis dicitur Ioann.6. *Hic Panis, qui de cœlo descendit.* Et Psalm.104. *Pane cœli Saturauit eos* in aëre formato: At illius è *summo cœlo egressio.* Nam Prouerb.31. *facta est*, Ecclesia, *quasi nauis institoris*, Christi, *de longe portans panem* Sacramenti. Quod est, vt panis nauticus, bis coctum & genitum æternaliter in sinu Patris; temporaliter in Vtero Virginis.

II. *Panis Vitæ.* Ioann. 6. *Ego sum Panis vitæ Qui manducat ex hoc pane, viuet in æternum.* Docet hoc etiam, quid hunc inter, & profanum cibum intersit. Qui est mortuorum, & laborum. 1. Gen.4. *In sudore vultus tui vesceris pane tuo.* 2. Psalm.79. *Cibabis nos pane lacrymarum.* 3. Ps. 126. *Qui manducatis panẽ doloris.* 4. Prouerb.23. *Ne desideres de cibis eius, in quo est panis Mendacij.* At vero iste, *Panis, quem Ego dabo, Caro mea est pro mundi vita.* Ioan.6.

III. *Panis Angelorum.* 1. Ps.77. *Panem Angelorum manducauit homo.* O honorem! Hominem à pastu bestiarum ad mensam adhiberi Angelorum? 2. Vere igitur, Matthæus, *cap.15. Non est bonum sumere Panem filiorum, & dare canibus*: id est ad literam: doctrinam sumere Iudæis, & dare ethnicis: At horũ similes sunt flagitiosi fideles; & hi Doctorem ipsum sumserint? 3. Abacuc, *Daniel 14*, id est *Luctator* Christus, co-

xerat

xerat prandium messoribus suis, id est, Angelis. *Matth.* 13. Sed miseratus Danielem in lacu leonum Angelus: id est: hominem in mundo Deus: sistit isthic Christum, & dixit: *Daniel, serue Dei: Tolle prandium, quod tulit tibi Deus.* Atqui inde quidam, proh! Ps. 16. *Susceperunt me, sicut Leo paratus ad prædam, & sicut catulus leonis habitans in abditis.* O Danieles nos simus; non leones, in Christum Domini.

IV. *Panis supersubstantialis.* 1. Luc. 11. *Panem nostrum quotidianum:* Matthæus ait, *supersubstantialem:* id est, ait Sanctus Cyprianus *de Expos. Dominica Orat.* Eucharisticum. Sic & August. *lib.* 2. *de serm. Domin. in monte.* 2. Et græce legitur τὸν ἐπιούσιον. Quare is omnes Categorias & substantias transcendit. 3. Itaque bene Cassianus Coll. 3. *Ἐπιούσιος dicitur, quia super omnes substantias est, omnesq; creaturas Magnificentia eius, & sanctitas, eiusq; sublimitas excedit.* Idem & Ambrosius. 4. Augustinus ait sic dictum *Panem supersubstantialem;* quod animas cibet; quæ super omnia creata sunt.

Pars IV.

De Figuris eiusdem nonnullis.

I. Iam, quantam non excellentiam Figuræ testantur? 1. Arbori Vitæ, *Genes.* 3. quid par in paradiso! 2. Quid Sacrificio Melchisedechano sanctius? *Gen.* 14. 3. Quid sanctius in aurea mensa Panibus Propositionis? *Leuit.* 24. 4. Agno Paschali, *Exod.* 12. quid religiosius? Cætera sileo. 5. Manna, par Legi ac Virgæ Aaronicæ, in Arca æternans; maximi erat: Attamen, Ioan. 6. *Patres vestri manducauerunt manna, & mortui sunt: qui manducat hunc panem, viuet in æternum.* Istud Apoc. 2. *Vincenti dabo edere manna absconditum: & dabo illi calculum candidum:* Patres omnes de Eucharistia intelligunt cum Apostolo *ad Corinthios.* Nam abscondita sub speciebus est: vt illud in Arcæ vrna aurea *Hebr.* 9. *vers.* 4.

Quam Oza lapsantem irreuerentius attrectans: & Bethsamitæ curiosius adspectantes, 1. *Reg.* 6. morte luunt subita. Credo Domine, quia *Vere tu es Deus absconditus*, Isa. 45. Absconditus in Trinitate; in Incarnatione; in Sacramento, Hocque admirabilior. *Et mortificans.*

II. Porro *Exod.* 16. Manna pluebat 1. nocte, 2. Tantum in castra Israel: 3. In aëre per Angelos confectum dabatur peregrinis in deserto; ingressis vero in terram promissionis, itemque sabbatinis diebus dari desijt. 4. Cum Manna ros tenuis descendebat. Ita Eucharistia 1. obscurum ænigma est rationi; 2. Tantum reperitur in Ecclesia, per veros Angelos sacerdotes. Nam, Ose. 4. *Separatum est conuiuium eorum*, hæreticorum. Et Ose. 9. *Sacrificia eorum, quasi panis lugentium: Omnes, qui comedunt illum, contaminabuntur*, hæretici, ait Cyprianus, *lib.* 1. *Epist.* 4. & 6. *Hieron. in Comment.* 3. Panis ab Angelis Sacerdotib. confectus est viatorũ: Sabbato beatificationis non datur; sed tota vitæ hebdomoda. 4. Interim cum eo descendit ad nos ros gratiæ. Quis *memoriam fecit mirabilium suorum? Nisi Misericors, &c.* *In manna, itaq; Eucharistia quatuor similia.*

III. Mirabile hoc institutum est, ait Hieronymus, ac tum institutum, Cum *exisset Israel de Ægypto* peccatorum; cum *Agnus Dei, qui tollit peccata mundi*, immolatus esset. Cum occisa primogenita Luciferiana dæmonum; & superliminaria frontium Christianarum essent Sanguine Agni consignata Christi iam immolati. 1. Ideo Christus, (ait *August. Tract.* 10. *in Ioan.*) cum Salomonæum intrasset, *Matth.* 21. mensas euertit nummulariorum, propositionis, thymiamatis, victimarum, ceremoniarum, &c. O euersio felix! 2. Immolato Agno, tinctisque postibus, finis plagarum est factus; *Exod.* 12. reliquit à tergo Ægyptum Israel: seque ad anteriora extendit progrediens *Institutionis ratio.* *Effectus in abrogãda Lege Vet.*

in manu forti:Ita, hoc instituto Sacramẽto, deserta fuit infidelitas; progressa est Christianitas,&c. Statq; adhuc; *Stabit autẽ.*

PARS V.

De amore se dantis in cibum ac potum.

Amor Eucharisticus Domini maior est. *1. Incarnationis amore.* I. MAgnus amor Dei, quod, Philip.2. *exinaniuit semetipsum, formam serui accipiens, & habitu inuentus vt homo.* At maior: quod se glorificatum dedit in *escam timentibus se.* 1. Augustinus Conc.1. in Ps.33. & serm.27. de Temp. exclamat: *Videte ergo humilitatem! Quia panem Angelorum manducauit homo:id est; Verbum illud quo pascebantur Angeli sempiternum, quod est æquale Patri, manducauit homo.* 2. David, 2.*Reg.* 9. rarum quendam amorem in Miphiboseth claudum, ac mancum testatus est istis: *Tu comedes panem in mensa mea semper.* At maiorem Deus in magis claudum, mancum, cęcum, miserrimumque hominem. Psal.22. *Parasti in conspectu meo mensam.* Quod de Eucharistia accipit Cyprianus 3.*l. Epist.* Augustinus 22.*Ciu.c.*20.

2. Dauidis.

3. Procorũ. Procorum mos habet, & ingenium ad cor suis emolliendum mittere & cimelia; & eduliorum apophoreta. De clinodijs, *Genes.* 24. Eleezer Isaaci *protulit inaures aureas, & armillas.* Cantic.1. *Murenulas aureas faciemus tibi.* De edulijs pararius amorum Vagao, Iud.cap.12. ait. *Non vereatur introire bona puella ad Dominum meum, vt honorificetur ante faciem eius: & manducet cum eo, & bibat vinum cum iucunditate.* Ita Dominus, cordium pertractator, adspirans ad matrimonium cum Ecclesia, peractis in Incarnatione Sponsalibus; demum hunc cibum delicatissimum transmittit Sponsæ. De quo Psal.39. *Quam magna multitudo dulcedinis tuæ Domine, quam abscondisti timentibus te,* sub speciebus Eucharisticis. O Amorem; hocque maiorem, quo magis absconditum. Hic Chrysost. ait: Vt Pater suum testatus amorem est dono dato Filij. Nam Ioann. 3. *Sic Deus dilexit mundum, vt Vnigenitum daret.* Ita & Iesus suum testatur amorem dono sui Corporis & Sanguinis. Nam Ioan.13. *Cum dilexisset suos, in finem dilexit eos,* dans pignus amoris.

4. Patris dantis Vnigenitum.

5. Aman[...] ouiulan[...] II. Nathan: Dauidem exacerbaturus contra peccatum, & ipsum peccatorem: edoctus à Deo parabolam ficti instar facti proponit ei de ouicula, hero vnica, & charissima: 2. *Reg.*12. quod fuisset *de Pane illius comedens, & de Calice eius bibens, & in sinu illius dormiens: eratque illi sicut filia.* Talis quæque est anima Christo. Psalm.78. *Nos autem populus eius, & oues pascuæ eius.* Pane & Calice eius viuimus, vt Oues, vt Filij, &c. Celebris est amor Ionathæ, & Dauidis. Nam 1.Reg.18. *Conglutinata erat anima Ionathæ, animæ Dauid: & dilexit eum Ionathas quasi animam suam.* Idque facto testatus, dum *expoliauit se tunica sua,* ipsum conuestiens. At Christus Corpore & Sanguine suo se exuit, deditque nobis: vt corpus, cor & anima essemus vna.

6. Ion[...]

III. Ambrosius & Augustinus in suo Cantico, Incarnati amorem extollunt inde: quod *Tu non exhorruisti Virginis vterum:* At quanto maius est, quod sit cibus, qui homo factus; & non exhorreat cuiusque hominis ventrem foricosum?

Qu[...] amo[...] agi[...] Quid iam obiectatis Domino, Pharisæi; quod cum peccatoribus comedat; qui etiam se ipsum ipsis propinat in cibum & potum? Sique illud magni sit amoris opus; quanto maioris isthoc? Ecce Ioseph ante, quam à se fratres dimitteret domum, cibum eis in vitam dabat; amoris indicium. At Dominus inimicis etiam, ac seipsum dedit cibum prius, quam hinc abscederet.

(∵)

Pars VI.

De pacto fœderis amore.

I. PRæsensit amorem hunc amore æstuans reciproco Sponsa, cum ait; Cant. 1. *Osculetur me osculo oris sui*, quasi dicat; os de ossibus meis, & corpus corpore tangat meum ipse suo; osque ore sumam. Ambrosius libr. 5 *de Sacramento cap.* 2. id sic accipit; *Ecclesia mirabatur, & ait: osculetur me osculo oris sui.* O amorem, Deum homines basiare & sumere!

Bene Augustine, & Thoma Aquin. dixistis: Eucharistia est *Sacramentum reconciliationis*; adde etiam *Vnionis* Dei cum hominibus. Sicut fœdus inituri Romani Panem sumebant simul; signum reconciliationis: Vnde Pythagoricum hoc; *Panem ne frangito*, id est, pacem. Hinc etiam Romæ, Sulla Dictatore, fractus in mensa panis quod sanguine flueret, portentum erat Sullanæ & Marianæ seditionis sanguinolentissimæ. At noster Panis est meræ pacis, stillans Sanguine Diuo; vt prædictum, Psalm. 71. *Orietur in diebus eius iustitia, & abundantia pacis.* Quomodo? Addit: *Et erit firmamentum in summis montium.* Vbi Hebræi legunt: *Erit placenta frumenti in capitibus Sacerdotum.* Id est, ait Galatinus: *S. Hostia ab Sacerdotibus vltra verticem eleuabitur, in reconciliationem amoris perpetui.*

II. Inito fœdere amorem testabantur Scythæ & Caramanes, educto è venis sanguine, & poto. Medi & Lydij sub axilla sanguinem exugebant; Alij cæterorum animalium sanguinem sibi propinabant, interque diuisas carnes medij pertransibant; indicio sic dissecandum amoris violatorē. Sic & *Gen.* 15. pacto fœdere Dei cum Abraha, victimarum sanguine tellus respersa est, diuisaque caro *& lampas ignis transiens inter diuisiones illas* ibat, Ita in *Exod. c.* 24. Moses holocaustorum sanguine populum cōspergens, ait: *Hic est sanguis fœderis, quod pepigit Dominus vobiscum.* Quanto istis excellentius est symbolum pacti amoris ipsa Eucharistia?

O amoris mysterium, & amica coniunctio! *Cogita, quali sis insignitus honore*, ait Chrysost. hom. 60. ad pop. Antioch. *quali mensa fruaris? Quod Angeli videntes exhorrescunt; neque libere audent intueri: propter emicantem inde splendorem: Hoc nos pascimur; huic nos vnimur: & facti sumus vnum Corpus Christi, & vna Caro.*

Pars VII.

De redhibitione amoris mutui.

I. IAm nos quid retribuemus Domino pro omnibus quæ retribuit nobis? 1. O si, quod Iacob, Ge. 28. *Si dederit mihi Dominus panem ad vescendum, erit mihi Dominus in Deum, in toto vitæ meæ tempore seruiam illi.* Exulabat ille patria, non paradiso: Et nobis iam dedit Panem Dominus, ac talem. *Exemplo 1. Iacobi.*

2. *Per ipsum omnibus bonis repleti sumus: quid ergo poterimus adhoc illi dignum dare?* Aiebat gratus Tobias, *c.* 12. Et quanto nos maiora à Christo, quam is ab Angelo acceperat? *Tobiæ.*

3. Quid ergo retribues sic amanti? Redama. Ioseph heræ pellacem ardorem retudit, obiecto Domini in sese amoris vmbone. Genes. 39. *Ecce, ait, Dominus meus omnibus mihi traditis, ignorat quid habeat in domo sua: Et non est quicquam, quod non sit in mea potestate.* Eodem vtere clypeo aduersus mundum. *An non enim cum Filio donauit nobis omnia?* Et adhuc tantis beneficijs malefacta repones? *Iosephi.*

4. Quin dic cum Miphiboseth, Dauid mensæ admoto: 2. Reg. 9. *Quis ego sum seruus tuus, quia respexisti super canem mortuum similem mei?* Et quid illa est mensa ad hanc diuinam. *Miphiboseth.*

5. Aman in primis hoc ponens gloriabatur; Esth. 5. *Regina nullum alium ad conuiuium cum Rege vocauit, præter me.* Tu id *Amani.*

quanti

quanti facies: factus conuiua Dei? Heu, Psal. 48. *Homo, cum in honore esset, non intellexit: comparatus est iumentis insipientibus.* Quo quid vel infœlicius: vel deplorabilius: aut detestabilius? &c.

PERORATIO.

Eia redamate: quid dulcius? Comedite: quid salutarius? Bibite: quid pollucibilius? Æternum Christo conuiuite: quid beatius? Et conregnate: quid gloriosius? Psal. 33. *Accedite ad Eum, & illuminamini, & facies vestræ non confundentur.* Fuit vna Christi cruenta mensa in Cruce, Aaronico similis sacrificio: quod sanguine conspergendum erat: *Exod.* 25. At altera iam perpetua est incruenta, *secundum ordinem Melchisedech.* Accedite, &c.

CONCIO SECVNDA.

De vera, & reali Existentia Corporis Christi in Eucharistia.

MIRABILE SECVNDVM.

Memoriam fecit Mirabilium suorum, &c. Psal. 110.

Aaron, *Num.* 4. occludebat Sanctuarium: vasa sacra inuoluebat: sarcinam filijs Caath portandam dabat, quam diu motis castris populus procedebat. Nefas erat mortis, ea retegere. Ita Iesus Sanctuarium Ecclesiæ cum suis obfirmasset sigillis doctrinæ, miraculorum, &c. & Vasa gratiæ Sacramenta, inuoluisset Symbolis: dedit ea filijs Fidei portanda, quamdiu castra Ecclesiæ in hac vita procederent. Vetuitque euolutione, & tangi sensu: mandauit solum credi, ac coli. Quia tamen temerarij sunt Ozani & Bethsamitæ: 1. *Reg.* 6. qui arcam Eucharistiæ irreuerenter tangunt, & aspiciunt; nec Veritatis Manna illi inesse credunt; dicuntque cum Capharnaitis: *Durus hic est sermo,* Ioan. 6. Id circo inuolutum Vas Eucharistiæ euoluā, per dispensationem: quantum fas, debita cum reuerentia.

Atque de ea in præsens

I. Quod sit Mysterium Fidei. II. Hæresum de reali existentia enumeratio. III. Caluiniani Symboli eleuatio per Figuras. IV. Cœnæ figurantis è Verbis Domini refutatio. V. Fides Catholica de Præsentia astruitur Scripturis. VI. Veritas Eucharistica docetur Figuris, & rationibus.

PARS I.

Quod Eucharistia sit Mysterium Fidei.

I. TEmpli Salomonæi lapides, ad eandem secti mensuram, pares erant: sed non æque omnes pretiosi, 3. Regum 7. *Fundamenta erant de lapidibus pretiosis, magnis, decem siue octo cubitorum; & desuper lapides pretiosi æqualis mensuræ secti erant.* Ita Sacramenta æqualiter ab vna mensura, diuina Potestate Excellentiæ, sunt instituta, & pro fundamento posita super Lapidem Angularem Christum: æqualiter sunt eadem fide credenda: sed non sunt æqualia pretio, vel modo intelligendi.

Sacra[…] ta æq[…] sun[…] æqu[…] &c.

Alia enim alijs sunt obscuriora. Ac ideo hoc magis Christiana ac vera; quo magis credi debent, & minus intelligi possunt, 1. Atque (vt August. aiebat:) *Ibi præcipue fides habet meritum, vbi ratio humana non præbet experimentum.* 2. Et Ioan. 20. *Credidisti, quia vidisti. Beati, qui non viderunt, & crediderunt.*

Crea[…] hoc […] quo[…] riora[…]

Adulterinæ religiones ac spuriæ credunt, quod ratione naturali vident. Sic Turcæ, ac Barbari Deum vnum credunt; conditorem omnium: sed non trinum: non passum: non datum in cibum corporaliter. Quia hic fatiscens ratio id non capit, nec docet.

Infid[…] credu[…] quod[…] dent.

Eoque sublimior est Fidei, & Orthodoxorum dignitas, quo altius omnem supergreditur rationem percalcatam. Idque cum in alijs; tum vero imprimis in Eucharistia:

Hoc […] nior […] est: im[…] mis Eu[…] ristica[…]

ſiſtia: quæ antonomaſtice *Sacramentum* appellari meretur: velut Caput, finiſque cæterorum: Vtque vltimum inſtitutione: ita ſummum myſterio: præſtãtia: fide: & adoratione. Vt quo in rerum vſu Chriſtianarũ nullum ſit prius, nec par; nec diuinius.

II. Id eſt inter inuenta Dei præcipuum: ad quæ reuelante Spiritu, Iſaias ſtetit obſtupefactus: Vt exclamaret; non intelligite: *ſed prædicate, & Notas facito Adinuentiones eius.* Iſa. 12. Et vero in Euchariſtia quales ſunt *adinuentiones* Dei? 2. Obſtupuit ſapientiſſimus, 2. Par. 6. *Ergone credibile eſt, quod Deus habitet, cum hominibus ſuper terram?* Imo, quod & in cibum detur? quod amplius eſt. 3. Fallimini Magi Babylonij, ac fallitis Nabuchodonoſorem, cum aſſeritis, *Deorum non eſt cum hominibus conuerſatio.* Dan. 2. Quin eſt & conuiuatio. Teſtis Euchariſtia. Eaque talis hodie: qualis ante nec vnquam, nec vſquam.

4. Admirans, & vere affirmabat olim Moſes, Deut. 4. *Non eſt alia natio tam grandis, quæ habeat Deos appropinquantes ſibi,* ſicut Iſrael. At magis Chriſtiana. Quanto magis hæc diligat, colatque Deum amplius: quam ibidem Moſes exigit ab Iſraelitis?

III. Ezechiel, *cap.* 48. ciuitatem ab omni bono ac parte beatam vt deſcripſit, demũ ita concludit: *& nomen ciuitatis illius ex illa die, Dominus ibidem,* quaſi dicat, incola eſt. Eccleſiæ omnis hæc ſumma bonorum eſt, & honorum, habere Deum præſentem ipſum in Euchariſtia. 1. Merito igitur Pſal. 86. *Glorioſa dicta ſunt de te ciuitas Dei.* 2. Id eminus præſagiens Iſaias, fore fortunatam ſic ominatur, cap. 60. *Pro eo, quod derelicta fuiſti, & odio habita, ponam te in ſuperbiam ſæculorum, gaudium in generatione, & generationem.* Dictum, factum in Eccleſia. 3. Joannes, poſt multa, magna, mira ſubijcit, quod omnia ſuper: *Et Verbum caro factum eſt: & habitauit in nobis.* Non ait *nobiſcum*: Hoc enim in Incarnatione factum eſt: ſed *in nobis*: quod fit in Sacramento charitatis ac fidei Euchariſtico. Juxta illud: *in me manet, & ego in eo.*

IV. Auerroes, impius ἄπιστος, religiones omnes auerſatus deſpuebat: Judaicam, vt puerilem in ceremonijs: Turcicam & Saracenicam, vt immundam patinam ſordibus: Chriſtianam, vt in Euchariſtia fatuã, etſi cætera bonam: ideoque aiebat, velle ſe amplecti nullam: ſed philoſophico more degere. De ſimilibus 1. Cor. 1. *Nos autem prædicamus Chriſtum Crucifixum: Iudæis quidem ſcandalum, gentibus autem ſtultitiam.* Et quidem rationi ſoli ſtultitia ſunt myſteria Fidei.

Impij ſunt qui non credunt, ſed ſcire malunt.

V. At ſequendus eſt Pſaltes 115. *Credidi; propter quod locutus ſum: Ego autem humiliatus ſum nimis. Ego dixi in exceſſu meo.* Fidei; *omnis homo mendax,* qui ſola nititur ratione. Ecce primo *credit*: dein *profitetur locutus*; interim *humiliat* captiuum intellectum: ſed & humiliatur ipſe per ſciolorum deſpectum: At denique arguit hos mendacij.

Crede, & ſat intellexeris.

Et ego dico in exceſſu fidei, Berengarius impoſtor eſt, Lutherus mendax, Zvvinglius calumniator, Caluinus blaſphemus, in Veritate Euchariſtiæ. In ea epitomen omnium, & *Memoriam fecit Mirabilium ſuorum miſericors, & miſerator Dominus,* In quibus eſt Exiſtentia Chriſti realis in V. Sacramento.

Credo: & profiteor.

Pars II.

Hæreſum de reali Exiſtentia enumeratio.

I. Mos pictorum eſt, carbone prius adumbrare: dein ſuis quidque coloribus reddere. Ita hæreticorum errores manu prima atro carbone notabo: dein orthodoxos colores adhibiturus: ſic demum Præſentiæ Euchariſtiæ imaginem expreſſero.

Propoſitio 1. De adumbranda hæreſi.

2. De oppugnandis. 1. Atque vt Deus, Judic.3. *suscitauit eis*, Judæis, *Saluatorem vocabulo Aod, inclytum filium Gera, filij Iemini, qui vtraque manu pro dextera vtebatur.* Ita sinistra hæreticos feriā: dextera Catholicos constabiliam. Idque verbo vitæ.

Verbo Dei. 2. Apocal.19. *De ore ejus*, Angeli, *gladius vtraque parte acutus exibat.* Cum similis gladius *viuus est Sermo Dei, & efficax, & penetrabilior omni gladio acuto.* Hebr.4. eo hic vtar ambidexter. 3. Reborque dictum mihi, Jerem.1. *Ecce constitui te hodie super gentes & super regna, vt euellas, & destruas & disperdas, & dissipes, & ædifices, & plantes.* Et hoc agam. cū

Et spiritu. Deo: quantum licuerit. 4. Vtque excitatus à Deo Spiritus Danielis coarguit Veteratores duos, castæ Susannæ accusatores: *Dan.13.* ita Lutherum contra, & Caluinū stabo hodie pro Ecclesia.

Hæresis Caluinianæ. II. Caluinistæ noui Capharnaitæ, realem Christi in Eucharistia præsentiā, quia ratione non capiunt, cum impietate abnegant: tantumque abesse ab ea pertendunt, quantum *Sidera terra distant, flamma mari.* Volunt istud: *Hoc est Corpus meum*: Dominum intellexisse, intelligique debere sic: *Hoc significat Corpus meum.* O Monstrum interpretationis! Sed altius repetenda hæc nouitas est.

Fuit eadē 1. Capharnaitarum. *Primo.* Domino suam Veritatem Eucharisticam instituendam prædicente, *Ioan.6.* discipulis & Capharnaitis, isti *abierūt retrorsum.* In quibus, vt vult *S. August. in Psal.54.* primus fuit, Judas hæreticus, dein proditor. Sed eos Dominus reduxit, ostēdens non fore carniuoram cruditatem: Sed *Verba, quæ locutus sum vobis, Spiritus & vita sunt.*

2. Corinthiorum. *Secundo.* Post hos Corinthij quidā non credebant, tam esse diuinum cibum, sanctamq; Communionem, cui ipsius Christi Corpus ipso cum Sanguine inesset: sed ad instar cibi communis esse. 1. Cor.10. & 11. Hinc Apostolus: *Conuenientibus vobis in vnum, audio scissuras esse inter vos: & ex parte credo. Nam oportet hæreses esse*, &c.

3. Manichæorum. *Tertio.* Manichæi istis in errore successerunt, præciseque pernegarunt Præsentiæ Veritatem. Ista *Aug. lib.20. cont. Faustum.*

4. Nestorianorum. *Quarto.* Nestorius negauit carnem Verbo vnitam sumi. Quem Conc. Ephesinum condemnauit.

5. Scoti. *Quinto.* Sub annum DCCC. Joannes Scotus Benedictinus, Caroli Magni præceptor eundem ex inferis reuocauit errorem. Sed Conc. Vercellense damnauit.

6. Berengarij. *Sexto.* Sub annum M. Berengarius solam contineri figuram in hoc Sacramento peruulgabat. Et hic plurium exagitatus stylo ac voce, in Turonensi demum Conc. conuictus errorem eiurauit. Relapsusque rursus in Concil. Romano, cum iterata erroris abiuratione, scripta sua concremauit.

De eo refert Malmesburiensis *l. 3. de gestis Anglorum.* S. Fulbertum, morti proximum, viso ad lectum assistere Berengario puero, iussisse eum eijci conclaui: quod Fideret eius hærere lateri cacodæmonem, olim ei instigatorem ad Ecclesiæ magnas clades futurum.

7. Wiclef. *Septimo.* Sub annum M. CCCLXXX. sopitam diu pestem Wiclef. & Husresuscitarunt. Idque tempore erroribus percōmodo, quo schismate scissa Ecclesia ab Papis tribus simul distrahebatur. At ea coalescente, ac ad vnum Nicolaum V. redeūte legitimum, vel ex sepulchris ijdem eruti hæretici, flammis sunt traditi.

8. Nostrorum. *Octauo.* Demum æuo hoc nostro, ab hæresibus infœlice, innumeri eam in hæresim irruerunt, & in hæc verba: *Hoc est corpus meum*: plusquam octoginta expositiones commenti sunt. Sed plus centies confutati, & in Concilio Trid. condemnati vniuersi.

Lutherus Realitatem credens, sed abnegans.

negans Transſubſtantiationem, inducebat Impanationem: explodebatque Significatiuos, Figuratiuos, Energicos, Metamorphoſitas, &c. ſimiliaque portenta. *Tract. de part. Cœnæ Domini.*

Pars III.

Caluiniani ſymboli refutatio per figuras.

Caluiniſmi explicatio.

I. Hugonotarum Caluiniſticorum opinio eſt. Tametſi σωματικῶς & οὐσίως Chriſtus non exiſtat ſub ſymbolis ſpecierum, ſed tantum in cœlo: vere tamen inibi recipi Chriſtum; Sed tantum, 1. Spiritaliter, per fidem, & arctam animæ cum Chriſto coniunctionem. 2. Sacramentaliter per ſymbolorum, ore factam ſumptionem: ſub quibus, velut ſigillis, ſui nos Chriſtus efficiat participes, vt promiſit.

Refutatio per figuras.

At Pſalm. 118 *Narrauerunt mihi iniqui fabulationes: ſed non vt lex tua. Omnia mandat. tua veritas.* Iſta eſt falſitas, & impietas maxima vna è multis Caluiniana.

1. Suppoſititia ſtatua eſt.

1. Similis Michol: quæ, Dauide ad necẽ quæſito, ſed à ſeſe clam dimiſſo, 1. Reg. 19. *tulit ſtatuam, & poſuit eam ſuper lectum: & pellem piloſam caprarum poſuit ad caput eius, & operuit eam veſtimentis.* Talem Caluiniſtæ laruam in cœnæ ſuæ lecto ſupponunt, ablata Chriſti veritate: & conueſtiunt eam propudijs figmentorum.

2. Babylonica meretrix.

2. Similis Babylonicæ meretrici: Apoc. 17. *Vidi mulierem 1. ſedentem ſuper beſtiam coccineam, 2. plenam nominibus blaſphemiæ, 3. habentem capita ſeptem, 4. & cornua 10. 5. Et mulier erat circumdata purpura & coccino, & inaurata auro, & lapide pretioſo, & margaritis, 6. habens poculum aureum in manu ſua plenum abominationibus, & immunditia fornicationis eius.* Sic Caluiniſmus 1. beſtiali cum ignorantia fidei, & ſenſu de SS. hoc Sacramento decernit. 2. Blaſphemat cætera horrendum. 3 Diſciſſus inter ſuos pluſquam septiceps, 4. Technis inſtructus, vt cornibus, ad animarum euerſionem, 5. Faſtuoſus, 6. Poculo aureo propinat inanias, figuras, ac abominationes, plurimosque inebriat. Vah!

3. Olla morticena.

II. Ollæ ſimilis herbis refertæ agreſtibus, qua de 4. Reg. 4. *Cumque guſtaſſent de coctione, clamauerunt dicentes: Mors in olla, vir Dei: Et non potuerunt comedere.* Ita erroribus ſuffarta nefandis olla Caluiniana iam inde ab illius exordio audijt in ſeſe conclamari: *Mors in olla!* Olla Vulcanea, Circæa, Medeæa eſt reformati Euangelij ſcilicet Euchariſtia. Et illi par, dignaque eſt eiuſdem cœnatica menſa. Pſalm. 68. *Fiat menſa eorũ coram ipſis in laqueum, & in retributiones, & in ſcandalum.* Ita fiat: ni reſipiſcant.

4. Gabaonitica fictio.

Sicut ſuus panis nucidus Gabaonitis, Ioſ. 9. Vt enim hi: ita Caluiniſtæ, exoletis ſe conueſtierunt hæreſibus, & concentonatis; aſinosque ſuos Miniſtros pane mucido, ac vino acido cœnæ onuſtarunt, ac è longinqua ſe antiquitate primæuæ doctrinæ adeſſe confingunt, etſi heri, interque nos nati. Caſtra ineunt Eccleſiæ, pacem reformationis prætendunt: fœdus paciſci optant ſimulatores, Fidei, Vnionis, Communionisque peruerſores. Quid enim peruerſius, quam pro Re Vera meram vmbram ingerere Symbolicam? Ita Symboliſtæ. Nimirum.

5. Prandiũ Heliogabali.

Qualem Heliogabalus Imperator Romanis menſam apparabat. Populum vniuerſum inuitarat: Jamque in palatio diſcumbenti pictos, fictosque ciborum miſſus apponebat, oculos paſcens, non ventres: denique dimiſit inanes, ac deluſos. Tali cœna ſuos ludit iam diu Caluinus veterator nouus.

6. Panis mendacij.

III. Per Deum, perque ſalutem tuam, mi Chriſtiane, Prou. 23. *Ne deſideres de cibis eius, in quo eſt panis mendacij.* Hic, ſi vſquam, vera hæc, & prophetica monitio eſt, planeque neceſſaria.

7. Ara inanis & vacua.

Porro, quale apud Hebræos sacrificiorum erat altare, Exo.27. *Non solidum, sed inane & cauum intrinsecus facies illud*, ait Mosi Deus: Indicio quod *omnia in figura contingebant eis*, 1. Cor. 10. nec enim inania gratiæ gratiam vllam conferebant elemẽta mortua. Talis mensa est Caluiniana, vacua, & inaniter mendaciterque figurata, id est, ficta. Hæc similia dic claudicare: at doce minus apte quadrare. Dico Symbolum Caluini esse asymbolum. Tesseram fregit: Apage: sit.

PARS IV.

Cœna figurantis ex verbis Domini refutatio.

Obstat Caluinistis. 1. Consensus Euangelistarũ.

I. IAm vnum omnibus obijcio consensum Euangelistarum trium ac Pauli: qui omnes scribunt: *Hoc est*: at nullus: *hoc significat corpus meum*: cum tamen diuersis linguis, locis, ac temporibus sua conscripserint singuli.

2. Figurarum abolitio in N. Test.

2. Cui fas credere, in re tanta, apud obtusiores tum Apostolos, Dominum figurate loqui voluisse? 1. Cum in Lege Veteri figuras tam diserte, & clare edixerit, ac mãdarit? 2. Is, qui venit figuras tollere & vmbras, nouis earum inuolucris mentes fidelium rursum obfuscasset, perque gryphum talem tali in re contorsisset?

3. Testamenti formalisatio.

3. Iussisti Domine, Matt. 13. *Ipsum audite*. Sed quid audiam, quem non intelligam? Vt volunt Caluinistæ.

1. Idque in re vna maxima omnium? 2. Idque in Testamento, cuius ratio est & forma, *Liquere*: Non ludere æquiuocatiunculis, alijsve logogryphis. 3. Is parens audiret Impostor, qui gemmas legaret scripto, & mente pictas eas destinaret. Et de Veritate Summa Christo tale credas? Heu infandum! 4. Enimuero ille, Psalm. 144. *Fidelis Dominus in omnibus verbis suis: & Sanctus in omnibus operibus suis, qui fecit mirabilia magna solus.*

4. In figuris fari, Mosaicum spirat, redolet Judaicum, sapit *vetera veterum*. At qui dixit, *Ecce noua facio omnia*, is & fecit. Dixit. *Hic est sanguis: Noui Testamenti*. Matth. 26. Ergo noluit figurate per vmbrã, aut Mosaice per nebulam, perque velamen, sed reuelate per ipsam Veritatem vera, certa, liquidaque fari. *4. I[...] Te[...] qui[...]*

5. Absens cum absente se desponsaturus, sui mittere effigiem assolet: inter præsentes in tantum frustra pictura est, quantum natura superat fictitium. Ita sub lege Mosaica, sui vmbram misit Dominus Synagogæ absens: & præsens non solum rebus, sed & verbis deluderet figuratis? 1. Hebræorum est, *cap. 10. Vmbram habens lex futurorum bonorum, non ipsam imaginem rerum*: quam Noua Lex continet Christianorũ. 2. Et Hebræi cap. 11. Heb. *Iuxta fidem defuncti sunt omnes, non ACCEPTIS Repromissionibus: sed à longe eas aspicientes*. At nos scimus, quod Veritatem à Veritate Christo accepimus. *5. Sp[...] liori[...] ter p[...] tes c[...] ctius.*

II. Jam illud *Hoc*, cum sit demonstratiuum rei; iniuria fit Christo idem velle ad Hoc inanias detortum interpretari. 1. Cur non item & illud Patris æque liceret; Matth. 17. *Hic est filius meus dilectus*; sic accipere: *hic figuratus significat filium meum*? Aut hic Elias, vel Moses, nam & ipsi aderant. *6. Vo[...] monst[...] tiþ.*

2. Quid? quod ista præuidens Dominus figuratis Glossematis cunctis præuenit, *Ioan. 6.* dicendo: *Caro mea vere est cibus*. Quæ hic tropologia? quasi dicat: Multa de me dicta sunt, lapis, lex, agnus, &c. sed per similitudinem: at hic *Veritatem dico vobis*. Quare ergo non creditis mihi? Quia Figuristæ estis Caluinistæ, & ficti pictique Christiani.

III. Sed quid Iudaizantes figuris vestris Caluinistæ, nos idololatras calumniamini imaginum cultores; cum vos esse contendatis idolophagi, seu voratores imagi- *7. Idol[...] phagia Caluini[...] stica.*

imaginum? id est, imaginati, seu imaginarij Christi vestro in Symbolo.

1. Semper illa Maxima Theologis obtinuit: *In Sacramentorum verbis nulla figura inest.* 2. Item: *Vbi in verbis necessarium fidei mysterium continetur, inde tropi absunt.* Per hoc prisci Patres confutarunt Manichæos: Qui istud Ioannis 1. *Verbum caro factum est*, & Arrianos qui istud: *Ego, & pater vnum sumus*, & Nestorianos qui istud. *Hic est filius meus dilectus*, tropice interpretabantur: tanquam de carne symbolica: de vnione non substantiali: de filiatione adoptiua, non substantiali. At contraria omnia Sancti Patres.

Quis furor, ô viri, dicere, figurate locutum Dominum; qui iam ante edixerat: *Iam non in prouerbijs loquar vobis?* Si *filij lucis* sitis; quid vmbras quæritis? Sed *Lux* Veritatis *in tenebris* Iudaicis & hæreticis *lucet, & tenebræ* tenebrionum *eam non comprehenderunt.* Si *Veritas vos liberauit*, quid *ad inania & elementa reditis*, & figuras in aperta Veritate, absentiam in præsentia, in luce tenebras comminiscimini? O peruersi viarum, *redite ad cor.*

PARS V.

Fides Catholica de Præsentia astruitur Scripturis.

Docet *S. Synodus* Tridentina sess. cap. 1. *ac simpliciter profitetur, in almo S. Eucharistiæ Sacramento, post panis & vini consecrationem, Dominum nostrum Iesum Christum, verum Deum atque hominem vere realiter, & substantialiter sub specie illarum rerum sensibilium contineri*: qualis natus, passus, resurrexit, & ascendit.

1. Quia, *Hoc est corpus meum.* Ergo *Verum.* Hinc Psalm. 21. *Apud te laus mea in Ecclesia magna*: quasi dicat: Adhuc ea parua in paruula Synagoga fuit: At nunc *edent pauperes, & saturabuntur, & laudabunt Dominum.* Quo genere laudis? *Manducauerunt* (prophetico ritu, præteritū pro futuro ponit:) *& adorauerunt omnes pingues*: Atqui formalis adoratio debetur soli Deo: & tam *pauperes* tenues, quam *pingues* proceres, *manducauerunt* in esca Deum: Alioquin commisissent idololatriam.

2. Psalm. 2. *Apprehendite disciplinam, ne quando irascatur Dominus.* Hebræi legunt *osculamini filium*: Alij: *Adorate Panem*, Quod soli filio Dei conuenit. Nam is nobis natus, est cum adoratione osculatus, ergo idem datus sub specie panis est quoque adorandus. Ait enim, Ioan. 6. *Ego sum panis viuus, qui de cœlo descendi.* Et eum tu, qui de aula est, colis, non eum adores, *qui de cœlo descendit*, adest præsens, cum *Verbum Caro factum est*, pane transubstantiato? *Præsens per incarnationem fuit adorandus, ergo & præsens idem per transubstantiationem.*

3. *Quicunque*, 1. Corinth. 11. *Manducauerit & biberit Calicem Domini indigne, reus erit Corporis & Sanguinis Domini*: At si merus foret panis, qui posset manducatio eius cum peccato, aliud mortiferum inducere delictum? *Dices*: ideo, quia panis ille imago Dei est, ob quam peccatur. *At contra*: Et Agnus fuit repræsentatio Christi, neque tamen ob id edentes eum in statu peccati, peccabant amplius. *3. Indigne sumtus damnat: ergo non communis est.*

4. Hebr. 13. *Habemus altare*, (continens pro contento:) *de quo edere non habent potestatem, qui Tabernaculo deseruiunt*, vt Iudæi: quibus data figura tantum: at nobis Veritas, & solis reseruata nobis. Nam olim, Leu. 16. & Hebr. 13. *quorum animalium infertur sanguis in Sancta pro populo per Pontificem: horum corpora cremantur extra castra*: Idque in signum *primo*, CHRISTVM extra vrbem passurum: & eius sanguine fideles sanctificandos. *Secundo*, Iudæis carnem eius dandam fore ad manducandum. Qua causa, vt ab esu Agni arcebantur serui: ita hodie ab Eucharistia Iudæi. Iam ni in suo altari Apostolus non maius quid nouisset, quam in altari Iudaico, qui tam se audacter Iudaicis Sacerdotibus præposuisset? *4. Iudais figurata licent: his eis non est licitus: ergo non est figuratus.*

5. Qui mãducãt, hi ex Corpore Christi viuunt: ergo non est symbolum solum.

5. Dominus astruens Sacramenti Veritatem, sic ait, Ioann. 6. *Sicut misit me Viuens Pater, & ego viuo propter Patrem: & qui manducat me, ipse viuet propter me*, id est: Ego viuo ex Patre, & vos ex Corpore meo. Sed Christus non viuit ob sola symbola Patris, vel accidentia, sed vera substantiæ eius participatione ab æterno. Quippe *Apud te est fons vitæ.* Ergo & manducans viuit perinde de vera Corporis Christi substantia, non de mera symbolica imaginatione.

6. Is cibus est Corpus traditum. ergo verũ.

6. Matth. 26. *Hoc est Corpus meum, quod pro vobis tradetur*, Rursus. *Qui pro vobis effundetur* Sanguis: Atqui verum Corpus fuit traditum, effususque Sanguis, non figura. Ergo verum datur in Eucharistia. Ite nunc Symbolistæ, & fictum sumite Christum, qui factum abnegatis: & de imaginato vos pascite, qui à transsubstantiato abhorretis. Bene de vobis Apostolus: *Speciem pietatis habentes, ipsam autem Veritatem abnegantes.* At hic vos nec *speciem* quidem realem, sed mere imaginatam ex sensu vestro, non Domini spiritu.

PARS VI.

Veritas docetur Figuris & rationibus.

1. Arbor vitæ realis.

I. PAschasius Abbas *l. de Corp. & Sang. Domini, cap. secundo*, ait: quod permixtam allegoriam reddo strictim; In paradisi Ecclesiæ medio fuisse arborem vitæ *Eucharistiam*, inter arbores fructiferas *Sacramentorum* constitutam mediam: quæ sola vim habebat *immortalitatem* conferendi at cæteris suam fuisse cuique particularem efficaciam. Hinc Dominus, Ioannis 6. *Qui manducat me, viuet propter me.* Et *Qui manducat ex hoc pane, viuet in æternum.* Quia *Apud te est fons vitæ*: Et *In Ipso vita erat.* Ergo succedens *fugauit Vmbram Veritas.*

2. Domus sapientiæ.

2. Cypr. *Epist.* 3. August. 17. *Ciuit. c.* 30. aiunt, *Sapientia ædificauit sibi domum*, Prou. 9. Ecclesiam è Iudæis, & Gentibus: *excidit columnas septem*, Sacramentorum, aut septem donorum Spiritus: *& proposuit mensam*, Eucharisticam. De qua Ps. 22. *Parasti in conspectu meo mensam aduersus eos, qui tribulant me.* Atqui nec domus ea esse potuit inuisibilis, nec mensa figurata: ergo & figurarunt rem visibilem ac veram.

3. Agnus paschalis figura extitit huius Sacramenti: Atqui ille & per familias comedebatur, & à Sacerdotibus immolabatur. Ita & Eucharistia est Esca populo, & Sacrificium Deo per Sacerdotes pro populo. Agni sanguine aspersi postes ab exterminatore seruabant. Sic Christi sanguis animas seruat ab cacodæmone. Sane, post realia, realiora sunt secuta.

4. Manna, Eucharistiæ figura, cibus erat angelicus: omnem reddebat gustum ad cuiusq; libitum: Visumq;, mox stuporem pariebat dicentibus: *Man hu!* Ita Eucharistia cibus est etiam diuinus, omni plenus gratia, & stupendus. Ergo *fugat vmbram veritas.*

II. Hisce rationes subijcio. *Prima.* Ni sit vera realitas; vmbræ fuerunt nobiliores Veritate. Quia melius significabant Christi innocentiam, mortem, &c. Vt Agnus, &c. quam Panis & vinum. Atqui Dominus ab vmbris ad perfectiora progressus est, ergo ad realia. Nam hæc proxima sunt abeunti ab vmbraticis. Ni malis dicere, Nouum Testam. esse Vetere imperfectius: Christum Mose inferiorem, Turcicum hoc, Iudaicum, Atheum.

Secunda. Christus Legem Mosaicam impleuit. *Non veni soluere Legem, sed implere.* Et factum: Nam Ioann. 19. *Consummatum est.* At si ab Sacramento hoc Veritas abesset, Christus figuras nondum impleslet. Quia Iudæorum adinstar figuris pasceremur ac symbolis. Id quod pertendunt Figuristæ, & Symbolistæ.

Tertia. Dicunt: Fide hic subsistit Christi

Cor-

Corpus. At fides non dat rei existentiam, sed existentem supponit, & credit. Vti fides non facit, Dominum resurrexisse, sed credit factum. Quare inibi non potest fide apprehendi, vbi nec per se est, nec per fidem. Ergo falsa est fides eadem, quæ credit esse, quod non subsistit. Estque figmentum atheum, quod Deum negat adesse in Sacramento hoc.

Quarta Ratio. In Synaxi fit hominis cum Deo vnio, vnde dicitur Communio. At si fide sola inibi apprehendi fingatur, nil fieret aliud, quam quod in baptismo, spiritalis coniunctio scilicet. Atqui coniunctio in carne fieri debet. Nam Eph. 5. *Erunt duo in carne vna: Ego autem dico in Christo, & Ecclesia.* Hæc vero nusquam in carne cum Iesu vnitur, nisi per Eucharistiam: Ergo in hac vera esse debet Caro IESV: non imago solum imaginata in *fide ficta*.

III. Sed quid ratione pugnem longius? 1. Hic ratio succumbit, sensus non capit, oratio non exprimit. Quid ergo? *Sola fides sufficit. Hæc animosa capit.* At ora, Isa. 38. *Domine vim patior*, rationibus oppugnatus in re, quæ supra rationem, *responde pro me.* Nam natura fatiscit, nescit. *Tu adauge nobis fidem*, Sine hac, in re hac causa cadam necesse est. Sed *Fide stamus*, vt Christiani: Rationem non spernimus, vt homines. Væ, quos & fides deficit & ratio, in suo sensu abundantes.

2. Vlysses præter Sirenum scopulos nauigans, metuens illicia cantuum, mandat se malo alligari: neu pellectus se præcipitet, aut omissa gubernatione nauis feratur in rupes. Tu te orationis ac fidei malo adstringito, mundi mare nauigans, inter cantus hæreticos, neu fascinatus, naufragium facias integritatis in Fide.

3. Imitare quoque Iob in arcana ascendentem animo, sed ita dicentem: ca. 39. *Manum posui super os meum*, ne quid extra rem loquerer.

Vas carens operculo, immundum erat Deo, *Num.* 19. Sic os patulũ ad oblaterandã Diuina, quæ mens nec capit, nec sapit. 2. Os opprime, oculos aduerte: vt apud Isaiam, *cap.* 6. Seraphini ad Propitiatorium: Sed oculos fidei admoue. *Sile, Crede, Cole.*

Et sic Agni Paschalis, Exod. 12. *Caput cum pedibus vorabitis*, id est, Diuinitatem cum Humanitate Christi sumetis *Caput enim Christi Deus.* 1. Cor. 11. Daniel. *cap.* 14. non curiose in cibos, ad lacum leonum allatos, inquisiuit, tamen vnde ferrentur sciscitatus est. Ita tu, &c. *Et manducabis digne.*

CONCIO TERTIA DE ADmirabili transsubstantiatione.

MIRABILE TERTIVM.

Memoriam fecit Mirabilium suorum, &c. Psal. 110.

MAgnum! Exod. 4. & 7. Virgam conuerti in serpentem, in sanguinem flumina, ad vnum barbarum seu mitigandum, seu perterrendum. At maius? ab orbis Assertore, vi propria Verbi, panem ac vinum conuerti in Corpus & Sanguinem Ipsius *Quis credidit auditui nostro? Et est mirabile in oculis vestris*, quin & angelorum. Factum admirari licet, ac venerari: effari minime sine Numine.

Ergo cum Deo nos

I. *De Miranda Fide Eucharistica.* II. *De perosa hæreticis vocabulo* Transsubstantiatio. III. *Obiectiones hæreticorum contra idem.* IV. *Credita docetur* Transsubstantiatio. V. *Rationes pro eadem.*

PARS I.

De admiranda Fide Eucharistica.

I. HEb. 11. *Fides est sperandarum substantia rerum, argumentum non apparentium*

stium. Indicat vox hic, ὑπόστασις fidem esse basim ac fundamentum. Quare, vt Iud. 16. Samsone columnas atrij collidente substractas, ruina domus & oppressio omnium est consecuta: ita & Ecclesia rueret, fide sublata per Satanam. Substat igitur Fides cunctis rebus spiritalibus ipsi vni superstructis, quas accepimus de Deo! Sacramenta, mysteria sunt, fidesque ô quantorum montium basis! 5. Qua quassa, quati & illos necesse sit. Namq; potens est montes etiam transferre Satanas. Quin & abstulit iam Nouatoribus montes sacramentorum plerosque, basimque montium fidem euulsit. Infelices!

Fides est basis vna omnium spiritualium rerum.

Sole per Passionem obtenebrato, *Mat.* 27. tenebris squalebant omnia: indicio, Dei Filium occidisse. Fide animæ extincta; cælestium nil cernitur: cimmeriæ vndique tenebræ. Signum; pulsum abesse Deum, nec ibi viuere. Jam, Matth. 6. *Si Lumen, quod in te est, tenebræ sunt, ipsæ tenebræ quantæ erunt* Tenebrionum?

Ea caligãte caligant, & cætera.

Antiochus, 1. Mach. 1. *intrauit in Sanctificationem cum superbia, & accepit altare aureũ, & candelabrum luminis.* Hæc est prima cura Satanæ, Deum ac fidẽ tollere animæ. Proinde, Psal. 142. *Collocauit me in obscuris sicut mortuos*: dicere quilibet Nouator potest.

Quod studet Satan.

Legimus Apocal. 16. *Quartus Angelus effudit phialam suam*, (iræ diuinæ minister:) *in solem; & datum est illi æstu affligere homines, & igni: &c.* Ita Satan hoc studet: vt phialam hæresios in animæ fidem effundat, quo rabie exæstuent animi: blasphemi in Deum, ac Sacramenta.

Estque plaga maxima.

II. In primis in S. Eucharistiæ fidem. Quæ sol quidem in se clarissimus: at intellectui perobscurus. 1. Vt de ea dicas licet, Ps. 138. *Nox illuminatio mea est*, id est: Fides credita, non intellecta me docet. 2. Atque ita, Ps. 18. *Nox fidei nocti ignorantiæ indicat scientiam.*

Fides Eucharistica est clara & obscura.

Fides est, vt Lia, *Genes.* 29. 1. lippa oculis intellectus, filia Labani Dei. 2. At fœcunda meritis operum. Nam *Fides sine operibus mortua est.* Iacob, 2. 3. Et eam natu maiorẽ par est enubere priorem: Tu dein formosa sequare Rachel *Visio diuina. Credo* & sic *in carne mea Videbo.* 4. Sed sterilis illa. Recte. Nec enim in visione beata tempus merendi est. 5. Ergo prius necesse illud, Ose. 2. *Sponsabo te mihi in fide*, id est, in Lia lippa fructuosa, deinde in Rachele gloriosa. Vtque Lia lippiat; certa tamen est, nec fructu fallit.

Vt Li[a] est [...] ctuosa.

Feramus igitur nostram, circa Eucharistiam, lippitudinem; cum infallibilem fide tenemus eiusdem certitudinem. *Et hac* Fides *mea* requiescit in sinu meo.

A[...] bi[...].

III. Fidem sic veteres pinxerunt: Virgo visebatur, aurea vinctum catena Regem tenere, turbamque populorum subiectam pedibus: in aurem ore mordicus; calicemq; cum hostia manu ferre. Ita Virgo fides incorrupta, *captiuat intellectũ in obsequium fidei*: sensus proculcat: reuelat aurem. *Fides enim ex auditu est.* Rom. 10. Circaque Eucharistiam exercita præcipue elucescit.

[...] Est su[...] ga [...] tio [...] sensu[...]

Hocque magis, quo scientiæ minus accedit. Nam ait Aristot. 2. *de anim. Omnis per sensum oritur scientia*: at in Eucharistia sensus accidentium aduersatur, ac negat foris, quod fides intus affirmat. Sic & debet abnegare suum scientiæ ministrum sensum, & cæca assentiri iubenti: *Crede. Et hoc age.* Neu dubita. *Fides* sum quæ iubeo.

At [...] mi[...] lior.

Fide age: & Abrahæ certato: Rom. 4. *Qui contra spem in spem credidit, vt fieret pater multarum gentium.* Videbat sterilitatem, & credebat fœcunditatem. Nullã susceperat prolem, & credebat innumeras ex se gẽtes orituras. Talis Sara est Eucharistia. Tu Abraham esto, Cætera mitte Deo. Crede.

A[...] au[...] ri.

Credis in ea, quod audis de ea: *Hoc est Corpus meum*: non quod cernis in ea. Certis

Mi[...] rors[...].

nis accidentia panis, ac credis substantiam abesse panis, adesse Dei & hominis: ac illius in huius substantiam transisse: Idque Verbo, sed omnipotentiæ: proferente Ministro, sed transsubstantiante Deo.

Deus *dixit, & facta sunt*: Sacerdos hic Dicit, & Facit. Quia *Ego dixi Dij estis*: nempe per Deum dicentes consecrando, & facientes transsubstantiando. Atque horum *Memoriam fecit Mirabilium suorum Misericors, &c.*

PARS II.

De vocabulo:* Transsubstantiatio: *hæreticis exoso.

...reticis 1. Exosa — I. VTinam vox *Transsubstantiatio* & Res Catholicis esset in honore pari: quo in odio est hæreticis! Hi, vt ad Nomen Iesu dæmones, sic ad id auditum percelluntur & efferascunt. 2. Tigris, animalium ferocissimum, & velocissimum, rubeo colore viso rabit: Elephas sanguine conspecto ferocit, inque prælia ardet, 1. *Mach.* 6. Sic Nouatores ad vocem Sanguine rubentem, *Transsubstantiationis*, ringuntur, & excandescunt.

...Execra... — Hebræi, male sibi conscij, & obmurmurationibus insueti, Exod. 20. *Non loquatur*, aiunt, *nobis Dominus: ne forte moriamur*. Tales hæretici murmuratores eam fugiunt diuinam vocem: vt ipsam mortem: mortalium miserrimi.

...nsui. — Tametsi alij, ceu Athenienses, Act. 17. *cum audissent resurrectionem mortuorum, quidam irridebant*: Ita isti audita: *Transsubstantiatione*, Nouam esse vociferantur, priscis inauditam, ignoratam Scripturis, barbaram latinis, pijs auribus inimicam. An, quia vox ea sectæ ipsorum fulmen est, ac ruina? At secta porro?

...nex- ...minatã ...runt. — II. Hinc scilicet hæresis, vt Antiochus, 1. Mach. 1. *accepit*, id est, sustulit, *altare aureum*, Missæ Sacrificiũ, *& candelabrum eidem*, Fidẽ, *& vniuersa eius*, vna cum voce hac Transubstantiationis; *& mensam propositionis* diuinæ, suppositâ sua abominationis Satanicæ: omnia, inquam, illa abstulit hæresis V. Sacramento.

Nam 1. Caluinus *lib. 4. Instit.* passim eam appellat incantationem, diabolicam illusionem: Quod actionem eam nec sensus, nec ratio capiat. Itane vero? At nec factam in baptismo animæ mutationem capit. Imo nec cibi in stomacho conuersionem sentit. Ergo non fit? Ergo fascinatio fuerit? Quis sensus capit oui conuersionem in auem, sub putamine factam? Et tamen fit. — *Blasphemant. 1. Vt fascinationem.*

2. Wiclef alio vsus telo, apud *Thom. Waldensem tom. 2. cap. 68.* & isto. Si vera fiat Transsubstantiatio, ergo Christus foret Deus ille malignus, quem Manichæi finxerunt, Bona creata annihilantem. — *2. Vt Deũ malignũ.*

III. At draco es Wiclef, *Apoc.* 18. nequicquam annitens stellam hanc è firmamento Ecclesiæ diripere. 2. Blasphemus es Rapsaces. 4. *Reg.* 18. Transsubstantiationem appellans monstrum, magiam, chimeram. 3. Noctua es: nictas ad lucem hanc, & cæcutis Elymas vel patentibus oculis. Nempe Ioan. 1. *Lux* Eucharistica *in tenebris lucet*: seu humanæ ignorantiæ, seu hæreticæ obstinaciæ: *& tenebræ eam non comprehenderunt* intellectu suo hæretico. — *Refelluntur.* *Causa odij.*

Et Lux ea vocis huiusce *Transsubstantiatio*, vno flatu omnes hæreticorum nebulas obiectas difflat. Hinc odium. Audio *Transsubstantiationem*, continuo statuo: ergo non est hic, quod fuit: estque virtute non naturali, sed diuina: Et nil amplius naturale; sed mere diuinum: adeoque adorandum. Hæc, similiaque vna in voce hac. Et ista hæreticis infesta omnia. 1. Sic Arianis olim vox ὁμοούσιος *Consubstantialis* odium erat ac mucro: Eaque in Nic. Conc. recens seu nata, seu publicata. 2. Ita — *Vis vocabuli est.*

Nestorio vox θεοτόκος, *Deipara*, intolerabilis. Et ipsa id temporis noua erat: Neutraque in Scripturis: vti neque hæc: *Trinitas*. Num idcirco eliminanda? Absit.

Est tessera fidelium. IV. Quin tessera esto Fidelium vox illa: qualis vox, *Schiboleth* fuerat Iephteanis, *Iud.* 12. ad fusos fugatosque prælio Ephratæos, Iordanem transmittere cupientes, dignoscendos ab Judæis. E quibus qui respondebat *Sibboleth, statim iugulabatur in ipso Iordanis transitu.*

Est vox electorum. Isaac, *Ge.* 27. è voce agnoscebat Iacobū. etsi habitu ementitum. *Vox quidem Iacob: manus autem Esau.* Jta Ecclesiæ Patriarcha Papa Romanus, Senex sexcentarius supra millenarium, per vocem istam discernit fideles inter & infideles: quam ideo *gens praua & adultera* refugit, & auersatur.

Est signū salutis. Jn Ægypto, Exterminator primogenitorum diaboli, Jsraelitas ab Sanguine in superliminaribus internoscebat: *Et pertransibat.* Sic fideles ex hoc vocis signo rubeo Satan agnoscit credentes in idem: *& fugit ab eis.*

PARS III.

Obiectiones hæreticorum.

De eius antiquitate quid hæretici. I. DE eius antiquitate 1. Lutherus *lib. de Cap. Bap. cap.* 1 fingit eam sub annum 1224. ab Innocētio III. ac D. Thoma confictam fuisse. 2. Caluinus *institut. lib. 4. cap.* 16. §. 15. tempore ait S. Bernardi fuisse ignoratam. 3. Kemnitius, tempore Petri Lombardi de *Tansſubſtantiatione* nil adhuc certi constitisse decretum.

Sed quid interest; vetus sit, an vox noua? Cum *Res* sit peruetus ipsa. 1. Dixerit quis, Jndia occidentalis annis abhinc centum inuenta est, dictaque America; ergo ante non fuit; ergo nomen est execrandum: Iure is exibilabitur. 2. Dixerit: vox ὁμοούσιος sub annum à Christo nato trecentesimum noua fuit: ergo & Res: Occlamabitur: Blasphemia hæc est.

Sed duos hic obijciunt Achilles: At ficulneos ego ostendam.

Primus. Panis esse non desinit: quin annihiletur: sed annihilatum, non fit transsubstantiatum: ergo panis non fit transsubstantiatus, ac proinde transsubstantiatio nulla est. *Respondeo:* Negando maiorem. Nam panis Esse dum desinit, hoc ipso incipit Esse Sacramenti; fitque non annihilatio: sed transsubstantiatio: id est: Panis non fit *Nihil*, sed *Aliud*. Nam panis dum suū esse amittit; aliud accipit. Sic aqua vinum facta transmutata fuit; non annihilata; licet *esse* aquæ desierit. Nam non desijt in nihil; Sed in aliud.

Secundus Achilles; scilicet. Sensus circa propria obiecta falli non queunt: at in Eucharistia fallerentur posita transsubstantiatione. Quare sicut SS. Patres docebant contra Manichæos, Christum verum esse hominem; quod comederet, dormiret, &c. Jta dicendum, in Eucharistia verum esse panem; quod sit albus, sapidus, &c. Isto se iactat W iclef, vt insuperabili vallo: Apud Thom. Wald. tom. 2. cap. 45. *Respondeo.* 1. Sensus non falluntur circa obiecta per se; vt sunt accidentia. At circa obiecta per accidens falluntur. Sicut substantia videtur per accidens. 2. *Deinde:* Non falluntur in obiecto proprio: at in contrario, vel alieno. Vt in stellarum magnitudine: in baculo aquis semimerso: in arboribus visis moueri dum nauigatur. 3. Non falluntur, cum medium, & organum bene disposita sunt. Alioquin trans medium viride alba videntur viridia. Quare in Sacramento sensus falluntur in obiecto accidentario, quod est substantia; non in proprio, quod sunt accidentia,

(∴)

Pars IV.

Credita docetur Transſubſtantiatio.

Fidei dicẽti, fieri trãſſubſtãtiationem, credendũ eſt.

I. Credit; docetque Eccleſia, fieri in Eucharistia conuerſionem totius ſubſtantiæ in totam; ſine annihilatione, corruptione, vnione Christi ad panẽ, &c. Sic Fides docet. Sicut viſo manna populus attonitus ait, *Manhu?* Interuenienſque Moſes docebat ipſum; Exod. 16. & Num. 11. *Hic eſt panis, quem dedit nobis Dominus ad veſcendum.* Videbant, tangebant, guſtabant: nec tamen, quid eſſet agnoſcere poterant, ſine docente. Ita ſenſus, ad Sacram Hoſtiã hæſitantes, informat Eccleſia. Cuius Fidei acquieſcendum fidelibus: Sicut Moſi populus credebat.

Requiſita quatuor, ad trãſſubſtantiationem.

Sed nota: Ad veram conuerſionem quatuor eſſe neceſſaria. 1. Vt aliquid deſinat eſſe. 2. Vt incipiat aliud. 3. Vt inter eſſe deſinentis vltimum, & primum incipientis eſſe; ſit connexio ſic, vt deſitionis virtute fiat ſucceſſio. 4. Vt ambo termini *à quo*, & *in quem* ſint poſitiui. Atqui hæc quatuor in hac Sacramentali Conuerſione conueniunt. Ergo eſt vera conuerſio; & quidem ſubſtantiæ in ſubſtantiam. *Ob primum* non eſt deluſio: Vt virgæ Magorum in ſerpentes putatitios vertebantur, eratque falſa Conuerſio, ceu ait: *Auguſt.* 18. *Ciuit. cap.* 18. Per *ſecundum*, non eſt corruptio, nec annihilatio. *Ob tertium*, non ſunt duæ actiones; ſed vna. *Ob quartum*, non eſt corruptio vnius, generatio alterius; vt in naturalibus conuerſionibus accidit.

Græcorum vocabula rei eiuſdẽ.

Atqui iſtam Tranſſubſtantiationem priſci *Patres Græci* varijs, efficacibuſque verbis ſignanter expreſſerunt. Orig. lib. 8. cont. Celſum. ἐσθίομεν ἄρτους σῶμα γινομένους. id eſt, *comedimus panes Corpus factos.* Gregorij Nyſſ. vox eſt, μεταποιεῖσθαι, id eſt, *transformari.* Theophylacti eſt vox, μεταστοιχειοῦσθαι. id eſt, *transſelementari, &c.* SS. Patres *Latini* iiſdem verbis inhæſerunt; quæ idem ſunt, quod *tranſſubſtantiari.* Et hoc ſex Concilia vniuerſalia confirmarunt, Vercellenſe, Turon. Lateran. Romanum, Baſilienſe, Tridentinum.

Quare, rumpantur vt ilia Codro hæreticis; negent Tranſſubſtantiationem; quod impoſſibilem eſſe credant: At nos cum S. Gregor. credimus, *eſſe factu poßibile Deo; quod intellectu impoßibile nobis: ſed creditu facile.* Neque tamen eiuſdem deſunt rationes.

Pars V.

Rationes pro eadem.

I. Ratio prima. Ni vera fieret tranſſubſtantiatio, ſed Christi in panem inſinuatio: periculum eſſet ab artolatria ſimplicibus, qui parum diſtinguunt: foretque eius gratia dicendum, *Sub hoc eſt Corpus meum.* — *1. Vt caueatur artolatria.*

2. Auguſtinus *Epiſt.* 117. *cap.* 6. ait Apoſtolicas Conſtitutiones vetare, ne ab inieiunis communicetur. At ſi Corpus Domini eſſet ſub pane manente: non poſſet ieiune ſumi. Neque ter ieiune ſacrificaretur in nocte Natalis Domini. Qui tamen mos durat inde ab annis plus mille, teſte *Greg. hom.* 8. *In Euangelia.* — *2. Ne inieiune communicetur.*

Tertia. Difficilius eſt ex nihilo creare, quam ex vno aliud facere: ſed illud Deo fuit poſſibile verbo: ergo & hoc. Sic *Hieron. tom.* 2. *Serm.* de Euchariſtia, *Chryſoſtomus* in 26. Matth. *Ambroſius* libr. 4. de Sacramentis. *Damaſcen.* libr. 4. idem ſic confirmat: *Si tantum valuit ſermo Eliæ, vt ignem de cœlo deponeret: non valebit Chriſti ſermo, vt ſpecies mutet elementorum.* — *3. Quia poſſibilis Deo eſt.*

Quarta. Deus hoc *Mirabile* perſuaſurus hominibus, non ſolum in V. T. miracula præmiſit; vt conuerſionem virgæ in ſerpentem; ſolis ſtationem fixam in cœlo ad iuſſum Ioſuæ; ſed & in Nouo iam mira patra- — *4. Omnipotentiam Christi testatur.*

patrarat: Vt ſuſcitationem Lazari: ſaturationem quinque millium panibus quinis. Et Inſtitutioni Euchariſtiæ ſic præfatus eſt S. Spiritus de eo: Ioan. 13. *Sciens, quia omnia dedit ei Pater in manus.* Et ipſe fidei de ſeſe profeſſionem à Petro omnium nomine repetijt? Nimirum ne tantæ rei inſtitutio poſſit vlli patere diffidentiæ.

5. Hæretici ſunt deteriores tentatore Satana. *Quinta.* Satan, *Matth.* 4. incertus Diuinitatis Ieſu, ex iſto periculum de eo facit: *Dic, vt lapides iſti panes fiant.* Jd quod ſine tranſſubſtantiatione fieri nequibat. Dubitabat Satan: at hæretici pernegant: Hocque Satana deteriores ſunt. Ideo Dominus de Iuda, cum Capharnaitis non credente realẽ præſentiam, ait: Ioann. 6. *Nunquid ex vobis vnus diabolus eſt?* Pares in hoc Iudæ Martiniſtæ ſunt & Caluiniſtæ. *Vos* ex patre diabolo eſtis, qui cum Iuda & Capharnaitis Realem Chriſti præſentiam in Euchariſtia abnegatis, non creditis, blaſphematis.

6. Argẽtinenſes reprobati à Patriarcha. *Sexta.* Argentinenſes Lutherani ortæ nos inter & ipſos de *Tranſſubſtantiatione* controuerſiæ diremptores Græcos delegerunt. Simul ablegarunt ad Conſtantinopolitanum Patriarcham, ſpe, fore eum ſecundũ ipſos pronunciaturum. At is reprobauit eoſdem; tanto ferocius infremiſcentes. Vah pudor, & furor,

PERORATIO.

VErum, vt Ierichuntini obſeſſi dedere ſe obſtinate non ſtatuebant: (Arcam interea Iſraelitis feſta cum pompa circumferentibus) demum tamen Illius reuerentiæ vel ipſi muri ceſſere collapſi, aditumque dedere: Jta quem obſtinati cultum Euchariſtiæ negant hæretici; eum nos Illi tanto magnificentius deferimus; vt ipſi quoque vici campique applaudere videantur. Quo illi impotentius aduerſus Eam inſaniunt gigantomachiam molientes. Sed in capita ſua.

At vero tu Iſaia, quid iuſſum tibi? cap. 8. *Sume tibi librum grandem: & ſcribe in eo ſtylo hominis: Velociter ſpolia detrahe: cito prædare.* Grandis liber Sacramentum eſt: in quo *folia* tria: Corporis, Animæ, Dei: *inuolucrum* ſunt Species: *ſtylus* ſcripturæ eſt Præſentia hominis Chriſti Dei. *Scriptura* ipſa eſt; *velociter* poſt conſecrationem *detrahe* ſubſtantiã panis & vini: *cito deprædare* quantitatem extenſione, &c.

Et tu, ô homo, iam demum ad Cibum hunc acquieſce: *Nunquid*, ait Iob. 6. *rugiet onager, cum habuerit herbam: aut mugiet bos, cum ante præſepe ſteterit?* Nec Angelis ea obtigit: quæ hominibus, cibi felicitas.

Quo minus vel Deo, vel proximo obmurmuremus, ad inſtar pſychicorum Hebræorum: quorum vox iſta, Num. 11. *Anima noſtra arida eſt: quis dabit nobis ad veſcendum carnes?*

Quin potius læti inuicem, grati Deo cõcinamus: Pſalm. 103. *Quam magnificata ſunt opera tua Domine? Omnia à te expectant, vt des illis eſcam in tempore. Quis ſimilis tui Magnificus in ſanctitate?* Nullus: Nam *imples omne animal benedictione* Euchariſtica.

CONCIO QVARTA.

De admirabili epulo, quod in Euchariſtia apparatur.

MIRABILE QVARTVM.

Homo quidam fecit cœnam magnam, & vocauit multos. Luc. 14.

MIrabile, *Ioan.* 9. IESVM, in monte Hermon hominum quinque millia panibus quinis hordeaceis exatiaſſe ſic, vt XII. cophini fragmentorum ſupereſſent. At mirabilius, quod ex vno Pane *ſumit vnus, ſumunt mille, tantum iſte, quantum ille, nec ſumptus conſumitur:* ſemperque tantum ſuperat; quantum ante erat.

Quo

Quo super nos

I. *Quod summa Dei liberalitas: & in hac Cœna præcipue.* II. *Quis? quos vocet ad Cœnam? & Cur sic dictam?* III. *Cœna cur Magna dicatur?* IV. *De inuitatis generatim.* V. *De negligentibus Cœnam, cumque Mundo prandentibus.* VI. *De vecordia negligentium Cœnam hanc.*

Pars I.

Quod summa Dei sit Liberalitas: & in hac Cœna præcipue.

...i Virtu-...in ex-...su sunt.

I. V*Irtus in mediocritate consistit*: ait Arist. Id verum in hominibus: at in Deo virtutes sunt in excessu. Ideo dicitur, Psal. 23. *Dominus Virtutum, ipse est Rex gloriæ.* Et in Thabor cum eo Elias ac Moyses de stupendis eius Virtutibus agentes, *de excessu loquebantur.* Luc. 9.

...i libera-...s eius.

Istarum vna ipsius liberalitas est, quæ medium nescit, sed omne extremum transgreditur. Hinc Eccl 43. *Admirabilis magnificentia eius.* 2. Ps. 67. *Magnificentia eius, & virtus in nubibus.* 3. Nimirum quod in plebeis prodigalitas; id in magnatibus Liberalitas est; In Deo maxime. 4. Vnde tanta eius in creatis rebus ac beneficijs profusio, & Magnificentia prædicatur. Ps. 8. *Domine Dominus noster, quam admirabile est Nomen tuum in vniuersa terra? Quoniam eleuata est Magnificentia tua super cœlos.*

...apreci-...ue, quæ ...minẽ e-...trit cor-...aliter.

Ea vel in solius hominis conseruatione sat elucescit. 1. Quàm hominem iam à quinque millibus annorum enutriuit magnifice? Horrea penuaria eius, &c. redundant: Aër auibus, aqua piscibus, terra brutis, & frugibus. De his viuit omnibus vnus homo. O mensam! 2. Stupori est Salomonis expensa quotidiana, 3. Reg. 4. *Erat autem cibus eius per dies singulos XXX. cori similæ, LX. farinæ, X. boues pingues, & XX. boues pascuales, & C. arietes excepta venatione ceruorum, caprarum, & bubalorum, & omnium altilium.* Et Oeconomi hæc *necessaria mensæ Regis præbebant tempore suo.* At mirabilior in Domo Dei est œconomia vinearum, agrorum, syluarum, &c. quæ omnia dant fructum *in tempore suo.*

II. In signum gratitudinis pro dispensatione tali, iussit in Tabernaculo mensam statui XII. panum propositionis, qui omni Sabbato recentibus mutarentur. *Leuit.* 24. 1. *Reg.* 21. Id quod etiam figura est Eucharistiæ. *Maxime vero quæ spiritualiter.*

De cuius mensa iustius dixerit Ecclesia; quam de hortis suis Sponsa: Cantic. 7. *In portis nostris omnia poma noua, & vetera, Dilecte mi seruaui tibi.* Nam Ecclesia tam Figurarũ Testamentum Vetus conseruat, quam Nouum veritatis.

Vidit Ioannes, Apocal. 22. *In medio plateæ eius, ex vtraque parte fluminis, Lignum vitæ, afferens fructus XII. per menses singulos reddens fructum suum:* & folia salubritatem ægris afferebant. Ista tametsi alij de Christo, Apostolis, & doctrina eorum interpretentur: quin tamen & de magnificentia Dei, hominem enutrientis, accipiantur, nihil obstat. Dei enim pro homine cura cum orbe condito cœpit, & perseuerat. *Climax seu gradatio liberalitatu diuina ascẽdentis vsq; ad Eucharisticam summam.*

1. Gen. 1. *Dixitque Deus: Ecce dedi vobis omnem herbam afferentem semen super terram: & vniuersa ligna terræ, quæ habent in semetipsis sementem generis sui, vt sint vobis in escam.* 2. Neque dum satis. Si ab frugibus forte nauseaturus foret; adiecit, Gen. 1. & 9. cap. *Omne quod mouetur, & viuit, erit vobis in cibum.* 3. Neque hic stetit liberalitas eius. Etiam *Panem Angelorum manducauit homo* Manna. 4. Parum adhuc. Addit maximum: Seipsum dat in cibum. Ecce *Hoc est Corpus meum.* Atque ideo *Memoriam fecit Mirabilium suorum.* Id quod ista docet parabola ipse, *Homo quidam fecit Cœnam magnam.*

PARS II.

Qui? quos vocet ad Cœnam? & cur sic dictam?

I. OMnino ter Maximum est epulum, Eucharistiæ Sacramentum. Ad quod Ipse vocat, Matth.11. *Venite ad me omnes, qui laboratis & onerati estis, & Ego reficiã vos*, quasi dicat: Solus sum, qui animas pascere queam. Nam mundus reddit esurientiores. Testis Psal.16. *Satiabor cum apparuerit gloria*, q. d. esuriens ex mundi surgo mensa: ad aliam adspiro. 2. Vocantur non otiosi; sed laboriosi, & patientes. Nam multi in mundo laborant? sed Christi Cruce onerati non sunt. 1. Quo item inuitat Dominus, Matth.11. *Iugum enim meum suaue est, & onus meum leue.* 2. Neque hoc solum. Adde & istud à proximo, Gal.6. *Alter alterius onera portate: & sic adimplebitis Legem Christi.* 3. Quid Ecclesia? *O Sacrum Conuiuium: in quo Christus sumitur: & recolitur memoria Passionis eius.* Sacrum est, & magnum 1. ob cibum Christum: 2. ob Passionem, cuius pretium infinitum est 1. Sicut Ægyptij, teste *Herodoto. lib.6. & Plut. in conuiui. sap.* cranium mortui mensis suis inferebant; vt mortis, ac temperantiæ meminissent, qui cibum vitæ tolerandæ sumerent. Simile hic Christus instituit. 2. Huc iussit, Exod.12. superliminaria sanguine Agni conspergi, in quibus is domibus comedatur: vt remaneret mnemosynon mortis, & occisi. Ita Dominus voluit animas nostras tingi memoria Passionis in Synaxibus.

Ad Cœnã vocat Iesus solus.

1. Et solos enim ipso patientes. 2. Et proximo compatientes. 3. Et Passionis suæ memores.

II. Cœna autem dicitur Sacramentum hoc: quia sic & Paulus 1. Corinth.11. *Iam non est Dominicam Cœnam manducare.* Causa 1. Quod id Dominus pridie Passionis post cœnam instituit, sero vespero. 2. Quod magna conuiuia ad vesperum instituta prodantur. Vt 3. Esdr. 3. *Rex Darius fecit cœnam magnam.* Iud.6. *Tunc Ozias* Pontifex *suscepit eum*, Achiorem, *in domum suam, & fecit ei cœnam magnam.* 3 Quod, vt cœna est vltima diei refectio: ita Eucharistia in fine sæculorum est data. 1. Trina per diem refectio fit. Ientaculum mane dedit Deus tempore Naturæ, in pane Melchisedech, & sacrificio Abelis, & Abrahæ. Prandium in Lege, lautioribus missibus, sed Figurarum apparatum. Cœnam in Euangelio gratiæ: quæ vltima, & optima refectio est. 2. In nuptijs Canæ, *Ioann.2.* laudem commeruit Architriclinus, quod *seruarit bonum vinum vsque ad huc*, & ad vltimum. Ita Dominus fecit.

Eucharistia cur Cœna dicatur.

PARS III.

Cœna cur magna dicatur.

FEcit *Cœnam Magnam.* 1. Quia Psal.144. *Magnus Dominus, & laudabilis nimis, & magnitudinis eius non est finis.* 2. Quia numerus inuitatorum est magnus. *Venite ad me omnes, qui &c.* 3. Quia fercula sunt magna: Vt Christi Diuinitas, Corpus, Anima, merita, gloria. 1. Magna foret cœna, in qua vnicus orbis Phœnix, Arabica auis, inferretur: At cœlicus Phœnix est Dominus. 2. Finge, cibum esse saporum omnium, deliciarumque & hunc cœnæ missum fore: quid ea præ cœna foret laude, pretio, honore? Hinc de manna quæ par laus? Psalm. 77. *Pluit illis manna ad manducandum: panem cœli dedit eis, cibaria misit eis in abundantia*, Cibaria. Vnicum manna erat. At in vno omnia. Recte igitur attoniti *Manhu?* Et Sap. 16. *Panem de cœlo præstitisti eis, omne delectamentum in se habentem; & omnem saporem suauitatis.* 3. Iam præ hoc vilis est cœna Cleopatræ, quæ Antonio suo quos apposuit vniones, qui singuli plusquam centum millibus coronatorum æstimabantur. Nam Diuinitas Christi, & Humanitas Vniones quanti sunt? Atqui eas vt emas, suadet idem omnia diuendas, *Matth.* 13. 4. Missus fuit priscis Porcus Troianus dictus

Omnesq; ...tia. dictus. Suffarciebatur is porcus omni genere auium, animalculorum, & eduliorum. Ex quo in mensam illato, ea prodibant, velut milites ex equo Troiano; Cuius in memoriam is luxus cœperat. Teste *Athenæo.l.1.& Macrob.Saturn lib.3.cap.12.* Refert Chiliastes in Adagijs, priscos etiam in Principum epulis bouem, aut camelum similiter suffartum inferre consueuisse. Sed insaniæ istæ. At salus ipsa Cœna nostra est, In hac Christi corpus quantis plenum gratijs est? Ex eo prodeunt robora Martyrum, sapientiæ Confessorum, &c. Denique quid non! O magnam cœnam! Ei quæ par? 5. C. Caligula Imper. epulum instituit, æstimatum 300000. coronatorum: *quique etiam ex auro panes, & obsonia apposuit,* ait Agellius. Quid istud vel ad pretium Christi, vel ad aurum Charitatis Eucharisticæ? Nugæ. 6. Deus, *Gen.9.* Quale dedit epulum? *Omne quod mouetur, & viuit, erit vobis in escam,* 7. Regina Saba cibos, mensam, ministrosque Salomonos intuita, *non habebat vltra spiritum,* 3. Reg.10. & Par.9. Exclamat: *Beati viri tui, & beati serui tui hi, qui stant coram te semper, & audiunt sapientiam tuam: Sed ecce plusquam Salomon hic.*

...omne ...ium.

...uin & ...viui...

...um, or... ...uta, ...a di... ...nus.

PARS IV.

De inuitatis generatim.

I. ASsuerus, 127. prouinciarum Rex, *Esth.1.* Principibus suis epulum dedit, continuis 180. diebus anno regni sui tertio. *Cumque implerentur dies conuiuij inuitauit omnem populum, qui inuentus est in Susan, à maximo vsque ad minimum.* Atqui ea duntaxat figura fuit Eucharistiæ: quam tertio prædicationis suæ anno instituit Iesus. Vbi primum *belli triumphatores Duces* tractauit; dein orbem inuitauit. De eo, Isai. 25. *Faciet Dominus exercituum omnibus populis in monte hoc conuiuium pinguium, conuiuium Vindemiæ, pinguium medullatorum vindemiæ defæcatæ.* Idque sub vltimum vitæ Actum. Sicut Dauid, morti proximus, successori filio de *filijs Bercellai Galaaditis* ita mandat: 3. Reg.2. *Reddes illis gratiam; eruntque comedentes in mensa tua.* Ita Iesus constituto suo Vicerege Petro, & cæteris *Principibus super omnem terram,* quo *memores essent Nominis sui,* dicit: *Hoc facite in mei memoriam* omnibus credituris in me. Beata nostri commendatio!

...nuati ...aedi... ...bunt ...cluso ...nine.

Idq; Iure Testameti.

II. Sed agitur nobiscum, vt Abraham cum filio agebat. Nascebatur is; lactabatur; demum ablactatur, Gen.21. *Fecitque Abraham grande conuiuium in die ablactationis.* Ita in Baptismo renascimur: ab Ecclesia informamur: demum sub annos discretionis Pane cœli pascimur, simul Dei Magnificentiam memoramus.

Sed circa annos discretionis.

In nuptijs Cananæensibus, facto ex aqua vino, Ioann.2. *Fecit hoc initium signorum Iesus; & manifestauit gloriam suam.* Et vero multo maximam tum, cum aquam figurarum vertit in vinum Veritatis: imo panem & vinum in Corpus verum & Sanguinem. Quare & maximum illud miraculorum est.

Vere nuptiales.

III. Daniel 5. *Balthasar Rex fecit grande conuiuium Optimatibus suis mille: & vnusquisque secundum suam bibebat ætatem,* ac merita. Maius, planeque diuinum Dominus suis, ac nobis: Ergo *Bibite amici, & inebriamini charissimi* omnes, excluso nemine; nisi qui sese excluserit ipse.

Apud Athenienses, prodit A. Gellius, lib.5. Genial. dier. cap.21. *in celebri epulo, quod Syßitiam vocant, tenuiores cum ditioribus vna conueniunt; & æqualem obsoniorum partem ferunt.* Idem Ibidem ait. *Spartanis communia erant conuiuia, pauperes cum ditioribus eodem vescuntur obsonio.* Ita vt in hymno Sanct. Thomas. *O res mirabilis? Manducat Dominum seruus pauper, & humilis.*

Percipitq; gratiam quisq; pro merito.

PARS

PARS V.

De negligentibus Cœnam, cumque Mundo prandentibus.

Cœnam postHabētes 1. repudiātur à Deo.

I. **V**Illam emi, Ambitiosus. *Iuga boum emi*, Auarus. *Vxorem duxi*, Luxuriosus. Tria sunt omnia: Et ista genus omne peccantium significant, qui cœnam respuunt: sed suo malo. 1. Ita Assueri Regina Vasthi, Esth. 1. *renuit, & ad Regis imperium, quod per Eunuchos mandauerat venire contempsit. Vnde iratus Rex, & nimio furore succensus*, &c. eam repudiauit. Væ, renuentibus digne comparere. 2. Talis prodigus, *Luc.* 15. spretis paternæ mensæ cupedijs, in sterilem procul regionem abscessit; adque incitas redactus, porco lutulentior, sero demum ad patris domum suspirauit, & vel porcis ipsius compasci optauit. Quanta hæc mutatio? At ex suapte culpa. Infeliciora istis euenient caussatoribus, ni resipiscant. Sin': *Famen patientur, vt canes*, Psalm. 58. Infames ab hoc Israëlitæ sunt: Numerorum. 11. *Recordamur piscium, quos comedebamus in Ægypto gratis. In mentem nobis veniunt cucumeres; porrique, & cœpæ, & allia. Anima nostra arida est: nil aliud respiciunt oculi nostri, nisi Man.* Infœlices etiam erunt, quicunque Panem vitæ aspernabuntur: præ opibus, honoribus, voluptatibus: præque mundi prandijs; Et his tam noxijs, funestis, feralibus.

2. Ad vltima rediguntur.

3. Infamia perpete notantur.

Prandet breue mūdus,

II. Prandia mundus habet; non cœnas: Quin illa raptim breuia sunt. Iob. 21. *Ducūt in bonis dies suos; & in puncto ad inferna descendunt.* Hem! Sic mundus prandet; vt eodem puncto apud inferos cœnet. Testis Epulo; Luc. 16. *Et sepultus est in inferno.*

Sed cœnat in orco, præcipitatus.

Leonides Dux Spartanorum, prælium periculumq; adituros milites hortatus militari ioco, ait: *Forti animo prandete viri; quasi apud inferos cœnaturi.* Idem suis mundus occinit, heu in quanta irruentibus vltro pericula? At è diuerso: Ioan. 6. *Qui manducauerit ex hoc pane, viuet in æternum.*

Aman in crucem acta.

Aman mirifice placebat sibi, quod ab Rege, Reginaque solus ad prandium fuisset adhibitus. *Esth.* 5. At nescijt infœlix, quid exitij serus illi vesper veheret. Adeo recta ex triclinio abijt in malam crucem, littera longa factus suspendiarius. Agite cosmophili, genialiter viuite, deliciati cum regina vestra Carne, Mundoque rege: certa vos pœna, nec sera, manet.

Scena Scena di.

III. Hanc discite in exemplo Adonibezech tyranni: Iudicum 1. *Septuaginta Reges, amputatis manuum, ac pedum summitatibus colligebant sub mensa illius ciborum reliquias.* Is Mundus est: Hi, vos esse contenditis: Et vere nati, renatique Reges veri estis: at quis vos manusque, pedesque truncat? Cur? Ob micilegium; idque sub mensa. Cum regifice, ac diuine ad Christi aram tractari possetis. *Quis furor ô ciues: quæ vos dementia vertit* ab Ara ad haram? Cogitate, qualia in Ara? Cantic. 5. *Comedi fauum cum melle meo, bibi vinum cum lacte meo*: LXX. vertunt: *Comedi panem.* Quibus quid dulcius? Psalm. 30. *Quam magna multitudo dulcedinis tuæ Domine; quam abscondisti*, in Eucharistia, *timentibus te!*

Com Cœn ta A

PARS VI.

De Vesania negligentium Cœnam.

1. A nes tales

I. **E**T præ hac Ara quisquam sectabitur haras? Quam brutus Saul erat, 1. *Reg.* 19. quod asinas patris quæritaret, cursitādo per montes, ac saltus tum, cum ab Samuele in Regem vngendus quæreretur? At brutissimus fuisset, si vngenti eum Samueli sese præbere detrectasset. Et vos, *filij hominum vsquequo graui corde? Vt quid diligitis vanitatē, & quæritis mendacium?* Ps. 4.

3. Su Cyno gi.

Cæsar ait, *Plut. in vita Periclis*, visis Romæ exterarum gentium obambulare Legatis, ac melitæos gestare, & demulcere; quæ-

quærebat: *Pariunt ne apud vos mulieres etiam liberos?* Sugillabat ineptiam: quod debitum liberis amorem canibus, præstarent. Peruersius est, debita Deo præstare mundo: ob lutulentam villam perdere auream Ierusalem: ob lenticulam diuendere primogenituram. Vah Esauitas!

II. Quæ vero dementia, villam emere mundi, nec visam prius? Quasi tantæ is sit fidei: extraq; omnem suspicionem. Formosa, & famosa Lais, vile scortum ex forma, & corpore quæstum faciebat. Cum ab Demosthene, pro corporis vsu mille drachmas Atticas postulasset; is ait: *Tanti pœnitere non emam.* A Gell. l. 1. cap. 8. Maiore stat vsus mundi, eiusque pœnitere, imo æternum cruciari. Adhæc, *quinque iuga boum emi?* Misera mancipia! Vnum est iugum Christi quinque mundi. Et hæc intolerabilia subeuntur: suaue illud excutitur. Digni brutorum iuga subeuntes; quibus, quod Nabuchodonosori, eueniat: Dan. 4. *Eijcient te ab hominibus, & cum bestijs, ferisque erit habitatio tua, & fœnum vt bos comedis.* Iuste, Quia, Ps. 48. *Homo cum in honore esset non intellexit, comparatus est iumentis insipientibus, & similis factus est illis.* Qui noluit honorem diuinæ mensæ, meretur horrorem gehennæ.

III. Deniq; sunt, quos caro putida abstinet ab hac Cœna. Quo quid fœdius? 1. Fieri autem, Abimelech docet: 1. Reg. 21. *Non habeo laicos panes, sed tantum panem sanctum, Si mundi sunt pueri, maxime à mulieribus, manducent,* quasi dicat: Venus profana Sacramentis est indigna. Absorbet animam in fœdum sensum, vt exurgere sat nequeat in Deum. 2. Hieronymus *to. 2. Epist. l. cont. Iouin.* refert, Hirtium sororem suam obtulisse Ciceroni in coniugem, post repudiatam Terentiam. Sed Ciceronem respondisse: *Non possum philosophiæ simul, & vxori vacare.* At sublimis philosophia est deuotio, & vxor fera, caro: Vtrique vacare valet nemo. Ecce, cæteri dicebant: *Non possum venire, rogo te, habe me excusatum:* At vxorius præfracte ait: *Non possum venire.* O excæcans libido! Quantum rationem ex homine exuit, tantum brutum induit, 7. *Excordes.*
Vere Ose. 4. *Fornicatio, & ebrietas auferunt cor.* Vt hæc cerebrum rotat, sopitque animum: sic & illa. Phidias, nobilis sculptor, Venerem finxit hirco insidentem, vt fœtidam, & insidentem testudini, vt excordem. Nam Aristot. ait hoc animal vnum omnium corde carere. Dauidi adulteranti num quod fuerat cor? Quia excors erat, iccirco orabat Psal. 50. *Cor mundum crea in me Deus.* Heu! quo ex quanto vir recidit tantus? Et per rem male vxoriam. 8. *Hirci Veneris.*

CONCIO QVINTA.

De admirabili ratione, qua Christus in hoc Sacramento continetur.

MIRABILE QVINTVM.

Memoriam fecit Mirabilium suorum misericors & miserator Dominus, &c. Ps. 110.

Bethsamitæ, 1. *Reg.* 6. Arcam curiosius ac irreuerentius inspectantes; pœnas morte dedere. Idem foret metuendum mihi, interiora V. Sacramenti indagaturo; ni cordium Scrutator nosset abesse animo curiositatem meo, & irreuerentiam.

Quare Deo fretus nunc ista

I. *Quarum rerum monimentum sit hoc Sacramentum?* II. *De existentiæ modo, & Quantitatis loco.* III. *De Contento quanto & Diuiso.* IV. *De existentia eiusdem pluribus in locis, sine loco tamen proprio.* V. *De existentia inuisibilitate.* VI *De existentia Accidentium.* VII. *Reijciuntur sensus in hac causa iudices.*

Pars I.

Quarum rerum monimentum sit hoc Sacramentum?

I. Hoste, belloque debellato; republ.

Sacramētū est monimentū. *1. Gloria.* constituta; stabilita pace, victores trophæa, arcus, pyramidesque statuunt, *gloriæ causa, & memoriæ.* Ita IESVS Lege stabilita gratiæ, deuicto peccato, orco, &c. *Mirabilium* Colossum statuit V. Sacramentum. Addiditq; epigrapham: *Hoc quotiescunque feceritis, in mei memoriam facietis* Matth. 26.

2. Vitæ acta. 2. Et Ioseph quoque decessurus mandabat: Gen. 50. *asportate ossa mea de loco isto*: quasi paternæ virtutis mnemosyna, ac monimēta posteris futura. IESVS autē viuum Corpus ac Sanguinem tradidit, vitæ, doctrinæ, mortisq; monimenta. Ideo, 1. Cor. 11.

3. Victoria. *Mortem Domini annunciabitis, donec veniat.* 3. Eadem ex causa Dauid, *1. Reg.* 17. *&* 21. gladium, Goliathæ obtruncatorem, armaque eiusdem, in Tabernaculo suspendit, inuolutum pallio. Christus victricia Humanitatis suæ arma in Ecclesia deposuit, speciebus panis ac vini inuoluta.

4. Beneficij. II. Ad memoriam rerum in deserto gestarum, iussu Dei, *Manna* Iudæi asseruabant, & *Arcam*, Hebr. 9. *circumtectam ex omni parte auro: in qua Vrna aurea, habens, manna:* & Virga Aaron, quæ fronduerat. Ita Iesus suum Corpus ac Sanguinem in aurea Eucharistia dat asseruandum; & mandat: *Hoc facite in meam commemorationem.* 5. Iosias, vt verum Dei cultum stabiliret, 4. Reg. 23. *contriuit statuas, & succidit*

5. Cultus Dei. *Lucos, repleuitq; loca eorum ossibus mortuorum.* Ita Iesus eodem fine aras Synagogæ, figuras, ceremonias, sacrificia aboleuit, repleuitq; eorum loca Corporis & Sanguinis sui Sacramento. 6. Artemisia, Regina Cariæ, teste *Plinio lib. 36. c. 5. & Herodoto lib.* 7.

6. Amoris ac honoris. cineres coniugis demortui vino mistas imbibit; simul ei Mausoleum condidit, quod è septem miraculis orbis vnum semper est habitum. Ita Iesus se in cibum dedit, amoris testem, Eucharistiam instituit, vt Mausoleum memoriæ sempiternæ, & miraculum miraculorum.

III. 7. Nabuchodonosor, Daniel. 3. se Deum admiratus ita mandabat: *In hora, qua audieritis sonitum tubæ: adorate statuam auream, quam statui. Si quis autem non prostratus adorauerit, eadem hora mittetur in fornacem ignis ardentis.* Sic ille sacrilegus. At Iesus Rex iustus non sui duntaxat statuam, sed Ipsum sese in Eucharistia proposuit adorandum. Iuxta Psal. 98. *Adorate scabellum pedum eius.* 8. Serpens æneus, *Numer* 21. erectus primum sanandis morsis, aspicientibus eum; dein idem asseruatus fuit, & (licet male,) latreuticus cultus. Ipsi non solum Crux, & Crucifixus est similis; sed & Eucharistia: in sanatione, cultuque debito latriæ. 9. Orbis conditor, vt sui extet memoria, se in Eucharistia, velut erecta statua proponit, æternaturus *Rex Regum, & Dominus Dominantium.* Apoc. 19. *Ipse fundauit Eā Altissimus* Ecclesiam, Ps. 86. & regnum condidit, de quo Ps. 44. *Regnum tuum, Regnum omnium sæculorum.* Vtq; eum se Autorem testaretur perenniter, ideo in Eucharistia quoq; se proposuit; & dictum istud facto impleuit: *Ecce ego vobiscum sum vsque ad consummationem sæculi.* Atque ita *Memoriam fecit Mirabilium suorum,* &c.

7. A… tioni. *8. San… ac San… tatis.* *9. Codi… toris a R… paratri…*

PARS II.

De existentia modo, & quantitatis loco.

Corpo… Christ… modus… (essendi e… conuer… I. PEr Sanctissimum Corpus Christi incipit esse sub speciebus, non generatione, non motu locali; sed vera conuersione. 1. Vt in augmentatione hominis per cibum, in parte ad corpus hominis accedente, anima incipit esse, & informare. 2. Item in abscisso membro desinit esse, & informare: Neque tamen ipsa vel augetur, vel truncatur. 3. Similiter, quod in mundo nascitur, aut interit; in eo Deus incipit (suo modo) esse, aut desinit: Neque tamen mutationi est vlli obnoxius; nec motu locali accedit, vel recedit. Ita in Eucha-

Eucharistia Corpus Christi, prolatis *Verbis Institutionis*, non creatur; non loco mouetur: non cœlum deserit, vt in altari sit sed esse incipit: *S. Thom. p. 3.* ait: Corpora; sunt in loco circumscriptiue: Angeli definitiue: Deus vbique indefinite: Christus in Eucharistia neutro modo, neque vel in loco est: at Species sunt circumscriptæ. Mirum!

II. Mirius: In tantula Hostiola Tantum Totum adesse; quantus qualisque pependit in Cruce; sepultusque resurrexit; & dextræ Patris assidet. Hic omnia quantitatis, situsque axiomata fallunt, iacentq; irrita. Quia hic noua omnia. 1. Corpus est hic, sed non in loco. 2. Est magnum; sed non extensum. 3. Habet partes; sed non extra partes; & incircumscriptas, & indefinitas. 3. Simulque omnes, tanquam rei substantia: quæ manet, etiam mutatis accidentibus quantitatis. Quia per se subsistit, & diuidi nequit: nec partem habet extra partem, nisi mediante quantitate: cuius est extendi, & diuidi 4. Huic quantitati tamen substantia se attemperat coextendêdo (sicut anima) vt sit tota in toto, & tota in partibus singulis. Iam si aliquando quantitas substantiam regat, eam ad se attrahendo, vt locum occupet: Cur non & vicissim aliquando substantia quantitatem cogat ad suam naturam, vt eam in loco statuat, nec locum tamen occupet. Et hoc in Eucharistia vsu venit, vbi substantia est pars princeps: pars minima quantitatis specierum. 1. Hinc cum nulla sit extensio Substantiæ, ideo Corpus Christi, quantumuis magnum, potest esse totum in qualibet minima particula hostiolæ, nec locum occupare. 2. Ita nimirum Sanctum Corpus idem clauso exiuit vtero Virginis: Clauso sepulchro: Clausis ianuis intrauit, & Corpore corpus penetrauit, nec locum occupauit. 3. Atque istud, vt sit mirabile, non tamen Deo est impossibile, & nobis non irrationabile. 3. Audi ratiocinantem Dominum, cum de sui Corporis Sumptione doceret, Ioan. 6. *Hoc vos scandalizat? Si ergo videritis Filium hominis ascendentem, vbi erat prius*, q. d. Quo possum corpore super omnia elementa vi propria ascendere: eodem possum & me vescendum tradere. Par vtrobique Omnipotentia est. 4. Item Deo est possibile, vt camelus, tantus quantus per foramen acus transeat. *Matt.* 19. *Luc.* 18. Ergo & Corpus suum vt sit in qualibet particula hostiæ consecratæ totum. Qui enim potest, quod maius, potest & quod minus: Sed minor est proportio cameli ad foramen acus, quam corporis humani ad particulam: Ergo.

3. Factum simile. *4. Aliud simile.*

Pars III.

De Contento quanto & Diuiso.

I. Mirata sit antiquitas, Phidiam in clypeo Mineruæ totum orbem, cum singulis partibus expressis, efformate potuisse. 2. Myrmecidem quoque currum, & nauim cum omni instrumento perficere, nec tamen maiorem, quam alula muscæ tegeretur. Sint admirati Hebræi, *Exod.* 16. hunc minus illum plus mannæ colligere, neutrum vero plus habere: factum tamen videbant, fieri quod posse negassent, & cuius facti modum nesciebant. Nos in re haud paulo diuiniore simile geri & scimus; & credimus, & adoramus. Primus homo morsu vno pomi vnius peccaui tantum, tantumque mortis hausit, quantum si omnia poma deuorasset, teste *Ruperto in Exod.* 17. Sic qui visu minimam Sacræ Hostiæ particulam sumpserit, tantum sumit, quantum, qui maximam, aut mille hostias. Manna fuit ad instar seminis Coriandri: at de hoc, etsi minimo, scribit *Plinius*, si plures diuidatur in partes, hæque serantur, singulas æque procrescere, fructuque multipli-

1. Artificiata, minima ex maximis facta. *2. Figura.* *3. Simile.* *4. Aliud simile.*

tipli cari; ſicut quodque totum. Ita, ſi hoc diuiſum ſurgat integrum, & integrum plus non habeat, quam diuiſum: cur ſimile in Sacramento inficiabimur poſſe Deum?

Contentū eſt indiuiſibile. II. Porro, frangatur, corrumpatur Sacra Hoſtia: non tamen Corpus Domini frangitur, vel corrumpitur, ſed ſpecies. Adeo illud eſt incorruptibile, eiuſque ſubſtantia indiuiſibilis. Liquet ex anima in corpore. 1. Hinc D. Thomas in hymnos:

Nulla rei fit ſciſſura,
Signi tantum fit fractura,
Qua nec ſtatus, nec ſtatura
Signati minuitur: Et,
Integer accipitur.

Simile. 2. Fregeris ſpeculum, in quo integro vnam obiectæ rei faciem vidiſti, iam in fracti partibus eandem videbis ſingulis totam, totieſque multiplicatam numero, & tamen vnam ſpecie. Sic in particulis Corpus Domini numeratur, vnum permanens. 3. Nimirum, vetuit Deus, *Exod.* 12. totum comedi Agnũ paſchalem: *Os non comminuetis ex eo.* Quod ibi figurans non licuit frangi: id hic figuratum non poteſt frangi. *Figura.* Ita nec in cruce frangi ſe voluit, vel frangi potuit. Ioan. 19. *Ad Ieſum autem cum veniſſent, cū viderent eum iam mortuum, non fregerunt eius crura.* 4. Leuit. 1. *De turturibus, & pullis columbæ offeret Sacerdos ad altare, & retorto ad collum capite:* non præſecto, aut confracto. Ita 1. is, cuius *vox turturis audita eſt in terra noſtra,* Cant. 2. & offertur in Miſſa, & ſumitur in Euchariſtia integer. 2. Caput Eccleſiæ CHRISTVS ab Eccleſia nunquam ſeparatur: quia eſt *Emmanuel*, id eſt, *Nobiſcum Deus*: Eſtq; præſens, modo ſacramentali: abſens; in cœlis ſpecie propria.

PARS IV.

De exiſtentia eiuſdem pluribus in locis ſine loco proprio.

CORpus Domini eſt ſimul eodem inſtanti pluribus in locis, locum non occupans. Iſto humana ratio quidem percellitur: ſed Chriſto poſſibile factu redditur. 1. Liquet ſimilibus. Vnius vox vna in auribus ſingulis audientium exiſtit tota. Quod in accidente facit natura: id Deus in ſubſtantia, vt Corpus vnum adſit pluribus in locis. 2. Fauet ratio. Si enim credere tenemur, in Natiuitate, Reſurrectione, Aſcenſione, Ingreſſione ianuis clauſis, duo corpora ſe penetrantia in eodem extitiſſe loco ſimul: cur non pariter & viciſſim vnum corpus in pluribus locis ſiſtere ſe diuinitus nequeat? 3. Dictis fauent facta Scripturæ. 1. Chriſtus ſedet à dextris Patris, Pſal. 109. *Sede à dextris meis*: Et tamen, 1. Cor. 15. *Nouiſſime omnium, tanquam abortiuo, viſus eſt mihi.* Paulo in terris. 2. Paulus, in terra permanens viuus, raptus eſt in tertium cœlum, 2. *Cor.* 12. Neque tamen anima fuit à corpore ſeparata: quia hæc mors ipſa fuiſſet. Ergo vnus fuit ſimul duobus in locis, quo idcunque modo. 3. Adhæc, maior eſt repugnantia, Naturam vnam in pluribus eſſe perſonis; vt in Deo: quam corpus vnum in pluribus eſſe locis; vt in ſacramento. Sed illud eſt & credimus: ergo magis & hoc.

1. Simile.
2. Ratio.
3. Facta ſimilia.

PARS V.

De exiſtentia inuiſibilitate.

I. CORpus Domini per ſe eſt in Sacramento inuiſibile: viſibile tamen per accidens in ſpeciebus. Contra, videri vult triumphare Caluinus hoc Achille: Luc. 24. *Palpate, & videte, quoniam ſpiritus carnem & oſſa non habet.* Ergo, ſi Corpus verum adeſſet, videri poſſet: ſed non videtur: ergo nec adeſt. Nego vtramque ſequelam. Quia etſi vera ſit enunciatio illa: Omne, quod corpus habet, poteſt palpari & videri; Falſa tamen eſt illa: Omne, quod corpus habet, poteſt vel debet ſemper actu palpari & videri. 1. Nam corpus quoque Chriſti,

Obiectio.
Reſolutio.
Confirmatio.

Luc.

*Luc.*24.euanuit ex oculis diſcipulorum, id eſt,inuiſibile factum fuit. 2. Item *Luc.*4. Dominus præcipitandus ab Judæis, ſe reddens inuiſibilem, *per medium illorum ibat.* 3.Magi poſſunt ſua corpore ſiſtere co-ram oculis inuiſibilia: Item & dæmones aliud procul allatum alteri inuiſibili poſ-ſunt ſubſtituere. Quare Deum plus poſſe fatere. 4. Quid, quod in rerum natura ſint corpora: & ea tamen nobis inuiſibilia: Vt aër & ignis elementaris. Et idem in corpore Chriſti negabitur?

II. Parcite hic oculis; fauete Fide, ac animis pijs. 1. Deumque adorate ſpeciebus inuolutum in Sacramento: ſicut *Magi procidentes adorauerunt eum*, pannis inuolutũ in præſepio, *Matth* 2. Illos ſtella: nos fides ducat, & Eccleſia. Faceſſite ſenſus; procul ite profani. 2. Et boni Iſaac caligabunt oculi: filium is palpatum non agnoſcebat: ſed auditum: Gen.27. *Vox quidem Iacob; manus autem Eſau.* Ita & hic de Sacramento *fides ex auditu eſt*, non viſu. Qualis ergo, Gen.24. *deambulabat Iſaac per viam, quæ ducit ad puteũ, cuius nomen eſt Videntis, & Viuentis*: Tales nos ad hoc, quouis puteo profundius, Sacramentum *Viuentis*: Ioan.14. *Ego ſum Via, Veritas, & Vita*: Itemque *Videntis* ex eo omnia, vti ex cœlo: ſed velati & abditi. Nam, Cant.2. *Stat poſt parietem noſtrum, proſpiciens per cancellos* ſpecierum viſibilium inuiſibilis.

Pars VI.

De exiſtentia Accidentium.

I. Accidentia ſpecierum in hoc Sacramento ſunt ſine ſubiecto. Nam eorum proprium ſubiectum ſubſtantia panis, deſijt; & ſubſtantia Chriſti eis non ſeruit. Mirum! Cum accidentium *eſſe* ſit alteri *ineſſe*: hic autem nulli inſunt: & tamen ſunt. Iſtud Lutherus, & Caluinus ipſi etiam Deo negant poſſibile eſſe. Ea de cauſa, ne Omnipotentiam DEI infringant, ſcilicet: *Lutherus* quidem, cum permanente panis ſubſtantia iungit & Chriſti ſubſtantiam. *Caluinus* autem, hanc realem adeſſe pernegat. Prius tamen hanc concedere vult, quam aſſentiri, quod accidentia ſint abſque ſubiecto.

At bis infœlices ſunt. Nam & infideles Chriſtiani; & imperiti Philoſophi. 1. Imperiti: Quia Phyſica docet: *Quicquid poteſt cauſa ſecunda; id poteſt quoque prima; & eo amplius.* Sed Deus eſt cauſa omnium prima; Joan. 1. *Omnia per ipſum facta ſunt.* Ergo quod poteſt per creaturas, id poteſt etiam ſine ijſdem ſolus. Atqui per Subiectũ conſeruat accidentia in eo: ergo poteſt hæc etiam ſine illo conſeruare ſeparata. *1. Imperiti phyſici.*

2. Deinde infideles ſunt. 1. Quia ſubſtãtia poteſt ſubſiſtere, non in ſe, vel in ſua ſubſiſtentia: Vt Humanitas Chriſti non in ſua, ſed Verbi ſubſiſtentia: Et hoc credunt illi. Ergo multo magis poſſunt accidentia ſubſiſtere ſine ſuo ſubiecto. Et hoc tamen non credunt illi; quod creditu facilius eſt. Ergo infideles ſunt. *2. Infideles Chriſtiani*

II. Adhæc nego de eſſentia Accidentiũ eſſe τὸ *ineſſe ſubiecto.* Sic Patres ex Philoſophis. 1. *S. Baſil. homil.*2. *& 6. de hexamer.* aſſerit, lumen, primo die creatum triduo fuiſſe ſine ſubiecto proprio ſolis; qui die quarto poſtmodum creatus eſt; tuncque illi lumen inditum fuiſſe. 2. *Thomas VValdenſ.tom.*2.*c.*76. plura adducit talia. 3. Et *Ariſt.*3.*de Anim.c.*6. ait, aliud eſſe magnitudinem, & aliud magnitudinis eſſe. Si ergo accidentis Exiſtentia eſt diſtincta ab Eſſentia eiuſdem, multo magis diſtincta eſt Inhærentia illius: quæ tantum eſt modus Exiſtentiæ, non Eſſentiæ. 4. Quid, quod Ariſtoteles, *l.*9. *Phyſ.c.*58. quærat; An, ſi daretur *Vacuum* ab omni corpore, eſſe in eo ſonus, aut color, id eſt, accidens poſſit? Quod fruſtra quæreret, ſi Accidens ſine ſubiecto, hoc eſt, in Vacuo, ſubſi-

ſtere poſſe naturæ duceret impoſſibile.

Doctrina Orthodoxa. III. Quapropter ita ſtatuimus. In accidentibus duo ſunt, *Eſſe* ſuum, & *Inhærere.* In Sacramento illud *eſſe* ipſis permanet, hoc *inhærere*, Deus eis aufert. Ideo ſunt, & non inhærent. 1. Vt in igne duo ſunt. Lucere, & Vrere: ignis tamen Babylonicus non vſſit. Quia Deus id ſuſpendit. Id tamen eſſe fateor ſupra naturæ curſum ac ordinem, non contra eum. 2. Et Dei vox, quæ ſubſtãtijs & accidentibus *eſſe* dedit, poteſt circa eorũdem *exiſtere*, vti vult, diſponere. 3. Audi Ambroſium libro de Initiand. c. 10. *Dixit & facta ſunt. Sermo ergo Chriſti ex nihilo faciens quod nouerat non poteſt ea quæ ſunt, mutare in id, quod ſignificant?*

PARS VII.

Reijciuntur ſenſus in hac cauſa iudices.

Nitendum hic Dei omnipotentia. I. ABrahæ, ac Saræ ſterilibus prolem Deus promittens, vt fidem eis faceret, de omnipotentia quaſi proteſtatur, ſic præfatus. *Ego ſum Deus omnipotens*; Gen. 17. q. d. Si rationem conſulueris, impoſſibile videbitur. Ita hic; ſenſus errat, & nil videt: Ratio aliquid: Fides totum. Et ea de Omnipotentia eſt baſis Symboli: *Credo in Deum Patrem omnipotentem.*

Senſus falluntur & fallunt. Omnino ſenſus toto cœlo errant. 1. Vt Jacob, veſtib. indutus Eſau, Eſau eſſe putabatur; qui tamen ideo non erat, *Gen.* 27. Ita hic ſenſui putatur eſſe panis; ſed non Fidei & Veritati. 2. Euenit ſenſibus, quod, 1. *Reg.* 19. ſatellitibus Saul. Hi quærebant Dauidem in lecto; & inueniebant ſolam eius ſtatuam; quam Michol ſuppoſuerat, pellibus obiectam hœdinis. Ita ſola hic accidẽtia ſenſus inueniunt, ablata panis ſubſtantia. Joſeph, ab hera appellatus, relicto pallio *fugit, & egreſſus eſt*, Gen. 39. Ita panis ſubſtantia, ab Myſta Conſecratione pronunciata, fugit relictis accidẽtibus in manu illius: Ne illa ſcilicet in Dominum peccet; qui eam vult id eſſe, quod dicit, *Hoc eſt Corpus.*

Iudices eſſe æqui ... II. In ſuo ſe foro ſenſus iudices inferiores contineant. Eorum eſt iudicare de naturali accidentium, & actuali inhærentia: non de eorum ſupernaturali ſeparatione. In hac à iudice ſenſu appellatur ad Fidem iudicem proprium: Vt Paulus quondam à Feſto appellauit ad Cæſarem, Act. 25. *Quis te, Senſus, conſtituit iudicem* talium articulorum fidei? *Exod.* 2. Rationi oportet obedias; hocque magis Fidei. Tuum ſcire hic nolo: volo τὸ credere Fidei. In Rebeccæ vtero pax nulla erat *Geneſ.* 25. quod in eo eſſent aduerſarij duo. Ita nec in anima; quãdiu ſenſus cum fide pugnauerit. *Aduerſantur dei.* Idcirco Dauid in Spiritu prius, ait Pſ. 115. *Credidi propter quod locutus ſum.* Ac tum deinde ſenſum refutans ait. *Ego dixi in exceſſu meo* fidei: *omnis homo mendax.* Ita Chriſtiani animam ac linguam, quoad Sacramentum hoc; regat Fides, non ſenſus. Quia Deus *memoriã fecit Mirabilium ſuorum, &c.* Et vero quid mirabilius; quam ad Verbum hominis mox adeſſe Deum? Magna vis verborum Joſuæ, ſolem in axe ſiſtentium, *Ioſ.* 10. At maior ſacerdotis, verbo dicta mirabilia patrantis Pſal. 103. *Quã magnificata ſunt opera tua Domine: Omnia in Sapientia feciſti, &c.*

CONCIO SEXTA.

De admirandis SS. Euchariſtiæ effectibus,

MIRABILE SEXTVM.

Memoriam fecit Mirabilium ſuorum miſericors &c. Pſ. 110.

DOmus, 2. *Reg.* 6. Obededom Leuitæ multis ac magnis felicitatibus gratiarum abs Deo mactabatur; quod paucos in ea menſes Arca fuiſſet commorata. Si potuit id prototypon in domum: quid non viua, & Diua, & Veritas in animam conferre poterit?

Quare

Quare nos in præsens

I. *Quod Dei beneficia nutrientis nos obligent.* II. *De effectibus Eucharistiæ in anima quoad peccata, & opera mortificata.* III. *Effectus alij spirituales.* IV. *Quod communionis vis maxima sit ad charitatem.* V. *Communio valet ad corroborandum cor.* VI. *De effectibus Eucharistiæ corporalibus.* VII. *Miscellaneum effectuum Eucharisticorum.*

PARS I.

Dei nutritoris benefacta alumnos obligant.

I. CVm cætera Dei beneficia; tum illa nos alentis alumnos sic obligant; vt animam Deo debeamus Altori. 1. Exemplum, & argumentum est Iacob; qui factus olim velut exul, & egens; & peiora metuēs sic orat. Gen. 28. *Si fuerit Dominus mecum, & dederit mihi panem ad vescendum, & vestem ad induendum: erit mihi Dominus in Deum &c.* Promissum hoc; imo Votum est: seu potius professio debiti, iam voto accedente plus debiti. 2. Illius monuit Israelitas Deus, Deut. 8. *Recorderis cuncti itineris, per quod adduxit te Dominus Deus tuus 40. annis per desertum & dedit tibi cibum manna: quod ignorabas tu, & patres tui:* quasi dicat: Multum debes, quod sim Creator tuus: at plus, quod benefactor. 3. Agnouit hoc, & æstimauit debitum turba, ab Domino satiata panibus quinque, & pisciculis duobus. Quibus ita se deuinctos rebantur, *Io. 6. vt venturi essent, vt raperent eum, & facerent Regem.*

II. Nimiumne hoc? Ego amplius pronuncio: Deus vel hoc vno meretur adorari quia nos enutrire dignatur, & corpora pascere: sileo animas. 1. Quid? Ioseph, *Gen. 41.* quod Ægypti frumentator esset prouidus primum, dein par dispensator prudens & æquus; meruit secundas à Rege, ac nomen *Saluatoris mundi*: idque Regis edicto, & omnium consensu. At quanto maiora Deus orbi vniuerso, totque sæculis? 2. Nā si Sponsa in maximis id beneficijs numerat, quod prædicat, Cant. 1. *Introduxit me in cellaria sua*: recreando corpori: in quantis erit reponendum quotidie ad Sacramenta admitti; pascendæ animæ?

III. Quo detestabilius immemoris beneficiorum est animi vitium: dicam, flagitium. 1. Quo de ita Deus; Isai. 1. *Filios enutriui: ipsi vero spreuerunt me.* Atqui Christianis *dedit potestatem filios Dei fieri*: & eos enutrit in cœli, terræque delicijs. Et adhuc illi pro bonis mala retribuent? 2. Iuste queritur, & exprobrat, Deut. 32. *Incrassatus, dilatatus, impinguatus postea recalcitrauit.* Ipsius autem Corpore cibatos recalcitrare, hoc demum minime ferendum est. 3. *Si inimicus maledixisset mihi, sustinuissem vtique: tu vero homo vnanimis, dux meus, & notus meus, qui simul mecum dulces capiebas cibos.* Ps. 54. At iam etiam diuinos capimus ad Aram: & maledicemus? Quæ hic erit ita metuenda Numinis? Istane pia est, quam *memoriam fecit mirabilium suorum Deus.* *Inuectiuæ in ingratos.*

PARS II.

De effectibus Eucharistiæ in Anima quoad peccata, & opera mortificata.

I. EVcharistia potissimum trinominis audit apud D. *Th. p. 3. q. 75.* Idque ob trinam temporis differentiam. *Hostia*, ob præteritum Passionis: quod oblati Domini pro nobis memoriam refricet. *Communio*, ob præsens: quo Synaxes agimus, vt vniti cum Christo maneamus. *Viaticum*, ob futurum: quo decessuri optamus prouideri. 1. Lutherus Conc. de præparat. ad Eucharistiam docet, primum effectum huius Sacramenti esse Remissionem peccatorum: Eoque dignius accedi, quo pluribus & grauioribus quis onustatur peccatis. Nec præuia Confessione opus, fidem sufficere solam. Sic & Kemnitius, &c. 2 *Eucharistia est trinominis.* *Hæresis.*

Calui-

Caluinus contra: præuiam pœnitentiam necessariam esse ad hominem prius iustificandum; fidem & charitatem ad cœnandum.

V. Cōmunio est ad cibandam animam: non ad peccatorum remissionē, instituta.

II. *Conc. Trid. sess. 13, cap. 2.* ait, Effectum Eucharistiæ præcipuum esse, nutricationē animæ ad præseruandum à peccato: Et præuia opus pœnitentia. 1. Docetur *Ioan. 6.* Nusquam dicitur institutum ad remissionem peccatorum: sed ad vitam. 2. Dominus ipse ait: *Caro mea vere est cibus: & sanguis meus vere est potus.* Ergo est alimentum. At hoc datur viuis, non mortuis in peccato. 3. Figuris patet idem. 1. Agnus paschalis nō nisi ab purificatis comedi poterat: *Num. 9. 2. Par. 30.*

2. Ab impollutis Panes propositionis, 1. *Reg. 21. 3.* Vescens de Sacrificijs immundus, reus mortis iudicatur: *Leu. 22.* 4. Et Dominus prius abluit pedes Apostolis: quam eos communicaret *Ioann. 13.* 5. Et *Matth. 22.* male illi, qui sine veste nuptiali comparuit in nuptijs. 6. Demum ita iubetur 1. *Cor. 11, Probet se ipsum homo, & sic de pane illo edat.*

2. Reuificat opera mortificata.

III. Istud tamen operatur Eucharistia. Peccata venialia directe remittit: & opera per peccatum mortificata reuiuificat. 1. Sicut Elisæus, 4. *Reg. 4.* viduæ Sunamitidis ingressus domum, reuocauit ad vitam filium; oleumque illi ac farinam multiplicauit: Ita hoc Sacramentum resuscitat mortificata opera; & gratiam exauget ac meritorum farinam. 2. Sicut item 2. *Mach. 1.* abductis in Babylonicam captiuitatem Judæis, ignis sacer in puteo abditus annis LXX. delituit: Reducti eum requisierunt, *& non inuenerunt ignem, sed aquam crassam. Et tempus erat, quo Sol refulsit, qui prius erat in nubilo, accensus est ignis magnus, ita vt omnes mirarentur.* Ita abductis in peccati captiuitatem ignis charitatis abditur, acquiescūt opera bona animæ. At hac è seruitute vindicatis, sol gratiæ illa quoque reaccendit in Eucharistia: 3. Vti radix ἀπορίζης proditur tacta sole igniri: ita salutis nostræ radices merita mortificata, vbi luce fuerint afflata gratiæ, redeunt ad vitam pristinam. Atque hi forte, Ps. 17. *Carbones succensi sunt ab eo.* 4. Arca ad Jordanem perlata Jordanis sese pandebat, stantibus aquis superioribus, inque montem cumulatis: ac inferioribus in mare mortuum delapsis, Jos. 3. *Vsquequo omnino deficerent.* Sic Eucharistia ad animā pertingente, peccata ventura retardantur; præterita deficiunt in abysso misericordiæ absorpta. Id miratus, ait Ps. 113. *Quid est tibi mare, quod fugisti? Et tu Iordanis, quia conuersus es retrorsum?* At in Eucharistia, iusta idem admiratione dignius est. Ad eam habitus peccandi, & affectus retracti recedunt; flammæ desideriorum merguntur. &c.

3. Reaccēdit charitatem.

4. Re[...] dat à pec[...] catis [...] missa [...] absor[...] oblium[...]

PARS III.

Effectus alij spiritales.

I. PLane sicut in camino Babylonico tres pueri seruati sunt illæsi; quia Dan. 3. *species quarti similis filio Dei* apparebat. Ita in mundo, camino concupiscentiarum. Eucharistia sic flammas continet, vt communicatis animabus minus noceant. Vidit Ezechiel currum trahi triumphalem ab animalibus 4. diuersis, *c. 10.* Sed quia spiritus Domini erat in rotis: & superne similitudo vultus hominis; ideo pacata omnia ferebantur. Currum vitæ trahunt feræ quatuor passiones; ni immineat eis auriga Dei filius, in Eucharistia assumptus, Deique gratia: male nobiscum agetur. Sed operantur in nobis Illa, quod in Socrate philosophia. Hunc Zopyro physiognomico salacem ac mulierosum censente, ac Alcibiade eum deridente, quod virum nosset castissimum; Socrates ait: Vere, & bene ex pulsu de morbo iudicasti; talis erā naturæ vitio;

5. C[...] pisce[...] restin[...] & re[...] git.

6. Pa[...] nes [...]

7. Na[...] prau[...] corrig[...]

vitio, sed correxi philosophiæ beneficio. Hæc illam mutauit in aliam: Ita Eucharistia corrigit naturæ corruptioné Dei gratia. De hoc vaticinatus est, Ps. 137. *Multiplicabis in anima mea virtutem.* Id quod Ea non in mortuis Deo præstat: sed in viuentibus. Nam Joan. 10. *Ego veni, vt vitam habeant, & abundantius habeant.*

Petita petrat.

II. Priscis hoc conuiuiorum erat priuilegium: *Negare Nihil: quod petas honestum.*

1. Ideo Esther, 6. 7. Judæis, ab Aman iam neci deditis; petitura vitam ab Assuero tépus captat mensæ: inter hanc supplex orat, & salutem genti impetrat. 2. Herodias similiter inter conuiuandum Baptistæ caput petit, & aufert petitum *Matth.* 14. At in hoc Eucharistico conuiuio solenne est: *quidquid petieritis, credite quia accipietis. Petite, & accipietis.* Munificentior est Dominus Herode: Mar. 6. *Qui iurauit illi quicquid petieris, dabo tibi, licet dimidium regni mei.* At totum vult regnum peti; dareque Dominus, Nam Joan. 1. *Dedit eis potestatem filios Dei fieri.* Imo Ps. 81. *Ego dixi, Dij estis, & filij excelsi omnes.*

Ac pene ficat mas.

III. Deridiculum narrat de Augusto Suetonius: Aliquando eum solemniter ac deifice conuiuari voluisse. Ergo vocat viros sex, honore & amicitia sibi primos: tres Deorum, Dearum tres alios cultu induit, seque medium, vt Deum maximum, collocat: & sic cœnat. Quanta hæc vecordia? At vera ista sapientia Diuorum accumbere mensæ in Eucharistia: hacque velut deificari. Esto, luserit olim ad arboris vetitæ esum impostor, Gen. 3. *Eritis sicut dij*: Jam illa falsitas facta est Synactica veritas. 1. Attestatur eam summa Veritas, Joan. 6. *Sicut misit me viuens pater, & Ego viuo propter Patrem: & qui manducat me, & ipse viuet propter me.* Cibus attulit mortem: vitam cibus reddit. 2. Atque vt Christi caro est particeps Dei; sic & is, Eam qui participat. Inde, *Qui manducat meam Carnem, in me manet, & ego in eo.* Joan. 6. 3. Inde ad Galat. 2. *Viuo iam non ego; viuit vero in me Christus.* 4. Huc aspirabat Ps. 72. *Et à te quid volui super terram?* Mane in me, Domine: vt maneam in te; id est, conuertar in te, & requiescam.

IV. Jam æstima sceleris immanitatem, ab Deo tali suo seiungi. Si tyrannus omnem, quem, anno toto cibum comedisses, à tuo repeteret corpore: necesse foret, partem de oculis, capite, corde, pedibus, singulisque membris detraheret abrasam. Quo quid immanius? Attamen id peccator agis: Quo te cœli cibo annum aluisti solidum, & hoc iam conuerso in te ipsum; eum ab singulis animæ partibus auellis, dú peccas; simul Christo partem ab oculis, capite, &c. aufers. Crudelis, & impius tyrannus: *Tollens membrum Christi facis membrum meretricis*; 1. Cor. 6. Quin Christum iterato crucifigis.

Quo ingratior est Dei desertor.

Pars IV.

Communionis vis maxima ad Charitatem.

I. Languet charitas? Sumpta eam succédit Eucharistia. 1. Sicut, 4. Regum. 4. *incubuit Elisæus super puerum, posuitque os super os eius, & oculos suos super oculos eius, &c. & calefacta est caro pueri.* Ita animæ sese Christus applicat resuscitator in Eucharistia. 2. Quod si, *Matth.* 9. *Luc.* 8. solius fimbriæ cótactu reualuit Hæmorrhoissa: quanto virtutis erit diuinioris ipsa Caro Domini? Ipse Sanguis? & Amor Illius nostri? Ignis illa sunt iste, quem venit de cœlo mittere Dominus. Et *Nunquid potest homo abscondere ignem in sinu suo, vt vestimenta sua non ardeant?* Emicat flamma cœli, quantumuis pectore claudas. Vinum optimum largius potatum non exhilaret mentem, aut inebriet? At Ps. 22. *Calix meus inebrians quam præclarus est?* O bene animæ, sic ebriæ! 1. Hæc deuotionem eructat: mentem in Deo absorbet; à sen-

Charitatem succédit Eucharistia.

Succensam emicare facit.

Charitate inebriat.

à ſenſibus, ab affectibus à mundo abſtrahit, *& c.2.* Vnde Ambroſius, diſtinct. 2. de Conſecr. l. de Sacram. *Calicem Domini bibis? Remiſsionem peccatorum* (venialium) *accipis, & inebriaris ſpiritu, non carne.* 3. Huc monet Apoſtolus Eph. 5. *Nolite inebriari vino, in quo eſt luxuria: ſed inebriamini Spiritu ſancto*, in Communione, in qua eſt ſatietas plena.

PARS V.

Communio valet ad corroborandum.

1. Corroborat fortitudinem ſpiritus. I. FRactum animæ robur eſt? Succumbis ærumnæ? 1. Ecce, Pſ. 22. *Paraſti in conſpectu meo menſam aduerſus omnes, qui tribulant me, impinguaſti in oleo caput meum.* 2. Ad hanc ora menſam, Pſ. 67. *Exurgat Deus, & diſsipentur inimici eius:* fietque petitum. Nec citius exurgit, nec efficacius diſſipat; quam in hoc Sacramento. Idcirco Chryſoſtomus, *hom. 45. in Ioann.* ait, ab eo nos recedere vt leones igniuomos, dæmonibus terribiles. *2. Hoſtes fugat, & perſequitur.* 2. Dauid latrunculos perſequente, ſui, 1. Reg. 30. *inuenerunt virum AEgyptium in agro, & adduxerunt illum ad Dauid; dederuntque illi panem, vt comederet; & refocillatus eſt.* Ita Concionatores inueniunt peccatorem; perducunt ad Chriſtum; communicant; corroborant exhauſtum, cumque ipſo perſequuntur hoſtes. *3. Præſeruat ab defectione.* 3. Vt myrrha naturam roborat, putiſcentiamque prohibet: ita Euchariſtia. Hinc Sponſa, Cant. 1. *Faſciculus myrrhæ Dilectus meus mihi inter vbera commorabitur.* O Sponſe myrrhee, in corde morare meo; & immoriar in te: dũque viuo, tuæ mihi ſit memoria Myrrhæ, vt me præſerues à peccatorum verminante putrefactione.

4. Radiosũ efficit. II. Reſplenduiſſet vultus Moſis, quod 40. dies in Sinai coram Domino ieiunans perſeuerarat; *Exod. 34.* Et non multo radiaret diuinius anima, domicilium facta Euchariſtiæ? Ex hoc monte quicumque ad quæcunque deſcenderit, effulgebit is, adinſtar Moſaici vultus, charitate, pietate, caſtitate, humilitate, ac nulla non virtute. Heu! quod ad tales vultus oculi mũdanorum nictent, inſpicereque eum fugitent; vt ſit perſæpe obnubẽdus. 5. Verum vt paſta Deo fulget anima; ſic & impingueſcit. *5. Pinguefacit.* Nam, Pſ. 21. *Edent pauperes, & ſaturabuntur*, id eſt, *humiles*, ait Euſeb. Cæſ. lib. 10. Quorum ſatiatur voluntas charitate; intellectus, Dei notitia; memoria, recordatione beneficiorum. Atque iſta de effectibus Euchariſtiæ, in animam redundantibus. Feliciter. Da mihi Te Panem; & ſatis eſt. Ab eo, ſicut ab leguminibus comeſtis trium puerorum *apparuerunt vultus meliores præ omnibus pueris, qui veſcebantur cibo regio:* Dan. 1. Ita, inquit ibidem Gloſſa: *vultus eorum, quos Panis ſatiat, qui de cœlo deſcendit, & apparent meliores*, quam quos delicijs ſuffarcit mundus.

PARS VI.

Effectus corporales Euchariſtiæ.

I. IAm nunquam in corpora transfundit vim Euchariſtia? Vt gloria meritorum non animæ ſoli; ſed & corpori reddetur in cœlis; ita quoque Euchariſtiæ gratia ſeſe hic in via communicat vtrique. *Cur & corpori ſalutaris.* 1. In transfiguratione, animæ gloria in corpus, adeoque in veſtes quoque ſe diffudit. *1. Per Corpus tranſit.* Matth. 17. *Et veſtimenta eius facta ſunt alba ſicut nix.* Ita, in Communione veſtis animæ corpus ſocium communicat de gratia.

2. Vt rectiſſime *Cyril. Hieroſ. Myſt. Catec. cap. 4.* dicat Sacramentum hoc tum animam, tum corpus ſanctificat. *2. Sanctificat idem.* Et *S. Greg. Nyſſ. Orat. Catech. cap. 37.* id vocat ſalutare medicamentum, prauas corporis noſtri affectiones corrigens.

3. Addo, morboſque conſanans. *3. Morbos conſanat.* 1. Nã, quod Pſalm. 104. *non erat in Tribubus eorum infirmus*, per annos 40. inter ſexcenta millia ar-

lia armatorum, excepta imbelli turba, neque etiam inter greges Israelitarum; permagnum id miraculum fuit. At interpretes omnes id esui paschalis Agni ferunt acceptum. Si potuit figura tale; quid non veritas? Quid si & esus Mannæ id potuerit?

Nam in-signa Cō-munio in-firmas.

Certe quod indigne multi protochristiani communicabant, dicitur, 1. Cor. 11. *Ideo inter vos multi infirmi, & imbecilles: & dormiunt multi.* Proin rite communicans fidēter dicat: Ps.22. *Non timebo mala, quoniam Tu mecum es.* 4. An non id *Panis vitæ* dicitur? Ioan.6. *Panis, quem ego dabo, Caro mea est pro mundi vita*, etiam temporali. 1. Quod si enim ad nudam Ezechielis, *cap.*38. vocem hanc *ossa arida, ossa arida*, ad vitam ossa redierunt: 2. Si Hæmorrhoissa, *Matth.*9. sanitati reddita attactu fimbriæ: 3. Si Petri vmbra sanauit morbos. *Act.*5. 4. Si cū pallio Eliæ spiritum prophetiæ accepit Eliseus. 4. *Reg.*2. Non hisce plus omnibus poterit Eucharistia mortalem ad vitam seu prorogandam seu reddendam?

...eruat ab ...fortu-ijs.

II. Neque à morbis solum; sed à quocūque etiam casu præseruat corpus immune. 1. Quiuisset in fimeto Job dicere, cap. 17. *Pone me iuxta te: & cuiusuis manus pugnet contra me*: quid desperet, qui intra sese posuit Potentissimum? Quid illum euerterit? 2. Reguli fides, quamuis infirma, sciebat tamen, quid Christi posset præsentia. Ioan. 4. *Domine descende, priusquam moriatur filius meus.* 3. Ita & Martha: Joan. 11. *Domine si fuisses hic, frater meus non fuisset mortuus.*

...t à mor-...

. Immor-talitatem ...ausat.

III. Quid, quod immortalitatem Eucharistia causet animæ? Sed beatā. 1. Hinc S. Ignatius, *Epist.*14. *ad Ephes.* eam nuncupat *pharmacum immortalitatis.* 2. Cyrillus Alexand. *Cibum nutrientem ad immortalitatem, & vitam æternam*: 3. Et Dominus Joann. 6. *Qui manducat meam Carnem, & bibit meum Sanguinem, habet vitam æternam.* Proditur; in Orientali India reperiri aues carne incorruptibiles; eo, quod cinnamomi, caryophyllorum, muscique flore, ac odoriferis arboribus victitent. Istorum vis quid ad Eucharistiam, Vitæ arborem. De ea, quacunque hora comederis, Non morieris.

Simile.

Figura.

Illa paradisiaca, *Gen.*2. ad immortalitatem valebat. Atqui Eucharistiæ nostræ typus erat eadem. Quid ergo de hac sentire, ac sperare par est? Si, quam de illa, minus; næ tu mihi sis in Eam insignite iniurius. Ergo *qui manducat hunc Panem, viuet in æternum.* Joan.6. Omnem escam, & ventrem destruet Deus, & vermis exedet: at non sic diam cœli Escam, piamque mentem eadem rite pastam.

Apophtegma.

Videbat aliquando Stratonicus Dux, *teste Plutarcho*, ex præalto puteo incolas exantlare aquas: quærebat: essentne sapidæ: affirmantibusque ait: At insalubres inauguror, quod omnibus sit incolis (nam vnicus is ea in regione puteus erat:) luridi coloris facies. Atqui virētes sunt animis, corporibus valentes, florentes vultu; qui cœli Pane vescuntur.

6. Resurrectionis est tessera, & causa.

IV. Sed & *Resurrectionis* quoque *symbolū* ab Nic. Conc. appellatur Eucharistia. 2. Hinc *Iustinus Martyr, Cypr. Irenæus.* &c. asserunt resurrectionis causam fore præcipuā, perceptam Eucharistiam.

3. Quo illud accipi Isaiæ 26. poterit. *Viuent mortui tui: interfecti mei resurgent, &c. Quia ros lucis, ros tuus, & terram gigantum detrahes in ruinam* Vbi de surrectione locutus est: Nam Manna ros noctis erat: quod ex oriente sole liquescebat. *At nox præcessit, dies appropinquauit*: Rom.13. Quare *Ros luminis* ille Eucharistiam præsignat. 4. Innuit idem Joannes; Apocal.6. *Vidi sub altari Dei animas interfectorum, clamantium, Vsquequo Domine?* Ægre quasi patiebantur corporibus beatitatem differri; idque sub altari

querebantur; quasi pro iure S. Eucharistiæ id poscerent, essentque & virtute & merito eiusdem resuscitandæ.

5. Clare Joannes *cap. 6. Qui manducat meam Carnem, & bibit meum Sanguinem, habet vitam æternam, & ego Resuscitabo eum in nouissimo die.* Beatum factum! At ex Dia Eucharistia.

PARS VII.

Miscellaneum effectuum Eucharisticorum.

1. Confert dona innumera & innominata.

I. DE more prisci, in solennibus Cõsulum, Imperatorum, &c. conuiuijs apophoreta dispertiebant inuitatis, secum ferenda domum. Quin & serui mensæ ministri quandoque libertate donabantur: *teste Tertull.* O dona quanta communicantibus dantur auferenda? Quot serui peccatorum, manumittuntur? Atque eiusdem virtute corpora è mortis seruitio emancipãtur? Imo Rom. 8. *Ipsa creatura liberabitur à seruitute corruptionis filiorum Dei*, per vsum ipsum Eucharistiæ.

Quocirca qualem nobis resurrectionẽ optamus, talem in crebra ac digna Synaxi præparemus. Exhaustus es qua pugna viribus, ac pene defectus, vt Abrahã, *Gen.* 14. Age, cum eodem lætus accipe *pacem ac vinum* de manu Melchisedechi: & reparaberis in noua prælia vir nouus. Sub peccati iugo captiuus agis? Obnuncia seruituti Pharaonicæ, *Agnum* ede *paschalem*: iã te ita corroboratũ senties; vt etiã despoliare valeas Ægyptũ, sicque vel ouãs exire. *Exo.* 10. Nec est quod te ante speres dimitti, quam in manu forti huius educaris Agni. *Nisi* enim *manducaueritis Carnẽ filij hominis, & biberitis eius Sanguinẽ; non habebitis vitam in vobis.*

2. Defectas reparat vires.

3. Vindicat à seruitute.

4. Dat robur ad hostes debellandos.

II. Cyprianus sane *sermon. de pace lapsis danda.* in persecutione hortatur fideles ad Synaxin: hinc sibi robur acquirant. 1. Inuictus enim est, qui *Panem Angelorum*: alij vertunt, *Panem fortem manducauit homo.*

2. Huc apte interpretatur illud Judicum 7. S. Ambrosius: *Videbatur mihi quasi subcinericeus panis ex hordeo volui, & in castra Madian descendere: cumque peruenisset ad tabernaculum, percussit illud, atque subuertit & terræ funditus coæquauit.* Cuisocius attonitus: *Non est hoc aliud nisi gladius Gedeonis.* Imo, inquã, est *Panis fortis, quem manducauit homo*: Hic terror est hostium, & euersio. 3. Hic est *Deus refugium nostrum, & virtus: adiutor in tribulationibus, quæ inuenerunt nos.* Psal. 45.

III. Sed quid est, quod, cum 4. *Reg.* 13. quidam cadauer efferentes sepeliendum, infestati ab latrunculis, id forte in Elisæi conijcerẽt sepulchrum: quod tactis sancti ossibus redanimatum consisteret pedibus? Quid, inquam, est; quod nonnulli toties tangant plusquam Elisæi ossa, Jesum in Eucharistia, nec tamen redanimentur? An, quod adhuc Deo mortui sint, non vitijs? Horum mors vbi regnat, isthuc vita subire nequit.

Heu! Al multi fi effect... lutar... mitu...

Cæcos felle oculos inunxit Tobias semel; continuoque reluminatus. Quid est igitur, quod fellis ac Passionis Dominicæ memoria Eucharistica animæ tuæ non ad illuminationem proficiat?

Daniel, *cap.* 14. Sacrificulis Bel insultabat, quod Deo mortuo fercula apponerẽt. Dæmon illi: qui mortuæ animæ suæ Cibũ tam diuinum apponit: vt pro vita mortem sumens, ter & amplius sit mortuus idem. Infeliciter.

Vt Iud... fiant d... meni.

CONCIO SEPTIMA.

De Præparatione ad Sacramentum hoc necessaria.

MIRABILE SEPTIMVM.

Memoriam fecit Mirabilium suorum misericors & mis. Dominus, Escam dedit timentibus se. Psal. 110.

IDololatræ Philistæi, 1. *Reg.* 5. quod Arcam captiuam, in eadem idoli ara collocas-

locassent; infami, pudendaque castigatione pœnas expenderunt. Sic profane communicantes grauiora sibi metuant ab læso Numine.

Nos in præsens

I. De honore mensæ Eucharisticæ. II. Sub vna specie totum dari Sacramentum. III. Præparatio communicaturo necessaria. IV. Expianti se, & expiato quæ necessaria. V. De indigne sumentibus Eucharistiam. VI. Pars Epilogisat.

Pars I.

De honore mensæ Eucharisticæ.

I. Dauid tum alijs Deo se obstrictum mille nominibus confitetur; tum isto in primis, quod sui agat nutritium mensa singulari. Psalm. 22. *Parasti in conspectu meo mensam aduersus omnes, qui tribulant animam meam*, q. d. Ex imis ad summa me prouexisti; ac demum etiam ab esca brutorum ad mensam me Angelorum admouisti. Nam de Eucharistia prophetabat. Tantum ipse præuisu delectabatur: tu quantum vsu ac fructu?

2. Quanti æstimabat Aman, sibiq; placebat gloriabundus, *Esth.* 5 quod, ait. *Regina Esther nullum alium vocauit ad conuiuium cum Rege, præter me.* Et illud conuiuium, quæ & magnificentiæ, & honorificentiæ Eucharisticæ pars esse poterat? Nulla.

3. Memoratur honor eximius ab Dauide habitus Miphibosetho, Saulis nepoti. Cui Dauid, 2. Reg. 9. *Faciens faciam tecum misericordiam propter Ionatham patrem tuum: & tu comedes panem in mensa mea semper.* Ad quod ille, tametsi Rege satus, *adorans ait, quis ego sum seruus tuus, quia respexisti super canem mortuum?* Ecquid honoris ergo hominem pastum Deo, Deo referre par est? Qui nec quantum canis ad Regem, tantum ad Deum ipse collatus esse potest.

II. Quid agat igitur? 1. Id, quod Solymæos iubet Dauid; Psalm. 147. *Lauda Ierusalem Dominum, lauda Deum tuum Sion.* Cur? 1. *Quoniam confortauit seras portarum tuarum:* 2. *& benedixit filijs tuis in te.* 3. *Qui posuit fines tuos pacem*, 4. *& adipe frumenti satiat te.* Hæc & ampliora Deus in cuiusque anima patrat communicantis. Confortat: Benedicit: Pacificat: Satiat. Et illius satiat *adipe frumenti*, quo de Ioan. 12. *Nisi granum Frumenti cadens in terram mortuum fuerit: ipsum solum manet.*

2. Dauid, vt mille se fœlicitatibus mactum ac beatum prædicat; Deum tamen potius extollit: ps. 22. *Dominus regit me, & nihil mihi deerit: in loco pascua ibi me collocauit.* Quam bene agitur cum eo; cuius se Pastorem agit Deus: & ipse ouiculam se gerit? Idque in Eucharistiæ pascuis. Nam sic ibidem Bellarminus intelligit. *Et grates, qui communicat.*

III. Quare quauis ingratior bestia sit, & fera sæuior: qui tantum beneficium non, vt par, vel æstimat: vel honorat, vel remetitur animi studio gratioris. 1. Veruntamen nimium in multis accidit illud Psal. 48. *Homo cum in honore* mensæ talis *esset non intellexit: comparatus est iumentis insipientibus, & similis factus est illis.* *Ingrati, sunt bestiales.*

2. Heu! quanta his inde tormenta parantur? Exemplo sit veste nuptiali destitutus, Matt. 22. *Amice*, scilicet, *quomodo huc intrasti, non habens vestem nuptialem?* Continuo *ligatis manibus ac pedibus eijcite eum in tenebras exteriores.* *2. Damnabiles.*

Fœlix, quem faciunt aliena pericula cautum.

Ergo accedens ad Deũ præpara animam tuã sexus vterque.

1. Nabuchodonosor Rex ad suum obsequium optabat *pueros, in quibus nulla esset macula; decoros forma, & eruditos omni sapientia: & qui possent stare in palatio Regis.* Dan. 1. 1. Quo magis procul hinc, procul ite profani: apagite laciniosi, scrutosi, rugosi, scabiosi, monstrosi: verbo; criminosi. *1. Exemplum masculũ.*

2. Puellæ Persicæ non prius in Assueri Regis conspectum admittebantur, quam anno solido in formæ gratia concilianda stu- *2. Fœmineum.*

duissent. Sex eæ menses oleo myrrhino se perungebant; sex alios pigmentis, varijsq; aromatibus dabant colori vultus comparando. Quid Deo iungendus homo faciat? Quid, quod possit, omittat? Etenim necesse est sicque vult Deus; vt homo digne communicans peragat, quam ipse *Memoriam fecit Mirabilium suorum*. Nam *Escam dedit timentibus se*.

PARS II.

Sub Vna specie totum dari Sacramentum.

Hæresis. I. LVtherus *l. de. Capt. Bab.* 1. contendit probare, Sacerdotes teneri, cogique posse; vt sub vtraque præbeant Eucharistiam. Laicis vero integrum esse, vnam malint, an vtramque. Ita & *Bretius Melan. Kemnitius*. Horum fundamentum est princeps istud, Ioan. 6. *Nisi manducaueritis Carnem filij hominis, & biberitis eius Sanguinem, non habebitis vitam in vobis*. Idemque Matth. 26. *Omnes ex eo bibite*. Causantur, dimidiari Sacramentum, sine calice datum.

At vero si sub Vna contineri Rem Sacramenti totam crederent; iam querela caderet: & ipsi causa.

Veritas docetur. 1 Ratione ex verbo Dei. II. Quare sub Vna totum esse doceamus. 1. Ioan. 6. *Qui manducat me, viuet propter me*. Atqui Christus, (qui diuidi nequit:) manducatur sub specie panis. Ergo sub ea totus adest; vitamque confert. 2. Rom. 6. *Christus resurgens ex mortuis, iam non moritur*. At si sub panis specie daretur exangue corpus; daretur & exanime. Hoc falsum. Ergo verum, dari Totum Viuum.

2. Figuris. Idem Figuræ euincunt. 1. Manna, *Exo.* 16. & Panes propositionis, *Exod.* 25. præfigurabant Eucharistiam totam. At nulla circum istat fit vsquã mentio potus. Ergo nec Calix in Sacramento necessarius. 2. In Sacrificiorum participatione tantum caro comedebatur; sanguis Deo offerebatur. 3. Similiter Dominus *Ioan.* 6. quinq; hordeaceis pascens 5000. repræsentabat futuram Communionem. Nec gry tamen de potu ibid. 4. Nec item *Luc.* 24. in cœna in Emaus: vbi *in fractione Panis cognorunt Dominum*. 5. Nec Act. 2. Cum *erant perseuerantes in doctrina Apostolorum, & Communicatione fractionis Panis*. Vbi mentio Calicis?

6. Demum, Nazaræi, caput intonsi, Deoque sacri, Christiani erant, & ex instituto vinum non gustabant, & tamen communicabant; Ergo sub vna specie, & totum sumebant, vt Sacramentum.

Nam, (quod nota:) cum vt Sacrificium sumitur; tantum in Missa sumi ab solis potest ac debet Sacerdotibus. Quia incruenta est oblatio illud, cruentam referens, in cruce factam semel: vbi Sanguis à Corpore discretus fuit: Fuit tamen Christus in vtroque totus estque adhuc: Ideo que sub Vtraque in Sacrificio sumendus.

PARS III.

Præparatio Communicaturo necessaria.

I. AD dignam Communionem digna debitaq; opus præparatione est. 1. Nam si, Leu. 21. *Omnis, qui habuerit maculam de semine Aaron Sacerdotis, non accedet offerre Hostias Domino, nec Panes Deo suo*: Quanto minus ab anima maculosus aut offeret Sacrificium Eucharisticum; aut sumet Sacramentum? Sin': Psalm. 68. *Fiat mensa eorum coram ipsis in laqueum*.

2. Ergo prius, vt Dauid, *Ps.* 50. ora sic, & allabora ad idem: *Omnes iniquitates meas dele*. Et *Cor mundum crea in me Deus*. Tum deinde insta: *Spiritum rectum innoua in visceribus meis*. At in Eucharistia datur nobis Spiritus Dei, & Deus ipse. Ergo prius cor emaculetur.

3. Tum manna, non prius, est datum, quam exisset populus è captiuitate, & farinæ Ægyptiæ defecissent. *Exod.* 16. Exi de peccato, *ac vetus abijce fermentum, vt sis noua*

con-

conspersio in Christo, 1. Cor. 5. Et sic fidenter adi Manna Dei.

4. Iac. sacrificare Deo nolebat, quam familiam conuocatam omnem idola abijci iussisset, *Genes.* 35. Proijce auaritiam, *quorum Deus venter est*: Ambitionem, statuam Nabuchodonosoræam: Amorem carnis, quo ipsi tibi idolum es, &c. Lexerat, Exo. 30. *Lauabunt Aaron, & filij eius pedes, ac manus, quando accessuri sunt ad altare.* Vbi Beda: *Illud hic præcipitur, vt, qui Sacramenta Domini participant, actus suos, & cogitationes prius discutiant.*

II. Notat S. Greg. Nyss. *Orat.* 1. *de Resurrect.* Agnum decima quarta Lunæ comedi iussum; ideo quod tunc nullæ in orbe nostro sint tenebræ. Nam solem occidentem excipit continuo sublustris luna, quæ clarum relucet vsque, dum sol reuertat oriens. In pari statu lucis anima est communicaturi. Sic luceat lux tua lunaris, dum sol accedat Eucharisticus. Cæteroquin, *quæ conuentio Lucis ad tenebras?* 2. Cor. 6.

Prodit *Herodotus lib.* 4. Solenne Scythis epulum fuisse quotannis; cui intererant soli qui hostem aliquem in conflictu belli occidissent: cæteri, quasi indecores, arcebantur. *Occide, & Comede.* Sed dæmonem, Mundum, Carnem peccatum occide: Et sic macte Deo fruere.

C. Tacitus *l. de moribus Germ.* fit autor: Germaniæ Principes non ante mensis admisisse suis prolem, in Principatu successuram, quam posita iuuenili ineptia viros induisset compositos, & parem nobilitati præferret moribus indolem. Ite degeneres indecoresque Deo; dignis vos Sacramento moribus comparate: & sic *accedite ad Deum, & illuminabit vos Christus: & facies vestræ non confundentur.*

III. Refert Philo *l. de vita Theorica*; Iudæos ad nuptiale, aut solemne conuiuium intrare non consuesse, nisi toga candida conuestitos: (qua carebat nuptialis, *Matt.* 22.) Quo magis ad Eucharistiã venite candidi: *pura cum veste venite*: Ego, *mente*, dico.

2. Mos idem & Romanis cultus; Vt ijs pullatum, aut atratum inire epulas, nefas fuerit. Factum Vatinio dedit probro Cic. in orat. Vatiniana. *Atq; illud etiam scire cupio, quo consilio, aut qua mente feceris: vt in epulo C. Arij familiaris mei cum toga pulla accumberes? Quis vnquam cœnauit atratus?* Quare Eccl. 9. *Omni tempore sint vestimenta tua candida*: in primis Synaxin acturi. *Pullatum discumbere nefas.*

3. Tertull. prodit *in lib. de pallio*: Sacrificulos Bellonæ aut Marti facere victimas solitos in atris: Saturno in puniceis. Cereri in albis Ita Bellonæ, *Carni* qui deuotati sunt, ferale mortis symbolum gerunt atrata in anima. Saturno dediti, mundi Domino, pomposas amant purpuras mollibus induti. Cereales, Autori cereris Eucharisticæ deuoti, ijdem candidati operentur ad Aram. *Tricolores homines.*

4. Tertullianus *libr. de resurr. carnis*, tradit, seruos incedere atratos, & herili non accumbere mensæ, nisi ad pileum vocati, & libertate donati incederent iam candidati. Nam, ait, *Vestis albæ nitore, & aurei annuli honore, ac patrum nomine, ac tribu mensaq; honorantur.* Atri mancipia sunt peccati. Aut igitur expientur exomologesi, aut abstemij fiant à mensa Domini.

Pars IV.

Expianti se, & expiato, quæ necessaria?

I. Ante tellus roris subtilis aspergine velut purgabatur, quam cœlo manna plueret. *Exod.* 16. *Num.* 11. O ros die, lacrymæ piæ! O aspergo pœnitentiæ! 2. Quid, quod manna iuxta castra, & tentoria, (vbi hominum erant foricæ, & stabulabantur pecora;) non descendebat? Indicio, quos esset subitura animos Eucharistia; non foricosos, aut brutos. *Manna amat munda.*

3. Num.

Sanctificationi conueniunt. 1. Lacrymæ.

3. Num. 11. *Dicit Dominus: Sanctificamini: cras comedetis carnes*, auium, quamuis male concupitarum. Quanto magis ad esum Agni? & nostri Agni?

Vide, age: Ioseph, *Gen.* 43. ante fleuit vbertim; quam cum fratribus accumberet: Communicaturus quid agas, tecum dispice. An quod Dauid? Psal. 101. *Potum meum cum fletu miscebam*? Quod Iob? ca. 3. *Antequam comedo suspiro*. Hoc age.

2. Lotio extern. peccatorū.

Senex Iebusæus, *Iud.* 19. Leuitam cum vxore peregrinantem hospitio excepit: *Ac, postquam lauerunt pedes suos, recepit eos in conuiuium*. Idem vult Dominus vtrumque. *Te Laua: & sic manduca.*

3. Et internarum cogitationum.

Lex erat Leu. Victimæ *intestina & pedes lauabunt aqua*. Nec enim prius eam placere sibi Deus voluit. Quare accubiturus cum Iesu *laua à malitia cor tuum*. Ier. 4.

4. Cognatio cum Iesu spiritalis.

Ab Agni communione arcebantur, qui non erant de Abrahæ posteritate: aut qui in vnam cum hac Religionem non concessissent. Sit hoc amplius in Christo regeneratus; vnitus illi charitate, qui extorris esse noluerit ab eiusdem Communione. Nam Matt. 15. *Non est bonum sumere panem filiorum, & dare canibus*. Et Matt. 7. *Nolite Sanctum dare canibus*. Nam hi isto *damnationem sibi acquirunt*.

1. Cauenda concupiscentia.

II. Nadab, & Abiu, filios Aaronis, (quod alieno igne in Sacris vsi.) Leu. 10. *egressus ignis à Domino deuorauit eos*. At quis à Domino alienior ignis, quam concupiscentia cordis? Et huius in flammas Christum inieceris communicator indignus? Væ!

2. Carnalia.

Iussit Mosen Deus cauere, neu quod animal tangeret montem Sinai; Sin', moriturum. At Ps. 67. *Mons coagulatus, mons pinguis, mons Dei*, in V. Sacramento. Disperiit, hunc quisquis *animalis homo* tetigerit: Nam 1. Cor. 2. hic *non percipit ea, quæ sunt spiritus*: Sed *Iudicium sibi manducat, & bibit*: 1. Corinth. 11.

Nec Propositionis Panes Dauidi dare voluit Abimelech, nisi à mulieribus mundi comites fuissent, 1. *Reg.* 21. Si figura tales; quales reposcet Veritas? *3. Pa... tion...*

PARS V.

De indigne sumentibus Eucharistiam.

I. Delicti grauitas indigne communicantium æstimetur è pœna. 1. Corinth. 11. *Reus erit Corporis, & Sanguinis Domini*, 2. Ierem. 51. *Caro mea super Babylonem, dicit habitatio Sion: & Sanguis meus super habitatio Sion: & Sanguis meus super habitatores Chaldææ, dicit Ierusalem*. Id est, Caro mea, & Sanguis clamat vindictam super habitatores istos. *Est ... na ...*

3. Leuita Ephratæus, *Iud.* 19. Gabaonitarum libidine enectam vxorem suam dissecuit in partes XII. & ad singulas Tribus Israel transmisit, signum sceleris Gabaonitici. Ergo efferatæ Tribus XI. in arma ruunt; Tribum Beniamin, tutatricem Gabææ, internecione delent. Talia si ob vnius mulierculæ corpus; qualia ob SS. Eucharistiæ abusum Deus?

Quod si sapienter Sapiens, Prou. 23. *Quando sederis, vt comedas cum Principe, diligenter attende, quæ sunt apposita ante faciem tuam, & statue cultrum in gutture tuo*. Id est, *Hieronymus*, sic loquere, vt si culter foret gutturi appositus. Quo ergo cum tremore mensa erit adeunda Iudicis? Hoc humilioribus vitam redime precibus; vt si malleum inter & incudem versarere. *Ergo ... cum ... mors...*

Imitare ganeonem prodigum: dic, Luc. 15. *Peccaui in cœlum, & coram te: & iam non sum dignus vocari filius tuus*. At deserta prius luxuriæ natione, paternam ad domum reuertere per pœnitentiam. *Et h... pœni...*

II. Zelotypus suspectam vxorem ducebat ad Sacerdotem, Num. 5. *vt potum det mulieri aquas amarissimas. Quas cum biberit, si polluta est, & contempto viro adulterij rea, per-tran-* *Ne di... reus.*

transibunt eam aquæ maledictionis , & inflato ventre computrescet femur. Ita indigno *Panis fractionis* , & *Calix benedictionis* vertunt in maledictionem , vt cum Iuda ipsius anima crepet , ferens in cauteriata conscientia damnationis sententiam.

1. *Manna erat quasi semen coriandri album* Exod. 16. Vbi *Berchorius* ait: Coriandrum corroborare cerebrum homini: at canem, ab eo comestum , efficere rabidum. Ita *Manna absconditum* iustis datum est saluti: iniustis exitio. Proin *Nolite Sanctum dare canibus.* 2. Eucharistiam canibus obiecerunt VVandali, in deuastatione Africæ: At ij in rabiem acti rabierunt in Dominos ipsos, discerptosque deuorarunt. Teste *Optato Mil. lib. 1. de VVandal. persecution.* Ita summo Bono sumpto euadunt mali seipsis deteriores, suasque in animas desæuiunt ter infelices. 3. Leæna, ab tigr ide impregnata, ad leonem adire non audet , ni se abluerit ante. Sique leo senserit , eam frustatim discerpit comparem. Ita mens cum peccato consuescens perijt : ni se prius expiet, quam *Leonem de tribu Iuda* conuenerit.

III. Heu! ex vita mortem acquiri? Si cui vita mors sit , mors ipsa qualis erit eidem? Cauit Deus, Exod. 23. *Non coques hœdum in lacte matris suæ.* Eccur istud? An quia , cum lac det vitam hœdo , idem mortis esse ministrum nolit Deus? Namque crudele nimis, idem esse vitæ, mortisque ministrum. At indigne communicantes , Mysterium vitæ sibi esse faciunt seminarium mortis æternæ. Atque in Istius lacte , cuius *meliora sunt vbera vino.* Cant. 1. coquunt hœdum IESVM isti infandi Christicidæ. Ægyptij Cereris Sacerdotibus fabas edere sub mortis pœna vetuerant. Quod fabam Dijs Manibus sacram esse ducerent, vt mortis ac lacrymarum symbolum: Quodque ministri essent ipsi frugum Deæ, inuentricis earum, queis panis conficitur. Et Christiani bibent, vt aquam, peccata, feralibusque scelerum fabis suffarcient ventres: & se adhuc Panis vitæ ministros profitebuntur?

IV. Inexpiabile credebatur nefas olim, hospitalem qua cæde cruentasse mensam. Sic, 2 *Regum* 13. epulas inter Ammonem frater percussit Absalon: Ptolomæus, 1. *Mach.* 16. Simonem Sacerdotem duobus cum filijs obtruncauit: Vespasianus Imp. coniurationis suspectos in conuiuio contrucidauit. Quæ, vt barbara: humana tamen, At plusquam Satanicum istud , diuinas inter epulas Dominum modipe ratorem ab seruo prodi hospite : eademque proditione hunc ad suam ipsius abuti internecionem. Quæ par isti execratio? Pars eius cum Iuda. Atat, ehem! Etiam pro crucifixoribus suis orauit, & exorauit Dominus. Istis ergo peccatoribus meliora Deus. Vel sero tandem aliquando & isti in Sindone munda è cruce depositum inuoluent Iesum. *Matth.* 27. Nam, vt Seneca, inquit:

Est sera nunquam ad pœnitentiam via.

PARS VI.

Epilogizat.

I. *Est & aliud malum, quod vidi sub sole , & quidem frequens apud homines: Vir , cui Deus dedit diuitias, & substantiam, & honorem, nec tribuit ei potestatem Deus , vt comedat ex eo.* Ecc. 6. Tales sunt fugitantes Sacramenti: in quo omnes diuitias , ac honores possident iure ad rem , nec vtuntur iure in re. Quia nolunt. Vere hi miserrimi sunt Tantali, medias vndas inter siti morientes.

Tarde communicantes arguuntur.

Quare, vt mulier , 4. *Reg.* 6. obsidione cincta Samaria, stimulanteque fame Regem adijt clamans: *Salua me, Domine mi Rex.* Ita nos ad Regem nostrum: *Panem nostrum* ὑπερούσιον *da nobis.* Dare namque Regis est. Ideo is apud Isaiam electus, *cap.* 3. esse Rex noluit, causatus: *Non sum medicus : in domo*

Symagizare monentur.

mea non est panis, nec vestimentum, quasi dicat, subditos curare nequeo. At ista Iesu adsunt omnia. Tantum postula: sed *animam prępara: ne sis velut tentans Dominum.*

Fidenter adi: non is est modo, qui Mosi fuit, *Deus zelotes, & vltionum*: sed *Gustate; & videte, quoniam Suauis est* Dominus. *Beatus vir, qui sperat in eo.* Psal. 33. *Videte* magnitudinem: *videte* necessariam pręparationem.

Seque pręparare. II. Sed quanta sit hęc oportet? 1. Si 3. *Regum* 6. ipsum septennium in Templo construendo posuit Salomon, cui Arca, legisque tabulę erant inferenda, 2. Si, *Gen.* 6. Noachus centũannos in Arcę structura molitus est, in qua cum paucis ipse, brutisque seruaretur. 3. Si *Exod.* 16. Manna erat in Tabernaculo aureę inclusum arcę asseruandum: quid communicaturis facto opus fore existimabimus? Quod Salomonæũ Authori Legis par esse queat? Qualis igitur arca nostrę animę sit oportet, quę ab ęternę damnationis diluuio nos ereptos efferat? Quod aurum charitatis sat dignum in arcam pro cœlestis Manna asseruatione? At omnia tibi confecerit vnum hoc, si parueris monenti: *Fili, prębe mihi cor tuum.*

CONCIO OCTAVA.

De Veritate Corporis Christi in Eucharistia.

MIRABILE IDEM CVM Secundo superius.

Caro mea vere est cibus, & Sanguis meus vere est potus. Ioan. 6.

ISraelitis, *Exod.* 16. seruituti subtractis, & per deserta tendentibus Manna pluit cœlum, quod omne in se delectamentum continebat. Nobis CHRISTVS *est Panis viuus, qui de cœlo descendit*: proficitque ad salutem per deserta mundi peregrinantibus: si tamen prius in mari rubro pœnitentię actus Aegyptiacos obruerunt.

Nos perpaucis.

I. *Fide in hoc vtendum Mysterio, non sensu, vel Ratione.* II. *Quid Fides hic, quid Hęresis?* III. *De Causa Fidei tutissima.* IV. *De Hęreticorum obgannitionibus.*

PARS I.

Fide in hoc vtendum Mysterio, non sensu vel Ratione.

I. ABraham, *Gen.* 22. pariturus Deo, solus cum Isaaco gnato, relictis sub monte seruis, ascendit, dextra gladium, ignem sinistra pręferens. Ita conscensuri in altum Ecclesię, (quam *Dan.* 2. montem appellauit,) vt inde Sacramentum contueamur, asinas sensuum, ac ratiocinationum seruos omittamus oportet: Sed Fide comitante, hinc humilitatem, inde charitatem pręferentes gradum ad altiora securi moliamur. *Abrahã ignis & gladius.*

Diogenes clara luce cum lucerna in forum prodibat, hominem quęritans. Tu cum Fide Eucharistia Hominem Deum quęsieris. *Lucerna Diogenis.*

Stella antecedebat eos Magos ad pręsepe Domini, panniculis inuoluti. *Et procidentes adorauerunt eum.* Matth. 2. Nobis fides pręeat viam ad Eucharistiam adorandam: quando sensus, Ratioque refragantur. *Magorum stella.*

II. Quin & Fidei integritatem accusant eadem duo, quod Mysterij profunditatem nequeant attingere. 1. Sicut *Dan.* 13. veteratores duo lęsę castitatis Susannam peragebant ream, cuius potiri corpore nequibant. Causantur illa inextensam quantitatem & indiuisibilem, & inuisibile Quantum: Locatum sine loco Accidentia sine subiecto: & alia talia admiranda iuxta ac veneranda. Verumenimuero, *Contra Sensum Ratio calumnia.*

Quod non capis, quod non vides,
Animosa firmat Fides,
Pręter rerum ordinem.

2. Pla-

2. Plane agunt Sensus & Ratio, sicut *Num.* 13. exploratores è terra promissionis perlustrata reuersi. *Nequaquam*, aiunt, *ad hunc populum valemus ascendere: quia fortior nobis est. Terra, quam lustrauimus, deuorat habitatores suos. Ibi vidimus monstra quædam filiorum Enach, de gente gigantæa, quibus comparati quasi locustæ videbamur.* At contra sic Caleb. *Ascendamus, & possideamus terram, quoniam poterimus obtinere eam.* Ita fides non multa argumentatur aduersum istos exploratores errones. Freta Deo fidenter credit, adorat feruenter, audacter sumit, & sperat nihil hæsitans. Ipse dixit: *Hoc est Corpus meum.* Cedat sensus, Ratio succumbat, quia *Verbum Dei manet in æternum.*

PARS II.

Quid Fides hic, quid Hæreses?

I. EST hic, si vsquam, dicendum: *Credo in Deum Patrem Omnipotentem.* Et cum Apostolo, *O altitudo sapientiæ, & scientiæ Dei!* Cum Angelo, Luc. 1. *Non erit impossibile apud Deum omne verbum.* Hic sola sequenda Fides est. Absq; ea pessum ierunt Capharnaitæ, Berengariani, Lutherani blasphemant, Caluinistæ vmbras captant.

At Fides orthodoxa confitetur, qui in vtero Virginis, in Cruce, ad dexteram Patris, Idem in hoc existit Sacramento. Viguit hæc Veritas indubitata annis circiter 800. ab institutione: Vigebitque.

II. Primus eam impetere ausus, sub annum 800. Ioannes Scotus, Caroli Magni quondam magister. Sed paucos intra menses Conc. Vercellensis Decreto iugulatus is occidit error. 2. Sub annum 900. Bertrandus quidam ipsum eundem refodit sepultum, acerrimeque propugnat. 3. Sub annum 1050. Berengarius existit oppressæ litis ac hæresis suscitator. Qui omnes omnẽ Sacramenti Veritatem abnegantes vnanimi consensu ab Ecclesia sunt condemnati. 4. At sub annũ 1370. Ioan. VViclef. in Anglia eundem Acheronta mouet. Cuius deinde r…dore Ioannes Huss regnum Bohemiæ obnubilat vniuersum, atque deprauat.

III. 5. Demum sub annum 1527. Carolstadius, Zvvinglius, Oecolampadius, Caluinus plenis velis in idem profundum inuehuntur, cum Pharaonico plurimarum euentu animarum. Inuitatus quidem sæpius ab ijs Lutherus fuit ad idem negandæ Veritatis naufragium, sed infamem scopulorum abhorruit immanitatem. Quin suasit ipsis, vt vela verterent: sed nihil persuasit. *AEni nostri vesania.*

Ergo illi Ecclesiam certatim proscindere, iactare, Babylonicam esse meretricem, Papam, Antichristum: Religiones, pudicitiæ prostibula: Episcopos, lenones: omnia meram esse Babylona, Ægyptiacamque captiuitatem. Scilicet, digna hæc talia gymnastis talibus progymnasmata. *Adeoque Furia.*

PARS III.

De causa Fidei tutissima.

FIde, age, casta Susanna Ecclesia: Confide Nohemi Arca: dura, perdura Salamandra; in medijs sita flammis non vreris Ecclesia: in diluuio non submergeris, in iudicio non destitueris. *Ab ea stat 1. Testamentum.*

1. Habes notæ optimæ tabulas Testamenti: *Hoc est corpus meum*: à quatuor Notarijs Matthæo 26. Marco. 14. Luca 22. Paul. 1. *Cor.* 11. consignatas. Qui singuli temporibus, locisque scripserunt quidem diuersis: at diuersum nihil.

2. Adhæc præiudicia Figurarum producis. Quarum inanias expleat Veritas necesse est. Synagogæ delineata futurorum adumbratio, viuis absoluta coloribus fuit à Christo. *2. Præfiguratio.*

3. Accedit eiusdem promissio: Ioan. 6. *Panis, quem ego dabo, Caro mea est.* Accedit attestatio: *Caro mea vere est cibus, & Sanguis meus* *3. Christi promissio & asseueratio.*

aneus verus est potus. Si *vere* EST : ergo nec *significat*, nec abest, quantum à terra cœlum. Si *vere*: quid ergo nouatores comminiscimini tropologice, amphibologice, synecdochice? an vero diabolice? Nam orthodoxos de incantatione magica incusare audetis.

4. Præscriptio. 4. At Fide causæ Ecclesia: producis libellum quietæ possessionis; titulum ostendis secundum, *De pacificis possessoribus*: præscriptionem prætendis ab annis amplius supra mille sexcentis, quibus Vsumfructum rei possessæ habuisti. Vin' amplius?

5. Orbis consensio. 5 Ecce tibi, vocatus, citatus adest, se testem sistens gentium omnium, ac nationum Consensus fidelium; cum liquida continuæ in possidendo successionis demonstratione. Num quid aliud.

6. Conciliorum definitio. 6. Euge: triumphas! Diuina te, ô Mater Ecclesia, in terris vltro circumsistunt tribunalia Conciliorum, ad vota tua, tuaque paratissimorum obsequia. Sed quid ego Hæc, aut Illos cōmemorem? Longa series, & multa nimis. Aliquam tamen strictim vidisse iuuabit. Dabo per sæcula Non numero, sed intento velut digito monstro.

7. Sæculorum ac Patrum contestatio. 7. Ecclesiæ, Veritatisque Eucharisticæ tabulis subscripserunt sæculo primo, (Apostolos prætereo,) *Sanctus Ignatius Epistol. ad Smyr. S. Dionys. libr. 1. de Cœl. Hier.* Secundo. *Cyprian. Tertull. Origen.* Tertio, *Iustin. Martyr: Pius Papa I. S. Irenæus.* Quarto, ecce sigilla duodecim Apocalyptica: *Niceni Conc. Patres Athanasius, Cyrillus Ierosolym. Hilarius.* Habetis quatuor. *Ambrosius, Basilius, Augustin. Optatus Mileu.* Habetis octo. *Gregorius Nyssen. & Gregor. Nazianzenus Ephram, Epiphanius.* En duodecim. Quinto sæculo *Hieron. Chrysost. Cyrill. Alexand. Synodus Ephesina, Theodor. Gelasius,* Multa prætereo, *Gregorius, Theophylactus, Ioannes Damascenus.* Sæculo XII. *D. Thomas, Bonau. Anselmus. Scotus.* alijque innumeri huc usque. O attestationem, ac irrefragabilem depositionem. Obstupescitis Auditores, ad tantam ac talium nubem testium, sat scio. Oppedunt tamen contra tonitru Hæretici,

PARS IV.

De hæreticorum obgannitionibus.

Hæreticorum imprudentia & dementia. I. QVo magis obstupescendum est ad duorum apostatarum, Lutheri & Caluini, inanem vocem tot mortalium emotæ mentis brutos animos sensum cōmunem deseruisse, rationem eis euanuisse, vt tam iniquam ac sacrilegam fecerint defectionem.

Simile clarius. Fac esse, qui actionem habeat, in qua de summa vitæ ipsius, ac fortunarum agatur: hunc tamen duos, tresve leguleios adire consultum: totam eis causam committere fide data, & accepta Eundem dein trecentos conuenire viros, orbis & Iuris totius lectissimos: ab his audire, nullo causam ipsius niti fundamento Veri, aut Aequi: proin suadere, sibi suisque consultum velit, actione desistat, præscriptis acquiescat iustis, ac necessarijs: nec porro noua moliatur: Ipse tamen (velut Roboam,) iuniorum rabularum duorum secutus fascinationem, omnia alia aspernetur, ac derideat: quin sana consulentes calumnietur etiam, & execretur: adeoque voce, stylo, ferro, flammis, omnique vi ac facultate persequatur: hunc, inquam, quis furere non dicat? Infelix anima hæreseos fascino dementata tua, (heu!) causa partibus est prope infinitis inferior, ac deterior, &c.

Eorum munimenta. II. Sed quid ad hæc misera euersæ mentis cerebra, & deserta abs Deo hominum portenta? Quid? Non se deserunt, non causam: quamtumuis afflictam, perditam, desperatam, condemnatam, ac ad inferos proturbatam. 1. Producant ingentia & blasphemiarum, & execrationum plaustra duo

duo. Actionem diuinissimam Sacramenti, & Sacrificij, Deo plenissimam (horrent aures, ac animus:) magiã tamen appellant, incantationem, superstitionem, idololatriam meram. Cætera exhorrescens sileo: quæ pro vallo obiectant. 2. Inde fasces cõfertos hæresibus, mendacijs, absurditatibusque suis, velut gigantæis humeris comportant, accumulant, vt si, innouato bello gigantum montes montibus imponerent, ad Iouem è cœlo deturbandum. 3. Afferunt quoque ementitas; ac falsarias literas, de Institutione Sacramenti huius, clausas, cum inscriptione, *Hoc significat*. 4. Proferunt, velut ex indiculo, consultationem initam inter Triumuiros illos animarum perdendarum, Wiclef Anglum, Zvvinglium Germanum, Caluinũ Gallum. 5. Addunt Scripturæ testimonia, detorta sensu, ac deprauata.

III. Sed omnia talia, quæ vel vno flatu difflaueris. 1. *Aiunt*, Matth. 26. *Pauperes semper habebitis vobiscum: me autem non semper habebitis*. Ergo Christus in cœlum subuectus isthic residet, non hic in Sacramento. *Respondemus*. De visibili sua conuersatione hic loquitur, non de inuisibili. Nam de hac ita, Matt. 28. *Ego vobiscum sum vsque ad consummationem sæculi*. 2. *Aiunt*, Marci. vlt. *Assumptus est in cœlum, & sedet à dexteris Dei*. Ergo non est hic, nec enim descendet toties, *Respondemus*, descensu haud opus esse, posse locis simul pluribus existere. Sicut apparuit Paulo, & abeunti è carcere Petro, *Act*. 9. vt tradit Hegesippus. 3. Porro inuictus Achilles Caluino est iste. Luc. 24. *Palpate, & videte: quoniam Spiritus carnem & ossa non habet, sicut me videtis habere*. Atqui, ait, in Sacramento Corpus Christi tactu, visuve non cognoscitur: ergo nec adest. Sed iam ante superius respondimus: *Part*. 1. *&* 3. *hic*. Et *Conc*. 5. *part*. 6. 4. *Aiunt*: Fieri non potest, vt corpus idem locis existat pluribus. *Quid*? Non ergo creditis *in Deum Patrem omnipotentem*? Qui ex nihilo creare potuit omnia, magis potest & creatum in plura sistere loca; Et in vnum locũ plura sistere corpora. Sed de hoc quoque superius pluscula, *Conc*. 5. *parte* 5. *Aiunt* vitilitigatores: Fieri nequit, vt corpus sine extensione, quantitate sit, & loco. *O stulti corde, & tardi ad credendum*! Luc. 24. An non, 4. *Reg*. 6. Elisæi iussu ferrũ aquis supernatauit? Mari Christus inambulauit? *Matt*. 14. Tres pueros in camino ignis nõ adustulauit? *Dan*. 3. Quid igitur locus magis corpori necessarius, quam sua ipsi, vel sua ferro grauitas, aut igni calor? Ego vero sic existimo: hæc illis plus esse necessaria, vt insita ipsis, quam corpori locum, circumsecus sepientem. Vide *Conc*. 5.

6. *Aiunt*. Impossibilis est Transsubstantiatio. At factu difficilior est è nihilo creatio: E terra hominis, è costa Euæ formatio: aquarum in sanguinem, in serpentem virgæ: rupis in fontem, fœminæ in petram, aquæ in vinum factum conuersio par fuit, aut non longe dispar. Quare peracta recapitulatione perora.

CONCIO NONA.

De dignitate & reuerentia SS. Eucharistiæ.

MIRABILE NONVM.

Memoriam fecit Mirabilium suorum, misericors & miserator Dominus: Escam dedit timentibus se. Ps. 110. *Et qui manducat hunc panem, viuet in æternum*. Ioan. 6.

PRouerb. 9. *Sapientia ædificauit sibi domũ: excidit columnas septem. Immolauit victimas suas, miscuit vinum, & proposuit mensam suam. Misit ancillas suas, vt vocarent ad arcam, & ad mœnia ciuitatis: Si quis est paruulus, veniat ad me. Et insipientibus locuta est: Venite, comedite panem meum, & bibite vinum quod miscui vobis: Relinquite infantiam, & viuite, & ambulate per vias prudentiæ*. Patris Sapientia,

Veritas diuina Jesus *hoc fecit, & est mirabile in oculis nostris.* Fecit Ecclesiam, & septem Sacramenta, Euchariſtiam quoque, quæ & immolaretur Sacrificium, & sumeretur Sacramentum.

Nos in præsens

I. *De institutoris Eucharistici amore in nos: & nostro in eum debito.* II. *De multiplici Eucharistiæ dignitate.* III. *Ad S. Synaxin præparatione opus solicita.* IV. *Communicaturo studendum puritati.*

PARS I.

De Institutoris Eucharistici amore in nos, & nostro in eum debito.

Amor se dantis in Escam. I. FOrtis, & ingeniosus amor est. Artemisia Regina Cariæ, vt refert *Val. Max. lib. 4. cap. 6.* Mausoli coniugis mortem sic consolata est. Superbissimum illi Mausolæum condidit, vt in septem orbis miraculis habitum fuerit. Dein cineres cadaueris, è rogo collectos, aromatibus mistos mēsæ inferri sibi voluit, quos cibis adspersos quotidie deuoraret. Talis amor Christi in Ecclesiam, & ab hac ne diuelleretur vnquam, sibi Eucharistiam instituit: in qua sumendus Ecclesiæ quotidie propinaretur, ac sumeretur. Vnde inquit: *Caro mea vere est cibus.* Et Bernardus. *O amor amorum: Sacramentum Sacramentorum, dulcedo dulcedinum!*

Idque in Sacramēto. Suam Deus potentiam ostendit orbem condendo: Justitiam, diluuio: Amorem, hoc Sacramento.

Nec vel sibi parcentis. Permagna vis amoris est Pelicano, cum sibi pectus effodit, sanguine redanimandis pullis. At sic ipse. Ps. 101. *Factus sum similis Pelicano solitudinis.*

Figura. 1. Vere, *Exod. 3.* Eucharistia rubus est ardens & incombustus charitate infinita: & sentibus difficultatum obsitus: & Visio magna nimis. 2. Reliquerit Elias cū duplici spiritu pallium Elisæo, testem amoris, 4. *Regum 2.* At nobis Deus Diuinitatis suæ pallium, Corpus scilicet ac Sanguinem, cum vtriusque Naturæ veritate reliquit.

3. Refecerit Eliam Angelus sub iunipero prope defectum: vt in fortitudine cibi illius ambularet 40. dies vsque ad mōtem Horeb. 3. Reg. 19. At *Angelus Testamenti, Magni Consilij Angelus,* Angelorum Dominus, in hoc deserto nobis Panem suggerit, sub humanitatis nostræ cineribus coctū, &c. Parum illius fuerat amori, se in Crucis ara tradidisse semel; sæpius ac semper libuit immolari, inque succum ac sanguinem nostrum conuerti, magisque virtute in nobis, quam ipsi nos.

III. Quæ propter sic ipsi sumus obligati, vt animas quoque debeamus. 1. Plus, quam Israëlitæ, 40. annis manna pasti in deserto. *Exo. 16.* 2. Nesciebat Dauid, 1. *Reg. 25.* qua re datum sibi famelico cibi beneficium Abigaili remetiretur, nisi ipsam in Reginam regni consortem acciuisset. *Quid ergo retribuam Domino pro omnibus, quæ retribuit mihi?* Ps. 115. Cū me quoque regni cohæredem adlegit sibi, quasi, qui dedit, accepisset beneficium. 3. Pie, iuste, merito vouisti Jacob: Gen. 28. *Si fuerit Dominus mecum, & custodierit me in via, per quam ego ambulo: & dederit mihi panem ad vescendum: erit mihi Dominus in Deum.* Qualis ergo mihi, quantusque semper esse debebit. *Deus ei grati do.* *Quam mnes perant nefa*

IV. Quo sequar impensius monentem 1. Ps. 147. *Lauda Ierusalem Dominum, lauda Deum tuum Sion: Quoniā confortauit seras portarum tuarum, benedixit filijs tuis in te: posuit fines tuos pacem: & adipe Frumenti satiat te.* Illius adipe frumenti, de quo, Joan. 12. *Nisi granū Frumenti cadens in terram, mortuum fuerit: ipsum solum manet.* Sed iam non *moritur amplius: mors illi vltra non dominabitur.* Rom. 6.

2. Hoc itaque nos pascit: Sed *& de torrente voluptatis tuæ potabis eos,* Psalm. 35. hic Sanguine: isthic beatitudine. 3. Quid, quod *Debemus ei & des.*

&de

& de *Petra melle saturabit eos* consolationibus delibutos? 4. Nimirum Jesu. *Totus es terra*, quæ tota *fluit lacte & melle, vt ex his fructibus cognosci potest.* Num. 13. & 14.

Pars II.

De multiplici Eucharistiæ dignitate.

[...abilia Sacra...nto.] I. EXcellentia SS. Eucharistię est quanta maxima, Psal. 110. *Memoriam fecit Mirabilium suorum, &c.* Quid enim est aut fuit vnum aliquod, in quo *Mirabilium* Dei vel plura, vel maiora conuenerunt? Enumerat aliqua S. Thom. Hymno: *Lauda Sion, &c.* Nos in exemplum ista: Corpus est locatū, & in locis simul pluribus sine loco: quantum, sine extensione: fractum, sine diuisione, immolatum, sine passione: motum loco, sine emotione, tactum, visumque, sine sensione: integrum accidentibus, sine subiecto. Quantum sine materia. Quale, sine substantia. Capite hæc vobis Philosophi: Theologi, accipite Transsubstantiationē Qua, & quibus istis, quid vnquam vsquam mirabilius? Mathematici, videte hic quadraturam circuli: Physici, considerate fluxum & refluxum Oceani, & Euripi.

[...lius ...rarij ...mu...ū.] II. In hoc vno fluxus est gratiæ, vitæ, ac prædestinationis: estque refluxus peccati, mortis, & reprobationis. Quia

Sumunt boni, sumunt mali,
Sorte tamen inæquali,
Vitæ, vel interitus.

[...flat ...orta...em.] Psal. 109. *De hoc Torrente in via bibet peccator: propterea exaltabit caput* in rem gratiæ, & spem gloriæ: propterea immortalitatem acquiret. Nam Joan. 4. *Aquam quam ego dabo, fiet in eo fons aquæ salientis in vitam æternam,* Agite ergo, Isai. 55. *Omnes sitientes, venite ad aquas.*

[...ūdat, ...ile.] Tradunt scriptores Nilum è montibus Lunæ dictis exoriri: Ægyptum statis temporibus inundatum rigare, stercorare: inque Oceanum septem ostijs deuolui. Sic Eucharistia descendit è montibus Diuinitatis, ac Humanitatis, cum diluuio gratiarum, stagnat super animas rigatas, & fœcundatas, egurgitans se septem donis spiritus, ac in septenis quoque Sacramentis sese regurgitans, *fluminis impetus lætificat Ciuitatem Dei*, Psal. 45.

Fœlix Torrentis impetus! Vitia abripis, vitamque inuehis: in immortalitatis portu constituis. *Satiat.* 1. Nam Ioann. 4. *Qui biberit ex hac aqua, quam ego dabo, non sitiet in æternum.* *Ditat, & omnia præstat.* 2. O Nectar, & Ambrosiam Cœlitum! 3. O auriflum Gangem, & Pactolum! 4. Verum hic, & omnino verissimum Oraculū: Eccl. 24. *Ego Sapientia effudi flumina: Ego quasi trames aquæ immensæ: Ego quasi fluuij Dioryx: Ego quasi Aquæductus exiui de Paradiso.* Dixi: *Rigabo hortum plantationum mearum: & inebriabo prati mei fructum.* 1. Percussit virga petram Moses, *Exod.* 14. & fluxerunt aquæ, *Figura dictorum.* *Petra autem erat Christus.* 1. Cor. 10. Ex hac quales, quantæque emanationes? 2. Triste malum, cōtinua quadraginta dierum pluuia, resolutis cœli cataractis ruens: ruisse cœlos dixisses. At immortale bonum, Sanguinis Dominici effusio, cœpta in horto, *pridie quam pateretur*: continuataque adusque *Consummatum est*: quin & vltra, cum *lancea latus eius aperuit, & exiuit Sanguis & Aqua.* Nescio, quid maius hisce vel à Deo expectare queas.

III. Haud quoque statuerim: Huicne mysterio mysterium Incarnationis anteponam, an componam? Hoc scire videor: *Humanitas est in Sacramento gloriosior, quam in Incarnatione.* Plus honoris in hoc Sacramento ad naturam humanam accessisse, quam ex Incarnatione. Enimuero in hac, natura Diuina, præbens suppositum, humanæ præcellebat, vt infirmiori, ac inferiori: At in Sacramento humana principatur natura, & comes ei adhæreſcit diuina. Ita Theologi, Verborum vi primo Corpus produci, perque concomitantiam sequi Diuinitatem.

Pene,

Figura de Excellētia Euchari-stia. Pene, ſicut *Gen.*25. ex Rebeccæ vtero prior exiuit Eſau deformior, dein læuis Iacob: Ita & in hac Transſubſtantiatione. Corpus ſeu humanitas Chriſti, dein concomitanter Diuinitas exiſtit. O fœlix in ara gazophylacium: in quod duo Illa Minuta ter Optima Maxima inijcit Trinitas Beata?

1. Similia. O plane diuinam Euchariſtiæ Dignitatem! 1. Quod aurum inter metalla: 2. adamas inter gemmas: 3. Sol inter planetas: hoc Tu inter Sacramenta. Præpolles dignitate, attrahis amore, præluces ſplendore gratiæ. 1. Tu, Prouer. vlt. *Nauis, de longe portans Panem.* nam Pſ.18. *A ſummo cœlo egreſsio eius.* 2. Tu in fractione aperis tuorum oculos in Tui, in ſui agnitionem. *Luc.*24. Vt in Emaus factum. 3. Tu es *Panis præbens delicias Regibus.* Gen.49. Tu es farina, 3. *Reg.*17. quam Elia, Ieſu in domo Sareptanæ, Eccleſiæ, quotidie facis creſcere in immenſum. 3. Et hoc, D. Thoma, cur non quartum ponebas opus ad tria illa, *p.*1.*q.*13. quibus maiora Deum facere non poſſe, rebus ſic ſtantibus, affirmabas. Euchariſticum namque Opus hoc eſt velut nummiſma paruum auri, pretium continens cæterorum: adeo Compendium eſt in paruo maximum maximorum myſteriorum Chriſti; in quo vno præcipue *memoriam fecit mirabilium ſuorum Deus.*

Figura.

2. Teſtimonium, Simile.

PARS III.

Ad S. Synaxin præparatione opus ſolicita.

Quia eſt vita bonis mors malis. I. IAm tale Myſterium qua cum reuerētia & colas, & ſumas, par erit? *Probet ſemetipſum homo: & ſic de Pane illo edat.* q.d. partem in vtramque merita, ac debita expende; *ne inueniaris minus habens.*

Similia. 1. Memento, maris hic eſſe fluxum ad ſupera his: alijs autem refluxum ad infera. 2. Idem mare rubrum, *Exod.*14. tranſitum præbuit Iſraelitis: Ægyptios vndis inuoluit. Ita Euchariſtia; *mors eſt malis: vita bonis. Vide paris ſumptionis quam ſit diſpar exitus.*

3. Eſther humilis, *ca.*5. & faſtuoſus Aman ad idem Aſſueri vocantur conuiuiū; ſed exitu diſpari. Illa fit liberatrix populi: hic ludibrium patibuli. Ita Deus; & communicantes. 4. Ad eiuſdem regificas nuptias conueniunt vocati: ſed veſte non pariter culti. Quare innuptialis projjcitur, *Matt.*22. Dicitur quidem: Matt.11 *Venite ad me omnes, qui &c.* Sed præcipitur quoque: *Probet ſemetipſum homo,*

Exempla ... 5. Petrus, & Iudas pariter erant vocati: ſed non pariter cibo ſaturati, *Matt.*26. Ille paratus adire cum Domino in mortem: hic inferre mortem. Propterea poſt lapſus vterque: Petrus euaſit mortem: mortem inuaſit Iudas laqueatus.

Eiuſdem rei figura alia. II. Euchariſtia cœli eſt ſcala, *Gen.*28. viſa Iacobo hac *Diuinitatis* extremitate cœlū; illa *Humanitatis*, terram attingere: ſed Angelos, non cacodæmones, per eam ſus deque commeare. Ita *Qui manducat hunc Panem viuet in æt.* Et *qui ſumit indigne, iudicium ſibi mand. & bib. non diiudicans Corpus Domini.* 2. Suſpecta adulterij. *Nu.*5. Si inſons, aquas execrationis bibebat innoxia: Sin erat ſons, femore ei computreſcente crepabat. Ita Conſecrationis Eſca Potusque inter ſumentes diiudicant.

3. Arca fines tranſiens Gethæorum, Azotiorum, & Accaronitarum; millia hominum multa necabat: Iſraelitas vero ab interitu vindicabat. 1. *Reg.*6. Ita Euchariſtia, in qua ineſt Virga Humanitatis, & Manna Diuinitatis.

4. Fornax vna ijſdem flammis tres pueros irroratos recreabat; at Babylonios circum concremabat, *Daniel.*3. Sic Euchariſtia: Nam *Qui manducat indigne; reus erit Corporis, & Sanguinis Domini.*

5. Quam iuſta Philiſtæorum pœna fuit, Arcam cum Dagon idolo in eodem ara ſtatuen-

statuentium? 1.Reg.5. Et quisquam in corpore ac anima subditis peccato, collocare audebit Eucharistiam?

6. Crucifigentium Domini scelus inde quoque fiebat deterius, quod eum in loco infami, & reorum ossibus pleno suspendissent. Tetrior, & magis infamis est conscientia improbi.

PARS IV.

Communicando studendum puritati.

I. QVare sic te compara. 1. vt Arcam Testamenti, *Exod.25.&26.* In qua Manna, Tabulæque, cum Virga erant deponenda: Accurata cum symmetria omnia in ea facta erant, Dei iussu: demum tota inaurabatur. Tute tibi in te fac simile: & viues. 2. Quos Nabuchodonosor sibi ad mensam adstare pueros volebat, eos esse oportebat forma lectissimos, ac sapientia cluentes. *Dan.1.3.* Deus quoque præcepit: quæ sibi immolanda sisterentur animalia, omni eadem carerent macula. 4. Reges item Ægyptij non sibi ministrari sinebant, nisi ab nobilissimis quibusque nationis suæ: Arcebantur quique de plebe; quique naturæ vitio notabiles apparebant.

Hinc æstimare est, quales *Specioso præ filijs hominum* placeant: idque in Eucharistia, re vna omnium diuinissima. Procul hinc scelerum serui, informes animis, ac degeneres.

II. Ita Mosi Deus, Exod.3. *Ne appropies huc. Solue calceamenta de pedibus tuis: locus enim, in quo stas, terra sancta est.* Ne & tu appropies: Nam Deus est in rubo Sacramenti: ardet charitate: sed & zelo metuenda. Per illam amat: per hunc vindicat.

2. Iudæi scandalizabantur quod illotis manibus Apostoli manducarent. *Matth.15.* Quid Angelis fiet; viso indigne communicante? 3. Noluit Abimelech à Dauide; comitibusque gustari panes Propositionis, nisi ab mulieribus mundi forent, 1. *Reg.21.* Quæ in te requiretur mundities communicaturo?

PERORATIO.

QVare, 1. recordemini, quo cum pauore populus tonantem audierit, viderit fulgurantem Dominum, *Exod.19.* 2. Quo cum honore Magi adorarint in præsepio! *Matth.2.3.* Qua alacritate Zachæus eum in domum acceperit: *Luc.19.* iussus festine descendere de arbore superbiæ, auaritiæ, &c.

CONCIO DECIMA.

De admirabili Missæ Sacrificio.

MIRABILE DECIMVM.

Memoriam fecit Mirabilium suorum misericors &, &c. Psal. 110.

DEus, *Exod.* 12. educturus Israëlitas è seruitute, pridie eductionis instituit Agni paschalis Sacrificium, cum Synagoga perduraturum. Ita pridie Redemptionis nostræ sanciuit iuge Missæ Sacrificium, cum Ecclesia perennaturum; dicens: *Hoc facite in meam commemorationem.* O pignus fidei, vitæ, & omnium!

Super quo nos

I. *Quod in vna Eucharistia sit & Sacrificium & Sacramentum.* II. *Quod Sacrum Missæ Officium sit vere Sacrificium, docent Figuræ V. T.* III. *Docent idem rationes.* IV. *Ratio vna oratoria, ex more Dei, ex paruis initijs ad perfectionem ascendentis.* V. *Docetur idem ex Nouo Testamento, Scripturis & rationibus.* VI. *SS. Patrum consensus, & vsus idem euincunt.*

PARS I.

Quod in vna Eucharistia sit & Sacrificium, & Sacramentum.

I. DAniel cap. 8. ait. *Vidi arietem cornibus ventilantem contra Occidentem, & contra* *Similia. 1. Bicornis Agnus.*

Aquilonem, & contra Meridiem: & omnes bestiæ non poterāt resistere ei, neq; liberari de manu eius. Ita, non aries, sed Agnus in Eucharistia est: Et is bicornis; quia iam vt Sacrificium, alias vt Sacramentum accipitur. Hisce ventilat hæreticos. Prædictum, Ps. 109. *Conquassabit capita in terra multorum.*

2. Litera Y.

2. Illa est adinstar pythagoricæ literæ bifurcatæ; princeps in alphabeto Mysteriorū Christiano: hinc placans: illinc animam consanans.

3. Bifrons Seraphin.

3. Ezechiel, c. 1. in Babylonica vidit captiuitate Seraphinū, cui *facies hominis, & facies leonis.* Ita Seraphim, hoc est Sacramentum, in facie hominis: Sacrificium vero, in facie leonis. Illa delinit animas: hac terret hostes.

4. Oceanus geminus.

4. Oceanus in mare se Mediterraneum, & Arabicum seu Rubrum didit: Eucharistia in Sacramentum, & Sacrificium sanguine rubricatum. 5. Iordanis haud procul à Sodoma absorbetur terra: sed duas efficit lacus: Asphaltitem salsum ac sterilem: & lacum Tyberiados dulcem ac pisculētum. Sic Eucharistiæ Sacramentum est gratijs plenum ac dulce: Sacrificium à pœnis Iesu acerbum.

5. Iordanis bilaceus.

II. Hæretici ad hanc distinctionem efferascunt. Vt tigris viso sanguine, aut colore puniceo, furit. Missam namque tragœdia Caluarica purpurissat: Vnde illius isti nec ferunt nomen, nec memoriam. At nos demonstrabimus.

PARS II.

Quod Sacrum Missæ Officium sit vere Sacrificium, id docent Figuræ.

SAcrificium fit triplex in Scriptura, ait *August. 10. Ciu. cap. 5. & 6.* 1. Spiritale & internum: Vt oratio, pœnitentia, &c. Ps. 50. *Sacrificium Deo spiritus contribulatus.* 2. Externū ab interno profectum: Vt Eleemosyna, ieiunium, &c. 3. Proprium, scilicet *actus latriæ, offerens visibile donum cum mutatione illius, ad Diuinitatis agnitionem, & nostram subiectionem.*

I. Melchisedech, *Gen. 14.* obtulit panē & vinum: at Christus *est Sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech.* Heb. 7. Ergo est autor Sacrificij, in quo offertur panis & vinum. Alioquin figurā illam sacrificandi nō impleßet. Quod cogitatu est impium. Ad hæc eā impleße in cruce, dici nequit: Quia Sacrificium illud cruentum fuit, sicut Aaronicum; non in pane & vino: Estq; semel factum; & non fit in æternum. At Melchisedechiani ordinis Sacrificium hodieque fit, placando Numini. Neque vllum huc aptius est, vel efficacius. Quia Patri nil dilectius Filio. Nam Ps. 39. Cruentum *Sacrificium, & oblationem* legalem *noluisti.* Psa. 49. *Nunquid* enim *manducabo carnes taurorum?*

II. Agnus paschalis, ex omnium Patrum consensu, sacrificium fuit; & figura vtriusq; Sacrificij in cruce, & in Ara. Nam Dominus, simul ac cum Apostolis Agnum comedit. Eucharistiam instituit, & Sese incruēte Patri oblatum sacrificauit. Huc *Nota:* Quatuor in Agni manducatione reperiri; quæ soli Eucaristiæ, non alteri queunt adaptari. *Primo.* Agnus immolabatur, vt manducaretur. *Secundo.* Id priuatim à patrefamilias fiebat inter recutitos, & purificatos. *Tertio.* Fiebat luna decima quarta sub vesperam. *Quarto.* Agni immolatio repetebatur quotannis: quia non erat ipsa liberatio ex Ægypto; sed huius commemoratio. Ita Dominus in Eucharistia fuit oblatus, vt manducaretur; & hoc non in cruce, 2. Ibique in Cœna priuatim; hic in cruce, publice. 3. Ibi luna 14. vesperi: in cruce luna 15. sub meridiem. 4. In cruce semel tantum: at hic reperitur Sacrificium, ad commemorationem liberationis nostræ.

III. Sacrificium Pacificum, *Leu. 3. & 7.* figura fuit Missæ. Quia quatuor illius proprietates possunt Missæ soli accommodari: non Cruci. 1. *Todad* dicebatur, id est, offerebatur vel ad gratiarum actionem; vel

ad fœdus ineundum cum Deo. 2. Dideba-tur in partes, quæ ad 4. orbis plagas ele-uatæ offerebantur. 3. Manducabatur ab solis Sacerdotibus. 4. Panis & vinum offe-rebantur. At talia in Missa. Ergo hæc Veri-tas, illa figura.

IV. Sacrificium Missæ est repræsentatio cruenti in cruce. Nam *Hoc facite in meam commemorationem*. Sicut, *Iud.* 12. quotannis Hebrææ renouabant planctum filiæ Iephthes Ducis immolatæ.

V. Ad Heli Sacerdotio priuandum propheta missus ait de alio, 1. Reg. 2. *Suscitabo mihi Sacerdotem fidelem, qui iuxta cor meum, & animam meam faciet: & ædificabo ei Domum fidelem: & ambulabit coram Christo meo cunctis diebus: & offeret tortam Panis.* Atqui hoc de Pacifico Iudæorum Sacrificio accipi non potest. Nam id diu ante fuerat institutum. Nec de Aaronico: nam hoc abrogatum iam est; nec durat *cunctis diebus*: Nec de Panibus propositionis, qui annis 400. præcesserant instituti. Ergo de Sacrificio Missæ accipiendum est. Nec enim datur aliud.

VI. Prouerbiorum 9. *Sapientia ædificauit sibi domum, miscuit vinum: posuit mensam: excidit columnas 7.* & cætera & inuitat: *Venite, comedite Panem meum, & bibite Vinum, quod miscui vobis.*

Vbi S. Cyprianus Sacrificium Missæ intelligit, institutum à Sapientia Patris, in ædificata ab se Ecclesia, Sacramentis septé instructa.

VII. Malachiæ 1. *Magnum Nomen Iesv erit in gentibus: & in omni loco offeretur Sacrificium, & Oblatio munda Nomini meo.* Atqui hoc soli sacrificio Missæ conuenit. Ergo.

Pars III.

Docent idem Rationes.

I. Ratio. Christus *venit adimplere legem*, omnesque figuras *consummare*. Quia Ps. 144. *Fidelis Dominus in omnibus verbis suis.* Et Ps. 50. *Vt iustificeris in sermonibus tuis.* Et Ipse Matth. 5. *Iota vnum, aut apex non præteribit.* Atqui in Cruce tantum cruentorum adimpleuit figuras Sacrificiorum: Ergo debuit & incruentorum explere figuras. At hoc fit per Sacrificium Missæ. Ergo.

II. In omni Lege Sacrificia esse voluit Deus, quæ vnicum illud Crucis repræsentarent futurum: Ergo credi par est, & in lege gratiæ aliquod ipsum voluisse patrari, ad illius Tanti commemorationem. At præter hoc Aræ nullum est aliud. Ergo Ipsū est: esseque debet.

III. Causæ, ob quas in Veteri lege Sacrificia erant; eædem & grauiores adhuc perstant in Ecclesia. Sacrificabant enim ad Deum supremo cultus genere honorandum: Ad religionem propalam profitendam. Ad Crucis Sacrificium repræsentandum. At hæ causæ in Ecclesia sunt prægnātiores.

Cum igitur omnia in orbe deseruiant Deo Conditori suo: vnde & pretium quæque suum, veritatemque sortita sunt: Cum omnia, quæ vsquam rite instituta vnquam & vsurpata fuerunt sacrificia; ad hoc vnum Nouæ Legis, vt complementum suum ac coronidem, respectarunt. Hoc quoque diuinius esse cunctis oportuit, propriumque populo, qui à Deo singulariter electus esset, atque dilectus. *Epilogus.*

Quod si etiam Deus idem solennem ad cultum Sui istas sibi voluit placere figuras: Si has quoque populus, qui sedebat in tenebris, honori sibi, & quantulæcunque saluti esse ducebat: quantum placere sibi Deum ipsi in hoc iugi dilecti Filij sui Sacrificio, & ad idem acquiescere, credi par est? Quo & nobis Ipsum ampliori esse honori, certissimæque saluti confidamus, planeque credamus; ac etiam sciamus oportet.

PARS IV.

Ratio peculiaris oratoria, ex more Dei, à paruis initijs ad perfectionem ascendentis.

Consuetus Deo rerum ordo. SOlemne est Deo, (*qui adhuc operatur*) à paruis ordiri, & per maiora vſque ſenſim progredientem in ſummis, ac maximis quibuſque conſiſtere. *1. Naturalium.* 1. Ita rerum in orbe condendo, auſpicatus à lumine creationem, duxit eam ad elementa: hinc per plātas, ad animantia; demum in homine conſtitit, viua ſui imagine, velut terreſtri quodam Deo.

2. Spiritalium ſeu legalium. 2. Atque vt hunc cultus ſui diſciplina imbuendum rite formaret: naturam illi magiſtram indidit, qua ad patrandum ipſi Sacrificijs condoceſieret. Tum deinde altius prouectum, lege data, ad Sacra perfectiora inſtituit. Demum ipſe deſcendit, ad abſolutiſſimū iſtud Sacrificium Corporis ac Sanguinis ſui offerendum Patri: ad quod Dei filius, ſummus & ipſe Sacerdos, exemplo præiuit: & Edicto, *Hoc Facite*, æternum ſanciuit rite litandum.

Sacrificij Euchariſtici perfectio. Cuius apparente ſimul in Eccleſia maieſtate plane diuina; cætera Synagogæ ſacrificia vniuerſa, velut ſidera ad panomphæi ſolis exordium diſparuerunt. Nimirum quicquid hic inerat luminis, id omne & ab illo acceperant, necdum in orbem illato: & in idem refundebant, ſimul ac in Eccleſiam à Seruatore Ieſu fuerat introductum.

Et veterū abrogatio. Quare, velut ad æris campani grandioris fuſionem æra minutiora conferuntur cætera ſimul, & colliquefacta in vno abſorbentur: Ita antegreſſa ſacrificia omnia, ad vnum hoc conuerſa, eſſe deſierunt abſorpta.

At ſui promulgatio. Eorum faciem referebant ac conditionem varie illa ex ora tunicali, limbove Sacerdotis Summi dependentia tintinnabula, *Exod.* 28. Venit Summorum Summus Pontifex Pontificum Chriſtus, ſolaque præſentia hos abrogauit omnes, & ſuſtulit è medio. Vnum quoque vocis idem miſit ſonum hunc: *Hoc facite*: quo ſimul tinnitus ac tintinnabula illa obruit vniuerſa. Vt eorum vel veſtigium ſuperſit non aliud; quam quod Fuiſſe ſciamus. Adeo *in omnem terram exiuit ſonus* ille ſolus, Pſ. 18.

Simile. Quo in æternæ vitæ parando nobis Inſtrumento, viam modumque tenere voluit Deus: quem in mortalis vitæ nobis conferendæ eidem placuit obſeruare naturam. Teſte enim Ariſtotele, *primo viuimus vita plantæ: poſtea vita animalis: deinde vita hominis.* Atque vt anima; ita Euchariſtia pretium eſt & decus cæterorum, quæ minora antegrediebantur.

Exemp. Eundem tenuit modum ac ordinem in nuptijs Cananæenſibus Dominus, *Ioann.* 2. Aderat: vini primum appoſiti pretiolum non ignorabat; nec & huius defectum mox conſecuturum. Silet tamen, ſinitque vilius exhauriri prius. Dein ex aqua vinum melius, adeoque optimum; iubetque propinari. Ita in omnibus ab imperfectioribus gradum molitur, ac viam præſtat ad vſque perfectiora.

Iſta tamen rerum maximarum initia parua, horumque progreſſus, ſemper huiuſmodi fuiſſe comperiuntur; vt permagnam prætulerint futuræ perfectionis ſimilitudinem. Id quod ſingulorum deductione ſeipſo liquet. Cum itaque ex Vet. Inſtrumenti figuris futuri Miſſæ ſacrificij & veritatem, & neceſſitatem, & diuinitatem oſtenderim, iam Noui Teſtamenti nonnulla teſtimoniorum adducamus.

PARS V.

Docetur idem ex Nouo Teſtamento, Scripturis & Rationibus.

I. AC primo Luc. 22. *Hoc eſt Corpus meū, quod pro vobis datur, & frangitur.* Ita Græce 1. Cor. 11. κλώμενον. *Similiter accepto calice*

calice ait:Hic eſt Calix Noui Teſtamenti in Sanguine meo, qui pro vobis fundetur in remiſsionem peccatorum. Hinc ita ratiocinor: Dans Euchariſtiam ait, ſuum Corpus tradi, & Sanguinem fundi. At is cui dabatur, alius eſſe non poterat, quam Deus Pater: Ergo ſuũ Illi conſecrauit Corpus. Qui enim cum cæremonijs Gratiarum actionis, Fractionis, Benedictionis, &c. Deo aliquid pro alijs dat, is idem Deo conſecrat & immolat: ſed Dominus ſuum Corpus & Sanguinem ita Patri pro nobis in Cœna dedit: Ergo in Cœna conſecrauit. Eſto SS. Patrũ aliqui futurum pro præſenti vſurpent, legantque: *tradetur, fundetur*: Nil hoc offieit cauſæ. Nam id ſpectat ad futuram in Cruce per cruentum ſacrificium traditionem, ſemel faciendam, non iterandam.

Secundo: *Hoc facite in meam commemorationem.* Fieri præcipit, quod inſtituerat, ac fecerat: Atqui ipſe conſecrarat, hoc eſt, Sacrificarat: ſimul cæteros communicarat, id eſt, & Sacrificium, & Sacramentum adminiſtrarat: erga, &c. Tertio Ioan. 4. *Mulier, crede mihi, venit hora, in qua nec in mõte iſto* Garizim, *nec in Ieruſalem adorabitis &c. Venit hora, in qua veri adoratores adorabunt Patrem in ſpiritu, & veritate* per omnem orbem. Atqui *Adorare* hic ſignificat *Sacrificare.* 1. Liquet ex famoſa illa per id tempus controuerſia Iudæos inter & Samaritanos: Vbinam eſſet adorandum? id eſt, vbi Dei cultus ſummus ſacrificijs exhibendus? De ea *Ioſephus Antiquit. lib. 11. cap. 8.* Pertendebant Samaritani, in monte ſacrificandum; vbi *Gen. 22.* Jacob immolaſſet: vbi *Deut.* 33. benedictiones erant promiſſæ legem obſeruaturis. At Iudæi contra; Ieroſolymas Deum ad Sacrificia delegiſſe. Nam priuata cuiuſque adoratio non erat alligata loco, vt illa Sacrificialis. 2. Adhæc Gen. 22. *Manete hic in pede montis; veniemus ſtatim atque adorauerimus*, id eſt, Sacrificauerimus, Ioan. 12. *Venerunt Ieroſolymam ad adorandum.* Id eſt, ad Sacrificandum.

II. *Ratio prima.* Ab exordio Eccleſiæ fuerant altaria. Heb. 13. *Habemus altare, de quo edere poteſtatem non habent, qui tabernaculo deſeruiunt.* Græce eſt θυσιαστήριον. Et SS. Patres, Dionyſ. Tert. &c. altarium meminerũt. Sed altaria ſunt pro Sacrificijs, ac Sacerdotibus. Nam ſunt ea relata, quæ ſe mutuo ponunt ac tollunt. *Caluinus lib. 4. inſtit.* audet impudenter ſic ſcribere contra Apoſtolum: *Dedit nobis Menſas ad manducandum; non altaria ad ſacrificandum.*

Secunda ratio. Sacerdotium eſt Ordo virorum, Deo ad Sacrificandum conſecratorum. Eſtque perpetuum Sacerdotium in Eccleſia: Ergo & Sacrificium, Antecedens liquet ex Iſa. 66. *Aſſumam ex eis Sacerdotes & Leuitas.* Quales? ſicut *Tu es Sacerdos in æternum ſecundum ordinem Melchiſedech*, Pſa. 109. At Iudæorum Sacerdotium non erat futurum æternum. Ergo aliud; nempe Chriſtianum. Ergo in hoc, etſi Chriſtus ſummus ſit Sacerdos; eſſe tamen debet Ordo virorum ad hoc Deo conſecratorum, vt ſacrificent.

Tertia ratio. Nulla fuit vnquam gens, aut religio ſine Sacrificio, id eſt, ſupremo adorationis cultu ac ritu; vel inde vſque ab orbe condito, in lege naturæ, Abel, Noe, Abraham, &c. Ergo & in Religione Chriſtiana eſſe Sacrificium debet. Cur non debeat, ratio ſufficiens dari nequit.

Pars VI.

SS. Patrum conſenſus, & vſus idem euincunt.

QVid: quod huc vnanimis omnium SS. Patrum conſenſus incumbat; qui & ipſi Sacerdotes magni Miſſas celebrarunt? Mirificis ijs titulis Aræ ſacrificium extollunt. Chryſoſt. hom. 6. ad pop. Ant. vocat *terribile, & plenum horroris.* Euſeb. lib. 1. Epiſt. 3. *Sacrificium plenum.* Cypr. *Plenum, & Verum.*

Augustinus: *Supremum & verissimum*, Dion. Areop. *Mysterium cœleste, Oblationem sanctissimi Sacrificij, augustum, & sacratissimum mysterium, &c.*

1. Atque id, qui instituit, Ipse & celebrauit primus Iesus. 2. Deinde Apostoli confestim ipso Pentecostes die, post acceptum Spiritum sanctum, *teste Hesychio in cap. 9. Leu.* Et Act. 2. *Erant perseuerantes in doctrina, & communicatione, & fractione panis, & orationibus.* id est in celebratione Missæ. *Act.* 13. Omnes sacrificarunt Apostoli, quando Paulum & Barnabam elegerunt Apostolos, λειτȣργȣντων ἀυτῶν sacrificantibus ipsis. 3. Dein Petri Successores Pontifices Romani omnes Sacrificarunt: & vox *Missa* in eorum scriptis vsurpatur. Extant & conscriptæ nonnullorum Missæ. Thelesphorus Papa instituit sub annum 277. in Natiuitate Christi tres missas patrari à quoquo Sacerdote. Syluester, sub annum 343. vetuit ne in loco non consecrato celebraretur.

Concilia quoque Missæ meminerunt. Vt Carthaginense c. 2. *Reconciliare quenquam in publica Missa Presbytero non licet.*

Quare Missa est verum Sacrificium; mortis Dominicæ repræsentatio & commemoratio; thesaurus meritorum Christi; Eius victoriarum trophæum: omnis diuini cultus apex & compendium; Christianæ religionis fulcrum. Ibi Iesus pro nobis orat: *Pater dimitte eis: quia nesciunt, quid faciunt.*

CONCIO VNDECIMA.

De eodem Missæ Sacrificio.

MIRABILE MIRABILIVM.

Tu es Sacerdos in æternum secundum Ordinem Melchisedech. Psal. 109.

ABrahæ, *Gen.* 14. deuictis Regib. quinque domum reuertenti, Melchisedech, Rex & Sacerdos Altissimi in lege naturæ, panem & vinum, in gratiarum actionem de obtenta victoria, offerens Deo; obuiam processit. Ita Dominus IESVS, postquam fecit, vt dixit: *Confidite, ego vici mundum.* Ioan. 16. Panem & vinum consecrauit in Corpus ac Sãguinem suum, Deoque Patri obtulit Sacrificium. At postquam etiam in cruce Victor partes aduersas profligasset omnes: certatim Sacerdotes Sacerdotis ipsius *in æternum* obtulerunt, offerunt, offerentque *in æternum, secundum Ordinem Melchisedech.*

Nos breuiter de eodem

I. Fuisse semper, esseque oportere Sacrificium. II. De Substantia Missæ. III. De perennatione Missæ cum Ecclesia. IV. De blasphemantibus Missam; & eam celebrantibus.

PARS I.

Fuisse semper, esseque oportere Sacrificium.

I. NVlla gens extitit tam barbara vnquam; quæ, cum Deum aliquem colendum esse putarit; quin eidem continuo Sacrificium decerneret: Sacrificio autem Sacerdotium assignaret. Idque adeo naturæ inditum, est ipsi, atque impressum. *1. In Lege Natur.*
1. Gen. 4. *Abel obtulit de primogenitis gregis sui.* Ecce in prima naturæ generatione. 2. In secunda, Gen. 8. *Ædificauit Noe altare Domino, & tollens de cunctis pecoribus, & volucribus mundis, obtulit holocausta super altare.* 3. In tertia, Abraham adeo frequens Deum colebat Sacrificijs solennibus, vt demum, iubente Deo, nec filio parcendum crederet immolando. *Genes.* 22. 4. Quis Iobo in propitiatorijs Sacrificijs extitit religiosior? *Iob.* 1. 5. Legis Mosaicæ tempora sileo; quibus ex continuo plurimorum Sacrificiorum fumo vmbræ, quam diei, plus fuit. 6. Eliæ Sacrificio quid vel admirabilius, vel terribilius? 3. *Reg.* 18. Ignis cœlo ruit, exurit aquas, victimas, aræque saxa: Baali- *2. In Lege Mosaica*

tas

tas exanimat dein occisos. 7. Samuel, David, Salomon: alijque sexcenti quantas hecatombas immolarunt? Nihil in vllo æuo aut frequentius, aut solennius, aut sanctius fuit habitum; quam ipsum hoc *Sacrificare*.

II. At vero postquam Rex Regum, & Sacerdos Sacerdotum Christus Jesus se Patri ipsum obtulit: continuo orbe toto nil eodem fuit Sacrificio vel diuinius, vel celebrius. 1. Obtulerit filiam Iephte ex voto; *Iud.* 11. 2. Filium Abraham ex obedientia: *Gen.* 22. 3. Pythagoras, ob vnam in Mathesi repertam figuram, hecatombas: Nil ista, vel queuis alia, ad hodiernum, ac æternum Christi sacrificium ac Sacerdotium secundum ordinem Melchisedech. *Ergo & Christiana.*

Pars II.

De substantia Missæ.

I. Missa vox Græca non est. Ideo in N. T. reperiri nonſeſt; quod Græce conscriptum est. Eius loco tamen Græci vtuntur voce λειτουργία, quasi dicatur: publicum ministerium. 2. Nec est Hebraica: Nam Syri & Maronitæ, hodieque Missas celebrantes, eadem voce vterentur: & Ecclesia ipsam vsurparet, sicut illas: *Amen, Alleluia, Sabaoth, Osanna, Pascha.* Nec patres Hebraice callentes optime, vt Orig. Tertull. Iust. Epiph. Hieron. eam frequentarunt: *Missa est non Græca, non Hebraica.*

II. Est ergo vox Latina: sic dicta, à populo dimisso; post Rem diuinam peractam. Significatque totam Cœnæ actionem cum omnibus cæremonijs. Est ea vere Sacrificium quoad Deum, cui offertur: simul est & Sacramentum; quoad homines, quos nutrit. 1. Ita & Agnus Paschalis, *Exod.* 12. prius immolabatur: dein sumebatur communiter. 2. Vt igitur orbis totus Arctico, & Antarctico polo sustentatur: altero que remoto machina omnis dissolueretur: ita Religio, istorum altero sublato. 3. Est Eucharistia, vt mirabilis Seraphin, *cuius facies leonis, & facies hominis.* Ezech. 1. Plusquam Seraphica est duobus suis respectibus illa. 4. Produnt Scriptores, in Alpibus herbam progigni biramem: si quæ fera alterum abedat solum, eam emori: si vtrumque depascat ramusculum, lædi nihil: Ita in montibus Ecclesiæ Eucharistia bimembris est vna: Si cum feris hæreticis solũ esse Sacramentum affirmes; peccas hæreticus. Qui & Sacrificium & Sacramentum esse credit, ac colit; vita viuet. *Latina. Sacrificium, & Sacramentum.*

III. Missæ autem substantia consistit in Consecratione, Oblatione, & Sumptione: Cætera omnia meræ sunt ceremoniæ, ad excitãdam pietatem, ac cõmemorationem Dominicæ Passionis. Proinde hæ mutari possunt ab Ecclesia: illa tria nequaquam. Est autem Sacrificium incruentum, cruenti in Cruce repræsentatiuum. Rom. 6. *Iam enim amplius Christus non moritur: mors illi vltra non dominabitur.* *Eius substantia immutabilis est.*

Deinde Ipse Iesvs est, qui sacrificat; minister vero solum instrumentum. Sicut *Ipse est, qui baptizat:* ait Augustinus. Vnus enim tantum est Summus Pontifex Iesvs Hebr. 9. At *Sic nos existimet homo, vt ministros Christi.* 1. Cor. 4. Atque inde Missa, ab nequissimo Sacerdote peracta, tanti est; quanti si Sanctus Petrus eam celebrasset: quoad opus operatum. Quid pretium dabat hircis pro peccato oblatis? Dei æstimatio. *Leu.* 16. Duo hirci iubebantur educi: Alter sacrificabatur cæsus: alter liber dimittebatur in desertum. Ita Christus Sacrificium primum fuit cruentum. At in ara liberum à cruentatione. Idque tanti, quanti est pretij Iesvs. Atqui hoc pretium est reale; non solius æstimationis, aut imputationis diuinæ. *Iesus est sacrificans. Missæ valor.*

PARS III.

De perennatione Missæ cum Ecclesia.

Sacrificiũ Crucis sufficit ad merendum: at sacrificiũ ara requiritur ad merita applicanda.

I. DIces: Sufficiebat Sacrificium Crucis; vt cuius infinita sunt merita. At, *inquam*, frustra est thesaurus, cuius non est vsus. Itaque parata in cruce merita; restant ea merentibus applicanda. Id quod fit per vsum Sacramentorum; quæ hoc fine instituit Dominus: in quibus princeps Eucharistia. 2. Neque vita functis vllo queunt illa Sacramento applicari: possunt autem Sacrificio. 3. Adhæc oportuit esse in lege noua Sacrificium: sicut in Mosaica, & naturali fuerat. At ea pro viuis, proque defunctis offerebantur. Ergo. Esto frendant hæretici: quia nec blasphemare verentur. Vt tigres, & elephanti Sanguine viso: sic isti hoc audito Sacrificio efferascunt. Sed si Iesus *est Sacerdos in æternum secundum ordinẽ Melchisedech*, necesse est & Sacerdotium æternum existere; itemque & Sacrificium. Si igitur æternus ille Sacerdos ante suam Incarnationem curauit, vt in omni lege, ac gente Sacrificium esset: quod homines illi administrarent, non magis idem in lege gratiæ deseruit, quam suammet æternitatem.

Sacrificiũ & Sacerdotium nouum debet æternare cũ Ecclesia.

II. Cui stabiliendo 1. à Figuris sic ratiocinor. Necesse est Scripturas Vet. Testamenti in Nouo adimpleri, & sic, vt figuris figuratum respondeat. Sed illæ prænotant iuge Sacrificium. Quia & ipsæ ipso actu iugiter durauerunt ad vsque tempus figurati. Ergo necesse est & hoc durare similiter re ipsa actuale. 2. Ex Prophetis ita: 1. *Regum* 1. Prædictum est Heli, desiturum Iudaicum Sacerdotium: aliudque successurum, quod *cunctis diebus* perduraret cum suo Sacerdote. 2. Ita Malachias 1. *A solis ortu vsque ad occasum in omnibus gentibus, & in omni loco sacrificatur, & offertur Nomini meo Oblatio Munda.* Quod de Sacrificio Crucis nequit accipi: nec de Iudaico: quia hoc non *in gentibus*. 3. Daniel quoque, *cap.* 8. docet, iuge Sacrificium ab Antichristo fore tollendum: at nullum restat tollendum è medio, nisi hoc Missæ. Ergo Idem eo vsque perennabit.

Sic figuræ docent.

Sic Prophetia.

PARS IV.

De Blasphemantibus Missam, & eam celebrantibus.

Hæretici blasphemia.

I. HAnc Melanchton appellat incantationem: Caluinus Magiam: Brentius diaboli commentum: Lutherus contra hoc scripsit anno 1520. Captiuitatem Babylonicam: anno 1521. librum de abroganda Missa priuata: anno 1522. contra Regem Angliæ: anno 1523. contra Canonem: anno 1528. scribit, nil perinde se pœnitere, quam quod vigintiquinque annis Missas celebrarit: anno 1534. fatetur sibi videnti vigilantique cacodæmonem inuictis argumentis Missam dissuasisse; ac, vt abrogaret, persuasisse. Quid eius asseclæ? Blaterant, à mille iam, & amplius, annis institutam ab Gregorio esse Missam, errasseque Ecclesiam, ad idololatriam prolapsam.

Ecclesia defecit: Missa idolom.

Et 1. Ergo Sponsam Christus amisisset. 2. Et falsum istud; Matth. 16. *Portæ inferi non prævalebunt aduersus eam.* 3. Mentitus Virgini Gabriel fuisset; Lucæ 2. *Et regni eius non erit finis.* 4. Pseudopropheta foret Paulus, Quod Dominus nec fallere, nec falli possit; Quodque fundamentum, & columna veritatis sit Ecclesia. O impias blasphemias! 5. Itan' tot, tantosque tot sæculorum viros, qui audierunt, & patrarunt Missas, idololatriæ, vt sacrilegos, insimulari? Id abominationem appellare, quod totius est Religionis sanctimonia ac firmamentum?

Missa institutio, cõtinuatio.

II. Quam Sacram actionem Mysterij instituit primus, ac perpetrauit CHRISTVS, pridie

pridie, quam pateretur, Luc. 22. Jussitque, *Hoc facite*. 2. Eam & frequentarunt Apostoli λειτουργούντων αὐτῶν, *Act.* 13. 3. Item Apostolici. S. Ignatius Epist. ad Trallien. affirmat S. Petri fuisse Diaconos Missæ ministros Clementem, & Anacletum: Pauli Linum, & Timotheum: Jacobi S. Stephanũ Protomartyrem. 4. Extat Liturgia S. Jacobi. 5. S. Andreas, cum à Proconsule ad sacrificia inuitaretur, respondit: *Ego quotidie sacrifico Agnum immaculatum*. 6. Quid Patres memorem? Hieronymus, Augustinus, Ambros. &c. Missas opere, voce, ac stylo celebrarunt. In quos inde, quicquid vel sanctitatis, aut facultatis vnquam habuerunt, promanauit.

III. Vt illi quoque mihi esse beati videantur appellandi, qui ea Missis intersunt cum religione, vt sibi Passionem Christi ob oculos obuersari credant. Id quod vel ipse Sacerdotis habitus sacer apprime repræsentat. Quo etiam orationis zelus haud mediocriter extimulatur, vt ea per omnes quasi declinationis ducta casus exerceatur ad comprecandum pro se ipso, pro genitoribus, pro datis, ac benefactoribus, pro accusatoribus inimicis, pro vocatis, vocandisque ad Ecclesiam infidelibus, pro afferentibus iniuriam, & auferentibus vi, dolove malo quæcunque ad tuum dominium attinebant.

APPENDICVLA
DE VNA, ET VTRAQVE SPECIE EVCHARISTICA.

FAS MIHI TRIA FARI, AC PRAEFARI, Studiose Lector.

I. CAEtera de Eucharistia ex Besseanis Conceptibus reddidi pleraque: sed parum is de Communione sub Vna Specie, vel Vtraque.

II. Itaque ille diligenter, vt in Gallia, vbi *cauterium inusti Caluino lilij multorum flagrat in anima. Atque vtinam non etiam, (heu nimium quaniam) nostra in Germania.*

III. *Quia autem percelebre nomen Bessei hoc meum ex ipso Opusculum per manus distrahet plurimas: & plerisque in locis de Communione sub Vtraque Specie docendi non parua occurrit necessitas: erit, ni fallar, subiectæ appendiculæ non minor vtilitas. Et tanto gratior, quo plura paucis mea lucide exhibet compendiosa breuitas. Ergo pedem nunc pedi.*

PRIMORDIVM INFOELICIS Controuersiæ.

I. SVb annum Domini M. CCCCXII. *AEnea Syluio teste in historia Bohemorum*, extitit Pragæ Petrus quidam Dresdensis; qui ex illo Joann. 6. *Nisi manducaueritis Carnem Filij hominis, & biberitis eius Sanguinem, non habebitis vitam in nobis*; mirabatur, contra præceptum hoc Vsum obtinere Ecclesiæ, populum sub vna duntaxat specie communicantis. Itaque Jacobellum, Pragæ Concionatorem induxit, vt idem cum ipso sentiret, ac pro concione populum informaret. Fit: populoque perplacuit. Et ex hoc ouo prodijt in Bohemiam innouata hæresis Hussitica. Successit Lutherus, inque peius indies profecit. 1. Negabat, se consuluisse vnquam, peruulgari vtramque, nisi ex Concilij decreto. 2. In Assert. 2. ait: *Consultum mihi videtur nunc, vt non modo Concilium; sed per quamque diœcesim quilibet Episcopus, etiam inuito Papa, Christum secutus in Euangelio, rursus vtramque speciem laicis daret.* 3. In Formula Missæ: *Si quod Concilium statueret, & permitteret vtramque speciem: nos nequaquam vtraque vti vellemus: sed in despectum Concilij, eiusque Statuti, aut vna, aut neutra, & minime vtraque vti vellemus: Maledicturi vniuersos, qui ex potestate, aut statuto Concilij vtraque vterentur.*

Quoad Communicantes similiter *impietas impij ascendit semper*. Nam 1. docuit, necesse non esse, laicis vtramque porrigi. 2. *In Capt. Bab. c.* 1. Cogi posse Sacerdotes ad vtramque laicis præbendam poscentibus vtramque. His tamen liberum esse, vnam, vtramque, vel neutram sumere. 3. *In Assert. art.* 3. ait: Qui vtramque nequiuerint imperrare, si omittant desiderare; impios hoc ipso Christum abnegare. 4. Demum vnam speciem penitus condemnat.

Nos in rem præsentem breuiter

I. *Totum esse Christum sub vtraque specie separatim.* II. *De Eucharistiæ Institutione & Præcepto.* III. *De Vsu Vnius Speciei in Emaus.* IV. *De Vsu eiusdem Apostolico.* V. *De Vsu & Praxi Ecclesiæ.* VI. *De Fructu Eucharistico quid Lutherani, & Caluiniani.* VII. *Obiectiones hæreticæ de Præcepto Institutionis.* VIII. *De digna ad Eucharistiam accessione: an, & quæ necessaria?*

PARS I.

Totum esse Christum sub vtraque specie separatim.

TOtus sub vtraque Christus adest specie in Eucharistia. Neque id tã vi verbi significatiui istius: *Hoc est Corpus meum*: quam Effectiui Eiusdem: vt ad quod effectiuum Corporis, sequitur Concomitantia Sanguinis & Animæ; (ob Naturalem eorum vnionem:) & Diuinitatis: ob vnionem hypostaticam. Vis etiam Verbi significatiua, est item optime repræsentatiua mortis Dominicæ. Quippe sicut in hoc Corpus ab Sanguine & Anima separatũ fuit; ita verborum quoque significatus idem intellectui repræsentat.

Fundamentum asserti primum est. 1. Joan. 4. *Omnis spiritus, qui soluit Iesum, ex Deo non est: & hic est Antichristus.* Atqui soluunt Jesum, qui Concomitantiam Partium negant: vt irrisores eius Caluinistæ, qui & totius abnegant Præsentiam: Vtque Lutherani, id est, *Sacramentarij*: qui tamen Præsentiam admittunt: sed diuisam, vt sit Corpus exanime, exangue: Calix solum sanguis, cæterum sit excorpor, & inanimis. 2. *Vbiquitarij* concedunt concomitantiam: & tamen postulant vtramque speciem, veluti præceptam. 3. *Molles*: Vt Philip. Mel. in Aug. Conf. Apolog. art. 10. dissimulant hanc quæstionem: postulant vtramque speciem. Ergo *hi sunt Antichristi*. Concomitantiam vero in simili percipe. Vt in pomo inest color, odor, sapor, quantitas, substantia; sic cum Corpore Christi est Sanguis, Anima, Diuinitas. Nec tamen oculi pomum cernunt totum; sed colorem solum. Quia vero color cum cæteris realiter coniunctus est, totum videri pomum censetur, idque per naturalem concomitantiam. Ita & in Corpore Dominico.

Alterum Fund. Joan. 6. *Qui manducat me, viuet propter me.* At manducatur in specie Panis: ergo in hac totus adest. Nam *Ego*, ait, *sum Panis viuus, qui de cœlo descendi.* Et: *Hic est panis, qui de cœlo descendit.*

Tertium Fund. Matth. 26. *Hoc est Corpus meum*: Et viuum, Quia Rom. 6. *Christus resurgens ex mortuis, iam non moritur; mors illi vltra non dominabitur.* Et indiuisum, Quia Joan. 1. *Verbum Caro factum est*, id est, Humanitati est hypostatice vnita Diuinitas inseparabiliter: sic vt, vbi est Corpus Christi, sit ibidem & subsistentia eius: at aliam non habet, nisi diuinam: hæc autem est idem re cum diuina Essentia: Atqui diuina Essentia & Subsistentia separari non possunt: ergo nec à Corpore Christi. Neque Corpus potest amplius separari ab Anima & Sanguine: quia hæc mors esset ipsa. Ergo vbi Corpus Christi, ibi totus est Christus.

Quar-

Quartum Fundam. Huc vnanimis SS. Patrum omnium incumbit consensus, sensusque Ecclesiæ omnium retro sæculorum. Accedunt miracula, hostiarum sæpius sanguine manantium. Et hæreticorum argumenta sunt ventosa, vana, meraque crepitacula. *Bell.tom.3.lib.4.c.21.* Eucharistia bifariam attendi potest, 1. Vt Sacrificium. 2. Vt Sacramentum. 1. Sicut sacrificium: Iam in vna specie non habetur perfecte sacrificij ratio: sed vtraque necessaria est. 1. Quia id est imitatio sacrificij in Cruce peracti: proin debet Corpus mortuum, & Sanguinem effusum repræsentare. 2. Debet esse in sacrificio reipsa, quod fuit in typo Melchisedechano, panis scilicet & vinum, *Genes.14.* Cum Christus sit Sacerdos secundum ordinem Melchisedech, *Ps.109.3.* Sacrificium ordinatur ad remissionem peccatorum: sed sine hac non fit remissio, *Heb.9.4.* Ideo Ecclesia nunquam est passa sacrificari sub vna. Duarum itaque specierum necessitas pertinet ad sacrificium, non ad Sacramentum. 2. Si Eucharistia consideretur vt Sacramentum; tam sub vna totus, quam sub vtraque Christus adest speciei: vi concomitantiæ dictæ. 1. Quia in vna specie est perfecta & tota ratio Sacramenti, significans Refectionem internam animæ. & vnionem fidelium interse, & cum Christo. 2. Quælibet species propriam habet & formam & materiam. Nec vna species dependet ab alia, vt sit Sacramentum. 3. Figuræ Vet. Test. quæ Eucharistiam spectabant vt Sacramentum, in sola specie manducabili consistebant; Vt Lignum Vitæ in paradiso, Panis propositionis, Agnus, Manna. Cuius dum IESVS *Ioann.6.* meminit, de potu silet. Atqui figuratum respondere figuræ debet: Ioan.19. *vt impleretur Scriptura.* Satis in præsens ista ad propositum: quæ desiderabuntur reliqua, Partes dabunt secuturæ. Vnum pro symbolo addo Simile: sed rem quod declarat apte. Sit tibi legatum; quod idem duplici codicillo scripserit testator. Datur alter tibi codicillorum solus: quid desideras amplius? Rem tenes: Testamentum habes: altero quo indiges? Accipias tamen; at nihilo plus hæreditatis capies. Negetur alter: de re nec hilum perdes. 4. Sicut, Exod. 16. *nec, qui plus (mannæ) collegerat, habuit amplius: nec, qui minus parauerat, reperit minus: sed singuli iuxta id, quod edere poterant, congregauerunt.* Quo beatiores Catholici; infeliciores aduersarij. Nam, quo illi cunque modo communicent, totum percipiunt; hi Lutherani diuisum seu mortuum; hoc est, nullum; vmbras captant Caluiniani.

---- *Vtrique polo debentur eidem.*

PARS II.

De Eucharistiæ Institutione, & Præcepto.

FOntes errorum, ac querelarum partis aduersæ, quas circa Vsum Eucharistiæ sub Vna, seu Vtraque Specie mouet, duos comperio. Alter est opinantium, quod idem sit Sacramenti *Institutio*, & *Præceptum.* Alter, quod Specierum alterius ab altera diuisione facta, ipsius Christi fiat diuisio dimidiati. Quod primum attinet: Est in ipso limine impingere; sic ratiocinari. Quidquid Dominus *Instituit*, & quo modo; id ipsum quoque *Præcepit*: sed Eucharistiam *instituit* sub Vtraque: Ergo & *præcepit.* Propositio bimembris est, de Re, & Modo rei: & vtrinque falsa. Vera assumptio. Conclusio falsa. 1. Quod ad Rem. Non id omne præceptum est, quod institutum à Domino. Aliud enim est Institutio per se sola: aliud Præceptum. Illa rei duntaxat, quæ non fuit initium introducit, formamque constituit: hoc eiusdem necessitatem imponit. Sunt autem complura, quæ instituit Dominus, vt iusta, & cuique salutaria; quæ tamen non

Fons errorum.

Non quod à Deo institutum, est præceptum idem.

præcepit, vt omnibus necessaria. Cuius sunt generis Consilia Euangelica; Matrimonium, Ordo Ecclesiasticus: officium prædicandi, baptizandi, ægros inungendi, &c. Ad hæc talia, etsi instituta pro cunctis, non cuncti tamen ex præcepto attinētur. Quia, non, quæ omnibus salutaria creditu, sunt item omnibus necessaria factu, vel obseruatu. 2. Quoad modum rei, dices. Non teneantur quilibet ad quælibet Instituta Christi: attamen, qui quodcunque apprehenderit sponte vsurpandum: is idem ad Institutionis modum vsurpare tenetur. Ergo, qui communicant, tenentur ad formam Institutionis obire Synaxin.

Nec cuiusque instituti diuini modus est semper necessarius.

1. Quid? inquam. Si Antecedens vniuerse verum, iam cuique vxorem ducere instituenti necesse foret è sua sibi costa spōsam efformare. Nam eum ad modum Deus in matrimonij institutione fecisse proditur. 2. Et vero vel in ipsa Eucharistiæ Institutione an non vsurpabantur & ista: Quod in domo priuata, non in templo: quod vesperi: quod lotis ante pedibus Discipulorum: quod non ieiunis, sed bene prius, religioseque pastis omnibus administrata fuerit Eucharistia? Et ea quis etiamnum obseruatu necessaria, atque præcepta esse affirmarit? Atqui sunt in Institutione; neque tamen in præcepto.

II. Quare nemo non videt: ea inter sese discernenda esse, idque bifariam: quæ in Sacramenti institutione vsu venisse accepimus. Vt alia statuas pertinere ad Substātiam seu Essentiam rei institutæ: ad Circumstantiam, seu Accidens alia. 1. Vnde sic ratiocinandum est. Quæcunque ad cuiusque Dominicæ Institutionis substantiam pertinent, eadem vsurpanti institutum ipsum sunt obseruatu necessaria: non, quæ quamlibet attinent circumstantiam. 2. Sicut baptizaturus vtatur necesse est materia aquæ naturalis, & verborum forma: Nam

In quoque Instituto sunt substantialia, & Accidentalia.

Id necessarium, non hoc.

Vt in Baptismali.

in his substantia baptismi consistit. Quod ad circumstantiam, & materiæ quidem, necesse non est, vt aqua sit Iordanis, eo quod in hoc sit baptizatus Dominus: nec interest pluuialis, fluuialis, fontana sit, an stagnans: vna, an trina immersio: Formæ autem idioma Latinum sit, an aliud.

Ergo similiter in Eucharistiæ Instituto, quæ substantiæ sunt: non quæ circumstantiæ, necessaria sunt obseruatu. Iam vero in Eucharistia Ipse Christus totus, vere, realiter ac substantialiter præsens sub symbolo, est ipsa substantia: At, vnum sit, aut geminatum symbolum, id circumstantia est vtrumque, modo adsit alterum. Ac proinde ea neque necessaria est absolute ad substantialem integritatem Sacramenti. Ratio est duplex. Prior: Quia vtraque non est præcepta à Domino, licet instituta. Posterior: Quia vnam licite vsurpari euidenter conuincimus.

In Eucharistia similiter.

Non est præcepta. 1. Quia ipsa institutio, non est præceptum, vt liquet. 2. Nec in institutione sunt addita verba, quæ vtramque præcipiant. 3. Nec alibi vsquam præceptum reperire queunt aduersarij. Ergo.

In hoc species vtraque non est in præcepto.

Aduersarij autem sunt Hussitæ, Lutherani, Caluinistæ.

Hussitæ quærunt præceptum, Ioan. 6. *Nisi manducaueritis Carnem Filij hominis, & biberitis eius sanguinem: non habebitis vitam in vobis.* At pernegant Lutherani toto eo capite vel apicem loqui de Eucharistia. Ergo quærunt præceptum in eo, Luc. 22. *Hoc facite:* At repugnat ijs Caluinus cum Gallicanis Caluinistis, pertendens; solis id Laicis dictum. Ergo is quærit mandatum in istis, Matth. 26. *Bibite ex eo omnes.* At hoc ad solos pertinuisse Apostolos, declarat Marcus, dicens: *Et biberunt ex eo omnes.* Hæc pluribus infra Parte ix. Quare se ipsi mutuo destruunt: & nos confirmant.

Hæretici & certant secum, & sub iudice lis est adhuc.

Nam

Nam, si *Ioan. 6.* agitur de Eucharistia: (Vt vere docent Orthodoxi, & assentiuntur Caluinistæ Gallicani, cum Hussitis.) Ergo ex dictis Christi licet Vna species: prodestque tantum, quantum vtraque. Nam, *Si quis manducauerit ex hoc Pane, viuet in æternum.* Si non agitur: ergo temerarij sunt omnes: Hussitæ quidem, astruendo hoc dogma inde: vbi nulla de eo mentio: Lutherani item & Caluiniani, idem dogma tamen amplexando.

...hodo- ...erita- ...ocent: ...x dictis ...nini.

PARS III.

De vsu vnius speciei in Emaus.

I. Dictis ergo Christi, *Ioan. 6.* de vna specie consonum est Factum eiusdem, *Luc. 24.* Nam discipulos in Emaus communicauit sub vna. Vt Phil. Melanchton, in Confess. Augustan. pluresq; alij confitentur. Et constat. 1. Consensu SS. Patrum. *August. lib. 3. de Consensu Euang. cap. 25. & ser. 1. 6. de Temp. Et Epist. 59. q. 8. Autor operis imperf. hom. 17. in Matt. Theoph. in cap. 24. Lucæ*, &c. Hieron. in epitaphio Paulæ, vbi sic: *In fractione Panis cognitus Dominus. Cleophæ domum in Ecclesiam dedicauit.* 2. Constat ex textu Luc. 24. *Et factum est*: quid? Magnum & nouum. *Accepit Panem & benedixit, ac fregit, & porrigebat illis.* Verbis ijsdem idem factum describitur Matt. 26. *Accepit Panem, benedixit, fregit, deditq; Discipulis suis.* Atqui hæc intelliguntur de Eucharistia: cur non & illa? Bis igitur eam instituit Dominus: Semel *pridie, quam pateretur,* sub vtraque; datam Apostolis Sacerdotibus: Iterum, die Resurrectionis, sub vna, datam laicis discipulis in Emaus. 3. Constat ex effectu. Nam aperti sunt oculi eorum, & cognouerunt eum. Vnde? ex sumptione Panis Eucharistici. Sic Augustinus lib. 3. Conf. Euang. *Accipimus hoc impedimentum in oculis eorum à Satana factum fuisse. Sed tamen à Christo est facta permissio vsque ad Sacramentum panis: Vt Vnitate Corporis eius participata, remoueri intelligatur impedimentum inimici, vt CHRISTVS possit agnosci.* Theoph. *Oculi eorum, qui Benedictum Panem assumunt, aperiuntur, vt agnoscant illum. Magnam enim & indicibilem vim habet Caro Domini.*

II. Dicent: Factum in Emaus quidam SS. Patres negant fuisse Eucharisticum. Esto, inquam; negent. 1. Non tamen iidem idcirco negant Communionem sub Vna. 2. Nec id interpretantes de vna istos arguunt hi de hoc, quod senserint Communionem sub vna licere. 3. Vere inde liquet, dictos SS. Patres credidisse, Communionem sub Vna iure diuino prohibitam non esse: siue Christus dederit eam in Emaus sub vna, siue non. Probent igitur hæretici, Patres istos errasse. Interim omnis illis ætas, & Ecclesia consentit, consciscitque. *1. Patrum defenditur consensus.*

Dicunt porro; *Marc. 6.* similia referuntur in multiplicatione quinque panum. Nam *accepit, intuens in cælum, benedixit, & fregit panes, & dedit discipulis suis, vt ponerent ante eos.* At hæc non intelligenda sunt de actione Eucharistica: ergo nec illa in Emaus. Sequela negatur: Quia 1. nullus vnquam SS. Patrum id factum, *Marc. 6.* interpretatus est, vt Eucharisticum, sed vt merum miraculum. At in Cœna edixit: *Hoc est corpus meum.* *2. Textus.* In Emaus, effectus ipse, & Patres declarant esse Sacramentum, non miraculum. *3. Effectus.* Quod autem hæretici comminiscuntur, vsum Dominum singulari modo frangendi panem, ac si cultro sectus esset; fabulæ sunt & logi. Alij confitentur fuisse Sacramentum, sed synecdochicôs sub vna specie intelligi & alteram. Sed quo probant? Dicunt: & hoc tantum.

Obiiciunt: Si in Emaus dedit vnam Dominus; ergo & vnam solam consecrauit: sed hoc apud Romanos est factu nefas. Respondeo. Ex natura rei potest vna consecrari sine altera. Idque in Emaus factum. At ex iure Ecclesiastico non licet. *4. Sacrificatio sub vna tātū.*

PARS IV.

De vſu vnius ſpeciei Apoſtolico.

Ex vſu Apoſtolorũ. hic liquet 1. Teſtimonio vno.

I. APoſtoli quoque dictum, Factumque Domini ſunt imitati. 1. Act. 2. *Erant perſeuerantes, in doctrina Apoſtolorum, & Communicatione fractionis Panis, & Orationibus.* Hic agi de Euchariſtia fatentur hæretici. Luth. ſer. de Euch. Kemn. p. 2. Exam. Calu. 4. Inſt c. 17. §. 35. & alij. Liquet. 1. Quia Fractio Panis coniungitur cum Doctrina & Oratione, tanquam res ſacra cum rebus ſacris. 2. Syriace legitur: *Et communicabant in precibus, & fractione Euchariſtiæ.* Vt fatetur Beza & Pleſſæus. 3. Sermo eſt ibidem de primum conuerſis ex Petri concione Neophytis. Vnde mos iſtis ſtatim à Baptiſmo dari S. Synaxim. 4. Parua laus primitiuo Chriſtianorum zelo fuiſſet perſeuerare in cibo corporali.

2. Item altero.

2. Act. 20. *Vna Sabbati cum conueniſſemus ad frangendum Panem*, &c. Et hic agi de Euchariſtia fatetur Caluinus, Beza, Kemnitiut p. 2. Exam. 2. & alij. Er liquet, 1. Quia illa prima Sabbati erat Dominica, ait Iuſt. Apol. 2. Aug. epiſt. 86. qua Fideles communicabant. Atqui nulla ibi mentio calicis. Ergo ſub vna eſt communicatum.

Synecdochici reiiciuntur sugiuenduli.

Iſtud: *Per Synecdochen* ſubaudiri calicem: Figmentum eſt. 1. Pari enim modo affirmes: Dominum in deſerto vini etiam cados aliquot multiplicaſſe cum pane.

2. Dein cum Lucas ter ſolius panis in vſu Euchariſtiæ meminerit, incredibile fit in re tanta ipſi ſynecdochicõs loqui libuiſſe.

3. Adiuncto fideliũ.

3. Demum Iudæi, vt recens conuerſi, in multis ſeruabant Legem Moſaicam: Patet Act. 21. *Vide frater, quot millia ſunt in Iudæis, qui crediderunt: & omnes æmulatores ſunt Legis.* At ex Lege abſtinebant in ſacrificijs à ſanguine & vino.

4. Adde: quod ex iis multi eſſent Nazaræi, qui ex voto nunquam bibebant vinum, *Act. 18. & 21.* Et tamen *erant perſeuerantes in fractione Panis*: ergo ſolius.

5. Quod autem in Corinthiorum communicatione Paulus vtriuſque ſpeciei meminit; cauſa eſt; Quia ipſi ante Ethnici conſueuerant vti *calice dæmoniorum.* Quo libentius communicarunt ſub vtraque dein conuerſi.

II. Anne igitur & Apoſtoli conſecrarint vnam tantum ſacrificantes? Non id quidem, inquam, neceſſe fuit: Illis tamen licebat, & exemplo Domini in Emaus, & Natura Rei, & Formula Inſtitutionis libera, quoad vnam vel vtramque. 2. Nec ſolis iis, ſed Innocentius VIII. Noruegis permiſit abſque vino ſacrificare: teſte *Volat. lib. 7. Geographiæ.* Nam in iure Canonico fieri poteſt diſpenſatio.

Deinde, quid attinet dicere ſub vna celebraſſe Apoſtolos: quando aſſerere licet, quod Calix ſemper benedicebatur cum Pane: ſed is non ſemper diſtribuebatur, vt Panis. Vnde 1. Corinth. 10. *Calix benedictionis, cui benedicimus.* De pane autem ſic: *Panis, quem frangimus*: nimirum ad diſtribuendum. Ideo infra: *Vnus Panis, & vnum Corpus ſumus: qui de vno Pane participamus.*

PARS V.

De vſu vnius Speciei Eccleſiaſtico.

I. NVnquam Eccleſia ſeu Orientalis, ſeu Occidentalis, reprehendit Cõmunionem ſub Vna: ne quidem in hæreticis Manichæis: Quin horum etiam cauſam abſtinendi à ſpecie vini, vt hæreticam, damnauit. Nam ait Aug. l. de hæreſib. c. 46. *Vinum non bibunt dicẽtes, fel eſſe draconum, principium tenebrarum.* Cumq; eodem libro cõplures eorum hęreſes enumeraſſet, ac damnaſſet; vt & Leo ſerm. 4. de Collectis, & ſer. 5. de Ieiunio; ne verbo tamẽ innuit, eos ſub Vna communicando errare. Adeo communiter id, & indubitate licebat. 2.

Quin

Quin Leo Papa ſer. 4. de Quadrageſima ait: *Ore indigno Chriſti Corpus accipiunt* (Manichæi) *Sanguinem autem redemptionis noſtræ haurire omnino declinant.* Qua cauſa pro concione monuit, eos pro Manichæis habendos, qui ſemper à Calice abſtinerent. Secus de iis cenſendum, qui aliquando duntaxat abſtinerent. Nam ex Africa profugi Romæ degebant Manichæi plures.

At vero quod orthodoxi aliquando non ſumerent Calicem; ideoq; non ſatis ab Manichæis latitantibus internoſci poſſent, ecce tibi, Gelaſius Papa edicto prohibet abſtinentiam à Calice, mandatque communionem ſub Vtraque ſingulis vſurpandam. Vt eſt de Conſec. cap. Comperimus. diſtinct. 2. *Diuiſio vnius eiuſdemque myſterij ſine grandi ſacrilegio non poteſt prouenire.* Nam Manichæi ideo diuidebant ſacrilege abſtemij; Cum, quod docerent vinum fel eſſe draconum; Tum, quod negarent Chriſtum vere mortuum, verumque ſanguinem profudiſſe.

Conſtantinopoli, ex manibus S. Chryſoſtomi communicauit hæretica, vt lateret teſte *Caſ. Baron tom. 5. anno* 400. *ex Sozom. & Niceph.* Euchariſtiam, vt moris, excepit manu; abit, paratum alium panē accipit à famula, vt comedere videretur. At hic in ore lapideſcebat, vt lapis impreſſa dentium veſtigia referret. Territa ſupplex ad Chryſoſtomum aduolat, rem faſſa omnem, lapidem exhibebat. Ergo communio ſub vna vulgariter fuit vſitata.

II. Communio domeſtica frequens olim fuit: *Accepto Corpore Domini*, ait Tert. lib. de Orat. *& reſeruato; vtrumque ſaluum eſt, & participatio Sacrificij, & executio officij.* 2. Idem lib. 2. ad vxorem: *Non ſciet maritus,* (infidelis) *quid ſecreto ante omnem cibum guſtes? Et ſi ſcierit, panem, non Illum credit eſſe, qui dicitur.* De eadem reſeruatione domeſtica Euchariſtiæ plures plura Patres, *Baſilius, Cyprianus, Hieronymus, Auguſtinus*; &c. Frequentata fuit igitur antiquitus communio ſub vna. 2. Nam diſerte *Athan. Apol. 2. contra Arianos* ait, nullum calicem ſeu myſticum poculum vſquam reperiri, niſi in Eccleſia. 4. Quare ſi domi licitus fuit Vnius vſus, ergo magis in Eccleſia. Nam *An alius in publico, alius in domo CHRISTVS eſt? Quod in Eccleſia non licet, nec domi licet;* ait S. Hieronymus in Apol. ad Pammachium pro libris ſuis contra Iouinianum.

Cui occrepant ſectarij. Kemnitius ait, in Eccleſia fideles Calicem prægustaſſe: dein panem ſumpſiſſe priuatim. At dicit: non docet: Fingit. Pleſſæus vult *muliercularum & idiotarum abuſus fuiſſe:* ideoque demum ab Eccleſia abrogatos. Peruerſa veritas eſt ipſa falſitas. Abrogatus eſt abuſus priſci vſus boni; & hic propter illum. Sicut hodie vſus vtriuſque ſpeciei propter eiuſdem abuſum hæreticum: non propter ipſummet per ſeſe licitum, iuſtum, ſanctum.

Item ex Laica. III. Peruetus fuit vſus Communionis laicæ; quæ Clericis in pœnam enormis delicti decernebatur; ablata clericali. Nam ante mortem laici vna, clerici vtraque communicabantur. Felix libr. 3. Epiſt. 1. Et Conc. Sardic. cap. 2. Niſi malis laicam dicere eam, quæ extra chorum diſpenſabatur in plebem Communio. Quo in pœnam remittebantur rei Clerici. Nam in choro Clerus Synaxes agebat.

Demū ex conglobatis aliijs. IV. Multa prætereo maiorum inſtituta noſtri propoſiti luculentiſſima teſtimonia, 1. Cuiuſmodi ſunt Vſus Præſanctificatorum: quæ apud Græcos per hebdomadam; apud Latinos die Veneris Sancto porrigebantur. 2. Aſſeruatio Sacramenti tempore longiſſimo; quo tantillæ vini ſpecies aceſſerent. 3. Puberum communicatio; quibus reliquiæ, communicatis cæteris, diuidebantur. 4. Guttæ inſtillatio in ora infantum. 5. Ægrorum ſub vna pa-

nis

nis communicatio. 6. Euchariſtiæ miſſio in occurſum; Romæ Epiſcopis ad Vrbem aduentantibus fieri conſueta. 7. Quid? Cum vna in Miſſa plures vno benedici calices haud liceret; nec repetere Actionem conſecrationis; nec calices libræ vnius Pondus excederent; vix capiſat poteſt, quemadmodum vnus vrbi toti ſufficere calix quiuerit. Vt ad vnam ſæpe fuerit neceſſario acquieſcendum ſpeciem. Neque hoc difficulter ijs? qui credebant conſtanter, non modum, ſed rem ſpectari oportere; quæ eadem ſub altera, ac ſub vtraq; confertur.

8. Quot vero, & quanta incommoda ſecum importaret Vtriuſque neceſſitas? In populo numeroſiore quotusquiſque participare integre Myſteria quiuiſſet.

9. Quot non caſus, effuſiones, aliamque irreuerentiam interuenire neceſſe fuiſſet.

10. Male abſtemijs: Miſeri Norvvegi, Ruthenique: quibus & vinum deeſt: & ſi adſit, ex cœli terræque genio & ingenio mox acceſſit.

Quare qui Rem vnam omnium maxime, poſt Baptiſmum, neceſſariam inſtituit, eandem per adiunctum Modi præceptum reſtringere noluit; quo minus abiret in vſum, pro ſalubritate ſua facillimũ; pro ſanctitate religioſiſſimum; pro neceſſitate communem: atque in rerum omnium mutabilitate conſtantem: in caſuum varietate ſecurum.

PARS VI.

De Fructu Euchariſtico quid Lutherani & Caluiniani?

Fructus Euchariſtiæ. 1. Chriſtianus ex vna ſpecie.

NEc minor ex Vna fructus, quam ex Vtraque manat. Quia Ioan. 6. *Si quis manducauerit ex hoc Pane, viuet in æternum.* Et infra. *Non ſicut patres veſtri manducauerunt manna, & mortui ſunt. Qui manducat hunc Panem, viuet in æternum.* Hæc Dominus. Quæ aduerſarij? Iſta ex Viri optimi Becani ratiocinatione ſubijciam meo compendiata ſtylo.

2. Lutherani fructus ex vtraque.

I. *Lutherani* vnum, ac totum fructum eſſe volunt iſtum: Vt fides in nobis excitetur, aut confirmetur. 1. At quæ fiducia, aiunt, qua quis certo perſuaſus eſt peccata ſibi gratuito remiſſa, per merita Chriſti, iuxta diuinam promiſſionem. 2. Atque huius cauſa inſtituta eſſe Sacramenta, vt ſigilla promiſſi; quorum aſpectu vel viſu dicta ſuſcitetur fiducia.

Diſſeritur, & inuenitur nullus habens.

Atqui inquam, huc Vtraque ſpecies non eſt neceſſaria: Vnaque præſtat idem. Ergo fruſtra vrgent vtramque. Nam ea fides excitatur vel auditu verborum: vel Aſpectu; vel Sumptione Sacramenti. 1. Si auditu: iam ſufficit vna: quia eadem laici verba audiunt ad vnam ſumptam, quæ ad vtramque.

Si aſpectu ſolo: ergo vtriuſque ſumptio haud neceſſaria; ſed ſufficit oſtenſio ab Sacerdote facta. Neque vel vnam opus ſumere: ſat eſt vtramque ſpectaſſe. *Dicent* Vna excitat viſa fidem; viſaque altera confirmat eandem. At illa excitata fides per vnam aut eſt vera iuſtificans; aut non eſt. Si eſt: ergo iam vere remiſſa peccata ſunt; nec opus alia remiſſione: quare nec viſione altera alterius ſpeciei. Si non eſt vera fides ex viſu vnius; quid ergo eſt? aut quid prodeſt? 3. Sin vero nec auditu, nec viſu; ſed ſumptione vtriuſque fides excitanda erit: cum in hac ſint quatuor: primo, actio ſumendi: ſecundo, fides interna ſumentis: tertio ſpecies panis ac vini: quarto corpus & Sanguis ſub ſpeciebus: quid horum excitationem illam conficiet.

I. *An ſumptio?* At hæc Vnius vel fit cum fide præuia; ergo eam non excitat: Vel excitat ſubſequentem; ergo & pro remiſſione Sufficientem: ſicq; altera ſpecies eſt ſuperuacanea. Si inſufficientem: ergo mutilam ac mancam.

Ita-

Itaque ſumatur & altera ſpecies, excitat & ipſa fidem: Num poterit maiorem, quam altera: cur & vnde? Si parem, erit vtraque manca, & ſimilis ab vtraque remiſſio peccatorum. Niſi malint ambabus imperfectis vnam confectam. At hæc conflatio aliam ipſis incommodorum, abſurdorumque nubem conflat & pulueruléntiſſimam, & ſordidam, in qua prorſum nihil videant. 2. Quid ergo fidem ei excitabit iuſtificantem?

2. *An fides interna* ſumentis? At ſic fides ſeipſam excitaret, & exiſteret ante.

3. *An ſpecies vtraque* ſimul? An Res vtraque Corporis & ſanguinis? At iam ſupra docui, hanc ipſos habere rem mortuam, ideoque nullam: quia diuiſam. Proinde & ſpecies vtraque eſt quoque vacua. Quam igitur res mortua excitet, confirmetque fidem? Nempe mortua mortuam. Et vero quid poterit ſpecies, cum nulla ſit vſquam res? Nullus igitur Cœnæ eſt fructus Lutheranæ.

II. *Caluiniana* quis? Dubia ipſiſmet hic omnia. 1. Dubia Realis Præſentia. Nam hanc Caluinus in 1. Corinth. 11. affirmat: *Concludo*, ait, *realiter, vt vulgo loquuntur, nobis in cœna dari Corpus Chriſti.* Negat idem in conſenſione de re Sacramenti. *Quia tamen*, ait, *Chriſti corpus finitum eſt, & cœlo, vt loco continetur; neceſſe eſt à nobis tanto locorum interuallo diſtare, quanto cœlum abeſt à terra.* Item Pleſſæus. lib. 4. de Euchariſtia, cap. 3. negat: Ait autem cap. 2. Dubius eſt modus manducationis & bibitionis. 1. Caluinus 4. Inſt. cap. 17. §. 5. ait *Credendo manducari Chriſti carnem: quia fide noſter efficitur; eamque manducationem eſſe fructum, effectumque fidei dico.* 2. Aliter Pleſſæus lib. 4. capit. 3. *Cibus in ſacra Cœna, fons in ſacro lauacro. Et vtrobique Chriſtus eodem modo. Vt Chriſtus proinde in ſacra Cœna non aliter, quam in baptiſmo ſuſcipiatur, guſtetur.* Et quomodo? *Nam aliter*, ait alibi, *quam in verbo Dei, id eſt, ſola fide.* 3. Dubius & fructus eſt manducationis. 1. Nam Caluinus ait ibidem. *Hinc ſequitur, vt nobis ſecure ſpondere audeamus, vitam æternam noſtram eſſe, cuius Ipſe* (Chriſtus) *eſt hæres: 2. nec regnum cœlorum, quo iam ingreſſus eſt, poſſe magis nobis occidere, quam ipſi. 3. Rurſum, peccatis noſtris non poſſe nos damnari.* At aliter Pleſſæus lib. 4. cap. 1. *Sacramenta noſtra Veteribus quid præſtant? Reſponſio in promptu eſt. Sermonis Prophetici, & Apoſtolici eadem virtus.* CHRISTVS *vtrobique ſibi ipſi par & ſimilis. idem de Sacramentis vtriuſque populi dicendum.* Hem! Quam Iudæo par Chriſtianus? Quem is ex Agno paſchali; eundem hicè Sacramento fructum percipit. Vah! Ita impij; ita diuerſi in iſtis: at in vtraque ſpecie poſtulanda concordes, & importuni ſunt. Cur? An, quod plus ſub vtraque quam vna? 1. At ſub neutra ijs Chriſtus præſens eſt. Et Pleſſæo tantum in Euchariſtia, quantum in Baptiſmo manducatur. At in hoc ſufficit vna merſio; trina nil eſt neceſſaria, ergo & in illa ſpecies vna ſatis: altera nil opus eſt. 2. Imo, cum, ſecundum Caluiniſtas, omnes fidelium proles contineãtur ſub fœdere promiſſæ vitæ æternæ, nil ijs opus eſt baptiſmi vna, vel trina aſperſione: ita nec vna, vel vtraque ſpecie cœnæ. 3. Adde. Cum prædeſtinati habeant in ſeipſis eam fidei certitudinem, (vt volunt:) quid fructum, fidem illam quærunt in Euchariſtia, quem habent ante? Vt neutra ſit opus ſpecie. Fruſtra igitur vtramque poſtulant. At tu Pleſſæe, audi iam Auguſtinum in Pſal. 73. *Sacramenta*, inquit, *non ſunt eadem. Quia alia ſunt Sacramenta dantia Salutem: alia promittentia Saluatorem. Sacramenta Noui Teſt. dant ſalutem; Sacramenta Veteris Teſtamenti promiſerunt Saluatorem.* Iſta Hæretici. Quid nos?

III. Euchariſtiæ inſtitutæ finis & fructus eſt, animas viuentium Deo nutrire,

& corroborare per gratiam: non mortuos Deo reuiuificare. Nam ideo dicitur *Cibus, potus, esca, viaticum*: quæ viuentium sunt, non mortuorum. 2. Inter corporalem: & spiritalem nutritionem hoc inter est; quod illa fiat cibo & potu, vt rebus diuersis; hæc, re vna, quæ simul sit & cibus & potus. Itaque vt Christus totus sub vna continetur; sic & comeditur ac simul bibitur vna sumptione sub vna specie. Nam in spiritalibus, ac Scripturis esurire, sitire, edere, bibere, indifferenter sumuntur. Vt Matth. 5. *Beati, qui esuriunt, & sitiunt iustitiam: quoniam ipsi saturabuntur.* Ioa. 6. *Ego sum Panis vitæ: qui venit ad me, non esuriet: & qui credit in me, non sitiet vnquam.*

3. Iam quid est, quod Brentius in Conf. VVirt. abstemijs Communionem licere aiat sub vna: Phil. Melanchton l. de vsu Sacramen. Ruthenis, vino carentibus vti mulsa aut medone concedat; cum vterq; & alij sacrilegos esse clamitent, qui sine specie vini communicarint? Si sub vna communicare sit lege diuina prohibitum: qui audet poteståue Brentius vnam abstemijs indulgere? Nec enim homini fas, aut potestas in pure diuino iure dispensandi.

4. Porro, quod Ecclesia tempore Gelasij Vtramq; mandarit, prohibuerit vnam in vsu vulgari, ob Manichæos: Et contra, tempore Concil. Constantiensis Vnam mandarit, vtramque prohibuerit, ob Hussitas: id licite fecit. 1. Quia species iure diuino sunt liberæ relictæ, 2. Quia vtraque non est de essentia Sacramenti; sed de accedente. 3. Quæ autem non sunt de essentia Sacramenti, nec Iure diuino sunt ordinata, in ea potestatem habet Ecclesia. Neque etiam vsus rei permanentis, ac per sese substantis est de essentia eiusdem: quippe reipsa posterior, & eam consecutus. Itaque tam sub vna est totus, quam in vtraq; Christus. 4. Quia idem & fructus est. 5. Quia per vnam & Abstemijs: & vino carentibus populis: & effusionum periculis est certius consultum. 6. Quia similiter olim de vna, deque trina mersione Baptismi fuit ab Ecclesia dispositum. Trina fuit à Canone 49. Apostolorum mandata, ob negantes Trinitatem hæreticos. Vna longe post in Conc. Toletano 4. Can. 5. fuit præcepta: ad designandam Vnitatem mortis Christi; ob rebaptizatores hæreticos.

PARS VII.

Obiectiones hæreticæ de Præcepto Institutionis.

ADuersus iam allata, quædam vrgent alia aduersarij. 1. Hussitæ obtendunt præceptum vtriusque in istis, Ioan. 6. *Nisi manducaueritis Carnem filij hominis, & biberitis eius Sanguinem: non habebitis vitam in vobis.* At respondetur. 1. Præcipit hic Dominus substantiam sumptionis; quæ consistit in manducando Corpore Christi, & bibendo Sanguine. Non modum; qui est in vna, vel vtraque Ratio est. Quia toto eo capite nulla fit mentio vini, vel calicis: at plurima panis. Deinde *Caro & Sanguis voce sunt* diuersa: at re ipsa sunt in Christo indiuisa: vt, qui Carnem is sumat & Sanguinem; viceque versa. Adhæc *Manducare; & Bibere* in spiritalibus, promiscue sumuntur, & pro eodem: vt supra. Hinc, 1. Cor. 3. *Lac potum vobis dedi.* Et cap. 9. *Quis pascit gregem, & de lacte eius non manducat.* Item Ps. 68. *Dederunt in Escam meam fel* Matth. 27. *Dederunt ei vinum bibere cum felle mixtum.* En *Edere & Bibere* de re dicuntur eadem. 2. Per vocē *Panis*, Io. 6. Dominus intelligit vel speciem panis solam; aut seipsum. Si prius: iam Hussitæ Caluinisant. Si posterius: ergo sub pane intelligitur Corpus & Sanguis. Vnde *Qui manducat hunc Panem*, id est, Corpus & Sanguinem, *viuet in æternum.*

3. Lutherani, & plériq; Caluinistarum negant, (quanquam falso:) *Ioan.* 6. quic-

quam

quam agi de Eucharistia. Nos vero dicimus agi de cibo. 1. Materiali manna, & panibus à Domino multiplicatis. 2. De Spiritali: Vt *Operamini non cibum, qui perit. Sed qui permanet in vitam æternam.* 2. Et de Sacramentali. Vt *Panis, quem ego dabo, Caro mea est, pro mundi vita.*

I. Lutherani obijciunt Præceptum est; *Hoc facite in meam commemorationem*, Luc. 22. Sed distribuit ipse vtramque: Ergo tenemur ad idem. Respondeo. Lutherani pertendunt id pertinere ad omnes: Caluiniani, ad solos Ecclesiæ ministros; Digladianturque inter se atrociter. Prius litem dirimant: quam incertum obiectent. 2. Lucas & Paulus aiunt id Soli, & post datam speciem panis, non post Calicem. Paulus vero post Calicem conditionate id repetit. *Hoc facite, quotiescunque bibetis, in meam commemorationem*: Hic mandatur commemoratio mortis, non bibitio: quæ libera relinquitur. Si tamen fiat, fiet in commemorationem mortis Domini.

II. Caluinistæ, velut præceptum, vrget istud, Matt. 26. *Bibite ex eo omnes*. Respondet Marc. 14. *Et biberunt ex eo omnes.* Lucas 22. explicat dicens: *Accipite, & diuidite inter vos.* Quæris: Vbi ergo Dominus præceptum dedit, si ibi non? Dico, de Vtraque specie nusquam. At de Re Sacramenti, Ioannis 6. *Nisi manducaueritis.* Et illud. 1. Corinth. 11. *Accepi à Domino, quod & Tradidi vobis*; non est præceptum; sed Traditio. Sicut & istud ibidem. *Cum conuenitis ad manducandum, inuicem expectate. Si quis esurit; domi manducet.*

Quæ cætera Vitilitigatores afferunt nugamenta, sua ipsorummet vanitate soluuntur in nihilum, Christiani pie sentientis & credentis animo indigna: indigna ingenio: inutilia vulgo: noxia popello. Constat igitur, Vsum Eucharistiæ sub vna specie nequaquam esse contra, sed vel maxime secundum Sacram Scripturam. 1. Non contra Figuras. 2. Non contra Christi doctrinam *Ioann.* 6. 3. Non contra institutionem Domini. 4. Non contra Vsum Institutionis à Domino ipso vsurpatum. 5. Non contra doctrinam & Vsum Apostolorum. 6. Non contra Vsum Ecclesiæ, & omnium sæculorum: Sed istis omnibus constanter esse conformem. Ergo iuste licitum: tametsi non præceptum. Superest, vt digne, & crebro sacras obire Synaxes studeamus. Quo de breuiter pro clausula.

PARS VIII.

De digna ad Eucharistiam accessione: an & quæ necessaria?

LVtherus tria asserit infanda. 1. Principem Eucharistiæ effectum esse Remissionem peccatorum mortalium.

2. Hoc digniorem esse communicaturum; quo grauiorum peccatorum sibi conscium. 3. Non opus confessione; sed fide, esse peccata sibi remissa. Cæteri primum propugnant, & tertium. De quo supra Parte VI.

At istud isti contra Scripturam. 1. Ioa. 6. Talia reperiuntur: *Non esuriet: Non morietur: Viuet in æternum: In me manet & ego in illo.* At hæc sunt amicorum Dei viuentium: non in peccatis mortalibus mortuorum.

2. Ioan. 6. *Caro mea vere est cibus, & Sanguis meus vere est potus.* At absurdum est mortuis dare cibum & potum: cum nutriri non queant. Sanis datur, vt conseruentur, ægris, vt roborentur. Sic Eucharistia, &c.

3. Figuræ id præmonstrant. Esus Agni paschalis non licitus erat nisi purificatis, & Israëlitis, aut circumcisis proselytis. *Num.* 9. 2. *Par.* 30. Panes propositionis dabantur liberis ab re vxoria. 1. *Reg.* 21. Et qui aliqua pollutus immunditia edebat de carne Sacrificiorum, peribat anima eius de populo. *Leu.* 22.

4. In N. T. Dominus ante lauit pedes discipulorum, quam daret Sacramentum. *Ioan.*13. Prodigus, (in exemplum :) *Luc.* 15. prius reconciliatur patri: ornatur: tum ad esum vituli saginati admittitur. Vide *Ambr. l.*7.*c.*66.*in* 15.*Luc.* 5. *Vnus Panis, & vnum Corpus sumus: qui de vno pane participamus.* 1. Cor. 10. ergo Communicaturi esse debent vniti cum Deo, & Christo Capite, vt viua membra; Et cum Ecclesia: Et inter sese. Teste *Aug. Tract.* 26. *in Ioan.* Ratio, quia Communicatio est significatio & professio trinæ istius Vnionis: Atqui in peccato sunt, ab vnionum earum vna absunt. Ergo indigni.

6. Ideo *Probet seipsum homo, & sic de Pane illo edat. Qui enim manducat, & bibit indigne, iudicium sibi manducat & bibit.* Aduersarij hanc probationem referunt ad solam fidem specialem de sibi iam remissis peccatis. At fingunt. Nam Apostolus ibidem arguit, conuenientes ad manducandum diuites, post sumptam Eucharistiam, splendide epulari, (quæ intemperantia est,) pauperesque deserere exclusos: (quæ immisericordia & superbia est, scandalizare Ecclesiam: & profanas epulas miscere sacratissimis: (quæ profanatio est.) Ideo ait: *Alius ebrius est, alius esurit.* Et: *Nunquid domos habetis ad manducandum, & bibendum? Aut Ecclesiam Dei contemnitis: & confunditis eos, qui non habent?* Demum: *Itaque fratres, cum conuenitis, inuicem expectate. Si quis esurit, domi manducet, vt non in iudicium incidatis.* Quare super talibus *probet seipsum homo, &, &c.* id est, conscientiam peccatorum suorum inspiciat, & quæ expianda, expiet; ne *manducet indigne.*

7. Traditio, & Sanctorum Patrum consensus testatur idipsum. 1. Nam in Græcorum Liturgijs iam inde ex æuo Ecclesiæ primæuo proclamabat Diaconus: *Sancta Sanctis.* Quo non Soli arcebantur Catechumeni, vt Kemnitius confingit, sed quicunque peccatores: vt S. Chrysostomus testatur hom.16. ad pop. Ant. 2. Iustinus in Apo. 2. *Alimentum hoc apud nos appellatur Eucharistia: quod nulli alij participare licitum est: quam veram esse nostram doctrinam credenti, &c. & ita, vt Christus tradidit, viuenti.* 3. S. Cyprianus l. 3. Epistol. 14. Arguit eos, qui admittebant ad Eucharistiam nondum absolutos. *Nondum, ait, pœnitentia acta, nondum exomologesi, nondum manu eis ab Episcopo & Clero imposita, Eucharistia illis datur. Cum scriptum sit: qui ederit Panem, aut biberit Calicem Domini indigne, reus erit,* &c. Idem toto libro de lapsis exemplo ostendit, quam sit perniciosum cum peccati conscientia communicare. 4. Ambr l.6. in 9. Luc. cap. 39. *Vbique mysterij ordo seruatur; vt prius per remissionem peccatorum vulneribus medicina tribuatur: postea alimonia mensæ cœlestis exuberet.* Idem nec vel Imperatorem Theodosium ad Communionem admisit, nisi acta prius pœnitentia S. Chrys. cum alibi; tum in Epist. ad Eph. ista: *Cum tali puritate accede semper. Regem vtique non audeas osculari; si os tuum olet grauiter; & Regem cœlorum impudens oscularis anima tua, vitiis olente? &c.* 6. Aug. tract. 26. in Ioan. *Innocentiam ad altare portate.* Rationes affert efficaces *Bellarm. tom.*3.*lib.*4.*c.*28. quas sciens prætereo. Simul cœptum de Eucharistiæ Sacrificio, Sacramento, ac Vsu hic.

IN FESTO S. BARNABÆ Apostoli.

Hoc est præceptum meum, vt diligatis inuicem: Ioan. 15.

ZAcharias, *ca.* 4. vidit, *ecce candelabrum aureum totum; & lampas eius super caput ipsius & 7. lucernæ super illud.* Istud S. Barnabas erat, fide & 7. donis Spiritus S. illustris.

Nos itaque

I. De charitate Prælatorum in subditos. II. De eadem prolixius, eiusque modo & gradu. III. De Barnaba Apostolo, Viroque bono. IV. De honoribus diuinis ab eo refutatis.

Pars I.

De charitate Prælatorum.

i duo- cha- æce- um. I. MAtth. 22. *Diliges Dominum Deum tuum*, &c. *hoc est primum & maximum mandatum. Secundum est simile*. &c. 1. Hæc duo sunt luminaria magna, *Gen* 1. 2. Sunt, *Exod.*25. Cherub aurei supra propitiatorium, sese contuentes. 3. Sunt, Exo. 28. *duæ Catenulæ auri purissimi, sibi inuicem cohærentes*, quibus Pontificis Rationale nectebatur. 4. Sunt Columnæ, queis Salomonæum innitebatur vniuersum. 3. *Reg.* 7. 5. Sunt, *Gen.*24. Inaures aureæ Rebeccæ datæ *appendentes siclos duos*. Nam *ex hisce duobus præceptis tota lex Fidei pendet & Prophetæ*. 6. Sunt sponsæ, *Cant*. 4. duo Vbera, sicut duo hinnuli. 7. Sunt visi ab Isaia. *ca*.7. duo Titiones ardentes prælongi. 8. Sunt, *Zach*. 4. duæ Oliuæ, in aureo candelabro fidei. 9. Sunt duo Talenta, *Matth*.25. seruo data in lucrum ab patrefamilias Deo.

torũ a sit tas di- in- II. Istis præcipue Prælati pollere debẽt ad subditorum difficultates sufferendas. Sicut Jacob, Gen. 31. *Diu noctuque æstu vrebar & gelu, fugiebatque somnus ab oculis meis: oues tuæ & capræ steriles non fuerunt; arietes gregis tui non comedi, ego damnum omne reddebã*. Psalm. 99. *Nos autem populus tuus, & oues pascuæ tuæ*: Itaque cum Ioa. 10. *Oues meæ vocem meam audiunt*, par est, debitum præstent & Pastores vigilando, sterilitatem morum bonorum, fidei, &c. cauendo, flagella auertendo, &c.

ma Exemplo SS. Patrum, se murum pro ouibus opponentium. 1. Psal. 105. *Dixit, vt disperderet eos: si non Moyses electus eius stetisset in confractione, in conspectu eius, vt auerteret iram eius*. Hebræi legunt sic: *stetisset in muri ruina, vt reprimeret impetum eius*: tanquam hostis irati ruentis qua strati sunt muri. 2. Qualis M. Horatius Cocles Porsenæ exercitum ad pontem Tyberinum solus clypeo sustinuit & repressit.

2. Moyses, *Num.* 27. visa è monte Abarim terra promissionis, auditaq; de mortis suæ instantia; nil de se solicitus; sed de grege, ait: *Prouideat Dominus Deus spirituum omnis carnis hominem, qui sit super multitudinem hanc, & possit exire & intrare ante eos; ne sit populus Domini sicut oues absque pastore.* *3. Regẽdis.*

III. Idem ignis curæ in Elia æstuabat, 3. *Reg*. 17. quando pro afflictis ex triennali siccitate, fameque Deum precabatur, *ascẽdens in verticem Carmeli, pronus in terram posuit faciem suam inter genua*. Quo miro inclinationis ritu cœlos inclinauit, aperuitque in pluuiam. Ita serui ad flagra & fustuaria recipienda aptabantur; manibus ad pedes adstrictis, & capite inter genua pressso globabantur. Job. 15. *Terrebit eum tribulatio, & angustia vallabit eum, sicut Regem qui præparatur ad prælium*: alia versio habet *sicut vir, qui præparatur ad gyrum*. Ita coram Domino se præparauit Elias. Magnus is in populum amor. *Vt serui pro eis instent orando.*

Maior Apostolorum. 1. Thess. 2. *Facti sumus paruuli in medio vestrum, tanquam si nutrix foueat filios suos: ita desiderantes vos cupide, volebamus tradere non solum Euangelium: sed etiam animas nostras, quoniam charissimi nobis facti estis*. Non sic ad excitandum puerum mortuum. 4. *Reg*. 4. paruulum sese contraxit, vt Apostoli *omnibus omnia facti*. 1. Ioan. 3. *In hoc cognouimus charitatem Dei: quoniam ille animã suam pro nobis posuit: Et nos debemus pro fratribus animas ponere.* *Sic Apostoli.* *Sic Christus.*

Plane sicut, *Exo.* 12. Agni paschalis carnes absumi esu iubebantur; at ossa relinqui integra; id est, se mactari, torreri, comedi; at homines non confringi: his parci, non *Typus.*

sibi. O charitas? Eius imitator strenuus S. Barnabas.

PARS II.

De eadem prolixius, eiusque modo & gradu.

Parentum mania in liberos. I. PArentibus qua hominum, qua pecorum Deus magnum in proles amorem indidit; ne ijs fouendis fatigentur. Tãtum eum amorem Plato inter maniæ species adnumerat. 1. Ecce quantus sit: Gen. 49. *Ruben primogenitus meus tu fortitudo mea,* robur quidem domus meæ: sed *& principiũ doloris mei es.* q.d. simul ac pater, & miser factus sum. 2. Ps. 77. *Percussit omne primogenitum in terra AEgypti, primitias omnis laboris eorum.* Amor tamen quam labor ex liberis est maior.

3. Menandri apud Epictetum vox est: *Aut oportet viuere solum cœlibem: aut natis iam liberis mori parentem: adeo deinceps omnis vita acerba est,* 4. Idem Comicus. *Patrem,* ait, *esse, plurimum habet molestiæ, metusque & curas infinitas.*

5. Democritus: *Non probo,* inquit, *liberorũ propagationem, nam in ipsorum possessione multa magnaque inesse video discrimina & molestias plurimas: pauca vero iucunda, eademque tenuia & exilia.* His in remedium Deus amorem indit primogenitoribus tantum; vt sit quasi lenis tyrannus: Seneca in Hipp.

----O nimium potens
Quanto parentes sanguinis vinculo lenes
Natura? Quam te colimus inuiti quoque?

Maior sit in pastoribus. At, quam natura, acrior est gratia. Hinc Gal. 4. *Filioli mei, quos iterum parturio, donec formetur Christus in vobis.* Quantum pro ijs angitur? *Supra modum grauati sumus, supra virtutem: ita vt tæderet etiam nos viuere.*

Qui filij spirit. fiant. II. Est autem spiritalis filiorum productio, peccatorum conuersio; horum patres sunt Sacramentorum ministri: Joan. 1. *Dedit eis potestatem filios Dei fieri, his qui, &c. sed ex Deo nati sunt.*

Pro his audi difficultates Patrum: 1. Cor. 4. *Puto, quod Deus nos Apostolos nouissimos ostendit, tanquam morti destinatos: quoniam spectaculum facti sumus mundo, Angelis & hominibus.* Quæ non egere & pertulere ipsi pro Christianis? 2. Tim. 2. *Omnia sustineo propter electos: vt & ipsi salutem consequantur in Christo Iesu.* 3. Phil. 1. *Quid eligam, ignoro: coarctor vero è duobus: desiderium habens dissolui & esse cum Christo, multo magis melius: permanere autem necessarium propter vos.* Ecce Amorem? 4. Neque hic stetit. Rom. 9. *Cupiebam & ego aliquando anathema esse à Christo pro fratribus meis.* Chrys. hic ait, hisce eum sensibiles tartari cruciatus in caput suum vocare.

Plane fortior, quam mors & infernus, dilectio: ima mutat summis, aspera planat, inuia penetrat, omnia vincit.

1. Jacobo sub duro Labano in bis septẽni seruitio, Gen. 29. *videbantur illi dies pauci præ amoris magnitudine* in Rachelem. Aug. q. 88. in Gen. quærit: *Quomodo hoc? cum etiam breue tempus longum esse soleat amantibus.* Respondet: *Laborem seruitutis leuem faciebat amor.* Par, quin maior animarum sit amor pastoribus. Hinc tertium Petro: *Petre, amas me?* q.d. amore ipso pasce, vt pater. 2. Talem sibi Moyses esse videbatur: Num. 11. *Cur Domine imposuisti pondus vniuersi populi huius super me? Nunquid ego concepi omnem hanc multitudinem, vel genui eam, vt dicas mihi: porta eos in sinu tuo, sicut portare solet nutrix infantulum.*

III. Hinc toties suis Dominus: *Hoc est præceptum meum, vt diligatis inuicem.* Joan. 13. *Mandatum nouum do vobis, vt diligatis inuicem, sicut dilexi vos.*

SS. Patres dicunt, dilectionem proximi etiam in Lege veteri præceptum fuisse; dici tamen iam *Nouum*; 1. quod plus quam seipsum diligere oporteat pastores animarum. Exemplo Christi, nos plus, quam se diligentis:

diligentis: Phil. 2. *Qui cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo: sed semetipsum exinaniuit formam serui accipiens.* 2. Vel vt Aug. & Bedæ placet, *Nouum* dici, ob nouos effectus in homine: nā vetere pulso fermento, & farina Ægypti omissa *nouam creaturam efficit.* 3. Vel *Nouum* dicitur, quod nouo cum spiritu nouiter & à Filio sit publicatum: nam Apoc. 21. *Ecce noua facio omnia.* Alij alia de causa Nouum dici opinantur: 4. Maldonatus *Nouum*, id est, *præstantissimum* interpretatur; more Hebræismi: Vt Ps. 95. *Cantate Domino canticum nouum*, id est, præstantissimum. Isa. 65. *Ego creans cœlum nouum.*

IV. At quomodo & quantum diligendum? *Sicut dilexi vos:* Rup. li. 11. ait: *quasi apertius dixisset: vsque ad mortem diligite inuicem: quia vsque ad mortem dilexi vos.* Et dilexit nos gratis adhuc filios iræ, in quibus sexcentæ odij causæ inerant: ita & pastores *diligite inimicos vestros, & benefacite his, qui oderunt vos.*

1. Quin modum ostendit & gradum dilectionis Joa. 17. *Pater oro, vt sint VNVM: sicut ego & tu Vnum sumus: vt credat mundus, quia tu me misisti.* Hanc vnionem fidelium Tertullianus *summum Reip. Christianæ miraculum* vocat & *symbolum.*

2. Magnam Dominus charitatem ostēdit humanitatem assumendo; maiorem eam tradendo moriens: Rom. 5. *Commendat charitatem suam Deus in nobis; quoniam cū adhuc peccatores essemus secundum tempus, Christus pro nobis mortuus est.* Re præstitit, quod verbis Dauid expressit, 2. Reg. 18. *Fili mi Absalon, quis mihi det, vt moriar pro te?* q. d. ita infixus cordi hæsisti, vt iam extinctus, extinguendus & ipse videar.

V. In signum talis pastoralis amoris, *Exod. 28.* Pontifex in Rationali ad pectus inscripta XII. tribuum nomina gerebat in oculis,

Eodem significatu visitur Apoca. 1. *Angelus præcinctus ad mamillas zona aurea.* Aug. & Amb. aiunt, cingulo designari Sanctorum multitudinem: Rupertus, regiam Christi autoritatem, iuxta Psalm. 92. *Dominus regnauit, decorem, &c. & præcinxit se.* Alij rectius Charitatem Christi intelligunt, & mamillas Misericordiæ ac Iustitiæ. 1. Col. 3. *Super omnia autem hæc, charitatem habete, quod est vinculum perfectionis.* En cingulum. *Amor cingulum est.*

2. Huc allusit, Luc. 12. *Sint lumbi vestri præcincti* cingulo charitatis.

3. Id referebant, *Exod. 28.* catenæ in Rationali sibi cohærentes ex auro. Vbi Beda: *Catena ex auro est continentia casta, & non ficta dilectio, Rationali, id est, cordi firmiter affixa. Duæ autem sunt, quia duplex est amor, Dei & proximi.* *Typus.*

Diligatis, sicut dilexi. Bern. serm. 64. in Cant. *Itane summus omnium vnus factus est omnium? Quis hoc fecit? Amor dignitatis nescius, dignatione diues, effectu potens, suasu efficax. Quid violentius? Triumphat de Deo amor. Quid tamē tam non violentum? Amor est. Quæ est ista vis, quæso, tam violenta ad victoriam, tam victa ad violentiam?* Diuine! Ideo dicitur Eph. 3. *Charitatem Christi esse supereminentem omni scientia.* Contendite, *vt possitis comprehendere cum omnibus sanctis, quæ sit latitudo & longitudo, & sublimitas & profundum, &c.*

Pars III.

De Barnaba Apostolo, Viroque bono.

I. Feruntur ratiunculæ, S. Barnabam nō fuisse Apostolum. 1. Quia fuit vnus de LXXII. non de XII. 2. In Euang. nusquam cum his connumeratur. 3. *Matthæi* 19. Sedes XII. memorantur. 4. Tredecim forent Apostoli, contra id Domini: Joan. 6. *Nonne ego vos XII. elegi?* At legi.

Certum istud, Act. 13. *Segregate mihi Saulum & Barnabam in opus, ad quod assumpsi* *Fuit Apostolus.*

eos.

eos: quibus & manus impositæ, beneque precatis missio decreta est.

Numerus autem sedium XII. certus pro incerto est positus. Nam suæ & alijs sunt sedes: Psalm. 121. *Illic sederunt sedes in iudicio, sedes super domum Dauid.* Apocal. 4. *In circuitu eius sedilia XXIV.* Cum igitur Apostolus sit idem quod missus: Barnabas missus fuit Apostolus.

Fuit Vir bonus à iuuentute. 2. In ætate virili.

II. Dicitur *Vir bonus*: in quo omnia. 1. Qualis *Saul à Deo*, 1. Reg. 9. *electus & bonus, & non erat vir de filijs Israel melior illo.* At hic in quam reprobũ euasit? 2. Qualis Dauid: cui Achis, 1. Reg. 29. *Viuit Dominus, quia rectus es tu & bonus in conspectu meo, & non inueni in te quicquam mali.* Moxque idem: *Scio, quia bonus es tu in oculis meis, sicut Angelus Dei.* Rarus talis aulicus! Et tamen breui post: ô mundum!: Reg 29. *Non inueni in te quicquam mali: Sed Satrapis non places. Reuertere ergo, & vade in pace, & non offundas oculos Satraparum Philisthijm.*

3. A parentibus.

4 Sacerdotij officio.

3. Tob. 7. Raguel ad Tobiam: *Benedictio sit tibi, fili mi, quia boni & optimi viri filius es.* 4. Qualis Onias, 2. Machab 15. *Oniam, qui fuerat summus Sacerdos, virum bonum & benignum, verecundum visu, modestum moribus, & eloquio decorum, & qui à puero in virtutibus exercitatus sit.*

5. Bonus etiam inter malos.

5. Qualis, Lucæ 23. *Ecce vir nomine Ioseph ab Arimathia, qui erat decurio, Vir bonus, & iustus.* Mirius, quo rarius, in Mauortio: Talis, Act. 11. *Vir bonus, & Spiritu sancto plenus* Barnabas.

6. Bonus benefaciendo.

6. Similis illi Matth. 12. *Bonus homo de bono thesauro cordis sui profert bona.* Cui, vt Patrifamilias illi dicitur: Luc. 19. *Euge serue bone, & fidelis.*

7 Bona promerendo.

7. Nam Prouerb. 12. *Qui bonus est, hauriet sibi gratiam à Domino.* Quantum non hauserit Barnabas, prius Spiritu sancto repletus, quam in Apostolum segregaretur? 1. Eccles. 2. *Homini bono in conspectu suo dedit Deus Sapientiam*, mysteriorum, *Scientiam* naturalium, & *intelligentiam* sui. Quæ tria in S. Barnaba eximia. 2. Eccl. 6. *Verbum dulce multiplicat amicos, & mitigat inimicos, & lingua gratiosa in bono homine abundat!* Ista in S. Barn. *Vir Bonus.* 3. Psal. 118. *Bonitatem & Disciplinam, & Scientiam doce me.* Didicit S. Barnabas *plenus Spir. S.*

Bonus Barnabas, in cuius domo Cœnã vltimam diuinam celebrasse Dominus traditur. 2. Cuius mater eleemosynaria, & Apostolorum hospes extitit: ad cuius domum recta contendit S. Petrus ab Angelo è carcere liberatus. Ita *Baronius, Annal. to. 1.* 3. *Bonus* absolute absque addito vllo Nisi; vt teste Hiero. nec Apostoli næuum in eo repererint.

PARS IV.

De honore diuino refutato.

Deus creditur.

I. QVæ in eo Bonitas ita eluxit, vt Lacaonij, Act. 14. *Turbæ leuauerint vocem suam, Dij similes facti hominibus descenderunt ad nos*: Barnabam vt Iouem adorare parati: ita *Optimum & Maximum* esse censuerunt. Bonum virum Ethnici vt Deum pingebant, ingenti vinctum catena, qua Deorum vulgus reliquum de cœlo in terram detrahere niteretur frustra: indicio, adeo Bonum virum bonitati inhærere immobilem.

Fulminabat prædicando.

Aut forte prædicando ea dictorum fulmina iecit de inferno, iudicio, morte, peccatis, vt Iouem esse fulminantem crederent. Sicut Hebræi clamitabant territi, Exod. 20. *Ne loquatur nobis Dominus, ne forte moriamur.*

Honoris fuga.

S. Paulus & Barnabas Lystram Lycaoniæ ingressi, claudo consanato, pro Dijs mox habiti sunt, vt aduolantes cum tauris coronatis Sacrificulos vix continerent, quin sibi immolassent. Sic *Ioan. 9.* Baptista contendit ab missis ad se, ne pro Messia haberetur.

II. Si-

II. Simul vterque Apostolus scissis vestibus ex iræ zelo instantes ad sacrificandum ipsis, durius increparunt. *Quid hoc facitis? Et nos mortales sumus, similes vobis homines.* Vestes sciderunt plures: vt *Matth.* 27. Caiphas audita Christi confessione: Caleb, *Num.* 14. audita exploratorum relatione falsa: Iacob, *Gen.* 36. ad necem Ioseph: Jephte, *Iud.* 11. ad occursum filiæ: Dauid, 2. *Reg.* 12. nunciata Saulis & Ionathæ cæde: Job. *cap.* 1. obtritis liberis. At nulla scissio iustior, quam hæc Apostolorum, ad honores iniustos refutandos.

Celebrant *Dion. lib.* 54. *Zonaras t.* 2. *Suet. in Aug. c.* 52. Cæsaris Aug. recusationem Dictaturæ, supplicantis populo genibus etiā nixis, ruptisque vestibus. At fictum id ad hoc factum Apostolicum. Disce honorum seu verorum, seu falsorum, vt mundani sunt, fugam. Ipse etiam Angelus Ioanni Deum esse rato & adoraturo, dicit Apoc. 19. *Caue, ne feceris: conseruus tuus sum.* Omnes boni, sunt & humiles: *Quid hoc facitis? Et nos mortales sumus.*

III. Facile superbiam excutit, fouetque humilitatem memoria suæ mortalitatis: *mortales sumus.* 1. Alexander Macedo diuinos sibi honores sinebat haberi vt Iouis filio: at ictus aliquando & cruentatus parasitis ostentans sanguinem, ait, *Ecce, Iouis filium:* ipsos, seque refutans ipsum detecta falsitate: At verius Apostoli: *mortales sumus.* Neque iste isto melior factus, sed deterior: non hi.

2. Scientia magna Salomonis alia, at ista maxima fuit, Sap. 17. *Sum quidem & ego mortalis homo, similis omnibus:* Sed non, vt cognouit, Deum coluit: vt hi Apostoli. 3. Antiochus rex Syriæ fastuosissimus humano casu ad sui ductus notitiam, ait: 2. Mac. 9. *Iustum est, subditum esse Deo, & Mortalem non paria Deo sentire.* Vbi S. Chrys. *Nihil*, ait, *conferendum humilitatis virtuti. Ipsa enim mater & vinculum bonorum est: Sine illa abominabiles & scelesti sumus. Esto enim quis mortuos suscitet cum superbia, nihil eo contaminatius, nihil magis impium.*

4. Charitate quoque eximius fuit. 1. Ipse cum Paulo induxerunt Antiochenos vt subuenirent Jerosolymitanis post necem S. Stephani opibus exutis, *Act.* 11. 2. Ista ei charitas cognomen peperit, Act. 4. *Ioseph, qui cognominatus est Barnabas ab Apostolis, quod est interpretatū Filius consolationis:* Vbi Glossa: *quod egenos eleemosynis consolaretur.* 3. Idem omnia sua in Cypro diuendita ad pedes Apostolorum deposuit. *Charitas Barnabæ in egenos.*

Ante adeptum Apostolatum, ecce Barnabæ præconia: Act. 13. *Erant in Ecclesia Antiochiæ, Prophetæ & Doctores, in quibus Barnabas & Simon, qui vocatur Niger,* &c. Accessit, quod erat *Vir bonus, plenus Spiritu Sancto & fide.* *Scientia eiusdem.*

Demum Salamine Cypri vrbe viuus combustus pro fide coronam martyrij abstulit. *Martyriū.*

DE NATALI S. IOANNIS Baptistæ.

Quis puer iste erit? Luc. 1.

Eliæ 4. *Regum* 1. & Baptistæ magna Instituti, rerumque gestarum similitudo est. Elias 1. obseruantissimus Dei. 2. austeræ vitæ. 3. accinctus zona pellicea: 4. acer scelerum castigator. 5. zelo Dei feruens. Talis & Baptista: qui etiam plusquam Propheta, & camelina indutus, à puero vixit Anachoreta. Rursus. Elias 1. quasi ignita verba loquebatur: 2. A coruo pascebatur: 3. Achab, & Iezabelem castigabat. Baptista vero, 1. erat lucerna lucens, & ardens. 2. Ab apibus melle pascebatur. 3. arguebat Herodem & Herodiadem,

Super quæ nos

I. De Baptista incomparabili excellentia. II. De admiratione ista: Quis putas puer iste erit? *III. De dotibus Gratiosi Ioannis. IV. De Vita eius eremitica, & factis. V. Vnde, & quibus sit Magnus.*

PARS I.

De Baptista incomparabili excellentia.

Est Angelus Apocalypticus mirus.

I. VIsus, *Apoc.* 10. Angelus, cui pedum loco duæ erant columnæ: hac mari, illa terræ insistebat: Facies, vt Sol, radiabat. Corpus è nube compactum erat. Caput iride ambibatur, hinc & hinc terram contingente, & lacrymas oculis eliciente. Leoninum rugiens *iurauit per viuentem in sæcula: quia tempus non erit amplius.* Talis Baptista, Angelus *Malach.* 3. dictus. Quauis columna constantior, nec vt agitata arundo. Complexus vtramque institit Legem Veterem instabilem, & abolendam, itemque nouam, vt terra, solidam ac immutabilem. Corpus ei nube tenuius, ita ieiunijs extenuatum. Nam *Erat neque manducans, neque bibens.* Caput arcuatum, vel ad tela increpationum eiaculanda; vel ad significandam sanctitatem. Oculi flentes peccata mortalium. Denique iudicium & pœnitentiam, vt imperterritus leo prædicabat. Ergo vere Angelus: Malach. 3. *Ecce ego mitto Angelum meum, & præparabit viam ante faciem meam.*

Sed functione, non natura.

II. At Angelus functione erat; non natura, vt errat Origenes. 1. Vt autem filum laneum, aureo intertextum, sic exornari potest, vt arte fiat pretiosius, quam id natura sit: ita homo gratijs potest ijs donari, operaque præstare talia, quibus Angelum quemuis superet. Talis Baptista.

Atque eo ipso supra Angelos.

2. Sicut Lysippus duas formauit statuas Alexandri Magni: ex argento vnam, aliam è marmore. Hæc tamen pluris fuit ob artem, quam illa, Ideoque Alex. quoque dedit ei pro hac viginti talenta, pro illa duo. Sic Plinius. 3. Ita, inquit Chrys. ho. de Bapt. *Gloriosius fuit Ioanni, quod, cum homo esset, Angelus vocaretur: quam si illud esset & nomine, & natura.* 4. Vt gloriosius est, nancisci regnum virtute, quam hæreditate: Ita Ioanni ex merito, non dono, Angelum dici. 5. Eximiam oliuam in solo nobili esse feracem, non mirum, at in deserto scruposo incultam fructificare, hoc mirum. Ita ab Angelis in cælo Deum amari, coli, &c. & à Baptista in carne, mundo, &c.

Singularis hierarchiæ supremæ.

III. Hinc nimirum est, quod S. Bern. & Gerson aiunt: S. Ioannem Bapt: in cælis vnam solam hierarchiam constituere Angelis cunctis sublimiorem, à Deo & Deipara proximam. Illis plerique Patrum consciscunt. 2. Aug. *Vis scire, quid sit Ioannes? Non est Deus, non est Christus.* Idem alibi: *Præcellit ceteros, eminet vniuersis. Quisquis de muliere natus est, inferior est illo.* Excipe Deiparam. 3. S. Bern. *Vnus est, secundum non habet. Tria namq; fecit Deus sine secundo, Christum, Mariam, & Ioannem.* Eadem S. Ioann. Damasc. 4. S. Greg. Nyss. sunt ista ex Cant. 2. *Imber abijt & recessit,* Mosaicæ hyemis: *Surge amica mea, & veni* noua Ecclesia, *vox turturis audita est in terra nostra.* Baptistæ vox prænuncia veris.

Post Christum & Mariam.

Est Var. par.

5. S. Hier. Epist. ad Eustoch. vocat eum *principem anachoretarum.* Zacharias pater ex Spiritu: *puer Propheta altissimi.* Cognatus eius Ioãnes ait. *Fuit Homo missus à Deo.* 6. Gabriel Archang. *Erit Magnus coram Domino, S. Sancto replebitur adhuc in vtero matris suæ.* 7. Iesus Matth. 11. *Inter natos mulierum non surrexit maior Ioanne Baptista.*

Sed cõpar. lis.

IV. Quare nullus ei comparandus est. 1. Non villicus is, de quo 1. Reg. 25. *erat in solitudine Maon, & possessio eius in Carmelo: & homo ille magnus nimis.* At maior Baptista. 2. Non, 1. Reg. 9. *Saul electus, & bonus: & non erat vir de filijs Israel melior illo, ab humero, & sursum eminebat super omnem populum.* Ista in

Ioan-

Ioanne veriora: Electus, & prædestinatus ab æterno,&in vtero sanctificatus,*nec inter natos mulierum surrexit maior.*

...r sum-/...rela. Istud *Prou.*30. sic quidam interpretantur:*Tria sunt mihi difficilia:& quartum penitus ignoro.Viam aquilæ in cœlo,* Ioannem Euangelistam ad diuina euolantem. *Viam nauis in medio mari,* Petrum inambulantem mari. *Viam colubri super petram,* Christi resurrectionem clauso sepulchro: *& viam viri in adolescentia sua,* Baptistam eremicolam,portentum naturæ,vel infantem rationis vsum habentem. Hoc obstupuit Iudæa dicens; *Quis putas,puer iste erit?*

Pars II.

De admiratione ista: Quis putas puer iste erit?

I. Nulla cuiusquam natiuitas mirabilior,Baptistæ.1.Zoroaster, Rex Ægypti, inuentorque magiæ & idololatriæ, natus risit, 2. Iacob & Esau in vtero se calcibus petierunt,*Gen.*25. Atque in ipsa natiuitate infantium vnus protulit manum, in qua obstetrix ligauit coccinum. 4.S.Ambrosij os infantis examen apum obsedit, omen suadæ in labijs eius sessituræ. 5.S. Nicolaus feria quarta & sexta, vel infans à matris vberibus abstinuit ieiunans. 6.S. Dominicus in vtero,matri est repræsentatus in catulo tædigero, & fronte stellata: Omen scientiæ, doctrinæ, vigilantiæque aduersus lupos hæreticos,sanctitatis & exempli.Sed quid ista ad Baptistæ prænũtia? *(margin: ...alia ...gys ...ria.)*

...inatio-/...de S./...ista. Lucas maiora complexus est istis:*Mirati sunt vniuersi.* Varij varia fuerint ominati, 1. Hi,alterum fore Noen, (dictum Ethnicis Ianum bifrontem) quod temporis ante, & post diluuium meminisset.Ita Ioannem inter iræ tempus,& gratiæ medium. 2.Illi, Abrahæ similem futurum, patri credentium, quippe qui venerit, *vt omnes crederent per illum.* 3. Alij, fore quasi Isaacum,filium risus, ac gaudij, quod adeo in natiuitate eius multi gaudebant. 4. Alij *Gen.* 28. Iacob, ideo, quod, vt hic scalam cœli vidit, ita Ioannes visurus esset cœlos apertos,ipsumque Saluatorem. 5.Alij,Mosen, ducem populi in deserto,*Exod.*14. sic ipsũ victurum,ac prædicaturum in deserto. 6. Alij, 3.*Reg.*17.Eliam:Quod Angelus prædixisset, *ipse precedet in spiritu, & virtute Eliæ.* Atque ita alij aliter pueri horoscopum examinantes, *dicebant omnes, quis putas puer iste erit?*

II.Augebat stuporem,quod parentibus & natura infœcundis,& ætate iam effœtis præter rerum ordinem natus esset. Quod nasciturum sibi filium pater non credens *perdidit prompta modulos loquelæ.* *Parentum sterilitas.*

Sed ita oportuit. Vt,cum aula,vel Xystus construetus est,ligna quæruntur sicca,non viridia, ne opus olim rimis hiscat, & quæ luna minuente sint cæsa: ita Ioannes propylæum futurus, per quod intraret in orbẽ cognitio Christi,è parentibus aridis, & deficientibus prodire debuit.1.Tale fuit lignũ Isaac cæsum ex aridis, vt diceret mater, Gen.18.& 21. *Risum fecit mihi Deus, & quicunque audierit,corridebit mihi.* 2. Vetus illud renouatum est,*Exod.*17.*Num.*20.*Deut.*8. de petra Sinai ad virgæ ictum aquas dante, Ps.104.*Dirupit petram: & fluxerunt aquæ.* Ps. 113. *Qui conuertit petram in stagna aquarum.* Atqui hic petram hanc senectutis, aliam sterilitatis omnipotentiæ virga percussit, & prouenit Ioannes,id est, gratiosus fluuius in deserto baptizans. *Simile. Figura. 1. Isaac. 2. Petra.*

In eodem deserto reperto manna exclamatum est, Exod.16. *Manhu, quid est hoc?* Ita hic, *Quis putas puer iste erit?* Quis? Sane quicunque produntur è sterilibus nati, eximij extitere. *3. Manhu.*

Vt Isaac è sexagenaria Sara: Ioseph è Rachele: Samson naturæ miraculum: Samuel Prophetarum decus. His maior *Nati ex sterilibus.*

Ioannes: Superabat omnium stuporem. Hoc matri dictum, Luc. 1. *Spiritu S. replebitur adhuc ex vtero matris.*

Sanctificatus in vtero est.

III. Euenit ei, quod Arcæ. *Num.* 4. Hac accedente ad *Mare vidit, & fugit, Iordanus conuersus est retrorsum.* At *Quid est tibi mare, quod fugisti: & tu Iordanis, quia conuersus es retrorsum?* Psalm. 113. Quid? Quia erat in arca Deus. Ita, puero hoc ad naturam humanam accedente, fugit peccatum originale: Quia Deus cum eo. Ideo *Montes exultauerunt, vt arietes.*

2. Iob, & quiuis queratur lacrymans non tam de corpore, quam de anima. *Nudus egressus sum de vtero matris meæ.* At Ioannes *gratia vestitus originali,* ait Guerricus serm. 1. 3. Ac tanta, vt D. Thom. 3. q. 27. a. 6. ad 1. doceat: *Sanctificatis in vtero creditur præstitum esse, vt de cætero mortaliter non peccarent.* 4 Galatinus, & Abulensis, *lib.* 7. *cap.* 9. docent, eum nec venialiter vnquam peccasse. 5. Ita Ecclesia.

Nunquam peccauit.

Ne leui saltem maculare vitam
Famine posses.

6. Esto Psalm. 57. *Alienati sunt peccatores à vulua, errauerunt ab vtero omnes:* At non Ioannes. Quia *Domine, præuenisti eum in benedictionibus dulcedinis.* Ps. 20.

PARS III.

De Dotibus Gratiosi Ioannis.

Irroratus rorat gratia.

I. FOrtunatas insulas Canarias nobilitat arbor *Amaquam*; quæ rore pasta ab ortu suo quotidie aquam fundit insulanis affatim. Talis in Iudæa Gratiosus Ioannes arbor est.

Exultat pacifice.

In vtero exultat, Non vt Iacob & Esau collisi inuicem. Vnde nec Elisabetham partus pertæduit, vt Saram, *Gen.* 20.

Deuote.

Dauid 2. Reg. 6. *percutiebat in organis armigatis, & saltabat totis viribus ante Dominum.* At Ioannes coram arca diuina, in qua Virga, Lexque Dei erant.

Dei agnoscens.

Acus nautica, vbi magnetem attigit, ad Boreale se aduertit sidus. Ita Joannes acus Christiana ad tactum Spiritus, ad solem mundi se vertit.

Illuminatus primus à Iesu.

Montes præcelsi, vt Athos, Atlas, Caucasus, Olympus, citius à sole Oriente afflantur, quam valles, humilesque myricæ. Ita Joannes.

Primus videns ei.

Lynci similis, non iam parietes visu penetrans, sed vterum, & Virginis clausum. Quid dicitis hæretici? Qui clausus clausum vidit: non is iam liber in cœlo nos hic sub aperto cœlo videbit, ac nostra sciet?

Vtens ratione.
Fructificans ante florem.

II. Mira exultatio! 1. At mirabilior rationis vsus, quo præuentum fuisse aiunt S. August. & Anselmus. 2. Herba dicta, *Filius ante Patrem*, fert fructum antequam floreat. Talis Joann. adorat antequam natus sit. 3. *Genes.* 2. Arbores fructibus onustæ erant antequam floruissent. Ita in Joanne fructus gratiæ præuertunt illos naturæ. 4. Aaronis virga floruit simul & fructum extulit. 17. 5. Jta sol vt primum erat conditus, irradiabat orbem. Jta, &c. 6. Sunt auiculæ, quæ exclusæ simul cantillant, cursitantque quoquo versus. Joannes laudes cantat, gressus adorationis mouet in vtero.

Similis ... scitissimus.

Eximiæ minurationes.

7. Aurora cum primum sese aperit, minurire aues incipiunt: Jta hic Maria: *Magnificat*: Zacharias, *Benedictus*: Elisabeth: *Benedicta tu*, &c. Angeli: *Magnus erit coram Domino.* Omnes. *Quis putas puer iste erit?*

Quis pri... vnus ... nia.

III. Quis? Cant. 5. *Quis est dilectus tuus ex dilecto, ô pulcherrima mulierum?* Respondet: *Dilectus meus candidus, & rubicundus, electus ex millibus.* Quia Virgo, Martyr, & *non surrexit maior* ex millies millenis myriadibus. Agite, sim eius Genethliacus & Astrologus vobis.

Horoscopus pueri siue planetes.

Joanne nato Sol iustitiæ fuit in Virgine. Optima constellatio! *Signum magnum apparuit in cœlo.* Apoc. 12. 1. Suum Cæsar horoscopum

ſcopum in numiſmatis procudit, erat capricornus, anterioribus pedibus in ſphæra̅ incumbens: retro in piſcem deſinens. Futuri ſignum imperij, ait *Suetonius*. Nihil ad illud Joannis. 2. Nero natus ad punctum orientis ſolis: quaſi feſtinaret ſol eum naſciturum præuertere. *Suetonius*, Ita Jeſus radijs ſuis præuertit Ioannem.

3. Anna poſt Samuelem plures ſuſcepit filios: nullum Eliſabeth poſt Joannem: ne parem haberet, etſi vel ex ſolis ſuis parentibus. Quaſi potuiſſent inuidere ſibi ſancti. 4. Vti Alex. Magnus patri, audiens hunc multas nanciſci in Græcia victorias, fleuit, quod nihil ſibi pater relinqueret. Ita Sancti quaſi, videntes vnum Joannem eſſe Angelum, Patriarcham, Ducem, Prophetam, Apoſtolum, Mart. Virg. Doct. Conf. Eremitam, &c. Nam *inter natos mulierum non ſurrexit maior*.

In muſicis inſtrumentis fides ſunt geminæ, baſſo vna eſt chorda: Ita in Eccleſia Pſaltria laudum Dei, ſancto cuique ſimilis eſt alius. Ideo Dominus, Luc. 10. *Miſit eos binos ante faciem ſuam*. At Ioannes ſolus eſt *clamans in deſerto*. Vnde Ber. *Maior homine, par Angelis, tuba cœli, præco Chriſti, arcanum Patris eſt*.

PARS IV.

De vita Eremitica, & factis Ioannis.

I. PVer quinquennis in eremum ſe abdidit, vti animæ niueæ palumbes. Hinc in hymno:

Antra deſerti teneris ſub annis,
Ciuium turmas fugiens, petiſti, &c.

O Amice Dei, inimice tibi ſaluberrime, quid in vtero ſanctificare quæris porro in hac ſchola? Neque tamen mundo placebis. Nam, Matth. 11. *Venit Ioannes neq; manducans, neque bibens; & dicunt, dæmonium habet. Venit Filius hominis manducans, & bibens & dicunt: Ecce homo vorax & potator vini.* Ide̅ hodie ſugillatores Religioſorum.

At cauſa vtrique fuit: Ioanni, qui peccatum metuebat. Non autem Chriſtus. 1. Leo ſolus animalium ſub Ioue dormit frigido, nec antrum ſubit, niſi defendendi ſolis cauſa, & vmbræ captandæ: at cætera noctu antra ſubeunt; metus, & ſecuritatis ergo. Ita Ieſus inter homines ſecurus, non item Joannes, omnis homo poteſt excidere, ſolus Ieſus non. Semper aſylum iuſtis ſolitudo; vt rarius cadant; ſurgant citius. Quare etſi in ſanctificatione firmatus gratia fuit, vt Angeli, Ioannes; attamen venialiter peccare quiuit, vt homo; ideo ſeceſſit. 2. Æſtate itinerantes mane ſummo viam ineunt; ardente ſole meridionantur, extra æſtum & puluerem; ita Baptiſtam mortalia, & venialia vitant. Hæc inſtar muſcarum ſunt æſtiuarum, quæ Eccl. 10. *Morientes etiam perdunt ſuauitatem vnguenti gratiæ.*

Vt peccatū defugiat etiam veniale.

II. *Ioannes erat veſtitus pilis Cameli.* Pœnitentiæ habitus hic eſt. 1. Nam Matth. 11. *Ecce, qui mollibus veſtiuntur, in domibus Regum ſunt.* Effœminatorum hoc, aut molliculorum Iunoniorum; iſtud fortium. 2. Dij leonina, aut ferina veſtiti pelle proponeba̅tur; indicio roboris, ac virtutis exercitæ. 3. Romani Imperatores tali habitu gloriaba̅tur loco paludamenti, quaſi Herculei. Vane hi: Sane Ioannes, horror dæmonibus, ſtupor orbis; honor Angelis.

Veſtitus Camelinꝰ.

Antrum ſubit, vti lux lucernam; quo eſſet *lucerna ardens, & lucens.* Cur id? 1. Quia Chriſtus ſic: *Vere tu es Deus abſconditus.* Ideo ſic & prodromus eius quaſi lucernarius. 2. Abſconditus ſol Chriſtus erat exoriturus; dum oriretur, lucerna vtendum fuit Ioanne; *Qui venit in virtute & ſpiritu Eliæ.*

Antro ſe abdit.

1. Vt lux in lucerna.

S. Epiphan. & Dorotheus Mart. referunt in vita Prophetarum, Eliam in cunis ab Angelis inuolutum fuiſſe igneis faſciolis

3. Eſt ignis vrens improbos.

lis; Patrem ex Pontifice Ierof. interrogasse ostenti interpretationem; hunc respondisse, virum fore cœlestem, Dei inimicis inuictum. Nostra ardens lucerna vssit Herode. Nam Ps. *Ignis ante ipsum præcedet, & inflammabit in circuitu inimicos eius.*

3. *Præferēs Deum.* Reges Persarum, itemque aliqui Imperatores Rom. sibi præferri sacrum Ignem curabant; honore Dijs proximo, aut proprio. Is Ioannes est Christo.

4. *Lucem in cādelabro.* In Candelabro, *Exod.* 25. iuges lucernæ ardebant coram Arca testamenti. Ioannes is est. Ita *l.* 1. *contra Iudæos cap.* 7. *& Cyrill.* de Baptista explicant illud Ps. 131. *Paraui Lucernam Christo meo.*

5. *Præco Christi.* III. Pharao Iosephum, *Gen.* 41. fecit ascendere super currum suum, clamante præcone: vt omnes coram eo genu flecterent. Talem præconem Christi Deus misit Ioannem, qui esset *Vox clamantis in deserto, parate viam Domini.* Vt, *Gen.* 24. Abraham misit Eleazarum seruum, qui sponsam filio quæreret: sic Deus Ioannem, qui

6. *Paranymphus Christi & Ecclesiæ.* Ecclesiam Christo desponsaret: iuxtaque puteum, seu Iordanem baptismalem, *cum biberunt cameli, protulit vir inaures aureas,* fidem *quæ ex auditu est appendentes siclos* duos Trinitatis & Incarnationis; *& armillas totidem pondo siclorum decem* Decalogi: *Vasaque aurea, & argentea* Sacramentorum à Iesu instituendorum, quæ prædocuit Baptist. vt Baptismum, Pœnitentiam, Eucharistiam Agni; Matrimonium in Herode, &c.

7. *Plusquā Propheta.* Moyses ait, Deut. 18. *Prophetam de gente tua, & de fratribus tuis sicut me, suscitabit tibi Dominus Deus tuus.* Ioannes *negauit: Non sum.* Dominus autem dixit, quod esset *plusquam Propheta.* Quia alia futura prædixerunt, aut præterita descripserunt, vt Moses; aut præsentia absentes cognouerunt, vt Elisæus de Giezi, 4. *Reg.* 5. At Ioannes præsentia edixit, & annunciauit: *Ecce Agnus Dei.* Præterita sciuit & aperuit scelera, Luc. 3. *Genimina viperarum, qui vos docuit fugere à ventura ira?*

8. *Præscius Passionis Dominicæ.* Futura prædixit, Ioan. 3. *Hunc oportet crescere me autem minui* capite. Plinius ait esse milui genus vultureum, quod triduo, quatriduo ue odoratur ante quam corpora moriātur. Ioannes præsensit istis, moriturum post se Iesum, exaltandum in cruce. Quo respexerit Iesus, dicens Matth. 24. *Vbi cèciderit corpus, ibi congregabantur & aquilæ.*

PARS V.

Vnde, & quibus sit Magnus.

I. VEre *Magnus Ioannes.* 1. Ac tantus, vt non egeret miraculis, ad fidem sibi parandam: Quasi quod supra isti viri esset autoritas. 1. Nempe, Ioann. 1. *Hic venit vt testimonium perhiberet de lumine, vt omnes crederent per illum.* 2. Quo supra Apostolos erat. Nam hi, Marc. 16. *Prædicauerunt vbique Domino cooperante, & sermonem confirmante sequentibus signis:* quanticunque & ipsi testes essent, Ioannes dixit, *Ecce Agnus:* Et populus credidit, secutus Iesum. Quantus, ad tantulam vocem populi sequi tantum. *Magnus Auctoritate ad fidem.*

2. *Magnus,* vt pro Messia haberetur à populo ante: post etiam à Pharisæis, sciscitantibus, *Messias es tu?* *2. Vita.*

3. *Magnus:* Nam Matth. 5. *Qui fecerit & docuerit, hic Magnus vocabitur in regno cœlorum,* at fecit Ioannes pœnitentiam; & impleuit omnem iustitiam. Et tamen, 1. Reg. 5. *cum esset paruulus in oculis suis, ecce Caput in tribubus Israel factus.* *3. Facto humilitate.*

4. *Magnus:* Quia *Manus Domini erat cum illo,* quæ cum fecit singulariter, introducendum in orbem. 1. Mirantur orbem alij, opus duntaxat digitorum Dei, Psal. 8. *Videbo cœlos tuos, opera digitorum tuorum.* 2. Isa. 40. *Mensus est pugillo aquas, & appendit tribus digitis molem terræ.* 3. Magi. Exod. 8. visis muscis exclamarunt: *Digitus Dei hic est.* At vero tota *Manus Domini erat cum Ioanne.* *4. Manu Dei.*

anne. Ipſum vna ſuperat Incarnatio: de qua ſic Scriptura: Luc. 1. *Fecit potentiam in Brachio ſuo.* Iſa. 53. *Brachium Domini, cui reuelatum eſt?*

Maxi- ... omniū ... ptizādo ... u. II. *Magnus* adeo, vt *nullus maior.* Quia Dominus omnes, Rom. 8. *quos praeſciuit, hos & prædeſtinauit, conformes fieri imagini Filii ſui.* Ideo oſtenſus *Apocal.* 21. Angelus virga aurea demetiri ciuitatem Dei, muros, pilas, portas & propylæa. Vt omnia Chriſto conformia forent. Hunc ad calamum menſorium ſe extendit Magdalena, ſed vſque ad pedes tantum: *ſtans retro ſecus pedes eius*: Luc. 7. Hæmorrhoiſſa, ad fimbriā pertingebat: Mat. 9. *Si tetigero fimbriam veſtimenti eius.* Thomas attingens ad latus exclamat: Ioa. 20. *Dominus meus, & Deus meus.* Ioannes Euang. ad pectus recubuit. *Ioan.* 13. At Baptiſta vltra verticem Chriſti manum extulit apud Iordanem: quo nec Angelus quiuit vnquam pertingere.

Anony- a. Tantus fuit, 1. Vt nec ipſe Ioannes, *cap.* 1. de ſe affirmare auderet: negat: *Non erat ille lux.* 2. Et ipſe *Non ſum Elias, non Chriſtus, non Propheta.* 3. D. Thom. p. 1 q. 11. ar. 5. ad 2. decet Deum per negatiua percipi potius, quid non ſit; quam per affirmata, quod ſit. Ita S. Auguſt. *Vis Scire quid ſit Ioannes? Non eſt Deus, non eſt Chriſtus.*

Honore ... ſitatio- ... à Chri- ... III. *Magnus.* Ita enim dilectus Ieſu, vt præ illo neminem citius viſitarit. Rex ciuem certum inuiſat, hæc quanta gratia? Quare audiens Dominus, Ioannem ab Herode occiſum Marc. 6. *abijt in deſertum*: quaſi luctum indutus.

Officio ... conij i. Hieron. in vita S. Hilarionis ait, Alex. Magnum ad ſepulchrum Achillis ſubſtitiſſe, huncque beatum prædicaſſe, quod Homerum præconem habuiſſet. Nugæ, Beatus Chriſti præco Ioannes eſt, cuius præco Chriſtus.

Fuga ... norum. Meſſiæ honorem translatum ad ſe Ioannes refutauit: *Ioan.* 1. dignus qui viciſſim ab eo honoraretur: vt factum:

Rege Lacedæmonum Polydecte mortuo, vidua grauida nunciat eius fratri Lycurgo: vt ſecurius regnum abſque competitore haberet, ſe prolem in vtero enecturā veneno. Is ſibi placere ſimulat; ne tamen ſibi ipſa noceret, iubet parci: ſibi non defore modum occidendi natum. At natum affert ad Senatum, ſuamque ponit purpuram, dicens: *Ecce hic Rex veſter legitimus: non ego*: Simul infanti regia defert inſignia exrex. Ita Ioannes: *Medius veſtrum ſtetit: quem vos neſcitis: cuius non ſum dignus ſoluere corrigiā calceamenti.* Ioan. 1. *10. Honore dato, cui debebatur.*

Talis nati felici genitori acclamemus iſtud Iuuenalis *Sat.* 9. nobiſque inuicem: quo magis ſit feſta dies,

Foribus ſuſpende coronas;
Iam pater es.

IN F. APOSTOLORVM
Petri & Pauli.

Tu es Petrus: & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam. Matth. 10.

MOyſes *Exod.* 25. Domini iuſſu ſupra Arcam ſtatuit duos Cherubinos pure aureos, qui ſeſe reſpectarent, aliſque panſis Propitiatorium obtegerent. Aureū charitate par Apoſtolorum, hic gentium, ille Iudæorum Doctor, ſeſe reſpiciunt ſpiritu & doctrina vna; ſummumque locum tenent in Eccleſia.

Nos pro feſto

I. *Figuras afferemus de myſtico numero duodenarij.* II. *De titulis, & petra Petri.* III. *De incomparabili præcellentia Petri, ex poteſtate clauiū.* IV. *De S. Pauli in prædicando auctoritate, & ſcientia.* V. *De gemina Doctoris gentium charitate.*

Pars I.
Figura de myſtico numero duodenario.

I. QVarumcumque rerum numerus duodenarius in Scripturis occurrit,

XII. Patriarchæ auctoritate. rit, Apostolos eum repræsentare Patres volunt, 1. Vt enim XII. Patriarchæ in Synagoga Tribus XII. constituerunt: ita cœtum electorum in Ecclesia XII. Apostoli: De quibus Psalm. 44. *Pro patribus tuis nati sunt tibi filij, constitues eos principes super omnem terram*, id est, Patriarchis successerunt Apostoli.

2. Seniores sapientia. 2. Hi sunt, Apoc. 4. *super thronos* XXIV. *Seniores sedentes, circumamicti vestimentis albis, & in capitibus eorum corona aurea.*

3. Fontes doctrina. 3. In exitu de Ægypto, Exo. 15. *venerunt in Elim filij Israel, vbi erant* XII. *fontes aquarum, &* lxx. *palmæ*: quibus refecti omnes.

4. Panes proposit. Exemplo. 4. Leu. 24. *Accipies similam, & coque ex ea* XII. *panes* Propositionis: *qui singuli habebunt duas facies.* XII. articulos proposuerunt orbi Apostoli, quibus omnes satiantur.

5. Oeconomi solicitudine. 5. *Habebat Salomon*, 3. Reg. 4. XII. *Præfectos super omnem Israel, qui præbebant annonam Regi, & domui eius.* Oeconomi sunt Apost. Matt. 4. *Non enim in solo pane viuit homo: sed de omni verbo, quod procedit de ore Dei.*

6. Leunculi prædicatione. 6. Ad thronum Salomonis. 3. *Reg.* 10. erant XII. *leunculi stantes super gradus hinc & inde.* Magnus leo de tribu Iuda dat ascensum ad se per XII. rugientes leoninum prædicando. 7. Vas, seu *Mare æneum & boues* XII. *subter mare.* 3. Reg. 7. Ita sub Christo Apostoli, iugum eius succollantes fortiter.

7. Boues constantia.

8. Lapides. 8. Apoc. 21. Vidi *sanctam ciuitatem: & murus ciuitatis habebat fundamenta* XII. Petræ Apostoli Matth. 16. *Tu es Petrus, & super hanc, &c.*

De numero 13 Apostolorũ. II. *Dices.* Figurarum numerus non par est Apostolorum, qui XIII. fuere. Nam & Paulus, & Barnabas Apostoli fuere. *Respondeo.* 1. Subinde in Scripturis numerum poni certum pro incerto, Vt, Apocal. 7. *duodecim millia signati.* Daniel. 7. *Millia millium ministrabant ei.* 2. A Domino XII. fuerunt electi numero perfecto: Vt *Gen.* 48. Filij Iacob. XII. fuerunt: at dante Iacob benedictionem, Tribum Ioseph subdiuisit in duas, Ephraim, & Manasses; vt XIII. Tribus essent; & tamen semper XII. tribuum fit mentio. 2. Ita LXXII. fuerunt Interpretes Bibliorum; & tamen tantum LXX. fit mentio: quod hic numerus sit rotundus.

De d... exim... Apost... 1. Ita ad thronum Salomonis præter XII. Leunculos erant, 3. Reg. 10. *duæ manus hinc atque inde tenentes sedile, & duo leones stabant iuxta manus singulas*: hi maiores significabant Petrum & Paulum. Vnde XIV. erant leones: cum tamen XII. solũ nominari soleant. 2. Ita inter XII. Exploratores à Moyse misso, *Num.* 13. eminebãt cæteris duo, Iosue & Caleb.

3. Isaias 21. *Vidi currum duorum equitum, &c.* qui Babylonem vastabant, *& dixit: Cecidit, cecidit Babylon, & omnia sculptilia deorum eius contrita sunt.* Hi duo generosiores fuerũt Petrus & Paulus Vastatores Idololatriæ, Simul vixerunt, & obierunt.

PARS II.

De titulis, & petra Petri.

1. Petri tituli eximij. I. CONC. Ephesinum titulat Petrum Ecclesiæ verticem, Christi Vicarium, cœli ianitorem, Petram fidei, Mosis successorem: Fontem cæterorum riuulorum Apostolorum; Arborem ramorum: solem radiorum.

2. Est s... Angel... 2. Vere Domine, *Minuisti eum paulo minus ab Angelis*, Psal. 8. qua homo! Atqua præses Ecclesiæ, Angelis superior est. Ratio. Quia singuli homines singulis cõmissi sunt Angelis: Vnde *Angelis suis mandauit de te.* Archangelis ciuitates, Resp: regna. At Petro Ecclesia tota. *Tu es Petrus, &, &c.*

3. Prim... est meriti. 3. Et vero meritus Primatum est. 1. Nam primus discessionem à Christo refutauit, Ioann. 6. *Nunquid & vos vultis abire?* (de

(de veritate Eucharistica agebatur.) Cui Petrus: *Domine, quo ibimus? Verba vitæ æternæ habes.* 2. Primus Dei Filium confessus est: Matth. 16. *Tu es Christus Filius Dei viui.* 3. Primus se vel in mare deiecit amore sequendi Dominum, *Matth.* 4.

4. Primus se morti obtulit pro Christo. *Paratus sum tecum in carcerem & in mortem ire.* Primus in Passione Domini defensionē manu parauit, vnus contra tot. 6. Primus sepulchrum Domini inijt. Merito igitur *Tu es Petrus, &, &c.*

II. Vt Gen. 2. *ædificauit Dominus costam, quam tulerat ex Adam*: Ita Christus est Adam: Eua Ecclesia: Petrus costa est, Christus Jacob vnum è mille delegit, & *tulit lapidem quem supposuerat capiti suo, & erexit in titulum.* Gen. 28. qui esset Oratorium Dei: Christus Petrum in titulum Ecclesiæ erexit.

5. Dan. 2. *Lapis autem qui percusserat statuam, factus est mons magnus, & impleuit vniuersam terram.* Petrus fuit lapis à monte Jesu deuolutus, idololatriæ prostrator, ac vitiorum: orbem denique occupauit. Vt Ps. 2. *Dabo tibi gentes hæreditatem tuam, & possessionem tuam terminos terræ.*

6 Dauid Psalm. 60. *Dum anxiaretur cor meum* tribulationibus, *in petra exaltasti me*, atque ita non corruebam. Ita Ecclesia persecutionibus Ethnicorum, hæreticorum, filiorum quoque diuexata; stetit fortior & creuit supra Petram Petrum. Namque Psal. 39. *statuit supra petram pedes meos*: Petra est infallibilitatis, & soliditatis cum fidei, tum morum.

8. Quale fanum illud apud Delum insulam in rupe stabat integrum solum; cum omnes domus insula tota corruissent ex terræ motu teste Epaphol 17. Sic, etsi fractus illabatur orbis; stat tamen, stabitque Ecclesia.

9. Romani iuramento quid firmissimū facturi *Iouem lapidem* iurabant hoc ritu: vt lapidem sustolleret alte, dein humi dimitterent. Ita Petrum Dominus euexit alte, & in fundum Ecclesiæ demisit, ipsi firmandæ sic, quod *nec portæ inferi præualebunt aduersus eam.*

10. Nam, vt Ierem. c. 3. præuidēs euastationem Jerosolymæ, Arcam è Templo sustulit: in rupe collocat: orat Deum, eā tueatur. Ita Jesus præuidens Ecclesiæ tribulationes, eam in Petra fundat; Hinc est *ciuitas supra montem posita*, & orat pro ea. *Ego rogaui pro te Petre, vt non deficiat fides tua.* *10. Tutā.*

III. Rupes Sinai prorupit aquam. *Exod.* 17. *Num.* 10. quæ cunctos refecit homines & bruta. Eaque. *Deut.* 8. secuta est eos vsq; in terram promissionis. Nam, 1. Cor. 10. *Bibebant de consequente eos petra*; primū Christo, dein eius Vicario Petro. *11. Refocillat defectos.*

12. Dauidis lapis, 1. *Reg.* 17. Goliathum strauit, Philistæos consternauit, Israelitas exhilarauit. Petrus à Jesu manu vibratus est in hostium ruinam, & fidelium gloriam. *Tu es Petrus, &, &c.* *12. Sternit inimicos.*

13. Et viuus fide hic lapis est; supra viuo autem lapide voluit Deus omnia veteris Legis offerri sacrificia. Nos quoque super fidem Petri diuinum cultum omnem præstamus Deo. *13. Cultū Dei gratū.*

14. Vidit Zacharias, c. 3. *super vnum lapidem 7. oculos*, id est: super Christum 7. dona Spiritus: at cur non communione quadam & super Vicarium Christi? *14. Spiritus abundat.*

15. Deus ostendens, quanti & ipse faceret Filium; fieretque ab Angelis, ait, Isa. 28. *Ecce ego mittam in fundamentis Sion lapidem, lapidem probatum, angularem, pretiosum.* Hunc suum honorem Christus cum Petro communicauit, dicens: *Tu es Petrus, &, &c.* *15. De honore Christi participat.*

Hinc Petri & clauium maiestas colligitur. Nam Isaias, de Messia magnum quid memoraturus, ait cap. 22. *Dabo Clauem do-*

mus David super humerum eius: aperiet & non erit, qui claudat, claudet, & non erit, qui aperiat. Atqui suam Christus Petro Clauim contulit: simul in societatem honoris istius accepit.

16. Confortat debiles, mollitque duros.

16. Idem ignis lutum indurat; vt lateres; qui dein templis tegendis imponuntur: Idemque Petras emollit, vt in calcem resoluantur. Ita idem S. Spiritus ignis duriorem petra Paulum mollit, vt dicat, Actor. 9. *Domine, quid me vis facere?* At Petrum ad ancillæ vocem fragilem indurat in petram inuictam.

PARS III.

De incomparabili præcellentia Petri ex potestate clauium.

Clauibus donatur.

I. QVibus prouincia olim demandabatur; ijs in manus dabatur clauis, potentiæ: gleba, regni; lapis, constantiæ; nummi septem, officij symbolum. Christus Petro Claues.

Cum vtraque Iurisdictione.

Jani statua Romæ bifrons, claues in manu gerens, petræ insistebat. Figura hæc Petri venturi fuerit Romanis, licet ignaris. Qui & bifrons intendens primario Spiritualibus, secundario temporalibus: Cum clauibus binis *ligandi, soluendique super terram & in cœlis.*

Supra cunctos Apostolos.

Fuit igitur cæteris Apostolis non par solum, sed & superior autoritate. Par in vsu Clauium, qui omnibus ex æquo datus fuit: *Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis.* At superior proprietate clauium. 1. Nam dictum: *Tibi dabo claues*: non, *Vobis.* 2. Sicut plurium seruorum Dominus peregre tendens, vni nominatim credit claues domus: non quod cæteris vti non liceat; sed vt intrando, exeundoque perinde communiter vtantur: ille autem vnus curam præcipuam gerat clauis, ac domus. Ita *Dominus, in longinquam regionem profectus*, soli Petro supremam Jurisdictionem mandauit, vt suo absentis Vicario; quem cæteri respectarent.

3. Quare, vt Paulus argumentatur pro Christi præcellentia, Heb. 1. *Cui vnquam Angelorum dixit Deus: Filius meus es tu, Ego hodie genui te?* Ita pro petro Bernardus: *Cui vnquam Apostolorum dixit Christus: Pasce oues meas: Tibi dabo claues regni cœlorum: super hanc Petram ædificabo?* Ergo vt Christus est Caput Angelorum: ita Petrus Apostolorum.

II. Quod si igitur, 1. Mach 15. *Athenobius amicus Regis Antiochi cum Ierosolymam venit, & vidit gloriam Simonis, & claritatem in auro & argento, & apparatum copiosum*, obstupuit. Quanto magis spiritalem maiestatem talem nostri Simonis Petri, cœlorum potentis? Quo; quousque piscator ascendisti? Sed humiles exaltat Deus. Aman, *Esth.* 7. ab Assuero primus, at quia insolescebat contra Mardochæum Reginæ nutritium, deijcitur, ac perit: eique Mardochæus sufficitur. Ita Summus Pontifex Judæorum, quia in Jesum impius, inque Ecclesiam: exauctoratur. & Petrus subrogatur. *Quo [terris] glorios[us] est.*

Quod Jobo Deus, suam ei potentiam declarans ait: c. 40. *Si habes brachium sicut Deus, & simili voce tonas: circumda tibi decorẽ, esto gloriosus, & in sublime erigere.* Idem de Petro dixerim: Cuius brachium attingit à fine vsque ad finem terrarum ac cœlorum, vt Deus: & vox similis Dei, contra peccata tonans: *Remittuntur tibi peccata tua.* Luc. 5. Neque tamen inde se erigit in sublime ipse: sed erigitur à Deo. *Deo pa[r] est.*

III. Recte ita de se Joseph: Gen. 39. *Ecce Dominus meus, omnibus mihi traditis, ignorat, quid habeat in domo sua: nec quicquam est, quod non in mea sit potestate, vel non tradiderit mihi.* Rectius istam vsurpabit Petrus: adeo ipsi omnia sunt tradita. *Certe [I...] Vicarius.*

Hinc ipsis fuit Angelis venerationi; vt qui disruptis catenis eum ex Herodis car- *Angelis venerandus.*

cere eduxerint. *Actor.12.* Quippe qui alios plures exoluerat vinculis peccatorum.

Quid quod Trinitas Ipsa magni Petrū æstimauit, facta ei præ cæteris reuelatione rei omnium maximæ ? Vnde Dominus, Matth.16. *Beatus es Simon bar Iona.*

Simon fidelitatis vocabulum est. Quam ei reducens in mentem alibi ait, Matt.26. *Simon dormis?* Nabuchodonosor subacta Judæa, Matathiam Proregem constituit: at mutato nomine Sedechiam appellauit. Vt, ait Lyra, fidelitatis eum sibi iuratæ, cōmonefaceret 4. *Reg.24.* præstaretque tributum fidelibus, Ita Monarcha Ecclesiæ factus, orbe subacto, Iesus Petrum, istis Fidelitatis Sacramentum facientem Domino, constituit Proregem suum seu Vicariū dicendo: *Beatus es Simon Bar Iona.* Finem imponat S.Bernard. lib.3. de Consid. cap. 8. *Tu princeps Apostolorum: tu in primatu Abel, in regimine Noe, in Patriarchatu Abraham, in Ordine Melchisedech, in dignitate Aaron, in Auctoritate Moyses, in iudicando Samuel, in Vnctione & potestate Iesus.*

Pars IV.

De S. Pauli in prædicando Auctoritate, & scientia.

...ma fuit ...m Petro. I. PAulum & Petrum Romæ fuisse simul, ex consensu historicorum fatetur Caluinus. Nugantur, qui istius probationem ex Scriptura reposcunt: Nam Acta Apostolorum ad id tempus finiuntur: Apocalypsis vero futurorum tantum meminit, non præteritorum. Hoc parergōs.

Vt magnus auctoritate, & potestate Petrus: ita scientia & doctrina Paulus. Vnde antonomastice Apostolus dicitur, & Prædicator; Vt in quo perfecta fuerunt, quæ tria in Prædicatione necessaria. v. g. Auctoritas missionis; Scientia, Charitas.

Auctoritas missionis. 1. Auctoritas ei fuit. 1. Quia Galat. 1. *Paulus Apostolus, non ab hominibus neque per hominem: sed per Iesum Christum & Deum Patrem, qui suscitauit eum a mortuis.* 2. Ac licet extraordinaria esset illius Missio, in via strati, Solymamque missi, ea tamen ab ordinario, Petro, fuit approbata. Neque ordinariæ missioni in vllo aduersabatur. 3. Sicut ipse Dominus sic docuit extra ordinem missus; vt ordinarios tamen nō temneret. Quin ad eos populum aduertit; Matth. 23. *Supra cathedram Mosis sederunt Scribæ & Pharisæi: omnia, quæcumque dixerint vobis seruate, & facite.* At nouatorum ementita missio ordinarijs aduersatur.

II. Scientia Prædicatori necessaria est. Alioquin, Matth.15. *Si cæcus cæcum ducat, ambo in foueam cadunt.* At Paulus & acquisitam, & infusam habuit scientiam supra cæteros Apostolos, 2.Pet.3. *Charissimus Frater noster Paulus, secundum datam sibi sapientiam scripsit vobis: sicut & in omnibus Epistolis suis, loquens in eis de his. In quibus sunt quædam difficilia intellectu, quæ instabiles, & indocti deprauant.* 2. Et ipse, 2. Corinth.12. *Scio hominem ad tertium vsque cœlum raptum: quoniam raptus est in paradisum, & audiuit arcana verba, &c. Et ne magnitudo reuelationum extollat me, datus est mihi stimulus carnis meæ.* *2. Scientia supra Apostolos cæteros.*

Dicuntur Augustini vota fuisse tria. *Videre Christum conuersantem: Paulum concionantem: Ciceronem in rostris detonantem.* *Eloquētia mirus.*

Fecit Deus, Gen.1. *duo luminaria magna:* ita & Incarnatus *luminare maius* Petrum, *minus* Paulum, vt hic *præesset nocti* Gentium: is *diei* Iudæorum. Ambo tam Ecclesiæ necessarij, quam illa orbi. Vtque luminaria ea orbis oculi Philosophis sunt dicta: & quod in capite humano oculi, sic & idem illi in Capite sunt Ecclesiæ: teste Chrysostom. hom. 55. in Ioann. & Ambr. in Hexamero. Nil in fide videret Ecclesia: nusquam rite procederet, si- *Est luna, & oculus Ecclesiæ.*

 ne isto-

ne istorum conductu. Hinc Bernardus, vocat eos *Duo mundi lumina.* Dominus, *Vos estis lux mundi.*

Est Candelabrum. III. Patres quidam istud Apoc. 11. *Duo candelabra in conspectu Domini terræ stantia:* de duobus hisce intelligunt. Lucent & alij, at hi prælucent. Quale Petrus candelabrum? quale Paulus? *Nemo accendit lucernam & ponit eam sub modio, sed super candelabrum, vt luceat omnibus, qui in domo sunt.* Petrus supra omnes est positus; Paulus proximus.

Est oliua. Zach. 4. *Duæ oliuæ super illud,* candelabrum Christum: *vna à dextris lampadis,* Ecclesiæ: *alia à sinistris:* è quibus oleum in lampadem fluebat. Oliuæ Apostoli, plantati super Christum, fundunt oleum doctrinæ, virtutum, &c.

Est vber lactans. *Cant.* 7. Sponsa sponso: *statura tua assimilata est palmæ: & vbera tua botris.* Ita & sponsæ Ecclesiæ vbera, duo Apostoli, sunt plena lactis optimi. Inuitat Petrus ad sua, 1. Pet. 2. *Quasi modo geniti infantes lac concupiscite.* Dedit & Paulus lac. 1. Corinth. 3. *Lac vobis potum dedi: non escam.* Nimirum quod doctrina vtriusque, vt lac, dulcis, candida. Huc inuitat Isaias, cap. 55. *Omnes sitientes venite ad aquas, & qui non habetis argentum, emite gratis vinum, & lac.* En scientia triplex: naturalis, aquæ: humana, vini: diuina, lactis. Et lac isti dedere merum.

PARS V.

De gemina Doctoris gentium Charitate.

I. CHaritas, & Zelus, dos tertia prædicatoris est. *is* Hæc quanta in Paulo? 1. Cor. 13. *Si lingu hominum, vel Angelorum loquar: charitatem autem non habeam; nihil sum.* Vin' amplius? Rom. 9. *Optabam ego ipse anathema esse à Christo pro fratribus meis.* Ecce imitatorem Christi; qui etiam Galat. 3. *Factus pro nobis maledictum.*

1. Dei. Duplex in eo charitas æstuabat. Vnde Rom. 8. *Quis nos separabit à charitate Christi?* Qualis lapis Abestis

Qui semel accensus susceptos detinet ignes,

nec vento, vel aqua restingui potest. Non arsisset inextinguibilis, qui vere aiebat, Galat. 2. *Viuo autem, iam non ego; viuit vero in me Christus?* Nimirum, anima est magis vbi amat, quam vbi animat.

2. Proximi. II. Proximi charitate vrebatur acriter, qui tot tantaque pertulit tam fortiter. 2. Cor. 11. *In itineribus sæpe, periculis fluminum, periculis latronum, periculis ex gentibus, & genere, &c. in labore & ærumna, in vigiliis multis, in fame & ieiuniis multis, in frigore & nuditate, &c.* Sed in hisce, vt in mari echineis, seu remora piscis, circumferebatur, attrahens animas; vt illa naues retentans, aurumque ad sese trahens.

Et ita traxit, vt eas emacularet à peccatis; vt nemini male merenti parceret; nec Petro: nam Gal. 2. *In faciem ei restiti, quia reprehensibilis erat,* venialiter forte: quod nollet Judæos cum Gentibus conuersari, scãdalo deuitando. Vere aureum is emunctorium fuit reprehendendo merentes.

Apostoli sciunt nostra. Quare qui sic vigilarunt super grege suo mortales: non iam cœlites eius degent immemores: Sciunt nostra, audiuntque vota, & amant. 2. Quid? *Actor.* 5. Scire quiuit occulta cogitationum Ananiæ Petrus: & nesciret vota nostra publica? 3. Quid? *Nos,* 1. Cor. 13. *ex parte hic cognoscimus, ex parte prophetamus: Cum autem venerit quod perfectum est.* Non illi &c. qui perfectum nunc habent; nostra cognoscerent? 4. Quid? Qui sedenti ad portam templi claudo dixit: Actor. 3. *Aurum & argentum non habeo, sed respice in nos. Quod autem habeo, hoc tibi do, surge, & ambula:* Idem à nobis rogatus suppliciter, loquetur pro nobis bona.

DE

DE F. VISITATIONIS B.V.MARIÆ.

Exurgens Maria abijt in montana cum festinatione. Luc.1.

ARca 2.*Reg.*6. in domum Obededom diuertens multis mactam felicitatibus beauit. Pluribus domum Zachariæ. B. V. Maria: teste Euang.

De quo nos

I. *Miranda B.V. Humilitas.* II. *Quando, & cur obierit Visitationem.* III. De Montanis, & *festinatione.* IV. *Benedicti Visitationis effectus.*

Pars I.

De admiranda B.V. Demißione.

I. IN Salomonæo maximum aurea fœderis Arca fuit. 3. *Reg.* 6. Et ipsa tamen humi, non in alto, posita stetit. 1. Par. 28. *Cogitaui, vt ædificarem domum, in qua requiesceret Arca fœderis, & Scabellum pedum Domini Dei nostri.* Id à patre, pater ex Deo didicit, & adornare Domum Deo, & Arcam. Ps. 98. *Adorate scabellum pedum eius*, id est, mysticè, Humanitatem Christi, aut V. Sacramentum. Literaliter vero, Arcam. Ier. Futura plangens probra templi, ait: Thre. 2. *Non est recordatus Scabelli pedum suorum.*

Eccur ergo tanta stetit humi humilis? 1. Quia B. V. humilit. designabat. Bernardinus ser. 103. *Sicut nulla, post Filium Dei, creatura tantum ascendit in gratiæ dignitatem; sic nec tantum descendit in abyssum humilitatis profundæ.* 2. Diony. Carth. de laud. Virg l. 3. a. 17. Duos istos libros Eam semper apertos inspexisse, ait. q.d. *O Deus, quid Tu; & quid Ego?* 3. Rich. de S. Vict. in Cant. ca. 26. *Tantum gratiæ capax est aliquis, quantum fuerit humilis. Sicut B. Virgo.*

4. Cant. 3. *Quæ est ista, quæ ascendit per desertum* humilitatis, *sicut virgula fumi ex aromate, myrrhæ, thuris*, &c. gratiarum? Hinc Cant. 4. *Odor vnguentorum tuorum super omnia aromata* in cœlo & terra.

5. Angelus eam salutat *gratia plenam*: At ipsa humilis *cogitabat, qualis esset ista salutatio.* Angelus eam vt Dei Matrem prædicabat: At ipsa: *Ecce ancilla Domini.* Bene Bern. ser. 4. super Missus est. *Non magnum est humilem esse in abiectione; magna prorsus & rara humilitas honorata. Quæ est hæc tam sublimis humilitas, quæ cedere non nouit honoribus, insolescere gloria nescit? Mater Dei eligitur: & ancillam se nominat.* Cassianus: *In profunda Virgo se abiecit, quæ inuitabatur ad alta: & à dominatu ad ancillatum animam conuertit & corpus.*

II. Nimirum, Aug. ser. 10. de verb. Domini: *Quanto erit maius ædificium: tanto altius ponetur fundamentum:* At Christus erat templum: ergo B. V. fundamentum altum esse oportuit. *Causa humilitatis fuit altitudo eius.*

Et tamen, vt Eccl. 1. *Omnia flumina intrant mare: & mare non redundat*: Ita nec B. V. intumuit. Leui & breui imbre flumina exundant: ita cæteri homines ex re nihili intumescunt. Et quantula nostra scientia, donaque naturæ, fortunæ, gratiæ ad B. V. M? *Et pandoria.*

Miraculum si mare totum paruo se fluuiolo infunderet: neque hic tamen inundaret: Ita se Christus B. V. infudit humili, intumuisset? Quin *Exurgens abijt cum festinatione* ad ancillandum. *Simile.*

Pars II.

Quando, & cur obierit Visitationem.

I. ORig. Amb. Beda, Aug. *l.* 2. *Conc. Euang.* censent, B. V. isse statim à Salutatione ad Elisabetham; reuersam à Iosepho ductam domum, & cognitam grauidam. *Series historica Visitationis.*

Gerson sentit prius à Iosepho ductam; dein salutatum isse per montana; retulisseque vterum. 1. Non videri probabile, solam iuisse iter XX. leucarum, sed comitatum Iosephum, celante Virgine conce-

ptionem: Vt *Tob.* 12. Angelus comes iit Tobiæ; seque demum aperuit. Quia aliquandiu celare bonum: at *Opera Dei reuelare & confiteri honorificum*: vt & Iosepho factum ab Angelo.

Iosephi ad B. V. reuerentia. Tunc ille ex humilitate: *Exi à me Domina, quia peccator sum.* Et *indignus, vt intres sub tectum meum.* 1. Vt Moyses, *Exod.* 3. Visum ardere rubum non ausus adire. 2. Oza tactæ temere Arcæ culpam luit: 2. *Reg.* 6. 3. Bestiam, *Exod.* 19. nefas tangere montem: Ita & Ioseph metuerit tangere Christianam Domini: Talia *S. Chrys.* 2. ratio. Quia si Ioseph eam grauidam duxisset; scandalum dedisset Iudæis & Gentibus: & se cum Virgine suspectos propinasset orbi. Quare ante Salutationem eam duxerit.

Humilitas. II. Causa vero, cur cognatam viserit, 1. fuit humilitas, Lu. 1. *Respexit humilitatem ancillæ suæ. Ecce ancilla*, sicut & filius. Psal. 115. *Ego seruus tuus & filius Ancillæ tuæ.* 1. Non sic Agar, quæ Gen. 16. *concepisse se videns, despexit Dominam suam.* 2. Sed qualis Esther, cap. 2. *Quicquid Mardochæus præcipiebat, obseruabat Esther, & ita cuncta faciebat; vt eo tempore solita erat, quo eam paruulam nutriebat.*

3. Vox Chrys. est: *Difficilis castitas inter delicias; humilitas inter honores*: At B. V. Eccles. 3. *Quanto maiores, humilia te in omnibus; & inuenies gratiam coram Altißimo.*

Quam ea dissimilis. Euæ? Eua ob superbiam humiliata; B. V. ob humilit. exaltata. Iuxta Luc. 1. *Deposuit potentes de sede, & exaltauit humiles.* Ezech. 17. *Ego, ait Dominus, humiliaui lignum sublime: & exaltaui lignum humile.* O quam sublimis Eua fuit? At cecidit. 2. Causa: Vt fidem suam de re audita testaretur: Non; ceu Theophy. in

Fides. Luc. 1. ait, *quo non vt incredula sed vt diligens rem exploraret.* Sed, vt Beda ait, *Intrat Virgo domum Zach. non quasi dubia de oraculo non: vt verbum Angeli mulieris attestatione probaret*, &c. Quippe *Beata, quæ credidisti, quæ dicta sunt tibi à Domino*, S. Ambr. in Luc. *Non quasi incredula de oraculo: nec quasi incerta de nuncio: nec quasi dubitans de exemplo: sed quasi læta pro voto, religiosa pro officio, festina præ gaudio ad montana perrexit.*

Sanctificatio Ioannis. 3. Causa. Orig. ho. 7. in Luc. *Iesus, qui in vtero Virginis erat, Ioannem adhuc in ventre matris positum sanctificare festinabat*: & gratijs implere domum Zachariæ.

Gratio. 4. Causa. Beda hom de Visit. *Vt congratularetur de dono, quod Elisabetham accepisse didicerat.* Ita & Metaphr. or. de Bapt.

Obse[...] 5. Causa, S. Antonin. p. 4. tit. 15. cap. 17. *Virgo*, ait, *cum Elisabeth tribus mensibus stetit, vt in partu ei seruiret.* Bed. ho. de Vis. *Vt mulieri prouectæ ætatis virgo iuuencula ministerium sedula impenderet.*

Exem[...] 6. Causa: Vt iuuenculas doceret honorem impendere senioribus: Vt Ethnicis etiam in more 1. Hinc *Appiano teste*, in Gaditana insula templo colebatur Senecta Dea. 2 Quin capite plectendi ad Senum genua vel ad asyla fugiebant.

3 Leu. 19. *Honora personam senis.* Ieremias de Babyloniorum in Ierosolymitanos barbarie, ait, Thr. 4. *Faciem senum non erubuerunt, neque miserti sunt*: 4. Baruch. 4. *Eduxit super illos gentem de longinquo, gentem improbam: qui non sunt reueriti senem.* 5. Voces impiorum sunt. Sap. 2. *Opprimamus pauperem iustum, non parcamus viduæ, nec veterano, nec reuereamur canos multi temporis.*

PARS III.

De Montanis, & festinatione.

Studi[um] perfecti[o]nis per ardua. I. ABiit *in montana.* Nazaretho namque altius sita Ierosolyma est: Hinc Mat. 20. *Ecce ascendimus Ierosol.* 1. Beda in Luc. *Typicum exemplum Virgo tribuit: quod omnis anima, quæ verbum Dei mente concepit, Virtutum statim celsa cacumina gressu conscendat amoris.* Ita de se Ps. 17. *Perfecit pedes meos, tanquam ceruorum & super excelsa statuens me*

me. Scilicet ex quo verbum Dei audij, id est, ait ibi Aug. *Perfecit amorem meum ad transcendenda spinosa sæculi, & super cœlestem habitationem fixit intentionem meam.*

Pia hominum indoles petit alta; vtauium. In his tamen aliquæ humirepæ, vermibus insectisque inhiant: ita terrigenæ tantum terrena sapientes.

Cœliuaga fuit auis Loth; cui dictum Gen. 19. *Ne stes in omni circum regione; sed in monte saluum te fac.* In montibus salus, periculum in vallibus. *In montana conscendite, ne forte ocurrant vobis reuertentes*: Suadet Raab exploratoribus. *Iud.* 2.

Quid multa? Perfectionis Psalm. 86. *Fundamenta in montibus Sanctis*: & B. V. à prophetis, *Mons in vertice montium* appellatur: vt pote, quæ omnes supra Diuos Angelosque est. Lucæ 1. *Quia fecit mihi magna, qui potens est.* Quanta? *Quem cœli capere non poterant: tuo gremio contulisti.* Magnum, quod, *Iosue* 7 Iordanem retro egerit Deus, vt ad fontem reflueret: Psalm. 113. *Quid est tibi mare, quod fugisti, & tu Iordanis, quia conuersus es retrorsum?* Infinities maius, quod *Antiquus dierum* factus est infans.

II. *Cum festinatione abijt*, sine metu. 1. Iacob fratri se excusans ait, Gen. 32. *Nosti Domine, quia oues, & fœtas habeo mecum: quas si nimium coegero festinare, morientur cuncti greges vna die mecum.* B. V. ouicula fœta est, & tamen sic festinat. Sed implendum erat illud: Cant. 2. *Surge, propera amica mea.* 2. Cui illa Ps. 118. *Viam mandatorum tuorum cucurri, cum dilatasti cor meum.* Ergo Ps. 18. *Exultauit vt gigas ad currendam viam.*

Sed quæ festinationis causa? 1. Fuga publici. Caiet. Lyra, Ambr. de Virg. *Discite Virgines non demorari in plateis: non aliquos in publico miscere sermones. Maria in domo sola, festina in publico.* 2. Ambr. ibid. *Festina præ gaudio.* Vt cor, sic corpus volabat præ lætitia. 3. Idem: *Quo iam plena Deo Virgo nisi cum festinatione ad superiora contenderet? Nescit tarda molimina Spiritus Sancti gratia.*

III. Quare festinemus ingredi in illam requiem, Heb. 4. dicentes facto, Ps. 118. *Viam mandatorum tuorum cucurri.* 1. Huc inuitat Isa. 55. *Omnes sitientes venite ad aquas, & qui non habetis argentum, properate*, gratis datur, aut charitate emitur. 2. Eia ergo, Cant. 1. *Trahe me post te, curremus in odorem vng. tuorum*, idque cum festinatione. *Festinemus & nos.*

Qualis Abraham Angelis, Gen. 18. *Quos cum vidisset, cucurrit in occursum eorum.* Vbi Orig. hom. 40. in Gen. *Abraham, ait, currit, vxor festinat, puer accelerat, nullus est piger in domo sapientis.* *Exemplo Abrahæ.*

Vt mater, ita & Filius festinabat: Cant. 2. *Ecce iste venit saliens in montibus, transiliens colles. Similis est dilectus meus capreæ, hinnuloque ceruorum.* Ideo, Luc. 1. *Benedictus Dominus Deus Israel, quia VISITAVIT, & fecit redemptionem Israel.* *Et Christi.*

Pars IV.

Benedicta Visitationis effecta.

I. Labano Iacob ait. Gen. 30. *Modicum habuisti antequam venirem, & nunc diues effectus es, benedixitque tibi Deus ad introitum meum.* Ita Zachariæ ab B. V. introitu benedictio, & potissimum triplex. 1. Prophetica Elisabethæ admiratio. *Vnde hoc mihi, vt Ma. Do. v. ad me?* Similiter & filius eius post Christo. Matt. *Ego à te debeo baptizari, & Tu venis ad me?* Cui Dominus: *Sine modo sic enim decet nos implere omnem iustitiam:* Prophetica fuit admiratio: quia cognouit Incarnationis mysterium. *Mater Domini.* Et, *Ex quo facta est vox salutationis tuæ in auribus meis, exultauit in gaudio infans in vtero meo.* Non Ioannes, non Elisabeth properarunt ad Christum, sed Christus ad eos: eo quod Iustificatio incipit à Christo. 1. *Ipse enim prior dilexit nos.* 2. Rom. 8. *Quos vocauit, hos & iustificauit.* 3. Aug. in Psalm. 5. *Vt iustificentur* *Elisabethæ admiratio.* *Prophetica fides.* *Præuentio gratiæ.*

tur iusti, præcedit vocatio, quæ non est meritorum sed gratiæ Dei. 4. Ideo orabat Psaltes : 118. *Erraui, sicut ouis quæ perijt, quære seruum tuum.* Psal. 53. *Omnes enim errauimus ab vtero.*

Auxilium gratiæ. Deinde inuentas oues nisi ipse in humeris reportarit ; & *nisi custodierit ciuitatem* & caulam, frustra vigilat *qui custodit*, &c. Ea de causa Dominus, quam honorificis alijs, maluit se istis afficere titulis, Ioann. 10. *Ego sum pastor bonus: Sum Via*, &c.

2. *Visitationis effectus* fuit, Ioannis in vtero sanctificatio exultabundi. In qua tria notantur à SS. Patribus. 1. Vsum rationis in Ioanne tempus præuenisse. *Ioannis vsus rationis.* Herbarij tradunt esse florem dictum, *Filius ante Patrem*: quod semen ante florem, & hunc ante folia progignat. Ita Ioan. in vtero semen floremque iudicij ante ætatem tulit. An exinde semper habuerit, nescitur. Sicut, 2. *Cor.* 12. B. Paulus suam visionem beatificam non continuam retinuit.

Adoratio Christi. 2. Ioannem plene intelligentem sese ad adorationem Christi in vtero mouisse. Psalm. 113. *A facie Domini mota est terra.*

Sanctificatio. 3. Sanctificatum fuisse ab prima origine. Vt Angelus Zachariæ ait, Luc. 1. *Replebitur Spiritu S. adhuc ex vtero matris suæ.*

Laudes. Miraculum est pueri, 1. Laudatur à Prophetis : Isaias 40. *Vocem clamantis in deserto appellat*: Angelum Malachias, cap. 3. *Ecce ego mitto Angelum meum, & præparabit viam ante faciem meam.* 2. Laudatur ab Angelo Gabr. Luc. 1. *Hic erit magnus coram Domino, & Spiritu S. replebitur.* 3. Laudatur ab Angelo Gabr. Luc. 1. *Hic erit magnus coram Domino, & Spiritu S. replebitur.* 3. Laudatur ab Zacharia. *Et tu puer propheta Altissimi*, &c. 4. Laudatur ab Euangelistis: Ioan. 1. *Fuit homo missus à Deo, cui*, &c. Matt. 11. Luc. 7. *Inter natos mulierum non surrexit maior Ioan. Bapt.*

Exultatio Ioannis. III. Exultauit infans. Miraculum? Psa. 113. *Quid est tibi mare*, peccati orig. *quod fugisti? Et tu Iordanis* Sathan *conuersus es retrorsum? Montes* Christus, Maria, Baptista *exultastis vt arietes, & colles*, Zach. & Elisab. *sicut Agni ouium?* Respondet: *A facie Domini mota est terra.* Ideo *exultauit præ gaudio infans.* In Vet. Test. Rebeccæ dolor erat à collisione gemellorum, vt diceret, Gen. 25. *si sic mihi futurum erat, quid necesse fuit concipere.* Non sic in Nouo gratiæ. *Elisabeth conlat.*

Lynces visu muros penetrant: S. Ioannes duplicem matris vtriusque: q. d. Cant. 2. *En ipse stat post parietem.* Hinc *exultauit*: sicut Ezechias, 4. Reg. 20. *conuersus ad parietem fleuit amare. Eccl.* 50. Meminit stellæ matutinæ in nebula. Ea Ioan. erat *Lucerna ardens & lucens in caliginoso loco*: prodroma solis Christi.

An vero exultatio cum vsu rationis fuerit: *Aug. Ep.* 57. ad Dard. dubitat : *Iansenius* negant: *D. Th. p.* 3. *q.* 23. *a.* 6. *Ambr.* Theophy. Euthy. Chry. Beda, &c. affirmant.

IV. 3. Effectus Visitationis est extinctio peccati originalis. *Extinctio p. orig.* Nam Rom. 5. *In Adam omnes peccauerunt & mortui sunt.* sicut omnes montes in diluuio submersi. At, Ioan. emersit in vtero, 1. *Reg.* 16. Dauide lyram pulsante pellebatur è Saul dæmonium: Ita ex Ioanne peccatum originale, per Christi præsentiam. *Typi.* 2. Philisthijm, 1. Reg. 5. *tulerunt arcam in templum Dagon, & statuerunt eam iuxta Dagon: & ecce Dagon iacebat pronus ante arcam Dei.* Ita peccatum originale ante Christum adportatum. 3. Christo ad Zachæum ingresso, Luc. 19. *Hodie salus huic domui facta est; quod & ipse filius sit Abrahæ.* 4. Psalm. 73. iuxta Hier. interpretationem: *Posuerunt signa* hostes in trophæum, *in exitu super summum*, manifesta desuper in limine. Ita Christus in limine exitus Ioann. ex vtero posuit suum signum sanctificationis. Hinc infans exultauit.

5. Qualis arcæ præsultabat Dauid: 2. *Reg.* 6. Talis Ioan. ante *Arcam sanctificationis* suæ, frustra ringente Satana. Inde anima eius,

eius, & B. V. ipsa, Cant. 6. *progreditur quasi aurora consurgens, pulchra vt luna, electa vt sol, terribilis vt castrorum acies.*

IN FESTO S. BENEDICTI Abbatis.

Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te Matt. 19.

ABraham vocans Deus, ait, Gen. 12. *Egredere de terra tua, & de cogn: tua, & de domo patris tui: & veni in terram, quam monstrabo tibi, faciamque te in gentem magnam, & benedicam tibi, & magnificabo nomen tuum, erisque BENEDICTVS.*

De hoc pauca

I. *De contemptu mundi, & sequela Christi generatim.* II. *De fuga mundi singulatim.* III. *De sequela Christi & abnegatione sui.* IV. *Benedictio sequentium Vocationem, & maledictio non sequentium.* V. *De S. Benedicto contemplatiuo.*

Pars I.

De contemptu mundi, & sequela Christi communiter.

I. COram Philippo Macedonum rege Philosophi disceptarunt, vt Theophrastus refert; *Ecquid in orbe maximum foret?* Vnus Olympum montem, cuius apex mediam aëris regionem excederet. Alius solem: Aliud alius. Denique vnus vicit, qui asserebat: *Nihil maius animo magna contemnente.* Atque in hoc solo mundi magnitudinem consistere. i. Vermaius est mundum temnere, quam acquirere victorijs, 2. Cor. 8. *Altißima paupertas eorum abundauit in diuitias simplicitatis eorum.* Vbi Glossa, & S. Tho. *Altißima, quia qui contemnit diuitias, altißimus est, & eleuatus super temporalia.* *Maximũ, animus contemptor mundi est.*

2. Hinc, Matth. 11. *Inter natos mulierum non surrexit maior Ioanne Bapt.* Maior ab animo: quo quis in omni vita pauperior. 3. Rex Balthasar totaque Babylonia obstupuit Danielem, *cap.* 5. quod regifica omnia oblata refutaret: *Munera, ait, tua sint tibi, & dona domus tuæ da alteri.* 4. Similem professionem Petrus coram Domino edidit: Matth. 19. *Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te.* 5. & Dauid, Psal. 72. *Quid mihi est in cœlo, & à te quid volui super terram?* q. d. *Deus meus & omnia.* Hebræi legunt: *Ecce tecum nihil volui in terra*: Chaldæi, *Tecum socium non habui in terra.* *Exempla.*

Multi autem, vt Samaritani Deum cœli, & gentium Deos adorabant, Vt Philistæi Arcam & Dagon in vna iungunt ara: sic Deo & mammonæ seruiunt.

Reliquimus omnia, magnum: maximum, *Et secuti sumus te.* In hoc enim perfectio summa est. 1. Ad hanc Dominus inuitat: Matth. 16. Luc. 9. *Qui vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucem suam & sequatur me.* 2. Præit ipse: atque hinc Phil. 2. *Datum est illi nomen, quod est super omne nomen.* 3 Psalm. 34. *Domine, quis similis tibi? Non est, qui similis sit tibi.* Nam Ioan. 8. *Quo perfectionis ego vado, vos non potestis venire:* potestis vero *post me venire.* 4. Eccl. 23. *Quoniam magna gloria sequi Dominum.* *Maius, sequi Christum.*

5. Quid ergo est, *Abnegare seipsum?* Est perfecta paupertas, quæ crux est Christi. Hac nudus in Caluaria, ornatus à cœlo terraque agnoscitur. *Et abnegare se.*

Quare qualem Moyses cum Israëlitis transitum petebant per terram barbari regis Sehon, Num. 21. *Obsecro, vt transire mihi liceat per terram tuam, non declinabimus in agros & vineas, non bibemus aquas ex puteis: via regia gradiemur, donec transierimus fines tuos.* Talem teneamus per mundum in via regia contemptus illius, vsq; ad terram promissionis: Exemplo S. Benedicti omnia relinquentis, &c. *Vt hic peregrinum.*

Pars II.

De fuga mundi singulatim.

I. S. Benedictus vernans iuuenis spelæo deserti se abdens, non otium agebat; sed *S. Bened. fugit mũdum.*

ſed intellectu cœleſtia contemplans animam paſcebat, Voluntate ad deuota & ſancta omnia ſe exercebat: memoria repetebat Dei benefacta, affectu rebus impijs indignatus pijs delectabatur, ſenſus & artus omnes ad ſancta vſurpabat.

1. Ob amorem altiorem. Tales ad ſe inuitat Deus, Eccl. 24. *Tranſite ad me omnes, qui concupiſcitis me* amore vtroque inſatiabiliter extatiando. 1. Huc, ait Pſaltes 118. *inclinaui cor meum ad faciendas iuſtificationes tuas, propter retributionem.* En amor concupiſcentiæ mercedis.

Concupiſcentia. Beneuolentia. 2. At hic profecit in amorem beneuolentiæ: Pſal. 72. *Quid mihi eſt in cœlo, & à te quid volui ſuper terram?* q. d. amore propter te, Amorem primum ſapit iſtud: *Ecce nos reliquimus omnia &c. quid ergo: &c.*

Vtriuſque exemplum Iacob. Et iſtud Gen. 28. *Si Dominus fuerit mecū, & cuſtodierit me in via per quam ambulo, & dederit mihi panem ad veſcendum*, en mera temporalis merces: *erit mihi Dominus in Deum.* Hic pes erat eius, qui ſubneruandus erat, ne temporalibus innixus meris, ad ſpiritalia minus properaret. De hoc S. Greg. in 4. Iob. *Hinc Iacob, qui Angelum tenuit, vno mox pede claudicauit. Quia qui vero amore ſublimia reſpicit, iam in mundo duplicibus deſiderijs incedere neſcit, vni enim pedi innititur, qui ſolo Dei amore roboratur, & neceſſe eſt, vt alius marceſcat.* S. Benedictus, vt Deum ſolum poſſidebat, ita ab eiuſdem ſolius amore poſſidebatur. Huius impulſu mundum exuit, & carnem, induitque Chriſtum ac ſpiritum, ſpiritu ebrius tantus, quantus. Proin per omnes iuit gradus Incipientium, Proficientium, & totius perfectionis. Ergo ipſi amor Dei fuit odium mundi, & huius fugiendi cauſa.

Maxime S. Benedictus.

Sequi mūdum eſt homine indignum. II. Quare Pſal. 4. *Filij hominum vſquequo graui corde, vt quid diligitis vanitatem, & quæritis mendacium?* hic cum in cœlo habere ſceptra poſſitis. 1. Philippus Macedo videns Alexandrum puellum ludere taxillis in caſtris, eum arguit vt de ludo non regio, ſed gregario. 2. Ita ſuos Dominus arguit. Mat. 6. *Hæc gentes inquirunt, vos autem non ſic* quæretis vana, quis maior ſiet. &c. 3. Idem Zebediadis ad dextram adſpirantibus regni, ait Matt. 20. *Neſcitis quid petatis*, q. d. plebeium hoc deſiderium eſt, non Apoſtolicum, huic cœleſtia in votis ſunt: Illud ignorantia eſt. Ideo ſimiliter mundani, Pſal. 61. *mendaces filij hominum in ſtateris* rerum cæleſtium æſtimandarum.

Non ita S. Benedictus: ſed, vt Paulus, *omnia arbitrabatur vt ſtercora*, quanticunq; alij ea æſtimarent: Ipſi Deus omnia, & amor Dei ante omnia.

Fallax eſt mundus. Deinde mundum deſeruit, quia fraudum eſt officina. 1. Pſal. 35. *Non eſt timor Dei ante oculos eius; verba oris eius iniquitas & dolus, noluit intelligere, vt bene ageret.* Vah Munde, Eccl. 1. *Cor tuum plenum eſt dolo & fallacia.* 2. Iacob apud vxores ita de Laban expoſtulabat, Gen. 31. *Pater circumuenit me, & mutauit mercedem meam decem vicibus.* Talis mundus eſt idololatra Laban. Typus.

Fuge. Euge, Prou. 23. *Ne deſideres de cibis eius, in quo eſt panis mendacij.* Vere Pſ. 39. *Beatus vir, cuius eſt Nomen Domini ſpes eius, & non abijt in vanitates & inſanias falſas*, id eſt, ait Euthymius, ad *idola* & eorum *oracula*: Vel, vt Hiero. ad *ſuperbias & pompas* mendacium coſmophilorum.

PARS III.

De ſequela Chriſti, & abnegatione ſui.

1. Acſequela Chriſti ſpes cœleſtium. I. *Vos, qui ſecuti eſtis me, centuplum accipietis, & vitam æternam poſſidebitis.* Et hæc ſpes futuri eſt cauſa fugiendi mundi. Hic ſtimulus S. Bened. fuit. 1. Itemq; Paulo: Rom. 8. *Non ſunt condignæ paſſiones huius temporis ad futuram gloriam quæ reuelabitur in nobis.* 2. Alex. Magnus regnum patrium inter clientes diuidens re nulla ſibi reſeruata, ab amicis arguebatur, quibus ille:

Patrio cede regno vt Indico ad istud adijciendo incumbam, quod nostro maius est centuplo. Ita Benedictus cœlesti inhiabat duce spe, spretis terrenis. 3. Ita Psal. 26. *Vnam petij à Domino, hanc requiram, vt inhabitem in domo Domini.* Psal. 83. *Elegi abiectus esse in domo Dei mei magis, quam habitare in tabernaculis peccatorum.* Heroica hæc generositas est.

2. Vocat amor Crucis: quam mundus, fugit.

II. Spreuit mundum S. Benedictus vt expeditior crucem Christi tolleret: à qua mundus, & abhorret, & absterret.

1. Ita Iacob tardabatur, Gen. 33. *Nosti, Domine mi, quod paruulos habeam teneros, & boues, & oues, &c. præcedat Dominus meus ante seruum suum, & ego sequar paulatim vestigia eius.* Non talis, qui aiebat: Psalm. 118. *Viam mandatorum tuorum cucurri, cum dilatasti cor meum.* 2. Tales testudinei erant ij, Luc. 14. *Habe me excusat. iuga boum emi quinque, &c. Vxorem duxi, &c. Villam emi, &c.* Primus auarorum, alter lasciuorum, tertius ambitiosorum imago est. Retentantur à cœna omnes. 1. Bern in Psal. 18. *Quia exultauit Christus ad currendam viam, nec currentem sequi poterat oneratus*, ideo *bona temporalia dimittere : & quia certandum est in agone, (quia regnum cœlorum vim patitur) ab omnibus abstinere debemus, & nudi pugnare, & currere vt religiosi, qui duces sunt Ecclesiæ candidi.* 2. Tales erant Rubenitæ, & Gaditæ, qui relictis suis omnibus aiebant: Num. 32. *Nos ipsi armati & accincti pergemus ad prælium ante filios Israel, donec introducamus eos in loca sua. Paruuli nostri, & quicquid habere possumus, erunt in vrbibus munitis.* Athleticè omnino. Sic expediti, quam fortes ijdem! quam terribiles, vt castrorum acies? De his talibus SS. Patres istud *Psal. 76.* interpretantur: *vox tonitrui tui in rota*: id est, vox prædicatoris religiosi tonat. &c. volat, & vt orbis in orbe fertur.

Affectat religiosus.

Ideoq; filius tonitrui.

Compellit austeritas disciplinæ.

III. Talis S. Benedictus: cuius insuper vitæ austeritas in perdomando corpore, inter spinas etiam volutato, locum exempli dedit singularis; ne locum darent libidini. 1. Ita Paulus: 1. Cor. 9. *Castigo corpus meum, & in seruit. redigo.* 2. Secutus Domini Consilium Mat. 16. *Qui vult venire post me, abneget semetipsū, & tollat crucē suam*, infamię, mortificationis, persecutionis, mortis.

In crucifixione sui.

Matth. 27. *Tunc crucifixi sunt cum eo duo latrones Mundus & Caro, vnus à dextris, alter à sinistris.* 1. A dextris erat ille, Gal. 6. *Mihi mundus crucifixus est, & ego mundo.* 2. *Caro* sane audet, *& concupiscit aduersus spiritum.* Gal. 5. *& spiritus aduersus Carnem* : nullo habito respectu dignitatis Spiritus.

Typus.

1. Sicut nullo Angelicæ, Iacob luctatus cum Angelo est pertinaciter, demum hic inuicto illo, Gen. 32. *tetigit neruum femoris eius, & statim emarcuit: ipse vero claudicabat pede*: At victoriam auferebat. 2. Abraham vt primum circumcisionis præceptum admiserat, Isaac ei promittitur. Gen. 17. *Sara vxor tua pariet tibi filium, vocabisq; nomen eius Isaac*: Adeo proficit abnegatio suæ carnis.

4. Adstringit Abnegatio sui.

IV. Plus abnegatio sui, totius etiam voluntatis. 1. Christus Ioan. 6. *Non veni facere voluntatem meam, sed eius, qui misit me*: Quāto magis Christianus? Religiosus? Peccator? 2. Eam assecutus perfectionem quasi gloriabatur Psaltes 72. *Vt iumentum factus sum apud te: & ego semper tecum.* Voluntas nulla iumento. Huius perfectio est, esse domitum & tractabile, non refractarium: Par hominis. 3. Ita Paulus cœpit conuersionem suam. Act. 9. *Domine, quid me vis facere?* 4. Inde, vt dicere dein posset: Gal. 2. *Viuo ego, iam non ego: viuit vero in me Christus* q. d. vt Velle meum, ita & anima tota Christi est. Ita S. Benedictus.

Pars IV.

Benedictio sequentium vocationem : maledictio non sequentium.

Mundi fuga, & solitarium.

I. Talis expeditior erat in mundo excedere mundo. 1. Idcirco, vt *Mathathias*

thias exclamauit voce magna in ciuitate dicens: Omnis, qui zelum habet legis, statuens testamentum exeat post me. Dictum factum. *Et fugit ipse, & filij eius in montes, & reliquerunt, quæcunque habebant in ciuitate.* 2. Ita S. Benedictus cum suis fugit mundum in solitudines, q. d. Ps. 118. *Tabescere me fecit zelus meus, quia obliti sunt verba tua inimici mei.* 3. Isti veri sunt Lothi: *Gen.* 19. qui egressi Sodomis, in Segor confugientes, in montibus se saluant. Ita vero omni benedictione

Benedicitur. repleti sunt. 1. Eccl. 44. *Benedictionem omnium gentium dedit illi: & testamentum suum confirmauit super caput eius.* Ita *sicut oleum effusum nomen eius*, late per orbem manauit.

Beatur. 2. suppar in hoc Deiparæ, cuius in cæteris & illa est prærogatiua, Luc. 1. *Ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes: Quia fecit mihi Magna qui Potens est, & S. N. eius.* Quam *multa magna* Benedicto fecit DEVS? Mirus mundi eius contemptus, zelus Dei & animarum, austeritas vitæ, deuotio, cōstantia aduersus tentationes, &c.

Dilatatur. 3. Par benedictionibus Jacobi: cui Isaac, Gen. 27. *Det tibi Deus de rore cœli* Cœlestia, *& de pinguedine terræ abundantiam frumenti ac vini, & olei* omniumque Terrestrium, *& seruiant tibi populi.* Talia sua Benedicto certatim contulit sanctitas & veneratio, quam totus suspexit orbis.

Multiplicatur. II. Neque ipsi soli, sed Eccl. 3. *Benedictio Patris firmat domus filiorum.* Deut. 33. *Benedictus in filijs Aser:* ita flos orbis, & nobilitatis se suaque in seruitium huius Ordinis deditos manciparunt. Idque tanto cum numero, vt de ipso dictum credas. Gen. 28. *Dilataberis ad Occidentem, & Orientem, & Septentrionem, & Meridiem.* Ecquis enim locus, quem non incolat ordo Benedictinus?

Viris san- Quis ordo orbi plures dedit Sanctos, Doctos, Prælatos Eccl. Pontifices: & hos facile decem? Fuit is Ecclesiæ armamentarium. 1. Fuit, vt Turris Dauid, Cant. 4. *Mille clypei pendent ex ea, & omnis armatura fortium.* 2. Fuit, vt Gen. 2. *Fluuius, qui egrediebatur de loco voluptatis ad irrigandum paradisum: qui inde diuiditur in 4. capita* orbis vniuersi diffundens scientiam, pietatem, pœnitentiam, mortificationem, &c.

Orbi Domini fit. Mirabile! Abneganti orbem, orbē quasi totum dari! Ita meruit viri virtus & sanctitas: Par Apostolorum, quorum pauperum pro relictis retibus orbis erat. Et hunc tamen spretum cunctis posthabebant. Hinc eos Dominus sequebatur vt famulus. Quare, Ps. 44. *Audi filia, & vide: inclina aurem tuam, & obliuiscere domum Patris tui.* Audi promissa, vide data, sequere.

Degeneres religiosi multi. III. Caue feceris, vt religiosi non pauci: qui in religione mundum quærunt, quem in mundo fugerunt, quia habere nequiuerunt. Sicque per fugam capiunt, & capiuntur.

Manent cupidi. 1. Sic illi Num. 11. *In mentem nobis veniunt cucumeres, & pepones, porrique, cepæ, & allia.* Vah vxorem Loth, incendijs subductam, *Gen.* 19. suopte respectu perire vel curioso, vel cupido.

Idololatra. 3. Vah vxorem Jacobi Rachelem, domo egressam patris Labani, at clam idola eius sublecta efferentem, prætextu fœdo tegentem, sanctum Jacob virum & omnia in extremum sic vocare discrimen ab irato Laban & armato paratum. Tales, heu, nimium quam multi?

Inobedientes. 4. Vah Saulem! Mandatur ei à Deo: 1. Reg. 15. *Demolire vniuersa Amalec* mundani: *& non cōcupiscas ex rebus ipsius aliquid.* Statuit. non præstitit. Ideo ei Samuel: *Et quæ est hæc vox gregum, quæ resonat in auribus meis?* sequiturque iusta ira & reprobatio. Et tamen ad sacrificandum ista reseruarat. Prætextus sat pius: sed in speciem: Domino non sic: inde ruina Saulis Domui.

Fures. 5. Acham miles in Jerichuntina euastatione clam pauca auri sublegerat sibi, irato Deo pugnat populus, proditurque autor, Jos. 7. *Lapidauitque eum omnis Israel, & cuncta, quæ illius erant, igne consumpta*

ſumpta ſunt. O quot Achanes religioſi? Non ſic S. Bened. non.

Pars V.

De S. Benedicto contemplatiuo.

Benedi- contẽ- tio.

I. QVin, quales. *Matth.* 17. fixi oculis in transfiguratum, nil niſi Chriſtum videbant in monte Thabor: ita S. Bened. & quiſque vere religioſus in religione & contemplatione. *Bonum eſt hic nos eſſe.* &c. Elias Jezabelem fugiens, aque Deo conſolandus, ecce, 3. Reg. 19. *poſt ignem zeli ſibilus auræ tenuis* Deus conſolator. *Quod cum vidiſſet Elias, operuit vultum ſuum pallio*: q. d. iam aliud videre nolo: ſat, vidiſſe Deum. Ita S. Benedictus. Hinc contemptus mundi, appetitus cœli. Hinc diuinior ſcientia infuſa illi magis, quam acquiſita. Quid enim latuit S. Benedictum? Sap. 8. *Scit præterita & de futuris æſtimat. Scit verſutias ſermonum, & diſſolutiones argumentorum: Signa & monſtra ſcit ante, quam fiant, & euentus temporum, & ſæculorum.* 1. Ecce: Offerendum ipſi vinum datum puer reſeruat: monet vir S. ne bibat, latere ſerpentem: bibit, perit. 2. Alias panem venenatum oblatum agnouit, coruoque dedit in deſerta ferendum. 3. Fratribus petram oſtendit; fodite, ait: & fluent vndæ, Factum.

...ntia ...betica.

Nec ſapientia minor ei myſteriorum: Nimirum, quia mundiſſimus erat. Matt. 5. *Beati mundo corde, quoniam ipſi Deum videbũt.* Lippi oculis ſolum mundum vident. Mũditiæ conſcientia dabat ſponſæ confidentiam, vt auderet: Cant. 1. *Oſculetur me oſculo oris ſui.* q. d. amore langueo & emoriar, niſi ſic recreet ipſemet, qui oſculum eſt & mera conſolatio. O amor, ô honor perfectæ animæ.

...entia ...oun- ...m.

Joabo intercedenti pro exule Abſalone ait Dauid: 2. Reg. 14. *Reuertatur in Ieruſalem, ſed faciem meam non videat.* Ita peccator conuerſus: Sed pœna illa, ei permagna videri debet, ceu Abſaloni pulchro: cui ſit viuere, faciem patris contemplando videre.

...contẽ- ...tem.

Hæc viſio accendit torpidos. Vt 3. Re. 1. *Senuerat Dauid, & quæſierunt ei adoleſcentulam ſpecioſam quæ dormiret cum eo, & calefaceret.* Puella cœli eſt contemplatio, & Ecce, Pſal. 38. *In meditatione mea exardeſcet ignis.* Sed, *Gen.* 41. Joſeph prius genuit *Manaſſen*, id eſt terrenorum obliuionem, dein *Ephraim*, id eſt, ſanctificationem per cõtemplationem. Ita cœpit, ita profecit, ita ſe perfecit S. Benedictus. *Ac inde ardentem.* *Et Sanctã.*

IN F. MARIÆ MAGDALENÆ.

Ecce mulier, quæ erat in ciuitate peccatrix. Luc. 7.

MVlier, *Apo.* 17. oſtro, auro, gemmiſque ſuperba cum poculo aureo, dementatore populorum, adorata ab Principibus, trophæum poſuit impudentiæ, dicta *Mater fornicationum & abominationum.* Talis Magdalena *peccatrix* dicta.

Qua de nos

I. *Quanta vis lacrymarum fuit.* II. *Cuius Magdalena, & quæ fuerint peccata?* III. *Eius peccatorũ grauitas ex genere ipſo, & loco.* IV. *Magdalenæ initium, & porro calcar pœnitentiæ.* V. *De Magdalenæ ſtatione retro, & pedum lauacro.* VI. *De cauſis, & pretio lacrymarum.*

Pars I.

Quanta ſit vis lacrymarum.

I. ANgelis exterminatoribus, Ezec. 9. mandatum: *Ite per ciuit. Ieruſ. & ſignate omnes, qui lugent ſuper iniquitates, quæ fiunt in medio Ieruſ.* 1. Vnde Doctores notãt, pœnitentium lacrymas veras eſſe prædeſtinationis notas. 2. Mat. 5. *Beati, qui lugent, quoniam ipſi conſolabuntur.* *Sunt notæ Prædeſtinationis.*

Alia mundi iudicia ſunt, exoſæ ei lacrymæ, chari ioci, ludi, honores, &c. Pſal. 143. *Beatum dixerunt populum, cui hæc ſunt.* ſed diſpa- *Et Iuſtorũ.*

dispares vtriusque euentus sunt. 1.Nabuchodonosor, *Dan.*3. Babylonios oblectat varia musica, qua audita proni adorēt statuam: eam execrantes inijcit fornaci. Ita mundus amat illos, hos odit; infestat. 2. Israelitæ in Babylonia ab incolis ad ludicra incitari nequiuerunt dicentes, Ps.136. *Quomodo cantabimus canticum* Domini *in terra aliena?* Quin *super flumina Babylonis illic sedimus & fleuimus, de salicibus suspendimus organa nostra.* Ita Dei filij, hic exules *flent, dum recordantur tui Sion.*

1. Deum cogunt.

II. Felices lachrymæ! Nam, Hiero. in Isa. *Oratio Deum lenit, sed lacryma cogit: hæc vngit, illa pungit.* Fatetur id sponsæ; Cant. 4. *Vulnerasti me in vno oculorum tuorum* illicio lacrymulæ vnius. Vulnerasti, quia ait Ambros. in Luc. *Lacrymæ veniam non postulant, sed merentur:* preces postulant.

Impinguāt orationem.

Greg. hom. 7. in Ezech. & in Psalm. 19. *Holocaustum tuum pinguefiat*, ait: *Holocaustum siccum est bonum opus, quod orationis lacrymæ non infundunt: Holocaustum pingue est, quando hoc, quod bene agitur, corde humili etiam per lacrymas irrigatur.* Hinc Deo fidenter Psaltes, 55. *Posuisti lacrymas meas in conspectu tuo.* Enimuero, Ber. ser. 30. in Cant. *Lacrymæ pœnitentium vinum sunt Angelorum; quia in illis odor vitæ, sapor gratiæ, gustus indulgentiæ, sanitas redeuntis innocentiæ, reconciliationis iucunditas, & serenæ conscientiæ suauitas.*

Angelos pascunt.

Cibant animas & lauant vt purgatorium.

III. Cassiodorus in hoc Psal. 41. *Fuerunt lacrymæ meæ panes die ac nocte*, ait: *Fletus est cibus animarum, corroboratio sensuum, absolutio peccatorum, refectio mentium, lauacrum culparum.* 1. Ideo Isa. 1. *Lauamini, & mundi estote.* 2. Chrys. ho. 5. de pœn. *Lauabo per singulas noctes lectum meum* ait Dauid: vt ostendat esse lauacrum & purgatorium peccati lacrymas. 3. Quodque amplius Greg. Naz. *Iustorum lacrymæ*, ait, *diluuium sunt, & mundi piamentum.* 4. Ideo Psaltes, 73. *Contribulasti capita draconum in aquis*: id est, peccatum orig.

Diluuiū.

in Baptismo, Patrum quidam exponunt: Alij, peccata in lacrymis submersisti.

Vt mari rubrum.

Ita Pharao cum Ægyptijs in mari rubro submersi, *Exo.*14. periere; sed emersere Israelitæ. Lacrymis merguntur peccata, peccatores emergunt, quibus, Moyses, imo Messias præit. Vnde *S. Chry. hom.* 15. *in Matth.* confert lachrymarum vim in peccata actualia, & Baptismi, in peccata orig.

Supra omnes aquis.

Aquæ medicæ, mirificæque è floribus, plantis, mineralibus elicita vim habent variam, & magnam; at nil ad lacrymas. Nam nec maria omnia vel scintillam purgatorij extinguerent: extinguit gutta lacrymæ, atrumque dealbat carbonem. Liquet in Magdalena, quæ qualis? at per lacrymas qualis? *Ecce mulier.*

PARS II.

Cuius Magdalena, & quæ fuerint peccata.

E[illegible] soror Lazari.

I. *Ecce mulier peccatrix*: Tribus omnia dicta Aug. tract. 49. in Joan. vocat *publicam famosamque peccatricem*: S. Chrys. ho. 61. in Ioan. Hiero. in Matt. 26. Isid. l. 1. Epist. 142. *meretricem*. At non videtur triuialis fuisse lupa: sed multis tamen obnoxia mula. Idque, vt Jansenio placet, post defunctum maritum in Galilæa. Nec quò indulgere posset genio, se ab Marthæ & Lazari increpantium eam subduxit contubernio in castellum Bethaniæ. Quid quod nec Marthæ, Lazarique soror fuerit? Ita non pauci sentiunt.

Probabilitas.

Adsuntque rationes. 1. Lazarus, Bethaniæ toparcha, Vir illustris frater Mariæ, Judææ, haud permisisset tanti stemmatis fœminam eo proruere probri publici.

2. M. Magdalena è Galilæa cum alijs secuta Dominum fœminis eum alentibus: *Matth.*27. Erat ergo è Galilæa, non ex Iudæa, vt soror Lazari Maria.

3. *Luc.*8. Dicitur Ma. Magd. habuisse 7. dæmo-

dæmonia:at cum tali vulgariter consuesse viros,non fit probabile.

4. Magd. Dominum secuta alebat:at si ea tam fuisset propudiosa, Domino in decens & suspectum accidisset, talem circũducere. An non etiam Apostoli, Joan.4. *mirabantur,quia cum muliere loquebatur?* An non & Simon scandalizabatur ad Magdalenæ attactum? Luc.7. *Hic si esset Propheta sciret vtique quæ & qualis est mulier, quæ tangit eum;quia peccatrix est.*

5. Illa peccatrix erat externa Ethnica:nõ ergo soror Lazari Judæi. Judæis enim lege non licebat meretricari, Deut.23. *Non erit meretrix de filiabus Israel.*

6. Ita sentiunt, Orig. tract.25. in Matth. Chrysost.hom.81. in Matth. Hieron. in Matth.26.

Aug.vero tract.49.in Joan.dubitat, vti & S.Bern.

Euangelium vero inter hasce duas Magdalenas reuera non distinguit.

Quare honestæ Magdalenæ typus fuit illa *Apoc.* 12. mulier XII. stellis coronata virtutum omnium, & sole famæ amicta. At peccatricis typus illa, *Apoc.*12. vitijs XII. coronata.

II.1. Est superbia. Ecclesi.25. *Mulier si primatum habeat in domo, contraria est viro suo.* Ideo, *Deut.*22. vetatur, ne fœmina veste virili induatur. 2. Est odium. Prou.30. *Per tria mouetur terra, & quartum, quod non potest sustinere, scilicet per odiosam mulierem.* 3. Ambitio & Concupiscentia. Zach.5. *Ecce duæ mulieres egredientes:& habebant alas milui* natura rapacis.

4. Luxuria. Ier.2. *In omni colle sublimi, & sub omni ligno frondoso prosternebaris tu meretrix.* 5. Ebrietas, Eccl. 26. *Mulier ebriosa, ira magna, & contumelia. & turpitudo illius non contegetur.* 6. Vociferatio. Prou. 9. *Mulier stulta & clamosa, plenaque illecebris, nihil omnino sciens; sedet in foribus domus super sellam, in excelso vrbis loco, vt vocet transeuntes per viam.*

7. Crudelitas. Eccl.25. *Nequitia mulieris immutat faciem eius, & occæcat vultum suum tamquam vrsus, &c. Commorari leoni & draconi placebit, quam habitare cum muliere nequam.* 8. Impudentia Jere.3. *Frons mulieris meretricis facta est tibi, noluisti erubescere.*

9. Fraudulentia Prou.5. *Ne intenderis fallaciæ mulieris: fauus enim distillans labia meretricis, & nitidius oleo guttur eius: nouissima autem illius quasi absynthium, & acuta lingua eius, quasi gladius biceps.*

10. Inquietudo. Prou.7. *Garrula, & vaga, & quietis impatiens.*

11. Stultitia. 1. Quam vel in capite præferunt per tot pegmata, & tænias tot gyris, nodis & modis paratas. Vt reuera is vertex sit stultitiæ apex. 2. Plane, Prou. 11. *Circulus aureus in naribus suis, mulier pulchra & stulta.* Et tales in fœminis sunt plures, quam sapientes. 3. Testes virgines fatuæ illæ decies mille.

12. Diadematis scortarij ornamentum est, insessio à dæmone Luc.13. *Erat mulier habens Spiritum immundum.* Tunc quidem vna illa:nunc sexcentas producere est: coronatas similiter peccatrici.

Pars III.

Peccatorum Magdalenæ grauitas ex genere, & loco.

I. In *ciuitate peccatrix.* Peccata eius, quatuor aggrauant. 1. Quia Carnalia. Quæ cæteris habent, vt ait *Greg.* maiorem fœditatem, & Infamiam:quod alia solam mentem; hæc etiam corpus inquinent. Adeo, ea etiam mente priuant, ac hominem bestijs assimilant. Dauid fatetur se quasi cor amisisse. Ps.50. *Cor mundum crea in me Deus.* Isti, Luc.14. modeste se excusant & honeste à nuptijs: at tertius inuerecunde: *Vxorem duxi:non possum venire.* *Grauiora peccata. Quia Carnalia.*

2. Quia

2. *Notoria.* 2. Quia Publica & notoria, vt *in ciuitate*, cunctis scandalo, ideo grauiora. Nathan Dauidi: 2. Reg. 12. *Blasphemare fecisti nomen Domini*, id est, scādalizasti publice omnes, vt Dei & Regis maiestatem vilius penderent, quod Sauli, te meliori, regnum ablatum tibi dederit.

3. *Multa.* 3. Quia plurima. Luc. 7. *Dimissa sunt ei peccata multa, quoniam dilexit multum.*

Multiplicario peccata aggrauat. Quia 1. Gen. 18. *Clamor Sodomæ & Gomorrhæ multiplicatus est, & peccatum eorum aggrauatum est nimis.* Id inde patet: quia læsum Numen ait: Gen. 18. *Descendam, & videbo, vtrum clamorem, qui venit ad me, opere compleuerint.*

2. Plus lacrymis, quam verbis deplorat suam peccatorum multitudinem Dauid. Ps. 39. *Circumdederunt me mala, quorum non est numerus: comprehenderunt me iniquitates meæ, & non potui vt viderem, multiplicatæ sunt super capillos capitis mei, & cor meum dereliquit me:* bruto similatum. Moxque exclamat. *Complaceat tibi Domine, vt eruas me: Domine ad adiuuandum me festina.*

4. *Varia.* 4. Quia omnia peccatorum genera in se susceperat: designatur 7. dæmonijs ab ea expulsis. Mar. 16. Vbi S. Greg. *Quia 7. diebus omne tempus comprehenditur, rectè septenario numero vitiorum vniuersitas designatur: & sic omnibus vitiis plena fuit & infecta.* Ideo generali nomine dicitur *Peccatrix.*

II. Et quidem *In ciuitate*: Rom. 5. *Vbi abundauit peccatum, superabundauit & gratia.* Et ita quidem, vt Matth. 26. *Vbicumque prædicatum fuerit hoc Euangelium in toto mundo, dicetur: quia HAEC fecit in memoriam eius.* Ciuitatem eius infamia vix exijt, at fama pœnitentis orbem peragrauit, & æua tenet.

In ciuitate: Hæc forte causa tot tantorumque lapsuum: quorum ansæ in vrbibus quam pagis, plures. Jer. 51. *Fugite de medio Babylonis; vt saluet vnusquisque animam suam, &c. Murus eius corruit, &c. ne forte mollescat cor vestrum, & timeatis auditum, qui auditur in terra.*

Vrbes sunt peccatorū sedes.

Ea vrbica pericula 4. 1. Muri labascunt ipsaque munimina. 2. Ira Dei in vrbem prius, quam villas. 3. Vrbica mollities. 4. Anxia solicitudo: lites, turbæ, ambitiones, &c. Quies in agro, in vrbe tumultus. Hinc 2. Cor. 11. *Periculis ex gentibus, periculis in ciuitate.*

III. Sunt peccata alia conclauium, alia domuum, alia vrbis; sed enormiora, quæ euidentiora, idque ob scandala. Turpe, tristeque malum Infamia: Ecce. *Luc. 16.* Infamato dicitur: *Quid hoc audio de te?* Es fabula vulgi. Proin, Psalm. 31. *Beati, quorum tecta sunt peccata*: tantoque infeliciores, quò famosiores; ni pœnitentia obruatur infamia.

Vrbana peccata sunt grauiora ob scandala.

In ciuitate; vbi plura honesti exempla, plures, qui consulantur, docti; plura religionis exercitia: inter paganos, incultos vita licentior miranda foret minus. Isa. 1. *Quomodo facta est meretrix ciuitas fidelis, plena iudicii? Iustitia habitauit in ea: nunc autem homicidæ.*

2. C[...] casi[...] pius &

Nec in ciuitate plura solum; sed & grauiora designantur delicta. Deut. 22. *Si puellam virginem desponderit vir, & inuenerit eam aliquis in ciuitate, & concubuerit cum ea: educes vtrumque ad portam ciuitatis illius, & lapidibus obruentur. Puella: quia non clamauit, cum esset in ciuitate: Vir, quia humiliauit vxorē proximi sui. Sin autem in agro repererit vir puellam, quæ desponsata est, & apprehendens cum ea concubuerit, ipse morietur solus, puella nil patietur, nec est causa mortis.*

3. C[...] liiam deuian[...]

Heu! vrbes, quæ virtutum esse palæstræ deberent, esse vitiorum prostibula! Hoc deplorat Sophonias. c. 3. *Desolatæ sunt ciuitates, à bonis, cum plenæ essent improborum.*

PARS

Pars IV.

Magdalena initium & porro calcar pœnitentia.

I. ECce *Mulier*, speculum pœnitentiæ, & dilectionis Domini: Virago: Prou. 31. *Mulierem fortem quis inueniet? Procul & de vltimis finibus pretium eius*. Qualis Iuditha. cap. 14. *Quæ fecit confusionem in domo Nabuchodonosor*. De qua similiter admirabunde: *Ecce, Holophernes iacet in terra, & caput eius non est in illo*. Talis hæc.

Vt cognouit, Deum à se offensum, animam perditam, peccatorum fœditatem, inferni supplicium, &c. *Vt cognouit*, se abuti donis Dei, honorem Dei, & suum se prodigere: *Ecce*, resipuit ad pœnitentiam. Ergo cognitio mali fuit ipsi initium boni, 1. Ita Dei prima creaturarum fuit lux: *Fiat lux*. Inde cætera. 2. similiter in microcosmi reparatione *Lux venit in mundum*. 3. Ita Ps. 50. *Amplius laua me Domine ab iniquitate mea, & à peccato meo munda me, quoniam peccatum meum ego* COGNOSCO, tuamque patientiam. q.d. cæcus fui hactenus à peccandi furore. Ita hæc lymphata prius, nunc illuminata orat Psal. 142. *Eripe me de inimicis meis Domine, ad te confugi.*

Ergo Matth. 11, *Venite ad me omnes, qui laboratis*, &c. Venit, & refecta fuit, 1. Non procrastinauit: vt Pharao, *Exod.* 8. infestatus à muscis, ranis, &c. rogauit à Moyse oraret Dominum pro se *CRAS*. 2. Quin *Hodie si vocem eius audieritis*, &c. 3. Samuel, 1. *Reg*. 2. illico surgit vt à Deo vocabatur. *Loquere Domine, quia audit seruus tuus.*

Vt cognouit morbum, fugit ad medicum, non retardant eam mundi, carnisque Sirenes, aut canum latratus: non amasij, non pharisæorum metus: Solam audit conscientiam, Deum timet, Ps. 50. *Tibi soli peccaui & malum coram Te feci*. Ah, non sic hodie multi peccatores, solos homines, non Deum verentur: vt Senes illi Susannæ insidiatores, viso ianuas horti clausas, exarsere in scelus.

II. *Vt primum cognouit*, nil distulit in seram noctem: Vt Nicodemus ex metu. 1. Dedit locum stimulo. Jer. 1. *Arguet me malitia tua, & auersio tua increpabit te*. Ergo se fugiens ad Dominum confugit. 2. sua ipsam peccata, vt Exod. 12. *Vrgebant Ægyptij populum Israel de terra exire velociter*. Sic ipsa in peccatorem insurgunt peccata. 3. Ideo & redimendi in Redemptorem tam barbare insurgebant: Matth. 27. *Clamabant Si filius Dei est, descendat de cruce* cui affixus tenetur: ita & animam tenet in tortura peccatum. 4. Sensit, qui ait. Psal. 50. *Peccatum meum contra me est semper*. Impellit nos ad sese eijciendum.

Suis extimulari peccatis ad pœnit.

Vt cognouit Dei Dignitatem, & misericordiam, fugit ad pedes eius indigna, misera. 1. Duo sunt hominibus eximia amoris indicia: 1. Amici causa omnia aspernari. 2. Ardua audere. Vtrumque in Magdalena; reliquit fastum, fucos, amasios, omnia. 2. Sicut ex flagrante domo omnia per fenestras eijciuntur: ita Magdalena spreuit omnia, cum primum. Thre. 1. Deus *de cœlo misit ignem in ossibus meis, & erudiuit me*. Domus ardet, facessite torques, annuli, inaures, tortalia, specula, armillæ, pallæ, muscum, stibium: alia nunc *cognouit*.

Inuitat Deus ad pœnit. immisso igne.

Cognouit, Simonem leprosum mundatum, Chananæam à dæmone liberatam, Samaritanæ remissa adulteria, Hæmorrhoissam persanatam: Inde sese desperare desijt, adque veram adspirare pœnitentiã.

Inuitant miracula Christi.

III. *Vt cognouit*: quatuor requisita præambula pœnitentiæ. 1. Actæ vitæ discessio, & inuestigatio Christi. Cantic. 3. *Surgam, & circumibo ciuitatem, quæram, quem diligit anima mea*. Vt Semei, 2. *Reg*. 19. postquam insigni Dauidem iniuria afiecisset, captauit dein omnem modum eius sibi recon-

Præuia pœnitentiæ. 4.

ciliandi: Ita & Magdalena *vt cognouit*.

3. Præparatio sui sufficiens post indagatam misericordiam; quæ dicat: Ps. 118. *Iuraui, & statui custodire legem tuam*. Ita Magdalena obstinauerat animum ad omnia, quæ sibi cunque à Domino forent imperanda: Statuit effundere alabastritem in Dominũ, quicquid obmurmuraretur.

3. Pudor sui præeat: Ps. 6. *Conuertantur, & erubescant valde velociter* de sua turpitudine & Dei Maiestate. Magdalena ideo *retro secus pedes stabat*: quia, *vt cognouit*.

Humilitas perfecta sit pœnitentiæ prodroma. Nam *initium omnis peccati superbia*: Sic pœnitentiæ, humilitas. Hæc seruat, saluat, sicut è contra. Num 15. *Anima, quæ peccauerit per superbiam, peribit de populo suo, quoniam aduersus Deum rebellis fuit*.

PARS V.

De Magdalena statione retro, & pedum lauacro.

Pœnitentiæ sordidatio. I. STans retro passis crinibus, suffusa lacrymis, vultu squalida, 1. vt. *Esth. cap.* 14. Deum precatura cultum regium posuit, induta saccum, cinere conspersa caput. 2. vt *Iudith. cap.* 9. amicta cilicio, incinerata, strata humi in cœlum clamans Holofernem obtruncauit. 3. Sic, irato Deo ob adoratum vitulum, ac comminante, Exod. 33. *Populus duræ ceruicis es; semel ascendam in medio tui, & delebo te: iam depone ornatum tuum, vt sciam, quid faciam*. Et ilico, *Deposuerunt vestimenta, & tetendit Moyses tabernaculum, & vocauit illud tabernaculum fœderis*. Peccatores festiue vestiti fastum ponunt, & ponit iram Deus. Fecit id Magdalena *stans retro*.

Stat retro peccator. Huc eam peccata stiterant. 1. Alioquin iustos fert in oculis Deus. Matth. 5. *Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt*. 2. Moysi, cõmisso crimine, ait Angelus, Exo. 33. *Posteriora mea videbis*. 3. Et Agnus qui sustulit in se peccata mundi, hoc se locat situ: ideo Psa. 128. *supra dorsum meum fabricauerũt peccatores* stantes retro. Ipse namque. Isa. 53. *Vere langueres nostros ipse tulit, & iniquitates nostras ipse portauit* vsque in Caluariam.

Stans retro, quod nosset, Ps. 142. *Non iustificabitur in Conspectu tuo omnis viuens*. Et Ps. 33. *Vultus Domini super facientes mala, vt perdat de terra memoriam eorum*. Ideo perhorrescens exclamat, Ps. 50. *Auerte faciem tuam à peccatis meis*. *Iusti[tia] dei*

Stans retro, vt Ipsum habeat mediatorem inter se ac Deum patrem. Jta Psaltes 83. *Protector noster aspice Deus, & respice in faciem Christi tui*. Nam Ps. 129. *si iniquitates obseruaueris Domine, quis sustinebit?* *Ope Mediatoris.*

II. *Attulit alabastrum vnguenti*. 1. Norat scelerum suorum tetram mephitin, atque vel siceam confitebatur: testans velle sese gratam esse, dareque odorem vitæ in vitam. 1. Ideo Deus iussit, *Exod.* 30. Strui aram thymiamatis adolendi *in odorem suauitatis*. 2. Iussit ibidem: *Deprecabitur Aaron super cornua eius aræ semel per annum in sanguine, quod oblatum est pro peccato*. Ita Magdalena suam putiscentiam correxit per fragrantiam. 2. Quin & iratum vt conciliaret dono hoc: Ceu Iacob è Mesopotamia redux fratrem Esau: Gen. 32. *Placabo eum muneribus*. 3. Aut, quod esset. Exod. 34. iussum: *Non apparebis in conspectu meo vacuus*. *Mal[um] corrigen[dum] Typ[us].* *Don[a] pl[acant] Dei*

III. *Lacrymis cœpit rigare pedes eius*, quæ oculis tot fascinarat, elata ceruice fronteque impudica: nunc contraria omnia. Ps. 41. *Vt ceruus desiderat ad fontes aquarum*, telo saucius venenato, se fonti iniicit euomit stomachum, & moritur: *Ita desiderat anima mea ad te Deus*, fontem viuum; hic se abijcit mortua pompis, peccatis, desiderijs: tãtum in lacrymas viuida & valens. *Bal[samum] vit[æ]*

Sicut Psalm. 134. *Educens nubes ab extremo* mari salso euaporante, virde dulces dein aquæ concrescunt, vtiles terræ; Ita ex salso *Ace[to] dulc[e]*

Mag-

Magdalenæ mari euaporat dolor in dulces concrescens fletus.

opiosum. Sic Dauid: Psal.6. *Lauabo per singulas noctes lectum meum, lacrymis meis stratum meum rigabo, &c.* Vbi ex Hebræo Hieron. *Natare faciam lectum præ abundantia.*

ngelicū. Loth, *Genes.*19. Angelis, sui ex incendio euocatoribus, pedes lauit. Christo Magdalena, &c.

Petra anans. Impletum in ea istud, Isa. 41. *Ponam deserta in stagna aquarum, & terram inuiam in riuos aquarum.* Dominus hoc fecit. Psal. 113. *Qui conuertit petram in stagna aquarum, & rupem in fontes aquarum.* Magdalena fuit petra scandali.

x oculi. Ideo paruit consilio Ieremiæ Thren. 2. *Deduc quasi torrentem lacrymas per diem & noctem: non des tibi requiem, neque taceat pupilla oculi tui*, cuius vox est quasi tonitrui effringens cœlos.

lamor x voce. Tria sine voce clamant: 1. Sanguis: Gen. 4. *Ecce vox sanguinis fratris tui clamat ad me.* 2. Cor. Vt 1. Reg. 1. Anna silentio orans. Dauid: *De profundis clamaui ad te Domine, Domine exaudi vocem meam.* 3. Lacrymæ Ouid. 3. de Ponto.

Interdum lacrymæ pondera vocis habent.

Psalm. 38. *Auribus percipe lacrymas meas.* Ita Magdalena.

Pars VI.

De causis & pretio lacrymarum.

Quatuor causæ fletus. I. Causa lacrymarum princeps scelerum memoria; bona amissa, & amissa; mala commerita; ideo Psalm. 118. *Exitus aquarum deduxerunt oculi mei: quia non custodierūt legem tuam.* Itaque Magd. erat, vt, Ioa. 16. *Mulier cum parit, tristitiam habet.*

2. Memoria bonorum perditorum tempore tanto: quibus par nec quæstus, nec vlla iactura. 3. Memoria læsi Dei tam boni, Angelorum, cœlitumque læsorum. Hinc Luc. 15. prodigus ait: *Peccaui in cœlum, & in te.* 4. Agnitio miseriarum suarum ex peccato manantium. Sic Esau ob amissa primogenita discruciabatur, *Gen.*27.

Elias, 3. Reg. 18. aquæ vrnas 4. in victimā effudit, & ignis emicuit vorator victimæ. Istud quadrifaria fuit ista consideratio Magdalenæ. Capaces sunt vrnæ 4. Metus iudicij: pudor culpæ: dolor amissi boni: horror pœnæ. *4. Vrnæ aquarum.*

Michas Sacerdos Ephratæus eiulatibus suis discurrens exciuit latrones, causam sciscitantes: quibus iratus ait: Iud. 17. *Deos meos, quos ego feci mihi, tulistis: & quæritis, quid ploras?* Magdalena plorat amissum Numen verum, non vanum vt ille. Ideo Ps. 41. *Fuerunt mihi lacrymæ meæ panes die ac nocte: dum dicitur mihi quotidie: Vbi est Deus tuus?* *Fleuit amissum Deum.*

Dauid, virique secum, spoliata per absentiam Siceleg, 1. Reg. 30. *planxerunt, donec deficerent in eis lacrymæ*: Hebræi legunt: *donec non esset in eis robur ad flendum.* sic & LXX. At huic ciuitatem Dei incenderant latrunculi, animam, & spoliarant: Non fleret? *Animam exhaustatā.*

II. Matth. 27. *Petrus egressus fleuit amare*: at hæc ingressa in epulas, & gaudia, inque publicum, etiam lauit pedes lacrymis. *In gaudio fletus.*

Obseruauit iussum, *Num.* 28. vt in omni, quantacumque solennitate, hircus offerretur pro peccato. Sic vel inter musicam, lætitias, epulas, &c. tacite geme pœnitens. *Sed de peccatis.*

Beata pœnitentia; quam dolorosa, tam & gaudiosa es! Sunt eæ gaudij lacrymæ: 1. Sic Esau Iacobo obuius Gen. 33. *Amplexatus est eum, stringensque collum eius, & osculans fleuit præ gaudio.* 2. Ita Ioseph visis in terra aliena fratribus secessit, fleuit ex gaudio, *Genes.*42. 3. Eius item pater, Genes. 46. *Irruit super collum eius, & inter amplexus fleuit ex gaudio.* 4. Ita Tobias cap. 11. filium *suscipiens osculatus est eum cum vxore sua, & cœperunt ambo flere præ gaudio.* *Exemplū.*

Amoris quoque sunt *testes lacrymæ fidelis amicitiæ*, ait Cic. de Amic. Ioann. 11. *Ecce, quo-* *Amoris fletus.*

quomodo diligebat eum. Idem Domino loquebantur lacrymæ Magdalenæ. Jdeo ipse; *Remittuntur ei peccata multa: quoniam dilexit multum.*

Vitæ fletus. His immersa lacrymis Magdalena semimortua quasi reuixit: Sicut in fontem Epiri faces ardentes mersæ extinguuntur: accenduntur extinctæ si merguntur.

Fletus triennalis. III. *Deut.21.* Puella capta bello externa prius mense toto parentes amissos plorabat, quam daretur nuptui. Magdalena amissum Deum patrem peccatis suis luxit annis 30. 2. Jephtes filia, *Iud.* 11. bimestri planxit virginitatem suam cum coæuis: Magdalena suam fœditatem 30. annis in deserto. 3. Mortis reus nullus ita se deplorat; vt Magdalena.

Lacrymæ debentur Deo. Tanti sunt lacrymæ piæ, vt soli Deo debeantur: Jdeo Dauid, 1. *Par.* 14. hostium fugatorum idola cremauit: quia, ait *Aug. lib. quæst.* ijs suspiria & lacrymæ fuissent oblatæ. O quot mundi sunt idola, quibus lacrymæ fiunt! & vanissimæ!

Arma peccati fiunt pœnitētiæ. IV. *Et capillis tergebat.* Bello victi victoribus proni arma offerunt dedititij. Sic Pugnatrix diu peccatrix victa Deo cedit, offertque capillos, oculos, collum erectum, vestes, vnguenta, &c. 1. Raab, teste *Lyrano in* 2. *Ios.* fuerat coccineo funiculo in domum hospites pertrahere. Dein qui fuerat peccandi funis, fuit liberationi Iosuanis, & sibi saluti. Jta Magdalena. 2. Rom. 6. *Sicut exhibuistis membra vestra seruire immunditiæ, & iniquitati ad iniquitatem, ita nunc exhibete mēbra vestra seruire iustitiæ ad sanctificationem.* Jta quod fuit morti, est & saluti. 3. *Num.* 21. Serpentes ignei in deserto mortiferæ erant: æneus erectus salutifer. 4. Philisthæi, 1. *Reg.* 6. ob retentam male Arcam ad anos puniebantur, & muribus agrorum vastatoribus: Ergo anos aureos, muresq; factos offerunt, cessantque plagæ. 5. Jsraelitæ, *Exod.* 32. inaures, armillas contulerant ad vitulum conflatilem: post eadem ad tabernaculi fabricam offerunt. Sic Magdalena quibus peccarat, ijsdem & pœnitebat. Jmitanda nobis.

IN FESTO S. MARIÆ Magdalenæ.

Ecce mulier, quæ erat in ciuitate peccatrix. Luc. 7.

REgina Saba, 2. *Paral.* 9. Salomonicæ sapientiæ fama excita, eam auditura venit cum donis auri aromatumque plurimis. Cui Rex multo maiora redonauit. Jta peccatrix præcipua venit ad pedes Domini cum vnguentis officiosa; abit remunerata maioribus donis gratiarum.

Nos super hisce

I. *Maturandam esse Pœnitentiam.* II. *Qualis hæc peccatrix fuerit, & pœnitens.* III. *Qualis eiusdem pœnitentia.* IV. *De lacrymis Magdalenæ.* V. *De capillis eiusdem.*

PARS I.

Maturandam esse pœnitentiam.

I. ALijs in negotijs omnibus *festina lente*: ad pœnitentiam vero depropera. Ex Figuris id condiscito. 1. Israëlitæ tanta celeritate Ægypto excesserunt, vt nec semipisti panis percoquendi spatium vacuū esset: Exod. 12. Itaque *tulit populus conspersam farinam antequam fermentaretur, & ligans in pallijs posuit super humeros.* Ita festinandum statuenti exire peccato; inireque desertum pœnitentiæ, per mare rubrum Dominicæ passionis. *1. Fuga Ægypti.*

2. Festinandum ad modum 4. animaliū, Ezechielis, cap. 1. *quæ ibant*, ad pœnitentiā, *& reuertebantur* ad gratiam, *ad modum fulguris coruscantis.* Quo quid celerius? *2. Fulgurantia animalia.*

3. Jta & agnum paschalem festinanter comedi iubebat, & integrum, parte nulla *3. Esus agni rapidus.*

in

in craſtinum relicta. Feſtina abſumere peccata per Confeſſionem nullo tacito.

Echini partus.

4. Nam vt echinus hoc difficilius parit, quod differt diutius, creſcentibus indies aculeis in maius. Ita quo diutius geris vterum peccatorum, &c.

Dauid perſequens Amalecitas / truculos.

5. Dauid, 1. *Reg.* 30. audito vrbem Siceleg ab Amalecitis euaſtatam eſſe, illacrymatus malo mox ſtatuit eos perſequi. Acceleranti que reſpondit fortuna. Venit: vidit: vicit. Sic peccata tua perſequitor, quæ animam tuam euaſtarant, ac deprædata ſunt. Aderit feſtinanti Deus.

...tio quia ...us amat ...are pœnitentem.

II. Quia cum anima, vti tunc in extremo verſatur diſcrimine, tum non differt Deus: & tu cunctabere? 1. Ideo in cruce clamanti, *Deus meus, vt quid me dereliquiſti?* Filium pro te luentem dereliquit, vt tibi adproperaret, ita merente filio. 2. Prodigus, *Luc.* 15. vix vocem miſerat; cum ecce pater in amplexus ruit, & ait: *Cito afferte primam ſtolam. Cito:* quia odit peccatum: Et quia amat dolentem peccato.

...itque ...catum.

Quale Samſonis fuit odium in Philiſthæos; vt nec vitæ ſuæ parceret; tantum, quo in eos ſe vindicaret. Jud. 16. *Moriatur,* ait; *anima mea cum Philiſthinis.* Maius Christi in peccatum. Cui delendo *ſe crucifigi paſſus eſt; vt vetus homo noſter ſimul cum eo crucifigeretur.* Roman. 6.

...ui mor... tali ...to ...currritur ...tium ergo ...rituali.

III. Vt mortali vitæ pij Ezechiæ Regis ſuccurreret Deus, etiam turbato naturæ fœdere iuſſit ſolem retroire: adeo, vt non tanti eſſet ei totius vniuerſi vel interitus, vel turbatio; quanti conſeruatio viri pij. Quanto ei pluris eſt anima; pro qua mori dignatus eſt, turbareque ſolem, terras, ſaxa, petras? Et nos peccatis immorari, ac immori floccipendemus?

...uicquid ...undus ...ujetur.

Sunamitis filium iam morti vicinum videns, vt rapide feſtinat ad Eliſæum? 4. Reg. 4. *Præcepit puero: propera, nec moram mihi facias in eundo, & hoc age, quod præcepi tibi.* *Strauitque aſinam.* Pluris eſt anima Deo, quam filius matri: & conuerti tardas? Sed mundus ait tibi, quod maritus illi: *Non ſunt hodie Kalendæ, neque Sabbatum.* quaſi dicat, expecta feſtum diem. At ea: *Vadam.* Talis Magdalena hodie. *Ecce mulier, &c.*

PARS II.

Qualis Peccatrix, ac pœnitens hæc fuerit.

1. Erat *Mulier in ciuitate peccatrix*, id eſt, meretrix. Sic 3. *Reg.* 1. Bethſabæa moriturum Dauidem rogans, vt Salomon acclamaretur Rex: Sin', *cum dormierit Rex, erimus ego, & filius tuus peccatores,* id eſt, ego adultera, ſpurius ipſe. *Peccatrix.*

Pictor erat Lucas; ideo ſcite depicturus Magdalenam, prius eam delineat adumbratam carbone vitiorum ipſius. *Erat,* ait, *Mulier,* quæ vulgato corpore nobilitatem dedecorabat, infamis à voluptatibus, ſcandalum iuxta probis ac improbis.

Quid agis? Cogita maiorum decora tuorum; probra vitæ tuæ; tantoque apparere hæc amplius, quo genus tibi nobilius. *Apoſtrophe.* 1. Fragmen rupis ex alto ruens multos ſecũ lapillos deuoluit: Quanto maior tu, hoc plures te in peccatum ſequuntur. 2. Vt primum Mobile omnes ſecum ſphæras rapit; ita peccantis magnitudo ſequentium habet multitudinem. 3. Vide, age, vbi agis? Jeroſolymis; vbi religionis eſt domicilium, legum ſedes. 4. Attende ſororis pietatem, integritatem fratris. Quid cogitas?

Sed tria exitioſa tibi, Diuitiæ: Forma: Luxus veſtium. Hæc viam libidini ſternũt. *Occaſiones tres ad libidinem.* 1. Vnde Spartanus ſciſcitanti, quo ſupplicio Spartæ adulteri plecterentur? ait: Vbi non luxus, opes, voluptas, ibi nec libido. Jſta à Sparta abſunt. 2. Cæſaris vox erat: *Luxus veſtium eſt vexillum ſuperbiæ, & nidus luxuriæ.* Huc refer turrita crinium faſtigia, telas collares, doleares circulos corpus ambientes tumidum, aliaque ſexcenta.

Ethopœia pœnitentis. II. Jam attende pœnitentiam. 1. Vt sese respexit, & agnouit, exhorruit ab se ipsa. Jngemuit: dispiciens, qua emergeret. 2. Ergo prima salus illi Iesus. Ad hunc anhelabat medicum: quærit vnum, properat lymphatæ instar, passis comis, squalida cultu ac vultu, singultu, fletuque stridens: oculos & ora in se versa vnam moratur nihil. 3. Discincta volat, in domum Pharisæi inijcit: ad pedes abijcit Domini, &c. *Videte, si est dolor: sicut dolor* Magdalenæ. 4. Quod illi odium quis horror peccati; quæ audebat talia? Quæ latam mensam lacrymis quasi funestabat: triclinium planctu complebat: sermones omnium interrumpebat: tenebat omnes exempli audacis nouitate. 5. Fari nihil ore; solũ plorare sciebat, & istud agere. At corde quos sensus ac planctus: quas voces, & accusationes sui, &c. ad Dominum tacite profundebat?

PARS III.

Qualis eiusdem pœnitentia?

Mimesis ad pœnitentiam hortatoria. I. QVin ergo & tu, anima mea peccatrix; quin exclamas, Luc. 16. *Peccaui in cœlum, & coram te: & iam non sum digna vocari filia tua.* 2. Sequere age vestigia Magdalenæ. Fac secundum exemplar, quod ostendit tibi. 3. Pater iratus tibi est, clausum cœlum, auersi Diui & surdi, homo peccata dimittere impotens. 4. Et sæuit conscientia; patet orcus: instat, &c. Quid agas? 5. *Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi.* Hic vocat: *Venite ad me omnes, qui laboratis, & onerati estis, & ego reficiam vos.*

Trames pœnitentiæ Christus. Adhuc quæris? *Quo fugiam à facie tua? Si enim ascendero in cœlum, tu illic es. Si descendero in infernum, ades.* 1. Tu Jesu esto mihi *in Deum protectorem, & in domum refugij, vt saluum me facias. Quoniam fortitudo mea, & refugium meum es Tu. Propter Nomen tuum, Domine, deduces me.* 2. Tu es *petra refugij erinacei.* 3. Cœlum Angelos peccatores excussit: Paradisus homines expulit, terra rebelles, Core, Dathan & Abiron non tulit, *Numer.* 16. Orbis diluuio elui debuit & expiari. Jgnis è cœlo Pentapolim exussit. *Gen.* 19. Creaturæ insurgunt, & armantur in peccatorem. Nusquam securitas, nisi ad pedes Jesu.

4. Esto; sugillet mundus te, ac Pharisæus; Christus stat pro te. Ecce Samaritanam, *Ioan.* 4. Similem & Magdalenæ, & mei. Credidit; doluit, gratiam obtinuit. *Mundus licet sugilet.*

Peccarat Israël adorato vitulo, *Exod.* 32. E monte descendens Moses infremiscit; tabulas, etsi Dei scriptas digito, abijcit, comminuit: quasi dicat: Jam procul hinc legum seueritas. Nulla huic par sceleri est. Perijmus, actum est; si illa attendatur. Procul hinc, procul ista Quid agis Moses? Scriptas à Deo diffringis tabulas? Nil metuis, ne offendas Numen, peccatumque peccato cumules? At suberat mysterium, *Mons in vertice montium* Jesus descensurus, ad nos liberandos, erat legis rigorem abrogatum abiecturus, nec à lege, sed ex Seipso malorum erat petiturus medicinam, gratiamque facturus. Venisti, Iesu: fecisti. Fac & mihi. *Rigor legis iustitiæ postpon.*

Lex erat: Adulteri Lapidentur. At Jesus ait: *Qui sine peccato est iaciat in eam primus.* Simul inclinatus scribebat humi, abeunt cæteri, adulteram absoluit: *Vade, noli peccare amplius.* O magnam misericordiam! *Miserere Mei Deus.* Quantum conclusum fuit cœlum, apertusque tartarus peccantibus, tantum nunc id patet, hicque fit clausus pœnitentibus confessis. Quia sic placuit Legislatori gratiæ. *Iesus excusat Misericordia. Testis ad. ulteri.*

PARS IV.

De Lacrymis Magdalenæ.

I. A *Ccessit ad pedes.* 1. Sic Esth. *cap.* 5. ad Assueri aduoluta pedes iacebat, *cumque eio su(?) vidisset* *Humilia.*

vidisset Reginam Rex, placuit oculis eius, & extendit contra eam virgam auream, quam tenebat manu. Quæ accedens osculata est summitatem virgæ eius. Id in Magdalena renouatum est, & dimissa sunt ei multa, quoniam dilexit multum. 2. Sunamitis, 4. Reg. 4. ad pedes Elisæi abiecta vitam filio impetrauit: Hæc animæ suæ mortuæ eandem.

Est pœnitentis consolatio. 3. *Plinio teste lib. 8. cap. 27.* ceruus sauciatus, cum telo fugit, dictamnum quærit. Quam herbam vt gustat, aut vulneri applicat, vulnus exiliente telo coalescit consanatum. Cerua hæc mille cōfixa peccatis, quærit Iesum: tangit, sanatur.

Lacrymæ lauant. *Lachrymis cœpit rigare*, Fœlices lacrymæ! 1. Vos estis mare rubrū, in quo Ægyptij, id est, peccata submerguntur. Exod. 14. 2. Fœlix, quæ Ps. 73. *Contribulasti capita draconum in aquis.* 3. Hæ sunt Iordanis aquæ, quibus Naaman lepram eluit. 4. Reg. 5.

4. Lacrymare Maria, vt felicior fias. Clama Ierem. 9. *Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lachrymarum, & plorabo die ac nocte?* Deducant oculi tui torrentes lacrymarum. 2. His Dauid peccata diluit. *Exempla. laudantur.* Ezechias, 4. Reg. 20. annos XV. vitæ impetrauit, mortis domitor factus. 3. Petrus; Matth. 27. sese expiauit ijsdem.

[...]s causat [...]iperi-[...]ijs. Glacies, & nix ad solis æstum diffluunt sic, vt torrentes efficiant. Erat illa glacies peccatorum mera: venit ad Solem iustitiæ: afflabatque Sanctus Spiritus, hinc suspiria, inde flumina, vtrinque sonitus aquarum ac rugituum, Illa Augustinus.

1. Erant ea mare æneum, 3. Reg. 7. in quo victimæ abluebantur antequam offerrentur Deo. O Maria fœlix victima!

[...]gura ea-[...]m dant [...]itatem [...]aritatē. 2. Elias, 3. Reg. 18. vix aquis ligna, victimamque perfuderat, cum ecce ruit æthere flamma vorax omnium. Maius ac diuinius quid experta Maria est. Ardebat Iesvm, & ardebatur à Iesu. Hinc lacrymis colliquescebat, victima grata Deo,

3. Cataractæ cœli vix reseratæ erant gratiarum, iam diluuium inundabat lacrymarum, quo submergebantur monstra peccatorum. Sed illud ipsam denique Arcam pœnitentiæ constituebat in montibus Armeniæ Beatorum. Feliciter rupti fontes abyssi magnæ! *Beatitudo.*

Pars V.

De Capillis Magdalenæ.

1. Et *capillis suis tergebat.* O Paradoxa! Quis legit, vel audiuit talia? Balneum è lacrymis parari, lotum crinibus detergi? At Iesu tibi singularissimo singularissimum debebatur, & reseruabatur. Sed & istas istud tibi voces expressit: Cant. 4. *Vulnerasti cor meum, soror mea sponsa, in vno oculorum tuorum, & in vno crine colli tui.* *Nouus vsus crinium.*

1. Esto, *Floro teste*, matronæ Carthag. crines tradiderint viris in neruos arcuum, patriæ defendendæ: Hæc suos dedit Iesu, quibus vincta traherentur peccata, ac strāgularentur, quibus ipse Rhinoceros Iesus vinctus caperetur. 2. Magna vis crinium Samsonis, sed in Philist. Iud. 15. Maior Mariæ in cacodæmonas, & animæ noxas: & furias. 3. Absaloni coma auricoma fuit in laqueum, & suspendium: 3. Reg. 18. Huic sua in salutem. 1. Fœlix, quæ mare fudisti lachrymarum: rete contexuisti de crinibus vanitatum: hoc ad pedes Iesu expandisti: piscare nunc: certus es capiendi Saluatoris. 2. Viuet exemplum, nec rumpetur rete tuum, sed capiet tui similes innumeros peccatores. 3. Quo par Apostolis Apostola es facta piscatrix hominum. *Ligātium Deum & peccata.* *Retenouū nouaque piscatio.*

4. Sed ex primi piscis captura sat esto tibi, quantū Tobiæ satis erat: cetera trade nobis: vt cæci reluminemur, vt Asmodæos dispellamus, vt cōnubio diuino tuti fruamur.

Mortuo Duce, milites arma trahunt humi, & rauca boant tympana. Mortuus *Noua funerea.*

huic

huic est Mundus, Caro, Dæmon; nunc arma eorum verrunt humum, capilliq́ue trahuntur, ipsaq́ue raucum immugit: lascivi merguntur oculi; vultus squalet, sordent manus, iacet corpus viuum cadauer: luctum omnia clamant. O bene! Rom. 6. *Sicut exhibuistis membra vestra seruire immunditiæ iniquitati ad iniquitatem, ita nunc exhibete ea seruire iustitiæ in sanctificationem.* Flagrante domo, supellex per fenestras eijcitur. Ardebat illa, ecce oculis aquæ, corde suspiria, ore questus, capite capilli, narthecijs vnguenta, corpore toto vanitas eijcitur.

Incendium nouum.

O te si cui in rupe videre liceret, diceret, hæccine illa nympha, quæ ad instar Basilisci Ierosolymæ florem virorum afflatu necabat? Hæc illa Babylonica, quæ tot poculo aureo inebriabat? O *mutationem dexteræ excelsi?*

Merito nunc tuo *remittuntur tibi peccata tua.* O reginam pœnitentium, & speculum! spes nostra es, & exemplum, &c.

IN FESTO S. IACOBI APOSTOLI.

Potestis bibere calicem? Matth. 20.

MIrum, Rebeccam, *Gen.* 27. iuniori natu Iacobo deposcere à patre benedictionem, excluso primogenito Esau; idque quasi præter naturæ ordinem. Mirabilius, ausam à Christo matrem Zebedæi tum pro hisce poscere primatum, cum alij seniores adessent Apostoli, S. Iacobus ambitiosæ matris alter erat.

Quare nos in præsens

I. *De honorum vanitate, & periculo.* II. *De petente matre.* III. *De re petita periculosa.* IV. *De S. Iacobo Boanerge in Verbis & Factis.* V. *Qualis, quantusq́ue sit Hispania Apostolus Idem.*

PARS I.

De honorum vanitate, & periculo.

I. SApienter & vere is, apud *Val. Max. lib.* 7. *cap.* 2. qui oblatum sibi diadema inter manus versans ac perlustrans cum gemitu aiebat: *O nobilem magis, quam felicem coronam? quam si quis penitus cognoscat* plenam curarum, peric. &c. *ne humi quidem iacentem tollat. Hæc enim dulcedo exitio vicina est.* Tales mundi honores, illustriores, quam feliciores sunt, pleni malorum, dolorum, inconstantiæ, vilitatis, &c.

Honores periculosi sunt.

Vmbræ sunt *incorpores*, & phantasmata mera. Cætera mundi transitoria, res quædam sunt fluxæ, at honores ne figura quidem sunt: ita fugaces hominibus illudunt. At non *Irus est subito, qui modo Codrus erat?* Et sic in cunctis *fortuna volubilis erat.*

Et vt umbr.

Quid summus quoque magistratus est? 1. Paulinus Epist. ad Romanum ait: *Blandum nomen Henos, mala Seruitus.* Venenum est melle illitum, Vinculum gemmeum, laqueus aureus, 2. Aug. l. de catechiz. rudib. c. 16. *Quid sunt honores sæculi, nisi vanitas quadam, & ruina populorum?* 3. S. Greg. p. 1. Pastor. c. 9. *Quid est potestas culminis, nisi tempestas mentis?* Honor est maris furor. 4. S. Ber. l. 3. de Consid. *Ambitio est ambitientium crux; nihil acerbius cruciat, nihil molestius inquietat.* 5. Idem Epist. 42. *Meditantibus honores blandiuntur: sed onera pensantibus terrori sunt,* ob pericula, & damna.

Sunt fr- uitu. Vanitas. Turbatio. Crux. Terrori.

II. Quare seruandum, quod Deut. 22. iussum: *Cum ædificaueris domum nouam,* honorum: *facies murum tecti per circuitum,* murum sapientiæ & circumspectionis, *ne effundatur sanguis in domo tua,* aut ipse periclitaris.

Cau pr- dent.

Eccunde Heli casus? 1. Reg. 4. *Quia cecidit de sella retrorsum, & fractis ceruicibus mortuus est.* Notat hic Abulensis, sellam recli-

Typ- ricu.

reclinatorio caruisse, & sic casui patuisse vndique. Talis honorum est sella. Itaque insessor eius virtutum fulcro muniatur oportet.

exem- ...m. Quare, Eccl. 7. *Noli quærere ab homine ducatum, nec à rege cathedram honoris.*

Esto, polleas virtute, honores tamen mutant mores: inde periculum. 1. Reg. 13. Saul *filius vnius anni erat, cum regnare cœpisset*; Chaldæus Paraphrastes legit: *in quo nulla erant peccata* priuato: at euectus in quanta proruit? Et tamen à Deo electus in thronum ascenderat. At malum ex te, ô Saul.

...nores ...ut vēti. Quin & ex ipsa honorum natura. Nam, Dan. 7. *Videbam in visione mea nocte, & ecce, quatuor VENTI, Pugnabant, in mari magno.* 4. Monarchiæ mundi: *Et quatuor BESTIAE grandes*, reges *ascendebant de mari diuersæ inter se.* Quid ventis leuius? sæuius bestijs? S. Chrys. *Vt sæui quidam venti mare totum subruunt, sic, vt arenæ vndis misceantur: Sic ambitio, & turpis quæstus animam subeuntes omnia subuertunt.*

Idem Hom. 10. in Matt. c. 22. *Christianus fortiter cadit in peccatum aut propter magnitudinem peccati, aut ob altitudinem dignitatis.*

Mors ...iendi. Plut. in vita Demosthenis, ait, hunc dicere solitum, si duæ viæ ostenderentur, vna mortis, honoris altera: quam hanc, prius illam inuadendam esse. Non ea mens matris Zebedeidum.

Pars II.

De petitione Matris.

1. DE pass. & morte sua habuerat sermonem Dominus, & illa vane solicita: *Dic*, ait, *vt sedeant hi duo filij mei*, &c. O quam aliæ viæ sunt & cogitationes hominum & Dei? Ecquid passioni cum honorũ ambitu? Deus ad mortem se humiliat: homo se sustolli affectat? Ps. 71. *Coram illo procident AEthiopes, & inimici eius terram lingent*; & amici coram humiliato alta petent, exaltato æquari appetent?

Nota mores ambitiosæ 1. *Adorans eum*: ita aulici & honoripetæ idola Nabuchodonosoræa tantum non adorant, spe honoris. Vah adulantes canes prostratos! 2. *Petens aliquid* cum hypocrisi specie pietatis rem meræ vanitatis quærit. 3. Ita Bersabea, maximum quid petitura, ait: 3. Reg. 2. *Petitionem vnam paruulam ego deprecor.* Quam? Abisaig coniugem Adoniæ. Cui rex: *Quare postulas hoc? postula ei & regnum.* Ita hæc. *Et ambitiosa.*

Stultitiam petiti rebantur filij facilius matri condonandam, quam sibi: itemque inuidiam apud Apostolos. *Fœmina.*

II. Et quæ petitionis occasio? 1. S. Hiero. putat illa verba: *Tertia die resurget.* q. tunc ordietur regnum hoc. 2. S. Cyr. lib. 10. c. 15. putat illa Matth. 19. *Vos, qui secuti estis me in regeneratione, cum sederit Filius hominis in sede Maiestatis suæ; sedebitis & vos super sedes XII. iudicantes, &c.* Ita Beda, Chrysost. *Eius occasio.*

3. Marcus 10. ait: *Accedunt, Iacobus & Ioannes filij Zebed. dicentes: Magister, volumus, vt quodcunque petierimus, facias nobis.* Audax, hoc, *Volumus*, & arrogans. Ingenium sic est honoripetarum. Pari vsi impudentia Nazaræni: Matth. 12. *Magister, Volumus à te signum videre.* Si Messiam creditis; vbi reuerentia vestra? *Inuerecundia.*

Dic. Quid? Ergon' solum verbo opus, ad honorem & beatitudinem tantam? Luc. 24. *Nonne oportebat CHRISTVM PATI, & sic intrare in gloriam suam?* Verbo creauit; at non verbo redemit mundum Deus. *Modus.*

Sapienter tamen, bene, & Theologice dicis: *Dic.* Nam Verbum Domini par Potentiæ est: 1. Psalm. 32. *Dixit, & facta sunt; ipse mandauit & creata sunt.* Verbum eius omnia creata distinxit. 2. Meminerat Centurionis, Matth. 8. *Tantum dic verbum, & sanabitur puer meus.*

Tria esse parentum vota assolent pro liberis. 1. Quietem eis petunt; *Vt sedeant.* At *Petita parentum tria.*

Hhhh Eccl.

Eccl.33. *Multa mala docuit, otiositas.* 2. Affluentiam rerũ: *in regno.* Ita Rebecca Gen. 27. de benedictione Jacob anxia fuit. 3. Honores, *à dextris.* Ita Bersabea, 3. *Reg.* 1. Salomoni petijt regnum.

Petitionis excusatio.

III. Excusemus tamen eam, quin laudemus: 1. Quia Mater est. Matrum amor autem blandus quidam tyrannus est, ait S. Ambr. 2. Quia filios amabat Dominus, vt in arcanis intimos. 3. Quia intentio petẽtis fuerit sancta non vana; quo consanguinei fidelius Domino præstarent obsequium. 4. Æquali Ambos amore fouebat. 1. An non bella inde, quod Jacob pro Esau in amoribus esset? 2. Genes. 37. *Israel diligebat Ioseph super omnes filios, fecitque illi tunicam polymitam. Videntes autem fratres eius, quod à patre plus cunctis filijs amaretur; oderant eum, nec poterant ei quicquam pacifice loqui.* Hoc odium, heu, quo non erupit?

Parentum amor inæqualis.

Cautior inde Jacob, extremum vale & benedicturus filijs conuocatis obscurauit Judæ prærogatiuam verbis, ne crearet inuidiam: Gen. 49. *Non auferetur sceptrum de Iuda,* ait, *& dux de femore eius: donec veniat, qui mittendus est.*

PARS III.

De re petita periculosa.

Ignorantia petiti.

I. NEscitis, *quid petatis.* Petrus in Thabor extra se raptus, ait, Matt. 17. *Bonum est nos hic esse; si vis, faciamus hic tria tabernacula.* At *Nesciebat quid diceret:* Nam ad mortem Romæ destinatus erat; non ad commorandum in Judæa. Ita hi nesciebant: Quia petebant sedes in regno; cum sedere ibi solius sit Christi. Dan. 9. & Apoc. 4. *Vidi turbam magnam, quam dinumerare nemo poterat, stantes ante thronum Dei.* Stare cæterorũ est; vel procidere ad pedes. *Apocal.* 4. & 7. coronas deponere. &c.

Honores cognatis non.

Ideo *non est meum dare vobis regnum;* quod cognati mei estis; vel quod *nescitis quid petatis.* Diuina electio non intuetur talia. Hinc Primatus in Petrum: non Joannem, &c. peruenit.

Ob eun-tus zelos

1. Quin imo, Abac. 2. *Væ illis, qui ædificant Sion in sanguinibus, &c.* 1. qui Ecclesiæ munia partiuntur intuitu cognationis. *Dedit eis potestatem filios Dei fieri, his, qui non ex sanguinibus &c. sed ex Deo nati sunt.* 2. Abimelech nothus regnum ambiens Sichemitis ait: Iud. 9. *Considerate, quia os vestrum, & caro vestra sum.* Sceptro potitur, LXX. legitimos fratres regni hæredes, præter vnũ, omnes vno die obtruncat. *Væ, qui ædificatis Sion,* &c. Vere *nescitis.*

Hon[...] est on[...]

II. Jumenta gemunt ad onerum iniectionem, prudentes ad honorum. 1. At Prou. 3. *Stultorũ exultatio in ignominia* ambitionis suæ, & periculi, aut vanitatis. 2. Inde gloriari est Pilatũ stultũ imitari. Ioa. 19. *Nescis, quia potestatẽ habeo crucifigere te, & dimittere?* Infelix potestas, ad iniqua quæ patet.

Peric[...] ri.

3. An non stultitia Nabuchodonosoris illa, struere statuam ex auro, argento, ære, ferro; & pedes è fragili vilique luto? Ita homini superstruere honores, ac montes mõtibus. 4. Sapientius arbores, repudiato imperio, aiunt, Iud. 9. *Non possum deserere dulcedinem meam:* & acerbos adire casus.

Desip[...]

Ergo [...]

Plurimum fit, à Deo reijci, quos eligunt homines suo stylo & studio. 1. Testis Dauid: 1. *Reg.* 16. Pater filios sistit Samueli: qui ait: *Non elegit Dominus ex istis.* Tum Isai: *Adhuc reliquus est paruulus, & pascit oues.* Et hunc elegerat Dominus: Ideo Psalm. 26. *Pater meus & mater mea dereliquerunt me,* in præsentatione: *Dominus autem assumpsit me per* Samuelem.

Electi [...] minus sæpe n[...] Dei.

III. Petunt alta natis parentes; sed sæpe in ruinam 1. Oseæ. 9. *Ephraim, vt vidi, Tyrus sunt erat fundata in pulchritudine: & Ephraim educet ad interfectorem filios.* Sortem hanc cœcorũ miseratus subdit: *Da eis vuluam sine liberis, & vbera arentia.*

Hono[...] culosi[...] norat[...]

2. Israe-

Et honorantibus. 2. Israelitis vile videbatur à propheta regi Samuele, 1. *Reg.* 8. Poscunt dari Regẽ, Datur, sed irato Deo: *Hoc erit ius Regis: Filios vestros tollet, & ponet in curribus suis, facitque sibi equites, & cursores quadrigarum suarum.* En ex honore seruitus. Et vero ipsa mors: nisi Deus seruet. *Pierius, in Hieroglyphicis c. de Aquila* refert: Messor viso in pugna serpenti aquilam circumplexo caput falce præsecat, aquilamque liberat. Bibunt messores: ipsum denique bibiturum deuolans aquila impedit, excusso è manibus vrceo. Interim expirant messores. Sciebat aquila beneficij memor; fontem, vnde hauserant ij, à serpente corruptum fuisse. Ita Dominus, viso mori bibentes è poculo ambitionis, hosce duos bibituros impedit gratus in eos, ob sequelam sui, fremente etiam synagoga. *Nescitis.* Itaque melius propinat: *Potestis cal. bib. quem ego?* Venenatus honos est. Hinc Aug. in hoc Ps. 1. *In cathedra pestilentiæ non sedit:* id est, ait, in ambitione non hæsit.

Ergo bene legantur aliquãdo.

Pars IV.

De S. Iacobo Boanerge in verbis & Factis.

Magni Apostoli. I. Dominus XII. magnos ad magna elegit, vt essent castrorum suorum duces, Euangelij præcones, fidei bases, mysteriorum interpretes Patriarchæ. In his vero tres amore ipsi potiores secretarij, ad arcana adsciti transfigurationis. Agoniæ, & suscitatæ filiæ Archisyn. Vt inter Dauidis duces eximios, tres tamen primipili, 2. Reg. 23. *Veruntamen ad tres primos non perueniit.* Ita Apostoli omnes. Heb. 11. *fortes facti in bello* Domini: át Maiores Pet. Ioan. Jac.

At maior Iacobus. Qui dictus *Maior*; ad distinctionem Iacobi Mariæ Cleophæ: Et quod vocationis iure sit primus: Et quod Domino familiarior: Et quod Martyr Apostolorum primus. Petro Ecclesiam, Ioanni Matrem, Iacobo Crucem Dominus commendauit.

Et Boanerges à martyrio suo primo. *Mar.* 3. dicitur cum fratre *Boanerges*, i. filij tonitrui. Iacobus tonuit cum prædicationis constantia; tum martyrio primo; quod late insonuit. 1. Sicut ignis nubibus inclusus erumpere gestit ac tonat: ita fidei lumen, & ignis charitatis in nube mundi inuolutus per martyria erupit, cum orbis concussi terrore. 2. Vt *Iud.* 7. Gedeone cum 300. contra Madianitas pugnaturo, *omnes fregerunt lagenas, apparuerunt lampades, & tubis personuerunt: & castra Madian turbata sunt, & superata.* At prius Gedeon dixerat: *Quod me videritis facere, hoc facite.* Ita Domino martyrizato orbis intremuit: Similiter & Apostolis prædicantibus & occisis: Et sic fractis lagenulis emicuit ignis fidei. 3. Psalm. 65. *Et conturbati sunt omnes, qui videbant eos, & timuit omnis homo; & annunciauerunt opera Dei.* Psal. 96. *Tunc alluxerunt fulgura eius orbi terræ; vidit & commota est terra.*

Typus martyrũ.

Apostoli sunt tonitrua ob prædicationes. II. An non Boanerges. Ps. *Quorum in omnem terram exiuit sonus.* 1. Et quidem sic, vt impleretur Psal. 103. *A voce tonitrui tui formidabunt.* 2. Sicut, cum in Sina lex dabatur inter fulgura, tonitrua, ventos, ad terrorem omnium dicentium: Exod. 20. *Ne loquatur nobis Dominus, ne forte moriamur.* Talis Apostolorum vox Judæis & Ethnicis. 3. Hæc erat Joãnis visio throni, de quo fulgura, voces, & tonitrua procedebant. *Apoc.* 4. Talis Ecclesiæ prædicatio est. Vel Miracula sunt tonitrua, ait Aug. Rupertus, Richard. Nam Matt. 24. *Sicut fulgur exit ab Oriente, & paret vsque in Occidentem:* ita miracula. Hinc dicuntur splendor armorum Dei. Abac. 3. *In luce sagittarum tuarum ibunt; in splendore fulgurantis hastæ tuæ.* LXX. vertunt: *in coruscatione fulguris armorum tuorum.* Greg. 3. Mor. c. 3. *Fulgur armorum est claritas miraculorum.* Aug. in Ps. 96. *Alluxerunt fulgura,* id est miracula ait. A throno autem Eccle-

Ob miracula.

ſiæ quæ procedunt tonitrua; ea ſunt anathemata: quæ voces, ſunt leniores admonitiones, & doctrinæ.

Vt prædicandum. III. Quare prædicator ſæpius humilia ad captum vulgi, quam alta prædicet. 1. Vtraque tamen ſic, vti. 2. Cor. 5. *ſiue mente excedimus; Deo: ſiue ſobrij ſumus; vobis.* Illud tonat ad ſtuporem: hoc ſonat ad ædificationem. 2. At ſicut, Job. 39. *Audito tonitru, præ timore pariunt* ceruæ. Nam Pſ. 28. *Vox tonitrui præparantis ceruos*: Hebræi legunt *ceruas*: Hierouym. *Obſtetricatis ceruis.* Ita ſpiritus vehemens concionantis conterit petras, naues, peccatores. &c. Hinc, Iſa. 26. *A facie tua Domine concepimus, & quaſi parturiuimus; & peperimus ſpiritum ſalutis.*

Vt peccatores conuertendi incuſſo metu.

Difficilis hic partus: at Deo poſſibilis. 1. Nam Exod. 14. *Reſpiciens Dominus ſuper caſtra AEgyptiorum, ſubuertit rotas curruum*: peccatorum, 2. Pſalm. 76. *Viderunt te aquæ Deus, & timuerunt, & turbatæ ſunt abyſſi: multitudo ſonitus aquarum; vocem dederunt nubes: etenim ſagittæ tuæ tranſeunt, vox tonitrui tui in rota*, id eſt, in rotis, cordibus peccatorum.

Typus. Talium prædicatorum typum gerunt ij, qui Apoc. 15. *exierunt* VII. *Angeli, habentes* VII. *phialas* irarum Dei, *de templo veſtiti lino mundo & candido; & præcincti circa pectora zonis aureis.* His terrendi peccatores ſunt; ſed zonæ aureæ, & phialæ ſignant zelum charitatis in concionatore. Item, Matth. 5. *Vos eſtis, ſal terræ*, mordax, at ſaporoſum. Sit ergo ſal in lingua: at Cant. 4. *Mel & lac ſub lingua*, conſolatorium; non adulatorium.

At miſce aſpera dulci.

1. Nam de ſe Magiſter ait, Matth. 10. *Non veni pacem* peccatorum *mittere, ſed gladium.* 2. Itaque, Jer. 48. *Maledictus* prædicator, *qui prohibet gladium ſuum* linguæ *a ſanguine* occidendorum peccatorum vt æternum viuant.

PARS V.

Qualis, quantuſque Hiſpaniæ Apoſtolus S. Iacobus.

I. IVl. Cæſari olim erecta ſtatua, præferens hac gladium, illa librum, cum epigraphe: *Ex vtroque Cæſar*; armis & literis: Ita *ex vtroque Iacobus* doctrina ſuaui, & zelo vehementi. Talis ſit, qui iubetur: Iſai. 48. *Clama ne ceſſes: quaſi tuba exalta vocem, & annuncia populo meo ſcelera eorum*: non nouitates aulicas, quæſtiones curioſas. &c. ſed vt is, 1. Corinth. 1. *non miſit me Dominus baptizare: ſed Euangelizare: non in ſapientia Verbi; vt non euacuetur Crux Chriſti.* Achan. Ioſ. 7. lapidatur proditus à Deo, quod *auream lingulam*, vt Orig. & Hier. legunt, pro *regula*, ſublegiſſet in Jericho Ita punientur diuinitus, qui ex anathemate Iericho mūdi humanæ ſapientiæ linguam furantur, adulterantes tonitrua cœli. Pſ. 67. *Lingua Canum tuorum* prædicatorum *ex inimicis* peccatoribus, ſed conuerſis, *ab ipſo Deo*. Tales canes Paulus ex Saulo, Matthæus ex telonario.

S. Iacobi ſuauis & acris.

1. Prædicatoris populares.

2. Non affectet vaniloquentiam.

3. Sit conuerſus.

Canum eſt mordere lupos, cogere pecus, vigilare. At quot Iſai. 56. *Canes muti, non valentes latrare.*

4. Sit acris.

II. Talis in Hiſpania S. Iac. Maior, eius ad fidem Dux: ac demum eodem, oſſibus illatis, redux. Qui etſi in Iudæa occubuerit: tamen velut Ioſeph, Gen. 50. *Aſportate oſſa mea de loco iſto*: in Hiſp. transferri voluit, hodieque miraclis illuſtrat: & vero quot & quantis ab tot retro annis? Tranſlatus autē eſt ſic: Diſcipuli eius Sācta Oſſa naui exarmatæ impoſuerūt, quæ abſq; nauarcho appulit in Hiſpaniam, & apparēs in cāpo, ſtella deſignauit locū depoſitionis faciundæ. Hinc hodieq; dicitur locus *Compoſtella.* Ita præſepis Dominici index, ſtella fuit. *Luc.* 2.

S. Iacobi in Hiſpaniam venerit.

Bene dixit Plato; pares nunquam gratias

tias reddi posse Deo, quod creasset: parentibus, quod generassent: Præceptoribus, quod edocuissent. Ideo Alexander plus se Aristoteli præceptori, quam genitori Philippo, debere profitebatur. Quantum ergo debebit Hispania S. Iacobo suo ad fidem Duci ac luci; suo à Mauris liberatori?

Quare Heb. 13. *Mementote Præpositorum vestrorum, qui vobis locuti sunt Verbum Dei: quorum intuentes exitum, conuersationis imitamini fidem.*

IN FESTO S. JACOBI APOST.

Accessit ad eum mater filiorum Zebedæi, cum filijs suis, adorans, & petens aliquid ab eo. Matth. 20.

BEthsabee, 3. *Reg.* 1. Dauidem annis, & morbo fatiscentem supplex orat, Salomonem sibi successorem in regno ipse declaret. Ita mater hæc filios Christo proximos in regno fieri orat.

Super quo nos

I. *De ambitione perniciosa.* II. *De tempore, & genere petitionis.* III. *De animo tale petentis.* IV. *De responso Christi negatiuo.*

PARS I.

De Ambitione perniciosa.

I. AMbitio fons est malorum omniũ, aiebat Timon Philosophus. 1. Et Bernard. Psal. 90. *Radix iniquitatis ambitio, subtile malum, pestis occulta, vitiorum origo, virtutum ærugo, tinea sanctitatis, excæcatrix cordium.* 2. Seneca Eph. 95. *Ambitiosus instar turbinis est, qui capta conuoluit: sed ipse antea voluitur.* 1. Qualis, *Matt.* 4. Satan subuexit Dominum in præcelsa montis, & templi. Ita ambitio ad dignitates Politicas, & Ecclesiasticas: demum iubet *Mitte te deorsum*: simul præcipitat. 2. Famosi gigantes sunt, & fabulosi, qui montes montibus imposuerunt, vt Iouem cœlo proturbarent. Similes sunt ambitiosi Briareo centimano ad rapiendum: Argi sunt, qui centum oculis concupiscunt omnia, vt opes opibus, honoribus accumulent honores.

3. Nefandi posteri Cain gigantæi sunt ambitiosi, debiti diluuio; qui regnis & Ecclesijs inferunt diluuia. Nemrothani sunt, qui turrim Babel instaurantes, omnia confusionibus complent. *3. Perturbatores.*

II. Exemplo est primus gigantum, qui cœlũ ambitione concussit. 2. Qui Paradisum vastauit, Orbem, genusq; humanum corrupit. 3. Qui duos discipulorũ Domini ambitione occupauit, similes illi esse gestientes. 4. Ex ea Abimelech, Gedeonis filius occidit 70. fratres, quo solus regno potiretur. *Iud.* 9. 5. Eadem spe Athalia omnẽ Dauidis posteritatẽ extinxit, vt ipsa regnaret sola, 4. *Reg.* 11. 6. Ex ambitione infrenduit Aman, *Esth.* 4. à Mardochæo sibi non assurgi. Conspirabat itaque in Iudæorum omnium internecionem. Demum ipse *suspẽsus est in patibulo, quod parauerat Mardochæo.* 7. Qualis igitur Achitophel Consiliarius, 2. *Reg.* 16. instigauit Absalonem, vt regnũ inuaderet pulso genitore: Sed euenit, vt Absalon in suspendio lanceis transadigeretur. Talis ambitio. 8. Hæc Pharaonẽ, totamq; Ægyptum in arma vocauit, ad persequendos Israelitas, ac demũ in mari rubro submersit, Exo. 14. *vt nec vnus quidem superfuerit ex eis.* 9. Sui habent exemplũ interitus ambitiosi in porcis, quos inuaserũt dæmones, Matt. 8. *Et ecce magno impetu abijt totus grex præceps in mare, & mortui sunt in aquis.* *Exempla cladium.*

III. Est ergo ambitio *mulier* illa, de qua Apoc. 17. *circumdata purpura, & coccino, & inaurata auro, & lapide pretioso, & margaritis, habens poculum aureum in manu sua, plenum abominatione, & immunditia fornicationis eius.* Istis sub honoribus, ac voluptatibus mucrones occultat & venena. *Ambitionis emblema vè-num.*

Aliud. Repræſentat eam ſtatua Nabuchodonoſoræa, Dan. 2. *Cuius caput ex auro optimo erat, pectus autem & brachia de argento.* Specioſa hæc, & pretioſa. At cætera eius æruginoſa ferrea, & lutea ne cernantur, noctu per ſomnium ſe præbet ſpectandam magnatibus. O fraudem lethalem! Illicit auro & argento, vt aut ære ac ferro enecet, aut leuis impulſu lapilli proſternat, ac omnia diffringat. Eius ſpecie decepta mater filiorum Zebedæi, petit indigna Deo; ſibi ſuiſque inconuenientia.

PARS II.

De tempore & genere petitionis.

I. ACceßit Mater, Maria Salome, quæ *Matth.* 28. Chriſtum in Paſſione ſecuta eſt: *& venit eum vngere. Filiorum Zebedæi*, fratrum Iacobi Maioris, & Ioannis: quos Dominus & in Thabor gloriæ, & in Olíueto agoniæ teſtes habere voluit.

Cum ſana Deus conſulit & aſperat: homo vana appetit & noxia. Idq; inſtinctore non bono. *Tunc acceßit*, Cum Ieſus loqueretur de Paſſione ſua; *Ecce aſcendimus Ieroſolymam, & Filius hominis tradetur.* Quam diſpares curæ Dei ac hominum? Cum ille de ignominia crucis, mortiſque moneret; hæc mouet honores, vanitates & ſpes longas inchoat. 1. Ita Vriam ad mollia inuitabat, ſed dolo, Dauid: cui ille animosè talia, 2. Reg. 11. *Arca Dei, & Iſrael habitat in papilionibus; & Dominus meus Ioab, & ſerui Domini mei ſuper faciem terræ manent; & ego ingrediar domum meam, vt comedam, & bibam, & dormiam cum vxore mea?* Et tu mulier Arcam Dei ad mortem deſignari audis, & *Et impudenti ex audacia.* audes aſpirare ad vana? 2. Talis & Bethſabeæ fuit audacia. 3. *Reg.* 1. quæ affixum lecto Dauidem ægrum importuna ſolicitat pro regni ſucceſſore filio Salomone, & impetrat. Ita ab Occidente ſole verſi ad Orientem, hunc plures adorant. Hac tamen importunior Zebedæa fuit, quæ anxiato ex inſtanti morte non ſolatium affert vllum, ſed afflictum afficit moleſtia ſuis inanijs.

II. Vera ea Carnis noſtræ imago eſt. *Ita Car[o] ... piſc... uer... ritu.* Hæc animo cogitante de ieiunijs, pœnitentia, &c. tunc delicias appetit, & ſuggerit tripudia. Similis filiabus Loth. Hoc viro, ex incendio ſubtracto, ſoliciteque in campis ſalutem quærente, Gen. 19. *Dixit maior ad minorem: Veni inebriemus eum vino, dormiamusq; cum eo.* Ita caruncula in ſpiritum, ex peccatis eductum, conſpirat in pœnitentem, vt vino concupiſcentiæ inebrietur, &c. At tunc ſpiritum ſic reſpondere addecet. Cupediæ meæ, *neſcitis quid petatis.* Age carunculæ tunc tuæ; quod Iephte *At... cta... m... da...* filiæ. Viceratis Ammonitas, *Iud.* 11. Vouerat, Deo gratus pro victoria, quod reuerſo domum occurreret primum, ſe Deo ſacrificaturum. Ecce filia, ei victoriam gratulatura, cum choris plaudentium occurrit, At is eam viſam, conſtans certusq; propoſiti, deſtinat aræ, mactatque. Ita ſpiritus tuus vicit peccata Confeſſione: Certus propoſiti emendationis; ſi viderit abblandientem ſibi Carnem ſuam cum choris ſui ſimilium; deſtinet eam aræ; mactetque pro merito. Dignum *ſacrificium Deo ſpiritus contribulatus*, Pſal. 50.

PARS III.

De animo tale petentis matris.

I. DIc vt ſedeant hi duo. &c. Ergo & in fœmineo regnat pectore ambitio? *Et ... mi... bit...* Et nec raro. Idq; hæreditario veluti inde ab Eua, quæ eam illi ſexui poſſeſſionem tradidit prima. Hui qualia affectabat Eua! Diis paria. Sed quales inuadit animos *A... am... & ... cu...* ambitio? Falſa generoſitate animoſos, à vera virtute degeneres. 1. Vt hedera ad muros vetuſtate ſemidiſſolutos creſcendo ſerpit, exeditque magis; dum diruat: ita ambitio animos putiſcentes, & affectibus emaſculatos ſenſim erodit, ac deterit. 2. Eſt *Si...* vile genus arbuſti, Viſcus dictum, non creſ-

crescit id in generoso solo; sed altis in arboribus, eo fœlicius, quo eæ vetustiores fuerint, ac semicariosæ. Et in harum fastigijs crescit. Ita ambitio in pectoribus cariosis. 3. Arboribus, *Iud.* 9. regem inter ligna optantibus, nulla eam acceptabat dignitatem. Denique Rhamnus acceptans ait: *Si vere me regem vobis constituitis, venite, & sub vmbra mea requiescite. Et egressus ignis à rhamno* arbores corripuit omnes. Hic euentus. Ita damnosa est ambitio. 4. Scriptores Indici de herba memorant in Brasilia, quæ arenosis plantata locis crescit: at in fœcundo solo exarescit. Ambitio animis virtutis expertibus increscit. Ecce hanc mulierem. Idcirco velut iratus illi Dominus ait: *Quid vis mulier?*

II. Mitissime Iesu, quid iam es asper adeo, qui alias affatu semper tam mollis es? Ecce supplicem. Et dixisse te memineris, Marc. 11. *Quicquid orantes petitis, credite quia accipietis.* Tun' durior huic eris, quam Herodes filiæ? Marc. 6. Qui *iurauit ei: Quia quicquid petieris, dabo tibi, licet dimidium regni mei.* Tun' durior Salomone: Qui, 3. Reg. 2. *dixit ei: Pete mater mea. Neque enim fas est, vt auertam faciem tuam.* Et huic Tu rigide dices: *Quid petis?* Simul præfracte abnuis? Nimirum ignorata petebat, & seu noxia, seu periculosa.

Succinum, lapidis pretiosioris genus, trahit ad se festucas, præter basilicum herbam, propter antipathiam: nam herba ea fumositate sua caput obturbat. Ita Christus vera petra, 1. *Cor.* 10. humiles, etsi peccatores, ad se trahit, at superbos ambitiosos fastidit, ac respuit: vt cerebro fumoso turbidiores.

Pars IV.

De responso Christi negatiuo.

I. Sed quid induxit mulierem ad petitionem istam? An quod audisset Dominum dicentem, post resurrectionem se regnaturum? Quod nosset geminam esse potestatem summam, Pontificiam & regiam: & vtramque tunc corruptam expirasse?

Stolida mulier; 1. Non meministi dicentis, Ioan. 18. *Regnum meum non est de hoc mundo.* 2. Iterum: *Quo ego vado, vos non potestis venire.* Nec Seraphinis istuc pertingere fas est. Vnus est, *qui sedet à dextris Patris.* 3. Sat esto piscatoribus, ipsum *constituisse eos Principes super omnem terram.* Ps. 44. 4. Recordentur suæ quondam professionis: *Ecce reliquimus omnia, & secuti sumus te.* Sequi sat erat tunc: nunc pares esse ambibunt? *Nescitis quid petatis.* 5. Non meministis idem votum Angelis attulisse exitiũ? perdidisse Absalonem, Abimelech, Amanum? *Causa negationis cõglobata.*

1. Eodem œstro percita Agrippina Neronis mater, prænunciantibus ei Astrologis: ipsam perimendam fore, si filius imperarit. Quibus illa: *Occidat: modo imperet.* Suet. in Nerone. *Plures ex Historia simili.*

2. Draco sic æstu torreri dicitur, vt nullis eum vndis temperare queat; ideo semper hiante ore aërem captat. Sique volare mari naues cernat, aduolat, vt ventum ex eorum velis ac motu captet. Tantoque subinde fertur cum impetu, vt se cum nauibus collisum funditus perdat. Talis æstuat ambitiosus, sibi aliisque exitiosus, dum honorum est inexatiatus. *2. A similitudine.*

3. Porro, *Quid petis? Dic* Quid? Vt filij mei sint, vt Ioseph sub Pharaone, Daniel sub Dario, Mardochæus sub Assuero. *3. A minori.*

Nescitis, quid petatis. Respondeo, vt Salomon Bersabeæ postulanti pro Adonia coniugem Abisag: *Quare postulas Abisag vxorem? Postula ei regnum.* Cur non postulas eis regnum cœlorum? Hoc dabo.

II. Sed forte, vt Iul. Cæsar in Alpium transitu, *teste Plut. in Apoph. Rom.* cum ven- *4. A fastu petentis.*

tum

cum esset ad obscurum oppidulum, sciscitantibus Tribunis, vt fit in itinere, num & isthic forent contentiones ambitiosæ? respondit superbe: *Mallem ibi esse primus, quam Romæ secundus.* Ita hæc maluerit suos in hoc mundo esse primos, quam in cœlo secundos. Cæci! *Nescitis, quid petatis.*

5. A petita rei periculo.

5. Prudenter Rex quidam, *Val. Max. teste*, offerentibus sibi cum diademate regnum, ait: *O nobilem magis, quam fœlicem pannum! Si te homines cognoscerent, ne humi quidem iacentem tollere vellent.* Ad eundem modum Antigonus Rex matri regnum ipsi gratulatæ: *Si nosses*, inquit, *mater, quantis malis hic panniculus est plenus*, (diadema ostendens,) *ne in sterquilinio quidem iacentem tolleres.* Stob. ser. 47.

6. Ab indebito, & indigno.

6. *Nescitis quid petatis*: quietem ante laborem, pacem ante bellum, mercedem ante opera. *Nonne oportuit Christum pati, & ita intrare in gloriam?* Age, *Non est discipulus supra magistrum. Non est meum*, non debeo, non par est *dare vobis* hoc petitum.

Nemo coronabitur, nisi qui legitime certauerit.

7. Ab indecoro, & immerito.

Poscenti filio sibi dari ab Antigono Rege remunerationem pro eximia parentis defuncti opera præstita, respondit Rex ignauo & patris dissimili: *Ego mercedem & munera dare propria, non paternæ virtuti soleo.* Ita Christus hisce: Meritis dabo regnum: nondum meritis, *dare non est meum.*

Quare vt mereamur, huc connitamur; dicamusque: *Absit mihi gloriari, nisi in Cruce Domini nostri Iesu Christi*: Gal. 6. Psal. 72. *Et à te quid volui super terram?* Quoniam Eccles. 1. *Vanitas vanitatum, & omnia vanitas.*

IN F. S. ANNÆ MATRIS B. V. MARIÆ.

Simile est regnum Cœlorum homini negotiatori. Matt. 13.

HAud aliud dignius aut diuinius habitum fuit Israëlitis, *Exo. 25.* quam Sancta Sanctorum; in quæ arca erat inferenda. At tanto istis dignior S. Anna, quanto præ arca est Deipara, præ vmbra lux, veritas præ figura.

Itaque nos

I. *Magna sunt facta filia ipsius.* II. *S. Annam monogamam fuisse, & vniparam.* III. *Matris S. Annæ laus à prole Maria.* IV. *De prærogatiua S. Annæ.*

PARS I.

Quæ magna sint filiæ facta S. Annæ.

I. DAuid parando Salomonæo præparans materiem, ait, 1. Par. 29. *Grande opus est: Neque enim homini præparatur habitatio, sed Deo.* 1. Grandius, præparari habitationem B. V. M. Quod in hanc grandia concursura erant: Conceptio sanctificata, natiuitas gloriosa, vita diuina, mors mira, &c. pleraque supra naturam. 2. Et vero Ps. 86. *Gloriosa dicta sunt de te Ciuitas Dei.* 3. Damasc. orat. 1. de obdorm. B. Virg. *Et quam aliam ciuitatem intelligemus, quam eam, quæ Deum suscepit.* 4. S. Germ. Constantinop. orat. de B. Virg. *Omnia tua sunt admirabilia, O Deipara; omnia super naturam.* 5. Luc. 1. *Quia fecit mihi magna, qui potens est. Ideo magnificat anima mea Dominum.*

Magna circa B. V. M. facta.

II. Magna per gratiam, 1. Quia Angelus ait, *Aue gratia plena.* 2. Prou. 31. *Filiæ multæ congregauerunt diuitias: tu supergressa es vniuersas.* 3. Eccl. 24. *In plenitudine Sanctorum detentio mea.* 4. Cant. 7. *In portis meis omnia poma, noua & vetera* virtutum ac gratiarum.

Et tam plica.

Magna per gloriam, Quia corpore & anima Angelos transcendit. Cant. 6. *Quæ est ista, quæ progreditur quasi aurora consurgens* ante vitam, *pulchra vt luna* in vita, *electa vt sol* post vitam, *terribilis vt castrorum acies ordinata* iam in Ecclesia ad tutamẽ fidelium.

Magna per naturam. Nam oriunda è stirpe Regum, Patriarcharum, *Matth. 1.* Anna & Ioachim de tribu Iuda Regia nati sunt,

sunt. Gen. 49. *Non auferetur sceptrum de Iuda, & Dux de femore eius, donec veniat, qui mittendus est.* Ps. 86. *Fundamenta eius in montibus sanctis,* B. V. Mariæ in parentibus; Ecclesiæ in Apostolis. Ciuitatis Dei, *Apoc. 21.* fundamenta è lapidibus pretiosis, *& Deus ipse fundauit eam Altissimus.*

Pars II.

S. Annam monogamam fuisse, ac vniparam.

I. IOachim Nazarethi, Bethlehemi Anna, ciuitatulis Juda nati coniugium inierant. At *Pluresue maritos ea habuerit, pluresque filias,* disceptant Patres. Tres ei tribuunt viros, Joachim, Cleopham, Salomam, & è singulis filias singulas. Sic S. Anton. 1. p. hist. Magister hist. Euang. Petrus à Natalibus in Catal. Ludolphus, Eckius, Gerson sup. de Natiu. B. Virg.

Vbi ista:

Anna tribus nupsit, Ioachim, Cleophæ, Salomæq;
Ex quibus ipsa viris peperit tres Anna Marias;
Quas duxere Ioseph, Alphæus, Zebedeusq;
Prima IESVM: Iacobum, Ioseph, cum Simone Iudã
Altera dat: Iacobum dat tertia, datq; Ioannem.

Mantuanus in Fastis:

Anna puerperio fortunatissima sancto
Tres habuisse Viros, & tres habuisse puellas
Dicitur.

Sic Glossa Ord. ad Gal. 1. S. Hiero. in prologo ad S. Jac. *Ratio.* 1. Quia Christo fuere fratres: & ij non ex B. V. M. ergo ex sororibus eius. Marc. 6. *Nonne hic est filius Mariæ, frater Iacobi, & Ioseph, & Iudæ, & Simonis? Nonne & sorores eius hic nobiscum sunt?* Matth. 12. *Ecce mater eius & fratres stabant foris, quærentes ei loqui,* Gal. 1. Joan. 2. 2. Deinde S. Joan. Euang. fuit B. V. cognatus: alioquin sic habitasse cum ea, indecens fuisset. 3. Demum, Joan. 19. *Stabat iuxta crucem Iesu mater eius, & soror matris eius Maria Cleophæ:* ergo vtraque Annæ filia fuit.

II. *Altera opinio* verior, & communior; S. Annam monogamam fuisse, matremq; vnicæ B. V. Mariæ. Ita SS. Patres, Euth. in Joan. 19. *Sororem matris eius,* i. *cognatam,* ait Theoph. ibid. Epiph. hær. 78. Cæs. Baron. t. 1. in Apparatu, Canis. in Mar. l. 1. c. 4. Suarez in 3. p. to. 2. q. 28. *S. Anna monogama fuit & vnipara.*

Ratio 1. Inueterata Joachimi & Annæ sterilitas, & B. Virg. miraculosa conceptio vnicum partum credi concedunt. 1. Vt de Isaaco Abrahæ, de Baptista Zachariæ. 2. Leænæ catulum dat non nisi vnicum natura: sic gratia vnicam S. Annæ.

Ratio 2. Sterilem perdiu sanctam, miraculoque futuram Deiparæ matrem bis, terue nupsisse, vt sapit incontinentiam, ita mens pia non credit. 1. Portia Romana vidua audiens laudes iuuenculæ; & in his, quod ad secundas nuptias transisset, ait: *Viduas parui eas facio, parumque honestas duco; quæ primo coniuge amisso, in alium quamuis inclytum, transferunt amorem.* 2. Turtur amisso compare, alteri se nunquam iungit, nec in viridi nidificat ramo, vidua gemebunda. Non istis, sola doctis natura, potior ex gratia foret in virtute S. Anna?

Ratio 3. Distincta filiabus nomina parẽtes indere solent: & tribus ex Anna susceptis vnum Mariæ? 4. Breuiarium Rom. ait, Annam 20. annos sterilem cum Ioachimo exegisse; & hoc defuncto tam decrepita ad tertias iuisset nuptias? 5. Dominus Iesus summus fuit zelator virginitatis maternæ; ergo & viduitatis auitæ. 6. Quid? Hæc Anna isti Phanuelis fuisset inferior, quæ *Luc. 2.* laudatur ab 84. annorum viduitate: Et huic S. Annæ superiorem laude viduitatis Juditham, quis credat?

Hæc sententia, cum Ecclesiæ consonet, ac SS. Patribus, & rationi; nec S. Scripturæ pugnet: PLACET.

III. Istud autem Ioan. 19. *Stabat iuxta Crucem Iesu, mater eius, & soror,* id est, cognata *matris eius, Maria Cleophæ.* Et hoc Marc. 6. *Quid soror & frater in Ser. significent.*

Nonne & sorores eius hic nobiscum sunt, id est, aiunt Euth. & Theophyl. *cognatae eius*. Vt Tob.8. *Tu scis, quia non luxuriae causa accipio sororem meam*, id est, *cognatam*. Fuit autem Cleophas frater Iosephi; ideo Maria Cleophae filia, fuit soror Deiparae. Sic ait *S. Aug. tract.10.in Ioan.* Omnes consanguinei Virginis, fratres erant Christi: vt Iacobus Minor, filius Cleophae, dictus frater Domini.

Praeconia coniugum. Bene igitur Damasc. orat. 1. *O castissimum par turturum Ioachim & Anna! ô par beatum! vobis omnis creatura obstricta est. Per vos enim donum omnium donorum praestantissimum obtulit creatori, castam Matrem; quae sola Creatori digna erat. O beatum Annae vterum, qui viuum coelum, coelis ipsis latius peperit?* 2. Niceph. l.1.c.7. *Ambo erant accuratiore vita praestantes; nec non primis quibusque, & nobilissimis genere coniuncti.* 3. S. Greg. Nyss. orat. de Nat. Christi ait, inter Mosaicae perfectionis studiosos principem extitisse 4. S. Hier. l. de ortu Virg. to.4. *Vita*, ait, *Ioachimi & Annae simplex & recta apud Deum, apud homines irreprehensibilis erat & pia.*

PARS III.

Matris S. Annae laus à prole Maria.

Ex Dauid orti. I. VTerque è stirpe Dauid prognatus est: teste *Hippolyto Mart. Niceph. l.2. hist. Eccl.c.3. Epiph. in haer. Collyrid. Damasc. l. 4. de fide, c.15.* Addit Aug. l. 23. con. Faust. c.9. Epiph. haer. 70. Hieron. &c. annis XX. steriles conuixisse in ieiunio, oratione, eleemosyna: Demum Angelum promisisse prolem, facultates eos tripartitas fecisse, primam templo, alteram pauperibus, tertiam vitae suae necessitati tribuisse. Nos, omisso Ioachimo, de Anna modo.

Bona tripartiti sunt.

Annae quatuor. ANNAE in Scrip. celebrantur quatuor. 1. Mater Samuelis, 1. *Reg.1.* & ipsa sterilis post orationem à Deo foecundata, prolem Deo reddit. 2. Vxor Tobiae senioris. 3. Filia Phanuelis, *Luc.2.* multum dilaudata. 4. Mater Deiparae. Apud veteres famosa *Anna Perenna*, alijs Didonis soror; Poëtis Luna, vnde annorum ac temporum perennitas dinumeratur per menses. Alijs est ea, quae Romanis fame pressis annona subuenit; vt ob id eam perenni statua donarint. Istis cunctis celebrior vna S. Anna nostra est. *Nostra supra omnes est.*

Ideoque laudanda. Esto, fuerit disceptatio priscis: Num laudandae mulieres? *Plut. l. de virt. mul.* docet, mulierum dignissimam, cuius nulla foris sit ad laudem seu vituperium fama, proin nec vitia, nec virtutes mulieris manifestanda esse. Contra Gorgias Leont. ait: Vt venustas mulieris occultanda sit, publicanda tamen virtus est. Ab hoc sto. Prou. 31. *Date ei de fructu manuum suarum, & laudent eam in portis opera eius.* Indifferenter dicit Psaltes: *Laudate Dominum in Sanctis eius*, seu viris, seu foemellis. Quam Anna sancta, tam Sanctae genitrix!

Laudanda à prole. II. Magna Deus per Nathan promiserat Dauidi temporalia, moxque subdit: 2. Reg.12. *Si haec tibi parua videntur, adijciam tibi maiora.* Quae? *De fructu ventris tui ponam super sedem tuam.* Magnum hoc. Ideo nimirum illachrymabatur Ezechias Rex subitam mortem sibi denunciatam, quod, ait *S. Hieron.* illiberis moreretur, sicque promissio ista cassaretur. 1. Si ergo Abrahae, Dauidi, &c. promissio venturi ex ijs Messiae fuit gloriosa, quanto magis Annae viciniori? 2. Si, Prou. 15. *Filius sapiens gloria est Patris*: quanta Annae haec filia talis, ac tãta? 3. Si Baptistae sanctitas in vtero redundauit in matrem, *Luc.1.* & Beda ibid. quãto plus Mariae in S. Annam? Ab isto magna Elisabeth; at hac maior Anna quam Elisabetha, quantum Maria supra Baptistam est. 4. Si, 2. Reg.6. *Benedixit Dominus Obededom, & domum eius propter Arcam Dei*, quanto magis S. Annam ob Deiparam?

III. Quare, Iud.5. *Benedicta inter mulieres*

Et à gratia ob prolem data.

Iahel Debora ob Sisaram occisum hostem, *& benedicatur in tabernaculo suo:* Anna item, in quo tulit Deiparam conterentem Zabulon, serpentisque caput. *Alex. ab Alexan. l.4.c.9.* ait, esse genus vineæ, cuius folia sint aurea, racemi instar gemmarum rutilātes: Talis Anna: de qua, *quæ quasi Vitis fructificauit*, Eccl.24. & Ps.44. *In fimbriis aureis circumamicta varietatibus est.*

Fuit igitur S. Anna, vt statua, de qua *Fulgosus l.1. c.5.* Lucullo in Asia agenti in somnis spectrum ait: *Luculle amicus tuus venit, vt tecum sit & commoretur.* Mox nuncius affertur vigilanti ab Romanis Siculas naues fugatas. In relictam ab his statuam amici in littore incidit: præterit spretam. Amoueri iubet, moueri nequit præ pondere. Aperitur: thesaurus maximus inuenitur. Talis S. Anna, ab B. Virg. grauida. De hac enim Prou.31. *Multæ filiæ congregauerunt diuitias, Tu supergressa es vniuersas.*

PARS IV.

De Prærogatiua S. Annæ.

I. ET vero S. Anna quoque omnes præcellit mulieres, præter vnam filiam. 1. Quia, qui ad opus aliquod à Deo eligitur; is simul ad parem gratiæ euehitur gradum, hocque altiorem, quo altius opus est: at S. Anna ad parentelam B. V. M. est electa: quæ quanta? ergo quanta S. Annæ gratia? 2. Vere Moyses ad seditiosos, Num. 16. *Quemcunque elegerit Dominus, ipse erit Sanctus.* Aug. in 1. Eph. *Elegit nos ante mundi constitutionem*, ait, *Deus quos eligit, bonos facit.* Quam ergo bonam fecit S. Annam? Nam Arist. in Topic. axioma est: *Sicut se habet simpliciter ad simpliciter, ita magis ad magis, & maxime ad maxime.* 3. An non Matth. 7. *Arbor bona facit fructus bonos?* Annæ fructus quis melior, post Christum? Quæ igitur mulier præ S. Anna? Nam Matth. 7. *A fructibus eorum cognoscetis eos.* Vti sic infert S. Damasc. orat. 1. *Optima ergo arborum Ioachim & Anna, ex quibus eximius fructus productus est.*

II. Duo in ea Mirabilia, docent esse gratiosissimam mulierum. *Primum*, Ex sterili factam esse fœcundam; quod Deo soli possibile: Qui permisit sterilitatem; vt inde eliceret bonum maximum & mysterium. 1. Ratio Damasc. orat. 1. de Nat. *Vt ad incarnationis summum miraculum per miraculā hos fieret gradus.* 2. Ibid. Quia *Natura voluit gratiæ in conceptu Virginis cedere.* 3. Lib. de ortu Virg. *Cum alicuius vterum claudit Deus, ad hoc facit, vt mirabilius denuo aperiat, & non libidinis esse quod nascitur: sed diuini muneris cognoscatur.* 4. Ven. Beda Hom. de Dign. Bapt. *Diuinitus procuratum est, vt ex sterili nasceretur: quatenus etiam ortus eius miraculo patefieret, virum magnæ virtutis futurum:* Sic & Mariam: quæ est laus Annæ.

Secundum, Prodit S. Bern. to.2. ser.51. c.2. *B. V. dum erat in vtero matris, habuit vsum liberi arbitrij, atque lumen perfectum in intellectu & ratione.* Refragatur tamē ei fortius S. Tho. p.3. q.27. a.3. *Virgo non statim habuit vsum liberi arbitrij adhuc existens in vtero. Hoc enim est speciale priuilegium Christi.*

IN F. S. PETRI AD VINCVLA.

Misit Herodes Rex, vt affligeret quosdam de Ecclesia. Act.12.

DRaco rufus, *Apoc.12.* horribilis imminebat Mulieri, duodecim stellis coronatæ, soleque amictæ; vt prolem eius deuoraret. Ita Ecclesiæ sanguinolentus Herodes, occiso Iacobo, etiam Petrum producturus.

Qua causa nos

I. *Gloria & gloriatio Ecclesiæ quæ & quanta.*
II. *Quæ Festi causa: & quæ Herodiana infestatio.*
III. *De Catenis Gentium & Christianorum.*
IV. *De custodibus Herodis.* V. *De Petri libera-*

tione, indiga ope Ecclesiæ, Angeli, Dei. VI. *De causa efficiente Conuersionem, eiusque modo.*

PARS I.

Gloria & gloriatio Ecclesiæ quæ & in quibus?

Synagoga fuit gloriosa.

I. ADmirator factæ in Ecclesia dispositionis ait, Ephes. 3. *Vt innotescat Principibus & Potestatibus Angelorum per Ecclesiam, multiformis sapientia Dei, secundum præfinitionem seculorum, quam fecit in Christo Iesu:* Vbi D.Th. Non, quod Angeli comprehensores discant à viatrice Ecclesia; sed quod Dei sapientiam ea occasione clarius cognoscant, mirentur, venerentur in rerũ successibus ac euentis. 2. Quos admiratus item Ps. 86. exclamat: *Gloriosa dicta sunt de te, Ciuitas Dei:* quod in ea staret Templum, resideret arca, in eam Messias venturus, eam prædicatione, miraculisque illustraturus, ibi passurus, &c.

At Ecclesia gloriosior est 1. ab fundamentis. 2. Ab superadificatis. 3. Ab typis.

Quæ insigniora sunt in noua Ierusalem, lapsa de cœlo: Cuius *Fundamenta in montibus sanctis.* 1. Nam ea *Ciuitas*, Apoc. 21. *habebat fundamenta duodecim, & in eis nomina duodecim Apostolorum & Agni.* 2. Et nos sumus, Eph. 2. *superædificati supra fundamentum Apostolorum & Prophetarum.* 3. Est eadem ista *Vinea* locata agricolis, septa, cum turri & torculari; Est *Ager* seminis boni & zizanij: est *Sagena* ac *Rete* bonos malosque iuxta concludens: Est *Nauis* Petri fluctuans, at non mergens: Est ea, quam Prou. 9. *Sapientia ædificauit sibi Domum, excidit columnas septem.* 4. Vere de ea *Gloriosa sunt dicta*: quæ est potentiæ Dei armamentarium, regnorum arx, gratiarum Tribunal, reorum refugium, Sacramentorum & S. Corporis Christi Sacrarium. Omnino, Ps. 110. *Memoriam fecit mirabilium suorum.* 5. In quibus & istud, quod, 1. Cor. 1. *Infirma mundi elegit Deus, vt fortia quæque confundat.* Sicut Exod. 7. 8. &c. per ranas, ciniphes, locustas, insectorum vilissima & suam declarauit potentiam, & superbam Ægypti contumaciam refutauit. 6. Maius, quod per opprobrium crucis, odia, persecutiones, martyria etiam puellarum admirabilem ac venerabilem reddidit Ecclesiam: cui mortes sunt in vitã versæ, probra in honores. &c. In hisce amplior *innotescit Principibus & Potestatibus per Ecclesiam multiformis sapientia Dei.*

4. Ab conceptis.

5. Ab Apostolorum adiunctio.

6. Ab accidentibus miris.

II. Sane alia Dei, alia hominum sunt iudicia: sua cœlum, alia terra habet axiomata: Ita Deus alia, quam mundus. 1. Hinc Matth. 3. inclamat: *Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi complacui, Ipsum audite.* 2. Et ipse Matth. 11. *Qui habet aures audiendi, audiat.* & Io. 8. *Qui ex Deo est, verba Dei audit.* Quo præmio? Luc. 11. *Beati, qui audiunt verbum Dei.* Hæc Christi. 2. At mundi axiomata sunt: Vile: ferre iniurias, honores fugere, esse pauperem, subditum: Illustre: affluere opibus, honoribus, voluptatibus: *Beatus populus, cui hæc sunt.* 3. Contra Apostoli, Ro. 5. *Gloriamur in tribulationibus.* Gal. 6. *Mihi absit gloriari, nisi in cruce D.N. Iesu Christi.* 2. Paulus in vinculis, Eph. 4. *Obsecro vos ego Vinctus in Domino.* q. d. quod plus est, quàm Legatus, Apostolus Domini. Chrys. in c. 4. Eph. *Magna sane dignitas, & regno quouis, & Consulatu longe maior, Vinctum esse pro Christo. Id forsan illustrius est, quam sedere ad dexteram eius; honestius, quam sedere super duodecim thronos.* 3. Ita senserunt, qui, Act. 5. *Ibant Apostoli gaudentes à conspectu Concilij, quoniam digni habiti sunt pro Nomine IESV contumeliam pati.* Certe S. Chrys. in 4. Eph. ait: *Si optio daretur mihi, mallem cum Paulo catenis onerari, quam cœlo donari. Neque ita beatum dico Paulum, quod in paradisum raptus, quam quod in carcerem coniectus.* 3. Atque ideo Dominus diem Passionis vocauit diem gloriæ: Io. 17. *Clarifica me Pater.* Matth. 5. *Beati eritis, cum maledixerint vobis homines, & persecuti vos fuerint*: non, cum mortuos suscitaueritis, dæmones expuleritis, &c. Cui mirum igitur

7. Ab contrarijs axiomatis Christi.

Mundi.

Apostolorum: vniuersis gloriari.

tur hodie de vinculis Petri festum agitari diem? Vtpote de gloriosissimis. Chrys. in 4. Eph. *Non tanti æstimo vniuersa sanctorum miracula, quanti vincula.*

Pars II.

Quæ Festi causæ, & Herodiana infestatio?

I. PRima festi instituti ratio est, miraculosa Petri liberatio. Nam istud, quod Act. 12. *misit Herodes Rex, vt affligeret quosdam de Ecclesia*, huic tristitiam attulit: Lætitiam, quod *Deus misit Angelum suum, qui Petrum liberaret de manu Herodis.*

Secunda: Vt refricetur istius memoria facti: Quirinus Præses Romanus Alexandro Papæ, ob fidem à se capto, illustrissimi Hermetis filiam resuscitanti mortuam, spondebat, si Balbinam filiam suam à morbo incurabilem sanaret, se suosq; in Christum credituros. Sanatur filia: pater baptizatur, Papa liberatus vinculis, S. Petro Basilicam statuit, in quam vincula, catenasque S. Petri deponit.

Tertia causa: Ad festum Kalendarum Augusti Cæs. abolendum. Ideo Eudoxia, Theodosij Imp. filia, Jerosolymis Romam afferens Vincula Petri Herodiana, impetrauit à Pelagio Pontif. vt abrogatis gentiũ sacris, dies eadem S. Petri vinclis sacra institueretur.

Quarta: Vt data potestas soluendi vincula peccatorum pie recoleretur.

At Nota, varium in S. Script. vinculorũ esse significatum, 1. Capitur pro carcere ipso, Gen. 42. *Vos autem eritis in vinculis, donec probentur, quæ dixistis.* Matth. 11. *Cum audisset Ioannes in vinculis opera Christi.* 2. Pro captiuitate, Ps. 2. *Dirumpamus vincula eorum, & proijciamus*, &c. Isa. 52. *Solue vincula colli tui, captiua filia Sion.* Jer. 27. *Fac tibi vincula & catenas*: indicantia Judæis captiuitatem, ostensa Regi. Leu. 26. *Ego Dominus, &c. confregi catenas inimicorum vestrorum, vt incederetis erecti.* 3. Pro matrimonio, Ruth. 1. *Nec apta vinculo coniugali.* 4. Pro peccato, idque vt plurimum, Ps. 115. *Dirupisti vincula mea: tibi sacrificabo hostiam laudis.* Ps. 118. *Funes peccatorum circumplexi sunt me.* Prou. 5. *Iniquitates suæ capiunt impium, & funibus peccatorum suorum constringitur.*

3. Matrimonio.
4. Peccato.

II. Jam vero Petri vincula Herodiana significant peccatorum vincula Satanica. Nam vt illa, *Luc.* 13. Vulpes Herodes hypocrita, sublato S. Jacobo, id est, *Luctatore*, seu *Laboratore*: & Petrum, id est, *cognoscentẽ*, prẽdit, vt enecet: Ita Satan, hypocrita Angelus lucis, iustis bellum indicit tam vitam colentibus operosam in sæculo, quam cõtemplatiuam in cœnobio. Talem Daniel, c. 8. *vidit Arietem cornibus ventilantem contra Occidentem, Aquilonem, & contra Meridiem, & omnes bestiæ non poterant resistere ei, neque liberari de manu eius.* Ita in homines Satan desæuit qua sæculares, qua religiosos. Sed ordine quodam id facit. Nam vt Herodes captos carcere cæco claudit & caliginoso: Ita Satan peccatis occiderat animas. Sap. 2. *Excæcauit eos malitia eorum.* Rom. 1. *Obscuratum est cor insipiens eorum.* 1. Sicut, *Iudic.* 16. Samson in manus Philistæorũ lapsus taureis vinctus carceratur & exoculatur. 2. Ita Sedecias Rex, 4. *Reg.* 25. captus orbatur regno, prolibus, opibus, oculis. At peccator excidit cœli gloria, gratia Dei, meritisque suis; & in contraria omnia incidit. 3. Dauid vir qualis & quantus, etiam ipsi Deo? Attamen suscepto peccato queritur, Ps. 37. *Dereliquit me virtus mea, & lumen oculorum meorum; & ipsum non est mecum.* 4. Plagarum Ægypti horribilissima, triduanæ erant tenebræ. Animarum à peccato tenebræ sunt plagæ è cœlo; ac tanto magis horrificæ, quod sint spiritales. 5. Hasce, *Apoc.* 16. è phiala, iræ Dei plẽna, malignus effundebat Angelus contra solem animæ ac iustitiæ.

Dæmon infestat sæculares & religiosos.
Typus.
5. Occæcando eos in peccatis.
Typi.
Quæ est maxima.
1. Miseria.
2. Et pœna.

PARS III.

De Catenis Gentium & Christianorum.

2. Catenando infestat.

I. HErodes Petri manus catenis strinxit duabus. Pro more Gentium, ait *Amianus l.2. c.1.* Sicut Paulum tribunus, *Act.* 21. Vnde præter morem Neronem coniuratos tribus vinxisse prodit *Suet. in Nerone.* Petrus tamen solum manus fuit nexus: non pedes, vt verosimile. Nam *ceciderunt catenæ de manibus eius*: Et addidit Angelus, *caliga te caligis tuis*: quod non quiuisset fieri, si pedicas habuisset. Nec tamen ideo clementer actum cum Petro: Quia Æthiopes, ait *Herodot. l.3.* vinciebant reos aureis catenis. Et Crœsum Lydorum regem Cyrus Persarum rex aureis indidit, *Plutarcho teste*: Arsacem Sapor Persa argenteis nexum fecit: Petrum Herodes ferreis: Peccatorem dirioribus dæmon. Et vero duabus vincit, vt nec Declinare à malo, nec Facere bonum queat. 1. Quæ duo necessaria cunctis in vsu. Psal. 33. *Venite filij, audite me: timorem Domini docebo vos. Quis est homo, &c. Diuerte à malo, & fac bonum.* Hæc summa. 2. Ideo Ieremiam, *cap.* 18. Deus iussit Eradicare, & Plantare: Destruere & Ædificare.

Catenis aureis nexi.

1. Catenæ morales duæ Boni & Mali.

3. Typi.

3. Ita Hebræi ex Babylone educti hac trullam, illa gladium tenebant ædificantes vrbem. Sic è captiuitate Sathanæ erepti dicta duo teneant necesse est: ni perire malint. Pariter cum in omni delicto sint duo, Culpa & Pœna; ecce catenæ hostis duæ, queis peccans obruitur anima sic: vt, etsi vna culpæ soluatur; non tamen altera penitus censeatur exutus.

2. Aliæ.

2. Duæ aliæ.

II. Duæ item catenæ Herodianæ denotant luxuriam, & malam consuetudinem. Heu! vt tenent istæ? 1. luxuria, *Prou.* 7. specie garrulæ vagæq; lenæ vincula iuuentuti proditur inijcere. His tenebatur, qui dixit, Luc. 14. *Vxorem duxi, non possum venire.* 2. Consuetudo: (quæ altera natura, quam *expellas furca; tamen vsque redibit*: Prou. 22. proponitur sic: *Adolescens iuxta viam suam, etiam cum senuerit, non recedet ab ea.*

De hac vtraq; Aug. conf. 7. *Ligatus eram non ferro; sed ferrea mea voluntate. Velle meum tenebat inimicus, & inde mihi catenam fecerat, & constrinxerat me. Quippe ex voluntate perniciosa facta est libido. Et, dum seruitur libidini facta est Consuetudo: Et, dum consuetudini non resistitur, facta est necessitas. Quibus quasi annulis quibusdam sibimetipsis innexis (vnde catenam appellant:) tenebat me vi obstrictum dura seruitus, &c.*

Typu[s]

Dictorum omnium typus Manasses fuit, 2. *Par.* 23. captus, & in Babylonem abductus: sic peccatori euenit, suorum funibus peccatorum constricto.

PARS IV.

De custodibus S. Petri.

Mun[dus] & car[o] violen[ti].

I. HErodes vinctum duobus custodit militibus: Dæmon peccatorem Mundo & Carne. 1. Et Seruator custoditus est, Matth. 27. *signantes lapidem cum custodibus.* Non minus Sathan lapsos custodit, ne resurgant. 2. Vt Philistæi, Samsonem, Dalilæ accubantem, clausis portis, additisque custodibus, noctem totam præstolantur; ita Dæmon cauet omnia, ne peccator suus conuertatur. 3. Sunt Caro & Mundus custodes ij murorum, de quibus Sponsa queritur: Cant. 5. *Inuenerunt me custodes, qui circumeunt ciuitatem, percusserunt me, & vulnerarunt me; tulerunt pallium meum,* &c. sic cum anima agitur. 4. Plane *cum fortis armatus* dæmon per Mundum & Carnem *custodit atrium suum, in pace sunt ea, quæ possidet*: nisi fortior ex alto superuenerit. Neque custodes hi solum vi retinent captiuam animam; sed blanditijs Caro, illicijs mille; Mundus artibus miris ac laqueis byssinis. 1. Vti Vagao pararius ad castam Iuditham, cap. 12. *Non vereatur*

Blan[di] iidem

bona

bona puella intrare ad Dominum meum; vt honorificetur ante faciem eius, & manducet cum eo, & bibat vinum in iucunditate. Vah, libidinis proxenetam! Talis Mundus, 2. Caro item similis principi Sichimorum: qui oppressæ Dinæ, mœstæ de violata pudicitia adblanditur, vt sibi sentiat similia. *Gen.* 34.

II. Herodes denique quatuor quaternionibus, id est, xx. militibus custodit. Cura anxia hæc: sed ad miraculum illustrandum est: Neque erat pro necessitate rei, sed pro sæuitia regis, cui nil sat cautum. Ita Sathan nimio plus accurat, ne peccator sibi elabatur. Ecce tibi, *Mar.* 5. Legio dæmonum 1666, virum obsidebat vnum.

Isti tamen 4. quaterniones designant impedimenta 4. resipiscendi. *Primum* est metus relabendi: qui ait: Ad quid confitebere? relabere tamen: Abstine. Quid? Ergone ad mortem æger medicina abstinebit, quod alias sit ad vsque mortem ægrotaturus? *secundum*, spes emendæ finalis, aut pœnitentiæ in agone. 1. Ah, Eccl. 37. *Præsumptio nequissima multos perdidit.* 2. Hæc fatuas decepit differentes olei emptionem ac ideo nuptijs exclusas. 3. Samueli, 1. *Reg.* 3. vocante eum Deo, Heli, id est, *fortis*, ait: *Vade, & dormi.* Ita mundus, caro, &c. ad meditantem conuerti aiunt, iuuenis es, *dormi*, genio indulge: deliciæ & gaudia te, non ieiunia & flagra decent modo: erit olim, cum ista iuuabunt.

Tertium, Delectatio in peccato, cũ horrore vitæ seuerioris. Cuius huiusmodi sunt logi. Itan' delicias deseres suetas, naturæ debitas, orbi cupitas? &c. Itan' contraria sectabere? Itan' te oderis, tute ipsi tibi nequam? *Quartum.* Pœnitentiæ in Confessione imponendæ metus; qui sana fugit consilia, pia elidit proposita, terrores sacrorum ingerit. Hisce quatuor Sathan peccatores custodit. Hi sunt Venti quatuor, *Dan.* 7. in mari præliantes. Atqui est, Isa. 57. cor *impij sicut mare feruens.*

PARS V.

De Petri liberatione, indiga ope Ecclesiæ, Angeli, Dei.

I. IN Petri liberatione figuratur peccatoris è delictis extractio. Hæc tam ardua est, vt solius sit Dei. Vnde ad solum Deum Dauid, Psal. 50. *Libera me de sanguinibus Deus, Deus meus*, id est, peccatis. Psal. 21. *Erue à framea Deus animam meam, & de manu canis vnicam meam. Quia apud Dominum misericordia*, &c. Nec solius Dei solum est conuersio peccatoris, sed etiam, teste S. Thoma, operum Dei maximum.

Conuersio peccatoris est 1. Dei solius.

2. Et opus maximũ.

Primo enim Ecclesia tota, vti *pro Petro sine intermissione ab Ecclesia fiebat oratio*, suis vt Sponsæ, lacrymis continuis ac precibus cor Sponsi vulnerat, peccatorum causa, nihil vt ei negetur. Cant. 4. *Vulnerasti cor meum soror mea, Sponsa, in vno oculorum tuorum, & in vno crine colli tui.* Tantæ molis, conuertere vnum, vt laborandum sit pro vno omnibus. Talis pro filia instabat Chananæa. Matth. 15. *Miserere mei Domine, Fili Dauid; filia mea male à dæmonio vexatur.*

Ideo Ecclesia orat tota pro eo.

Secundo, Phylacangelus omni nisu adiutat, vt è peccato cliens sese eijciat. Qualis Petri Angelus eductor. 1. Vere *nunc scio*, quod Psal. 90. *Angelis suis mandauit de te, vt custodiant te in omnibus vijs tuis* locorum, temporum, actionumq; vijs, & cogitatuum. 2. Bene S. Aug. in Solil. c. 27. *Diligunt nos S. Angeli Dei, ideoque magna cura adsunt nobis omnibus horis & locis succurrentes necessitatibus nostris, & soliciti discurrentes inter nos & Deum, gemitus nostros atque suspiria referentes ad eum: vt impetrent nobis propitiationem & misericordiam, ambulant nobiscum,* &c. 2. Idem ea fusius *Ser.* 46. ad frat. in eremo. 3. Nimirum Iacob ista omnia vno vidit intuitu, Gen. 28. *Vidit scalam, Angelosque ascendentes & descendentes.* Vbi Bern. *Nunquid sedentem quempiam, aut stantem vidit? Certe non: Quia non habemus hic*

2. Angeli coadiutãt.

Eis cooperandum à nobis.

ma-

manentem ciuitatem; nec futuram adhuc possidemus, sed inquirimus. Et vt eam consequamur, ac illis similes simus, Angeli summo studio ascendunt & descendunt. 4. Hieronymus istud Psalm.33. Immittet Angelus Domini in circuitu timentium eum; sic legit: circumdat Angelus Domini in gyro timentes eum: Alij sic: Castra metatur Angelus, &c. 5. Dictum factum Elisæo, 4.Reg.6. ab Syris obsesso in vrbecula. Causa eorum curæ docetur Cant.3. En, lectulum Salomonis 60. fortes ambiunt ex fortissimis Israel, omnes tenentes gladios, & ad bella doctissimi, vniuscuiusq; ensis super femur suum propter timores nocturnos. Lectulus anima iusti est, in qua Iesus quiescit: excubiæ sunt, Psal.102. omnes Angeli eius, potentes virtute, facientes verbum illius. Angelicam expertam curam dilaudat Iuditha cap. 13. Viuit Dominus, quoniam custodiuit me Angelus eius & hinc euntem, & ibi commorantem, & inde huc reuertentem: & non permisit me Dominus ancillam suam coinquinari.

Custodiũt.

Ob Christi lectulum animam.

Exempli.

Attamen solus iustificat Deus.

Quare tametsi Ecclesia & Angeli ad peccatoris iustificationem collaborent; Deus tamen est qui solus iustificat impium. Psal. 61. In Deo salutare meum & gloria mea: Deus auxilij mei & spes mea in Deo est. Psal. 120. Leuaui oculos meos in montes, &c. auxilium meum à Domino. Sic & Esther orabat, cap. 14. Nos autem libera in manu tua, & adiuua ancillam tuam, nullum auxilium aliud habentem, nisi Te, Domine. Osee 13. In Me tantum auxilium tuum.

PARS VI.

De causa efficiente conuersionem, eiusq; modo.

1. Luce Gratiæ præueniente fit iustificatio. Nam peccatum tenebras.

I. ET lumen refulsit in habitaculo carceris: Ita in peccatoris conuersione lumen conscientiæ præit, quo visis peccatis, horrescit anima, poscitque veniam. 1. Sicut Gen.1. Dixit, fiat Lux, & facta est lux. Hæc prima est in creatione: sic & in Conuersione. 2. Ideo Psal,12. Illumina oculos meos, ne vnquam obdormiam in morte. Primum enim peccati malum est, rationem obfuscare, Psal. 7. Domine Deus meus illumina tenebras meas, &c. Psal.126. Vanum est vobis ante lucem surgere à peccatis, prius sol iustitiæ peccatoribus oriatur necesse est.

Frustra tamen ij se excusant isto Sap. 5. Sol intelligentiæ non est ortus nobis. Bene vero ipsis gratulantur, Isa.c.9. Habitantibus in regione vmbræ mortis, peccatoribus, lux orta est eis. Adeo ad omne peccatum consequuntur tenebræ mentis,

Typ.

Sicut ad stercus hirundineum cœcitas, Tob. 2. Stercora sunt hæc temporanea, quibus delectati peccamus Phil. 3. Omnia arbitror vt stercora. At fel piscis applica, id est, memoriam Christi passi, aut pœnarum culpæ debitarum, ecce, reluminabere.

2. In[...] inspirati[...] nis[...]

II. Adhæc Angelus Petri latus tetigit; vt excitaret: Ita Apo.3. Ecce, sto ad ostium peccatoris, & pulso, per inspirationes & præuenientem gratiam, & excitantem internis motibus ad scelerum displicentiam. &c. Ita 3.Reg.19. Elias proiecit se, & dormiuit in vmbra iuniperi, in peccato spinosæ carnis ac mundi: Et ecce, Angelus Domini tetigit eum, & dixit illi: Surge, & comede.

Qu[...] liis [...] est.

Nota, Vt dormiunt alij leuiter, excitatu faciles: alij altius, suscitatu difficilius: alij stertunt sic, vt non nisi vi excuti somno queant: Ita peccatores alij prædicatoris voce sola, alij obiurgatione: alij lethargici minis ac tribulationibus vixdum excitantur ad pœnitentiam. 1. S. Gregor. Mor.2. c.29. Impiorum oculos culpa claudit, sed ad extremum pœna aperit. 2. Isa. 28. Vexatio intellectum dabit auditui. 3. Chrys. hom.3. Nihil sic peccata in memoriam reuocare consueuit, vt pœna & castigatio. 4. Exemplo sunt Gen.42. fratres Iosephi ab hoc exagitati, carcerati, demum aiunt: Merito hæc patimur; quia peccauimus in fratrem nostrum.

Ide[...] bu[...] opu[...] mi[...]

Erg[...]

III. Surge velociter. Ita peccator, Eccl. 5.

Non

Non tardes conuerti ad Dominum, & non differas de die in diem, subito enim veniet ira eius, & in tempore vindictæ disperdet te. Aug. Ser. 30. *Promisit Deus veniam pœnitenti, sed non promisit vsque in crastinum differenti.*

Quare, Psal. 6. *Conuertantur, & erubescant valde velociter:* Comites hi indiuidui: Nam Conuersio pudoris expers magis præsumptio est & impudentia, quam pœnitentia. Exemplo sit Petrus; qui vt pertransijt custodes; ianuas, ferreamque portam, demum obstupefactus exclamat: *Nunc scio vere, quia misit Dominus Ang.* &c. Vti Psaltes 40. *In hoc cognoui, quoniam voluisti me: quoniam non gaudebit super me inimicus meus.* Et Psal. 17. *Saluum fecit me, quoniam voluit me.* Vt Deus Petrum voluit liberatum.

Hocque amplius, quod quasi insultent inimici, Psalm. 21. *Sperauit in Domino: eripiat eum: saluum faciat eum, quoniam vult eum.* Et verò vel idcirco Prou. 11. *Iustus de angustia liberatus est.*

Quare videte quæ vera sit gloriatio nostra, quæ Herodis infestatio, quæ vincla, qui custodes peccantium: quæ etiam horum liberatio: quot hodie Herodes inter nos grassentur, quot tueantur Angeli, quot passim non æstimata miracula designentur.

IN FESTO S. LAVRENTII MARTYRIS.

Nisi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit, &c. Ioan. 12.

CAutum, *Leu.* 1. vt offerenda Deo auis igne subiecto cremaretur: eratque hoc Deo gratissimum Holocaustum. Tale cœliuaga Laurentius, factus in odorem suauitatis Domino.

De quo nos

I. *Martyrij effectus & gradus.* II. *Martyrij præstantia & perfectio.* III. *Eiusdem Heroismus, Triumphus, & Beatitudo.* IV. *Typicus S. Laurentius.* V. *Sanctificatus igne, & Inuictus Laurentius.*

PARS I.

Martyrij effectus & gradus.

I. SAlomon, *Cant.* 3. fecit sibi cœnaculum seu reclinatorium, cuius gradus purpureus erat, id est, ait Hier. in Ezech. l. 1. hom. 15. *Ascensum habet purpureum; quia maxima multitudo fidelium in exordio nascentis Ecclesiæ per martyrij sanguinem peruenit ad regnum.* 2. Hinc, Prou. 31. *Indumentum eius byssus* innocentiæ, *& purpura* tribulationis. ita Ven. Beda in Cant. 3. *Vnde, ait, pulchre dictum est à Patribus, quod Ecclesia electorum floribus vernans, in pace habet lilia, & in Bello Rosas.* 3. S. August. Ser. 37. de Sanctis alludit. *O vere beata mater Ecclesia, quam vincentium gloriosus Martyrum sanguis exornat, & candida induit Virginitas. Floribus eius nec Rosæ, nec Lilia desunt. Notent igitur singuli amplissimas dignitatem accipere coronas, vel de Virginitate candidas, vel de passione purpureas.* Purpureus est colorum princeps, non tam quod rubeus, quam quod regius est, ideo martyrij est typus. Hinc Cant. 7. *Coma capitis tui sicut purpura Regis.* Talis Ecclesia Cant. 4. *Emissiones tuæ paradisus malorum punicorum.* Vbi Beda ait: *Punica, quæ sanguineo rubent colore, eorum in Ecclesia triumphos insinuant, qui post fontis signati ablutionem, suo sunt etiam sanguine baptizati.*

Gradus ad cœlum est Mar.

Et Ecclesiæ indumentum.

Et corona rosea.

Regium spirans.

III. Isa. 54. *Ecce ego sternam per ordinem lapides tuos, & fundabo te in saphyris, & ponam Iaspidem propugnacula tua, & portas tuas in lapides sculptos, & omnes terminos tuos in lapides desiderabiles.* Lapides ministrorum Ecclesiæ: Et Ephes. 4. *Quosdam quidem posuit Deus in Ecclesia Apostolos, secundo prophetas, tertio*

Varij in Ecclesia Ordines.

Doctores. Sternā, ait, per humilitatem, *in ordinem* per charitatem ordinatam, vt Deo subiecti omnes ad Deum referant omnia. Viri sapphirini, &c. eximij eximie fundati: quales Apostoli, Eph. 2. *superædificati super fundamentum Apostolorum.*

At invictissimus est Martyrum. At valla ciuitatis illius ex Iaspide sunt Martyres fortissimi. Iaspis animum animat aduersus terrores panicos, ita Martyrum cónstantia obiectas mundi phantasticas minas & illusiones elusit. Inde, Cypr. lib. de exhort. ad Mart. *Martyrium inæstimabilis gloria, immaculata victoria, triumphus immensus est. Granum* est *frumenti cadens in terram mortuum.*

PARS II.

Martyrij præstantia & perfectio.

1. Martyrium est prælium patientiæ. I. S. Aug. serm. de Mart. sæpe Martyrium vocat prælium, & c. alijque SS. Patres. 1. Ideo Eph. 6. *Non est nobis colluctatio aduersus carnem & sanguinem, sed aduersus Principes & Potestates, aduersus mundi rectores tenebrarum harum, contra spiritalia nequitiæ, in cœlestibus. Propterea accipite armaturam Dei, vt possitis resistere in die malo.* 2. Heb. 12. *Deponentes omne pondus, & circumstans nos peccatum, per patientiam curramus ad propositum nobis certamen, adspicientes in auctorem fidei, & consummatorem Iesum: qui proposito sibi gaudio sustinuit crucem confusione contempta.* Stimuli ecce duo ad Martyrium: Patientia, & Exemplum Christi. *Et exempli Christi.*

2. Est Seminarium Ecclesiæ. Est plane Martyrium Ecclesiæ seminarium. Expertus Pharao: qui Exod. 1. ait, *Venite sapienter opprimamus filios Israël, ne forte multiplicentur*, &c. Et mox: *Quantoque opprimebant eos, tanto magis multiplicabantur, & crescebant.* 2. Vnde Priscorum est dictum: *Sanguis Martyrum est semen Christianorum*: ex quo demortuo surgit centuplum. *Vt vinea. Vt granū.* 3. Vt vinea eo & crescit lætius, & vuas perfert copiosius, quo falce putatur solicitius: ita Ecclesia sub persecutionis falce. Nam *nisi granum. &c. si autem mortuum fuerit, multum fructum affert.* Vnius mors vita est plurium. Ecce granum trituratum, sole torrefactum, in terram abiectum & à tyrannis allisum ac mortuum, &c, in quâtam surgit segetem?

3. Est flos Ecclesiæ perennans. II. Obstupuere *SS. Patres, qui nibil maius voluerunt esse martyrio*, ait Aug. Docet Theodoretus lib. de Mart. *Hinc est, quod multi viri fuerint in mundo celebres tum victorijs clari, tum regia potestate, nulli eorum nunc honos tribuitur, nullius gloriosum est sepulchrum, nisi martyrum. Vbi nunc sepulchrum Alex. Iulij, Augusti. &c. Memoria durat martyrum, & eorum nomina imponuntur fidelibus, ossa venerationi habentur, impletumque illud* Psal. 138. *Nimis honorati sunt amici tui Deus*: nimium quantum supra sæculi Principes. *D. Tho. 2. 2. q. 124. a. 3.* sic docet, quod Martyrium magnam præferat charitatis perfectionem: 1. Quia eo plus ad rem quis afficitur, quo plus, eius causa, temnit quod charissimum, vt vitam: & amplectitur, quod exosum; vt mortem: sed: ergo. 2. Nam Ioan. 15. *Maiorē charitatem nemo habet, quam vt animam suam ponat pro amicis* Deo & Diuis. *4 Est fervor charitatis.*

3. Pontifex, *Exo. 28.* in pectore tribuum gerebat nomina: at Dei in fronte: ita exemplo proximorum, & gloriæ Dei suam martyres vitam in auro charitatis consecrabant Deo: quia Matth. 22. *vnus est Deus*, præ omnibus diligendus: at Martyrium excessus est dilectionis.

PARS III.

Martyrij heroismus, triumphus, & beatitudo.

Est heroicus Fortitudinis actus. I. IDem Fortitudinis primus est, & maximus actus, versans circa ardua. In his mors maxime ardua, quæ Martyrij est obiectum. 1. *Arist. 3. Eth cap. 6. & 9.* ait: Fortitudo, velut actionum suarum palæstram,

ſtram, mortis habet pericula. Inde propriũ ipſi, addere animos, vireſque maſculare. Hinc Heroica ſurgunt facinora & decora.

Maior A-brahami-s. 2. Quale Abrahæ, Geneſ. 22. *Quia feciſti hanc rem, multiplicabo ſemen tuum.* At fortior, qui ſe victimam Deo facit, quam qui ferrum infligit victimator: quo martyr Abrahamo maior eſt. 3. An non Ioann. 12. *Qui amat animam ſuam, perdet eam, & qui odit eam in hoc mundo, in vitam æternam cuſtodit eam*, id eſt, Vitam, ait *Aug. hic.* Qua quid vel charius, aut maius homini? Hanc odio pio macerare ieiunijs, vigilijs, mortificationibus: omniaq; ſpernere delicioſa etiam licita, quin & voluntatem propriam damnare hoc magnum eſt: maius, odiſſe vitam pro Chriſto, ac perdere, ſic Matth. 10. exponit. *Qui perdiderit animam propter Me, inueniet eam.* Quia Sap. 3. *Viſi ſunt oculis inſipientium mori* in tormentis: *illi autem* acquiſita immortalitate *ſunt in pace* gloriæ æternæ. Nam *Et ſi coram hominibus tormenta paſſi ſunt, Spes illorum immortalitate plena eſt.* In hac triumphus, eſſeque Chriſto dignum. *Qui enim* Matth. 10. *non accipit crucem ſuam & ſequitur me, non eſt me dignus.* Acceperunt imperterriti Martyres, ſecuti ſunt indefeſſi; ideo Sap. 3. *Deus tentauit eos* ſupplicijs, *& inuenit eos dignos ſe, &c.* O vis martyrij, quæ dedecora, vertit in decora, Spinas in roſas, mortem in vitam! Omnes rei nos infamem mortis ſententiam in paradiſo accepimus: At in martyrio, ait Aug. 13. Ciu. c. 6. *Mors pœna naſcentis, ſi pro iuſtitia pietateque pendatur, fit gloria.* Rom. 8. *Peccati ſtipendium mors:* Attamen Pſa. 118. *Pretioſa in conſpectu Domini mors ſanctorum eius* Martyrum, mors ijs non pœnæ eſt, ſed præmij. Cypr. Epiſt. 11. *Pretioſa mors, quæ emit immortalitatem pretio ſui ſanguinis, quæ accipit coronam de conſummatione virtutis.*

II. Quidquod Martyrium ſummæ ſit potentiæ triumphus, & patientiæ, vltimæque perfectionis. *Summa perfectio.* Nam vitæ prodigum de vetere homine, de amore ſui, &c. triumphat. 1. Martyrij amor eſt inter hominis paſſiones, vt Dauid inter Philiſthæos: de quo cum Apud Achim regem deliberarent ſatrapæ, ea demum ſtetit ſententia: 1. Reg. 29. *Quomodo hic poterit placare Dominum ſuum niſi in capitibus noſtris, cum ei ſimus inimici?* Ita inimicum veteri homini Martyrium placat ſibi Dominum in paſſionum humanarum capitibus.

2. Non enim, 1. Reg. 18. *indiget Rex ſponſalibus*, noſtris perſonis, *ſed tantum centum præputijs Philiſtinorum*; mortificationibus noſtris: *Vt fiat vltio de inimicis regis*: qui ſunt deprauatæ paſſiones & appetitiones noſtræ. At à Martyrio harum fit vltio heroica. *Hæc grata Deo non imperfectus homo.* Nam Matt. 16. *Si quis vult venire poſt me, abneget ſe, &c.* Matt. 11. *Regnum cœlorum vim patitur, & violenti*, &c. Rom. 8. *Si ſpiritu facta carnis mortificaueritis, viuetis.* Et beati viuetis: adeo certa Martyrij merces eſt cœlum. *Eſt certa beatitudinis.* 1. Hinc Stephanus, Act. 7. *Video cœlos apertos, & Ieſum ſtantem à dexteris Virtutis Dei.* 2. Dominus Matt. 5. *Beati, qui perſecutionem patiuntur propter iuſtitiam, quoniam ipſorum eſt regnum cœlorum.* 3. Quales Hebræi, *Sap.* 19. mare rubrum (iam Erythræum dictũ:) recta, ſecurique tranſierunt: tales hinc martyres cœlum adeunt certi. Tert. in Apologia: *Omnia martyrio donantur: cum damnamur à Iudicibus, à Deo abſoluimur.*

Eſt ergo martyrij communis cum Baptiſmo prærogatiua illa: Certã conferre ſalutẽ. *Sicut Baptiſmus. Ergo Martyres ſunt colendi.* Quo honorandi magis; nam eorum, quaſi Gedeonitarũ, *Iud.* 7. lagenæ vt primũ confractæ fuere, lumen emicuit. Ita id S. Greg. adaptat. Quantum hoc S. Stephani lumen, fracta inter lapidũ ictus teſta eius, quod in voce hac reſplenduit: Act. 7. *Domine, ne ſtatuas illis hoc peccatum.* Quale S. Andreæ in cruce? Laurentij in crate?

PARS IV.

Typicus S. Laurentius.

Est gloria Romæ. I. NVllus SS. Patrum non deprædicauit martyrium S. Laurentij: Tanti cunctis erat. S. Leo ait: *Quam clarificata est Ierosolyma Stephano, tam illustris fuit Roma Laurentio.* Inuicta eius fortitudo cunctis fuit admiratio. *S. Ambr. & Aug.* cum tribus pueris in fornace conferunt: quin cœlites: omnes pugnæ spectatores adstitisse & obstupuisse aiunt, iuxta 1. Cor. 4. *spectaculum facti sumus mundo, Angelis, & hominibus.* 3. *Est piscis magnus.* Rupertus lib. 8. de diuin offic. ex S. Aug. *Laurentius vnus, & bene notus, de magnis illis piscibus, & piscis magnus, & assus: cuius assatura suauiter in tota fragrat Ecclesia.* 4. Idem ibid. *Abel iustus.* cap. 6. lib. 4. *Sicut in prima ætatis Ecclesia protomartyris Abel sanguis iustus clamat de terra, sic in Romana Ecclesia pretiosa mors B. Laurentij nouo & inaudito genere paßionis clamauit in cœlum, & auditus est per mundum totum.*

Est holocaustum. Paßionis hoc genus suos habet typos: In lege, Leu. 6. *Hæc est lex holocausti, Cremabitur in altari tota nocte, vsque mane.* Ita Laurentius. 2. In Prophetis. Psal. 16. *Igne me examinasti, & non est inuenta in me iniquitas.* *Igne probatum.* 3. In alijs: 1. Eccl. vlt. *Liberasti me à pressura flammæ, qua circumdedit me, & in medio ignis non sum æstuatus.* 2. Sicut salamandra ignibus in medijs fouetur, nec vritur. 3. Iob. 23. *Probabit me quasi aurum, quod per ignem transit.* Idem & S. Laurentio dicere licebat. 4. Vti & istud Iob. 30. *Cutis mea denigrata est, & ossa mea aruerunt.* 5. Ezech. 15. *Ecce, igni datum est in escam, vtramque partem eius consumpsit ignis:* Hinc Laurentius dicebat: *Assasti vnam partem, versa aliam, & manduca.* Omnino Prouer. 17. *Sicut igne probatur argentum, & aurum camino: ita corda probat Dominus* Laurentiana.

Fuit 1. Thus. II. In figuris claruit S. Laurentius olim venturus. 1. Ecce Eccles. 50. *Quasi Thus redolens in diebus æstatis, quasi ignis effulgens, & Thus ardens in igne* Pontifex Simon erat: Talis & S. Laurentius *in diebus æstatis* & primæ charitatis flagrantia. 2. Leu. 2. *Si de Craticula* *2. Sacrificium crate.* *fuerit sacrificium, æquè simila conspergetur oleo, quam offerens Domino trades manibus sacerdotis: qui cum obtulerit eam, tollet Memoriale de sacrificio, & adolebit super altare in odorem suauitatis Domino.* 1. S. Laurentius se obtulit de craticula: 2. Conspersus trãquillitatis oleo & charitatis. Verum, Isa. 43. *Cum ambulaueris in igne, non combureris, & flamma non* *3. Primitiæ frugum.* *ardebit in te.* 3. Leu. 2. *Si obtuleris munus primitiarum frugum tuarum Domino: de spicis adhuc virentibus torrebis igne, & confringes in morem farris, fundens oleum super ea, & thus imponens.* S. Laurentius inter primitias martyrum, spica virens iuuentute & zelo pari tosta & confracta fuit: ideo Deus eum perfudit oleo misericordiæ: orationis thure eum veneratur Ecclesia.

PARS VI.

Sanctificatus & inuictus S. Laurentius.

I. LEu. 6. *Omne sacrificium Sacerdotum igne consumetur, nec quisquam comedet ex eo.* *Spolia & munda transiit ignem* Tale Laurentius Deo debitus.

Madianitis profligatis, adque Moysem spolijs allatis, sic ad victorem populum Eleazer. Num. 31. *Hoc est præceptum Legis, quod mandauit Dominus Moysi: Aurũ, argentum, æs, ferrum, plumbũ & stannum, & omne quod potest transire per flammas, igne purgabitur, quidquid autẽ ignem non potest sustinere, aqua expiationis sãctificabitur.* Ita postquã vicit mundũ Iesus, mundi spolia ad pedes eius collata erãt alia Martyrum igne materiali, aut tribulationis metaphorico probata sunt: alia Confessorũ aquis lacrymarum, &c. sanctificata. Samaritani, 4. Reg. 17. *consecrauerunt filios suos per* *Non more gentium.* *ignem.* Et c. 21. Manasses rex pari impietate *traduxit filium per ignem.* 2. Par. 33. *transireque fecit filios suos per ignem.* Item Achaz 2. Par. 28. *Ipse est, qui adoleuit incensum in valle Benennon,*

non, & lustrauit filios suos in igne, iuxta ritum gentium. Impia hæc sacra: ideo laudatur Iosias de eorum abolitione. 4. Reg. 23. *Contaminauit quoque Topheth, quod est in Conualle filij Ennon, vt nemo consecraret filium suum per ignem Moloch.*

Hæc pietas Iosiæ fuit Iesu ac SS. Martyrum sese in igne martyrij Deo consecrantium. 1. in V. T. istud Esdræ 4. cap. 4. prorsus insolubile fuit & Sphingicum. *Vade, pondera mihi pondus ignis, aut mensura mihi flatum venti, aut reuoca mihi diem, quæ præterijt.* Cui Esdras. *Quis natorum poterit facere; vt me interroges de his?* S. Laurentius potest.

II. Prou. 6. *Nunquid potest homo abscondere ignem in sinu suo, vt vestimenta illius non ardeant? aut ambulare super pennas, vt non comburantur plantæ eius?* Id factũ in fornace Babylonica: *Dan.* 3. Factum & in S. Laurentio est. Variæ torturæ Heb. 11. recẽsentur. Vt *Alij ludibria & verbera experti, insuper & vincula & carceres, lapidati sunt, secti sunt, tentati sunt, in occisione gladij mortui sunt, egentes, angustiati, afflicti:* Quanto maiora dixisset, si addidisset: *Tosti sunt, super craticulam assati sunt, combusti sunt.* &c. At hæc S. Laurentio euenere. 2. Ierosolymitarum in excidio dira perpessa deplorat sic Psaltes 78. *Deus, venerunt gentes in hæreditatem tuam: polluerunt Templum sanctum tuum: &c. posuerunt morticina seruorum tuorum escas volatilibus cœli, carnes sanctorum tuorum bestijs terræ.* Funestius est S. Laurentij viui comburium. 3. Iobi patientia magna: at obruta tamen miserijs, queritur Iob. 6. *Quæ est fortitudo mea, vt sustineam? aut quis finis meus, vt patienter agam. Nec fortitudo lapidum fortitudo mea, nec caro mea ænea est.* At S. Laurentij caro quasi ænea: nec enim plus dolores æstimabat, quam si æneus fuisset. Quanto is Iobo fortior? 4. Prædicent Romani suum Mut. Scæuolam, manumque eius igne torrefactã siccis oculis: Dicat de eo Seneca l. 9. Epist. 6. *Non dubito, quin magis laudauerim torridam illam manum Mutij, quã cuiuslibet saluam.* Non dexteram solam ignibus iniecit, sed corpus totum, cum irrisu tyranni Laurentius. Tantoque maior noua Roma est veteri. 5. Igne Salamandra viuat. 2. Pyraustæ nascantur in igne: 3. Achatis gemmæ dos ea sit & vis, vt igne nec consumatur, nec quidem calefiat. 4. Linũ Carpathium ignibus gaudeat, vt ijs candidius reddatur, tantum non denigretur. Talia ijs natura: maiora S. Laurentio gratia contulit, vt zeli igne ignem superaret. Nouam gloriam! 6. Fuerint, qui in Apollinis sacrificio prunis inambularint illæsi: Vix fides est: at certissima de S. Laurentio. Vicit ignem, Tyran. Romã. Bene precemur illi: Ps. 40. *Dominus opem ferat illi super lectum doloris eius: vniuersum stratum eius versasti in infirmitate eius.* O lectum! O theatrum mirabilium! Carpere iam flores est in ignibus, ecce vt gemmant guttæ sanguinis, vt vernant rosæ cruoris, vt lilia candent martyris læti? Quanta in martyrio philosophia virtutum est & gratiarum? &c.

[Margin notes: ...d noue ...risti ...ij. — ...ius sed robustius. — ...uod per- ...gnum. — ...ius pœ- excidij ...osoly- ...tani. — ...ius Iobi ...entia. — ...ius Scæ- ...a con- ...tia. — Maius natura. — Maius gẽtium ludibrijs. — Peroratio.]

IN FESTO ASSVMPTÆ B. V. Mariæ.

Quæ est ista, quæ progreditur, quasi aurora consurgens? Cant. 6.

ARca Noe, *Gen.* 8. agitata diu per vndas diluuij substitit demum, in montibus Armeniæ. Arca vero Noëi Saluatoris, per varios ducta casus, vitæque miserias, in montibus æternis consistit, die hoc triumphis ac prodigijs admirando.

Super quo nos

I. *De supereminente Almæ Virginis Mariæ præcellentia.* II. *De obdormitione Deiparæ.* III. *De conuenientia suscitandæ Mariæ, & seruandæ ab corruptione.* IV. *Probabilitates aliæ super eodem Priuilegio.* V. *De triumpho, & gloria assumptæ.* VI. *De cultu debito Assumptæ.*

PARS I.

De supereminente Almæ Virginis Mariæ præcellentia.

Maria est super omnia.
1. Perfectione.

I. QVid secundum Deum, Natumque Deo pulchrius & absolutius Deipara? Apelles Athen. X. ipsos annos in vna posuit Venere pingenda. Pinxit, proposuit miraculum omnibus: sed corruptio iuuentutis, amoribus depereuntis, Vt tabula S. C. fuerit è publico remouenda. At quantum super omnes vna est castimoniæ Diua, pictorque eius Sanctus Spiritus: & anni quater milleni, immo æternitas præ-destinatæ ideæ Marianæ: Tantum ipsa incomparabilis est. Nam

Nec primam similem visa est, nec habere sequentem:

2. Castitate & charitate.

Salomon Rex, 3. *Reg.* 10. thronum eburneum, auro incrustatum struxit: *Non est factum tale opus in vniuersis regnis.* Virgo thronus Iesu paratus à Deo est ex ebore castitatis, & charitatis auro talis, vt par nihil, nec vel in cœlis.

3. Factore.

II. Templum Salomonis, nisi sacra Scriptura esset, quæ describit, fidem excederet. 3. Reg. 5. & 6. *Ædificarunt eam annis septem* quotidie septuaginta millia portantium onera, & octoginta millia latomorum. *Grande opus!* 1. Paralip. 29. *Nec enim homini præparatur habitatio; sed Deo.* At grandius opus Deiparæum, Templum viuum Dei viui, ab S. Trinitate factum, & perfectum.

4. Opere omnipotentia diuina.

1. Bene de ea scripsisti Thoma: *part.* 1. *quæst.* 25. *art.* 4. Esse eam Omnipotentiæ opus absolutum sic, vt nihil supra. 2. Est illa quidem omnipotentia Dei infinita, potestque plura, quam fecit; tria si dempseris: Beatitatem: Iesum, Mariam. Quibus Deus quid, quod præter Se addat, inuenerit? Si præter sese melius norit aliud, & maius. 3. Nec locus est quidem, quo euehatur sublimius. 4. Vere Ipsa, Luc. 1. *Fecit mihi Magna, qui Potens est.* Magna *per gloriam* & throni, & honoris: & potentiæ regalis. *Per gratiam*; vt ex qua Deus, in qua omnia præter essentiam Dei. *Per naturam* in donis corporis Pandora est. Ps. 44. *Vultum tuum deprecabuntur omnes diuites plebis.*

5. Forma.

III. 1. Dionysium Areopagitam inde vsque Athenis exciuit diuinæ fama formæ. Qua visa diuinum spirare, ac emicare, ingenue edixit: *Ni Deum crederem in cœlis adorandum: Te in terris tamen crederem adorandam.*

2. Iudithæ gratiam formæ Deus aspirauit tantam: quæ *Iudith.* 10. omnes etiam iuratum Iudæis hostem caperet, Holofernem. At Maria naturæ fuit, totiusque Vniuersi stupor, ac sidus cœlestis venustatis: quæ non humanum solum cogitatum: sed & captum angelicum superaret.

3. Cicero in officijs de Virtute ait: *Quæ, si oculis cerni posset, admirabilem sui amorem excitaret*, traheretque vniuersos. Et non Maria nos, virtutum decus & apex, quam nec Cælites sat admirari queunt? *Quæ est Ista, quæ progreditur, quasi aurora consurgens, pulchra vt luna, electa vt sol, terribilis vt castrorum acies?*

PARS II.

De obdormitione Deiparæ.

Credi posse non obiisse.

I. DIem suum obijt Deipara: sed non vna cum Filio, vt quidam errant. Credi posset per S. Scripturam, non esse mortuam: 1. Sicut Enoch, Eliam, Joannem Euang. Qui tamen in mundi fine morientur, vt est *Apoc.* 11. 2. Neque in Scriptura habetur esse mortuam.

Superf...

3. Etsi generatim constet, Heb. 9. *Statutum est omnibus hominibus semel mori*: at hunc, illumve mortuum esse, non scribitur.

Ergo Traditio est eam obijsse mortem:

tem:non cum filio: Quia Act.1. *Omnes erant perſeuerantes in oratione cum mulieribus, & Maria Matre Ieſu.* Superuixit: 1. Vt meritum altius ſibi cumularet. 2. Vtque hæreticis anſa demeretur. Velut Manichæis, negantibus verum Chriſti Corpus. 3. Vt (ait *S. Anſel. l. de excel. Virg.*) Apoſtolos, alioſque doceret, ac ſolaretur.

Filio fuit Cur?

Sicut natura prouidit, ne vnquam ſol & luna ſimul abeſſent ab orbe: ita Dei gratia neu Mater Dei, cum Filio pariter aſſumerentur.

Errant vero, qui violenter extinctam opinantur ex iſto, Luc. 2. *Tuam ipſius animã pertranſibit gladius.* Nam hic doloris eam pertranſijt: non cruoris.

Non martyrizata.

Ita Figuræ volunt. 1. Deut. 27. *Ædificabis altare Domino Deo tuo, de lapidibus, quos ferrũ non tetigit.* Intacta ferro Maria eſt. 2. Miraculum refertur. 3. Reg. 6. *Malleus: & ſecuris, & omne ferramentum non ſunt audita in domo Domini, dum ædificaretur.* Ita vis nulla in deceſſu B. V. M.

II. Mortua eſt autem morte eadem, qua Filius. Ratio. Quia qua vita vixerunt, ea & obierunt: ſed ambo vixerunt mutui amoris vita: ergo. Non quod vna vtrique anima: ſed amor. 1. Sicut Act. 4. *Credentium erat cor vnum, & anima vna.* 2. Sicut Gal. 2. *Viuo ego, iam non ego: viuit vero in me Chriſtus:* Magis vero in Matræ Filius, & in tali talis.

...d mortua ...rtim vt ...ilius a-...ore.

3. Si 1. Reg. 18. *Anima Ionathæ conglutinata erat animæ Dauidis, & dilexit eum Ionathas, quaſi animam ſuam:* Quanto magis Iſti? Quare vt vnus amborum amor, & vita; ita dolor, & mors vna. Vnum vulnus vtrique: at corporale Filio. Matri ſpiritale. 4. Qualis ictus telo ceruus, vulnere accepto fugit, ac diſcurrit. Ita hæſit ſauciæ matri mors Filij cerui maximi.

Non illa; ſed nos ſimiles Cretenſibus ceruis ſumus; qui, vt prodit Ariſtot. cum fixo fugiunt telo, dictamnum herbã quæritant; qua guſtata, telum excidit, vulnuſq; ſanatum coit. Quis, viſo Crucifixo, non figitur? At per mundum mox fugimus plerique, eiuſque dictamnum guſtamus: & perit memoria confixuræ.

...ortis memoria ...hriſti.

III. Atque tametſi Mater vti, *Ioan.* 10. Filius ex amore animam poſuit, quia, & quando voluit: hoc tamen diſcrimen fuit *Quod Virgo præ amore, & ſine dolore mortua eſt:* vt ait B. Alb. Magnus in Mariali.

An ſine dolore.

1. Ignis concluſus diu, demum ſe euibrat. At amor eſt ignis: & Mariæ maximus. Amor vero, & mors eiuſdem ſunt potentiæ. Cant. 8. *Fortis, vt mors, dilectio.* Fortior etiam in Maria: vnde mortem arceſſens amor ſomnum accerſit Mariæ; ſed ægre prius amore. 2. Ab venereis ignibus ægreſcebat Amnon. 2. *Reg.* 21. Diuinæ ſunt potentiores flammæ. 3. His, vt Phœnix annis grauior, odora congerens ligna, ijſque ſe imponit ab ſole concipientibus ignem, quem alarum adiuuat agitatione; ſeque exuri ſinit. Ita B. Virgo aromaticum ſuper crucis lignum, ſpinaſque meditata fecit *in meditatione ſua exardeſcere ignem,* Pſ. 38. ſeque animam reddere.

Ægra tamẽ amore.

PARS III.

De conuenientia ſuſcitanda Maria, & ſeruanda ab corruptione.

I. MOrtua tamen quamprimum ſuſcitabatur: Vt Pſaltes prædixit 56. *Exurge pſalterium, & cithara: exurgam diluculo.* Scio Auguſtinum & Hieron. id de Chriſto intelligere: Sed quid ni & de Deipara accipi queat? Ipſa enim Pſalterium altiſſimorum fuit myſteriorum & Cithara tribulationum. 2. Ipſa fuit Arca fœderis, *Exod.* 25. ex incorruptibili ligno Sethim compacta: in qua manna, legiſque lator aſſeruabantur. 3. Ideo prædixit Pſalm. 15. *Non dabis Sanctum tuum videre*

Suſcitata fuit ſicque decebat.

videre corruptionem. 4. Nolim vel de Seruatore tam sentire sinistre; vt carnem, ex qua incorruptibilem sumpsit ipse carnem, incorruptionem sensisse vllam opinarer. 5. Si enim Prophetas sustulit Deus, ne corrumpentur; id Matri non largitus fuisset? 6. Amauit Ipsam vt sese; ideo perinde & seruauit.

A decreto corruptionis excepta. Esto: sit generale decretum hoc: *Puluis es & in puluerem reuerteris.* At exceptiones admisit. Nam 4. *Reg.* 2. Elias curru est igneo raptus, in puluerē non redactus. 2. Enoch, *Gen.* 4. non apparuit. 3. B. Maria perinde fuerit ab eodem exempta: Sicut ab originali peccato: tametsi *omnes peccauerunt in Adam.* Si animum seruauit ab eo, quod maius: ergo & corpus ab eo, quod minus est, præseruarit Deus.

1. Vt hospita Christi. II. Fauent huc Figuræ. 1. Omnis Jericho euersa fuit: at non domus Raab. Josu. 6. *Sit ciuitas hæc anathema, & omnia, quæ in ea sunt, Domino; sola Raab meretrix viuat, cum vniuersis, quæ cum ea in domo sunt. Abscondit enim nuncios, quos direximus.* At B. V. M. Abscondit verum Iosuam.

2. Vt arca Domini. 2. Diluuium omnia diruit, *Gen.* 6. præter vnam Arcam Noe: Quæ fuit Deipara. Vnde Psal. 131. *Surge in requiem tuam, Tu, & Arca sanctificationis tuæ.*

3. Vt Arcæ baiula, & immunis à pec. orig. 3. Abiathari Sacerdoti, cum Adonia coniurato, contra Salomonem, Rex ait: 3. Reg. 2. *Vir quidem mortis es: sed hodie te non interficiam, quia portasti Arcam Domini coram Dauid patre meo: & sustinuisti laborem in omnibus, in quibus laborauit pater meus.* At B. Virgo non fuit in vniuersali conspiratione cum Adamo: sed exempta, quod esset Arca futura ipsamet. Quanto minus subesse pœnę corruptionis debuit; quæ iam portarat Arcam seruationis?

4. Vt nuncia salutis. 4. Omnes filij Iob in morte primogeniti, occubuerunt obtriti: attamen *ego solus euasi*, ait nuncius. Iob Deus est: Adam primogenitus: posteri cum hoc oppetiere omnes: *Omnes peccauerunt in Adam, & mortui sunt.* At sola B. V. M. euasit peccatum originale ergo & corruptionem.

PARS IV.

Probabilitates aliæ de eodem priuilegio.

I. PRoditores Regum puniuntur euersione domorum suarum; non fideles Regi. At B. Virgo vna semper fidelis extitit Deo. *Simili*

Augustus Cæsar obsidens Alexandriam, noluit eam æquare solo; quod Alex. Magnus condidisset eam & habitasset: *teste Plutarcho*: Et non Deiparæ pepercisset is, quia *Ipse fundauit eam Altissimus?*

Cant. 8. *Quam pulchri gressus tui, Filia Principis in calceamentis tuis?* Hi duo sunt gressus Mariæ; primus in vitam absque peccato originali. Alterē vita absque corruptione: vterque in calceamento carnis pulcher, non miser. *Duo gressus B. Mariæ.*

II. Quo Filius cum corpore & anima in cœlos ascendit priuilegio; eodem & Mater gauisa fuit. Quia vt Dauid, 1. *Reg.* 30. persequens Amalecitas, fessos & saucios reliquit ad sarcinas: ipse cum paucis vrgebat hostem, strauit, spoliauit. In spoliorum partitione ita sanciuit: *Æqua portio erit descendentis ad prælium: & remanentis ad sarcinas, & similiter diuident.* At in Caluariæ conflictu, Isa. 63. *Torcular calcaui solus, & de gentibus non fuit vir mecum:* ait Dominus. Vbi *Fortis impegit in fortem, & ambo pariter ceciderunt:* Ierem. 46. Et vero tum omnes amici dereliquerunt Dominum: sola Mater sub Cruce stabat, velut ad sarcinas: sola in fide perstitit. Quare æqua fuerit ipsi cum Filio incorruptionis portio. *Fuit cum Filio mar... tis: ergo suscit... nis par... ceps.*

Vt magnes ferrum: ita lapis Christus suam Matrem attraxerit ad se.

III. Dedit hunc instinctum natura Deus-

e quarto ecal gi. Deusque ciconijs: vt, dum cœlum mutãt, iuniores transportent impositos dorsis parentes, senio, viribusque defectas. Et matri simile non præstitisset Dominus? Quorsum Psaltes: *Exurge Domine, in præcepto, quod mandasti*, de honorandis parentibus. *Exurge*, quæ te anno ætatis xv. enixa est; quæ 33. annis tecum versata; quæ xv. annis tibi superuixit. Secius tamen Baron. tom. 1. annal. anno 48. hæc iam obdormiuit: *Exurge Domine.*

Mors sine dolore vel morbo fuit. IV. Sed mors eius miraculis, & priuilegijs plena fuit. 1. Joan. Damasc. ait abfuisse morbum, atque dolorem. Ita obijt Aaron in monte Hor, *Num.* 33. Et Moyses. Deut. 34. in monte Nebo: iubente Domino *non caligauit oculus eius, nec dentes illius moti sunt.* 2. Omnes Apostoli ex orbe toto diuinitus congregati sunt; vti aquilæ, vbi fuerat corpus Mariæ, ceu quidam tradiderunt. 3. Certe adstiterint Angeli Reginæ suæ excipiendæ.

Pars V.

De triumpho & gloria Assumptæ.

Figura triumphantis I. Triumphum quis memoret, quo cũ ad cœlos euecta Deipara fuit? *1. Arca.* 1. Repete animo Arcam, 1. *Reg.* 6. ex terra Philistiim ad Bethsamitas, id est, domum Solis ductam. *2. Tabernaculum.* 2. Tabernaculum, 2. *Reg.* 11. sub tentorijs ærumnosæ vitæ commoratum; hodie in Salomonicum cœli templum illatum. 3. Salomonæam, 3. *Reg.* 2. Matris in throno collocationem pone sese; vt suarum rea precum, ac potens, damnet & ipsa votis.

4. Esthera. 4. Recole Estheram, *cap.* 2. Assuero acceptissimam ex humili in Reginam euectam, gentis suæ seruatricem.

5. Sara. 5. Ecce Saram præpulchram à principibus Pharaonis commendatam *Gen.* 12. & in regiam acciram. *6. Luna.* 6. Ecce tot passam eclipses Lunam iam plenam.

Contempletur animo, qui potest, ait S. Ansel. lib. de excellent. Virg. *qua festiuitate iubilabant omnes beatorum spirituum ordines: quando Domini matrem aduentare: & Dominum omni cum gloria videbant occurrere?* Bernard. serm. de Assum. *Quis cogitare sufficiat quam gloriosa Regina mundi processerit, quanto affectu tota cœlestium multitudo prodierit in occursum: quã diuinis amplexibus suscepta à filio, & super omnem exaltata creaturam?* *Idea & ethopœa triumphi.*

7. Jacobum, *Genes.* 47. intrantem Ægyptum, omnes proceres, in gratiam Josephi, regifice exceperunt. Quomodo Angeli Deiparam: *cui data fuit omnis potestas in cœlo, & in terra*: proximam post Filium exceperint? Vt attoniti Cœlites: *Quæ est ista, quæ ascendit de deserto, deliciis affluens: Terribilis vt castrorum acies?* *7. Vt Iacob.*

II. Omnino qualis Regina Saba. 3. *Reg.* 10. inuecta Jerosolymam est ad Salomonẽ, *multo cum comitatu, & diuitiis, camelis portantibus aromata, & aurum infinitum nimis, & gemmas pretiosas. Non sunt allata vltra aromata tam multa, quam ea, quæ dedit Regina Sabæ Regi Salomoni.* Idem intellige de virtutibus, gratijs, meritis Deiparæ assumptæ. Cordatam describens mulierẽ Salomon, Prouerb. 31. ait: *Multæ filiæ congregauerunt diuitias, tu supergressa es vniuersas.* Hæc verissime Deipara est: quæ tantum cumulauit opes gratiarum; perdidit nullas vllo peccatillo, vt nos. *8. Regina Saba. Vt Virtuosissima Virgo.*

1. Quare, vt de Christo, Heb. 1. *Sedit ad dexteram maiestatis in excelsis: tanto maior Angelis effectus, quanto præ illis differentius nomen hæreditauit. Cui enim aliquando Angelorum dixit: Filius meus es tu, ego hodie genui te.* Vnde efficere voluit; gloriam Angelorum esse nõ nisi seruorum: Christi vero vnigeniti: Joan. 1. *Et vidimus gloriam eius, gloriam quasi Vnigeniti.* Ita de Matris gloria supra Angelos incomparabili concludas licet. *Ita & gloriosissima.*

2. Signim, Ioan. 12. *Vbi Ego sum; illic &*

minister meus erit: Quanto ei propinquior Mater!tum ex suo Decalogi quarto: tum ob humilitatem eiusdem? Luc.1. *Ecce ancilla Domini fiat mihi secundum verbum tuum.*

3. Si, 1. Corinth.2. *Nec oculus vidit, nec auris audiuit, quæ Deus præparauit diligentibus se*: qualia parata fuerint tantæ Matri?

PARS VI.

De cultu debito Assumptæ.

Dotes Mariæ glorificatæ. I. VIsum, Apoc. 12. *signum magnum in cœlo, mulier amicta sole*, redimitaque stellis XII. Hodie id apparuit signum, & in cœlo amictum maiestate gloriæ: coronatū XII. dotibus beatificis, 1. Visione Dei: 2. Amore Dei: 3. Gaudio: 4. Cognitione rerum naturalium: 5. Splendore corporis: 6. Impassibilitate: 7. Agilitate: 8. Subtilitate. 9. Exaltatione supra Angelos: 10. Matris dignitate: 11. Virginitatis aureola: 12. Reginæ præcellentia.

Supra cunctos. Videte Aquilam, quæ *in arduis ponit nidū suum*: penetrans cœlos, transcendens & Angelos, proxima consistit Deo.

Non tamē sit Dea. Neque tamen eam, vt Deam, colimus; ceu Collyridiani; nec vt Creatricem: 1. Sed vt Aduocatam: 2. Inque ea honoramus & Filium: vt quam propter hunc colimus: 3. Nam, Prou.17. *Gloria filiorum patres eorum.*

Colenda est. II. Impia igitur eorum est vesania: qui Deiparæ cultum negant debitum: 1. quem omnis ei detulit Antiquitas, & Sanctitas. 2. Nil derogamus Filio in honore Matris, quin potius illius honoré sic cumulamus. 3. Sicque necesse est: *Ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes.* Quianam? *Quia fecit mihi Magna qui potens est* Luc.1.

Figura colenda. Non veneraremur eam: quæ est Diua; vt 1. Bersabea, 3. *Reg.*1. à dextris assidens Filii. 2. Est Assueri compar Regina Deique polique, *Esth.*2. 3. Est prudens Abigail, 1. *Reg.*25. Dauidis irati in nos Nabales placatrix. 4. Est Thecuitis, 2. *Reg.*14. patri reconcilians rebelles Absalomos.

Obiectio & finis colenda. Debet igitur, vultque honorari: vt hoc maior in Filium honor redundet.

1. Bersabee, 3. *Reg.*1. hoc à Dauide petebat prostrata vnicū; vt Filius patri succederet Rex: Ita Deipara hoc nobis postulat: vt Filius suus Rex sit in nobis: vt ipsi conregnemus. 2. Bis tantum legitur fuisse locuta hominibus: Elisabethæ salutatrix: Et nuptialibus ministris, Ioan. 2. *Omnia quæcunque dixerit vobis facite.* Idem & nobis ab ea dici cogitemus. Quantum quidem ipsam audierimus; tantum & nos ipsa exaudiet: proque nobis laborabit tantum, quantum hic nos pro Filio.

3. Itaq; quibus Adonias Bersabeam appellauit, ijsdem nos Te, 3. Reg.2. *Precor, vt dicas Salomoni Regi*, IESV, *vt det mihi Abisaig vxorem*, gratiam cū regno gloriæ. Tibi pro nobis supplicāti, Rex diceret, quod Assuerus Estheræ, cap. 5. *Quid vis Regina Esther? Quæ est petitio tua? Etiamsi dimidiam partem regni petieris, dabitur tibi.* Ita fiat, Amen.

IN F. ROCHI CONFESSORIS.

Sint lumbi vestri præcincti, & lucernæ ardentes in manibus vestris. Luc.12.

TObias *cap.*1. à puero virtutis amans timensque Dei, constanter adusque canos, & meritorū diues; ab Salmanasar Assyriorū rege captus, ductusq; in Niniuen; licet tyrannide oppressus barbarorum, ab amore tamen, timoreque Dei nil deflexit patiens exul: insuper misericordiæ operibus sese impendebat, & orationi.

Haud scio maiórne, (certe non minor,) Tobia S. Rochus, patria Gallus; illustris stirpe, virtute illustrior, peneque diuinus, Suus sibi captiuus mortificatissimus. Dominusque sui; Temptor opum: parentifuga, & exul voluntarius: Quin & saluator in peste complurium, quibuscum hospitabatur

batur correptis, noſo-& ptochodochijs ſurrepens pauperum pauperrimus, & ditiſſimus diuitum.

De eo nos

I. Quanta vis exemplorũ in aduerſis. II. Quãtum malum peſtis ſit quà corporum, quà animarum. III. De S. Rochi infantia & adoleſcentia. IV. De eiuſdẽ robuſtioris charitate, & miraculis.

PARS I.

Quanta vis exemplorum in aduerſis.

Exemplis ... cent ac ... uent, Apoſto-l. I. ECcleſia nobis ſanctorum intuenda proponit exempla: exẽplo Apoſtoli: Heb. 13. *Mementote Præpoſitorum veſtrorum, qui vobis locuti ſunt verbum Dei: quorum intuẽtes exitum conuerſationis, imitamini fidem.* Exemplorum vis omnino maxima eſt.

Spartæ- Spartiatæ ab idololatria infames, illuſtres tamen à politia, vt iuuentutem acuerent, domeſticis excitabant eam exemplis, quæ docebantur domi, inque publico, eorum qui & olim præceſſerant, & nunc in ſenatu præerant: vtrorumque ſtatuas oſtẽtando, & illud aureis inſcriptum: *Si fueritis ſicut hi, eritis ſicut illi*, ſenatores.

Eccleſia. Ita & Eccleſia ſanctorum proponit ſtatuas, feſta, templa; prædicat miracula & virtutes; vt ad eorum nos inducat imitationem. 1. Ita Eliacim Pontifex Iudæos, aduentu Holofernis fractos animis excitabat exemplis, Iudith. 4. *Memores eſtote Moyſi ſerui Domini, qui Amalec confidentem in virtute ſua, & potentia, exercitu, clypeis & in curribus ſuis, non ferro pugnando; ſed precibus ſanctis orando deiecit. Sic erunt vniuerſi filij Iſrael.* 2. Ita & Iudas ad Gorgiæ copias maximas ſemianimi populo aiebat: 1. Mach. 4. *Ne timueritis multitudinem eorum, & impetum eorum ne formidetis. Mementote, qualiter ſalui facta ſunt patres noſtri in mari rubro, cum ſequeretur eos Pharao.* 3. Ita Matathias, Zelator. 1. Mach. 2. *Nunc ergo filij, æmulatores eſtote Legis, & date animas veſtras pro teſtamento Patrum veſtrorum; & mementote operum Patrum, quæ fecerunt in generationibus ſuis: & accipietis gloriam magnam, & nomen æternum.* Iam inde ab Abraham ſeriem deducit heroicorum factorum: demum ita perorat: *Et ita cogitate per generationem & generationem. Quia omnes, qui ſperant in Deum, non infirmantur.*

Synagoga ad ar... (margin)

II. Similiter Paulus Heb. 11. ſanctorum texit catalogum: *Alij*, ait, *ludibria & verbera experti*, &c ca. 12. demum: *Ideoque & nos tantam habentes nubem teſtium, deponentes omne pondus, & circumſtans nos peccatum, per patientiam curramus ad propoſitum nobis certamen, aſpicientes in Autorem Fidei & conſummatorem Ieſum.* 2. Iac. 5. *Exemplum accipite fratres, exitus mali & longanimitatis, & laboris, & patientiæ, Prophetas: qui locuti ſunt in nomine Domini. Ecce beatificauimus eos, qui ſuſtinuerunt. Sufferentiam Iob audiſtis, & finem Dei vidiſtis.* — *4. N. Teſtamentũ ad patientiam.*

3. Baldad quoq; Suhites ad S. Iob talia c. 8, *Interroga generationem priſtinam, & diligenter inueſtiga Patrum memoriam. Heſterni quippe ſumus, & ignoramus: quia ſicut vmbra dies noſtri ſunt ſuper terram: Et ipſe docebunt te, loquentur tibi, & de corde ſuo proferent eloquia.*

Ita & Sponſus Sponſæ: Cant. 1. *Si ignoras te, ô pulcherrima inter mulieres, egredere & abi poſt veſtigia gregum tuorum*, i. exemplo diſce præeuntium, qui gregum inſtar mactati ſunt. Qui ſi tanta amore mei ſunt paſſi; tu non tantula? Eph. 6. *State ergo ſuccincti lumbos veſtros in veritate, & induti loricam iuſtitiæ, & calceati pedes in præparationem Euangelij.* Vt enim calceis è pecoris cæſi tergore factis, ſecure ſpineta, ſaxaq; inuadimus: ita martyrum, ſanctorumque exemplo animoſiores ſimilia audebimus. Quorum vi exemplorum quid efficacius ad vel ſectandas virtutes, aut mala fugienda, vincendaque aduerſa omnia. — *Adque Martyriũ.*

III. Nimirum iſtis è viuis lapidibus conſtructa eſt in cœlis Eccleſia, ſanguine co- — *Sic cõſtructa cœleſtis eſt Solyma.*

Effectus exempli sunt reuiuiscere. *2. Consolari.* *3. Ad virtutes assurgere.* *4. Vincere tentationes.*

agmentatis. 1. Hos si intueamur, eueniet quod erectum serpentem æneum adspicientibus, *Num.* 21. vt ex veneno vitiorum afflato, ex ipsa morte, reuiuiscamus: viuentes in noua luce consolationis. 2. Plane, vt *Exo.* 15. Moyses ligno aquas Mara amaras dulcorauit immisso; ita Deus sanctorum exemplis vitæ nostræ miserias dulcorat: Vt eorum martyria sint nostra solatia: Mortificationes & virtutes, sint nostræ instructiones. 3. Ecquis enim tam fungus & ferreus; qui melle sanctorum exemplorum non capiatur? Hisce vitia eliduntur, roborantur virtutes, pusillanimes masculantur, &c.

In aduersis Iob, Tobiam, Dauid, afflictosque similes cogita; stabis vt palma fortior aduersum pondus insurgens. 2. Carúcula te vrit? cogita Josephum, D. Thom. Aquin. S. Bern. ac similes, refrigescent faces. 3. Illaqueatus es mundi pedicis, cupiditatum, amorisq; tui? Horres aut fastidis visere ægros, inopum misereri, &c. attende Benedictos, Antonios, Hilariones, Dominicos, Rochos, &c. ni saxum fies, stimulos senties exempli, & viros inuocans auxilij, *conuerteris ad aliquem Sanctorum.*

PARS II.

Quantum malum pestis vtraque corporis, & animæ.

Quando cœpit.

I. PEstis à perdendo dicta, ante diluuiũ, per ann. 1656. itemque post hoc per annos circiter 900. nota fuit nemini. Ita an. 2400. ab O. C. pestis nulla fuit. Eius mentio fit prima Exo. 5. *Deus Hebræorum vocauit nos, vt eamus iter trium dierum in solitudinem, & sacrificemus* Domino *Deo nostro, ne forte accidat nobis pestis & gladius.* Causa pestis est infectio aëris: à Galeno dicta morbus publicus: quod promiscue omnes inuadat, cuiuscunque ætatis, status &c. serpit initio: demum grassatur ad necem. Causa tamen

Eius causa.

eius. 1. Naturalis est duplex: aëris infectio ab putidis exhalationibus, calorib. nimijs, aut pluuijs, influentijs, constellationibus, &c. 2. humorũ corporis nostri corruptio. 2. Supernaturalis causa sunt hominũ peccata. 1. Exo. 9. *Ecce manus mea erit super agros, equos, & c. oues & boues, pestis valde grauis. Mortuaque sunt omnia animalia AEgyptiorum.* 2. Leu. 26. *Inducam super vos gladium vltorẽ fœderis mei, cumque confugeritis in vrbes, mittam pestilentiam in medio vestri: & trademini in manus hostium.* 3. Nu. 14. *Vsquequo detrahet mihi populus iste? Quousque non credent mihi in omnibus signis, quæ feci coram eis? Feriam igitur eos pestilentia, & consumam.* Hoc signum diuinæ iustitiæ est. 4. Deut. 28. *Quod si audire nolueris vocem Domini Dei tui, vt custodias, & facias omnia mandata eius & ceremonias, quas ego præcipio tibi hodie, venient super te omnes maledictiones istæ:* singulatim, *Maledictus eris in ciuitate, maledictus in agro.* pessima omnium, *Adiungat tibi Dominus pestilentiam, donec consumat te de terra: sit cœlum, quod supra te est aneum & terra, quam calcas, ferrea.* 3. Jer. 33. *Sic dicit Dominus &c. qui in præsidiis & speluncis sunt, peste morientur.* Atrox plaga pestis est.

Pestis pœna peccati est.

Flagella Dei tria. Prophetia

II. Tria sunt mala Deo pro flagello. Pestis, bellũ, fames. Hinc prisci Poëtæ Jouem fingebant cum fulmine trisulco. 2. Et S. Script. tria illa plurimũ coniungit. 4. *Esd.* 15. Vbi iratus Asiæ Deus, quod Babylonis delicta imitetur: *Odibilem imitata es in omnibus operibus, & in adinuentionibus suis: propterea dicit Dominus: immittam tibi mala, viduitatem, Paupertatem, & famem, & pestem, & bellum,* 3. Ier. 14. *Noli orare pro populo isto in bonum,* (defecerat ad idola) *cum ieiunauerit, non exaudiã preces eorum: & si obtulerit holocausta & victimas, non suscipiã eas: quoniam gladio, peste, & fame consumam eos.* 4. Ier. 29. diriora minatur. *Persequar eos* &c. 5. *Ezech.* 6. paria funesta.

Exempla

I. Similia Dauidi Deus per Gad denunciat, 2. *Reg.* 24. vt trium eligat vnũ. 2. Ezech.

ca.5. Deus sub emblemate capillorum rasorum eadem tria declarat.3.Iere.*c.*24. eadem sub typo ficuum grossorum ostendit: quos *cap.*29. exponit de ijsdem.

III. In tribus istis pestis pessimum est: vt S.Scriptura peccatum & peccatorem describens, vt deterrima, pestis voce vtatur.1. Eccl.11. *Attende tibi à pestifero: fabricat enim mala; ne forte inducat super te subsannationem in perpetuum.* 2. Act.24. *Inuenimus hunc hominē pestiferum*, (Paulum ait Tertullus ad Felicem) *& concitantem seditionem omnibus Iudæis in vniuerso orbe; & auctorem sectæ Nazaranorum: qui etiam templum violare conatus est*, 3. 1. Mach. 10. *Et conuenerunt aduersus Ionatham viri pestilentes, &c.*

4. Prou.29. *Homines pestilentes dißipant ciuitatem; sapientes vero auertūt furorem.* 3. Quin ipse Deus sic ad Babylonios: Iere. 51. *Ecce ego ad te, mons pestifer; ait Deus, qui corrumpis vniuersam terram.* Quare pestis & peccatum ceu causa & effectus iunguntur in Script.

Quid quod plagarum orbis postrema sit pestis futura? Luc.21. *Erunt pestilentiæ in terris.* Quo religiosius colendi sunt Sancti, pesti auertendæ Patroni.

PARS III.

De S. Rochi infantia, & adolescentia.

I. PSalm.67. *Mirabilis Deus in Sanctis suis:* in S.Rocho cum primis; cuius vitam admirati plures eam descripserunt: vt *Driedo, Pinus, Claudius, Crantius, &c. apud Baron. in martyrol. Francisc.* Driedo tradit sub ann. 1327. obijsse diem: Anno 414. in Conc. Constantiensi cœpisse nomen eius celebrari miraculis clari, in quibus, quod pestē à Constantia totoque Episcopatu per eius intercessionem Patres ij auertissent, eum Sanctum declararunt, circumlata eius statua in processione.

Natus ad montem Pessulanum Narbonensis prouinc. ex illustri Equite nobilitatem natiuam vel infans virtutibus nobilitauit. Nam bis quot hebdomadis, (vt S.Nicolaus,) à maternis vberibus abstinebat. *Infans bis ab vberibus abstinet in hebdo.*

Eccl.6. *Fili, à iuuentute tua excipe doctrinā, & vsque ad canos inuenies sapientiam.* Ita vel infans magister extitit iuuentutis. 2. Eccl. 11. *Lætare ergo iuuenis in adolescentia tua, & in Bono sit cor tuum in diebus iuuentutis tuæ,* 2. Eccl.12. *Memento Creatoris tui in diebus iuuentutis tuæ, antequam veniat tempus afflictionis tuæ, & appropinquent anni, de quibus dicas: Non mihi placent: antequam tenebrescant Sol, & lumen, & stellæ, & luna.* 4. In Hyeme solum iacet, æstate ad fructus excolitur: ad virtutes homo in adolescentia, vnde se sustentet senecta. 5. Ideo Tobias filium, c.1. *Ab infantia timere Deum docuit, & abstinere ab omni peccato.* *Magister iuuentuti ad similia. Quod S. Script. monet.*

II. Ita est: Serui Dei, viris frugi citra vanitatem gloriari assolent; ab infantia se, quod Bonum, adamasse. 1. Abdias regis Achab œconomus, 100. prophetas à Iezabele vno die in spelæo abdiderat, sic ad Eliam: 3.Reg.18. *Seruus tuus timet Dominum ab infantia.* 2. Iob.31. *Ab infantia mea creuit mecum miseratio, & de vtero matris meæ egressa mecum est.* Cum S.Rocho item, insuper ieiunium, pœnitentia, &c.

3. Sapiens c.8. *Sapientiam amaui, & exquisiui eam à iuuentute mea.* S. Rocho constantior fuit Sapientia, quam Salomoni: fuit & gloriosior, quo mundo obscurior. 4. Ezech.c.4. *A, a, a, Domine Deus, ecce anima mea non est polluta: & morticinium, & laceratum à bestijs non comedi ab infantia mea vsque nunc, & non est ingressa in os meum omnis caro immunda.* Legalis illa fuit munditia à Deo inspirata. *Vera gloria est, in iuuenta capessisse virtutem. Exempla. queis par aut superior S. Rochus.*

5. Eccles.51. de sua Innocentia vitæ ait, *Lætatum est cor meum in ea, ambulauit pes meus iter rectum, à iuuentute inuestigabam eam.*

Ecquid horum S.Rocho defuit? 6.Luc.18. *Domine, quid faciendo*, &c. *Hæc omnia custodiui à iuuentute mea*. Et Dominus ideo ad maiora eum euocabat, sed ille recedebat. At S. Rochus *velut lux splendens* processit. Nimirum qui dicere quibat vere, Ps.70. *Deus docuisti me à iuuentute mea.*

S. Rochi adolescentia qualis.

III. Hæc, virtutum initia ad quanta euasere perfectionis fastigia? Iuxta in eo creuit ætas, sanctitas, annos obruit operibus bonis. 1. Ecce duodennem moribundus parens de quatuor commonuit. 1. Vt Iesu irremisse deseruiat. 2. Pauperibus sit benignus: 3. Patrimonio iuste pieque vtatur: 4. Hospitalia non deserat.

Pauper peregrinus pestem fugat procul.

Itaque patre defuncto, in egenos facultatibus distributis, Romam peregrinaturus Italiæ oppida ardere peste comperit: at is hospitalia ingressus continuo pestem procul omnem fugat, simul regione circum omni eam profugat: adeo vt, quo ibat longius, longius etiam latiusque cœlum peste liberaretur.

PARS IV.

De S. Rochi charitate & miraculis.

Pestiferis ministrãtes sunt martyres: ob excessũ charitatis.

I. IOan.15. *Maiorem charitatem nemo habet, quam vt ponat animam suam pro amicis suis.* Hoc S. Rochus præstitit heroicus tam lætus, quam voluntarius ac deuotus in nosodochijs. Ecclesia istud, *peste corruptis adesse obsequio*, vt specimen martyrij agnoscit. Vnde pro veris coli voluit martyribus sacerdotes & diaconos, qui in sæua peste generali, tempore Valeriani Imp. adissent pestilentes, & obissent. *Baron. in Not. ad Martyrol. Quia Maiorem charitatem nemo habet.* 1. Eccl.7. *Non desis plorantibus in consolatione, & cum lugentibus ambula, nec te pigeat visitare infirmum.* 2. Talibus deditus S. Paulus: 2. Cor.11. *Quis infirmatur, & ego non infirmor? Sympathia quadam Christiana.* Ista hodie charitas quantum refrixit? Psal. 106. *Infirmati sunt, nec fuit, qui adiuuaret.*

3. Rochus fuit apostolicus sanando.

Non sic S. Rochus, Crucis signo consanabat multos: cui priuilegium idē quasi dedit Deus, quod Apostolis, Mat.10. *Dedit illis potestatem spirituum immundorum, vt eijcerent eos, & curarent omnem languorem, & omnem infirmitatem.* Mar.3. breuius: *Dedit eis potestatem curandi infirmitates.* Marc.16. prolixius, *signa autem eos, qui crediderint, hæc sequentur. In* &c. Hisce ita claruit S. Rochus, vt vrbes, prouincias, regna sibi æternum obligarit.

Peste correptus eijcitur.

II. Sed pestem ipse prius expertus multa tulit. Nam in Italiæ oppidi nosodochio peste correptus tantum ex ea indoluit, vt quiritationes comprimere nequiret. Itaq; à Magistro Xenodochij, vt turbator reliquorum nocte media eijcitur; à Consule, dum vrbem nocturnus obit prehensus vrbe excluditur. Ipse solitudinem init ac habitat: oranti Deus fontem aperit ad tuguriolum.

Fit eremita.

3. simul facit, vt canis è vicino pago panem quotidie afferret. 1. Plus ei, quam Agaræ præstitit DEVS: Gen. 21. *Aperuitq; oculos eius Deus, quæ videns puteum aquæ abijt, & impleuit vtrem, deditque puero bibere.* 2. Simile Num.20. præstitit Moysi pro seditiosis oranti: *Aperi eis thesaurum tuum fontem aquæ viuæ, vt satiati cesset murmuratio eorum.* Mox. *Psal.113. Conuertit petram in stagna* &c. 3. Ita & Clemens Pont. iuxta *Breuiar. Rom. in festo* à Traiano trans Pontũ relegatus, vbi Christiani secabant marmora, fonte carentes, eis oratione è rupe indice Agno, protulit: *eoque miraculo multi infideles aquã ad Christi fidem conuersi, Clementis etiam sanctitatem venerari cœperunt.*

Fontem dat Deus.

Quid minus istis præstitit S. Rocho! Perinde mirabile, canem ei obsonatorem esse. 1. Eliæ, 3. *Reg.* 17. in desertum profugæ, ex Achabi regia *corui deferebant panem, & carnes mane*, &c. Paulo Archimandritæ, Decianæ persecutionis fugitanti, coruus 60. annis dimidium panem ad spelun-

Canis fert ei panem.

Iuncam indies afferebat. *Breuiar. Rom. in festo.* Eliam. 3. *Reg.* 19. Angeli ope reficit Deus afflictum, *surge, & comede: grandis enim tibi restat via.* Danielem, *cap.* 14. in lacu leonum prandio Angelus per Abacuc aduectum recreauit. *Daniel, serue Dei, tolle prandium, quod misit tibi Deus.*

Quin, ipse Deus suos mire subinde pascit: Vt totum Israelem per manna in deserto. Vt, Exod. 16. *Vesperi comedetis carnes, & mane saturabimini panibus, scietisque, quod ego sum Dominus Deus vester.*

Canis, animal est fidum homini. Expertus id Lazarus, *Luc.* 16. Tobias quoque cap. 11. *Cuius praecucurrit canis, qui simul fuit in via, & quasi nuncius adueniens, blandimento caudae gaudebat.*

IN F. S. BARTHOLOMÆI APOSTOLI.

Exijt Iesus in montem orare, & erat pernoctans in oratione Dei, Luc. 6.

AMoris, ac animi, fideique in herum facinus heroicum fuit in Iosepho ab adultera solicitato, relicto pallio fugisse. *Gen.* 39. At maioris in S. Bartholomaeo, ad idololatriam inuitato, relicta pelle, in coelos effugisse.

De quo nos

I. *Numerus duodenarius est mysticus.* II. *De S. Bartholomaei persona, ac vitae gestis.* III. *De eiusdem Martyrio.* IV. *De pelle detracta, plusculа.*

PARS I.

I. CVm dies esset gratiae, *vocauit discipulos* LXXII. *& elegit duodecim ex illis, quos & Apostolos nominauit,* Luc. 6. Gratus Deo numerus XII. quem & Patriarcharum, & Tribuum Israel esse voluit, è quibus Hebraei prognati orbem impleuere. 2. S. Aug. conc. 3. in Psal. 103. rationem assignat: *Ideo quaterni electi sunt, vt S. Trinitas per quatuor partes orbis praedicaretur.* 3. Tam igitur Sanctus hic numerus est habitus, vt, per Iudae apostasiam minutus, fuerit cõtinuo redintegrandus. Vnde Aug. Tract. 27. in Ioan. *Non frustra XII. Apostolos habere voluit Dominus: Ita numerus ille sacratus est, vt in locum vnius, qui ceciderat, non posset nisi alter, ordinari.*

II. Denotantur Apostoli XII. per zodiaci signa XII. per quae Sol vim suam variam orbi communicat ita per Apostolos Deus. 2. Boues XII. 3. *Reg.* 7. gestãtes Mare æneũ, terni singulas orbis plagas spectabant: Apostoli Euangelij praedicandi, & Baptismi mare circumferebant. Ideo mandatum, 1. Cor. 9. *Non alligabis os Boui trituranti.* 3. S. Irenaeus lib. 48. c. 38. ait Apostolos esse dodecastylum, id est, XII. columnarũ firmamentum, cui Dominus Deus innitatur. Psal. 74. *Ego confirmaui Columnas eius.* 4. Iustinus Mart. ait: *Quod traditum est, vt XII. tintinnabula è Pontif. veste dependerent, simulacrum erat XII. Apostolorum qui vi aeterni Pontif. incensi sunt, quorum voce & oratione terra omnis, Dei Christiq; gloria & gratia plena est.* 5. At grandes, inquam, campanae potius fuerunt, quae tonarent Euangelium grande, & Ps. 75. *in Israel Magnum Nomen eius.* Et sic *Notus in Iudaea Deus.* Tert. lib. 4. cont. Marc. ait Apostolos esse XII. Gemmas in Rationali Pontificis illustrantes Ecclesiam. Idẽ: Esse XII. saxa è Jordane transito extracta, iussu Josue, quibus inaedificata Ecclesia est: Sunt fontes XII. in Elim. De quibus Jsa. 12. *Haurietis aquas de fontibus Saluatoris,* aquas Doctrinae & Sacramentorum. Ex hisce vnus fuit S. Bortholomaeus.

Sunt Zodiaci signa XII. Boues.

XII. Columnae.

XII. Tintinnabula.

XII. Campanae.

XII. Gemmae.

XII. Saxa.

XII. Fontes.

PARS II.

Quae S. Bartholomaei persona, vitaeq; gestis.

I. S. Bartholomaeus quis fuit? Disceptatur. Rup. Jans. Montanus, Ferus, putant fuisse Nathanaelem, de quo Joan. 1. *Ecce, vere Israelita, in quo dolus non est.* Et Joa.

Barth. est Nathanael.

Tu

1. *Tu es Filius Dei, Tu es Rex Israel.* Quanto illustrior hæc confessio, quam illa Petri, Matth. 18. *Tu es Christus Filius Dei vivi.* Quo & laudandus illustrius est. Ratio sententiæ *Prima.* Quia *Ioan.* 1. Nathanaelis vocatio describitur, Bartholomæi nusquam, nec credibile, præteritum esse. ergo. *Secunda.* In catalogo Apostolorum *Mat.* 10. *Mar.* 3. *Luc.* 6. semper Philippus & Bartholomæus combinantur: at cum Philippo vocatus est Nathanael: ergo hic Barth. est. *Tertia.* Euangelistæ, qui Bartholomæi meminerant, silent Nathanaelem, & Ioann. qui huius meminit, silet Bartholomæum. Ergo idem est. *Quarta.* Ioan. 21. Nathanaelē refert inter Apostolos. *Quinta.* BarTholomęus nō est nomen propriū, sed appellatiuum, significans *filium Tholomæi*: ergo Nathanael fuerit idem. *Sexta.* Bartholomæus est vox Syriaca, significans *Filium suspendentis aquas.* Forte è Cana Galilææ fuit. *Ioan.* 2. Inque eius nuptijs Dominus aquam fecerit vinum: qua Apostolos in stupore suspendit.

Non est.

II. Hæc opinio quia caret Autore antiquo, Nam Rupertus autor est, Et non ex instituto docet eam, sed disputationis causa proponit: Itaque alteram sequor S. Augustini, qui *Tract.* 17. *in* 1. *Ioan. & in Psal.* 65. ait, Nathanaelem ideo non inter XII. adlectum fuisse, quod legis peritus esset. Nā, 1. Cor. 1. *infirma mundi elegit, vt fortia quæque confundat.* Ita & *Baron. in Martyrol. S. Greg.* 33. *Mor. c.* 21. *Petrus de Natalibus Episc.* prodit, S. Bartholomæum fuisse Syrum. nepotem regis, solum inter Apostolos illustrem: atque inde, Luc 22. *facta est contentio inter eos, quis eorum videretur esse maior.*

Nec filius regis fuit.

Sed piscator idiota.

Verum apocryphum hoc. Huic falsæ opinioni locum fecit nomen BarTholmai. 1. Nam Iosephus in vita S. Barth. ait: *Prius idiota, & pauperem vitam agebat, & ex piscium piscatore hominum piscator factus est,* Matth. 4. Mar. 1. 2. Omnes Apostoli fuere Galilæi. Act. 1. *Viri Galilæi, quid admiramini adspicientes in cælum?* Act. 2. *Ecce, omnes, qui loquuntur, Galilæi sunt:* Non obstante, quod Galilæa esset pars Syriæ. Theodoretus in præfat. de verit. Euang. docet Apostolos omnes egisse piscatoriam. Certe 1. Cor. 1. *Ignobilia mundi, & contemptibilia elegit Deus.* Hinc Exod. 20. *Altare de terra facietis mihi, & offeretis super eo holocausta. Quod si altare lapideum feceris mihi, non ædificabis illud de sectis lapidibus.* Talis terra, & saxa rudia fuerant Apostoli.

III. Eusebius *Hist. l.* 5. *c.* 10. refert, S. Bart. ad Indos ijsse, assumpto S. Matthæi Euangelio, idq; prædicasse. Ita & *Orig. in Gen. Hiero. de Script. Eccl. Socrates l.* 1. *c.* 15. *Niceph. l.* 4. *c.* 32. Addit *Chrys.* Lycaonios anthropophagiæ suetos per eum barbariem istam desiisse. Ergo Prou. 9: *Sapientia ædificauit sibi domum, excidit columnas septem* Sacramentorum *misit ancillas suas*, id est, ait S. Greg. 7. Mor. c. 17. *Apostolorum Animas in ipso sui initio infirmas*: In quibus S. Barthol. Indiæ Apostolus. Miraculum. Chrys. Serm. de Pent. *Peragrarunt Apostoli orbem, non scuta mouentes, non arcus tendentes, non sagittas mittentes, non pecunias largientes, nec eloquentiæ confidentes: Erant nudi sæculo, sed induti Christo.* Et tamen *Constituti Principes super omnem terram.* Vnde Paulus: *Legatione pro Christo fungimur, tanquam Deo exhortante per nos.* Chrys. hom. 1. in Ep. ad Rom. *Apostoli munus res bonis infinitis exundans gratiis omnibus maius, ac dona omnia complectens.* 1. Vt, quæ in Ecclesia sunt, ea in hanc ab ipsis descenderint, Fides, spes, pœnitentia, religio, castitas, &c. Ro. 8. *Nos ipsi primitias spiritus habentes.* 3. S. Tho. Aq. *S. Spiritum & tempore prius & cæteris abundantius habuerunt Apostoli:* In hisce fundamentis Eccl. S. Bartholomæus: cui nos Eph. 2. *superædificati super fundamentum Apostolorum.* Quibus XII. fundamentis vidit Ioan.

Ioan. *in Apoc.* inſcripta XII. nomina Apoſtolorum.

PARS III.

De S. Bartholomæi Martyrio.

I. HIſtoria eſt huiuſmodi: S. Bartholomæus vt in ſorte datam ſibi Indiam venit, ſummum Indiæ idolum Aſtaroth euertit. Inter miracula tamen cætera, quia Regis Palemij filiam dæmone liberauit, Rex populuſq; plurimus in Chriſtum credidit. Aſtyages regis filius inſtinctus à ſacrificulis, ægreferens factum, S. Bartholomæum carcerat, diſflagellat, crucifigit, inque cruce cutem detrahit viuo, demum caput detruncat. *Ita Greg. Tur. de gloria Mart. l.6.34.*

Sophronius apud S. Hieron. voluit in Armenia oppetijſſe. *Commentariolus Hippolyti de Apoſt.* Eum pedibus ſurſum, deorſum capite crucifixum eſſe prodit: vti & *Niceph. l.2.c.39.* Viuum excoriatum. Ita ante hos *S. Iſid. in vita ſanctorum c.177. Et Traditio.*

Ergo impleuit illud: *Ecce nos reliquimus omnia,* etiam pellem. 1. Iob. 2. *Pellem pro pelle, & cuncta, quæ habet homo, dabit pro anima ſua.* 2. Eadem ſors illi, & Sponſæ, Cant. 1. *Inuenerunt me cuſtodes ciuitatis, percuſſerunt me, & vulnerauerunt me, tulerunt PALLIVM meum cuſtodes murorum,* id eſt, pellem.

3. Eliphas inter alia etiam hoc exprobrat Iobo, cap. 22. *Nudos ſpoliaſti veſtibus.* Hoc implicat: Itaque myſterium ſubeſt: idque verum in S. Bartholomæo, qui nudus etiam decoriatus eſt: ſicque decoratus purpura. Ideo glorietur de eo quod Michæas de infortunio Iſraëlitico deplorabat, cap. 1. *ſuper hoc plangam, & vlulabo: Vadam ſpoliatus & nudus.* Hoc plangat autem India barbara.

II. Trinam vero pellem reliquit. *Prima pellis,* fuit vetus homo, ſæculiq; mores verſi in virum Apoſtolicum, 1. Col. 3. *Expoliantes vos veterem hominem.* 2. Vt ſerpens inter petrarum anguſtias detrahit pellem, ſeque innouat. 3. Figura reſpondet: Exo. 11. *Poſtulabit mulier à vicina ſua vaſa aurea & argentea ac veſtes: ponetiſq; eas ſuper filias ac filios veſtros: & ſpoliabitis AEgyptum.* Exo. 12. *Dominus dedit gratiam, & ſpoliauerunt AEgyptum,* id eſt, Veterem hominem exuerunt animi paſſionibus, & conſuetudine. 4. Ita, Leu. 6. iubebatur Sacerdos *ponens iuxta altare ſpoliabitur prioribus veſtimentis:* veteris hominis: *indutuſq; aliis noui efferet eos extra caſtra.* Ita S. Bartholomæus.

Secunda pellis fuit diuitiarum ac voluptatum ſæculi. Contra multi, alios depilant, vt ſe veſtiant iſtis. 1. Mich. 3. *Audite Principes Iacob, &c. Veſtrum eſt ſcire iudicium, qui odio habetis bonum, & diligitis malum: qui violenter tollitis pelles eorum deſuper eis, & carnem eorum deſuper oſſibus eorum! Qui comederunt carnem populi mei, & pellem eorum deſuper excoriauerunt, & oſſa eorum confregerunt.* 2. Mundi.

2. Hi tales ſunt ſimiles corniculæ Æſopicæ, quæ mutuas pennas accepit ab varijs auibus: his ſuas repetentibus, ipſa nuda remanſit, nimium gloriata prius. Ita depeculatores, qui alios deprædantur, & ipſi deprædabuntur: Et, Iere. 2. *In aliis eorum inuentus eſt ſanguis animarum pauperum & innocentum.* O quot tales plumatuli aulici: criſtatuli vrbici? &c. *Rari tales.*

Tertia pellis erat corporis ſui. 1. Iacob cum domeſticis in Bethel ſacrificaturus, ita iubebat, Gen. 35. *Abijcite Deos alienos, qui in medio veſtri ſunt, & mundamini: ac mutare veſtimenta veſtra.* Fecit id S. Bartholomæus aſcenſurus in crucem victimandus, idola mundi diu ante reliquerat, ieiunijs, orationibus, mortificationibus ſeſe mundarat: demum veſtimenta pellis mutat mortalis cum immortali. 3. Corporis.

Mmmm Pars

PARS IV.

Plusculа de pelle detracta.

Tituli S. Barth. I. MAgnos nominis titulos inueniunt sibi, qui periculosa audent: si pro Deo, & tunc, Psal. 71. *Honorabile nomen eorum coram illo*, vel vt S. Hiero. & Hebræi legunt: *Sanguis eorum preciosus coram eo.* Qui ergo tituli S. Bartholomæo debebuntur, tanta perpesso? 1. Hac de causa S. Dionys. eum vocat *Apostolum diuinissimum.* 2. Orig. ignorat, an S. Petro eum anteponat. 3. Iobum superat patientia: Nam Iob. 13. *Pelli meæ, consumptis carnibus, adhæsit os meum.* At S. Bart. nec pellis adhæsit detracta. *Pellis exempli ac fortit.* 1. Barbari olim, teste *Alex. ab Alex. l. 3. c. 24.* deuictorum bello hostium pelles detractas, posteris relinquebant ad insigne fortitudinis: S. Bart. nobis suam ipse pellem similiter in exemplum ac memoriam reliquit Martyr. *2. Terroris.* 2. Zisca Boëmorum rex, iam senio cæcus, detractam sibi pellē iussit tympano circundari, fugandis eo audito hostibus. *Alciat. in Embl.* Ad S. Barth. pellem & reliquias ipsi cacodæmones profugiunt, &c. *3. Agilitatis.* 3. Pugiles ante conflictum vestes ponunt; quiq; in æstate æstuant: Ita S. Barth. cum morte congressurus, æstuans summa charitate, &c.

4. Victimæ. II. De victima ita sancitum, Leui. 1. *Detracta pelle hostia, artus in frusta concident.* Ita victimatus S. Barth. est, & lætus; vt eius fuerit illud cum Iobo 19. *Credo quod redemptor, &c. & rursum circumdabor pelle mea.* *5. Oblationis.* 2. Inter promptissime oblata ad Tabernaculum Domini, etiam pili erant caprarũ, Exod. 35. *Obtulerunt mente promptissima atque deuota primitias Domino, &c.* In constructione Ecclesiæ militantis & triumphantis alij alia obtulere, aurum charitatis, argentum spei &c. S. Barth. pellem rubricatam, vt ouis, in cruce.

Recogitate eum, Heb. 12. *qui talem sustinuit à peccatoribus aduersus semetipsum contradictionem: vt ne defatigemini viribus deficientes: nondum enim vsque ad sanguinem restitistis aduersus peccatum.* Imitemini Iacobum, qui nunc concolores; nunc discolores virgas ouibus bibiturus obiecit: ita variorum sanctorum virtutes varias intueamur in his S. Bartholomæum. Rex Cambyses malefici pellem detractam tribunali instrauit, vt iustitiæ recordaretur in pelle iniqui. Huc & S. Barth. pellis sit vsui nobis memoribus.

IN F. DECOLLATIONIS S. IOAN. BAPTISTÆ.

Misit Herodes Rex, & tenuit Ioannem, &c. Matt. 14.

AZariæ Pont. Max. 2. *Par.* 26. laus ex eo eximia; quod Oziæ regi sacerdotalia sibi arroganti, restiterit. Maior Baptistæ, Herodi, alienam sibi seruanti, reclamantis.

De quo nos

I. *Quanta mulieru sit malitia.* II. *Herodianorum inuectiua conuiuiorum.* III. *Herodiadanæ luxuria nequitia.* IV. *Baptista super omnes est martyres: adeoque Angelus.* V. *Qualis lucerna fuerit, quamq; Magnus.*

PARS I.

De muliebri malitia.

I. SApiens & breue dictum, Eccl. 25. *Breuis omnis malitia super malitiam mulieris.* Bene comicus,

Θηρῶν ἁπάντων ἀγριωτέρα κακὴ γυνή.
Feris omnibus agrestior mala mulier.

Et alibi:

Ἴσον λεαίνης καὶ γυναικὸς ὠμότης.
Par est Leana & mulieris crudelitas.

Euripides in Phœnis.

Mulier efferacissimum malum est.
Vbi mulieres; ibi omnia mala sunt.

Chrys.

Per... exempla.

Chryſ. *Quid leone ſæuius? Quid ſerpentibus aut draconibus atrocius? ſed hæc animalia in malo, mulieri inferiora ſunt*: ſubdit exempla. *Iuſtum Danielem in lacu reueriti ſunt Leones: iuſtum Naboth Iezabel interfecit. cetus Ionam in ventre cuſtodiuit: Dalila Samſonem tradidit Philiſtais: Eliam corui pauerunt: Et Iezabel eũ perſequebatur.* Eccl.25. *Commorari leoni & draconi placebit, quam habitare cum muliere nequam.* Ibidem: *Non enim eſt caput nequius ſuper caput colubri; & non eſt ira ſupra iram mulieris.* Chryſoſt. in hoc Matt. 8. *Non expedit, &c. Quid eſt mulier, niſi amicitiæ inimica, neceſſarium malum, ineffugabilis pœna, naturalis tentatio, deſiderabilis calamitas, domeſticum periculum, delectabile detrimentum?* Secundus Philoſophus. Quid mulier? *Hominis confuſio, inſatiabilis beſtia, continua ſolicitudo, indeficiens pugna, quotidianum damnum, ſolitudinis impedimentum, viri incontinentis naufragium, adulterij vas, aſpis inſanabilis.*

...ulieris ...crymæ.

II. Pythagoræ vox eſt apud Laertium *in vit. philo.* Duplices in fœm. lacrymæ: Doloris, & inſidiarum. Medæa apud Eurip. *Mulieres ſumus ad bona conſilia pauperrimæ; malorum autem omnium artifices ſapientiſſimæ.* Menander.

Θάλασσα, πῦρ, γυνὴ κακὰ τρία.

Mare ignis, mulier, tria mala.

...ictum ...pie.

At plus nimio male alius dixit: *Si Deus aliquis mulierem formauit; is ſe opificem malorum eſſe ſciat maximum, & hominibus inimiciſſimum.* Blaſphemia hæc mendax eſt.

Conf... beſti...

Elias, qui verbo ignem cœlo deuocarat, cœlum triennio clauſerat, mortuum oratione excitarat, &c. à muliere tamen ad vitæ tædium adactus eſt, 3. Reg.19. *Sufficit mihi Domine; tolle animam meam: neque enim melior ſum, quam patres mei.* Optimo cuique metuenda mulier malitiâ eſt: teſte vel hoc Euangelio.

* * *

Pars II.

Herodianorum inuectiua conuiuiorum.

I. Herodes in Euang. tres celebrantur. 1. Aſcalonites, infanticida: 2. Antipas, qui Baptiſtam plexit, Ieſum deſpexit. 3. Agrippa, qui Iacobum occidit, Petrum nexum fecit.

Regum licentia.

Antipam Ioannes, vulgato ſcandalo, adit, ait: *Non licet tibi, &c.* Scio, multa Regi, quæ non alteri, licent; ſeu Iura ſpectes, ſeu conſuetudinem, ſeu mores, ſiue voluptates: at *Non licet tibi, &c.* Ideo Ioanni contigit, quod illi apud Ezech.19. *Miſerunt eum in carcerem, ne audiretur vltra vox eius ſuper montes Iſrael.*

Phariſæi tradiderunt Ioannem.

An & Phariſæi ad Ioann. incarcerationem contulerint, qui eum pro Meſſia olim habuere? 1. Lyranus in Matt. 17. ait, *probabiliter creditur, de conſilio Phariſ. & Iuriſperitorum eum in carc. coniecit Herodes.* 2. Dion. Carth. ibi ait: *Forſitan.* 3. Caiet. in 4. Ioa. ait: *Id inſinuant Euangeliſtæ.* 4. Janſen. cap. 2. Concord. ait: *Veroſimile eſt Herodem nec potuiſſe, nec auſum fuiſſe capere Ioan. niſi conſentientibus, &c.* 5. Toletus in 4. Ioan. Eos ait effeciſſe ſuis machinationibus, vt caperetur. Id elicit inde: Matth.17. *Elias iam venit, & non cognouerunt eum; ſed fecerunt in eum, quæcunque voluerunt.* 6. Conſpirationem eorum etiam S. Hieronym. teſtatur inde: Matt. 4. *Cum audiſſet Ieſus, quod Ioan.* TRADITVS *eſſet.* Vah mundi inconſtantiam! Iam traditur, qui prius Meſſias creditur.

Idq; certũ eſt.

Palam arguitur Herodes.

Priuatim, an publicè Herodem coarguerit? Publice; quia peccatum erat publicum. Sic Abul. in Matt.14. Victor Antioch. Chryſ. hom. 1. ad populum, ait, *in medio foro*. Sicut Dauid Pſ.118. *Loquebar de teſtimonijs tuis in conſpectu regum, & non confundebar.* Non longas nectebat ambages Ioannes; ſicut ad Dauidem Nathan vſus parabola ouiculæ: 2. Reg. 12. ſed recta procedit: *Non licet tibi &c.*

Conuiuia quæ possint. II. *Notanda hic* 1. Sors misera Concionatorum: 2. Ingratitudo mundi: 3. Principum cæcitas: 4. Rabies mulierum. Pellex contra sana monentem conspirat, ne cœlum & terra eius incestui dein aduersentur. Impij epulantur: insons plectitur. O Thyestææ epulæ: Vti Herodias & Herodes: Venerea & regia potentia: Cupiditas & Maiestas: Malignitas & Potestas. An non, Eccl. 7. *Melius est ire ad domum luctus quam conuiuij: in illa enim finis cunctorum admonemur, & viuens cogitat, quid futurum sit.* Vbi S. Hier. ait: *Vtilius est ire ad Exequias funeris, &c. quia ibi ex præsenti cadauere commonemur conditionis naturæ.* At conuiuia mutant Tetrarchas in Herodes.

Furiant homines. Conuiuiale *vinum* moderate sumptum *lætificat cor hominis*: Eccl. 40 at immodice, furiat. 1. Hinc prisci, ait *Cathar. de imag. Deor.* Bacchum bicornem pingebant: altero hic Herodem furiarat. 2. Adeo Osee 4. *Vinum & fornicatio auferunt cor hominis*; inque belluam vertunt; vt ratione sopita, sola passio præferuida per omne nefas grassetur. Quare Ierem. 16. *Non ingrediaris domum conuiuij.*

Exempla. Ecce filij *Iob c.* 1. inter epulas ruina obruuntur. 2. Simon Sacerdos magnus. 1. *Mach.* 16. cum filijs Iuda & Ioanne ad mensam à Ptolomæo contrucidantur. 3. Amon, 2. *Reg.* 13. inter pocula obtruncatur à fratre. 4. Godolias, *Ier.* 41. Babylonici Princeps exercitus inter vina opprimitur ab Ismaele. 5. Diues Epulo, *Luc.* 16. ferculis sibi damnationem inuenit. 6. Herodes superauit omnes.

Profusi in vana, in Sacra parci. *Licet dimidium regni petieris.* Infelix! perdidisse totum præstabat, quam tantum cędis nefas suscipere. Videte ingenium mundi: quam effusus in illicita; quamque parcus & iniquus in Sancta? Qui non sumptus fiunt in mensas, aulædos, vestitus, lusus, spectacula? &c. at in Sacra quantuli fugiuntur? 1. Plane Iudæi se liberales in vestiendo Seruatore ostendebant; sed in derisum & afflictionem eius: alba ab Herode, purpura à Caipha induitur; dum ludendus propinatur: at dum miracula patraret, sanaret ægros, nec hilum ei quisquã. Ita cosmophili. 2. Hebræi, ad aureum vitulum conflandum, quam prompti inaures & cimelia aurea conferebant? *Exod.* 32. Tales mundani, ad vana prodigi: parci ad Sacra.

Quin hæc nudari expoliarique mallent. *Aut lex legi.* Herodianum hoc: qui Sanctum Domini decollare, quam pellicem contristare malebat. Quin abstulit Ioanni caput, & dedit scorto.

PARS III.

Herodianæ luxuriæ nequitia.

Luxuria est 1. vasa vera. I. HÆc vero luxuria est in & re aliena rapienda, & corpore proprio prostituendo cum pretio. Hæc bestia est illa, cui dictum: *Surge, comede carnes plurimas* iustorum spoliandorum, & luxuriosorum. Bestiæ ex dentibus extrahere lupam conabatur Ioannes: at in fauces eius incidit ipse, & lupa exijt illæsa corpore; hoc sæuior in Ioannem.

2. Apocalyptica mulier. Apoc. 17. *Vidi mulierem ebriam sanguine Sanctorum, & de sanguine Martyrum.* Fuit ea sanguinaria Synagoga, quæ hausit Vriæ innoxij sanguinem: Iosephi vitam appetiuit, Baptistam extinxit par Herodias.

3. Saua Thomyris. Thomyris Schytarum regina Cyri, bello capti, caput abscidit, inque vas sanguine plenum demersit, dicens: *Satia te sanguine, Cyre, quem sitisti.* Sæuior Herodes quasi Herodiadi aiebat: *Satia te sanguine* Baptistæ: Quem in carcerem trudi fecisti; vti Iosephum Putipharæa, *Gen.* 39. quæ molita solum adulterium; tu id complesti; & Herodem venereo fascino dementasti. *Et Putipharæa.*

II. In-

II. Infelix, sic fascinatus! 1. Amb. l. 1. de David. *Samson validus leonem suffocauit; sed amorem suum suffocare non potuit: Vincula soluit hostium; sed suarum non soluit nexus cupiditatum: Messes incendit alienas; sed vnius mulieris succensus igne suarum ipse Virtutum messem amisit.* Ita Herodes. 2. Verissime, Prouerb. 23. *Fouea profunda est meretrix, & puteus angustus aliena. Insidiabitur in via quasi leana; & quos incautos inuenerit, interficiet.* Talis Herodias in Herodem incautum & Baptistam. 3. Eam proinde belle depingit S. Amb. l. de offic. *Ianua diaboli, via iniquitatis, scorpionis percussio, noxiumque genus fœmina. Cum proximat, ignem accendit.* S. Chrys. in hoc festo. *Baptistam in deserto viuentem dracones & aspides cornutæ tremuerunt: Herodias vero eidem caput abscidit, & tanti viri mortem in pretium saltationis accepit.* Ibid. *O acutissimum diaboli telum mulier! Mulier Adamum exterminauit, Per te bella fiunt: sapientes se perdunt, sancti occisi sunt; ciuitates combustæ. Vita perdita, mors inuenta est: Per te diuites pauperes; fortes debiles, pulchri turpes, veraces mendaces; casti luxuriosi, humiles superbi, pœnitentes inobedientes, & Deo odibiles fiunt.*

PARS IV.

Quod Baptista super omnes sit martyres, adeoque Angelus fuerit.

I. SÆua nimis aggredior heu! exhorresco cogitans ferale supplicium. Scelus extinguit virtutes, easque triumphat: libido cogit florem castitatis emarcescere.

Joannes vitæ magisterium, pœnitentiæ norma, forma iustitiæ, gloria solitudinis: homine maior, dignior Angelis; Legis cōpendium, Euangelij pretium, Apostolorū vox, Prophetarum silentium; Domini tuba, miraculum mundi, Dei delicium, Meretrici donatur. O facinus! Caput ei detrūcatur, in quo oculi visæ columbæ super Dominum testes; aures vocis cœlo lapsæ testes, caput sapientiæ diuinæ, linguæ prædicatricis caput, *Ecce*, ait, *Agnus Dei*, 1. Pharao, *Gen.* 40. natalitiorum suorum lætitias cæde pistoris funestabat: Herodes Ecclesiastæ sui dantis ei panem vitæ, tabo natalia sua polluebat. Quo vitam acceperat die, vitam adimit insontissimo; quam dare nequibat. 2. Naturæ portentum Nero, hominum carnificina, Diuinitatis explosor, Deorum & Cæsarum statuis capita deiecit, suo imposito: senatus turbatus facto, consulit augures: qui detruncandum ei imperium pronunciant. Idem hodie Herodi portentum accidit ex obtruncato Baptista.

Natalitia cruenta.

Exitum habent interitum.

II. Isto illi decreuit; accreuit huic gloria, eoque maior, 1. Quod martyrio præierit Ducem Jesum sine exemplo; cæteri cum secuti sint: 2. Quod absque solatij externi auxilio, vti successores Martyres: Nam Protomartyr, Actor. 7. *Video cœlos apertos*, &c. Hoc quantum solatium? Et alijs aliud datum, nullum Joanni, qui patitur cœlo clauso, Christo nondum passo, nec vllo pro Christo.

Martyr supra martyres sine solatio.

Bene Greg. Naz. orat. 20. *Qui ante Christi passionem passi, quid post Christum in persecutione, eiusque imitatione pro nobis obita mortis facturi fuissent?* Ita se Apostoli incendebant: Heb. 12. *Curramus ad propositum nobis certamen, adspicientes in Autorem fidei, & consummatorem Iesum; qui proposito sibi gaudio sustinuit crucem.* Saulis armiger, 1. *Reg. vlt.* mortis timens, viso Saule in gladium incubuisse, sequitur animosus. Exemplo caruit Baptista; at non gratia constantiæ. 1. Ideo Ecclesia solum præ cunctis Martyribus titulat *Martyrem præpotentem.* 2. Joannes dein visum descripsit, Apoc. 20. *Vidi sedes, & sederunt super eas, & iudicium datum est illis, & animas Decollatorum propter testimonium Iesu, & verbum Dei:* At Baptista, Joann. 1. *Venit in testimonium*, ideo decollatus est. Quanto igitur

Et exēplo Christi.

Cultus eis magnus.

tur hic melior & sanctior; tanto deterior Herodes.

Baptista Angelus qualitate non natura fuit.

III. Angelum namque sustulit homo, & talis tantum: quem vere Angelum natura fuisse Origenes insinuare videtur, *Hom.* 5. *in Ioan*, Eusebius *l.* 9. *demonst. Euang. c.* 5. prodit, quosdam plures id cordate docuisse. At contra Joan. 1. *Fuit Homo missus à Deo, cui &c.*

1. Intellectu.

Officio tamen Angelus erat verus, & similitudine. 1. Nam Angeli pueritiam & insciam ætatem ignorant, creati cum liberi arbitrij vsu & intellectu. Ita & Baptista *exultauit infans in vtero* intelligens. 2. Angeli non vescuntur cibo corporeo: Tob. 12. *Videbar quidem vobiscum manducare & bibere; sed ego cibo inuisibili & potu vtor.* Ita Matth. 11. *Venit Ioannes neque manducans, neque bibens,* &c. Scilicet vt cæteri hominũ. Chrys. hom. de ieiun. ait Baptistæ vitam perpetuum fuisse ieiunium. 3. Matt. 22. *Neque nubent, neque nubentur, sed erunt sicut Angeli Dei.* Talis Baptista in eremo in carne Angelus. Quo immanior Herodes, tanti viri trucidator.

2. Victu.

3. Castimonia.

PARS V.

Qualis lucerna fuerit, quamque Magnus.

Fuit lucerna.

1. Crepusculi matutini.

I. QVid, quod & Lucernam Dei extinxerit tenebrio? 1. Etenim Ioan. 5. *Erat lucerna ardens, & lucens* diem inter Christi, & noctem Judaismi, Rom. 13. *Nox præcessit, dies autem appropinquauit,* Diem, Ioan. 3. *Oportebat crescere* in Crucem vsque: *me autem minui* capite. Vates ipse sibi. 2. Lucerna paucis lucet; sol omnibus. Joannes lucebat solum ad Jordanem: at Jo. 1. *Christus erat lux vera, quæ illuminat omnem,* &c. Joan. 8. *Ego sum lux mundi.* Accensi ab hoc Apostoli: Matt. 5. *Vos estis lux mundi.* 3. Lucerna illuminat prope, sed nõ fœcundat: Sol procul lucet & fœcundat terras, & omne viuens. Solius hoc Dei est, 1. Cor. 3. *Ego plantaui, Apollo rigauit: Deus autem incrementum dedit. Sed neque qui plantat, neque qui rigat, est aliquid; sed qui incrementum dat Deus.*

2. Paucis.

3. Non fœcundans.

Fuit Ma-gnu[s]

II. Magnum quoque prostrauit Herodes, Matth. 11. *Inter natos mulierum,* &c. Sic Dominus: at Angelus Domini, Luc. 1. *Multi in natiuitate eius gaudebunt: Erit enim Magnus coram Domino:* Non coram mundo mundana vanitate, ait *Amb.* Neque hypocritica magnitudine coram mundo, non Deo, ait Theoph. Nec vt Gen. 10. *Nemroth robustissimus venator coram Domino.*

Non o-rans se.

Sciendum namque tripliciter quid *Magnum* dici. 1. Coram se, sui admirator. De quo Basilius hoc Isa. 10. exponit: *Inducit super mentem suam.* Non sic Psaltes 130. *Non ambulaui in magnis, nec in mirabilibus super me: si non humiliter sentiebam, sed exaltaui animam meam.* Pro Messia requisitus, cum (vt *Aug.* ait *Tract.* 4. *in Ioan.*) imponere hominibus potuisset, dixit: *Non sum.* Imo: *Non sum dignus soluere corrigiam calceamẽtis eius.* 2. Magnus coram hominibus dicitur, qui ab his magni fit. At maximi fuit S. Joannes, & tamen Joanne quis humilior? 1. *Luc.* 3. Messias acclamandus, refutauit. 2. Tanti fuit cunctis, vt Euangelistæ eius vsi fuerint testimonio pro Christo Messia. Nec tamen, quod magni factus, se magni fecit ipse. 3. Et nominis sui æstimationem acquisiuit non miraculorum operatione, sed vitæ sanctimonia. 3. Magnum esse coram Deo: Et hæc vera magnitudo. At Joannes Christi sententia, Luc. 7. *Maior fuit inter natos.*

Se[...] hom[...]

Et [...] D[...]

Fu[...] tiss[...]

III. Rich. Brixien. ait: Hominem à pictore ingenioso pictum quadricipitem, cum capite vno prouidentiæ, alio sapientiæ, tertio virtutis, quarto fortunæ. Hæc perfectio hominis vere in S. Joanne fuit absolutissima. 1. Ideo, Io. 1. *Hic venit in testimonium, vt testimonium perhiberet de lumine, vt omnes crederent per illum.* 1. Imo, Luc. 1. venit *ad dandam scientiam Salutis plebi eius.*

3. Non

3. Non de nihilo fuit admiratio de eo: *Quis putas puer iste erit?* 4. Plane, Eccl. 44. *Benedictio omnium gentium super caput eius.* Fuit Turris Dauid, *Cant.* 4. è qua omnis armatura fortium dependet concionatorum peccatorum, eremitarum, confessorum, Martyrum, Virginum. &c.

IN NATALI B. VIRGINIS MARIÆ.

De qua natus est IESVS, qui dicitur Christus. Matth. 1.

Ægyptij, *Gen.* 40. Principum natalia celebrabant festa: Nos reginæ Deiparæ Natalem iustiore titulo peragimus.

Circa quem

I. *De infelicitate Natalium mortalium.* II. *De nata Seruatrice: sed cur tam sero?* III. *De gaudio ex Nata.* IV. *De festiuitate gaudij ex Nata.* V. *De meritis Natæ.*

PARS I.

De infelicitate Natalium mortalium.

I. Fatuitas, aut vanitas est hominũ, natalem suum feste celebrantium: cum magis sit lugenda dies: qua extrusi miserias intrauimus. Vt, qui ob crimen in carcerem cruciatusque datus, diem suæ infamiæ ac miseriæ festum ageret; delirare censeretur: Ita natalis sui admiratores, quo cum Ada exules in mundi carcerem expulsi, in corporis ergastulo compinguntur.

Ideo Plinius natalem suum auersabatur, iratus naturæ, vt in se nouercæ, quæ in bruta tamen mater exsisteret, tam hæc ab necessarijs instruens: quam nos destituens. Quin gemino indimur carceri: corpus mũdo: anima corpori. Et sicut Moses, *Exod.* 2. in scirpea fiscella ad profluentem exponitur: ita nati nos miserijs dedimur, heu quot, & quantis?

III. Hasce Heraclitus Philosophus irremisse deplorabat: deridebat vero Democritus: vt in quibus tantum homines deliciarentur, ac siderent. 2. In captiuitate miserijsque Iudæi plangentes aiunt, Psal. 136. *Quomodo cantabimus canticum Domini in terra aliena?* Et nos miseriores in mundo, & corpore iubilamus? Insolescimus sub tã multiplici tyrannide? 3. Recte Thraces in proliũ natali luctum & induebant, & edebant, in funere vero plaudebant.

Captiuitas est. Deflenda vel ridenda.

Ægyptij natalis obliti, fatalis innouabant memoriam indies, cænis caput mortui inferentes. Sic *Plut. in conuiuio.* 7. Sap. Antipater Sidonius, teste *Val. Max.* natalem suum semper est detestatus: quod eo semper ægrotaret: eodem denique & mortuus est.

Semper memoranda.

1. Quin & ipse Iob, cap. 3. *Maledixit diei suo, & locutus est; pereat dies, qua natus sum, & nox, in qua dictum est, conceptus est homo, dies ille vertatur in tenebras.* Et quod amplius: *Quare,* inquit, *de vulua egressus sum: qui vtinam consumptus essem: essem, quasi non essem.* 2. Vti sibi Iacob in vitæ suæ annis placuit? Gen. 47. *Dies peregrinationes meæ,* respondit Pharaoni, 130. *anni sunt, parui, & mali.* Magisne illi vita hæc vitalis quam mortalis visa fuerit? 3. Ideo docta Deo Ecclesia sanctorum natales non celebrat; sed mortis eorum dies natales appellat. Trium tamen Natiuitates recolit: Iesu, Mariæ, Baptistæ: Filij, Matris, Clientis.

Sanctis ingrata deflentaque.

PARS II.

De nata Seruatrice: sed cur tam sero?

I. Nata est B. Virgo anno Mundi 3974. à captiuitate anno 576. ab Vrbe cõdita anno 738. Danielis hebdomade 64. Augusti imperij 22. die 8. Sept. pene quo Eua formata fuit. Nam Hebræi tradunt in Septembri Luna prima orbem esse conditum; quod tunc arbores sint fructibus onustæ.

Nata quando.

Sed

Cur tam sero? Sed cur tam dilata diu Virginis natiuitas? *Primo* Quia Rex initurus regnum, procul acquisitum, præmittit, qui parent omnia: Ita sibi Dominus præmisit, quos hic Matthæus recesset: 12. Patriarchas. 12. Prophetas. 12. Pontifices summos intra annos pene 3000. demum Matrem sequutus est Ipse suam cum 12. Apostolis, &c. *Secundo.* Vt dilatio foret indicium irati Numinis. At tanto tempore,

1. Ob apparatum melius instruendū.

Tantane animis cœlestibus iræ?

2. Ad irā Dei insinuandam. Peccator quam procul à Deo. Hinc peccati malitiam æstimato. Itemque ex prodigi exemplo, *Luc.15.* qui longinqua in regione omnia dilapidauit infelix. Vere longinqua: longissimum est iter à peccato ad gratiam: ecce anni cesserunt 4000. At breuissimum à gratia ad peccatum: Nam Angeli, Adamque in momento ruerunt.

Quam diu inhærens peccato, vt visco. Sicut Hebræi fame pressi in Ægyptum concesserunt, animo commorandi inibi tribus, quatuorve annis; at effluxere 400. nequedum exire quibant; nisi in manu potenti Dei, Ps.134. *Emisit Deus signa & prodigia in medio tui AEgypte, in Pharaonem, & in omnes seruos eius.* Ps.105. *Fecit magnalia in AEgypto, mirabilia in terra Cham, terribilia in mari rubro.* Heu peccator, fame voluptatum, honorumque ac opum impulsus, mutas regionem cœli cum Ægypto peccati, animo quidem non sordescendi in eo, vel immorandi: at immoraris, & immoreris. Prædixit talibus Dominus, Ioan. 8. *Et in peccato vestro moriemini.* Vnde, heu, quam ægre extraheris? Sane S. Thomas *tract. de gratia*, ait, Remissionem peccati maximum opus esse Dei.

3. Vt Dei cura de peccatoribus liqueat. *Tertia causa* dilatæ Natiuitatis; vt Dei cura de peccantium salute notetur. Hinc Sponsa, Can.5. *Qualis est dilectus tuus ô pulcherrima mulierum?* Respondet. *Caput eius aurum optimum: coma eius,* cogitationes ac curæ; *sicut elatæ palmarum, nigra quasi coruus:* id est: de iustis, & iniquis saluandis solicitæ. Et vero de cœlitibus cura eius minima est: potissima de nobis in suggerendis medijs consumitur, quibus ad frugem reducamur. Hinc tantum *gaudium super vno peccatore, pœnitentiam agente, quam super 99. iustis: qui non indigent pœnitentia:* Luc.15.

Hinc tam diu nata. Sicut in aulis nullus est animorum motus cum boues, oues, &c. mactantur: at si vrsus, leo, &c. sit occidendus, hic concursus fiunt, sermones, gaudia, metusque: Ita & in cœlis super conuersione peccatorum.

PARS III.

De gaudio ex Nata.

Deipara tam diu differatur. I. FVerint istæ rationes Deo differendæ Natiuitatis Marianæ: At dia Virgo, quid tam morari diu potuisti? Nunquid vox tua est, Prouerb.8. *Dominus possedit me initio viarum: antequam quicquam faceret, cum eo eram cuncta componens.* Scio id de Filio dici: at Galatinus *lib. 7. arcanorum, cap. 2.* istud, similiaque Deiparam notare censet: Epiphanius quoque de Messia intelligi posse negat: cui assentitur Gregor. Naz. & S. Basilius. Cum ergo tam antiqua sis: quid morata es, Virgo? Audi afflictos morâ. Ps. 68. *Defecerunt oculi mei suspicientes in cœlum.* Psal. 118. *Defecit in salutare tuum anima mea, dicentes quando consolaberis me.* Par fuit desideriū Matris Dei: *Defecerunt oculi mei præ lacrymis, & raucæ factæ sunt Fauces meæ,* dum columba aduenires.

Tandem nata. Veni ergo tandem. Et venis *quasi aurora consurgens.* Cant.6. Venis, ô extremum noctis; lucis initium. Rom.13. *Nox præcessit.* Synagogæ. Legis, iræ: *dies autem appropinquauit* gratiæ & Mariæ.

Gaudium attulit tibi. Exultate Patres in limbo delitescentes: ecce prænunciam salutis. Dixisti, Isaia, 11. *Egredietur Virga de radice Iesse, & flos de radice eius ascendet.* Iam dicitur *Egressa est, & ascendit.*

dit. Num Apoc. 12. *Signum magnum apparuit in cœlo Mulier*, &c. Signum magnæ misericordiæ.

et refocillationem. Beatum Signum, Mirum quoque. Ex parẽtibus annos XX, sterilibus oritur. Tale signum erat aquarum fluentia è petra, *Num.* 20. Virginis eo maius, quo magis Virgo puteus est aquarum viuentium; non solum fluuius. Sara nonagenaria ex viro cẽtenario se concepturam audiens, risit, & ait: Gen. 21. *Risum fecit mihi Dominus: & omnes qui audierint, corridebunt mihi*: quod valido corpore non conceperit: At Anna ex Joachimo concipit non ad irrisum, sed ad gaudium omnium, & gratulationem. Vnde exultat hodie Ecclesia.

Deiparæ Natiuitatis festum non placet Luthero, Deiparam derisorem hæreticum. Solus Lutherus, vt exors fidei, sic est & gaudij huius expers, & ait ad hod. Euang. *Peruelim hoc festum omitti: cum nullo Scripturæ nitatur testimonio.* At vbi Scriptura de festis alijs Pasch. Pentecost. Natiu. Domini, &c. Impudentius idem lib. de pijs Cerem. obseru. *Assumptionis, & Natiuitatis festa plane reijcimus.* At furor est iste sacrilegus: non ratio. Nec dignus pluribus.

PARS IV.

De Festiuitate gaudij ex Nata.

Festiuũ gaudiũ quia est templũ dedicata. I. SI cum Salomone totus Israel, 3. *Reg.* 7. tam festiuæ peregerunt dedicationẽ Templi, in quod Lex deponenda erat: quanto sanctior esse nata debet Deipara Christianis, templum Dei? Ita Pet. Damian. serm. de Natiuit. Mar. vbi & ista: *Hæc est Thronus Dei, solium diuinitatis, palatium Regis æterni, gazophylaciũ thesauri, quo de cruenti prædonis seruitio sumus comparati.*

Innocẽtiam perditam reperit. Hæc nata est mulier, quæ vel in ipsa natiuitate drachmam innocentiæ, perditam à nobis repererat: ideoque omnes pias animas conuocat amicas & vicinas, dicens: *Congratulamini mihi: quia inueni drachmam quam perdideram.* Natura, mulier magna perdiderat gratiam & gloriam: sola Deipara gratiam inuenit apud Deum, & immunis à perditione communi drachmam sibi adinuenit ac nobis, quam dolebat nos perdidisse, ac si perdidisset ipsa. Verum ita inuenit: *vt diuitias supergressa sit vniuersas.* Quo gaudendum est amplius.

II. Hanc requirebat Salomon, Prou. 31. *Mulierem fortem quis inueniet?* Quo ille gaudio subsilijsset, si hanc illi Natiuitatem agitare festam nobiscum licuisset? Dixisset: *Inuenta est drachma: & mulier fortis.* Hæc est fortis Amazon, quæ contriuit caput serpentis, & super draconem ac basiliscum ambulabat. O fortem vel ab ipsa Natiuitate. *3. Nata mulier est fortis.*

Tres Darij Satrapæ sapientes disceptabant super quæsito hoc: Ecquid fortissimum? 3. *Esd.* 3. Zorobabel ait: *Mulier.* Deus hic locutus fuerit: & de Deipara fortissima omnium. Quæ enim, præter ipsam, est alia? Hæc fortis cõtra Deum iratum, Iram ipsi, telaque extorsit: naturam obstupefecit; quod supra ipsam hæc esset vna ac prima, sic munde nata, vt nec Eua mundius fuerit creata. Ipsa dæmones confudit: quibus ius nullum in eam licebat. Ipsa circumscripsit Infinitum; peperit Creatorem. Quibus quid fortius? Quid ad gaudia efficacius? *4. Et fortissima omnium.*

III. Vrbs obsessa diu, pressaque fame dira, si ex insperato nanciscatur commeatũ; quanto id illi est gaudio? Orbis à portis quatuor Occidentis, Orientis, Merid. Septentr. obsessus vndique fuit ab annis quater millenis, fameque vltima exhaustus: ecce aduenit ei *Nauis* hæc Mariana, *portans panem de longe*, Prou. 31. filium Dei. Nam Ioan. 6. *Hic est panis, qui de cœlo descendit.* Panis bis coctus, *bis gemitus*. Quid ni gaudeamus de eius aduentu? Hocque amplius, quod peregrinis & velut transfugis, ceu Iacobo, *Gen.* 28. hoc in fuga solatij offeratur; *5. Et obsessatrix famentium.* *6. Scalaque terrenis ad supera.*

tur; vt visione scalæ recreemur, in qua via, sus deque feruet.

Hæc mœstis exulibus nobis est nata Maria, scala cœli: qua Iesus descendit, & salus omnis cætera. Bene Damiane: *Hodie nata est Regina cœli, fenestra mundi, ianua paradisi, tabernaculum Dei, stella maris, scala cœlestis: per quam supernus Rex humiliatus ad ima descendit: & homo, qui prostratus iacebat, ad superna exaltatus ascendit.*

7. *Et Arca salutis.* Noëmo, *Genes.6.* indolebat omnium ex diluuio interitus: at visa ad paucorum salutem arca parata, temperauit, detersitque dolorem. Quantum, quamque diu omnis creatura ingemuit? inque luctu ac squalore iacuit? Tot adeo vidit damnari æterno diluuio. Quo maius est gaudium, ex apparente primum hodie Arca salutis.

8. *Sed & ipsa pulchra tota.* IV. Est illa quidem gaudij causa vna: plures sunt, ac maiores cæteræ. Qualis quod supra naturæ cursum sic nascitur non pura solum, sicut Elias, sed & gratijs illustrata tot: quot nec in protoplastis fuerat ea experta natura. Inde Cantic.4. *Tota pulchra es amica mea, tota pulchra es, & macula non est in te.* Bis pulchra tota, in Conceptione, & Natiuitate.

Merito igitur miraris Sponse. Cant.7. *Quam pulchri sunt gressus tui filia Principis*: id est, Maria, vt omnes intelligunt: Gressus primus Conceptionis in naturam: alter in lucem Natiuitatis: In vtraque offendimus omnes, sola tu graderis pulchre, inoffenso pede.

PARS V.

De meritis Natæ.

Meritissima est Nata. I. MErita Natæ notantur istis: *De qua natus est Iesus, qui vocatur Christus*, quasi dicat, ex vno hoc capite, cætera æstimatote 1. Nec enim amplior, ait D. *Thom. p.1, q.25. a.4.* haberi dignitas potest, aut perfectior, quam Matris Dei. 2. Si verum,

1. Quia est Mater Iesu.

2. Sapien-

Prouerb. 10. *Filius sapiens gloria parentum*: iam nemo gloriosior Deipara, quod nemo ipsius Filio sapientior. Accedit gloria Patris, qui ait, Psal.2. *Filius meus es tu; ego hodie genui te.* Idem quid ni & mater dicat? *tissima. Maior est.*

3. Suam sibi finxerint Poëtæ, apud Hesiodum, Pandoram, Deam Deorum omnium donis ornatam, quod Deum quendam genuisset. Nostram, nos Deiparam prædicamus, & adoramus, *de qua natus est Iesus, qui vocatur Christus.* Quo, quid supra? *5. Quæ Pandora est.*

Cùm Deus Abrahamum ac Dauidem eximie honoratos vellet, promisit illi Gen. 22. *In semine tuo benedicentur omnes gẽtes.* Huic Ps.131. *De fructu ventris tui ponam super sedem tuam.* Quo audito, ille se humi prostrauit, non inueniens grates sat dignas. Si illis tanti promissio: quanto erit honori Mariæ exhibitio? Illa enim est, *de qua natus est Iesus qui*, &c. *4. Regiis, promissa, est illa præstita.*

II. Exploratores duo, *Num.13.* vt terræ benedictæ laudem re exhiberent, non verbis solis, botrum in vecte secum attulerũt, spectaculum benedictionis. Ita hic Euangelista, benedictæ matris facturus fidem, & specimen daturus, botrum proponit, dicens: *De qua natus est Iesus.* Eia ergo, iubilate Deo, magnificate diem hunc, cuius cum ortu orta nobis bona sunt omnia. In Baptistæ *Natiuitate multi gaudebunt*: omnes in Mariæ. *Benedictus fructus de terra testatur.*

Enimuero, 1. Hodie arbor vitæ nobis in Paradiso plantatur: *Gen.1.* 2. Arca salutis absoluta. *Gen.6.* in mare mundi exponitur. 3. Thronus, *3.Reg.10.* eburneus auro obrizo conuestitus perficitur Salomoni. 4. Arca fœderis è lignis Setim incorruptibilibus structa, inaurataque legi recipiendæ, consecratur. *Exod.25.5.* Hodie denique Turris Dauidica, *Ex qua omnis armatura fortium dependet*, agnoscitur terror hostium, præsidium fidelium, Ecclesiæ propugnaculum. *Figuræ globatæ.*

PERORATIO.

QVare, *Exo.* 25. præceptum omnibus, vt aurum, pilosque caprarum ad Tabernaculum Deo parandum conferrent: ita nos ad laudes Deiparæ natæ omnia, quæ possumus, conferamus, vel aurum charitatis: aut pilos humilitatis.

IN F. EXALTATIONIS S. CRVCIS.

Ego, si exaltatus fuero à terra, omnia traham ad me ipsum. Joan. 12.

GLadiũ Goliath cæsi, 1. *Reg.* 21. Sacerdotes in Sanctuario iuxta Arcam Testamenti suspenderunt, trophæum Dauidicæ fortitudinis, & victoriæ admirandæ. Quanto dignius lignum S. Crucis, in quo mors, Sathanasq; deuictus fuit, &c. tanto cum honore exaltatur?

Quare de eo nos

I. *Sacræ Crucis Elogia.* II. *Vlteriora eiusdem encomia,* III. *Crucis exaltatæ causa,*

PARS I.

Crucis encomia.

rux gentibus honorata. I. SIgnum crucis tanto fuit in honore apud cunctas Gentes, etiam ante, quam pateretur Dominus, quodam, reor, instinctu altiore; vt sat nequeat enarrari. 1. *Marsil. Ficinus l. de tripl. vita*, ait, Arabes Astrologi inter omnia hieroglyphica nullum habuere sanctius ac religiosius. Cruce effigiata. 2. Rufinus in Eccles. hist. l. 2. c. 29. *Signum Dominicæ Crucis, inter illas, quas dicunt ἱερατικὰς, id est, sacerdotales literas, habere AEgyptij dicuntur velut vnum ex cæteris literarum elementis: Cuius hanc dicunt esse interpretationem: VITA VENTVRA.* 3. Addit hisce *Socrates hist. Eccl. l. 5. c.* 17. Serapidis, Deorum summi apud Ægyptios, templo diruto, saxa reperta cum cruce incisa: quæ significabat idem quod VITA. Eadem Per. Crinitus l. 8. de honesta discip.

Erant hæc præsagia vẽturi honoris cruci veræ vitæ. Nam Eph. 1. *Benedictus Deus & Pater Domini nostri Iesu Christi, qui gratificauit nos in dilecto Filio suo; in quo habemus redemptionem per sanguinem eius, & remissionem peccatorum.* *Ecclesiæ salus est & gloria.*

Est omnino Crux in Ecclesia militante regium vexillum, sanguine initiatũ Christi: ideoque est & terror gentium, ac dæmonum, idolorum ruina, hæreticorum confusio, gloria fidelium & Angelorum S. Hieronymus in c. 9. Ezech. signa Thau *super frontes virorum gementium atque dolentium*: ait insigne crucis id esse: Cassanæus hist. addit Thau Israelitis quasi vexillum extitisse: Vti Romanis aquila.] Isaias, c. 13. loco Christi ad discipulos ait: *Super montem caliginosum leuate signum, exaltate vocem, leuate manum.* Id Apostoli explerunt prædicationibus & erectionibus, exaltando Crucem. *Est vexillum.* *Signum Thau.*

II. Et merito: Quicquid enim in cruce fecit Dominus, ac meruit, id omne tribuitur eidem. 1. Hinc Aug. *Crux de erroribus nos liberauit; sedentes in tenebris illuminauit, ac nos Deo coniunxit.* Magnum hoc: 2. Maius illud: Sicut humanitas iuncta Filij Diuinitati omnia Attributa Dei participauit; ita & S. Crux ob coniunctionem & peracta inibi mysteria. 3. Ideo salutatur: *O Crux aue Spes vnica.* At spes ita, vt eam colam; quem designat, adorem latria, ipsam hyperdulia. *Merita Christi tribuuntur Cruci.*

Innuit id Isa. 22. *Figam illum paxillum in loco fideli, & suspendent super eum omnem gloriam, vasorumque diuersa genera.* Vasa exponit Apostolus 2. Tim. 2. *In magna domo non solum sunt vasa aurea & argentea; Sed & lignea & fictilia*, id est, in Ecclesia sunt eximie, sunt vulgariter boni. *Et in ea sunt nostra omnia.*

Hæc vaſa qualiacumque à Cruce depēdent,hinc omnium ſalus.1.Ideo Gal.6.*Mihi abſit gloriari,niſi in cruce D.N.Ieſu Chriſti.* 2. Hinc ſalus & gloria,Teſte typo, Exod. 24. Heb.9. *Etiam tabernaculum, & omnia vaſa miniſterij ſanguine ſimiliter aſperſit: Et omnia pene in ſanguine ſecundum legem, mundantur: & ſine ſanguinis effuſione non fit remiſsio;* non ſine Cruce,fonte ſanguinis ſalutaris. Cuius ideo celebratur Exaltatio.

PARS II.

Vlteriora S. Crucis encomia.

Typi S. Crucis.

I. TYpis V.T.eſt illuſtr.Crux S.1.Arbor eſt vitæ,*Gen.*2.ex paradiſo in Caluariam translata & in monte exaltata.2.Noë ſua Arca, *Gen.*6. Chriſtus cruce reliquias orbis è diluuio perditionis ſeruauit. 3.Columba oliuæ Ramum,pacis ſignum,*Gen.*8. Chriſtus crucem, placati Patris ſignum, prætulit. 4. Eadem,*Gen.*9.eſt Iridis loco, firmataque fœdere pacis. 5.Crux eſt, *Gen.* 22.lignum ſacrificij Abrahæ; quod baiulabat Iſaac.6.Eſt,*Gen.*28.ſcala Iacob. 7. Eſt *Gen.*31.Baculus quo Iacob Iordanem trāſuadauit,8.Eſt,*Exo.*4.Virga Moyſis.9. Eſt, *Num.*21. ſtipes ſerpentem æneum præferens. 10.Eſt,*Exo.*16.Lignum aquas dulcorans amaras.11.Eſt,*Ioſ.*5.clypeus Ioſue: 12. Eſt,*Ioſ.*6.Funiculus coccineus Raabæ domus: 13.Eſt,*Iudic.*6. Torcular Gedeonis: 14.Eſt,1.*Reg.*17. Baculus Dauidis.15. Eſt, *Eſth.*15.aurea Aſſueri virga.16. Eſt, *Apoc.*1. Signum Dei viui, eſt omnia. O ſcalam è malis ad optima quæque emergendi! S. Leo ſerm.4.de Paſſ.*De inſtrumento,quod iniquitas Iudæorum parauit ad pœnam, potentia Redemptoris Gradum nobis fecit ad gloriam.*

Eſt arbor Vitæ.

II. Hæc vere eſt, *Gen.*2. arbor ſcientiæ boni & mali; in ea diſcimus peccati fœditatem,& gratiæ dignitatem; Vnde optime Hymnus *Salue Crux S. ſalue mundi gloria; vera ſpes noſtra,vera ferens gaudia; Signum ſalutis, ſalus in periculis, vitale lignum vitam ferens omnium.*Prodit *Cypr.ſerm.de reſurr.Epiph. de hæreſ.c.vlt.Aug.ſer.*71.*Chryſ.hom.*38.*in* 19.*Ioan.* alijque, diuinitus accidiſſe collocari crucem ſuper Adæ ſepulchrum: à cuius caluaria monti eſt nomen, *Vt, vnde mors oriebatur;inde vita reſurgeret.*

Planta ſupra damni mors.

Arbor autem eſt vitæ 1. ob fructum ſuū Ieſum.Quia,Ioan.14.*Ego ſum via,veritas & vita.*2.Ob effectus; Viuificat.Nam Prou.3. *Lignum vitæ eſt his, qui apprehenderunt eam.* 3. Ob vitæ conſeruationem.Eam vidit Ioan. *Apoc.*22. plantatam inter aquas mediam fluuiales V. & N. Teſtamenti: quod vtrumque vna complectitur.

Cur v... ſit arb...

Miræ Dei adinuentiones: *Cantate Domino Canticum nouum;quia mirabilia fecit:notas facite in populis Adinuentiones* Crucis:1.Nō iſtud nouum foret,ſi adinueniretur, quēadmodum eadem arbos efferret nunc hos, nunc iſtos fructus; planeque contrarios? At in hac crucis Mors & Vita fuit: Maledictio & benedictio. 2.Deut.21. *Maledictus omnis qui pendet in ligno.* Contra:Benedictus Dominus in cruce, *Qui peccatum non fecit, nec inuentus eſt dolus in ore eius.* Ecce pyramidem honoris,& infamiæ,gratiæ,& pœnæ, Victoris,& victi.

Crux adinuentio contrariorum.

Crux refugi[um] peccat[orum].

III. Huc ergo ſecuri confugiant peccatores 1. En Adam,vocantis Domini voce attonitus,Gen.3.*Sub arbore vitæ,quæ in medio paradiſi ſe abſcondit.*2.Agar cum Iſmaele heram fugiens,vſta ſiti;ne & puerum ſiti morientem videret, *Gen.*21. eum ſub arbore depoſuit;abijtque lōgiuſcule; Deum cum fletu deprecata. Et ecce Angelus ei: *Noli timere: exaudiuit enim Dominus vocem pueri de loco,in quo eſt.*Noli timere peccator; *Exauditus eſt* Dominus, in cruce clamans, *pro reuerentia ſua:*hic ſitim reſtingue; hic angelica conſolatio eſt. 3.Elias Iezabelem fugitando feſſus,vitæque pertæſus ſub iuniperi ſe vmbram abijciens, petijt animæ ſuæ vt more-

moreretur: at vitam ibi reperit: 3. Reg. 19. *Ecce, ad caput subcineritius panis, & vas aquæ.* Iustis, iniustis nil hac sub arbore deesse potest.

Hæc regis regum solium, ara, palæstra, &c. fuit. Eam voluit esse theatrum maximorum operum suorum, inque ea pugnãdo mori, & moriendo pugnare. *Causa* 1. Vt iustitiæ via, non vi omnipotentiæ diabolum vinceret superbissimum infima sua humilitate se permittens hostibus coniuratis in hoc, Sap. 2. *Morte turpissima condemnemus eum.* Atis, Phil. 2. *Humiliauit semetipsum, factus obediens vsque ad mortem, mortem autem crucis*: quod probrosissimum.

2. Vt modo aptissimo satis pro nobis faceret; sic mori placuit. Nam in ligno peccatum: ideo 1. Pet. 2. *Peccata nostra ipse pertulit in corpore suo super lignum.* Vt, canit Ecclesia, *qui in ligno vincebat, in ligno quoque vinceretur.*

Causa 3. Vt crucis figuras impleret, in cruce obijt: Itemque prophetias: Verbo, Ps. 50. *Vt iustificeris in sermonibus tuis, & vincas, cum iudicaris.* 4. *Causa.* Vt exemplum patientiæ statueret: adque imitandum animaret, Isai. Thren. 1. *O vos, omnes, qui transitis per viam, attendite & videte* crucem, *si est dolor sicut dolor meus.*

Pars III.

Crucis exaltatæ causa.

I. Hodie crux exaltatur, vt humanitas humi strata exaltetur: Sathan deprimatur: Jesus adoretur; Apostoli glorientur: V. T. verificetur impletum ac triumphet: vt memoria prodigiorum crucis refricetur: vt ritus Judaici antiquati triumphentur: Ethnicismus frangatur: Sacramẽta N. T. roborata & consignata esse doceantur: Ecclesia exaltetur, &c.

Bene, optime exaltatio est quatuor orbis plagis adaptat iuxta quatuor dimensiones suas. Nam, 1. *Longitudo* Crucis designat patientiam & longanimitatem Dei. qua, Isai. 30. *Expectat Dominus, vt misereatur vestri, parcens vobis.* Ps. 102. *Longanimus* ad expectationem pœnitentiæ, *& multum misericors* ad condonationem peccatorum, 2. *Latitudo* admonet amoris Dominici sinum peramplum ad inimicos etiam amplexandos. Ioan. 15. *Maiorem hac dilectionem nemo habet, quam vt animam suam ponat quis pro amicis suis.* Imitemur eum, qui *solem suum oriri facit super iustos & iniustos*: at in bono vincamus malum, benefaciendo malefacientibus, & odientes nos diligendo. 3. *Altitudo* crucis monstrat iter cœli, scala est, qua sus deque scanditur: per quam Ioan. 12. *Ego si exaltatus fuero a terra, omnia traham ad me ipsum*, hominum genera, Iudæos, Gentes, Christianos, &c. 4. *Profunditas* innuit iudiciorum Dei abyssum, & mysteriorum sacrorum. Itaque crucis fit particeps orbis totus. Pars summa beatos coronat, ima purgatorios recreat: dextera iustos iustificat, sinistra peccatores expectat & acceptat. Ecce obedientiam, humilitatem, misericordiam, patientiam. *& crucis plagæ mystica.*

II. Fecit ergo Deus exaltando crucem, quod victores Duces suspendendo in tẽplis aut curijs arma sua, vexillum, & insignia. 1. Solium suæ exaltationis non exaltaret Dominus? 1. Suum Assuero quanti erat? Esth. 15. *Ille autem sedebat super solium regni sui, indutus vestimentis regijs.* 2. Salomoni suum quanti? esse miraculum mundi voluit, 3. Reg. 10. *vt non sit factum tale opus in vniuersis regnis.* 3. Bene igitur gloriari iubemur, Ps. 95. *Dicite in nationibus, quia Dominus regnauit à ligno.* *Exaltata est vti. 1. Solium Christi.*

2. Exaltauit, vt dedecus eius verteret in decus summum; quod supra Regum vertices ascenderet. 1. Ezech. 17. *Scient omnia ligna regionum, quia ego humiliaui lignum sublime, & exaltaui lignum humile;* *2. Vt probrum ei vltimum demeretur glorificanda.*

 Siccaui

Siccaui lignum viride; & frondere feci lignum aridum. Quod S. Hieron. ibi cruci adaptat. Aug. ad hoc Psal. *Brachia peccatorum conterentur*, ait: *A locis suppliciorum crux fecit transitum in frontes imperatorum*, & sceptra. Chrys. similia addit, altius in extremo iudicio exaltandam: Quia Matth. 24. *Tunc apparebit signum filij hominis in cœlo*, ab Angelis, non Iudæis contrectandum.

Probrosa fuit Ethnicis. III. Tanto crux probro fuit Ethnicis, 1. Vt Romani, teste *Plin. l. 17. c. 26.* canes ex ea suspenderent. Quod natum inde; quia siluerunt canes clangentibus anseribus, cum Galli Capitolium occuparent. 2. Suidas est autor; Athenienses in improbi defuncti sepulchrum figere aut formare crucem solitos, insigne sceleris ac infamiæ.

3. Vt adoraretur. 3. Exaltata est, vt hominibus & Angelis foret adorabilis. 1. Hinc S. Andreas tam religiose eam salutauit. 2. Paulus, Galat. 6. *Mihi absit gloriari, nisi in Cruce D. N. Iesu Christi.*

4. Vt traheret omnia. 4. Exaltata fuit; cum per eam Dominus omnia ad se traxit: *Ioann.* 12. Cum per eam Princeps factus est omnium, Phil. 2. *Propter quod & Deus exaltauit eum*, &c. Imo ipse; *Data est*, ait, *mihi omnis potestas in cœlo & in terra*. Traxit, vicit, fregit, reparauit omnia per vnam. *O altitudo diuitiarum sapientiæ & scientiæ Dei!*

Nouum bellum crucis. Canamus cum Debora & Barach vindicatis è Sisaræ regis tyrannide, Hebræis, Iud. 5. *Audite reges, auribus percipite Principes: NOVA BELLA elegit Dominus, & portas hostium ipse subuertit*: non armis suetis, non fulmine, &c. sed fœminæ Iahelis dextera: Non tubis muros euertit, vti Iericho, *Ios.* 6. Non Mosaicis portentis exanimauit Pharaonem nouum, *Exod.* 3. 5. 6. Non mandibula asini, vt Samson, *Iudic.* 16. confecit Philistæos: Non per puerum pastorem strauit Goliathum, 1. *Regum* 17. Sed eo, quod in orbe vilissimum, Cruce vicit orbem, orcum; effregit cœlum.

Psal. 96. *Dominus regnauit; exultet terra, lætentur insulæ multæ*, &c. ibidem eradant nunc Iudæi τὸ *à ligno*: teste *Tert. l. 3. cont. Marci. Amb. in 1. Corint. Aug. in Ps. 96. Iustinus Dial. cont. Tryphonem.* Nihil efficiunt: non crucem tollent ex memoria & gloria; nisi prius è mundo solem.

5. Vt redimeret orbem. 5. Crux exaltata fuit; quod orbem redemerit per eam Dominus. Eph. 2. *Per crucem interficiens inimicitias in semetipso.* Col. 1. *Pacificans per sanguinem crucis eius siue quæ in terris, siue quæ in cœlis sunt.* Sap. 14. Vere *Benedictum est lignum, per quod fit iustitia.* Vindicia nostri à tyrannide, Ioann. 12. *Nunc iudicium est mundi: nunc princeps mundi eijcietur foras.* Actum est.

6. Vt Paradisi claues redaret. 6. Exaltata est iuste, quia Paradisi clauis est facta. Isai. 22. *Dabo clauem domus Dauid super humerum eius.* Apoc. 3. *Hæc dicit sanctus & verus, qui habet clauem Dauid; qui aperit, & nemo claudit; claudit, & nemo aperit.* Rabanus l. de laud. S. Crucis. *Crux Christi clauis facta est Paradisi: In cuius figuram Velum Templi scissum est*, Matt. 27. & aperti sunt cœli. Hieron. 2. parte Episto. Epist. 10. *sanguis Christi clauis est paradisi. In cuius signum dixit ad latronem: Hodie mecum eris in Paradiso.*

7. Quia potentia Dei. 1 Cor. dens sapientia. 7. Exaltata est, quod facta sit robur & potentia Dei, 1. Cor. 1. *Verbum crucis pereuntibus stultitia est; his autem, qui salui fiunt, Virtus Dei.* 1. Qua Dæmonem, mundum: omnia vicit. Ita 1. Cor. 1. *Quod infirmum est Dei, fortius est hominibus.*

2. Martyres facit. 2. Qua infirmi, facti sunt Martyres, tormentorũ contemptores. Vere ait Seneca: *Magni animi est, iniurias in summa patientia pati.* 3. Virtus, qua tot mira & magna patrantur; vt dicere non sit. Quid enim crucis signo in Ecclesia non fit? 4. Virtus, cuius sola memoria sit potens contra diaboli tentamenta. Orig. *Tanta est vis crucis,* *3. Mira patrat.*

vt

vt ſi mente fideliter habeatur, nulla peccati præualere poßit inuidia: ſed continuo ad memoriam eius, totius peccati & mortis fugiat exercitus.

III. Quare ſi Dominus ſit Seruator per crucẽ, ſui ſunt perditores, qui eũ ſequi detrectant in via crucis; aut crucem cultu debito nec colunt, nec amant. Dictum manet: Matt. 10. *Qui non accipit crucem ſuam, & ſequitur me, non eſt me dignus.* Ezec. 9. Angelus exterminator erat tantum non accipientium Thau in frontes. Ita Chriſtus: at ſeruat ſequaces ſui. *Nam omnia traham*; vel, vt Græci legũt: omnes ſcilicet electos ad crucem perducam mihi concrucifigendos. Gal. 5. *Qui ſunt Chriſti, carnem ſuam crucifixerunt cum vitijs & concupiſcentijs.* Non ſic carnales. Ideo Gal. 6. *Mihi mundus crucifixus eſt, & ego mundo.* Non ſic coſmophili.

2. *Omnia traham*, id eſt, ſic omnes beneficio Crucis obſtringam, vt citra ſcelus auerti à me non queant. Quid ni ergo, vt armiger Ionathæ, 1. *Reg.* 14. dicam Liberatori Domino, *Fac omnia, quæ placent animo tuo, perge quo cupis, & ego ero tecum, vbicumque volueris.* Secutuſque eum eſt per rupes, cuneos, enſes, mortes, 3. *Omnes traham*, excluſo nemine, paupere, diuite, illuſtri vulgari, &c. Eiuſdem ei ſunt pretij omnes, Exod. 13. *Primogenitum hominis pretio redimes*, eodẽ: non hunc maiore, minore alium minorẽ. Vnde *omnes* pariter vnum ſequi connitamur; vti tenemur. 1. Huc inuitat Apoſt. Hebr. 12. *Recogitate eum, qui talem aduerſus, ſemetipſum ſuſtinuit à peccatoribus contradictionem; vt non defatigemini animis veſtris deficientes.* 2. Greg. *Si paßio Domini ad memoriam reuocetur, nihil eſt quod non æquo animo toleretur, &c.* 3. Sicut, 4. *Reg.* 4. Eliſæus amaras Ierícho aquas immiſſo dulcorauit ſale: ita aduerſa omnia cruce fiunt proſpera & ſalutaria.

Quare Pſal. 118. *In æternum non obliuiſcar iuſtificationes tuas; quia in ipſis Viuificaſti me:* At per crucem iuſtificatio eſt omnis 1. Cor. 1. *Verbum enim crucis pereuntibus ſtultitia eſt; his autẽ qui ſalui fiunt, Dei Virtus.* 2. Æger, aut mortuus dormis? Ecce Cant. 8. *Sub arbore malo* Crucis *ſuſcitaui te*: alia lectio, *cognoui te*: q. d. crux lapis eſt Lydius probationis, quomodo in me crucifixum afficiaris. 3. Multa fecit, docuitque Deus, vt agnoſceretur Meſſias: at nunquam clarius & certius fuit cognitus pro eo, quam in Paſſione: Ita Chriſtianus.

IN F. S. MATTHÆI APOSTOLI ET EVANGELISTÆ.

Vidit IESVS hominem ſedentem in telonio, Matthæum nomine: & ait illi; ſequere me. Matth. 9.

Pharaonis filia, viſo in fiſcella ſcirpea infante, vndis expoſito inter carecta, eum miſerata ſuſcepit, nutririque curauit, ac adoptauit in filium, vt in ſatrapis numeraretur. Fortunatus hic euentus: Felicior Matthæi, ad mare Tyberiadis ſedentis in telonio; aſſumptique à Domino, inter Apoſtolos connumerandi.

De eo nos modo

I. *Quod magna ſit gloria Deo ex conuerſione peccatorum.* II. *Quod videbat Dominus: ſedebat Matthæus.* III. *Quod vocabat Dominus: ſequebatur Matthæus.* IV. *Quæ S. Matthæi Vita, Mors, Merita, præconia.*

Pars I.

Gloria magna Deo ex conuerſione peccatorum eſt.

I. Pſal. 28. *Vox Domini in virtute, vox Domini in magnificentia*, ad trahendos peccatores pro gloria Dei, & vertendos in viros alios. Quod pulchre Iſaias. 55. *Pro ſaliunca aſcendet abies, & pro vrtica creſcet myrtus: & erit Dominus nominatus in ſignum æternum.* Mutatio hæc dexteræ Excelſi Ieſu — *Conuertere peccatores eſt Magnum.*

ſu

ſu optimi prædicatoris. Cyrillus ibi: *Pro peccatoribus ſurgent Apoſtoli, pro publicano Matthæus, pro Eccleſiæ perſecutore Paulus, pro idololatris Doctores Eccleſiæ.*

Et Deo glorioſum. In quo maior Dei relucet gloria, quam in creatione mundi. 1. Patet, ex eo Pſ. 107. *Exaltare ſuper cœlos Deus, & ſuper omnem Terram gloria tua:* Eccur obſecro? *Vt liberentur dilecti tui* à peccatis ac diabolo. Ergo Operum Dei maximum eſt peccatoris iuſtificatio, ait D. *Tho. Aqui.* Quia cætera omnia huc referuntur. 2. Pſal. 144. *Miſerationes eius ſuper omnia opera eius.* 3. Iſa. 46. *Dabo in Sion ſalutem* conuerſionis; *&* ex hoc *in Iſrael gloriam meam.* Salus peccatoris, eſt gloria Saluatoris.

Typus. 4. Ioab, 1. *Para.* 20. coronam capti Melchom regis Ammonitarum, & vrbis Rabba, auro gemmiſque grauem Dauidi dedit, qui eam conflauit, formaq; aliam parauit & geſtauit. Ita Dominus peccata & vanitates captiuatas, commutat ſibi in coronam gloriæ. Exemplo ſit Matthæus.

PARS II.

Videbat Dominus, ſedebat Matthæus.

Videre Chriſti eſt iuſtificari. I. INambulans ad mare Dominus, vt piſcaretur, piſcantibus diſcipulis, homines; *Vidit ſedentem in telonio* extra muros Capharnaum. Felix *Videre* hoc! Pſal. 29. *Vidit Dominus, & miſertus eſt mei.* Ideo orarat Pſal. 118. *Aſpice in me, & miſerere mei.* O ſolares oculos! Iob 10. *Nunquid oculi carnis tibi ſunt, aut ſicut videt homo, & tu videbis?* Non ſic, non. Miſericordiæ tibi ſunt oculi, hominibus feri. Ergo. Pſal. 34. *Domine quando reſpicies? Reſtitue animam meam à malignitate eorum.*

Viſionis Dei effectus magni. Jacob de Meſſiæ oculis vaticinatus ait, Gen. 49. *Pulchriores ſunt oculi eius vino*, id eſt, inſtar vini inebriant, lætificant, confortãt, contriſtant, varioſque producunt effectus, Liquet hic in Matthæo viſo. Verum hoc Eccl. 11. *Eſt homo marcidus, egens recuperatione, plus deficiens virtute, & abundans paupertate: & Oculus Dei reſpexit illum in bono, & erexit eum ab humilitate ipſius, & exaltauit caput eius, & mirati ſunt in illo multi, & honorauerunt Deum.* in S. Matthæo expletum hoc.

Cui non mirum; tam abiectos *conſtitui Principes ſuper omnem terram?* Telonarium tam cito ſequi vocantem? Vitam ſectari tam Sanctam? Doctrinam auditam ſic inſcripſiſſe animo, vt mox inde exſcriberet Euangeliſta? Tam conſtanter prædicare, mortemque ſubire? Effectus hi ſunt oculi Domini Videntis. 1. Pſal. 112. *Quis Dominus Deus noſter, qui in altis habitat, & humilia reſpicit in cœlo & in terra? Suſcitans à terra inopem*, nam ſemper auarus eget: *Et de ſtercore* telonij *erigens pauperem* in bene meritis. 2. Adeo Oculi Dei viuificant, pluſquã oculus mundi ſol panomphæus. 3. *Ariſt.* ait, eſſe ſerpentis genus, quod ſolo intuitu enecet: contra Deus. 4. Philoſophi nunquã dicere cauſas ſciuerunt, cur vis ſuccini trahat feſtucas; magnetis, ferrum. Et Domini oculis vis trahendi ineſt, maxime exaltati: Ioan. 12. *Cum exaltatus fuero, à terra, omnia traham ad meipſum.* Cauſa quæ? Eius ſola miſericordia.

II. *Sedentem in telonio.* Sic omnis diues, 1. Pſal. 9. *Quaſi leo in ſpelunca ſua inſidiatur, vt rapiat pauperem; rapere pauperem dum attrahit eum.* 2. Ier. 3. *Expectans eos*, pauperes auarus *quaſi latro in ſolitudine*: Vel vt alia lectio, *quaſi mercator.* Bella explicatio latronis. 3. Similis, 3. *Reg.* 17. Vbi Eliæ alimoniam attuliſſe dicuntur *corui*; alia lectio habet, *Mercatores.* 4. Vti & Pſ. 70. *Non cognoui literaturam*: alij legunt *mercaturam*; *introibo in potentias Domini.* q.d. Vix poteſt ſperare beatitudinem qui mercaturæ inhiat, ob mille occaſiones peccandi. 5. Ideo Zach. 14. *Non erit mercator vltra in domo Domini*, priſci legunt, *non erit fraudulentus*, Bona explicatio.

Diu... ſidia... paup... Mer... vt l... vtq... nus

1. Se-

1. *Sedentem*: & quasi incubantem pecunijs auide. Et talem omnium pauperrimus vocat ad se? Et talis talem protinus sequitur vocantem? Quæ hæc miracula? Quæ vis, aut causa? Et vocari è telonij ignominia ad gloriam Apostolicam? Quæ hæc dignatio pariter & clementia? Auri cupidum ex charybdi cupiditatis extrahi, vt sit cœli cupidior?

Atquam difficile, diuitem intrare ad nuptias? Testis emptor boum. Luc. 14. *Iuga boum emi quinque, & NECESSE habeo probare illa.* Ea cupiditas auri vocatur alibi Idolorum seruitus; alibi dicuntur ideo à fide aberrasse. 1. Timoth. 6. *Auaritiam multi sectantes à fide aberrauerunt.* Demum vocatur publicanus, ad Apostolatum etiam, ne quisquam peccator diffidat Deo: 1. Cuius *ibi abundat gratia, vbi superabundauit delictū.* 2. Expertus ait, Ps. 129. *A custodia matutina vsque ad noctem*, id est, semper *speret Israel* peccator *in Domino*. Cur? *Quia apud Dominum misericordia, & copiosa apud eum redemptio.* 2. *Sedentem.* Nota gradum peccati, qui triplex. Psal. 1. *Beatus vir*, 1. *Qui non ABIIT in consilio peccatorum*, id est, se non addixit peccato: *Et in via peccatorum non STETIT*, id est, in peccatis non perseuerat: 3. *Et in cathedra pestilentiæ non SEDIT*, id est, non peccatis delectatur: S. Matthæus sedebat in auaritia.

Pars III.

Vocabat Dominus, sequebatur Matthaus.

I. *Sequere me*, 1. In Vita ab quæstu rerum pereuntium, ad perpetuarum; à mundi prosperitate, ad tribulationem crucis; ab auaritia ad voluntariam paupertatem. 2. In morte ad vitam, per crucem variam, mundumq; calcatum. Ipse autem Mich. 2. *Ascendit, pandens iter ante eos.* Ioan. 14. *Vado parare vobis locum: vt* Io. 12. *vbi Ego sum, illic & minister meus sit.* 3. Post mortem ad iudiciū iudex. Nam Isa. 3. *Dominus ad iudicandum veniet cum Senibus populi sui, & Principibus eius.* At Ps. 44. *Constitues eos* Apostolos. *Principes super omnem terram.* His promissum Matth. 19. *Sedebitis super sedes XII. iudicantes XII. Tribus Israel.* Ergo *Sequere Me.*

II. *Sequere me* etiam oggerit Mundus, caro, diabolus. 1. Aug. ser. 31. ad fra. in Ere. *O MVNDE proditor, cuncta bona promittis: sed cuncta mala profers. Promittis vitam, sed profers mortem: promittis gaudium, largiris mœrorem*, &c. 2. Caro occinit, *Sequere me.* Aug serm. 49. *Caro, cum satiatur, affluentißimis cibis & potibus, hortatur ad omnia mala, prouocat homicidia, adulteria; inserit ebrietatem, potat omnem sæculi concupiscentiam.* 3. Diabolus acclamat, *sequere me*: & in pedicas inducit, inque necem. De istis 1. Iudic. 2. *Dimiserunt Dominum Deum patrum suorum, qui eduxerat eos de terra Aegypti* peccati: *& secuti sunt Deos alienos* & terrena. 2. Iere. 2. *Sacerdotes mei dixerunt: Vbi est Dominus? Et tenentes Legem nescierunt me: & Pastores præuaricati sunt in me; & Prophetæ prophetauerunt in Baal & idola secuti sunt*, &c. Quā ista hodieque vera? Heu!

Quare, Iere 35. *Conuertimini vnusquisque à via sua peßima; & bona facite studia vestra, & nolite sequi Deos alienos* luxuriæ, odij, auaritiæ, &c. Elias clamat, 3. Reg. 18. *Si Dominus est Deus, sequimini eum.* At Deum agnoscitis: *Sequere.*

III. *Et surgens secutus est eum.* 1. Vox Domini vox virtutis est: Psal. 67. *Dabit voci suæ vocem virtutis*: quia peregre exit homo à mundanis, proprijs, à seipso. Attamen *Vox* vicit: Iob 23. *Vestigia eius secutus est pes meus.* 2. Dein vis vocis eo patet: quod *secutus est eum* nullo adhuc viso miraculo. Plane, Ps. 17. *In auditu auris obediuit mihi.* 3. Et sic, vt non redierit ad telonium, vt Petrus ad piscaturam. Philosophi, ait *S. Amb. l. de Abraham*, hanc gnomen inculcabant olim hominibus prouerbialiter: *Sequere Deum.* si tunc, maxime nunc.

[Margin notes, left:] iracu- ... circa ... entem. / ...aritia ...lum. / ...randū per ...atores. / ...dus pecca / ...tus t I. ...folus. ...ar- / ...dex.

[Margin notes, right:] *Vocat & Mundus.* / *Et Caro.* / *Et diabolus.* / *Deficiunt sequaces eorum multi.* / *Vocatio efficax.*

Sequela in Paupertate. *Secutus est eum.* 1. in Paupertate, Matt. 8. *Vulpes terræ foueas habent, & volucres cœli nidos: Filius autem hominis non habet, vbi caput suum reclinet.* Luc. 5. ait, *relictis omnibus surgens, secutus est eum.* Vbi Glossa ex Beda: Matthæus reliquit propria; qui *rapere solebat aliena.* 1. Secutus in Humilitate. 1. Matt. 11. *Discite à me quia; &c.* 2. Matthæus ipse, c. 9. telonarium se describit, quod perhumile. 3. Quin ibidem dat probro Pharisæis scandalizatis ac dicentibus: *Quare cum publicanis & peccatoribus manducat Magister vester?* Quo & se peccatorem confitetur, cum Lucas eius nomen ideo honesto silentio inuoluat. 3. Secutus in Obedientia. Nam Phil. 2. *Factus est obediens vsque ad mortem.* Euthy. in c. 9. Luc. *Admirare perfectam eius, qui vocatus est, obedientiam, neque consultauit apud se, vel amicum, sed confestim surgens reliquit mundum totum.* Efficax vocatio hæc.

Humilitate.

In Obedientia.

Vocatio duplex 1. Sufficiens. 2. Efficax.

IV. Duplex autem est Vocatio ad salutem. 1. Communis, seu sufficiens, quæ fit leniter cum inductione Voluntatis. Vt illa Matth. 16. Luc. 9. *Si quis vult venire post me, abneget semetipsum.* 2. Singularis inefficax, quæ fit potenter. 1. Matth. 4. *Venite post me, & faciam vos fieri piscatores hominum.* Ecce vocationem absolutam, non mere voluntariam. 2. Vis subest: Vt Ioan. 6. *Nemo venit ad me, nisi Pater meus traxerit eum.* 3. Id orat Sponsa, Cant. 1. *Trahe me post te in odorem vnguentorum tuorum.* 4. Oseæ. 11. *In funiculis Adam traham eos.* Ioan. 12. *Ego si exaltatus fuero à terra, omnia traham ad meipsum.*

Exempla. 5. Vocationis libertatem & Vim docet typus *Gen.* 19. Angeli suadent duobus generis Lothi, venturo exirent incendio; nolebant, & peribant. En voluntariam: Lothum vero manu prensum eduxerunt: En violentam vocationem. 6. Iterū, Ad nuptias vocati multi, non venerunt: dein denuo emissi ad vicos, &c. compulerunt intrare claudos, cæcos, &c.

Deus omnium Dominus. Hinc etiam patet Dominum esse vniuersorum Deum Iesum, animæ scilicet, corporis, ac fortunarum. Nam Matthæum adeo auulsit ab omnibus, vt sibi seruiret: Sic asinam & pullum adduci iussit, & possidebat. Corpora quot sanauit? Animorū cogitationes quoties vidit?

PARS IV.

De S. Matthæi Vita, Morte, meritis & præconijs.

Fit Apostolus. I. EX imo Dominus eum ad summa euexit. Nam 1. Cor. 12. *Posuit in Ecclesia Deus primum Apostolos* Principes. Dicat Matthæus Psalm. 39. *Eduxit me de lacu miseriæ, & de luto fæcis, & statuit supra petram pedes meos:* factum septimum Apostolorum: Cui *Apocal.* 21. competit in fundamento *Chrysolithus.*

Chrysolithus. Hæc Matthæi petra. Eum ait *Plin. l.* 37. 9. aurei esse coloris, ardereque scintillantem: addit *Isidorus l.* 56. marinum colorem præferre. Sic Matthæus auaritiæ mari similis primum, cui & assidebat: dein ardenti charitate Christo inhæsit, prædicauit Christum, scripsit Euangelium, miraculis coruscauit. In quibus hoc: quod protinus rem telonariam auri, argenti, & rationum reliquerit: alij Apostoli solam piscatoriam, Quæ quanto vilior præ illa, tanto sequela difficilior Matthæi fuit. Et tamen *secutus est eum.*

Prædicatio. Prædicandi munus in sortitione ei obtigit per Aethiopiam obeundū, teste *Orig. in Gen. Euseb. l.* 3. *Socrate l.* 1. *c.* 15. *Dorotheo in synopsi.* Alij tamen Macedoniam, aut Syriam, aut Iudæam adsignant.

Prærogatiua. Dominus Petri ædes adijt sanans socrū eius febrientem: Et Matthæi, discumbens cum publicanis & peccatoribus. *Luc.* 9. Aliorum discipulorum domum adisse non legitur. Gratiæ hæc specialis, ad solatium peccatorum.

Nomen. Ante vocationem, teste Abulensi, erat ei no-

ei nomen *Leui*; post vocationem Dominus eum nominauit *Matthæum*: sic & Metaph. & Ianse. Contra S. Hier. *Matthæus*, inquit, *cognomento Leui* Abulensis ait: *Leui non erat nomen principale, sed Matthæus*, Assentior.

...ctium ...io. In Officio peccasse eum, aiunt S. Patres. (Non tamen id peccandi affert cuiquam necessitatem, sed occasionem volenti.) S. Chrysologus serm. 28. *Matthæum diuitiæ fornace auaritiæ sic coquebant, sic alligabant vinculis cautionum, sacculorum ponderibus sic premebant, vt se ad innocentiam leuare non valeret.* Attamen, Hier. in 9. Matth. *Videbant Publicanum, a peccatis ad meliora conuersum, locum inuenisse pœnitentiæ.*

...blicani omnes ... genti. Et quales nam erant Publicani? Tert. l. de pudic. c. 9. *Si quis dubitat, Ethnicos fuisse publicanos apud Iudæos, legat Deut. in quo leget:* Non erit vectigal pendens ex filijs Isr. *Nec tam execrabile est nomen publicanorum apud Dominum, nisi extraneum, vendentium ipsius cœli & terræ, & maris transitus.*

...dæi e-...nt. Contradicit S. Hier. Epi. 146. ad Damasum: Docet Matthæum fuisse origine Iudæum: vti & ille, *Luc.* 18. iustificatus. Luc. 7. *Omnis populus, & publicani iustificauerunt Deum, Baptizati baptismo Ioannis.* 3. Neque Ethnicis in templum patebat ingressus, nec ad conuiuia, quo publicani secuti sunt Christum: qui Matth. 5. *non venit soluere Legem, sed adimplere.* 4. Nec alienigenam Dominus in Apostolum assumpsit. Act. 2. *Ecce omnes, qui loquuntur, Galilæi sunt.*

...omanis ...onorati. Publicani erant honori Romanis: Teste M. Tullio pro Planco. *Flos equitum Romanorum, ornamentum ciuitatis, firmamentum Reip. publicanorum ordine continetur.*

...udæis ex...si. At Iudæis telonarij erant perosi & abstenti, Causam dat Abulen. in Comm. ad prol. D. Hier. 1. *Quia habebantur vt peccatores; quod talia officia vix sine peccato fieri possint.* 2. Idem Ians. cap. 13. Concordiæ, Additque; *Qui Romanorum tyrannidi inseruiebant, quæ contra Legem Dei se premi putabant.* Ita & Baron. tom. 1. Annal. Et Caiet. in 9. Matth. *Quia ministrierant gentilium, in damnum populi fidelis.*

Infames igitur erant, vt peccatores publici. Vnde Dominus Matth. 5. *Nonne & publicani hoc faciunt?* Matth. 18. *Qui Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut Ethnicus & publicanus.* *Et peccatores.*

Adhæc Matthæus inter 4. Euangelistas fuit primus: Scriptum Euang. secum circumtulit, impositum ægris sanauit ipsos, sepeliri secum iussit, & hoc fecit S. Barnabas: qui dein ad illum fuit tumulatus. sic *Theodorus Lector l. 1. Collect. Niceph. l. 16. hist. Alexander in vita S. Barnabæ.* *Et primus Euangelistarum.*

Animal præferens hominem, *Ezech.* 1. *Apoc.* 4. Matthæum denotat. Causa: quia in Humanitate Christi describenda totus est.

Alatus pingitur, ob cœlestium contemplationem ac desiderium. Ps. 54. *Quis dabit mihi pennas sicut columbæ, & volabo, & requiescam, in cœlis?* Ps. 117. *A Domino factum est istud*, in spem & exemplum peccatorum. *Scriptor Christi humanitatis & contemplator.*

Qui igitur dicant Psal. 30. *In te Domine speraui & non confundar in æternum* Dominus de tali: Ps. 90. ait, *Cum ipso sum in tribulatione, eripiam eum, & glorificabo eum.* Vere ipse est, Tob. 3. *Qui post tempestatem tranquillum facit.* Qui Tob. 13. *Ad inferos deducit, & reducit.* Quoniam Ps. 129. *Apud Dominum misericordia, & copiosa redemptio.* *Peroratio.*

IN FESTO S. MICHAELIS ARCHANGELI.

Archangele Michael, constitui te Principem super omnes animas suscipiendas.

I. SEnnacherib, 4. *Reg.* 19. 2. *Par.* 32. *Isa.* 36. Assyriorum Princeps, Ierosolymā ob-

obſidens, vltima ei comminabatur. Et ecce Angelus vna nocte occidit octuaginta quinque millia hominum in caſtris ſuperbi. Talis S. Michael Angelorum Princeps, & animarum.

Super quo nos

I. *De Angelorum noſtri cuſtodia.* II. *Quod Phylacangeli hominum ſunt deuote colendi.* III. *De effectibus nonnullis cuſtodiæ Angelorum.* IV. *De portis quatuor humanis per vtroſque Angelos obſeſſis.* V. *De Sancti Michaelis inter Angelos præcellentia generatim.* VI. *In qua Hierarchia ſpeciatim ſit Princeps, in primane, an tertia.*

PARS I.

De Angelorum cuſtodia noſtri.

Inferiora reguntur per ſuperiora.

I. CONſtans Theologorum, conſentienſque Philoſophorũ doctrina eſt; Deum inferiora hæc regere per media. Tria etiam Vniuerſi ſunt loca præcipua. Supremus Dei, *qui in altis habitat, & humilia reſpicit in cœlo, & in terra*, Luc. 2. Infimus hominum & animalium. Medius, Beatorum Spirituum. Inferiora ſuperiorum influxu tuetur Deus; idque per temporum, tempeſtatumque viciſſitudines aptas generationi rerum, & corruptioni.

At homo ab Angelo.

Homo autem, ex corpore & anima compactus, corpore quidem ab ſuperioribus iſtis dependet: hac autem cœlis, & quæ infra, eſt altior. Ideo huic tutelarem Deus dedit Eugenium. Inde Pſaltes 103. *Qui fecit Angelos ſuos ſpiritus, & miniſtros ſuos ignem vrentem.*

Magni amoris Dei id ſignum eſt.

Permagnum id Dei in nos beneuolentiæ, ac curæ argumentũ! Magnum, quod homini cœlos, orbemque & creaturas omnes condiderit. Miratur Pſal. 8. *Quid eſt homo, quod memor es eius? Minuiſti eum paulo minus ab Angelis. Omnia ſubiecisti ſub pedibus eius.* Parum tamen hoc amanti: Angelos addidit pædagogos nobis.

II. Atque hoſce omnes deſeruire nobis voluit: exceptis Cherubinis, Seraphinis, Thronis, quorum eſt tantum Numini aſſiſtere. Vnde Hebr. 1. *Omnes ſunt adminiſtratorij Spiritus, in miniſterium miſſi propter eos, qui hæreditatem capiunt ſalutis.*

At m[...] quodo[...] nos A[...] homin[...] ſeruiu[...]

Quo amplius ſibi nos Deus obſtrinxit, quod ſaluti noſtræ promouendæ in hæreditatem filiorum, ſuos Dei filios ad nos deſtinarit. 1. Ita apud Iob cap. 38. eos nominat ipſe: *Quis demiſit lapidem angularem eius, cum me laudarent ſimul Aſtra matutina, & iubilarent omnes filij Dei?* 2. Ezechiel iam *lapides*, ob fortitudinem; *ignitos*, ob amorem appellat, cap. 28. *& tu Cherub extentus, poſui te in monte ſancto Dei, in medio lapidum ignitorum ambulaſti.*

Hoc p[...] homo [...] netur [...] ire I[...] 1. Qu[...] nobili[...] 2. An[...]lorum T[...]tuli.

III. 3. Iſaias, c. 62. eos vt præſidiarios, ac bellatores deſcribit. *Super muros tuos Ieruſalem conſtitui Cuſtodes: tota die, ac nocte non tacebunt.* Per Ieruſalem genus humanum intellige. Ideo Pſalm. 33. *Immittet Angelus Domini in circuitu timentium Eum, &c.*

3. Sunt præſidi[...] noſtri, [...] neceſſa[...]

1. Sicut Rex plurium prouinciarum, ſi vna turbet, ex alia pacifica immittit in illam, & ſubmittit præſidiarios: ita è cœlo Deus in terram Angelos. Cœlum eſt pacatum. Pſalm. 147. *Qui poſuit fines tuos pacem.* At mundus turbat, dicens: *Quis noſter Dominus eſt?* Et, *Nolumus hunc regnare ſuper nos.* Et, *Non habemus Regem, niſi Cæſarem.* Ideo huc miſſos ſuis alit ſtipendijs Angelos nobis iam ab annis pene ſexies millenis.

Quia [...] omnia turbat ſunt.

2. Quid tibi vis Sponſa, quæritans Spõſum ac dicens, Cant. 3. *Inuenerunt me vigiles, qui cuſtodiunt ciuitatem?* An, (vt Ambroſ. & Rupertus exponunt,) Angelos deſignabas? Nam qui certiores ciuitatis Dei ſunt cuſtodes?

Certi ſ[...] vigiles.

3. Deinde Cant. 7. *Quid videbis in Sunamitide, niſi choros caſtrorum?* Id eſt Angelorum, ac talium, qualis Danieli viſus, ca. 10. *habens brachia ferrea* roboris, & *Chryſolitho nobilitatis veſtitus.*

4. Sunt fortes ac nobiles.

Cer-

Certe *Orig. hom. 1. in Iosue*, missos ab Iosue in Iericho exploratores, ait figuram gessisse Angelorum in nos curæ.

Sanct. Greg. lib. 4. Moral. exponens istud: *Cum Regibus, & Consulibus terræ qui ædificant sibi solitudines*: ait hos Angelos esse, qui terræ præsunt, & consulunt. Hieron. in 26. Iob. *Columnæ cœli contremiscunt, & pauent ad nutum eius*: Angelos hic intelligit confirmatos in gratia, orbis sustentatores, Deique veneratores.

PARS II.

Phylacangeli hominum deuote sunt colendi.

1. TRes Hierarchiæ sunt, & cuique tres chori. Sic ex S. Dionysio Theologi. Prima Hierarchia similis Regum, Ducũ, Comitum. Secunda, Nobilium, Consiliariorum, Tribunorum. Tertia, Consulum, Prætorum, Commissariorum, Iudicum inferiorum. Sunt innumeri. 1. Dan. 7. *Millia millium ministrabant ei, & decies centena millia assistebant ei.* Iob. 25. *Nunquid est numerus militum eius?* 2. Thom part. 1. quæst. 50. art. 3. ait, Plures esse Angelos, quam sub cœlo rerum sint corpora: quantumque dignitate, tantum & numero superare. 3. *Artic. 4.* ait, singulos specie differre, vt aquila ab columba. 4. Vbi Arist. axioma verum: *Rerum species numerorum rationem imitari.* Vt igitur numerus numerum superat: Sic Angelus Angelum.

Quare. 1. Si ex infimo choro apparens Danieli tanto micabat fulgore vultus, vt ab eo pene exanimis corruisset, quanto coruscabit eius superior, & ab hoc alter, sicque ascendendo: cum vnus in se alterius contineat pulchritudinem, simul & suam? Quanto omnes? Quanto Deus?

2. Certe S. Dionys. lib. de diu. nom. ca. 4. *Angelus*, inquit, *est imago Dei, manifestatio inuisibilis lucis, speculum purum, lucidissimum, immaculatum.* 3. Anselmus ait: Si Angelus stelliferum subiret cœlum, & omnes stellæ in soles verterentur, fore tamen superandas Angeli fulgore ac pulchritudine.

4. Vnde quem speciosissimum dicere volumus, dicimus, vt Lucas, *Act. 7.* de S. Stephano: *Intuentes eum omnes: qui sedebant in Concilio viderunt faciem eius, tanquam faciẽ Angeli.* Et Esthera ca. 15. *Vidi te Domine, quasi Angelum Dei, & conturbatum est cor meum præ timore gloriæ tuæ. Valde enim mirabilis es Domine, & facies tua plena est gratiarum.*

II. Atque ij tales in misellorum nostri custodia excubant; tamque sedulo. 1. sicut Iacob eos per scalam vidit ascendentes sedulo, ac descendentes, *Genes. 28.* Vbi Bernard. *Nunquid sedentem vidit quemquam? Certe non. Quia non habemus hic manentem ciuitatem: nec futuram adhuc possidemus, sed inquirimus. Et vt eam consequamur, & in ea ei similes simus, Angeli summo studio ascendunt & descendũt,* soliciti pro nobis. 2. Idcirco istud: *Immittet Angelus Domini in circuitu timentium eum.* Hieron. vertit, *Circumdat Angelus Domini in agro timentes eum.* LXX. vero legunt sic: *Castra metatur Angelus Domini in circuitu timentium eum.* Quæ omnia curam innuũt. Nimirum Deus est, qui Psalm. 90. *Angelis suis mandauit de te.* *Cur hi sunt custodes nostri.*

1. Ostendit id Elisæus suo Giezi, 4. *Reg. 6.* trepidanti ob copias Syrorum obsidentiũ vrbem: *Aperuit Dominus oculos pueri & vidit: & ecce mons plenus equorum, & curruum igneorum in circuitu Elisæi.* 2. Iacob, *Genes. 32.* metuebat Esau sibi inimicum ab infantia, & ecce, *Fuerunt ei obuiam Angeli. Quos cum vidisset, ait, castra Dei sunt hæc.* Hi venerant ipsi solatio, auxilioque, vt ferus miti nocere non posset. *Exemplũ custodiæ.*

3. Ecce, Cant. 3. *Lectulum Salomonis LX. fortes ambiunt ex fortissimis Israel, omnes tenentes gladios, & ad bella doctissimi: vniuscuiusque ensis super femur eius, propter timores nocturnos.* Pluris autem est anima cuiusque, & ea

vere lectulus Dei. Hanc circum quot, quales? Ps. 102. *Benedicite Domino omnes Angeli eius, Potentes virtute, qui facitis verbum eius.*

Alia. Sique in V.T. homines sic ab ijs custodiebantur; quanto magis in Nouo; cum sint Templa Dei? Quare Eccles. *In conspectu Angelorum nolite timere.* 1. Expertus id Daniel. cap. 6. *Deus misit Angelum suum, & obturauit ora leonum, & non nocuerunt mihi.* 2. Idem & Juditha, cap. 13. *Viuit Dominus, quoniam custodiuit me Angelus eius, & hinc euntem, & ibi commorantem, & inde huc reuertentem.* 3. Quia, *Angelis suis mandauit de te, vt custodiant te in omnibus vijs tuis*: in vijs gratiæ, peccati, vitæ, mortis, &c.

Quo deuotius sunt colendi. III. Obstupesce, tanti abs Deo te fieri: tantamque Angelorum obedientiã Quid plura? Quinimo, Ioan. 3. *Sic Deus dilexit mundum, vt filium suum vnigenitum daret*: Quanto magis Angelum (Bern. in istud: *Angelis suis mandauit*, &c. Sic ait. *O quantam debet tibi hoc verbum inferre reuerentiam, afferre deuotionem, inferre fiduciam! Pro præsentia reuerentiam, pro beneuolentia deuotionem, pro custodia fiduciam*: quasi dicat: Obligatus ad ea teneris.

Prompti sunt in custodia nostri. Vt eorum in seruitio nostri promptitudinẽ designet Scriptura, alatos describit. Isa. 6. *Erant sex alæ vni, duabus velabant faciem eius, duabus pedes: & duabus volabant.* Ita & quemque sub alis protegunt. Dionysius *l. de cœl. hier. c.* 15. fieri alatos ait; ob prompta eorum auxilia: Nudipedes; ob secretionem eorum puram à terrena contagione.

Ethnicis non ignorati. Vel Ethnici philosophi senserunt, esse custodes hominum euangelos. Seneca Epist. 3. *Quibusdam placet, vnicuique nostrum pædagogum dari Deum: non quidem ordinarium, sed hunc inferioris notæ, ex horum numero, quos Ouidius ait de plebe Deos.*

PARS III.

De effectibus custodiæ Angelorum nonnullis.

Tutela vero Angelorum quatuor in effectibus eorum cõsistit. *Primo.* in subtractione occasionis peccandi. Istud fit tripliciter. 1. Arguendo peccata præterita, vt homo caueat. Sic, *Iud.* 2. Angelus Israelitis commissa obiectat; eos obiurgat, vt veniam rite precati lacrymis ea quoque eluerent. 2. Auocando à præsenti peccato. Sic, *Gen.* 19. Lothum subduxerunt Angeli incendio Sodomæ. 3. Impediendo futura peccata. Sic, *Num.* 22. Balaam maledicturus Israelitis retardatur ab Angelo. *1. Sub- hũt*

Secundo, Custodia angelica consistit in Defensione. Idque fit trifariam, 1. Vim dæmonum cohibendo, quo minus valide impellant ad peccandum. Sic, *Tobiæ* 8. & *Apoc.* 20. Angelus dæmonem vinxit. 2. Vim concupiscentiæ infringendo. In signum huius, Gen. 32. Angelus *tetigit neruum femoris Iacob, & statim emarcuit.* Femur animæ est concupiscentia: nerui huius sunt passiones. 3. Memoriam Dominicæ Passionis refricando. Signauit id Angelus, qui impressit *Signa Tau super frontes virorum gementium.* Ezech. 9. *2. D- dun- mal.*

Tertio, Consistit in eo, quod *omnes administratorij spiritus sunt.* Heb. 1. Et quidem 1. *Seraphini*, ad corda amore incendenda. Sic Isaias *c.* 6 expertus, ait: *Volauit ad me vnus de Seraphin, & calculo, quem forcipe tulerat de altari*, &c. 2. *Cherubini* ministrant scientiam. Sic *Apoc.* 10. *&* 18. tenens volumen, orbem illustrauit. 3. *Throni* ministrant iudicia, leges, regimina. Vnde Act. 7. *Accepistis legem in dispositione Angelorum.* 4. *Dominationes* mittuntur, vt sensum rationi subijciant. Talis suasit Agari, vt redeat ad heram, seque ei submittat: *Gen.* 21. 5. *Virtutum* est, miracula edere. Sic Raphael Tobiæ *c.* 11. visum restituit, dæmonem compescuit, &c. 6. *Pote-* *3. S- hom- def- min.*

statum

ſtatum eſt, dæmones coercere, vimque eorum retundere. Ita, Exod. 14. Angelus ſe inter Iſraelitas, & Ægyptios medium conſtituit, hos ab ijs arcendo. 7. *Principatuum* eſt, tueri Præſides maximos, & medioximos. Sic Dan. 10. Monarchę Perſarum, Græcorū, Judæorum ab Angelis ſuis edocentur. 8. *Archangelorum* eſt, aſſiſtere Præſulibus ac Præfectis. Vt Gabriel Zachariæ Pontifici, Luc. 1. 9. *Angelorum* eſt, ſingulos homines cuſtodire. Vt qui, 3. Reg. 19. Eliæ aquam, & ſubcineritium attulit.

Conſolat nos.

Quarto: Munus Eudæmonum eſt Conſolari. Vt Zacharias c. 1. *Angelus Domini loquebatur in me verba conſolatoria, & bona.*

PARS IV.

De Portis quatuor humanis, per vtroſque Angelos obſeſſis.

Apoc. 7. *Vidi quatuor Angelos ſtantes ſuper quatuor angulos terræ, tenentes quatuor ventos*, vel tribulationum, vel 4. Paſſionum. Eſt enim homo, vt ciuitas in quadro poſita, cum quatuor portis paſſionum. Ad quamque excubat bonus, & malus genius.

rta dij

Porta prima Orientis eſt Gaudij vani. Vbi Aſmodæus, cum turmis quatuor aſſidet. Prima turma eſt Luſus tripudiorum, Chorearum, Cantuum. Secunda turma, vanitas iuuentutis: Luxus veſtium: fucus mulierum: hiſtoriæ venereæ. Tertia, Epulæ, Impudicitiæ, inimicitiæ, ſcurrilitas. Quarta eſt Venerea turba omnis generis.

mæroris.

E contra Phylacangelus Raphael ad Primam portam Orientalem, quæ & pij mœroris, aſſidet quatuor ei radios immittens. Primum, Cognitionis ſuiipſius; quis fuerit creatus, qui factus. Secundum, Cognitionis peccati ſui: & aliorum. Tertium. Cognitionis mundi fallacis, pellacisque. Quartum. Cognitionis Dei Creatoris, iuſtificatoris, glorificatoris. Hinc Bern. *Clamat mundus: Ego deficio. Clamat caro: Ego inficio. Clamat dæmon: Ego decipio. Clamat Chriſtus: Ego reficio. Vide ergo, quem ſequaris.*

2. Doloris mundani.

Secunda porta Occidentis, eſt doloris mundani. Hanc obſidet Angelus exterminator malus. Senſit Pſal. 17. *Inuenerunt me labores mortis, & dolores inferni circumdederunt me.* Ad hanc Abadon, Spiritus diuiſionis & exterminij conſtituit quatuor agmina. *Vidi*, ait Apoc. 9. *Angelos in viſione.* Primus eſt odio[illegible], ſuſpicionum, perfidiæ, vindictæ. Secundus murmurationis, detractionis, diſcordiæ, blaſphemiæ. Tertius. Belli, cædium, incendiorum, deſpoliationum vi, & fraude, regnorum ruinæ. Quartus proditionum, falſorum iudiciorum, teſtium, &c.

Et Gaudij pij.

E contra Eugenius Michael cum gaudio pio. Phil. 4. *Gaudete in Domino ſemper, iterum dico gaudete.* Iſtis quatuor turmis obiectat 4. radios immiſſos animo. Primus eſt gratiæ confortantis in aduerſis. Phil. 4. *Omnia, poſſum in eo, qui me confortat.* Secundus gratiæ humiliantis ſub manu Dei cum patientia parata. Tertius gratiæ exultantis. Sic Actor. 5. *Ibant Apoſtoli gaudentes à conſpectu Concilij, quoniam digni ſunt habiti, pro Nomine Ieſu contumeliam pati.* Quartus gratiæ inflammantis voluntatem ad deſideria pia.

3. Præſumptionis.

Tertia porta Meridionalis, eſt Præſumptionis. Hic Behemot quatuor ſtruit acies, dicentium: *Poſuimus mendacium ſpem noſtram, & protecti mendacio ſumus*, Iſa. 28. Prima eſt Obliuionis Dei, Votorum, Fidei, Sacramentorum, peccatorum, conſiliorum piorum. Secunda eſt Scandali, Conſuetudinis in peccando, iactantiæ de peccato. Tertia eſt Irreuerentiæ, hypocriſis, curioſitatis, vanæ gloriæ. Quarta eſt Gloriæ, mundi, Ambitionis, Luxus, Auaritiæ.

Et Timoris Dei.

Econtra Angelus Azarias cum Timore Dei,

Dei, vt in *Apoc.* 14. iſtis triplex lumen obijcit. Primum Timoris Dei; qui occinit: Eccl. 15. *Qui timet Deum, faciet bona.* Secundum, Honoris Dei. Vnde *Apoc.* 14. ſic Angelus iubet: *Date honorem illi.* Et Prou. 3. *Honora Dominum.* Tertium, Judicij diuini motus. Hinc Apoc. 14. Angelus ait: *Timete Deum; quia venit hora iudicij eius.*

4. Metus infandi. *Quarta porta Septentrionalis*, eſt Metus: *Ibi trepidauerunt timore, vbi non erat timor.* Pſal. 52. Hic quatuor cohortes Satanicæ excubant. Prima, Dubitationis de fide, Vitæ prælongatio ſperata, mendacia. Secunda, Complacentia in peccato, horror ſatisfactionis, mala conſcientia. Tertia. Mala cōſuetudo, excæcatio, hæreſis, ignorantia. Quarta, Dilatio pœnitentiæ, præſumptio de miſericordia Dei.

Et bonæ ſpei. Econtra Gabriel cum Spe bona conſiſtit acclamans, Eccl. 2. *Aſpicite filij natiuitates hominum, & ſcitote; quia nullus ſperauit in Domino, & confuſus eſt: permanſit in mandatis eius, & derelictus eſt.* Simul ſpem triplicem ſuggerit, Primam Fide plenam ſpem de meritis Crucis ac Paſſi Ieſu. Secundam ſpem prouidam, quærens, ac ſibi demerens auxilia in futurum. Iere. 17. *Spes mea Tu, in die afflictionis.* Tertiam ſpem fidelem in promiſſa facta ijs innixam.

Thalmudica Dei quadriga ficta. Cabaliſtæ Rabani Thalmudici fingunt Dei currum quatuor Angelis trahi: Et gēmas eſſe quatuor: Michaelis à dextris, vnde feliciſſima quæque fluant: Gabrielis à ſiniſtris; vnde afflictiones: Raphaëlis mixta ex prioribus; Vrielis, quæ omnium eſſet gubernatrix ac diſpenſatrix. At nugæ. Nam Pſal. 67. *Currus Dei decem millibus multiplex, millia lætantium*, &c.

PARS V.

De S. Michaelis inter Angelos præcellentia generatim.

Angeli cogniti. I. Angeli tres ſoli de nomine, ex S. Script. ſunt indubitati. Michael, *Dan.* 10. 12. *Iudæ Canonica.* *Et Apoc.* 4. Gabriel, *Dan.* 8. 9. *& Luc.* 1. Raphael. *Tob.* 3. Cætera non agnoſcit Traditio: irrepſerunt ex Cabala Hebræorum Vriel, cum lib. 4. Eſdræ, qui non eſt Canonicus: aliaque plura.

Michaelis opera multa. 1. Abrahæ ictum ſuſpendit, *Gen.* 22. immolaturi filium. 2. Cum Iacob, *Gen.* 32. luctatus eſt. 3. Moyſi, *Exod.* 3. apparuit in rubo ardenti, eiuſque defuncti corpus abſcondit. 4. per Gedeonem & trecentos viros fudit exercitum Madianitarum: *Iudic.* 6. 7. 5. Vna nocte, 4. *Reg.* 19. occidit Aſſyriorum octoginta quinque millia. 6. Ægyptum *Exo.* 8. tot plagis percuſſit. 7. Iſraelitas ex Ægypto eduxit, & per mare perduxit: *Exod.* 14. 15. 8. Tranſtulit Abacuc cum prandiolo ex Palæſtina in Babylonem ad Danielem in lacum, *Dan.* 14. 9. Adoleſcentes tres, *Dan.* 3. in camino perrorauit.

Hæc in V. Teſt. Quanto mirabiliora in Nouo? 1. Probaticam, *Ioan.* 5. mouit; & morbi genus omne amouit. 2. Nato Seruatore Ipſe concinentium Angelorum eſt Choragus. 3. In futuro iudicio Tubicinum princeps eſt ipſe futurus.

4. Armorum Paſſionis Dominicæ in iudicio, 1. *Theſſ.* 4. geſtator & oſtentator magnificus erit S. Michael. *Michael Archangele, conſtitui te ſuper animas ſuſcipiendas*, &c.

II. Equidem exiſtimo Ipſum eſſe vnum è ſeptem Spiritibus, qui Domino Dominantium aſſiſtunt; qui alijs delegant Angelis, quæ in terrarum Dominijs ſunt peragenda. 1. Apoc. 8. *Vidi 7. angelos ſtantes in conſpectu Dei.* 2. De ijſdem Generalibus mūdi Oeconomis & Raphael eſt, Tob. 12. *Ego ſum Angelus Raphael, vnus ex ſeptem, qui aſtamus ante Dominum.* 3. Clemens Alex. lib. 6. Strom. ait: *Septem ſunt, quorum eſt maxima potentia, primogeniti Angelorum Principes.* Atque

que Ecce & Michael, vnus de Principibus, mihi venit in adiutorium. Dan. ait: cap. 10. 4. Vidit Ioannes, Apoc. 4. lampades septem diu noctuque collucentes ante Deum, quas Angelos esse, aut horum Principem dixero Michaëlem.

Archi-Exercitum Domini. Hic est Archistrategus Angelus, qui immittet. LXX. vertunt, castra metabitur. Hieronymus, circumdabit in gyro, vel circuitu timentium eum, Psalm. 33. Hic acies Phylacagelorum struit. Testatur, Apoc. 11. quod factum est prelium magnum in cœlo. Michael & Angeli eius praliabātur cum Dracone. Magnū: nam de re vna omnium maxima depugnabatur: Num Deo summa gloria danda? Vel (vt Bern. ser. 17. in Cant. Alex. Halen. p. 3. q. 70. in 4. Lact. l. 2. c. 7.) num Christi Humanitas adoranda sit?

Pars VI.

In qua Hierarchia Michael sit Princeps in prima, an tertia?

I. Iam, quo in ordine hierarchico sit Michaël constituendus, non id equidem communi assentior Theologorum sententiæ, qui ad primum tertiæ hierarchiæ ipsum referunt, ex S. Dion. l. de Cœl. Hier. c. 9. assertione.

Reor potius ad summum esse Seraphicum adscribendum. Nam 1. Dan. 10. Vnus de Principibus magnis dicitur, Et c. 12. Michael Princeps magnus. 2. Deinde Tob. 12. Ego sum vnus ex septem, qui astamus ante Dominum. At hi, omnium iudicio sunt Seraphini. Ergo. 3. Accedit S. Gregor. Magn. hom. 34. in Euāg. de Annunciat. Ad hoc, ait, ministerium summum Angelorum venire dignum fuerat, quia Summum omnium nunciabat. Sic & Bern. hom. 1. super Missus.

1. Quod autem subinde Angeli, vel Archangeli nomine dicatur; est, quod id nomen sit officij, non naturæ. 2. Quod mittatur, non id inferioris est hierarchiæ, sed omnes sunt administratorij spiritus. Hebr. 1.

II. Jam etiam hoc amplius pronuncio, Esse eum Angelorum non præuaricatorū Principem, adeoque omnium primum. 1. Ita Basil. ho. de Angel. Tibi, ô Michael, Duci superiorum spirituum, cœteris prelato omnibus: tibi supplico. B. Laurent. Iustin. serm. de S. Mich. SS. Spiritibus prelatus est Michael, sicut Lucifer malis. Fauet his ratio. *Est in primis primus*

Prima. Quia in magno cœli prælio Michaël Dei vicarius Dux fuit; vti Lucifer rebellium; sed hic horum primus: ergo & ille suorum. Secunda Michaël Deum in rubo repræsentauit: Exod. 3. Ego Deus Abraham, Deus Isaac, Deus Iacob. Sed ad hoc Deū, Primum omnium sumpsisse probabile est. Tertia. Idem Apoc. 12. Lucifero, & Antichristo rursus opponetur. Quarta. In Litanijs primus post Sāctissimam Trinitatem, & Beatam Virginem Mariam inuocatur. Ideo Ecclesia eum titulat Præpositum Paradisi, primatem cœlestis exercitus, &c. Quinta. In extremo iudicio Signum Crucis Christo præfert S. Michaël: Vt Eckius hom. 8. de S. Mich. docet; Et Ecclesia canit: Signifer S. Michael repræsentet eas, &c.

Demum Hebræi in suis Arcanis vocant eum Mitaton, id est, principem facierum, hæ sunt animæ Deo oblatæ. Bene ergo Constituit te Principem super omnes animas suscipiendas.

IN F. S. FRANCISCI CONFESSORIS.

Confiteor tibi Pater, Domine cœli & terræ, quia abscondisti hæc à sapientibus, & reuelasti ea paruulis. Matt. 11.

Virtutum Abrahæ fons & princeps obedientia fuit, è natali solo & sanguine euocati. Gen. 12. Ac donati, promisso gen-

gentis suæ multiplicandæ, vt stellæ cœli. Simile in S.Francisco innouatum fuit.

De quo nos

I. *Quod per infirma Deus confundat fortia.* II. *Quod sapientia Diuinorum non sit sapientum superborum: sed humilium.* III. *De S. Francisci Humilitate & Paupertate.* IV. *De eiusdem stigmatibus.* V. *De salute orbi collata per S. Franciscum & eius ordinem.*

PARS I.

Quod per infirma Deus confundat fortia.

Vilia eligit Deus & natura.

I. Artifices, vt artem ostentent, optimas deligunt materias: pictor colores, marmora sculptor, &c. At natura, arti eludendæ, vilissimas: quo opera eius eminentiora, & admirabilior ipsa. Vnde producit flores? fructus? gemmas? crystallum? &c. Quibus quid in cuiusque genere præstantius, at in materia ac ortu quid vilius? Ita Deus *faciens mirabilia solus*, quos suo in horto plantant, euocat è stercore pauperes. Posset ex illustri sanguine natos eligere; at rarius assolet: infirma mundi placent. 2. Cor. 1. *Videte vocationem vestram, fratres: quia non multi sapientes secundum carnem, non multi potentes, non multi nobiles: sed quæ stulta sunt mundi, elegit Deus, vt confundat sapientes: & infirma mundi elegit Deus, vt confundat fortia; Vt non glorietur omnis caro in conspectu eius.*

Typus.

II. Quærit *Chrys. hom. in Psalm. 30.* Cur Dauid armis Saulis pugnare noluerit? Respondet. Non quod nequibat, aut nesciebat: sed quod inspirante Deo sentiebat, si istis vicisset, tantum fore Sauli tribuendum victoriæ, & detrahendum Deo. 2. Vt confunderet amplius Pharaonem Deus in eum ranas, muscas, &c. immisit, non Angelorum aut fortium aciem. Eo clariora erant, Psal. 105. *Quæ fecit Magnalia in Ægypto.* 3. Ideo Moses Deut. 10. *Ipse est laus tua, & Deus tuus, qui fecit tibi hac Magnalia, & terribilia.* 4. Eadem admiratur

Exempla.

Dauid, 2. Reg. 7. *Fecit eis magnalia & horribilia super terram à facie populi, quem redemisti tibi ex Ægypto.*

5. Quid fuit in armis confidentius, quam Iericho? At eam strauit Deus per Iosuen, *cap. 6.* solo tubarum sacerdotalium clangore.

6. Perterruit, fregit, vicit orbem & orcum Christus Cruce; qua nihil infamius, ac vilius. Et ea nunc quanta & quanti est?

7. Idem vsurpauit in S. Francisco, eiusq; S. Ordine Minorum.

PARS II.

Quod sapientia Diuinorum non sit sapientum superborum.

Explicationes.

I. *Confiteor tibi, &c.* 1. Expositio S. Hier. *Gratias agit, & exultat in Patre Christus, quod Apostolis aduentus sui aperuerit sacramenta; quæ ignorarint Scribæ & Pharisæi.* 2. Alij volunt intelligi Philosophos priscos, vt 7. sapientes. 3. Alij Patriarchas & Prophetas: *qui,* Matth. 13. Luc. 10. *voluerunt videre, quæ vos videtis: & non viderunt* corporaliter. 4. *S. Aug. serm. 8. de Verb. Dom.* superbos intelligit per sapientes; at per paruulos, humiles. Ita & *S. Greg. 27. Mor. c.* 7. 5. Alij Politicos mundi, sciolos, criticos. 1. De quibus Prouerb. 30. *Sapientia hominum non est mecum: & noui scientiam Sanctorum.* 2. Illam explodit S. Iacob. cap. 1. *Non est enim ista sapientia descendens de sursum à Patre luminum: sed terrena, animalis & diabolica.* 3. Eam abhorret Deus, 1. Cor. 1. *Perdam sapientiam sapientum, & prudentiam prudentum reprobabo.*

Sapientia mundi Deo non habetur.

Suam mentibus reuelat.

1. Hinc Pont. Max. Scribas, Pharis. &c. Natiuitas Christi in Bethlehem latuit. at Luc. 2. *Annuncio vobis*, Pastoribus ait Angelus, *gaudium magnum, quia natus est vobis hodie Saluator.* 2. S. Cypr. ibi: *A sapientibus & prudentibus non quærit testimonium, qui paruulis se reuelat.* 3. Hinc sapientia, extructo epulo, Prou. 9. *Misit Ancillas, vt vocarent ad*

arcem;

arcem dicique iussit: *Si quis est Paruulus, veniat ad me: Et insipientibus locuta est, Venite comedite panem meum.*

...a mūdo ...stultitia

II. Contra Mundus. Apostolus insanire dicitur à præside: Dauid ab Achi & purpuratis habitus stultus, Christus ab Herode item: At hi Deo electissimi erant 1. Vere Psl.118. *Declaratio sermonum tuorum illuminat, & intellectum dat paruulis.* 2. Vbi S.Hier. *Ostium sermonum tuorum lucidum docet paruulos.* 3. S.Greg 25.Mor.c.11. *Lunam intelligentiæ humilitas aperit, superbia abscondit.*

Bene Samaritana, etsi alio nos sensu mystice, Ioan.4. *Puteus* Sichimiticus: Fidei *altus est, neque in quo haurias, habes* superbe, philosophaster, peccatis obscurate.

1. His dicitur Isa.5. *Va, qui sapientes estis in oculis vestris & coram vobismetipsis prudentes!* 2. Iere.8. *Quomodo dicitis: sapientes nos sumus, & lex Domini nobiscum est? Vere mendacium operatus est stylus mendax scribarum.*

Voluit Dominus Apostolos esse Euangelij tubas, at non vocari *Rabbi*: & *plures magistros fieri* tumidos. Sicut Samuel è domo Isai vncturus vnum fratrum Regem, orans Deum pro reuelatione audijt: 1. Reg.16. *Ne respicias vultum eius*, insignioris humanitus, *neque altitudinem staturæ eius: quoniam abieci eum.* Ita fecit Dominus in electione Apostolorum, & S. Francisci. Hinc 2.Cor.4. *Deus qui dixit de tenebris lucem splendescere, ipse illuxit in cordibus nostris ad illuminationem scientiæ claritatis Dei in facie Iesu Christi. Habemus autem thesaurum istum in vasis fictilibus* abiectis personis. *Vt sublimitas sit virtutis Dei, & non ex nobis.*

III. *Reuelasti ea Paruulis*: Id est, Humilibus: ita SS.Patres. Nam Prou.11. *Vbi humilitas, ibi sapientia.* Psal.18. *Testimonium fidele, sapientiam præstans paruulis.* Humilitas est alarum vna, ad fugiendas mundi persecutiones, & contemplationis solitudinem inquirendam, Apoc.12. *Duæ mulieri datæ alæ, vt volaret in desertum*: eæ erant B.V.M. Humilitas & Paupertas: Erant & S. Francisci. Isa.28. *Quem docebit scientiam, & quem intelligere faciet auditum?* Respondet: *Ablactatos à lacte, auulsos ab vberibus, &c.* Bella humilium imago infantes sunt; quorum vita est pura innocentia; In hanc intrat sapientia, non in animam maleuolam. Romani, ait *Aug. de Ciuit.* in Fidei templo Fidem sic pinxerant: Erat senex cum cithara in manu, adque pedes puero, ludere cithara docili. Ita Deus Pater docet paruulos.

Humilitatis typus est infans.

S. Dionys. de cœl. Hierar. ait in Triumphante Ecclesia superiores Angeli purificant, illuminantque inferiores: At contra in Militante: Ab inferioribus mundi illuminantur ac docentur superiores. *Ita Pater: quoniam sic placitum fuit ante te.* 1. Cor.1. *Vt non glorietur omnis Caro.*

Eccl. Triumph. & militans dissimiliter reuelant.

Reuelasti. Vanum ergo quod Sophi incomprehensibilia, (at credibilia:) suo nituntur ingenio comprehendere. Meminerint quod Esdræ cum Angelo euenerit: 4. *Esd.4.* Auebat is scire, Eccur Deus Optimus dilectum populum affligeret; idololatras prosperaret? Cui Angelus: *Excedens excedit cor tuum in sæculo hoc: & comprehendere cogitas viam Altissimi. Vade, pondera mihi pondus ignis: aut mensura mihi flatum venti: aut reuoca mihi diem, qui præterijt.* Cui Propheta: *Quis natorum poterit facere, vt me interroges de his.* Tum Angelus: *Si essem*, &c. *Igitur si hæc non potes intelligere: quare scrutaris, & intelligere præsumis altissima Dei Mysteria?*

Exemplum.

Simili Sponsæ curiosæ Sponsus: Cant. 6. *Auerte oculos tuos*, à curiositate sciendi altiora te: *quia ipsi me auolare fecerunt*: Ea fugat Dominum. Item Psaltes 63. *Accedet homo ad cor altum* scrutando alta: *& exaltabitur Deus* ab eo altius, vt videat minus. Verum *humilia respicit* & illuminat.

PARS III.

De S. Francisci Humilitate & paupertate.

I. S. Franciscus homo quidam cœlestis fuit, & in carne Angelus; certe spectaculum hominibus & Angelis Ps. 138. *Confiteor tibi Pater, quoniam terribiliter Magnificatus es*, tot patrum Patriarcha Christo cõcrucifixus, & stigmatisatus. Aquilæ, & grypaeti ad vsque solem pene euolant ex oculis hominum: Ita quidam Sanctorum à Mundo auolant tam sublime, vt ne videat eos, vitamque sat intelligat. Talis S. Franciscus in vita cum actiua paupere & humili, tum contemplatiua.

S Franc. fuit alta contemplationis.

Ideo multa magna ei reuelata: duo maxime. 1. Vt diaboli fraudes eluderet & cluderet: 2. Impressa vt mereretur stigmata Christi. De 1. Diaboli vincendi viæ duæ; Humilitas, & Contemptus mundi. *Ad quẽ*, Isa. 66. *respiciam, nisi ad pauperculum, & contritum spiritu, & timentem sermones meos?* Respexit Franciscum, cum fugere mundum docuit.

Reuelatũ ei vt vinceret Satanam.

Et vero vincere sic: vt Dauid, natu minimus, à fratribus contemptus, duello solus Goliatham ausus aggredi, prostrauit, tectus armis suis pastoritijs, non regijs, 1. Reg. 17. Ita S. Franciscus sibi paruus, fratribus carnalibus despectus, dæmonem, mundum, carnem strauit in funda & lapide, in zelo & Dei verbo, vti Pastor verus; spretis mundi respectibus splendidis. Siue Funda Regulæ suæ deiecit & subiecit multos humilitati & paupertati.

In funda & lapide.

II. Prior ipse, exemplo Apostolorum, reliquit omnia, quod generositatis est eximiæ. Hanc non capiebat adolescens, cui sciscitanti Dominus: *Si vis perfectus esse vade, vende omnia quæ habes, & da pauperibus, & sequere me.* Nam tristis abijt: Quia diues erat. At S. Francisc. exuit vltro se omnibus. 1. Quia ardor amoris in Deum vrgebat, vti æstus nos cogit abijcere vestes. Ita 1. Reg. 18. *Exspoliauit se Ionathas tunica, qua erat indutus, & dedit eã Dauid*, præ amore eius nimio. Talis fuit Christum inter, & S. Franciscum amor mutuus.

Reliquit omnia.

1. Exuere De...

2. Reliquit omnia, in exemplum alijs, quos ad ordinem eius destinarat Deus, 1. Vt enim Ionadab, filijs hanc vitæ normam præscripsit, Iere. 35. *Domum non ædificabitis, sementem non seretis, & vineas non plantabitis, neque habebitis: sed in tabernaculis habitabitis cunctis diebus vestris.* Ita suis S. Franciscus, omnem interdixit proprietatem. 2. Israëlitæ sic ad Sehon regem Amorthæorum: Num. 21. *Obsecro, vt transire mihi liceat per terram tuam: non declinabimus in agros & vineas, non bibemus aquas ex puteis: via regia gradiemur, donec transierimus fines tuos.* Talis suis Moses erat S. Franciscus, præscripsitque talia transeuntibus mundum hunc.

2. In ... plum ... sterit.

Nil iter ... ra poss... tis.

Tertio reliquit omnia, quia mundum oppugnaturus, esse nudus debet. 1. Nam ait S. Greg. *Si quis vestitus luctatur cum mũdo, citius ad terrã trahitur; quia habet vnde teneatur.* 2. Cumque & dæmones nudi nil hic possideant, nudos cum nudis pugnare oportet. S. Franc. omnino triumphauit de paupertate, pene ipsa pauperior.

3. Vt p... securi...

III. Laudi Eliæ datur Malac. 4. missum, *vt conuerteret corda Patrum ad filios, & incredulos ad prudentiam iustorum.* Isaias, c. 20. nudus ijt per vrbem; Ieremias, c. 27. insuper catena grauatus: Baptista venit, *vt omnes crederent per illum.*

Orbi... uerte...

1. S. Franciscus quidam Elias venit turbatissimo tempore, quo Põtificium schismate Imperium dissidio creandi Imperatorẽ laborabat; Græcia ab Ecclesia Rom. defecerat; Ierosl. cum terra sancta ab Saracenis occupata erat, Hispaniam Mauri & Iudæi insidebant: Tunc venit, *vt conuerteret*, &c. 2. Venit nudus, vt Isaias; sacco adopertus, vt Ierem. 3. Vt Baptista prædicans pœni-

Tur... simo.

pœnitentiam dicto & facto. Hæc Deus reuelauit paruulis.

Pars IV.

De S. Francisci Stigmatibus.

DE II. Passio vero Domini sic ei reuelata fuit, vt & insculpta cerneretur in stigmatizato. Zac. 13. *Quæ sunt plagæ istæ in medio Manuum tuarum?* Respondet: *His plagatus sum in domo eorum, qui diligebant me*, in domo Dei Diuorumque cœlitum Seraphicorum. Quare Gal. 6. *De cætero nemo mihi molestus sit; ego enim stigmata D. N. I. Christi in corpore meo porto.*

...matũ ...fa:amor ...ffiuus.

1. Ionathas suum in Dauid amorem, deuicto Goliath, declaraturus, 1. Reg. 18. *Spoliauit se tunica sua, & dedit eam Dauid, & reliqua vestimenta sua vsque ad gladium, & arcum, & baltheum.* Ita Iesus S. Franciscum condecorauit vulnerum suorum armis. *Mirabilis Deus in Sanctis suis!*

...u eum veste ...uit.

2. Si quæras, Esth. 2. *Quid debet fieri viro, quem Rex honorare desiderat?* Ecce: *Debet indui vestibus regijs*: Christi fuit indutus S. Franciscus.

...oris ...).

3. Scyphum aureum Ioseph iussit in sacco Beniamin. recondi, *Gen. 44.* Eumque in conuiuio 4. partibus datis prætulit fratribus reliquis, Dominus S. Franciscum reliquis prætulit Ordinum fundatoribus isto, quod 5 Stigmata ei impresserit; & in sacco animæ eius aut corporis condiderit codicem passionis suæ.

...unda- ...bus Or- ...um ...feritur.

II. Iudæi, *Leu. 6.* iubebantur in atrio Templi sacrificare; sed cineres extra vrbem spargere: quibus visis alij monerentur esse sacrificatum, ita sacco suo monet S. Franciscus quocumque circumfertur.

...9, Signũ ...moriale ...ssionis ...minicæ.

Qui hero seruus esse perpetuus volebat, & iam per iubilæum liber abire poterat, ei *Exod. 21.* subula auris perforari iubebatur in signum. At S. Francisc. quinquies perforatus fuit in signum perpetuæ seruitutis consecratæ.

...serui- ...is sua ...so sacra-

Ardet intus domus, fenestræ mox, valuæque panduntur, quo erumpat flamma sonitu tunc facilior. Ita ardente intus S. Francisco apertum est corpus vulneribus factis, quo fumus flammaque deuotionis in publicum erumperet. *Multis in exemplum.*

Pro leproso mundato sacrificium sic fiebat, *Leu. 14.* Vt passeris vnius occisi sanguine alter aspersus dimitteretur auolare, vt, quoquo ferretur, secum sacrificij signa ferret. Ita S. Franc. Christi stigmata ferebat, signa facti pro lepra Adæ sacrificij. *Ad monimentum.*

Lucianus, Christianorum sannio, carpebat Naturam, quod homini in pectore fenestellam non parasset, quo cerni mentis interiora possent. At bene ea condit Deus sibi seruata: adeo cor hominis prauum, cogitationibus malis plenum: Sicut, *Ezech. 8.* destructo templi pariete apparebant intus serpentes, dracones, aspides, monstraque animalium: ita in corde hominis si pateret oculis. At S. Francisci pectus aperuit Deus, quod in eo non nisi optima, supra nunc commemorata, quæ publico debebantur bono. *Bene clausa sunt hominum pectora: Bene apertum S. Franc.*

III. De eo recte Isaias, *cap. 11.* videtur: *Leuabit Signum in nationes; & congregabit profugos Israel, & dispersos Iuda congregabit à 4. ventis.* Crucis & Passionis signum leuauit S. Franciscus, in q; corpore circumtulit, conuersioni peccatorum promouendæ. 1. Orauit, & impetrauit illud Cant. 8. *Pone me vt signaculum super cor tuum, vt signaculum super brachium tuum.* Cui quasi respondit Dominus: Isa. 49. *In manibus meis descripsi te.* Imo, in manibus tuis descripsi me, Francisce: sic te amo, redamorque vicissim: Huius ecce *Signa* tibi. 2. Angelus iussit Ezech. 9. *Signa Thau super fontes virorum gementium & dolentium super cunctas abominationes, quæ fiunt in medio Ierus.* Hoc signa- *Sub signũ suum vocauit multos.* *Ipse signaculum Christi.*

tus S. Franc. dolens oransque multum pro populo. Verus Heraclitus Christianus.

7. Vulnera Christi & Franc. cõparata inuicem. A Christo SS. Vulnera summo gaudio sunt recepta, at inflicta sunt dira immanitate. Contra S. Francisco ex amore summo data sunt: & recepta miro cum gaudio. Mirum est tantam hominibus immanitatem esse potuisse, vt Dominum sic cõuulnerarêt. At mirandum, ex amore tam suauiter à Christo imprimi vulnera homini. Ps. 45. *Venite, & videte opera Domini, quæ posuit prodigia super terram.* Orauit Rex Ps. 118. *Confige timore tuo carnes meas*, carnis concupiscentias omnes. Multum hoc: plus S. Francisco datum in Vulneribus, queis cum Christo triumphat.

PARS V.

De salute orbi collata per S. Franciscum & eius Ordinem.

S. Franc. multis fuit causa Salutis. I. SAlutaris extitit Ecclesiæ S. Franciscus. Nam sicut Ieremias c. 38. à Sedechia rege in lacum fœtidum missus diu iacuit, demum misertus eius Abdemelech eunuchus regius obtinuit à Rege, eum extrahi lacu. Immittit ei pannos veteres, queis è lacu exscenderet: fit, & zelo maiore Dei cultum promouit exin, quam prius. 1. Peccator est in lacu damnationis. Psal. 68. *Non me demergat Tempestas aquæ, neque absorbeat me Profundum, neque vrgeat super me Puteus* peccati os *suum.* Puteus fœtidus: nam Ps. 5. *Sepulchrum patens est guttur eorum.* 2. Eunuchus est S. Franciscus offerens peccatori suum pannosæ vestis funem, quod eum è lacu & cœno educat. Qui educti exemplo & zelo maiore conuersantur.

Josephi de manipulis suum adorantibus in agro, *Gen.* 37. Illustre est somnium, *Ordo S. Frãc. quatenus sit præ alijs Ord.* Non minus Ordo S. Franc. qui cæteris maior Ordinibus est: Nam fundatores horum sunt messores in agro Ecclesiæ. At ex S. Francis. Ordine ordines exiere multi: multi Sancti & Sanctæ, Papæ, Cardinales, Episcopi, &c. Ecce viuente videnteque S. Franc. in vno Capitulo generali conuenere amplius 5000. religiosorum Romæ.

II. Fingatur de Atlante humeris eum duos orbis cardines sustinere. S. Franc is est sustentator Ecclesiæ, vt de Lateranensi vidit Innocentius Papa. I. Impletum istud, Eccl. 9. *Inuentus est in ea, ciuitate obsessa & perdenda, vir pauper & sapiens, qui per sapientiam suam liberauit eam.* Turbatum orbem S. Franciscus eiusque ordo sedauit, à perditione liberauit. 2. Fuit is ille, Eccl. 50. *Simon Oniæ filius, sacerdos magnus, qui in vita sua suffulsit Domum, & in diebus suis corrobauit Templum.* *Sustent. Lateran. Ecclesi...*

Fuit is Mathathias: 1. Mach. 2. *Videns Templi euersionem, Legis Dei transgressionem, & populi vastitatem, sedit in mõte Modim,* in claustrali, conditus religione, *& scidit vestimenta sua* pannosus, *& operuit se cilicio, & exclamauit voce magna in ciuitate. Omnis, qui zelum habet Legis, statuens testamentum, exeat post me. Et fugit ipse, & filij eius in montem* religionis, *& reliquerunt, quæ habuerunt in ciuitate.* Ita S. Franciscus & Ordo eius. *Congreg... adiutor...*

III. Apoc. 7. Ecce ego Ioan. *vidi alterum Angelum, ascendentem ab ortu solis, habentem Signum Dei viui.* Vbi S. Bonau. *Fide credendũ est, quod loquitur de B. Francisco.* Zelose magis quam vere. Verum tamen, S. Franc fuisse quasi Angelum, qui clamaret precibus: *Nolite nocere terræ & mari.* Nam adeo ipse fuit, Eccl. 44. *Magnus sacerdos, qui in diebus suis placuit Deo, & inuentus est iustus, & in tempore Iracundiæ factus est Reconciliatio.* *Philaca... gelus est orbi.*

Factus est sapientibus sæculi stultitia, contemptoribus, admiratoribus vitæ, sapientia: Nobilibus factus est speculum pœnitentiæ & contemptus mundi: Religiosis ornamentum, adiumentum, firmamentum, & documentum. *Dedecus est natis claros habuisse parentes, Ni studeant illis moribus esse pares.* *Perorat...*

IN

In F. S. Dionysii Martyris.

Hi sunt, qui venerunt de tribulatione magna, & lauerunt stolas suas in Sanguine Agni: Apoc. 7.

ELeazar. 2. *Mach.* 6. nonagenarius, in Antiochi regis persecutione ad necem postulatus, dira, ac demum mortem pertulit. Lugubre spectaculum. Lugubrius S. Dionysij, sub Fescennio Præside post dira perpessi, demum capite plexi.

De eo nos

I. *An gubernet nostra Deus, quod iusti sic affligantur? II. De Areopagita S. Dionysij conuersione. III. Laudabiliter capessi Ethnicorum scientias quibus S. Dionysius pollebat. IV. Cur tam cito ad Pauli prædicationem conuersus sit Dionysius, demum Martyrio coronatus.*

Pars I.

An gubernet nostra Deus, quod iusti sic affligantur.

...bitatur Dei pro-...ntia & ...mine.

I. SVnt, qui ex dementia, aut malitia cum Deo expostulant: eccur improbos fortunet, affligat iustos: quasi amantes sui odisset, & odientes se amaret? Vbi Ioab, cæso Absalone cum Dauide lugente expostulabat 2. Reg. 19. *Diligis odientes te, & odio habes diligentes te: & ostendisti hodie, quia non curas de Ducibus tuis, & de seruis tuis.* Et vsque eo progressi quidam impietatis ac blasphemiæ sunt, quasi omnia negligeret Deus, temereque ferrentur. 1. De quibus Psalm. 93. *Vsquequo peccatores, Domine, vsquequo peccatores gloriabuntur, effabuntur & loquentur iniquitatem?* Ecquam? *Populum tuum humiliauerunt, & hæreditatem tuam vexauerunt, &c. & dixerunt, non videbit Dominus, nec intelliget Deus.* 2. Hæc fouea Gentilibus plerisque fuit. 3. Metuit ab ea Ægyptijs Moses, Exod. 32. *Ne, quæso dicant Ægyptij: callide duxit eos, vt interficeret in montibus, & deleret de terra.* Dei namque prouidentiam Ethnici negabant.

...atur.

Hinc forte Manichæi hauserint commentum de duobus in mundo Dijs, rectoribus sibi contrarijs, *Bono*, & *Malo*. *Fons erroris Manic.*

II. Sancti arcanam eam Dei in regendo sapientiam mirati semper & venerati sunt: in vsu tamen difficultate non caret. 1. Ecce Psalm. 72. *Mei autem pene moti sunt pedes, pene effusi sunt gressus mei* ad mundum te relicto. *Quia Zelaui super iniquos, pacem peccatorum videns. In labore hominum non sunt, & cum hominibus* Sanctis *non flagellabuntur: ideo tenuit eos superbia.* 2. Idem obstupuit Iere. 12. *Iustus es Domine, si disputem tecum: verum tamen iusta loquar ad te. Quare vita impiorum prosperatur? Bene est omnibus, qui prauaricantur & inique agunt.* 3. Idem miratur Abacuc, cap. 1. *Quare taces, impio conculcante iustiorem se?* *Sanctis certa fides est: at praxis varias.*

III. Fateor, hæc ita habent: Attamen mira sapientia Deus suos affligi sinit. 1. Quia sagittæ, pharetra Dei in iustos missæ, sunt probationes ad Dei gloriam. Iac. 1. *Beatus vir, qui suffert tentationem: quoniam cum probatus fuerit accipiet coronam.* Sap. 3. *Deus tentauit eos, & inuenit illos dignos se.* *Cur suos affligi sinat Deus.* *2. Ad eorũ gratiam.*

2. Quia Afflictiones sunt malleationes, quibus Sancti aptantur in cœleste templum: Vti Hymnus Eccles. canit, *Tunsionibus, pressuris expoliti lapides suis coaptantur locis per manus artificis.* Saxa templi Salomonici in rupibus poliebantur foris at in Ierus. tantum construebantur: Ita Tribulationes sunt huius mundi, consolationes alterius. *2. Ad gloriam eorũ.*

3. Quia Cœlum non nisi per aduersa paratur. Hoc cœli pretium dilaudatur Romanis, cap. 8. *Non sunt condignæ passiones* *3. Ad victoriam & meritum.*

nes huius temporis ad futuram gloriam, quæ reuelabitur in nobis. Huc respexit S. Dionysius cum socijs, & cruciatus omnes despexit.

PARS II.

De Areopagita S. Dionysij conuersione.

S. Dionysius fuit Areopagita Græcus.

I. ANte DCC. annos agitata quæstio est: An Parisiensis Episcopus S. Dionysius fuerit ille Areopagita. Affirmat Hincmarus Rhem. Archiep. ad Carolum Caluum Imp. Idque 1. Ex attestatione Græca: Quando Michaël Imp. missa Legatione ad Ludouicum Pium id docet, simul reperta S. Dionysij Commentaria ei mittit: repente miraculis coruscantia; teste *Hilduino Epist. ad Ludou.* 2. Ex attestatione Rom. Anastasij: quod S. Methodius Episc. vitam S. Dionysij conscripserit: quam Latinam fecit Anastasius, & ad Ludouicum misit.

Confert sanitatem.

Stephanus Papa Pipinum inauguraturus, dum init Galliam, morbo corripitur, à S. Dionysio restituitur: qui de reliquijs eius secum Romam deferens, basilicam ei collocat, cui Græcos monachos præficit: Quia S. Dionysius è Græcia fuerat oriundus.

Conuersio magnatū est difficilior, quam vulgariū.

Eum S. Paulus baptizauit, deditque Athenis primum Episcopum. Mirum: tam cito se dedisse fidei talem virum: Philosophum tantum! 1. *Arist. 4. Meteorum,* & alij tradunt, ferrum è terra natum posse cudi, at in nubibus ortum, contusum obdurescere. Ita peccatores, quamuis obdurati, modo sint obscuri generis è vulgo, facile emollescunt, at illustres & docti, quasi cœlo lapsi, ægerrime conuertuntur. 2. Planetæ altiores mouētur lentius: Vt luna infimus intra 31. dies cursum peragit citatissime, at Saturnus nec intra 5000. annorū circumit. Ita homines inferiores citius, tardius superiores fidei dant manus. 3. An non Pastores natum Domini primi, Magi postremi adorauerunt? Quo admirabilior Areopagitæ conuersio est.

Areop... Iud... quale...

Budæus in Pandectis lib. vlt. de sen. est autor Areopagum 1. esse locum in monte Martis, prope Athenas situm, 2. Vbi gentis nobiliss. & doctiss. quiq; assessores summi iudicij ius respondebant, 3. tertio quot mensibus. Perorantibus causam suam rhetoricos præco silentium indicebat, ne quis affectu duceretur impresso: 4. ne & personæ respectu, nocte ius dicebant. 5. Tanti id per orbem fuit, vt etiam Rom. Proconsules Asiæ causas eo deferrent *A-gell. l. 12. c. 7.* Et cæteræ nationes hoc iudicio stabant.

Paulu... causam egit.

Hinc & S. Paulus Athenis prædicans, *Act. 11.* se Areopagitis sistere iussus est. Ad quos ille intrepide *stans in medio Areopagi,* ait: *Viri Ath. per omnia quasi superstitiosos vos video.* Audax hoc ibi, Vnde Romani legatione missa, leges petierant, vbi orbis iudices, oculusque orbis erat, Vbi mors decreta ei, qui Dijs aduersaretur, aut Deum nouum induceret inconsultis Areop.

Vbi P... sophi... damn... sunt.

Ideo hic, teste *Iosepho l. 2. cont. Appion.* & Anaxago. Clazomenius morti addictus, quod solem esse saxum æstuans doceret, quem ij Deum colerent. 2. Hic Diagoras Melius item morti deditus, quod Deos Sacraque omnia rideret; promisso argenti talento, qui eum trucidasset.

3. Protagoras, quod dixisset: *De Dijs neq; vt sint, neque vt non sint, habeo dicere.* Fuga lapsus damnatur absens.

4. Socrates Reipublicæ oraculum, dánatur tamen. *Iura violat Soc. Deos esse negat, alia noua dæmonia inducit.*

Diony... conuer... causa.

III. Itaque miranda est Pauli de Christo prædicatio, & S. Dionysij, viri tanti, conuersio. Cuius *sola Causa,* Dei gratia, qui *cuius vult miseretur, &, quem vult, indurat.* Exod. 33. *Miserebor, cuius voluero, & clemens ero,*

ero, in quem mihi placuerit. Si vere Pilato: Matth. 27. *Nescis, quia potestatem habeo dimittere te, & potestatem crucifigere te?* verius Deo est eadem potestas.

2. *Causa.* Ipsius conuersi dispositio, natura sapientiæ studio à pueris exculti. Ita Prouerb. 8. *Qui mane ab aurora ætatis vigilauerint ad me, inuenient me.* Sic Dionysius, ceu Psaltes 84. *In laboribus à iuuentute mea exaltatus sum in scientijs, & humiliatus ad obedientiam Fidei, & conturbatus metu iudicij diuini, ni parerem Verbo Dei.*

Pars III.

Laudabiliter capessi ethnicorum scientias: quibus S. Dionysius pollebat.

ntiarū mul- I. **L**Audabile igitur est literis à puero insuescere. Scientiæ enim sunt pedissequæ sapientiæ.

1. Sic plerique istud Prouerb. 9. intelligunt: *Sapientia ædificauit sibi domum, &c. vocauit ancillas in arcem*, id est, scientias.

2. Hisce Sponsam ornat Sponsus, Cant. 3. *Murenulas aureas faciemus tibi, vermiculatas argento.*

3. Artes liberales sunt Filiæ exæ alienigenæ, *Deuter.* 21. quæ bello captæ studiorum, Fidei Theologiæ possunt maritari: modo vestes eis mutentur, coma præscindatur, & vngues.

4. Sunt item diuitiæ istæ Israëlitarum ab Ægyptijs acceptæ, vt in cultum tabernaculi vertantur.

5. Osee duxit meretricem; iussu Dei; *Gomer*, filiam Debelaim, id est, *radicem dulcedinis*: quæ peperit ei filium *Iezrael*, id est, *semen Dei*. Artes sunt filiæ fornicariæ idololatriæ. 6. *Ezech.* 5. iussu Dei, nouacula sese radit, pilosque per compita spargit. Ita ethnicis mos est scientiæ suæ abradendæ ac in Ecclesia spargendæ. Aut ipsæ sunt à vanitatibus ethnicis mundandæ. 7. Ita Ezechiel, c. 5. iussus abrasit sibi cæsariem, sceleribus Jerosolymitarum ostendendis; fore, vt impij omnes tollantur: Sic Ethnici tollendi; scientiæ sunt asseruandæ. Ista omnia *Hier. in responso ad Oratorem Rom.*

1. Scientiæ sic haustæ fiunt Enses Goliathæi nouis Dauidibus. *Scientiæ in malis malæ sunt.*

Atat bene Arist. in problem. *Scientia in homine malo est nequitia habens arma.* 1. Scientiæ vitijs maritatæ, sunt *Gen.* 19. puellæ Sodomæ ad ebrietatem & scelera suadentes, & patrum suorum exitium causantes 2. Sunt zizania Ecclesiæ, ab inimico, ad semen castum suffocandum, noctu sparsa. 3. Sunt coma Absalonis, quæ Dominum suspendunt in mundi deserto, 2. *Reg.* 18. 4. Sunt thesauri vani Ezechiæ, 4. *Reg.* 20. quæ Dominum regno & vita exuunt. 5. Sunt literæ Vriæ in sinu. 2. *Reg.* 11 ad necem Domini 6. Sap. 13. *Vani sunt homines; in quibus non subest scientia Dei.*

II. At S. Dionysius scientiam suam & viuendi modo iuxta naturam, & officij professione declarabat. Astrologus degens Heliopoli cum Apollophane Phil. solis defectum, ex Christo passo factum, notans aiebat: *Aut Deus naturæ patitur: aut mundus dissoluetur.* Ita Baro. to. 1. anno 52. S. Ambrosius *Epist. ad Vercell.* vult è Stoicorum Phil. numero fuisse: teste vitæ vigore. Metaph. autem, Areopagitarum principem facit: ita & Sycellus. *S. Dion. fuit Astro. & Stoicus.*

Conuersa percepta sua doctrina ei mirifice profuit ad aliorum conuersionem, Similes pene illi fuere in Ecclesia *Iustinus* Martyr, ante Philosophus: *Lucas* prius medicus, *Paulus* ante legisperitus: *Apollo* Athen. orator, &c. Hi deserta verterunt in hortos, spineta in roseta, sicomoros & oleastros scientiarum in arbores feraces, zizania in triticum, lupos in oues, serpentes in columbas, philosophos in Theologos. S. Dionysio quis profundior Theologus? *Docti ante Conuersionē.*

Fuit Theologus. 1. S. Chrysost. vocat eum *Auem cœlestem*, Alij *Theologum diuinissimum*, *Sacratissimum*, *&c. Galliæ Apostolum*. 2. Testis liber eius de cœlesti Hierarchia, quem nemo sat intellexit ante S. Th. Aquinatem. Extat eius *Vatidicus S. Ioanni.* ad S. Joannem in Pathmo consolatoria & vatidica: *Post paulu̅lum vero, dicam enim etsi audax videatur, tibi charissime, societate iungemur. Tu autem prorsus dignior, cui fides habeatur; si quæ tibi præcognita sunt: quæ à Deo didici, hæc loquar, quod scilicet ex Pathmi custodia dimittendus es liber, & in Asiaticam terram reuersurus*. Factum anno insecuto, cæso Domitiano.

PARS IV.

Ad Prædicationem Pauli cur tam cito conuersus sit Dionysius, denique martyrizatus.

Vis prædicationis. 1. Tertia S. Dionysij conuertendi ratio S. Pauli prædicatio. Ea vis est Verbo Dei. 1. Psal. 18. *Lex Domini immaculata conuertens animas*. 2. Ps. 28. *Vox Domini in virtute, Vox Domini in magnificentia, vox Domini confringentis Cedros*, Areopagitas, Philosophos, Imperatores, &c.

Conterens petras. 3. Ier. 23. *Nunquid non verba mea sunt ignis comburens; & sicut malleus conterens petras?* 4. Quare Num. 20. *Loquere ad petram, & dabit tibi aquas.*

Est vox tonitrui. Petra duriores peccatores, Psalm. 103. *A voce tonitrui tui formidabunt*. 2. Talem Joannes Apoc. 14. *Audiuit vocem de cælo tanquam vocem aquarum multarum; & tanquam vocem tonitrui magni*. 3. Ecce ibidem quod *Angeli prædicant.* Angeli prædicatores repræsentent: *Vidi*, ait, *alterum Angelum volantem per medium cæli, habentem Euangelium æternum, vt euangelizaret sedentibus super terram, & super omnes gentes, Timete, &c. Et alius Ang. dicit. Cecidit, cecidit Babylon illa magna quæ à vino fornicationis suæ potauit omnes gentes. Et tertius Angelus ait: Si quis adorauerit bestiam*, &c. Ecce, primus prædicat Dei timorem & cultum: secundus Judicium Dei exemplo: tertius pœnas & vindictas peccati. Angeli ergo prædicatores sunt, habentque & exemplũ, & materiam prædicandi à prædictis. Eisdem 7. Angelis dictum: Apoc. 16. *Ite, & effundite phialas iræ Dei in terram*, &c. Vera bonorum prædicatorum, imago, nil metuere, rogare, monere, minari, tonare, &c. Talis Paulus Athenis, & abibi.

Dei ignoti autor... Ibi visa aræ Epigrapha; *Ignoto Deo*: ait Act. 17. *Quem vos Deum ignoratis, hunc ego annuncio vobis*. Tametsi, vt Cic. ait l. de nat. Deorum: *Nulla gens adeo sit barbara, quæ si cælos adspiciat, Deos esse non sentiat*: Philosophi tamen Deum, etsi naturæ, at gratiæ autorem non agnouere. Nec potuere: quia lux naturalis rationis vsque eo non pertingit.

Cur tam cito S. D... 1. Philosophia Theol. conc... II. Dionysius tantæ scientiæ, sapientiæ, autoritatis conuersus inconstantiam redolere videtur: Nam 1. Sapiens ait: *Qui cito credit, leuis est corde*. 2. Et Dominus discipulis moram longam dedit, vsumque conuersationis suæ. Verum cita eius conuersio non erat leuitatis, sed dexteræ Altissimi. 1. Voluit id ita Deus, quo pateficeret Philosophiam inter & Theologiam sympathia, & concordia: at philosophis rationi consona sunt visa, quæ de Christo ex prophetis & miraclis prædicabantur, Psal. 92. *Testimonia tua credibilia facta sunt nimis*. 2. Vt sapientes *2. S... tum... fusio.* sæculi confunderet Deus 1. Corint. 1. *Perdam sapientiam sapientum, & prudentiam prudentium reprobabo*. Factum per idiotas cum sapientum stupore ac pudore. Victi academias damnarunt, crucem Victricem adorarunt. Dionysij exemplum valuit. Nam & quidam alij viri, adhærentes ei, Paulo, *crediderunt: in quibus Damaris, & alij cum eis*: Chrys. Ambr. Aug. aiunt Damarim Dionysij vxorem fuisse. Felix matrimonium! Vere vni- *Coniu... vnius ... ligion... sto* formitas religionis inter coniuges matrimonij est beatitudo: Secus, si difformitas fuerit.

fuerit.1. Hinc Jacob, *Gen.34.* Dinam regi Sichimorum negauit, nisi omnes circumciderentur in signum eiusdem religionis. 2. Ideo sui Samsonem parentes, arguebãt, quod Philisthæam deperiret: at exitu infelice.

Dionysianæ conuersio similis fuit 1. Archisynagogi, Joan. 4. *Nam credidit ipse, & domus eius tota.* 2. Similis Regis Niniuæ: *Ion.* 2. cuius exemplum & mandatum valuit ad vrbis totius pœnitentiam. 3. Plane vt primum Mobile secum orbes rapit inferiores: ita Magnatum conuersio causat inferiorum conuersionem.

III. Erasmus, nugo effrons, negat fuisse S. Dion. Areopagitam: Sed is & fidem negauit vir apostata. Lib. de diuin. Nom. ita S. Dion. scribit l. 1. c. 3. *Apud ipsos diuino spiritu plenos Pontifices nostros cum & nos, (vt nosti) & plerique alij ex S. Fratribus nostris, ad contuendum corpus illud B. V. M. quod Autorem vitæ receperat, conuenissemus: aderat autem frater Domini Iacobus, & Petrus supremum decus, & antiquissimum Theologorum culmen.* Bar. tom. 1. Nec solum ij, sed & Apostoli cæteri.

Postquam vero S. Dionys. 25. annis Athenis Episcopus præfuisset, à Clemente Pont. in Galliam missus vineam Domini Sabaoth plantat excaudicatis dumetis dæmones effugat, idola prosternit. Sed & odia, insidias, persecutiones subit, taureis cæditur, cruciatur, torretur igne, &c. omnia perpetitur. Quare Ps. 149. *Et aquæ* tribulationum, *quæ super cœlos sunt*, super cœlestes viros, *laudent Nomen Domini.*

Bestijs obiectus non læsus magis est, quam *Dan.* 3. tres pueri in Babylonica flãma. Quin vt agni ad pedes eius sese apposuere. Nec plus læsus in ardente fornace: quia Ps. 16. *Igne me examinasti: Et non est inuenta in me iniquitas.* Demum capite plexus, id baiulat, quo volebat tumulari.

Visum à S. Regulo Arelat. Episc. nomen eius aureis scriptum per columbam sub missa circumferri. Vixit annis 90. Plerique Apostolorum discipuli fuere longæui: Vt S. Ignatius vixit ad vsque Traianum: item Quadratus, alter S. Dionysij Athenis successor. S. Herma vixit vsque ad Antoninum Pium: S. Simeon Episc. Jerosoly. annis vixit 120. vix minus S. Polycarpus: Forte, vt testes Christi & Apostolorum certiores essent. *Vixit annos 90. Discipuli Domini longæui.*

IN FESTO S. LVCÆ EVANGELISTÆ.

Designauit Dominus & alios septuaginta duos. Luc. 10.

In idem Euangelium vide Conceptus in festo S. Marci Euangelistæ.

Ezechiel *cap.* 1. & Apocalypsis *cap.* 4. animalia describunt quatuor, plena mysterijs: horum vnum Vitulus est, quo omnes Lucam designari consentiunt.

Cuius ad laudem nos

I. *De missis animarum Curionibus in ætate gratiæ.* II. *De modo Apostolicæ Missionis: cur sine baculo.* III. *Cur sine pera, & calceis?* IV. *De S. Lucæ varijs scientijs.* V. *De eiusdem Boue symbolico.*

PARS I.

De missis animarum Curionibus in Ætate gratiæ.

I. Tres mũdi status, & ætates celebrat Scriptura. Primum, Rom. 5. *Regnauit mors ab Adam vsque ad Moysen* Secundum, à Moyse ad Christum. Tertium à Christo ad vsque finem mundi. In vnoquoque misit Deus animarum procuratores. In primo Patriarchas; in secundo Prophetas, in tertio Apostolos, & LXX. discipulos. De quibus Eph. 4. *Et ipse dedit quosdam quidem Apostolos: quosdam autem Prophetas:* *Tres mũdi status præcipui.* *In singulis operarij animarũ certi.*

At in tertio eximij.

alios vero Euangelistas: alios autem Pastores & Doctores, ad consummationem Sanctorum. Mystice ij repræsentari, Matth. 20. *Simile est regnum cœlorum homini Patrifamilias, qui exijt primo mane conducere operarios in vineam suam, &c.* Itemque hora tertia, sexta, nona, vndecima. Ac licet in omni ætate miros miserit viros; in tertia tamen se maxime prouidum declarauit in Ecclesiæ regimine instituendo singulari: vt essent Apostoli, Martyres. Confessores, Doctores, Virgines, &c. *Essetque Mirabilis Deus in Sanctis suis:* Nec cum his conferendi essent Sancti in primo, secundove statu.

Figura 1. Selecti, ac fortes.

II. Amalecitæ bello Israelitas lacessebant: *Exod.* 17. Tunc Moyses omnem potestatem dabat Josuæ: *Elige*, ait, *tibi viros potentes ex omnibus filiis Israel: & egredere, & conflige cum Amelec crastino.* Notat Orig. ho. 1. in Josuen, eum tunc primo Jesum dictū fuisse. Ideoque vere designat Jesum: *cui data est omnis potestas:* quique cum eadem & elegit, & misit viros, incomparabiles in omni retro sæculo. Vt bene Ps. 46. *Dij fortes terræ vehementer eleuati sunt.* Item Heb. 11. *Fortes facti sunt in bello, &c.* De his, Cant. 3. *Lectulum Salomonis LX. fortes ambiunt, ex fortissimis Israel.* Et *Ecce plusquam Salomon hic.* Is de quo Ps. 67. *Ipse dabit virtutem & fortitudinem plebi suæ.* At quanta virtus Apostolorū? & LXX. discipulorum? &c.

2. Eiusdem spiritus cum Iesu.

Hi quanto fortiores ijs Mosaicis, de quib. Num. 11. *Congrega mihi LXX. viros de Senibus Israel, & auferam de Spiritu tuo, tradamque eis, vt sustentent tecum onus populi: & non tu solus graueris.* Id Deus Pater egit: Tulit de Spiritu Filij, deditque Discipulis eius: vt dicantur vere, 1. Cor. 1. *Vocati in societatem Filij eius, &c.*

3. Protectores & sustentatores Ecclesiæ.

Sexta Israelitarum in deserto fuit mansio *in Elimi.* Exo. 15. Num. 33. *Vbi erant XII. fontes aquarum: & LXX. palmæ.* Ita natus est JESVS ætate mundi sexta. Nam prima fuit ab Ada ad Noë: secunda ad Abraham: tertia ad Mosen: quarta ad Dauidem: quinta ad Christum: sexta à Christo deinceps. Fontes XII. sunt Apostoli docentes: LXX. Discipuli miraculis, & exemplis opacant Ecclesiam, vt palmæ *fortes in bello.*

4. A... vocat... electi.

Moses, *Exod.* 10. pertexit genealogiam Jacob, è quo prognati XII. Patriarchæ: & alij. *Erant igitur omnes animæ eorum, qui egressi sunt de femore Iacob, septuaginta.* Ita & Domino erant XII. Apostoli: Queis ait Luc. 10. *Sicut misit me viuens Pater, & ego mitto vos.* Post hos *Designauit & alios* LXXII. E quibus & Lucas.

PARS II.

De modo Apostolicæ Missionis: Cur sine baculo.

Missio Apost... modus uersus more di...

I. DEsignatos LXXII. sic instituit Dominus: *Nolite portare sacculum, neque peram, neque calceamenta.* Quod per inermes voluerit subiugare mundum: per pauperes eum ditare. Noua ratio rem gerendi. Nil enim mundus sine auro, & armis potest. 1. Vt Aristoteles in Politicis dicat: *Necesse est eos, qui ad Rempubl. accedunt, & propter eos: qui imperium detrectant, & propter eos; qui inferre iniuriam conantur, arma domi habere.* 2. Tullius Rex apud Liuium: *In armorū vi sita est vrbium potentia, quæ nulla est absque numerosis copiis.* 3. Tacitus: *Neque quies gētium sine armis; neque arma sine stipendiis: neque stipendia sine tributis haberi queunt.*

Et ver... mirand... Ac noua...

At contraria via Deus res vrget: Suos ab istis nudat. Isaiam sic misit, cap. 20. *Vade, & solue sacculum de lumbis tuis; & calceamenta tolle de pedibus tuis. Et fecit sic, vadens nudus, & discalceatus.* Ipse Isaias hanc inuentionem miratus ait, cap. 12. *Notas facite in populis adinuentiones suas.* Quas? Reges à piscatoribus debellari; ab indoctis Philosophos: à pauperibus diuites, & cæt. in ordinem cogi, 1. Corinth. 1. *Infirma mundi elegit Deus, vt confundat fortia, &c.*

II. Inermes oportuit esse iustitiæ prædicatores.

catores. 1. *Nihil enim*, ait Cicer. pro Cecinna, *eſt æquitati tam contrarium & infeſtum, quam conuocati, armatique milites: nihil iuri tã inimicum, quam vis.* 2. Ad hæc, vis & arma diffidentiam mundi ac metum arguunt, ea ab Christi ſeruis abeſſe debent: ideo vel inermes ſunt prædicando fortes. 3. Cleomenes, dux Laconum, viſis mœnibus præaltis ait: *O aſylum mulierum!* Hinc Lycurgus noluit Spartam muro cingi: ne his ſiſi ciues exuerent fortitudinem. Ita Dominus noluit ſuos fidere peræ.

Neque Virgam, vt Matth. 10. Marc. 9. additur. Ratio eſt. 1. Quia, cum idola conſulturi baculum ferrent *Oſe.* 4. ſuos Dominus noluit *ferre baculum*: innuens ruinam idololatriæ. 2. Pontifex idolorum Romæ baculo vtebatur in Sacris, qui Lituus dicebatur, *clariſſimum inſigne auguratus*, ait Cic. l. 1. de Diuin. Lituo multas ſuperſtitiones exercebant priſci: Vt, iactabant in altum, & è ſono cadentis augurabantur. Baculum diuinatorium, confringendum fore, innuit Dominus prohibendo baculum ferre. 3. Priſci Romani ſeruos manumiſſuri in libertatem, virga vindicia, ex ritu, percutiebant. At Dominus volens mundum facere ſeruum ſuum, ſuos ſine virga miſſos ire iubebat, & prædicare: Non enim in mundanam libertatem vocare mittebat eos: ſed in ſeruitutem ſuam; quæ vera libertas eſt, & ſancta captiuitas. De qua 2. Cor. 10. *Captiuantes intellectum in obſequium fidei.* Rom. 6. *exhibete membra veſtra ſeruire iuſtitiæ in ſanctificationem*: ac paulo poſt: *Nunc vero liberati à peccato, ſerui autem facti Deo.* 4. Quia virga mundanæ libertatis ſymbolum erat: hanc euerſurus Dominus, noluit ſuos portare virgam. Pſalm. 124. *Non relinquet Dominus virgam peccatorum ſuper ſortem iuſtorum, vt non extendant iuſti ad iniquitatem manus ſuas.*

5. *Orig. in Exodum. Chryſoſt. in Pſalm. 22.* aiunt: Virgam eſſe veteris Legis indiciũ: Id ſignificabat baculus agnum paſchalem comedentium. Item Moſis, Jacobi, Eliſæique baculus, quo, 4. *Reg.* 4. Sunamitidis filius ſuſcitari nequibat: Et virga illa ferrea, *Pſal.* 2. rigorem legis innuebat. At hanc Dominus volebat antiquatam: proinde & abſque virga ſuos emittebat prædicatum; Ne vel Legis Veteris, vel humanæ confidentiæ baculo arundineo niterentur; ſed in Deum iactarent cogitatum ſuum. — *5. Ab abrogandam legem Moſaicam.*

P A R S III.

Cur ſine pera & calceis mittebantur.

I. NEque *ſacculum, neque peram*; Vt arceret Prædicatorem ab ingluuie, & auaritia: Quod hæc duo vim omnem prædicationis elidant. 1. Si enim, vt Imp. Alex. Seuerus apud Lampridium ait: *Miles non timet, niſi veſtitus, armatus calceis, ſatur & habens aliquid*: quanto magis Prædicator? Ideo, Matth. 10. addit: *Neque pecuniam in zonis veſtris*: Nimirum more mundi. 2. De quo Suetonius in Vitellio: *zona ſe aureorum plena circumdedit.* 3. Et Spartianus de Peſcẽnio Nigro ait: *Iuſſit, ne in zonis milites ad bellum aureos vel argenteos portarent.* 4. Apud P. Rom. ſuam integritatem Gracchus, ex Proconſulatu reuerſus; ita teſtatur; A. Gellio teſte: *Zonas, quas plenas argenti extuli, eas ex prouinciis inanes retuli.* Ab idolorum igitur *ſeruitute auaritiæ* procul ſuos eſſe Dominus volebat Prædicatores. Ceu prædictum Iſa. 2. *In illa die proijciet homo idola auri, & argenti ſui.* Pſalm. 67. *Qui probati ſunt argento.* — *Sic olim & militer.* — *Ad cauendam auaritiam.*

III. *Neque calceamenta.* 1. Huius ſignificandi gratia dictum Moyſi, Exod. 3. *Solue calceamenta de pedibus tuis.* Ita acceſſuri ad *Rubum ardentem*, *Viſionem magnam* diuinorum myſteriorum, exuant affectus carnis, opum, mundi. Nudipedes igitur — *Cur ſine calceis? 1. Ob affectus exuendos.*

ire suos per Rubi spinas iubet. Hoc Sponsus in Sponsa miratur, inter cæteras laudes eius; Cant. 7. *Quam pulchri gressus tui filia Principis in calceamentis?* q. d. Humanis affectibus vteris ad virtutem, & gloriam; non abuteris ad imperfectionem. Ergo Prædicatores *neque calceamenta* habeant, nisi similia sponsæ Ecclesiæ.

2. Ob mūdana negotia derelinquēda. 2. Adhæc Synagogæ doctores calceati ibant; tanquam mundo & carni immersi: Secus oportebat Ecclesiæ ministros. Ideo Petrus, Matth. 19. *Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te.*

3. Ob mortem contemnendam. 3. Hilarius super Matth. monet calceos è corio brutorum mortuorum, esse mortis symbola: At Prædicatores esse vitæ filios Dominus volebat; sed vitæ mortalis contemptores: vt; quam pro Deo prodige proiecissent, quo similes sui filios in vitam generarent verbo virtutis. Hinc monuit Matth. 10. *Nolite timere eos, qui occidunt corpus, animam autem non possunt occidere.*

PARS IV.

De S. Lucæ varijs scientijs.

Fuit Theologus. I. Sanctus Lucas, 1. Notarius Dei vnus è quatuor: 2. Corinth. 8. *Misimus vobis fratrem nostrum, cuius laus est in Euangelio per omnes Ecclesias.* 2. Vnus euntium in Emaus, ait S. Greg. Mag. dixit Luc. 24. *Mane nobiscum Domine: quoniam aduesperascit.* 3. Comes peregrinationis Pauli, 2. Tim. 4. *Lucas est mecum.*

Medicus spiritalis. 4. Erat medicus: Colos. 4. *Salutat vos Lucas medicus charissimus.* Ideo Præcipuas Domini persanationes conscripsit: solus Magdalenæ, Zachæi, Filij prodigi morbos & curationem exequitur; itemque Domini precationem in cruce pro crucifixoribus suis.

Morbi generales, & remedia. Morbis quatuor generalibus totidem curationibus generales tradidit; similes corporali euacuationi: Quæ fit aut Phlebotomia: vel Diæta: vel sudoribus: Vel purgatione amarisque catapotijs. Ita contra humorum externorum copiam id est, diuitiarum cupiditatem sacrificationis aphorismum præscripsit istum, Luc. 6. *Beati pauperes spiritu, &c.* Contra gulam istum diætæ: *Beati, qui esuritis, &c.* Contra gaudia mundi istum sudoriferum: *Beati, qui nunc fletis.* Contra metum, vel impatientiam, istum purgatorium: *Beati, qui persecutionem patiuntur.*

II. Pictor idem fuit eximius. Prodit *Cic. de Oratore, & Plinius l. 31. c. 11.* Paulum Æmilium deuicto Perseo, Macedonum Rege, postulasse Athenis sibi mitti Plilosophum, qui ciues erudiret; & pictorem qui domos depingeret. Athenienses vnum miserunt Metrodorum, qui vtrumque calleret. Id quod magnæ laudi erat Athenis, tales ibi viros reperiri. At S. Lucas in Ecclesia erat Theologus, & Philosophus, seu Medicus, & Pictor, & Historicus, Actuum Apostolorum autor. *Pictor & historicus.*

Qualis vitreæ fons vndæ in Paradiso, Gen. 2. in quatuor se fluuios fundens. Ita *a pud te. Luca, est fons vitæ Ps. 35.* Cant. 4. *Fons hortorum puteus aquarum viuentium.* Hic Isa. 12. *Haurietis aquas de fontibus Saluatoris.* Absit, de nobis dici Ierem. 2. *Me dereliquerunt fontem aquæ viuæ.* Quin magis da, quod promisisti Domine, Apocal. 21. *Dabo de fonte aquæ viuæ.* & Ioan. 4. *fiet in eo fons aquæ salientis.* Christus est Fons; vnus fluuiorum quatuor est Lucas. *Ergo quatuor fluuius.*

III. Et vero is lucidus, adeoque pellucidus est fluuius. Vt bene Lucas à luce nomen ferat. Estque ex ijs, de quibus Dominus Matth. 5. *Vos estis lux mundi:* Id est; Sol mundi. In hoc autem quatuor miranda. 1. Sublimitas, Eccl. 26. *Sol oriens in mundo in altissimis Dei.* 2. Iucunditas, Eccles. 11. *Delectabile est oculis videre solem.* 3. Celeritas motus. 3. Esdr. 4. *Magna est terra, & excelsum est cœlum,* *Est lu... 1. Sublimis. 2. Iucu... 3. Velo...*

lum, & velox cursus solis. 4. Effectus miri, & vtilitas. Arist. l. de cœlo, *Homo hominem generat, & Sol.* *Fructuosa.*

Singula hæc in luce Lucæ. 1. Sublimitas contemplationis; Luc. 10. *Beati oculi, qui vident quæ vos videtis.* 2. Iucunditas conuersationis. Nam eorum fuit vnus, de quibus Phil. 3. *Nostra autem conuersatio in cœlis est.* 3. Prompta celeritas in prædicando tota Syria, inque Antiochia, & Alexandria. 4. Fructus scribendo, prædicando, peregrinando, & pingendo ex Luca per magnus. Accedit, quod, Eucherio, & alijs testibus, Virgo vixerit. Ideoque plura is de Deipara; cuius proinde Secretarius appellatur. Nam solus Mariæ & Gabrielis colloquium descripsit: *Magnificat* annotauit; Circumstantias Natiuitatis accuratius obseruauit: Virgo vixit vitam annis quatuor & octoginta Sicque Bouem habere symbolum castitatis meruit. Ezech. 1. Apoc. 4. *Secundum animal simile vitulo.* *mansit Virgo.*

PARS V.

De S. Luca boue symbolico.

I. BOs à quatuor prædicatur 1. Quod Sacrificari sit solitus. Lucas à sacrificio Zachariæ & Purificatione Virginis orditur. Ita Eucherius, & Iren. *Lucæ Euangeli-*

2. Est tardigradus bos: & (pro diuerbio:) *lassus fortius figit pedem.* Matthæus, & Ioannes nil de Ascensione: Marcus nil de Iudiciaria potestate; Lucas pedetentim carpit omnia, præcursorẽ; Messiam; Natiuitatẽ, infantiam, pubertatem, adolescentiam, virilem ætatem, periodum prædicationis, mortem, ascensionem. *...era-*

3. Bos etsi iugetur, fodicetur stimulo, &c. non obmugit: sed presso pede carpit iter placidus. Ita Lucas sub iugo Christi, stimuloque persecutionũ, &c. durat & perdurat: vtq; canit Ecclesia, *Crucis mortificationem iugiter in suo corpore portauit.* *...tiens ...sita-*

4. Romanis caput bouinum, floribus redimitum, laboris erat symbolum. B. Lucas laboris impertæsus in agro Domini impigre arauit: inque area Ecclesiæ triturauit. *...oris.*

II. Priscis trium rerum erat bos hieroglyphicum. 1. Per bouem significabant, teste *Pierio lib. 3.* virum castimonia, temperantia, modestia, passionum moderatione conspicuum. Is Lucas fuit annis octoginta quatuor. *Est castus.*

2. Bos iustitiæ erat imago. Ideo Aaron, in suæ iustitiæ testimonium, iussus à Deo & immolat bouem pro se, & hircum pro peccato populi. Athenienses in sua moneta caput bouinum procudebant; argumẽtum iustitiæ suæ. Eidem capite plectebant eum, qui extra necessitatem occidisset bouem. Romæ capitale erat, boui iniuriam irrogasse. Omnia S. Lucæ apta. Mysta iustitiæ fuit; si quisquam. *Iustus.*

3. Bos tolerantiæ symbolum est. Hinc mos Germanorum, vt in nuptijs darent pro dote par iugatorum Boum, cum equo frenato, & clypeum cum armis reliquis. C. *Tacitus* ea sic interpretatur, significari iugum coniugale in pace, inque bello tuendum esse. Quid Luca tolerantius? *Sufferentia præstans.*

III. Astrologi genethliaci tradunt, in Tauro natos: fore laboriosos, & mancipia. Felix Christi mancipium Lucas! Tyrij Carthaginis fundamenta iacturi, reperto capite bouino, mutarunt locum: quod portentum molestiæ, laborisque iugalis displiceret. Alibi fodientes caput equinũ reperiunt: Placuitque omen bellicositatis. Nam *Bello aptantur equi.* Canit Virgilius. Lucas *ad vtrumq; paratus*; & belligerare, & ad laborare Deo: *Laboriosus.*

Seu sulcare solum; seu Verbo accendere Martem.

Vas æneum sustinentes boues Salomonij capita præferebant: posteriora condebant. *Num. 7. & 3. Reg. 7.* S. Gregorius id Pastorum Ecclesiæ esse vult sym- *Vt arcana intentionis ac operis Deo seruaret soli.*

bo-

bolum; quorum exteriores labores constent in populum; at interiora sua à DEO conspici sat habeant. Quo pauciora de se, imo nil scripsit Lucas. Nimirum, Christum, non sese ipsum prædicabat.

Obediens Deo & Paulo. Ægyptij, quod bos, & ceruus auditu præstent inter quadrupedia; ideo aurem bouinam in symbolum obedientiæ pingebant. Neque hanc vel Deus in Luca desiderabat: ita ab ea promptus late, læteque prædicabat.

Martyr factus. IV. Iam Mors eius quanti? Quod S. Hieronymus in vita eius Martyrij non meminit: quidam errarunt, & negarunt esse Martyrem. At reclamant magni, multi, S. Greg. Nazianz. Orat. 1. in Iulianum: S. Paulinus Nolanus: qui ita canit.

Hic Pater Andreas, & magno nomine Lucas:
Martyr, & illustris nomine Nazarius.

Gaudentius Brixi: tract. de dedic. Et Nicephorus l. 2. cap. 48. produnt eum cum Andrea in Achaia prædicasse; ibique in cruce oleagina exspirasse.

IN F. SS. APOSTOLORVM SIMONIS ET IVDÆ.

Hac mando vobis, vt diligatis inuicem. Ioan. 15.

ISaias, *cap.* 21. visus sibi videre equites duos, agrum Babyloniæ ferro & igne depopulantes, idolaque euertentes. Tales Simon & Iudas in Perside & Babylone.

De ijs nos pauca.

I. Quantum charitas sit bonum. II. Quam simplex & rectus fuerit S. Simon. III. Quantus zelotes idem. IV. De S. Iuda vera nobilitate.

PARS I.

De charitatis vtilitate.

Amicitia triplex. I. PHilosophis Amicitia est triplex. 1. *Consuetudinis*, seu conuersationis mutuæ; quæ & belluas in spelæis homini conciliat. 2. *Rationis*, orta à virtute, diuitijs, honore, &c. 3. *Pietatis* seu religionis, orta ex charitate. Prima honesta; secunda vtilis; tertia Diuina & necessaria est Ista *Aug. hom.* 38.

Charitas necessaria est. De tertia Col. 3. *Super omnia hac charitatem habete, quæ est vinculum perfectionis.* Quippe à qua *Vniuersa lex pendet.* Hinc illa, Ro. 13. *Qui diligit proximum, legem impleuit.* Gal. 5. *Omnis lex in vno sermone impletur: Diliges proximum sicut teipsum.* c. 6. *alterius onera portate fraterne, & sic adimplebitis legem.*

Operit peccata. Charitas tam diuina est, vt peccata aboleat. 1. Pet. 4. *Ante omnia mutuam in vobismet ipsis continuam charit. habentes. Quia charitas operit multitudinem peccatorum.* Dominus: *Remittuntur ei peccata multa; quoniam dilexit multum.* Hinc Aug. hom. 8. Et de pœnit. Dist. 2. *Radix omnium malorum est cupiditas; & radix omnium bonorum est charitas.*

Dot cœli. Huic virtutum soli beatitas promittitur. 1. Cor. 2. *Nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit, quæ præparauit Deus diligentibus se.*

Est nup[tialis]. II. Vestis ea nuptialis est, Matt. 22. *Amice; quomodo huc intrasti non habens vestem nuptialem?* 2. Ideo Christus dedit corpus suum concidendum; at vestem seruari integram voluit. *Ioan.* 19. 3. S. Greg. hom. 38. in Euang. *vos estis, fratres, Cortinæ tabernaculi; qui per fidem in cordibus vestris secreta cœlestia velatis: Sed cortinis tabernaculi bis tinctus est coccus; hic quippe ignis speciem habet. Quid vero est charitas, nisi ignis? sed ea esse bis tincta debet, & per amorem Dei, & per amorem proximi.*

Oc[uli] Spo[nsæ] & vn[us] chi[...] Sunt hi duo Sponsæ oculi, Cant. 4. *Oculi tui columbarum* 1. Sponsus ibid. vnum prædicat: *Vulnerasti me in vno oculorum tuorũ* scilicet Deum diligendo propter se, & proximum propter Deum.

2. Vt enim oculi ambo in vnum scopum collimant: ita vtraque est vna dilectio Dei. 3. Et ea ignea. Luc. 12. *Ignem veni mittere in terram; & quid volo, nisi vt ardeat.* 4. Leu. 6. iussum, *Ignis in altari semper arderet.* non i-

gnes.

gnes. 5. Dominus vno mandato comprehendit vtrumque, Ioan. 13. *mandatum nouum do vobis; vt diligatis inuicem, sicut dilexi vos.* Ioan. 15. *Hæc mando vobis.*

PARS II.

Quam simplex & rectus fuerit S. Simon.

I. SImon & Iudas fuere patrueles Christi. Nam S. Anna, mortuo Ioachim nupsit Cleophæ, fratri Iosephi B. V. sponsi. Peperit ea Mariam, dein Alphæo datam nuptui. Peperit & Iacobum Minorem Christo simillimum, Iosephum, seu Iustum, Simonem, & Iudam.

Simones plerique illustres: Vt, *Eccl.* 50. Simon Pont. Max. qui Domum Dei suffulsit, ne subuerteretur. 2. Simon Machabæus, 2. Mach. 3. Pont. Max. Duxque Iudææ. 3. Math. 16. *Beatus es Simon Bariona.* 4. Mar. 14. *In domo Simonis leprosi*, Principis Synagogæ. 5. *Matth.* 26. Simon Cyrenæus crucis Christi baiulus. Silebo Simonem Magum, *Act.* 8. qui Psalm. 68. *Deleatur de libro viuentium, & cum iustis non scribatur.*

Simon à Matth. & Mar. dicitur *Cananæus.* 1. Lucas ait, *zelotes.* Nicephorus tamen *l.* 1. *c.* 40. vult à zelo suo in Dominum & Euangelium sic dictū: sed errat. *S. Hier. in* 10. *Matth.* natum in Cana putat: Negat *Beda in* 1. *Act.* & *Niceph. l.* 1. *c.* 40. Isidorus li. de Patr. N. T. putat eum S. Iacobo in Episcopatu Ierosl. successisse: Obijsse ætatis anno 102. in persecutione Traiani crucifixū. Ita & Beda in Act. Negat hæc Ado in Martyrol. Errat Niceph. l. 8. c. 30. eum fuisse sponsum nuptiarum in Cana.

Simon significat quoque *obedientem*, scilicet Deo; ideo & ipsi paruere dæmones effugati, homines cathechizati; Pontum enim & Ægyptum & Mesopotamiam conuertit. Paruit ei mare, reddens eius iussu LXX. submersos, queis vitā reddidit. Eius iussu ignis sacrificulos & idola hausit.

* Inter 12. Gemmas, *Apoc.* 21. in fundamento Ierosl. competit ei *Hyacinthus*, qui ait Isid. l. 16. c. 7. *non rutilat æqualiter, sed cum facie cœli mutatur: Sereno enim perspicuus est & gratus, nubilo, coram oculis euanescit, atque marcescit*, id est, coloris est subflaui, & aërij: Ita Simon ad cœlestem instinctum afficiebatur, agebatque omnia. *Vnitus Deo.*

Dignus plane Apostolatus apice; etsi de se Apostolus, 1. Cor. 15. fateatur, *Non sum dignus vocari Apostolus.* Quare, quia 2. Cor. 3. *Quod si ministratio mortis, literis deformata in lapidibus, fuit in gloria, ita, vt non possent filij Isr. intendere in faciem Moysi, propter gloriam vultus eius, quomodo non magis Ministratio Spiritus erit in gloria?* Quæ ministros facit Fratres Domini. Ioan. 20. *Vade ad Fratres meos, & dic, &c.* *Apostolatu dignus.*

II. Fuit in eo quoque amabilis Simplicitas A deo, Iob. 1. *Erat vir ille simplex, & rectus & timens Deum, ac recedens à malo.* In Hebræo pro *simplex* legitur *Tham; id est, integer, perfectus.* Matth. 10. *Estote simplices sicut columbæ, & prudentes sicut serpentes.* 2. Cor. 8. *Altissima eorum paupertas abundauit in diuitias simplicitatis eorum.* q. d. hæc altior erat. *Simplex erat vt Iob.*

Similis simplicitas iusta typum habet Exod. 20. *Altare de terra facies mihi;* quid simplicius? *Vel de lapidibus, quos ferrum non tetigit. Si leuaueris super eos cultrum, polluetur.* 2. Vere Dauid, 1. Par. 29. *Scio, Deus meus, quod corda probas, & simplicitatem diligis.* 3. Nunquid ipso de Seruatore dictum vere, Ps. 77. *Et pauit eos in simplicitate cordis sui, & in intellectibus manuum suarum.* Quia Act. 1. *Cœpit Iesus facere & docere.* *Typus.* *Vt Dominus.*

Fuit, vt Iob, quoque *Rectus* in docendo & agendo. 1. Psal. 72. *Quam bonus Israel Deus his, qui recto sunt corde.* Psalm. 7. *Qui saluos facit rectos corde.* 2. Achis Rex Philist. idem de Dauide prædicabat, 1. Reg. 29. *Viuit Dominus, quia rectus es tu, & bonus in conspe-* *Fuit Rectus.*

ctu meo, & non inueni in te quicquam mali : sed satrapis meis non places. 3. Econtra Petrus Simonem Magum arguit, *Act. 8. cor tuum non est rectum coram Domino.* 4. Itaque Psalm. 32. *Rectos decet collaudatio Domini.* Et vicissim Psal. 63. *Laudabuntur omnes recti corde.* Nimirum ipse, Deut. 32. *Deus fidelis, & absque vlla iniquitate, iustus & Rectus.* Ps. 91. *Rectus Dominus Deus noster.* Ps. 24. *Dulcis* quoque *& rectus Dominus.*

Rectitudo triplex. Trina vero rectitudo in homine requiritur. 1. Cordis. Psal. 124. *Benedic Domine bonis & rectis corde.* 2. Spiritus & mentis. Psal. 50. *Cor mundum crea in me Deus, & spiritum Rectum innoua in visceribus meis.* 3. Pedum Ezech. 1. *Pedes eorum pedes recti.*

Timuit Deum. Fuit, vt Iob, *Timens Deum*, 1. At Eccl. 1. *Radix sapientiæ est, timere Deum.* 2. Ideo orabat Ps. 118. *Confige timore tuo carnes meas: à iudiciis enim tuis timui.* 3. Greg. 6. Mor. c. 24. *Anchora cordis est pondus Timoris. Et sicut maioribus nauibus maiori anchora opus est : ita, quo iustior homo, maiori timore indiget.*

4. Eccl. 12. *Deum time, & mandata eius obserua: Hoc est enim omnis homo*, q. d. In hoc esse & posse est hominis: Alia lectio. *Nam in hoc consistit omnium hominum perfectio.* 5. Huc ideo zelabat Psaltes 33. *Venite filij, audite me: Timorem Domini docebo vos* : non siderum cursus, non influentias, &c. Etenim Psal. 111. *Beatus vir, qui timet Dominum : in mandatis eius volet nimis.*

PARS III.

Quantus zelotes fuit S. Simon.

Zelus eius mirificus. I. ZElotes dictus est, ab excessu charitatis. 1. Vt *Dominus, Zelotes nomen eius*, Exod. 34. Alibi: *Dominus Deus fortis & Zelotes.* 2. Vt Phinees filius Eleazari, nepos Aaronis, Num. 25. *Erit tam ipsi, quam semini eius pactum sacerdotij sempiternũ: Quia zelatus est pro Deo suo, & expiauit scelus filiorum Israel.* 3. Vt Elias. 3. Reg. 19. *Zelo zelatus sum pro Domino Deo exercituum : quia dereliquerunt pactum Domini filij Israel altaria tua destruxerunt, & Prophetas tuos occiderunt gladio.* Talis in gentibus Simon : 4. Vt Dauid Ps. 68. *Zelus domus tuæ comedit me: & opprobria exprobrantium tibi ceciderunt super me.* Psal. 118. *Tabescere me fecit zelus meus: Quia obliti sunt verba tua inimici tui.*

Imitare zelum contra blasphemos, &c. 1. Vt Abisai contra Semei pro Dauid. 2. Reg. 16. *Quare maledicit canis hic moriturus Domino meo Regi? Vadam, & amputabo caput eius.* 2. Ecce producti in aciem, 2. Matth. 15. *Statuerunt dimicare fortiter : eo quod ciuitas S. & Templum periclitarentur.* Hic zelus erat Dei; non curabant vxores, proles, &c.

II. *Apoc.* 10. Angelus describitur, Fortis: cœlo lapsus, amictus nube; Iris circum caput, facies clara: pedes vt columnæ igneæ, cum Libro in manu : pede dextro mari, terræ sinistro insistens. Omnes de Christo interpretantuur : Atqui non male de Simone, & quouis prædicatore zeloso acceperis. Ille terræ marique Euangelium propagauit. 1. Quasi iussus à Domino : Exod. 28. *Facies in Rationali* Charitatis *duas catenas, sibi inuicem cohærentes, ex auro purissimo.* Nam vna charitas est item gemina, Dei, & proximi. *Max in pr cand*

2. Fuit is, vt Baptista, *lucerna ardens* Deo, *& lucens* proximo: Imo Mat. 5. *Lux mundi.* 3. Fuit *cor* Persiæ, Iudææ, Mesop ex quo calor omnis in corpus conuersorum promanauit. 4. Plane sicut, *Exo.* 28. Gemmis duabus humeralis pontificij incisa erant nomina XII. tribuum, & XII. gemmis Rationalis similiter: ita in corde Simon, inque humeris gestabat fideles: verus reipsa *zelotes* : qui vna in Persia & circa Babylonem plus quam 4000 animas conuertit per *Vrim, & Thumim*, id est, *Doctrinam & veritatem, vel illuminationem, & perfectionem inscripta Rationali.* *Et ch proxi*

III.

radicans ... rius, ... iam cōp... us. III. Adeo, Cant. 4. *mel* doctrinæ, *& lac* veritatis *sub lingua tua*, Simon, condita prodibant; non *in lingua* oratoria ostentabantur. Vti Paulus: 1. Corin. 1. *Non misit me Deus baptizare, sed euangelizare.* quomodo? *Non in sapientia verbi*; *Vt non euacuetur Crux Christi.* Atque huc, ait *S. Tho. 2. 2. q. 179. a. 1.* acceperunt donum linguarum, vt simplicem, non fucatam veritatem annunciarent.

...cus cōp- li scioli ...ncien. Certe Acham *Ios.* 7. ideo lapidatus est, quod contra iussum Dei *linguam auream*, (sic legunt Hebræi, Orig. Hier.) ex anathematis Iericho sublegisset. Tales verbicrepi ostentatores magis, quam Christi prædicatores. *Ex fructibus eorum cognoscite eos.*

2. Moses *Virga* percussit petram; & fluxerunt aquæ, *Exod.* 17. Lingua tu virgea, acri; non adulatoria, meretricie fucata; ferias corda auditorum. 3. Is iaculantium est peritissimus, qui scopum ferit propius: Ita prædicator, qui cordium est tactor.

...tia lo- ...entium. 4. Tria in loquendo vitia notauit sapiens quidam: 1. *Pauca scire, ac doceri nolle:* 2. *Multa scire, & docere nolle.* 3. *Docere optime, & viuere pessime.* Simon optimam partem elegit: Nostri istorum vnum plerique sectantur.

PARS IV.

De S. Iuda vera nobilitate.

...gnomen ...us. I. LVcas vocat eum *Iudam Iacobi* sc. fratrer: Matt. & Mar. *Thadæum.* Doroth. Chrysost. Niceph. *Lebbæum* ex Syriaco textu, i. Hier. *cor.* & *Leonem.* *Leba* est *cor*: *Labi, leo.* Erat is Leonini cordis vir. Iudæ nomine rarius vocatus est: ob reuerentiam vocis *Iehoua*, quod quædam ex hac literæ essent in illo. Hinc mos Iudæorum; sed incertum est. Hinc dictus *Lebbæus*, forte quod, *Gen.* 49. Iacobi filius erat. Iudas, i. *Catulus leonis.* Item *Thadæus* à *Thoda*, i. laude.

Fuit sig- nobil. Fuit cognatus Domini, Matt. 13. *Nonne mater eius dicitur Maria: & fratres eius* Christi, *Iacobus & Ioseph, & Simon & Iudas apud nos sunt*? Itaque & duorum Apostolorum frater erat.

At humi- lis. Neque tamen hoc nixus fulcro appetiuit altiora se, vt Zebedeides Ioan. & Iac. Tametsi Oseæ 9. esset *Gloria eorum à partu, & ab vtero, & à conceptu*: Vnde multi insolescunt.

Virtus no- bilitat so- la. Est quidem, Prou. 17. *Gloria filiorum patres eorum*: Sed si hac non sola glorientur. Nam serui Dei nobilitatem ex virtute petunt, 1. Hier. ad Celantiam, *Sola apud Deum libertas est, non seruire peccatis: summa apud Deum nobilitas est, clarum esse virtutibus.* 2. S. Ber. ad Eugen. Pont. *Genus Apostolorum est non aliunde nobile, quam morum ingenuitate, & fidei fortitudine.*

Non pa- tria. 3. Anacharsis appellanti eum *Scytham* probrose, ait: *Mihi probro patria est: Tu patriæ.* Laertio teste. 4. Ita apud *Plutar. in Apophr.* Iphicrates Dux obijcienti patrem sutorem, ait: *Meum genus à me ipso initium sumit; tuum in te finit.*

Non opes. 5. Bene Ouid.

Nec census, nec clarum nomen auorum:
Sed probitas magnos ingeniumque facit.

Non san- guis. 6. Democritus apud Stobæum sciscitanti; in qua re nobilitas vera ponatur, ait: *In pecudibus nobilitas consistit in corpore; in Hominibus vero in moribus animi candidis & laudabilibus.* 7. Maximus Imp. ad Sen. Roman. ita scripsit, teste Herodiano: *Parum prodest generis & corporis nobilitas, vbi vera deest animi nobilitas, Virtus sc. & probitas.*

Ratio bel- la. Sæpe vt eodem è trunco spinæ & rosæ nascuntur. Sic proles vna è matre probæ & improbæ. Rebecca *Gen.* 25. extulit vno partu læuem & pilosum, Deo charum, & exosum. S. Iudas nobilitatem in Dei cultu ponebat, ac tuebatur leonina generositate.

S. Iudas docuit & fecit.

II. *Quin & Doctor est Ecclesiæ, teste Epist. canonica, quam prædicationi adiecit: vt opere ac verbo doceret. Sicut Paulus, Phil. 4. *Quæ audistis & vidistis in me, hæc agite: & Deus pacis erit vobiscum.* 1. Tim. 4. *Exemplum esto fidelium in verbo, in conuersatione.*

Hypocritæ secus.

Secus Hypocritæ: 1. Plut. l. de perfect. mor. *Græci verborum magni Philosophi, sed vita & moribus leuissimi.* 2. In quos Solonis est scomma notum, apud Plut. *Vos semper pueri estis, senex autem Græcorum nemo.*

Peroratio.

Tales hodie concionatorum quidam garruli, sed ignari, aut vita leuiculi: in vmbone Apostoli, in vita apostatæ. Quales apud *Ezech. 8.* senes, tergum altari obuertẽtes, solis orientem respectantes. Hunc adorant qui mundi florem palpant ad gratiã loquentes potentibus sæculi; aut luxuriam sectãtes vsque ad canos annos, plus quam iuuentus perdita.

At S. Iudas hoc Domini attendit Matt. 5. *Qui fecerit, & docuerit, hic magnus vocabitur in regno cœlorum.*

IN F. OMNIVM SANCTORVM.

Gaudete & exultate, quia merces vestra copiosa est in cœlis, Matt. 5.

ARcem, *2. Reg. 5.* Sion munitissimam tenentibus Jebuzæis, Dauid obsidẽs, præmium proponit cuique se fortissime gesturo. Ita Deus in expugnatione regni cœlorum, amantis vim pati, ad quod aditum dæmones vndique obsederunt, id ipsum tantum quantum, præmium proponit vincentibus: & iam victores dantur in exemplum.

Nos:

I. *De bonorum operum merito ac pretio.* II. *Quanta beatorum sit beatitudo.* III. *Qualis sit eadem.* IV. *De octo beatitudinibus generatim.* V. *De Paupertate spiritus.* VI. *De mitibus, & patientibus.*

PARS I.

De bonorum operum merito, ac pretio.

Opera bona sunt meritoria Salutis æternæ.

I. BOnorum operum mercedem certã S. Scriptura spondet. 1. Rom. 2. *Reddet vnicuique secundum opera sua.* 2. Sap. 5. *Apud Dominum est merces eorum.* 3. Sap. 10. *Reddet iustis mercedem laborum suorum.* Ier. 31. *Erit merces operi tuo.* 4. Istud illustre, Prou. 11. *Impius facit opus instabile: seruanti autem iustitiam merces fidelis.*

Quia fraus in Deo n[illegible]

Iustus enim Deus nostros pro sese labores exantlatos fallere nescit. 1. Non, vti de Laban Iacob queritur, Genes. 31. *Totis viribus seruiui patri vestro: sed circumuenit me, & mutauit mercedem meam decem vicibus.* Non sic: Sed Psalm. 144. *Fidelis in omnibus verbis suis: & sanctus in omnibus operibus suis.* 2. Non, vt Pharao diurnis fessos laboribus sub vesperum iussit flagellari, *Exod. 3.* sed *Matth. 20.* mercedem dari. 3. Non, vt queritur Dauidi is, 1. Reg. 30. *Puer AEgyptius ego sum, seruus viri Amalecitæ. Dereliquit autem me Dominus meus quia ægrotare cœpi.* Non sic Deus: Nam Ps. 36. *Iunior fui, etenim senui: & non vidi iustum derelictum, neque semen eius quærens panem.*

Sed me iustitia

Quin Eccl. 36. in fidem & iustitiam eius confidens ait: *Da mercedem sustinentibus te: vt Prophetæ tui fideles inueniantur.* Imo, iniustus audiret: si mercedem negaret iustis. Nam *promissum cadit in debitum.* At Heb. 6. *Non est iniustus Deus: vt obliuiscatur operis vestri.*

Hinc spe certa plenus, 2. Timoth. 4. *Bonum certamen certaui, cursum consummaui: in reliquo reposita est mihi corona iustitiæ; quam reddet mihi Dominus iustus iudex.*

Remunerans cum misericordia.

Hem! *Iustitia?* Vnde? An non Luc. 17. *Cum feceritis omnia, quæ præcepta sunt vobis, dicite: serui inutiles sumus. Quæ debuimus facere, fecimus.* Ita quidem, *quoad meritum de condigno.* Nam sic, Roman. 8.

Non

Non sunt condignæ passiones huius temporis ad futuram gloriam, quæ reuelabitur in nobis.

Veruntamen, *quoad meritum de congruo,* suis se promissis obligauit Devs: Jerem. 31. *Erit merces operi tuo:* Vt dicere ei possis, Matth. 20. *Nunquid ex denario conuenisti mecum?* Luc. 10. 1. Timoth. 5. *Dignus est enim operarius mercede sua.*

Taceo, quod merita nostra Christi meritis innitantur: vt, qui suis, fecit pretium & nostris. 1. Vt enim Elisæus, 4. *Reg.* 2. immisso in aquas Jerichuntinas sale, examaris, sterilibus, noxijs, reddidit suaues, fertiles, salubres: Ita Christus opera fidelium sale passionis suæ condiuit, vt Patri sint accepta, Deoque digna.

2. Exterminator primogenitorum in Ægypto Angelus, quarum postes domuũ sanguine vidit Agni signatos; eas innoxius pertransijt. *Exod.* 12. Sic opera nostra Christi meritis imbuta gratiam vitæ merentur.

3. Rom. 2. *Reddet vnicuique secundum opera eius: ijs quidem, qui secundum patientiam boni operis, gloriam & honorem & incorruptionem quærunt: vitam æternam.* 4. Ita *Ezech.* 9. Signati in frontibus signo Tau, erant immunes à nece: non signati, necabantur: Sic opera vitæ sunt, quæ ad Crucis se merita referunt: mortis quæ vanitatis.

5. Manus Moysis nuda, *Exod.* 4. erat leprosa: at in sinum iussu Dei reducta, erat & speciosa, & pretiosa miraculorum operatrix. Ergo, Eccles. 9. *Quicquid manus tua potest, instanter operare* in Christo Jesu. 6. Æneus serpens, *Num.* 21. humi iacens nulli erat saluti: at in crucem sublatus, vitæ erat, vel respectus duntaxat. *Natura filij iræ sumus,* & opera nostra mortua ac velut pannus menstruatæ; At in Christo, Vita nostra, omnia possumus.

Ab Naaman, Principe Syro, 4. *Reg.* 5. quam copioso, tam & leproso: nullum acceptare dignatus est munus Elisæus; At simul ac mundatus aquis Jordanis erat, iam vltro benedictionem ei impertijt: Ita ex natura Isai. 64. *facti sumus, vt immundus, omnes nos; & quasi pannus menstruatæ, vniuersæ iustitiæ nostræ.* Tinge autem eas passione Jesv; iam quid Deo gratius mundatis sanguine Jesu?

8. Sunt opera nostra, vt vasti globi tormentarij, qui per se sunt pondera terræ: at inclusa, & excussa tormentis, feruntur fulminis instar. Ex intentione operantis, assumente puluere meritorum Christi, opera nostra bona regno cœlorum vim faciunt: ita volente Deo. *8. Promouet.*

9. Aurum, argentum, & gazæ Ægyptiorum destinata erant idololatriæ: vt deuenerunt in manus Israëlitarum; mox digna sunt, quæ Tabernaculo conficiendo deseruiant, *Exod.* 36. 37. Charitas est Christianorum, quæ excoquit, imo vertit etiam operum scoriam in aurum. Et hinc *gaudete, & exultate: quoniam merces vestra magna est in cœlis.* *9 In honorē vertit.*

PARS II.

Quanta Beatorum sit beatitudo.

1. Ineffabilis; Incomprehensibilis, inquam, Beatitudo est, 1. Cor. 2. *Nec oculus vidit: nec auris audiuit; nec in cor hominis ascendit, quæ præparauit Deus diligentibus se.* 2. S. Cyprian. Epist. 58. *Quæ erit gratia, quanta lætitia admitti, vt Deum videas? honorari, vt cum Christo salutis ac lucis æternæ gaudium capias? Patriarchas omnes, Prophetas, Apostolos, & Martyres salutare? Cum iustis ac Dei amicis in regno cœlorum, data immortalitatis voluptate, gaudere? Sumere illic, quod nec oculus vidit, &c.* *Est beatissima. 2. Ex consortio.*

2. S. Thom. par. 1. q. 25. 6. ad 2. An condita posset Deus condere meliora? Respõdet, Quædam forte in accidente: at Beatitatem in re nulla. Quia hæc est Ipse, 3. Bene *1. Ex obiecto Deo.*

ergo Boëtius. *Beatitudo est status omnium bonorum aggregatione perfectus.*

3. Ex bono infinito. 5. Et Moysi Deus, Exod. 33. *Ostendam tibi omne bonum:* quasi dicat. In orbe hoc meram intueris vmbram. Ibi videbis gloriosa corpora, non tantum Solis instar fulgentia; qualia Danieli, *cap.* 10. & Joan. *Apoc.* 1. sunt visa; sed quæ ipsum sint lumen. Videbis Cherubinos; non ænigmaticos supra propitiatorium; *Exod.* 25. nec pennatos, velatos, vt Isaias, *c.* 6. sed puros Spiritus; videbis Angelos non vt Abraham, Loth, Jacob, &c. specie humana. Me Jesum videbis; non in Rubo, *Exod.* 3. non in turbine, vt Eliæ sum visus, 3. Reg. 18. *sed facie ad faciem.*

4. Ex dis-paratis Inferni. 4. Infernus omne malum ostendit: Mūdus bonum malo intermistum: Ego *ostendam tibi omne Bonum.*

1. Exploratores terræ promissæ vuas, &c. ostenderunt, *Num.* 13. 2. Ezechias Rex Legatis Babylonijs thesauros suos, 4. *Reg.* 20. 3. Assuerus, *Esth.* 11. Satrapis regiam magnificentiam: 4. Satan *Matt.* 4. Christo mundi regna omnia: Ast *Ego ostendam tibi omne bonum:* id est Philosophis, *Omne Ens, & Verum,*

5. Ex mundo. 5. Mundus ostendit *Ens*; sed transitoriū: *Bonum*, sed fucatum: *Verum*; sed falsum. Veteramentarius est ac Scrutarius mango, cuius omnes Categoriæ decem, ac merces vitium habent. Vnde monet Rex, Psal. 4. *Filij hominum vt quid diligitis vanitatem; & quæritis mendacium? Scitote, quoniam Dominus ipse est Deus.*

1. De consortio. II. At Vos, ô Diui, *gaudete, & exultate:* Et vero quam *merces copiosa est?* 1. *Ibi*, scribit S. Basilius Magnus: *Angelorum millia, primorum parentum conuentus, Apostolorum sedes, tribunalia Prophetarum, Patriarcharum sceptra, Martyrum coronæ, iustorum laudes cumulatissime spectabuntur.*

2. De obiecto. 2. Aug. 22. ciu. c. 30. *Quanta erit illa felicitas vbi nullum erit malum: nullum latebit bonum: vacabitur* Dei *laudibus; qui erit omnia in omnibus.*

3. S. Prosper lib. 1. de vita Contem. cap. 2. *Futura vita creditur beate sempiterna, & sempiterne beata. Vbi est certa securitas: secura tranquillitas: tranquilla iucunditas.*

4. S. Fulgentius Epist. 6. cap. 4. *Quis non illius vitæ desiderio præsentem vitam despiciat? Illius abundantia has diuitias exhorreat? &c.*

5. S. Gregor. hom. 37. *Si consideremus, quæ & quanta sint quæ nobis promittuntur in cœlis: vilescunt omnia quæ habentur in terris.*

III. Quare 1. vt mater Machab. libr. 2. cap. 7. *Peto nate, vt aspicias ad cœlum, terram, & omnia quæ in eis sunt, & intelligas, quia ex nihilo fecit illa Deus: ita fiet, vt non timeas carnificem istum.* 2. Quin ipse Jesus Hebr. 12. *proposito sibi Gaudio sustinuit Crucem.*

Quam illa erit *merces copiosa?* Quærunt filiæ Sion à Sponsa, Cant. 5. *Qualis est dilectus tuus, ô pulcherrima mulierum?* Respondet ea: *Dilectus meus candidus, & rubicundus: electus ex millibus. Caput eius aurum optimum: coma eius, &c. Totus desiderabilis!* 2. JESVS verbo totum dicit Matt. 25. *Intra in gaudium Domini.* 3. Iterum Joan. 12. *Vbi Ego sum: illic & minister meus erit.* Quid ni igitur *gaudete & exultate.*

PARS III.

Qualis Beatorum sit beatitudo?

I. M*Erces copiosa erit*: ob æternitatem: ob perfectionē, quæ est Essentia Dei. In hac vna sunt omnia. 1. Si transiens è domo sordes eijci videres; hasque propius inspiciens, esse pyropos, gemmas, aurum cognosceres: attonitus cogitares: quæ ergo & quantæ opes intus erunt? Quam felices domestici: Ita è cœlo, ex Deo hæc creata sunt eiecta. Intus qualia? Audi Psaltem, 83. *Beati qui habitant in domo tua Domine! In sæcula sæculorum laudabunt te.* Ergo *gaudete & exultate.*

2. Copio-

2. *Copiosa.* Quia eius obiectum Deus. Quid hoc? Mirum nō foret si Regem prodeuntem admirabundi intuerentur viri vulgares; quibus tanta maiestas insolita, nec visa vnquam: At si eam aulici, qui semper cum Rege conuersantur, similiter admirarentur, &c. quid de tanta illius maiestate diceres, quam nunquam satis admirari possent? At ipsi Angeli desiderant indesinenter intueri Deum, &c. nec admirari, vel laudare desistunt.

3. Dic obsecro Christiane: scribit S. *Chrysost. Epist. 5. ad Theod. lapsum.* Si in theatrum introductus videres consessum Regum, procerum splendidissime ornatorū, apparatumque inexplicabilem: In horum medio autem Monarcham cunctis augustiorem, qui te ad se aduocaret sessum, vt omnia cum ipso eadem communia haberes: an tardares? Quid non ageres, ad ipsum vt te penetrares? Quem te feliciorem duceres? Ita Deus in cœlo agit: Ipse iustorū est beatitudo. Ergo *gaudete, & exultate.*

II. Quid igitur tibi, *Tertulliane*, voluisti *lib. 4. contra Marcionem c. 34.* vt in abstruso mundi angulo, ad vsque extremum iudicium iustorum animas delitescere diceres? In cœlo requiescunt beatæ. 2. Quid vos hæretici Armenij? Qui in cœlis animas degentes quidem: sed visione Dei priuatas esse ad vsque iudicium extremum fingebatis? Teste *D. Th. de erroribus Græcorum*, 3. quid Vigilantius, *teste Hier*, somniat; quid Petrobrusiani, &c. quod exclusas cœlo fabulemini, vsque dum Christus veniat ad iudicium? 4. Quid *Luthere*: quod dormire, & nostra nescire diceres? ad *cap. 25. Genes. 5.* Nondum cœlo receptas comminiscitur Corn. Agrippa, *lib. 3. de occulta Phil. 6.* Quid tibi vis *Calume*: vt *li. 3. Inst. cap. 25. §. 6.* gloriam Diuis cœlo abneges, ceu nugas meras?

1. Vel Christum audite: Ioan. 17. *Pater quos dedisti mihi, volo, vt vbi ego sum, & illi sint mecum: Vt videant claritatem meam, quam dedisti mihi.* 2. Apostolum Phil. 1. *Cupio dissolui, & esse cum Christo.*

3. In cœlo nostra sciunt Diui, ac curant. 1. Baruch. 3. *Domine omnipotens Deus Israel, audi nunc orationem mortuorum Israel, & filiorum ipsorum, qui peccauerunt ante te.* 2. Onias, 2. *Mach. 15.* Pontifex, dudum mortuus, ab Iuda tamen visus est multum orare pro populo. 3. Epulo, *Luc. 16.* vel in inferno pro fratribus orabat Abraham. *Beati curant nostra.*

1. Et tu Vigilanti, Sanctorum intercessionem negabis? 2. Copronyme Imp. tu edicto eandem prohibebis? 3. Et vos Waldenses, Wiclefitæ, &c. Lutherani, Caluiniani, &c. damnabitis eandem? 4. Damnant eam & Mahometani: *Azoara* 49. At non S. Ioannes: Apoc. 7. *Vidi*, inquit, *turbam magnam, quam dinumerare nemo poterat, ex omnibus gentibus, tribubus, & linguis, stantes ante thronum Dei.* At hanc impia turba videre nequit. *Negant impij.*

Hem! Vbique patens ducit ad astra via: attamen *Apoc. 21.* visa est Ierusalem cœlestis portas etiam habere XII. Ne vsquam non foret aditus. *Patet vndique cœlum.*

III. Ergo beati ibi omnes: sed nō æqualiter omnes. 1. *Vt enim stella differt à stella, in claritate; sic & resurrectio mortuorum.* 1. Cor. 15. 2. Vt in deserto, Exod. 16. *Mensi sunt ad mensuram Gomor: Nec, qui plus collegerat, habuit amplius: nec, qui minus: reperit minus: sed singuli iuxta id, quod comedere poterant, congregauerunt.* Manna significat beatitudinē. Vt Apoc. 2. *Vincenti dabo manna absconditum.* Et de fruitione huius est, vt de illius: æqualiter: attamen cuique pro suo appetitu sapiebat. *Differunt Beati accidentaliter.*

3. Ioseph, *Genes.* 43. ad mensam collocarat fratres ordine ætatis: in hoc discrimen erat; non in tractatione ad mensam, quæ æqualis. *Biberunt & inebriati sunt*

cum eo. Jeſus eſt Joſeph iuſtus, nos fratres; meritis diuerſi. Pſ.35. *Inebriabuntur ab vbertate domus tuæ.*

4. Veruntamen, Dan.5. *Vnuſquiſque ſecūdum ſuam bibebat ætatem* honorum, ac meritorum: Vt in regio Aſſueri epulo factum: Sic & Iſai. 5. *Paſcentur agni iuxta ordinem ſuum.* Et Pſal.35. *Torrente voluptatis tuæ potabis eos.* 5. *Homo quidam nobilis,* Luc.19. *abijt in regionem longinquam accipere ſibi regnum, & reuerti. Vocatis autem X. ſeruis ſuis dedit eis X. mnas: & ait: Negotiamini, dum venio.* Reuerſus alium ſuper plures, ſuper pauciores alium ciuitates conſtituit, pro menſura lucri. Ita in retributione cœleſti *dabitur vnicuique ſecundum opera ſua.*

PARS IV.

De octo Beatitudinibus generatim.

I. OCto ad beatitudinem vias ſignat Dominus: Paupertatem; Manſuetudinem; Luctum; Sitim iuſtitiæ; Miſericordiam; Munditiem cordis; Pacem; Patientiam. De hiſce paſſim in Sacris Literis. 1. Ezechiel. c.40. templum vidit auguſtum, quadrangulare, plenum prodigijs: ad quod per octo gradus aſcendebatur, Ita, &c.

Figura 1. Gradus octo tēpli.

2. Jacob, *Gen.*28. ſaxo indormiens vidit ſcalam, quæ hac cœlum, terram illa tangebat: & Angeli in ea ſus deque ſcandebant. Hæc ſcala eſt octo beatitudinum, eius vna extremitas eſt; *Beati mites, quoniam ipſi poſſidebunt terram:* Altera; *Beati, qui perſecutionem, &c. ipſorum eſt regnum cœlorum.*

2. Scala Iacob.

II. Athenienſes ſolebant certis diebus liberos per vrbem circumducere, ac notare quo genere artis quiſque delectaretur; vt illi demum applicaretur. Si quis ſtaret ad officinam polionis arma admirans; ſi alius ad bibliopolium: ſi ad pictoriam alius, alius ad ſutoriam ſubſiſteret; eius iſtuc indolem propendere ac genium augurabantur. Ita hodie circumducimur ſpectatores Paupertatis, Manſuetudinis, Luctus, &c. Si quo horum forte maxime ſimus oblectandi; vt ſupplicemus, ac ſaluemur. Enumera beatitudines ſingulas, ac per ethopœiam propone.

Delige, quam ex octo diligis maxime.

Ioſue *cap.* 6. cingens Iericho ſexcentis millibus hominum, eos monet, rem fortiter gerant: mandat, ne, ſtratis clāgore buccinarum muris, porta principe intrent, (compreſſioni cauendæ:) ſed recta, quo loco ſtetiſſent, irruant. *Regnum cœlorum* eſt ciuitas, & *vim patitur;* clangente prædicatione eius valla ruunt, murique, ab Satana, mundo, carne circumdati. Verum plures in id ingreſſus oſtendit hic Dominus; non vult eadem intrare omnes; neu quid cuiquam incommodi accidat.

Viæ [...] ſtra[...] res.

Vetus Hebræorum traditio eſt, Iſraelitis mare rubrum tranſeuntibus, id XII. locis diuiſum fuiſſe; vt quæque tribus recto paſſu tranſiret: Sic Orig. Toſtatus in Exo. 14. Genebr. in Pſal. 135. *Qui diuiſit mare rubrum in diuiſiones.* Ita eductos ex Ægypto peccatorum nos ducit per varias Euangelij vias; & has præcipue octo.

Viæ [...] mun[...] plur[...]

PARS V.

De paupertate ſpiritus.

I. BEati *Pauperes* voluntarij, amore Dei, non coacti, idiotæ, fatui. Sic Gloſſa. 1. Qualis erat, qui orat, Pſ.85. *Inclina Domine aurem tuam, quia inops & pauper ſum ego.* Vbi Auguſtin. ita. *Pauper non erat, cum Rex eſſet: ſed interius pauper erat: Multi exterius pauperes ſunt, qui intus diuites ſunt deſiderio.* 2. *Tanquam nihil habentes: & omnia poſſidentes.* 2. Cor.6.

Paup[...] ſpirit[...] 1. D[...] omn[...] eſt.

2. Hem, quam ſecurus eſt portus Paupertas? Non metuit piratas, non Syrtes, nō breuia, ridet tempeſtates, toti inſultat Oceano. Educit ſu[...], vel inuito hoc. Teſtis

2. Se[...] à per[...] eſt.

Ionas.

Ionas. Nautæ, *Ionæ* 1. merces eiecerant, vt vitam seruarent: Exonerate in vitæ nauigatione inutilia pondera terræ: vt cœli teneatur vita.

3. Quæ Elisæus vasa repleuit oleo, in domo Sunamitidis; vacua prius erant. Sint & nostra vacua prius ab carne, terra, mundo; quam oleo gratiæ queant oppleri. Mirum! Paupertate temporaria emi diuitias æternas.

4. *Non datur motus in vacuo*: vt Philosophi docent. In vacuo à vitijs, concupiscentijs, &c. animo non datur motus inconstantiæ, perturbationum, &c. Hisce diuites in mundo expositi agitantur arundinei.

5. Luna deliquium nunquam patitur, nisi dum plena est. Atque tum etiam ab sole abest longissime. Ita neque in animo contingunt eclipses vacuo, &c.

II. Quare 1. Eccl. 31. *Beatus vir, qui inuentus est sine macula; & qui post aurum non abijt, nec sperauit in pecunia & thesauris. Quis est hic, & laudabimus eum? Fecit enim mirabilia in vita sua.*

2. Certe *S. Chrys. hom. 27. in 2. Cor.* fatetur, contemptum mundi ac diuitiarum miraculorum esse pene maximum: Vt, qui præter naturæ cursum ac vsum, ex Dei gratia sola fiat, homo autem Dei fit instrumentum, dum sponte paupertatis amplectitur consilium.

3. Idem Iobum fecit admirandum; qui, cum ignis, fulmina, elementa, & homines coniurassent in vnum; dicebat: cap 1. *Nudus egressus sum de vtero matris meæ; & nudus reuertar illuc. Dominus dedit, Dominus abstulit; sit nomen Domini benedictum*, q.d. Quid me affligam? Nil etiam seruare, vel auferre potui. At vero Religiosi isto superant Iobum; quod non expectent, donec sua ipsis Satan, casus, hostis ve rapiat, sed ipsi sibi sunt tortores sui ac raptores, præueniunt ministros illos Dei. 4. *Beatus*, ait S. August. *Quem delectat vera libertas; is ab amore mutabilium liber esse appetit.* Qualis Seneca. *Vaco*, ait, *mi Lucili; vaco. Et vbicumque sum; meus sum. Rebus enim non me trado: sed commodo*, quasi dicat: Non vendo libertatem meam; nec subiugo me rebus: non ijs cedo iure meo.

4. *Verè suus ac liber.*

5. *Ionæ* 4. *Parauit Deus hederam, & ascendit super caput Ionæ; vt esset vmbra super caput eius, & protegeret eum, laborauerat enim: & lætatus est Ionas. Et parauit Deus vermem, & percussit hederam. & exaruit.* Hederæ sunt bona temporalia; quæ ad murum, vel arborem piorum assurgunt sensim, at sine hoc adminiculo humi reptant sordida: Sub hisce terreni dormiunt, lætantur, æque ac ipsa sordidati: At iusti sub educta alte hedera; vt Ionas. Vtrique breue. Nam Christus, qui de se ait: Ps. 21. *Ego sum vermis* vitæ breuiculæ; *& non homo* superbus & iniquus, is radicem mundani viroris depascit ore, dum dixit: *Beati pauperes.* Hinc omnes pij hederam, mundique opes, aridas & exsiccas semper æstimarunt.

5. *Subque protectione Dei est.*

PARS VI.

De militibus, & Patientibus.

I. Beati *mites*, iniuriam placide perpetientes. 1. Matth. 11. *Discite à me quia mitis sum, & humilis corde.* Discite, non mundos condere, miracula patrare, manna pluere, rupes in aquas soluere: sed rancorem exuere, &c. 2. *Et Moyses vir mitissimus*, Num. 12. 3. Et Deus, Psal. 85. *Tu Domine suauis, & mitis.*

Maledicti ergo sæui: &c. Ad vos non spectat cœlum: sed rabiosus orcus Cerberi. Qualis iracundus? 1. Iob 41. *De naribus eius ascendit fumus ollæ succensæ.* Hæc ebulliens sordes è fundo sursum agit: ita cholera sordes cordis. Vt cum Ieremia *c.* 1. dicere queas: *Ollam succensam ego video*: cum percitum ira vides. 2. Vt grando, meteorologica impres-

Iracundus est 1. Rabiosus.

impressio est, tantoque decidit impetu, vt *sternat agros, sternat sata læta, boumque labores*: canit Virg. Ita cholera, percitæ phantasiæ impressio, sternit propriam conscientiam, & fratris animam contristat. De Cholericis dixeris, Psalm. 148. *Ignis, grando, nix, glacies, spiritus procellarum pars calicis eorum.* 3. Mons Olympus altitudinis est tantæ; vt fulmine, turbine, &c. non tangatur: horũ enim regionem excedit. Ita heroici sunt animi mites, vt illis passionibus non sint obnoxij. 4. Grando, *Exod.* 9. segetes; fructus, pecora, perdidit tota Ægypto; Gessen terram Israëlitarum non attigit. Ita sua iracundis ira stragem edit potentiarum animæ, ac virtutum: Gessæ mites ab ista immunes sunt. Quare *Beati mites*. 5. Ira, vt turbo est. Ezech. 1. *Ecce ventus turbinis venit ab Aquilone.* Vt igitur ventus è deserto irruit in domum Iob, *cap.* 1. angulisque concussis quatuor, sua vnius ruina oppressit omnes liberos Iobi. Ita animæ virtutes naturales quatuor Prudentia, Justitia, Temperãtia, Fortitudo quatiuntur ab ira; vt sæpe simul omnia bona opera ac merita pereãt euersa & obruta. Vere igitur heroica virtus Benignitas est.

3. Inquietus. *4. Vastator.* *5. Turbator animæ.*

II. *Beati qui persecutionem patiuntur.* Regia virtus est tolerantia afflictionum. Sine hac nulla vnquam vlli animæ salus facta est. 1. Act. 14. *Per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum cœlorum.* 2. Cor. 4. *Hoc leue tribulationis nostra immensum gloria pondus operatur in nobis.*

1. Afflictiones beant.

Ostendit eos Joanni Angelus Apoc. 7. *Hi sunt, qui venerunt ex magna tribulatione.* Ergo, *Beati qui persecutionem patiuntur.*

2. Optandæ sunt.

O exoptandæ afflictiones! Vt de exoptatissimis dixit Paulus: Gal. 6. *Absit mihi gloriari, nisi in Cruce Domini nostri*; quasi dicat: Glorientur in sceptris Reges, in scientia Philosophi, &c. Ego *in Cruce*. 3. Jacob, quãdiu caput in lapidem declinatum habebat, visionem videbat. *Genes.* 28. Ita quamdiu tribulationum lapides capitibus subiectos habemus, cœlestia videmus, viamque ad superos; sentimus & consolationes cœlestes, &c. Beatæ igitur & tribulationes, & earum patientes!

3. Illuminant.

4. Promittatur mitibus possessio terræ; lugentibus solatium; misericordibus reciproca misericordia; esurientibus saties: At Patientibus, & Pauperibus, regnum cœlorum datur.

4. Regnum faciunt.

III. Sed cur id hisce duobus tantum præ cæteris? 1. Vt plurium pater filiarum, sed nõ æque formosarum; informioribus dotem assignat ampliorem; quo elocentur felicius: ita hic Dominus Paupertati ac Patientiæ voluit consultum. Sicut Laban; *Genes.* 29. lippienti Liæ lautiorem contulit dotem quam Racheli: vt, quæ impares forma, essent & dote: Ita Deus octo pater filiarum Beatitudinum, literas sponsalitias composuit tali, vt scitur, cum discrimine.

Prærogatiuam habent à Deo.

2. Massagetis, genti Barbaræ, in more fuit, quoannis puellas, iuuenesque cõgregare: si quam sibi quis delegisset formosam, certa eam pecunia sibi redimere iubebatur: quæ dein pecunia dabatur inuenustioribus in dotem; maritis ea sibi comparandis. Ita hic Christus. Hisce vijs animæ Sedes tenuere beatas.

PERORATIO.

QVare vt Moyses *Num.* 13. per exploratores terræ promissæ fructus varios plebi sub oculos afferri præcepit; accendẽdis desiderio Israelitis, suspirantibus aliàs ad Ægypti ollas: ita Dominus, & Ecclesia omnes Sanctorum fructus hodie producit, orexi nostræ prouocandæ, & acuendæ.

Sic Lacedæmonij maiorum suorum celeberrimorum quorumque imagines, & acta proponebant sæpius; quibus iuuentutem ad similium æmulationem accenderent:

derent: Addebantque titulum: *Si fueritis sicut isti, eritis sicut isti*: Ita hodie Ecclesia in cultu Omnium Sanctorum; addito quasi hoc elogio: 2. Tim. 2. *Si compatimur: & conregnabimus.*

IN DIE COMMEMORATIONIS OMNIVM ANIMARVM.

Requiem æternam dona eis Domine: & lux perpetua luceat eis.

DAuid, 2. *Reg.* 1. audito, Saulem cũ robore Israelitarum in montibus Gelboe occubuisse, omnes secum ad luctum tali inuitauit lesso: *Considera Israel pro his, qui mortui sunt super excelsa tua vulnerati. Inclyti Israel super montes tuos interfecti sunt. Quomodo ceciderunt fortes? &c. Quomodo ceciderunt robusti, & perierunt arma bellica?* Et vos inuito. Quomodo ceciderunt tot Pontifices, Imperatores, Reges, &c. Considerate pro his, qui & quanti mortui, à vermibus exesi sunt? Tot potentes, diuites, honorati, formosi, docti, &c.

Nos

I. *Quod mors sit memoranda.* II. *Quod mortis memoria sit vtilis.* III. *De cura pro mortuis.* IV. *Varia gentium variarum cura in mortuos.*

PARS I.

Quod mors sit memoranda.

Mors cita, tenis vi- ECclef. 14. *Memor esto quoniam mors non tardat; & testamentum inferorum, quoniam monstratum est tibi;* q. d. Viue, quasi cras moriturus: disponeque testamentum de sepulchro. 1. Visa est Mors *Apoc.* 6. insidere e- *Vt Pegasus.* quo pallido, cui potestas data in quatuor orbis oras sæuire gladio: etiam in bestias. Initio orbis conditi mors pedes inibat tardigrada, vt nongentis annis viuerent mortales. At iam Pegaso fertur, armata, & cum potestate accepta. Hinc vita breuior: *Non tardat.*

2. Babylonijs mors erat, inaugurati ac *2. Vt auis.* triumphantis Regis ob oculos obijcere quatuor auiculas, quę in assiduo volatu expirarent: Quo celeris eum mortis monebant circumuolantis. 3. in Papæ inaugura- *3. Vt Stupa.* tione stupa coram eo accenditur, ac dicitur: *Pater sancte, sic transit gloria mundi.* 4. Si- *4. Vt nauis.* mon Machabæus, 1. *Mach.* 13. ad cætera in fratris sui Jonathæ occisi insignia in mausoleo, naues quoque sculptas adiecit. Indicio auolantis æui, vitæque fugacis. Huc *Iob* 9. allusit: *Pertransierunt quasi naues.*

5. Psalm. 101. *Defecerunt, sicut fumus, dies* *5. Vt fumus.* *mei.* Sap. 5. *Spes impij tanquam fumus, qui vento diffusus est: & tanquam memoria hospitis vnius diei prætereuntis.*

6. Hospitium est mundus. Ministrat; ac *6. Vt Hospitium.* etiam sub discessum computat. Disceden- tium immemor nouos aduenas expectat. Si multum meminit, hoc est: *Fuit hic hospes ille.* Hoc omnia loquuntur epitaphia.

II. Plato aiebat: Scholam memoriæ de *Memorãda vtraque est.* morte sibi constituunt sapientes: At obliuionis, stulti. 2. Et vero ita est; Boni viuendo sensim moriuntur; improbi moriendo viuunt. Psalm. 54. *Veniat mors super illos, & descendant in infernum viuentes.* Hæc ira est zelosi: Dei ad animam ista, Cant. 1. *Si ignoras te*, ex obliuione mortalitatis tuæ, *ô pulcherrima mulierum; egredere* ex domo mea corporis tui, *& abi* à consortio restrictius viuentium ex memoria mortis. Vbi Bern. *Dura increpatio. Hoc verbum serui audire solent à valde iratis Dominis.*

3. Inter alia, quæ Deus per Ieremiam, *cap.* 22. minatur improbo Regi Ioachim, etiam dicitur: *Sepultura asini sepelietur, proiectus extra portas.* Vbi Glossa. *Hæc sunt stomachi bestiarum*; q. d. Indignus terra est; qui immemor viuit terræ, è qua sumptus; & in quam reuertet. 4. Ideo Abraham, *Gen.* 28. mature de agro sepulturę sibi, vxoriq; prouidit. 5. Sanciuit Deus de auium victimis;

Leu.1.*Plumas proijciet prope altare ad Orientalem plagam, in quo cineres effundi solent.* Admonet; quia morti victimamur omnes, & incineramur, vt sub oculis cineres nostros habeamus, vitæque plumeam leuitatem, ambo in eodem loco *ad Orientem*, vbi omnia conspicua, *prope altare*, cum affectu pio ac spei bonæ. 6. Hinc hodie iuxta omnia templa sunt ossuaria, visunturque solenni processione Dominicali. Quin omni in Missa defunctorum memoria fit.

PARS II.

Quod vtilis sit memoria mortis.

Mortis memoria humiliat.

I. MEmoria mortis mortalibus est perutilis. Hæc est viuētibus; quod Cynosura nauigantibus. Ita enim Plutarchus ad suum olim discipulum Traianum Imp. post multa salutaria monita: *Ego scio, quod hæc omnia feceris; si tui nunquam oblitus fueris*, quasi morituri. 1. Mortis memoria superbiam retundit. Antiochus, 2.*Mach*.9. ictus à Deo, sero sapere cœpit, dicens optime pessimus, iamque mortem sentiens. *Iustum est, subditum esse Deo, & mortalem non paria Deo sentire.*

Exempla quatuor.

2. Sic & Salomon elatiores suos Spiritus subinde retraxit: Sap.7. *Sum quidem & ego mortalis, homo similis omnibus.*

3. Paulo & Barnabæ, *Act*.14. Lystrenses, ob restitutum claudum, diuinos honores decernebant: at hos illi refutare, ac dicere: *Viri, quid hæc facitis? Et nos mortales sumus, similes vobis hominibus.* Sic tu, cum mundus te mactat honoribus: Munde, quid facis? &c. 4. Carolus Magnus, vti refertur, interrogantibus, *quæ vellet suo addi monumento insignia?* ait: *Solius mortis*: q.d. Hæc est, quæ tāti Victoris tot victorias sola redegit in puluerem.

II. Inuenta dataque à Deo est.

II. Posuit Deus, *Gen*.4. in Cain fratricidam signum, ne à quoquam occideretur. *Hieron. ad Damasum, Amb. l. 1. de Cain, Tostatus*, aiunt, Signum illud fuisse memoriam mortis, qua semper cōtremiscebat. Et nos hoc signo vtamur, ne occidamur à Carne, mundo, dæmone. Sumus enim omnes Caini peccatores. Istud Deus inuenit; deditque signum: *Beatus homo, qui est semper pauidus.* Prou.28.

2. M[...] fi[...] reddi[...]

2. S. Greg. Nyssenus aliquando ista, *Luc.* 9. exponens: *Qui vult venire post me, abneget se ipsum*, interrogatur à iuuene: Quid est abnegatio sui? Gregorius tantum iubet ire ad ossuarium, inque ossa, quanta posset, ingerere conuitia. Fit. Reuertenti ait: Quid ossa dixerunt? ille, Nihil. Iubet redire eodem, eademque dilaudare vt quam maxime. Paret ac redit iuuenis: Sciscitantique Gregorio: Num quid iam dixissent? iuuenis, Nihil inquit. Et ille: Vade, & fac similiter. Efficax monitio mortis, & mortificationis.

3. Rob[...]

3. Antæus gigas, colluctans cum Hercule, quoties viribus defectus in terram procumbebat, vires toties recuperabat. Fabula est apud Eustathium. Veritas illa. Ortus & occasus sui memoria nos peregrinos viatores roborat: elatos humiliat: gigantes morituros monet.

4. Mu[...] dana [...] nit.

III. Quin & contemptum rerum fluxarum affert. 1. S. Hier. *Facile contemnit omnia, qui se semper cogitat esse moriturum.* 2. Contempsit etiam primogenita Esau, acri fame prope enectus: vt mortis metu eduliū lenticulæ anteferret istis, Gen.25. *En morior: quid mihi proderunt primogenita?* Ni deterior Esau velis esse, dic in medio bonorum, opum, voluptatum. *En morior: quid mihi proderunt*, &c. 3. Nam Psal. 48. *Diues, cum interierit, non sumet omnia: neque descendet cum eo gloria eius.*

Hactenus è Sacris Literis: nunc alios aperiamus fontes.

5. Conte[...] tat pauci[...]

IV. Philippus Rex Macedonum in arena, Græco more luctatus, forte concidit.

dit. Surgens, stratique corporis vestigia aspiciens ait: *O quam minimam terræ partem natura sortiti, orbem appetimus vniuersum?* O nos, quin sepulchrorum angustias contuemur? lete. 2. *Vide vias tuas in conualle.* LXX. vertunt, *in sepulchro.* 2. Julius Cæsar, viso capite C. Pompeij ad se allato, summi virilis lacrymatus est forti humanæ: huc recidisse, quem Vrbs, & Orbis sequebatur vnum. Ista *Plut. in Apoph.*

3. Visa Jezabele ab canibus discerpta, iacenteque inhumata, transeuntes dicebant, 4. Reg. 9. *Haccine est illa Iezabel?* Superba, terrifica? &c. Et nos: hæccine illa sunt capita tantorum Principum, Sophorum, auro olim redimita? &c.

4. Quin ipsi mortui si loqui liceret, dicerent: Job. 16. *Ego ille quondam opulentus, repente contritus sum. Tenuit ceruicem meam; confregit me: & posuit me sibi quasi in signum.* Ego sum Hannibal, Hector, Cicero, Homerus, Plato: Samson, Salomon, Absalon: Juno, Judith, &c. Si verminantes iam è bustuarijs suis ad nos sic clamarent; quis horror omnium? quæ consilia? quæ vita dein multorum foret? At ipsa loquuntur id epitaphia vel sculpta, vel scripta: Clamat Ecclesia. O nos surdos & cæcos? Quam nostris insuescimus, ac indormimus? quin & immorimur ijs. Heu!

Pars III.

De cura pro mortuis.

I. PRo Beatis non orandum est. Augustinus. *Iniuriam facit Martyri, qui orat pro Martyre.* Nam finis orationis est acquisitio boni salutaris? At Beatis omne adest Bonum: & superest.

Nec pro damnatis. Quia *ex inferno nulla est redemptio.*

At pro solis, qui in purgatorio sunt, orandum. Conc. Carthag. Canon. 95. *Qui oblationes defunctorum aut negant Ecclesijs aut cum difficultate reddunt: tanquam egentium necatores excommunicantur.* Ergo magis, qui ipsum Purgatorium negant.

2. *Sancta ergo, & salubris est cogitatio pro defunctis exorare, vt à peccatis soluantur.* 2. Mach. 12. Velle dicere, Mach libros non esse Canonicos, id spirat mendacium, ait *S. August. libr. de cura pro mort.* *2. Offerendum.*

3. Audi Tobiam cap. 4. *Panem tuum & vinum super sepulturam iusti constitue*: vt ijs pauperes pascantur, ac tecum pro defunctis orent. Chrys. hom. 23. in Matt. *Cur post mortem tuorum pauperes vocas? Cur Presbyteros, vt pro eis velint orare obsecras?* Vt adiuuentur. *3. Danda eleemosyna.*

4. Cur Saule, & fortissimis Israëlitis cæsis Galaaditæ sibi septem dierum ieiunium indixere? 1. *Reg. vlt.* Sicut Judas pro cæsis oblationem misit Ieros. 2. Mach. 12. *4. Ieiunandum.*

5. *Quid facient, qui baptizantur, pro mortuis, si mortui non resurgunt?* 1. Cor. 15. id est, qui orant, ieiunant, offerunt pro ijs. *5. Bona agenda.*

II. Omnino sunt in carcere animæ, dum reddant nouissimum quadrantem, *Matth.* 5. Ibi quoque Iesum colunt piæ. Nam Phil. 2. *In nomine Iesu omne genu flectatur, cœlestium, terrestrium, & infernorum.* Non damnatorum, hi enim blasphemant: ergo Purgatoriorum. *Sunt carcerati.*

Ad temporaneam hi attinentur pœnã culpa remissa. Sicut 2. *Reg.* 14. Absalon biennio ab aula patris exulare iussus est, ob concitatam rebellionem: tametsi Dauid ei peccatum omne dimisisset. Ita animæ detentæ in purgatorio. *In pœnis sunt.*

Hic opem viuentium implorant. Iob. 19. *Miseremini mei, vos saltem amici mei: quia manus Domini tetigit me.* Non ambæ manus, pœna scilicet æterna & sensus, & damni; sed vnica, nimirum pœna temporalis. Nã, Heb. 10. *Horrendum est incidere in manus Domini* vtrasque.

Tanta vero pœna est Purgatoria; vt S. Gre- *Maximis.*

Gregor. dicat: *Eodem igne purgatur electus; & crematur damnatus.* Intereſt diſcrimini Æternitas; & quod Purgatoriæ ab Angelis inuiſantur ad ſolatium.

Sunt adiuuandi. 1. Quia captiui. 2. Quia beſtias iuuamus.

III. *Miſeremini amici:* quibus opes reliquimus, & ſanguinem communem. Ita parentes ad filios, amici ad notos clamant, &c. Captiuos redimere magnæ virtutis eſt: at maioris, animas è Purgatorio eripere. 2. Si bos, vel aſinus in foueam incidiſſet, iuſſit Deus, *Exod.* 23. protinus à proximo quoque extrahi. At, 1. Corin. 9. *Nunquid de bobus cura eſt Deo?* Animabus potius, quam animalibus opitulandum eſt. Aug. ſer. 44. ad Frat. in eremo. *Clamat porcus; & cum eo clamare cæteri non ceſſant. Cadit aſinus; & omnes eum ſubleuare feſtinant: Sed clamat in tormentis fidelis; & non eſt, qui reſpondeat. Ecce, veſtra inhumanitas.*

3. Sin' Deus olim retaliat.

3. Dira extitit diritas fratrum Ioſephi, clamantis è ciſterna; ipſum tamen nihil vel audientium, aut miſerantium. Cuius dein fratres anguſtiatos monebat Ruben, Gen. 42. *Merito hæc patimur: Quia peccauimus in fratrem noſtrum, videntes anguſtias animæ illius; dum deprecaretur nos, & non audiuimus.* Tales hodie, Amos. 6. *bibentes vinum in phialis, & optimo vnguento delibuti, nihil patiebantur ſuper contritionem Ioſeph.* Hi tales orthodoxi ecqua re ſunt meliores in iſto genere hæreticis? Vt melius ſciant ac credant, attamen nil præſtant.

PARS IV.

Varia Gentium variarum cura in mortuos.

Barbari in defunctos.

I. SEd hæretici crudeles etiam ac impij ſunt: non opem ſolum, ſed & fidem opitulationis pernegant: 1. Similes Parthis; qui mortuos canibus obijciebant: teſte *Iulio l.* 41. 2. Similes Pœonibus: qui minutim conciſa cadauera in præterfluentem ſpargebant teſte *Laertio lib.* 9. *in vita Pyrrhi.* 3. Similes Colchijs: qui inſuta culeo ſuſpendebant arbori, in eſcam auium teſte *Æliano lib.* 4. *Var.* 4. Similes Arabibus qui in fimo tumulabant etiam Principes. *Lib.* 16. *Arabo.* 5. Similes Maſſagetis; qui defunctos etiam in epulis deuorabant. *Alex. ab Alex. l.* 3. *c.* 2.

Hæretici crudeliores.

Quin immaniores iſtis hæretici ſunt. Nam in corpora iſti, hi in animas ſæuiunt. Quare Sap. 4. Et ipſi *erunt poſthac decidentes ſine honore: & in contumelia inter mortuos in perpetuum: & memoria illorum peribit.* Nullas enim relinquunt fundationes Miſſarum, eleemoſynarum &c. Compulſatur, cantatur, prædicatur ad ſepulturas eorum; & hoc tantum. *Perit cum ſonitu memoria eorum.*

Iudæi.

II. Tres in orbe Religiones principes ſunt: & hæ curam pro mortuis habent ſingularem. 1. Iudaica; cum ſacrificare non queat, niſi Ieroſolymis: ſuum Mahoſor, libellum precarium paſſim refertum habet preculis pro defunctis. Quin & Iudæi ad lectum moribundi circumſtant orantes eum, velit & ipſorum meminiſſe, cum ad Meſſiam venerit; huncque rogare, vt properet aduentum.

Turcæ.

2. Turcica: Hæc pro mortuis orat, loquiturque de ijs reuerenter: & lampades alit continuas ſex millenas ante ſepulchrum Mahometi, in vrbe Mecha.

Christiani.

3. Chriſtiana: de qua conſtat.

Ethnici mortuos curant.

Ethnica, & ipſa mortuos coluit, etſi ſuperſtitioſa. 1. Hinc *Cicero* ſcribit: primum ad pietatem gradum eſſe, eorum, qui ante nos vixerunt, meminiſſe: Vt nefarius ſit, & naturæ aduerſarius; qui non corpori ſolum, ſed & animæ iuſta negauerit. 2. *Ariſt. in probl.* ait, æquius eſſe, mortuis, quam viuentibus opitulari. 3. Lycurgus Spartiatarum Legiſlator ſanxit, mortuos cum oleæ ramis ad ſepulchrum offerri; honori ipſis miſericorditer habendo. *Plutarchus.*

4. Al-

4. Albani, ait *Alex.ab. Alex.l.3.c 2.* cum mortuis sepeliebant quæ ipsis charissima, & pretiosissima fuerant.

5. Apud Æthiopes Macrobij defunctis statuas collocabant ex auro, argento, aliave materia. Hisque sæpe corporum bustorum cineres includebant: easque honorabant, vel oblatis frugum primitijs, aut re qua alia.

Quo iniquiores ipsi naturæ communi sunt hæretici. Quod si corporum honorate sepeliendorum cura laudata; quanto magis animarum cura laudanda est?

Dixerint suis Ethnici preces: *Sic tibi terra leuis*: Nos dicamus: *Requiem æternam dona eis, &c.* Hodie à nobis fidum expectant auxilium & quasi dicunt, Psal. 50. *Auditui meo dabis gaudium, & lætitiam, & exultabunt ossa humiliata.* Id quod non de resurrectione solum; sed & de refocillatione Purgatoriarum potest intelligi.

Quare sic statuamus; quod, vt Cic. in Offic. ait. *Non solum nobis nati sumus: sed ortus nostri partem patria, partem parentes, partem sibi amici vendicant*: Ego tres voculas immutem, ac dicam, *partem Ecclesia; Sancti, Mortui vendicant*: simul cum Illa ad Istos, & pro hisce, Deum adoremus.

Ipso temporis articulo, quo isthæc conscribo, ecce affertur ad me: quod dein exploratum certius, penitusque perspectum censui ad isthoc festum Animarum, velut locum proprium subijciendum. Est vero huius-modi.

HIc Moguntiæ, hoc anno 1615. degit in Scholis Societatis, infimæ classis adolescentulus, fere quindecennis. Petrus Fleck Kulshemensis, conditione pauperculus, indole ingenuus, cætera bonus. Huius Parentes vitam manu tolerant in oppido Kulshemensi, sexto ab Aschaffēburgo lapide. Vbi & eiusdem auia item fatis concessit annis abhinc octenis. Huic obuenit adolescentulo quiddam ad memoriam insigne, memorabileque exemplum, ad fidem ignis purgantis illustre. Idque eiusmodi, vt ex ipsomet accepi puero diligenter examinato, & hospite ipsius vtroque ac omnibus dictis, factis, signisque recte sibi constare compertis.

Per aduentum exeuntis anni superioris M. DC. XIV. noctibus alternis præfatus puer insolitam patiebatur infestationem à mole ipsum adinstar incubi pressante, sic, vt, quamuis vigil, nec vocem mittere, nec mouere sese valeret. Viditamen, audijtque nihil; nisi quod post aliquot oppresiones sibi vultum sentiret radi vnguibus ductæ velut manus per maxillas ad vsque mentum, cum dolore simili, vt si cutis vnguibus lacerata foret.

Vt diluxit, vultus pueri totus pene scabie incrustatus visitur; haud secus, quam si in flammam incubuisset. Nec dolor absimilis flagrabat. Horridum spectaculum; malagma tamen adhibebatur nullum; dies ipsa medicina mali erat; vt intra quindenam vultus illi ad notam rediret faciem: sed non sine nota adustionis.

Alternis interim solenne suum tenet Spiritus: cum ecce, illi vixdum reparatam faciem iterato perfrictu, ceu prius, deformat. Nocte alia insequente mediū duos inter studiosos dextero in latere cubantem prehendit idem spiritus infestator, vertitque resupinum, & ingrauat, Socius, per motum excitus somno, audit hærentem, lateri ægre animam trahere, & velut oppresis faucibus stridulum ad vociferationem frustra eniti. Porrigit ergo manum supra vestem stragulam: persentiscit molle quiddam incubare puero, adque tactum abscedere; videt nihil. At videbat puer secundum sese supra lecti spondam asidere fœminam habitu candidam, & continuo euanidam. In festum sibi mutat is hospitium: nec vltra triduum: reuertitque ad prius. At noctibus iam singulis continuat spiritus aduentum: nec agit, aut ait aliud; quam vt in pueri incubet pectus spatio, quo Salutationem Angelicam dixeris. Tam autem violenta fuit oppresio, vt quandoque puer velut eneruis, nec surgere cubitu, nec sese induere; subinde etiam nec gressum, neque corpusculum sat regere valeret. Sinistrum quoque latus illi sanguine intercute subatro liuebat totum: nam in hoc moles potisima incumbebat. Qua causa totas noctes octiduo pene toto succensa lampas in cubiculo delucebat; in quo simul octo studiosi

hospitabantur. Sed nihil dum quisquam eorum vidit, audiuit, sensitve quicquam præter vnum, vt memini, nocte vnica. Sueuerat ante Spiritus silentio, & ex improuiso cubantem obruere: denique tamen aperto ostio, & cardine stridente ingreditur soli puero aspectabilis: Qui mox, velut ira percitus, exclamat: (nam sic hospita monuerat:) Si à cacodæmone adsis: ad ipsum reuertere: subiecitque diram deuotionis execrationem; (pro errore vulgi.) Ad quam ingemiscens cruciabilis Anima, auersataque iurantem, cum excussim misso gementis eiulatu disparebat. Exinde suus suadet hospes, vir bonus, puero; vt ausit appellare laruam, Dei nomine adiuratam, ac sciscitari: Quid adsit, poscere signum postulati, si quid optaret.

Ergo nocte Kalendarum Ianuariarum anni M.DC.XV. ingredientis, exeunte secunda noctis vigilia, pauxillum ante horam tertiam, ecce tibi ingressa fit conspicua fœmina: lecto adstat, candida cultu, vultu subfusco, vt ad solem vstulato. Assurgit puer intrepidus, inque Lecto assidens sic fatur. Adiuro te per Deum viuum, dic, quid ades. Cui spiritus. Sum mater Patris tui: abs te iuuari postulo, si velis. Volo, inquit ille, quantum cum Deo valeo. Valebis, si velis: ait ipsa. Et puer rursus, Volo, quantum cum Deo valeo. Instat ea iterum: At negliges forte petita mea. Reddit ille responsum prius. Tunc auia; Ante meum decessum pauperculä inter pauperes florenum vnicum me dispensaturam promisi; & omisi morte præuenta. Promissum debeo; tu tantillum corrogato; interegentes egens diribeto; & me debito exolueris. Cum Deo, inquit puer, dictum, factum puta. Simul obtendens spectro sudarium, (quod hunc in vsum, monitus, ad manum habebat promptum;) Dabo signum, inquit illa, quo stipem corroganti tibi sit fides. Dixit: Simul manu prehendit linteolum; adque tactum flammula emicat; qua simul extincta, ipsa quoque adustio panni scintillans sensim extinguitur; qualis in ignili fomes accensus discintillare assolet. Neq; tamen tangentis manus ignita visebatur.

Retraxit manum puer cum strophio iam extincto. Ipsa digitis manuum cancellatim implicitis, altum ac mœstum ingemiscens Ach Gott dixit, & abijt. Postridie, hoc est, ipsis Kalendis Ianuarijs, puer exhibito signo collegit peculiolam, ac vt iussus, dispertiit, animaque purgatoria desiit apparere. Strophiolum biduo post ipse vidi pluribusque exhibui. Visebantur in eo quinque caumata, siue adustionis foramina, quasi diductis palmæ digitis pertusa, tamque perfecte distinctis formis, vt aspectu primo suum cuiusque digiti vestigium ab altero posset dignosci. Pollicis cauma ab reliquis paulo aberat deorsum versus disiunctius, quasi prensantis manus istum inter ac indicem in plicam contraxisset panniculum.

Nunc historica fidei collige signa, Lector. 1. *In puero quidem ætas, candor relationis & circumstantiarum constantia: quæ extra suspicionem sunt de fuco.* 2. *Deinde, integro vultu, latere, pede, corpusculo concessisse cubitum: at cubitu surrexisse oblæso vultu, corpusculo quasi semiobtrito, ac debilitato, liuidoque latere.* 3. *In sudario caumata tam ad quinos apta digitos.* 4. *In hospite: fides boni viri.* 5. *In spiritu, inque facto nihil abhorrens ab doctrina fidei sana: ab solito sæpius alias, ab vero, iusto, ac pio.* 6. *Denique nihil in contrarium afferri posse videri, quod non simul sapiat defectum vel modicæ fidei, vel rationis iustæ, vel pietatis.*

Quos equidem opinionistas nihil moror. Velim duntaxat: suæ diffidentiæ ac obstrigillatiunculæ pondusculum quodcumque ad dictorum signorum pondus in iusta rationis trutina expendant.

IN FESTO S. MARTINI EPISCOPI.

O virum ineffabilem: nec labore victum: nec morte vincendum. Qui nec mori timuit: nec viuere recusauit. Ecclesia in Antiph. festi.

Abraham, *Gen.* 12. vocatur à Deo, simul exit de cognatione sua, solumque vertit, omnibus præter vxorem relictis, *S. Martinus*, secutus vocantem Deum, castra, parentes, patriam omittit, & in desertum sese abdit: vbi per varios casus, per mille pericula rerum exercetur.

Super quibus nos

I. *Quales esse oportet Episcopos?* II. *De S. Martini statu militari & admiranda charitate,* III. *De eius Monachatu eremitico,* IV. *De mundi statu,*

tu & contemptu. V. De fuga mundi, Bonoque statu monastici. VI. De Episcopatu S. Martini pauperis. VII. De inuicto S. Martini zelo ac fortitudine.

Pars I.

Quales esse oportet Episcopos?

1. PLato aiebat: *tum demum beatas fore resp. si aut Philosophi eas regerent; aut, qui regunt, philosopharentur.* Id vero in regimine Ecclesiæ est in primis necessarium: vt haud sciam, an item aliud.

2. Si Philippus Macedo natum sibi filium, Dei beneficium esse aiebat: magis tamen lætabatur de nacto filij magistro Aristotele, viro tanto. Quanti erit submissus à Deo Pastor bonus?

3. Sub tali floret Ecclesia felicius; quam Laconum resp. De qua, *apud Plut. in Lucullo*, quidam Regi Theopompo ait; Mirum non esse: quod ea tam diu floreat, reliquis pessum ruentibus; cum, qui eam gubernant, suo quisque munere solo fungatur sedulo.

4. Epularis, & theatrica domus Philistinorum corruit: vt primum Samson columnas collisisset. Iud. 16. Sic si fulcra Ecclesiæ sibi pugnent, ab Satana instigati.

5. Stetit pentapolæa Sodoma quam diu in ea Loth cum familia morabatur. Vt vero subtractus cum suis fuit, iam ecce in cinerem corruebat, *Gen.* 19.

6. Statuæ, *Dan.* 2. Nabuchodonosoræ pedes, quia lutei erant: ad leuem tactum lapilli obtrita ea procumbit humi. Ita si Præsules sint viri figulini, pompos magis, quam solide religiosi; Aut si sint lutei; auari, vel luxuriosi.

7. At in scriptura esse iubentur ænei, aut ferrei. I. Vt Iere. 1. *Ecce dedi te hodie in ciuitatem munitam: & in columnam ferream: & in murum æneum super omnem terram.* Sint igitur constantes, & cordati. 2. Tales, *Cant.* 3. circumstabant lectulum Salomonis, Ecclesiam, fortes LX. lectissimi ex Israel. 3. Tales parit Cæsares, Hercules, Hectores &c. gratia & Electionis, & Vnctionis.

8. Sed fidant sibi ne quid nimis. Alioquin, vt Eleazarus, 1. *Mach.* 6. etsi zelo bono aciem hostium perfregit, ad maximum elephantorum contendit; eum suffodit; viribus præfidens, se molem aut sustentu-rum, aut euasurum, obruitur. Ita animosi plus iusto, nec meritis sat fulti Prælati, dum volunt facere fortiter: ruinam faciunt Habeant igitur zelum, sed secundum scientiam. *8. Non confidentes in se.*

Qualis Cherub ante Paradisum custos cum gladio flammante: talis super Ecclesiam suam Episcopus vir zeli, & scientiæ esto. Nam Psal. 149. *Gladij ancipites in manibus eorum*: gladius Verbi, & Spiritus. *9. Zelosi secundum scientiam.*

10. Ad thronum Salomonis, 3. Reg. 10. erant *XII. leunculi stantes super sex gradus, hinc atque hinc. Non est factum tale opus in vniuersis regnis.* Non vero oues, ceruæ, aut damæ fugaces, sed heroicæ constantiæ viri thronum Ecclesiæ circumsistant. Esto: habeant subditos similes ceruorum: sint ipsi Duces leones, res felicius peragetur, quam si ceruus præsit leonum copijs. Vt Dux Athan. Chabrias aiebat. *10. Tutores Ecclesiæ.*

11. Sint, quales, 2. *Esd.* 4. reparatores Solymæ, ab captiuitate reuersi; qui hac malleum, ista tenebant gladium. Ita sancti Præsules, hac ædificent docendo; ista defendant vigilando. *11. Simul reparatores.*

12. Ezechiel, *cap.* 1. vidit quatuor animalia, modis quatuor ignem euomentia, iam vt scintillas: tum vt carbones viuos; post instar lampadum collucentium: tum denique adinstar fulguris. Ita Præsules gerant se iam cum scintillante viuo eius spiritu: iam cum zelo fortiore: mox cum exemplo operis vt lampadis: Alias semper cum fulgure vigilantiæ Episcopalis. Quæ *12. Et omnib. omnia facti.*

cum in quolibet esse oporteat: æstiment onus Episcopale, qui idem affectant ambitiose.

13. Charitate & exemplo conspicui. 13. Quod sol in mundo: Episcopus est in Ecclesia: semper is calet, & splendet: vtroque fructificat: Ita Episcopus charitate: & virtutum exercitio.

14. Idque semper cõstanter. 14. Vt firmamentum, refertum stellis, nunquam defectum patitur: at orbes sub eo singuli singula tantum sidera habent. & ex ijs præcipua duo eclipsantur. Hi sunt subditi: istud Præsul est.

15. Viri omnium virtutum. 15. In summi Pontificis veste orbis terrarum cum creaturis erat delineatus: qua sine incedere nefas illi. In signum: esse eum oportere instructum omnigena virtute. Qualis Martinus erat.

PARS II.

De S. Martini statu militari, & admiranda charitate.

Triumuiri in viro vno. I. IN *noua fert animus mutatas dicere formas.* Adeo Martinus in castris Iuliani miles; in deserto Monachus; in Ecclesia fuit Episcopus: profusus in vnum Deus; quasi in Trismegistum. Quæ in singulis mireris, in vno repereris.

Conuersus vt Paulus. Qualis spirans minarum Saulus in armis, mox Paulus effectus mira vi Numinis, ita Martinus delicijs, & erroribus innutritus gentilitijs, adque arma exercitus, arma ponit, subito vocanti obsecutus Deo: Nec diu; dignus censetur Episcopatu.

In vno quatuor. Admiranda Ezechieli visa animalia quatuor, quæ singula faciem hominis, bouis, aquilæ, Leonis habebant. Similis Martinus: in castris leo; in aulis moratus homo in eremis; bos pœnitentiæ mœstum immugit: in Ecclesia aquila Episcopalis: hoc altior cæteris, quo dignior. Vt chameleon omnes sibi colores adsciscit: ita is virtutes militis, monachi, Episcopi.

II. Miles, Martis pullus, in acie; Hercules in conflictu; Lucullus in expeditionibus; nec hostem, nec mortem fugit vnquã, charus omnibus: & quod omnia super, ad bonum natura propensus, ac virtutis, quã honoris, studiosior.

Charitatis vero apprime. Hanc mendicus nudus persensit expertus, cui ille, cum nihil ad manum aliud, chlamydem distribuit dimidiatam. O viscera! Vbi iam veritas illius.

Nulla salus, pietasq; viris, qui castra sequuntur. Verte vocẽ, & dic; *Multa salus &c.* 1.
Facto Martinus refutauit Iphicratis, Ducis Athen. dictum: quo bonum militẽ esse auarum, & genio indulgentẽ oportere aiebat. At Martinus liberalis in egentes: in se durus ieiunijs, vigilijs, orationibus.

Mirabatur, quem vidit Moyses, ardentem rubum, Exod. 3. *Vadam, & videbo visionem hanc magnam.* At, Martinus in medijs ethnicorum castris, in armis, charitate ardebat: quo quid admirabilius? Et eo; quod se nudat paludamento, vt nudum conuestiat: *Inierunt*, 1. Reg. 18. *Dauid & Ionathas fœdus: diligebat enim eum quasi animam suam. Nam expoliauit se Ionathas tunica, quæ erat indutus & dedit eam Dauid, & reliqua vestimenta sua, vsque ad gladium, & arcum suum.* Mirabilius factum Martini, non Principis cum principe: sed militis cum nudo: Ignotus ignoto largitur, quo egebat ipse.

Produntur à *Plin. libr. 1. cap. 106.* rupes diu noctuque flammescere: sicut Chimæra mons Lyciæ: & montes Hephæstij: vt nullis aquis infusis, aut pluuijs extingui valeant: Quin promontorium Nymphæum exsiccare ipsas nubes dicitur. Plus ardet charitate Martinus: *Aquæ multæ non potuerunt extinguere charitatem, nec flumina obruent illam.*

III. Elias igneo abreptus curru, miseratus clamantem Elisæum, ei pallium demisit,

ſit, amoris teſtem, 4. *Reg.* 2. Fuit hoc Prophetæ; at iam & militis eſt factum: quod Martinus innouauit, ac forte ſuperauit.

Sicut & illud Ioſephi, *Geneſ.* 39. qui charus Putiphari, ab hera ad flagitium inuitatus ſe negat ipſi: profugiens pallium relinquit, tutor caſtitatis. Ita Martinus, cuius vel hoſti chara virtus, Iuliano fidus, etſi à carne pellaci, à militari licentia ſolicitaretur varium in nefas; reſtitit tamen, ſe fortior, ſui victor. Demum, ne traheret exemplum, quo nollet, fugit, relictis armis, ac caſtris, balteoque militari. Nimirum amor Dei vrebat, & vrgebat pectus.

Vt ſtante in flammis domo mediis, per feneſtras quæ poſſunt, eijciuntur ſupellectilia; demum per fores erumpitur. Ita Martinus æſtuans intus eiicit per oculos lacrymas, per os ſuſpiria, veſtem ex humeris; demum ipſe per pœnitentiæ ianuam ſeſe eijcit in tutum.

Preſſus aër diu ſub terra, vel inter nubes ignis; quanta ſe demum prorumpit vi? Sic compreſſus amor animo Martini in Deũ, emicat opere miſericordiæ: ore confeſſionis ad Iulianum intrepidæ: abdicatione ſui, & vanitatis ſæculi: contentione ad anteriora, &c. Nempe Dei præſentiam in Sinai monte prodebat fumus erumpens. Ita facta Deo plena Martini teſtabantur ignem in ipſo charitatis: quæ eſt Deus. Cõtinuoque vanitates euaporant; abeunt ambitiones; ſe nubes euolutat cupiditatum, opum, voluptatum: cuncta Deo inimica abſcedunt. Deus inerat animo. Deus *ô tange montes, & fumigabunt.*

IV. Chriſtum imitatur, qui in crucem ſuffigendus, ad pedem ante veſtes deponit. Ad crucem prouolaturus Chriſti miles, ſe nudat prius, nudoque ſe applicat Crucifixo: vt, *Galat.* 6. ſit ipſi mundus, & ipſe mundo crucifixus.

Ita Abraham, *Gen.* 22. filium immolaturus; ſeruos, aſinos cæteraque impedimenta ad pedem montis deſtituit: ſcandit cum ſolo ſolus, hac ignem, illa præferens gladium. Martinus ad montem pœnitentiæ affectabat gradum; vt ſuus ibi *Sacrificium DEO ſpiritus contribulatus* eſſet, Pſalm. 50. Non neſcius quod, Galat. 5. *qui ſunt Chriſti, carnem crucifixerunt cum vitiis, & concupiſcentijs ſuis.* Simul hac ignem charitatis, illa gladium abrenunciationis gerebat. *O virum ineffabilem, nec, &c.* — *Et Abrahæ.*

Pars III.

De S. Martini monachatu eremitico.

I. Vidimus militem; nunc Monachũ, ecce Martinum. Loco loricæ, gladij, galeæ, faſciæ humeralis gerentem cilicium, flagra, cucullum, ſcapulare. Aciem eremo commutauit; commilitones cum beſtijs: iam ſeruit leproſis egenisque aliis, qui ante par fortiſſimis. — *Monachũ induis.*

Dauid, 1. *Reg.* 17. Goliatham proſternere nequibat, niſi exutus regijs: Ita nec Satanam Martinus, niſi in habitu humilitatis, niſi in funda flagrorum, in lapidibus auſteritatis. Exemplo nos inuitat. — *Vt deuinceret carnem, Satanam, Mundum*

Dauidem, 2. *Reg.* 16. perſequente filio Abſalone, fugientem nudum pedes ac caput, ſecuta nobilitas eſt lacrymans lacrymantem. Maior Dauide Martinus: & cauſa melior: ac ſanctior: ſi non ipſum, at in ipſo quædam imitemur vindicantes noſtra peccata, quæ nos perſequuntur. Quin cum Martino Chriſtum ſequamur, ſic nos præeuntem. — *Aggregauit ſibi confratres.*

II. Hic eſt, qui mundum ex Martino exuit, induitque ei monachum. Quæ cultus mutatio indicium eſt; deuictum in eo mundum eſſe, viuereque in eo Chriſtum. Cum Duci funus agitur; miles omnis luget atratus, haſtæ trahuntur, tympana ob- — *Vicit mũdum, ſed vicit in eo Chriſtus.*

obducta mœstum sonant, restes nitrati sunt extincti, &c. Ita Martini pullus habitus corporis tympanum aliter sonans extincti superbiæ funiculi, &c. indicāt, mortuum ipsi mundanæ vanitatis esse ducem mundum ipsum.

Seque vicit in ipso, ac Deo mancipauit.

Proceres Benadad Regis Syriæ, debellati ab Achab, hunc supplices adeunt saccis induti, cum laqueis è collo. Talis iam Martinus venit ad Deum, rege suo mundo deuicto.

Nudauitque omnibus se pauperem.

2. Est quasi Bias alter; qui ex incensa patria nudus excurrens aiebat: *Omnia mea mecum porto.* Ita Martinus ex mundo profugit. 2. Similis Lotho, *Gen.* 19. incensam Pētapolim effugiens ad montem, Angelo cōductore. 3. Par Noacho diluuium damnationis fugienti, *Gen.* 7. seque in claustri Arca seruanti.

Sicque peccata mundi plangit: & seipso vindicat.

III. Sed aliud erit, quod saltus peterres, lustra incolas ferarum; in te sæuias ieiunijs, flagris, frigore, vigilijs. Nimirum, vt 1. *Mach.* 2. Mathathias, neu mala populi sui videret, in montibus plangebat peccata eiusdem, ingemiscens neglectum Legis, ac sacrorum profanationes. Cui se plures indies aggregabant zelantes pro Deo. Ita & Martinus.

Dignus angelico solatio.

Qualis etiam Elias, Jezabelem fugiens, loca sola petit, 3. *Reg.* 18. durum cubans: subcinericio vescens. Inter quæ tamen & Angeli solatio, & Prophetarum alloquio reficiebatur. Sic Deo, sibique viuens Martinus.

Dux factus & pater monachorum.

Factus demum Dux est confugarum paterque monachorum: Qualis Moyses Israëlitarum ex Ægypto: Qualis & idem ad Regem Amorrhæorum. Numer. 21. *Obsecro, ait, vt transire nobis liceat per terram tuā. Non declinabimus in agros, & vineas, non bibemus aquas ex puteis. Via regia gradiemur: donec transeamus terminos tuos.* Ita confratres Martinus traduxit per mundum.

PARS IV.

De mundi statu, & contemptu.

I. SEd quid est, quod mundo excedis profuge? Quid? 1. Quia infamis est ab facinoribus, latrocinijs, &c. Adam inibi se & nos occidit: Cain fratrem, Pharao iustos persequitur: Vix Angeli tuti in Sodoma: Messias ipse extinctus est. *Nec hospes ab hospite tutus:* & pater in filium, &c. insurgit. Vale vafer, fugaxque munde: Nemo in te melior, extra te nemo fiet deterior: & tu ipse indies in peius abis. Vale. 2. Similis Naamano Syro mundus est, leprosus: 4. *Reg.* 5. cuius munera qui accipit, & lepram participat, vt Giezi. 3. Similis mari rubro, sanguine plurimorum Ægyptiorum purpurissanti: at non Israelitarum vere religiosorum: *Exod.* 14. qui in terram benedictam perducuntur. 4. Similis Jericho: de qua Elisæus, 4. Reg. 2. *Ecce, habitatio ciuitat. huius optima est, sicut tu ipse Domine perspicis: Sed aquæ pessimæ sunt, & terra sterilis.* Ita mundi situs, & cætera sunt optima: at voluptates eius, &c. pessimæ. 5. Talem Isocrates dicebat vrbem esse Athenienfem, ad obambulandum perpulchram; sed ad incolendam difficilem ac periculosam. Ita munde, spectatu, & perambulatu iucundus es: at habitatu nimium quam periculosus. Ergo vale. Te fugio, deseroque, ne deserar.

1. Ni[...] est. *2. In[...]* *3 Si[...] merg[...]* *4. D[...] nosu[...]* *5 Pe[...] losus.*

Agite sic viuamus in mundo, vt cum eo pacificamur, vti Bara, Rex Sodomorum, cum Abraha: *Gen.* 14. Munde *da mihi animas, cætera tolle tibi:* quasi dicamus: sine me cum oratione, ieiunio, &c. seruire Deo: tum dein age, quod libuerit: *cætera,* fastum, opes, dignitates, &c. *tolle tibi.* Sic pactus cum eo Martinus est.

In eo [...] ti con[...] lendu[...]

PARS V.

De fuga mundi bonoque status monastici.

I. ATque hunc talem, & ideo, fugit Martinus: simul retro respectans

Id fug[...]

ad nos,

ad nos, (vt S. Bernardus) clamat: *Fugite Babylonem: & saluate animas vestras.* q. d. Itane mundum amabitis, vt animas vestras perdatis? Fugite: & viuite.

Vtque Alexander Poeta aiebat: *Satius est in terra viuere pauperem: quam mari se committere diuitem.* Ita in monasterio, quam in mundo, &c. Ideo Ps. 83. *Elegi abiectus esse in domo Dei mei magis, quam habitare in tabernaculis peccatorum.*

Alexander Magnus simile quid, verbo quidem, eligebat olim, at an animo, nescio: Inuiserat Diogenem Cynicum dolij incolam subdialem, admirans virum, & vitam, in cæteris quærit; num, quid ab se peteret? *Hoc tantum*, inquit Philosophus *ne mihi apricanti officias: absis è sole.* Ad quod Rex: *Ni Alexander essem: Diogenes esse velim.* Ista Val. Max. lib. 4. cap. 3. Ita, sæculares Bona si nossent Religiosorum, hi esse mallent, nec aliud à Mundo peterent, quam, vt absint sibi à sole iustitiæ, nec se molestent.

Moyses poterat in aula Pharaonis ad summa quæque euehi: Sed, Hebr. 11. *grandis factus negauit se esse filium filiæ Pharaonis: magis eligens affligi cum populo Dei, quam temporalis peccati habere iucunditatem. Maiores diuitias æstimans, thesauro AEgyptiorum, improperium Christi.* Hic typus est vitæ monasticæ: quanti sit præ sæculari suis votis, pœnitentijs, securitate, &c.

II. Vix obiter, àque longè gustarat Petrus in Thabor, *Matth.* 17. cum ecce prorumpit in ista: *Domine, bonum est nos hic esse: Faciamus hic tria tabernacula.* Mons est Religio, in qua animæ transfigurantur, consolationibus demulcentur, sic, vt oblitæ mũdi, in Deo absorptæ clament. *Bonum est nos hic esse.* Testis Martinus, vt semel gustauit, quam suauis est Dominus, facile eorum quæ retro sunt in militia, obliuiscebatur.

2. Felices Martiniani religiosi! 1. Finiant vitam laqueo Amani superbi, *Esth.* 7. at Mardochæi Martiniani, chariores Regum Regi in gloriam euehentur. 2. Viuant Epulones byssini, & splendidi, sed exitu infelices: felices sunt Lazari voluntarij, vt in sinum quoque Dei suscipiantur, *Luc.* 16. 3. In excidio Jerosolymitano, Dux Nabuchodonosoris Nabuzarda Nobiles abduxit captiuos in Babylonem, non plebeculam: *Ierem.* 39. & 4. *Reg.* 25. Ita quondam *væ diuitibus, & potentibus seculi*: At è contra, Luc. 6. *Beati pauperes spiritu: quoniam ipsorum est regnum cælorum.*

3. Ob libertatem temporalem & æternam.

4. Videntur in creatione vasta, validaque bruta nullam, at multam accepisse benedictionem auiculæ. Ita & eremicolæ, & cellicolę, quorum conuersatio in cœlis est.

4. Ob benedictionem Dei.

5. Nunquam, Martine, tibi parare nomen potuere castra tantum, quantum lustra ferarum, adytaque deserti. 1. Nihil illo viderunt admirabilius eremi Orientis, Ægypti, Thebaidis, Mempheosque. Fuit ille venerationi Paulis, Antonijs, Macharijs, Euagrijs, Hilarionibus, Seraphionibus cunctisque Anachoretis.

5. Ob temporalem quoque gloriam.

2. Testis Sulpitius Seuerus, cuius sunt ista. *Ego, quam diu viuam, & sapiam, AEgypti, monachos prædicabo, laudabo Anachoretas, mirabor Eremitas: Martinum semper excipiam. Non ego illi quempiam audebo Monachorum: certe non Episcoporum quempiam comparare.* Ergo vere *virum ineffabilem.*

5. Quis vnquam miracula edidit plura in mundo, quam ille in deserto? Leprosos osculo, cæcos, surdos, paralyticos tactu, energumenos verbo, crucis signo curauit omnia, perdomuit dæmonia. Angelorum consortio dignatum Deus voluit in terris gustare cœlestia: Futura prædixit; mortuos tres suscitauit. At plura Apostoli: maiora Christus miracula designauit:

Sæpe miraculis clarum.

O virum ineffabilem!

PARS VI.

De Episcopatu S. Martini pauperis.

Rapitur ad Episcopum.

I. CRedo, Candelabrum Ecclesiasticũ inuidebat eremi secreto lumẽ Martinum. Publico id debitum euocat Turonem, inque apicem collocat Episcopatus Monachum. Qualis olim Romæ L. Cincinnatus, amore vitæ priuatæ, abdicatis honoribus, se ex Vrbe subducebat in agrũ: Vnde demum vel à stiua ad Dictaturam postliminio euocabatur. Teste *Val. Max. lib.4.cap.4.* Ita Martinus.

Virtutibus id ita promerentibus.

Nimirum creuerant eius virtutes in immẽsum. Ideo vt cerui, deiectis cornuis, tam latitant diu, quoad eis cornua recreuerint. Ita latebat Martinus: quo dein gloriosior apparebat. *O virum ineffabilem!* &c. Mundi fugerat persecutiones; suæ factus ipse persecutor carnis; Iam ecce, ab honoribus persecutionem & dignissimam, & debitissimam patitur. Et ita patitur: vt tamen verissime ostenderet in sese, non tam se ab Episcopatu, quam hunc ab sese monacho condecorari.

Et generositate.

Age Martine, generose leo, quid publicum metuis? Lepusculi, ceruæ, damulæ, hinnulique colant abdita. Leo rex animalium sub dio cubat, sub Ioue dormit: ad vias accubat: quoque infestiora loca, hoc ipsi accidunt gratiora, *factus namque est, vt neminem formidet*, cunctis formidabilis. Ita tui lateant fratelli, tu progredere, publicumque ama, &c.

Lux erat cunctis.

II. Facile caremus stellis firmamenti, cum sol medium tenet axem orbi imminens altior. Tu sol orbis eras. *At nemo accendit lucernam, & ponit eam sub modio; sed super candelabrum.* Tu eras *lucerna lucens, & ardens.* Ioann. 5. Age, sequere ex eremo Præcursorem in Publico apparentem. Per te item impleatur illud: *Populus, qui ambulabat in tenebris, vidit lucem magnam.* Isaiæ. 9. *Habitantibus in regione vmbræ mortis, lux orta est eis.*

Exempl. Episc. in paupertate.

Et tu lux, quæ cunctis prælucebas Episcopis, non sectando aulas, pompas, equitatus, canes, venationes, non locupletando tuos, Sed semper ipso te factus egentior, humilior, &c. vt tectum denique tibi negares, amares humum ac cinerem, in quo cubares. Tua vox est: *Non decet Christianum, nisi in cinere mori.* Bernardi vox est: *Pauper vere fuit Martinus, veste sordidus, crine incultus, facie despicabilis, quæ in Episcopatu fere non mutauit.*

Hac[...] ctos [...] ran[...]

Pij V. vox fuisse putatur: (qui monachus fuerat Ordinis Prædicatorum,) *Pauper fui Episcopus: egens Cardinalis, mendicus Papa,* Martinus miles ne obolum quidem habuerat, quem egenti largiretur, dat pallium, minus monachus, longe minimum Episcopus sibi reseruabat.

Fam[...] ethn[...] imp[...]

III. De nihilo nunc glorieris ethnica vetustas, nihil vel ad vnum Martinum aspiras. 1. Esto: Dux Thebanorum Epaminondas; teste *Bapt. Fulgoso lib. 4.* tantus licet, tantulo tamen contentus vixit; vt in defuncti domo præter hastam aliud repertum sit nihil, fueritque sumptibus publicis humãdus. 2. Lysander Lacedæmonius, victor Atheniensium in paupertate vitam egit, & exegit, eoque mortuo generi filias repudiassent, quod nullam cernerent cum eis hæreditatem, ni decreto magistratus vetuisset. 3. Val. Publicola Cos. Rom. primus cum Bruto, tertiumque Consul, tam pauper decessit, vt exequiæ è publico ei fuerint ducendæ. Mortis Martinianæ cinereum humi stratum testatur, quæ ad funeris sibi ducendi pompam reliquerit. Superauit Lysandros, Publicolas, &c.

Vera [...] pert[...] mag[...]

Non iam Alciate, paupertatis imaginem da pictum Biantem nudum, cum dicto hoc. *Omnia mea mecum porto.* Sed Martinum propone. O S. Codre! Irũ vir optime Martine

Martine vicisti & omnes; Te, ipsamque Paupertatem Paupertate tua ditasti, Ecclesiam exemplis, animas virtutibus, cœlum animabus.

PARS VII.

De inuicto Martini zelo & fortitudine.

I. TE enim quis in animarum zelo zelosior? Hic neque in morte potuit extingui. Quid inquam? ne vel obnubilari. Gliscebat igne amplius: emicabat illustrius, vt diceret: *Domine, si adhuc populo tuo sum necessarius, non recuso laborem.* O Virum resignatum!

Si tibi, Noë post quadraginta dierum diluuium dictum fuisset, adhuc alterum tantum esse perdurandum in arca, inque diluuij iactatione, an non animum cōtraxisses? Minus id vltro expetisses. Vide, quāto præ te Martinus sit, vel in hoc mundi pelago fluctuare paratus, periculosiore, quam fuerit diluuium: *Domine si adhuc.* &c.

1. Qualis, quantusque Dauid esset; pertæsus tamen vitæ, ac ærumnarum adspirabat ad Patres, Psalm. 119. *Heu mihi, quia incolatus meus prolongatus est!* At B. Martinus altior vitæ miserijs, insuetus ijsdem ipsas contemnebat, vitæ nec laborem recusabat. 2. Videbat hoc in cœlis Paulus, ac tātæ viri virtuti nil inuidebat, qui vitæ satur olim exclamarat: Roman. 7. *Infelix, ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius?* Dicas Iob licet, cap. 10. *Tædet animam meam vitæ meæ.* Patientior te Martinus dicit: *Domine si adhuc sum populo tuo necessarius, non recuso laborem.*

Et vero Bernarde, quantus ipse fueris; Martinum tamen admiratus ais: *O Angeli; magna est vestra obedientia: Sed, pace vestra dixerim: Nescio, an inueniatur in vobis quisquam paratus in tale ministerium mitti, in quo necesse habeat non videre faciem Patris.* Quare S. Martino, ad tale parato, cedatis oportet. *O virum,* iam etiam Angelis superiorem!

II. Quid Petrus? Audebat Domino in faciem: *Ecce, nos reliquimus omnia, & secuti sumus te: quid &c.* Dein gustarat aliquid Cœli in monte Thabor, & ait: *Domine bonum est, nos hic esse, faciamus hic, &c.* Non tam amās sui Martinus est, sed etiam plus pro Domino perpeti appetens, ait: *Non recuso laborem.* *Et Petro animosior.*

Hunc, ô Iona Sareptanæ viduæ rediuiuum pignus, & Eliæ suscitatoris tui miraculum, hunc si audisses Martinum, reor haud dixisses: Ionæ 4. *Et nunc Domine tolle quæso animam meam à me, quia melior est mihi mors:* quam iterum experiri mare, cetique ventrem. *Iona cordatior.*

Tuque Elia non orasses, 3. Reg. 19. *Sufficit mihi Domine, tolle animam meam.* Itan' fœmina tibi intolerabilior erat morte ipsa? An vitæ ærumnosæ fessus eras? Sæuior est Caro Jezabele, crudelior est Mundus Achabo, formidolosior Satan, quo dolosior? Et tamen Martinus ait, *Non recuso.* O virum inuictum! *Elia constantior.*

PERORATIO.

MArtine miles Domini, iam satis est, iam emeritus rude donatus es, quid castra repetes? Qui senex par esse laboribus queas, iunior quos exantlasti? &c. *At omnia possum in eo, qui me confortat,* ais: *Non recuso laborem.* Quæ vidit ætas, vel audiuit talia? *O virum ineffabilem, nec labore victum, nec morte vincendum?*

IN F. S. CATHARINÆ VIRGINIS ET MARTYRIS.

Simile est regnum cœlorum X. Virginibus. Matt. 25.

HOloferne obtruncato per Iuditham, *Iud.* 14. Vagao hinc rabie percitus, inde heroicum fœminæ facinus obstupe-

scens

ſcens exclamauit: *vna mulier Hebræa fecit confuſionem in domo Nabuchodonoſor.* Maxentio per Philoſophos nequicquam tentante S. Catharinam, & hac cunctos ſuperante, Alexandria exclamarit: *Vna Virgo Chriſtiana fecit confuſionem in domo Maxentij.*

De qua nos

I. *Quod Angeli caſtis deferant honorẽ.* II. *Virginitatis præ coniugio præcellentia ſuperans naturam.* III. *Virginitatis propria Aureola.* IV. *Quot, quantæque Virtutes S. Catharinæ potiores eluxerint.* V. *Eiuſdem victoria de hoſtibus, deque morte.*

PARS I.

Quod Angeli Caſtis honorem deferant.

Caſtus, eſt Angelus.

I. VIrginitas; imo hac inferior, ait S. Ambr. l. 1. de Virg. *Caſtitas, Angelos facit: qui eam ſeruauit, Angelus eſt; qui perdidit, diabolus.* 2. Dominus Matt. 22. *In reſurrectione neque nubent, neque nubentur: ſed erunt ſicut Angeli Dei.* 3. S. Cypr. l. de diſcip. Virg. ſimilia. 4. S. Bern. Epiſt. 42. ad Archiep. Senon. *Caſtitas mundum de immundo concepto ſemine, de hoſte domeſticum, Angelum de homine facit.*

Caſto deferunt angeli ut fratri Chriſti incarnati.

Joanni adoraturo Angelum, hic ait: Apoc. 19. *Vide ne feceris, conſeruus enim tuus ſum.* 1. In euangelizando quidem, Deumque laudando. 2. Sed & in caſtitate, ego natura, tu gratia. 3. Et hæc erat reuerentia Incarnationis Dominicæ: non enim Dominus Angelos apprehendit, ſed humanam naturam factus homo, ſed caſtus, qui ſupra Angelos. 4. Item reuerentia erat ſacerdotij, quod à Chriſto ad homines deſcendit; quo ſunt ſupra illos. Ita varij id varie interpretantur. Summa eſt: 5. quod hominis alta ſit dignitas: & vero Apoſtoli altiſſima. Vnde, 1. Cor. 6. *Neſcitis, quia Angelos iudicabimus?*

Tanquam ſe ſuperiori.

II. Caſtitas homines Angelis ſuperiores efficit. Iſa. 56. de Eunuchis dicitur; *Dabo eis, Virginibus, in domo mea, & in muris meis locum, & nomen melius à filiis & filiabus.* id eſt, Angelis explicant SS. Patres, Ambr. c. 23. de Virg. Hier. cont. Jouin. Baſil. de Virg. Greg. 3. part. paſt.

Tan[...] Deo ſi[...]

Quid quod caſtitas Deo hominem aſſimilet 1. Baſil. l. de Virg. *Magnum quiddam, vt vere dicam, eſt Virginitas; Incorruptibili Deo, vt ſummatim dicam, hominem ſimilem faciens.* 2. Hinc iſtud Pſ. 2. *Apprehendite diſciplinam:* alij ex Hebræo legunt: *Oſculamini Filium:* Alij ſic: *Adorate puritatem,* id eſt, Virginitatem. 3. Ideo inter Zodiaci ſigna XII. etiam Virginem poſuere Ethnici: quaſi adorandam quoque Virginitatem cenſerent: teſte Hier. l. 1. in Jouin. 4. Imo *Simile eſt regnum cælorum decem Virginibus.* Quæ diuinior comparatio.

PARS II.

Virginitatis præ coniugio præcellentia ſupra naturam.

Virgin[...] eſt pr[...] iugio [...] fructu[...]

I. REgnum Cælorum eſt ſimile decem Virginibus. Cur non coniugatis? 1. Quia iſtæ ſunt hiſce digniores. Nam *Matt. 13.* 1. Coniugium effert fructum triceſimum; 1. Cor. 7. *Qui cum vxore eſt, ſolicitus eſt, quæ ſunt mundi, quomodo placeat vxori, & diuiſus eſt.* 2. Viduitas ſexageſimum: 1. Tim. 5. *Quæ vere vidua eſt, & deſolata, ſperet in Deum, & inſtet obſecrationibus nocte ac die. Nam quæ in deliciis eſt, viuens mortua eſt.* 3. Virginitas autem effert centeſimum. Hinc S. Paulo & S. Joanni Euangeliſtæ tot reuelationes & raptus facti, quot Apoſtolorum nulli; Cauſa datur ab *Amb. in 2. Cor. 11.* quod eos ſit promerita Virginitas. Iſtam triplicem ſtatuum diſtinctionem SS. Patres conteſtantur. 1. Aug. iſtud Gen. 6. *Fac tibi Arcam de lignis leuigatis; manſiunculas in Arca facies* triſtega cũ trina contignatione, exponit de iſto triplice ſtatu. Ita *Theop. in 1. Tim. 4. Cyril. Cat. illumin. 4.* 2. Hier. in Jouin. *Vt ſe habent ferrũ, argen-*

Status ſunt tr[...] Eccleſi[...] ſummi[...] virgin[...] eſt.

argen-

argentum & aurum; ita Coniugium, Viduitas & Virginitas.3.Aug. *Vt se habent stellæ, luna, Sol: ita Coniugium Vid.& Virginitas.* Hier. Epist.ad Eustochium: *Laudo nuptias, sed quia Virgines generant, colligo de spinis rosam, de terra aurum, de concha margaritam.* Chry.l.de Virg.c.10.*Virginitas melior est matrimonio: Si placet, quanto sit melior, addam: quanto scilicet cœlum terra, hominibus Angeli.* Quia virginitas cœlum, terram complet coniugium. Similia Damasc.*l.4.Fid c.25.*

II. Veruntamen, ait Hier.ad Eustoch. *Non est detrahere nuptijs, cum illis virginitas antefertur. Glorientur nuptæ, cum à Virginibus sint secundæ.* 1. Ea causa putatur Dominus consilium dedisse continentiæ, non coniugij. 2. Apostolus item: *Præceptum Domini non habeo, consilium autem do.*

Sicque Lex Christi consuluit Virginitatem, vetus præcepit fœcunditatem. Quanto istud præ hoc perfectius? Prædixit Sapiens, Eccles.3. *Omnia tempus habent, tempus amplexādi*, in T. V. at in N. *tempus longe fieri ab amplexibus.* Quia, ait August.l.de adult.c.12. *Erat tunc quædam propagandi necessitas, quæ nunc non est, & tempus amplexandi, &c. nunc tempus continendi.* Mandata Judæis circumcisio repræsentat castrationē Christianam. De qua Matth.16. *Sunt eunuchi, qui se castrauerunt propter regnum cœlorum.* In V. T. fuit illa matrimonij benedictio, Ps.127. *Vxor tua sicut vitis abundans in lat. do. tuæ, filij tui sicut nouellæ oliuarum in circuitu.* At sors vertit, Consilia nunc Euang. ad perfectionem ascendunt altiorem, 1. Cant.2. *Tempus putationis aduenit, vox turturis* castæ *audita est:* exemplum Christi, Mariæ, Apostolorum præualet, 2. Iam docetur sic: 1.Cor.7. *Solutus es ab vxore? Noli quærere vxorem. Qui enim matrimonio iungit virginem suam, benefacit & qui non iungit, melius facit.* 3. Quam hoc diuersum ab illo, Gen.1. *Crescite, & multiplicamini, & replete terram.* 4. Hieron. cont. Iouin. *Nuptiæ terram replent; Virgines paradisum.* 5. Ideo 1.Cor.7. *Bonum est homini mulierem non tangere.* Itaque Cypr.l. de discip. Virg. *Prima Creatoris sententia crescere & generare præcepit: secunda Continentiam suasit.*

III. Nec solum Matrimonio præstat virginitas; sed naturam quoque superat. 1. Hier.Epist.ad Eusto. *In carne præter carnem viuere magis angelicum est, quam humanum.* 2. Si enim 2.*Ethic.* virtutis est circa ardua versari, sane virginitas virtutum erit omnium maxima. 3. Vnde Patres & Anachoretæ in collatione statuerunt esse miraculum, & maius Angelum Sathanæ constringere in corpore suo; quam ex alieno cacodæmonem pellere.

1. Virginitas supra naturā est.

2. Virtutū maxima.

3. Miraculum.

Quare vt plus admiramur arte facta proxime ad naturam, quam naturalia, 1. Vt botros Zeuxis ad viuum ita pictos, vt ab auibus appeterentur, &c. Ita conseruata per gratiam virginitas pluris est naturali coniugio, quod naturam superet. 2. Mirum non est quod poma pomus efferat, sed à spinis vuas legere, è sicomoris mala punica nasci, &c. hoc mirum, & artis foret, sic gratiæ est Virginitas in carne.

Hinc Bern. *Differunt quidem inter se, Virgo & Angelus, sed felicitate, non virtute. Nam etsi illius castitas felicior, huius tamen fortior esse cognoscitur.* 2. Proinde, Petrus Rauennas ser. 3 de Annunc. *Virginitas hoc obtinet iuribus, quod habet Angelus ex natura. Angelicam gloriā acquirere, maius est quam habere.*

Angelus & Virgo quo differant.

Angeli Lotho suadent: Gen.19 *In monte saluum te fac.* Vbi Greg.3. Past.admon.28. *Sodomam fugere est illicita carnis incendia declinare: Altitudo vero montium est Munditia continentium.* Supra enim naturam est.

Virginitatis perfectio præcelsa est.

2. Vnde Isid.l.2. de summo bono, cap. 20. *Virginitas admonita tantum est, non iussa: sed ideo tantum admonita, quia nimis excelsa.* 3. Ideo Saluator. Matth 19. *Qui potest capere,*

Ideo suasa no iussa est.

capiat. Neque omnibus datum est. Theodor. in Epist. diu. dec. c. de Virg. *Intellexit Dominus, Virginitatem esse supra naturam.* Ita & S. Ambr. l. 1. de Virg. 4. Cyr. Catech. 12. *Non ignoramus castitatis gloriam: Angelica enim est corona, & supra hominem perfectio.*

S. Amb. l. de Virg. *Per Virginitatem homines Angelis assimilatur. Maior tamen est victoria hominum, quam Angelorum: Angeli enim sine carne viuunt; Virgines vero in carne triumphant.*

PARS III.

Virginitatis propria Aureola.

Præmio superat Virginitas.

I. QVare, S. Hier. Epist. ad Philem. *Propterea maiori præmio coronatur, quia præceptum Domini non habet, & vltra imperata se extendit.* Idem l. 1. cont. Iouin. *Ideo plus amat Virgines Christus, quia sponte tribuunt, quod sibi non fuerat imperatum: Maiorisque gratiæ est officium, quod non debeas; quam reddere quod exigaris.* Talis, Psal. 111. *In mandatis eius volet nimis,* i. qui Consilia seruat, seruabit magis mandata.

Aureola id est præter gloriam communem.

Et sane illi parata est Aureola, supra cœlitum gloriam, eximia. Hæc præsignata est in mensa propositionis aurea, cuius oram corona ambibat interrasilis; dein alia peculiaris: & hæc Aureolam, illa communem Sanctorum gloriam denotabat. De communi Dominus, Luc. 22. *Vado parare vobis, &c. vt edatis & bibatis super mensam meam in regno meo.* 2. Tim. 4. *Ideo reposita est mihi corona iustitiæ.*

Promissa.

De Aureola Isa. 56. *Non dicat Eunuchus, ecce ego lignum aridum. Quia hæc dicit Dominus Eunuchis: Qui custodierint Sabbata mea, & elegerint quæ ego volui, & tenuerint fœdus meum; dabo eis in domo mea locum, & nomen melius à filijs & filiabus* cœlitibus reliquis: *nomen sempiternum dabo eis, quod non peribit.* Aug. l. de Virg. c. 24. ista de castis ex voto intelligit.

Mõstrata.

Confirmat Ioann. Apoc. 14. *Ecce Agnus stabat supra montem Sion, & cum eo 144000. habentes nomen eius, & nomen Patris eius, scriptum in frontibus suis:* Eo quod frons sedes pudoris est, Virgines significantur. Omnes beatos Diuinitatis signum in frontibus habituros, de fide est: At Virgines insuper Agni nomen gerent insculptum: & *sequentur quocunque ierit;* Canent hymnum, quem non alij.

Expl... cur ... te V... nest

II. Nota, *stabat supra montem;* non infra. 1. Quia ait S. Greg. l. 5. in 2. Reg. 3. *Quod naturam humanam supergreditur, in altissimo virtutum culmine situm est, &c.* 2. *Quia per merita incorruptionis, quæ à carnalib. delectationibus se diuidunt, in Redemptoris gloria sublimantur.*

In Salomonæo id repræsentatum. Nam 3. Reg. 7. *Fecit duas columnas æreas, XVIII. cubitorum altitudinis, &c. Capitella autem, quæ erant supra capita columnarum, quasi opere Lilij fabricata erant:* Lilium est Virginitatis symbolum exaltatæ sic in cœlo.

Figu...

2. *Stabat supra Montem:* quia Virginitas ardua est; Matth. 19. *Qui capere potest capiat.* Hier. lib. 1. cont. Iouin. *Noli timere, ne omnes Virgines fiant. Difficilis res est Virginitas & ideo rara. Multi vocati, pauci electi. Si omnes esse virgines possent, nunquam Dominus diceret: Qui potest capere capiat. Et Apostolus. De Virginibus præceptum Domini non habeo.*

PARS IV.

Quot, quantaque Virtutes S. Catharinæ eluxerint.

Don... buit ... clara...

I. S. Catharina regij sanguinis virgo; regalior quod Regis regum sponsa fuerat: erat formosa; sed ingeniosior: philosopha, sed mage Theologa: his Dei beneficijs nil abusa: Vt hodie pleræque vertunt ea in maleficia. Huius indignitatem ita Dominus exprobrat Iudææ: Ose. 2. *Dedi ei frumentum & vinum, & oleum; & argentum multiplicaui ei, & aurum; Quæ fecerunt Baal.* O Sacrilegium! O abusum! Non sic Catharina: in Deum retulit omnia, & cum

& cum lucro; à quo accepit. Nec sola fuit: habuit stirpe similes, & religione. Nam Virginitas in primitiua Ecclesia fuit inter nobiles communissima. Phil. 4. *Salutant vos omnes Sancti; maxime autem; qui de domo Cæsaris sunt.* Si talibus votiua Virginitas frequentata, quanto magis inferioribus?

Illis fastus inest sæpe, & obest: præsertim forma accedente: Nam Ouid. in Fast. *Fastus inest pulchris, sequiturque superbia formā.* Vulgaribus, vt forma adsit; fortuna deest. Quicquid id est: Prou. vlt. *Vana est pulchritudo: Mulier autem timens Deum ipsa laudabitur.* Suam Catharina formam eximiam tempsit: timorem Domini prætulit: cum Dauide: Ps. 29. *Domine, in voluntate tua præstitisti Decori meo Virtutem.*

II. Et vero hanc non vnam. *PRIMA ei præstita VIRTVS* fuit Contemptus mundi: qui ait quasi. Ioan. 8. *Semen Abrahe sumus,* nati inclytè. Non sic Catharina contemptrix prosapiæ, suique, æmulatrix gratiæ, 1. Qualis Dauid, vt liberius coram Arca saltaret, se regijs exuit. 2. *Reg.* 6. Vt sua ei Michol exprobraret: *Quam gloriosus hodie fuit Rex Israel? &c. Nudatus est, quasi si nudaretur vnus de scurris.* At tanto sui maior ipse contemptor erat. *Viuit Dominus, ait, quia ludam ante Dominum, qui elegit me; & ludam, vt vilior fiam, plusquam factus sum, & ero humilis in oculis meis.* Talis suæ formæ contemptrix Catharina?

Gnara formam fragiliorē esse Regum potentia. Atqui S. *Aug.* 3. *Ciuit.* Romanam potentiam confert crystallo fragili, 2. Imo idem 3. *Ciu.* ostendit Rom Imperij fundatores Reges septem misera perijsse morte, præter Numam, qui culta pace Sacra stabiliuit. Si nobilissimis talis sit exitus cum sua potentia; quis formæ fragili cōfidat? Talia S. Catharina ex Deo agnouit.

SECVNDA S. Cath. VIRTVS fuit mentis & corporis puritas: 1, Psal. 44. *Omnis gloria Filiæ regis ab intus.* 2. Cant. 4. *Quam pulchra es amica mea, quam pulchra* exteriore honestate *absque eo, quod intrinsecus latet.* 3. Eandem geminam in virgine puritatem requirit & Apostolus. 1. Cor. 7. *Mulier innupta & Virgo cogitat, quæ Domini sunt, vt sit sancta Corpore & Spiritu.* 4. August. de bono Virg. *Agnum sequi, quocunque ierit.* Apo. 14. *est ipsius Virginitatem mentis & corporis tueri.* 5. Aug. in Ps. 29. *Quid prodest integra Caro, mente corrupta? Melius est humile Coniugium, quam superba Virginitas.*

TERTIA S. Cath. VIRTVS fuit donata ei à Deo humilitatis gratia, multas inter magnasque gratiarum dotes. In quibus non se efferre, maximum est. 1. Nec in cœlo se Lucifer continuit. 2. Ideo 1. Tim. 6. *Diuitibus huius sæculi præcipe, non sublime sapere.* Vbi Glossa ex S. Aug hom. 13 *Morbus diuitiarum est superbia: quæ est vermis diuitum.* Ose. 13. *Adimpleti sunt, & saturati, & eleuauerunt cor suum.*

Non sic Catharina ex dotibus se erexit. Duodennis 7. artium liberalium cultura pollebat, eloquentia maxime; qua 50. Philosophos Christo lucrifecit. 1. Dicere poterat in hisce; *Non est exaltatum cor meum, neq; elati sunt oculi mei, neque ambulaui in mirabilib. supra me.* 2. Sicut arbos onusta fructibus ramos depressos gerit, non elatos. Ita S. Cath. 3. Exemplo B. V. M, Hæc plena Deo ait. Luc. 1. *Ecce Ancilla Domini, &c.* 4. Pluribus conspicua virtutibus fuit, at hanc Deus Luc. 2. *Respexit humilitatem Ancillæ suæ:* Et solam; ait *S. Hieron. Epist.* 83. *parte 3. Epist.*

QVARTA eius VIRTVS est Fortitudo, 1. in tuenda Virginitate. Quales columnæ duæ, 3. *Reg.* 7. In Salomonæo ad valuas Lilia in apice gerebant: quæ indicant ad Virginitatem necessarium, 1. Dei Auxilium, 2. Animi generositatem. 3. In sustinenda secretiore carnis rebellione; quæ genus

Marginal notes: Nota fuit vt & tūc es. — Ibi hoc me sis. — Variva fuit vs & ratia. — Contem- mūdi. — Itaque fragilis — Puritas — corp. & mentis. — 3. Humilitas. — 4. Fortitudo. In virginitate. — 2. In mortificatione affectuum,

genus Martyrij est,1. S.Hieron. Epist. ad Demetriadem: *Assume scutum fidei, loricam iustitiæ, galeam salutis; procede ad prælium; Habet & pudicitia seruata Martyrium suum.* 2. Ecce de hoc Visionem Zachariæ, *cap.* 1. Visi equi plures rufi, *Martyres*, albi *Virgines*, diuersicolores *Sancti cæteri*, sequentes vnum rufo insidentem *Christum passum*. Sic Patres exponunt. 3. Fortis Heroice fuit in corporis castigatione. 1. Vt 1. Corinth. 9. *Castigo corpus meum, & in seruitutem redigo.* 2. Sicut, *Exod.* 29. cortinæ Tabernaculum obuelantes, varicolores erant, byssum retortam semper habebant: Ita Virginitas velum corporis & animæ castigationem sui, quæ pronos ad carnem sensus retorquet sursum in Deum. 3. Cant. 5. *Manus meæ* Operum bonorum *stillauerunt Myrrham* pœnitētiæ, *& digiti mei* minutarum actionum *pleni sunt myrrha probatissima* mortificationum. Hoc in viro censetur heroicum; quale in Virgine?

3. In castigatione corporis.

PARS V.

S. Catharinæ Victoria de hostibus; deque morte.

I. ET vero maxime insultare carnificibus, quantum in puella? 1. Alexandriæ in medios immolantium idolis cuneos inuolans eos coarguit. Psal. 96. *Confundantur omnes, qui adorant sculptilia, & qui gloriantur in simulachris suis.* 2. Ipsi regi Maxentio dixit: Ps. 95. *Omnes Dij gentium dæmonia: Dominus autem cœlos fecit.*

Refutatio Deorum. 3. Philosophos coarguit. 1. Idola, vtpote ab hominibus fabrefacta, esse Deos non posse. 2. Qui nec se facere quiuerint; quomodo creassent hominem & alia? 3. Dein effectus nunquam prior est causa: vnde fictitij Dij esse rerum causa non possunt. 4. Demum cum Dij sint plurimi, inuicemque inimici; tantam rerum ac naturæ concordiam efficere nequierunt inter diuersas, contrariasque voluntates suas. Vicit: Victiq; manus dedere, & intellectum captiuauere in obsequium fidei.

II. Resoluenda occurrit *Quæstio* prius, quam ad S. Catharinæ martyrium accedam. Cur, cum Iura pueros & fœminas arceant à testimonio ferendo, in rebus præsertim ad maritum vel patrem spectātibus: Deus tamen quosuis admittat ad testandam Martyrio fidem? *Quæstio notanda.*

Huius, *inquam*, ratio triplex est. 1. Vt suam Deus sic declaret potentiam. 1. Hinc, 1. Cor. 1. *Infirma mundi elegit Deus, vt confundat fortia.* 2. Orig. *Vult Dominus de locustis vincere gigantes.* 3. Exod. 7. Jericho muros, 4. *Ios.* 6. strauit solo tubarum clangore: Goliatham, 1. *Reg.* 17. funda & silice pusilli. *Responsio plus.*

2. Ratio: 1. Phil. 2. Vt *omnis lingua confiteatur, quia Dominus Iesus Christus in gloria est Dei Patris* Omnis etiam puellarum. 2. Psal. 148. *Iuuenes, & Virgines, senes cum iunioribus laudent Nomen Domini.*

3. Ratio. Vt creaturarum obedientia cognoscatur ad suorum defensionem, & vindictam hostium. 1. Sap. 5. *Armabitur contra insensatos orbis vniuersus.* 2. Jstud vel hostibus Domini stuporem & horrorem intulit in sua Passione. 3. Blasphemantibus Dominum Pharisæis: ecce se obiecit eis fœmella exclamans. Luc. 11. *Beatus venter qui te portauit, & vbera quæ suxisti.*

Jta hic suscitauit puellam S. Catharinam. 1. Psal. 8. *Ex ore infantium & lactentium perfecisti laudem tuam; vt destruas inimicum & vltorem.* Factum per S. Catharinam sic; vt dicas, quod de Iuditha *cap.* 11. Assyrij. *Non est mulier talis super terram.* 2. Vt illa Holofernem, sic hæc Maxentium tractauit & vicit. Hinc exemplum capiant studiosi, puellæ, &c.

(∴)

APPEN-

APPENDICVLA

DE SANCTORVM CVLTV, CONGESTA AC CONCINNATA OPERA.

R. P. F.

Ioann. And. Copp. Mand. Ord. Præd. Theol.

LECTORI AMICO,

QVot iam, & quoties, (inquis,) protritum istud, *de Sanctorum cultu* pertractarunt argumentum? Et cur hic crambem recoctam apponis?

Noui, inquam, multos multa, & magnos magna super hoc iam dudum concinnasse. At noui etiam, multos multa illa, & magna vel ob hoc ipsum minus habere prompta: idque siue ob angustias studij & ingenij, tot ac tanta illa attingere metuentis: siue ob incitas nummi, & rem curtam domi; vt multa & magna illa debeant nolle: possint autem hæc paucula velle, ac emere. Jn quibus tamen pauculis studui multa ac magna comprehendere. Sed; cur isthuc apponere?

Quia, inquam, monebat Occasio: suadebat Ratio. Occasio quidem gemina. Altera Nucleus de Sanctis præcipuis. Altera defectus Nucleus Operis de Sanctis præcipuis. Ratio autem: Vt hæc quoque subseruiat APPENDICVLA concionaturo: ex qua, velut ex loco communi, petere queat, quibus vel ista, quæ in Nucleo reperit de Sanctis, excursim illustrare, vel, quæ alicubi ob defectum non habet, hinc pro necessitate supplere valeat.

Et rem istis accipe Partibus.

I. Proœmialis de Sanctitate Christiana. II. Quibus Sancti nomen conueniat. III. De Canonizatione Sanctorum. IV. Quod Canonismus esse debeat infallibilis, ac proin tantum Pontificius: sitque necessarius. V. Quod & nostrum sui cultum sentiant Sancti, precesque cognoscant. VI. Quomodo preces nostras cognoscant Sancti? VII. An Catholico cuilibet necessarium Sanctos inuocare? VIII. Vtrum melius: Deum per nos ipsos tantum immediate precari: an mediate, Sanctis adhibitis comprecatoribus. IX. An recte aliqui huic, & illi vel bono procurando, vel malo auertendo præpositi putentur, & eam ob causam orentur Sancti. X. An è Sanctis aliquos Patronos ac præsides eligere fas.

PARS I.

Proœmialis de Sanctitate Christiana.

I. PRophetA Euangelicus Isaias, quæ vidit, & audiuit, testatur cap. 6. *Clamabat alter,* Cherubin, *ad alterum, & dicebat: Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus, Deus exercituum: plena est omnis terra gloria eius,* Euangelista quoque Apocalypticus testis eiusdem ait cap. 4. *Quatuor Animalia requiem non habebant; die ac nocte dicentia: Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus Deus Omnipotens, qui erat, & qui est, & qui venturus est.* Nimirum cuius natura bonitas, ipsius quoque essentialis est Sanctitas. *Sanctus Sanctorum Deus.*

Nobis vero aduentitia, Rom. 8. *his qui secundum propositum vocati sunt Sancti: Sanctificatis in Christo Iesu,* Colossen. 1. *Qui dignos nos fecit, in partem sortis Sanctorum, in lumine.* *Sancti & homines.*

Ipse pro nobis id orauit, Ioan. 17. *Pater sanctifica eos in veritate. Et pro eis ego sanctifico meipsum, vt sint & ipsi sanctificati in veritate:* Orauit inquam, *& exauditus pro Reuerentia sua* impetrauit, Eph. 5. *Qui tradidit seipsum pro ea,* Ecclesia, *vt illam sanctificaret, mundans eam lauacro aquæ, in Verbo, & cæt. vt sit sancta & immaculata.* *Per Christum orantem. Ac ita merentem.*

III. Illa vero hominum accessoria sanctitas duplex est; Officij seu Ministerij gratis data: vt in Leuitis ac Sacerdotibus, 1. Leuit. 21. *Sancti erunt Deo suo: & non pollent Nomen eius: Incensum enim Domini, &* *Sanctitas 1. Ministerij.*

Panes Dei sui off[...]nt: & ideo sancti erunt. 2. Quapropter suum iubentur honorificare ministerium: Leuit.21. *Sanctificamini, & sancti estote, &c. Eritis mihi sancti: quia Sanctus sum ego Dominus: & separaui Vos à cæteris populis, vt essetis mei.*

2 *Christiani.* Est & cuiusque Christiani sanctitas sanctificans, Heb.13. *Propter quod & Iesus, vt sanctificaret per suum Sanguinem populum, extra portam passus est.*

1. *Prædicta.* 1. Prædictum Deut. 26. *En elegit te Dominus hodie, vt sis ei populus peculiaris, sicut locutus est tibi, & custodias omnia præcepta illius, & faciet te excelsiorem cunctis gentibus, quas creauit in laudem, & nomen, & gloriam suã: vt sis populus sanctus Domini Dei tui,* 2. Exod.19. *Eritis mihi in regnum Sacerdotale, & gens sancta.*

2 *Præstita à Christo.* III. In primis Christiani, 1. Petr.2, *Genus electum, regale Sacerdotium, gens sancta populus acquisitionis, &c.*

3. *Acquisita studio.* Quare 1. Pet. 1. *Et ipsi in omni conuersatione Sancti sitis: quoniam scriptum est sancti eritis; quoniam ego sanctus sum.* Et iure, 1. Thim. 4. *Hæc est enim voluntas Dei, sanctificatio vestra, vt abstineatis vos à fornicatione.*

4. *Conseruanda.* Nimirum Heb. 10. *In qua voluntate sanctificati sumus per oblationem Corporis Iesu Christi semel.* Ioann.3. *Et omnis, qui habet hanc spem in eo, sanctificat se, sicut Ille est sanctus.*

5. *Augēda.* 1. Pet.1. *Propter quod succincti lumbos mētis, sperate in eam, quæ offertur vobis, gratiam.* Et orate: *Sanctificetur nomen tuum.* Quin etiam Apocal.22. *Qui iustus est, iustificetur adhuc, & sanctus sanctificetur.*

Ad gloriã Dei, & Ecclesiæ. Quo fine? Ephes.4. *Ad consummationem Sanctorum, in opus Ministerij, in ædificationem Corporis Christi: Donec occurramus omnes in vnitatem fidei, & agnitionis Filij Dei, in virũ perfectum: in mensuram ætatis plenitudinis Christi. Vt iam non simus paruuli fluctuantes, & circumferamur omni vento, &c. Veritatem autem facientes in charitate, crescamus in illo per omnia, qui est Caput Christus: ex quo totum Corpus compactum, & connexum, per omnem iuncturam subministrationis, &c.*

Atque hos viuos Sanctos Apostolus salutat, Rom.16. 1. Corinth.12. Ephes.1, &c. Tales viuos etiam inuocat. Rom.15. *Obsecro vos Fratres, per D. N. Iesum Christum, & per charitatem S. Spiritus, vt adiuuetis me in orationibus ad Deum, vt liberer ab infidelibus, qui in Iudæa sunt, & obsequij mei oblatio accepta fiat in Ierusalem in sanctis.* Colos.4. *Orationi instate, vigilantes in ea, in gratiarum actione orantes simul & pro nobis, vt Deus aperiat nobis ostium sermonis, ad loquendum mysterium Christi.* *Viuẽ[...] prece[...] tunt[...]*

PARS II.

Quibus Sancti nomen conueniat?

I. MOrtui vero Sancti sunt duplices, *San[...]* 1, Purgatorij. *Qui cum pietate obdormierunt:* *Purg[...]* tales *Iudas considerauit optimam habere spem.* 2. Mac.12. Veruntamen, quia Apoc.21. *non intrabit in eam* cœlestem Ierusalem, *aliquid coinquinatum:* Et quia Matth.7. *angusta est porta, & arcta via est, quæ ducit ad vitam, & pauci sunt, qui inueniunt eam. In multis enim offendimus omnes.* Iac. 3. Ea propter, 2. Mach.12. *Sancta, & salubris* *Sun[...]* *est cogitatio, pro defunctis exorare: vt à peccatis* *iuua[...]* *soluantur.* Hinc iuniorem senior ita formabat Tobias, cap.4. *Panem, & vinum tuum super sepulchrum Iusti constitue.* Et illi 1. Reg. vlt. ieiunarunt pro mortuis.

Et experti, quasi gratulabundi canunt *Et v[...]* Psalm.65. *Transiuimus per ignem, & aquam,* *iuua[...]* *& eduxisti nos in refrigerium.* Quod Ambrosius de Purgatorijs interpretatur.

Et similes quoque 1. Cor. 3. *Salui erunt:* *Et ve[...]* *sed quasi per ignem:* id est, ait Ambros. *purgan-* *patiu[...]* *tem*, vel *probantem.*

II. Et Cœlites sunt Sancti mortui: qui *Sanct[...]* in humanis esse desinentes, *vt aurum pur-* *in Cœ[...]*

gatum

gatum, probatum septuplum inuenti sunt sine macula: ideoque inter Diuos in cœlo beatos à Deo recepti sunt. De talibus Apoc. 11. *Aduenit ira tua, & tempus Mortuorum iudicari, & reddere mercedem seruis tuis Prophetis, & Sanctis, & timentibus Nomen tuum pusillis, & magnis: & exterminandi eos, qui corruperunt terram.*

1. Vt igitur ea papyrus alba: illud ferrum calidum: is homo sanus: cui nigroris, frigoris, ac morbi nihil inest: Ita in cœlis Sancti, quibus defecatissima, limpidissimaque inest sanctitas.

2. Ac talis etiam, cui à futura labecula, vel lapsiuncula nihil est quicquam metuendum: Est autem viuis sibi quod metuāt. Hinc 1. Cor. 10. *Qui se existimat stare, videat, ne cadat.*

3. Quocirca cuique occinitur istud Apocal. 3. *Tene, quod habes: vt nemo accipiat coronam tuam.* At vero. *Qui vicerit: faciam illum columnam in templo Dei mei: Et foras non egredietur amplius.* Quod si igitur viui recte Sancti possunt appellari; quanto securius Cœlites.

III. Quid; quod ethnici suos quoque Sacerdotes titulo *Sancti* affecerint? Teste *Plut. l. de Orat. defectu.* Sicut & Iudæi suos: Et hi quidem recte. Vti & nos *sanctos* nuncupare fas est *Episcopos*. Beza Epist. 39. ait *Doctissimus, & Sanctissimus Basil.* Orig. & D. Hieronymus *Sanctos Monachos*. Vopiscus in Aureliano Imp. *sacratissimi Quirites, sanctissimi milites*: & id ob Sacramentum dictum militare.

Quid aduersarij? Lutherus in suis propherijs c. de Papatu ait: *Sanctissimus Ioannes Huß de me prophetauit.* Caluinus ab Oecolampadio dicitur Epistol. 52. *Sanctus*. Ab Lutheranis *Lutherus S. Pater*. Ab Sibandro l. 4. cap. 1. *Caluinianus* quidam, *sanctissimus*, Christi *seruus* appellatur.

Vah impietatem! Nolunt S. Petrum, Paulum, &c. prænominare *sanctum*. De quo Parisijs publice notati sunt, & damnati. Neque Heidelbergæ, vt fertur, iam hospitale ad S. Spiritum vulgo appellaur aliter, nisi *ad spiritum*. Sicq; & in editis libris appellant. *Et sanctus exauctoratur.*

Ita olim Iconomachus Leo Imp. voluit templum *sanctorum 40. Martyrum* vocari *40. Martyrum*. In Miscellanijs Constitutionibus Imperatorijs in Theophylo leguntur hæc: *Michaelus pater eius edixerat, ne vlli pictæ imagini, vbicumque esset, nomen Sanctus imprimeretur, quod id nulli rei, præter quam soli Deo congruere putabat.* Similes hagiomachi hodierni.

PARS III.

De Canonizatione Sanctorum.

I. SEruius in Virgil. ait: *Deos perpetuos dicimus, Diuos ex hominibus factos: quasi diem obierint. Vnde & Diuos Imperatores vocamus.* Iuuenal. *Respice riuales Diuorum.* Sancti autem non sunt Dij nisi impropriè: vt Ps. 81. *Ego dixi Dij estis* Quod Dominus explicauit *Ioan.* 10. Diui sunt, qui homines fuerunt. Vnde Angelorum nullus rite Diuus nuncupabitur. Quia diem nunquam obierunt.

Quo iustius Laurentius Valla culpat palpones, qui *insani*, ait, *& nostræ religionis immemores vocant Diuum Augustum, Diuum Claudium: quasi vulgus atque homines possint Principes referre in Deos.* Quodque fœdius, hodie viuos quidam Diuos prænominant. De quibus Tertulliani hoc canas,

Hæc non humilitas: sed humilitatis imago est.

BEATI vero reipsa sunt ijdem, qui sancti: at non vsu hodierno. Differuntque non fœlicitate cœlesti, quod sciamus: sed honore ac testimonio publico felicitatis, ab Ecclesia declarato.

II. Sancti tamen agnoscuntur probabiliter ex miraculis, quæ aut viui, aut mortui designarunt. Probabiliter in *Nota Sanctorū probabilis.*

quam

quam: cum & prodigia esse falsa queant. 2. *Thessal.* & 2. *Corinth.* 11. Et vera miracula etiam à non sanctis dantur. *Matth.* 7. *vers.* 22.

2. Infallibile.

Ergo infallibiliter cognoscuntur. 1. Vel testimonio Scripturæ: vt quos Apostolus, *Heb.* 11. recenset in suo hagiologio. 2. Vel iudicio Ecclesiæ; quæ 1. Tim. 3. *Columna, & firmamentum est veritatis*: Quod iudicium *Canonizatio* nominatur. Vt enim Canon est rerum aliarum numerus: ita & Sanctorum. Vnde dicitur quis referri in numerum sanctorum, id est κανονίζεσθαι. De hoc luculente. *Illustr. Card. Bellarm. t.* 1. *de sanctis lib.* 1. *ca.* 7. 8. 9. 10. Ex quo subiecta, strictim: sed de solo Canonismo generatim: De consequentibus ad ipsum effectibus, nihil.

Quid Canonismus sit.

Quid conferat sanctis.

III. Ergo Sanctos recte ab Ecclesia canonizari affirmo: id est, reddi publicum testimonium de vera sanctitate, & gloria defunctorum: honoresque decerni. Et hos septemplices. *Primo*, Sanctos vocari. *Secundo*, Precibus inuocari. *Tertio*, Aris ac templis coli. *Quarto*. Missarum & Horarum Canonicarum officijs celebrari. *Quinto*, Festos eis dies agi. *Sexto*, Imaginibus eos repræsentari. *Septimo*, Reliquias eorum in aris, ac Lipsanothecis honorari.

Ecce ostendo hic locum communem, campumque latissimum, ac plurimis iam peruagatum: quem ideo prætereuehor, nihilque affero de Sanctorum inuocatione, Templis ac aris: Festis, Imaginibus: Reliquijs: ad eas Peregrinationibus, &c. Quæ nusquam nec solidius, nec luculentius, quam apud Bellarminum. Sed prolixiora, quam pro compendioso nostro instituto. Idcirco hic vnum hoc. Nimirum.

Canonismo vno omnes istos septenos honores supradictos rite Sanctis decerni, astruimus & *S. Scriptura*, & *Ratione*, & *prima Consuetudine*, moreque maiorum.

Docet Scriptura.

Scriptura: Nam, Deo ad Canonismum allubescit: Quia vtriusque Scriptoribus Testamenti eundem suggessit. Enimuero ab hisce publico Ecclesiæ testimonio Sanctos voluit declaratos plurimos.

1. Adeatur, & audiatur Ecclesiasticus c. 44. 45. &c. quantum euehat testetur, atq; promulget cum canonismo inclytos virtutibus, factisque viros sanctos.

2. Lucas in Actis canonizauit Stephanum, Iacobum maiorem, Petrum, Paulum, Silam, &c.

Est debitum sanctis.

3. Eccles. 44. *Sapientiam Sanctorum narrent populi, & laudem eorum annuncient Ecclesia.* En, iussio hæc: Et iusta. Nam naturale præmium virtutis honor est. Est & vtile nobis: ad eorum intercessionem promerendam.

Est vtile nobis.

Canonismus seruit ad Sanctorum imitationem. Heb. 13. *Mementote Præpositorum vestrorum, qui locuti sunt vobis verbum Dei. Quorum intuentes exitum conuersationis, imitamini fidem.* Atque Canonismus eos, vt lucernas, in candelabro proponit.

Est charitatis Christianæ.

5. Quia cum membra simus inuicem vnius Corporis Christi, par est, vt, sicut afflictis compatimur, ita & glorificatis cõgaudeamus. *Laudate Dominum in sanctis eius.* Psal. 150.

Est necessarium.

6. Quia errare potest populus in colendo hoc, vel isto. Vt quem olim pro Martyre colebat populus quidam, cumque id S. Martino suspectum accideret, orauit: & pseudomartyris apparens ei anima, inquit, se damnatam latronis esse, isthic, olim iusto affecti supplicio. *Sulpitius in vita S. Martini.* Simile accidit tempore Alexandri III. *cap. Audiuimus. Extrauag. de reliquijs:* Vbi reprehendit venerantes occisum in ebrietate. Porro Canonismum Ratione adstruamus.

PARS IV.

Canonismus esse debet infallibilis, ac proinde tantum Pontificius.

I. CAnonizare prouinciàliter, seu particulariter, olim quiuis poterat Episcopus. *Cypr. Epist.* 37. *August. in Breuiculo collat. cap.* 13. sed ob factos errores, & abusus prohibuit Alexand. III. *cap.* 1. & 2. *de reliquiis*. At vniuersaliter, idque infallibiliter solus Papa potest.

1. *Ratio.* Quia eius est proponere, quid credendum, vel agendum in Ecclesia: Potestque declarare hæreticos: Ergo & Sanctos.

Prima solennis canonizatio legitur facta S. Guiberti, ab Leone Papa III. ad instantiã Caroli Magni ante annos DCCC. *Teste Surio tom.* 2. Ante coli sancti cœperunt consuetudine vniuersali, non lege. Sicutque in alijs ea vim legis obtinet: ita & in hoc.

2. *Ratio.* Quia de Canonizato non licet dubitare, num sit colendus; ergo nec an sit Sanctus. Hinc S. Bern. Epist. 174. *Quæ accepi ab Ecclesia, securus teneo, & trado.* Et Augustinus Epistola 118. cap. 5. *Si quid tota orbem frequentat Ecclesia, quin ita faciendum sit, disputare, insolentissima insania est.*

3. *Ratio.* Tenemur obsequi Papæ dies festos indicenti: ergo & sanctos declaranti credere tenemur. Neu pro ipsis orando, ipsis iniuria fiat. Nam Augustinus serm. 17. de verbis Apost. *Iniuriam facit Martyri, qui orat pro Martyre.*

Historicis gestis Alexandri, Cæsaris, &c. creditur, eos fuisse dignos honore viros: Cur non magis Præsulis Ecclesiæ declarationi? Præsertim attestantibus miraculis, & accuratissima præuia singulorum indagatione facta.

II. Obijciunt istud Augustini. *Multorum corpora honorantur in terris: quorum animæ torquentur in gehenna.*

Respondetur, 1. Istud, Augustini, an alius cuiuspiam sit dictum, nescitur. 2. Verũ est id in Alexandro Magno Cæsare, potentumque monumentis: Non autem in quoquam Sanctorum.

3. Verum & in Luthero: cuius magna & crassa statua, in Francofurdiano Mercatu, spectaculo fuit proposita, quam non nisi pretio annumerato cuiquam videre licebat. Sturmius Epistola 222. ad Caluinum de Lutherano ait, *Adeo φιλολόυθηρ@ est, vt vel crepidas eius adorandas putet.* 4. Verum & in cæteris hæreticorum primipilis est idẽ: quorum mirifica ipsis in terris memoria, in cœlis nulla. *Lutherus sanctus qualis.*

Nam haud pridem, ad Rheni oras, rogati hæretici, quos de suis nossent in cœlo sanctos? quem nominarent, habebant nullum. Et sat risum fuit: Prædicans dein edito libello respondit; Latronem in cruce bonum Lutheranorum & Caluinistarum esse Sanctum: Plusque risum, Atque vtinam imitarentur latronem, fide & opere iuxta inclytum! *Qui sancti Lutherani.*

III. Neque vero est, quod Apotheosios impietatem nobis aduersarij calumniose conantur imponere. Nam Caluinus l. 3. Institut. cap. 20. ait, *Sanctos* à nobis *Deus tutelares* haberi. Non eos dicimus Deos, sed Diuos & Sanctos: nec eos latriæ, sed duliæ cultu afficimus. Nisi vocem apotheosin accipi placeat sic, vt dictum istud *Ego dixi, dij estis*: id est, Impropriè dij. Sed nos *istam consuetudinem* sic loquendi *non habemus*. *Sancti nostri sunt Diui, non Dij.*

IV. Cauendis igitur fraudibus tum philautorum, tum cacodoxorum, tum cacodæmonum, necessarius est canonismus Sanctorum. Monente D. Hieronymo in Epistol. ad Philemonem. Vbi ait: *Magnum est crimen, dicere sanctum qui non est, & non sanctum, qui est sanctus.* *Fraudibus obstat canonismus.*

Atqui venditarentur à nonnullis sancti, qui non essent: idque vel 1. ex nimio

charorum amore: 2. ex beneficiorum perceptorum memoria: 3. ex ambitiosa generis, cœtus, ciuitatis, gentis ac regionis excellentia: 4. è sordida & mendaci adulatione, dum Regibus, Principibus, potentibusque alijs Sancti parentes, filij, &c. darentur: 5. ex aliqua lucelli alicuius, aut honoris & famæ specula, per populorum scilicet concursus & dona: 6. ex improuida denique Scriptorum quorundam de virtutibus & prodigijs aliquorum narratione: 7. ex stolida ac imperita vulgi opinione: 8. ex inepta inanium falsorumque *per mirabiliarios*, vt ab S. Augustino vocantur *Tract.* 13. *in Ioan.* miraculorum famigeratione, ac superstitiosa quorundam temeritate.

Exempla fraudum. V. Sic & reipsa factum aliquando monstrat apud Sulpitium S. Martinus, de quo supra. Et Optatus Mileuitanus *lib.* 1. Et 2. apud S. Anselmum Landfrancus: dum de eo, quem postea vere sanctum agnouit, dubitabat *Elphego Sur. tom.* 2. Concilium Laodicenum canon. 34. Carthaginense. 1. Canon. 2. *Balsamon in canon.* 13. *S. Basilij.*

Vis Phocæ. 3. Et nonne voluit Phocas Imperator; vt omnes, qui ab infidelibus in prælio cæsi essent milites, martyribus ascriberentur? 4. Nonne facinorosi & obcæcati, per honestæ mortis speciem, hunc interdum honorem captarunt, vti monet S. Augustin. in collationis tertiæ Breuiculo cap 13.

Decretum contra fraudes. I. Quin & Alexander III. Pontifex, de reliquijs & reuer. Sanct. *Audiuimus*, inquit, *quod quidam inter vos diabolica fraude decepti, hominem quendam in potatione & ebrietate occisum, quasi Sanctum (more infidelium) venerãtur, cum vix pro talibus in ebrietatibus peremptis Ecclesia permittat orare. Dicit enim Apostolus: Ebriosi regnum Dei non possidebunt. Illum ergo non præsumatis de cætero colere, cum etiã, si per eũ miracula fierent, non liceret vobis ipsum pro Sancto, absq; authoritate Romanæ Ecclesiæ, venerari.*

Qu[...] ex r[...] qu[...] 2. Et rursus: *ib. c. Cum ex eo. Inuentas de nouo reliquias nemo publice venerari præsumat nisi prius authoritate Romani Pontificis fuerint approbatæ. Prælati vero non permittant eos qui ad eorum Ecclesias, causa venerationis, accedunt varijs figmentis, aut falsis documentis decipi, sicut in plerisque locis, occasione quæstus, fieri consueuit.*

3. Tridentina demum Synodus, cum de his plura sanxisset, ad extremum tandem, Session. 25. concludit: *Nihil inconsulto Sanctissimo Romano Pontifice nouum aut in Ecclesia hactenus inusitatum decernatur.*

Ma[...] vin[...] di S[...] 4. Testis etiam loco citato est Optatus Mileuitanus, fas olim non fuisse, vt pro Martyre duceretur, honoreque afficeretur, qui *vindicatus non esset*, id est, nondum probatus ac receptus: prout eum in locum obseruauit doctissimus, (quem ab hæresi resipiscentem frustra allatrauit Beza, *in Ecebolio in vita Caluin. & Epist.* 6) Balduinus, & ex eo Baronius. Quod si ne Martyres quidem publice quoslibet, ab infidelibus in bona etiam quandoque causa peremptos nominitare ac venerari *nisi vindicatos* non licet, quanto alios quoslibet, publicis sanctorum insignibus ornare minus: *Si*, ait Baronius Martyrol. die 4. Martij, *de illis qui pro Christo occidebantur, tamen de eorum fide & charitate, sine qua nihil prodest, etiamsi det quis corpus suum ita vt ardeat, tam exquisitam peruestigationem haberi mortis fuit, sane mirum videri non debet, sanctam Dei Ecclesiam, veritatis columnam, maius studium, multoque exactiorem diligentiam adhibere solitam, in ascribendo cæteros sanctorum numero: vt & merito tanti ponderis negotium non Primati, vel Patriarchæ alicui, sed ipsi tantum Romano Pontifici, pro summa ei à Christo Domino in beatissimo Petro Apostolo tradita potestate, sit credendum.*

Pseud[...] marty[...] VI. Et sane multi animorum recessus, latebræ plurimæ. *Si*, ait S. Hieronymus, lib. 3. ad Galat. cap. 5. *ita martyrium fecerimus,*

mus, vt noſtras velimus ab hominibus reliquias venerari: ſi opinionem vulgi ſectantes intrepidi ſanguinem fuderimus, & ſubſtantiam noſtram vſque ad medicitatem propriam dederimus, huic operi non tam præmium quam pœna debetur, & perfidiæ magis tormenta ſunt, quam corona victoriæ.

De hiſce igitur occultiſſimis hominum cogitationibus, & conſilijs, de vera vſque ad extremum vitæ ſpiritum conſtantia, de certa denique in cœlos profectione: quis certo, niſi diuinæ opis, aſtantisque & conſtantis Sancti Spiritus vi & afflatu pronuntiet? Omninò igitur ſacer iſte Canoniſmus nobis opus: & ad eum magna inſignisque cura, inquiſitio, prudentia, religio, iudicium.

Dixi autem, *vt publice inuocentur Sancti*, neceſſarium Canoniſmum: Quia priuatim poteſt quis ἀκανονίστου alicuius preces rogare, vti etiam hominum adhuc viuentium ac ſpirantium.

Atque iſta generatim: prætermiſſis ijs, quæ ſeptem recenſui ſuperius, apud Bellarminum reperiundis. Singularia ſunt alia pauca quædam & eximia: quæ huc retuliſſe pretium fuerit operæ, deſumpta ex quæſtionibus de Sanctis.

PARS V.

Quod noſtrum ſui cultũ ſentiant ſancti, precesque cognoſcant.

NEgant hæreticorum complures: indeque confectum volunt, Sanctos nullo modo inuocandos. Et eam iſtorum ignorantiam probant *primo* quidem ex Scripturis: *Iob.*41.21. *Eccleſiaſt.*9.5. *Iſai.*63.16.4. *Reg.*22.*v.*20. Deinde ex nonnullis Patribus, *D. Auguſt.lib.* de cura pro mortuis c.13. lib. de religione c.55. *Gregorio Nazianzeno* in fine ſuæ in ſororem ſuam Gorgoniam orationis. *Origene* lib.2. in Epiſt. ad Romanos. Sed iſta in re ſunt hæc ſtatuenda.

PRIMO. Sanctos, certiſſimum eſt quæ hic à nobis aguntur, noſſe. De modo tantum, quo norunt, quæſtionem eſſe: An videl. generatim tantum noſtra iſta norint: an ſingillatim, an naturaliter, an ſupernaturaliter: & ſi ſupernaturaliter, quo id modo fiat. *Status quæſtionis.*

SECVNDO. Generatim cognoſcere Sanctos, quæ in hoc mundo fiunt, annuunt etiam hæreticorum aliqui. Et merito. Niſi enim omnis ex eorum animis deleatur penitus memoria, neceſſum eſt, meminerint, quæ hic eſſe ſoleant bona & mala: quæ noſtra ſtudia & affectus, quibus periculorum, tentationum ac ærumnarum agitemur tempeſtatibus, & ſimilia. *Sancti cognoſcunt generatim noſtra.*

1. Teſtis epulo. Ex hac is memoria dicebat Lucæ .6. verſ. 23. *Habeo quinque fratres*, ex eaque aliquantulum naturaliter ratiocinans cognoſcebat eos idem æternæ gehennæ, quod ipſe tenuiſſet, tenere iter; ideoque rogabat ad eos ablegari aliquem, *vt*, ait, *teſtetur illis, ne & ipſi veniant in hunc locum tormentorum.*

2. Atque hinc, qui generatim hanc Sanctis cognitionem non adimunt hæretici; ſimul etiam vel fere, vel omnino fatentur eos pro nobis generatim orare. Lutherus part.2. in art.2. Schmalkaldico: *Angeli*, ait, *in cœlo pro nobis orant, ſicut ipſe quoque Chriſtus facit, & Sancti in terris, & fortaßis etiam in cœlis.* Melanchthon etiam in confeſſionis Auguſtanæ Apologia, ad art.21. *Fatentur id hæretici aliqui.*

TERTIO. Preces noſtras ſingillatim cognoſcunt. *Primo* Apocal. 5.13. Ad creaturarum omnium, ideoque & hominum, qui in hoc mundo adhuc hæremus; preces dicunt cœleſtia illa quatuor animalia: *Amen.* Sed qui non cognoſcit, quæ dicit alius, dicere hoc non poteſt. 1. *Cor.* 14.16. *Cognoſcũt preces noſtras.*

Secundo, accipiunt Sanctorum preces eadem quatuor animalia, & XXIV. Seniores, eaſque veluti phialas quaſdam aureas

fragrantissimorum plenas aromatum Deo ipsi offerunt. *Apoc.9* 8. Eas igitur certe cognoscunt.

Tertio. Iidem Seniores sciunt optime, quinam & quales ij sunt, qui ex hoc demigrant sæculo; sciunt quibus hic ærumnis diuexati fuerint, quomodo suas in Agni Sanguine lauerint ac dealbauerint stolas. *Apoc.*7.16. Quomodo eorum igitur in ærumnis illis preces ac gemitus, eorum religionem ac pietatem, eorum *in Sanguine Agni*, lachrymas & vota nesciant?

Quarto. Qui morte obita vitam ineunt cœlestem, *æquales Angelis sunt*, Luc. 20.36. At norunt Angeli nostras precationes. *Apoc.*8.*Tob.*3.*& ibidem quæstione* 4.5.6. *Luc.*15. 19. Ergo.

Sed obijcitur ex Caluino lib.3. cap. 20. §.23. *Angeli sunt administratorij spiritus, quibus delegatum sit ministerium curandæ nostræ salutis: huicque rei eos præfecit Deus: Vnde & sacros cœtus frequentant, & Ecclesia illis theatrum est, in quo mirentur variam, & multiplicem Dei sapientiam: Quod illis peculiare est. Ad alios qui transferunt, certe ordinem à Deo positum, qui inuiolabilis esse debebat, confundunt ac peruertunt.*

Respondeo *Primo*, sanctorum Spiritus, etiamsi Angelis dicantur similes; non ideo sunt simpliciter dominatorij; sed summæ illius maiestatis ministri etiam sunt. *Secundo*, eos etiam saluti nostræ præfecit Deus, Apoc.2.27. Matt.24.47. *Tertio.* Non omnes Angeli cœtus nostros frequentant ordinarie ac assidue. *Quarto.* Sanctis etiam Ecclesia theatrum est, in quo mirentur variam & multiplicem Dei sapientiam. Apocal.3.11. cap.4.9.10.14. cap.17.14. & sequentibus. *Quinto.* Si res, vota, precesque nostras omnino ignorarent Sancti, non possent fœlices ac beati censeri; quia eas res, quarum ex natura & charitate tenentur cognoscendarum desiderio, ignorarent. *Sexto.* Gubernant, vt ante dixi ex Apocal.2. & S. Matth.24 gentes ac populos. Quomodo eorum igitur res non norint? *Septimo.* Essent beati illi nobis miseriores. Nos enim etiam, quæ à nobis longissime terra marique dissita sunt, possumus nuncijs ac literis intelligere: & Sancti, quod ab ijs absimus, rerum, obsecrationumque nostrarum nihil cognoscent? Imo inuenire est mortalium nonnullos, qui siue vere, siue falso (id enim iam non disputo) promittere audeant, vel per specula, vel per cœlestes nescio quos characterismos, remotissimarum rerum cognitionem, & absentissimorum hominum quædam veluti colloquia: & qui cum Deo sunt, per summam huius, interminatamque potestatem, nos absentes audire, nostra intueri negotia & statum; non poterunt immortales? *Octauo* ab effectu etiam licet euidentissime argumentari sic: Sancti faciunt ac præstant quæ ab ijs petimus. Cognoscunt ea igitur. Antecedens è Patribus, historijs, monumentisque tam multis patet, vt in eo hærere iam nolim. Videri potest *Bellarmin. libr.*1. *de cultu Sanctorum cap.* 18. *&* 19. *Nono.* Sancti norunt eos, à quibus exagitati & excruciati sunt, adhuc viuere, vigere, ac florere, *Apocal.*6. *vers.*10. possunt igitur & eos nosse, qui adhuc viuunt, & in miseria quapiam eos colunt ac rogant. *Decimo.* De suo quodam improbissimo amiculo scripsit ad Farellum suum, Epistolarum pag.10. Caluinus: *Coraldus stat coram Domini tribunali; testis, & accusator eorum nequitiæ.* Et Sancti coram eodem illo Dei tribunali, testes ac laudatores viuentium virtutis ac pietatis esse non queant? *Vndecimo.* Gentiles pene omnes, quibus quidem animos esse immortales persuasum fuit, istiusmodi cognitionem illis non negarunt: & noui nostri negant Sophi? *Duodecimo.* Josephus lib. 3. belli Judaici, cap. 24. in

Græco:

Græco: καθαραὶ δὲ ἐπήκοοι μένουσι αἱ ψυχαὶ, χῶρον οὐρανοῦ λαχοῦσαι. id est, *Puræ vero audientes, seu ad audiendum aptæ manent animæ, quæ cælum adeptæ sunt.* Neque enim ὑπήκοοι legendum, vt ex reipsa intelligitur, & ex Interpretibus Latinis Gallicis, Germanicis capite 14. & quodammodo ex Iosepho altero Gorionide, cap. 21. prout à Dauide Chytræo Argentinæ prodijt. *Decimo tertio:* Ad obiecta respondeo breuiter quidem, sed vere loqui tam Scripturas quam Patres de modo cognitionis naturali & ordinario. Quo autem alio modo cognoscant Sancti, iam exquiremus. Nam ita de hoc disputat indicato loco S. August. vt eos cognoscere, velut indubium, supponat: libro illo *de cura pro mortuis*, cap. 15. & 16.

Pars VI.

Quomodo preces à nobis ad se fusas cognoscant Sancti.

I. Magnum inter cœlos, vbi sancti sunt, atque terram, vbi nos, interuallum, chaos magnum. Ideo, *Quis*, ait Caluinus lib. 3. c. 20. §. 24. *eo vsque longas eis esse aures reuelauit, quæ ad voces nostras porrigantur? oculos etiam perspicaces qui necessitatibus nostris aduigilent:* Concludunt igitur sic Nouatores, *Non potest, quo Pontificiorum preculas cognoscant Sancti, explicari modus. Non igitur cognoscunt. Si non cognoscunt, igitur nec orandi.*

Sed peccata hic illi, vel vafre ac nequiter, vel indocte ac inscienter peccant tria.

Primo, quod ex modi, quo res aliqua fit, ignoratione colligunt, rem illam non fieri. Nam in diuinis quam plurimis, verbi causa, in æterna filij generatione, Spiritus sancti ab vtroque productione, trina personarum essentiali vnitate, modum quis explicet? Quis in mundi olim & hodie, in singularum, quæ hominum sunt, animarum creatione ex nihilo, in alijs similibus tam multis, modum, vt ambigere atque controuersari queat nemo, quis indicet?

Imo in naturalibus, & ante oculos ac pedes positis rebus, quotusquisque modum, quo ea sunt, intelligit? 1. Serratur lignum limatur ferrum, scinditur paruo aliquo cum stridore chartula, & plerisque obstupescunt dentes, aures dolent, quid causæ? 2. Vident quidam vinum rubrum, odorantur caseum, tangunt leuiter aliquod, ante annos forte plures, pestis quædam afflauit, & conturbantur, contremiscunt, moriuntur, quis antipathiæ, venenique huius modus? 3. Quin & inueniuntur nonnulli, qui si conclaue, locum ve alium, vbi catus sit, ingrediantur, licet eum neque videant, neque audiant, vel omnino sciant; totis tamen artubus contremiscunt, nauseant, vomituriunt. Quem horum, consimiliumque in tota rerum natura plurimorum modum dixerint Nouatorum Sophi? An quia hunc nesciunt, illa fieri negabunt?

Item in naturalibus exempla.

Modestius, homo alioqui solertissimus, ingeniosissimus & doctissimus, Sanctus Augustinus, libro de cura pro mortuis capite vndecimo. *Quomodo fiant ista, nescio.* Et capite decimo sexto: *Quamquam ista quæstio vires intelligentiæ meæ vincat, quemadmodum opitulentur martyres ijs, quos per eos certum est adiuuari: 1. Vtrum ipsi per se ipsos adsint, vno tempore tam diuersis locis, & tanta inter se longinquitate discretis, siue vbi sunt eorum memoria, siue præter suas memorias vbicumque adesse sentiuntur: 2. An ipsis in loco suis meritis congruo, ab omni mortalium conuersatione remotis, & tamen generaliter orantibus, pro indigentia supplicantium, sicut nos oramus pro mortuis, quibus vtique non præsentamur, nec vbi sint, nec quid agant, scimus.*

Testimonium Augustini: modum nescientis. At factum credentis ac profitentis.

An Deus omnipotens qui est vbique præsens, nec

concretus nobis, nec remotus à nobis, exaudiens martyrum preces per angelica ministeria vsquequaque diffusa, præbeat hominibus ista solatia, quibus in huius vitæ miseria iudicat esse præbenda: & suorũ merita martyrum vbi vult, quãdo vult, quomodo vult; maximeque per eorum memorias, quoniam hoc nouit expedire nobis ad ædificandam fidem Christi, pro cuius illi confessione sunt passi, mirabili atque ineffabili potestate ac bonitate commendet.

Res hæc altior est, quam vt à me possit attingi: & abstrusior, quam vt à me valeat perscrutari: & ideo quid horum duorum sit, an verò fortassis vtrumque sit, vt aliquando ista fiant per ipsam præsentiam martyrum; aliquando per Angelos suscipientes personam martyrum, definire non audeo: mallem à scientibus ista perquirere.

Neque enim nemo est qui hæc sciat, non qui sibi scire videatur & nesciat: dona enim Dei sunt, his alia, & illis alia largientis, secundum Apostolum, qui dicit, vnicuique dari manifestationem Spiritus ad vtilitatem. Alij quidem, inquit, datur per Spiritum sermo sapientiæ alij sermo scientiæ secundum eundem spiritum, alteri autem fides in eodem spiritu, alteri donatio curationum in vno spiritu, alij operationes virtutum, alij prophetia, alij dijudicatio spirituum, alij genera linguarum, alij interpretatio sermonum. Omnia autem hæc operatur vnus atque idem Spiritus, diuidens propria vnicuique prout vult. Horum omnium spiritualium donorum; quæ commemorauit Apostolus, cuiunque data est dijudicatio spirituum, ipse scit ista, sicut scienda sunt.

Secundo respondetur. Neque posterior firma consequentia. Qua fieri posset, vt essent, qui, Sanctorum nomine, cognoscerent preces nostras Angeli, vel Deus ipsemet: neque illi eam ob causam frustra orarentur. Quemadmodum si Princeps aliquis adeo illiteratus & rudis esset, vt legere nihil omnino posset; non ideo tamen frustra supplices ei offerentur libelli, quia essent alij, qui eius loco legerent. Et de hoc disputat à *capite decimo, libro de cura pro mortuis gerenda*, D. Augustinus.

Tertio. Falsum est, explicari haud posse modum, quo ijs precum nostrarum suggeratur cognitio. Nam sane non vnum modo, sed plures afferunt Theologi modos, *decem* nimirum, & si liberet, plures.

Mo[...] quib[...] gnos[...] Sanc[...] stra.

II. *Primus* est, vt ipsæ Sanctorum animæ ibi, vbi orantur, præsentes incredibili, quæ spirituum propria est; adsint celeritate. *D. Hieron. contra Vigilantium*, cuius tamen verba duplicem & sensum & modum videntur suggerere. Nam vel de reali animarum præsentia, seu; vt non male Theologorum quidam loquuntur, de reali essentia, intelligendus S. Hieronymus: vt fere ab omnibus intelligitur; Vel de attentionis præsentia citissimoque inditarum ijs ad cognitionem specierum vsu, prout à Soarez lib. 2. de attributis diuinis cap. 28. intelligitur.

1. Ip[...] San[...] præs[...]

Secundus. Vt non adsint ipsæ, sed ab alijs, qui cognoscunt, accipiant. Et hi alij numerantur triplices; *Homines, Angeli, Deus. Homines* quidem, si hinc demigrantes, nuncient, quæ hic gerantur. D. Augustinus libr. de cura pro mortuis cap. 15. estque hic modus proprie *tertius. Angeli*, quia hi nobiscum adsunt, nobis præsident, nostra norunt, vt ea beatis illis animis referre possint. D. Aug. eodem cap. est *modus* hic *quartus.*

2. Pe[...] min[...]

Deus dupliciter. *Primo*, quia ipsis ijsdem animabus preces illas extraordinario veluti sermone ac lumine reuelat. Ibidem S. Augustinus, & hoc bifariam, immediate scilicet per seipsum; est *modus quintus*; & mediate per alios, vt Angelos, & *modus* est *sextus.* vel homines, vt *modus* sit *septimus. Secundo*, quia ordinario suo aspectu omnia hæc talia ijsdem monstrat, ita vt Deum

3. Pe[...] gelo[...] 4. P[...] imm[...] tam[...] latio[...] 5. V[...] diat[...] 6. P[...] visio[...] &c.

um dū vident, nostra ista desideria optata, & vota in illo videant. Et modus hic rursū dupliciter explicatur, *primo*, vt per se ac ipsius visionis diuinæ vi, hæc videant, idque formaliter: & vel ab initio cuiusque beatitudinis, vt Caietano visum 3. part. quæst. 10. art. 2. sicque *modus* est *octauus*: Vel non ab initio, sed successiue, vt censet Ferrariēsis; contra Gentes cap. 59. & *modus* est *nonus*. *Secundo* non per se, sed per accidens, & ex sola Dei volūtate, & libero concessu, toties, quoties ex hisce rebus vident aliquid, ideoque non nisi ratione visionis causaliter, isque *modus* est *decimus*: post beatitudinem nimirum & successiue, vt rursum Caietano videtur in ijs rebus, quæ post Sanctorum mortem paulo accidunt diutius: vt vero alijs videtur, etiam in rebus alijs omnibus, quæ extra Deum sunt.

Horum autem modorum, qui probabiliores aptiores sint, alterius est loci disserere: satis nunc est, ab hominibus hosce intelligi: quanto magis & hi, & alij plures à Deo fieri possunt?

III. Certe per suum ipsius sermonem ac reuelationem, qui è positis cognoscendi modis *quintus* est, posse Deum eodem quo concipiuntur momento efficere, vt nostra peruideant, & exaudiant Sancti vota, nemo omnium, qui in scripturis & rerum naturis aliquid vident, potest ambigere. Deus enim est, qui 1. Reg. 9. 15. & 17. *reuelauit auriculam Samuelis*, vt Saulis inuentas videret asinas, eumque ignotum ac inopem ad se venientem agnosceret, Regemque designaret ac vngeret.

2. Deus est, qui eidem Samueli 1. *Reg.* 16. indicauit speciem in alijs Isai filijs non esse dignam imperio, ipsum vero Dauidē vers. 12. esse Israelitico sceptro idoneum, regioque vnguento statim vngendum.

3. Deus est, qui Elisæo absenti monstrauit, quæ in remoto loco ab Giezi quam occultissime fiebant, ita vt certo & clare huic reuerso diceret, lib. 4. Reg. c. 5. v. 26. *Nonne cor meum in præsenti erat, quando reuersus est homo de curru suo in occursum tui. Num igitur accepisti argentum, & accepisti vestes, vt emas oliueta, & vineas, & oues, & boues, & seruos, & ancillas.* 4. Deus est, qui *Act.* 5. in Sancti Petri oculis Ananiam & Saphiram de agri pretio decerpentes & occulentes aliquantulum posuit. 5. Qui, vt *venerabilem virum* (S. Gregorij verbis loquor lib. 2. dial. c. 20.) *Benedictum latere nihil posset, in cuius auribus tacitæ etiam cogitationis verba sonuissent, effecit*: Qui in eius conspectu Riggonem Spatharium, cum purpureis vestibus & regio comitatu, personatum ageret Totilam, collocauit, *eodem libr. cap.* 24. qui oculorum illius aciem ita intendit, vt à puero vini amphoram, seu vt illo iam æuo appellabant, Flasconem abscondi, & in absconditum hunc irrepere serpentem intueretur, *ibid cap.* 18. Videretque fratrem quendam cap. 19. à se dissitum, mappulas à monialibus quasdam accipientem, suoque in sinu absconden tem, sic, vt cum redijsset ille, ipsi mirabiliter diceret: *Nunquid ego illic præsens non eram, quando ab ancillis Dei mappulas accepisti. tibique eas in sinu misisti?*

6. Et de S. Bernardo, S. Francisco, alijsque non paucis memoriæ prodita sunt generis eiusdem complura. Quæ clarissime demonstrant, posse Deum Sanctorum in cœlis mentes luce tali ac tanta collustrare, vt quæ à nobis hac in humo repentibus geruntur, dicuntur; &, si idem velit Dominus; cogitantur, perspiciant illi: & cognoscant optime.

Et potest hoc Deus tam per seipsum immediate, quam per alios: verbi causa, Angelos, aut Beatos alios. Quemadmodum enim Angelis, vel per seipsum, vel per superiores Angelos, nonnulla indicat &

& patefacit; sic & Sanctis alijs. Estque hic *modus sextus* ac *septimus*.

Docetur autoritate. IV. *Octauus* vero *modus* & *nonus* vniuersè quidem sumuntur ex S. Gregorio, eiusque ratione, dum de Angelis ait lib. 1. Moral. cap. 2. *Interius, exteriusque sciendo diffusi sunt, quia ipsum scientiæ fontem contemplantur. Quid enim de his, quæ scienda sunt, nesciunt, qui scientem omnia sciunt.* Et de beatis alijs, lib. 4. Dialog. cap. 33. *Quia in æterna hæreditate omnes communi claritate Deum conspiciunt, quid est, quod ibi nesciant, vbi scientem omnia sciunt?* Seu vt D. Thom. 1. p. q. 2. a. 8. citauit. *Quid est, quod non videant, qui videntem omnia vident?*

Docetur ratione. Distinctius vero ijdem modi videntur posse intelligi: quod quisquis causam aliquam, & quidē vt causam cognoscit, is necessario eius effecta cognoscit: & quo illā contuetur perfectius, eo & ista; siue iste istorum contuitus, quo ad maiorem horū multitudinem, siue quo ad maiorem in ipso contuitu intensionem & acrimoniam accipiatur. Nunc vero Deum cognoscunt beati omnes, vt causam omnium, quæ ab homine quocunque fiunt, bonorum: precationum videlicet, desideriorum, & cōmotionum omnium. Ista igitur in Deo omnia videre omnes possunt. Et quia eadem Dei visio, vna semper & constans, absque vlla mutatione est, ideo per eam formaliter omnes istæ res ab primo, quo illa incipit momento, videantur, oportet. Magnorumque hæc Theologorum sententia est. D. *Thomæ 1. par. quæst. 12. articul. 5. Capreoli 4. distinct. 49. quæst. 6. articul. 1. & 3. Ferrariensis 3. contra Gentes cap. 56. 59. 60. Dominici Soto. 4. distinct. 49. quæst. 3. artic. 3. Richard. 3. distinct. 14. articul. 2. quæst. 3. & 4. distinct. 49. articul. 3. Soarez libr. 2. de attributis diuinis. 5. 28.* Et vero quæ videmus nunc *per speculum in ænigmate,* 1. Corinth. 13. *tunc facie ad faciem videbimus.* Nunc vero & fidei mysteria omnia, & quæ in ijs comprehensa, ex ijsque & apta & nexa, *videmus per speculum & in ænigmate.* Nonne ista igitur clare & *facie ad faciem videbimus* postea?

V. *Decimus* demum *modus* est etiam peraccommodus. Quia fieri potest, vt eis, qui Deum clare intuentur, velit Deus quoddam, veluti beatitudinis corollarium ac superpondium adijci; vt quidquid creatarum rerum, & earum præsertim, quæ ipsos spectare ac attingere videntur propius, fuerit, hoc eis postea, cum extiterint illæ res, patefiat vi quidem visionis non per se, ac formaliter, quasi ex ipso, quod Deus videtur, videantur ista omnia: sed per accidens & causaliter. Quia decernit & dat Deus voluntarie, vt beatitudo, quæ ex vno ipsius habetur contemplatu; causa sit, ob quam detur aliud beatis lumen, aliaque visio qua inferiores mundi huius res nostras cognoscant ac peruideant. Et hoc magnis etiam visum Theologis: *D. Thom. 1. part. q. 57. art. 5. Caietano ibid. & 2. 2. q. 83. artic. 4. circa solutionem secundi, D. Bonauentura 3. d. 19. art. 2. q. 3. Scoto ibid. Petro Alliacensi, 1. par. q. 12. alijs,* quos è recentioribus laudat, & excutit, ac probat *Vasquez 1. par. q. 12. artic. 8. disp. 50.*

Horum igitur decem modorum, nullus omnium est, qui adhiberi aliquando non possit, sed omnium vsitatissimi atque certissimi sunt, qui suam à Deo arcessunt cognitionem: & horum quidem ante penultimus. Istique modi omnes possunt dici, esse cognitio in verbo, vt citato loco putat *Vasquez cap. 7.* vel certe *octauus* & *nonus modus*, vti cum vetustioribus affirmat *Soarezius l. 2. de attributis c. 27. 28. 3. p. q. 10. disp. 26.*

VI. Atque hinc perspicitur; quanta & quam miseranda hæreticorum; dum Sanctis preces nostras negant innotescere, cōtumacia sit. Quærunt modum, quo preces nostras

nostras queant illi cognoscere? cum ipsi tamen alijs in rebus plurimis veritatem fateantur, veritatis modum ignorent, imo neque inuestigandum censeant.

1. Hæ Caluini voces, in 1. Cor. c. 11. fol. 192. *Quid opus tam subtiliter philosophari?* Nam in difficilem de Angelorum apud nos præsentia & nostras in res inquisitione, quæstionem inciderat, nec illius ipse modũ edicere poterat, neque ab alijs disc cere volebat.

2. Et fatetur idem met se, cum à Zvvinglio discedit, eumque in Eucharistici mysterij explicatione reprehendit, non posse modum, quo in Eucharistia sit Dominus, explicare.

3. Cumque ipsius asseclæ concedant à Steph. visum in cœlo Christum Dominũ *Act.* 7. 56. modum tamen, quo tam longe hominis oculi ad videndum porrigerentur, non explicant: neque, nisi à Catholicis illius, quod Sanctis datur, cœlestis aliquid luminis mutuentur, explicare possunt.

4. Multo etiam minus in S. Paulo, *Act.* 9. à quo non extra cœlum, ac sub eo, in aëre terris vicino, sed in cœlo ipso visum itidem Dominum; nugantur.

5. Sed ecce, quam apte ad id, quod agimus, quam clare Beza in caput 2. epistolæ 1. S. Ioannis. *Sunt*, ait, *cœlites solliciti de laborantium fratrum salute suo nobis incomperto modo.*

PARS VII.

Quatenus cuilibet sit necessarium Sanctos inuocare?

PRimo, Catholico necessarium est credere, rectam & Christianæ pietati consentaneam esse Sanctorum inuocationem: partim quia tota id docet Catholica Ecclesia: partim quia & facit.

Secundo. Cum publicis interest Catholicis quispiam precibus, siue in Liturgia, siue in Litania, siue in similibus alijs, & cũ publicas precari preces debet, verbi causa; si ordine sacro initiatus sit: beneficium habeat Ecclesiasticum, vel alia quacumque de causa: tenetur is Sanctos inuocare. Quia vel suam precibus publicis, si quidẽ earum esse velit particeps, mentem ac voluntatem coniungere: Vel eas etiam totas ac integras probare ac orare debet.

Tertio. Cum priuatim orat quis, siue domi hoc agat, siue in templo, vt Publicanus ille *Luc.* 18. aut alibi, nulli vlla Catholico lex aut necessitas, vt Sanctos inuocet: sed solum, nullo Sanctorum adhibito precatore, affari & inuocare Deum potest. Quin vero si quis omnibus necessario inuocandos Sanctos, pertinaciter doceret, non aliter hæreseos damnaretur; quam qui res alioqui bonas, sed adiaphoras omnibus ad salutem necessarias contenderet, verbi causa: Communionem sub vtraque specie: coniugium, vel simile quid aliud.

PARS VIII.

Vtrum melius sit, Deum immediate per nos ipsos tantum precari, an mediate, Sanctis adhibitis comprecatoribus.

1. DVobus modis oratur Deus. 1. Ipse vnus & solus. 2. ipse quidem oratur: sed in seruis & amicis suis; dum, vt eum postea solum orent, orantur. Quando solus oratur DEVS, causæ interdum & quasi argumenta ei quædam, quibus ad exaudiendum, & ea quæ petuntur concedendum inflectatur; adhiberi consueuerunt duplicia. *Quædam* ab ipso vno ducuntur, vt dum oratur, quia misericors est & bonus; quia potens & in promissis suis constans ac fidelis: quia hæc & illa beneficia sponte hactenus tribuit; quia eius agitur honos & gloria. *Quædam* vero ab alijs ducuntur, vt dum ei proponun-

Deus oratur dupliciter.

1. Solus. Idq; per sua attributa ipsi interna.

Vel per sua creata.

tur quædam creaturarum bona vel mala, quorum intuitu excitetur & moueatur, ad ijs, quæ orantur, annuendum. Et vtraque, vel eorum bona sunt ac mala qui orant, vel aliorum. *Bona eorum qui orant*, sunt virtutes, & bene facta quæpiam, Isai. 38. 3. *Obsecro Domine, memento quæso: quomodo ambulauerim coram te in veritate, & in corde perfecto, & quod bonum est in oculis tuis fecerim.* Similia Psal. 7. quæst. 5. 9. Psal. 16. 3. Psal. 17. 21. 22. 23. Esth. 14. 16. 17. *Bona aliorum* sunt eiusdem etiam generis. Sed hi alij sunt duplices: *Christus* scilicet Dominus, qua homo, & *Sancti Alij*, siue hi *Angeli* siue homines.

Vel per Iesum. De Christo Domino certum est, eius à Deo spectari preces, merita, & gloriam! Hinc enim Ecclesia omnes pene ad Deum preces concludit *Per Christum Dominum nostrum.*

2. Hinc dixit ipse, *Si quid petieritis Patrē in nomine meo, dabit vobis*, Ioan. 16. 24.

Vel per iustos. Ad aliorum hominum bona pertinent hæc. Salomon Psalm. 131. vt ex 2. Paral. 6. patet. *Memento Domine Dauid & omnis mansuetudinis eius. Propter Dauid seruum tuum, ne auertas faciem Christi tui.* Sicque & factum, & cur factum sit, ostendunt ista 3. Reg. 15. *Propter Dauid dedit ei Dominus DEVS suus lucernam in Hierusalem, vt suscitaret filium eius post eum, eo quod fecisset Dauid rectum in oculis Domini.* Daniel cap. 3. *Ne auferas misericordiam tuam à nobis, propter Abraham dilectum tuum, & Isaac seruum tuum, & Israel Sanctum tuum.* Hic sane videmus, ea etiam Deo proponi, & ab eo spectari, quæ ipsi agunt homines. Ideo enim Dauidis mansuetudo & eius elogium, quod Dei seruus sit; itemque nominatorum Patriarcharum aliorum elogia quod DEO dilecti: quod eius serui & sancti sint, commemorantur. *De malis* exempla vbique plurima, cum corporum & animorum pestes, miseriæque multiplices proponuntur.

Quomodo per cœlites oratur. Quando Deus in alijs; seu per seruos amicosque suos oratur, hoc nimirum agitur, vt hos aspiciat, eorum preces, charitatem, sanctitatem, amicitiam, & hi rursum vel sunt CHRISTVS *Dominus, Sanctorum Sanctus*, vel *Sancti alij*, id est, *Angeli homines.* Eique, vel huius vitæ hospites vel futuræ ac beatioris illius ciues. Nam, vt supra dictum; & CHRISTI Domini ac Saluatoris nostri pro nobis preces intuetur Deus, & aliorum, qui vel hac in vita nobiscum adhuc degunt, vel in cœlestem hinc demigrarunt.

III. Quæstio igitur est, *Vter Deum orandi modus melior sit*, isne qui Deum in seipso statim ac immediate appellat! an qui in eius Sanctis ac immediate! Et dicendum.

Primo. Vtrumque modum esse bonum, vti quidem de priore fatentur omnes: de posteriore probatum alias.

Secundo. Modos istos posse inter se comparari dupliciter. 1. Simpliciter, & ex suo, vt aiunt, genere tantum. 2. ex circumstantijs.

Tertio. Priore modo, videtur is melior modus, qui Deum in seipso: & *αὐτῶς* inuocat. 1. Quia hic in Deum motus directior ac simplicior est. 2. Quia facilior, & Physico illi pronunciato conuenientior, *frustra fit per plura, quod potest fieri per pauciora.*

Deus vtiliter oratur solus. 3. Quia hunc nobis orandi modum in ea, quæ aliarum omnium optima, princeps, ac velut idea est, præscripsit Magister diuinarum rerum optimus Christus ac Saluator noster, dum Matth. 6. v. 9. dixit: *Sic ergo vos orabitis, Pater noster* &c. 4. Quia hanc pene vnam orandi rationem vsurpauit ab ipso mundi primordio Ecclesia, tam in naturæ, quam Moysis lege. 5. Quia prior est latriæ: posterior duliæ actus, quoad terminum quidem proximum.

Quar-

Alius per Sanctos.

Quarto. Posteriore modo, potest sæpissime is Deum melius orare, qui Sanctos, vt hunc pro se orent, orat. 1. Quia in hoc modo maior inest Dei Opt. Max. veneratio, maiorque gloria, vt supra expositum. Quo enim plures ante diuinam ipsius maiestatem sese prosternunt, eumque supplicabundi appellant, eo ei honoris & adorationis defertur plus.

2. In eodem modo maior etiam inest hominum demissio, dum suam ipsorum, coram oculis Dei, vilitatem magis agnoscunt, reque ipsa magis profitentur, adhibendo alios: partim quia significant aliorum quam suam religionem, charitatem & virtutem Deo esse gratiorem: partim quia se minus dignos esse, quam vt summum illum Regem Regum, Dominum Dominantium, solum soli, & ore ad os alloquantur, indicant.

3. Maior in eodem modo inest charitatis erga Deum & proximum significatio. Erga DEVM quidem, quia plures ad sacrum eius obsequium ac venerationem solicitantur: erga *proximum*; quia huic non occasio tantum, sed & causa vera datur bene agendi, Deum colendi, charitatem, qua erga illum, & nos ipsos flagrat, exercendi. 4. Maior in eodem modo inest non Dei tantum, sed & Christi Domini qua homo, beneuolentiæ, beneficientiæque agnitio & commemoratio. Dei enim dona in alijs hominibus agnoscimus & commemoramus, dum in ijs ab illo ea bona cogitamus ac statuimus, quæ per pretiosum Christi Domini sanguinem & meritum diuinæ maiestati acceptissima sunt.

5. Communionis Sanctorum quam in Apostolico profitemur Symbolo, maior ac ingentior hic excitatio est, dum ab nostris, in eadem Dei Ecclesia, conseruis & fratribus petimus, vt propter sanctum, quo in ista coniuncti & colligati sumus vinculum, sua nobiscum bona, quorum adspectu hilaretur ac moueatur Dominus, communicent; legationem ad communem illum Dominum pro nobis obeant: nobiscum illum supplices cernui atque abiecti enixissime demisissimeque orent & adorent.

6. Impetrantur & isto modo multa, quæ non impetrarentur alias. Vult enim Dominus suorum charorum à nobis cognosci gratiam, gloriam, & auctoritatem, qua eos apud seipsum dignatur. Vult vt intelligamus eos apud se vitam viuere beatissimam; eos posse in malis afflictisque rebus opitulari: eos eam, quam in terra inchoarunt, non abiecisse erga nos charitatem: eos suam nobiscum & pro nobis libentissime, ac humillime venerari maiestatem: vult denique omnia, quæ superioribus causis omnibus explicata iam sunt. 7. Cum eæ causæ modum istum altero præstantiorem, quoad quæuis tempora indicent, est vna tamen, quæ hoc potissimum tempore illum monstret anteponendum, fidei nimirum Catholicæ professio. Cum enim modum eum carpant, damnent, & omnino explodant hæretici, magnum & priuatim & publice fidei suæ Catholicus actum efficit, cum hoc precis genus assumit & celebrat. Quéadmodum, etiamsi præceptum esset nullum, foret nunc satius, sub vna, quam sub duabus speciebus Eucharistiam sumere, quod hoc sacrosanctæ fidei, vna quædam nota, & symbolum contra hæreticos fit, ita & Sanctos, vt *Sanctum Sanctorum* precentur, precari.

Vtilissimum vtroque modo orare.

Quinto. Ille vero modus orandi optimus, qui ex vtroque constat, & modo scilicet hunc, modo illum vsurpat precandi modum. Exemplum in Ecclesia ipsa Catholica clarissimum. *Deum* enim,

& *Sanctos* rogat: seu illum ipsum immediate, ac mediate, itidemque faciunt, & fecerunt Catholici, ab Ecclesiæ Christi primis statim initijs, Bellar. libr. de cultu Sanctorum, Schererus, initio Postillæ de Sanctis.

Sexto. Ne quis pro priore modo allatas rationes eam in partem agat, vt ex ijs vnum illum retinendum, profligandum alterum existimet, ad earum singulas respondebo aliquid.

IV. *Ad primum.* Sæpe qui directior & simplicior motus est, ob causam aliquam minus bonus & vtilis redditur. A puncto quolibet in quodlibet recta potest duci linea, & à qualibet vrbe in quamlibet. Sed non ideo illa statim vna tenenda via est. Sunt quandoque interiecti mōtes, amnes, densæ syluæ, viæ lutulentæ, loca tesqua & horrida, vt viatori multo sit conducibilius iter obliquum, licet paulo longius, quā rectius illud ac breuius.

Ad secundum. Physico illi pronunciato solet à Philosophis addi vel cautio, vel interpretatio: *Si æque fieri possint bene omnia.*

Ad tertium, mirum est, cur vna oratione Dominica contenti non sint Nouatores. Cur Psalm. canunt? Cur nouas cudunt recuduntque preculas? Et tamen in illa etiam iste pro *alijs* curandi, orandique modus innuitur, dum non dicit vnus aliquis: *Pater mi, qui es in cœlis; Panem meum quotidianum da mihi hodie, dimitte mihi debita mea sicut & ego dimitto debitoribus meis. Et ne me inducas in tentationem, Sed libera me à malo.* Verum habita Sanctorum communionis ratione, *Pater noster, qui es in cœlis, Panem nostrum, &c. Ad Quartum*, perfectior ille modus, qui vtrumque complectitur, & perfectiora maiorem in Ecclesia Christiana vsum habent omnia, quam in Adamica, vel Mosaica.

Ad quintum, Virtus vna non respuit alteram, neque virtutis vnius actus, proscribit ac damnat alterius actum virtutis. Coniurant & consociantur amicissime virtutum plurium plures actus, maxime si cognatæ sint atque confines. Quid si & vna religionis virtus sit, quæ latriam, duliamque contineat? Certe plurimis atque sapientissimis ea est opinio.

PARS IX.

Rectè aliquos huic & illi vel bono procurando, vel malo auertendo præpositos putari, & eam ob causam orari Sanctos.

I. **P**Ostquam, inquit Caluinus, *loc. cit.* §. 2. *cœptum fuerat in Sanctorum intercessionem respicere, sensim sua cuique procuratio est attributa, vt pro negotij diuersitate nunc hic, nunc ille aduocaretur intercessor.* Atque hunc ipsum de singularibus Sanctorum auxilijs locum valde amplificant & irrident Nouatores pene omnes, vt è Caluinianis Chamierus & Rainoldus, è Lutheranis Chemnitius, Hailbrunnerus. Sed an merito, dispiciamus.

Primo. Sua dona potest Deus cui vult, & quomodo vult dare, vni hoc, illud alij, & interea, quæ pluribus dat, vnum vni abundantius & illustrius, alteri minus abundanter & conspicue, 1. *Cor.* 12. Nam quemadmodum in terra, sic & in cœlo fit Dei voluntas.

Secundo. Vt recte putetur aliquis tali & tali dono præditus, oportet eum reuera tali ac tali dono præditum esse, vel certe iustam subesse causam, cur putari possit præditus. Quemadmodum, vt putetur quis vir bonus, bonum eum esse oportet: vel certe iusta & bona, cur talis censeri queat, suppetere argumenta, vt etiam quædam indicat Iuris regula.

Tertio. Sanctos omnes posse aliquo modo dici rebus nostris omnibus præpositos, & omnium istarum causa posse

ipsos orare & orari, videtur ex eo certum, quod communi erga nos in omnibus nostris necessitatibus charitate ardent: & hanc qui eius author, approbat, gratamque habet Dominus.

Quarto. Eorum tamen aliquos, præ alijs, recte censeri certis præpositos negotijs, monstrant ista.

1. Apocal. 2. v. 26. *Qui vicerit, & custodierit vsque in finem opera mea, dabo illi potestatem super gentes: & reget eas in virga ferrea.* Cui *super gentes* potestas datur, ita vt eas regat, ei certe simul etiam aliqua imponitur, commodorum & incommodorum, quæ ad gentes illas attinent, curatio. *Et dabo illi stellam matutinam.* Cui *matutina* datur *stella*, ei depellendarum noctis tenebrarum diurnæ inferendæ lucis, aliqua tribuitur efficientia. 2. Matth. 24. versicul. 45. & 46. *Quis putas est fidelis seruus & prudens, quem constituit Dominus suus super familiam suam, vt det illis cibum in tempore? Beatus ille seruus, quē cum venerit Dominus eius, inuenerit sic facientē. Amen dico vobis, quoniam super omnia bona sua constituet eum:* omnia nimirum bona illius familiæ, quæ ipsi est commissa. 3. Ioannis 14. v. 2. *In domo Patris mei mansiones multæ sunt.* Quemadmodum in Domo Dei, quæ est Ecclesia, 1. *Tim.* 3. *v.* 15. mansiones multæ sunt, non vt in ea tantum maneant domestici, sed vt suas singuli obeant functiones, variaque accurent, sic & in cœlesti domo Dei. 4. *Sicut alia est claritas solis, alia claritas lunæ, & alia stellarum claritas, (stella enim à stella differt in claritate) ita & Sanctorum* non post resurrectionem tantummodo in corporibus, sed etiam nunc in animis *diuersa claritas* est. Solis vero, Lunæ, stellarumque aliarum claritas, non id tantum efficit, vt luceant hæ, sed etiam vt terris calor, frigus, humor, siccitas, salubritas, morbi tranquillitas, tempestas, aliaque id genus affundātur, prout ex Philosophia, & Astrologia non ignotum. 5. Angelis à Deo varia delegantur munera, Matth. 18. Ps. 81. Daniel. 7. & 9. At Sancti *æquales Angelis sunt.* Luc. 20. 36. D. Ambrosius sub finem lib. 8. in Lucam, *Sicut Angeli præsunt, ita & hi qui vitā meruerint Angelorum.* 6. Quemadmodum quæ his & illis herbis, & illis lapidibus, his & illis lignis diuinitus indita vis sit, quæ homines præditi arte, scientia, & industria sint, vel per experientiam discimus, vel per aliorum institutionem ac doctrinam: sic quæ cui Sanctorum diuinitus demandata præcipue hæc aut illa erga homines functio, & cura. Monstrauit enim, verbi causa, vel experientia vel vetustior aliqua traditio, contra itinerum pericula & morbos adiuuare *S. Raphaelem:* contra dolores dentium *S. Apolloniam*, contra calculos *S. Florentium*, contra pestem *S. Sebastianum, & Rochum*, contra tempestates *S. Nicolaum*, cōtra hostes *S. Michaelem* ac *S. Gregor.* & alios alijs in rebus ac locis.

III. Vere ac sapienter de hisce talibus S. Augustinus Epistola 137. ad Ecclesiæ suæ Hipponensis Clerum ac populum, *Vbique quidem Deus est: & nullo continetur vel includitur loco, qui condidit omnia & eum à veris adoratoribus in spiritu, & veritate oportet adorari, vt in occulto exaudiens, in occulto etiam iustificet & coronet. Veruntamen ad ista, quæ hominibus visibiliter nota sunt, quis potest eius consilium perscrutari, quare in alijs locis hæc miracula fiant, in alijs non fiant? Multis enim notissima est sanctitas loci, vbi B. Fœlicis Nolensis corpus conditum est, quo volui vt pergerent, quia inde nobis facilius fideliusque scribi potest, quidquid in eorum aliquo, diuinitus fuerit propalatum. Nam & nos nouimus Mediolani apud memoriā Sanctorum: vbi mirabiliter & terribiliter Dæmones confitentur, furem quendam, quia ad eum locum venerat, vt falsum iurando deciperet, compulsum fuisse confiteri furtum, & quod abstulerat reddere. Nunquid non & Aphrica Sanctorum marty-*

martyrum corporibus plena est? Et tamen *nusquam hic scimus talia fieri: Sicut enim, quod Apostolus dicit: Non omnes Sancti habent dona curationum, nec omnes habent diiudicationem Spirituum, ita nec in omnibus memoriis Sanctorum ista fieri voluit ille, qui diuidit propria vnicuique prout vult.* 7. In terris hîc est in Sanctorum communione, varius variorum munerum ordo, descriptio ac distributio. Cur non & in ordinatissima illa supera ciuitate? & quidem *ad consummationem Sanctorum*, non eorum qui illic, sed qui adhuc versantur, *in opus ministerij, in ædificationem corporis Christi, donec occurramus omnes in vnitatem fidei, & agnitionis filij Dei in virum perfectum, in mensuram ætatis plenitudinis Christi*, ad Ephes. 4. v. 13.

IV. At hoc est *AEsculapios, Martes, Palladas, Lucinas*, Deos Deasque alias constituere. Ita olim Christianos calumniati *Manichæi* apud S. Aug. l. 2. contra Faustum, *Vigilantius* apud S. Hier. l. 1. contra ipsum: *Iulianus Apostata* apud S. Cyrillum l. 6. in ipsum; *Maximus Madaurensis*, apud S. Aug. epist. 44. *Eunapius* pag. 75. 76.

Sed quid ijs responderunt sancti temporum illorum Patres? 1. Mendacium scilicet atque calumniam à Gentilibus, Apostatis, & hereticis in Christianos & Catholicos esse falsissimam. Hos nullum Deum, nisi vnum credere, colere, ac adorare: cultu scilicet eo, qui summus est summoque soli debetur. Sancti vero, quidquid vlla in re possunt, id ab Deo accipiunt: neque à nobis vt Dij orantur, sed vt serui & amici Dei, qui nequaquam huic, (absit) æquentur, sed infime subijciantur, humillimeque supplicent. 2. Hinc vere collegit alicubi Bellarminus, nos Catholicos, veterum in Sanctis colendis, & certarum rerum gratia inuocandis, Christianorum ac Patrum D. August. D. Hieron. D. Cyrilli esse similes: nostros vero Nouatores veterum illorum in Sanctis contemnendis, eorumque suffragijs, & opitulationibus irridendis, veteratorum hæreticorum, Apostatarum ac Gentilium.

Collectionem tamen hanc negat Rainoldus, *Pag.* 247. *quod isti* antiquis Catholicis *iniuriose ac falso Sanctorum cultum & preces culpæ dederint*, *ipsi vero* nobis recentibus Catholicis *iure ac vere id vertant vitio* Nouatores nostri: *quemadmodum falso veteribus Israelitis, quod verbis falsis attenderent, obiecit Pharao*. Exod. 5. v. 9. *Vere autem idem hoc posterioribus Israelitis*. Ierem. c. 7. v. 8. & c. 18. v. 15. At sane falso & veteres illi calumniatores veteribus Catholicis, crimen hoc impegerunt, & nobis recentioribus recentiores isti, prout iam expositum, ita vt ouum ouo sit, recens veteri, Catholicus Catholico, hæreticus hæretico, calumniator calumniatori.

PARS X.

Ex Sanctis aliquos patronos ac præsides deligere fas est.

I. NEfas & hoc noui decernũt Aristarchi. Nam *postquam cœptum fuerat in Sanctorum intercessionem respicere, sensim singuli*, ait Caluinus, li. 3. c. 20. §. 22. *peculiares sibi Diuos adsciuerunt, in quorum non secus, atque tutelarium Deorum, fidem se contulerunt: neque modo (quod olim Israeli exprobrabat Propheta. Ier. 2. v. 28. & 11. v. 13.) secundum vrbium numerum Dij sunt erecti, sed secundum capitum multitudinem.* Sed hæ solitæ nugæ. An non absurdum, & plusquam asininum, quæ de Dijs, de idolis, de prophano eorum cultu in Scripturis aut Patribus sunt, ea semper contra Dei amicos, moderatumque ipsorum cultum & honorem trahere atque conijcere?

II. Fas vero esse, aliquos è Sanctis Patronos ac præsides, & prouincijs, & vrbibus, & vicis, nostrumq; singulis deligere, istosque

istosque maiori ac frequentiori colere ac orare studio, monstrat *Deus* ipse ac *ratio*.

Deus quidem. *Primo*, quia certis Sanctos quosdam gentibus ac prouincijs præfecit. *Apoc.* 2. *Matth.* 24. vt superiore monstratum quæstione.

Secundo. Præposuit etiam nationibus ac populis, verbi causa, Judæorum & Persarum, Angelos, *Dan.* 10.13.20. & 21. hosque istorum *populorum* nominat *Principes*, ibid. At Sancti alij *æquales Angelis*, Luc. 20.

Tertio. Dedit ex eadem Angelorum gēte hominibus singulis custodes, pædagogos ac præsides. *Matth.* 18. & fatentur tam Caluiniani, quam Lutherani. Iam vero dictum, Sanctorum quemlibet *Angelis æqualem* esse. Neque obstat Caluini lib. 3. c. 20. §. 23. exceptio: quod *Angeli sint administratorij spiritus.* Nam sane postquam suis è corporibus euolarunt hominum animi, Deo ad nutum in omnibus ministrant, cum suum eum Dominum, & se ipsius agnoscunt seruos, *Apoc.* 5. & 7.

Quarto. Fecit non raro Deus miracula non parua, cum ij colerentur, & deprecatores adhiberentur Sancti, quos aliqua vel prouincia, vel ciuitas, vel vnus quispiā veluti patronos ac præsides habebat. *D. August. lib. de cura pro mortuis. c.* 16. *Euseb. lib.* 6. *hist. c.* 5. *Nyssenus in vita S. Gregorij Thaumaturgi; D. Ambros. sermone de SS. Geruasio & Protasio.* Euoluantur Constantinopolitanorū Annales, Theodosij Imperatoris gesta, Parisiensium, Coloniensium, aliorumque quamplurimorum monumenta: & apparebit, quantam seruis suis, certo in loco, præcipue cultis & inuocatis, vim & gratiā concesserit Dominus. An vt falsis imbuamur opinionibus, crassis implicemur superstitionibus, fœdissima polluamur idololatria, nobis per Sanctos suos auxiliatur, & prodigia facit Deus?

III. *Ratio* idem suadet. *Primo*, quia potest sibi quis aliquem præ alijs Sanctum, ad imitandum, deligere. Quidni ergo & ad orandum? De seipso adhuc viuo & humanæ imbecillitati prolapsionique obnoxio dicebat Apostolus. *Imitatores mei estote.* 1. Cor. 1. Quanto magis quando ad vitam translatus fuit beatiorem, ab omni liberrimam infirmitate, inconstantia, & casu? Quos vero imitari possumus, eosdē si quidem possint (posse autem Sanctos ex dictis certissimum) vt nos iuuent, manumque nobis porrigant, rogare quid vetat.

Secundo. In creaturis omnibus eas licet deligere, quas, cum vetitæ nō sint, ad summum vltimumque finem, qui Deus est assequendum sibi fore iudicat quis vtilissimas ac opportunissimas. Sancti verò creaturæ sunt, eorumque cultus & deprecatio vetita non est, vt sæpe clareque ostensum. Ex ijs igitur licet, quos vltimum in scopum collineando & iaculando præcipue amemus, obsequijsque ac precibus prosequamur, deligere.

Tertio. Bonum factu & vtile est, quod à doctissimis ac sanctissimis Ecclesiæ Christianæ Magistris commendatum intelligimus. At legantur *S. Leo serm.* 2. & 3. *de anniuersario suæ assumptionis, itemque serm.* 1. *de SS. Petro & Paulo. S. Maximus serm. de martyrib. Tauris; Gregor. Naz. orat.* 14. *S. Hieronym. epistola ad Paulam de obitu Blesillæ. D. August. lib. de Baptismo contra Donatistas c.* 1.

Quarto. Et nonne S. Chrysostom. præcipua quadam veneratione S. *Paulum* afficiebat, eiusque in Musæo suo imaginē habebat, & ab eo sæpe adiutus est? 2. Nonne Theodosius Imperator, in insigni illa sua contra Eugenium Tyrannum victoria, quam decantat 5. ciu. 26. S. Augustin. SS. *Philippi & Ioannis Baptistæ*, quos eximie colebat, præsentissimam certissimamque opem sensit. 3. Nonne S. Paulus Eleanus in S. *Nicolaum*, sanctamq; *Catharinam*, singulari

lari amore ac pietate, vt supra dictum, ferebatur? 4. Nonne S. Elisabeth Hassiæ Landtgrauia *S. Ioannem Euangelistam*, alijque alios asciuere Diuos, ac Diuas tutelares? 5. Nonne vici, vrbesque integræ, ab huiuscemodi Sanctis in Anglia olim, Germania, Gallia, & in extrema nunc India, nouoque orbe sua etiam accepere nomina? 6. Nonne in eorum honorem non templa modo, & aræ, sed collegia, cœnobia, castra & vrbes, Deo Optimo Maximo dicatæ?

Quinto. Neque contra Christianæ pietatis vsum hunc, roboris quicquam habet Caluini ratiuncula hæc: *In vnam Dei voluntatem omnia sua referunt Sancti, aliamque orationem nullam faciunt, quam qua Dei regnum aduenire expetunt.* Ergo non *sunt in suos cultores priuato affectu propensiores.* Consecutio enim negatur. Nam 1. voluntas Dei est, vt quilibet in eum, à quo recte amatur, & colitur, ingratus & durus ne sit, sed beneuolentior ac propensior. Hoc enim & exemplo suo docet, cum de seipso dixit, 1. Reg. 2. v. 30. *Quicumque glorificauerit me, glorificabo eum.* 2. Nobis miseris regnum Dei aduenit, cum cœlesti ope adiuuamur, è malis eripimur, bonis varijs & ijs quæ animorum sunt potissimum, cumulamur. Et sicuti orant Sancti, *Adueniat regnum tuum*, nonne & ista etiam, quæ vel prægrediuntur vel subsequuntur, orant? *Sanctificetur nomen tuum, Fiat voluntas tua, sicut in cœlo & in terra.* Sanctificatio vero Diuini nominis fit, dum eius causa, intuitu, & nomine à nobis coluntur & inuocantur Sancti: *fit eius voluntas in terra, sicut & in cœlo*, quando istorum charitas & suffragatio non in cœlo tantum tenetur inclusa, sed in terram etiam ad nos diffunditur.

Finis Nuclei Coppensteinij Completi.

NVCLEVS COPPENSTEINIVS E CONCEPTIBVS BESSEANIS, In Ferias Quadragesimales:

AVTORE R. P. F. JOAN. ANDREA COPPENSTEINIO Mandalen. Ordin. Prædicatorum Theologo.

ELENCHVS MATERIARVM Quadragesimalium.

LECTOR AMICE. *Hanc ideo collegi, ac præmitto: quo materiarum tibi sit & certior cognitio: & facilior inuentio: & paratior ad Dominicas seu Festa hinc translatio, ac vsus. Quos additos hic zipheros cernis, ij Partes Feriæ cuiusque indicant.* VALE ac VTERE.

Die cinerum 1, Effectus Pœnitentiæ: 2. ac cinerum; (quæ hominem fragilitatis admonet ac mortis: 4. quo deuotius carnem spiritui subijcere per ieiunium allaboret) sunt mirifici.

Feria V. *Accessit ad eum Centurio*, Matt. 8. Iustificatio impij operum Dei est maximū alias: at in militari pectore hoc admirabilius. 2. Est anima miles quidam ac Chiliarcha habens subditos. 3. cuius ægra tamen concupiscentia iacet, herumque molestat ac infestat.

Feria VI. *Diligite inimicos.* Matt. 5. Odiū osori pessimum, appetensque vindictæ est. 2. Vel ipsos tamen diligere inimicos Christiano necesse est. 3. Quo detestabilius peccatum est odium proximi: propriorum excludens peccatorum remissionem. 4. Hoc pluris amnistia est; quod etiam in vindicantes

cantes

cantes vindicet Deus: ignoscentes vero euehat. 5. Damnet Duellantes.

Sabbato, *Erat nauis in medio mari* Marc. 6. Fluctuat, non mergitur Ecclesia. 2. quantumuis naufragum sit mare mundi. 3. illa perdurat tamen: 4. Ventosi autem tyranni atque hæretici dispereunt.

Feria II. post Dom. I. Quadr. *Cum venerit filius hominis in maiestate sua.* Mat. 25. 1. Triduum est homini: 2. dein iudicium, manusque Dei horrifica. 3. Illud Generale accidet horrendum ob euenta, peccata reuelata, Deumque iratum: 4. ac iudicem visu, voce formidandum.

Feria III. *eiecit vendentes & ementes.* Matt. 21. 1. Ambitio & auaritia viam præstant ad omne nefas, adque ruinā. 2. Stante interim Ecclesia hoc firmius ac sanctius: 3. dū nundinatores templarij ab Deo flagellantur.

Feria IV. *Generatio adultera signum quærit.* Matth, 2. 1. Signa edere Dei est. 2. Inprimis istud conuersio peccatoris, quæ huic petēda est. Par signum est Prouidentia Dei. 3. Orthodoxis non sunt opus signa, etsi non desint. 4. At Nouantes edant necesse est: sed nequeunt nisi hæreses, & voluptates propagare.

Feria V. *Transfiguratus est.* Luc. 9. Pro incomprehensibili beatitudine quæque præfer, & perdura. 2. Eius imago fuit Christi transfiguratio: 3 miranda. 4. cum qua esse & hic, & in cœlis bonum est.

Feria VI. *Probatica piscina.* Joan. 5. Dei misericordia extollitur: 2. sed & pœnitentiæ effectus miri ac varij, quales miri, varijque fontes memorantur. 3. Ea, vt hyssopo, aspersum, 4. humanum genus ægrum sanatur, sed per Jesum.

Sabbato. *Et transfiguratus est.* Matth. 17. Gloriæ cœlestis nuncij certi, sed pugnantibus ea datur. 2. Quintuplex Christi trāsfiguratio fuit. 3. Thaborina vero glorificati. 4. In qua miri sermones de Incarnatione, Passione, & Paupertate.

Feria II. post Dom. II. Quadr. *In peccatis vestris moriemini.* Ioan. 8. Prædestinatio varie præfigurata fuit. 2. Anima autem reproba nihil infelicius. 3. Vocantem proin Deū sequi oportet, & cito. 3. neu peccatis immori contingat.

Feria III. *Super Cathedram Moysis, &c.* Matth. 23. Credendum, & parendum Ecclesiæ 1. vt infallibili, perpetuæ, & sanctæ. 3. Magnique faciendi prædicatores boni, mali arguendi. 3. Sacri autem Præsules officium gerunt tam periculosum, quam magnum.

Feria IV. *Mater Filiorum Zebedæi.* Vide in F. S. Jacobi.

Feria V. *De epulone,* Vide Dominic. 1. post Trin.

Feria VI. *Homo plantauit vineam,* Mat. 11. Christianus est plāta, sitque frugifera: sin, eijcietur. 2. Vinea autem animæ, & Ecclesiæ ab omnibus sit instructa partibus necesse est.

Sabbato. *De filio prodigo.* Luc. 15. Prodigalitas ac Voluptas mala sunt capitalia. 3. Filij autem prodigi ac perditi sunt parentum dolor ac pudor. 3. Effectus multi prodigalitatis. 4. Peccatores quoque procul à Deo sunt.

Feria II. post Dom. III. Quadr. *Fac & hic in patria tua.* Luc. 4. Iudicia Dei verēda, non quærenda anxie, aut curiose. 2. Miraculis fides necessaria est: quæ cur non in patria Iesus patrarit? 3. In Ecclesia tamen multa ex dono gratuito. 4. Itemque ex gratia gratū faciente: quæ cuique parata vbique est.

Feria III. *Si peccauit in te frater tuus.* Matt. 18. Fraterna reprehensio, 2. itemque Correctio necessaria: at cum grano salis præstanda, idque ex præcepto. 3. Excommunicatio etiam tam sæpe necessaria, quam iusta: sed debito cum modo facta.

Feria IV. *Populus hic labijs me honorat,* Matt. 18. Cor debetur, gratumq; Deo est,

2. vt Cogitationes malæ premantur, ne paruæ initio mala non parua ferant. 3. cor & os consonent ad cauendam hypocrisin. 4. Nec Traditiones negligantur.

Feria V. *Socrus Simonis tenebatur febribus.* Luc. 4. Afflictiones perutiles sunt omnibus: 3. at Cœlibatus Ecclesiasticis necessarius. 3. Quo rectius naturæ febrientis paroxysmis varijs succurratur per medicum IESVM. 4. Sunt autem vitiorum febres diuersæ iuxta & periculosæ.

Feria VI. *De Samaritana.* Ioan. 4. Præuenientis gratiæ par necessitas & præstantia est. 2. Iesu tamen se simul pro nobis fatigante, ac patiente, dum nos quærit. 3. terrendo, inuitando: quem sequi facilius est quam Satanam. Ergo parendum vocanti. 4. nil friuole causandum, quod aquæ Dei mutent mentes.

Sabbato. *Mulier in adulterio deprehensa,* Ioan. 8. Adulterij grauitas, 2. ac pœnæ. 3. Istam tamen absoluendi causæ sunt Domino.

Feria II. post Dom. IV. Quadr. *Inuenit in templo vendentes.* Ioan. 2. In Deum ira cadit. 2. Vult idem templis coli. 3. quorum vsus & antiquissimus est, & Catholicus, 4. Proinde eorum profanatores, Schismatici ac hæretici, puniendi: Sacerdotes vero boni templorum sunt ornamenta.

Feria III. *Quomodo hic literas scit?* Inuidia comes gloriæ est, & multorum turbatrix. 2. Lex Christiana rite lata & accepta. 3. præstat legibus vniuersis. 4. Nam promanauit ex scientia Christi infinita.

Feria IV. *Vidit hominem cæcum à natiuitate.* Ioan. 19. Excæcationis malum à Deo deprecandum est. 2. Hanc mulctam intulit peccatum originale, quod vniuersale fuit, non personale: nec tamen Christum & Mariam attigit. 3. aduersa causat: Ceremoniæ probatæ, mortisque meditatio, sui agnitio, Christique merita reluminant.

Feria V. *Defunctus efferebatur filius vnicus.* Luc. 7. Sepulturæ honos est debitus, & laudabilis. 2. Peccati plura, quam mortis, sunt mala. 3. Id præproperat mortem, nusquam tolerabile: Deus tamen præmonet mortis, vt caueatur æterna.

Feria 6. *Erat Languens Lazarus,* Ioan. 11. Vita breuis homini, & natura nouerca est. 2. Fides Sororum paucis orat, & exorat: Deus tamen iustos, quantumuis orent, tribulari sinit. 3. Attamen peccato illa crymans Iesus etiam vel mortuos denique suscitat. 4. Iustificatione impij, consuefacti ad peccata, nil difficilius est.

Sabbato. *Ego sum lux mundi.* Ioan. 8. Encomium solis: 2. eius cum Deo comparatio. Sed lux Christi, id est, gratia effectus varios operatur in anima.

Feria III. Post Dom. Passionis. *Erat in proximo dies festus. Transi hinc, &c.* Ioan. 7. Gloria danda Deo; fugiendaque vana.

2. Qui quatenus fratres Iesu. Mundus vrbesque, sæpe nocent. 3. Mundi suadam igitur caue: imitator humilitatis Christi.

Feria IV. *Oues meæ vocem meam audiunt.*

Ioan. 10. Verbi Dei vis efficax ad conuersiones. 2. præsertim in Pastore Iesu. 3. Multis tamen id audientibus cedit in iudicium. Multis quoque signum date aliquod prædestinationis potest. 4. Effecta habet complura.

Feria V. *De Magdalena.* Vide in Festo eiusdem.

Feria VI. *Collegerunt consilium aduersus Iesum.* Ioan. 11. Prauorum fugienda societas. 2. Cogitur concilium ad bona retardanda. 3. Discussio Concilij super Iesum, reprobatur. 4. probatur.

Sabbato. *Nunc anima mea turbata est.* Ioann. 12. Pugna carnis ac spiritus ingenita est: in Christo tamen absque passione

ne peccabili, aut irrationali: assumpte tamen ab eo passiones dissimiles erant nostrarum.

Feria II.III.IV.Post Dom. Palmarum. *De Eucharistia.* Quæ alibi in Opusculo reperies. Denique Passio Domini nostri Iesu Christi.

IN DIE CINERVM.

Memento homo, quia cinis es, & in cinerem reuerteris.

ÆGyptij, teste *Herodoto & Plut. in conui. 7. Sap,* medias inter, feruenresque epularum hilaritates caluariam inferre sueuerunt, quæ in mensa per singulorum tradita manus obibat spectaculo, modiperatore clamante:

Huic similes erimus: Memores iam viuete Lethi.

Simile Deus, inde ab rerum primordio, vsurpauit, iniectis homini brutorum pellibus mortuorum: vt tumulo se deberi viueret memor. Ecclesia infert inter bacchanalia cineres, & ait: *Memento homo, quia cinis es;* quasi dicat. Vanitas in epulis, gaudijs, honoribus: & *vitæ summa breuis spes longas inchoare vetat,* vt canit Horatius. Ergo *Memento homo, quia cinis es:* ac pœnitentiam arripe,

Cuius ergo nos

I. *De vi, & efficacia Pœnitentiæ. II. De cinere ac puluere. III. De hominis fragilitate, ac memoria mortis. IV. De ieiunio, & carnis maceratione.*

PARS I.

De vi & efficacia Pœnitentiæ.

[…]amen- […] est ef- […]

I. ORbibus orbis cœlestibus, dominis rerum naturæ inferiorum, septem infixit Planetas Deus; è quibus in corpora, velut alumnos suos, magnæ efficaciæ dimanarent influxus. Sic Ecclesiæ septena dedit Sacramenta Iesus, In quibus Pœnitentiæ tantum est; quanta eiusdem & necessitas, & salubritas.

VtqueRomulus, *teste Plut. in Romulo,* Vrbem conditurus, facinorosorum aperuit asylum; quod confugis indemnitatem præstabat: Ita Iesus in ipsis Ecclesiæ cunabulis primum, quod instituit, Pœnitentia erat: quam & suus Prodromus, & Ipse prædicarunt, *Pœnitentiam agite, quoniam appropinquat regnum cœlorum.* Ad hanc nemo damnis est: indemne omne nefas, & expiabile scelus omne. *Et asylum.*

1. Triste terris diluuium, *Gen.* 7. criminum erat eluuium. Magis iam Pœnitentia, quanto Veritas maior Figura. Est ea Iordanis, 4. *Reg.* 5. Naamanis lepram emundans. *Figura eius 1. Peccata eluit.*

2. Mare rubrum Ægyptios, quotquot erant, obruit omnes, Exod. 14. Psalm. 105. *Vt ne vnus quidem superfuerit ex eis.* Sic rubricata Christi Sanguine Pœnitentia, contritionis vndis peccata demergit. *2. Demergit.*

3. Ipsa est funda Dauid, 1. *Reg.* 17. tribus instructa silicibus, Contritionis, Confessionis, Satisfactionis, sternendo Goliatho, peccato. 4. est Scala Iacob, per quam peccatores facti Angeli scandunt sursum. 5. Est Probatica, *Ioan.* 5. morbi genus omne curans. 6. Est vastus in hoc freto Cetus, *Ioan.* 2. Ionarum absorptor, & saluorum in littus restitutor. 7. Est Virga Moysis, IESV, Ægyptiacorum serpentum, ac draconum, peccatorum, inquam, deuoratrix, *Exod.* 7. *3. Mactat dæmones. 4. Educit in cœlos. 5. Cõsanat. 6. Restituit gratiæ.*

Ea nunc pullis induta luget; pastaque ieiunijs Filia cœli, Tutela virtutum. Ipsa nunc pro auri crinalibus, cineres: pro delicijs, cilicia, pro torque, flagra vsurpat honoraria domicilla: Felix in ea, vt videtur, miseria: læta intus, in luctu foris.

PARS II.

De Cinere, ac Puluere.

Cinerum efficacia. 1. Ad iram Dei placandam. 2. Ad gratiam. 3. Ad securitatem. 4. Ad solatium.

I. CInerés semper peccantium portus, salusque fuerunt. 1. Niniuitæ, *Ion.3.* ad Jonæ prædicationem, in cineribus salutem inuenerunt. 2 Abraham vero & gratiam: *Gen.18.* Nam cinerum meminit ante, quam ausit loqui Deo. *Ego puluis, & cinis loquar ad Dominum.* 3. Achab. *3. Reg.21.* ab ira Dei se condebat in cinere.

4. Iob *cap.10.* solatium in cinere quærebat, *Memento*, ait, *quod sicut lutum feceris me, & in pulverem reduces me:* quasi dicat; An *contra puluerem ostendes potentiam tuam*, & iustitiam distringes? O vim cinerum, pœnis, culpisque arcendis: refrenandis cupiditatibus, parandis omnibus!

5. Ad eluuium peccatorum.

Lixiuium fit ; cineribus percolatum: peccatorum eluuium est lacryma per nouissimorum memoriam ducta, & elicita. Da hanc Domine, & Psal.50. *lauabis me, & super niuem dealbabor.*

6. Ad prodēdas technas carnis, mundi, dæmonis, Regum sunt.

Vt Daniel, *c.14.* cineribus in fano sparsis sacrificulorum imposturas detexit, draconemque destruxit. Ita memoria nouissimorum technas carnis, mundi, &c.

II. O cineres vere regios! Nam Regem Niniue, & Achabum, & Dauidem ad saccum adegistis. Ps.101. *Cinerem tanquam Panem manducabam.* Quare & vos *nunc ô Reges, intelligite* idem. Cineres non Vestri sunt dedecores: sed vestri sunt ipsi, iam inde ab maiorum vsu vestrorum.

Ac matronarum.

Vestra quoque sunt ijdem hæreditas, Matronæ. 1. Esther. *c.4.* cineribus se, velut aromatibus, perfudit. Et ipsa tamen quid venustius; gratiosius: regificentius? 2. Iudith. *c.9.* ipsa pulchritudo, *Oculus Israel* dicta, loco stibij se cinere inceruſſauit; strinxit lumbos cilicio.

3. Filiæ Ierusalem, *Thren.3.* in transmigratione Babylon. abiecta humi capita nimbo cinereo perfuderunt. Idem nunc tempusque, peccataque vestra reposcunt. *Memento, homo, &c.*

III. Repete ortum tuum: vnde domo? quo tendis? E terra, in terram, terra homo. 1. Physica est Maxima: *Ex quibus vnumquodque componitur: in eadem & resoluitur.* Terminus à quo, *puluis es:* ad quem: *& in puluerem reuerteris.* 2. Mathematicum est principium: *Omnes lineæ, à centro ad peripheriam ductæ, sunt æquales.* Ita & Horat. *Mors sceptra ligonibus æquat.* Rex, fexque hominum si es, *cinis es, & in cinerem reuerteris.* Centrum vnum, vnaque circumferentia omnibus est, lineis æqualibus mensurata mortalitatis. 3. Honorum hic vmbra breuis, breue iacit discrimen; quod vna luci intercurrens nubecula mortis extergit: *Et Fuimus Troes.*

Hom... uis es... pulu... omn.

Memento homo, quia cinis es: 1. Et domus tua super arenam structa: *Matth.7.* quæ ad vnum Aquilonis flabrum corruet. 2. Vt ad procellam primam Iobi domus euersa, cunctis dedit liberis eius sepulchrum epulantibus. *Iob.2.*

Hom... domu... tea est

3. Atrocior Philistææ ruina domus obruit omnes. *Iud.16.* subtractis duabus ab Samsone columnis. Et tuæ domus homo, columnæ quæ? *Cinis es.* Et quæ tua confidentia? Imprudentia. Crede,

Omnia dispereunt: præter amare Deum.

4. Qualis statua colossæa Nabuchodonosoris? Caput aurea: argentea pectus & brachia: ventrem & femora ærea: lutea pedes. Et hi ad leuem tactum lapsi de mōte lapilli dissiliunt, fitque ruina molis vniuersæ, ac obtritio. Ita euenit aureis honoribus ac opibus, æneo robori, ferreæque potentiæ; luteo innixis homini, ruente quo casu ab monte fortuna.

Et cad...

Te nosce; & sape; *quia cinis es.*

Pars III.

De hominis fragilitate, & memoria mortis.

I. PErge iam, Philosophia prisca efferre hominem: 1. Tu Hermes Trismegiste dic eum *Miraculum magnum*.

2. Pythagora, *Deum*, dic; *at mortalem*, Nihil eum nostis: principium eius est puluis: medium, cinis: finis, vermis. 3. Iam Plato in Timæo dic eum *diuinum genus*. 4. Tuque Photine: *Quoddam Vniuersum & microcosmum* appella.

5. Sed ego te Magne Gregori, demiror; Quod, hom. 26, in Euang. istud: *Prædicate Euangelium omni creaturæ*, id est, aias, *homini*. Ergone in vno omnium est rerum creatarum pretium? Et vero est: Est tamen & *cinis*. Esto habeat *esse* cum saxis, *vegetari* cum quercubus ac cedris: *sentire* cum leonibus, *intelligere* cum Angelis: *est* tamen *cinis*. Bene Psaltes 1. Est *tanquam puluis*, *quem proijcit ventus à facie terræ*. O ventorum ludibria mortales!

Agathocles, ex figuli filio Rex factus Siciliæ, vt sortis vtriusque, præsentis ac præteritæ, viueret memor, in figulinis & aureis cibos mensæ voluit inferri: Sicut & VViligises primus Elector Moguntinus, Basilicæ conditor Cathedralis, vir vere Magnus, in Moguntiaca intulit Insignia rotam carpentariam; (quod filius hamaxurgi fuisset, atque ex tantulo tantus emersisset. Et *homo* figuli est filius figulinus. 1. Iob. 10. *Manus tuæ fecerunt me, & plasmauerunt me*. 2. Ieremias clamat: *Terra* in esse: *Terra*, in fieri: *Terra*, in conseruari Et *quid superbis terra, & cinis*? Eccl. 10. *Noli igitur altum sapere sed time*.

II. Quid pauone superbius? Ad visos tamen pedes suos cristas ponit. 1. Te intuea re, qui *homo vanus in superbiam erigeris, tanquam onagrum te liberum natum putans*, Ecce Thren. 1. *Sordes enim in pedibus eius, & in circuitu eius hostes eius*.

2. Quantuscunque fuerit Xerxes, suum tamen exercitum innumerum ex edito speculatus, acerbe est illacrymatus; *teste Plutarch.* & ait: *Heu, tot ex hominum myriadibus nullus post annos centum superstes erit*. Abibunt in cineres. Et nos malis, mortique illætabimur? *Et iam potentissimos quosque.*

3. Refert *Platina in cœlestino III.* Saladinum, Regem Ægypti, vicinum morti dedisse præconi indusium; iussisse per vrbem, id circumferri, ac proclamari: *Magnus Saladinus Orientis subiugator, Asiæ domitor, terror orbis vnicum hoc indusium, ex omnibus trophæis suis secum auferet*. Ehem cineres, quid non potestis inspecti propius? Tuam cernis vilitatem? Iam mox indues humilitatem.

Memento 1. conditum te non ex igne, vt stellæ; non ex aëre, vt venti, sed è terra elementorum infima: Et huius tu *puluis es*. Etsi montes complanes, maria ponte sternas, morieris. 2. Sis Hercules robore, delicijs Lucullus, turres Babylonias construas: moriere. 3. O nymphæ, vester flos iste Veneris emarcescet, extructa & mitellata crinium fastigia cadent, deliculata membrella verminabunt. *Memento, quia cinis es.* *Omnia bona corporis sunt fluxa.*

1. Philippus, Rex Macedo, ab puero omni mane salutabatur hisce: *Memento mori Rex*: *Aelian. l. 8. Var. cap. 15.* Vel, vt alij, *Hominem te memineris*. *Ideo mors est memoranda.*

2. S. Chrysost. *Sur. to. 1.* sepulchrum sibi effodi iussit, non perfici: sed quotidie interrogari sese; *Vin' perfici?*

3. Ad Imperatorum inaugurationem olim aceruus marmorum accumulabatur, interque mediam pompam ex Imperatore exquirebatur; quo marmoris genere vellit tubam sibi excidi?

4. Lycurgus; Laconum legislator vt *Plut.* prodit sanxit, vt bustuaria in vrbis medio constituerentur, & ex eis mortem singuli ferrent in oculis. Nostra nobis nos simus cœmiteria, memorando mortem.

Atque ita pullati vestem induerimus cineream.

PARS IV.

De ieiunio, & carnis maceratione.

Quadragesimales epulæ. I. ISTius habitus similes sunt epulæ ipsa ieiunia, deliciæ Quadragesimæ, & hæc delicium Pœnitentiæ est: 1. Digna Iesu, Moyse, Elia. 2. Epulæ pretiosiores Cleopatranis, Lucullianis lautiores: Assuerianis regificentiores, *Esth.*1. Quas *Exo.* 24. Moyses inchoauit: Elias, 3. *Reg.* 19. prosecutus est: Iesus *Matth.* 4. confirmauit. Acta à singulis in montibus per dies 40. vbi radices, missus: rupes, mappæ: mensa, ablatio mensæ; torrens, falernum est.

Dies 40. pœnitentiales sunt. Dies 40. Niniuitis dati pœnitentiæ; *Ion.*3. Hi totidem & nobis. *Adhuc 40. dies, & tua Niniue subuertetur.* 2. Israelitæ annis 40. per desertum errarunt ærumnosi; *Num.* 12. demum ægre in terram promissam introducti cum hostica lucta varia. Ita nos hic. 3. Noe dies 40. in Arca, imbrium, ventorum cœlique iactatus iniurijs durauit: demum in montibus Armeniæ conquieuit, *Gen.* 8. Nec tibi molliora speres, ô anima pœnitentiæ in arcam te include; diluuium sustine pœnarum: Dura, perdura.

Digressio in hæreticos. Et adhuc superstitionem esse criminabuntur quadragesimale ieiunium, Epicuri de grege porci hæretici? Vah natos abdomini ventricolas: *quorum Deus venter est, & finis interitus.* Quam nobis ex ieiunio calumniato: eandem Moysi, Eliæ, Iesu irrogatis iniuriam. Quin & Apostolis, primæuæque Ecclesiæ. Teste Hieron. Epist. contra Montan. to. 2. & in Oseam cap. 18. *Nos vnam Quadragesimam secundum Traditionem Apostolicam, anni tempore nobis congruo obseruamus.* Eadem Ambr. August. Basil. Orig. *Hom.* 10. *in Leuit.*

II. Eiectos paradiso per esum vetitum, vetitus restituit esus: *vitia comprimit, mentem eleuat, virtutem largitur, & præmia*: & Matth. 17. *Hoc genus dæmoniorum non eijcitur: nisi in oratione & ieiunio.* Mirum triumphum Ieiunij! Vrbes cladibus eripit: dæmones conterit: Deum vincit. *Effectus ieiunij.*

Exempla. 1. Hebræos indictum ab Esthera ieiunium ab interitu liberat, *Esth.* 4. Amane suspenso. 2. Prisci Patres, quod extorquere cœlo volebant; pro eo Ieiunia suscipiebant, teste Augustino.

Finis institutionis carnem subijcere spiritui. Instituti vero huiusce ieiunij causa est, nostræ carnis insolescentia aduersus Spiritum. 1. Illa, vt Esau vorax, pro re nauci, gulæque irritamento ius omne primogenituræ, seu vitæ beatæ, diuendere floccipendit. Qua etiam causa fratrem suum, Rationem ac spiritum, exosum habet, & persequitur. 2. Eua, *Gen.* 3. Adamum pomi illicio tentat, & euertit. 3. Dalila Samsonem, in sinu suo quiescentem, soporat, detondet, eneruat robore, Innectit funibus: hostibus tradit. *Iudic.* 16. 4. Pellex Putipharæa castum solicitat Iosephum in nefas; at voti impos facta sui, ardorem cupidineum in odium vertit ac rabiem, persecutrix innocentis, *Gen.* 39. Talis *Caro concupiscit*, ac furit *aduersus spiritum.*

Caro domanda. III. Quare edomanda est. 2. Cor. 6. *In laboribus, in vigilijs, in ieiunijs.* Age, fac Carni, quod Tobias pisci. *Tob.* 6. Hic vndis innatans, Tobiæ inuasor: Angeli iussu in siccam extractus exenterebatur: sic anima carnem ex deliciis, atque cupedijs in siccam xirophagiæ esurialis extrahat, extenuet pœnitentia. Nam

Luxuriat raro, non bene pasta caro.

Exempla. Quare ad arma, ad arma aduersus domesticum hostem corpus hoc nostrum. 1. Præit exemplo Dux Paulus, 1. Corinth. 9. *Castigo corpus meum, & in seruitutem redigo.* 2. Dux Anachoretarum S. Hilarion, teste Hieron. cap. 1. Epistol. in vita Hilar. Ego,

Ego, aselle, faciam: (sic is corpus suum alloquebatur: (*vt non calcitres: nec te hordeo alam, sed paleis: fame te conficiam & siti: graui onerabo te pondere, vt cibum potius cogites, quam lasciuiam.* O bellum, bellum! 3. Simili carnem debellauit Euagrius, Thebaidos incola deserti. Hoc flagris corpus diuerberãte, vt rupes ab ictibus resonarent, excitus alius virum sanctum increpat & domandum, ait, non enecandum corpus esse: monet, sæuire facesseret. Cui is hoc tantum: *Quiescat ille, & quiescam ego.*

Perora. Quare, si hos tales admiremur: imitemur certe Dauidem, Psalm. 34. *Humiliabam, ait, in ieiunio animam meam.* Obedite Ioeli, cap. 2. *Conuertimini ad me in toto corde vestro, in ieiunio, & fletu & planctu.* Reuertere igitur *Sunamitis, conuertere Ierusalem.* Vocantem audi, imperanti obtempera; metue comminantem. Dic cum Psal. 107. *paratum cor meum Deus, paratum cor meum,* te per deserta ad Caluariæ sequi montem, sanctificare ieiunia & pœnitentiam: tantum *Adiuua Deus.*

FERIA V. POST CINERES.

Cum intrasset Iesus Capharnaum, accessit ad eum Centurio. Matt. 8.

REx Dauid, 1. *Reg.* 30. dum Amalecitas latrunculos persequitur, forte incidit in derelictum ab istis seruum Ægyptium ægrum: quem Rex suscepit, refocillauit; vsusque ductore est; vt victoriam ab hoste reportarit. Sic Centurio in suum affectus seruum, pro ipso laborat: & exorat. Hocque amplius euincit; vt suum sub tectum intraret Dominus.

Circa quæ nos

I. *De iustificatione militaris animi.* II. *Quis Centurio?* III. *Qui milites Centurionis?* IV. *Quis paralyticus seruus Centurionis?*

PARS I.

De iustificatione militaris animi.

MVlta sunt admirãda: in quibus facile princeps Remissio peccatorum est, seu Conuersio peccatoris. 1. Vt affirmare non vereatur D. Th. 1. 2. q. 112. *Maximum opus Dei est iustificatio, & remissio peccatorum.* 2. Secundum Psalm. 144. *Miserationes eius super omnia opera eius.* 3. Hinc orat Ecclesia iam quotidie: *Deus, qui parcendo, & miserendo potentiam tuam maxime manifestas.* *Iustificatio est Dei operum maximũ.*

Creatio mirandæ est potentiæ: sed iustificatio maioris. Verbo creauit omnia: atqui vt peccatum originale aboleretur 5000. annis laboratum est: & demum 30. annis quanta tulit ob idem? Illic, Psal. 148. *Dixit, & facta sunt:* hic, Luc. 24. *Oportebat Christum pati, & sic intrare in gloriam.* *Maius Creatione.*

Tantæ molis erat, ex fero leone facere agnum humilem, ex diabolo Angelum, ex idololatra Christianum, & seruo mundi libertum Domini. 1. Ita *Dan.* 4. Nabuchodonosor prius in bestiam conuersus fuit; quam ab Daniele conuerteretur. 2. Deus, *Exod.* 17. mandarat Moysi, tantum præciperet petræ, daret aquam: ipse vero etiam virga percutiebat; & vix tamen credebat promanaturam aquam: Sic anima peccatrix non verbis solum; sed virgis ad conuersionem impellenda est, vt fluant aquæ pœnitentiæ. 3. Piratam talem, toto mari libertatis euagantem, ad littus pœnitentiæ ducere; laboris est & validæ gratiæ. *Similia de feris, & saxeis animis.*

Idque maxime in militibus cernitur. Vt aër & ignis, tanquam symbola elementa, facile in sese commutantur, vt aër fiat inflammatus: at asymbola, vt ignis & aqua, non item. Vnde mirum, si aqua ardere cerneretur. Ita ciuem, vulgaremque hominem conuerti, non ita mirum: vt si mauortium pectus emollescat ad pœnitentiam. *De Militaribus vero maxime.*

In

Sed impijs. In primis tamen id genus, quod prædis vi-uit ac homicidijs: *Iſtis nulla fides, pietaſque viris eſt.* Iſti ſunt de genere crucifigentium Ieſum, ac dire blaſphemantium. Iſti ſaxis ſunt duriores. Nam patiente Ieſu, monumenta aperiuntur, elementa plangunt, finduntur rupes: ſol tenebreſcit, terra tremiſcit, mundus obſtupeſcit, natura luget: Soli milites ſub cruce ludunt. Quo admirabilior eſt hodierni Centurionis Ethnici conuerſio.

PARS II.

Quis Centurio.

Centurionis amor in ſeruū. I. QVod Centurio pro ſeruo ſuſcepit iter in Iudæam, ſe ad ſupplicationem humiliauit, tamque impenſam: illi ſane permagni ſeruus is fuerit. 1. Quare Eccl. 33. *Si eſt tibi ſeruus fidelis, ſit tibi quaſi anima tua: quaſi fratrem tuum tracta.*

2. Miratur Plinius petram Indiæ non procul à promõtorio Nymphæo, quod aſſiduis exæſtuet ignibus. Mirabilior hic eſt, ad pedes Domini iacens petra martia viri, æſtuans amore ſerui, & peccatorum ſuorum dolore. 3. Stupet Moyſes ad viſionem rubi ardentis, *Exod.* 3. eamque *magnam* appellat. At maior hæc Centurionis in deſerto gentilitatis. Quid enim rubus is ardens ad ignes charitatis? 4. Qualis igitur animus amantis Samaritani erga lapſum inter latrones: *Lucæ* 10. talis Centurionis in ſuum hydropicum.

Anima orantis eſt ille Centurio. II. Sed adſis Centurio, armis exutis te oſtende nobis, qualis in te vir eſt? Num Animæ fors eris imago noſtræ, donis pluſquã centenis dotatæ? Cum ex centum potentiis & affectibus animæ laborat vnus paralyſi, ad Chriſtum habeat refugium Anima centurio, ſcuto fidei, orationis gladio munita, &c.

Hæc Deum expugnat oratione. 1. Bellum ſpectaculum luctantis cum Angelo Iacobi, ac vincentis. Talis hic Centurio, talis & anima orantis. Teſtimonium en luctantis: *Non inueni tantam fidem in Iſrael.* En victoriam: *Fiat tibi ſicut vis.* 2. Mira victoria fuit, Dauide Goliatham ictu lapidis fundente. At Dominus Goliatha fortior: ictu tamen obſecrationis vincitur ab Centurione, ab anima ſupplicante.

Anima eſt militaris. Hæc innata & innutrita bellis alumna eſt, Iob. 7. *Vita hominis militia ſuper terram.* Sed militia qualis? Epheſ. 6. *Non eſt nobis colluctatio aduerſus carnem, & ſanguinem tantum: Sed aduerſus principes & poteſtates, aduerſus rectores mundi, tenebrarum harum.* Ergo militaris Anima ſui ſpeciem in Centurione agnoſcat.

PARS III.

Qui milites Centurionis?

Eſt monarcha habens ſeplurimas potentias. I. NVmerus centenarius Arithmeticis rotundus ac plenus dicitur. Vnde S. Hieronymo in parab. Lucæ 16. Bedæ, & Origeni Diuinitatem repræſentat. At huius imago Anima, plus centum dotibus condecorata. 1. Vtque *Exod.* 28. in veſte ſummi Sacerdotis variæ imagines efformatæ viſebantur: ita in anima, naturæ, ac gratiæ dotes, rerumque creatarum perfectiones. 2. Qualis & Arca Noe, in qua omne animal, *Gen.* 7.

1. Anima propri... Ecce animam non ſolum Centurionem, ſed & Monarcham. Tres habet Chiliarchas, Intellectum, Voluntatem, Memoriam. Hi ſinguli tres Capitaneos, Vegetatiuam, Senſitiuam, Intelligibilem potentiam. Singuli rurſus plures, vt Vegetatiua tres habet Actus Gignendi, augmentandi, nutriendi. Nutritiua item habet ſub ſe vim attractiuam, digeſtiuam, retentiuam, egeſtiuam. Senſitiua habet ſenſus exteriores quinque, totidem interiores; vt ſenſum communem, vim imaginatiuam, æſtimatiuam, phantaſticam, & memoriam. Summa, Iob. 25. *Non eſt numerus militum eius.*

II. Rur-

Corporis. II. Rursus, Anima est tota in toto, & parte qualibet. Regit sensus in capite, neruos in cerebro, medullam in ossibus, sanguinem in venis. Iubet dentes masticare, &c. dat pulsum arterijs, spiritum pulmoni, hepati calorem, cordi vitam. Omnia ossa sunt eius, cunctaque regit. Ecce, *dico huic, vade, &*, &c.

...tutū ...iorū. Iam si virtutes enumerem, vnius famulas animæ imperata facientes, has longe plurimas reperero; Si & vitia, quæ vt vilia mancipia, ceu Ventos Æolus sub monte rationis, legisque Dei, vinclis & carcere claudit: ea innumera sunt: omnia Monarchæ obnoxia Animæ. Aduocat hoc; & paret; amandat istud; & abit.

...ra. Anima est 1. Turris Dauidica, Can. 4. *mille clypei pendent ex ea, & omnis armatura fortium.* 2. Illa est, Luc. 15. *ex vobis homo, qui centum oues* dotum in prato hoc corporeo. 3. Villica est, *Luc. 16.* debens centum olei cados, Domino; id est dona gratiarum, de quarum villicatione illi ratio reddenda est. 4. Seruus iste est, centum debitor denariorum: *Matth. 18.* 4. Quare vt Moyses in dictis Comitijs, Centuriones ac Tribunos populo dedit, qui ius cuique redderent. Ita in prima rerum creatione Conditor Animam cunctis imposuit Centurionem imperio moderandis.

...era- ...u lu- ...io ex- ...us. III. Sileo alia omnia: Paulus tres eius Principes in aciem producit, Fidem, Spé, Charitatem. 1. *Cor.* 13. Sapiens, *cap.* 2. Chiliarchas, Prudentiam, Iustitiam, Temperantiam, Fortitudinem: Isaias *cap.* 11. septem dona Spiritus: Iesus *Matth.* 5. octo beatitudines: Paulus *Galat.* 5. duodecim fructus Spiritus; *Philip.* 2. sensus quinque spiritales. Apostoli articulos Fidei XII. Moyses Decalogi præcepta producit in campum; Omnium vna Imperatrix est Anima; tantoque iam plus quam Centurio.

Et ea Dominum accedens tanta cum humilitate, charitate, &c ipsum non expugnaret? Aiunt Iudæi: *Diligit gentem nostram: ipse nobis Synagogam ædificauit:* Addunt Apostoli: *Dignus est vt illi hoc præstes.* Non est Sanctorum, peregrinationum, imaginum, reliquiarum, Sacramentorum, &c. persecutor, non Quadragesimæ violator, &c. Ad quæ omnia denique Dominus: *Non inueni tantam fidem in Israel.* Magna laus hæc; & à Tali! Nam *Exorare potest, O-rantq; pro & cum eo alij.*

Principibus placuisse Viris non infima laus est.

Et hac dignus ille. Quo enim euehitur altius; hoc se longius demittit. Hoc quam in milite rarum est? *Domine*, ait, *non sum dignus, vt intres sub tectum meum.* Sed *vade in pace*, mi Centurio: tuus me seruus vocat; Paralyticus est.

PARS IV.

Quis seruus Centurionis.

I. QVis ille? An deprauata nostra Concupiscentia? 1. Serua hæc nata est. Genes. 4. *Sub te erit appetitus tuus; & tu dominaberis illius.* 2. Heu nascitur is paralyticus: sic demoritur: ni adiuues Domine. Malum hoc intulit ei peccatum originale. *Iacet in domo animæ paralyticus*, nequit ieiunare; opera pœnitentiæ operari; *& male torquetur* à peccatis. *Domine, Iacet*: adiuua. *Concupiscentia humana paralytica est.*

1. Ita iacebat lapsus in latrones semimortuus, *Luc.* 10. 2. Ita Samaritanus pro eo solicitus satagebat. 3. Ita iacebat Adam in paradiso. Ita in nobis Appetitus. Perimus Domine; ni tu adiuues: qui solus potis es, 4. Ecce *iacet* ille, qualis, *Matth.* 9. Hæmorrhoissa duodecennalis sanguinis exhausta fluxu, & totius erogatæ substantiæ perditione depeculata. 5. Ecce iacet paralyticus alius ad piscinam annos iam ipsos duodequadraginta: Similis vtrique concupiscentia humana est, ægra iam annos supra quinquies millenos, *& male* *Iacet.* *Eget opitulatrice manu.*

torquetur. Non est, qui adiuuet: nisi tu Domine. *Male*: quia intrinsece: quia iam diu; quia incurabile homini, &c.

Molestat, & infestat herum. Figura. II. Et quis ex vobis Centurionis non habet in domo sua paralyticum istum? Molestum. Quin & infestum: Roman. 7. *Video aliam legem in membris meis, repugnantem legi mentis meæ*. 1. Sicut in domo Abrahæ, *Genes*. 21. duas inter Saram & Agar non conueniebat; quod vxor illa, hæc esset concubina viri cui proinde iubetur, *Eijce ancillam, & Filium eius*. Ita Ratio, & Concupiscentia, Galat. 5. *Caro concupiscit aduersus carnem*. Ergo *eijce ancillam* Concupiscentiam, & *filium eius* Appetitum. 2. Nam vt Genes. 13. *Facta est rixa inter pastores gregum Abraham, & Loth*. Ita illos inter duos.

3. Sicut *Genes*. 25. Iacob & Esau etiam in materno collidebantur vtero: sic in homine duo illi. Inde alter semper clinicus. *Iacet*.

Simile. In natura item, vt in figuris, eorundem iurgantium videre est imaginem. Vt soli ac terræ non conuenit, hæc illum vaporibus obturbat, is hanc fulminibus petit: ita homo inferior animalis aduersus superiorẽ, & vicissim depugnat. Heu quanta subinde passionum fulminantium ac tentationum tonitrua? &c.

Vixdum constiterat orbis, cum ecce dirum duellum Cain inter & Abelum. Et iustus patitur, *Genes*. 4. Ita ab Concupiscẽtia. Ratio patitur.

Orandus sanator Iesus. III. Hæc igitur, quod Centurio, agat. Experietur, quod, sicut *Luc*. 4. Socrus Petri, quæ *tenebatur magnis febribus*, at mox, vt ab Domino persanata fuit, *surgens ministrabat ei*: Ita consanata in nobis Concupiscentia Rationi opitulatur, atque ministrat: Cumque ea pariter concinit Deo, Psalm. 15. *Benedicam Dominum, qui tribuit mihi intellectum, insuper & vsque ad noctem increpuerunt me renes mei*, id est, appetitus concupiscentiæ.

Perora cum Apostropha ad heros; curam præstent ægræ familiæ: Ad milites: feritate posita mansuescant: Ad peccatores, dicant Luc. 15. *Pater, iam non sum dignus vocari filius tuus*. Mirare. *Vnde hoc mihi, vt veniat* Dominus meus *ad me?* Ora, *Tantum dic verbo, &*, &c.

FERIA VI. POST CINERES.

Audistis, quia dictum est antiquis: Diliges proximum tuum, & odio habebis inimicum. Ego autem dico vobis diligite inimicos vestros. Matth. 5.

VEstibulum Templi Salomonis, 2. *Par*. 6. sanguine stillabat, ictibus securium perstrepebat, nidore sacrificiorum redolebat. At ipsum intus templum auro, &c. relucebat, ac nimium quanto splendore attonitos reddebat spectatores. Intus Arca, Manna, mensa, Propitiatorium, &c. Ita in V. Testamenti Synagoga secures iustitiæ, sanguis vindictæ, & horrida alia. At in Ecclesia Christiana mera gratia, misericordia, salus, Eucharistia, mensa agapæa charitatis, &c. An non olim: *Odio habebis inimicum*? An non olim *dictum est antiquis: Dilige, &c. & odio habebis inimicum?* ecce securim, & sanguinem: Nunc vero: *Ego dico vobis, Diligite inimicos vestros*; ecce pacem, ac manna merum.

Nos igitur in præsens

I. *De peste odij*. II. *De dilectione inimicorum*. III. *De odio proximi*. IV. *De Amnistia, & vindictæ cupiditate*. V. *De duellis perduellium*.

PARS I.

De peste odij.

Rane odiũ dit omnia. I. SCcipioni Africano ex deuicto ab se Numantiæ Rege Tiresia, captiuoque per-

percunctanti ; ecqui vrbs ista totannos Romanis extitiſſet inexpugnabilis, nunc vero eam ab ſeſe tam facili negotio in ordinem redactam fuiſſe? Tireſias reſpōdit: *Concordia nobis victoriam, diſcordia exitium peperit.* Ita charitas fraternitatis animabus hinc, inde rancor & ſimultas. Dices Saluſti. *Concordia res,* at dicam ego, *Dilectione res animæ paruæ creſcunt, odio maxime dilabuntur;* immo *emoriuntur.* Adeo lethale venenum eſt odium.

1. Eſt veneni genus tam acre, vt prius, quo continetur, vas exedat, quam ad eum perueniat, cui paratur. Ita odium animam oſoris prius, quam proximum.

2. Vipera naſcendo matrem enecat parricida : odium ex qua anima erumpit; eam & perrumpit, ac enecat. 3. Amanis odium aduerſus Mardochæum cunctoſque Iudæos, redijt in autorem, Eſth. 7. *Suſpenſus eſt itaque Aman in patibulo, quod parauerat Mardochæo.* Sic odium ſuo ſe mucrone iugulat : perque ſuum latus petit alterum.

4. Samſon, *Iud.* 16. vt iniurias vlciſceretur, dum Philiſtinos occidit, ſe occidit ruina eadem. 5. *Ecce,* Apoc. 6. *equus pallidus, & qui ſedebat ſuper eum, nomen illi mors; & infernus ſequebatur eum.* Hæc rancoris idea eſt. Subſeſſor eius Mors eſt, &c. 6. Nam vt apes fixo cum aculeo vitam relinquunt: ita oſores. Pſal. 117. *Circumdederunt me ſicut apes.*

7. Vt Chaldæi, *Dan.* 3. quam fornacis flammam pueris tribus ſuccenderant, eadem correpti peribant ipſi: ſic ſuo oſores odio. 8. Similiter Ægyptij, *Exod.* 14. in ſuam ruebant perniciem. cum ad perſequendos Iſraëlitas feſtinabant, & *ne vnus quidem ſuperfuit ex eis.*

II. 1. Sacrilega Herodias caput Baptiſtæ, quem oderat, regni dimidio præferebat, *Marc.* 6. ac odium vindictam regno cœleſti. 2. Naas, Rex Ammonitarum ait ad Galaaditas: 1. Reg. 11. *In hoc feriam vobiſcum fœdus, vt eruam omnium veſtrum oculos dexteros.* Sic odium non quieſcit ante, quā iræ fecerit ſatis.

3. Hanon, Rex Ammonitarum, 2. *Regum* 10. legatos, (ab Dauide, eum de morte Patris conſolandi gratia miſſos) ſemiraſis barbis, præciſiſque veſtibus ad vſque nates, remiſit. Sic odium, aut Satan animabus agit, præſcindens eis charitatis veſtem. Non ſic, *Ego dico vobis, diligite inimicos veſtros.*

Pars II.

De Dilectione inimicorum.

Magna eſt charitas: at maior eius neceſſitas. 1. Qualis eſt mundo Solis. *eſt neceſſe* *Solem enim è mundo tollunt, qui amicitiam ab* [*Charitas neceſſaria.*] *hominibus,* ait Cicero libro de Amicit. 2. Empedocles aiebat: Pacem & Amicitiam eſſe principium naturæ: Ego inquam, pietatis. Nam Coloſſ. 3. *Charitas eſt vinculum perfectionis.*

3. Eſt ea, Matth. 13. *frumentum, quod acceptum mulier abſcondit in farina ſatis tribus, donec fermentatum eſt totum.* Nam facit exurgere amorem Dei, proximi, ſui.

Debetur vero & inimicis. 1. Rubus ardere viſus, incombuſtus tamen, *Exod.* 3. ſignificabat charitatem Euangelicam in corde etiam inimici arſuram. [*Etiā erga inimicos diligendos.*]

2. Orauit Elias, 3. Reg. 18. *Et cecidit ignis Domini, & vorauit holocauſtum, ligna, & lapides, puluerem quoque & aquam lambens.* Significat, ad preces & merita Ieſu charitatis ignem cœlo lapſurum, abſumturumque in victimam Deo lignea, lapideaq; corda inimicantium; & holocauſtū amantium recte. Quare & vos *diligite inimicos veſtros.*

Lexerat, Leuit. 6. *Ignis in altari ſemper* [*Indefinitè*]

ardebit, In corde charitas, nulla passionum tempestate vnquam extinguenda. Sic ardebat Sponsa dicens Canticorum 8. *Aquæ multæ non potuerunt extinguere charitatem, nec flumina obruent illam.*

Exemplo naturæ, &c.

II. Et vero in natura corporum nostrorum amor inimicorum expressus est. Nam anima regit non solum vtiles sibi partes corporis, sed & noxias sibi, vt humores quatuor, qui in hominis interitum irremisse conspirant. Vt igitur eos animat, sic & amat. Tu similiter inimicos dilige, 1. Vt Sol bonos & malos iuxta irradiat. 2. Noe fouebat tam immunda, quam munda animalia,

3. Sagena *Matt.* 13. bonos & malos pisces concluserat. 4. Ager lolium & segetem alebat. *Et ego dico vobis*: non Moses, Prophetæ, non Angeli, &c. *Ego dico, diligite inimicos.*

Parent omnia Deo, non homo.

Et adhuc quisquam eius verba non audiet? Cum tamen *quasi tubam exaltet hanc vocem suam*: Cum omnes creaturæ *faciunt verbum eius*. Innuit Angelo, 4. *Reg.* 19. & vna nocte hic cædit 185000. Assyriorum. Imperat leonibus. *Dan.* 14. & posita feritate parcunt Danieli. Iubet igni, *Genes.* 19. & Sodomam exurit. Aquæ præcipit. *Genes.* 7. & submergit orbem diluuio, *Mar.* 4. *Quis est hic, quia mare & venti obediunt ei?* Et clamantem: *Ego dico vobis dilig.* &c. homo non audit. *Nonne Deo subiecta erit anima mea?* Psal. 61. Qui ergo non audit, non diligit inimicos.

PARS III.

De odio proximi.

Odiũ proximi est peccatum maximũ.

I. THeologi docent: odium Dei summum omnium esse peccatorum. Ego proximum illi numero odium proximi; quouis maius incestu. 1. A proximo odium tendit & assurgit in Deum. Nam vt diligendus est proximus propter Deum, non propter se: ita odium huius it in Deum. 2. Iudæi merum se hominem necare putabant: at simul & Messiam necabant. *Matth.* 27. Ita inimicum odio ferire te putas: sed & Deum. 3. Quid? *Qui diligit, legem impleuit*: an non igitur, qui odit, legem totã subuertit? 4. Matth. 22. *In his duobus præceptis pendet vniuersa lex*: Vt cœlũ & Vniuersũ in duobus polis Arctico & Antarctico. 5. Certe Iac. 2. *Quicunq; totam legem seruauerit, offendat autem in vno, factus est omnium reus.* Quanto magis qui odio solo aduersus omnem legem committit.

Odi... clau... cati... miss...

II. Odium peccatis præcludit veniam. 1. Nam Matth. 6. *Si non dimiseritis hominibus, nec Pater vester dimittet vobis peccata vestra.* Tenore quo oramus: *Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris.* Id ex pacto vim trahit, quod eiusmodi. Lis exorta Deum inter & hominem fuit: Pro homine Misericordia Dei, Angeli, Patriarchæ laborabant, at nequicquam. Adeo rigidior vincebat Iustitia. Pependit lis annis 5000. Descendit Dei Filius, factus Mediator reconciliationem obtinuit cum hac conditione. Si & nos remiserimus debitoribus nostris. Placet conditio. Icitur fœdus, fit pax cum Deo. Quocirca: *Serue nequam, nonne oportuit & te misereri conserui tui, sicut & ego tui misertus sum?* Ergo ad tenebras. Et iuste.

Væ e... Leg... quib...

Quid igitur Leguleij lites seritis, & seminatas ductatis? Aug. serm. 2. ad Fratr. in Eremo, ait: *Si pacem non diligis, si proximum odisti, quo iure, quo pacto, qua fronte tibi petis dimitti, qui in proximum rancorem non dimittis?*

III. Quid? Angeli, Diui, Deipara supplicant pro nobis, vt ignoscat Deus nobis: & omnium conatum ac vota fallit, fraudat, retardat homo, non remittens proximo. Væ! Quid? Ecclesiast. 28. *Homo homini reseruat iram, & à Deo petit medelam?*

Cass... ciut...

Educti Ægypto, circumducti in deserto,

ferto, tentati, afflicti etiam in terra promissionis Israëlitæ, orant, nil impetrant: Isaiæ 58. *Ieiunauimus, & non aspexisti.* Quid causæ? *Ecce, in die ieiunij vestri debitores vestros repetitis: ecce ad lites, & ad contentiones ieiunatis.* Quare, *Ego dico vobis: diligite inimicos.*

Pars IV.

De Amnistia, & vindictæ cupiditate.

Amnistia magni exempla.

At ita feruent odia, exercentur vindictæ, vt si mandatæ forent. Extincta est, quæ vel Ethnicis tanti fuit, ἀμνηστία. 1. Æschinis Ath. vox est: τὸ κάλλιστον ῥῆμα, μὴ μνῆσαι κακῶν: id est, *optimum verbum, obliuisci iniuriarum.* 2. Phocion, Dux Athen. ad cicutam bibendam damnatus filio illacrymanti seuere mandat, neu contra ingratam ciuitatem vnquam cogitet vindictam: melius amaret patriam. Ergo & vos *diligite inimicos, & benefacite his, qui oderunt vos.*

3. Aristides Athen. ob vitæ sanctimoniam *Iustus* cognominatus, cum inique pulsus in exilium ingrata egrederetur vrbe, oculos & manus in cœlum extulit, Deos precatus, vt hoc facinus vrbi ingratæ sinerent inultum.

4. Thrasybulus Ath. post exactos è rep. XXX tyrannos, & ciues eorum causa profugos reuocatos sanciri Plebiscitum fecit, dictum τὸ ψήφισμα τῆς ἀμνηστίας ἐπὶ τοῖς τριάκοντα, id est, *Plebiscitum obliuionis iniuriarum sub Triginta.* 5. Magnum hoc de Cæsare elogium Ciceronis, orat. pro Ligario: *Obliuisci nil soles, nisi iniurias.*

6. Themistocles Dux Athen, profitenti Simonidi artem memoriæ, tunc primum inuentam, ait: mallem doceres me obliuisci, quæ vellem. Sic &c. *Cic. 4. Acad.*

Ad tantam Ethnicorum humanitatem Christianus nequedum feritatem pones? Memento illius: 1. *Ignosce Pater, quia nesciũt, quid faciunt.* 2. Et huius Hebr. 10. *Mihi vindictam, & ego retribuam.*

In vindicantes vindicat Deus.

II. Et retribuisse, exempla testantur. 1. In Cain vindicauit Deus, *Genes. 4.* 2. In fratres Ioseph, *Gen. 44.* misere ab ignoto fratre tribulatos. 5. In Iezabelem, *3. Regum 9.* præcipitatam, & à canibus discerptam, ob Naboth oppressum. In Aman, *Esth. 7.* superbum sese ab Iudæis vindicaturum, sed in suopte patibulo suspensum vindicta fuit districta. 5. Adonibezech Rex demum ab Israëlitis captus luit, quod in LXX. Reges sibi subactos commiserat: Iudic. 1. LXX. ait, *Reges amputatis manuum ac pedum summitatibus colligebant sub mensa mea ciborum reliquias: sicut feci: ita & retribuit mihi Dominus.* Ita vindicauit Deus in vindictæ cupidos.

Ignoscẽtes euehit Deus

At è contra, iniuriarum remissores remunerauit Deus, 1. Testis Ioseph, *Gen. 45.* fratribus ignoscit & Ægypti Prorex fit. 2. Dauid, *2. Reg. 2.* fit Rex, Sauli ignoscens. 3. In Stephano haud scio admirabilius sit martyrium, an fusa in hoc pro inimicis oratio, *Actor. 6. 4.* Daniel quanta in Babylone pertulit? Remisit ex corde: Et ad quãta eum Deus euexit? Par Regi fuit, adeoque superior.

Signũ prædestinationis est amnistia.

Exemplũ memorabile.

III. Quid: quod iniuriarum remissio nota sit haud minima prædestinationis? Apud *Sur. tom. 1.* reperio, quod subijcio. Antiochiæ inter Sapricium & Nicephorum fratres lis incidit. Hic illum placare multis tentauit: at nequicquam. In persecutione Valeriani Sapricius, vt Christianus, rapitur ad iudicium; inde constans in fide ad martyrium. Frater Nicephorus curriculo sequitur, orat veniam, ignosci supplicat. Nil audit Sapricius. Ad hunc ille in theatrum supplicij ascendit: fit supplex pro remissione, orat per Sacra omnia: sed obstinatum nil exorat. Interim ferrum lictor expedit. Hic infelix

ſub ictu exclamat: *Deſiſte: Imperatorum monitis obſecundabo.* Ad quam vocem cohorruit Nicephorus: rurſus proſilit in medium: orat, & obſecrat, increpat germanum, in fide perſiſtat: at ſurdo, quin mortuo canebat fabulam. Ergo ſe is Chriſtianum profitetur; Martyrij coronam meretur; & aufert S. Nicephorus. Omnis hæc tragœdia in vno, vertebatur cardine *Amniſtiæ*.

PARS V.

De duellis perduellium.

Duella ſũt impia, fera.

I. QVo deteſtabiliora duella ſunt, Quid? 1. Iſtane vera nobilitas, repetere cum ſanguine vindictam? Hæc vero barbara eſt feritas. 2. Si homicidia vel patiant, vel tueantur nobilitatem: iam quintum Decalogi præcipiet iniquitatem; quod prohibet duella, & vindictam. O peruerſum nefas! 3. Vera nobilitas virtutem agnoſcit parentem, & colit: non impietatem.

Ira victoria eſt vera vindicta.

4. Vindicta hæc, & victoria eſt, *Iram viciſſe ſuam.* Prouerb. 6. *Fortior eſt, qui dominatur animæ ſuæ, expugnatore vrbium.* Ambroſius, Chryſoſtomus, homil. de Dauid: admirabiliorem aiunt fuiſſe Dauidem ignoſcendo Sauli, quam vincendo Goliam.

Pœna duellantium.

II. Quare, Magiſtratus, ferro in duellorum victores animaduertite: in victos & victores excommunicationis fulmina torquete Præſules: Paſtores cæſa cadauera cœmiterijs arcete. Ierem. 22. *Sepelientur ſepultura aſini putrefacti, & proiecti extra portas Ieruſalem.* Nam Pſal. 138. *Viri ſanguinum declinate à me.*

Exoſorum Deo.

Dauid vnicum deſignarat homicidium, diluerat pœnitentia; in gratiam ſe repoſuerat: & tamen. 1. Paralip. 22. *Non poteris ædificare Domum Nomini meo, tanto effuſo ſanguine coram me.* 2. Triennio toto non pluit, 2. *Reg.* 21. irato Deo Iſraëlitis, quod innoxium Gabaonitarum ſanguinem fudiſſent. Et quam plueret gratiam Deus in ſicarios? 3. Vetuit Deus, *Leu.* 11. vllum accipitri, aut milui genus in cuiuſquam venire cibum, vti aues immundas: quia ſanguinariæ. Ita excommunicantur à Deo homicidæ perduelles.

Deus ô, aut emenda; aut cum Samſone, Rex, ſuffoca leones iſtiuſmodi cruentos: qui clauis transfixi Filij tui nec vocem ignoſcentis, nec exemplum patientis reſpectare volunt.

SABBATO POST CINERES.

Cum ſero eſſet factum, erat nauis in medio mari & Ieſus ſolus in terra. Marc. 6.

MAgna tempeſtas diluuij fuit, *Gene.* 7. quam Arca pertulit inter 40. dierũ pluuias, ventos, procellas. At oliuæ ramum afferente columba factum eſt indicium remiſſæ pœnæ, vindictæ, & iræ Dei; Demũ in montibus Armeniæ Arca ſtabat. In ſimili caſu hodie Dominus vere columbinus, ſaluti & ſolatio eſt iactatis, Imperata & reparata tranquillitate

Circa quod nos

I. *De iactata naui Eccleſiæ.* II. *De mari mundi.* III. *De Eccleſia naut.* IV. *De ventis turbulentis.*

PARS I.

De iactata naui Eccleſiæ.

Eccleſia fluctuat.

I. EX quo, inde ab innoxio Abeli cæſo, Eccleſia cœpit, perſecutio nullo ei vnquam ſæculo defuit. 1. Semper, ait *Augu. lib.* 1. *ciu.* in ea fratricidæ Cain, profani Eſau, Pharaones perſecutores, fornicatrices Iezabeles, proditores Iudæ &c. extiterunt. 2. Quot enim falſi prophetæ aduerſus vnum Eliam? 3. *Reg.* 18. 3. Quanta fornax tribus parata pueris? *Dan.* 3. 4. Quot Leones,

& la-

& lacus, vni Danieli? *cap.*14. 5. Quot oppressiones Ægyptiæ in Israëlitas? *Exod.*7, 8, 12. 6. Quot contra illos Philistæi, Amorr. Iebus. Chan. Madianitæ, Amalecitæ? &c. 7. Qui ploratus in Rama ex infanticidio? 8. Psal.128. *Sæpe expugnauerunt me à iuuentute mea, dicat nunc Israel; sæpe expugnauerunt à iuuentute mea: etenim non potuerunt mihi.*

II. Omnino Ecclesia est 1. Bethulia, *Iudith.*5. sæpe circumuallata; at nunquam capta. 2. Est Susanna, *Dan.*13. accusata: non conuicta. 3. Est Iuditha, *cap.*10. Holofernem detruncans, &c. 4. Est lapis Petræ, *Dan.*2. comminuens statuas Nabuchod. 5. Est arca fœderis, 1. *Reg.* 5. custos Legis, manna, & virgæ Aaronicæ, euertens idola Dagon, &c.

6. Est salamandra, in medijs viuens ac victitans flammis. 7. Est laurus sacra, vsque virens; temptrix fulminum. 8. Est rosa inter spinas. 9. Est palma, hoc magis enitens, quo pressa magis. 10. Est arca Noe; hoc altius exurgens, quo fluctus subit altiores: demum in montibus Armeniæ consistens Monarchica, æternum immota.

III. Vtque Mithridates, Romanos annis 40. fatigans bellis, teste *Plut. in Lucullo.* venenū quoduis sumebat innoxius; quod à puero illi insueuisset: sic Ecclesia indurata malis durat, perdurat, & nullis cedere nescit.

2. *Sanguine fundata est Ecclesia: sanguine creuit:*
Sanguine nutritur: sanguine finis erit.

3. Nam sicut Romanorum, teste *Lucano l.*1.

Fraterno primi maduerunt sanguine muri:

Ita Ecclesiæ primordia Sanguine Christi; 4. Ac porro, vt Cyprian. ait, *Sanguis Martyrum est semen Christianorum.* 5. Oportet persecutiones esse. Quia *cum sero esset, erat nauis in medio mari,*

PARS II.

De Mari mundi.

I. MVndus hic mare est. 1. Nam non tot in mari nauium; quot animarū in mundo naufragia. Hic Euripi agitationum, tentationum breuia, syrtes periculorum, charybdes scelerum, &c. *Mundus mare est.*

Non mare tot guttas, quot mala Mundus habet.

2. In Adam, in Eua omnes perijmus: omnes haustæ tot gratiarum sunt merces puncto vno. In hoc simul vt nascimur; mergimur. 3. Bene Menander Poëta: *satius est pauperem in terra viuere: quam diuitem nauigare.* 4. Trium in vita pœnitebat Catonem: Si quod arcanum fœminæ: si naui se credidisset, cum terra iter facere potuisset: Si quæ dies infructuosa abijsset.

Multa in mari; in mundo plura discrimina. 1. Hinc & Apostolorum *Nauicula in medio mari iactabatur fluctibus*, Matth.14. 2. Hinc Ionæ, *cap.* 1. facta est tempestas in mari, & nauis periclitabatur. 3. Quare humilis tutior humus. *Et periculosū, nam exaltat, vt deijciat.*

Qui iacet in terra, non habet vnde cadat. Isocrates, *Æliano teste lib.* 12. aiebat: *Athenæ habitatu iucundæ sunt; at intutæ.* Nam quos ad summa quæque euexerant præclare meritos: hos ingratæ aut vita, aut patria exuebant. Testes, Phocion, Pericles, Demosth. Socrates, &c. Similiter mundus agit in sui studiosos.

II. Exemplo est Aman, *Esth.*7. primus in regno: sed & primus in patibulo. 2. Holofernes Bethuliæ obsessor, terror orbis: *Iudith.* 13. At, *Ecce, caput Holofernis Principis militiæ Assyriorum: & ecce conopæum illius, in quo recumbebat in ebrietate sua, vbi per manum fœminæ percussit illum Dominus Deus noster.* *Exempla sacra.*

Quam

Profana. Quam tu ludis Munde rebus inhumanis? Non sic mare ludit in vndis.

1. Ecce Alexander Magnus, successor orbis; cui nec vnus hic totus sat erat; felicitate ebrius, se hominem esse oblitus, Iouis appellari filius, & esse Deus voluit. Quid vltra? Summa in humanis vt attigit, ecce esse desijt in humanis: *sol ipsi in meridie occidit*: dies ipsos XXX. iacens inhumatum cadauer bestijs ac volucribus relinquebatur: regno inter alienos diuiso.

2. Iulius Cæsar, cui felicitate nemo par, quintum Dictator, triennium Imperator, quinquagies prælio victor; demum vulneribus plus viginti in Curia sicas inter Senatorias corruit ludibrium fortunæ. Atqui ita & in mundi freto hoc.

Omnia naufragorum plena. III. Quare, mundicola, adesdum; ad littus mecum maris asside paulisper. Lustremus, num vsquam toto æquore mundi cernamus locum vnicum non ab aliquo aliquando naufragio insignem & infamem? Aspice nauim Pontificiam, Episcopalem, Clericalem, Monasticam; Imperatoriam, Regiam, Ciuicam: Theologicam, Medicam, Iuridicam, Mechanicam, plebeiam, quamcunque. Viden' vt (ceu Claudianus canit,)

Amara omnia. *Ludat in humanis mundana potentia rebus?* Vltima, prima, media; summa, imaque Oceani omnia salsuginea sunt; nec guttula dulcis aquæ est: Ita in mundo nil verum, bonum, &c. Sint, qualiacunque velint, *extrema gaudij luctus occupat.* Prou. 14. *Sic transit gloria mundi.*

PARS III.

De naui Ecclesia.

Ecclesia est nauis. I. HÆc Petri est. S. Clemens in Epist. ad Iacobum ait: *Similis est status Ecclesiæ magnæ naui, quæ ex diuersis regionibus viros portat per vndosum pelagus, in securum portum, & magnam ciuitatem.* Est bellica, prætoriana, vinci nescia.

Fluctuat: at nunquam mergitur illa Ratis.

Autor sit *Plinius l. 36. c. 17.* in Scyro insula reperiri lapidem, qui integer aquis innatat; comminutus mergitur. Tali inædificata Ecclesia est, quæ integritate concors superfertur vndis: at dissecta, mergitur. *Integra.*

Nauis est Ea bellica *terribilis, vt castrorum acies ordinata,* Cant. 6. Cuius Nauarchus Iesus: Crux, malus; Virtutes, vela; Charitas, funes: Sacramenta, bombardæ: gratiæ, propugnacula: S. Spiritus, venti: de quo Ps. 142. *Spiritus tuus bonus deducet me in terrã rectam:* Copiæ nauales in ala dextera sunt Ecclesiastici: in cornu sinistro, Religiosi: in acie media Laici. Omnibus intendit Induperator vnus ac Pontifex Christus IESVS; cuius in terris Vicarius Pontifex Romanus. Ps. 104. *Constituit eum Dominum Domus suæ, & Principem omnis possessionis suæ.* *Bellica.*

Est nauis ea vt turris Dauidica; Cant. 4. *Mille clypei pendent ex ea, & omnis armatura fortium.* 2. Est vt *Nauis institoris, de longe portans panem.* Prou. 31. Nam, Psal. 18. *à summo cœlo egressio eius.* Vere panem nauticum portans, bis coctum, Iesum bis genitum ab æterno ex Patre, in tempore ex Matre sola. 3. Est nauis Salomonis è Tharsis *afferens aurum* fidei, *argentum* charitatis, *& dentes elephantorum*, seu ebur charitatis: *pauos & simias*, bonos & malos. 4. Est ea nauis, vt arca Noe, extra quam nulla salus: in ea thesauri Bibliorum, Sacramentorum, Miraculorum, &c. *Dauidi. Institori. Tharsis. Arca Noe.*

Eam circumuolant myoparones cymbæque piraticæ cum dæmonum, tum hæreticorum, & falsorum fratrum. Est ea Victoria nauis; totum circumuecta per orbem, Catholica, vniuersalis. Volant aliæ angulis in alijs, volaruntque, volabuntque: Eunt: redeuntque: abeunt hæ, cedunt aliæ: Vna nostra *in omnem terram exiuit,* Psal. 18. *Lintri hæreti.*

PARS

PARS IV.

De ventis turbulentis.

yranni hristia- rum.

I. HI sunt persecutionum Aquilones; Austrique truces. 1. Primus en, è cauea euolat Judaica; Christum obruit cruce: Stephanum grandine saxorum, Jacobum è pinna præcipitat, dispergit Apostolos; excitat Paganos: concitat Imperatores, Nerones, Decios, Julianos, &c. concutit orbem: mouet tartara; rotat omnia. 2. Prodit Damasus Papa in vita S. Marcelli solum Diocletianum breui tempore XVII. millia Christianorum exquisitis necibus discruciasse.

3. Eusebius de sua prodit ætate, *in hist. Eccl. li.* 18. *c.* 2. carceres omnes Christianorum refertos, nec alijs locum maleficis fuisse: libros fidelium ad flammas conquisiuisse Diocletianum. Et *factus est motus magnus in mari.* 3. Ea tempestas absorpsit martyrio continuos XXX. Papas, in Oriente CC. Episcopos. Cætera quis fando memoret?

retici.

Istis successerunt turbines hæreticorum: 1. primum Arianorum; Ab his totus pene orbis absorptus erat. Gemebatque sub aquis: *Domine perimus.* Hieron. Dial. cõtra Lucif. ait: *Ingemiscebat orbis, & se Arianum esse mirabatur.* 2. Qualia vero temporibus consecutis? Sigebertus in Chronicis testatur vnum Copronymum Imp. Iconoclastam plures è medio sustulisse Catholicos: quam tyrannorum quemquam. 3. Cætera præteruehor: Quis turbo Lutherus? quæ Furia Caluinus? Germania, Gallia, Anglia, Vngaria, quæ pertulisti, quę vel meministi similia? Seu Ecclesiam, seu Imperiũ; mores, seu homines spectes, &c. Dicamne? *Nunc cinis est, vbi Troia fuit.*

nesti tus tyrorum.

II. Ast Ipse *imperauit mari & ventis.* Pharao, *Exod.* 14. persecutor Ecclesiæ primus, mari obrutus perijt. Seditiosis Core, Dathan, & Abiron terra dehiscebat; *Num.* 16. Christianorum tyranni dire periere singuli. Nero suus ipse carnifex fuit: Decius à Gothis victus submergitur: Traianus paralysi diffluxit: Maximinus oculorum cruciatu necem incurrit. Valerianus à Persarum Rege captus ephippiarium egit, stapedemque tenuit Regi equum conscédenti. Julianus lancea diuinitus intorta S. Mauritij transadigitur. Valens Arianus viuus deflagrauit.

Hæretico-rum.

Infeliciores nacti mortes sunt hæresiarchæ. Arius cum aluo deiecta deiecit & animam in latrinam. Vt *Athan. & Ruffinus testantur.* Manichæo viuo pellem detraxit Rex Persarum, ait *Epiph.* Nestorio linguam vermes corroserunt. Lutherus bene potus, pastus, fartusque cubitum concedens apud inferos pernoctauit, æternumq; pernoctat. Zwinglius, *Cochlæo teste*, in acie rusticorum cecidit. Carolstadius à diabolo suffocatus est. *Bolseco teste.* Caluinus, vt & Herodes, Antiochus & Maximinus, morbo pediculari, inuocatis dæmonibus, desperatus exhalat. *Virg.* 6. *Æn.*

Discite iustitiam moniti, non temnere Diuos.

Et sic *facta est tranquillitas magna.*

FERIA II. POST DOMINICAM I. QVADRAGESIMÆ.

Cum venerit Filius hominis in maiestate sua, & omnes Angeli eius cum eo. Matth. 25.

IVdæis, *Esth.* 3. sub regno Assueri positis, morte grauior accidit consternatio, ex Regis Edicto, quo vniuersim omnes internecioni addicebantur, autore Amano. At grauior accidere Christianis deberet ex denunciatione Iudicij extremi tam horrifici.

Super quo nos

I. *De triduo Dei, ac nostro.* II. *De horrore & furore iudicij extremi, manumque Dei.* III. *De ipso Iudicio.* IV. *De Iudice.* V. *De his, qui erunt iudicandi.*

PARS I.

De triduo Dei, ac nostro.

Triduum tyranni. I. TAmberlanes, Scytharum, Turcorũque Rex omnium sæuissimus ; vt prodit *Crinitus l.1. de honest. discip. cap.* 1. Si quam obsedisset vrbem, die primo tentoria explicabat alba; altero nigra: purpurea tertio. Indicium 1. gratiæ, si se dederent Sin'; 2. mortis plurium: aut denique 3. cædis & deuastationis omnium. Barbare ille; iuste Deus dat triduum. Prima est alba dies Natiuitatis nostræ, ac porro vitæ: & illa gratiæ. Altera atra mortis: & hæc gratiæ, simul & fati. Tertia rubra Judicij & districtæ iustitiæ, dies iræ ac furoris Domini.

Religiosi. *Ludou. Granatensis* refert de Religioso; cui trium duntaxat foliorum liber fuerit, in quem tota vita incubuit; nequedum tamen ediscere se potuisse fatebatur. Foliũ primum erat album, beatitatis: alterum atrum, mortis: tertium rubrum, Judicij index. Eundem hodie euoluamus.

Dauidis. In huius folio primo sedulus Psaltes 16. *Satiabor cum apparuerit gloria tua.* 83. *Concupiscit, & deficit anima mea in atria Domini.* 41. *Quemadmodum desiderat ceruus ad fontes aquarum: ita desiderat anima mea ad te Deus.* In secundo folio item, Psalm. 114. *Praeoccupauerunt me dolores mortis, & pericula inferni inuenerunt me.* In tertio similiter, Ps. 142. *Memor fui dierum antiquorum.* Ps. 118. *A iudicijs enim tuis timui.*

PARS II.

De Horrore Iudicij extremi, Manuumque Dei.

I. HOrribile audire est de orbis cataclysmo; aliaque Dei exercita iudicia: at ista sunt ludus ad futuri iudicij rigorem; quando aquis sæuior ignis etiã *montium fundamenta comburet.* Deut. 32. Horribilis deflagratio fuit Pentapoleos: at quis horror erit; cum vna per orbem vndique, & vndique flamma flagratura est? Interque sonabunt cœlorum fragores; terrarumque montiumque quassationes; clangores tubarum; mortalium clamores, mutorum fremitus brutorum: elementorum, confusiones permistorum : & omnium conturbatio. *Hæc memorare nouissima tua: &*, &c.

Horum memoria si vel semel animo insedisset viuax; & efficax vna foret peccatis omittendis. At quia, Psalm. 9 *Non est Deus in conspectu eius*, ideo *inquinatæ sunt viæ illius in omni tempore*: nimirum quia *auferuntur iudicia tua à facie eius.* Quare merito Moyses, Deut. 32. *Gens absque consilio est, & sine prudentia: Vtinam saperent, & intelligerent, ac nouissima prouiderent.*

II. Prouidit, & cohorruit, qui dixit; Heb. 10. *Horrendum est incidere in manus Dei viuentis.* Cur *in manus?* Quia vna manu pœnas inflixit Deus, quas hic vnquam intulit. Vnius manus erat diluuium *Gen.* 7. Cædes primogenitorum Ægypti: *Exod.* 12. Ægyptiorum demersio: *Exod.* 14. Plaga Jobi, vocantis opem, cap. 19. *Miseremini mei, miseremini mei, saltem vos amici mei:* Cur? *Quia manus Domini tetigit me*. *Horrendum est* igitur, *incidere* in ambas; vt in extremo iudicio: Et quidẽ tum solutas: Jam nunc enim Cruci affixæ sunt, & quasi vinctæ abs Misericordia, & iustorum prece tenentur. Ideo ad Moysen ait, *Dimitte me; vt*, &c.

Quod si Moysis manus supplicantis tã graues in Sinai, vt ab Hur, & Aarone sustentandæ essent: *Exod.* 17. quam erunt graues Dei vindicantis? Jam miserãtis manus sustentantur hinc ab Patientia ; inde ab Misericordia. Jesu, ora pansis, vt verus noster Moyses: nam hic grauis pugna nobis est aduersus Amalecitas Dæm. Car. Mund. Nam *cum leuaret Moyses manus, vincebat Israel: si autem paululum remisisset, superabat Amelec.*

D.Hie-

D. Hieronymus semper illam manuum Dei solutionem prouidebat, tubæque vocem hanc: *Surgite mortui: venite ad iudicium* pœnarum, & præmiorum æternorum.

Miramur tubas, *Iosu.* 6, 17. quarum ad clangorem muri Iericho corruerunt: Ad harum vero sonum ima cum summis mouebuntur.

PARS III.

De iudicio ipso.

Erit generale. I. Fides docet, futurum generale iudicium: Ratioque euincit. 1. Nam corpus cum anima ad bonum seu malum allaborauit: cum igitur particulari iudicio sit merces adiudicata animæ; par & corpori debetur. Et dabitur hæc in generali iudicio, cum & generalis erit resurrectio, *& congregabuntur ante eum omnes gentes.* 2. Dein, vt generalis fuit creatio: ita & iudicatio erit.

Quando nescitur. *Tempus iudicij* est vnus ex articulis libri septem signaculis clausi, quem nemo in, & sub terra aperire, vel legere dignus, præter Agnum *Apoc.* 5. Et Matth. 25. *non est vestrum nosse tempora, neque momenta.* Theologi tamen opinantur alij futurum *Media nocte,* quia tunc *clamor factus est.* Matt. 25. Alij sub vesperum. Quia Marc. 4. *Cum sero factum esset, erat nauis in medio mari.* Pars melior: fore de clara die. His conscisco.

Loco quo? Joel. 3. *Congregabo omnes gentes: & deducam eas in vallem Iosaphat, & disceptabo ibi cum eis.* iuste: nam & ibi Dominus est iudicatus ab hominibus: estq; in meditullio terræ.

Horrificũ erit 1. ob nomina. II. Horribile erit iudicium: Nam sic eius nomina, Job. c. 2. nominat diem furoris. Dauid Ps. 109. *Confregit in die iræ suæ Reges.* Prou. 6. Diem vindictæ & vltionis. Ezechiel *cap.* 6. diem horroris. Sophonias c. 1. diem calamitatis, ac miseriæ appellat.

Nec mirum. 1. Nam nil audietur, præter tonitrua: Nil videbitur, præter ignes & caligines fumorum: Nil tangetur, quod nõ à tactu peccatoris refugiat, vel in eum insurgat. 2. Homines fugient in deserta; feræ in vrbes, &c. Momento exarescent arbores, colliquescent montes, &c. 4. Bestiæ iacebunt mortuæ, aues ruent; pisces eijciuntur fœtentes, &c. 5. Et ea videbit homo, & viuet; & mors ab eo fugiet, &c. 6. Cœli moueri desinent. Torpidum iacebit solũ, mare ad sidera surget: denique suum; locum (forte) repetet proprium, terræ toti superfusum. Parua hæc. *2. Ob euentura.*

III. Caput isthoc: Peccata reuelabuntur. 1. *Tunc,* 1. Cor. 4. *illuminabit abscondita tenebrarum, & manifestabit consilia cordium.* Heu! proh! Vah! qualia? *3. Ob peccata reuelata.*

2. Tunc tibi, quod Nathan Dauidi: 2. Reg. 12. *Tu fecisti in abscondito: ego autem faciã hoc in conspectu solis,* 3. Nahum. 3. *Reuelabo pudenda tua in faciem tuam, & ostendam gentibus nuditatem tuam, & regnis ignominiam tuam:* Regnis Angelorum, Diuorum, Dæmonũ. Iam te come, cole, infuca, auro indue, &c. *ostendam nuditatem tuam.* Cela, excusa quæ peccas; hypocrita simula alium quam sis: *ostendam nuditatem tuam.*

IV. Non semper dormiet, qui iam dissimulat Deus. 1. Tu iam quasi derides Deũ, vt Cham putrem. Gen. 9. *Euigilans autem Noe ex vino, cum didicisset, quæ fecerat ei filius suus minor, ait: Maledictus puer Chanaan: seruus seruorum erit fratribus suis.* Quasi amore ebrius iam Deus expectat patienter: at vero Psal. 77. *tanquam potens crapulatus à vino* exurget: Væ tunc impio! *4. Ob iratum Numen.*

2. Dies habent criticos medici, quibus ni signis se melioribus declaret morbus, actum pronunciãt. Hic iudicij dies est criticus nobis: ni mores transferamus in melius, actum erit.

3. Ad eum quis non inhorrescet? Bombyces ad tonitru auditum emoriuntur:

Et tu necesse est vt dicas, Psal. 21. *Ego sum vermis, & non homo*: Nec tantis iudicij fragoribus mouebere? 4. Psalm. 96. *Vidit, & commota est terra: Et montes sicut cera fluxerũt*: Et tu ad ista stas velut marpesia cautes? Vbi sensus? vbi ratio? S. Petrus ait: *Vix iustus saluabitur*: & ego miser vbi parebo? *Quid in Babylone tutum, si in Ierusalem manet scrutiniũ?* ait S. Bern. ser. 55. in Cant. Ibid. *Quid facient tabulæ: quando tremunt columnæ*: Et Greg l. 17. Mor. c. 19. *Quid facient virgulta deserti: cum Cedrus percutietur?*

PARS IV.

De Iudice.

Adiuncta Iudicis.

I. CVm tale iudicium; qualis Iudex erit? 1. Ps. 96. *Ignis ante ipsum præcedet, & inflammabit in circuitu inimicos eius.*

2. Et *Omnes Angeli eius cum eo*. 3. Et *Sedebit in sede Maiestatis suæ*. Et *Congregabuntur, ad eum omnes gentes*. 4. His ostendet Vulnera, Sanguinemque suum, qualis in cruce fuit. Hinc reprobis, heu, quis horror, dolor, furor? &c.

Alius tũ erit, quam fuit ante.

Hic idem tamen quantum mutatus ab illo in cruce? 1. Qualis Daniel *cap. 6.* ante in lacu leonum: iam Principum Princeps, 2. Ante, *Gen.* 39. Ioseph venditus, vinctus: iam à Rege primus. Talis tunc Dominus, Mat. 28. *Data est mihi omnis potestas in cœlo & in terra.*

Visu intolerabilis reprobis.

Iam respice eũ politice Pilate; Rex Herodiane; Iuda proditor; Iudæi, scelerati Christiani; miles iniuriose: Malcha percussor, &c. Tunc singulorum vnus erat: nunc quot politici, Iudæ, Malchæ? &c.

Ex voce.

II. Quo te excusabis? Non erat excusatio fratribus Josephi, hoc dicente: Genes. 45. *Ego sum Ioseph frater vester, quem vendidistis in Ægyptum*: Tu quid dices, cum audies: *Ego sum*; qui talia perpessus sum; peccatis læsus expectaui vos ad pœnitentiam: *sum* Dei filius, cui *Pater dedit omne iudicium*, &c.

Quo fugies? 1. Si Reginam Saba. 3. *Reg.* 10. coram Salomone vox defecit, & Spiritus: 2. Si Esther, conspecta Assueri maiestate, adire extimuit: *Esth.* 4. 3. Si Daniel Angeli intuitu emarcuit, *Daniel.* 10. vt conciderer: te quid fiet? 4. Ad mortalis, passibilisque vocem stare cohors furijs armata nequibat! *Matth.* 27. Tu quod? Heu, Isa. 2. *Ingredere in petram; abscondere in fossa humo à facie timoris Domini, & à gloria maiestatis eius.*

Erit fr- midabili

III. Expauit populus ad fulgura & tonitrua Dei, legem dantis Moysi in Sinai: Exod. 20. *Non loquatur nobis Dominus*, aiunt, *ne forte moriamur*: Tu non contremisces ad ea; quæ infra, supra, circum, intraque te senties? 2. Vel ipse iustus Job aiebat: *cap.* 14. *Quis mihi hoc tribuat, vt in inferno protegas me, donec pertranseat furor tuus?*

3. At non solus infernus se in iudicio effundet; sed omnia insurgent contra peccatorem. Ah, Psalm. 138. *Quo à facie tua fugiam? Si ascendero in cœlum; tu illic es; si descendero in infernum, ades*. 4. Adam, *Genes.* 3. vnius solius sibi conscius delicti erat, *& abscondit se, & vxor eius à facie Domini Dei, in medio ligni paradisi*. Quid aget tot coopertus flagitijs peccator? Væ, væ, væ ter infelicissimo.

PARS V.

Qui erunt iudicandi?

INtererit iudicio SS. Trinitas. Sicut Gen. 18. *Descenderunt tres viri ad spectandum incendium*. 2. Intererunt Chori IX. Angelorum. Apocal. 7. *Vidi turbam magnam, quam dinumerare nemo poterat*. 3. Aderunt & cacodæmones. 4. Et *Congregabuntur omnes gentes*.

1. Quid, ô Deus, animulis facies baptismo non tinctis? Anne valebit propheticũ istud: *Filius non portabit iniquitatem patris sui* Adæ? Sed *omnes in hoc peccauerunt*.

2. Quid

2. Quid ijs ages; quibus vnum duntaxat, alterumue peccatum est mortiferum. Satin' fuerit, Cainum quinque millibus annorum luisse fratricidium? Core, Dathan, Abiron annis iam ter millenis satin' luerunt? dicetur: *Ite maledicti in &c.*

Eheu *Domine, non intres in iudicium cum seruo tuo.* Psal. 129. *si iniquitates obseruaueris, Domine, Domine quis sustinebit?* 1. Domine memento, quod Ioseph remisit fratribus, *Gen.* 50. & non recordatus est iniuriæ. Ita fac cum seruo tuo mecum in bonitate. 2. Fac vt Dauid, qui rex appellatus, omnibus remisit iniurias. O radix Dauid *Iesu pie recordare, quod sim causa tuæ viæ; ne me perdas illa die.*

FERIA III. POST DOMINICAM I. QVADRAGESIMÆ.

Intrauit Iesus in templum Dei, & eijciebat omnes vendentes. Matth. 21.

MOyses, *Exod.* 32. descendens è Sinai, comperta populi idololatria, comminuit idolum, deditque puluerem cunctis potandum; & plusquam tria hominum millia interfecit. Iesus è cœlo descendens *vidit quod esset multa malitia hominum,* etiam in loco sancto, *Intrauit: eiecit omnes,* &c.

Nos circa idem.

I. De ambitione, & auaritia. II. De Templo. III. De ementibus, ac vendentibus.

PARS I.

De ambitione, & auaritia.

I. TImon Philosophus, μισάνθρωπος dictus, malorum principium esse auaritiam, ambitionemque docebat. Nec aberrabat. 1. Nam hæc Angelos protoplastas, cœlum, & paradisum corrupit; illa Iudam, Epulonem, & innumeros perdidit. 2. Per duos exploratores, *Ios.* 2. apud Raab latitantes, Iericho direpta, & euersa fuit. Ita per duo ista, apud mundum pellacem commorantia, prædæ fit genus humanum cacodæmoni & Orco.

3. Sunt ea duo senes, *Dan.* 13. in pomerio Susannæ, Ecclesiæ, abditi ad furta venerea: neque satagnoscuntur, nisi in extremo iudicij actu. 4. Vtque Satan Dominum ad pinnaculum templi euexit præcipitandū: ita ambitio multos ad Ecclesiasticas dignitates. Agrippinæ, filium Neronem promouenti ad imperium, cum Astrologi dicerent, eam à filio ocidendam fore, ait: *Occidat, dum imperet.* Adeo ardebat ambitione. *3 Exitus infœlicia 4. Euolat vt ruant. 5. Interitū præsciunt, & tenunt.*

II. Sed infœlix anima: Matth. 16. *Quid prodest homini, si vniuersum mundum lucretur, animæ vero suæ detrimentum patiatur?* 1. Philistæi, *Iud.* 16. excæcatum Samsonem nouis funibus constrinxere. Ita dæmones excæcatum ambitione & auaritia, trahunt in alia omnia. 2. Ac demum, vt Iudæi Iesum crucifixerunt inter latrones: ita animam ij inter hæc duo vitia, in mundi monte Caluariæ. Quæ duo sunt monstrata in ijs, quos Dominus *eiecit Ementes & Vendentes.* *Ad mala omnia viā præstant.*

PARS II.

De Templo.

I VOx, *Templum*, æquiuoce ponitur in Scripturis. Pro Salomonæo: Psal. 5. *Adorabo ad templum Sanctum tuum.* Pro Corpore Matth. 27. *Possum destruere templum hoc.* Ioann. 2. *Soluite templum hoc.* Similiter vox, *Domus*; Pro cœlo: Psalm. 121. *Lætatus sum in his, quæ dicta sunt mihi: in domum Domini ibimus.* Pro B. V. Maria. Vt Psalm. 92. *Domum tuam Domine decet sanctitudo,* hic accipitur pro loco orationis, seu Salomonæo.

1. Ecclesia autem vere Domus est, cuius fundamentum Christus, ostium fides, parietes fideles, cæmentum charitas, custodes concionatores. Hæc est ea quam *Sapien-* *Ecclesia. 1. Est Domus.*

tia ædificauit sibi Domum, excidit columnas septem, &c. Prouerb. 9. Extra eam igitur sunt, quicunque Scripturam non habent, nec agnoscunt. 2. Thronum, 3. *Reg.* 10. construxit Salomon de *Ebore*, & *Auro*, & duodecim *leunculi* in gradibus sex eum supportabant. Is, est Ecclesia *fortis, formosa, Apostolica*. 3. Ea Tabernaculum est, Psal. 18. *In sole posuit Tabernaculum suum*: vt nemini sit inuisibilis. 4. Ea est *Turris Dauid ædificata cum propugnaculis: mille clypei pendent ex ea, & omnis armatura fortium*. Insuper & in petra est: Matth. 16. *Super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam.*

2. Thronus. *3. Tabernaculum.* *4. Turris. Dauidica.*

Ecclesiæ extensio.

II. 1. Altitudo eius in cœlos assurgit; nam filij eius Angeli ac Diui, qui superna: & homines viui, item & mortui purgatorij, qui inferna hæc incolunt. Sicut in Arca Noe, *Gen.* 7. Animalia munda superne: inferne immunda habitabant. 2. Latitudo eius orbene toto concluditur? Imo nec cœlis ipsis terminatur. Supra hos fertur, seque Seraphinis miscet. De terra Psal. 2. *Dabo tibi gentes hæreditatem tuam, & Possessionem tuam terminos terræ.* Profunditas eius ad inferos purgantis ignis vsque descendit: Atque ita Philip. 2. *In nomine Iesu omne genu flectatur, Cœlestium, Terrestrium, & infernorum.*

Armatura.

4. Armatura eius sunt Virtutes Theologicæ tres, Cardinales quatuor; Dona S. Spiritus septem, Beatitudines octo, Consilia Euangelica tria, Decalogus, Symboli Articuli XII. &c. Adhæc Isai. 7. *Mons est in vertice montium*: Psalm. 68. *in Montibus sanctis fundatus.* Aedificare hunc cœpit Adam, compleuit Iesus.

Origo & Profectio.

Sicut 2. *Reg.* 16. Dauid, *vir sanguinum*, cæpit Templum, materiem congerendo: at Salomon ædificauit.

Firmitas.

III. Quid metuat igitur vel hæreses, vel tyrannos? Facta est, vt hi in eam impingant; ac collidantur. 1. Ad hanc Petram insani maris fluctus decumani illisi franguntur, dissipantur.

Illa stat interea veluti Marpesia cautes.

2. Atque velut elementa quatuor, etsi naturæ, Vniuersique ministra; ad ipsam tamen corrumpendam quasi certatim incumbunt. Nam cœlos ignis calore, aër vapore, terra mephiti, aqua exhalatione diuexat: At nequicquam. Vnum ridet omnia cœlum. Ita Ecclesia Mundum, carnem, dæmonem, hæreticos. Psal. 128. *Sæpe expugnauerunt me à iuuentute mea: etenim non potuerunt mihi.*

3. Vna exibat procella domum euertere Iobi, *Iob.* 1. suoque cumulo esse domesticis tumulo. At Ecclesia vim fraudemque & omnia temnit. 4. Vt Arca diluuium, cœlique furias irati, & iniurias: Quin mage Genes. 7. *factum diluuium, & multiplicatæ aquæ leuauerant Arcam in sublime à terra. Porro arca ferebatur super aquas.* Ita Ecclesia superfertur aduersis, & altius extollitur.

Initia quantum pressa Christo patiente? Vna Mater Iesu stabat immota fide: & Fides in sola ea stabat. Heu! ad quam actum res redierat? At, simul in altum. Nunquam in terris purior fuit Ecclesia; quam cum in fide perstaret B. Maria sola: & in B. Maria Ecclesia.

Ecclesia est in qua Deus vere commoratur, etsi, nisi in ænigmate, non videatur. Plena est sanctitatis. Vnde *credimus sanctam Ecclesiam.* Et Dominus: *Domus mea domus orationis vocabitur.*

PARS III.

De ementibus, & vendentibus.

I. E*iecit ementes, & vendentes.* Hæc ira est. Alibi nusquam iratus fuisse legitur Dominus. At cur hic? Num alibi, in Samaria, Iudæa, Ægypto maiora non viderat mala? Quod hic videbat; Simonia erat: Et hæc in templo committebatur:

Extra

Extra hoc, cætera. Proinde, Pſ. 68. *Zelus domus tuæ comedit me* Ieſum. 1. Qualis Moyſen, *Exod.* 32. quando ob adoratum vitulum tot millia contrucidauit. 2. Qualis Eliam, 3. *Reg.* 18. quando quadringentos Baalitas interfici iuſſit, populi ad idololatriam ſeductores. Hi iuſte zelati iuſtius Dominus. Diſcant hinc & ſueſcant Præſules ſacri, è medio tollere ſcandala templi.

Sed & qui ſunt *vendentes*? 1. An qui venundant ſacros Ordines? Beneficia? ipſaque Sacramenta? Qui bona dilapidāt Eccleſiaſtica? Qui canes palam, & caballos, clam lupas alunt & paraſitos? O tempora! O Eccleſiarum carcinomata! Iſta *eijcite* imitatores Domini ac Zelatores pij.

1. Obmuteſcat vox illa Iudæ in Eccleſia? Matth. 26. *Quid vultis mihi dare, & ego eum vobis tradam?* Hoccine in templo? Hæ furum, hæ latrunculorum, hæ crumeniſecarum ſunt nundinæ. 2. Quid? In Eccleſia, ex menſa Dominica, menſa fiet nummularia? O ſacrilegia! 3. Quæ ne vel in profaniſſima gente tolerantur, ea ab Clero, in templo, pro officio ſacro deſignabuntur? O nundinatores templarios! Quod par, aut dignum iſtis *Flagellum?*

II. Nec eſt hominum illa, ſed aſinorum nundinatio. 1. Dictum celebratur Philippi Regis Macedonum: locus inexpugnabilis nullus eſt, modò aſinus auro onuſtus eum ſubire poſſit. Ita nullus eſt inimpetrabilis Epiſcopatus, Prioratus, &c. pecuniæ. 2. Vt acu rem is tetigiſſe videatur, qui dixit: *Beneficia equi currendo petunt, ac promerentur: ſed aſinis ea conferuntur.*

3. Quid, Magiſtri, frangitis vos in doctrina? Omnia impetrat pecunia, & gratia. 4. Docet Theologia, prædeſtinationem ſine vlla meritorum fieri præuiſione. (Fas ſit dicto:) Ita & hodie beneficiorum collationem fieri, docet experientia. 5. Faceſſite igitur Theologi, de meritis diſceptare; Beneficia dantur aulicis, & immeritis, & ad ſtatus faſtum, non ad Dei cultus profectum.

Infœlices nummularij, non Eccleſiaſtici! Non intelligitis, emendo vos reddi inhabiles ad fructus digne percipiendos? Sed & ipſe Dominus *flagellum* in vos vibrabit: vos eijciet, væ, quo? *Non erit negotiatio in domo Domini.* Zach. 14. *Ab Deo flagellādi.*

III. Exemplis moniti diſcite non diuendere ſacra. 1. Balthaſaris pater, *Dan.* 5. Salomonæum ſpoliauit vaſis ſacris: poſt, nec diu, filius ſpoliatur regno. 2. Giezi, 4. *Reg.* 5. clam ab Naaman accepit pecuniam: Sed & eiuſdem lepram; hancque hæreditariā. 3. Simon Magus, *Actor.* 8. Miraculorum emptitare vult ære gratiam: & mox perdit vitam. 4. Iudas, *Matth.* 26. vendit Dominum & incurrit laqueum, perdit cum anima pretium, & cœlum: ruit ad orcum. 5. Ieroboam, 3. *Reg.* 13. ſummum profanat Sacerdotium, ad id prouehendo ineptos: & omnis eius poſteritas deletur in perpetuū. Videtis veſtrum exitum; & qui iſtorum imitamini ſacrilegium? *Exempla Biblica.*

IV. 6. Teſtis eſt Niceph. *Eccl. hiſt. l.* 1. *c.* 33. Conſtanſtinum iuniorem Imperatorem Sacerdotia vendere ſolitum, in phreneſin demum incidiſſe, periſſe. 7. Teſtis Martinus Polonus *lib.* 4. *Chro.* Hildebrando in Galliam à Papa miſſo ad inquiſitionem contra Simoniam exterminandam; obueniſſe Epiſcopum Simoniacum, quo coemptos afferente teſtes Legatus ait Apoſtolicus, mittamus humanum iudicium, Ad S. Spiritum hæc pertinet diſceptatio, cuius beneficia ſunt Eccleſiaſtica. Age, ſi canonice ſis electus Epiſcopus, canta nobis, *Gloria Patri, & Filio, & Spiritui Sancto.* Hic is inceſſente animum metu orditur *Gloria Patri, & Filio*: at hic vox faucibus hæſit; tentat, retentat, verſum perficere *Hiſtorica.*

ag-

nequibat. Quia Simoniacus in S. Spiritum peccat. Estque qualis Esau, *Gen.* 25. venditor primogenitorum; quibus annexum erat Sacerdotium. Ita qui emunt beneficia, quique vendunt sua Sacerdotia.

8. Cambyses, Rex Persarum, Iudici falsitatis conuicto, pellem detrahit: tribunal ea obducit: filio Otani in exemplum, vt iusta decernat: *Herodot. lib.* 5. Ita Exedras. quas occupatis in Choro, cathedras in Episcopio intueamini Simoniaci, adhuc calent à statione vestri similium: atqui iam decesserunt. Et cuius sunt, quæ corrasérunt? Et quales olim fuere viri, quam sancti, qui easdem sedes exemplis, miraculis, aut sanguine sæpe suo obduxerunt? O templa quam dispari nunc clero incolimini?

Perora. Aut vos Zelatores pij eijcite hoc malum è medio vestri: aut Domine illos tu eijce è templo sancto tuo. Sicut idololatram Ismaelem eiecit domo Abraham, *Gen.* 25. Et vt Iacob spoliauit Esau benedictione primogenituræ: ita illos tu honore, & perfunctione Sacerdotij.

FERIA IV. POST DOMINICAM I. Quadragesimæ.

Generatio praua, & adultera signum quærit: & signum non dabitur ei, nisi Ionæ Prophetæ, Matth. 2.

PHarao, *Exod.* 7. Moysi ab Deo se missum affirmanti, ait. *Ostende signa.* Ita hodierni Pharaones experiri cupientes, an Iesus esset Deus de Deo, aiunt: *Volumus à te signum videre.*

Nos circa idem

I. *De signis Dei, seu miraculis.* II. *De signo Ionæ, quod sit.* III. *De signis Catholicorum.* IV. *De signis Nouatorum.*

PARS I.

De signis Dei, seu miraculis.

I. NIhil est in rerum natura, quo propius Deum velut inspicimus, quam est videre, quod vel præter consuetum, vel supra rerum ac naturæ ordinem contingit, qualia sunt miracula, & signa. 1. Vtque scintillæ excussim absistentes sub ictu fabrili, certum dant ignis indicium: ita signa, Dei. 2. Sareptana vidua, 3. *Regum* 17. resuscitatū videns filium ait: *Nunc in isto cognoui, quoniam vir Dei es tu, & Verbum Dei in ore tuo verum est.* Ita quis non diuinum quid cogitet, cum audit; Iosuæ, *c.* 10. ad iussum stetisse solem: Matrem esse Virginem: Corpus solidum vndis inambulasse: *Marc.* 6. Fornacem, *Dan.* 3. nil vssisse pueros tres.

II. Tu es Deus, *qui facis mirabilia magna solus.* Psal. 135. Quia *tu solus Dominus* naturæ, & creaturæ. Potes quod hæ, & supra. 1. Valet natura edere monstra; quia potest deficere: at non miracula, quia suas nequit vires excedere. Eclipses, tonitrua, fulgura, caumata, & chasmata cœli, maris Euripi, terræ monstra &c. defectus naturæ patientis sunt argumenta. 2. Et dæmones multa possunt & magna, sed naturæ turbamenta; aut ludibria; vera supra naturam nulla. Mirabilia valent: non miracula, qualia Jesus in Euangelio.

3. Hinc *S. Augustinus lib.* 4. *de vtilit. credendi cap.* 17. & *lib. contra Epist. fund.* ait, se vinculis miraculorum in Ecclesia detineri. 4. Rich. à S. Victor. libr. 1. de S. Trin. c. 2. *Domine, si error est, quod credimus, à te decepti sumus. Nam ista in nobis tantis signis & prodigijs confirmata sunt, & talibus, quæ nonnisi per te fieri possunt.* 4. Nam miraculum quid est, nisi testimonium Dei, & naturæ Domini? Est quod hodie à Jesu poscitur: *Magister, volumus à te signum videre.*

PARS

Pars II.

De signo Ionæ, quod illud sit.

Signa petunt duplices Dei tentatores: 1. Obdurati peccatores, *gens mala*, & Hæretici, *adultera*. Nam vtrique sunt Ismaeles eiecti, ancillæ filij; qui contractum in baptismo, cum casta Susanna Ecclesia, matrimonium polluunt, cum lena hæresi consuescentes.

Necessaria ... peti... pecca...

Obdurati quidem peccatores, sententiam in se habentes damnationis, ac inde conterriti Deum tentant, vel, num verus ab eo pœnæ metus: vel an veniæ sit locus. 1. Ita iustus latro suæ iustificationis signum petiuit, esse in paradiso.

2. Cum autem ex profundo peccati emergere nemo queat, absque miraculo; ideo, quoties exire peccato quis cupit, miraculum poscit.

...us signu...

3. Lazarum, *Ioan.* 11. suscitari mirabantur & iure omnes: at Magdalenam esse conuersam, pauciores, imo potiores etiam scandalizabantur: cum tamen huius conuersio miraculum maius, quam illius fuerit suscitatio. Quod enim in illo fœtente, ligato, &c. factum corporaliter, id in anima peccatrice spiritaliter gerebatur maiori potentia, & bonitate placati Dei, quam ibi hominis extincti.

...raculũ ...um est ...uersio ...atoris.

1. Miraculum: *Iosu.* 6. muros Iericho ad clangorem tubarum corruisse. Maius, ad vocem Sacerdotis vnicam dissolui muros peccatorum, quæ legi naturæ, Dei, rationi, conscientiæ obsistebant. 2. Quanta sunt patrata, ad vnum Pharaonem emolliendum, vt daret Deo locum? Quot fiunt conciones, exempla, inspirationes, antequam peccator conuertatur: cum vel solo nutu ac verbo vel totus orbis fuerit conditus?

...diffi... ...mum.

Quare euenit peccatoribus, quod Israelitis. *Genes.* 46. In Ægyptum descendebant, opinati triennio longius haud inibi se commoraturos at quadringentis annis hæserunt, mortuique sunt omnes, nec educti posteri, nisi in manu forti miraculorum, *Exod.* 9. & 14. Typus hic peccatorum est: Signum quærunt Tales.

II. *Sed non dabitur eis, nisi Ionæ*, id est, internũ spiritale animæ, non externum naturæ. Nimirum, *Pœnitentiam agite*. 1. Nec aliud Niniuitæ habuere, non Dauid, non Magdalena aliud. 2. Hoc pœnitentiæ signum à Deo poscere, necessarium est: Ista diffidẽtiæ signa non dantur impijs. Quales autem; proh! & quot hodie, qui tacite secum non credunt, vt Poëta canit, *Pœnitẽtia est signum digiti Dei.*

Esse aliquos Manes, & subterranea regna. Nã, vt Psal. 13. *Dixit insipiens in corde suo: non est Deus.* Ore non id quidem audent: Reclamant enim omnes creaturæ Psal. 99. *Quoniam ipse fecit nos, & non ipsi nos.* Non credis esse tartarum, & pœnas inferorum? Huius signum postulas? Dabo, quod Isaias, *cap.* 7. Regi Achaz: *Pete tibi signum à Domino Deo tuo, in profundum inferni siue in excelsum supra.* Vide cœlo pulsos extorres Angelos, inque abyssum relegatos. Audi clamantem, Luc. 16. *Crucior in hac flamma.* 3. Ecce absorptos humo Core, Dathan & Abiron. *Numer.* 16. 4. Ecce incendium Pentapoleos. *Genes.* 19. *Signum, esse infernum.*

III. Sunt porro, qui de Dei addubitant prouidẽtia, quærunt signa: Ps. 4. *Quis ostendet nobis bona?* Eritne vere Deus, qui Angelorum, hominum, inferorum gubernet prouincias? An casu, naturæue ista necessitate, seu, quo fato fiunt omnia? *Signum, esse prouidentiam Dei nutrientis egentes.*

Deut. 32. *Interroga patres tuos, & dicent tibi.* Quæ? 1. Eliam, 3. *Reg.* 17. in deserto pastum à coruo. 2. Danielem, *cap.* 14. in leonũ lacu abs Abacuc, in Babylonem translato ex Iudæa per Angelum.

3. Israelitarum sexcenties millia ciborum manna in deserto annis 40. Exo. 16.

16. *Quadraginta annis proximus fui generationi huic.* Psal. 94. Et adhuc de prouidentia Dei dubitabis? *Hodie si vocem eius audieritis, nolite obdurare corda, sicut in exacerbatione secundum diem tentationis in deserto: vbi tentauerunt me patres vestri: probauerunt & viderunt opera mea.*

Signũ spei in peccatis.

IV. Sed quid signis opus aliis? Ionæ accipite. 1. Is ventre, & mari conclusus, sperare tamen non destitit, Ion. 2. *Ego dixi, abiectus sum à conspectu oculorum tuorum, veruntamen rursus videbo templum sanctum tuum.* 2. Nec in leonum lacu, Daniel *cap.* 14. Nec *Genes.* 39. Ioseph in carcere spem abiecit. Psalm. 36. *Spera in Deo, & fac bonitatem.* 1. Reg. 2. *Ipse enim deducit ad inferos, & reducit.* 3. Ipse, *Matth.* 27. Dominus vltima quæque passus, post triduum resurrexit in gloriam. Signum ecce Ionæ. 4. Dixit filia Sion, Isa. 49. *Dereliquit me Dominus, Dominus oblitus est mei*: At continuo subiunxit Dominus: *Nunquid potest mulier obliuisci infantem suum? Etsi oblita fuerit: ego non obliuiscar tui.* Iesu Tu altius nos animo impressos geris, quam corpori tuo tua vulnera; qui igitur obliuiscêre nostri?

PARS III.

De signis Catholicorum.

I. ET hæretici signa quærunt. Clamant; affirmatis Papistæ realem Christi in Eucharistia præsentiam: Ioann. 20. *Non credam: nisi videro. Volumus à te signum videre.* 1. Ita & vulpes olim Herodes *sperans se signum aliquod videre*: at hoc non facto, *spreuit Iesum.* 2. Ita & Iudæi, Matth. 27. *Si filius Dei est, descendat de cruce, & credimus ei.* 3. Ita & Sacramentarij, signum quæritis præsentiæ Eucharisticæ.

Signa Eucharistica.

Dabo sexcenta. Figuras V. T. Prophetias: Dicta, Facta Christi, Apostolorum, Ecclesiæ, SS. Patrum, Miracula, &c. Tantum, Ps. 118. *reuela oculos tuos*, & dic. *considerabo mirabilia de lege tua.* Pertinaciam exue, crede Psal. 110. *Memoriam fecit mirabilium suorum misericors & miserator Dominus; Escam dedit timentibus se.*

Orthodo[xis] ... pus esse [si]gnis.

II. Occlamas? Nullum in Papatu miraculum editur amplius. Fac ita esse; neque do tamen. 1. Opus nego miraculis esse, tum Fide iam sic clarente: tum ante signis tot confirmata: tum hæreticis & obstinatis ad obsistendum veritati; vbi non erant Ethnici. Quo his deteriores estis. 2. Centuriatores vestros consulite, ex sæculo in sæculum miracula enumerauerunt, ad vsq; vndecimum, & tamen quo ijs facti sunt saniores? 3. Neque vero miracula fiunt ad fidem constabilendam; sed ad Dei potentiam & gloriam declarandam.

Ionæ si[gn]... eis suffici[t].

4. Adde, qualia sunt miracula ipsa Sacramenta? D. Thom. 1. 2. quæst. 13. *Iustificatio, & remissio peccatorum maximum opus Dei.* Sed quia sunt ea quotidiana; minus accidunt admiranda. Ionæ igitur accipite signum. Sin', omnes similiter peribitis, vt Niniue perisset.

PARS IV.

De signis Nouatorum.

Non m... currun[t] hæretic[i].

I. AT à vobis nos iam *volumus signum videre.* Caluiniani; Dicite, ait Tertul. libr. de præscript. hæres. *Qui estis vos? Quando venistis: & vnde venistis? Quid facitis inter nos?* Caluine, da signum Missionis tuæ. An id lilium est tergori inustum tuo? Esto.

Simile ... rum au[...]dacia.

1. Nefas cuiquam iniussu Regis, aut terræ Domino non permittente in alieno Dominio militem conscribere, tuba, tympanoque sonare: Et tu audes in Ecclesia? Quod das signum? Et quam fecem contrahis hominum qualium? Reus læsæ Maiestatis es: & Diuinæ quidem.

Signa de... necesse es[t].

2. Dicis. At *Non sufficit*, ait Innocent. III.

III. de hæref. cap. cum ex iniuncto : *quod quisque dicat , se esse missum à Deo. Hoc enim omnes hæretici iactitant. Sed oportet suam missionem probare per miracula.* Qui aliunde venit, quam per ostium , & inconsueta profert paradoxa ; is & inconsueta edat opera necesse est. Nec enim dicta solum ; sed facta fidem faciunt. Nos iam sueta diu, testataque docemus.

II. Elias Baalitis insuetum persuasurus, 3. *Reg.* 18. orat , & ignis cœlo ruit , vorax omnium.

2. Deus legem daturus incognitam , insueta edit tonitrua, fulgura elidit : Exo. 19. *Ecce cœperunt audiri tonitrua, ac micare fulgura, & nubes densissima operire montem , clangorque buccinæ vehementius perstrepebat.*

3. Moyses suam à Deo missionem in Ægyptum, quot signis atteftabatur ? *Exo.* 4. Nec ipsi Hebræi sat illi credidissent absq; ijs, minus Ægyptij.

4. Danielem, c. 14. dono miraculorum Deus donauit , mirificeque seruauit in flammis, in bestiis : scilicet vt Senum par nequam conuinceret ; & Dei veri seruum se condoceret.

5. Iesus ipse sic venit, & docuit; vt dicere posset, Joan. 10. *Opera, quæ ego facio, ipsa testimonium perhibent de me.*

6. Satan nosse auebat; verene Deus esset Iesus; Matth. 4. *tentans ait: Si filius Dei es, dic, vt lapides isti panes fiant.*

7. Ad Iesum venientibus sciscitatum. Matth. 11. *Tu es qui venturus es ; an alium expectamus ?* Respondetur : *Ite , dicite Ioanni; Cæci vident : Claudi,* &c. Proba hæc vel ipsi Iesu necessaria fuit : quanto magis Caluino?

III. Tertullianus lib. de præscript. hæret. requirit à Gnosticis ita : *Probent, se nouos Apostolos esse. Volo virtutem eorum proferri qua Apostolos in peruersum æmulantur. Illi enim de mortuis suscitant: isti de viuis mortuos faciunt.* Præsagisti, Tertulliane, Caluini miracula ; qui nec viuum nouerat suscitare ; at reddere mortuum poterat infœlix veterator.

2. Audite de fæce vestra Erasmum in diatriba sua de libr. arbitr. *Non credebatur Apostolis , nisi miraculis fidem adstruxissent doctrina: nunc quilibet sibi postulat credi , quod affirmat, se habere spiritum Euangelicum. Apostoli quoniam excutiebant viperas , sanabant ægrotos, excitabant mortuos: ita demum creditum est paradoxa docentibus. Nunc, cū iuxta communem opinionem afferant pene παραδοξότερα , nullus adhuc illorum existit, qui vel equum claudum sanare potuerit.* 2. *Nec equum sanare.*

3. Lutherus in Psalm. 44. ita se purgat. *Obijciunt Papistæ fidem meam , & doctrinam miraculis non confirmasse. Quibus respondeo: hoc maximum esse miraculum , & maius miraculis vnquam factis : quod doctrina mea tam breui tempore sine vllo miraculo se dilatauerit.* O frōtem! *Tantum hoc miraculi habet , quantum lapides deorsum tendere* : aiebat olim Thomas Morus Angliæ Cancell. Nam in mala proni natura , fiunt tua proniores doctrina, Luthere, &c. 3. *Hæresim propagare.*

Callista, Atheniensis lupa, pellectis plerisque Philosophiæ studiosis, aiebat Socrati: Ecqui fit, quod omisso ludo ac magistro me sectentur adolescentes tot : nec idem te? Cui ille. *Tu ad voluptates decliuia , ego ad virtutis ardua traho.* Mahometis vox erat: *Christus fidem miraculis stabiliuit: ego armis:* At vos hæretici, *Voluptatibus ac licentijs.* 4. *Voluptates docere & libertatem.*

Sed quid vel nos ab ijs signa exquirimus, cum esse pseudoprophetas plus luce constet : vel à nobis ipsos requirere audimus, cum nec Christi sat credant miraculis: Facessite pestes.

Perora. Ergo signum Ionæ quæratur ac vsurpetur vtrisque; peccatoribus, & hæreticis. Nam tu , Domine , *non vis mortem peccatoris: sed magis vt conuertatur ac viuat.* Ezechiel. 33.

FERIA V. POST DOMINICAM I. Quadragesimæ.

Vt infra Sabbato.

Assumpsit Iesus Petrum, & Iacobum, & Ioannem in montem excelsum seorsum, & transfiguratus est ante eos. Luc. 9.

MOyses descendens è monte, legem acceptam promulgaturus ad populum, ita vultu resplenduit vt populus sustinere oculis non posset. Ita Iesus è cœlo descendens, vt se Dei Filium publicaret, cum lege gratiæ: resplenduit hodie transfiguratus.

Super quo nos

I. De cœlesti Beatitudine. II. De Transfigurato, eiusque partibus per figuras declaratis. III. De Transfiguratione Similibus declarata. IV. De cœlesti altitudine.

PARS I.

De cœlesti beatitudine.

1. Ea est incomprehensibilis. I. QVid beatitudo? 1. Dico cum Simonide Philosopho: qui Hieroni tyranno Syracusano sciscitanti, Quid esset Deus; cogitanti triduum postulauit: dein plus; iterumque amplius: demum respondit. *Quanto considero amplius: tanto mihi res videtur obscurior.* 2. Certe Aug. in serm. quodam inquit: *Excedit facultatem eloquentiæ meæ, transcendit capacitatem intelligentiæ meæ illud decus, illa gloria; illa celsitudo.* 3. Chrysost. Orat. de rep. sap. *Effugit omnem sermonem, atque omnem sensum humanæ mentis gloria illa, & magnificentia.* 4. Apostolus 1. Corinth. 2. *Nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit, quæ Deus præparauit diligentibus se.*

2. admiranda. Atque vt duo Cherubini Exod. 25. cum stupore, passis alis Propitiatorium intuebantur: ita stupere contingit beatitudinẽ contemplantibus & hominibus, & Angelis. Tanta enim est, vt neget D. Thomas, Deum quicquam maius condere posse. Nam ipse est ea ipsa.

3. Summ[...] ama[...] II. Quid de hoc dixisses, M. Tulli, qui de virtute affirmabas; *tantam eius esse pulchritudinem, vt si oculis cerni posset, admirabiles sui amores excitatura foret.*

4. D[...] ea se[...] dum Iacob forma Rebeccæ adeo captus fuit, vt *viderentur illi pauci dies* seruitutis suæ, *præ amoris magnitudine.* O nos si vel vmbrã beatitudinis caperemus, quàm nos Dei seruitio impense dederemus?

5. P[...] dum Visa Iuditha speciosissima ministri Holofernis aiebant: Iudith. cap. 10. *Quis contemnat populum Hebræorum, qui tam decoras habet mulieres: vt non merito pro eis pugnare debeamus?* Hæc militis Christiani vox esto, parati omnia perpeti pro cœlesti Iuditha.

6. Pe[...] da cr[...] Caleb, Num. 13. sexcentorum millium Dux virorum, vt hos ad terram promissam animose inuadendam incenderet, botrum vnum, fertilitatis specimen eis ostendit. Hic vero mox omnes, *Ascendamus*, aiunt, *& possideamus terram illam.* O si aliquem gustatum supernæ gloriæ subinde perciperemus animis; quo non zelo cœlum inuaderemus, & vel violenti id raperemus? Quo passu, vel cursu desertum hoc mundi, ac mare rubrum peruaderemus? Qua & fuga, & pugna vteremur aduersus Pharaones tres Ægyptios Carnem, dæmonem, Mundum? Præuideamus igitur mente cœlestium felicitatem; cuius radiũ vidit in Thabor Petrus, & dixit: *Domine, bonum est nos hic esse.*

PARS II.

De Transfigurato, eiusque partibus, Anima beata, & Corpore passibili, per Figuras declaratis.

Figu[...] trans[...] ration[...] I. MOyses, Exod. 3. rubum vidit ardentem, & incombustum: Eliam, 4. Reg.

4.*Reg.*2. vidit Eliſæus curru igneo ſublimē aſportari. Vtraque figura eſt Transfiguratiꝰ cui & vterque adfuere. Rubus eſt mortale corpus:ardor erat gloriæ ſplendor & immortalitatis, qua mortale induebatur; imago futuri ſtatus noſtri. O ſi curru iſto gloriæ ſæpius nos rapi contingeret in cœleſtium conſideratione poſitos;quam cito & terrena faſtidiremus; & anima quanto ſplendore conueſtiretur?

Sed,qui iam emicare ſplendor in Chriſto viſus eſt,beatitudinis erat:qua quidem anima eius, parte ſui ſuperiore, ſemper fruebatur,ob vnionem hypoſtaticam:non tamen corpus. Nam hoc ad patiendum aſſumpſerat:atqui

Non eſt conueniens luctibus ille color gloriæ.

II.Sicut,1.Reg.17. *induit Saul Dauid veſtimentis ſuis, & impoſuit galeam aream ſuper caput eius,veſtiuit eum lorica. Dixitq; Dauid ad Saul:Non poſſum ſic incedere: & depoſuit ea, & tulit baculum ſuum.*Ita Dominus in corpore glorioſo nec pati, nec vincere potuiſſet; itaque ſoli animæ indulſit gloriæ fruitionē: corpori detraxit; idque in habitu paſtoritio noſtro in arenā pugnæ produxit. Qualis 3.*Reg.*22.Rex Iſrael habitu mutato in aciem deſcendebat.

2. Ratio. Quia,vt omne Samſonis robur in crinibus eius conſiſtebat:ipſo teſte: Jud.16. *Si raſum fuerit caput meum, recedet à me fortitudo mea, & deficiam, eroq; ſicut cæteri homines.* Ita fundamentum paſſionis ac meriti in humana fragilitate conſiſtebat. Ergo oportebat caput hoc nouacula paſſionis radi,atque tum glorificari. Cæteroquin nequiuiſſemus ſaluari. Nam Paſſio eius,non glorificatio ſaluos nos fecit.

3. Itaque,*Ioſu.*3. Arca fœderis Jordanē intrauit: Chriſtus Paſſionem, vel corpus patibile:vt in promiſſionis terram Iſraelitæ Fideles introducerentur: *& ſteterunt aquæ deſcendentes in vno loco, & ad inſtar montis intumeſcentes apparebant*: id eſt allegoricòs viſio gloriæ beatifica in parte animæ ſuperiore conſtitit. *Quæ autem inferiores erant,* corporis paſſibilis, *in mare* paſſionis *deſcendebant.*

4. Holofernes Bethuliam obſidens, quo citius expugnaret, Judith.7. *conſtituit per gyrum centenarios,per fontes ſingulos, & incidi præcepit aquaductum eorum.*Ita Dei Filius factus homo,gloriæ fontes obſedit & obſtruxit, neu in corpus deflueret, natum paſſioni:quo expugnaret carnem, mundum,dæmonem,cœlum.Sic & Rex Ezechias, 2. *Paral* 32. obturauit ſuperiorem fontem aquarum Gihon, & auertit eas ſubter ad Occidentem vrbis Dauid. Ita: ait Aug.Epiſt.36 & D.Tho.p.3 q.45.a.7. *diſpenſatione quadam diuina factum eſt quod gloria animæ non redundaret in corpus: Vt in corpore paſsibili noſtræ redemptionis expleretur myſterium.*

4. *Fontes Bethuliæ.*

PARS III.

De Transfiguratione ſimilibus declarata.

I. SE tamen hodie Beatitatis illud mare effudit in corpus,vnde ſuſpendebatur iamdiu: quo per id nos ex mundi Ægypto traduceremur. Nam Dei virtute per Vnum Hominem liberatus eſt omnis homo. 1. Itaque hodie illud mare rubrum ſuſpenſum redijt ad debitum curſum. *Exo.* 14.2.Hodie ſol gloriæ, *Ioſ.*10. qui ſtetit in axe iuſſu Joſuæ:curſu iuit ſuo aduſque antipodes corporis Ieſu.3. Hodie eclipſis illa quæ ex tribus & triginta annis iam durarat, exijt; ſolque gloriæ per corpus tranſparuit.

Figuræ aliæ transfigurationis.

Miraculum nemo non diceret, ſi vitro ſol incluſus per id tamen non traluceret. Ita, quod annis tot gloria diuina in Corpore Ieſu non reſplenduit: miraculum eſt: Quod tamen in mortali corpore ſe immortalitatis gloria oſtendat,& ipſum hoc miraculum eſt.

Miraculoſa fuit. Simile.

 II.Ma-

Admirãda & veneranda est. II. Magis id igitur veneremur, quã perscrutemur: & psallamus ei, Psal. 92. *Dominus regnauit, decorem indutus est.* Quoniam Cant. 5. *Ecce dilectus tuus*, ô Ecclesia sponsa, *candidus & rubicundus, electus ex millibus.* Nã μετεμορφώθη ἔμπροσθεν αὐτῶν. id est, ait hæreticus, *transformatus est*: Vah! at Catholicus, *transfiguratus est*: Rectius: nam figura solum exterior, non substantialis forma mutationem accepit.

Omniformis Christus fuit. 1. Diuinitus es Chamæleon, Jesu, omnem refers colorem: Diuinitatis in anima: paupertatis in mundo: infirmitatis in corpore, humilitatis in cruce. In cœlo gloriosus, in Sacramento adorandus, ac vescendus. 2. Physici aiunt, materiam primam in potentia esse ad formas omnes. *Arist.* 1. *Phys. c.* 5. Vere corpus Christi est materia prima, omnis formæ capax. Nam Heb. 1. *est figura substantiæ Patris.* Et Philip. 2. *est formam serui accipiens.* Et in Thabor formam habet gloriosi: latronis in cruce: victoris in inferno, & in resurrectione: triumphatoris in ascensione: Judicis ad dexteram Patris; Agni, ac mannæ in ara.

3. Iridem recte Plato *matrem admirationis, & ornamentum cœli* appellauit. Et Salomon Ecclesiast. 43. *Vide arcum in cœlo, cum suo splendore mirabili: & benedic, qui illum fecit.* Est ea quinquecolor: vt, fulua, viridis, crocea, lutea, & hiacynthina: At quanto in Thabor relucet Iris diuinior? Quot in vna colores ac formæ? Tot, quot Attributa Dei, Sol Diuinitatis autem in nubem corporis irradians efficit eandem.

Scitum simile trãsfigurati. III. Sol & luna hic in monte steterunt: à sole luna splendorem, à Diuinitate gloriã accepit Humanitas, *pulchra vt luna, electa vt sol*: propter hypostasin.

1. Vere est vt luna, causans in mari fluxus ac refluxus, gratiarum scilicet in Sacramentis. Luna crescens, in gremio; media in templo duodennis; plena in prædicatione: decrescens in Passione: inde se renouans in resurrectione. 2. Adhæc tempestatum est nuncia. Nam

Pallida luna pluit; rubicũda flat; alba serenat.

Pallens, in Oliueto proximam minabatur tempestatem passionis: Rubens, à flagellatione indicat conclamationem flatulentam *Crucifige, Tolle.* Alba in resurrectione gloriam nostram repræsentat: vti & in transfiguratione.

Thabor Caluariæ collatus dispar. Sed ab hac quam dispar tua Passio? Vtraque in monte. Hic gloria, ibi opprobrijs saturatum video. Hic inter Prophetas, illic inter latrones: Hic in fulgore, ibi in tenebris, & ærumnis. Hic discipuli adhærẽt, illic fugiunt. Hic de excessu loqueris, ibi pateris in excessu, &c.

PARS IV.

De cœlesti beatitudine.

Nil satiat mentem Exemplum. I. HIc tamen, quod degustauit Petrus, gutta fuit beatitudinis. Exclamat proin: *Bonum est nos hic &c.* Hic Domine *torrente voluptatis tuæ potabis eos.* Psal. 35. Et vero in cœlis quis, quantusque torrens? Prorsus *inebriabuntur ab vbertate domus tuæ.*

1. Huc aspirans ait Psal. 16. *Satiabor, cum apparuerit gloria tua*, quasi dicat: Nulla hic res satiat. Omnia adsunt mihi: sed in vno illo cum sint omnia, hocque desit mihi, desunt omnia: ideo *satiabor*. Et omnia illa nihil sunt. Quo, quo, Rex, quo tendis? Summa habes omnia in terris: & velut inanis omnium, sitis alia? ô Bene!

2. Male Alex. Magne, *teste Plutarcho*, audiens à stolido Philosopho plures esse mundos: stolide illachrymatis; te vno hoc subacto, cæteros nescire: minus possidere. Ergo alium quæris orbem debellandum. Huc aspira, quo Dauid. Hic orbis, & orbes, & omnia. Nihil hic exsatiat mentem: veluti

Vnus Pellæo iuueni non sufficit orbis.

3. Et

3. Et tu Auguste Cæsar, orbis Monarcha, quibus curis noctes insomnes trahis? Habes omnia; & angeris? Nesciebat mens quid deesset; & sibi deesse sentiebat. At nos id scimus: nec affectamus idem. Viuine sumus mortui: an viuimus?

Adad Iudæus, & Regibus ortus, exul in Ægypto degebat: 3. *Reg.* 11. Primus erat Regi, in aula beatus ab omni fortuna; Reginæ sororem Rex ei dederat vxorem: & tamen inquietus animo, ardebat patriæ desiderio: Iudæam suspirabat: ab Rege se, & Ægypto absolui petebat, dimittiq; in patriam. Is animæ viua est imago Paulinæ: quæ *dissolui cupit, & esse cum Christo.* Quid enim Christianam satiare potest animam, præter beatitudinem? Quot in orbe hoc sunt illi tædium afferentia?

II. Clamat: *Bonum est nos hic esse.* 1. Infelices animæ inferæ, *malum est vos ibi,* & hic, & vbivbi *esse.* Vbique vobis dolor, furor, desperatio, &c. 2. Petre quanta videbas? Ideo recte dicebas, *Bonum est nos hic esse,* veruntamen illud *bonum hic esse* breue erat: Nobisne dicam? *malum est hic esse* in mundo, carne. *Cupio* idcirco *dissolui, & esse cum Christo.*

3. Petre, *oculi tui grauati erant somno: nesciebas, quid diceres.* Istud *Hic* perbreue est ac momentaneum: at nos æternum expectamus.

4. Hic Tob. 1. *Quale gaudium mihi erit, qui lumen cœli non video?* Hic *Gen.* 39. Josephi sumus in carcere: Danieles. *Dan.* 14. in lacu leonum: Pueri in fornace Chaldaica: *Dan.* 3. Ionæ in ventre, Israelitæ *Exo.* 14. in medio mari rubro: Et tamē dicere possumus: *Bonum est nos hic esse?*

Imo purgantes animæ, quantisvis in cruciatibus sint; quia tamen in gratia: dicere queunt: *Bonum est nos hic esse.* Certi namque beatitatis degunt.

III. Cœlites vero, videntes & habentes in Deo omnia, de eodem sibi applaudunt Bono. 1. Regina Saba, 3. Reg. 10. visa Salomonis magnificentia, exclamabat: *Beati viri tui, & beati serui tui hi, qui stant coram te semper.* At vero, Ps. 83. *Beati qui habitant in domo tua Domine.* Id est, aiunt Theologi in Essentia Dei: In ea *omnes thesauri sapientiæ, & scientiæ* Dei *reconditi sunt:* ex ea orbis & omnia sunt progressa. *Gloria & diuitiæ in domo eius.* *Bonum cœli esse.*

2. Si Esther, *cap.* 15. cubiculum ingressa Assueri, visa regij vultus maiestate, concidit semianimis Si Israelitæ, *Exod.* 16. viso manna admirati aiunt: *Quid hoc?* Quid anima Deum intuens? Quanta absorbebitur admiratione? Quali immutabitur transfiguratione?

FERIA VI. POST DOMINICAM I. QVADRAGESIMÆ.

Est autem Ierosolymis Probatica piscina. Joan. 5.

MIraculum! Naaman Syrus, 4. *Reg.* 5. iussu Elisæi in Iordane lauat, & à lepra sanatur. Maius: Paralyticum, annis 38. ad Probaticam frustra excubum, ad solum Christi iussum persanari.

Nos super eodem

I. *Paranesis de Misericordia Dei.* II. *De Probatica piscina.* III. *De porticibus quinque pauca.* IV. *De paralytico ipso.*

PARS I.

Paranesis de Misericordia Dei.

I. DIgnum cithara Dauidica diuinæ laudis argumentum *Misericordia.* Psalm. 88. *Misericordias Domini in æternum cantabo.* 1. Illa namque Attributorum Dei facile princeps est; Psalm. 32. *Misericordia Domini plena est terra:* Quin & infra terram, purgatorium: & infernus quoque, ipsumque cœlum. Nam damnatorum *Misericordia Dei super omnia opera eius.*

peccata

peccata infra condignum puniuntur: & merita iustorum supra condignum remunerantur.

Et debemus omnia. 2. Omnia debemus, ob creationem nostri: at Misericordiæ plura, ob conseruationem. Quia ista semel dedit *Esse*; ast hæc conseruat id semper. Adhæc ejus causa, vt ei optime esset, Ipse de cœlo descēdit medicus nostræ paralysios. Quo magis, Psal. 100. *Misericordiam, & iudicium cantabo tibi Domine.*

Comparatio prima. II. Maximi ducebat Tobias *cap.* 4. *&c.* vnius è septem præcipuis Angeli ad se missionem, eiusque beneficia præstita sibi ac patri: vt parem remunerationem scirent omnino nullam. At demum vbi cognouit esse Angelum, non hominem; Tob. 12. *cecidit super terram in faciem* præ pauore. Quid nos, ad quos Dei Filius demissus est; tantaque sanandis nobis præstitit?

Secunda. 2. Magnus amor Dei in Ezechiam Regem ægrum: cui mittebat Isaiam Deus nūcium & sanitatis recuperandæ, & vitæ annis xv. prorogandæ. In signum, *reduxit vmbram per lineas decem gradibus in horologio.* 4. Regum 20. Isa. 38. Genus humanum, ægrum, imo mortuum iacebat iamque extinguendum: Ipse, Ipse venit: id consanat; vitamque ei prorogat in æuiternitatem beatam. In signum, Sol Iesus decem gradibus descendit, infra nouem choros Angelorum, infraque homines ad crucis ignominiam, ac mortis. 3. Testis misericordiæ, tanquam prædicatæ satis, hic paralyticus est.

PARS II.

De probatica piscina.

Quid Probatica. I. STagnum in medio Solymæ ouium victimis abluendis seruiebat: vnde προβατικὴ quasi *ouium piscina* dictum est. Circum id quinque porticus, ægrorum plenæ, expectantium quis primus ad aquæ motum Angelicum se in eam demergeret.

Figura hæc baptismi: Et luculētior pœnitentiæ. Quæ mouetur ab *Angelo Testamenti*, Malac. 3. Ipso Iesu: ad sanandos quoscūque, De ea Psal. 50. *Lauabis me, & super niuem dealbabor.* 1. Hæ aquæ illæ, de quibus Gen. 2. *Et Spiritus Domini ferebatur super aquas.* 2. Est diluuium gratiarum, *Gen.* 8. cui Arca Ecclesiæ innatat; & pauculas orbis reliquias morti eripit. *Sign... Pœn... tian... Figu... doce...*

3. Est aqua è Christi latere profluens. *Ioann.* 19. 4. Est mare rubrum dans siccum transitum Israelitis: Ægyptios submergēs, *Exod.* 14. Beati qui, Psalm. 73. *Conquassasti capita draconum in aquis* hisce. 5. Est ea Euripus, quotidie septies fluens ac refluens, *Mela teste*: auferens peccata septem mortalia: afferens septem S. Spiritus dona. Expertus Euripum hunc canit Ps. 118. *Septies in die laudem dixi tibi.*

II. Hæc aqua habet vna, quicquid virtutum vllis vsquam inesse aquis legitur. 1. *Augustinus*, 12. *ciuit.* 3. in Albano esse fontem prodit; cui intinctæ faces accensæ extinguuntur: extinctæ, si immerseris, accendūtur. In fonte pœnitētiæ extinguuntur peccata; accenduntur virtutes; redditur vita operibus mortificatis, *Nam Mortui non laudabunt te Domine, &c.* *Fon... aqu... ran... Pœn... tia. 1. I... pecc... Ch... ma...*

2. *Plinius l.* 2. *cap.* 103. ait, in Sclauonia fontem esse, qui iniecta lini, panni, &c. frusta comburat, Pœnitentia ardet charitate; frusta & reliquias concupiscentiæ & affectuum prauorum comburit. Cyprianus serm. de Pœn. *Pœnitentia respuit auaritiam, horret luxuriam, fugat furorem, format amorē, calcat superbiam, continet linguam, componit mores, odit malitiam, excludit inuidiam.* *2. C... tate... mit... ctu...*

3. Lyncestius amnis in Macedonia acriculus est: *Quem quicunque parum moderato gutture traxit; Haud aliter titubat, quam si mera vina bibisset.* Ita acidula pœnitentia est, *3. ... est.*

Gregor. 4. Moral. cap. 22. *Blandimenta culpæ non secura quies foueat, sed sæuiens amaritudo pœnitentiæ irrumpat.* Aug. l. de pœn. *Pœnitens semper doleat: semper coram Domino erubescat: & dolorem cum vita finiat.*

4. In Bœotia duo fontes sunt; alter potus auget memoriam; adimit alter. Pœnitentia peccatorum memoriam damnificam extinguit: auget viuificam, detestatricem præteritorum. Isai. 38. *Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine animæ meæ.* Eadem iniuriarum præcipue delet memoriam. Exemplum esto ipse Auctor pœnitentiæ, *Luc.* 24. Exeuntibus in Emaus quærit: *quæ hisce diebus Ierosolymis* accidissent. Adeo pœnitens, ac satisfaciens pro nobis, omnium oblitus erat.

5. Est in Sicilia fluuius, qui potus acuit ingenium: dictus ideo νοῦς. id est, mens. Et pœnitentia *intellectum dat paruulis*, ad cauendum commissa, & sectanda bona omissa.

6. In Phrygia, ait *Plinius lib. 3. cap. 2.* fons est, κλαίων, qui potus lacrymas ciet: alius γελῶν: qui risum. Ita pœnitentia, κλαίων est. Ps. 41. *Fuerunt mihi lacrymæ meæ panes die ac nocte.* Psal. 6. *Lauabo per singulas noctes lectum meum, lacrymis meis stratum meum rigabo.*

In Æthiopia fons est rubeus, qui vel gustatus gustu priuat. Pœnitentia gustum rerum carnis, mundi, &c. detrahit. Colos. 3. *Quæ super cœlos sunt, sapite: non quæ super terram.*

8. Non procul à Frisia fons est, qui haustus excutit dentes. Malo suo didicit Cæs. Germanici exercitus. Ita Climacus ait Gradu 19. *Veræ germanæque pœnitentiæ certum argumentum est obliuio iniuriarum.* Ergo excutit dentes detractionis, blasphemiarum, &c.

9. Sunt aquæ, in quibus ligna lapidescunt. In mare rubrum si oliuæ arboresque aliæ, etiam virentes inijciantur, continuo lapidescunt. Pœnitentia animos delicijs virentes indurat robore fortitudinis.

10. Rhodanus tanto ruit impetu, vt lacum Lemannum transiens suas cum huius aquis non misceat. Item in America fluuius, dictus Argenteus, ad 40. leucas per mare ruens cursum tenet, aquasque & dulcedinem natiuam, nil ab salsugine marina corruptus. Rapidior vis Pœnitentiæ est. Facit ire homines mundi mare mediũ, nec ab hoc tamen infici. *10 Conseruat integros in mundo.*

Cunctis aquis aqua potentior προβατική: morbis valet sanandis omnibus. At quã illa, potentior est Pœnitentiæ aqua. Hac Paralyticus est consanatus.

Pars III.

De porticibus quinque pauca.

I. *Domine asperges me hyssopo, & mundabor.*

Hyssopus locis arescit lapidosis, multis apta morbis curandis. Ita & gaudet pœnitentia duris, sanatque omnia. 1. *Leuit.* 14. Leprosus mundandus iubebatur aspergi septies hyssopo, in immolati passeris sanguine tincta. Christus est *passer solitarius in tecto*, & immolatus. In eius Sanguine pœnitentiaria hyssopo tincta asperge peccata mortalia, & mundabere à lepra. 2. *Leuit.* 4. Iubetur Sacerdos septena aspergine vitulini Sanguinis animam mũdare: tu cor hyssopina aspersione. At vero & hyssopus, & Probatica nihil sunt ad nostram Pœnitentiam collata. Quantum ad lucem vmbra. *Hyssopus est pœnitentiaria.*

Sed quid est: plurimos circum Probaticam excubare ægros & vnum hunc ex omnibus à Domino restitui? An Matth. 20. quod *multi sunt vocati* ad probaticam pœnitentiam: *pauci vero electi*? Quot hominum myriades erant tempore diluuij, *Gen.* 7. & tamen octo tantum animæ saluabantur? *Ex multis sanatur vnus.*

An non sexies centena millia hominum, qui armis apti gerendis erant, ex Ægypto educti, & solum ex ijs duo in terram promissam introducti sunt? *Nu.1.*

Quæ porticus.

Quinque porticus: an sensus quinque denotāt, hospitacula ægrorum inibi commorantium? id est, actuum vanitatis variæ? Quot ægri vanique actus oculorum, aurium? &c. 2. An vero designant habitus animæ quinos? Vt Artem, Prudentiam, Scientiam, Sapientiam, Intelligentiam. In porticu artis iacent ægri mechanici. Prudentiæ, Magistratus, Senatores, Consiliarij, &c. In Scientiæ, Theologi, Philosophi, Concionatores, &c. In Sapientiæ, Religiosi. Sub porticu Intelligentiæ iacent cuiusque status, ætatis, conditionis homines, rationis vsu pollentes.

PARS IV.

De Paralytico ipso.

Genus humanū paralyticum.

I. GEnus humanum, quater millenis annis paralyticum, expectauit modum Passionis Dominicæ, vt sanaretur. Paralysi originali ignorantiæ laborabat in intellectu, malitiæ in voluntate, fragilitatis in appetitibus: inutile ad quodius opus meritorium. 1. Vt arbos tacta semel fulmine, nec fructus nec folia profert: Ita anima, 2. Similis ficui maledictæ, *Luc.13.* Ita Adam arbos prima.

1. Ob peccatū origin. 2. Ob maledictionē Dei. 3. Ob naturā exhaustam. 4 Ob mala illata animæ.

3. Similis hæmorrhoissæ, *Matth.9.* quæ facultates omnes perdidit, nec tamen sanitatem recepit. Ita homini debilitata natura & perdita gratia fuit, & merita nulla prouenere. 4. Vtique Philistæi quondam, *Iud.16.* Samsoni ademere vires, oculos, libertatem: ita peccatum despoliauit hominem, & molendinario similem fecit iumento.

O cladem.

Horrendum est incidere in manus cum Dei viuentis, tum peccati occidentis. Incidit homo: paralyticus sit: is descendit, cuius *vocabitur nomen magni Consilij Angelus, Is.9.* iuxta 70. & suum paralyticum in probaticam inijcit pænitentiæ & Passionis suæ.

Soli sana

Hac, vt *Septemplicis ostia Nili* aquis totā irrigant quotannis Ægyptum, ac fœcundant: ita Ecclesiam septemplici gratia Sacramentorum Iesus. Secundum Ps. 45. *Fluminis impetus lætificat Ciuitatem Dei.*

Et qui Hom Deo, Chri

Diu ante dicebatur: *Non habeo hominem.* Quid igitur Patriarchæ, Prophetæ, Dauides, Angeli quoque: nihil hi potuere, nec ausi? Nec vel seipsos curare quibant. Eum expecto, qui demum ostēdatur, *Ecce homo.* Hic *solus potens, & non est alius* sanandis nobis. Sine Deo excidimus sanitate gratiæ: at sine Deo ad eam reuerti nequimus. Ionas, *c.3.* nunquam è ventre ceti redditus fuisset luci; ni miraculum accessisset Dei; Sic gratia præueniens necessaria peccatori est. Quoniam: *Deus prior dilexit nos.*

Per praeu enter

1. Prius gallus monentis Dei cantauit *Matt.26* quā Petrus exeat peccato. 2. Magos *stella antecedebat*: Matth.2. Sicque secuti *adorauerunt eum.* 3. Et *Matth.28.* Mariæ tres *venerunt ad monumentum*: sed prius *orto iam sole.* 4. Docent Philosophi, cœlos ab Angelis, non à seipsis moueri. *Quicquid enim mouetur, ab alio mouetur.* ait Arist. 7. & 8. Phys. Ita ad pœnitentiam à Deo: *In ipso enim viuimus, mouemur: & sumus. Act.17.5.* Nec ad Iesum paralyticus venit, sed ad eum Iesus qui dixit ei, *Surge* à peccato, *& ambula* in gratia.

SABBATO POST DOMINICAM I. Quadragesimæ.

Et transfiguratus est ante eos. Matt.17. Luc.9. Vt supra Feria V.

IOseph, *Gen.39. & 41.* post venditionem; post solicitationem Putipharææ, post perpessos carceres: par Regi euehitur purpuratus, curru vectus regio, præcone prodromo: & eo gloriosior nemo. Ita Iesus post perpessa ab Pharisæis plurima opprobria, hodie à Patre glorificatur.

Nos

Nos circa idem

I. *De præmio Gloriæ cœlestis.* II. *De Transfiguratione quintuplice.* III. *De Domini splendore solari.* IV. *De sermone in monte.*

PARS I.

De præmio gloriæ cœlestis.

I. IPhicrates, Dux Ath. suos accendebat in prælium re nulla, nisi spe prædæ, *teste Plutarch.* Ita Dominus, Matth. 5. *Gaudete & exultate: quoniam merces vestra copiosa est in cœlis,* quasi dicat, pro hac pugnate. *Neque sunt condignæ passiones huius temporis ad futuram gloriam quæ reuelabitur in vobis.* Rom. 8.

Istius Dauid certus erat ante, quam cum Goliatho consereret, 1. Reg. 17. *Qui percusserit Philisthæum hunc, ditabit eum Rex diuitijs magnis, & filiam suam dabit ei.* Quotque Deus promissa dedit ijs, à quibus *regnum cœlorum vim patietur, vt violenti rapiant illud?* Præterquam, quod eodem nos inuitat natura, vocant exempla: iussa Dei impellunt.

Quid, quod plures ex altera ea vita ad nos venerint, qui ea de gloria nunciarunt nobis? Vt Angeli agentes cum Abraham, *Genes.* 18. Loth, *Gen.* 19. Iacob, *Gen.* 32. Tobia, *cap.* 12. Maria, *Luc.* 1. Paulus quæ vidit & audiuit, 1. *Cor.* 2. Lazarus. *Ioan.* 11. triduo hæsit in altera vita. Ioannes ibi suas Apocalyses accepit. cap. 1. Inde *à summo cœlo egressio* Christi, Psalm. 18. Israëlitæ non credebant terræ promissæ fertilitatem, donec exploratores specimen eius botrum attulissent, *Numer.* 13. Nobis item gloriæ futuræ specimen hodie exhibuit Iesus.

PARS II.

De transfiguratione quintuplice.

I. CVius hic videmus gloriam transfigurati? Illius, qui *Lu.* 2. Vagijt in præsepio, qui *Matth.* 4. esurijt in deserto, tentatus, & circumuectatus à dæmonio. O metamorphosin! Ergo.

In noua fert animus mutatas dicere formas, proferreque Transfigurationis Figuras. *Figura transfigurationis.*

1. *Ionathas,* 1. Reg. 18. *expoliauit se tunica, & dedit eam Dauid, & reliqua vestimenta sua.* Sic filius Regis conuestiuit pastorem. Ita Deus hominem in Christo hodie, post deuictum Satanam. Psalm. 103. *Amictus lumine sicut vestimento.* 2. Mardochæus, *Esth.* 8. in sacco, fletu, ieiunio, oratione se affligens rebus post breui mutatis, *de palatio, & conspectu Regis egrediens fulgebat vestibus regijs, coronam auream portans in capite, & amictus serico pallio, & purpureo.* Talis IESVS in deserto prius; & nunc in Thabor, *decorem indutus est.* 3. Arca fœderis dum inter Philisthæos in deserto moratur, vilibus operta pellibus est, At in Salomonæum inuecta, iam auro vestita refulget. Ita & *Transfiguratus est.*

II. Quinta Christi facta transfiguratio est. *Prima.* In vtero B. V. non conuersione, sed assumptione Humanitatis, *in similitudinem hominum factus, & habitu inuentus vt homo,* Philip. 2. Qualis Iacob fratrem ementitus, *Genes.* 27. ei benedictionem præripuit. Ita Iesus, vt nobis benedictionem Patris obtineret, *formam serui accepit,* Phil. 2. Cum tamen esset *splendor gloriæ, & figura substantiæ Patris,* Hebr. 1. *Ea quintuplex fuit in Christo. 1. Incarnationis.*

Secunda. In Eucharistia, realiter per Transsubstantiationem, accidentaliter per transfigurationem manentibus solis speciebus absque subiecto substantiæ, & apparente Iesu sub speciebus. *2. Transsubstantionis.* *Tertia.* In Cruce moriens. Isa. 53. *Vidimus eum, & non erat aspectus: & nos putauimus eum quasi leprosum.* *3. Passionis* *Quarta.* Post resurrectionem gloriosi, iam visibilis, mox inuisibilis, semper impassibilis, qui tanta exantlarat patiens. *4. Resurrectionis.* *Quinta.* In Thabor Psal. 88. *Thabor & Hermon* *5. Præsens in Thabor.*

mon in nomine tuo exultabunt: vbi legationis suæ maiestatem declarat apertis velut Patentibus. Quibus visis Cœlites, hominesque Veteris ac Noui Testamenti exultarunt, Prophetis & Apostolis præsentibus, Quam *bonum erat eis hic esse.*

In Hermō qualia. Proin *montes exaltabunt à conspectu tuo* Iesu, qui in Thabor transfiguraris: in Hermon, *teste Euthymio in Psalm.* 88. satiasti 5000. hominum panibus 5. & 2. piscibus. Vbi & resuscitationem filij viduæ de Naim vult idem accidisse. Naim enim in pede Thabor sita est.

PARS III.

De Domini splendore solari.

I. FOelix Tabor in montibus! 1. Mons Sinai quassatus tonitru, & fulgure, ac terroribus. *Exod.* 19. 2. Mons Olineti fustibus, gladijs, armis, & proditione factus infamis est, an nobilis? 3. Mons item Caluariæ per Cruces, latrones, &c. At Thabor diuino fulgore conspicuus. *Nam resplenduit facies eius sicut Sol.* Et vero quid Sol cœli, ad solem hunc Dei? *Maius lumen obfuscat minus.*

Solis qualitates. In sole quatuor admiranda. *Lumen*, quantum orbi satis. *Celeritas*, siue agilitas, qua quot horis decurrit quatuor & viginti millia milliarium cœli diametralium: quæ multo longiora quam terrestria. *Subtilitas*, transparens omnia lucida. *Impassibilitas*, ab sui namque creatione nullam passus est naturæ imminutionem. Nec enim igne suo comburitur, non cursu

Sunt & glorificati corpori. atteritur, non ab aëris tempestatibus patitur: est altior casibus omnibus. Eædem & in corporibus gloriosis dotes. Claritas, Sap. 3. *Fulgebunt iusti:* Agilitas. *Et tanquam scintillæ in Arundineto discurrent.* Subtilitate penetrabunt omnia, Nilque patientur. Apoc. 21. *Iam non erit labor, neque dolor.* Apoc. 14. *Amodo iam dicit Spiritus, vt requiescant à laboribus suis* reliquarum passionum humanarum.

Cur Moys. II. Sed cur Moyses appares? An, vt eius innocentiam testeris, quem Iudæi vt transgressorem criminati erant? An rediuiuus è limbo existi, vt ostendas, ipsum esse mortis ac vitæ Dominum? An, vt promissum præstetur tibi hoc? Exod. 33. *Posteriora mea videbis*, id est, gloriam Humanitatis.

Cur El. Elia vero cur ades? An, quod eius sis præcursor futurus in extremo iudicio reliquijs Iudæorum conuertendis? An, vt errorem refutes opinantium, Iesum esse Eliam, aut prophetam? Credebant enim ante Messiæ aduentum Eliam venturum: idque ex Malach. 4. *Ecce, ego mittam vobis Eliam prophetam, antequam veniat dies Domini magnus & horribilis.*

PARS IV.

De sermone in monte.

Com mir. I. ERgo *apparuit eis Moyses & Elias.* Mira Comitia! A parte V. T. testes isti: Noui, Petrus, Ioannes Iacobus, è cœlo S. Trinitas, è terra Christi humanitas. Stetit hic Dominus inter Prophetas, vt Arca inter Cherub & Serub: *loquentes de excessu*: ait Marcus.

Qui De quo? An de eo, quo à thesauris suis creata produxit omnia Deus? An, quo creata conseruauit eadem annis iam quater millenis & vltra? 1. Non: ait *Cyrillus Alex.* sed quem in Incarnatione declarauit.

De nati De quo vide, quæ in Festo Natiuitatis sunt

Pass dicta. 2. *Augustinus* ait de excessu Passionis. Huic excessui sublimitate, in profunda humilitate par nullus. Ideo exclamat Ieremias Thren. 1. *O vos omnes, qui transitis, attendite, & videte, si est dolor, sicut dolor meus!* Sudorem expressit sanguineum, fecitque

Hu te P eum *tædere & pauere.* 3. *Chrys.* ait, de nimia eius humilitate Passionis locutos fuisse. In hanc

hanc exclamat Paulus Philip. 2. *Humiliauit semetipsum factus obediens vsque ad mortem, mortem autem crucis.* Deum capi, illudi, &c. hic quantus excessus est?

pertate. 4. *Bonauentura.* De excessu pauperta- tis in passione: quod nudus & sitiens mo- riturus esset. 1. Et Val. Poblicola tertium consul tanta in paupertate mortuus est, vt publicis sumptibus esset sepeliendus. *Val. Max, lib.* 4. 2. Epaminondas Dux Theba- norum nec reliquit, quo epitaphium illi fieret. 3. At Dominus, Ps. 87. *Pauper sum ego,* ait, *& in laboribus à iuuentute mea,* Matth. 8. *Vulpes foueas habent, & volucres cœli nidos: filius autem hominis non habet, vbi caput suum recli- net.* De tali fuerit excessu sermo.

Atqui vero ego sic sentio, quod omnia Christi opera sunt in excessu; vt nos ad me- dium adduceret virtutis.

II. Sed tu Petre, quid agis? *Faciamus hic tria tabernacula, tibi vnum, Moysi, vnum, Eliæ vnum.* Tu stricto gladio vis in horto Domini victoriam retardare, tu eundem abnegas; & iam vis inferre schisma, se- parando Christum à Prophetis tria pos- cens tabernacula? Non sic rotæ Ezechie- li sunt visæ. Hæ implicitæ sibi hærebant, nec vlla vsquam sine alia ferebatur: Ita Prophetæ, Euangelium & Christus. Qua- re vno erat opus tabernaculo. Sed bene additur: *Nesciebat, quid diceret. Bonum* ta- men hoc, *nos hic esse*, cum, in, & sub Christo. *Mihi autem adhærere Deo bonum est.*

Quod si igitur obstupuere Iudæi, *Esth.* 6. viso Mardochæo, regijs induto, & E- stera Regina facta gloriosiore. Si fratres Iosephi, *Gen.* 45. visa huius regifica maiesta- te: Si fratres & agnati viso decore Dauidis eumque Regi parem esse: Iustius A- postoli ad hanc Domini gloriam obstupuerunt. Quanta igitur *in cœlis gloria reuelabitur in nobis?*

POST DOM. II. QVADRA- GESIMÆ FERIA II.

Ego vado, & quæretis me, & in peccato vestro moriemini. Ioan. 8.

AZarias, 2. *Par.* 15. Asæ, Regi Juda euē- uentura mala prædixit. *Dominus vo- biscum; quia fuistis cum eo. Si quæsieritis eum inuenietis: Si autem dereliqueritis, derelinquet vos:* Ita & hic Dominus.

Nos in præsens

I. *De prædestinatione, & reprobatione.* II. *De infœlicitate animæ obduratæ.* III. *Quæren- dum esse Deum.* IV. *Metuendum, & cauen- dum istud, mori in peccatis.*

PARS I.

De Prædestinatione, & reprobatione.

I. PRædestinatio, & Reprobatio res est cogitatu horribilis. Ab æterno, Ma- lach. 1. *Esau odio habui:* En damnatio: *Ia- cob autem dilexi:* en prædestinatio, eodem tempore, & ventre natorum. 1. In diluuio octo animæ prædestinatæ seruantur: per- eunt reliquæ. *Gen.* 8. 2. Nabuchodonosor post euastatam Ierosolymam iussit intro- duci, Dan. 1. *de filijs Israel, & de semine regio, pueros, in quibus nulla esset macula, decoros forma, & eruditos omni sapientia: qui sta- re possent in palatio Regis.* Tales prædesti- nauit Deus. 3. Moyses, *Deut.* 27. Israëlita- rum tribus sex bene natas ex Lia & Ra- chele, iussit metari in monte Garizim; ibi benedicendas: alias sex, ex ancillis na- tas in monte Hebal, ibi maledicendas, ita Deus bipartito genus diuisit humanum ab æterno. Cur? Roman. 11. *O altitudo di- uitiarum sapientiæ & scientiæ Dei, quam incom- prehensibilia sunt iudicia eius!* 4. Eodem tem- pore, è carcere eodem exibāt duo: & Pha- rao, Gen. 4. *restituit alterum in locum suum, vt porrigeret ei poculum: alterum suspendit in patibulo.*

Prædestinationis. Figura.

Simile.

II. 1. An non eadem ex fornace & prunas viuas, & carbones atros educi cernimus? 2. Rom. 9. *Habet potestatem figulus luti ex eadem massa facere aliud quidem vas in honorem aliud vero in contumeliam.* Atqui ista, vt in hos misericordiam suam Deus, iustitiam in illos ostendat.

Causa.

Et ita, vt electos prædestinet absque meritorum præuisione: at cum peccatorum præuisione reprobos. Vt causa prædestinationis sit sola Dei misericordia: reprobationis vero cuiusque peccata. Vtraque respectu Dei, necessaria; nostri, contingens; ob liberum arbitrium, Reprobatio hic istis significatur: *Quæretis me, & non inuenietis, & in peccato vestro moriemini,* Ioan. 8.

PARS II.

Infœlicitas animæ reprobæ.

Anima deserta à Deo est, & repudiata. 2. Quasi annihilata. 3. Exarida. 6. Dānata.

I. ACcidere animæ deterius nil potest quam deseri abs Deo. 1. Vt nil peius euenire quiuit Reginæ Vasthi, *Esth.* 1. quam ab Rege repudiari. 2. Si cœli suos influxus vel pauxillum subtraherent, iam continuo in orbe cuncta emarcescerent, inque chaos vnum reciderent. Quanto magis anima, cui subtrahitur gratia? 3. Psal. 142. *Anima mea sicut terra sine aqua tibi,* Qualis Samaria, 3. *Reg.* 17. cœlo semiquatuor annis non pluente; ob preces Eliæ. 4. Hinc omnium terribilissima comminatio illa: Oseæ 9. *Væ eis, cum recessero ab eis,* Iere. 6. *Erudire Ierusalem: ne forte recedat anima mea à te.* 5. Ideo David Ps. 37. *Domine ne discesseris à me. Vt quid Domine recessisti longe?*

Figura.

Elisæus, 4. *Reg.* 2. Eliæ discessum ab sese lamentatus, ait: *Pater mi, currus Israel, & auriga eius.* Quid igitur anima, deserta Deo, quin & exosa? Nam *Odisti omnes, qui operantur iniquitatem.* Ps. 5. Non plangit?

Similia infœlicis anima.

II. Quod corpus sine anima: id anima est absque gratia. Quanti sit ornata suis dotibus, docet, quæ caret ijsdem: nam *viuēs mortua est.* At hoc, heu; quale? Psal. 33. *Mors peccatorum pessima.*

2. Quale in Passione Domini contigit; vt, terra intremuit; scissæ petræ; factæ tenebræ; fissa sepulchra; Sol inhorruit; stupuit orbis: Tale in animabus eorum, qui Dominum peccatis iterum crucifigunt. *Hebr.* 6. Quo horribilior ista comminatio: *Ego vado* ab talibus auersus.

Accessus solis, & recessus, ait *Arist.* 8. *de cœlo. cap.* 7. omnis est & generationis, & corruptionis causa. Magis gratiæ accessus ac recessus in anima virorem, squaloremve efficiunt. Atqui vero, Rom. 9. Dominus *cui vult, miseretur*: en accessus, *& quem vult, indurat:* en recessus. Exod. 4. *Ego indurabo cor Pharaonis.* Vbi August. exclamat serm. 88. de temp: *Nisi cum abfuerit gratia mea, obdurabit eum nequitia sua.*

4. Declarat simili isto. Vt sol humum congelatam tangens resoluit; at abscedēte sole humus regelascit: Ita anima à peccato obrigida, ad ipsum gratiæ radium colliquescit in pœnitentiam, ad illius abscessū obgelascit peruicax.

Causa reprobationis ac duratio.

III. Neque tamen, vt Caluinus 1. *Instit. cap.* 17. blasphemat, peccatorem Deus positiue indurat; sed permissiue per accidens; subtrahendo gratiam, quam is à se ipse & peccatum excludit. Interea vero, tametsi Deus nemini gratiam reuertendi sufficientem negat: vni tamen, quam alteri, impertit maiorem. Idque ob malitiam maiorem.

Simile.

Si æger clinicus optima præcipienti medico parere recuset, ac moriatur: ipse, non medicus culpandus est. Ita peccator respuens Dei instinctus, mandata, exempla: *Perditio tua ex te,* Ierem. 51. *Curauimus Babylonem, & non est curata: Relinquamus eam.* Ita hic Dominus, quasi dicat: Quod debui, præstiti: at noluistis: ideo Ecce

Ego

Ego vado: & in peccatis vestris moriemini.

PARS III.

Quærendum esse Deum.

I. EGo vado. Ecquo! *Mane nobiscum Domine, quoniam aduesperascit*, Luc. 24. & finis instat vitæ. Aut finito nos sequi: vel trahe nos post te. 2. Sed *Ego vado: quo vos non potestis venire*. Ego pati *vado*; qualia nemo potest. 2. *Ego vado* satisfacturus pro mundo; quod creatura non potest vlla. *Vado*, vt ad dexteram Patris considеam; *Quo vos non potestis venire*. Hebr. 1. *Cui enim dixit aliquando Angelorum, sede à dexteris meis?* Nec quidem Deiparæ?

II. *Et quæretis me.* Stomachantis hoc est, quasi dicat, Cœlo descendi, relictis 99. ouibus, te vt quærerem. Quæsij, quæro: tu venire, & sequi detrectas. Ergo *Vado: non me inuenies.* Quæsierunt eum in sepulchro: quæsierunt obsessi ab Tito &, Vespasiano: quærunt eum etiamnum in Thalmud, in prophetis: *At non inuenietis.*

Ergo Christiani, Isa. 55. *quærite Dominũ, dum inueniri potest; inuocate eum, dum prope est.* Et *Dum tempus habemus, operemur bonum:* dum sol iustitiæ lucet, & dies est.

Non solum sub vitæ vesperum quærendus est; quod multis frequens. 1. Serius eum quæsisti, Epulo: *Luc.* 16. 2. Serius fatuæ virgines. *Matth.* 25. 3. Nimis diu venatus es, Esau. *Gen.* 22. 4. Serius iam oratis animæ purgatoriæ, non vobis merendi, sed iam soluendi tempus est.

Alexander Magnus, vt primum obsidebat vrbem, facem accendebat, voce præconis proclamans: Ante vos dedite, quam fax extinguatur: qua extincta, nulla salus. Ita Deus *stans ad ostium* peccatorum *pulsat*, Apoc. 3. proclamat, *Conuertimini ad me, & salui eritis.* Ioël. 2. Et Isai. 55. *Quærite Dominum, dum inueniri potest:* face extincta vitæ, actum est. 1. Prouide egit Pharao, Iosephi secutus consilium, horrea dum condidit, & in horreis frumentum, tempore fœlici. Vnde dein, annona flagrante, & flagellante, subuenit & alijs. ita isti, qui, dum *misericordia Domini plena est terra*. Psalm. 32. faciunt sibi thesauros, qui non veterascunt. Væ his, qui secus faxint. 2. Deus, *Leu.* 11. offerri sibi cygnum noluit, etsi peregregiam auem; forte, quod cantum suum differat adusque mortem. Tales, qui pœnitentiam reijciunt in agonem.

Figura.

Non procrastinandum.

PARS IV.

Metuendum, & cauendum istud: mori in peccatis.

I. TEmpori quærendus est: 1. A Nouatoribus, in medio Doctorum Ecclesiæ; Patrumque consensu. 2. A mulieribus, *orto iam sole* adeundo templa vel preces, cum aromatibus virtutum. 3. A Regibus, ductum stellæ secutis, omissa ambitione, &c. Iacentem, vagientem, humilem *inuenietis eum*. 4. A Philosophis quærendus, non in categorijs, demonstrationibus, principijs Physicis, &c. Sed in Eucharistia per fidem. 5. A Theologis, non in Trinitate, Incarnatione, rubo ardente, &c. altissimis illis mysterijs, ac præcipitijs: sed potius in Cruce adorandus, in patientia imitandus, &c.

II. Sin': *In peccatis vestris moriemini.* 1. Ad hoc cohorrescite Nouatores; & respicite exitus maiorum vestrorum Arrij, Manichæi, Pelagij, Lutheri, Caluini, &c. 2. Horrete peccatores, mortes infœlices Pharaonis, Saulis, Absalonis, Antiochi, &c. Sodomitarum, Luciferi, Gigantum, tempore Noe. 3. Fœlices Niniuitæ, qui pœnituistis tempori, & serio. Ioan. 3.

In peccatis moriemini. Hæccine fuit reuelatio damnationis? Ita videtur. At hoc est ad desperationem adigere. Ita quidem, nisi reprobationis causa quisque sibi esset

Reprobatio an sit mutabilis.

esset ipse. Si velit; se emendet serio: *Iustus & fidelis est Dominus, quia remittit nobis omnes iniquitates nostras.* Tali conuersione posset quasi cogi Deus, vt scriptum in libro reproborum deleat nomen, & transscribat in librum vitæ. Ita sentire videtur Psalm. 68. *Deleantur de libro vitæ: & cum iustis non scribantur.* Domine; *tu condidisti me sine me; sed damnare me nequis sine me:* aiebat August. Est igitur vox illa Domini comminatoria.

FERIA III. POST DOMINICAM II. QVADRAGESIMÆ.

Super cathedram Moysis sederunt Scribæ & Pharisæi: omnia, quæcunque dixerint vobis, seruate, & facite, Matth. 23.

DArius Rex, *Dan.* 6. super regnum amplissimum constituit vigintiquatuor supra centum Satrapas; hisque præfecit tres velut Proreges; è quibus Daniel vnus. Edixit simul, istos à subditis agnosci, colique pro suis Vicarijs. Ita Dominus in Synagoga: ita & in Ecclesia vnum Summum Pontificem; aliosque esse voluit Episcopos.

Nos in præsens

I. De fide, & obedientia habenda Ecclesiæ. II. De Cathedra. III. De Scribis. IV. De Pharisæis.

PARS I.

De fide, & Obedientia habenda Ecclesiæ.

Ecclesiæ doctrina inuicta est & infallibilis.

I. PLato aiebat: *Tum fælices fore resp. si aut Philosophi regerent: aut, qui regunt philosopharentur.* 1. Atqui Ecclesia retro semper etiam à Theologis administrata fuit à Petris, Gregorijs, &c. Et vero his talibus, qui errare nequibant; hodieque non possunt; ob infallibilem S. Spiritus assistentiam. 2. Luc. 22. *Ego pro Te rogaui, vt non deficiat fides tua.* Vnde duratque, durabitque: *& portæ inferi non prævalebunt aduersus eam* PETRAM, Matth. 16. 3. Quin Ierem. 1. *Dabo te in columnam ferream, & in murum æreum, super vniuersam terram.*

II. Theopompus Rex Athen. dicenti; *Non mirum Lacedæmonum remp. tam florere diu, cum à tot prudentibus regatur;* ait: *Adde, quod Legibus tam sancte pareat populus.* Atqui vtrumque in Ecclesiæ Monarchia semper obtinuit. Alioquin, Matth. 12. *Omne regnum in se diuisum desolabitur.* *Proin parena*

5. Serium istud, seuerum ac sanctum: Matth. 18. *Qui Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut Ethnicus & Publicanus.* Nam *Qui vos audit, me audit.* Hinc, Hebræor. 13. *Obedite Præpositis vestris. Qui enim Potestati resistit, Dei ordinationi resistit.*

PARS II.

De Cathedra Moysis, seu Petri.

Cathe Petri 1. Cla

I. SVpra *Cathedram:* id est, ait Cyrillus Catech. 12. *Non ligneam cathedram; sed doctrinæ significat potestatem.* 1. Ea cathedra clauibus vtitur duabus; *Autoritatis* vna, ad fideles regendos: alia *Doctrinæ*, ad pascendos. Matth. 16. *Tibi dabo claues regni cœlorum.* 2. Extra hanc errores, & imposturæ meræ. Cypr. Epist. 55. Et distin. 93. cap. Qui cathedr. *Qui Cathedram Petri, supra quam fundata est Ecclesia, deserit; in Ecclesia se esse non confidat.* *2. Certitudo fidei.*

3. Hieron. Epist. ad Damasum Papam. *Beatitudini tuæ, cathedræ Petri, communione consocior, super illam Petram ædificatam Ecclesiam scio.* 4. Nic. Sanderus lib. 7. de visibili Monarchia. *Sicut Sacerdotium legale, per Leuitas inchoatum, & Deo volente in templo Salomonis institutum, ad primum vsque Christi aduentum semper durauit. Sic in Nouo Testam. Pontificatus à Petro inceptus, & Dei voluntate Romæ institutus, ad secundum vsque Christi aduentum perseuerabit.* *3 Communi. 4 Perpetuatio & loca*

5. Hæc est Cathedra in qua adusque Pau- *5. Num*

Paulum V. quadraginta supra ducentos, Pontifices præsederunt: è quibus tres & triginta Martyrio coronati sunt. VtqueLucas Iesu generationem à nutricio Iosepho vsque ad Abraham ascendens deducit: ita à Paulo V. adusq; Petrum ascendere serie continua possumus.

II. Psal. 1. *Beatus vir, qui non abijt in consilio impiorum: & in via peccatorum non stetit: & in cathedra pestilentiæ non sedit.* En tres cathedræ: Mahometi: Iudæorum: Caluini. *At in lege Domini voluntas eius*, quam Romana Cathedra infallibiliter declarat, ac destruit pestilentes.

1. Vtque Phœnix vna sola auis in solis Africæ petris reperitur: ita Veritas in sola Romana Cathedra, & Ecclesia, *quæ columna veritatis est.* 1. Timoth. 3 2. Margarita Euangelica tantum in domo potuit inueniri: Ita adamas veritatis tantum in Ecclesia.

3. Quid Democrite in puteo demersam quæris Veritatem? In Ecclesia est. Matt. 16. *Super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduersus eam.* Fecit eam Iesus, qualem 3. Reg. 10. *Fecit Salomon thronum de ebore grandem, & vestiuit eum auro fuluo nimis: & XII. leunculi stantes super gradus hinc, atque inde. Non est factum tale opus in vniuersis regnis.* Omnino sunt Ps. 88. *Fundamenta eius in montibus sanctis*, XII. Apostolis.

4. Et eam esse Antichristi calumniatur hæreticus. 1. Ecquis enim vnquam Pontifex, 2. Thess. 2. *homo peccati, filius perditionis fuit, qui extolleretur supra omne, quod dicitur Deus?* 2. Quin potius quot Antichristos Cathedra Romana expugnauit? Arrium sub Syluestro; Macedonium, &c.

PARS III.

De Scribis.

I. SVper *Cathedram Moysis sederunt Scribæ,* id est, *Alios autem dedit Doctores.* Eph. 4. *Omnia, quæcumque dixerint, seruate, & facite.* Nam Malach. 2. *Labia Sacerdotis custodiunt scientiam, & legem requirent ex ore eius.* 1. Sunt enim tubæ Dei: Sunt Ionæ cap. 3. *Adhuc 40. dies, & Niniue subuertetur.* 2. Sunt Nathanes; qui Regibus iram Dei denunciant, & vitam nefariam arguunt. 3. Sunt Ioeles, c. 2. dicentes: *Conuertimini ad me in toto corde.* Isaiæ 58. *Frange esurienti panem tuum. Date eleemosynas.*

Ergo *quasi tubam exalta vocem tuam, qui Euangelizas Sion.* 1. Sic enim muros Iericho deiecit Dominus. *Ios.* 6. 2. Sic Lazaros è vitiorum sepulchris euocabitis.

3. Sic, vt Daniel *cap.* 2. diuina intelligetis & explicabitis Nabuchodonosoribus.

4. Facietis, quod *Gen.* 41. Ioseph in Ægypto Pharaoni, fratribus, populo. 5. Sic Angeli eritis; & huc nunciabitis, quæ Dei in cœlis voluntas: sicut, quæ hic geruntur Angeli isthuc perferunt. *Quia Angelus Domini exercituum est.* Prædicator. Mal. 2. 6. Matth. 26. *Gallus tertio cantauit*: & Petrus tertiò *exiuit*, demũ *fleuit amare.* Ita occinite pœnitentiam peccatoribus Prædicatores. Vtque Num. 13. *Reuersi exploratores terræ.* (speculatores cœlestium) *post 40. dies, omni regione circuita, venerunt ad Moysen, & Aaron, & omnem cœtum filiorum Israel. Locutique eis, & omni multitudini ostenderunt fructus terræ.* Ita concionatores loquantur, & agant, & viuant.

Infœlices buccinatores, & inania crepitacula; qui *dicunt, & non faciunt.* 1. Similes sunt statuæ Nabuchodonosoreæ, *Dan.* 2. cuius caput aureum aurum loquitur aua- re: pectus æreum & ferreum & inhumanum: pedes lutei vitaque vitiosa. 2. Similes nummis adulterinis: verba sonant bene: vita male. Splendẽt, & fallunt. 3. Loquuntur, vt Iacob, *Gen.* 27. Sed feri, pilosi, flagitiosi, & profani, vt Esau. 4. Monstrum foret hominis, cui lingua longior brachio: ita

Effectus euangelizantium.

Inuectiua in docentes & non facientes.

qui dicit,& non facit. 5. *Qui bene præsunt Presbyteri,duplici honore digni habeantur. Maximè qui laborant in Verbo, & doctrina.* 1. Timoth. 5. At æra sonantia duplici quoque pœna digni sunt.

PARS IV.

De Pharisæis.

Sacrorum Præsulum. 1. Potestas. I. SEderunt *super Cathedram Moysis* etiam *Pharisæi*,id est, Præsules. 1. Hi enim sunt *fideles & prudentes serui,quos constituit Dominus super familiam suam.* Horum cuique dictum,*Tibi dabo claues.* 2. Hi sunt Cherubin,cum romphæa flammea excommunicationis, arcentes ab introitu Paradisi, id est,Ecclesiæ profanos.

2. Reuerētia. Colendi igitur, ac metuendi sunt. S. Francisco tanti Sacerdotes erant, vt diceret: Si Angelus & Sacerdos sibi simul occurrerent, prius se manus Sacerdoti exosculaturum;dein Angelum honoraturum. Quanto magis Præsulibus sacris?

3. Tituli. O vestros si nossetis titulos Presbyteri! Estis, Matth.5.*Lux mundi*,5.*Sal terræ*.Hieronymo Epist.ad Marcell. *Generales Apostolorum Vicarij* : *Astra, stellæ.* Gregorio in Reg.*Ecclesiæ faces* Basilio, *Lampades.* Psaltæ 44. *Constitues eos Principes super omnem terrā*, Malachiæ, *Non est nostrum iudicare Deos.* Et Psal.81. *Ego dixi,Dij estis, & filij excelsi omnes.* Estis velut Semidei : peccata remittitis: clauditis abyssos, dæmones fugatis; mortuos Deo suscitatis. 3. Estis Satrapæ, *Gen.* 41.qui omnem mundi Ægyptum gubernatis sub Deo,

4. Officia. Estis,3.*Reg* 10. custodes, & œconomi Salomonis, quibus is sua commisit omnia.5.Estis limpidi fontes Helim, *Exod*.15.qui dulces doctrinæ aquas funditis,quibus deserta rigatis, vt fructificent. 6.Estis tribuum Principes,*Num*.1. quibus incumbit,præcepta & monita populo denunciare,7.Estis portæ templi. *Ezech*.8. per quos innumeri intrant Ecclesiam, 8.Estis Pharisæi,id est,segregati à plebe, & sedentes *super Cathedram Moysis*.

5. Pericula. II. Veruntamen potestati ac dignitati par est periculum vobis,& gregi, ni vigiletis.1.Nam vt 1.*Mach*.6.Eleazarus elephantem subijt suffodiendum, ratus se molem eius vel euadere, vel sustinere ruentis posse;sed oppressus occidit.Ita multi sub pondere Episcopali fatiscunt.2. *Feriunt summos fulmina montes*,vt canit Horat. Ita Præsules sæpe causant peccata populi, & à feriente Deo luunt.3.Testis Heli,1.*Reg*.4. qui è sella lapsus ceruicem fregit, conniuens filijs plus æquo.

Ergo [a]tendum. Pericles, ait *Plut. in Polit.* quoties senatum Athe. erat initurus, sibi dicebat ipse *Attende tibi,Pericles: Græci sunt,quos regis,liberi sunt; Athenienses sunt*,id est, Seditiosi : ingrati in Principes, quos demum in exiliū proijciunt,vel enecāt.Vt Socratem, Phocionem, Aristidem,&c. Quare *Attende tibi, Episcope: Animæ sunt,quas regis; Christianæ sunt: sanguine Saluatoris redemptæ sunt.* Estote igitur,vt quatuor illa animalia *Apoc*.4. oculis plena intus & foris.

Doce[re] & f[acere]. Non sitis, *qui dicunt, & non faciunt*. Qui ipsi nec ieiunant, nec eleemosynas dant. nec colunt modestiam, obedientiam erga Cathedram primā, &c. S. Gregorius suggillat eos, qui ex Episcopijs faciunt quasi aulas regum: *Volunt vocari Rabbi*,& nec docent,nec faciunt. *Væ autem terræ, cuius princeps puer est.* O Gallia *pro Patribus tuis nati sunt tibi filij* pueri Episcopi.*Psal*.44.Pro Dionysijs, Martinis, Marcellis, Hilarionibus, Remigijs,&c.quos iam passim habes?

FERIA IV. POST DOMINICAM II. QVADRAGESIMÆ.

Vide in F.S.Iacobi.

FERIA V. POST DOMINICAM II. QVADRAGESIMÆ.

Vide in Dominica I. Post Trinitatem.

FERIA VI. POST DOMINICAM II. Quadragesimæ.

Homo erat paterfamilias, qui plantauit vineam, & sepem circumdedit ei. Matth.21.

IVsto Naboth, 3. *Reg.* 21. vinea erat hæreditaria: Achab Rex impius eam appetit. Jezabel iustum peragit reum; vt lapidetur, traditque marito vineam. Ita Iesum Synagoga in crucem agit; vt Satan possideret Ecclesiam. At nequicquam.

Nos super ijs;

I. *Quod homo sit arbor.* II. *De vinea quid sit.* III. *De cultura & partibus vineæ.* IV. *De vinitoribus.*

PARS I.

Quod homo sit arbor.

I. CYri, Persarum Regis, deliciæ fructus erant, quos ex arboribus à se consitis carpebat, teste *Xenophonte.* Ita Christo volupe, ex plantatis in Baptismo animabus fructum ferre. 1. Ioan. 15. *Ego posui vos, vt eatis, & fructum afferatis.* 2. Nos rigauit is Sanguine, influxus dedit gratiæ: *fructus expectat pœnitentiæ,* Luc.3. *Facite dignos.* 1. Enimuero Psal. 1. Eritis *tanquam lignum quod plantatum secus decursus aquarum, quod fructum suum dabit in tempore suo. & folium eius non defluet.* 2. Ita fuit, quod Genes.2. *produxit Dominus Deus de humo omne lignum pulchrum visu, & ad vescendum suaue.* 3. Item & voluit Deus: *De omni ligno paradisi comedes.* Efferri fructus, & vescos esse, comedique volebat.

II. Odit steriles, Luc.3. *Omnis arbor, quæ non facit fructum bonum, excidetur, & in ignem mittetur,* q.d. Non sinam, non patiar meum agrum Ecclesiæ sterilibus plantis occupari; peccatores erunt pabulum gehennæ, *mors depascet eos.* Ps.48.

Ita Luc. 13. *Paterfamilias, quærens fructum in ficulnea, non inuenit, dixit ad cultorem vineæ. Ecce anni tres sunt, ex quo venio quærens fructus in ficulnea hac, & non inuenio: succide ergo illā. Vt quid enim terram occupat? Væ! Mors peccatorum pessima;* qui nec 30. annis fructus edunt quicquam.

Qui similes arbori Nabuchodonosoræ: Daniel.4. *Videbam, & ecce arbor in medio terræ, & altitudo eius nimia, folia eius pulcherrima: & fructus eius nimius: & esca vniuersorum in ea: Subter eam habitabant animalia & bestiæ; & in ramis eius conuersabantur volucres cæli: & ex ea vescebatur omnis caro.* Quid hac duxeris arbore speciosius, aut fructuosius? At bestiarum erat, & bestialis. Idcirco vox de cœlo accidit; *Succidite arborem, præcidite ramos eius: excutite folia, & dispergite fructus eius:* Fructus amat Deus spiritales, non bestiales. *Quamuis speciosum, at bestialē Figura.*

Libanus mons est cedris præstantissimis consitus; at sterilibus: Huic Solymam confert Dominus. Ideo sic ei denunciat per Ezechielem cap.17. *Aquila grandis magnarum alarum, plena plumis, & varietate,* (id est, Nabuchodonosor.) *venit ad Libanum,* Ierosolymam: *& tulit medullam Cedri, summitatem frondium eius assumpsit, & transportauit eam in terram Chanaam,* id est: Solyma transmigrabitur in Babylonem captiua: quia infrugifera. Ita animabus eueniet omnibus inertibus: *auferetur à vobis regnum, & dabitur genti facienti fructus eius.* *Sic regna transfert.*

PARS II.

De vinea quid sit.

I. S*Anctus Athan, lib. Alleg. quæst.* 48. ait: Vinea, mundus est: turris, fides: Vinitores, Iudæi; serui, prophetæ. 2. S. *Isid.* ait: Vinea est Ierusalem: torcular, templum: turris, altare: seps, lex: filius, Messias. 3. Vinea esse potest religio: vinitores, religiosi: fructus sunt orationes, mortificationes &c. torcular, conscientia: turris, iustitia. *Vinea est 1. Mundus 2. Solyma. 3. Religio. 4. Anima.*

4. Anima est vinea: rigata gratijs: fulta crucis palo: septa *Angelis*, quibus *mandauit de te*. Psal. 90. torcular, charitas: turris, fides. 1. Ioan, 5. *Hæc est enim, quæ vincit mundum fides nostra.* Turris spe assurgens in cœlum: fenestrata virtutibus. Serui, inspirationes, exhortationes, &c. Fructus sunt opera pietatis, charitatis, &c.

5. Hæresis. 5. Vinea est & hæresis: Sed diaboli: cincta erroribus, mendacijs, blasphemijs: torcular, conscientia: turris, superbia: vinitores Luth. Calu. Apostatæ: fructus, demolitio altarium, &c. Deut. 32. *Vua eorum vua fellis, & botri amarissimi, vinum eorum fel draconum, & venenum insanabile.*

6. Ecclesia. II. Vinea est Ecclesia. Isa. 5. *Vinea Domini exercituum domus Israel est, & vir Iuda germen eius delectabile.* Hæc plantata cœpit in Angelis. Quia & hi fidem initio habuere, congregati sub vno Capite Christo Iesu. At proprie cœpit ab Ada, & Abel, qui primi Deum coluerunt. Sed Psal. 86. *Ipse fundauit eam altissimus.* Hanc vineam Nabothi, 3. Reg. 21. Satan appetere cœpit initio, nequedum desistit: adusque necem quoque Christi. Qui vt Noe, *Gen.* 9. ex hac vinea inebriatus amore fuit, nudatus, illusus, &c. Psal. 21. *Omnes videntes me deriserunt me: & factus sum opprobrium hominum, & abiectio plebis.*

PARS III.

De cultura & partibus vineæ.

I. HÆc trium est propaginum vinea. Gen. 40. *Videbam coram me vitem, in qua tres propagines, crescere paulatim in gemmas, & post flores vuas maturescere.* Tres eæ sunt Angeli: animæ purgatorij: homines. 1. Hãc rigauit *Gen.* 8. diluuio: Dein, *Exod.* 17. aqua petræ. Tum Elias, 3. *Reg.* 18. post triennalem siccitatem. *Ecce cœli contenebrati sunt, & nubes, & ventus, & facta est pluuia grandis.* Demum Baptismo rigari cœpta: & fonte crucis. Adeoque Ps. 45. *fluminis impetus lætificat ciuitatem Dei Ecclesiam.*

1. Eius partes sunt Angeli, Purgatorij Viatores.

II. *Calores* quoq; dedit vineæ suæ Deus. istis. *Gen.* 19. Pentapolim exussit. Samaria triennio æstuauit. 3. *Reg.* 18. Ara Eliæ cum victima & aquis absumpta est. 3. *Reg.* 18. Denique Dominus, Lucæ 12. *Ego veni ignem mittere, & quid volo, nisi vt ardeat.*

2. Calor eget ... tate.

III. Addit & *pluuias* Deus, putat, pastinat. En *putationes*: Exod. 12. Per exterminatorem occidit primogenitos Ægypti. 4. *Reg.* 19. castra Assyriorum nocte vna cædit. Circumcisionem instituit.

3. Putationem ...

IV. Eandem & transplantauit. 1. Ex paradiso in senticosam humum, *Gen.* 4. 2. Cũ Abraha de Vr in Chanaan. 3. Cum Ioseph, in Ægyptum. 4. Cum Moyse Ps. 79. *Vineã de Ægypto transtulisti* in deserta. 6. Hinc per Caleb, & Iosue in terram promissam. 7. Hinc in Babylonem. 8. Denique per Christum in cœlos.

4. Transplantatione ... de.

V. Quin & *sepe* spissa sepsit eam, custodia Angelorum. Nam Cherubini custodiunt paradisum: motores cœlorum Angeli sunt: Ecclesiæ, singulisque mortalium præsunt Angeli, Psal. 90. *Angelis suis mandauit de te, vt custodiant te in omnibus vijs tuis*: Isa. 62. *Super muros tuos Ierusalem constitui custodes: tota die & tota nocte nõ tacebunt.* 2. Quinimo, Ps. 124. *Dominus in circuitu populi sui.* Et Ps. 126. *Nisi Dominus custodierit ciuitatem, frustra vigilat qui custodit eam.* 3. Sunt item eius septa preces Sanctorum. Ita 2. *Mach.* 15. vidit Judas Jeremiam & Oniam. Pontif. orare pro populo. 4. Sunt & sepes Doctorũ scientia, quæ vulpes arcet hæreticas. Item Concilia. His profligatæ sunt hæreses omnes, Ariana, Nestoriana, &c. & mores castigati.

5. Sepes Angelorum ... Dei ... Doctorum ... Dicto...

VI. *Turris* in vinea Autoritas est Pontificis: Aut potestas Sacerdotum ad transsubstantiandum. Qua quid sublimius? Angelos transcendit. Aut potestas Jurisdictionis.

6. Pont... Et S. ... ptura.

ctionis. Rectius Scriptura est *turris fortissima.* Cant. 4. *Mille clypei pendent ex ea, & omnis armatura fortium.* Inde & seruator arma tulit, obiecitque tentator. Matth. 4.

VII. *Torcular* quid? An martyria? An pœnitentia manans lacrymis? An Crux Christi exundans Sanguine? Sic ipse: Thren. 1. *Torcular calcaui solus.* Ab omnibus vndique prouisum vineæ est. Isa. 5. *Quid debui vltra facere vineæ meæ, & non feci?*

PARS IV.

De vinitoribus.

I. HI erant Sacerdotes, Leuitæ, Scribæ: suntque etiamnum.

Serui ad hos missi sunt Prophetæ tempore Judicum, Regum, & captiuitatis. At eos oderunt, occiderunt: serra Isaiam: lapidibus Amos: Michæam carcere & alapis afflixerunt. Jeremiam in puteum demerserunt. Baptistam decollarunt: Dominum vineæ crucifixerunt: Martyres quot fecerunt? Væ talium persecutoribus: Isti fructus à nobis repetunt patientiæ, fidei, &c.

Nidemus: *regnum dabitur genti facienti fructum eius.* 1. Abstulit ab Asia fidem, quam ibi S. Joannes plantarat: ab Africa, Anglia, &c. 2. Et Sauli datum erat digno regnum: indigno aufertur. Jeroboamo tribus dederat decem: at vitæ effectum improbæ deturbauit regno. 3. Sodomæ *terra erat sicut paradisus,* Gen. 13. At de cœlo vastatur peccatrix. 4. Decem populos eiecit: & instituit Israelitas, Psalm. 104. *Dedit illis regiones gentium, & labores populorum possederunt.* Vinea igitur dignos fructus efferamus.

SABBATO POST DOMINICAM II. QVADRAGESIMÆ.

Homo quidam habuit duos filios: & dixit adolescentior ex illis Patri: Pater, da mihi portionem substantiæ, quæ me contingit, Luc. 15.

ABrahæ, *Gen.* 21. Duo erant filij, Isaac & Ismael: Isaaco item, Jacob, & Esau: nimium quam dissimiles moribus, vita & benedictione. Tales & hi duo.

Quorum occasione nos

I. *De prodiga voluptate.* II. *De filio prodigo.* III. *De Luxuria, & dispensatione.* IV. *De regione longinqua.*

PARS I.

De prodiga voluptate.

I. ARchitas Taretinus, ait Cic. in Cat. Maiore, dicebat: *Nullam capitaliorem pestem, quam corporis voluptatem hominibus à natura datam esse: qua infectis ciuibus, de salute diffidas.* *Voluptas noxia.*

2. Hinc Dionysius Sophista monebat: *Mel neu plena manu comedas.* Parce sumpta, mel est: at fel est hausta voluptas. Euertit, quas inquinat, Respublicas.

3. Jonathas, 1. *Reg.* 14. queritur: *Gustans gustaui in summitate virgæ, quæ erat in manu mea, paululum mellis: & ecce ego morior.* Figura hæc est voluptatis vetitæ, ideoque mortiferæ.

II. Ea vero aut nascitur, aut pascitur ex prodigalitate: Quo hæc quoque pestilentior existit. 1. Ethnici Asotos & prodigos patrio inferri tumulo vetabant, quod hæreditatem eius decoxissent. 2. Romani, teste *Alex. ab Alex l. 2. c. 24.* gnathones in theatrum productos ludibrio propinabant. *Itemque prodigalitas, quæ & infamis.*

3. Solon, ait *Laertius*: Legem tulit: τὴν ἑαυτοῦ οὐσίαν δαπανήσων, ἄτιμος ἔστω. id est: *suam substantiam abliguriens inhonorus esto.* *Proscripta legibus.*

4. Id Phoco euenit Phocionis filio degeneri,

neri, ab Atheniensibus infami reddito per gulam.

5. Iulius Paulus *lib.3.lib. 12.Tabul.* hoc citat Romanorum Prætorianum edictum: *Quando tibi bona paterna habita, nequitia tua disperdis, liberosque tuos ad egestatem perducis, ob eam rem tibi ea re commercioque interdico.* Item *leg.23.* XII. Tabular: *Prodigo bonis interdictum esto.*

Capitalis est.

6. Areopagitæ Athenienses voluptarios prodigos, velut perduellionis reos, peragebant, mortique addicebant. De hoc refert Athenæus *lib.4. Var.* Democritum ab ijs condemnatum exhausti patrimonij fuisse: at causam dicentem, philosophiæ, non voluptati se id impendisse, continuo absolutum fuisse.

Exosaque Deo.

III. Deus quoque auersatur prodigalitatem. 1. Nam *Ioann. 6.* cum insignitam ostendisset liberalitatem 5. panibus & 2. piscibus satiando 5000. hominum: parsimoniam continuo docuit subijciens, *Colligite, quæ superauerunt, fragmenta.* 2. Ita *Exod.* 16. Liberalissimè manna depluebat: at plus, quam in diem sat esset, colligi nolebat. *Ne quid nimis* esset cuiquam, vnde vel cibum vilipendendi, vel quoquo modo abutendi foret occasio. 3. Eo fine hic infert parabolam, seu historiam de filio prodigo.

PARS II.

De filio prodigo.

Par filiorũ dispar.

I. PAter, *da mihi.* Is Deus Pater est, cui oramus *Pater noster, qui es* Iustorũ & Peccatorum. En filij duo. 1. Ita Abraham *Gen.* 21. pater Ismaelis idololatræ, & Isaaci pij. 2. Et hic duorum pater, Iacob iusti, & Esau feri: ambo in Ecclesiæ vtero nati, educati. 3. Noe, *Gen. 7.* eadem in arca coruos habuit, & columbas. 4. Piscator, *Matt.* 11. Deus eodem in & prouidentiæ habet bonos & malos. Ita hic *homo quidã habebat duos filios.*

Infelix pater, iuste doles, qui solum duos es nactus natos, & vtrumq; nequis habere bonum.

Pat… dor… ma… Ex… filio… pro…

1. Quod si *Gloria patris est virtus filiorum:* iam certe probrum filiorum erit dolor patris. Alterum ex altero cuius æstimare est. 2. Par sors Adæ, *Genes. 4.* in Abele & Cain: 3. Dauidi par, 2. *Reg.* 12. in Salomone & Absolone.

II. Exemplorum hodie nimio plus. Quot, quales nepotes? Quibus merito Diogenes Cynicus diceret, visa lurconis domo veniali: *Sciebam te post tantam ebrietatem ædes etiam euomere debere.* 2. Athenæus *l.4.c.20.* refert de Ctesippo, qui post absumptum patrimonium, etiam lapides de sepulchro patris diuendidit. 3. Plato videns nobilem iuuenem, ante prædiuitem, nunc pauperem in angulo plateæ frustum panis rodentem, ait: *Si moderate prandisses, melius iam cœnares.* 5. Philosophus quidam, apud *Aelian. libr.* 12. ait: *Agrigentini ædificant, quasi semper victuri: & comedunt, quasi semper morituri.* Id de popinatoribus dicas licet.

Pat… test… de f… pro…

II. Miseri parentes, quorum sudores, curas, & animas dilapidant proles. 1. Bene Crates Thebanus omnia bona sua nummularijs Reip. tradidit, ea conditione, darent suis liberis frugi: at frugiperdis futuris negarent. *Laert. libr.* 3. 2. Phocion quoque oblatam vim pecuniæ repudians, vrgentibus pro liberis eam acceptaret ait: Brusonio teste, libr. 3. cap. 7. *Si filius vitam moresque composuerit, viuet paterna hæreditate contentus: si prodigus fuerit, nec hoc argentum suffecerit.*

PARS III.

De Luxuria, & dissipatione.

Lu… I.…

I. D*Issipauit omnem substantiam suam viuendo luxuriose cum meretricibus,* id est, gula, & luxuria. 1. Hæc Samsonem perdidit.

dit. *Iud.* 15. Vixit luxuriose cum Dalila: prodegit substantiam roboris sui, in pistrinum deuenit. 2. Sichem, *Genes.* 34. Dinæ amoribus omnia prodegit, vitam, & regnum. 3. Salomon, 3. *Reg.* 11. cum septuaginta Reginis, & 300. concubinis dissipauit honorem, sapientiam, animam, fidem, &c. 4. Vere Prou. 29. *qui nutrit scortum, perdet substantiam suam.* Est hoc, vt hirudo vbi adhæsit semel, aut exugit omnem sanguinem aut crepat. 5. Eccl. 19. *Vinum & mulieres faciunt apostatare sapientes.*

Prodit *Athenæus lib. 5. c. 12.* Phrynem lupam corporis euulgatione tantum fecisse quæstum, vt dirutos ab Alexandr. Magno muros Thebanos instaurare potuerit. Idque sibi licere vltro postulauit, addita epigraphe: *Alexander euertit. Phryne meretrix erexit.* Eam, ait *Plutar. lib. de fortuna Alex.* Statuam auro solidam Veneri in Delphico téplo dicasse, cum titulo: *Ex Græcorum intemperantia:* Eam vt Crates vidit, ait: *Hoc tropæum est de Græcorum petulantia.* O quot hodie Phrynæ, ac Laides? Quot, qui *dißipant omnem substantiam suam* & spiritalem, & temporalem, *viuendo luxuriose!*

II. Agit cum homine prodigalitas, vt *Genes.* 9. vinum cum Noe: hoc inebriatus nudatur orbi toti: sic illa hominis vitia reuelat, & paupertatem denique. Dalila detondet Samsonem, & eneruat, & simul inneruatur: lupa virum expilat, effæminatque.

Aaron Israelitis opes adimit, idolumque conflat, *Exo.* 32. Ita prodigalitas conuertit fortunas in idola flagitiorum, quibus cum fornicatus homo pereat. *Quorum Deus venter est*, Philist. 3. *viuendo luxuriose.* Hoc monstra edidit facinorum. 1. Quale quod Cleopatra, *Plinio teste*, in cœnæ vnius secunda mensa intulerit pretium librarum auri 750. 2. Quod Vitellius Imp. ientacula, prandia, cœnas dispertiebat: & singuli apparatus non minus, quam quadraginta millibus nummûm constabant. Luit. Nam Vespasiano Imp. declarato, ipse vnco & laqueo iniecto pertrahitur in forum. *Sabell. l.* 2.

3. Salomone profusior an vllus: (at mysteriosa in eo omnia.) 3. Reg. 4. *Erat autem cibus Salomonis per dies singulos 30. cori similæ, & 60. cori farinæ, 10. boues pingues, & 20. boues pascuales, & 100. arietes: excepta venatione ceruorum, caprearum, atque bubalorum, & auium altilium.*

4. Prætor Rom. ad Lucullum misit, vt vestes in Ludos concederet: continuo misit ei centum millia eiusdem coloris purpurei. Hiccine luxus?

5. Num minor Heliogabali? *Lamprid.* Is in rosacea balneabat: lampades balsamo alebat: in croceo stertebat strato; vestem nunquam bis eandem induebat.

6. Caligula nepotinis sumptibus omnes superauit. Gemmas pretiosissimas aceto liquatas, obsonia, panesque ex puro auro apponebat, gemmatis puppibus vtebatur, &c. O luxum prodigum, & prodigiosum.

PARS IV.

De regione longinqua.

I. SEd, fare, age, fili prodige, tute nobis fortunam effare tuam. Te quibus in oris procul iuisti perditum? In peccati, inquis, regione. 2. Est illa vere extra anni solisque vias posita; tam longinque peccator secedit: *Longe à peccatoribus salus,* ait Psaltes. 2. Inter peccatum, & gratiam tam longinqua est intercapedo, vt apostatæ Angeli viam ingressi nunquam emeriti queant. 3. Eadem in via Cain, Pharao, Epulo, &c. æternum aberrarunt. Adam in ea tam longe deerrauit, vt quater millibus annorum redire ad certa & tuta nequiret. Deus cœlo lapsus quæsiuit te *Peccatoris & Dei distantia.*

peccator, in præsepio, Ægypto, deserto, cruce, sepulchro, inferno.

Peccatoris vastitas. II. Qui vero te isthic iactarunt casus? *Dissipauit omnem substantiam suam*, omnem Dei gratiam. 1. Euenit, quale de Ierosolyma vaticinatus Iesus, Luc. 19. *Venient dies in te, & circumdabunt te inimici tui vallo, & coangustabunt te vndique, & ad terram prosternent te, & non relinquent in te lapidem super lapidem.* En vastitas. Dirior in anima ex peccato est; vt omnibus gratijs exuatur.

2. Declarat id Dominus in seruo nequam, Matth. 18. *Iussit eum venundari, & vxorem eius, & filios, & omnia quæ habebat.* 3. Cyprianus serm. 88. de lapsis. *Hoc sunt peccata lapsis, quod grando frugibus quod turbulentum sidus arboribus: quod armentis pestilens vastitas, quod nautis sæua tempestas.*

4. Vt Ion. 1. nautæ exonerarunt nauim, demum Ionam ipsum eiecerunt: ita animam peccatricem dæmones meritis spoliant, ipsamque demergunt. 5. Velut Hypanis vastus fluuius prædulcis, vt primum cum riuulo alienæ aquæ miscetur, fit amarus: ita anima quantisuis beata ab virtutibus, paruo tamen riuulo peccati corrumpitur.

Age igitur peccator, desere lupas, regionesque longinquas, sues, & scelera: accide supplex Deo; dic: *Pater, peccaui in cœlum, & coram te*: Nam *malum coram te feci*: Miserere.

DOMINICA III. QVADRAGESimæ Feria II.

Quanta audiuimus facta in Capharnaum: fac & hic in patria tua. Luc. 4.

IOseph, *Gen.* 37. in patria etsi charus patri, at fratribus exosus fuit, greges seruabat, plebeius agebat, demum venundatus est. Mutat cœlum, extraque patriam breui par fit Regi, adoratur. Ita Iesus domi inglorius fabri filius, subditus parentibus, mechanicus habitus fuit: at foris mira patrat mirus.

Nos huius occasione.

I. *Quod Iudicia Dei verenda: non quærenda.* II. *De hoc: Fac & hic in Patria.* III. *De miraculis ex dono gratis dato.* IV. *De miraculis gratum facientibus.*

PARS I.

Iudicia Dei verenda, non quærenda.

I. IVdicia *Dei abyssus multa.* 1. Timantes Iphigeniæ, filiæ Agamemnonis, immolationem pinxit & cognatos vario luctus schemate circum: at patris vultum velo obnubebat. Sciscitanti causam ait; luctus patris tali in re & loco coloribus nequeunt adumbrari. Ita iudiciorum Dei abyssus tutius filetur, quam verbis delineari laboratur. 2. Quales *Exod.* 25. supra Propitiatorium Cherubini passis alis stant illud operientes, & intuentur attoniti: ita quo plus homines, & Angeli considerant iudicium Dei, hoc longius id fugit ab oculis. *1. Ex inexplicabile.* *2. Admirabile.*

3. Ioannes vidit, *Apoc.* 5. librum intus forisque scriptum, signatum sigillis 7. quem legere, vel aperire nemo in cœlo, terra, infra terram poterat. Liber est iudiciorum Dei: intus arcana prædestinationis: foris prouidentiæ. Roman. 11. *O altitudo diuitiarum sapientiæ, & scientiæ Dei: quam incomprehensibilia sunt iudicia eius, & inuestigabiles viæ eius.* *3. Impenetrabile.*

II. Hic Rubus ardentis Iustitiæ, & lucentis Misericordiæ, at spinosus à difficultatibus, *Exod.* 3. Nimirum illud est, de quo, Psalm. 17. *Posuisti tenebras latibulum suum.* 1. In eo quadratura latet circuli. 2. Ibi transitus maris rubri ac profundi. 3. Is fluuius est inuadabilis Ezechieli, *cap.* 47. sed fit vsque altior. *Figuræ.*

II. Quid? 1. Philisophi fluxum, refluxum-

xumque maris non capiunt, & Dei iudicia prædestinantis, ac reprobantis quis ceperit? 2. Nec medicus de morbo interiore iudicat, nisi ad exteriora se det foras. 3. Nec astrologus de futuris coniectat, nisi ex aspectu, motuque siderum. Ita nec quisquam de iudicijs Dei quicquam, nisi per coniecturam.

…inum …raria …ositas. Et tamen hominis ea est curiositas, vt circa has syrtes natitare: ea temeritas, vt scrutari maiestatem non vereatur, in regia Dei inuadens atria. Audet, & quærit: Cur hunc inter Turcos nasci voluit Deus? Istum baptizari, non hunc? Hunc in cunis mori, decrepitum illum? Cur hunc ingeniosum, bardum alium? Cur hic prædestinatus, non is? Cur petri misertus, non Iudæ? Cur potius Adæ ac posteris dedit locum pœnitentiæ, ac gratiæ, quam Lucifero & asseclis? Cur in Iudæa non Chaldæa nasci: cur in patria non edere miracula, sed alibi voluerit? O audaciam percunctandi!

PARS II.

De hoc: Fac & hic in Patria.

…ia di- …di- …s dan- I. GRatiæ gratum facientes offeruntur omnibus, vti necessariæ: at gratis datæ; quales sunt miraculorum, linguarũ, prophetiæ, dantur paucis. Sed & vtraque non æqualiter omnibus. Nam Ioan. 5. *Spiritus, vbi vult, spirat.*

Neque cœlorum ijdem vbique sunt influxus: in oriente nascuntur gemmæ: in occidente metalla: Africa leones, Aquilas Barbaria, crocodilos Ægyptus producit:

Hic segetes, illic veniunt felicius vuæ.

Ita nec DEVS omnia dat omnibus dona gratiarum. *Quanta audiuimus facta* in Sodoma, in diluuio? *Quanta* in Lege Mosaica, in Ægypto, in mari rubro, in deserto? *Quanta* Elisæus, Elias? *Quanta in Capharnaum*, Galilæa, Iudæa? *Fac & hic in* Nazareth. Et cur non ô Jesu? Ps. 118. *Reuela oculos meos, & considerabo mirabilia de lege tua.* Scholæ docent: *Idem manens idem semper idem operari*: Psal. 101. *Tu autem idem ipse es, & anni tui non deficient.* Cur igitur non eadem in patria facis, ac alibi?

II. *Primo.* An quod Nazareni gentium sint infecti superstitionibus? Nam fides ad miracula requiritur à Domino. 1. Vt *Marc.* 6. Dæmoniaco ait: *Si potes credere omnia possibilia sunt credenti.* 3. Archisynagogo Luc. 8. *Noli timere, crede tantum, & salua erit.* 3. Marthæ Ioan. 11. *Si credideris, videbis gloriam Dei.* 4. Chananææ Matth. 15. *O mulier, magna est fides tua.* Ita vbi fides, ibi fiunt miracula; & vbi miracula, ibi sæpe fit fides. *1. Fides miraculis necessaria.*

Ideo in hæreticorum lustris ac mapalibus nulla vnquam vera miracula. 1. Negabat ideo miraculum Dominus Herodi curioso, *Matth.* 27. Et Pharisæis, Matth. 12. *Volumus à te signum* videre. 3. Baalitæ 3. *Reg.* 18. ad rauim vociferabantur: at nequicquam: nil signi edebatur, Deerat fides. Orat Elias: iam ignis cœlo ruit; deuorat omnia. 4. Flumina Syriæ lepram Naamani tollere nequibant; quibat Iudæ Iordanis, vbi Elisæus morabatur, 4. *Reg.* 5. In Ecclesia θαυματουργὸς est Iesus. *Miracula nulla apud hæreticos.*

Secundo. Sed cur denique non in patria facis miracula, Jesu? *Quia nemo propheta acceptus est in patria sua.* 1. Vt *Genes.* 40. Ioseph domi exosus, despectus: in Ægypto euehitur. 2. Moyses, *Exod.* 2. à matre in scirpea fiscella exponitur aquis: ab aliena Pharaonæa educatur. *Num.* 12. Ab sorore ridetur; à suis tantum non pene lapidatur: at à Rege & Principibus eximio cum honore accipitur, *Exod.* 17. 3. Dauid 1. *Reg.* 17. à fratribus despicitur, & *cap.* 25. ab Nabal: at Israelitæ, & chori Virginum decem millibus vnum anteponunt. 4. Daniel, *cap.* 5. Mardochæus, *Esther.* 7. quantos extra patri- *2. Patria multis aduersa.*

triam honores indipiſcuntur? 5. Eliam perſequuntur Jſraelitæ: 3. *Reg.* 17. Mirantur alij, ac venerantur, Item Eliſæum; etſi, 4. *Reg.* 2. à pueris ſubſannetur. Sic & Domino euenit, à ciuibus faſtidito.

3. Deus non accipit perſonas.

Tertio. Ideo non fecit in patria: quia Act. 10. *in veritate comperi, quia non eſt perſonarum acceptor Deus.* 1. Ita Herodiani, Matth. 22. *Magiſter, ſcimus quia verax es, & viam Dei in veritate doces; & non eſt tibi cura de aliquo: non enim reſpicis perſonam hominum.* 2. Iob 34. *Deus non accipit perſonas Principum.* Eodem vultu reſpicit *pauperum tabernas, regumque turres.* 3. Ita & Rex Ioſaphat ad regni præſides, 2. Paral. 19. *Non eſt apud Deum noſtrum iniquitas; nec perſonarum acceptio: nec cupido munerum.* quaſi dicat; pari modo vos æqua lance iuſtitiam adminiſtratis.

Faceſſant igitur curioſæ quæſtiones: cur facit hoc Deus? Cur iſtud? &c. Æqua DEVS voluntate ſuccurrit Sareptanæ pauperculæ, 3. *Reg.* 18. 2. Naamano Principi Syro.

PARS III.

De miraculis ex dono gratis dato.

Pœna gulæ.

I. PORro ſimiliter dicamus: *Quanta audiuimus facta* in guloſos: *fac & hic.* Adam eiecisti ex paradiſo, *Geneſ.* 3. Eſau, *Geneſis* 25. ob edulium lentis abiecisti: Epulonem, *Luc.* 16. ad inferos proturbaſti. Balthaſarum, *Dan.* 5. commeſſantem occidiſti. Cur non modo ſimilia in lurcones ſimiles?

Pſeudoprophetarum.

Quanta audiuimus facta in falſos prophetas. Et quidem, 3. *Reg.* 18. in 400. Baalitas. 2. In profanos Eſau poſteros: *Geneſ.* 27. In Cain, *Geneſ.* 4. In perſecutores iuſtorum Ægyptios. *Exod.* 14. In fornicatricem Iezabelem, 4. *Reg.* 9. In hæreticos ætatum ſuperiorum, ac noſtra memoria: *fac & hic* hodieque.

Cur mi-racu... prim... Eccl...

II. *Quanta audiuimus facta in* primitiua Eccleſia? Nimirum iſtis tunc initiis neceſſaria, cum oleum & lumen nondum in magna lampade, Eccleſia, abundaret. 1. Figuram geſſit naſcentis Eccleſiæ vidua Sunamitidis, 4. *Reg.* 4. cui pauperculæ oleum auxit Eliſæus: Ita Sanctus Spiritus cum viſibiliter in paruulam Eccleſiam deſcendiſſet, adauxit illis & fidei, & charitatis oleum: adeo, vt Iudææ vaſa id omne capere non poſſent: ſed neceſſe eſſet etiam aliunde ſumere mutuo, & gentes vocare ad Eccleſiam. Actor. 13. *Ecce conuertimur ad gentes:* Quinimo Pſalm. 18. *In omnem terram exiuit ſonus eorum.* Quod quam grande miraculum? Idem vero hodieque durat.

S. Sp... qua... miſſ...

2. Simile præſtitit Elias, 3. *Reg.* 17. Sareptanæ viduæ, apud eam commoratus. Nam ei *hydria farinæ non defecit; & lecythus olei non eſt imminutus.* Ita in Eccleſia Spiritus non imminuitur vſque ad conſummationem.

Quanta igitur *audiuimus facta in Capharnaum* Eccleſiæ? Quater namque viſus deſcendere Spiritus. In Baptiſmo, *Ioann.* 1. In transfiguratione, *Matth.* 17. In Pentecoſte. *Act.* 1. Denique per miracula, quæ indies deſignantur.

Facta Chr... gura...

Quanta fecit Ieſus viuens? quanta moriens? Inſtar Samſonis, *Iud.* 16. omnia concutientis, & Philiſtinam euertentis domũ, cum moreretur: Ita Dominus orbem tremefecit: euertitque Synagogam, ac idololatriam, moriens.

Mir... Apo... rum

IV. Porro *quanta audiuimus facta* ab Apoſtolis? Petrus, *Actor.* 3. claudum natum ſtitit verbo: vmbra, *cap.* 5. morbos depulit. Ab Angelo, *cap.* 12. carcere educitur: paralyticum, *cap.* 9. in Lydda reſtituit ad vires: ad vitam Thabitam in Ioppe.

Quanta Paulus? 2. *Corinth.* 12. In tertium cœlum rapitur: Carceri eripitur, *Actor.* 16. Re-

Reparat claudum Lystris, *cap.* 14. Pythonissam *cap.* 16. exorcizat. Eutychum suscitat mortuum. *cap.* 20. Naufragos in mari Cretico eripit. *cap.* 27. Viperam in Melita edomat. *cap.* 28. Cætera, & cæteros sileo Apostolos, eorumque posteros.

V. *Quanta* hodieque eduntur in orbe, in Ecclesia? In orbe naturalia: in Ecclesia supernaturalia *quanta*? Sileo ista. Quia, vt ait August. tract. 24. in Ioann. *Quia solita sunt, mira non sunt.*

Hæc verò in Ecclesia *quanta*? Mortui resurgunt peccatores: cœlo ignis gratiæ descendit: Eucharistia quantum miraculum? &c. Et ista in domo Sareptanæ viduæ, Ecclesiæ, quoad gratias gratis datas.

PARS IV.

De miraculis gratum facientibus.

I. QValia vero in Palatio Naaman Syri, quoad Baptismum, & ad gratias gratum facientes? Hic, cur hunc saluat, non illum? Cur hunc ex Christianis nasci; ex Saracenis istum vult, ac baptizari? Primo certum habe, vbique gentium cuique satis adesse Deum, vt saluari possit, dummodo velit. Habent saluificam Christiani fidem, Iudæi legem, gentiles naturæ lumen: Nam *signatum est super nos lumen vultus tui Domine.* In exitu Israel de Ægypto, Exod, 14. nubes ignea præijt: symbolum ea fidei nostræ fuit. Magos *stella antecedebat*, Matth. 2. item fidei nostræ signum. Illi in lege, imo tunc in natura; vt & hi. In lege Iosias Rex vitam mutat in melius vel lectulo affixus. 4. Reg. 22. Rursus naturæ ductu ostendi Deum, in Naaman figura est. 4. Reg. 5. Eius captiua ait: *Vtinam fuisset Dominus meus ad prohetam, qui est in Samaria, profecto curasset eum à lepra.* Ita cuique suggerit ad salutem, & mundationem necessaria instinctus naturæ, vt ex Syria transeat gentilitia, hæreticaque, ad Samariam Ecclesiæ; *Ita, vt sint inexcusabiles*, Roman. 2.

Non igitur vllam vult creaturam perdi Deus: *Vult omnes homines saluos fieri.* Idcirco Genes. 19. misit Angelos in Sodomam: Moysen, Exod. 5. in Ægyptum. Danielem, cap. 5. in Babylonem: Eliam, 3. Reg. 17. in Sareptam: Elisæum, 4. Reg. 4. in Sunam: Jonam. cap. 1. in Niniuen: Jesum Ioan. 4. in Samariam: Apostolos *in mundum vniuersum.* Jesus paradisum referauit, & cœlos fidelibus, orbem fidei, & fidem orbi toti aperuit: Et ista miraculis, quæ hodieque operantur. Verere igitur homo sciscitari, quare hoc, illudve facit Deus?

FERIA III. POST DOMINICAM III. Quadragesimæ.

Si peccauerit in te frater tuus, vade, & corripe eum inter te, & ipsum solum Matth. 18.

DEus Exod. 23. præcipit; qui animal proximi quodcunque vagum per agros viderit oberrare; id protinus ad possessorem adduceret; quo sit indemne. Ita *cuique Deus* hic *mandat de proximo suo.* aberrante, vt correptum eum reducat ad mentem, ac Dominum.

Super quo nos

I. *De Admonitionum vtilitate.* II. *De Correctione fraterna.* III. *De excommunicatione.*

PARS I.

De Admonitionum vtilitate.

I. PLato roganti amico, quid sibi gratissimum præstari vellet, ait: *Si quod in me indecens videris, id libere arguas.* Christiane! At non hoc, arguentem vitia redarguere. Quin isthoc nec ethnicum est. *Reprehensio. I. Grata.*

2. Apelles, quicquid pingebat, in publicum exponebat; vt apta, ineptaq; audiret iudicia, sicq; disceret: Ita cupientem profice- *2. Vtilis.*

ficere, delectet obseruari, ac argui iuste, siue iniuste: vtroque proficit.

Exempla infideliũ. 1. Liuio Druso Romæ Tribuno plebis, ædificanti palatium ait architectus: sic struam vt nulli in domum sit prospectus: Et Drusus: Imo sic strue, vt omnibus vltro pateat introspectio. Adeo propatulo ago omnia, vt à populo Romano iudicari queant acta mea. *Teste Velleio Pat. libr.* 2. 2. Alexandr. Magnus ministrum ab annis XII. dimisit; quod nullum vnquam in ipso vitium arguisset. Et principes tolerarent assentatores aulicos? 4. Dispar Alexandro Herodes: qui Baptistæ vocem hanc: Marc. 6. *Non licet tibi habere vxorem fratris tui*: ferre nequibat.

Fidelium. 1. At Dauid, 2. *Reg.* 12. audijt Nathan; flensque ait: *Peccaui*, 2. Heli, 1. *Reg.* 3. audito Samuele ait: *Dominus est: quod bonum est in oculis suis faciat.* 3. Ezechias, 4. *Reg.* 20. grauiter ab Isaia, ob thesauros Assyriis superbe ostensos, reprehensus, placide ait: *Bonus sermo Domini, quem locutus es*: quasi dicat peccaui: *Ecce ego in flagella paratus sum.* Discite igitur fraterne moneri, & monere; sicque ab inuicem proficere.

PARS II.

De correctione fraterna.

Hæc præstanda proximo est. I. CORrectio est actus religionis, signum pietatis, character Christiani. 1. Certe Eccl. 17. *Vnicuique Deus mandauit de proximo suo.* 2. Quod si enim tutori incumbit cura clientis corporalis; quanto magis cura animæ? 3. Quod si, Deut. 22. *Non videbis bouem fratris tui, aut ouem errantem, & præteribis: sed reduces fratri tuo.* Item Exod. 23. asinus proximi, in fossam, aut sub onere lapsus, subleuari iubetur ergo (infert S. Chrysost. hom. 1. ad pop. Antioch.) *quanto potius tenetur homo hominem erigere, qui cecidit?*

Necessaria in republ. Plato *libr.* ... *de Legib.* Correctionem ait fraternam reip. necessariam esse: sancitque vt optimi quique ad incarceratum adeant ciuem, delictique moneant, vt exin solicitus caueat. Idem hic statuit Dominus, dicens, *Si peccauerit*, &c.

A an... ua... nim... Iudas in Canonica ait: *Illos saluate; de igne rapientes*, quasi dicat, admonitione fraterna animas eripite de peccati flamma.

Atque vt Jacob, *Genes.* 3. timens sibi ab adueniente armato Esau, suos in turmas diuisit tres: in prima ancillas cum liberis: in secunda, Liam cum prolibus: in tertia, charissimam Rachelem & Beniaminum: quasi omnia omissurus potius, quam hos duos. Jta peccandi occurrente periculo, potius bona fortunæ; & corporis vilipendamus: quam animæ detrimentum faciamus. Similem curam præstemus & animæ fratris: qualem pene nostræ.

Est ... cepti... II. Neque hoc: *Si peccauerit in te*, &c. consilij tantum: sed & præcepti est: adeo, vt vel ipsos superiores corripere teneamur, Non obstante. 1. Exod. 19. *Qui tetigerit montem, morte morietur*, id est: qui superiorem corrigere attentarit.

2. Oza, 2. *Reg.* 6. Arcam labascentem tangens, derepente moritur. Recte: irreuerentiæ hæc pœna est: at amanter superiores monere, est eos reuereri, & honorem ac salutem eorum seruare. Teneor eos diligere: sed monere est diligere: ergo & monere teneor. 1. Jta Paulus monuit Petrum verticem Apostolorum. 2. Jta 1. *Reg.* 3. paruulus Samuel monebat summum Sacerdotem Heli.

3. Jta, 2. *Reg.* 3. 12. Nathan Dauidem.

Sed a... matiu... Est tamen præceptum hoc affirmatiuum: ideoque seruandum pro occasione. Non est negatiuum, quod semper, & vbique obliget.

Esse d... chari... ua. III. Correctio autem sit charitate & suauitate condita. 1. Nam, vt Jsidor. lib. de summo bono ait, *Qui delinquentem su-*

per-

verbo, vel odioso animo corripit, non emendat, sed percutit. 2. Ideo *Virgam vigilantem* vidit Jeremias *cap.*1. id est; oculatam, discretamque correptionem. 3. Moyses, *Num.*20. durius petram erat allocutus, & bis cum animo diffidente eam percusserat, dicens populo: *loquimini ad petram, & dabit vobis aquā.* Ideo Dominus eum exclusit terra promissionis. Væ, qui fratres, vt petras, cum indignatione percutiunt lingua aut virga!

Abigail prudens vxor stulti Nabal, & ebriosi, eum scite temperauit. Ebrium sinebat tacens furere, & comminuere omnia, 1. Reg 25. *Diluculo vero, cum digessisset vinum Nabal, indicauit ei vxor sua verba hæc; & emortuum est cor eius intrinsecus, & factus est quasi lapis.*

Vt tormenta explosa in obiectum solidum, id diffringunt: at si in humum, virgulta, saccosve lana plenos: iam irritus cadit ictus. Ita cum tonantibus maritis obiectant se vxores duræ; at silentio dissimulantes eludunt iram.

Nathan, 2. *Reg.*12. quam cauto sermone, & parabolico corrigebat Dauidem, vt suopte virum iudicio constringeret, ac demum erumperet, dicens: *Tu es ille vir, qui fecisti hanc rem.* Et mox Dauid, *peccaui.* In pari causa incestus Baptista periculum adijt capitis, neque tamen Herodem offenderat prudens correptio, *quia libenter eum audiebat*: sed lupam sauciarat.

Giezi, 4. *Reg.*4. baculo puerum excitare nequibat: Elisæus autē sui ad eum accommodatione suscitabat. En, potest industria; quod vis nulla. Itaque *corripe fratrem inter te, & ipsum solum*, vt Elisæus solum solus reuocauit ad vitam.

PARS III.

De excommunicatione.

I. SI *te non audierit, dic Ecclesiæ.* Quid igitur Caluinista eam asseris inuisibilem? Quid, quod, Ps. 18. *In sole posuit tabernaculum suum Altissimus?* Et de tali Ecclesia fingent nobis hæretici ideam platonicam inuisibilem? Ens merum rationis? Nugæ. Audiri, adiri, appellari, cerni potest, debet: *Dic Ecclesiæ. Qui Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut Ethnicus, & Publicanus.* En, excommunicatio hæc.

Sed Prælatorum ea est, vi huius, Matth. 18. *Quæcunque ligaueritis super terram, erunt ligata & in cælis.* Id quod fit in foro interiore per potestatem Ordinis, datam Joan. 20. *Quorum remiseritis peccata.* Et in foro exteriore per Jurisdictionis potestatem, Censuras Ecclesiasticas infligendo.

Excommunicatio est iurisdictionis.

Infœlix, qui fulmine anathematis icitur. 1. Cain, *Gen.*4. hac tactus maledictione, nil vnquam prospere gessit. 2. Cham quoque, *Genes.*9. maledictus, seu excommunicatus oberrans ac tremens ferale toti orbi dedit spectaculum. 3. Esau, *Gen.*27. paterna priuatus benedictione, profanus semper vixit; mortuus infœliciter. 4. Ficus etiam, *Matth.* 21. maledicta continuo exaruit. At Bonis maioribus spoliatur excommunicatus.

Eius pœnæ grauitas docetur exemplis.

III. Quin *sit tibi sicut Ethnicus, & publicanus.* Hoc omnium terribilissimum: vt pene nec Christianus sit talis magis, quam Ethnicus. 1. Hoc vero est è cœlo ad orcum deturbari cum Lucifero. 2. Omnibus Sacris ac salutaribus arceri, priuari, deseri, tradique Satanæ. 3. Hoc est instar Nabuchodonosoris in deserto agere ferum inter feras. Heu! Ex Rege in brutum verti? 4. Trutinauit isthoc Theodosius Imper. qui mensibus octo excommunicatus egit afflictus, ac humillime pœnitens. Extabuisset, ni Ambrosius ipsum Ecclesiæ restituisset. *Teste Caßiodoro.*

Abstentus priuatur bonis Christianorum.

5. Hoc est non Sacris tantum extorrem fieri: sed ipso Sanguinis Christi influxu priuari. Si orbis inferior cœlorum influxu destitueretur, periret,

----*Totaque discors*
Machina diuulsi turbaret fœdera mundi.

Et quid anima sine Deo? Sine Sacris, & Sacramentis?

Et meritis fidelium. IV. Accedit, quod, vt capitis influxu, sic & membrorum vigore destituitur excommunicatus. Omnes enim summi, infimi, Græci, barbari membra sumus inuicem. Et quisque potest dicere, Psal. 118. *Particeps ego sum omnium timentium te.*

Horribile illud. Orat Ecclesia, vt in Parasceue, pro Turcis, Judæis, &c. & quantiscunque peccatoribus, non tamen pro excommunicatis.

Deditur Satanæ. Neque sat hoc, omni esse nudatum præsidio: etiam Satanæ deduntur. Abstenti quantum à fidelium communione remouentur? 1. Ita 1. *Cor.* 5. incestuosus. 2. Ita 1. Tim. 1. Hymenæus, & Alexan. *Tradidi eos Satanæ, vt discant non blasphemare.* 3. Hinc Origenes: *Per eos*, ait, *qui Ecclesiæ præsident, Deus tradidit delinquentes in manus inimicorum.*

Sepultura Christiana priuatur. Denique sepultura prohibentur excommunicati; vt ne cũ mortuis habeant commune quicquam, sed velut *sepultura asini sepeliantur*; Joseph *Gen.* 50. adiurat fratres vt sua ossa ex Ægypto exituri olim secum in Chanaan transferant. Tanta erat ei vel mortuo cum mortuis fidelibus, aut viuos apud fideles communicatio. Quo fulmen illud metuendum magis est, atque cauendum.

FERIA IV. POST DOMINICAM III. QVADRAGESIMÆ.

Populus hic me labiis honorat, cor autem eorum longe est à me. Matth. 18.

NAbuchodonosor, *Daniel.* 2. in quiete vidit Colossum aureum capite; pectore æneum & brachijs; femoribus ferreum; terreum pedes: Typus hic hypocrisios est, aureæ labijs; corde luteæ.

Vnde nos in præsens

I. *Cor esse dandum Deo.* II. *De cogitationum malarum incunabulis.* III. *De Verbis, cordi, operique consonis.* IV. *De traditionibus pauculis.*

PARS I.

Deo cor deberi.

Cor hominis princeps. I. COr hominis est inter creata princeps, & Deo comprimis expetitum, 1. Prou. 23. *Fili, præbe mihi cor tuum.* 2. Nec aliud ad Deum assimilitudine, quam cor accedit propius. Nam Deus motor est primus & autor vitæ omnium in mundo, at cor in homine.

Debetur Deo. Omne primogenitum sibi voluit Deus sanctificari, tam de hominibus, quam de iumentis: *Exod.* 12. At cor in homine est primogenitum, quare id Deo sanctificandum debetur. Nam *teste Arist.* cor est primum in homine viuens, & vltimum moriens.

Vel Voto. Jud. 11. *Vouit Iephte Domino: si tradideris Ammon, qui primus egressus foribus domus meæ mihi occurrerit, in holocaustum offeram;* Tu cor offerto.

Est lectulus. II. Lectulum Salomonis, *Cant.* 3. deliciosum sexaginta fortes ambibant. Cor est Pacifici nostri Iesu lectulus, vbi deliciatur. Eum sexaginta circumstantes sunt 10. præcepta Dei, 10. Ecclesiæ, 12. articuli fidei, 8. beatitudines, ecce 40. Item 7. dona Spiritus, 7. Sacramẽta, tres virtutes theologicæ, tres personæ SS. Trinitatis. En sexaginta.

Est Dei... Jussit Deus, Arcam in medio castrorũ constitui; quasi diceret: omnia perdenda potius, quam Arcam. Ita *omni custodia custodi cor tuum*, vt Deo dilectissimum; inque medio corporis, ac potentiarum naturalium situm, & arcem spiritalium gratiarum, quo saluo, salua omnia.

Est... Machabæi, *libr.* 1. *cap.* 1. montem & arcem

cem Sion imprimis munierunt etiam ab victualibus; & charissima quæque ibi deposuerunt, tempore hostilissimo. Typus hic cordis est custodiendi.

Nam vt, 2. *Reg.* 4. Isboseth meridionans in lecto, ostiaria dormiente; ab ingressis sicarijs secundum inguen percussus occiditur: ita cordi euenit, dormienti in lecto voluptatum; inter has medias dæmones interueniunt, mortem inferunt animæ. Enimuero, sicut præ cæteris cor Deus charum habet; ita dæmon id maxime infestat.

PARS II.

De cogitationum malarum incunabulis.

I. COgitatio parua sæpe culpa fit magna. 1. Thales Milesius, 7. Sapientum vnus, *Laert. lib.* 1. *c.* 7. sciscitanti; *Nossetne scelera Deus & actiones hominum?* ait, *Quin etiam cogitationes prauas.* 2. Ergo Isa. 1. *Auferte malum cogitationum vestrarum.* 3. Hæ enim furunculi sunt, qui vt semel in domum surrepserunt, mox ianuas reserant prædonibus. Ecce exempla.

1. Lucifer ambitiosam cogitatiunculam admiserat; hæc continuo grandem superbiam intromittebat. Hic prædo quas clades dabat? 2. Adam *Genes.* 3. oculum pomo adiecit vetito; mox irrumpebat sicarius dirus ac raptor superbia.

3. Dauid 2. *Reg.* 11. per fenestram è solario lauantem Bersabeam vidit, & perijt. Nam mors inijt per fenestras, post suggressum cordi furunculum concupiscentiæ. Et mala quanta ex tantulo?

II. *Paruus error in principio, maximus in extremo esse consueuit.* Solene est: *Ex parua scintilla magnus ignis.* 1. Ariana hæresis an non vel ab vnico Jota exorsa est? Christus nanque cum sit ὁμοούσιος; Arius pertendebat, quod esset ὁμοιούσιος. Quanta vero differentia est inter *esse eiusdem substantia, & similis substantia* cum Deo? 2. Paruulus lapillus, *Dan.* 2. quantam quantæ statuæ stragem attulit? 3. Et verò nunquid *simile est regnum cælorum grano sinapis, quod minimum quidem est omnibus seminibus; cum autem creuerit, maius est omnibus arboribus: & fit arbor; ita vt volucres cœli veniant, & habitent in ramis eius?*

4. Et vice versa: an non *simile est regnum inferorum grano sinapis?* &c. Ita in magnum exeunt orta à paruo peccata. Quid minus concupiscentiola? Attamen, vt Aristot. teste lib. 3. de anima *nihil est in intellectu, quod non prius fuerit in sensu*: ita nihil in anima, quod non prius in concupiscentia. Et opus si fuerit improbum, maior ante fuit in animo improbitas. Nam *propter quod vnumquodque est tale, illud magis est tale.* Aristotele. 2. Poster. Quare suffoca, & elide paruulos: exclude latrunculos, & ab latronibus securus ages.

Parua non parum nocent.

III. Pharao, *Exod.* 2. ab infantibus extirpationem eorũ, quos oderat, instituebat. Seruatus est vnus Moyses; isque in exitium Pharaonis, & excidium Ægypti. Sic age ad ortum peccati.

Exempla de malis paruis elidendis.

2. Herodes, *Matt* 2. suo regno consulebat ab infanticidio: Sic & Athalia. Tu animæ. Nam Ps. 136. *Beatus qui tenebit, & allidet paruulos tuos ad petram.* 1. Cor. 10. *Petra autem est Christus.*

3. Sic Augustinus ait infestatum se cogitationibus ad pedes Crucifixi se abiecisse, ac ab ijs respirasse. Cant. 2. *Capite nobis vulpes paruulas, quæ demoliuntur vineas.*

IV. Vincit cor latentes insidias, & irruptiones violẽtas, quam diu, *Exod.* 17. Moyses in monte manus tenet erectas in cœlũ, id est, mens vigilat in oratione.

Hæc valet oratio & reclamatio.

Aquila, ait *Plin. lib.* 8. pullos, genuini sint an spurij, ad solis probat examen, hunc si infracto intueri queant oculo. Sic age anima, cogitata, quæ procreas, ad iustitiæ solem

Huius probatio.

lem

lem adhibe, si recto intentionis oculo in Deum tendant; foue. Sin', abijce.

PARS III.

De Verbis cordi, operique consonis.

Cordis & oris sit harmonia. I. VErba, cogitationum sunt signa. Istorum est hoc Ps. 62. *Labia mea laudabunt te.* Ideo *Apoc.* 4. animalia quatuor clamabant, *Sanctus, Sanctus, Sanctus*: Ergo cordi labia respondeant. At quot Clerici psallunt, laici orant; & cor est in auro, poculo, lecto, granario, &c. *Populus hic labiis me,* &c. Interna, externaque Deus iuxta postulat. 1. Ideo Tabernaculum foris pretiosis aulæis opertum erat; intus in ara ignis ardebat inextinctus, victimis mundissimis offerendis. Ita virtutes in nobis externæ sibi quidem constent: at intus anima ardeat charitate; quæ victimet Deo desideria pia, & cogitationes, & proposita.

2. Hoc Sponsus prædicat in Sponsa vocis reduplicatione. Cant. 1. *Ecce tu pulcra es* (intus) *amica mea: ecce tu pulcra es,* (foris) & cap. 4. *Quam pulcra es amica mea? quam pulcra es!* Ambros. legit, *bona,* & ait, *bona verbis; & moribus:* Glossa, *intus & foris.*

Alioquin omnia sunt hypocrisis mera. Idem figuræ abs te reposcunt. 3. Arcam testamenti iussit Deus auro mundissimo vestiri intus, & foris. *Exod.* 25. Sic enitere debet charitate animus, & opus.

II. Qui vero in templo Sanctos simulāt & domi diabolica viuunt. 1. Hi similes sunt Babylonicis statuis: *Baruch* 6. quæ foris inauratæ, intus ab serpentibus erodebantur. Ita isti, vt non sint homicidæ, adulteri, fures; at intus sunt ambitiosi, auari, &c. 2. Æthiopiæ splendida erant olim palatia: at atri intus inquilini, truces, toruiq; Mauri. 3. Jure Deus in Leuitico vetuit esum cygni: quod candidissimus plumis; at carne sit ater, & insipidus. Quot olores hodie in Clero, Religiosis? &c. Niuei apparent, cygneumque sonant; at cætera corui sunt. 4. Clament licet: *Domine nonne in nomine tuo prophetauimus?* Matth. 7. *At nescio vos, Hic populus labiis me,* &c. *Vox est Iacob: at manus sunt Esau.* Genes. 27. Vah, quot ablutionibus vtebantur Pharisæi? Sepulchra dealbata facessite.

PARS IV.

De Traditionibus.

QVare discipuli tui transgrediuntur traditiones seniorum? Hæ sunt duplices, Apostolicæ, & Ecclesiasticæ. Et illæ rursus aliæ sunt theoricæ de rebus fidei: morum ac ceremoniarum aliæ, & practicæ. Vtræque & creditu, & obseruatu necessariæ: etsi de ijs in S. Pagina nec gry. 1. Vt Biblia esse Sacram Scripturam: Hoc Euangelium esse Matthæi: infantes baptizandos. 2. Apostolus, *Heb.* 9. ait Pontificem V. Testamenti sueuisse capita populi aspergere sanguine; idque cum lana & hyssopo: de quibus tamen nusquam in Lege: ergo ex sola traditione.

3. Idem ait *Act.* 20. dixisse Dominum: *Beatius dare, quam accipere:* cum tamē id nusquam in Euangelio: ergo in traditione. 4. Et Joan. vltim. plura dixit, & fecit Dominus, quam scripta sint; quare & plura sunt acceptanda. 5. Quare, 2. Thessalon. 2. *State, & tenete Traditiones, quas accepistis siue per sermonem, siue per Epistolam.* Et 1. Corinth. 11. *Sicut tradidi vobis, præcepta mea tenete.*

FERIA V. POST DOMINICAM III. QVADRAGESIMÆ.

Socrus autem Simonis tenebatur magnis febribus. Luc. 4.

HAbitauit *Arca Domini,* 2. Reg. 6. *in domo Obededom tribus mensibus, & benedixit Dominus Obededom, & omnem domum eius.* Arca fœderis, & Arca Noe est Jesus: Hic inijt domum Petri; Et en benedictiones.

Super

Super quibus nos

I. De afflictionibus. II. De Petri, Ecclesiaque Cœlibatu. III. De socru Petri febricitante. IV. De Febri varia.

PARS I.

De afflictionibus.

...s sunt ...lendò

I. VRbe Romana magnis exultante lætitijs, ob deuictam Carthaginem, Hannibalemque occisum, Q. Metellus in senatu dixit; metuendum Vrbi iam plus ab otio, quam ante à bello, & Hannibale.

Appius item Claudius alias aiebat: *Pace bellum vtilius Romanis est : & quam otium melius negotium.* Ita Christianis tribulationum turbines, quam Zephyri deliciarum vtiliores.

1. Ideo in terra promissionis nunquam stirpitus voluit hostes occisos Deus: vt ijs Israel & exerceretur, & probaretur.

...cuēda ...uti.

2. Ita in mundo per elementorum dissidia, proueniunt generationes rerum. Illa nisi frigida calidis, humentia siccis concorditer miscerentur, iam Vniuersum rediret in confusum chaos. Ita animæ eueniret, cui ad votum daret omnia Deus; nec fineret aduersis exerceri.

...auēda ...a. ...lumi... ...i sta... ...nda. ...rmi... ...pa... ...la.

3. Ideo Ps. 118. *Bonum mihi, quia humiliasti me:* Aug. vertit: *tribulasti me.* 4. Quin omnes Sancti canunt Psal. 89. *Lætati sumus pro diebus, quibus nos humiliasti: annis, quibus vidimus mala.*

5. Nescit; at vsu didicit Paulus, quid Angelus Satanæ colaphizans sibi conferret. 2. *Cor.* 12. Nimirum *Ne magnitudo reuelationum extollat me.*

Anima ...enda.

II. Quare vt sæuiens procella diluuij arcam denique in summis montium stitit, astris tanto viciniorem, quanto iactatior vndis fuerat: ita animas Deus afflictas euehit, &c. Gen. 7. *Multiplicatæ sunt aquæ, & eleuauerunt arcam in sublime à terra.*

Jobo quis afflictior? At eodem postea quis gloriosior? cap. vlt. *Omnia reddita sunt ei duplicia.* Durate fideles: *Centuplum accipietis, & vitam æternam possidebitis.* Matth. 19. *7. Opulentia exstruenda.*

Matth. 13. *Simile est regnum cælorum fermento,* tribulationum aceruo, *quod mulier* anima pia *abscondit in farinæ satis tribus:* peccatorum, patientiæ, meritorum; vt ista ijs fermentescant. 1. Nam *quantum quid patitur,* aiunt Philosophi, *tantum reagit:* ita patiens afflictiones anima patiendo promeretur, & promerendo patitur. 2. Quinimo nunquam agendo tantum, quantum patiendo, crescit meritum. Nam magna egit Jesus: at maiora pertulit, hisque debentur eius merita potiora. Hinc tanti Crux eius, & mors. 3. Et vere Rom. 9. *Non sunt condignæ passiones huius temporis ad futuram gloriã,* non ait, *actiones.* Ideo Deus, *quos diligit, castigat:* vt Jobum vlcere, Tobiam cæcitate, Apostolos tempestate, morte Lazarum, febre socrum Petri. *8. Merita augendo. Idque magis passione quam actione.*

PARS II.

De Petri, Ecclesiaque Cœlibatu,

I. TErt. 1. de Monogamia ait: *Petrum solum inuenio maritum, propter socrum.* At vocatus ad Apostolatum vere profitebatur, Matt. 19. *Ecce nos reliquimus omnia:* ergo & vxorem. Non igitur eæ Sacerdotibus hoc exemplo permissæ: sed ademptæ sunt vxores: Hocque magis concubinæ. 1. Frequens fuit sacris inaugurari maritos; at inauguratos quoque ab thoro coniugali separari: ad reuerentiam Sacerdotij, & sanctimoniam. 2. Hodieq; Schismatici Græci prius ducunt virginem: quam initientur: eaque defuncta alterã ducere nefas habẽt. *Apostoli cœlibes fuere.*

II. Figuras cœlibatus amas? 1. In Lege naturæ Abel cœlebs egit, *Gen.* 4. 2. Et *Gen.* 14. Melchisedech Sacerdos. 3. In Nouo T. JESVS; Apostoli, &c. 1. Cor. 9. *Volo autem omnes esse sicut meipsum : dico autem in-* *Figura.*

nuptis & viduis: bonum est illis, si sic permanserint, sicut & ego: 4. Sacerdotes V. Test. *teste Hieron. contra Iouin.* oues, boues, oblaturi & domo sua abscedebant, & foris se inedia emacerabant. Quo magis Mysta Christianus? Nec cogitet de muliere citra auersationem. 5. Nam vas mannæ custos aureum intus totum esse oportuit: *Heb.* 9. Ita Sacerdos Iesu.

Exempla Castrorũ. III. Romanis nefas olim fœminas castra sequi. Ideoque Darius, & Antonius putantur castris exuti fuisse: quod eas admisissent. 2. Et Scipio Africanus, *teste Val. Max.* Numantiam obsidēs duo millia meretricum castris expulit. 3. An ideo castra ab castrando dicta sunt?

Similis Ecclesia. Ideo certe Ecclesia, Can. 6. *Terribilis est vt castrorum acies ordinata*: cuius Duces Sacerdotes. Hinc præcipit illa, 2. Timoth. 2. *Nemo militans Deo, implicet se negotijs sæcularibus*: minus pollutis & carnalibus.

Quia Theologica est. Cicero, repudiata Terentia, roganti Hircio, suam duceret sororem, ait: *Non possum & rei vxoriæ, & Philosophiæ operam dare.* Minus Sacerdos vel Theologiæ, vel Sanctimoniæ. Milites olim domo exeuntes, ad dicendum militiæ Sacramentum, dicebant:

Castra peto: valeatq́; Venus, valeantq́; puellæ,

PARS III.

De socru Petri febricitante.

Natura humana febrientis paroxysmi. I. PEtri *socrus tenebatur febribus.* Humana natura est mater; filia Ecclesia: huic desponsatus Petrus fuit. O quantis illa febribus æstuauit, & quamdiu? & ijs contagiosis, violentis, lentis: vis morbi ad omnes pertransijt: non erat sanitas omni carni.

Paroxysmos quis enumeret? Paradisiacum: Caininum: Diluuialem 40. dierum: Patriarchalem: Ægyptium 40. annorum: Eremiticum Israelitarum: Mosaicum: Ducalem, Regium, Babylonicum, denique exitialem. Quid de hortensi dicam à Christo perpessum agonisticum? Quid de Cruciario? Crises hæ vnius Iesu cæteras supergressæ sunt vniuersas; etsi ad dictas annumeres & hasce: Flagrantis Sodomæ: *Gen.* 19. Æstuantis Samariæ, 4. *Regum.* 17. Ab siti & siccitate triennali. Ignium cœlo lapsorũ ad Eliæ vocem, queis quinquagenarij absumpti sunt: Aliasque similes.

Diuturnitas. Hæmorrhoissæ 12. annis ægræ misertus Iesus. *Luc.* 8. At hac mundus febri conflictatus fuit quater millibus annorum, sic vt *à planta pedis, vsque ad verticem non esset sanitas in eo.* Isa. 1.

Remedia. II. Modos sui sanandi expertus est pene omnes. Vt Balnea maris rubri, Jordanis, diluuij, sanguinis victimalis. Diætas: vt famem septennem in Ægypto: Moyses 40. dierum ieiunium in deserto. Cœli mutationem migrando ex Ægypto in desertũ, in Chanaan mutationem cibi: ideo manna datum. Frustra omnia.

Medici. Consuluit varios natura humana, vt sanaretur: Vt Patriarchas, Prophetas, Reges: Demum ita cum Job. 19. queritur. *Miseremini mei saltem vos amici mei, quia manus Domini tetigit me.* Amicos vocat Angelos: Sic Patres explicant. Ita cum Dauid orabat, Psalm. 84. *Ostende nobis Domine misericordiam tuam.* Et hoc frustra, Donec Deus ipse naturam humanam assumeret: *Tunc*, ait August. *magnus de cœlo medicus venit, quando magnus in terris iacebat ægrotus.*

Verus domus. III. *Et introiuit in domum Simonis.* Quæ domus? 1. An B. Mariæ vterus? De qua Ps. 92. *Domum tuam Domine decet sanctitudo in longitudine dierum.* 2. An ipsa humanitas nostra? De qua Joan. 1. *Verbum caro factum est, & habitauit in nobis.* 3. An hic mundus? Quo, domus aspectabilis nulla splendidior. Huius muri sunt montes, cœli fornices, terra pauimentum. Aër & aqua sunt

atria,

atria, nouem cœli contignationes, Planetæ fenestræ, portæ quatuor Oriens, Occidens, Meridies, Septentrio. In hoc iacebat æger homo.

PARS IV.

De Febri varia.

TEnebatur magnis febribus. Hę variæ. *Quotidiana*. Vt gula. 1. Hac epulo est mortuus. *Luc*. 16. Hanc incidit Adam, *Genes*. 3. quod crudum pomum comedisset. 3. Esau item, *Genes*. 25. quod lentem comesset. 4. Hac perijt Sodoma. *Genes*. 19. Vnde Ezech. 16. *Hæc fuit iniquitas Sodomæ: superbia, saturitas panis, & otium eius, & filiarum eius*. *Diuitias.*

Febris illa facile mutatur in aliam. Ita gula in libidinem. Sic Loth, *Genes*. 19. ebrius commisit incestum. Noe, *Genes*. 9. ebrius ijs nudatur, quæ 600. annis texerat. 2. Aut in idololatriam transit. Ita Israelitæ *sedebant, & bibebant, & surgebant ludere*. Ps. 72. *Prodijt quasi ex adipe iniquitas eorum*. *Remedia.*

Tertiana tenentur inconstantes, qui sunt vt *arundines vento agitatæ*. Matth. 11. Qui vt canes reuertuntur ad vomitum. Hac laborauit Pharao: *Exod*. 9. populum dimittere iam volens; mox nolens. Et Achab. 3. *Reg*. 21. coram Domino se iam humilians: mox ad grauiora relabens. *Medici.*

Quartana vexantur luxuriosi: prima dies est suggestionis, secunda delectationis, tertia consensus, quarta operis. Ea vrebatur Magdalena, Samaritana, Adultera, Dauid, Herodes, Saræ mariti 7. Senes contra Susannam. Ea omnium est pertinacissima. *Verus dicum I...*

Continua est Auaritia: hæc insatiata nunquã remittit: nec noctu. Vnde ille in strato, Luc. 12. *Quid faciam*, ait, *destruam horrea mea*. Sic Judas, Matt. 26. *Quid vultis mihi dare*: & dormientibus cæteris, ipse *venit cum cohorte militum vt caperent Iesum*.

Lenta febri laborant acediosi: quales Matth. 26. *Quid statis hic tota die otiosi?* Tales & Sodomitæ: vnde & perditi sunt. Horat.

Otium Reges, prius & beatas,
Perdidit vrbes.

Pestilens febris est hæresis, contagiosa cumprimis, ac perniciosa. O vos, qui hac laboratis, ad domum Petri accedite, quæ est Ecclesia. In hac & medicus & medicina est.

FERIA VI. POST DOMINICAM III. QVADRAGESIMÆ.

Venit IESVS in ciuitatem Samariæ, quæ dicitur Sichar, Ioan. 4.

RAchel, *Gen*. 29. adaquatura gregem ad puteum venit, venit & Iacob, eius cõsobrinus, ac proin osculatus est eam, & hoc futuri fundamentum matrimonij erat. Ita Samaritana & Christus ad puteum conueniunt, colloquuntur, ac ad spiritale matrimonium sese initiantur.

Super quibus nos

I. De Gratia praueniente. II. De Iesu fatigato. III. De petente Iesu bibere. IV. De causatione Samaritanæ.

PARS I.

De gratia præueniente.

THeologis de gratia præueniente docetur ea, quæ sopitos in peccatis exuscitat. *Ea est 1. Lux.*

1. Qualis *Act*. 9. Saulem *subito circumfulsit lux de cælo*, adhuc *spirantem minarum ac cædis in discipulos*. Pro hac luce orat Ps. 42. *Emitte lucem tuam, & veritatem tuam, ipsa me deduxerunt, & adduxerunt in montem sanctum tuum.*

2. Hæc stella est, *Matth*. 2. quæ antecedebat Magos. *2. Stella.*

3. Tres Mariæ Dominũ vncturæ, Marc. 16. *orto iam sole* gratiæ præuenientis veniebant. *3. Sol ortus.*

niebant. Ita peccatores post passionem exeunt à peccatis, veniunt cum aromatibus contritionis, confessionis, satisfactionis, orto iam sole. Nam Psalm. 126. *Vanum est vobis ante lucem surgere, surgite postquam sederitis, qui manducatis panem doloris*: quasi dicat: Sine luce gratiæ nihil potestis: At cum ea vos in cursu peccatorum stiterit, vt sedeatis ad rationes cum conscientia: tunc *Surgite*, & gratiæ præeunti pari succedite passu.

4. Est Angelus. 5. Nathan. 4. Ita *Gen. 19.* Angeli ad Loth: *Surgite, & egredimini de loco isto: quia delebit Dominus ciuitatem hanc. Surgite* de peccatis. 5. Ita Nathan ad Dauidem, *2. Reg. 12.* fatur, vt velut è somno peccati excitatus se demum agnosceret, dicens, *peccaui*. Quod Nathan, idem *6. Iesus.* agit & gratia præueniens. Idem hodie ipse fons gratiæ Jesus: ad fontem peregit. Vbi Samaritanam præuertit gratia, conuertitque, vt relicta peccatorum hydria recurreret in Sichem pœnitentiæ, ibique prædicaret Jesum.

PARS II.

De Iesu fatigato.

Christus fatigatur peccati onere. I. IEsus *fatigatus ex itinere, sedet super fontem.* Ecce fatigatum; sed sub pondere peccatorum tuorum: 1. Quia *Agnus est, qui tollit peccata mundi.* Psalm. 38. *Sicut onus graue grauatæ sunt super me* iniquitates vestræ. Quo sub onere si cœli Atlas Jesu fatiscat, homo non succumberet? 2. Is est Jacob, *Gen. 29.* propter puteum reclinatus, videtque scalam crucis, ac pœnitentiæ, seu reconciliationis; quæ hinc terram tangit iustificando peccatorem; inde cœlum, communicando gloriam quondam hominibus, nunc Angelis. 3. Ita sedebat Ismael, ex Ægyptia ancilla, natura humana, prognatus, in deserto Samariæ siti emoriturus, *Gen. 21. Fatigatus*, ait August. *vt verum se hominem, ac humanis subditum miserijs demonstraret.*

Sed ex itinere fatigatus, quo nos quærebat, *de longe veniens.* Nam Psal. 18. *A summo cœlo egressio eius*: Et quidem *exultauit vt gigas ad currendam viam.* Viator admirandus. Ibi reliquit 99. & hic quæsiuit perditam ouiculam vnam per deuia, deserta, ieiunia, lapidationes, &c. Ecce itinera: Ex cœlo in vterum, hinc in præsepe, tum Ægyptum. Ibi te non reperto redit in Judæam: tum in Palæstinam: peragrat omnia triginta tribus annis; iam in Samaria quiescebat. At necdum finis, 3. Reg. 19. *Surge, comede, ambula: longa tibi restat via*, ad olíueti montem. Circumductabere per compita Solymæ; baiulanda crux erit: adque inferos descendendum: ad cœlos ascendendum est! Hæc via restat. *Item itineris quæ...*

Sola care... II. Interea iam sedes solus, derelictus, vt nec habeas, quo haurias. 1. Dauid, *2. Reg. 25.* egenti in deserto, occurrit & vltro obtulit necessaria Abigail. 2. Eliæ *3. Reg. 19.* misertus Angelus panem attulit mœsto, sedentique in deserto. 3. Danieli in lacum, *cap. 14.* attulit prandium Abacuc inde ex Chaldæa in Babyloniam. Christo hic fatigato affert quicquam nemo.

Persecutione... tiens Quin mage, 1. Herodes in cunis vagientem persequitur, *Matth. 2.* 2. Dæmon esurientem in deserto tentat, *Matth. 4. 3.* Pharisæi insontem oderunt & criminantur. Et Samaritana quoque arguere quasi nititur. Nullum vsquam solatium.

Ex innato... curri... lutem feren... III. Nihilo tamen minus descendit in Samariam Viator noster: 1. vt Samson, amore Dalilæ, *Iud. 14.* in Philistæam; vbi obuium suffocat leonem; breui post fauum mellis in rictu reperit eiusdem. Ita Jesus, amore captus animarum, dum obit varia, incidit in leænam humanam naturam, quam suffocat quoad peccata: & *de ore eius exit mel* præconij de Jesu. 2. Rebecca, *Gen. 24.* forte ad puteum conuenit cum Eleazaro, hic eam heri Abrahæ filio despon-

despondet: Ita Jesus Samaritanam sibi similiter ad puteū forte conuenientem. Secundū hoc Oseæ 2. *Despon sabo te mihi in fide.*

3. Quid Sauli inopinato euenit? Rex vngitur. 4. Ita & Dauid, nil tale cogitans, in Regem eligitur, 1. *Reg.* 16. & Psal 77. *De post fœtantes accepit eum Deus.* Quod beneficium prædicat Psal. 112. *Suscitans de terra inopem, & de stercore erigens pauperem: vt collocet eum cum principibus.* Quanta hæc gratiæ sunt præuenientis argumenta? Et illius, quæ immeritos è luto educit, ad solium gratiæ subuectos ac gloriæ.

PARS III.

De petente Iesu bibere.

...tia praue... Iesus.

1. M*Vlier, da mihi bibere.* Hæc prima insinuatio est Jesu, itemque gratiæ præuenientis. Prior diligit Deus, & alloquitur animam prior. Et ideo, iubet in V. T. Sacerdotes mane primo surgere ad offerendum pro populo, ignemque sacrificialem succendere. Ita & Prophetas missos ad prædicandam pœnitentiam iussit matutinos inire, & circumire vrbem prædicatum. Ita Jesus præuenit hic peccatricem: *Da, ait, mihi bibere.*

...vri... mi...

Achabo properanti ad vineam Nabothi occisi occurrens Elias, ait 3. Reg. 21. *Ecce ego inducam super te malum, & demetam posteriora tua, & interficiam de Achab mingentem ad parietem.* Ita peccatori occurrit Deus, minatur, terret; quasi tuæ sitiens salutis ait: *Da mihi bibere.*

...virās iter.

2. Da mihi aquam tuæ conuersionis, ecce te quærenti vt fatiger, &c. *Da mihi bibere. Sitio* Sic item sponsam animam appellat: Cant. 5. *Aperi mihi soror mea: quia caput meum plenum est rore, & cincinni mei guttis noctium:* quasi dicat. Ita circuiui, laborans ac quærens; te vt inuenirem; daresque mihi bibere: O molles affatus læsi ad peccatricem! Non exprobrat ei adulteria, lasciuiam, &c. Sed *Mulier, ait, da mihi bibere.*

II. Et tantillum tanto, tamque benigno quis abnuat? Atque facilius potes Christo, tuam sitienti conuersionem, hanc præstare; quam haustum frigidæ. *Præuenienti nos parere est facile.*

1. Quid? Dauide dicente: 2. Reg. 23. *ô si quis mihi daret potum aqua de cisterna, quæ est in Bethlehem, iuxta portam:* si inquam, tres eius fortissimi vel per hostium cuneos sese penetrarunt, vt Regi votum explerent, ac sitim: quid peccatorem agere par est Christo, in re tam præstitu facili, ac salutari?

2. Quantula sunt postulata Dei; & quāta diaboli? Hæc tamen huic præstantur à quantis, quoties? cum quantis periculis ac molestijs? Ille poscit aquam tuis peccatis eluendis: hic iubet per saxa, per ignes, per & enses, & vndas te currere, lucelli spe dubij, aut voluptatulæ breuis; & ecce; volas, ô peruersitas; *Satanæ parere difficilius.*

Exemplis eam inspice. 1. Baalitæ, 3. *Reg.* 18. se cultris dilacerabant, lanceolis dispungebant, fœde cruentabant toros; vt idolum sibi propitiarent. 2. Idololatræ, *Ezech.* 23. &c. filios ac filias idolis immolabant: eisque *Exod.* 32. inaures, & cimelia pretiosissima quæque offerre iubebantur. Et tu Deo JESV negas aquæ pœnitentiariæ tantillum? Quantas in V. T. pœnas reposcebat Deus pro quantula culpula? *Exemplis de liquet.*

3. Neque opus est rogare Dei Filium, vt eas minuat; ipsas eas pertulit in se; & imminuit nobis. Juste olim insurgebat populus in Roboam Regem, ob iniquas exactiones. 3. Regum 12. *Pater tuus durissimum iugum imposuit nobis: tu itaque nunc imminue paululum de iugo grauissimo: & seruiemus tibi.* Iustius animæ rebellant dæmonis iugo, Legisque Veteris. At vero Christi *iugum suaue est, & onus leue*, Matth. 11. Vere Isaias, 62. & Matth. 21. *Ecce Rex tuus* *Iugum Christi suaue est.*

tuus venit tibi mansuetus. Et tali tantillum abnuas?

Vocanti parendum est. III. 1. Angelos Abraham, *Genes.* 18. quam prompte, officiose, laute excepit? Tuque minus Angelorum Dominum? 2. Iacob, *Genes.* 27. tantum dixerat: *Affer de venatione tua, & benedicat tibi anima mea:* & ecce volat vterque natus, materque curarum satagit: 3. Iussit olim Deus, *Exod.* 36. contribui ad parandum Tabernaculum: Et ecce, *Obtulerunt mente promptissima, atque deuota primitias Domino, ad faciendum opus Tabernaculi, quicquid ad cultum, & ad vestes sanctas necessarium erat. Viri cum mulieribus præbuerunt armillas, & inaures, annulos & dextralia.* At modo in noua lege petitur: *Da mihi bibere:* & quotus quisque dat, quantulum, & quatenus?

Quia potest faciliter. 4. Obtestor te, ô peccatrix anima, non sis tardior, quã carnifices, qui audito hoc, *Sitio*, cucurrerunt, *& dederunt ei vinum bibere cum felle mixtum.* Das illi tetrius acetum pertinaciæ, & myrrham impœnitentiæ, cum ei aquam petitam negas.

Quia licet gloriose & gaudiose. Quo cum gaudio audisse putas hanc somnij sui interpretationem pincernam: Genes. 20. *Tres propagines, tres adhuc dies sunt post quos recordabitur Pharao ministerij tui, & restituet te in gradum pristinum: dabisque ei calicem, iuxta officium tuum; sicut ante facere consueueras.* Et tibi, ô anima, quæ olim Deo à poculis fuisti, & excidisti: quod esse gaudium deberet, cum in officium te reuocari audis ab dicente: *da mihi bibere?*

O he: iam satis, Rachel, bibere cameli: tempus est, quo ipsi pastori, seruo Abrahæ, des potum; qui te sibi delegit vxorem. Et eam esse te ex hoc signo cognoscit; si des ei bibere. *Gen.* 24. Da liberaliter.

PARS IV.

De causatione Samaritanæ.

1. Inhumana est. I. QVomodo tu. *Iudæus cum sis, à me potum petis; quæ sum mulier Samaritana.*

1. Dura, inhumana, indiscreta mulier: negas petenti? Quin offers, & rogas? Quin te indignam fateris, quæ potum præbeas? imo quæ corrigiam ei soluas?

2. C... qua... friu... 2. Quam te friuole excusas; Vt Adam, qui fici folijs nuditatem suam obtegebat. Ita multi *quærunt excusationes in peccatis.* 3. Laudanda tamen es illo, quod pro tua, quamuis impia superstitione zeles intentione non obstinata, nec mala. Sed nimiũ, quam immisericors es in sitientem.

Ign... don... O *si scires donum Dei!* quod præmium sit frigidæ haustus amore Dei datus egenti? Abigail, 1. *Reg.* 25. quod egenti Dauidi obtulisset necessaria; meruit regina fieri in Israel. At maior beatitudo: nam 2. Corinth. 9. est *donum inenarrabile.* Est *Donum Dei Altissimi.*

Aq... mu... fugi... II. *Qui biberit ex hac aqua, non sitiet in æt.* 1. Quid hauris amaras ac fœtidas Marath? *Exod.* 15. Quid aquas, 4. *Reg.* 2. contagiosas Iericho? 2. Fatigaris à persecutoribus tuis in mundo; vt ceruus à venatoribus: ad hunc fontem anhela; in hoc te demerge, & abde: vt ceruus ab canib. pressus in aquas se inijcit.

Aq... Dei stat... mu... men... 1. Israelitæ ardentes siti in deserto, reuerti statuebant in Ægyptum. *Numer.* 20. Vt primum vero aquam è petra gustassent, iam animum mutabant. Ita animæ vanorum cupidæ, vbi gustarunt è petra, quæ est Christus, facile omnia fastidiunt cætera. 2. Naaman, 4. *Reg.* 5. aquas Iudææ putabat non maioris esse efficaciæ, quam Syriæ: at experitur: aliudque sentit, & testatur. Quam is liberalis in Elisæum, ac Deum? Quare mundi aquas fugite: etiam hydrijs ibi relictis: aquas viuentes prædicate.

San... pra...

Aq... mũ... peri... 1. Vt *Galaadita*, milites Iephte, *occupauerunt vada Iordanis, per qua Ephraim reuersurus erat:* Iud. 12. Satan per suos satellites

tes obſidet aquas mundi; in perniciem appetentiũ ipſas. 2. Vtque Holofernes, *Iud.* 5. Bethulienſes fontes obſedit per centenarios; ita Satan, &c.

Itaque Iſa. 55. *Omnes ſitientes venite ad aquas.* Reſpicite vos, & agnoſcite : dicetis gementes : *Anima noſtra ſicut terra ſine aqua tibi.* At tu Chriſte, Pſal. 35. *Torrente voluptatis tuæ potabis eos.*

SABBATO POST DOMINICAM III. Quadrageſimæ.

Adducunt ei mulierem in adulterio deprehenſam. Ioann. 8.

SVſanna, *Dan.* 13. caſtiſſima, adulterij accuſata, ad Summum Sacerdotem adducitur, qui eam lapidationi addicebat. Sed inſons ab puello declaratur, dum ducebatur. Sic adultera, ad Jeſum ducta, abſoluitur, quamuis rea, accuſatoribus confuſis.

Cuius occaſione nos

I. *De adulterio.* II. *Punitiones, & deteſtationes adulterij.* III. *De adulteræ abſolutione.*

PARS I.

De adulterio.

I. SCelerum enormitatem ſingulorum enarrans Amb. l. de Abraham; *adulterium,* ait, *etiam feris ac barbaris deteſtabile.* cæteris omnibus eſſe nequius. 1. Plutar. in Apoph. refert Lacænarum tantam olim caſtitatem fuiſſe; vt negarent fieri poſſe, vllam tam ſui fore immemorem, quæ iſto ſe ſcelere obſtringeret. 2. Hinc cataclyſmus orbem demerſit, *Geneſ.* 8. vt abominationem iſthanc elueret. 3. Ignis *Gen.* 19. Sodomam expurgauit, 4. Tribus Beniamitica, *Iud.* 19. ſtirpitus pene deleta fuit ob idem flagitium. 5. Regnum Dauidis, 2. *Regum* 12. ob idem periclitatum eſt.

II. Libido eſt iniuria naturæ, quam deprauat: 2. Iniuria Deo, cuius legem ſpernit: 3. Angelis quorum puritati aduerſatur. 4. marito, cuius thorum violat. 5. Matrimonio, quod contemerat: 6. Iuri ciuili, quod ſpurios proſeminat, &c.

Epheſ. 5. *Sacramentum hoc magnum eſt, ego autem dico in Chriſto, & in Eccleſia:* ideo in hanc, & in illum eſt iniurium adulterium. Violat inſtitutum Dei in paradiſo : Benedictionem ac cohoneſtationem eius à Chriſto factam in Cana. *Ioann.* 2. 8. Lædit ſignificationem vniti Chriſti cum Eccleſia, cum anima, cum Humana natura : qua vna perſona cum Dei Verbo eſt facta in duabus naturis : Sicut in matrimonio *ſunt duo in carne vna.*

III. Omnis retro vetuſtas adulterium eſt execrata. *3. Ex Ethnicorum deteſtatione.*

1. Apud Græcos fas erat cuique adulterum interficere. 2. Ægyptij grauius in adulteria, quam homicidia vindicabant. Hinc, *Gen.* 12. metuebat Abraham ſe pro adultero profugo habendum fore, & occidendum. Ideo ait, *Dic ergo obſecro, quod ſoror mea ſis: vt bene ſit mihi propter te, & viuat anima mea in gratiam tui.* 3. Romanis adulterium par erat crimini læſæ maieſtatis. 4. Lycurgus, Spartanus Legislator, eandem pœnam ſanciuit illi & parricidio : Nec vllam tamen expreſſit: rogatus cauſam, ait: Neminem reor, fore, qui tam ſit immane facinus vnquam commiſſurus. 5. Iudæi adulteros lapidibus viuos obruebant. Liquet vel hic.

PARS II.

Punitiones, & deteſtationes adulterij.

SEmper, & vbique gentium adulteria ſeuere punita fuerunt. I. In Lege naturæ, *Gen.* 20. Deus Abimelech, Regi Gerar, quod Abrahæ detineret vxorem, ſic minatur : *En morieris propter mulierem, quam tuliſti: habet enim virum ſuum.* 2. Sichimitas, *Gen.* 34. Simeon & Leui internecione de- *1. Mors. 2. Excidium.*

leue-

leuerunt, ob Dinam ſororem violatam, 3. Ioſeph inſons accuſatus attentati facinoris, *Geneſ.*39. carceribus addicitur. 4. Diluuium, *Geneſ.*6. vindicabat adulterium. Ita fideles.

3. Carcer. *4. Diluuium.*

5. Exoculatio.

II. Quid Ethnici ac barbari! Zaleucus, Locrenſium legislator, *teſte Valer. Maxim. l. 6. cap.* 5. adultero vtrumque erui oculum ſanciuit. Labitur ipſius filius. Deprecantibus pro eo ciuibus ſibi vnum, alterum filio eruit, videndi vſum vtriq; relinquens.

6. Denaſatio.

Ægyptij adulteros diſflagellabant: adulteras denaſabant, *Herod. l.* 5. refert de Pheroe Ægypti rege, qui decennium cæcus egit, expertus omnia nequicquam; demum Oraculo conſulto iubetur vrina fœminæ non adulteræ lauare oculos, ſic viſum recipiendum fore. Lætus facilitate remedij, ab regina petit vrinam, quam fidiſſimam credebat: at illa detrectatione ſe reddidit ſuſpectam. Nec abs re. Ergo aulicas ac nobiles ex ordine ſingulas appellat matronas; demum per ciuicas obit, perque ruſticanas: nec erat reperire, cuius vrina oculis proficeret reluminandis, ſimul thoralem fidem probaret. Ac ſero dicit Rex, quam rem rebatur facillimam, eſſe vnam omnium difficillimam. Ad vltimum hortularia paupercula, ſuæ conſcia fidei reperitur: cuius lotium vt vel attigit oculos, iam cæcitatem detergebat.

Cöbuſtio. Hic Rex fœminarum rogos excitat toto regno; ducitque hortulariam in Reginam.

7. Concluſio fœminarum.

III. Parthi, *teſte Iuſtino l.* 4. vxores ſuas ita domi claudebant, velut in carcere forent: nulli dabatur aditus, affatus, aſpectus.

Alex. Magno, ait *Plut. in Apoph.* adducebatur forma, quam fama melior fœmina; quæ ſciſcitanti cur ſerius veniret, ait; ſerius vir meus altum indormijt, quo minus ſubducere me quiui. Hic Alexander ad ſuos: Ergone me adulterum eſſe velle putatis: quod maritatam adducitis? Ego vero nihil perinde deteſtor, Apage malefida viro. *Et nunc Reges intelligite, erudimini, qui iudicatis terram.*

Cynneſes adulteram ſic puniebant; *ait Plutar.* In foro inſidentem ſaxo omnium ludibrio exponebant: dein impoſitam aſinæ per vicos vectabant: ſic infamem ſiebant viuere. Iuſte; nam *adulterium naturæ iniuria eſt* ait S. Ambr. l. 5. Hexam. *8. Inf[...] publi[...]*

Mahumetes in Alcorano *cap.* 34. præcepit adulteranti mille flagrorum ictus infligi. Procopius *l. 1. de bello Goth.* ait etiam Legatos, adulterij conuictos, occidi oportere, etſi iure gentium ab omni vi habeantur indemnes. *9. D[...] gella[...]*

IV. In lege Moſaica, *Leu.* 20. *Deut.* 22. dicitur *morte moriatur & Mœchus, & adultera*: Liquet exemplis ſuperius. *10.*

Leges ciuiles morte vindicant adulteria: Prodit Dion. Caſſius: Seuerum Imp. capitalem tuliſſe legem: breuique ſpatio tria adulterorum millia morte damnaſſe.

Tennes Rex Tenediorum lege mortem adulteris decreuit. Poſt fit reus eius filius. Sciſcitantibus, quid agerent? Hoc, ait, quod lex iubet. Et plexus eſt. Sic Herodius 5. *Dec. 1. l. 6. L. Iul. de adul.* ibid. lib. 30. dicitur: *Sacrilegos nuptiarum gladio puniri oportet.* In XII. Tabern. t. 2. *Mœchum, in adulterio deprehenſum, necato.* Leo Imp. eam legem ſic moderatur; vt Mœcho naſus præſcindatur; mœcha monaſterio includatur.

V. Sed, quod peſſimum; ſæpe mœchi caſtas coniuges ſuas faciunt mœchas. Quaſi fas eſſet:

Frangenti fidem fides frangatur eidem.

Improbum & in Theologicis, & Politicis dictum hoc: factum improbius: Quale & iſtud triuiale: *Ca[...] mœ[...] tion[...]*

Cornua qui faciunt; ne cornua ferre recuſent.

Sed

Sed vos matronæ repetite animo Susannas, Iudithas, Lucretias, &c. Porcia, Catonis filia, laudanti pudicitiam transeuntis ad secundas nuptias, ait: *non censeo honestam, quæ plures vno maritos habuit.* Quid talis de adulterio censuisset?

PARS III.

De adulteræ absolutione.

[...]luitur [...] [...]ia nūc [...]ora & [...]ia.

I. *ADducunt ei mul. in adult. depr. & eam statuunt in medio.* At suam ipse sententiam, minime interponit. Quid, Iesu? Lex tali flagitio lapidationem decernit: in idem olim Sulphureos imbres, diluuij rabiem, pestes, mucrones, mortes immisisti: Et tu, Matthæi 5. *Non venisti soluere legem sed adimplere:* & hanc immunem, tamen & indemnem dimittis? O tempora meliora! O misericordiam! Agite; Spem animumque resumite peccatrices:

[...]ia [...]c est [...] mi-[...]rdia.

Non desperetis vos, quæ peccare soletis.

Aduocatum habetis Iesum potius, quam vindicem; tantum *nolite amplius peccare.* Is est, qui ait, Ezech. 18. *Nolo mortem peccatoris; sed magis vt conuertatur & viuat.* Ose. 6. *Misericordiam volo. & non sacrificium.* Vere is est Deus, *cui proprium est misereri semper ac parcere. Non venit, vt iudicet mundum; sed vt saluetur mundus per ipsum.* Ergo absoluit ream.

[...]ia ac-[...]ores & [...]es ipsi [...] gra[...] rei.

II. Et id etiam propter hoc, quod accusatores eius, Pharisæi ac iudices magis rei essent, adulterij spiritalis minimum. 1. Vnde alias ad eos ait, Matth. 12. *Gens praua, & adultera.* Psalm. 49. *Si videbas furem, currebas cum eo, & cum adulteris portionem tuam ponebas.* Itaque sibi ignoscebant multa; alteri nihil: Est autem vnus adulteræ omnia Dominus. 2. *Qui sine peccato est,* inquit, *primus in eam lap. mittat.* Quis talem absoluendi rationem audiuit vnquam vel excogitauit? Noua est, 3. Vos vero Iudices, *erudimini qui iudicatis terram.* Memineritis istius Ciceroniani contra Salustium: *Carere debet omni vitio, qui in alterum paratus est dicere.* 4. Israëlitæ, *Iud.* 20. decernunt bellū aduersus tribum Beniamin, ob vxorem Leuitæ constuprationibus exanimatam: Eos tamen vetuit Deus in aciem prodire, quam sua ipsi delicta expiassent. Ita primū iustus sis ipse tibi: dein alteri. Alioquin Ps. 49. *Peccatori dixit Deus: quare tu enarras iustitias meas?*

Nec solum vacare debet culpa iudex culpæ: sed & virtute, doctrinaque pollere; velut alis duabūs auis. Et tamen quot sine istis ad tribunalia euolant? Legem daturus Deus noluit à bruto montem tangi. Vah quales hodie bestiæ in monte illo Iustitiæ etiam stabulantur. *4. Quia iudices erāt insufficientes.*

III. Demum & adulterum adductum oportuit. 1. Nam viri in hac re delictum est maius, quo esse maior constantia debet. Quo grauior Adæ, quam Euæ culpa censetur. 2. Oportebat & maiores in vrbe, propalam eiusdem delicti reos, adduxisse: In primis Regem ipsum Herodem. 3. sed est, vt Anacharsis Philosophus aiebat: *Leges aranearum telis sunt similes; muscas captant: aues vero perfringunt eas, & crabrones.* 4. Diogenes rapi furem ad furcam vidēs, clamat: *Magni fures paruum ducunt.* *5. Quia cōplicem non adduxerāt*

Dat veniam coruis, vexat censura columbas.

5. At tu Domine derelictis ades: absoluis, quos condemnat mundus. Inquis; *Nec ego te condemnabo mulier.* Clementissime Domine, tute olim lues: quod nunc indulges. Nos absoluis; te inuoluis.

DOMINICA IV. QVADRAGESIMÆ FERIA II.

Prope erat Pascha Iudæorum, & asceudit Iesus Ierosolymam, & inuenit in templo vendentes. Ioan. 2.

PHinees. *Numer.* 25. nepos Aaronis, cum Ethnica Madianite peccantem Zam-

bri propalam confodit secundum genitalia. Adeoque placuit is zelus populo, vt æternum ei Sacerdotium decerneretur. Ita IESVS zelatur in fornicantes contra Templum.

Super quo nos

I. *In Deum cadere iram.* II. *De templis Dei cultui construendis.* III. *De antiquitate vsus templorum, ac vniuersalitate.* IV. *De ementibus ac vendentibus in templo.*

PARS I.

In Deum cadere iram.

Docent id. 1. Dicta. NEgabant Stoici in Deum cadere *irasci*: cum affectus vel passio, & mutatio absint à Deo: Itemque & virum Sapientem esse ἄπαθον oportere.

Errabant. 1. Rectius philosophatur Moyses Exod. 32. *Quiescat ira tua, & esto placabilis, super nequitia populi tui.* 2. Psal. 6. *Domine ne in furore tuo arguas me.* 3. Psal. 78. *Effunde iram tuam in gentes.* 4. Rom. 1. *Reuelatur ira Dei in cœlo.*

2. Facta. Dictis facta suffragantur. Angelorum è cœlo perturbatio. E paradiso protoparentum expulsio, *Gen.* 3. Diluuium, *Gen.* 7. Sulphureus ignis Sodomæ, *Genes.* 19. Ægyptiorum, *Exod.* 14. in mari rubro submersio. Israelitarum, *Numer.* 21. neces ab ignitis serpentibus. A peste hominum septuaginta millium, 2. *Reg.* 24. Cædes centies octuagies millenorum Assyriorum facta per Angelum, 4. *Reg.* 19. Cædes primogenitorum, *Exod.* 12. Captiuitates Iudæorum iam in Assyriam, post in Babyloniam abductorum. Demum hodierna ex templo vendentium exturbatio. Ad instar Samsonis, *Iud.* 15. asinæ mandibula fugantis Philistæos, & mille prosternentis. Mirabilius Christi est factum, viri talis, in tali loco, inter tot ac tales, vrbe tota infestos vni.

PARS II.

De templis Dei cultui construendis.

I. TEmpla quantum honorant Catholici: horrent tantum hæretici. Ea vel demoliuntur, vel deserta squalent apud ipsos: vno, alterove excepto suis conciliabulis habendis. Sed odio Satanam ipsi; nos Deum imitamur amore templorum & honore. Ac tametsi in omni loco Deus adorari queat: Nam, inquit, *Cœlum, & terram ego impleo*: certa tamen ipse loca sæpe delegit, vbi vim, gratiamve maiorem exeruit. *Temp[…] Deus […] coli. O[…] ditur […] libus.*

1. Vt Deus erat Deus ante, quam carnem induisset, implens omnia: hanc tamen vt templum elegit, in ea mirabilia magna ostendebat. 2. Ita in toto habitat corpore anima, inque singulis partibus; vna tamen, quam in alia, nobiliores effectus operatur: Id quod vni præ altero dat membro præstantiam. Ita Deus. Psal. 138. *Si ascendero in cœlum, tu illic es; si descendero in infernum, ades*: nihilo tamen minus in templis vult adorari. Psal. 137. *Adorabo ad templum sanctum tuum, & confitebor nomini tuo.* *1. Inc[…] nation[…] 2. An[…]*

3. Vt sol ex æquo lumen suum dispertit in sidera, inque orbem: & obit axem, signaque Zodiaci duodena, simul anni tempora distinguit; simul alios, aliosque hic, alibique, nunc, aliasque alios atque alios producit effectus, &c. Ita Deus, etsi in cœlis collaudetur: reluceatque in beatis mentibus, alia tamen per alios operatur; & aliter alibi colitur: Coli vero hic in templis voluit; ideoque & hæc ipsa coli. *3. Sol[…]*

4. Enimuero quid est, quod rupibus ac montibus delectatum olim Deum Scriptura prodit? Legem tabularum in Sinai dedit. *Exod.* 19. In Thabor, *Matth.* 17. transfiguratur. In Olіueti, agonizat, In Caluariæ, cruci suffigitur, *Matth.* 27. Supra petrã fundat Ecclesiam. An quod præcelsa templorum *1. Mon[…]*

plorum perinde se amaturum domicilia innuat? Reor equidem. Facta eius atteſtã-tur. Qualia enim, quot, quantaq; in templis Admiranda, Diuinaque abs Deo patrata fuiſſe hiſtoriæ produnt?

…abbato. II. 5. Quare ſicut diem abs die diſcreuit Deus, Sabbatumque præ alio habuit: ita & locum præ alio. Placuit ei Ieroſolyma Templo deſtinata. Placuit ei Tabernaculum prius ac Propitiatorium.

…rimo-…tis. 6. Ad hæc, *Exod.* 13. Deus ſibi primogenita ſingulariter depoſcebat, cum tamen *Domini eſt terra, & plenitudo eius.* Pſal. 23. Ita & loca quædam ſingularia.

Exem-… 7. Quod ſi perinde ſit, ac ſatis, vbique coli Deum: 1. Cur Magi tam procul exciti? 2. Cur Daniel per feneſtram verſus Templum. *Tribus temporibus in die flectebat genua ſua, & adorabat?* Daniel. 6. 3. Cur in captiuitate Chaldaica Iudæi Pſal. 136. *Super flumina Babylonis* queruntur, *illic ſedimus, & fleuimus, dum recordaremur tui Sion?* Cur Apoſtoli Petrus & Ioannes *ad templum ad horam orationis nonam aſcenderunt?* Act. 3. 5. Cur B. Virgo Maria, voti rea & filium Deo ſiſtit in templo, hocque quotannis itinere longo inuiſit?

…er- Omnino ſicut delectum habet miniſtrorum in ſacris Deus, ita & locorum.

Pars III.

De antiquitate vſus templorum ac vniuerſalitate.

VSus templorum eſt peruetus. Nam in deſerto fuit Tabernaculum ex Dei præcepto, & præſcripto, *Exod.* 26. 2. In Palæſtina, 2. Reg. 7. *Ego habito in domo cedrina, & Arca Dei poſita eſt in medio pellium.* Et templum quo ſumptu, ſplendore, conatu, arte, &c. conſtructum fuit, vide 3. *Reg.* 5. 6. 7. 8. Deſtructum inſtaurauit. Zorobabel. 1. *Eſd.* 2.

…r, Apoſtoli vero templa condiderunt, vbi vbi prædicauerunt. Matthæus in Ægypto; Ioannes Epheſi, Bartholomæus in India. Teſte *Abdia* Apoſtolorum æquali *lib.* 2. *hiſt. c.* 27. Euſebius ſcripſit ſub Claudio Imp. & ſcribit, iam tum vbique ſtetiſſe templa Chriſto. Orbem dein Conſtantinus, ac Helena Mater implerunt templis. *Apoſtolorum.*

Apoſtolici viri idem ſtuduerunt. S. Martialis annis ab hinc 1500. per Aquitaniam Galliamque Fidem, miracula, templa ſerebat: atque vt idem factitarent fideles epiſtolis admonebat: vt Burdegalenſes S. Stephano templo collocarent. *Apoſtolicorum.*

Idem & egerunt, & ſuaſerunt, & iuſſerunt decem antiquiſſima Concilia. Quorum vox vna. *Si quis domum Dei docet contemptibilem eſſe debere. anathema ſit.* Quocirca hæretice, templorum violator, & expilator, *interroga Patres tuos, & dicent tibi*, ac metue Dei flagellantis iram, innumeris exemplis conteſtatã: vt vel hodie Flagello eiecit. *Tantane cœleſtibus iræ animus.* *Conciliorum.*

Pars IV.

De ementibus & vendentibus in templo.

I. EMentes, & vendentes. Quos? An beneficiorum Eccleſiaſticorum proxenetas; poſſeſſionum ſacrarum inuaſores; ac depeculatores? Hi ſunt qui templum vertunt in ſpelæum latronum, ac prædarum receptaculum. 1. Hi ſunt noui Philiſtæi, 1. *Reg.* 5. qui captiuam Dei Arcam ſub eodem tecto, inque ara vna cum Idolo Dagon conſtituunt: *quæſtum putantes eſſe pietatem.* 2. Hi ſunt Tyrij, Sidonij, Babylonij, qui Templum profanant. De quibus Ioel 3. *Argentum meum & aurum tuliſtis cito, velociter reddam viciſſitudinem.* *Templorum profanatores Simoniaci.*

3. Hi ſunt Nabuchodonoſores; *Dan.* 3. qui poſt plura beneficia inuaſa, diſtracta; euerſaq; templa demũ ſtatuam auaritiæ, vel luxuriæ ſibi collocant: quaſi rem præclare geſſiſſent: Denique vero toti obbru-

tescunt in bestias versi infernales. 4. Hi sunt isti Balthasariani templorum prædones, quorum se prædis saginant epulantes; vsque dum *eis subito superueniat interitus*. 5. Sunt Heliodoriani, 2. *Mach.*3. spoliatores templi. Væ, & flagellabuntur similiter atrocius.

A Deo, & Angelis puniendi. O vos Angeli; templorum, ararumque tutelares hos pro meritis tractate pertinaces. 1. Sicut è cœli templo profanos violatores Luciferianos exturbastis. 2. E paradisi larario sacro protopeccatores eiecistis, 3. E choro Apostolorum Iudam: 4. Sic hosce coruos ex arca expellite. Sed *adhuc manus Domini est extenta*, armataque flagello. Væ ab ictu! *Fugite à ventura ira*. Nolite *Domum meam facere speluncam latronum*. Vos alijs Ecclesiam, ac cœlum reseratis; & ipsos vos excludetis?

Hæretici. II. Sed & hæretici Domum Dei faciunt speluncam latronum. Latrones ipsi ex ea egressi, quot eam latrocinijs compleuerunt? In hos, Iesu flagellum para, ac vibra; hos eijce animarum nundinatores, ac diuenditores. Quid? Vel ipsam SS. Trinitatem vendunt, produnt, blasphemant. Vendunt, proterunt Christum, Sacramenta, Sacra omnia, Sanctos, Vota, Monasteria, ieiunia, &c. *Vos, vos fecistis eam speluncam latronum*.

Sacerdotalis sãctimonia ornet templa. III. Quo honestior esse ac sanctior vita, vocatioque Sacerdotis allaboret. Metuat flagellum Dei: latronum exempla punitorum, ac eiectorum. *Sed priusquam euellerentur, exaruerunt*. 1. *Sic luceat lux vestra*, vt siderum: quæ, etsi nebulis obuapoentur; his tamen non attinguntur, minus obscurantur; minime vllam vnquam eclipsim patiuntur. 2. Recogitate & vestros honores respicite, ipsis Angelicis superiores.

Exempla iisdem. 1. Hinc S. Franciscus aiebat: si occurrissent ambo sibi; prius Sacerdoti, tum Angelo detulisset honorem. 2. S. Antonius, quem obuium habebat Mystam, ei supplex accidebat, petens benedictionem. 3. Constantinus Magnus in Nicæna professus Synodo est: sua se purpura contecturum Sacerdotem, quem peccantem vidisset. Sacerdotes appellabat suos Patronos, aut Patres. 4. Theodosius Imper. ad pedes S. Ambrosij stratus supplicabat ab anathemate exolui. 5. Attila, terror & flagellum orbis, furens in Clerum Romanum ei vltima quæque minitabatur: ad Sacerdotis tamen Leonis Papæ conspectum inhorruit, posuitque sæuitiam, ac vertit viam, vimque alio. Sacerdotes sunt, qui Templum faciunt Domum orationis: ijdem latrocinantes eijciant oportet: non currant cum latronibus, nec portionem suam cum illis ponant.

FERIA III. POST DOMINICAM IV. QVADRAGESIMÆ.

Ascendit Iesus in templum, & docebat: & mirabantur Iudæi dicentes, Quomodo hic litteras scit, cum non didicerit? Ioan. 7.

Regina Saba. 3. *Reg.* 10. longe veniens auditum Salomonem, sic admirata sapientiam viri est, *vt vltra non esset in ea spiritus*; beatosque seruos eius pronunciaret. Ita nationum omnium regina Synagoga, audito Iesu, obstupuit, dicens: *quomodo hic literas scit?*

Nos circa idem in præsens

I. *De inuidia*. II. *De Doctrinæ Christianæ Isagoga*. III. *De legis Christianæ admirabili præstantia*. IV. *De scientia Christi*.

PARS I.

De inuidia.

Ea est ria con... ANacharsis Philosophus causam plerique doloris hominum rogatus edicere, ait: *Inuidia est qua plus de alterius prosperi-*

speritate a c virtute plerique dolent, quam de vitijs 1. Isid. *Nulla est virtus, quæ non habeat contrarium inuidiæ malum.* 2. Sicut eos, ait Stobæus, qui in sole ambulant, vmbra sequitur, ita *incedentis per gloriam comes est inuidia.*

3. Ideo Themistocles, Dux Athen. *teste Plutarch.* iuuenis dictitabat: *Noui gesta mea necdum famam mereri, quod ea nondum inuidia comitaretur.* 4. Vt recte quidam *Inuidiam* appellarit *fortunatorum antagonistam,* 5. Similis draconi, *Apocalyp.* 12. qui cauda sua stellas trahebat, Ita virtutes rutilantes in anima nititur obfuscare inuidia.

O quot ista Megæra tragœdias ciuit? Angelos conciuit ad rebellionem. Cain, *Genes.* 4. armauit in fratrem. Fratres, *Genes.* 37. in Josephum: Esau in Iacobum, *Genes.* 25. Saulem in Dauid, 1. *Reg.* 18. Denique, Sapient. 2. *inuidia diaboli mors intrauit in orbem.*

O viperam, genitricis ventrem disrumpentem, vt viuere nō incipiat nisi per mortem parentis! O rubigo edax domicilij sui! O aranea, vertis in venenum, quod attingis.

Tria sunt, quæ Altissima quæque infestant:

Summa petit liuor, perflant altissima venti,
Summa petunt dextra fulmina missa Iouis:
—Nec magnas patiens exurgere laudes Inuidia.

Alexan. Magnus ait *Ælianus lib.* 12. *cap.* 16. tres viros suos oderat: Perdicam, cæteris bellicosiorem: Lysimachum, quod militiæ peritior: Antigonum, quod splenderet cultu regio. Pharisæi veram inuidiæ ideam repræsentarunt aduersus Dominum. Liquet vel hodie; *Quomodo hic literas nouit?*

PARS II.

De Christianæ Doctrinæ Isagoga.

DOctrina Christi peperit inuidiam maleuolorum. Leges scripsit Laconibus Lycurgus; Solon Ahenienfibus, Locrensibus Zaleucus, Numa Romanis: Christianis hodie CHRISTVS. 1. Prima huius cathedra mons Sinai fuit: *Exod.* 19. vbi eas promulgauit Deus inter tonitrua, fulgura, tubas. 2. Iesus eas miraculis confirmauit natus, & prædicans: Matth. 11. *Cæci vident, claudi ambulant, mortui resurgunt.* 3. S. Spiritus publicauit easdem: Ioan. 14. *Ille docebit vos omnia.* *1. Ortus.* *2. Confirmatio.* *3. Publicatio.*

4. Horum testes Apostoli, *quorum sonus in omnem terram exiuit, sequentibus signis.* 1. Qualis virga cum Lege in Arca simul erat: ita in Ecclesia cum doctrina quoque miraculorum virga. 2. Sicut *Iof.* 6. muri Jericho, quicquid tentaretur, non expugnari quibant, nisi ad tubarum clangorem: Jta nec idololatria, ac vitia, nisi ad tubas apostolicas ac miracula. *4. Attestatio per miracula.*

II. Vere Christi miranda doctrina est: orbem peruasit simul ac orta fuit: Vt oriens Sol orbem lumine afflat intuitu vno. Ecce vt orbis illam receperit. 1. Synagogæ nomine doctores eius quatuor præcipui eam receperunt Apollo, Paulus, Gamaliel, Ioseph ab Arimathia. 2. Ethnicæ Philosophiæ nomine, Hierotheus, Dionysius, Iustinus, Philosophi, Platonici. 3. Medicorum nomine Quadratus, Agrippa, Marcus, Lucas. 4. Constantinus Imp. nomine Jmperij: Clodouæus, nomine Regum: sic regna alia Resque public. omnes vnam acceptarunt Christi doctrinam. *Acceptatio per orbem.*

Et illam, cuius autor duos inter latrones in cruce viuere desijt: 2. Cuius testes Apostoli ex ima plebecula. 3. Et istis cesserunt Academiæ, tribunalia, Curiæ, sceptra, coronæ: inuiaque patuere peruia omnia. *Non obstantibus quibuscunq.*

4. Quamque cito peruasit vniuersa; tam constanter hodieque perseuerat: & vero tot inter ac tanta aduersantia.

PARS III.

De legis Christianæ incomparabili præstantia.

Eius Partes enumeratæ aliquæ

I. ILlam quis satis vnquam admiretur? 1. Cuius *obiectum* est, summum bonum amare. 2. *Principia*, Fides, Spes, Charitas, 3. *Proprietates*, septem Sacramenta; audire Ecclesiam. Metaphysica est abstrahens à materia sensili voluptatum, ac vanitatum, philautiæ, cognationis, fortunarum. 4. Verbo, est ea Ps. 18. *Lex Domini immaculata, conuertens animas, testimonium Domini fidele, sapientiam præstans paruulis.*

Aliæ leges hodie ad eam sunt nihili.

Quæ vsquam, vnquam similis? 1. Lex Mahumetana scatet erroribus infandis: Iudaica, fabulis ac deliramentis: Hæretica, blasphemijs ac impietatibus.

2. Monstra sunt inferni, & orbis vlcera Thalmud, Alcoranus, institutiones Caluinianæ, &c. Sola Christi in Ecclesia Doctrina vera sanctaque est.

Et omnis philosophia succumbit ad eam.

3. Magnus Aristoteles, Plato magnus: at suos quisque errores habet. Jllius in libro est: *Ex nihilo nihil fit. Mundus est ab æterno.* Bibliorum Codex sacer ista refutat. 4. Omnis Philosophorum sapientia permixta scorio fuit ignorantiæ, ineptiæ, obstinaciæ, fallaciæ, &c. *Narrauerunt mihi iniqui fabulationes, sed non vt lex tua.* 5. Mirentur Euclidis regulas Mathematici: quid eæ ad Christianas? De his audebat dicere Magister vel hostibus, Joann. 8. *Quis vestrum arguet me de peccato?* Adhuc potuit nemo.

En fœlicitas Resp.

II. Beata Respub. in qua lex Christiana seruaretur examussim, diligeretur Deus super omnia, proxime Deum proximus, & suum cuique redderet iustitia: &c. Jam profecto homines in alios repente commutarentur.

Conuertit animas.

Hoc enim proprium ipsi, vt sit *Conuertens animas*, dixerim, omnes orbis oras. Jmmersam luxuriæ, &c. Magdalenam, Samaritanam &c. conuertit, vt primum ijs innotuit. Viatores in Emaus, obcæcati licet, ardebant tamen audientes legem eam.

Prom... præst...

Proprium quoque ipsi hoc, vt sit *Testimonium fidele:* præstat, quod promittit. 1. Testantur ordine Beatitudines octo. Testis & Lazarus, *Luc.* 16. Pauperum regnum esse cœlorum: infernum improborum esse testis est Epulo, Pharao, Cain, &c. 2. Promittit suis adfore Deum in aduersis. Præstat: Testis est Jonas, Joseph, Daniel, Susanna, Judith, Mardochæus, &c. 3. Spondet deponendos potentes de sede. Præstat: Testis Lucifer, Aman, Nabuchodonosor, Balthasar, Saul, &c. O doctrinam admirandam!

PARS IV.

De scienita Christi.

Scientia Christi Dei infinita.

I. DIuus Thomas docet plures Deum mundos creare posse hoc & præstantiores, & ampliores. Tria tamen meliora reddere non posse. Gloriam beatorum: Jesu Humanitatem: & Matrem Jesu. Vt dementiæ sit quærere: *Quomodo hic literas scit?* 1. Qui Deus, ex se ab æterno est omniscius: Nam, Ioann. 10 *Ego & Pater vnum sumus*, etiam in scientia visionis, & ea quæ est simplicis intelligentiæ, de ijs quæ factu possibilia sunt. Quin in ipso liber est vitæ. *Verba vitæ habes.* Ioan. 6.

2. Comprehensoru... scientia matutina & vespertina.

2. Qua *Homo*, & quidem, *Comprehensor*, ex inhabitantis Verbi visione beatifica sciuit vniuersum omnia. Ac longe illustrius, quam Angeli, Cœlitesque quicunque. Habuit enim cognitionem Verbi *Vespertinam*: & rerum omnium cognitionem in Verbo *Matutinam*: infinite perfectam vtramque. Ac in ipso omnium cognitio tralucebat ad Cœlites: qui in eo, ceu speculo, peruident vniuersa. Nam in Dei

Dei essentia sunt omnia. Jbi vident: discuntque sancti orationes nostras, ac vota. Jbi idiota omnium superat doctorum scientias momento. Sancti Gregorij vox est: *Quid est, quod non videant, qui videntem omnia vident?* Iam desine quærere. *Quomodo hic literas scit?*

II. 3. Deinde qua *Homo viator*, omnia sciebat per scientiam infusam. Quam, sicut creatis Angelis, Adæque Deus & Christo infudit, cum omnibus speciebus intelligibilibus, quas nos sero demum vix magno cum nisu elicere discimus, magistris sensibus. 2. Quare vt cœlorum orbes vna cum suis astris sunt conditi; arbores paradisi vna cum fructibus, herbæ cum semine suo: ita Christi anima cum omni specie intelligibili. Jlla enim cœlum est, est arbor, est herba virens ac medica. 3. Hinc, Luc. 2. *Stupebant omnes, qui eum* duodennem *audiebant, super prudentia, & responsis eius; & videntes admirati sunt.* Cur tum non quærebatis: *Quomodo hic literas scit, cum non didicerit?*

4. Quis docuit Adamum scientiam naturarum? Quis Noen Mathesin? Quis Josephum ac Danielem interpretari somnia? Quis Iosuen, sistere solem? Isaiam, solis cursum retro agere? Quis Salomonem docuit sapientiam? Erant hæ omnes scientiæ infusæ: Omnes item, aliæque in Christo inde ab initio conceptionis.

III. Ecce, Philosophi, quo vestra recidant Principia. *Nihil*, ait Arist. 3 de Ani. *est in in intellectu, quod prius non fuerit in sensu*, At tot infusæ scientiæ in nullo prius sensu fuerunt, ergo fallimini vos.

Infusas respexit Psa. 44. cum ait: *Omnis gloria eius filiæ Regis ab intus, in fimbrijs aureis, circumamicta varietatibus.* q. d. Animæ Regis scientia est extrinseca in intellectum infusa, non ab sensibus hausta, notitiarum varietatibus plurimarum insignita, adhærescens ad auream fimbriam Diuinitatis.

Liquet in figura. Manassis vidua Iuditha, *Iud. cap.* 10. egressa Bethuliam, vt Holoferni caput præcideret, tanto se artificio ornauit à gemmis, armillis, lunulis, &c. vt & ciues & hostes raperet in stuporem: adideratque decorem decori Deus. Ita Christi anima vt Satanam obtereret, tot gratijs condecorata exijt cœlo, corpusque inijt infusa. *Figura par.*

1. Ad hanc Angeli obstupescentes: *Quæ est ista*, aiunt, *quæ progreditur, quasi aurora pulchra vt luna? Electa vt Sol?* 2. Obstupuere, qui missi ad capiendum eum, Ioan. 7. dicentes re infecta: *Nunquam sic locutus est homo, sicut hic loquitur.* *Eius admiratio.*

1. Quid mirum? Nam Col. 2. *In eo sunt omnes thesauri sapientiæ, & scientiæ Dei reconditi.* 2. Quid mirum? Nam Baruch. 3. *adinuenit omnem viam disciplinæ.* 3. Et luculentius Jsaias 11. *Requiescet super eum spiritus Domini, spiritus sapientiæ & intellectus, spiritus consilij & fortitudinis.* Et quæretur adhuc, *Quomodo hic literas scit, cum non didicerit?* *Et ratio.*

Perora, facta recapitulatione.

FERIA IV. POST DOMINICAM IV. QVADRAGESIMÆ.

Præteriens Iesus vidit hominem cæcum à natiuitate, Ioan. 19.

TObias, *cap.* 11. orbatus visu per Angelũ restituitur felle pisceo, noxio magis oculis, quam commodo. Cæcus natus per Angelum Testamenti persanatus sputo luteo; quam fel, plus oculis inimico.

Circa quod factum nos

I. *De obcæcatione animæ.* II. *De cæco nato.* III. *De cæco illuminato.*

PARS I.

De obcæcatione animæ.

I. IOannis Climaci vox est: *Hæc prima cura dæmonum, occæcare animam.* Nimirum quo *Figuris ostenditur.*

quo plus eum ludum faciant, despolient, præcipitent.1.Vt Philistæi, *Iud.16.* Samsonem excæcarunt, necarunt. 2. Vt Nabuchodonosor, 4. *Reg.25.* Sedechiæ, Regi Iuda, erui iussit oculos. Sic dæmon.

Præcipitat in barathrum.

Post excæcationem proh! in quas voragines fit quam præceps impetus? Et sic, vt rectè fieri putetur. 1. Pharaonis cæcitatem quis non obstupescit? *Exod.6.&c.*10. Vt & in mare rubrum inuadere non dubitaret. 2. Dauidis cæcitas quanta ruentis in & adulterium & homicidium? 2. *Reg.11.3.* Salomonis spissior. Amoribus dementatur verticordis, idololatria taminatur. 3. *Reg.* 11. Vt duo essent in vno perinde: summa Sapientia, & par dementia. Sed hæc ex seipso, illa ex Deo.

Exemplũ.

4. Elisæus, 4. *Reg.6.* precibus occæcarat missum in Israel exercitum Regis Syriæ. Eum ductat in hostilem vrbem mediam, hicque visum restituit. Videntes vero se captos, terrore velut exanimes humi corruerunt. Sic dæmon animas fascinat; per profana, per execranda omnia ductat, demum vinctos dat, mactatque orco.

Figura.

5. Ægyptiæ tenebræ palpabiles quanta in cæteris plaga fuerunt? *Exod.10.* Maior animæ cæcatio. Necque huic accidere perniciosius quicquam potest; quam vt ne hanc quidem vltimam calamitatem suam videre queat. Quod est ipsa reprobatio.

Orandum pro illuminatione.

Hinc tam impense Dauid Ps.42. *Emitte lucem tuam, & veritatem tuam.* 1. Hoc ipsi inerat boni, quod agnosceret peccatum suum *vir videns paupertatem suam.* 2. Videbat idem populum, adeoq; totum mundum, qui sedebat in tenebris; ideo orat: *Emitte lucem*; quæ dicat, Ioann. 9. *Ego sum Lux mundi.* Siue igitur lucem sibi, siue & vniuersis orarit, hoc constat, suam ipsum deplorasse cæcitatem, qua nec quo iret, sciebat, ideo Psal.142. *Notam fac mihi viam, in qua ambulem.*

Quid, quod ad peccati suscepti semel tenebras, & suas affundat princeps tenebrarum? Id vidit Ioannes in *Apoc.16.* vbi Angelus phialas effundebat super regnum bestiæ; *& statim factum est regnum tenebrosum:* & alius diem reduxit. Ille Satanam, hic Seruatorem designat. Is peccantium, hic pœnitentium est Dux. Is hunc cæcum tenebrarat; quem Iesus reluminabat.

PARS II.

De cæco nato.

Pecc. orig. niue omn.

I. HIc cæcus natus est nostri omnium typus, qui *in peccatis nati sumus toti:* sed in baptismo abluti, & illuminati, & sanctificati: sic tamen, vt vel strabi, vel lusciosi vel lippi multum caligemus. Natiuas vero tenebras vel inde æstimare est: quod animæ, extorres baptismi, consortes sint tenebrarum lumbi, vbi infantes non baptizati arceantur à conspectu Dei, *Nulla enim est communicatio lucis ad tenebras.* 1. Nam vt anima, cuius præputium non fuerat circumcisum, delebatur de populo: ita illius, qui non baptizatur. Sũt eæ tenebræ peccati originalis plagæ; indicia satanicæ inuidiæ. 2. Vnde Eph.2. *Sumus natura filij iræ,* deprauata. Hæc hæreditas nostra, inde ex Ada; Rom.5. *in quo omnes peccauimus.* Ps.50. *Et in peccatis concepit me mater mea.* 3. Atque, vt August. ait: *Non solum eius exemplo peccauerunt, sed omnes vnus homo fuerunt:* (addit S. Ambros.) *quasi in massa.* Anselmus. *Quia quando ipse peccauit, omnes in illo erant* interpretatiue; aiunt Theologi. Nam vt nostrum cuiusque persona in eo; sic & voluntas erat. Vtque ipsum Deus allocutus: ita nos in ipso. Quod si præsentes adfuissemus, audissemusque mandati seruandi, violandique conditionem: perinde cum Ada consensissemus in ipsam.

Non tant. person.

II. Hæretici igitur Pelagiani sic ratiocinabantur: Non est voluntarium in infantibus:

fantibus: ergo nec originale peccatum Hæreticum hoc: quia interpretatiuum adfuit voluntarium nostrum. Nec obstat istud Ezech. 18. *Filius non portabit iniquitatem patris*, actualem intellige. Nam hæc in agente ipso terminatur: at Fontis intoxicatio dimanauit in riuulos: Adæ in posteros.

1. Sicut cum Iob filij omnes vna in domo epularentur, hanc euertente vento, simul obruti sunt omnes, ita filij Dei nos in vno Ada primogenito gustantes pomum, eandem omnes ruinam subiuimus, serpente ipsum euertente. 2. Sicut diluuium omnes inuoluit, *Genes.* 7. præter Noen, & Arcam: ita peccatum originale omnes, præter Iesum, & Matrem Iesu, Arcam sanctificationis eius. 3. Sicut in excidio Ierichuntino sola domus Raab cladis exors permansit, cæteræ æquatæ solo; *Ios.* 6. 4 Sicut ex Sodomitica deflagratione Loth cum familia ereptus fuit. *Genes.* 19. 5. Sicut Giezi, 4. *Reg.* 5. ob Simoniæ peccatū *lepra Naaman adhæsit, & semini eius vsque in æternum*. Ita Adæ ac porro semini, &c.

III. 1. Magna Christo patiente eclipsis terram obtinuit vniuersam at maior Ada peccante naturam humanam. Illaque tres tenuit non amplius horas: at hæc annis iam supra quinquies millenos sexcentis. Et tamen peccatum Nihil est, nam mera priuatio lucis, quam tot damna sequuntur. 2. Est lapillus, ad fragiles Adæ pedes deuolutus, ad ruinam tantæ statuæ humanæ comminuendæ. 3. Est pisciculus minimus: remota, par ingenti Centauro remorandæ, inque naufragium pertrahendæ.

4. Quid? non pateretur deliquium sol, quia octuagies est, quam terra, maior: non stellæ, quod à terra absint altius, quam quo terræ vmbra pertingere queat, & tamen illud *Nihil* peccatum originale deliquium pati ab visione Dei cogit tot sanctos, tam diu? Nosque mortales obcæcatos hic tenebris inuoluit? Neque nunc videremus quicquam, ni verus Empyricus Iesus hominem cæcum natum illuminaret.

PARS III.

De cæco illuminato.

I. *Qvis peccauit? Hic, an parentes eius, vt cæcus nasceretur?* 1. Immittuntur mala sæpe, *vt manifestetur gloria Dei*. Sic carceratus Ioseph; vulneratus Iob; cæcatus Tobias est. 2. Sæpe, vt vindicentur peccata vel propria, vel aliena. Nam Deus est Exod. 20. *puniens peccata parentum in filios, vsque in tertiam & quartam generationem*. Sic posteritas Chami eius peccatum luit. Sic ex adulterio natus Dauidi, mortuus est. 2. *Reg.* 12. Sic leprosi posteri Giezi. 4. *Reg.* 5. *Aduersa accidunt 1. Ad gloriam Dei. 2. Ad pœnam alieni peccati.*

3. Est omnino peccatum nostrorum causa malorum potissima. 1. Sic *Genes.* 8. inundauit diluuium. Occisa septuaginta millia hominum in Iuda. 2. *Reg.* 24. Tempestas sæuijt ob Ionam. *cap.* 2. Plagæ Ægypti debebantur peccato Pharaonis. *Exod.* 8. &c. 2. Id agnouit Esthera, *cap.* 14. *Peccauimus in conspectu tuo: ideo traditi sumus in manus inimicorum*. Et Tobias cap. 3. *Quia non obediuimus tibi, traditi sumus in direptionem, & captiuitatem, & mortem*. Et Dan. 9. *Propter peccata nostra, & iniquitates patrum nostrorum, Ierusalem, & populus tuus in opprobrium sunt omnibus per circuitum nostrum*. *3 Et proprij.*

Nota ceremonias: *Expuit in terram: lutum fecit ex sputo: liniuit super oculos eius & dixit ei: vade & laua in natatoria Siloe.* *Ceremoniæ approbantur.*

I nunc, hæretice, & Ritus contemnito sacros.

II. Sed è luto quid lucis? An vt cæcum id doceat: *Nosce te ipsum*? Lutum es, terra es: & quid supra te sapis?

Tecum habita, & noris quam sit tibi curta
supellex.

Memento homo, quia cinis es. Esto *vir videns paupertatem tuam.* Sed inimicum oculis lutum est. Et quidem haud minus, quam fel Tobianum *Tob.*11. Aut sal aquis amaris inspersus dulcorandis ab Elisæo, 4. *Reg.*2.

Mortis meditatio Agnitioq; sui illuminat. Profecit tamen cæco lumen hoc cum Christi sputo. Et tute in sinum tuum inspue, vt diuerbium admonet; te lutum inspice: hoc oculos collyrio perline: crede, cernes continuo tuam fragilitatem, vilitatem, vanitatem mundi, honorum, opum, voluptatum. O salutare lutum! Cæce, ex te remedium accipe.

Externa iuuant. III. Iam natatoria Siloe quid oculis profecit? Et vero nec solum oculis plurimum: sed totum hominem persanabat. 1. Illa nobis Sacramenta designat, externa symbola gratiæ internæ. 2. Monet; aquis Naamanes à lepra mundari; cæcis visum reddi, paralyticos curari, iustis transitum dari: Ægyptios submergi: Petros aquis inambulare: has Christis Domini parere. Ad natatoriam igitur connolate rei, corui, & super niuem dealbabimini.

Sed merito Christi. Ad eam stat arbor plantata vitæ, Crux Christi: 1. Vt illa paradisiaca vetita non prius mortem attulit Adæ, quam fructum sumpsit. ita hæc tunc sanitatem dabit, cum *ascenderis in palmã, & apprehenderis fructũ eius.*

2. Nec Probatica sanabat, nisi immersos in ipsam. In passionem Domini te inijce, & consanabere. Sacramentis vtere, & salute perfrueris. 3. Non solum sanat lutum, nec natatoria sola, sed illud Christi sputo hæc iussu: Ita nihil ex nobis possumus; at omnia in Christo, qui nos confortat. 4. Hinc monet, Luc.9. *Qui vult venire post me*, & saluari: *abneget seipsum*, nil ex se valentem, *& tollat crucem suam*, quantum de mea participare libuerit, commemorando, & patiendo.

FERIA V. POST DOMINICAM IV. QVADRAGESIMÆ.

Ibat Iesus in ciuitatem, quæ vocatur Naim; *& ecce, defunctus efferebatur filius vnicus matris suæ.* Luc.7.

ELias, 3. *Reg.* 7. Sareptam venit, viduæ pauperculæ defunctum vnicum resuscitat, redditque matri lætabundæ. Sic Iesus hic.

Nos

I. *De honore sepulturæ.* II. *De defuncto.* III. *De adolescentis defuncti resuscitatione.*

PARS I.

De honore sepulturæ.

Est natura debitus. I. PLato, apud *Laert. lib.* 4. tria docebat genera iustitiæ, quam Deo, Hominibus viuis, Mortuis debemus. Nam Deus honorandus; Viui amandi; Mortui sepeliendi. 2. Philippica 5. *Honor sepulturæ est maximus, qui haberi mortuo potest.* 3. At quidem is est actus religionis Christianæ erga corpora, vt templa S. Spiritus & organa pietatis. Proinde impia vox hæc.

Nec tumulum curo: sepelit natura sepultos. *Negata pœna e[st]*

Est Pœna, carere sepultura. 1. Nam, Iere. 22. Deus grauiter puniturus Ioach. minatur: *Sepultura asini sepelieris, putrefactus, & proiectus extra portas.* 2. Et Iezabel, 4. *Reg.* 9. canes loco vespillonum habuit: *& erunt carnes Iezabel sicut stercus super faciem terræ, in agro Iezrael.*

Laus sepulturæ Exempl[is] II. Tobiæ, cap.12. laus hæc ab Angelo præcipua: *Quando orabas cum lacrymis, & sepeliebas mortuos.* 1. Laudatur Abraham, *Genes.*23. ab honore supremo Saræ habito: *Cum surrexisset ab Officio funeris, &c.* 2. Iacob, & Ioseph in testamentis de sepultura sua constituerunt, ossa sua efferri volentes Ægypto. 3. Dauid, 2. *Reg.*2. missis legatis ad Galaaditas, egit gratias pro Saule tumulato & Ionatha. 4. Iudas, 2. *Mach.*12. prælio

prælio cæsos sepelit, & curat animas oblatis ac orationibus. 5. Discipuli Baptistæ, Marci 4. *Venerunt, & tulerunt corpus, & sepelierunt illud.* 6. Ipse Dominus vilissima quæque sibi & deligens, & diligens, spernens honorata: sepulturam tamen, ac nobilem illam, non spreuit, *Matt. 27.*

Eiusdem exemplum en & hodie tam pomposum, quam erat *magna turba cum illo*. Quin ipse Dominus hic sepulturæ occurrit, eam, vti prius nuptias, miraculo condecorauit.

PARS II.

De defuncto.

I. ECce, Magnum quid: Sicut Isa. 7. *Ecce, Virgo concipiet, & pariet filium.* Matth. 2. *Ecce Magi ab Oriente*: Ita *ecce defunctus*: non paralyticus, hæmorrhoissa, Cananæa. Esto; Elias, 3. *Reg.* 17. Elisæus, 4. *Reg.* 4. excitarint mortuos; at precibus per Deum: hic autem sua vi ac iussu: *Adolescens, tibi dico, Surge.*

Hesternus cæcus natus, peccati originalis est typus: hic defunctus vero, peccati actualis. 1. Nam vt hic; sic peccator à dæmonibus continuo post peccatum efferretur in orcum; vti Epulo: ni *Dei longanimitas eum ad pœnitentiam exspectaret*: id est: nisi Christus, vt hic, occurreret in porta, inspirans pœnitentiam. 2. Heu, quot tripudia ducunt, beateque se agere putant: & forte mortui sunt? Nam Ezech. 18. *Anima quæ peccauerit, ipsa morietur.* 2. Vocato ad sequelam sui Dominus ait, Matth. 8. *Sinite mortuos sepelire mortuos.* q. d. Te ad vitam à mortuis auoco, id est, à non vocatis.

Mors corporis, hoc priuat sensibus, & agendi facultate. Ita peccatum animam gratia, meritis, Deo.

Vti fulmen quoddam tam est subtile, vt illæsa vagina gladium liquefaciat: *ita* peccatum illæso corpore animam, Psa. 72. *Ad nihilum redactus sum, & nesciui*: Ps. *Conturbata sunt omnia ossa mea, & anima mea turbata est valde.*

II. Dicas licet Aristoteles *Mors omnium terribilium terribilissimum*: ego dixero: *Peccatum*, ac tanto, quanto anima præ corpore est. 4. *Est terribilissimū.*

Basilisco tanta vis est veneni; vt solo visu enecet. Acrius venenum est peccatum. Ergo Eccles. 21. *Tanquam à facie colubri fuge peccatum.* 5. *Est peracre venenum.*

Non fugias quod malum est infinitum; sicut bonum Deus infinitum? Estque æterni ignis fomes infinitus? 6. *Est malum infinitum.*

Id ex Angelis dæmones fecit: tamque tetros, diros, horribiles: quanto ipsum est turpius. Quantum igitur deformabit vnū animam? quantum sexcenta? 7. *Deformissimum.*

Finge te inspicere Auernum: & ibi cruciatuum, clamorum, tenebrarum, & malorum fingas quidlibet, omnia in vno latent crimine lethali: Velut in semine arbos! Sunt in ea concupiscentiæ flammæ, stimuli odiorum, stabula dæmonum, lustra scelerum, spissa tenebrarum, furiæ passionum, vermes conscientiæ, abominatio summa. 8. *Est infernus.*

Quæ foret infelicitas, Diuum è cœlo detrudi in tartara? At anima è gratiæ paradiso eijcitur, quæ peccauit. 9. *Cœlo eijcit.*

III. Physici docent, *à Materia omnis manat corruptio*: ego inquam, à peccato. 10. *Causa corruptionum omnū.*

Cic. ait: *Tanta virtutis pulchritudo est, vt si oculis cerni posset, admirabiles sui amores excitaret.* Ita & odium sui concitaret peccatū, si sub aspectum caderet. 11. *Est odiosissimum.*

Credite: mallent Angeli pœnis inferorum discruciari, quam reatu se peccati obstringere. 1. Diceres Cherubino: aut peccatum adi; aut infernum subi. Hunc mallet, si necesse foret. Tantus Diuis est 12. *Est dirius inferno.*

amor, honorque Dei; horrorque peccati: 2. Sensit quid tale casta Susanna, à nequam pressa senibus: & ait. Dan.13. *Angustiæ mihi sunt vndique. Si enim hoc egero, mors mihi est. Si autem non egero: non effugiam manus vestras. Sed melius est mihi absque opere incidere in manus vestras: quam peccare in conspectu Domini.*

12. Est pertimescendum. IV. Et adhuc quisquam sceleris sibi conscius, securus aget, ludet, ridebit; alia curabit potius? Talia ni fierent; fieri ego posse negarem. Heu! Te Balthasar Rex, *Dan.5.* te visa manus scribens incognita verba, tantum non pene exanimauit: vt tibi *facies commutata sit, & compages rerum soluerentur:* & ab tanta peccati immanitate nil exalbescet peccator?

Ergo humiliare peccator. 1. Sanior Manasses, 2. Paral.33. *Non sum dignus videre altitudinem cœli:* adeo depudebat eum commissi.

2. Dauid pene homines fugiebat. Ps. 43. *Tota die verecundia mea contra me est; & confusio faciei meæ cooperuit me.*

PARS III.

De Adolescentis defuncti suscitatione.

Mors præcox ob peccata. I. *Ecce defunctus efferebatur.* Occurrit Iesus vltro. Videte, audite: *Adolescens*, ait, *tibi dico surge.* Quatuor verbis, *Dixit, & facta sunt.* Totidem Rem peragit Sacramenti: *Hoc est corpus meum.* Iuuenis hic, ac diues erat: Nam *turba magna erat cum eo.* Ergon' & hi flores decidunt? *Pallida mors æquo pulsat pede pauperum tabernas, Regumque turres.* Hor. l.3. od.4. Quæ hic lamenta matris viduæ, nunc & orbæ?

Sed in optimo animæ statu nos hinc Deus euocare assolet: quantum nos meruimus, cum præstiterimus illi bonum, aut minus malum. Sæpe occupat, prœuenitque futura mala peiora, quibus nos præripit subtractos. 1. Etenim sicut mundus terminum habet completionem numeri electorum: Ita homo vitæ terminum eum, qui ipsius est meritorum: Omnia vtrinque abs Deo præuisa, ac circumscripta. 3. Perinde & sua impietati mensura est. Gene.15. *Nondum completa sunt iniquitates Amorrhæorum.* Quocirca

Simile. 4. *Cur multum peccas, si multum viuere curas?*

5. Hinc sciscitanti ex Thalete, ecquid difficile vidisset? ait: *Senem tyrannum.* Ego, *senem peccatorem*, inquam. Nam peccandi intemperantia sæpe vitam abrumpit. 6. Sicut leo non est longæuus: quod sæuus nimium ac violentus: & violenta non durãt: Ita peccator.

At pr[...] net pe[...] tore D[...] II. Sit prædo arcis munitæ insessor, vnde ad prædas agendas late excurrit. Rex mittit, locumque dedi iubet; nolentem obsidet, oppugnat vi: sed inexpugnabilem locum actis cuniculis suffodit: Ita effuse peccantem admonet varie; demum arcem corporis vi dissipat, euertit. Sed ante, Psal. 31. *Multa flagella peccatoris.* Ante imperat: *Adolescens, tibi dico: surge.* Psal.67. *Ego Deus saluos faciens, mei sunt exitus mortis.* Ego sum, Apoc.1. *habens claues mortis & inferni.* Ego, qui liberaui Ionam de ventre ceti: *Ioann.2.* Danielem, 6. de lacu leonum; Lazarum de sepulchro, *Luc.16.* *Iubet [sur]gere.*

Magn[a] potẽti[a]. Magna Dei potentia, & misericordia à morte corpus: maior, animam reuocare ad vitam. 1. Nam naturaliter à priuatione non datur reditus ad habitum. 2. Et anima, peccans sæpe est *Spiritus vadens, & non rediens.* Psalm. 77. Quocirca innumeri in scelus proruunt, vnde nunquam reuiuiscunt. 3. Ah nimium est *facilis descensus Auerni: at reuocare gradum, superasque euadere in auras: hoc opus, hic labor est.* Quoniam *in inferno nulla redemptio.*

Pecca[tum] est nu[l]l[o] tolera[bile]. Quid? Corpus sustinere pondus peccati posset: cum nec cœlum ferre quiuerit Luciferum; nec terra Core, Dathan & Abiron:

Abiron: nec aër volantem Simonem magum, nec mare submersos Ægyptios: solus edax ignis animabus pascitur orco? Clames necesse est, *Domine*, vt suscites in peccatis mortuum.

FERIA VI. POST DOMINICAM IV. QVADRAGESIMÆ.

Erat quidem languens Lazarus à Bethania de castello Marthæ, & Mariæ Sororum eius. Ioan. 11.

SVnamitidis filius, obierat diem, 4. *Reg.* 4. Supplex Elisæum exorat, veniat reuocatum ipsum in vitam. Similiter hic sorores duæ.

Nos in præsens

I. *De humanæ vitæ breuitate.* II. *De Lazaro infirmato.* III. *De Lazaro resuscitato.* IV. *De mortuo in Consuetudine peccandi.*

PARS I.

De humanæ vitæ breuitate.

THeophrastus Philosophus, apud *Cic.* 3. *Tusc. q.* expostular cum natura, longiorem bestijs tribuente vitam, quam homini. *Plinius lib.* 4. *cap.* 42. Naturam ait nouercam homini, brutis matrem esse. Nam dat sæcula viuendi quina cornicibus, nouena ceruis, coruis millena, bis millena Phœnici. At homo, dum in vitam ingreditur, simul ad mortem ducitur proximam.

1. Similis natura in hoc matri Moysis, *Exod.* 2. Mensibus hunc tribus illa nutrierat; cum ad iussum Pharaonis, eum in fiscella fluctibus exponit. 2. Similis Pharaoni, *Exod.* 1. iubenti editos in vitam vel ab obstetricibus dari neci.

Naturam dicamne tyrannam? An vitæ breuitas, quam longitudo, beneficium est, potius? Id problema esto. In præsens aio cum medicis, quibus principio suæ artis solenne hoc: *Ars longa, vita breuis.*

Arist. l. 5. *de Animal. c.* 15. ait esse Ephemerum, insectum quadrupes, & alarum quatuor, volatile, & reptile: quo nascitur, die, moritur eodem cum sole occidente. Similis homo. Psalm. 89: *Manet sicut herba transeat, mane floreat, & transeat: vespere decidat, induret, & arescat.* *Vita nō dū diaria.*

Vita tua *sicut dies hesterna est, quæ præterijt.* 1. Vnde Ezechias apud Isa. 39. *De mane vsque ad vesperam finies me.* 2. Nam vt reus post latum mortis decretum, nec diem relinquitur in carcere: vt notant Iustinus Martyr, & Iren. l. 5. cont. hær. Ita Deus, post mortis latam in hominem sententiam, totam diem viuere neminem sinit, id est, mille annos. *Quoniam apud Deum mille anni tanquam dies hesterna, quæ præterijt.* Psalm. 89. Quos nec Mathusalem attigit: qui vixit annos 969.

Arist. 1. Phys. D. Thom. &c. naturam temporis dum inuestigant, aiunt demum, esse merum quid imaginarium. Nam tres eius partes non esse: Præteritum transijt: futurum non adest: præsens punctum est, ac pene nihil. Talis vita. Præterita non est; futura nondum; præsens, momentanea est. Hinc Dauid *Psal.* 108. eam vmbræ, *Psal.* 36. fumo comparat: *Sapiens* 2. vmbræ transeunti. Iacobus *cap.* 4. Vapori. Exemplum ex Lazaro sume, iuuene, diuite, nobili. *Adeoque Nihil.*

PARS II.

De Lazaro infirmato.

I. SOrores ad Dominum confugiunt; nunciant: *Domine, ecce, quem amas, infirmatur.* Rex Ochozias, 4. *Reg.* 1. æger misit consultum oraculum Beelzebub. Impie: Illæ feliciter. Cum fide fretæ; tum exemplo, *Fides Sororum infusa.*

Et acquisita exemplis est.

Nam *Matt.* 9. duodennem hæmorrhoissam sanarat; annos triginta & octo paralyticum curarat, *Ioan.* 5. itemque seruum Centurionis, *Matt.* 8. Et socrum Petri. Et sciebant, 4. *Reg.* 20. depositum medicis Ezechiam, à Deo fuisse restitutum. Ideo ipsæ hoc tantum; sed fidenter: *Ecce quem, &c.* Breuis oratio: sed, Jac. 1. *postulat in fide, nihil hæsitans.*

Ac vis vitæ cum Christo roborata. Ideo insinuant dumtaxat sponte parato.

Jamque vsu longo pernorant eius benignitatem. Et quid ni? Psalm. 9. *Sperent in te, qui nouerunt nomen tuum:* (IESVS) *quoniam non derelinquis quærentes te.*

Demetrius olim Phalereus dictitabat: *Amicos in rebus lætis adesse debere vocatos: at in aduersis non vocatos.* Hinc eæ tantum hoc: *Ecce quem, &c.* Vt Lacedæmonij sua εὐφημία à Dijs orabant tantum: *Date vtilia Reipubl. arbitrij cætera sunto.* Ita, *Ecce, quem, &c.*

An & Deo chari tribulentur.

II. Quid? Quia Domino amatur, etiã infirmatur? 1. Gedeon, *Iud.* 6. imprecanti Angelo: *Dominus tecum virorum fortissime,* ait; *Si Dominus nobiscum, quomodo tanta mala patimur?* Idem contra Iob eius amici disceptabant. 2. Et Dalila ad Samsonem, Iudic. 16. *Quomodo dicis, quod amas me: cum animus tuus non sit mecum;* Idemne & hæ innuere voluerint dicendo: *Ecce, quem, &c.* q. d. Ecqui istud permittis?

Vel inprimis. Sed. 1. Vt benedicantur. 2. Liberentur.

At scitote: *Quos diligit, castigat.* 1. Vt Jacobum Angelus, *Genes.* 32. quia diligebat; nocte tota eum molestabat lucta: at mane & benedicebat. Idem quoque Dei ingenium est. 2. ex Ægyptia seruitute iam iam liberandos ante finit durius opprimi; quo dulcior esset liberatio.

3. Ne vanis delectentur.

3. Recte miratur Israelitas Augustinus respectantes Ægyptum. *Quid*, ait, *fecissent, si omnia prospera illis fuissent in Aegypto; cum etiam ita flagellati in eam è media via redire vellent?* Ita, si cuncta nobis hic ad votum irent; ire ad Cœlites despiceremus.

Difficilis

III. Angeli, etsi Lotho dicerent: Sodomam continuo exurendam fore; vix tamen inducere poterant, vltro vt exiret: prehensum manu educere necesse fuit, *& coegerunt eum exire.* Genes. 19. Quis alius eum educere potuisset; cum vix Angeli possent? Tantum ad id allubescit animo, cui assueuisti!

auulsi hominis à mun[do] est.

Scitum schema cosmo[...] simul theoph[...]

Quam se diu Laban benignum præbebat Iacobo, *Gen.* 31. ipsius placebat conuictus: vt vero is liuore in hunc ringebatur intolerabilis: iam tum abitum, imo fugam parabat Iacob. Ita mundi, eiusque incolarum ingenium est, Alludis ridenti: & efferascentem vix ægre, ac sero tandem effugis. Suas ille tibi filias spondet coniuges; simul imponit: impostorique tamen seruis longius: vbi tibi dein tanto sit ægrius. Cum autem vultum mutat mundus, frontemque in te caperat: iam tum *sæpe sera in fundo pœnitentia est*: Florem vitæ cum mundo prodegisti ridente: & fastiditus fastidientem te vix sero fastidire cœptas. Bellum factum! Et tamen ea Dei est benignitas; vt nihil illi *sero*; quod tandem *bene*.

Simili pereleg[...]

Ad D[eum] adduc[unt] tristia.

Tradunt scriptores naturalium, draconem dextra prehensum non sequi, sed pedem struere: sinistra ductum vltro sequi: Ita mundanis si Deus inijciat dextram prosperitatis: ferociunt, sequi detrectant: sinistra aduersitatis trahit? iam tum cicurati parent. Ita Ps. 90. *Cadent à latere tuo mille: & decem millia à dextris tuis*: quasi dicat: dum per aduersa cadunt mille: iam decem millia pereunt per secunda. Bene igitur vult Deus electis; dum vrget ipsos aduersis.

PARS III.

De Lazaro resuscitato.

Prostr[ata] Magdalena.

I. NVnciarant ambæ: *Ecce quem, &c.* aduenit Dominus: Martha lamentans: *Domine*, ait, *si fuisses hic, frater meus*

meus non fuißet mortuus, iam *ecce quem amas, est mortuus*, Magdalena ad genua prouoluitur; plorat, orat, impetrat. Lacrymis, prostrationeque omnia se posse sperat: etiam vel putrefactum restitui posse ad vitam.

Maria, quis te spiritus agit? Quis docuit talia? Quid amas Domini prostrata pedes? Quid in humum vsque humiliare te properas? Quid? 1. Num memineras ad Eliæ pedes stratam Sunamitidem filio obtinuisse vitam? 4. *Reg.* 4. Bonum factum! Hac humilitatis vi fit via. Ergo Psalm. 94. *Adoremus, & procidamus ante Deum, ploremus coram Domino.*

Inter hæc stabat Iesus: hinc Marthæ querelæ, inde Mariæ lachrymæ: intus amor Lazari perurgebat pectus Domini, vt petra manaret flumine lacrymarum: *& lacrymatus est Iesus.*

Domine quid ploras? Ex nihilo creasti omnia, quanto facilius verbo tuo reddetur huic anima? *Tu es qui deducis ad inferos, & reducis.* 1. Reg. 2. An nostrorũ ista scelerum est deploratio: Et vero ipsa est. 1. Tres amici Iob, visa ipsius miseria, obmutuere attoniti, ipso septiduo Iobi Illacrymantes afflictioni. Christus hic Lazari: tantoque acerbius, quo breuius. 2. Dauid Ionathæ occisi amici casui indoluit colliquescens lachrymis. Christus hic Lazari: Quin omnium nostri. 3. Quare? Vt Ioseph in fratrum colla singulorum irruebat lachrymans, *Gen.* 45. Ita in nostrum omnium hic Iesus; nostræ indoluit naturæ, plagæ, morti: patrum in limbo captiuitati: nostræ impœnitentiæ, &c.

II. Tres in vitam vocauit Iesus, filiam Archisynagogi: *Matth.* 9. Filium viduæ: *Luc.* 7. & Lazarum: Istos iussu, at hunc fletu. 1. An, quod filia in domo notaret peccata cordis: Filius in porta, oris: Lazarus quatriduanus, fœtensque operis? 2. An, quod designet illa peccatum originale; ille veniale, hic mortale? Ex hoc ô quam difficilis ad vitam via est?

PARS IV.

De mortuo in consuetudine peccandi.

1. QVanto igitur difficiliorem ex sese dabunt exitum peccata inueterata? Aut peccata, in consuetudinis tumulo, cumulatim putiscentia? 1. Euntes in Emaus, *Lucæ* 24. omnia desperabant, quod iam triduanum esse putarent in sepulchro Dominum. 2. Tres Mariæ, *Marc.* 16. rebantur nec visuras se Dominum, nisi reuoluto lapide prægrandi ab ostio monumenti. Quæ docent difficultatem ex insolitis peccatis emergendi.

3. Difficilis quatriduani resuscitatio est; Difficilior quatriduani peccatoris. Quanto magis quadriennalis; ac quadragenarij etiam? Et tales quot? quanti?

4. Mirum magnum: Ionam triduanum in mari, in ceto videre luci redditum. Maius ac mirius est: rediuiuum videre peccatorem velut ex orco existentem.

5. Ter Dominus in horto orauit, antequam è somno discipulos excitaret. Ter & amplius suscitat, inspirat, territat indormientes peccatis: nequedum euigilant. Quid enim? Lethargus est; Consuetudo peccati vertit in naturam:

Quam licet expellas furca, tamen vsque redibit.

6. Ierem. 13. *Nunquid Aethiops poterit mutare pellem suam: aut pardus varietates suas?* Chrys. l. 3. de pœn. *Mirum, ait, quantum in vtramque partem poßit consuetudo! Fi'ij Israel, licet suauissimo manna in deserto pascerentur, semper tamen ad allia, & cepas Aegyptias aspirarunt, quoniam illis in Aegypto assueuerant.*

1. Plato, tametsi vnum solum esse Deum sciret, Deastrosque refutaret: ab horum tamen sacris ac festis feste cele- *Apopht.*

brandis nunquam abstinuit: quia sic assuerat.

2. Alex. Magnus, etsi orbem edomuerit: prauos tamen mores, ab Leonida magistro haustos, in sese non correxit. At altius peccati insidet assuetudo.

II. *Et infremuit, & clamauit voce magna.* Fleuisse haud sat erat: Maiora vis mali postulabat. 1. Leo, quos mortuos fundit catulos, rugitu horrendo suscitat. Hic Leo de tribu Iuda Iesus vt infremuit? 2. Ferunt ceruas non edere fœtus, nisi Ioue tonante. Nec consuetudo peccatorem dimittit, nisi vi magna Iesu moliente. Atque ideo, Hebr. 5. *cum clamore valido, & lachrymis offerens, exauditus est pro sua reuerentia: & consummatus, factus est omnibus obtemperantibus sibi causa salutis æternæ.*

Fontem esse refert Solinus, in quo extinctæ faces rursus accenduntur. Is fons sunt oculi Iesu: lacrymantur: & mortuus reuiuiscit. Lacrymantur super Ierosolymitanos: & hi obstinati non lauantur.

III. *Ecce, quomodo diligebat eum.* Recte ratiocinamini. Nam Cic. de Amic. *Fideles testes amoris & cordis, lachrymæ sunt.* At te peccatorem deamat. Tibi inclamat. *Lazare, veni foras.* 1. Cessas? Imbres sulphureos grandinat in Sodomam: grandine diuerberat Ægyptum: in Babylonios fulmina euibrat: super te ô homo plorat: clamat, *Lazare, veni foras.* 2. Cessas? Non ipsi comploras: & te ipsum? O saxum! Tuam tute calamitatem non æstimas? Peccasti: simul omnia perdidisti: Ezech. 18. *Omnes iustitiæ eius non recordabuntur amplius.* Vt quid ergo antehac vixisti? Incipe, & dicas: *Nunc cœpi.*

3. Hoc age: quod, qui dicebat: Psal. 41. *Fuerũt mihi lacrymæ meæ panes die ac nocte; dum dicitur mihi quotidie: vbi est Deus tuus? Hæc recordatus sum, & effudi in me animam meam.* 4. *Veni foras* & dic Psalm. 115. *Dimitte vincula mea: tibi sacrificabo hostiam laudis.*

Domine exsuscita, quos amas rediuiuos. Ego, ego sum: Ps. 37. *Putruerunt, & corruptæ sunt cicatrices meæ à facie insipientiæ meæ.*

SABBATO POST DOMINICAM IV. QVADRAGESIMÆ.

Ego sum lux mundi, qui sequitur me, non ambulat in tenebris, Ioan. 8.

MAlach 4. *Orietur vobis timentibus nomen meũ Sol iustitiæ: & sanitas in pennis eius.* Hodie id impletum ipsa testatur Lux & veritas.

Nos illa super luce

I. Encomium Solis. II. De luce. III. De proprietatibus Lucis.

PARS I.

Encomium Solis.

ANaxagoras Philosophus Solem eo duntaxat creatum aiebat, inque sublimi fixum esse, vt pulchritudinẽ eius contemplantibus foret admirationi. 2. Persæ Honores etiam diuinos ei habuerunt, vt Numini. *Herod. l. 2. c. 3. 3.* Vere Eccl. 11. *Dulce lumẽ, & delectabile est oculis videre solem.* 4. Tobias c. 5. *Quale mihi gaudium erit, qui in tenebris sedeo, & lumen cœli nõ video?* 5. Homerus ideo,

O lumen, quod cuncta vides, atque omnia lustras!

1. Vere mirabilis Magnitudine, qua terram superat 160. partibus: Lumine sydera: Virtute & efficacia causas rerum omnes: vt causa vniuersalis. Rex est siderum, cœlorum, creaturarum.

2. Omnibus orbis in oris conspicuus est. Habitantibus sub linea Aequinoctiali dies semper & noctes dat horas XII. pares: vt Perũanis, Aethiopibus, Molucis. Istis sub Antarctico Meridiei, & Arctico Septentrionis continuat diẽ toto semestri, itemque noctem altero: At incolis intra polos, in tropico Cancri, & Capricorni variat horis dies ac noctes alternis crescentes ac decrescentes.

Cursum

Cursum tam constantem obtinet per annum ac momenta; vt nil supra. Psalm. 118. *In ordinatione tua perseuerat dies.* Vt nil mirum solem à Philone, & Dionys. *lib.* 14. *De diuin. Nom.* imaginem Dei appellatum fuisse. Nec Dominus sua Diuinitate indignam censuit vocem hanc: *Ego sum lux mundi*, &c.

PARS II.

De Luce.

SOlis ac Dei, Lucis & Diuinitatis permagna similitudo est. Vnde sua opera Deus, ac virtutes per lucem declarare sueuit. 1. Ipse est, Psal. 103. *Amictus lumine sicut vestimento.* 2. Et 1. Tim. 6. *Lucem habitat inaccessibilem.* 3. Pater & filius sunt *Lumen de lumine.* 4. Christus Ioann. 1. *erat lux vera, quæ illuminat omnem hominem.* Simeon, Luc. 2. eum vocat *Lumen ad reuelationem gentium.* Et de homine ad Dei similitudinem creato, Ouid. 3. Metam.

Os homini sublime dedit, cœlumque tueri
Iussit, & erectos ad sidera tollere vultus.

Imprimis vero ad regem siderum solem: in quo Deum agnoscant. 1. Sol namque dicitur, quia solus est; ita & Deus. Alexandri Magni, Reges deponentis, ac imponentis populis & regnis, vox arrogans ista memoratur, data legatis Darij, dimidium regni offerentis: *Nec mundus soles duos, nec Reges duos regnum habere potest, proinde mihi vel totum soli cedat: aut armis inuadenti resistat.* Ita sol solus, solusque Deus est.

II. Sol item solus est essentia sua lucidus: cætera participatiue. 2. Ita Deus Exod. 3. *Ego sum, qui sum*, quasi dicat: cætera à me *esse* trahunt. 2. Cor. 4. *Quid enim habes, quod non accepisti?* Psalm. 99. *Ipse fecit nos, & non ipsi nos.* Ipse per se subsistit, vt vera substantia: cætera in ipso, tanquam accidentia. Nam *in ipso viuimus, & mouemur, & sumus.* Quid es igitur homo, nisi cornicula Aesopica, alienis ornata plumis Dei, & luti damasceni?

III. Sol, etsi in motu sit perpetuo, ipse tamen manet immutabilis; mutans tempora, edacia rerum; resque ordine mutat, ac progenerat. Ita DEVS *ad intra* immutabilis, *ad extra* mutans omnia *verbo virtutis suæ.* Psalm. 101. *Mutabis eos, & mutabuntur: Tu autem idem ipse es, & anni tui non deficient.* O Lux infinita Deus! Vt innumeræ faculæ vna de face accendi queunt, illa tamen nihildum quicquam imminuta: Ita ex, & in Deo omnia. Vere: *Ego sum lux mundi.* 3. *immutabilitas.*

IV. Sol abs calore indefectus est, æternumque indeficiens; cursu celerrimus; influxu potentissimus: In Deo ista admiranda. Creaturas à *non esse* ad *esse* vocat: quibus nil distantius: & tamen id celerius, quam cogitatu fit. Quid distantius, quam peccator & iustificatus? & tamen momento vno eum à peccato reuocat ad gratiam. *Nescit enim tarda molimina S. Spiritus gratia.* 4. *Æternitas.*

V. Sol aspectu immutabilis est: aër seu nubilet, rutilet, grandinet, fulminet, cœlique facies mutet in mille formas: ille sui similis vsque manet. Ita Deus formas induit omnes, & vnam tamen retinet. Irati formam sumit: Ideo, Psalm. 6. *Domine in furore tuo ne arguas me:* Placati, armati fulmine, item hominis: *Et homo factus est, habitu inuentus vt homo.* Et *Formam serui accipiens.* Agni, *Ecce Agnus Dei*, &c. Transfiguratus in monte, miserabilis in cruce, &c. 5. *Vniformitas in multis formis.*

VI. Quid mũdus vel esset, vel posset sine sole? Sine Christi luce quid omnis homo, quid cœli, quid Diui? Est igitur lux mundi dispellens tenebras peccati originalis & omnium ad id consecutorum malorum, vt ignorantiæ, malitiæ, infirmitatis, &c. Est *lumen de lumine, Deus de Deo.* Nam Psal. 109. *Ex vtero ante Luciferum ego genui te.* 6. *Necessitas Christi in mundo.*

7. *Missio eius in mundum à Patre.*

VII. Sum lux, ait, non sol. Nam sol lucem suam ad ima hæc dimittit, ipse permanens in suo cœli solio: Ita Pater Filium misit. *O oriens ex alto, illuminare his, qui in tenebris & vmbra mortis sedent.*

Item ait: *Sum lux mundi*, non cœli, non inferni. Nam in cœlo est ipse Sol lucens. Apud inferos nec sol, nec lux reperitur. Neque venit huc propter Cœlites, vel inferos; sed ob homines, hisce est *Lux vera, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum.* Ioan. 1.

8. *Generatio ex Patre.*

VIII. Lumen à sole gignitur: Sol autem & lumen, calorem producunt: Ita Filius à Patre, ab vtroque S. Spiritus. En viua Trinitatis in Vnitate imago. De quo luculentè Iustinus Martyr. *libr. de Trinitat.* Concion. Nic. idem contra Arium Simile produxit.

9. *Trinitas & vnitas in Deo.*

IV. *Lux*, & *Sol* sunt voces triliterales, & monosyllabicæ. Et in hoc repræsentat eos, *qui testimonium dant in cœlo, Pater, Verbum, & Spiritus Sanctus, & hi tres vnum sunt.* 1. Ioann. 5. Sicut triangulum isoscelon tria habet latera æqualia, & vnam basin: Ita vnius Deitatis Personæ æquales sunt in Diuinitate, Maiestate, æternitate.

10. *In luce Deus.*

X. Luce delectatur Sancta Trinitas, eaque Se declarat. 1. Vt Pater, *Exod.* 19. in monte Sinai dat legem in mirabili lumine: Et *Exod.* 3. In rubo incombusto se ostendit Moysi. 2. Spiritus Sanctus in linguis igneis visitur. Ostenditur in lampade cum septem candelabris, id est septem donis. 3. Christus item *est lux mundi.* Domine *illuxerunt coruscationes tuæ orbi terræ.* Psalm. 76. hoc est, Trinitas & vnitas Dei nota facta est, Isai. 9. *Populus qui sedit in tenebris, vidit Lucem magnam.*

11. *Qualis lux sit Christus. Figura &*

XI. *Ego sum lux.* Quale candelabrum, *Exod.* 25. cum septem luminaribus, ad illustrandum Tabernaculum: 1. Talis Jesus in Ecclesia; vel in monte Caluariæ, 2. Hoc resplenduit candelabrum in stabulo natiuitatis: vt accurrerent Angeli, Pastores, Reges, & ambularent in lumine eius. Lucæ 2. *Claritas Dei circumfulsit eos.* Et Matth. 2. *Stella antecedebat eos.* 3. In Thabor reluxit, *Matth.* 17.

verita[...] Vita ei[...]

Est ips[...] lux gr[...] tiæ.

Quod si igitur Tobias, *cap.* 10. absentem filium suum appellauit *Lumen oculorum suorum*: quanto magis lux est Christus? Quæ si orta prius non sit, *Vanum est vobis ante lucem surgere*: Nam *ipse prior dilexit nos*, ac præuenit. Hac luce extincta in Cruce, *factæ sunt tenebræ in vniuerso mundo.* Matth. 27. Tu igitur, Jesu, noster es Raphael; qui fecisti nos rursus lumen cœli intueri.

PARS III.

De proprietatibus Lucis.

Gratia [...]stificat

I. LVx similis est gratiæ. 1. Vtraque in momento producitur: iustificatio enim fit instanti. 2. Vtraque producit calorem. 3. Lux gemmas & metalla gignit: gratia virtutes, opera meritoria.

2. Aug[...] charit[...] 3. Virt[...]tes. 4. Fug[...] peccata

4. Lux tenebras dispellit: Christus peccatum originale, actuale, idololatriam, Iudaismum, superstitionem omnem. *Qui sequitur me, non ambulat in tenebris.* Non sequitur Mahumetis Alcoranus, non Thalmud, non Caluinus, &c. ideo in tenebris ambulant. Isai. 60. *Surge illuminare:* hæretice; *quia venit lumen tuum.*

5. Dete[...] vanita[...] mundi

5. Vt lux orta omnia in orbe detegit; ita Christus natus, ac prædicatus omnem mundi vanitatem, & rerum cœlestium varietatem, veritatem, perpetuitatem. Veri hi colores facile istos fucatos arguunt vanitatis. 1. Docent, 4. *Reg.* 5. Naamanum quidem esse potentem, at intus leprosum. 2. Nabuchodonosorem esse capite aureum; at pedibus luteum. *Daniel.* 2. 3. Mundum non nisi punctum esse respectu cœli. In mundo meros esse atomos, resque nihili, inque stabiles. Eccles. 1. *Vanitas*

tas vanitatum, & omnia vanitas. 4. Docet omnem lineam nonnisi punctus constare, sic & vitam nostram fluxis momentis præteruolare. 5. Omnes motus ambitionis ex meris mutatis esse componi. 6. Ostendit lux illa, omnem corporis formam esse luteam vmbram, corpus cinerem, mundi lucem esse tenebras.

...rodit ...atoris ...uita-

II. Vere est *lucerna ardens & lucens*, Ioan. 5. Hanc Deus orbi *accendit lucernam*, *& in abscondito non posuit, neque sub modio, sed super candelabrum: vt, qui ingrediuntur, lumen videant.* Hoc viso continuo peccatorum apparet grauitas: & causa tantorum cruciatuum à Christo perpessorum. Tanti olim diluuij, in orbem immissi: Sodomæ ignibus cœli exustæ.

...nali- ...s,

Dirum peccatum! orbi affers interitum, & omnia absumens ignis, aër, aqua, nil te lædere tamen valet. 1. Similis Salamandræ illæsæ in medijs ignibus. 2. Tu es Iebusæus, quem Israëlitæ nunquam potuere è terra promissionis eijcere.

3. Inhabitasti orbem annis plus quinquies millenis, nec te Patriarchæ, aut vlli viri sancti expellere valuerunt. 4. Tu magnus es prædo, qui pergrassaris in orbe iam inde ab creatione: & quantas prædas egisti? 5. Tua tu Gigantomachia cœlos quoque attentare non dubitasti: & ibi quot funera, quotque strages dedisti? Te vicit tamen Victor omnium.

...ristus ...tene- ...r.

III. Et vero odium Dei in peccatum quis fando explicet? 1. Herodis in Jesum fuit exitiale odium, vt inauditum infanticidium designaret. Maius est Dei in peccatum: vt nec vnigenito parceret, sed Ada ex Paradiso expulso, ipsum quoque morti destinaret. Adeo *odisti omnes, qui operantur iniquitatem.* Ps. 5.

2. Herodias, *Marc. 6.* præ cæde Baptistæ repudiauit regni dimidium. Deus præ odio peccati tradidit Filium: Filius posthabuit cœli regnum.

3. Aman dire oderat Mardochæum: vt decem millia talentorum offerret ærario, tantum vt tolleretur è medio: *Esther* 8. Ita Iesus sanguinem obtulit, vt exosissimum sibi peccatum aboleret. Atque hæc vt cerneremus, *venit Lux in hunc mundum.*

Quid lux est mundi.

Et quidem *qui sequitur eam, non ambulat in tenebris.* Christus enim Pharos & fax mundi est, & columna ignea, *Exod.* 13. qui populum suum præit per mare, ac desertum: assectantesq; hostes pernicie obruit.

Sequenda Lux & crux.

Magnum orbi factum est & beneficium, & ornamentum, datis duobus luminaribus magnis Ecclesiæ, & cuique animæ: Nimirum dato Jesu, Matreque Jesu. Hæc luminare minus: Ille maius est, *Qui sequitur, non ambulat in tenebris.* Sequi vero est istud: *Qui vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur.* Ergo Crux est Lux. Luxque ducit & ad, & per tribulationes. Vt pati, sit in luce ambulare. Ergo mundi prosperitas est meræ tenebræ: ipsa frui, est Christum non sequi.

Peroratio in Lucifugas mūdi. lucas.

IV. Infaustæ semper habitæ sunt aues noctiuagæ, & lucifugæ, vt bubo, vespertilio: arcebatque eas ab sacrificio quondam Deus. Ita mundi lucas Deus odit, & vt immundos reijcit.

Esto, sit lux Christi contempta mundo tanquam obscura, humilis, paupercula, patiens, obedienter seruiens. &c. At lux mundi sunt Deo tenebræ. Momentum, quod hic agimus, aperiet continuo discrimen: tunc vociferabuntur illi, *lux non est orta nobis, & sol iustitiæ non illuxit nobis. Nos insensati æstimauimus vitam illorum insaniam, &c.* At sera querela nimis.

* * *

DOMINICA PASSIONIS
Feria III.

Erat autem in proximo dies festus Iudæorum, Scenopegia. Dixerunt ergo fratres eius ad eum: Transi hinc, & vade in Iudæam. Ioan. 7.

ELias, 3. *Reg.* 17. fugitans honorum? aulæ Iezabelis, ac patriæ: quod nollet in ea clarere miraculo, concessit Sareptam Sidoniorum, obscurum procul oppidulum. Ita hic Jesus linquit Solymam, Galilæam adit, fugitans hominum ac solennitatum.

Quorum occasione nos

I. *De fuga gloriæ.* II. *De vano fratrum Domini postulato.* III. *De inani gloria mundi, & humilitate Christi.*

PARS I.

De fuga gloriæ.

Eam Ethnici fugerunt. I. ANtisthenes Philosophus, audito se vel ab improbis laudari, exclamabat: *Dij immortales, quidnam mali feci?* Laert. l. 9. Phocion Dux Atheniensis, (ait Plut.) perorarat: omnibus dicta eius, gestaq; fortia prædicantibus, aiebat vicino: *Me miserum: vereor, neu quod stultum verbum mihi exciderit.* Adeo popularis gloriolæ fugitantes erant viri sapientes.

Gloriam Deo deberi exempla. Quid par igitur Christiano? *Quid habes, quod non accepisti? Si autem accepisti quid gloriaris?* 1. Cor. 4. 2. Lystrenses, *Act.* 14. Paulum Mercurium, Barnabam Iouem appellabant, vt Dijs acclamantes, ac sacrificia eis destinantes. Sed hos ille refutans honores ait, *Viri, quid hæc facitis? Et nos mortales sumus similes vobis homines.*

3. Daniel quoque, *cap.* 8. ex fœlicitate interpretandi somnia quasi diuinus habebatur, at omnem is honorem ad Deum regerebat, vt qui reuelaret, quæ, cui vellet.

4. S. Martinus Tur. semper è collo gestabat reliquias, & quæ innumera edebat miracula, istis ea adscribebat. *Sur. tom. 6. in vita.*

5. Elisæus, 4. *Regum* 4. vt excitandi ab se pueri famam & gloriam excluderet, solum ad solum sese excludebat, nec testem facti, præter Deum, cupiens. Sciebat, quanta pestis esset vana gloria.

Vana gloria noxia. Figura. II. Formosa Bethsabea, 2. *Reg.* 11. quod lauans se nudam Regi forte ostendisset, occasio adulterij, homicidij, malorumque plurium extitit. Ita nudata vulgo bene gestorum venustas dum gloriam, simul aliam quoque excitat miseriam, ad minus inuidiam fabram malorum. Et sæpe illa mariti sui cædendi, id est, Sponsi Jesu, est causa.

2. Dinæ spectata, vulgataque formæ venus quanta mala peperit? *Genes.* 34. Ipsi raptum & constuprationem: fratribus luctum, pudorem, furorem: Sichemitis excidium: patri dolorem ac metum. Ita bona opera nostra cum foras se efferunt, aura rumoris afflanda, rapiuntur à dæmonibus, adulterantur, &c.

Milui gloriolæ captatores. III. Et quid sunt gloriolæ aucupes? Miluorum similes, qui quantumuis altum euolent; terram tamen spectant prædæ auidi. Ita diuina licet opera patrent, intentos tamen ad prædam gloriolæ habent oculos, immemores huius: 1. Tim. 1. *Soli Deo honor, & gloria.*

Fugitāda magis Deoque danda. Est gloria, qualis vxor Putipharæa; Deo debita soli coniunx. Et, si hæc animum, vt illa Iosephum, solicitet, vir bonus sic respondeat: *Ecce Dominus meus omnibus mihi traditis, ignorat, quid habeat in domo sua, nec quicquam est, quod non in mea sit potestate, præter te, quæ vxor eius es: quomodo ergo possum hoc malum facere, & peccare in Dominum meum? Soli DEO honor.* Miseri, qui, quæ pretiosa habent, in ventum por-

portant dispergenda, aut prædonibus rapienda.

Pauones sunt, qui meritorum suorum pennas spectant explicatas, indeque sibi placent. Respectate pedes, iam erit, quo plumæ cadant.

Pertinent ij ad Plutarchi apologum istum: Mulus erat, qui corpore suo viso musculoso, valideque compacto, superbire, subsultare, discurrere, sessores excutere cœpit, ac insolentius lasciuire. Demum se asino natum recordatus, ponebat animos mitior. Ps. 31. *Nolite fieri sicut equus & mulus, quibus non est intellectus:* Quo non intelligũt; *omne datum optimum, & omne donum de sursum esse à patre luminum.* Iac. 1. Repetant memores se è luto, ex Ada lapso, descendere: & quo lutum ascendet?

Quare, Luc. 17. *Cum feceritis omnia, quæ præcepta sunt vobis, dicite serui inutiles sumus, quod debuimus facere, fecimus.* In exemplum Dominus à fratribus inuitatus ad patriam solennitatem Scenopegiæ, vt & isthuc virtutem ostenderet, publicum declinauit.

PARS II.

De vano fratrum Domini postulato.

D*Ixerunt ergo fratres eius.* Quid? An non fuit Jesus B. Virginis Vnigenitus? Et quidem illa nec virum agnouit, nec iterũ à Spiritu S. fuit obumbrata, Virgoque permansit in æuum. Illa fuit, estque vt sol, vt Phœnix sola.

Nec primam similem visa est, nec habere sequentem.

Vt sepulchrum Domini nouum fuit in petra, *Matth.* 27 in quo solus decubuit: talis Deiparæ vterus. Apologus est: Leæna; cæteris ipsi dantibus opprobrio animalibus, quod vnum duntaxat catulum eniteretur infœcunda, se fœcunda autem proferre multos, & sæpius: his ait: Verum dicitis: Sed quem edo, is Leo est, vestrumque vnus Rex omnium. Ita Virgo B.

Quid igitur Heluidi, iam olim hæretice, Deiparam plurium fingis liberorum matrem? Aut Josepho prius affingis matrimonium, ex quo filios suscepisset: qui fratres Domini vocarentur? Joseph virgo Virginis custos, & Christi nutritius fuit, monogamus, non bigamus. *Ita nostri tradidere Maiores*, ait Hiero. & Chrysostom. homil. 4. in 2. ad Thess. *Traditio est, nihil quæras amplius.* Erant filij Zebedæi ex Maria Salome, Deiparæ sorore nati: & hi idcirco fratres Domini, pro more Judæorum, dicebantur. Et hi ipsum ad miraculi occasionem, in patria edendi, male ambitiosi instigabant. Sicut alibi regni affectabant honores.

Qui quomodo fratres Iesu.

II. Erat festum illud Tabernaculorum percelebre, iussum, *Deut.* 16 agitari 15. Septembr. in memoriam Israeliticæ peregrinationis per desertum. Id quod & nobis ob oculos versari oportet: Viatores nos esse, *nec habere hic ciuitatem permanentem; sed futuram inquirere.* Ideoque, vt Horatius ait: *Vitæ summa breuis spes longas inchoare vetat.* Sic Paulum id docuit Psaltes 38. *Aduena ego sum & peregrinus: sicut omnes patres mei.* Hoc ille balsamo humilitatis sceptrum, coronamque vngebat: vnde & gloria ipsi perennat.

Peregrini sumus.

Crudele hic hospitium est, acida dulcibus mista apponit, soluendum est denique symbolum cum irrecuperabili amissione vitæ, ac multis æternæ etiam. Heu scelerata domus! Non ego tibi inquilinus, sed peregrinus esse velim.

Hospitium crudele Mundus.

Nec ethnici sat tibi fidere quibãt. Hinc cuiusdam Philosophi dictum celebratur istud: *Agrigentini comedunt, quasi semper morituri & ædificant, quasi nunquam morituri.* 2. Diogenes Cynicus vrbifuga oderat sic homines moliri ædes & opes hic, quasi victuri semper. Ideo dolium inhabitabat. Quod altius considerans Alex. Magnus, agnosce-

Spretũ ab Ethnicis.

bat vitæ, mundi, rerumque vanitatem, & ait: *Ni Alexander essem, Diogenes esse velim.*

Cultum à stolidis.

II. Sapere hunc diceres, qui tantum pernoctaturus in domo, eam conuestiret auro aulæisque ac picturis: cum mane primo sit inde abiturus? Tales nos hic sumus: & tanta molimur?

Periculosū cunctis.

Dicam de mundo, quod Isocrates de Athenis: *Vrbem esse pulchram ad deambulandum: sed inhabitatu difficilem, ac periculosam:* eo quod plerosq; Duces suos vel morte mulctaret, vel exitio.

Vrbicolæ infames.

III. Fratricida Cain primus vrbem condidit, *Gen.* 4. vocauitque nomen eius ex nomine filij sui Henoch. 2. Nemroth fastuosus, *Gen.* 11. turris Babel substructor, simul linguarum extitit confusor. Istorum posteri sunt orbis inquilini: At peregrini sunt Adam, Abel, Seth, Noe, Abraham, &c. iusti.

Aduenæ iusti morantur.

Vixit Adam annos 930. & tamē agebat sine domo, sub dio, pelle tectus, victitans ijs, quæ terra fundebat. At iam quantis vestimur, ac vescimur, ædesque molimur sumptibus? Ac si nō infelices essemus peccatores. Sed istis in vmbris nostri notitiam ac memoriam obscuramus: Hocque ipsa ea felicitate sumus infeliciores.

Figura mundicolarum.

Jacob, *Genes.* 31. in domo Laban auari, idololatræ, iniqui qualis seruiebat? quo pretio? Perdius & pernox pastor ouium &c. merebatur coniuges, & oues: demum reuertit in patriam: At ita quidam hic degunt, vt prodigus filius in regione longinqua. Quin igitur vtriusque discimus exemplo?

Figuræ mundifugarum.

IV. Quam Dauidem pertæduit, & vitæ, & mundi? Psalm. 119. *Incolatus meus prolongatus est: habitaui cum habitantibus Cedar: multum incola fuit anima mea.* Quare, Psal. 54. *Quis dabit mihi pennas sicut columbæ, & volabo, & requiescam.*

V. Moyses, Dux sexcentorum millium armatorum, legauit ad Seon Regem Amorrhæorum: Nu. 21. *Liceat nobis transire per terram tuam: non transibimus per agros, & vineas, nec bibemus aquas ex puteis. Via regia gradiemur:* nec sistemus, *donec transiuerimus fines tuos.* Ita nos cum mundo peregrini transigamus, & agamus in eo.

Den... degeri... mun... gura

2. Quid voluisse putandus est Deus, quod annis quadraginta sic circumduxit in deserto Israelitas; vt nunquam vestire se opus haberent? An, vt & nos *habentes victum & vestitum, his contenti simus?* in pari degentes & parsimonia, & sanctimonia vitæ.

Exe...

3. Joseph, vir quantus in Ægypto, ab anno ætatis sexto decimo, quo in eam venditus aduenit? Ad clauum summæ rei totius adsedit gubernator annos quatuor supra nonaginta, mortuus ætatis anno 110. Neque tamen liberis emisse, reliquisseque possessiones proditur. Præsagiebat nimirum exituros olim Ægypto: esseque volebat peregrinos. Disce ergo: *Exemplo didici sapientiam.*

PARS III.

De inani gloria mundi, & humilitate CHRISTI.

Mu... Su...

I. *Vade in Iudæam, & discipuli tui videant opera, quæ facis: Manifesta te mundo.* Hæc fraus Satanæ est; mundique fucus. Istam hanc, inquit, simplicitatem tuam exue: Publicum ama, inque oculis ac luce hominū viuere consuescito. Polles annis, ac animis, amici nec deerunt: sanguis adest nobilis: parati sunt vacuique honores: his natus es: *manifesta te mundo.*

Ini... fal...

Verumenimuero, An non, Matth. 10. *inimici hominis domestici eius?* An non & filijs parentes sæpe occinunt talia? Et quid nisi mortis canunt, cudunque consilia? 2. Si cauendum sit tibi *ab ea, quæ dormit in sinu tuo:* quanto magis, ab talibus domesticis?

Dome-

Domesticus Cain fratrem occidit: *Gen.* 4. Imael Isaacum deprauabat, *Gen.* 21. Esau barbarus persequebatur Jacobum: *Ge.* 28. Josephum fratres, *Gen.* 37. Hic Dominum sui fratres tentant.

II. Quid Dominum tentatis? Nescitis *Matth.* 4. Satanam confusum abscessisse? Hic est is, *qui humilia respicit, & alta à longe cognoscit.* 1. Annon, *Exod.* 2. Moyses *elegit abiectus esse in domo Dei, magis quam habitare in tabernaculis* Pharaonis aulicus? Ita & Dominus saturari opprobrijs in cruce maluit; quam colludere mundo in hominum luce. Nec Herodi ad gratiam dabat miraculum: & popello daret? 2. Is humilis est Mardochæus, *Esth.* 5. qui noluit indui prius, quam Aman, (Satan,) Judæorū proscriptor, esset damnatus ac suspensus. 3. Est Dauid: 1. *Regum* 17. nolens indui regijs ante, quam strauisset Goliatam. 4. Is in Regem constituendus à turba fugit. 5. Is cæco reluminato præcepit, nemini diceret. *Ioan.* 6. Dixit Joan. 8. *Ego gloriam meam non quæro.* 6. Ille, vt primum crucifixo titulus hic affixus est: *Iesus Nazarenus Rex Iudæorum,* continuo, quasi honorum fugitans mundi *inclinato capite emisit spiritum,* Matth. 27.

An ideo fortassis, *Exod.* 19. suam ostensurus Moysi gloriam Deus, *Cauete*, ait, *ne ascendatis in montem: nec tangatis fines eius. Omnis namque, qui tetigerit montem, morte morietur.* Et homo meritorum gloriam in oculis hominum constituet? Quid erit igitur, quod *Pater vester, qui videt in abscondito, reddet vobis?*

III. Pluribus potuisset, at tribus duntaxat discipulis suam voluit ostensam transfigurationem Dominus. Sed & hisce interdixit, neu cuiquam dicerent. Magna transfigurationis fuit; at maior hæc humilitatis gloria erat. 9. Nullus dubito, quin idcirco Tantus voluerit tantillus in stabulo nasci, in fœno reclinari; vt cum summa Dei gloria summam iungeret humanæ contemptum gloriæ. Certate Angeli, pastores, Magi puerum honorate: is certat honores humilitate superare. Vicisti Jesu istos!

Sed & Baptistam vicisti. Humilitatem ille tuam obstupescebat: sed tua eum altior modestia telo iustitiæ compescebat, ac erudiebat.

Accedebat vox Patris: *Hic est filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui.* Et hanc quasi fugiens in desertum sese condebat; donec vocis factæ vel fama refrixisset, vel memoria in animis hominum. Et vos adhuc in statis, *Manifesta te mundo?*

Hoc Satanæ est, dare fumos, & captare. 1. Qualis, *Esth.* 1. Assuerus admirando dato conuiuio se quæsiuit facere admirabiliorem. 2. Quales Naamano Syro datæ opes, sed & lepra addita. illis felix, hac infœlix censebatur. Ita Satan ac mundus offert honorum, opumque vim, sed suo fuco, malo tuo.

IV. Quid: quod alij sint fratres Domini meliores: Angeli, Patriarchæ? &c. Ideoque & eorum postulatio iustior est illa: *Rorate cœli desuper, & nubes pluant Iustum: aperiatur terra, & germinet Saluatorem. Vtinam disrumperes cœlos: &c.* Dicunt: *Transi hinc è cœlo, vade in Iudæam, manifesta te mundo.* Ps. 79. *Ostende faciem tuam, & salui erimus.*

Absalomo fuso, 2. Reg. 19. Rex luctu squalebat: cui Joab Dux: *Ostendisti, hodie, quia non curas de Ducibus tuis, & de seruis tuis. Nunc igitur surge, & procede, & alloquens satisfac seruis tuis. Iuro enim tibi per Dominum, quod si non exieris, ne vnus quidem remansurus sit tecum nocte hac.* Ita Cœlites olim, Patresque veteres quasi ad Christum, vt exiret cœlo in terram Homo. Neu dicat mundus cum Pharaone, Exo. 5. *Dominum non cognosco, & Israel non dimittam,* Ergo *Manifesta te mun-*

te mundo. Nam *Deus Israel Deus absconditus est*, Isaiæ 45. *Et thesaurus absconditus in agro naturæ.* Manifesta te, vt inueniam te. Vendam omnia, pauperibus dabo, vt emam te.

FERIA IV. POST DOMINICAM Passionis.

Oues meæ vocem meam audiunt, Ioan. 10.

ISaac, *Genes.* 27. benedicturus filio, vocem Iacobi, licet habitum ementiti, continuo agnouit. Ita vocem Iesu oues ipsius.

Circa quam nos

I. De Verbi Dei efficacia. II. De Pastore. III. De vocis pastoriæ audientia. IV. De vi auditi Verbi.

PARS I.

De verbi Dei efficacia.

Conuersio orbis debetur Verbo Dei.

I. PYrrhus, Rex Epiri, fatebatur, Cyneæ eloquentia plures ad regnum vrbes accessisse, quam armis: ideoque vnius se voci plus debere, quam armis omnium. Ita voce Christi, & Verbi Dei plures ad Deum animæ, quam armis accessere: illi debet augmentum sui Ecclesia, non hisce. *In omnem terram exiuit sonus eorum.* Psal. 18. Non armis orbem subegerunt Apostoli.

Id expugnat corda.

Sicut muri Iericho ad tubas sacerdotales clangentes corruerunt; *Iosu.* 6. Quæ valla, ac munitiones validiores sunt corde in peccatis inueterato? Carne Animam aggrauante, & captiuam clausamque tenente? Ista tamen cesserunt voci Apostolorum.

Elicit lacrymas.

Quare vos Moyses & Aarones. Num, 20. *Loquimini ad petram & dabit vobis aquas:* diffidens autem Moyses, ac vltra mandatum, virgam adhibens, castigatur à Domino. Neu quisquam existimet vim potentiæ plus ad lacrymas pœnitentiæ valere; quam verbum Dei. Cum sit, Psal. 28. *Vox Domini in virtute, vox Domini confringentis Cedros*, velut concussas tonitru.

Expellit aut eijcit peccatum.

II. Vt igitur tonitru abortus causa in vtero fit vi quadam occulta: ita Dei Verbũ auditum facit abortire peccatrices animas, vt emortua peccata effundant.

Incutit metum.

Ceruas aiunt non nisi tonante cœlo eniti posse: natura meatus per metum resoluente. Anima peccatrice quid meticulosius? timore pœnæ ac iudicij soluitur ad excludenda peccata. Est namque *Lex Domini immaculata, conuertens animas*, Psal. 118.

Exemplis conuersorum.

1. Conuertit Saulum, cædes spirantem, in Paulum; *Act.* 9. 2. Magdalenam è peccatrice in pœnitentem: 3. Apostolos, è piscium, in hominum piscatores: 4. Orbem denique conuertit.

Per eremos communicat.

Serapion Anachoreta aliquando sæuiente hyeme nudus per agros obibat, sola gestans Biblia: interrogantibus, quis eum sic despoliasset? digito S. Codicem monstrans aiebat: *Iste.* Verbum Dei Consilijs Euangelicis eremos & cœnobia compleuit.

Tituli eius.

Vix ipse S. Spiritus apta satis verba reperit, quibus Dei Verbum appellet. 1. Vocat, Ps. 118. *Ignitum eloquium tuum vehementer*: igniens animas charitate. 2. Ier. 23. dicitur *Malleus cõterens petras* obstinationis. 3. Hebr. 4. *Omni gladio ancipiti penetrabilius*. 4. Ps. 118. *Lucerna pedibus meis verbum tuum*. 5. Matt. 4. *Non in solo pane viuit homo: sed de omni verbo, quod procedit de ore Dei.* Et hoc est, quo Christi oues audito pascuntur.

PARS II.

De Pastore.

Christi Pastoris dignitas.

I. IN nominibus Christi conuenientissimum est *Pastoris*. Is enim est, qui reliquit nonaginta nouem in deserto, & quærit perditam naturam humanam: inuentamque reportat. Ego sum, qui *erraui sicut*

sicut ouis, quæ perijt. Quare seruum tuum Domine.

Vt balantes colligat oues pastor, ex editiore colle clamat, quo exaudiatur vox nota, ouesque contrahat: Ita Jesus in monte Caluariæ. Et vero exaudita vox eius est per totam gentilitatem, Judæam; adeoque in limbo, in orco. Ps. 68. *Laboraui clamans, raucæ factæ sunt fauces meæ.*

Etenim sicut. 1. *Reg.* 17. Dauide greges patris in montibus Bethleem pascente, cū vrsus vel leo inuadebat oues: ipse prædam eripuit: ferasque interfecit. Ita Jesus strauit leonem rugientem, mortemque morte: & oues eripuit. Itaque Seruatori vitam animamque debemus.

Jacob, gregum Labani pastor, eius ingratitudinem zelo bono arguens ait: Gen. 31. *Per viginti annos in domo tua seruiui tibi: die, noctuque æstu vrgebar & gelu, fugiebatq; somnus ab oculis meis.* Satis hoc ad iram Labani reconciliandam: sed nihil ad obstinatum animum emolliendum. Maiora pertulit pro nobis *Pastor bonus*: eorumque ingerit memoriam, *vigilansque* fuit *sicut passer solitarius in tecto.* Et quotusquisque vocem cruciatuum eius audit? Qui oues sunt eius; audiunt.

II. Vox eius inter alias etiam est ista: Luc. 3. *Parate viam Domini, rectas facite semitas eius:* auferte saxa obstinaciæ, vepres malitiæ, montes superbiæ, &c. 2. Vox eius est Noachi admonentis, deuitemus peccati, ac pœnarum diluuium, *Genes.* 6.

3. Vox eius est Angelorum, *Genes.* 19. exire è Sodoma iubentium in montem Saluatoris, ac crucis. 4. Vox eius est Jonæ, interitum nunciantis: *nisi pœnitentiam egeritis, omnes similiter peribitis.*

1. Domine, *emisisti vocem similem nobis, plorans,* in præsepio: audiere Angeli, Pastores, Magi; & aduolarunt. 2. Vir factus vocem dedisti in templo; in Synagoga, in plateis, in campis, & super aquas: audierūt Cananæa, Samaritana, Magdalena, Zachæus, Regulus, Centurio, &c. Quot interea obturauerunt aures suas, instar aspidis surdæ? In cruce, clamantis à voce intremuit orbis; nec te audijt tū, nisi latro. Scribæ, milites, &c. surdine verbum audissent? Quotus te quisque audit hodie?

Dicis: *Qui vos audit, me audit.* At Isai. 53. *Domine quis credidit auditui nostro?* id est, Ro. 10. *Quis obediuit Euangelio?*

PARS III.

De vocis pastoria Audientia.

I. VErum, malo id vestro, ô scabiosæ oues. Sicut enim volumen legum Moyses olim tradidit Leuitis, in Arcā reponendum, Deut. 31. *Vt sit tibi contra te* (alias *coram te*) *in testimonium*: Ita Pastoris, pastorumque voces ad iudicium reseruātur, in caput obsurdescentium ruituræ, in testimonium condemnationis.

Dei Verbū non audientibus fit in iudicium.

Confertur cum Corpore Christi.

1. Fiunt eæ voces similes Christo; qui alijs quidem lapis est fundamentalis: at alijs petra scandali: Ita vox pastorum his saluti: damno istis. 2. Sicut Eucharistia his vita, mors istis. Ita *Augustin. libr.* 50. *Hom.* 15. Vbi ait: *Interrogo* vos fratres: *Quid plus videtur vobis, Corpus Christi, an Verbum Christi?* Concludit, non minoris reum peccati, qui Verbum Dei contemnit; quam qui Corpus Christi proculcat. Neque hanc vnquam retractauit sententiam Augustinus. Habetur & in *Decret. Cod. ca. interrogo.*

Nec abest ratio. Tanta enim peccati est culpa, quanta Dei præstantia. Quod si enim, teste S. Gregorio, *Verbo Dei peccatores conuertere maius est miraculum, quam mortuos carne suscitare*: certe idem vel aspernari, vel impedire, grauius est, quam homines viuos trucidare. Nam hoc corporum est malum: istud animarum.

Quantum sit peccatū non audire Dei Verbū.

Reuerēter audiendū est. Bene Chrysostom. in Matth. *Regia literæ non leguntur in Senatu, nisi cum magna omnium attentione: Quid ergo cœlestis Regis literæ in medio Ecclesiæ lectæ?* Earum primus fuit tabellarius Jesus: Dein Apostoli: quibus ait: *Sicut misit me viuens Pater, & Ego mitto vos.* Perinde sunt igitur audiendi.

Non audiens est excors, & vitæ exsors. II. Hominem is ex homine exuerit barbarus, qui procul degens alio in orbe, nec suorum literis aut nuncijs afficeretur: nec eis, cum posset, salutem diceret: nec vllam ipsorum patriæque memoriam secum coleret: Huius sunt similes procul cœlo in terris exules: at cœlestium literarum negligentes: exsortes communionis cum Diuis mutuæ: nec media captantes ad ipsos permeandi: nec ipsorum dulci pascentes se memoria. Hominemne hunc, an brutum dixeris?

Captiuis in Babylone Judæis quoties subibat memoria Solymæ; toties *Super flumina*, aiunt in Psal. 136. *Babylonis sedimus, & fleuimus dum recordaremur tui Sion.* Quo magis nos, exules patria: cui conditi sumus ac renati.

Ex eo capitur signum prædest. vel reprobationis. III. Metuendum est, ne istius obliuio sit quædam à Deo reprobatio. Nam 1. Cor. 14. *qui ignorat ignorabitur.* 1. Enimuero, horresco memorans; si *Beati, qui audiunt Verbum Dei*: ergo maledicti, qui non audiunt. 2. De piscibus, recentes sint, an putiscentes, ex inspectis branchijs seu auribus fit iudiciū: ita ex auditu Verbi Dei de filio Dei, viuat, an mortuus sit. 3. Audi: *Qui ex Deo est, verba Dei audit*, id est, prædestinatus est. *Propterea vos non auditis, quia ex Deo non estis*, id est, reprobi estis.

Simile. Fures, in flagranti furto deprehensi, primum flagellari consuerunt: post iterum comprehensis aures præscinduntur: demū in furcam aguntur. Ita peccatores rerum prohibitarum appetentes, ac vndique cupita rapientes, primum quoquo modo abs Deo castigantur. Nam *multa flagella peccatoris*, Psal. 31. Iterum sæpiusque relapsi obdurantur auribus ac animis. At demum, Prou. 18. *peccator, cum venerit in profundum, contemnit.*

Figur. 1. Lex erat, Leu. 22. *Bouem & ouem aure & cauda amputatis voluntarie offerre potes: votum autem ex eis solui non potest.* Significat Deum nequaquā animabus delectari auribus truncis: quæ ipsæ verbo Dei non delectentur.

Aliud. 2. Elapso seruitutis septennio liber abire seruus poterat, *Exod. 21. Deut. 15.* Si nolebat, auricula per subulam ad domus postē affixus æternum mancipabatur. Ita homo pertusę auris seruus est dæmonis; suis mancipatus concupiscentijs, nam *transit in affectum cordis.*

PARS IV.

De vi auditi Verbi.

Est suauis. I. SEdisti non gustarunt, quam suauis sit Dominus, & vox eius dulcis. Alioquin dicerent: Psal. 118. *Quam dulcia faucibus meis eloquia tua: super mel & fauum ori meo.* 1. Regina Sabæ, 3. *Reg.* 10. audiens Salomonem, extra se rapiebatur. 2. Magdalena, præteritarum immemor deliciarum omnium, ad pedes assidens audiebat Dominum. 3. Milites, *Ioan.* 7. ad Dominum comprehendendum missi, audierunt attoniti. Ecce vim auditi verbi. 4. Josias Rex, 4. *Reg.* 23. legit minas Legis, intentatas violatoribus: mox indoluit toto animo, scissoque paludamento misit ad oraculum percunctatum, quid opus factu: simul ad præscriptum legis vitæ rationes instituit. 5. Audierat S. Antonius forte in templo istud: *Vade, & vende omnia quæ habes, & sequere me.* Fecit. Et vir quantus ex tantulo verbi semine euasit? 6. S. Augustinus istud, *Non in comessationibus, neque in luxurijs consistit regnum Dei:* legit: substitit: & ab hæresi Manichæorum destitit.

1. Effi. Attoni. 2. De... 3. Mi... 4. Pœnitentem. 5. Relig... sum. 6 Orth... doxum.

destitit. Ecce dabit voci suæ vocem virtutis.

Quod ferente legem Deo in monte Sinai, cœlū tonaret, fulguraret, clangerent tubæ: indicat, quanta vis Verbi & legis esset futura Euangelicæ.

¶ Neque audientia Verbi diuini esse vulgi tantum existimanda est: sed quorumuis doctorū etiam. 1. Quis Paulo profundior? Ad Ananiam tamen auditurus salutaria mittitur, *Act.* 9. 2. Dionysium Areopagitā Ecclesia non haberet; nisi Paulum is attendisset, *Act.* 17. Lectio erudit: at vox viua permouet. 3. Dauide quis in lege peritior? Non tamen de peccato indoluit ante, quā audisset Nathanem. 4. Pharisæi doctores erant populi: ad Baptistam tamen exibant audiendum. 5. Quot, quanti sapientes ex vltimis orbis oris confluebant auditum Salomonem? 3. *Reg.* 10. Quare imitemur Samaritanam, tanto ex auditione Domini succensam zelo, vt hydria relicta, alios ad eundem inuitaret, ac concitaret.

FERIA V. POST DOMINICAM Passionis.

Ecce mulier, quæ erat in ciuitate peccatrix. Luc. 7.

Consule Locum de Festis per annum, in F. S. Magdalenæ.

FERIA VI. POST DOMINICAM Passionis.

Collegerunt Pontifices, & Pharisæi concilium aduersus Iesum. Joan. 11.

IAm diu, *Gen.* 37. in Iosephum coxerant odium fratres, rei sceleris pessimi; cum demum ineunt consilium insontis occidēdi. *Ecce somniator venit: venite occidamus eum, & videamus quid prosint illi somnia sua.* Ita hodie *Collegerunt, &c.*

Nos super eo

I. De prauorum fugienda societate. II. De consilio ipso. III. De re bona male consultata. IV. De consilio bono imprudenter dato, ac necessario.

PARS I.

De prauorum societate fugienda.

I. THemistocles, Dux Atheniensis, prædium venale proponēs, iussit à præcone addi: *Et vicinum habet bonum.* Plut. in Polit. Significat bonorum quærenda esse consortia; fugienda malorum, 2. Psalm. 1. *Beatus vir, qui non abijt in consilio impiorum.* 2. 1. Cor. 5. *Non commisceamini fornicariis: & cum eiusmodi nec cibum sumite. An nescitis, quia modicum fermenti totam massam corrumpit?* — *Fuga taliū est.* — *1. Insigne bonum.* — *2. Est fidelitas quædam.*

Sara, *Gen.* 21. persensit Ismaelis cōsuetudinem Isaaco perniciosam fore ad idololatriam: itaque instat eum eijci, vel Deo ipsi fauente: *Eijce ancillam, & filium eius.* — *3. Auertūt à Deo animos.*

Quare quæ cura ciuitatum est, ne ab infectis peste locis vicinis inficiantur: par ac maior sit oportet, caueri improborum congressus. Vel istos à te; vel te ab istis abstine. — *4. Peste inficiunt.*

Fac quod apiculæ: hæ ingruente vel hyeme, aut vento, vel imbre, se in cellulis continent, ne quid mali accipiant. Istis est deterior tempestas improborum. Vis enim magna est & multitudinis, & consuetudinis, & impuritatis. Ideo Dauid Psal. 54. *Elongaui fugiens, & mansi in solitudine.* — *5. Impellūt in mala.*

II. In V. Test. leprosi cœtibus hominum arcebantur ac vrbibus; vnde *Luc.* 17. decem illi etiam *à longe steterunt, & leuauerunt voces suas.* Sic praui vel arcendi, vel coercendi, aut defugiendi sunt. — *Cauendos esse. Figura.*

2. Rex Iosaphat copias cum impio iunxerat Achabo: ideo sicā Propheta arguitur. 2. Par. 19. *Impio præbes auxilium: & his, qui oderunt Dominum, amicitia iungeris: & idcirco iram quidem Domini merebaris.* — *Exemplū.*

3. Ea causa ita seuere Dominus, Exod. — *Præceptū.*

 34. Non

34. *Non accipies vxorem de filiabus eorum* (alienigenarum) *filiis tuis: ne faciant fornicari filios tuos in deos suos:* Quinimo *Caue, ne vnquam cum habitatoribus terræ illius iungas amicitias, quæ sint tibi in ruinam.*

Congeries exemplorũ. III. Nec alia potior causa extitit, cur orbe toto inundarit scelerum primo, dein aquarum diluuium; quam quod filij Seth, (ob pietatem Angeli dicti:) cum filiabus Cain connupsissent, *Gen.* 6. 2. Petri negatio prouenit ex militari commercio: ita socius blasphemorum blasphemator factus est. 3. Vel vnius Jonæ, *cap.* 1. societas in quantum nautas discrimen adduxit? 4. Judas vnus, *Matt.* 8. putatur vel tempestatis, vel certe timoris Apostolorum extitisse causa; vt desperati in iactatione clamarent, *Domine adiuua nos, perimus.* 5. Vnius Dauidis culpa, fuit causa septuaginta millium peste extinctorum. 2. *Reg.* 24. 6. Vnus rebellis Absalom traxit ad internecionem duodecim millia virorum fortissimorum. 2. *Reg.* 25. 7. In præsens, ecce Caiphas totum cogit Synedrion, in caput Domini moliens perniciem. Vnus fax omnium.

PARS II.

De Concilio ipso.

Occasio Concilij est gloria Dei. I. CAusa Concilij fuerat suscitatio Lazari, & totius populi ad Christum facta conuersio, seu admiratio cum veneratione. Hic inuidia ardētes iam diu Principes Sacrorum, in Dominum conspirant, populi defectionem metuentes.

Mos similis satanæ impedientis bona. Ingenium hoc Satanæ est. Spectante vel vrbe, vel homine ad conuersionem; continuo is omnia mouet intus in homine, passiones, consuetudines, sensus, moresque sui, &c. foris aduersa, negotiaque ingerit: amicos, vt Jobo, subornat, &c. tantum vt Dei cultum retardet, aut concuellat.

Exempl[a] 1. Jacob, *Gen.* 31. vt primum conuasarat, vt se subduxerat, hic eum Laban persequi, expostulare, mortemque meditari: ni fata obstitissent. Ita dæmon in mundifugas.

2. Pharao, *Exod.* 7. 8. &c. vt sacrificaturos Israelitas impediret, vt digressos deleret: quanta non molitus est? 3. Reuersi ex Babyl. captiuitate Judæi, 1. *Esdr.* 3. templum, vrbemque instaurant: cōtinuo gentes circum in arma ruunt, infestantque atrociter.

4. Jesu vixdum nato, ecce furias Herodis ad infanticidium proruentes. Ita dæmon, caro, mundus in eos, qui animas sacrificare suas Deo instituunt: aut speciale ei collocare templum parant, aut renasci cœptant.

Concili[um] prophet[atum] II. Tales isti *collegerunt concilium.* 1. Vt implerent id Psal. 2. *Adstiterunt Reges terræ, & Principes conuenerunt in vnum aduersus Dominum, & aduersus Christum eius.* 2. Sap. 2. *Circumueniamus iustum, quoniam contrarius est operibus nostris, & improperat nobis peccata legis, & Filium Dei se nominat.* 3. Jer. 11. *Cogitauerunt super me concilium dicentes. Eradamus eum de terra viuentium, & nomen eius non memoretur amplius.* isthæc Pontificem, Sacrum Senatum attentare fas? Quos talia prohibere oportebat.

Figura exempla. 1. Ita, 2. *Regum* 17. princeps Consiliarius Dauidis Achitophel, complex Absalomi factus, vltimam Regi perniciem moliebatur. At suo malo pessimo. 2. Ita Aman. *Esth.* 5. iam rem peregerat edicto, vt Mardochæus cum Iudæis vniuersis internecione delerentur. At in caput ipsi fabam Deus recudit. 3. Ita Herodias saltatriculæ filiæ consilium petendi capitis Baptistæ suggessit. *Matth.* 14.

Concilii idē sæpi[us] habitum erat, & fa[ctum] tale. *Collegerunt Concilium.* Sæpius id tale in Jesum fuit. 1. In prima rerum creatione, cum *factum est prælium magnum in cœlo.* 2. In para-

paradiso inter serpentem, Adam, & Euā: *Eritis sicut Dij.* Hoc scilicet agebatur. 3. Quid quod vel inde ab æterno SS. Trinitas ipsa concilium inijt *aduersus Dominum, & aduersus Christum eius*? Fuit in fatis id Domino, nasci hominem, pati vt latronem. Et erat ineluctabile factum hoc. Oras, tamen Iesu, *Transeat à me calix iste*: Sed nil exoras. Hocque sciebas, ideo inquis: *non mea, sed fiat voluntas tua Pater.*

PARS III.

De re bona male consultata.

I. ITaque in Concilio cœli, & terræ lata in Iesum sententia fuit. Qua vero ex causa, vel culpa? 1. *Expedit, vt vnus homo moriatur pro populo.* Causam audio, Caipha: At vbi culpa? 2. *Quid faciemus? quia hic homo multa signa fecit.* O gloriosam vtramque & causam, & culpam!

1. Quia salus est populi, ideo debet mori. 2. *Hic homo* est, qui, vt nunc, ita & olim *multa signa facit, in Exitu Israel, de AEgypto*, per manum Moysis in Ægypto, in mari rubro, in deserto, in terræ promissæ ingressu, in ipsa terra, & hodie. 3. Hic homo est is: qui in mundum Ierichuntinum descendens, incidit in latrones vos ipsos: *Luc.* 10. & vos quoque despoliatum in bonam crucem agetis. Et hoc nunc agitis in concilio.

II. Sed ecce ob *signa* id agetis: 1. At ipse vel moriens signa faciet; resurgens maiora. Ecquid tunc vobis consilij? Nec enim resistere poteritis. *Vos nescitis quicquam.* 2. Quin etiam *venient Romani, & auferent locum vestrum.* Ergone expediet vobis, *vt hic homo moriatur*?

3. Certe nobis plurimum, imo toti mundo. *Nam totus mundus abit post illum* credens in, & per illum. Vere *vos nescitis quicquam.*

4. Recordemini dicti illius, ac signi dandi vobis: Signi Ionæ. Vos iam tempestatem cietis: & in ipsum: quia Ionas est. Et eijcitur ille: at restituetur: & vestra vos tempestas inuoluet, & absorbebit. Ideo *nescitis quicquam.*

5. Repetite animis Gerasenos: *Luc.* 8. hic erat, qui ab incolis dæmones abigebat: inque porcos. Vt porcos seruarent: simul & dæmones vexatores, & incolas miseros: rogant ipsum cedere finibus suis. Vah! An non stolidi? An non sibi ipsis nequam? At is erat *hic homo*: Et vos nunc istorum similes. Occidere eum vultis, quia tam salutaria in vestros *signa facit.* Quare, *vos nescitis quicquam.* Neque hoc scitis: cur, quibus, quantum, quousque *expedit vt Vnus hic moriatur.* Mors eius orbis salus est.

III. Tu vero Caipha cur collegisti Concilium? An, vt caperes ab cunctis consilium? 1. Cur ergo refutas cunctos, dicens: *Vos nescitis quicquam.* Vt quid consulis ignorantes? 2. Ergo, vt imperes ijs tuum præstitutum decretum, vocasti eos. At hic fastus est tyrannicus.

3. Facis opere, quod verbo profitebatur olim Xerxes, Persarum Rex: *Val. Max. lib.* 5. *cap.* 9. Contraxerat proceres ad consilium de bello Græcis inferendo, & ita præfabatur: *Ne videar meo tantum vsus consilio, vos contraxi. Cæterum scitote, parendum vobis magis, quam suadendum.*

4. Simile consilium cum Ionatha Saul tractauit in Dauidem, imperans, non consultans: ait, 1. Reg. 20. *Quam diu vixerit filius Isai super terram, non stabilieris tu: neque regnum tuum. Itaque iam mitte, & adduc eum ad me. Quia filius mortis est.* Ita Caiphas. *Nescitis quicquam, expedit, &c.*

PARS IV.

De Consilio bono dato, ac necessario.

I. FAlleris; Quia hunc occiditis: *ideo tota*

5 Dementia.

Concilium non liberum.

Simile facti.

Simile alterum.

Figura

frustrandi Consilii.

ta gens peribit, venientque Romani. 1. Eueniet vobis, quod Ieroboamo, 3. *Regum* 18. Rebatur hic erectis passim vitulis, & idolis, se populum seruaturum, ac regnum stabiliturum: at secus cecidit. Se, regnumque euertit.

2. Præcipite sortem vestram ex Pharaone: *Exod.* 2. Suum regni firmandi consilium vertit ipsi, regnoque in exitium; & contraria cecidere omnia: pueri occidi iubentur, vt multiplicantur: opprimit laboribus populum, vt eneruet: at corroborat. Tenere eum nititur: at inuito surripitur: Occidendum persequitur: at submergitur.

3. Scitote Iesum plusquam Elisæum esse: Atqui Rex Ioas, 4. *Reg.* 13. ad morituri Elisæi pedes prouolutus sic plorat: *Pater mi, Pater mi, currus Israel, & auriga eius*, quasi dicat, tu morieris, tecũq; regnum moritur.

4. Caipha in te tuosque feralem pronuncias sententiam; Mucro in ipsum dirigitur: at in vos transadigitur: hodieque in vos figitur. Plusquam Elisæus hic: plures dedit salutes ac sanitates patriæ. Si non Dei esse filium credis: at signorum salutisque operatorem cernis & scis. 5. Plura is monstra extinxit in Iudæa: quam Hercules in orbe toto. Hæc ipso extincto succrescent, & vestro se sanguine pascent. *Nescitis quicquam.*

Consilium bonum à viro malo. Pathetica digressio commiseranti.

II. Verum est: *Expedit, vt vnus moriatur*: Sed, si propter vos: tunc & vobis expedit. At quia per vos: ideo non expedit vobis.

1. Infelix! vt hoc intelligas, lumen non habes. Neque aliorum quisquam dixisset quicquam pro Christo. Concluditur: *Moriatur.* 2. Adeo nullus est omnium, qui præmoneat Dominum, vt caueat? 1. Esau conspirarat in Iacob: & ecce ab Rebecca monetur, fuga sibi consulat. Gen. 27. *Ecce, Esau frater tuus minatur, vt occidat te.* 2. Chusai, 2. *Reg.* 17. aperuit Dauidi consilia Achitophelis & Absalomi: Christo nullus. 3. Ecquid agitis Nathanael, Gamaliel, Ioseph ab Arimathia: Nil adeo pro vestro Præceptore dicitis? Nil adeo ipsum submonetis?

Consilium necessarium etiam Ob satis.

III. Bene tamen, Caipha, pronuncias: etsi animo non bono. Prorsus *expedit*, planeque *necesse est*. En amplius pronuncio. 1. Omnia Deus expertus est media sospitandi generis humani, profecit nullum: Superest hoc vnum: *vt vnus homo moriatur pro populo, ne tota gens pereat.* 2. Nam Heb. 2. *Decebat eum, propter quem omnia, & statum per quem omnia, qui multos in gloriam adduxerat; Autorem salutis eorum per Passionem consummari.*

2. Cons. postea.

3. Nonne id ex Prophetis, figurisque scitis? Luc. 24. *O stulti, & graui corde: nonne hæc oportuit Christum pati, & ita intrare in gloriam suam?*

3. Ob phetia.

4. *Expedit.* Quia peccati grauitas est infinita, tum ob læsam Maiestatem infinitam: tum infinitam contagij malitiam: Ideoque infinitæ potentiæ ac meriti satisfactore opus. Quare necesse fuit, vt, Deus homo factus, *homo vnus moriatur hic*; nam alter ei par nec est, nec erit; nec vnquam fuit.

4. Ob sum p catum.

5. Expedit & Angelis: vt ruinæ reparentur. 6. Patribus, vt è limbo vindicetur.

Figur pilogi

Homicidæ reditus in patriam non erat, Num. 35. nisi post mortem Pontif. summi. Omnes homicidæ sui ipsorum fuerant: Itaque Hunc Pontificem mori expediebat, quo reducerentur captiui in patriam liberi.

SABBATO POST DOMINICAM Passionis.

Nunc anima mea turbata est. Ioan. 12.

DAuid, 2. Reg. 15. seditionem Absalomi fugiens, pedibus, & capite nudus trans-

transibat torrentem Cedron in desertum; & medullitus turbatus dolori penitissimo vbertim illachrymabatur. Ita Jesus hodie, post Synagogæ coniurationem, in oculis, inque animo tragœdiam instantem omnem ferebat mœstus.

Nos eiusdem occasione

I. De pugna carnis ac spiritus. II. De passionibus Christi. III. De clarificatione Domini.

PARS I.

De pugna carnis ac spiritus.

ea genita. I. TEntatus, & expertus Iob 7. ait: *Vita hominis militia super terram.* 1. Nam sicut cœlos, continuo, vt primum eos condiderat Deus, Angeli motu violento contra naturam ipsorum abreptos ab Oriente in Occidentem circumegerunt; nequedũ desistunt, nisi cum mundus finiendus erit: ita creatos, lapsosque homines mox raptores inuasere cum angeli Satanæ tum appetitus praui. 2. Vnde *Non est nobis colluctatio aduersus carnem & sanguinem tantum: Sed aduersus mundi rectores.*

gemi- um ne & na. En dua bellorum genera. Hoc dixerim externum: internum istud, atque ciuile. Nam in nobis nascitur inde ex corruptis naturæ principijs passionum. Adeo Gal. 5. *Caro concupiscit aduersus spiritum, & spiritus aduersus Carnem.* 1. Hæc enim est Eua nostri Adæ, *Genes.* 2. 2. Est fornicatrix Iezabel, 3. *Reg.* 21. Reges in arma cogens. 3. Est Dalila, *Iud.* 16. Samsones eneruans. 4. Atque vt motus maris omnes à luna crescente & decrescēte causantur: ita motus animæ ab cōcupiscentia. 5. Hæc est aries ille bicornis, *Dan.* 8. qui animalia cætera prosternebat: instructa cornu irascibili & concupiscibili, rationem sensus, ac animam ipsam sæpe prosternit in peccatum, ac mortem. Tanto perniciosior, quanto interior: vt, sicut nata nobiscum, sic & à nobis sit nutrienda, Ceu in sinu vipera.

II. Figuris liquet. 2. Iacob & Esau, *Gen.* 25. vel in vtero se calcibus appetiuerunt aduersi. Tales in nobis congeniti superior sensus rationis & inferior. 2. Abel & Cain fratres aduersi, *Genes.* 4. dissidium sanguine cruentarunt. Tanto in spiritum surgit impetu caro! 3. Sara coniux *Genes.* 21. & Agar ancilla Ægyptia, eadem in Abrahæ domo odia exercebant, nec ponenda, nisi alterius eiectione. 4. Vidua Dauidi sic conqueritur, 2. Reg. 14. *Ancillæ tuæ erant duo filij, qui rixati sunt aduersus se in agro, nullusque erat, qui eos prohibere posset & percussit alter alterum, & interfecit.* Sic animæ duo sunt filij, Spiritus & Appetitus; iter est vita, ager est mundus. *Inimica & noxia est. Figura.*

5. Tales erant Absalon & Ammon duo filij Dauidis, 2. *Regum* 13. Hi Thyesteo spectaculo mensam hospitalem scelerarunt, alterius cum cæde. Ita spiritus & Appetitus eadem mensa refecti, parricidia sæpe designant. *Figura de innata.*

6. Notæ sunt rixæ Abrahæ ac Loth, *Genes.* 13. & vtriusque pastorum. Ita ratio & concupiscentia, & facultates vtriusque bella gerunt internecina, nunquam cessatura. Nec ab ijs immunis quisquam: An Iesus? Id agon hortensis docuit: id hodierna lectio.

PARS II.

De passionibus Christi.

I. DOminus Jesus Ira succensus ementes & vendentes eiecit templo: & in Pharisæos sæpius iratus, & eorum vitia coarguit. 2. *Cœpit* idem quoque *pauere, & tadere, & tristis esse.* 3. Alibi lachrymatus est super Jerusalem. 4. Alias turbatus infremuit spiritu. Hæ vero sunt passiones. *Exempla passionum Domini.*

Risisse nunquam legitur, ad instar Heracliti Philosophi ἀγελάστου: vt qui in domo *Agelastus fuit facto.*

mo luctus exul ageret. Sicut in Ægypto Israelitæ semper mœsti, inque Babylone captiui. Psal. 136 *Quomodo cantabimus canticum Domini in terra aliena.*

Quatenus passiones assumpserit. Dominus igitur cum natura nostra omnes passiones & accidentia nostra induit, quæ vnioni hypostaticæ non repugnarent. Vt sunt ignorantia, peccatum, inclinatio ad peccatum. Nam, vt *qui dat esse, dat etiam quæ consequuntur ad esse*; ita & qui accipit. Itaque *per omnia nobis similis factus, absque peccato*, & peccabilitate. Nam vt cœlum corrumpi non potest; vtpote non obnoxium quatuor primis qualitatibus, idque propter formæ nobilitatem: ita Christi humanitas impeccabilis fuit, ob hypostasin. Vt Sancti quoque, qui beatitudine perfruuntur.

Causa assumptarū. II. Quas tamen assumpsit passiones, id fecit. 1. ad satisfaciendum earum adminiculo. Augustinus *Epistol.* 141. 2. Ad exemplum pœnitentiæ demonstrandum, *Bern. serm. 2. in Cant.* 3. Vt verum se hominem doceret. *Cyr. l. 2. in Ioan.* Nam vt inde concludimus, cœlos aliam habere naturam ac materiam, quam hæc inferiora, quæ non eadem habent accidentia, ita & de Christi humanitate colligi potuisset, non veram fuisse.

Figura. Iam autem, sicut Iacob, *Genes.* 29. sibi iunxit matrimonio pulchram Rachelem: sed & lippam Liam: simul vt partem de gregibus Labani haberet: ita Dominus naturam humanam; & deformem concupiscentiam, simul partem brutalium passionum sibi iunxit.

Differentia earum à nostris. Quæ tamen à nostris differrent. 1. *Obiecto.* Nos enim sæpe concupiscimus, quæ odisse oporteret: lætamur, ob quæ tristandum esset. 2. *Principio.* Non enim motus primo primi in nostra sunt potestate; Vnde sæpe ferimur imprudentes ad illicita. 3. *Effectu.* Sæpe etiam ad actus impermissos abripimur passione præpotente, & rationem obcæcante.

Vis humanarū passionū in nobis. Magna vis passionum est, cui non sumus obsistendo. Hinc vultuum mutationes, motus cordis, corporisq;. Lætitia sanguinem diffundit, cholera succendit ebullientem, metus obstupefacit. Lingua titubat ab ira, cor & artus tremit, terrore expallescimus, rubescimus pudore, &c.

Sicut exhalationes terræ obturbant aërem, obnubunt solem, tonitrua, fulgura, fulminaque cient. Ita propassiones rationem inuoluunt, &c.

Secus in Christo. III. Secus in Christo. In eo non istuc ascendere, non præuertere rationem, non ad illicita verti quibant. Fleuit: sed ob peccata. *Gaudeo*, Ioan. 11. *propter vos, vt credatis*, Iam turbatur: sed ob perditam in multis Passionem suam tantam. 2. Imperare tamen Ipse primis valebat motibus: nos minime. 3. Ipse à primo Incarnationis puncto præuisos cruciatus suos præsensit: vt & in glorificatione Thaborina: nam *de excessu loquebantur* passionis: Sed non ijs turbatus fuit, nisi cum voluit. Ideo ait: *Nunc turbata est*, &c. 4. Bene S. Ioan. Damasc. q. 8. v. 8. *Naturalia in Christo non præcedebant voluntaria, & iratus est, doluit; timuit: quando voluit.* 5. Matth. 8. *Quis est hic, quia mare & venti obediunt ei?* Parum hoc: Maius est, quod passiones obediant. 6. Quare sicut, cum voluit, gloriam in corpus emanare permisit: ita & turbationem intrare in animam: cum voluit. Sic tamen vt interior, seu superior pars animæ non attingeretur, nec in visione beatifica vnquam impediretur. 7. Vt igitur in Arca Noe omnes feræ pacifice viuebant, tigres, leones, vrsi, &c. ita in Iesu passiones.

Et hoc in Christo mirabile: vnam passionem non impedijsse aliam. Ideo summus dolor crucis non impediit dolorem mi-

minimæ ſpinulæ. Nec gloriæ viſio beatifica obſtitit, quo minus inferior pars animæ turbaretur.

PARS III.

De clarificatione Christi.

P*Ater clarifica nomen meum*, id eſt, Ioan. 17. *Pater, clarifica filium tuum.* Angelis, mundo, Satanæ, me Deum eſſe. 1. Quid? An non iam diu, & ſæpe te clarificauit? Quam id luculente in Natiuitate? In Baptiſmo? In tot miraculis? Quid vltra? 2. An clarificationem crucis affectas? Et quidem *deſiderio deſideras hoc paſcha manducare.* Iſtius te trophæa triumphi non ſinunt quieſcere: Vt Themiſtoclem Miltiadis. Quanti victoriarum triumphi ex deuicto peccato, mundo, dæmone, inferno ſpoliato, reſurrectione, aſcenſione? &c. *Pater clarifica.* 4. Fili, *clarificaui, & clarificabo*: Orbis vterque tibi acclamabit: *Quis eſt iſte Rex gloriæ?* Pſalm. 23. *Vidimus gloriam eius, gloriam quaſi Vnigeniti à patre plenum gratiæ, & veritatis*, Ioa. 1.

POST DOMINICAM PALMARVM.

Feriæ II. III. IV. Conceptus Euchariſticos reperies in feſto Corporis Chriſti cum pluribus alijs.

FERIA SEXTA IN PARASCEVE.

PASSIO DOMINI NOSTRI *Ieſu Chriſti.*

MOdeſta dies Funeris magni, & cruenta Sanguinis Agni: inſontis morte Domini, & ſeruorum vita nocentum nobilis; Non Stephani, lapidibus coronati, martyrio inſignita: non Laurentij inter purpuratas ſanguine prunas famoſa cruciatu; non Bartholomæi pelle detracta celebris: Sed quod omnia ſuper, Paſſione Domini Noſtri Ieſu Chriſti. Filiæ Iſraelitides quotannis planctum agitabãt ad Iephtanæ filiæ buſtũ, ex patris voto immolatæ, Iudic. 11. Plangemus nos ad Paſſionis ac Mortis Dominicæ commemorationem.

Sed vnde Numinis petam auxilium? An à Patre? At hic iratus ſanguinem ſpirat & vindictam. An ab Angelis? At hos luctus habet. An ab Deipara? At ipſius animam pertranſiuit gladius: viuens mortua in morte filij eſt. Vna ſuperes cœlorum, terrarumque decus Crux glòrioſa.

O Crux aue ſpes vnica, &c.

Nos in præſens

Sacræ Paſſionis hiſtoriam trimembrem conſtituemus.

De geſtis in { *Horto.* 1. *Vrbe.* 2. *Caluaria.* 3. }

Iſte vero Partibus ter quinis ediſſerentur.

IN HORTO.

I. *Prœmium ſympatheticum ex ſpecie facti immanioris. II. De Horto, & comitatu Domini. III. De dormientibus Diſcipulis. IV. De Confortante Angelo. V. De Agonizante Domino. VI. De proditore Iuda. VII. De Captiuitate Ieſu. VIII. De geſtis reliquis in horto.*

IN VRBE.

IX. *De geſtis Annam apud, & Caipham. X. De negante Petro: deſperante Iuda: & compatiente Maria. XI. De accuſatione apud Pilatum facta. XII. De ſecreto examine Pilati in Ieſum. XIII. De geſtis reliquis apud Pilatum.*

IN CALVARIA.

XIV. De Ieſu baiulante Crucem, & Cruce baiulante Ieſum. XV. De geſtis reliquis, dictiſq; ad Crucem.

DE GESTIS IN HORTO,

PARS I.

Procemium ſympatheticum ex ſpecie facti immanioris.

Paſſio Chriſti eſt ineffabilis.

I. TImantes Iphigeniæ depingens immolationem, cum amicos circum appinxiſſet alios alio luctus ſchemate, demum patris Agamemnonis ſummum expreſſurus luctum, non habuit, quo eum melius repræſentaret; quam vt velo ei vultum obnuberet, quaſi diceret: quem quiſcumque luctum poterit, excogitet; eo ipſum luxiſſe ex obuelatione vultus intelligat. Fateor: profiteor, nec animo concipere, nec exprimere oratione valeo cruciatum Domini patientis: niſi Ipſum ſpinis obſitum, conciſum flagris, crudum & cruentatum, totumque deformatum produxero.

Hoc mage flebile.

Quid? Sanctus Gregorius profiteatur: *Cogitanti mihi*, ait, *de Magdalenæ pœnitentia flere magis lubet, quam aliquid dicere*: quid igitur nos de Paſſione Domini.

1. Ob luctuoſum ſpectaculum læſæ naturæ communis.

1. *Quis ergo*, Ier. 9. *dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lachrymarum, & plorabo die ac nocte?*

2. Dauid, cognita cæde Abner, indoluit, & cunctis Satrapis ait: 2. Reg. 3. *Scindite veſtimenta veſtra, & accingimini ſaccis, & plangite ante exequias Abner.* At vos ante exequias Seruatoris ſcindite corda veſtra, & plangite peccata.

II. Valuit (*teſte Plut. in Cæſar.*) ad acrem animorum commotionem M. Antonio, togam Iul. Cæſaris pro Roſtris in foro ſtillantem ſanguine oſtendiſſe populo: vt cædis autores Caſſium ac Brutum expellerent Vrbe; armisque proſequerentur. At ego non tunicam Cæſaris, ſed Domini Ieſu Chriſti Humanitatem vobis producam laceram ac cruentam. Et quo par erit accendi zelo animos?

2. Ob cognationē noſtri cū Ipſo.

Vidit Iacob. *Geneſ.* 38. tunicam filij Ioſeph tabo manantem: vidit, & irrugijt dolore intimo, inconſolabilis: humique prouolutus *ſciſſis veſtibus indutus eſt cilicio, lugens filium multo tempore.* Quanto luctuoſiora iam hic?

3. Ob ſortis prioris mutationem.

Amici Iobum ſuum, *cap.* 2. videntes in fimario ſedentem, ſanie, vlceribusq; tabidum, derelictum à cunctis eum, qui Rex terræ prius omnibus abundans præcelluerat, ipſo ſeptiduo muti & attoniti miſero aſſederunt. Sed quale hoc difflagellati, crucifixique ſpectaculum præ illo? Ad quod vel bruta natura inhorruit. Neque regulus eſt, qui vltima iſta perpetiebatur; ſed Deus de Deo, Rex Regum.

4. O Maieſtatem iam proſtratam.

Quod ſi igitur Eſthera, *cap.* 15. freta formæ gratia, interius Aſſueri ingreſſa conclaue, ad inſolito maiorem regis maieſtatem concidit ſemianimis: Quid homo, iam ſuapte fractus conſcientia, ad Tanti Domini talem aſpectum? ad tot opprobria, blaſphemiam? ad talem humilitatem, nuditatem? &c. Eritne vltra in eo ſpiritus?

Propoſi[tio].

III. Audi inaudita: Deus homo patitur, moritur. Iſaiæ 53. *Quis credidit auditui noſtro?* Et tamen, infidelibus 1. Corinth. 1. *prædicamus Chriſtum crucifixum, Iudæis quidem ſcandalum, Gentibus autem ſtultitiam.* Quis Rabbino perſuaſerit crucifixum eſſe eum, qui Iſraelitas eduxit ex Ægypto? Quis gentili Philoſopho, eum eſſe paſſum, qui ſit purus Actus, immortalis, impaſſibilis? Et hoc eſt, quod hodie plangimus cum ipſius; cum vero noſtra cauſa, quorum gratia pertulit tam indigna.

Quare, Thren. 1. *O vos omnes, qui tranſitis per viam, attendite, & videte ſi eſt dolor, ſicut dolor meus.* Sed aliud videbitis nihil, præter *Virum dolorum, deſpectum, & nouiſſimum.* Ad hunc in omni vita *attendite, & videte*: Quæ? Spinas, flagra, vulnera, cruores, liuores, lanceas, clauos, cruces, mortes: & in viro,

in

in quo à planta pedis vsque ad verticem non est sanitas: Isaiæ 1, Cui Psalm. 21. *dinumerauerunt omnia ossa*: ita penetrarunt inimici eius. Sed *& Lancea latus tius aperuit*. Ioan. 16. Demum, ait *S. Thom. part. 3. quæst. 46. art. 5.* omnium sæculorum cruciatus, omnes ac omnium hominum passiones in genere sustinuit, & quicquid vsquam vnquam dolorum extitit, aut existet.

Pars II.

De Horto, & Comitatu Domini.

[...]ortum [...]inuit.

I. FActa Cœna, transito torrente, hortũ intrauit. 1. O horte, reducis in memoriam paradisiaci horti fortunam datam homini, ac ob noxialis pomi morsum ablatam. 2. Designas hortulos hodie nostros deliciarum, simul & delictorum.

[...]gura & [...]usa.

Susanna, *Dan.* 13. vbi & pudicitiæ tuæ, ac vitæ adijsti discrimen? In horto. Et tu Iesu lauabas in horto te sanguine tuo, nos emundans crimine. Duo interim dierum malorum inueterati senes, Iudaismus & Gentilismus, fatales animæ tuæ ponunt insidias: non ij quidem virulentiores Serpente quondam hortensi; sed fu-rentiores. Vt, vbi captus erat Adam in peccato: sed prostratus solo serpens humirepus, ac terriuorus, qui erectus ante gradiebatur; ibi captus Adam secundus absque peccato, peccatum factus & maledictum pro nobis, vtroque nos absolueret. Et vt, *vnde mors oriebatur, inde vita resurgeret.*

[...]itudinẽ [...]at.

Ergo *Assumpto Petro, & duobus filijs Zebedæi.* 1. Ecce tibi Dauidem loca sola insidentem, quia à furore Saulis quæsitum ad necem: *Vigilaui*, ait Psalm. 101. *& factus sum sicut passer solitarius in tecto.* Amica mœrenti animæ solitudo. 2. O gemebundum turturem! cuius *tristis est anima vsque ad mortem.* O solitarium! Nam ecce *relictus sum ego solus: & non est qui adiuuet mẽ, non est vsque ad vnum* Tantum Pater, *tibi derelictus est pauper orphano tu eris adiutor.*

Hic gemis, amas; oras, ploras, sudas, laboras. Et quia non ex naturæ passione sola, sed cum summa ratione: ideo querela tua, Iesu, vt Cithara est Dauidica, & dulcis harmonia. Profunda Bassum sonant suspiria: lachrymæ Tenorem resonant: Discantum orationes accinunt: Altum clamat altius Sanguis exsudatus: Tactum guttæ cadentes seruant: Silentium Pausæ nox alta tenet. Hæc inter vna vario discrimine vocum Cithara Amoris intercinit harmoniæ sine modo moderatrix. O cygneum Cygni præcandidi. *Harmoniam hic concinnat.*

II. Sed quid, omissis cæteris, tres dictos assumpsisse placebat? 1. An, quod præfidentiores alijs? Et Petrus quidem, Matthæi 26. *Etiamsi oportuerit me mori tecum, non te negabo*, Ioannes autem & Iacobus ad interrogationem Domini: *Potestis bibere calicem, quem ego bibiturus sum?* Confidenter, *Possumus*, aiunt, Matthæi 20. Audax professio hæc. 3. Thesei vos quidem, sed mox Thersitæ futuri. Votum adest animis esse Hercules, Alexandros, Cæsares: sed nec fatum par, neque facultas. Supra vos sapitis. Nihil ex vobis poteritis: sed sufficientia vestra ex Deo erit. *Assumit tres ob præfidentiam retundendam.*

Tecum habita, & noris quam sit tibi curta supellex.

Sed altiora vobis, & meliora pro vobis voluit, qui solus Bonus est Dominus.

1. Hic vos Transfigurationis testes assumpserat, ideo nunc & Passionis. Atqui tuum hoc solenne est & ingenium munde, à gloria, & delicijs ad dedecus transis ac fletus. 2. Hic Petre tibi quid animi? In Thaborina gloria montis audebas. Matt. 17. *Domine, bonum est nobis hic esse.* Hic quid audis? *Tristis est anima mea. Manete hic & erate, donec vadam istuc & orem.* 3. Hic tu, quid agis? *Simon dormis? Sic? Non* *Et ad Agonem cõtestandã.*

potuisti vna hora vigilare cum Domino, pro quo vis *animam dare*: quem profiteris te *plus his* amare?

Ac spectandum.

Vigilate, orate aut *attendite*, *& videte, si est dolor sicut dolor* Domini. 1. Id hic oculis in eo vsurpate, quod animis ex Dauide licet repetere, miserè complorante. Psalm. 54. *Cor meum conturbatum est in me: & formido mortis cecidit super me.* Et Psalm. 87. *Repleta est malis anima mea: & vita mea inferno appropinquauit.*

Agoniæ causa multa cõglobatim.

III. Heu Domine! Tantorum quæ causa dolorum; ac terrorum? Ah plurima. Apostoli proditoris perfidia, Apostolorum fuga, in his fidei ruina, cruciatuum sæuitia, mortis instantia, Meritorum Passi in multis iactura, inprimis iam iamq; imminens agonia.

1. Horror Mortis.

Quid? ô Vita tun' mortem metuis? Et ego de ea vix raro, ac perfunctorie cogitem? 1. Vere, Arist. 3. Ethic. cap. 6. *Mors est omnium terribilium terribilissimum.*

2. Isti Persarum Rex Xerxes illachrymatus est, quando ex editiore loco contemplabatur virorum duodecies centena millia, quos sub signis in acie contra Græciam habebat: fleuit, & ait: *ex tot tantisq; viris intra* 100. *annos nec vnus superstes aget.* 3. Quid, quod vel ipsius S. Hilarionis anima in agone æstuarit metu iudicij: vt resumpto vir animo diceret: *Quid times anima? septuaginta annis in solitudine seruisti Deo: & exire metuis?* Et tu nec cogitabis de morte? Vel Iesum sola mortis memoria pauefecit.

Neque tantum fuit conturbatus ac cõsternatus olim Rex Balthasar, *Dan.* 5. visa manu incognita, in parietem scriptitante; quantum nunc Iesus *cœpit pauere, ac tædere.*

2. Amor vitæ.

Et causas adhuc pauoris quæris? Vita is spoliandus est illa, cuius amissio vel ad momentum lachrymabilior est, (ob vnionem hypostaticam,) quam in alia quacunque creatura ad annos mille. Ita D. Tho. p. 3. q. 46. art. 6.

3. Satisfactio pro nobis.

Aliam Isaias memorat causam, c. 53. *Vere dolores nostros ipse tulit*: hocque contritus est acrius, quo perfectius peccatorum agnouit grauitatem, ac multitudinem. Inde Thren. 2. *Magna est, velut mare, contritio.*

Oratio Domini.

IV. *Procidit in faciem suam.* Age Publicane, quod agis, doces idem. Vultum deijcis; pectus tundis: fundis lacrymas: oras: *Pater, transeat à me calix iste.* Pater misericordiæ, & Deus totius consolationis, qui clamantem è lacu leonum Danielem: è cisterna Iosephum, è ventre ceti Ionam, in camino tres pueros exaudisti: aspice dolores, horrores, &c. filij *dilecti, in quo tibi bene complacuit.* Homo sum: hic horret, & orat. Deus sum: hic vult quod tu: *fiat voluntas tua*: non humana mea.

Disce anima mea, & suesce à tua desciscere volũtate, ac diuinæ acquiescere. Cõpatere Domino: & humiliare cum eo. Linque mundum, hortum ingredere, palmam intuere onustam fructibus dolorum, atque quo pressam magis, hoc surgere fortius aduersum pondus. Luctatur; ac demum sese eluctatur.

PARS III.

De dormientibus Discipulis.

Somnu- tia Pe-

I. SImon dormis? *Non pot.* q. d. 1. Te principem constitui Apostolorum: quem esse vigilantissimum oportuit, *dormis*. 2. Qui ita te iactaras prius, in mortem paratus: *dormis*? 3. Qui *me plus his amas*: *dormis*? 4. Qui audisti ex me parabolam, quod, *cum dormirent homines, venit inimicus, & superseminauit zizania* Matth. 13. *dormis*? 5. Recordare tempestatis me dormiente coortæ, & conclamationis vestræ me suscitantium, Matth. 8. *Domine salua nos perimus.*

Applicatio.

Ad te, ô anima, dormitantem quoties de cœlo clamatur: Anima dormis? Ecce

vis

vis omnis inferni vigilat, effusaque ruit. Hannibal fertur, quam diu imminere sibi Scipionem sensit, nunquam se armis exuisse, aut ad somnum deposuisse. At in animā non Scipio, sed leo, furiaque tartari intētæ excubat: & *dormis?*

somno-lle.

II. *Vigilate, & orate, ne intr. in tent.* In primis peccatores. Nam quot malorum occasio somnus? 1. Noe, *Genes.* 9. nudatus, nato fit ludibrium. 2. Loth, *Genes.* 19. ebrius dormiens incestum commisit nescius. 3. Ægyptijs, *Exod.* indormientibus crapulæ, cæduntur primogenita. 4. Samson, *Iudic.* 16. indormiscens gremio Dalilę, exuebatur robore. 5. Saul, 1. *Reg.* 26. dormitans discrimen adijt salutis: ni Dauid pepercisset. 6. Isboseth, 2. *Reg.* 4. in lectulo meridionans ab sicaris trucidatur. 7. Tobias *cap.* 2. in somno priuatur visu, 8. Capite Holofernes truncatur ab Iuditha, *cap.* 13. 9. Ionas *cap.* 1. in mare eijcitur: &c.

plicatio scoporu gilantia.

Episcope Petre dormis? At vigilant hæretici: morumque deprauatores hostes, Turci, diaboli excubant. *Vigilate,* &c.

1. Vidit Ieremias, cap. 1. *Virgam vigilantem.* Vt peccata semper vigilant, sic & flagella: *orate vt* auertantur hæc & illa dimittantur. 2. Leo semper apertis dormit oculis, sub que dio: 3. Vidit quoque Ezechiel, *cap.* 1. animalia, ante & retro oculis plena. Sacri Præsules sunt. Virgæ vigiles: Leones generosi: & oculati Argi: sicut Luc. 2. *erant pastores custodientes vigilias noctis super gregem suum.*

xempla vigilantiū.

1. Sic excubabat pastor Iacob, Genes. 31. *Æstu vrebar ac gelu, die noctuque fugit somnus ab oculis meis.*

2. Philippo, Rege Macedonum, in Comitijs dormitante, proceribus id ægre ferentibus, Dux eius Parmenio inquit: *Nolite mirari, dormiente nunc Philippo: vobis enim dormientibus ille vigilat.* Ita Plutarch. in Apoph. 3. *Suetonius* refert de Octauo Augusto, ob negotiorum curas insomni; quod audiens sub hasta venire supellectilem Equitis Romani, qui omnia abliguriuerat, iussit emi puluinar, cui is indormisset tantis debitis obæratus: forte & sibi eo somnum conciliatum iri.

Nouus hic, en Philippus, Hannibal, Cæsar, Iesus pro nobis peruigilans: noctem extrahit precibus: *tertio orat eundem sermonem*: vt perseuerantiam instandi crebram eiusdem preculæ repetitionem nos addoceat: 1. Chananæa tertia repulsa, *Matth.* 15. demum exorauit. 2. Quam diu SS. Patribus oratum fuit, vt mitteretur, *qui mittendus est?* 3. Vt, *Gutta cauat lapidem.* Sic

Orandi instātia & repetitio.

Vota Deum flectunt, non vi, sed sæpe precando.

Pars IV.

De Confortante Angelo.

I. *Apparuit ei Angelus de cœlo confortans eum.* Vetera hic dum innouantur, implentur. 1. Iacob, *Genes.* 32. euaserat Labanum: infestus in patriam reuertenti occurrit Esau cum 400. viris, insontem trucidaturus. Angustiæ vndique. Ergo noctem precabundus ducit insomnem: demum cum apparēte luctatur Angelo: dum benedicatur. Audit sibi dici: *Si contra Deum fortis fuisti; quanto magis contra homines præualebis?* Ita namque euenire sueuit; vt post nubila Phœbus. Tentatur à Satana Dominus: mox ab Angelis Ipsi ministratur. *Matth.* 4. 2. Eiecta domo Agar, *Genes.* 21. sine domo per agros errat palabunda, & sitibunda. Iamque ab arborem gnatum morti exposuerat: cum ecce Angelus adest, ac fontem monstrat. 3. Gedeon, *Iudic.* 7. angebatur animi, ac ringebatur, Madianitas victorijs turgere ac trophæis ex deuictis Iudæis: Apparens Angelus mœstum consolatur, spem, animumque addit, ac robur.

Figura apparentis & confortātis Angeli.

Confortātis Iesum Angeli oratio.

II. Quid Angelus Domino? Nate Deo Deus, homo Iesu Christe, exsuscita animum, viresque repara. 1. Exoptatum tempus adest, quo perditos restituas, redimas mancipatos; nexos exsoluas. 2. Crastina ostendet dies, pusille Dauid, 1. *Reg.* 17. Humanitatis tuæ funda, lapidibusque vulnerum, prostratum Goliathum. 3. Te superus Cœlitum, te medius mortalium, te inferus orbis in limbo Patrum expectat: Summa mundus, ima tartarus mouet: vltima tentantur. Nimirum *sic fata volunt*. Tibi *victoria certa est*. 4. Repete cum animo, de te quod vates cecinit, Psalm. 109. *Iudicabit in nationibus, implebit ruinas* Angelorum. 5. Scilicet, vt Ipse *iustificeris in sermonibus tuis*. Ps. 50.

Figuræ passionis. 1. De Occiso.

1. Recole iustum Abel, *Genes.* 4. Hunc cum occidisset in agro Cain: quam vitam hic vagus in orbe, artubus tremens omnibus, exigebat. Cras te Iudæi fratres neci dabunt: atluent profugi, ac dispersi. 2. Noe, *Genes.* 7. arca sua bestias & homines seruabat ab diluuio. Tua tu Humanitate iustos & peccatores. 3. Isaac, *Genes.* 22. patris audiens, immolandus in montem ligna baiulabat ipse: Cras tu Crucem in Caluariæ. 4. Ioseph, *Genes.* 39. 41. à fratribus diuenditus, carcerem & vltima passus; demum par Regi euectus, Saluator mundi acclamatur. Crastina tibi dies maiora offeret. 5. Dixisti: *Sicut Moyses*, Numer. 21. *exaltauit serpentem in deserto, ita exaltari oportet Filium hominis, vt omnis, qui credit in eum, non pereat, sed habeat vitam æternam.* Ioan. 3. Cras talē te cernes ipse; *quia voluisti*. 6. Olim, *Leu.* 16. hircus emissarius, peccatis populi ingrauatus, extrudebatur in deserta: At tu es ille: Ni dici malis *Agnus Dei, qui tollis peccata mundi*. 7. Vitulæ rufæ, extra castra immolatæ, cineribus populus sanctificabatur cōspersus: Cras humanitatis tuæ sanguine mortale genus expiabitur vniuersum. Talia te

2. Seruatore.

3. Crucigero.

4. Saluatore.

5. Crucifixo.

6. Satisfactore.

7. Sanctificatione.

sexcēta spectant in Lege per Te in Te lata.

Animi cohortatio.

Age, 1. *Fac vt Prophetæ tui fideles inueniantur.* Magna patieris: sed ad maiora eueheris. 2. Deberis orbi: debetur & orbis tibi. 3. Condidisti increatum: reparā & collapsum: Id dicto hoc facto. 4. Ergo age *apprehende arma, & scutum, & exurge in adiutorium* mundo.

Angeli audaciæ Ratio.

Sed quæ ista tua, Angele, audacia est? Abs te seruo confortari Dominum, à discipulo doceri Magistrum? Nimirum sciebas, planeque sentiebas iam istud Psal. 8. *Minuisti eum paulo minus ab Angelis.*

Suppar hominum imitatio.

III. Quid ergo nos agere par est? Pro Cœlitibus non patiebatur: at pro nobis. Quo magis iam nunc à nobis consolationem ex nobis expectat. Hanc præstas abūde, si compateris affectu, & effectu: si passi meritis fueris expiatus, cibatus Dei Verbo, Corpore, & Sanguine.

Et ad Iesum exhortatio.

Sed quam dabit homo consolationem in præsens Redemptori Domino? An hoc dulce tibi; nostris nos desiderijs ad hoc pascha imitari desiderium tuum ad idem cum discipulis manducandum? Sed tu id nobis merere prius pie Iesu: patere, patiendoque tuum nostri amorem proba: discute peccati originalis elipsin pertinacē: rumpe tartara: religa cacodæmonas: cœlos resera: sæcula conde noua. Ista tuum solatium erunt, & Salus nostra. Inde

Semper honos, nomenque tuum, laudesque manebunt.

PARS V.

De agonia Domini.

Agoniæ causa quæritur.

I. ERgo, *cum positus in Agonia prolixius oraret, factus est sudor eius sicut sanguis.* Tantum Angeli confortantis oratio calcar habet! Orarat tertium prius: iam prolixius orat, sudat, agonizat, sanguinat. Quis vnquam audiuit talia? O crisim! ô symptoma! Et siles Iesu Bone, nec clamas: *Domine, vim patior.*

At

At ista quæ vis? quod torcular, talia quæ exprimat? 1. Non, si naturæ pondus vniuersæ in vnum incumbat: naturæ tamen Autorem ad talia adigat. Et natura moles quæ maior? 2. Quæ vis cumque fuerit, fuit vis, sudorem quæ extorsit sanguinis. Extorsit contra naturam: an supra? Vtrumlibet, vis ea contra fuerit, aut supra naturam. 3. Et quæ vis tam inimica, tamque indomita? Deus? At Deum non cruciat Deus. Dæmon, an homo, aut quodcunque creatum? At infra naturam hæc, non supra sunt. An peccatum? 4. Et vero istud erat; *per quod mors introiuit orbem.*

peccatū t. 1. Ex re pec- i flere.

Sed sanguinem exprimere cuiquam posse peccatum? 1. Id Magdalenæ animum discruciabat: at lacrymas oculis eliciebat: queis Domini pedes abluebantur. Ah peccatis nostris par nullus fletus: Sanguinis opus erat. 2. Ezechiæ, 4. *Reg.* 20. *Isa.* 38. denunciabatur: *Dispone domui tuæ: quia morieris.* Nuncio, & magis peccato, indoluit Rex, & illacrymatus est: collacrymatur regia, regnum complorabat totum Principis pij mortem. Sed nihil istud ad sanguinem Iesu.

Ex hor- mortis

Pauore escere uralia t.

3. Veterum Annalibus proditur audita mortis sententia reum momento incanuisse, & pridie iuuenem postridie canum apparuisse. Vis hæc magna metus, sed infra naturam: & nihil ad Sanguinis excluſi torturam. Neque mortis sententia Domino dictabatur: sed peccatorum immanitas obseruabatur, &c. Vt mirum fuerit non secutam cum sanguine vitam expirasse.

plicatio expen- ndā pec- i gra- atem.

III. Iam vero te respice anima, 1. Peccasti: inferni deberis cruciatibus. At quātum ex tuopte doles ipsa peccato: & inferni metu terreris? 2. Ad contritum Iesum tuā paulisper compone contritionem, & expende. Si vel gutta per genas eat, aut ex pectore gemitus; salua res est; iam bene tecum actum spera.

3. Quæ autem apud Dominum peccati immanitas ponderata talem valuit ad sudorem; eadem & apud seruum haud parum valebit ad pudorem, dolorem, horrorem, 1. Aspice animo Athlanta illum, qui supportat cœlos humeris; is sub peccato fatiscit pressus. O pondus importabile, & inexplicabile peccati! 2. In Angelos irruisti; & obruisti, & euastasti cœlos, & in orcum stellas cœli detraxisti. 3. Hominem orbis Dominum inuasisti; & pessum dedisti, 4. Paradisum introspexisti; & claudi coegisti. In Orbem inuectum es: & elementa, brutaque & natura ad te inhorruit; spinas ac tribulos terra fudit; bestias inuasit feritas: cœli in ferreos sunt versi. 6. Non tulit terra rebellionis scelus Core, quin cunctis protinus dehisceret. *Num.* 16. 7. Non mare tulit inobedientiam Ionæ, *cap.* 1. eiectum demersit in profundum. 8. Idem Dauid. Ideo Ps. 129. *De profundis clamaui ad te Domine.* 9. Quid? Peccati pondus eum, *qui factus est pro nobis maledictum,* de cœlo detraxit in præsepe; in hunc Agonem, ad inferos denique.

Sub quo Samsone Iesu *curuantur orbes:* is curuatur sub peccato; Et idem homo peccatum non magis sentit sæpe: quam cadauer iacens sub profundi maris immenso onere. Ab hoc detrahi ad ima animam magis natam alta petere, quam ignis; an non illud vis est? *Illatio Simile.*

De Proditione Iudæ.

Pars VI.

Valedicit tribus Dominus.

I. Demum reuisit ad Discipulos Dominus. *Requiescitis, Surgite, eamus, Ecce, qui me traditurus est, appropinquat.* Adeste chara pignora, discipuli; optatis fruamur amplexibus ante, quam isthæc mihi stringantur brachia. Vltimos affatus Petre accipe,

1. Scio,

1. Scio, quod *me amas, pasce oues meas*. Tu Noe es Arcæ Ecclesiæ, *Genes.* 7. Tu Ioseph sub me Rege moderator ad clauum assidebis, *Genes.* 41. Tu Mardochæus in locum inflati ac sæui Amani, hic Caiphæ, Pontificis Summi nunc mihi sufficeris. Ex hoc eijcietur Synagoga; & supra hanc Petram ædificabitur Ecclesia. 2. Tuque delicium meum Ioannes, vale. Vt Petro Ecclesiam: sic tibi Matrem commendo meam. 3. Valete fratres discipuli, &c.

Proditio Iudæ. II. *Adhuc loquente. Ecce Iudas, vnus de XII. venit, & cum eo turba multa cum gla. &c. Qui autem trad. eum, dedit eis signum. &c. Accessit, &c. Aue Rabbi.* O proditionem omnium, quæ vnquam factæ, sceleratissimam! 1. Quo te quis furor Iuda? Quid agis: quid cogitas? Ex quali factus qualis es? 2. Vide-te, quid sit, & quale, vocatorum à Deo Religiosorum deserere consortium, & apostatare. Tales vel æuo superiore quot ex cucullati apostatæ?

Admonitio Iesu. *Amice, ad quid venisti?* Tam bonus hic Christus: quam Antichristus ille nequam erat. 1. Vidit Dominus seruum: sensit osculum; audiuit *Aue* verbum: sciuit cor tam perfidum: peruidit sensum intimum; & tamen vocat Amicum. Adeo salutem sitit omnium. 2. Aspicit in amplexu hominem, & ait, *Amice*, peccas, vel nunc resipisce. Si vis; volo, mundare ab peccato hoc. 3. Men' prodis? Nil opus: parce sceleri, me ipse dedam; aut inimici me rapiant, *hac hora est*. 4. *Amice*, cogita bene facta in te mea. Quid mali feci tibi? Alui te eleemosynis: ac demum paui etiam Corpore ac Sanguine meo. 5. Heu Iuda tamne vilis sum tibi? Siccine nundinari didicisti à me? 5. *Amice*. Tun' talia, Psal. 54. *Si inimicus meus maledixisset mihi: sustinuissem vtique. Et si is, qui oderat me, super me magna locutus fuisset: abscondissem me forsitan ab eo: Tu vero homo vnanimus, dux meus, & notus meus, &c.* Hoc vero Dominum cruciabat.

1. Vt & in cœteris Iobi plagis erat similis haud minima illa: *Noti mei, quasi alieni recesserunt à me: & quem maxime diligebam, auersatus est me.* 2. Inter tristissima Dauidi vnquam allata nuncia & istud erat arcani sui consilij caput Achitophelem, à sese euectum, conspirasse contra se cum Absalomo, eique duodecim millia armatorum contraxisse. 2. *Reg.* 15. 3. Iul. Cæsar inter strictos coniuratorum enses Brutum videns (quem educarat; huceque dignitatis prouexerat) dixit. *Et tu fili?* Hac cum voce vitã perdidit & imperium. *Exempla Sacra prudentiũ benefactori.* *Profana.*

2. Cicero, ait *Val. Max. libr.* 5. *cap.* 3. *& Plut. in Cice.* Popilium Lenatem, parricidij reum, defenderat vt absolueretur. Postea M. Antonius Triumuir habere neminem potuit, qui Ciceroni caput præscinderet, obtulit se Popilius: & capitis sui, fortunarumque seruatori caput amputauit. Nequior Popilio: ingratior Bruto: perfidior Achitophele Iudas extitit in Dominum.

III. Iudas mundum repræsentat, aliud ore, aliud corde præferentem. Osculatur traditor: vendit libertatem depeculator: Apostatans sicariorum fit conductor: iocos pro ferijs: seria pro iocis ingerit, &c. *Iudæ Gr... les plures*

2. Iudas indigne communicantium typus est. Nam & hic, 1. Corinth. 11. *reus erit Sanguinis Domini.* 3. Iudæ sunt Sacerdotes, pacem osculantes, & tamen odientes pacem, 4. Iudæ sunt Iudices; ac Leguleij: qui se gerunt vindices iustitiæ: & sunt eiusdem venditores, & sanguisugæ. 5. Iudæ sunt aulici: qui coram laudant, & applaudunt: absentem vero rodunt ac produnt. Denique Iudas est mundus.

PARS VII.

De Captiuitate Iesu in horto.

I. QVem quæritis? Iesum Naz. Ego sum. 1. En Dauidem, 1. Reg. 17. vltro se in certamen offerentem. 2. En Gedeonem, *Imperterriti Iesu figura.*

Iud.

Iud.6. Sumentem animos hostis conficiendi. 3. En Eliam, 3. *Reg.* 19. ad montem non Horeb, sed Caluariæ properãtem. Victus cessit, & cum sudore detersus est angor. Iam igitur *qui fortis contra Deum, fortior est contra homines,* Gen. 32.

Exempla sacra prudentiæ beneficiorum.

1. Prædicent Romani Scæuolam, qui ab Porsenna Rege captus, manum prius in ignibus vltro tenuit, quam proderet arcana patriæ. 2. Zopyrum dilaudent Babylonij: qui telis se ac plagis configendum, concidendumque obiecit omnibus; vt in patris redigeret potestatem Babylonem. 3. Codrum Græci iactent; qui habitu mutato Regis in gregarium sese pro liberanda patria, in confertissimos hostes iniecit, vt expleret oraculum istud: cuius partes decertantium Rex prælio ceciderit: illic victoria stabit, stetitque ab Atheniensibus. At noster Scæuola totum Corpus tradidit vltro, quia voluit: *Ego sum*: inque plagas non Zopyrianas, sed innumerabiles: inque mortem plus mille mortibus acerbiorem se dedit.

4. L. Dentatum, ait *Val. Max. l.3.c.2. & Plin.l.7.* ab vulneribus 45. aduersis, auerso nullo, acceptis per 120. prælia pro Vrbe, Romani admirabantur, vt cum Herculem Romanum appellarent. Sed eum ne puerum ego dixerim cum Seruatore nostro comparatum.

II. Sed *quem quæritis?* An, quem hinc quatriduo Regem acclamastis? *Ego sum.* An Messiam quæritis? *Ego sum,* &c. Et quæ ista cæcitas; vt quem alias nostis, noruntque omnes; iam non agnoscatis? Plane sic euenit peccatoribus: cæcutiunt claro sole. 1. Ita Sodomitæ, *Genes.* 19. Angelos, alta die obeuntes vrbem non cernebant. 2. Ita stellas, terra maiores vix ægre videmus; multas ne videmus quidem, ob distantiam. At longior hæc est peccatorem inter & Deum. Quo minus diuina capere queunt infelices. *Ego sum*; quem ligatum, percussum, flagellatum, fractum, &c. crucifigetis.

III. *At illi abierunt retrorsum, & ceciderunt in terram.* 1. Nimirum, velut ad sonum buccinæ muri Ierícho corruerunt: *Iud. 6.* ita peccatores ad vocem Iesu. 2. Velut idolum Dagon, 1. *Reg.* 5. accedente Arca cecidit comminutum: ita peccatores ad Arcam Dei vocem Iesu. 3. Vere Ps. 28. *Vox Domini in magnificentia, vox Domini confringentis cedros.* Si ad tam mitem Agni vocem corruistis, quid fiet ad leoninam istam: *Ite Maledicti in ignem æternum.* *Prostratorũ figura.*

Vah mendaces Mahumetanos, quibus istud Manichæorum placuit commentũ: in ista militum consternatione se Iesum subtraxisse, aliumque sui similem substituisse.

Itaque ignotum, iam forte noscitantes, inuadunt: non agnoscebant autem, quia Deum esse non credebant; sicque in ignotum sæuiebant. *Si enim Iesum cognouissent Dominum gloriæ non crucifixissent.* Et ipse orabat, *Pater ignosce: quia nesciunt quid faciunt.* *Nesciunt in quem sæuiunt.*

Pars VIII.

De gestis reliquis in horto.

I. Qvo atrocius irruunt in Samsonem Philistæi, *Iud.* 16. ligant, trahunt 1. Insurgit Petrus, cuius & ictum, & animum retundit Dominus: simul animos tenet ac manus satellitum, ne & in ipsum stringant ferrum. 2. Simul admonet promptũ esse Angelorum præsidium in causa Dei, contra vim improborum.

3. Vbi formam tradidit fiduciæ Martyribus ipso facto, similem dicto: *Cum steteritis coram Regibus, nolite,* &c. *Persequentur vos: sed gaudete. Si te percusserit in vnam, præbe & alteram,* &c. Quare si vis inde, hinc à te iustitia, patere, ac fide. Posset Deus, vt vna nocte per vnum Angelum castra fudit Assyriorum, ita & quoscunque

disperdere hostes seruorum suorum: ni regnum cœlorum vim pati oporteret.

II. *Venistis ad me tanquam ad latronem.* Ita videri voluisti. Nam admissum in paradiso furtum, & animæcidium in te suscepisti, tuumque impleri oraculum necesse est, Ps. 68. *Quæ non rapui, tunc exoluebam.*

2. Figura vincti.

III. Iam truces vinctum habebant, 1. Vt *Genes.* 37. venditum Ismaelitæ Iosephum in Ægyptum abducebant: 2. Vt 4. *Reg.* 25. ligatum Sedechiam Regem Babylonij. 3. Macedones Darium Regem Persarum prælio victum & captum, aureis vinciebant catenis, vt vel eo maiestatem regiam agnoscerent: at isti Dominum catenis grauant, &c. Vel tu homo miserere Domini, vinctum solare hoc, vt tuos tu sensus restringas, vincias linguam, iram, appetitum, &c.

De Fuga Discipulorum figura.

IV. Interea *omnes eo relicto fugerunt.* 1. Quia prædictum Zach. 13. *Percute pastorem, & dispergentur oues.* 2. Ita, 2. *Reg.* 18. cæso Absalomo, omnis dispersus fugit exercitus. 3. Obtruncato Holoferne, *Iud.* 14. copiæ diffugerunt. Ita 4. Visus hic instinctu Satan est, quo Agesilaus, Rex Laconum in prælio Mantinensi iussit, vt vim in vnum Epaminondam, Ducem Thebanorum, verterent, hunc peterent omnes: quo strato cæteros vltro vel dedendos, aut fugandos fore. *Plut. in Apoph. Lacon.*

Sed vbi 1. Petre, tuus ille vocis spiritus, quo dicebas. *Paratus sum tecū in carcerem, & in mortem ire?* 2. Vbi tuus ille Thoma, dicentis quondam? *Eamus, & moriamur cum eo?* 3. Vbi ille omnium: *Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te.* Itan' sequimini! O ceruæ, ô lepores! Dum fortuna fauebat, sequebamini: iam, *tempora cum fuerint nubila, solus erat.*

DE GESTIS IN VRBE.

PARS IX.

Gesta Annam apud, & Caipham.

Interrogatio gemina Annæ.

I. Cvm *summum silentium tenerent omnia, & nox in suo cursu medium iter perageret,* infandi *exultant capta præda*: vrbemque ingressi strepitu his lætitiam, dolorem pijs afferunt.

1. Adductus Annæ, interrogatus de discipulis silet. Quod nec, quo eos commendaret, habebat: nec officere famæ volebat. Exemplo Superioribus, vt subditorum defectus celent: paribus, vt ne cuiquam detrahant.

2. Sed de doctrina Iesu, quid quæris Anna? Sedit in medio Doctorum: Synagogæ, docuit in templo: vrbe, campis, in Iudæa tota, & Galilæa. Testabitur Iairus Archisynagogus, Centurio, Magdal. &c. leprosi, cæci, &c. tres mortui suscitati. Et adhuc interrogas? Scilicet ita quærit improbitas non discendi, sed caussa calumniandi.

Colaphizatio I...

Ad interrogatum Domini, colaphus sequitur serui: ille lingua, hic manu feriebat. O manum! *exhorrescat cœlum, & contremiscat terra de Christi patientia, & serui impudentia!* exclamat S. Chrysostom. Sic Propheta Michæas, 3. *Reg.* 22. Achabo Regi veritatem dicens, alapam auferebat. 1. Istane terræ vermiculus in eum, *in quem desiderant Angeli prospicere?* O Angeli: Hunc benedictum vos vultum inspicitis, & tantam toleratis iniuriam? 2. O vindices Luciferianorum, Sodomorum, Assyriorum, Ægyptiorum, O Adæ expulsores, vbi nunc zelus vester? 3. Quid huic terram non dehiscere pateris, vt Core, *Numer.* 16. Quid non vrsos, in hunc ferasque immittis, vt Elisæi risores pueros? 4. *Reg.* 2. Quid non in eum cœlo deuocas ignem, vt 4. *Regum* 1, in Quinquagenarios Elias.

II. Ad

Testimonia in Iesum.

II. Ad Caipham ductus Iesus concilio sistitur, dicuntur testimonia, sed vana omnia. 1. Qualia in Nabothum concinnabat Iezabel lapidandum, vt impio traderet Achabo vineam, 3. *Reg.* 21. talia nunc in Iesum adultera Synagoga. 2. Qualia nequam senes duo, *Dan.* 13. in castam Susannam componebant. 3. Quale dein & in Stephanum sedebat Synedrion, *Act.* 8. Vt impleretur istud, Psal. 26. *Insurrexerunt in me testes iniqui, & mentita est iniquitas sibi.* Ista tum quidem.

Hæreses.

At dein postea testes reuixerunt iniquiores, hæretici: Arius, Macedonius, Nestorius, &c. qui quanta testari conati sunt? Quanta hodie Lutherus, Caluinus, &c. Et hi sunt *duo falsi testes*, qui *nouissime venerunt*. Romani testes falsos è rupe Tarpeia præcipitabant: teste *Gellio l.* 20. *cap.* 1. Isti de salute sua se ipsos deiecerunt.

Silentium Iesu.

III. *Non respondes quicquam?* Non 1. Quod ad calumniandum proiecti responsum optimum vertant pessime. 2. Quod venerat excusationem Adæ luere, & similem in nobis corrigere. Quod innocentia silentio sese tueatur, 4. Quod oppressis vi, & iniuria exemplum statuat patientiæ, ad suam ipsius acquiescentis conscientiam. 5. Quod talis descriptus sit olim, Psalm. 37. *Factus sum sicut homo non audiens, & non habẽs in ore suo redargutiones.* 6. Talis præfiguratus in Iosepho, *Genes.* 39. ab Putipharæa falsè accusato, qui tacere mallet, quam alterius lædere existimationem, aut inter par coniugum serere dissidium.

Adiurati responsum.

IV. *Adiuro te per Deum viuum dic nobis, si tu es Christus filius Dei viui.* En tua, Arri, quæstio sitne Patri ὁμοιούσιος an ὁμοούσιος Iesus? ô Caipha, grauiorem quæstionem orbis nunquam inaudijt. Quid agat Dominus? 1. Sileret? Iam & contemptor sacri Magistratus esse iudicabitur: contemptorque Dei, qui adiuratus. Et fidem omnem in dubium adduxerit. 2. Responderet? iam conclamabitur: *Blasphemauit.* Dixit tamen: *Tu dixisti, Ego sum,* & Veritas ecce blasphemia dicitur: ac morti addicitur, ex Lege, *Leu.* 24. in quam nihil commiserat.

Blasphemiæ pœna.

1. In Authent. coll. 6. sancitur: *vt non blasphemetur in Deum præcipimus: ait Iustinianus tales vltimis subdere supplicijs.* 2. Paulus tales, 1. Timot. 1. *tradidit satanæ, vt discant non blasphemare.* Et Nabuchodonosor, *Dan.* 6. decreuit mortem blasphemantibus Dominum.

Damnatio Iesu.

V. Conclamarunt Principes, *reus est mortis:* hic tum milites vinctum rapiunt, ludunt, cædunt dicentes: *prophetiza, quis te percussit? Et alia multa blasphemabant:* quæ cogitatui relinquuntur. 1. Sed *quis talia fando temperet à lacrymis?* Si amas Iesum: quomodo non doleas? Tuam inter manus tortorum versari Beatitudinem, quomodo non exhorrescas? 2. Et talia nunc Deum perpeti, causa expiandi peccati: qualia non olim causa eiusdem puniendi decerneret? Hinc metue tibi peccator: inde compatere Seruatori. 3. Afflicti bruti sensu tangimur, non Domini? Quod illud saxum, aut ferrũ foret hominis?

Sæuitia satellitum unde.

Sed quis, ô carnifices, quis animos vestros ad tantam efferat sæuitiam? 1. An vincti crimen atrox? At nullum probatum: tantum proclamatum est. An natura vestra? At illa ab talibus inhorrescit. An satan, aut hoc deteriores Principes vestri? 2. Adeo vestrum nemo recordatur miraculorum eius, quæ vidistis, audistis, sensistis in ipsis vobis? O obdurationem excæcatam.

Domine Iesu totus in tormentis es. Hinc Iudæi: inde gentes: aliunde discipuli circum serui, intus nostra delicta: retro fidelium peccatrix ingratitudo: supra Patris ira. O vis, ô dolor!

PARS X.

De negante Petro, desperante Iuda, & compatiente Maria.

Negatio Petri.

I. NEc Petrus pepercit. Negat ex discipulis se esse: Galilæus dictus negat fortius: Ab ancilla appellatus, pernegat: ab ostiariaria rursus: hic etiam Dominum eiurat. 1. Quid cogitas Petre? Non te miles vrget ferro; non tortor eculeo: non magistratus iure & autoritate: lixa, calo, cacula est, ancilla est, quæ interrogat: Aut eludere, aut temnere, aut silere est integrum: quid blasphemare attinet?

An fatalis.

2. An id in fatis erat? 1. Certe vel in statu Innocentiæ Adam ab fœmina solicitatur, & subuertitur, *Genes.* 3. 2. Samsonem, *Iudic.* 15. Dalila fascinarat, ac perdidit. 3. Dauidem, leonum ac Goliathæ domitorem, 2. *Reg.* 11. fœmina emasculat, effœminat. 4. Salomonem fœminæ dementarunt, vt adeo ad idololatriam prolaberetur.

An ex societate mala.

Verum in aula Petrus erat, interque sui dissimiles. Non tamen aula bonos; sed mala deprauant consortia mores. In aula sæpe nimium est licens ancilla: id est, effusa concupiscentia, corruptrix optimorum.

Cantus galli.

Cantat gallus, plorat Petrus: exit aula, luctu squalet & pœnitentia. 1. Fertur ex hoc in omnem porro vitam galli cantum audisse nunquam sine lacrymis. 2. Cantus vero galli quid innuit? An vigilem peccantis conscientiam? An gratiam Dei præuenientem, & nos excitantem? An Dei Verbum?

Iudæ desperatio.

II. At Iudam, vt prius excæcatum auaritia fascinarat: ita nunc desperatio laqueat. Vtriusque ista præijt figura. Hirci duo, *Leu.* 16. sistebantur Domino: hic Deo immolabatur, (vt per pœnitentiam Petrus) ille peccatis onustus, in desertum Sacer & intestabilis exturbabatur: vt Iudas suspendiarius. 2. Duo simul cum Iosepho nexi attinebantur: *Genes.* 40. Pincerna ad honores: ad malam crucem pistor educebatur: Is Petrus: Hic Iudas reprobus. 3. Duo simul in eodem erant vtero Rebeccæ, *Genes.* 25. Iacob leuis, dilectus Deo: & hispidus Esau, exosusque Deo. Ita &c. 4. Ex eodem furno carbones atri educuntur, & prunæ candentes. Ita Petrus amore flagrans: at scelerum fuligine furuus Iudas: demum ex laqueo crepuit suspensus.

Figur. [e]lecti & [re]iecti.

Sui, proh, quot similes habet hodie? Arium in latrina crepantem, Manetem, Lutherum, Caluinum, &c. cum blasphema desperatione exhalantes.

Ad D[eiparam] [a]postrop[he]. 1. Mœ[stitia]. 2. Prec[es] [a]bunda[ntes]. 3. Exp[ostu]labun[da]. 4. Cōp[as]sam Fi[lio]. 5. Att[amen] inuicta.

III. Interea, ô Virgo Parens, quid, & vbi, qualisque agebas? 1. Quæ cura pectus, quis angor vrebat. Quam tu multa tecum, quam mœsta voluebas? O gemitus! ô lachrymas tacitas! ô saucios luctus! 2. Quas tu ad Patrem preces; quas ad Dei tuumque Filium, vt ipse parcat sibi? 3. Et quæ tu non sola tecum? Cum mortalibus expostulas: peccatores incusas: increpas Iudæos: Angelos inuocas: castigas profugos Apostolos: desperatum Iudam deploras, comploras negationem Petri. Apud Patrem iterumque instas, supplicas mitiora Gnato. Serpentem vero Satanam iris exagitas, deuouesque diris. 4. At Filij rerum, dolorum, dedecorum, &c. te nihil fugiebat: Vt absens corpore; spiritu tamen videbas omnia, audiebas singula, tibi velut inflicta sentiebas: Et vna hæc tibi suppetebat consolatio; quod relicta esset integra tibi cum Filio compasso. Quocirca tantum dolore consauciabaris; quantum amore natum amplexabaris, 5. Inter hæc tamen omnia inuictam constantiam tuebaris: vt certares cum filio: ille patiendo, tu compatiendo. Vtque ad Patrem Filius: ita ad vtrumque tu orabas:

bas: *Si possibile est, transeat hic calix: non mea tamen, sed tua voluntas fiat.*

PARS XI.

De accusatione apud Pilatum facta.

Id Pilatum Apostrophe. I. Dilluxit interea: conciliumque coit frequens, seque coagulat iteratum. Manet ratũ, quod per noctem fuerat conclamatum. Vinctus Iesus ducitur ad Pilatum. *Quam*, inquit, *accusationem affertis aduersus hunc hominem?* *Se vincet.* 1. Quid, Pilate, audire postulas? Iam ecce oculis vsurpas in vincto sputa, liuores, pœnas, cõtra ius fasque defœdatum: quæ non accusandi primum, sed iam damnati erant indicia. Ergo in facta disquire: tum accusata accipe. Isti ius, potestatemque violarunt tuam: te vindica prius. *Praesumcia adsidat ei. Et odij.* 2. Vel ex his factis præsume de accusationibus. 3. Adhæc non te fugiunt infandorum odia: quæ iniquæ ipsorum causæ tibi certa esse præiudicia debent. 4. Nosse tamen est animus, quid afferant? *Sententiam quã ferat.* Scias: insontis ad necem postulatio, hæc ipsa sicariorum est accusatio. Atque eadem vincti esse debet absolutio: & accusantium ad talionem condemnatio. 5. Quare age, *hoc agas*, & nunc vel maxime, quo *Plutarcho teste in Apoph.* *Quem metetur: quatenus.* Pericles Athen. semper, quoties togam iudicialem induebat, ita seipsum affabatur: *Attende tibi Pericles: Liberi sunt quos regis: Græci sunt: ciues Athen. sunt.* Ita de istis existima: *Iudæi sunt, seditiosi sunt: sanguinolenti sunt.* Qui nec verum audire sustinent; nec agere recta sciunt; nec viuere Prophetam sinunt. *Metuat.* 6. *Attende tibi, Pilate: innocens est, quem iudicas: Messias est: Filius Dei est.* Verbo is condidit orbem: verbo ante prostrauit hostem; alias verbo suscitauit mortuos, morbidos consanauit. Potest, quæ vult, & quæ alius nemo potest. *Constãter agat.* 7. Repete cum animo, quod Alex. Magnus genitrici, ad necem postulanti insontem, quem oderat: *Pete*, aiebat, *aliud mater: nam vita hominis nulla mercede potest compensari.* Hoc dic istis; & fac.

II. Sed ecce obturbat vociferatio. *Si non esset hic malefactor, non tibi tradidissemus eum.* *Accusationis capita.* Nimirum tam sancta vobis est innocentia vestra. *Quid ergo mali fecit? Hunc inuenimus seducentem gentem nostram:* Iudæam concitantem: prohibentem tributa dari Cæsari: Messiam se vocitantem: Filium se Dei asserentem: & Iudææ Regem. O sycophantas! Vbi cætera, quæ docuit salutaria, quæ fecit miraculosa; quæ Iudæa omnis obstupuit, & Galilæa. An hic malefactor: qui si factorũ dare testes vellet, sisterent se claudi, cæci, hydropici, obsessi, mortui opem illius non nisi diuinam experti. Testarentur omnes: *Nisi esset à Deo hic homo, non posset facere quicquam.* Attamen tria sunt allegata, quæ remp. attinent. *Tria vero præcipua, & vana.* Quod seditiosus: quod Seductor: quod Affectator regni. At docuit. *Reddite, quæ sunt Cæsaris, Cæsari: quæ Dei, Deo.* Professus est: *Regnum meum non est de hoc mundo.* Et pacem dedit, ac docuit. Similibus & Daniel *c.* 6. petebatur calumnijs per Satrapas Babylonios; At ex inuidia.

PARS XII.

De secreto examine Pilati in Iesum, confessio quæritur propria.

I. At, quasi nihil audisset Pilatus; (erant namque nihili:) quærit: *Quid fecisti?* q. d. ab istis quidem es insons; irrita istorum accusatio est: tute ipse te ni accusaris; alius poterit nemo. Dic, *Quid fecisti?* Quid? 1. Quod in Ægypto Ioseph: *Genes.* 39. adulterari noluit cum Putipharæa Synagoga. Sapientiam docuit Sapientes: in fame pauit esurientes, &c. 2. Fecit, quod Moyses, educit ex seruitute populum: ducit per mare rubrum. *Exod.* 14. &c. 3. *Fecit surdos audire, mutos loqui,* &c. *Bene omnia fecit.* Hæc notoria clamant

ipſa iam diu: idcirco, Pilate, ſilet Ipſe.

Rex eſt Ieſus.

II. Et vero agnoſcis. Ideo quod caput eſt, quæris: *Rex es tu?* 1. Ita cecinere Prophetæ: ita tres Magi publicauere: ita ſenſere, qui ab hinc quatriduo. *O ſanna* ipſi acclamauerunt. 2. Veruntamen *Regnum meũ*, inquit, *non eſt de hoc mundo*. Licet, Pſal. 2. *Ego conſtitutus ſum Rex ſuper montem ſanctum eius:* Adeoque *Rex Regum: & Dominus dominantium*. Neque regnum eius de hoc mundo eſt, quod caſibus pateat, & permutationibus obnoxium iaceat. Nam Luc. 1. *Regni eius non erit finis:* Dan. 7. *Cuius regnum, Regnum ſempiternum, & omnes Reges ſeruient ei, & obedient.*

Et Rex Regum.

Romana vis & aquila nunquam Indum, Calpen, Taurum montes attigit: Noruegiam, Suediam ignorauit: Sinum Perſicum, Gangem, Taprobanem, nemora Felicis Arabiæ non vidit: Iaponiam, Peru, Braſiliam, Chinas, Malacam, &c. orbem Antipodum nec affectare ſciuit. Atqui omnia iſta, aliaque regna Ieſus regnat, *Rex Regum*. Neque tamen *regnum eius eſt de hoc mundo*. Adeo ad cœleſte omnia vileſcunt vnum. Atque hæc eſt veritas.

Veritas exoſa Dynaſtis.

III. Quæris, *Quid eſt veritas?* Quæris: ſimulabis: nil audis. O rem deplorandam! Potentes rerum adeo faſtidire *Verum*. Vere Comicus: *Obſequium amicos, veritas odium parit.* Dixit *Vox clamantis in deſerto* Verum; & illi caput ſpiculator abſtulit. Michæas quoque, 3. *Reg.* 22. ab Achabo colaphum tulit. Ieremias nexus in carcere luit; quia Verum edixit. Pilate Iudex à vero abhorrebas: ideo & officij dignitate demum exutus es, quod perſonam iudex acciperes. Teſte Baronio. Profiteris tamen: *Ego non inuenio culpam in hoc homine.* At ego ſum, qui feci, Pilate; culpa in me & multa, & magna, &c.

Innocentia ſententia.

Herodiana lluſio eſt.

IV. Hoc vero diſrupit corda maleuolorum. Ab eo autem expedire ſe Pilatus ſtudet: auditaq; Galilæa tranſmittit Ieſum ad Herodem. Hic percunctatus multa: ſignum expectabat. Fruſtratus hoc, nec reſponſum abſtulit à Ieſu. Itaque ſilentem aſpernatur, & amandat vt fatuum: irriſuíque veſtitu ipſo propinat. Velut Eliſæus, 4. *Reg.* 2. init vrbem Bethel, pueris ludibrio fit: ſed mox ab vrſo deuoratis. Ita Pſ. 21. *Omnes videntes me deriſerunt me.*

PARS XIII.

De geſtis reliquis apud Pilatum.

Alteri innoce ſententi

I. Viſo Pilatus Ieſu, contendit eum dimitti: at ſurdis canit. Repetit innocentiæ ſententiam: confirmat autoritate Herodis eandem: alterutrum proponit, de more, dimittendum; Barrabam inſignem nequam, aut innocentem Ieſum.

Barra poſtul

Conclamatur: *Tolle hunc, & dimitte nobis Barrabam.* O permutationem! At ingens ſubeſt myſterium. Ab initio lapſus humani clamor hic auditus eſt; *Mitte, quem miſſurus es, & tolle hunc, & dimitte* genus humanũ. Ita ab æterno iurgata eſt Iuſtitia, & Miſericordia naturæ humanæ patrona: quæ ſibi dimitti poſtulat Barrabam. *Tolle, Crucifige.* O quam diſſonum hoc ab illo nupero, O *ſanna: Benedictus qui*, &c.

Flagel Ieſu.

II. Pilatus Ieſum dat flagellandum. 1. Hic vero exhorreſcas ad raptationem, verſationem, volutationem, tenſionem, denudationem, adalligationem, diſflagellationem, cruentationemque immanem Domini ſilentis, ſinentis omnia, patientis, deficientis, corruentis, in cruore ſuo volutati; calcibus, pugnis, ſputis, fuſtibus, ſtimulis, blaſphemijs diuexati, diſcruciati. Hæc talia animo reſpecta: peccare cui eſt volupe, &c. 2. Vide, quod, Iſa. 1. *à planta pedis vſque ad verticem non eſt in eo ſanitas.* Pſal. 128. *Supra dorſum meum fabricauerunt peccatores.*

Coron tio.

III. Ecce noua, quæ adinuenit feritas: dilaceratum purpura induunt, ſpinea coronant:

ronant: in manus arundinem tradunt: illudunt. *Aue Rex Iudæorum.* 1. Scilicet hic aries est, *Gen.* 22. cornibus inter vepreta hærens, mactandi vicarius Isaaci: Nostri Iesus, spinis coronatus. Quæ hic mens (nam lingua nequit) complectatur opprobria velut Regi facta? 2. At vos *egredimini filiæ Sion, & videte Salomonem in diademate, quo coronauit eum mater sua in die desponsationis suæ.* Videte filiæ fastuosæ, deliciosæ, voluptuosæ, &c. Et cum ex vobis de Iesu; tum ex Iesu de vobis æstimate.

IV. *Ecce homo,* 1. Tales intus vos, in anima. Non plangetis vos ipsos? Non execrabimini vestram vanitatem? O peccator *quid retribues Domino pro omnibus, quæ retribuit tibi?* Ecce Pater, Vadem nostrum, Agnum tuum, omnium sæculorum pretium infinitum: cuius vel guttula omne peccatorum abolet debitum. *Ecce homo,* & Saluator; & Tu quoque seruate, ac saluande.

2. *Ecce homo* tuus ô Virgo: agnoscisne tuum? Fuit is alias *speciosus*; at nunc est etiam *pretiosus forma præ filijs hominum.* Ps. 44.

3. *Ecce homo*: Nequedum tamen Iudæorum exsatiantur animi. Rex Syriæ Benedad. 3. *Reg.* 20. victus ab Achab, misit ad hunc purpuratos suos: sed cilicio indutos, & conspersos cinere: vt rogarent pacem. Quibus vel visis Achab irã posuit: pacem dedit: stabiliuit amicitiam. At Iudæi potius viso Iesu efferascunt: Iesum ad necem, ad crucem instantius deposcunt.

Si hunc dimittis, non eris amicus Cæsaris. Vicit vox ista, & euicit. Laua manus millies Pilate: clames, proclames: *Innocens ego sum* &c. attamen *adiudicas fieri petitionem ipsorum,* & quo esse quæris amicus Cæsaris, inimicus redderis & cœlo terræque iniquus. Impletum Psal. 93. *Captabunt in animam iusti, & sanguinem innocentem condemnabunt.*

Iamque ducitur, *vt crucifigatur.*

DE GESTIS IN CALVARIA. PARS XIV.

De Iesu baiulante Crucem: & Cruce baiulante Iesum.

I. O Instabiles hominum animos, rerumque vices! Abhinc quatriduo faustis cum acclamationibus in vrbem inuehebatur: iam funestis cum execrationibus educitur in Caluariæ, tetrum suppliciorum locum, ab reorum Caluarijs sic dictum, vt Hieronymo placet: vbi Adamum primum hominem tumulatum fuisse consentiunt SS. Patres, Cyp. Orig. Epiph. Athen. Ambr. &c. *Instabilitas mũdi.*

1. Euenit, quod Demetrio Phalereo, *ait Plut. in Apoph.* cui Athenienses viuo statuas erexerunt trecentas: ac viuo etiam deiecerunt. 2. Quod Danieli, post Regem Persarum primo supra 120. prouincias ac Satrapas; breui post in lacum leonum misso: Sed & rursum educto gloriosiore. *Exempla.*

II. Ibat *baiulans Crucem.* 1. Vt Isaias 22. prædixerat. *Dabo clauem Dauid super humerum eius.* 2. Vt Isaac, *Gen.* 22. fascem lignorum in Sacrificium ipse in montem baiulabat, patre gladium (iustitię:) ignem (charitatis ac zeli) præferente. *Baiulatio Crucis Figura.*

Qui efferatos Iudæorum animos, ac talium iam diu percupidos: qui extimulatos à Satanis: qui fatis actos vel cum animo poterit æstimare: is nequedum sat eloqui valebit qualia in accursu; excursuque varij varia mœsta, læta, blasphemaque miscuerint. Planctus: plaususque simul confuso sonuere murmure equorum inter fremitus, strepitusque armorum, virorum, omnisque sexus. Quibus remistæ & mulieres ibant piæ. *Plausus.*

Plangentibus occlamat sub onere Iesus: *Filiæ Ierusalem, nolite flere,* &c. 1. Vt Socrates addictus cicutæ hauriendæ ad *Et planctus.*

Xan-

Xantippen plorantem aiebat: *Quid? mene insontem mori ploras? an velis sontem? Gloria & ista tua est: Viri te vxorem fuisse, qui iniusta morte plectitur.* 2. Vt lachrymantem amicum Rex Lacedæm. Agides affatus est: *Define me flere, quia tam scelerate & iniuste morti addictus sum: meliore sum, quam qui me necauit, conditione.*

Angariauerunt tamen *Simonem Cyren.* ne in via emoreretur: Factum dicti exemplum: *Qui vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me.*

Crucifixio. III. Iamque in Golgatha constiterant: cum eum exuunt, stratum in cruce extendunt. affigunt, Psal. *Foderunt manus meas & pedes meos: dinumerauerunt ossa mea.* Cicero in Verrem, quod P. Grauium crucifixisset, ista. *Facinus, vincere ciuem Romanum, scelus, verberare, prope parricidium necare, quid dicam in crucem tollere, teterrimum crudelißimumque supplicium.*

Figura. Age anima, contemplare hic æneum serpentem in deserto erectum, saluti læsorum ab ignitis serpentibus, *Num.*21.2. En filios Resphæ, 2.*Reg.*21. Saulis concubinæ, ab Gabaonitis crucifixos, 3. En Absalomum, 2.*Reg.*18. diuinæ iustitiæ rebellem, suæ humanitatis crinibus ex arbore pendentem, ac transfixum. 4. En Sponsum, *Cant.*3 in lectulo desiderato reclinatum. 5. En Dauidem, *Psalm.*6. lacrymis suis stratum suum rigantem.

Arrepe anima, etsi spectaculi indigna peccatrix: & age quidlibet: tibi huc expositus hæret. Vt egeris; sic recipies. Vin' maledicere, amplius crucifigere: & ipsa malediceris, &c. Vin' compati & conregnabis. *Nam regnat à ligno Deus,* &c.

Latrones inter medius est. IV. *Inter latrones* vero medius astat. Et hic te in ipso cognosce, tu latro tui ipsius; & sæpe aliorum; quos ad peccandum inducis. *Si videbas furem, currebas cum eo: & portionem tuam cum adulteris ponebas.* Medius in Trinitate: in cœlis agnus medius, vt sol in orbe: in Thabor Eliam inter ac Moysem, hosq; inter & Apostolos medius: &c. iam *inter latrones.* Vt volueris, adora, plora, compatere, corrige, lauda, plaude: hic vnũ sunt omnia. Ecce illum, qui, *Luc.*10. in latrones incidit. Age, quod agis: adiuua, quãtum potes, te & ipsum. Vide saucium, seminecem, &c. *miserere* vel *anima tua.* Vos autem fœlices latrones, vestra si bona nostis! ô pretium, quale vobis sceleratissimis est proximum! Phocion, Dux Athen. innoxius fiebat nexus: capitalis idem criminis reum, plorantem suam sortem ita solabatur: *Non tibi satis est, Tudippe, cum Phocione mori:* q. d. mea & morientis innocentia: & mortis gloria tuam sontis consolari debẽt, sic vt gloriari queas; te gloriosius mori nunquam potuisse. Ita Ioseph, *Genes.*41. concaptiuis suis erat solatio: & auxilio. Designatis quoque Iudæam, Ethnicamque gentem, olim ad Iesum accessuras, & ab eo salutem percepturas; nisi Iudæa se desperarit ipsam, obstinata. *Latrones felicitate veline.*

PARS XV.

De gestis reliquis dictisq; ad Crucem.

I. ERat autem titulus: I. N. R. I. &c. vt se Pilatus insontem, Iesum vero læsæ maiestatis reum declararet. Inique: Falleris, ac fallis: vtrumque sciens: at haud impune. Porro irrisus, blasphemias, &c. quis cõmemoret? *Vah, qui destruis. Salua te. Descende. si. &c. Alios saluos, &c. Si rex Isr. descendat.* Psalm. 21. *Omnes videntes me deriserunt me, locuti sunt labijs, & mouerunt caput.* Absit, te descendisse. 1. Nec enim liberationem nostri consummasses. Quia expediebat vnum mori. 2. Nec in cruce perseuerandi exemplum habuissemus. 3. Adhæc similiter ad nos clamat mundus, caro, dæmon, *descende de cruce*: quid asperis te crucias? Ama delicias. 4. Quo meliore spiritu

Illusiones crucifixi.

Est nostra salus & instructio.

spiritu plenior fuit illa S. Martini vox: *Non decet Christianum nisi in cruce, in cilicio, in cinere mori*: his enim gradibus ad Christum ascenditur.

...recatio ...esu. II. Sed quid ad istas hostium gannitiones Jesus? *Pater ignosce illis: quia nesciunt quid faciunt*. O amor! Omnes vnum oppugnant homines: doloribus totus discruciabatur: nil tamen queritur: sed pro malefactoribus orat. Ipse norat, quanta perderent bona: malaque incurrerent. *Errant* autem omnes, *qui operantur iniquitatem*. Ista omnia vidit, audiuit, sensit, pertulit Alma Virgo parens, cæteris cum mulieribus pijs. Quis æstimet dolores animæ ipsius profundissimæ? 1. Quod si Tobiæ mater, *cap.* 10. irremediabilibus lacrymis deflebat absentiã filij: quantis Ista sui tam diros inter cruciatus? 2. Audita sententia, 3. *Reg.* 3. de dissecando puello, veræ matris commota sunt viscera: quid non Deiparæ? 3. Agar ancilla, *Gen.* 21. acerbe plorabat infantis Ismaelis instantem interitum; vt diceret: *non videbo morientem puerum*. Quis Mariæ fuisse animus putandus est? *...passio ...ria.*

Iesu. III. Tres adeo iam horas in cruce pependerat Jesus, cum ecce *tenebræ factæ sunt super vniuersam terram*, felle & aceto potatur, exclamat: *Pater in manus tuas commendo spiritum meum. Et inclinato capite emisit spiritum*. O tristè funus! Dei filius mortuus est. 1. *Quomodo cecidisti potens in prælio, qui saluum faciebas populum Dei?* plangebat Judæa cæso Juda: 1. *Mach.* 9. 2. Et quis non plangat, cum natura lugeat tanta quanta? Sed nostra deplangamus crimina, crucique suffigamus.

O Crux aue spes vnica!

Tu nostra absorbes scelera, ceu Moysis virga serpentina serpentes cæteros, Exo. 7. Tu lignum Moysis es, *Exo.* 15. quod amaras tribulationum aquas dulces efficis. Tu thronus Salomonis, 3. *Reg.* 10. leonibus suffultus. Tu Tabernaculum fœderis, Cherubicis coopertum alis. Tu ardens rubus in deserto, *Exod.* 3. Tu clauis Dauid, 1. *Reg.* 17. quæ cœlum reseras, infernum obseras. Tu Virga Jacob peregrinantis. Pedum pastorale Goliathos sternens. Tu Scala Jacob, via Angelorum. Te horrét dæmones, honorant Angeli, adorant homines: Deus ad salutem omnium exaltat. *Apostrophe ad Crucem adorandã.*

F I N I S.

NOVISSIMORVM MEMORIALE

COPPENSTEINIVM EX CONCEPTIBVS BESSEANIS ENVCLEATIS CONCINNATVM, *ADVENTVALE OPVS.*

Autore R. P. Joann. Andrea Coppensteinio Mandalen. Ordin. Prædicatorum Theologo.

SYLLABVS MATERIARVM ac Concionum de quatuor nouissimis.

DE MORTE.

Per hebdomadam primam Aduentus.

Concio I. Mortis memoria vim magnam habet, 2. nec minor ipsius memorandę necessitas. 3. prout priscorum Instituta produnt. 4. Ipsaque probat vtilitas siue ad peccata abolenda, 5. siue ad contẽptũ mundi, 6. siue ad alia complura talia.

Concio II. Mortis terribilitas, 2. Natura, 3. qualitas, 4. ac vis, 5. non est Conditore Deo.

CONCIO III. Peccatum est causa mortis,2.perditæque innocentiæ;3.in homine alioquin in exterminabili,4.Deoq; simili, 5.sed,heu,lapso.

CONCIO IV. Inde mortalitas ad omnes transijt,2. & mortalitatis necessitas, 3. & necessitatis robur inuictum, 4. mortisque statutum, 5. De Enoch & Elia est quæstio.

CONCIO V. Interea multos mors occupatincautos; 2. simul incertos horæ. 3. Proinde vigila; 4. teque præpara: 5. Nam admissa hic negligentia est exinde incorrigibilis.

CONCIO VI. Adiuncta mortis sunt per se horrifica, 2. tum etiam ob dolores corporis, 3. ob exempla metuenda. 4. ob Dæmonum tentationes, 5. ac violentiam.

CONCIO VII. Metuere mortem ignaui est.2.Nil metue. 3. Estea namque benefica in nos.4.est ipsa bonum,5.Vt de ea sibi quisque gratulari habeat.

DE IVDICIO.

Per hebdomadem secundam Aduentus.

CONCIO I. Iudicij memoria semper inculcata fuit,2.adeo necessaria est,3.mundo licet illi multum obstrepente, 4. At eius Vtilitatem experiare.

CONCIO II. Horrenda illius erunt anteambula signa; 2. in sole, cœlorumque Virtutibus,3.in creaturis, 4. in Luna, 5. ac stellis.

CONCIO III. Iudicialis Diei horror, heu quantus?2.Quam incerta? 3. Quam flammea? 4. Quam tempestuosa?5.Ideoque nomina eius quam dira?

CONCIO IV. Iudice vero quid terribilius?2.At quis? 3. Qui Assessores eius? 4. Quæ seueritas?5.Quis comitatus? 6. Vox quam horrifica?

CONCIO V. Ergo præterita, futuraque memorare. 2. Simul personas aspice iudicij,3.rigorem examinis, 4. apertos libros,5.Iudicis iustitiam,6.peccataque denudanda.

CONCIO VI. Væ ab gladio Iudicis! 2.Comparere tamen, ac separari omnes necesse est.3.At prius resurgemus, 4. licet oppido dispares,5.In loco iudicij, 6. Non baptizati infantes quoque comparebunt.

CONCIO VII. Sententia vero terrifica erit, 2. non quidem Iustis, 3. sed reprobis.

DE INFERNO

Per hebdomadem tertiam Aduentus.

CONCIO I. Pœnæ timor in laude est, 2.quin necessaria inferni quoque memoria;3.eademque perutilis.

CONCIO II. Inspice diuersa animarum receptacula,2.cumprimis infernum, 3. eiusque locum imum.

CONCIO III. Pœnas expende ab irato Deo infligendas,2.easque varias: 3. Duas tamen præcipue: 4. Sed omnes pro delictorum qualitate.

CONCIO IV. Esse pœnas postulat necessitas:2.& quidem pœnam sensus:3.igne in animas sæuiente.

CONCIO V. Vt plane non esse præstet, quam sic esse.2.præsertim & in pœna damni;3.quæ omnium maxima est, 4. & multiplex.

CONCIO VI. Non igitur procrastinanda pœnitentia est:2.Nam pœna manet tales æterna:3.Nec iniuste:4.Sed quî in pœnis corpus æternare potest?

CONCIO VII. Est igitur extrema sors damnatorum:2.Nec fidelium eis proficere suffragia queunt: 3. Numerus quoque eorum est plurimus.

DE GLORIA COELESTI.

Per hebdomadem quartam Aduentus.

CONCIO I. Cœlestis gloria est admiranda,

randa, 2. nec vlli sat æstimanda: 3. Adumbrari tamen verbis poterit, 4. certe eius memoria est perutilis.

Concio II. Præstantia illius liquet per se. 2. tum vero ex epithetis cœli, 3. ex eiusdẽ altitudine, amplitudine, 4. pulchritudine, 5. motu ac nobilitate.

Concio III. Quo maior beatorum est fœlicitas, 2. & beatior æternitas. 3. etsi gloriæ disparitas, 4. Aureola differentiam afferente.

Concio IV. Ad intellectum vero, an voluntatem referenda sit beatitudo, quæstionis est; 2. Sicut & hoc, quomodo fiat beatifica visio. 3. De gaudio autem constat, quod maximum sit, 4. deque scientia beatorum amplissima.

Concio V. Corpora etiam glorificabuntur: 2. Vbi perfectissima resurrexerint, 3. tunc & quatuor dotibus beabuntur.

Concio VI. Vilescunt terrena gustanti cœlestia: 2. Nam illa fluxa transeunt, 3. ac inanijs suis deludunt simul & inficiunt amatores sui. Longe autem secus cœlestia, 4. ad quæ per aduersa est enitendum.

HEBDOMADA I. ADVENTVS,

De Morte.

Primo nouißimorum.

CONCIO I.

De memoria mortis.

Memorare nouißima tua, & in æternum non peccabis. Eccl. 7.

Thema hoc semel posuisse sat est. Namque idem per totum Opus ad singulas repetendum est conciones.

Lege Deus iusserat, *Num.* 19. victimarum cineres extra castra; in loco mundo asseruari, viuaque aspergi aqua: quibus immundi quicunque conspersi expiabantur. Figura hæc cinereâ fuligine delineata memoranda mortis imago est. Monet ea mortis cineres in anima asseruari; lacrymisque perspergi, ad peccatorem expiationem. Victimæ autem, è quibus cineres colligemus, sunt Mors, Judicium, Infernus, & cœlestis Gloria. De quibus quatuor singulis Conceptus in quater septenas Conciones vna minus, suggeremus.

In præsens vero

I. De memoria mortis effectibus nonnullis. II. Memorandæ mortis necessitas è sacris potißimum astruitur. III. Instituta Priscorum ad mortis apta memoriam. IV. De vtilitate eiusdem quoad peccata. V. Ad contemptum mundi. VI. Itemque ad alia complura.

Pars I.

De mortis memoria effectibus nonnullis.

I. Simonides Philosophus, *Plut. teste in Consolat. ad Apollon.* poscenti ab se Pausania, Rege Lacedæmoniorum, sibi è Philosophia mnemosynon promeret, è quo melior euadere posset, aiebat: *Hominem te, & mortalem memineris.* Nouerat is Regis fastum ac animos: & huc nullum efficacius illo antidotum. 2. Solon Athen. ad elatos Græcorum spiritus, retundendos, templi Delphici valuis inscripsit illud: *Nosce teipsum*, quis, vnde, quo tendas. Nam viuendo moreris, moriendoque viuis. *Mortis memoria. 1. Vitam regit. 2. Fastum ponit.*

3. Hæc prima à primo Magistro Deo discipulo primo Adæ lectio facta est, Gen. 2. *Quocumque die comederis, morte morieris.* Comedit: & audijt: cap. 3. *Puluis es, & in puluerem reuerteris.* Hunc stimulum tradidit Parcæ, depellendis nobis à peccato: Hoc speculum addidit nobis opponendum, intuitu ipso humiliandis: Hoc alphabetum dedit, quod ab infantia, nobis ingenitum condisceremus. *3. Magistra est hominis.*

II. Neque priscis aliud fuit efficacius vel ad vitia defugienda, vel ad persequen- *4. Coercens insolescen-*

tiam ex prosperis. dum honestum; quam è mortis schola repetita disciplina. 1. Hac vsus Macedonum Rex Philippus, ne victoria ab Atheniensibus ablata insolesceret, negotium dedit puero, qui indies mane ipsum salutaret mortalem: *Rex homo es: viue memor lethi.* Teste Ælia, l. 8. var. c. 15.

5. Consulit sapienter. 2. Hinc illud Zenonis Philosophi: *Viuentibus tantum fidant Reges: vt & mortuos tamen quotidie in consilium adhibeant.* Horum vox est, Ecc. 38. *Memor esto iudicij mei: sic erit & tuum.*

6. Admonet futuri prouidenter. 1. Prodit *Plut. in Conuiu. 7. Sap.* Ptolomæum, Ægypti Regem, (famosæ structorem bibliothecæ: in qua & cum mortuis quotidie confabularetur:) assidue caluariã pone se, vel in medijs etiam epulis habuisse, ne qua mortis vnquam excideret memoria: id est: ipsa sapientia. Quin & ministri id esse voluit; qui identidem occineret. *Rex inspice: Talis eris.* O sic viuite, ac bibite. 2. Magni Tartarorum Cham, solium ad inaugurationem conscendentis oratio prima est de mortalitate sua, de humo parente; de cœlo patria; deque tumulo. 3. Imperatores Constantinopolitanos die regni auspicati plures ex ritu adibant marmorarij, diuersa monstrantes marmora, percũctantes, ex quo genere sibi mausoleum iubeat apparati: ita *Leont. Episc. Constantinop. in Vitis Patrum.* 4. Consulebat Delphicum oraculum Zeno, vt refert *Laert. lib. 7.* quo vno potissimum vteretur ad vitam rectissime instituendam: datumque ab Apol. responsum: *Mortuos consule,* quasi dicat. Non, quid ij dicant exspecta; sed quod ipse visis ijs cogites; hoc, teque ipsum audi. Profana hæc; at sana: Sacra accipe.

Arcet vanam gloriam. III. Basilij institutum erat: quoties episcopali cultu prodibat in pompã; neu quæ gloriolæ titillatio subiret animum, à certo ad aurem sibi mordicus dici: *Pater sepulchrũ perfici iube:* 2. S. Ioannes Eleemosynarius, Episcopus Alexandrinus effectus, sepulchrum sibi struere cœpit, imperfectumque relinqui; vt, quo moneretur, haberet. 3. Seuerus etiam Imperator quod sibi apparatat, ei se viuum sæpius includebat monumento, mortis commentator. Quin & subinde loculum amplexans exosculabatur: *Tu es:* aiebat, *qui capies, quem vix orbis capit,* Sic Dion, & Xiphil. in vita eiusdem. Eiusdem Sapientiæ Salomonææ testis vox ista: *Memorare nouissima,* &c.

PARS II.

Memorandæ mortis necessitas è sacris potissimum astruitur.

I. MEmoria hæc adeo ad salutem hominis necessaria est, 1. vt *Ioan. Climacus* eam basin vitæ spiritalis appellet: 2. Plato sublimem Philosophiam. Hanc autem cum ad beatum Reip. statum moderandum esse necessariam doceat idẽ, quanto magis ad vitam recte moderandam? *Est necessaria. 1. Ob fundamentũ. 2. Ob sapientiam. 3. Ob finem vitæ.*

3. Quid, quod Physici consentiant, in re omni Finem esse primum in intentione oportere, in executione postremum? At *mors vltima linea rerum est*, finisque supremus; primum igitur ob oculos mentis omnium obuersari eam necesse est.

4. Vt enim nauarchus, per vndas recturus nauim, nõ proram occupat, sed in puppi ad clauum adsidet; ita per vitæ fretum velificator non tam natalium cogitet imagines, flatumque fortunæ, quam notitiæ sui, mortisque clauum mente teneat stans in specula Nouissimorum. *4. Ob cursum vitæ.*

II. Et vero ad hoc ab Conditore Deo peccator homo fuit instructus. Nam Gen. 3. *Fecit Deus Adæ, & vxori eius tunicas pelliceas:* vt animo voluerent, quod habitu præferrent; ferrent in mente, quod in oculis. 2. Huc illa sanctio spectat, Num. 4. *Altare mundabunt cinere, & cuncta vasa altaris operient simul velamine hiacynthinarum pellium.* *5. Ob institutũ Dei. Figura 6. Ob nostri emundationem.*

Ara-

Aratorest, & hoc mortis recordatione decinerandum: vasa aræ sunt facultates animæ, & hæ exuuijs cœmiteriorum operiendæ.

Ob no- seruanem. 3. Id ni fiat, væ! Nam, Ezech. 9. *Percutite senes & iuuenes, eos vero, qui super frontem habent signum Tau, non interficietis.* Est Tau vltima litera alphabethi Hebraici: & signum vitæ. Et mortis memoria signum vitæ est, at mortis nota est obliuio mortis. 4. Hinc Elias, 4. *Regum* 1. & Baptista. *Matth.* 3. quod zona pellicea cincti legantur, est: quod in mortis ipsa memoria viuerent. Nimirum.

Ipse iubet mortis te meminisse Deus.

Id pœnitentiã. Id parandam. Id imo. Id exempla. III. Meminisse studuerunt, quotquot vnquam partem vllam sanctitatis attigerunt. 1. Job. 30. *Scio quia morti trades me: vbi constituta est domus omni viuenti:* 2. Idem & Judæos scire volebat Rex Iosias, 4. *Reg.* 23. quando lucos succendit, comminuit idola, perque delubra sparsit ossa mortuorum: Vt horum spectaculo, per mortis memoriam accenderet de idololatria pœnitentiam. Et tu animæ peccata, animæ idola euerte, succende peccandi, vitiorumque habitus: ac insere mortis recordationem. 3. Iosephi vltima voluntas erat, *Gen.* 50. vt ossa sua Israelitæ secum efferrent, cum exiret olim ex Ægypto: vt ne mortui, mortisque vnquam exuerent memoriam.

4. Esdræ *lib.* 4. *cap.* 4. Scribæ Angelus ait, *Mensura mihi flatum venti*, id est, vitam hominis considera. Et hunc tu ventum pasces delicijs? bysso, gemmisque vesties? Quid inflas inflate flatum? Nec ventus es, sed vixdum *flatus venti*. Ergo *Memorare nouissima.*

Pars III.

Instituta priscorum ad mortis apta memoriam.

I. TOrlaques Turcici (genus religiosorum sunt præcipuum:) vitam agunt asperam in vltima paupertate mendicato. His solenne, bina circumferre specula, passimque obuijs præbere inspectanda, ac monere lethi; vt mortales mortalia cogitent.

2. Ea causa Lycurgus Laced. legislator, ait *Plut in Lycu.* iuxta aras ac delubra Deorum sanciuit mortuos sepeliri: Nimirum, vt Dijs supplicaturi mortis meminissent. Quin intra ipsos lares domesticos Persæ mortuos tumulabant eadem ex causa. *Cicer.* 1. *Tusc. Herod. li.* 1. Credebant mortuos, quam viuos, meliores vitæ magistros esse. 2. *Laconicum.*

3. Sane summa olim sapientia, seu Philosophia erat, mortis meditatio. Ideo Democritus Philosophus, *tradit Laertius*, omissis vrbibus ac cœtibus, inter bustuaria sueuerat inambulare. 3. *Philosophicum.*

4. Autor est Jacobus Edessenus scriptor Syrus, S. Ephrem magister, teste *Masio in cap. vltim. Iosua*, Adami ossa Noachum apud se in arca recondita habuisse, cumque orbe inter liberos tripartito diuisisse, ac Sem, cæteris sanctiori, caluariam cum Palæstina tradidisse. Voluit cum genere humano mortis superuiuere memoriam. Huius ei cura in arcam inferendæ fuit, non auri aut gemmarum. 4. *Noachanum.* 5. Pariter Moyses egit. In exitu Israel de Ægypto, *Exo.* 13. (Procopij Gazæi fol. 157. verbis vtor:) *Hebræi, quia carnalia sectabantur, iussi sunt mutuo accipere vasa aurea, & argentea*: at vero *Moyses elegit viri iusti ossa: quæ prætulit immensis AEgyptiorum thesauris.* 5. *Mosaicum.* 6. Ortelius Cosmographus in orbis theatro suo prodit esse gentem quæ in nummorum vicem ossibus mortuorum vtatur in rerum contractibus: & ex ijs thesauros constare. Vere aureos pretio; quia indicio, ac effectu. Nam *vbi thesaurus, ibi & cor*, Matth 6. 6. *Gentilitium.*

II. Neque ab Magorum thesauris, *Matt.* 2. mortis abfuit memoria myrrha. Adeo pectoris est heroici, Spiritusque diuinioris memorari mortem. 7. *Christianum.*

2. Quid? Nec suam Transfigurationis gloriam sat esse perfectam ducebat Dominus, nisi ruptis sepulchris mortuos Eliam ac Moysen euocasset præsentes ac testes qua gloriæ, qua mortis ipsi imminentis. Gloriæ decus præcipuum obest, cui mortis symbolum deest.

3. Vnde vix vlla priscis festiua seu triumphalis pompa ducebatur; quin nota mortis insignis interluceret.

Obliuio mortis deploranda. Age ergo, ô homo, te respice, tumulumque tibi statue, cum hoc, & tecum sermocinare: reperies cor, caput robur, formam, &c. morti esse debita. 1. Diuina Ieremiæ deploratio est, Thren. 1. *Sordes eius*, Solymæ, *in pedibus eius, nec recordata est finis sui.*

2. Similis Isaiæ cap. 47. *Et dixisti*, Babylon; *In sempiternum ero Domina. Non posuisti hæc super cor tuum, nec recordata es Nouissimi tui.* Hic typus infelicis animæ est.

Abominandaque. 3. Abominationem vidit Ezechiel, *cap.* 8, senes terga templo dantes, naribusque flosculos admouentes: Idest: & cultus Dei, quia mortis, immemores respectare ad Orientem magis, quam Occidentem, ac vitæ spes longas inchoare decapulares senes & adinstar iuuenum Lasciuire silicernia. O quot ab Occidente se ad Orienté vertunt: ideo simul & à Templo, rebusque diuinis auertunt: simul se perditum eunt, gaudentque præsentibus in diem abdomini viuentes, corollis redimiti. Quid, Senecio, te coruum fingis viuacem? Scit te Proserpina canum: *memorare nouissima: dispone domui tuæ.*

Tecum habita, ac noris, quam sit tibi curta supellex vitæ. Hoc necesse, quod fatale est, ducito.

PARS IV.

De fatalis necessitatis memoranda vtilitate quo ad peccata.

I. Ad ca- I. SEd necessitati par & vtilitas est illius memoriæ, Quæ fatale gerit nulli euitabile telum. *uenda peccata.*

1. Nam peccato aditum præcludit. 1. Augustin, libr. exhort. *Nil sic reuocat à peccato, quam frequens mortis meditatio.* *Testimonia.* 2. Rationem assignat S. Hieron. Epist. ad Cyprianum. *Qui enim quotidie recordatur se esse moriturum, contemnit præsentia, & festinat ad futura.* 3. Ad Heliodorum vero idem ista: *Nil æque tibi proficit ad temperantiam omnium rerum, quam frequens cogitatio breuis æui, & huius incerti. Quicquid facis respice mortem.* Desumpsit hæc ex Senecæ Epist. 25. ad Lucilium Peccatorum, mortisque mors est meditatio mortis.

Simile. Ab Scorpionibus icti vnguento ex ijsdem confecto peruncti seruantur à nece, ac resanantur. Ita colubri morsus in anima, mortis cogitatione delibutus redditur innoxius.

Figura. An non Israelitæ, *Num.* 21. ab ignitis in deserto icti serpentibus, in erectum serpentem æneum respicientes sospirabantur? Erit stet in mente surrecta mortis vipera, sitque in oculis, & erit vitæ vita salusque mors ipsa.

II. Magna ista: at hæc maiora. Illa memoria mente cæcos reluminat, restituit claudos, adeoque mortuos ad vitam reparat, quibus quæ mira plus miracula? *2. Ad pellenda peccata.*

Caeci. 1. Dominus, *Ioan.* 9. cæco nato redditurus lucem, non chelidoniam hirundinibus, non dictamnum ceruis saucijs salutarem, non aliud collyrium admouit, quam lutum ex sputamento Seruatoris. Tanta vis luti mortalis est, quod mente pertractatum menti reddit & cæcæ lumen, & dementi sanitatem, & talpas efficit lynceos.

Insanitas. 2. Medici imminutis cerebro ex morbo, cœli mutationem suadent, ac natale solum: Sic & animarum Archiatri vertigine typhonica ambitionis, luxus, auaritiæ,

tiæ, Venerisque amoribus à statu mentis amotos suum spectare solum natale iubent, & se meminisse mortales. O salubrem totius cœli mutationem! Tales vel ex inferno, polo Antarctico ad superum contingit Arcticum transferri.

mnisque nmundi-a. 3. Naaman Syrus Satrapa, permundatus à lepra, conseruatiuum aliud antipharmacum ab Elisæo non petijt, quam 4. Reg. 5. *Obsecro, ait, concede mihi seruo tuo, vt tollam onus duorum burdonum de terra. Non enim faciet vltra seruus tuus holocaustum, aut victimā Dijs alienis, nisi Domino.* Peccata an non idola sunt? Ea ne recolas: terram recole tuam, & huiusce mentem burdonibus onera.

PARS V.

Vtilis ad contemptū mundi est mortis meditatio.

Ad tentiones undi mpo-ndas. I. ET vero fastidium tibi ingenerabit mūdi: teste Bern. in speculo Monach. *Monachus,* inquit, *tædio affectus componat se meditando supra petram, in qua lauantur mortui: & cogitet apud se, quomodo tractentur ibi sepeliendi, vt nutet caput, cadant brachia, &c. vorentur à vermibus, & quasi saccus putrefactus consumantur. Summa est Philosophia, meditatio mortis assidua.*

Ad voptates pernan-is. 2. Apostolus vt salacissimis Corinthiis medicinam faceret: (nam, *Strabone teste*, in Veneris fano plures quam mille meretriculas Deæ verticordæ sacras alebant:) quid ageret? Ita præcipit: 1. Cor. 7. *Hoc dico fratres, Tempus breue est: Reliquum est, vt, qui habent vxores, tanquam non habentes sint, &c. & qui vtuntur mundo, tanquam non vtantur: præterit enim figura mundi huius.* Ecce petitur à morte medela libidinis. Ita Bartholomæus Tegius hunc locū intelligit. 2. Idem picto cranio hanc addebat epigraphen: *Hoc cogitanti vilescunt omnia.* Allusitque S. Gregorius lib. 16. Moralium. *Facile contemnit omnia, qui se semper cogitat esse moriturum.* 3. Bene priscorum quidam *mortem*, aiebat, *deliciarum esse temperamentum.*

Ecquæ tanta voluptas iam moriturum teneret? Ecce capitis reis, supplicioque debitis quis pallor ore, quis angor animo sedet? quæ mentem obliuio mundi, cupediarum, opum, &c. occupat? Mors mera & vna in oculis, in pectore: Et ecce nos ducimur addicti: nec, nisi punctum, vita est: & vincula caro nostra.

II. Referunt *Fulgosus lib. 2. & Platina in Clement. III.* Saladinum mandasse suum mortui indusium in pertica ostentui circumferri, proque clamari: Hoc Orientis terror, domitor Asiæ, tot ex victoriis vnum secum auferet Saladinus. Parumne efficax hoc ad contemptum mundi excitandum? *3. Ad honores vilipendendos.*

2. Fulmen illud belli Alexander Magnus victorijs orbem ac trophæis impleuit, 1. Machab. 1. *obtinuit omnium munitiones, & interfecit Reges terræ, & siluit terra in conspectu eius, posthac decidit in lectum, & cognouit quia moreretur, & diuisit regnum suum, cum adhuc viueret.* Quid gloriæ tam studioso, quam qui maxime, gloriæ contemptū attulit? Mortis memoria cedere eum vltro omnibus coegit. 3. Traditur ingenium esse hirudinum: si pertinacius inhærescant corpori ad exugendum sanguinem, vt auelli nequeant, & caput eis cinere perfricetur; mox vltro decidere. Qui Hirudines noxium voluptatum, &c. cruorem è mundi corpore auidius sugitis, vt abstrahi nequeatis mortis cineres cogitationibus inspergite: & sugendi cadet orexis. 4. Salit oculus, gestitque animus lætitia vana? Cinerem prospice tuum, mox fistula triste canet, ac dices: Ps. 136. *Quomodo cantabimus canticum Domini in terra aliena?* In Chaldæa captiui degebant id dicentes: nos vero in terra miseri ab cœlo exules; *4. Ad auaritiam exuendā.*

& quomodo cantabimus.

PARS VI.

Ad plura alia conducit eadem.

1. Ad tech, nas mundi detegendas.

I. NVllum hic verum gaudium: nisi quod à Deo vero bono: cætera sunt gaudia ficta, fraudisque plena 1. Hoc qui discas? Daniel, *cap.* 14. sacrificulorum detecturus imposturas, Beli fanum cribratis obserebat cineribus; iam suis ipsi vestigijs sese prodebant. Cineres cogita, animoque cribra: iam mundi fucata prodent se gaudia, & inania studia.

2. Ad medendum animi morbis.

2. Lactantius fit auctor, Viperæ morsus lethales applicatis cineribus viperinis reddi innoxios. Quot animarum sunt viperæ? Tot, quot vitia, affectusque praui. Cinis sanat omnia mortis. B. Albertus Magnus, *libr. de Vegetabilibus* tradit, coruum nunquam reuisere ad nidum, si cineres aut cōtriti vitri pulueres in eo semel conspexerit. Ita nec dæmones eam in animam redeunt, quam mortis oblitam puluere conspiciunt. Et vere Augustinus in sermone: *Nonne fragiliores sumus, quam si vitrei essemus? Vitrum enim etsi fragile est: tamen seruatum diu durat.* Homo nec seruari quidem potest. At quanto minor huius vis est, tanto ipsius cinerum vis maior; vt dæmones quoque dispellat.

4. Ad subigendū dæmonem, mundum, carnem.

II. Dauide, victore Goliathi & Saulis, fortior est cinerum commentator: fortiora, sæuioraque vincit, mundum, dæmonem, carnem, peccatum. Ergo vti Iob, *c.* 2. saniem testa abradebat: ita, ait S. Gregor. nos per cognitæ Naturæ nostræ testam delictorum pudorem ac virus detergamus. *Ammianus libr.* 15. refert, veneni genus esse, dictum oleum incendiarium, quod tactu membrum sic incendit, vt, nec vi, nec arte restingui queat, imo affusis aquis gliscat flagrantius, sola terra vel cinis aspersus igni sopiendo est. O nunquam *oleum peccatoris impingue caput meum*, Ps. 140. Si quo tamen casu impinguarit: mortis cinis remedio est. *Memorare nouissima.*

5. Ad p[...] nendam superbi[...]

Te supergrederis elatior? Te inspice & in sinum inspue. Si minus id, quod es, in ordinem te redegerit: tunc prospice quod eris, putiscens lutum, ac cinis. 1. Eccles. 10. *Quid superbis terra ac cinis?*

Cum redit in cineres, quod fuit ante cinis?

Pauus, quam venustus, tam fastuosus, cum oculatæ iridis sinuosa volumina pandit; vt deformitatem pedum inspicit, iam crista cadit, suique sese pudet, pœnitetque. Talis & homo, rex inter creata: cum ab suo in hæc dominio sibi placet ac vsu: Atqui in se penitius intret; hic vah, hic heu, & væ reperiet. Vah putidum; heu peccatorem, væ puniendum.

6. Ad gl[oriam] m[un]di attem[...] perandā[...]

III. 1. Voluit Deus, *Leuit.* 1. sacrificandas sibi aues deplumari prius, plumasque in locum conijci cinerum: ita honores mundi sunt detrahendi, miscendique cineribus memoratæ mortis, atque tum gratum Deo euadet homo Sacrificium. 2. Agathocles, Siciliæ Rex vasis & figulinis, & aureis in mensam inferri omnia constituit: quo se ex figulo natum, & Regem factum meminisset. E luto ficti & nos figulini sumus: dein gloria & honore coronati reges fuimus: Vtriusque generis vasa mente vsurpemus, eaque ex nobismet petita: lutea è corpore, aurea ex animo: vtraque saluti sunt. 3. Qui apud Romanos, ait *Hieron, in Epistolis* trabeatus curru triumphabat eburno, ei seruus à tergo apponebatur inclamator: *Hominem te mortalem memineris.* 4. Ita regios attemperabat spiritus è pastore Rex Dauid. Psalm. 9. *Non apponat vltra, magnificare se homo super terram*: vt Hieron. vertit, *de terra.* Quid enim? An, *quia non est respectus morti eorum, ideò tenuit eos superbia?* Psal. 72.

CON-

CONCIO II.

Quid sit mors.

DAniel, cap. 8. vidit arietem bicornem ferociter per 4. orbis oras discursitantem cunctisque insultantem animantibus, obuia quæque sternere. Hic mors est cum fato & naturali, & violento sternax omnium.

De qua nos in præsens

I. Quod Mors sit horrifica. II. Quid Mors. III. Qualis sit. IV. Vis quanta Mortis. V. Quod mortis conditor non sit Deus.

Pars I.

Quod Mors sit horrifica.

[M]ors hor[ri]fica est.

I. ARistotelis maxima est: *Omnium terribilium terribilissimum mors est:* Sicut omnium dulcissimum vita. Nec enim animata solum: sed natura ipsa abhorret à Morte. 1. Ipsa est orci Proserpina, quæ Parcas semper occupatas distinet: Est leæna agros orbis cædibus infestans. Est Megæra triuenefica, sine vita viuens, & funeribus omnia complens. Et vero ad Roman. 5. *Per vnum hominem peccatum in hunc mundum intrauit, & per peccatum mors, & ita in omnes homines mors pertransijt.*

[ve]nenata.

Vt Basiliscus solo visu veneno infectos enecat: ita mors, vix dum è peccati progressa aluo iam Adam, omnemque posteritatem eius necarat, Quippe Roman. 5 *in quo omnes peccauerunt.* Fingunt Poëtæ Pandoram, Deorum collatis donis in vnam condecoratam Deam, pandisse cunctorum ianuam malorum, vt in orbem sese profunderent. Fabula huc: at veritas ista: Mors ea Dira Dea est.

[M]alorum [o]mnium [n]utrix.

[B]ellona [..]ua.

II. Quot ea, quamque sæuas fecit expeditiones? 1. In æuo diluuij etiam colosseæ vastitatis viros nil verita suffocauit vniuersos, *Gen.* 7, 2. Similiter, *Exod.* 14. nauali prælio Ægyptios demersit. 3. Dein, *Gen.* 19. vno flammæ haustu nationem omnem Pentapolitanam absorpsit. 4. Dauidis, 2. *Reg.* 24, peruagata regnum vno velut ictu 70000. hominum peste deleuit. 5. Nocte Vna 185000. Assyriorum dedit internecioni. 4. *Reg.* 19. Quid? Orbem adhuc vniuersum exhaurit insatiata. Nam Psalm. 88. *Quis est homo, qui viuet, & non videbit mortem?* Quid procliuius homine in peccata? Quē à præcipitio in illud retardare nil posset; mortis eum memoria retardat; *Memorare nouißima tua,* &c. Eccl. 7.

Pars II.

Quid Mors.

I. MOrs inimica vitæ, mera priuatio est, merumq; nihil, & orci Furia. 1. Nam Sap. 2. *Inuidia diaboli mors intrauit in mundum* mille stipata malis, doloribus, morbis, &c. Vt semel tulerat sententiam peccatori Deus, eam sæua illa carnifex exequitur. 2. Ac velut Ægyptia grando sternax luctu complet agros, domosque, cœmiteria ossibus: mare, terramque cadaueribus: vrbes nudat, rura colonis viduat, & *nunc cinis est, vbi Troia fuit.* 3. Hæc connubia soluit, lites serit, hic corpus, ibi animas innumeris periculis exponit. Hos violenta rapit; illos lenta trahit: attamen omnes *metam properamus ad vnam.* 4. Et quales? Eccl. 5. *Sicut egressus est nudus de vtero matris suæ, sic reuertetur, & nil auferet secum de labore suo* homo. *Miserabilis prorsus infirmitas, quomodo venit, sic reuertetur.* Iob. 1. *Nudus egressus sum de vtero matris meæ, & nudus reuertar illuc.*

Mors ministra Dei est.

Sternax omnium.

Omniūq; rapax.

Ac despoliatrix.

II. Est ea latro in quem lapsus is, qui de Ierusalem descendit in Iericho. 1. Dixit id Amos 2. *Nudus fugiet illa die.* Nec eam se euadere posse deplorat Michæas 1. *Vadam spoliatus, & nudus.* 2. Num forte diues quid auferet? Iob 27. *Diues cum dormierit,*

Latro est Ierichuntinus.

nil secum auferet. 3. Expertus Iob 16. ait: *Ego ille quondam opulentus, repente contritus sum. Tenuit ceruicem meam, confregit me, posuit me sibi quasi in signum.* Mors sola. O tyrannidem? 4. Ea despoliat animam corpore, corpus luce, sensus functione; &, vt Poëta canit:

Priuauitq; manus sceptris, diademate crines,
Os verbis, & luce oculos, mebra omnia motu.

Effectus mortis. 5. Exuit honoribus, beneficijs, officijsque viros. 6. Ea iudices iudicat: tyrannos plectit; cruciat carnifices. Ea lites dirimit, fora ac tribunalia claudit. 7. Ea mercaturæ dat finem, &c.

III. Quid mori est? 1. Est deserere palatia, agros, thesauros, amicos, voluptates, &c. Hinc S. Hieronymus ad Heliodor. *O mors, quæ fratres diuidis, & amore sociatos crudelis ac dura dissocias!* 2. Quid mori? Est saxo, humoue claudi. Psalm. 48. *Sepulcra eorum domus in æternum.* 3. Est abire sine reditu. Psal. 77. *Spiritus vadens, & non rediens.* 4. Mori est in regionem longinquam abire, nec scire vbi diuertendum. Bernard. *O anima quis erit pauor: cum, dimißis omnibus sola ingredieris ignotam regionem, vbi occurrentia cateruatim teterrima monstra videbis?* Hoccine est mori.

PARS III.

Qualis est mors.

Imago mortis picturia explicata. I. CLarius id pictores efformant, dum mortem *pingunt cadauer nudum*, quippe omnibus despoliatam: *naribus truncum*, quia delicijs fumosis destinatam: *exoculatum*, quia cæcum fuit amando: & mors cæca est feriendo, & iustitia cæcutit respectu personarum: carens auribus, quia mors inexorabilis est.

Est inexorabilis. Hinc nulla gens vnquam mortem vt Deam coluit, neque Sacra instituit: quia *inexorabile fatum* est: Vt Babylonius ille tyrannus, Ierem. 21. *Non flectetur, neque parcet, neque miserebitur.* Nam Psal. 57. *Furor illi secundum similitudinem serpentis: sicut aspidis surdæ, & obturantis aures suas, quæ non audiet vocem* inimici *incantantis.*

Mors falcata pingitur: qualem vidit Ioannes Apoc. 14. *Similem filio hominis, habentem in capite coronam auream, & in manu sua falcem acutam.* Nam vt Iesus omnium iudex est: sic mors omnium carnifex: & falx vtriusque est index. Quantus vernantis prati: est decor: & quanta simul diuersitas florum? Falx tamen omnia æquat. Homo, Psalm. 102. *sicut flos agri, sic efflorebit:* at, *omnia mors æquat:* canit Poëta & alius, *Falcata*

Est commune mori: mors nulli parcit honori:
Diues, & fortis veniunt ad funera mortis.

August. l. de nat. & grat. *Respice sepulchra, & discerne, si potes, Irum à Rege, fortem à debili, pulchrum à deformi.* Respice siluam varijs frondentem arboribus, ac dumetis: quæ ab alijs discernas fronde, flore, fructu, specie, &c. At si succisa cadat, exustaque cineres accumularit: iã internosce cedrum à myrica, fagum à iunipero, &c. Talis gens humana. *Omnia mors æquat.* Diogenes Cynicus inter bustuaria, vt solitus, obambulabat, sciscitantique aliquando Alex. Magno causam, aiebat: Patris tui Philippi, viri tanti caluariam quæro, sed internoscere nequeo: tu, si potes ostende. *Æquatrix omnium est.*

II. Iam S. Scripturæ, Patrumq; SS. titulos, quos morti dedere, quis enumeret? 1. Isai. cap. 38. *Quasi leo, sic contriuit omnia ossa mea.* Amos. 3. *Leo rugiet, quis non timebit?* 2. Daniel *cap.* 8. sub arietis forma eam vidit: cuius cornu maius ferit Papas, Imper. Reges, &c. minus sine nomine vulgus petit. Ille discurrit in Orientem, pueros enecans, senes ad Occidentem transsiliens, in Meridiem, robustos ætatis meridie subuertẽs. 3. Iob. 24. *Mane primo consurget homicida mors, interficiet egenum & pauperem, per noctem vero erit quasi fur.* 1. Thessal. 5. *Sicut fur* *Mortis tituli. 1. Est Leo 2. Aries. Est homicida & fur.*

fur

fur in nocte, ita veniet. Omnia suffuratur homini, teste Ps. 48. *Ne timeas, cum diues factus fuerit homo, & cũ multiplicata fuerit gloria domus eius: quoniam cum interierit, non sumet omnia, nec descendet cum eo gloria eius.* Hinc Luc. 12. *Stulte, hac nocte repetent animam tuam à te: quæ autem parasti, cuius erunt?*

Est car-fex. 4. S. Bernard. mortem carnifici conferens, serm. de Villico inquit: *Mors ipsa est crux horribilis. Vide quomodo te crucifigit: crura distenduntur, manus decidunt, pectus anhelat, labia spumant, facies exudat, & morte fracta pallescit.*

Dux strensis. 5. Ego duci castrensi dixero similem, qui vrbem primum multo cingit milite: dein opportune tormenta collocat, tum verberat globis turres, dein valla rescindit, &c. demum irruit, omnia ferro, flammisq; vastat: ita mors vitam expugnat, alijs alia mẽbra morbis, demum cor petit.

Pars IV.

Vis quanta mortis?

fortis-ma. I. VIs mortis inuicta est: vni succumbunt omnia. 1. Vt demirer tres purpuratos Persicos, 3. *Esd.* 3. de fortitudine differentes vini, Regis, fœminæ, non mortis meminisse. Fœmina fortissima, fortior mors est. 2. Hanc Apostolus *Rom.* 8. primam inter ea fortissima ponit, quibus se ab charitate separari non posse asserebat. 3. Vnde & Sponsa *Cant.* 8. vim charitatis demonstratura eam morti confert: *Fortis est vt mors dilectio.*

gina. Ideo Scriptura eam reginæ æquat: Ro. 5. *Vnius delicto mors regnauit, & in omnes pertransijt.* Et, *Regnauit mors ab Adã vsq; ad Moysen, etiam in eos qui non peccauerunt.* Tobiæ amici Imperatricẽ vocant. Tob. 2. *Vix effugisti mortis imperium, & adhuc sepelis mortuos?*

nperatix. Hebr. 2. *Qui habebat mortis imperium*, isto nullum est amplius. Hocque initio mundi perinfirmum erat, vitam hominibus ad annum nongentesimũ proferentibus, creuit sensim, quantum & homines numero creuerunt, & annis decreuerunt.

Figura. 1. Lapillus montescens. II. 1. Est ea, qualis laterculus, qui colosseam Nabuchodonosoris statuam prosternebat, ita mors omne genus humanum obterit excrescens ipsa in montem magnum. Eidem quoque omnia parent, vt hominem torqueant, elementa, cœlorum iniuriæ, tempus, bruta, &c. Nam absumpsit Sodomitas igne, aquis Ægyptios, Core terra dehiscente, Absalonem in aëre suspensum. *Mors tibi nomina mille, mille nocendi artes.*

2. Est Draco. 2. De qua illud *Apocal.* 12. non incommode vsurpes: *Ecce draco magnus* persequens naturam animalem, Psal. 103. *Draco iste quem formasti ad illudendum ei*: Et idem *habens capita* 7. peccatorum, de quibus Psalm. 73. *Confregisti capita draconum in aquis*, id est, peccatis, quorum filia mors, nam, Rom. 5. *per peccatum mors.* Porro *& in capitibus eius coronas* 7. adeo dominatur omnium: *& cornua* 10. id est, mille nocendi artes.

Cuius tela res omnes sunt. Quas quis dicendo recenseat? Quot genera morborum, partes corporis, quot res creatæ, &c. tot mortis sunt tela.

3. Est equus. 3. Apocal. 6. *Ecce equus pallidus, & qui sedebat super eum, nomen illi mors, & infernus sequebatur eum. Et data est illi potestas super quatuor partes terræ, interficere gladio, fame, & morte, & bestiis terræ.* Et vero postquam, Rom. 5. *per vnum hominem mors intrauit in mundum, & per peccatum mors*: continuo Heb. 9. *statutum est omnibus hominibus semel mori.*

4. Est vermis. 4. Esto, fuerit peregregia illa arbori adhærescens hedera, sub qua Ionas acquiescebat: attamen Ion. 4. *Parauit Deus vermem ascensu diluculi in crastinum, & percussit hederam, & exaruit.* Homo hedera: paratus vermis mors est, Gen. 2. *In quacunque hora comederis, morte morieris.*

5. Est turbo. 5. Quis ille è deserto turbo Iobi domum ad 4. angulos succussam euertens? *Iob. 1.* Mors est ex peccato quatiens Adamum, nosque filios obterens.

PARS V.

Quis auctor mortis.

Non Deus. 1. Quia mors est nihil. 2. Non est bonũ quid. I. DIserte Sapiens, 1. *Deus mortem non fecit, nec lætatur in perditione viuorum.* Quis igitur? 2. Dan. 2. *Abscissus est lapis de mõte sine manibus, & percussit statuam in pedibus eius ferreis, & fictilibus, & comminuit eos.* 3. Vnde Ioan. 1. *Omnia per ipsum* Deum *facta sunt: & sine ipso factum est Nihil*, id est Mors.

Ratio huc fauet. 1. Nam Genes. 1. *Vidit Deus cuncta quæ fecerat, & erant valde bona.* At in morte nil boni: Nam *Ens*, & *Bonum* conuertũtur: at mors est mera priuatio & non ens, ergo nil boni. 2. Deinde quicquid cõdidit Deus, eius in ipso prius idea extitit: at *quod factum est, in ipso vita erat*: ergo mortis idea nec in ipso, nec ab ipso. *Ego*, ait, *sum via, veritas & vita*, Ioan. 14. 3. Neque potuit Deus condere Nihil: sed esse debebat Aliquid, quod condebat.

3. Non præextitit in Deo per ideam. Sed peccatum est autor eius. II. Quis denique parens mortis? 1. Roman. 5. *Per peccatum Mors.* Illud sustulit gratiam priuilegij de immortalitate, & continuo naturæ nostræ principia inuicem pugnantia properabant ad corruptionem. 2. Sicut *Genes. 45. &c.* Hebræi viuente Iosepho in pace degebant sub Pharaone: at eo demortuo, iam gliscebat eorum indies oppressio. Ita regnante in corpore animoque gratia primigenia, eademque cedente. 3. Hinc Roman. 7. *Sentio aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ.* O quanta omnium consecuta perturbatio est, vt primum cœpit peccatum in nobis regnare? &c.

CONCIO III.

De causa mortis.

DEus, 1. *Reg.* 10. & 13. regnum dedit Sauli, omnique ipsius posteritati. Sed ingratus ac inobediens excidit eodem cum omni sua posteritate: simul mortem infelicem in monte Gelboe incurrit. Similiter Adam sibi nobisque mortem acciuit, perdidit regnum.

Itaque super eo nos

I. *An mors homini sit naturalis?* II. *De statu innocentiæ infeliciter deperdito.* III. *De hominis inexterminabilitate.* IV. *De similitudine hominis cum Deo.* V. *De miseriis status lapsi.*

PARS I.

An mors homini sit ab natura, an à peccato?

I. OPinantur nonnulli, mortem homini agnatam, adeoque naturalem esse, ac promanare ex ipsis naturæ nostræ principijs. 1. Quia in omnes competit materia & forma, vti contraria, quæ naturale fouent dissidium, pugnantque inuicem, vnde corruptionem demum consequi necesse est. Quæ cum naturalis sit, morsque ipsa, hanc quoque naturalem esse oportebit. 2. Mori posse est naturæ ingenitum, ergo & ipsum mori. Nam *Actus & potentia eiusdem sunt ordinis*, vt consentiũt Philosophi.

Porro istud Genes. 2. *In quacunque die comederis ex eo, morte morieris*: isti ad animæ mortem interpretantur. Ita *Philo* Iudæus Plato dictus, *libr. 2. de Allegat. leg. Mos.* & Eucherius Lugd. in Gen. Egubinus, &c. Qui ita ratiocinantur: Christus mala omnia destruxit, quæ peccatum inuexit, at mortem non aboleuit, ergo hæc non à peccato manauit, ac proin ab natura. At at, ne quid nimis, 1. *Cor.* 15. Christus suo aduentu peccatum destruxit, mortem vero destruet secundo suo ad iudicium aduentu:

S. Gre-

S. Gregor. in Regist. libr. 6. c. 95. Epist. 31. sic argumentatur: *Dictum est, In quacunque die comederis, morte morieris; & ecce comedit, tamē in carne sua vltra 900. annos postmodum vixit.*

II. Sanior est sententia asserentium, eaque communis, mortem ex peccato, non natura natam esse. Ideo S. Aug. illud *In quacunque, &c.* de vtraque vult accipi morte, corporali ac spirituali. Atque idcirco Deus lapsum paradiso expulit, ne de ligno vitæ comederet, & viuens immortaliter non moreretur. 1. Euenit igitur Adæ, quod apro, qui lethaliter sauciatus cum fixo discurrit telo per saltus ac montes, dum expiret, ita Ps. 48. Adam *comparatus est iumentis insipientibus, & similis factus est illis* sauciatus in paradiso excurrit per spinas ac tribulos, donec deficeret. 2. Ita & ictæ semel fulmine arbores non protinus exarescunt, sed lente moriuntur. 3. Est ergo Rom. 6. *stipendium peccati mors.* Et Jac. 1. *Peccatum cum consummatum fuerit, generat mortem.*

Potest vero bifariam attendi homo. 1. Quo ad pura eius solaq; naturalia. Et sic, vt animal, mortalis est. 2. Quo ad conditionem suæ formationis, qua cum vitæ spiraculo anima decus immortale percepit. Sic est factus immunis ab omni morbo, & repugnante sibi quocunque. Et sic immortalis erat. Non igitur illi congenita mors est, sed consecuta ad peccatum.

1. *Saul* æquanimiter ferebat, regno se carere, cum patris asinas indagaret, 1. *Reg.* 9. At vt semel regni gustauit honorem, exuendus eodem perægre tulit. 2. Heli, 1. *Reg.* 1. facile carebat summo Pontificatu, at eo destituendus adepto indolebat. Ita & Adæ, considerato quoad pura naturalia, at dein, quoad statum gratiæ. Quare quod mortem inuexit peccatum, idem vitatur memorando nouissima mortis.

Pars II.

De statu innocentiæ infeliciter perdito.

I. Status innocētiæ felicitatem duo declarant, Scripturæ, & Miseriæ. 1. Gen. 2. *Erat vterque nudus, & non erubescebant.* Hæc quanta simplicitas? quam candida sinceritas? nihil in homine quod dedeceret. Nam *omnia erant valde bona.* Quāta quoque corporis impassibilitas? Adeo nec internum, nec circumstans quicquam ei aduersum erat 2. Eccles. 7. *Fecit Deus hominem rectum, & ipse se infinitis miscuit quæstionibus.* 1. *Rectum* corpore Ouid. 1. Metam. *Eius felicitas.*

Os homini sublime dedit, cœlumq; tueri iussit.

2. *Rectum* anima, cuius partes omnes rationi parebant, sed euersa dein omnia sunt. 3. *Solinus* scribit, Lacedæmonijs, Delphicum consulentibus, num Resp. eorum duratura esset, responsum esse, tum pessum ibit, cum Rex claudicans imperabit. Et euenit. Nam Agesilao regnante claudo collapsa est. Ita quasi consultum oraculum de futura hominis rectitudine respondit: *In quacunque die comederis, &c.* Comedit, & corruit distortus effectus. Ideo orat, Ps. 50. *Spiritum rectum innoua in visceribus meis.*

II. Miseriæ etiam perditum consecutæ statum, futuram prioris felicitatem repræsentant, hocque sunt infeliciores. 1. Enimuero ab istis innocentia vacasset vniuersis: At hac corrupta; *Multiplicabo*, ait Euæ Deus, *ærumnas tuas, & conceptus tuos: in dolore paries filios*, Gen. 3. Et Adæ: *Maledicta terra in opere tuo: in laboribus comedes ex ea cunctis diebus vitæ tuæ.* q.d. si non peccasses: te alumnum suum tellus vltro aluisset. 2. Aug. l. 4. Ciuit. cap. 10. *Tam felix status, vt nullum bonum abesset homini, quod recta voluntas optare posset; nullumque malum adesset, quod hominis, feliciter viuentis, carnem vel animum offenderet.* *Infelicitas.*

Homo brutus.

III. Atque inde considerans illam, cumque hac ærumnosa conferens ait, Psaltes 48. *Homo, cum in honore esset, non intellexit: cõparatus est iumentis insipientibus, & similis factus est illis.* Quo in honore? Dominatus: doctoratus: valetudinis, gratiæ, &c.

Vt bestia agri.

Sileo paradisi habitationem. Jam, vt bestia, vagatur homo per senticosam terrã proiectus à facie Domini: velut Cain aliquis. 5. Aut velut Nabuchodonosor, qui, cum victorijs, spolijs, captiuisque Israelitarum turgidus, se Deum esse duceret, colique vellet: ecce mox obbrutescit, & ex regno in desertũ ad feras eijcitur. Ex quanto quo recidit? Ast nihil istud ad lapsum hominis, cuius nunc tanto deterior, quo ante felicior conditio fuit.

PARS III.

De hominis inexterminabilitate.

Immortalis fit mortalis.

I. POnderauit id, qui dixit Sap. 2. *Deus creauit hominem inexterminabilem*, 1. impassibilem, *& ad imaginem similitudinis suæ: inuidia autem diaboli mors intrauit in mundum.* O infelicem mutationem! Immortalem fieri mortalem? Similem Deo, iumentis similem effici?

Qui potuisset se conseruare immortalem.

Atque ita tamen comparatus erat, vt primum tantæ esset curæ Deo, quam erat gratus eidem. Dein vt ipse homo esset & sui potens, gnarusque penitissime: vt ab intrinseco ipsi aduersi accidere nil posset: non à passionibus, quæ solæ nunc aliquando enecant, nec ab principiorum naturæ vitalium defectu, nec ab extrinseca re vlla noxia. 1. Nam adeo per donatam sciẽtiam pernouerat omnia sibi & salutaria, & inimica, vt illa accersere, arcereque hæc posset, & nosset. 2. Adhæc suppetebat ei lignum vitæ. 3. Deinde erat ipsos inter homines pax futura summa: ita conditus erat, ait S. Greg. in cap. 1. Job. *vt ad cœlestem Angelorum patriam quandoque sine carnis morte transiret. Sic immortalis, vt, si peccaret, mori posset, sic mortalis, vt, si non peccaret, etiam non mori posset.*

Incorruptibilit[as] est, trip[lex] ex caus[a].

II. D. *Tho. p. 1. q. 93. ar. 1.* ait incorruptibile trifariam dici. 1. Ob materiam, qua caret, vt angeli: vel quam habet, sed carentem inclinatione ad formam aliam, vt cœli. Et hoc est incorruptibile secundum naturam. 2. Aliud secundum gloriam: idque ob formam: cum, quod ex natura corruptibile est, accedente altiore principio, id æternum seruatur. Vt corpora glorificata. Aug. Epist. 56. *Tam potenti natura Deus fecit animam, vt ex eius beatitudine redundet in corpus plenitudo sanitatis, & incorruptionis vigor.* 3. Ob causam efficientem, ex dono Dei, vt homo in statu innocentiæ. Cur hoc? Aug. l. de quæst. Noui & Veteris Testamenti. q. 19. *Deus hominem fecit, quam diu non peccaret, immortalitate vigeret, vt sibi autor esset aut ad vitam, aut ad mortem.*

Scotus dissentit, & nescit quare. Vultque hominem fuisse in statu innocentiæ mortalem, sed non moriturum. Atque à Deo præueniendam mortem raptu hominis in cœlum.

Signa in extermi nabilita tis.

III. Fecit ergo *Deus hominem inexterminabilem*, id est, inæstimabilem. 1. Ideo post creaturas est formatus, vt cunctis perfectior: vel vt Rex, cui prius mundi esset palatium apparandum. Vnde Arist. 2. Physic. *Nos omnium rerum quasi fines sumus.* 2. Innuit & Moyses: qui scribit, Deum cœlos & omnia condidisse sola iussione: *fiat lux*, &c. at denique vt ad hominem peruentum, ait, *Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostri.* Vnde *Tert. l. 2. cont. Marc. Basil. hom. in hexa.* mirantur hominem vt verè *inæstimabilem.* 2. Adde, quod cætera omnia Deus vel è terra, vel aqua produxit: at hominem ipse plasmauit quoad partes singulas & totum. Atque ideo tanto inæstimabiliorem.

PARS

Pars IV.

De similitudine hominis cum Deo.

I. Sed & *ad imaginem & similitudinem fecit eum*. Cur istud? 1. An vt suam Deus bonitatem, lapsi vero hominis malitiam isto declaret? Nam Deus sua, quibus excellit, homini communicauit: homo autem ob quæ excellebat, nec in ijs parem pati, & in ijs esse, vt Dij volebat.

2. An, vt hoc promptius omnes creaturæ subessent vni: Angeli ministrarent: horrerent dæmones? Hinc, Gen. 9. *Terror vester ac tremor sit super cuncta animalia terræ, & super omnes volucres cœli.* Sicut Ægyptijs Joseph, Persis ac Medis Mardochæus, *Esth. 6.* venerationi erant, ac terrori; quod regijs ornati insignibus conspicerentur: ita homo creaturis ob imaginem Dei.

3. An vt hac, velut sigillo suo, ipsi intime impresso, cuncta creata nossent, hominem esse Dei solius proprium: cætera vero hominis? Vt nihil auderet ei nocere quicquã: Nec sigillum eradi posset, nisi Deus ipse homini auferretur. Sicut Phidias clypeo Mineruæ ita suam affixit effigiem, vt hæc ab illo resolui non posset, citra clypei totius destructionem.

4. An, quod nullam ex creaturis haberet Deus, quicum familiatiter ageret, quam amare, redamarique vellet, præter hominem? Ideo Prouerb. 8. *Deliciæ meæ esse cum filijs hominum.* Non cum cælis, elementis, Angelis, &c. Exclamat igitur Job, cap. 7. *Quid est homo, quia magnificas eum, aut cur apponis erga eum cor tuum? Visitas eum diluculo.*

5. An, vt, orbe condito, Deus suum Cõditoris insigne perpetuum illi affigeret in dato homine: ad testandam memoriam Conditoris: Sicut, qui palatium extruunt, aut vrbem. Apelles, ait *Cicer. 3. offic. & Plin. l. 35. cap. 10.* picturæ cœperat opus: morte præuentus id imperfectum relinquit. Nullus dein vsquam reperiri pictor valuit, qui auderet suscipere perficiendum: Vultus enim absoluti pulchritudo reliqui corporis imitandi spem auferebat. Ita Deus inchoauit hominem in creatione: quis perficeret nisi solus Deus? idque fit in iustificatione, & glorificatione.

II. Et opus tale homo ipse per sordes ac vitia traheret? Id an non crimen læsæ maiestatis est? Tu exterminas animam: cum *Deus creauit hominem inexterminabilem!* &c. O *inuidia diaboli*, per quam *mors intrauit in orbem*. Sap. 2. O mortem infelicem peccatoris! Ergo *memorare nouissima tua, & in æternum non peccabis.* *Inuectiua digressoria.*

Pars V.

De miseriis status lapsi.

I. O Inuidiam diaboli: & miseriam hominis! 1. Vt Achitophel, 2. *Reg. 15.* Absaloni consultor fuit pessimus, & autor, vt filius in Dauidem parentem arma sumeret, regni appetens patrij: sed cui dein idem conatus cessit ad interitum: Ita satan Adæ, &c. *Figuræ.*

2. C. Caligulæ odium in Romanos tantum fuit, vt diceret sæpius: *Vtinam populus vnicam ceruicem haberet*: Odium satanæ idẽ votum obtinuit in vno Adæ capite generis humani. Hinc Rom. 5. *Per vnum hominem peccatum intrauit in mundum, & per peccatum mors.*

3. Samson; vt sese de Philistæis vindicaret, *Iud. 16.* duas concussit columnas, quibus domus, in qua illi epulabantur, innixa stabat, sicque obruit vniuersos, Ita satan Adam & Euam. 4. Aman, *Esth. 5. 6. 7.* vnius odio Mardochæi ab rege obtinuit decretum exscindendi Judæos vniuersos, odij causa erat superbia. Ita satan per fraudem circumuento homine: mortis procurauit edictum. 5. Naaman Syrus

præpo-

præpotens,at leprosus,occasio fuit,vt Giezi cum omni posteritate lepram hæreditaret, 4. *Regum.* 5. dicente Elisæo, *Lepra Naaman adhærebit tibi,& semini tuo vsque in sempiternum.* Ita per satanam *in Adam omnes peccauerunt,* Rom. 5.

Parabola. Seminato agro semine bono *inimicus homo superseminauit zizaniam,cùm nox esset.* Ita homini gratiosissimo peccatum satan.

Effectus consecuti ad lapsum. II. *Luc.* 10. Lapsus in latrones fuit homo primus,&c. Hinc nostri spoliatio,hinc vulneratio,hinc mille fatales calamitates,voluntarij & excessus,& defectus criminales, hinc tot curæ,artes, praxes,regnorumque mutationes,&c.

Esus carnium. Hinc carnium inuectus est vsus in cibos. Nam ante lapsum, Genes. 1. *Ecce dedi vobis omnem herbam afferentem semen super terram, & vniuersa ligna quæ habent in semetipsis sementem generis sui,vt sint vobis in escam.* Nulla ecce carnis fit mentio. Estque verosimile, annis bis fere millenis homines ξυροφάγυς,non Κρεαλοφάγυς victitasse. Forte frugum tunc sapidibus fuerit genium ac indoles.

Potus vini. Peccatum fuit plurium occasio rerum ad victum, potumque hominis adinueniendarum. Nam ante diluuium quis vini vsum fuisse meminit? At post diluuium, qui primus memoratur, is fuit ebriosus. Ante aqua potus erat, &, vt reor,maioris voluptatis,certe sanitatis, quam vina modo quæcunque medicata, myrrhina, defruta, nectaria,Cannaria, &c. Reor vitibus vuas prognatas ante comesse tantum homines, non succum expressisse. Nam Noë succi vim ignorabat,qui primus eum exprimens didicerat experientia. Vix erat is autem annis 600. ante diluuium, intra quod tempus potuisset didicisse vim succi, eius si vsus extitisset. Ergo peccatum inuexit intemperantiam, cæteraque eius similia.

Ignorantia. Quin & stupidam rerum ignorantiam. Quanta enim protoplastarum scientia extitit? Ecclesiast. 17. *Disciplina intellectus repleuit illos, creauit illis scientiam spiritus, mala & bona ostendit illis.* Jam scholis, ac sudore opus tantillæ scientiolæ acquirendæ.

CONCIO IV.

De fatali mortis certitudine.

IOb. 1. *Filijs suis & filiabus vescentibus,& bibentibus vinum in domo fratris sui primogeniti, repente ventus vehemens irruit à regione deserti,& concußit quatuor angulos domus, quæ corruens oppreßit liberos.* Typus hic oppressionis vniuersalis filiorum est Adæ ærumnosi,vlcerosi,afflictissimique.

Nos circa eam pauca

I. *Quod omnis homo est mortalis.* II. *De certitudine neceßitatis moriendi.* III. *De mortis facilitate euertendi robustißima quæque.* IV. *De vniuersali mortis statuto.* V. *An Enoch & Elias sint mortui.*

PARS I.

Quod omnis homo mortalis est.

Homo Deus. ALex. Magnus, ait *Plut. in Apop.* vt credi Jouis filius voluit,ita reperit,à quibus vt semideus,adorabatur. At in conflictu percussus telo, Ducibus ostenso cruore, ait: *Istane signa sunt Dei, & immortalis? Faceßite me Deum dicere immortalem.* Ita Caro, mundus, dæmon miseros sui admiratione dementant, Nestoris ætatem victuros eos; ad altiora vsque ascensuros; *Nequaquam,* aiunt, *moriemini: sed eritis sicut Dij.* Nos autem ipsos si respexerimus, variosque casus, quibus obnoxij degimus; facile animum in ordinem reuocabimus. Quot enim telis indies appetimur, quæ homines nos esse monent, propediemque morituros?

Ita

Ita Dauid è tantulo tantus, voluebat cū animo, Psal. 81. *Ego dixi Dij estis, & filij excelsi omnes: Vos autem sicut homines moriemini.* q. d. Etsi imperitetis orbi, & vel mortuos suscitetis: &c. *moriemini*: sed *sicut homines*, anima æternum viuente: non vt bestiæ.

Nabuchodonosor sui & immemor, & inscius elatione factus, vt diuinus coli appetebat. At resistens superbis Deus mortis eum monuit per visiones, primo statuæ, Dan. 2. *Tu es, ô Rex, caput aureum*, maiestate regia, ait Daniel, ac luteus pedibus es, quia fragilis homo. Deinde *Dan. 4.* vidit arborem cœlis contiguam, at protinus succidi. Et nunc Reges intelligite, tales estis, sumusque omnes.

Mors æquo pede pulsat pauperum tabernas,
Regumque turres.

Hinc Socrates, mortis accipiens sententiā ab Athenien. hilaris aiebat: *At ipsos ante morti addixit natura.* Dauid Ps. 88. *Quis est homo qui viuet, & non videbit mortem*; Nam omnis motus duos habet terminos, *à quo, ad quem*, at vita est motus; proin eius terminus à quo, est viuere, ad quem, videre mortē.

Constantinus Imper. Legatos Persarū Romæ circumducens, splendoremque ostendens, num quid placeret, interrogabat, cui Persa, *Istud, quod & Romæ, vt alibi homines morerentur*, quasi dicat Romani imperant orbi, at mors ipsis.

Simile, quod Ezechiel, *c.* 38. vidit Campum ossibus plenum mortuorum, simulque audijt, *Ossa hæc vniuersa domus Israel est.* Mundus is campus est, nos de domo mortalium. Huius tessera illa Gen. 3. *Puluis es, & in puluerem reuerteris.*

Qualis Dux exercitum educens dat symbolum, quo sese agnoscant singuli, ita natura mortalibus in orbem productis dedit istud. Nam Iob 7. *Militia vita hominis super terram.* Tessera nostra, *puluis est*, hinc hominem agnoscas.

Percunctare ex Abraha, qui es? Genes. 18. *Loquar ad Dominum, cum sim terra & cinis.* Dauid, quis? Psal. 21. *Ego sum vermis, & non homo.* Et Psal. 102. *Ipse cognouit figmentum nostrum: recordatus est, quoniam puluis sumus.* Salomon quis es? Eccl. 10. *Quid superbis terra & cinis?* Quam bene his tessera inhæsit? Quare *memorare nouissima tua.*

Pars II.

De certitudine necessitatis moriendi.

I. Mori oportere certo scimus, Quia *scientia* philosophis *est habitus ex veris, necessarijs, & euidentibus propositionibus*, atqui tales sunt, de morte. Iob. 30. *Scio, quia morti trades me, vbi constituta est domus omni viuenti.* Scio in omnibus figuris ac modis syllogizandi. Scio ex euidentia, quæ nulla opus habet demonstratione. Euidentia vero est 1. ex Script. Psal. 101. *Ipsi peribunt, tu autem permanes, & omnes sicut vestimentum veterascent.* *Fundamēta scientiæ de morte.*

2. Ratione. Nam quod componitur ex contrarijs, est corruptibile. 3. Experientia, Nam, 2. Reg. 14. *Omnes morimur, & velut aqua dilabimur in terram.* I nunc, & annos te longos præsume victurum, ecce trinam facem, quæ ad mortem tibi prælucet, Diuinam, Naturalē, Experientialem.

Quicquid est homine futurum, id de futuris contingentibus est. Vt de puero si quæras, quis erit ingenio, robore, animo, opibus, &c. ex spe metuque respondes. quæres, morieturne? Certo affirmabis. Quia mors vna omniū est certissima. Malorum omniū medicina est, nulla mortis. *Omnia hominis sunt contingentia præter mortem.*

II. Summarum quarumque rerum ac necessariarum priuilegia data sunt varijs; nullum mortis cuiquam. Deus alios præstitit tutos igne, aquis, mari, interque feras, &c. alios ab esurie immunes. Moysi dedit vim diuidendi mare, Iordanem Iosuæ, eidem sistendi & solem, Ezechiæ so- *Priuilegiū à morte. nullum.* *Nascimur vt moriamur.*

lem retroagendi : At à morte immunitatem nemini. Hac lege huc intramus omnes, vt exeamus. Sicut Dauid dicebat Ethai, 2.Regum 15. *Heri venisti, & hodie compelleris nobiscum egredi.* Hinc Sapient. 5. *Nati continuo desiuimus esse.* Bene *Augustin.13. Ciuit. cap.9.* vitam cursum ac stadium nuncupauit, in quo citatis equis rapimur ad metam. Greg. Nazian. carmen est,

Idque ipsum est, quod viuo, velut rapidissimus amnis,

Qui sursum exoriens, semper ad ima ruit.

Fragiles sumus.

III. Idem Paulus declarat ista metaphora, 2. Corinth. 4. *Habemus thesaurum in vasis fictilibus.* Lutei enim & fragiles sumus. Quid anima pretiosius? Et hæc in vase tam vili? An quia pretiosæ merces saccis cannabinis insuuntur? Ita Ioseph, *Genes.44.* scyphum aureum in saccum Beniamini intrusit. Sic animam Deus in hoc corpus.

Figulini sumus.

Est hic orbis officina figuli, in qua hominum vasa sunt varia, parua, magna, &c. sed fragilia omnia. Iob.10. *Memento Domine, quod sicut lutum feceris me, & plasmaueris me totum in circuitu.* Psalm.2. *Tanquam vas figuli confringes me.* Deus Ieremiæ cap. 18. ait: *Descende in domum figuli.* Figulini sumus : & superbimus?

PARS III.

De mortis facilitate euertendi robustissima quæque.

Robusti humiliantur ex se-ipsis agnitis.

I. MVlus Lydius, ait Plutarch. videns ex vmbra suam torositatē ac magnitudinem, sternax sessorem excutit, insolescit, insultat, &c. At se asino natum recogitans, dimittit animos. O homines *Nolite fieri sicut equus & mulus, quibus non est intellectus.* Psal.31. Multa possunt, vt opes, honores, robur, forma, vt intumescas; at exteriora sunt : vnde autem detumescas hoc in animum tibi; imo tu ipse es. *Quid superbis terra & cinis?* Eccl.10.

Deus re-sistit præfi-dentibus in rebus & per pa-num qu-

Nemroth robustus gigas, vt diluuium forte aliud euitaret, turrim moliri cœpit vastissimam : at Deus obstitit, quo minus perficeret. Homo quanta moliris submde? Sed, quia non ex, vel cum Deo, ideo retardat ea Deus. De cuius vi Psalm.143. *Tange montes & fumigabunt.* 1. Sublimes elude conatus, & in fumum abibunt. 2. En Goliatham, 1. *Regum* 17. à vertice ad calcem obarmatum, terrorique cunctis; à lapide sternitur non magno : à morbo gigas & Rex.

3. In exercitu Antiochi 1. *Mach.6.* ingens erat elephas : & is ab vno Eleazare suffossus corruit, Elephantinos viros casus quā leuis perdit? 4. Adamas fertur nonnisi peregre diffringi posse : ast vt vnum fragmen absilijt, continuo in puluerem redigitur. Ita homo, etsi colosseus, & chalybeus, morbo tamen mortique cedit, inque puluerem collabascit.

Homo flo-est.

Ideo flori confertur agri, mille periculis exposito, non hortensi tutatiori: Psal. 102. *Homo sicut fœnum dies eius, quasi flos agri sic efflorebit.* Iob.14. *Quasi flos egreditur, & conteritur, & fugit velut vmbra, & nunquam in eodem statu permanet.* Vbi Greg.11. Mor.c.17. *Quid sunt homines nati in mundo, nisi quidam flores in campo?*

Hic terr- morienti- est.

Prorsus vt nemo in cœlis reperitur mortalis : ita in terris nemo immortalis, Ideo Psaltes 26. *Credo videre bona Domini in terra viuentium.* Nam hic terra morientium est. Et Dominus, Matth.19. *Si vis ad vitam ingredi, serua mandata.* Quia hic mera mors est. Est ergo certissima moriendi necessitas.

Causa humanæ mortalitatis.

II. Sed vnde, aut quare? 1. Quia quod ex contrarijs constat, corrumpi oportet. Contraria enim duo in eodē subiecto se nō compatiuntur; pugnantque tam diu, dum sese destruxerint : at corpus humanum è quatuor contrarijs compositum est elementis,

mentis,ergo. 2. Materia prima, quia est omnium formarum successiue appetentissima; ideo dicitur principium corruptionis: ex ea autem hoc corpus constat: ergo. 3. Humor radicalis vbi ad perfectionem suam peruenit, sensim deficit, sanguisque hebescit, ac vitales spiritus languescunt; dum natura non sit amplius ferendo: cedatque fato. 4. Omnia in ea resoluuntur, vnde componuntur. Atqui Psal. 103. *auferes spiritum eorum, & deficient, & in puluerem suum reuertentur.*

Pars IV.

De vniuersali mortis statuto.

ors communis est.

I. Mors communis est & vniuersalis 2. Reg. 14. *Omnes morimur, & velut aquæ dilabimur in terram.* 2. Vt omnia flumina in mare, vnde manarunt; reuertuntur: ita in terram homines: nec inde reuertentur. 3. *Omnes.* Nam qui hodie superstites sunt de stirpe Nabuchodonosoris in Chaldæa? Cyri in Persia? Alexandri in Græcia? Cæsaris Romæ? Athenis Codri? Vbi Monarchiæ veteres? Vbi Troia? ita Augustinus meditatur.

4. *Omnes morimur.* Iob. 34. *Deficiet omnis caro simul, & homo in cinerem reuertetur.* Heb. 9. *Omnibus hominibus statutum est semel mori.*

ium re- orum tuta iuata.

In omni regno, præter ius commune, sunt priuata quædam statuta: In Cœlesti hoc: Apocal. 14. *amodo iam dicit spiritus, vt requiescant à laboribus suis:* Et Isai. 25. *præcipitauit mortem in æternum.* In infernali istud, Psalm. 48. *Mors depascet eos.* In terrestri, hoc Hebr. 9. *Statutum est semel mori* O immutabile *statutum*! Non quale Assuerianum, quod Esthera, *cap.* 15. deprecari quibat: cui Rex: *Quid habes Esther, noli metuere, non morieris. Non enim pro te, sed pro omnibus hæc lex constituta est.*

meltantm moriendum.

II. Vana est Pythagarica Philosophia de metapempsychia: si enim animæ de corpore morientis in aliud immigrarent, iam esse statutum oporteret sæpius mori. Quo cordatius mors meditanda est, quod *semel* tantum sit obeunda: à quo vno momento pendent omnia! Sicut Lamachus, Dux Athen. aiebat: semel tantum quisque errorem in prelio committit. Nam ad primum est mors aut captiuitas, aut dedecus subeundum. O *semel*: quot quantaque à te dependent.

Et *semel omnibus.* In Dialectica multa sunt æquiuoca, synonyma multa: hic res & nomen, istis solum est nomen commune. Ast in mortis dialectica vnum est synonymum, *Mors* prædicatur communiter de omnibus.

Pars V.

An Enoch & Elias mortui.

I. At, inquis, Enoch, Elias, Ioannes Euangelista mortui nō sunt. Nodus hic pene Gordius est. Rabbini pleriq; sensere, esse mortuos Enoch & Eliam: ex eo, Genes. 5. *Facti sunt omnes dies Enoch. 363. anni:* ergo post hos non vixit. Nam in diluuio tantum octo animæ saluæ factæ sunt: ac Enochi fuisset nona.

At ita refelluntur, 1. Traditione Ecclesiæ, Patrum & Theologorum consensu. 1. Nam Hebr. 11. *Fide Enoch translatus est, vt non videret mortem, & non inueniebatur, quia sustulit eum Deus.* Eccl. 44. *Enoch placuit Deo, & translatus est in paradisum, vt det gentibus pœnitentiam* tempore Antichristi. Raptus est autem Enoch ab O. C. pene anno 1660. annis 9. ante diluuium. 3. Deinde Moyses catalogum pertexens Patrum, ad singulos addidit: *& mortuus est*: ad Enoch autē ait: Genes. 5. *Et non apparuit, quia tulit eum Deus.* Hier. ad Pammac. *Enoch & Elias necdum mortui, & Paradisi iam coloni habent membra, in quibus rapti sunt.*

An extet paradisus

II. Sed an in Paradiso? 1. Ita quidam ex

Eccl. 44. Vt S. Iustinus Mart. qui rebatur superesse in terris adhuc Paradisum, ex isto Luc. 23. *Hodie mecum eris in paradiso.* At Christus à cruce descēdit ad inferos, triduoque subsistit in limbo; non in terra, vel paradiso. Irenæus, lib. 5. adu. hæres. vult & Paulum in Paradisum eum raptum fuisse, animasque iustorum inibi asseruari ad vsque finem mundi. At hic error est.

2. Certior videtur opinio, Paradisum nusquam superesse: diluuioq; submersum perisse, nisi miraculo seruatus esset. Sed sine causa, ait August. in dubijs miracula nō sunt statuenda. *Rupertus lib. de Trinit. c.* 35. negat posse probari in eo paradiso Enochum esse, in quo conditus est Adam. *S. Chrysost. hom.* 21. *in Gen* ait curiositatis esse, indagare, quo Enoch translatus sit. *Augustinus lib. de gratia*, ait in paradisum vel alio translatū fuisse. *D. Thomas in c.* 11. *ad Hebr.* ambos morituros ait, ob commune *Statutum.*

Quare *viue memor lethi.* Age, vt gallinacei, qui oculo altero quærunt escam humi; altero suspiciunt in cœlum, ab miluo sibi metuentes: vt & lepores apertis oculis dormitant.

CONCIO V.

De Hora mortis incerta.

BAlthasar Rex Babyl. *Dan.* 5. cum concubinis in vasis, quæ pater Nabuchodonosor è templo Ierosolym. rapuerat, epulabatur: Deosq; dilaudabat mortis immemor; cum ecce manus hominis scribentis cōtra candelabrum in pariete, gaudia in luctum vertit, & nocte eadem est mortuus. Ecce quid mortis incertius hora est.

Ideo nos

I. *Quod incautos mors obruat.* II. *De die, horaue mortis incognita.* III. *De aduigilatione ad horam.* IV. *De præparatione ad mortem.* V. *De præparatione omissa cum exitio.*

PARS I.

Quod incautos mors obruat.

IPhicrates, Dux Athen. semper in armis stare exercitum volebat, etsi in solo amicorum consisteret: *teste Plut. in Apop.* sciscitanti causam, aiebat: Ne ex improuiso obrutus dicere cogar: *Non putabam.* Omnis homo dux vitæ est suæ. Nam *vita hominis militia super terram*: instantque pertinaciter illi Caro, mundus, Satan, morsque omni momēto. Quare excubet necesse est. Hinc Phil. 2. *Cum timore & tremore operamini vestram salutem.* Et Matt. 24. *Estote parati; quia nescitis diem, neque horam.* *Vigila.* *Et time.*

1. Isboseth. 2. *Reg.* 4. meridionans ob æstum, dormiente ostiaria, ab sicarijs trucidatur. Ita peccatum & mors cuius dormit memoria mortis. 2. Samson, *Iud.* 16. in sinu Dalilæ indormiscens eneruatur suo robore, & inneruatur restibus. I nunc, & voluptatulæ te permitte: sed tuam ex Samsone, fortunam percipe. Audax mors est, vix vllum tamen, nisi incautum adoritur, velut à tergo. *Ne incautus obruare.*

3. Annibal, fulmen & terror Romanorum quamdiu Scipionem instare sibi sciebat, arma nunquam exuit, nec dormijt, nisi vigilantibus Ducibus. Quanto mors præ Scipione? Cicer. in Catone ait: *Moriendum enim certum est, sed incertum an eo ipso die. Mortem igitur omnibus horis impendentem timeas.* Apoc. 4. visa animalia sunt *plena oculis ante & retro.* Tales nos simus perpete memoria mortis. *Memorare nouissima.*

PARS II.

De die, horaue mortis incognita.

I. BErnardus in serm. *Nil certius morte, sed nil incertius hora.* 1. Quia de futuris cōtingentibus est: Deoque reseruatur. Qui, vt potentiam creandi, sic & scientiam horæ moriendi sibi reseruauit soli, vt res proprias Diuinitatis. *Ea reseruata Deo est.*

2. Non

2 *Non est vestrum, nosse tempora, neque momenta, quæ Pater posuit in sua potestate.* Similia sunt plura. Vt de prædestinatis Ecclesia orat: *Deus, cui soli cognitus est numerus electorum*, quasi dicat: Angeli, Diuique id ignorant.

Et Agnus Apoc. 1. *Habeo claues mortis & inferni.* 2. Psal. 67. *Deus noster, Deus saluos faciendi, & Domini exitus mortis.* Hinc obsecrat Psalm. 38. *Notum fac mihi Domine finem meum, vt sciam quid desit mihi.* Et Psalm. 118. *Quando facies de persequentibus me iudicium?* Naturalem, & violentam mortem iuxta nescit. 3. *Apoc. 5.* Visus liber 7. signaculis munitus intus & foris, & nemo poterat aperire eum. Hic liber Deo reseruatorum est: in quo & hora mortis.

Adeo 1. Iob. 15. *numerus annorum incertus* est, vt nulli queat præsciri mors, nisi solo reuelante Deo. 2. Gen. 27. *Vides quod senuerim, & ignorem diem mortis meæ*, ait Isaac ad Esau. 3. Benedad Rex æger. 4. *Reg. 8.* mittit ad Elisæum de morte percunctatum: sed non liquebat. 4. Minus iam. Quondam mors enim suis solius copijs pugnabat, vt senecta, morbo, peste, forte post 40. annos: At modo alienis etiam armis petit homines: vt victu, potu, mari, libidine, &c.

II. Quare mortem memora, vigila. 1. ora cum Psal. 67. *Benedictus Dominus die quotidie: prosperum iter faciat nobis Deus salutarium nostrorum.* Sic & te præpara, precibusque obarma. 2. Seneca in Epistolis refert Germanos non mortem, sed mortis genus timere solitos. Belle. Ita & nos. 3. Sæpe naues cursum tenuere felicem, at in portu naufragantur. 4. Sæpe quæ hyemem asperam sustinuerunt arbores, in vere exarescunt. Ita finis dispar à cursu multis est. 5. Bene Mosonius Monachus, teste *S. Maximo serm.* 36. sciscitanti, quid maximum ad beate moriendum haberet momentum, ait: Cogitare, Vltimum sibi hunc diem fore.

Pars III.

De aduigilatione ad horam.

Ergo Marc. 13. *videte, vigilate, orate. Nescitis enim quando tempus sit:* Exclamat simul: *Quod autem vobis dico, omnibus dico: Vigilate.* Luc. 21. ait: *Vigilate omni tempore.* 1. Petr. 5. *Fratres sobrij estote: & vigilate, quia aduersarius vester diabolus*, &c. At mors isto sæuior, & certior, simul incertior est. Quare 1. Cor. 16. *Vigilate, state in fide.* 2. Rei capitis plures nesciunt, quando ducendi sint hic serius, citius ille. Nos in Ada facti rei mortis accepimus sententiam: ducemur mane? meridie? aut quando? *Semper tibi pendeat hamus.*

Ideo vigila.

Reus es.

3. Carcer enim est Mundus, quo claudimur omnes. Pertæsus orabat Psal. 141. *Educ de custodia animam meam.* 4. Mors fur est. 1. Thess. 5. *veniet tanquam fur in illa hora*, noctis & somni. Et Matthæi 24. *Si sciret paterfamilias, qua hora fur veniret, vigilaret vtique, & non sineret perfodi domum suam.* O quot incautis hic fur suffodit parietem cordis? Dixit quidem Isaias Ezechiæ Regi, 4. Reg. 20. *Dispone domui tuæ, quia morieris:* at non dixit diem vel horam, vt vigilaret.

In carcere es, Morsq; fur est.

II. Si quæ vrbs aut arx suam euersionem prænosset mensibus 7. quanta non moliretur interea? Ecce Niniuen, *Ionæ 3.* vix inaudierat de excidio; cum ecce pœnitet in sacco & cinere Et nobis inclamatur Psal. 89. *Anni nostri sicut arena meditabuntur: dies annorum nostrorum in ipsis, 70. anni, Si autem in potentatibus, 80. anni, & amplius eorum, labor & dolor.* Vigilate igitur. 1. Instabat Christo mors, quam animose Petrus se prius offerebat? & tamen indormiscebat. Itaque Dominus Matth. 26. *Simon dormis? Non potuisti vna hora vigilare mecum?* 2. Similem

Insidiæ certæ sunt ac multæ.

Exempla terreant.

milem somnolentiam in Iona, *cap.* 1. arguit Scriptura: Cui nos similes in naui hac vix digitos tres absumus à letho, sæuitque vnda: & tamen stertimus. 3. Rex, qui sibi tédi nouit insidias, duplicat custodias: affatus, aditusque omnes suspectat: & homo tot inter aduersa sibi securus aget? Ipsa dies, nox ipsa, & omnis hora ei insidiatur. Et vno hoc, *memorare nouiss.* tutus esse posset.

PARS IV.

De præparatione ad mortem.

Improuisa placet impijs.

I. BEne Seneca: *Incertum est, quo te loco mors exspectet: itaque tu illam omni loco expecta.* Plinius iudicabat optimam esse mortem, quæ subita: Iulius Cæsar, quæ inopinata. Non sic Ecclesia, quæ orat. *A subitanea & improuisa morte libera nos Domine.* Nam in pœnis hanc Scriptura numerat. 1. Iob. 15. *Auferetur spiritus oris sui,* id est, sanus morietur, Hæ minæ sunt. 2. Sicut & Psalm. 81. *Sicut homines moriemini, & sicut vnus de Principibus cadetis*; morte violenta. 3. Iob. 21. *In puncto ad inferna descendent.* Sic impij.

At prouisa pijs. 1. Ob rationes cũ conscientia ineundas.

At iusti præuertunt memoriã mortis, metuuntque repente mori. 1. Nam Iob 9. *Si repente interroget, quis respondebit ei?* Vel, vt Hebræi legunt, *si rapuerit.* Quare ipse ante interroga conscientiam, & horam mortis, genusque non metues magis, quam ipsam. Sin' Psal. 33. *Mors peccatorum pessima*: hanc metue.

2. Ob Confessionem.

2. Traditur, si lupus hominem prior viderit, aëris ab eo infectione vocem homini intercludi. Vnde Virg. *Te mœri lupi videre priores.* Ita, quem mors occupat improuidum, ei vocem cõfitendi adimit.

3. Ob Communionẽ.

3. Deus Exod. 12. voluit Agnum paschalem festinato comedi, agrestibus cum lactucis & baculis in manibus. Ita festina salutem operari, eum pœnitẽtia, & succincta vigilantia: ne exterminator Angelus te obruat.

4. Ob aduentum Sponsi.

Huc respexerit Dominus, Luc. 12. *Sint lumbi vestri præcincti, & Lucernæ ardentes in manibus vestris, & vos similes hominibus expectantibus dominum suum quando reuertatur à nuptijs,* q. d. vasa colligite, consarcinate: charitatis opera comparate. 5. Nam, vt Ioan. Climacus ait: *probatus quidem ille est, qui mortem singulis diebus expectat: sed ille sane sanctus, qui hanc horis singulis desiderat.*

Ergo se præparan tempori.

II. Duplex Israëlitis tubæ clangor erat. *Num.* 10. Ad primum congregabantur ad Arcam: ad prolixiorem & concisum mouebant castra. Ita sub morbi initium ad Iesum cõfuge: gliscit morbus, castra mouere para, inque tuto conscientiam colloca.

Vt viatores thesaurizant.

Vt, qui procul patria migrare instituũt; quæ transferre secum minus queunt, in pecuniam redigunt quo in viam sint expeditiores. Nulla, quam in morte, profectio remotior est: estque *Spiritus vadens, & non rediens.* Psalm. 77. Atque ideo, Luc. 12. *Vendite, quæ possidetis, & date eleemosynam.* Et *facite vobis sacculos, qui non veterascunt, thesaurum non deficientem in cœlis.* Is vero bonorũ est operum. Inprimis 2. Cor. 4. *momentaneũ & leue tribulationis nostræ, æternum gloriæ pondus operatur in nobis.*

Despoliã mundum.

Quocirca sicut Exod. 12. exituri Ægypto ad terram promissionis, quicquid auri, &c. potuerunt, acceperunt mutuo secum: ita mundum spolient decessuri: eleemosynas, &c. thesaurizantes in cœlis, Matth. 6. *Vbi neque ærugo, neque tinea demolitur: & vbi fures non effodiunt.* Deinde, vt rei ducendi iocos, risusque mittunt, toti in mortem intenti proximam, inque scelerum pœnitentiam: ita nos ad fatalem pœnam luendam citati.

PARS V.

De præparatione omissa cum exitio.

Exempla resipiscentium nec volentium, nec valentiũ.

I. VÆ qui Sodomæis similes obruentur, de interitu priusquam se perditos sentiant nil cogitantes, *Gen.* 19. Nempe *perditio tua ex te,* Ose. 13.

2. Ægy-

2. Ægyptij, *Exod.* 14. ad mortem aliorum proruebant: & suam, nil eius metuentes, incurrunt. 3. Epulo: *Luc.* 16. quam insperata raptus morte in inferno sepultus est? 4. Ille congestor opum, horreique suffartor quid audijt medias inter futurarum deliciarum cogitationes? Luc. 12. *Stulte, hac nocte repetent animam tuam à te* tartarei. 5. Sic Balthasar, *Dan.* 5. inter epulatum gaudia mortis ictum excepit. 6. Holofernes, *Iudit.* 13. in corde Castrorum obtruncatus interijt. Ammoni ad mensam fratris sica vitam abrupit, 2. *Reg.* 13.

Volentiũ non ...lêtium. II. Maturate mortales præuertere mortem tot inter casus. Neu differte horam in vltimam expiare animas. 1. Alexander Magnus castris eiecit militem, quem instante iam prælio primum arma polire deprehenderat. *Plut. in Apoph.* Metuendum, ne idem procrastinatoribus Deus; eosque è libro vitæ exturbet. 2. Ægyptij iam in altum ingressi longius, sero coire cernebant vndas: sero vociferabantur, Exod. 14. *Fugiamus Israëlem: Dominus enim pugnat pro eis contra nos.* Atterga vertentibus, ecce *occurrunt aquæ, & inuoluit eos Dominus in mediis fluctibus.* Ita, verendum, ne multis in agone eueniat. 3. Horrendum, quod *S. Gregorius lib.* 4. *Dial. cap.* 38. *& hom.* 12. *in Euang.* refert; Chrysaorium, tota vita sceleratum, in supremis velut attonitum sudasse, cohorruisse, intremuisse: demum exclamasse: *Inducias vsque mane, inducias vsque mane.* At incassum. Spiritum exhalabat infandum. Et cuique adeo periculosa placebit dilatio?

...num ...robatio. Sane hæc haud paruum præsefert indicium reprobationis. Vt enim *Leu.* 6. Deus cygnum vetuit offerri sibi, velut immundum: an, quod solum moriturus canat? At egregius est: præcandidus, &c. Quare *cantate Deo canticum nouum:* vt aues puræ mane primo argutantes; vesperoque sero silentium obtinentes quietis æuiternæ.

CONCIO VI.

De Adiunctis mortis.

SAul, 1. *Regum* 28. vt per pythonissam suscitata ex vmbra Samuelis audierat: *Cras tu, & filij tui mecum eritis: sed & castra Israel tradet Dominus in manus Philisthijm;* semianimis corruit, ac desperatus. Tantus mortis est horror, etiam in robusto. Quãtus in morbo fractis, interque tentationes fore putabitur?

Super quo nos

I. *Quod mors sit horribilissima.* II. *De moribundi corporis doloribus.* III. *Exempla in idem.* IV. *De tentationibus animæ ab Satana.* V. *De Dæmonum horribilitate, ac violentia.*

Pars I.

Mors est horribilissima.

ECclesiasticus mortis hora nihil ducens horribilius ait, cap. 41. *O mors quam amara est memoria tua homini pacem habenti in substantijs suis.* Ideo S. Gregorius aiebat: *Qui considerat qualis erit in morte, semper erit pauidus in oratione.* Achilles sit aut Hercules. Exempla cape.

1. Ezechias Rex pro deposito iacebat, 4. *Reg.* 20. complorabatur ab amicis: Isaias quoq; denunciarat. c. 38. *Dispone domui tuæ, quia morieris tu, & non viues.* Quibus ille plus quã morbo expectoratus, ad parietẽ lacrymans versus ait: *Memento quæso, quomodo ambulauerim coram te in veritate, & in corde perfecto: & quod placitum est coram te, fecerim.* Ita mœstum & horrificũ cunctis accidit mortis nuncium. Sic depositi; deploratique iacebimus: sic amici circumsistent: sic vterque medicus. &c. Sic obuersabitur acta vita, futuraque, &c. ô angor, ô pauor!

2. Miser in fimeto Iob *cap.* 1. orbatus liberis, fortunis, valetudine, flens ait: cap. 19. *Miseremini mei, miseremini mei, saltem vos amici mei.* Miserior, magisque anxius erit moriturus, cui vitæ spes nulla super: sæuitque

uitáque conſcientia: & fumos flammaſque orcus iam quaſi afflat animo. Quos hic auare, impie, &c. amicos implorabis? Angelos? phylacangelum? Diuos? opulentos? honoratiores? peccatorum tuorum cõplices? &c. Et ſurdi, & impotes ad tua petita erunt.

3. Antiochus, 2. *Mach.* 9. Syriæ Rex, capitalis Iudæorum hoſtis, viſcerum dolore correptus, è curru excuſſus, & colliſus, ſubmiſſius iam ſentiebat: interim putiſcẽte carne vermicans corpus ſanieque diffluẽs colliqueſcebat. O iudicia Dei! Deum inuocat infandus: at nequicquam. Vouet templum Deo, libertatem Iudæis, Iudæus ipſe futurus. Jncaſſum. Jta & homo, rex mundi eſt, Geneſ. 1. *Dominamini piſcibus maris, & volatilibus cœli, & vniuerſis animantibus*, &c. Is fanda, nefanda hic multa deſignat, ægreſcit? proponit, ſpondet meliora: & perit infelix. Namque hora præterijt. O horam! Qualis in te viſitur agonizans? Quis vultu, oculis, auditu, corde, artubus, &c. quis iudicio, animo, &c. quis cernitur agonizans?

PARS II.

De corporis doloribus moribundi.

I. CORpus qualia infeſtabunt? Pſal. 17. *Circumdederunt me dolores mortis*: 2. *& pericula inferni inuenerunt me*: 3. *torrentes iniquitatis conturbauerunt me*. Hinc Matth. 26. *triſtis eſt anima mea vſque ad mortem*. Ita Ieſus morti vicinus: quanto magis homo talia?

Sed duo ibi dolorum genera notes. Animæ, de peccatis: Corporis, de morbis. 1. Peccata tunc conglobatim irruent, obruentque animam, quæ dicta, facta, cogitata vnquam tibi fuerint. 1. O quanti *torrentes*? quam turbulenti, fœtentes, monſtrorumque pleni? Qui torrentes Simoniaci? Sacerdotis religioſi Vſurarij? &c. 2. *Dolores mortis* quoque corpus è ſtatu dimouebunt, te diſcruciabunt, vt diriùs haud vnquam. Id æſtimaris, ſi partes per ſingulas obieris, membrorumque corruptiones. 3. *Mortis* autem comitatus qualis aderit? Regina Mors incedit accincta doloribus, morbis, caſibus fortuitis, ſudoribus, deliquijs, ſimilibuſque &c. Atque tot iſta vnum circundant corpus. Id exemplis liquebit.

II. Iuſſit Ezechielem Deus, *Ezech.* 4. in latere Solymam deſcribere; ac parare aduerſus eam munitiones, ac obſidionem. Lateritius eſt homo, in quo vita miſera deſcripta eſt: eademque malis obſeſſa plus ſexcentis: & in morte inſuper innumeris. Vt vere, *dolores mortis & inferni* queant nuncupari.

2. Euenit depoſito, quod domui fatui in arena ſtructæ: Matth. 7. *deſcendit pluuia, venerunt flumina, flauerunt venti, & irruerunt in domum illam, & cecidit, & fuit ruina illius magna*. Ita corpus humanum ſtolidi: (at Eccl. 1. *ſtultorum infinitus eſt numerus*,) ſtat ſuper cinerem & puluerem: & deſcendit mors cum cohorte ſua, mox iſtud ruinam trahit, reciditque in cineres.

3. Circundant autem dolores ægrum vt obſeſſam vrbem, vallo morborum, foſſa ſymptomatum, excubijs medicorum, ſtationibus amicorum: telis medicinarum: ſectionum, vſtionum: baliſtis deliquiorũ: ruina denique murorum ac euaſtatione. Circundant amiſſio bonorum corporis, animæ, fortunarum, amicorum, honorum, mundi: acceſſio vermium, ſepulchri, dæmonum, inferni, &c.

III. Quid? terrebat vna manus ſcribentis, Dan. 5. *Mane, Thecel, Phares*: Balthaſarũ, vt exanimaretur: quantum tot illa, maioraque conterrebunt ægram animam? Audiet illa Dan. 5. *Regnum tuum diuiſum eſt, & Medis in prædam datum*, vermibus corpus, inferis anima: ingratis nepotibus opes. 2.

Dolores eos sic describit August. serm. 48. ad frat. in eremo: *Cum in extrema ægritudine fueritis, ô quam pœnosum erit vobis pœnitere de malis commissis, & bonis amissis!* 3. Dauid ita depingit eos Psalm. 47. *Ipsi videntes sic admirati sunt: conturbati sunt, commoti sunt: tremor apprehendit eos: ibi dolores vt parturientis.*

IV, Innocentius Papa III. lib. 3. de contemptu, cap. 42. refert quatuor adiuncta mortis: 1. *Dolores mortis*, id est amissionem vitæ. 2. *Iniquitates conturbauerunt me* totius anteactæ vitæ. 3. *Pericula inferni*, seu damnationis. 4. Dæmonum insultus. O dolores! ô angustias! ô horam! Hora, qua in æternitatem prospicis: in vitæ breuitatem ac vanitatem respicis: in circumstantia mala; bonaque circumspicis: in conscientiam introspicis: in cœlum frustra suspicis: te vero despicis ac detestaris. Hora, qua ignotum horres iter: horres animam à corpore diuelli, horres te præbere vermibus ac viperis. Et quis non exhorrescat? Vin' exempla?

Pars III.

Exempla in idem.

I. SAnctus Hilarion vitam in eremo exegerat: moriturus tamen intremuit: demum (S. Hieronymo teste:) ita ad sese: *Egredere anima: quid dubitas: egredere quid times: Septuaginta annis Deo seruisti, & adhuc exire times?* 2. S. Arsenius cum à morte non procul abesset, horrore quatitur. Discipulis causam sciscitantibus ait: *Semper hanc horam pertimui: eam ex animo nunquam deposui.* 3. *S. Cyprianus Martyr libr. de mortalit.* ait, Presbyterum in extremis trepidantem ab Angelo apparente audisse, *Pati timetis, exire non vultis: quid faciam vobis?* 4. *V. Beda lib. 5. hist. Anglic.* refert, Religiosum ægrum nonnihil deflexo oculo vidisse in hiante orco locum sibi paratum: sicque desperasse expulsa anima. 5. S. Fulgentio, (*Baron. tom. 5. anno 529. Sur. to. 1.* dolor hanc vocem expressit: *Domine refugium pauperum, & mœstorum solamen, da mihi hic patientiam, & postea indulgentiam.* 6. Christus Iesus: (horresco referens:) mortem aditurus, Matth. 26. *cœpit contristari & mœstus esse:* Et ait Marc. 14. *Tristis est anima mea vsque ad mortem.* Et vero Luc. 22. *factus in agonia prolixius orabat: & factus est sudor eius, sicut gutta sanguinis decurrentis in terram.* Quid? Si ille, qui, Psal. 18. *exultauit vt gigas ad currendam viam:* qui Hebr. 1. *cuncta verbo virtutis suæ portat.* Si, inquam, is sic exhorruit: quid nobis fiet? O homo *hæc memorare nouissima tua, & in æternum non peccabis.*

Pars IV.

De tentationibus animæ ab Satana.

ANimam vero quæ vrgebunt? Metus, desperatio; laruæ, Diræ, dæmones, & hi, quam tum alias diligentiores nunquam. 1. Repete animo istud Luc. 10. de lapso in latrones, & viuam agonizantis ideam animæ conspexeris. Hanc enim caro, & dæmones tantum non pene enecant terroribus suis. Actum foret, ni Eudæmon eam susciperet consolator. *Dæmones latrones animæ.*

Atque ius tentandi accepisse Satan videtur inde ab exordio, Gen. 3. *Tu insidiaberis calcaneo eius:* vbi Glossa ait: *Calcaneum finem hominis significat: ad illum semper dæmon attendit, semper insidiatur.* Ps. 55. *Ipsi calcaneum meũ obseruant.* Quin & ipsa *iniquitas calcanei mei circundabit me.* Ps. 48. Hac dæmon seipso eo in articulo, horribilior erit. *Tentatores quasi iure.*

Iacob, *Gen.* 32. ex longa Labani seruitute elapsus in patriam reuersurus cum suis ab occurrente Esau, iurato hoste, cum armatis copijs vel retardatus, vel exclusus patria, vel trucidatus fuisset; nisi Deus furorem hosti eripuisset. Ita homini euenit, ex idololatra mundo emigraturo. *Figura.*

1. S. Martinum, *teste Seu. Sulpitio*, haud immunem ab infando tentatore sua præ- 1.

stabat sanctitas. Eum ergo sic affatur: *Nil habes in me cruenta bestia. Apage.* Et quis tunc sexcenta inter aduersa alia, quis non ad ea perhorrescat monstra furua ac flammiuoma, quibus nil vsque horribilius natura nouit?

2. 2. S. Thomas Indis, ad credendum tardis, satanam ostendit ignes ore exundantem, capite, comisque terrificum: quo viso ad fidem accessere multi. 3. Anachoreta proditur ante mortem viso tartareo detestatus esse diem, quo religionem fuerat professus, mentis effectus impos. Vtque sibi redditus pœnituit, aiens: malle se per candentes laminas incedere, quam dæmonem rursus intueri.

Testimonium. Vnde bene Bernardus lib. 1. de Medit. & Hugo de S. Vict. libr. 1. de anima, cap. 2. *Eam comprehendent tam terribiliter, quam horribiliter volent retinere. Tunc anima intuens oculos, os, aliosque sensus, per quos solebat egredi, & delectari in his exterioribus, reuertetur ad se, & videns se solam nudam, ingenti horrore concussa à speratione deficiet in se, & cadet sub se.*

PARS V.

De Dæmonum horribilitate ac violentia.

Dæmones accusatores. I. EXecrabiles per se erunt iam etiam intolerabiles; 1. cum totius actæ vitæ delicta & aggerunt, & exaggerant, dantque vnum sub obtutum mendaces, ac veteratores: 2. cum & Deum proponant, qualem experiuntur ipsi merum vindicem: 3. cum omissorum pretium bonorum in infinitum exaggerabunt: 4. cum infinitam æternitatem animo pandent. 5. cum damnatos ob pauciora scelera oculis quasi ingerent: 6. cum turbationibus animum obscurabunt: 7. cum exemplis instructi dicent: 8. En ob vnum Adæ tantillum casum vniuersitas luit tantum: en Sodomæ flammas, vndas Ægyptiorum: barathrum Core, &c. 9. Nescit, nequit tui misereri Deus: nequis sperare: vnam sibi iustitiam. Noster es, &c. Heu *Torrentes iniquitatis conturbauerunt me,* Psal. 17.

Exempla 1. Ioannes Climacus de Stephano ab annis 40. religioso refert sub vitæ exitum iacuisse velut sopitum secumque loquentem talia vocibus interruptis: Concedo: at ieiunio elui. Mox, Verum est: at confessus expiaui. Tum: Feci, eheu! at pœnitentiã peregi. Demum: Heu reus sum: quid replicem nescio: Tu ô Deus miserere.

2. Idem de alio refert similia: at is vt reualuit, alius homo fuit, mutus studio, cellæ clausus, ieiunans, orans, &c. *Memorare nouissima.*

3. O IESV, quid erat, quod & tu animam tuam in manus Patris commendas? non eras par ipse tuendæ? An exemplum dabas nobis? An angores nostros patiebaris? *O erue à framea, Deus animam meam; & de manu canis vnicam meam: salua me ex ore leonis,* Ps. 21.

Figura. II. Qualia vero de istis SS. Patres? Dictis similia omnia. Atqui tum, Thren. 2. *non est qui consoletur eam* animam *ex omnibus charis eius.* O defectionem! 1. Ex Isaaco de te æstima. Quis illi animus, *Genes.* 22. cum in ara lignis impositus supra cerneret gladium, infra ignem, se ligatum, vndique meram solitudinem? Et norat tamen se patri charum, Deoque: & in causa pia se oppetere: diu se iuuenem viuere posse. At in te iam deposito & contraria, & alia omnia: quis igitur animus? O! Væ! Quid, si & Angeli tunc à te recesserint? Nam Ps. 31. *In diluuio aquarum multarum ad te non approximabunt.*

2. Quis animus Noacho fuisset, cum cœlum vndique & vndique vndas, tempestatesque sonoras cerneret; nisi tam certus fuisset Numinis? Et nos quam salutis incerti? Quãtis fluctuabimus vndis? Heu, Psal.

Psl.92. *Eleuauerunt flumina fluctus suos*, clamabimus taciti. O mala circumstantia; instantia: vndique effusa omnia! O horam.

At anteuerte. Dic & fac: Psal. 114. *Conuertere anima mea in requiem tuam, quia Dominus benefecit tibi*, vt mentem inijceret memorari nouissima; *vt saperes, & intelligeres, & nouißima prouideres*: vt intelligeres, quod *mors peccatorum peßima* sit: Psal. 33. In quod Bern. ait: *Mala quidem in mundi amißione, peior in carnis separatione: peßima in vermis, ignisq; duplici contritione.*

Exempla

CONCIO VII.

De morte non metuenda.

TRes pueri, *Daniel.* 3. in fornacis Chaldaicæ flammis hostes, mortemque temnebant: quin creata omnia ad secum Deo concinendas laudes inuitabant. Ita mortem, quam fugias, contempseris citius. Nam cum malorum sit finis ac portus, portaque vitæ beatioris, ex se metuenda non est.

Figura.

Quam in rem nos pauca

I. *Ignaui mortem metuunt.* II. *Mors nihil metuenda est.* III. *Quod mors in nos benefica sit.* IV. *Quod bona sit, & bonum.* V. *De morte sibi gratulandum esse.*

Pars I.

Ignaui mortem metuunt.

Turpe timere mortem.

I. AGesilaus, Rex Laced. percunctanti, vnde tantorum initia honorum repetiuisset, ait: Ex contemptu mortis, 1. Neque aliud est facile, quod perinde ad animi valeat constantiam, vti nil ad dedecus pronius metu mortis. Hic degenerem; heroicum ille arguit animum. 2. Ideo eos Græcorum lex iubebat triduo muliebri habitu incedere, qui è prælio se subduxissent. 3. Romani etiam capitis reum peragebant terga vertentem in conflictu. 4. Iulianus Imper. ait Marcellinus, decem vertentes terga in bello Parthico, plexit capite. Quo turpius, in fatali bello mortis metu contrahi, Psl. 13. *Ibi trepidauerunt timore, vbi non erat timor.*

Ethnicè temptores mortis.

II. Prisci, sola natura magistra mirandi in spernenda morte extiterunt. 1. Licinius Dentatus, teste Plinio, & Val. Max. aduersa vulnera accepit 45. & nec vnum auersum. 2. Iulius Cæsar tantum spreuit mortem, quantam in Prælijs constantiam declarauit. In Pharsalica pugna cum aliquando ignotus cymba paruula solus cum nauta mare transmitteret, hicq; ob tempestatem iam desperasset: exclamat: *Quid times? Cæsarem vehis, & fortunam eius.* 3. Interrogatus quidam, Crœsus: an Socrates esse mallet? aiebat: *In vita Crœsus, in morte Socrates.* Ille Opulentia, hic sapientia pollebat, mortisque contemptu.

Mors in lucro est & beneficio.

III. Stoicorum hæc Maxima erat. 1. Esse sapientem conuenit vmbonis instar, ictus excipientis quoscunque etiam mortis impauidum. 2. Præsertim cum sors æqua sit omnibus: quam vel infantes excipiant. 3. Stultum quoque est metuere, quod caueri nequit. 4. Qui militiæ metuit exitum, pacem non amat. 5. Qui se vellet stadium currere, & nunquam decurrere; Is quietem odisset. 6. Data est mutuo hæc vita: debiti soluenda est apocha. Gratias age: quod sine versura liceat soluere, quod ex peregrinationis exilio in patriam redire sit fas, 7. Qui diu viuere: diu esse miser velit: 8. Mordet fateor, mors: at vt phebotomus venã: breuis dolor absoluit à longo: ab incerta ad certam vitam transfert, adque beatam. 9. Optandus portus, ac meta magis quam metuenda. At prius sæpe *memorare nouißima*, Eccl. 7.

Pars II.

Quod mors nihil metuenda sit.

1. Quia est communis seu natura.

I. SAnctus Ambrosius, lib. 5. in Lucam: *Mors non est metuenda fortibus: est desideranda*

deranda sapientibus, & miseris expetenda. 1. Hoc fecit Socratem hilari fronte sententiam excipere mortis: ac dicere: *Si Athenienses me adiudicarunt morti, sciant quod natura ipsos addixit diu.* 2. Theramenes ab 30. tyrannis damnatus, venenum vt sitiens bibit: reliquum effudit vt resonaret, dicens: hoc Critiæ propino.

Est debita. 3. Lacon læta fronte audiens damnationem, quęrenti: Leges ne temnis? Ego vero, ait, gratiam habeo Ephoris, quod ea me morte mulctarint, quam sine versura dissoluere possum. *Ista Cicer. in Tusc.*

Exempla Christiana. Apud Christianos maiora se offerunt. 1. *Marulus lib. 5.* refert de S. Hilarione, in latrones lapso, districtasque inter sicas hilari, & ad ictus immoto: cum interrogaretur, num mortem timeret, ait: *Mori non timet, qui semper mori paratus est.* 2. Marius, teste Rufino, oppressus nocte ex itinere diuertit in sepulchrum: continuo circumfremere dæmones: at ipsi, quia nec mori plus, quam viuere timuit, nec somnus fuit abruptus. 3. Philoromus Sacerdos, ait, *Palladius*, contemptor mortis annos 6. in bustuarijs habitauit.

Qui Mortē, timetis. 1. Vmbrā. II. Horum nos plerique dissimiles: 1. Similesq; Sauli alias audaci: at vmbra mortui semel visa exanimato: ita nos ad omnia impauidi: præterquam ad mortem.

2. Laruā. 2. Pueri laruis terrentur: larua posita rident: Ita nos ad vocem Mortis, fronte prima horrescimus: at cognito, quid sit mors, temnimus.

3. Phantasma. 3. Sicut nauigantes Apostoli, Mar. 6. viso Domino inambulare mari, *timuerunt omnes, & putabant se phantasma videre: excæcatum enim erat cor eorum.* Ita nos in hoc mari appropinquantem nobis mortem, quæ adiuuet nos, arbitramur quid inimicum esse; cum vero ad littus appulimus: tum agnoscimus, id quod vt mortem metuebamus, vitam fuisse.

4. *Quid*, ait Menander Comicus, *timetis mortem, quietis genitricem?* Cicero Tusc. *Mors est portus malorum, perfugium ærumnosæ vitæ, effugium miseriarum.* *4. Quid ... 1. parentem*

PARS III.

Quod Mors sit in nos benefica.

I. AVgustinus ait: *Mors est relictio corporis, depositio sarcinæ grauis.* 1. Mors est sequester digladiantium inter se corporis ac animę, carnis ac Spiritus. 2. Est in nos mors perquam benefica: Nam debita sunt nostra, corpus terræ, Deo animam debemus. Ex his debemus & vsuram pendendam: ex corpore famē, sitim, morbos, &c. ex anima curas, &c. Mors nos & debitis, & fœnore exoluit, vt munificus Rex. *1. Pacifi... trix est. 2. Liberatrix à debitis.*

3. Qui domum suam, elocatam alijs, minari cerneret ruinam; euocaretque inquilinos, ne opprimantur: demoliretur autem domum, ac nouam splendidiorem eis cōstrueret; præclare is de incolis mereretur. Ita mors senio, morbisq; corpus vitiosū deijcit, vt surgat melius, &c. Phil. 3. *Qui reformabit corpus humilitatis nostræ,* &c. 1. Cor. 15. *Seminatur in corruptione, surget autem in incorruptione. seminatur in ignobilitate, surget autem in gloria.* *3. Reparatrix nostri.*

4. Bene Gorgias Leontinus orator sciscitanti, satin' æquo ferret animo, si hinc euocaretur? ait: *Ex putri & defluente domuncula non inuitus discedo.* Itaque *mors est relictio corporis.*

II. Est etiam *depositio sarcinæ.* 1. Quid enim corpus est, nisi saccus miserijs fartus; & is onus nostrum aggrauans animam. Accedunt & imperfectiones: quæ *sicut onus graue grauatæ sunt super me.* Psalm. 37. Nos miserata mors exonerat sarcina. 2. In triremi hac mundi religati sumus, cuius mors archithalassus est. Optime vult illi: quem cito exoluit vinculis, datque immunitatem ab remigatione, Psal. 115. *Dirupisti* *Exoneratrix est nostri. 1. A corpore. 2. A labore.*

vincula

vincula mea, tibi sacrificabo hostiam laudis: canebat lætus Dauid: at mœstus Paulus, Phil. 1. gemit: *cupio dissolui, & esse cũ Christo*. 3. Mors Phylacista est & carcerarius, gratiam præstat, quem citius liberat. Hinc orabat Psal. 141. *Educ de custodia animam meam*.

A carcere.

III. Et quid est, quod mors adimit? Vita? At ea quid miserius? fugacius? minus? Pene nihil est, 1. Psal. 102. *Homo sicut fœnum dies eius: tanquam flos agri, sic efflorebit*. Isaiam in plateis clamare iubet Dominus, c. 40. *Omnis caro fœnum, & omnis gloria eius quasi flos agri*, 2. Imo Iac. 4. *Quæ est vita nostra? Vapor est ad modicum parens*. 3. Fumus est, Psal. 101. *Defecerunt sicut fumus dies mei, & ossa mea sicut cremium aruerunt*. 4. Vmbra est: Iob. 8. *Hesterni quippe sumus. Ignoramus quoniam sicut vmbra dies nostri super terram*. Psalm. 161. *Dies mei sicut vmbra declinauerunt: & ego sicut fœnum arui*. Iob. 14. *Homo natus de muliere, breui viuens tempore, multis repletur miserijs, qui quasi flos egreditur, & conteritur, & fugit velut vmbra, & nunquam in eodem statu permanet*. 5. O fugitiuam vmbram! Ideo istud Psalm. 55. *Deus vitam meam annunciaui tibi*, LXX. vertunt, *fugam meam*. Climacus. *Quid aliud vita nostra, quam fuga?* Seneca ad Lucilium: *Quicquid vides, fugit cum tempore, &c.* Exclamat iure Aug. *O vita: quæ dum fugis, nihil es, dum exultas fumus es*. 6. Verbo, Iob. 7. *Nihil sunt dies mei*. Ergo mors Nihil eripit. Quid querimur? Nihil adimit: sed nonnihil confert.

Quid vita? 1. Flos. 2. Vapor. 3. Fumus. 4. Vmbra. 5. Fuga. 6. Nihil est.

Pars IV.

Quod mors bona sit, & bonum.

I. BOeotijs, scribit Plut. è Delphico sciscitantibus: quid in vita homini felicissimum contingere posset: id respondit, Mors: Idemque facto ante declarat. Nam cum Agamedes & Triphonius architecti pro constructo Apollini fano mercedem ab eo postulassent, quam haberet optimam: respondit, post octiduum voti compotes eritis. Die septimo moriuntur ambo, quasi à Deo nec peti, nec dari queat melius morte.

Mors est beneficiũ.

Recte. Quos Deus habet dilectissimos, hos euocat hinc citius. 1. Ideo iustum Abel occidi permisit, *Genes.* 4. parente in miserijs relicto. 2. Iosias Rex idola, lucosque destruxit, 4. Reg. 22. *Idcirco colligam te ad patres tuos, & colligeris ad sepulchrum tuum in pace: vt non videant oculi tui omnia mala, quæ introducturus sum*. 3. Ionas præsagiens clades Niniuitarum, mori maluit: quam eas intueri, cap. 4. *Tolle Domine animam meam. Melior est mihi mors, quam vita*. 4. Eliam per deserta Iezabelem fugitantem pertæduit vitæ. 3. Reg. 19. *Sufficit mihi Domine*, clamat, *tolle animam meam, neque enim melior sum quam patres mei*. Denique, *Da, vt moriar. Da, vt celeri præuertam tristia letho*. 5. Tobias vitæ satur meliora sic orabat, cap. 3. *Et nunc Domine secundum voluntatem tuam fac mecum, & præcipe in pace recipi spiritum meum. Expedit enim mihi mori magis, quam viuere.*

Est merces iustorum.

II. Ergone, quam vita felicior mors est? 1. Ita quidem Eccl. 4. *Laudaui magis mortuos, quam viuentes*. 2. Ita cum Gad propheta Dauid trium daret optionem, famis, gladij, aut pestis: is mortem elegit, minus malum. 3. Hinc Thraces, etsi barbari; natos lamentabantur; mortuis gratulabantur læti, ac epulabantur: quod mortem vita ducerent potiorem.

Est, quam vita fœlicior.

Eorum similes, qui charissimorum pignorum mortes animo tulerunt æquiore. 1. Clazomenio in scholis philosophanti mors filij repentina nunciatur: qui imperturbatus ad discipulos ait. *Sciebam me mortalem genuisse*. Plut. l. de Consolat. 2. Pericles Athen. Orator quatriduo duobus filijs orbatus nec vultum contraxisset, suasque indies orationes ad populum dicere per-

Mortes liberorum hilariter acceptæ.

pergit etiam coronatus. 3. Xenophonti ad aram fertur in prælio cecidisse filium; cætera immotus solus coronam ponit, quærit, quomodo oppetiisset: vt audijt, pugnans fortiter; coronam capiti reposuit. 4. Dion Syracusanus tyrannus dum perorat, audito fragore, quid esset quærit, dicitur, filius tuus collapsus expirauit, pergit orare, vt si non audisset quicquam. Quia mortem in bonis ponebat.

Lugeri vetita. Pudeat Christianos natorum lamentatores. 1. Lyciorum legislator volentes plãgere liberos extinctos non prohibebat: at stolam muliebrem induere eos lege iubebat. Muliebre est, conqueri de morte. 2. Imo & Dominus viduæ dicit, Luc. 7. *Noli flere*, quasi dicat. Ploras insipienter, iniuste, turpiter. Accusas Deum, naturam, rationem.

PARS V.

De morte sibi gratulandum esse.

1. Quia iustorum est beata. I. TRepident improbi ad mortem, at iusti exultant, 1. Apoc. 14. *Beati mortui, qui in Domino moriuntur.* Nam Prou. 31. *Non extinguetur in nocte lucerna iusti*: constantia non percelletur morte. 2. Quin cum Dauide canet Psal. 54. *Vespere, mane, & meridie narrabo opera Domini*, id est, in omni ætate, etiam vespero senij. Hic enim finis est iusti, Nam Psal. 126. *Cum dederit dilectis suis somnum, ecce hæreditas Domini.*

Figura. Sicut Exod. 30. iussu Dei summus Sacerdos indies bis inibat templum: mane ad succendendas lampades: vesperi ad thymiama sempiternum accendendum. Succensio lampadum, diem viuens vnum, est vita nostra; thymiama mors, quam vita præstantior.

Iusti & iniusti mors diuersa. II. Duo idem per mare vela faciunt: alter ad portum fertur patriæ; ad solum incognitum alter: Ita moriens portum subit; viuens diutius ad insulam, aut in syrtibus adhærescit. Istius similes, Psal. 35. *Inebriabuntur ab vbertate domus tuæ, torrente voluptatis tuæ potabis eos.* Huic similes, Ps. 58. *Famem patientur vt canes: & mors depascet eos.* *Simile vnum.*

Alterum Sint duo in carcere: vnus ob leue delictum, non nexus; sed inambulans: alter ob capitale nexus ferro, & catasta. Quoties panditur carcer, priori spes gestit animo, se educendum fore: alteri horror subit; fore iam ad supplicium extrahendum. Ita iustis mors in voto, Psal. 141. *Educ de custodia animam meam*: improbis in supplicio est: quia Psalm. 118. *Funes peccatorum circumplexi sunt me.*

Tertium Tradunt olorem sub mortem canere; Sirenem plorare: cum hæc tamen vita tota canat; ille nunquam. Aristoteles in problematis causam refert ad sanguinem in cygno puriorem, ad cor tunc confugientem impuriorem in Sirenibus. Quicquid id est, olorum iusti, improbi Sirenum sunt similes in extremis. Discrimen hoc conscientia affert purior, aut taminatior. *Mors peccatorum pessima.* Ergo *memorare nouissima tua, & in æternum non peccabis.*

Hebdomada secunda Aduentus.

DE IVDICIO
Altero Nouissimorum.

CONCIO I.

De memoria Iudicij extremi.

Memorare nouissima tua, & in æternum non peccabis. Eccl. 7.

Vnum hoc Concionum est omnium.

THEMA.

DAturus legem Deus, *Exod.* 19. populi Ducem Moysen voluit ascendere montem: reliquos infra circumsistere, nec ipsum tangere quidem. Hic continuo coire cœlum, nubibusque atrescere, micare fulgura, tonitrua boare, clangere tubas, inhorrescere omnia; Nimirum quia gens con-

contumax erat, ideo lex cum pœna proponebatur. Quanto igitur terribiliora edentur tum, cum legis Vindex apparebit ad iudicium.

Super hoc nos

I. *Quod memoria iudicij semper fuerit inculcata.* II. *Quod sit perquam necessaria.* III. *Quod mundus isti obstrepit memoriæ.* IV. *Memorari iudicium est perutile.*

PARS I.

Quod memoria iudicij semper fuerit inculcata.

Iudicij memoriam inculcant. Angeli. Prophe- I. VIsus est, *Apocal.* 14. Angelus volare, qui Euangelium nunciaret, & clamare: *Timete Dominum, & date illi honorem, quia venit hora iudicij.* 2. Idem Psalm. *Et nunc Reges intelligite, erudimini qui iudicatis terram, Seruite Domino in timore, & exultate ei cum tremore. Apprehendite disciplinam, nequando irascatur Dominus, & pereatis de via.* Clamor is monet, quod Eccles. 7. *Memorare nouissima, &c.* 3. Hinc S. Vincentius, Ordinis Prædicatorum zelosissimus, suas prædicationes de iudicio plerasque instituit. Ita S. Gregorius hom. 1. in Euang. *Ille in S. Ecclesia doctus Prædicator existit, qui & noua scit proferre de suauitate regni, & vetusta, de terrore supplicij: vt vel pœnæ terreant, quos præmia non inuitant.*

Sancti.

II. Interrogatus Anachoreta quidam, cuius potissimum lectione libri teneretur, ait nullius, nisi trifoliaris: *cuius folio nigro moneretur mortis, candido, beatitudinis, rubro, iudicij.* 2. S. Hieronymus, (qui S. Gregor. Nazianz. in Cappadocia, S. Epiphanium in Cypro, Didymum in Ægypto, totaque Asia & Europa magistros quæsiuit, & audiuit;) istud in primis didicit: *Siue dormiam, siue comedam, siue quiduis aliud agam, semper auribus meis vox illa videtur intonare: Surgite mortui, venite ad iudicium.* ...m recordat. Sancti.

III. S. Augustinus ad vsque nauseam suis idem inculcabat, sumpto themate vno semper: *Cum venerit filius hominis,* Matth. 25. Interrogatus quid toties vnum ingeminaret: ait sermon. 67. de Tempore: *Dico vobis, quod ipsemet Christus, summus hominum Magister, suis discipulis hoc per diuersas parabolas prædicauit.* 2. Isaias, (annis 84. moderator Synagogæ, æqualis Amos, Oseæ, Michææ, Ionæ:) suæ missionis causam edit hanc, ca. 61. *Ad annunciandum mansuetis misit me, vt prædicarem annum placabilem Domino, & diem vltionis Deo nostro.* Prædicant Doctores. Prophetæ.

3. Sic & Petrus, Act. 10. *Præcepit nobis prædicare populo, & testificari, quia Ipse est, qui constitutus est Iudex viuorum & mortuorum.* Adeoque articulis Symboli voluit insertã Dominus memoriam Iudicij. Nec solum Angelos, Prophetas, Apostolos illius testes habet, sed creatis inanimis ad idem vtitur. Nam Psalm. 49. *Annunciabunt cœli iustitiam eius, quoniam Deus est.* Id quod memorari necesse est. Apostoli. Res inanimæ.

PARS II.

Extremi iudicij memoria est necessaria.

I. SAnctus nemo extitit, cui memoriæ iudicij non perpes infixa hæsit. 1. Iob. 9. *Verebar omnia opera mea, sciens quia non parceres delinquenti:* Vnde postea Iob. 31. *Quid faciam, cum surrexerit ad iudicandum Deus? & cum quæsierit, quid respondebo illi?* 2. De hoc angore vaticinatus Psalm. 51. ait: *Videbunt iusti, & timebunt:* Quid ergo peccatores? 3. Ad omnes ita Eccles. 38. *Memento nouissimorum, & noli obliuisci: neque enim est conuersio.* Sanctis ea fuit familiaris.

Et vero sanctissimi quique ad eam memoriam expallescunt. 1. Psalm. 103. *Ab increpatione tua fugient, à voce tonitrui tui formidabant.* 2. Quin ipse Psal. 118. *Confige timore tuo carnes meas, à iudicijs enim tuis timui.* Configi cum eo timore orat, ne vnquam ab eo diuellatur. Terrifica.

Vtiliter vsurpata.

3. Hac morosior Rex quidam, apud *Io. Damasc.lib.de Iosaphat & Barlaam*, à fratre monebatur, missis cogitationibus istis frontem exporrigeret. Rex siluit: mane buccina cani ad fores eius iubet; (mortis hæc denunciatio erat.) Ille semianimis aduolat ad Regem supplex, &c. Cui Rex: Itan' tu ad isthanc exhorruisti tubam, non ego Dei tubam metuerem.

Cunctis proficua & horribilis.

II. Bernard. sermon. 8. in Psalm. 90. *Quid tam pauendum, quam iudicandum astare illi tam terrifico tribunali, & incertam adhuc expectare sub tam districto iudice sententiam?* S. Anselmus libr. de miseria. *Vndique mihi angustiæ. Hinc erunt accusantia peccata, inde terrens iustitia: subtus patens horridum chaos inferni: desuper iratus Iudex: intus vrens conscientia: foris ardens mundus: Iustus vix saluabitur: peccator in quam partem se vertet? Latere erit impossibile, apparere intolerabile.* Idem vel Ethnici innuebant, cum teste Pierio, Ioui tricipitem serpentem immolabant: cuius caput primum canis: secundum leonis, tertium lupi erat: quod præterita meminisset, præsentia perferret, futura præuideret. Ita hominem docebant cor cum trium istorum cogitatione offerre: atque hoc demum perfecte sapientis esse. Vnde Prouerb. 28. *Viri mali non cogitant iudicium. Qui autem inquirunt Dominum, animaduertunt omnia.*

Ethnicis non neglecta.

Cunctis commendanda.

III. Ista Dauidis cura erat potissima in omnibus regni curis: eamque cunctis impressam volens, præconizat Psalm. 48. *Audite hæc omnes gentes, auribus percipite omnes, qui habitatis Orbem: Quique terrigenæ & filij hominum, simul in vnum diues & pauper.* Quid ergo tandem? *Os meum loquetur sapientiam, & meditatio cordis mei prudentiam.* Eloquere vero. *Cur timebo in die mala?* quasi dicat. Timeo: & necesse est: sed cur timeam ignoro. An quod omnia mihi relinquenda? Quod omnia ab signis erunt horrifica in iudicio? &c. Non: sed quod comparere necesse sit, & Psal. 48. *iniquitas calcanei mei circumdabit me.*

PARS III.

Mundus isti obstrepit memoriæ.

ISta talia Sancti: & peccatores tam agent immemores iudicij? Quos vero tibi annos spondes: quas nectis moras? Ecquando Satanæ præstigias animaduertes? At nequis: ita mundus ac consuetudines tibi obstrepũt. 1. Sicut, ait S. Antonius Patauinus, bombices audito tonitru suis in uolucris immoriuntur: at illud ne exaudiant, solent apiarij tinnitibus circumstrepere: Ita Satan, mundusque tibi, ne iudicij tonitru audito peccatis demoriare: 2. Accolas Nili tradunt plerosque surdastros esse, idque ob strepitum rapidissimi fluuij. Ita mundi streporosi incolæ surdastri sunt ad cœlestia.

Strepitus mũdi magnus est.

3. Nam sic Iob. 37. *Super hoc expauit cor meum, & emotum est de loco suo.* Cur? *Post eum rugiet sonitus, tonabit voce magnitudinis suæ, & non inuestigabitur, cum audita fuerit vox eius. Tonabit Deus in voce sua miserabiliter, qui facit magna & inscrutabilia.*

Maior turbatio iudicio.

4. Similia Mardochæo secundum quietem sunt exhibita, Esth. 11. *Apparuerunt voces, & tumultus, & tonitrua, & terræmotus & conturbatio super terram. Et ecce duo dracones magni, paratiq; contra se in prælium. Ad quorum clamorem cuncta concitatæ sunt nationes, vt pugnarent contra gentem iustorum. Fuitque dies illa tenebrarum & discriminis, tribulationis & angustiæ*, &c. Qualia igitur in extremo iudicio, cum talia ob edictum Assueri de Iudæis contrucidandis? Horret Vniuersum ad istud, & non peccator?

Pars IV.

Memorari Iudicium est perutile.

Vtilis est i- … abster- gendum à peccatis.

I. QVanta vero sit vtilitas ex iudicij memoria, quilibet peccator expertus nouit. 1. Si enim asina Baalim, *Numer.* 22. viso Angeli mucrone cessit retro: num visa Iudicis romphæa peccator ad scelera progredietur? 2. Et vero Psalm. 7. *Nisi conuersi fueritis, gladium suum vibrauit, arcum suum tetendit, & parauit illum.* 3. Rex Sicambrorum Basanes in insignibus suis nudum ensem cum laqueo habebat, addita epigrapha: *Discite iustitiam moniti.* Ita Judex Devs gladium & arcum. Ergo Psalm. 2. *Seruite Domino in timore.* 4. Hinc Hosius Episcopus Cordub. ad Constantinum Imperatorem coercendum: *Desine*, scribit: *memineris te mortalem esse, reformida diem iudicij: serua te in illam diem purum, nec te misceas Ecclesiasticis.* 5. Ad omnes Bernard. sermon. de primord. medijs, & nouissimis. *Time, ô homo, quod in terribili iudicio ei præsentandus es: in cuius manus horrendum est incidere, & ab eo examinandus, quem nihil latet.*

Obliuio causat peccata.

Obliuio iudicij docet quantum eius memoria conducat. Ps. 9. *Propter quid irritauit impius Deum? Dixit enim in corde suo, Non requiret.* Ibidem: *Inquinatæ sunt viæ illius in omni tempore, auferuntur iudicia tua à facie eius.* O desperatam plagam! Puniri istorum obliuione, esse reprobari existimo.

Nec enim ipsis Ethnicis ista defuit admonitio. Rhamnusiam sibi pinxere Deã, vltricem fandi atque nefandi, quæ frena manu teneret. Innuebant, nil efficacius esse ad retardandos, ac reuocandos mortales à sceleribus, atque memoriam vltionis Dei, & iudicij.

Ad execanda peccata.

II. Ferunt, ceruas tonante cœlo parere, metu eas resoluente: ita peccatorum animæ ad tonitru iudicij scelera deponunt. 1. Psalm. 7. *Ecce parturijt iniustitiam, concepit dolorem, & peperit iniquitatem.* 2. Nam, vt 1. Reg. 3 ait Anna: *Dominum formidabunt aduersarij eius, super ipsos in cœlis tonabit.* 3. Pharao tum trepidauit, cum vastatricem cerneret grandinem audiretq; tonitrua. Cõtinuo, Exod. 9. *vocauit Moysen & Aaron, dicens ad eos: Peccaui etiam nunc. Dominus iustus, & ego & populus meus impij.* Et quanto erunt horribiliora in iudicio?

1. Certe nil efficacius norat reuocandis adhibere peccatoribus Job. 19. *Fugite à facie gladij, quoniam vltor iniquitatum gladius est: & scitote esse iudicium.* 2. Quin & Paulo *disputante de iustitia, & castitate, & de iudicio futuro, tremefactus Fœlix respondit.* Actor. 24. Vbi Chrysostom. homil. 50. *Tanta erat vis verborum eius, vt etiam Principem deterrerent.* Ita gentilis: quid igitur fidelis? 3. Basilius hom. in Isai. 1. *Habete in oculis terribilem iudicij diem, & habete eum pædagogum.* *Exempla.*

III. Obliuio iudicij mala quanta non inuehit? 1. Dixi ex Psalm. 9. *Inquinatæ sunt viæ*, &c. 2. Quale par nequam senum, Dan. 13. *Auerterunt sensum suum, & declinauerunt oculos suos vt non viderent cœlum, neque recordarentur iudiciorum suorum.* Atque ideo in Susannam exarsere.

Testatur *Iob* 38. Deum horrore iudicij frenasse gentes, ne in omne nefas abirent. *Tenuisti*, ne peccarent licentius, *concutiens* terrore iudicij, *extrema terræ*, id est, peccatores, (qui orbis abiectissima sunt, estque *longe à peccatoribus salus*: Psal. 118.) *& excussisti impios ex ea.* Præseruat igitur à peccatis ista memoria.

Hæc vindicat in peccata, sicut Samson per vulpes in Philistæos, *Iudicum* 15. Peccatorum desideria, affectus, & scelera sunt vulpes: per memoriam nouissimorum cum vltrice flamma colligata immittantur in segetes peccantium: hæc exurentur, & vindicta erit de carne, dæmone & mundo sumpta. Huc respexit Isaias 41. *Viderunt* *Figura de effectu.*

iudicia DEI insulæ, & timuerunt, extrema terræ obstupuerunt, & appropinquauerunt, & accesserunt. Psalm. 64. similia: *Turbabuntur gentes, & timebunt, qui habitant terminos, à signis tuis.* Hæc igitur *memorare nouißima*, &c.

CONCIO II.

De Signis iudicium præcessuris.

ANtiochus 2. *Mach.* 5. templum Solymæ euastauit, 80000. hominum occidit, plures captiuos abduxit, &c. Sed 40. diebus ante in aëre acies armatorum visa. Ita mundi destructionem anteibunt signa terrifica.

Circa quæ nos

I. *De horribilitate signorum, quæ iudicium anteibunt.* II. *De signis in Sole, & cælorum virtutibus.* III. *Cur talia in creaturis sint edenda monstra.* IV. *De signo in luna, & signorum allegoria.* V. *De signis stellarum.*

PARS I.

De horribilitate signorum, quæ iudicium anteibunt.

OPere iustitiæ, & vindictæ Dei nil horribilius. Abacuc 1. *Admiramini, & obstupescite, quia opus factum est in diebus vestris, quod nemo credat, cum narrabitur.* Quod *opus* illud? Exodi 34. *Signa faciam, quæ nunquam visa sunt super terram, nec in vllis gentibus, vt cernat populus iste Opus Domini terribile, quod facturus sum.* Terribiliora Joel. 2. *Dabo prodigia in cælo, & in terra, sanguinem & ignem, & vaporem fumi, Sol conuertetur in tenebras & luna in sanguinem, antequam veniat dies Domini magnus & horribilis.*

Vidistis Philosophi hactenus signa Zodiaci circumuolui: at hic iam alia sese dabunt: sanguinea, flammea: &c. Cæli sanguine stillabunt; terra ignibus, aër fumo æstuabit, &c. Actorum 2. dicitur dies *Manifestus.* Nam signa præcedentia manifestabunt horrorem. Sicut Psalm. 134. *Misit signa & prodigia in medio tui AEgypte, in Pharaonem, & in omnes seruos eius.* Ita in medio orbe, manifesto præmittet portenta iudicio, marique rubro pandendo ad transitũ iustorum: & interitum Pharaonitarum. 2. Sicut tonitrua fulminum prænuncia: ita signa ea iudicij. Psal. 96. *Illuxerunt fulgura eius orbi terræ, vidit & commota est terra:* quanto magis homines commouebuntur? 3. Maris accolæ ex auium circumuolatu in littore colligunt, quando mare alluet, aut defluet: sicque fuga sibi cauent. Ita ante vndosos iudicij æstus signa ibunt horrida. Psal. 59. *Dedisti metuentibus te significationem, vt fugiant à facie arcus.* 4. Josue *cap.* 6. ante septiduo circuibat cum Arca muros Jericho tubis clangens; quam denique subuerterétur omnia. Jericho, id est, Luna, ait Orig. hom. 69. in Josu. Nam mundus *stultus vt luna mutatur*, subinde vsque ad deliquium. Sol ac luna, sideráque alia, (quæ *militia cælestis* nuncupantur:) mundum insolito cursu circumibunt, signaque dabunt ante, quam omnes in Jericho dispereant. 5. Ita Apoc. 10. *In diebus septimi Angeli, cum cœperit tuba canere, consummabitur mysterium.* Hoc *memorare*, &c.

PARS II.

De signis in Sole, & cælorum virtutibus.

I. ERunt *signa in Sole, Luna, & Stellis.* 1. Vt enim defecti senij indicium est lippitudo, tremor, &c. ita orbis occasuri obscuratio oculorum eius, qui sunt sol, luna, ac stellæ, terræque motus. 2. Inde se Isaac morti vicinum augurabatur, *Gen.* 25. quod *caligauerunt oculi eius:* Ita obscurationes siderum indicant, quod, Deut. 32. *iuxta est dies perditionis, & adesse festinant tempora.* 3. Præsertim cum & membra mundi tremant, vrbesque ruant: *nam erunt motus per loca.*

Signa iudicii sunt interitus.

Insuper

[V]irtutes [c]œlorum [m]ouebun-[tu]r.

Insuper & *Virtutes cœlorum mouebuntur*, Luc.21.id eſt,1. Influxus diſtemperabuntur ad rerum omnium perturbationem.2. Aut motores Angeli cœlos deſerent,errareque ſinent. Nam 2,Petri 3. *Cœli magno impetu tranſient.* Iſai.13. *Super hoc cœlum turbabo, & mouebitur terra de loco ſuo, propter indignationem Domini exercituum.* 3. Aut denique ipſimet Angeli, *Virtutes* ac Poteſtates *cœlorum mouebuntur* præ horrore iudicij, vt accipit Euſebius. Quis tunc hominum tremor eſt futurus,quando Job 26. *Columnæ cœli pauēt, & contremiſcunt ad nutum eius?* Vbi S. Gregorius: *Quid facient,ait,tabulæ,quando tremēt columnæ?* 4. Similes in hoc Angeli erunt filio trementi, quando cernit patrem iratū in ſeruos animaduertere. Ita *li.4. Diſtin.* 48. *Magiſt.*5. Mouebūtur etiam horrore, quod ad inſolita exequenda ipſi deſtinabuntur. Sicut cum herus in agone pro depoſito habetur,domeſtici in luctu ſunt ac ſqualore, ipſique parietes ac ſellæ atro obducuntur, &c.quæ omnia,ait *Aug.1.ciu.c.12.*magis ſolatia ſunt viuorum, quam ſubſidia defunctorum. Ita homo, mundi herus expiraturus, deque mundo auferendus cum erit, omnia ſenſata & inſenſata lugebunt cœleſtia,ac terreſtria.

[Sol] eur nigreſcet.

II. Sol atrabitur, Apoc. 6. *Cum aperuiſſet ſigillum ſextum,Sol factus eſt niger, tanquam ſaccus cilicinus.* Cur? 1. Viſa hominū impietate ingrata & inimica, pœniſque æternū paratis. 2. Iratus ſimul, & miſertus tam miſerorum mortalium. 3. Ait Orig. & S. Gregorius Magnus: Ea facie ſua monere ſolem homines ad pœnitentiam in ſacco cilicioque agendam. Soli ſimiles erunt & cœli, Iſa.50. *Increpatione mea induam cœlos tenebris: & ponam ſaccum operimentum eorum.* Rex Niniue edixit Ion.3. *Operiātur ſaccis homines, & conuertatur vir à via ſua mala.* Ita Deus & cœlis imperabit in iudicio. Exclamat S. Hier. *O horror horrorum, ô ſpectaculum ſpectaculorū!*

[C]œli eur [o]btenebr[e]ſcent?

PARS III.

Cur talia in creaturis monſtra ſint edenda.

I. NOn ſat aquis tranſcendi montes, plantas rorare ſanguine, domos euerti, terras æſtuare flammis, Angelos hominesque trepidare? Etiamne ſolem, cœlos, & ſupera pati neceſſe eſt? 1. Eſt, inquit S. Gregorius, quia homini ad peccatū ſeruierant. 2. Eſt, inquit S. Thomas, quia iniuria affecto hero omnis eius turbatur familia. 3. Regia læſa maieſtate, armiſque appetita, ſubditi pro ipſo in arma ruunt. Sap.16. *Omnis creatura tibi Creatori deſeruiens excandeſcit in tormentum aduerſus iniuſtos.*

II. Et iure merito. Nam ſicut ciuitas ab tyranni preſſa iugo, vt illum ſemel excuſſit, in ipſum arma ſumit pro libertate: Ita cum à peccatoribus creaturæ quaſi tyrannidem ſint paſſa: item cum mundus ipſe in incolas ſuas tyrannidē exercuerit: ideo & Deus in mundum vindicat pro iuſtis diu oppreſſis: & etiam, Sapien.5. *armabit creaturam ad vltionem inimicorum, & pugnabit cum illo orbis terrarum contra inſenſatos.* Atque ideo *erunt ſigna.* Prodit Ioſephus & Hegeſippus, ante Solymæi Templi ac vrbis euaſtationem ſigna apparuiſſe: quanto magis, & maiora ante Orbis excidium?

III. Quid quod tantum ſit odium Dei in peccata, vt horum vindictam ſit etiam ab inanimis repetiturus. Sicut Exod.22. *Qui cum iumento peccauerit, moriatur, & iumentum.* Ergo res ſociæ culparum, erunt & pœnarum. *Domine, quid eſt homo,* ait Iob 14. *quod dignum ducis ſuper huiuſcemodi aperire oculos, & adducere eum tecum in iudicium?* Iob 13. *Contra folium, quod vento rapitur, oſtendis potentiam tuam,* q. d. Ten' omnipotentem contra tam fragilem taliter inſurgere? ſi vel Angelo id committeres, &c.

IV. *Erunt* tamen *ſigna in Sole & Luna.* Ita quidem ipſa fuerunt ab exordio: nam

Gen.1. *Sint in signa, & tempora:* sed signa diei gratæ ac noctis: Nunc erunt signa iudicij inimica. Inter quæ alia signa sol erit; cum fuerit in plura pluribus.1.*Iosue* 10.substitit|cursu in medio, in signum victoriæ populi Dei.2.Ezechiæ Regi,4.*Reg*.20. vel recessit decem gradibus, in signum restituendæ Regi sanitatis.3.In Passione tenebris fuit inuolutus, in signum compassionis. Erit tamen & in iudicio signum sol. Nimirum peruicacia mundi signis erit cõterrenda: sic vt & Pharaonis ante, quam funditus interiret. Et vero idola etiam omnia Ægypti corruerunt nocte, qua Israelitæ exibant: ita & peccatoris idola in mundo hoc destruentur *ante, quam veniat dies Domini magnus, & manifestus.*

PARS IV.

De signo in Luna: Et signorum allegoria.

I. LVna quid fiet? 1.Isa.13.*Obtenebratus est Sol in ortu suo, & Luna non splendebit in lumine suo.*2.Ezech.32. *Operiam, cum extinctus fueris, cælos, & nigrescere faciam stellas eius: solem nube tegam, & luna non dabit lumen suum.*3.Joel.2.*Sol & luna obtenebrati sunt, & stellæ retraxerunt splendorem suum.* 4.Joel.2. *Sol conuertetur in tenebras, & luna in sanguinem, antequam veniat dies Domini.* 5.Apoc.6. *Luna tota facta est sicut sanguis, & stellæ ceciderunt de cælo super terram.* Sed cur sanguinea? An, quod instantem annunciet tempestatem? Nam

Pallida luna pluit, rubicunda flat, alba serenat.

An, vt interitum orbis designet? 1. Ita Tamerlanes vrbem aliquam obsidens, ni die primo se dedisset; altero tentoria rubra figebat: eoque cædem omnium denunciabat. Ita Dominus rubea luna. 2. Ante iussit Deus superliminaria sanguine agni tingi, quam Israelitas educeret, & cæderet Ægyptios. Ita ante iudicium sanguinabit luna.

II. Quid, quod Sol Jesum, Luna Mariã, stellæ Cœlites nobis repræsentabunt? Hi de se signa dabũt. 1. Christus quidem: Malac. 4. *Orietur vobis timentibus nomen meum sol iustitiæ*; cæteris sol vindictæ: Nam tunc posita benignitate vultum sumet iratus: vti Samuel prædixit, 1.Reg.15. *Triumphator in Israel non parcet, & pœnitudine non flectetur.* Prou. 6. *Zelus & furor viri non parcet in die vindictæ, nec accipiet pro redemptione dona plurima.* O signa! Sed maiora restant. Arma Passionis apparebunt, Luc.21. *Tunc parebit signum filij hominis.* 2. Deipara vero, (quæ Cantic. 6. *pulchra vt Luna* est iam deprecando pro nobis apud filium:) tunc irata *non dabit lumen suum* deprecationis: non erit *refugium peccatorum*: non Cynosura fluctuantibus; sed his etiam tenebras affundet. Esthera, *cap*.7. Amano irata, quod petijt ab Assuero, obtinuit: & Aman laqueo perijt. Ita Deipara nunc deprecatrix, tunc in iudicio erit accusatrix. Tunc dicet Filio: Jerem.18. *Recordare quod steterim in conspectu tuo, vt loquerer pro eis bonum, & auerterem indignationem tuam ab eis: propterea deduc eos in manus gladij.* O signum horribile! 3. Denique Cœlestes signa dabunt; tanquam lictores vestitu suo sanguineo, ac tubis. Imo Psal 148. *Ignis, grando, nix, glacies, & spiritus procellarum facient verbum eius*, in vindictam peccatorum. Et vero quid ni & nunc in iudicio stellæ Cœlitum præcurrerent Domino? Cum in natiuitate ei præierint ad Magos: Matt.2. *Vidimus stellam eius in Oriente*, inquiunt. Præierunt Cœlites ad Mariã, Zachariam, Josephum, Pastores. Ita nunc & Angeli & stellæ ipsi ministrabunt Judici futuro.

PARS V.

De stellarum signis.

I. QVod autem dicitur, *cadent de cælo*: interpretantur. Alij sic: videbun-

tur cadere: Alij sic, cometæ nati decident. Origentes sic: eximij quique viri deficient ad Antichristum. Vti in Daniele, c. 8. *Deiecit de fortitudine, & de stellis, & conculcauit eas. Quia*, explicat S. Gregor. 30. Moral. c. 12. *nonnullos & luce iustitiæ resplendentes, & virtute operis robustos Antichristus franget.* Id in Apocalypsi *cap.* 12. describitur typo draconis tertiam stellarum partem cauda trahentis secum in perniciem.

...cti ...s stellæ. II. Ad allegoriam vero, Sancti sunt stellæ, in quibus, vt in Sole & Luna, id est, in Iesu & Maria, signa fient. 1. Sunt stellæ. Quia 1. Cor. 15. *Alia claritas solis, alia claritas lunæ, & alia claritas stellarum*, id est, Sanctorum gloria est diuersa. 2. Dan. 12. *Qui ad iustitiam erudiunt multos, fulgebunt quasi stellæ in perpetuas æternitates.* 3. Mulier, *Apoc.* 12. cum stellis 12. in corona, est Ecclesia cum SS. Apostolis. Nam Sancti resplendent in Ecclesia, vt in cœlo stellæ. 4. Latentque abditi in die prosperitatis, ac mundani respectus; sicut stellæ; at noctu aduersitatis, vel mortis tum rutilant: *Sic Greg.* 4. *Mor. c.* 14. 5. Vtque stellæ fixæ sunt, nec nisi cum cœlo moto mouentur: Ita Sancti in Deo fixi Secundum illud Act. 17. *In ipso viuimus, mouemur, & sumus.* Hisce in stellis, id est, sanctis erunt signa. Nam Isai. 13. *Stellæ non expandent lumen suum.* Ioel. 2. *Stellæ retraxerunt lumen suum.* O signa infausta!

III. Infaustior autem res signata. 1. Nam tunc sancti subtrahent opem suam intercedendi pro peccatoribus: Quia iustitiæ tempus est, non misericordiæ. Quantum namque iam patrocinantur, tantum dein aduersabuntur: conformes Duci suo Iesu. 2. Psalm. 149. *Exaltationes Dei in gutture eorum, & gladij ancipites in manibus eorum, ad faciendam vindictam in nationibus.* 3. Exultabunt, & iubilabunt de die vindictæ iniuriarum suo Capiti Iesu illatarum, seque ipsumque vindicabunt de improbis. 4. Irridebunt eos, ac subsannabunt, Deut. 32. *Vbi sunt Dij eorum, in quibus habebant fiduciam? Surgant & opitulentur vobis, & in necessitate vos protegant.* 5. Simul in interitu eorum ridebunt, Psalm. 57. *Lætabitur iustus cum viderit vindictam: manus suas lauabit in sanguine peccatoris.* Et Sapient. 5. *Stabunt iusti in magna constantia aduersus eos, qui se angustiauerunt.* O signa! Hæc *memorare nouissima tua, &c.*

CONCIO III.

De horribili die Iudicij.

Moyses, *Deut.* 32. præuidens ventura in Iudæos mala, ob violationem legis, diem quo euenient, appellat *diem perditionis, desolationis & destructionis.* Ex quo licet æstimare de die generalis perditionis, tanto horribiliore.

Super quo nos

I. *De horrore Diei iudicialis.* II. *De ignorata, & immeritoria die illa noctis.* III. *De ignibus diei.* IV. *De tempestate in elementis quatuor.* V. *De nominibus diei.*

Pars I.

De horrore diei iudicialis.

Isaias 21. ait: *Visio dura nunciata est mihi, propterea repleti sunt lumbi mei dolore, & Angustia possedit me, sicut angustia parturientis. Corrui cum audirem. Conturbatus sum, cum viderem: emarcuit cor meum: tenebræ stupefecerunt me.* Viderat euertendam Jerosolymam, templum, aram. At quid ea ad orbis totius interitum? Exclamare libet cum Ieremia 1. *Ollam succensam ego video.* Nam talis in iudicio orbis erit. Hinc Deut. 32. *Ignis succensus est in furore meo, & ardebit vsque ad inferni nouissima: deuorabitque terram cum germine suo, & montium fundamenta comburet.* Quin & homines. Hebr. 10. *Terribilis quædam expectatio iudicij est, quæ consumptura est aduersarios.* *Horror diei.*

rios. illic namque, ait S. Greg. Nyſſ. Orat. 2. in 1. Gen. *iraſcetur Iudex, elementa frement, cœli furorem ſpirabunt, omnes creaturæ aduerſus hominem inſurgent.*

Fœmina Pœnitentia auertenda. Quid? Rex Ezechias auditis minis in Ieruſalem ab Rabſace intentatis, ſacco indutus in templum conuocatos proceres ſacco indutos ad Iſaiam amandat, qui dicerent, 4. Reg. 19. *Dies tribulationis, & increpationis, & blaſphemiæ dies iſte.* Quid agi par ad diem iudicij? Quæ pœnitentia par? *Dies vltionis.* Mardochæus accepta ab Aſſuero licentia, die vna in Suſis occidit 500. viros, & Amani cognatos 10. egit in crucem: quæ dies dicta eſt, Eſth. 8. *Dies vltionis.* At diuinæ vltionis dies *quam terribilis eſt, & quis reſiſtet tibi?* Pſ. 75. *Ex tunc ira tua: De cœlo auditum feciſti iudicium, terra tremuit & quieuit: cum exurgeret in iudicium Deus.*

Sancti ad eã expauescunt. 1. De ea die Sophonias 1. *Vox diei Domini amara, tribulabitur ibi fortis:* Hercules, Cæſar, Samſon, &c. Quin etiam Pſal. 96. *Montes*, id eſt Sancti, *ſicut cera fluxerunt à facie Domini, à facie Domini* iudicantis *omnis terra.* 2. Oſtenſa Abrahæ dies illa ſic deſcribitur, Geneſ. 15. *Cum ſol occumberet, ſopor irruit ſuper Abraham, & horror magnus atque tenebroſus inuaſit eum: apparuit clibanus ardens & fumans, & lampas ardens.* In quæ S. Auguſt. ſerm. 54. de temp. & Pſ. 103. con. 3. *Clibanus*, ait, *ſignificat diem iudicij, in quo erit fletus & ſtridor dentium, & tarda pœnitentia, quando ardebit terra vſque ad inferos.* 3. Vnus amicorum Iob diem iſtum animo voluens ait, Iob 4. *In horrore viſionis nocturnæ, &c. pauor tenuit me & tremor, & omnia oſſa mea perterrita ſunt.* Quæ verba S. Greg. 5. Moral. cap. 23. de iudicio interpretatur. 4. Neſcit ſat deſcribere diem eam Sophonias cap. 1. *Dies*, ait, *iræ dies illa, dies tribulationis & anguſtiæ: dies calamitatis & miſeriæ: dies tenebrarum & caliginis.* Huius *memorare nouiſſima*, &c. Hæc dies quia eſt confuſionis, nullo ſeruato ordine cætera de eo proferentur.

PARS II.

De ignorata & immeritoria die noctis.

I. Dies vltionis ignoratur: qui cœlorum, ſiderumque motus eum non indicant: ſoli cognita Deo eſt. 1. Nam Pſal. 93. *Deus vltionum Dominus, Deus vltionum libere egit.* 2. Ariſtoteles nunquam potuit ingenio diem ortus mundi indagare: ideo dixit, eum ab æterno extitiſſe. Finis minus ſciri valet. 3. Malach. 3. *Ecce venit Dominus Deus exercituum, & quis poterit cogitare diem aduentus eius?* Zach. 14. *Et erit dies vna quæ nota eſt Domino, non dies neque nox.* Marc. 13. *De die illa vel hora nemo ſcit, neque Angeli in cœlo, neque Filius, niſi Pater.* 4. Apoſtoli noſſe cupiebant: at Dominus, Actor. 1. *Non eſt veſtrum noſſe tempora vel momenta, quæ Pater poſuit in ſua poteſtate.* Apud Galatinum lib. 4. c. 6. & Mirandulam l. 7. Nephit. c. 4. ſunt Rabani qui noſſe volunt, ſic diuinantes: Sex diebus conditus eſt orbis, & 6000. annis perſtabit. Nam Pſ. 89. *Mille anni ante oculos tuos tanquam dies heſterna quæ præterijt.* Nugantur. *Dies iudicij neſcitur.* *Errones.*

II. Incerta & ignorata dies, vt horror certus eſt 1. Ioannes vidit Iudicem cum ſcintillantibus oculis, gladioque ancipite, & exanimis corruit, *Apoc.* 1. Si hoc Dilecto, quid alijs fiet ad plura, maioraque viſa? 2. Ipſe Dominus ait, Matth. 24. *Erit tunc tribulatio magna, qualis non fuit ab initio mundi.* 3. Ergone maior, quam in diluuio? *Geneſ.* 7. quam, *Gen.* 19. in Pentapoli exuſta? quam, *Exod.* 8. in plagis Ægypti? in cruentis aquis, ranis, cyniphibus, muſcis, peſte, grandine, locuſtis, tenebris, occiſis primogenitis, denique in ſubmerſione omnium? Erit dies non dies, & nox ea de qua Dominus, Ioann. 9. *Venit nox, in qua nemo poteſt operari.* Ergo dum dies eſt, in vinea operandum eſt, *Horror ſcitur ex parte.* *Dies erit noctis.*

est, *Matth.* 20. Nam ad vesperam denarius datur diurnus, & 2. Corinth. 5. *recipiet vnusquisque prout gessit*, &c. Nam Psal. 103. *Exibit homo ad opus suum, & ad operationem suam vsque ad vesperam.* Subsequente *tota nocte laborantes nil capiunt*, Luc. 5. O labores istos nocturnos! Væ.

[...]rridis[...] [...]que [...]tus.

III. De nocte Sap. 17. *Illis solis superposita erat grauis nox: imago tenebrarum spiritus sibilans: aut inter spissos arborum ramos auium sonus, aut vis aquæ decurrentis nimium: aut sonus validus præcipitatarum petrarum, aut mugientium valida bestiarum vox, aut resonans de altissimis montibus Echo, deficientes faciebant illos præ timore.* O horrificam noctem! 2. Illane, in qua Matth. 25. *clamor factus est. Ecce sponsus venit?* Væ imparatis ac stultis! Manna in deserto omni die pluebat, at non in Sabbato, *Exod.* 16. Ita nunc gratiæ fit copia, nulla in iudicio, qui non ante collegerit, perit. 2. Exod. 23. *Sex annis seres agrum tuum, septimo sabbatum terræ erit.* Is ager conscientiæ, ac animæ est. Vna septimana est vita nostra; dein sabbatum terræ, Apoc. 14. *Amodo iam dicit spiritus, vt requiescant à laboribus suis.* Hinc adeo solicite monet, 2. Cor. 6. *dum tempus acceptabile, dum dies est, bonum operemur.*

[...]nc finis [...]neredi.

Erronea

Pars III.

De ignibus Diei.

[...]s erit [...]gis.

I. IVdicij tamen dies dicitur; at qualis erit? 1. Ps. 31. *Pro hac orabit ad te omnis sanctus in tempore opportuno: veruntamen in diluuio aquarum multarum ad eum non approximabunt*, q. d. Iam nobis apud Deum patrocinabuntur Diui: non tunc, 2. Tunc enim Dominus, vt Cleon ad reip. clauum admotus conuocatis ad se amicis & cognatis profitetur, se ex hoc omnem affectum amicitiæ & sanguinis exuere: & eundẽ omnibus futurum. Ita *in diluuio Deo sancti non approximabant*: Mandabitur tamen, Ps. 49. *Congregate illi Sanctos eius, qui ordinant testamentum eius.* Heu diluuium! 1. Nã Dan. 7. *Fluuius igneus, rapidusq; egrediebatur de ore eius.* 2. Et Ps. 96. *Ignis ante ipsum præcedet, & inflammabit in circuitu inimicos eius*, &c.

Sine auxilio Sanctorum.

II. Vxor Loth, viso tantum per respectum incendio Sodomæo, sic exhorruit, vt lapidesceret, *Gen.* 19. O quis horror viso orbis flammeo diluuio; quo, ait August. in Psal. 103. conc. 3. *mouebuntur fundamenta montium, & ardebit terra vsque ad inferos.* 2. *Apoc.* 18. Viso Babylonis incendio conspersi cineribus lamentabuntur: *Væ! Væ! Ciuitas illa magna, in qua diuites facti sunt omnes, vna hora desolata est.* 3. Ipse Dominus flens super Jerusalem ait: Luc. 19. *Venient dies in te, & circundabunt te inimici tui vallo, & coangustabunt te vndique, & ad terram prosternent te, & filios, qui sunt in te: & non relinquent lapidem super lapidem.* Jam tempus est miserendi, tunc minime. Tunc enim, vt collecta aquarum vis, cohibitaque diu, demum miro cum impetu proruit: ita Jsa. 28. *ecce validus & fortis Dominus, sicut impetus aquarum multarum inundantium.*

Dies horroris. Exempla.

Pars IV.

De tempestate in elementis quatuor.

IAm vero, Job 26. *cum vix paruam stillam sermonis eius audierimus; quis poterit tonitruum magnitudinis illius intueri?* Præsertim cum Psal. 49. *in circuitu eius tempestas valida:* cum etiam Psal. 82. *sicut ignis qui comburit siluam, & sicut flamma comburens montes, ita persequeris illos in tempestate tua, & in ira tua turbabis eos.* Væ peccatori! Job 27. *Apprehendet enim eum, quasi aqua inopia, nocte opprimet eum tempestas.*

I. Tempestas erit in mari ab erumpentibus ventis, surgentibus vndis, emergentibus piscium monstris, &c. Luc. 21. *arescentibus hominibus præ confusione sonitus maris & fluctuum*, Psal. 76. *Viderunt te aquæ Deus, & ti-*

& timuerunt, & turbata sunt abyssi. O, Psl.68. *non me demergat tempestas aquæ.*

II. Tempestas in terra, ab succussionibus, euulsis stratisque montibus. 1. Nam Marc.13. *Erunt motus magni per loca:* 2. Ps.81. *Mouebuntur omnia fundamenta terræ.* 3. Ps.97. *Moueatur mare, & plenitudo eius: orbis terrarum, & vniuersi qui habitant in eo. Quoniam venit iudicare terram: iudicabit orbem terrarum in iustitia, & populos in æquitate.* 4. Isai. 13. *Super hoc cœlum turbabo, & mouebitur terra loco suo.* 5. Apoc. 16. *Et terræmotus factus est magnus, qualis nunquam fuit.*

III. Tempestas in aere. 1. Ps. 96. *Illuxerũt fulgura eius orbi terræ; vidit & commota est terra.* 2. Ps.17. *Misit sagittas suas, & dissipauit eos.* 3. Apoc.11. *Et facta sunt fulgura, & voces, & terræmotus, & grando magna, sicut talentum descendit de cœlo in homines.*

IV. Tempestas in igne. 1. Ps. 96. *Ignis ante ipsum præcedet, & inflammabit in circuitu inimicos eius.* Quos Ps.5. *odisti omnes, qui operantur iniquitatem,* &c. 2. Ideo Psalm. 10. *pluet super peccatores laqueos, ignis, sulphur, & spiritus procellarum pars calicis eorum: quoniam iustus Dominus, & iustitias dilexit.* Et hanc exequentur *ignis, grando, nix, glacies, spiritus procellarum: quæ faciunt verbum eius.* Psal.148.

V. Tempestas erit in cœlo. Isai. 13. *Super hoc cœlum turbabo.* Psal. 82. *Et in ira tua turbabis eos.* Eorum stellæ cadent, influxus stabunt, cursus errabunt, &c. Istis Dominus interueniet *quasi tempestas.* Dan.11. Nahum 1. *Dominus in tempestate & in turbine viæ eius.* Ipse ait per Ezech. 13. *Erumpere faciam spiritus tempestatum in indignatione mea, & imber inundans in furore meo erit, & lapides grandes in ira in consumptionem.* Iam collige singula: Deus, Diui, cœli, elementa, creaturæ omnes, & omnia irata erunt ac turbata.

PARS V.

De nominibus Diei.

Dies tres celebrantur: Gratiæ; Gloriæ; Iræ. Ac huius tantæ, vt Psal. 89. *Quis nouit potestatem iræ tuæ, & præ timore iram tuam dinumerare?* Psal.6. *Domine ne in furore tuo arguas me, neque in ira tua corripias me.* Exhorruit ab eo Abacuc, cap.3. *Audiui & conturbatus est venter meus: à voce contremuerunt labia mea.* Ergo *ingrediatur putredo in ossibus meis, & subter me scateat, vt requiescam in die tribulationis.* *Dicitur dies iræ.*

O diem vt terroribus, ita & nominibus insignem! Audi Job 38. *Quæ præparaui in diem pugnæ & belli.* Ita & Psal.139. *Dies belli* dicitur antonomastice. Vnde Job 40. *Memento Belli: nec vltra addas loqui.* q. d. effari non est, cogita quiduis de eo; omnia tamen sunt cogitatu horribiliora. Omnia die eo erunt bellica; pax Deum inter & homines rumpetur; tubæ concinent; ruet Jericho: anceps gladius oris Dei vibrabitur, &c. *Belli.*

Gedeon, *Iudic.* 7. collisis lagenis, flammis apparentibus, tubis concrepantibus fudit Madianitas. Dominus, Matth.24. *mittet Angelos cum tuba & voce magna.* Apoc.8. *septem Angeli, qui habebant 7. tubas præparauerunt se, vt tuba canerent.* Nam Sophon. 1. est *Dies tubæ & clangoris.* Item Ps. 49. *Ignis in conspectu eius exardescet.* Horribiliora erunt, quam anno Mundi 2453. quando legem dabat in Sinai Deus, *Exo.* 19. *Tubæ.*

Fuit alia lux peccatorum, at Isai, 13. *Prope est dies Domini, dies Domini veniet crudelis.* Joel.2. *Magnus dies Domini & terribilis.* Sic & Soph.1. 2. Pet.3. & 1. Thess.5. *Dies Domini sicut fur.* Ergo iam Job. 21. *ducant in bonis dies suos impij,* finem dabit *Dies Domini magna,* Apoc. 6. Pij autem cum Elisæi puero clamant: 4. Reg.6. *Heu, heu Domine, quid faciemus?* *Domini.*

CONCIO IV.

De Iudice.

DAniel, *c.6.* cum fuiſſet vltima quæque perpeſſus, demum ſuper Babyloniæ Satrapas conſtituitur par Regi. Ita Jeſus conſtitutus Rex viuorum ac mortuorum

Itaque in præſens nos

I. De Iudice tremendo. II. *Quis futurus Iudex.* III. *Qui eius Aſſeſſores.* IV. *Quæ ſeueritas eiuſdem.* V. *Quis illius comitatus.* VI. *Quam vox eius horribilis futura.*

Pars I.

De Iudice tremendo.

[illegible]t Iudex [illegible]atis? I. VT nemini dubium; eſſe Deum, à quo omnia in nos dimanant: ita & fore Iudicem omnium, qui retribuet cuique. Pſal. 61. *Duo hæc audiui, quia poteſtas Dei eſt: & tibi Domine miſericordia, quia tu reddes vnicuique iuxta opera ſua.* 1. Hoc Judice quis potentior? Pſal. 49. *Quoniam Deus Iudex eſt.* 2. Cuius maieſtas par? *Aduocauit Cœlum deſurſum, & terram diſcernere populum*, id eſt, Angelos, & Diuos. 3. Quis formidabilior? Pſ. 96. *Ignis ante ipſum præcedet, & inflammabit in circuitu inimicos eius.* Ergo *vigilate & orate: Quia neſcitis diem, neque horam*, Matth. 24. Vrbs cui indictæ ſunt inimicitiæ, non vigilaret? Atqui Iſa. 3. *Dominus ad iudicandum venit cum ſenibus populi, & principibus eius.*

[illegible]r Iudi[illegible]. [illegible]ale? Væ impijs. 1. Iob 18. *Fugite à facie gladij: quia vltor iniquitatum gladius, & ſcitote eſſe iudicium.* 2. Quale? Pſal. 95. *Iudicabit orbem terrarum in Iuſtitia, & populos in Æquitate.* 3. Quo iure? Luc. 21. *Videbunt filium hominis venientem in nube cum Poteſtate & Maieſtate.*

[illegible]xempla [illegible]endi. II. Hunc vidit, *Apoc. 1.* in medio 7. candelabrorum, flammantem oculis; voce, vt aquarum, rauca; ore gerentem ancipitem gladiũ: Vidit Ioannes, & ſemianimis corruit. Similem vidit, Dan. 10. & ait: *Emarcui, nec habui quicquam virium.* 1. Et quis non cõtremiſcat? Ad huius tribunalis memoriam exhorruit S. Hilarion moriturus. 2. Itemq; Agathon anachoreta: qui ſciſcitantibus, ad quid ita cohorruiſſet, ait: Alius Iudex eſt Deus, quã homines. 3. Itaq; efficaces ab eo minas fore apud peccatores ratus Pſ. 7. ait: *Deus iudex iuſtus, fortis & patiens, nunquid iraſcetur per ſingulos dies? Niſi conuerſi fueritis gladiũ ſuũ vibrauit.* Pſ. 49. *Quoniã Iudex eſt: intelligite hæc, qui obliuiſcimini Deũ: nequando rapiat, & non ſit qui eripiat.* Quare *memorare nouiſſ. &c.*

Pars II.

Quis iudex futurus?

IOan. 5. *Pater non iudicat quenquam, ſed omne iudicium dedit Filio.* 1. Ita & Centurionẽ Petrus docuit, Act. 10. *Hic eſt, qui conſtitutus eſt à Deo Iudex viuorum & mortuorum.* 2. Ab hoc ſpes Paulo, 2. Tim. 4. *in reliquo repoſita eſt mihi corona iuſtitiæ, quam reddet mihi Dominus in illa die iuſtus Iudex.* 3. Dan. 7. *Ecce Filius hominis veniebat cum nubibus cœli*, id eſt, ſanctis. *Iudex erit Ieſus.*

Qua homo ſubdelegatus. Itaque proprie poteſtas iudiciaria S. Trinitatis eſt: ait D. *Thom. 3. p. q. 59. ar. 1.* iure tamen appropriationis data eſt Ieſu homini. *Cauſa Prima.* Quia Phil. 2. *Humiliauit ſemetipſum factus obediens vſque ad mortem, mortem autem crucis: propter quod & Deus exaltauit illum.* *Secunda.* Quia Eph. 1. *Ipſum dedit caput ſupra omnem Eccleſiam, quæ eſt corpus ipſius, & plenitudo eius.* Item *Col.* 1. At capitis eſt dominari membris. Hinc Phil. 2. *In nomine Jeſu omne genu flectetur* ſubditorum illi. *Tertia.* Quia, ſi Deus ſolus veniret Iudex, rigide nos reos peragerет; at iam ob ſympathiam Hebr. 4. *Non habemus Pontificem, qui non poſſit compati infirmitatibus noſtris.* *Et hæc ſpes requieſcit in ſinu meo.* 1. Vt enim Moyſes, de Sina deſcendens, velato vultu loqui debebat ad populum, ne hic ſplendore vultus nimium terreretur; Ita terribilem Deitatem Ieſus obleuauit Humanitate. Mich. 3. *Abſcondet faciem ſuam ab eis iratam.* Pſ. 79. *Oſtende faciem tuam* miſericordem, *& ſalui erimus.* Pſ. 131. *Non auertas faciẽ*

1. Ob humilitatẽ.

2. Quia caput eſt.

3. Quia compati nouit vt homo.

Christi tui clementem. 2. Ita Alexander Magnus subiugatis Persis dans iura, Persicum assumpsit habitũ partim, partim Macedonicum retinuit; quo popularior foret. Ita Jesus, Phil. 2. *formam serui accipiens est habitu inuentus vt homo*, & factus *quasi vnus ex nobis*. 3. Talis & in iudicio veniet; reor, ne iustis terror foret nimius; & vt impij *videant in quem transfixerunt*. Ideo fidenter Ps. 42. *Iudica me Deus*, *& discerne causam meam de gente non sancta*. Psal. 71. *Iudicium tuum Regi da, & iustitiam tuam filio Regis*, q. d. Non Deus solus mecum intret in iudicium. Quia. Vt & impij videre iudicem queant. Qui si solus Deus foret, cernere eum non possent, nisi percepta prius beatitudine. At Isa. 26. *tollatur impius, ne videat gloriam meam*. Iob 13. *Cur faciem tuam abscondis, & arbitraris me inimicum?* Iudicem vero *peccator videbit & irascetur: dentibus suis fremet, & tabescet*, Ps. 111.

PARS III.

Qui assessores Iuditij.

I. INtererit tamen iudicio *S. Trinitas*, ac præsidebit. Id *S. Cyrillus Catech.* 15. sic declarat ex Genes. 18. Abraham vidit tres euntes ad iudicium Sodomorum, & vnum adorauit; Ita in iudicio orbis, præerit S. Trinitas; At vni Jesu delegabitur potestas iudicandi.

2. Item *Apostoli*. 1. Matt. 19. *Sedebitis & vos super sedes XII. iudicantes XII. tribus Israel*. 2. Sic de eo gloriatur. 1. Cor. 6. *Nescitis quoniam Angelos iudicabimus: quanto magis secularia?* 3. *Apoc.* 4. visus sedere in throno, & in circuitu seniores *XXIV*. coronati, qui sunt XII. Apostoli & XII. Patriarchæ. 4. Quare Ps. 9. *Parauit in iudicio thronum suum*, *& ipse iudicabit orbem terræ in æquitate*. Nec solus; Ps. 121. *Quia illic sederunt sedes in iudicio, sedes super domum Dauid*. 5. Matth. 12. *Ideo ipsi vestri iudices erunt*. O gloriam? Sap. 3. *Fulgebunt iusti*, Apostoli, *& tanquam scintilla in arundineto discurrent: iudicabunt nationes, & dominabuntur populis*. 5. Ps. 44. *Pro patribus tuis* Patriarchis, *nati sunt tibi filij* Apostoli: *constitues eos Principes super omnem terram*.

3. Quin *omnes iusti* approbabunt iudicium Jesu, Ps. 118: *Iustus es Domine & rectum iudicium tuum*. Psal. 18. *Iustitia Domini recta*: Nec enim fallere eum quicquam potest, ait S. Leo serm. 5 Quadr. *cui peruium est omne solidum, & apertum omne secretum: cui obscura clarent, muta respondent, silentium confitetur, & sine voce mens loquitur*, 1. Reg. 2. *Quia Deus scientiarum Dominus est, & ipsi præparantur cogitationes*.

PARS IV.

De seueritate iudicis.

I. IVdex tam strictus erit, quam iratus. 1. Apoc. 6. *Veniet Dies magna iræ eius*. Vt 2. S. Hieron. dicat: *Damnatis melius esset inferni pœnas, quam Domini præsentiam ferre*. 3. Eius exhorrescens vultum Iob erat, cap. 7. *Nec aspiciat me visus hominis* Jesu. 4. Qui ipse comminatus est: Psalm. 74. *cum accepero tempus, ego iustitias iudicabo*. 5. Vbi S. Bernardus ait: *Quid faciet de iniustis iudicijs, qui ipsas quoque iustitias iudicabit? Veniet, qui male iudicata reiudicabit, illicite iurata confutabit; qui faciet iudicium iniuriam patientibus*.

Horribilis erit Iudex. 1. Ob iram.

Et id quam Rhadamantæ ac rigidè? Ezech. 7. *Finis venit, venit finis, Ecce immittam furorem meum in te: & iudicabo te iuxta vias tuas: & ponam contra te omnes abominationes tuas: & non parcet oculus meus super te, & non miserebor: & scies, quia Ego Dominus percutiens*. Emphaticos hic dicta singula. Ecce ira, rigor, exprobratio, immisericordia, potentia, percutiens.

2. Ob rigorem.

Heu! *Dominus percutiens* tum erit, qui ante pater & frater erat. Tum Psalm. 9. *cognoscetur Dominus iudicia faciens*: quem ante peccator noluit agnoscere inuitantem ad sese,

3. Ob vindictam.

Aduentus duorū Christi cōparatio.

II. Age, confer aduentum hunc secundum cum primo. 1. In primo venit *Ecce Agnus Dei; ecce*, &c. Ioan. 1. & Zach. 9. *Ecce Rex tuus venit tibi mansuetus.* In secundo venit leoninum spirans. Amos. 3. *Leo rugiet, & quis non timebit?* Nam Apoc. 5. *Vicit Leo de tribu Iuda.*

2. Item in primo venit Sap. 18. *dum medium silentium tenerent omnia: tacebat in præsepio*, in deserto, in cruce, in sepulchro. Quia Jsa. 45. *vere tu Deus absconditus.* At in secundo *manifeste veniet*, in nubibus cum maiestate maiore; quam eum viderat in throno Jsa. c. 9. Inque medio candelabrorum, Joannes *Apoc.* 1. Aut Daniel c. 10.

Et cum eo omnis militia cælestis. Cuius quanta vis! 1. Expertus vnum ex ea est exercitus Assyriorum. 4. *Reg.* 19. cæsis nocte vna 185000. hominum. 2. Sensit Ægyptus, *Exod.* 12. cæsis primogenitis.

1. Ob arma.

III. Qualia arma? 1. Abac. 3. *In luce sagittarum tuarū, in splendore fulgurantis hastæ tuæ.* 2. Deut. 32. *Si acuero vt fulgur gladium meum.*

2. Ob maiestatem.

Ecce maiestatem. 1. *Deus manifeste veniet, Deus noster & non silebit. Ignis in conspectu eius exardescet, & in circuitu eius tempestas valida. Aduocauit cœlum desursum, & terram discernere populum suum.* Psal. 49. 2. Adeo etiam Ps. 49. *Annuntiabunt cœli Iustitiam eius: & videbūt omnes populi gloriam eius.* 3. Ipse de hac, Matt. 26. *Dico vobis amodo videbitis filium hominis sedentem à dextris virtutis Dei, & venientem in nubibus cœli.*

PARS V.

De comitatu Iudicis.

3. Ob comitatum Angelorū.

IPse, ibidem: *An putas, quia non possum rogare Patrem, & exhibebit mihi modo plusquam 12. legiones Angelorum?* Nam, Malach. 3. *Deus exercituum vocatur.* Quin etiam, Sap. 5. *armabit creaturam ad vltionem inimicorum:* Angelos, sanctos, cœlos, elementa, bruta, dæmones. Ecce maiestatem, & manifestū aduentum.

Figura Iudicantis.

I. Ezechiel, c. 1. vidit Cherubinum cum facie hominis, & leonis. Hic Jesus est: venit natus in facie hominis: at iudicaturus aderit in facie leonis: Ezech. 1. & Psalm. 21. *Sicut Leo rapiens & rugiens.* Prou. 19. *Sicut fremitus leonis, ita & Regis ira.* 2. Jta Dauid, 1. *Reg.* 17. cultu pastoritio & armatura venit contra Goliathum: at dein iam Rex veniet contra stultum Nabal cum exercitu & ira. *Ego*, ait 1. Reg. 25. *frustra seruaui omnia, quæ huius erant in deserto.* Simile Jesus exprobrabit in suo secundo aduentu impijs Nabalitis, inq; eos vindicabit. 3. Qualis & Moyses, *Exod.* 32. videns in monte idololatriam populi, iramque mortesq; à Deo paratas, has deprecatus est: At cum descendit, propiusque inspexit omnia; acrius concitatur, arma rapit, cædit, mactat. Jta Dominus, iam in montibus æternis commorans, merita suæ Passionis pro nobis interponit: At vbi iudex aduenerit; Væ! Ps. 75. *Tu terribilis es, & quis resistet tibi?* Pie Jesu, cum *iudex crederis esse venturus; Te ergo quæsumus tuis famulis subueni, quos pretioso sanguine redemisti.*

Comites Iudicis.

II. Heu! *quid tunc miser sum dicturus, cum vix iustus est securus;* cum tot exercitus est contra me ducturus? 1. Angelos, Matth. 25. *Veniet in maiestate sua, & omnes Angeli eius cum eo.* 2. Sanctos: Psa. 49. *Congregate illi sanctos eius, qui ordinant testamentum eius.* 3. Defunctos: S. Hieronymus: *Surgite mortui venite ad iudicium.* 4. Creaturas Psal. 49. *Aduocabit cœlum desursum, & terram discernere populum suum.*

Et is tantus cum tantis aduenienst *contra folium, quod vento rapitur, ostendis potentiam tuam?* Job 13. Quid attinet? Dum Angelos proturbares cœlo, ostendisti potentiam: iuste: at non cum apparatu tanto, vt nunc: & nunc cum misellis homulis res tibi est.

Sed & Cruce formidabilis erit, quam hu-

humilis ipse tulit. 1. Matt. 24. *Tunc parebit signum filij hominis.* 2. Tunc *Apoc.* 3. videbitur *aurea clauis David*, ianitrix cæli. 3. Quæ tamet si frustulatim nunc per orbem diuisa colatur: at tamen qui sparsos corporum pulueres, collectos restaurabunt Angeli, ij & Crucem hanc.

Iustis solatio.

Quare vt Goliæ gladius in Salomonis templo asseruabatur monimentum victoriæ: Vt & manna in arca, signum beneficentiæ diuinæ: Ita Crux vtriusque testis Victoriæ, & beneficentiæ Christi apparebit.

Impiis horrori erit.

At impijs horrifica erit. 1. Qualis virga Aaron efflorescens in nocte, Passionis fructum extulit: At ijs iam in serpentem vertetur. 2. Qualis arbor in mundi medio plãtata fructus vitæ tulit pijs: at mortem impijs. 3. Tunc misericordiæ torrentes, per Ægyptum manare soliti, in sanguinẽ vertentur. *Exod.* 7. 4. Tunc virga vigilans, *Ierem.* 1. olla succensa fiet. 5. Tunc nubes discriminans Israelitas ab Ægyptijs, his horrori, istis erit solatio. *Exod.* 14. 6. Væ ijs, qui Phil. 3. *ambulant, quos flens dico, inimicos Crucis Christi.* Hi tunc dicent, quod fratres Josephi, Genes. 42. *En sanguis eius requiritur.*

PARS VI.

De voce horribili Iudicis.

Vox erit horrifica.

I. IAm vero à Voce quam horribilis Judex? Psal. 103. *à voce tonitrui tui formidabunt.* 2. Et vero, Job. 26. *quis poterit tonitruum magnitudinis eius intueri?* 3. Vere Psal. 49. *Deus noster manifeste veniet, & non silebit.* Siluit coram Pilato & Herode: at tunc, Job. 37. *in voce sua tonabit.* 2. Reg. 22. *Tonabit de cœlo Dominus, & Excelsus dabit vocem suam.* Idcirco, 1. Re. 2. *Dominum formidabunt aduersarij eius, super ipsos in cœlis tonabit.* 4. Atqui tonitrua sunt tempestatum ac fulminum indicia. An non fulmen hoc? Matth. 25. *Ite maledicti in ignem æternum.*

1. Ob dissimulata diu scelera.

II. *Non silebit.* Peccasti diu? Ecce, Psal. 49. *Hæc fecisti, & tacui,* Psalm. 37. *Factus sum sicut homo non audiens, & non habens in ore suo redargutiones.* 2. At vero iam Psal. 49. *arguam te, & statuam contra te:* Et Isai. 42. *Sicut parturiens loquar.* 3. Time eum, qui modo dissimulat quasi dormiens: tunc enim excitabitur *tanquam potens crapulatus à vino.* Psal. 77.

Bella figura.

4. Sicut Noë explantata ab se vinea inebriatus dormijt: *Gen.* 9. & nudatus ridebatur. At euigilans maledicit impio. Ita Jesus amore ebrius Ecclesiæ, nudatus, risusque in cruce, *Dissimulans peccata hominũ,* in iudicio Ps. 77. *excitatus est tanquam dormiens Dominus, & quasi potens crapulatus à vino, & percussit inimicos in posterioras, opprobriũ sempiternum dedit illis.*

2. Ob clamorem scelerum.

Heu! scelerum clamore *excitatus est.* 1. Sic *Genes.* 4. Sanguis Abel clamans excitabat eum. 2. Sic *Gen.* 18. Sodomorum clamor ascendit ad eum multiplicatus: & ipse descendit in vindictam. 3. Plane sicut adamas vix distringibilis, cum particula absilierit, cœperitque frangi, iam tum minutatim resoluitur. Ita Dei patientia vix malleis vitiorum nostrorum cedit: at, vbi in iudicio semel iræ dederit locum, totam effundet.

3. Ob risum lætantis iusti.

III. Ab ea exhorruit Iob. 14. *Quis mihi hoc tribuat, vt in inferno protegas me, donec pertranseat furor tuus.* 2. Et furor hic tantus erit, vt dicat Psal. 57. *Lætabitur iustus,* Iesus, *cum viderit vindictam, manus suas lauabit in sanguine peccatoris.* Hebræi legunt *pedem suum.* 3. Ita Ioab fecit trucidatis Abner, & Amasa, 3. Reg. 2. *Effudit enim sanguinem eorum, & posuit cruorem prælij in baltheo suo, & in calceamento suo.* 4. Tantum ab eo tunc aberit misericordia, vt dicat Prou. 1. *Ego quoque in interitu vestro ridebo, & subsannabo, cum vobis id, quod timebatis, aduenerit.*

Obe-rgiam ofanan-s iudi-n.

1. Non erit is amplius, qui deprehensam in adulterio absoluit. Adulteras animas grandine saxorum obruet. 2. *Non silebit*, sed prorumpet dicens, Genes. 45. *Ego sum Ioseph, quem vos vendidistis in AEgypto.*

Ideoque etuendi.

Cætera me effari non est, meditari plura licet de inexorabili Iudice. 1. Quem vt *vidit, commota est terra, montes sicut cera fluxerunt.* Ps. 69. Quid ergo fragili luto homine fiet? Atqui 1. Petr. 4. *Si iustus vix saluabitur, peccator vbi parebit?* Et quis se abscondèrit à Sole isto, omnia rimaturo?

fallibilis dex erit.

IV. Sol iudex est. 1. Quia vt Sol ex orbe altero ad nostrum progressus, Ita IESVS è cœlo in iudicium venturus lucem beatitatis afflabit iustis resurgentibus in gloriã: noctuis impijs luce ipsa erit intolerabilis. 2. Sol iste diem ac noctem disterminabit, item nouam diem ac noctem producet, æternitatis scilicet. 3. Quia 1. Cor. 4. *illuminabit abscondita tenebrarum*, ac scelerum. Quod si igitur Jacob, viso Esau occurrente cum turma equitum, trepidauit: quis non pauebit ad aduentum Iudicis? Ille iam nos, vt Saules vocat: Act. 9. *Quid me persequeris?* Respondeamus prompti; *Domine quid me vis facere?* Ecce *paratum cor meum Deus.*

CONCIO V.

De Iudicandis.

MOyses, *Exod.* 19. eduxit ex Ægypto 600000. Israelitarum in desertum Sinai: vbi Legem acciperent: quæ horribili cœlorum cum tonitru, & tubarum sonitu ferebatur. Iesus omnes homines è tumulis euocatos ducet in vallem Iosaphat: vbi sententiam accipient generalem; quæ terribili cum procella feretur.

Nos circa ea

I. *De iudiciali gladio Christi*; II. *De comparitione omnium; ac separatione.* III. *De resurrectione omnium.* IV. *De disparitate resurgentium* V. *De loco iudiciali.* VI. *An & paruuli non baptizati comparebunt?*

PARS I.

De iudiciali gladio Christi.

I. PRudentius aut seuerius nullum legitur iudicium, illo Salomonis, 3. *Reg.* 3. è tribunali 12. leonibus fulto, quod de infante, inter matrem & meretricem controuerso, tulit: sc. cum non liqueret esse dissecandum, & dimidiatum cuique dandum; Christi iudicium extremum isto prudentius erit ac seuerius. Quando sedens pro tribunali, stipatus cœlitibus, disceptabit militantem inter & triumphantem Ecclesiam, de prole beatitudinis. Tunc exeret gladium iustitiæ, & suum cuique distribuet. *Iudicium Dei Sapiẽs & seuerũ.*

De hoc gladio. 1. Psal. 7. *Gladium suum vibrauit: arcum suum tetendit.* 2. Ezech. 21. *Egredietur gladius meus de vagina sua ad omnem carnem ab Austro vsque ad Aquilonem.* 3. Iob 19. *Fugite ergo à facie gladij. Quoniam vltor iniquitatum gladius est.* 4. Hunc horruit Psal. 143. & orat, *De gladio maligno eripe me.* *Quia gladio geretur.*

Apoc. 1. Visus homo, cuius ex ore anceps exibat gladius. Hic est sententia Iudicis, transuerberatura animas & corpora. Atque vt maturet iudicium in impios, orat Psalm. 44. *Accingere gladio tuo super femur tuum Potentissime.* Væ ijs qui *Tradentur in manus gladij.* Psal. 62. *In corpus & animã.*

In iudicio contra protoplastas, *Genes.* 3. constituit Deus Cherubinum cum romphæa flammea ad introitum paradisi; qui arceret ingressuros. In hoc extremo Ipse geret gladium in valle Iosaphat: Et ancipitem; quod tum corpora, tum animæ sint damnandæ, quodque tam mortui, quam viui iudicandi.

II. Aciem eius vnicam in viuis sentimus, quæ corpora tangit pœnis. Multos sæpe *In viuis corpus feris gladius.*

perdidit,at nunquam omnes. 1. In diluuio,*Gen.7*,omnes præter octo. 2. In Ægypto multos,*Exod.12*.sed tantum primogenitos,3.In Jericho.*Iof.6*.omnes domos,at Raab cum cognatione superstes relicta est.4.In Sodoma omnes hausit, at familia Loth seruata fuit, *Gen.19*. In extremo autem Judicio nemo excipietur. Figuræ ita significant, 1. Deus iussit Josue 1.bello exscindere Amalecitas: *Exod.17*. at stirpitus omnes exscindi noluit. Sed annis 400. post,stabilito Hebræorum regno, Sauli id præcepit. *Percute Amalec: & demolire vniuersa eius,omniaque interfice à viro vsque ad mulierem,paruulum,& lactentem.* Sæpe hic Deus triumphat vitia humana: sed completo electorum numero, finem faciet vniuersæ carnis.

In iudicio etiam animam.

2. Saulis,diu persecutoris,laciniā præscidisse sat erat Dauidi, 1.*Reg.24*. cum occidere quiuisset. Demum tamen Saul,nō remittens à persecutione insontis, perit in montibus Gelboe cum filijs inglorius. Ita Deus, dum eum hic impij persequuntur peccatis, eos quasi fugit ac licet perdere posset,sat tamē est aliqua tribulatione hos castigasse. At pertinaces reseruat in montes Gelboe,ad vallem Josaphat, ibi à Philistæis orci mactandos. Hoc *memorare, & in æternum non peccabis.*

PARS II.

De Congregatione omnium ad Iudicium: ac Separatione.

Omnes congregabuntur.

I. OMnes ad Judicium cōgregabimur, omnes omnium sæculorum,nationum,ætatum,statuum, conditionum, Legum naturæ, Mosaicæ, Gratiæ, Ethnicæ, Hæreticæ; Matth.25. *Congregabuntur ad eum omnes gentes.* Magnus hic iudicij districtus! 2.Omnes 2.Cor.5. *nos manifestari oportet ante tribunal Christi: Vt recipiat vnusquisque, prout gessit in corpore suo,siue bonū,siue malum.* 3. *Tuba mirum spargens sonum, Per sepulchra regionum, Coget omnes ante thronum.*

Omnia manifestabuntur.

Terribilis tuba: Terribilius hoc, *Manifestari* peccata, & secreta cordium. 1. Non hic folia erunt fici,*Gen.3*. ad pudendorum velationem: Non erunt cameli ad idola Laban asportanda, *Gen.31*. Tunc per parietem templi corporis Deus Ezechieli *c.3*. ostendet omnes abominationes intus latentes.

Omnes iudicabuntur.

1. Tunc ibi Patriarchæ: hic Apostoli: ist hic Martyres,&c. consistent, & Angeli in suis choris: Et Job.25. *Non est numerus militū eius*: Dan. 7. *Millia millium ministrabant ei, & decies centena millia assistent ei.* 2. Tunc erit exitus ille de Ægypto, *Exod.* 14. corporum de terra, vt vel rubrum Iudicij mare tranent: aut mari rubro mersi obruantur.

Parabolæ implebuntur.

II. Tunc parabolæ euangelicæ implebuntur. 1. De X. Virginibus, *Matt.25*. quæ corporum lampades resument, cum oleo bonorum operum: sicque sponso procedent obuiam. At fatuis ianua promerendi tunc clausa erit: & inutilis pœnitentia vitæ peractæ. Prudentes vero intrabunt ad nuptias.2. Tunc *Matth.13*. ager seminis boni, & zizaniæ falcem patietur. Hanc messores colligabunt ad ignem: istud in horreum cœleste condent.3. Tunc *Matt.25*. Paterfamilias, qui in regionē longinquam abiens, dedit seruis talenta Crucis, mortisque suæ, & gratiarum, vt in ijs negotientur, reuertet: rationem & lucrum exiget: his dicet: *Euge serue bone & fidelis, quia in pauca fuisti fidelis, supra multa te constituam: Intra.* Istis: *Eijcite in tenebras exteriores, ibi erit fletus & stridor dentium.* 4. Tunc Matth.25. *Pastor bonus* oues ab hœdis sequestrabit: istis in ouile dexteræ, his in hœdile sinistræ missis. Hæ parabolæ.

Itemque Figuræ.

III. Accipe nunc Figuras. 1. Moyses, *Deut.27*. Israelitas distincturus, sex tribus exho-

ex honestis matronis Lia & Rachele natas, constituit in monte Garizim, benedictioni accipiendæ; sex alias in monte Hebal maledicendas: vtpote natas ex ancillis & libertinis. Ita Christus ad montem Oliueti in valle hinc statuet sex tribus, Angelos, Patriarchas, Prophetas, Apostolos, Confessores; omnes bene natas: Queis dicet; *Venite benedicti Patris mei.* Illinc statuet sex alias, Diabolos, Ethnicos, Hæreticos, Iudæos, Christianos impios & infantes nō baptizatos. Queis dicet: *Ite maledicti,* &c. 2. *Iosue* 8. Cum Leuitæ cuperent populum benedicere, aut maledicere, Arca statuta est media; populus vtrinque partitus. Post hæc legebantur omnia verba benedictionis, & maledictionis, & cuncta, quæ scripta fuerunt in Legis Volumine: Arca est Iesus: Angeli Leuitæ: Lex, Liber vitæ, & mortis, &c. 3. In principio, Gen. 1. *diuisit Deus lucem à tenebris.* Quo ait August. intelligi Angelorum bonorum à malis diuisionem. At similiter in Iudicio *filij lucis* Ioan. 12. à tenebrionibus diuidentur. 4. Nabuchodonosor, *Dan.* 1. in excidio Solymæ adolescentes forma, ingenio, moribusque præstantes elegit, qui coram ipso, absque næuo, essent à mensa, à poculis, à cubiculo: reliquos iussit nexos abripi in captiuitatem ac venundari. Ita Iesus in iudicio.

Pars III.

De resurrectione omnium.

Resurgent corpora.

I. ERgone reparabuntur corpora, varie perdita? Et vero è puluere facilius colliget Deus illa, quam è nihilo creavit. Sed 1. Psal. 33. *Custodit Dominus omnia ossa eorum: vnum ex his non conteretur.* 2. Id Ezechieli, c. 37. ostendit in agro Deus. *Putasne viuent ossa ista? Ecce, accesserunt ossa ad ossa; vnumquodque ad iuncturam suam. Et vidi, & ecce super ea nerui & carnes ascenderunt: & extenta est cutis in eis desuper: & ingressus est in ea spiritus, & vixerunt, steteruntque super pedes suos, exercitus grandis nimis valde.* 3. Plane, vt Ionas 2. è ventre ceti, sic nos è terra reddemur.

II. Tres pueri, *Dan.* 3. illæsi ex camino, imo viuaciores inde exierunt, quam intrarunt. Non vermes, non aues, nō ignis, &c. effecerint, quo minus integri resurgamus. *Integra.*

2. Moyses virga petram Sinaiticam percussit, Exod. 17. *& conuertit petram in stagna aquarum, & rupem in fontes aquarum:* Psal. 113. Deus autem potentia sua percutiet terrā, mare, &c. & dabunt mortuos suos; *Et rursum circumdabor pelle mea & in carne mea videbo Deum Saluatorem meum,* Job. 19.

III. *Congregabuntur ante eum omnes:* non aliqui. Isa. 13. *Visitabo super orbis mala:* non ait, aliquorum: *& contra impios iniquitatem eorū.* Judæi legunt, *super habitatorum orbis mala.* Etiamne Regum, Imperatorum? &c. Alexandri, Cæsaris? &c. Martyrum, Virginum? &c. *Omnium.*

At quantum proborum inter ac reproborum corpora discrimen est? Ergo 1. Cor. 15. *Canente tuba mortui resurgent incorrupti.*

Figuris id liquebit. 1. Esther. *cap.* 8. tenuiter apud Mardochæum educata: (*Anima sic in corpore eam aggrauante:*) ad Assueri connubium assumpta, *Dei gratiam indepta:* non ingrata nutritio; suæ eum felicitatis participem reddit. Nam morti eripuit: ad quā Aman eum cum Judæis omnibus addixerat; regifice vestiuit, (*donis glorificationis:* & secundum à Rege fecit, (*Deo,*) 2. Dauid, 1. *Reg.* 17. pascens oues vilibus indutus erat; restante illi Goliatho expugnando. At hoc cæso in vrbem ex agro transmigrat, regie vestitus, gener fit Regis. Sic corpus mortale induet immortale; cum mundum, carnemque expugnarit, Tunc cantabit, *Gloriosa.*

Ps. 29. *Conscidisti saccum meum: & circumdedisti me lætitia.*

PARS IV.

De disparitate resurgentium.

Sed non omnium gloriosa. I. Omnes resurgemus: sed non vno cultu: hi nitido; tetro illi. 1. Quales gemini Rebeccæ; Iacob læuis, & pilosus Esau, *Gen.* 25. Ita eadem è terra exibunt fratres omnes; sed gemini; Iacobitæ, & Esauitæ. *Non sic impij* Psal. 1. *non sic: neque peccatores in concilio iustorum.* 2. Eadem fornace egrediuntur prunæ: & carbones atri. Sic corpora ex iudicio Dei: Iustorum quidem *tanquam scintillæ in arundineto discurrent.* Sap. 3. At reproborum, *Sicut carbones ad prunas.* Prou. 26. 3. Clarius idem Thren. 4. *Denigrata est sicut carbones facies eorum, & non sunt cogniti in plateis: adhæsit cutis eorum ossibus, aruit, & facta est quasi lignum.* 4. Pharao vno in prato vidit boues 7. torosos: & totidem macros, *Gen.* 41. Pratum boum vallis erit Iosaphat, in qua conuenient ab gratia pingues, & macri.

II. Eia, accede anima: corpus ama, & intra tuum, iam tale: O quale præ illo? 1. *Veni,* ait Methodius: *vna patiens, vnaque gloriam suscipiens cum collega corpore.* 2. O gaudium quale inter Angelos hominibus? Quæ voces exultantium? Quæ Dei vocantis, *Venite benedicti,* &c. 3. Ioseph, *Gen.* 41. ex biennali carcere ad tantam egressus gloriam, quo gaudio tacite cor ei subsilierit? Quo corpora, è tumulis educta ad tantam gloriã? *Venite, possidete paratum vobis regnum.*

E contra, heu, quis cruciatus reproborum? Quæ maledicta animarum in corpora: & vicissim? *Incipient dicere montibus,* &c. Luc. 23. At Psal. 57. *Lætabitur iustus, cum viderit vindictam.* Iam ei dulce, fuisse passum esuriem, pauperiem, cilicia, &c. Hoc attendit Iob. 14. cum dixit: *Cunctis diebus, quibus nunc milito: expecto, donec veniat immutatio mea.* Tunc qui sericati, &c. prius, erũt damnati: &c. contra: *Mea,* inquis? Dic *nostra.* Nam erit tunc vniuersalis descriptio orbis non ab Augusto; sed Deo.

PARS V.

De loco Iudiciali.

I. Quis locus iudicij? 1. Ioel. 3. *Congregabo omnes gentes: & deducam eas in vallem Iosaphat: & disceptabo cum eis ibi.* 2. Angeli videntur Apostolis quoque locum illum designasse. Act. 1. *Hic Iesus qui assumptus est à vobis in cœlum, sic veniet, quemadmodum vidistis eum euntem in cœlum.* Atqui constat, quod è monte OlIueti ascenderit cœlos: cui vicina Iosaphat. 3. *S. Thom.* 4. *Sent. dist.* 49. *q.* 1. *ar.* 4. putat id aperte colligi posse ex dictis *Act.* 1. Deinde ex Psalm. 73. *Deus Rex noster operatus est salutem in medio terræ,* id est, in meditullio orbis, ait Iosephus l. 3. c. 3. Hier. Cyr. &c.

II. Ratio fauet: Quia vbi salutem misericordiæ est operatus, probabile fit, quod ibidem & iudicium velit peragere iustitiæ. 2. Quia *emittet Angelos qui congregabunt electos à 4. ventis*: ergo in medium ab extremitatibus. 3. Vbi Iesus ignominiam tulit; par est ibidem & gloriam ferat. Ibi iudicet; vbi iudicatus est. 4. Conuenit Regem in metropoli de summa rerum decernere: at Solyma est orbis metropolis; vnde eiectus est, vt illic restituatur. 5. Valet locus Domino ad exprobrandum ingratis beneficia à se præstita in Bethlehem, Bethania, Ierusalem, Caluaria, &c.

Manlius Romam in Saxo Tarpeio cõtra Senones olim defensam seruarat, ait *Plut. in vita Camilli.* Post à Romanis damnatus cum educitur, visa rupe Tarpeia, ait: Ecce rupes illa vos arguet, testis seruatæ ibi à me Romæ. Confusi virum absoluerunt. Plus è locis sanctis Christi confundentur iniusti,

Pars VI.

An & paruuli non baptizati comparebunt?

I. QVi conuenient ad iudicium? Rich. de S. Vict. ex 4. Sent. distinct. 17. *Quatuor sunt genera hominum: Iudicati, & damnati. Iudicandi & damnandi: Iudicati & saluati: Iudicandi & saluandi.*

Paruulis autem non baptizatis quid fiet? Duplex opinio. Prima: Eos abfore ab iudicio. 1. Quia aderunt tantum Agni, & hœdi: At neutri sunt paruuli. Nec cum Agnis statui possunt, ob peccatum originale: Nec cum hœdis: quia peccato carent actuali: ac proinde pœna sensus. 2. Duplex sententia Iudicis erit: At neutra paruulis conuenit. Quia opera ea nec præstare potuerunt cum Agnis: nec omittere cum hœdis: Neque plures sunt, quam duæ sententiæ. Ergo huic non intererunt iudicio. 3. Dan. 12. *Multi de his, qui dormiunt, euigilabunt: alij in vitam æternam: alij in opprobrium. Si multi*; ergo videtur, quod non *omnes*: Ergo aliqui nec ad vitam, nec ad opprobrium. In quibus quos numeres, nisi paruulos? 4. Iudicium erit de saluandis ad cœlum, & damnandis ad infernum. At neutrum in locum venient paruuli: ergo.

II. Secunda sententia certior est. Resurgent, & iudicabuntur. 1. Apoc. 20. *Vidi mortuos, magnos, & pusillos, stantes in conspectu throni.* 2. Et *Congregabuntur ad eum Omnes.* 3. Sic D. Thom. Ratio eius. 1. Omnibus debetur merces aut boni, aut mali. Sed paruulis inest malum Adæ nondum persolutum totum: ergo. 2. Gratia Iesu infinitis partibus est maior, & efficacior peccato Adæ, *Roman.* 5. At per peccatum mors, per Iesum autem resurrectio æque ad omnes pertransit: ergo & paruuli resurgent.

O quis tunc erit cruciatus abortum procurantium, aut negligentium baptismum parentum? 1. Graue erat Ezechiæ Regi audire, filios in Babylonem abducendos captiuos, *Isai.* 39. 2. Neque tunc dicendi est locus cum Iob 10. *Dimitte me, vt plangam paululum dolorem meum.* 3. Nec cum Dauide in sacco & cinere, & ieiunio orandi tempus est super: vt precandi erat illi tempus pro filio Bersabeæ.

Concio VI.

De examine Iudicij.

PAterfamilias, *Matth.* 25. peregere proficiscens sua in seruos distribuit, lucro faciendo: reuersus singulos ad rationes vocauit, & quemque pro merito mactauit. Ita Dominus hic ascendens, dedit dona hominibus, de quibus rationem repetet venturus ad iudicium.

Circa quæ nos

I. *De memoria præteritorum & futurorum vsurpanda.* II. *De personis iudicij.* III. *De horrendo rigore iudicij.* IV. *De libris aperiendis.* V. *De examine iudicis.* VI. *De nudandis peccatis.*

Pars I.

De præteritorum, futurorumq; memoria vsurpanda.

I. PYthagoras præcipiebat, habendam temporis rationem matutini, quo prospicias quid per diem agas: & vespertini, quo respicias ad dicta, factaque diei. Seneca lib. 3. de ira, c. 36. *Animus quotidie ad rationem reddendam vocandus est. Faciebat hoc Sextius, vt consummato die, cum se ad nocturnam quietem recepisset, interrogaret animum suum.* *Ethnicis frequentata.*

Nos vero etiam mortis recordemur in ea nostri interrogatione. 1. Ita se exercebat Dauid Ps. 142. *Memor ero dierum antiquorum,* 2. Psalm. 26. *Cogitaui dies antiquos, & annos æternos in mente habui.* 3. Ita Eze- *Fidelibus item.*

chias, Ifa.38. *Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine animæ meæ.*

1. Huius memoriæ defectum culpat Moyſes in Iſraelitis, Deut. 32. *Gens abſque conſilio eſt, & ſine prudentia, vtinam ſaperent, & intelligerent, ac nouiſſima prouiderent.* 2. Ianum finxere Poëtæ bifrontem: talis ſit Chriſtianus reſpiciens & proſpiciens. 3. Viſa ſunt Ezechieli c. 1. animalia pedata, alataque inſtar fulguris ire, ac redire. Ita piorum ſint animi ad ſuperna meditanda volatiles, ac virtutes expediti: ad præteritorum, futurorumque memoriam frequentes. In ſcala Iacob, *Gen.* 28. Angeli hi aſcendebant, illi deſcendebant: nullus quieſcebat; vt notat S. Bern. Scala 60. vel 70. graduum eſt vita: per hanc itur ac reditur acta recordando. Animalia, *Leu.* 11. non ruminantia cenſebantur immunda: tales futurorum, præteritorumque raro memores.

Figura prima.

Secunda.

Tertia.

Non talis Sponſa, ideo Sponſus eam laudat, amatque ardentius: Cant 7. *Guttur tuum ſicut vinum optimum, dignum dilecto meo ad potandum, labijs & dentibus illius ad ruminandum.*

Deus exiget rationem.

Qui non defuerit Deo, Deus illi non deerit. Dicet, Luc. 16. *Redde rationem villicationis tuæ iam enim amplius non poteris villicare.* Efficax hoc aduerſus peccata eſt, Sapientis iudicio, Eccl. 7. *Memorare no*, &c.

PARS II.

De perſonis iudicij.

Tres iudicium conſtituunt.

TRes ad actum iudicij conſtituendum ſunt neceſſarij, *ff. de verb. obligat.* Iudex, Actor, Reus. Reus ſi factum neget, teſte opus eſt, *Decr. diſt.* 4. *c.* 1. Iſtorum nil deerit in iudicio extremo, Ieſus Iudex, Dæmon accuſator, Reus homo: Rom. 2. *Teſtimonium reddente illis conſcientia ipſorum.* Imò Sapient. 5. *omnis creatura armabitur contra inſenſatos.* Iudex inquiet, *Redde rationem villicationis tuæ*: De quatuor villis: Mundi, cum rebus creatis: Corporis, cum ſenſibus ſuis: Animæ, cum donis ac gratijs: Crucis, cum SS. Sacramentis. Redde rationem Epiſcope de ouibus, de Diuinis accuratis: Rex de iuſtitia, Conſiliarijs, iudicibus, ſubditis, &c. Nobilis de bonis naturæ, fortunæ gratiæ, &c. Doctor de ſtudijs, doctrina, &c. Religioſe, Concionator, ciuis, mulier, &c. Interim hinc vociferabuntur dæmones, Pſ. 9. *Conuertantur peccatores in infernum. Iudica illos Deus.* Pſal. 54. *Deſcendant in infernum viuentes.* Pſal. 93. *Redde retributionem ſuperbis.* Pſal. 30. *Erubeſcant impij: deducantur in infernum: muta fiant labia doloſa.* At illinc, Iob 20. *reuelabunt cœli iniquitatem eius.* Clamabunt bruta & ſaxa: Pſal. 143. *Fulgura, Domine, coruſcationem tuam*, in ingratum peccatorem. *Noluit enim intelligere, vt bene ageret. Aſtitit omni via non bonæ, & iniquinata ſunt viæ illius in omni tempore.* Iob 21. *Duxit in bonis dies ſuos.* Intus conſcientia exprobrabit, ſæpius ſe monuiſſe, Pſalm. 74. *Nolite inique agere: & delinquentibus, nolite exaltare cornu.* Ergo Iudex te nunc audiat: me qui ſpreuit. Angeli: Vindica nos toties ſpretos, Iudex: ſuggeſſimus libidinoſis, Pſal. 31. *Nolite fieri ſicut equus, & mulus, quibus non eſt intellectus.* Auaris, Pſal. 61. *Rapinas nolite concupiſcere.* Superbis, Pſal. 74. *Nolite extollere in altum cornu veſtrum.* Diuitibus, Pſal. 71. *Diuitiæ ſi affluant, nolite cor apponere.* Peruicacibus, Pſal. 94. *Hodie ſi vocem eius audieritis, nolite obdurare corda veſtra.* At operam luſimus: ſurdis iſta. Ideo quaſi Pſ. 108. *noluerunt benedictionem, elongabitur ab eis.* Ad talia quis non trepidet? Quæ vero Deus? Pſal. 49. *Arguam te, & ſtatuam contra faciem tuam.*

1 Iudex.

2. Reus.

3 Accuſator. Vt Satan.

2 Creatura.

3. Conſcientia.

4. Angeli.

PARS III.

De horrendo rigore iudicij.

Horrendū iudicium.

I. VÆ! Contra vnum tot, ac tanti tanta?! Adam, *Gen.* 3. vnius reus, horruit,

ruit, fugit, ramisque se obnubit. Tu quo ibis? 2. Psal. 138. *Quo ibo à spiritu tuo, & quo à facie tua fugiam? Si ascendero in cœlum, tu illic es. Si descendero in infernum, ades. Si sumpsero pennas meas diluculo, & habitauero in extremis maris, etenim illuc manus tua deducet me, & tenebit me dextera tua.* Ber. ser. 27. *O lachrymæ vbi estis? fontes fluite super faciem meam. Deus meus quid faciam, cum venerit iudicium tuum? quid dicam peccatrix anima? Væ diei in quo peccaui! Vtinam non luxisset sol super me,* &c. 2. Dauid, Ps. 37. *Non est sanitas in carne mea, non est pax ossibus meis à facie peccatorum meorum.*

Et deplorandum.

II. Nec de nihilo metuit examen. Erit enim de interiori quoque cogitatu. 1. Sophon. 1. *Scrutabor Ierusalem in lucernis*, distincte singula, minutaque. Bern. *Quid in Babylone tutum, si in Ierusalem manet scrutinium?* 1. Ecce, vidit Zacharias c. 4. oculos septem super vno lapide fixos: & audijt: *Septem isti oculi sunt Domini, qui discernunt super vniuersam terram.* 3. Psal. 129. *O Si iniquitates obseruaueris Domine, Domine quis sustinebit?* 4. Effrons ille sine nuptiali, interrogatus: *Amice: quomodo huc intrasti?* obmutuit: Quid nudus respondebit, ac corpore lacero?; . O iudiciũ, in quo nihil remanebit indiscussum! Nam Psal. 89. *Posuisti iniquitates nostras in conspectu tuo: sæculum nostrum in illuminatione vultus tui: in quo ira tua defecimus.* 6. Iob 14. *Omnes gressus meos dinumerasti* corporis; ac animi quoque motus & instinctus. Vt S. Gregorius exponit.

Quia rigidissimum erit.

PARS IV.

De libris aperiendis.

I. Miris id aperit Scriptura tropis, Libri, throni, &c. 1. Psal. 138. *In libro tuo omnes scribentur.* 2. Vnde Ecclesia: *Liber scriptus proferetur, in quo totum continetur, vnde mundus iudicetur.* 3. Apoc. 20. *Libri aperti sunt: & alius liber apertus est: & iudicabuntur mortui ex his, quæ scripta sunt in libris.* 4. Dan. 7. *Iudicium sedit, & libri aperti sunt.* Augustinus negat, materiales hic libros intelligi: sed memoriam recte; scelerateque factorum: quæ in Deo præsens viuit, viuetque ex eo in singulis. Vt igitur Iesus ad accusatam adulteram, *Ioan.* 8. tacuit, digitoque in terra scripsit: ita Deus nunc ad peccata silet: memoriæ tamen inscribit. Similiter & recte facta. Iob. 19. *Quis mihi tribuat, vt scribantur sermones mei?* &c. Iob 31. *vt desiderium meum audiat omnipotens, & librum scribat ipse, qui iudicat?*

Libri memoria Dei aperiendi.

II. Potest etiam cuiusque conscientia liber is dici: ex quo inspecto sententiam Iudex pronuntiabit pro merito. 1. Sicut *Esth.* 6. Assuerus dum noctem ducens insomnem annales euoluit, reperit bene merito Mardochæo necdum esse retributum, alijsque coniuratoribus, quos ille prodiderat Seruator Regis: continuoque vtrosque remuneratus est; hos morte, illum honore: Ita Iesus quasi in cœlo non possit quiescere amplius, euoluet libros de vitis hominũ, adque iudicium descendet, *vt reddat vnicuique, prout gessit.* Sic Theodoretus in hoc Dan. 7. *libri aperti sunt*: id est, ait, memoriæ. 2. Ambr. in Psal. 1. *Quid libri aperti sunt, nisi conscientia, non atramento scripti, sed vestigijs delictorum, flagitiorum inquinamento?* 3. *Aug.* tamen 20. *Ciu. c.* 14. putat esse Sanctos, in quibus reprobi omissa sua & commissa, velut in contrario contuebuntur.

Vel conscientia.

PARS V.

De examine Iudicis.

I. At hic Deus cum hominibus disputationem ingredietur. Quo successu? Dicit Iob 9. *Vere scio, quod ita sit, & quod non iustificetur homo compositus Deo, si voluerit contendere cum eo, non poterit ei respondere vnum pro mille.* Et mox: *Si repente inter-*

Deo respondere nil potest, vt Magistro omniscio.

interroget, quis respondebit ei? Nemo. Nam Matth.23. *Ipse est Magister noster, qui in cœlis est.* Et Ioan.3. *Qui à Deo venit magister:* Atqui Matth. 10. *non est discipulus super Magistrum.* Proin nec illi respondere possumus.

Et nos discipuli ignari in hac schola mundi.

Discipuli sumus: nam ad mundi academiam missi sumus, vt in virtutum studio proficiamus. Io.15. *Ego posui vos, vt eatis, & fructum afferatis.* Psalm.118. *Vt discam iustificationes tuas.* In ea academia variæ sunt classes, Ephes.4. *Ipse dedit quosdam quidem Apostolos, quosdam autem Prophetas, alios vero Euangelistas, alios autem Pastores, & Doctores, in opus ministerij, in ædificationem corporis Christi.* In classe prima Religiosorum, docetur contemptus mundi, & Consilia Euang, in secunda Sacerdotum, cœlibatus, Dei cultus: in tertia mundanorum, docentur rudimenta Christiana.

Magister Iesus.

Eius classes tres.

II. Harum scholarum Rector est Christus, 1. Cuius illa prælectio: Matt.11. *Discite à me, quia mitis sum, & humilis corde:* & cap. 9. *Discite quid est, misericordiam volo.* 2. Tota die laborat clamans Magister: sub vesperum exigit lectionem, Ita Dominus monet; Ioan.13. *Exemplum dedi vobis:* minatur. Lu.3. *Omnis arbor, quæ non facit fructum bonū, excidetur.* 3. Et, *nisi pœnitentiam egeritis, omnes simul peribitis.* Sub vesperum vocabit singulos, & examinabit. 1. Religiosum: Docui te Consilia, & humilitatem, ipse *factus obediens vsque ad mortem.* Quid in hisce profecisti? 2. Sacerdotem: Sponse mi, peculiū meum: docui te castitatem, Dei cultum, pauperibus subuenire: *habentes alimenta, & quibus tegamur, his contenti simus.* Fecistin' hæc? 3. Ad mundanū: Docui te facere amicos de mammona; dedi talenta ad negotiandum: vbi tempus, locum, &c.

Examinator idem.

Patris sumptus in filiū studentem computantur.

III. Pater est noster. Luc.6. *Vt sitis filij Patris vestri.* Atqui Pater, cum filium mittit ad scholas; sumptus annotat, vt confecto studiorum cursu sciat, num pretium fecerit operæ. Ita Iesus denique datum suum cum accepto cōponet nos examinaturus. Dat autem cuique necessaria. Matth.6. *Nolite soliciti esse, dicentes: quid manducabimus, aut bibemus, aut quo operiemur? Scit enim pater vester, quia his omnibus indigetis.* Interim data annotat. Demum vocatis inquiet: Quanti me fecistis? Vos condidi, enutriui, redemi, dedi Sanguinem filij, &c. quæro nunc acceptum. Ita per Nathan ad Dauidem, 2. Reg.12. *Ego vnxi te in Regē super Israël, & ego erui te de manu Saul, & dedi tibi domum Domini tui: quare ergo contempsisti verbum Domini tui?* Talia cum & tibi? quid dices? 1. Psl.106. *Omnis iniquitas oppilabit os suum.* 2. Iob, qui dicere poterat, cap.27. *Non reprehendit me cor in omni vita mea:* is tamen trepidat, & ait: *Quid faciam cum venerit ad iudicandum Deus? Et cum interrogauerit, quid respondebo illi?* 3. Paulus 1. Cor.4. *Nil mihi conscius sum: sed non in hoc iustificatus sum, qui autem iudicat me, Dominus est.*

De male positis rē[bus] ... deri nega[...]

PARS VI.

De nudandis peccatis.

Iudex reuelabit omnia.

I. DOmino omnia patent: & cunctis ipse patefaciet, 1. Psal.138. *Quia tenebra non obscurabuntur à te, & nox sicut dies illuminabitur.* 2. Atomorum plena omnia; nec tamen videntur; nisi in radio solari. *Ita*, ait Augustinus libr.20. Ciuit. *fiet virtute diuina, vt cuique opera sua, vel bona, vel mala, mentis intuitu mira celeritate cernantur.* Nam Deus, 1. Cor.4. *illuminabit abscondita tenebrarum, & manifestabit consilia cordium.* 1. Tunc Ioseph, id est, Iesus, interpretabitur somnia vana Pharaonum mundi, *Genes.* 40. 2. Tunc Daniel, *cap.* 4. occultas visiones & cogitationes superborum Nabuchodonosorum exponet. 3. Tunc dicet, quod Nathan Dauidi, 2. Reg.12. *Tu fecisti in abscondito: ego autem faciam hac in conspectu solis, & coram omni Israël.* 4. Ioseph, quod peccatum

Figura.

fra-

fratres celauerunt 20. ipsis annis, id demũ reuelat: Gene. 45. *Ego sum Ioseph frater vester, quem vendidistis in Ægyptum.* Ita Iesus dicet: Ego sum, quem vos crucifixistis peccatis vestris, &c. 1. Verbo, Matth. *Nihil est opertum, quod non reuelabitur: & occultum, quod non scietur.* 2. Scietur, quid Mathusalem annis 969. Enos annis 950. Adam annis 930. &c. egerint. Quid Cain, Absalon, Ioab, &c. 3. Agite, peccate iam, celate, excusate; Nahum 3. *Reuelabo pudenda tua in faciem tuam, & ostendam gentibus nuditatem tuã, & regnis ignominiam tuam.* 4. Brumali tempore nix obtegit omnia, vt lutum à gemma nequeat internosci. Sol vernus retegit omnia. Ita; sub vitæ bruma multa latent; quæ ad solem iustitiæ aperientur. 5. Vt Isaac, *Genes.* 27. præ senili caligatione inter filios discernere non valebat; ita senescens iam ac cæcutiens mundus probos à reprobis distinguere nescit. Sciet Iudex dicens his: *Venite;* istis: *Ite maledicti.*

nudatio magna pœna. II. Solent crumenisecæ nudari capti ac inspici, num cauterio notati sint. Si fuerint; in furcam aguntur. Est in primo furto cunctis inusta nota; væ si rursus in manus Iudicis lapsi nudemur. Augustinus lib. Medi. cap. 4. *Ecce coram tot millibus populorum nudabuntur omnes cogitationes meæ: & agminibus Angelorum patebunt scelera mea.* Refert Plut. *lib. de insign. mul.* solitas mulieres Messenias se ipsas demum occidere, quod laudi id ducerent; nec absterreri quibant, nisi edicto hoc; tales nudas fore propalam raptandas. Valuit hoc ad cohibendas à nece sui. Et peccatorum futura nudatio minus apud nos valebit? Achitophel, autor Absolomo, vt in Patrem conspiraret, cum detectam sensisset coniurationem suam, vim sibi laqueo intulit. Ita & Judas. Tanta vis est sceleris reuelati! Et vero quoties coniuratio in Deum, & proditio à nobis fit per vitam? Merito *Beati, quorum tecta sunt peccata.* Psal. 31. Quid quod beatorum quoque peccata sint reuelanda? Vt communis Patrum est sententia, etsi vnus neget Magister sententiarum, Ast ad laudem pœnitentiæ. Quare *memorare nouissima* huius infamiæ, rigidique iudicij, *& non peccabis.* Sin'; olim tibi subsannabunt dæmones; Psal. 51. *Ecce homo, qui non posuit Deum adiutorem suum.* Senties, & sero dices, Ps. 21. *Omnes videntes me, deriserunt me.* At tu ô Domine, Psal. 38. *remitte mihi, vt refrigerer, priusquam abeam, & amplius non ero.*

CONCIO VII.

De Sententia Iudicis.

Visus Eques, *Apoc.* 19. noster est Iudex. Nam 1. *Equus albus*, Christi humanitas est, niueo cãdore corusca cœlis exitura. 2. *Eques*, Iesus est; promissus fidus, verax verbis, idem Judex, sententiam ferendo, exequendo, bellator. 3. *Virga eius ferrea* rigor est iustitiæ. 4. *Oculi flammei* furorem indicant. 5. *Diademata* eius, mercedem, quam passione sua iustis acquisiuit. 6. *Vestis purpurea* eius passio est, quæ vindictam tunc reposcet. 7. *Agmina stolata* in equis candidis, Cœlites sunt Christi comites ad iudicium. 8. *Gladius bis acutus* sententiam indicat terribilissimam.

Super qua nos

I. *De horrifica voce Sententiæ.* II. *De sententia iustorum.* III. *De reproborum sententia.*

Pars I.

De horrifica voce Sententiæ.

I. Angelus iudicij nuncius, cœlo descendens, *Apoc.* 10. erat huiusmodi. 1. *Oculi* instar erant solis, quasi omnia penite penetraturi, & abdita illuminaturi. Est enim Psalm. 7. *Scrutans corda & renes Deus* Iudex. 2. *Pedes*, vt columnæ igneæ, *Iudicis descriptio.*

hic terræ, ille mari insistens; Nam Iudicis bases sunt Potentia, & Iustitia: Quibus Ezech. 26. *turbabuntur insulæ in mari:* & Luc. 21. *erunt terræ motus magni per loca.* 3. *Volumen* in manu est præteritorum memoria. Clamor eius est iræ index: Ose. 11. *Quasi leo rugiet.* 4. *Vestis* eius è nube, quia, vt diluuiale iudicium fuit vniuersale, sic & hoc: quodque in hoc nubes tribulationum effundenda, non stillatim, vt in diluuio: sed Deuteron. 32. *Congregabo super eos mala, & sagittas meas complebo in eis.* 5. *Iris*, caput ambiens, iræ fœderisque rupti index est. Nam *Gen.* 9. sub pedibus sibi Deus eam in oculis posuit signum pacis: at in iudicio ab oculis remouit supra caput. Apoc. 10. *& iurauit, quia non erit amplius tempus* gratiæ. Et nunc 1. Corinth. 7. *Tempus breue est.* 2. Cor. 6. *Ecce nunc tempus acceptabile.* Gal. 6. *Ergo dum tempus habemus, operemur bonum.* 1. Est quidem nunc iratus peccatis Deus: sed Abac. 3. *Cum iratus fueris, misericordiæ recordaberis.* 2. Sicut in medio diluuio ramus oliuæ virens diuinitus extitit conseruatus, quem columba reperiret, ductu item diuino: Ita misericordia in medijs iris Dei nobis adhuc viret, sed ab columbinis reperiunda. Nam *Beati misericordes, quoniam misericordiam consequentur.* At in iudicio, Ps. 76. *continebit in ira misericordias suas.* Et Iac. 2. *Iudicium sine misericordia illi, qui non fecerit misericordiam.*

Iam gratiæ est locus; non tunc.

II. De hoc Iuditha cap. 16. *Non est qui resistat voci tuæ: montes à fundamentis mouebuntur cum aquis: petræ sicut cera liquescet ante faciem Domini.* Quid ergo te fiet, qui arundo es? Vox sententiæ erit intolerabilis. 1. Nam illa, vt de captiu. Babylon. dicitur, Soph. 1. *Vox diei Domini amara.* 2. Psalm. 90. Verbum asperum: *Liberauit me de laqueo venantium, & à verbo aspero.* Et quid asperius isto: *Ite maledicti?* 3. Terribilius dicitur: Psal. 76. *Vox tonitrui tui in rota.* Et Psal. 103.

Vox Iudicis terrifica.

Exempla.

A voce tonitrui tui formidabunt. 1. Adam, Genes. 3. *Vocem tuam audiui in paradiso, & timui.* 2. Iob, etsi aduersus aspera omnia rupes esset, tamen, cap. 37. *Super hoc expauit cor meum, & emotum est de loco suo: Audiet auditionem in terrore vocis, & sonum de ore eius procedentem: Post eum rugiet sonitus, tonabit voce magnitudinis suæ, tonabit Deus in voce sua mirabiliter.* 3. Vox ea sic terrebat Dauidem, vt dicat: Psalm. 101. *Cinerem tanquam panem manducabam, & potum meum cum fletu miscebam à facie iræ indignationis tuæ.* 4. Israëlitæ, *Exod.* 19. nequibant voces ac tonitrua ferre Angeli dantis legem Moysi: *Non loquatur nobis Dominus, ne forte moriamur.* Quanto minus Iudicis irā: 5. Iob. 26. *Cum vix paruam stillam sermonis eius audierimus, quis poterit tonitruum magnitudinis eius intueri?* Cum vel à facie Domini fugiet omnis terra, & montes colliquescent: ad Omnipotentiæ autem vocale tonitruum si accesserint & fracti collabascentisque orbis fragores, rerum etiam creatarum omnium horrifici clamores, in vnum versi peccatorem: ac intus furor quoque sæuierit conscientiæ; quis, vbi subsistere quibit? Quare *memorare nouissima*, &c.

PARS II.

De sententia iustorum.

I. FActa gentium congregatione, & separatione, ad positos à dextris Iudex placide inquiet: *Venite benedicti Patris mei, possidete paratum vobis regnum ab origine mundi.* Iustis prius dabitur sententia. *Causa prima.* Vt hoc ægrius sit reprobis, 1. Psalm. 111. *Peccator videbit & irascetur, dentibus suis fremet, & tabescet.* 2. Liquet in Epulone, *Luc.* 16. cui tanto erat cruciabilius, quod videret Lazarum. 3. Ita Assuerus, *Esth.* 6. 7. 8. prius Mardochæum honoribus voluit affectum, quam enectum Amanum. *Altera*

Iustis prius sententia dabitur.

causa. Vt omnes cernăt, quod, vt de Augusto Ouidius ait; ita Deus: *Tardus es ad pœnas Princeps, ad præmia velox.* Quoniam Ps.144. *miserationes eius super omnia opera eius.* 2. Et vero Ecclesia ait: *Cui propriũ est misereri semper & parcere:* q.d. cætera à Deo aliena sunt, hoc congenitum. 3. Isa.28. *Sic in valle, quæ est in Gabaon, irascetur, vt faciat Opus suum, alienum est opus eius, peregrinum est opus eius ab eo.* 4. Hinc sapienter Ægyptij dabant Regi sceptrum, ad cuius imum capulum videbatur caput Hippopotami efferæ bestiæ, in summo caput ciconiæ, auis cicuris; quod benignitatem voluerint dominari iustitiæ, Iac.2. *Quia misericordia superexaltat iudicium.*

...ntentia ...ijus.

II. Ergo *Venite*, ô amor: *benedicti:* en Electio: *Patris mei:* en gaudium: *possidete:* en æterna beatitas: *regnum:* en liberalitas: *paratum vobis:* en dilectio: *ab origine mundi:* en prædestinatio. 1. *Venite* exules diu, vt prodigi filij in longinqua regione: ecce profero vobis stolam Primam gloriæ & immortalitatis: epulemur & exultemus, &c. *Luc.15.* 2. *Venite* Lazari vlcerosi peccatis, & cladibus, *Luc.16.* En sinum pando Abrahæ, &c. Ps.35. Hic *inebriabuntur ab vbertate domus Dei.* &, *Torrente voluptatis tua potabis eos.* 3. *Venite*, quos expuli paradiso: pro hoc cœlum recipite, &c. 4. *Venite* eiecti, naufragique Ionæ, 5. *Venite* operarij vineæ meæ.

...nedi- ...nis. ...ura.

III. *Benedicti Patris mei*, quibus mundus maledixit, &c. at pater eripuit vos. 1. Ecce vt senex Isaac, *Genes.27.* Iacobos benedicit: Esauinos reprobat. 2. Iacob, *Genes.32.* in nocte passionis luctans, & in femore humanitatis tantum vulneratus, sed victor, filijs suis benedicit, *Gen.49.* Vere Psal.113. *Benedicti vos à Domino.* 3. Dauid Galaaditis ita 2.Reg.2. *Benedicti vos à Domino, qui fecistis misericordiam hanc cum Domino vestro Saul, & sepelistis eum.* Ita Filius ijs, qui Patris hic voluntatem præstiterunt, Psa.23. *Hi accipient benedictionem à Domino, & misericordiam à Deo Salutari suo.*

Olim sic Abrahæ Deus: Genes.12. *Egredere de terra tua, & de cognatione tua, & de domo patris tui:* id est, de terra, *et Veni in terram, quam monstrauero tibi, faciamque te in gentem magnam, & benedicam tibi, & magnificabo nomen tuum, erisque benedictus* in cœlesti patria. Dicamque Patri, Tob.13. *Tu autem lætus eris in filijs tuis, quoniam omnes benedicentur, & congregabuntur ad Dominum.* Figura.

IV. *Possidete Regnum* O felicitas! Sap.5. *Iusti autem in perpetuum viuent, & apud Dominum est merces eorum, & cogitatio illorum apud Altissimum. Ideo accipient regnum decoris, & diadema speciei de manu* Domini. 2. Ita Assuerus Estheræ *cap.5.* dimidium regni addicebat, vt eius frui posset amplexibus. At totum Iesus: & quidem *regnum omnium sæculorum.* Psalm.144.13. Vere in promissis *fidelis Dominus & iustus est.* Dixit Matth. 5. *Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnũ cœlorum.* Hoc præstat.

V. *Paratum est vobis.* Nam 1. Thess.2. *Testificati sumus, vt ambularetis digne Deo, qui vocauit vos in suum regnum & gloriam.* 2. Iac.2. *Audite fratres charissimi, Nonne Deus elegit pauperes in hoc mundo, diuites in fide, & hæredes regni, quod repromisit Deus diligentibus se.*

Dauid moriturus Salomoni varios varie commendat. *Sed filijs Berzellai Galaaditis reddes*, ait, *gratiam, eruntque comedentes in mensa tua:* quod ipsi Saulem fugienti occurrissent. 3.Reg.2. Ita Pater suos Filio cõmendabit. *Ecce enim plusquam Salomon hic.* Luc.11. De quo Ipse. Ioan.12. *Si quis mihi ministrat, me sequatur: & vbi ego sum, illic & minister meus erit.* Luc.22. *Ego dispono vobis, sicut disposuit mihi Pater meus regnum: vt edatis & bibatis super mensam meam in regno meo.* Et quare? Matth.25. *Esuriui, & dedistis mihi manducare: sitiui, & dedistis mihi bibere.* Ergo ex operũ bonorum merito: at de congruo:

Et

Et ex eius promisso, ac proin & debito, ac iustitia: sed Christi condignè ita merentis. Quapropter, 2.Pet.1. *fratres, magis satagite, vt per bona opera certam vestram vocationem & electionem faciatis. Sic enim abundanter ministrabitur vobis introitus in regnum æternum Domini Nostri, & Saluatoris Iesu Christi.*

PARS III.

De sententia reproborum.

I. Discedite à me maledicti, &c. O tonitru! Hic cœli state, sol obscurare, aër detona, ignis descende, terra quatere, stellæ ruite: hic pontus gemat, rumpantur rupes, arbores exarescant, vlulent bruta, omnia plangant. *Discedite.* O amarum! Quæ hæc manumissio? *à me.* O damnum! *Maledicti:* O furor! *in ignem æternum.* O æternitas! O pœna! O asylum triste! *Qui paratus est diabolo & angelis eius.* O tormentum! O societas infelix! O terror, pudor!

Vindicandi iam, non miserandi est tempus. *Discedite*, q. d. *Vocaui & renuistis* accedere; obtuli misericordiam, & non aspexistis, abusi patientia mea. Coegistis me ad hanc vocem, natura proniorem ad miserãdum. 1. Hinc *Apoc.1.* Angelus Judex gladium sententiæ habebat in ore quidem: at in manu stellas præferebat misericordiæ, qua donat coronas beatis. 2. Ideo Sponsa Cant. 5. *Manus eius tornatilis, aureæ, plena hyacinthis.* Hebræi legunt, *Manus eius orbes aurei*, id est, sunt vti orbes cœlestes, quæ motu perpetuo benefaciunt electis.

Gladij Dei vsus. Gladium Deus diuersimode gestare legitur. 1. In femore: Psal.44. *Accingere gladio tuo super femur tuum potentissime:* ad metum incutiendum. 2. In manu; ad puniendum & Exod.15. *Euaginabo gladium meum, interficiet eos manus mea.* 3. In ore omnium atrocissime. Apoc.1. *De ore eius gladius vtraque parte acutus exibat.* Hic ictum irremedicabilem infert. Job 40. *Accingere sicut vir lumbos tuos, interrogabo te, & indica mihi. Nunquid irritum facies iudicium meum, & si habes brachium sicut Deus: & voce simili tonas.*

Discedite. Ter legitur Dominus ab se remouisse alium, Tentatorem, Matth.4. *Vade Satana.* Petrum Passionis remoram, Matth.16. *Vade post me Satana.* In iudicio: *Discedite à me maled.* &c. Ecce Psalm.2. *Tunc loquetur ad eos in ira sua, & in furore suo conturbabit eos*, id est, dicet. *Ite maledicti*, &c. Væ! Ps. 55. *In ira populos confringes.* Ps.57. *In ira absorbet eos.* 2.Reg.12. *Iratus est eis, ascendit fumus de naribus eius, carbones succensi sunt ab eo: tonabit de cœlo Dominus, & excelsus dabit vocem suam.* Quam? *Discedite à me.*

II. *Maledicti.* Itane? Damnatum capitis etiam maledicere? Hoc vero est afflicto addere afflictionem. Nimirum ita præmonstratum, 1. Tu es, Jesu, Noe, qui amore vineæ tuæ Ecclesiæ ebrius diu dormisti, & à Chamis improbis quasi derisus es. Nunc euigilas, ac hos maledicis iuste, *Genes.9.2.* Et vero Psal.118. *Maledicti, qui declinant à mandatis tuis.* Ah, si *Matth.21.* ficulnea ex maledictione exaruit: quid istis fiet? 4. Et iure. Quia Tob.13. *Maledicti erunt, qui contempserint te: & condemnati erunt omnes, qui blasphemauerint te.* 5. Quia etiam Psal. 108. *dilexit maledictionem, & veniet ei: & noluit benedictionem, & elongabitur ab eo.* O vox, *Ierem.* 50. terroris & belli! vox, *Nahum.3.* flagelli & percussionis!

In ignem Æternum: id horrendi furoris: hoc miseræ desperationis est. 1. Hæc est Psalm.76. *vox tonitrui tui in rota*, id est, principio carens ac fine, vt rota. 2. Atque ita impijs Dauid imprecatus est, Psalm. 82. *Deus meus, pone illos vt rotam, & sicut stipulam ante faciem venti: sicut ignis, qui comburit siluam, & sicut flamma, quæ comburit montes: ita persequeris eos in tempestate tua, & in ira turbabis eos.* 3. Et igne æterno turbabis eos. *Væ genti*, ait Iudith 16. *surgenti super genus meum. Dominus enim omnipotens vindi-*

uit in eis. *In die iudicij sui visitabit illos. Dabit enim ignem & vermes in carnes eorum, vt vrantur & sentiant vsque in sempiternum.*

IV. *Qui paratus est diabolo, & angelis eius.* O Societatem! 1. Impletur istud Psalm. 108. *Stet diabolus à dextris eius.* 2. Abacuc. 3. *Ante faciem eius ibit mors: & egredietur diabolus ante pedes eius.* Hic ad dictam sententiam, quam rabide raptabit, proturbabit, cruciabit flammis addictos? 1. Vt Amanum carnifices Esth. 7. *Necdum verbum de ore Regis exierat, & statim operuerunt faciem eius, & suspensus est Aman in patibulo.* 2. Moyses, *Num. 16.* vt primum loqui desijt, mox Core, Dathã & Abiron viui descenderunt ad infernum. 3. Ergo Ps. 54. *Veniat mors super illos, & descendant in infernum viuentes.* 4. Adeoque Ps. 62. *introibunt in inferiora terræ, tradentur in manus gladij: partes vulpium erunt.* 5. Imo Exod. 15. *Cadent in profundum quasi lapis, & sicut plumbum in aquis vehementibus.*

PERORATIO.

QVare *memorare nouißima*, &c. 1. Atque ita erit Eccles. 10. *Cor sapientis in dextera eius, & cor stulti in sinistra illius:* iste est, Iustus omnia sua cogitata referet ad dexteram Judicis, Deique gloriam; vt se demum cum ijs ad dexteram Dei reperiat beatum. Stulti vero cor, immemor nouissimorum ad sinistram se suaque vertit, ac perditum it. 2. Formicæ, *Prouerb. 6* prudentia laudatur, quod æstate tota labori insudet, cæteris animalculis cantillantibus: quæ sub hyemem perire necesse est. Horũ similes sunt, qui non memorantur nouissima. Ergo *Vade ad formicam piger* Nam veniet hyems omnium & sæuissima, & æuiterna. Dicamus Satanæ suadenti peccatum; quod miles Ioabo: 2. Regum 18. *Si appenderes in manibus meis mille argenteos, nequaquã mitterem manum meam in filium Regis.* Nunciarat is, se vidisse Absalomum ex arbore pendentem; optabatque Joab vt eum interfecisset. Quid: pro vili lucro, seu delicio in cruce pendentem Iesum filium Regis iterum crucifigeremus? Non, si mille mundos appenderes mihi; Tantum vt audire merear: *Veni benedicte Patris mei*, &c.

HEBDOMADA III. ADVENTVS.

De Inferno

Tertio nouißimorum.

CONCIO I.

De memoria inferni.

Memorare nouißima tua, & in æternum non peccabis. Eccles. 7.

Vnum hoc Concionum est omnium

THEMA.

MEretrix, *Apoc.* in lacum, igne & sulphure æstuantem conijcitur, & dicitur: *Quantum glorificauit se, & in delicijs fuit; tantum date illi tormentum, & luctum.* Hæc ipsa est damnatio ad infernum.

Super quo nos

I. *Præconium de timore pœnæ generatim.* II. *De neceßitate pœnarum inferni memorandarum.* III. *De earundem vtilitate.*

Pars I.

Præconium de timore pœnæ generatim.

I. DEmocritus Philosophus aiebat: orbis duobus continetur; amore præmij, & timore supplicij. 2. Cyrus Rex Persarum primus, ait *Xenophon* eadem duo Regis brachia appellabat. 3. Dauid Deo affectus dat duos, Psalm. 24. *Dulcis & rectus Dominus.* Vbi Cassiodorus ita: *Dulcis, vt ametur: rectus, vt timeatur.* Cur? 1. Quia Psalm. 110. *initium Sapientiæ timor Domini* abstinet enim nos à peccatis. 2. Ideo Romulus, ait *Plut.* quos proposuit Deos coli, eos finxit armatos: vt timeantur, cauendis peccatis. 3. Huc Psalm. 2. *Et nunc Reges intelligite, erudimini, qui iudicatis terram: seruite Domino in timore.* 4. Luthe-

Timor pœnæ confert.

Ad cauenda peccata.

Lutherus docens frustra pœnis inferni fideles perterrefieri panico velut terriculamento: ab Leone X. damnatur.

Ad iustificationem. Et bene Conc. Trident. docet metum iustitiæ diuinæ proximum esse gradum iustificationi. 1. Vti indicat Isa. 26. *Sicut quæ concipit, cum appropinquauerit ad partum, dolens clamat in doloribus suis: sic facti sumus à facie tua Domine: concepimus, & quasi parturiuimus spiritum* conuersionis. LXX. vertunt, *& peperimus spiritum salutis tuæ.* 2. Similiter S. Augustinus in illud Psal. 47. *Ibi dolores vt parturientis*, ait: *Quid sunt hi, nisi dolores pœnitentis? id est, ipsa conceptio doloris: iuxta illud: à timore tuo concepimus.*

Est diuinus. II. Quare merito timor is dici diuinus debet. 1. Talem agnouit vel Ethnicus Plinius libr. 5. *Timor*, ait, *vitiorum emendator acerrimus.* 2. Liuius. *Externus timor maximum in vrbe concordiæ vinculum.* 3. S. Bern. eum vocat Religionis socium. 4. Picianus ait: *In medicina poculis solet amarum magis, quam dulce medicari: Sic in animæ ægritudinibus sæpe timor est prima ad salutem via.*

Est sanctus. O sanctus timor! Quidni? Nam ex improbis sanctos efficit. 1. Chrysost. ait, infernum à Deo conditum non tam ad impios puniendos; quam ad peccatores à peccatis absterrendos, adque frugem reuocandos. *Quia*, ait, *quanto quis vehementius metuit pœnam, quam meruit: tanto acerbius plangit culpam, quam fecit.* Non sanctus sit timor, qui Dei veneratio est? 2. Abraham ad Abimelech, Genes. 20. ait: *Cogitaui mecum dicens, forsitan non est timor Dei in loco isto.* LXX. vertunt, *veneratio Dei.* 3. Conducit is ad sanctitatem plurimum. Psal. 28. *Vox Domini præparantis ceruos.* Hieron. vertit: *obstetricans ceruis*, id est: timor parit iustitiam. Nam ceruæ sunt & timidissimæ, & difficillime pariunt; nec nisi cœlo tonante, tunc enim metu soluuntur, vt fœtum effundant. Ita terror Dei sit in nobis timor, qui *expellit peccatum*: Nullus vero timor est vehementior, quam qui de inferno est: Ideo Sapiens: *Memorare nouißima*, &c.

PARS II.

Inferni metus necessarius est.

I. Timeri infernum necesse est. 1. Matt. 10. *Nolite timere eos, qui occidunt corpus: animam autem non possunt occidere. Sed potius timete eum, qui potest & animam, & corpus mittere in gehennam.* *Necessarius est 1. ad Dei cultum.*

2. Ad emendatiorem vitam. 2. Quis non ad exemplum Epulonis tartarei tota mente exhorrescat? Quantillum rogat sibi, nec obtinet? itemque & fratribus: at nequicquam.

3. Ad obseruationem Legis. 3. Moses ad legis obseruationem vt astringeret populum, timorem obijcit ab inferno istis adumbrato Deut. 32. *Ignis succensus est in furore meo, & ardebit vsque ad inferni nouißima, deuorabitque terram cum germine suo, & montium fundamenta comburet: congregabo super eos mala: & sagittas meas complebo in eis: consumentur fame, & deuorabunt eos aues morsu amarißimo. Dentes bestiarum immittam in eos, cum furore trahentium super terram, atque serpentium.* Concludit ita: *Gens absque consilio est, & sine prudentia, vtinam saperent, & intelligerent, ac nouißima prouiderent.*

4. Ad prudentiam. II. Aristot. li. 3. Polit. cap. 2. ait timorem non cunctis solum inferioribus: sed Regibus quoque necessarium esse: prudentiam vero non solum Regibus, sed etiam omnibus: 2. Diog. Laert. li. 4. id Prudentiam inter virtutes esse vult, quod visus est inter sensus. 3. Terent. in Adelph. Act. 3. Sce. 3. *Illud est sapere, non, quod ante pedes est, modo videre, sed etiam illa, quæ futura sunt, prospicere.* 4. Eam S. Spiritus laudat in Sponsa; Cant. 7. *Nasus tuus sicut turris Libani, quæ respicit contra Damascum* (erat hæc Salomonis specula; à qua Syriam subiectam contemplabatur iucundissimam, ac procul prospiciebat.)

bat.)Est autem nasus prudentiæ hieroglyphicum: cuius est prospicere finem.

5. Ad coercendos appetitus. Id Ieremias ab Solyma negligi deplorabat, Thren. 1. *Sordes eius in pedibus eius, nec recordata est finis sui*: quod deuastanda foret ob scelera: 1. Heu! quot tam secure, quam impune viuunt, immemores inferni, vltorisque Dei? 2. Quot affectuum pedes taminant, obliti finis ad finis ruunt præcipitium? Habent enim & affectus pedes suos ac gestus. Vnde Psalm. 35. *Non veniat mihi pes superbiæ.* id est, ait August. exultet à desiderijs meis superbia. Tu Iesu, *statue supra Petram pedes meos.* Psal. 39. *Petra autem est Christus.* Da Luc. 1. *ad dirigendos pedes nostros in viam pacis.* Pedes victimarum, *Leu.* 2. diligentissime ablui iubebat Deus: id est, appetitus nostros.

9. Ad expiandos animos ac perterrefaciendos. III. Huc mirum quantum metus confert inferni. 1. Ideo Deus, Iudæis infensus, primum minis eos perterrebat, ostensa Jeremiæ Virga vigilante: tum deinde eidem Jerem. 1. *Quid tu vides*, ait *Ollam succensam ego video: & faciem eius à facie Aquilonis.* Ea infernus est: de qua dicas istud 4. Reg 4. *Mors in olla, vir Dei.* Nimirum inferni memoria volebat eos cohiberi Deus, qui virgæ vigilantis pœna temporali minus mouebantur. 2. Ita Tamerlanes, rex Tartarorum terrebat, quas obsidebat, vrbes, figens die obsidionis primo candida, altero rubra, tertio furua tentoria: significans gratiam: aut necem: aut omnium quorumque euersionem; ni se dederent.

Exempla. IV. Et vero inferni memoriam sanctissimi quoque viri coluerunt. 1. Psal. 144. *Pericula inferni inuenerunt me: tribulationem & dolorem inueni, & nomen Domini inuocaui. O Domine libera animam meam, misericors, & iustus.* Psalm. 76. *Annos æternos in mente habui.* 2. Iob. 10. *Dimitte me, vt plangam paululum dolorem meum, antequam vadam & non reuertar, ad terram tenebrosam, & opertam mortis caligine.* 3. Daniel ad visum hoc, de Nabuchodonosore. 7. annis erraturo, vt bos in deserto sic expauit, vt ad horam mutus staret. *Dan.* 4. Quid si inferni æternitatem inspexisset ei perpetiendam? 4. Iesus animo rep etens cruciatus in Caluariæ subeundos, *cœpit pauere & tædere.* Luc. 22. Et non peccator ad pœnas inferni. 5. *Dionysius Carth. in speculo amatorum mundi*, refert de quodam rediuiuo, degente in deserto, cum vestibus asperrima hyeme in profluentem se mergente, vt obrigesceret cum vestitu. Increpantibus eum ait: Si vidissetis, quæ ego horridiora subiretis. 6. *Ioann. Damas. in hist. Barl. cap.* 30. prodit, Indorum Regem Iosaphat, visis inferni cruciatibus in alium repente mutatum virum deseruisse regnum, inque eremum concessisse. Enimuero Matt. 16. *quid prodest homini, si vniuersum mundum lucretur, animæ vero suæ detrimentum patiatur?*

Pars III.

De vtilitate eiusdem memoriæ.

I. Necessitati par vtilitas est inferni memorati. Nam

Oderunt peccare mali formidine pœnæ.

Multa designantur scelera, Ps. 13. *quorum os maledictione, & amaritudine plenum est: veloces pedes eorum ad effudendum sanguinem: contritio & infelicitas in vijs eorum, & viam pacis non cognouerunt.* Quæ causa tantorum? *Non est timor Dei ante oculos eorum.*

1. Vt autem carcer est ciuium timor ac maleficiorum; ita hominum, infernus. 2. Thebani semper Laconum Remp. florentissimam sunt admirati. Mittũt igitur Philonium Philosophum, qui sagaciter obseruaret omnia, legesque describeret. Demũ is reuersus, in theatro proposuit cruces, gladios, laqueos, eculeos, rotas, flagra, &c. ac siluit. Ad vltimum instantibus ait: Ecce videtis, quod coercet Lacedæmonios, vt legibus pareant. Exẽpla de pœnarum vtilitate.

Id Thebis deest. 3. Cambyses Persarum Rex, Sisamnis Iudicis detracta pelle tribunal obduxit, in exemplum successorum Iudicum. Nam is auro se corrumpi permiserat, *Ammianus l.23.* 4. Successor Artaxerxes, seu Assuerus, pluribus iudicibus corruptis cutem detraxit, ac pro tribunali suspendit, *teste Diodoro Sic. lib. 15.*

Ita infernum cum damnatis proponit Deus, statutis insignioribus ad memoriam exemplis, vt demersorum diluuio. *Genes. 7.* Sodomitarum, *Gen. 19.* Core, &c. *Num. 16.* Epulonis, *Luc. 16.*

Quas & bruta metuunt.

Felix quem faciunt aliena pericula cautum! Lipsius libr. de Cruce refert ex Plinio, Afros olim à leonibus infestatos suspendisse passim multos leones, quibus visis cæteri leones egredi siluis non ausi fuere. Vidit Scipio Africanus suspensos, causamque audiens mirari desijt. *Plin. libr. 8. cap. 16.* Ergo & bruta pœnis coercentur: quo plus homines!

II. De Iudæis Deus per Moabitidas idola seductis iubet Moysi, Num. 25. *Tolle cunctos Principes populi, & suspende eos contra solem in patibulis.* Quo vno cæteris metus iniectus est. Et quis non ad pœnas Principum Angelorum cohorrescat? Quot acti in cruces sunt infernales Alexandri, Cyri, Hannibales, Cæsares, &c. Arij, Macedonij, Nestorij? &c. 2. Nabuchodonosor, fornaces succensas intentabat, ni statuam adorassent: mox adorarunt omnes; præter tres pueros. *Dan. 3.* Deus infernum minatur: nec mouebimur? Psalm. 94. *Venite, adoremus & procidamus ante Deum.* Æquum est. Psalm. 65. *vt omnis terra adoret te Domine.* 3. Quantus erat terror cunctis, *Numer. 16.* quando cum Core 20. viuis terra dehiscebat? Neque tamen adhuc infernum inspexerant. Quis horror, clamorque virûm erat, *Num. 14.* referentibus speculatoribus de terræ promissæ gigantibus, muris, munitionibusque? *Vociferans omnis turba fleuit. Vtinam mortui essemus in Ægypto,* &c. *non inducat nos Dominus in terram istam, ne cadamus gladio, & vxores, & liberi nostri ducantur captiui.* Et inferni metus animam non percellat?

III. Hinc religiosus in tentatione digitum igni admouebat: & illa refrixit. Qui aiebat, tartari flammas tuleris? Efficax telum aduersus carnem, dæmonem, mundum. Nam, Isai. 33. *Quis poterit de vobis habitare cum igne deuorante? Quis habitabit cum ardoribus sempiternis?* Quare, vt agricola sterile ac veprosum solum flammis incendit, vt exustum suis à cineribus fertilescat: ita *memorare nouißima,* & abhorrebis mox à vitijs, virtutes amabis ac coles. Vnde Virg.

Sæpe etiam steriles incendere profuit agros.

Age, hoc age: Psal. 96. *Ignis ante ipsum præcedet, & inflammabit in circuitu inimicos eius.* Tu is esto. Tute tibi Samsonius esto, *Iud. 15.* cogitationum tuarum vulpes, facibus inferni armatas, in segetem dæmonum (peccata,) immitte: exure: teque ab ijs vindica, & in libertatem spiritus asserere stude. Et sane, ait S. Bern. in floribus: *si amor Dei te tenere non potest, saltem teneat & terreat timor iudicij, metus gehennæ, laquei mortis, dolores inferni, ignis vrens, vermis corrodens, sulphur fœtens, torrens flamma, & omnia mala tartarea.* Idem serm. quodam: *Descende viuens in infernum, percurre mentalibus oculis tormentorum officinas: fuge scelera, & vitia, pro quibus scelerati homines, & vitiosi perierunt.* Hæc *memorare nouißima.*

CONCIO II.

Quid, & Vbi sit Infernus.

Ecclesiasticus, *cap. 1.* abyssum quandam infinitæ altitudinis describens ait: *profundum abyßi quis dimensus est?* Conabor, si non dimetiri; ast adumbrare,

Qua-

Quare

I. *De diuersis animarum receptaculis.* II. *Quid, & qualis sit infernus.* III. *Vbi sit infernus.*

Pars I.

De diuersis animarum receptaculis.

I. SAnct. August. tract. 49. in Ioan. ait: *Habent animæ, cum de sæculo exierunt, diuersas receptiones suas. Prima* est Beatorum. De qua Ioan. 14. *Vado parare vobis locum, vt, vbi ego sum, & vos sitis.* Matth. 5. *Gaudete, & exultate, quoniam merces vestra copiosa est in cœlis.* Ita Conc. Florentinum in decreto vnionis; & Conc. Trident. sess. 25. & SS. Patres.

Secunda, damnatorum in ima terra. Nu. 16. *Descenderunt viuentes in infernum cooperti humo.* Psal. 54. *Veniat mors super illos, & descendant in infernum viuentes.* Luc. 16. *Mortuus est diues, & sepultus est in inferno.*

Tertia, limbus est Patrum V. T. cuius talis typus *Num.* 35. Pulsis patria redire nefas nisi mortuo S. Pontifice. Ita pulsi omnes paradiso erant: nec nisi Christo mortuo cuiquam dabatur reditus: Vnde Heb. 9. *Christus autem assistens Pontifex futurorum bonorum, &c. per proprium Sanguinem introiuit semel in Sancta, æterna redemptione inuenta.* De hoc Iacob Gen. 37. *Descendam, quærens filium meum Ioseph lugens in infernum.* Quod Nouatores, contra Patrum consensum, de sepulchro interpretantur.

Quarta, est infantium non baptizatorum, in pœna damni, non sensus æternantium.

Quinta, est Purgatorium: vbi animæ quædam detinentur in pœna remissis culpis. Sicut 2. *Reg.* 14. Absalon à patris conspectu biennio arcebatur; dimissa culpa fratricidij.

Dices, Itan' animæ incorporeæ corporeo in loco quibunt contineri? I. Boetius l. 1. de hebdom. ait. *Communis sapientum opinio est, incorporalia in loco non esse.* 2. August. 12. super Gen. ad literam. *Cito responderi potest, ad corporalia loca animam non ferri, nisi cum aliquo, &c.*

Respondetur: Spiritus esse in loco, non vti sunt corpora; sed modo ipsis apto, nobis ignoto: non tamen ideo negando. Nam & cœlum empyreum, vere corporeum, Angelis fuit innumeris repletum, simul ac conditum erat, teste Beda: Hinc fide tenemus, Beatis locum dari Deo proximum: damnatis motissimum à Deo. Atque hæc *memorare nouissima, &c.*

Pars II.

Quid, & qualis sit infernus.

I. INfernus chaos est merum maledictionis, regnum tyrannicum, cuius membra dæmones: serui, damnati: aula, antrum: lampades, flammæ: dæmonum visio, picturæ: tenebræ, aulæa: ignes, lecti: patibula, deliciæ. Audi Epitheta: 1. Eccl. 1. *Profundum abyssi quis vnquam dimensus est?* Isa. 24. *Congregabuntur in locum, & claudentur ibi in carcerem.* O scatentem maleficis! 2. *O timete eum, qui habet potestatem mittere in gehennam.* Luc. 12. 13. *Detractos*, 2. Pet. 2. *in tartarum tradidit cruciandos*: dictum ab ταράττω, id est: turbas concito. *Ibi clamat*, ait S. Bern. *dæmon ad dæmona percute dilacera, interfice velociter, spolia detrahe, cito prædare, inijce prunis & ebullientibus impone lebetibus.* Cyrillus Alex. Orat. de exitu animæ ait, *Est Locus quem ipse quoque diabolus expauet.* 4. Amos 2. *Bibebant vinum damnatorum in domo Dei sui.* Vah domum Plutonis! Eius *contriuit portas æreas, & vectes ferreos confregit* Iesus. Psalm. 106. S. Bern. in hoc Matth. 16. *Portæ inferi non præualebunt*: ait; *Portæ inferi sunt cæca desperatio, & dura obstinatio.* 5. Apocal. 19. vocatur *Torcular Dei*: nam vt vuæ variæ, sic animæ variæ in vno inferno

ferno prestantur. Vnde Iob. 18. *Calcet super eum, quasi rex, interitus.* 6. Graphice Matt. c. 8. *Eijcientur in tenebras exteriores ibi erit fletus & stridor dentium.* c. 13. *Sicut colliguntur zizania*, &c. *Sic Angeli colligent de regno eius omnia scandala, & mittent in caminum ignis*, &c. & c. 22. *Ligatis manibus & pedibus eius, mittite eum in tenebras.* &c. c. 25. *Inutilem seruum eijcite in tenebras.* 7. Marc. 9. *Ite in gehennam, in ignem inextinguibilem, vbi vermis eorum non moritur.*

8. Isa. 30. *Præparata est ab heri Topheth, à rege præparata, profunda, & dilatata: nutrimenta eius, ignis: & lingua muta flatus Domini sicut torrens sulphuris succendens eam.* Topheth locus erat in valle Moria summæ abominationis, vbi idolo Moloch filij fuerunt immolati cum tympanorum sonitu, à quo topheth dictus est. iam in orco innumera millia damnatorum dæmoni immolantur.

9. Puteus dicitur Psal. 68. *Neque vrgeat super me puteus os suum.* Psal. 57. *Tu vero deduces eos in puteum interitus.* Ioan. 4. *Puteus altus est.* Non ille Sponsæ, Cant. 4. *Puteus aquarum viuentium*; sed is, de quo Apoc. 9. *Ascendit fumus putei, sicut fumus fornacis magnæ.*

10. Iob. 10. describit, vt *terram tenebrosam, & opertam mortis caligine, terram miseriæ & tenebrarum, vbi vmbra, mortis, & nullus ordo, sed sempiternus horror inhabitat.* Vah locum.

11. Cyrillus l. de exitu ani. *Illic ingemiscunt assidue, nec vllus miseretur: clamant è profundis, & nemo flectitur: lamentantur, & nullus eripit*, &c. Bern. serm. de 5. region. *Locus lethifer, in quo frigus rigens, vermis immortalis, fœtor intolerabilis, mallei percutientes, tenebræ palpabiles; horribiles dæmonum facies. Totus tremo atque horreo ad memoriam istius regionis, & concussa sunt omnia ossa mea.*

PARS III.

Vbi sit infernus.

I. SAnct. Greg. l. 4. dial. interrogatus vbi sit infernus; ait. *De hac re temere definire nil audeo. Nonnulli namq; in quadam terrarum parte infernum esse putauerunt, alij sub terra.* Ibid. c. 24. *Cum ad aperiendum librum nullus inueniatur dignus sub terra*; Apoc. 5. *quid obstat non video, quod infernus sub terra esse credatur.*

Aug. lib. 12. in Gen. *In qua parte mundi infernus sit, scire neminem aribtror, nisi cui Domini spiritus reuelauit.* Ibidem tamen duas rationes subdit, cur sub terra esse putet. 1. Animæ debent subire sortem rerum, quas amarunt: at hæ terrenæ sunt; ergo & animas redire par est sub terram. 2. vt beatis animabus conuenientissimus est locus cœlum: ita infernus damnatis ab illo remotissimus sub terra. 3. Fauent igniuomi montes Aetna, Vesuuius, Hecla. 4. Consentit Ecclesiæ.

II. Iacob, Gen. 37. *Descendam*, ait, *in infernum.* Quo de loco variè tamen disceptatur. Sic in Symbolo: *Descendit ad inferos.* Num. 16. *Descenderunt viui in infernum.* Psal. 138. *Si descendero in infernum, ades.* Matth. 11. *Et tu Capharnaum*, &c. *vsque ad infernum descendes.*

1. Adhæc, *contraria contrariorum sunt consequentia*: Sed beati, & damnati sunt contrarij, & illi in summo: ergo hi in infimo loco. 2. Nam locus dignitati locati respondere debet: at reprobi sunt *vt lutum platearum.* Psal. 17. & Psal. 1. *tanquam puluis, quem proijcit ventus à facie terræ.* 3. Grauia deorsum feruntur; ideo impij Exod. 15. *submersi sunt quasi plumbum in aquis.* Quis igitur non reformidet in mundi fundo æternum claudi, ac discruciari? Atque hæc *memorare nouissima*, &c.

CON-

Concio III.

De pœnis inferni.

SAnct. Iob. c. 10. describit *terrā opertam mortis caligine, terram miseriæ & tenebrarum, vbi vmbra mortis, & nullus ordo; sed sempiternus horror inhabitat.* Hanc orci adumbrationem esse reor.

Circa quem nos

I. *De pœnis ab irato Deo generatim.* II. *De pœnis damnatorum varijs.* III. *De singularibus pœnis duabus alijs.* IV. *De pœnarum diuersitate, pro delictorum qualitate.*

Pars I.

De pœnis ab irato Deo generatim.

Sunt pœnæ post mortē impijs. FIdes docet, Deum iustum esse, eiusque experiri iustitiam post mortem eos, qui viui eam spreuerunt. 1. Psalm. 72. *Mei autem pene moti sunt pedes*, &c. *non est respectus morti eorum. & firmamentum in plaga eorum* &c. *Labor est ante me, donec intrem in sanctuarium Dei, & intelligam in nouißimis eorum.* Quæ sunt labor & dolor. cum è contra iustis sit requies ac merces magna nimis. 2. Ideo iustus hanc sperans Psal. 100. ait: *Misericordiam & iudicium cantabo tibi:* & metuit illum Iob. 9. *Verebar omnia opera mea: sciens quia non parceres delinquenti.* Cur? Quia est vindex Deus: Nam, Psalm. 93. *Qui corripit gentes, non arguet.* Vbi Chaldæi: *An poßibile est, quod dedit legem populo, cum peccauerit, non arguet.*

Quare pœnæ post fata manent impios. *Virga Dei duplex, tēporaria & æterna.* 1. Vt virga Moysis, *Exod.* 4. vertit in serpentem, deuorauitque alios. Ita Virga Dei serpentina tum deuorabit peccatores: Psal. 88. *Visitabo in virga iniquitates eorum.* 2. Clarius Psalm. 2. *Reges eos in virga ferrea, & tanquam vas figuli confringes eos.* Vt ergo virga Moysis biformis fuit: ita Dei est correptio: temporaria mitior: æterna est virgæ iam in serpentem versæ, 3. Ita Ieremias c. 1. videbat primo *virgam vigilantem*: at dein hanc versam in *ollam succensam.*

Itaque sicut per virgam pulueres è vestibus excutiuntur: ita ventilat suos hic Deus tribulationibus, tyrannis, &c. Isa. 10. *Væ Assur, virga furoris mei, & baculus ipse est, in manu eius indignatio mea.* *Temporaria est clemens.*

Bona virga hic, quæ abarcet ab igne ollæ succensæ isthic. Hinc Augustinus: *Domine, hic seca, hic vre, hic non parcas: vt in æternum parcas.* 2. Et Manasses Rex. 2. Par. 36. *Domine remitte mihi, & ne simul perdas me cum iniquitatibus meis; neque in æternum reserues mala mihi.* Ita & tu ista *memorare nouißima tua*, &c. *Arcet ab æterna.*

Pars II.

De pœnis damnatorum variis.

I. VT Beatitudo teste Boetio, *status est omnium bonorum aggregatione perfectus.* Neque *oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit, quæ præparauit Deus diligentibus se.* Contraria omnia de inferno asseras, deque offendentibus Deum. Quorum cruciatus tam diri, vt Epulo, *Luc.* 16. rogarit è cœlo mitti, quo fratres monerentur, ne in locum eum deuenirent tormentorum. *Vt fœlicitas est, sic & infelicitas post mortem.*

Dauid post multa de pœnis inferorum. ait demum, Psal. 10. *Pluet super peccatores laqueos, ignis, & sulphur, & spiritus procellarum pars calicis eorum.* In istis est detentio æterna, dolor, fœtor, horror, ebrietas. *Pœna varia. 1. Calicis.*

2. Vah calicem! At Apoc. 16. *Babylon, ciuitas illa magna, venit in memoriam Dei; date illi calicem iræ eius.* Babylon est confusio omnium, par ei calix. Et Psal. 74. *Bibent ex eo omnes peccatores terræ. O calix vini meri, plenus mixto* confusionis Babylonicæ: at meri horroris ac doloris; spe nulla diluti, nec extremi digiti intincti guttula. *Luc. cap.* 16. Heu, super hæc, Eccles. cap. 39. *sunt spiritus, qui ad vindictam creati sunt, & in furore suo confirmauerunt flagella sua.*

II. Quam

2. Tenebræ. II. Quam calix abominabilis, tam horribiles tenebræ sunt. Psalm. 48. *Et vsque in æternum non videbit lumen.* 1. Reg. 2. *Impij in tenebris conticescent.* Quantis, & vnde ortis? Apoc. 9. *Ascendit fumus putei sicut fumus fornacis magnæ, & obscuratus est sol & aer de fumo putei.*

3. Mallei dæmonū. Insuper, Prou. 19. *Parata sunt derisoribus iudicia, & mallei percutientes stultorum corporibus.* Hebræi legunt: *percußiones dorso stultorum.* O tormenta! 1. De ijs Psal. 103. *Deficiant peccatores à terra, & iniqui, ita vt non sint.* Vult eos aboleri quoad delicta, non quoad substantiam. 2. Ideo Psal. 67. *Sicut fluit cera à facie Dei.* 3. Merito Cassianus in Confess. Theolog. part. 3. *Quis ergo hæc sciens non contremiscat? Digito ignem modicum tangere horremus, & quomodo non formidamus in ignis rogum ligatis manibus ac pedibus conijci!*

Congeries pœnarum in carcere. III. Chrysost. hom. 5. in 1. Cor. 2. *Cum ingredimur carcerem regium, & videmus alios catenis oneratos, alios mortuos fame, alios squalidos & pallidos, alios in tenebris clausos, nescientes quando sit dies vel nox; horremus. Quid ergo erit videre carcerem illum Dei, vbi tot captiui, tot tormenta?* Similia eiusdem discipulus Cassianus. 2. Horribilius Iob 20. *Hoc scio à principio, ex quo positus est homo super terram, quod laus impiorum breuis sit, & gaudium hypocritæ ad instar puncti. Luet, quæ fecit, omnia; nec tamen consumetur: iuxta multitudinem adinuentionum suarum, sic & sustinebit: æstuabit & omnis dolor irruet super eum, deuorabit eum ignis, qui non succenditur.* 3. Psalm. 47. *Ibi dolores, vt parturientis.* Oseæ 13. *Dolores parturientes venient.* 4. Marc. 13. *Initium dolorum hæc*, quæ in iudicio horrenda se dabunt. At postea Deut. 32. *Congregabo super eos mala, & sagittas meas complebo in eis*, vnum in centrum malorum collectis. Vbi Psalm. 31. *multa flagella peccatoris:* Vbi vociferabuntur, Psalm. 17. *dolores inferni circumdederunt me.*

PARS III.

De singularibus pœnis duabus alijs.

Manuum Dei ambarū pœna. I. VEre Heb. 10. *horrendum est incidere in manus Dei viuentis.* Nam, hic vna manu punit Deus, at ibi vtraque. 1. Vna hic tactus Iob, quam miserabiliter clamat ad Angelos? c. 19. *Miseremini, miseremini mei vos saltem amici mei.* 2. Sensit vnam Psaltes 138. *Posuisti super me manum tuam.* Et 31. *Grauata est super me manus tua.*

At isthic vtraque ferit. 1. Psal. 126. *Sicut sagittæ in manu potentis.* 2. Psal. 20. *Inueniatur manus tua omnibus inimicis tuis, dextera tua inueniat omnes qui te oderunt.* Non hic tam orat Vates; quam præfigurat infernalia. Simul significat, Deum ad puniendum esse tardum, quærique debere, vt inueniatur. Ad miserendum vero vltro adesse. Ibi autem, Psalm. 149. *Gladii ancipites in manibus eius.*

Æstus & frigoris alternatim. En aliam pœnam. Iob. 24. *Transeunt ab aquis niuium, ad ignem nimium*: de dolore in dolorem fletus & stridoris dentium.

Beati insultabunt damnatis. II. O miseriam! Nemo miserebitur. 1. quin Cœlites etiam ita Deo: Psalm. 27. *Da illis secundum opera eorum, & secundum opera eorum tribue eis, redde retributionem eorum ipsis.* Ita Christus suis crucifixoribus imprecatur. 2. Hinc proinde cum Sanctis, Psalm. 57. *Lætabitur iustus, cum viderit vindictam: manus suas lauabit in sanguine peccatoris.*

Hæc vero ad pœnas alias accedit eis noua. 3. Facient beati his; quale Idumæi Solymæis: qui accendebant Babylonios, vt etiam in lapides Solymæorum sæuirét: Psal. 136. *Exinanite, exinanite vsque ad fundamentum in ea.* 4. Quantum iam pro nobis deprecantur: tantum contra damnatos imprecabuntur Beati. 5. Id Magister Senten. docet exemplo Abrahæ; *Luc. 16.* insultantis Epuloni discruciato: *Memento quia accepisti bona.*

6. At-

6. Atque vt Judæi Crucifixum deriſerunt: Matt. 27. *Prætereuntes blaſphemabant eũ mouentes capita ſua, & dicentes Vah, qui deſtruis templum.* Pſ. 21. *Omnes videntes me, deriſerunt me.* Ita viciſſim eueniet damnatis: Pſal. 58. *Tu Domine ãcridebis eos.* 7. Caſta Suſanna cũ duceretur, *Dan.* 13. qui norant eam, lacrymabantur: at dein cum nequam ſenes raperentur, nemo eos miſerabatur. Dominus vero, cum pateretur, ſic conqueri poterat: Pſal. 68. *Suſtinui, qui ſimul contriſtaretur, & non fuit: & qui conſolaretur, & non inueni.* Jam viciſſim eius crucifixores idem æternum lamententur. Juſto Dei iudicio.

Pars IV.

De pœnarum diuerſitate.

I. Nec eadem, nec eodem modo patiuntur omnes: ſed pro modo delictorum. 1. Pſal. 10. *Iuſtus Dominus* in puniẽdo, & remunerando: *& iuſtitias dilexit, æquitatem vidit vultus eius*: quaſi dicat, iudicauit Angelos, Adam, Diluuiales, &c. omnes iuſte. 2. Pſal. 18. Nam *iuſtitiæ Domini rectæ.* Pſal. 44. *Dilexiſti iuſtitiam, & odiſti iniquitatem.*

3. S. Gregorius 9. Mor. c. 47. in 10. Job. *Vbi nullus ordo, &c. Quomodo, ait, in ſuppliciis ordo non erit: dum damnatorum quemque iuxta modum criminis retributio ſequitur vltionis?* 4. Deus in pœnis diſcrimen ſeruabit: in cæteris omnibus erit confuſio. Nam Sap. 6. *Potentes potenter tormenta patientur, & fortioribus fortior inſtat cruciatio.* 5. Ideo de Babylonica meretrice, Apoc. 18. *Quantum glorificauit ſe, & in deliciis fuit: tantum date illi tormentum & luctum.*

II. At iſta liquent iſtis. Juſſit Deus Ezechieli, *c.* 5. nouacula pilos ſibi abraderet; trutinaret tripartito: partem primam in medio Solymæ exureret: alteram gladio circum orbem concideret: tertiam daret ventis, id eſt, ad literam: ſignificaret Solymam partim flammis, partim ferro, partim captiuitate perituram. Ita damnati ſunt piloſis recrementis viliores, ac diuerſimode punientur, videntes ſemper, quem *gladium ſuum vibrauit* Deus, ac perhorreſcentes. 2. Ita S. Gregorius in Matth. 13. *Colligite primum zizania*: ait: *Faſciculos ad comburendum ligare, eſt eos, qui æterno igni tradendi ſunt pares paribus ſociare: vt, quos ſimilis culpa inquinat, par etiam pœna conſtringat.* *Parabola:*

3. Idem Apoſtolus innuit. 2. *Tim.* 2. per vaſa varia in magna familia, lignea, figulina, &c. hæc in honorem, iſta in contumeliam. His varijs repleta domus Plutonia eſt. *Simile.*

III. Juſſu Dei Noë, *Geneſ.* 6. plurimas manſiunculas ſtruxit vna in arca, pro animalium diuerſitate. Mundus hic arca eſt; in eo ſuus cuique locus, aqua piſcibus, aër auibus, &c. Ita & in cœlo *multæ ſunt manſiones*: Joan. 14. quare & in inferno, vt bene concludit S. Thomas. *Pœnarum loca ſunt diuerſa, vt & pœna.*

Vnde Gregor. 9. Mor. 47. *Licet gehenna vna ſit: non tamen cunctos vna eademque qualitate ſuccendit: Quia, quod hic diſpar agit valetudo corporum, hoc illic exhibet diſpar cauſa meritorum.* 2. Vt idem ſol per tempus Sirij vrit omnes: at non omnes æqualiter æſtuant: quia complexione diſſimiles. 3. Ita nec ignis eodem modo operatur in paleas, lignum, ferrum, &c.

Nam Ephrem de vera pœn. c. 7. *Sicut ſunt peccatorum differentiæ: ita ſunt & cruciatuum: aliter enim cruciatur adulter, aliter homicida,* &c. Sicuti in tribunalibus politicis, Bern. l. Med. c. 3. *Iuxta qualitatem culpæ, pœnam ſuſtinebit vnuſquiſque gehennæ; & ſimilis culpæ rei ſimilibus iungentur cruciandi.* Quid, quod quidam grauiores ad pœnas ſunt damnandi, quam ipſi dæmones? Sicut homines beati quidam Angelis erunt glorioſiores.

Perora. Quare, 1. Pſ. 2. *Seruite Domino in*

 timore,

timore, & exultate ei cum tremore. Item: *Apprehendite disciplinam, ne quando irascatur Dominus, & pereatis de via iusta cum exarserit in breui ira eius.* 2. Valuit apud Niniuitas ad pœnitentiam denunciatio futuræ euersionis: & minus posset apud nos pœna ac metus damnationis? 3. Achab idololatra, & persecutor Prophetarum, audita ab Elia comminatione de interitu suæ domus, pœnituit in sacco flens &c. & gratiam obtinuit, 3. *Reg.* 21. 4. Quod igitur nautæ ad Jonam indormientem tempestati; idem ad vos ego: Jon. 1. *Quid tu somno deprimeris? Surge, & inuoca Deum tuum, si forte cogitet Deus de nobis, & non pe eamus.* Heu quam fragili in cymba vitæ ferimur! Eijciemur: Ergo prius surgamus, oremus, &c.

CONCIO IV.

De infernali pœna sensus.

DIues Epulo, Luc. 16. *cum esset in tormentis, vidit Abraham à longe, & Lazarum in sinu eius: & clamans dixit: Crucior in hac flamma.* Vnius exemplum est omnium.

Cuius occasione nos

I. *Pœnas esse infernales necesse est.* II. *De pœna sensus.* III. *Qui possit in animas agere ignis infernalis.*

PARS I.

Pœnas esse infernales necesse est.

Sunt pœna & præmia post mortē. I. ATheifuerint, qui infernales esse pœnas negarint. 1. Greg. *Nam sicut beatitudo lætificat: ita credi necesse est, quod in die exitus sui ignis improbos exurat.* 2. Quid? Tot Sancti, Prophetæ, &c. tanta, taliaque de inferno finxissent? Eorum causa deuitandorum talia perpeti voluissent? 2. Hieron. Ep. ad Pammach. *An putamus, quod iocando Prophetæ prædicent, ridendo loquantur Apostoli, Christus infantiliter comminetur? Sed ioci non sunt, vbi supplicia intercedunt; Si iocando passi sunt, credantur & iocando locuti.*

II. Alexander Aphrodisæus Philosophus sic ad Antoninum Imp. argumentatur: Si Deus post mortem non remuneretur pios, puniatq; impios; id fiet, quia Vel ignorat acta vitæ: Vel ad puniendum est impotens; Vel negligens: atque ita deficeret cum scientia, potentia, iustitia; ac proinde nec Deus foret. Iterū S. Greg. 3. Dial. c. 44. *Si falsum est, quod minatus est, vt ab iniustitia corrigeret: etiam falsa est pollicitus, vt ad iustitiam prouocaret: Sed quis hoc diceret, vel insanus præsumeret?* Quare Matth. 25. *Qui bona egerunt, ibunt in vitam æternam: qui vero mala, in ignem æternum.* *Aut Deus non est.*

PARS II.

De pœna sensus.

POEna sensus existit damnatis ab igne, dæm. &c. hancque patiuntur geminā, ait *Scotus* 4. *dist.* 44. *q.* 2. In ipsa sua essentia spiritali intensissimam, ab igne ministro Dei. Et in animæ facultatibus singulis. Intellectus intelligens cur, quid, quomodo patiatur, desperabit ob captiuitatem; voluntas furet ob calamitatem: memoria odit ob æternitatem.

Post iudicium item corpus patietur in partibus, ac sensibus singulis; vt damnati clamare queant: Thren. 1. *O vos omnes, qui transitis per viam* vitæ mortalis, *attendite, & videte si est dolor sicut dolor meus.* Væ! Deus Ps. 87. *omnes fluctus iræ tuæ induxisti super me* quoad omnes partes corporis, ac animæ.

Visus patitur tenebras. 1. Nam Job 5. *Per diem incurrent tenebras* 2. Ps. 34. *Fiant viæ illorum tenebræ.* 3. Ps. 106. *Sedentes in tenebris & vmbra mortis, vinctos in mendicitate & ferro.* 4. Sap. 17. *Vinculis tenebrarum, & longa noctis compediti, inclusi sub tectis fugitiui perpetua prouidentiæ iacuerunt, &c.* 5. Ægyptijs, Exod. 10. tenebræ quanta plaga erāt? at infernæ spissiores. 6. Tobias pius queritur

cæcatus c.5. *Quale gaudium erit mihi, qui in tenebris sedeo, & lumen cœli non video?* Vt inferni querentur. 7. Anaxagoras Clazom. omnem beatitudinem in solis pulchritudine contuenda ponebat: atque ad hoc se natum asserebat. Quo etsi erret, docet tamen quantum sint malum tenebræ. Infelix ergo oculorum voluptas, quæ tantas accersis pœnas! *Audite me*, Cupidinei, *timorem Domini docebo vos*: lasciuisne libet adhuc ludere ocellulis? In orco quas cernetis Veneres, Parides, Junones? &c. An Furias, Medusas, Megæras, hydras? Quin imitamini Job c. 31. *Pepigi*, ait, *fœdus cum oculis meis*. Ad quid? Ps. 8. *Quoniam videbo cælos tuos, opera digitorum tuorum lunam, & stellas, quæ tu fundasti.*

Auditus, heu! quibus obtundetur? 1. Job 35. *Clamabunt, & vlulabunt propter vim brachij tyrannorum.* Et, *Clamabunt, & non exaudient, propter superbiam malorum.* 2. Babylonis euersæ, *Apoc.* 8. ac incensæ clamores procul auditi horrorem ac stuporem concitarunt: at ludus is ad vlulatus tartareos cruciatorum & cruciantium.

Odoratus hauriet fœtores omnium orbis fæcium, quæ post iudiciũ defluẽt in orcum, teste S. Basilio. 2. Vnde Psal. 39. infernus dicitur *lacus miseriæ, & lutum fæcis*. 3. Tum etiam damnatorum *de cadaueribus ascendit fœtor*, Isa. 34. 4. Bonauenturæ in diæta salut. c. 39. ait: si vnius damnati cadauer in orbe foret, momento totum lue inficeret. 5. Martha quid dicis de fratre, Joann. 11. *Quatriduanus est, iam fœtet?* Quantum fœtebit millenarius damnatus? 6. Crudele istud Dionysij fuit; qui, vt Virgilius canit,

Corpora corporibus iungebat mortua viuis,

vt fœtore enecti contabescerent. Verum id ad inferos, iocus erat. Væ delicatulis, quibus Isa. 3. *erit pro suaui odore fœtor.* Quare Psal. 49. *intelligite hæc, qui obliuiscimini Deum: ne quando rapiat, & non sit qui eripiat.*

Gustus, vah, vt torquebitur? 1. Psal. 58. *Famem patientur vt canes.* 2. De meretrice, Apoc. 18. *In vna die venient plagæ eius, mors, & luctus, & fames, & igne comburetur: quia fortis est Deus, qui iudicabit illam.* 3. Epulo, *Luc.* 16. nominatim linguam refrigerari petebat. 4. Jerem. 13. *Cibabo eos absynthio.* 5. Ps. 74. *Calix in manu Domini vini meri plenus mixto, & inclinauit ex hoc in hoc. Veruntamen fæx eius non est exinanita, bibent omnes peccatores terræ.*

Tactus igne cruciabitur, non Sodomæo, *Gen.* 19. Non Eliano, qui 3. *Reg.* 18. cœlo lapsus etiam saxa absumpsit. 1. Sed igne qui Isa. 34. *nocte & die non extinguetur, in sempiternum ascendit fumus eius.* 2. Nam Apoc. 14. *cruciabuntur igne & sulphure in conspectu Angelorum sanctorum, & fumus tormentorum eorum ascendet in sæcula sæculorum.* 3. Ps. 20. *Pones eos vt clibanum ignis in tempore vultus tui: Dominus in ira sua conturbabit eos, & deuorabit eos ignis.* Qui tamen ignis non lucet; Deo ita iubente: 1. Ps. 28. *Vox Domini intercidentis flammam ignis*, & lucem ab eo separantis: sic in Babylonica fornace abstulit calorem igni, *Dan.* 3. 2. Vnde Greg. 9. Mor. c. 49. *Flamma vltrix vitiorum, concremationem habet, & lucem non habet.* 3. Plane noster ad istũ ignis pictus est. Isa. 33. *Quis poterit habitare de vobis cum igne deuorante? Quis habitabit ex vobis cum ardoribus sempiternis?* 4. Infamis est, inque prouerbio: *Bos Phalaridis*, cui inclusi rei lento subiecto igne torrebantur. Immane supplicium: at risus est ad orcum.

Pars VIII.

Qui possit in animas agere ignis infernalis?

I. Causam affert difficultatis, quod is ignis sit elementaris: & corporeum in spiritum agere non possit: cum inter agens & patiens esse contactus debeat; at ibi

ibi esse non possit. Torsit hoc Theologos, vt in varias abierint opiniones.

Prima. Sunt, qui putent damnatos tantum videndo ignem pati. Vnde Greg. 4. Dial. *Ignem eo tempore patitur anima, quo videt.* At hoc per accidens.

2. Imaginatione. Secunda. Alij opinantur, animas ignem apprehendendo vt inimicum, cruciari. 1. Secundum Psal. 13. *Trepidauerunt timore, vbi non erat timor,* 2. Greg. 4. Dial. *Quia anima se cremari concipit, crematur.* At ita infernus esset tantum imaginarius. Dein est incredibile, subtilissimos spiritus imaginari se cremari, cum non crementur.

3. Hyperphysice at realiter. Tertia. Alij rectius: Ignem aiunt corporeum in spiritus agere. 1. Greg. 4. Dial. *Colligere ex dictis euangelicis possumus, quod incendium non solum anima videndo: sed etiam experiendo patiatur.* Verum is ignis non agit, vt pure materialis, sed vt instrumentum Dei, quo virtutis est ideo eleuatioris: qua in spiritus agere subtilissime possit. 2. Pene sicut materiæ Sacramentorum accidente Verbo sublimantur ad actiones supernaturales, ita is ignis infernalis. 2. Deinde tortor hic constringit spiritus, vt vim eius defugere nequeant; sicque captiuat intellectũ, vt præter pœnas vix aliud intelligant. 3. Vnde Magister sent. ait: *Si viuentis hominis incorporeus spiritus tenetur in corpore, cur etiam non teneretur post mortem corporeo igne?* 4. Greg 4. Dial. *Cum veritas diuitem in igne perhibeat damnatum: quisnam sapiens reproborum animos teneri ignibus neget?* 5. Augustinus, l. 21. Ciu. ait: Vt in generatione anima se corpori vnit, hocque amat & animat: ita & cum igne infernali vnitur in pœnam suam. 6. Greg. in Moral. ait: *Si incorporeus spiritus in hoc teneri corpore potest, quod viuificat: quare non pœnaliter ibi teneretur, vt mortificetur.*

Quis proprie sit III. Verum, sciendum est: 1. dolorem spirituum non esse passionem appetitus sensitiui in organo corporeo: sed esse actũ voluntatis abhorrentis. 2. Non omnes dæmones torqueri in inferno, sed aliquos in aëre. Nam, ait S. Thomas, congruum est, vt homines ad salutem dirigantur ministerio Angelorum non solum directo bonorum: sed & indirecto malorum per tentationes, at cum Deo vincendas. De aëreis spiritibus agit Eph. 6. Et Aug. 8. Ciu. 22. Sunt autem aliqui cacangeli in inferno. Isa. 14. *Detracta est ad inferos superbia tua.* 2. Pet. 2. *Rudentibus inferni in tartarum tradidit cruciandos.* Ratio D. Th. est: Quia vt Beatis adsunt Angeli ad gaudium in cœlis: ita damnatis dæmones ad pœnam in tartaro. 3. Post iudicium extr. omnes damnati in orcum cõpingentur. Matth. 25. *Ite maledicti,* &c. Ratio: Quia tunc cessat causa, nimirum tentratio, ob quam in hoc orbe vagabantur. Deinde etsi ratio & modus non euidenter nobis liqueat, quo damnati ab igne discrucientur: factum tamen est irrefragabile. 4. Quia damnati flammis cogũtur clausi ac capti, ideo orcus dicitur *portas æreas, & vectes ferreos* habere, Psal. 106. Atque illa abhorrentis voluntatis detestatio est ipsa discruciatio flammis inuolutæ & constrictæ animæ. Quare hæc *memorare nouißima tua,* &c.

cruciatus inferni.

Dæmones aliquos in aere vagari.

Vsque ad iudicium

Quæ portæ & vectes inferni.

CONCIO V.

De pœna damni.

ESau reprobus, *Gen.* 27. cernens paterna se benedictione priuatum, furere cœpit & efferascere: Ita cacodæmones, cœlo exclusissimi, sæuiunt in hæredes cœlicæ benedictionis, quo plures sui damni consortes nanciscantur.

Super quo nos

I. *Quod non esse sit melius, quam in pœnis esse.* II. *Pœna damni in quo consistat.* III. *Quanta sit pœna damni.* IV. *De partibus aliis pœnæ eiusdem.*

PARS

Pars I.

Non esse melius est, quam in pœnis esse.

1. NVnquam nasci quam damnari, satius est. 1. Matth. 26. *Bonum erat ei, si natus non fuisset homo ille.* 2. Iob solum corporalibus tangebatur pœnis, & tamen *maledixit diei suo, & locutus est: cap. 3. Pereat dies in qua natus sum, & nox in qua dictum est, Conceptus est homo. Dies ille vertatur in tenebras.* Quanto magis se non esse optabunt damnati; quam sic miseros esse. 3. Non dicerent: Iob 10. *Quare de vulua eduxisti me? Qui vtinam consumptus essem, ne oculus me videret. Fuissem quasi non essem.* Quia, ait S. Hier. *melius est non esse, quam male esse.*

II. Ideo Apoc. 9. *quærent homines mortem, & non inuenient eam: desiderabunt mori, & mors fugiet ab eis.* Si hoc in Antichristiana persecutione; quanto magis in inferno? 1. Nã si Saul, 1. *Reg.* 31. in gladium incumbens mori maluit, quam superuiuere, fuso, fugatoque suo exercitu: nil mirũ, damnatos velle non esse. 2. Tobias ob cæcitatẽ pertæsus vitæ erat: c. 3. *Præcipe in pace recipi spiritum meum: Expedit enim mihi magis mori, quam viuere.* Optant igitur non esse, qui in æterna viuunt morte. Nam Ps. 33. *Mors peccatorum pessima.* Mala est quæ corpus ab anima separat; peior quæ animam abs Deo: Ezech. 18. *Anima enim quæ peccauerit, ipsa morietur.* Pessima damnandorum: Rom. 1. *Quoniam qui talia agunt, digni sunt morte æterna.* Atque hæc *memorare nouissima tua*, &c.

Pars II.

Pœna Damni in quo consistat.

[Pec]cati vt [dupl]ex, sic [p]œna [dup]lex.

I. CVm in quolibet peccato duo quædam insint: Auersio à Deo & Conuersio ad creaturam: ideo duplex ei pœna decernitur, quæ vtrique respondeat: auersioni pœna damni: sensus, conuersioni. Quod breuiter ita S. Isidor. l. 1. de summo bono, c. 31. *Et mentem vrit tristitia, & corpus flamma.* Matth. 7. *Omnis arbor quæ non facit fructum bonum, Excidetur, Et in ignem mittetur*, id est, & à visione Dei separabitur, & cruciabitur igne.

II. Iussit Deus, *Deut.* 20. ab Israelitis, terram promissam ingressis, quotquot arbores essent steriles, succidi, non autem frugiferas. Ita peccatores. Quibus succisio, id est, visionis diuinæ priuatio longe accidit tristior, quam in ignem missio. 2. Istam comminatus Israelitis est Deus: Deut. 32. *Abscondã faciem meam ab eis.* Deut. 31. *Irascetur furor meus contra eum: derelinquam eum, & abscondam faciem meam ab eo, & erit in deuorationem: inuenient eum omnia mala, & afflictiones. Vere, quia Deus non est mecum, inuenerunt me hæc mala.* Similes ad Salomonem minæ, 2. *Paral.* 7. 3. Quod si ob discessum Pauli, Milesij *fuerunt dolentes maxime in verbo, quod dixerat: quoniam amplius faciem eius non essent visuri?* quis dolor erit faciem Dei nunquam aspecturis? 4. Quid acerbissime dolebat Cain? Gen. 4. Nonne hoc: *Ecce, eiicis me hodie à facie terræ, & à facie tua abscondar, & ero vagus & profugus in terra. Omnis igitur, qui inuenerit me, occidet me.* Tales & reprobi: Ps. 9. *Infirmabuntur, & peribunt à facie tua.*

Pœna dãni Figura.

Minatio.

Figura alia.

Pars III.

Quanta pœna sit Damni.

Est ea infinita & dolorosa.

Simile.

I. ESt omnino pœna damni infinita: quia amissum bonum est infinitum. 1. Sicut, qui ipso temporis articulo in teterrimum carcerem mancipāretur, quo regni adire coronam deberet. Velut Nabuchodonosori euenit; qui in apice gloriæ consistens, ecce obbrutescit, & ad feras in saltus eiicitur, *Dan.* 4. Quem putas is casus ei, quantumque exacerbarit dolorem? 2. Sensit Sedechias, 4. *Reg.* 25. ex regno in Babylonem captiuus abreptus, carceratus, exoculatus, quantum ea mutatio

Exemplũ.

tatio vulnus infligat. Sed quæ mutatio par huic: ex vita gratiæ in mortem mortis prolabi? Jstam quæ fando lingua; imo quæ mens cogitando fuerit? 3. Heu, quis dolor, pristina repetenti animo? Job: c. 29. *Quis mihi tribuat, vt sim iuxta menses pristinos, quando lauabam manus meas butyro, & petra fundebat mihi riuos olei.* Nequicquam tunc optaris damnatus istud:

Aliud.

O mihi præteritos referat si Iuppiter annos!

Miseria est fuisse felicem.

II. Bene Boetius: *Omnium miseriarum est maxima, meminisse felicem se fuisse*: & vt damnati potuisse adire se gloriam cælestem. 1. Hinc S. Chrysost. hom. 47. ad pop. Ant. *Multi inferni ignem timent, sed ego maxime amarā dico amißionem gloriæ.* Nam *qui non nouimus magnitudinem cœlestis boni, non possumus intelligere, quantum malum sit, illo priuari.* 2. Hinc Ps. 10. *Pluet super peccatores laqueos, ignis, sulphur,* &c. q. d. Hæ pœnæ sensus sunt quasi guttulæ ad vnam pœnam damni. Ita Augustinus, l. de trip. habit. c. 2. 3. Chrysost. etiam addit: *Si nulla extrinsecus pœna sensus torqueret: hæc sola sufficeret* pœna damni. 4. Cyr. orat. de exitu animæ: *A Sanctis dirimi, graue: grauius, à Deo sociari: ignominiosum, tum manibus, tum pedibus colligari: durum, in ext. tenebras amandari, horridum fremere, dentibus stridere: acerbū, iugibus pœnis atteri: laboriosum, flammas lingua sustinere.*

Auersio Dei est summa infelicitas.

III. Verba desunt malo paria infinito. 1. Sane istud vnice deprecabatur Psal. 26. *Ne auertas faciem tuam à me.* Psal. 50. *Ne proiicias me à facie tua.* Hoc obsecrabat vnice: Ps. 79. *Ostende faciem tuam, & salui erimus.* Quo damnabilius est, quicquid ipsam ab cuiusquam anima auertit. Quanto id deplorandum est magis quam suus Annæ Tobianæ filius? Tob. 10. *Heu, heu me, fili mi? Vt quid te misimus peregrinari, lumen oculorum nostrorum, baculum senectutis nostræ? Omnia simul in te habentes te non debuimus dimittere à nobis.* Consolantem Tobiam ea non audiebat: indies ad speculandum excurrebat, num aduentantem cerneret. O amor & desiderium! Quanto maius fuerit beatitatis æternum amissæ? 2. Fatetur, quid sentire videbatur, Psal. 41. *Fuerunt mihi lachrymæ panes die ac nocte, dum dicitur mihi quotidie, Vbi est Deus tuus?* 3. Vltimæ huius miseriæ faciem in prodigo videre est. Vixerat ad carnem beate, sed vixerat. Subiit metanœa, & turpis egestas: Queritur: Luc. 15. *Quanti mercenarij in domo patris mei abundant panibus? Ego autem hic fame pereo. Surgam,* &c. Sed qui is lurco, ad damnatum orco pabulum? Quid domus ea patris ad cœlum? De quo Ps. 111. *Gloria & diuitiæ in domo eius:* vbi *Pater noster, qui est in cœlis.*

PARS IV.

De partibus aliis pœnæ Damni.

Odiū Dei

I. Dirus igitur is dolor est, at odium Dei in impios intolerabilius ipsis est, Psal. 5. *Odisti omnes qui operantur iniquitatem.* Ideoque viciffim Ps. 111. *Peccator videbit* intellectu, *& irascetur* voluntate, *dentibus suis fremet, & tabescet* memoria. Et Ps 73. *superbia eorum, qui te oderunt, ascendit semper.* Et 82. *qui te oderunt, extulerunt caput.*

1. Vermis conscientiæ.

II. Accedit istis Vermis conscientiæ, siue synderesis, de qua D. Tho. 2. 2. q. 41. Jsai. 66. *Vermis eorum non morietur, & ignis non extinguetur.* Hoc est, quod & finxerunt Poëtæ de vulture rosore iecoris Tytiani apud inferos: Vt Ouid. in Metamor.

Sic inconsumptum Tytij, semperq́ renascens,
Sic perit, vt possit sæpe perire iecur.

2. Ergo est sule conscientia.

III. Quare, Luc. 12. *Cum vadis* viator viuens *cum aduersario tuo* conscientia *ad principem* Deum vindicem fandi atque nefandi *in via* mortalis vitæ, *da operam liberari ab illo* per Confessionem. Alioquin sero vel damnatus fatebere. 1. Psal. 118. *Iustus est Domine, & rectum iudicium tuum.* 2. Sicut fratres Josephi dum frumentatum irent in Ægyptum,

3. Ne culpa sit agnita sera.

tum, rodente animas vulture hoc, dicebant: Genes. 42. *Merito hæc patimur, quia peccauimus in fratrem nostrum, dum deprecatur nos, & non audiuimus eum: ideo venit super nos ista tribulatio.* 3. Ita recordabatur, talione accepta, Adonibezech; sub cuius mensa 70. Reges abscissis manibus ac pedibus colligebant micas: & ait: Jud. 1. *Sicut feci ita reddidit mihi Deus.* Fuisti hic in Deum tyrannus? isthic dæmones patiare tyrannos. De istis Sap. 5. *Pœnitentiam agentes*: at seram ac vanam; *& præ angustia spiritus gementes.* At frustra. 1. Nam ait August. lib. de fide ad Petrum: *Tempus acquirendi vitam æternam in ista tantum vita Deus hominibus dedit, vbi voluit etiam pœnitentiam esse fructuosam.*

Et pœnitentia vana,

2. Quid enim? Quia Jureconsulti apud Vlpia ff. de pig. action. aiunt: *Nummis adulterinis solutio nulla peragitur.* Talis damnatorum pœnitētia est. Est æternum istud pœnitere quantulo emptum est? *Memorare nouissima tua, & in æternum non peccabis.*

CONCIO VI.

De æternitate pœnarum inferni.

MInatur Deus, Jerem. 17. *Succendam ignem in portis eius, & deuorabit domos Ierusalem, & non extinguetur.* Talis inferni est ignis.

Super quo nos

I. *De non procrastinanda pœnitentia.* II. *Quod inferni pœnæ sint æternæ.* III. *Cur iustum sit inferni pœnas æternare.* IV. *Qui corpus in pœnis æternet.*

Pars I.

De non procrastinanda pœnitentia.

I. PErfrequens admonet S. Scriptura, 1. vt Gal. 6. *operemur bonum, dum tempus habemus*: nam post hoc operari non est; sed mera cessatrix æternitas. 2. Hinc orat Psalm. 6. *Conuerte Domine, & eripe animam meam. saluum me fac propter misericordiā tuam. Quoniam non est in morte, qui memor sit tui.* O damnosa mortalium procrastinatio sese conuertendi!

In operandum

Herus cœlo sicco sarta tecta reparat, ac brumales procellas præoccupat, vt resarta domus ab ea vitium non accipiat. Et nauta per æstatem nauem reficit, vt in altum prouecta, queat vndas sustinere. Ita prouidus Christianus in tempore consulit saluti. Ita Lucæ 14. *Rex iturus committere bellum cum alio rege, prius cogitat, si possit cum 10000. occurrere, ei, qui cum 20000. venit ad se. Alioqui, illo adhuc longe agente, legationem mittens rogat ea, quæ pacis sunt.* Quid? Aduersaris Deo; innumeras contra legiones Angelorum educenti: studes, satanæ, mundi, carni, hostibus tuis infestissimis, & copias in te innumeras ductantibus: *qui respiciunt terram, & faciunt eam tremere*: neque dum *rogas ea* Deum, *quæ pacis sunt.*

Non procrastinandum.

Prouidendum orata pace.

II. *Nolite*, ait Abias Rex, 2. Par. 13. *Nolite pugnare contra Dominum Deum Patrum vestrorum, quia non vobis expedit.* 1. Ne vobis, quod Antiocho, Syriæ Regi, eueniat. 2. Mach. 9. Impius *orabat Deum à quo non erat misericordiam consecuturus.* 2. Nam & Esau, Hebr. 12. *non inuenit locum pœnitentiæ, quamuis cum lacrymis exquisisset eam.* Ah! sæpe aut ficta, aut vi facta est pœnitentia agonistica. 1. Sanciuit Deus, *Leuit.* 25. vt venditori domus fas esset intra annum retrahere venditionem pretio redhibito. Orig. hic ait Cælum est domus, quam habemus non manu factam, æternam in cœlis. Hanc; qui peccat, diuendit; at intra vitæ annum reuocare licet, extra hunc, minime. 2. Psalm. 87. *Nunquid mortuis facies mirabilia, aut medici suscitabunt, & confitebuntur tibi? Nunquid narrabit aliquis in sepulchro misericordiam tuam, & veritatem tuam in per-*

Nā quod dolet serū, vix est verū. At speres dū spiras.

perditione? *Nunquid cognoscentur in tenebris mirabilia tua, & iustitia in terra obliuionis?* Hier. leg: *aut gigantes resurgent & confitebuntur?* id est, Angeli; ob robur. Nam ita Iob.26. *Sed & gigantes gemũt sub aquis tormentorum*: quod æternum ijs opprimi habeant. Atque hæc *memorare nouißima tua*, &c.

Pars II.

Quod inferni pœnæ sint æternæ.

Damnati æternant tam dæmones.

I. S. Augustinus 21. *Ciu. De*, culpat Origenis errorem hunc; pœnas inferni non perennare; dæmonesque ipsos redimendos fore, & in salutem asserendos. At dudum id damnauit Ecclesia. Nam hoc fieri si possit; possent & Angeli è cœlo deturbari, nilq; foret de beatitudine certi: at hoc nequit: ergo par vtrinq; firmitas est statuti. Nec minus errabant, qui damnatos fore saluandos olim docebant: nixi isto Matth. 5. *Donec nouißimum quadrantem persoluerit.* Atqui hoc *Donec* negatiue hic sumitur, non positiue. Sicut Genes. 8. *Coruus non est reuersus, donec siccarentur aquæ*: non enim redijt coruus vnquam. Ita Psal. 109. *Sede à dextris meis, donec ponam*, &c. Non vult, quod vnquam sit remouendus à dextris. Igitur *Donec* æternitatem significat. *Et in inferno nulla est redemptio.*

Quam animæ.

Scriptura Teste.

II. O æternitas! Matth. 25. *Ite maledicti in ignem æternum.* Marc. 3. *Qui blasphemarit in S. Spiritum, non habet remißionem in æternum, sed reus erit æterni delicti.* 2. Thess. 1. *Pœnas dabunt in interitu æternas, à facie Domini, & à gloria virtutis eius.* Iudas: *Angelos vinculis æternis sub caligine reseruauit.* Ibid. *Sicut ciuitates exfornicatæ* (Sodoma, &c. *& abeuntes post carnem alteram, factæ sunt in exemplum, ignis æterni pœnam sustinentes.* Ita Apoc. 14. Iere. 17. & 23. Psalm. 48. *Non dabit Deo placationem suam, nec pretium redemptionis animæ suæ*, quasi dicat, irredimibilis est damnatus semel, quia subdit, *laborauit in æternum, & viuet adhuc in finem.* Bern. l. Medit. cap. 5. *Subueni mihi Deus meus, priusquam sine termino crucier in inferno.*

Metuenda æternitas est.

O æternum! Te quis non horreat? plangat? Iacob *Gen.* 37. continuo luctu doluit annis 23. sedecennem suum Iosephum, vt rebatur occisum. Nimis est vita breuis ad mortem vnius peccati deplangendam.

Et ea cruciabilis fugienda.

III. Hæc vna de æternitate cogitatio innumeros desertis inclusit, ac cœnobijs? in vepreta ac prunas: etiam nudos abiecit. 1. Dauid Ps. 76. *Annos æternos in mente habuit* semper, an myriadum myriades! Non, Sed æternos. 2. Si ex oceano formica post myriades millenas educeret vnam guttulam, exhauriretur demum: at æternitas nunquã. O æternitas, & tam cruciabilis! 4 Angelus, *Apoc.* 18. molare saxum in mare abijciens ait: *Hoc impetu mittetur Babylon, ciuitas illa magna: & vltra iam non inuenietur.* 5. *Fit ergo*, ait Sanct. Greg. 9. Mor. c. 49. *miseris mors sine morte, finis sine fine, defectus sine defectu. Quia & mors viuit, & finis semper incipit, & deficere defectus nescit.* Et sanè omnia apud inferos æterna sunt; captiuitas, cruciatus, desperatio, odium, vermis, &c. Figurat id fornax Chaldæa, cuius etsi flamma se eiecit supra ipsam 40. cubitos, nunquã tamen quinquagesimũ attigit cubitum iubilæarij numeri: quia inferno nullum est iubilæum spei, gratiæ, &c. Æternum permanendo perit, & pereundo permanet. Hinc Mal. 4. *Ecce dies veniet succensa quasi caminus, & erunt omnes superbi, & omnes facient impietatem vt stipula: & inflammabit eos dies veniens quæ non relinquet in eis radicem & germen.* Adeo spem omnem præcidet, & stirpitus eradicabit. Nulla spes germinandi super, cum radix nulla terræ relicta est. At dies iudicij etiam fibras spei persequetur.

Est eadem desperata.

Est fatalis.

IV. O par seueritas, & æternitas! Et vtraque ineuitabilis. 2. Pet. 2. *Si enim Angelis* pec-

peccantibus non pepercit, sed rudentibus inferni detractos in tartarum tradidit cruciandos in iudicium reseruari: num melius erit hominibus? 2. Quin audient; *Ite maledicti in ignem æternum*. 3. Hunc in Symbolo confiteris istis: *Credo vitam æternam*: ergo per contrariam consequentiam, damnationem item æternam. 4 *Hinc dolor*, ait S. Ber. l. Medit. c. 5. *inde pauor, stupor, gemitus, & timor horrens in æternum, & vltra.* Quare *antequam puteus te absorbeat, pœnitere*, &c. *Vbi non est locus confessionis. Quia in inferno nulla est redemptio.*

V. Ergone vsque adeo, Psal. 67. *aut obliuiscetur misereri DEVS, aut continebit in ira sua misericordias suas?* Ita: ita. Et quidem in eo *iustus es Domine, & rectum iudicium tuum*, Ps. 118. Sed Domine cum dicas: Apoc. 18. *Quantum glorificauit se & in delicijs fuit, tantum date illi tormentum*: cum vero momentanea sit hic voluptas: istumne, vt pro puncto rependatur æternitas? Ecce, *ducunt in bonis dies suos, & in puncto ad inferna descendunt.*

PARS III.

Cur iustum sit, inferni pœnas æternare.

I. S. Gregor. respondet: *Iustum est, vt, qui in suo æterno peccauit in Deum, in æterno Dei puniatur.* Augustinus, cum pluribus demonstrasset, æternas esse pœnas; demum concludit, neque sic tamen peccata ex condigno plecti. Tantam eorum esse malitiam!

Ob malitiam voluntatis peccatricis. Æternitatis igitur pœnosæ *causa prima* est: malitia peccati consistens in voluntate. Hæc ni morte sisteretur, æternum procederet peccando. Quiq; peccator non odio culpæ, vel metu pœnæ, vel amore Dei finem imponit peccatis; sed morte cohibetur; eius voluntas velut interpretatiue permanet, quæ prius. Vnde æternans iuste æternas pœnas pendit. 1. Sicut aleatores ludunt, cum candela deficiat, hic à lusu quidem absistunt; at non à voluntate: Sic illi; cum per mortem extinguuntur: nam ægre ferunt se luce destitui. 2. Hinc Greg. 4. Dial. *Voluissent sine fine viuere, vt sine fine possent in iniquitatibus permanere.* Et alibi: *Ad magnam iustitiam pertinet iudicantis, vt nunquam careant supplicio, qui nunquam voluerunt carere peccato.*

Secunda ratio. Quia bonum, in quod peccatur, infinitum est; ideo peccati malitia perinde est infinita. Quia autem peccator non potest esse capax pœnæ intensiue infinitæ; oportet vt extensiue eam sustineat. *2. Ob infinitatem Dei.*

Tertia. Meriti gloriæ, & demeriti pœnæ est par ratio. Nam contrariorum est contraria ratio. At meritum *momentaneum ingens gloriæ pondus operatur*. Joan. 6. *Omnis enim qui videt filium, & credit in eum, habet vitam æternam.* Quare demeritum culpæ pœnam quoque æternam promeretur. *3. Ob contrarium gloriæ.*

Quarta. Dei maiestas, quæ à peccante profanatur, est infinita. Ideo par & peccati iniquitas; sit proinde par & vindicta. *4. Ob maiestatem Dei.*

Quinta. Cuius causa perennat, idipsum quoque æternat. Vt, quam diu fax ardet, tam diu & lux eius fulget. Atqui peccatum, causa pœnarum, æternat, Quia Psalm. 73. *Superbia eorum ascendit semper.* Ergo & pœna item permaneat necesse est. Nam *semper malum pœna comitatur*, ait S. Bern. serm. 8. in Psal. 90. Psallam igitur Psal. 10. *Iustus Dominus, & iustitias dilexit æquitatem vidit vultus eius.* *5. Ob permanentiã peccati.*

PARS IV.

Qui corpus in pœnis æternet?

I. QVæris: cur in pœna æternante corpus finitum non consumitur? *Dico*: id insigne Omnipotentiæ Dei esse argumentum. 1. Sicut, *Dan.* 1. tres pueri in fornace nec adustulati fuerunt. 2. Sicut, Exod. *Diuinitus.*

xod.3.rubus arsit, & tamen incombustus perstitit.

3. S. Bern. lib. Med. c. 5. ait, *ignis in inferno consumit, vt semper reseruet, sic tormenta aguntur, vt semper renouentur.*

Naturalibus ostenditur. 4. Similiter natura docet, perpetuum ardere montes; & permanere tamen integros: *quibus docemur*, ait S. Aug. l. 21. Ciu. *non esse incredibile, vt hominum corpora, sempiterno supplicio punitorum, sine detrimento ardeant.* 2. Salamandra ab ignibus tantum non absumitur, vt etiam foueatur ijsdem. Tales in orco sunt reprobi.

5. Deus, *Deut.* 29. seruauit 40. annis indetritas Jsraelitarum in deserto vestes: magis corpora infernalia potest iustitiæ vindicatiuæ conseruare.

II. *Quæris*: Num corpora ea corruptioni subiaceant: cum ex contrarijs constent, qualia hæc nostra: nec ab gratia vlla inhærente conseruentur? *Dico* incorrupta manent, non ex natura: sed ab defectu primi mobilis iam tum stantis: quod omnis corruptionis est causa externa, quia commouet contraria compositorum corporum. Ita liquet istud Apocal. 9. *In diebus illis quærent homines mortem & non inuenient eam: desiderabunt eam, & mors fugiet ab eis.* Atque ita Matt. 25. *ibunt in supplicium æternum.* Hæc *memorare nouissima tua*, &c.

PERORATIO.

Quid non ageretis, cui necesse foret tota vita strictissimis vti calceis, aut strepitum pulicis in aure tolerare, aut qua iret, muscas in faciem inuolantes sustinere, aut febrem perpeti, aut in delicato strato irremisse decubare? Nihil non moliretur, vt se molestia liberaret. Quid igitur, vt inferni cruciatus euadas?

CONCIO VII.

De infelici damnatorum sorte.

Isaias cap. 24. horrenda describens ait: *Erit, qui fugerit à voce formidinis, cadet in foueam: Et qui se explicauerit de fouea, tenebitur laqueo. Quia cataractæ de excelsis apertæ sunt*, &c. *Grauabit eam* (terram) *iniquitas sua, & corruet, & non adijciet, vt resurgat: & visitabit Dominus super militiam cæli in excelso, & super Reges terræ, qui sunt super terram. Et congregabũtur in congregatione vnius fascis in lacum, & claudentur ibi in carcere.* Hæc ipsissima damnatorum sors est, ex mente interpretum loci.

Nos circa ea

I. *Quod extrema damnatorum sit infelicitas.* II. *Fidelium suffragia damnatis prodesse nihil.* III. *De numero damnatorum.*

PARS I.

Quod vltima damnatorum sit infelicitas.

Miseranda sors Samsonis erat: virum tantum captiuum duci, vinculis innecti, exoculari, in pistrinum detrudi, exponi sannis ac ludibrio, demum suapte obrui ruina & cadaueribus tectum consepeliri, *Iud.* 16. At damnatorum sors quanto infelicior est? 2. Ex Epulonis vnius vita, sorte, vocibus æstimentur omnes, rotis pœnarum adalligati, & circumacti. *Figura.* *Exemplũ.*

3. *Quis putas tunc mœror erit*, ait S. Victor. l. de anima *quæ tristitia, cum separabuntur impij à consortio sanctorum, à visione Dei, & traditi in potestatem ibunt cum ipsis in ignem æternum?* Hoccine est istud Ps. 82. *Pone illos vt rotam?* O rotam æternam pœnarum!

Lacrymosa Sedechiæ Regis sors, 4. *Reg.* 25. in carceris Babylonici pedore degentis sine oculis, liberis, ac omnibus: ac etiam sine spe regni euersi restituendi: Ista tamen ad tartarea sunt nihili. Nec enim isthic rex vnus, sed plures mille millies *Comparationes.*

mise-

miseriores, &c. 2. Quos si cui contueri liceret, non spiritus in eo remaneret. Tres certi amici Iob visa eius miseria in fimeto, orbi liberis, fortunis, honoribus, auxilijs, & omnibus, emarcuerunt, obmutuerunt, corruerunt. Et ista tamen nec vmbra sunt pœnarum infernalium. 3. Hinc S. Gregor. in homil. *Dum recognosco Iob in sterquilinio, Ioannem esurientem in eremo, Petrum extensum in patibulo, Iacobum decollatum ab Herode gladio: cogito, qualiter Deus in futuro cruciabit, quos reprobat, qui ita dure affligit, quos amat.*

Refert Ioann. Climacus de quodam religioso, qui, quoties ignem aspectaret, lacrymabatur, memor inferni: de quo ex isto æstimabat. Ergo, ait S. Chrys. in hom. *Cogitemus quantum sit mali in conflagratione perpetua, in tenebris?* &c.

Nobilis, aut bene natus ac eductus in tetrum condatur carcerem, catastæ indatur, catenis inter latrones oneretur: quis ei luctus erit? Quam fortis luctuosa memoria antegressæ? At nihil ad infernalia. Atque illa *memorare nouissima tua, &c.*

Pars II.

Fidelium suffragia damnatis prodesse nihil.

Narrata. ἀδύνατα.

I. QVod Ioann. Damascenus refert de S. Macario, inuentam ab eo caluariam, cuiusnam esset interrogatam respondisse: sacrificuli se idololatræ esse damnati, iuuarique precibus fideliũ: Quodque de S. Gregorio, orante pro anima Traiani, memoratur, eum exauditum fuisse: Neutrum auditur: reijcitur vtrumque.

Ita sensus Ecclesiæ & consensus SS. Patrũ.

Constanter docet Ecclesia ne quidem orandum pro damnatis esse, minus quenquam pro ijs exaudiri precantem. 1. Hinc S. Dion. Cœl. Hierac. c. 7. ait: *Summus Sacerdos pro immundis non orat: quia in hoc auerteretur à diuino ordine.*

2. Vt igitur, ait S. Augustinus, iniuriam facit martyri, qui pro martyre orat, quod salutis sit certissimus: ita orans pro damnato, pœnam desperati potius augeret, quam minueret. 3. Nam Psalm. 48. Christus *frater non redimit: redimet homo*, ex inferno?

Sententia Dei est irreuocabilis.

4. Nec si Deipara, Diuique omnes supplicarent pro vno damnato. Quia in hoc decreto Deus immutabilis est. Psal. 101. *Ipsi peribunt, tu autem permanes, & sicut opertorium mutabis eos, & mutabuntur, tu autem idem ipse es.* Malach. 3. *Ego enim Dominus, & non mutor:* At homo *stultus, sicut luna mutatur*, Eccl. 27. Ergo qualis in essentia Deus, talis in verbis & actibus est.

Dãnatus est inemẽdabilis.

Ideo, vt S. Bern. serm. 8. in Psalm. 90. *Nulla omnino credenda est futura erga impios miseratio illic, vbi nulla speranda est correctio.* Idem l. Med. c. 5. *In carne cruciabuntur per ignem, in spiritu per conscientiæ vermem. Ibi erit dolor, intolerabilis, timor horribilis, mors animæ & corporis sine spe.* 6. Inde S. August. palam edixit: si sciret, patrem suum damnatum esse, non magis pro ipso, quam pro dæmone oraturũ. Ergo istos sinamus bis mortuos;

Desperati decesserũt.

temporaliter in peccato, & æternaliter in impœnitentia. Qui cum è viuis abirent; fuit eorum cymba, qualis Atheniensium nauis, qua in Cretam mittebant ab Minotauro dilaniandos liberos. Eam velis, supparis, & omnibus atris apparabant, quod orco dediti, nusquam essent redituri: teste Plut. in vita Thesei. Itaque Ps. 38. *Remitte mihi, vt refrigerer, priusquam abeam, & amplius non ero.* Iob. 10. *Antequam vadam, & non reuertar, ad terram tenebrosam.*

Origenistæ refutãtur.

II. Origenistæ multi multa fabulati finxerunt, putantes pœnam imminui posse damnatis, non in infidelitate obstinata demortuis. 1. At culpa eorum permanet: imo *superbia eorum, qui te oderunt, ascendit semper:* quare talis & pœna permanet. 2. Adhæc tam damnati in suo sunt centro,

quam beati in sua patria. 3. Et vtrisque iudicium vltimum decreuit irreuocabile, quod promeritum fuit. 4. Vnde vt beatorum gloria essentialis decrescere nequit; ita nec miseria damnatorum. Ita S. *Th.3.q. 17.art.5.*

Tartari nesciunt nostra. 5. Potissimum quia, (vt August. ait l. de cura pro mort.) *ibi sunt spiritus defunctorum, vbi non vident quacunque aguntur, aut eueniunt in ista vita ab hominibus.* Quod ergo ignorant suffragium; id nec sentiunt. 1. Nam nec beati sciunt quicquam eorum, quæ hic geruntur, nisi in Deo reuelante intueantur: at damnati intuitione ea in æternum priuati sunt: quare & notitia sensuque rerum nostrarum. 2. Neque ijs, vti purgatorijs reuelant Angeli. Nam lucis ad tenebras nulla est conuentio.

Sanctis eos execrantur. III. Quo infelicitate ipsa infelicior est omnis damnatus. 1. Quid? cuiusquam pro horum quoquam proficerent preces? Imo, Sap. 5. *Pugnabit cum Deo orbis terrarum contra insensatos.* 2. Qua in cõsideratione Psaltes ait, 76. *Renuit consolari anima mea.* Cur? *Anticipauerunt vigilias oculi mei; turbatus sum, & non sum locutus: cogitaui dies antiquos, & annos æternos in mente habui,* &c. Quoniam nulla in ijs redemptio.

Disparata. 1. Ionathas, 1. *Regum* 14. addictus à patre fuit neci: totus Jsrael deprecatus vitam ei impetrauit condonari. 2. Thecuitis, 2. *Reg.* 14. Absalomo, à patris conspectu exclusissimo gratiam exorauit. 3. Esth. *c.*7. proscriptos & edicto deditos neci Iudæos precibus liberauit ac seruauit. At vnum inferno educere damnatum nec tentarint Cœlites vniuersi. Ezech. 21. *Vt sciat omnis caro, quia ego Dominus eduxi gladium meum de vagina sua irreuocabilem.* O horror, ô dolor, ô furor, ô decretum!

Sed ideo dictum est, Matth. 26. *Hic est calix sanguinis mei, qui pro vobis & pro multis effundetur in remißionem peccatorum,* non ait, *pro omnibus:* sed *multis:* nam non pro damnatis.

Nec Cœlites, quorum intensa est charitas, precibus aut volunt, aut valent tantillum pro tartareis: quanto minus homines? Quin magis *quiuis in cœlis lætabitur iustus, cum viderit vindictam.* Psal. 57. Et Ps. 149. *Exaltationes Dei in gutture eorum, & gladij ancipites in manibus eorum, ad faciendam vindictam in nationibus,* non redemptionem ex inferno.

PARS III.

De numero damnatorum.

I. Eccles. 1. *Stultorum infinitus est numerus.* 2. Et Matth. 7. *Lata est porta, & spatiosa via, quæ ducit ad perditionem, & multi intrant per eam.* 3. Annon, *Matth.* 22. ad nuptias filij erant *multi vocati pauci vero electi?* Nam *cœperunt se excusare* omnes propter vile lucellum. 4. Annon, *Matth.* 13. bonum semen seminarat colonus: & quanta succreuit zizania? 5. Ita, Zach. 13. *erunt in omni terra, dicit, Dominus, partes duæ, dispergentur & deficient: & tertia pars relinquetur in ea.* *Hic plurimus est.*

Exempla paucorum saluatorũ. II. O si tertia salua foret! 1. Nam Lucæ 2. *Ecce hic positus est in ruinam multorum.* Quot horum? 2. Id ex diluuio æstima: *Genes.* 7. in quo tantum *octo animæ saluæ factæ sunt.* Quid si in secundo *diluuio aquarum multarum ad eum* numerum forte *non approximabunt?* Nam *si non propter electos abbreuiarentur dies, non fieret salua omnis caro.* 3. Ex Sodomitico incendio quot animæ seruatæ? *Genes.* 19. Tres, Loth cum filiabus: nam quarta vxor in via lapidéscebat. 4. De vniuersis Jerichuntinis superuixit ereptus nemo præter vnam meretricem Raab cum cognatione sua. Cæterum nec lapis super lapidem permansisset in terræ solo maledicto. 5. Horresco memorans! Sexcenta Jsraelitarum millia ex Ægypto egressa sunt: ad terram promissionis anhelarunt omnes: ad

at peruenerunt duo soli, Caleb & Josue. *O Iudicia Dei abyssus multa!* Quam *multi sunt vocati*, quam *pauci vero electi*?

III. Quis animus vobis, auditores? 1. Quis fuerat Apostolis, cũ audirent, Matt. 26. *Vnus vestrum me traditurus est*. Nam quisque sibi metuebat. Et tu *nescis homo, odio, an amore dignus sis*. 2. Fac esse ciuitatem seditiosam, Rex denunciat vnum è cunctis fore viuum excoriandum, ac mille modis discruciandum, quis securus aget incolarum? At talis hic mundus est, rebellis Deo: ex quo non vnus, aut mille, sed *multi* peribũt, seruabuntur *pauci*. 3. Stet in armis exercitus, nuncietur intra horam fulmen cadens perditurum vnum è cunctis, qui metus erunt omnium? Nos in vitæ stamus militia, fulmen ruet, non *Ito* sed *Ite maledicti*, & adhuc in bonis ducemus dies? Dicemus, *pax, pax* cum *non est pax impio*? Quocirca *memorare nouissima tua*, &c.

HEBDOMADA IV. ADVENTVS.

De Gloria Coelesti

Quarto nouissimorum.

CONCIO I.

De memoria Gloriæ cœlestis.

Memorare nouissima tua, & in æternum non peccabis. Ecc. 7.

Exploratores terræ promissæ, *Num.* 13. vt fertilitatis specimen præbuissent, ita eius exarsit desiderio populus, vt omnem de repetenda Ægypto cogitationem damnarent, idola proijcerent, armisque etiam inuadere staret cunctis, aut certæ occumbere morti. Ipse cœlorum vobis exploratorem agam: vos animos capessite, amores alienos damnate; detestemini scelera & abijcite, ad anteriora vos extendite mecum, ad supernum brauium persequendum.

Itaque

I. *Quod admiranda sit Cœlestis gloria*. II. *De quantitate & valore eiusdem*. III. *Adumbratio quadam gloriæ cœlestis*. IV. *De vtilitate ex memoria eiusdem.*

Pars I.

Quod admiranda sit cœlestis gloria.

Simonides Philosophus, ait *Cic. 1. de Natur. Deor. & Verrina 6. Strabo. l. 6.* Hieroне tyranno Syrac. sciscitante: Quid, qualisque Deus esset, diei postulauit vsuram ad cogitandum. Conuentus postridie, bidui spatium poposcit, dein tridui procrastinationem, & sic vsque pronunciauit amplius, nequedum tamen quicquam enunciauit, nisi istud: *Quo considero diutius, hoc mihi res videtur obscurior*. Rectius id de cœlesti gloria dixero. — *Est inscrutabilis.*

2. Sentioque euenire mihi, quod duobus Cherubinis, *Exod* 2. supra Propitiatorium. Qui quo latius alas in illius intuitu explicabant, hoc minus intelligebant & magis obstupescebant. 3. Idem expertus S. Aug. serm. 37. de Sanctis ait: *Effugit omnem sermonem, atque omnem sensum humanæ mentis excedit decus illud & maiestas*. Similia Greg. hom. 37. — *Est admirabilis.* — *Est inæstimabilis.*

Certe D. *Thom. p. 1. q. 25.* negat Deũ posse eam beatitudinem condere perfectiorem. Sicut nec Christi humanitatem, nec matrẽ Jesu Mariam. Qui vidit, de illa testatur, 1. Cor, 2. quod *nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit, quæ Deus præparauit diligentibus se*. Multa mira, magna: hic attamen oculus solem videt dũtaxat vnum, vnum audit sonum auris: cor fingere sibi montes potest aureos: sed nil, quod ad gloriam vel specie aspirare queat; adeo est omnia super. Hinc Isa. 64. *A sæculo non audierunt, oculus non vidit, Deus abs te, quæ præparasti exspectantibus te.* — *Est absolutissima.*

Aug. l. 24. Ciuit. *Quod Deus præparauit*

Est incomprehensibilis. *diligentibus se, fide non capitur, spe non attingitur, charitate non apprehenditur, desideria & vota transgreditur. Acquiri potest: æstimari non potest.* Dauid quasi extaticôs Psal. 30. *Quam magna multitudo dulcedinis tuæ, quam abscondisti timentibus te?* Vere Psal. 86. *Gloriosa dicta sunt de te ciuitas Dei: sicut lætantium omnium habitatio est in te,* Quare hæc *memorare nouissima.*

PARS II.

De Quantitate & valore Gloriæ cœlestis.

Excitat erexin sui. I. E*A virtutis pulchritudo est*, ait Cic. 1. Off. *vt si oculis cerni posset, mirabiles sui amores excitaret.* Mirabilior gloria cœlestis, si pateret oculis. 1. Isaac primus Rebeccæ aspectus, *Gen.* 24. animo detersit omnem, quẽ ex morte genitricis conceperat, mœrorem. 2. Jacob, *Gen.* 29. visa Rachele leuem duxit bis septennem seruitutem, vt eam præ amore fallente crederet esse momentaneam. Ad cœli gloriam vero deficit omnis comparatio.

Roborat ad patientiam. 1. Paulus eam velut per rimulas introspexerat, iam vltima quæque paratus erat perpeti ante, quam à Dei charitate separari. 2. *Cor.* 11. Enimuero, inquit Rom. 8. *Existimo, quod non sunt condignæ passiones huius temporis ad futuram gloriam, quæ reuelabitur in nobis.* 2. Quid? ipse Modiperator gloriæ, Gloria Patris JESVS, *proposito sibi gaudio, sustinuit crucem.* Cuius tamen tormenta breui oblitus omnia, quærit: *Quæ?* Luc. 24. *Et nonne oportuit Christum pati, & sic intrare in gloriam?*

Reuocat à peccatis. II. Quod efficacissimum norat à peccatis reuocandi medium, id suis admouit Petrus in 1. c. 5. *Seniores obsecro ego Consenior, tanquam testis Christi passionum, & eiusdem, quæ in futuro reuelanda est, gloriæ consors*, vt abstineatis vos à peccatis. 2. Idem vsurpauit Joannes, 2. cap. 3. *Charissimi, nunc filij Dei sumus, & nondum apparuit, quid erimus. Scimus, quoniam cum apparuerit, similes Ei erimus: quoniam videbimus Eum sicuti est.* Quæ igitur hic magna videntur, fumus & vmbra sunt mera. Vnum hoc præ omnibus esse, *Filios Dei esse.* 3. Hinc ita Rom. 8. *Quod si filij*, ergo *& hæredes* gloriæ. 4. Inde Ps. 15. *Dominus pars hæreditatis meæ, & calicis mei*: pars essentialis: nam præter hanc gaudia isthic innumera sunt alia.

Est incomprehensibilis. III. S. Augustin. *vt scribit Epist. ad Cyrill.* statuerat scripto exquirere ex S. Hieron. quid de beatitudine sentiret: hic interim decedens apparet illi, ac talia fatur: *Vide, si numerare potes stellas cœli, arenas & guttas maris. Id namque facilius est, quam gloriam dicendo explicare. Est enim res tanta, quanta, nisi ipse vidissem, nunquam credidissem. Et tam longe abest ab eo, quod ego viuens cogitabam, vt omnino sit quippiam infinitum maius.*

Et admirabilis. Euenit omnino beatis, quale Reginæ Sabæ, visa gloria Salomonis. 3. *Reg.* 10. nec gloriam Dei capiunt, nec suum de ea stuporem. Vnde S. Amb. in funebri Theodosij Imp. ait: *Iure pietatis ascitus in illam Ierusalem supernam, vbi nunc positus dicit:* Ps. 47. *Sicut audiuimus, ita & videmus in ciuitate Dei nostri.*

PARS III.

Adumbratio quadam gloriæ cœlestis.

Inuectiua in immores gloria. HOc vnum sat efficax fore iudicabat, ad peccatores conuertendos, Psal. 4. *Vsquequo graui corde, vt quid diligitis vanitatẽ & quæritis mendacium? Scitote, quoniam mirificauit Dominus Sanctum suum.* 1. Sunt, quales exteri legati illi, quos Romæ videns Augustus gestare ac dissuauiari melitæos suos, quærebat ioco: num apud eos fœminæ liberos etiam eniterentur.

2. Stupebant parentes excæcatam fascinationem Samsonis depereuntis Dalilam. Judic. 14. *Nunquid non est mulier in filiabus fratrum tuorum, & in omni populo, quia vis* capere

capere vxorem de Philistijm, qui incircumcisi sunt? Ita Cœlites stupent ad stuporem hominum, vanitatis amantium perituræ.

3. Miranda Israelitarum vesania fuit, *Num.* 21. vescentium manna omnisapido, & tamen ad ollas & alia suspirantium Ægypti. Execrabilis vero est etiam Christianorum fluxa hæc affectantium vecordia, & obliuio cœlestium.

...um- ...tio ...riæ.

II. Hæc enim si dixeris complementũ mirabilium omnium, mare deliciarum, diuitiarum arcam, aulam Trinitatis, &c. parum edixeris. 1. Exclamat August. serm. 37. de Sanctis. *Quid hac vita beatius, vbi non est metus,* &c *nemo inuidet?* &c. *Vbi lux sine tenebris* &c. In soliloq. c. 35. *Vbi decor nunquam pallescit, nec amor tepescit, nec gaudium decrescit,* &c. 2. Quare Apocal. 2. *Esto fidelis vsque ad mortem, & dabo tibi coronam vitæ.* Numer. 2 Tim. 2. *Nemo coronabitur, nisi qui legitime certauerit.* Etenim arcam Testamenti, *Exod.* 25. ambit corona & limbus aureus: ita gloriæ corona bona complectitur omnia, Vnde S. Hieron. in hoc Ps. 64. *Benedices coronæ anni benignitatis tuæ*, ait, *Quia Sanctos præmiis, & temetipsum eorum agminibus coronabis. Circulum autem, & semper in se currentia anni tempora coronam vocauit.*

...rona fi... ...lis.

...m gem- ...æ duo- ...cis.

III. Est autem hæc tam pretiosa, quam gloriosa. Hinc, Psal. 20. *Posuisti in capite eius coronam de lapide pretioso:* & hoc duodeno: Sanitatis, Abundantiæ, Voluptatis, Scientiæ, Gaudij, Pacis, Securitatis, Luminis, Diuitiarum, Gloriæ Æternitatis, Vitæ, O *vita vitalis?* August. in Manuali c. 7. repetitque recensita cum contraposito quodque suo. Et l. Medit. c. 22. *O patria quieta, cuius fines pax, termini æternitas, hæreditas deliciæ. Vbi nulla signantur tempora:* sed *omnia ad vnum diem reuocata sunt, vbi nox & tenebræ nullæ,*

Pars IV.

De Vtilitate memoriæ cœlestis gloriæ,

I. Efficax remedium aduersus peccata est gloriæ cœlestis memoria. Quis enim in eam esse volet impius patriam, cuius æternum adscribi ciuis exoptat? Dicet is mundo, carnique, quod Demosthenes meretriculæ, pro cupitis ab eo exigenti mille drachmas, aiebat: *Tanti pœnitere non emam.* Nam voluptatula vnica dominæ Carolæ pluris emitur: nimirum cæli pretio, quod perditur. Quocirca *quotiescunque*, ait Hier. Epist. ad Eustochium, *te vanica sæculi delectat ambitio: ad paradisum mente transgredere: Esse incipe, quod futura es, & tunc poteris dicere: Aquæ multæ non potuerunt extinguere charitatem, nec Flammæ obruent eam.* *Vtilis est. 1 Adcaue. peccat.*

1. Huius erat remedij vsus Dauidi, Ps. 16. *Propter verba labiorum tuorum ego custodiui vias duras.* Item Ps. 118. *Inclinaui cor meum ad faciendas iustificationes tuas propter retributionem.* 2. Propter hanc S. Serapion se nudauit omnibus, manuque gerens Bibliorũ Codicem solum nudus per agros obibat: ac sciscitantibus, quis eum spoliasset, aiebat: *Hoc*, monstrans Biblia. 3. Ita S. Hieron. Eustochio: *Egredere quæso paulisper de carcere, & præsentis laboris tibi ante oculos pinge mercedem, quam nec oculus vidit, &c.* *Exemplar.*

II. Hæc vero cogitatio non contemptũ mundi solum affert: sed dulces quoque acerbitates reddit. 1. Ita Aug. in Manuali, *O anima, si quotidie oporteret nos tormenta perferre, si ipsam gehennam longo tempore tolerare, vt Christum in gloria videre possimus, nonne dignum esset pati omne?* 2. Hoc Deus excitabat Abrahamum, Gen. 13. *Leua oculos tuos in directum,* &c. *omnem terram circum, quam conspicis; tibi dabo, & semini tuo.* Et hoc temporale duntaxat erat. 3. Pastori Dauidi Saul percussuro Goliam, 1. *Reg.* 17. filiam promit- *2. Vtilis ad patientiã in aduersis.*

promittebat:at Deus gloriam suam nobis, si quis *legitime certauerit*: saxa vibrans orationum, & pedum crucis. 4. Certe Moysen omnia pertulisse, testis est Apost. ad Hebr. 11. quod *aspiciebat in retributionem*. Aspectus idem nobis ad idem erit tanto efficacior, quo propior. Nam is à longe prospiciebat. 5. Stephanus proxime inspiciens vitam, iam morti insultabat, Act. 7. *Video*, clamat, *cœlos apertos, & Iesum stantem à dextris virtutis* Dei. Ibi Euseb. Emiss. *Incunctanter offert sanguinem suum, qui præ oculis habet Regem suum, simul & brauium.* O vim inexplicabilem! 6. Dominus discipulis proponebat cruces, persecutiones. &c. sed addebat, Matt. 5. *Gaudete & exultate, quoniam merces vestra copiosa est in cœlis.*

Ad cœlestia spectanda natus homo est. II. Hanc igitur spectare, quoniam Deus, vt Ouid. in Metam. canit.

Pronaq; cum spectent animantia cætera terrā,
Os homini sublime dedit, cœlumq; tueri
Iussit, & erectos ad cœlum tollere vultus.

I. Hinc Philosophi hominem dixere arborem inuersam; cuius radix cœlum spectaret: quod inde trahere eam omnia oporteat. 2. Ita Philo quoque Judæus: *Cæterarum plantarum capita defixit in terra: soli homini caput sublime dedit, vt alimenta cœlitus incorruptibilia quærat.* Huc igitur te cura vertat, quo natura. Huc cogitatio tendat, quo caput spectat. 3. Spretor opum Anaxagoras, vt felicius philosopharetur, scissitanti cur natus videretur, ait: *vt cœlum contempler.* Idem alteri, cur patriæ curam non gereret, digito in cœlum intento, ait: *Hanc curo.* Ab hisce nos Ethnicis vinci patiemur? *Quia cœlum patria est.*

Imprimis quia inde exules sumus. Daniel c. 6. in Babylone apertis fenestris templum versus spectare & orare sueuit nixus humi: nempe cœlum contueri volupe erat. Magis captiua hic anima est in corpore: aperi intellectū, prospice cœlos; despice terras, despue mundum; & sic *adiunctis manibus Deum inuoca*: id est, ora, & adlabora. Nec vna animæ fenestra est; sunt ei, quot sensus, quot res creatæ, quot voces Dei, &c. Cunctis in Babylone captis Judæis vnum erat votum patria. Psal. 136. *Super flumina Babylonis illic sedimus, & fleuimus, dum recordaremur tui Sion.* Et nos hoc minus fecerimus: quibus captiuitas acerbior, & patria est beatior? *Memorare igitur nouissima*, &c.

CONCIO II.

De situ, & voluptate cœli.

APoc. 21. *Veni, & ostendam tibi Sponsam vxorem Agni. At sustulit me in spiritu in montem magnum & altum, & ostendit mihi ciuit. sanctam Ierus. descendentem de cœlo, habentem claritatem Dei. Et lumen eius simile lapidi Iaspidi, sicut crystallum. Et habebat murum magnum & altum, habentem portas* XII. *& in portis Angelos* XII. &c. fuse.

At nos explicatius

I. *De præstantia gloriæ cœlestis.* II. *De Epithetis cœli.* III. *De altitudine, & amplitudine eiusdem.* IV. *De illius pulchritudine.* V. *De cœli motu, & admiranda præstantia.*

PARS I.

De præstantia gloriæ cœlestis.

I. SEruientes in Ægypto Israelitas, *Esth.* 3. Deus promisso terræ benedictæ solabatur, vnde Ezech. 20. *Ego Dominus Deus vester in die illa leuaui manum meam pro eis, vt educerem eos de terra AEgypti in terram, quam prouiderem eis, fluentem lacte & melle: quæ est egregia inter omnes terras.* Ex quo magnis lætitijs incedebant: Psal. 125. *In conuertendo Dominus captiuitatem nostram facti sumus sicut consolati, tunc repletum est gaudio os nostrum, &c.* Hieron. vertit: *sicut consolati facti sumus somniantes*, q. d. vix credebamus, sed vt somnium audiebamus. Eam tamen *Magni fuit terra promissa.*

libera-

liberationem sui in beneficijs principem recolebant.

[P]luris est [p]atria [c]œlestis.

Quo magis nos obstricti Deo, quos excusso dæmonis iugo asseruit ad spem gloriæ Iesus: prout promisit, Psalm. 35. *Inebriabuntur ab vbertate domus tuæ: torrente voluptatis tuæ potabis eos, quoniam apud te est fons vitæ.* q. d. olim petræ aquas, montes mella dedere ad satietatem: alia cœlum nunc dabit ad vsque felicitatis ebrietatem. Sint flumina admiranda apud *Plin. l. 2. c. 102.* Vt Lethe, inducens obliuionem: Ganges & Pactolus auriflui: aliud in Thracia, in quo ligna lapidescant: Macedonicus Lyncestis, è quo qui bibit, titubat, ac si mera vina potasset: in Bœotio Melas, qui oues reddit nigras; albas Cephissus: Nous Ciliciæ, qui potus ingenium acuit, alius in Cos insula, qui stupidum reddit: Nullus tamen est, qui legatur potus exhilarare, vt cœlestis *torrente voluptatis.*

[F]lumina [q]uadam [m]iranda.

II. Exploratores terræ referebant, Nu. 14. *Terra, quam circuiuimus, valde bona est:* & cœlum quanto melius? Testis explorator raptus Paulus. In Paradiso meræ arbores erant, & fontes: eum tamen locum voluptatis nuncupauit Moyses, *Gen.* 2. Quanto rectius cœlum sic appellaris? Quid Petre, visa vnius in Thabor gloria, ais: *Bonum est nos hic esse?* Quanto beatius in cœlo? Ideo bene additur: *Nesciebat quid diceret.*

[E]pitheta [pro]pria cœl.

Epitheta testantur ipsius præstantiam. 1. Psal. 26. *Credo videre bona Domini in Terra viuentium.* Bona innumera: Nam Moysi dum fit promissio terrena, dicitur, Exod. 33 *Ostendam tibi omne bonum.* Dein terra hic est morientium: at ibi, Isa. 25. *præcipitabit mortem in sempiternum.* 2. Psal. 114. *Conuertere anima in requiem tuam, &c. placebo Domino in regione Viuorum.* Philosophi tres aëris regiones definiunt: Tres item sunt hominum: prima mortuorum: Psalm. 113. *Non mortui laudabunt te Domine, neque omnes qui descendunt in infernum.* Altera viuentium, vti iustorum, & mortuorum, vt iniusti sunt: De quibus Luc. 9. *Sinite mortuos sepelire mortuos.* Apoc. 3. *Nomen habes, quod viuas & mortuus es.* Tertia est viuentium, Sap. 5. *iusti autem in perpetuum viuent.* Hoc *memorare.*

Pars II.

De Epithetis cœli.

Nomina cœli. 1. Domus Dei.

I. Coelum fœlicitatis est domicilium. De quo 2. Cor. 5. *Si terrena nostra habitatio dissoluatur, domum habemus non manufactam, & conseruatam in cœlis*, id est æternantem. Huc aspirans ait ad Phil. 1. *Cupio dissolui, & esse cum Christo.* Testam suam frangi orabat. Et impetrabat. Vnde Greg. 4. Dial. *Qui Christum in cœlo esse non dubitat: nec Pauli animam in cœlo esse negat.*

Simile spiritus suus spondebat dicenti Psalm. 121. *Lætatus sum in his, quæ dicta sunt mihi, in domum Domini ibimus.* Cur lætaris? Quia Psal. 111. *Gloria & diuitiæ in domo eius.* At nostra lutea dicamus cum Sunamitide, 4. Reg. 4. *Nihil est in domo mea.* Idcirco Psal. 26. *Vnam petij à Domino, hanc requiram: vt inhabitem in domo Domini omnibus diebus vitæ meæ.* Ostenditur id Ioanni: Apocal. 12. *Ecce Tabernaculum Dei cum hominibus: & habitabit cum eis.* Vt enim in Tabernaculo arcæ Psalm. 98. *Dominus sedet super Cherubin:* ita & in cœlo. Ob amplitudinem quoque Ciuitas dicitur cœlum: Vt Psal. 86. *Gloriosa dicta sunt de te Ciuitas Dei.* Psal. 47. *Sicut audiuimus, sic vidimus in ciuitate Domini,* Apoc. 21. vt supra.

2. Tabernaculum.

3. Ciuitas Dei.

Plerumque tamen *Regnum* dicitur. Mat. 21. *Venite benedicti Patris mei, possidete paratum vobis Regnum.* 1. Tim. 4. *Liberabit me Dominus ab omni opere malo, & saluum faciet in regnum suum cœleste.* Regni huius Regem aspernabantur, qui aiebant, Luc. 19. *Nolumus hunc regnare super nos.* Ioan. 19.

4. Regnū.

Non habemus Regem,nisi Cæsarem, Pſ. 11. *Quis noſter Dominus eſt?* Factioſi illi turbines regni erant: ſed luerunt, luentque quotquot ſectatores habuerint. Interea regnum eſt pacis: vbi Iſa. 32. *Sedebit populus meus in pulchritudine pacis*, Eritque *vox exultationis & ſalutis in tabernaculis iuſtorum*. Pſal. 117.

PARS III.

De cœli altitudine & amplitudine.

1. Empyreum cur dicatur. I. INterea ſedes illa beatorum eſt cœlum Empyreum; ſic ab ignea claritate dictum, ait V. Beda; vel vt B. Thom. mauult ab Angelis incolis ſole clarioribus. 1. Et par eſt; vt ceu Orcus eſt imus terræ locus Pſal. 62. *Introibunt in inferiora terræ*: ita ſumma ſit ſtatio bonorum. *2. Eſt altiſſimum.* 2. Vnde monti præcelſo confertur. Pſal. 23. *Quis aſcendit in montem Domini: aut quis ſtabit in loco ſancto eius*. 3. Par eſt vt *qui ſe humiliat*, iſthuc *exaltetur*. Vnde *depoſuit potentes* Luciferianos *de ſede, & exaltauit humiles*.

Quanta eius altitudo. II. *Quam alte?* Vſque in Empyreum, id eſt, 1790925500. milliaribus, hoc eſt mille ſeptingentis nonaginta myriadibus, nongentis vigintiquinq; millibus & quingentis milliarijs hinc à terra. Nam Chr. Clauius in cap. 1. Sphæræ Sacroboſci ita ſupputat: cœlum Lunæ ab terra abeſſe 120630. milliarijs, cœlum Solis 4013923. Firmamentum autem 161.884945.

Amplitudo. S. Vincentius ad iſtum modum computat altitudinem. Si lapis molaris è firmamento decideret, cadendo conſumeret 1500. annos ſolares. Vnde quotidie cadendo conficeret 32780. milliaria; & ſingulis horis 130. O altitudinem!

III. *Sed quæ amplitudo?* Eam docet quintupliciter. 1. *Philoſophice ſic*. Axioma eſt, minimam firmamenti ſtellam eſſe vicies maiorem terra, centies vero, quæ minuſculæ ab aſtrologis numerantur 1022. Iam inter ſingulas ſtellas magna ſunt interualla; ſuntque innumeræ ſtellæ, quæ à nobis videri nequeunt. 2. *Geometrice*. Geometræ aiunt Infernum eſſe in centro terræ infra nos 1505. milliarijs, eſſe latum & longum 7866. milliaribus, terram totam eſſe longam & latam, 31500. milliarijs, cœlum Empyreum ambitu ſuo continere milliaria 103140857 10. in latitudine vero 3600000000. 3. *Mathematice*. Matheſis docet terram cœlo collatam eſſe punctum, & quaſi guttam ad oceanum. Docent ſic: vnumquodque elementum, & quodq; cœlum planetarum eſt altero decies, maius: Vt aqua ſuperat terram decies aër aquam, aërem ignis, ignem orbis lunæ, lunam, &c. vt ad empyreum terra ſit quaſi punctum; 4. *Arithmetice*. Cœlum lunæ curſum ſuum peragit 30. diebus: ſolis cœlum 365. diebus & horis ſex. Cœlum Saturni, ſummi planetarum, 46000. annorum ſpatio ſe ſemel circumagit; Iam ex proportione requireret firmamentum 30000. annorum; iam Empyreum tricies maius annos 2160000, requireret ad vnicum ſuum curſum ſemel circumagendum. 5. *Theologice*. Theologi ex S. Scriptura Empyrei amplitudinem prope immenſam conſtituunt; maluntque admirari, quam metiri. Hinc Baruch. 3. *O Iſrael quam ingens eſt locus poſſeßionis Dei? Magnus eſt, & non habet finem, excelſus & eleuatus*.

IV. Ite iam coſmophili, diligite terram præ cœlo, digladiemini pro glebula terræ, qualis regnum eſt Hiſpaniæ. Quid de domo, de agello tuo bone ciuis dixero? Hinc ſe Dauid à regno ſuo nihili æſtimabat. Pſ. 87. *Pauper ſum ego, & in laboribus*. Pſ. 39 *Mendicus ſum & pauper*. Pſal. 68. *Ego ſum pauper & dolens*. Pſalm. 69. *Ego vero egenus & pauper*. Quia ſuum regnum cœlo comparabat. *Terra vilitas.*

Præstantia cœli.

Vel Ethnici quoque nobilitatem cœli cunctis creatis prætulerunt. Vt Aristot. 12. *Metaph. tex.* 10. *&* *l.* 1. *de cœlo tex.* 2. D. Thomas etiam peculiarem cœlis materiam esse docet, quam elementorum sit. Quod horum materia formas appetat varias, illa non. Nomina, quæ ei Scriptura dat, addunt ei miram dignitatis æstimationem. *Deuter.* 28. dicitur thesaurus Dei. Ps. 102. Thronus Dei. Ps. 2. Habitaculum Dei &c. Regnum Dei. Et Deus dicitur Cœli Deus, Rex, Dominus, &c.

PARS IV.

De pulchritudine Cœli.

Cœlum est pulcherrimū. 1. quia est altissimū.

IAm pulchritudo cœli hisce doceri potest. 1. Quo quidq; est altius, hoc etiam est purius, liquidius, pulchrius, ac præstantius. Vt, terra est infima, ideo impurissima, vilissimaque, aqua purior, aër dignior aquis; aëre ignis, igne cœlum lunæ; atqui empyreum est summum, ergo. 2. Axioma est, Aristot. 3. cœl. *Locus conuenire debet locato:* hinc quo quodque dignius, eo & altius est. At Empyreum est altissimum; ergo. Hinc Aristot. ait: *Consueuimus extremum, & quod sursum maxime est, vocare cœlum: in quo Diuinum omne locatum est:* Isa. 2. *Dominus, qui habitat in cœlis, irridebit eos.* 3. Aristot. 1. de cœlo: *Rerum contrariarum contraria sunt loca.* Atqui beati & damnati sunt contrarij: ergo & eorum loca sunt contraria altitudine, distantia & dignitate, & pulchritudine. Psalm. 138. *Si ascendero in cœlum, tu illic es*, gloria: *Si descendero in infernum, ades*, tua iustitia. 4. Fingamus Regem, qui vitæ certus sit ad 100. annos; an non is sibi palatium instruet quam aptissimum & splendidissimum. At æternam sibi regni sedem parauit Deus. Psalm. 101. *Opera manuum tuarum sunt cœli.* 5. Sit prænobilis delicatissime in patria, honoratissimeque educatus; qui peregrinans deueniat in terram, vbi malit vitam exigere, quam in patria: Et hanc quoque Rex ipse deserat, ac in eam se nationem, deserto regno, conferat, sane ea terra videri debet præstantissima. Atqui nemo hic tam feliciter vixit, quin beatius agat in cœlo, vt huc reuerti minime velit. Quin Rex ipse terræ Iesus hac relicta cœlū maluit, ergo est omnium beatissimum. 6. Quod est regnum tā beatum in quo nō sint curæ, miseriæ, pericula, &c. & multi scelerati ac spurci? At in cœlo contraria omnia. Huc *nihil coinquinatum introibit:* Sed omnis is, *qui ingreditur sine macula*, Psal. 14. Quod vnquam regnum, quis locus talis esse proditur, qualis Ierusalem cœlestis describitur? *Apoc.* 21.

2. Dei domicilium.

3. Orco contrarium.

4. Quia est æternū.

5. Quia præ eo demnitur terra.

Quia beatum est vndique.

Ergo pulcri intrans pulcrum.

Quare vt nemo in Assueri palatium habebat aditum, nisi splendidus cultu, ac speciosus, *Esth.* 2. Nemo assistere coram Nabuchodonosore, nisi formosissimus audebat: Ita nemo coram Deo in cœlis, nisi sole purior. Hinc illi dicitur, Matth. 22. *Amici quomodo huc intrasti, non habens vestem nuptialem?* Isthic enim meræ aguntur nuptiæ in stola gloriæ. O miraculum *mundi, naturæ:* Opusque Dei: Admirabile templum describitur Salomonis, 3. *Reg.* 7. Sed nec vmbra est ad cœlū: cuius symmetriam Pythagoras perpetuam harmoniam appellabat.

PARS V.

De cœli motu & admiranda præstantia.

I. HVc accedit quod cœlum sit incorruptibile: 2. quod causa rerum omnium Arist. 2. Meteor. nam *Mundus inferior superioribus nationibus continuatur: vt omnis inde virtus deriuetur.* 3. quod sit locus æternorum ac diuinorum, vt Auerroes ait: 4. quod tres dotes habeat nobilissimas: Lumen clarissimum; formam orbicularem perfectissimam: motum celerrimum,

quo intra horam decurrit, 42398437. milliaria. Quantum iter, qui quotidie conficeret 40. milliaria, decurreret intra 1904. annos.

Vel clarius: tanta est primi mobilis velocitas, quanta auis, quæ volatu terram ab ortu ad occasum circumiret 138. vicibus intra vnam horam. Ita Besseus ex Clauio. Quare si terram cœlo, terræque res rebus cœlestibus conferas: dicas hæc terrena nugas esse, merasque imposturas: certe nec vmbras cœlestium. Hæc tamen vno nummo charitatis emuntur.

II. Est igitur hic orbis, vt multum ei tribuamus, quasi suburbium lutosum ciuitatis cœlestis. 1. Vnde Roman. 1. *inuisibilia ipsius, à creatura mundi, per ea quæ facta sunt, intellecta, conspiciuntur*: id est, ex suburbio æstimatur de vrbe: Ex istius incolis, de huiusce ciuibus filijs Dei. 2. Si ingressus palatium cerneres coquinam, stabula, foricas, &c. auro incrustata, &c. omniaque magnificentissima: quid non æstimares de conclaui regio? Is mundus: hoc cœlum est. 3. *O Domine*, exclamat S. August. l. Medit. *Si tanta tribuis nobis in carcere: quid dabis in patria? Si tanta amicis & inimicis: quid est quod seruasti solis amicis?* 4. Similiter S. Chrys. in Epist. ad Rom. *Suspiciamus cœlum, & intelligamus statum illius gloriæ tanto melius effectum, quanto luteis testis aurum est melius.* 5. Regina Saba, 2. *Reg.* 10. visa regia Salomonis, rerumque omnium dispositione; corruit defecta animo præ stupore. Quid animæ fit ex terrenis cœlestia æstimanti? Quin igitur exclamemus: Psalm. 83. *Quam dilecta tabernacula tua Domine virtutum. Concupiscit, & deficit anima mea in atria Domini.* Ergo hæc *memorare nouissima tua*, &c.

CONCIO III.

De Beatis Cœli incolis.

APoc. 7. *Vidi turbam magnam, quam dinumerare nemo poterat ex omnibus gentibus, &c stantes ante Thronum in conspectu Agni, amicti stolis albis, & palma in manibus eorum concinentes Deo.* Hi beati sunt ex hominibus Diui.

De quibus nos in præsens

I. *De fœlicitate beatorum.* II. *De sanctorum Aeternitate Beata.* III. *De societate Beatorum.* IV. *An eadem sit, aut dispar gloria Sanctorum.* V. *De aureola Sanctorum.*

PARS I.

De fœlicitate beatorum.

HOminis in terra degentis dignitatem obstupescens exclamat Psalm. 8. *Domine Dominus noster, quam admirabile est nomen tuum in vniuersa terra! Quid est homo, quod memor, &c. omnia subiecisti sub pedibus eius.* Quid si in cœlis beatorum sortem liquidius ei cognoscere licuisset? Cognouit tamen aliquid, & exclamat: Ps. 67. *Mirabilis Deus in Sanctis suis!* q. d. Mirabilis in creatione hominum, inque redemptione. At in beatitudine mirabilior est. *Mirabilis Deus in beatis est.*

1. Ezechias, 4. *Reg.* 20. ab thesaurorum potentia Babylonis legatis, quibus eos ostenderat, admirationi extitit. At cœlorum thesauri mirabiliores mundanis in cœlum receptis videntur. *Figuræ aut comparationes.* 2. Assuerus Rex 127. prouinciarum, ab regno, & epulo Satrapis populisque præbito admirandus videbatur, *Esth.* 1. At nihil ad æternum & regnum, & epulum Diuorum. 3. Mirus Ioseph cunctis Ægyptijs, & fratribus, Saluator omnium. Magis Deus, qui, vti Ioseph, iubet Gen. 44. *Imple saccos* corporis & animæ *frumento* gloriæ, *quantum possunt capere.* 4. Sicut pater ille bonus pro recepto in gratiam prodigo prius,

mandat. Luc. 15. *Cito proferte stolam primam,* &c. ita vestit, ornatque gloria egressos de corpore.

Promissa suo exhibebo. II. Hic cernitur, quod dicitur Matth. 22. *Omnia sunt parata : tauri mei occisi sunt,* &c. *venite ad nuptias.* 2. Hic dicitur, Cant. 5. *Bibite amici, & inebriamini charissimi.* 3. Hic Psal. 35. *inebriabuntur ab vbertate domus tuæ* Deus : *& torrente voluptatis tuæ potabis eos.* Hic, vt reges, circumsidebunt, Apoc. 4. *in circuitu sedis Sedilia.* 24. *& super thronos* 24. *Seniores sedentes, circumamicti vestimentis albis, & in capitibus eorum coronæ aureæ.* Scio S. Greg. l. 1. Reg. c. 9. per Seniores intelligere Ecclesiastas, at Glossa. Rich. à S. Vict. Rupertus. &c. de Sanctis accipiunt Patriarchis & Apostolis. Potest tamen & de quibusuis intelligi Beatis.

E præsentibus sunt æstimāda 3. Cæterum ex temporali remuneratione diuina, ob virtutem aliquam facta, licet de cœlesti, æternaque colligere. Sic August. in Soliloq. cap. 21. *Si tanta nobis facis in carcere, quid ages in palatio? Si tanta solatia in hac die lachrymarum: quanta conferes in die nuptiarum?* 2. idem in Psalm. 83. *Bona cogitate quæ dat Deus peccatoribus: & hinc intelligetis, quæ seruet seruis suis fidelibus. Blasphemantibus eum quotidie dat cœlum & terram, dat fontes, fructus,* &c. 3. S. Fulgentius, vt refert Sur. t. 1. visa vrbis Romanæ maiestate, aiebat: *Quā speciosa potest esse cœlestis Ierusalem, si sic fulget Roma terrestris. Si in hoc sæculo datur tanti honoris dignitas diligentibus vanitatem : qualis præstabitur Sanctis diligentibus veritatem?* 4. S. Procopius Epis. viso portari ad baptismum Theodosio iuniore Imp. aiebat : *Si ea, quæ paulo post euanescunt tantam habent gloriam, quanto magis cœlestia, quæ parata sunt sanctis?*

PARS I.

De Sanctorum Æternitate Beata.

I. TRia sortem beatorum reddunt admirandam, Æternitas, Loci dignitas, Societas. De æternitate Dan. 12. *Fulgebunt iusti quasi splendor firmamenti, & quasi stellæ in perpetuas æternitates.* Ideo 4. Esd. 2. *Parati estote ad præmia regni, quia lux perpetua lucebit vobis per æternitatem temporis.* 2. Cor. 4. *Æternum gloriæ pondus operatur in nobis,* quod modicum hic patimur.

In mundo, 1. Prou. 14. *Extrema gaudij luctus occupat.* 2. Et Iob. 20. *gaudium hypocritæ instar puncti.* 2. 3. Testis familia Iobi filij eius epulabantur hilares, at breui gaudio, nam morte obruebātur. 4. Balthasar Rex, *Dan.* 5. in aula conuiuia agitabat, & manus funesta diuinitus interueniebat. *Gaudia mundi exeunt in luctum.*

Non sic in cœlis. Nam Isa. 65. *Gaudebitis & exultabitis vsq; in sempiternum.* 2. Et ita: vt singulæ partes corporis ac animæ sint gauisuræ. Psal. *Auditui meo dabis gaudium & lætitiam, & exultabunt ossa humiliata.* *Cœlestia perennant.*

Et quia hoc perenniter ; ideo Diui columnis comparantur. Apoc. 3. *Qui vicerit faciam illum columnam in templo Dei mei, & scribam super eum nomen Dei mei.* 2. Item figurantur, Cant. 3. *Ferculum fecit sibi Rex Salomō de lignis Libani, columnas eius fecit argenteas.* 3. Quare Psal. 147. *Lauda Ierusalem Dominum,* &c. *Quoniam confortauit seras portarum tuarū,* ad æternam securitatem. 4. Vnde Apoc. 7. dicuntur *stantes ante thronum,* quasi columnæ quibus Tabernaculum Mosaicum innitebatur. 5. Eandem constantiam significabat, *Apoc.* 21. ciuitas in quadro posita. *Hic sancti sunt vt columnæ.*

III. Cœli quoque dignitas mirifice auget gloriam beatorum. 1. Locus enim is est, vt S. Ansel. libr. simili, cap. 16. ait, *in quo est vita sine morte:* &c. vbi est supra Deus, circum Angeli, vndique omnia glorificata. *Beata cœlorū dignitas est.*

2. Vbi peccare nemo potest. Sicut traditur Cretam insulam omnis expertem veneni esse, nec ferre serpentem: Ita cœlum expers peccati est. 3. Errauit igitur Orig. docens beatos posse peccare, atque Angelos subinde labi. At confirmauit vtrosque *Sunt impeccabiles beati.*

Deus, Ioa.16.*vt gaudium vestrum sit plenum.*

Ob visionē beatificam cōtinuam. Disceptant Theologi: Vnde fiat, quod Beati peccare nequeant? 1. Scotus. 4. Dist. 94.q.6, ait, ex solo Dei beneplacito sanctis extrinsecò. 2. At S.Th.1.2.q.4.art.4. ait id ex natura beatitudinis prouenire, quæ est continua visio diuina, qua ita dstinentur beati, vt auertere ad inordinata voluntatem nequeant.

PARS III.

De Societate beatorum.

Beata beatorum societas est. 1. SOcietas sanctis exaggerat gaudium: & illa eorum tanta charitas, tanta virtutum, & voluntatem harmonia, securitas, gloria; vt defixi teneantur in Deo, & in sese mutuo. 1. O consortium! Phocion, Dux Athen. domum proponens venum proclamari iubebat? *Et vicinum habet bonum.* Ita cœlum nobis venale proponitur: quæ autem melior vicinia, quam eiusdem? 2. *Ecce quam bonum & quam iucundum habitare fratres in vnum?* Ps.132.

Et gloria diuersi. 3. De quo S. Aug. in Ps. 150. *Habebunt etiam tunc Sancti differentias suas consonantes: sicut concentus fit suauissimus ex diuersis quidem, sed non aduersis sonis.* 4. Quid iucundius, quam tot, tamque diuersos intueri Spiritus, ac ordines? Hinc Psal.83. *Melior est dies vna in atrijs tuis super millia.* Hinc Isa.3. *Dicite iusto quoniam bene.* Nota hic breuitatem & energiam. 5. Et cur *bene*? Quia Ps.138. *nimis honorati sunt amici tui Deus.*

Ex humili alte prouecti sunt. Vere *mirabilis Deus, in Sanctis.* 1. Nam Ps. 112. est *suscitans à terra inopem, & de stercore erigens pauperem, vt collocet eum cum principibus,* Angelis. 2. Ex humili ad alta prouectus in Perside fuit Mardochæus: Iosephus à Pharaone in Ægypto: Nec ea tamen sors cum Sanctis in comparationem venire potest. Esth.6. *Sic, sic honoratur, quem Deus voluerit honorare.* 3. Quantus erat Baptista? Matth.11. *Qui autem minor est in regno cœlorum, maior est illo.*

Admirādi ac venerandi sunt. Quid Sabæa, Salomonis aula visa, quid faris? 3. Reg.10. *Beati viri tui, & beati serui tui hi, qui stant coram te semper, & audiunt sapientiam tuam.* Quæ diceres, cognito cœlestis aulæ ordine? An Psal.83. *Beati, qui habitant in domo tua Domine: in sæcula sæculorum laudabunt te.* An Apoc.19. *Beati qui ad cœnam nuptiarum Agni vocati sunt.*

Dei commensales. Cœna est: quia est vltimum, quod dat Dominus sub vitæ vesperam, idemque æternum. 1. Vnde Psal.16. *Satiabor, cum apparuerit gloria tua.* 2. Ita nimirum Dauid hinc decessurus filio commendauit: quia filij Berzellai eum fugientem refecerant. 2. Reg.17. *Ipsis,* inquit, 3. Reg.2. *reddes gratiam, eruntque comedentes in mensa tua.* Sic & Iesus suos commendat Patri ad beatam æternitatem. Ideo Luc.22. ait: *Et ego dispono vobis, sicut disposuit mihi pater meus regnum, vt edatis & bibatis super mensam meam in regno meo:* scilicet instar Angelorum. Nam Matt. 22. *Erunt homines sicut Angeli Dei.*

PARS IV.

An eadem sit, aut dispar gloria Sanctorum.

Hæresis Iouiniana & Lutherana. 1. CVm Matth. 20. idem sub Vesperam datus fuerit omnibus denarius pro labore non eodem: Cumque imperfecta beatitudo sit, quæ minor in vno foret, quā altero, idcirco Iouinianus contendit eam parem omnibus obuenire, nec essentiam diuinam perfectius vni, quam alteri videri. Damnatam ergo hæresin Lutherus euocauit, addiditque, nec Deiparam cæteris esse beatiorem. Istud impium, hoc etiam blasphemum est.

Et dispar. At vniuersa negat Ecclesia, parem Cœlitum esse gloriam. Ita D.Thom.par.1.qu.12. art.6. Idque non, quod alij sint alijs obtusiores, sed quod in viuis charitate fuerint dispares, ideo ab lumine gloriæ sanctis immisso fit inæqualitas, simul tamen abundans cunctis satietas. 1. Hinc, 2. Cor.3.

Qui

Qui parce seminat, parce & metet. & 1. Cor. 3. *Vnusquisque propriam mercedem recipiet secundum laborem suum.* Per Denarium, ait S. Hieron. lib. 2. contra Iouin. D. Thom. 2. q. 5. d. intelligitur obiectum, in quo formalis beatitudo consistit intuendo. Vt in actione videndi Deum sit æqualitas, non in modo perfectionis. *[1.] Quia scriptū est.*

2. *Ratio Prima.* Non æqualiter omnes cruciantur eodem igne gehennali, ergo nec perinde glorificantur omnes in eadem gloria cœlesti. Nam contraria contrariorum sunt consequentia. Quia indubitata hic lex iustitiæ diuersis reis pœnas irrogat diuersas, ergo eadem & isthic paria similiter præmia. *[2.] Quia damnatorū dispar est pœna.*

Secunda. In bene ordinata ciuitate ordines sunt, gradusque hominum officiorum diuersi, at huic conferunt Scripturæ beatitudinem. Hinc Ioan. 14. *In domo Patris mei sunt mansiones multæ:* id est, ait August. varij honorum gradus. *[3.] Quia beatitudo ordinata est.*

Tertia. Vt stellarum non idem splendor est omnium, etsi pariter solem respectent eundem, vnde lumen mutuantur. Ita & Sanctorum. Nam, Dan. 12. *Quasi stellæ in perpetuas æternitates fulgebunt.* Et 1. Cor. 15. *Alia est claritas solis, alia claritas lunæ, alia claritas stellarum: stella enim à stella differt claritate, sicut & resurrectio mortuorum.* *[4.] Quia beati stellarū sunt similes.*

3. Liquidæ sunt igitur rationes diuersitatis, Figuræ item respondent. 1. Ioseph fratribus epulū præbuit in Ægypto, Gen. 43. *Maior que pars venit Beniamin, ita vt quinque partibus excederet, biberuntque & inebriati sunt in eo.* ita Deus in cœlo amanter omnes excipit animas, reficitque abunde. Plus tamen hic diligenti, plus ibi rependit. 2. Ioseph idem Oeconomus Ægypti in cunctos victum dispensabat, at fratribus demū singulis stolas addebat binas, Beniamino etiam quinas, ac insuper 300. argenteos. ita Deus cuique stolam gloriæ dat corpori, alteramque animæ. Sed plus merenti plura adiunxit, ac citra inuidiam. *[5.] Figuræ ostendunt idem.*

Pars V.

De aureola.

I. Est igitur ea diuersitas, qualis in Scala Iacob erat graduum. Existitque illa cum ab intrinseco Sanctis principio, à sua ipsorum dispositione per charitatem viæ, cui par est & charitas patriæ, tum ab extrinseco, meritorum scilicet cuiusque, quæ charitatis sunt fructus, cui par & gloriæ gustus est. *Gen. 28.*

2. Adhæc prouenit diuersitas ex Areolis Sanctorum, id est, prærogatiuis Martyrum, Doctorum, Virginum, &c. Essentialis quidem par cunctis est beatitas: quæ Corona dicitur. 2. Tim. 4. *In reliquo reposita est mihi corona iustitiæ.* Iac. 1. *Accipiet coronam vitæ.* 1. Petr. 5. *Immarcessibilem gloriæ coronam.* Apoc. 4. Stantes coram Agno 24. seniores, gerebant coronas easdem. Accidentaria est alia, quæ idcirco coronula dicitur, seu aureola, operibus data supererogationis, aut excellentiæ. Talia præcipue tria Operum sunt genera, quia Victoriarum sunt tria, quibus donantur aureolæ: Vt sunt Martyrum, Doctorum, Virginum: Sicut tria sunt Hostium, quibuscum pugnandum est: Caro, Mundus, Dæmon. *Aureolæ afferunt diuersitatē gloriæ.*

1. En promissum Victoriæ de carne Isa. 56. de Eunuchis: *Dabo eis nomen melius à filijs & filiabus.* Vbi Gloss. Propriam gloriam, excellentiamque significat. *1. Est Virginum.*

2. Victoria de mundo est Martyrum, qui eo despecto gloriam Dei prætulerunt cum vitæ iactura. Quod si igitur Virginitati sua est aureola, quanto magis Martyrio? August. libr. de sanct. Virg. *Nemo quantum puto ausus fuit præferre Virginitatem Martyrio.* *2. Martyrum.*

3. De Doctorum victoria aduersus Satanam, Glos. in istud Eph. 1. *Vt sciatis, quæ sit supereminens,* &c. inquit: *Quoddam incrementum* *3. Doctorū*

mentum habent SS. Doctores: vltra id quod alij communiter habebunt: In istud Can.8. *Vinea mea coram me est*, ait: *Ostendit, quid singularis præmij Doctoribus eius disponit.* Dan.12 *Qui autem docti fuerint, fulgebunt sicut splendor firmamenti, & qui ad iustitiam erudiunt multos quasi stellæ in perpetuas æternitates.*

II. Alij tres aureolas tribus applicant potentijs animæ, & cuiusque proprio actui, sed insignius præstito. Nam potentiæ intelligibilis actus eminens est fidem docere: Irascibilis, pro Fide zelari, Concupiscibilis, carnem edomare. Hæc ob oculos fuisse reor Apostolis, cum percunctarentur Matth.18. *Quis putas maior est in regno cœlorum*: præ ceteris excellentius quid expectarent.

PERORATIO.

EST igitur cœlestis gloria, qualis cella Principis, in qua vasa sunt maxima, media, minima, vini optimi plena singula, vt nullum desideret quicquam. Ita Can.2. *Introduxit me Rex in cellam vinariam.* Neque ego solum *satiabor cum apparuerit gloria*, sed, & *biberunt, & inebriati sunt in eo* omnes. Atque ista *memorare nouissima tua*, &c.

CONCIO IV.

De gloria ex visione beatifica.

REgina Saba. 3.*Reg*.10. cum quantouis fastu regio inuecta Ierosolymam, ampliorem tamen maiestatem rerum omnium in regia Salomonis vidit, vt attonita miraculo semianimis corrueret. Ita quantiscunque hic admirabiles gratijs Sancti ex humanis decedant, inuecti tamen in cœlestem Ierosolymam, ea vident, quibus absorpti teneantur, Deique suique admiratores.

Qua super re nos

I. Ad quam animæ partem referẽda sit potius beatitudo. II, Quomodo fiat Dei Visio beatifica. III. De gaudio beatorum. IV. De scientia eorundem.

PARS I.

Ad quam animæ partem referenda sit potius beatitudo.

I. QVod sapientiæ specimen dabat Salomon, erat iudicium duabus vnam sibi prolem vendicantibus, 3.Reg.3. *Diuidite infantem viuum inquiebat, & date dimidiã partẽ vni, & dimidiã partẽ alteri.* Ita nunc intellectu, inde volũtate sibi audicante beatitudinẽ vtri eam vt matri adiudicabimus.

Scotus contendit eam in operatione voluntatis consistere. 1. Quia Bonum est voluntatis obiectum: sed beatitudo est summum bonum, ergo hæc ad ipsam pertinet. 2. Beatitudo referri debet ad actum perfectissimũ, sed hic est charitatis quæ à voluntate descendit: ergo ad hanc quoq; pertinet beatitudo. 3. Scriptura ipsa hãc refert ad summam animæ voluptatem: vt Matth. 25. *Intra in gaudium Domini tui.* Ps.35. *Torrente voluptatis tuæ potabis eos.* Atqui voluptas pertinet ad voluntatem: ergo & beatitas.

II. D. Thomas docet eam ad actum intellectus referendam esse. 1. Quia beatitudo est adeptio vltimi finis: Sed hunc prius percipit intellectus intelligendo, quã voluntas desiderando: (hæc enim non fertur in incognitum: sed in cognitum prius ab intellectu.) Ergo beatitudo per prius & potius pertinet ad intellectum. 2. Præstantissimi obiecti gloria debet referri ad præstantissimæ potentiæ actũ: sed hic est ipsius intellectus, Ergo. Nam intellectus est director voluntatis; ergo præstantior. 3. Fauet Scriptura. Ioan.17. *Hæc est vita æterna, vt cognoscant te verum Deum.* 1. Ioan.3. *Scimus, quoniam cum apparuerit, similes illi erimus, & videbimus eum sicuti est.* Atqui *Vita æterna*, & *Videre Deum* est ipsa beatitudo: Ergo. *Non, sed intellectus actu.*

III. Inter hanc vtramque sententiam imitatus Salomonem, sic discepto. *Diuidite, & date mediam beatitudinis partem actioni volun-* *Imo in vtriusq; operatione.*

voluntatis, & mediam actui intellectus. 1. Ita SS. Patres, Aug. Greg. Naz. Ambr. &c. 2. Ita Scriptura sacra. Ps. 35. *Torrente voluptatis tuæ potabis eos*, Et *in lumine tuo videbimus lumen.* Psal 33. *Gustate, & videte*, id voluntate, hoc intellectu.

Præcipue ...ere in intellectu. S. Scriptura tamen vt plurimum stat cū Diuo Thoma: cui accedo, sto, consto. 1. En & Paulum. 1. Cor. 13. *Videmus nunc per speculum in ænigmate, tunc autem facie ad faciem.* 2. Sicut, *Exod.* 34. Moysis facies consistētis *...igura.* in Sinai, quibat inspici, at vbi descenderat, obnubi oportuit. Ita hic Dei faciem per velamen cernimus, at in montibus æternitatis cernemus reuelatam. 3. Labano pecorum prædiuiti, *Gen.* 29. filiæ erant duæ, Lia fœcunda, at lippa, & Rachel formosa. Jacob hanc deamabat, proque hac seruiebat. Laban autem Lia supposita causabatur, non moris esse iuniores dare prius nuptui. Ita Deo est Fides, & Visio beatifica. Nos seruimus pro hac, at illa prius hic datur lippa, sed fructuosa, demum hæc nobis coniugio stabili iungetur. Isaac *Genes.* 24. *Non, sed intellectu actu.* prius munera, inque his inaures misit ad Rebeccam, quam eam fore sponsam cognosceret, Ita nobis fidem Deus iam dat, *quæ ex auditu est.* Roman. 10. datque & alia. Demum ipsam animam amplexabitur idē conspicuus illi. 5. Hinc Isai. 33. *Regem in decore suo videbunt oculi eius, & cernent terram de longe. Respice* anima, *Sion ciuitatem solennitatis nostræ, Oculi tui videbunt Ierusalem opulentā, tabernaculum, quod nequaquam transferri poterit, nec auferetur clauus eius.* 6. Isa. 60. *Non erit tibi amplius sol ad lucendum per diem, nec splendor lunæ illuminabit te, sed erit tibi Dominus in lucem sempiternam, & Deus tuus in gloriam tuam.* Ergo *memorare hæc nouissima tua, & in æternum nonpeccabis*, intellectu cæco falsum pro vero apprehendendo, & volun*Imo in utrisq; operationi...*tate peruersa malum pro bono appetendo.

Pars II.

Quomodo fiat Dei visio Beatifica?

I. Almaricus, & Abailardus, item Armeni hæretici pertenderunt, ab creatura diuinam essentiam nunquam videri posse, sed illius duntaxat radium. Nitebantur istis. 1. Joan. 4. *Deum nemo videt vnquam.* 1. Tim. 1. *Inuisibili soli Deo.* At respōdet S. Gregor. *Deum nemo vidit vnquam*, In hac vita, *S. Thomas*, visione comprehensibili, qua seipsum nouit Deus, *Ambros.* viribus naturæ solis. *August.* oculis corporalibus. Alioquin videtur. Quia Matth. 5. *Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbūt.* Matt. 18. *Angeli eorum semper vident faciem Patris.* At Matt. 22. *Omnes erimus sicut Angeli*: & 1. Joan. 3. *Videbimus eum sicuti est*: & Apoc. 22. *Serui eius seruient illi, & videbunt faciem eius.* *Hæresis Deum non videri.*

II. Jam quomodo potest infinitus ab finito videri? Hic sit mihi concionator, qualia animalia Ezechielis *c.* 1. Habeat & pedes, ad alta pro captu vulgi explicanda pedestri, vt aiunt, oratione, habeat & alas, ad alta digne, planeque, pertractanda, Alioquin.

Ludere qui nescit, campestribus abstinet armis.

Quare sciendum. Sensus obiecta comprehendunt non ipsa, sed eorum species sensibiles, vti speculum. Intellectus vero ea apprehendit per species intelligibiles. Sic tamen, *vt nihil sit in intellectu, quod prius non fuerit in sensu.* Est enim intellectus, vt charta virgo, Pura, non tincta, tabula rasa, Arist. 3. de anima. Nam vt hæc omnium colorum, sic is omnium formarum est capax. Sed *intelligentem oportet phantasmata speculari.* Sunt enim sensus vt exactores regij, qui discurrunt, colligunt singula, adq; communes vnius Quæstoris rationes inferunt, nimirum ad sensum communem, qui constat ex Imaginatiua, Æstimatiua, & *Quis modus intelligendi humanus.*

Phantasia. Hic eæ rursus per intellectum Agentem recensitæ inferuntur in Arcam Regis Intellectus, quis eis, cum volet, vti potest.

Modi duo videndi Deum. Primus, Deum videri per species reijcitur.

III. Hinc ad Deum isthic videndum, opus est, Vel vt intellectui immediate sit vnitus, Vel mediante specie essentiæ eiusdẽ. Atqui impossibile est dari speciem, quæ omnia infinita infiniti Dei repræsentet vlli creato intellectui. *Ratio*. 1. Quia quicquid supra communem naturæ ordinem est, videri per inferiorem similitudinem nequit. Sic S. Dion. l. de diu. nom. c. 1. Ergo nec increatus & infinitus Deus ab Creato finito. 2. Quia nulla potest dari species par obiecto infinito quod illa repræsentet. ergo. 3. Species repræsentans semper esse repræsentata re spiritualior debet, at nil est simplicius Deo: ergo & eius species dari nequit.

Alter immediate videri probatur.

Quare videtur Deus sic, dum se ipse immediate vnit intellectui beato, sine formis, sed per modum earum. 1. Sicut ignis seipsum, non per sui species se vnit ferro, vt incandescat, nec ferrum esse videatur, sed ignis, totumque exæruginetur. 2. Nam Hebr. 12. *Deus noster ignis consumens est*. O felix quasi Deificatio! 3. Hinc 1. Joann. 3. *Cum apparuerit, similes ei erimus*. Et 2. Petr. 1. *Vt per hoc efficiamini consortes diuinæ naturæ*.

At opus vt animæ potentia eleuetur supra se à Deo,

IV. Verum huc & istud necessarium est, vt Deus Lumen gloriæ roboret, ac eleuet animæ intelligentiam, quo creatura Creatori quodammodo proportionetur. Nam ita Ps. 35. *In lumine tuo videbimus Lumen* essentiæ. 2. Deus est Sol, ex se visibilis, at ex nobis inaspectabilis, ob infirmitatem nostram. 3. Ideo Arist. ait in diuinis oculos nostros esse noctuarum. 4. Quare vt qui noctu per pratum iret floribus omnigenis vernans, non eos æstimaret, quia nesciret? ac dilucescente die vno obtutu cerneret omnia & obstupesceret, Ita beati ex se sunt in tenebris, at ex Deo sunt in lumine, quo adiuti visione beatifica perfruuntur. Et *hæc est vita æterna, vt cognoscant te Deum verum*. Joan. 17.

PARS III.

De gaudio beatorum.

Visionis beatæ excellentia consistit in duobus in Gaudio, & Cognitione. Gaudium est infinitum, exsatians, & tamẽ accendens vsque desiderium videndi. De hoc, vt de epulo loquitur Dominus Luc. 22. *Ego dispono vobis, sicut disposuit mihi Pater regnum, vt edatis & bibatis super mensam meã in regno meo*. Ezec. 34. *In pascuis vberrimis pascam eos*.

Confertur gustatui Curꝰ

I. Nam gustus delectat. Offerantur famelico odores, colores, virgines, harmoniæ, &c. & cibi, his ille tenebitur, istis neglectis. Vtrumque in beatis est Saties, & Fames, vtraque *delectantur in multitudine pacis*, Ps. 36. 2. Per gustum arcta fit vnio cibi & cibati, imo conuersio in substantiam, quale per nullum alium fieri constat. Istud orat Dominus Joan. 17. *Rogo te Pater, vt omnes Vnum sint, sicut tu Pater in me, & ego in te: & ipsi in nobis vnum sint*. O Diuinam vnionem!

Describitur ab SS. Patribus.

II. Qualia SS. Patres. 1. Aug. 10. Ciu. c. 18. *Visio Dei tanta pulchritudinis visio est, & tãto amore dignißima, vt sine hac quibuslibet alijs bonis præditam, atque abundantem non dubitet Plotinus infelicißimum dicere*. In Soliloqu. *O gaudium super gaudium vincens omne gaudium: extra quod non est gaudium*. Quando intrabo in te, vt videam Deum meum, qui habitat in te? 2. Bern. in medit: c. 4. *Præmium est videre Deum, qui erit omnia in omnibus*. Eia Matth. 25. *Intra in gaudium Domini tui*. Dic ergo Ps. 26. *Faciem tuam Domine requiram*. Ps. 41. *Quando veniam, & apparebo ante faciem Domini?* Ps. 79. *Ostende faciem tuam, & salui erimus*. 2. Hoc vnicũ & in votis erat Moysi:

Desideratur à Prophetis.

Exod.

Exod.33. *Domine*,ait,*si inueni gratiam in oculis tuis,ostende mihi faciem tuam*.2. Hoc vouebat Sponsa Cant.2. *Ostende mihi faciem tuā: facies enim tua decora*. 4. Quin ita Dominus Moysen docuit: Nu.6. *Loquere Aaron & filiis eius: Sic benedicetis filiis Israel, & dicetis eis: Benedicat tibi Dominus,& custodiat te: ostendat Dominus faciem suam tibi, & misereatur tui*: Adeo omnis retro ætas, quæ Deum agnouit,eius quoque faciem requisiuit.

Figura seu comparationes. Aduolauerint Reges videre faciem Salomonis, cui vis occulta inerat, quæ omnes distineret: *Par*.9. At Deus est. 1. Pet. 1. *in quem desiderant Angeli prospicere*. Jacob suum diu suspirans Josephum, vt ad eum descendit in Ægyptum, visoque ait: Gen. 46. *Iam lætus moriar, quia vidi faciem tuam*. Quis viuere hic desideret præ Dei videndi desiderio? Absalon,à patre ad biennium exclusus,acerbe indoluit. Ideo per Joab sic obsecrat, 2. Reg. 14. *Obsecro, vt videam faciem Regis. Quod si memor est iniquitatis meæ, interficiat me*.

Pars IV.

De scientia beatorum.

Ea est omniscia. I. Iam de rerum notitia, pariter cū gaudio percepta quid dicam? In Deo vno vident, sciuntque omnia, prophetica, figurata, Euangelica mysteria. Naturalia omnia. 1. Regina Saba sapiētissima de multis dubitabat. Audit Salomonem, illustratur mirifice: 3. Reg. 10. *Nec quicquam fuit, quod non perspicuum ei fuerit*. At quid isthoc ad Beatam Visionem? Atque hæc consolatio vobis rudioribus & rectis corde, requiescat in sinu vestro, si vultis, durate, breui scire in Deo potestis omnia. 2. Fingant Poëtæ, qui in Parnasso monte somniassent, derepente poëtastros euadere: Nos hic nihil fingimus. Docemus quod credimus. Bene S. Greg. *Quid est, quod non videant, qui videntem omnia vident*? Sic Aug. l. de doct. Christ. *Ad illam lucem cum veniemus, nihil est quod nesciamus*.

Sed sola scientia visionis. II. Attamen id Theologi cum grano distinctionis docent: Nimirum beatos scire omnia, quæ Deus: *Scientia visionis*, id est, præterita, præsentia, futura: At nō quæ *scientia simplicis intelligentiæ* nouit Deus, id est, quæ posset adhuc facere, etsi nunquam sit facturus. Et isto superat Deus scientiam Creaturarum. 1. Hinc S. Scriptura docet, Angelos aliqua ignorare, tametsi Deum intueantur. 2. Hinc superiores insinuant inferioribus. 3. Et SS. Patres docent Angelorum scientiam vsque ad extremum iudicium crescere.

Quæ late patet. Denique *August*.11. *Ciu. c*.2. & l. *in Gen*. 22. duplicem constituit Angelorum, (similis & Beatorum est) scientiam. *Matutinam*: qua norunt omnia in Verbo. *Vespertinam*, qua eadem in seipsis norunt per formas proprias intelligibiles. Beati quoque vidēdo Deum, simul & res creatas vident, penitusque pernorunt, tanquam effectus in causa omnium, quæ est Deus, vnde dependent. Atque ita etiam voluntas in omnibus delectatur. Vnde Psal. 16. *Satiabor, cum apparuerit gloria tua*.

CONCIO V.

De gloria corporum beatorum.

Moyses, *Exod*.34. cum in monte Sinai cū Deo secretius egisset, tali & gaudio & gloria mens eius perfusa fuit; vt quoque per faciem emicaret, ad instar Solis relucentem. Quid eo, nisi glorificati corporis data figura fuit?

Circa quod nos

I. *De glorificatione corporum*. II. *De resurgentium corporum perfectione*. III. *De quatuor dotibus corporum glorificatorum*.

PARS I.

De glorificatione corporum.

Est ea de fide.

I. EAdem fide & animarum beatitatem, & gloriam credimus corporum. Par est enim, vt compassa, inedijs, castigationibus, ærumnis emacerata corpuscula etiam conglorificentur. 1. De quo Job. 19. *Scio, quod Redemptor meus viuit, & in nouissimo die resurrecturus sum, & circumdabor pelle mea, & in carne mea videbo Deum Saluatorem meum quem visurus sum ego ipse, & oculi mei conspecturi sunt. Reposita est hæc spes in sinu meo.* q. d. Non vlcerosus semper in fimeto sedebis: oculi non vsque lacrymis diffluetis: lætiora sequentur, &c. 2. Ita & Psaltes se consolabatur, Ps. 29. *Conscidisti saccum meum, & circumdedisti me lætitia:* id est, circumdes me Deo ipso, Angelis, Diuis.

Declaratur Figuris & Scripturis.

II. Mardochæus. *Esth.* 2. lugebat in sacco cubans humi, ac ieiunans carnem macerabat. At hoste sublato, Secundus à Rege fulgebat purpura, corona, annulo, &c. Ita, qui nunc patiuntur, *mortui resurgent incorrupti, & nos immutabimur: Oportet enim corruptibile hoc, induere incorruptionem,* 1. Cor. 15. vt assumpti in aulam coram Rege appareamus. 2. Dauid quamdiu cum Golia decertauit, pastorem indutus erat: at eo deuicto Regis generum sese cultu gerebat: Ita nos vili corporis lacinia tecti cum passionibus, &c. depugnamus: & Phil. 3. *Saluatorem expectamus, qui reformabit corpus humilitatis nostræ, configuratum corpori claritatis suæ, secundum operationem qua possit etiam sibi subijcere omnia.* 3. Arca, quo vsque in deserto errabat cum populo, pellibus contecta seruabatur, *Exod.* 38. At in Salomonæum illata templum iam intus, forisque puto auro incrustabatur media stans inter Cherubinos. Et nos pelle vestiti *peregrinamur à Domino, in melotis, in solitudinibus errantes:* spe futuræ gloriæ, choros inter Angelorum.

Obstabunt delicta? Ea diluit pœnitentia. En prodigum: *Luc.* 15. è longinqua regione redux, lacer ac macer, sui pœnitens, Patri supplex suscipitur, penula exuitur pannosa, stola induitur gloriosa, epulo tractatur. Nostræ is sortis est typus geminæ: miseræ, hic errãtium, ac peccantium: beatæ, isthic misericorditer susceptorum. Ibi ecce Apoc. 7. *Amicti stolis albis.* S. Joseph fratribus in Ægypto frumentantibus stolas binas dedit singulis: *Gen.* 45. Ita Deus cælum ingressis corpus, animamque glorificat.

PARS II.

De resurgentium corporum perfectione.

Erit resurrectio.

I. REparata, rediuiuaque corpora defunctorum apparitura Deo fides dubitare non sinit. Diu condita sepulchro, luci reddentur gloriosa. 1. Vt Joseph, *Gen.* 41. ex biennali carcere imo, productus ad summa omnia.

Et capillorum quoque restitutio.

Nec è puluere solum existent restituta corpora; sed omnibus etiam numeris perfectissima. 1. Nam Luc. 21. *Capillus de capite vestro non peribit.* 2. Barba enim & capilli, ait *S. Thom.* 3. *q.* 80. *art.* 2. ad humani corporis decorem sunt data, ideoque reddentur ablata. 3. Vel pueri norunt caluitiem probro dari, qui 4. *Reg.* 2. Elisæum ab ea ludum suum faciebant, 4. Qualia enim in arboribus sunt folia ad defensionem fructuum, talia in hominibus vngues, & capilli, cilia, & supercilia.

Atque humorum corporis.

Idem de corporis succo, venarumque humoribus iudicium esto. 1. Quia quodcunque ad corporis fabricam pertinet, cũ ipso quoque resurgere debet. Sed ista: ergo. 2. Nam sic Augustinus, *Corpus constat ex membris officialibus, & officialia ex consimilibus, consimilia ex humoribus.* 3. Quid multa? Quale

Quale Christi resurgentis Corpus fuit ac permanet; tales & nos erimus beati: Nec enim Dominus, vt Joa. Damascenus ait, quod semel assumpsit, vnquam dimisit: alioquin de nihilo in Eucharistia assereretur Transsubstantiatio.

Sine carnis molestia & indulgentia. Istud vero 1. Cor. 15. *Caro & sanguis regnum Dei non poßidebunt*: de carnis operibus accipias necesse est: de quibus Gal. 5. *Manifesta sunt opera carnis*. Nam, Matt. 22. *in cœlo neque nubent, neque nubentur*: Ita nec dormitio erit, nec nutritio, vel alteratio carnis. Costa autem Adæ, è qua Eua extitit, resurget in Eua; non in Ada. Quia in Ada non erat de perfectione indiuidui; Sed vt pars à Deo ad augmentum speciei constituta. Ea igitur resurget velut semen in generato; non in generante.

Sine defectibus mēbrorum. II. Neque claudi, cæci, aut quoquo modo defectuosi ita resurgent. 1. Prohibet hoc Deus, sicut, 2. *Reg.* 5. Dauid, ne claudus vel cæcus templum ingrederetur. 2. Noluit item Deus, *Deut.* 15. ab habente næuum panes Propositionis offerri, vel ministeriū vllum attingi, aut defectuosum intra velum introire; minus in cœlum. 3. Hic non claudicabit Jacob, non caligabit Isaac, non cæcutiet Tobias: sed Isa. 35. *saliet sicut ceruus claudus*. 4. Christo in carne veniente cæci videbant, claudi ambulabant: magis eo in gloria venturo. 5. Israelitis Ægypto exeuntibus nullus erat debilis, minus quisquam armatorum, qui erant 600000. Psalm. 104. *Non erat in tribubus eorum infirmus*. 6. Ita Apoc. 7. *Qui venerunt ex tribulatione magna, & lauerunt stolas suas in sanguine Agni: ideo sunt ante thronum die ac nocte in templo eius: neque esurient, neque sitient amplius, neque cadet super illos sol, neque vllus æstus, absterget Deus omnem lacrymam ab oculis eorum*. 7. Isa. 25. *Præcipitabit mortem in sempiternum, & auferet Dominus Deus lacrymam ab omni facie.*

III. Quin & eadem in ætate resurgemus omnes: 1. Eph. 4. *Occurremus omnes in virum perfectum in mensuram ætatis plenitudinis Christi*. Psal. 102. *Renouabitur vt Aquila iuuentus mea*; quasi foret in ætatis anno 30. iuxta Augustinum. D. Tho. 4. sent. dist. 44. q. 1. art. 5. & p. 3. q. 81. art. 2. Itaque par omnium statura erit, non tamen eadem in qualitate corporis. *In qua ætate perfecta.*

Ita consolantur in aduersis, & asperis. Ita August. in Enchir. *Frangant ergo corpus ieiunia, premant carnem vestimenta, labores grauent, vigiliæ exsiccent, &c. infletur stomachus, pallescat vultus, deficiat in dolore vita mea, & anni mei in gemitibus, ingrediatur putredo in ossibus meis, & subter me scateat vt requiescam in die tribulationis, & ascendam ad populum accinctum nostrum.*

Pars III.

De quatuor dotibus corporum glorificatorum.

I. Dotes glorificati corporis præcipue sunt quatuor. 1. Impassibilitas. 1. Cor. 15. *Seminatur in corruptione, & resurget in incorruptione*. Quicquid enim pati, idē & corrumpi potest. Sed non corrumpentur: ergo nec patientur glorificati. 2. Dein fortius non patietur ab inferiori; at Sanctorum corporibus nihil erit fortius: Nam 1. Cor. 15. *Seminatur in infirmitate, resurget in virtute & potentia*. 3. Bene S. Anselmus ait: Sancti etiam Samsones robore vincent. 4. Gloriabatur Archimedes; Si pedem extra mundum ponere posset, se terram pede propulsurum vt globum. Vanum hoc: at verum Sanctis terram instar pilæ futuram. 5. Quid si igitur Dei nutu Israëlitarum vestes intra 40. annos peregrinationis illæsæ durarunt, quanto magis Sanctorum corpora in patria? 6. Plane quæ immunia sunt à morte Duce, etiam ab eius satellitio morborum, dolorum, & accidentium sunt secura. Ast vnde ea

existet impassibilitas? 1. Non quod elementa aduersantes suas qualitates corruptrices sint perditura: quia sic forent, quam modo imperfectiora, ac plusquam emasculata suis Proprijs. 2. Alij fingunt non adimendas ijs qualitates; sed actiones earum corruptrices. At ita adimunt intrinsecam dotem impassibilitatis corporibus glorificatis. Nam sic etiamnum esse impatibiles possumus. 3. Alij quintam essentiam affingunt glorificatis. Absurde. Non enim vis vlla naturalis corpora solidabit: Sed Ipse Deus *reformabit corpus humilitatis nostræ*, Phil. 3. munere diuino. 4. Quare in ipsis causa inerit corporibus, quia tam examussim parebunt animæ suæ, quam hæc Deo. Nam axioma est Philosophorum: Omnis passio fit per victorias agentis super patiens: Atqui hominum corpus soli erit animæ subiectum, cunctisque creatis cæteris superius: ergo & fortius: proinde & inuictum.

II. SVBTILITAS omnium penetratiua, etiam cœlorum. Nam 1. Cor. 15. *Seminatur corpus animale, surget corpus spiritale.* Id ostendit JESVS resurgens clauso sepulchro; & clausis intrans ianuis. Sequitur igitur subtilitas ad nobilitatem corporis. Hæreses ex ea natas nil moramur. 1. fuerunt enim, qui corpora in spiritus conuertenda dicerent, nec ipsa resurrectura. 2. Alij subtilitatem eam fore corporum rarefactionem instar venti: At contra Luc. vlt. *Spiritus carnem & ossa non habet.* Job. 19. *In carne mea videbo Deum.*

III. AGILITAS. 1. Nam 1. Cor. 15. *Resurget in virtute*: Vbi Glossa ait, *mobile & viuum.* 2. Quia tarditas est inimica spiritui: atqui corpus perfecte erit subditum spiritui: ergo non tardum. 3. Nam ex anima beata vis redundat in corpus, per quam fit ei tam integre subiectum, vt nil eius vim motricem retardet. 4. Sapient. 3. *Sicut scintillæ in arundineto discurrent.* Ezechiel. 1. *Ibant, & reuertebantur instar fulguris.* Isai. 40. *Assument pennas sicut aquilæ, current, & non laborabunt: volabunt, & non deficient.* 5. Si enim intelligentiæ, vt Aristotel. ait, vt nos, Angeli cœlorum orbes tanta celeritate impellant, vt dictum Concion. 2. p. 5. cum quanta animæ ferent sua corpora cœlis subtiliora? 6. Angelus Abacucum, *Daniel.* 14. momento transtulit cum prandiolo ex Judæa in Babylonem per 500. milliaria. 7. Bene August. *Vbi volet Spiritus, ibi erit & corpus.* Neque eum tamen motum instantaneum contra Philosophos asserunt Theologi, sed tam contentum, vt nihil supra. Non simul mouentur & mota sunt: sic enim simul essent in termino à quo & ad quem, id est, duobus locis simul eodem instanti.

IV. CLARITAS. 1. Nam Matth. 13. *Fulgebunt iusti sicut sol in regno Patris mei.* *Sap.* 3. *Fulgebunt iusti, & tanquam scintillæ,* &c. 2. Dan. 12. *Qui docti fuerint, fulgebunt quasi splendor firmamenti, & qui ad iustitiam erudiūt multos, quasi stellæ in perpetuas æternitates.* 3. Chrys. hom. 6. in ep. ad Heb. *Vnumquemq; Sanctorum plusquam radios solis videbimus refulgentem ex illa gloria, cuius candorem & coruscationes oculus humanus non potest aspicere.* Ex anima autem in corpus redundabit is splendor. Testis *Matth.* 17. Thaborina transfiguratio. Quid si corpora Sanctorum ab istis dotibus essent ipsos Angelos superatura? 1. Sicut *Gen.* 45. Ioseph fratribus quidem singulis & stolas binas, & partes in epulo æquas; at quinas iuniori dedit Beniamino: Ita Deus hominibus nato minoribus, quā Angelis, dotes dabit corporis, quas Angelis negabit. 2. *Tunc apparebit quid erimus.* Iam enim corpora sunt, vt arbores in bruma: quarum vigor ac decor, in vere ostenditur. Hæc igitur *memorare nouissima*: vim permagnam habent ad consolationem, &c.

CON-

CONCIO VI.

Rerum mundi cum cœleſtibus comparatio.

ELias, 3. *Reg.* 19. vixdum ſcintillam de gloria Domini viderat; cum pallio vultum obnubere cogebatur. Ita qui aliquem gloriæ cœleſtis guſtum, vel odore procul percepere, continuo auerterunt *oculos ſuos, ne videant vanitatem* mundi.

Super quo nos

I. Vileſcunt terrena præ cœleſtium præſtantia. II. De rerum fluxarum tranſitu, ac inopia. III. De earundem deluſione ac tabe. IV. Per aduerſa tendendum ad ſupera eſſe.

PARS I.

Vileſcunt terrena præ cœleſtium præſtantia.

Cœleſtia ſunt quærenda. ERgone ab Ethnico monebimur Cicerone; qui ait: *Cogitantes ſupera, atque cœleſtia, hæc noſtra exigua & minima contemnamus.* 2. Ita & Palladius in dial. de S. Chryſoſt. ait, Chriſtianus, qui ad cœleſtem anhelat Jeruſalem, mori optat, terrena ſpernit, & mente in cœleſtibus ambulat. 3. Phil. 3. *Noſtra autem conuerſatio eſt in cœlis.* Et hæc ô quantarum eſt deliciarum! *...ſia præ dulcia.* 1. Guſtarat Paulus, ſimul omnem mundi guſtum perdiderat: ad ſuperna aſpirabat. Phil. 1. *Cupio diſſolui, & eſſe cum Chriſto*, etſi diſſectus in mille partes diſſoluerer. 2. Et Pſalm. 119. *Heu mihi! quia incolatus meus prolongatus eſt, multum incola fuit anima mea.* q. d. *Quando veniam, & apparebo ante faciem Dei?* Pſ. 41. Nam tunc *ſatiabor, cum apparuerit gloria* eius, Pſ. 16. *...rifica.* Iure quæritur auide, 1. Matth. 13. *Simile eſt regnum cœlorum theſauro abſcondito in agro, quem qui inuenit homo, vadit & vendit omnia quæ habet, & emit illum.* O latum, ô feraciſſimum agrum! Aliud ibidem ſimile de margarita declarat idem. Ergo Luc. 19. *Negotiamini vſque dum venio.* Alex. Magn. audita Indiæ opulentia, ſua regna cætera inter amicos diuiſit, vt ad Indicum acquirendum fidam ſibi præſtarent operam, ac miranti Hephæſtioni ait: Opes Indiæ regnis meis præualent cunctis. Ita, quæ hic ſunt tanta, ijs omnibus præſtantiora ſint cœleſtium minima. 2. Teſtis eſt *Iul. Cæſar lib. 1. de Bello Gall.* Heluetios comperta Galliæ fertilitate, ſic illius exarſiſſe deſiderio; vt & ſedes ſuas reliquerint, & exuſſerint quoque, ac vrbes mœnibus nudauerint; ne ſpes cuiquam foret reuertendi. Sicq; ſigna in Gallias intulerunt. Iam tum *regnum cœlorum vim patitur* libenter, quin hanc illi & nos facimus heluetice, id eſt, heroice? Huc facit hoc: *Memorare nouiſſima tua*, &c. *Et opulenta ſunt.*

PARS II.

De fluxarum rerum tranſitu ac inopia.

I. FLuxa pereunt terrena? cœleſtia perennãt: ideoque incomparabilia ſunt vtraque. Nam 1. Joann. 2. *tranſit mundus, & concupiſcentia eius.* Vt fumus ſunt Monarchiæ, Coloſſi, Reges, Cæſares, Hercules, Samſones, Salomones, Abſalones, Epulones, Luc. 16. *Et ſepultus eſt in inferno.* Pſalm. 36. *Vidi impium eleuatum, & exaltatum ſicut Cedros Libani, tranſiui, & ecce non erat.* *Mundus tranſit.* 1. Eſt mundus vt mulus Abſalomi: inſeſſores ſuos DEO rebelles vt vexit vſque ad fatalem ambitionis arborem, eique deſideriorum capillis inhærere ſentit; pertranſit hero pendulo relicto. *Implicat ſuos & curis.* Quare 1. Cor. 7. *Hoc dico, vt, qui mundo vtuntur, tanquam non vtantur, præterit enim figura mundi huius.* 2. De mundanis ait Iſaias 59. *Telas araneas texuerunt*: ita ſe, vt araneæ, euiſcerant fragili honorum, opum, &c. tela texenda, qua muſcæ captantur. *Et vanis opuſculis.* 3. Ædificant ſtolidi in arena, *Matth.* 7. & domus leui turbine æquatur ſolo.

II. Sapienter itaque Joſeph, *Geneſ.* 40. qui tametſi tota potiretur Ægypto, fundos *Ac hiſce mox ruituris.*

dos tamen nullos sibi, posterisve parare volebat; quod olim emigraturos inde sciret Israelitas, iubente Deo. 2. Ita & Daniel, etsi quinque Reges in Babylone consilio direxisset; noluit tamen ibidem sibi domicilium figere; quod eum perpes eius spes suspiratio in patriam non sinebat. At vero cœlum æternat, eiusque diuitiæ infinitæ; de quo bene Sponsa: Cant. 1. *Tigna domorũ nostrarum cedrina, laquearia nostra cypreßina:* quod vtrumque ligni genus nec cariem sentit vnquam, nec vitium.

Ergo fugienda possessio eius.

At cœlestia æternant.

Mundi pusillitas.

III. Mundus autem ad cœlum est instar puncti mathematici: vt fictam eius magnitudinem admirentur ij, qui cœli non æstimant pretium. 1. Scintillæ videntur stellæ: terra si dimidiata in distantia cerni posset, minor appareret. 2. Jam deludimur terræ vana magnitudine: quia *sensibile supra sensum positum non facit sensationem*; aiunt Philosophi, oculos in terram affigimus. Si pauxillum abstraheremus, iam ipsum despueremus impostorem; diceremusque Ps. 39. *Beatus vir, cuius est nomen Domini spes eius, & non respexit in vanitates & insanias falsas.*

Et inopia rerum.

IV. Iam diuitiæ mundi cœlestium comparatione inaniæ sunt & inopiæ meræ. Harum creatio sextiduo perfecta fuit, totaque suppellex eius curta capite vno recensita ab Mose. Summa breuis, quia res pauca. Ampullator ille mendax, *Matth.* 4. momento ostendit, edixit verbo: *Ostendit autem omnia regna mundi, & gloriam eorum.* Pauca verba egent paucis.

Quæ mutuas sumit carẽs propriis.

Diues est qui suo viuit censu, non alieno: pauper, qui in diem victitat, & mutuato. Mundus proprium habet nihil, aquam sumit à mari, à cœlo pluuias, calores à sole, &c. sumit mutuo. At propria possidet cœlum, & omnia. Psal. 111. *Gloria & diuitiæ in domo eius.*

In Naami domo aderant diuitiæ, sed & miseriæ, non gloria. In Epulonis domo diuitiæ, sed & ignominia. At in cœlo ea sunt, ac tanta, quæ effari nemo queat.

PARS III.

De rerum mundanarum tabe ac delusione.

Mundus rerum impostura deludit.

RES sunt mundo, sed cum fluxæ, tum fucatæ. Dum teneri videntur, dilabuntur? dum satiare putantur, sitim accendunt. Hydropisis hæc est, & vtinam sola, nam sæpe coniuncta cum peste est 1. Vtraque æstuabat Alex. Magnus. Nam

Vnus Pellæo Iuueni non sufficit orbis.

Alia vrebatur siti Psal. 41. *Sitiuit anima mea ad Deum fontem viuum, quando veniam, & apparebo ante Faciem Dei?* q. d. Ex cœlo fons dic veni. Huc vocat Isaias ca. 55. *Omnes sitientes venite ad aquas.* Hæ sine satie satiant, & sine siti sitiuntur. 2. At mundus est vt Heliogabalus Imper. Rom. qui ad epulas vocauit Rom. quibus mere pictos apponebat cibos. Non sic Dominus: 1. Ideo Ps. 106. *Confiteantur Domino misericordiæ eius, & mirabilia eius filiis hominum, quoniam satiauit animam inanem, & animam esurientem satiauit bonis.* 2. Vidit illa bona tantum Petrus, *Matth.* 17. & iã clamabat: *Bonum est nos hic esse.* Vbi Augustinus: *Si vna gutta ex Paradisi flumine hausta omnem huius mundi sitim extinxit; quid inexhaustum bonorum omnium pelagus non efficiet?* 3. Mundus arida est Libya illa, in quam filius prodigus concesserat, vbi & vltima perpessus, sero demum resipiscebat, suspirans ac reuertens ad *Beatos, qui habitant in domo tua Domine*, Psal. 83. 4. Mundus est Ægyptus cæposa, alliosa, carnalis, &c. 5. Est bestiarum stabulatio; & hominum peregrinatio: vbi 2. Corinth. 5. *peregrinamur à Domino.* Psal. 38. *Aduena ego sum in terra & peregrinus, sicut omnes patres mei.* Hebr. 13. *Non habemus hic manentem ciuitatem.* 6. Quia locus hic est mortis. Psal. 88. *Quis est homo, qui viuet, & non videbit mortem?* Est peste

peste contagiosus: quippe Rom. 5. *in quo omnes peccauerunt, & mortui sunt.* At in cœlo contraria omnia. Ps. 83. *Melior est dies vna in atriis tuis super millia.* Per rimam gustarat, qui ait Rom. 7. *Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius.*

Ergo fuge ittus auarum.

II. Ecquid igitur, cosmophili, *diligitis vanitatem, & quæritis mendacium?* 1. Repetite animis fata infelicia Esau; pro lenticulæ pulmento primogenita vendidit: & tota vita indoluit, *Gen.* 25. & 27. Iniquius est, cœlum terrena voluptatula commutare. 2. Talium nundinatorum vox est, at sera: Sap. 5. *Nos insensati, quid nobis profuit superbia? Aut diuitiarum iactantia quid contulit nobis? Transierunt omnia illa tanquam vmbra.* Lysimachus Rex Thraciæ, cum à Scythis bello pressus, siti vreretur ad mortem pene; se hosti dedit sic, vt quantum allubesceret, biberet. Bibit, simul errorem agnoscens, ait: *Quam breuis voluptatis causa & libertatem, & regnum amisi!* Tales mundo, ventrique dediti. Sap. 5. *Talia dixerunt in inferno hi, qui peccauerunt.*

Pars IV.

Per aduersa tendendum ad supera.

Labor astra subit.

I. NOnnisi labore fideli cœlum emitur. 1. Act. 14. *Per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum* Dei. 2. Et 2. Tim. 2. *Nemo coronatur, nisi qui legitime certauerit.* 3. Nec denarius datur operarijs, nisi sub vesperum, *Matth.* 20. Vbi non dicitur, *Voca disertos, doctos, diuites, musicos, &c. sed operarios.* 3. Noluit Deus, *Leuit.* 21. claudos, mancos, deformes, &c. inire templum, aram adire. Significantur ab operibus bonis vacui. 4. Ad templum, 3. *Reg.* 6. nullus adhibebatur lapis, nisi bene edolatus, tales & in cœlum inferendi tentati & probati per omnia.

Figura.

Exemplũ Christi.

1. Qui viam nobis præijt Iesus, ait: Matt. 16. *Qui vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucem suam.* 2. Ea conditio petentibus regni consortium dabatur, Matth. 20. *Potestis bibere calicem, quem ego bibiturus sum?* Et ipsi hunc bibere fuit necesse prius, quam cœlos Victor iniret. Luc. 14. *Nonne oportebat Christum pati, & ita intrare in gloriã?* Si hoc IPSVM, &c. quid non oportebit NOS? &c. Quos, qualesue in cœlis vidit Ioannes? Apoc. 7. *Hi sunt qui venerunt ex magna tribulatione.* Satin? *Et lauerunt stolas suas, & dealbauerunt eas in sanguine Agni.*

Diuorũq; Nam aduersa.

II. Nimirum nec agricola messem sperarit, ni brumam ager prius senserit. Ita, &c. 2. Sunt lauri folia amara quidem, at perquam salutaria pellendis morbis. Tales sunt ærumnæ, pœnitentiæ, &c. 3. Arca Noachi quanto inhorrescentibus vndis, procellisque furentibus iactabatur sæuius, tanto ad cœlum assurgebat propius; *Gen.* 8. Ita euehunt animas aduersa cœlo propinquantes. 4. Et vero grandiores, ac sapidiores pisces salsis in aquis reperiuntur, viliores in insulsis ac dulcibus; ita magni amici Iesu, Sancti magni in tribulationum vndis circumferuntur obscuri: olim tanto admirabiliores apparituri. Nam, vt corporum impedit corruptionem sal: ita & tribulatio impedit animarum putrefactionem in peccatis.

1. Fructificant.
2. Sanant.
3. Euehũt.
4. Pretiosum reddunt.

Exempla.

1. Testes SS. Martyres, Confessores, &c. Quique dicere poterant, Psalm. 43. *Propter te mortificamur tota die, æstimati sumus sicut oues occisionis.* q. d. quia tali nos præijsti exemplo patiendi, hæc patimur imitatores. 2. Hæc Paulum obarmauit cogitatio, vt Deo & Ecclesiæ spondere auderet, Ro. 8. *Certus sum, quia neque mors, neque vita, neque Angeli, neque Principatus neque Virtutes, neque Instantia, neque futura, neque fortitudo neque altitudo, neque profundum, neque creatura alia poterit nos separare à charitate Dei.* O zelum, aduersorum omnium temptorem.

Eccur? 2. Corinth. 4. *Quod enim momentane-*

Conferūt cœ. i gloriam. taneum est, & leue tribulationis nostræ supra modum in sublimitate æternum gloriæ pondus operatur in nobis. At quæ proportio inter instans, & æternum? 1. Hoc fecit Sanctos exsibilare cruces, mortes, &c. & deliciari consolationibus inter aduersa. Vnde Ber. *Filij huius sæculi vident cruces nostras, & non consolationes nostras*: q. d. abhorrent ab his, quæ cernunt in nobis, & quibus pascimur, nec cernunt, nec appetunt. 1. *Ita Pater, quoniam ita complacuit coram te.* Quia tu es, 2. Cor. 1. *Pater misericordiarum, & Deus totius consolationis, qui consolatur nos in omni tribulatione nostra. Quoniam sicut abundant passiones Christi in nobis: ita & abundat consolatio nostra.* 3. Vix enim sentimus horrorem, iam simul is præterijt, subeuntq; gaudia cœli. *Respiciunt enim ad cœlestia præmia*, ait Greg. l. contra Celsũ. 4. Tert. l. de Coro. Mil. c. 14. *Christus fauos post mella gustauit, nec antea rex gloriæ à cœlestibus salutatus est, quam Rex Iudæorum præscriptus in cruce, minoratus primum à Patre modicum quid citra Angelos, & ita gloria & honore coronatus.*

Mundiq; contemptum.

Et consolationem mirificam

Figura, per crucem iri ad gloriæ lucem. III. Declararunt idem figuræ. 1. Iacob duos Iosephi filios Manassen, & Ephraim benedicturus, manus eis cancellatim in formam crucis imponebat, qui exinde ritus benedicẽdi obtinuit. Id quod innuit Crucem prius subeandam, quam benedictio auferatur. 2. In Templo erat. Ezech. 41. *in rotundum ascendens sursum per cochleam*, ita per sinuosa tribulationum itur ad astra. Apoc. 1. *Particeps in tribulatione* prius, tum *& regno.* Nam 2. Tim. 2. *Si sustinebimus, & conregnabimus.* 3. Et vero ideo beatitas corona dicitur, quia sudore paratur & pugna. Apoc. 2. *Esto fidelis vsq; ad mortem & dabo tibi coronam vitæ.* 2. Tim. 8. *In reliquo reposita est mihi corona Iustitiæ.* 2. Tim. 2. *Nemo coronabitur, nisi qui legitime certauerit.* 4. Ea causa voluit Deus Israelitas iter ad terram promissionis inire per modum instructæ aciei. Num. 2. Vt sciremus, quod sit *militia hominis vita super terram.* 5. Ideo Cant. 7. *statura tua assimilata est palmæ*, quæ sub onere debet crescere, & dari victoribus assolet, quibus cœlestem Deus gloriam cessit.

PERORATIO.

I. ET quisquam cessabit iners ac desidiosus, velut abdomini natus Christianus? 1. Quin magis cum Seneca quisque secum ita statuat: *Maior sum, & ad maiora genitus, quam vt mancipium sim mei corporis.* 2. Cœlo te surrige, ac terras despice; Sin; iam vt solem, cœlumq; sudum obuaporant nebulæ, ita terrenarum & desideria, & curæ te inuoluunt tenebris, vt nihil cælestium contueri sat queas. 3. Vnde S. Laur. Iust. l. de disc. Mon. c. 4. *Hic affectus præsentia amat, tẽporalia cumulat, spiritualia negligit: & cum totus se spargit in imis nil potest amare de summis.* 4. Vt hoc cœlos, terras illo tueri non est; ita, ait Chrys. hom. 35. in Gen. *non est possibile, vt, qui præsentibus est mancipatus, ineffabilium bonorum desiderium accipiat vnquam.*

II. Ideo Dominus Matt. 6. *Quærite primũ regnum Dei.* 2. Ideo Isaac in benedictionis formula, *Gen.* 37. ait: *Det tibi Deus de rore cœli* prius, dein *& de pinguetudine terræ.* 3. Dimittendi è captiuitate Babylonica Iudæi, (quod potior pars curæ ipsorum esset de restaurandis domibus, quam templo,) his arguuntur ab Aggæo, c. 1. *Domus mea deserta est: & vos festinatis vnusquisq; in domum suam.* Quid dicas terrena potius quam cœlestia accurantibus? An mortis horrorem ingesseris? An furorem Iudicij? An terrorum inferni, aut beatorum gloriam inculcaris? Hoc age, quisque ipse *memorare nouissima tua, & in æternum non peccabis.*

F I N I S.

Gloria Patri, & Filio, & Spiritui Sancto; Sicut erat in principio, & nunc, & semper, & in sæcula sæculorum, Amen.

AD LECTOREM.

Quia, Amice Lector, Concio hæc, de S. Ioanne ante Portam Latinam, destinato suo loco, qui est pag. 526. post Festum Inuent. S. Cruc. &c. ob commissum in describendo errorem inseri nequijt; libuit eam potius sub finem, ne ea plane frustreris, apponere.

IN FESTO S. JOANNIS ANTE PORTAM LATINAM.

Accessit ad Iesum mater filiorum Zebedæi. Matth. 20.

BEniamino, Ioseph *Gen.* 44. natu minimo ac dilectissimo honorem & duplicia omnia præ cõfratribus dedit. Ita Ioanni (*hic est enim discipulus ille, quẽ diligebat*) IESVS; deditque ei præ alijs quinque partes, gloriam sensuum, vestem duplicem corporis & animi gloriosiorem; Scyphum passionis, & olei bullientis. *Ibi Beniamin adolescentulus, in mentis excessu*, Psal. 67. præsertim etiam ad pectus Domini, dum accubuit.

Deeo nos

I. *Mortuus ne sit, an viuat mortalis.* II. *Cur se nominet Discipulum, quem diligebat Dominus?* III. *De Recubitu Ioannis super pectus Domini.* IV. *De S. Ioannis Martyrio.* V. *De oleo eiusdem.*

PARS I.

S. Ioannes mortuus ne sit, an mortalis viuat?

1. Viuere. I. QVæstio de morte S. Ioannis inter SS. Patres cœpit; Ioan. 21. *Exijt sermo inter fratres, quod discipulus ille non moritur:* dicente Domino; *sic eum volo manere, donec veniam.* 1. Hinc Theophy. In Ioann. *Quidam dicunt Ioannem viuere, & ab Antichristo occidendum, cum Elia prædicantem Christum.* 2. Aretas Cæsarien. in hoc 10. Apoc. *Oportet te iterum prædicare gentibus*, inde ait multos idem opinari. 3. S. Hippol. orat. de consumm. sæc. ait: *Prior aduentus Domini habuit præcursorem Baptistam; posterior autem Enoch, Eliam, & Ioannem Theologum exhibebit:* Ita & Metaphr. & Ioann. Damasc. &c.

Ratio. 1. Id Christi innuũt verba. 2. Nemo adhuc eius ossa, sepulchrum, vel mortuum vidit. 3. Contra Antichristum Enoch tuebitur statum naturæ, Elias Legis; Ergo Euangelij Ioannes, cæteris Euangelistis nobilior, cui forte ideo factæ sunt in Apocal. reuelationes de Antichristo.

4. Apoc. 10. *Oportet te iterum prophetare gentibus, & populis, & linguis, & regibus multis.* At tum vix Epheso excessit, certe non Græcia. 5. Promisit Dominus Apostolis per mortes eos cœlum inuasuros. Hunc honorem cur negasset? ergo viuit; quia nõdum martyrizatus est, at calicem Domini bibet. 6. Cur Deus eum non permisit in oleo extingui, nisi vt moreretur cum moriente mundo: *sic volo, &c. donec veniam.*

II. Communior sententia est, vere mortuũ anno LXVIII. post Christi mortem, Sic *Hiero.l. de Scrip. Eccl. Polycrates apud Euseb.l. 3.Eccl.hist.c. 31. Tert. l. de anima. c.50.* Aug. Ser.149. de Temp. *Sic eum volo manere, & mori sine martyrij cruciatu, nolo me sequatur per crucem, tu me sequere.* Glossa, Haymo, Beda: qui *hom. de S. Iob.* ait viuum intrasse fossam, precatum obdormisse. Sic & *Epiphan. hær. 79. Dorotheus in Synopsi.*

Ratio 1. Ipse refutat secus opinantes: *Non dixit ei Iesus, non moritur.* 2. Sic tota sensit semper Ecclesia: quæ errare nequit: proin eius patrocinium implorat vt in cœlis sancti. At viuus nondum potest censeri beatus: festoque celebrari solenni. 4 Ratio 1. Ephesinum Conc. tom. 3. Conc. c. 19. ait separatus *Sacras beatißimi Ioa. Theologi atque Euang. reliquias videndi, easdemque complectendi desiderio flagrantibus* ostendere. 2. Cœlestinus Papa in Epist. ad Syn. Ephe. scribit: *Ioannis reliquias præsentes honoratis.* 3. Chrys. ait, *Apostolorum plurimorum ossa nescimus, vbi iaceant: Petri, Pauli, Ioannis, & Thomæ manifesta sunt sepulchra.* 4. Petrus Dam. ser. 2. de Ioan. *Pium est arbitrari, sicut de B. Dei Genitrice creditur, ita Ioannem iam surrexisse.* Sic & Niceph. l.1.c.35. Isid. in Etymol. S. Thom. 4. dist. q. 43. a. 3. B. Alb. Magnus, &c.

PARS II.

Cur se nominet Discipulum, quem diligebat Dominus.

I. AD S. Ioan. Laudes opus Ciceronis verbis, eloquentia Demost. memoria Plut. iudicio Homeri, Arist. doctrina, Platonis genio, ingenio Angelorum. Nam Angelus est puritate, Propheta reuelatione, Apostolus electione, Euangelista historia, Martyr passione, Doctor scriptis & prædicatione, Confessor exilio. Eccl. 45. *Dilectus Deo & hominibus cuius memoria in benedictione est.*

Tria Ioa. priuilegia. Ipse sibi tria describit priuilegia. 1. *Quem diligebat Iesus:* 2. *Recubuit super pectus Domini.* 3. Arcanorum sciscitatio: *Domine quis est, qui traditurus est?*

1. Dilectus Iesu. Notabilis eius modestia in hoc, quod non scripserit: *quem præ cæteris diligebat.* Quod tamen S. Augustin. tract. in Ioann. scribit, Euthym. in Ioann. Theoph. hom. 17. in Ioa.

Ob tria. D.Th. in 21. Ioan. & in 13. Ioan. causam dat. 1. ob castitatem suam. 2. Ob doctrinæ sublimitatem aquilarem. 3. Ob amorem in Iesum.

1. Ob Virginitatem. 1. Bene, *Apoc.* 14. describit sui similes agni sequaces cantare, 2. Vere, Sap. 6. *Incorruptio facit proximum Deo,* 3. Et Prou. 22. *Qui diligit munditiam, habebit amicum Regem Iesum.*

4. Si bene confitebatur Deo Tobias cap. 3. *Tu scis, quia mundam seruaui animam meam ab omni concupiscentia:* Iustius idem S. Ioannes dicet.

Ideo B. V. ei datur mater. II. Illius gratia eum iunxit Dominus Virgini Matri: Matth. 27. *Fili, non serue, ecce Mater tua,* non Domina, Vbi Ambros. *Autor humani generis,* ait, *in cruce pendens pietatis officia distribuebat: persecutionem Apostolis, pacem discipulis, Corpus Iudæis, Patri Spiritum, Virgini paranymphum, latroni paradisum, peccatoribus infernum, Christianis pœnitentibus veniam legauit.*

Typus. 1. Iacob Iosepho, *Gen.* 48. amorem præ cæteris isto declarat: *Do tibi partem vnam extra fratres tuos, quam tuli de manu Amorrhæi in gladio & arcu meo.* Iesus Ioanni isto: *Ecce Mater tua,* quam tuli in arcu passionis merito de manu Amorrhæi, peccati & diaboli.

2. Sisara, *Iud.* 5. tutius domo absente sua socrus matrem mœstam his solaba-

tur: *Forsitan nunc diuidit spolia, & pulcherrima fœminarum eligitur ei.* Christus in cruce spolia distribuit, & totam pulchram amicam suam dedit Joanni.

ata memoria beneficiorū.

II. Qui idcirco, quæ recepit beneficia, vti hoc commemorat gratus: non obsequia, quæ præstitit. 1. Fecit votum Sponsæ, Cant. 8. *Pone me vt signaculum amoris super cor tuum, vt signaculum super brachium tuum. Quia fortis vt mors dilectio*, corde & ore recolens beneficia accepta. 2. Nimirum, Leu. 6. *Ignis grati amoris in altari cordis semper ardebit, quem nutriet sacerdos, subijciens ligna mane per singulos dies. Ignis est perpetuus, qui nunquam deficiat in altari,* id est, beneficia recolens nutrit amorem Dei. Isa Psal. 115. *Quid retribuam Domino pro omnibus, quæ retribuit mihi?* In tali meditatione exardescit ignis. 1. Quare Psal. 70. *Ego semper sperabo, & adijciam super omnem laudem tuam*, beneficiorum remunerator: ac plurium inde tum meritor tum sperator. 2. Ita Jacob occurrenti Esau, Gen. 33. *Paruuli sunt, quos donauit mihi Deus seruo suo.* Item, *suscipe benedictionem, quam attuli tibi, & quam donauit mihi DEVS tribuens omnia.* En, vt omnia Deo referant accepta boni. At Esau, durioris capilli, secus: *Habeo,* inquit, *plurima. frater mi; sint tua tibi.* Nulla huic memoria Dei. Ita Joannes Dei domum memorans ait: *Discipulus, quem dilig.* 3. Ita Joseph, patrem sequens sua proles, Gen. 45. *DEVS me fecit Dominum vniuersæ domus Pharaonis, ac Principem in omni terra AEgypti.* 4. Ita Dauid, & amplius: *Venite, audite, & narrabo vobis, omnes qui timetis Deum, quanta fecit animæ meæ.* 4. Rebecca, *Gen.* 24. accepta sponsi cimelia protinus parentibus ostentat, testandæ illius opulentiæ, sic anima pij grata. Dei prædicat dona. 5. Assuerus cuncta sibi facta bene in annales referri curabat, quibus lectitandis insomnes ducebat noctes, *Esth.* 6.

ypus.

xempla.

Quo plus Christianum vsurpari simile oportet, euoluendo libros beneficiorum Dei naturales, spiritales, mundum, seipsum, &c. S. Joannes vel cognomen suum commutat in id, in quo beneficij diuini commonefieret, *Discipulus, quem diligebat Iesus*, cum se Apostolum, Euangelistam, Prophetam vocare potuisset. Fecit, vt Genes. 41. Joseph vocans natu maiorem Manassen, dicens: *Obliuisci me fecit Deus omnium laborum meorum*: minorem Ephraim, dicens: *Crescere me fecit Deus in terra paupertatis meæ.* Ita se, filiosque ipso nominum admonitu ad gratitudinem commonefaciebat.

Cognomē memoriale.

PARS III.

De recubitu Ioannis super pectus Domini.

I. Istud vero; Vni concessum soli, vt super pectus Domini reclinaret; quantæ gratiæ est? 1 Baptista reuerebatur caput Christi attingere manu: Thomas digito latus: pedes Magdalena: at Joannes familiariter recubit in sinu toto totus. 2. Moyses Deum, *Exod.* 33. videre volens faciem, vix posteriora potuit: Isaias, Ezechiel, *cap.* 1. in reuelationibus suis Deum in throno tantum vidêre: Jacob scalæ innixum: Daniel lino candido indutum. At Ioannes in natura & Diuinitate eum cognouit. 1. *Certum est,* ait Orig. hom. 1. in Cant. *quod Ioannis in principali cordis Iesu, atque internis doctrinæ eius sensibus requieuisse dicatur; ibi requirens & perscrutans thesauros sapientiæ & scientiæ, qui reconditi erant in Christo.* 2. Laur. Iustin. l. de agone Christi c. 5. *Ibi arcana rimaris, curris per Angelos, discurris per Angelos, &c.*

Fuit id ei magnæ prærogatiuæ.

Magna scientia.

De Angelis.

Hinc æternæ generationis mysterium hausit istud: *In principio erat Verbum*, &c. Hinc Christi cum Patre æternitatem, & distinctionem relationum ac personalitatum,

De Diuinitate.

tum, dum ait: *Verbum erat apud Deum.* Hinc consubstantialitatem: *Deus erat Verbum.* Hinc assumptam Humanitatem didicit: *Verbum caro factum est.* Profectò, ait Aug. in Ioan. *Si altius volasset, totus mundus eum capere non potuisset.*

Scientior fuit Apostolis.

II. Sunt, qui dicant, Diuinam Essentiam tunc ab eo conspectam fuisse: Id equidem non ausim: 1. Attamen si de alijs pro suo in eos affectu dixit: Joan. 15. *Iam non dicam vos seruos; sed amicos: quia omnia, quæcunque audiui à Patre meo, nota feci vobis:* quanto plura fecerit nota Ioanni, tantum præ cæteris dilecto? 2. Si ad tertium raptus cœlum, 2. Cor. 12. *Audiuit arcana, quæ non licet homini loqui*: tanto arcaniora viderit Joannes, quanto pectus Christi est cœlo tertio diuinius. 3. Quorum cæteros, eorum & Joannem secretorum fecit conscium; atque etiam plurium: liquet in Euangelio. Passionis mysterium cunctis aperuit, *Matth.* 20. Transfigurationis, tribus: in his Joannes, *Matth.* 17. Resurrectionis, duobus: in his Ioannes, *Ioan. vlt.* At Incarnationis, soli Ioanni. 4. Hinc *Orig. & Aug. in Ioan.* tradunt eum ad pectus fuisse in paradisum paradisorum raptum, ad arcana SS. Trinitatis peruidenda. Hinc 1. Ioan. 1. *Quod fuit ab initio, quod vidimus.*

Etiam Paulo.

Theologus dicitur.

III. Ideo *Theologi* nomen apud Ecclesiam sibi inuenit per excellentiam, vti SS. Patres eum appellant. Damian. serm. 1. de Excell. Ioan. eum paradisi fluuium nominat. Enimuero, Eccl. 15. *Impleuit eum Dominus spiritu sapientiæ & intellectus.* Dicam de eo, quod Rex Balthasar de Daniele, c. 5. *Audiui de te, quoniam spiritum Deorum habeas; & scientia, intelligentia, ac sapientia ampliores inuentæ sunt in te.*

Angeli ab eo didicerunt.

Certe S. Chrys. ait Angelos multa à Ioanne mysteria condidicisse; idque isto confirmat Eph. 3. *Vt innotescat Principatibus & Potestatibus in cœlestibus per Ecclesiam multiformis sapientia Dei, quam fecit in Christo Iesu Domino nostro.*

Idem malleus Hæreticorũ extitit. 1. Nicolaitarum communitatem fœminarum Apoc. 2. damnauit. 2. Contra Ebionitas, Christum esse Deum negantes, scripsit Euangelium. 3. Contra Cerinthum, fingentem in carne phantastica Christum apparuisse, vulgauit epistolas.

PARS V.

De S. Ioannis Martyrio.

I. SVb annum Christi nati 92. à Domitiano Romam Ephe∫o euocatus; capite rasus, virgis cæsus, in oleo feruente torretur illæsus.

Rasura symbolum variarũ.

Tonsura capillaris duo significat, 1. Sacerdotij dignitatem Regiam. Apoc. 5. *Qui fecit nos Deo nostro Reges, & Sacerdotes.* 2. Perpetuum Dei cultum, cui se ab adolescentia dedicarat. 1. Sicut Romani bello subactos detondebant, sicque hastæ subijciebant in perennem seruitutem. De quo Deut. 32. De captiuitate nudati inimicorum capitis. 2. Sic in Moysis Lege prius detondebantur oues, quam sacrificabantur. 3. Abiectio capilli est contemptus cuiuscunque terreni. 4. Indicium militis est rasura. Professio militiæ aduersus Carnem, Mundum, Dæmonem. Ideo Alexander, vt aptiores bello redderet, cæsariem radi suis iussit. 5. Contumeliæ & fatuitatis est signũ: quales videri seruos Christi oportet. 1. Cor. 4. *Nos stulti propter Christum,* &c. E contra mundani, Rom. 1. *Dicentes se esse sapientes, stulti facti sunt.*

II. Sic rasus oleo immergitur igneo, Christi. 1. *Pet.* 2. passi pro nobis in exemplum, secutus vestigia Christi aurichalcea, vti eum viderat, *Apoc.* 1. id est, ignita. Mori sic po-

ſic poterat: niſi morte & martyrio fortior ſuperaſſet.

Martyr ſub cruce. Quid ſi plura ſubiſſet victor plurium? Sub Chriſti cruce adſtitit intrepidus; hoc cum dolore acriore, quo magis & amabat & amabatur. Si Paulus vere, Gal, 2. *Chriſto confixus ſum cruci*: verius Ioannes.

Typus. Vaccæ, 1. *Reg.* 6. Arcam ex Philiſthiim transferentes in Iſrael, deſiderio vitulorũ mugiebant relictorum, quantum doluerit amator tantus tam immanium ſpectator, ſeparatus à tali? 1. Reg. 14. *Aſcendit Ionathas, manibus & pedibus reptans: & armiger eius ſecutus eſt eum* per aſpera & ardua quæque: Ita Ioannes Dominum. Acre ei vas olei feruentis, acerbior ei aſpectus Chriſti morientis erat. Ardens balneum potuit riſiſſe! at Domini mortem non potuit non planxiſſe.

Pars V.

De Oleo S. Ioannis.

Balneum ſanguinis. I. VT igitur mors Chriſti Ioanni non accidit ſine martyrio, ita olei balneum non ſine myſterio. 1. Thomyris regina Maſſagetarum, Cyri, qui filium eius occiderat, comprehenſi in bello, caput dolio ſanguinis pleno immerſit, dicens: *Bibe ſanguinem, quem ſitiſti*. 2. Parthi M. Craſſo Rom. Imp. auri cupido, capto aurum in os liquidum infuderunt.

Auri. *Dum petit Euphratem, fatis lacrymantib. aurum, Quod ſitiit Craſſus, mortuus ille bibit.*

Ita Romani vnctum Chriſtum Domini iſta olei vnctione luſerunt: ſed deluſi ſunt ipſi.

Oleum in pacificis. 1. Oleum gaudij ſymbolum, Pacificis victimis addi Lex vetus iubebat: at non Propitiatorijs pro peccato: quod gaudiũ peccatori nullum ſit verum. *Propterea* S. Ioannes. Pſ. 44. *Vnxit te Deus, Deus tuus oleo lætitiæ præ conſortibus tuis.*

In palaſtris. 2. Luctatorum erat præungi oleo, vt & robur eis fortius eſſet, & elapſus lubricior. Luctator Ioannes erat, oleumque ei conueniebat.

3. Oleo tria ſunt: coloribus addere lumen, ignem alere, mederi. Ioannes Eccleſiam martyrio hoc illuſtrabat, exemplo accendebat & miraculo: infidelibus medebatur inuictus. Ideo Pſ. 22. *Impinguaſti oleo caput* eius & corpus. *In varijs.*

Reges, Prophetæ, Pontifices oleo inaugurabantur: hæc tria Ioannes erat: quare & oleo perungendus. Vere *Sacerdos Magnus, qui in diebus ſuis placuit Deo*, in oleaceo gratiarum balneo innatans. *In inaugurationibus.*

II. S. Greg. *in* 1. *Reg.* 10. *& Moral.* 15. *& in Ezech. hom.* 2. notat, Oleum in lenticula, paucitate notare paruam gratiam: magnam oleum in cornu: Ergo maximam quod in dolio. Eccl. 9. *Omni tempore ſint veſtimenta tua candida, & oleum de capite tuo non deficiat*. id eſt, Sapientia cum virtutum ſtudio. At Ioanni nec toto corpore defecit, Iob 29. *Lauabam pedes meos butyro, & petra fundebat mihi riuos olei*, felicitatem ſuam prædicat: felicior Ioannes, quo ab oleo affluentior. *Copia olei eſt gratia.*

Iſaac de Iacobo, Gen. 27. *Frumento, vino, & oleo ſtabiliui eum*. Chriſtus Ioannem panis & vini ſacerdotio, & olei Martyrio. Volebat Chriſtus Ioannis imaginem ferre ætatem, ideo pingebat eam oleo; non colore aqueo. Ezech. 16. *Oleum meum & thymiama meum poſuiſti coram eis* in ara. *Hieron. in Oſe.* 2. ait oleum in aris idolorum ponere, eſſe donis Dei abuti, & è ſancta doctrina errores elicere. In Oſe. 12. Ferre oleum in Ægyptum, eſſe, ſcientias ſacras miſcere prophanis: quod Pſalm. 140. *oleum peccatoris* dicitur. Ioannes oleo ſancto contra oleum impiorum eſt vſus, cunctos etiam Sanctos ſuperans doctrina, ſapientia, gratia. Pſ. 88. *Oleo ſancto meo vnxi eum.* *Eſt perennationis.* *Eſt ſcientia.*

III. Sed

Illæsus ab oleo.

III. Sed illæsus emersit ex oleo: quia, *sic eum volo manere, donec veniam.* Sic Duces ad Dauidem, 2. Reg. 21. *Non egredieris amplius nobiscum in prælium; ne extinguas lucernam Israel.* Ita Deus, Diuique hodie ad emergentem. Eo quod, Sap. 10. *Custodiuit illum ab inimicis, & à seductoribus tutauit illum, & certamen forte dedit illi, vt vinceret.* Cur? Psal. 90. *Quoniam in me sperauit, liberabo eum, eripiam eum, & glorificabo eum.* Si τὸ *sperare* tantum potest, quantum non τὸ *diligere?*

Ob olei mysteria.

Noluerit autem Deus eum in oleo perire, quod oleum magnarum sit rerum hieroglyphicum. Vt 1. Diuinitatis; quod alijs humoribus non misceatur: ita Diuinitas non permista Humanitati, sed supernatabat quasi, non commixtione substantiæ, sed vnitate personæ. In hoc oleo, Act. 17. *viuimus, mouemur, & sumus.* Non ergo mori debuit. 2. Virginitatis. Hinc ab adulterarum sacrificio excludebatur oleum: quippe purum nulli permistibile. Oleo purior Ioannes: Hinc illæsior, quam tres in camino Babylonico. Miraculum miramini? potius gratiam Sancti, qui tantus quantus miraculum est Dei.

INDEX

INDEX RERVM, VERBORVM, ET MATERIARVM, maxime memorabilium, quæ hoc NVCLEO continentur.

Chri-

 cio

Epu-

F

Fa-

G

H

I.

L

N

O

An-

Q

F I N I S.

Amice Lector, consultum duxi, & è re principiantium, seu ad studiosorum Ecclesiasticorum facilitatem, huic operi adijcere sequentes Authores, omnibus *Concionatoribus*, *Curatis* ac *Catechistis* perutiles & in officina mea extantes, quibus pro studiorum ac necessitatis occurrente occasione frui possunt.

ANton. Fernand. de Moure Hisp. *Examen Theolog. Moralis siue Medulla Casuum*. 8

Anton. de Rampelogis *Figuræ Bibliorum explicata & ab omni næuo expurgata*. 12

Barth. Fumi *Summa, aurea Armilla nuncupata, de Casibus Conscientiæ*. 8

M Becani Soc. Iesu *Compend. Manualis Controuersiarum in* 24 apud Ioan. Henningium, in F.

Catechismus Romanus *iuxta Conc. Trid. per Fabritium*.

Catechismus *nouus ex Horto Pastorum* separatim editus, apud Ioan. Henning. 12

Idem *germanice translatus* ibidem 12

R. P. Cusani Soc. Iesu Zuchtschul dictus *german.*

Compend. Thomæ Sanchez Soc. Iesu *de Matrim* apud Ioan. Henningium in 12

Didac. de la Vega Ord. FF. Minorum de Obs. *de vitiis virtutibus oppositis*. 8

Em. Laurent. *Summa disput. in tertiam partem Suarez* Soc. Iesu *de Sacram. Matrimonij*. 8

Exactum Examen *ordinandorum ex variis Auth. collectum* in 12

Francis. Mend. Soc. Iesu *Comment in lib. Reg. tomi tres* pro Concionibus formandis vtilissima.

Eiusdem *viridarium sac. ac profanæ eruditionis*. 8

Guil. Allotti *Thesaurus Bibliorum siue loci Communes vtriusque Testamenti* pro Concionatoribus. 8

Guil. Estij *Commentaria in omnes Epist. D. Pauli & reliquas Canonicas* pro Concionatoribus optatissima, in fol.

Hieronym. Platus Soc. Iesu *de bono status Relig.*

Iulij Calui *Synaxis curæ animarum in* 12

Iohan Polanci Soc. Iesu *Directorium Confess.* 12

Jo. Bapt. Posseuini *Praxis curæ Pastoralis*. 12.

Iacob. Marchantij *Hortus Pastorũ* editio secũda. 4

Eiusdem *Rationale Euangelizantium* 4. apud Io. Henning. editio secunda.

Eiusd. *Officia Pastoralia* 4 ibidem.

Eiusdem *Resolutiones Pastorales* in 12. apud Pet. Henning.

Jo. Molinæ Carthus. *Instructio Sacerd. ex SS. PP.* 8

Instructio pro Confess. excipiendis Carol. Borrom. 8

Jo. Voellij Soc. Jesu *Index in Breu. Rom. ad Conc. formandas*. 12

Jo. Baptist. *Tiberij. Instructio ordinandorum*. 12

Jo. And. Coppenst. ord. Præd. *de fraternitate Rosarij* & *Clauis* prædicandi *Rosarium*.

Eiusdem *Catechis. Heidelb. excaluinizatus*.

Eiusd. *Sermones Morales Casarij* Monach. *Heisterbacensis cum Conc. Quadrihoraria de passione Domini*.

Eiusdem *Besseus Enucleatus seu Conceptus Præd. per Annum*. 4.

Hieremiæ Drexelij *opuscula* 12. *pro Concionatoribus* vtilissima in 12.

Jo. Macherontini Soc. Jesu *Catechismi Explanatio dilucida in* 8.

Lud. Richeomi Societatis Jesu *Idololatria Hugenotica contra Caluinistas idololatras*. 8.

Lud. Carbonis *Homo interior, & vir iustus ac nosce teipsum*. 8.

Mart. Delrij Soc. Jesu *Disquisit. Mag. libri sex*, Concionat. vtilissimi.

Martyrolog. Romanum *cum notis Card. Baronij*. 4.

Pet. Binsfeld. Suffrag. Treuirens. *Enchiridion Theolog. Pastoralis*. 12.

Eiusdem *alia opuscula diuersa*. in 8.

Pauli Laymanni Soc. Iesu *Theolog. Moralis*. in f.

Petri Cottoni Soc. Jesu *Institutio contra quatuor lib. Instit. Caluini* in 4.

Sermones Quadragesimal. per P. Matth. Bellintanum Capuccinum 4.

Sermones Parati *iam Paratiores redditi per Annum de tempore & Sanctis* 8.

Thomæ Hibernici *Flores Sacrorum Bibliorum ord. alphabetico digesti* 12.

Val. Reginaldi Soc. J. *Praxis Fori pœnitentialis*. f.

Eiusdem *de prudentia Confessariorum* 12.

Eiusdem *de Officio pœnitentis cum praxi difficil. Casuum* 12.

Postilla Petri Bessæi durchß gantze Jahr sampt den Festtagen fol.

Postilla Petri Canisij Soc. Jesu durchs gantze Jahr in 4. bey Jo. Henning.

Wagneri durchs gantze Jahr / vnd Kinder vnnd Haußpostilla 4. idem.

Der Berg Caluariæ, da Christus gelitten vnnd Außlegung der 7. Wort Christi / durch Ant. de Gueuarra Barfüsser Ord. verteutscht per Ægid. Albertinum. 4.

Handbüchlein Catholischer *Religion* auß der Protestirenden eigenen Büchern vnnd Schrifften bewiesen durch Mancualete Societ. Jesu außgeben. 24.

Fran-

Francis. Costeri Soc. Jesu Schatzbüchlein unser L. Frawen Bruderschafft 12.
Franc. Arias Soc. Jesu Artzney wider den ewigen Todt.
Jo. Busæi Soc. Jesu Betrachtungen uber alle Euangelia durchs gantze Jahr/ und uber das bitter Leiden und Sterben Christi 12.
Pet. Canisij Soc. Jesu Betbüchlein in 12. bey Jo. Henning.
Catechismus teutsch & lat. ibidem.
Euangelia und Episteln ibidem in 12.

Excudebat Henricus Krafft
Sumptibus Petri Henningij Bibliopolæ,
Anno M. DC. XLVII.

AD MAIOREM DEI GLORIAM.

FINIS.

C
Conc: Lat:
No. 2